[illegible] ... per admonitio de [illegible]

...t de correctione prelatorum unde est reprehensoria ... incutitur dolor de peccatis et timetur ... 1 c° 3to

Primum est prohemiale in quo redditur ... [illegible] ... propter varie gradualitatem auctoris humilitatem et operis ... [illegible]

...est de revelatione misteriorum utpote de apertione libri ... clausi septem sigillorum unde est consolatoria ... guat[...] gaudium de beneficiis et tractatur 1 c° 8° ca°

Primum de visione sedentis in throno et assistentium ubi post hec vidi et ecce ostium apertum

Secundum de visione libri signati et gratiam tantibus [illegible] Et vidi in dextera sedentis librum

Tertium de vii sigillis et eorum apertione ... status ecclesie primitive in presentibus ... cuius bellum

... fidelibus sanguinem ... a dolo ... [illegible] ... gloria ... in 6to ... tempore antichristi ... Et vidi ... aquas ...

... de persecutione [illegible] ... angelos

...est de manifestatione secundum misteriorum per doctrinam ... orum unde est comminatoria ... de clangore tubarum ... incutitur timor de flagellis et timetur ... capitula ... ut inter capitula

Primum de vii angelis ... tubis ... Et vidi vii angelos stantes ...

Secundum de vi° et vii° angelis ... Et vii angelus tuba cecinit et vidi stellam

Tertium de [illegible] ... Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo ...

... de adventu ... spec... ... Et datus est mihi calamus similis virge

...ta est de prelio ecclesie sub diversis persecutoribus premente predicta manifestatione misteriorum. Unde est exhortatoria ... incutitur affectus spei de premiis promissis ... durat usque ad quindecimum capitulum et est ... c°

Primum agit de prelio ecclesie signate per mulierem amictam sole ... persecutoris ... per draconem ...

Secundum de prelio ecclesie ... persecutione ... draconis et antichristi per duas bestias ... de mari ...

Tertium de ... eius ecclesie ... et impediendo ... per agnum et per omnes ...

... per ... designatos

Primum angelorum effundentium phialas designato ... gentibus ... Et vidi ... signum

Secundum est plagarum inflictio in regno ... Et audivi vocem magnam de templo

Tertium est ... Babilonis ... Et venit unus de vii angelis

Quinta est de effusione septem phialarum ire dei et refertur ad tempus antichristi ... et durat usque ad ...

Primum est de dampnatione Babilonis ... Et post hec vidi alium angelum ...

Secundum est ... de dampnatione bestie et pseudo prophete antichristi ...

Tertium de dampnatione diaboli et ... Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem abyssi et cathenam

Liber apocalipsis ... septem visionibus ... beato Iohanni ... insula Pathmos

Sexta de dampnatione Babilonis et bestie et pseudo prophete et refertur ad tempus ... incipit ... et durat ad ...

N. Inv. 1433

Primum est de ... triumphantis ... et ...

... de dignitate civitatis superne ... ad ... referens ...

... fructum salvifica ... malorum ... et ... emanatione ...

... mundi inno... et ... plena glorificatione ...

... septima de glorificatione ... et refertur ad statum ecclesie post ... et durat usque ad medium sequentis ultimi capituli

Unde in toto libro describit totius mundi decursum et consummationem ... totius ecclesie ... a principio usque ad finem ... consummatio ... dampnatorum ... et salvatorum salutem ... felicitatem

...c septem sigilla quibus signatus erat liber iste ... Christo ... describuntur ...

Agni ... deletio ... ad ... [illegible]

Ecclesie ... et tribulatio

Antichristi fraudulentia et deceptio

Antichristi ... et persecutio

Predicatorum doctrina et consolatoria exhortatio

Electorum gloria et eterna delectatio

Reproborum pena et horrenda dampnatio

Describit septem agit totus liber apocalipsis

... Eius vivum verbum ... ad essentiam patris ... verbum ad ... filii, ... ad essentiam spiritus sancti etc.

... per Iohannem qui dei gratia ... in insula Pathmos ... elongatus a ... hominibus ... describitur apocalipsis qui talia misteria solum tunc potuit intueri ... mentis veluti ... ab omni peccati labe munda et ... omni carnis et ... semota assistente gratia spiritus sancti ... contemplatorum fuit relegatum

... septem ecclesias quibus scribit Iohannes ... septem ... spiritus ... et propter septem virtutes ...

... cardinales et propter septem ... et propter ... in ... statu ecclesie ... designat

... Ephesus ... voluntas mea ... status ecclesie primitive tempore apostolorum in quibus ... voluntas dei et ...

... Smirna ... status ecclesie tempore martirum ... qui ... ibant ad supplicium ... apostoli gaudentes ...

... Pergamum ... status ecclesie tempore hereticorum ... fide ... corporis

... status ecclesie tempore ... doctorum qui illuminabant ... et ...

... status ecclesie tempore ... qui ... data sunt ...

... Philadelphia ... status ... in ... semetipsos ... delinquunt

... Laodicea ... laudata vel amabilis deo ... status ... tempore antichristi in quo qui ... amabiles ... perfectissimi et robustissimi

Titulus

Lectura in Apocalypsim cuiusdam authoris.

Utrum dampnati blasphement deum [illegible] ... Dicendum quod non quia sicut aliqui mali detinentur a [illegible] propter timorem futurarum penarum sed dampnati penas experiuntur unde magis eas abhorrent ergo multo magis a blasphemando compescuntur ... per blasphemiam cum sit grauissimum peccatum est magis demeritorium. Sed in futura vita non est status merendi neque demerendi ergo non erit ibi locus blasphemie. Preterea Ecclesiastici xi° in quocumque loco lignum ceciderit ibi erit. Ex quo videtur quod post hanc vitam homini non accrescit meritum nec peccatum quod non [illegible] in hac vita. Sed multi dampnabuntur qui non fuerunt in hac vita blasphemi ergo nec in futura vita blasphemabunt. Sed in oppositum videtur quod dicitur infra xvi° Estuauerunt homines estu magno et blasphemauerunt nomen domini habentis potestatem super has plagas. Ubi dicit glossa quod in inferno positi quamuis sciant se pro merito puniri dolebunt tamen quod deus tantam potenciam habeat quod plagas eis inferat. Hec autem esset blasphemia in presenti ergo in futuro dampnati blasphemabunt. Respondeo secundum sanctum Thomam secunda secunde q. xiii ar. iiii. Nomine blasphemie videtur importari quedam derogacio alicuius excellentis bonitatis et precipue diuine. Deus autem secundum Dyonisium primo capitulo de diuinis nominibus est ipsa essencia bonitatis. Unde quicquid conuenit deo pertinet ad bonitatem ipsius et quicquid ad ipsum non pertinet longe est a racione perfecte bonitatis que est eius essencia. Quicumque ergo uel negat aliquid de deo quod ei conuenit uel asserit de eo quod ei non conuenit derogat diuine bonitati. Quod duppliciter potest contingere uno modo secundum solam opinionem intellectus. Alio modo coniuncta quadam affectus detestacione sicut econtra fides dei per dileccionem ipsius dei perficitur. Huiusmodi ergo derogacio diuine bonitatis uel est secundum intellectum tantum uel eciam secundum affectum. Si consistat tantum in corde est cordis blasphemia. Si autem exterius prodeat per locucionem est oris blasphemia. Sic igitur ad racionem blasphemie pertinet detestacio diuine bonitatis. Illi autem qui sunt in inferno retinebunt peruersam voluntatem auersam a dei iusticia in hoc quod diligunt ea pro quibus puniuntur et vellent eis uti si possent et odiunt penas que pro huiusmodi peccatis infliguntur. Dolent tamen de peccatis que commiserunt non quia ipsa odiant sed quia pro eis puniuntur. Sic igitur talis detestacio diuine iusticie est in eis interior cordis blasphemia. Et credibile est quod post resurreccionem erit in eis eciam vocalis blasphemia sicut in sanctis vocalis laus dei. Ad primum ergo dicendum quod homines in presenti detrahuntur a blasphemia propter timorem penarum quas se putant euadere. Sed dampnati in inferno non sperant se posse penas euadere et ideo tanquam desperati feruntur ad omne ad quod eis peruersa voluntas suggerit. Ad secundum dicendum quod mereri et demereri pertinet ad statum vie. Unde bona in viatoribus sunt meritoria uel demeritoria. In beatis vero bona non sunt meritoria sed pertinent ad eorum beatitudinis premium. Et similiter mala in dampnatis non sunt demeritoria sed pertinent ad dampnacionis penam. Ad tercium dicendum quod quilibet in peccato mortali decedens fert secum voluntatem detestantem diuinam iusticiam quantum ad aliquid et secundum hoc poterit ei inesse blasphemia [illegible]

1	Ad septem mittit ecclesias Apocalipsis reseratur	Mira videt domini facta Iohannes ibi	Septem
2	Bis binis Ephesi Smirne Pergami Thiatire mandat	Profectus culpas vincere suadet eis	Bis bine
3	Consilio forme Sardis Philadelphia Laodicie	Dulcia vincenti dona parantur ibi	Tres
4	Deinde patet et porta celo residens seniores	Cernuntur sonus dant animalia mittit	Sedes
5	Et quia nemo valet mittit librum soluere laudat	Agnum qui soluit iam leo iuda preit	Solue
6	Flauus equus russus niger et pallens reserantur	Post clamat anime sol niger esse datur	Septimum
7	Grex signatorum mittatur laudat adorat	Alba fit hic agni sanguine stola tibi	Milia
8	Hinc datur incensi sit septimum inde tubantes	Grando est stella cadit sol mare luna pauet	Thuribulum
9	In quinte mittit voce tube trahunt quod locuste	Post canit et septima perdit equis homines	Puteum quod
10	Iurat et angelus hic non plus fore tempus amarum	Fit liber et dulcis ergo propheta dares	Tonitrua
11	Lex datur ad templi mensuram dat quod prophetanus	Ultimus inde tubat regnat et inde ihesus	Testes
12	Magnum dat signum celi mulieris amicte	Rua draco persequitur sternitur inde draco	Pugna
13	Nomine blasphemum dat bestia cum draco vim dat	Post hac est alia bestia signa mouens	Due
14	Omnes inscripti mittit vocibus agne seruntur	Cunctus deum timeat mittit cecidit babilon	Cantat
15	Plage consumant iram septem mare stabes	Magna quod mira canunt omnipotens duc	Plagas
16	Tum fialas fundunt vulnus sanguis cruor estus	Hos sequuntur tenebra rana quod fulgur ibi	Fialas
17	Respicitur mulier meretrix babilon reseratur	Eius septem capita quod quod cornua sint	Meretrix
18	Succlamat cecidit babilon hic angelus unde	Reges et merces delicie pereunt	Flebunt
19	Tunc alleluia laudes iubilantur et agni	Cena datur sed equos hic residet dominus	Ad cenam
20	Vinctus abit nequam victor sathana hic in abissum	Annis mille ligat mors quod scripta patet	Surgunt
21	At noua sunt cuncta dolor abstersus decor urbis	Sponse ierusalem stat vario lapide	Sponsus
22	Bissenos fructus lignum reddens flumen quod	Angelus ostendit se nec adoret ait	Venio cito

Nos voluit bene sic apokalipsis fore cantus

Sicut oculus [illegible] indiget lumine illuminacionis ita et mens prophete indiget noua reuelacione. Unde [illegible] que noua est [illegible] ... in aures ut audiam ... adeptus ... indiget ut de singulis instruatur ... est ... designat ... loquendi prophetam ... locutus est dominus ad illum aut illum prophetam uel factum est ... [illegible] ... non est forma permanens

Unde propheta ... non est ... [illegible]

Propheta est quedam cognicio intellectui prophete impressa ex reuelacione diuina per modum cuiusdam doctrine ... visio ... propheta ... visio ... propheta videns ... qui cognoscit ... est propheta non solum ... audiencium ... videns ... a phantasia quod est apparicio. Tria genera visionis ... oculis corporis ... imaginacione ... intellectu ...

Nota iuxta doctrinam plurimorum sanctorum et aliorum doctorum maxime Augustini [illegible] quod sic videtur quod omnis salvans gratia que est in hominibus preveniat illis
etiam ad hoc instruatur aut intentione concurrente. Dicitur enim quod parvulus baptizatus recipit a deo gratiam / concurrente ad hoc etiam per operationem suam optionem.
Item quando peccator solitarius [illegible] que in quo sunt in homine [illegible] illuminatus inmobilitate ad lacrimas compungitur et per gratiam infusam remittitur
ei peccata. Ad hanc remissionem etiam certa concurrit per modum intentione actionis. Equaliter rogat continue pro peccatoribus / Et quia digna est [illegible] sic ipsa pro-
meretur in suis peticionibus exaudiri tamquam mater intuenti per filium iustis et rationabilibus peticionibus / Et sic meretur prima gratiam in peccatoribus /
ita continue meretur illius conservationem intentum quod si etiam desineret per iustis orationes fortasse illi immediate gratiam perderent / presupposito quod deus disposuit
quod mediante eius suam gratiam in peccatoribus conservare. Ita ut quadam modo a primo gratia infunditur etiam instrumentaliter aut meritorie concurrente
sic tota conservatur. Unde videtur gratia quod continue ab eius dependet non in re velut ad eius principaliter efficientem / sed instrumentaliter vel meritorie operantem /
Circa [illegible] in anima sic hic non velut forma in materia [illegible] in operatione ad ingenium qui docuit / vel ut domus respectu artificis / quam manet
illius desinentibus sed sicut lumen in aere / quod necesse indiget actione quantum ad sui principium sed etiam quantum ad sui conservationem in suo esse /
nam corpore quod subtrahit se corpus lucidum immediate redditur aer obscurus / ita est de gratia respectu eius stante gratia dei ordinatione.

Non quidem circa visione vidit beatus Johannes ea que scripsit in hoc libro / Distinguit enim Augustinus XII super Genesim ad litteram et ad Orosium plura tria genera visionum. Una
quod est visio corporalis qua videntur celum et terra et ea que in eis conspicua sunt oculis nostris. Alia est visio spiritualis sive imaginaria corporum quando videntur
in memoria continuas. Alia est visio intellectualis cum intellectu distinguitur. Quid ergo circa visione vidit beatus Johannes. Non corporali quia illa est infima
non spirituali vel imaginaria quia illa est minus nobilis intellectuali visione. Nec etiam intellectuali visione quia illa est corporum que nullam corporum
gerunt similitudinem sicut deus et mens hominis et intellectus vel ratio. Sicut Augustinus XII super Genesim ad litteram [illegible]. Sed beatus Johannes vidit hic ea quorum sunt similitudines
ubi ergo non vidit intellectuali visione. [illegible] est ad hoc sicut dicitur in prologo quod beatus Johannes vidit intellectuali visione tunc quando est quod aliquis spiritu sancto
intimante videt aliquod misterium. Unde et Johannes non vidit ista realiter sed divino flamine inspirante quemadmodum figura designata intellectu suo configuratur
sed ibi est sicut esse duplex intellectus [illegible] ubi [illegible] quod non vidit ista corporaliter id est visione corporali qua videntur corpora vel possit esse aliquis intellectus
quod non vidit realiter id est sub similitudinibus corporalibus sed omnia vidit spirituali visione et hinc configuratur figura sive similitudines. Dicitur in fine alterius prologi quod Johannes
imagines in mente vidit et in eis veritatem intellexit. Et ad obiectum [illegible] quod licet intellectualis visio sit earum rerum que nullam gerunt corporis similitudines sunt rerum vi-
sibilium tamen potest configurari similitudines rerum aliquam proprietatis vel effectus ut dictum est. Item ut ait Augustinus ad Orosium visio intellectualis est unius cum ea que corpora-
liter videntur et imaginabiliter in memoria tenentur intellectu distinguit et spirituali visione et circumspecta ac comprehensa vidit beatus Johannes contenta in hoc libro. Unde
[illegible] hic distinguens tria genera visionum modo dicto ait tertium genus est intellectuale quod non fit per corporales res nec per similitudines sed ipsa veritas in
mente manifestatur videntibus. Quod proprie electorum est. Tali modo locuti sunt prophete quia ea que dicebant videbant id est intelligebant. Unde et videntes appellabantur.
[illegible] Unde [illegible] enim propheta dicitur hodie olim appellabatur videns et prophete dicebantur visores. Ysaie primo visio Ysaie filii Amos et cetera. Hoc genere
visionis locutus est Johannes divinitus [illegible] in mente conspecta tanta sacramenta. Hec ille. Unde et ista doctrina dicitur prophetia. De multiplici autem visione Augustinus XII super
Genesim ad litteram et in glossa II ad Corinthios XII Scio hominem raptum et cetera et hic in prologis. Unde ait hic in primo prologo quod intellectualis visio est qua spiritu sancto revelante
intellectus mentis veritatem misteriorum sicut est capiunt quo vidit Johannes que in hoc libro referuntur. Non enim figuras tantum vidit spiritu sed ea signata mente intellexit
[illegible] De hac autem visione dicitur in libro de spiritu et anima [illegible] quod Johannes [illegible] et apostolus in spiritu non in corpore visiones viderunt. De hac autem visione Ricardus
distinguens quattuor genera visionum quarum due sunt corporales et due spirituales. Una enim est visio corporalis qua res exteriores videntur visu corporali
absque significatione mistica et hec est infima. Alia est visio corporalis qua res videntur in quibus latet significatio mistica sicut Moyses vidit rubum ardentem
Exodi III°. Est autem tertia visio spiritualis sive non oculis carnis sed cordis qua anima per spiritum sanctum illuminata corporalibus rerum visibilium similitudinibus et figuris
[illegible] sub [illegible] ad invisibilium cognitionem ducitur. Circa visione vidit Johannes in hoc libro et plura Ezechiel. Quartus modus est cum spiritus humanus
per intima inspirationis suaviter tactus nullis mediantibus rerum visibilium formis ad celestium contemplationem erigitur. Sic vidit David propheta. Et de hiis duobus
ultimis modis prosequitur Dionysius in libro Angelice ierarchie et de hoc ibi Ricardus multum et bene et Helinandus [illegible]

Fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes. Apocalypsis V° in additionibus super I Petri 2°
Notandum quod populus dei sub antiquo testamento commune dicebatur regnum sacerdotale. Exodi 19. Unde regnum apud illos ponebatur in substantivo tamquam
principale sacerdotium vero in adiectivo tamquam minus principale. Sacerdotium enim illius temporis erat imperfectum non enim offerebatur ibi nisi sanguis hircorum
et vitulorum. [illegible] Sed genus in novo testamento commune dicitur regale sacerdotium ut I Petri 2° in quo ponitur sacerdotium in substantivo tamquam principale
et regale in adiectivo tamquam minus principale quia sacerdotium nove legis est perfectissimum per Christum [illegible] immolatur. De causa tamen superiori ubi
hec dignitates cessant dicitur Apocalypsis V° Fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes quia ibi nulla est preeminencia ratione dignitatis
sacerdotalis seu regalis nisi sit propter merita personalia //

Nota prophetia primo et principaliter consistit in visione cognitionis quia per eam prophete cognoscunt quedam que sunt procul remota ab hominum cognitione. Unde patet
[illegible] prophete a procul et phanos apparicio quia eis aliqua que sunt procul apparuerunt. Et propterea hic ut dicit Ysidorus libro etymologiarum. In veteri testamento
appellabantur videntes I Regum 9. Qui enim propheta dicitur hodie vocabatur olim videns quia videbat ea que ceteri non videbant et prospiciebat
que in misterio abscondita erant. Unde et gentilitas appellabat eos vates a vi mentis. Sed quia dicitur I Corinthios XIIII° unicuique datur manifestatio
spiritus ad utilitatem. Et ibidem XIIII° dicit ad edificationem ecclesie eorum ut habetur inde est quod prophetia secundario consistit in locutione prout prophete
ea que divinitus edocti cognoscunt ad edificationem aliorum denunciant sed [illegible] 29. Que audivi a domino exercituum deo Israel annunciavi vobis.
Et sic hic ut dicit Ysidorus possunt dici prophete quasi prefatores quia porro fantur id est a remotis et de futuris vera predicunt. I Corinthios 14. Qui prophetat
hominibus loquitur ad edificationem. Et autem quod super humanam cognitionem divinitus revelantur non possunt humana ratione confirmari quam excedunt sed operatione virtutis divine
sicut [illegible] ubi [illegible] domino cooperante et cetera. Unde 3° ad prophetiam pertinet operatio miraculorum quasi quedam confirmatio prophetice annunciationis /
Unde dicitur Deuteronomii ultimo Non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis.
Et secundum hunc modum dicitur Ecclesiastici 48 quod corpus Helisei mortuum prophetavit. Et capitulo 49 ossa Joseph visitata sunt et post mortem prophetaverunt
id est miraculum fecit confirmativum prophetice annunciationis. Cum ergo prophetia pertinet ad cognitionem que supra rationem naturalem consistit que est per-
ad prophetiam requiritur lumen intellectuale excedens lumen rationis naturalis. Michee 8 Cum sedero in tenebris / dominus lux mea est. Hoc
autem lumen non inest intellectui prophete per modum forme permanentis / alias oporteret quod semper prophete adesset facultas prophetandi
quod patet falsum dicit enim Gregorius super Ezechielem Aliquando prophetie spiritus deficit prophetis nec semper eorum mentibus presto est / quatenus cum hunc
non habent se hunc cognoscant quod dono habent cum habent. Unde dicit Heliseus de muliere sunamite anima eius in amaritudine est et dominus
celavit a me et non indicavit michi IIII Regum 4. Hoc ergo lumen prophetie inest anime prophete per modum cuiusdam passionis vel impressionis transeuntis
Et hoc significatur Exodi 33 ubi dicitur Cum transibit gloria mea ponam te in foramine petre et cetera. Et 3 Regum 19 dicitur ad Heliam Egredere
et sta in monte coram domino et ecce dominus transit et cetera. Et hinc est quod sicut aer semper indiget nova illuminatione et cetera [illegible]

Spiritu magno vidit ultima et consolatus est lugentes in syon usque in sempiternum cum futura et abscondita antequam evenirent. Ecclesiastici xlviii octavo
Qui in sacra doctrina revelata beato Johanni in Apokalipsi fuit consideranda. Dei revelantis dignatio et dispensativa bonitas. beati Johannis ad
intelligenda divina secreta et archana celestia deifico spiritu apta ydoneitas et intelligencie sue limpiditas. et archanorum revelatorum obs
curra et alta profunditas. Modi revelacionis congrua qualitas. et eiusdem utilis comoditas. Competenter volentibus accedere ad studium presentis
doctrine occurrunt premissa verba In quibus predicta luculenter insinuantur. Et licet fuerint dicta de illo magno propheta scilicet ysaia. Equalis tamen
competisse possunt dici de beato Johanne cui divino spiritu revelante vidit abscondita et archana dei. et ea que erant et que sunt ventura usque in fine mundi
Unde in premissis verbis quinque insinuantur. Quorum primum est Dei revelantis summa maiestas et munifica bonitas ibi spiritu magno Nam in hoc quod
ait magno, insinuatur dei maiestas In hoc quod ait spiritu. communicativa bonitas. Ipse namque magnus est maiestate et revelat suo spiritu
communicativa sua bonitate. Magnus enim dominus et laudabilis nimis. ait propheta. Magnus ob inaccessibilem et interminabilem maiestatem
laudabilis ob diffusivam et communicativam bonitatem. in revelando sua secreta suis amicis. Danielis 2° Sapientia et fortitudo eius sunt. Et sequitur
Ipse revelat profunda et abscondita etc. Spiritu scilicet suo bono Sapientie ix° Quoniam bonus et suavis est spiritus tuus domine in nobis Dicitur Ipse enim
revelat secreta prima ad corinthios 2° nobis revelavit deus per spiritum suum Spiritus enim omnia scrutatur. etiam profunda dei. 2° patet primum Isto divino spiritu
fuit beatus Johannes plenissime sanctificatus et purificatus. Unde et Johannes interpretatur in quo est gratia. Et fuit sublimissime elevatus ab infimis
et erectus ad divina sperlanda et contemplanda. et clarissime illustratus ad illa archana cernenda propter que per aquilam figuratur prout
Augustinus loquens de isto super Johannem omelia 3° Universam inquit creaturam omnes quoque rerum mutabilem transcendit beatus Johannes ut attingeret In principio erat verbum
et ideo per aquilam mistice figuratur ut ait ibidem. Job 39 Nunquid ad preceptum tuum elevabitur aquila. Super quo gregorius moralium 31 per aquilam Johannes figuratur
qui volando terram deseruit et per subtilem intelligentiam interna mistica penetravit Et ideo mistice ait hic Spiritu magno vidit, non solum enim audivit sed vidit.
Quo verbo excelsa apprehensio designatur. Ipso enim spiritu fuit sublimatus ut esset in spiritu. Infra primo fui in spiritu dominica die. Et infra 4°
Sustulit me in spiritu in montem magnum et altum Et ideo dicitur infra sexto Veni et vide Et infra primo Quod vides scribe Et infra v° Vidi librum
scriptum intus et foris Mistice ergo ait hic vidit scilicet visione excelsa limpidissima iocundissima. Sibi enim competit illud Job xxxii° Et vidit oculus
meus et audivit auris mea et intellexi singula. Nec mirum si sic vidit, qui super pectus domini in cena recubuit Johannes xiii° et xxi° Pro fundamento enim
in quo recubuit secretum divinum figuratur ut ait Augustinus super Johannem omelia 36 et 61 Ipse Johannes sublimis predicator et lucis interne fidelis collis
contemplator alte volat. ita quod vix est cum mente comprehendere et ibi verbum de hoc Magno ergo spiritu quo fuit repletus vidit. De ipso enim
verificatur illud Ecclesiastici xv° Implevit illum dominus spiritu sapientie et intellectus Et illud 39 Si magnus dominus voluerit spiritu intelligentie replebit illum
Sublimissime ergo volavit Subtilissime vidit altissime intonuit Et ideo mistice dicitur filius tonitrui Marci 3° Super quo dicit Beda Voce theologica
quam nemo prius ediderat intonuit emisit In principio erat verbum etc. Quam tanto pondere cunctam reliquit. ut si aliquanto plus intonare voluisset
nec ipse mundus capere potuisset hec verba. Et de ipso sic elevato et videre dicit Crisostomus super Johannem Unde de celo loquente et boante: et tonitruo
clarorem voce emittente omnem orbem terrarum repleverit boatu. Et sic Qui enim tonitrum est filius quem diligebat dominus. qui columpna ecclesiarum
qui per orbem sunt qui claves habet celi qui calicem domini bibit qui recubuit super pectus domini, qui cum propalacione ultima ad nos intrat. Et postea
amicians. et ibi multum de hoc Mistice ergo de ipso dictum est. vidit Unde Job 39 postquam premissum est Nunquid ad preceptum tuum elevabitur aquila
subditur ibidem Contemplabitur escam i. gloriam maiestatis contemplandam. ut ait ibi gregorius 31 moralium Ut de eo verificetur dictum ysaie 33. pro eo quod lar
gitur. Ibidem contemplabitur escam i. gloriam maiestatis contemplandam ut ait ibi. gregorius moralium. Vidit igitur quod ait spiritu magno. tangitur causa efficiens
boraverit anima eius videbit et saturabitur. Et illud ysaie 60 Tunc videbis et affluebis In hoc ergo quod ait spiritu magno. tangitur causa efficiens
prima huius sacre doctrine In hoc quod ait vidit, tangitur causa efficiens secunda scilicet beatus Johannes qui fuit minister et dispensator eiusdem
Et subditur que et qualia vidit quia ultima et futura et abscondita et in hoc tangitur causa materialis ipsius doctrine Revelat enim deus beato Johanni
que erant abscondita in thesauro sapientie sue. ventura in ultimis temporibus scilicet ecclesie persecuciones et consolaciones et sanctorum pressuras et victorias.
pervenientes ecclesiam suam et admonens eam ad toleranciam et constanciam. de quibus absconditis dicitur deuteronomii 32 Nonne hec abscondita sunt apud
me et signata in thesauris meis. Nunc tua abscondita revelat deus sua munifica bonitate et munifica pietate ad ecclesie instructionem
et consolationem Ecclesiastici 81. Cognovit deus omnem scientiam et sic Amicians que preterierunt et que supervenerint revelans vestigia occultorum Et
Job 21. Revelat profunda de tenebris et producit in lucem umbram mortis. Per profunda possunt intelligi abscondita mistica in hoc libro
per umbram mortis ipse antixpus qui est ho peccati filius perdicionis qui revelatus est in novissimo tempore 2 ad thessalonicenses primo Tamen vero sunt abscondita
et quasi profunda patet considerantibus illa et scriptorum expositiones. De Johanne enim hic verificatur illud proverbiorum 28 Aqua profunda verba ex ore viri. et tor
rens redundans fons sapientie Aqua enim profunda est cuius fundum multum distat a superficie Sic est in ista sacra doctrina. Per aquam enim
figuratur sacra scriptura Job 26 Qui ligat aquas in nubibus i. scientiam in prophetis ut ait ibidem gregorius moralium 17. Tenebrosa enim aqua in nubibus
aeris i. abscondita scientia in prophetis ut ait ibidem gregorius Et licet ita fuerint abscondita mistica in hoc libro. tamen beatus Johannes ostendit divino spiritu
eis revelante. et elucidavit in figuris et similitudinibus sic patet in processu Et in hoc tangitur causa formalis huius doctrine que quidem est modus agendi
Est enim revelatorius sive propheticus et hoc sub similitudinibus. Ideo mistice ait. ostendit ut enim ait propheta Ostendere est secretum suum alicui lenocinio
demonstrare 2° est propalare quod est occultum. Quod fecit beatus Johannes in hoc libro Unde ait Apocalipsis ihesu xpisti etc. Et ideo de ipso verificatur illud
Job 28 Profunda fluminum scrutatus est et abscondita produxit in lucem Sibi enim deus ostendit abscondita misterium ultimo ostendit in flumine
aque vive et ipse ostendit ecclesie de ipso enim possumus dicere quod dicitur danielis 2° Deus magnus ostendit que futura sunt Et ibidem deus de celo re
velans misteria. Et sic beatus Johannes ostendens modo dicto consolatus est lugentes in syon scilicet fideles in ecclesia Ut de ipso verificetur illud
Job 4° vacillantes confirmaverunt sermones tui et genua trementia confortasti. Quante enim consolacionis pervenerit fidelibus in ecclesia constituta
sacra doctrina inexplicabile est licet enim omnia que scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per pacienciam et consolationem scripturarum spem habeamus
Ro. xv° Specialissime tamen scripta in hoc libro In quo narrantur et promittuntur triumphales victorie ecclesie sanctorum et dampnaciones antixpi et
suorum Et in hoc patet causa finalis huius sacre doctrine Considerando ergo causam efficientem patet quod hec doctrina est certitudine verissima
Considerando causam materialem patet quod est altitudine profundissima Considerando causam formalem patet quod est artificiose et congruenter tradita
Considerando causam finalem patet quod est comoditate utilissima Et de hiis causis et pertinentibus ad eas patet in prologo qui preponitur huic libro et in glosa
Ex dictis patet causa huius doctrine Unde in prologo dicitur hic quod ab trinitas revelat ihesu xpisto secundum humanitatem ipse vero Johanni per angelum Johannes ecclesie Et
ideo dicitur liber apocalipsis i. revelacio Et ad huius confirmandam auctoritatem concurrit auctoritas intervenientis deferentis et accipientis vide ibi.
Expositores vero huius libri fuerunt Sanctus Augustinus non tamen composuit librum continuum sed aliqua verba interpretatus. Et Jeronimus qui composuit librum qui
continue breviter tamen Et Beda qui imitans Jeronimum exposuit aliquantulum plurimum Et haymo qui exposuit spiritualiter et diffusa Et Ricardus
qui exposuit eleganter et diffuse Et Aubertus qui similiter exposuit misticaliter Et Gilbertus qui exposuit quoad codicem Et Joachim qui exposuit modernis
et diffuse Et Belegaius qui exposuit theologice magis sed moraliter Et Richardus qui recolligit misticam huius et huius Ego vero dictorum dictis istorum
expositorum colligetur hec compilacio summo magistro ihesu xpisto dirigente et illustrante modo quo potero scilicet extat et tam profundis misteriis

De isto Joachim vide [illegible]

Ad evidenciam dictorum quintum principale de modo huius doctrine. Quo tradita est videtur quod non sit recte tradita quia secundum beatum Augustinum primo libro de trinitate capitulo primo [illegible] errore qui ea que de rebus corporalibus dicuntur ad res incorporeas et spirituales transferre conantur [illegible] Cum ergo in hoc libro res spirituales et incorporee describantur per res corporeas et ad illas transferantur res corporee videtur quod non sit recte neque secure tradita presens doctrina.

Item secundum philosophum in topicis omnis transferentes secundum aliquam similitudinem transferunt et in libro de [illegible] In quibus symbolum facilior est transumtio. Cum ergo rerum corporearum et incorporearum [illegible] non sit similitudo nec symbolum non videtur esse recta modus docendi has describere per [illegible].

Item secundum philosophum in libro perihermeneias est enuntiatio quod est esse et quod non est non esse. [illegible] et est enuntiatio quod est non esse vel [illegible]. Ergo describere res tales quales non sunt est falsitas vel error [illegible]. Apocalypsis tamen [illegible] hic et alibi in scriptura sepius cum res celestes et spirituales describuntur per corporales et etiam ipse deus [illegible] non tamen ita describuntur [illegible] quod ille sunt iste [illegible] vel essent sed quod sunt consimiles in aliquo effectu vel proprietate. Pro quo notandum quod aliqua dicuntur consimilia [illegible] ratione comparationis sic filius dicitur similis patri [illegible] de [illegible] est similis et quod remansit ut dicit philosophus [illegible] de [illegible] et [illegible] quod mirabile est filius qui non assimilatur patri et quod non videtur in eo [illegible]. Alio modo dicitur aliqua similia quia sunt eius qualitates ut dicit philosophus [illegible]. Item dicitur aliqua similia [illegible] Augustinus contra Faustum dicit quod per solem et leonem [illegible] similitudine tamen non proprietate [illegible] libro 16 quod non solum quia sit consimilis [illegible] similia dicuntur [illegible] sic filius dei dicitur agnus patris quod non dicitur nisi similitudine [illegible] Augustinus libro [illegible] dicit quod una res [illegible] est per essenciam [illegible] per figuram sic Christus non leo non agnus est per naturam vel essenciam est tamen per figuram. Et de hoc Augustinus [illegible] Cum ergo describuntur hic res incorporee et spirituales et notificantur per res corporales non est intelligendum quod iste sunt [illegible] vel tales quales ille in natura vel essencia sed quod sunt similes in aliqua proprietate vel effectu [illegible] ut dicit Augustinus contra Faustum. Et per hoc patet [illegible] ad omnia obiecta [illegible] applicati.

[illegible] de causalitate [illegible] modi in hac scriptura [illegible] est tradita sub similitudinibus et figuris videtur enim quod [illegible] doctrinabilior [illegible] plane doctrina enim prudentum facilis est [illegible]. Item doctrina [illegible] debet tradi quod possit ab omnibus deprehendi quia doctor est debitor sapientibus et insipientibus [illegible] apostoli ad Romanos primo. Item [illegible] doctrine apostolice in aliis libris [illegible] in ista scriptura [illegible] ut [illegible] ad divina intellectum [illegible] anglice [illegible] capitulo primo [illegible] est nobis divinum radium lucere nisi varietate sacrarum velaminum anagogice circumvallatum. Et capitulo 2 artificialis theologia [illegible] formacionibus in non formatis intellectibus usa est [illegible] et [illegible] Abbas ibi loquens ad propositum dicit theologi [illegible] formis [illegible] fidelibus veritate [illegible] sub sigillo [illegible] infidelibus et indignis celat [illegible] signat mittens [illegible] sub sigillo vel [illegible] ne [illegible] fidelibus [illegible] ut dicit glossa ad occulta ergo [illegible] dei [illegible] et volentibus illa [illegible] et ad [illegible] fidelium tradita sunt archana mistica sub similibus et figuris sicut regie celle in quibus sunt regales thesauri et archie in quibus sunt reposita secreta et litere regie et apothece in quibus regia unguenta et odoramenta [illegible] solent observari et sigillari [illegible] litere que regis nomine mittebantur anulo ipsius obsignate sunt [illegible] 29. Et [illegible] visio omnium sicut visio libri signati. Daniel [illegible] clausi sunt sermones et signati usque ad prefinitum tempus [illegible] et iste liber possit [illegible] libro involuto et scripto intus et foris [illegible] Et infra [illegible] librum scriptum intus et foris signatum sigillis septem. [illegible] ergo ratione archana misteriorum celestium in hoc libro sunt velata et signata similitudinibus et figuris ob [illegible] tres [illegible] rationes [illegible] archana misteriorum [illegible] mali [illegible] efficiuntur [illegible] et magis [illegible] nobis et non [illegible] est mistica abscondi [illegible] [illegible] ad obiecta [illegible] doctrina debet esse facilis [illegible] doctrina [illegible] ut est [illegible] a docente [illegible] docens est [illegible] docentis in alio [illegible] et docens debet docere intelligibiliter [illegible] intellectu [illegible] quam docet debet esse alta et profunda [illegible] est [illegible] bonum et difficile [illegible] revelat deus electis suis per spiritum sanctum [illegible] et scriptura est [illegible] quoddam flumen planum et altum in quo et agnus ambulat et camelus natat ut ait [illegible] in prologo moralium [illegible] patet ad obiecta.

[illegible] Christi fidelibus presens opusculum simplicibus cordis oculis inspecturis [illegible] omnes [illegible] gustu dulcedinis quam sacra viscera marie virginis [illegible] famelico [illegible].

Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei. Apocalypsis 2o. Nota quod [illegible] pugnat et quod pugnat [illegible] et esurit [illegible] victoriam pugne que est [illegible] quod [illegible] promittit [illegible] dabo edere [illegible] ergo vincenti vel quo ad [illegible] ut vincat [illegible] Dabo [illegible] ad radicem [illegible] et non ad [illegible] que est gratia [illegible] [illegible] edere de ligno vite [illegible] [illegible] est lignum [illegible] in passione [illegible] Luce 23 [illegible] in viridi ligno hoc faciunt [illegible] quod est in paradiso dei mei [illegible] est in ecclesia militante [illegible] altaris et per [illegible] spirituales [illegible] et dicit ecclesia paradisus quia locus deliciarum. Vel in paradiso dei mei hoc est in ecclesia triumphante ubi ipse est [illegible] et revelatus facie [illegible] 2o capitulo [illegible] sacra scriptura [illegible] applicantur lignum vite [illegible] [illegible] lignum vite [illegible] In hoc ligno [illegible] folia que sunt [illegible] medicinalia [illegible] [illegible] duo vitam [illegible] submistrat fidelium [illegible] arbor ipse Christus [illegible] fructus [illegible] vita est [illegible] et glorie [illegible] ut vitam habeant [illegible] et [illegible] habeant [illegible] vita glorie in futuro [illegible] lignum vite [illegible] de ipso dicit Deuteronomii 30 ipse est vita tua [illegible] de quo dicit Aggei 2o ecce veniet desideratus cunctis gentibus. [illegible] vita [illegible] et vita [illegible] in qua pependit ille qui est vita Deuteronomii 28 erit vita tua quasi pendens ante te [illegible] vita est hominibus data [illegible] scriptura [illegible] sermones dei in qua est vita [illegible] sermonem meum servaverit mortem non gustabit [illegible] arbor [illegible] dat fructum [illegible] portat fructum [illegible] fructus dependet ab arbore [illegible] ab arbore [illegible] spiritualis refectio [illegible] scriptura [illegible] lignum vite est in medio paradisi [illegible] que est [illegible] fide et [illegible] accedentibus ad se [illegible] ne [illegible] moriantur [illegible] in medio ecclesie in [illegible] loco [illegible]

[illegible] ecclesia sit paradisus [illegible] lignum vita [illegible] in medio paradisi

Item sicut lignum vite fuit [scilicet] lignum nature quod competenti comestu continuaret hominum vitam nature, sic fructus ligni vite qui est Christus continuat hominum vitam gratie et glorie. Digne sumptus enim facit ut statim post vitam gratie succedat vita glorie. Ideo dicit Joh. x Ego veni ut vitam habeant gratie in presenti et habundancius habeant vitam glorie in futuro. Item super textum illum Gen. 2o dicit Strabus quod lignum vite tale erat quod per sumpcionem suam homo ab omni infirmitate firmaret immunem, nunquam vetus fieret aut aliquo incomodo moreretur. Tamen non habuit veram conservationem. Augustinus autem dicit apte quod ex ligno vite non quod naturalis [illegible] habebat homo posse non mori. Poterat enim per illius arboris fructum vel aliquis degustatum efficaciam et durationem quod ex ceteris vitam produceret vel certo tempore sumptum ad corporis immortalitatem transire. Item sicut idem lignum vite virtutibus erat ceteris lignis, ita Christus sanctior ceteris sanctis, quia sicut dicitur 1 Reg. 2o Non est sanctus ut est dominus, et Christus hic dicitur sanctus sanctorum Dan. 9. Et in viridi nature sanctitas designatur. Hoc autem lignum describitur esse in medio paradisi, quia omnibus se communicat ad usum vie in presenti et ad fruitionem patrie sine acceptione personarum. De hoc ligno dicitur in psalmo Erit tanquam lignum quod plantatum est etc. In quibus verbis commendatur vita Christi, quia talis lignum cognoscitur per fructificationem. Unde ait unus: de fructibus eorum cognoscetis eos. Tamen numquam ferret fructum nisi plantetur. Sola enim arbor plantata et radicata bonos fructus affert. Plantatus autem fuit Dei filius in virginalis uteri virginalis, qui unitus est humane nature. Jacobi primo: In mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras. Sed digna superbie sine fructu. Plantatum autem fructificat. Primum 3 lignum vite etc. Ezech. xvii Tenerum distringam et plantabo super montem excelsum et eminentissimum in bonis vigore. Gen. desub aquarum etc. desursum mortalitatis nostre cum sit fames sitis frigus calor lassitudo et huiusmodi. Cuius fructum suum i. carnem suam esibilem dabit sed in cena, non vendet quod eos qui vendunt pro precio quod est inappreciabile. Hunc fructum flores et folia precesserunt scilicet antiqui tipi et sermones prophetie qui legalia precesserunt sacram nove legis. Vel fructum dicit in passionis specie, sicut Joh. xv Nisi ego abiero sic flos prius recedit quam fructus adveniat, paraclitus non veniet ad vos. In tempore suo scilicet passionis de quo dicit Joh. vii Tempus meum nondum impletum est, vel in tempore suo scilicet gratie. Et folium eius i. verbum non defluet. Ezech. xlvii Non defluet folium ex eo. Verba enim eius eterna. Joh. 6 Verba vite eterne habes, dixit Petrus. Non enim erat de terra et ideo non loquebatur de terrenis. Joh. 3 Qui de terra est de terra loquitur. Qui de celo venit super omnes est et quod vidit et audivit hoc testatur. Christus enim figuratus est per Samuelem de quo dicitur 1 Reg. 3o Non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Folium vero eius i. verbum eius non defluit a veritate per mendacium. Joh. xvii dicit filius patri Sermo tuus veritas est. Nec a vanitate per superfluum quia non habuit folium i. verbum quod vento scilicet inanis glorie rapiatur. Job xxvii. Nec ab efficacia per vacuum. Ysa. lv Verbum quod egreditur de ore meo non revertetur ad me vacuum. Nec ab intencione per [illegible] ps. lxxxviii que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Folia autem huius ligni scilicet verba Christi commendantur a medicinalitate. Ezech. xlvii Erunt fructus eius in cibum et folia i. verba in medicinam, quia solo verbo curabat omnem infirmitatem. Apoc. xxii Folia ligni ad sanitatem gentium i. gentium [illegible] quia peccatores convertebat ad fidem.

Vincencius in speculo hystoriali libro tricesimo capitulo xl dicit quod anno domini 1184 Abbas Joachim de Calabria propheta venit ad Urbanum papam tercium apud Veronam. De quo scilicet Joachim fertur quod cum parum vel nichil ab homine doctore didicisset, donum intelligencie divinitus accepit, adeo ut facunde et diserte questionum scripturarum difficultates vel absconditates enodaret. Dictabat itaque in scriptura quedam que potuit hactenus latuisse [illegible] in spiritu prophetico clarescere, sicut ex opusculis que scripsit legentibus liquet. Dicens enim quod sicut scripture veteris testamenti quinque etates seculi ab Adam usque ad Christum decursas hystorias continent, sic liber Apocalipsis etatis sexte a Christo scilicet inchoate decursum exponit. In qua etate sexta septem etatulas distinctas, atque singulas singulis huius libri partibus satis congrue designatas. Dicit quod hec revelata fuisse in fine etatule quinte, alias in principio succedentis sexte, in qua scilicet tribulaciones varias multiplicatas quam plures [illegible] emerserant. Sicut in apericione sexti sigilli et in sexta libri parte ubi de ruina Babilonis agitur patenter ostenditur. Id vero in libellis eius precipue notabile ac suspectum habetur quod mundi diffinit terminum et infra duas generaciones [illegible] annos fecerunt [illegible] arbitratur impletum iri. Fferuntur itaque multa scripsisse, libros quos suos domino pape corrigendos obtulisse. Verum et in quibusdam errasse dicitur. Et ab eis multa de futuris revelata fuisse referuntur. Unde et postea duobus regibus Francie scilicet et Anglie in itinere transmarino apud Messanam urbem et Sicilie hyemantibus idem abbas vocatus dicit [illegible] ac que scripsit de futuris temporibus [illegible] posterorum [illegible] relinquimus [illegible]

In natali beati Johannis ewangeliste. Sermo petri damiani qui primo fuit avellane heremita postea hostiensis episcopus

Hodie nobis dilectissimi letitie gaudia geminantur quia discipulus quem diligebat ihesus sui dilectoris amplexibus stringitur [illegible] fruitur et quod videbat quod audierat quod manibus attrectaverat de verbo vite liquido contemplatur. Hodie illa mirabilis aquila ad vinculum angelorum et hominum cetum feliciter evolat. hic est quem redemptor noster ad declarandam sue divinitatis essentiam quasi organum fecit atque ut hic suppleret quod ad tempus ipse dominus dispensative suppresserat vicarium dereliquit ut cum homines tunc primo lactentes [illegible] iam in via veritatis vestigia fixissent eos ad cognoscendum divine potentie nobilitatis celsitudinem promoveret. Hanc autem supereminentem divine sapientie gratiam ex illo celesti gazophilacio in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi hausit. Et non immerito ut qui carnis sibi amputaverat illecebras celestium deliciarum epulis frueretur et illuc acie mentis attingeret quo non propheta non patriarcha non denique quisquam ab ipso mundi primordio cognoscitur in carne positus aspirasse. Nec mirum si iohanni vicem suam in hoc delegavit quem ad custodiendam matrem quasi alterum filium loco sui supposuit. Quia ergo de deo incomparabiliter ceteris mortalibus loquitur non solum a grecis sed etiam a latinis theologus appellatur. Theotocos maria quia deum verum genuit. Theologus iohannes quia dei verbum profundissima subtilitate descripsit. Commisit dominus petro claves ecclesie, delegavit iohanni custodiam marie. Maria mater christi, ecclesia mater christianorum. Dicit dominus petro Tibi dabo claves regni celorum. Nunquam et beata maria relicta non fuit in cuius utero tota divinitatis plenitudo permansit. Tu es inquit petrus filius dei vivi et intra nutantis adhuc fidei tempestates veritatis anchoram fixit et naviculam tutissimo tranquilli portus gremio collocavit. Desudat iohannes in concilio plurimi heretici fidei puritatem corrumpunt, confunditur mundus, turbatur ecclesia, vacillat fides, plurimi naufragantur. Redit iohannes, quosque invenit errores, ad pristine fidei renovat sacramentum. Petrus petra, petra quia firmus est et iohannes super cuius fundamento tota ecclesie structura consurgit. Hoc beato iohanni dominus gessit in verbis quod et petro contulit in miraculis. Ut et iste altiora proferret et ille maioribus prodigiis choruscaret. Hic artissime se in sui dilectoris amore composuit ut quia coniugalis thori federa abdicat. Unde divinitus concessum est illi ut qui primus erat in redemptoris amore precipuus fieret in fraterna caritate.

In cene convivio ait ihesus Unus ex vobis me tradet. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo diceret. Innuit iohanni symon petrus et dixit ei Quis est de quo dicit. Iohanni mox subdit dominus. O virum incomparabilem. Profert verbum in medium et totus tacet senatus apostolorum. Tacet lingua que clavis facta est celorum. Silet andreas qui ipsi fratri ad fontem vite primus fuit. Non presumunt os aperire. Philippus qui deum patrem sibi postulat ostendi. Iohannes condiscipulorum in se persona suscepta consultor accedit, profunda misteria individue divinitatis audivit. Tutum flagitare debes eius auxilium quem sibimet intercessorem ipsi apostoli petierunt. Tutum apud iustum iudicem pro peccatore potest qui et pro ipsis celestis curie senatoribus intervenit. Et qui advocatus est summis quam similiter implorandus est a minimis. Refugit angelus ab eo obsequium suscipere quem noverat apud deum maiorem locum gratie familiaritatis obtinere. Hic archangelo gabrieli ad custodiam matris domini successor datus est. Ut et ille intactam virginem invisibiliter custodiret et iste forinsecus singularitati feminee obedientie sue ministerium exhiberet. Quanto quia familiarior cum matre verbi versatur tanto vicinior invenitur verbo. Et qui ab ipsa veritate matre dicta est filius quadam speciali gracia frater est salvatoris qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Crisostomus super Johannem omelia septima

Beatus Johannes patriam habuit galileam ignobilem videlicet [illegible] cum bethsaida et scribe glossa a galilea [illegible]. Nec de aqua fuit insigni villa vel nominata sed de bethsaida. Patrem habuit zebedeum piscatorem adeo egenum et pauperem ut et filios ad eandem duceret operationem. Hic quia apostolus in piscatoribus minorem ordinem tenebat quia non in mari veniebat sed in quodam parvo stagno. Et erat ei victus cum iacobo fratre suo et patre. Tanta autem erat eis egestas ut vetera retia consuerent quia nova emere nequibant. Nec parva sed et documenta virtutis omnem facile paupertatem tolerare de iustis laboribus vivere mutua caritate connecti et in patris inopis obsequio laborare. Hunc deinceps iohannem illiteratum et ydiotam fuisse lucas testatur quia scilicet inops et pauper nec ad forum se immittebat nec viris sapientibus loquebatur sed piscationi assiduus erat. Ipsorum quoque piscium silencium imitabatur. Huius ergo genus et patriam et educationem et artem docere non est superfluum. Cum enim didiceris quis et unde fuit et ex quibus et qualis, deinde vocem eius de verbo eterno et prophetiam omnem audieris, tunc vere scies quia non fuit ipsius sed virtutis divine moventis animam eius. Per ipsum enim ad humanam naturam loquitur deus. Iste itaque de celo loquens et tonitruo clariorem vocem emittens omnem orbem terre boatu replevit. Nec asper est iste boatus sed omni armonia musica voluptuosior et fortissimis a piscatore se auditurum esse quis [illegible] de his que sunt in fluminibus de piscibus in aquis congregatum natantibus. Sed illiteratus et ydiota postquam ad christum venit de celestibus prophetare cepit et celsa quoque dogmata vestire que nullus umquam homo antea didicit. Et si ergo derideant gentiles hominum istorum rusticitatem ex quo tu et hic et reliqui piscatores fuerunt, cetus pitagorici in silencium devenerunt. Hec Crisostomus.

Johannem cum esset in exilio dyonisius direxit epistolam dicens Ave vere dilectissime, vere amabilis et desiderabilis ac dilecte valde dilectissime. Saluto te sacram animam. Adhuc in asyanam terram venies, ibi quoque operaberis optimi dei imitatores et hos qui [illegible] sunt trades. Quod et factum est. Siquidem a tempore passionis usque ad ultima domitiani tempora et per annos [illegible] absque ullo scribendi amminiculo predicavit verbum dei. Dum autem post exilium rediret ephesum compulsus ab omnibus asye episcopis scribere ewangelium non aliter se facturum dixit nisi indicto ieiunio omnes prevenirent ut digna scribere posset. Hoc itaque patrato scripsit. Item petrus damianus in sermone [illegible] dicit inter cetera: Dignum est enim ut qui a christo pre cunctis mortalibus specialiter est dilectus a christifidelibus pre maxime diligatur.

pp(ri)tum cu(m) ip(s)e t(ame)n nos tante caritat(is) co(n)tulit ut sacramentor(um) celestiu(m) thezauros quos solus acceperat nobiscu(m) participando
largit(er) erogarit Ev(angelist)a in v(ir)tutib(us) quo incomparabilit(er) no(n) excellat Ap(osto)l(u)s siquid(em) est in ep(isto)lis ev(angelist)a in ewa(n)g(eli)o p(ro)pheta in
apoc(alipsi) mart(ir) vero fuit eo quo ceteris ap(osto)lis in mane plurib(us) maius ex dvino(rum) merit(orum) tormenta sustinuit Iam vero
quis felicissime co(n)su(m)macio(n)is eius gl(ori)am no(n) obstupescat Anima eni(m) mirabilit(er) vixit mirabilit(er) obiit Et q(uia) no(n) que(m)q(ue)
cu(m) ho(m)i(n)ib(us) vita(m) duxit no(n) qui h(omi)nu(m) morte tu(n)s(er)u(n)t Vn(de) ho(m)i(n)ib(us) q(uo)d affectuose salvator dixit Sic eu(m) volo manere don(ec)
veniam venia(m) no(n) mittam No(n) mittam v(e)l a(n)gel(ic)a(m) sup(er)na(m) v(ir)tute(m) no(n) angelicam p(otes)tate(m) Ip(s)e p(er) memetipsu(m) veniam Ip(s)e co(n)dicte
a(n)i(m)am in gl(ori)e mee claritate suscipiam Quanta igit(ur) reue(re)ncie h(abe)nd(us) est ho(m)i(n)ib(us) que(m) ip(s)e actor vite ho(n)orauit i(n) carne viuente(m)
ho(n)orauit et de s(e)c(u)lo recedente(m) // Eius doctrina ewa(n)g(e)lica alti(us) e(st) a ceteris s(ecundu)m Aug(ustinu)m sup(er) Ioh(anne)m s(er)mone 34 Item
In quatuor ewangeliis vel potius in quatuor libris unius ewa(n)g(e)lii Ioh(anne)s ap(osto)l(u)s no(n) i(m)merito s(ecundu)m intelligencia(m) sp(irit)ualem aquile co(m)paratus
altius multo et sublimius aliis tribus erexit p(re)dicacio(n)em sua(m) et ita corda nostra erigi voluit Nam ceteri ev(an)g(e)liste tamq(uam) cu(m) ho(m)i(n)e
d(omi)no in t(er)ra ambulabant de deitate eius pauca dixerunt Istu(m) aut(em) q(uasi) piguerit in t(er)ra ambulare sic ip(s)e in exordio sui
s(er)mo(n)is intonuit Erexit se no(n) solu(m) sup(er) t(er)ram s(ed) sup(er) omne(m) ambitu(m) aeris et celi et sup(er) om(ne)s eciam exercitus angelor(um) om(n)e(m)q(ue)
constitucio(n)em invisibiliu(m) p(otes)tatu(m) et p(er)venit ad eu(m) p(er) que(m) facta sunt o(mn)ia dicendo In p(ri)n(cipi)o erat v(er)bu(m) (et)c(etera) Et id(em) li(bro) de co(n)s(ensu) iiii(or) ev(an)g(e)list(arum)
Ioh(ann)es maxime divinitate(m) d(omi)ni qua pat(ri) est equalis intendit ea(m)q(ue) p(re)cipue suo ev(an)g(e)lio q(ua)ntu(m) sufficere c(re)didit comendare curauit
Itaq(ue) longe a trib(us) aliis fert(ur) ita ut hos videas in t(er)ra cu(m) xpo ho(m)i(n)e conu(er)sari Illu(m) aut(em) tra(n)scendisse nebula(m) qua tegit(ur) o(mn)is
t(er)ra et p(er)venisse ad liquidu(m) celu(m) vnde acie mentis acutissima atq(ue) firmissima videret in p(ri)n(cipi)o v(er)bu(m) v(er)bu(m) deu(m) apud deu(m) p(er) q(uo)d
facta s(un)t o(mn)ia et ip(su)m agnosceret carne(m) factu(m) ut habitaret i(n) nobis et q(uod) accepit carne(m) no(n) q(uod) mutatus fuit in carne(m) Et ibid(em) ii
Tres ev(an)g(e)liste t(em)p(or)alia facta d(omi)ni et dicta que ad informandos mores vite p(rese)ntis maxime valent copiosi(us) p(er)secuti circa acti(v)a(m)
fuit co(n)u(er)sati v(ir)tute(m) Ioh(ann)es v(er)o facta d(omi)ni multo pauciora narrans dicta v(er)o eius ea p(re)sertim q(ue) t(ri)nitat(is) vnitate(m) et vite et(er)ne
felicitate(m) i(n)si(n)uare(n)t diligencius et vberius co(n)scribens in v(ir)tute co(n)templatiua comendanda sua(m) intenc(i)o(n)em p(re)dicac(i)o(n)e(m)q(ue) co(n)tinuit
Ide(m) in p(ro)logo sup(er) ev(an)g(e)li(u)m Ioh(ann)is O(mn)ib(us) divine sc(ri)pture paginis p(re)cellit ev(an)g(e)liu(m) Q(uo)d eni(m) lex et p(ro)phete futur(um) p(re)dixerunt
h(oc) completu(m) o(sten)dit ev(an)g(e)liu(m) Int(er) ipsos aut(em) ev(an)g(e)lii sc(ri)ptores Ioh(ann)es eminet in divinor(um) misterior(um) p(ro)funditate qui p(er) annos 65
v(er)bu(m) dei absq(ue) amin(i)culo sc(ri)bendi vsq(ue) ad vltima Domiciani t(em)p(or)a p(re)dica(vi)t S(ed) occiso Domiciano a senatu romano cu(m)
p(er)mittente Nerua de exilio rediret ephesu(m) compulsus ab ep(iscop)is Asye de coetna pat(ri) divinitate filii sc(ri)psit hoc ev(an)g(e)liu(m) in
adu(er)sus h(er)eticos qui eo absente in eius eccl(es)ias irrupera(n)t qui xpm ante maria(m) fuisse negabant Vn(de) merito in figura
iiii(or) a(n)i(m)aliu(m) que vidit ezechiel aquile volanti co(m)parat(ur) que volat altius cet(er)is avib(us) et solis radios irreu(er)beratis luminib(us)
aspicit Ceteri quippe ev(an)g(e)liste qui t(em)p(or)alem xpi nativitate(m) et t(em)p(or)alia eius facta que gessit in ho(m)i(n)e suffic(ien)t(er) exponu(n)t et de
divinitate pauca dixeru(n)t q(uas)i a(n)i(m)alia gressibilia cu(m) d(omi)no ambulant in t(er)ra hic aut(em) pauca de t(em)p(or)alib(us) discutiens s(ed) deitatis
potencia(m) subli(m)ius co(n)templans cu(m) d(omi)no ad celu(m) volat Hic sup(er) pectus d(omi)ni in cena recubuit et celestis haustu(m) sapie(n)-
cie(que) excellencius de ip(s)o d(omi)nici pectoris fonte potauit Legerat siquid(em) triu(m) ev(an)g(e)listar(um) ev(an)g(e)lia et approbauerat eor(um) fidem
et v(er)itate(m) In quib(us) vidit deesse aliqua gestar(um) rer(um) hystorie et ea maxime que d(omi)n(u)s gessit p(ri)mo sue t(em)p(or)e p(re)dicacio(n)is
i(d est) anteq(uam) Ioh(ann)es baptista clauder(etur) in carcere h(ec) igit(ur) q(ua)si obmissa ab illis sc(ri)bit Ioh(ann)es q(uas)i fecit ih(esu)s anteq(uam) Ioh(ann)es clauder(etur)
S(ed) maxime divinitate(m) xpi et misteriu(m) t(ri)nitatis comendare curauit q(uo)d h(er)etici corrupera(n)t Tres siquid(em) alii ewa(n)g(e)liste dicta et
facta d(omi)ni t(em)p(or)alia que ad informandos mores vite p(rese)ntis maxime valent copiosi(us) p(er)secuti circa actiua(m) vita(m) v(er)sati s(un)t in q(ua)
laborat(ur) ut cor mu(n)det(ur) ad videndu(m) deu(m) Ioh(ann)es v(er)o pauca facta d(omi)ni s(ed) v(er)ba v(er)o d(omi)ni que t(ri)nitat(is) vnitate(m) et vite
et(er)ne felicitate(m) i(n)si(n)uant diligencius co(n)sc(ri)psit (et)c(etera) in co(n)templatiua vita comendanda intenc(i)o(n)em sua(m) et p(re)dicac(i)o(n)em tenuit
in qua conat(ur) ut d(omi)n(u)s videat(ur) Iste siquid(em) est Ioh(ann)es que(m) d(omi)n(u)s de fluctuancia nupciar(um) tempestate vocat cui matre(m)
v(ir)gine(m) comendat Vn(de) eius doctrina ceteris est superior s(ecundu)m eu(n)d(em) s(er)mone p(ri)mo sup(er) Ioh(anne)m Erat Ioh(ann)es de illis montib(us) de q(ui)b(us)
sc(ri)ptu(m) est Suscipiant montes pace(m) p(o)p(u)lo de his montib(us) erat qui dixit In p(ri)n(cipi)o erat v(er)bu(m) (et)c(etera) Suscepat pacem mons iste et
co(n)templabat(ur) divinitate(m) Ubi Qualis erat iste mons q(uam) excelsus Transcendat o(mn)ia cacumina orbis t(er)rar(um) et monciu(m)
transcendat o(mn)es campos aeris ha(n)c et t(ra)nscendat om(n)e(m) altitudine(m) sider(um) et transcendat om(ne)s choros et legio(n)es angelor(um)
Nisi eni(m) transcendet o(mn)ia ista que creata s(un)t no(n) p(er)veniret ad eu(m) p(er) que(m) o(mn)ia facta s(un)t Et in eod(em) li(bro) s(er)mone 20 Ioh(ann)es ev(an)g(e)lista
celu(m) et t(er)ram volens dicere de filio dei transcendit et cogitauit sup(er) celi milicia(m) et exercitu(m) angelor(um) cogitauit et tra(n)s-
cendit vniu(er)sa sicut aquila nubes sic ip(s)e vniu(er)sa(m) creatura(m) tra(n)scendit et p(er)venit ad illud q(uo)d maius est o(mn)ib(us) et dixit
In p(ri)n(cipi)o erat v(er)bu(m) (et)c(etera) Vn(de) merito co(m)parat(ur) aquile In eod(em) li(bro) s(er)mone 15 No(n) mirum est amicus caritatis v(er)itatis Ioh(ann)e(m) ev(an)g(e)lista(m)
velut aquila(m) volare altius caliginem q(uam) t(er)re transcendere et luce v(er)itatis firmiorib(us) oculis intueri Et in eod(em) li(bro) s(er)mone 29
Anima iste ewa(n)g(e)lista maxi(m)e de divinitate loqui elegit p(ro)pter aquile co(m)parat(ur) Illa quippe avis altius volare p(er)hibet(ur) Ide(m)
in eod(em) li(bro) s(er)mone 34 Ioh(ann)es ev(an)g(e)lista multu(m) alte volat vix est eu(m) mente comp(re)hendere In libro q(uar)to de co(n)s(ensu) iiii(or) ev(an)g(e)listar(um)
ca(pitulo) ult(im)o Ioh(ann)es volatu quoda(m) ethereo supereminet t(er)ris et gaudet luce solis insciare Est aut(em) eius doctrina de increato
v(er)bo dei ibid(em) ..... videt(ur) alto decursu misterio ... Ioh(ann)is ev(an)g(e)lii dispensacio(n)e qua in luce limpidissima
v(er)bi sublimi(us) fert(ur) vbi t(ri)nitatis equalitas et incommutabilitas videri p(otes)t et qua maxime p(ro)prietate distet a ceteris
an(te)q(uam) suscepc(i)o(n)e v(er)bu(m) caro factu(m) est Vn(de) est de humilitate xpo ibid(em) i(n) fine In hac p(er)g(ri)nac(i)o(n)e q(ua)ntu(m) ver(bum) h(abe)tur intellic(tum)
vel sc(ienci)a q(ui)sq(ue) p(ro)fecerit tanto magis caueat dyab(oli)ca(m) in ea sup(er)bia(m) et ... meminerit h(oc) ip(su)m ev(an)g(e)lio Ioh(ann)is
qua multo amplius erigit ad co(n)templac(i)o(n)em v(er)itatis tanto multo amplius p(re)cipere de dulcedine caritatis et q(uia) illud p(re)ceptu(m) ac
v(er)issimu(m) ac salub(er)rimu(m) est q(ua)nto maior es humilia te in o(mn)ib(us) qui ev(an)g(e)lista xpm longe ceteris altius comendat
apud eu(m) discipulis pedes lauat Et io(hannis) eius doctrina est audienda attencione a(u)g(ustin)o sup(er) Ioh(anne)m s(er)mone decimonono

Verba domini nostri ihesu christi memorie que iohannes ebibat commendavit / qui non sine causa super pectus discumbebat nisi ut secreta arcana
sapientie biberet et quod amando biberat eructando nectaret. Ita secreta sunt et profunde intelligentie ut ad tractet qui puro sunt
corde et omnes comprehendant qui recto sunt corde. De eius humilitate et sanctitate super prima canonica iohannis omelia prima videte iohannis
fraternitatis humilitatem. Iste vir erat iustus et magnus qui de pectore domini misteriorum secreta bibebat. Ille talis vir non dixit
advocatum meum habetis apud patrem sed si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem. Maluit se ponere in numero peccatorum ut
haberet advocatum christum quam ponere se pro christo advocatum et inveniri inter dampnatos superbos. Augustinus in libro 10 omeliarum omelia 19
Videte qualis fuit iohannes apostolus super pectus domini discumbebat de alto illo fonte sapientie secreta bibebat. Inde enim bibit
quod in eructatione emittit. In principio erat verbum et assidue testatur [illegible] quod ipsum precipue dominus diligebat et tamen ait Si dixerimus
quod peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Quod resurrexit glorificatus. Unde in sermone octavo de [illegible]
qui incipit dignum et congruum. Ut tamen quod omnia possibilia sunt deo et quod clausis tumuli penetralibus possit corpus educere
Iohannis apostoli habemus quem tumulus susceptum claudere potuit custodire non potuit. Nam depositum corpus perdidit
non assumpsit. Hinc enim clausis tumuli foribus gratia resurrectionis ablatum est ut constaret sepultura ne inveniretur sepultus
Demum cum sacerdotes [illegible] causa corpus inquirerent reserato aditu tumulus non potuit reddere quem suscepit. li x d c 29
Exigit deus que ore fi cito loquens per angelum suum filio suo Iohanni. Gregorius in historia sua nobis insinuatur quod pro meritum ali-
Deus omnipotens filio suo Iohanni loquens que futura erant voluit firmare ecclesiam sed multas tribulationes passuram et non defecturam
tribulationum pondere velut hetia garriebat / sed pressuris in hoc mundo purgari gloriaque et premium suscepturam ut per seriem
libri apocalipsis ostenditur. Pro hoc ergo exortem in tribulationibus non deficere sed magnificare sperare scientes quod per multas tribulationes
oportet nos intrare regnum dei. Actuum xiiii°. Et Iacobi primo Omne gaudium existimate fratres cum in temptationes varias incideritis
scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur. patientia autem opus perfectum habet. Et iterum Beatus vir qui suffert temptationem quoniam cum
probatus fuerit accipiet coronam vite etc. quia secundum Ieronimum appropinquante salute appropinquat et temptatio. Et in moralibus Gregorius ut morbus
lucem rectitudinis umbra sequitur temptationis et post lucem estus sequitur quod post illuminationem divini muneris augetur etiam
temptatio. Illos namque cessare pulsare negligit inimicus quos iure quieto se possidere sentit. Ideo quod pretendit quod etiam temptatio
est ad multa utilis. Primo namque temptatio erudit. Ecclesiastici 34 Qui non est temptatus quid scit et qualia scit. Et iterum Qui
non est temptatus pauca cognoscit. Quia tamen sola vexatio dat intellectum Ysaie 28. Et Trenorum primo De excelso misit ignem
in ossibus meis et erudivit me. Secundo humiliat. Unde Gregorius ait Deus viciis nos temptari permittit proficientes in nobis virtutes humiliat.
Tercio virtutes addit. Bernardus ad lucrum cumulus adicit [illegible] larga [illegible]. Quarto fruat [illegible] ut ait Gregorius super psalmista
per tribulationes melius se firmari nosset non diceret Proba me domine et tempta me. Et iterum ait in moralibus Cum per temptationem
humilitatis proficit ipsa est ipsa adversitas que mentem ab elatione custodit. Cum temptantur viri [illegible] nobiscum dis-
pensatione agitur ne virtutibus quibus proficiunt extollantur. Unde dixit apostolus Ne magnitudo revelationum extollat me
datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet 2 Cor xii°. Quinto virtutem hominis temptatio notificat
Deuteronomii xiii° Temptat vos dominus deus vester ut palam fiat utrum diligatis eum an non in toto corde vestro et in tota anima vestra.
Sexto edificat. Thobie 2° hanc temptationem ideo permisit dominus evenire illi ut posteris daretur exemplum patientie eius. Septimo est
in hoc seculo honorem tribuit. Unde legitur de beato Anthonio quod cum nocte quadam a demonibus esset laceratus subito
radio quodam lucis et demones et tenebras effugerunt. Statim quoque sanatus pater dominum intelligens ait Ubi eras
ihesu bone. Quare a principio non affuisti ut curares vulnera mea. Et vox ad eum ait Anthoni hic eram sed expectabam videre
certamen tuum. Nunc autem quia viriliter dimicasti in toto orbe te faciam nominari. Octavo temptatio tribulationum hominem roborat
sicut ignis laterem quem robore reddit. Ad Romanos v° Tribulatio patientiam operatur. Nono destruit seu amicitiat vincula
amoris quibus quis ligatus est mundo. Danielis 3° Tres pueri qui ligati missi sunt in fornacem inventi sunt soluti
ut valeat unusquisque eorum possit dicere Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis. Cathena que nos ligatos
tenet est amor mundi. Aliquando ut ait Bernardus uno ictu tribulationis tollit [illegible] et mortem deperdit [illegible]
humilitatis. Sine tribulationibus in hoc seculo dessent homines deum obliviscerentur [illegible]. Decimo temptatio tribulationum
hominem probat. Ecclesiastici 27 vasa figuli probat fornax et homines iustos temptatio tribulationis. Et [illegible] 2° ignis probat
aurum et argentum. Et Iob 23 probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Et Thobie xii° Quia acceptus eras deo necesse
fuit ut temptatio probaret te. Et ob hoc dicit psalmista probasti cor meum et visitasti nocte igne me examinasti. Undecimo
temptatio tribulationum consolationem promeretur in hoc seculo. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue
letificaverunt animam meam. Et iterum Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Et Deuteronomii viii° Afflixit te penuria
et dedit tibi cibum manna. Xii° temptatio tribulationum facit hominem perfectum ut in psalmo In tribulatione dilatasti me. Sine tribulatione
dormirent homines sopore pigricie. Sed utilis est tribulatio que eos excitat velut ignis in domo succensus et velut aqua
in navem subintrans. Matthei viii° Domine salva nos perimus. Ideo in mundo angustiantur iusti primum in ecclesia ut ipsi clament
clamantes exaudiantur exauditi deum glorificent. Unde virtus in infirmitate perficitur 2 Cor xii°. Tredecimo utilis est temptatio
tribulationum quod signum est divini amoris. Apoc 3° Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et age penitentiam.
Et Proverbiorum iii° Quem pater [illegible] filium. Et Hebreorum xii° Quem diligit dominus castigat flagellat autem omnem filium quem recipit.
Quis enim filius quem non corripiat pater. Et iterum Si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes filii dei ergo adulteri
et non filii estis. Xiiii° Temptatio tribulationum facit deo proximum secundum illud psalmi Cum ipso sum in tribulatione. Et iterum Iuxta est dominus hiis qui
tribulato sunt corde. Unde beatus Bernardus [illegible] exorabat deum. Da mihi semper tribulari ut semper possim esse mecum [illegible] christo a [illegible]

Quod vides scribe in libro et mitte septem ecclesiis. Dictum est sancto Iohanni theologo Apocalipsis primo. In qua quidem auctoritate et multis
aliis videre ponitur pro intelligere. Sicut enim oculo carnali corporalia perpenduntur, sic oculo spirituali qui est intellectus spiritualia discernuntur.
Ergo quod vides, id est intelligis, scribe. Quod enim dicitur, cito transit; quod vero scribitur, diuque perseuerat. Scribe autem multo longius potest
attingere scriptura quam verbum. Scribe ne deleri possit per obliuionem, quod ad futurorum eruditionem necesse est prouenire. In libro scilicet tui cordis
ne tradas obliuioni quod tibi reuelatum est ad vtilitatem aliorum. In libro tui cordis ut quod beate virginis meritum potens
fiat armarium scripturarum Luce 2°: Maria conseruabat omnia verba hec conferens in corde suo. In libro id est in cordibus auditorum ut que
audiunt reuolant et ad meliora reuolendo proficiant. In libro quoque id est in pergameno vel papiro ut quod intelligis reseruetur ad instructionem
futurorum. Propterea sic dictum est Ysaie xxx°: In libro diligenter exara illud et erit in die nouissimo in testimonium usque in eternum.
... consiliatus sum et cogitaui et scripta dimisi. Et in auctoritate: Et mitte vii ecclesiis id est ecclesie vniuerse replete gratia septiformi.
Attendens igitur ego frater pauper et modicus non solum Iohannem precepisse hanc doctrinam ut ea scriberet que videbat, sed et vnicuique in sacra
pagina quibuslibet eruditis, conferri quod potui plura quam nobilia dicta sanctorum et doctorum, de statu vniuersalis ecclesie usque ad finem mundi compilaui.
Cum enim non essem tam profundus scientia ut sacrarum scripturarum secreta exponere, ne spado viderer deflorans virginem id est sacram scripturam
non fecundans, apium prudentiam placuit imitari, quarum studiosa sedulitas ad fauos conficiendos vndecumque potest colligit mel
et ceram. Malui siquidem cum iis dissentire... et ... de pluribus capitulis deuotis offerre quam contra preceptum legis
in conspectu domini vacuus apparere. Exodo 23 et 34, Deuteronomio 16, ... Timendum est enim prout dicit Ambrosius
ne sicut de omni verbo ocioso redditur sunt homines rationem in nouissimo ... sic de ocioso silentio ... satisfacere
teneantur. Quod prius de sapientibus intelligendum esse puto. Scient vero in hoc opusculo nichil scrupulosum asseruerim, sed intellectum
meus subtilium prout potui compilauerim... ne vel isti possint in aliquo detrahere velut illi qui lucem appellant tenebras
audeant obtrectare. Ab omnibus quibus placuit labor meus suppliciter expostulo ut apud regem mundi et matrem misericordie in
nouissimo peccatori suis orationibus veniam postulent delictorum. Non vero meum malum fabricare ne scriptura forte vilescere cogito dicatur.
Si vero quod absit in hoc aut in aliis quorumcumque labore per me facto vel fiendo repertum fuerit aliquid insipidum aut veritati non submissum,
vel piarum aurium offensiuum, illud tamen volo pro non scripto, in nullo dissentire volens ecclesie catholice vel ipsius determinationem.
Sua pariter ... hostem familiarem scilicet
corpus debilitat et spiritum subdit ... Ubi infirmor tunc fortior sum et potens. In infirmitate ... virtutem
animi ... Non in mari vel ... appareret ... Inde beatus Benedictus
propter temptationem carnis proiecit se in spinis ... Melius
esse ardere flammis febrium quam igne viciorum ... temptationes ... in futuro ... finaliter coronat ... Non
coronabitur nisi qui legitime certauerit. Iacobi primo: Beatus qui suffert temptationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite ...
... omnibus qui colit deum quod vita eius si in probatione fuerit coronabitur. Notissimum duellum nobis
est inter carnem et spiritum. Galatas 5: Caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. Gratie enim immense referende
sunt creatori nostro cum cognoscimus infirmitate vel quacumque tribulatione carnem debilitari ut a spiritu superetur. Iob ...
... belli et me vult addiscere loqui. ... Gregorius: Tanto te ad disciplinam ... placidum quanto te ...
... ad bellum ... occulti hostis contra te bellum considerans ... patrem non accusas ... enim ...
callide insidiantis fraudem conatur mittere contra sanctos dei. Sed beatus Iob ... quot occasiones ei intulit
qui tot causas victorie ministrauit. Certamen forte dedit ei ut vinceret. Sapientie x. ... namque ...
fortitudo est ... corporum fortitudo ut ait Gregorius in moralibus est carnem vincere propriis voluptatibus contraire
delectationem vite presentis contingere ... mundi aspera pro eternis premiis amare ... blandimenta contemnere, ad
... in corde superare ... diligentes ... fortes sunt in celestibus debiles. Gregorius ...
... pro temporali gloria usque ad mortem desudare ... et pro spe ... in labore subsistunt,
pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant et pro celesti mercede ... contumelias ... recusant ... mundi
toto etiam die assistere fortes sunt, in oratione vero coram deo vnius hore momento lassantur. Sepe nuditatem ...
famem pro acquirendis diuiciis atque honoribus tolerant et ... pro abstinentiam cruciant ad quas ...
festinat. Superna autem laboriose querere tanto magis dissimulant quanto magis ... tardius ...
... super terram absque temptatione victurum ut cum forte tollitur aliqua, securus aliam spectet. Ideo
dicebat beatus Augustinus: Heu me domine deus quod vndique in bella, vndique tela volant, vndique pericula, vndique impedimenta
circumquaque me vrgent. Nulla usque securitas est et que mulcet et que molestant timeo, et esuries et refectio, sompnus
et vigilia, labor et quies militant contra me.

Ad dandum ipso libri cum quibusdam additis que fuerunt obmissa et post applicari in locis suis

Liber iste diuiditur in exordium scilicet prohemium narrationem et conclusionem. Narratio incipit ibi Ego Iohannes frater vester. Conclusio vero in fine libri ibi Et dixit mihi hec verba fidelissima. In prohemio autem et conclusione commendat et magnificat presentiam huius libri ut sit susceptibilior fide dignior et ut amabilius ac timoratius suscipiatur. Prohemium autem continet duo scilicet titulum et salutationem que incipit ibi Iohannes septem ecclesiis. In titulo explicatur quadruplex causa huius libri. scilicet formalis que est per revelationem tradita Ihesu Christi quod dicitur Apocalipsis et est nomen grecum et est idem quod revelatio latine ab apo quod est re et calipsis quod est velo seu apio. Potest autem hic sumi revelatio tam pro actu suscipientis seu videntis quam pro obiecto id est pro re visa et revelata maxime est revelato. Notandum est quod potius dicitur revelatio quam visio quia magis significat donum vel graciam revelantis et archana occultationis eius nisi dono dei eius velamen auferatur seu aperiatur. Notandum est quod nomen grecum scilicet apocalipsis remansit hic non interpretatum latine in signum singularis archanitatis et reverentie huius revelationis sicut Amen et Alleluia non sunt apud nos ex hebreo in latinum interpretata in signum sacre reverentie eorum. Supra tamen tangit causam efficientem quadruplicem. Principalis enim est deus tota Christus [illegible]. Media vero angelus. Proxima autem Iohannes. Et ideo dicitur quod est apocalipsis Ihesu Christi id est ab Ihesu Christo facta Quam dedit illi deus scilicet pater et tota trinitas. Dedit inquam non solum ut eam sciret sed etiam palam facere id est ad manifestandum servis suis que oportet fieri cito In quo etiam tangit causam materialem que est de futuris que non ex absoluta necessitate sed ratione infallibilis diuine prescientie et ratione utilitatis ac necessitatis ecclesie et ratione iustitie dei retributive et ratione malicie reproborum oportet fieri. Dicitur autem cito quia imminebant et sunt inchoanda et absque interpolatione continuanda et quasi simul data [illegible]. Tum quia totum tempus eternitati comparatum est sicut momentum. Tum quia ratione peccatorum scelerum reputatur totum tempus noue legis pro una hora unde prima Iohannis nouissima hora est. Subdit tamen mediam ac deinde proximam dicens Et significauit scilicet Christus id est reuelauit vel per signa non figuralia demonstrauit supradicta mittens id est denuncians ea per angelum suum seruo suo Iohanni. Videtur quod debet esse quia in prima visione apparet non angelus sed ipse Christus Iohanni reuelans et sequentia. Dicendum quod Christus non apparuit tunc nisi sub ymagine per angelum formata nec loquitur sibi nisi per signa vel species per angelum formatas ut dicit Richardus. Angelus in persona Christi apparuit. Et quia personam Christi tunc gerebat ideo Christus dicitur tunc apparuisse. Ideo potest dici quod sicut in omni mystica illuminatione angeli assistit principalis lux que est deus una cum non excludit reliqua. Sic Christus secundum humanitatem potuit principaliter apparere Iohanni coassistente illuminatione angelica tamquam subordinate [illegible] humanitatis Christi et subsistente superiori illuminatione Christi. Et non quod significat ordinem rerum a supremis per medias in inferiores sicut et docet ordinem remonstrat quo secundum dionysium dei dona descendunt a supremis per medios ad infimos. Notandum est quod revelatio fuit data Christo homini in eius conceptione. Secundum vero deitatem fuit ei data in eterna generatione. Secundum vero eminentiam seu potestatem fuit ei data in resurrectione unde Matthei ultimo. Iam resuscitatus dicit Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Notandum est quod concluditur quod dicitur tamen datam palam facere docet duo. Primum est quod multa dantur et revelantur non ad aliis revelandum nec cum ante te propalandi ea primo ad perceptionem vel debito ea secrete seruandi. Secundum est quod illa que hic revelantur sunt sic supra et incomprehensibilia quod ex singulari gratia et concessione est Christo a deo quod ipse propalauit ea servis suis. Notandum quod dicit servis suis quod non est datum ea revelare superbis proprie vel incredulis indignis nec proiciens panes. Non enim sancta dantur dari canibus vel porcis. Subditur etiam fidedignitatis Iohannis ut et facilius et firmius credatur

Qui autem testimonium perhibuit verbo dei id est deitati et eterne generationi filii dei et testimonium Ihesu Christi scilicet quo ad eius humanitatem testificando quecumque vidit de Christo et hoc siue visu corporali siue spirituali. Oculis enim carnis vidit corporalia opera et miracula Christi. Oculis contemplationis intellectualis vidit id est intellexit diuinitatem eius que dicitur plus et per illum sunt revelata. Hic quia tanquam Christi apostolus per evidentiam facti eorum quibus scribit exemplum et nota fideliter predicauit veritatem utriusque nature Christi diuine scilicet et humane ac gestorum vite et doctrine Christi. Secundum quod dicit se testificasse quecumque vidit cum ipse Iohannes penultimo et ultimo dicat quod multa signa fecit Ihesus in conspectu discipulorum suorum que ipse non scripsit nec mundus posset capere si per singula scriberentur. Dicendum quod omnia que vidit dixit partim explicite partim summarie seu implicite unde Iohannis et Christus Iohannis [illegible] Omnia quecumque audiui a patre meo nota feci vobis et tamen infra sequenti capitulo dicit Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare id est capere modo. Solet hic queri an hanc revelationem vidit Iohannes visione corporali vel ymaginaria aut intellectuali. Ad hoc dicit Richardus de sancto victore quod non corporali quia ipse dicit se in spiritu ea vidisse. quod enim in spiritu vidit non oculis carnis vidit sed oculis cordis. Nec etiam sola intellectuali vidit quia illa fit nullis formis corporalium mediantibus. Ex quo infert quod sub figuris rerum corporalium ea vidit et intellexit quia liber iste plenus est huiusmodi similitudinibus scilicet celi solis lune nubium ymbrium grandinum fulgurum tonitruorum ventorum animalium pecorum bestiarum serpentum reptilium arborum montium collium aeris maris terre et aliarum plurium rerum. Utile enim et necessarium erat nostre infirmitati talibus similitudinibus uti. Dignum etiam erat per hec abscondi veritatem indignis. Sciendum est tamen quod quedam est visio ymaginaria cui non assistit intelligentia figurarum vel ymaginum et hec non fuit in pharaone vidente septem spicas et in nabuchodonosor vidente statuam. Alia est cui assistit intellectus et quam in figuris ymaginariis non impeditur sed potius iuvatur scilicet contemplacione. Et tali vidit hic Iohannes. Sciendum etiam quod in hac vita non est communiter aliqua intellectualis natura que ratione corporalium non utatur similitudinibus corporum. Unde Ysaias vidit et predixit quod virgo conciperet et pareret Emanuelem id est deum hominem. Oportet quod habuit speciem sexus feminei et virginalis et speciem humani corporis sine pluribus et species corporalis conceptionis et partus. Distinguitur tamen hec visio ab illa que fit per ymagines non proprias sed translatas id est aliarum rerum vel speciei ut cum Christus videtur in specie leonis vel agni vel vituli. Sciendum etiam quosdam dixisse quod Iohannes vidit hic absque talibus ymaginibus sed postmodum ipse aptauit varias figuras ad veritatem quam absque figuris viderat. Secundum quod hoc est quod ipse non innuit se tales figuras per visionem suam composuisse sed potius sibi in visione apparuisse et ab alio sibi monstratas fuisse. Propter ad maiorem reverentiam et estimationem et fidedignitatem visionum huius libri et figurarum eius est quod a deo per angelum fuerunt iste figure formate quam si postea essent per solum Iohannem inuente et addite.

Per altitudinem visionis et intelligentie Iohannis non derogat quod huiusmodi figure fuerunt subiuncte et famulantes sue visioni intellectuali. Non enim beati post resurrectionem corporum minus intelligent corporalia cum visu corporali eis adiuncto quam nunc intelligunt absque visu corporali. Sciendum etiam cum locutiones seu voces quas in isto libro refert se audiuisse apprehendit alio genere apprehensionis quam illa que dicit se vidisse. Dicendum quod cum potentia ymaginativa retinet species omnium obiectorum quinque sensuum exteriorum et ideo quo ad hoc non differt genere quia quanto tamen vna exprimit obiectum unius generis puta formarum visibilium et alia aliud alterius generis puta vocum vel sonorum audibilium aut odorum vel saporum pro tanto differunt genere vel specie et idem est de speciebus que sunt in intellectu. Sciendum quod in quibusdam apprehenditur solum proprium obiectum speciei ymaginarie vel intellectualis in quibusdam vero proprium obiectum per speciem apprehensum accipitur ut signum alterius rei. Et si est signum naturale signans illud tunc apprehensio facta per illud facta est quedam ratiocinatio seu argumentatio. Si vero est naturaliter aptum ad signandum non tamen est ex se applicatum seu appropriatum ad illud signandum tunc oportet illam applicationem addiscere aut a persona illud apropriante aut ex qua institutione unde patet per quedam institutionem sacramentorum secundum quod per baptismum fiat. Tamen aqua baptismi ex se non facit illud sed solum est apta ad illud significandum. Si vero signum est tamen voluntarium unde ut verborum loquelas significat [illegible] tunc est talis apprehensio qualis est illa qua nos apprehendimus significata

locutionum et intencionum loquentis, que quidem quandoque fit per noticiam quibus institucionis seu imposicionis vocum ad talia regulariter significanda, quandoque fiat per specialem revelacionem loquentis aut alterius sciencie intencionem loquentis. Ergo angeli loquentes Iohanni per voces quarum quidem significaciones nescirent, tunc oportuisset ei revelari intencionem et significacionem angeli loquentis, quod non oportuit. Significaciones vocis Iohanni per cogitatum revelare si tamen significaret res figurales de quibus ei loquebatur, ut angelus [illegible] qui visibiles putabat, non potuit infallibiliter et indubitabiliter scire nisi per revelacionem quibus ipse essent de scriptura ad illa figuranda. Tunc ibi Beatus qui legit etc. Cum sic de causa formali effectiva et materiali, subdit de causa finali que est beatitudo per doctrinam huius libri intelligenda obtinenda. Unde subdit: Beatus qui legit etc. Quantum ad ea que visu vel per propriam investigacionem addiscimus, et qui legit; quantum vero ad ea que per auditum alterius et erudicionem addiscimus, dicit qui audit. Primum autem magis spectat ad literatos et ad doctores qui aliis legunt et exponunt. Secundum vero ad laycos vel auditores. Quia vero ad salutem non sufficit solum addiscere vel scire nisi fiant in effectu et opere, ideo subdit: Et servat ea. Quedam enim ibi scribuntur ut a nobis agenda, quedam vero ut credenda, speranda vel metuenda. Omnia a nobis sunt servanda vel agendo illa vel credendo ea cum caritate et spe vel timore. Et quod tales sunt beati in spe et merito, et tandem etiam in premio, ostendit subdens: Tempus enim prope est, scilicet future retribucionis, quando observans ista remunerabitur et non observans ista dampnabitur, et ideo quo ad utrumque dicit esse, cum ea observat.

Tunc ibi Iohannes septem ecclesiis. Premisso titulo subdit salutacionem, in quo ostenditur quis est qui librum hunc scripsit et misit, scilicet Iohannes. Licet enim super ostendisset sibi hunc esse revelatum, non tamen ostenderat quod ab ipso scriberetur et mitteretur. Possibile enim per alium scribi et mitti. Secundo ostenditur quibus scribitur et mittitur, scilicet septem ecclesiis que sunt in Asia, scilicet minori que est quedam pars Asie maioris. Si queratur quare solum septem ecclesiis Asie dicitur scribi et mitti, cum toti universali ecclesie sit scripta et tradita, unde et omnes tenentur hunc librum credere sicut canonem fidei et sacre scripture, ad hoc dicendum quod in hoc figuratur est ordo [illegible] quo dei lumina primo a superioribus diffunduntur in proximos, ac deinde per illos in ulteriores. Unde et Christus primo collegit discipulos ex Galilea et Iudea, ac deinde per eos diffudit sua lumina toti orbi. Preterea figuratur ecclesie ordo facilioris susceptionis et [illegible], quia iste ecclesie tamquam Iohanni specialiter commisse et ab ipso specialiter docte et gubernate faciliores fuerunt ad credendum et suscipiendum librum et prophetiam eius quam essent cetere longinque que non sic noverant Iohannem et eius veritatem. Significat autem dicit que sunt in Asia. Et post vocem interpretatur quod Asia interpretatur elacio, [illegible] electorum super ipsos elacione sua tollit [illegible] clarus maris [illegible] gradiens que certa spes hic in via tendit ad patriam et certa quia [illegible] hic gradiatur ad [illegible] et desursum. Secundo racione regionis, sunt enim quasi ut sicut gentes erant medii inter Iudeam et terram Latinorum. Sic prima fundacione ecclesie facta in Iudea, [illegible] fieret in Grecia et tercia esset in Roma et Latinorum terra.

Deinde specificat bonum quod eis optat dicens: Gratia vobis et pax. Gratia sumitur per racionem ad gratum [illegible] origine quia non pro [illegible] debito sed gratis datur a deo. Sumitur ergo per racionem ad formale actum gratificandi quia reddit nos deo. Pax vero sumitur per respectum ad obiectum [illegible] et ad statum quietum et finalem mentis et ecclesie, et ad mutuam confederacionem dei et suorum mente et mentis [illegible] ut et gratia potest stare pro inicio nostri profectus, pax vero pro eius fine perfecto. Deinde subdit a quo optat eum dari, scilicet [illegible] trina [illegible] esse dantis. Prima est deus ut in se ipso absolute et eternaliter [illegible]. Secunda est eius spiritualis virtus [illegible] est ad varios influxus donorum spiritualium [illegible] ordinata et in ipsis [illegible] et quasi multiplicata. Tercia est Christus [illegible] homo [illegible] dona nobis [illegible] et impetrans et dispensans. De primo dicit: Ab eo qui est etc. Hec realiter stat pro dei maiestate trium personarum qui quibus [illegible] possit stare pro [illegible], explicat autem vim sue eternitatis per respectum ad tria tempora. Et primo per respectum ad presens quod est magis proprium deo, ideo dicit: Ab eo qui est. Secundo per respectum ad preteritum quod quidem in deo non est sub racione preteriti sed presentis, et ideo dicit Et qui erat. Non dicit qui fuit. Nam hoc erat non significat recessum ab ente, id est a presenti, sicut hoc fuit. Tercio per respectum ad futurum, unde dicit Et qui venturus est. Non dicit qui futurus est, quia non sic de eo qui iam in se omnis est ad iudicium venturus. In quo et incitat nos ad timorem et spem, quia eius adventus est terribilis malis et gloriosus suis electis. In hoc etiam designat quod ipse est causa omnium et preteritorum et presencium et futurorum.

Secundo dicit Et a septem spiritibus. Quod non potest stare pro spiritibus angelorum creatis, quia gratia non dicitur dari nobis a creatura vel ab angelis, sed solum [illegible] ministraliter cooperantur in hoc ut nobis detur a deo. Non etiam potest stare pro donis gratie creatis, quia tunc esset sermo inequalis et ridiculosus [illegible] ab ipsis donis creatis dicerentur nobis impendi dona. Stat ergo pro increato spiritu. Unde et Richardus exponit a septem spiritibus, id est a septiformi spiritu, qui simplex est per naturam et septiformis per graciam, dividit enim dona singulis prout vult. Dicit autem hic appropriate referri ad personam spiritus sancti [illegible] at sic spiritum increatum, tum ut insinuet eius talem multiformitatem, tum ut ostendat eius multiformes et [illegible] participaciones in variis donis ac si in eis [illegible] et multiplicaverit, tum ut ostendat originales radices et racionem et exemplarem formam septem statuum ecclesie, de quibus in hoc libro est intencio principalis. Cum [illegible] tamen eius sint, id est qui eos quos replet faciunt in conspectu dei et sue sedis stare. Immo quod [illegible] quod ipse spiritus postulat pro nobis, quia facit nos postulare [illegible] est quod [illegible] omnibus [illegible] dicitur stare ante deum quia eius dona stant ante deum, ad cultum scilicet eius. Richardus tamen legit quod ipsi spiritus [illegible] per contemplacionem [illegible] angelis et hominibus qui sunt throni dei quia residet in eis sicut rex in suo throno.

Tercio dicit Et a Ihesu Christo. Ne autem propter singulares passiones et mortis quam passus fuerat et propter [illegible] quod tunc ab infidelibus [illegible] crederetur esse fragilis et despectus, [illegible] plures nobiles [illegible] quas singulariter ascribit. Primo [illegible] a testimonio veritatis dicit Qui est testis fidelis. Secundo [illegible] resurreccionis, unde dicit primogenitus ex mortuis [illegible] mortuorum, id est a mortuis, sed quod [illegible] dicit de [illegible] mortuorum [illegible], id est de resurreccione Christi a mortuis [illegible] enim glosa vocatur [illegible] in regeneracione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et vos etc. [illegible] primo [illegible] temporis et dignitatis et causalitatis et [illegible], ideo dicitur primogenitus mortuorum seu ex mortuis. Tercio [illegible] supreme et [illegible] unde autem Et princeps regum terre. Per reges terre non intelligit solum [illegible] sed etiam superiores angelos [illegible] celestis et subcelestis [illegible] principatur. Christus tamen [illegible] qui plus estimant reges et regna terre quam celi, dicit regum terre. Et etiam Christus [illegible] et eius angelos principari solum in regno celi et non in toto regno terrarum seu inferiorum. Quarto [illegible] dileccionis, unde dicit Qui dilexit nos. Quinto [illegible] iustificacionis et redempcionis. [illegible] iustificacionem tangit dicendo: Lavit nos a peccatis nostris. Redempcionem vero tamen subdit: In sanguine suo, id est in precio sue passionis et mortis, cuius modi exprimit sanguinis effusio. Servat autem methaphoram leprosorum qui per balneum sanguinis mundi et calidi sanantur. Premisit autem qui dilexit nos, ad innuendum quod ipse nos redemit et lavit non pro sua necessitate vel utilitate vel pro debito vel pro timore aut coaccione, sed pro sola sua mera et gratuita caritate. Sexto ascribit ei [illegible] glorificacionis principatum seu sublimacionis ad statum sacerdotum, quod quidem in hac vita inchoatur per graciam et in alia consummatur. Unde subdit: Et fecit regnum et sacerdotes, id est quod deus sic regnat in nobis magnifice sicut rex in suo regno et ut sic nos ei regamus quod vicia destruamus et bona virtutum edificemus. Eo etiam modo quo sepe in scripturis sumitur [illegible] pro futuro, fecit nos regnum celestis glorie quod futuri sumus, et hoc ac si iam esset factum. Fecit etiam nos sacerdotes ut nobis cor et corpus et omnia bona opera nostra ei per ignem caritatis medullitus offeramus, et morti et martirio pro cultu suo tradamus ut sic mortem sacrificium ab ipso pro nobis impensum commemoremus et celebremus et deo patri offeramus. Et non quod regnum attribuit nobis quam passive seu subiective, sacerdocium active et pluraliter etc.

Omnipotens opifex operis dator huius et autor
Ut stet opus fer opem celum rege sis mihi fautor

Thema: Aperti sunt thesauri et evolaverunt nebule sicut aves / in magnitudine sua posuit nubes. Ecclesiastici xliii.

Cassiodorus libro suo de institucione divinarum scripturarum super [illegible] c. ultimo: Presta domine legentibus profectum querentibus legem tuam remis-
sionem omnium peccatorum ut qui desiderio magno ad lumen scripturarum tuarum pervenire cupimus nullis peccatis caligantibus obscuremur
sed trahe nos ad te virtute omnipotencie tue et non relinquas sua voluntate vagari quos precioso sanguine redemisti. Amen.
Cognicio veritatis in sacra scriptura tripliciter contingit: per racionis veritatis consultacionem, per sancti flaminis inspiracionem et per angelici spiritus revelacionem. Ad primum
refertur quod dicitur Job: verba tacete paulisper ut loquar quod mihi mens mea suggesserit, id est secundum quod superior pars racionis eternas leges contemplando
edocta suggessit vel subministravit. Hec est ad secundum ministrat. Hac [illegible] tangit Augustinus xii de trinitate c. xvi illud mentis quod in accione cor-
poralium atque temporalium tractandorum [illegible] ut non sit nobis quem cum pecore rationale est [illegible], sed quo illa rationalis mentis nostre substancia
qua subheremus intelligibili atque incommutabili veritati tractum ductum et inferioribus tractandis gubernandisque deputatur. Propter hanc comparacionem
dictum est Ecclesiastici xxi. Anima sancti viri [illegible]. Secundo per sancti flaminis inspiracionem, unde apostolus Petrus: spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei
homines, ii Petri i. Unde dominus apostolis dixit: paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille vobis docebit omnia et suggeret vobis
omnia quecumque dixero vobis, Johannis xvi. Suggerere secundum Hugonem est familiariter et latenter suadere, unde non bene docebat quod est quem omnis sed
suggerebat quod spirituale est et familiarissimum amicorum. Tercio per angelici spiritus revelacionem, propter quod dixit Gabriel ad Danielem [illegible]
egressus sum ut docerem te et intelligeres. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni ut indicarem tibi quia vir desideriorum
es tu. Ergo animadverte sermonem et intellige visionem. Anima gratia huius triplicis contingit veritas in divina pagina. Non est unquam doctor sonus propter
assidendi de [illegible] sancte acquisite, sed ex devote oracione fonte sapiencie verbum dei in excelsis quod aut per racionis legis consultacionem aut per sancti
flaminis inspiracionem aut per angelici spiritus revelacionem agnoscimus veritatis contulit. Et ideo contingit divina luce veritatis mearum [illegible] dicat cum [illegible] inde c.

Sapiencia dei patris in qua sunt eterne rerum raciones vite viventis ymagines, nudis intelligibilis ac rerum omnium cognicio prefinita / ab
eterno fulgore genuit radiosus qui spiritualiter lucentes illuminans, sicut abinicio replens sui a foro per sacram verbi eiusdem illuminat
mentibus sic infundens / sic se participandum prestat ut quod sui unitate non effluat / totus in totis in singulis totus in summa [illegible]
in infimis condescendens, in modo se participando plenus et unus in se permanens non in plura participacione se dividit. Sed ipsa ad uni-
tatem restituit sicut ab uno primo fluit ut dicit Hugo super angelicam ierarchiam. Et ideo ad sequendum sic lucentem sapienciam / nos lucem
tamen membra corporis nostri per caritatis vinculum restringamus. Nam ut dicit beatus [illegible] doctrina spiritus non curiositate acuit sed caritate
accendit, aspirando orat et orando aspirat. Et beatus Anselmus in suo prosologion dicit: liceat mihi domine suscipere lucem tuam de longe et
de profundo doce me querere te et ostende te querenti. Non enim possum querere te nisi tu doceas nec invenire nisi tu ostendas. Queram
te desiderando et desiderem te querendo. Inveniam te amando et amem te inveniendo. Fateor domine et gracias tibi ago quia creasti in me
hanc ymaginem tuam ut tui memor te cogitem et amem. Sed sic est obliterata attricione viciorum / sic obscurata fumo peccatorum ut
non possit facere ad quod facta est nisi tu renoves et reformes eam. Non tempto domine penetrare altitudinem tuam quia nullatenus comparo
intellectum meum, sed desidero aliqualiter intelligere veritatem tuam quam credit et amat cor meum. Ad quam participandam dicitur Ad vi-
ciam [illegible] sapiencie lucis infusione Ecclesiastici xi. In sapiencia eius lucidior anima mea et ignorancias meas illuminat splendor caritatis ymaginis
Augustinus de trinitate c. i [illegible] impressam [illegible] doctrine in [illegible] ullo ad eam studio fragrancium. Secundo adminiculum [illegible]
recepta in [illegible] unde Augustinus de doctrina christiana: Nemo ambigit per similitudines libencius quecumque cognosci et cum aliqua diffi-
cultate quesita gracius inveniri. Cum igitur [illegible] sicut eam potest esse tam apte nostre potencie cognoscitive que in cogitando ad yma-
gines respicit quia a parte scripture divine que divinarum rerum similitudines comprehendit a parte quidem nostre potencie cognoscitive quia ut
dicit philosophus in de anima sicut se habent sensibilia ad sensum ita se habent fantasmata ad intellectum. Et Dionysius dicit quod non est possibile nobis aliter
resplendere theatricum radium nisi varietate sacrorum velaminum circumvelatum. A parte quidem scripture quia ut dicit Hugo super librum [illegible]
[illegible] valde artificialiter factum ut nobis loquens infra suscipit et infra eruditos in sua sublevavit. Et est congruitudo
a parte scripture divine que propter sui perfeccionem divinarum rerum naturalium et artificialium celestium et terrestrium quorumvis laudabilis comprehendit /
et ideo sapiens in verbis propositis sub divinarum rerum corporalium similitudine nobis ostendens altitudinem divine sapiencie innuit primo excellenciam dignitatis
cum dicit: aperti sunt thesauri. Secundo efficaciam utilitatis ibi: evolaverunt aves. Tercio perennitatem auctoritatis ibi: in magnitudine sua. Quarto
congruenciam veritatis ibi: nubes. Primum in auctore pertinet ad causam materialem, secundum ad finalem, tercium ad efficientem, quartum ad formalem.
Ergo prima excellit omnes sciencias quia artes superant ceteras et sunt sciencias tamen modos aut sciencie nobilitate aut dignioris certitudine aut sic
propter utrumque. Unde philosophus primo de anima dicit: Bonorum honorabilium noticiam opinantes magis autem alteram altera que est secundum certitudinem / aut eo
quod est meliorum et honorabilium propter utrumque. Istam primus anime historiam poneremus. Sed ergo illa sancta promittit que est de anima multo
forcius ista que est de deo et nobiliori modo pertractat. Ergo secundo alliciat ad sui conquisicionem. Et ideo dicit sapiens primo: hanc amavi et exquisivi a iuventute mea
et non peccavit. Doctrina magis quam aurum diligite. Ergo tercio subiciat omnes intellectus et ideo magnificatus se non claudens
tuere sed veritatis amore. Dicit Ecclesiastici xxiv: Gyrum celi circuivi sola, profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi, in omni gente
et in omni populo primatum tenui, superborum et sublimium colla propria virtute calcavi. Et Augustinus xii de trinitate dicit quod omnia genera ingeniorum
divina excellencia auctoritatis subiciat. Ergo quarto respiciat morum honestatem, unde multiformis dicitur ad Ephesios iii, ut innotescat principatibus
et potestatibus per ecclesiam multiformis sapiencia dei. Dicitur multiformiter tamen. Beatus Gregorius super i Job: i. e. pluviam super faciem terre et irrigat
[illegible] aquis universa. Spiritus ergo pluviam super faciem terre tribuit cum arencia corda gracia superne benediccionis infundit et irrigat
aquis universa quia gracia spiritus sancti quam ista doctrina commendat universos ad fidei misteria vocat, cum divites subiciat
et pauperes non repellit, cum fortes humiliat et ad se veniente debiles non recusat, cum nobiles colligit sic et ignobiles
apprehendit, cum sapientes suscipit et imperitorum stulticiam non contempnit. Invenies igitur excellenciam dignitatis dicit aperti sunt celi thesauri
sicut sancte scripture aperti mei per divinam revelacionem quia divine scriptura per thesaurum designata per divinam revelacionem est hominibus manifestata, ut dicit glossa super: in
Ezechielis i: aperti sunt celi et vidi visiones dei. Comparatur autem sacra scriptura thesauro propter rigor: nam sicut thesaurus sit ex copiosis preciosis
speciosis et virtuosis. Sic ista scriptura pre ceteris est copiosa speciosa preciosa et virtuosa. Est ergo primo pre ceteris copiosa quia in hac
maior veritatis immensitas maior profunditas et profunde veritatis habundancior quantitas. Est primo maior in sacra scriptura veri-
tatis immensitas quia continet omnia vera particulariter in aliis sciis contenta / precipue que ad salutem sunt necessaria. Unde Augustinus ad Volusianum epistola iii:
hic physica, hic ethica, hic logica, hic [illegible] laudabilis publice rei salus continetur. Nec mirum quia ista sancta dicta est theologia quia sermo
de deo quia docet cognoscere deum qui est causa in se universitatis lux percipiende veritatis et fons bibende felicitatis, id est causa subsistendi
ratio intelligendi et ordo vivendi ut ipse solus apposuit viii de civitate dei. Ergo primum pertinet ad sciam naturalem, secundum ad racionalem, tercium ad moralem.

Margin: ut dicit glossa super i Ezechielis: aperti sunt celi, id est sancte scripture, celorum thesauro aliquid [illegible]

et complectitur omnem scientiam vnde dicit Augustinus de doctrina christiana quanto minor est auri argenti vestisque copia quam secum ille populus habuit abstulit
de egipto in comparatione diviciarum quas postea consecutus est in Ierusalem sub Salomone rege tanto minor est cuncta scientia que quidem est de libris gentilium
secta gentilium si divitiis scripturarum sanctarum comparetur. Unde psalmus Repleta est terra i. sacra scriptura possessione fertilitate et fecunditate argenti scilicet
eloquentie quia ut dicit Cassiodorus super psalmos sicut inter metalla quod suavius tinniat argento ita inter omnia eloquia sermo divinus dulcius
sonat et amore claritatis splendet et non est finis thesaurorum eius. Quantum ad secunda scilicet divine eloquentie profunditas et magnitudo. Unde sic quia ...
maior est contra alias scientias veritatis profunditas que eleganter figuratur Ezechielis 47 vbi ille qui habebat funiculum in manu primo duxit per aquas
usque scilicet usque ad talos deinde usque ad genua tertio usque ad renes tandem adduxit per aquas intransibiles aque torrentis que transvadari
non potest. Alta profunditas que investigabit eam. Alta magis interius ut ipsa dicat Ecclesiastici 24 Ego in altissimis habito et Augustinus ... volup ...
non potest. Alta profunditas eloquiorum tuorum ... eorum superficies blandiens pueris sed mira profunditas horror est
et Augustinus primo confessionum ... mira profunditas horror horroris et tremor amoris et ideo ad tantam profunditatem qui est meta ut dicit Hugo de sancto Victore studentibus in eam sit necessaria
modestia ... ut ... ingenio polleat et quod augeat ingenium cum invenit memoria custodit et quartum sive
quomodo ... doctrine operam dat ut meditetur ingenio ... conspectione morum 2 in perscrutatione mandatorum 3 in investigatione
meditatio assidua ... meditatio ... humilis sincera et devota que volente intrat scientia ... consummatur in audiendo assiduum
operum divinorum et disciplina ... humilis ... Augustinus ... et mites et humiles esse corde ... oratio et meditatio ...
in studendo et devotum in orando ... concentio veritatum ... occupat eum qui se ... ut se illis ...
et legendo et audiendo ... non laborabit assistere ... invenit ... scientie ... de quo ... studentes ...
qui de luce vigilaverit ad eam non laborabit ... fuerint ... somni et strepitum ... lectoribus ... ibi ...
cum summo labore et studio acquisite fuerint ... et ... ingenium ...
... restitutio invenitur studiosis corporis in fame et ... penuria ... et ideo ...
... appenditur argentum et non in ... in Ierusalem ... habundantissime invenitur ... alludens ...
... argentum ... in angustia spiritualis ... et ut ... ad ... scripturas sanctas nobis ad consolationem
... Genesis 41 ... in angustia spiritualis famis ... Secundo est per alias speciosa quia speciositas ... ... clarificatur simplici puritate et colore fulgente
... refulgens. ... est et alias speciosa ... luce ... et ... lucet ... sed ... dicit enim ut ...
... luce ... scientia rutilat ut ... lucem ... et ... colorem ... ut de nocte videatur
... luce ... colorem ... ipsa ...
lucerna et de die colorata ... perfulgida super ... lucem ... et ... colorem ... argentum ...
est enim speciosior sole et super omnem stellarum dispositionem luci comparata invenitur prior ... puritate ... argentum ...
eloquia domini eloquia casta argentum igne examinatum ... eloquia domini casta ... argentea ... igne examinata ...
... colorem ... eloquentie ... Augustinus 4 de doctrina christiana ... auctores ... sapienter
diligenter ... eloquentiam ... pulchritudo ... formositas ... [margin: ...]
... eloquentiam ... pulchritudo ... resultat ... per alias preciosa Job 28 ...
... per alias speciosa ... pulchritudo ... per alias illuminat ... Cassiodorus ... utilitas
... invenitur in terra ... preciositas ... non ... dicit ... movet ... ut ...
... alterat ... monet ... ut ...
... ut ... recordetur ... monet ... laudat
superbia ... accusat ... eloquentias ... persuadet ... vocat a terrenis ...
ad celestia amplectenda ... Cassiodorus ... a sordibus ... bonis operibus ... concupiscentias ...
et a mala voluntate compescit. Quarto et ultimo est per alias virtuosa et quia ... in effectu ... per alias virtuosa utpote
quia ... est inspirata et ideo rectificat cogitationem est a Christo promulgata et ideo letificat affectionem est ab apostolis predicata et ideo fortificat
operationem. Primum patet ... Augustinus ...
... cogitationem rectificat ... ut dicit Augustinus ... culpat ... cupiditatem ...
... promulgata ... et ideo est virtuosissima ... apostolum ... est dei virtus et sapientia ...
... virtute et dei sapientiam et ... ardor ... nobilitas ... ista scientia a Christo promulgata
letificat affectionem ... ut dicit ... scientie ... 3o ab apostolis predicata et ideo fortificat
ad bene operandum unde Gregorius ... dei ... mollibus et ... sordibus ...
... multiplicata ... refecte ... lampades ... et lucerne ... dominus ...
Et ideo ... Augustinus ... utilitate ... de vita beata dicit velle et libenter optare ... et super affluentior et
... et scientia ... libertatem ... et ... Quarto ... efficacia utilitas ...
et evolant nebule sicut aves dicit enim nebule ... a duobus ... sicut ... [margin: 2m]
ad cogitationes affectiones ... ignis ... et affectionem ... solis ... scripture ab
infimis ad supra elevat ... ad vocem suam dat multitudinem ... ad vocem ... scripture dat multitudinem aquarum ... animam et elevat
nebulas ab extremis terre i. cogitationes et affectiones ... volare ad celum ... Ezechielis ... elevata cherubim alas ele
[margin: a tia] vata sunt cherubim ... plenitudo scientie ... scientia replevit elevat alas ... volare ... luce et
et ... ascendere ... affectionem ... amat ... 3o facit ascendere ...
et ideo ... scientia plenus ... ut nubes volant ... admiratione ... zaphiro ...
... illustrata ... vita candida ... rubicundi ... zaphirum. Quarto ...
... volabit ... festinans ad comedendum ... diligit deum ...
... dulcedinem ... et lucem ... [margin: 3m]
... magnitudine sua posuit ... magnitudine ... ad edificandum ... una scientia sit
... alia ... maior ... ita scientia sit de
... maior ... non ...
... magnitudo ... ad ... et ...
... fides ... capitale ...
... scripture ... magnitudine ... magnificentiam
et ... scripture ... magnitudine ... ad ...
Job 37 Tonabit deus voce magnitudinis sue et non investigabitur cum audita fuerit vox eius ... sollicite audivimus
quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri. Tertio posuit eam in magnitudine ... sonet vox tua in auribus
meis et ... dulcia eloquia tua faucibus meis. Quarto et ultimo ... veritatis ... Sed ...

tangitur quantum ad misterium et quantum ad manifestam hystoriam que significatur in emanatione ab intrinsecis misticis. Unde spargit lumen suum qui
lustrat cuncta per circuitum. ethicorum informatione philosophorum narratione futurorum pronunciatione et agendorum ammonitione. Unde Augustinus super Genesim
ad litteram In sacris scripturis investigari oportet que ibi eterna intimentur que facta narrantur et que futura pronunciantur. Secundo quantum ad sensum
moralis decentiam ut in colore yridis. Sicut enim lux solis in nube rorida recepta colores yridis efficit multos omnibus gratos
ita lux divina huius scripture divinitus inspirata sensus efficit multos diversos Tertio quantum ad occultorum continentiam que sub verbis
planissimis latet lumen occultissime veritatis quo ad sensum allegoricum sicut nubes celat et obtegit lumen solis. Unde dicitur Ezechielis 32
Solem nube tegam Si enim in verbis esset difficultas nullo modo induceret nos ad tam occultam veritatem. Lux enim ipsius scripture que
est vere clara et perspicua applicata est fortitudini humane hystorie tamquam nature opace et solide ut fiat inde speculum Sicut enim
speculum a corpore lucido suscipit radios incidentes quos susceptos aspectus oculi illuminatus conspicit lucidum qui radios
emittit in speculum Sic radii veritatis eterne a Christo sole iustitie in ista scriptura suscepti nobis deum ostendunt quem in se non sufficit
intueri ut dicit glossa super Ezechielem. Cum nubibus et latibus pensandum est quod in tantum mysterium et infinitum certitudinis quod ipsum sine
non possumus ad quod videndum caligamur [illegible] Quarto et ultimo tangitur congruentia quantum ad altam intelligentiam in imbium altitudine
et dicitur quantum ad sensum anagogicum ducentem ad superna dicitur [illegible] 12 Omnes locutus est super sacram scripturam et tacuerunt omnes [illegible]
et hic quantum ad sensum anagogicum. Producit usque ad nubes ipsius altitudinem admirando Et propter hoc altitudinem dicit Augustinus super Genesim
ligentius audiendo et verba ipsius producit [illegible] et maturo incessu tamen tardius ambulante perficias que sic loquitur
Cum scriptura non deserente infirmitatem tuam et matura [illegible] veritate magnos pascat et affabilitate parvulos nutriat
ut alta ne sua superbos irrideat profundi te attentos terreat veritate magnos pascat et affabilitate parvulos nutriat
donec ipsos ad vitam eternam perducat Ad quam nos perducere dignetur Ihesus Christus in secula benedictus Amen

Nota liber iste dicitur Apocalipsis id est revelatio quia in eo agitur de quadam solemni revelatione facta per angelum beato Iohanni revelatur enim
tota veritas contenta in hoc libro Christo secundum quod est homo et Christus homo revelavit angelo et angelus Iohanni Et Iohannes scripsit
revelata septem ecclesiis minoris Asie quibus primus presidebat et per ipsas generaliter toti ecclesie Christi Revelatur autem totum decursum
ecclesie in septem statibus et sub septem visionibus a persecutione apostolorum facta per iudeos usque ad finalem dampnationem reprobo-
rum et glorificationem electorum Quod autem dictum est quod deus trinitas revelat Christo homini sane intelligendum est non quod anima Christi
aliqua de istis vel alia umquam ignoraverit quia a primo sue creationis fuit plena omni scientia quam potest pati condicio create
Sed hoc pro tanto dictum est quia anima Christi que est creatura vel quod se non a se sed a divina sciat totum quicquid scit a trinitate
recepit. Unde et in primo libro dicitur Apocalipsis Ihesu Christi quam dedit illi deus scilicet trinitas Quod autem dictum est quod ei revelatur totum
decursum ecclesie in septem statibus Sciendum quod iste septem status ecclesie designantur per nomina septem ecclesiarum que tanguntur in littera
Per primam enim scilicet per Ephesum que erat metropolis aliarum figuratur status ecclesie primitive Interpretatur enim Ephesus lapsus
per primam enim scilicet per Ephesum que erat metropolis aliarum. Et vere in primo ecclesie fuit lapsus profundus quia omnes in passione ceciderunt
profundus vel consilium aut voluntas mea Et vere in primo ecclesie fuit lapsus profundus qui ad fidem Christi redierunt Per secundam autem ecclesiam que dicitur Smyrna
Sed postea fuit in ea divinum consilium et divina voluntas qui ad fidem Christi redierunt. Interpretatur enim canticum Et tunc recepto spiritu sancto gaudebant apostoli
figuratur status ecclesie post receptionem spiritus sancti Interpretatur enim canticum Et tunc recepto spiritu sancto gaudebant apostoli
et fideles primi in tribulationibus unde dicitur Actuum 5 Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii quia digni habiti sunt pro nomine Ihesu
contumeliam pati Per tertiam autem ecclesiam que dicitur Pergamum vel Pergamus figuratur status ecclesie qui fuit in divisione apostolorum Interpretatur enim
divisio cornuum Et tunc apostoli ab invicem divisi ventilaverunt hostes cornibus suis Per quartam ecclesiam que dicitur Thyatira
que illuminans interpretatur figuratur status ecclesie post divisionem apostolorum Tunc enim ipsorum doctrina et predicatione fuit illuminata
ecclesia sicut luna a sole et sicut terra a montibus eternis Per quintam autem ecclesiam que dicitur Sardis et interpretatur principium pulcritudinis
figuratur status ecclesie qui fuit tempore martirum tempore doctorum et aliorum confessorum Tunc enim devictis tyrannis et hereticis incepit
apparere pulcritudo ecclesie in operibus et conversatione sanctorum Per sextam autem ecclesiam que dicitur Philadelphia et interpretatur fratres et
salvans figuratur status modernus ecclesie in quo fratres precepta et doctrina sanctorum salvant animas suas Per septimam autem ecclesiam
que dicitur Laodicia et interpretatur consumata vel amabilis figuratur ultimus status ecclesie tempore antichristi Tunc enim mundus consumabitur
et homines qui in fide Christi constanter perseveraverint erunt amabiles trinitati Revelatur ergo angelus Iohanni totum decursum
ecclesie in septem statibus per illas septem ecclesias designatis Quod autem dictum est quod revelat ei totum decursum ecclesie sub septem
visionibus Sciendum quod scriptura huius libri fuit prophetia Unde Iohannes dicit in primo capitulo Beatus qui legit et audit verba prophetie huius
Fuit ergo prophetia Et sicut in prologo originali dicitur fuit prophetia prestantior omni prophetia veteris testamenti sic novum testamentum prestantius
est vetere Cuius dicit super eundem prologum quia Iohannes prophetavit de preterito de presenti et de futuro Sciendum quod sicut dicitur idem prologus liber iste magis
sacrata continet de Christo et ecclesia que per magna parte iam sunt adimpleta immo totus decursus ecclesie fuit ei revelatus in
visione Et quia omnis prophetia est quedam visio ut dicitur visione prima visio visione secunda Ista prophetia fuit utique visio non quidem corporalis
sicut fuit Moysi qui vidit ignem in rubo Exodi 3o Nec visio ymaginaria sicut quidam prologum sicut visio Balthasar
regis Babilonis qui vidit in pariete digitos manus scribentis Danielis 5o Sed fuit visio pure intellectualis absque enim omni
adminiculo figurarum et ymaginum intelliguntur clarissime veritates Et ideo sicut David in veteri testamento propter hoc dicitur eximius
prophetarum ita et iste in novo Sed dubium quia hic videtur esse quia Iohannes vidit multarum rerum ymagines sicut candelabrorum stellarum
throni maris vitrei animalium equorum et huiusmodi Sciendum quod sicut aliquos qui non curant de prologo originali qui dicit expresse quod
fuit visio pura intellectualis Unde est quod fuit visio sicut ymaginaria et intellectualis sicut visio Danielis et Zacharie
Sed tunc non videretur quod hec prophetia esset prestantior omni prophetia veteris testamenti De prophetia autem David dicitur quod fuit mere intel-
lectualis et absque omni velamine ymaginum et adminiculo figurarum propter quod dicendum est aliter quod ista visio fuit pure intellectualis
et quod Iohannes absque omni velamine figurarum vidit rerum veritates Sed postea sunt ei oste figure quibus velaret ea que viderat
et hoc propter malos ut eis occultarentur divina misteria et etiam propter bonos ut daretur eis occasio studendi in divinis

ut postea quod intellectum esset per studium gratiam liberet. Item fuit hec visio. Et non quidem una sola visio sed septupla. Prima namque fuit
de correctione ecclesiarum que incipit infra c. 1o Ego Iohannes etc. Et continet duo capitula sequentia. Secunda fuit de revelacione misteriorum que
fit in aperitione libri et continet quatuor capitula. Tercia fuit de manifestacione condicionum misteriorum per doctrinam et predicacionem et continet quatuor capitula.
Quarta fuit de persecucione ecclesie que provenit ex revelacione et predicacione misteriorum et continet tria capitula. Quinta fuit de penis et tribu-
lacionibus quas homines sustinebunt tam mali quam boni [illegible] tempore antichristi et continet tria capitula. Sexta fuit de penis reproborum
quas sustinebunt in inferno et continet tria capitula. Septima fuit de beatitudine electorum et continet duo capitula. Et sic in universo liber
iste habet 22 capitula. Cum prima sit divisio dividitur in prohemium et tractatum. Tractatus secundum aliquos incipit in primo secundi capituli. Et alio modo
secundum alios autem incipit infra circa medium primi capituli Ego Iohannes etc. Secundum autem primam divisionem prohemium quod secundum omnes totum primum capitulum continet,
dividitur in tres partes. In quarum prima tangitur huius scripture grandis commendacio. Secundo scriptoris scilicet Iohannis [illegible] alloquium ubi Iohannes septem
ecclesiis. Tercio huius tocius operis quedam breviter prelibacio ubi Ego Iohannes frater et socius. In prima parte huius capituli tangitur huius scripture grandis
commendacio cum dicitur Apocalipsis Ihesu Christi etc. Ubi sciendum quod huius scriptura ex octo multum commendatur, videlicet ex subiecti nobilitate de quo compilatur,
ex principii sublimitate a quo inspiratur, ex modi congruitate sub quo declaratur, ex sociorum ydoneitate quibus destinatur,
ex auditorum utilitate per quam approbatur, ex nuncii sanctitate per quem deportatur, ex scriptoris fidelitate per quem promulgatur, et ex finis utilitate
ad quem ordinatur. Propter primum scilicet subiecti nobilitatem de quo compilatur premittit Iohannes Apocalipsis i. revelacio Ihesu Christi i. de Ihesu Christo deo et homine facta.
Circa subiecti nobilitatem: quia Christus totus scilicet secundum deitatem et humanitatem, secundum caput quod est ipse et corpus eius quod est ecclesia, est subiectum
istius scripture. Et vera secundum Aristotelem primo de anima bona nobilitatem sortitur ex nobilitate subiecti. Propter 2m scilicet principii sublimitatem a quo
inspiratur addit Iohannes quam scilicet Apocalipsim seu revelacionem dedit illi scilicet Ihesu Christo secundum quod homo, deus scilicet trinitas. Ubi non quod Christus secundum quod deus
quicquid habet a patre accipit per eternam generacionem, unde licet Christus secundum quod deus [illegible] habeat omnem scienciam increatam [illegible] non tamen habet eam a se
sed a patre. Secundum autem [illegible] Hylarium [illegible] habet filius quod non accipit a patre nascendo. Secundum autem quod homo est [illegible] ut a se habuit
scienciam huius libri ut aliquam aliam, sed totam quam habet et habuit, habet a tota trinitate. Non quod anime sue fuit aliquid revelatum quod aliquando
ignoraverit, quia ab instanti sue creacionis fuit tota repleta sciencia [illegible] scienciam huius libri et
omnem aliam dedit illi deus a primo sue creacionis. Propter hoc signanter dicitur quam dedit illi deus. Propter 3m scilicet propter modi congruitatem sub quo
declaratur subdit Iohannes palam facere [illegible] que dedit Christo homini servis apertius. Ecce palam facere non abscondere,
sicut fecit nequam qui abscondit pecuniam domini sui Matthei 25. [illegible] huius doctrina data est in figuris valde obscuris, non ergo palam
sit [illegible] quod Iohannes palam facta est qui veritatem [illegible] revelate [illegible] figuras vedit quarum [illegible]
[illegible] quod Iohanni palam facta est [illegible] facta fuit ista revelacio quod Iohanni sic palam fuit facta
aliis in parte revelat [illegible] Propter 4tum scilicet propter sociorum ydoneitatem quibus destinatur addit Iohannes [illegible]
[illegible] figurarum potuit aliis declarare [illegible]
videt [illegible] que possit fieri [illegible] per Iohannem fuit ista revelacio palam facta [illegible] servis suis i. fidelibus
humilibus non inflatis [illegible] superbis Matthei 11. Confiteor tibi pater [illegible] quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis.
[illegible] facta fuit servis Christi ista revelacio quia oportebat eos pati tribulaciones multas modo secundum glosam. Et ideo [illegible] Christi et apostolorum ut
levius ferrent pondus tribulacionum facta fuit eis ista revelacio. Et ut eos minus ferirent iacula cum essent previsa. Propter quintum autem
scilicet propter auditorum utilitatem per quam approbatur subdit Iohannes que oportet fieri cito. Et sic construe Apocalipsis etc. i. revelacio facta de hiis
que oportet fieri cito i. de tribulacionibus quas oportet servos dei pati, et de premiis que accepturi sunt post hanc vitam, et de penis quas infideles
passuri sunt [illegible] [illegible] oportebat fieri, et cito fieri oportebat quia [illegible] ut venirent scandala
Matthei 18. [illegible] oportebat quia utile erat servis dei quod fierent eis tribulaciones via ad celum Actuum [illegible] per multas tribulaciones oportet intrare
in regnum celorum. Item quia per eas [illegible] ad celum [illegible] Multiplicate sunt infirmitates eorum postea acceleraverunt. Item
quia fuerunt eis precium quo emerunt celum et celi regnum. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] purgaverunt eos ab omni rubigine peccati sicut purgatur aurum in fornace [illegible] igne me examinasti etc.
[illegible] ergo ista fieri [illegible] quia fuerunt necessaria quia fuerunt ab eterno previsa et quia fuerunt valde utilia servis dei. Et oportuit ea fieri cito quia tribulaciones
[illegible] [illegible] que [illegible] modo futura sunt cito [illegible] que [illegible]
[illegible] Propter sextum scilicet propter nuncii sanctitatem per quem deportatur addit Iohannes. Et significavit
i. signo [illegible] visionem ostendit secundum glosam [illegible] trinitas mediante Christo homine et Michaele archangelo [illegible] scilicet [illegible]
mittens per angelum suum scilicet archangelum [illegible] revelat. Propter septimum scilicet propter scriptoris fidelitatem per quam promulgatur subdit
[illegible] Iohannes [illegible] servo suo Iohanni Christus enim per istum angelum fuit locutus [illegible] huius scripture [illegible] servo suo scilicet beato Iohanni
[illegible] quia [illegible] manifestat. Christus enim virgo per angelum virgini Iohanni [illegible] visionem misit qui
scilicet Iohannes testimonium perhibuit verbo dei i. Christo secundum quod est deus, vel verbo dei i. Christo quod esset verus deus ab eterno, quod quidem testimonium
perhibuit in principio sue evangelii [illegible] In principio erat verbum etc. Et testimonium Ihesu Christi i. testimonium perhibuit de Ihesu Christo quod esset verus homo, quod
quidem perhibuit cum dicit [illegible] Et verbum caro factum est etc. Et ne aliquis putaret quod ipse perhibuisset testimonium solum de auditu [illegible]
audiens quod eius testimonium esset validum dicit [illegible] vidit i. testimonium perhibuit de Christi deitate et humanitate non solum de auditu
sed etiam de visu [illegible] quod ipse testificatus fuit de Christi deitate vidit oculo intellectuali Iohannis 14 [illegible] testimonium perhibuit
[illegible] autem testificatus fuit de Christi humanitate vidit quidem ad litteram oculis carnis, [illegible] prima sue canonice [illegible] fuit ab
initio, quod vidimus et audivimus et manus nostre contrectaverunt de verbo vite etc. [illegible] quod hic dicitur de Iohanne quod testimonium perhibuit etc.
[illegible] quia Iohannes prius scripsit Apocalipsim quam evangelium [illegible] quod Iohannes prius predicavit evangelium quam [illegible] Apocalipsim scripsit et tunc testimonium
perhibuit Christo [illegible] super illo verbo per angelum suum [illegible] angelus qui erat [illegible] aliquando loquebatur in persona dei
sicut infra [illegible] Ego sum alpha et o. Aliquando autem in persona propria sicut infra ultimo [illegible] etc.

Notandum autem quod iste scriptor s. Iohannes multum hunc commendat. Primo a sinceritate conscientie cum dicit Iohanni quod inscriptum in quo est gratia. Secundo ab humilitate obediencie cum dicit servus dei. 3o a fidelitate amicicie cum dicit testimonium perhibuit verbo dei. Et postea ostendit et ultimo scripture finis utilitatem ad quam hic ordinatur scriptura subiungit iohannes beatus qui legit scilicet per se ipsum studendo et qui audit scilicet ab alio recipiendo verba prophetie huius et servat ea que in ea scripta sunt scilicet mente retinendo et opere adimplendo. Talis scilicet nunc est beatus in spe et tandem erit in re. Et verum verba istius prophetie sunt legenda audienda et servanda racionem subiungit dicens tempus enim prope est quo scilicet electi finientur et premia reddentur scilicet tempus mortis unicuique et tempus iudicii communis Iacobi quinto Ecce iudex ante ianuam assistit Et sophonie primo Iuxta est dies domini etc. Tempus ergo prope est quia ut dicit glossa non longa est laboris mora et premia sunt vicina. Notandum autem quod multiplex quod ista scriptura dicitur prophetia. Datur intelligi quod est a deo originaliter inspirata. Dicit enim in prologo psalterii quod prophetia est divina inspiratio certitudine futura denuncians. Item quod est sublimium denunciatio prophetia enim est hominis ultra humanas creaturas penetrans futura aut angelorum vel posse communis sensitivi. Item quod est occultorum revelatio prophetia enim dicitur non solum qui predicit futura sed et qui pandit occulta secundum gregorium omelia prima super ezechielem. Item quod est salubrium instructio. Propheta enim locuti sunt suadentes bona et prohibentes mala terrentes de futuris penis et consolantes de premiis. Dicit gregorius super ezechielem libro 2o omelia ... de prophetis dicit 2 pet. primo quod spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. De ista autem prophetia potuit dicere Iohannes ecclesiastici 24 doctrinam quasi prophetiam effundam etc.

Notandum insuper secundum quod dicit beatus dyonisius lex sacratissima divinitatis infima per media reducit in suprema unde deus qui summum est simplicitate hominem qui est infimus in ordine creaturarum intellectualium per angelos tamquam per quedam divertia media reducit in se ipsum per salutifera sacramenta cognicionem a quo ipsum abducunt demones per decepcionem. Homines enim qui sunt infimi per hostes adversantes a deo abducuntur decepcione. Ab angelis autem ministrante ad deum reducuntur quadam diversione per ipsum verbum deum gubernante. Proferunt sua beneficia pro misericordia quod notatur cum hic in littera dicitur significavit deus que oportet fieri cito loquens per angelum suum servo suo Iohanni. In quibus verbis ostendit beatus Iohannes primo summi creatoris benivolenciam. Divina revelatio cum ipsum vocat deum. Deus enim secundum damascenum dicitur a theaste quod est considerare vel ab ethyn quod est ardere vel athen quod est fovere. In quibus tribus notatur summa dei benivolencia quam ad homines habet. Ipse enim ingiter considerat ipsorum defectum et indigenciam. Ipse ingiter opponit et quasi comburit hostium maliciam ne temptent homines ultra quam velint. Est enim ipse ignis consumens sicut dicit deuteronomii quarto. Ipse nichilominus fovet et nutrit ipsorum hominum imbecillitatem et impotenciam. Unde deus vult omnes homines salvos fieri et ad agnicionem veritatis venire. Et ad prophetiam ergo dicit apostolus prima ad thimotheum 2o de deo salvatore nostro quod ipse vult omnes homines salvos fieri et ad agnicionem veritatis venire. Et ad propositum ergo dicit apostolus ... Et notandum quod ... ostendit medii reductoris sufficienciam in angeli locucione cum addit loquens per angelum suum servo suo Iohanni et in ipso scilicet hominibus universis. Constat enim quod angeli inter omnes creaturas de lege quam primatum obtinet in omni condicione sufficiencior existit. Est enim angelus secundum dyonisium 4o capitulo de divinis nominibus speculum clarissimum totam speciem pulchritudinis est dicere suscipiens in se claritatem dei. De istis autem angelis patet in locis diversis sacre scripture quod ipsi tamquam medii reducunt homines in deum et loquendo ipsis in persona dei significant ipsis ea que necessaria sunt ad salutem. Patet de angelis qui apparuerunt abrahe et loth in genesi. Patet de angelo Thobie. De angelo etiam qui apparuit ysaie. De angelis etiam qui apparuerunt ezechieli danieli zacharie prophete. De angelo etiam qui apparuit marie matri christi. Et de isto angelo per quem hic fuit locutus Iohanni quem putant aliqui fuisse michaelem. Iste autem angelus qui sunt inter nos et deum medii et qui sunt sufficienciores omni creatura defendunt nos ab hostibus et in deum nos reducunt. Dicit enim propheta in psalmo loquens cuilibet homini angelis suis deus mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis. Tercio ostendit infimi viatoris indigenciam et necessitatem angelis suis deus mandavit de te ut custodiat te in omnibus viis tuis. Tercio ostendit ... in necessaria fruicione cum subdit significavit que oportet fieri cito. Ista enim que hic ostendebat fieri erant necessaria hominibus ad sciendum ut videlicet minus eos ferirent iacula cum essent previsa. Ista autem homines etiam Iohannes vir perfectissimus per se scire non potuit quia erant futura. Propter quod fuit necessarium ut eis per suum angelum significaret deus. Ne impati et imparati fierent suscipientes spiritualia dum accedit et propter imparatos spiritualiter moveantur. Unde propheta dicit in psalmo dedisti metuentibus te significacionem ut fugiant a facie arcus. Et etiam sicut angelus iste significavit Iohanni et in ipso omnibus fidelibus. Unde ut habetur infra quarto Iste angelus dixit Iohanni Ascende huc et ostendam tibi que oportet fieri post hec. Illa autem que hic ostendebat fieri erant tribulaciones quas sancti homines erant passuri et premia que per ipsis erant recepturi. Et illa oportebat fieri tum quia erant ineuitabilia tum quia sanctis erant ad salutem utilia. Oportebat autem ea fieri cito quia comparacione sunt multo minus futura quam in eternitatis ut oppositum est supra.

Per angelum autem ministrante

Ihesus Christus Maria

Altissime theologie originem quandam pragmatice preciosam profunditate sublimitate et firmitate immobilitatis volens Baruch scribere capitulo 3 sui libri sic inter cetera dicit. Quis ascendit in celum et accepit eam et eduxit eam de nubibus. Quis transfretavit mare et invenit eam et attulit eam super aurum electum. Non est qui possit scire vias eius neque qui exquirat semitas eius. Sed qui scit universa novit eam et invenit eam prudentia sua. Et subdit capitulo 4 hic est liber mandatorum et lex que est in eternum. In quorum verborum contextu si occurrit quod nullus ascendit in celum eam afferens nisi qui scit universa et invenit eam prudentia sua scilicet dei filius, inde patet eius origo gloriosa de qua dicitur Sapientie 8 generositatem eius glorificat contubernium habens dei. Si vero occurrit quod eam attulit super aurum electum, inde probatur excellentia pragmatice preciose, unde propheta considerans preciositatem dixit. Ideo dilexi mandata tua super aurum et topazion psalmo 118. Propter quod dicitur Proverbiorum 2 si intraverit sapientia cor tuum et scientia anime tue placuerit, consilium custodiet te et prudentia servabit te. Si vero occurrat quod non est qui possit scire vias eius neque qui exquirat semitas eius, inde probatur eius profunditas subtilitatis. Unde propheta considerans dixit mirabilis facta est scientia tua ex me confortata est et non potero ad eam psalmo 138. Si vero occurrat in contextu verborum Baruch quod hic est liber mandatorum dei et lex que est in eternum, inde probatur eius firmitas immobilitatis quod et propheta notasse videtur qui dixit veritas domini manet in eternum psalmo 116. Licet ergo ceterarum scientiarum quas humana ratio fabricavit quedam sint gloriose ex auctorum imperiali nobilitate ut artes civiles sive politice, quedam preciose ex officiorum generali utilitate ut artes simules et mechanice, quedam subtiles ex occultorum naturali difficultate ut naturales et physice, quedam stabiles ex obiectorum naturali subtilitate ut puerales et mathematice. Sacratissima tamen theologia supereminet universis. Nam eius gloriose pensata dicitur Ysaie 14 quomodo cecidisti de celo lucifer, lucifer namque est que sola de celo descendens nos illuminat de supernis. Eius preciositate pensata dicitur Sapientie 8 in amicitia illius delectatio bona et in operibus manuum eius honestas sine defectu et certamine lingue eius sapientia. Eius profunditate pensata dicitur cuilibet humane scientie id quod scribitur Iob 38 hucusque venies sed non procedes amplius et hic confringes tumentes fluctus tuos. Unde in prologo Iosephus 14 libro talia ponit nullus unquam poeta vel gentilis sibi audebat de sacris litteris aliquid inter sua poemata conscribere. Eius postremo immobilitate pensata potest dicere quilibet verus theologus verbum Sapientie 8 intrans in domum meam conquiescam cum illa. Et ideo quod sapiens dicit omnia bona sibi post divina sapientia provenisse. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. Glossa eius quia omnia bona quod bonum virtutis, bonum cognitionis veritatis et bonum honoris. Hec enim tria sunt sapientie gratiose per quas implentur ad eam venientes ut dicit Hugo in libro de tribus gradibus humilitatis ex poenas id est cantici 2. A gratiosis meis adimplemini. Ubi illud qui in divina scientia commoratur dicit esse positum in medio paradisi eius quod repletum deliciis sed non invacuum sed ut operaret et custodiret illud. Ex quo dicto Hugo potest elici quod divina scientia tam gloriosa preciosa stabilis et immobilis fundatur vel acquiri potest vel acquisita possideri vel possessa custodiri sine difficultate laboris. Unde Hugo de victore super cantica dicit labor est inter corporalia scrutari spiritus spirituales et cogitantibus in umbra mortis. Non est sine labore scripturas intelligere que sunt in libro vite. Sed nam eum scribe colligere grana de paleis exquirere de uvis vina et oleum de oliva. Sed per domos alienas mendicare qui in propriis habens panibus non habundat. Sed puteum fodere et venas aquarum invenire que fluunt impetu de libano in visceribus terre nimirum cum labore sunt. Est enim sacra scientia liber involutus figuris et clausus enigmatibus diversis. Unde quo ad vetus testamentum dicitur hic fuisse velata et quo ad novum multos habet similitudine et parabolas. Scientia namque divina quod humanum excedit intellectum et ideo figuris et similitudinibus que sunt quedam manuductores ad sui indiget comprehensionem quod beatus Thomas dicit figuras non sic habere locum in rebus mediis. Sed in hiis quod esse non potest attingere humanus intellectus. Divina ergo scientia que secundum Hugo est eius animi intuitus et veritatis non dubia apprehensio in qua voces audiuntur spiritus sancti que est secundum eundem pelagus scripturarum quia continet volumina plena sapientia et fructum eternorum et semine potens intra est unum germinans virtutes templum dei, sanctum scriptorum et scientia semper in opere perfectali perseverans sed in scripta opere gemmario Hebr. 39 quod adeo ad nos deducitur et ipsa fulgida quod lucida et lux primo calor lucis eternitate capitulo a et ipsa affectuosa quod primi et purissimi sunt fructus eius. Cantica 14 propter quod eius ut dictum est ipsa sit laboriosa. Scit tamen anima non solum de modo cogitatis ut acquirentis sed eciam pensat fine et fructum laborum in divine scientie possessione, ut Hugo attendit. Unde quod cum labore acquiritur non dedignatur cum maiori conatu possidere et operari illud quod divine scientie possessio non est aliud nisi operatio et operatio que secundum Augustinum in prohemio libri de doctrina christiana non solum sunt in elucidatione doctorum quod scientia et iam elucidata legendo et lecta aliis communicando perferentur, propter quod dicit beatus Hugo in libro de institutione morum. Et si multi ad studia plausibiliora se convertunt quod plurima futurorum perferunt nos autem qui pro plurima futurorum militamus, curam divine scientie attentiorem appendamus quod in eius studio ut dicit Hugo libro ad Eugenium propter divinum favorem manus adest validior hominibus. Suo enim studio fides eruditur, erudita illuminatur, illuminata augetur, aucta perficitur, perfecta stabilitur ita ut nulla turbine hostis vel persecutionum possit moveri de loco suo sed est. Nam ut dicit Augustinus contra ymnos libro contra Faustum et qui lacte nutrit parvulos et qui pane roborat solidatos et gulosos quosdam vino et inebrians letificat. Scientia est fons et que divicias cumulat ut propellat inopiam cum medio disputat ut congreget dispersa omnia cum maturitate provenit una ipsa est claritas ecclesiastica in qua sola religio est, in qua sola sacrilegium est. Nam et si quis in ea inter signaculi glorietur insignia, gremio tamen non est fovendus ecclesie quoniam discedit a veritate sacre doctrine ab hoc fonte peculiari et proprio ad cuius interiora non est accessus alieno sed est. Eius autem secundum Gregorium in libro de sacre divine scientie veritas sit eadem omnibus. Non tamen illius veritatis omnis est eadem cognitio. Dicit enim Gregorius et Augustinus allegat cum in 3° distinctione 27.

Debitum incrementa temporum crevisse scientiam spiritualem patrum unde legitur dominus ad moysen dicit: Ego deus abraham deus ysaac deus iacob et nomen meum adonai non indicavi eis. Hugo supplet dicens: sicut tibi. Videtur ipsum moysen de dei notitia plus a precedentibus patribus accepisse. Et daniel dicit: pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia, notitiam ampliorem posteris repromittens. Hec ille. Multo enim viciniores adventui salvatoris extiterunt tanto plenius salutis misterium perceperunt ut dicit Gregorius super Ezechielem [illegible] 21° Et qui preibant et qui sequebantur clamabant Osanna filio David. Ex quo patet duo. Primo quod divine scripture divinorum misteriorum de quibus loquitur [illegible] secundum quod enim in notitiam obscuram et claram i. in testamentum vetus et novum. Cognitio testamenti veteris obscura est, cognitio novi manifesta. Et hec sunt duo ubera sponse Canticorum 1° unde ut dicit Augustinus in libro de doctrina christiana: Intellectus veteris testamenti est nobis figuris et enigmatibus expressus. Intellectus novi est figuras et enigmata explanans. Et 16 libro de civitate dei capitulo 26 dicit: Quid est vetus testamentum nisi novi occultatio, quid est novum testamentum nisi veteris revelatio. Et in libro contra faustum [illegible] dicit: Sacra scriptura sicut in testamento veteri fuit contractio rerum [illegible] sic in novo est testis factorum. In veteri figurabatur ad factorum et visorum, nunc vero veritatis ad completionem et confirmationem. Vetus enim fidem novo testificatur et novum vetus confirmat. Et collatio prima dicit quod auctoritas scripture divine consequens in utroque testamento idem precurrit. Unde Augustinus contra [illegible] libro 4 contra faustum dicit: In hiis testamentis omnia ita concordant ut tamquam uno ore dicta in iustissima ac prudentissima pectora conveniunt [illegible] intellectu inveniatur ac sollertissima diligentia dementiret. Nullum enim dictum ipsum ab altero dissonat sed omnia omnibus in eadem regula fidei concordant que sunt pro intellectu convertuntur perscrutata dilucescunt. Et ordo debitus ut vetus testamentum precedit novum, vetus ut cibus infancium, novum sed perfectorum. Unde Augustinus ubi supra: humanum intellectum numquam cepisset supereminentem claritatem scientie ihesu christi nec devenisset in omnem plenitudinem spiritualem, secundum sunt doctrina vel lex veteris testamenti non precessisset. Illa autem dispensationem mirabilem qua humanatus natus et passus est legis et prophetarum pronunciatio precessit, quia in ista stulticia que sapientior est omnibus hominibus, os thesauri sapientie et scientie dei erant abscondenda, illis abiit infabilem fastidientibus aperienda. Et sequitur ut dicit Hugo ubi supra: Et prophete et legislator moyses et qui eos sequebantur neque ab homine acceperunt aut didicerunt sed per revelationem spiritus divini. Apostoli vero et successores eorum qui erant promulgatores eorum novi testamenti quamdiu prorogata spiritu claudis scientiam acceperunt quod per revelationem spiritus divini et ipsius ihesu christi, itaque et clarius cognoverunt et largius illa que viri tenuiter et obscure priores presenserant. Nam ystoriam sapientie erant hos distinctius contemplantes, tantumdem erant repleti spiritu ut misteria nondum revelata penetrarent futura sicut apparet in Apocalipsi beati Iohannis, cui dictum est per angelum ut habetur capitulo primo: Scribe que vidisti et que sunt et que oportet fieri post hoc, quod dicit Beda in libro que vidisti in revelatione divinitus ostensa, et que oportet fieri secundum divinam ordinationem. Et capitulo ultimo eiusdem libri dicitur: Et dixit michi, scilicet angelus loquens Iohanni: Hec verba fidelissima et vera sunt et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis que oportet fieri cito, et dominus qui omnia tempora aspiciebat devenit videlicet in domibus suis spiritalibus [illegible] illa [illegible] que reservata sunt tempore gratie quo deus scientia ditavit multitudinem perfectorum quibus tot et tante divitie spiritus affluebat. Et Hugo unde [illegible] exponens affectum sponse que illis verbis postulet me osculo oris sui. Hoc secundo super [illegible] dicit: Non loquatur michi iam deus per prophetas quia tenebrosa aqua in nubibus aeris. Non loquatur per legem quia nubes et caligo in circuitu eius. Non loquatur iam de illo monte umbroso et condenso, sed in sole ponat tabernaculum et loquatur in me, plus postulet quam me osculo oris sui, cuius grata presentia in cuius labiis diffusa est gratia, cuius admiranda fluenta doctrine fiunt in me fons aque salientis in vitam eternam. Sed quod divine scientie consideratione [illegible] est secundum diffusionem spiritus divini est, per quem sicut caritas in cordibus sic et scientia diffundebatur in fidelibus, ipsius autem consequenter elicere possumus quod sicut Augustinus maior est quam omnis humani ingenii perspicacitas, propter quod nichil in ea contempnendum tamquam inutile nichil respuendum tamquam falsum nichil repudiandum tamquam iniquum, pro eo quod spiritus sanctus eius auctor perfectissimus nichil potuit dicere superfluum nichil superfluum nichil diminutum. Et propterea celum et terra transibunt, verba sacre scripture non transibunt quin impleantur. Donec enim celum et terra transibunt iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant salvatore testante. Ex quo enim divina scientia spiritu sancto operante a scripture veritate stabilitur perseverat quam nullo quomodo variare licet nec mutare. Eius enim veritates divina eterna quam prone firmitate sunt ut pro nulla causa nec ab ipso deo possunt aliquid immutari ut dicit Bernardus in libro de dispensatione et precepto. Licet ergo ut dicit beatus Thomas in ultimo suo de quolibet [illegible] quilibet habet in suo sensu dicere quod sancti doctores aliqua a scriptis posuerunt, sicut et prophete quoque aliqua a scriptis dixerunt ut de Nathan qui ore se consuluit David edificare templum et postea a deo reprehensus ex parte dei prohibuit eum. Talia enim dicta que vel pertinent ad disputationes vel ad conversationes et non sunt circa fidem vel circa bonos mores non necessitant ad credendum. Sepe enim in talibus divine opiniones usuantur sed verbo humano non de suo sensu locuti sunt, et fidem seu ipsius sacramenta aut bonos mores pertendebat, habent auctoritatem et necessitatem ad credendum, quod et certio et intelligentia divini est spiritus non humani, secundum Thomas. Unde divina scriptura licet sit tamen certa, ut veritate declarata nulla in sua attestatione auctoritate nec quam miraculi aut ratione manuductione requirat certum et auctoritatem antiquitatis scripturarum et potestate miraculorum et sanctitate morum et veritate rerum artificiosa subtilitate refulget secundum Augustinum. Hec est ergo secundum eundem contra [illegible] faustum regula veritatis quam nulla contrarium variat auctoritas quia in perficiendo vel suam mutat vel aliquam falsitate corrumpitur vel errore viciatur, propter quod sibi firmat omnis fidelis et pius intellectus. Nulla enim volumina quorumcumque scriptorum sive ex collectione coequantur quamquam et si in eis inveniatur eadem veritas non tamen par auctoritas, quia ipsi sua stabilitate perit veritas secundum Augustinum.

Utrum omnes libri biblie nostre quo ad omnes suas assertiones in sensu literali sint divina revelatione conscripti. Et quod non videtur quia non omnes libri nostre biblie sunt de canone librorum divinorum, patet auctoritate per beatum Ieronimum cuius verbum ultimum [illegible] in prologo libri regum, ubi ponens librorum veteris testamenti kathalogum distinguit eos in tres ordines scilicet in legem, prophetas et agiographa. Et postea concludit quod hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest, ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Et statim post hec dicit quod liber sapientie Ecclesiasticus qui est ihesu filii Sirach liber Iudith et Thobias non sunt in canone. Et Machabeorum primum librum hebraicum reperi, secundus grecus est. Item in prologo librorum Salomonis dicit quod sicut Iudith et Thobie et Machabeorum libros legit quidem eos ecclesia sed inter canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina scilicet librum sapientie et Ecclesiasticum legat ad edificationem plebis non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Consequenter multe assertiones nostre biblie

quo ad vetus testamentum discrepat in sensu litterali ab hebraica veritate seu a scripturis hebreorum ex quibus sunt translate [?] quia non
unum dissonat vero sed potius consonat secundum Augustinum quia nova est translacio scripture hebraice apud Romanos qui multipliciter discrepet ab ista scriptura
cuius signum est quia et translatores Romanorum multipliciter discrepant inter se ut patet per postillatores nostre biblie qui sepe dicunt et ostendunt
quod et ubi diminuerant LXX interpretes a caldaica translacione et quod beatus Ieronimus discrepat ab illis et ab aliis etc. Confitetur
Ieronimus dicens se correxisse libros addendo que obmiserunt et delendo superflua ut hic sequitur modo Origenis prout dicit in suo
prologo biblie et tunc beatus Augustinus xviii° de civitate dei c. liii° dicit quod in eis apparuit signum divinitatis et quod spiritu sancto inspirati scripserunt
et quod eciam christi tot hominum auctoritas ab Eleazaro tunc pontifice ad hoc tantum opus electorum [?] indicat presidens igitur Ieronimus
videtur errasse in illis passibus ubi eos volebat corrigere. Confitetur ex alio Ieronimus transtulit postquam biblia hebraica fuit suspecta
de corrupcione a Judeis et hereticis i. sua translacio non videtur secura. Item non omnes assertores librorum nostre biblie sunt in sensu litterali veri etc.
[?] quia non [?] sensus revelatus est a deo secundum Augustinum quia ad literam de Salomone dicitur primo paralipomenon 28 et firmabo regnum eius in eternum quod
tamen constat non esse nec fuisse verum Et psalmo 71 Et dominabitur a mari usque ad mare etc. Ad literam videtur dictum de ipso et tamen
nunquam habuit tantum dominium et multi scripture passus consimiles inveniuntur etc. Oppositum dicit sanctus Ysidorus hyspalensis episcopus in libro prohemiorum de
librorum veteris ac novi testamenti plenitudine quam in canone katholica ecclesia recepit eciam iuxta vetustam priorum tradicionem ubi enumeratis
per ordinem omnibus libris veteris et novi testamenti qui in nostra biblia continentur concludit in fine dicens Sunt ergo in ordine utriusque testamenti
libri 72 hii sunt enim nova et vetera que de thesauro dei proferuntur et auctam quibus sacrorum misteria revelantur hii sunt duo
seraphin qui in confessione sancte trinitatis ingeminant decantantes ayos ayos ayos [?] principium hec liber [?] hii libri integri numero et
auctoritate Aliud cum istis nichil est comparandum quicquid extra hos fuerit inter hec sancta et divina nullatenus est recipiendum etc. Secundum quod
sanctus Ysidorus hyspalensis in tercia parte predicti libri sui enumeratis libris veteris legis cum auctoritatibus suis concludit de hos autem
omnes libros Esdras propheta post incensam legem a Caldeis dum Judei regressi fuissent in Iherusalem divino afflatus spiritu cunctorum quoque
prophetarum volumina que fuerant a gentibus corrupta correxit Et post addit quod prima post Esdram meditacio de hebreis Septuaginta
interpretes ediderunt hec fuit prima interpretacio vera sub Ptholomeo Egiptiorum rege successore Alexandri qui in legendo studiosissimus fuit
omnes quoque libros gencium congregavit Iste enim ab Eleazaro qui erat princeps sacerdotum multa dona mittens ad templum petivit
ut sibi seniores de tribubus Israel mitterentur qui interpretarentur eos libros hec fuit prima interpretacio vera ac divina Hos libros meditatione
gencium omnis ecclesia receperunt eos quos de greco in latinum interpretes plurimi ecclesiarum precessores tradiderunt Post hec facta est edicio
Aquile tercia et quarta Theodocion et Simachi ediderunt ambo iudei proseliti. Quinta vero et sexta Origenes reperit
et cum ceteris supradictis edicionibus comparavit. Hii sunt itaque tantum qui scripturas sacras de hebreo in grecum verterunt quique eas
emendaverunt Nam latinorum interpretum qui de greco in nostrum eloquium transtulerunt ut meminit Augustinus infinitus est numerus. Sic enim ut cuique
primis fidei temporibus ad manus venit aut codex grecus atque aliquantulum sibi utriusque lingue periciam sensit ausus est statim interpretari
atque inde accidit tam innumerabiles apud latinos extitisse interpretes. Consilium suum replicat Ieronimus in libro prologi scilicet Iosue
paralipomenon et Esdre Et subdit Ysidorus De hebreo autem eloquio in latinum sermonem solus Jeronimus presbiter scripturas sacras convertit cuius editione
generaliter omnes ecclesie usquequaque utuntur pro eo quod veracior sit in sentencia et clarior in verbis. Concordat Ysidorus libro ethimologiarum
etc. ubi eciam dicit de una vulgari interpretacione cuius auctor non apparet et ob hoc sine nomine interpretis vulgata edicio nuncupatur. Dico primo
quod super ab dicitur perfecte et complete interpretari scripturam aliquam transferendo eam de lingua in linguam primo sic quod explanet
et transferat eam secundum omnes sensus ad quos potest ista scriptura exponi secundum varias et modos utendi terminis et construendi oraciones
et dictiones secundum ydioma istius scripture Secundo sic quod eam transferat in aliam linguam et explanet quo ad omnes sensus eius
quos auctor istius scripture principaliter intendebat. Primum non requiritur ad perfectam interpretacionem eo quod non est aliqua epistola ita parva quin
preter sensum principalem vel sensus principales multi possunt eius sensus assignari quos nunquam intencionis auctoris ad nullum finem bonum deservirent
ut sciret sicut translacio secundum tales sensus sufficit per hunc modum transferendi. Dico secundo primo vetus testamentum quo ad omnes sensus suos a spiritu
sancto intentos pro utilitate ecclesie sancte per Christum et facta eius et suorum et ecclesie processum plene et perfecte est apertum. Probatur quia
Christus qui est veritas que mentiri non potest manifeste testatus est se venisse ad plene aperiendum scripturas prout ex ipso facto ostenditur
et Matthei quinto capitulo et Augustinus contra Faustum ubi Christus dicit Nolite putare quia veni solvere legem aut prophetas non veni solvere sed adimplere Et ut
se hoc ostendit perfecte facturum quo ad omnes sensus pro utilitate ecclesie intentos subiungit Amen dico vobis donec transeat celum et terra
iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant Apex unius est quod litera quia est quasi summitas litere ad eius ornatum Intelligere
ergo quod dicit quod nec unus apex preteribit a lege puto significat intelligere quod nec aliquod mandatum legale nec eciam pars mandati intacta ex toto sed magis
implebitur. Illa enim que levissima et superstitiosa videbantur non vacabant a sacris spiritualibus et ideo omnia manent adhuc vel quantum
ad sensum litteralem ut moralia vel quantum ad spiritualem ut figuralia. Hoc secundum evangelium per Christum data moralia confirmat addiciendo figuralia
evacuat adimplendo iudicialia [?] auferendo Ut hic ubi discipulis euntibus in Emaus aperuit scripturas et dixit eis quoniam
sic scriptum est et oportebat Christum pati etc. De hoc eciam testatur Augustinus 18 de civitate dei c. 1. hoc eciam clare et diffuse ostendit apostolus in lege
peritissimus in epistolis quas scripsit ad Romanos Corinthios Galatas Hebreos etc. declarans quomodo velamen legis evacuatum est in Christo et ablatum
per ipsum et exponens clare passus difficiliores veteris testamenti. Item tercio ipse et eciam alii Judei facti christiani qui cum essent in
scripturis hebraicis et lingua peritissimi et donis sancti spiritus afflati ad fundandam fidem nostram contraxerunt ab illis scripturis
omnem veritatem pro utilitate primitive ecclesie et eius fundacione divinitus olim revelatam etc. Tamen quo ad istam partem de apostolo satis
patet exemplis et predicacionibus suis de quibus dicitur in actibus apostolorum. Et quo ad alios patet ex hoc quia in eadem provincia erant prophete
et doctores ut habetur actuum xiii. prophetae ac ibi intelligunt postillatores pro dona sapiencie et sciencie et interpretacione sermonum
scripturam sacram exponentes Et eciam actuum xi habetur In hiis diebus supervenerunt ab Iherusalem prophete Anthiochiam ubi primo discipuli
in Christum ceperunt vocari christiani etc. Ex isto sequitur quod sicut nobis testamentum erat cognitum in antiquo quo ad [?] a principio velate
et obscure sic modo vetus quia a principio per novum clare intelligitur et perfecte patet ex concedente et eius premissa. Tercio sequitur non secundum
omnes sensus quos doctores hebraici ante adventum Christi scripturis dederunt sed solum secundum istos qui novo testamento fuerunt conformes
erat ipsa scriptura transferenda et precipue loco de scripturis respicientibus statum ecclesie christiane patet satis ex precedentibus

Ex quo patet ultimo quod non est mirum si in translatione in pluribus scripturis passim veteris testamenti discrepet ab exemplaribus modernorum. Tertio sequitur quod non oportuit
sanctos patres et prelatos ecclesie de libris veteris testamenti recipiendis in canone vere biblie modernorum se modo conformare, patet quia ipsi ecclesie
et verius quod doctrina testamenti potuerunt indicare [illegible] contradicunt. Non [illegible] omnia [illegible] evangelia et alie scripture novi testamenti nec plene
nec absque corruptione pervenerunt ad ecclesiam ut videtur 17 [illegible] tamen apud scripturas veteris testamenti pro nobis fuit propter utilitatem ecclesie [illegible]
ad ecclesiam non integre et perfecte venisset sicut [illegible] tempore [illegible] apud [illegible] sicut Augustinus [illegible] quia omnis Christi actio et omnia que circa ipsum
fiebat nostra sunt instructio, sed non omnia Christi facta pervenerunt ad ecclesiam, ut Johannis ultimo ubi dicitur: Sunt autem et alia multa que fecit Jesus,
que si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. Quarto sequitur quod [illegible] evangelium Christi. Tamen quia
evangelium non est aliud quam hystoria continens doctrinam Christi et acta eius ab eius incarnatione usque ad eius ascensionem. Cum quia perfidia iudeorum
et pseudo apostolorum et hereticorum visum est depravare hystorias evangelicas [illegible] precipuit eas [illegible] ut patet per beatum Jeronimum
in prologo epistolarum canonicarum dicentem se evangelistas ad veritatis lineam correxisse. Videtur difficile videtur quod ecclesia obtinuerit scripturas evangelicas
novi testamenti et plures veteris testamenti indepravabiles inter tot callidissimorum hominum versucias et insidias. Item nec Lucas nec Marcus
viderunt [illegible] et facta Christi, igitur non erant ad scribendum de hac hystoria ydonei, tamen cum hystoria non debeat scribi nisi ab hiis
qui sunt et viderunt. Item Matheus scripsit 28 anno post nativitatem Christi et Mathias 38 qui iam non erat districti recordatione sermonum
et factorum Christi. Ad primum respondetur: Augustinus ad primam Romanorum [illegible] dicit omnis Christi actio [illegible] quod gestorum Christi vel circa ipsum quedam effectum
et fructum consequi debebant pro eo tempore [illegible] et quedam alio [illegible] et quedam [illegible] pro omni utilitate et statu ecclesie. Sed licet dicatur
quod non oportuit omnia ita scribi que pro aliquo certo tempore debebant effectum sortiri. Sed ista que ad ecclesie statum pro omni tempore pertinebant
et tamen cum hec omnia gesta per ipsum etiam quocumque tempore nostra sunt instructio vel [illegible] vel [illegible], quia cum nec ab eo sicut sunt gesta, adminus
quedam ab eo gesta aliquem effectum sortita est in aliquo membro ecclesie [illegible] et in ecclesia, tamen quia sunt [illegible] corporis ut si patitur
unum membrum compatiuntur omnia membra, sive gloriatur unum membrum congaudent omnia membra, 1 Corinthiorum [illegible] ubi apostolus hoc adducit de ecclesia
et quolibet eius membro. Ad secundum [illegible] de perfidia iudeorum [illegible] quod fuit difficile tenere [illegible] scripturas indepravatas
sed tamen fuit possibile et cum hoc certum est ita fuisse cum Christus promiserit legem implere ut prius est tactum et apostolis mittere
spiritum sanctum qui eos doceret omnem veritatem Johannis 16. Et constat quod hoc non fuit solum ad utilitatem apostolorum sed totius ecclesie que super ipsum
[illegible] et doctrinis apostolorum est fundata, igitur [illegible] spiritus sanctus qui scripturas dictavit [illegible] a depravatione reservare valuit
ne contra eas porte inferi prevalerent et ita veritas sic Christi promissio sortiretur. Sed dicitur quod cum a spiritu sancto dictate qui est spiritus
concordie conscripta sunt evangelia, quare ergo plerumque discordant in verbis et materia et ordine [illegible] cum concordia [illegible]
[illegible] quod uno spiritu dictante omnes quatuor scripserunt et uno instinctu [illegible] quod factum est ne cumuli fidei Christi dicerent evangelistas
inter se fecisse colludium vel fictum esse si diceretur ac eamus quod scripsisset in diversis regionibus et prius super hoc non convenissent
[illegible] fuit quod eandem veritatem hystoricam [illegible] quatuor tangeret licet aliis et aliis verbis et modo loquendi vario [illegible] et
ordine [illegible] et quod quilibet [illegible] obmitteret aliqua que alter ad supplendum reservabat. Sic enim [illegible] quatuor fuisse
et necesse eandem intendisse veritatem. De hoc vide Augustinum de concordia evangelistarum. Ad [illegible] dicitur quod Lucas et Marcus fuerunt discipuli
eorum qui viderunt a quibus sufficienter didicerunt. Sed Marcus a beato Petro et Lucas [illegible] ab eodem [illegible] fuit discipulus et Pauli,
quem finaliter est secutus qui hoc habuit per revelationem [illegible] ad Galatas 1. Ad [illegible] dicitur quod hystoria evangelica tempore illo nota erat fidelibus
[illegible] quia istud incessanter apostoli predicabant et ultra [illegible] perfecte elucidandum quatuor evangelia [illegible] ad hoc [illegible]
illuminati sunt et ante ad hoc [illegible] et in [illegible] prefigurati [illegible] gestorum verborum ac sermonum Christi [illegible] futuro statui
ecclesie obmissum esse [illegible]. Cum enim nullum testium sit finis et consummatio veteris non est dubium scriptores novi testamenti
[illegible] veritatem et eo dictante scripsisse quod scriptores veteris testamenti. Quinto sequitur quod [illegible] translationes
[illegible] suscepisse [illegible] veritatem et eo dictante scripsisse quod scriptores [illegible] translatio suscepta est ab ecclesia sufficienter instructa per Christum
veteris testamenti translatio beati Jeronimi est simpliciter preferenda [illegible] translatio suscepta est ab ecclesia sufficienter instructa per Christum
et apostolos et eorum successores in omnibus veritatibus istius scripture ad novam legem et ecclesie Romane decursum pertinentibus [illegible]
conformis Hebraico textui vel [illegible] et suspecta correxit et [illegible] de pertinentibus et utilibus ecclesie Romane obmittens [illegible]
[illegible]. Item Jeronimus erat [illegible] interpres cum iam constabat perfecte [illegible] fidei Romane et qui linguam Hebraicam novit
et scripturas intellexit et zelum Romane fidei [illegible] et [illegible] ad veritatem [illegible] et vite sanctitate preclarus fuit
prout notorium est in ecclesia Romana [illegible] ut ait Ysidorus [illegible] ethimologiarum [illegible] quod eius interpretatio merito ceteris anteferatur
quia est et verborum tenacior et perspicuitate sententie clarior atque utpote Romane interpretationis verior. Item [illegible] ipse de seipso dicit in [illegible]
in fine prologi super Job [illegible] apud [illegible] post [illegible] editionem iam Christi evangelii choruscante Judeus Aquila et Symmachus
Theodocion iudaizantes heretici sunt recepti qui multa misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt et tamen [illegible]
apud ecclesias et exemplantur ab ecclesiasticis viris [illegible] ego Romanus de parentibus Romanis natus et [illegible] in mea
fronte portans cuius studium fuit obmissa repetere depravata corrigere [illegible] ecclesie puro et fideli aperire sermone
[illegible] translatio Jeronimi completa continet scripturas Hebraicas secundum omnem sensum ad que spiritus sanctus eas intelligi voluit
in toto decursu ecclesie Romane, patet quia ipse transtulit eas sufficienter secundum omnes sensus quos Christus per se et suos apostolos et alios prophetas
et doctores ecclesie Romane et eam ab [illegible] etiam in [illegible] aperuit [illegible] tamen [illegible] et [illegible] et Augustinus
quod dicitur in [illegible] quod cum esset [illegible] intelligens clare novi testamenti veritates quibus toto nisu innitebatur sufficienter
transferre potuit et quia eam hec [illegible] in se fuit facere potuit, sed [illegible] nulli debet esse dubium quin spiritu sancto dirigente
eius auxilium non solum per se sed etiam per alios [illegible] omnia transtulit que ad utilitatem ecclesie Romane quo ad eius
totum decursum sunt adeo ordinata. Item ipse manifeste ostendit in [illegible] prologo biblie quod evangelistarum et apostolorum auctoritas multa
promulgat de veteri testamento que in codicibus quos tunc habuit ecclesia non inveniuntur, ut est illud Ex Egipto vocavi filium meum
et plura alia, que clare inveniuntur in sua translatione eo quod ipse [illegible] novi testamenti veritatibus intellexit veteris testamenti
clarius quam alii [illegible] absque diminutione vel corruptione aliqua transtulit. Sexto sequitur quod si translatio beati Jeronimi in pluribus scripturis
secundum quos [illegible] veteris testamenti exemplaribus ab eis discrepat, non propter hoc esse debet in aliqua sui parte suspecta, patet quia ipsa

in multis passibus exponunt scripturas quas vel intelligere noluerunt de christo et de misterio trinitatis etc. vel nesciverunt. Dicit apostolus quod usque
in hodiernum diem manet velamen in lectione veteris testamenti 2 ad Corinthios 3o. Sed post oppositum sunt de beato Jeronimo ut iam declaratum est. 12o
Ratio sexta quia sunt multe scripture divine et libri varii salutiferi doctrine habebantur apud hebreos que in nostra biblia non ponuntur. Non propter
ista in aliquo est defectuosa reputanda. Patet quia sufficit ut in nostra biblia perfecte habeantur ea de lege veteri que ad utilitatem ecclesie plane
sunt a spiritu sancto ordinata et si preter hec ipsi habebant constitutiones et decretales seu questiones alias doctrinas solum pertinentes ad statum
istius populi non fuit opus talibus nostre scripture aggravari. Contra 9o et eius contrarium studium in lingua hebrea quantumlibet perfecta non sufficit
humano intellectui ad explicandum misteria novi testamenti que continentur in obscuritatibus et figuris scripture hebree divinitus revelate. Sed
beatus Jeronimus solum secundum congruentiam humane eruditionis in linguis et scientiis sermocinalibus videtur transtulisse scripturas. Ergo insufficienter et diminute et
forsitan non absque errore. Antecedens notum quia humanum ingenium non sufficit ad intelligendum et per consequens nec ad explicandum ea talia verba divinitus revelata
latentia prout notum est de se. Secundo quia Jeronimus met dicit in suo prologo biblie: Aliud est esse vatem et aliud interpretem. Ibi spiritus ventura predicit,
hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Ergo ipse interpres fuit et non vates. Sed quia non spiritus illustratione
sed humana intellectus eruditione scripturas transtulit. Item quomodo intellectus hebree scripture de deo [illegible] prout [illegible]
et per Nicolaum de Lira in glosa de hoc et Thomam modo loquendi de deo non convenit latina biblia vel greca. Vel non conveniret veritati
hebraici textui. Item in primitiva ecclesia fuerunt multa exemplaria indistincte scripta et translata et multipliciter de duplicitate vel errore
suspecta. Vel non est omnino certum quod sic sit in exemplaribus translatis a beato Jeronimo. Quod patet quia tunc sicut in primitiva ecclesia fides fundabatur et catholica
continua pugna cum hereticis et iudeis. Sed ergo spiritus sanctus tunc permisit sic talis errores scripturarum per ecclesiam vel a fortiori videtur permi-
sisse errare Jeronimum. Antecedens probatur dicto Ysidori prius allegato. Sed cum primis fidei temporibus ad manus venit quod [illegible] atque adiutorium
sibi utriusque lingue peritia sensisse Augustinus est statim interpretari. Et Jeronimus in prologo Josue dicit quod apud latinos sunt tot exemplaria
quot codices et unusquisque pro arbitrio suo vel addidit vel subtraxit et utique non potest esse verum quod dissonat etc. Et plenius in
prologo Paralipomenon et Esdre. Item ecclesia non approbavit translationem Jeronimi. Vel non est nobis certitudo etc. Vel translatio Jeronimi non est preferenda
translationi septuaginta. Antecedens autem maior patet per Augustinum 18 De civitate Dei c. 43o ubi dicit quod Jeronimus homo doctissimus et omnium linguarum trium peritus
non ex greco sed ex hebreo in latinum eloquium transtulit scripturas. Sed eius tam litteratum laborem quamvis iudei fateantur esse veracem
non ex greco sed hebreo in latinum eloquium [illegible] ecclesia christi tot hominum auctoritati ab Eleazaro tunc pontifice ad hoc tantum opus
electorum neminem iudicat preferendum. Item Augustinus ibidem c. 42 dicit quod singuli separati sederunt ita enim eorum fidem Ptholomeo
placuit explorare et ita scripserunt quod in nullo verbo quod idem fieret et tamen valet vel in verborum ordine alter ab altero discreparet
sed tamquam unus esset interpres ita quod omnes interpretati sunt unum erat qui revera spiritus erat unus in omnibus. Jeronimus vero dicit hoc esse men-
dacium ut in suo prologo biblie quod ergo Jeronimus est credendum. Ad primum istorum respondetur secundum Rogerum Bacon quod quodam dicto suo non fuit eius solum
fuisse interpretem et non vatem accipiendo vatem pro omni illo qui spiritu sancto specialiter illustrante secreta et prophetice divina cognoscit
et revelat. Quod enim videtur verisimile quod in tanto opere quod esse debuit ad totius ecclesie statum et fundamentum spiritus sancti non defuit
auxilium speciale. Sed dato quod humano modo se habuerit ut interpres in transferendo adhuc non sequitur quod non spiritus sancti illustratione
sed per se humane intellectus eruditione scripturas transtulerit eo quod adiutorium scripturarum novi testamenti divinitus revelatarum
et informationes alias etc. sufficientes habuerit et ita non per se humane intellectus eruditione tamen fuit. Ad secundum dico quod sicut patet per ea
que dicta sunt non oportet omnes sensus exprimi in latino qui haberi potuit ex hebraico sicut ibi potuit haberi et hoc in quocumque parte
scripture sed illum vel illos quem vel quos spiritus sanctus per eorum partem exprimi voluit ecclesie cum quamvis alius veritatis exprimi po-
tuit ecclesie non tamen erat hoc sicut per illum primum passum scripture In principio creavit deus celum et terram et hoc eo modo quo in hebreo
sic per hanc dictionem heloim vel latinum deus convenienter implicatur ubi nos habemus deus in singulari quia adhuc per eandem personam quod
primum prius plures et eiusdem veritatis ut patet per Augustinum lo. 2o etc. Et quod videtur quamvis quod si solum exprimeret pluralitatem ne statim
ex primo scripturarum crederent esse duo dii propter eam veritatem patet in aliis eiusdem scripture passibus sufficienter exprimat vel haberi posset
prout declarat magister ibidem. Ad 3m respondetur 4a ad 2 4o quod tunc fides fundabatur etc. Et quod infertur quod ergo a fortiori etc. respondetur 3a
quia quod res incipit fieri et crescere non plene separatum est purum ab impuro sicut cum tritico crescunt zizania de quo ecce
habetur in parabola salvatoris Matthei 13o. Sed quod iam est ad perfectum deducta tunc est constituta in cunctis sue puritate dei
est in processu etc. Unde ad depurandum ecclesiam ab erroribus qui tunc intervenerunt pugna hereticorum non impedit sed promovit
ut patet per Augustinum super 1o Psalmi 4o. Conturbaverunt testamentum eius dimissi sunt ab ira vultus eius et appropinquavit cor illius. Ubi dicit quod multa
latebant in scripturis et cum precisi essent heretici quibus agitaverunt ecclesiam dei et tunc aperta sunt que latebant et intellecta
est voluntas dei. Et postquam ibidem enumeravit multas quod difficiles scripturarum questiones enucleatas subdit quod illi qui noverunt
hec tractare atque dissolvere ne perirent infirmum sollicitati quibus impiorum sermonibus suis obscura legis in publicum de
duxerunt. Ergo illi dimissi sunt pro ira vultus eius et nobis appropinquat ad intelligendum cor istius etc. Augustinus. Ad 4m respondetur 4a
quia ecclesia recepit et recipit eam in synodis et conciliis etc. ad probandum fidem reprobandum hereses et confutandum errores
hoc autem est eam approbare ut divinam quia per nullam aliam scripturam nisi divinam haberi sunt sic fundamenta etc. et sic quoque veritates
ecclesie dicta doctorum hec est ad eorum declarationem non ad efficaciam probationis contra hereticos. Item quod hec quod Christus assumpsit scripturas
contra iudeos Lucas 16 et ultimo probatur quod sunt divine et canonice. Sed ad 1m sed quod ecclesia ita recepit translationem Jeronimi
patet de multis conciliis celebratis post istam translationem in quibus ecclesia non est usa suo arbitrio sed scripturis quia ut dicit dicens
audiendum non est etc. Et non videtur quod alia translatio biblie in usu tunc fuit quam Jeronimi. Sed dicitur quod antecedebat illi translationi
in latino que certa erat quamvis si aliquis esset ubi fides tota redderet de veritate suspecta quia est vera copulativa etc. Jeronimus dicit Augustinus
in epistola prima ad Jeronimum quod si aliquid falsum vel suspectum esset ubi sunt in scripturis non fiet efficaciter probatio ex eis. Unde Augustinus
in libro 9o dicit Basilius et postea in decretis dist. 9. Multum reputat ista approbata que sunt recta ecclesie. Ad istud

2
3
4
5
6

necnon aliud respondeo dico quod forte tunc temporis translacio Ieronimi non fuit tam sufficienter approbata per ecclesiam nec tantum de ea constabat sicut nunc
Ad 6um dicitur quod dicit expositor prologorum quod forte opus Ieronimi prevalet in quo concordat cum Iosepho et eciam Ysidoro et forte possunt
sic concordari quod licet cellulas distinctas habuerint tamen tempore ad unam basilicam convenerunt inter se conferentes et concordantes
et ita licet divinitus inspirati quo ad donum interpretacionis seu prophecie communiter accepte prout videtur accipere Augustinus opus suum facerent non
tamen quo ad donum prophecie stricte accepte prout distinguitur contra alia dona prout videtur accepisse Ieronimus cum ergo dicit in dicto prologo
quod interpretes prope ultimum locum obtinent etc. Item dato quod in aliqua parte discordarent non est multum magnum vicium quia de hoc eciam
non constant nisi ex relatis et verisimilibus coniecturis sed quantum ad propositum pertinet concedit pro suffixo quod ambo circa Ieronimum in trans-
ferendo non errasse prout eciam inducit beatus Augustinus in loco prius allegato li. 18 de civitate Dei c. liiii. Conclusio 3a Omnes libri
nunc biblie tenendi sunt divina seu divina revelacione conscripti. Patet quia libros nunc biblie tamen dicimus eciam catholica recipit
in canone licet aliqui autem auctoritate Ysidori prius allegati Confirmatur quia sicut non maioris videtur o de libris sapiencie ecclesiastici etc. de
quibus prius dictum est in opposito secundum Ysidorum ubi dicit Tobiam et Judith sunt Machabeorum hebrei non recipiunt ecclesia sancta
tamen eos inter canonicas scripturas enumerat et paulo post dicit quod ille egregius et sancte institucionis libelli Salomonis dico et alius
qui vocatur ecclesiasticus qui dum dicuntur a Ihesu filio Sirach editi tamen propter quandam eloquii similitudinem Salomonis titulo sunt prenotati
qui tamen in eadem parem cum reliquis libris canonicis tenere nostri auctores Et de libro Machabeorum idem similiter dicit Augustinus
xviii de civitate Dei c. 36. Concordat Ysidorus 6to ethimologiarum c. j. et ibidem c. 7o dicit de ecclesiastico quod ipse de tocius vite disciplina
religiose conversacionis magna cura et racione sit editus Item Ysidorus ubi dicit in libro prohemiorum parte 2a etc. dicit quod liber sapiencie
Christi adventum qui est sapiencia dei passionem quod eius apta manifestacione demonstrat ecclesiasticus vero morum pene omnium disciplinarum
et sancte religionis conversacionem affatim copiose quod conscripsit. Cum igitur predicti libri non fuerint de canone hebreorum iam tamen non
inter apocrifas sed inter agiographas sunt scripturas computandi patet quod dicitur quod eciam romana ecclesia libros recipit ut dictum est quamvis
iudei eos non receperint Et racio quia utique predictus ipsa scilicet ecclesia clarius iudicare potuit de talibus libris et scriptoribus eorum quam iudei
in quo non est mirum quia ipsa fuit de eorum auctoritate certificata et non iudei 4 probatur patet solo principalis racionis ad oppositum adducte que
Confirmatur quarta articuli epistole canonice sunt ob apocrife licet aliqui in decretis dist. 16 ubi dicit Gelasius papa quod apostolorum canones qui per
Clementem romanum pontificem sicut quidam asserunt dicuntur esse translati sunt l. hos non recipiendos sed inter apocrifa deputatos
Ysidorus scribit dicit canones qui dicuntur apostolorum seu quia eosdem nec sedes apostolica recipit nec sancti patres illis assensum prebuerunt
propter eo quod ab hereticis sub nomine apostolorum compositi dinoscuntur quamvis in eis inveniantur utilia ab auctoritate tamen apostolica atque canonica
eorum gesta constat esse remota et inter apocrifa deputata Item beatus Ieronimus videtur distinxisse scripturas librorum veteris
testamenti quos transtulit asterico et obelo ut apparet ubi cum aliquid additum translationem hebreo vel subtractum vel ubi cum ad
positum quod in hebreo continet non habebat in libris talia signa non habentes non videntur esse securi et per consequens non tamquam divine re-
putandi aliqui haec scribit ubi Ieronimus videtur dicit se aliqua addidisse que in hebreo non reperit sed in edicione vulgata Et subdit
et tandem post finem libri hoc capitulum scribebat ut nostro consuetudine moris obelo id est veru prenotavimus dicitur quod Mardocheus
Ex quo patet quod ipse habuit consuetudinem utendi talibus signis Ad primum istorum necnon aliud respondeo dico quod per canones apostolorum
non intellexit epistole canonice sed alia statuta seu tradiciones apostolice quod tamen apparet per mencionem talium canonum utique in eadem dist. sunt eorum
approbantur c. 84 sed omnes epistole canonice non habent tot capitula Item dato quod essent epistole canonice respondeo cum per hoc quod in eadem dist.
subditur de septima sinodo c. 2o ubi post alia declaracio posterior talis Placuit huic sancte sinodo ut amodo confirmata
et rata sint canonum apostolorum 84 capitula Et statim subditur epistola Ysidori talis Ysidorus famulus Christi lectori suo conservo
Christi eorum auctoritate ceteris conciliis preponimus canones qui dicuntur apostolorum licet a quibusdam apocrifi dicantur quoniam plures eos recipiunt
et sancti patres eorum sinodali auctoritate roboraverunt et inter canonicas posuerunt constituciones 2 de hoc plura sequuntur ibidem
Ad 2m cum dicit beatus Ieronimus etc. possumus videri necnon aliud loqui de libris istis translatoris quam nos habemus quia ut ipsemet videtur
i. me in prologo Iob et patet ibidem dicit expositor prologi ipse duas fecit translaciones primam de greco in latinum scilicet translacionem
lxx. utitur cui quidem addidit ubi aliquid ei deerat de veritate hebraica et ibi posuit astericum ubi autem aliquis videtur superfluum
obelo iugulavit in hoc secutus studium Origenis De hac autem sua translacione dicit ibidem quod ipsa una de veteribus scilicet interpretatione
sed ex ipso hebreo arabico quod sermone et interdum siro nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque resonabit Et ut dicit expositor
dicte tres lingue sunt affines etc. et ibidem ante dicit Ieronimus discant quod obtrectatores mei accipere in toto sed in ista translacione
que completa est quod in partibus susceperunt scilicet ab aliis et a me eciam prius Et statim comparando priorem translacionem
ad istam dicit Aut si discat interpretacionem meam cum astericis suis radere id est delere quasi diceret si noluit recipere istam nullo recipiunt etc.
Item dato adhuc quo ad istam translacionem adhuc necnon aliud quia dato quod prius fuit talibus signis in principio non tamen iam eo quod per
noticiam testamentorum iam ecclesia sufficienter certificata est de veritatibus antiquis Et eciam beatus Ieronimus tarum in prologis quos etc.
in libris de hoc sufficienter nos incantavit quia aliquid addidit quod in hebreo non invenit sicut habes post de hiis que posita sunt
que habentur in hebreo plena fide expressi sed aliqua quia sequitur scripta reperi in edicione vulgata etc. Et Danielem non habentes
Danielem in hebreo volumine legitur cetera que sequuntur usque ad finem libri de Theodocionis translatione sunt edicione etc.
Conclusio 3a 4o eciam vera scilicet quod omnes veritates librorum biblie essent eorum auctoribus aut scriptoribus supernaturaliter revelate tamen dicitur
sed sufficit quod narrantur in illis libris narrantur multe veritates tamen sperantur quod peticione sunt per naturaliter cognoscendi naturaliter humani intellectus
communiter omnibus note similiter et plurime veritates hystorie et alie quas homines cognoscere potuerunt via naturali ideo videtur quod tales
non fuerint eis specialiter revelate quia deus dicit quod hoc faciat quacumque via omnem diligenter sua in cognoscendo ea que sunt
sue saluti oportuna et ubi non potest se hac via iuvare tunc deus dicit eum supernaturaliter illuminare et dirigere secundum enim facere
esset temptare deum etc. Item dico auctores biblie vel eorum talium veritatum supernaturaliter a deo fuisse motos vel habuisse re-
(vel auctores

velamen, videtur esse occasio deridendi nostras scripturas ab infidelibus, i. hic non est [illegible] quia non sicut Augustinus contra infideles audientes
nos dicere quod tales veritates quibus longe altiores et profundiores philosophi docuerunt, tales multe sunt in nostris scripturis sunt
divinitus revelate, [illegible] nos deridebunt de vilitate quod in illis continetur et communi revelacione, que nota sunt ut esse putant
omnibus utentibus racione aliquali volentibus [illegible] ad studium earum cognicionem adhibere. Item in actu non sunt lenti, sed non [illegible]
vel apparente oportunitate talium veritatum cognicio non est attribuenda revelacioni, que per lumen [illegible] valet. Augustinus contra [illegible]
est ne Deus dicatur inmeritorie agere vel egisse ubi non sic egit, quicquid negat ab ipso inmeritorie egisse vel agere ubi egit vel
agit, quia Deus non debet [illegible] per [illegible] procedendum est et advertendum ne nimis contendant Dei miracula nec nimis
restringant. Item quod nullus auctor videtur dixisse quod ita fuerint [illegible] omnes auctores [illegible] omnes veritates nostre biblie. Item apostolus Paulus
qui magis divinitus erat edoctus, fuit [illegible] doctrina sua acquisita quibus docuit [illegible] sicut patet [illegible] ubi dixit [illegible]
[illegible] ego dico non Dominus. Si quis [illegible] uxorem etc. [illegible] non omnia per [illegible] conscripta revelacione speciali sunt ascribenda.
Preterea omnibus notum quod [illegible] manentes veritatum reperiuntur in scripturis, immo in quolibet libro canonis biblie [illegible] est earum [illegible]
quas auctores eorum [illegible] fuerint vel per experiencias vel ex revelacionibus suorum [illegible] et [illegible] que non sunt reve-
late auctoribus specialiter nec aliquibus predictis, multe enim tales videntur poni in dictis libris, ut Paulus apostolus posuit versus
aliquos quos poete posuerunt [illegible] non [illegible] ipsum magis per specialem revelacionem cognovisse quam poetas [illegible]
esse doctos [illegible] et intelligens lingua [illegible] et ita multi alii auctores canonicorum librorum biblie fuerunt. Quarta manentes est
[illegible] veritatum quas potuerunt colligere et concludere ex studio et cognicione scripturarum et hystoriarum precedencium divinitus conscriptarum. Et
videntur auctores [illegible] David et alii multos passus aliarum scripturarum quas habebat populus Israel posuisse in psalmis suis
et plures quas ex illis scripturis elicuerunt. [illegible] Moyses videtur fecisse scribendo Genesim. Videtur enim non verisimile quod Adam cum tot
[illegible] modo [illegible] et multa alia de Deo et creaturis non solum verbo notificavit, sed eciam scriptis reliquit
filiis suis. Et quod sic aliqui libri hystoriales conscripti fuerunt usque ad Noe, Abraham et Moysen [illegible] quos
Moyses divina revelacione [illegible] complevit. Hoc quod [illegible] theologorum non solum [illegible] sed eciam precessisse
temporis antiquitate, patet quia [illegible] ab Adam incepisse et [illegible] patres omnibus [illegible] de quibus [illegible] fuit aliqua fama
[illegible] ad nos precessisse [illegible] patet [illegible] 18 de [illegible] c. 24 veros theologos et prophetas
precessisse [illegible] et declarat hic ibidem de Moyse et Abraham. Et [illegible] c. 38 de Noe adhuc [illegible] illis. Et eciam de Enoch
qui septimus erat ab Adam, de quo et ibidem dicit non et iste in canonica epistola apostolus Iude prophetasse, [illegible] scripta ut apud
iudeos et apud nos in auctoritate non essent nimia fecit antiquitas. Et paulo post [illegible] declarat de hystoria regum Iuda et
regum Israel que res gestas continet, de quibus eiusdem scripture canonice [illegible] ubi [illegible] plurima que ibi non explicantur
et in libris dicit alios invenimus quos prophete scripserunt et alicubi eorum [illegible] nomina tacentur, tamen inveniuntur in canone
que recepit populus Dei. Et subdit [illegible] fateor ea me latet nisi quod [illegible] eciam ipsos scripsisse quibus ea quoniam auctoritate
religionis esse deberent [illegible] spiritus revelabat. [illegible] Augustinus ibidem c. 39 [illegible] nulla gens fuit
de antiquitate sua super patriarchas et prophetas nostros quibus inerat divina sapiencia [illegible] se [illegible] iactaverit. Et probat hoc de
Egipto de qua magis videbatur, et tamen non precessit eorum sapiencia nostrorum patriarcharum sapienciam [illegible] Egiptii [illegible] que
solet [illegible] de [illegible] doctrinarum antique [illegible] qualiscumque sapiencia sua patriarcharum nostrorum tempore preveniisse sapienciam.
Quinta manentes est veritatum quas auctores biblie [illegible] per revelacionem receperunt tunc quando libros vel epistolas dictaverunt [illegible]
dictum per [illegible] Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis,
ubi videtur quod spiritus sanctus eos movebit pro tempore quo se applicaverint actualiter ad predicandum vel dictandum. Alio eciam esse potuit quod
Deus quorumdam aliqua vice inspiravit et illuminavit [illegible] de omnibus que postea volunt predicari vel scribi et post quod talis ista
postea suo spiritu dictante conscripserunt. Ymmo dicta [illegible] est [illegible] ad [illegible] que tangunt [illegible] Primum quod canonici
libri solum ad veritates in eis positas que sunt de necessitate salutis [illegible] et quibus homo directe obligatur ad ultimum finem
suum scilicet Deum tam de agibilibus quam credibilibus sunt divinitus revelati. Et [illegible] libri totaliter dicuntur divini quia denominacio fit a
parte potiori et quamvis multe veritates revelate, ut de illis de futuro [illegible] sunt [illegible] conscripte, tamen magis
sunt ad eos [illegible] sapiencia divina divinitus revelate. Secundus modus dicit esse quod illi libri dicuntur conscripti speciali a spiritu sancto
seu per divinam inspiracionem [illegible] quod specialiter [illegible] est a Deo movente specialiter ad hoc auctores quod quibus talium librorum scribenti-
bus non movet eciam superna ad qualem [illegible] que in eis scripsit. Et tamen primum [illegible] modus concordat in hoc, [illegible] omnes tales
veritates esse conscriptas per specialem revelacionem seu inspiracionem specialem. Nec [illegible] per sic persuaderi quia multas veritates
quas eciam homines videntur scripsisse, verisimile enim videtur quod hystoriographi gentilium tempore Iosue et [illegible] iudicum et regum Israel
conscripserunt eciam facta [illegible] et hystorias bellorum que erant inter Israel et gentiles et [illegible] scribendo [illegible] multas veritates de
illis conscripserunt eodem [illegible] et in eodem modo [illegible] sicut nos habemus in biblia nostra et tamen non videntur supernaliter
gentiles moti ad conscribendum libros [illegible] revelatione [illegible] singularum veritatum talium [illegible]
et quoddam levitas apud infideles [illegible] dicere auctores hystoriarum biblie fuisse supernaturaliter inspiratos ad [illegible]
tales veritates contentas in illis. Tercius modus dicit esse quod omnes veritates in libris canonicis scripte specialiter movente spiritu sancto
conscripte sunt, quod sic persuadetur, quia omnes tali modo et stilo et in talibus circumstanciis scripte sunt, quod quodam modo non sufficeret
ad hoc humanum ingenium naturale [illegible] Et hunc videtur confirmare [illegible] Augustinus [illegible] de doctrina christiana c. [illegible] ubi dicit quod auctoribus sacre
scripture non solum nihil sapiencius, verum eciam nihil eloquencius mihi videri potest, et audeo dicere omnes qui recte intelligunt

quod illi locuti sunt intelligere non eos aliter loqui debuisse. Et hic docuit sub dicens: Sicut enim est quedam eloquentia que etati iuvenili decet, est que senili, nec iam dicenda est eloquentia si persone non congruat eloquentis, ita est quedam que viros summa auctoritate dignissimos plane quod divinos decet. Et subdit: Hac illi locuti sunt, nec ipsos decet alia, nec alios ista. Ergo clare sequitur quod hic veritates notis aliis [illegible] gentilibus etc. conscripserunt, illis tamen [illegible] gentiles etc. ad stilum scribendi que ipsi [illegible] doctores habebant pertingere non potuerunt. Item ipsorum stilus sunt [illegible] in veritate fundata solidior quam in instructione tota vita fidelis fructuosior [illegible] et in vera civitate veteribus vetustior quorum stilo [illegible] me [illegible]. Unde Augustinus [illegible] de eloquentia sacre scripture quanto videtur melior tanto altius non ventositate sed soliditate alios transcendit. Et post pauca possem quidem si vacaret omnes virtutes et eloquentie ornamenta de quibus inflantur isti qui linguam suam [illegible] lingue non magne sed tumore preferunt, ostendere in istorum litteris sacris quos nobis erudiendis et ab hoc seculo pravo in beatum seculum transferendis divina providentia providit. Ex quo satis patet propositum. Item ad veritates in sacris litteris scripte, quibus plures eorum sunt historice et fuerunt per experientiam note, ad specialem tamen dei providentiam tali sunt redacte in scriptis autentice per eos dei traditi, ut modo quodam sublimiori quam quando essent ad eruditionem omnium per legem dei [illegible] per apostolum [illegible] ad cor. 10 Ubi dicit: tamen nulli historias de populo israelitico gerendo [illegible] ut omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correctionem nostram in quos fines seculorum devenerunt. Item quod quas veritates Iugiter venerabatur populus iste vivens [illegible] quia apud illum populum non erat studium quam investigationis sicut erant greci sapientes, fuerunt et rudes et illiterati, quia [illegible] simplices erant pastores ovium, nec opus fuit eis specialem revelationem et precipue per veritatem que excedat intellectum humanum [illegible] et quod [illegible] veritatem magis credebant auctoritate dei quam eundem [illegible] monebat ad honorificandum deum ad obedientiam preceptis suis. Unde Augustinus [illegible] de [illegible] veteris et novi testamenti [illegible] lex ut et que sciebant plus auctoritate haberent et que latebant per [illegible] consuetudine prava et causam manifestavit et auctoritate dei non naturali tenerent. Et ita est concludendum veritates morales et alie que in naturali lumine erant note, per tres modos dictos vel si aliquem alium attendit, indicat quibus quod [illegible] et [illegible] ut videat quod [illegible] facta per tres modos dictos [illegible] solum vel [illegible] et [illegible] [illegible] in primo modo non [illegible] duos modos primum et secundum. [illegible] modi [illegible] veritates sunt naturaliter note non tamen stilo scribendi ea que [illegible] sunt in [illegible] et declaratione istius [illegible] modi quod [illegible] [illegible] veritates sunt naturaliter note [illegible] [illegible] credendi ea que dicta sunt [illegible] et declarative istius [illegible] modi [illegible] ad honorem dei [illegible] tenentur eandem [illegible] [illegible] tenet stilum [illegible] [illegible] [illegible] etc. [illegible] non sic nos ducent ad honorem dei [illegible] auctoritate dei [illegible] [illegible] beatus [illegible] q. 3 prologi [illegible] de stilo [illegible] [illegible] eandem historiam de pharaone scribit Moyses in Exodo et ad Egyptios in [illegible] Egyptiorum [illegible] historie [illegible] [illegible] de eo tradit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Egyptios [illegible] sapientes ordinando [illegible] [illegible] et [illegible] ut [illegible] lege [illegible] potens [illegible] signa [illegible] faciendo [illegible] [illegible] historiam [illegible] regnum [illegible] Egyptiorum [illegible] orientes intendit scribere ita quod intendens est [illegible] quod deus fecit [illegible] quod [illegible] fecit vel [illegible] Moyses quod deus [illegible] ut [illegible] quod intendens [illegible] quod [illegible] contingit etc. [illegible] historiarum quod una scripta est [illegible] alia vero ab auctore [illegible] scripture [illegible] [illegible] ad [illegible] adducitur [illegible] quod sit [illegible] [illegible] de [illegible] etc. de quo [illegible] regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] precepta mea et iudicia [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] principio libri [illegible] [illegible] dicta scriptura esse intelligendam de Salomone ad litteram [illegible] [illegible] Salomonem [illegible] dixit quod David ad Salomonem [illegible] in voluntate mea fuit ut edificarem domum nomini domini dei mei, sed factus est sermo domini ad me dicens: Multum sanguinem effudisti etc. Ecce filius qui nascetur tibi, ipse edificabit domum nomini meo, ipse erit mihi in filium et ego ero illi in patrem, firmabo quod solium eius super Israel in eternum etc. Et c. 28 [illegible] [illegible] et filiis meis, multos enim filios dedit mihi dominus, elegit Salomonem filium meum etc. Dixit quod mihi Salomon filius tuus edificabit domum meam et atria mea, ipsum enim elegi mihi in filium et ego ero ei in patrem et firmabo regnum eius usque in eternum etc. [illegible] [illegible] quod [illegible] de Salomone [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] allegorie [illegible] spiritualis est de Christo quem auctor [illegible] esse [illegible] scripture [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de Lira super [illegible] ad Hebreos: Ego ero illi in patrem etc. [illegible] quod ista scriptura quam allegat apostolus licet loquatur de Salomone [illegible] est [illegible] [illegible] et [illegible] de Christo intelligitur [illegible] [illegible] que est signum [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] ut signum [illegible] et signum [illegible] de Salomone [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ad litteram de ipso et non de Christo ut [illegible] de [illegible] est [illegible] [illegible] idolatria etc. [illegible] ad [illegible] [illegible] Christo [illegible] et [illegible] de solo Christo ad litteram [illegible] [illegible] et dominabitur a mari usque ad mare et [illegible] non [illegible] de Salomone [illegible] regnum fuit satis parvum [illegible] de regno Christi qui est lapis abscisus sine manibus et implevit universam terram [illegible] in scriptura de Salomone [illegible] modo [illegible] [illegible] et ut fuit figura Christi et [illegible] que impleta sunt in utroque ad litteram [illegible] in Christo et [illegible] de utroque [illegible] est ista auctoritas: Ego ero illi in patrem etc. quod Salomon fuit filius dei adoptivus [illegible] [illegible] [illegible] Nathan propheta vocavit eum amabilem domino, Christus autem filius est dei naturalis que est filiatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non possit [illegible] ad litteram de Christo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostolus ad suum propositum [illegible] efficacem non habet de scriptura [illegible] [illegible] solo [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] litterali ad [illegible] propositum [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ad [illegible] declarandum de [illegible] et ad hoc [illegible] Augustinus [illegible] epistola ad Vincentium [illegible] [illegible] [illegible] non impudentissime [illegible] aliquid in allegoria positum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et manifestationem quorum [illegible] illustrentur obscura etc.

Iterum iste sole veritates reputande sunt katholice et de necessitate salutis credende que vel explicite in canone biblie asseruntur vel ex eis in qua nota et formali inferri possunt

Non quaecumque sunt genera veritatum quarum pertinet ad fidem propositum. Primum est earum quae in scriptura sacra continentur vel ex eis argumento necessario possunt inferri. Secundum est earum quae ab ipsis apostolis ad nos per successorum relationem vel scripturas fidelium pervenerunt, licet in scripturis sacris non inveniantur inserta nec ex eis solis possint necessario argumento concludi. Tertium est earum quae in fide dignis cronicis et hystoriis relationibus fidelium invenimus. Quartum est earum quae ex veritatibus primi generis et secundi tantummodo vel ex eis vel alterius earum una cum veritatibus tertii generis possunt manifeste concludi. Quintum est earum quas Deus praeter veritates apostolis revelatas aliis revelavit vel etiam inspiravit et si opus foret noviter revelaret vel etiam inspiraret, quae revelatio vel inspiratio ad universalem ecclesiam absque dubitatione pervenit. Circa quodque genus veritatum praedictarum sic videntur asserere catholica quod eis non licet Christianis dissentire. Et quod quantum ad primum genus veritatum patet quod dicit [illegible] ... ad salutem necessaria non esset firmiter fundata ... aliud nemo ponere potest praeter id quod positum est, quod est Christus ... super hanc petram aedificabo ecclesiam meam ... veritates recipit ecclesia et catholice tradit observandas ... fides catholica ... quam ecclesia firmiter ... veritatum licet Christianis dubitare ... de celebratione missae ... veritatum recipit et tradit catholice observandas ... quae apostoli vel supplesse vel facto composuisse leguntur ... et ab ipsis eorum successores. Ex quibus verbis colligitur quod licet ... est illa Christum tradidisse apostolis et ab ipsis ad ecclesiam pervenisse ... et nulli licet aliquid de caerimoniis vel addere vel diminuere ... consuetudines ecclesiae ... per scripturas a patribus traditas ... in quibus multa sunt liquide constabit. Et post declarat ... de signis et ordinibus quae sunt in canone et de verbis ... de benedictione fontis baptismalis ... addita per ecclesiam quae vel in ecclesiae ... ab apostolis ... Satanae et angelis eius ... Johannis 16 dicitur: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem ... Christus dixit apostolis ... veritates aliquae catholicae quae in scripturis non erant expressae ... usque in finem mundi duraturam. Circa ad tertium genus ... beatum Petrum Romanum pontificem fuisse, sedem beati Petri de Antiochia Romam fuisse translatam, Romanos pontifices beato Petro successisse, et multa alia quae in cronicis fide dignis inveniuntur de gestis ecclesiae et sanctorum non tamen in scripturis bibliae continentur ... de papatu beati Petri scriptura expresse loquatur ... quod tamen beatus Petrus Romanam rexit ecclesiam ... quod Romana ecclesia principatum habet super alias ecclesias universas ... ab ipso summo ecclesiarum capite traditum auferre conatur ... Romanae ecclesiae privilegium ... Cronice Eusebii et Cassiodori ecclesiasticae hystoriae liber ... de quarto et quinto generibus patet quod multa sanctorum prius statuta et facta ecclesia tenet ... sancta Romana ecclesia ... aliqua de veritatibus quinti et aliqua de veritatibus ... esse autentica ... veritatibus primi generis et secundi ... una cum veritatibus tertii generis quae narrant facta et gesta ... in statutis patrum et ecclesiae sanctionibus sunt conclusa ... Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Apostolus ultimo ... Non dicit ... omne verbum Dei ignitum clipeus est omnibus sperantibus in se; ne addas quicquam verbis illius et arguaris inveniarisque mendax ... quod nihil pertinens ad fidem catholicam sit tenendum ... Deuteronomio 4 ubi dicitur: Non addetis ad verbum quod vobis loquor neque auferetis ab eo. Et Apocalypsis ultimo: Si quis apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto; et si quis diminuerit de verbis prophetiae libri huius, auferat Deus partem eius de libro vitae ... ut nihil addendum est scripturis divinis ... ut quod ipsum sit credendum esse catholicum ... in scripturis divinis nullo modo sit fundatum. Unde Augustinus in quadam epistola ad Ieronimum et recitatur in decretis dicit: Ego solis scripturarum libris qui iam canonici appellantur didici hunc timorem honoremque deferre ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse firmissime credam. Alios autem ita lego ut quantalibet sanctitate doctrinaque polleant, non ideo verum putem quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per istos canonicos auctores vel probabiles rationes quod a vero non abhorreant persuadere potuerunt. Ex quo patet quod solum scripturis canonicis quae in biblia continentur necesse est fidem certissimam adhibere et non assertionibus aliorum. Item Augustinus in libro de unico baptismo et recitatur ubi ... Quis nesciat sanctam scripturam canonicam tam veteris quam novi testamenti certis suis terminis contineri, eamque omnibus posterioribus episcoporum litteris ita praeponi ut de illa omnino dubitari et disceptari non possit utrum verum vel rectum sit quicquid in ea scriptum esse constiterit; episcoporum autem litteras quae post confirmatum canonem vel scriptae sunt vel scribuntur, et per sermonem forte sapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris et per aliorum episcoporum graviorem auctoritatem doctiorumque prudentiam et per concilia reprehendi licere, si quid in eis forte a veritate est deviatum. Ex quibus verbis colligitur quod de sacra scriptura veteris et novi testamenti est illicitum dubitare utrum verum sit vel rectum quicquid in ea scriptum esse constiterit; de omnibus vero scripturis tractatibus conciliorum generalium et conciliis et scriptisque aliorum expositorum scripturae divinae ac etiam Romanorum pontificum ... historiographorum post canonem confirmatum editis non est illicitum dubitare et disceptare an a veritate exorbitent ... scripturae veteris et novi testamenti ... Ad eandem sententiam sunt multa alia dicta Augustini quorum aliqua in eadem ... aliqua ... recitantur. Et post haec rationibus probatur. Ista scriptura est catholica veritas ... in qua omnis veritas ad salutem utilis habetur et omnis falsitas ... saluti repugnat ... scriptura veteris et novi testamenti ... Augustinus 2 de doctrina christiana ... ubi ... invenitur ... fidelibus Christianis est nobilius testamentum vetus ... sunt solum vetera testamenta per Hebreos.

et probabilia

Sed tota fides ad quam astringebantur Hebrei fuit expressa in testamento veteri, ergo tota fides ad quam tenentur christiani expressa est in novo. Et de veritate salutis non tenentur ad credendum quod non in biblia continetur vel ex solis contentis in ea potest inferri. Quamvis et multa inferri [illegible] sit illud quod eam faciliter concipiunt, quamvis probatur ad fidem katholicam minime spectat. Circa istam questionem non est inter veritates katholicas numerandum. Et

si [illegible] de scripturis auctoritate non est eam faciliter concipiunt, quamvis [illegible] et loquitur de sacris scripturis duorum testamentorum [illegible]. Respondetur ad

auctoritatem Augustini quod dominus papa parte eius semper et ceteri sanctis et negant quod omnia sunt quod solum scripturis canonicis que in biblia continentur necesse sit fidem

certissimam adhibere et non assertionibus aliorum, quia licet dicta aliorum non ideo credenda sunt esse vera quia a viris sanctis sunt asserta, tamen multa

dicta eorum credenda sunt tamquam vera et katholica, sed potius quia vel non continent ea esse vera vel quia ad credendum ea esse vera movent et ligant

auctoritate ecclesie. Per idem patet ad aliam auctoritatem Augustini et ad omnes consimiles. Ad romanos primam quartam que infertur ex quo scripturam divinam non vitiis ad

salutem necessaria inveniuntur, accipitur quod sic omnes quod non in ea continentur non sunt ea formaliter sed non in ea principaliter fundatur. Nulla enim veritas de qua

predictorum quamquam [illegible] sic est quod scripturas sacras quantumcumque in eis sit fundata, ut ex predicte quos quo ad istam partem quod [illegible]

premisit apostolus multas veritates katholicas revelandas per futuros etc. [illegible] beatus Augustinus videtur probare esse [illegible] de his que ad mores

pertinent in aliis scripturis [illegible] inveniuntur non autem de illis quibus specialis ratione ad divinum cultum pertinentes continentur. Ad [illegible]

non [illegible] etc. non distinxit et si fieret ad omnes [illegible] omnes veritates katholice a [illegible] tenende ita plene et expresse continentur in novo testamento

sicut in veteri sicut omnes veritates credende ab Hebreis continebantur in solo veteri. Possunt primo [illegible] ista ad omnes quia ipsi fuerunt sub umbra et pauca

sufficiebant eis. Nunc autem lux venit illuminans fideles ad contemplandum divinorum et [illegible] dei non solum per ea que in scripta lege

continentur sed etiam per alios modos varios in novo quam expressa et [illegible] premisit etc. Circa hoc ratio dicte forte non est vera

quia verisimile est quod sancti patres veteris testamenti tenebantur multa credere que non fuerunt expressa in illo testamento nec possunt ex contentis in illo

inferri potuerunt, sed que sciebant vel per revelationem vel per aliud modum aliquorum quantum predictorum etc. [illegible]

Ad secundam romani [illegible] et ceteri auctoritate Isidori sicut iacet non sunt ad conclusionem predictam. Stat enim quod aliqua est veritas que non ponitur expresse

in biblia nec ex solis contentis in ea sed formaliter et tamen auctoritate sunt de scripturis biblie. Contra prima sequens quia prima concilia

generalia ecclesie et omnes decretales et sanctiones seu ceterorum summorum pontificum decretales per ecclesiam approbate inter veritates katholicas sunt

numerande. Patet quia non est credendum ecclesiam plenam aliquid decretasse pro veritate katholica vel ad tempus talem decretalem recepisse nisi in predictis

quoque veritatibus quibus se fundavit vel in aliquo vel aliquibus contentis. Secundo [illegible] non ex concilio predicto et [illegible] expresse quos ponere

et ceteri hoc quod etiam [illegible] Ista sequitur quod in concilia generalia patet di. xv c. Romana et c. Sicut. Et de sanctionibus

summorum pontificum patet di. xix c. Si romanorum. Quomodo ecclesie quamquam prelati vel officiati ecclesie errant in sciendo vel indicando

non tamen [illegible] est etiam errare in hiis que sunt fidei [illegible] patet quia [illegible] prelati etc. sunt homines qui falli possunt

et falli [illegible] patet quia etiam [illegible] sententiat in hiis que sunt fidei nisi fundet se in predictis veritatibus etc. ut patet

Ad eius [illegible] possit dictum Christi quod dixit Petro: Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua Luc. xxii. Tertia quoque licet

ad veritates librorum sanctorum doctorum per ecclesiam approbate sunt inter veritates katholicas numerande, non tamen omnibus sanctis que inveniuntur

in sanctorum opusculis iam per ecclesiam divulgatis est de necessitate salutis adherendum. Prima pars patet quia omnes ecclesie decretales sunt per

katholicis veritatibus. Unde ut ex concilio predicto [illegible] etiam multa sanctorum opuscula et dicta approbantur ut in decretis di. [illegible]

c. Noli et c. Negari et c. Ego et c. Licet. In quibus manifeste asserit Augustinus quod tamen in opusculis suis quam ceterorum aliorum sanctorum

doctorum multa inveniuntur que possunt iusto iudicio et absque ulla temeritate culpari. Item [illegible] non tenetur assentire

[illegible] sancti in suis opusculis iam per ecclesiam divulgatis inter se [illegible] in hiis que ad fidem et doctrinam apostolicam pertinent

non sentiunt, nam ut habetur in decretis di. xxvi [illegible] doctrinam beati Pauli dicentis quod oportet episcopum esse unius uxoris virum et non plurium [illegible]

et Augustinus [illegible] et [illegible] glossa [illegible] c. [illegible] male sentit hic [illegible] Augustinus [illegible]

ad Gal. [illegible] beatus Paulus dicit beatum Petrum fuisse reprehensibilem et dicit glossa quod contra sentiebat. Item [illegible] de baptismo

hereticorum quod negatur esse sacrum redargutus est per beatum Augustinum ut de consecratione di. [illegible] c. [illegible] et sic [illegible]

in sanctorum libris et dictis multum auctoritatis remanet [illegible] et [illegible] ecclesie [illegible] scripture in parte

inveniuntur mendose vel a veritate deviare in toto reprobantur vel saltem suspecte redduntur. Unde et de scripturis sacris dicit Augustinus et

recitatur di. ix c. Si ad scripturas sacras quod si ad eas admissa fuerint vel officiosa mendacia, nulla auctoritas in eis remanebit. Quomodo ergo

approbantur opuscula sanctorum, inter que etiam opuscula Cipriani et Augustini et [illegible] di. xv. Respondetur non quod [illegible]

Augustini et per hoc [illegible] quod opuscula sanctorum absolute numquam talia non sunt auctoritatis. Non enim oportet quod eo ipso quod ab sanctis opinatum est

aliquid vel opinatur esse credendum, quod propter hoc fidelibus sit sufficiens auctoritas ad credendum vel approbandum [illegible]

et quod non omnia sanctorum opuscula [illegible] quo ad omnia sunt per ecclesiam approbata. Quibus tamen libri sanctorum de quibus in [illegible] sit mentio

approbantur quo ad omnia que [illegible] per auctorem vel per alios sunt correcta in illis [illegible] que omnia [illegible] sufficienter [illegible] approbantur

vel inveniuntur mendosa nec aliquid per quod possunt reddi suspecta. Et dicitur: Ecclesia licet libros hereticorum approbat quo ad omnia que

per katholicos [illegible] sunt correcta, omnem enim veritatem licitum est approbare. Respondetur non [illegible] non enim est simile de libris hereticorum et de

libris sanctorum, et quia in libris hereticorum [illegible] pertractant et asseruntur pauca autem vera inveniuntur inserta. In libris vero sanctorum vera

plura includuntur et pauca reperiuntur contra veritatem et [illegible] pauca [illegible] non sunt tam multa utilia reiicienda. Et [illegible] omnes

veritates in libris sanctorum invente sunt katholice censende. Respondetur quod [illegible] aliqua tamquam katholica quedam vero tamquam non necessaria ad fidem [illegible]

nonnulla vero tamquam probabilia [illegible] manifeste patet ex auctoritate Augustini que ponitur di. ix c. Noli et c. Negari et c. Licet. Concordat

[illegible] libro primo [illegible] Eo pacto [illegible] que dico sic volo accipi ut si quid dixero quod [illegible] non conveniat auctoritatis [illegible]

ponere probare videar, non alia certitudine accipiatur nisi quod interim mihi videtur donec deus melius revelet. Ex quo [illegible] colligitur

quod [illegible] nonnulla probabilia solum intendebat. Contra quod [illegible] veritates katholice credende ordine non credentes ad salutem

non tamen faciunt hec equaliter, prima pars patet per [illegible] quod corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Secunda pars patet

quia quedam sunt de deo et ceteris de Christo [illegible] quibus plurimum dependet nostra salus. Sic quod unus est deus et tres persone

et quod Christus est verus deus et verus homo et quod est passus mortuus et resurrexit etc. Alie sunt veritates quas distincta fides non ita principaliter

requirit ad salutem nec per eas ita principaliter ordinatur homo ad salutem et tamen oportet eas firma fide tenere complicite vel implicite quia ex dei

revelatione vel approbatione quibus [illegible] katholici [illegible] dissentire ad orthodoxorum etiam pervenerunt. [illegible] veritates sunt quod plurime

in canone continentur in quo ceteris multa habentur de [illegible] et de infidelibus [illegible] que non [illegible] [illegible] ad

salutem humani generis pertinentia non sunt, sicut philisteos madianite chananei et alii infideles qui plurimum multas terras occupaverunt
et filios israel multipliciter afflixerunt. Certum est articuli fidei nostre secundum veritates primi generis predicti sunt distinguendi, et non secundum veritates secundi,
patet quia articuli fidei sunt de illis que directe nos ordinant ad salutem, ut ostendit, patet per sanctum thomam in secunda secunde questione prima articulo sexto in responsione
ad primum argumentum, ubi dicit quod aliqua sunt credibilia de quibus est fides secundum se et principaliter, ut sunt ea que videnda speramus in patria [illegible] id est
fides est substantia sperandarum rerum, et per se ad fidem pertinent ista que directe nos ordinant ad vitam eternam, sicut sunt tres persone, omnipotentia dei,
misterium incarnationis Christi, et secundum ista distinguuntur articuli fidei. Alia vero sunt credibilia de quibus non est fides secundum se sed in ordine ad alia
que etiam in sacra scriptura proponuntur credenda non quia principaliter intenta sed ad manifestationem predictorum, ut quod abraham habuit duos filios et quod ad
tactum ossium helisei suscitatus est mortuus et alia talia que narrantur in sacra scriptura in ordine ad manifestationem divine maiestatis vel incarnationis
Christi etc. secundum talia non oportet articulos distingui. Et sic declarata est distinctio predicta in veritatibus primi generis. Sic etiam in aliis generibus suo modo
convenit distinctio est habenda. Quarto veritates katholice fundate sunt in canone biblie, non tamen omnes tales complete continentur
in biblia vel ex solis contentis in ea formaliter inferri possunt, patet, supposito primo, quia datis quibuscunque veritatibus katholicis ad hoc quod sunt katholice
requiritur quod vel complete continentur in canone biblie vel quod ex contentis in eo formaliter sequi possunt vel quod ut tales teneantur auctoritate
ecclesie. Secundo patet per hoc quia talia complete quod tales veritates in biblia composite quia formaliter ex eis inferibiles sufficienter in ea fundate sunt, tales et auctoritate
ecclesie in ipsa sufficienter fundata, ut hic presupponitur, et veritates que tenentur auctoritate ecclesie sufficienter in ipsa sunt fundate. Ex quibus patet quarta pars, sed aliud notum
est de se pro alterabili katholicis [illegible] patet per primo quia preter veritates que complete continentur in biblia vel ex solis contentis in ea inferri possunt,
multe sunt alie veritates quas oportet ex fide tenere [illegible]. Ex hiis patet responsio ad [illegible] motum.

In principiis librorum solent ista requiri: Cuius sit autor, Que materia, Que forma sive modus
agendi, Quis finis sive utilitas et que intentio. Autor ut noveris nomen scriptoris, utrum ethnicus sit an fidelis, utrum
katholicus an hereticus fuit. Materia ut scias utrum de bellis an de imperiis vel de quibus rebus tractet. Intentio ut cognoscas utrum
rem de qua tractat suadeat an dissuadeat, vel liber lectus quid utilitatis conferat. Et hec omnia fere designantur in prologo
qui premittitur huic libro. Et dividitur in quinque partes. In prima parte tangitur materia libri, que est status ecclesie presens preteritus et futurus,
quem Christus revelavit iohanni per angelum et iohannes ecclesie episcopis, ut eos animaret ad patientiam tribulationum que cito instabant, et ad premium
provocet eternum. Act. xiiii: per multas tribulationes oportet nos intrare regnum dei, et ii ad Cor. iiii: hoc quod momentaneum est et leve tribulationis [in presenti]
supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis. Et hoc declaratur in principio prologi pluribus auctoritatibus apostoli [illegible]
et beati iob et consolatio. Adiungitur testimoniis [illegible] ne autem fideles in hiis deficiant. In secunda parte prologi previus opus commendatur
a prophetia que preferetur aliis propheciis propter auctorem mittentem, deferentem et recipientem, per quod auditores benivoli redduntur,
et hec ponitur in capitulo ibi: Liber iste. In tercia parte declaratur quo genere visionis vidit ista iohannes, utrum scilicet corporali vel spirituali vel
intellectuali, et hec ponitur in capitulo ibi: Cum autem iohannes. In quarta reddit rationem ubi, quare, quid et quibus vidit, et scripsit istas visiones iohannes,
et hec ponitur in capitulo ibi: Vidit autem iohannes. In quinta quasi recapitulando breviter tangitur quis auctor, que materia, quis modus agendi, quis finis,
et hec ponitur in capitulo ibi: Scribit autem iohannes septem ecclesiis. Pro quorum omnium intellectu sciendum quod beatus iohannes celestium misteriorum theologus,
quem Christus de nuptiis vocavit, apostolum et evangelistam constituit, quem privilegio dilectionis amoris super pectus suum familiariter
in cena recumbere et in cruce matrem commendavit. Post dispersionem apostolorum in orbem universum divina disponente providentia in
Asia universe fidei verbum post beatum paulum sicut legitur predicavit. Sunt autem Asia septem civitates: Ephesus, Smyrna,
Pergamum, Thyatiram, Sardis, Philadelphiam, Laodiciam, inter quas Ephesus est metropolis aliarum. Ordinatis itaque episcopis
in prefatis civitatibus cum archiepiscopo ipse Ephesi iohannes vocabat predicationi. ~~[illegible] hic beati iohannis apostoli et evangeliste~~
[illegible] in fervente olei dolium (igne desubter cadente) domicianus imperator eum mitti iussit. Et cum inde illesus evasisset, in pathmos insulam que
in mari syrico sita est eum exilio relegatur. Et dum ibi detinetur, pro negligentia pastorum in ecclesiis Asie quedam vicia pullulabant et heresis,
de quorum emendatione et presenti ac futuro statu ecclesie plures visiones a deo revelatas scripsit et suis ecclesiis legendas misit.
Ex quibus patet quis sit autor, scilicet iohannes. Que materia, quia status ecclesie. Que intentio, quia monet ad patientiam tribulationum
et eliminare errores qui in eius absencia in Asia succreverant. ~~[illegible]~~

Omnes qui pie vivere volunt in Christo sicut ait apostolus ii ad thim. iii persecutionem patientur. Inde est quod ecclesiastici ii: fili
accedens ad servitutem dei sta in iustitia et timore et prepara animam tuam ad temptationem. Temptatio namque
est vita hominis super terram. Ne autem fideles in hiis deficiant, consolatur eos dominus atque confirmat dicens math. ult.:
Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Et luc. xii: Nolite timere pusillus grex. Propterea videns deus pre-
tribulationes quas passura erat ecclesia ab apostolis fundata super petram Christum, ut minus timeat, disposuit
una cum filio et spiritu sancto eas revelare. Revelavit autem tota trinitas Christo secundum humanitatem, Christus vero
iohanni per angelum, iohannes ecclesie. De qua revelatione huiusmodi liber compositus est, et liber iste apocalipsis vocatur,
id est revelatio, quia hic continetur que deus revelavit Christo et iohannes ecclesie. Quia scilicet ecclesia passa sit tempore primi-
tivo et nunc patiatur et in novissimis temporibus antichristi passura sit, quando tanta tribulatio erit ut si fieri potest
etiam moveantur electi, et que pro hiis tunc et in futuro premia sit acceptura, ut quos denunciata supplicia
terrent, promissa premia letificarent. Nam quia sicut dicit apostolus hebr. x: patientia nobis est necessaria, quia facilius ferimus si tri-
bulationes futuras aliquo prognostico sciamus, quod dicit gregorius omelia xxxv: minus iacula feriunt que previdentur, et nos tolerabilius
mundi mala suscipimus si contra hec prudentie clipeo munimur. Beatus vero iohannes ut dictum est in hoc libro prophetice describit
tribulationes ecclesie futuras a suo tempore usque ad finem mundi secundum katholicos doctores, ut contra ipsas patientie clipeo muniatur.
Propter quod dicitur i c. i: Scribe ergo que vidisti et que sunt et que oportet fieri post hec, quasi diceret scribe in hoc libro que vidisti, id est revelationes
divinitus tibi factas, et que sunt, scilicet tribulationes ecclesie iam incipiunt, que oportet fieri secundum divinam ordinationem ad patientiam fidelium probandam
post hec. Nam licet a principio nascentis ecclesie surrexerint tribulationes contra cetum fidelium, ut in actibus apostolorum, tamen maiores
surgent circa finem mundi tempore antichristi. Nam ecclesia dei a principio passa est tribulationes a iudeis, deinde a paganis, postmodum
ab hereticis, modo a fratribus simulatis, ultimo autem patietur ab antichristo et eius ministris, ut per has tribulationes etiam ipsa purgetur,
[illegible] cuius ventilabrum in manu eius et permundabit aream suam [illegible] quod locum dicit [illegible] ~~[illegible] est ut [illegible]~~
~~[illegible] etiam ut [illegible] et [illegible] ventilavit eam iudei deinde gentiles et heretici [illegible]~~

et dum ephesi predicaret, a proconsule capitur et diis immolare invitatur. Cum dum renuit in carcerem mittitur, et ad domicianum epistola destinatur,
in qua magus deorum contemptor et crucifixi cultor accusatur. Tunc iussu ipsius domiciani Romam deducitur et omnes capilli
pro derisione de capite preciduntur, ac ante portam urbis que latina dicitur in ferventis olei dolium igne desubter cadente eius iussu mittitur. Et ad x6

Area est ecclesia, horreum autem regnum celeste, ager vero hic mundus. Sicut ergo paterfamilias mittens messores metit festucas de agro et comportat eas in aream ut illic triturent et ventilent et distinguat triticum a paleis, sic et dominus mittens apostolos, doctores et predicatores sive doctores quasi messores metit omnes gentes de mundo et in aream ecclesie congregat. Hic ergo triturandi sumus, hic ventilandi. Sicut enim granum tritici inclusum in palea foras non egreditur nisi fuerit trituratum, sic et homo de impedimentis mundialibus et de rebus carnalibus quasi in palea involutus difficile egreditur nisi fuerit aliqua tribulatione separatus. Nam sicut plenum quidem granum mox ut leviter percussum fuerit de palea sua prodit foras, si autem subtile fuerit tardius egreditur, quod si fuerit vacuum foras iactatur. Sic et quidam homines in rebus carnalibus delectantur sicut granum in palea. Si quis fidelis est et bonum cordis habet medullam, mox ut leviter tribulatus fuerit negligens que sunt carnalia currit ad deum. Si autem modico infidelior fuerit, cum grandi tribulatione vix recedit et vadit ad deum. Cum autem est infidelis et vacuus quotiens contritus fuerit, sicut granum vacuum de palea non egreditur, sic et ille a carnalibus rebus et de impedimentis mundialibus numquam egreditur ut transeat ad deum, sed illic in malis constitutus consenescit ut cum infidelibus quasi cum paleis foras pereat. Et sicut triticum primum quidem trituratur et cum trituratum fuerit iacet cum paleis in uno loco confusum, postea autem ventilabitur ut que fuerant iam districta corporibus separentur et locis, sic et populus in ecclesia aut motibus coterentur carnalium passionum, aliquando sunt urgentium aut castigationibus corporalibus quasi verbis combustum aut conculcationibus inimicorum et superborum quasi calcibus, uno loco innocentium, ut distinguantur fideles ab infidelibus per diversas species contusionum. Cum autem districti fuerint ab impietatis actibus, adhuc tamen in ecclesia mixti videntur, oritur persecutio quasi ventus ut ventilabro iactati, qui iam districti erant actibus, separentur et locis. Videns ergo quia temptatio non perdit sed manifestat eos qui in pace non apparebant. Species autem temptationum sunt multe. Temptantur enim homines aut in infirmitatibus aut in rapinis rerum suarum aut in mortibus carorum suorum, sicut Iob et Thobias; alii in cogitationibus pravis aut in desideriis aut in diffidentiis, sicut dicit propheta: Proba me domine et tempta me, ure renes meos et cor meum, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. Alii in persecutionibus, dicente propheta: Corporalia mala temporum... Cum probasti nos deus, igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Ideo sapiens Salomon filios suos de istis temptationibus ammonet: Fili accedens ad servitutem dei etc. ut in libro. Et scias quod sicut omnis adversitas que nos sic in mundo circumdat tribulatio nominatur, baptismus est et ignis; quam si magnanimiter sustinueris, in remunerationem deus imputabit tibi illa carnalia afflictio pro peccato quod commisisti. Si autem non peccasti quod est difficile, et ignis ille temptationis tantum aurum non invenit sordes peccatorum quas comedat, ipsum aurum tuum facit splendidiorem, et quanto fortior fuerit temptatio, tanto magis facit aurum clarescere. Et in aqua quidem semel baptizamur, in igne autem semper dum vivimus. Sic enim vita nostra in hoc mundo numquam munda est a peccato, aut enim videndo aut audiendo aut loquendo aut cogitando que non oportebat semper aliquid sordidabat, sic numquam igne tribulationis recedere potest. Et vere optabilis est res sapientibus, quoniam scriptum est: Beatus homo quem deus arguit super terram. Et iacobus: Beatus vir qui suffert temptationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se. Et dominus: Nonne melius erat ut deus ab initio electos homines de paradiso vocasset ut non sic ventilarentur etiam sed magis in pace consisterent? Audi igitur deus. Numquid tu potes cum sit messis tua in agro triticum a paleis separare? Et si temptaveris ut paleas a tritico separes, et triticum simul cum paleis perdis. Sic non poterat sicut de iudeis dixit aut gentibus iam electos distinguere sine temptatione et probatione, quoniam quo cognoscitur propositum aut veritatem eius, si errat aut peccat non apparet utrum propter malum suum propositum peccat aut propter ignorantiam. Si autem cognoscit deum et iustitiam eius et errat et peccavit, tunc manifestum est quod non ideo errat aut peccat quia nescit quis sit deus aut que voluntas ipsius, sed quia non diligit voluntatem dei, sed sine temptatione quomodo sic potuit esse? Cum sic palma proposita non sit in stadio, athletam volentem luctari culpare non potes quia infirmum inventum eius est, utrum ideo luctari non vult quia infirmus est aut quia non videt propositam palmam. Quod si palmam viderit et luctari noluit, manifestum est quia propter desidiam suam non vult luctari. Sic et gentilis aliquis primam resurrectionem nesciat vel futurum esse iudicium credit, non potest cognosci utrum ideo non facit iustitiam quia non amat iustitiam aut quia nescit mercedem sperat de ea. Si vero christianus fuerit baptizatus et cognoscit futurum esse iudicium, tunc peccans manifestum est ideo peccare quia non amat quod bonum est etc.

Et nota quod beatus Gregorius vir magnus moralis dicit quod vita hominis non temptationem habere dicitur, sed ipsa temptatio vita habere perhibetur. Sponte quippe a statu conditionis lapsa et corruptionis sue putredini subdita, hic ex semetipsa molestias gignit, ut est iam facta quod tolerat. Quia enim statum mentis inclinata deseruit, quid in se nisi motum varietatis invenit? Unde et nunc et si ad summa appetenda se erigit, mutabilitatis lubrice protinus a semetipsa cadit. Vult in contemplatione stare sed non valet; cogitationis gressum figere nititur, sed infirmitatis sue lapsibus enervatur. Que enim sic mutabilis condita quod volens cooperuit, nolens portat. Semetipsam hoc possidere nequivit potuit quod sibi ab auctore conditum possidere noluit. Cumque se erigere contra conditorem studuit, in semetipso protinus contumelias carnis invenit. Sed quia cum culpa sic ab origine etiam pena propagatur, inserto infirmitatis vitio nascimur et quasi nobiscum hostem ducimus quem cum labore superamus. Ipsa ergo hominis vita temptatio est, cum ex semetipsa nascitur unde perimatur; que etsi per virtutem succidit quod ex infirmitate generat, per infirmitatem generat quod per virtutem succidat. Fit itaque humana vita temptatio, ut si iam ab iniquitatis perpetratione conquiescit, in ipsis tamen bonis operibus modo malorum memoria, modo seductionis caligine, modo intentionis sue interruptione fuscetur. Animus namque a luxuria iam carnem restringit, sed tamen adhuc luxurie phantasmata tolerat, quia que volens fecit olim invitus meminit, et penam sustinet quam voluptatem putavit. Terra vero ad devicta culpa vestigia metuit; ventrem abstinentie vigore restringit, voluit quod ex abstinentia pallescit, cumque in facie pallor aspicitur, reverenda ab omnibus vita laudatur; mox quasi iamvis gloria ad abstinentis animum cum verbis favoris venit, quam conscientia mens dum subigere non valet, cum per que veniat, tegere a facie pallorem querit. Sic quippe fit ut infirmitatis victoribus ligata aut pallore abstinentie fugiens rursus per alimenta subdi luxurie metuat, aut impulsu luxurie per abstinentiam superans pallore suum inanis glorie pertimescat inclinatione. Et in plerisque autem conditoris contemplationis a carnis cogitationibus mentem curat, assidua oratione suspendere atque hanc in secreta intime quietis secularitate collocare. Sed in ipso sic orationis ascensu dum elevari ab infirmis nititur, inferiorum fantasmate reverberatur atque ad intuendam lucem mentis oculus tendit, sed ex corporeo visu fingentibus tenebrarum rerum imaginibus obstruatur. Unde plerumque fit ut intendentis animi ipsa sua infirmitate fatigatus aut orationis desensus desideria torpeat aut si diu in oratione permansit, ante eius oculos occultarum imaginum caligo densescat. Unde ergo dicitur temptatio contra vita hominis per totum

qui ibi quasi reatu desperationis iacuerunt ubi se perceptum comprehendere ascensionis putant et inde mens confunditur unde surgere a confusione nitebatur et per hoc ad semetipsam dilaniata redeat per quod semetipsam iam collecta et coadunata transibat. Hec in expla[natione]. Sed per confusionem mea subito ibidem super Iob. Et sicut mercenarii dies eius. Sicut servus desiderat umbram et sicut mercenarius prestolatur finem operis sui. Super quo dicit Gregorius: Quia cum mercenarius eterna cum facienda opera conspiciat, inde [illegible] pertinet et longinquitatem ex pondere laboris adicit. Cum vero lassescente animo ad considerandum opus premium revocat, vigorem mox animi ad exercitium laboris reformat et quod grave prependitur ex opere leve considerat ex remuneratione. Sic electi quique cum in hac vita adversa patiuntur, cum dehonestationis contumelias, verborum dampna, cruciatus corporis tolerant, esse gravia quibus concutiuntur pensant, sed cum mentis oculos ad eterne patrie considerationem tendunt, ex comparatione premii quam sit leve quod patiuntur inveniunt. Illud enim videtur esse importabile ex dolore quod dicitur, consideratione premii ex remuneratione levigatur. Hinc est et Paulus se per robustior contra adversa erigitur, quia mercedem sui operis finem sicut mercenarius prestolatur. Grave namque quod sufferebat estimat, sed leve per premii considerationem pensat. Ipse quippe quam sit grave quod patitur indicat, qui in carceribus habundancius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter se fuisse testatur, qui a Iudeis quinquies quadragenas una minus accepit, qui ter virgis cesus, semel lapidatus est, ter naufragium passus, nocte ac die in profundo maris fuit, qui pericula fluminum et latronum, ex genere, ex gentibus, in civitate, in solitudine, in mari, in falsis fratribus pertulit, qui in labore et erumpna, in vigiliis multis, in fame et siti, in frigore et nuditate laboravit, qui foris pugnas, intus labores sustinuit, qui ultra vires gravatum se asserens dicit: Supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut tederet nos etiam vivere. Sed quo remunerationis linteo sudorem tanti laboris tergat ipse denudat dicens: Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Finem itaque operis quasi mercenarius prestolatur, qui dum perceptum remunerationis considerat, vile considerat quod pene deficiens laborat. Hec Gregorius. [illegible] mercenarius sollicite curat inspicere ne unquam dies vacuus labatur ab opere et computatis finibus temporis vacuus veniat ad remunerationem laboris. In laboris namque studio conspicit quod percipere in tempore remunerationis possit. Nam cum opus crescit, premii fiducia proficit. Cum vero opus torpuerit, spes a remuneratione lassescit. Unde et electus quisque vitam suam quasi mercenarii pensans, tanto fidencius spe tendit ad premia quanto robustius perdurat ad laboris momenta. Cumque se decursum presentis temporis pensat, dies cum operibus dinumerat, ne a labore vacua transeant vite momenta formidat. Adversis gaudet, passionibus reficitur, mercede fovetur, quia subsequentis vite premiis tanto se munerari largius conspicit, quanto pro amore illius quotidianis se mortibus verius impendit. Hinc namque est quod cives superne patrie conditori eius psalmiste vocibus dicunt: Propter te mortificamur tota die etc. Hinc Paulus ait: Quotidie morior propter vestram gloriam fratres. Videat ergo quibus viri quot labores iam [illegible] tot iam remunerationis sue pignora intra spei cubiculum clausa tenet. Unde et hic subditur in prologo: Ne ad fideles in hiis deficiant, consolatur eos dicens: Ad confirmat [illegible] Est quippe nobiscum in mundo sicut propter quod [illegible] aquas de fontibus dicit ultra: Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Est quippe [illegible] salvatoris [illegible] est in nobis per virtutem fidei sicut idem apostolus dicit: Christum per fidem habitare in cordibus vestris. Nos omnia que [illegible] abierant et que elegit [illegible] quia et [illegible] fide [illegible] Est in medio meum [illegible] familiaritate cum aliquid de ipso [illegible] sicut idem dicit: Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum. [illegible] plenitudine [illegible] capiat quia [illegible] de illo [illegible] Est [illegible] nobiscum sua assistencia [illegible] cum aliquid per ipsius nomine patimur [illegible] Sicut per [illegible] cum ipso sum in tribulatione. Eripiam eum etc. [illegible] ipse vicit quia et nos ipso iuvante omnia vincemus, sicut idem per [illegible] Dominus [illegible] cum ipso sum in tribulatione [illegible] quid faciat mihi homo [illegible] in prologo: Nolite timere pusillus grex, Luce xii. [illegible] adiutor non timebo quid faciat mihi homo [illegible] Pusillus [illegible] fidei obediant [illegible] Vos greges mei, greges pascue mee [illegible] et ego Dominus [illegible] Pusillus [illegible] Nolite [illegible] timere quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Beda: De regno [illegible] et efficaciam [illegible] Nolite timere quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Beda de regno [illegible] non diffidatis quia patri complacita [illegible] dabit vobis non [illegible] Solet ab diffidere [illegible] [illegible] ut qui est debilis [illegible] vel propter displicenciam possessoris ut qui non placet [illegible] vel propter imbecillitatem sue virtutis ut qui est debilis [illegible] vel propter magnitudinem possessionis ut que res est magni precii. Diffidencia ex hiis [illegible] removet [illegible] adversis sine [illegible] vel propter magnitudinem [illegible] et sicut grex imbecillitate quia complacuit patri sua [illegible] vobis dare regnum inopinabile. Et

Nolite timere etc. [illegible] Dico vobis amicis meis ne terreamini ab hiis qui corpus occidunt et post hec non habent amplius quid faciant [illegible] Christus [illegible] Omnia mala operatur timor mortis, omnia bona contemptus mortis [illegible] tu ut timeas ab hoc. Super quo [illegible] mortis [illegible] dolor non sunt supplicia sed tributa [illegible] quod debeo patior [illegible] ubi me [illegible] appellat. Sed [illegible] ut solvat, petunt inducias cum statim possent solvere [illegible] per modicum moriturus sum [illegible] quia non et ante modicum in terra Dei cum gloria moriamur, ut fiat voluntarium quod futurum est necessarium. Et [illegible] bonum aut [illegible] aut [illegible] operatur instant et [illegible] forte tuus tollet a me [illegible] et in corpore [illegible] Et [illegible] ab hiis qui occidunt corpus non animam quia et corpus [illegible] est [illegible] et anima insensibilis. Unde non est in potestate corporis sed Dei sicut dicit Sap. 3: Iustorum anime in manu Dei sunt. Unde [illegible] non [illegible] est vestimentum anime. Sicut ergo si quis scindit vestimentum alicuius, ille quidem iniuriam sentit, dampnum non patitur in [illegible] anima [illegible] sentit dolorem sed dampnum non patitur [illegible] persecutores ut dicit glossa [illegible] qui dat animam reddat corpori et qui ipsum corpus resuscitet [illegible] tribulationes quas passura erat ecclesia [illegible] Omne futurum [illegible] intuitu et ad [illegible] cognicionis retorquet omne enim [illegible] subita [illegible] comprehendit. Est ac [illegible] statum [illegible] eius omnium temporis superingressa motum in sua manet simplicitate. [illegible] infinita [illegible] preteriti ac futuri spacia complectens omnia [illegible] iam gerantur in sua simplici cognicione considerat [illegible] ut minus timeat [illegible] enim afficiunt que previdentur. Nam subitis casibus etiam fortissimos quosque obruere solet [illegible] regnum in omne quandam [illegible] disposuit una cum filio et spiritu sancto [illegible] revelare. Revelatur ac [illegible] trinitas [illegible] [illegible] ab initio [illegible] sic cognoscebat omnia que sic relucent in divina essencia quasi [illegible] quia omnes [illegible] cognoscit omnia ad ipsum pertinencia. Sed omnia [illegible] dicta pertinent a quo ad [illegible] [illegible] tota trinitas [illegible] non revelat [illegible] tota trinitas [illegible] revelasse quia [illegible] a se [illegible] sicut Iohannes: Doctrina mea non est mea sed eius qui misit me patris. [illegible] in omne [illegible] quia ipse qui loquitur [illegible] filius verbum est patris et [illegible] sermo quo loquitur filius non est filii sed patris quia ipse filius verbum est patris [illegible] a patre [illegible] filio et filius spiritui sancto quia [illegible] sit filius sit a patre et [illegible] spiritus sanctus sit a [illegible] [illegible] non est sic quia filius et spiritus sanctus omnia [illegible] non a se [illegible] omnia sicut a trinitate [illegible]

// Beda: In omne quidem [illegible] dicit: Vobiscum sum [illegible] alibi dicit [illegible] Vado ad eum qui misit me [illegible] [illegible] que humanitati [illegible] alia que divinitati [illegible] per [illegible] manet ac cum discipulis in forma que est patri equalis [illegible] ac dicit usque ad consummationem seculi [illegible] seculi cum discipulis se esse promittit et illos ostendit esse victuros et se nunquam a credentibus recessurum [illegible] de passione [illegible] ascendit in celos, non deserit [illegible] sicut dignum [illegible] consummationem ut eos magis attrahat et ne [illegible] spiritus [illegible] et futura bona et sine mensura [illegible] [illegible] non cum usque ad consummationem seculi apostoli mansuri erant sed sicut uni corpori fidelibus loquitur. Est quippe nobiscum etc.

Ideo liber iste inter reliquas scripturas novi testamenti prophetie nomine censetur / quia aliis est excellentior prophetiis. Sic enim
novum testamentum prestat veteri et evangelium legi / ita hec prophetia prophetiis veteris testamenti. quia de christo et de ecclesia magna
ex parte iam adimpleta futura denuntiat. Vel etiam ideo quia cum aliis unipharia / iste tripharia data est
prophetia scilicet de preterito et presenti et futuro / Ad cuius confirmandam auctoritatem / occurrit auctoritas mittentis deferentis et accipi-
entis. mittentis scilicet trinitatis et deferentis scilicet angeli / et accipientis scilicet iohannis // Secundum postillam huius prologi in qua prius
opus commendatur a prophetia que prefertur aliis prophetiis multa ut in littera / Post cuius intellectum notandum quod sicut deus est veteris et
novum testamentum ad invicem continentur Nam sic sunt sicut rota in medio rote Ezechielis primo Et hoc patet per libros utriusque In veteri enim testamento
sunt libri legales historiales sapientiales et prophetales In novo vero testamento legalibus respondet evangelium / libris historialibus acta apostolorum
sapientialibus epistole pauli cum aliis canonicis / prophetalibus autem apocalypsis Sed ut dicit haymo distantia est inter hanc prophetiam et eam que revelata
est ante adventum domini / quanta distantia est inter finem et initium / inter legem et evangelium inter deum et hominem quia quod illa cernebat a longe venturum /
hoc iste iam / et ex maiori parte factum et in presenti facientem ostendit / Nam sicut beatus iohannes baptista ideo maior habetur omnibus prophetis quia
quem illi predixerunt / iste digito demonstravit. Ita et hec prophetia maior est omnibus quia ea que antiqua prophetia revelanda predixit
hec revelata ostendit ut dicitur littera etc. Sed dicit tamen super prologum Danielis Ieronimus quod nullus propheta tam aperte scripsit de christo sicut daniel quia tempus
adventus notat et annos et reges per ordinem numerat et signa manifestissima predicit. Item in prologo super ysaiam dicit Ieronimus quod ysaias non tam propheta
quam evangelista dicendus est quia ita liquide de christo et ecclesia loquitur ut magis narrare preterita quam predicere futura videatur. Item in prologo super
psalterium dicit quod david sit eximius prophetarum. Item super zachariam dicit quedam glossa quod zacharias dicitur eximius prophetarum. Item super illud actuum
Si quis fuerit inter vos etc. dicit glossa moyses omnibus prestantior est. Solutio. Quilibet istorum potest dici eximius sive prestantior quodam
respectu. helias quo ad vite austeritatem et libani incepationem / David vero quo ad regiam dignitatem et meritorum humilitatem et christi de ipso
nascituri promissionem ysaias quo ad vocationem gentium et incarnationem christi apertam Daniel autem quo ad tempus incarnationis et passionis christi
determinationem Moyses quo ad dei familiaritatem et preceptorum dei datorum privilegium Zacharias quo ad templi edificationem ad quam populum
strenue incitavit Iohannes vero quantum ad visionum profunditatem et prophetie multiplicitatem et qualitatem quia alii prophete licet prophetaverint de
pluribus populis et gentibus ut patet libros eorum intuenti tamen prophetaverunt tamen uni populo sive genti scilicet iudeorum Iona tamen excepto qui
fuit missus ad prophetandum ninivitis / ceteri vero ad prophetandum iudeis Iohannes vero prophetavit in hoc libro omnibus gentibus et populis quia prophetavit
de statu ecclesie que omnibus populis gentibus et linguis constituta est Io. Oportet te iterum prophetare populis et gentibus etc. quod de ipso potest dici
quod ysaie lv. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus / Dicit testem quia protestatus fuit de statu ecclesie de futuris. ducem
ducem ac preceptorem gentibus ut per eius vitam et doctrinam ad gentes se sequantur ipsum / ad celestem gloriam deducantur. Item est auctoritas
mittentis et deferentis et suscipientis auctoritatem ut in littera / Post cuius evidentiam clariorem et aliorum sequentium intelligentiam notandum est de triplici
revelatione prophetica. Secundo de gradibus prophetie. Tertio de vario tactu mentis prophetice per spiritum sanctum. Circa primum sciendum quod propheta secundum nominis interpretationem
dicitur quasi procul fans quia denuntiat ea que sunt procul seu remota a naturali cognitione humana et ideo de talibus est prophetia. Horum vero sunt in
triplici gradu quia quedam sunt sic remota propter conditionem rei cognoscende / et aliqua ex cognoscentis conditione et aliqua propter modum cognoscendi
primum adhuc est in triplici gradu primum est propter rei cognoscende supereminentiam / cuiusmodi sunt divina mysteria ipsa de talibus sunt
sunt revelationes prophetice ysaie vi per seraphyn ter sanctus clamantia et clarius in novo testamento ut habetur i Iohannis v. Tres sunt qui testimonium
dant in celo pater verbum et spiritus sanctus et hi tres unum sunt Secundus gradus est propter rei cognoscende latentiam cuiusmodi sunt cordium secreta
soli deo cognita unde et cogitatio symonis magi per revelationem fuit cognita petro Actuum viii unde dixit ei In felle amaritudinis
video te esse. Cogitabat enim symon spiritus sancti gratiam vendere Tertius gradus est propter rei cognoscende distantiam Que distantia primo
accipitur ex parte loci et hoc modo heliseus per spiritum propheticum distans per magnum spatium vidit gezi accipientem munera a naaman
ut habetur quarti regum v. Alio modo accipitur distantia ex parte temporis scilicet preteriti vel futuri. presens enim tempus non distat a nobis. De distantibus vero
secundum preteritum facta fuit revelatio moysi qui prophetavit de creatione mundi ut dicit beatus gregorius super ezechielem / De distantibus autem secundum futurum
fuit communiter revelatio prophetie ut patet intuenti sacram scripturam propter quod prophetia diffinitur a cassiodoro sic prophetia est divina inspiratio
rerum eventus inmobili veritate denuntians Secundo aliqua sunt remota a cognitione nostra propter conditionem cognoscentis et hoc propter aliquem
cognoscentis defectum qui suppletur per spiritum propheticum et hoc modo abias sylonites cognovit uxorem ieroboam domum suam
ingredientem quamvis cecus esset ut habetur in iii Regum xiiii Tertio aliqua sunt remota a cognitione humana propter cognoscendi modum sicut salomon
habuit notitiam animalium et plantarum ut habetur in iii Regum iiii non per exercitium studii sed per inspirationem spiritus sancti. Circa secundum sciendum quod ad prophetiam
proprie dictam requiritur cognitio intellectiva secundum quod habetur daniel x intelligentia opus est in visione Et ideo si alicui contigerit aliquid
ad prophetiam pertinens absque tamen tali intellectu non dicitur propheta nisi forte valde large et improprie quod contingit tripliciter. Primo in visione
sicut pharao vidit spicas Genesis xli et Balthasar manum scribentem in pariete Danielis v. Ille dormiens iste vigilans /
neuter tamen eorum fuit propheta quia visionem non intellexit. Secundo hoc contingit in locutione sicut cayphas Iohannis xi dixit quod prophetiam
dicens expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat / intendebat enim solum dicere quantum ad mortem christi
quod esset expediens quamvis esset innocens ne occasione ipsius venirent romani et tollerent locum et gentem. Sed a spiritu sancto
factum est quod hoc consilium sic protulit quod mors christi futura foret pro salute spirituali totius mundi ipso caypha hoc ignorante
et propter hoc non fuit propheta proprie loquendo sicut nec asina balaam fuit [illegible] quamvis per linguam eius fuit prolatum verbum rationale
angelo linguam eius movente absque tamen cognitione asine Tertio contingit hoc in operatione scilicet quando spiritus sanctus impellit aliquem ad aliquid
agendum quod licet prosperum eventum quamvis hoc sic motus hoc ignoret sicut Iudicum xi dicitur de iepthe quod venit spiritus domini super ipsum
scilicet ad pugnandum contra filios amon tamen non fuit sibi revelata victoria / et propter hoc non dicitur propheta / Et talis motus vocatur instinctus spiritus sancti
qui est quasi prophetie secundum doctores vel aliquid deficiens a ratione prophetie Et talis motus similis est motui ipsius bene fortunati. qui movetur ad
aliquid bene agendum sine tamen ratione et cognitione previa ut habetur libro de bona fortuna / differt tamen quia motus bene fortunati est a causa naturali
scilicet ab influentia orbis vel intelligentie motricis vel ab utroque. Motus autem iepthe et consimilium est a causa supernaturali scilicet ex motione spiritus divini
iste tamen instinctus magis appropinquat ad rationem prophetie ut videtur quam duo alii modi predicti Sequitur quod ad rationem vere prophetie requiritur
intellectus ut dictum est / ideo secundum varietatem varietate intelligentie accipiuntur gradus prophetie quia ille gradus est excellentior ubi ratio

parum est intellectualis clarior. Sed tamen prophetie limites non transcendat. Primus gradus est quando cum visione aliqua quedam datur visionis
intelligentia. Sicut Jeremias vidit ollam succensam et faciem eius a facie aquilonis ut habetur Jer. 1° et intellexit per hoc [illegible] exercitum regis
Babilonis venturum ad comburendum civitatem Jerusalem. Secundus gradus est quando non fit talis visio seu apparicio sed auditur vox instruens de aliquo
supernali sicut patet Regum 3. Samuel audivit vocem domini loquentis, nec tamen vidit aliquam effigiem vel apparentiam, quod patet quia credebat esse
vocem Heli ipsum vocantis ut habetur ibidem. Et iste gradus prophetie est excellencior primo, quia voces sunt signa magis expressiva veritatis quam figure
predicte. Tercius gradus est quando non solum auditur vox instruens sed etiam cum hoc apparet persona aliqua loquens, propter quod iste gradus est excellencior
predictis duobus. Iste tamen gradus triplex variatur quia persona sic apparens et instruens in aliqua effigie aliquando est homo sanctus sicut habetur 2 Mach.
xv quod Onias iam defunctus apparuit Jude Machabeo dicens ei de Jeremia sibi apparente: hic est qui multum orat pro populo et universa
sancta civitate Jerusalem. Aliquando est angelus, de quo non oportet ponere quia revelaciones veteris ac novi testamenti ut communiter leguntur sic facte. Aliquando
autem est effigies representans ipsum deum sicut Ysa. 6 dicitur: Vidi dominum sedentem super solium excelsum etc. Et sequitur ibidem: Et audivi vocem domini dicentis
quem mittam etc. Et iste 3us gradus prophetie est excellencior secundo et per consequens primo, sicut deus est excellencior angelo et angelus homine. Considerandum autem quod omnes
predicti gradus prophetie vel duplicem variantur, quia tales apparitiones aliquando fiunt in sompno et tunc vocantur revelaciones per sompnia, aliquando autem in vigilia
et tunc proprie vocantur visiones. Et iste secundus modus qui vocatur visio est excellencior alio, quia maioris illustracionis mentis requiritur ad hoc quod ipsa
distracta per occupationes sensuum exteriorum in vigilia capiat intelligibilem veritatem de supernalibus quam in sompno, in quo sensibus exterioribus quietatis
anima magis disponitur ad capiendum huiusmodi veritatem. Exemplum autem est in cognitione accepta via naturali, que accipitur per viam sensus memorie
et experimenti ut dicitur primo metaphysice. Et ideo talis cognitio non potest accipi in sompno. Ad illum autem modum prophetie qui fit in sompno reducitur
ille qui fit in raptu vel extasi quia tunc non est usus sensuum exteriorum sicut nec in sompno. Quartus autem gradus prophetie proprie dicte est quando sine
apparitione alicuius figure vel signi sensibilis capitur veritas intelligibilis de occultis per divinam revelacionem, et hoc modo facte sunt re-
velaciones ipsi David ut dicitur in prologo glose super psalterium: Alii prophete per quasdam rerum ymagines atque verborum tegumenta prophetaverunt, David
autem solius spiritus sancti instinctu sine omni exteriori amictu suam edidit prophetiam. Et iste gradus prophetie est excellencior predictis. Sicut enim
ille dicitur melioris ingenii et clarioris qui capit veritatem conclusionum geometricarum sine descriptione figurarum sensibilium quam ille qui
capere non potest absque tali descriptione, sic in cognitione prophetica illa mens videtur excellencius divinitus illustrata que veritatem intelligibilem
capit absque sensibilibus signis cuiusmodi sunt figure et voces predicte, quam illa que capit sub talibus signis sensibilibus. Item preter predictam
varietatem graduum prophetie. Circa 3m sciendum quod spiritus sanctus aliquando tangit mentem prophete de presenti tantum et non de futuro neque de preterito,
sicut Act. x de nunciis Cornelii dixit spiritus sanctus Petro: Ecce viri tres querunt te. Ecce facta est ei revelacio de presenti, non tamen de preterita
visione Cornelii qua vidit angelum dicentem: mitte viros in Joppen et accerse Symonem etc., quam visionem Petrus postea cognovit
per relacionem Cornelii sicut habetur ibidem. Similiter nec de descensu spiritus sancti futuro super Cornelium et eius amicos verbum Petri audituros,
propter quod Petrus hoc videns valde fuit admiratus, quod non fuisset si hoc prognovisset. Aliquando vero spiritus sanctus tangit mentem prophete
tantum de preterito sicut Moysi facta fuit revelacio creacionis mundi cum dixit: In principio creavit deus celum et terram. Aliquando vero tangit
tantum de futuro sicut Gen. 27 Ysaac benedicens filio suo Jacob cognovit ea que erant ei eventura, tamen ipsum presentem non cognovit
quia credebat ipsum esse Esau. Nec cognovit consilium Rebecce preteritum quod dederat ipsi Jacob pro petitione benedictionis prioris. Aliquando
autem tangit de presenti et futuro simul sicut Gen. 48 Jacob qui pre senectute videre non poterat Manassen et Effraim presentes per spiritum
propheticum cognovit, propter quod cancellatis manibus dexteram super minorem posuit et quid esset futurum utrique fratri predixit. Aliquando
vero tangit de presenti preterito et futuro sicut Luc. 1 dicitur quod Elizabeth ad salutationem Marie repleta est spiritu sancto et exclamavit voce
magna et dixit: Benedicta tu inter mulieres et benedictus fructus ventris tui. Ex quo patet quod cognovit per spiritum eam tunc in utero portare
dei filium. Et dixit ibidem: Et beata que credidisti quoniam angelo nuncianti te concepturam etc. Ex quo patet quod fuit illustrata de modo concepcionis
preterito. Similiter fuit tacta de futuro cum subdidit: perficientur ea que dicta sunt tibi a domino. Spiritus enim sanctus operatur in mentibus hominum prout
vult, et ideo non solum modis predictis sed et aliis potest eas tangere. Iste tamen tactus qui est de presenti preterito et futuro est perfectior quam ille
qui est de duobus tantum, et ille qui est de duobus quam de uno solo, et inter illos qui sunt de uno solo ille qui est de futuris con-
tingentibus videtur perfectior, quia futura magis sunt remota a cognitione nostra quam presencia vel preterita que possunt etiam via naturali cognosci,
licet non illo modo quo spiritu prophetico cognoscuntur. Hiis predictis patet prophetiam beati Johannis in hoc libro contentam esse excellenciorem aliis
prophetiis multipliciter. Primo quia prophete novi testamenti cuiusmodi fuerunt apostoli fuerunt de secretis divinis magis illuminati et in maiori plenitudine
receperunt graciam, sicut dicitur 2 Cor. 3: Nos autem omnes revelata facie gloriam domini speculantes in eandem ymaginem transformamur
a claritate in claritatem tamquam a domini spiritu. Ista tamen in littera [illegible] novum testamentum prestat veteri [illegible]

Cum autem Johanni hoc in visione fuit revelatum et tamen sunt tria genera visionum, sub quo genere contineantur videndum.
Est enim visio alia corporalis, videlicet cum corporalibus oculis aliquid videmus. Alia spiritualis seu ymaginaria, cum videlicet dormientes
vel etiam vigilantes ymagines rerum cernimus quibus aliquid aliud significatur, sicut vidit Pharao spicas et Moyses
rubum ardentem, ille dormiens ille vigilans. Alia est intellectualis, quando videlicet spiritu sancto revelante intellectu mentis veritatem
misteriorum sicut est capimus. Sic vidit Johannes que in hoc libro referuntur, non enim figuras tantum spirituales vidit sed
earum significata mente intellexit. Circa predicta prologi in qua dicitur quo genere visionis vidit ista Johannes, utrum corporali
vel spirituali sive ymaginaria vel intellectuali, et dicitur quod intellectuali. Nota tria genera visionum predicta [illegible] sunt: primum
scilicet corporale, sicut videmus per actus corporis celum et terram, solem et lunam et cetera que cernimus. Secundum spirituale quod fit in extasi vel in excessu
mentis sive vigilantibus sive dormientibus, in quo non res corporales sed similitudines rerum corporalium intuentur, futura ibi presagant.
[illegible] genus visionis que est infidelibus et regibus, sicut Nabuchodonozor vidit lapidem precisum de monte sine manibus,
et sicut Pharao septem boves crassas septem quoque spicas plenas etc. Sed utrumque quod videbat non intellexit, nisi illi Daniel
et isti Joseph misterium visionum revelassent. Nec mirum si regibus in hiis obscuritatibus solucione indigeant, cum etiam Daniel
non intelligens quid significet vox venti qui pugnabat in mari magno accessit ad unum de astantibus et quesivit
ab eo de hiis omnibus. Tercium genus est intellectuale, quod non fit per corporales res neque per similitudines sed ipsa veritas in mente manifestatur. Hic [illegible]
Et sicut dicit Augustinus [illegible] super Gen. ad litteram: maior propheta est qui videt in spiritu corporalium rerum similitudines significativas et eas intellectu penetrat mentis.
De ista visione vide plura in 4 folio papireo huius tractatus libri in 2 nota.

Dan. 2°

quod ipse electorum est. Talia eius locuti sunt prophete, quia que dicebat videbat i. intelligebat. Unde et videntes appellabantur, prout liber Regum hystoria manifestat dicens: Qui enim propheta dicitur hodie olim appellabatur videns. Unde prophetie que ab ipsis prophetis videbantur visiones dicuntur. Unde est visio ysaie, visio amos et ceterorum. Et quia ista intellectualis est, ideo utique sublimior aliis habetur. Hoc genere visionis locutus est sanctus Iohannes dum sibi divinitus in mente tanta ostensa sunt sanctificata. Facta est autem hec ipsa revelacio per angelum sed ipse angelus figuram portavit [illegible] qui loquebatur per illum, sicut ille qui olim moysi loquebatur. Unde idem moyses aliquando dicit deum ad se locutum fuisse, aliquando vero angelum. In hac quidem revelacione multum hystoricum est atque [illegible] verba sunt subtiliter [illegible] docet probantur, neque enim [illegible]

Vite nisi pauca dicantur que vidit preter equos in visione, qui ascensores habent loricas igneas et iacinctinas et sulphureas etc. Vidit autem Iohannes et scripsit in pathmos insula relegatus a domiciano in exilio propter crimen impyssimus [illegible] ad construendum compellente causa quam dum consul teneret a domiciano in pathmos insula. In ecclesiis quibus preerat multa pullulare atque invalescere vicia atque diverse hereses. Erant enim quidam heretici ibi dicentes Christum non fuisse ante mariam, quia corporaliter de ea natus erat. Contra quos Iohannes in principio evangelii sui redarguit dicens: In principio erat verbum. Et in hoc libro tunc dicit: Alpha et o i. principium et finis. Dicebant etiam quidam etiam ponderem [illegible] ante finem seculi desituram, et pro labore non premium eternum suscepturam. Horum ergo errores volens destruere Iohannes ostendit Christum esse principium et finem. Unde ysaias: Ante me non est formatus deus et post me non erit. Et etiam per eternum [illegible] non desinere sed proficere et pro hys bravium eternum recipere. Circa prologi in qua reddit rationem ubi que et quomodo quibus Iohannes vidit et scripsit istas visiones, legitur enim in ecclesiastica hystoria beatum Iohannem a domiciano cesare impyssimo in pathmos insula relegatum exilio deportatum metallo dampnatum ob insuperabilem evangelii predicacionem ut ibi forsitan secta marmorum vel titum [illegible] aut [illegible] sibi preceptis desiniret imperialibus, sicut legimus factum in passionibus sanctorum martirum. Ubi quanto magis putabatur vinciri custodia humana tanto magis metas transcendens humanas meruit videre celestia, et cui negabatur terra terrarum spacia concedere, servata sunt occulta penetrare celestia. Et quanto magis destitutus est humano solacio, tanto ei affuit divinum. Ibi quoque meruit videre hanc prophetiam de statu presentis et future ecclesie que inter reliquos novi testamenti libros prophetia nominatur ut dicitur est et in sequentibus qui beatus qui legit verba prophetie huius, sicut patet ubi scripsit, et que quando et quibus patet in littera quare autem ad quos electus [illegible] capitulum etc. Relegatus autem fuit sanctus Iohannes quia Christum deum esse dicebat, licet enim roma omnia ydola pro diis susciperet, Christum tamen pro deo suscipere recusavit. Tum propter eo quod autoritate senatus deificatus non fuit, cum tale statutum ab eis editum fuisset. Tum propter eo quia ipse despectum mundi predicabat et ipsi romani avari et ambitiosi erant. Tum quia dicebat ipsum esse mundum et superbum, propter eo quia nullum alium deum volebat habere consortem. Tum propter eo quia ipse omnium deorum culturam evacuabat per quos rempublicam durari credebat. Quia igitur Iohannes Christum deum esse constantissime predicat, in exilio deputatus fuit. Patet autem quod ibi scripsit apocalipsim, dicitur multiplex quod de [illegible]
Scribit autem Iohannes septem ecclesiis Asye et earum septem episcopis, de preteritis instruens et per eas totam generalem ecclesiam docens. Est itaque materia Iohannis in hoc opere status specialiter Asyane ecclesie necnon et tocius universalis que in presenti [illegible] et in futuro recepta [illegible] sunt. Intencio vero eius monere ad paciencia, que servanda est, tum quia brevis labor, tum quia premium magnum. Modus tractandi talis: Primo premittit prologum et salutacionem ubi reddit auditores benivolos et attentos. Quo premisso accedit ad narracionem. Ante narracionem vero ostendit Christum esse ab eterno sive principio et sic inducens ipsum loquentem: Ego sum alpha et o i. principium et finis. Postea accedens ad narracionem distinguit septem visiones quibus terminatis iste liber consumatur. Premittit autem prologum dicens Apocalipsis Ihesu Christi, subaudis hec est, sicut in aliis Visio ysaie hec est, et parabole salomonis etc. Circa et ultra prologi in qua recapitulando breviter ostendit [illegible] autor, que materia, quis modus agendi et quis finis, patet in littera. Dubitatur quis debeat vocari scripture autor seu editor et hoc tamen in toto quam in partibus sumus. Videtur quod moysen dicamus autorem penthateuci. In eiusdem tamen particule eiusdem libri autorem debeamus affirmare, sicut Iohannem autorem apocalipsis. Et videtur quod tunc moyses inveniretur autor mendacii et fraudis, quod genesis 3o scribitur a serpente dictum Eve: Nequaquam moriemini etc. Ecce quod possit mendacium et fraus et ita de multis aliis que sepius inveniuntur in scriptura. Similiter in [illegible] scribitur dictum per angelum episcopi laodicie quod esset dives et locupletus et nullius egeret, et tamen fuit falsum quia fuit miser miserabilis pauper cecus et nudus ut dicitur ibidem. Ad oppositum autem quod sic non esset [illegible] autor tocius libri et cetera partis eius [illegible] tacta in argumento. [illegible] et in singulis partibus libri singulorum ubi diversi referuntur dicta fecisse autem diversi diversos esse autores [illegible] dicta non [illegible], vel secundum aliqua talia dicta oportet [illegible] autorem quod dicta non [illegible] de aliqua parte scripture. Videtur hermannus de [illegible] libro primo capitulo 2 [illegible] tamen [illegible] quis autor alicuius scripture, vel quia est ipsius editor sive assertor, vel quia est ipsius editor sive copulator, aut sic utroque modo [illegible] autor ipse. [illegible] pono propositiones aliquas conformes ad intencionem dicti doctoris. Prima est: que sunt mendacia in penthateuco, Moyses non est autor primo vel 3o, [illegible] quia istorum moyses non est assertor sed editor sive copulator sive recitator [illegible] in talibus loquentes ea que moyses refert dicta fuisse. Hoc modo autores dicuntur sive illorum mendaciorum assertores. Secunda propositio: eorum que asseruntur a moyse in penthateuco, moyses est autor primo et 3o secundo autorem patet quia istorum ipse est editor et assertor. Ex quo patet quod propositio de autore sumitur 3o, sola ista scriptura sic autorem cuius idem est editor et assertor. Illa vero que ab uno dicta dicuntur et ab alio conscribuntur tamquam gesta per illud non dicuntur per hunc modum habere autorem sed tantum primo vel 2o. Ex istis ulterius sequuntur propositiones responsive ad difficultates tactas in argumentis. Prima: accipiendo autorem propositione non cuiuslibet particule penthateuci moyses est autor, patet quia plurium ipse solum est recitator non conditor. Secunda: cuiuslibet partis penthateuci [illegible] modo non est autor patet per eorum fundamentum. Tercia: accipiendo autorem pro assertore non est inconveniens diversos esse autores diversarum particularum eiusdem libri, hoc notum est quod de quibusdam libris etc. Quarta: accipiendo autorem pro recitatore non est inconveniens moysen esse autorem mendacii et in hoc ipse non mentitur sed vere recitat alios dixisse illa que sunt mendacia. Et sic dicitur est de moyse, sic similiter de Iohanne et aliorum librorum autoribus est dicendum. Ex hiis sequitur correlarie quod in propheta dicitur dicta ipse [illegible] 3o autor sue scripture prophetice, quia ipse non asserit sed tamen affirmat ea deum dicere. Sic ipsius scripture dicitur est autor ipse quia ista deo asserente et componente propheta vero dei notarius, sicut Baruch notarius fuit Ieremie de quo Ieremie 36 dicitur quod Baruch scripsit ex ore Ieremie omnes sermones domini. Ubi autem propheta vel sola eiusdem scriptura asserit quam scribit, ibi eciam et ipse autor est propheta. Ex quo patet scepe eiusdem scripture diversos habere autores deum sed et ipsius scripture editorem et scriptorem sic huius patet in libris prophetarum. Ad actum enim prophetandi concurrunt deus movens prophete intellectum seu elevans ad supernaturale cognicionem, et mentes prophete hoc modo tacta seu illuminata. Dicitur enim quod sic sunt mentes tacta et mota, patet quod dicit deus: Numeri 12: Si quis inter vos fuerit propheta domini in visione apparebo ei aut per sompnium loquar. In quo verbo tamen duo modi prophetie ipse dicit ad quos omnes alii reducuntur ut dicitur, et unus est in vigilia, alius in sompno. In utroque tamen concurrit deus ut agens principaliter et mens prophete ut

agens in [illegible] qd pz [illegible] p [illegible] in visione apparendo ei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loqui
occulta & revelans / Ex quo statim oritur dubium [illegible] [illegible] scriptura sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel
[illegible] asserta sit ab utroque. Et [illegible] qz [illegible] a spiritu sancto non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] scripture divine [illegible] [illegible] [illegible] / Et [illegible] [illegible] [illegible] de scriptura [illegible] 2a pet 1 ubi dicitur non [illegible] volun-
tate allata est aliquando prophetia sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines [illegible] [illegible] [illegible] ubi balaam dixit
si dederit mihi balach plenam domum suam auri et argenti non potero immutare verba domini dei mei ut [illegible] loquar vel [illegible]
Et [illegible] [illegible] [illegible] litteralis scripture sit verus qz a spiritu sancto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi caiphas prophetando asserit
expedit vobis ut unus moriatur homo [illegible] et [illegible] ibi [illegible] sunt [illegible] dei que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erat moriturus pro
gente et non tantum pro gente sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt [illegible] caiphe [illegible] gens tota sequendo doctrinam [illegible] ad obedientiam romanorum [illegible] [illegible] [illegible] venientes illuc / [illegible]
[illegible] ut ibidem pz in textu [illegible]. [illegible] q scriptura sacra [illegible] [illegible] [illegible] et modos exponendi [illegible] doctores [illegible] assignant
Et ut quo ad hoc plenius intelligantur doctorum dicta que [illegible] sunt ad intellectum scripture [illegible] [illegible] [illegible] multipliciter
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripture sacre [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripture sacre que
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] volunt intelligi / est litteralis vel misticus [illegible] quo [illegible] [illegible] litteralis [illegible] est [illegible] [illegible] a spiritu sancto
[illegible] [illegible] [illegible] scripture intentus [illegible] [illegible] [illegible] scripture et [illegible] [illegible] [illegible] potest apparere seu [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] scripture intentus / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] misticus [illegible] [illegible] est iste [illegible] intentus a spiritu sancto non [illegible] [illegible] [illegible]
scripture [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loquimur dei sapientiam in
misterio que absondita est / De quo papias misticum [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] misticum [illegible] [illegible] misterium [illegible]
latine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] figuratum [illegible] [illegible] [illegible] et recondita [illegible] [illegible] [illegible] ad aliud
[illegible] ad aliud [illegible] Et [illegible] [illegible] misticum [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] vel absconditum vel prefiguratum occulta. Et [illegible] misticum
[illegible] spiritualibus misticum non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] misticus est [illegible] spiritualis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostolus in illis locis ubi [illegible] nobis [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nos [illegible] [illegible]
nos [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absoluti a lege [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sua doctrina quo ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] litteralis [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
deo in novitate spiritus [illegible] [illegible] spiritualis et non in vetustate littere [illegible] [illegible] litteralis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est misticus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et pz [illegible] [illegible] apostolus [illegible] ubi [illegible] [illegible] spiritualem [illegible] [illegible] [illegible] litteralem [illegible] est misticus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripture vel est iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripture et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pz [illegible] augustinum [illegible] de utilitate credendi
[illegible] [illegible] [illegible] est litteralis [illegible] [illegible] [illegible] est misticus vel spiritualis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel sabbatum est vel circumcisio vel sacrificia
[illegible] in legis preceptis atque mandatis quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad litteram [illegible]
et [illegible] [illegible] est tanta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] littera occidit spiritus autem vivificat [illegible] [illegible] pz [illegible] augustinum [illegible] apostoli ad [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] spiritu [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripture a spiritu sancto intentus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multiplicitas [illegible] vel modorum intelligendi sacre scripture [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] augustinus in libro de utilitate credendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]
[illegible] [illegible] scriptura que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non legistis quid fecit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sabbato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non licebat ei manducare [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] erat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dato libello repudii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] relatum esse ab interrogantibus moysen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] illud a moyse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] anagogiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duo testamenta vetus et novum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] anagogiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad gal [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fides sub lege custodiebamur [illegible] in eam fidem que revelanda erat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex fide At ubi venit fides iam non sumus sub pedagogo [illegible] [illegible]
[illegible] lex pedagogus [illegible] fuit in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] studiose
[illegible] [illegible] iste pedagogus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] doctorum et veteris testamenti ad [illegible] [illegible]
ac pie scrutantes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] allegoria [illegible] [illegible] [illegible] ad litteram esse accipienda quedam
tanta [illegible] ione [illegible]
que scripta sunt [illegible] figurative [illegible] [illegible] et ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sicut enim fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus ita erit filius hominis in corde terre [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
apostoli [illegible] [illegible] [illegible] nolo vos ignorare fratres [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sub nube fuerunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est quod abraham duos filios habuit [illegible] que sunt per allegoriam dicta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sub [illegible] litterale [illegible] [illegible] in modo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] misticus est [illegible] [illegible] [illegible] pz [illegible] [illegible] augustinus qui
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse accipienda quedam que scripta sunt Et pz [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sola allegoria [illegible] esse [illegible] [illegible] non ad litteram esse accipienda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sparsim et diffuse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] beda in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] historiam que res gestas [illegible] tropologiam id est moralem que est de moribus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et est de credendis et anagogiam [illegible] [illegible] ad superiora [illegible] et est de sperandis
allegoriam qua aliud ex alio intelligitur et est de credendis [illegible] anagogiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] historia est [illegible] [illegible] tropologia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] allegoria [illegible] [illegible] [illegible] anagogia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est litteralis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] misticus seu spiritualis [illegible] littera gesta
docet quid credas allegoria moralis quid agas quo tendas anagogia [illegible] hugo [illegible] libro de sacramentis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] historia est rerum gestarum narratio que in prima littere [illegible] [illegible] allegoria est cum
per id quod factum dicitur aliud factum sive in preterito sive in presenti sive in futuro [illegible] Et sub isto [illegible] anagogia ut [illegible]

Tropol[ogia] est [illegible] ad [illegible] / [illegible] [illegible] pl[an]e [illegible] sunt [illegible] dict[is] [illegible] sunt ad l[itte]rale et reliqui
duo ad mystic[um] [illegible] et sic [illegible] est [illegible] [illegible] dicto[rum] ad [illegible] duo [illegible] ita [illegible] [illegible] potest uno [illegible]
declarari. Tertia [illegible] [per] solu[m] litteralem [sensum] [illegible] possit arg[umentum] efficax [illegible] ad [illegible] / [illegible] [illegible] sc[ri]pture [illegible] ap[ud] fideles
suffic[ien]s [illegible] p[ro]bare [per] auct[oritatem] ipsa[m] scriptura[m] allegantes / [illegible] solus litteralis [sensus] [illegible] ipsa [illegible] scripture et [illegible] eius
appare[re] p[otes]t infidelibus qui n[on] [illegible] sed ad aliquid aliud intell[igen]d[um] [illegible] illos qui [sunt] inspirati [illegible] apud
illos [illegible] p[ro]bari p[otes]t [illegible] n[on] [illegible] n[on] Petrus n[on] Paulus suffic[ere]t [illegible] [illegible] de [illegible]
de gente tua [illegible] Act[uum] 3 et Deut[eronomii] 18 et [illegible] de ipso [illegible] ille in [illegible] ad [illegible] [illegible]
scriptura [illegible] n[on] [illegible] Joh[annis] [illegible] et [illegible] suffic[ere]t [illegible] / [illegible] n[on] est [illegible] fidele [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] p[ro]b[ati]o [illegible] Aug[ustinus] in ep[isto]la ad Vincentium donatista[m] ubi d[icit] [illegible] n[on] impudentissime [illegible] aliquid in allegoria
positum [illegible] adducere [illegible] et manifesta testimonia [illegible] illustrent obscura / [illegible] testimoni[um] ad hoc [illegible] ap[osto]lus sit
[illegible] in [illegible] ubi legi[tur] [illegible] venerit [illegible] sp[iritu]s [illegible] docebit vos omnem veritatem Joh[annis] 16 [illegible] Quarta [illegible]
[illegible] n[on] sit [illegible] auctore[m] [illegible] et [illegible] scriptura ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posuisse
[illegible] [illegible] [illegible] scripture [illegible] / [illegible] ipsa[m] scriptura[m] sacra[m] in [illegible] parte qua[m] [illegible]
n[on] solu[m] in [sensu] mystico / [illegible] in [sensu] litterali [illegible] / [illegible] arg[umen]tu[m] [illegible] de Cayppha et [illegible] / [illegible] de Jona
[illegible] Ninive subvertetur Jone 3 [illegible] videt [illegible] parcet [illegible] afflictus est Jonas afflictione magna et [illegible]
[illegible] scripture [illegible] qua[m] [illegible] n[on] solu[m] mystice [illegible] litteralis [sensus] a sp[irit]u s[an]c[t]o auctore et
[illegible] est [illegible] [illegible] scriptura [illegible] in [sensu] litterali deficeret [illegible] deficeret in illo [sensu] qui [illegible] ipsa ac
[illegible] p[ro]bari p[otes]t [illegible] est [illegible] fide[m] [illegible] que fundat[ur] [super] scripturas in dubiu[m] et derisio[nem] infidelium [illegible]
Et si [illegible] [illegible] [illegible] in aliquo [sensu] mystico [illegible] insurget infidelis [illegible] ipse [illegible] modo velit [illegible] fabulas [illegible]
mysticas [illegible] infirmabit[ur] [illegible] scripture auct[oritas] [illegible] et fides [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] ad [illegible] in fine ubi d[icit] Sensus litteralis est quem autor intendit. Autor au[tem] scripture sacre d[eu]s
qui o[mn]ia sil[mul] comprehendit [illegible] n[on] est ut d[icit] Aug[ustinus] [illegible] [illegible] [sensum] litteralem [sensum] in una l[itte]ra sac[re] scripture plures
sunt [sensus]. Et ibidem in fine [illegible] [sensum] litterale sac[re] scripture [illegible] subesse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ligna silvarum ut ungerent [illegible] [illegible] n[on] [illegible] de [sensu] litterali [illegible] [illegible] [illegible] parabolice [illegible] in [illegible] que n[on]
[illegible] ad l[itte]ra[m] [illegible] [sensus] litteralis in [illegible] passibus sacre scripture [illegible] n[on] [illegible] est [illegible] n[on] [illegible]
[illegible] fac[i]t istud qui ei [illegible] a via veritatis declinare [illegible] vita[m] spiritualem [illegible] [illegible] fac[i]t istud qui ei [illegible] a veritate
declinare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] in [illegible] [illegible] / Veritas in sermone est dup[lex] / [illegible]
ad illud [illegible] / et [illegible] ad illud [illegible] in [illegible] parabolis est veritas [illegible] ad [illegible] / [illegible] ad designatione[m]
facti vel rei [secundum] veritatem et isto [illegible] assumit[ur] n[on] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[sensum] litterale accipi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista[m] [illegible] l[itte]re [illegible] [illegible] p[ro]bare. Et [illegible]
[illegible] intelligere scripturas [illegible] l[itte]re parabolice [illegible] / n[on] illud esse [sensum] scripture quem voces [illegible]
[illegible] illud [illegible] voces [illegible] rebus [illegible] [illegible] importat. [illegible] l[itte]re [illegible] voces n[on] [illegible]
[illegible] audient[illegible] [illegible] intellectus rebus [illegible] [illegible] / [illegible] ad intelligend[um] alia [illegible] illis rebus significatis
[illegible] ad [illegible] alia [illegible] illis [illegible] [illegible] [illegible] ista [illegible] n[on] [illegible] intelligi [illegible] [illegible] revelatione vel [illegible]
[illegible] parabolis [illegible] et [illegible] / [illegible] [sensus] [illegible] [illegible] talia intelligunt[ur] / litteralis est [illegible] [illegible]
[illegible] passu scripture [illegible] [illegible] [sensus] litteralis [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] significatarum in [illegible]
passibus [illegible] [illegible] et [illegible] / [illegible] passu[m] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ita accipiend[um] esse [illegible] passu[m] ad l[itte]ra[m] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in quo scriptura [illegible]
et [illegible] modi et [illegible] loquendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] [sensus] litteralis / et [illegible] ista [illegible] [illegible]
ad [illegible] [sensum] [illegible] passu[m] scripture ille potuisse [illegible] esse l[itte]ralis / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faciat [illegible] a via
veritatis declinare [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illi[us] l[itte]re que tradita fuit [illegible] [illegible] et [illegible] ad l[itte]ra[m]
[illegible] [illegible] illo / [illegible] foret mortifera ut [illegible] [per] ap[osto]lu[m] ad Gal[atas] 5 et in plurib[us] loc[is] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
historicu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [sensu] l[itte]rali [illegible] oportet [illegible] / [illegible] historia est rerum gestarum narratio que in [illegible]
[illegible] l[itte]re [illegible] [illegible] historia in [illegible] [illegible] ad [illegible] intelligi n[on] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] absolute [illegible]
ad ista[m] [illegible] in [illegible] [illegible] rerum [illegible] in aliis passib[us] in [illegible] [illegible] [illegible] illo passu [illegible] [sensus] [illegible] [illegible]
attent[illegible] [illegible] modis et [illegible] loquendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [sensus] litteralis.
Sequitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [sensus] [illegible] vel [illegible] vel [illegible] esse spiritualis [illegible] mystic[illegible] [illegible] solu[m] [illegible] qui n[on] p[otes]t
[illegible] l[itte]rali [illegible] [illegible] p[ro]bari [illegible] [illegible] [illegible] attent[illegible] [illegible] de tropol[ogi]a allegoria et anagogia
que s[unt] [illegible] [sensus] mystici [illegible] [illegible] [sensus] mystici [illegible] p[re]supponunt [sensum] litteralem qui p[otes]t [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] p[re]suppo[nit] [sensum] litteralem ad quem requirit[ur] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel significatione rerum [illegible] [illegible] voces
[illegible] / et [illegible] illud [illegible] tales res [illegible] [illegible] voces [illegible] [illegible] vel figurat[illegible] [illegible] voces [illegible] [illegible] et mod[us] loquendi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista dubia [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] assertio n[on] est [secundum] volunt[ate]m [illegible] [illegible] ad intellectu[m] scripture [illegible] est [illegible] n[on] est [illegible] [secundum] volunt[ate]m [illegible] [illegible]
Stat en[im] [illegible] ad [illegible] loquatur [illegible] dictu[m] p[ro]pheticu[m] ad [illegible] loquendu[m] [illegible] inspiratur / et [illegible] aliud [sensum] [illegible]
sp[iritu]s s[an]c[tu]s qui eu[m] inspirat [illegible] est de [illegible] qui [illegible] instrumentu[m] dei p[ro]phetavit et [illegible] [sensum] [illegible] p[ro]pheticu[m] ignoravit
[illegible] [illegible] ad [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intell[igenti]a opus est in visione et [illegible]
ibi ad l[itte]ra[m] de visione p[ro]phetica [illegible] p[otes]t [illegible] visione[m] p[ro]pheticam nisi intelligat [illegible] [sensum] [illegible] ad p[otes]t p[ro]phetare
nisi [sensum] intelligat p[ro]phetie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] visionem p[ro]pheticam sit [illegible] p[ro]pheta [illegible]
intelligere [illegible] [illegible] ad [illegible] visionem p[ro]pheticam [illegible] n[on] sit [illegible] p[ro]pheta [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [sensum] [illegible] in [illegible] [illegible] n[on] est [illegible] aut [illegible] p[ro]pheta [illegible] aliquo actu p[ro]phetandi
[illegible] p[ro]phete [illegible] [illegible] [illegible] figuralis [illegible] [illegible] erat mysteria revelata / fuit p[ro]phete [illegible] solu[m] [illegible] illuminatione

[illegible] [illegible]

n[on] quo [sensus] litteral[is] debeat cognosci

[illegible] tantum [illegible] sufficeat [illegible]
Si res est digna capit hec mente benigna [illegible] sunt attendenda [illegible] dociles [illegible]

[illegible] sublimitas [illegible] revelantis maiestate [illegible] ihesu christi mediatoris et impetratoris revelacionem [illegible] et ex [illegible] facta est [illegible] sublimitas [illegible] ut dicitur in prologo.

et revelacione qua cognoverit mistica occulta illis figuris [illegible] Nabuchodonosor [illegible] sompnium suum quod vidit [illegible] hoc dictus fuisset propheta quod non est verum. Sed Daniel [illegible] revelata sunt ei misteria sub illo sompnio [illegible] obumbratum propheta [illegible] et [illegible] David [illegible] et revelacione quam super alios accepit dictus est eximius propheta [illegible] veteris testamenti [illegible] liber psalmorum David non ponitur in ordine librorum prophetarum nec eciam liber Danielis [illegible] agiographa [illegible] in prologo Galeato ubi secundum Hebreos assignat tres ordines librorum veteris testamenti quorum primum appellat legem [illegible] ordine facit prophetarum tercium agiographorum in quo ponitur [illegible] psalmorum liber [illegible] et Danielis [illegible] David [illegible] eximius propheta [illegible] non erat ad predicandum sed ad prophetandum sicut alii [illegible] tanta non habuit [illegible] prophetandi quia alii qui ex officio prophetabant [illegible] nomine quod ex officio vel auctoritate prophetandi dabatur aliis [illegible] quod non est connumeratus inter prophetas per Hebreos [illegible] dicitur de Daniele // Premissa notitia [illegible] declaracione [illegible] ad textum [illegible]

Apokalipsis ihesu christi quam dedit illi deus palam facere servis suis que oportet fieri cito et significavit mittens per angelum suum servo suo iohanni qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium ihesu christi in hiis quecumque vidit [illegible] Liber iste [illegible] dividitur in duas partes scilicet in prohemium et tractatum qui incipit [illegible] [illegible] ut sint attenti [illegible] ut sint benivoli [illegible] sint dociles et studiosi [illegible] autor [illegible] materie [illegible] sublimitate [illegible] ordinabilitate [illegible] diligenter attendunt et facit eos [illegible] et attentos [illegible]

[illegible]

[illegible]

Augustinus: Breve est quicquid fine clauditur. Propter hoc ergo quod dicit oportet fieri cito, animat Iohannes servos Christi ad pacientiam ut non tantum [constanter] tollerant sed et libenter ymo et letanter sustineant tribulationes que cito finientur et ad premia eterna perducunt. Unde Iacobi primo: Omne gaudium existimate fratres cum incideritis in varias temptationes. Ideo apostoli Actuum v: Gaudentes ibant a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine Ihesu [illegible]. Hec est ergo revelatio domini nostri Ihesu Christi quam accepit a deo ut sua revelatione manifesta faciat servis suis que oportet fieri cito. Sed in hiis verbis secundum Haymonem utraque eius natura demonstratur: divina scilicet per hoc quod ipse cum patre et spiritu sancto cuncta revelat misteria; humana autem in hoc quod non solum a patre et spiritu sancto sed etiam a se ipso accepit ut sua revelatione manifestaret servis suis que oportet fieri cito. Deus enim in hoc loco tota trinitas secundum eum intelligitur, a qua accepit ipse homo assumptus a verbo dei ut ista misteria revelaret servis suis. Ubi et ipsa forma servi divina servorum predicatur. Servis suis ea manifestat, id est precepta sua sequentibus, quibus dicit Luce xvii: Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis, dicite servi inutiles sumus. Non enim servis [illegible] loquitur, id est iudeis non intelligentibus sapientie dedit [illegible] secundum gratie dive subiectis revelatio celestis aperitur occultorum que oportet fieri cito. In quibus verbis secundum eundem duo comprehenduntur scilicet ut ea que finienda sunt cito accipiant finem, et ea que inchoanda sunt cito sumant initium. Ista tamen nequaquam sine acceptiva sunt; unde nec metuenda sunt tormenta que transeunt sed ea metuenda que metum perseverant. Nec gaudia fugitiva sunt appetenda sed magis statu permanentia. Cito id est in tempore presenti. Omne enim tempus presentis vite comparatum eternitati, quasi unius hore parvissimum est momentum. Unde et idem Iohannes in epistola sua dicit de hoc tempore: Filioli novissima hora est. Revelat ergo Christus Iohanni id est ecclesie sue et ea que cito transeunt et ea que cito adveniunt, ut dum se temporaliter viderit affligi vel prosperari cogitet brevitatem istius temporis et quam velociter transeant gaudia et tribulationes huius temporis, et quam velociter appropinquet eternitas sine mensura, ac per hoc nequaquam malorum prosperitatibus invideat sed potius in suis adversitatibus gaudeat. Sed quia littera in qua dicitur apocalipsis Ihesu Christi quam dedit illi deus, posset obici quod sicut videtur quod Christus non sit deus quia deus dedit illi. Ut glossa super eodem verbo dicit: dedit gratis nec debebat illi, qualiter hoc sit verum cum ipse sit filius dei per naturam. Secundum Augustinum omelia 120 super Iohannem, opportet [illegible] Ioh. xx: ascendo ad patrem meum et patrem vestrum [illegible]. Ergo videtur quod pater dederit ei. Respondeo: Loquitur hic de Ihesu Christo secundum humanitatem et secundum hoc accepit a patre et verbo sibi unito et spiritu sancto id est a tota trinitate. Si enim filius etiam id est inquantum deus a patre dicitur accipere quia ab eo genitus. Ioh. v: Non possum a me ipso facere quicquam. Super quo dicit Augustinus omelia 19: Tamquam hoc filius ut faciat a patre habet, quia a patre habet ut sit filius et ut possit. Hoc enim est ei posse quod esse. Multo magis filius secundum humanitatem dicitur accipere a patre. Philippensibus 2: dedit illi nomen quod est super omne nomen. Et Iohannis 14: pater maior me est. Et propter hoc ad aliud dicendum quod ille Christus secundum humanitatem dicitur predestinatus filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ad Romanos primo, et ita deus dedit Christo homini secundum gratiam. Secundum glossam dicit quod dedit nec debebat. Loquitur secundum humanitatem et de debito obligationis. Hoc enim verbum debet proprie non congruit deo nisi forte dicatur ex promisso sed non ex commisso secundum Anselmum in primo Cur deus homo. Responsio: Sciendum vero quod debitum ex commisso est debitum quod perit voluntatem: velit nolit obligatus est qui beneficium accepit si non eget beneficio. Debitum autem ex promisso quod est mere liberale est debitum quod se largitate promittentis. Et secundum [illegible] rem plus habet de ratione gratie quam debiti. Et hoc modo deus est debitor non propter obsequia sua, cum liberaliter promittit ut alliciat sed nil recipit, unde obsequia nostra non acceptat propter indigentiam. Ideo ratio debiti secundum quod dicit obligationem proprie non cadit in deo sed abutantur nomine ut debitum sonet in convenientia bonitatis dei sic recipitur in deo [illegible].

Item dicit dedit palam facere. Contra videtur, quia dicitur infra capitulo v quod Iohannes vidit librum signatum septem sigillis id est variis obscuritatibus. Item statim sequitur in littera: et significavit. Contra verbum exponens Haymo dicit: hoc in loco significavit non ab [illegible] sed a signo potius intelligere debemus et hoc esse dictum significavit quod est sigillavit. Signum enim dicitur sigillum. Non ergo palam dedit. Item infra capitulo x: signa que locuta sunt septem tonitrua. Respondeo secundum Haymonem: Divina scriptura impiis signo clauditur, fidelibus aperitur. Non enim propter fideles suos sed propter fures et latrones divitie sub sigillo clauduntur. Sed deus dedit palam facere et significavit et infidelibus claudi et spiritualibus spiritualia comparando docuit aperiri. Unde et Danieli dicitur: Vade quia clausi sunt signatique sermones usque ad tempus prefinitum, Danielis xii. Infra capitulo ultimo dicitur: ne signaveris verba prophetie huius scilicet fidelibus. Secundum Gregorium [illegible] moralium dicit: pro revelationis auctore scilicet huius doctrine signari precipit, tamquam [illegible] prohibetur quia quicquid in sacra scriptura mistice latitat servis quotidie ostenditur. Licet ergo sacra scriptura et eius partes sint obscure et signate infidelibus, tamen deus palam revelat servis suis. Amos 3: Non faciet deus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Et Ioh. xv dicit Ihesus discipulis suis: Omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Aliter exponit glossa: hic verbum significavit id est per signa ostendit. Et ideo hoc videtur quod visio fuit ymaginaria quod multi concedunt. Sed contra hoc videtur esse quod dicit [illegible] in prologo in quo dicit quod ista visio fuit intellectualis. Ideo dicendum quod in veritate secundum visio fuit intellectualis quia Iohannes vidit rerum veritatem sub velamine figurarum. Sed postea ostense sunt ei figure quibus velaret ea que viderat ut malis velata occultarentur et bonis operiendo studendi [illegible] et per studium inventum gratius haberetur et firmius retineretur.

Sequitur: Mittens scilicet hanc revelationem per angelum suum. Tunc Christus [illegible] revelat et iste personam Christi gerebat. Nec secundum Bedam angelus in persona Christi visus est revelans. Servo suo Iohanni quasi speciali amico quem aliis conservis suis manifestat. Unde Haymo: Iste angelus in figura Christi apparuit beato Iohanni. Quia enim cum patre et spiritu sancto filius unus est deus omnium revelans utique et illum angelum replevit atque in illius corde habitans per eum locutus est Iohanni. Unde et aliquando loquitur in persona Christi ut ibi: Ego sum alpha et o; aliquando in persona sua ut ibi: vide ne feceris, conservus enim tuus sum et cetera. [illegible] verba agens principalis aliquando loquitur in persona domini sui, aliquando in persona sua. Ipse autem Iohannes figuram ecclesie tenet sicut in sequentibus apparebit. Cum Christus sic deus est non in sua natura sed per angelum apparuit sicut olim patribus fecit. Expleto enim misterio [illegible] visus est etiam ab hominibus [illegible] oportuit. Ideo xl die ascendit in celum, non deinceps per eam speciem quam suscepit a nobis apparere voluit. Unde non corporalem eius presentiam debemus requirere sed potius credere eum esse ubique in divina maiestate. Totus itaque filius dei per divinitatem erat in angelo, totus cum patre et spiritu sancto consistebat in celo. Quod nulli alii posse tribuitur nisi illi incorporee et simplici nature que tota in celis recipitur, tota in terris, tota sine loco in locis, tota sine parte recipitur in partibus. Verum est autem [illegible] eius incarnationem angelus apparens [illegible] filio hominis dicit sicut in sequentibus invenies, tamen etiam angeli qui multo ante eius adventum sanctis patribus apparuerunt [illegible] vocantur. Unde in loco dicit beato [illegible] Ambrosius [illegible] etiam per beato Paulo apostolo dominum post suam ascensionem non in sua natura apparuisse sed potius per angelum, tamen in ea forma in qua recognosci ab hominibus solet. [illegible] quia si beatus Paulus [illegible] in sua eum specie vidisset consequens esset ut pro omnibus dilecto discipulo sibi quem ab adolescentia dicato non per angelum sed per semetipsum appareret. Aliter sic legitur ista expositio: Mittens per angelum suum scilicet Christum qui est magni consilii angelus sibi consubstantialis servo suo Iohanni typum ecclesie gerenti, ut dicit [illegible]. Autem dicit mittens per angelum suum servo suo Iohanni: more scripture patrem tenet qui in suis dictis sic de se loquitur [ut] de alio. Unde est: Vir erat in terra [Hus] nomine Iob [illegible] recedens a malo. Item: Et erat Moyses vir mitissimus super omnes

Aliqui volentes unum dicunt prologum

pz [illegible] dicit Iohannes digitus qui signum dicit et sinistra apertum, et ita amicus [illegible] Ioh. [illegible] iam non dicam vos servos sed amicos. Et cum sinus regie est
iste est eius sinus de quo dicitur Ysa. 42 Ecce intelliget servus meus exaltabitur et elevabitur et sublimis erit valde [illegible] sine semper veritas
qui acquisivit ei deus per laborem et per semper [illegible] cum revelat [illegible] et semper [illegible] ubi [illegible] ut dicit Aug. super Ioh. omelia 26
[illegible] et in testificando veritatis [illegible] testimonium perhibuit etc. ipse enim
est testis fidelis [illegible] habuit animas testis fidelis.

Qui morabantur in terra. Et idem Iohannes saepe in evangelio suo hic est discipulus ille quem diligebat Iesus. Secundo Cum scilicet Iohannes
Testimonium perhibuit verbo dei scilicet Christo quia scilicet esse verum deum ab eterno in principio evangelii sui ubi dicit In principio erat verbum et
verbum erat apud deum et deus erat verbum omnia per ipsum facta sunt etc. [illegible] illuminat etc. que in eodem loco declarantur ubi sequitur
[illegible] revelacionem et scripsit apocalipsim quia evangelium solus primus predicavit evangelium [illegible] annos ut [illegible]
[illegible] scripture [illegible] a Domiciano impio impiissimo tyranno in Pathmos insulam [illegible] evangelii
[illegible] veterum insurgentes in ecclesia scilicet heretici Ebion Cherinthus et Marcion et ceteri filii diaboli quos ipse
in canonica sua appellat antichristos. Veritatem fidei scindere conati sunt. Cum autem Nerva piissimo rege permittente et senatu
inde regressus Ephesum moraretur rogatus tradere ab universis Asie episcopis et sacerdotibus ut de Christo divinitate faceret eis sermonem
atque ad memoriam futurorum scriptum relinqueret et ut eo recordarentur de modo sciant quo fide sua corroborarent et hereticorum
[illegible] destruere possent. Quod primum negavit se facturum sed illius in parte persistentibus dixit non aliter se facturum nisi
[illegible] omnes deum deprecarentur. Quod cum libentissime peregissent tanta dei gratia [illegible] cognita
[illegible] replatus ut ad dei contemplandam [illegible] divinitatem et regem in decore suo cernens [illegible] sapiens
[illegible] et ructando [illegible] In principio erat verbum. Hic igitur primus predicavit evangelium et postea scripsit
ubi et fidem recte credendum corroborat et hereticorum prava dogmata dampnat. Secundo Et testimonium scilicet perhibuit Ihesu Christi
de Christo Ihesu cum dicit Et verbum caro factum est et habitavit in nobis. Ecce integre et vero testimonium quia de divinitate et humanitate
[illegible] ne putaret aliquis quod de auditu tantum et non de visu esset eius
testimonium et ita minus sufficiens quasi audivit. In hiis quecumque vidit. Haymo. Subintelligitur est. Utrumque de incarnato dei verbo
scilicet in divinitate sua et humanitate cognovit. Aliud vero vidit oculis corporis atque aliud oculis mentis. Oculis mentis
vidit divinitatem oculis corporis humanitatem. Vidit eum ante omnia secula a patre genitum tum per omnia fecisse. Vidit in fine
temporum natum ex matre pro nostra salute deinde passum a iusto homine sepultum a mortuis resuscitatum atque ad dexteram
patris sublevatum deinde ad iudicium venturum. Vidit itaque hec et testimonium perhibuit et scimus quia verum est testimonium eius
Ioh. ult. [illegible] Et qui vidit testimonium perhibuit. Testificatus est se vidisse spiritum sanctum in specie columbe super eum
venisse et transfiguratum quod fuit signum sue deitatis et miracula fecisse mortuos suscitasse et aquam et sanguinem
de latere eius mortui manare [illegible] quod fuit ab initio quod vidimus et audivimus et manus nostre contrectaverunt
de verbo vite annunciamus vobis. [illegible] in solo [illegible] vide alibi

Beatus qui legit et qui audit verba prophetie huius et servat ea que in ea scripta sunt. Tempus enim prope est.
Hic quarto sanctus Iohannes reddit auditores attentos ex huius libri utilitate quam consequitur qui legit aut audit et servat hanc
prophetiam. Que quidem utilitas consistit in beatitudine consequenda unde dicit Beatus iam beatitudine spei seu vie et tandem
beatitudine rei seu patrie. Qui legit scilicet per se quantum ad doctores et qui audit scilicet ab alio quantum ad discipulos studiosos. Dupliciter
namque modo acquiritur scientia scilicet aut per inventionem studendo unde Beatus qui invenit sapientiam scilicet per se studendo aut per doctrinam
audiendo unde Beatus homo qui audit me. Verba prophetie huius singulariter attendendo quia singula sunt plena misteriis sicut [illegible] prologo
ad quem ibimus verba vite habes. Sed quia non sufficit legere et audire nisi fiat quod legit et audit. Sicut dicit apostolus ad Ro. 2 Non audi-
tores legis iustificabuntur apud deum sed factores. Ideo addit Et servat ea que in ea scripta sunt scilicet corde retinendo et opere implendo
unde glossa Et illi soli beati qui audiunt ut mente recordentur et opere compleant et ut vitam eternam possideant. Et hoc est quod dicitur Luc.
Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud. Et Bernardus super Cantica sermone 36 dicit quod fructus et utilitas scientie consistit in modo
ut sciat quo ordine quo studio quo fine quemque nosse oporteat. Quo ordine ut id prius quod maturius ad salutem. Quo
studio ut id ardentius quod vehementius ad amorem. Quo fine ut non ad inanem gloriam aut curiositatem aut aliquid simile
sed tantum ad edificationem tuam vel proximi. Sunt namque qui scire volunt eo fine tantum ut sciant et turpis curiositas est. Et sunt qui
scire volunt ut sciantur ipsi et turpis vanitas est. Qui profecto non evadent subsannantem satiricum et ei qui eiusmodi
est decantantem Scire tuum nichil est nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt item qui scire volunt ut scientiam suam vendant
verbi causa pro pecunia et honoribus et turpis questus est. Sed sunt quoque qui scire volunt ut edificent et caritas est. Item sunt qui
scire volunt ut edificentur et prudentia est. Horum omnium soli ultimi duo non inveniuntur in abusione scientie. Qui ad hoc
volunt intelligere ut bene faciant. Denique intellectus bonus omnibus facientibus eum. Reliqui vero audiant Scienti bonum et non
facienti peccatum est illi. Ac si per similitudinem dicat Sumenti cibum et non digerenti periculosum est ei. Cibus siquidem indigestus
et qui bonum non habet decoctionem malos generat humores et corrumpit corpus non nutrit. Ita et multa scientia ingesta stomacho
anime que est memoria si decocta igne caritatis non fuerit et per quosdam artus anime mores scilicet actus quia transfusa atque
digesta quatinus ipsa de bonis que novit vita attestante et moribus bona efficiatur. Nonne illa scientia reputabitur
in peccatum tanquam cibus conversus in noxios pravos quoque humores. An non malus humor peccatum. An non mali humores pravi
mores. An non inflationes et torsiones in conscientia sustinebit qui hoc est sciens scilicet bonum et non faciens. An non responsum
mortis et dampnationis toties in semetipso habebit quoties in mentem venit sermo quem dixit dominus quod servus sciens voluntatem
domini sui et non faciens plagis digne vapulabit multis etc. Aliter sic potest exponi littera Beatus qui legit studendo et audit
obediendo et servat que scripta sunt credendo et timendo. Unde Haymo In hiis verbis duorum personae comprehenduntur doctorum
qui legunt et aliis exponunt et auditorum qui audiunt et retinent et opere perficiunt ea que in ea scripta sunt. Huius enim
hic liber multa habeat in se profunda misteria tamen multa sunt ibi que etiam ad literam custodita magnam utilitatem et salutem
prestant suis observatoribus. Servat autem ea que in ea scripta sunt qui fidem Christi et caritatem non violat qui cavet prohibita et
implet iussa metuit minata supplicia amat promissa celestia. Subdit hic autem liquido colligitur quanta sit
auctoritas quantaque excellentie cum inter omnes libros novi testamenti hic solus prophetia vocatur quam qui servaverint beati esse perhibentur. Beati igitur legenda sunt audienda et servanda verba prophetie huius. Tempus enim prope est in retributionem scilicet quo beatos
fruentur et premia beatitudinis eterne recipient, vel tempus scilicet iudicii quo unusquisque recipiet mercedem quam meruit.

Ioh. 3 [illegible] (margin)

Ioh. 5 [illegible] (margin)

Luc. xii (margin)

Glossa Beati qui audiunt ut mente recordentur et opere compleant ut vitam eternam possideant (margin)

Ac si diceret: si homo felix qui fidei sacramentis imbutus et que in his iubentur custodit et que prohibentur non presumit, quia et obstinacionis
tempus non longius morans ducetur et retribucionis dies quorum in ianuis consistit. Et Iacobi v: Ecce iudex ante ianuam
assistit. Et Sophonie primo: Iuxta est dies domini magnus. Et glossa dicit super hoc: Apponitur tempus ipse est quia ut longa laboris mora et pena vicina est ...
... Ideo non graviter sunt consideraciones seu meditaciones que potissime movere debent homines ad contemptum
mundi. Prima est frequens meditacio mortis et corporis que mortem sequitur, scilicet iudicium vel ad gloriam vel ad eternam dampnacionem. In quo iudicio
nichil proderit divitem fuisse et delicias mundi et omnem gloriam eius habuisse. Et ideo dicit scriptura: Memorare novissima et in eternum non peccabis. Et
Ieronimus in epistola ad Paulinum: Facile contempnit omnia qui se semper cogitat moriturum. Secunda consideracio que movere debet ad contemptum mundi est attendere quod omnia mundi sunt multipliciter vana, fallacia et tristia, que non conferunt finaliter suis amatoribus nisi que eis sunt corporis cruciatus
pallentes. Tercia consideracio quod status hominum secularium et mundanorum sunt plena fatigis, fallaciis, vicijs, curis, anxietatibus,
adulacionibus, distractionibus et infinitis miserijs, que et plura veraciter bene et ex corde cogitante et considerante ab isto seculo fugat.
Quarta est quia considerat que et qualia mundi amatores deliciosi, divites, gulosi finaliter consecuti sunt, et quales fines habuerunt
et quod postquam duxerunt in bonis dies suos, in puncto ad inferna descenderunt. Econtra attendere quid adepti sunt mundi contemptores,
et quam gloriosa est eorum memoria inter vivos, quia ille dominus vixerunt vilem et abiectum amictum seu habitum portaverunt, ideo iam
in recompensacionem eorum ossa, reliquie, ymmo ymagines auro et gemmis preciosis vestiuntur. Et eorum qui viventes in hoc mundo contempti
et despecti fuerunt, pulveres iam reges adorant et in organis et cantibus festive laudantur, qui fistulas vane leticie in hoc mundo
contempserunt; et eorum reliquie et ymagines iam in altis thronis et tabernis aureis collocantur, qui olim in pulvere sederunt,
omnem ornatum mundi aspernantes. Quinta consideracio est contemplacio civitatis celestium bonorum que hominem contempnendo mundum et spiritualiter
vincendo mentem perfectius contempnunt omnia huius mundi qui celestia et eterna se confidunt adepturos, et cum celi civibus societatem in
vita felicissima habituros. O quantum ista consideracio homines movere debet ad relinquendum mundum et anhelandum in celeste habitaculum, quoque
secunda estimacio cuiusdam felicis status futuri post hanc vitam quosdam gentiles philosophos ad contemptum de hoc valde incitabat,
de quibus fuit ille Tullius qui in fine libri sui De senectute ita dicit: Efferor equidem studio patres vestros quos colui et dilexi
videndi. Non solum quos ipse cognovi, sed illos etiam de quibus audivi et legi, ad quos quidem me proficiscentem non facile retraxerit
potis. Quin ymmo si quis deus michi largiatur ut ex hac etate repuerascam et in cunis vagiam, valde recusem. Nec vero
velim quasi decurso spacio ad carceres a calce revocari. Et subdit: Quid habet vita commodi, quid non potius laboris?
Et paucis interpositis dicit: Neque me vixisse penitet, quoniam ita vixi ut non frustra me natum existimem, et ex vita sic discedo
tamquam ex hospicio, non tamquam e domo. Commorandi enim natura diversorium nobis, non habitandi dedit, hoc est palacium. Et concludendo
subdit: O preclarum diem cum in illud animorum consilium cetumque proficiscar, choreis et decorem vel animarum illustrium virorum ante ipsum
mortuorum, cumque ex hac turba et colluvione discedam. Proficiscar non ad eos solum viros de quibus ante dixi, verum etiam ad
Catonem meum, quo nemo vir melior natus est. Videte quomodo ille philosophus spe videndi caros suos post mortem et spe
perveniendi ad felicem societatem eorum quos fama probitatis extulerat, nisus est in hac vita sic bene utiliter et laudabiliter
vivere ut in eorum societatem recipi mereretur, et ut iam moriturus non vellet repuerascere et ad vitam priorem revocari, ymmo
tamquam spe incitatus sic bene vixit ut audeat dicere: Neque me vixisse penitet, quoniam ita vixi ut non frustra me natum estimem.
Paucos itaque hodie religiosos, philosophos aut theologos sic monet et provocat status iocundissimus que creditur future felicitatis
atque felicissime societatis, nedum cum sanctis hominibus sed cum vero et summo deo et cum angelis suis. Revera mirum, philosophos solam spem
cuiusdam ymaginarie felicitatis sic incitabat ad laudabiliter vivendum, et hodie christianos ... felicitatis consideraciones ...
non movent, ymmo nemo eos ad virtutes inflammare potest. Nemo eos a mundo hoc potest revocare, qui sue dulcedinis poculo
mundus suos iam sic inebriavit aut quo fortassis copiosis [illegible] suos amatores iam sic firmavit et sic tam inmobiliter et inseparabiliter
alligavit. Erubescat Sydon, ait mare ... Erubescant hodie christiani, dicit gentilis. Dum constet hodie christianos tenendos esse ad ...
non minus valde. Cum hodie constitutum sit hic papue ut tendat et intendat totis viribus ad celestia. Cur in tot devia studiorum
declinat et tramite recto dimisso per tot devia discurrit. Numquid non inter stultos in mundo consideratur hominis conpeta qui via regia via
secura et brevissima obmissa per vias laterales et anfractuosas eligeret venire Romam? Certe sic. Et quid proderit homini si totum
mundum lucretur et anime vero sue detrimentum paciatur, et anime sue destructio pareatur? Cur ergo homo pretermisso studio salutari quod inutilibus ... [illegible]
efficacius et propinquius perveniat ad suum salutis plenum neglecto, ad alia studia tendit aliarum quam temporalia conferunt et forte nonnulli
etiam hac intencione ad eas tendunt. Numquid homo propter temporalia creatus est et non magis temporalia propter hominem? Quid magnum in temporalibus
ipsi cognoverunt quod sancti patres non apprehenderunt, qui hec ut contempnenda docuerunt? Nonne deus de celo prospexit super filios
hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum? Non dicit propheta ut videat si est potens de statu, si est fulgens ...
si est ... si possideat divicias, si sit habens delicias, sed dicit ut videat si est intelligens non ...
Si papue verba propheticie homo si sacre scripture et secundum eam intelligat deum requirens. Requires equidem deum per veram cognicionem,
per veram dilectionem, per debitam glorificacionem, per devotam invocacionem et per sanctam conversacionem. Et propter hoc ad inveniendum ipsum non est sistendum, dum taliter
ut in studio solum laborandum ut sciamus secundum propheciam. Sunt aut ... ct requirentes deum ... dicti ... [illegible]
et sunt ea que in ea scripta sunt. ... olim sancti patres ut Ieronimus, Augustinus, Gregorius, sanctos qui boni est intelligencie facultatibus cum
et ... qui ... volunt dum ... et non faciens vapulabit plagis multis. Postquam ... informati sunt in
... ad studia divinarum scripturarum aliis obmissis studiis et occupacionibus in ... ad salutem ex
toto se applicaverunt et ... Et beatus Ieronimus dicitur flagellatus fuit ab angelo propter hoc quod qui studio librorum sacrorum vacare
debuit, inpertinenti studio librorum ... se implicavit. Verum erit questio de multis personis ... cuius est studere et aliis
theologis qui hic tempore aliis se implicant studijs et occupacionibus suis statibus inpertinentibus et modicum vel nichil ad reverendum
facultatibus qui facultates de studio ... scilicet ... curiosi laboriosi et sumptuosi in scripturis et libris aliarum scienciarum,
contenti ... et ... theologice facultatis ... quidam se putant ... ipsam iam suos penetrasse apices
theologice facultatis.
Non qualiter beatus Iohannes locutus sit, sublimiter disseruit, subtiliter et docuit utiliter. Unde dicit beatus Augustinus super Iohannem ... Et Iohannes fratres karissimi
de montibus illis erat de quibus dictum est: Suscipiant montes pacem populo. Montes enim excelse anime sunt, de quibus est Iohannes. Tum ait: In
principio erat verbum etc. Suscepit quod mons iste pacem, contemplabatur divinitatem verbi. Ecce quam excelsus, quam altus, quam sanctus mons iste.
Transcenderat enim omnia cacumina terrarum, transcenderat omnes campos herbarum, transcenderat altitudines siderum, transcenderat denique

omnes choros et omnes angelorum legiones. Nisi enim transcenderis omnia, non pervenies ad verbum per quod facta sunt omnia. Non potes videre quo transcendit nisi videas quo pervenit. Transivit enim de celo et terra, hec quidem creata sunt. Transivit de hiis que in celo et que in terra sunt. Transivit super et de creaturis spiritualibus ut pote de angelis et archangelis thronis et dominationibus principatibus et potestatibus, et si omnia sunt creata. Nam nichil quam [illegible] posset [illegible] dixit et facta sunt mandavit et creata sunt. Et si facta sunt per verbum quidem facta sunt. Non ergo pervenisset Iohannes ad hoc quod ait In principio erat verbum etc. nisi transcendisset omnia que facta sunt per verbum. Hec Augustinus. [illegible] que sit causa [illegible] disciplina sapientie tui revelata est et multis ingressus illius quibus intellectus. Ad quam videre patuit iste [illegible] dies mea totam plata est multa et didici, dedi quod cor meum ut scirem sapientiam atque doctrinam. Nam melior est sapientia cunctis opibus. [illegible] Unde et de utilitate doctrine beati Iohannis scribit Petrus Damiani in quodam sermone quem fecit de sancto Iohanne dicens: Iohannes enim nobis tante dignitatis [illegible] ostendit ut divinitatis [illegible] tradidit sapientie et scientie clavibus omnes secretorum celestium thesauros [illegible], et eterne vite divitias quas solus acceperat nobis participando largiretur ac fideliter erogaret. Quid enim divine sapientie queris quod apud Iohannem invenire non possis. Nunc enim heretica pravitas, que arriana perfidia, que [illegible] vesania vel vesana calumpnia, que gentilium philosophorum versucia, que demum [illegible] ab [illegible] scissura, beati Iohannis eloquio non est superata, cum [illegible] evidentius attestatur. Si enim aliquis ab [illegible] obiciatur nobis volumina [illegible]. Illud [illegible] in medium [illegible] Iohannes [illegible] de [illegible] et [illegible] que [illegible] Iohannis [illegible] in pugna [illegible] litigiosi clamores [illegible]. Quid [illegible] in doctrinis, quod Iohannes volumina sacrosancta non contineat, quid in [illegible] Iohannis incomparabiliter non [illegible]. Hec ille. [illegible]

[illegible] omnis prophetica revelacio fiat mediante angelo. Et videtur quod non, quia dicitur Sap. vii quod divina sapientia per naciones in animas sanctas se transfert, et amicos dei et prophetas constituit. Sed amicos dei constituit immediate. Ergo et prophetas facit immediate non mediantibus angelis. Preterea prophetia ponitur inter gratias gratis datas i Cor. xii, sed gratie gratis date sunt a spiritu sancto [illegible]. Igitur prophetica revelacio [illegible] fit mediante angelo. Preterea [illegible] quod prophetia est divina revelacio vel inspiracio. Si autem fieret mediante angelo diceretur angelica revelacio non divina. [illegible] Preterea prophetia perficit [illegible] inferiorem [illegible] impressionem [illegible] posse [illegible] angelum [illegible] non possit [illegible] visio prophetica non fit ab angelo mediante. Sed in oppositum [illegible] Dionysius [illegible] per angelum [illegible] divinas visiones gloriosi patres nostri adepti sunt per medias celestes virtutes. [illegible] ibi de visionibus prophetarum. Ergo visio prophetica fit ab angelo mediante. [illegible] quod omnes apparitiones [illegible] facte in veteri testamento fuerunt per angelos ministrante [illegible] Gal. iii lex ordinata est per angelos in manu mediatoris. Et Act. vii de Moyse dicitur hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur ei in monte Sinai. Respondeo dicendum sicut apostolus dicit Ro. xiii Que a deo sunt ordinata sunt. Est autem hic divinitatis ordo sicut Dionysius dicit ut infima per media disponat. Angeli autem medii sunt inter deum et homines ut pote participantes plus de perfectione divine bonitatis quam homines et ideo illuminaciones et revelaciones divine a deo ad homines per angelos deferuntur. Prophetica autem cognicio fit secundum illuminacionem et revelacionem divinam. Unde manifestum est quod fiat mediante angelo [illegible] li. de veritate [illegible] q. [illegible]. In revelacione prophetica duo concurrunt scilicet mentis illustracio et formacio specierum in ymaginativa virtute. Primum ergo lucem propheticam quo mens prophete illustratur a deo originaliter procedit sed tamen ad eius congruam susceptionem mens humana angelico lumine confortatur et quodammodo preparatur. Cum enim lumen divinum sit simplicissimum et universalissimum virtute non est proportionatum ad hoc quod ab humana anima in statu vie percipiatur nisi quodammodo contrahatur et specificetur per coniunctionem ad lumen angelicum quod est magis contractum et humane menti magis proportionatum. Sed ipsa formacio specierum in ymaginativa virtute proprie angelis est attribuenda eo quod tota corporalis creatura administratur per creaturam spiritualem ut probat Augustinus iii de Trin. Vis autem ymaginativa utitur organo corporali. Unde specierum formacio in ipsa pertinet ad ministerium angelorum. Ad primum ergo dicendum quod sapientia divina in animas sanctas se transferens aliquos effectus facit non mediante ministerio angelorum sicut gratie infusionem per quam eos constituit amicos dei. [illegible] aliquos effectus faciat [illegible] ministerio mediante [illegible] in animas sanctas se transferens prophetas constituit angelo mediante. Caritas enim et gratia secundum quam fit homo amicus dei est perfectio voluntatis in quam solus deus imprimere potest. Sed prophetia est perfectio intellectus in quem etiam angelus potest imprimere, et ideo non est similis ratio de utroque. Ad secundum dicendum quod prophetia inter dona spiritus sancti computatur [illegible] lumen prophetie quod quidem a deo infunditur immediate cuius ad eius congruam receptionem cooperatur ministerium angelorum. Ita quod gratie gratis date attribuuntur spiritui sancto sicut primo principio qui tamen operatur huiusmodi gratias in hominibus mediante ministerio angelorum. Ad tertium dicendum quod actio [illegible] operacio instrumenti non attribuitur instrumento sed principali agenti in cuius virtute instrumentum agit. Sic serrante non dicitur effectus serre sed carpentarii, et similiter cum angelus non sit causa revelacionis prophetice nisi sicut instrumentum divinum per revelacionem a deo receptam, ideo prophetica revelacio que fit ministerio angelorum non dicitur revelacio angelica sed divina. Ad ultimum dicendum quod angelus neque lucem neque species creat in intellectu humano, neque species in virtute ymaginativa, sed opere angeli lumen naturale intellectus humani debetur confortatur, et sic hoc modo angelus illuminare dicitur. [illegible] quod angelus [illegible] per commotionem organorum fantasie [illegible] ymaginum formare secundum quod competit prophetie.

Venerabilis Hugo in suo Didascalicon comparando studiositatem veterum ad studium modernorum dicit: [illegible] inspicere volui quid antiqui propter amorem sapientie pertulerint, quam memoranda posteris sue virtutis monimenta reliquerint, ut ipsa diligentia inferiorem esse videbit. Alii namque calcabant honores, alii proiciebant divicias, alii acceptis iniuriis gaudebant, alii spretis hominum consortiis secreta heremi inhabitabant ut philosophie liberius vacarent. Unde Parmenides philosophus xv annis in rupe Egipciaca consedisse legitur et Prometheus philosophus ob meditandi liberiorem curam in monte Caucaso vulturi expositus memoratur. De alio quodam legitur quod post [illegible] stu dia [illegible] meditacionem [illegible] instituit et [illegible] in [illegible] lectionibus esse velle. Ut continuato studio nunquam in eis senescit sapientia que cum corporis virtute in senibus decrescente assiduata studendi diligencia sola crescit et magis invalescit. Senectus itaque illorum qui adolescenciam suam honestis studiis instruxerunt etate fit doctior usu [illegible] processu temporis sapiencior, et veterum studiorum dulcissimos fructus metit. Unde Demostenes ille sapiens cum completis [illegible] annis se mori cerneret dixisse fertur se dolere mori quod de vita egrederetur [illegible] sapere incepisset. Plato etiam lxxxi anno dictans et scribens mortuus est. Et Socrates [illegible] xcix annos in docendi scribendique dolore et labore complevit. Taceo et Hugo alios philosophos Pitagoram Democritum etc. qui ob iam etate longeva in sapientie studiis floruerunt. Nec [illegible] beatus [illegible] disertissimus iam senex [illegible] non erubuit nec desperavit. [illegible] ergo [illegible] illa sapientiam amaverit quam etiam nec etas decrepita potuit ab eius inquisicione revocare. Nemo ergo propter senium sapientie studium obmittat quia ipsa est Abisag que sola calefacere potuit senem David. Nemo in studio addiscendi torpeat, neminem paupertas abstrahat, neminem voluptas aut opulencia retrahat. Neminem labor terreat. Nemo qualitercumque dispositus addiscere desperet, a difficultatibus [illegible] diligenter attentus [illegible] sapientiam divinam seu theologiam [illegible] ut dicit Augustinus in prologo libri de doctrina christiana.

a divinis diversimode acquiritur quia ab aliquibus humano modo discitur ab aliis modo speciali illuminatur. Ut enim sapientia divinitus se transfert in animas sanctas et devota vita et oratione impetratur ut de salomone 3° Reg 3. Et de ihesu filio sirach qui dixit invocavi et venit in me spiritus sapientie. Patet etiam de duobus viris devotis quos augustinus ubi supra commemorat, scilicet de anthonio quodam egiptio monacho qui sine ulla scientia litterarum scripturas divinas et memoriter tenuisse et prudenter cogitando intellexisse perhibetur. Et de quodam servo dei barbaro christiano dicit augustinus se a fide dignis accepisse quod litteras nullo docente homine in plena notitia accepit orando ut sibi revelaret, quod et triduanis precibus impetravit sic ut codicem oblatum stupentibus qui aderant legendo percurreret.

Cum ergo mens disposita est per humanas scientias per adiscendo sacram scripturam de indispositione sua culpa sua inest peniteat et petat scientiam a deo et dabitur ei teste iacobo apostolo c. 1. Potest enim deus subito infundere et immediate prestare quod potest aliquis humano modo discendo per multa tempora laboriose acquirere sicut fuit in viris supradictis et aliis multis viris sanctis scribitur 3 Reg 3 cum salomon novus rex constitutus humiliter confiteretur se ignorare processum in regimine tanti populi et postularet a deo per hoc sapientiam et prudentiam necessariam obtinuit illam excellenter sed quia hanc rem petiit ad bonum finem deus adiecit sibi divitias et gloriam magnam. Hoc igitur est primum quod requiritur ad hoc ut quis proficiat in cognitione veritatis et perveniat ad plenam intelligentiam scripturarum scilicet oratio devota recurrere ad deum magistrum summum illuminatorem internum qui dat omnibus affluenter et non improperat. Iac. 1. Secundum est sollicitum studium et diligens labor per inventione veritatis et apertione scripturarum quod pulsanti magis meditatione aperitur et pigris clauditur. Tertium est querere humiliter a doctoribus et peritioribus se et non inniti suo prudentie aut intelligentie sue. Et qui sic querendo perstiterit inveniet veritatem et scripturarum intelligentiam secundum promissionem salvatoris dicentis luc. 11. Omnis qui petit accipit et qui querit invenit et pulsanti scilicet per meditationis studium aperietur. Intentio autem vere sapientie que per studium sacre scripture oritur est ut renascentur mentes nostre ab amore huius seculi et ut contempto mundo et transitoriis que in eo sunt rebus divinis obtemperent preceptis et ad apta eis regna celestia suspirent. Primaria enim intentio huius vere sapientie sive sacre scripture duo habet quorum primum est extirpatio viciorum plantatorum et radicatorum in animabus mortalium omnemque iniustitiam et veram virtutem etiam sedula lectione rigando usque ad perfectionem ducere. Secundum est fugatio errorum tenebrarum declarare et publicare omnem veritatem ad humanam salutem utilem necnon vel oportunam. Et dixi notanter intentio primaria et non dixi ultimata quia vera sapientia sive theologia sua complectit ultimata intentione sub respectu et relatione ad gloriam creatoris iuxta illud apostoli omnia quecumque facitis ad gloriam dei facite. Quia autem hec sapientia scilicet sacre scripture tendat et valeat ad fugandum seculi vanitatem et carnis voluptatem apparet quod lectione divine scripture beatus anthonius fuit mox conversus et inductus ad renunciandum seculo ut dicit beatus augustinus 8 confessionum audierat de anthonio quod ex evangelica lectione cui supervenerat admonitus fuerat tamquam sibi diceretur vade et vende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veni et sequere me et tali oraculo statim ad te conversum fuisse. Et conversus facti beatus augustinus meditatur cum in fletu sue conversionis sibi diceretur tolle lege tolle lege arripui inquit codicem apostoli et legi in silentio capitulum quo primo conjecti sunt oculi mei non in comessationibus et ebrietatibus non in cubilibus et impudicitiis non in contentione et emulatione sed induimini dominum ihesum christum et curam carnis ne feceritis in desideriis vestris. Nec ultra inquit volui legere nec opus erat statim enim ad finem lectionis omnes tenebre diffugerunt et convertisti me ad te ita ut ne uxorem quererem nec aliquam aliam huius seculi spem diligerem. Patet ergo quod lectio sacre scripture ducit efficaciter ad contempnenda mundi vanitatem et ad vitanda carnis voluptatem quia sanctus anthonius ex evangelica lectione mundum relinquens factus est egenus et augustinus per lectionem apostolicam factus est castus contemptor mundi et celestium amator. Et quod insuper hoc sapientia theologica efficiat cum beatus augustinus vera de inventa humanitus philosophia dicat 3° confessionum quod sic mutat affectum suum ad deum quod vilescunt sibi omnes spes vane et quod immortalitatem sapientie concupiscit estu cordis incredibili quo spretis omnibus ad dilectionem dei assurgere incepit. Et ergo bene dicit primo libro de doctrina christiana quod omnium divinarum scripturarum plenitudo et finis est dilectio dei quo fruendum est. Et subdit ibidem quisquis scripturas divinas aut quamlibet earum partem intellexisse videtur sibi ita ut isto intellectu non edificet geminam caritatem scilicet dei et proximi nondum eas intelligit. Et quia nondum ascendit hiis gradibus quibus ad veram sapientiam pervenitur ut dicit augustinus 2° de doctrina christiana quod ascendere volenti ad sublimitatem sapientie primus gradus est timor dei. Secundus est pietas ad credendum divine scripture et cogitare quod verius est quod ibi scribitur quod cogitare valeat. Tertius gradus est scientia divinorum librorum quod hoc non sit vetantem [illegible] lacrimate [illegible]. Quartus gradus est abstractio animi ab rebus temporalibus et conversio ad eterna. Quintus est purgatio animi a cupiditatibus mundi. Sextus est quo proficiat mens usque ad dilectionem inimici. Septimus gradus est in quo iam mens est sic elevata ut iam placere sibi hominibus non curet. Istis septem gradibus ascenderunt ad veram sapientiam sancti patres nostri. Et ergo eorum sapientia et sollers studium ac prudentia fuit quo omnia impeditiva et retractiva a perfectione spiritualis vite abicerent et omnem peccati occasionem caute fugerent et quo se in omni virtutum decentia habituarent, deum cognoscerent cognitum magis laudarent et adorarent. Illorum ergo sapientum et vere prudentium summa ars erat omnia contempnere propter deum et largiri pauperibus et tali arte construere tabernacula in celestibus. Hac igitur sapientia inflammati et instructi ex divinis scripturis patres nostri olim contempserunt omnia mundi delectabilia et sola celestia desiderarunt. Et quia tunc sacre scripture non habet talem fructum et effectum hodie in hiis qui ei vacant eam docent eam quotidie masticant et ruminant ratio quod una causa est quia ad eius intellectum dictis gradibus non ascendunt. Secunda quia carnem et mundo quodam inextricabili colligunt ut eis renunciare non possint. Et hec est quod modo libros sapientiales legimus et tunc stulte agimus libros legales audimus et legem non implemus psalmos canimus sed devotione non ardemus evangelia quotidie ruminamus sed nosmetipsos non abnegamus audimus prophetas sed divinis comminationibus non terremur nec promissionibus allicimur legimus libros hystoriales et nos non emendamus epistolas legimus et monita scribentis negligimus legimus apocalipsim et novissima nostra non formidamus cum tamen apostolus consideret de novissimis ecclesie temporibus in quibus consummabitur omnia per gloriam sanctorum et penas reproborum sed ut novissima nobis essent magis incitativa sed ut sapiens filii memorare novissima tua et in eternum non peccabis. Novissima vero nostra sunt mors et iudicium pene inferni et gaudium celi. Quia si quem utique non potest a malo retrahere amor dei et gaudia celi saltem revocet timor iudicii mortis inferni laqueus mortis ignis urens vermis rodens sulphur fetens et flamma ardens fumus et tenebre flagellum frigus et ignis demonum aspectus scelerum confusio luctus

Secundum hugonem in suo didascalicon. Tria sunt necessaria via humana discere volentibus scilicet ingenii abilitas inquirendi studiositas et audiendi
cupiditas seu natura exercicium et disciplina. In natura consideratur ut facile quis percipiat et percepta firmiter teneat. In exercicio attenditur ut
labore et sedulitate naturalem sensum excolat. In disciplina duo considerantur primo ut audiens discipulus fiat secundo ut laudabiliter vivendo
mores suos cum sciencia disponat. Hec ille. Circa primum ad primum qui doctrine operam dare volunt ingenio scilicet et memoria pollere debent. Que duo
scilicet ingenium et memoria in omni studio et disciplina ita sibi coherent ut si unum desit neutrum alterum ad perfectum ducere possit. Sicut
nulla prodesse possunt lucra ubi deest custodia et incassum receptacula munit qui quod recondat non habuit. Et ita est in proposito
quia ingenium invenit et memoria sapienciam custodit. Ingenium dicit hugo est vis quedam anime naturaliter insita vel ingenita. In-
genium ergo a natura provenit seu proficiscitur, usu vel exercicio iuvatur, immoderato labore retunditur, et temperato acuitur exercicio.
Unde satis eleganter a quodam dictum est. volo tandem tibi parcas. labor est in cartis [illegible] hoc de ingenio.
De memoria autem advertendum quod sicut ingenium dividendo investigat et invenit ita memoria colligendo et breviter summando
recolligit et custodit. Quia memoria hominis hebes est et gaudet brevitate. Discere ergo volens colligere debet ea que
de quibus prolixius scriptum vel disputatum est et ad brevem quandam et compendiosam summam redigere et hanc sepius mente
revolvere. Est namque omnis sermo vel tractatus aliquod vel aliqua principia quibus tota rei veritas et vis sine innititur et ad illa principia
cuncta alia referuntur. Debet ergo industriosus studens in omni lectione sermone vel disputacione breve aliquid colligere
et summare in id quo est tota vis negocii et secundum illud summatum in archa memorie sue recondere et qui talem industriam
in studendo habuerint in brevi tempore multum proficere poterunt. Econtra autem tarde vel nunquam proficiunt qui multa legunt et au-
diunt et nichil summatim perstringunt nec in aliquo se figunt. Est et alius modus cito discendi. Videlicet singula audita et
visa sic attendere attenta diligenter pensare pensata ad invicem comparare. Cum bonitas iudicii consistit in
diligenti rerum in se apprehensione et apprehensarum multiplici ad se comparacione relacione diversitatum et convenienciarum
assignacione et resolucione et composicione et huiusmodi ergo hoc sequela seu illacione. Sunt aliqui tam superficialis ingenii
quod quamvis videant notabiles et mirabiles disposiciones non moventur ad cogitandum que sit causa talis disposicionis
seu habitudinis rei aut quibus modis aut quibus finibus. Econtra reperiuntur alii tam inquisitivi ingenii et animativi ut
in qualibet consideracione figant et pensare conantur causas condiciones modos et fines singularum disposicionum et habitu-
dinum in rebus et illi citissime addiscunt et per se multa inveniunt et ergo inventis subtiliora deducunt. // Ad exercicium vero
pertinet lectio et meditacio. Que quidem meditacio secundum hugonem est frequens cogitacio causam originem modum et utilitatem
uniuscuiusque rei prolixius investigans et oritur a lectione audita vel lecta. Nisi enim lectionem meditacio concomitetur
frustra aures vocibus et oculi obiectis scripturis fatigantur. De disciplina vero ait hugo quod cum sapiens quidam de modo
et forma discendi interrogaretur respondit. Mens humilis studium querendi vita quieta scrutinium tacitum paupertas
terra aliena. Hec reserare solent multis obscura legendi. Puto dicit hugo ille audierat quod dictum est Mores ornant
scienciam. Et ideo precepta studendi preceptis vivendi adiungere voluit. Sciens quod illaudabilis est sciencia quam vita maculat
impudica. Ergo summopere cavendum est ei qui querit scienciam ut non negligat disciplinam. Quia homo viciis seu viciosis passi-
onibus infectus et distractus ad alta non potest attingere intellectu nec via humana neque divina que est per revelacionem et requirit
mentem puram et a viciis purgatam. Ex quibus omnibus elicitur quod docti sunt in ecclesia dei. Sunt enim docti divinitus informati
sunt docti humanitus informati et sunt docti utroque modo illuminati sicut fuerunt paulus augustinus et alii plures. Ex istis
eciam elicitur tercio quod venerabiliter gignasia sapiencie ex divina providencia sunt disposita patet quia nisi studia publica continuarentur
et conservarentur fides catholica cito rudesceret et errores et hereses superstitiones varie revivescerent. Si dicatur forte sufficeret quod quilibet
studeret in partibus suis. Sed super hoc quod fiunt conventus generales magistrorum et doctorum. Respondetur quod non tum propter maiorem auctoritatem et approbacionem
laborum tum propter celeriorem instruccionem plurium tum propter maiorem excitacionem addiscencium et maiorem digestionem et discussionem
dubiorum tum eciam propter liberiorem vacacionem studio et propter remocionem multorum que impediunt acquisicionem studiorum ut sunt voluptas
habundancia propter patrie et familiaritas parentum et amicorum tum denique propter magis et forcius augmentum sapiencie in concursu
multorum discencium et docencium. Ubi gratia exempli mille apes per estatem simul laborantes plus comportant de melle quam si quelibet
divisim et sequestratim laborasset. Immo divisim multe perissent et nullam provisionem facere sola potuisset. Simile est
de formicis et de hominibus politice congregatis quorum quilibet melius et lacius vivit quam si solitarie vivendo necessaria quereret.
Quartum aliud sequitur ex predictis quod nulli vere meritorium est studium theologie existenti in statu mortalis culpe patet quia quamdiu est in tali statu
non studet debita intencione nec refert suum studium ad quod referre debet scilicet ad dei honorem et proximi salutem nec tunc
eius studium procedit ex radice meriti que est caritas dilectio dei. // Non secundum beatum bernardum libro 5 de consideracione ad Eugenium papam
divina sciencia cuilibet professioni cuilibet dignitati cuilibet saluti est necessaria nec repellitur aliquis ab eius inquisicione. Quod non est de aliqua
alia sciencia invenire. Unde certis religionibus quedam sciencie sunt prohibite. Quedam eciam sunt dignitates in quibus quidam a certis
scienciis arcentur. Bernardus quidem dicit non quod essent eis indigni sed quia indignum est circa profectum illos agere qui ad tantam perfeccionem sunt assumpti
et magni ruboris est et erubescencie velle sic magnos in minimis qui sunt deus magni et in minimis inveniri. Hec ille.
Sciencia eciam multe sciencie sunt que non sunt salutares quia in suis principiis et conclusionibus nichil agunt de fide que est inicium salutis neque
de salutiferis faciunt aliquam mencionem. Sed divina sciencia et fidei est et a salutaribus non discedit. Nam ut bernardus dicit ubi [illegible]
verbum suum emittit et retinet sic divina sciencia et si quasi processu suo progreditur a divinis nunquam tamen egreditur. Et si quasi salutaria
petit nunquam tamen deserit immo quecumque evagatur semper ad fidem revocat cum profectu salutis. Unde secundum beatum augustinum xiii contra libri
contra faustum. Hec est sola que retinet ad incoacionem fidei ad consolacionem spei et ad exhortacionem caritatis que tuba celestis
a torpore vite mortalis excitatus et ad palmam superne vocacionis extendens. Hec ille. Quinto quod studium potest esse gloriosum studio divine
sciencie cum omnia credibilia que pertractat credere pietas est intelligere [illegible] et nosse vita ut dicit beatus bernardus in libro de instruccione morum
propter quod beatus dicit qui scripturas divinas legit beatus qui audit utroque beatus si intelligit et maxime beatus qui ipsa verba intel-
ligendo [illegible] in opera quia mos illius nullus patet nocuus motibus et vita moribus pollere comprobat. Unde hec in libro dicit [illegible]
Et beatus iacobus in canonica sua c. 1 dicit Qui autem perspexerit in lege perfecte libertatis non obliviosus auditor factus sed factor operis hic beatus in
facto suo erit.

Non sm̄ hugwne lō de sacͥs · Sūt homines aq̄m̄ quib; credere est solū fidei nō contrice / qui ꝯsuetudine vincēdi magis q̄ v̄tute
credendi fideles nōiant̄ᶻ · Solis enī visibilib; intenti / nusq̄ mēte ad futura cogitāda sublenat · Et ꝯmꝰ xp̄iane fidei bona
cū ceteris fidelib; vsu p̄ceperunt quāc tn̄ lō p̄aus sit / ut que spes xp̄iano sit in expectacone futurorū bonorū nō attendunt /
hij cōmꝰ nōie dicant̄ᶻ fideles / Re tn̄ et v̄itate longe sūt a fide · Augꝰ tn̄ diuina gr̄a visitant̄ᶻ · et ad cognicōez v̄itatis p̄ueniē
satagunt · et hoc qn̄ diuina gr̄a visitati fu̅ p̄uenti · quid velit nomē xp̄ianū attendūt / et que est spes xp̄iano · Est enī ut dt̄ Augꝰ
lō de vita xp̄iana · xp̄ianꝰ nomē bonitatis integritatis pacie castitatis prudencie et humilitatis inocēcie et pietatis / quo ergo illud
vsurpat · cui de tot̄ multis rebꝫ nec pauca subsistūt · Et tota spes est xp̄iano de futuris ꝯ p̄mittibꝫ · Spes enī est expectacō
beatitudinis p̄ueniens ex gr̄a et m̄itis · Et est beatitudo dupl̄ᶻ scꝫ vie et patrie · Beatitudinis vie gradꝰ assignat / Et enī bī sunt lō finali
de ꝯsideracōne · Bt̄i sūt qui bn̄ficia illa scꝫ quibꝫ ista vita trāsiri nō p̄t · conuertūt in obsequiū xp̄i · nō fruētes eis sꝫ vtentes
Nō illa petentes nō querentes nō ad illa supplices · sꝫ q̄ necitati et coacti et q̄ ꝯacti · quasi sē illis inuisceres · Ex quo p̄ꝫ q̄
istorū inferiorū habūdancia nō repugnat beatitudini vie · Na abrahā habundauit auro argento familia et pecorib; · Et Jacob in mesopotamia
potamia similiter · Bt̄atꝫ est et gr̄as egit · Et tn̄ uterq; istorū habuit beatitudinē vie / dt̄ ecc̄ scriptura · Btūs diues qui inuentꝰ est
sine macula · Et bt̄s Augꝰ tractās id · pp̄ia · Btūm dyxerit p̄plīn cui hec sūt · dt̄ Apl̄i qui sua reliquerunt / in solo hoc sunt diuites nō
sunt · Et vō q̄ receperunt hec a xp̄o in p̄missio · inquit enī vos qui reliquistis oīa ⁊c · Centupliū accipietis et vitaꝫ etiā possidebitis
Augꝰ exponit · Centupliū in hac vita et vitā eternā in futuro · Na filij lucis qui pie viuūt in xp̄o p̄missionē habēt vite q̄ nūc ꝫ
et future · sꝫ vō apl̄i j ad thy xᵒ · pietas ad omīa vtilis est p̄missionē habēs vite q̄ nūc est et future · Et sꝫ hec beatitudo vie sic p̄t notificari
Est sempl̄ᶻ spl̄ibꝫ q̄ rebus vti ordinate ad p̄merendū deū · Et hͣ est beatitudo incipiencium · qui vsu seculi̅ et omīa vite p̄ntis velut
quasdā opes satagunt expende · dispensādo ea in laude dei · suāq; et aliorū salute · Sꝫ magis bt̄i sūt / qui p̄ ista sensibilia q̄
p̄ quosdā gradꝰ p̄scandō / ad inuisibilia p̄tingunt · hij enī licꝫ hic sint corpe · tn̄ in celis sūt mēte · dt̄ enī apꝰ ad rō · pᵒ · inuisibilia
dei p̄ ea que fca sūt / conspicit et intelligi · quod illorū est p̄ipue quorū ꝯuersacō est in celis · phil · 2 · Et sꝫ hec btūdo sic p̄t diffiniri
Est ꝯsiderare prudent̄ diligent̄ ꝯ scrutari et ponderare oīa ad inuestigandū cognicōem dei · Et hͣ est beatitudo p̄ficiētiū qui
ut in diuitijs ut in p̄ꝫa ut in gl̄a sꝫ solū in hoc gl̄ant̄ᶻ q̄ sciūt et cognoscūt deū · Maiore aūt bt̄i sūt qui spreto vsu rerū
et seculi · quātū humane fragilitati p̄ssē est / nō iam ascensorijs gradib; sꝫ inopinatis quibusdā excessibꝫ interiꝰ contemplādo
ad celestia anolare ꝯsueuerunt · Et hͣ beatitudo solū est p̄fectorū et paucorū qui vacant̄ᶻ ocij euiici et diui · Et dt̄ sꝫ p̄ictorū
Est se in se colligere et diuino amorio inxo possibilitatē humanis sē ꝯomne ad contemplandū ea q̄ sūt dei · Sꝫm id sapientis · btūs
vir qui in sapia morabit̄ᶻ · et qui in iusticia meditabit̄ᶻ et in sensu cogitabit̄ᶻ circūspectionē dei · Et de hac btūe p̄t intelligi illud
Btūs qui legit et qui audit vba p̄phie huiꝰ et suat ea que in ea scripta sūt / Talis enī hō qui hͣ facit · est in tali dispocōne
in qua si decederet ad vitā etiam veniret · sꝫ ad beatitudinē patrie · q̄ est status oīm bonorū aggregacōe p̄fectus · Et de hac btūe
dupl̄ᶻ possumꝰ loqui · vnoᵒ p̄nt est illud quo formalit̄ᶻ btūs dt̄ esse btūs · Alioᵒ p̄nt est illud a quo tanq; a causa effectiua inmēte
causat̄ᶻ iam dicta beatitudo formalit̄ᶻ p̄ficiens ipm̄ btūm p̄moᵒ appellat̄ᶻ beatitudo formalis · eo q̄ sit aliqua p̄fectio formalit̄ᶻ
inherens ipi bt̄o · Sc̄do appellat̄ᶻ beatitudo finalis · eo q̄ sit ultimꝰ finis oīm · scꝫ ipe deus · Pma istarū beatitudinū dr̄ creata · Sc̄da increata
q̄ est creator · eterna · Vtraq; dictarū beatitudinū replet et quietat ipm̄ bt̄m oīe desiderio · alit̄ tn̄ et alit̄ · q̄ pma replet formalit̄ᶻ
et io quaq; appellat̄ᶻ finis intrinsecꝰ qui dr̄ finis quo · Sc̄da replet et quietat finalit̄ᶻ et effectiue · et io dr̄ finis extrinsecꝰ seu finis in quo
de quo fine alloquens Augꝰ in lō ꝯfessionū ait · Ad te nos fecisti dn̄e et inquietū est cor meū donec requiescat in te · Et q̄ desiderium
nō quietat̄ᶻ nisi bonū desideratū adipiscat̄ᶻ · Io bn̄ diffiniendo dt̄ Augꝰ · Btūs est qui hͣt quicq; vult et nichil mali vult · Hic est
q̄ aliqui beatitudinē descriptiue dicūt q̄ est sufficiencia oīs boni · Nā cū desideriū sit rōᵒ boni · ergo nō p̄t quietari desideriū nisi
p̄ id quod hͣt in se sufficienciā oīs boni · et hͣ ut sumpr̄ · 2ᵃ est beatitudo increata · que sic claudit in se p̄fectiōes oīm gnm̄ ut vᵒ increata
sit claudit in se bonitatē oīm gnm̄ · p̄pt q̄d deus volens seipm̄ ostēde moysi · dyxit exo 33 · Ego ostendā tibi omē bonū / Ve quonī
et rōᵒ huiꝰ sic ē btūdo creata que licꝫ nō claudat in se formalit̄ᶻ omē bonū · tn̄ ꝯiūgit et quodā sufficit omē id q̄d ille desiderat
quē informat · Ex quo sēr̄ ꝯcludi q̄ oīs hō actualit̄ᶻ recte ꝯsiderans quid importat̄ᶻ nōie btūdinis · ille naturalit̄ᶻ appetit btūdinē
rōne eius · qui actualit̄ᶻ ꝯsiderat tale bonū quo hito hͣt̄ᶻ sufficiencia oīs boni · ille naturalit̄ᶻ desiderat illud bonū · Sꝫ quicq; actualit̄ᶻ recte ꝯsiderat
id quod importat̄ᶻ nōie btūdinis · ille actualit̄ᶻ apprehendit tale bonū quo hito hͣt̄ᶻ sufficiencia oīs boni · i₂ ecᵃ · q̄ quilꝫ naturalit̄ᶻ desiderat
illud in quo est sūma p̄fecto comoditas et delectacō · Sꝫ in tali bono quo hito hͣt̄ᶻ sufficiencia oīs boni / ꝯsistit hōis sūma comoditas
et delectacō · q̄ sꝫ sūma p̄fecto comoditas seu delectacō hōis nō ꝯsisteret in illo bono tūc cū illo bono nō hͣret̄ᶻ sufficiencia oīs boni
Ad 2ᵐ scꝫ q̄ quicq; p̄dicto modo ꝯsiderat seu apprehendit̄ᶻ beatitudinē · ille necessario appetit eaꝫ · p̄ᶻ q̄ nq̄ p̄t nō appetere id in quo consistit
eius p̄fecto comoditas et delectacō · cū vos nō possit nō velle suū comodū · sꝫ Anselmꝰ lō de cōcordia p̄scie · et gr̄e cū libero arbitrio
Sꝫ oīa illa ꝯsistūt in beatitudine · q̄ btūdo omē bonū hōis includit ul eminent̄ᶻ ul saltē ꝯcomitant̄ᶻ · ut ꝯ dictꝰ e · 1ᵃ Adm̄ 3ᵐ
Licet omīs hō modo p̄dicto appetat btūinē · nō tn̄ quilꝫ assequet̄ᶻ eaꝫ / p̄ꝫ q̄ nō vbiq; btūdo querit̄ᶻ ibi inuenit̄ᶻ · quod
declarat Augꝰ p̄o de luxuriosis qui dediti libidinibꝫ et stuprijs · in talibꝫ querūt esse bt̄i · et se putāt esse miseros cū nō p̄
ueniūt ad voluptatē ꝯcupiē et ad letiaꝫ quā intendūt · Sc̄do declarat hͣc de auaris qui faciliꝫ auaricie deseruiūt et ad hoc modis
quibuscūq; ꝯgregant ut essent bt̄i · Alij sanguinē multorū querūt fundē et alienis cladibꝫ suaꝫ crudelitatē volūt depascere
Et dt̄ q̄ in omībꝫ sceleribꝫ btūdo querit̄ᶻ sꝫ nō inuenit̄ᶻ · igit̄ᶻ relinquēde maligītas q̄ nō potestis relinquere btūinis voluntatē
Sciust tendendo fatigarem qui p̄ueniendo in quantū sꝫ legere ⁊ audire vba p̄phie huiꝰ ⁊ suare ea q̄ in ea scripta sūt ⁊ cet̄ · Ob
vtrū facilius et comodiꝰ erudiat vox viua q̄ lecta scriptura · Et vr̄ q̄ scriptura maiore hͣeat energiaꝫ q̄ vox viua q̄ tot
dictōes vocales q̄ scripte faciūt eque ad placitū et nō ex natura ut ꝯcepta ut ꝫ pᵒ p̄yarmenias · Et etiā est q̄ dicciones scripte
distinctiꝫ et determinatiꝫ imprimunt̄ᶻ legenti q̄ voces audienti · q̄ sensꝰ visus p̄fectior est ⁊ p̄fectiꝰ apprehendit suū obiectū q̄
auditꝰ ⁊ magis vr̄ scriptura intꝰ operari ad doctrinā q̄ voces · Hec nō miꝰ monet et afficit pulcritudo picture et scripture
q̄ vocū ꝯcitudo · i₂ · Nec p̄t dici q̄ sic in basilisco cū visione multiplicat̄ᶻ quedā vis que monet et alterit realit̄ᶻ passiuū
ꝯceptus / q̄ ita aspiciente sꝫm eius disposicōem multiplicet̄ᶻ in placione vborū quedā vis spūalit̄ᶻ audientiū inmutatiua · Nec vider̄ᶻ
energia illa spūalis vocū ex hͣc oriri · q̄ in vociferando aer talit̄ᶻ ul talit̄ᶻ motꝰ ac p̄cussus operetur spūalit̄ᶻ in auditu aliquid
tale quod facere possit ad p̄fecionē intelligendi / sic de quodā pisce dr̄ q̄ captus stupefacit manū piscatoris / et ideo r̄ vō
q̄ sic monet aerē p̄ rethe ut ille passio coniungat · 1₂ · Sꝫ in oppositū vr̄ esse bte / Jero in ep̄la ad paulinū c · 2ᵒ · Vbi in
ducens diuersos volētes ut pocius audire doctores q̄ p̄ se legere libros ꝯtent̄ᶻ p̄pt̄ spūalem utilitatē quā audiendo ꝯsequunt̄ᶻ
dt̄ hͣbet nescio quid latentis energie viue vocis actus · et in aures discipli de auctoris ore transfusa fortius sonat · q̄ dt̄
// q̄ viua vox doctoris quadā occulta et latenti v̄tute disciplinū instruit efficaciꝰ et mouet / quā latente virtute ⁊ occultā
// nō possūt suffr̄ exprimē · q̄m̄ intꝰ in aure disciplī operet̄ᶻ et laboret viua vox doctoris · Ex quo satis vider̄ᶻ ꝯstare q̄ᶻ

Aut puta dñe

Ecc̄i 31

Eccl̄i 14

23

vocat Ieronimus energiam i. interiorem laborem vel operacionem. Ab en quod est in et erga quod est labor unde et energumini dicuntur ab intimo
labore vexacionis vel operacionis demonis. Inde et venit energisticus locus laboris vel operacionis maxime interioris.
Probat hic beatus Ieronimus adducendo Eschinem rethorem qui vive vocis oraculum Demostenis rethoris in peroranda dixit esse multum
efficacius et mirabilius quam sine dictamine ab illo lectum vel recitatum. Unde dicit: Unde et Eschines cum Rodi exularet et legeret
illam Demostenis oracionem quam adversus eum habuit, mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait: Quid si ipsam audissetis
bestiam sua verba resonantem. Secundum Valerium libro 8 Eschines et Demostenes fuerunt duo famosi oratores seu rethores et
Eschines causam Thesiphontis impugnavit vel ei crimina imposuit, Demostenes vero tamquam advocatus illum defendit et pre-
valuit in iudicio contra Eschinem, propter quod Eschines in exilium missus fuit ad insulam que vocatur Rodis. Cum igitur ibi exularet
et legeret etc. Quid si ipsam etc., quasi dicit multo fortius admiraremini et moveremini si audiretis hec verba de ore Demostenis et
videretis gestus eius terribiles in motu oculorum et pondere vultus et accentu vocis accommodatum verbis atque efficacissimos
motus membrorum et tocius corporis. Et propter tales gestus et motus cum quibus rethores et advocati loqui consueverunt Eschines
vocavit Demostenem bestiam, quia talibus gestibus et nutibus corporalibus bestie suas exprimunt affectiones et passiones ut iram et huiusmodi.
De isto Demostene et Valerius ubi ceteri sic: Et si illius operi nil addici potest tamen magna pars Demostenis abest cum legitur
plus quam auditur. Et hoc propter singularem energiam vocis. Dicit igitur pro quo notandum quod specialis energia vive vocis oritur ex quinque
causis, scilicet ex duabus intrinsecis et tribus extrinsecis. Intrinsecarum prima est quia voces sunt hominum magis quales quam signa vel
caracteres et sunt naturaliter ordinate ad expressionem conceptuum mentalium, intantum quod eciam multe voces hominum et brutorum naturaliter fiunt
ut gemitus infirmorum et latratus canum etc. Hinc vero potest esse quod efficacius et tenacius movet vox viva. Secunda causa est quia intrinseca
homo magis naturaliter delectatur in bona et consonanti proporcione vocum et sonorum quam pulcritudine figurarum, experiencia teste. Delectacio
autem ipsa spiritum excitat, dilatat et confortat, et hoc facit ad diligenciam attendendi et per consequens ad perfeccionem intellectus,
et ex eo quod dispositio vocum consistat, tedium efficit in audientibus tedium inducendo. Prima causa extrinseca qua energiam acquirit
viva vox et non scriptura sunt gestus corporales quibus utuntur rethores in persuadendo, qui quidem gestus effigiat illud
quod sermonibus exprimunt et ita quasi bis idem exprimunt, quare et memoriam tenet quod dicitur et perfeccius intelligetur.
Secunda causa extrinseca est quia inspiciendo librorum visus dispergitur et distrahitur propter diversitatem et multitudinem obiectorum visui occurrencium,
propter quod minus imprimitur quod homo legit. Uno autem legente et aliis audientibus, auditus solum figitur ad voces
loquentis per modum unice decurrentes. Est enim de legente in libro sicut de audiente unum loquentem perfecte multis aliis circa
se murmurantibus vocibus imperfectis, quia legens non potest unam diccionem videre non videndo multas alias confuse. Tercia causa extrinseca
est ex modo, ordine et qualitate, reputacione et circumstanciis facti vel negocii de quo dictatur. Et similiter huiusmodi energie scilicet
doctoris seu rethoris stilus habet suam specialem energiam, ita quod stilus vel modus dictandi unius excitat magis in auditoribus
vel legentibus talem affectionem vel passionem specialem et stilus alterius aliam, ut patet manifeste diligenter attendendo modos loquendi
dictandi genera etc. Notandum primo omnis specialis operacio quam facere dicitur quecumque vocalis oratio propter tactos modos oritur ex
concursu omnium concurrencium causarum que ad prolacionem talium verborum faciunt ex pacto vel aliunde tale vel talem effectum. Et illo
forte verbales sacrorum energiam vel operacionem habere dicuntur non per intrinsecam eorum virtutem sed ex divino pacto et decreto. Et sic
verba incantatoria seu caracteres operacionem seu virtutem habere dicuntur, eo quod operantibus demonibus ad eorum prolacionem fiunt Deo per-
mittente tales vel tales effectus ad decepcionem exigentibus peccatis variorum hominum qui superstitionibus vacant. Notandum secundo
unius duorum equaliter dispositorum dato sermone audiendo plus proficiat quam alter eundem per idem tempus perlegendo, patet ex
causis vocalis energie premissis. Notandum tercio et hec facilius et comodius erudit vox viva quam lecta scriptura, patet, fatetur
quod sermone unius vel lectionem per parvum tempus mille audiunt et simul intelligunt quos difficile et tediosum esset per idem tempus
tantum proficere legendo. Notandum quarto quantum maiorem energiam habet vox rethorice prolata quam scriptura quantumcumque pulcre figurata
patet simpliciter ex causis premissis. Cum quibus tamen stat quod non sit quecumque vocale eloquium est maioris energie quam eius dictamen scriptum.
Cum predictis eciam stat quod si unus duorum equaliter dispositorum conaretur addiscere solum legendo et alter solum audiendo
de quo tamen sit primus magis proficeret. Et hoc propter maiorem copiam librorum quam doctorum vel vocalium docencium auditorum lectorum etc.
Notandum quinto scilicet... sapiencia que... prudenciam sunt instituta patet... Notandum sexto... maioris energie
est sermo scripture in sacris scripturis eloquium vel quecumque rethoris vive vocis oraculum et hoc quantum ad salutis et devocionis
effectum et profectum, licet non ad vanitatis pruritum quo sermo hominis et artificialis rethorica sepius aures utilius titillat, quod
compunctionem vel aliam sanctam affectionem audientibus ingerat que eciam falsitate et iniquitate sic armavit quod sepius
ipsa persuadente et obumbrante equitas succumbit et veritas disparuit. Et ideo bene dixit Tullius in prologo veteris rethorice:
Sepe et multum hoc mecum cogitavi an mali plus attulit hominibus et civitatibus an boni copia dicendi ac summum
eloquencie studium. Video enim inquit per disertissimos homines non minimam partem malorum et incomodorum invectam.
Hoc civitatibus inceciti certum fit in ore diserti. De ista parte eloquencie potest Augustinus quarto libro de doctrina christiana
primo quod a sanctis doctoribus talis eloquencia non est principaliter intenta sed familiariter adiuncta sapiencie, sicut famula sequitur
sequitur dominam suam eciam non vocata. Secundum est quod inspiciens eloquencia florens eo magis cavendus est, quanto magis ab
eo in rebus que audire inutile est delectatur auditor. Tercium est quod cavendum est in ista arte eloquencie ne refugiat
ex animo que dicenda proponuntur dum attenditur quod arte dicantur. Quartum est quod illi qui rethoricam docuerunt fassi sunt
sapienciam sine eloquencia parum prodesse civitatibus, eloquenciam vero sine sapiencia obesse plerumque sed prodesse nunquam.

Iohannes septem ecclesiis que sunt in Asya. Gracia pro presenti continuatur ad precedentem. Quia pro hiis Iohannes reddidit auditores attentos ex duobus scilicet ex auctoritate et arduitate sue doctrine
et ex eius utilitate, hic quasi reddit eos benivolos ex sua humilitate per salutacionem que continet subscriptionem, superscriptionem et bonam salutem.
Et simpliciter ista pars dividitur in 3. Primo ostenditur quis salutat, 2o quem salutat, 3o cuiusmodi salus optetur. Salutat Iohannes. Salutatur septem ecclesie
Asye et optatur salus a Deo. Dicitur ibi Septe ecclesiis, 3a ibi Gracia vobis et pax ab eo qui est etc. Dicit ergo Iohannes scilicet cui dicta sunt revelata
revelatur septem ecclesiis scribit specialiter et in eis omnibus generaliter optando salutem et dicit Gracia vobis et pax etc. Pro cuius hec intellectu
nota secundum glosam et Haymonem: Asye due sunt scilicet maior et minor. Sed minor in sorte venit beato Iohanni in qua sunt septe civitates
metropolitane quarum caput est Ephesus. Sed maior minorem ingitur et pene medietatem mundi occupat. Huic
// Dicit ergo Iohannes in quo ostenditur quis est qui librum hunc scripsit et misit. Nam Iohannes hic, cum superius audisset hec esse revelatum, non tamen dixit quod ab ipso scriberetur
et mitteretur, postea cum per alium scribi et mitti ... ostendit quibus scribit et misit quia septem ecclesiis que sunt in Asia ~~bon...~~

Primo ponitur persone salutantis ex nomine specificacio Iohannes
2o personarum salutatarum sub ecclesiarum expressione VII ecclesiis
3o bonorum ipsis salutatis devota optacio Gracia vobis et pax
4to eorum a quibus ipsis optatur bonorum notificacio ... Ab eo qui est

[Marginalia, left: Deum; Demost ... ; devota affeccione et ...; est ... ; Prima ... ; Dicit]
[Marginalia, right: Primum ... salutacio; Glo ponit ... salutacio benivolos auditores]

[illegible] ecclesiarum in orbe constitutarum

tante regioni deus omnipotens per sua ministeria preposuit predicatorem beatum Iohannem / et ideo ille spiritualiter ecclesiis Asye sua dirigit prophetica verba. quod loquitur septem ecclesiis Asye omnem utique ecclesiam que tamen una sit / septenario numero comprehendit / quo sepe solet universitas designari. unde dicit Gregorius omelia 27. Omnia septem diebus omne tempus comprehenditur. Recte septenario numero universitas designatur. Hinc unde et psalmista: Septies in die laudem dixi tibi. Vel propter innumera dona que percepit a spiritu sancto qui cum sit unus spiritus replens orbem terrarum et universam ecclesiam dicitur etiam septiformis a propheta super dominum requievisse. Ysaie xi. propter septem et multiplicia sua dona que fidelibus prestat. Una est itaque ecclesia sicut unus est spiritus. unde et katholica grece dicitur id est universalis / Hunc septiformi spiritus munere est repleta. Unde Zacharias [illegible] candelabrum totum aureum habens super se septem infusoria et vii lucernas. Ecclesia est septiformem ecclesiam Christo iungit. Ysaias iiii. quod commemorat dicens Apprehendent septem mulieres virum unum in die illa dicentes panem nostrum comedemus etc. Vir iste unus Christus est quem septiformis ecclesia complectitur dicens panem nostrum comedemus. Corpus scilicet tuum nobis a deo datum manducabimus / vestibus virtutum ornabimur. tantum invocetur nomen tuum super nos / aufer obprobrium nostrum / ut sit vir noster ne imperando dicat nobis mulieri quod non habeamus virum. Unde et Salomon dicit quod sapientia excidit columpnas septem. Columpnas septem excidit et domum fecit / quia ab amore presentis seculi dura corda gentilium septiformi spiritu implendo separavit / atque ad fortitudinem celestis edificii erexit / Recte etiam hoc numero septenario qui constat ex tribus et quatuor / ecclesia katholica comprehenditur / quia in quatuor mundi partes diffusa / incorrupta mente et fide / sancte trinitatis fidem observat. Unius enim misterium ecclesia unus homo in se continet / quia utique membrorum est unus ecclesie. Cum ex [illegible] constat [illegible] ex quatuor pollet virtutibus et deum diligit ex toto corde suo et ex tota anima sua et ex tota voluntate sua. Nam tribus spiritualiter et quatuor corporaliter viget / In dilectione enim dei tribus qualitatibus spiritualiter continetur ipse vero corporaliter ex materia calida et frigida humida et sicca componitur / Asya interpretatur elatio. Elatio autem et in bonam partem ponitur et in malam. Nec semper pro vicio ponitur. sed aliquando culmina virtutum designat. In bona ponitur ut ysaie [illegible]. Ponam te in superbiam seculorum. sustollam te super altitudines terre. Superbia vocatur ibi semper a suppositis bonorum / Altitudines terre sunt dicte honores dignitatis. Super has altitudines deus omnipotens posuit petrum paulum et ceteros qui primi fundatam ecclesie rexerunt. Nam sicut cum montem quisque conscendit eo paulisper subiacentia cuncta despicit quo ad altiora plus gressus tendit. Ita qui intentionem figere nititur in summis eo terrena amplius despicit quo amplius elevatur ad celestia / et quod prius in ymo positus super se credidit post ascendendo proficiens sub se esse cognoscit. In hac bona elatione consistit ecclesia quia terrena omnia calcans / mente celos inhabitat dicens cum apostolo phil. 2. Nostra autem conversatio in celis est. Vel si etiam elationem in utramque partem intelligere volumus. neque in hoc asyano intellectu recedimus quia multi a sua superbia deiecti sunt per gratiam christi atque humiliati ad quos ecclesia quia membra sunt ecclesie / pertinet hec revelacio / Impletum hoc cognoscitur in paulo qui prius fuit superbus ecclesie persecutor / deinceps factus est preciosissimus predicator. De superbis enim atque elatis cotidie christus per sua membra per intimam gratiam vocatos mitissimos reddit et humiles.

Ista etiam militans katholica sancta et immaculata sit ex omnibus mortalibus per omnes fideles bonis necnon malis congregata. Et non aliter. Contra quod est ex bonis et malis aggregatum est rugosum et maculatum. Sed ecclesia militans katholica non est rugosa et maculata [illegible] non est ex bonis et malis aggregata. [illegible] in glosa [illegible] non ex bonis qui bonum mixtum cum malo fit utique maculosum. quia modicum fermenti corrumpit totam massam. i cor v. Probo autem quia apostolus ephe v. christus dilexit ecclesiam et semetipsum pro ea tradidit ut eam sanctificaret mundans lavacro aque in verbo ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam neque rugam aut aliquid huiusmodi sed ut sit sancta et immaculata. [illegible] ad quod sit vera patet quia prima ecclesia quam dominus ihesus per se elegit fuit mixta cum bonis et malis quia iudas malus erat dicente domino Nonne ego vos xii elegi et unus ex vobis dyabolus est. dicebat de iuda simonis scariothis erat enim hic traditurus eum cum esset unus de xii Ioh. 6. Nunc autem multi sunt [illegible] Non etiam dei militantis intelligitur aggregatio corporum quos [illegible] ad ritum [illegible] vocatur tam in veteri quam in nova lege ad vincendum hic virtuose et gloriose ad perveniendum vitam sempiternam [illegible] Que conventio etiam dei in solitudine ut nos et iumenta nostra moriamur. Et deutronomii 23 Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis ecclesiam dei. Non ingredietur manzer [illegible] de scorto natus in ecclesiam dei usque in decimam generationem. [illegible] de veteri testamento etc.

Non etiam quedam est materialis que construitur ex lapidibus et lignis ad orandum psallendum et sacra ministrandum etc. De qua i cor xi primum quidem convenientibus vobis in ecclesia audio scismata esse etc. Et [illegible] numquid non domos habetis ad manducandum et bibendum aut ecclesiam dei contempnitis / Item psalmista: In ecclesiis benedicam te domine. Alia spiritualis et hec duplex. Una dicitur malignantium de qua dicitur in psalmo Odivi ecclesiam malignantium. Hec non est ecclesia dei sed congregatio errancium in fide vel [illegible] fide habentium ut paganorum iudeorum et hereticorum / hec est corpus dyaboli de lege quia et ipse caput corporis malorum [illegible] morum c. 6 [illegible] omnes [illegible] dicit Recte [illegible] omnium dyabolus caput est / Hec ecclesia ortum habuit a Cayn primo homicida. Sed [illegible] super [illegible] 23 Amen dico vobis veniet hec omnia super generationem istam. [illegible] quamvis dyabolus pater dicitur ioh. 8 Vos ex patre dyabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida fuit ab initio et in veritate non stetit. Homicida fuit quia hominem occidit spiritualiter et corporaliter / homicida cotidie huius et illius spiritualis que sua fraude iugulat dum [illegible] suasionibus eius consenciendo peccat / Huius etiam [illegible] aliud surget caput per influentiam et nature conformitatem [illegible] pessimus homo [illegible] christo contrarius [illegible] antichristus. Cuius membra multi processerunt et hodie sunt aliqui qui iam fuerunt tempore apostolorum teste beato Iohanne i Ioh 2 Sicut audistis antichristus venit, nunc autem antichristi multi sunt facti. Et caput eorum hic est antichristus de quo audistis quia venit et iam nunc in mundo est. qui plenitudine [illegible] fuit sed personaliter in fine temporis apparebit quando solvetur sathanas de carcere suo et seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre. De quo augustinus [illegible] de civitate dei [illegible] multa de periculis temporis illius pertractat et infra etiam dicetur loco suo / Alia est ecclesia spiritualis fidelium que est domus dei de qua dictum est ore prophetico domine dilexi decorem domus tue. Et hec duplex [illegible] quia quedam est predestinatorum et est multitudo omnium salvatorum et salvandorum de qua dicit augustinus super Iohannem Que peperit Abel Noe et Enoch et Abraham ipsa peperit et moysen et prophetas tempore posteriores ante adventum domini. et que istos ipsa et apostolos et martyres et omnes bonos christianos. Omnes enim peperit qui diversis temporibus apparuerunt nati / Sed societate unius populi continetur et cives civitatis eiusdem labores huius peregrinationis experti sunt et quidam corporis nunc experiuntur et usque in finem seculi experientur. [illegible] 32 [illegible] / Hec subdividitur in ecclesiam triumphantem que est in patria et militantem que currit in hac vita que est nostra / et in dormientem et expectantem que in purgatorio detinetur et in carcerali penali custodia / In ecclesia triumphante sunt qui in hoc mundo militante dominum vincit / adversus sathanam finaliter triumphant. Militans etiam hic laborat et ut miles stat cotidie pugnando quia militia est vita hominis super terram Iob 7. Dormientes vero sunt qui dormiunt quo ad meritum quia amodo proficere nequeunt. Sed in illo gradu manent quo finaliter sunt arrepti perdurabunt unde dicitur Eccle. xi Si ceciderit lignum ad austrum vel aquilonem in quocumque loco ceciderit ibi erit. [illegible] post obitum tuum opus [illegible] quia non est apud inferos [illegible] / Et ideo dicit apostolus ad ephes v. Estote imitatores dei sicut filii karissimi et ambulate in dilectione. Ex quo verbo apostoli patet quod fideles ambulant in via quia proficiunt et laborant, non quiescunt neque dormiunt quia [illegible]

[Margin notes: "[illegible]" (right, top); "ii dei" (left); "2 absciso [illegible]" (left); "quod [illegible]" (right)]

in eodem statu permanet Iob xiiij. In patria autem sancti iam quieverunt in beata requie. In purgatorio vero dormiunt sed non quieverunt quia ignis penas purgat eos. Et ecclesia triumphans adiuvat militantem et purgantem impetrando eis graciam et misericordiam, militans honorat et implorat triumphantem. Cum enim fideles tam vivi quam defuncti vinculo caritatis colligati sint membra unius corporis Christi mystici cuius caput est dominus noster Ihesus Christus. Nam unum corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius membra, de quo dicit Augustinus in quadam omelia: Ipse est caput ecclesie, nos eius membra, [illegible] mediator dei et hominum. Unde autem potencior est quam nos. Sicut ergo in corpore humano naturali per unum membrum supplet vicem alterius et indigenciam et unum fit alteri necessarium et respective mutuat se officiose, Ita fortiori gracia in corpore mystico per unum membrum supplet indigenciam alterius et unum fit alteri necessarium in receptione maxime per mutuam caritatem. Ex quibus confutatur error Waldensium in quem inciderunt multi Bohemorum contra beatos in patria non orare pro nobis nec eorum debere suffragia implorare, negant etiam purgatorium, ecclesiam partem tamen dormiencium.

Alia est ecclesia dei spiritualis et universalis solum militancium et hec duplex, quedam vera, alia reputativa. Reputativa dicitur generalis [illegible] quod dicitur ecclesia universalis reputative, unde universalis [illegible] et ecclesia [illegible], de qua [illegible] ad [illegible]. Sed ecclesia militans universalis vera est congregacio omnium [illegible] continens in se omnes fideles bonos et malos, que virginibus prudentibus et fatuis comparatur et sagene misse in mare etc. Et hec est multitudo omnium baptizatorum credulitate fidei [illegible] et communione in sacramentis, Cuius ecclesie confessio in simbolo continetur ibi: credo sanctam ecclesiam katholicam. Dicitur autem katholica id est universalis a katholos grece quod est quod sonat universale latine multis de causis. Primo quia extendit se ad omnem locum quia in omnem terram exivit sonus eorum [illegible] et ad Ro. i°: fides vestra annunciatur in universo mundo. Et [illegible] non audirentur [illegible] in omnem terram etc. Malach. i: in omni loco offertur nomini meo oblacio munda. Hoc est quod propter dominus ait [illegible] in mundo universo [illegible], de hoc Ysidorus de summo bono libro i° c. 16. Dicitur eciam katholica pro eo quod universaliter per omnem mundum diffusa. Nam hereticorum ecclesie in partibus mundi coartantur, sed hec in toto orbe diffusa expanditur, Paulo apostolo attestante: Gracias inquit ago deo meo pro omnibus vobis quia fides vestra annunciatur in universo mundo. hic [illegible]. Secundo quia eciam ad omne tempus se extendit quia a primo Abel usque ad finem seculi durabit. Nam omnes in fide Christi a primo salvati sunt secundum doctores. Tercio quia per omnes gentes se diffundit et colligitur, cum ex omni tribu lingua populo et nacione [illegible] repellitur nec masculus nec femina nec dives nec pauper [illegible] dixit Petrus Act. x: In veritate comperi quia non est acceptor personarum deus sed in omni gente qui timet deum et operatur iusticiam acceptus est illi. Quarto quia universalia precepta ei data. Nam synagoge data fuerunt particularia [illegible] in [illegible] gente quia solis hebreis ut circumcisio masculis tantum. Nam autem precepta ecclesie universalia sunt quia [illegible] omni genti omni [illegible]. Non est enim iudeus neque grecus neque servus neque liber non masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Gal. 3°. Quinto quia habet remedia omnibus sufficiencia ad salutem ut septem sacramenta [illegible] ablucio [illegible] penitet uxor ordinat ungit. Baptismus contra peccatum originale, penitencia contra actuale mortale, unctio contra actuale veniale, confirmacio contra impotenciam [illegible] agendorum, ordo contra ignoranciam [illegible] ordinata doctrina [illegible], matrimonium contra concupiscenciam noxiorum carnalium, [illegible] contra [illegible] et [illegible] vite eukaristia [illegible] membra ineffabilis dei [illegible] et [illegible] caritatis [illegible] est augmentativum. Sexto quia complectitur omnes status fidelium militancium in bello ecclesie [illegible]. [illegible] enim est status talium [illegible] fidei gentem roborate et multiplicate. [illegible] fit distinccio fidelium ab infidelibus in baptismo [illegible] fit distinccio [illegible] ab infimis per [illegible] ordinibus [illegible]. Et hec ecclesia katholica [illegible] est corpus mysticum organicum fide Christi [illegible] per quam [illegible] corpus [illegible] organicum [illegible] organa quia secundum apostolum sicut in uno corpore naturali multa membra habemus, omnia autem membra non eundem habent actum, ita multi sumus unum corpus in Christo singuli autem alter alterius membra. [illegible] membra [illegible] et toti corpori sic in ecclesia militante diversi in diversis statibus et officiis [illegible] et aliis in ecclesia [illegible]. Dicitur mysticum quia secundum apostolum sicut corpus unum est et multa membra habet, omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt, ita et omnes nos qui in Christo baptizati sumus unum corpus constituimus ecclesie [illegible]. Dicitur ultimo fide [illegible] quia sicut anima corpus sic fides [illegible] [illegible] scriptura iustus ex fide vivit. Ex quo fit quod omnes baptizati habentes fidem [illegible] sive informem sive formatam constituunt ecclesiam militantem, sicut scriptum est Ephe. 4: unum corpus unus spiritus, unus dominus una fides unum baptisma [illegible] ecclesia est unum corpus [illegible] unum spiritum unum deum unam fidem et unum baptisma. [illegible] nullus hereticus sit in ecclesia militante nec [illegible] ecclesie militantis sed sunt in ecclesia malignancium [illegible] quia heretici non sunt fide [illegible]. Hanc autem ecclesiam fundat [illegible] gracia gratificantis. Gracia quam optat beatus Iohannes [illegible] Gracia vobis et pax. Gracia [illegible] gracia est disposicio in [illegible] racionali a deo infusa que per modum forme [illegible] racionalis creature facit eam gratam deo sive in beatitudine sive ad beatitudinem. Quia quedam est gracia gratificans in esse beatum sicut in patria, Alia ad esse beatum sicut in via. Prima gracia in patria est [illegible] beatitudo formalis que beatitudo per modum forme est beatificacio et totaliter consummata [illegible] deificacio. Secunda gracia in via est beatitudo formalis [illegible] in via non consummata sed inchoata, de qua [illegible] Salvator [illegible] Beati pauperes spiritu etc. Et [illegible] gloria. Et hec gracia in quocumque viatore sive predestinato sive presito est mire dignitatis, nam licet libertas mentis [illegible] sive [illegible] sit magne dignitatis naturalis, gracia tamen in via longe excedit libertatem voluntatis et [illegible] voluntatem, quia libertas in homine malo non sufficit eum liberare a morte perpetua et inducere ad vitam eternam. Sed minima gracia gratificans dum in anima viatoris [illegible] inexistit facit eum [illegible] et [illegible] deo bonum et iustum et filium dei et membrum corporis mystici. Omnis enim sive presitus sive predestinatus existens in gracia est membrum vivum ecclesie militantis, et ex hoc ista gracia gratificans fundat ecclesiam [illegible] militantem. [illegible] et mali carentes ista gracia fide Christi [illegible] sunt eciam membra sed arida ecclesie militantis et [illegible] sunt in ecclesia militante. Sicut enim homo habens duas manus unam aridam non suscipientem influxum a capite, aliam vivam influxus capacem, dicitur habere duas manus, sic omnes [illegible] habentes fidem informem est membrum ecclesie militantis non suscipiens influxum vite a capite Christo. Hoc est quod beatus Augustinus contra Donatistas dicit: Si cuius manus est arida [illegible] quamvis est membrum [illegible] sit inefficax et mortuum, sic et fides [illegible] mortua est [illegible] virgen [illegible] quo [illegible] Christo tamquam capiti in ecclesia militante colligantur sunt fides spes et caritas. Et si caritas [illegible] et spes in aliquo membro deficiat fide remanente illud membrum [illegible] mortificatum adhuc tamen corpori ecclesie et capiti per [illegible] fidem utrumque est mystice colligatum. Si autem fides [illegible] deficiat ut in heretico mox vinculum illius membri ad corpus ecclesie et caput mysticum penitus tollitur et destruitur. Hanc ergo ecclesiam militantem sic ut [illegible] continentem bonos et malos necesse est ponere cum de ea scriptura [illegible] et evangelia expresse loquantur que virginibus prudentibus et fatuis comparatur Mt. 25. [illegible] dicit Gregorius in omelia: Sancta ecclesia decem virginibus similis esse denunciatur in qua quia mali cum bonis et electi cum reprobis sunt admixti, recte similis virginibus prudentibus et fatuis perhibetur. [illegible] comparatur [illegible] dicit beatus Augustinus de fide ad Petrum c. xiiij: Firmissime tene et nullatenus dubites [illegible] dei

esse ecclesiam et in ea usque ad finem seculi frumento paleas commixtas contineri. Et in fine vero seculi bonos a malis etiam cum corpore se-
parandos quando veniet Christus cuius ventilabrum in manu sua et mundabit aream suam et congregabit triticum in horreum suum, pa-
leas autem comburet igni inextinguibili. Ad idem est Chrysostomus super 10 capitulo Matthei: Collegerunt bonos in vasa sua etc. Dicit: Ecclesia media
est inter celum quod est locus tantum bonorum et infernum qui est locus tantum malorum. Ipsa vero ecclesia media est que includit bonos et
malos colligit, quod figuratum est in archa Noe ubi alia munda fuerunt cum immundis. In qua quidem ecclesia mixta katholica doctores
hoc dupliciter dicunt esse: quodam modo tantum non recipientes influxum a Christo capite, alio modo et multo omnium bonorum spiritualium
a Christo capite fluctum tamquam membra viva participes et capaces. Cuius participationem optabat propheta dicens: Particeps ego sum
omnium timentium te et custodientium mandata tua. Nequaquam ecclesia et si contineat in se malos non tamen propter hoc [illegible] quin possit
non debeat dici sancta, immo dicitur sancta sine macula et ruga ad Ephesios 5, propter quod Beda dicit super Cantica: Semper ecclesia sancta est fide
inda opere [illegible] lucens et fervens caritate. Et quicquid pravitatis aut immundicie eam attigit, numquam in se suscipit, numquam in se consentit,
sed corrigit aut punit aut exterminat. Nam ecclesie omnes nequicie [illegible] sunt, quas aut cupit remittere aut [illegible] conatu
expurgat, aut contra eas fremit et prohibet usque ad expulsionem. Sicut Beda. Unde sicut corpus naturale animale requirit de necessitate ad
sui essentiam materiam et formam, secundum quod partes materiales continue variantur manente eadem forma ut dicit philosophus primo de generatione, sic etiam
sancta militans cum sit corpus misticum fide Christi animatum de necessitate habet aliquid pro materia et aliquid pro forma. Unde ad propositum
quoniam partes parvus et malos ecclesie continue fluant et defluant [illegible] morte succedentes secundum quas etiam continue variatur,
necesse est preter illas partes malos dare unam formam que eadem in modo se manens facit in composito mistico se manere unum.
Sed hec forma mistica est fides Christi, eo quod unica est fides omnium fidelium preteritorum presentium et futurorum. Sic dicitur [illegible] sup-
positionem ad rem familiarem apparet in flumine [illegible] que se idem in modo hic manet quo ad formam, quamvis partes illius fluminis
quotidie varientur [illegible] morte succedentes. Ita hec forma mistica, scilicet una fides Christi, est sicut quedam mistici fluminis in quo fluunt
et defluunt persone [illegible] morte succedentes, sic partes malos et parvus ecclesie katholice se manente eadem etiam quo ad formam,
id est veram fidem Christi, que [illegible] se manet et manebit recta sana et immaculata quo ad se et in se. Ita quod ei nullum
[illegible] subest nec subesse potest aut ad errorem. Et si complures heretici quantum in eis est conentur eam depravare et maculare,
ipsa tamen in se semper sancta et immaculata manet, iuxta verbum Domini Matthei 16: Et porte inferi non prevalebunt adversus eam. Igitur
sic etiam militans se manet eadem quo ad formam, sic se manet sancta et immaculata, non habens in se aliquam maculam aut rugam.
Et licet partes malos multe habent maculas et rugas per diversa peccata mortalia inquinate, nihilominus ecclesia manet sancta. Quem-
admodum enim in composito naturali videlicet ut in homine culpa hominis imputatur non ratione corporis sed ratione forme ut anime, ita in illo
corpore mistico culpa macula sive ruga non ex parte partium malorum sed ex parte forme debet imputari. Alioquin si ecclesia
diceretur sancta ratione partium malorum, profecto nec ecclesia predestinatorum esset sancta, cum multi predestinati sint in peccatis mortalibus
pro tempore sordescentes, immo et aliqui exciderunt a fide ad tempus et alii ad fidem nondum venerunt. Sic quod nec etiam esset sancta,
quod est hereticum, quia contra unum articulum symboli apostolorum: Credo sanctam ecclesiam katholicam. Alia quod est [illegible] quod ecclesia [illegible] sancta
non propter sanctitatem personarum in ea contentarum sed propter sanctitatem sacramentorum que in ea ministrantur seu conferuntur, nec inquinari possunt per
maliciam ministrorum, sed semper placent Deo et prosunt suscipienti non ponenti obicem sive per bonos sive per malos ministros dispensentur.
Sic dicitur quia sic legitur in sacrorum canonum auctoritate: Non potest quibuscumque pollutus sit sacramenta divina polluere, que purgatoria
[illegible] contagionum existunt [illegible] sacerdos sit que sancta sunt coinquinari non potest [illegible]. Sumite ergo
ab omni sacerdote intrepide Christi misteria, quia omnia in fide Christi purgantur. Alias profecto sacramenta nove legis sicut et
sacramenta veteris legis non placerent Deo ex opere operato sed tamen ex opere operantis, et non esset maior dignitas et efficacia
quam sacramenta veteris legis, quod est error, cum ex se non prestarent gratiam quam figurant, sed ex ministro consentiente et eius bonitate.
Sic igitur etiam dicitur sancta, quia ratione fidei que est forma eius et ratione baptismatis et aliorum sacramentorum sanctos efficiat et regnat in vita [illegible]
Nono preterea omnes fideles in hac vita boni et mali constituunt ecclesiam katholicam regnum Dei, preterea zizania et scandala sunt in ecclesia,
ergo mali et scandalosi sunt ibidem. Tenet quia non est malum culpe neque scandalum in ecclesia nisi in subiecto homine malo vel scanda-
loso, sed antecedens Matthei 13: Mittet filius hominis angelos suos et colliget de regno suo omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem.
Ubi per regnum Dei prius ecclesia sumitur, dicente Gregorio omelia 32 [illegible], in illo quippe regno scandala non erunt ubi profecto
reprobi non admittuntur. Quomodo ergo colliguntur, quia hic regnum ecclesia dicitur [illegible]. Item videtur in ecclesia Dei opera [illegible] recte
bona non debite [illegible], sed mala [illegible] immo valet [illegible] interiora [illegible] non potest [illegible]
[illegible] in suo [illegible] malicias involutum [illegible] designatur interior [illegible] interiorum indicia
[illegible] Matthei 7: A fructibus eorum cognoscetis eos. Et Iohannis 5: Si mihi non vultis credere, operibus credite. Sed quo est de interiori [illegible]
et doctorum. Nam etiam comparatur civitati Matthei 5: Non potest civitas abscondi supra montem posita, id est ecclesia super Christum que non absconditur,
cuius fama per totum orbem divulgatur. In qua autem sunt boni et mali, nihilominus est unum unitas sub uno rege Christo, sub una lege
fidei, tota omnium baptisatorum [illegible] aliorum fidei sic adunatur. Comparatur etiam agro ubi zizania mixta sunt
cum tritico Matthei 13: Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo; cum autem dormirent homines venit inimicus
et superseminavit zizania in medio tritici. Super quo dicit Augustinus de fide ad Petrum: Firmissime tene et nullatenus dubites aream esse katholicam
ecclesiam et in ea usque ad finem seculi frumento mixtas paleas contineri, hic est bonis malos sacramentorum communione misceri, et in omni
professione sive clericorum sive laycorum sive monachorum bonos et malos esse, nec pro malis bonos esse deserendos sed pro bonis malos
inquantum exigit fidei et caritatis vinculum tolerandos. Comparatur etiam sagene Matthei 13 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible]
Decimo preterea male sentit genus Bohemica [illegible] de predestinatis constitutam [illegible] et [illegible]
[illegible] negat sic descriptam ecclesiam militantem [illegible] et [illegible] non admittentes prescitos nec predestinatos malos esse partes
ecclesie et [illegible]. Quartum sunt prelati ecclesiarum doctores et predicatores malorum tenentur esse fideles exterminatores
[illegible] in ecclesia non [illegible] bono ecclesie ut boni [illegible] et [illegible] se in virtute, malum quod fideliter
est extirpandum, quia [illegible] requiritur pugna inter bonos et malos Iob [illegible], et ad hoc constituitur prelatus doctor et predicator ut per [illegible]
queque hominum reformentur morum honestas quibus potestas data est ut malis [illegible] corrigendo extirpando et [illegible]
opposito [illegible] Ieremie 1: Ad omnia que mittam te ibis et universa quecumque mandavero loqueris. Ne timeas a facie
eorum quia ego tecum sum ut eruam te, dicit Dominus. Et sequitur parum: Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te super gentes et
regna ut evellas et destruas disperdas et dissipes, edifices et plantes. [illegible] ut vita [illegible] emendetur bonis legibus decoretur et [illegible]

Con° 2ª xl. propter defectus multos eciam occultos et maxime propter peccata publica scandalosa ecclesia Christi potest dici rugosa et maculosa / quamvis pro sui reverencia cuius est sponsa attenta forma ecclesiae [illegible] vocari valeat immo debeat sine ruga sancta et immaculata. [illegible] quia multa membra ecclesiae sunt rugosa et maculosa a quibus ecclesia potest maculosa denominari unde dicit Augustinus 2° libro retractationum c. 18 ubicumque commemoravi ecclesiam non habentem maculam neque rugam non sic accipiendum est quasi iam sit sed que preparatur ut sit quando apparebit eciam gloriosa / nunc enim propter quasdam ignorancias et infirmitates membrorum suorum habet unde quotidie dicat dimitte nobis debita nostra. Et libro de incepcione et [illegible] dicit in futuro non habentem maculam aut rugam. Nam qui non eam talem esse dicunt et tamen in illa sunt / quando et ipsi fatentur se habere peccata si vere dicunt quod facto quia utique non sunt a peccatis sine eciam maculam. Si ad fluxum dicunt quod duplici corde loquuntur / [illegible] in eis eciam rugam. Si autem dicunt se habere ista non tamen ergo se non esse membra eius nec se ad corpus eius pertinere fatentur ut eciam sua confessione dampnentur. Hec longe lacius loquitur quod beatus Augustinus quem beatus Augustinus revocat quod dixit ecclesiam sine macula et ruga quia [illegible] dici non debeat. Ego ad pono quod et utrumque dici possit et [illegible] ad [illegible] / Ad istum sensum videtur loqui apostolus ad ephesios v. de Christo dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans lavacro aque in verbo ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam neque rugam nec aliquid huiusmodi sed ut sit sancta et immaculata in quo notatur futurum. [illegible] patet quod dictum [illegible] / fides [illegible] quod recta sana integra [illegible] permanet et immunis et ei non subest [illegible] eciam cuius ipsa fides est forma / [illegible] permanet ab omni errore et superstitione ut non sit ibi ruga peccati mortalis neque macula peccati venialis / Macula eciam potest dici peccati mortalis et ruga duplicitas / [illegible] sponsus [illegible] speciosa forma pre filiis hominum psalmo.

Alia [illegible] non est [illegible] / [illegible] sancta est [illegible] mali [illegible] forma [illegible] quod [illegible] comedere [illegible] quod mala sunt fidelis [illegible] membrorum [illegible] ecclesiae [illegible] eciam est rugosa et maculosa [illegible] oportet [illegible] magis est impugnandum quod comedendum [illegible] / [illegible] et [illegible] macula [illegible] non solum non corrigi sed defendi immo comendari et maculosis adulari [illegible] dolet / [illegible] Nam in spe pendere non est nisi passio [illegible] frustra non spes sed pena vocatur / Et videtur [illegible] dolens a planta pedis usque ad verticem non est in ea sanitas vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata et curata medicamine neque fota oleo [illegible] babilon [illegible] flevimus [illegible] / [illegible] babilon [illegible] speculacio [illegible] speculacionis [illegible] et alius [illegible] / Dicitur [illegible] macula [illegible] magis [illegible] militantis [illegible] per quod [illegible] ecclesiae [illegible] quod [illegible] fidem [illegible] / [illegible] propter [illegible] ad [illegible] et ad [illegible] ad [illegible] non est idem esse filium et esse membrum / [illegible] membrum [illegible] colligatur ad caput a quo recipit vitam [illegible] motum filius [illegible] imitacionem [illegible] importat [illegible] quod per [illegible] et [illegible] quod per fidem Christo capiti coniungitur eius est membrum quia Christus caput / ille per fidem [illegible] membrum Christi / [illegible] potest imitari et filius eius erit / [illegible] non [illegible] est filius [illegible] ergo non membrum ecclesiae [illegible] membrum ecclesiae [illegible] ergo non filius [illegible]

Gracia vobis et pax ab eo qui est et qui erat et qui venturus est / Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt Et a Ihesu Christo qui est testis fidelis / primogenitus mortuorum et princeps regum terre.

Beatus Iohannes apostolus et evangelista [illegible] eciam militantem bonis spiritualibus [illegible] talem [illegible] gratia. Bonis salutaribus spoliatam [illegible] bellis assiduis tribulatam [illegible] ut non apparet pax et prudens in spiritu [illegible] adveniente quo [illegible] bona spiritualia [illegible] bona salutaria [illegible] et bella [illegible] auferentur / [illegible] salutando tamquam amicus verax optat dicens Gracia vobis et pax / [illegible] optat vobis [illegible] graciam et pacem a se / immo verius a [illegible] a quo omne datum optimum fidelibus prestatur et gratia [illegible] Graciam et gloriam dabit dominus / [illegible] per quod bonum [illegible] omne inchoatur a nobis / quia [illegible] dicere dominus Ihesus nisi in spiritu sancto [illegible] verbo [illegible] quod princeps regum terre [illegible] appellatur et pax ipse enim est pax nostra qui fecit utraque unum [illegible] Iohannes Gracia vobis et pax statim subiungit a quibus / [illegible] Ab eo qui est [illegible] a patre qui a nullo est quo ad primum [illegible] est [illegible] vite tota [illegible] et perfecta possessio [illegible] nobis qui intelligimus [illegible] motu et tempore / simplicitas eius non apprehenditur nisi per [illegible] ad tempus nam assistit omni tempori [illegible] quod nobis hic exprimitur [illegible] tempus presens preteritum et futurum / [illegible] Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt [illegible] Haymone in [illegible] septem spiritibus [illegible] ab uno sancto spiritu qui est septem [illegible] septiformis in munere [illegible] throno dei procedit / [illegible] a septem spiritibus [illegible] angelis [illegible] qui [illegible] ad [illegible] in conspectu throni eius [illegible] et [illegible] videtur [illegible] 18 [illegible] Et a Ihesu Christo qui est testis fidelis [illegible] primogenitus mortuorum [illegible] resurgentes a mortuis ad vitam [illegible] Lazarus et [illegible] a morte resuscitati [illegible] ad vitam mortalem que magis [illegible] morti quam vite [illegible] ad vitam immortalem ad quam [illegible] resurrexit primus [illegible] est [illegible] Et princeps regum terre propter quod [illegible] data est [illegible] potestas in celo et in terra [illegible] beatus Iohannes salutat quia [illegible] in [illegible] militante in mari [illegible] fluctuantes ne submergatur [illegible] Ambrosius [illegible] Salomonis [illegible] in mari [illegible] ventorum [illegible] fluctibus et procellis [illegible] naufragium [illegible] Ambrosius [illegible] in [illegible]

xpus erigitur in puppi, ubi residet gubernator, per quam facilitas fluat spiritus sanctus hoc per angusta huius mundi freta. Duodecim in una parte
remiges id est xii apostoli ducunt, et filius [illegible] prophetarum in alia parte [illegible] ex parte [illegible] sic ecclesia gubernatur. Beatus Iohannes amicus non
fallax salutat ipsam dicens: Gratia vobis et pax. Et dicit Origenes super primam epistolam ad Romanos quod prestancior et ceteris dignior [illegible]
benedictione quam priores in lege dare consueverunt est hec salutatio apostolica qua dicitur: Gratia vobis et pax. Ubi glossa interlinearis: Gratia id est peccatorum
remissio, et pax id est requies ab omni vicio. Vel gratia id est [illegible] mundi, et pax id est utique invicem diligendi. Quid igitur melius beatus Iohannes ecclesie
potuit optare quam gratiam et pacem, sine quibus nullum opus nostrum aliquid valet nec est meritorium vite eterne. De gratia patet, quia ad hoc quod homo
faciat opera meritoria vite eterne, cum sit deo totaliter obnoxius et debitor suus, totaliter indiget dono gratie per quam deus ei condescendat, prius
acceptans ymaginem suam et voluntatem quam operacionem [illegible] manantem, quia cum causa nobilior sit effectu, nec potest se facere meliorem nec opus
deo placens facere nisi prius placeat ipse, ut deus prius ipsum respiciat quam ad munera. Et ideo omnis radix merendi fundatur in gratia. Unde
est facere hominem deo dignum, propter quod nec potest eam mereri merito condigni sed solum merito congrui. De pace vero [illegible] beatus Augustinus sermone sexto
ad fratres in heremo [illegible] postquam pacem multipliciter et nobiliter commendat per multiplices eius effectus, ad propositum ita subdit: O pax, nam
sine te reges non regnant, sine te regna non valent, sed nunquam sine te ieiunia, orationes, elemosine, certa quam bona opera nobis prodesse possunt,
[illegible] Augustinus. Unde eciam Seneca libro de vita beata c. 8 inter summa bona enumerat concordiam et pacem. Et puto quod non possit
aliquid maius esse in ecclesia dei quam pax, nec quicquam equale bonum, ut ex pluribus auctoritatibus sanctorum possem probari, quod non allego causa brevitatis.
Pro [illegible] eiusdem clariori quod solet distingui triplex gratia. Quedam predestinacionis, qua deus ab eterno elegit, care diligit et finaliter ordinat
ad perpetuam beatitudinem illos. Gratiam non potest homo consequi ex meritis precedentibus, sed est in pura dei voluntate ante omnem creaturam eciam [illegible]
de qua dominus Moysi dixit Exodi 33: Miserebor cui voluero et clemens ero in quem mihi placuerit. Sic dicitur de Iacob et Esau ad Romanos 9: Cum enim
nati non fuissent aut egissent aliquid boni vel mali, ut secundum electionem propositum dei maneret, non ex operibus sed ex vocatione dictum est eis
quia maior serviet minori, sicut enim scriptum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid igitur dicemus? Numquid iniquitas est apud deum? Absit.
Moysi enim dicit: Miserebor cui misereor, et misericordiam prestabo cui miserebor [illegible] ibi. Hec gratia fundat ecclesiam predestinatorum que est universitas
eorum qui fuerunt ab inicio mundi et qui nunc sunt et erunt usque ad finem mundi. Isto et non alio [illegible] caput ecclesiam Wiclephiste quidam et alii
Hussiste, sicut patet in dictis eorum, non autem katholici. Nunquam enim scimus [illegible] congregatam [illegible] qui sunt predestinati. Alia est gratia
gratum faciens, et est ut dictum est in lectione precedenti dispositio in creatura rationali per modum forme faciens eam deo gratam sive in beatitudine sive ad beatitudinem.
[illegible] est [illegible] ad verum novum habitum [illegible] in re que habetur. Sic quedam est gratia gratificans per modum forme in esse beati,
et ista est in via prima gratia et ipsamet beatitudo formalis et tota consummata deificatio creature rationalis. Alia gratia est beatitudo sed
vie non consummata sed inchoata, de qua dicit Salvator: Vos beati pauperes etc. Et ista est omnis dispositio viatoris secundum quam redditur gratus
et acceptus deo ad beatitudinem recipiendam si postea non demereatur. Hec gratia facit homines filios dei Iohannis primo [illegible] deos psalmus: Ego
dixi dii estis et filii excelsi omnes. Hec gratia fundat ecclesiam militantem in perfecto suo statu. Nam licet mali sint de ecclesia
militante, non tamen secundum perfectum sui sed secundum eius defectum, que hic in via patitur ecclesia ut ducat ad perfectum. Hanc igitur gratiam optabat
beatus Iohannes ecclesie militanti dicens: Gratia vobis. Tercia est gratia gratis data, que non facit hominem ex se carum et gratum deo, sed conceditur
tam bonis quam malis [illegible] propter utilitatem [illegible] aliorum, de quibus loquitur apostolus 1 Cor 12: Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie, alii
sermo scientie etc. Ista gratia est sol quem facit deus oriri super bonos et malos [illegible]. Hec gratia apparenter fundat [illegible] ecclesiam romanam
quo ad officia et dignitates cum plenitudine potestatis, in qua plenissima potestas distribuendi, diffiniendi, solvendi, ligandi [illegible]
Sed gratia licet alte sit dignitatis, non tamen facit creaturam rationalem [illegible] gratam deo et caram deo, ne ingratitudo aut [illegible] videatur
[illegible] tanto precedere de [illegible] est enim [illegible] in summa potestate constitutum ab illa potestate immediate cadere in infimum,
quod gratia gratificans non permittit, sed erigit finaliter in beatitudinem [illegible]. Correlarie sequitur primo quod predestinacionis gratia est dei voluntas increata,
que nihil supponit in predestinato, sed est volitio dei eterna que disponit [illegible] gratiam finaliter [illegible] hic in via et beatitudinem
[illegible] in patria. Secundo sequitur quod nemo potest in hac vita cadere ab hac gratia, patet quia ista gratia est volitio dei eterna, sed illa mutari non potest
cum sit deus. Tercio sequitur quod ista gratia ex se non accedente alia formali non facit bonum in esse morali nec theologicali, patet quia
ex illa sola nemo est iustus vel virtuosus nec moraliter nec theologicaliter, quia nihil ponit in habente eam ut dicit [illegible]. Stat
aliquem esse predestinatum et tamen iniustum [illegible] malum et deo ingratum. Quarto sequitur quod ista gratia denominat filium dei licet [illegible]
nisi ei, patet quia [illegible] filius dei dicitur qui verus est heres vite eterne. Sic autem est predestinatus licet sit peccator et licet non sit in caritate.
Quinto sequitur quod stat predestinatum vocatum dei filium non esse corporis Christi membrum vivum, patet quia non potest quis corporis Christi mistici membrum
esse vivum nisi habeat in se vitam spiritualem formalem; stat autem predestinatum nihil formale habere tale. Sexto sequitur quod gratia gratificans [illegible]
inexistens constituit [illegible] membrum Christi vivum, patet quia talis est vita spiritualis disponens hominem ad debite exequendum omnia opera
sua per consecucionem vite beatifice sempiterne, quam beatus Iohannes hic optat ecclesie dicens: Gratia vobis. Sacra namque eruditione divine gratie
edocemur quod tota plenitudo salutis humane consistit in recessu a peccato, profectu in bono et statu in optimo, et ad hoc totum humane
vite debet adhibere studium, dicente apostolo ad Titum 2: Apparuit gratia dei salvatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos ut abnegantes
omnem impietatem et secularia desideria sobrie pie et iuste vivamus in hoc seculo expectantes beatam spem et adventum glorie magni dei.
Recessum autem horum potest fieri [illegible] auxilio divine gratie. Nam per peccatum nos meremur offensam dei, deformamur [illegible] reatum dampnacionis eterne.
Baruch 3: Quid est Israhel quod in terra inimicorum es, inveterasti, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cum descendentibus in infernum,
quia dereliquisti fontem sapientie. Ab hiis autem non potest homo resurgere ut reparetur ad ea que per peccatum perdidit nisi per divinam gratiam,
per quam mitigatur dei offensa, condonatur pena et reformatur natura. [illegible]
Ut autem ait Augustinus in libro de natura et gratia: Sicut oculus corporis [illegible] cernere non potest nisi candore lucis adiutus, sic homo plene
iustificatus non potest consurgere in operacionem eliciendam aut impetrandam, nec in ea perseverare, nisi luce divine gratie perfundatur. Deus enim
operatur in nobis velle et perficere, Phil 2. Et quia finis nostre salutis consistit in adepcione vite eterne, quam [illegible] capaces [illegible]
[illegible] actus [illegible] nos ad illum finem [illegible] esse illius proporcionatos, quod non nisi per gratiam potest esse, per quam efficimur meritorii vite
eterne in virtute spiritus sancti qui datur nobis in et cum ipsa gratia, tamquam datum optimum et donum perfectum descendens a patre luminum, Iacobi primo,
et illuc nos reducens, sed [illegible] psalmista: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Sed per gratiam suam [illegible] dicit apostolus ad Romanos 6:
Gratia dei vita eterna. Sic igitur gratia in nobis operatur ista per eam anima sanatur; sanata vult bonum, illud efficaciter operatur, in illo
perseverat et salutem consequitur eternam. Optat igitur beatus Iohannes ecclesie gratiam incipientem que conversionem eius faciat gloriosam, gratiam
proficientem que vitam eius faciat fructuosam, et gratiam perficientem que consummacionem eius faciat gloriosam. Unde Bernardus in sermone de assumpcione
triplicem distinguit: accepimus gratiam, unam qua convertimur, secundam qua in temptacionibus probamur et in bono proficimus, terciam qua probati
remuneramur. Prima nos incitat per dei beneplacitum, secunda proficit per meritum, tercia consummat per premium. Ipsa enim gratia data

pax

incipit augeri in via ut anima mereatur perfici in patria a deo qui dat graciam et gloriam qua secundum eum et post eum utrumque est. Ipse inclitis etiam dat et pacem secundum quod quotidie petit ecclesia de da pacem domine in diebus nostris. De qua quidem pace istam pono conclusionem et secundum dominum in illo xpc multipliciter commendavit pacem suis cultoribus cuius tamen pax non potest gustari nisi cognitoribus pacis habitibus. Multipliciter pacem vocat quod que requiritur ad salutis assecucionem quam christus venit reparare. Deducitur sic conclusio hoc quod cum christus qui se ipso et qui nobis sibi quos adoptavit constituit unam inviolabilem unitatem ita quod se ipsum constituit in caput et nos in membra. Eo ipso nos univit ordinate quietavit univit quidem ut omnes uno spiritu agemur. Ordinat ut omnes nos mutuis cooperacionibus releventur. Pacificat ut nos omnes invicem diligamus. Quietavit ut omnes ad pacem finalem imperturbata intencione curramus. Unde de hoc Augustinus dicit hoc quod omnes per christum reconciliati idem corpus sortiti sumus. Ideo in eodem corpore non quidem corporaliter nos miscemus sed sunt omnium animi sociati sunt mentes reconciliate sunt omnes unum in caritatis dilectione in qua solidati sic convenimus ut comprehendamus. Et glossa super xiiii capitulo prime ad Corinthios dicit pace et concordia unitum sic christi corpus adunatur regitur et stabilitur sic quod quicumque noluit in pacem convenire careat in christi corpore societate. Hoc quo ergo ut dicit idem dicimus uniformes facti sumus diimus hec sunt vincula unius sed non conveniunt et non dicit duo conclusionem quod in ecclesia duplicitas est multiplicacionis virtutum et operacionum. In qua duplicitate ille se ab unitate dividit qui aut aliter sentit de fide aut alio spiritu agitur quam christi in conversacione aut qui alios ut se ipsum non diligit aut qui graciam quam accepit in alterius profectum non impendit aut qui usum bonorum aut adversa malorum in assecucionem beatitudinis non dirigit. Ex hiis conclusio probatur secundo principaliter hoc quod pax a christo data non est mundialis non corporalis non temporalis sed est alterius condicionis. Non mundialis quia mundus in maligno positus non potest accipere spiritum sanctum quo aguntur filii pacis. Non est corporalis prudencia enim carnis est inimica deo et qui in carne sunt deo placere non possunt. Nec est temporalis quia illa est caduca flexibilis et inconstans quod et si videtur non tamen intelligitur et si est plena periculis secundum Augustinum. Prima autem pax christi est cordis et incipit a peccatorum remissione quam apostolus vocat pacem dicens gracia vobis et pax. Unde glossa hec gracia est peccatorum remissio que est pax ad deum. Pax autem cum deo quam christus efficit qua nos lavit a peccatis nostris in sanguine suo ut dicitur multa includit scilicet pacem cum angelis et cum omnibus creaturis que pro deo pugnabunt contra insensatos Sap v. Et hec pax multiplicatur cum qui remissione culparum quibus deveniunt ad voluntatis et conscientie compassionem que pax dicitur secundum illud psalmi fiat pax in virtute tua. Non statim namque habita peccatorum remissione quis devenit ad concordiam voluntatis et conscientie. Opus est enim post remissionem peccatorum magna dei virtute ut contra voluntatem contineat ne contra libertatem fiat in preceps. Et sic in psalmo et habitant in tribus tuis turres scilicet cum conscientie secundum Albertum sunt illarum virium rationalis concupiscibilis et irascibilis munitiones in quibus dicit est virtutum habitatio sic pax consistit imperant et voluntas obediens. Alias contra movet bellum et venit ...

... nec assit invicem dissideat mediante eius sed voluntas et inconcordia. Sit ergo non sit curans quia quidem voluntas amat sit et voluntas sua iniquitate quam ratio libera approbat sit inconcordia sua sorde et nullum in ea peccatum maneat quod non dignus peccato fructibus deleatur alioquin contra in qua peccatum latet et voluntas odit et ratio concernit bonum prudentialiter deo patet nec ratio decepta nec voluntas perversa nec inconveniens sunt inquinata ...

... pax in se ipso ad quam etiam requiritur tendencia ad sedacionem illius belli quod est inter carnem et spiritum que etiam pax christi dicitur ...

... Ibi fides et pax in credendo ibi spes et conformitas in sperando ibi caritas et iocunditas in amando ...

... in omnibus sequens dei voluntatem se conformes qui secundum generalem iusticiam formant suos mores et qui virtutum plenitudinem habent.

sunt efficaces pacis christi preceptores quoniam si fuerint ibi pravi mores et sectas per quos pax et omne bonum sunt defectu [illegible] satis late declarat.
Ex quibus scilicet concluditur quod licet filii pacis christi nomine pax tempore debeat, multa tamen occurrunt impedimenta quod ea frui non possunt. Sed circa eis nemo deficiet.
[illegible] quod ad ea que data sunt ordine debito scilicet. Quod eciam possumus aliter intelligere quod illa qui pacem habent cum deo cum proximis in seipsis cum angelis cum aliis
[illegible] qui in se omnem repugnanciam comprimunt et omnia concepta pacifice susceperunt non debent frui tempore tranquillitate, propterea cum tales tranquillitatem habent in affectu [illegible] intelligunt eam esse in promissione dei, numquam eam reiciunt quod est occasio multorum bonorum, numquam eam violant quod est
occasio multorum malorum. Ex quibus patet quod licet pax est de bonis inducibilis actu cum eis adest, elaborant eam inquirunt volunter, nam sicut non
apponunt cor cum eis affluunt divicie sic tempore pacis ocio non torpescunt, fluxum rerum non solum [illegible] et sicut gaudia comprime[illegible] tribulacionis. Actum dicit Pa-
pe cor[illegible] quod habent impedimenta multa ne hic pacem perfruantur. Et sic tria secundum Augustinum super libro de civitate dei c. xix primum est superbia regum et principum, secundum est
libertas peccandi [illegible] tercium est concupiscencia delectacionis in bonis temporalibus. Et hec impedimenta tamen si remota fuerint habita pace christi, tempus cum tranquil-
litas aderit de condigno precio quod talibus promisit eam deus et Johannes eam ecclesie optat dicens Gratia vobis et pax. Non tamen [illegible] et [illegible]
[illegible] pacis
quod si pax sic commendata, quis letales hostes dicit habere iniusticiam turbidam ac iniuriosam, avariciam cupidam et maliciosam, invidiam livida[m]
et rancorosam, iracundiam fervidam et furiosam, superbiam tumidam et ambiciosam. De primo dicit Augustinus super psalmo lxxxiv in persona illius psalmi
[illegible] et vitas [illegible] iusticia et pax osculate sunt, due inquit amice sunt pax et iusticia. Tu forte unam vis et alteram non facis. Nemo est inquit
qui non velit pacem sed non omnis volunt operari iusticiam. Interroga omnes [illegible] vis pacem uno ore respondet totum genus humanum opto cupio volo amo.
Ama inquit et iusticiam quod due amice sunt iusticia et pax. Et subdit post pauca dicat inquit tibi pax Quid me queris? Amica sum iusticie, quemcumque
inveneris inimicum amice mee non ad illum accedo. Vis ergo venire ad pacem fac iusticiam. Ecce quibus verbis beatus Augustinus probat sicut aequum pax est amica
iusticie ergo iniusticia est hostis pacis. De aliis quatuor hostibus pacis loquitur laureatus franciscus petrarcha libro primo de remediis utriusque fortune c. 6 ubi
gaudio inducto gaudium et [illegible] pacem sic videtur quod tam dum speras quod mox assequeris in tua situm manu est. Raro inquit
sunt qui pacem non inveniant si bona fide velle ceperint. Sed [illegible] quibus dulce nomen pacis pax amara est. Pacem inquit petentes pacis
fructui obstant. Et subdit ad propositum Quatuor inquit nobiscum habitant pacis hostes avaricia invidia ira superbia. Hos eiciunt in exilium
[illegible] et pax eterna erit [illegible] Ecce quinque pacis hostes de quibus singulariter et compendiose loquitur dico primo quod hostis pacis ecclesie est iniusticia
turbida et iniuriosa, hec figuratur in iudicum c. xvi. Sed [illegible] Dalida que ut legitur iudicum 16 Sampsonem fraudulenter vendidit pro pecunia
et scisma fovit inter israel et philisteos. Iniusticia enim nedum est mortis acquisitor sapiencie i. verum et ipsa est scismatum et discordiarum fomes
causa et occasio. Unde sicut Macrobius in libro de sompno Scipionis commentario primo de iusticia veniunt innocencia amicicia concordia pietas
et religio. Ita perfecto contrario de iniusticia prodeunt nocencia inimicicia discordia impietas et irreligio. Et quemadmodum iusticia firmat regna ecclesiastici
c. 21. Ita regnum a gente in gentem transfertur propter iniusticias. Et ut dicit beatus Augustinus de civitate dei c. x. Sublata iusticia quid sunt regna
nisi magna latrocinia? Unde enim in ecclesia tanta latrocinia corporalia et spiritualia et tot scismata insurrexerunt nisi propter absenciam per
claritate iusticie que ut [illegible] solebat lucere [illegible] Ubi nunc et in qua parte ecclesie iusticia refulget? Certe obnubilata est et
in [illegible] prostituta vicus prelatorum et virorum ecclesiasticorum ubi pro dolor sunt eius [illegible] iusta commutacio et iusta distribucio. Revera due meretrices
facte sunt litigantes de infante mortuo i. temporalibus bonis de quibus filiabus figuratur scribitur 3 Reg. 3. Nonne meretrix dicta est et iniusta
commutacio que pro mercede dat et quo pacto spiritualia pro temporalibus cum Giezi vendere [illegible] Reg. v. et cum Simone emere Act. 8. Nonne et meretrix
et iniusta est distribucio beneficiorum ecclesiasticorum qui in ea respicit non spiritualis sed carnalis, non abilis sed nobilis, non utilis sed amicus,
non dignus sed propinquus, non sciencia sed pecunia. Cum sic beneficia confert non est iusticie zelator sed turpissimus mercator et [illegible]
personarum acceptor ut pulchre declarat Egidius Romanus super [illegible] Et non est personarum acceptio apud deum. In distribuendo eciam iniusticiam
iudicaliter sepe inducitur in istorum qui dicior valencior qui in dando vigilancior de quo conquerebatur Marcus Tullius tercio miles et
consul Romanus libro 2 de officiis versus finem libri dicens Tunc est qui inopis et optimi viri cause non anteponat in opera danda
gratiam fortunati et potentis. quod de quibusdam videmus sic anteponunt. Sed quid dicam de iniusta commutacione et distribucione prelatorum et
virorum ecclesiasticorum qui a temporibus istis commutant cum deo? Videamus quid retribuunt deo pro omnibus que retribuit ipsis. Certe pompam pro
humilitate, iniuriam pro benignitate, indevocionem pro honore. Paucos heu videmus de prelatis et clericis devote orare, sollempniter celebrare
[illegible] dare, et opera bona [illegible] Quo magis videmus ipsos ociari, comessari, vanam gloriam [illegible] et plus querere ut
placeant hominibus utriusque sexus quam deo cui debent alios suis operibus emendare, spiritualiter eos instruant sicut [illegible] que
agitur a prelatis facile a subditis trahitur in exemplum [illegible] maxime devocionis vinculo [illegible] i. quod [illegible] compo[illegible]
orbis Regis ad impudiciciam. Iniusta est hec commutacio eorum qui commutaverunt veritatem dei in mendacium Ro. i. et coluerunt et servierunt
creature pocius quam creatori. Contra hos deus comminatur per prophetam dicens Gloriam eorum in ignominiam commutabo Osee 4. De iusticia autem distribucionis
prelatorum [illegible] dei [illegible] quid dicam [illegible] constat quod Archidiaconus beati Sixti pape Laurencius thesauros ecclesie dispersit et dedit pauperibus.
Nunc vero pro [illegible] christi et ecclesie thesauros distribuunt pocius mulieribus quam pauperibus carnalibus quam spiritualibus, histrionibus [illegible] quam pau-
peribus religiosis ita ut de quolibet talium posset dici [illegible] sapiencie c. 20. Nescit enim quod habens erat. Recto [illegible] distribuunt propter has
iniustas distribuciones et commutaciones [illegible] quas afferens scismata in ecclesia generantur et vera pax ecclesie sublata. Unde beatus Johannes
in apocalipsi 6 dicit Cum aperuisset sigillum secundum exivit equus rufus et qui sedebat super eum datum est ei ut sumeret pacem de terra et ut
invicem se interficiant. Super quo dicit Haymo de terra i. de terrenis hominibus sumunt dyabolus pacem facit quod eos discordes et zizaniorum
discordia seminat inter ipsos. Igitur ut sit pax in ecclesia dei sciendum est secundum concilium [illegible] ecclesia [illegible] constituta cuilibet unum [illegible]
[illegible] ad deum et ante [illegible] iniusticia tua omnis oditorum operatorum sed iniusticie et custodis iusticias et iudicia dei et stabis in forti
proposito adorator altissimi. Ecce quod possum appellari ab ecclesia dei prima inimica pacis ecclesie que est ut dixi iniusticia turbida et iniuriosa.
Dixi secundo hostis pacis ecclesie secundum laureatum poetam est avaricia [illegible] cupida et maliciosa que ut dicit [illegible] est [illegible] propter quod sepe
odia et disceptaciones in ecclesia dei consurgunt. Hec est illa avarissima et impiissima Jezabel que non contenta regno Israel vineam
pauperis Naboth Jesraelite concupivit et ut obtineret ipsum per falsos testes occidit 3 Reg. 21. Ita sepe in ecclesia dei Aman et
[illegible] beneficiati pauperibus clericis eorum beneficia auferunt, [illegible] ad instar illius divitis centum oves habentis qui pauperi unicam
abstulit oviculam. habetur ut legitur [illegible] 2 Reg. xii. Ut de hoc verificatur dictum Tullii in de paradoxis stoicorum dicentis [illegible] avarorum
animus adhuc inventus est cui quod habent esset satis. Sed quod ab hoc vicio avaricie nequeunt esse [illegible] cum scriptura dicat Jer. 6
A minore usque ad maiorem omnes avaricie student. Et ys. 16. Omnes in via sua declinaverunt unusquisque ad avariciam suam a summo
usque ad novissimum. Propter que mirum [illegible] tot in ecclesia insurrexerunt scismata contenciones et lites que in primitiva ecclesia usque ad tempora Constantini
non fuerunt. Hic optat beatus Bernardus in epistola ad Eugenium papam dicens inquit Quis michi det inquit antequam moriar ecclesiam dei sicut in diebus antiquis
quando apostoli laxabant recia sua in capturam non auri et argenti sed animarum. Unde deus comparans avarissimum prelatum medium temporis ad
alios eorum qui sunt avaricia eciam hoc respicit ipsum alloquitur per Jeremiam c. 22 dicens Pater tuus et bonus [illegible] tuus numquid non comedit et bibit
et fecit iudicium et iusticiam tunc cum bene erat ei. Iudicavit causam pauperis et egeni in bonum suum. Numquid non ideo quod cognovit me dicit dominus.
Tui vero oculi et cor ad avariciam ad sanguinem innocentem fundendum et ad cursum mali operis. Propterea hec dicit dominus non plangent
eum ve frater et ve soror, non concrepabunt ei ve domine et ve inclite. Sepultura asini sepelietur putrefactus et proiectus extra portas Ierusalem.

[illegible]

et ipse Jeremias 22 de eodem avaro plato dicit Dominus propter iniquitatem avaritie eius motus sum [illegible] et percussi eum et abscondi et indignatus sum
hec cum vivit [illegible] sua [illegible] congregat et ut pax in ecclesia reformetur, inter hortaciones capitulis ecclesie Christi caute absit avaricia
luce 12 [illegible] avaricia nec nominetur in vobis ad Ephesios 5. Sint mores vestri sine avaricia Hebreos 13. Eligens in pastores et rectores ecclesiarum
institucio que sunt sine avaricia pacis inimica [illegible] apostolus Jetro sacerdos madianitarum socer Moysi dixit Exodi 18 provide de
omni plebe viros de omni statu viros potentes [illegible] et timentes Deum in quibus sit veritas et qui oderint avariciam et
constitue ex eis tribunos et centuriones et decanos qui iudicent populum omni tempore [illegible] Cave ne eligas in prelatum et curatum
aliquem avarum quia avaro nichil est scelestius Ecclesiastici 10. Conturbat enim domum suam qui sectatur avariciam Proverbiorum 15. Sic quod ut dictum est
compellitur ab ecclesia 2a inimica seu hostis pacis que est avaricia cupida et maliciosa. Dixi 3o quod hostis pacis ecclesie est
invidia livida et insidiosa. Hec est illa fera pessima que devoravit Joseph. Cum ipsi fratres [illegible] quod a patre cunctis filiis
plus amaretur, invidebant ei, nec poterant ei quicquam pacifice loqui Genesis 37. Hec est illa pacis inimica que inter
primos fratres Abel et Cayn perpetravit fratricidium Genesis 4o et inter geminos germanos Jacob et Esau incitavit iram et litigium
Genesis 27. Inter quas Rachelem et Lyam sorores caritatem debilitavit [illegible] cum Rachel quod infecunda esset invidit sorori sue Genesis 30.
Hec est que inreconciliabile scisma inter dyabolum et totum genus humanum creavit quia seminavit dicente Deo ad serpentem inimicicias ponam
inter te et mulierem hec est genus humanum et ecclesiam et semen tuum et semen illius Genesis 3. Unde dicit Augustinus dyabolus conatur
a pristino ruine sue ecclesie unitatem rescindere dolet [illegible] et erubescit caritatem quam in celo nequivit habere homines constitutos [illegible]
[illegible] in terra tenere [illegible] est quod dyabolus [illegible] timeat quam concordiam caritatem et pacem ut [illegible] beatus Gregorius super Ezechielem
omelia 8. Et venerabilis Hugo super regulam beati Augustini [illegible] de nullo tantum contristatur [illegible] de invidia caritatis et pacis inimica
Caritas enim benigna est congaudens [illegible] corinthios 13. Invidia vero maligna est dolens de bono proximi quia invidia est egritudo
suscepta propter alterius res secundas ut dicit Tullius [illegible] libro questionum tusculanarum. Ordinate enim concordie hic ordo est primum quod
nulli noceat deinde [illegible] quod possit eciam prosit inquit beatus Augustinus 19 de civitate Dei c. 14. Invidus autem aliis non prodest et sibi ipsi nocet unde
Augustinus in [illegible] [illegible] prosequitur [illegible] peccatorem patitur in corde [illegible] invidiam [illegible] Salomon sapiencie [illegible]
Sic tinea vestimento et vermis ligno ita tristicia viri. Invidia nocet cordi [illegible] plures sibi ipsis sic nocet qui [illegible] dentes sunt
[illegible] temporalibus [illegible] invidet tamen pauperibus [illegible] a [illegible] eis aliqua bona donentur vel si decies homines bona loquuntur
[illegible] propriis perfectibus quam defectibus invidentes et qui invidi aliquid [illegible] aut [illegible] aliquid [illegible] sic vita bonorum
[illegible] est pessimorum ut dicit [illegible] in [illegible] vel [illegible] beati Jeronimi dicit epistola [illegible] de [illegible] sancte paule [illegible]
invidia feriunt quia summos fulgura montes et ut generaliter loquar prelatus invidet prelato si ille habeat dignius episcopatum [illegible]
[illegible] si videt alterius pinguius [illegible] graduatus graduato si ille melius [illegible] [illegible] officiali [illegible] religiosus
si quid illi donatur religiosus religioso si plus se [illegible] medicus medico si magis alter lucratur [illegible] si [illegible]
[illegible] Beda super Lucam [illegible] Luce 4. Nemo propheta acceptus est in patria sua propter medium [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] invidentes non attendunt quod Salomon dicit Proverbiorum 28 vir qui festinat ditari et aliis invidet ignorat quod egestas
superveniet ei. Et [illegible] caritas que non emulatur [illegible] non invidet Corinthios 13. Si enim unusquisque diligeret
proximum sicut seipsum omnis tollitur invidia et esset in ecclesia sua pax et concordia Romani enim [illegible] obedientes [illegible] et non fuit
inter eos invidia neque zelus [illegible] et amicicia [illegible] aliis gentibus ut habetur 1 Machabeorum 8. Ergo ut in ecclesia reformetur
pax et unio non simus invicem provocantes non invicem invidentes ad Galatas 5. Sed magis simus deponentes omnem maliciam
et omnem dolum et simulaciones et invidias 1 Petri 2. Sic quod vincatur hostis pacis qui est ut 3o dixi invidia livida et insidiosa.
Dixi 4o quod hostis pacis ecclesie est iracundia fervida et furiosa. Hec est illa Athalia mater Ochosie regis mulier furiosissima que in
ira sua interfecit omne semen regium et omnem stirpem regiam [illegible] 4 Regum 11 et 2 Paralipomenon 22. Et subditur ibidem c. 24 quod domum Dei de-
struxit pacem frangit scisma alit litem in ipsa [illegible] quod dicit [illegible] 28 [illegible] iracundus incendit litem. Et Salomon
Proverbiorum 26 vir iracundus provocat et suscitat rixas [illegible] beatus Gregorius in moralibus super illud Job 5 virum stultum interficit iracundia
probat quod [illegible] concordia rumpitur et gratia amittitur vite socialis. Necesse est ergo ut pacis et unitatis reformatores caveant iram
et si qui ex complexione persone vel alias sunt iracundi et furiosi studeant semper virtute mansuetudinis superare quia ut dicit Lactancius
libro 1o de [illegible] [illegible] non forcior putandus est qui leonem quam qui violentam in seipso inclusam feram superat iracundiam
et Valerius Maximus libro 4 c. 1 multo operosius est seipsum quam hostem superare. Superatur autem iracundia virtute mansuetudinis quia sicut
fortitudo moralis reprimit timores et moderat audacias sic mansuetudo reprimit iras et moderat irascibilitates
ut dicit Egidius libro 1o de regimine principum parte 2 c. 2. Hic dicit apostolus ad Ephesios 4. Obsecro vos ut digne ambuletis cum omni humilitate
et mansuetudine cum paciencia supportantes invicem [illegible] alteri furiose non loquatur neque rideat sed ut pacienter Job supplicat dicit
[illegible] [illegible] absque contencione Job 6. Omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines ad Titum 3o. Sapiens est optimum
alloquitur adhortatorie dicens [illegible] pacifice in mansuetudine Ecclesiastici 3. Quia responsio mollis frangit iram sermo durus suscitat
furorem Proverbiorum 15. Sic quod compellatur quartus pacis inimicus que est ut dixi iracundia fervida et furiosa. Dixi 5o et ultimo
quod hostis pacis ecclesie est superbia tumida et ambiciosa. Hec est Vasthi regina superbissima que viro suo Assuero renuit obedire
propter quod divorcium inter se et regem factum est ipsa quoque repudiata regnum illius traditum est meliori Hester 1. Superbia enim am-
biciosa pacis mortalis inimica primum scisma fecit in empireo celo propter quod factum est prelium magnum in celo Michael et angeli eius
preliabantur cum dracone et draco pugnabat et angeli eius et non prevaluerunt neque locus inventus est eorum amplius in celo Apocalipsis
12. Hunc superbum angelum qui equalitatem Dei appetivit imitantur omnes superbi et ambiciosi qui corpore illius sunt capite sic
[illegible] libro 29 moralium c. ultimo super illud Job 29 [illegible] dicit regi apostata. Et unusquisque regis superbi rector [illegible] ad cul-
pam apostasie labitur quociens [illegible] [illegible] delectatur honore superlative letatur sub quo enim sit non desiderat et quod [illegible]
[illegible] non sit equalis [illegible] unde inquit [illegible] in corde [illegible] [illegible] [illegible] imitatur illius qui
despectis [illegible] societatibus dixit Ascendam super altitudinem nubium et similis ero altissimo [illegible] imitantur ergo superbum dyabolum
qui [illegible] dignitates ecclesie [illegible] ambiunt ad [illegible] ut presint et ducantur [illegible] dicit [illegible] superbia
ascendisti in montem prelature et dignitatis [illegible] non obstantes [illegible] superbi forte sunt in ecclesia cum humilibus [illegible] qui si
promittentes [illegible] impetrarent ad modum Jasonis qui summum sacerdocium ambiebat et adito rege promittens ei pluma
argenti talenta illud symoniace obtinuit et impetrat [illegible] 2 Machabeorum 4o. Cum hunc superbum et ambiciosum imitantur non
cogitant quod nichil est in hac vita et maxime hoc tempore difficilius laboriosius periculosius episcopi presbiteri aut diaconi officio [illegible]

Invidia

Ira

Superbia

108

Sunt verba beati Augustini ad Valerianum epistola .. et habetur in canone xx q. .. ante omnia. Unde etiam laureatus poeta Franciscus Petrarcha libro 2º de remediis
utriusque fortune c. 18 ubi gaudio colloquens et dicenti Ad summum pontificatum veni. Ro. videt Ex tempestate in portum fugi solet /
tu e portu in tempestatem sponte fugis miserus nauta. Et subdit parum ne difficilis parum grandis unius anime cura est videbaris
nisi omnium curas in te unum atque omnium sarcinas tu tulisses / fortes humeri an fortis ambicio eos alios regens ubi male
se habitum sentit hic .. Et quintus ut subdit beatus Augustinus ubi supra nichil beatius sit quam bene et recte posse si eo modo militetur quo
noster imperator scilicet Christus iubet. Nec ullum omnipotenti deo tale sit sacrificium quale est zelus animarum ut dicit beatus Gregorius super Ezechielem
omelia xii. Clamat nemo contra curam animarum ambigere. Unde beatus Augustinus 19 de civitate dei c. 18 et habetur in c. .. 8 q. 1 Qui episcopatum / Locus
superior sine quo populus regi non potest etsi ita teneatur atque administretur ut decet tamen indecenter appetitur. De hiis ergo qui talem
locum superbe ambiunt / dolenter conqueritur beatus Bernardus .. poeta libro .. et c. .. allegatis ubi gaudio colloquenti et dicenti Summum
pontificatus arce teneo. Ro. videt Volebat populo qui hoc statu ad martirium peti / nunc ad delicias votantur traducit / Ideo inquit
certatim hic locus appetitur et ad hunc omnium fere mortalium vota suspirant quamvis inquit vel Romanum vel quemcumque pontificatum
alicui cupit obtinere / nisi quo potencior aut dicior sit / contra iusticie preceptum posse quid non posse credo quod sacrilegium
pudendum quod ut dictum est / magis sepe muneribus quam pactis et sponsionibus spes eminet sacerdocium pinguiorum. O vestigio
morum pessima Ad quod olim compulerunt et debent cogi sancti nunc inde nec retrahi non possunt / et tam preceps fuit ambicio
quod non parum pudor ac modestia videatur sed ardor et procacia paganorum / qua in hiis tantam fuisse didicimus ut de
Iulio Cesare sit lectum quod pontificatum maximum peciit et obtinuit .. Caveamus hoc vicium superbie et ambicionis emulemur
et amplectamur caritatem que ut dicit apostolus i Cor. 13 non est ambiciosa non querit que sua sunt. Et cum eius virtute dicta quoque
gracia hostium castra expugnemus et pax eterna refulgebit. Faciemus ad instar filiorum Israel qui quinque reges seu principes
Madianitarum occiderunt Num. 32. Et quemadmodum strenuissimus dux Iosue quinque reges per filios Israel hostes / talem
fecit pedibus principum et suspendi in stipitibus Iosue x. ita quoslibet sathan cum regibus suis scilicet viciis predictis et aliis
virtutibus ipsos mactemus confidamus in deo quod nobis dabit virtutem prevalendi velit quam est pax gracia et triumphandi nobiles que pax
Et hoc optat ut dixi Iohannes ecclesie cum eam salutando dicit Gracia vobis et pax. ~~Et sequitur Ab eo qui est et qui erat et qui~~
Gracia id est peccatorum remissio et pax id est ad deum reconciliacio vel gracia id est formacio virtutum et pax id est tranquillitas mentis et quies animus /
vel gracia ... operans cooperans et consummans vel preveniens comitans et perficiens Et pax temporis presentis eternitatis vel cordis corporis
operis. Sequitur Ab eo qui est et qui erat et qui venturus est / ... ut probatum est id est ab eo eterno cuius eternitas non
apprehendit nisi ... ad tempus cuius dici sit presens preteritum et futurum scilicet est erat et erit Unde beatus Augustinus super .. c. 32 ..
in quo ... dicit deus est nec ulla capit quod eo quod est fuit vel erit mutacionem. Tolle nempe fuit et est erit inde
rerum transmutacio aut vicissitudinis obumbracio / Aut quicquid venimus quod eo quod fuit non cessat tendere in id quod erit / tunc scilicet sane
sit preterit sed omnino non est. Ita quod est quod nunquam in eodem statu permanet. Solum pride vere est quod ut a fuit preteriit neque
ab erit expugnatur sed solum atque inexpugnabile remanet et est et manet quod est / Nec fuit sane tollit illi esse ab
eterno nec erit esse incipit ac pro hoc sibi vendicat vere esse id est incommutabile inmutabile invariabile .. Unde Exodi 3º
dicitur ad Moysen dixit Ego sum qui sum Sic dices filiis Israel Qui est misit me ad vos. Unde Hylarius Esse non est accidens
deo sed subsistens veritas et manens causa et naturalis proprietas / ex quo patet quod esse est proprium dei vel qui est / non simpliciter et absolute
sed cum persone id est nullo addito / quod in solo deo essencie convenit sic determinatur per aliquod additum quod totum quod in ipso est / est esse
suum purissimum in aliis vero rebus aliud est ut dicit Petrus de Tharantasia in scripto primi ... Ipse ergo vere ac proprie dicitur esse cuius essencia non
novit preteritum vel futurum. Unde Ieronimus ad Marcellam scribens ait Deus solus qui ... non habet vere essencie nomen tenuit quod in eius comparacione
qui vere est quod incommutabilis est / quod non sunt que mutabilia sunt De quo enim dicitur fuit non est et de quo dicitur erit nondum est.
Deus autem tantum est / qui non novit fuisse vel futurum esse Solus ergo deus vere est cuius essencie comparatum nostrum esse non est. Ergo ... quod hiis
verbis videtur sequi quod non possit dici de deo fuit vel erit sed tantum est / contra de eo scriptum frequenter reperiatur fuit ab eterno fuit semper et erit
in secula et ultra. Unde videtur quod non est tantum dicendum de deo fuit vel est vel erit Si enim diceretur tantum fuit / putaretur quod desierit esse Si diceretur
tantum est / putaretur quod non semper fuit sed esse cepit Si tantum diceretur erit putaretur non esse modo. Dicatur ergo quia semper fuit est et erit
ut intelligatur quod nec cepit nec desiit nec desinet esse. De hoc Augustinus super Iohannem ita ait Cum de sempiterna re presens
dicatur est / secundum nos bene dicitur fuit et erit. Fuit quod nunquam desiit / Erit quod nunquam deerit. Est quod semper est / non preteriit quasi quod non maneat
non oritur quasi quod non erat. Cum ergo nostra locucio que per tempora varietur / de deo vere dicuntur verba cuiuslibet temporis qui nullo tempore defuit vel
deest vel deerit Et ideo non mirum si de spiritu veritatis veritas loquens dixit per futurum Quecumque audiet loquetur Audiet scilicet ab eo a quo
procedit Audire illius est scire scire vero est esse A quo ergo est illi essencia ab illo audiencia scilicet sua que non est aliud quam essencia
Audiet ergo dixit de eo quod audivit et audit id est quod semper scivit scit et sciet. Ecce quod dicit Augustinus verba cuiuslibet temporis dici de deo / sed est presens
Illud ergo quod Ieronimus dicit ita intelligendum est Non novit fuisse vel futurum esse sed tantum esse id est cum dicitur de deo quod fuit vel erit / non est intelligendum
quod preterierit vel futurus sit / sed quod constat simpliciter sine aliquo temporali motu / licet enim verba diversorum temporum de deo dicantur
ut fuit erit est. Non tamen temporales motus tunc designant scilicet preteritum vel futurum vel presens in presenti vel preteritum presens vel preteritum plusquam perfectum
sed essencia sive essencia divinitatis simpliciter insinuatur. Deus ergo solus proprie dicitur essencia vel esse sed ... Dei ergo solus essencia
proprie incommutabilis dicitur quia nec mutatur nec mutari potest / Unde Augustinus v libro de trinitate c. 3 Alie inquit essencie vel substancie capiunt accidencia
quibus in eis fiat vel magna vel quantacumque mutacio Deo autem aliquid huiusmodi accidere non potest / et ideo sola substancia vel essencia que est deus
incommutabilis est cui profecto maxime ac verissime competit esse. Quod enim mutatur non servat ipsum esse Et quod mutari potest etiam si
non mutetur potest quod fuerat non esse. Ideo quod illud solum quod non tantum non mutatur verum etiam omnino mutari non potest / verissime dicitur esse
id est substancia patris et filii et spiritus sancti. Ideo quod apostolus de eo loquens ait Qui solus habet immortalitatem i Thi. 6 quod ... vera immortalitas
est incommutabilitas / quam nulla potest habere creatura quia solius creatoris est / Unde Iacobus ait in canonica sua c. 1 Apud quem non est transmutacio
Gracia vobis et pax Haymo Gracia dicitur gratis data sed non merces reddita sed venia gratis collata Cuius gracia in hoc est specialiter accipienda
quod sibi nullo homini misit deus filium suum qui nos sanguine suo redemit et ad filiacionem suam perduxit Unde subdit Et pax / quod usque ipse per sua
passionem genus humanum deo patri pacificavit. Et nota quod non dicitur pax et gracia sed premittitur gracia ac deinde subiungitur pax / quod nullus ad
pacem reconciliacionis venire potest nisi hanc graciam invisibiliter possideat quod ut ad pacem dei venire possimus / a dei gracia preveniente sumus
Alii exponunt ista verba Ab eo qui est etc. sed Haymo et forte magis ad intencionem beati Iohannis / ita quod beatus Iohannes hic optat salutacionem ecclesiis a
a Christo de cuius divinitate primo premittit cum dicit Ab eo qui est scilicet eternaliter Et hoc dicitur contra iudeos qui dicunt ipsum iam mortuum / deinde subdit
de eius eternitate cum dicit Et qui erat scilicet ab eterno apud patrem antequam mundus fieret contra Arrianos Ebyonitas Cherinthum et Marcionem
qui dicebant ipsum non fuisse ab eterno nec ante Mariam / Tercio de eius potestate cum dicit Et qui venturus est scilicet ad iudicium / contra quosdam manicheos
qui dicunt iudicium iam factum vel contra saduceos qui dicunt animas perire cum corpore et non fore iudicium. Quarto de eius dignitate cum dicit
Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt id est ab omnipotente angelorum qui assistunt ei ut ministri eius Thobie xii Ego sum Raphael

angelus unus de septem spiritibus qui astamus ante deum. Daniel vii°: Milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. Et similiter non est quod quaeratur non fiat hic mencio de patre cum solum optet eis salutem a Christo de cuius divinitate premisit. Et prima subiungitur de eius humanitate cum dicit: Et a Ihesu Christo qui est testis fidelis etc. Vel sicut dicit Haymo: Unicuique est in hoc loco. Cur in dato gratie nominato Filio et Spiritu Sancto, persona patris reticetur. Nam cum dicit: Ab eo qui est et qui erat et qui venturus est, Filium in hiis verbis ostendi, maiorem ad hoc probat cum subiungit: Qui venturus est scilicet ad iudicium ut reddat unicuique iuxta opera sua. Pater enim non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit Filio. Iohannis v. Qui solus cum patre et spiritu sancto sic esse quod immutabilis est. Unde postea mutabiliter esse et mutabiliter autem idem ipse est. Sunt etiam angeli sed mutabilitatem passi sunt qui unus eorum motus per superbiam cecidit. Sunt homines sed mutabiles sicut primus homo mutatus est et de iusto factus est iniustus, de bono impius, de inmortali mortalis. Quis enim creatura mutabilis comparata eternitati quod non est, ideo specialiter esse habere dicitur. Qui venturus est. Erat vero quod autem de beata virgine nasceretur, cum patre fuit ante tempora propter illud: In principio erat verbum et omnia per ipsum facta sunt. Venturus est ad iudicium iuxta verba angelorum promissio. Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum, Actuum i. Cum itaque hec non nisi soli Filio congruere videantur et hanc gratiam etiam ministrorum a patre Filio atque Spiritu Sancto percipit, quod quorum inseparabilis est unitas, inseparabilis est etiam operacio. Quamvis enim videatur hoc quod solius mencio fit Filii vel Spiritus Sancti, sed sciendum est dicit ipse quod mos est sacre scripture ut ubi unius fit mencio persone de trinitate tota sit trinitas intelligatur. Ergo ubi persona Filii fidelibus gratiam tribuere legentes audis, simul in ipsa donacione patrem et Filium et Spiritum Sanctum intelligere debes. Item queritur cum sit unus spiritus qui replet orbem terrarum, cur Iohannes in hac revelacione septem spiritus introducat. Responsio: innuere propter septenariam et multiplicem eius operacionem. Unus itaque est proprie naturam, multiplex vero distribucione graciarum. Sicut Salomon dicit eundem spiritum unicum et multiplicem, Sapientie vii°. Est enim in illa spiritus intelligencie unicus multiplex, unicus formaliter et essentialiter, quod nos unit deo spe fide et caritate et corpori Christi et sollicitati servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Est etiam multiplex per effectum propter multiplicia dona que prestat. Ysaie xi: Requiescet super eum spiritus domini, spiritus sapientie et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus sciencie et pietatis et replebit eum spiritus timoris domini. Propter quod et hic subditur: Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt. Haymo: Throni dei sunt angeli sancti et homines iusti in quorum mentibus per fidem requiescit, sicut vero dicitur: Anima iusti sedes est sapientie. In cuius thronum quia spiritus sanctus est quod in sanctorum mentibus requiescit ut deum et illos possidet, eorum opera disponit et ad amorem dei et proximorum dileccionem accendit. Ad quem etiam specialiter pertinet remissio peccatorum que fit in baptismate opere Spiritus Sancti. Unde dicit apostolus Iohannis xx°: Accipite spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Sic ergo gratia, id est peccatorum remissio, et a Spiritu Sancto immo generaliter omnia que a deo percipimus sive in fide sive in opere in abstinencia, in ieiunio et in ceteris gratiis a deo nobis tribuuntur sola ipsius misericordia. Sequitur: Et ab Ihesu Christo. Prima de Christo plura locuturus ait: Item repetit eius personam dicens: Et ab Ihesu Christo. Qui est testis fidelis quod potest tripliciter exponi. Primo id est qui fidele testimonium perhibuit de nobis de patre et de seipso. Iohannis xviii: Ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati. Testimonium etiam perhibuit de patre dicens Iudeis: Pater in me manens ipse facit opera, et hec est vita eterna ut cognoscant te. Item de se Iohannis iii: Sic deus dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret, et ego a meipso non veni et multa huiusmodi. Secundo sic Christus est testis fidelis quod veritatem quam vobis docuit operibus approbavit. Iohannis x: Opera que ego facio testimonium perhibent de me. Tertio sic dicitur est testis fidelis quod sine accepcione personarum viam dei in veritate docuit. Matthei xxii: Magister scimus quod verax es et viam dei in veritate doces. Quarto est testis fidelis quod in die iudicii verum testimonium de omnibus dabit. Iob xvi: Ecce in celo testis meus et conscius meus in excelsis. Testis in celo fidelis. Vide ergo ut habeas bonam conscientiam quod testis ille non potest munere corrumpi ut dicitur Proverbiorum vi: Zelus et furor viri non parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusquam precibus nec suscipiet pro redempcione dona plurima. Sed sicut Filius est testis fidelis ita etiam pater ita et spiritus sanctus. Dicit enim pater de Filio testimonium illi perhibens: Hic est Filius meus dilectus in quo michi complacui. Ipse quod Filius de spiritu perhibet testimonium cum dicit: Spiritus ubi vult spirat, Iohannis iii, et: Spiritus est qui vivificat, eiusdem vi°, et: Paraclitus ipse vos docebit omnia. Ibidem xvi: Spiritus quoque sanctus de Filio testimonium dicit quod sit veritas. Sicut dicit beatus Iohannes in canonica: Spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas. Et ipse Filius dicit: Ille testimonium perhibebit de me. Unde sciendum est quod sicut hii tres unum sunt, sic eorum testimonium unitum est, quamquam alterius testimonio alter insinuetur. Specialiter autem Filius testis vocatur quod pro testimonio usque ad mortem perveniet carnis. Tamen cum omnes etiam in predicacionibus Christo testimonium perhibeant, illi specialiter testes vocantur qui pro Christo testimonio moriuntur. Sequitur: Primogenitus mortuorum. Primus homo creatus est ea condicione ut nisi peccasset inmortalis mansisset. Sed quod peccavit mortuus est et redit in matrem suam que est in terra de qua fuerat conditus. Dicit sibi dominus: Cinis es et in cinerem reverteris, de qua sumptus es, quod formatus de limo terre in eternam vivebat, quod de matris utero unus processerat. Postquam autem factus est ille mortalis, genuit filios mortales et peccatores qui omnes mortui in matrem suam redeunt. Venimus ergo Christus in carne eadem lege mortuus est, atque in utero matris sepultus. Sed quia tercia die a mortuis iam victurus in eternum resurrexit et mors illi ultra non dominabitur, recte et merito primogenitus mortuorum debuit appellari, id est primus inter mortuos ad inmortalitatem resurgens, non tempore sed complacite et dignitate. Nam et si quidam ante ipsum suscitati sunt a morte sicut Lazarus et plures alii, tamen non surrexerunt inmortaliter victuri quod iterum mortui debitum carnis solverunt. Unde non proprie surrexisse vel revixisse reputandi sunt. Dubium autem tenet quod de illis qui cum domino surrexerunt quod una corpora fuit resurrectio ut iterum obierunt sed in corpore et in anima cum Christo ascenderunt. Non tamen surrexerunt in die parasceves sicut videtur Matthei xxvii: Et multa corpora sanctorum que dormierant surrexerunt. Sed hic dicendum est per anticipacionem quod primo in dominica die surrexerunt cum Christo. Unde ibidem statim subditur: Et exeuntes de monumentis post resurreccionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Vel dicitur primogenitus mortuorum quod pro omnibus mortuus morte destruxit. Et quod mortuos ad resurgendum quodammodo regenerantur ad inmortalitatem. Potest et aliter intelligi omnes electi qui se mortificant cum viciis et concupiscenciis et peccatis et voluptates carnis in se occidunt mortui sunt peccato et vivunt deo. Quorum primogenitus digne vocatur Christus quod peccatum non fecit et mortificacionem vite carnalis ostendit. Nota: Resurrectio est reparacio a morte in vitam. Dupliciter autem aliquis eripitur a morte. Uno modo a morte solum in actu ut scilicet ab ea vivere incipiat qualitercumque postquam mortuus fuerat. Alio modo ut aliquis liberetur non solum a morte sed etiam a necessitate et quod plus est a possibilitate moriendi, et hec est vera et perfecta resurrectio, quod quamdiu aliquis vivit subiectus necessitati moriendi quodammodo mors ei dominatur secundum illud Romanorum viii: Corpus quidem mortuum est propter peccatum etc. Quod illa resurrectio qua quis eripitur solum ab actuali morte est resurrectio imperfecta. Loquendo ergo de resurrectione perfecta Christus est primogenitus mortuorum, id est primus resurgencium. Sed iiii° Corinthiorum xv: Christus resurrexit a mortuis primicie dormiencium quod ipse resurgendo primo pervenit ad vitam penitus inmortalem. Sed resurreccione imperfecta quidam alii surrexerunt ante Christum ad huiusmodi similitudinem quod in signum resurreccionis ipsius et illi qui suscitati sunt in veteri testamento per Heliam et Heliseum, sicut videtur Hebreorum xi: Acceperunt mulieres de resurreccione mortuos suos. Similiter et illi qui suscitati sunt a Christo, sicut redierunt ad vitam ut iterum morerentur, imperfecte resurrexerunt. Sed de illis qui resurrexerunt cum Christo dubium est opinio. Quidam enim asserunt quod redierunt ad vitam tamquam non iterum morituri, quod magis videtur tenendum.

Per Heliam et Heliseum vel ... vero primo ... quod se surrexit a morte ... ut ultra non moriturus, dicitur primogenitus mortuorum.

Hebr. 11: Hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem, deo pro nobis aliquid melius providente ut non sine nobis consummarentur. Ubi dicit glossa [illegible] ... non acceperunt repromissionem ... resurrectionem ... in Christo ... Ita enim patres ... non acceperunt statim repromissionem, id est repromissam vitam ... deo providente pro nobis aliquid melius, ut non sine nobis consummarentur ... illi tenuerunt fidem quam tandem acceperunt, multo magis nos teneamus qui statim accepimus.

si vero morerentur quod si non resurgerent et sic hoc intelligendum erit sicut Ieronimus dicit super Matth. quod non ante resurrexerunt quam resurgeret dominus. Unde et Ieronimus dicit quod monumenta de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Verumtamen Christus adhuc dicitur primogenitus mortuorum quia prius tempore et dignitate surrexit ut dicit glossa 1 Cor. xv: Nunc autem Christus resurrexit primitie dormientium. Sed Augustinus in epistola ad Euodium commemorans hanc opinionem dicit: Scio quibusdam videri per mortem domini Christi iam talem resurrectionem prestitam iustis qualis nobis in fine promittitur. Qui si non iterum repositis corporibus dormierunt, videndum est quomodo intelligatur Christus primogenitus a mortuis si eum in illa resurrectione tot precesserunt. Quod si videtur hoc dictum esse per anticipationem quod monumenta illo terre motu aperta intelligantur cum Christus in cruce penderet, resurrexisse autem istorum corpora non tunc, sed cum ille prior resurrexisset; sed adhuc restat quod moveat quomodo Petrus non de David sed de Christo asseruit fuisse predictum carnem eius non vidisse corruptionem per hoc quod apud eos erat monumentum David, sed de Christo asseruit quia illos non convincebat si corpus David ibi iam non erat quia et si ante in recenti sua morte resurrexisset nec caro eius vidisset corruptionem, posset monumentum illud manere. Durum autem videtur ut David non fuit in illa resurrectione iustorum si ei iam etiam donata est cuius Christus ex semine commendatur. Periclitabitur etiam id quod ad Hebreos dicitur de iustis antiquis: Deo pro nobis melius aliquid providente ne sine nobis perficerentur, si iam in illa resurrectione incorruptione constituti sunt que nobis perficiendis in fine promittitur. Hic Augustinus sentire videtur quod resurrexerunt iterum morituri, ad quod etiam videtur pertinere quod Ieronimus dicit super Matth. quod sicut Lazarus resurrexit sic et multa corpora sanctorum resurrexerunt ut dominum ostenderent resurgentem. Quamvis hoc in sermone de assumptione sub dubio relinquat. Rationes tamen Augustini multo videntur efficaciores. Sed sicut Christus per suam resurrectionem est causa nostre resurrectionis ita per suam gratiam est causa nostre glorie. Sed ut Iohannes dicit: De plenitudine eius nos omnes accepimus. Sed alii prius tempore gratiam habuerunt quam Christus sicut omnes patres veteris testamenti. Ergo etiam aliqui prius ad resurrectionem corporalem pervenerunt quam Christus. Dicendum quod sicut ea que precesserunt adventum Christi fuerunt preparatoria ad Christum, ita gratia est dispositio ad gloriam. Et ideo ea que sunt glorie sive quantum ad animam sicut perfecta dei fruitio sive quantum ad corpus sicut resurrectio gloriosa prius debuit esse in Christo sicut in auctore glorie. Gratiam vero conveniebat prius esse in hiis qui ordinabantur ad Christum. Sequitur: Et princeps regum terre, id est dominus terrenam potestatem seu regnantium in terra quorum eius voluntate aut permissione. Permittit enim quosdam malos dominari ad bonorum utilitatem, potens eos amovere, ut dicit glossa. De quo regimine redditurus sit ei rationem et qui modo iudicat alios ab eodem in futuro iudicabuntur. Sap. 6: Audite reges et intelligite, discite iudices finium terre, prebete aures qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est a domino potestas vobis et virtus ab altissimo qui interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur, quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis nec custodistis legem iustitie. Vel secundum Haymonem reges terre appellantur omnes electi qui viciorum tyrannidem in se consurgere non sinunt sed [illegible] qui [illegible] sunt secundum rectum regulantur. Possunt autem et reges terre specialiter intelligi predicatores qui dictorum carnalium a pravitate restringunt, super terram ut reges imperant, tam bonis et spiritualibus viris nullo se preferunt. Hic est quod Petrus Cornelio se coequalem fatetur. Ananiam vero [illegible] gladio verbi perimit. Verum est autem quod predicatores celice ipsis carnalibus ita dominari appetunt quatenus et compassionem nature et viciis rectitudinem exhibeant. Christus itaque princeps est, Christus qui est vere regum et dominus dominantium ut habetur in Apocalypsi, de quo autem sequitur: Qui dilexit nos. Quo enim amore filius dei nos dilexit passiones eius ostendunt quas pro nobis pertulit. Nam secundum Bernardum super Canticum: Christus in dictis suis sustinuit contradictores et in factis observatores et in tormentis illusores et in morte exprobratores. Ecce quo dilexit. Adde hanc dilectionem non reddidit sed addidit. Nam quis prior dedit illi et retribuetur ei? Ro. 11. Sed ut sanctus Iohannes ait in canonica sua: Non quia nos dilexerimus deum sed quia ipse prior dilexit nos. Denique dilexit et non operantes sed adversantes et resistentes diligere, ut Paulus testimonium dicit Ro. 5: Cum inimici adhuc essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius. Magnum itaque dilexisset inimicos nondum possedisset amicos. Sic nec erant quos sic diligeret essent si non dilexisset qui nondum essent. Dilexit autem dulciter, sapienter, fortiter. Dulce nempe dixerim quod carnem induit, cautum quod culpam cavit, forte quod mortem sustinuit. Nam quos sane in carne visitatur carnaliter tamen nequaquam amavit sed in prudentia spiritus. Spiritus quidem ante faciem nostram Christus dominus. Emulans nos dei emulatione non hominis; et etiam Symon quam primus Adam Evam suam. Itaque quos in carne quesivit dilexit in spiritu, redemit in virtute. Plenum Ihesus omni dulcedinis suavitate vide[re] hominem conditorem. Ut dum nostram prudenter elegit a culpa et potenter expulit mortem a natura. In carnis assumptione condescendit nobis, in culpe vitatione consuluit nobis, in mortis susceptione satisfecit pro nobis. Amicus dulcis, consiliarius prudens, adiutor fortis. Fuit servi nos [illegible] qui salvare nos velit noverit et possit. Suos quesivit hos et vocavit per gratiam suam, nunquam venientes eiciet foras. Sed nec unquam de manibus eius rapere illa quod nos quis de manu eius possit ad vincere, qui et vincentem omnia vicit mortem et seductorem universitatis superavit. Ante utique sanctiore delusit, isto prudentior, illa potentior. Carnem quidem assumpsit veritatem sed peccati similitudinem. Dulce Ihesus in illa consolationes infuso et in hac prudentes abscondens deceptionis laqueum dyabolo. Porro ut patri nos reconciliet mortem fortiter subiit et subegit fundens pretium nostre redemptionis sanguinem suum. De hac dilectione apostolus ait: Christus dilexit ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea. Ad cuius etiam dilectionem imitandam hortatur fideles dicens: Ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis. Disce o christiane a Christo qualiter debeas diligere Christum. Disce amare dulciter, amare prudenter, amare fortiter: dulciter ne illecti, prudenter ne decepti, fortiter ne oppressi ab amore domini avertamur, ne mundi gloria seu carnis voluptatibus abducamur. Dulcescat nobis pre cunctis sapientia Christus ne seducamur spiritu mendacii et erroris. Lucescat nobis Christus virtus ne adversitatibus fatigemur. Confortet nos virtus dei Christus. Zelum tuum inflammet caritas, informet scientia, firmet constantia. Sit fervidus, sit circumspectus, sit invictus, non tepeat, non careat discretione, non timidus sit. Et hoc est forte diligere deum ex toto corde ex tota anima et ex tota virtute. Amor quidem cordis ad zelum quendam pertinet affectionis. Anime vero amor ad industriam seu iudicium rationis. Virtutis autem dilectio ad animi potest referri constantiam vel vigorem. Dilige ergo dominum deum tuum toto et pleno cordis affectu, tota dilige rationis vigilantia et circumspectione, dilige et tota virtute ut nec mori pro eius amore pertimescas. Quoniam fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. Cant. 8. Sit suavis et dulcis affectum tuo dominus Ihesus contra male dulces vite carnalis illecebras et vincat dulcedo dulcedinem quemadmodum clavum clavus expellit. Sit intellectui tuo pia lux et dux rationi, non solum ad cavendas heretice fraudis decipulas et fidei puritatem ab eorum versuciis custodiendam verum etiam ut caute simul in moribus et industriam vehementem in tua conversatione vitare. Sit etiam fortis et constans amor tuus nec cedens terroribus nec succumbens laboribus. Ergo amemus affectuose, circumspecte et valide, scientes amorem cordis que et affectuosum dicimus absque eo qui dicitur anime dulcem quidem sed seducibilem. Illud vero absque illo qui virtutis est rationabilem esse sed fragilem. Quod ut evidenter appareat videamus quomodo cum contristarentur discipuli quod de ascensione magistri discessu ab eorum ipso audierat, audierunt: Si diligeretis me gauderetis utique quia vado ad patrem quia pater maior me est. Unde ergo non diligebat, de cuius discessu dolebat? Sed diligebat quodammodo et non diligebat. Diligebat dulciter sed minus prudenter. Diligebat carnaliter sed non rationabiliter. Denique diligebat

[margin, left:] [illegible]

[margin, right:] 1 Ioh. 4

princeps regum terre. Ipsum enim sic in psalmo dicit: Constituit eum dominum domus sue et principem omnis possessionis sue. Iste enim in comparatu carnis contra dyabolum fuit princeps et dux, primus enim contra dyabolum dimicavit, primus ipsum cepit et superavit, primus pro carnis se morti opposuit, et primus ipsam de mortis periculo liberavit, et primus patrem carnis reformavit, et ideo de ipso dicitur Ysa. 9: Factus est principatus super humerum eius et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis pater futuri seculi princeps pacis. Ipse enim est ille princeps qui dicitur sedisse in porta clausa et in utero virginali de qua Ezech. XLIV: Hec porta erit clausa principi; princeps ipse sedebit in ea.

toto corde sed non tota anima diligebat corporalem eius salutem corporis et dicebat Expedit vobis ut ego vadam. Culpabat quoque eius affe-
ctum loquenti iterum de morte sua futura obviare conatus Petrus qui eum tenere diligebat eum increpando repressit quia
in eo aliud quam imprudentiam reprehendit. Postremo quid est non sapis que dei sunt nisi non sapit diligere. Quamvis secundum
affectum carnis divinum consilium et vocatur sathana eo quod saluti eius resistens adversaretur qui salvatorem mori prohibet. Unde et
corporaliter repetente passionem modo triste verbum [illegible] non vetuit sed sese commoriturum esse promisit. Non autem impleverat quia
necdum ad tertium pervenerat gradum in quo tota virtute diligitur. Erat tota anima docta diligere sed adhuc infirmus. Sed instructus
sed parum adiutus non ignarus misterii sed martirii pavidus. Non plane illa fortis ut mors dilectio que fuit quam morti succubuit.
Fuit autem postea cum ex promisso ihesu christo indutus virtute ex alto tanta tandem cepit virtute diligere ut in consilio
prohibitus predicare nomen suum constanter prohibentibus videret Obedire oportet deo magis quam hominibus Tunc demum tota virtute dilexit
cum nec vite sue pepercit pro dilectione maiorem siquidem caritatem nemo habet quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis quam
et si nondum tunc posuit illam tamen apposuit. Ergo nec abducta blandiciis nec seducta fallaciis nec iniuriis frangi est
toto corde tota anima tota virtute diligere. Haec ergo christus qui nos ita dilexit. pulcre fedos pius impios sive peccato
peccatores nec quales eramus nos diligerit sed quales ipsa dilectione nos fecit Unde et subditur

Et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo

Iste est amor ineffabilis et incomprehensibilis quo cum pro iniusto
vix aliquis moriatur christus tamen pro impiis mortuus est pro impiis ut nos offerret deo iustus utique pro iniustis et cum essemus maculati
delictis lavit nos sanguine suo ut exhiberet sibi ecclesiam non habentem maculam aut rugam vel aliquid huiusmodi. Cum enim sanguine suo pa[ssus]
[illegible] nobis in misterium ablucionis ut in fide mortis eius baptisati ab omnibus mundemur peccatis. Hinc apostolus dicit Quicumque
baptisati sumus in christo in morte ipsius baptisati sumus. Unde [illegible] hoc est quod me plus movet plus [illegible] attendit
ad te dilectionem super omnia magis reddit amabilem te mihi ihesu bone calix quem bibisti opus nostre redempcionis. Hoc
omnino amorem nostrum facile vendicat totum sibi. Hoc inquam est quod nostram devocionem et blandius allicit et iustius exigit
et arcius stringit et vehemencius afficit. Multum quippe in eo laboravit salvator. Nec in omni fabrica mundi tantum
fatigacionis auctor assumpsit. Illa denique dixit et facta sunt mandavit et creata sunt. Hic vero semetipsum exinaniens usque ad
carnem ad mortem ad crucem. Et si existimas digne peruisse quae fuit [illegible] et digna mortem divina maiestas carne indui
multam morte turpari [illegible] Non valuit opus suum reparare creator absque illa difficultate Respondeo valuit quidem
sed maluit cum iniuria sua ne pessimi atque odiosissimi vicii ingratitudinis occasionem ultra reperiret in homine. Tunc multum
fatigacionis assumpsit quo multe dilectionis hominem debitorem teneret commoneret quod ad gratiarum actionem difficultas redempcionis
quem minus esse devotum fecerat facilitas condicionis. Quid enim dicebat homo creatus et ingratus creatus quidem conditus sum
sed nullo auctoris gravamine vel labore Dixit quidem deus et factus sum quemadmodum et universa. Quid magnum est cum quamvis magna in
verbi facilitate donaveris. Sic beneficium attenuans creacionis humana impietas ingratitudinis materiam inde sumebat unde
amoris causam habere debuerat. Et hec ad excusandas excusaciones in peccatis. Sed obstructum est os loquencium iniqua. Luce
clarius patet quantum modo pro te homo dispendium fecit de domino servus de divite pauper caro de verbo et de dei filio hominis
filius. Sed non despexit memento iam te etsi ex nichilo factum non tamen de nichilo redemptum. Sex diebus condidit omnia
et te inter omnia. Verum per totos triginta annos operatus est salutem tuam in medio terre. O quantum laboravit sustinens carnis
necessitates hostis temptaciones. Nonne sibi crucis aggravavit ignominiam mortis cumulavit horrore. Nempe quidem sic homines
et iumenta salvabis domine. Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus etc. Et ita multiplicatur. Nam quod christus pro nobis paciendo
sanguinem suum fudit et animam posuit fuit maioris misterii et maioris signum dilectionis. Unde beati thome in scripto de [illegible] q. 6
Illud quod est potissimum in unoquoque genere mensura est omnium eorum que sunt illius generis ut patet per philosophum X° metaphysice. Potissimum autem in genere amoris
hominis est amor quo quis amat seipsum et ideo oportet amorem nostrum esse mensuram accipere omnis amoris quo quis alium amat. Unde
et in IX° ethicorum philosophus dicit quod amicabilia que sunt ad alterum sunt ex amicabilibus que sunt ad seipsum. Pertinet autem ad amorem quo quis
amat seipsum ut velit sibi bonum. Unde tanto aliquis alium magis amare probatur quanto maius bonum quod sibi debebatur propter amicum pretermittit
sed vero [illegible] negligit dampnum propter amicum inscius est. Vult enim homo sibi triplex bonum pretermittere scilicet animam corporis et res exteriores
est igitur aliquod signum amoris quod in rebus exterioribus propter eum aliquod detrimentum paciatur. Magis autem est amoris signum si etiam corporis
detrimentum paciatur propter eum vel labores vel verbera pro amico sustinendo. Maximum autem signum dilectionis si etiam animam ponere velit pro
amico moriendo. Quia ergo christus pro nobis paciendo animam suam posuit fuit maximum signum dilectionis. Quia autem corpus suum dedit in
cibum sub sacramento ad nullum detrimentum ipsius pertinet. Unde patet quod primum est maius signum dilectionis. Unde et hoc sacramentum est memoriale quoddam
et figura passionis propter veritatem autem preeminet figure et res memoriali. Sed dicendum quod caritas patrie perfectior est quam caritas vie. Sed beneficium
illud quod nobis contulit corpus suum dans nobis in cibum magis assimilatur caritati patrie in qua plene fruemur deo. Passio
autem quam pro nobis subiit magis assimilatur caritati vie in qua nobis pro christo imminet paciendum. Ergo maius est signum dilectionis
quod corpus suum nobis christus tradidit in cibum quam quod passus est pro nobis. Dicendum quod sumpcio corporis christi et quidem signum caritatis
qua diligit nos deus in patria sed passio eius pertinet ad ipsam eius dilectionem nos a perdicione ad patriam revocantem. Di-
lectio autem dei non est maior in patria quam sit in presenti. Sed queritur utrum alia passio christi suffecisset ad redempcionem generis humani
sine eius morte et sanguinis effusione. Et videtur quod non quod dicit apostolus ad Galatas 2° Si ex lege est iusticia ergo christus mortuus est gratis
id est inutiliter et sine causa. Sed si alia passio suffecisset christus gratis mortuus esset sed hoc est apostolus pro inconvenienti. Ergo alia passio christi
non suffecisset ad redempcionem generis humani. Preterea illud emi dicitur quod iusto precio comparatur. Sed iustum precium pro peccato primi parentis
quo venditum est in servitute genus humanum non potest esse aliud quam vita christi que valet omnium hominum vitas que per peccatum
privatur. Nam per peccatum primi hominis mors in omnes intravit ut dicitur Romanorum 5. Ergo non potuisset humanum genus redimi per aliam passionem
absque morte et sanguinis effusione. Sed quecumque iniuria vel passio accepta mensuratur secundum dignitatem persone. Maiorem enim iniuriam
patitur rex si percuciatur in facie quam alia privata persona. Sed dignitas persone christi est infinita quia est persona divina. Ergo quelibet
passio eius quantumcumque sit minima est infinita. Quelibet ergo passio eius suffecisset ad redempcionem generis humani. Potuisset autem aliquam guttam
sanguinis effundere sine morte. Ergo etiam sine morte potuisset humanum genus per aliquam passionem redimere. Respondeo dicendum ad emptionem duo requiruntur
scilicet quantitas precii et deputacio eius ad aliquid emendum. Si enim aliquis dat precium non equale ad rem aliquam acquirendam non dicitur esse
simpliciter emptio sed partim emptio partim donacio. Puta si quis emat librum qui valet XX libras pro X libris partim emit
librum et partim sibi datur. Rursus si daret etiam maius precium et non deputaret ad emendum non diceretur emere librum. Si ergo loquimur
de redempcione generis humani quantum ad quantitatem precii sic quelibet passio christi sine morte suffecisset ad redempcionem generis humani propter infinitam
dignitatem persone ut predictum est. Unde ultimo vero si autem loquimur quantum ad deputacionem precii sic dicendum quod non sunt deputate ad redempcionem

Vel etiam sine morte per [illegible] quod minima gutta sanguinis suffecisset ad redempcionem

quam gratiam a deo patre et ipso alie passiones christi absque morte et sanguinis effusione. Et hec tibi sunt primo quidem ut precium redempcionis
humane gratie non solum esset sufficiens valore sed eciam esset congruum ut sic nos de morte per mortem redimeret. Secundo ut mors christi non solum
esset precium redempcionis sed eciam exemplum virtutis ut vere fideles non timerent pro veritate mori. Et has duas causas assignat apostolus ad hebreos 2°
ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, hoc est dyabolum, et liberaret hos qui timore mortis per totam vitam obnoxii
erant servituti. Quantum ad primum dico ut mors christi esset eciam sacramentum salutis, dum nos virtute mortis christi morimur peccato et carnalibus
concupiscenciis et affectibus. Et hanc causam assignat 1 petri 3: christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo
mortificatos quidem carne, vivificatos autem spiritu. Et ideo quamvis non est redempcio per aliam passionem absque morte sicut sanguinis effusione
quamvis ergo minor passio sufficere potuisset, non tamen fuit tamen deputata, sed mors. Ad redempcionem generis humani. Propter hoc potest primum argumentum
dici sicut dictum est quod christus non solum solvendo vitam suam sed eciam qualecumque passionem solvendo precium sufficiens precium posuisset pro redempcione generis humani
si minor passio divinitus ad hoc deputata fuisset. Et hec propter infinitatem dignitatis persone. Ad 2m ergo dicendum quod nisi mortem et sanguinis post mortem
indebitam sustinuisset, nequaquam nos a morte debita liberasset. Hec tamen non quod alie passiones non fuerunt ad hoc deputate quod per eas
absque morte nos redimeret. Quamvis in precio dedit causam. Ad 4m quia per multas passiones sicut esuriem, sitim, labores, sputa, flagellaciones usque
ad mortem sustinuit. Obtulit se hostiam deo pro peccatis nostris ephesios 5. Non est tamen propter hoc quod prime passiones non suffecissent, sed quia non fuerunt deputate.
Cum dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. In hiis verbis duo designantur: ineffabilitas amoris quo ad
redempcionem humani generis inducebat, et incomprehensibilitas doloris quo in passione nimis affligebatur. Ibi: In sanguine suo.
De primo dicit apostolus ad ephesios 2° propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos deus, commendat nos christo. Quod bernardus opponens ait
pro nimiam quod et sine mensura excedit, modum superat, plane supereminens universis. Maiorem inquit caritatem nemo habet ut animam suam ponat
quis pro amicis suis. Tu domine maiorem habuisti ponens eam eciam pro inimicis. Cum enim inimici essemus per mortem tuam tibi reconciliati
sumus. Quam potentissimus amor iste fuit, sudor ille sanguineus per totum corpus vomificans signum invincibile protestatur. Et licet plena
racionalis reddi non possit de tam inestimabili signo transcendentis dilectionis, possumus tamen dicere quod aliqualiter suppositione timor
et amor quo ad se invicem in corde bellantes fuerint in causa talis sudoris quia quo ad partem superiorem anime semper fuit in coto apice
sublimitatis omnium virtutum. Cum tamen attendebat tam detestabile periculum imminere, timor aliqualiter concussit se invicem per quo humor
sanguineus fuit ad interiora reducta. Super quem timorem vincendum fortissimus et inestimabilis amor tamquam mire vincens talem
malleus repercutiens et ipsum concludens, omnes poros corporis sui et venas relaxasse videtur ut de toto corpore fluerent gutte sanguinis
decurrentis in terram. Quod eciam sanctus augustinus significari fuit quod de toto corpore suo quod est ecclesia, emanatur erat martirum passiones.
O quali ardore quotque fervore fornax cordis nostri redemptoris erat accensa, que sic pro nobis carnem suam totam in sudorem
reliquabat. Hec amore nos eciam ardeamus, amore amorem rependentes ne de tanto amore ingrati reperiamur. Ille enim mayr.
qui pro omnibus dominus gratis animam ponere spopondervit. Vel omnino perfectum est esse nostrum amorem ad ipsum ut si necesse fuit pro illius amore
moriamur, qui pro amore amoris nostri mori dignatus est. 2m inestimabilitas summi amoris quo ad redempcionem humani generis inducebatur
videamus quantum sit ineffabilitas summi doloris quo in passione nimis affligebatur. Fuit enim sua passio maxima passionum, aggregans
in se omnes diversitates dolorum. Plenissima carnis omnes partes corporis affligens, inestimabilis in anima causas et materias
dolorum innumerabilium sub receptaculis consummate. Sunt enim in suo corpore omnes anguste, omnes illusiones, omnes derisiones, omnes deprecaciones,
peregrinaciones, lassitudines, fames, sitis, vigilie, flagella, spine, sputa, lacrime, suspiria. Erat eciam in corpore christi fossio pedum,
terebracio manuum, dilaceracio lateris, flagellacio cutis, ictus colaphorum, dinumeracio ossium, contusio corporis, spinacio capitis,
et per totum corpus ut dictum est sanguineus sudor. Et ad quodlibet membrorum suum accepit passionis supplicium, in amaro gustu
abhominabilis potus, lingua non fuit immunis, ut omnia eius membra in satisfaccione pro nobis consummata sunt, ita quod
de ipso dici poterat illud ysaie p°: A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Et hec de doloribus corporis ex parte corporis.
Dolorum autem et amaritudinum cordis eius immensitas, quamvis sit incomprehensibilis, tamen quantum ad nostram estimacionem ipsorum dolorum immensitas
ex tribus videtur aliqualiter subortiri: primo ex multitudine et magnitudine tristium rerum que in corde obediali quasi illi anime
se offerebant. Secundo ex vivacitate potencie tam intellectiue quam sensitive quas querellas rerum sustinebat. Tercio ex plenitudine dominii
seu libertatis, tenendi potencias et vires suppeditas in plena et integra consideracione talium obiectorum. Primo ergo rerum magis tristes
et doloris sue afferentes fuerunt omnia peccata omnium hominum, preterita, presencia et futura, que simul ipse vidit plenius et clarius ac magis
distincte quam aliqua mens humana posset intelligere aliquod singulare. Dolores peccatorum quodlibet quemque dolorem vere contrariam
sibi faciebat, et cum tanto excessu quod nullus intellectus minor suo posset ineffabilem mensurare. Erat enim quodlibet peccatum mortale sic furata
quaque devenit que uno ictu quamque voluerit faciat aperturas. Cum quodlibet peccatum mortale primo est dei iniuratum, secundo divine iracundie
et vindicte provocatum, tercio horribilissime macule intra ymaginem anime inflictum, quarto totius regni gracie et glorie destructivum,
quinto eterne pene et debitatis infernalis acquisitum. Si ergo recquires se homines qui sunt fuerunt et erunt in mare, inde quod divinarum
peccata singulorum, tamen quodlibet peccatum profundas quasque plagas doloris mentalis sibi fecit, quo tristitias omnes assumptas comparasse de terris
magna quasi velut mare contricio eius. Trenorum 2°. Habuit enim sicut naturam passibilem, ista detestaverat et de istis dolere quantum requirebat
regula perfecte iusticie que in ipso erat, ita quod de istis tantum dolebat quantum iustum erat, et ita secundum naturam passibilem excessivus
doloris excessum recte inducebat. In christo nempe fuerunt quinque condiciones nobiles ex quibus ortus fuit huiusmodi doloris excessus.
Fuit namque dei filius, sponsus, regni gracie et glorie restitutor, pacis mediator, animarum omnium salvatorum redemptor. Quantum
igitur amavit ut dei filius deitatis gloriam, tantum doluit dedecus peccati et improbitatis in deum iniuriam. Quantum diligebat ut sponsus decorem
anime sponse sue, tantum doluit de turpitudine sue macule. Quantum diligebat ut restaurator regnum gracie et glorie tantum doluit
eius destruccionem ex quantitate offense. Quantum dilexit ut mediator pacem inter deum et creaturam, tantum doluit de iniuria
et ira per peccatum causata. Quantum amabat ut redemptor quietem racionalis creature in suo actore summo bono, tantum dolebat
reatum eius eternum, et separacionem eius a deo in igne gehenne. Et isti dolores fuerunt in christo ex rectitudine sue gracie
in quantum erat hic perfectissime diligens et perimens secundum exigenciam tante perfeccionis qua erat hic deus, et similiter eciam detestans
omne malum quantum erat detestabile. Et ita videtur quod isti dolores acciperat istam primam maximam summam excessus ex gracia unionis
et singularis persone in natura passibili. Secundum dolor excessum videtur accepisse ex racione gracie unionis capitis, quo factus est redemptor et
emendator omnis mali quod erat inflictum per peccatum, que mala accepit in se lamentanda et deploranda ac ad satis
faciendum perfecte, ita quod ipse omnium personarum nature induens pro omnibus ut caput se opposuit, que non rapuerat tunc exsolvendo.
Videas igitur et considera et si potes dolores tui capitis enumera, quamvis languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit.
Ysaie 53. Adhuc omnes isti dolores tercio possunt replicari ex respectu ad ingratitudinem redemptorum, inquantum scilicet ipse considerabat ipsorum ingratitudinem
qui post cognitam et receptam tam dolorosam redempcionem vivunt non venit. Practice rursum crucifigentes in seipsis filium dei et
ostentui habentes hebreorum 6. Cum non timent post tam penosam satisfaccionem iterum infinite maiestatis iniuriam irrogare. Cum non timent
post tam angustiosam et sumptuosam ablucionem macule in qua sponsus totum suum sanguinem effundens, sanguinem totum reliquit in
lavacrum, iterum facere anime sponse christi dulcissime iterata fetore horrende turpitudinis. Cum non timent post tantam difficultatem
impetracionis gracie et acquisicionis glorie eterne iterum eam vilissime repellere et pro fetidissima delectacione quasi nichil computare

Item non timet post tam laboriosam amicitiam et pace reformatam iterum patrie pietatis iracundiam provocare. Item non timet post tam
inestimabilem salutem pene et redimendi infernalibus penis debitis offensionibus mortalium peccatorum, nemo plorum tante pene velle
incurrere et reatum etiam incendii replicare. Vnde etiam quidam angustiam incurrit dolore in corde ihesu ipse solus potest sicut sit equaliter
mensurare. Vnde potest dicere: Circumdederunt me dolores mortis et pericula inferni invenerunt me ps. 114. Nec defuerunt ad compassionem
obiectum dolorum christi angustiosissima iacula que venit omnium peccatorum de semper vidit columne materia visorum [illegible] unde fiebat quos
dolores virginis matris filii columne sagittabat in tantum quod novam cruce dilecto virgine anxio matrix dolorem [illegible]
ultra quam super dolorem voluerunt peccatorum addebant etiam materia que unquam fuit et omnes labores et dolores et pene quecumque fuit
que unquam fuerint vel erunt in omnibus electis que etiam in corde suo plenissime recepit multo plus quam ab potuit recipere compassionis cordialis
compassione angustias mortis sue lacrimis autem etiam non solum in generali respectu in corde suo recepit sed singulariter singulas multo dis-
tinctius quam ille cui pro suo nomine facta fuit. Nonne sit una alia magna materia dolorum eius potest considerari in eo videlicet quod in omnibus
suis doloribus nulla pura creatura posset sibi sufficienter condolere nec recognoscere beneficium sic infinitas infinitum quod ipse se contentare [illegible]-
debat indignis. Ex quibus potest aliqualiter apparere dolor christi maior ex parte omnium sue menti se obiicientium quibus pro nobis usque ad
mortem affligebatur. Quibus dixit: Tristis est anima mea usque ad mortem Math. 26. Vnde dicere potest: Ecce 20. Nec faciam animam meam preciosiorem
quam me dummodo consummem cursum meum et ministerium quod accepi. Secundo ex parte potentie et virium anime christi fuit dolor eius incomparabilis
nobis et multiplex plus quam possimus intelligere angustiatus quia intellectus eius plene et expressissime cogitabat peccatorum omnium gravitatem
affectus vero sue voluntatis perfectissime detestata est omnium peccatorum malignitatem sicut eorum gravitatem intellectus voluntati plenissime
putabat et ex voluntate satisfaciendi plene supplet quam in potuit et deuit omnium peccatorum acerbitate. Tertio ex parte liberi arbitrii
exhibuit dominum liberum et potentem tenendi omnes suas potentias firmas in adherentia supradictorum omnium obiectorum doloris et
tristicie inflictorum absque aliqua resistentia vel contradictione et hoc quantum requirebat vigor divine iustitie et rectitudo virtutis meritoriae
et reatus nostre culpe et quantum erat expediens ad attrahendum gelida corda nostra quadam amoris flamma violenter ad se diligendum
totis viribus et ad peccata detestandum. Et ideo in omnibus apud ipsum fuit infinita misericordia redemptoris nostri et redemptio dei copiosa
qui dilexit nos et lavit etc. Ex quibus omnibus patet quod tam ex cordialibus affectibus quam corporalibus actibus sue totius peregrinationis et mortis
consummata sit omnis motus amoris et doloris ut iam non cor hominis sed obstinatio demonis illa censeatur impiissime mentis
que tot signis inestimabilis amoris et ineffabilis doloris in pectore recepti non se velit in amore liberalitate transformare
benedictum ihesum redamando et ad instar petrarum in passione sua scissarum saltem sibi compaciendo. Secundum principaliter videndum de passione christi
quia migrauit ab hac vita sua passio tam naturalis in corpore quam alie in anima fuit acerbissima passionum sic quod numquam ab hoc seculo passio
corporis est nec unquam completur in hac vita patet quia passio est acerbissima ubi plures cause et occasiones doloris conveniunt. Patet [illegible] ut ex dictis
unde dicit textus Trenorum 1. O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Aut, Bernardus: Sugite attendite et videte si est dolor sicut dolor eius. Discipuli fugiunt, noti et amici eius recedunt, petrus negat, sinagoga spinis coronat,
irrisores derident, iudei blasphemant, iudas prodit, milites crucifigunt etc. Et quanto complexio est nobilior tanto passio lesiua est
acrior. Hac enim ratione plus flagellatione patitur homo quam equus vel asinus eo quod homo sit melioris complexionis ceteris aliis. Sed christus fuit nobilissime complexionis inter omnes homines quia corpus eius ex purissimo sanguine virgineo virtute spiritus sancti formatum fuit. Tertio sicut communius
pensando divinam maiestatem que fuit in christo nulla pena pro nostra liberatione suffecisset tum per hoc tantum signum dilectionis hominibus
liberato sicut nunc non ostendisset et pene hominum ad sua dilectionem sicut nunc non tantum incitasset [illegible] non venat hominem liberare per potestatem
sed potius per iustitiam et ideo magna debuit esse illius innocentis hominis qui nulla fuit offensa totius humani generis. Quarto quod in christo ihesu
tum dolore acerbissime passionis simul fuit gaudium beatissime fruitionis patet quia sicut dolor et gaudium fide tenemus quod christus fuit verus comprehensor
et numquam a beata fruitione destitit et tamen fuit verus viator et acerbissimam mortem sustinuit. Et si dolor et gaudium simul sint in diversis
anime potentiis tunc sicut doctorum potest hoc in dubium quin in domino ihesu christo sic fuit maximus dolor et maximum gaudium puta dolor
in parte sensitiva et gaudium in parte intellectiva quia contraria se invicem non compellunt nisi circa idem subiectum. Si vero simul circa easdem potentias anime
tunc adhuc dico quod aliquo in eadem potentia anime christi fuit dolor passionis et gaudium fruitionis quia omnis potentia unione fundata in natura
seu essentia que realiter patitur et quod pateat. Et tota natura anime patiebatur propter dissolutionem armonie corporis cuius tota natura anime
fuit perfecto naturalis ergo potentia superior non obstante gaudio sue fruitionis ratione patiebatur ratione nature patientis in qua fundabatur
tanquam in subiecto proprio. Et ista videtur esse intentio Augustini super illo verbo psalmi: Repleta est malis anima mea. Vbi dicit Augustinus: Non vitiis
et peccatis sed humanis malis et doloribus repleta fuit anima christi quibus ipsa compatiebatur carni. Non enim dolor corporis potest esse
sine anima, dolere autem anima etiam non dolente corpore potest. Et dicit Damascenus libro 3 capitulo 23 quod christus habuit mestam intelligentiam ergo non
solum in parte sensitiva sed aliqui volunt fuit dolor et tristicia christi. Et idem dicit quod timore naturali timet anima separari a corpore propter
nimiam familiaritatem et lege positam a conditore sed anima que separatur est intellectiva 14. Quinto quod christus per sua tribulationis
passionis dispositive causavit omnium peccatorum deletionem quia adeo pro tanto quia tota trinitas unus deus delet culpam propter reparationem
iustitie christus per suam passionem dispositive. Nam cum caritas christi qua nos dilexit maxime patuit in sua sanctissima
passione ideo per hanc nos maxime ad sui dilectionem incitatur et per consequens ad culpe detestationem. Ideo dicitur in Apocalypsi quod dilexit nos et lavit
nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et Hebreorum 9 dicit apostolus: Si sanguis hircorum etc. quanto magis sanguis christi emundabit conscientias nostras
ab operibus mortuis. Et hec est intentio magistri libro 3 distinctione 19 dicentis quod passio christi quemque culparum erat delenti natura bene Iohannes
insuper dicit agnum fuisse occisum ab origine mundi primitive scilicet et acceptatione a deo licet nondum corporaliter completive quia nec ipsis
antiquis erat salus nisi in fide in christo tamen implicita et generali mediatoris et capitis ecclesie christi tunc futuri quemadmodum erat nostra articulos
saltem istud simbolum quod deus est et quod est remunerator in se credentium. Sexto quod christus passio christi sufficiens erat omnes homines
liberare ab omni pena tam temporali quam eterna debita ex peccatis tam actualibus quam etiam originalibus de facto tamen et efficaciter non sunt omnes
homines liberati per christum patet quia victima christi qui fuit deus et homo qua ipse pro nobis obtulit deo patri pro peccatis nostris fuit adeo
nobilis et perfecta oblatio tam in se quam ex parte patris gratificantis et gratanter suscipientis huius oblationem quod talis oblatio suf-
fecisset pro pena debita peccatis non solum omnium hominum qui sunt erunt et fuerunt verum etiam pro infinitis adhuc aliis hominibus si fuissent.
Vnde 1 Iohannis 2 ipse est propiciatio pro peccatis nostris non autem pro nostris tantum sed etiam pro totius mundi. Vnde dicit Augustinus: christus sua simpla morte
destruxit nostram duplam. Secundo tamen est efficaciter quo ad eternam mortem eorum qui fide formata credunt in christum et etiam
quo ad temporalem quia in sua sanctissima morte dedit nobis exemplum et etiam spem future nostre resurrectionis et immortalitatis. Et patet
nam christus tanquam caput omnium satisfecit pro omnibus hominibus tanquam suis membris. Contingit quod in sua pertinacia perseverantes noluerunt esse
membra christi, talibus non prodest passio christi. Sicut enim influentia destitutus a capite non prodest membro precisio a toto sub illo
capite convenit sic nostra passio non liberat eos qui per veram fidem non copulantur christo. Nec etiam de facto tollit ab hominibus

omnem penam temporalem, quia sepe dimittit malos esse in multis tribulationibus et afflictionibus propter maliciam eorum et sic bonos propter augmentum in presenti virtutum et meritorum et in futuro premiorum. Ecclesiastici 7. Cum(?) dico cum ut est impossibile mortales sint perfectis reddere quare non tunc sunt ita congruus(?) sanare nostre miserie quam per Christi passionem prout probat Anselmus Cur deus homo, quia ut dicit quod hoc debent satisfacere et non potuit, deus potuit sed non debuit. Ergo congruum sit ut ille satisfaciat qui potest et tenetur, ergo oportuit ut Christus deus et homo satisfaceret qui ut homo erat satisfacere debet et deus satisfacere posset. Congruum etiam erat ut satisfactio per omnibus hominibus non defectivis per talem penam fieret que omnem penam virtualiter contineret. Talis autem est pena mortis, quia omnium terribilium terribilissimum seu finis est mors 3° ethicorum. Iste denique modus liberacionis nostre est convenientior quo magis afficimur ad dei dilectionem, magis inducimur ad vitandum peccata et amoventes(?) reddimur contra omnes malicie temptationes. Et iste modus est aptior(?) per quem prout breviter tangit apostolus Ro. v. dicens Commendat suam caritatem deus in nobis quia cum adhuc inimici essemus Christus pro nobis mortuus est. Tangit etiam beatus Petrus in prima sua canonica c. 2 Christus est pro nobis passus vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. Tercio potest apostolus 1 Cor. 6 dicens Empti estis precio magno glorificate et portate deum in corpore vestro q. d. apostolus corpus vestrum non est amplius vestrum sed per pecunie(?) quia redempti estis precioso thesauro a domino Ihesu Christo qui sanguine suo non corruptibili auro vel argento (Ecce quod quando sanguis pro nobis effusus in crucis patibulo sacramentis nove legis dedit efficaciam, secundum glossam ad Ro. 1 Glossa que de latere Christi dormientis in cruce fluxerunt sacramenta per que salvata est ecclesia. Et Augustinus 15 de ci. dei c. 16 Ostium in latere arche perfecto est vulnus quo latus crucifixi lancea perforatum est lancea. Hec quippe ingredientur venientes quia inde sacramenta manant quibus credentes initiantur. Ideo dicitur Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.) Mirabilis ergo nostra redemptio per Christi passionem dominicam peracta declaratur esse preciosa, dolorosa, amorosa, graciosa. Preciosa quia nostras omnes animas corporales(?) hoc est preciosior quia ad similitudinem et ymaginem trinitatis creatus est. Ipsa tamen preciosior est quam auro et hoc modo obrizo, et hoc ex institutione divina hec omnibus bestiis preponitur ad regendum ut dicit Iacobus 3 Omnis natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur et domita est a natura humana, et hoc per effusionem sanguinis humani non bestialis mors inflicta fuit per pena Gen. 9 Quicumque effuderit sanguinem humanum fundetur sanguis illius ad ymaginem quippe dei factus est homo. Unde Anselmus in epistola ad Alexandrum Hanc nequit effundere sanguinem humanum quia hoc soli deo convenit. Patet ergo nostra redemptio preciosa facta per Christi humanitatem. Ad Titum 3 Apparuit benignitas et humanitas salvatoris nostri dei. Augustinus in libro de virginitate. Inspice vulnera pendentis sanguinem morientis, precium redimentis, cicatrices resurgentis. Caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redimendum. Hec quanta sint cogitate, hec in statera cordis appendite ut totus vobis figatur in corde qui totus pro nobis fixus fuit in cruce. Est ergo nostra redemptio preciosa quia per humanum sanguinem quia vivat ymaginando numquam fuit humanus sanguis Christi et pure effusus nisi in Christo quod dilexit(?) homo enim peccando recedit ab humana natura et fit bestia unde pro peccatum hoc cum in honore esset non intellexit. Comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Et Boecius 4° de consolatione philosophie prosa 3 circa finem Cumque a bono deficit esse desistit. Quo fit ut mali desinant esse quod fuerant sed fuisse homines adhuc ipsa corporis reliqua species ostendit. Quare versi in maliciam humanam quoque amisere naturam. Sed cum ultra homines quemque provehere sola probitas possit necesse est ut quos ab humana condicione deiecit infra hominis meritum detrudat improbitas etc. Post peccatum ergo primi parentis corruptus est sanguis ille qui prius corpori primi hominis fuit creatus nec umquam sanguis fuit donec veniret ad Christum de mundissimis sanguinibus purissime virginis in utero sanctificate progenitum ope spiritus sancti. Unde ille solus post Adam sanguinem habuit humanum in illa puritate quam vis requirit humana. Et ideo Christi solo numquam fuit sanguis humanus effusus nisi ille. Et ideo sequitur dicit apostolus Heb. 9 Christus assistens pontifex futurorum bonorum non per sanguinem hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem introivit in sancta eterna redemptione inventa. Et sic dicit Augustinus contra quosdam hereses effusus est sanguis medici ut esset medicamentum frenetici. Omnis peccator freneticis comparatur quia quanto gravius insaniat tanto se putat saniorem, ridet cum flere debet et gaudet cum insaniat et non custodiri potest nisi vinculatus. Iste peccator quanto peior tanto minus se reputat peccatorem quia Proverbiorum 18 Peccator cum in profundum venerit peccatorum contempnit, sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Ridet cum flere debet. Unde Christus videns civitatem flevit super illam dicens quia si cognovisses et tu sed flevit Luc. 19. Unde etiam sancti viri gaudentibus impiis flere solent propter compassionem quam habent de perdicione eorum. Unde legitur in vita sancte Pelagie de sancto Nonno episcopo quod cum vidisset ornatum curiose cuiusdam tunc fatue mulieris flevit dixit Ignoscite michi quia ornatus dei(?) quam valde dicit ornatus huius mulieris superavit totius vite mee industria ornamenta. Introgantibus ergo causam dixit Flere dum(?) nos me movet, una de illius perdicione, alia de mea remissione quia non habeo tantum studium placendi deo quantum habet illa ad placendum hominibus malis et dyabolo. Freneticus gaudet de ipsa insanitate, et multi turpissimi peccatores iactant se de sceleribus suis Proverbiorum 2 Letantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis. Isti salvari non possunt nisi vincientur infirmitatibus immissis a deo que sunt vincula salutaria peccatorum. Ps. Cum occideret eos querebant eum et revertebantur. Ite multiplicate sunt infirmitates eorum postea accelerauerunt. Vincula etiam quibus peccator debet ligari sunt caritate servata, precipue tres partes penitencie scilicet contricio, confessio et satisfactio. Ecclesiastici 6 Vincula illius alligatura salutaris. Ista vincula salutem operantur virtute sanguinis Christi quia fusus est sanguis medici et factus est medicamentum frenetici. Ut in vita Christi rogitando dicas ad eum Suscipe precium humanum sanguinem dedisti Christe. Secundo dicitur redemptio nostra dolorosa quia in sanguine suo. Sanguis enim de corpore sano non exit sine dolore. Dolor autem Christi magnus fuit ut ipse premit Tren. 1 O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor similis sicut dolor meus. Sanguis autem humanus habet terram naturalem quia fecundat lignum aridum, sanat corpus languidum, temperat conatum solidum. Primo fecundat lignum aridum dicit naturales quod si sit lignum arefactum optimum remedium est statim in principio arefactionis apponere radici sanguinem humanum. Narrat etiam Hermes egipcius quod rosarium plantatum in terra corrupta cum sanguine ad colorem medium ignis omni tempore anni producit rosas. Sic moraliter hoc est quia arbor Mt. 3 video homines quasi arbores. Videtur arescere per peccatum cum sed homo de deo non cogitat ut debet, non habet devocionem, non facit delectabiliter que dei sunt. Lolelis(?) primo lingua agri arescit quod confusio est gaudium a filiis hominum. In isto casu non est melius remedium quam ad radicem cordis tuae proponere

appone sanguinem christi calidum per devotam meditacionem Ista meditacio statim accendit amorem qui est calor naturalis hominis arboris
vel hominis. Sed cum amor dei numquam est ociosus sed operatur magna si est, sicut gregorius in omelia penthecostes et ideo ad istud sanguinem sequuntur
fructus boni operis et ideo dicit bernardus super cantica Sed ihesu bone quam reddit te mihi amabilem etc. Et ideo sic dicit apostolus hebreorum 9. omnia pene
secundum legem in sanguine mundantur. et sine sanguinis effusione non fit remissio peccatorum Ipse sanguis humanus sanat corpus leprosum
unde consultum legitur constantino quod balnearetur in sanguine calido puerorum et curaretur. Est infirmitas quam pueri quasi sunt
tenet et vocatur vulgariter preciosa valde nisi per remedium aliquod sucurratur. Et est remedium tale quod puer ungatur
sanguine hominis qui prius morbum istum passus fuit Istius corporis nostri mortalitas est incurabilis infirmitas quia qualiter moriuntur secundum
deveram Ista infirmitas id est quod fieremus immortales curari non potuit nisi per illius sanguinem qui sponte nostram mortalitatem
in sua passione curavit unde bernardus in quodam sermone O bone ihesu quid tibi et morti. Nos delinquimus et tu solvis. nos
peccamus et tu luis. opus sine exemplo gracia sine merito caritas sine modo. Tercio sanguis causat cemendum solidum. Sed quia
antiqui volentes facere edificia perpetua cementum humano sanguine miscuerunt unde legitur de vortigerne rege britanie
scilicet in hystoria britonum quod cum edificaret turrim in monte erery in vualia quicquid cementarii de die operabantur tellus alio
die absorbebat Consuluerunt ergo magi dicto regi quod iuvenem quendam inquiri faceret qui patrem terrenum non haberet cuius san-
guine lapides et cementum aspersi pararent solidum fundamentum Mora ante christi passionem erat sic in mundo quod quicquid
edificaverunt quicunque hii edificarent moraliter hii vincendo totum in morte absorbebat a terra quia omnes in puteum
inferni descenderunt. nec stare potuit edificium iustorum donec aspersi essent sanguine iuvenis qui patrem non habet
in terra hebreorum 12. accessistis ad mediatorem novi testamenti ihesum et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel Iste
ergo sanguis cementum eterne conglutinatur et solidatur ut deo indissolubili amore hereamus qui prius procul in regione dis-
similitudinis distabamus. Ephesiorum 2 Nunc autem in christo ihesu vos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine christi
Tercio innititur nostra redempcio fuisse amorosa. Non enim propter precedencia merita vel futura christus nos redemit sed sola sua
ineffabili caritate Ephesiorum 2. dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate. Et iohannis 3 Sic deus dilexit
mundum ut filium suum unigenitum daret. De isto ineffabili amore loquitur augustinus in quodam sermone de natali domini Tantus magister
factus est hominis factor ut sugeret ubera regens sydera. et esuriret panis sitiret fons dormiret lux. ab itinere
via fatigaretur. falsis testibus veritas accusaretur. iudex vivorum ac mortuorum a iudice mortali iudicaretur. ab iniustis
iusticia dampnaretur. spinis botrus coronaretur. vita infirmaretur. salvans vulneraretur. vita moreretur. Tercio fuit nostra re-
dempcio graciosa. quia non solum fuit facta pro amicis bonis et iustis sed pro inimicis iniustis et peccatoribus 1 petri 3 christus semel
pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis Et quod gravius est non solum pro iniustis dabatur sed columne datur pro iniustis in
sacrario altaris quia iniuste sunt qui peccando tanto beneficio sunt ingrati Augustinus in quodam sermone de die iudicii Cur me
gravius crucis tuorum quam illa in qua quondam pependeram affixisti. Gravior enim est in me crux criminum tuorum in qua
invitus pendeo quam ista in qua quondam morte tua occisurus tui misertus volens ascendi hec ille. Sexta propter Bernardus in
quodam sermone loquens in persona domini devote sic dicit. O homo vide quid pro te pacior. Non est dolor sicut dolor
quo crucior. ad te clamo qui pro te morior. vide penas quibus afficior. vide clavos quibus confodior. Cum sit
dolor tantus exterior. intus est planctus gravior cum te tam ingratum experior. Dilexit nos. Suam dilectionem
suam ad nos christus exponens modis magnificat et commendat. preveniendo tarditatem nostre benivolencie. abluit feditatem
nostre consciencie. Superat quantitatem nostre sufficiencie. Separat ad voluptatem plenius afficiendo. Primo dico quod christus suam ad
nos dilectionem ostendit in hoc quod prevenit tarditatem nostre benivolencie 1 iohannis 4 In hoc est caritas dei in nobis non quasi
dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos unde bernardus dulcis ihesus primus est in accessu et ultimus in recessu
et ideo convenienter cor humanum exigit dicitur proverbiorum 23. prebe fili cor tuum mihi Erat enim ipse est primus in accessu
preveniendo voluntatem ut ad eum convertatur. et ultimus in recessu quia prius nostra et causaliter homo recedit a deo per
peccatum quam deus eum relinquat subtrahendo graciam Ita cor humanum primum est inter partes corporis quod vivificatur et
ultimum quod moritur in cuius figura dicit exodi 13 Sanctifica mihi omne primogenitum id est omne cor humanum quod
inter membra corporis primogenitum dici potest et hoc est quod precipitur Mathei 22. diliges dominum deum tuum ex toto corde etc.
Secundo christus ostendit ad nos suam dilectionem in hoc quod abluit feditatem ingratitudinis consciencie Delevit enim peccatum originale
per suam sanguinis effusionem. delet peccatum actuale per sacramentum penitencie locorum Et hoc commendat nobis sanctus iohannes
qui dilexit nos et lavit etc. Sanguis designat et causat amorem unde sanguinee complexionis sunt naturaliter amativi
et iuvenes sunt magis amativi quam senes propter sanguinis habundanciam ampliorem. Narrat iacobus contra iovinianum in
libro primo allegans zenofontem hic scripsisse de infancia cyri maioris Scribit namque quod zenofon occiso abradato
et viro quem pantheam uxor mira amore dilexit. collocasse se iuxta corpus lacerum et confosso pectore sa-
guinem suum mariti vulneribus infudisse. Isto modo moraliter anima devote sponse fidelis christi videat contemplando
maritum suum occisum et non casualiter sed per caritatem amore sponte defunctum. collocet se iuxta corpus lacerum crucifixi
et illud tam voluntate quam intellectu quasi duobus brachiis amplectatur. confodiat pectus suum gladio doloris
contricionis et compassionis ut inde sanguis amoris erumpat. et in vulnera salvatoris infundat hebreorum 9 sine sanguinis
effusione non fit remissio peccatorum Et hoc est quod suadet apostolus ephesiorum 5. ambulate in dileccione sicut et christus
dilexit vos et tradidit semetipsum pro nobis. Tercio christus ostendit ad nos suam dilectionem maiorem in hoc quod
superat quantitatem nostre sufficiencie. plura enim nobis tribuit quam perfecte intelligere vel desiderare sciamus

nec sufficimus sibi amorem recompensare. Unde apostolus Ephesios 2o vocat caritatem Christi nimiam, propter nimiam inquit caritatem suam qua dilexit nos. Sicut enim dicit Anselmus de reparatione lapsi Nemo amicorum carnalium etiam si sit in hoc supra modum insignis
ita concedere potest in amore dilecte sue sicut deus effundit in amore animarum nostrarum. Quatuor enim defectus in dilectione
hominum contingit reperire a quibus amor divinus totaliter est alienus. Sunt enim aliqui qui licet amentur non tamen redamant ama-
tores suos sicut sunt ingrati. Contra deus dicit Proverbiorum 8 Ego diligentes me diligo. Sunt alii qui diligunt sed propter propriam uti-
litatem indigent enim beneficiis amicorum contra quos dicit Seneca in quadam epistola Negociatio est amicitia que ad commodum
attendit. Secundum philosophum 8o ethicorum Cum sit amicitia propter utile propter delectabile et propter honestum diligentes propter utile sunt
minimi amici inter omnes. Hec est quod plangit Ovidius ex de ponto. Sit tamen turpe quamvis sed si modo vera fatemur vulgus
amicicias utilitate probat. Per oppositum deus non diligit nos propter suam utilitatem qui bonis nostris non indiget sed diligit
nos ad fructum nostrum Ephesios 1 Gratificavit nos in dilecto filio suo i. gratos nos sibi fecit Osee 14 Sanabo contritiones
eorum et diligam eos spontanee. Tercio sunt qui diligunt homines sed non nisi in prosperitate et felicitate de quorum quolibet
verificatur illud Boecii 2o de consolatione prosa. Quem felicitas amicum infortunium inimicum facit. Unde dixit quidam Cleo-
bulus quod prosperitatis amici res amplectuntur non nos sed una secuntur. Et idem metrice dicit Non sunt prosunt sed prosperitas alta
quos fortuna sed dulcis amara fugat. Per oppositum Christus est qui magis diligit tunc quando homo defertur a mundo et
a malis hominibus agitatur. Unde Petrus Ravennas dicit Cum ipse sit in tribulatione 2e Nemo in inedia amicus inveniatur defectus
quod multa diligunt vivente sed mortuum preteriunt et obliviscuntur cum quandoque sint filii uxor frater et executor. Cum enim sint
defuncti tunc illi qui de bonis suis cum magis inimicare debent spoliant et perdunt et sibi appropriant quicquid possunt
Unde metrice dicit Post mortis morsum vertit dilectio dorsum. Consumata vita finit et eius amor. Per oppositum Christus facit
qui satis diligit viatorem dum vivit sed longe amplius post mortem Iohannis 13 Cum dilexisset suos qui erant in
mundo in fine dilexit eos hic est in perpetuum eos dilexit Ieremie 31 In caritate perpetua dilexi te etc. Quarto
modo in fine dilexit eos hoc est in hoc quod nobis preparat ad voluptatem plus affluentem 2 Thessalonicenses 2 Dilexit nos
deus quod dedit ad nos suam dilectionem in hoc quod nobis preparat ad voluptatem plus affluentem et non potuit Augustinus de moribus ecclesie et manichei
et dedit consolationem eternam. Que quanta sit spes in tutela copiose et non potest [illegible] atque sapientie ut etiam si
tanta est pulcritudo iusticie tanta est iocunditas lucis eterne hec est incommutabilis veritatis atque sapientie ut etiam si
non liceret in ea amplius manere quam unius diei hora propter hoc solum innumerabiles anni huius vite pleni deliciis et cum
affluentia bonorum temporalium recte merito quod contempnerentur. Et Anselmus de reparatione lapsi Et tamen oporteret tormenta
perferre et ipsorum gehennam parvo tempore tolerare ut Christum possem videre in gloria regnantem et numero sanctorum sociari
Nunc erat dignum pati omne quod est triste modo ut tanti boni tanteque glorie participes haberemur.
Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Bernardus in sermone de septuagesima dicit Fratres quod in primo homine peccavimus
omnes et in ipso cecidimus universi cecidimus sane in carcerem luto pariter et lapidibus plenum. Et inde iaceremus captivi
inquinati conquassati donec veniret desideratus cunctis gentibus qui nos redimeret ablueret adiuvaret etc. Ex quo verbis
patet triplex defectus que habebat homo ante Christi adventum. Erat namque carceratus captivatus sub hoste impio maculatus
defedatus quo squalore vario deputatus et dampnatus penali supplicio. Per adventum autem salvatoris nostri Ihesu Christi
Tediosa a captura qua nos potestate dura tenebat vilis anguis. Periculosa mercatura gloriosa quo vera nos solvit
Christi sanguis. Contra Criminosa a lesura qua tuam plasmaturam feda coinquinavit Gloriosa nos unctura Christi valens
quod lotura sanguinis emundavit. Dolorosa a tortura nobis multum nociva a nece quod tristi nos tutatur limitum
affluens per mebra pueri nocata sanguis Christi. Primum patet Zacharie 9 Tu in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos
de domo captivitatis. Nam revera homo in principio institutus liber nexibus per peccatum mortalibus vinculatus est et ita constrictus
quasi conbusta clausuris et cathenis nam lapsus a statu gratie in culpam infertur atque eius principis servituti est addictus
Cuius miserabilis servitutis statum deplorans Alanus in Anticlaudiano metrice sic inquit O gravis eventus casus miser-
abilis pestis Iam fuit qui liber erat mendicat habundans Cui fuit opulentam patitur qui prius in aula regnabat
patitur penas a rege solutus hoc casu fit gemma lutum fit purpura saccus lumen tenebre spes confuso gloria casus
Risus tristicia requies labor alga iacinctus etc. Ecce Sic igitur humana natura ab origine letaliter lesa et subacta ad
statum pristinum reformari non poterat nisi per mediatorem Christum suo sanguine solvente vinculum destructe servitutis
Ideo namque canit ecclesia sancta Te ergo quesumus famulis tuis subveni quos precioso sanguine redemisti. Et alibi
O quam gloriosa est et i. per quod et dives est victus et mundus Christi sanguine redemptus Unde Bernardus in quodam sermone de pas-
sione domini Cruciendus est inquit per quod homo a miserabili servitute et eterna morte est redemptus nisi precioso sanguine Christi qui
est fructuosus et cuius transgressor gloriosus hic Nec vera non est homine maior restauratio quam mors Christi et sanguinis
eius effusio ut dicit ypsius. Prima Petri 1 Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione
paterne tradicionis sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati Ihesu Christi. Unde docent medici quod sanguis dum
est in venis non nutrit resudat ergo per venas in fontes i. in loca concava in corpore ubi actione naturalis caloris sanguis
decoquitur. Sic nisi iusticie Christi sanguis prout erat in venis nichil nobis profuit sed ut Gregorius dicit Nichil enim nasci
profuit nisi redimi profuisset sed ubi ex calore nimie caritatis resudabat in fontes quosque vulnera cepit nobis
ad salutem prodesse ut esset dignum nostre redempcionis precium. Unde Ambrosius in libro de benedictionibus patriarcharum lancea
militis aperto latere emisit aquam et sanguinem aquam ad lavacrum et sanguinem ad precium etc. Multos enim filios dei
fecit unicus filius dei emit tibi fratres sanguine suo precioso. Precavit nos ipse reprobatus redemit nos ipse venditus
honorificat nos inrisus vivificat nos occisus. Dicit Augustinus in de verbis domini Cuius fuit satis copiosa potestas effodi
Nam dum antequam filios israel de vinculo et iugo servitutis egipciace liberaret de agni sanguine utrumque poste

[illegible] dicitur peccatum sit anime deformitas in sinibus intimis et sanguinis sit coagulatum male ut quod non possit sanguine Christi lavari [illegible] intimum anime. Dicitur quod Christi sanguis
sit coagulatum male fides tamen passionis eius et gratia diffusa in cordibus fidelium ad credendum attingit intima cordium et lavat fide purificans corda eorum Actus [illegible]
Videte quod homo libere propter remissionem cum benigne immolatur [illegible] remedium quod omnibus in [illegible] publica [illegible] lavat imperialiter [illegible] per captivitatem [illegible] largitur
quo primo lavamento spirituali a sordibus criminalibus [illegible] nos lavat purgatione venialium nocumento a letali nos prius restoravit. [illegible] a tortura penali nos [illegible] liberat [illegible]

liminum precepit et superliminare. Sic nimirum antequam hic de servitute dyaboli redimeretur utriusque post tam anima quam corpus sanguine agni immaculati vero limine habebat vnde glosa super illud hebreos 9 sine sanguinis effusione non fit remissio, dicit non sine sanguine redempti sumus sed per sanguinem preciosum quod vero emundaris et deo propiciaris non sine sanguine necesse est. Cuius sanguinis larga effusionem atque mortis proprie destructionem commendans alanus in anticlaudiano sic ait Jam pedites in bella ruunt iam sanguinis audet fundere primicias iam libamenta cruoris prima dare affectat primeua que uolnera belli pul: veris insurgunt nebule noctis imber inundat In terris dum tela pluunt dum pulueris imber fundit et celum celorum nubila velat Subiugat aduersas illas partes inuadit et ipsis hostibus occurrens vaginam liberat ensem hoc tonat ille nimis sed solo fulminat ense ferro cuncta probat nec verbo disputat ymo verberibus multis quam modo concluditur hosti. Corripit a reliquis illa que prima furoris causa fuit que prima dedit fomenta malorum hac gladii mucrone petens a corpore vitam detorquet cogit que mori. quam viuere mors mors curat et inde morte mors vna repensat. Ex quibus patet conclusio quod nostre mentis redemptio in christi facta sanguine est rectorum excellentia que sunt sub celi cardine patet per illud apostoli 1 ad corinthios vi Empti estis precio magno scilicet sanguine agni illius de quo dicitur in psalmo v. Redemisti nos deo in sanguine tuo vnde canit ecclesia O admirabile precium cuius pondere redempta est mundi captiuitas confracta sunt claustra inferni apta est nobis ianua regni. 2a pars probatur scilicet de rebus acquisitis sunt vero per se per ipsum que omnia a sacris clerum pateat. nam ille est quo sunt omnes thesauri sapiencie et scientie reconditi Coloss 2 per se dixit. hic est sanguis meus qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum matthei 26 et luce 22 Nam vena prothoplasti patet peccatum prothoplasti cuius tabes in omnes transijt sic tota natura humana et tota posteritas ade peccatorum fere est inquinata quod quasi labe fetide pruriginis infecta leprosa reputata est. Cuius horrendi sceleris iniuriam deplagos Gaufridus in sua poetria sic inquit O malum miserorum malum insanabile malum Cur tetigit te gustus ade cur primus omnis culpa primus ade fuit hic gustatio mali publica causa mali peccatum nos tam feris hostis exposuit non esse pretium de diuite pauper de felice miser de tanta luce redactum in tenebras. Vbi nunc paradisus et illa voluptas. Cuius eras dux tibi dico potissima rerum hac autem viciorum deformitate in qua homo sic dilapsus fuit nullus liquor abluere valebat nisi liquor sanguinis ihesu christi Nam sanguis ihesu christi filii dei emundat conscientiam nostram ab operibus mortuis hebreos 9 vnde beatus ambrosius libro primo de iacob et beata vita venit dominus ihesus qui nostras passiones curaret sue affigeret peccata donaret in cuius morte iustificati sumus ut totus mundus eius mundaretur sanguine christi cuius sanguis sic in remissionem peccatorum fusus est ut ipsum etiam peccatum possit delere suo fuso est dicit augustinus in omelia super illud credas asperso Cum alludit sanctus ambrosius in libro de fuga seculi dicens christus melius locutus est in sanguine suo quam abel. Ille enim vindictam clamat. hic indulgentiam Ille peccatum fratris accusauit hic peccatum mundi remisit Ille prodit crimen hic texit. Christus effusus est enim sanguis medici et factus est medicamentum frenetici augustinus libro quinto quinquagenarum Cuius figura precessit leuitici 14 vbi dicitur sacerdotes aspergent domum septies purificabit quoque eam in sanguine hic est quod dominus voluit aaron et filios eius tabernacula et omnia legalia sanguine mundari, diffuse leuitici 8 et 9 ca. Omnia autem in figura contingebant illis ut ait apostolus Si enim sanguis hircorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis quanto magis sanguis christi hebreos 9 vnde beatus augustinus in libro de baptismo paruulorum et assumitur per magistrum sententiarum libro 3 distinctione 19 fuso sanguine sine culpa omnium culparum chirographa deleta sunt quibus homines a dyabolo tenebantur. Cui alludit Gaufridus in sua poetria dicens aggressus dampnas illum dampnatur ab illo morte tua dampnauit eum tulit in te nostras non proprias maculas ibi cuncta nostra luebat et que non rapuit tunc persoluebat ac ipsa morte non emisit dum sic inuadebat illum Cum dum prebebat hominem deitas ab hamo intercepta fuit et absorpta putatur vincere sed stupuit vinci quod spiritus eius captiua iure suo spoliatur et eius lumine conuertit tenebras luctus in gaudia lucis et Ad quorum omnium fulcimentum nostros lex docuit intuentes confitentes crucifixum et transfixum cuspide acumine sic mundatur et purgantur a peccatis patratis sanguinis in flumine patet prima pars conclusionis clarius tum per magistrum sententiarum libro 3 distinctione 19 sic dicentem Vt olim aspicientes in serpentem eneum in ligno erectum a morsibus serpentum sanabantur sic modo recte fidei intuitu in ligno crucis pendentem intuentes a vinculis dyaboli soluuntur. a peccatis et ita a dyabolo liberantur ut nulla pars hanc vitam in nobis inueniat quod puniat. Christus 253 Secunda pars probatur scilicet quod anima sua a lesura est qua plasmatur 25 Tercia vero pars dicte probatur patet ad coloss 2 Cum essemus mortui peccatis viuificauit nos christus in quo habemus redemptionem per sanguinem eius ut dicitur ad ephesios 1. Quem proposuit deus propiciatorem per fidem et sanguinem ipsius scilicet per passionis fidem ad ro 3. Et tractatur per magistrum sententiarum libro 3 distinctione 19 vnde crisostomus in tractatu de passione sic inquit christus in sua passione mutat legem in gratiam rigorem in mansuetudinem asperitatem in lenitatem vmbram in veritatem iudicium in misericordiam nouus rex noua lex noua dux noua lux christus Cui attendens venerabilis presbiter sedulius in carmine suo paschali libro v metrice sic dicit liqueat ad corpus patulo iam frigida ligno Dextra pendebat adhuc furor arma ministrat Cuspide perfossum violat latus eque patenti Vulnere perspicuus cruor et simul vnda cucurrit hec sunt quippe sacra pro religione honore Corporis sanguinis aqua tria vite munera nostre fonte renascentes membris et vulnere christi vescimur atque ideo templum deitatis habemus vnde iohannis vi qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum habet vitam eternam Cuius ratio generalis ponitur leuitici xvij. nam in vita hominis anima causis in sanguine est. Nam secundum medicos et naturales sanguis est vite custos et conseruator Intrat enim membra custodit et conseruat et deperdita restaurat vnde non incongrue dicitur ysidorus libro ethimologiarum Sanguis ex greca ethimologia nomen duxit. eo quod

Johannis 1 Sanguis filii dei emundat nos ab omni peccato

sustentat vegetat et munit et vitam conservat. Sic vera sanguis Christi est conservacio vite spiritualis et perductio ad statum vite eternalis. Ideo dicit Iohannes 6: Nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Et qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam, que spiritualis est in presenti et glorie in futuro. Unde dicit Augustinus 10 libro confessionum: Quomodo nos amasti pater bone, qui filio tuo unico non pepercisti sed pro nobis impiis tradidisti, qui pro nobis tibi factus est victor et victima. Quomodo autem hoc declarat magister sententiarum libro 3o distinctione 19 dicens: Nichil invenit dyabolus in Christo ut moreretur, sed pro voluntate patris pro nobis mori voluit, non habens tamen mortis debitum pro peccato, sed de obediencia et iusticia mortem gustavit, per quam nos redemit a servitute dyaboli et subdit: Quid fecit redemptor captivatori nostro? tetendit muscipulam crucem suam, posuit ibi quasi escam sanguinem suum. Ille autem sanguinem fudit non debitoris, per quod recessit a debitoribus. Ille quippe ad hoc sanguinem suum fudit ut peccata nostra deleret. Unde ergo nos dyabolus tenebat deletum est per sanguinem redemptoris. Non enim tenebat nos nisi vinculis peccatorum nostrorum. Iste enim erant catene captivorum. Venit ille, alligavit fortem vinculis passionis sue, intravit domum eius, scilicet in corda eorum ubi ipse habitabat, et vasa eius scilicet nos eripuit, que ille impleverat amaritudine sua. Deus autem noster vasa eius eripiens et sua faciens effudit amaritudinem et implevit dulcedine, per mortem suam aperte redimens et adopcionem filiorum glorie largiens. Propter quod quintum in littera subditur.

Et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo. { Fecit enim nos regnum deo, ut qui prius eramus regnum dyaboli, essemus postea regnum dei scilicet potentes viciis resistere. Ait glossa: Luce 17: Regnum dei intra vos est. Et fecit nos sacerdotes deo, id est sacrificatores, sed quod hic et patri suo secundum quod deus, ut qui prius ymmolabamus demonibus et non deo, iam sacrificemus nos et offeramus ipsi deo, prout obsecrat apostolus ad Romanos 12: Obsecro vos ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem deo placentem. Ut enim ait Haymo: Christus ipse caput fidelium rex et sacerdos est, congruenter membra capitis et reges et sacerdotes vocantur. 1 Petri 2: Vos estis genus electum, regale sacerdotium. Sed dicitur: Cum deus et pater non sunt diversa et copulacio debeat esse inter diversa, videtur quod inconveniens ibi cadit copulativa coniunctio. Dicendum quod non notatur per copulativam coniunctionem quod deus et pater sunt diversa, sed quod dicuntur de eodem secundum aliam et aliam racionem. Est enim deus Ihesu Christi secundum quod homo, et est eius pater secundum quod deus, ut dicit glossa. Unde Haymo: Dicit autem deo et patri non duas naciones nec duas personas sed unam naturam ubi et personam patris solum oportet intelligere. Unde Ysidorus libro 3o de summo bono: Reges non a regendo sed a recte regendo vocati sunt, ideo quod recte faciendo regum nomen tenetur sed errando amittitur. Recte ergo illi reges sunt qui tam semetipsos quam sibi subditos bene regere noverunt. Regimen quidem a sui actore assumpsit exordium, propterea is bene preest aliis regere qui non modo verbo sed facto novit sibi inter imperare et se virtuti subdere et legibus racionis et discipline. Unde Seneca in proverbiis: Magnum regnum habebo, tibi magnum regere se temet ipsum. Apud enim antiquos in rege non ditior non forcior non maior sed melior eligebatur. Ideo quod illorum gencium erat summa felicitas ubi non putabant esse potentior nisi qui melior. Si vis omnia tibi subicere, te prius subice racioni. Multos reges si illa te rexit. Ab ea disces quid et quemadmodum regere debeas. Sic nempe inhabilit conditor sermonis ut racio animam et anima corpus possideat. Vis ergo animam a corporis possessione repelli, si non prius anima a racione possidetur.
Unde sciendum quod racio est velut lux et vis principalis in anima que cognoscit et dirigit. Cognoscit quidem bonum et malum et dirigit cum indicat bonum debere peragi et malum penitus declinari. Cum autem quod indicaverit appetit, liberum arbitrium vocatur. Huius quidem due sunt partes, superior una et inferior altera. Prima divinis et eternis intendit, secunda de terrenis et visibilibus iudicat et disponit. Rursus superior evidenciam accipit per leges divinas ut dei preceptis assenciat, secunda inferior per humanas disciplinas ut hiis aliis quasi presideat. Unde sciendum quod ad bonum monet et provocat, contra vero malum abhorret et recusat. Hec est que in nostro microcosmo totius regiminis obtinet principatum et semper ad optima deprecatur. Quociens enim homo secundum racionem audet, habitat; quociens vero cum racione perficitur, quod omnia recta iusta honesta bona et sancta semper sunt consona racioni. Maximum ideo munus est animi racione bene uti. Unde Tullius de Tusculanis 1o: Bene adhibita racio cernit quod optimum sit; neglecta vero multis implicatur erroribus, propterea nil rectum sine racione fieri potest. Nam hec est tamquam summum regis vicaria pars divini spiritus in corpore humano inmersa, renuit prohibita, respuit inlicite, rectam accusat, crimine lesam tostatam stimulat, offensis ac inhonestis actibus semper sua contradiccione resistit et sic cunctis nephariis repugnat, sicque iusta approbat, recta desiderat, equa percipit et hec tamquam regina in omnibus regulat et reformat. Hec est lux que in rege qualibet maxime relucere. Cum enim regnum sit debitus ordo adhibendus in rebus, non erit magis rectum regimen sine debito ordine, nec utique debitus ordo poterit esse sine recta racione. Tum omnia regalia iura statuta edicta atque decreta sive leges vel sancciones non sunt nisi sevi tyrannides, qui videntur a recto racionis tramite deviare. Non ergo regibus omnibus convenit principatus, sed solum hiis qui racione et sapiencia perlustrantur. Unde recte censuit Aristoteles primo politicorum, dicens quod in cunctis naturalis est princeps qui preest mente et racione providere. Pulcrum namque est nomen regium et illustre, sed officia difficillima si inique gerantur, aliosquin periculosa prorsus atque mortifera. Sola namque virtus racionis et probitas sunt que principatus honores regia nobilitate dotant. Cum enim omnis honores eius habeat quoniam inter eos suos duos quos distinxerit, et si decet principem omnium membrorum vigere et summum viribus, multo magis convenit eum racione sapiencia et animi pollere virtutibus, tum eciam ipse aliquem locum principatus atque recti regiminis in nobis obtineat, quasi dux atque imperator vite morum aliquis est. Nobilem regem illud principatus glorificat, quem non fortuna aut lubrica vulgi favor vel indocta multitudo, sed racio et sapiencia perlustrat. Unde nil est quod hunc clarior perfulgeat quam racio et animi clara virtus in principe. Sic definit Aristoteles in politicis dicens quod meliorum sit naturaliter dominum qui semper racionaliter et virtuose vivunt.

de regno — Nondum quod pater scripture sua regnum invenit in triplici differentia quod diverso tramite scilicet inquiri: scilicet regnum optimum et fidelium amorum, regnum intimum et vere amplexandum, regnum supernum et summe exoptandum. Primum est valde fructuosum consistens in fidelium unitate, de quo scribitur Actuum 4: et cum fecit et docuit, magnus vocabitur in regno celorum. Secundum est vere affectuosum consistens in fide et virtutum varietate, de quo dicit Lucas 17: Regnum

dei intra vos est. Tunc est summe deliciosum refulgens in eterna claritate de quo ait propheta Daniel: iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Hec eterna est regnum dei quod interminabile [illegible] finis est atque perfectissima beatitudo ad quam nunquam homo conscendere valet nisi prius in regno [illegible] scilicet in ecclesia sancta katholica legittime triumphavit atque regno interno virtutum scilicet puritate fuit adornatus ut testatur beatus Augustinus libro 5o de civitate dei. Hec est gloria summi dei scilicet regnum celorum quod nulli negabitur digno nulli confertur indigno. Sed [illegible] ad eam ambiret uterque indignus ubi nunquam permittitur nisi dignus et subditur [illegible] eternam gloriam ei premium virtutis erit qui virtute dederit. Hic est quod omnis nostra affectio maiore cura virtutes exquirere debet qui rex est eterne glorie perfectio [illegible] sit dispositio perfecti ad optimum secundum philosophum. Unde quia nulla rebus natura potest esse mora [illegible] regulata ut declarat beatus [illegible] in suo dialogo parte 8 c 2. Nunc ergo compleamus attente et desideremus festinemus virtutes acquirere ut demum possimus verius in virtutibus proficere et tandem gloriosus summe virtutum valeamus apprehendere scilicet regnum celorum ad quod acquirendum et possidendum finaliter [illegible] libro 2o d. l. Circa quod modo possunt queri. Primus est modus ascendendi ad virtutum fundamentum. Secundo quibus est gradibus veniendi ad ipsarum incrementum. Tertio quale nunquam perveniendi est ad virtutum complementum ut sic habeatur forma virtutes acquirendi et que norma in virtutibus proficiendi ac demum bravium percipiendi in regno dei. Ad quod quidem dubium respondetur per tres conclusiones. Prima est ista: prima inchoatio vite perfectorum est vera renunciatio seu fuga viciorum. Patet quod intentione Iohannis Cassiani qui in libro collationum patrum in collatione Moysi abbatis sic dicit: Tunc primum ad virtutum fastigia conscendimus cum nostri voluptates mores et vicia affectus quod pristinos animi carnis quod curavimus. Unde et beatus Ambrosius dicit: Cum renunciatur improbitati seu viciorum statim renascitur virtus [seu accipit]. Egressus enim malicie virtutis operatur ingressum, uno eodem quod studio quo culpe concluditur innocentia copulatur. Hec ille. Ex quibus patet [illegible] quod renunciatio viciorum est primus aditus ad virtutum acquisitionem. Et ratio quod expulsio culpe et infusio gratie que est forma virtutum sunt una simplex mutatio sicut declarat doctor subtilis circa d. 16 quarti libri q. 2a. Nec mirum. Sicut enim oculus pulvere tumore aut lesione humore alieno et ab omni vicio virtute visum impediente purgatus claritate lucis acceptat et sic colores et vicia iudicat ut declaratur in tractatu de oculo morali c 4, sic vera mens devota a pulvere viciorum purgata et ab omni vicio variarum operationum aliena mox in se virtutis claritatem acceptat ut testatur venerabilis pater in libro epistolarum [illegible] dicit: Cedunt virtuti variarum obstacula rerum. Sic ergo prius sunt vicia extirpanda et demum sic virtutes inserende. Dicit Ysidorus de summo bono libro 7 c 36. Quod confirmat poeta Normannus in suo flosculo parte 7 dicit: Criminibus notis de mente tua quod remotis iustitie virtutum semina que sunt tibi sancta et [illegible] in quibus oriuntur salices et amplificet [illegible] sit vestis [illegible] sociis honestis. Sic ergo liquet quod prima inchoatio vite perfectorum est vera renunciatio seu fuga viciorum. Ex hoc tamen conclusionis declaratione et postremo dicto finali infertur hoc corollarium doctrinale: Cum ad virtutum fastigia intenditur anhelare, malorum fugere consortia debet curare. Patet quod primum. Alia tamen quod doctrina Iohannis Crisostomi super [illegible] dicit: Raro namque sic est ut concordes boni malis coniunguntur. A bono malus melioratur sed quod malo bonus contaminatur. Dissipatas enim rerum nunquam potest habere concordiam et multos sollicitat nephanda societas. Cui conformiter loquitur beatus Gregorius in [illegible] omelia 3o dicit: Primum est per quod [sic et (illegible)] vitari societas malorum debet ut si fortassis corrigi non valent saltem bonos ad sui imitationem non trahant et cum ipsi a sua malicia non mutantur eos saltem qui contra fuerint bonos non pervertant. Hinc est quod Moyses filiis Israhel ex mandato domini precepit ut consortium malorum fugerent dicens: Recedite a tabernaculis impiorum et nolite tangere que ad eos pertinent ne involvamini peccatis eorum. Numeri 26. Nec mirum. Polluitur etiam ex uno peccatore societas bonorum sicut ex una ove morbida grex inficitur. Item sic caro morbo emortua si abscisa non fuerit salute reliqua carnis putredinis sue contagione corrumpit. Ita qui morbo viciorum persistunt si monitis [illegible] in bonorum societate permanserint eos exemplo sue perditionis inficiunt. Et [illegible] in Thobia dicit metrice: Plaude bonis fuge pravorum consortia labem ex pice contacta contrahit egra manus. Sic igitur patet quod qui ad virtutum fastigia intendit anhelare malorum consortia debet curare.

Conclusio 2a. Perfectus in virtutibus aliquis nunc habetur nisi ei spiritus sanctus caritate cooperetur. Patet quia secundum Hugonem de Sancto Victore libro [illegible] parte 6 c 16 virtutes a nobis duplices habentur secundum naturam scilicet et gratiam. Virtus enim nichil aliud est quam affectus mentis secundum rationem ordinatus. Unde affectus ordinati secundum naturam sunt virtutes naturales que etsi laudabiles sunt quia bone sunt et a natura, non tamen sunt digne illo munere quod est super naturam et subditur. Affectus autem ordinati per gratiam reparati sunt virtutes gratuite. Nam in hiis virtutibus primo spiritus sanctus bonam voluntatem operatur, deinde bone voluntati moventi se et operanti cooperatur. Primo bonam voluntatem aspirat ut sit, deinde bone voluntati movente se inspirat ut moveat et operetur ut vacua non sit. Primo operatur eam, deinde operatur per eam. Bona voluntas est instrumentum, spiritus est artifex. Ex quibus verbis luculenter patet quod nunquam est perfectus [illegible] operationis qui non a spiritu sancto [illegible]. Nec mirum. Sicut enim lux primaria est fons productionum naturalium et pariter actionum ut testatur Thomas Bragwardin in sua perspectiva parte 2 c 1 [illegible], sic ipse septiformis spiritus qui est increata lux et velut lucem a patre filio quod procedens est fons et origo omnium perfectionum virtuosarum operationum in nostra affectiva et hec per diffusionem illius [illegible] radium scilicet caritate [illegible] legali menti in virtutibus proficere volenti est necessaria ut testatur Alexander in suo disputato circa primum q 7 articulo 2o [illegible]. Caritate [illegible] caritatis pura est viatori necessaria secundum legem ewangelicam in cordibus amoris indicantur. Nec dubium. Nam nichil est virtus quam non amor ille venustat. Hoc absente bono nunquam bona celica gustat. Dicit Petrus Riga in Aurora [illegible] metrice [illegible] odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Ex quibus sic deducitur sequitur cor-

Unde Zacheus renuncians avaricie [illegible] meruit accipere. Luc 19. Latro in penis [illegible] redemptorem et de prius malis [illegible] dolores pervenit innocentie restitutionem Luc 23. Et magdalena [illegible] Luc 7 [illegible] [illegible] a deo [illegible] et a demone possidetur [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] vere [illegible] [illegible] [illegible] volet [illegible] [illegible] veritate [illegible] sublaverint

Ex bonis naturalibus perficere non ~~possumus~~ sufficimus in virtutum splendore, sed ex donis supernaturalibus id plene obtinebimus ab eterno amore
patet ex premissis. Et sequitur ex hoc quod illa forma per quam redditur anima deo grata et per quam homo de virtute in virtutem mutatur
perficitur est quedam spiritualis dilectio que non ex principiis naturalibus generatur, nec ex amore naturali acquiritur, sed potius
creatur et infunditur ab ipsa deo patre et increata scilicet ab ipso spiritu sancto a quo effective et originaliter provenit quasi
perfectus mutatoria in virtuosa operatione. Et hoc attestatur Cassiodorus super psalmo xvi dicit: caritas dei quod virtualis est plurima
virtutum quia et bona voluntas virtutes germinat et operatione sancta in virtutibus perfectis fructificat. Sic igitur patet quod ex bonis
naturalibus perficere non sufficimus in virtutum splendore, sed ex donis supernaturalibus id plene obtinebimus ab eterno amore quod fuit octavum.
Conclusio 3a. Premium peroptabile exercicii virtualis est regnum permanabile gaudii eternalis patet ex verbis Senece epistola xxiii
ad Lucilium sic dicentis: Sola virtus prestat gaudium semper in secure; hoc magnum gaudium in quo gloria est omnibus sanctis eius.
Ubi magis intencionem Alanus in Anticlaudiano dicens: Ubi gaudia plena viget nullo respersa dolore, hic risus sine tristicia
sine nube serenus, delicie sine defectu, sine fine voluptas et requies tranquilla nimis que fine carere fortune casus
in nubila vite nescit. Hoc enim gaudium quod vere ipse deus est erit premium virtutum. Nec mirum, sic enim exigit iusta
compensacio equissimi dispensatoris reddentis unicuique secundum exigenciam suorum meritorum. Sic perfecto exigit equa
retribucio et virtuosa perfectio ut ipse deus gloriosus qui fecit racionalem creaturam ipse se sui capacem quia secundum indicte virtutum
ymaginem beatissime trinitatis, eandem racionalem creaturam que homini in nostris per omnia sumunt secundum similitudinem sue ymaginis
nostro in ipso premiaret. Sic ergo iusta compensacione exigente pro premio virtutum reddet homini deiformitas glorie atque
gaudium sempiternum in quo mens beate gloriose decoratur. Nec ipsa gloria etiam aliunde habetur nisi hic potest secundum legem dei or-
dinata nisi ex merito virtutum, quia virtus perpetuat in anima esse glorie per felicitatem dicit Nicolaus de Lyra super Apocalipsim.
Ex quo sequitur corollarie: licet hic disparia sint virtutum opera, premia tamen assunt paria eterna peccatorum munera patet per Augustinum
quem allegat magister libro x distinctione xlix: Multe mansiones in una vita erunt scilicet varie premiorum dignitates, sed ubi deus erit
omnia in omnibus erit etiam in dispari claritate par gaudium, ut quod habebunt singuli que sit omnibus communia etiam gloria
capitis omnium erit per vinculum caritatis. Ex hiis datur intelligi quod in regno ibidem quod par gaudium omnes habebunt et si dis-
parem habeant cognicionis claritatem. Sic ergo electorum diversa sunt opera, merces non varia; quod ita intelligendum est de mercede
ac premio beatifico obiectivo quod utique omnibus beatis erit una merces quia unus deus una beatitudo unum bonum, non autem
de mercede seu premio subiectivo quod utique secundum diversitatem operum in eterna beatitudine diversum erit, ut vult beatus Gregorius
in dyalogorum atque concors sua omnium doctorum. Mens ergo devota ad incrementum virtutis virtuum erecta et in actibus
virtutum exercitata triplicem premiationem glorie consequetur in regno celorum, secundum Bonaventuram circa finem Breviloquii sui scilicet
gloriam spiritualem corporalem et accidentalem. Hec autem triplex gloria consistit in triplici premio scilicet spirituali corporali et accidentali quia
ipsa mens habebit ex premio spirituali gloriam inestimabilem facialis visionis, ex premio corporali gloriam desiderabilem con-
gratulante unionis, ex premio accidentali gloriam inexplicabilem specialis superaddicionis. Ex quo triplici premio ipsa mens
beata tota efficitur deiformis totaque deo configurata, tota deo vivit et tota in deo requiescit per que in statu
omnium bonorum aggregacione perfecto constituta et eternaliter vivens vita ditabitur et eternaliter congratulans regno dei coronabitur.
Cuius regni participes nos efficiat ipse Ihesus Christus qui nos fecit regnum et sacerdotes deo et patri suo ut dicitur Apocalipsis primo.
Pro quo notandum quod in sacerdote nove legis tria precipue consistunt scilicet dignitatis sublimitas, potestatis immensitas et puritatis
preciositas. Circa tria precipua in sacerdote nove legis spiritus sanctus prudens de eorum perpendit dicens: Gloria et honore coronasti eum
domine et constituisti eum super opera manuum tuarum. Gloria dicit Christus cum dignitatis sublimitate, honore Christus cum potestatis immensitate,
superioritate Christus cum puritatis preciositate. Christus primo sacerdos dicitur quia sacer dux, ipse enim ad hoc a deo significatus est
ut ducat populum verbo exemplo et opere in terram promissionis regni celestis. Christus secundum sacerdos dicitur quia sacra dans vel docens,
ipse enim potestate sibi tradita distributor est sacramentorum nove legis et doctor divine legis. Christus tercio dicitur sacerdos quia presbiter dei
in domino nam ipse est tabernaculum status altissimi. Sacerdotalis autem dignitas in tribus precipue relucet quibus dominus deus sa-
cerdotes nove legis dignificavit. Primo in ipsorum excellencia et sublimitate, extulit enim eos deus omnibus regibus et principibus
huius seculi eo quod ipsi sunt eorum patres et per eos tamquam per excellenciores et digniores in reges inunguntur. Et non solum prin-
cipibus et regibus huius seculi sed et principibus celestis regni scilicet angelis eos pretulit. Sacerdos enim maior est et dignior
angelo in tribus. Primo in animarum commissione, nam deus dominus sacerdoti non angelo animas quas precioso sanguine redemit
ad regendum ad custodiendum et ad pascendum commisit ut habetur Iohannis ultimo. Secundo in peccatorum absolucione angelis enim
quantumcumque dignitatis non est concessum a peccatis absolvere, potest sed sacerdos nam sacerdoti et non angelo hec auctoritas est concessa.
Tercio in corporis Christi confectione nam nullus angelorum est tam potens et tam donis naturalibus donatus qui corpus Christi conficere possit
sicut sacerdos. Eciam ergo sacerdotes sua sublimi dignitate tam sancta quod celestes principes precellunt. Cui assimilavimus eos
nisi excellentissime virgini genitrici dei. Nam sicut ipsa sancti spiritus obumbracione per quinque verba concepit filium dei qui
dixit: fiat michi secundum verbum tuum. Ita sacerdos domini quinque verba conficit verum corpus Christi. Quanta dignitas excellencia admiracio
beatus Augustinus ait: O veneranda dignitas sacerdotum inter quorum manus filius dei velut in utero virginis incarnatur. Cui mirabiliter
tanta alludens Bernardus in tractatu de dignitate sacerdotali dicit: In hoc sacrificio celum miratur, obstupet terra, horrescat
infimus, contremiscat, veneratur plenitudo angelica celsitudo. Secundo dignitatis sacerdotalis sublimitas attenditur in possessionis
donacione. Christus enim eorum excellente dignitate donat eis deum suum tiesirem preciosum et hereditatem scilicet decimas oblaciones
oblaciones tamquam domus altis et filiis hereditariis. Ipsi enim sunt dii et filii excelsi omnes. Psalmus 81. Hii sunt enim quibus
dictum est Deuteronomii 18: Non habebitis partem inter eos, ego enim pars et hereditas vestra. Tercio attenditur eorum sublimitas in

tutela et protectione. Ipse enim eorum specialis tutor est et protector. Nam tuetur eos et protegit et sub pena dampnacionis eterne
precepit per prophetam quod nullus eos audeat offendere vel molestare dicens: Nolite tangere christos meos et in prophetis meis no-
lite malignari. Ubi glossa: Qui tangit violando sacerdotem similis est illis qui Christum plagis affligebant. Vnde [illegible]
In hiis et in aliis quam pluribus que veneranda sacerdotalis dignitas attenditur. Quare tales sacerdotes appetentes propter primum
deum honoret se humiliando, propter secundum eum amet gratias referendo, propter tertium eum timeat peccata fugiendo. [illegible] Secundo
Sacerdotalis autem potestatis immensitas patet ex multis. Primo quia habet potestatem corpus Christi conficere. Nam dictum est eis Hoc
facite in meam commemoracionem. Solis enim sacerdotibus hec maiora auctoritas collata est. Solis magis quam
nec angelis nec alicui homini preter solos sacerdotes. Et dicitur: maxima auctoritas. Magna quidem est ex aliquo aliquid aliud
facere, maior est ex nichilo aliquid facere, maxima ex creatura creatorem conficere. Secundo quia habet potestatem peccata hominum dimittere
quia dictum est eis Iohannis xx: Quorum remiseritis peccata remittuntur eis. In quo tantam habet potestatem quantam non deus [illegible] omnibus preter
omnipotens remittit vel vult remittere peccata hominum sine sacerdote excepto articulo necessitatis in quo scilicet non potest habere [illegible]
Tertio habet potestatem aperire celum. Ipsi enim sunt claviger regni celestis. Nam eis collate sunt claves regni celorum Mathei xvi.
Quarto demones ab obsessis effugare. Mathei x dedit eis potestatem spirituum immundorum ut eicerent eos et curarent languores corporales.
[illegible] Marci ultimo: Super egros manus imponent et bene habebunt. Et Mathei x dedit eis potestatem ut curarent omnem lan-
guorem et infirmitatem. Quinto habet potestatem graciam spiritus sancti subditis ministrare donare. Actuum viii. Tunc imponebant
manus super eos et accipiebant spiritum sanctum. Ex hiis et aliis potestatibus laude dignis clare patet quante excellentie et
amplitudinis sit potestas sacerdotalis. Tercio autem puritatis profunditas patet ex hoc quod ipsi sunt genus electum regale sa-
cerdotium gens sancta i Petri 2. Hos enim elegit deus ad [illegible] constitucionem ut essent sancti [illegible] [illegible] de se potest dicere
custodi animam meam quoniam sanctus sum. Propter quod [illegible] de qualibet possit dici [illegible] [illegible] ante formarem in utero novi
te et antequam exires de vulva sanctificavi te. Propter quam sanctitatem reges et principes [illegible] [illegible] simplices [illegible] aliquod
beneficium aut sacerdotium ab eis recipere voluit genua sua coram eis humiliter flectunt. Et quia sancti [illegible] utiles [illegible]
utiles sunt deo angelis hominibus et animabus in purgatorio. Deo quia eum glorificant, angelis quia eos letificant, hominibus
quia eis a deo graciam impetrant iram et vindictam dei mitigando, animabus in purgatorio quia eas de penis liberant.
Propter quod dicit Beda: Sacerdos quando sine peccato et in bono proposito non celebrat privat sanctam trinitatem gloria, angelos
et sanctos in celesti curia leticia, homines in ecclesia militante laborantes beneficio et gracia, animas in purgatorio degentes
liberatione et venia. Et hec omnia videlicet sacerdotalem dignitatem, potestatem et sanctitatem attribuentes [illegible] [illegible]
statuit quod episcopus in quocumque loco residens stare presbiterum propter [illegible] non paciatur. Nam et ipse deus in supremo
pontificum apostolos postquam eos fecit sacerdotes non servos sed amicos appellavit Iohannis xv. [illegible] quilibet sacerdos propter
eius excellentem dignitatem debet honorari, propter eius immensam potestatem debet amari, propter vite sanctitatem debet
timeri et venerari. Sed modernis temporibus propter primum scilicet dignitatem non honorantur. Et non mirum, clerici enim modernis
temporibus ad dignitates clericus ad beneficia ecclesiarum curata promoventur nisi pueri ydiote et indocti consanguinei fautores
ambitiosi [illegible] [illegible] scienciis se negociis implicantes et vite abhominabilis. Et non solum promoventur
sed et violenter intruduntur. Omnis enim fere promocio nostris malis temporibus venit aut per sanguinem aut per favorem
aut per subordinacionem aut per conspiracionem aut intrusionem aut impressionem. Ecce dignum honore. Propter secundum vero scilicet
immensitatem potestatis non amantur eo quod raro salutem fidelium ullus rarus administrat. Teste Gregorio super illud Luce x Messis
quidem multa operarii autem pauci. Ecce iam messis multa sed operarii pauci quod sine gemitu merore loqui non
possumus quia et si sunt qui bona audiant desunt qui dicant. Ecce mundus sacerdotibus plenus est sed tamen in messe dei
ullus rarus invenitur operator qui officium quidem sacerdotale suscipimus sed opus officii non implemus. Hec ille. Et ecce
non implemus. Nam quis nunc predicat simplex et indoctus qui plus docere debet quam doceri. Sed nunc ubi sunt
omnes [illegible] clericos infructuosos amare potest. Propter tertium scilicet vite sanctitatem non habentur in reverencia. Que enim vite
sanctitas que modernis temporibus in sacerdotibus honestas impletur illud [illegible] [illegible] Et erit sicut populus sic et
sacerdos. Et utinam non peior. Et non mirum, nam ubi regnant habundancia panis et ocium que fuerunt occasiones peccati
Sodome et Gomorre ibi regnant multa mala. Sed in sacerdotibus modernis temporis regnat peccatum. Habundant enim
bonis temporalibus et quod superest non dant pauperibus propter quos habundantes facti sunt. Cuius debiti sunt. Nam non
querunt que dei sunt sed que sua. Ex habundancia superbiunt et lascivunt, ex ocio ad omne malum proni sunt. Si ergo
sacerdotes volunt honorari, amari et timeri, dignitatem acquirat, deificet potestatem, [illegible] [illegible] in sanctitate
ambulet honorifice. Nam propter dignitatem que castitatem requirit, amicola virginum propter potestatem qua subditis
sacramenta ministraverunt, amicola confessorum propter sanctitatem quam fratres multi sustinuerunt, amicola martirum in
regno sempiterno coniungitur. Fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo. In hiis verbis ostenditur Christum esse
regem mirabilem, cunctis hominibus. Ipse enim est qui ut in psalmo dicitur fecit mirabilia magna solus, qui et suos deducit
in via mirabili Sapientie x. De ipso dicitur in psalmo: Quoniam deus magnus dominus et rex magnus super omnes deos. Et [illegible] [illegible]
est altissimus omnium omnipotens et rex metuendus nimis super thronum sedens et dominans. Cuius regnum apparet mirabile.
Primo ex hoc quod omnia que subiecta sunt ei habent ordinem eo quod omnia sunt in numero pondere et mensura Sapientie xi. Hoc enim Saba regina
in regno Salomonis dixit esse mirabile quod omnis finis ordinatissime fiebat ei iii Regum x. Secundo patet ex hoc [illegible]

Margin: nos ad [illegible]

quia licet omnia que ei subiecta sunt, sicut spiritus et naturales operationes, ita tamen operantur ut in omnibus eius obediant voluntati. Et ideo
in psalmo dicitur: Ordinatione tua perseverat dies quia omnia serviunt tibi. Unde licet sol de natura sua habet moveri, sed tamen quandoque stetit
parendo voluntati divine, Iosue x°. Aqua de natura sua habet defluere, actu stabat quasi pro muro ad dexteram et ad sinistram iudeis
per mare transeuntibus obediendo, Exodi xiv. Et eius [illegible] regnum eius apparet mutabile quia in rebus transeuntibus immutabiliter
perseverat. Sol enim occidit et oritur, homo nascitur et moritur, omnia per successiones continuas rerum desinunt et tamen super hec omnibus
regnum domini manet in eternum. Potestas enim eius potestas eterna que non auferetur et regnum eius quod non corrumpetur, Danielis vii. Dilatatur
namque a mari usque ad mare et a flumine usque ad terminos orbis terrarum, psalmo lxxi. Est ergo regnum dei rex omnium. Regnat enim in celo
in medio in inferno, imperat angelis, precipit hominibus et demonum potestatem palmo concludit, propter quod apostolus dicit ad Philippenses 2 quod ei flectitur
omne genu celestium terrestrium et infernorum. Actum specialem dicitur deus dei rex hominum quorum est [illegible] gubernatione et assignatione.
Licet enim omnia creaverit, tamen hominem per excellentiam; licet omnia gubernat, tamen hominum de bonis maioribus providet; licet omnia consumat et sustentat
verbo virtutis sue, Hebr. 1, tamen hominem consumat ad potiora bona consequenda. Est enim homo finis omnium rerum. Omnia namque que creavit deus
in hominem tendunt ut in finem. Deus autem fecit supremum ultimum finem hominis, ut homo videndo omnibus usus que ad ipsum ordinata sunt
venire possit ad hoc ut finaliter assequatur deum et fruatur deo. Et propter hoc quod homo directe ad finem tendit nobiliorem quam quecumque alia
creatura, ideo deus providit ei de bonis potioribus quam quibuscumque aliis creaturis, ut de cognitione, de dilectione, de donis. Unde et providit
hominum custodiam angelorum, providit ei regum [illegible] mundi protectionem et tutelam, quia ut dicit Augustinus non homines propter reges fecit deus
sed reges propter homines. Sed admisit hoc evenire quod hic esset [illegible] defectum, unde quod deus voluit homines dirigi per angelos et reges
ideo quod eos per se ipsum regere non posset, sed [illegible] Augustinus libro [illegible] ut angeli et reges ac alii rectores perciperent consolationem de hac
beatificatione de hoc quod essent cooperatores salutis ipsius. Voluit tamen deus per filium suum missum in carne in hominibus disponere [illegible]
spirituale regnum, ad quod innuendum dicit [illegible] Iohannes quod fecit nos regnum. [illegible] enim deus latuit in carne sive [illegible] ipsi deus
humanitatis vincendo dyabolum et auferendo ei in hominibus regnum. Nisi enim carne obumbraretur dyabolus eum non aggrederetur, inquit glosa
super illud Cant. iii: Egredimini filie Syon et videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua, id est humanitate quam habuit a matre.
Et [illegible] dicit apostolus: si cognovissent nunquam dominum glorie crucifixissent. Aggressus est autem demon dominum, sed succubuit et amisit [illegible]
Et hic gessit [illegible] que pugnavit cum dyabolo quia in hiis consistit regnum suum et dominium in hominibus. Unde licet in hoc dictum est regnum
eius non est de hoc mundo quia non est visibile neque mundanum neque corporale, tamen est in hoc mundo super nos enim qui sumus in hoc mundo
regnat salvator mundi. Primo aggressus est eum dyabolus tunc tempore infantie [illegible] natus est [illegible] cum [illegible]
deus erat innocens humilis pauper et iam incepit austeritatem vite. Tunc pastores cognoverunt ipsum esse regem angelorum et hominum
et hoc divulgaverunt, Luce 2. Tunc gentiles visa stella cognoverunt ipsum esse regem hominibus deputatum. Unde venientes ierusalem
quesierunt dicentes: ubi est qui natus est rex iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum, Matth. 2. Tunc
Symeon predicavit eum fuisse lumen promissum gentibus et missum hic ad gloriam plebis israel, dicens ipsum fuisse verum messiam promissum
in lege et prophetis. Ideo dyabolus conatur contra eum Herodem qui turbatus erat et omnis ierusalem cum illo. Sed deus fugit in egiptum
et cedendo consumavit ea per quibus perdendis dyabolus seviebat, scilicet innocentiam paupertatem humilitatem austeritatem et fidem illam quam [illegible]
puerulus plantavit in cordibus multorum. Et hic iam incepit Christi victoria per hiis per que deus debebat suum dominium in hominibus
reparare quia hoc et in processu temporis et in sermonibus et in operibus dilatabat. Secundo aggressus est eum in deserto ubi volebat eum
precipitare peccato gule et tibi delectatione sicut primum hominem decepit. Item peccato elationis et superbie propter quod ipsemet de celo
est eiectus. Item peccato avaritie quo totum [illegible] mundum solet involvere. Sed ad omnia deus devicit, adinveniendo quod [illegible] sibi subiecti
debent vincere in sobrietate et paritate in humilitate et subiectione in paupertate voluntaria, et quod per hiis virtutibus obtinendis
contra [illegible] deus bellare quia hec vicia sunt fontes de quibus perfluunt universitas viciorum. Dicitur enim Iohannis in canonica ii: Omne
quod est in mundo aut est concupiscentia carnis aut oculorum aut superbia vite. Tertio dyabolus aggressus est ipsum tempore quo cepit
predicare vitam exemplarem ducere et facere miracula. Nam concitavit tunc contra ipsum aliquos qui contradicerent eius doctrine
et aliquos qui impugnarent famam sanctitatis eius et alios qui miracula calumpniarentur, volens per hec ipsum fidem et
et eius imitationem et robur in omnibus annullare. Sed deus hec omnia devicit, ad ostendendum quod [illegible] doctrina militat
regno suo, que imitatio sue vite necessaria est cuilibet ei subiecto et quod quilibet suo deo volens servire et in doctrina
et imitatione debet esse fidelis non obstantibus quibuscumque calumpniatoribus. Ecce quam multa sunt que deus in humanitate assumpta
reliquit suis servitoribus omnibus adversitatibus evincendo. Solum enim hii et non alii regno eius et domino sunt subiecti.
Nec putandum quod deus et rex noster et legifer solum has operatus fuisset victorias. Multa enim adhuc sunt quibus operatus
est salutem in medio terre. Unde quarto passionis aggressus est dominum tempore passionis, quia omnes iudeos et illos quibus
bene fecerat contra eum concitavit. Unde detentus est qua detentione liberati sumus. Ligatus est qua ligatura soluti sumus.
Deturpatus est multipliciter qua deturpatione nos ornati sumus. Vilificatus est diversimode qua vilificatione honestati
sumus. Vexatus est varie qua vexatione nos pacificati sumus. Vulneratus est a planta pedis per totum corpus usque
ad verticem capitis qua vulneratione sanati sumus. Cruci affixus est qua crucifixione protecti sumus. Mortificatus est
qua morte vivificati sumus. Lanceatus est et de eius latere emanavit sanguis et aqua quibus abluimur et redempti
sumus. Ecce pugna domini pro regno in hominibus. Tunc enim evicit cum a mortuis resurrexit dans nobis omnibus
servitoribus formam ut in talibus omnibus si que nobis evenerint que ipse passus est eum imitaremur tendentes
ad hoc ut simus in novitate vite ambulantes et pacem spiritualem habemus. Quarto Gregorius in registro epistola 229 [illegible]
quod Christus [illegible] in carne sua [illegible]. Secundo [illegible] quod de toto orbe unum gregem adduxit seu congregavit. Tertio [illegible] quod
omnes qui in grege sunt in uno ovili esse voluit. Quarto [illegible] quod sub se uno pastore pascua querere constituit. [illegible]
solliciti sumus unitatem spiritus in vinculo pacis. Nulle sint amplius inter nos et deum [illegible] quas peccatis comparamus. Nulle
sint inter nos discordie quibus a grege dei spargamur. Nulle sint inter nos [illegible] quibus ovile [illegible] scindatur. Ad [illegible]
refectionis [illegible] nisi que nobis a Christo rege nostro relicte sunt, quia non in solo pane vivit homo sed in omni verbo quod [illegible]

Ambrosius in libro de fide [illegible] suscepta carne [illegible] potestate sua [illegible] inviolabilem [illegible] suscepta carne temptatus est
et [illegible] passus ut [illegible] temptatio vinceret [illegible] passus [illegible]
fugat [illegible] relegat [illegible] operatus est miracula [illegible] pietat [illegible]
[illegible] pro nobis [illegible] omnes [illegible] in multitudinibus [illegible] morte tua morior,
sic volneribus tuis volneror, sic [illegible] tuis [illegible] flagellis [illegible] flagellor [illegible]
[illegible] ligatus [illegible] vincula [illegible] ligat [illegible] moriendo mortem destruxit [illegible] in sepultura [illegible]

Aug. 3a moro pot dam nit dyl3 et eius regnu et xpm et eius regnu dyl3 eni est rex sup omes filios supbie xpus at
est rex om humiliu et illoru qui mites sut et mansueti Alia go pcepta dyl3 dat suis fautorib3 et alia xpus. Du dyl3 dt
Sup astra celi exaltabo soliu meu ut omes sui ad exaltaco3 anhelarent. Sz xpus omib3 qui a paradisi gaudijs expulsi
sut dt Ecce ego venio et habito in medio tui. Dyl3 dt Sedebo in monte testi in lateribus aquilonis xpus at dt Ego sum vermis
et no ho obpbriu hominu et abiectio plebis. Dyl3 dt Ascendam sup altitudine nubiu xpus at cu in for. dei esset exinanivit
semetipm formam servi accipiens. Dyl3 dt ostendens oia regna mudi Tibi dabo ptate hanc et gloriam eorum qr michi tradita sut
et cui volo do illa. xpus aut dt Non possum ego a me facere quicq3 Sz pr in me manens ipe facit opa Calicem quidem meum
bibetis. sedere aut ad dextram vl ad sinistram no est meum dare vobis. Dyl3 dt Eritis sicut dij scientes bonum et malum xpus
vo loq. no est vrm nosse tpa vl momenta que pr posuit in sua ptate. Dyl3 ut psuadet hominib3 diuina despicere
voluntate dt Cur pcepit vobis ds ut no comederetis ex omni ligno paradisi Scit enim qd in quacu3 hora comederitis
aperientur oculi vri et eritis sicut dij etc. Sz xpus ut psuadet subiectionem et obedienciam et voluntatis diuine loq. Non quod volo
ego. Dyl3 p mebra sua loq. Nullum pratum sit quod no ptranseat luxuria nra coronemus nos rosis ubiq3 relinquamus signa
letitie. Sz xpus in suis mebris pdicat dicens plorabitis et flebitis vos mundus gaudebit vos aut contristabimini. Dyl3 mentes
s' subditas doc. equalia maiorib3 tumore tumescere. socialitatem omni elacione tuffere. [illegible] condicionis se erigere et sp
culmine celsitudinis appetere. de cuius enim dt ysa. Transiuit in affectum cordis cogitaverunt et locuti sunt nequiciam iniquitatem in
excelso locuti sunt. Sz xpus veniens ad sputa ad alapas ad colaphos ad spineam coronam ad crucem ad lanceam et ad mor-
tem mebra sua amonet dicens Si quis vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me
Item Si quis michi ministrat me sequatur. Cui go dns et redemptor corda regnat humilium. [illegible] ut quilibet volens esse sub
regno suo valet sit humilis quilibet enim quoddam titulum portat opis quo ondit sub cuius sit ptate rector [illegible] ibi go
Regnum go xpi constat in virtutib3 et fidem spem ac caritatem sic p fundatum. Lex illius regni iustissima. Conplia fidelissima
promissiones que bonos respiciunt sunt immense beatitudinis. Comminaciones que malos terrent sut eterne punitionis. Talia dona
accipiunt [illegible] in illo regno dte dona spus sancti quibus virtutes remanent [illegible] beatitudinib3 et quales fructus p-
cipiunt qui beneficiunt [illegible] fructus spus qui sunt caritas pax et gaudium in spu sco. O qm gloriosum est hoc regnum qd est
regnum omnium seculorum Nullum enim fuit seculum aut etas in qua no viguisset istud regnum nec finem umqm accipiet [illegible]
luc. Regni eius no erit finis. Transfertur quidem a gente in gentem xpus enim [illegible] dicens Auferetur a vobis
regnum et dabitur genti facienti fructum eius. Videte quo hoc regnum fuit prius in psonis ut Abel enoch et aliis
et translatum est in domum et familiam Noe quem vidit deus esse iustum ex omnibus gentibus. Homo inde venit in gentem
hii patriarcha qui in cognacione Abrahe cum deus fecit promissiones multas et legem dedit [illegible]. Et ad tantum [illegible]
illud regnum multiplicatum est in hominibus qd et lex data est p moysen de faciendis et no faciendis. de [illegible] et
vindicandis et de plurib3 sacris. Sz translatum est hoc regnum xpi antiquum [illegible] in novum [illegible] apls. Translato sacerdo-
cio necesse est ut et legis translatio fiat. Nam xpo duce hoc regnum psequente superuenerunt mandata noua sacramenta efficacio-
ra. Quod quidem regnum xpi morte est liberatum [illegible] Si filius vos liberauerit vere liberi eritis et vite [illegible]
et vitas liberabit vos xpus [illegible] Sz enim xpus no resurrexisset [illegible] fides nra aut apls [illegible] ad chorinth.
[illegible] ascensione sublimatum [illegible] [illegible] que sursum sunt querite no que sup terram ubi xpus est in dextra dei sedens
que sursum sunt sapite. P sancti spus infusionem edificatum [illegible] Cum venerit paraclitus ille vos docebit oia et suggeret
Sz p aplos predicacionem dilatatum Nam in omnem terram exiuit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. [illegible] et hoc
regnum translatum est a iudeis in gentes [illegible] repulistis verbum dei et indicastis vos indignos vite eterne
ecce quivimus ad gentes [illegible] Videte qd regnum hoc deficere no pt. Dividat se heresis quocunqz voluit a fide per-
[illegible] dividat se ab unitate fidei p sectas [illegible] mutua dilectione [illegible] p scandala [illegible] legis suas [illegible]
[illegible] statuere dividat se a spe eternorum confidentes in suis mendacijs nullo tempore faciet regnum [illegible] laboratum est
p [illegible] huius regni Nauicula quidem opiebatur fluctibus sz nunqm submersa est [illegible] quociens [illegible] turbabat
eius regnum [illegible] reflorvit et peruenit ad [illegible] [illegible] [illegible] propinquauit me
a iuuentute mea etenim no potuerunt michi. [illegible] no peruenit ad senectutem [illegible] potuerunt [illegible]
pugnare no cessauerunt [illegible] [illegible] propugnando [illegible] me et no [illegible] valuerunt in se
[illegible] ad [illegible] sordes tulit no in [illegible] qd [illegible] ab illo regno [illegible] et hoc p [illegible] peti [illegible]
enim [illegible] regno mixti boni et mali. Sz malis consentientes [illegible] ymo [illegible] cum xpo no colligit dispergit. [illegible] ita
regnum quo ad [illegible] desolatum est. [illegible] desolari no pt qr [illegible] in se [illegible] [illegible] grauem
ministracionem et operacionem in quibus [illegible] reperti sunt fideles. [illegible] enim [illegible] dispensatores ut fideles quis
inueniatur et si [illegible] [illegible] [illegible] xpus enim rex [illegible] loq. Euge serue bone et fidelis [illegible]

In quolib3 homine est quoddam regnum cuius racio est rex cuius regina lex est sapia cuius filius amor cuius [illegible] sunt potencie
inferiores. Talis go ho rex dr qui disponit oia sm rectam racionem qui oia ordinat et moderatur lege diuine sapie
qui omnia ponderat ut sunt et nulli rei amore inordinato afficitur nisi sm modum bonitatis eius ordinans bona minora
ad maiora maiora ad eterna. Talis namq3 homo omes vires inferiores [illegible] sunt obedire. Et [illegible] quilibet [illegible] rex dr
qr ut dt Aug. omnia regit omnia corrigit et sub rege celesti omnia refert ad diuina et ad ea que sunt eterna
Talis go quilibet rex [illegible] dr qr sedendo in solio regni sui dissipat omne malum intuitu suo. Non enim pmittit
[illegible] peccatum regnare in corpore suo no admittit [illegible] obedire carnalitatibus [illegible] pmittit [illegible] peccatum [illegible]
ho [illegible] mebra ad malum iniquitatis. Vnde dt Aug. sup Ioh. [illegible] Si insurgit ira no dat linguam ad ma-
ledicendum no dat manum ad feriendum no admittit iram [illegible] venire in mebra ymo tenet omnia mebra
ne moueantur in iniustum furentis peti [illegible] subiungit ds qr sub maiore imperatore [illegible] dominator est sui

et io firmat iram et coheret conpriam. Talibus regibus dicitur in ps. Et nunc reges intelligite erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam ne pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius. Tales idonei sunt regnare
quia tales in sunt regnum illud de quo ait 6. Adveniat regnum tuum. Quod cum in nobis dicitur regnum dei secundum Aug. li. 83 questionum
quia adversus diabolum militantes dum donec ipse Christus ponat inimicos eius sub pedibus suis. Quod regnum Christi est in nobis
cum sit unius ut illo regno in quo perpetua pace est dignus sumus. Quod vero hoc vere non intuentur regulas dicti sapientis.
si cor flectit ad istorum inferiorum dominacionem, sepius ipsius affectus et amor mergitur in consuetudine quod plus afficiatur circa
rei unitate quam debet affici, qui aliquid plus amat quam sua bonitas requirit, qui in aqua re delectacione quesitum
et eam non respicit ubi debet respicere, tunc meretur nomen regis amittere. Secundum ystoriam Ro. 5 fecit nos regnum et sacerdotes etc.
Regnum meum non est de hoc mundo dictum salvatoris Johannis 18. Regnum eius non est de hoc mundo quia non est visibile neque mundanum neque corporale.
Actum est in hoc mundo tamen nos enim qui in hoc mundo sumus et in nobis regnat salvator mundi. Et pro isto regno disponit
et ampliacione duas sunt in hoc mundo potestates, una regalem alia sacerdotalem. Regale quidem nam Gregorius in registro
in epistola quadam regi francorum destinavit operaciones regis describit dicens. Grandem quam divinitus accepisti. Placata mente
custodi. Christianam fidem in populis tibi subditis ostende zelum tue rectitudinis in eorum conversione multiplica, subditorum mentes
exhortando terrendo blandiendo corrigendo et exempla boni operis ostendendo edifica, ut illud retributorem invenias
in celis. Cuius cognicionem et nomen dilatandis in terris. Ex qua auctoritate colligitur quod reges christianorum propter ampliacionem regni
Christi in hominibus constituuntur. Regis enim est ut idem dicit epistola 14. providere quemque ad dei cultum quemque ad ecclesiasticam
reverenciam quemque ad honorem sacerdotum demonstratur pertinere etc. Similiter officium sacerdotale constitutum est propter conservacionem
regni Christi in hominibus. Ipsi enim secundum Greg. in registro debent lapsos in peccata terrere, currentibus viam regni ostendere,
conmone peccatores ad graciam revocare. Ipsi debent ad divina scripta aspicere ut nichil dirripiendum luporum dentibus relinquatur. Ipsi eos quibus presunt debent hortari et inducere ut deum cui serviunt agnoscant ut in eo totam spem ponant
ut eum toto corde tota mente et omnibus viribus diligant ut ei omnibus modis studiose obediant. Dati sunt sacerdotes
in officium ministerii ad consummacionem sanctorum in edificacionem corporis Christi ad hoc ut eradicent vicia ut seminent doctrinam
sanam ut plantarent virtutes ut putarent a viciosis hominibus superfluitates ut eos reducerent ad renovacionem ad
regnacionem et ad reflorendum. Data namque sunt eis sacramenta in dispensacionem ad hoc omnia peragenda et consumanda. Revera
magnum hoc officium. Ipsi enim illos qui seipsos abluisserunt in mora debent hic negligentes impulsare, torpentes
stimulis amoris inquietare ut qui se ipsos non curat impendere studeat reddere quod dicitur impulsare secundum Greg. sicut habetur
in epistolis suis registri. Ex dictis patet corollarium quod sacerdos ex officio debet intendere predicacioni verbi. Patet quia predicare proprium est secundum id
Ysa. 58. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam. Unde apostolis et aliis in eis precepit deus predicare et testificari quia
ipse est a deo constitutus iudex vivorum et mortuorum Act. 10. Unde ait ulterius Eutes in mundum universum predicate evangelium
omni creature. Et sap. Jero. dicit omnis vanum esse in quibus non est sermo dei, vanum dicit quod vanitatibus intendunt et
non hiis que sunt in laude dei et salute animarum. Et Aug. dicit li. po. de verbis domini, nobis pro officio competit predicare
religiosis pro se celeste magisterium docere etc. Divinis legibus obsequi et diversis diversa impendere medicamenta. Una sicut
eadem caritas sit et eadem predicacio quosdam parturit, cum aliis infirmatur, alios curat edificare, alios conveniens sit offendere.
nisi ut apostolus. Per evangelium ego vos genui. Per eam ablactamur secundum id 1 pet. 2. Quasi modo geniti lac concupiscite ut in eo
crescatis in salutem. Per eam nutrimur et vivimus quia non in solo pane vivit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Ait
Et ut dicit glosa super 1o Ozee 4. Conticuit populus quia non habuit scienciam ubi non fit doctrinacio silent homines a laude dei
a gracia accione a peccatorum confessione dei legem repellunt et sacerdocium in perpetuum amittunt. Et allegat idem propheta. Quia
repulisti scienciam repellam et ego te ne sacerdocio fungaris michi. Restat ut non habeas sacerdotes qui te doceant cultum dei
Unde dicitur Tren. 2. Repulit dominus altare suum maledixit sanctificacioni sue et tradidit in manus inimici regem et sacerdotem.
Ex quo sequitur 2o quod sacerdos non excusatur a vicio si sit ignarus in dei verbo, quia sic non predicat et transgreditur dominum preceptum
quod est officium sui iuris ut dictum est. Et ideo dicit Gilbertus in eruditorio. Cum predicare nesciunt gradum sacerdocii non usurpent. Et
Scientiam repulisti scienciam etc. quod tales non fungunt sacerdocio legitime quia non ad utilitatem populi nec ad honorem dei. Et allegat
Aug. dicens. Ignorancia sacerdotis est mors plebis. Unde de rigore iusticie repelli deberent ne officio fungerentur. Quia quo
nesciunt satisfacere subditis de necessariis ad salutem. Dicitur enim 1 pet. 3. Parati ad satisfaccionem omni poscenti vos racionem
de ea que in vobis est fide. Quia nisi sunt tales non sufficiunt ad regimen populi. // Ne tamen hoc videatur nimis durum
est advertendum quod sacerdotes ad diversa officia deputantur. Nam quidam deputantur tantum ad missarum legendarum utilitatem velut religiosi et hic tenentur scire gramaticam ut congrue proferant ut debite accentuent et adminus tenentur intelligere literaliter quod legunt.
Aliquis aut deputantur ad administracionem sacramentorum et tales ulterius tenentur scire que sunt debita materia sacramentorum quia debita forma
verborum singulis sacramentis et quis debitis ritus sacramenta dispensandi. Aliquis aut deputantur ad docendum alios ut sunt predicatores et hii tenentur esse expositi in doctrina fidei et legis et in hiis que pertinent ad correccionem exhortacionem ammonicionem
et in aliis que officium predicacionis continent. Et quia in hiis quidam deficiunt non excusantur secundum hoc semper tamen
Alii aut ad curam plebis deputantur et isti ulterius tenentur scire discernere inter lepram et lepram, tenentur scire cautelas
circa interrogaciones peccatorum et eorum circumstancias et debent scire discrecionem circa iniunctiones satisfaccionum. Ut sciant quod penitencia
est iniungenda pro capitalibus que pro aliis mortalibus et que pro venialibus valde quod debent esse experti in sciencia divina
et etiam in sciencia secundum negociorum, quia non solum debent providere subditis de spiritualibus sed etiam de corporalibus alimentis.
Et si nesciunt solvere quos difficiles que ad sciencias pertinent emergentes, sufficiat eis quod sciant que sunt communes difficiles
et quod circa eas sunt discreti ut se de eis intromittant sed a peritis superiorum. Et quod sacerdotes dicit con. tu. v. lib. 7. 4 p. a.
// Greg. in de cura pastorali Sacerdos non predicans iram dei contra se attendit. Nam sacerdos ingrediens vel egrediens
moritur si de eo sonitus non audiatur. Quia iram contra se occulti iudicis attendit. Si sine sonitu predicacionis incedit. Et non solum
doctrina verum etiam vita debet clarescere. Nam secundum Ysidorum de summo bono li. 3o. Doctrina sine vita arrogantem reddit, vita sine
doctrina inutilem facit. Sacerdotis predicacio operibus confirmanda est ita quod doceat verbo instruat exemplo. Nichil enim turpius
increpare, hic a noxia atque vicio se studeat mundare. Patet quod premissum unde dicit Greg. 24 mor. dicitur quod non debet
// Aug. de na. et origine anime ad renatum. Aliquid est homini fateri se nescire quod nescit
quam in deterius vel dampnabiliter mentire vel nova cauda quod temere audet defendere quod nescit.

hominum ducatum suscipere qui nescit homines bene vivendo preire et subditi idcirco ad hoc eliguntur ut aliis presint sicut per dignitatem
dignitate ita preemineant devote sanctitate et industria. Alioquin cur ceteris preferuntur qui nullorum ulla gratia ab aliis distinguuntur a ceteris
Nam revera vicia pastorum subditis sunt offendiculum et casus prelatorum suo exemplo multos a statu perfectionis deiciunt. Et
est verum quia vulnerato pastore quis curandis ovibus adhibebit medicinam, aut quo ovibus clipeo tuebitur qui iaculis hostium
sese feriendum exponit, aut qualem fructum arbor producet cuius radix ignis peste infecta est. Prelatus ergo sit ut preguardet
per quos aliorum culpa debet corrigi, inquit beatus Gregorius libro 10 moralium, renovent ergo ad constringuntur ut primus ipse corrigat et
tunc aliena reprehendit. Hec ille. Dicit ergo ad ... de summo bono libro 3 quod non debet honoris ducatum suscipere qui nescit
subiectos tramite vite melioris preire. Et est verum secundum Gregorium in de cura pastorali quia cum pastor per abrupta graditur
ad precipicium grex sequitur. Tenetur ergo quilibet vir ecclesiasticus incedere in virtutibus et pergere in caritate humilitate et
castitate. Ad caritatem hortatur apostolus ad Ephesios 3 dicens estis in caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere
cum omnibus sanctis que sit longitudo latitudo sublimitas et profundum. Nec mirum. Hec enim est illa sine qua nichil
vel parum alia prosunt 1 ad Corinthios 13 Si linguis hominum loquar et angelorum caritatem autem non habeam nichil michi prodest
Ipsa enim sola est via qua pervenitur ad patriam. Est ergo caritas fons proprius cui non communicat alienus. Et enim est huius
mentis qua deus amatur id quod est diligit et que omnem iusticiam complet et perficit. Nam ipsa est vinculum perfectionis
propter quod beatus Petrus pre omnibus virtutibus dono caritatis homines fulciri exhortatur dicens: Ante omnia in vobismetipsis
mutuam caritatem continuam habentes 1 Petri 4. Augustinus vero super canonicam Iohannis dicit: Quicquid habes si non habes
caritatem tibi nichil prodest, et si alia non habes hanc solam habe et implesti legem quia plenitudo legis est caritas Romanos 13.
Sine enim caritate nec credere nec sperare ... est vite sed mortis ... Nam secundum Augustinum in libro retractationum
et sed licet homo per liberum arbitrium sponte cadere potuit non tamen resurgere per se sine caritate. Resurgere a peccato est a
deo restitui ea que amiserat. Sed ista non restituuntur homini per liberum arbitrium sine gratia quod patet. Nam tria per
peccatum amittit homo. Primo quandam spiritualem divini luminis pulchritudinem sicut patet per beatum Augustinum ... Iohannis primo Tenebre
eam non comprehenderunt. Secundo meritum gratie amichilatum. Tertio amittit ydoneitatem ad vitam eternam. Nullum autem horum
potest restitui nisi per caritatem sive gratiam. Et hoc intellexit Iob ... cum dixit spiritus vadens et non rediens. Nec mirum
voluntas enim hominis non est libera cum cupiditatibus vincitur non est libera ad bonum nisi liberata fuerit. Non autem liberatur
nisi per spiritum sanctum caritas in cordibus infunditur. Dicit Augustinus in epistola ad Anastasium et ... libro 20 ... 26
Cum autem data fuerit gratia incipiunt esse multa bona per illa. Nec est fructus ad bonum qui non surgit a radice
caritatis secundum eundem ibidem quia omnium bonorum mater est secundum apostolum. Nam secundum Gregorium in moralibus caritas est recta voluntas
ab omnibus terrenis penitus aversa ... contemplationis avida in omnibus se ...
finis celestium preceptorum palma victorum mors criminum vita virtutum causa bonorum meritorum premium perfectorum
sine qua nullus deo placuit cum qua nec potuit aliquis ... fructuosa in penitentibus leta in proficientibus gloriosa in
perseverantibus ... qua quicquid boni operis est viget. Hec ille. Sed heu iam modicus ... in sacerdotibus non habet caritas
sua possessionem. Unde Hugo de claustro anime dicit accessit ad ihesum petrus accessit et iudas accesserunt et iudei crucem
figentes accedunt et presbyteri sacerdotes ut ea que offerre debent in mensa domini offerunt in mensa dyaboli. Nec sciunt legem
domini sed vacantes ocio comessationibus ebrietatibus terrenis inhiant terrena sapiunt in plateis assidui in ecclesia rari
et velociores leporibus ad congregandum canes quam ad vocandum pauperes libentius porrigunt panem canibus quam pauperi
Et post subdit: Hii sunt quorum thalamus ... est ornatior mensa altari paratior scyphus calice preciosior equus
missali carior camisia alba dealbatior ... quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus. Hortatur nos sic
sicut filios ambulantes in caritate que omnes excellit virtutes 1 ad Corinthios 13. Post caritatem ad humilitatem autem hortatur
quemlibet nostrum dominus Ihesus Christus dicens Matthei 11 discite a me quia mitis sum et humilis corde. Ipse namque dominus humiliavit semetipsum
formam servi accipiens Philippenses 2. Ideo ipse non elatos sed humiles ... magistros qui exaltabuntur. Nam qui se humiliat
exaltabitur Luce 14. Et beatus ... hic suadet dicens humiliare ne exalteris ne exaltatus humilieris. Nam cum humi-
litas casum nescit hec enim ... necessaria si possidere volumus regnum dei secundum id salvatoris Matthei 18 nisi conversi
fueritis sicut parvuli id est humiles non intrabitis in regnum celorum. Sine enim humilitate audeo dicere nec virginitas marie
deo placuisset inquit Bernardus super missus est. Ad humilitatem autem nichil tam efficaciter homines inducat sicut cognicio sui ipsius
unde beatus Bernardus in meditacionibus volens unumquemque hortari ad cognicionem sui ipsius ita dicit: Integritatis tue curiosus
esto explorator et vitam tuam cotidiana discussione examina, attende diligenter quantum proficias vel deficias
qualis sis in moribus qualis in affectibus quam similis quam deo sis dissimilis, considera et stude teipsum cognoscere quia
multo melior et laudabilior es si teipsum cognoscis quam te neglecto cursus siderum virtutes herbarum complexiones
et naturas animalium cognosceres et omnium celestium scientiam et terrestrium cognicionem haberes. Hec ille. Et super cantica sermone 36 ... dicit
absque sui cognicione salvari de qua nimirum mater salutis humilitas oritur ... ad se humiliandum ...
... si se in veritate invenit tantum non dissimulet, non sit in spiritu eius dolus, sta-
tuat se ante faciem suam nec se a se ante abducat. Sicque ita se intuens clara luce veritatis inveniet se in re-
gione dissimilitudinis et suspirans misera quia iam latere non poterit quam vere misera sit nonne cum propheta clamabit
ad dominum in veritate humiliasti me. Nam quo non vere humiliabitur in hac vera cognicione sui, cum se perspicit oneratam
peccatis mole huius mortalis corporis aggravatam terrenis intricatam curis carnalium desideriorum fece infectam

tenax, curas infinitas implicatam, multis erroribus expositam, mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus
anxiam, mille suspicionibus obnoxiam, mille necessitatibus erumpnosam, proclivem ad vicia, invalidam ad virtutes. Unde hanc
iam extollens oculos vix iam levat caput. Nonne magis conuertet in erumpna sua dum configitur spina, convertetur inquam
ad lacrimas, ad gemitus, ad planctus, convertetur ad dominum et in humilitate clamabit: Sana animam meam quia peccavi tibi.
Porro conversa ad dominum recipiet consolacionem quia pater est misericordiarum et deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulacione
etc. [illegible] Et quemadmodum [illegible] tibi venit in te timor dei et humilitas, sic [illegible] ignorancia tibi superbia.
Sic autem parit superbia tibi ignoranciam, tu tu meliorem quam sis decepta et deceptiva tua cogitacione te esse intueris.
Hoc quippe est superbia, hoc initium omnis peccati: tu maior esse in tuis oculis quam apud deum, quam in veritate. Et ideo
qui primus peccavit hoc grande peccatum, dyabolum loquor, de ipso dictum est quod in veritate non stetit sed mendax est
ab inicio, quia quod in sua cogitacione [illegible] fuit non fuit in veritate. Quid si in eo discordaret a veritate, ut bonum
se inferiorem quam putaret quam veritas haberet? Excusaret eum procul dubio ignorancia et minime reputaretur superbia,
nec tam invenirentur iniquitas eius ad odium quam humilitas fortassis ad graciam. Si enim in qualiter statu unusquisque nostrum
habeat deus cognosceremus, nec supra nec infra secedere deberemus, veritati in omnibus acquiescentes. Nunc autem quia ignoramus quia
posuit tenebras latibulum suum et sermo absconditus est a nobis, ita ut nemo sciat si est dignus odio vel amore,
iusticia tua quam perfecto [illegible] ipsius veritatis apostolum novissimum nobis locum eligamus, de quo post modicum cum honore
sursum educamur quam presumamus altiorem, unde tunc [illegible] oporteat cum rubore. Non est ergo periculum quantumcumque
te humilies, quantumcumque reputes minorem quam sis, hoc est quam te veritas habeat. Est autem grande malum horrendumque periculum
si vel modice plus vero extollas, si vel unius [illegible] in tua te cogitacione preferas, quem forte tibi parem veritas iudicat
aut etiam superiorem. Quemadmodum si per ostium transeas cuius superliminare [illegible] bassum sit, non nocet quantumcumque te
humiliaveris. Nocet autem si vel transversi digiti spacio plus quam ostium patitur mensura corporis ita ut impingas
et capite quassato collidaris. Ita in anima plane non est timenda quantalibet humiliacio, horrenda autem [illegible]
paventa vel minima temere presumpta erectio. Quam ob rem noli te homo comparare maioribus, noli minoribus, noli aliquibus,
noli uni. Quid enim scis, o homo, si unus ille quem forte omnium vilissimum atque miserrimum reputas, cuius vitam scelera-
tissimam atque singulariter fedissimam horres, et propterea illum putas spernendum, non modo pre te, qui forte iam sobrie
et iuste et pie te vivere confidis, sed etiam pre ceteris omnibus sceleratis tamquam omnium sceleratissimum? Quid scis inquam si
melior et te et illis mutacione dextere excelsi in se quidem futurus sit, in deo vero iam sit? Et propterea non
mediocrem nec vel penultimum, non ipsum saltem inter novissimos eligere locum nos voluit, sed recumbe inquit in novissimo
loco, ut solus videlicet omnium novissimus sedeas, te quam nemini non dico preponas sed nec comparare presumas. Hec ille.
Ad castitatem autem nos ammonet dominus per prophetam de sacerdotibus dicens: Mundamini qui fertis vasa domini, Ysaie 52. Nam si ministri et dis-
pensatores legalium, que graciam non conferebant sed tantum promittebant et figurabant, caste ac pure vixerunt, quia qui in
ebdomada vices sue ministracionis debebat in templo dormiebat ne uxoribus pollui possent, quanto fortius dispensatores
sacramentorum nove legis, in quibus gracia confertur et quae dant salutem, inde ac caste vivere tenentur. Unde beatus Augustinus
super psalmum 23, unde Urbanus papa 29 [illegible]: Erubescant impii et intelligant iudicio sancti spiritus eos qui in sacris
ordinibus, presbiteratu, dyaconatu, subdyaconatu sunt positi, si caste non vixerint, excludendos ab omni eorum gradu,
dignitate et officio. Nemo ad sacros ordines permittatur accedere nisi aut virgo aut probate castitatis existat,
sicut est in sexta synodo constitutum. Et beatus Gregorius statuisse legitur ut nullum ordinare presumat episcopus nisi qui se ca-
ste victurum promiserit, 32 dis. Nos. Sed timendum ne modo verificetur illud Osee 4: Et erit sicut populus sic et
sacerdos, immo forte melior est modo populus quam sacerdos, prout dicitur Ysaie 56: Speculatores illius ceci omnes. Quia si
ceciderit ignis, si concupiscencie, sacerdotes non fugient, Baruch 3°. De quibus beatus Ambrosius in quodam sermone sic ait: Christo condicati
et indisciplinata multitudine sacerdotum hodie datur [illegible] intra [illegible] sacerdotum. Nam qui debuerant
esse vicarii apostolorum et filii Petri facti sunt socii Iude et precursores antichristi. Unde beatus Bernardus in quodam sermone de conversione sancti Pauli
loquens sic inquit: Heu heu domine deus, quia ipsi sunt in persecucione tua primi, qui videntur in ecclesia tua primatum diligere, regere
principatum. Arcem Syon occupaverunt, apprehenderunt municiones et universam deinceps libere et [illegible]. Et beatus Ieronimus super Mattheum
capitulo 23: Super cathedram Moysi etc., sic inquit: Multi sacerdotes et pauci sacerdotes, multi in nomine et pauci
in opere. Videte ergo quomodo sedeatis super cathedram, quia cathedra non facit sacerdotem sed sacerdos cathedram; non locus sancti-
ficat hominem sed homo locum. Qui enim bene sedit super cathedram honorem accipiet ab illa; qui male sedet iniuriam facit
cathedre. In medio enim sedes si bene vixeris et bene docueris, omnium medius eris. Si autem bene docueris et male vixeris,
tui solius. Nam bene vivendo et bene docendo populum instruis quomodo debeat vivere; bene autem docendo et male vivendo
deum instruis quomodo te debeat condempnare. Ideo quia malus sacerdos de sacerdocio suo crimen acquirit, non dignitatem. Hec ille.
Et beatus Gregorius in registro sic inquit: Causa ruine populi sunt sacerdotes mali. Quis enim populo se pro eis intercessorem obiciat
si sacerdotes qui orare debuerant graviora committunt. Hec ille. Ex quibus omnibus patet quod ecclesie [illegible] vite puritate in [illegible]
summi regis pro dispensacione gracie sacramentorum nove legis, patet per apostolum ad Titum primo dicentem: Oportet episcopum esse sine crimine, sicut
dispensatorem dei. Unde sanctus Ieronimus generaliter extendit se ad omnes dispensatores nove legis. Dicit enim in epistola ad Heliodorum:
Ne quis inquam intelligeret ad episcopum tantum sentenciam apostolum fuisse locutum, quid dyaconibus [illegible] precipiat quanto sacerdotibus
satis claret. Dicit enim: Dyacones similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpiter lucrum sectantes, habentes misterium
fidei in consciencia pura. Hii probentur primum et sic ministrent nullum crimen habentes. Ve illi qui veste non habet nupciali, et inquit
ad eum: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nupcialem? At ille obmutuit, et dicitur ministris: Tollite eum et ligatis manibus et pedibus mittite in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dencium.

Si quid [illegible] tota vita [illegible] talis [illegible] [illegible] monestat

prelati [illegible]

Unde [illegible]

Ve illi qui acceptu talentu in sudario ligatu celib luari fractibus ad tyn qd acceperat refinat. Illud indignantibus dni tusso ac clamore ferret. Serve nequa quare no dedisti pecunia mea ad mensa ut et ego veniens cu usuris coegissem i de posuisses ad altare qd fre no potas. Du eni tu ignavus negotiator de manu teneas altiq locu qui pecunia du plicare potat occupasti. Ex obvieni sic hij qui hu vit habent bonus gradu acquirit ita qui indigne ad altare du accedit dina corpis et sanguis rei erit &c. Cuf sup at bene agente pplo viniscuiq p suo merito remiat. sacerdos at p bonis omni recipiet interde sicut eni p bonis opis aurea et p acquisitae aliorum aureolam &c.

Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Premissa specificatione prerogativarum ihu xpi qs vitate veritate attestacionis qr testis fidelis. Dho qs vitute invicte ptatis qr primogenitus mortuorum. Tra qs sublimitate regie dignitatis qr princeps regu terre. Qto qs munificen sue pietatis qr dilexit nos &c. Cont po ob pdicta dei filio optata attribuo gloria et laudes tu dr ipi gla s ut laudet a bonis p beneficiis collatis. Et impiu s ut timeat a malis. Vl ipi gla quia glorificat electos qs sua misericordia. Et impiu qr condepnat reprobos ppter eorum nequitia. Soli eni deo honor et gla. J ad thi po vl s glo gla in se hoc a catina. impiu qr omia pt. Et hc etualit ideo se. in secla seclorum. Et qr eternitas sit intimabilis vite tota sil et pfecta possessio ut ait boecius vo de consolacione phie. ppa ultra qualit alt fit in pla in secla seclorum. Item eme duplicat et no ait simplr in secla et ad istud ne os s augti in pgologon c 21 qs selm dr in singuli ob indivisibilem unitate. Secla in pli ob intimabilem immensitate un et de eo dr in ps anni tui no deficiat et alibi melior est dies una in atriis tuis sup milia. Et est sciend fm ipm in secla s eternitatis que dicit seclorum s tpis. Sicut eni selm tpus cotinet oia tpalia ita eternitas oia secla tempory q ille Sm hugone vo sup ecclastem in pn ht gradus quida et qr pgressiones in melius sicut cu dr talia talium selm seclorum. tantu eni selm seclorum a selo vi corelle quantu selm solid a momento et momentu a nichilo et sic pgressio in deti. sic cu dr vanitas vanitatu ut coponit ibi. Sm ipm go geminacio denot corelle ut flos florum. Finis subdit afirmacio de amen. pnt eni ait augi sup iohem ome x1 amen qr vaco dei est si phas est dica et intptat verum est eni nome hebreu et mansit no intptatu ut hono ret velamento secti. Sis dr a duo ut qs geminatione comendet. Et qr ibi papias. Et de sila modo loquendi hct p2a pet ultio. Ipi gla et impiu in secla seclorum amen. Et pt istud retorqueri vl ad oia pmissa vl ad immete dcm qr ait Ipi gla et impiu in secla seclorum. Amen. Et pt istud retorqueri vl ad oia pmissa. vl ad immete dcm qr ait ipi gla et impiu in secla seclorum amen. In hc eni sulne patuit gtuita bonitas filii dei de qua b maxime tenemur regrari eum dilexit nos et lavit &c. In hc eni sulne patuit gtuita bonitas filii dei. De qua b maxime tenemur regratiari cum dilexit nos et lavit &c. Et io qr deo regrari vl gras est actus multu comendabilis qr et eu laudare. dicere ipi gla et imperium &c. Et io qr deo regrari vl gras est actus multu comendabilis qr est honorum ppa opacio. ppter ppter augmetacio dinitatis ptestacio et necitatis nre demostracio. pmo go deo regrari est ppa opacio honorum qui ad nichil aliud vacat nisi ad deu laudandu et de collatis beneficiis ei regrandu. Et io bonu est illud artificiu adiste de quo nos in pectum oz vinci. Transitum ad curia regis adiscimur Et io bonu est illud artificiu adiste ut sciamq qualit nos domini condicio tunc tempestive. Ergo nos convenit in pnti grarum actiones adiste ut sciamq qualit nos in patria debeamus hre. ysa 41. Gaudiu et leticia invenit in ea graciaru accio et vox laudis. ppt qd aps ad romos xv nos amonet dicens unanimes uno ore honorificetis deum et prem dni nri ihu xpi. Qualis at laus ista de beat esse docet bts aug sup ps 146 dicens no solu vox tua sonet laudes dei s et opa tua concordet cu voce tua. Cu go voce cantaveris silebis aliqn vita sit canta ut nunq sileas. Negociu agis et fraudem cogitas silmisti a laude dei et qd gravius est no solu a laude silmisti s in blasphemia incidisti. Cu eni ob laudatur de bono ope tuo ope tuo laudas deum et cu blasphematur deus de malo ope tuo ope tuo blasphe mas deum et itaqz ad vicem exhortacionis cata voce corde ne sileas vita ne taceas. No cogites in negocio fraudem psallis. Cu manducas et bibis psalle no intimiscendo sonorum suavitos ad aures aptas s mode ste et frugalit et tpant manducando et bibendo qr hc dt aps sive manducatis sive bibitis sil aliud quid faciatis omia in gliam dei facite. Si go hu agis qd et manducas et bibis et ad refectionem corpis sumis reparacionem et membrorum gras agens ei qui pbuit tibi morali et fragili ista supplementorum solacia et cibus tuus et potus laudat deum. s no modu nature debitu immoderacione voracitatis excedas. Si vo vino lotus ingurgites corpus licet laudes dei ligua tua sonet vita tua blasphemat. Et cu tibi sopnus advenit et cu dormis no te excitet mala consciencia a quiete tua et inocencia sopni tui laudat deum. Si go laudas no tu lingua cautet s etiam assupto honorum psalterio qui bonus est psalmus. laudas cu agis negociu. laudas cu cibu et potu capis. laudas cu in lecto requiescis. laudas cu dormis. Qn go no laudas. pficietur go in nobis laudacio dei cu ad illa civitatem venimus qui effecti fuimus equales angelis dei qui ulla nos cor ruptibilitas ulla corpe solicitat. No fames no sitis intpo lat no estus fatigat no frigus astringit no febris deiat no mors finit. Ad illa pfectissima laude optatimus nos ista laudacione in opibus bonis. Et ideo cuctu go possimus cu dei adiutorio studeamus ut quod deum laudemus vocibus sic etiam bonis opibus collaudemus. Melius e eni tace qr deu laudare et petta comitte. Cum eni laudat deum vita sil et lingua vocibus pit et bonis opibus. Dupl ipse pnotat gram dei cum vo no prevalet deum laudare vocibus laudet bonis opibus assiduis oracionibus et scis cogitacionibus &c. Scdo devota graciarum accio est honorum a deo pceptorum augmetacio Dic eni deum maxime pnocamus ad dandum maiora si de receptis gras referamus. Un ad locu unde exeunt flumina s graciarum revertuntur ut iteru fluant. Eccles po Bn 4 s 42 sup 1o cant 2 &c. leva eius sub capite meo et dextra illius amplexabitur me qr no ait amplexatur s amplexabitur me ut noverimus pion gre accio no ingratitudine ut fiat graciarum accionem pvenit. Diste in referendo gratum no esse tardus aut segnis. Diste ad singula dona gras age. Sic v inquit qsidera que tibi apponuntur ut nq ulla dei dona debita graciarum accione frustrentur no grandia no mediocra no pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta ne pereant i ut nulla beneficia oblivisci. Nunqd no perit qd datur ingrato

Ingratitudo inimica est anime, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ventus urens siccans sibi fontem pietatis,
rorem misericordie, fluenta gratie. Propter hoc demum sponsa mox ut gratiam de leva sensit gratias egit, non expectans
plenitudinem que in dextera est. Neque enim ubi meditata est levam iam esse sub capite suo, etiam secura est
a dextera sibi amplexandam, sed amplexabitur me inquit. Hec ille. Agricola nimirum illam terram diligentius colit et
seminat que uberius fructum reddit, et quanto ager est feracior tanto meliori semine seminatur. Sic moraliter homo
est sicut ager Dei, I Cor. 3: Dei agricultura estis. Ipse vero est sicut agricola, Joh. 15: Pater meus agricola est. Quanto ergo
persona maiorem fructum per gratiarum actionem rependit, tanto ei libentius Deus sua dona tribuit. Et ideo optimus modus
amplius impetrandi est gratias agere. Nam secundum Bernardum super Cantica: Optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficiorum et
perpetua confessio gratiarum. Iungitur enim sibi subveniente [illegible] collatum beneficium ante oculos [illegible] assistit [illegible] Psalmo 25:
super [illegible] Quoniam misericordia tua ante oculos meos est. Danti quoque [illegible] gratia ab accipiente rependitur [illegible] si gratum sentit
quod gratis accepit. Et per oppositum qui non agunt gratias de acceptis merentur privari et privari iam sentiunt, teste apostolo
Ro. 1: Cum cognovissent Deum non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus
suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Secundo gratiarum actio est quedam divine maiestatis protestatio. In hoc enim
quod Deo de hiis beneficiis regratiamur, ipsum Deum nostrum capitaneum protestamur. In cuius figura adeps cum
Deo soli offerri debuit, Levit. 3: Omnis adeps Domini est iure perpetuo. Unde et ipse volens de septem panibus
facere convivium, quod non fuit opus [illegible], sed divinum, gratias agens fregit et dedit discipulis ut apponerent turbe. Quarto [illegible]
Tertio gratiarum actio est nostre necessitatis demonstratio. Cum enim regratiamur, nostram indigentiam protestamur. Et sic [illegible]
moraliter [illegible] decime institute fuerunt et Deo specialiter dedicate. Est enim decem [illegible] finis et perfectio numerorum. Et ideo
dum nobis nonem retinemus et decimum Deo damus, nobis ipsis imperfectionem inesse fatemur et perfectionem attribuimus
soli Deo. Et hoc dum Deo de receptis gratias agimus protestamur quod nichil de nostro nunc possidemus. Materiam autem
regratiandi sumere debes de donis beneficiis que sunt potissime de opere creationis, redemptionis, conservationis, iusti-
ficationis, confirmationis et perfectionis. De opere creationis Bernardus dicit sic: Considera Deum in beneficio creationis quam [illegible]
te sic [illegible] tuo per [illegible] bonorum meorum non eges [illegible] tuo quod nichil ante promeruit qui penitus nil
fuit. Cogita quale te fecit: secundum corpus egregiam creaturam, secundum animam magis egregiam, utpote imaginem
creatoris insignem, rationis participem, beatitudinis sempiterne capacem. Considera tu homo propter quem creator enim homo
super cuncta animalia sumere destinat. Considera quoque largitatis administrationem, quanta tibi largitus est ad sustentationem
et quanta ad eruditionem, quanta ad consolationem, quanta ad correptionem, quanta ad delectationem. Item etiam gratias agere debes
de opere redemptionis. Illud dicitur in quodam alio sermone beati Bernardi ubi dicit: O bone Ihesu quid tibi tam morti
nos debemus, et tu solvisti nos precium et tu laus operis sine exemplo gratia sine merito caritas sine modo.
De beneficio conservationis quo nos peccatores conservat ad penitentiam gratiarum actionis magna materia sumi debet
quotiens meruit peccator ut ei penitentie tempus auferretur. Constat enim quod quotiens peccator mortaliter peccat totiens
indignus est vita quod statim sit ingratus auctori vite [illegible] aut considerare peccator quotiens in statu
damnationis [illegible] in periculo mortis fuit vel ab infirmitate [illegible] advenientem. Est enim magnum beneficium
si quis adductus suspendio et fune iam applicato ad collum vel si mutilandus membris exponitur mutilatori
si tunc talis ab aliquo liberetur, maximum beneficium esse sentitur. Quando tunc [illegible] peccator si tunc qui peccavit non
fuisset liberatus, misit ad infernum. Huius ergo liberationis beneficium semper in vendicat in amore [illegible] Cassiodorus
libro variarum dicit elephantem ingenio hominis capi posse. Cum enim se arbori incise appodiavit et arbore fracta
cadit, per se resurgere nequit. Sic homo non plus surgit [illegible] et arte iacuit belua suis gressibus restituta
mecum est beneficium. In magnum quippe beneficium recipit que sibi beneficium fecisse recognoscit, ad ipsius arbitrium
gressus movet, ipsius voluntate cibos capit, invicem manus et provisiones tendit et a nullo per futura
gratia tantum accipit quod se ipsius curam vincere posse intelligit. Si bestia certe non habens tantas gratias agit ei
qui semel lapsum ad gressum reducat, longe magis homo gratias referre tenetur illi qui pluries lapsum in infini-
tam voraginem pluries liberavit. De beneficio confirmationis tamen in esse nature quam in esse gratie [illegible] reddendo sunt.
Augustinus de sancta virginitate: Cui ea peccata sic tribuat sunt tamquam dimittantur, a quibus Deus custodit ne committantur.
Et a quo quisque ab initio pudicus permanet ab isto regitur, et quisque ab impudico factus est ab illo corrigitur,
et quisque in fine impudicus est ab isto deseritur. Occulto quidem iudicio sed non iniquo. Unde dicitur sapientie [illegible]
cum non [illegible] gratias agebant. Nam isti viri non solum de sibi dimissis gratias agebant sed et de hiis aliquo
sunt per suum adiutorium preservati. Ultima materia gratiarum actionis est consideratio perfectionis, in qua Deus electis preparavit
electis que in cor hominis ascendere nequeunt in presenti. Quis enim cogitare sufficit quanta sunt gaudia choris angelorum
interesse, cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere, presentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen Dei videre,
nullo metu affici, incorruptionis perpetue munere letari, gaudium in omne de vino [illegible] plena que et qualia preparavit
Deus diligentibus se fide non capitur, spe non attingitur, caritate non comprehenditur. Desideria enim et vota transgreditur.
Acquiri potest, estimari non potest. Secundum beatum Augustinum in enchiridion et [illegible] de trinitate Dei. Debet autem gratiarum actio
secundum conditiones habere [illegible] debeat sed debito, videlicet magnitudinem, assiduitatem, utilitatem et hilaritatem. Primo debet habere
magnitudinem. Secundo quod homo plus accepit a Deo quam aliqua alia creatura. Et ideo debet Deo magnificas gratias agere.
Natura lucis est talis quod ubi plures radii diriguntur ad aliquem solidum locum ibi maior est reflexio et maior

Bernardus: Venit celestis medicus non ministrari sed ministrare, curare infirmos non curari, salvare vilia et vilia[illegible], accipere [illegible] dare honorem, sustinere laborem, dare requiem, sumere dolorem, dare salutem, subire mortem, dare vitam. Diligo enim Deum [illegible] gratiarum largitorem, largissimum administratorem, pium consolatorem, [illegible] gubernatorem et insuper copiosum redemptorem, dilatorem et glorificatorem. Hec ille. [illegible]

splendorum multiplicatio vnde in ipsa terram maior est calor quam in medio interstitio aeris propter maiorem et densiorem ra-
diorum solarium multiplicationem Sic moraliter esse debet quo namque homo plures densiorum beneficiorum radios recepit eo per
gratiarum actionem plures radios in deum reflectere tenetur et sic in magnis periculis a deo liberati magnifice gratias
agamus ipsi Sexto debet habere assiduitatem 1 thess 2o Gratias agamus deo sine intermissione et hoc est contra quosdam qui ob horas
canonicas pro deo gratias tenentur in signum quod omnia opera nostra deberent in eius gratiarum actione finiri Septimo debet habere
vniversalitatem ut pro omnibus non solum pro placentibus et prosperis sed etiam pro adversis Ephes v Gratias agentes deo semper pro omnibus
Aristoteles 2o politicorum propter hunc finem dicit quod plato inter leges suas ordinauit quod cives se per vsum et studium consuetauerit ut fie-
rent ambidextri id est ut vtraque manu fierent ipsi vtiles ad bellandum Isto modo moraliter nos omnes debemus ut am-
bidextri fiamus ut videlicet non solum tempore prosperitatis sed etiam adversitatis contra fortunam pugnare et deo semper regratiari
sciamus Dicit Auicenna quod nullus vtrasque dextras habet non sicut vir qui vtrique vtitur Ita moraliter efficiatur
vtrique fortune equanimiter sustinere non potest sed tantum prosperitate scit vti Hoc patet in vita multi sciunt cum fortuna blan-
diuntur ad honorem dei et victoriam mundi Talis fuit apostolus qui dicebat 2 cor 2o deo gratias qui semper triumphat
nos in xpo ihesu Octavo debet habere hilaritatem sive iocunditatem ut non fiat cum tristicia aut necessitate Solinus dicit de
mirabilibus mundi quod in Allesia regione est fons semper quietus et infra ripas suos manens quietus ad cantum
vero vel ad citharam sive tybiam statim ad sonitum melodie intumescit et alueum suum excedit Fons omnis
bonitatis deus est hic ad letam gratiarum actionem statim exuberat et beneficiorum suorum aquis inundat et per
oppositum beneficia subtrahit ab illo qui debitas gratiarum actiones letificie non rependit In cuius figura dicitur 2o Regum 6
quod inter quocumque leuitas ut deducerent archam in vrbem in leticia et gratiarum actione et cantico sic gratias agebant
¶ Non quartum est imperium terrene intersectionis Aliud metalis duacionis Tertium ecclesiastice subiectionis Quartum superne gubernacionis
Primum quod turbat adversitatibus est imperium mundi vbi non est pax seu consolatio equalis Istud enim non durat quia
per mortem statim deponitur Ut legitur viii 2e pal xv Maathia matrem regis Asa ab augusto deposuit imperio et
istud est imperium quod oliua legitur refutasse quam sic alie arbores dixerunt ei Impera nobis sicut legitur Iudicum ix
quia sic oliua id est viri sancti non querunt nec ambiunt imperia huius mundi immo ipsa repudiant et contempnunt Secundum est
imperium quod dotatur morum preceptibus et istud est imperium mentis humane in quo sic ratio debet imperare et omnes alie
potentie obedire seruire et obtemperare Et istud est imperium anime vbi sic sapiens dominabitur astris et vbi homo imperat sibi ipsi
et vbi non imperat passionibus carnis et mentis Unde Seneca epistola 2e Imperare sibi maximum est imperium et regnare
sibi est quod etiam teste sacra scriptura qui dominatur animo suo melior est expugnatore vrbium Unde Augustinus libro 19 de ciuitate dei
Secundum quod deo animus recte imperat corpori in quo ipse animus vero deo subdita recte imperat libidini et ceteris viciis
Sed heu in mentibus multorum inuenitur hodie istud imperium multipliciter dissipatum quia sic in ipsis nec animus fuit deo nec
passiones et affectus fuerint animo quiniuno potius imperator animus fuit et conculcat Spiritualitas vero cum passionibus et af-
fectibus imperat atque regnat ut tunc talibus dicatur quod dictum est salomoni Ecclesiastici 47 Collegisti quasi auricalcum aurum
inclinasti femora tua mulieribus potestatem habuisti in corpore tuo dedisti maculam in gloria tua prophanasti semen tuum
inducere iracundiam ad liberos tuos et in ceteris stulticia tua ut faceres imperium bipertitum ex effrem imperare
imperium durum hic enim supponit scriptura quod propter auariciam et libidinem salomonis imperium regni israel fuit diuisum
ita quod ieroboam qui fuit de tribu effraim ibidem cum roboam regnauit In quo tunc figuraliter ostenditur quod cum
quis viciis subiacet et repletur necesse est quod mentis eius imperium diuidatur et quod ibidem concurrentes passiones
et mali impetus ducantur et quod semine bonorum affectuum prophanetur et quod sub duro motuum corona suum imperio
mens conculcet et grauetur ut dicatur tali illud thob 2o vix effugisti mortis imperium Ideo sic si imperet in
nobis deus animo animus corpori et corpus mundo ut sic animus suus petat et dicat deo 16 psalmo da imperium puero tuo
saluum fac filium ancille tue De quo Augustinus v de ciuitate dei c 26 hoc in vnoquoque iusticia est ut deus homini animus corpori
ratio aut viciis repugnantibus imperet vel subigendo vel resistendo ut ab ipso deo petatur et meritorum gratia et
peccatorum venia Patet ergo quod est imperium quod firmatur morum preceptibus Tercio dico quod est imperium quod proficit regnis et
gentibus et istud est imperium et intersectio ecclesiastica que de salute animarum procurationem habet tractare Istud est enim imperium
quod debet esse quantum ad presides strictissimum quantum ad mandata iustissimum quantum ad subditos dulcissimum quantum ad peruersos durissimum
Ista est enim veritas quod hoc prelatus vel spiritualis imperator debet esse strictissimus in iudicando ut sic sit in vinculo recta vite
et morum Unde dicit seneca in prouerbiis omnis equo animo paret vbi boni imperant Item iustissimus in iudicando
Nichil enim valet imperium sine iusticia quia aliud non est imperium sed latrocinium Unde ysa 31 Ego in deo dicent mee sunt
iuste et imperium Item dulcissimus in remittendo seu indulgendo melius enim boni imperant qui prelati benignitate
regnant Exemplum de roboam filio salomonis cum dixisset populus Minue paululum de imperio patris et serviemus tibi quod
quia facere noluit sed minas et dura verba reddidit ideo maiorem partem imperii perdidit sicut dicitur 3 Reg xii Unde contra tales
ducuntur imperantes et benignitate facere nescientes dicitur 18 Ezech 34 Cum austeritate et potencia imperabatis eis
et dispersa sunt oues mee Item debet esse loco et tempore durissimus sic contra peruersos et malos quia sic multum decet principem
vel prelatum imperiose loqui et agere et facere sic tunc Unde apostolus docet Tyt 2o Sic loquere et exhortare et argue
cum omni imperio Nemo te contempnat Istud ergo est imperium quod proficit regnis et gentibus Quarto dico quod est imperium
quod regitur eternis legibus et istud est imperium dei qui sic creaturis imperat vniuersis et dicitur imperio Unde in fine
quod qui fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri ipsi gloria et imperium in secula seculorum Amen

|| memoria primum adventus vel ad spem sublevandam, ad terrorem incutiendum ut per spem et timorem devote homines esse ... eos custodiat ... dissolvat et evanescat; spes ne eos adversa deiciat et obruat, timor vero adversus prosperitas ... ut faciat eos et prosperitas stultorum perdet eos. Et nota quod statim post descriptionem prerogativarum adventus ... adiungit primarum adventus ad iudicium ... sic apparuit quem se moriturum non ignorabat ...

Ecce venit cum nubibus et videbit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt. Et tunc plangent se super eum omnes tribus terre. Etiam amen. Supra beatus Iohannes descripsit prerogativas variis ... in primo adventu scilicet in carnem vel in ... hic autem describit eius dignitatem et sublimitatem in secundo adventu scilicet ad iudicium ut qui per amorem primi adventus peccata non dimiserunt saltem per timorem secundi adventus relinquant, ait Hugo. Et tria sunt in ista littera: primo insinuatur adventus ... et appropinquatio in hoc quod ait Ecce venit. Iacobi ultimo: Ecce iudex ante ianuam assistit. Secundo declaratur advenientis manifestatio duplex, id est cum nubibus. Danielis vii: Ecce in nubibus celi quasi filius hominis veniens. Actuum i: Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tertio notatur advenientis evidens manifestatio, id est Et videbit eum omnis oculus vel omnis homo ait Hugo, tam malus quam bonus. Omnis enim caro videbit salutare Dei. Ysaie xl. Unde Beda: Hic qui venit occulte iudicandus veniet manifeste iudicaturus. Ideo ait psalmista: Deus manifeste veniet ... Boni videbunt ut letentur, mali ut confundantur, ait glossa, quia in iudicio apparebit in forma humana que visibilis est omnibus. Unde de bonis dicitur Ysaie xxxiii: Regem in decore suo videbunt. De malis vero subditur: Et qui eum pupugerunt, scilicet ... debuit tam iudei qui lingua crucifixerunt quam milites qui manu et Pilatus qui iudicando, non ut contempnant vel ... insultent, ait ... sed ut paveant, gemant, lugeant ac tristentur, ait Hugo. Zacharie xii: Familie ac familie seorsum. Aspicient ad me quem confixerunt. Iohannis xix: Videbunt in quem transfixerunt et hoc in glossa ... Et tunc videntes plangent omnes tribus terre, id est omnes pro desideria terrena militantes ... lugentes ait Hugo. Zacharie xii: Familie ac familie seorsum etc. ... Et tunc plangent omnes tribus terre super nobilissimam vitam illorum estimabant insaniam. Et hec super eum ... eos qui sunt ... super eum, vel quia non ... dolebunt ipso tormento ... quam repellentur a ... sed glossa. Vel quia magis dolebunt miseri quam ... in acerbissimum mederunt tormentum ait Hugo. Vel secundum ... plangent se quia precepta Dei contempserunt, tunc ... gaudium ... gehennam acquisierunt. Ysaie xviii. Et flebunt et plangent reges terre qui fornicati sunt cum ea. Ysaie lxvii: Servi mei comedent et vos esurietis et pre dolore cordis et contritione spiritus ululabitis. Luce vi: Ve vobis divitibus qui nunc ridetis quia flebitis. Iacobi ultimo: Ululate in miseriis que venient vobis. Sequitur in littera: Etiam amen, quod est verum est, verum est. Vel etiam super adverbio affirmatio, unum in latino alterum in hebraico ad maiorem confirmationem et ut credatur quod iudeis et quod gentibus ... promissa esse vera. Nota Augustinus xxx libro de civitate Dei ... iudicans que fecit Deus a principio et que facit in medio tam in bonis quam in malis, concludit iudicium futurum esse validum et certum. Iudicat enim neque Deus ab initio, qui angelis peccantibus non pepercit, sed carceribus demissos ... tradidit eos ignibus tartareis cruciandos. Iudicat etiam Deus, qui primos parentes illius magni peccati perpetratores a ligno vite separavit et a paradisi gaudiis expulit, in hac vita miseriis, erroribus et crucibus plenissimam. Iudicat etiam Deus ... demonum atque hominum ut sint miseri demonibus ... iudicat de propriis operibus singulorum quecumque faciunt demones vel homines arbitrio libertatis et propria voluntatis. Nam demones petunt ne torqueantur et si eis paretur utique iuste ... iuste pro sua torquentur improbitate. Tunc et homines sepe manifeste sepe vero occulte luunt penas divinitus pro suis sceleribus sive in hac vita sive post mortem. Et Ambrosius tractans illud psalmi cxviii: Memor fui iudiciorum tuorum que a seculo sunt, dicit: Quando peccatum memoria repetit et recolligit seriem vetustatis, cognoscit quod neque peccator penam sue improbitatis evadet neque iustus equitatis sue premiis defraudetur. Et subdit: Revolvit Adam, quod ab initio Adam propter mandata celestis prevaricationem de paradiso est eiectus, inviolatum et previum sui sceleris, Abel ... sine sue ... morte occubuit. Et quod Enoch propter devotionem raptus ad celum ... malicie vivus evasit. Noe propter iustitiam diluvii victor ... superstes humani et de multis aliis ibidem prosequitur Ambrosius. Et subdit Augustinus ibidem in fine capituli ... omnibus iudiciis non magni pendere bona sive mala que videmus bonis malisque communia, et illa bona querere que bonorum atque illa mala maxime fugere que propria sunt malorum. Cum vero ad illud iudicium ultimum venerimus, non solum quecumque ab initio iudicata sunt, verum etiam quecumque usque ad illud tempus adhuc iudicanda erunt, apparebunt esse iustissima. Ibi quoque manifestabitur quam iusto iudicio Dei fiat ut nunc tam multa ac pene omnia iusta iudicia Dei lateant sensus mentesque mortalium. Ibi apparebit quod electi iuste patiebantur defectus et quod reprobi iuste floruerunt in hoc mundo. Ibi apparebit quod electi hic a reprobis multas persecutiones et opprobria iuste sustinuerunt. Ibi quoque fiet finis omnium quecumque sancti passi sunt quia usque ad hoc tempus electi Dei donum acceperunt ... ut ultionem postularent de inimicis ... impleatur numerus fratrum. Tunc namque manus Dei accipiet tempus ad iudicandum omnes iniustos homines. Tunc acuet ut fulgur gladium suum ad concidendas omnes malicias; tunc tendet arcum suum et sagittis potentibus et acutis vitam impiorum violabit. Et Bernardus in epistola ad Robertum nepotem suum: Veniet et cito veniet qui male iudicata reiudicabit, illicite inita consultabit, qui faciet iudicium iniuriam patientibus, qui iudicabit in iustitia pauperes et arguet in equitate pro mansuetis terre. Veniet pro certo tempus per prophetam minatur in persona Dei: Cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Quid faciet de iniustis iudiciis qui ipsas quoque iustitias iudicabit? Veniet inquam, veniet dies iudicii ubi plus valebunt pura corda quam astuta verba et conscientia bona quam marsupia plena, quippe cum iudex ille nec falletur verbis nec flectetur donis ... propter quod et hic ... in littera dicitur Ecce venit, scilicet ad iudicium ut reddet unicuique secundum opera sua. Adventus namque Domini ad iudicium ... septimum. Nam cum salvator ... civitates in quibus fecerat multas virtutes quod ei credere noluerunt subiunxit: Verumtamen dico vobis: Tyro et Sydoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et alibi: Viri ninivite surgent in iudicio cum generatione ista et condempnabunt eam, quia penitentiam egerunt in predicatione Ione et ecce plus quam Iona hic. Regina austri condempnabit quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis etc. Iohannis v: ... neque pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Qui non honorificat filium non honorificat patrem qui misit illum. Et statim subiunxit: Amen dico vobis quia qui verbum meum audit et credit ei qui misit me habet vitam eternam et in iudicium non venit sed condempnationem ut exponit Augustinus, sed transiit de morte ad vitam. Et multe alie auctoritates in corpore biblie reperiuntur de adventu filii Dei ad iudicium. Tunc vero ait venturus est ut recipiat

[left margin:] ... ...
[left margin:] exprobrat civitatibus
[left margin:] A surgent in iudicio cum viris generationis istius
[right margin:] ... ...

unusquisque prout gessit in corpore sive bonum sive malum quia ut dicit Ambrosius primo libro de officiis nichil est quo magis hoc eciam
aliis prestancior est nisi quia sine iudice auctorem putat investigandum in cuius potestate vite nostre quod nunc potestas est qui
iudici hunc sub regit intimis tenere esse reddendam racionem actuum nichil est enim quod magis proficiat ad vitam honestam
quam ut credamus eum iudicem futurum quem et occulta non fallant et indecora offendunt et honesta delectant Et preterea
quo adiecto patet ad iudicium est promissio dei et fidei subest necesse est promissorem illam impleri infallibiliter ergo
vel ad iudicium veniet / unde dicitur in libro Ecce venit sed ad iudicium postremum sive generale sicut ad iudicium secundum petrum de thar
in scripto quarti ordinatur ad discussionem iudicorum et retribucionem premiorum Et ut dicit doctor sanctus libro quarto contra gentiles capitulo penultimo
retribucio premiorum pro hiis que homo gessit in vita presenti est duplex Una secundum animam quam statim recipit ad eam anima fuerit a corpore
separata Alia retribucio est in resurreccione corporum secundum quod quidam resument impassibilia corpora et gloriosa quidam vero
passibilia et ignobilia Et prima quidem retribucio singillatim fit singulis secundum quod singuli diversim moriuntur Alia vero
fiet omnibus simul secundum quod omnes simul resurgent / Omnis autem retribucio qua diversa redduntur diversis secundum diversitatem meritorum
requirit iudicium Ideo necesse est duplex esse iudicium unum quo divisim singulis quantum ad animam redditur pena vel premium
Aliud quod sit generale In quo quantum ad utrumque reddetur omnibus simul prout meruerunt viventes in carne dicit enim
hec secundum eundem doctorem et Richardum in scripto quarti / et est singularis quedam persona / est nichilominus pars totius humani
generis Unde est persona singularis fit de ipso iudicium singulare statim post mortem in quo recipit solum in anima de lege communi
prout meruit vivens in corpore sed adhuc non premiatur totaliter quia secundum corpus non prout ad est pars totius humani generis
adducetur ad universale iudicium quod erit de toto humano genere Et primum quidem iudicium secundum beatum Thomam contra gentiles opus gubernacionis
dei quod sive iudicio non potest esse per quod unusquisque singulariter personis operibus iudicatur non solum secundum quod se competit
sed secundum quod competit gubernacioni universi tunc unius premiatio differtur pro utilitate aliorum unde ad hebreos xi.
et pene unius ad profectum alterius cedunt Quapropter necesse est aliud fieri iudicium universale correspondens alteri divine operacioni
scilicet prime rerum produccioni in esse ut videlicet sicut tunc omnia immediate a deo processerunt / ita tunc ultima completio universi dabitur
scilicet prime rerum ... unoquoque accipiente finaliter quod ei debetur secundum seipsum unde et in illo iudicio apparebit divine iusticie equitas et
rectitudo quantum ad omnia que nunc ideo latent occultantur quia interdum de uno disponitur ad utilitatem aliorum / aliter quam manifesta
opera exigere videantur tunc eciam erit universalis separacio bonorum a malis quia iam non fiet ulterius locus ut mali per bonos
aut boni per malos proficiant / propter quem profectum interim commixti inveniuntur boni malis quamdiu status huius vite
per divinam providenciam gubernatur Unde fit ut dicit Richardus quod universale iudicium divina providencia voluit esse certum futurum
ut scilicet clare ostenderetur omnibus divine iusticie profectus in suis operibus in quo eciam electi sua premia et reprobi sua supplicia
recipient complementum Augebitur enim tunc in reprobis suppliciorum adiuncta pena ipsius corporum et impletur in penis
imo reproborum enim ardens ardenti coniungetur / Ardor utriusque quadam magis vigorabitur Electorum etiam
crescet gaudium quod coniunctione corporum et completo numero beatorum Et quod promissio patet hic erit illud postremum iudicium generale
interpretatur quia ibi erit universalis omnium premiatio quia erit universalis omnibus retribucio quia universalis et generalis bonorum a malis separacio
[…] […] sit iudicium speciale de cuiuslibet hominis anima singillatim futurum vel futurorum ... aliud postremum seu generale
reddetur a Christo de omnibus simul cum veniet cum corporibus inevitabiliter affuturum patet quod dicitur Et primo Iohannis v Sicut pater
habet vitam in semetipso sic dedit filio vitam habere in semetipso et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est
Et quod de generali iudicio sit ille sermo patet per id quod ibi sequitur nolite mirari hoc quia venit hora in qua omnes qui in
monumentis sunt audient vocem filii dei et procedent qui bona fecerunt in resurreccionem vite qui vero mala egerunt
in resurreccionem iudicii Et potest esse persuasiva racio quia sicut reges et principes solent assisias suas certis temporibus statuere [in quibus]
ubi causas et negotia generalia solent diffinire Sic rex regum et dominus dominancium unam magnam assisiam seu
unum magnum parlamentum et consistorium ordinavit in quo in fine temporum omnes homines iudicabuntur et in quo salutis
vel dampnacionis negocia noviter iusticie decidentur Unde dicit apostolus Act. 17. Statuit dominus diem in quo iudicaturus
sit orbem in equitate Cor. ... primum hoc quod quilibet homini duplex sit futurum iudicium non est putandum deum iudicare bis
in idipsum Ideo quia deus tanquam iudex equissimus sic iudicaturus homines duplici iudicio speciali et generali non duas infert
penas pro uno peccato sed eadem pena que ante generale iudicium non fuerat inflicta complete tunc secundum quod in iudicio
recipiet complementum iudicium enim quo modo iudicat singillatim unumquemque moriturorum vel mortuum non est omnibus
usque quaque manifestum nec reddunt totum premium nec totum supplicium quia de lege communi premiatur aut punitur anima sine
corporibus Illud vero generale iudicium erit omnibus manifestum et reddet unicuique suum premium sive supplicium complementum
cum sic totum compositum ex anima et corpore adducetur in iudicium Et ita patet quod pena animabus ante inflicta iterato non
infligetur sed quod deerat tunc superaddetur Unde dicit Naum primo Non iudicabit deus bis in idipsum nec ut heu alia tribulacio
sic non consurget duplex tribulacio Ex quibus sequitur secundo quod post generale iudicium inevitabiliter affuturum premium beatorum
aliquo augebitur et pena dampnatorum patet ex dictis / Sequitur tertio quod ad generale iudicium certe affuturum quotquot homines
obtinuerunt mortui resurgent omni sua carne ... immortalitate patet ex premissis Ratio quia aliter unum fiet quod in isto iudicio
reportabit unusquisque prout vivens in corpore gessit premium sive iniustum (?) et laborem / propterea quod dicit Iob 19 Scio quod redemptor
meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum
salvatorem meum quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius / Que verba beatus Ieronimus in commentis agens
ut ait Eusebius sic exposuit / Si nunc morior inquiens dilectissimi filii mei tamen scio quod redemptor meus vivit et in novissimo
die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor hac pelle mea et in ista propria carne mea videbo ipsum salvatorem
meum quem visurus sum ego ipse qui nunc loquor quem hic cernitis morientem et non alius hoc loco mei / et isti proprii
oculi mei quibus vos video conspecturi sunt / Et racio quia necesse est esse secundum exigenciam perfeccionis nature et naturalis speciei volens corrigi
quod unusquisque totus ... in propria natura ... necesse est quod idem corpus numero resurgat aliquin non esset resurreccio vera ...

[marginal note, left:] per […] in sermone […]

Ecce venit cum nubibus. Licet sacra scriptura in multis passibus suis ut visum est in precedentibus cognitive et utiliter finem presentis seculi
et adventum salvatoris ad finale iudicium pronunciet, non tamen opertum neque certum fuit tempus determinatum circiter quo
quo predicta complerentur, quamquam ex coniecturis quibusdam vehementes suspiciones etiam apud sanctissimos et doctissimos viros
et in preteritis multis retractis temporibus fuit et adhuc sit quod cito et in brevi predicta complerentur. Unde dominus querentibus discipulis
Math. 24 quod erit signum adventus et consummationis seculi, videtur eorum voto quibusdam interpositis: De die autem illa et hora nemo
scit neque angeli celorum nisi pater solus. Addit autem Marcus neque filius, ad comprehendendam maiorem clausuram secreti. Sed cum
dicit: De die illa et hora nemo scit, non excluduntur maiores partes et diversa temporis ut menses et anni et ebdomade
et decades aut centenaria annorum, ac si diceret quisquam: licet sciri non possit dies et hora, tamen mensis vel annus vel ulterius
sciri potest. Sed hoc non, quia hic ponitur minime partes temporis pro quocumque determinato tempore, ut sit sensus: De die et hora illa,
id est de quocumque tempore determinato, nemo scit. Unde Augustinus: Ego autem dico neque mensem neque annum adventus eius posse
sciri, neque in qua ebdomada annorum vel qua decade, tamen dici possit atque diffiniri, inter illos septem annos
aut decem aut centum vel quolibet maiori vel minori numero. Similiter in die ascensionis domini interrogantibus discipulis dixit:
Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. Act. 1. In quibus verbis ut ait Augustinus xviii°
de civitate dei omnium de hac re calculantium digitos resolvit et quiescere iubet. Quod enim apostolis querentibus
noluit indicare, nec aliis revelabit. Unde omnes isti qui tempus predictum invenire voluerunt hactenus fallaces
sunt inventi. Quidam enim ut dicit Augustinus ibidem dixerunt ab ascensione domini usque ad ultimum eius adventum quadrin-
gentos annos posse compleri, alii quingentos, alii mille, quorum falsitas patet et plurium eorum patebit qui adhuc
computare non cessant. Dictum est eis cum eorum Augustinus in libro 83 questionum quod etas ultima humani generis que incipit ab
adventu domini et usque in finem seculi perdurat quibus generationibus computetur incertum est, sicut etiam senectus que est
ultima etas hominis non habet determinatum tempus secundum mensuram aliarum etatum, cum quandoque sola tantum teneat tempus quantum
relique omnes etates. Ratio autem huius incertitudinis a doctore sancto in 4to sententiarum assignatur in hunc modum, quia determinata
mensura futuri temporis sciri non potest nisi altero duorum modorum, scilicet vel per revelationem vel per rationem naturalem. Et quidem per
rationem naturalem sciri non potest mensura determinata durationis mundi, quia finis mundi et resurrectio mortuorum erunt simul et cessatio
motus celi. Quod autem ex motu celi accipitur mensura omnium que determinato tempore mensurantur et que per rationem naturalem futura
previdentur. Manifestum est quod etiam duratio mundi accepta est secundum motum celi et finis eius consideratur; ex motu autem
celi non potest cognosci finis eius, quia cum sit circularis, habet secundum suam naturam quod possit durare in perpetuum. Unde naturali
ratione tempus quod erit usque ad iudicium investigari non potest. Similiter nec per revelationem, quia omnis revelatio ordinatur ad aliquam
utilitatem. Revelatio autem huius finis non multum esset utilis neque necessaria, quia certitudo redderet homines tepidos et
magis remotos, quos incertitudo debet sollicitos reddere et paratos ad occurrendum Christo. Secundum quod ipse dominus ait Math. 24:
Vigilate quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Et Luce xii°: Et vos estote parati quia qua hora non pu-
tatis filius hominis veniet. Ex quibus verbis Christi plures false opiniones excluduntur et aliqua ficta que per se adducuntur
huiusmodi calculantes. Posuerunt enim quidam tantundem post incarnationem Christi debere durare mundum quantum ante ipsius incarnationem
duraverit, fundantes se super verbo Abacuk 3°: Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud. Similiter illud dictum in
persona Christi Ezechie verbum quod legitur Ysa. 38: Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.
Sed hec sententia manifeste repugnat intencioni Christi, quia cum apostolis et doctoribus et omnibus etiam notum non est tempus quo
mundus duravit ante Christi incarnationem, si post tantundem debet durare, utique nota esset predicta duratio eius, quod est
contra predicta. Nec ergo dictum prophete intelligendum est de medio annorum mundi, sed de medio annorum vite humane que communiter
durat usque ad septuaginta annos. Unde medium annorum huius vite est tempus circiter xxxv annos, in quali etiam
etate Christus mori voluit, et non in senectute nec in principio annorum sub manu Herodis, sed in medio annorum, scilicet in
virili etate, utpote qui morte sua debellaturus erat viriliter aereas potestates. Et conformiter intelligendum est hoc dictum:
Ego dixi in dimidio dierum meorum etc., quia Christus in etate virili moriens statim descendit ad portas inferi
et confregit atque liberavit vinctos sanctos patres qui erant in lacu in quo non erat aqua. Si vero cui hec sententia
non placet, si vellet pervertere dictum prophete ad medium annorum mundi resolvere, tunc ne contra predictam sententiam
videatur insistere, dicendum erit quod ibi medium annorum non accipitur per equalitatem precedentis et subsequentis temporis,
sed per interpositionem, quia licet humana destructio per peccatum sit in principio temporis perpetrata, tamen eius reparatio non debuit
statim post fieri nec etiam usque in finem temporis retardari, sed in medio illorum temporum erat fienda. Sic et
in manu non solum magnus digitus qui distat equaliter ab omnibus dicitur medius, sed quilibet inclusus est medius per
interpositionem. Secundum quem modum etiam beatus Gregorius dicit Christum media nocte surrexisse, cum tamen resurrexit in aurora,
sequens modum loquendi prophete in persona loquentis in persona Christi resurgentis: Media nocte surgebam etc.
Et quamvis predicta per certitudinem ut dictum est sint ignorata, tamen ex coniecturis quibusdam verisimilibus oritur
suspicio vehemens in cordibus deum timentium et considerantium qualitatem temporis presentis, quod dies iudicii cito et in brevi
sit ventura. Sic enim sensi quendam legere: nemo mortalium quantumcumque diu vivens et faciens id quod est in eo scit se
per certitudinem odio dignum vel amore coram deo, et tamen timet vel sperat ex quibusdam signis inde coniecturis. Sic
licet finem mundi quoad tempus vel diem determinatum nemo sciat per certitudinem, quantum tamen ex coniecturis et
ex signis datis a domino et ex sanctis scripturis elicitis et adductis visis timendum est ne sint in ianuis. Sicut
et ipse dominus dixit apostolis per similitudinem: Videte ficulneam et omnes arbores cum iam producunt ex se fructum, scitis quia
prope est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri, scitote quoniam prope est regnum dei. Luc. 21. Et ut Matheus scribit 24:
Scitote quia prope est in ianuis. Unde ut intentum prosequar et ne videar aliquid ex me dicere, cum non sim propheta
nec filius prophete, toto posse laborabo infallibilem veritatem sacrarum scripturarum insistere. Et ut habetur ex multis perstringam aliqua

a pontibus simul inicium. Ecce ewangelium predicatum est in vniuerso orbe secundum quod dominus predixit Matthei 24 Et predicabitur hoc ewangelium in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus et tunc veniet consummacio. Hoc quidem per apostolos et discipulos quibus precepit dominus Marci vltimo Euntes in mundum vniuersum predicate ewangelium omni creature et Matthei vltimo Ite docete omnes gentes etc. Et Actuum 1 Eritis michi testes in Ierusalem et in omni Iudea et Samaria et vsque ad vltimum terre, completum est ante destruccionem et desolacionem Ierusalem et gentis Iudeorum vt patet per apostolum ad Colossenses primo capitulo in principio vbi dicit verbum veritatis ewangelii quod peruenit ad vos sicut et in vniuerso mundo et fructificat et crescit. Et ibidem in fine capituli Ewangelii quod audistis quod predicatum est in vniuersa creatura que sub celo est. Et ad Romanos 1 Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo et eciam psalmo Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. Et post hanc predicacionem apostolorum tunc 1 statim venit consummacio gentis Iudaice et destruccio Ierusalem per Titum et Vespasianum. Post hec eciam consummacionem gentis Iudeorum per successores apostolorum per multa centena annorum predicatum fuit ewangelium regni in vniuerso mundo Ita quod omnia climata mundi et omnis locus in quo gens humana habitabat recepit verbum Christi secundum illud psalmi Et erit omnis terra possessio eius. Ita quod eciam tempore Gregorii excepta insula Anglie que non computatur inter climata mundi que et sua solicitudine tandem ad Christum conuersa est nec pugillus terre habitabilis erat in quo non inuocaretur nomen Christi. Qua ob causam et beatum et felicem suis diebus se reputabat quod amicis huius mundi fuisset ingressus seculis. Vere felicia et aurea secula quibus spiritus domini replebat orbem terrarum quibus diuina sapiencia preciosior et fulgencior auro et omni lapide precioso omnium generacionum corda possederat quibus princeps huius mundi dyabolus electus et despolatus eiectus ydolis et confractis omnia ad se humana corda conuertebat traxerat Christus et tropheum crucis vbique sub celo fulgebat. Sed vere infelices nos et miseros quos in infeliciora hec secula in hunc instabilem locum sors depulit et nam in quo vix pugillus terre accedit ad inuocandum pacifice nomen Christi. Ecce vniuersus oriens et vniuersa Asya et Affrica preter loca paucas huius mundi habitabilis a fide Christi discessit et quantis heresibus et erroribus quantis sortilegiis et superstitionibus quantis sectis et diuisionibus quantis bellis et guerris quantis peccatis et enormitatibus sit respersus quis potest aut audet explicare. Predicato ewangelio Christi in vniuerso mundo et completa vocacione gencium quid amplius restat nisi ut iuxta dictum Christi veniat consummacio et finis seculi. Predicabitur eciam ewangelium Christi in vniuerso mundo post mortem Antichristi per aliquos paucos fideles quos deus in vnaquaque gente mirabiliter conseruabit et custodiet ad conuersionem aliorum qui residui fuerint post persecucionem et mortem Antichristi. Ecce multi venerunt in nomine Christi id est vsurpantes sibi nomen Christi dicentes Ego sum Christus et multos seduxerunt ut ipse Christus predixit. Cuiusmodi tempore apostolorum erat Symon magus de quo dicitur Actuum 8 Vir quidam nomine Symon qui erat in ciuitate magus seducens gentes Samarie dicens se esse aliquem magnum cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum dicentes Hic est virtus dei que vocatur magna. Quod est proprium nomen Christi secundum illud apostoli Dico Christum dei virtutem et dei sapienciam. Et post Machometus qui non solum terciam partem stellarum sua cauda traxit ut dicitur Apocalypsis 12 sed pene mundum vniuersum suis voluptatibus seduxit. Et post hos omnium precedencium superans maliciam veniet Antichristus homo peccati ut ait apostolus 2 ad Thessalonicenses 2 filius perdicionis qui aduersatur et extollitur super omne quod dicitur deus aut quod colitur ita ut in templo dei sedeat ostendens se tamquam sit deus. Et paulo post Et tunc reuelabitur ille iniquus quem dominus Ihesus interficiet spiritu oris sui et destruet illustracione aduentus sui eum cuius est aduentus secundum operacionem Sathane in omni virtute signis et prodigiis mendacibus et in omni seduccione iniquitatis. Ecce denique desolata est ciuitas Ierusalem secundum quod eis dominus predixit qui videns ciuitatem fleuit super illam Luce 19. Et eciam 21 cum videritis circumdari ab exercitu Ierusalem tunc scitote quia appropinquabit desolacio eius. Deleta est iusticia per Iudeorum dispersi et captiui ducti sunt ad omnes gentes. Visa est abhominacio desolacionis et completa de qua ipse dixerat: Cum ergo videritis abhominacionem [Matthei 24] desolacionis que dicta est a Daniele propheta stantem in loco sancto qui legit intelligat. Daniel post describat tempus et numerum annorum a captiuitate Babilonica usque ad aduentum Christi et passionem eius prophetauit eciam de destruccione Ierusalem et de hac desolacione ita dicens Et ciuitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo et finis eius vastitas et post finem belli destituta desolacio confirmabit autem pactum multis ebdomada vna et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium et in templo erit abhominacio desolacionis et usque ad consummacionem et finem perseuerabit desolacio. Daniel 9. Hanc itaque abhominacionem spiritualiter et singulariter tangit Christus, que completa est quando Helius Adrianus ymaginem et statuam suam equestrem desolata ciuitate et destructo templo posuit in templo in loco in quo steterat archa testamenti ut ait magister in historia scolastica. Et ut dicit Ieronimus ipsa statua Adriani usque ad tempora sua in ipso sancto sanctorum loco perdurauit. Per ydolum itaque predicti Adriani quod debebat poni in templo desolato intellexit et Christus et Daniel abhominacionem desolacionis. Ydolum enim abhominacio apud Iudeos dicebatur et dicitur usque hodie. Et hec quod Christus cautos legentes reddidit dicens Qui legit intelligat, quasi diceret Qui legit prophetiam Danielis de abhominacione et desolacione intelligat eam compleri de hoc facto Adriani. Predicta autem desolacio iuxta prophetiam Danielis usque ad consummacionem et finem seculi perseuerabit quia non reedificabitur nec inhabitabitur per Iudeos usque ad eius consummacionem nec eciam forte per Christianos secundum illud Christi Luce 21 Et Ierusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nacionum. Impletio cum tempus nacionum est consummacio seculi. Vnde non est spes secundum hunc intellectum verborum Christi quod ante finem mundi Ierusalem capiatur a Christianis et possideatur firmiter presertim attenta paucitate populi Christiani guerris et sedicionibus inter se et presertim defectu et diminucione fidei et populi atque potencie et virium Sarracenorum. Et licet capietur non tamen longo tempore possunt firmiter possidere quemadmodum et in parte compertum est. Huic sensui consonant verba Christi cum dicit Et calcabitur

i. scilicet possidebitur ierusalem a gentibus scilicet infidelibus donec impleantur tempora nacionum i. usque ad consummacionem seculi. Ecce iam sunt completa
est persecucio tirannorum in apostolis et martiribus secundum quod Christus dixit: Tradent vos etc. et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum.
Processit eciam turba innumerabilis hereticorum sicut eciam dominus predixit qui eciam a tempore apostolorum inceperunt ut Cherinthus, Ebion,
Nicolaus et alii innumeri de quibus sepissime in epistolis suis canonicis apostoli monent fideles ut precaveant ab eisdem
qui et post apostolos catervatim et multipliciter creverunt in ecclesia post et eam sepissime obruerunt suis nephandissimis adinvencionibus
ut Arrius Sabellius Macedonius Nestorius Pelagius alii quam plures quorum semina pessima et zizania nequam persistunt et pullu-
lant usque in presentem diem. Processerunt denique innumere sediciones et guerre et adhuc durant et tanto crudeliores
et ferociores quanto fini propinquiores secundum quod predixit dominus: Audituri bella et sediciones etc. et surget gens contra gentem
et regnum adversus regnum. Ut sive per sediciones sive per ceteras gibellinas derelinquet futuras in tempore nostro desolaciones.
Quot enim regna quot provincie quot denique civitates modo sedicionibus modo guerris et intestinis bellis
a tempore quo sunt a Christo predicta sunt desolate et depopulate remanserunt et de quibus modo nec vestigium quidem
pristine fortune invenitur. Ubi queso nunc innumere variarum provinciarum nobilissime civitates, ubi medorum ubi grecorum
nobilissima regna, ubi Rome urbis imperium vel dominium? Completa est profecto prophecia Balaam Numeri 23: Heu
quis victurus est quando ista faciet deus. Venient in trieribus de Ytalia superabunt Assirios vastabuntque
Hebreos. Quod utique per romanum imperium completum est et scilicet et ad ... 1 novissimis et omnibus temporibus eciam et ipsi
peribunt. Quod utique iam oculis nostris videmus cum romana urbe pene desolata et absque ulla fortitudine derelicta videmus
ipsum quam universi orbis imperium romanum adhuc parvissimum occidentale angulum solo nomine restitutum teneamque
et pene redactum ad nichilum videamus. Sed ne solum vetera et antiqua meditare videamur, inter signa propinqua
finalis iudicii tangit apostolus 2 ad Thessalonicenses 2o unum dicens: Rogamus vos ut non cito moveamini neque terreamini etc. quasi instet
dies domini; ne quis vos seducat ullo modo quoniam nisi venerit discessio primum scilicet non veniet dominus ad iudicium. Hanc autem discessio-
nem glosa ordinaria triplicem interpretatur scilicet a fide, ab obediencia romane ecclesie et ab obediencia romani imperii. Que autem a fide dis-
cessio facta sit respiciamus universam Asiam et Affricam, regnum Bohemie, videamus per universum orbem zizania
hereticorum periculosissime respersa. Intueamur eciam falsos christianos quorum fides solum in consuetudine est
non in cordibus radicata; confitentur se nosse deum ore operibus autem negant. Horum profecto sine operibus fides mor-
tua est. Et propter hoc sicut homo mortuus non est homo nisi equivoce sic nec tales nisi equivoce fideles sunt et ab ecclesia
et in ecclesia continentur velut membra arida et putrida; quorum quam magna multitudo sit videamus a planta pedis usque
ad verticem. Hec profecto sunt illa tempora de quibus dicebat dominus Luce 18: Verumtamen veniens filius hominis putas fidem inveniet
in terra, quasi diceret non. Et de quibus apostolus ait 1 ad Thimotheum 4: In novissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus
errorum et doctrinis demoniorum in ypocrisi loquencium mendacium. Completa est eciam discessio plurium ecclesiarum
ab ecclesia romana et ab eius obediencia ut in omnibus terris orientalibus et in pluribus iam catholicis, quod an iuste
vel iniuste relinquo iudicio maiorum. Specialiter tamen videtur completa fuisse discessio a romana ecclesia in scis-
mate preterito in quo ad tantam ambiguitatem universalis ecclesia devenerat ut eciam apud sapientissimos et maiores
ecclesie ignoraretur apud quam partem esset vera sedes apostolica et verus romanus pontifex. Similiter discessio a romano
imperio completa est et primo quando tempore Eraclii omnes orientales naciones utpote Perse Arabes Caldei
Assirii Egipcii et tote orientalium partes propter ipsius tyrannicum principatum a dominio grecorum et latinorum recesserunt
et ut numquam haberent occasionem redeundi ad imperium romanorum consilio Machometi divinum cultum dominorum et ce-
gulitate assumpserunt ut eam divinam crederent et fidei sue secte in perpetuum dominium de certo non redirent. A Jeroboam
forte sumentes exemplum qui decem tribubus ipsum sequentibus divinum cultum tradidit ut in perpetuum et debitum dominium
non reducerentur. Denique quando per Zachariam inchoata et prosecuta per Adrianum atque completa per Leonem tercium summos
pontifices translacio imperii a grecis in Francos in persona Karoli magni successisse et per incuriam temporum
greci non solum ab imperio sed eciam ab obediencia romane ecclesie se subtraxerunt et totaliter recesserunt. Similiter ut priores
ad perpetuandum scisma divinum cultum et ritum in ecclesia in divinorum misteriorum celebracione et aliis inducentes et di-
versos errores. Sed iam ad signa nos amplius tangencia descendamus. Quamvis ardua et occulta certitudinaliter
in sacris litteris relinquerentur, ecce inter alia signa que potissime hic est unum scilicet habundancia iniquitatis et multitudo
peccatorum de quo dominus Mathei 24 specialem fecit mencionem dicens: Et quoniam habundabit iniquitas et refrigescet caritas multorum.
Licet enim post hoc inflabilis ... pro quo invidia diaboli peccatum et mors intraverunt in orbem terrarum
fuit plenus malis et habundavit viciis et peccatis, tamen tempus istud quanto fini propinquior tanto in eo malicia et in-
iquitas habundat. Quod et apostolus predixit dicens 2 Thimotheum 3: In novissimis diebus instabunt tempora periculosa et erunt homines
se ipsos amantes cupidi elati superbi blasphemi parentibus non obedientes ingrati scelesti sine affeccione sine pace
criminatores incontinentes immites sine benignitate proditores protervi tumidi voluptatum amatores magis quam dei habentes
speciem quidem pietatis virtutem autem eius abnegantes, et hos devita. Quecumque sua habundancia fuerunt tempora nostra
videbit luce clarius quisquis diligenter mente consideret omnem statum omne genus omnem etatem presentis temporis, quod
declarat sicut iubileus facta sunt etc. Nam omne caput languidum et omne cor merens, a planta pedis usque ad
verticem non est in ecclesie corpore mistico sanitas, Ysa. 1. Ex quo precipue signo scilicet habundancia iniquitatis et vitiis de-
formacionis corporis mistici vehemens est suspicio quod iudicium sit in brevi destinatum et dominus venturus ad iudicium
nisi per emendacionem et penitenciam placemus iram eius et suspendentem pendentem in nos sentenciam. Quod timere videtur
beatus Johannes in libro dicens: Ecce venit scilicet ad iudicium, quasi dicat ad iudicium est iudex paratus. Iudex enim preciosus est unus
de candelabris ... et 10 iudex scilicet dei filius ... personaliter adveniet qui singulis singula iuxta sua merita reddet

Circa qd aduertend[um] q[uod] iste iudex est valde timend[us] q[ui]a eius p[ro]uidencia est inp[re]hensibilis / eius p[otenti]a est insup[er]abilis / eius s[apient]ia est
infallibilis / eius iustitia est inflexibilis / eius vindicta est inplacabilis. P[ri]mo dico q[uod] h[uius]mo[d]i iudicis p[ro]uidencia no[n] p[re]uide[tur]
vn[de] d[icit] ap[ostolu]s 1 thess v. dies d[omi]ni sicut fur in nocte ita veniet i[d est] subito occulte et i[n]p[ro]uise q[uia] sic d[icitur] m[at]t[hei] 24 et luc 17
Sicut exit fulgur ab oriente et apparet in occidente sic erit aduent[us] filii ho[min]is f[ulgur] e[ni]m ab oriente subito i[n] occi-
dente se diffundit et queq[ue] dura inflamat. penetrat atq[ue] scindit / sic xp[istu]s subito in iudicio apparebit et duros inpios
seueritate sue iustitie inflammabit. vn[de] i[n] luc. xii veniet d[omi]n[u]s s[er]ui illi[us] hora qua ignorat et diuidet parte[m] ei[us] cu[m]
ponet cu[m] infidelib[us] Et io d[icit] Ambr[osius] Caueat q[ui]lib[et] ne lingua ne s[er]mo ne sensu ad iudicium dei s[e]c[un]d[u]m deferat que
ignis co[n]surat Ignis e[ni]m qui p[re]cedet iudicem quecu[m]q[ue] purgand[a] inuenit examinabit. Absq[ue] dubio e[ni]m inflammabit et
inuoluet inimicos dei / et si quid in elect[is] inuenit. s[er] pena no[n] erit p[ro]ut ap[ostolu]s d[icit] Si cui[us] opus arserit / detrimentu[m]
patietur, ip[s]e a[utem] et ip[s]e p[er] igne[m] saluari. Ad[huc] si modicu[m] siue multu[m] purgand[um] fuit. horrend[um] est incidere in
manus dei viuentis. Igit[ur] aduerte debes q[uod] ille veniet ad iudiciu[m] qui d[icit] m[ihi] vindicta et ego retribuam. Ille
vtiq[ue] qui fuit p[ro]p[ter] te vt ligat[us] manib[us] et pedib[us] qui rei s[un]t mittent[ur] in tenebras exteriores. Ille qui ea p[ro]p[ter] te iudi-
ciaria fit tradere iniustis vt extorqueat nouissimu[m] quadrantem / Ve[re] d[ic]o[?] h[ic] aduentus erit que[m] p[ro]ph[et]a p[ro]p[he]-
tans d[icit] Ne intres in iudiciu[m] cu[m] s[er]uo tuo q[uia] no[n] iustificabit[ur] in [con]sp[ect]u tuo o[mn]is viuens. P[ro]ph[et]a e[ni]m vt Ambr[osius] d[icit]
co[n]siderans maxi[mi] pond[er]is iudiciu[m] rogat ne d[omi]n[u]s intret in iudiciu[m] cu[m] s[er]uo suo. quid ergo nos iudicium d[omi]ni ti-
mere debem[us]. Lic[et] e[ni]m notor[ium] est tunc tu no[n] cognosces quin imo que credebant[ur] latere p[ro]ferent d[icit] sub[di]t Ambr[osius]
Cuius pudor que confusio erit m[ihi] cu[m] is qui alios p[er]strebar doce[re] ip[s]e in eo dep[re]hendar / in q[u]o alios arguebam
[?] s[ecun]do q[ui]a eius po[tenti]a no[n] sup[er]abit[ur] q[ui]a sic d[icitur] Iob ix Si fortitudo q[ue]rit[ur] robustissi[mus] est. Ite[rum] eius ira nu[n]q[uam] pla-
cabit[ur] q[ui]a tunc potest dici illud Gen[esis] 6 Tactus dolore cordis intrinsecus. delebo inquit ho[minem] que[m] creaui a facie terre. Item eius
s[apient]ia no[n] fallet[ur] q[uia] sic d[icitur] Iob ix Sapiens corde est et fortis robore. Ite[m] eius iustitia no[n] flectet[ur] q[ui]a sic d[icitur] in ps[almo]
d[eu]s iudex iustus fortis et paciens. Con[tra] istius g[ra]m potestate[m] no[n] valebit tyrannis sua crudelitas. Con[tra] istius s[apienti]am no[n]
valebit aduocatis sua subtilitas. Con[tra] eius iustitiam no[n] valebit diuitib[us] munerum liberalitas. Con[tra] ei[us] iracundiam
no[n] valebit orantib[us] suor[um] verbor[um] supplicu[m] benignitas. De isto ergo iudice lo[quitur] Aug[ustinus] li[bro] 2o de simbolo d[icens] iudex
ille nec gr[ati]a p[re]ueniet[ur] nec ira flectet[ur] nec pecunia corrupet[ur] nec p[ro]uid[enti]a mitigabit[ur] / hic g[ra]tia agat a[n]i[m]a vbi locu[s]
est m[isericordi]e q[ui]a ibi erit locu[s] iustitie. p[atet] ergo q[uod] ad iudiciu[m] iudex est pat[er] io d[icit] h[ic] Ecce veniet s[ecundo] ad iudiciu[m]
venturus est aut[em] d[omi]n[u]s ad iudiciu[m] in for[ma] h[uma]na. Conueniens e[ni]m est vt b[ea]t[u]s thom[as] d[icit] vt i[ste] p[re]sideat cui[us] redemptoris
[?] ad regnum admittit[ur] etiam ~~vt d[icitur] hic q[uod] videbit eu[m] o[mn]is oculus~~ xp[istu]s q[uo]d act x d[icitur] q[uod] ip[s]e co[n]stitutus e[st] a d[e]o
iudex viuor[um] et mortuor[um] Ei[us] e[ni]m xp[istu]s sua benignitate p[er] gr[ati]a[m] passus est et resurrexit / nobis resurrect[ionem] et vita[m]
et[er]nam p[ro]meruit / ideo s[ibi] co[m]petit illud g[e]n[er]ale iudiciu[m] facere quo resurgentes tunc p[re]mient[ur] aut punient[ur] ideo d[icit]
Iohis v. p[otes]tatem dedit ei iudiciu[m] facere q[ui]a filius ho[min]is est / Ad h[oc] a[utem] vt iudiciu[m] sit firmu[m] et irreuocabile duo requirunt[ur]
s[ecundu]m bo[nam] ver[itatem] s[cilicet] auct[oritat]as sua[n]di et p[otest]as retribuendi p[re]mium s[ecundu]m merita horu[m] aliu[m] si defuit nequaq[uam] iudicium ratu[m] et irre-
uocabile erit / h[ec] vero duo p[ri]n[cipalite]r s[un]t in deo / eo q[uod] in ip[s]o est p[ri]n[cipaliter] auc[toritas] ad sua[n]d[um] q[ui]a d[eu]s o[mniu]m est et nos o[mn]es s[ecundu]m ei[us]
est a[utem] in eo p[otes]tas ad retribuend[um] q[ui]a potentissi[mus] est et no[n] est qui se co[ntra] eu[m] valeat erige[re] et o[mn]is s[an]c[t]a[rum] virtut[um] p[ro]missa
duo d[eu]s t[ri]nitas co[m]municat homi[ni] xp[ist]o auct[oritat]e s[cilicet] dando d[omi]n[iu]m sic d[icitur] Act 2. d[omi]n[u]m fecit d[eu]s h[un]c ih[esu]m / et p[otes]tatem / sibi
om[n]ia subiciendo m[at]t[hei] ult[imo] d[a]ta est m[ihi] o[mn]is p[otes]tas in celo et in t[er]ra / et io ip[s]e est qui co[n]stitutus e[st] a d[e]o iudex viuor[um] et mort[uor]um
Et qu[am]uis iudiciaria p[otes]tas respiciat illa duo iam dicta q[ue] s[un]t in deo p[er] na[tura]m / in xp[ist]o ho[m]i[n]e p[er] gr[ati]am ideo iudiciaria p[otes]tas
in xp[ist]o r[ati]one diuinitatis est p[er] na[tura]m / r[ati]one h[um]anitatis collata p[er] gr[ati]am vn[de] s[ecundu]m vtraq[ue] na[tura]m h[ec] iudicabit auct[orita]te et mo[do] s[ecundu]m
Rich[ardum] thom[am] et petr[um] q[uia] i[n] iudiciu[m] erit vt aliqui admittant[ur] ad regnu[m] etiam aliqui ab (ipsius) extrudant[ur] ab regno
vo no[n] sufficeret d[omi]n[iu]m c[re]ationis s[ed] d[omi]n[iu]m redemptionis / et io iste qui est creator et redemptor iudicabit / xp[istu]s aut[em]
s[ecundu]m na[tura]m diuina[m] creator est / et s[ecundu]m h[uma]na[m] redemptor vn[de] s[ecundu]m vtraq[ue] iudicabit. s[ed] s[ecundu]m diuina[m] auct[orita]te p[ri]ncipali et ordinaria
s[ecundu]m h[uma]na[m] vero delegata et commissaria. Ap[osto]li vero et p[er]fecti viri p[ro]p[ter] p[er]fectione[m] meritor[um] suor[um] iudicabunt cu[m] xp[ist]o co-
assessoria dignitate tanq[uam] melius scientes leges et co[n]suetudines regni dei quib[us] totiter implendis et sciendis op[er]am dederu[n]t
Et s[ecundu]m thom[am] d[icit] q[uod] ipsor[um] erit sua[m] latam p[re]nunciare et alios docere cogitationes diuine iustitie vt sciat quid eis iuste
p[ro] meritis debeat[ur] vt circa ip[s]a reuelatio iustitie s[ecundu]m ip[s]i[us] iudicat[ur] de quib[us] d[icitur] m[at]t[hei] 19 Amen dico vob[is] q[uod] vos qui sec[u]ti
estis me in regeneratione cu[m] sederit filius ho[min]is in sede maiestatis sue sedebitis et vos sup[er] sedes xii iudicantes xii tribus isr[ae]l
Et Iob 36 iudiciu[m] paup[er]ib[us] tribuit Et ysa[ias] iii d[omi]n[u]s ad iudiciu[m] veniet cu[m] senioribus p[o]p[u]li sui. O[mn]es vero electi d[icu]ntur
iudicare approbatione sue inf[ra] 19 audiui q[uas]i voce[m] tubar[um] multar[um] in celo dicentiu[m] laus et gl[ori]a et virtus deo n[ost]ro
q[ui]a vera et iusta iudicia ei[us] sunt. Comparatione vero inimici mali magis malos iudicabunt sic le[gitur] luc xi viri niniue
surgent in iudicio cu[m] generatione hac et condempnabunt eam / Con[clusi]o. Auct[orita]s p[otesta]tis iudiciarie delegata et ordinaria
in iudicio generali clarissime affutur[a] solius erit xp[ist]i in maiestate et gl[ori]a de celo descensuri / p[atet] q[uia] solus xp[istu]s est
p[er]sona subsistens in dup[lic]i na[tur]a diuina s[cilicet] et h[uma]na et r[ati]one diuine co[m]petit s[ibi] iudicare auct[orita]te p[ri]ncipali et ordinaria / r[ati]one v[er]o
h[um]ane delegata et commissaria. vn[de] d[icit] daniel vii Aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dier[um] sedit et
ecce cu[m] nubibus celi q[uas]i desup[er] filius ho[min]is veniebat et vsq[ue] ad antiquu[m] dier[um] p[er]uenit et dedit ei p[otes]tatem et honore[m]
et regnum vbi s[ecundu]m b[eatum] tho[mam] in sc[ri]pto 4 toti[us] ordo exp[ri]mit[ur] iudiciarie excellentie. Na[m] iudiciaria p[otes]tas p[ri]mo origi[na]liter est
in deo patre qui est fons toti[us] deitatis / q[uo]d p[er] hoc q[uo]d p[ri]mo p[re]mitti[tur] Antiquus dier[um] sedit et tu p[otes]tas a patre traducta est in
filium. no[n] solu[m] s[ecundu]m diuina[m] na[tura]m s[ed] et s[ecundu]m h[uma]na[m] / eo q[uod] p[ro]p[ter] illa[m] p[ro]meruit / p[ate]t q[uo]d sub[ditur] q[uod] filius ho[min]is venit cu[m] nubibus

et data est ei ptas et regnu. Ex quo sequitur quod xpc secundum quod homo hic auctoritate iudicandi oia' abetur secundum quod homo qui hoc promeruit illa per suaz pacōz
uni grauissimam mortem xpc mortuus est et resurrexit / ut viuorum et mortuorum dicetur veniet ergo xpc ad iudicium et in huana
for' illa presidebit habens tn ptatem diuinam. Secundum primum dicitur sicut dei filio / sic et patri et spui sancto auctoritas principalis et ordinaria
competit iudicare in generali iudicio pz quia diuinarum personarum vna est vtique et ptas par decus et maiestas / et ita sicut vna
est ptas iudicandi ipsorum ita vnum iudicio omnes tres una opa trinitatis ad extra sunt indiuisa secundum Aug. in primo libro de trinitate
Secundum in spiritualis habito respectu ad diuisa attributa diuinarum personarum per ptatem modus iudicandi cum sit corporaliter possit appari
pz quia habito respectu ad ptate que requiritur ad iudicandum ut condicionis / patri pt appari cui appropriatur potentia / Ratione vero
discretionis que requiritur in iudice pt appari filio cui appropriatur sapientia / Ratione autem rectitudinis que requiritur in voluntate
iudicantis pt appari spui sancto cui bonitas appropriatur. Tertium Secundum tertium est quod apostoli et viri perfecti in communi iudicio
cum dei filio consedebunt iudicaturi / non tn ordinaria ptate vel delegata sed sessuri / pz ex dictis / et vero quia
iudicium precedens ex auctoritate requirit aliquem dominium in iudicante vnde Gregorius ro. primo / Tu quis es qui iudicas seruum alienum
/ Suo suo stat aut cadit / solus vero xpc qui est filius dei ratione dominij / hz vero dominium respectu omis creature ex iure
creationis quia ipse est deus / Deus in ipse fecit nos et non ipsi nos / Ratione etiam redemptionis hz auctoritatem dominij quod me
ruit ex virtute passionis / non solum super homines verum etiam super vniuersam creaturam secundum id Mt. vlt. data est mihi omnis ptas
in celo et in terra / ideo etiam per redemptorem humani generis non solum homines reparantur sed et vlterius tota creatura secundum quod tota creatura
reparato homine melioratur ut dicitur Colossen. primo // Sequitur Et videbit eum omis oculus et qui eum pupugerunt etc.
Declarata aduentus xpi ad iudicium certitudine et appropinquacione quia ecce venit Et aduenientis manifestatam declaracione quia cum nubibus
hic quantum ad ipsius aduenientis euidente manifestacionem cum subdit Et videbit eum omis oculus quia ut dictum est / in iudicio vero
apparebit in forma humana que est visibilis omnibus ideo subditur Et qui eum pupugerunt id est iudei qui eum lingua crucifixerunt
et milites manu et pilatus iudicando / visio tn ipsius erit illis delectabilis iustis / Nam veniet eis saluator propter quod
loquens de suo aduentu ad iudicium luce xxi dicit, his autem fieri incipientibus respicite et leuate capita vestra id est congratulate corda
ut exponit gg. omelia prima. Ecce cum appropinquat redempcio vestra. Sed erit terribilis impijs / quia veniet eis punitor, ideo subditur
Et tunc plangent se super eum omes tribus terre id est omes quorum corda in terrenis affectibus sunt defixa Etiam amen / per hac duo
affirmacionis confirmatur quod est veritas inretractabilis. Ponit hic eciam Clarion aduertendum quod / quia iudicaria ptas
secundum doctores sicut in septo quarti xpo homini collata est in premium humilitatis qua in passione exhibuit / ipse autem in passione sanguinem
pro omnibus fudit quantum ad sufficienciam licet non in omnibus effectum habuit propter ipsorum impedimentum / et ideo congruum est ut omnes
homines ad illud iudicium generale congregentur ad videndum eius exaltacionem in humana natura secundum quam constitutus est iudex viuorum
et mortuorum. Omnes igitur homines in illo iudicio coram iudice xpo comparebunt / et omes eum videbunt / et omes quidem
iudicabuntur quantum ad iudicium retribucionis / sed non omes iudicabuntur quantum ad iudicium discussionis siue disceptacionis / sed quo
ad hoc erunt iiij ordines generaliter hominum secundum btum Gg. 26 mor. quorum aliqui iudicabuntur et peribunt ut illi qui aliqua bona habuerunt
permixta suis malis secundum mala finaliter preponderauerunt Alij vero non iudicabuntur et peribunt ut illi quorum mala fuerunt
impermixta bonis qui scilicet fundamento fidei caruerunt. Alij iudicabuntur et saluabuntur ut illi quorum bona fuerunt permixta
malis secundum tn bona praualuerunt Alij non iudicabuntur et saluabuntur ut illi quorum bona fuerunt ita perfecta quod nullis
malis aut paucissimis fuerunt permixta ut viri perfecti et paruuli ab originali peccato purgati morientes ante vsum liberi
arbitrij. et angeli sancti. Omes tn isti iudicem xpm videbunt Cinquo vero secundum doctores sicut libro contra gentiles 4° c. penultimo
quod iudicium oportet esse proporcionale hiis de quibus iudicatur. Finale vero et generale iudicium erit de pena et premio
nedum animarum sed et visibilium corporum ideo congruum est ut illud iudicium visibiliter agatur et ut xpc iudicaturus sensibiliter
videatur non iam humilis et passibilitati subiectus ut in primo aduentu sed in magna maiestate glorificatus Cinquo vero secundum
petrus et Rich. quia iudicare et iudicari sunt actus oppositi Nam primus est infirmitatis / secundus ptatis et ideo sicut in primo
aduentu quo venit ut pro nobis iudicaretur apparuit in natura humili et mortali / Ita in secundo aduentu quo veniet ut
iuste iudicet / apparebit in natura splendoris admirabilis et gloriosa. Et secundum beatum thomam xpc quia mediator est inter
deum et homines cum utrisque conuenit communicare. Inquantum ergo cum hominibus communicat / vices hominum gerit apud patrem / Inquantum
vero cum patre communicat dona patris ad homines transmittit secundum quod dicit Ioh. 17. Claritatem quam dedisti mihi dedi eis. Quia
ergo in primo aduentu ad hoc venit ut pro nobis satisfaceret apud patrem / in forma nostre infirmitatis apparuit. Quia vero
in secundo aduentu ad hoc veniet ut iusticiam patris in homines exequatur / gloriam demonstrare debebit que inest ei
ex conuencione ad patrem / et ideo in forma gloriosa apparebit / Quam quidem gloriosam formam boni et electi secundum bo. ven.
cum gloria et magno gaudio et oblectacione recipient / mali vero et reprobi cum ingenti terrore et confusione. Con
fundentur enim in conspectu eius non valentes sustinere vultum eius gloriosum propter conscientie remorsum / et cooperacionem
sordide sue consciencie tunc dicent scilicet reprobi montibus et petris cadite super nos et abscondite nos a facie
sedentis super thronum et ab ira agni. Formam vero diuinitatis xpi an videbunt a singulis iudicatur / Notandum quod
secundum bo. ven. duplex est quantum ad presens sufficit cognicio deitatis. Quedam in effectu et signo euidenti seu clarissimo /
et hec erit dampnatorum Alia intuitiua per apertam visionem in natura et esse suo ipso / et hec competit est electorum ut dicit
Ricardus. In generali iudicio clarissime fulgebit diuinitate xpc gloriosa manifestabitur et sensibiliter apparebit omnibus hominibus iudicandis
pz ex hiis que dicta sunt nobilibus Et confirmatur auctoritate Aug. primo de trinitate dicentis visio claritatis eius, quam erit bonis et
malis Et preterea ratione quia qui iudicat preminere debet illis qui iudicantur secundum multi electi qui surgent in corporibus glorificatis
iudicabuntur in ipsis. ergo multo plus ipse iudex apparebit in forma gloriosa. Secundo in illa forma dicit xpm apparere
qualis comparuit ad confusionem inimicorum et leticiam et consolacionem amicorum / secundum forma gloriosa est hec. Magnam enim in iure
reprobi confundentur videntes gloriam et exaltacionem nimiam illius quem ipsi spreuerunt. Et econtra Anima vultu congaudebit

[illegible] 32 [illegible] vide [illegible] folio [illegible]

et letabuntur viri et angeli dicitur quod apparebit terribilis impiis et mitis iustis erit enim terror malis et lumen iustis. Et quod huius
patet quia viri quod omnes homines ad iudicium generale venturi humanitatem Christi gloriosam manifeste et sensibiliter sunt visuri [illegible]
dampnati possunt videre Christum visione delectabili quia dampnatus est penitus separatus ab omni quod delectat, sed videre Christi humanitatem
glorificatam est valde delectabile ipse enim est in quem desiderant angeli prospicere 2 Petri primo. Ergo [illegible] dampnatus possunt videre humanitatem Christi
glorificatam. Dicendum ad hoc quod omnes videre humanitatem Christi glorificatam sit amicis Christi delectabile tamen inimicis eius non erit delectabile, sed potius
afflictivum et tristabile nunc autem sic est quod dampnati magis sunt inimici Christi, ergo non delectabuntur in illa visione quia naturale est enim
malo et perverso tristari in gloria sui inimici et si ab hoc in hoc delectatur hoc magis est imputandum gratie quam nature. [illegible] dicitur [illegible]
Iohannis 19 videbunt in quem transfixerunt et hoc in litera et quia eum pupugerunt ubi glossa quod in ea carne veniet est in qua crucifixus [illegible]
Dicendum quod utique videbunt in quem transfixerunt, sed non videbunt eum sub apparentia infirmitatis sed ad terrorem eorum videbunt eum in apparentia
et [illegible] claritatis et maiestatis. Contra omnes in eadem carne venturus sit quam ad formam [illegible] quam ad easdem qualitates,
quia omnes illa caro tunc habuit qualitates corporis passibilis quando fuit crucifixa tamen in iudicio habebit qualitates corporis impassibilis
videbunt [illegible] et reprobi humanitatem Christi glorificatam quia [illegible] Christi non est non glorificata quod tenetur fateri quilibet christianus, ergo non
possunt videri non glorificata quia esse visibile presupponit esse, nam quod non est videri non potest, ergo quod non est glorificatum hoc absque
illusione et vidica visione non potest videri non glorificatum. Conclusio 2a. Non omnes homines ad generale iudicium adducturi — vide [illegible] XX
divinitatem Christi gloriosam notitia intuitiva et facialiter sunt visuri patet de reprobis quibus dicitur Ysaie 26 Tollatur impius ne vi-
deat gloriam dei. Unde Augustinus super Iohannem eum in forma hominis glorificata iudicante videbunt boni et mali, tollatur impius
ut non videat claritatem dei qua soli mundo corde videbunt. Et magister in 4to distinctione 48 dicit [illegible] quia divinitas sine gaudio
videri non potest. Unde dicit Ysidorus libro primo de summo bono capitulo 28 Reprobi in iudicio humanitatem Christi in qua iudicaturus est videbunt
ut doleant, divinitatem autem eius non videbunt ne gaudeant [illegible] cum divinitas [illegible] utique ad gaudium dominatur
quod delectat [illegible] de [illegible] intellectus quod est deus est ultimus finis intellectus creati rationalis imperscrutabilis, unde est quod ultimus
finis sine delectatione [illegible] videri non potest, quia non solum est appetibile sed ratio appetendi cetera [illegible] apposita
non potest non videri quia est ratio videndi omnes color possit non videri quia visibile tamen est non ratio videndi [illegible] est quod de-
us [illegible] quia imperscrutabiliter [illegible] intellectus ideo non potest videri in sua essentia sine gratia disponente et naturam elevante super se quod dispo-
sitio [illegible] culpa compati potest propter quod non videtur nisi a mundo corde. Hic est quod nullo modo divina forma potest a malis
videri tamen propter defectum dispositionis prohibentis, tamen propter deiformem delectationem [illegible] non [illegible] deum [illegible] in illa forma
apparere quod [illegible] ad eorum gaudium et delectationem sed magis confusionem. [illegible] Contra dampnati videbunt et cognoscent ibi
Christum esse deum, ergo evidenter et manifeste videbunt eius deitatem [illegible] patet [illegible] sed quia quia esse dei idem est quod deitas;
[illegible] si dei esse differret ab eius essentia tunc deus non esset purus actus et esset realiter compositus. [illegible] qui manifeste videt [illegible]
esse deum, ille videt esse dei quia esse deum et esse dei sunt idem in re in [illegible] omnes [illegible] in modo [illegible] ergo si dampnati
manifeste videbunt Christum esse deum [illegible] quod manifeste videbunt eius divinitatem quod est [illegible] Respondetur [illegible] de notitia
intuitiva dei per quam possit [illegible] Ad [illegible] dicendum ad hoc quod manifeste videre Christum potest dupliciter contingere uno modo intuitive et hoc est [illegible]
alio modo deductive puta quando [illegible] signis et operibus Christi evidenter ad hoc deducatur quod cognoscat hanc propositionem esse veram
Christus est deus et hoc non est [illegible] et isto modo dampnati in iudicio cognoscent Christum esse deum et [illegible] hoc est [illegible]
[illegible] hoc [illegible] quod licet deum esse et esse dei sunt idem realiter tamen non sequitur si ab deductive cognoscat deum esse quod propter
hoc intuitive cognoscat esse dei et per consequens etiam non sequitur quod intuitive cognoscat deitatem. Conclusio 3a in communi iudicio Christus
apparebit beatus sub utraque forma scilicet divina et humana. Patet enim apparebit eis secundum formam humanitatis patet quia [illegible] cognosce-
re potentie cognoscitive perfecte disposite et non impedite, [illegible] illi potentie et cognoscitur ab ea sed humanitas Christi erit
[illegible] potentie cognoscitive cuiuslibet beati que potentia in quolibet beato est perfecte disposita et non impedita nam si esset indisposita
et impedita, tunc non esset beata, ergo cuilibet beato Christus apparebit in iudicio secundum suam humanitatem. Patet etiam beatis apparebit in iudi-
cio Christus secundum suam deitatem patet quia ille non est beatus cui non apparet [illegible] beatitudinis [illegible] ergo si Christus in iudicio non appareret alicui beato
tunc ille beatus non esset beatus quod est contradictio. Conclusio 4a [illegible] homines [illegible] ad Christum [illegible] possessurum
in iudicio generali deitatem eius gloriosam facialiter et presentem sunt visuri patet per dictum Augustini quia homines regnum cum Christo
[illegible] possessuri in illo iudicio generali erunt mundo corde et puri et beati, sed nullo modo erunt beati nisi eis appareret [illegible]
[illegible] beatitudinis quod est divinitas Christi. Conclusio 5a [illegible] omnium dampnatorum in communi iudicio patent
cognoscent Christum verum esse deum in signo evidenti et effectu [illegible] quia reprobi [illegible] ad aspectum Christi [illegible] quod
[illegible] est [illegible] divinitatis et maiestatis [illegible] perfecte [illegible] nisi [illegible] boni nisi [illegible] cognoscat
ergo si reprobi debent [illegible] visionis dei [illegible] quantum bonum sit visio dei, sed non potest [illegible] nisi quod [illegible]
ergo saltem in illo iudicio [illegible] videre et non intuitive et in esse [illegible] ergo in effectu et signo evidentissimo
[illegible] videtur [illegible] non videndo [illegible] sed eius opera et signa [illegible] divinitas videbitur ab omnibus inesse Christo
non videndo ipsam divinitatem sed signa eius scilicet opera. [illegible] videbitur [illegible] in eadem carne sed non eodem [illegible] non enim apparebit
tunc non [illegible] neque decorem non apparebit tunc ut [illegible] apparebit ut despectus sed [illegible] Ysaie [illegible] 13
[illegible] sed apparebit gloriosus et formosus in stola sua gradiens [illegible] 24 [illegible] 24. Tunc apparebit
signum filii hominis in celo scilicet signum crucis et [illegible] quod Christus in iudicio non solum vulnerum cicatrices sed etiam mortem [illegible]
tissimam ostendet dicit [illegible] quod apparebit signum crucis in iudicio non ad ostendendum tunc infirmitatem [illegible] sed ut per hoc
[illegible] eorum [illegible] apparet qui tantam misericordiam neglexerunt et [illegible] eorum qui Christum iniuste persecuti sunt.
Cicatrices autem que in corpore ipsius apparebunt non pertinebunt ad aliquam infirmitatem sed erunt indicia maxime virtutis qua

xpo per passionis infirmitate et hostibus triumphavit. Morte eam turpissimam ondet / non sensibilibus oculis carnis ingens acsi tunc
eam pateretur. Sed ut dicunt quidam dicens pretite passionis que apparebunt / Eores reducet in recognicionem preterite mortis. Cor. 1 pm
valde mirabilis erit quod deus dei nri manifestacio qua tunc oportebit nos aspicere quaque astabunt illi terribili iudicio / patet quia
sicut omnes resurgent ita omnes videbunt / sed sicut in resurrectione non omnes immutabuntur / ita etiam non omnes equaliter videbunt. Alio
enim modo videbunt electi et alio reprobi. Et hic videtur mirabile quo reprobi xpm apparentem in gloria sua poterunt conspicere cum
oculus non glorificatus nullam proporcionem habeat ad videndum claritatem corporis glorificati. Dicit beatus Thomas quod in potestate glorificati corporis
est ut se demonstret vel non demonstret oculo non glorificato. Omnes ergo eum videbunt in forma gloriosa / sed tamen non equaliter ut dicitur 3
quia electi videbunt xpm gloriosum iam visione beatifica / quia huiusmodi gloriam videre permittitur electis in premium sed e contra vita
etiam ut electi videant premium et quem iniuste ihm xpm Ioh. xvi xpo quando huius apparebit plenus gratia et gloria effulgens in
gloria sua secundum illud Ysa. 33 Regem in decore suo videbunt. Sed reprobis apparebit iratus et terribilis. Unde visio xpi talibus
non cedet in delectacionem neque in premium sed in merorem lamentum et supplicium dicente propheta Videant et confundantur zelantes
populi et ignis sed minime hostes tuos devoret. Zachar. eum tribus tribus terre dum super se plangent / in quantum aspectus iste erit
quasi intolerabilis. Et de isto aspectu Augustinus xx libro de civitate dei c. xxx allegat illud prophete Effundam super domum David
et super habitatores ierusalem spiritum gratie et misericordie et aspicient ad me pro eo quod insultaverunt et plangent super eum planctu
quasi super carissimum et dolebunt dolore quasi super unigenitum. Ubi dicit Augustinus quod hic propheta dicit ex persona xpi qui in iudicio
effundet super bonos spiritum gratie sue qui aspicientes plangent et dolebunt pro eo quod insultatum est ei. Dicit Augustinus quod iudei
aspicient ad xpm in sua maiestate venientem eum quod esse cognoscent quem prius humilem in suis patribus illuserunt / do-
lebunt quod patres eorum eo quorum stirpe venerunt hoc ei fecerunt / Et loquitur de illis iudeis qui per fidem illo tempore in xpm sunt
credituri. Et subdit Augustinus. Isti iam fideles non dampnabuntur cum impiis. Dolebunt tamen tanquam ipsi fecerint quod ab
illis factum est. Dolebunt non reatu criminis sed pietatis affectu. Ex quibus omnibus colligitur quod et iusti salvandi et reprobi
dampnandi xpm dominum in iudicio videntes venientem ad memoriam suam reducent passionem. Unde septuaginta interpretes loco illius
quod in hebreo ponitur Aspicient ad me quem confixerunt interpretati sunt Aspicient ad me pro eo quod insultaverunt / [illegible]
dimentes passionem nam dominum detento et alligato et iudicato et opprobrio ignominiose veste induto et spinis coronato et calamo
in capite percusso et irridentes flexis genibus adorato et crucem suam portanti et in ligno iam pendenti insultaverunt. Hec Augustinus
Ex quibus colligere possumus quod xpus dominus ex lege sue passionis vivos et mortuos iudicabit. Unde utrumque allegatur Math. 25
Nudus fui s. in cruce sitivi s. in cruce hospes fui in tribulacione in carcere fui in vinculacione etc. Et statim ex illa lege alle-
gata feret sententiam. sed discedite et venite. Et Augustinus xl sermone de adventu domini ad iudicium describit illa que xpus obiciet
iniustis. Dicit Cum a paradisi gaudiis propter peccatum expulsus fuisti / ego virginale uterum iniui in presepe positus sum et cunabula sua
nos quos dolores quibus te plus flerem pertuli. ad hoc ut te plenum facerem iniuriam pertuli irridentium palmas flagellis cesus spinis
coronatus cruci affixus et inter tormenta animam posui. Suscepi tuos dolores ut tibi meam gloriam darem. Suscepi mortem tuam
ut tu mecum viveres. Conditus iacui in sepulcro ut tu regnares in celo. Cur quod pro te pertuli perdidisti. Cur vitam pro qua
mea occidit vanis fallaciis amisisti. Cur habitaculum quod mihi in te fabricaveram luxurie sordibus polluisti. Cur corpus meum
turpibus maculasti. Cur me graviore cruce tuorum criminum quam illa in qua pependi affixisti. Cur tu in homine paupere deum
sumite despexisti. Cum in mundo salutem in caritate viam in iudice veniam in cruce vitam in suppliciis medicinam / Veniam
ergo quia ad mea voluisti confugere medicinam. Ideo cum tuis sceleribus auditurus es Discedite a me maledicti in ignem eternum etc.
Vena gravis erit hec collocucio et illa exprobracio que prius in crucis et signa alia recepit in scripturis. Verumtamen utrumque auditui
sensibili et si non vocaliter ut quidam volunt tamen consummatione et boni et mali. Sed sic eis confusionem volentibus miseris et divitibus
dicet quia te vidi esurientem et non refeci etc. Dicit Quod uni de minimis meis non fecistis mihi non fecistis. Ite in tenebras
exteriores ubi erit fletus et stridor dencium. Iustis autem dicet Venite benedicti percipite regnum quod vobis paratum est
ab origine mundi. Math. 25. Beatus Augustinus 3o sermone de finali iudicio admonet ut lectorem hanc [illegible] se tenens et eius
virtute assidue cogitacione / Eciam et hac racionem quia etsi alias scripturas non audiremus sola hec sufficeret poterit ad faciendum
bonum et ad evitandum omne malum. Nam ut Ambrosius dicit super epistolam ad Ro. x exponens 14 omnis qui credit in eum non confundetur
Ubi recipit quomodo omnium rerum in die iudicii et omnia facta commenta et dogmata in confessione deduci / tunc tripudiabit
credentes in xpm / videntes omnibus esse manifestum quia verum est quod crediderunt et prudens quod stulti putaverunt / et firmum
ac stabile quod debile estimabant. Aspicient enim se ipsos gloriosos et prudentes et potentissimos / qui hic estimati sunt de-
biles contemptibiles et insensati. Contrario qui non crediderunt xpo domino videbunt omnia facta fuisse quibus crediderunt
stulta fuisse quibus adheserunt et debilia ac caduca quibus innixi fuerunt / et aspicient se confusos contemptibiles
et fatuos qui se ipsos hic gloriosos reputabant. Et subdit Ambrosius Ibi enim vera est probacio ubi remuneracio et con-
dempnacio. Non enim qui se ipsum commendat ille probatus est sed quem deus commendat ut dicit apostolus 2 Cor. x. Cum ergo tunc sit esse
finalis approbacio vel reprobacio / eius memoria debet nos ab omni malo abducere et ad omne bonum stimulare. Nunc namque
ut dicit idem Ambrosius tempus est diversorum donorum / ultra quod nulli dispendium sed omnes tunc dent thronum equitatis cum dominus
advenit diiudicare omnia secundum iusticiam. tunc volentibus secundum fidem vivere erit quod [illegible] tunc thalamus gratie clausus erit
quia tunc illi qui bonis operibus tamquam lampadibus lucebant / cum sponso suo remanebunt. Iam non erit opus ut quod pulsant
ad ianuam. Iam non erit tempus ut quis exoret veniam. Iam huiusmodi prima tunc fiet tamen erit nimis sera In veritate si quis
adiuvet divina promissa et etiam cominatores eius anhelaret in hac vita ut ea que deus cominatur evadet / et assequeretur quod
pollicitus est. Reddet enim unicuique secundum quod promisit aut cominatus est. Promisit enim deus ut Ambrosius dicit bonis mercedem in
celo copiosam et reddet eam dicet unicuique Euge serve bone et fidelis quia in pauca fuisti fidelis super multa te constituam
intra in gaudium domini tui. Comminatus est malis in inferno ardentem penam et restituet eam cuilibet corpus dicet ligatis
manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores. / Circa quod advertendum quod notat beatus Thomas in scripto 4to quod licet se

tie non est magis debitum quod vas formetur vasa nobilia quam ignobilia, sed si quod luto formatum est vas nobile, nobilitas eius non
debitum est ut ad usus convenientes deputetur et est hic iustitia, videlicet quod deus puniat naturas [illegible] vel [illegible], hic est voluntatis
et non respiciat ad iustitiam veram, sed quod nature dentur illa que appetunt illi nature hoc ad iustitiam pertinet, et omnis creatura iustitiae repu
gnaret, videlicet quantum ad iustitiam indivinus est quod deus homini gratiam det vel non det, quoniam donum gratie non est debitum nature, sed
postquam deus contulit alicui gratiam que est principium merendi, iam ad iustitiam eius pertinet ut pro meritis premia reddat et pro demeritis sup
plicia. Et ita etiam indivinum est ad iustitiam quod deus permittat hominem hic vel committere illud, quia hic est plus voluntatis, sed postquam deus
promisit propter bona merita dare larga premia et propter mala opera reddere supplicia, iam ad iustitiam dei pertinet ut bonis bona
retribuat et malis mala, quia si aliter faceret iustitiam oppugnaret et negaret seipsum. Unde dicit in evangelio Luce 21: Celum et terra trans
ibunt, verba autem mea non transibunt, id est aliquid redibunt in nichilum antequam verba dei que sunt de premiis vel [illegible] non debent suum
sortiri effectum. Et quod inde sequitur quod illi qui beatitudinem meruerunt, nam in eodem erunt gradu beatitudinis, quantum cum maiora habuerunt merita
maiorem lucem glorie percipient, et ita maiorem habebunt delectationem in obiecto, quia hic est iustitie. Et propter hoc salvator dicit Johannis [illegible]:
In domo patris mei mansiones multe sunt, quoniam cum dixisset "modi beatitudinis" [illegible] esse dixit erunt gradus beatitudinis possidere.
Et potest hoc sic declarari, sicut in rebus naturalibus videmus quod idem est ad quod tendunt omnia levia, sed tamen [illegible] quod unumquodque est levius,
tanto hic locum illum propinquius attingit. Ita etiam eadem est beatitudo omnium electorum, qui maiora habuerunt merita plus de illa beatitudine
participabunt. Quanto enim meritum maius erit, profecto tanto [illegible] reddet hominem capaciorem divine claritatis visionis et delectationis,
ut enim meruit in omnibus virtutibus quod [illegible] caritate precedit. Sic est etiam et de penis dampnatorum. Convenit enim omnes quod sicut
bonos in eterna beatitudine premiavit, et malos mittet in profundum. Et tamen secundum doctores quod licet sint mixtis, sic quod quantum meos est
omnibus infligetur, tamen quia omnis mia ordine sapientie regulatur, inde est quod ad quosdam se non extendet, qui sic fecerunt iustitie
indignos. Propter hoc enim [illegible] 21 dicit: Ibunt hii in supplicium eternum, iusti autem in vitam eternam. Sic enim iniquus est quod vita iustorum
aliquid immutaret, ita iustum est quod pene reproborum aliquid timerentur. Illi ergo qui manent in peccato mortali, licet baptizati
sint, numquam ab eternis penis eruentur. Et vero quia fides sine operibus mortua est. Et propterea [illegible] 2 Petri 2 dicit: Melius erat illis
viam veritatis non agnoscere quam post agnitam retro [illegible]. Unde et dominus dicit: Non omnis qui dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum,
sed qui facit voluntatem patris mei. Quamvis ergo faciant [illegible] opera misericordie, alia peccata committentes, actus eos talia opera
debent a penis eternis liberare. Unde Iacobi 2 dicit: Quicumque totam legem servaverit, offendit autem in uno, factus est omnium reus.
Preterea quomodo sine caritate nichil deo est acceptum, et ita neque ad vitam eternam proficiunt. Absque dubio ergo quicumque in peccato
mortali decedunt, nec fides nec opera misericordie eos a pena liberabunt pro quantumcumque spacio. Nec contra hoc est illud quod dicit glosa
Ambrosii super 1 Thimothei: Pietas ad omnia valet, ubi dicit: Summa disciplina christiane in misericordia et pietate est, quam aliquis sequens,
etsi lubricum carnis patitur, sine dubio vapulabit, non autem peribit. Unde beatus Thomas dicit quod ibi beatus Ambrosius loquitur de lubrico
veniali peccato, a quo aliquis post penas purgatorias, quas dicit vapulaciones, per opera misericordie absolvitur. Vel aliter beatus Ambrosius de
lubrico mortali peccato, tunc dicit quod homo in hac vita exercens per opera misericordie ad penitentiam disponitur, et ita non peribit. Salvator suos fra
gilitate in terra madidit, sed si per penitentiam non resurgit, tunc quantum glorificat se et in deliciis fuit tantum dabitur ei de luctu
et tormento. Dicit qui maiora bona egerunt maiorem beatitudinem participabunt, cuius beatitudinis nos participes faciat Ihesus Christus.
Gregorius 32 Moralium exponens illud Job: Nol [illegible] [illegible] me in furore tuo, dicit: Ipse in extremo iudicio in semetipso incommutabilis ma
nens nulla vicissitudine ac mutabilitate variatur, sed tamen electis ac reprobis nequaquam sub specie consimili incommutabiliter ostendetur,
quia et tranquillus iustis et iratus apparebit iniustis. Celeste enim constanciam intra semetipsos deferent, unde eorum mentes eque vim
respiciet, sed non equaliter modificabitur, quia et istis, id est electis, enim benignum ostendet ante acta iustitia, et illis, scilicet reprobis, turbidum
culpa. Quorum pavorem quis explicet, cum coniuget miseros et intra se culpas cernere et ante se iratum iudicem videre. Hoc
intus quotidie in nostre vite patris agitur, ut de qualitate venturi iudicis mortalium corda doceantur. Nam cum duo ad iu
dicium pergunt, alius innocentie consciens, alius culpe ante [illegible] suam, adhuc tacente iudice utrique conspiciat, et tamen tempore
debitor [illegible] [illegible] sic iram hoc ipsum iudicis plenarium suspicatur. Quam iram sibi non denuntiat perturbacio iudicis,
sed recordacio pravitatis, quia etsi adhuc vocem foris sua non clamat, intus iam [illegible] consciencia accusat. At contra iustus aliquis
decurrens vultum conspicit, sed intus de testimonio bone recordacionis hilarescit, et quo apud se quod metuat non habet, omne quod erga
semetipsum est blandum videt. Hoc itaque loco, furor domini dicit, non perturbacio divine mentis, sed super peccantes male [illegible] questios
apparuit iuste vindicte. Quamvis enim eum tranquillum iusti videant, quia tamen servientes se ab illo non dubitant, eum in suis
moribus perturbatum putant, hec ille. Et Ambrosius super 1 Petri dicit: Memor sum iudiciorum tuorum a seculo domine et consolatus sum, quoniam
tamen verum est hominis ut se divinorum iudiciorum sentire consoletur. Turbida enim sunt etiam humana iudicia, quanto magis divina. Unde
ad Hebreos 10 dicit: Horrendum est incidere in manus dei viventis. Et nunc quos vides multos seculo intendentes festinare ad iudicium
et moras odisse, reos autem refugere, pavere et differre et mestificari dum fuerit constitutum et conclusum quia datur quod celeste
iudicium letus expectat et vocat eum beatum et eternum assignat, quod dat enim sibi regnum celorum, angelorum consorcium, coronam que
repositiva bonorum meritorum, consorcium de reprobis. Et quod hiis omnibus procedens videtur quoniam sunt quod [illegible] ad iudicium generale veniet
tenebrosus quia dicit: In [illegible] videbit eum omnis oculus, visio potest esse duplex: una corporalis que fit per visum corporalem et per species receptas
sensui exteriori se offerentes et vero visui reputatas. Et isto secundum sensum corporali duplex aliquid sentitur: uno modo per se, alio modo per accidens.
Per se quidem sentitur id quod per se passionem potest inferre sensui corporali. Per se autem passionem potest aliquid inferre aut sensui uni, aut sensibus
aut sensibus communiter [illegible] [illegible], hoc autem hic sensus infert passionem sensui, dicit sensibile proprium, sicut color respectu visus et sonus respectu auditus. [illegible]
[illegible] at sensibus communiter sensibilia [illegible] organo corporali non potest in eo aliquid recipi nisi corporaliter, cum omne quod recipitur in aliquo, sit
in eo per modum recipientis, et ideo omnia sensibilia inferunt passionem sensui communiter, sensibilia secundum quod habent magnitudinem, et ideo magnitudo et omnia
quantitatem consequentia ut motus, quies, numerus et figura dicuntur sensibilia communia per se. Per accidens autem sentitur illud quod non infert passionem sensui
neque communiter sensibilibus neque communiter hic sensibilibus, sed coniungitur hiis que per se sensui inferunt passionem, sicut Sortes et filius et alia [illegible] [illegible]

que possunt cogitari in vel intellectu in potentia aut virtute cogitativa in homine existentia aut in aliquo alio. Huiusmodi autem tunc species
potior dicitur sentire quam patrius. quando eo quod ipse sentitur vis apprehensiva cum est illud cognitum ipse cognoscibile
statim sine dubitatione et discursu apprehendit sicut videmus ad vivum quod hic qui loquitur, qui autem aliter se habet, non dicitur species
videre etiam patrius. Secunda alia est visio per intellectum seu intellectualis que attribuitur potentie intellective. Et hec potest esse duplex.
Quedam non perfecta, que alio vocatur enigmatica, de qua 1 Cor. 13: Videmus nunc per speculum in enigmate. Alia perfecta
que dicitur visio faciei seu facie ad faciem, de qua dicit apostolus ibidem: Tunc autem, scilicet tempore suo, videbimus facie ad faciem. Et hec
fiet tunc quando nuda essentia sine aliquo fantasmate vel aliqua similitudine immediate intellectui se representabit. Conclusio prima: Animi
electi post resurrectionem erunt perfecte glorificati, non tamen oculo seu aliquo sensu corporali poterunt divinam essentiam contemplari.

Probatur, quia omnis potentia partis sensitive est actus organi corporalis. Actus autem proportionantur rei cuius est actus. Unde nulla sensitiva potentia
potest se extendere ultra corporalia. Deus autem est incorporeus, unde nec sensu nec imaginatione potest videri sed solo intellectu lumine glorie
insignito. Et libro 3 contra gentiles c. 29: Veritas apostoli: Deum videmus nunc per speculum et in enigmate, tunc autem facie ad faciem
dicit quod hic corporali modo nephas est intelligere ut in ipsa deitate corporalem faciem ymaginemur, cum deus sit incorporeus. Neque
ita sit possibile ut nostra corporali facie deum videamus, cum visus corporalis qui residet in facie nostra non nisi rerum corporalium possit
esse. Erit igitur facie ad faciem deum videbimus quia immediate eum videbimus, sicut hominem quem presens est facie ad faciem videmus. Sic ergo
patet quod deus nullo modo potest videri visu corporali vel aliquo alio sensu sentiri tamquam per se visibile nec hic in via nec in patria,
quia ut dicit beatus Thomas in scripto 4 sentenciarum d. 49 q. 2 a. 2: Si a sensu removeatur id quod est sensui magis [illegible], non erit sensus
et similiter si a visu removeatur id quod est visui magis visum, non erit visus. Cum igitur sensus visus magis [illegible] sensibus percipiat
magnitudinem et visus magis est talis sensus percipiat colorem, impossibile est quod visus percipiat aliquid quod non est color neque
magnitudo nisi sensibus dicitur per accidens. Cum igitur visus et sensus sint futuri idem specie in corpore glorioso non poterit esse quod divinam
essentiam videat sicut visibile per se. Videbit tamen eam sicut visibile per accidens. Eo quod ex una parte visus corporalis tantam
gloriam dei inspiciet in corporibus et precipue glorificatis et maxime in corpore Christi. Et ex alia parte intellectus tam clare vi-
debit deum quod in rebus corporaliter visis deus percipietur sicut in locutione percipitur vita. Ita quod tunc intellectus noster non
videbit deum ex creaturis sed videbit eum in creaturis corporaliter visis. Et hunc modum quo deus corporaliter possit videri
ponit Augustinus in fine de civitate dei libro ultimo capitulo ultimo dicens: Valde credibile est sic nos visuros mundana tunc
corpora celi novi et terre nove ut deum ubique presentem et universa possidentem et ipsa corporalia gubernantem clarissima
perspicuitate videamus, non sicut nunc invisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur, [illegible] ut aspicimus,
non creditur nunc sed videmus. Ex intellectu sunt auctoritates scripture vel doctorum que dicunt sanctos in patria videre deum corporeis oculis,
quod hic est vel fiet de patriarchis, ut ex dictis. Commentarium illud Job ultimo: Nunc autem oculus meus videt te, dicitur intellectualis de oculo
spirituali de quo dicit apostolus ad Ephesios 1: illuminatos habere oculos cordis vestri. Ad secundum illud Job 19: In carne mea videbo
deum salvatorem meum, non intelligitur quod per oculos carnis deum sint visuri, sed quod existentes in carne deum videbimus oculo mentis.
Ad tertium patet quod in scriptura dicitur quod aliqui sancti viderunt deum ut Ysaias, Jacob vel quibus aliquis, non est intelligendum quod viderunt essentiam
dei que est omnibus viatoribus occulta, sed quod viderunt aliquas formas vel corporales vel ymaginarias per quas manuducebantur
in dei cognitionem. Et hoc fiebat ministerio angelorum quorum illuminatione confortabatur intellectus prophete ad perveniendum in aliqualem
divinorum cognitionem ex apparentibus formis. Et quia angelus non intendebat ducere ad sui cognitionem, sed in cognitionem dei,
ideo in [illegible] visione non dicebatur angelus apparere sed deus, ex cuius persona apparebat angelus et ex cuius virtute efficaciam
habebat ad illuminandum mentem prophete. Et hec vocatur theophania id est dei apparitio in scriptura. Quandoque tamen et angelus dicebatur
ille qui apparebat propter ministerium quod exhibebat. Unde beatus Stephanus dicit angelum qui moysi apparuisse describitur modo
angelum modo deum nominat: angelum quia potius loquendo deserviebat, deum quia intus presidens loquenti efficaciam tribuit. Hec
sanctus Thomas [illegible]. Sic visio Jacob fuit ymaginaria et corporalis Genesis 32, cum dicit deum vidisse facie ad faciem,
quia figura in qua apparuit ei deus est ab eo visa facie ad faciem etc. Conclusio 2a: Licet beati sensu corporali non possunt
divinam essentiam intueri, tamen intellectu lumine glorie insigniti poterunt eandem limpide contemplari. Prima pars probata est. Secunda probatur
[illegible] primo Johannis 3: Cum apparuerit similes ei erimus, et videbimus eum sicuti est. Item glosa super illud 1 Cor. 15:
Cum tradiderit regnum deo et patri, dicit: Ubi scilicet in patria essentia patris et filii et spiritus sancti videbitur, quod solis mundis
cordibus dabitur, que est summa beatitudo. Et probatur ratione beati Thome libro 3 contra gentiles c. 51: Cum impossibile sit desiderium naturale esse
inane, quod quidem esset si non esset possibile pervenire ad divinam substantiam intelligendam quod naturaliter omnes mentes desiderant, necesse est dicere
quod possibile sit substantiam dei videri per intellectum et a substantiis intellectualibus separatis et ab animabus nostris. Modus autem huius visionis est
quod divina substantia non potest videri per intellectum in aliqua specie creata, unde oportet si divina essentia videatur quod per ipsam met essentiam
divinam intellectus ipsam videat, ut sit in tali visione divina essentia idem quo videtur et quod videtur. Hoc declaratur in
prima parte summe q. 12 ar. 2: Ad visionem tam sensibilem quam intellectualem duo requiruntur, scilicet virtus visiva et unio rei vise
cum visu. Non enim fit visio in actu nisi per hoc quod res visa quodammodo est in vidente. Et in rebus quidem corporalibus
apparet quod res visa non potest esse in vidente per suam essentiam sed solum per suam similitudinem, sicut similitudo lapidis est in oculo
per quam fit visio in actu, non autem ipsa substantia lapidis. Si autem esset una et eadem res que esset principium visive virtutis et que
esset res visa, oporteret videntem habere ab illa re et virtutem visivam et formam per quam videret. Manifestum est autem quod deus
est auctor intellective virtutis et ab intellectu videri potest. Et cum ipsa virtus intellectiva creature non sit dei essentia,
relinquitur quod sit aliqua participata similitudo ipsius qui est primus intellectus. Unde et virtus intellectualis creature lumen quoddam
intellectuale dicitur quasi a prima luce derivatum, sive hoc intelligatur de virtute naturali sive de aliqua perfectione gratie vel glorie super-
addita. Requiritur igitur ad videndum deum aliqua dei similitudo ex parte potentie visive, scilicet lumen glorie confortans intellectum
ad videndum deum, de quo dicitur in psalmo: In lumine tuo videbimus lumen, in lumine scilicet glorie videbimus lumen divine essentie.
[illegible] creaturis indiget divini luminis influxu ad hoc quod deum videat per essentiam. Ratio: Non enim est possibile quod ad
illum divine visionis modum aliqua creata substantia ex virtute propria possit attingere. Deus enim in infinitum est superior natura, non potest

[illegible] beatificabitur non solum quantum ad animam sed etiam quantum ad corpus, ergo non solum intellectus sed etiam in carne deum videbit et oculis glorificatis [illegible] beatitudo [illegible] et [illegible] non [illegible] corpore [illegible] quadam redundantia [illegible] in corporibus [illegible] deum videbit in [illegible] creaturis et precipue in corpore Christi.

inferior non consequitur nisi per actionem superioris nature cuius est proprium, sicut aqua non potest esse calida nisi per actionem ignis. Vide autem. Deum per essentiam est proprium nature divine. Operari enim secundum speciem formam est proprium talis operantis, ergo non intellectualis creatura potest videre per ipsam divinam essentiam nisi deo hoc faciente. Iudiget ergo intellectus creatus aqua divini luminis influentia ad hoc quod deum videat per essentiam. Secundum ... nunquam ultra semper ergo divina visio continuatur, nunquam ab ea deficiet, secundum deum in perpetuum contemplabuntur. Ideo beatus Thomas libro 3 contra gentiles capitulo 62. Si quis videre desinit quod prius videbat, aut hoc est quia facultas ei videndi deficit ut cum aliquis moritur vel cecatur vel aliquo aliter impeditur, aut quia non vult amplius videre, sicut cum aliquis avertit visum a re quam prius videbat, vel quia obiectum subtrahitur. Et hoc quidem verum est sive de visione sensibili sive de intellectuali visione loquamur. Substantie autem intellectuali videnti deum non potest deesse facultas deum videndi, neque per hoc quod esse desinat cum sit perpetua, neque per defectum luminis quo deum videt cum lumen illud incorruptibiliter recipiatur secundum conditionem et recipientis et recipientis. Neque potest ei deesse voluntas talis visionis fruendi, eo quod in illa visione percipit esse suam ultimam felicitatem, sicut non potest non velle non esse felix. Neque etiam videre desinet per subtractionem obiecti, quia obiectum illud quod est deus semper eodem modo se habet, nec elongatur a nobis nisi inquantum nos elongamur ab ipso. Impossibile est ergo quod illa visio dei qua beatos facit unquam deficiet. Hoc est quod in psalmo dicitur: Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Circa hoc notandum primo quod ... sicut est quod in psalmo ... consummatio intellectus non sit finis ad hoc ut deum videat non tamen ut sua virtute deum videre possit sed per lumen glorie infuso et omni velamine remoto scilicet culpe et creature, nobis quoque ut deum videat per essentiam ... lumine glorie non illustretur ... ipsam enim ... lumen glorie erit ei sive visionis impedimentum. Apocalypsis 22 capitulo. Circa ...

Ego sum alpha et o, principium et finis, dicit dominus deus qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens. Posita specificatione progenitoris Ihesu Christi secundum humanitatem ... in adventu ... hic quantum potest describitur sublimitas sue maiestatis filii dei secundum naturam divinam. Et dicitur in hoc primo potentia principiorum ... consummatorum ... dicit dominus etc. Ait ergo: Ego sum alpha et o. Ubi secundum Haymonem ... quod angelus qui hic Iohanni ostendebat personam dei in se habebat. Nemo et ipse Iohannes quod hic dicit nobis. Tale est et quod Paulus ait: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus 2 ad Corinthios ultimo. Et David in psalmo: Attendite populus meus legem meam. Et subdit Haymo: Apud grecos hebreos et latinos a est primum elementum secundum quod apud nos est a, hoc est apud grecos alpha et apud hebreos aleph. Porro o finalis est elementorum apud hebreos ... scilicet othomega. Et quia deus est principium et finis, principium a quo omnia sumunt initium et finis in quem cuncta tendunt, ideo hic dicit: Ego sum alpha et o, quasi diceret: ego sum primus et ultimus. Propter quod componens ait principium et finis, principium sine quo ... finis vero post quem nullus ut ait Haymo. Et de hoc in glosa Ysaie 43: Ante me non est formatus deus et post me non erit. Vel aliter secundum Haymonem, principium quia in principio erat verbum, finis quia verbum caro factum est Iohannis primo. Secundum ... per litteras significatur eternitas dei immutabilis et intimabilis et que per istas et que per unam grecam et aliam latinam ... quod littera se comparat seu exprimitur quia ab ipso emanat omnis sapientia que litteratos facit et sapientes, et omnis sapientia petenda. ... enim sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante evum, Ecclesiastici primo. Unde et alpha interpretatur petere et significat sapientiam esse a deo petendam Iacobi primo: Si quis vestrum indiget sapientia postulet a deo. Item quia filius est verbum patris ... exprimitur sicut per litteras vocales non mutas vel liquidas. Hec per unam grecam et aliam latinam ad denotandum quod deus non est acceptor personarum in vocatione barbarorum sive incorporalis fuit missus ad oves que perierunt domus Israel, cum ... secundum quod vocat ad fidem et gentibus sine acceptione personarum Actuum 10. In veritate comperi quia non est acceptor personarum deus, sed in omni gente qui timet deum et facit iustitiam acceptus est illi. Supposito autem quod alpha sit littera greca et quod o sit finalis littera hebreorum ut hic dicit Haymo, tunc dicendum quod preposuit litteram grecam et postposuit hebream ad denotandum quod primo fuit multiplicatio credentium ex gentibus que per grecos significantur, et in fine erit conversio iudeorum ad fidem quia reliquie Israel salve fient. Romanos 11: Nolo vos ignorare fratres mysterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia cecitas ex parte contigit in Israel donec plenitudo gentium intraret et sic omnis Israel salvus fieret, et tunc dicendum quod convertet corda patrum ad filios Malachie ultimo et Luce primo. Secundum Ioachim vero per alpha que est littera triangularis figure significatur trinitas personarum, per o que est rotunde figure significatur unitas essentie. Et ideo convenit exprimens trinitatem in personis et unitatem in essentia. Dicit: Ego sum alpha et o, principium et finis. Et recte ait principium. Ut enim ait Tullius libro primo de ... principii nulla est origo et alia a principio oriuntur. Talis est deus. Unde ... de civitate dei ... est causa et principium et vita omnium. Et Augustinus de civitate dei libro ... deus est principium nature, veritas doctrine, felicitas vite, creaturarum omnium auctor, intellectus dator et amator, quo bene vivit consumator, sine quo natura non subsistit, nulla doctrina instruit, nullus usus expedit. Unde et filius ait de se Iohannis 8: Ego principium qui et loquor vobis. In principio creavit deus celum et terram. Sic ait glosa in psalmo: Ille ipse est finis. Ut enim ait Augustinus contra Iulianum libro ... finis est propter quod est faciendum. Sed ipse omnia propter semetipsum operatus est Proverbiorum 16. Item finis et complementum scilicet ... primo celi et terre. Sed de ipso dicitur Genesis 2: consummatio ... ipse est. Unde ipse filius fuit finis legis, finis mortis, finis omnis predicationis. Dicitur consummationis vidi finem, ait psalmus ... omnium consummatione ... finis est qui ab omnibus desideratur, ait Boetius 3 de consolatione philosophie ... finalis est ipse deus sive dei filius secundum ... desiderabilis enim ... et novissimum ... Et quia filius dei qui erat principium sive verbum in principio, factus est homo et ideo ipsum principium factum est finis et ita perfecta facta est consummatio ... consummationis et abbreviationis, dicit deus exercituum faciet Romanos 9: Verbum consummans et abbrevians in equitate etc. Sed dicit: Cum deus sit causa efficiens formalis et finalis, quare non ait hic quod sit forma, sicut ait quod sit principium et finis? Respondeo: tres cause concurrunt in unam et forma et finis eadem numero 2 physicorum. Ipse vero deus idem est principium effectivum omnium et formativum omnium et completivum, quoniam ex ipso enim et per ipsum et in ipso sunt omnia Romanos 11. Item ipse primus et novissimus. Ysaie 4 et ultimo. Similiter Ysaie 44: Ego primus et novissimus. Et quia deus est principium, igitur ab ipso sive a sua gratia inchoativa ... omnium et formanium. Et quia ipse est finis ad ipsum debemus tendere. Et hec est recta, nam rectum est quod non distat ab extremis. Ipse est qui operatur velle et perficere in nobis, Philippenses 2. Sine eius cooperatione et auxilio impossibile est nobis bene velle vel facere secundum ... libro 2 capitulo 31. Non quod sufficientes cogitare ... ex nobis tamquam ex nobis 2 Corinthios 3. Ipso ergo inspirante datur intellectus Iob 32. Ipse auctor ... omnia ... libro ... capitulo 28.
Deus est principium omnium productum in quo et a quo et per quem et ad quem sunt omnia. Genesis primo: In principio creavit deus celum et terram. ... esse principium incorporalium. Cum enim in artibus ... sicut non habet deum per principium nunquam potest ad finem debitum pervenire. Et ideo dicitur infra ... hec dicit Amen qui est principium creature dei. Volens enim sue bonitatis ... creaturas esse participes ... ipse creavit et instituit ... a summo creato per media pergens usque ad infimum, ut tollit ... pertendens ...

Est namque finis omnis mali ... ipse enim est agnus qui tollit peccata mundi ... Est etiam finis legis ... Est etiam finis omnium ... consummata sapientia ... Est etiam finis ... omnia finis ... ut ... gloria ...

prima luce qui puramus a puncto lucido aut quia maiorum ordo quod veritate esse utraque rationali creature scilicet angelice et humane quedam scala ascendendi
et perveniendi ad creatorem suum per inquisitionem et cognitionem veritatis. Angelus quidem a priori per cognitionem vespertinam hoc est per cognitionem rerum in proprio
genere. Hominibus vero per studiosam inquisitionem veritatis a posteriori quod innuimus metaphorice [illegible] quia ut in principio libri physicorum in processu
cognoscitivo veritatis innata est nobis via procedendi ab effectibus nobis notioribus ad causas occultiores. Angeli vero [illegible]
ad cognitionem eorum vespertinam quia [illegible] sunt ex causa quod omnium effectuum ex quo procedunt inchoando vel acquirendo cognitionem eorum in proprio
genere que vespertina vocatur, vel altius quam habent in verbo que vocatur matutina. Patet igitur modus progressionis et emanationis creaturarum
ab eterno principio qui in forma cuiusdam scale descendit a summo in deorsum ut mortales studio veritatis solicito per ipsam gradatim conscendant
in suum creatorem et tandem inveniret in summitate totius latitudinis creaturarum ut creatura a deo egressa per modum reciprocationis redire in eundem
ut unum fiet quod hic dicit Ego sum alpha et o etc. Atque verificaretur illud [illegible] dicebat fortis summe creatura et loquebatur in corpus scilicet
manifestando per speciem et magnitudinem deum a quo processit. Unde sicut patet sapientie xiii. A magnitudine et specie creature cognoscibiliter poterit
horum creator videri. Anima enim hominibus quamvis lapsu primo obtenebrati sunt remansit naturale desiderium inquirendi et cognoscendi maxime
summum in entibus unde beatus Augustinus in libro primo confessionum dicit: domine quia fecisti nos ad te inquietum est cor nostrum donec requiescat in te. Ideo
cum deus creavit mundum et tradidit ipsum homini [illegible] plures filiorum Adam ab initio propter admirationem de mundo et de apparentibus
in ipso studiosi facti sunt, inceperunt ergo variis studiis et multiplicibus considerationibus deum querere describendo perscrutando et
investigando universitatem creaturarum de eo. Quorum quidam ob hoc consideraverunt quia [illegible] sub ratione unius vel multitudinis ut arismetrici. Quidam sub
ratione mensure et magnitudinis ut geometri. Quidam sub ratione consonantie proportionis et ordinis ut musici. Quidam sub ratione motus et
mutabilitatis ut naturales philosophi. Quidam sub ratione absoluta perfectionis et quiditatis ut metaphysici. Quidam ascenderunt in predicta scala
creaturarum usque ad orbes celorum et ibi steterunt et examinaverunt ut astrologi. Quidam solum ad concavum orbis lune pervenerunt ut qui
tantum corruptibilia consideraverunt. Quidam vero solum in terra remanserunt ut qui intellectum suum in mundanis et terrenis occupaverunt ut filii
hominum seculi. De istis exemplum possumus, unde Genesis 28 vidit Iacob scalam stantem super terram cuius cacumen tangebat celos et angelos as-
cendentes et descendentes per eam et dominum innixum scale. Ad literam propositum per gradus huius scale potest intelligi orbes totius sphere universi
quorum primum est aqua [illegible] aer etc. usque ad concavum celi et per angelos potest intelligi philosophi qui per considerationem ascendebant et descendebant
in hac scala [illegible] ut omnes predictos creature perscrutatores. Soli veri philosophi naturales et metaphysici ascendentes via inquisitionis
in dicta sua scala invenerunt dominum innixum scale atque ipsum quamvis a longe et obscure in summitate eiusdem esse conspexerunt
et quasdam quidem dei perfectiones et conditiones. Unde dicit Hugo libro de sacramentis parte 3 in principio: Ab initio deus sic notitiam suam ab homine
temperavit ut sicut quid esset nunquam poterat comprehendi sic quod esset nunquam poterat ignorari. [illegible] progressum humanum [illegible] processum esse
debuit divine cognitionis a dei benignitate premissis quam multiplex distinguere potest secundum distinctionem rerum que deo conveniunt. Quedam enim sunt deo
et creaturis omnibus communia ut entitas unitas bonitas. Quedam deo et creaturis rationabilibus sicut sapientia iustitia prudentia. Quedam vero
sunt sibi soli propria ut esse trinum, esse omnipotentem, esse creatorem etc. Per istas ergo de deo cognoscendas secundum ordinem proposita sunt et
est humano generi triplex scala particularis, prima tota creatura universalis, secunda creatura rationalis, 3a scriptura divinalis. In primis duabus scalis
humanus intellectus ascendens solum pervenire potuit ad conditiones que deo et creature et earum debilitati et tenuitati convenit. Ideo
opus erat tertia scala scilicet divinalis scripture que intellectum altius elevaret ad cognoscendum singulares et proprias dei conditiones
nulli creature communicabiles scilicet esse omnipotentem creatorem etc. que conditiones innuuntur in textu cum dicitur Ego sum alpha et o principium et finis.
Has vias perveniendi ad dei cognitionem sic complectens beatus Augustinus 5 de trinitate c. 1 dicit: Non ero segnis ad inquirendam substantiam dei
sive per scripturam eius sive per creaturam que utraque nobis ad hoc proponitur intuenda ut ipse queratur ipse diligatur qui et illam inspiravit
et istam creavit. Ex quo dicto patet quod omne studium humanum atque sciendi et cognoscendi statutum ad hunc finem tendere debet ut
deus vere cognoscatur perfecte diligatur recte colatur et plene sibi obediatur. Ad hoc enim rationalis creatura facta est [illegible] in principio
Et ulterius conveniens est hoc quia ipse est principium et finis. Principium productivum et consumativum omnium. Secundum enim ordinem effectuum oportet esse
ordinem causarum eo quod effectus suis causis proportionati sunt. Unde oportet quod sicut effectus proprii reducuntur in causas proprias, ita id quod est commune in effectibus
propriis reducatur in aliquam causam communem. Sicut super particulares causas generationis huius vel illius est sol universalis causa generationis. Et rex est universalis causa
regiminis in regno super prepositos regni et etiam urbium singularum. Omnibus autem commune est esse. Oportet ergo quod super omnes causas sit
aliqua causa cuius sit dare esse. Prima autem causa deus est. Oportet ergo omnia que sunt a deo esse. Unde dicitur Iohannis primo: Omnia per ipsum facta sunt
et sine ipso factum est nichil. Et in psalmo: Qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Ex quo sequitur correlarie quod deus res
in esse produxit ex nichilo precedente. Nam unumquodque materia per formam superinducta agit ad aliquam speciem operari ergo ex materia
preexistente superinducendo formam quocumque modo est agentis ad aliquam determinatam speciem. Tale autem agens est agens particulare.
Cause enim causatis proportionales sunt. Agens ergo quod requirit ex necessitate materiam preexistentem ex qua operatur est agens particulare.
Deus autem est agens sicut causa universalis essendi ut dictum est. Ergo ipse in actione sua materiam preexistentem non requirit. Ex hoc autem confutatur
error antiquorum philosophorum qui quia actionibus particularium agentium se videbant ad actionem preiacere supponebant hoc operatum omnibus quod communis [illegible]
nichil fieri posse quod quidem in particularibus agentibus verum est. Ad universale autem agentem quod est totius esse activum cognitionem non pervenerant quia
nichil in actione presupponere necesse est. Triplex est enim modus productionis alicuius quod aliquo scilicet aut de sua natura ut est generatio aut de aliena
ut est factio aut de nulla et talis appellatur creatio. Cum ergo omnis actus nobilis includitur in omnipotentia, deus autem est omnipotens ut dicitur in libro,
oportet ei attribuere hos tres actus scilicet productionis de sua substantia vel natura et de aliena et de nulla. Omnipotens quippe est totum effectum producere
sine alterius cause indigentia. Non ergo ad operandum indiget materia. Causa ergo potest operari de nulla substantia. Ergo de nichilo. Dicitur tamen
quod de nichilo aliquid fieri potest tripliciter intelligi. Uno modo ut dicat [illegible] cause materialis sicut cultellus fit de ferro. Alio modo ut dicat [illegible] cause efficientis
ut opus fit de artifice. Et istis duobus modis de nichilo nichil potest fieri. Tertio potest accipi ut dicat [illegible] ordinis etc. adhuc potest
dupliciter intelligi aut ut dicat ordinem nature solum ut de materia informi sit formata etc. philosophi qui dicunt et ponunt mundum eternum nichilominus
ipsum dicunt a deo creatum in materia informem de nichilo factum. Cum enim totum esse suum habeat a deo non est solum hoc a se ipso unde et in nichil
de se tenderet si sibi relinqueretur. Unumquodque vero naturaliter prius est quod habet a se ipso quam quod ab alio. Unde unumquodque quod a deo factum est
prius naturaliter est esse de nichilo quam esse aliquid. Alio modo potest intelligi ut dicat ordinem durationis ut de mane fit meridies etc. Dicunt
theologi et fides catholica mundum creatum a deo id est cepisse esse aliquid postquam fuerat nichil etc. Intelligitur illud Genesis 1: In principio creavit
deus celum et terram id est omnia alia facta sunt ex nichilo celum et terra id est continens et contentum. Vel in principio id est in filio quod est principium de principio.
Sic patet [illegible] est principium sive principio secundum Augustinum [illegible] appropriatur vero principium effectivum filio vero ratio principii exemplaris in quo artifex operatur.
Consequenter in littera ponitur huius confirmatio cum dicitur dicit dominus deus id est angelus ex persona dei. Dominus deus et in hoc sublimitas vel maiestas
convenientie innuitur. Qui est et in hoc immutabilitas permanentie. Et qui erat et in hoc eternitas convenientie. Et qui venturus est omnipotens
et in hoc [illegible] et auctoritas potentie. Ideo enim dicitur omnipotens quia quicquid vult potest. Augustinus 21 de civitate dei c. 7: posse autem aliquid dicitur
dupliciter aut simpliciter et proprie a potentia que est in ipso ut Achilles potest vincere Hectorem aut large et improprie a potentia que est ab alio

ut hector pt vinci ab achille Primo d̄r posse id cui9 p̄n̄m actiu est in ipo Secūdo illud cui9 p̄n̄m passiuu est in eo Primo posse d̄r
quis simpr potens. Scdo vo quis d̄r potens sm vocē. tn meli9 pt dici impotes sm rem Tercio go deus ht po͞az actiuā ve͞r
oīm. cognitiue d̄r omps quis nichil possit recipe ul pati Et ꝯ sicut est poa actiua tn nā pt invenire poa passiua in qua agat
ꝟ oipoc actiue in deo nā possit invenie oipoa passiua go sicut ponit in deo oipoa Sed q aor ſ[illegible] ht de poa de se impfca
que ht pfici suo actu. ſꝫ dei poa de se pfca est ut nllo actu suo pficit vn et ſi nq esset effectus et nā poa passiua ipm recipies
nō ideo mi9 esset pfca Ite dices q̄m nō pt oīa que posse po͞c est nō pt ve dici oips. ſꝫ deus nō pt ambulare comedere
loqui q tn posse po͞c est Sed ſꝫ dico. quedā ſt po͞c in inferiorib q esset impo͞r in superiorib vt sursum. in eme est nobilis
loqui q tn posse po͞c est. ſꝫ in vcit pfecte esse ignobilis. vt pt dici q isti
ignobilis in hore. sic mota in his que sunt p motu pfca nobilis est. ſꝫ in reb pfect esse ignobilis vl pt dici q isti
actq amblac ꝛc dupr p̄nt ad sua suppta qpari vl ut ad corp et ht est nobilis. et ptinet ad poaz actiuaz. vl ut ad subm
et ht est ignobilis et ptinet ad poaz passiuaz. sic nō qpant ad deu Sꝫ an possit mala Sed pene nō culpe ꝛc
dei aut omnipoa pt go mlt appare p̄o q pt humiliare psumptuosos. sic patuit de holofne supbissimo. qui tn ad magnā hm
litatē dei omnipoa est deductq vn d̄r iudith xvi dns at oips nocat eū et tradidit eū in manu femine Scdo pt delico
sos amaricare. q ſꝫ illi qui in delicijs et mūdi pspitatib nutriunt. p dei omnipotēciā sepe ad infinitē amarē deducuntr Ruth i
vocate me mara ht est amara q valde amaritudie replevit me oips Tercio q pt fortificare defectuosos Ad dei enī
omnipotēciā ptinet defectuosos et debiles in vtutib roborare vn ecclīa q2 confirmat dns omps stabilis in glā Quartū eius
oipoa pt apparere in bonoꝝ ampliacoē. Gen 3? Ego deus omps cresce et multiplicare te faciā Ite in maloꝝ repssi
oue pt dns qi vir pugnator. omps nom eius Ite in iraꝝ mitigacoē Gen xx dns deus omps faciat eū vob
placabilem ſꝫ ioseph fratrib Item in cuctoꝝ gubnacoē. Hest xiij. dne rex omps in dicōe tua cuncta ſt posita et nō est
qui possit resistere voluntati tue Item penaꝝ qplacoē ibid xvi hac diem merorꝭ et luctq omps deq vtit in gaudiu
Ite in mstoꝝ qsuacoē Job 8. nuc omps subudit qd iustū est. Item in votoꝝ exaudicoē ibid si diluculo qsurrexis
et omnipotētē fuis deprecatq statim euigilabit ad te et pacatū reddet habitacōe iusticie tue Ite in iustoꝝ ptecoē Job xxij Erit
omps cōt hostes tuos ſꝫ te defendēdo Item in cuctoꝝ pscienciā Job xx ab omnipotēte nō ſūt abscondita tpa Item
in stoꝝ inspiracoē Job 32 Inspiracio omnipotētis vivificabit me Ite in om̄ī munificēcia Eccli i vnq est altissimq creator oīm
omnipotēs rex potes et metuēdq nimis Ite in solemni iudicacoē que ſꝫ fiet in iudicio gnali Job xx nec omnipotēs
subuertet iudiciu et 27 omps singloꝝ causas intuebitr Ite in oppssoꝝ liberacoē 2a mach 2 2 omps et cunct qui
liberat isrl Item in btoꝝ pmiacoē vn anīa bta tūc poterit dici illud Job xxij sup omnipotētē delicijs affluens ꝛc
Et qmis dei omnipoa ſit ita sūma q aīaz et corpq pt saluare et corpꝫ pdere in gehēna. tn ab impijs nō formidatr
ut tunctr. ut ipsi9 timore quiesciū aut cessant a peccatis vn ipi videntr dice illud Job xxi Quis est omps ut sumas
ei et aut quid nobis pdesset ſi adorauim9 illū et xxij qi nichil possꝫ facere omps estimabat illū Ista at ꝑpe pnt dici
de supbis et psumptuosis. quib videtr q nichil possꝫ eis nocere ita q de quolꝫ tali d̄r Job xv tetendit adusus deū manū
suā et cōt omnipotētē roboratq est. Ergo in moribq hoīes carnales deū q nō videt corpalr. quoꝫ ad ht pueniut ut
eciā deū nō esse suspicantr vn sc̄ptū est dixit insipiens in corde suo nō est deq dupe enī plus appetut hoies sine hoib
quos videt corpalr. q deo quē nō videt p ome qd faciut ad fide ocloꝝ tendut. et q in deo oclos corpis tendere
nō pnt. ei obsequia pbere ul despiciut. ul ſi cepint fatigantr ꝛc. Dubitaos deut scire q ipe dns deus qui est et
qui erat pn̄ ſu vbū in p̄n̄o. et ipe venturq est omps q ſumq et hō ſeus. qui est venturq iudex viuoꝝ et mortuoꝝ
et tūc reddet vnicuiqꝫ iuxta opa sua. q habūdant facietibꝫ supbia. hūilib vo gaudiū
et tūc reddet vnicuiqꝫ iuxta opa sua. q habūdant facientibꝫ supbia. hūilibꝫ vo gaudiū.
et cū redderit tūc sciunt. Job 21. Greg mor xv. nesciut eū impiq mala q facit nisi p eꝫ malis iam punire cepit vn et p
ypua d̄r et tūc sola vexacio intellectū dabit auditui Tūc naqꝫ intelliget qd audiuit cū se iam p cotempta vexari doluit
hic eciā p asinū balaam de semetipo d̄r. nūc xxiiij dixit hō cui9 obturatq est oclq. dixit auditor sermonū dei qui visionē
omnipotētis intuitq est qui cadit ꝛc apiuntr ocli eius. Asinū quippe cōt istas pbuit. ſꝫ post in pena vidit qd prius cōtempl
pta cōmisit Electi at q ne pereant debeat puidet. eis videt ocli an culpā patet. Iniquus vo pꝫ culpā oclos apit. quando
post culpā iam in pena sua qspiciat q malū debuit vitare qd fecit. de cui9 talib iam tūc sua d̄r Job 21 videbunt ocli eius
interfectōē suā et de furore omnipotētis bibet. Greg Quia ſi in hac vita post culpā suā vide voluisset de omnipotētis furore pꝫ modū
nō biberet. ſꝫ qui hic audit oclos a respectu ciuis illic declinare nō valet penaꝫ dampnacōis ꝛc. B thō in p̄a pte q 48 ar 3

q est

Quia est vbiqꝫ Iere xxiij celū et terram ego impleo. ſꝫ p essenciā poaz et pnciaz. Sꝫ quō ht qspiciq qst qolibꝫ q in reb vrāus
esse dicit Rex enī d̄r esse p suā poaz in toto regno suo lꝫ nō ſit vbiqꝫ pns. p pnciā vo suā d̄r aliquid esse in omnib illis que
in qspectu ipi9 ſt. sic omnia q ſt in aliqua domo dicit pncia alicui. qui tn nō est sm suā sbaz in qualꝫ pte domq. Sm vo sbaz ul
ēnciā d̄r aliquid esse in loco in quo eius sbā ht. ffuerūt g aliqui ſ manichei qui dixerut dīue ptati subiecta esse spualia et icorrup
tibilia. vo et corpalia subiecta esse dicebāt ptati qtrarij pn̄ij. Cōt hos oꝫ dicere q deq ſit in omnib p suā poaz inqꝫ oīa eius ptati
subdūtr. ffuerūt at alij qui lꝫ crederūt oīa subiecta esse dīue ptati. tn dīnā puidēciā usqꝫ ad ht corpalia inferiora nō extendebāt
ex quoꝝ psona d̄r Job xxij circa cardines celi pābulatr. nec nra qsiderat. Cōt hos oꝫ dicere q est in omnibꝫ p suā pnciaz q oīa nuda

q̄ri x

et apta ſt oclis eius. ffuerūt et alij qui licet dicerent oīa subiacere ad dīnā puidēciā. tn posuert nō oīa immediate esse a deo creata
ſꝫ q immediate crearet pmas creaturas et ille crearent alias. Sꝫ cōt hos oꝫ dicere q ſit in omnib p essenciaz inqꝫ adest omnib ut causa
essendi. Sic g est in omnibꝫ p poaz inqꝫ oīa eius ptati subdūtr. et in omnib p pnciaz inqꝫ oīa nuda et apta ſt oclis eius.
est in omnibꝫ p essenciaz inqꝫ ut deq est adest oibꝫ ut causa essendi. sic go deq est in oibꝫ p essenciaz nō quidē realr q ſit
de essencia reꝝ. ſꝫ p suā essenciaz q sbā sua adest omnibꝫ dans esse et vtute et spaciū ꝛc et d̄r esse in oī loco ut dans ei esse
et vtutē locatiuaz. et replet oīa loca p ht q dat esse locatis omnibꝫ que replet loca. Qt d̄r incorpalia nō ſt in loco vni est
p qtactū quātitatis dimēsiue. sic corpa. ſꝫ p qtactū vtutis. Ibi et qui venturq est omps. Sm sctm thoma in p̄a pte q 25 ar 2
Omnes qfitentr oēs deū esse omnipotētē. ſꝫ rōnē oipotēcie difficile vr assignare. dubiū enī esse pt quid qpheudatr sb ista distribucoē
cū d̄r deū oīa posse. Sꝫ ſi quis recte qsidet. cū poa dicatr ad possibilia. cū deq d̄r oīa posse. nil eciā intelligit q q possit oīa possibilia
et ob ht omps d̄r. possibile at dupr d̄r. sic dicit in vo methe vno p respectū ad aliquā poaz. sic qd subditr huāe po͞c d̄r esse hoi
possibile. nō at pt dici q deq dicatr oips eo q pt oīa que ſt possibilia nature create q dīna oipoa in plura extendit. Si at dicatr
q d̄r oips q pt oīa que ſt possibilia sue po͞c. erit circulacio in manifestacōe oipo͞c. Sꝫ enī nō erit aliud q dicere q deq est oips q
pt oīa que pt. Relinqtr go q deq est oips q pt oīa possibilia absolute qd est alt modq dicendi possibile. d̄r at aliquid absolute possibile ul impossibile
ex hītudie terminoꝝ possibile quidē q pdicatū nō repugnat subo ut sortē sedere impossibile vo absolute q pdicatū repugnat subo ut hoiem esse asinū
Est at qsidandū q cū vnumqꝫ agens agat s̄ile. vnicuiqꝫ po͞c actiue ridet possibile ut obiectū pprium ſꝫ rōnē illi9 actq in quo fundatr poa actiua.

sicut potentia calefactiva refertur ad omne calefactibile et ad proximum obiectum. Esse autem divinum super quod ro[illegible] potentie divine fundatur est esse infinitum non limitatum ad aliquod genus entis sed prehabens in se totam entis perfectionem unde quodlibet potest habere rationem entis continetur sub possibilibus activis absolutis / re [illegible] quod omnipotens / nichil enim opponitur rationi entis nisi non ens. Hoc autem scilicet non ens repugnat rationi possibilis absoluti vel rationi possibilitatis absolute que non subditur divine omnipotencie quod implicat in se esse et non esse simul / hoc autem omnipotencie non subditur non propter defectum potencie sed quia non potest habere rationem factibilis neque possibilis [illegible] sub divina omnipotencia non continetur quod non potest habere possibilem rationem unde quicquid dicitur quod non potest fieri quod [illegible] deus non potest ea facere / nec hoc est contra verbum angeli dicentis non erit impossibile apud deum omne verbum / illud enim quod contradiccionem implicat non potest esse verbum quod nullus intellectus potest illud capere. [illegible] de deo dicitur quod omnipotenciam suam parcendo maxime et miserando manifestat quod ultimum quod potest dicit aliquid est parcere et misereri sed aliquid est multo maius quam parcere et misereri sicut creare alium mundum vel aliquid huiusmodi / non ergo est omnipotens deus quod omnipotencia dei maxime in parcendo et miserando quod per hoc ostenditur deum habere summam potestatem quod libere peccata dimittit. Eius enim qui lege superioris astringitur non est libere peccata condonare vel quod parcendo hominibus et miserando perducit eos ad participacionem boni infiniti qui est ultimus effectus divine virtutis vel quod effectus divine misericordie est fundamentum omnium divinorum operum nichil enim debetur alicui nisi propter id quod datum est ei a deo non debitum / in hoc autem maxime divina omnipotencia manifestatur quod ad ipsam pertinet prima institucio omnium bonorum.

Ego iohannes frater vester et particeps in tribulacione et regno et paciencia in Christo Ihesu fui in insula que vocatur pathmos propter verbum dei et testimonium Ihesu Christi. Fui in spiritu in dominica die. Et audivi post me [illegible].

Finita salutacione beatus Iohannes progreditur ad narracionem in qua quidem narracione tractatur de visionibus ostensis beato Iohanni [illegible] incipit prefacio sequentis libri et hinc hystoria incipit. Et sicut Beda dividit ista hystoria in septem partes secundum numerum septem visionum [illegible] sunt in septem libris / in quarum prima parte determinatur de prima visione que quidem fuit de arguicione ecclesiarum et prelatorum quibus scripsit et eorum correccione. In secunda parte de visione sedentis super thronum et apercione sigillorum et revelacione [illegible] post hoc vidi et ecce ostium apertum in celo. In tercia de visione septem angelorum canencium tubis ad ecclesie correccionem ad tanta [illegible] vidi septem angelos stantes in conspectu dei et date sunt illis septem tube. In quarta parte de visione mulieris pugnantis cum dracone et de [illegible] et apertum est templum dei in celo et visa est archa testamenti eius in templo eius. In quinta de visione septem angelorum effundencium septem phialas et de septem plagis [illegible] Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile angelos septem habentes plagas septem novissimas. In sexta de visione dampnacionis babilonis et bestie ac draconis [illegible] Post hoc vidi alium angelum descendentem de celo habentem potestatem magnam. In septima de ultima visione scilicet de seculi fine et beatorum glorificacione [illegible] Et vidi celum novum et terram novam primum enim celum et prima terra abiit. Et patet distinccio visionum: prima fuit ecclesiarum increpacio et correccio, secunda dolorum et consolacio, tercia tribulacionis et [illegible] cum premuniens et exhortacio ad pugnandum contra draconem. Et hee quatuor visiones fuerunt de ecclesie exordio et progressu et profectu. Tres alie visiones respiciunt statum finalem ecclesie in suo exitu unde prima illarum est denunciacio antichristi et insidiarum eius, secunda denunciacio [illegible] et [illegible] tercia denunciacio glorie beatorum. Prima in duas partes. Primo narrat ipsa visio filii dei a beato Iohanne [illegible] in persona eius et eius precepto in generali. Secundo narrat eius iussio de scribendo ecclesiis in speciali exprimendo earum increpacionem et debitam correccionem [illegible] ibi Et angelo ephesi ecclesie scribe. Prima in tres partes. Primo ponitur antecedentia ad visionem premissa. Secundo ipsa visio sine revelacio ibi Et conversus vidi vii candelabra aurea. Tercio quantum ad visionem subiunctio [illegible] Et cum vidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. In prima narrat tria antecedencia visionem quorum primum est videntis et eius status in videndo descripcio. Secundo ab eodem vocis alloquentis audicio [illegible] Et audivi post me vocem. Tercio audientis ad audiendum conversio [illegible] Et conversus sum ut viderem vocem que loquebatur mecum. Dicit ergo Ego Iohannes frater vester et cetera. Ubi [illegible] persona et locus et causa et tempus [illegible] ponitur que valent ad commendacionem visionis et in hoc etiam reddit auditores docilos [illegible] quod modus et materia revelacionis in hoc loco contenta tangitur secundum quandam [illegible] [illegible] in libris [illegible] sunt consueti. Dicit ergo Ego Iohannes id est in quo gracia dei et ita spiritu sancto plenus divina veritate illustratus divina auctoritate fultus super eos. Iohannes septem ecclesiis. Et quod hoc patet huius scripture doctrine veritas quod Iohanni revelata ut habitum est supra et in hoc etiam patet [illegible] [illegible] sanctitas et deo acceptabilitas. Interpretatur enim Iohannes in quo gracia. Que quidem gracia dignificat et auctorizat et acceptum deo reddit et coram eo glorificat. Cui enim bonus est tribuet a deo graciam [illegible] [illegible] nomen suum hic scripturis exprimunt et que non sic posuit nomen suum in ewangelio. [illegible] fuit a dei filio predicatum et divulgatum et non ab ipso fuit auctenticatum. Iohannes autem fuit scriptor ewangelii sicut et alii ewangeliste quorum nullus nomen suum in ewangelio posuit / sed quod beatus Iohannes huius libri relegatus in exilio scripsit de facili potuit [illegible] esse alterius sicut et quidam dixerunt / ideo multo fortius hunc librum nomine suo composuit. De ipso autem Iohanne et de scriptura huius libri et eius auctoritate, lege ecclesiastice historie libro 3 capitulo 18 et post et libro vii capitulo [illegible] [illegible] de hoc quod quidam dixerunt hunc librum esse alterius sed secundum rei veritatem beatus Iohannes eum scripsit et ibi tangit de opinione [illegible]. Et sequitur Frater vester non carnali cognacione sed spirituali regeneracione per [illegible] baptismi et in hoc apparet eius humilitas. Cum enim esset magister sive doctor et prelatus ac rector, fratrem se nominat quod est nomen denotans equiparanciam. In memoria enim habebat id quod ait salvator [illegible] unus [illegible] vos autem fratres. Implevit [illegible] illud ecclesiastici [illegible] rectorem te posuerunt noli extolli sed esto in illis quasi unus ex illis non super illos per oppressionem non sub illis per pusillanimitatem non post illos per remissionem non contra illos per singularitatem sed in illis per concordiam et unitatem. Frater enim [illegible] amans [illegible] compaciens [illegible] consulens [illegible] consolans [illegible] subveniens libenter [illegible] largitur protegens et custodiens vigilanter et [illegible] / hec enim sunt opera veri fratris [illegible] quasi frere alterius. Ecclesiastici [illegible] concordia fratrum est unum de hiis que deo placent. Dicit enim in tribus placitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus concordia fratrum et amor proximorum et vir et mulier bene sibi consencientes. Dicit [illegible] [illegible] frater [illegible] in adiutorium in tempore tribulacionis. Et [illegible] 18 frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma. [illegible] quod multum queri potest [illegible] attenditur aliquos esse fratres. Et [illegible] quod penes quendam nexum seu unicacionem [illegible] ab aliquo [illegible] constituentem ipsos in aliquo esse conformi. [illegible] quidem esse triplex est scilicet esse nature et esse moris et esse [illegible] et [illegible] fraternitas reperitur scilicet [illegible] nature spiritualis vite et eternalis glorie. Prima consurgit ex processu a non esse ad esse. Secunda provenit ex processu ab esse seculari ad esse spirituale. Tercia consurgit ex progressu ab esse spirituali huius vite ad esse vite alterius. Primo modo omnes homines sunt fratres respectu primi [illegible] sed [illegible] 2o de consolacione philosophie metro 6 Omne hominum genus in terris simili surgit ab ortu unus enim rerum pater est unus cuncta ministrat. Secundo modo omnes christiani et specialiter omnes religiosi unius regule professores. Tercio modo beati in patria. In primo progressu nascitur homo mundo. In secundo moritur mundo. In tercio exit de mundo. Primam fraternitatem constituit communitas naturalis, secundam conformitas vite spiritualis, terciam unitas glorie eternalis. Et quia [illegible] fraternitatis est causa dileccionis ideo potest queri utrum sit magis diligendus an frater naturalis an spiritualis. Et videtur quod ad fratrem spiritualem magis tenetur diligere quia [illegible] fraternitatem ex [illegible] sit caritas vel plenitudo vite spiritualis fratres autem naturales solum natura coniungit. Item spirituales fratres ut religiosi fraternitatem spiritualem acquirendo moriebantur mundo et carni et nascebantur ad esse spirituale.

domestici boni vel spuales fres q̄ cōs mali fres aut filii q̄ ut dicit / maiori affectu debeo illos diligē q̄ istos et hoc ppt' stitate religiōs. et eis magis pnuū aptac. Potiori vō dilcōe teneor magis pnūde meis filiis et cōsanguineis q̄ s̄ pessimi sunt q̄ domesticis bonis / in casu quo ista et illa eq̄alit' indigerent. ita tn̄ q̄ cōsanguineis nō pnūdeat' ad supflu vel talit' q̄ habundantes vel in honorib; cōstituti. ditiores fiant. Aug' cōtra faciētes hodie multi timeo pdunt' eāq; spuā et cōsanguineor suor. Aliis aūt doctoribus vi' q̄ qm̄ ad effectū vl' exhibicōm̄ cōtrarie et q̄m ad affectū interiore malū filiū seu frēm meū / pl' teneor diligē q̄ aliud quēcūq; licz cōs ille optimus cōs. Pncō corp̄ q̄ s̄ q̄s dicat q̄ plus teneor diligē illū ppt' bona spualia que in illo s̄t. q̄ frēm meū in quo tūa nō s̄t vl' minora s̄t'. Eadz voc' teneor illū pl' diligē' q̄ meipm̄ q̄ nō vi' Ad vidend' aūt quid vi' sit in pposito sciend' / et advertend' q̄ iste tn̄ diligē' sunt' multipl' vt' p alam in li° de cōnr' iustic' Nā s̄ ipm̄ diligē sunt' p° p de° pdestinac. sc̄ ibi Iacob dilexi. S° sunt' p appbac'. sc̄ ibi dilexisti iusticiā. 3° diligē est signa dilcōis ondē' seu exhibē' ut ibi hic est discipl' que diligebat ihc i. cui maiora signa dilc'is ondit Quinto sunt' p laudac' 2° q' cātiva diligit deū magnū' matrū laudis et pstat vl' instrat Quinto ill est q̄ appetē' ut cū dicit diligo vinū i appeto. Sexto est velle vl' optac aut desp'are alicui bonū et ita qui' vi' sumi. Septio sunt' p grās agē ut cū pl' dimittit' vl' magis bo'm cōfert' plus diligē' dz i magis grās agē. Ex quib; cōcludit Alanq; q̄ pl' dilcō' est cōnes bong' cāa pre malo' et hic sso sumēdo diligē dz i appbatiē plus diligi dz cōnes et illa cōs modo' minq; vl' minor. btō pl' dz diligē' btū petrū q̄ sc̄ diligē' i. appbatiē plus diligi dz cōnes et illa cōs modo / et simil qualiz hō meliore sc̄ pl' q̄ se diligē dz sz appbatiē et appiatiue. Tenem' tn̄ dz Alanq; pl' diligē et silr' qualz hō meliore sc̄ pl' q̄ se diligē dz sz appbatie et appiatiue. Tenem' tn̄ dz Alanq; pl' diligē' et sile' quilz hō meliore sc̄ pl' q̄ se dilige dz sz appbatiē et appciatiue. Tenem' tn̄ dz Alanq; pl' diligē'

et silr' qualz hō meliore s̄c pl' q̄ se dilige' dz sz appbatiē et appiatiue. Tenem' tn̄ dz Alanq; pl' diligē' et silr' quilz bō meliore sc̄ pl' q̄ se diligē dz sz appbatie et appiatiue Tenem' tn̄ dz Alanq; pl' diligē'

et silr' qualz hō meliore [illegible] Sc̄' in lra Et particeps in tribl'one. Et in hic pz caritat' veritas prom' exhibitiē sz exhibendo ei bona pcciora. · Pdm' s̄t in tpali pspitate. scilz in pte et vē amici indissolubilitas. multi enī s̄t fres i. ad modū fiun̄ sc̄ quidā alii. Qdm s̄t in tpali pspitate. Et in adūsitate et tribl'one sunt ut cōmuni Iob 6 fres mei pterierūt me. Et pū 14. fres hois in mediā tugmulli' te. Sz in adūsitate et tribl'one sut ut cōnes Iob 6 fres mei ptierūt me Et pū 14. fres hois in mediana tugmullite. Sz btō iohēs nō fuit talis fr' s̄ fr' et pticeps i. socius in tribl'one. pū pcon° dum tpe diligit qui pauperes odenit eū. Sz btō iohēs nō fuit talis fr' s̄ fr' et pticeps in tribl'one 1° in sustinendo. Sc̄'. Et regno s̄ qō retribuet' iustis amicq; est et fr' in angustiis appbat'. ffri' g' et pticeps in tribl'one 1° in sustinēdo Sc'. Et regno s̄ qd retribuet' iustis amicq; est et fr' in augustiis appbat'. ffri' g' et pticeps in tribl'one 1°q cōsustinēdo Sc'. Et regno s̄ qd retribuet' iustis

amicq; est et fr' in angustiis appbat' ffri' g' et pticeps in tribl'one 1°q cosustinēdo Sc' Et regno s̄ qd retribuet' iustis amicq; est et fr' in augustiis appbat. ffri' g' et pticeps in tribl'one 1° cōsustinēdo. Sc'. Et regno s̄ qd retribuet' iustis amicq; est et fr' in augustinus appbat'. ffri' g' et pticeps in tribl'one 1°q cōsustinēdo Sc'. Et regno s̄ qd retribuet' iustis

amicq; est et fr' in angustiis appbat. ffri g' et pticeps in tribl'one i°q cōsustinendo Sc' Et regno s̄ qd retribuet' iustis

pl' tribl'acōes 2° cor 1 sz eni' socii fuist' passionū et cōsolonū. 2° ad thi' 2° sz sustinebimq; et cōregnabimus. Ymo per multas tribl'ones oz nos intrare in regnū celorū Act' xiiii°. Et 2° thi' 3 Oēs qui pie volunt vivere in x° pse°cōēm pa'tur Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est sc̄dm' id' 1 pet' 4 Nēo vrm' paciat' q̄' homicida aut fur a' maledicq; [illegible] Sc'. Et pacia Ista vō nō aūs pacia laudabilis est [illegible] [illegible] Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est s̄m' id' 1 pet' 4 Nēo vrm' paciat' q̄ homicida aut fur a' maledicq;

Sc'. Et pacia. Pama vō nō aūs pacia laudabilis est

Sc'. Et pacia Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est sc̄dm id' 1 pet' 4

Sc'. Et pacia

Sc' Et pacia Pacia vō [illegible] Sc'. Et pacia. Pacia vō nō ēs pacia laudabilis est. Sc'. Et pacia Tertia vo nō aūs pacia laudabilis est sm id 1 pet 4 Nēo vrm paciat' q̄ homicida aut fur a' maledicq;

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est. Sc'. Et pacia Pacia vō nō ēs pacia laudabilis.

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est s̄m id' 1 pet' 4 Nēo vrm paciat' q̄ homicida aut fur a maledicus

Sc'. Et pacia Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est. [illegible]

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est sc̄dm id' 1 pet' 4. Nēo vrm' paciat' q̄ homicida aut fur a' maledicq;

Sc' Et pacia Pacia vō nō ēs pacia laudabilis est

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est sm id' 1 pet 4 Nēo vrm paciat' q̄ homicida aut fur a' maledicq;

Sc'. Et pacia.

Sc' Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est.

Sc'. Et pacia Pacia vō

Sc'. Et pacia Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est sm id' 1 pet' 4 Nēo vrm' paciat' q̄ homicida aut fur a' maledicq;

Sc' Et pacia. [illegible]

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est s̄m id' 1 pet' 4 Nēo vrm' paciat' q̄ homicida aut fur a' maledicq; s̄ aūt ut xp̄ians nō erubescat

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est

Sc' Et pacia. Pacia vō nō ēs pacia. Sc'. Et pacia.

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est. Sc' Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est sm id' 1 pet' 4. Nēo vrm' paciat' q̄ homicida aut fur a maledicq;

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est.

Sc' Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia. Sc'. Et pacia.

Sc'. Et pacia. Pacia vō nō aūs pacia laudabilis est s̄m id' 1 pet' 4 Nēo vrm' paciat' q̄ homicida aut fur a' maledicq; Sc'. Et pacia.

Secundum beatum Augustinum sermone de Augurijs permittit deus sua gratia dispensante super nos tribulationes et flagella duabus de causis, aut ut nos probet si boni sumus, aut ut corrigat si peccatores. Sed qui patienter dispensationem dei tolerant, pro deo placita patientia aut coronam accipiet si iusti, aut indulgentiam si peccatores sunt etc. Ex quo patet quod per tribulationes

et fit Christi aut ut dicitur quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis est, ipse meus frater et soror et mater est. Secundum est quod fraternitas spiritualis coniungit quos caro dividit. Carnalis autem non coniungit quos diversa voluntas disiungit. Jacob enim et Esau, quamvis essent fratres carne, tamen non potuerunt coniungi voluntate. Unde dicitur autem apud sapientes non est corporum quanto affinitas sed animorum. Quod non coniungit propinquitas carnis quos diversa voluntas animorum disiungit etc. Circa quod notandum quod quemlibet frater sit magis diligendus an carnalis vel spiritualis.
Christus per passionem et mortem tamquam per portam angustam intravit in gloriam suam, ostendens nos per multas tribulationes intrare debere in regnum dei. Debuit ergo qui sine passionibus et tribulationibus presumunt intrare in gloriam alienam, cum Christus filius dei non intravit in gloriam suam nisi oportebat multa pati illum, cuius naturale est regnum, multo magis nos quorum non est regnum nisi de gratia, oportet per multas tribulationes intrare in regnum celorum. Hieronymus: de omnibus caris et electis Christi, qui omnes per viam tribulationis et voluntarie paupertatis pervenerunt ad regnum celorum. Esset quippe mirum si quis vellet intrare per portam per quam rex suus intrasset. Unde Bernardus: Caput enim per passiones et angustias celum intrare vides, et nos omnes membra nobis alia itinera fingimus. Monstruosa res est, si per vias sortire caput, sustinere vides, per aliud corpus, pudeat sub spinato capite membra fore delicata etc. Hereditas quippe transit ad heredes cum suo onere. Gaudeat hereditati beatissimus etiam admittit onus, id est tolerantiam passionum et cum isto onere habuit eam Christus, habuit eam apostoli, habent eam omnes fideles ut dicit apostolus ad [illegible] etc. Non ergo beatitudinem etiam volunt assequi et nolunt pati tribulationem, vult esse in regno dignior et apostolis sanctior et ceteris fidelibus melior. Impossibile est quod homo in hac vita non tribulari tendere ad celestia. Nam quis coronabitur nisi qui legitime certavit. Quomodo autem certabimus si desit qui impugnet. Quomodo unde cum victoria si non sim in pugna. Ergo deus misericorditer nobiscum agens vult nos tribulationibus exerceri, ut quod virtuosis operibus non potest a nobis extorqueri, saltem laboriosis tribulationibus obtineat a nobis deus. Et ideo ut ait Bernardus: Sicut vix mare fluctibus, ita vix homo vita potest carere temptationibus, ut potest piscis sua et solida esse nisi in regione sua. Tot enim temptationibus plena est vita nostra ut non immerito tota ipsa temptatio debeat appellari secundum Iob.
Ex quo patet quod tribulationes iustorum veniunt eis in profectum per exemplum. Multe tribulationes iustorum et de hijs omnibus liberavit eos dominus, sed dando patientiam ne minueret. Luce 21: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Constantia ne succumbat, victoria ut de hostibus triumphent sicut dicitur carne et mundo. Ex quo sequitur quod contra temptationes acerbissime et magis periculose quam alie videntur esse temptatio in fide katholica, desperatio de dei misericordia, spiritus blasphemie contra deum et sanctos eius, et temptatio sequitur incendii mali et pusillanimitas et quedam perplexitas querulose conscientie. Medicinale consilium non admittens, que devotos et religiosos homines arripit, sed salubri remedio non indigent contra dampnationem si vite optatum et contra nequitiam... Nonnumquam enim devotos homines malignus spiritus quos non potest ad carnalia flectere, per temptationes spirituales intus subvertere et iam abiciat hominem ut de virtute potius dubitet, de vite gratia essentie de perversitate sacra corporis et sanguinis Christi aut aliis que de fide katholica. Iam suggerit ut post multorum commissorum criminum spem salutis non habeat. Iam ingerit ut cogitet aliqua indigna et indecentia contra deum et sanctos eius. Iam sic conscientiam hominis argumentis implicat ut quamcumque partem eligat, peccatum vel periculum evadere non possit. Contra quos datur istud remedium: primo quod tales temptationes non timeat, nam magis ad meritum proficiunt patienti dum eis quis non consentit quam ad destructionem. Secundo quod patienter tolerentur etiam si sathanas acriter urgeat ut impossibilitate tribulacionis. Tertio quod non curet nec ignoret ut eis resistat. Quarto quod quo hec magis concitata inflammatur, sed ad talia tractanda se convertat homo per que abstractus possit oblivisci. Sic patet. Quinto orationibus suis et aliorum bonorum hominum dum implorat remedium. Sexto ut ad sacra scripturam per quam solatium [illegible] convertat, et ad actum doctrine et timore dei se convertat. Tunc enim si remedium istud [illegible] quod temptatio [illegible] non potest sed potestate. Unde Gregorius loquens de predictis temptationibus ait: Temptationes contra fidem et de spiritu blasphemie et consimiles nullo fugere possumus evadere sed ut timere. Dum non consentiatur eis et patienter earum infestatio quam quedam diabolicum sanguinum supportetur tribulationem. Quo aliter compesci non potest. Et subdit: non enim putet bonus esse periculose tales temptationes sed sunt sepe presagia future mentis contra deum. Quod Gregorius in registro epistola 3 ad [illegible]: Dum patitur, murmur in corde non est admittendum contra deum. Forte enim in prosperis contra deum aliquid commisit. Unde nos clementer amaritudine vult puniri. Item tertio libro dat epistola 26 ad [illegible] onerantibus tribulationum oppressa contra deum murmurare non debet ne pro amissione rerum et sanitatis animam sequatur dispendia etc. Sed magis ad deum clamare ut det patientiam et constantiam talia vincendi, quod ab ipso est patientia ut dicitur Psalmista: nec potest homo sine speciali dono gratie dei.
Thomas secunda secunde q. 126 ar. 2 quod sicut dicit Augustinus in libro de patientia, vis desideriorum facit tolerantiam laborum et dolorum, et nemo nisi pro eo quod delectat sponte suscipit ferre quod cruciat. Et huius ratio est quod tristiciam et dolorem fugit se abhorret animus. Unde nunquam eligeret eum pati nisi ob finem, oportet ergo quod illud bonum propter quod aliquis vult pati mala sit magis volitum et amatum quam illud bonum cuius privatio ingerit dolorem quem patienter toleramus. Dicit autem ad prefert bonum gratie omnibus naturalibus bonis quorum amissione potest dolor causari, pertinet ad caritatem que diligit deum super omnia. Unde manifestum est quod patientia secundum quod est virtus a caritate causatur. Secundum illud 1 Cor. 13: caritas patiens est. Manifestum est autem quod caritas non potest haberi nisi per gratiam secundum illud Ro. 5: caritas diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Unde patet quod patientia non potest haberi sine auxilio gratie dei. Iacobi epistola: patientia dei in Christo Ihesu. Circa quod advertendum quod homines patientes efficiunt tria, scilicet fortitudo vigoris et firmitatis, magnitudo valoris et utilitatis, et paucitudo laboris et penalitatis. Primum patet quod teste Gregorio epistola 6 a. patientia fortitudinis radix est, et ideo qui radicem patientie volunt habere debent primo de radice fortitudinis cogitare. Est enim fortitudo et constantia sicut lapis quod dicitur adamantis qui sine plenitudine tingens vestem ut veste [illegible] incombustibilem eam facit, quod pro illi qui fortitudinis lapidem secum habent contemptum et angorem solet per patientiam talem roborari quod igne tribulationum nequit perguari. Teste enim Gregorio in pubis [illegible]: dolorum remedium est patientia quod pro eo qui virtute patientie perfecte habuit, inflictis doloribus non dolebit. Et hoc docet apostolus epistola cum patientia supportantes invicem quod dicit ita debet quilibet mala que ab aliis patitur in patientia sufferre, quemadmodum vellet mala si inferret aliis in patientia sustineri. Et hoc est quod dicit Gregorius in pastorali: Consideret non tanta que ab alio tolerat, quanta que ab ipso aliis tolerantur attendat, consideret si tanta sunt sua que ab aliis supportantur, quanta illa que sibi ab aliis inferuntur, et ita sine dubio aliis leniter sustinebit quod minora que patitur quam que aliis infert esse videbit. Patet ergo quod patientia efficit primo fortitudinem, vigoris et stabilitatis. Secundo dixi quod patientia efficiat magnitudinem valoris et utilitatis. Agricola enim libenter et patienter sustinet labores agriculture propter spem fructuum quos expectat. Sic quod propter magis labores et dolores fructum eterne glorie expectamus, ipsas patienter sustinere debemus. Iac. 5: patientes estote fratres usque ad adventum domini. Ecce enim agricola expectat preciosum fructum terre patienter ferens donec accipiat etc. Ad Hebreos non videmus spem per patientiam expectamus. Et ad hoc monet Hebr. 12: per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei consummatorem Ihesum. Et Hebr. 6: efficiamini imitatores eorum qui fide et patientia promissiones hereditabunt. Patet ergo quod patientia efficit magnitudinem valoris et utilitatis. Tertio dixi quod ad patientiam debet movere paucitudo laboris et penalitatis, multos enim et corporum patienter sustinet labores suos quod sciunt quod perpetuo non durabunt et quod in brevi deficient et cessabunt. Multum enim facit ad patientiam consideratio temporis brevitatis.

4 Cuma liber apoc. totus est de visionibus et revelationibus [illegible]
nauarum sua [illegible] loco [illegible] et tempore [illegible] post modum dicit
[illegible] ystorie inchoat [illegible] et post fructus spiritus per signa et allegorias [illegible]
De ferventi oleo [illegible] ad insulam pathmos fuit in exilium relegatus [illegible]
in pathmos insula. Et est locus remotus a frequentia hominum et ideo magis aptus ad contemplandum. Osee 2° ducam eam in solitudinem et ibi loquar ad cor eius [illegible]

vnde etiam Seneca dicit quod mors timenda erat si nobiscum manere posset sed necesse est aut quod non veniat aut quod transeat quod similiter
et tristitia non est timenda sed magis in pacientia toleranda. Et ideo dicit Christus vnus usque ad tempus sustinebit paciens et postea redditio
iocunditatis. Et Ier. vi dicitur adhuc sustinete modicum tempus etc. quod dicitur pacientia in tribulationibus est habenda quia ad modicum tribulacio
durat. Et ideo desinet et cessare. Vnde Augustinus super ps. xc. dicit complaudo hominibus in mediis tribulationibus constitutis. O fili qui plo
ras medicina est non pena castigacio non dampnacio noli depellere flagellum si non vis repelli ab hereditate. Nec attendas
qua pena subeas in flagello sed quem locum teneas in testamento. Tullius in rethorica pacientia est virtus contra iniuriarum impetus
equanimiter portans. Gregorius xi moralium pacientia non est in perpetuis ille vero paciens est qui adversitatibus atteritur et tamen a rectitudine non curvatur.
Sequitur fui in insula que vocatur pathmos. Consulta narratione sua persona quia ego Iohannes et eius persone conditione quia frater et particeps
in tribulacione et regno et pacientia Ihesu Christi quibus facta iam aliquibus (?) sequitur loco causa et tempore. Locus quia se in pathmos insula relegatum
ostendit. Causa quare hec passus sit quia propter verbum dei. Et tempore quia die dominica. Dicit ergo primum ad primum specificando locum in quo fuit
visio fui in insula que vocatur pathmos. Vt enim ait Beda et Haymo hystoria nota est Iohannem a Domiciano propter evangelium in
hac insula relegatum. Et patet ex hoc diuina bonitas ac pietas erga dilectum discipulum. Cui enim negabatur terra aptum est celum.
Item patet misterium vitas Iohannes enim ut dicit Haymo in hoc loco tenet personam omnium fidelium qui variis tribulationibus afflicti per pacientiam
ad gloriam perveniunt. Vnde Seneca in quadam epistola maxime sibi adversario vtique inter enim infelicem eo cui nihil unquam advenit ad
versi. Non enim licuit unquam seipsum experiri. Gubernator enim in tempestate et miles in acie comprobatur. Ideo dicit Iudith viii.
Abraham pater noster per multas tribulationes probatus amicus dei effectus est. Sic Ysaac sic Iacob sic Moyses sic omnes qui placuerunt
deo per multas tribulaciones transierunt fideles. Vnde Gregorius 3° moralium loquens de Thobia ait necesse erat ut vir sanctus quanta virtute
polleret ad imitandum cunctis innotesceret. Vnde glossa dicit quod vnde etiam comparatur insule quia persecucionibus affligitur. Vnde et insula dicitur [terra undique maris circumsepta et ideo]
quasi in salo sita. Et pathmos interpretatur fretum secundum Haymonem ibi quippe amplius fervet mare quod dicitur fretum vbi angustius
est. Et ideo non incongrue per nomen istius insule anguste tribulacio signatur qua premebatur beatus Iohannes. Sic et cetera corporis pressura gerebat
quanto magis enim sancti in presenti vita affliguntur eo amplius illis secreta celestia manifestantur. Vnde Paulus in carcere positus
dicebat nostra autem conversacio in celis est. Philippenses 2°. Et Ezechiel 1. Cum essem in medio captivorum iuxta flumen Chobar aperti sunt celi et vidi visiones dei.
Et in ps. ait propheta cum ipso sum in tribulacione. Vnde de sanctis in figura Deut. 33 dicitur quod inundacionem maris quasi lac sugent
et tribulaciones inditas iocundant sustinet. Iob 39 cui dedi in solitudine locum et tabernacula eius in terra salsuginis. Cuius
scitas beatus Gregorius 30 moralium dicit Onager qui in solitudine commoratur non incongrue vita eorum signatur qui remoti a turbis popularis
conversantur. Et quid prodest solitudo corporis si defuerit solitudo cordis. Qui enim corpore remotus vivit si tumultibus
conversacionis humane terrenorum desideriorum cogitacionibus se inserit non est in solitudine. Si vero premitur ad presens corporaliter
popularibus turbis et tamen nullos curarum tumultus in corde patiatur non est in urbe. Itaque bene viventibus primum solitudo mentis
tribuitur ut conurgentem intus strepitum terrenorum desideriorum premant ut ebullientes ad infima curas cordis per superni
amoris gratiam restringat omnes quoque motus importune se offerentes levium cogitacionum quasi quasdam circumvolantes muscas
ab oculis mentis abigat. Intima committatis et quodam secretum sibi ad illo querat vbi cum illo exteriori strepitu
cessante per interna desideria loquatur. Osee 2° ducam eam in solitudinem et ibi loquar ad cor eius. Nequaquam enim dul-
men contemplacionis attingimus si non ab exteriorum cure oppressione cessemus. Nequaquam nosmetipsos intuemur ut sciamus aliud
in nobis esse racionale quod regitur aliud animale quod regitur nisi ad secretum mentis revertentes ab omnium exteriorum perturbacione sopiamur.
Quod bene figuratum est in Adam dormiente de cuius mox latere mulier processit quia quisquis ad interiora intelligenda rapitur
a rebus visibilibus oculos claudit. Et tunc in seipso vel que preesse viriliter debeat vel que subesse possint infirma distinguit
vt aliud in illo sit quod regere valeat tamquam vir aliud tamquam femina quod regatur. Et tunc bene in solitudine locum dedit
vt turba desideriorum temporalium non premat. Et tabernacula eius in terra salsuginis. Salsugo accendere sitim solet et quia viri sancti
quamdiu in huius vite tabernaculis degunt ad superna patrie desideria sua quotidianis estibus accenduntur in terra salsuginis hec
tabernacula perhibentur incessanter quippe accenduntur ut sitiant sicut ut satientur. Sic scriptum est Mt. v Beati qui esuriunt et
sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur. Deinde subditur causa ob quam fuit in insulam missus cum dicitur propter verbum dei et cum testimonium
perhibebat deo in principio erat verbum. Et propter testimonium Ihesu Christi id est propter testimonium divinitati et humanitati exhibitum ait glossa [illegible]
super corda. Nam testimonium perhibuit verbo dei et testimonium Ihesu Christi. Perhibuit enim testimonium de filio dei quod erat verus deus et
verus homo ait Haymo. Prima Iohannis 1. Quod fuit ab inicio quod audivimus quod vidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostre contrectaverunt
de verbo vite et vita manifestata est et vidimus et testamur et annunciamus vobis etc. Propter hoc ergo testimonium quod reddebat de
de verbo et de Ihesu Christo non propter sua culpa fuit missus in insulam pathmos per quam ut dictum est tribulacionis angustia quam
sustinebat exprimitur. Circa quod dicit Haymo sustinet quoque et ipsi mali penas quia homicide ut fures et in carceribus recluduntur
sed non pena facit sanctos sed iusticia. Sustinet plerumque supplicia iustus sed iustus propter iusticiam conatur iniustus vero propter iniusticiam dampnatur.
Unde psalmista dicit iudica me deus et discerne causam meam. Vnde bene propter verbum dei et testimonium Ihesu Christi se dicit relegatum fuisse
non propter homicidium aut cetera crimina. Erat enim unus ex illis quibus dominus dicit Luce vi. Beati eritis cum vos oderint homines et
cum separaverint vos et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tamquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die et exultate
quoniam merces vestra multa est in celo. Omnis enim qui iusto patitur persecuciones aut tribulaciones quia divinitatem et humanitatem filii dei
predicat fide et opere beatus erit et talibus secreta celestia revelabuntur cum ad visionem sui pervenerit creatoris. Vnde subditur status
videntis cum dicitur fui in spiritu id est in excessu mentis ait glossa. Vt enim ait Haymo hic iam aperte demonstratur beatum Iohannem hanc visionem
non corporaliter sed in spiritu vidisse non tamen in sompnis sed in extasi raptus est sicut et Ezechiel qui cum sederet in domo sua et
senes inde sederent coram illo ductus est mente in Ierusalem Ezechiel 8 et post vbi dicitur in visionibus dei adduxit me in terram Israel.
Itaque nichil per corpus vidit vel audivit vel sensit aut intellexit nec tamen corporum racione funditus deseruit qui hec revelacionem
vidit sed spiritu civitatis abstractus mens beati Iohannis a spiritu docente fuit assumptus spiritus docendus. Ideo quoque tam magna tam alta
tam mistica tam quoque profunda spiritus eius intueri potuit. Infra 17 sustulit me in spiritu. Qualiter autem spiritus aliquis tangatur
spiritum propheticum ex presenti aliquem ex preteriti aliquem ex futuro aliquem ex longinquo aliquem ex proximo [illegible] diffuse declarat omnia prima
super Ezechiel loquens de Ezechiele et aliis prophetis. Item tactum est aliquando in complanatione plagi [illegible]. Item non sed Augustinus et Richardus
spiritus uniuscuiusque intimum a corpore abstrahitur ut spiritus in spiritu esse dicatur et quoque spiritus super spiritum asseratur et quoque spiritus sub
spiritu esse tractatur. Tunc spiritus esse in spiritu tunc recte asseritur cum exteriorum omnium obliviscitur preterit et ignarus est omnium que
in corpore corporaliter aguntur illis solum intendit per meditacionem et intellectum que in spiritu vel circa spiritum tractantur. Et Iohannes fuit in
spiritu sed Richardus libro 2° de contemplacione c. 4. Et dicit ibidem hoc est spiritum in spiritu esse semetipsum intra semetipsum colligere et ca-

Dicit enim Augustinus in sermone [illegible] plurimorum martirum. Deus qui est iusticia maxime [illegible] delectatur [illegible] nec in compendio [illegible]
causa et [illegible] paciatur. Vnde bene propter verbum dei etc.

[marginal notes: [illegible]]

que ita carnem seu etiam in carne gerit ignis penitus ignorare. 2 Cor. 12. Paulus [illegible] in spiritu fuit vel in carne subito non desereret
si spiritum eterni adheserit mens eius et a spiritu docente assumptus fuit spiritus docendus [illegible] incredibilia vidit et profunda ut dixi.
Sic spiritus humanus quandoque nimium amoris fervore super se rapitur ut nec spiritus super spiritum esse dicatur. Unde dicit Hugo super angelicam
ierarchiam: Tanti amoris est tuus spiritus quod omnia diversimode despicit, fervidus autem amoris est eum et semetipsum contemptuendo relinquit
et in comparatione dilecti se despicit et mundo fit ut per dilectionis ignem in illum sustollatur qui est super se et per vim
amoris copulatur ut cecat etiam a se ut cogitat eum solum deum amat. Hec ille. Hoc modo Petrus fecit raptus super se ut dicitur
Act. 12. Petrus ad se reversus dixit: nunc scio vere etc. quod exponens Richardus [illegible] de contemplatione ca. 12 dicit: Hec sane non
imprudenter dicit quia Petrus longe super hominem fuit qui longe super se a semetipso et super seipsum recessit. Alioquin non erat quomodo
ad se reverteretur. Greg. 2 li. dialogorum c. 3: Petrus quem angelus solvit eum quem mentem in extasi rapuit, quod se et super semetipsum
fuit, qui ad se rediit quia a contemplationis culmine ad hoc rediit quod in quo intellectu prius fuit. Tertio spiritus humanus quandoque nimium
a semetipso quod deficit ut spiritus sui spiritu esse credatur. Unde legitur 3 Reg. 10 quod videns regina Saba sapientiam Salomonis et domum
quam edificaverat et cibos mense eius et habitacula servorum et ordinem ministrancium vestes quoque eorum et holocausta que offerebat in domo
domini non habebat ultra spiritum. Quarto certas Richardus li. 4 de contemplatione c. 12 dicit: Nonne recte spiritus dicitur spiritum non habere qui incipit
a semetipso omnino deficere et a suo esse super mundum quedam et vere plus quam humana in statum transire et mirabili transfiguratione ipse
ipse ab humano videatur in divinum deificum transformari, ita ut ipse iam non ipse, eo dumtaxat tempore quo deo intimius alicius
inheret. Quia autem qui adheret deo unus spiritus est et totus in illud divinitatis archanum intrat clamans cum propheta: Defecit in salu-
tare tuo anima mea. Hec ille. Ultimo post specificato tempore ipsius visionis cum dicitur dominica die. Ut enim ait glo. super [illegible]
morum in principio et Haymo ibidem: Solet qualitas temporis sive narrationis ostendi per qualitatem temporis, sicut est quod Abraham in fervore diei
angelos meridie vidit Gen. 18 et Loth in perditione Sodomorum vespere Gen. 19. Adam post meridiem vocem domini audivit Gen. 3.
Salomon quod sapientiam non habuit in nocte percepit 3 Reg. 3 et Nichodemus venturus ad Jesum dicitur accessisse in nocte a consortio
filii dei et apostolorum Joh. 3. Ita ergo in hoc loco per diem dominicam apta fides intelligitur, quia iam manifesta erat in toto
mundo quando ista Johannes videbat. Iam enim apostoli perfecti predicaverant ubique et iam corporalis vacatio sabbati in spiritualem
transierat. Ecclesia quoque quam Johannes fundabat iam facta carnis mortificatione in luce spiritus assurgebat et omnes electi in die
dominica sunt quia ad gaudia future visionis hilarescunt. Unde et die dominica fuit sublatus lapis ab ostio monumenti et postea
apparuit dominus discipulis septimana hic ultima. Dies enim dominica que sequitur sabbatum est octava dies et significat secundum quod
hoc tempus sunt. Ait Augustinus super ps. [illegible] Unde die dominica fuit filius dei [illegible] resurrexio [illegible] ultima. Et in illa die fuit transfiguratio
[illegible] consummata [illegible] dicit [illegible]. Item hac die fuit archanorum celestium beato Johanni revelatio ut dicitur in littera. Ideo electi
dei tali die debent esse in spiritu et elevari ad divina contemplanda et vacare a similibus laboribus mundanis occupationibus
et carnalibus voluptatibus, et vacare divinis contemplationibus. Unde [illegible] in registro: dominico die a labore terreno cessandum est
atque omnino orationibus insistendum ut siquid negligencie per sex dies agitur per diem resurrectionis dominice expietur. Et Augustinus in quodam
sermone de dominica dicit: Venerabilis nobis est hec dies sancta que dicitur dominica et ideo dicitur dominica quia hec dies sola domini est. Dominus
dies septimane post hanc dies horis sunt qui ad servitutem illi date sunt. Dies ergo hec sanctificata, dies benedicta, dies leticie,
laudabilis et gloriosa, dies felix, dies venerabilis, dies splendor solis specialis, hec dies prima in qua visa est prima lux
sicut legimus in genesi: fiat lux et facta est lux. Ex hac enim die reliqui dies sumpserunt exordium. Dies letabunda in qua
conveniunt plebes ad ecclesias ad celebrandum et ad predicandum. Dies in qua nobis aperta est [illegible] letitie. Dies in qua
sic letantur agmina celi et terre sicut propheta [illegible] hec est dies quam fecit dominus exultemus et letemur in ea.
In hac enim die multa et magna mirabilia pro nostra salute fecit deus. In die dominica creati sunt angeli ab ore dei. In die dominica
resedit archa post diluvium. In die dominica pluit dominus manna de celo filiis Israel in deserto. In die dominica percussum est mare
rubrum in virtute dei per manum Moysi et transierunt filii Israel pedibus siccis per ipsum sexcenta milia armatorum et [illegible]
[illegible] quia erat illis murus in dextris atque sinistris ipsum mare. Et iterum percussit Moyses mare et reversum est in
locum suum et submersus est Pharao cum curribus et equitibus eius et non est relictus ex eis nec unus. In die dominica percussa est
petra in deserto et [illegible] flumina que diffusa sunt in [illegible] et sedaverunt sitim populi. In die dominica in fine mundi
natus est Christus ex Maria virgine pro nostra salute. In die dominica post xxx annos baptisatus est Christus in Jordane et
spiritus sanctus de celo venit super eum in specie columbe et vox de celo facta est ad eum dicens: Hic est filius meus dilectus in quo
michi bene complacui. In die dominica fecit dominus vinum de aqua in Chana Galilee coram discipulis suis. In die dominica saciavit
dominus de quinque panibus quinque milia hominum exceptis parvulis et mulieribus et impleti sunt xii cophini de fragmentis.
In die dominica dominus noster Jesus Christus infernum illuminavit et portas eneas penetravit et vectes ferreos confregit et Adam cum
gente sua liberavit et infernum clausum dereliquit [illegible] aperuerit [illegible]. In die dominica dominus noster Jesus Christus
a mortuis resurrexit ut nos in vita eterna resurgeremus. In die dominica post dies octo venit Jesus ad discipulos clausis
ianuis et stetit in medio eorum et dixit eis: Pax vobis. In hac enim die composuit deus pacem inter celum et terram, inter
angelos et homines, inter deum et hominem, inter corpus et animam, inter vetus et novum testamentum, inter iudeos et gentes in una
fide Christi sicut apostolus dicit: Ipse enim est pax nostra qui fecit utraque unum [illegible] omnibus gentibus unam fecit ecclesiam. In die dominica
misit dominus spiritum sanctum super apostolos in forma ignis die penthecostes et locuti sunt variis linguis magnalia dei. In
die dominica raptus est Paulus usque ad tercium celum et audivit archana verba que non licet hominibus loqui. In die dominica dedit
dominus apocalipsim in Pathmos insula Johanni, sic et nobis credentibus donet vitam eternam. In die dominica dominus noster Jesus
Christus veniet cum maiestate sua cum sanctis angelis suis et archangelis et cum omnibus agminibus celi ad iudicandum vivos et mortuos
et congregabuntur ante eum omnes gentes terre et contremiscet universa terra a facie eius sicut aqua maris fluctuat etc. et tunc
iudicabit iudicia novissima et reddet unicuique iuxta opera sua. Tremendus est ergo nobis dies ille et metuendus. Hec ille.
Et cum venit dies dominica nichil aliud querendum est nisi quod est ipsius dei, quod festinando debes recolere beatitudinem non solum futuram
sed etiam iam adeptam, quam Christus qui est caput nostrum [illegible] adeptus est, et recolendo vacare deo cogitare de hac beatitudine
de modo quo eam assecutus est, de eius plenitudine et quod Christus [illegible] ac obitum beatorum [illegible] revolvendo in mente
hec [illegible] ubi caput illuc precessit et membra sequentur. Unde [illegible] deo se exhibere [illegible] esse et ad illius assecucionem [illegible]
vacare modis omnibus quibus illa posset assequi. Et ut [illegible] dicit in [illegible] hoc est morale illius precepti quod nos recapit [illegible]
pensacionis. In [illegible] enim et quolibet tempore domino deo vacare debemus, sed quia propter nostras multiplices [illegible] vite que animam distrahunt
hoc sic non [illegible] ideo in lege veteri et nova ad hoc tempus deputandum est. In lege veteri sabbatum ad recolendum opera creacionis [illegible]

In hac etiam die qua dixit fiat lux et facta est lux visitavit nos oriens ex alto.

a quo requievisse dicitur die sabbato septimo in cuius signum dies septima mandatur sanctificanda i. deputanda ad vacandum deo. Et ideo ideo pro
primisso precepto de sanctificatione sabbati assignatur ratio quia sex diebus fecit deus celum et terram et in die septimo requievit. Preceptum ergo
de sanctificatione sabbati litteraliter intellectum secundum doctorem sanctum in secunda secunde q. 122 ar. 4 est partim morale et partim cerimoniale. Morale quidem
quantum ad hoc quod homo deputet aliquod tempus vite sue ad vacandum divinis. Inest enim homini naturalis inclinatio ad hoc quod cuilibet rei necessarie de-
putetur aliquod tempus. Sicut corporali refectioni sompno et aliis huiusmodi. Unde etiam spirituali refectioni qua mens hominis in deo reficitur secundum dictamen
rationis naturalis aliquod tempus deputat homo etc. Sic ergo aliquod tempus deputatum ad vacandum divinis cadit sub precepto morali quod est indispensabile.
Ideo ut docet idem doctor in prima secunde q. C ar. 8. Sed inquantum in hoc precepto determinatur speciale tempus in signum creationis mundi sic est preceptum cerimoni-
ale. Similiter etiam est cerimoniale secundum allegoriam figurativam prout fuit figura quietis Christi in sepulchro que fuit septima die. Similiter est cerimoniale secundum moralem sensum
prout significat cessationem ab omni actu peccati et quietem mentis in deo et secundum hoc est quodammodo preceptum generale. Similiter etiam est cerimoniale secundum sensum
anagogicum prout significat quietem fruitionis dei que erit in patria. Et quia iam completa est quies Christi in sepulchro que fuit sabbato
et completa quies fruitionis dei in patria que erit in acta etate, ideo observatio diei dominice in nova lege succedit observantie sabbati non
ex vi precepti legis sed ex constitutione ecclesie et consuetudine populi christiani et per prorogatas beneficiorum dei illa die exhibitas de quibus dictum est.
Ex vi precepti legis sed ex constitutione ecclesie et consuetudine populi christiani [illegible] quod in ea deo est vacandum. Similiter intelligendum est de festivitatibus sanctorum ab ecclesia institutis. Cum ad [illegible] venit, sicut homines
[illegible] in ea deo est vacandum. Similiter intelligendum est de festivitatibus sanctorum ab ecclesia institutis cum ad dignitatem venit, sicut homines
intendere quo deum laudarent in sanctis suis in quibus ubique mirabilis apparet et quo honoraverit sanctos quia dignum est ut amici dei
et domestici honorentur et quo hac laude excitaret eos ad interpellandum pro nobis quia multe sunt tribulationes mee. Non est igitur illis diebus
aliquid attemptandum quo mentis tranquillitatem impediretur. Ad quod melius intelligendum est advertendum quod in observantia sabbati seu diei festi
duo sunt consideranda secundum doctorem sanctum ubi supra. Quorum unum est sicut finis et hoc est ut homo vacet rebus divinis quod signatur in hoc quod dicitur memento ut diem
sabbati sanctifices. Illa enim sanctificari dicuntur in lege que divino cultui applicantur. Aliud autem est cessatio operum que signatur cum subditur septimo
die domini dei tui non facies omne opus. Sed de quo opere intelligatur apparet per id quod exponitur levitici xxiii. Omne opus servile non
facies in eo. Opus autem servile dicitur a servitute. Est autem servitus triplex. Una qua servit homo peccato secundum illud Joh. viii. Qui facit peccatum servus
est peccati et secundum hoc omne opus peccati dicitur servile. Alia vero servitus est qua homo servit homini. Est autem homo servus alterius non secundum mentem sed secundum
corpus et ideo opera servilia secundum hoc dicuntur opera corporalia in quibus unus homo alteri servit. Tertia servitus est dei et secundum hoc opus servile posset
dici opus latrie quod pertinet ad servitium dei. Si autem sic intelligatur opus servile non prohibetur in die sabbati quia hoc esset contrarium fini
observationis sabbati. Homo enim ob hoc ab aliis operibus abstinet in die sabbati ut vacet operibus ad dei servitutem pertinentibus. Et
inde est quod sicut dicitur Joh. vii circumcisionem accepit homo in sabbato ut non solvatur lex moysi. Inde etiam est quod sicut dicitur math. xii sabbatis
sacerdotes in templo sabbatum violant i. in sabbato corporaliter operantur et sine crimine sunt. Et etiam sacerdotes in sabbato circumferentes
archam non transgrediebantur preceptum de observantia sabbati. Et similiter etiam nullius spiritualis actus operatio est contra observantiam
sabbati puta si quis doceat verbo vel scripto. Unde math. 28 dicit glossa quod fabri et huiusmodi artifices otiantur in die sabbati. Lector
autem divine legis vel doctor ab opere suo non desinit nec tamen contaminatur sabbatum sicut sacerdotes in templo sabbatum violant et sine
crimine sunt. Sed alia opera servilia que dicuntur servilia primo vel secundo contrariantur observantie sabbati inquantum impediunt applicationem hominis ad
divina. Et quia magis impeditur homo a rebus divinis per opus peccati quam per opus licitum quamvis sit corporale ideo magis contra hoc preceptum
agit qui peccat in die festo quam qui facit aliquod opus corporale licitum. Unde dicit Aug. li. de x cordis melius faceret iudeus in
agro suo aliquid utile quam in theatro seditiosus consisteret et melius eorum femine die sabbati lanam facerent quam tota die in
neomeniis suis impudice saltaret. Non autem qui peccat venialiter in sabbato contra hoc preceptum facit quia peccatum veniale non ex-
cludit sanctitatem. Opera autem corporalia ad spirituale dei cultum non pertinentia intantum servilia dicuntur inquantum proprie pertinent ad servientes.
Inquantum vero sunt communia et servis et liberis servilia non dicuntur. Cumulus autem tam servus quam liber tenetur in necessariis providere non tantum sibi
sed etiam proximo. Precipue quidem in hiis que ad salutem corporis pertinent secundum illud prov. xxiv. Erue eos qui ducuntur ad mortem. Secundario autem
etiam in damno rerum vitando secundum illud deuter. 22. Non videbis bovem et ovem fratris tui errantem et preteribis sed reduces fratri tuo.
Et ideo opus corporale pertinens ad salutem proprii corporis non violat sabbatum. Non enim est contra observantiam sabbati quod aliquis comedat
et alia huiusmodi faciat quibus salus corporis conservatur. Et propter hoc machabei non polluerunt sabbatum pugnantes ad sui defensionem
in die sabbati ut legitur i mach. ii°. Et cogitaverunt in die illa dicentes omnis homo quicumque venerit ad nos die sabbatorum pugnemus
adversus eum. Similiter etiam ut Helias fugiens a facie Iezabel in die sabbati. Et propter hoc etiam dominus math. xii excusat discipulos suos
qui colligebant spicas in die sabbati propter necessitatem quam patiebantur. Similiter etiam opus corporale quod ordinatur ad salutem corporalem
alterius non est contra observantiam sabbati. Unde Joh. vii dicit Christus. Michi indignamini quia totum hominem salvum feci in sabbato. Similiter
etiam opus corporale quod ordinatur ad imminens dampnum rei exterioris vitandum non violat sabbatum. Unde dominus dicit math. xii. Quis
erit ex vobis homo qui habet unam ovem et ceciderit sabbato in foveam nonne tenebit et levabit eam. [illegible] festum diei dominici debet ab hora sab-

Dominica quidem et ceteri dies dominici a vespera in vesperam cum omni reverentia decrevimus observari et ab omni illicito opere abstinere
sic quod in eo mercatus non fiant nec placita nec aliquis ad mortem aut ad penam iudicetur nec sacramenta nisi pro pace firmanda
prestentur. Michil ergo in eo quod est servile secundum sanctorum concepta indulgentiam in casibus nisi [illegible] quia aliquorum [illegible] suis [illegible] ad
[illegible] piscatu allecum vel colligendo messem et vindemiare prout concessit [illegible] festivitatibus [illegible]
[illegible] et pauperibus de talibus sicut erogatis. Sic etiam opera servilia cum [illegible] prout dominicis diebus quia prout portavi lapides
ad edificandas ecclesias hospitalia ac domus religiose prout construi que alio modo possent edificari. In aliis autem que per
iudicem prout vel [illegible]. [illegible] non prohibitus tempore nove legis sicut et veteris. Concepto quod iudeis erat prohibitum die festivo [illegible]
[illegible] et cibos coquere quod tamen nobis est concessum secundum [illegible] de [illegible] in 3a parte. Et ratio potest doctor sanctus quia observatio diei
dominice non est figuralis sicut fuit observatio sabbati in veteri lege et ideo non est ita arta prohibitio operandi in die dominica sicut
in die sabbati sed quedam opera conceduntur in die dominica que in die sabbati prohibebantur sicut decoctio ciborum et alia huiusmodi. Et etiam in
quibusdam operibus prohibitis facilius propter necessitatem dispensatur in nova quam in veteri lege quia figura pertinet ad protestationem veritatis qua[m]
nec in modico oportet preterire. Opera autem secundum se considerata immutari prout pro loco et tempore. Non tamen stat [illegible] esse illo die
quia propter pluviam vendicio carnium ita copiosa quod propter pluviam [illegible] esse que ut sit quantum multi fiunt peccati et omnia
quequidem desinunt avaritie precipue diebus dominicis debent obmitti. Et dicit Bern. in li° de dispensatione et precepto dicit quorum sanctorum
statuta que pro caritate servanda sunt instituta nullo modo sunt prestanda nisi tunc militaret contra caritatem. Quidem ergo celebritatem dierum
non violat caritate proximorum servanda est. Sed qui non possunt festivitates teneri absque caritatis violatione potius est festum obmittendum
et caritas conservanda quoniam in illa pendet tota lex et prophete. Quoniam quod ea est omne initium et remissio peccatorum plurimis nagis [illegible] illi
qui plus dilexit. Luc. vii°. Immo sine eius mensura ultra [illegible] tenetur secundum id psal. Quia mensura mensi fueritis remetietur vobis.

~~Et sicut dictum est de festivitate diei dominice ita similiter intelligendum est de festivitatibus sanctorum ab ecclesia rationabiliter institutis [illegible]~~

Nos igitur alias huiusmodi festivitates institutas ex precepto quod iudei quia etiam [illegible] [illegible] [illegible] Unde ipsi celebrabant sabbatum in memoriam eius quod deus die septima quievit ab omni opere suo
et [illegible] ipsi quiescebant ab omnibus laboribus. Nos celebramus dominicam que est octavus dies sive primus quia finitis septem etatibus mundi octava etate que erit resurgentium in [illegible]
[illegible] et quasi [illegible] gaudio [illegible]. Similiter ipsi celebrabant festa in recordatione [illegible] quod fecit deus eis non notum et quamvis est [illegible] quod [illegible] est [illegible] quod [illegible] magis e[illegible]
quod manna de celo [illegible] sanguis quod [illegible] de [illegible] [illegible] quod [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] in die dominica deo est vacandum [illegible]
[illegible]
non ergo tenemur immo nec debemus sabbatum celebrare sicut iudei quia figuralis erat [illegible] quietem Christi in sepulchro. Unde veniente ia veritate cessavit figura. Unde iam non celebramus sabbatum sed diem dominicam
nec etiam celebramus diem dominicam quod illi sabbatum [illegible].

Margin: [illegible]

[illegible] quod dicitur quod in sabbato [illegible] illud opus laboriosum erat admissum quod ad divinum cultum pertinebat sicut acalia [illegible] ad ymolandum [illegible] ... ille que [illegible] magnam ut erat defensio ab inimicis qui invadebant in die festo [illegible] de machabeis [illegible]

potuit [illegible] prudencie et non prudencie [illegible] ut pabulatio iumentorum et adaquacio [illegible] quolibet die indiget alimento [illegible] que fiebat quod amore [illegible] et pietate sicut errante ad viam reducere vel asinum [illegible] de fovea [illegible] pueros die octavo [illegible]

Alia autem onera fuerunt prohibita [illegible] tempore nove legis non ita stricte obligant [illegible] in [illegible] epistola [illegible] per portas [illegible] in die sabbati [illegible] potuit [illegible] lege custodiri sicut [illegible] postquam [illegible] apparuit [illegible] precepta [illegible] dicta sunt [illegible] [illegible] sabbatismi spiritualis [illegible] sabbatum requiescere [illegible]

[illegible] fidei agnoscit si peccata [illegible] ad mentem per oculos [illegible] et per alios sensus in animam [illegible] ille onera in sabbato [illegible] portas [illegible] in [illegible] violat [illegible] precepti intelligenciam [illegible] non ab omnibus operibus [illegible] a malis feriandum est [illegible] qui in die festo [illegible] mala operantur in [illegible] et [illegible] quam aliis diebus [illegible] die dominica [illegible] corporaliter agere et mereri ut si quis [illegible] ut afferat [illegible] agere et peccare [illegible] de suis meritis [illegible] illud qui [illegible] die dominica ut [illegible] non peccare et illum qui sedet et comedit illud preceptum [illegible] opus [illegible] in die festo si fit neglecto divino officio [illegible] audiente verbum dei [illegible] martha satagebat erga [illegible] ut dominum reficeret [illegible] [illegible] non est [illegible] agere [illegible] negligatur et putabis [illegible] preceptum [illegible]

[illegible] persona locus causa status et tempus persona digna locus ydoneus causa [illegible] status [illegible] et tempus conveniens [illegible] et quanto locus secrecior tanto contemplacio [illegible] et quanto persona dignior tanto familiarior et quanto status excellencior tanto revelacio nobilior et quanto causa [illegible] tanto divine visioni [illegible] et quanto tempus [illegible] tanto [illegible] [illegible] die dominica que deputata est ad contemplacionem divinam et per hoc magis apta ad revelaciones [illegible] et earum intelligenciam [illegible] fuisse in spiritu in dominica die [illegible] quod [illegible] vidit iohannes omnia ista [illegible] ut dicit glossa [illegible] potuit [illegible] sicut successive [illegible] revelavit

Et audivi post me vocem magnam tamquam tube dicentis michi Quod vides scribe in libro et mitte septem ecclesiis que sunt in Asia Epheso et Smirne et Pergamo et Thyatire et Sardis et Philadelphie et Laodicie

Supra positum est [illegible] visionis [illegible] videntis et eius status in videndo descriptio [illegible] subditur [illegible] vocis alloquentis [illegible] in [illegible] vocis [illegible] videntis [illegible] quod vides scribe in libro [illegible] audivi [illegible] post me [illegible] de futuris vocem magnam [illegible] magnus tamquam tube [illegible] ad bellum [illegible] ut exponit glossa [illegible]

[illegible] qualiter audivi [illegible] fuit in spiritu ut premissum est non [illegible] qualiter [illegible] post me [illegible] et ante [illegible] corporis [illegible] fuit in spiritu ut dictum est et ita elevatus super corpus et [illegible] corporales [illegible] [illegible] Sicut in spiritu positus spiritualia vidit sic ea que audivit vox spiritualis fuit [illegible] non exteriori [illegible] interiori [illegible] spirituali auditu de quo dicitur in [illegible] Audiam quid loquatur in me dominus deus Et Iob [illegible] Porro ad me dictum est verbum absconditum et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius [illegible] vox [illegible] est qui applicat cor suum ut appropinquet [illegible] ad [illegible] cognicionem [illegible] intelligere [illegible] contemplacionis que [illegible] ad ea que videbat [illegible] de preteritis [illegible] spiritu [illegible] celestibus intentus [illegible] in [illegible] que [illegible] audivit ut [illegible] ad ea [illegible] et ea que videbat [illegible] [illegible] Iohannes [illegible] gerebat [illegible] et persona [illegible] post se [illegible] omnia [illegible] se in anteriora [illegible] post se omnia [illegible] vite gaudia [illegible] et [illegible] se extendit ad futura [illegible] omnia temporalia [illegible] futura vite gaudia [illegible] Paulus [illegible] in anteriora se extendens [illegible] supne vocacionis [illegible] et hic figurantur [illegible] in doctoribus [illegible] sive [illegible] ab omnibus [illegible] et [illegible] que sunt retro et [illegible] intima [illegible] [illegible] auditu interiori [illegible] qui legit et qui audit [illegible] divine inspiracionis vel doctrine celestis [illegible] [illegible] vocem magnam [illegible] in sacra scriptura est vox magna [illegible] vox [illegible] in virtute vox [illegible] vox magna [illegible] a deo magno emissa et [illegible] de magnis [illegible] [illegible]

[illegible] vox tonitrui [illegible] [illegible] et caligine [illegible] ad [illegible] in tenebris [illegible] [illegible] corporalis [illegible] et tenebrosa [illegible] [illegible] [illegible] scripture [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] querunt et [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] invenient [illegible] absconditum in [illegible] [illegible] revelata [illegible] Inveni quem diligit anima mea tenui eum nec dimittam donec introducam illum in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee [illegible] in domum matris [illegible] in domum [illegible] in studio scripturarum [illegible] in voce [illegible] [illegible] [illegible] ad domum dei [illegible] [illegible] [illegible] vox [illegible] audiat [illegible] in scriptura ut ipse dominus videat in [illegible] [illegible] Iob [illegible] auditu auris audivi te nunc autem oculus meus videt te [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] liquescit et [illegible] revelata dei visio [illegible] [illegible] [illegible] ymaginem transformari [illegible] anima mea liquefacta est ut dilectus meus locutus est Et subsequenter transformatur [illegible] ad Corinthios [illegible] Nos autem revelata facie gloriam domini speculantes in eandem ymaginem transformamur a claritate in claritatem [illegible] anima [illegible] non potest esse beata nisi [illegible] dei visionem fuerit elevata [illegible] ad visionem [illegible] nisi prius vocem dei in scripturis fideliter audiat et sequatur et [illegible] vocem eius audire non possumus nisi ipse loquatur [illegible] anima [illegible] vite [illegible] [illegible] divine vocis [illegible] recto tramite [illegible] dei ad vitam eternam [illegible] [illegible] omne datum optimum et omne donum perfectum [illegible] vox [illegible] lucerna pedibus [illegible] lumen semitis [illegible] [illegible] [illegible] fidelibus [illegible] [illegible] obtinenda salute [illegible] abysso [illegible] verbum bonum eructavit [illegible] voce sua sacra [illegible] scriptura [illegible] [illegible] et nobis in [illegible] [illegible] de qua [illegible] Iohannes [illegible] Venit vox de celo dicens Clarificavi et iterum clarificabo [illegible] in veteri testamento clarificavi [illegible] et in novo clarificabo [illegible]

1 Cor. 3.

Tercio significatur in litera eius dominice vocis terribilis formido ibi tanquam tube. Vox enim tube terribilis est et primum audiente vel ad fugiendum
vel timendum vel ad pugnandum sive resistendum. Unde et per tubam significatur vox predicatorum ysaie 58 clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam et infra 80.
de angelis canentibus tubis in figura predicatorum ut habetur ibi. Certo significatur dominice inspirationis seu doctrine celestis debita distinctio in
dicentibus non vocibus sonat confuse nec inusitate nunc stultu bestiali sed directe distincte et ordinate et humane. dicente enim ypo est actus humanus
qui est loqui. est voce distinguere aut plus quanto de aliis et ideo sepius dicitur in scriptura sed dicit dominus vox eius magna quasi tube
est vocatio divina qua nos vocat et revocat a se fugientes ysaie 4 amici mei audiet verbum post tergum monentis Cant. 2 veni.
(Veni veni etc ut coroneris ter clamat et veni ut scilicet in puericia in iuventute in senectute et in senio vel quia quatuor faciunt a deo
fuge. scilicet concupiscencia iuventutis hii fugiunt ad orientem. delacio mortis hii fugiunt ad occidentem. delectatio prosperitatis hii fugiunt ad meridiem
tor adversitatis hii ad aquilonem. Ideo clamat dominus veni ab oriente quia iuveniis cito moritur. ab occidente quia senex diu vivere non potest
scilicet verba sapientie. A meridie quia prosperitas mundi cito transit 1 Jac 2. Ab aquilone quia adversitas mundi non potest nocere nisi volenti. Magis
quia vox quia magis vocat. et ad magis vocat aut predicando blandiendo inspirando flagellando prov. 1. vocavi et renuistis extendi
manum meam et non erat qui aspiceret. despexistis omne consilium meum et increpaciones meas neglexistis. ego quoque in interitu vestro ridebo
Et non sub dupat. fui in spiritu et statim sequitur et audivi post me vocem magnam ad timendum quod hoc paret per questionem in conplexione
quum statim veniret ad gaudia. Augustinus intromittitur me domine in affectum quemdam valde insolitum introrsum ad nescio quam dulcedinem et rursum
repello et absorbeor solitis et teneor. Multum illic esse volo nec valeo. hic esse valeo et nolo. utrobique miser. Et huius
(Bremis mora et felix hora. Tunc ibi tercio videns scilicet in libro. post significacionem eius quod vox audita indicat. Tercio videns fiat
et visum eius postea. hay. necesse enim aliquid videat sed tamen ad videndum elevatus fuit. scribe in libro id est in mente vel corde vel
ad literam in libro materiali aut glo. prov. 3 describe eas in tabulis cordis tui. scribe magis indelebiliter intelligibiliter et distinguibiliter
in corde primo ut dictum est id est in mente reconde. Et quia memoria labilis est scribe in libro materiali ad memoriam certe et fidelium in ea
in corde primo ut dictum est id est in mente tua. et aliis etiam manifesta. Nam quasi libri fiunt corda hominum et conscienciarum testatur Daniel quod dicit
id est ea que vides reconde in mente tua et aliis etiam manifesta. Nam quasi libri sunt et alius liber qui est vite. Sic etiam fidelibus dicitur ut quod videt id est quod intelligunt et
Antiquus dierum sedit et libri aperti sunt et alius liber qui est vite. Sic etiam fidelibus dicitur ut quod videt id est quod intelligunt et
ipsi in cordibus suis recordant et aliis etiam manifestare studeant. Tercio. Io. scripsit in codice doctrinam sapientie et doctrine
(Tabule enim cordis sunt facies animae superior in qua debent scribi leges ordinantes ad deum et inferior in qua debent scribi leges
ordinantes ad proximum Jere. 31. Dabo leges meas in visceribus eorum. Unde Crisostomus super epistolam 2 ad romanos et in corde eorum scribam eam
dele litteras ymo magis scripturas quas dyabolus impressit in anima tua et fer michi cor ab humanis tumultibus liberum ut ibi scribo quod volo inscribam
hoc enim dyabolus scripsit rapina luxuria invidia etc et ibi hic de hoc Et sicut tercius ordo primo enim divina vox est audienda que dicitur
vox magna quia non de mediocribus sed de summis loquitur. et dicitur vox tube quia ab inferioribus sui strepitu sonum accipit. que perfert
gaudia quia deus loquitur in corde scilicet predicatorum sui sono vocis que ipsi postea proferunt in lingua carnis aut hay. Sic et ideo deus
sui sono vocis audit primus in corde quod postmodum sonuit in voce. Job 4. Et vocem quasi aure lenis audivi. Gregorius quod dicitur gregorius
lo v mora an fine. clamo per vocem aure lenis nisi cognitio scilicet spiritus designatur qui de patre procedens et deo quod est filii accipiens
meae tenuit nostre infirmitatis infundit. qui tamen super apostolos veniens per exteriorem sonum tanquam per vehementem spiritum demonstratur cum
quia factus est repente de celo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis. Spiritus enim sanctus cum se nostre humane infirmitati insinuat et
sonitu vehementis spiritus et voce aure lenis exprimitur quia veniens lenis et vehemens est lenis quia notiam sua quibus
utrumque cognoscere valeat. invisus in nobis terrarum vehemens quia cum tali tempore adventu tuo suo infirmitatis nostre cecitatem illuminando
perturbat illustracione enim sua nos leniter tangitur. sed ignorans nostram inaniter conturbat. Vox ergo dei quasi aure lenis auditur
quia in hac adhuc vita positis contemplatoribus suis nequaquam sic divinitas sicut est insinuat sed lippientibus mentis nostre oculis
claritatem suam tenuiter demonstrat etc. Ergo divina inspiramenta debent insidere in arcano cordis et postea debent aliis nunciari
Ezech. 3. Audies verbum ex ore meo et nunciabis eis ex me. Prov. 5. bibe aquam de cisterna tua et sequitur derivantur fontes tui foras.
Gregorius 18 antequam loquatur discute. Prius enim debet infundi scientia divina in corde et deinde effundi. Prout ait Bernardus super 1 Cant.
Oleum effusum nomen tuum. sermone 18. Erit tunc est spargere et perdere si prius quam infundaris tu totus semiplenus festines effundere.
contra legem arans in primogenito bovis et eius primogenitum tondes. Nam vita alterius salute qua alteri das te fraudas. sed
sana vacuus intencione glorie inanis vento inflaris aut terrene cupiditatis veneno inficeris et letali apostemate tu intabescitis
Quorum si sapis. concham te exhibebis et non canalem. hic siquidem pene simul et recipit et refundit. illa vero donec
impleatur expectat. Et quod superhabundat sine dampno communicat. Scias maledictum qui partem suam facit deteriorem. Et ne meum
consilium contempnendum putes audi sapienciorem me. Stultus ait Salomon profert totum suum spiritum simul. sapiens reservat in posterum.
Unde canales hodie multos habemus in ecclesia. conchas vero perpaucas. Tante caritatis sunt per quos nobis fluenta celestia manant
ut ante effundere quam infundi velint. loqui quam audire parciores et prompti docere quod non didicerunt. et aliis preesse
gestientes qui seipsos regere nesciunt. Et 1 dicit David. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea et labiis exultacionis
laudabit os meum. Infundi interius prius volens quam effundere. ne solum infundi prius sed et impleri quod de pleno ne eructacionem
non estuat de caritate. Discute et tu non nisi de pleno effundere nec deo largior esse velis. Concha imitetur fontem
non manat ille in rivum nec in lacum extenditur donec suis saciatur aquis. Non pudeat concham non esse suo fonte profusiorem etc.
Vlis. quia in septenario numero universitas fidelium designatur. Nam et quod unum corpus sunt. utique omnibus ecclesiis loquitur. Unde
et in sequentibus dicit Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Possunt quidem septem ecclesias universe ecclesie figuraliter
sicut patet per nomina earum interpretationes. secundum hay. et alios expositores et glosam in parte. Ephesus enim interpretatur voluntas vel consilium
meum. Quo nomine generaliter omnis ecclesia comprehenditur in qua est voluntas dei per fidem spem et caritatem. certa quod bona opera
unde et ipsa non suam sed potius dei voluntatem in se optans sic dicit quotidie in oratione ut non sua sed dei in ea fiat voluntas
dicitur 6. Cui etiam a domino dicitur per prophetam ysaie 62. non vocaberis ultra derelicta et terra tua desolata. sed vocaberis voluntas mea in ea
Que etiam bene consilium meum dicitur quia voluntas non sua sed dei sui secundum consilium audiens id salomonis proverbiis audi consilium et suscipe disciplinam
triplicia ut sis sapiens in novissimis tuis. Et iterum. Omnia fac cum consilio et post factum non penitebis. Quo contra reprobis dicitur
despexistis omne consilium meum prov. 1. Et alibi non est voluntas mea in vobis ait dominus. Bernardus ait secundum hay. quod voluntas
pertinet ad caritatem quia sancta ecclesia non timore cogente deo servit sed sponte. tamen se subdit devota voluntate prefixione.
Consilium autem pertinet ad correctionem quia quoniam quidam in suis sceleribus permanere velint omnimodis fit tamen ad eos per dei misericordiam
summo concedente ut eorum correcti consilium salutis reperiant. Sic enim correctus est paulus cum ait consilium ut non plus
deleret de terra et quo lupus fuit est agnus et persecutor predicator. sic consilium autem et voluntas etiam accipitur quia et a perfectis
se custodit et per perfectionem consequatur. sicut eius consilium quo ait cuidam adolescenti si vis perfectus esse vende omnia que
habes et da pauperibus et veni sequere me et habebis thesaurum in celo. Matthei 19 et ita de aliis consiliis evangelicis

Smirna interpretatur canticum eorum scilicet electorum et est ecclesia in qua est spirituale gaudium per fidem spem caritatem et
et psallentes in cordibus vestris Et in ipsa caritate duo cantica scilicet vetus non vivit tantum carne sed secundum qualitatem vel quantitatem caritatis
ad cuius membra pertinebat apostolus quibus dominus dicebat mandatum novum do vobis Joh 13 ipsa enim diligendo deum et proximum
cantat canticum novum quod adimplet et mandatum cantat etiam canticum novum quod iusti in mentibus suis pacem ac videntes
habitat in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te Unde ezechiel dicit se vidisse librum in quo erant scripta carmina
lamentationes et ve · ewangelista secundo Item angelorum carmine voluit cantare scilicet canticum novum unde est ut habeat in
presenti vita lamentacionem deflendo sua et aliena peccata cum vero in presenti compleverit hic lamentationem ve illa sunt duo
in futuro / ut illus sine fine habitatoribus ve / isti sine fine decantent alleluia Pergamum interpretatur divisio cornuum et signat ecclesiam
in qua est discrecio et divisio bonorum et malorum per rectitudinem fidei Cornua quippe sunt regna ut habetur in libro
danielis et in zacharia Cornua ergo hic intelliguntur scilicet ad regnum illa videtur sed sic cornua Christi sunt eius membra
quibus regnum datum est perpetuum Ita sunt cornua diaboli eius membra que cum eo dampnabuntur inter secundum itaque cornua
i. inter iustos et reprobos inter regnum Christi et diaboli Ista ecclesia facit divisionem quod segregat bonos a malis superbos ab
humilibus mitos sine dicens dominus qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur Luc xviii de hiis cornibus
peccatorum dicit omnia cornua peccatorum confringam et exaltabuntur cornua iusti hec enim distinguntur regnum Christi et diaboli humilitas
scilicet regnum Christi elevatur superbia vero regnum diaboli deiciatur Thyatira interpretatur illuminata secundum hanc ecclesiam eius nomine generaliter
etiam designatur que illuminata est ab eo qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum Joh 1 cui apostolus ait Christus verus
lucem magnam Sardis sonat in latina lingua principium pulchritudinis principi subaudiatur apta et ornata cum sit in illa
de quo psalmus speciosus forma pre filiis hominum et in canticis canticorum ecce tu pulcher es dilecte mi huic itaque principi pul
chritudinis est apta et parata ecclesia per ornamenta virtutum unde per psalmum dicit astitit regina a dextris tuis in vestitu de
aurato Et in canticis canticorum murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento Philadelphia interpretatur salvans
hereditatem domini Et est ecclesia que dicitur hereditas dei de qua patri ad filium postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam
de qua et colonis malis videntes heredem dixerunt hic est heres venite occidamus eum et habebimus hereditatem eius Matth xxi
Ipsa est ager dei ipsa vinea que per predicatores suos ita salvare satagit semetipsam ut fide et opere deo placeat
et ab illius voluntate nunquam recedat Ipsa est fortis constans et robusta et per regnum celorum vim patitur et vio
lenti rapiunt illud. pro ult in persona ecclesie decerpunt fortes lupos suos · laodicia interpretatur in nostra lingua tribus
amabilis deo sine fine in conventu Tribus nomine sacra scriptura sepe utitur unde in psalmo illuc enim ascenderunt tribus tribus domini
Tribus sunt ordinibus que forsitan erant in populo iudeorum sicut sunt apud romanos in senatoribus militibus et agrorum cultoribus
Ecclesia tribus amabilis deo secundum id quod supra eadem deo et dominus diligit nos et lavit nos a peccatis nostris et ipse quod dicit deus diligit
in quantum ut filiam suam unitam dicitur Joh 2 · dominus enim diligit iustos ait propheta · propheta porro quod dicitur sine fine in conventu ad
reprobos pertinet qui sunt permixti sicut boni sicut in area grana cum paleis · qui ex sua parte contemplat sicut veluti nobis
tibi unde necesse est ut eiciantur de corpore Christi Tales itaque sunt heretici qui electi sunt ab ecclesia de quibus dicit 1 Joh 2 ex nobis
nobis exierunt sed non erant ex nobis Et per Theophile aliis qui uteretur te dune in ... ecclesia persona dicitur in
sequentibus hunc propheticum ubis · Quia tepidus es incipiam te evomere de ore meo · Apte ergo septem ecclesie sunt quia illa
ecclesia septem virtutibus scilicet tribus theologicis et quattuor cardinalibus fundata et ordinata que quasi sustentatur per septem columpnas
ipsam sustinentes unde quod sapientia edificavit sibi domum excidit columpnas septem etc Quod vides scribe in libro et mitte
Multa scilicet hic vide in contemplatione et specialiter septem quibus sunt peccata sua supplicia inferni gaudia paradisi beneficia Christi
necessitatem proximi Et omnia scribe in libro cordis Circa peccata scilicet hic vide quam brevis est ibi delectatio et pena eterna unde Gregorius
momentaneum est quod delectat eternum vero quod cruciat Item quam vilis sit res et quam dispendiosa Item eo minus iteras vias tuas Item
quam dampnosa sit quod minuit bonum nature privat bonis gratie et aufert bona glorie Trenorum 1 Egressus est a filia syon omnis decor
eius · Circa supplicia inferni scilicet vide diversitatem penarum ignis quando in glacies et spiritus procellarum ... ait secundum ubi erit
fletus et stridor dentium Item intensitatem ipsa est ignis corpora non consumit ait 21 Ite maledicti in ignem eternum Circa gaudia
paradisi scilicet vide puritatem quia nunquam gaudio eius non miscetur ... plenitudinem Joh 16 iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum
et longitudinem ibi ut gaudium vestrum plenum Circa beneficia Christi scilicet vide ... per secundum verba duo per omnibus quod recte tibi in
magnitudine Luc 1 fecit mihi magna qui potens est et gratis ... Gratis accepistis gratis date Circa necessitatem proximi
vide quod tibi velles sic fac et in illo statu unde Matth · quecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis Item quanta
sit fragilitas hominis ... intellige de tempore quod sit proximus tui / visitans speciem tuam non peccabis ·

Et conversus sum ut viderem vocem que loquebatur mecum Et conversus vidi septem candelabra aurea Et in medio sep
tem candelabrorum aureorum similem filio hominis vestitum podere et precinctum ad mamillas zona aurea · Caput autem eius
Continuat post totam auditam visionem scilicet audientes ad audiendum quam ipsa prius visio in Et conversus vidi etc Dicat ergo
Et conversus sum scilicet a contemplatione dei ad memoriam in oblivione ut viderem id est intelligerem vocem que loquebatur mecum in qua sunt
sum strepitum sonum ut dictum est dicit quod supra ... quo possit dici obiectio Qualiter ait conversus sum cum enim primo dictum sit quod
erat in spiritu contendens se ad ulteriora sed vox desuper veniebat non ergo conversus est · Sed quod iohannes audiit vocem post se id est in hiis
que oblitus fuerat cum intendebat celestibus erat ut quod videbat auditoribus presentibus scriberet · Unde glossa Quia audivi vocem conversus sum
scilicet ad qualiter ait ut viderem vocem quod vox proprie auditur non videtur Ad hoc unde Haymo quod hic liquido claret non corporalem sed
spiritualem vocem iohannem audivisse quam non ut audiret sed ut videret dicit se esse conversum quod utrumque in eo corpus propter impossibile esse
cognoscitur non enim vox unquam videri potest Sed ille raptus spiritu ad superna contemplanda non aliud audivit quam videt quia hic
est illic audire quod videre et videre quod audire unde et in sequentibus dicitur sepe Et vidi et audivi Quamvis ergo vox corporalis
dicitur audiri et non videri proprie spiritualis tamen vox dicitur videri sicut et audiri Unde secundum Augustinum super de trinitate ... vox corporalis
et post per omnem spiritum et etiam per ipsos intelligere unde loquens sunt dictos et aliquem audiunt Unde vide id est intelligo ... 20
Cunctus populus videbat voces id est percipiebat Et per hoc informatio audientium datur vocem scilicet enim esse conversus ab aliis scilicet
infimis et exterioribus et conversus ad ipsum deum loquentem ut enim ait Augustinus super psalmum quod convertit est ab hac seculo scilicet ab amore
seculi mutari Non enim convertimur ad deum nisi mutemur Ideo orat propheta Converte nos deus scilicet ut viam ... tuam

Tren e

8c.

¶ pz. ax

¶ pz ex

non fuit corporaliter ut Angelus exponens in libro 2o de baptismo parvulorum. Item dicit esse intentum ad intelligendum quod dicitur per vocem dicitur
Io autem hic ut viderem vocem id est personam. Ezech. 3o Audivi vocem, et Zach. 1. Audivi sic et levavi oculos meos et vidi. Si vocem
que loquebatur mecum sentias in ipso audiam quid loquatur in me dominus deus. Sic ergo patet quod hic quod dicitur conversus sum non intelligitur de
conversione corporali sed spirituali qua mens per attencionem ad celestia convertitur et per hoc ultra habetur quod in apprehensione divine revelacionis
oportet mentem a terrenis avertere et ad celestia convertere. Ecclesia quoque que in Iohanne figuratur post se videt vocem quia misteria que in se
videt completa in lege et prophetis conspexit predicata. Sic enim scriptum est Gen. 2o Erunt duo in carne una scilicet Christus
et ecclesia unde Paulus Ego autem dico in Christo et ecclesia ad Ephes. 5o. Tunc ibi Et conversus vidi vii candelabra aurea. Postquam prius
visio sue revelacionis. Et primo figuratam ecclesiam premisso de Ihesu Christo qui est caput ecclesie et membris eius describit [illegible]
hoc dicit ergo Et conversus sum modo dicto supra vidi septem candelabra aurea secundum glossam et Haymonem et alios expositores.
Septem candelabra sunt septem ecclesie id est universa ecclesia septiformis spiritus donis repleta que quidem ecclesia refulget et ardet
divina cognicione et dileccione. Unde Beda pulcre hic forma ecclesie exprimitur id est lucem amoris divini in pectoris casti fulgore perfulgentis —
in figura enim ecclesie dictum est Exo. 27 Facies candelabrum ductile de auro mundissimo etc. quod ibi scribitur [illegible] septem candelabra
septem ecclesie sunt. Per unum enim candelabrum ecclesia stat unitas [illegible] et per vii candelabra unitas septiformis spiritus ut dona
candelabrum enim super basim firmiter fundatur et hastile erectum et superius est lumen delatum. In basi stat fides solida ecclesie
in hastili spes erecta in summitate caritas incensa. Zach. 4. Ecce candelabrum aureum et lampas super caput eius et septem
lucerne eius super illud etc. Per lucernas vero omnes fideles in ecclesia designantur Luc. 11 Nemo accendit lucernam et ponit sub modio sed
super candelabrum unde Haymo: Septem candelabra aurea hic ponuntur quod septem ecclesie id est universa ecclesia sive tota corpus lucem suam
fidei et amoris mediam prebent, donis septiformis spiritus referta. Et non incongrue in septem candelabris aureis figuratur
ecclesia enim aureo colore quia refulget divina sapiencia de qua scriptum est Thesaurus desiderabilis requiescit in corde sapientis. Prov. 21
[illegible] enim ecclesia aureum colorem quia refulget [illegible] in medio nacionis prave et perverse inter quos lucetis sicut luminaria in mundo
sicut lucerna que lucet verbo et opere [illegible] lucem [illegible] et loquitur id est [illegible] in fine [illegible]
verbum vite continentes [illegible] quod et candelabra lucendo [illegible] sicut est ecclesia quia [illegible] in hoc [illegible] inter quas consolacionem ad-
Is. 43. Cum enim ambulaveris in igne non combureris et flamma non ardebit in te. Et per prophetam [illegible] manu mea
habet illi dominus [illegible] ambulaveris in igne non comburetur. Et sicut figurantur candelabra aurea per claritatem sapiencie et vite et decorum virtutum [illegible] et stabilis
[illegible] et [illegible] ad [illegible] tua. Et [illegible] ypocritas quia in ypocritis est color vite non virtus [illegible] apparent aurei et intus sunt lutei
pacientes et non aut [illegible] per [illegible] Daniel 14 in [illegible] intus luteus forinsecus ereus erat.
Iob 28 [illegible] quia [illegible] Et [illegible] videntur [illegible] septem candelabra aurea id est vii ecclesias [illegible] et gratia [illegible] paciencia solidas obediencia ductiles
Et [illegible] Iohannes [illegible] vidit septem candelabra designans [illegible] habens vocem in ore et non in opere candelabrum est sed non aureum. Est igitur
doctrina [illegible] per septem candelabra designans. Glossa [illegible] aureum propter fulgorem [illegible] vos estis lux mundi. Unde Richardus Ecclesia candelabris aureis
candelabrum propter predicacionem verbi sed aureum propter fulgorem [illegible] malleis extenditur et in candelabri formam productum instrumentum ignis et lucis efficitur
[illegible] enim per ignem [illegible] extenditur, igne sapiencie celestis ardet et opere caritatis lucet. Candelabra sunt
Sic ecclesia [illegible] persecucionibus extenta igne sapiencie [illegible] Glossa [illegible] Tunc ibi Et in medio vii candelabrorum aureorum similem filio hominis. Describit ipsa
tres postes stabilitur et ecclesia super [illegible] fide fundatur. Glossa [illegible] Tunc ibi Et in medio [illegible] similem filio hominis describit ipsa
visio sive revelacio ihesu christi et membrorum eius Et describit [illegible] in medio [illegible] et in se quia ut ait Angelus super Iohannem [illegible] super
Io. 3 Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo ipse descendit ut cum illo et in illo unus esset qui per illum ascensuri
essent. Ideo describuntur hic electi qui sunt membra eius sub typo ipsius Et primo describit ihesum christum [illegible] assumpta [illegible] hoc
[illegible] caput [illegible] quia primo designatur quod ihesus christus in humanitate assumpta attulit nobis omnis
[illegible] incorruptibilis [illegible] quia vidit in medio candelabrorum aureorum Christo omnis honestatis et decoris [illegible]
[illegible] et [illegible] quia [illegible] ad mamillas
[illegible] quia [illegible] similem filio hominis vestitum podere 3o omnis puritatis et [illegible]
[illegible] in medio septem candelabrorum aureorum. Septem candelabra septem ecclesie sunt [illegible] apponit quem
[illegible] Et in medio septem candelabrorum aureorum. Septem candelabra septem ecclesie sunt [illegible] una est columba mea una est perfecta mea. Et septem dicuntur propter septi-
formes spiritus [illegible] gratiam qua regitur et gubernatur. In medio autem illius ecclesie vidit Iohannes similem filio hominis quia Christus qui ecclesie sue
presidet et eam presidendo protegit in medio electorum suorum est [illegible] Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine
[illegible] Richardus [illegible] est in medio candelabrorum id est in medio suorum ut omnes ad ipsum re-
[illegible] in medio corporis [illegible] In medio est quia quosdam sic per graciam respiciat ut alios in necessitate non desti-
tuat et de plenitudine ipsius accipiant omnes. In medio est quia [illegible] ut omnes electi opera ipsius recta cogitacione pariter contemplentur et eum per virtutes imitentur. In medio est quia sic
In medio est ut omnes electi [illegible] In medio est quia omnes equaliter cognoscit et merita singulorum ponderat et [illegible]
bonis confert gloriam ut malos [illegible] per penam. In medio est quia ipsam ecclesiam ab omnibus hereticorum et tyrannorum persecucionibus protegit et defendit. [illegible] Et nota quod quia omnia
[illegible] In medio est quia ipsam ecclesiam ab omnibus [illegible] volunt ipsa [illegible] In medio doctorum invenitur
facta sua voluit dominus in medio facere quia in medio duorum animalium in [illegible] volunt [illegible] In medio doctorum [illegible]
voluit Luc. 2. In medio discipulorum minister effici Luc. 22. In medio latronum crucifigi Luc. 23. In medio discipulorum [illegible] videri
voluit Luc. 24. Voluit in medio sicut lapis angularis in medio poni ut coniungeret utrosque parietes [illegible] et gentilium ad
Ephe. 2. Sic ergo voluit esse in medio ut [illegible] ecclesie [illegible] Exulta et lauda habitacio Syon quia magnus in medio
[illegible] Magnus [illegible] sic magnus doctor per suam erudicionem. Sic magnus mediator per suam curacionem sic magnus
[illegible] educator per suam et nutricionem. Sic magnus pastor per suam gubernacionem. Sic magnus director per suam peregrinacionem. Sic
magnus consolator per suam [illegible] Sic magnus protector per suam defensionem. Et tandem [illegible] sic magnus re-
munerator per suam glorificacionem. Et in medio ecclesie sicut cor in medio corporis ad vivificandum ipse enim est per [illegible] vite in medio
paradisi Gen. 2 Item est in medio sicut rex in medio magnatum vel militum vel [illegible] ad regendum vel sicut pontifex in medio
sacerdotum ad docendum [illegible] 21 In medio ecclesie aperuit os eius. Item ipse est in medio ecclesie sicut sol vel stella in medio celi ad
illuminandum in tenebris sedentes et ad dirigendum navigantes [illegible] 40 [illegible] stella in medio nebule etc. Item ipse in medio sicut
pugil ad defendendum et protegendum et undique expugnandum et ideo apparuit in medio candelabrorum paratus ad subveniendum [illegible]
dominus in medio tui fortis [illegible] ecclesiam protegat et defendat ut sic ei omnes serviant et [illegible] filium [illegible]
[illegible] in quodam sermone de penthecoste [illegible] ecclesiam [illegible] filius suus est [illegible] sicut dicit Paulus Qui proprio filio suo
non pepercit ut ecclesie mereret [illegible] sanguinem filii sui effudit propter ecclesiam et ideo plantacio eius marcescere non potest [illegible] amittit
folia arbusta eius [illegible] tempus [illegible] sed sicut spiritus eam gubernat gratia ideo non senescit [illegible] et multis impugnationibus
non opprimitur [illegible] ab inimicis impugnata est ecclesia cum fidei semina iaceret et arma contra eam commota sunt et quanto plus
impugnabatur

tanto clarior refulgebat. Et subdit: Ubi sunt modo qui audiebant ecclesie generi, quia novella erat, in nullo potuit ledi. Et modo
quia usque ad celum pervenit, estimas eam posse superari. Et tunc cum XII essent apostoli, nec eos potuit superare, sed prima hos
totum cepit mundum. Et modo quia terra et mare et orbis terrarum et inhabitabiles regiones et civitates et omnes fines terre pietate
repleti sunt, putas eam te posse vincere; sed non potes. Porte inferi non prevalebunt adversus eam. Facilius enim celum extingui
possit et terra perire quam aliquid mali pati ecclesia. Ipse enim ihesus loquitur: Celum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt.
Que verba? Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam et porte inferi non prevalebunt adversus eam. Impugnabis
quidem ecclesiam, non tamen vincere poteris; tempestates suscipit, non demergitur; iacula in eam mittuntur, sed non perforant; machinamenta
parantur, sed turris non eliditur. Porte enim inferi non prevalebunt adversus eam. Quamdiu impugnaverunt et nec prevaluerunt impugnatores?
tores quidem, tractu temporis et oblivioni traditi; ecclesia autem quotidie virtutibus augmentatur. Ubi nunc claudius, ubi nero, ubi
tiberius? nomina sunt inania hominum autem nequam. Et qui ecclesiam impugnavit, in memoria periit; ecclesia autem clarior resplendet et
fulget, quia lux eius splendet, crescit et proficit usque ad perfectum diem. Unde dicit apostolus ad ephesios v: Christus dilexit ecclesiam et tradidit
semetipsum pro ea ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aque in verbo vite, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem
maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata. Ergo possumus dicere: Si deus pro nobis, quis contra nos? Ad
Ro. 8. Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Et ibidem: In omnibus superamus propter eum qui dilexit
nos. Ideo dicebat propheta in persona ecclesie: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, et ego despiciam
inimicos meos. De hoc pulcrum habemus figuram 2 machabeorum xi, ubi dicitur quod ille lysias ad octoginta milibus peditum et
equitatu magno et [illegible] elephantibus venit ut demoliretur ierusalem. Sed dicitur ibidem quod apparuit filius iste eques in
veste candida precedens eos, armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt deum misericordem et convaluerunt
animis, non solum homines et bestias ferocissimas, sed et muros ferreos pati penetrare parati, ibant quia propitius de celo habebant
adiutorium, et prostraverunt hostibus xi milia peditum et equitum mille sexcentos, universos autem alios in fugam verterunt.
Iste eques precedens in veste candida est ihesus dei filius in humanitate nostra assumpta. De quo dicit ezechiel ix: Vir unus
in medio eorum vestitus erat lineis; qui ecclesie sue prebet inremeabile fulcimentum. Unde et de iuliano imperatore apostata
legitur quod mercurius miles, qui propter christi fidem occisus fuerat, ad iussum beate virginis suscitatus, ipsum iulianum hastam vibrans
in conspectu interfecit, et quod ille sanguinem in manu accipiens et in aerem proiciens dixit: vicisti galilee. Secundo in hoc
designatur quod ihesus christus in humanitate assumpta attulit nobis omnis honestatis et decoris incomprehensibile documentum, in hoc quod dicitur
plenum filio hominis vestitum podere. Et aliquis queret ad quid hoc littera, cum ipse esset verus filius hominis, qualiter autem hic plenum filio
hominis. Item videtur hac occasione eiusdem et malignitatis heretici ponentibus ipsum non esse verum hominem. Ad istud videtur [illegible] et
est in glosa pro parte quod ideo dicit plenum filio hominis quia ille angelus ut verum est personam sibi gerebat qui fuit in eternum filius hominis nominatus.
Et ut ostendatur quod ille qui apparebat erat angelus et non christus. Ideo non dicitur hic quod iohannes vidit filium hominis, sed plenum filio hominis.
Vel quia hic verus esset homo et verum naturam habuit, non tamen sicut in aliis hominibus supposita humana natura in proprio supposito sed in alieno
quod supposito verbi. Vel quia in aliis hominibus natura humana fuit peccato obnoxia. Et tamen cum natura filii nostre ad ephesios ii [illegible] in proprio
natura humana fuit sine omni peccato et ita loquitur apostolus ad ro. 8: mittens filium suum in similitudine carnis peccati. Vel ideo dicebatur filius
filio hominis quia destructa morte iam non moritur, ad ro. 6. Unde propter istam similitudinem dicitur propheta zacharias 3 quod ihesus apparuit
indutus vestibus sordidis quod peccatum ipse portavit. Unde post mortem [illegible] sordidis vestibus indutus est ihesus qui omnis alienus
ab omni peccato tunc vestitus podere, id est veste talari usque ad pedes, in quo figuratur omnis honestatis et decoris incomprehensibile
documentum. Ad cuius evidentiam sciendum quod vestes invente sunt ad tria principaliter, scilicet in operimentum et tegumentum nuditatis, in fomentum caloris
et in ornamentum honestatis. Et hoc triplex ordo vel de istis. Non enim quis in operimentum et tegumentum nuditatis primo tamen structe
sunt et tunice quia cum [illegible] pudenda cooperire non potuit [illegible] quos dicitur in apocalipsi 3: vestibus albis induaris ut non appareat
confusio nuditatis tue. Et attendant quam maledictus fuit cham qui noluit operire verenda patris. Et nunc eas volunt
hic in ornatum honestatis. Dicit enim 2 re. x quod cum david misisset nuntios ad regem filiorum amon ad consolandum eum super
patris interitum, dicit textus quod ille volens eos multum dehonestare precidit vestes eorum usque ad nates, et cum habere fuerunt
eas usque ad nates quod in opprobrium et vituperium fuit. Videtur quod ipsi similiter faciant et non clerici vel sacerdotes. [illegible] dicit
apostolus 2 ad cor. v: non nudi sed vestiti inveniamur, scilicet veste humilitatis in operimentum et tegumentum, veste caritatis in fomentum, veste
castitatis in ornatum. Vel inveniamur vestiti camisia alba castitatis et munditie, tunica longa longanimitatis et perseverantie,
zona firma equitatis et iustitie, pallio caritatis et gratie, capucio tegente caput in quo sunt omnes sensus prudentie et intelligentie,
calciamentis que sunt de pellibus animalium mortuorum humilitatis et consideratione nostre fragilitatis et miserie, vel quia mortui vel cito moriemur.
Unde apocalipsis 3 dicitur: Qui vicerit, sic vestietur et non delebo nomen eius de libro vite et confitebor nomen eius coram patre meo
et coram angelis eius. Unde et ihesus ablatis ab eo vestibus sordidis vestitus est mutatoriis, zacharie 3. Sed hic dicitur vestitus podere,
id est veste talari usque ad pedes, quia greci podas pedes dicunt. De qua dicitur sapientie 18 quod in veste poderis quam habebat totus
erat orbis terrarum et parentum magnalia. In christo enim, ad colossenses, qui est ymago dei invisibilis, primogenitus omnis creature, quoniam in ipso condita
sunt universa in celo et in terra visibilia et invisibilia, in quo complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare, ad coloss. primo. Unde
glosa quod in veste poderis aaron erat descriptus totus orbis terrarum et parentum magnalia. Unde et istud est vestitum de quo
dicitur apocalipsis 19 quod habebat in vestimento suo scriptum rex regum et dominus dominantium. Ad litteram loquitur de filio dei secundum humanitatem. Unde per
ista vestis figurata per illam tunicam talarem et polimitam quam iacob fecit filio suo ioseph, genesis 37. Fuit enim talaris quia vestis
poderis que fuit perseverantia in bonis, sed fuit polimita quia omni virtutum diversitate decorata. Et significat vocatam vestem
poderis que erat vestis sacerdotalis. Christus enim verus sacerdos secundum ordinem melchisedech carne sua pro nobis obtulit hostiam
sanctam in arbore crucis, que vestis usque ad talos pertingit quia christus suos usque ad mortem dilexit. Unde iohannes xiii dicitur: Cum dilexisset
suos qui erant in mundo, in fine dilexit eos. Vel talaris dicitur quia [illegible] quod ad veritatem humane nature pertinet in assumptum dimisit. Unde augustinus
super isto verbo dicit loquens in persona christi: Sicut novo more quo homine natus sum, sic novo ordine decoro vestitus sum. Vel per
vestem poderis figuratur ecclesia universalis qua christus indutus fuit et est, ysaie 49: Omnibus hiis velut ornamento vestieris. Tertio in hoc
figuratur quod christus in humanitate assumpta attulit nobis omnis puritatis et continentie incomparabile ornatum, quia sequitur quod vidit eum precinctum ad
mamillas zona aurea. Ad cuius evidentiam sciendum quod salvator noster volens ponere differentiam inter vetus et novum testamentum, ait v. matthei: Audistis
quia dictum est antiquis: non mechaberis. Ego autem dico vobis: quicumque viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam
in corde suo. Quasi dicat: scriptura veteris testamenti opera libidinis damnat, propter quod dicitur daniel x: Ecce vir unus vestitus lineis et renes
eius accincti obrizo auro, per quam renum precinctionem intellige restrictio carnis, sed novum testamentum cogitationes nephandas tollebat,
propter quod angelus apparens iohanni precinctus dicitur ad mamillas, id est pectus, per quam intellige restrictio mentis, que pertinet in novo testamento.
Apparebat quoque angelus [illegible] ad designandum continentiam que debet esse in ministris christi per statum novi testamenti. Sciendum tamen quod lex vetus
prohibebat concupiscere alienam uxorem, exodi 20: Non concupisces uxorem proximi tui. Tamen quia non puniebat, nec puniebatur, apte et

lectio in simbolo fidei ab eo [illegible] quod professus est ab arianis fidem de incarnatione salutem esse credendum. Sic damnat fortinum qui solum et nudum hominem credidit in christo, ita anathematizat apollinarem
et eius sequaces qui dicunt dei filium nichil aliquid suscepisse de humana natura, et nec in carne nec in anima nec in spiritu assumptum hominem, propter quos assumptus est. Fuisse dissilem
qui absque sola peccati macula, que naturalis non est, nobis conformem fuisse per omnia confitemur. [illegible] debuit per omnia fratribus assimilari.

docebat io dicitur in glossa ad phil. 2° quod ipse verbis prohibebat manum non [illegible] et [illegible] prohibebat sicut [illegible]
et quod modicum est qui nichil reputatur [illegible] et io [illegible] dicit apoc. v nisi habundaverit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non
intrabitis in regnum celorum [illegible] apparuit in persona [illegible] non precinctus usque ad renes sed ad mamillas apparuit quia non solum
munditiam et puritatem corporis sed etiam cordis et mentis et in se observat et alios [illegible] suos ministros volunt observare [illegible]
apoc. v. beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Et io apoc. 23 [illegible] reprehendit phariseos dicens ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui
mundatis quod deforis est intus autem estis pleni [illegible] immunditia similes sepulcris dealbatis que a foris apparent hominibus speciosa intus autem
plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Et utinam hec non possit hodie dici multis qui [illegible]
non adest oportunitas [illegible] alia [illegible] foris [illegible] per malas [illegible] in quibus est [illegible]
[illegible] precinctus ad mamillas [illegible]
[illegible] puritatis et [illegible]
[illegible] septem [illegible] et candido vestitum [illegible] precinctum zonis aureis [illegible] assumpta est [illegible] vestimentum [illegible]
et carnis cordis et mentis puritas [illegible] zona qua [illegible] precingitur. Et dicit textus ulterius quod erat precinctus ad mamillas iste
sunt mamille de quibus dicitur [illegible] quam pulcre sunt mamme tue. Et sunt duo ubera tua sicut duo hinnuli capree [illegible] gemelli
qui pascuntur in liliis [illegible] lilium in scriptura [illegible] castitatem [illegible] lilium integrum manens redolet [illegible]
redolet illibata [illegible] deo et hominibus violata [illegible] lilium [illegible] aurea [illegible]
aurum ad cetera metalla [illegible] castitatem [illegible]
[illegible] castitas [illegible] honestas [illegible]
[illegible] mamillas [illegible]
[illegible] de quibus ad eos [illegible]
[illegible] ubera duo [illegible]
[illegible] ubera tua vino fragrantia unguentis optimis [illegible] ubera duo in [illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible] iste sunt ergo mamille in quibus [illegible] de quibus dicitur [illegible]
la[illegible] lactaberis et scias quia ego dominus salvans te et redemptor tuus fortis iacob [illegible] in [illegible]
mamille sunt duo testamenta que de pectore salvatoris [illegible] fonte [illegible]
ad vitam eternam zona aurea que [illegible] spiritualis et pura [illegible] ubera eius inebrient te omni tempore
vel per zonam auream [illegible] electorum figuratur ecclesia que [illegible] per mamillas [illegible] angelo [illegible] testamentum
ecclesia copulatur christo in vinculo caritatis [illegible] in dilectione dei et proximi [illegible] in mamillis angelo zona cingitur
[illegible] electorum ecclesia [illegible] christo [illegible]

Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam nix, et oculi eius tamquam flamma ignis,
et pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti et vox illius tamquam vox aquarum multarum.

[illegible] posita est descriptio [illegible] assumpta [illegible] descriptio [illegible] non
[illegible] daniel [illegible] aspiciebam et antiquus dierum sedit cuius vestimentum erat tamquam nix candidum et capilli eius tamquam lana munda
[illegible] antiquus dierum [illegible] in [illegible] filii [illegible] daniele
[illegible] aspiciebam in visu noctis et ecce cum nubibus celi filius hominis veniebat et usque ad antiquum dierum pervenit [illegible] usque ad [illegible]
[illegible] in candore capitis et capillorum angeli candor innocentie filii dei designatur. Et [illegible] candor per lanam [illegible]
[illegible] lana quippe [illegible] est vestis et [illegible] ysaias [illegible] tamquam ovis ad occisionem ducetur et coram tondente se
obmutescet [illegible] 1 pet. 2 cum malediceretur non maledicebat cum pateretur non comminabatur. Et per caput ipsum intelligi [illegible]
[illegible] paulus dicit 1 cor. [illegible] caput viri christus et [illegible] ipse est caput corporis ecclesie. Et [illegible] caput super omnem ecclesiam
que est corpus eius caput vero christi deus 1 cor. xi. Et [illegible] caput eius aurum optimum [illegible] per capillos [illegible]
qui magis [illegible] sublimius et [illegible] capiti [illegible] candore [illegible] simplicitate et innocentia
[illegible] ecce ego mitto vos sicut oves
in medio luporum [illegible] lana [illegible] utilis et [illegible]
[illegible] candore innocentie et [illegible]
eius [illegible] candor [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] alba tamquam nix [illegible]
[illegible] capilli [illegible] lana mansuetudine [illegible] nix [illegible]
designatur [illegible] albi [illegible] aurei [illegible]
[illegible] caput tuum ut carmelus et [illegible] capitis tui [illegible] caput eius
aurum optimum [illegible] come eius sicut elate palmarum nigre quasi corvus [illegible] apparebat in [illegible] sacerdotum
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible] eius capilli nigri [illegible] caput eius sicut elate
palmarum nigre quasi corvus [illegible]
[illegible] et oculi eius sicut flamma ignis [illegible]
[illegible] oculos [illegible] corporis [illegible]
[illegible] in [illegible] de quibus dicitur
[illegible] non solum lucet [illegible] ardet [illegible] ut flamma ignis [illegible]
eius velut lampas ardens [illegible] dona [illegible] sancti [illegible] dei [illegible] zacharie 3
super lapidem unum septem oculi sunt. Et [illegible] vidit agnum tamquam occisum habentem cornua septem et oculos septem qui sunt septem
spiritus dei missi in omnem terram. Et [illegible] flamma [illegible] ad amorem dei et illuminant cognitione [illegible]
[illegible] veni mittere in terram et quid volo nisi ut accendatur [illegible] eloquium [illegible]
flammat [illegible] lucerna pedibus meis verbum tuum [illegible] ignitum eloquium tuum vehementer. Et [illegible]

Tao sc expositio visionis sc designatio membrorum illud scilicet quoniam ad similitudinem stabilitatis et spalit in ultimis temporibus secundum glossam ... est pedes eius similes auricalco ut enim ait haymo pedes domini sciunt aliqui stabilitate civitatis aliqui veritate humanitatis per quam ad nos venit cognicio divinitatis aliqui sciunt vestigia intencionis sive affeccionis secundum illud salvatoris Joh. xiii. qui lotus est non indiget nisi ut lavet pedes i. affectus ac desideria quibus homines serviunt iam ad divicias iam ad delicias iam ad honores aut ad iam ad alia demum iam ad hoc ut omnia sciunt in suo arbitrio ipsorum sciunt etiam pedes aliqui predicatores veritatis secundum illud ysa. lii. quam pulcri super montes pedes annunciantis pacem ... quos pedes dyabolus contrivit Abacuk iii. aliqui dicunt novissima membra in hoc autem loco secundum haymonem ipsa membra eius sunt sciunt que tempore antichristi igne tribulacionis probabuntur unde ait hic similes auricalco unde dicitur auricalcum eo quod splendorem auri et duricia eris habeat eo enim quod eris calor dicitur ut ait ysidorus libro xvi c. x. unde Augustinus hic in originali pro pedibus eciam minutate persimiles probanda sciunt pes enim novissima pars corporis est per pedes ergo eciam novissimi temporis sciunt et comparantur auricalco quod est solidum et eo frequenti tunsione et ignicione ad formam debitam deducuntur. Eciam ii Para. Collegisti qui aurum auricalcum iii Regum vii. Omnia vasa que fecit hyram regi ex auricalco erant in auro enim sciunt puritas mundiciae et in ere longanimitas paciencie que erunt in sanctis novissimi temporis et ideo dicuntur similes auricalco nam sicut auricalcum ultra mediocritatem ex ere producatur ad colorem auri ita et sancti novissimi temporis tribulacione comminentur ut proficiant velut aurum mundissimum de quorum probacione dicitur Sap. iii. Tamquam aurum in fornace probavit illos et Eccl. ii. in igne probatur aurum homines vero receptibiles in camino. Et sicut antichristus crudelior erit omnibus persecutoribus ita et illi sancti forciores erunt omnibus retro ... martiribus nam ipse camini validissimam tribulacionem sciunt de qua dicitur Mat. xxiv. quia tunc erit tribulacio qualis non fuit ab inicio neque fiet etc. Et alia translacio auricalcum libanum posuit per eo quod ipse mons in iudea esse perhibetur liquido manifestatur novissima corporis membra tunc in illis regionibus esse reparanda a camino tribulacionis ubi et dicitur corporis cuius ... est per ... Aduentum secundum beatum Gregorium xxxii libro moralium antichristus non dicitur ... incarnatur quemadmodum dei filius est homo factus sed dicitur homo a dyabolo assumptus et ab eo possessus quia illum hominem perditum ingredietur tunc vas ipsorum per quod sue malicie plenitudinem est in omnem gentem diffusurus Quamvis namque dyabolus semper multos abstraxit angelos inferiores eo et deduxit eos in profundum inferni per quos non aliud intendit nisi in hominibus fidem prostituere et extinguere caritatem numquam tamen per ante ex demonibus tantum operari potuit quantum per istum hominem et filium perdicionis operabitur unde dicitur Gregorius v. 3. c. ult. hic dyabolus a deo accepit licenciam contra Job et accepta licencia iumenta gentis abstulit greges igne de celo deposuit perturbato aere concitatis ventis domum subvertit filios extinxit uxorem mentem in dolo prave suasionis excitavit maculam carne inflicta vulneribus confodit Sic illius potencia laborabit illo tempore et quodam lacorum scelebit licenciam quia licet hic habuit potestatem sed omnia faciendi tamen non habuit potestatem animam eius seducendi nam et deum ait animam eius serva ymmo ut habuit potestatem ipsum mortificandi et ideo tunc sathanas dicitur esse solutus nunc enim ut dicit Gregorius potencia divina astringitur ut in aliquibus occulte servit ad violencias tamen superbie non erumpit tunc autem ad crudelitatem in multa virtute laborabit et ideo tunc erit tribulacio magna qualis numquam fuit ab inicio neque fiet amplius sicut quod nisi breviata fuissent dies illi non fuisset salva omnis caro. Sic enim dicitur Ambrosius libro iio de Abraham c. vii ... Ypo dicit et homo sua signa posuit in frontibus fidelium christianorum at ipsa signa tonat inponere in frontibus qui non aliud intendit nisi fidem eradicare et hoc ut in hominibus polluetur divini nominis maiestatem et honore illud quod deo competit sibi ipse usurpaverit Initium occupare ac vestibula intimitas mentis quam ... ignibus ... intrat ... ut securius sub tortis ... iamias ... Dicens namque divinum verbum ad proximos se venelabitur in homine illo qui est homo peccati et filius perdicionis qui ut dicit apostolus ii ad Thess. ii. adversabitur deo et extollet se super omne quod dicitur deus ita ut in templo dei sedeat ostendens semetipsum quasi sit deus Ad hoc laborabit ut credatur deus et suscipiatur tamquam salvator ut adoraretur et colatur ut deciperet credentes in christum ut terreret secundum alios ... per ... omnes suum regnum esse ... ad hoc ut fide divinitatis et humanitatis christi aboleret et cum stabilitate accipiet magna in hominibus assistencia et volens humanitatis christi fidem extinguere fideles qui credent in christum incipiet trucidare ad hoc ut christi ... ad hoc ut iniquitas sua regnaret. Tunc ut Ambrosius dicit rara erit fides in christum secundum illud Luc. xviii. veniens filius hominis putas inveniet fidem super terram Sic et in psalmo dicitur respexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum Tanta enim erit perdicio persecucionis quod in suo opere hominum videbis de christi fide dubitare Et sicut quod pauci cum christo duo persisterent sic ergo arguitur quod valde pauci remanebunt qui non suscipient antichristum unde dicit christus Joh. v. Ego veni in nomine patris mei et non me recepistis et si alius venerit in nomine suo illum accipietis Sicut Gregorius xxxii moralium c. ... ...at quod tempore antichristi propter istam sevam persecucionem multi dimittent fidem illud scilicet quod persecuciones in transactis temporibus non potuerunt homines a fide christi immutare Dicit enim sic tunc penarum genera non nomina in quibus tamen vires mortalium ... gaudeant alios enim gladii ... prostraverunt alios ... patibulum affixit alios serrata dentibus ... alios ... fera ... sparsit alios morsus bestiarum consumpsit alios ad ... per ... ... alios terra fossa vinctos operuit alios aqua absorbuit alios ignis consumpsit Quid ergo est quod in hiis tormentis aliquid atrocius consistat Et deducit beatus Gregorius ibidem quod non tantum antichristus operabitur seductiones per tormenta quantum per miracula et allegat id christi Surgent pseudo christi et dabunt signa magna et prodigia ita ut in errorem mittantur si fieri potest et electi Dicit beatus Thomas libro de potencia dei quod demones reprimente eos divina providencia non possunt facere omnia illa quam secundum corporis naturam possent facere in questione de miraculis quod demones reprimente eos divina providencia non possunt facere omnia illa quam secundum corporis naturam possent facere et ideo dicuntur ligari quia impediuntur ab agendo illis ad quam corporis natura virtus se posset extendere Sed tempore antichristi solvi dicitur et ideo dicuntur ligari quia impediuntur ab agendis non ... ad illa que sunt ultra facultatem nature ipsorum a deo ulla datur quia permittebitur divino iudicio omnia agere que secundum naturam agere possunt sed ad illa que sunt ultra facultatem nature ipsorum a deo nulla datur ... potestas faciendi Ideo enim operacio miraculosa sit quod ideo dicitur testimonium indicativum divine virtutis et veritatis Si ergo demonibus ... potestas faciendi mala ... quorum est tota voluntas ad malum daretur aliqua potestas faciendi mala ... quod divina bonitas quorum est ... voluntas ad malum ... in ... que hominibus videbuntur esse miraculosa quia corporis natura in multis excedit virtute humana non ... ergo dyabolus per antichristum ... potest subito gentes contra fideles excitare sicut dyabolus excitavit contra Job potest ... ignem de celo ... ergo homines perfidi potest subito cecos illuminare claudos gressum ... et multa alia facere prestigiosa quamquam media ... et ita videbuntur quasi subito cecos illuminare ... claritatis magnitudinem ... hominum qualia ... et magis facere consueverat Et ita ut dicitur Gregorius ... homines ... ita seducet homines a cognicione divinitatis ita quod credent antichristum deum esse et secundum ... faciendo signa decipiet ... et ita seducet homines a cognitione ... et falla demonis ... subtilius sciunt veritate fidei in ipso ... ymmo christi ... habebunt ... opprobriis ... et ... robustos et ... secundum voluntatem suam et ... et ... saciatur ... quam ... ... robustos inficiet ad eos qui sunt mente invicti ... superare vincet ... et ... in ... ...

Danielis 8o.

vite spiritualis inclinabitur. Unde in multis apparebit quod non solum hoc fiet in reprobis [illegible] sed etiam in electorum cordibus [illegible] senescet
[illegible]. Pauci remanebunt qui Christum sequentur paupertate, pauci qui vite [illegible], pauci qui mentis humilitate, pauci qui [illegible]
pietate, pauci qui corporis puritate, pauci qui Christum sequentur [illegible] quoque via oppleta predicabitur quoque predicatio ista [illegible] in [illegible]
[illegible] quoque qui noluerint [illegible] adherere ita [illegible]. Non tamen [illegible] et electi tunc in toto deficient quod ut dicit Gregorius licet tunc ab
[illegible] quoque prophetia abscondetur, gratia curationum auferetur, utique abstinentie minuetur, [illegible] doctrina quiescet et [illegible] prodigia tollentur. Non tamen
[illegible] dispositio funditus ista subtrahet [illegible] et tunc bonorum erit predicatio et fidelibus [illegible] non deerit [illegible] sed tota [illegible]
[illegible] dispositio [illegible] ista subtrahetur [illegible] et tunc bonorum ait predicatio et fidelibus [illegible] qui in [illegible] stare non
ut morem aut pauca aut nulla esse videbuntur. [illegible] ut illi qui [illegible] veritatis non receperunt ut salvi fierent mittentur in operationem erroris
[illegible] veniunt cum [illegible] in foveam [illegible] ut illi qui sunt in fide probati manifestiores fient. [illegible]
et mendacio crederent [illegible] ad fidem [illegible]. Et vocem illius tanquam vocem aquarum multarum [illegible] gloriam et harmoniam
[illegible] audiebam sonum alarum
aque [illegible] et apparuit aque [illegible] ut ait glossa. Et [illegible] sonum [illegible] tumultu [illegible] et quotiens [illegible]
quod sonum aquarum multarum [illegible] aquis populi designantur quod et in vita sonum [illegible] vocem aquarum multarum [illegible] per [illegible]
[illegible] audiens vocem tanquam tube [illegible] tube de quibus [illegible]
[illegible] predicatores sonuit [illegible] predicatio et [illegible] in suo ortu tanquam tube [illegible] vocem aquarum multarum [illegible] multarum predicationum
[illegible] aut pauci et postea sonuit per multos predicatores [illegible] audiens tanquam vocem aquarum multarum sed multarum predicationum
[illegible] omnes sitientes venite ad aquas [illegible] fontes [illegible]
[illegible] multorum [illegible] sonum alarum [illegible] sonum aquarum multarum [illegible] dei pietatem ille ale [illegible]
[illegible] in multorum [illegible] resonat incarnato enim passo
in paucis [illegible] sonabat [illegible] predicatione diffusa [illegible] qui celestia desiderarent et virtutum pennis se in
et resurgente [illegible] pauca [illegible] alia [illegible] qui [illegible] valde [illegible] celestia [illegible]
alta suspenderent. Sed postquam [illegible] eius predicatio in mundo diffusa est [illegible] fortes [illegible]
[illegible] ad celestia evolat [illegible]
[illegible] caritas est fons et origo omnium bonorum spiritualium
[illegible] voce aquarum [illegible] gratiarum [illegible] tota lex pendet et prophete [illegible] ipse in die magno festivitatis
[illegible] manifestat [illegible] et de ventre eius fluent aque vive [illegible] Cum [illegible]
stans clamabat dicens. Si quis sitit veniat ad me [illegible] spiritum caritatis bibat [illegible]
[illegible] capit ad me veniat [illegible] caritas [illegible] implevit [illegible] ad immensam plenitudinem [illegible] multiformiter attendit.
[illegible] tanquam vocem aquarum multarum dicit quod [illegible] caritas [illegible] Ezechiel 36 Effundam super vos aquam mundam et mundabimini etc. Job [illegible]
[illegible] vocem aquarum multarum [illegible] predicationum [illegible]
[illegible] aquas omnia siccabuntur [illegible] Cum aquam continuerit [illegible]
[illegible] aqua profunda verba [illegible] ut in desperata [illegible] remaneat
predicatorum subtrahitur [illegible] qui [illegible] predicantium [illegible]
[illegible] nesciunt [illegible] Si vero [illegible] spiritus gratia superno munere [illegible] voce predicantium [illegible]
[illegible] ab immobilitate sue obstinationis [illegible] ut totum se [illegible]
[illegible] cordis erigebat [illegible] in 3a parte [illegible]

[illegible] ad naturale corpus hominis secundum quod diversa membra diversos habent actus ut docet apostolus ad
Romanos [illegible] tota ecclesia [illegible] corpus mysticum [illegible] ad naturale [illegible] caput [illegible] in quo tria possumus considerare scilicet [illegible] vel ordinem perfectionem
[illegible] et virtutem. Ordinem quod caput est prima pars hominis incipiendo a superiori. Et inde est quod omne principium consuevit vocari caput [illegible]
[illegible] caput vie posuisti lupanar [illegible] perfectionem autem quod in capite viget [illegible] interiores et exteriores [illegible]
[illegible] ad omne caput [illegible] ipse est caput. Virtutem vero quod [illegible] et motus ceterorum
[illegible] membrorum sunt solum [illegible] Et inde est quod [illegible] ibi [illegible] caput [illegible]
membrorum et gubernatio corporis in suis actibus est a capite [illegible]
[illegible] caput [illegible]
[illegible] ad gratiam [illegible]
ad deum [illegible] gratia eius [illegible]
et [illegible] conformes fieri imaginis filii sui ut sit ipse primogenitus in multis fratribus [illegible] vero perfectionem [illegible] quantum ad plenitudinem [illegible]
[illegible] tanquam plenum gratia et veritate [illegible] plenus [illegible] totaliter [illegible] et perfecte [illegible]
gratiarum [illegible] plenum gratia et veritate [illegible] plene albedine [illegible]
duplex attenditur [illegible] quantum ad [illegible] plene [illegible]
[illegible] veritate [illegible] plene vita [illegible] opera vite [illegible] plene vitam
[illegible] plenitudinem gratie [illegible] in [illegible]
non [illegible] recipit et [illegible] que [illegible]
[illegible] maiorem influentiam gratie [illegible] ut [illegible]
[illegible] qui est causa gratie [illegible] calor in omnibus calidis est
[illegible] in alios [illegible] ignis qui est causa caloris in omnibus calidis est
maxime calidus [illegible] quantum ad virtutem gratie plene [illegible] ad omnes operationes vel effectus gratie et [illegible]
[illegible] gratia [illegible] se extendit ad omnes effectus
[illegible] qui est [illegible] se extendit ad omnia [illegible] caput
[illegible] plenitudo gratie attenditur in Christo [illegible] se extendit [illegible] gratie ad omnes effectus qui sunt virtutes et dona [illegible]
[illegible] modo plenitudo gratie est [illegible] Christo [illegible] a patre [illegible] a patre [illegible]
[illegible] virtute habet influendi gratiam in omnia membra ecclesie [illegible] de plenitudine eius omnes accepimus [illegible] caput [illegible]
ecclesie. Sed [illegible] non [illegible] esse aliud caput [illegible] Christus [illegible] caput est [illegible] non competit esse
caput ecclesie [illegible] in methaphoricis locutionibus non [illegible] attendi [illegible] ad omnia [illegible] plenitudo [illegible]
capitis [illegible] naturalis non est aliud caput [illegible] non est [illegible] corporis [illegible]
ordinata est [illegible] multitudo domestica [illegible] et [illegible] qui [illegible] caput
multitudinis domestice [illegible] caput rectorem civitatis [illegible] caput [illegible] esse [illegible] ipse sit
caput ecclesie [illegible] omnium hominum [illegible] ipse est [illegible] Job 2 et est salvator
omnium [illegible] Salvare [illegible] competit corpori [illegible] Christo [illegible] est caput [illegible] caput omnium hominum
[illegible] est [illegible] corpus hominis naturale et corpus ecclesie misticum quod membra corporis naturalis sunt omnia simul membra [illegible] corporis mistici
non sunt omnia simul [illegible] quantum ad esse nature [illegible] ecclesie constituitur ex hominibus qui fuerunt a principio mundi usque ad finem ipsius [illegible]
ad esse gratie quod [illegible] corporis qui sunt uno tempore quidam gratia carent [illegible] alius [illegible] corporis
mistici non solum accipiuntur [illegible] sunt in actu [illegible] sunt in potentia [illegible] reducuntur ad actum [illegible] reducentur ad
actum et [illegible] est per fidem [illegible] per caritatem [illegible] per [illegible] patrie [illegible] generaliter
[illegible] est caput omnium hominum [illegible] est caput eorum qui actu uniuntur [illegible]
[illegible] eorum qui actu uniuntur [illegible] eorum qui actu uniuntur [illegible] per fidem [illegible] eorum qui uniuntur [illegible] solum potentia

nondum ad actum reducta q tamen est ad actum reducenda secundum divinam praedestinationem. Multo vero corporum qui in potentia sunt viva q numquam reducentur ad actum sic homines in hoc mundo viventes qui non sunt praedestinati, qui tamen quoad hoc modo recedentes totaliter desinunt esse membra Christi qui etiam non sunt in potentia ut Christo uniantur. Item infideles et si actu non sunt de ecclesia sunt tamen in potentia, quae quidem potentia fundatur in duobus: primo et principaliter in virtute Christi quae sufficiens est ad salutem totius humani generis, secundo in libero arbitrio &c.

Et habebat in dextera sua stellas septem. Et de ore eius gladius ex utraque parte acutus exibat. Et facies eius sicut sol lucens in virtute sua. In fine praecedentis lectionis descripta est revelatio [illegible] ad fidem conflueicium sub nomine aquarum multarum quia multi populi recepere per praedicationem qui comparantur aquis propter fluendi facilitatem et standi difficultatem. Infra 17: Aquae quas vidisti populi sunt et gentes et linguae et qui populi confluxerunt ad fidem per apostolos et alios praedicatores; nunc subiungitur vigor auctoritatis ipsorum praedicatorum et claritatis intelligentiae et puritatis vitae. Secundo revelatio valide virtutis Christi per doctrinae ibi: et de ore eius. Tertio revelatio electorum et inclusorum Christo in statu gloriae ibi: Et facies eius &c. Dicitur ergo quantum ad primum: Et habebat in dextera sua stellas septem. Quid sint septem stellae ipse angelus aperit in fine huius capituli: Septem stellae angeli sunt septem ecclesiarum. Hic ipsum corpus simplex comprehendit in candelabris septem, id est universam ecclesiam sub omnibus doctoribus. Unde enim singulis angelis dicit, ad omnes se utique refert. Hoc quippe dominus manifestat qui cum de singulis angelis dicat: Angelo illius ecclesiae scribe, in fine ita concludit: Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Septem ergo stellae sunt septem ecclesiarum episcopi vel universi praelati, quibus tamen debent inesse quae figurantur in littera scilicet perfectibilitas excellentiae, universitas gratiae et perpetuitas vitae futurae. Perfectibilitas excellentiae tum in puritate vitae, tum in claritate intellectus, tum in venustate conversationis caelestis, tum in efficaci opere: innuitur in hoc quod dicitur stellas. Stellae enim sunt purae, clarae, venustae et in opere validae, quales debent esse praelati. Ecclesiastici 43: Species caeli gloria stellarum. Debent enim in mundo lucere verbo et opere et esse supra in caelo vel in Christo per fidem, spem et amorem, et debent apparere parvi per humilitatem cum tamen sint magni per vitae sanctitatem. Philippenses 2: Simplices filii Dei sine reprehensione in medio nationis pravae et perversae inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vitae continentes. Baruch 3: Stellae manentes in custodiis suis dederunt lumen et laetitiae sunt: vocatae sunt et dixerunt Adsumus et luxerunt ei cum iucunditate qui fecit eas. Sic praelati et maiores curati debent respicere in custodiis suis et eis deservire et officium acceptatum diligenter peragere et [illegible] qui beneficium datur propter officium, ut dicit [illegible] in multorum tamen persona dicitur Canticorum 1: posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodivi. Et dicit [illegible] per vicarium [illegible] sub eum vacarunt posuit in ecclesia in opere vicarium habebit in primo tempore [illegible] enim iudicem accipiet secundum suum laborem 1 Corinthios 3. Iob 31: Si adversum me terra mea clamat, si fructus eius comedi absque pecunia. Ecce terras [illegible] ecclesia contra possessorem suum clamat qui contra pastorem suum ecclesiae iuste innuunt [illegible] fructus eorum possessor si pecuniam non inducat quia dispersus pastor pro gratia talentum [illegible] ad stipendia, de quibus de ecclesia stipendium suum alimentum fructus terrae absque pecunia comedere est ergo ecclesiae stipendia accipere et curam eius praedicationis officium non [illegible] [illegible] terra mea cum pecunia fructus comedit qui sumentes ecclesiastica stipendia in praedicatione laborare [illegible] [illegible] numquam iudicii [illegible] [illegible] ergo [illegible] iudice [illegible] si [illegible] tacet. [illegible] ad hoc dicit qui adventu iudicis [illegible] ecclesiastica beneficia susceperunt et [illegible] comederunt [illegible] [illegible] ad tribunal iudicis ubi pupillorum et viduarum audientur [illegible] [illegible] allegatio [illegible] [illegible] stipendiis [illegible] [illegible] [illegible] memoria eorum qui in terris laboraverunt et alii labores eorum abstulerunt. Iacobi 5: Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum vestrorum quae [illegible] et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Unde Stellae manentes in ordine suo [illegible] clamat [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] &c. Inde est quod boni praelati et doctores populi stellis [illegible] comparantur. Danielis 12: Qui ad iustitiam erudiunt plurimos erunt quasi stellae in perpetuas aeternitates. Ideo vero est [illegible] quod sicut astrologi dicunt inter stellas [illegible] in firmamento et ipsum corpus solis [illegible] numquam interponitur corpus opacum cuius umbra protensa usque ad firmamentum occultet eis aspectum solis, et inde est quod sic a sole illuminantur et numquam patiuntur eclipsim. Ita est inter solem iustitiae [illegible] et bonos praelatos qui sunt stellae supra in firmamento [illegible] numquam interponitur tenebrositas cuius umbra occultet eis aspectum veri solis [illegible] recipiunt a spirituali sole lucidam veritatem et numquam patiuntur eclipsim. [illegible] quilibet si est in aspectu lucis et si irradiat super eum [illegible] lucida veri solis et tunc [illegible] habebunt nomen stellae. Stellae enim in nocte lucent, sic personae ecclesiae in nocte [illegible] lucent verbo et opere aliis [illegible] et lucis [illegible] quibus utique dominus dicit Matthaei 5: Sic luceat lux vestra coram hominibus &c. [illegible] [illegible] figuratur cum dicitur septem. In septenario enim [illegible] universitas [illegible] [illegible] gratiae quae debet inesse [illegible] ecclesiae [illegible] septem [illegible] septiformi spiritu pleni sicut dicitur est super ipsum [illegible] septem spiritibus. Actuum 6: Considerate in vobis [illegible] et in septem [illegible] septiformi spiritu pleni [illegible] viros boni testimonii septem plenos spiritu sancto. Tertio denotatur quod est [illegible] [illegible] firmitas perpetuitas cum habebat in dextera sua. Dextera enim ut [illegible] beatitudo et perpetuitas vitae futurae quae nunc manet in spe, tunc autem erit in re. Et qui in dextera [illegible] [illegible] electorum in dextera ergo [illegible] electos qui hic laborant pro vita aeterna et [illegible] super ecclesiam omnem [illegible] [illegible] dextera [illegible] electorum [illegible] est corporum amor. [illegible] enim est in eis quae cum amore cogitat aut [illegible] [illegible] et appetit. Ibi enim dicitur esse [illegible] ubi amat quam ubi animat. Ubi enim est thesaurus tuus ibi et cor tuum, Matthaei 6. Et [illegible] [illegible] lib. 7 c. 8, immo magis ibi dicitur esse ubi amat quam ubi animat. Et Deuteronomii 33: Omnes sancti in manu illius sunt. Et [illegible] in manu dextera dicto quia sancti et electi Dei. Dicitur Iustorum animae in manu Dei sunt. Et [illegible] [illegible] in dextera collocabit quia agnum separabunt ab aedibus [illegible]. De hac dextera per [illegible] in Dei praedestinatione [illegible] manet quae sunt in dextera [illegible] [illegible] possunt dexteram suam [illegible] electo. Dicitur [illegible] 41: Ne timeas quia ampliatus sum tibi et suscepit te dextera iusti mei. [illegible] [illegible] [illegible] dextera sonet in bonum et sinistra respiciat in malum. [illegible] super me. Canticorum 2: [illegible] dextera illius amplexabitur me. Non quod dextera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dextera [illegible] non sinistram ut in [illegible] defectum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] ultimo [illegible] assumptus est in caelum et sedet a dextris Dei. [illegible] in pluribus aliis [illegible] dixit dominus domino meo Sede a dextris meis. Et [illegible] [illegible] [illegible] dextera est oriens occidens est sinistra [illegible] [illegible] [illegible] secundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dextera aliis ut [illegible] [illegible] in bonum sonat [illegible] in malum. Tertio aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quarto manualis operatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fortior et aptior est sinistra. [illegible] [illegible] est non sinistra 1 Machabaeorum [illegible]: dederunt illis dextras. Et Galatas 2: [illegible] [illegible] fideliter [illegible] [illegible] spondeo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] applicatio. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dextras dederunt mihi et Barnabae. Multo [illegible] applicatio [illegible] [illegible] sacerdotis quia arma dextera recta fide et operatione designat ut ait glossa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legis moysi [illegible] [illegible] [illegible] dextrae Aaron et pollices [illegible] [illegible] dextero sacerdotalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Bona obedientia operationis et voluntas [illegible] [illegible] dextrae et [illegible] [illegible] sanguine tetigisse [illegible] [illegible] [illegible] in sacerdote duo [illegible] [illegible] dextero [illegible] [illegible]. [illegible] in [illegible] [illegible] ad sinistram [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] admittit quam dextera refugit. Octavo portalis [illegible] [illegible] ad dexteram [illegible] quod sinistra [illegible] et dissolutionem [illegible] [illegible] portas per dexteram [illegible] per sinistram [illegible]. Nono lateralis [illegible] [illegible]. Nam in dextera [illegible] [illegible] est portas per dexteram [illegible] medium lateris [illegible] in parte domus dextrae [illegible] non in sinistra [illegible] lateris [illegible] est ut dicit glossa super [illegible] 3 Regum 6: [illegible] aquam egredientem de templo a latere dextro quia de latere Christi [illegible] sanguis et aqua. Iohannis 19. [illegible] [illegible] [illegible] vidi aquam egredientem de templo a latere dextro. [illegible] [illegible] situatio [illegible] [illegible] [illegible] Cor sapientis in dextera eius et cor stulti in sinistra illius. [illegible] moralis viarum distinctio quae est [illegible] quod vias quae a dextris sunt novit dominus, perversae sunt quae a sinistris sunt. [illegible]

Cap. 3

Vide dextra et sinistra

xpi° finalis viatorum retribucio nam oues i. bonos a dextris, edos i. malos a sinistris legitur collocandos. Et idem habetur in supplicacione ultima. illa autem in vitam eternam Mt 21 Ex hijs patet quod dextera bona esse et sinistram malam. quomodo quod nos debemus dexteram appetere a dextris tendere et a sinistris fugere et timere. Et hoc figuraliter ad omnes pertineat spiritualiter tamen ad eccam vos quos oportet spirituales esse sicut Ayod super iudices 3 utraque manu pro sinistra et dextera utebatur dicit glossa quod dux eius et principes eorum omnes sunt ambi sinistri quod totum quod agunt sinistrum est. Ita omnes isti ambidextri dicuntur quod dextrorum est quicquid agunt. Credo nullus negabit quin esse dextri et ambidextri debeamus dextri namque corde oculis auribus linguis manibus et pedibus. modo superdictarum nostrarum scripturarum et hoc ut quilibet dicitur augustinus debemus solum nostrum non facere. Et precipue liberator omnium quantum in statum omnium gradum status ordinum officiorum commoda et emolumenta pensans in parte quod dextera spiritualia in parte sinistra mundana et corporalia collocans nobis quod dicta statum obiecit et queret Vos varijs ecclesie ierarchicis officijs occupati dicite michi In omnibus istis quorum singulorum statum quam appetatis vnum affectum et conamina tendatis quorsum totaliter aut principaliter obiectionem se figatis. Quod videbimus ei qui nichil ignorat quo negabimus quod constat. pallabimus in quo te probans nos conuincit. fateamur nunc est quod in hijs omnibus qui nos ad lena bonorum temporalium totaliter aut quod incomparabiliter plus quam ad dexteram commodorum spiritualium aspiramus nam omnes que sua sunt querunt non que ihesu christi Phil 2° Et si quis iam non assenciat et velit per singula ponere calculum videbit quod dico. Vnde enim clericos ad horas canonicas presbiteros ad missas confessores ad confessiones predicatores ad predicaciones magistros et doctores ad cathedras curatos ad curas prelatos ad prelaturas graduandos ad gradus beneficiatos ad beneficia et quam promouendos ad promociones plus vel minus temporalia quam spiritualia moueant conscientia indicat eorundem. Vnde Bernardus super cantica dicit de xpo tractantur in collegijs disceptantur in iudicijs disputatur in scolis cantantur in ecclesijs Et vide ad cortem viatorum i. ad finem intencionum et pensa quod horum gravior sit finis vide si non pro eis contenderant quam querenda de xpo et inertimonia. Questuosa res nomen xpi nil prorsum vel optarunt hic ecce ex quo enim alio prouenire credimus quod tot missas legendo tam solempniter cantando nunc contendimus nisi quod id ecce non deuocionis caritate dei sed amore lucri facere apparent dicit dominus Malach. primo Quis est in vobis qui claudat ostia et ascendat altare meum gratuita non est michi voluntas in vobis et munera non suscipiam de manu vestra. quod offertis super altare meum panem pollutum Et dicitur in quo polluimus te Glossa dicit ibidem In hoc pane pollutum offerebat quod panes propositionis alios facere presbiteros tenebat quos propriis manibus laborare debuerat. Nunc vero sacerdotes quorum in ipsis est corpus domini polluunt qui ipsum non instructu deuocionis propter offerunt sed aliunde necessitate coacti vel precio conducti vel in spe proficiendi. xpus mandat verbi dei dispensatoribus mitte in dexteram nauigij rethe Ioh 21 Et ipsi econtra predicatores orantes racione bonorum temporalium contendunt ad sinistram. Ista que causa est quod auricula sicut Malcho Ioh 18. Et secundum hunc primo loco sequitur visio seu reuelacio et tunc non apparet reformacio quod abscisa est dextera auricula sicut Malcho Ioh 18. Et de ore eius gladius ex utraque parte acutus exibat i. scriptura veteris et noui testamenti valde virtuose doctrine ihesu xpi tunc dicitur Et de ore eius gladius ex utraque parte acutus exibat i. scriptura veteris et noui testamenti. Vnde dicit apostolus eph 6 Augustinus xpo libro de ciuitate dei c 21 Gladium dicit sermonem dei bis acutum propter geminam aciem duorum testamentorum. Vnde dicit apostolus ephe 6 et gladium spiritus quod est verbum dei. Cum gladius de ore dei procedit modo quod ipse dominus dicit Mt 4 non in solo pane viuit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Iste ergo gladius est utriusque testamenti per quem effectum quod in veteri testamento locutus est in prophetis in nouo vero in filio suo. Hebre primo Multiphariam etc. Et Augustinus de ciuitate dei libro xi c 2 Mediator dei et hominum homo xpus ihesus prius per prophetas deinde per seipsum postea per apostolos quantum satis esse iudicauit locutus scripturam condidit utriusque testamenti que canonica nominatur eminentissime auctoritatis Cui fidem adhibere debemus de hijs rebus quas ignorare non expedit nec eas per nosipsos nosse ydonei sumus quod remote sunt a sensibus nostris. alias ergo credamus quibus eas puto esse vel fuisse non dubitamus vt sunt angeli boni per quos legem datam esse credimus Gal 3 et act vij° aut prophete sancti per quos nostra diuina nobis reuelata inspirante spiritu sancto non ambigimus. Vel corpus 20 nobis autem reuelat deus per spiritum suum. Vtraque autem parte acutus dicitur iste gladius quod videlicet in veteri testamento culpas operis in nouo vero resecat peccata cogitacionis. Vetus enim testamentum dicit non occides non furaberis etc. Nouum vero dicit omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio et qui viderit mulierem ad concupiscendum eam mechatus est eam in corde suo Mt v° Vocatur etiam sermo dei gladius ex utraque parte acutus quod diuidit bonos a malis Mt x Non veni pacem mittere in terram sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum et filiam aduersus matrem etc. Vel etiam ideo gladius bis acutus vocatur quod et interiores secundum literam corporis informat et exteriores secundum misticum intellectum interius erudit. Audit enim simpliciter quisque non adulterabis non occides etc. Dum autem hic frater abscidit se per dei verbum a carnalibus delectacionibus ut hoc dum verbi et ponit in actu suo hoc custodiret. custodiendo precepta saluus esse possit. Sapiencior quod appetat altiora mistica cum audit in principio erat verbum etc. Cumque sublenatus vel multum modo ambit quod iam desperat eius fieri particeps cum tanta in diuino eloquio perditur magnificencia. Et sic dicitur gladius militem armat hostem interficit destruere perimit et ideo vocatur verbum dei hebr 4 Viuus est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti pertingens usque ad diuisionem anime et spiritus compagum quoque ac medullarum ut in hoc per sermonem dei fiat diuisio anime et spiritus et corporis que coniunctissima sunt sola virtute fervencius sermonum diuinorum sequatur separacio Ita quidem ibi ea porcio appellatur qua et sensualiter et animaliter pleruinque vocatur cui potissimum obtemperat animalis homo non sapiens ea que dei sunt. Spiritus autem homo est porcio intellectualis que dei gerit ymaginem et in ipsum tendit ut ei inhereat perfectius per virtutem noticie et amoris. Hic est spiritus a quo homo ipse spiritualis vocatur. Et aduersus quod caro infecta malignitatis fomite ingiter concupiscit. Ipsam namque aggrauat corpus mortis huius infelix homo sentit ipse aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis sue. Dum sensus proni ad malum ab adolescencia sua carnales cogitaciones. Pena quod desideria suggerit quibus spiritum ipsum inquinatum et incuruatum efficere molitur ut obliuiscatur sue nobilitatis dignissime et ad terrena vilissima quod terra feratur ut homo in terrenis prostratus iaceat inter sordes carnalium tandemque in profundum descendit vitiorum. Et ab hijs reuocat spiritum et eundem ab animali separat sermo diuinus valide acclamans quod sursum sunt sapite non que super terram que sursum sunt quere vbi xpus est in dextera dei sedens Coloss 3. Greg. 32 mor. tertio 1° Iob xl Cum appresenderit eum gladius subsistere non poterit dicit in scriptura sacra aliquando per gladium sancta predicacio aliquando etiam dampnacio aliquando temporalis tribulacio aliquando hostis antiqui ira vel persuasio designatur. Gladius enim sancta predicacio ponitur sicut paulus apostolus ait Et gladium spiritus quod est verbum dei. Gladius eterne etiam dampnacio designatur sicut de peccante Hebreo scriptum est Si multiplicati fuerint filij eius in gladio erunt. Cum quatenus multiplicate hic germinent etiam dampnacione consumentur. Gladius tribulacio temporalis accipitur sicut marie de Simeone tribulacionibus dicitur Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Rursum per gladium ira vel persuasio maligni hostis exprimitur sicut propheta ait liberasti dauid seruum tuum de gladio maligno. Benignus quippe sancte predicacionis est gladius quo percutimur ut a culpa moriamur. Malignus vero diaboli persuasionis est gladius quo male quisque perimitur ut a vita penitus extinguatur. Hic autem causa per sancta predicacio. Vt sit sensus Et de ore eius gladius ex utraque parte acutus i. scriptura etc. Et hic greg. libro mor. 19 in fine tertius 1° Dan 2° Omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi dicit Salomon de fortes

Greg. 32 mor. 1°

mandat altare

spiritualis pugne desunt bellatores non ad hunc gladios sed tenentes quod verbum non est mirabile solum scire sed facere. Ille quippe sed non tenet gladium qui divinum quidem eloquium novit sed summi illud vivere negligit, et doctus esse ad bella non valet. qui spiritale quem sed gladium minime gerit. Nam resistere temptacionibus orando non sufficit qui hunc verbi dei gladium male vivendo tenere postponit. Sed ille predicatores qui verbi dei dicunt habere gladium in ore arguendo ypocritas. Posui os tuum quasi gladium acutum. Dicuntur habere in manu opere adimplendo sicut dictum est. Dicuntur habere super femur vicia carnis et voluptates abscindendo. Exo. 32. Ponat vir gladium super femur suum et occidat unusquisque fratrem atque proximum quod exponit Gregorius in pastorali c. 21 de predicatoribus qui dicuntur mactare vicia carnalia in proximis. Dicit gladium super femur habere vel ponere est preponis studium voluptatibus carnis antefere. Ut cum sancta studet quis dicere caveat ne est illicitas suggestiones edomare. Cum vero delinquencium culpas redarguit in nullo se sed famicos declinare non subditur. Occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum fratrem et amicum et proximum interficit qui abnicpas gladio ut eis quos per cognacionem diligit parat etc. Multi tamen portant gladios involutos in vaginis ut componunt ut pereunt. Multi vero ondunt nudos ut mercatores. Multi vero in ore sicut histriones ad ludendum non ad bellandum. De quibus vires sunt per gladium in labiis eorum quibus audiunt. Greg. v. b. Gregorius dei dicitur ille qui ad feriendum vicia zelo divini amoris a potestate perfecto dei se esse denegat qui neque sufficit increpare vitam carnalium recusat. Unde sub per prophetam dicitur. Ieremie 48. Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Gladium quippe a sanguine prohibere est predicacionis verbum a carnalis vite interfectione retinere. De quo in suum gladio dicitur. Et gladius meus manducabit carnes. Hic itaque cum apud se sermones predicacionis occultat. Divinas contra se sentencias terribiles audiat quibus ab eorum cordibus timorem. Vox divina compellat. Audiat quod ille qui talentum acceptum erogare noluit cum sua dampnacione amisit. Audiat quod paulus eo se a proximis sanguine mundum credidit quo feriendis eorum vicijs non pepercit dicens. Contestor vos hodierna die quod mundus sum a sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi quominus annunciarem omne consilium dei vobis. Sic igitur sancti predicatores gladium verbi dei portant in ore ad increpandum et in manu ad operandum. De quibus visio sunt vero per gladius ancipites in manibus eorum. Et sicut visio sunt revelacio electorum membris Ihesu Christo in statu glorie cum dicitur. Et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Gregorius Haymo. facies dicitur manifesta presencia filii dei in carne ipse enim filius dei incarnatus multo potuit dici facies patris quod manifestavit nomen patris mundo Iohannis xvii. per faciem enim qua unusquisque cognoscitur noticia designatur ut ait Gregorius super Ezechielem omelia 3. Hanc faciem desiderabat propheta dicens. Unde nobis dominum faciem tuam et salvi erimus. De qua facie in figura dicit Hester 15. valde mirabilis es domine et facies tua plena est graciarum. Potest ergo exponi de filio dei incarnato qui fuit lucens sicut sol in virtute sua ut fuit prophetatum Malachie 3. Orietur vobis timentibus nomen meum sol iusticie. Vel potest exponi de filio dei post resurrectionem qui fuit lucens sicut sol in virtute sua. De quo sole refulgente in figura Ecclesiastes primo. Oritur sol et occidit et ad locum suum revertitur. Unde Richardus. Sol in virtute sua lucet quando tota meridie nubibus ablatis aere purificato per omnibus aeris spacia clarissimo fulgore splendet. Et sic fuit de filio dei resurgente a mortuis nunc comparanti, de ipso enim tunc ecclesia illuminante et illustrante et de ipsa ecclesia illustrata dicitur 2. Regum 23. Sicut sol aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat etc. tunc enim de ipso dicitur id est per hec dies quam fecit dominus filio dei sole iusticie a mortuis resurgente. Unde Haymo. Sol habet ortum et occasum ideo quod congrue comparatur christo qui habuit ortum nascendo temporaliter ex matre et occasum per mortem. Porro facies illius manifesta in carne presencia intelligitur. Que abscondita erat quando in cruce occubuit sed iterum resurgens a mortuis cepit lucere in virtute sua multitudine sive miraculorum et predicacione doctorum. Nam et de occasu psalmista dicit. Iter facite ei qui ascendit super occasum. Super occasum namque ascendit quod unde occubuit inde surrexit. Et quod ista dicebat beatus Iohannes iam ortus iam ad occasum usque iam resurgens iterum lucebat in virtute sua id est iam in carne natus passus et suscitatus ita quod eius nativitas passio et resurrectio totum per orbem claruerat, et ideo facies angelis non semper sed sicut sol in virtute sua splendebat. Item potest exponi de filio dei ad iudicium veniente sic Haymo. Mt. 24. Sicut fulgur exit ab oriente et paret usque in occidente ita erit adventus filii hominis. Luce 21. Tunc videbunt filium hominis venientem cum potestate magna et maiestate. Vel aliter per faciem eius potest intelligi sancti non tales quales nunc sunt sed quales post mortem futuri sunt cum ad summi creatoris visionem pervenerint. Unde dominus in evangelio dicit Mt. 13. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum etc. Sed Haymo. non de isto sole visibili intelligere debes, cum et ipse multo maiorem lucem habiturus sit. Ysaie 30. Erit lux lune sicut lux solis et lux solis sicut lux septem dierum. Si ergo sancti maiorem lucem habebunt quam sol iste visibilis quantum putamus excellenciorem et sublimiorem esse capitis claritatem a quo membra illuminabuntur. Unde cum de sole loquitur hic beatus Iohannes addidit. Sicut sol lucet in virtute sua qui sic meridiano tempore in centro celi ita resplendet ut nullatenus aspectus ferre valeat claritatem luminis eius. Et hanc claritatem ondit in monte coram tribus discipulis qui resplenduit facies eius sicut sol Mt. 17. Super quo dicit Hylarius. Venies tantum fulsit sed non habuit creatura splendidiorem cui comparare posset eandem claritatem. ideo dicit sicut solem resplenduisse faciem eius. Et qualis tunc apparuit dominus talis utique venturus est ad iudicium. Et atque quod quidem Haymo. Si dominus ad iudicium visionem cum tanta claritate venturus est quare non in eadem claritate post visionem suam apparuit discipulis. Respondet quod ideo post suam visionem claritatem sui vultus discipulis abscondit ut eum vel suffire quiuissent vel cognoscere eum si non fecisset mortalium oculis eum videre non potuissent. Si enim cum adhuc mortale corpus gestaret ferre non potuerunt claritatem vultus eius qui transfiguratus est in monte quanto minus hoc possent si post visionem suam ipse non ut sol sed septempliciter sole fulgentem suam manifestaret claritatem. Et subdit. Quid ergo ista de duo dicimus cum ecia nos miseri atque mortales claritatem stellarum cum eciam solis fulgorem sustinere non valemus. Et eo dicitur post revelacio visionis de filio dei et membris eius sunt corpore ecclesie usque ad finem. Unde Belegarius exponit hanc visionem de ecclesia vel in diversis temporibus, per pedes inquit sancti credentes sub lege nature usque ad diluvium per duas mamillas duo precepta legis nature sancti sunt, per zonam auream patriarche et alii credentes usque ad tempus legis divine date per caput et capillos candidos credentes sub lege illuminati et candidi sunt mundati a viciis per oculos prophete videntes futura, per pedes similes auricalco apostoli per vocem aquarum multarum multitudo gencium ad fidem conversarum per septem stellas martires per gladium electi pugnantes contra antichristum per faciem electi in ecclesia post resurreccionem sed ille.

Et cum vidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me dicens

Noli timere. Ego sum primus et novissimus et vivo et fui mortuus et ecce sum vivens in secula seculorum et habeo claves mortis et inferni. Tercia pars principalis in qua post descripcionem consequenter ipsam visionem videntis provisio dicitur eiusque confortacio et consolacio id est Et posuit dexteram. Circa hoc post descripcionem ipsam visionem, post eam descripsit tamen ipsius ibi dicens ergo quod vidisti etc. adnuncio visorum revelacio id est sacramentum septem stellarum. Circa primum ad primum dicit. Et cum vidissem etc. eum sic silicet filio hominis et est angelum reputantem propter proprium illum in tanta gloria. Cecidi ad pedes eius, sed pre stupore et admiracione in me non subsistens tamquam mortuus sive nimie defectus. Propterea hoc intelligo quantum enim visus dilatatur fortes videntes qualiter ait. Cum vidissem cecidi. Ad quod ... sed Greg. 18 moralium ad finem ubi exponens illud Ieronimi ... dominus non fuit ... respectu nature videntis, qualiter fuit in presenti nunc.

quanto magis similiter mirabilia conspiciunt

Job 28 non conferabitur in comparacione eius. Et sapiencia dei hic creatura et vita huic si quaeque ... minimus sapimus si vero comparamur ... sapimus ut ... Ideo sancti qui in dei visione magis profecerunt tanto magis nichil se esse cognoscunt. Unde in ... legitur quod Abraham cinerem et pulverem se esse professus est cum dum ad dominum loqueretur, Gen 18. dicit enim loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. Gen 18. Et Iohannes cum vidisset gloriam ihesu christi et membrorum eius ait hic ... cecidisse. Ezech. 2o Et vidi et cecidi ubi ... Et ... vere sicut ... glam vidisset qui ... dei illius videns se ... non valens cecidit. Qua in re cum magno merore pensare et considerare ... debes in quanta infirmitate et miseria cecidit quod et ... se non possunt ad quod videndum ... et paululum omnes ... sicut vero super firmamentum quod erat super caput alium stabat et submittebat alas suas. Et cum vero super firmamentum fit stat alia et submittunt alas suas quod ... mentes cum ... intenta contemplatione conspiciunt vilescunt eorum omnes virtutes quas habent et tanto fiunt apud se humiles quanto eis illud altum est quod super angelos sonat. Et subdit forsitan enim doctoris sunt si cum ceperint tacita mente cogitare quam sit ineffabilis dei sapiencia que mentes hominum sine strepitu verborum docet et quomodo ... sapiencia ... auditorum mentes non doceat vero ... vacue laborat sua eis plurimum doctrina vilescit quia neque qui plantat est aliquid neque qui rigat sed qui incrementum dat deus 1 Cor 3. Subdit forsitan prophete sunt si cum tacita mente considerant quod propheticie sue oculo ... divinitatis misteria penetrare non possunt qui sic ait apostolus 1 Cor xiii. Ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus in illa secretorum immensitate videt quod parum omne quod videt atque ex ipsa amplitudine lucis considerant quam minimus sit ... quod intento oculo ... videant deponat ergo alas suas cum vero super firmamentum fit ... in eo quod apprehendunt cum superna conspiciunt que ab eis comprehendi non possunt ... Sepe enim sanctorum cogitacionibus ipsa que habent bona blandiuntur ut eorum mentes in aqua sui fiducia ... plurimum ad occulta dei iudicia revertuntur quomodo alii ex virtutibus ad infimum per elacionem corruunt, alii ex viciis conversi ad celum per humilitatem levantur unde nos ad humilitatem revocans propheta terret et ammonet dicens: Venite et videte opera domini quam terribilis in consiliis super filios hominum. Quis enim digne considerare valeat quantus super nos sit terror consiliorum dei qui et alium ex virtutibus in fine tendit ad vicia et alium ex viciis in virtutibus concludit fine. Quia in proverbiis Salomonis voce Eccl. 9. Sunt iusti atque sapientes et opera eorum in manu dei et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit sed omnia in futuro servantur incerta. Et est via que videtur hominibus recta et novissima eius ducunt ad mortem. Sic itaque occulti iudicii profunda cogitare quid est aliud quam alas deponere et de ulla iam virtute confidere sed sub magno timore trepidare. Sed enim omnipotentis dei iam considerent ... iudicia pendunt ... Et sic Moyses qui eruditus fuit omni sciencia egyptiorum, mox ut verba domini audivit verba se non habere deprehendit dicens: Obsecro domine non sum eloquens ab heri et nudiustercius ex quo locutus es ad servum tuum impedicioris ac tardioris lingue sum. Exo 2. Ait sanctus apostolus ... postquam ... verba vite audio confusum me in verbis ... agnosco. Sic Ysaias cuius vita domino ad predicandum placuit cum celsum dominum contemplatur et carbone de altari tactus ait Ve mihi quia tacui quia vir pollutus labiis ego sum. Ex Ysa 6to Ecce ad superiora sublevatus sed metipsi de labiorum pollucione displicuit, nisi enim celestis iudicia alta conspiceret esse se mundabilem non dicerets. Sic loquente domino Iheremias clamabat A a a domine deus ecce nescio loqui quia puer ego sum. Ierem 1o. Nisi enim ea verba que audiebat verba se non habere cognovit. Sic Daniel sublime visionum videns per plures dies elanguit et egrotavit dicens: ... vidi visionem et sed non remansit in me fortitudo Dan. quia et hii qui virtutibus fortes sunt cum altiora dei conspiciunt in sua sibimet estimacione infirmi atque imbecilles fiunt. Sic beatus Iob de quo dominus amicis illius dixit non estis locuti coram me rectum sicut servus meus Iob. Sicut ultro cum verba dei colloquentis audiret vidit de insipiente locutus sum et que ultra modum excederent sciencia meam. Ideo et paulo post ... ipse me reprehendo et ago penitenciam in favilla et cinere. Tum enim quantum ad homines sapiens locutus fuit loquente sed dominum audiens insipienter se locutum fuisse reprehendit quia in contemplacione vere sapiencie sua ei sapiencia viluit. Ad vocem ergo desuper venientem alia alas deponunt quia virtutes dei sibi in ... sua contemplari refragans sive in occultis iudiciis investigare conamur pro eo quod nobis eius alta impenetrabilia sunt ... vita nobis si qua inesse bona credebamus vilescunt et qui in contulacionis sancta volare credebamus immobiles super nos iam et impenetrabilia eius iudicia pendentes sentimus. Alias humilitatem ... Ricardus ... homo iste fecisset si gloriam divinitatis ipsius vidisset ... enim humana quanto perfectius impossibilia bona cognoscat tanto amplius ipsa se vilescit et quanto magis potencia dei contemplatur tanto magis in seipsa humiliatur. Quod bene figuratum fuit Hester xv. ubi dicitur quod cum Hester vidisset regem super solium regni sui residentem indutum vestibus regiis auro quoque fulgente et vestibus preciosis et ... corruit et in pallorem colore mutato lapsum super ancillam caput reclinavit. Per Assuerum regem deus signatur per thronum divina maiestas per virgam ... per ardorem oculorum iudiciaria severitas. Hester vero signat animam contemplativam talia considerantem et contemplantem que in se deficit et humiliatur cum divinam maiestatem contemplatur.

In hoc ergo quod ait cecidi signatur mentis humiliacio in hoc quod ait tamquam mortuus carnis mortificacio 2e cor 6. tamquam morientes et ecce vivimus. Vel in hoc quod ait cecidi notatur humilis reverencia. In hoc vero quod ait tamquam mortuus spei et fidei ... Iohannes erat electorum ... pedes domini non sunt hic ... qui ... predicatores seu descendentes vel novissima membra eius sicut super ... et pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti sed dicuntur ... passionis ihesu christi et opera humilitatis sunt exempla vel vestigia eius 1 Pet 2. christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. Ad pedes ergo eius cadunt electi quam mortui qui ymaginando vestigia eius mente humiliantur et in carne mortificantur exemplo Marie Magdalene que stans retro secus pedes christi lacrimis cepit eos rigare Luc vii. Et tales electi cadunt quasi mortui quia et moriuntur viciis et concupiscenciis et mundo et mundanis vivunt tamen deo et divinis Coloss 3o. Mortui estis et vita vestra abscondita est cum christo in deo. Amor enim celestium facit hominem ad terrena mortuum ... fortis est ut mors dilectio Cantica ... et facit quod homo sit mortuus mundo et vivus deo qui nec videt nec loquitur nec cogitat quam ... propter te mortificamur tota die. Vel cecidi ad pedes eius in ... curam meam pro salute fidelium qui sunt pedes christi quia per christum ... corporum comprehenduntur.

ve cecidi ad pedes eius, id est indignum me arbitratus et insufficientem contemplari dominum, ad intuendam claritatem et benignitatem ipsius me humiliavi. Et in hiis verbis hec figurantur que debent esse in anima contemplativa, quia primo est contemplationis latitudo in cum vidissem. Secundum est cordis humiliatio ibi cecidi. Tertium est carnis mortificatio vel tamquam mortuus. Quartum est intentionis rectitudo ibi ad pedes eius, que patet ex dictis. Unde Gregorius: Ad pedes eius cadit qui dum considerat redemptorem suum mortuum, mox mundo moriens ad imitanda eius vestigia semetipsum humiliter prosternit. Et tamquam mortuus cadit quia electus quisque sequens vestigia passionis Christi etsi mortuus mundo vivit tamen deo. Hic Paulus dicit: Vivo autem iam non ego, vivit vero in me Christus, ad Galatas 2o.

Ro. xii. Et ro. 12: Obsecro vos ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem. Hostia quippe et immolatur et viva est quia sanctus [illegible] mortificet se cum viciis et concupiscentiis, non tamen penitus a corpore recedit. Unde Gregorius omelia ultima super Ezech.: Hostia quippe occiditur ut offeratur. Sed hostia vivens est corpus pro domino afflictum, quod et hostia dicitur et vivens, quia vivit in virtutibus et est a viciis occisum. Hostia videlicet quia iam mundo huic est a pravis actibus mortuum, vivens autem quia cuncta que prevalet bona operatur. Sed quia deus suos humiles consolatur, inde est illud Iudith 8o: Exspectemus humiles consolationem eius. Ideo sequitur [illegible] visionem sed ipsius videntis confortatio et consolatio, cum dicit: Et posuit dexteram suam super me, scilicet spiritum consolantem seu auxilium suum seu confortationem viribus meis prestitit. Ideo dicit super me vel super vires meas quia per se non possum se levare. Unde Helinandus: Ponit deus super humiles dexteram ad consolandum, ad auxiliandum, ad confovendum, ad benedicendum, ad protegendum, ad manuducendum, seu ad manumissionem, ut non accipiatis spiritum servitutis in timore, Ro. 8. Ezech. 3: ~~Et ecce manus missa ad me et cum~~ manus domini erat mecum confortans me. Gregorius autem [illegible]: Ad bona quippe surgere perfecte non possumus nisi nos spiritus et preveniendo elevet et subsequendo confortet. Et ideo: Quia ex omnipotentis dei gratia ad bona opera conari quidem possumus, sed implere non possumus si ipse non adiuvat qui iubet. Hinc Paulus cum discipulos admonet dicit: Cum metu et tremore vestram ipsorum salutem operamini. Ideo quibus in eis sit ipsa bona operari adiungit dicens: Deus est enim qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate, Phil. 2. Hic est quod ipsa veritas discipulis dicit: Sine me nichil potestis facere, Ioh. xv. Item Gregorius ibidem: Mala nostra solummodo nostra sunt, bona autem nostra et omnipotentis dei sunt et nostra, quia ipse aspirando nos prevenit ut velimus, qui adiuvando subsequitur ne inaniter velimus sed non possimus implere quod volumus. Preveniente ergo gratia et bona voluntate subsequente hoc quod omnipotentis dei donum est fit meritum nostrum. De bono ergo deo gratias agere debemus et pro malis eternam retributionem pavere. Unde bene Paulus bene sua applicat dicens 1 Cor. xv: Plus omnibus laboravi. Quem ne videretur sue virtuti tribuisse quod fecerat adiungit: Non autem ego sed gratia dei mecum. Quia enim celesti dono preventus erat, quasi alienum se a bono suo opere agnovit dicens: Non autem ego. Sed quia preveniens gratia liberum in eo arbitrium fecerat in bono, quod libero arbitrio eandem gratiam est subsecutus in opere, adiungit: Sed gratia dei mecum. Ac si diceret: In bono opere laboravi non ego sed ego. In eo enim quod solo domini dono preventus sum, non ego; in eo autem quod divina voluntate subsecutus, et ego. Hec contra Pelagium et Celestinum. Secundum [illegible] vero dextera non sunt hic [illegible] beatitudine future vite [illegible] in qua sancti iam consistunt dei predestinatione. Sic et pedes non continet in se potius mystica sed tamen opera imitatoris Christi et passionis. Sed dextera dicit hic sacra scriptura sive predicatio (doctrina) celica predicatorum eterne, de qua dextera Gregorius [illegible] dicitur 33: In dextera eius ignea lex, vel in sanctis predicatoribus doctrina spiritus sancti, quam dexteram ponit deus super electos qui ipsa predicatione confortantur, sublevantur, consolantur et timore peccatores dehortantur. Ideo dicit Ezech. 2o: Ecce manus missa est ad me in qua erat liber involutus, per quem librum sacra scriptura, ut exponit ibi Gregorius libro 1 omelia 9, in quo scripte erant lamentationes, carmen et ve. Ibidem: Lamentationes videlicet quia in eo scripta est penitentia peccatorum, carmen quia ibi predicantur gaudia iustorum, ve quia illic expressa est dampnatio reproborum. Ut ergo [illegible] penitentias lege que in hoc volumine scripta sunt lamenta: Scindite corda vestra et non vestimenta vestra, Iohel. Sic et [Iacobi]: Miseri estote et lugete, risus vester in luctum convertatur et gaudium in merorem. Ut autem de promissione gaudii sequentis hilarescas, cognosce que in hoc volumine scripta sunt carmina laudis eterne: Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te, Ps. 83. Et sic per quedam sapientem de celesti urbe dicitur: Ex [illegible] lapide precioso et muri eius, omnes platee eius sternentur et per omnes vicos eius alleluia decantabitur, Thobie pen. Hic nos carmine celestis patrie initiat cives eius [illegible] qui concordit in nativitate salvatoris clamabant: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis, Luce 2o. Sed si adhuc puer sensu mente infirmus, si adhuc tremens [illegible] cupiditatibus delectaris, amare non potes gaudia eterna que audis. Cognosce ergo in hoc volumine ve quod in eo scriptum est, ut possis contemnendo carnem amare quod legis. Ibi quippe scriptum est dampnati atque ab [illegible] pro timore compelle quod diligis [illegible]. Ligatis pedibus eius ac manibus mittite eum in tenebras exteriores. Multitudo omnis comprimit reproborum cum voce veritatis dicitur: Ligatis pedibus eius ac manibus mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium, Mt. 22. Exteriores enim reprobi in exteriores tenebras ardentes cadent, quia nunc exteriores illic erit fletus et stridor dentium. [illegible] ne vitalis lucem et [illegible] in quibus ligati in intentionibus sua se sponte deceperunt, ne vitalis lucem [illegible] operando sequerentur. In quibus ligati pedibus ac manibus mitti precipiuntur, quia nunc dum tempus est operandi et currendi, habere pedes et manus liberos noluerunt. Ibi de reproborum scriptum est: Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur, Ysaie ultimo. Ibi ve reproborum scriptum est: Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius, Mt. 25. Ibi dampnatis ac repulsis dicetur: Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius.

In hoc itaque volumine cuncta que edificant, omnia que erudiant scripta continentur. Perpetrasse enim et iam te penitet illicita, ibi invenis lamenta. Spe celestium gaudiorum mente relevare desideras perpetrasse ut ad agendam penitentiam doceant, ibi invenies lamenta; spe celestium gaudiorum mentem relevare desideras, ibi ad consolationem tuam invenis carmen. Si autem et mala perpetrasti et hoc te perpetrasse non penitet, sed eternam [illegible] ibi audis ve. Ad nullas penitentie lamentationes vel ullam celestium gaudiorum cogitationem [illegible] velis nolis, ibi scriptum audituras es ve, ut is qui ut [illegible] ad penitentiam humiliat ut spes ad superna premia exaltat, dampnacionis scriptum auditurus es ve, ut is que [illegible] sue iam nunc penam percipiat et sic consolatione in eterna supplicia cadat. Quid ergo nobis miseris est agendum nisi ut cingamus ad hunc verba volumus et mala que nos egisse meminimus fletibus puniamus ut per lamenta penitentie perveniat ad carmen vite, ne si affligi modo penitendo nolumus ve perpetue maledictionis sine fine sentiamus. Nec nos malorum nostrorum multitudo in desperationem deprimat, quia maior est potentia medici quam magnitudo languoris nostri. Quid enim est quod reparare non possit ad salutem qui potuit omnia ex nichilo creare. Unigenitus quippe est omnipotentis patris [illegible] qui et [illegible] manum dexteram dicitur posuisse super Iohannem. Quid vero non dicit Iohannes, quod autem fecit ponens dexteram suam super illum, utrum videlicet levavit eum a terra an detraxit eum ad terram. Si hoc ex sequentibus volumus possumus elicere quod eum a terra levat

Na legit^r in ysto^r. q^d ang^{lus} qui erat amictus auro obrizo et corpus eius q^{si} crisolitus posuit dexteram suam sup eum et erexit eum sup genua sua. posuit itaque secundum haymonem ang^{lus} manum dexteram sup iohem iacentem ad pedes suos tanquam mortuum et erexit eum.
Qui ipse carne sue que se mortificat auxilium consolationis porrigit per suos predicatores. Talem enim dexteram posuit super fidelium corda pressuris et angustiis presta. positus erat paulus apostolus ut sublevaret eos cum eis consolationem adhibebat dicens non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis ro. 8. Non enim cum terrena vita erigitur a terra ut penitus ab eius angustiis sublevantur si cum talia et hiis similia audiunt per illas passiones cor eius ad gaudia celestis patrie sublevatur. Tale quippe est illud ewangelium. Nolite timere eos qui occidunt corpus. et luc. x. Gaudete quod nomina vestra scripta sunt in celo.
Bene autem hic additur. Noli timere. Consolatio electorum carnis dicitur. Ergo metus auditu in passione clamat ad futura premia et accepta desuper fiducia quam in timore audacter longe propellit. Vnde Richardus hic. In hoc quod ait posuit dexteram suam super me consummatur auxilium sublevationis. In hoc quod ait noli timere gratia consolationis. Et patet hic mistica ordo. Talem enim tanquam mortuus surgit non audit consolationem sermonem Noli timere. Et quod premisit noli timere non subdit causas non timendi eminens prerogativa ihesu christi. Ego sum primus et novissimus. hayno hic magister appareat quod angelus qui beato iohanni apparuit sit christus tenuit verba ihesu christi. Ego sum primus et novissimus. ipse enim est primus per quem facta sunt omnia. ipse non enim aliud quam christo nato passo ac sepulto et resuscitato. Quid hec verba. Ipse enim est primus per quem facta sunt omnia. ipse novissimus per quem restaurata sunt omnia. Ipse primus quia in principio erat verbum. ipse novissimus quia in fine temporum natus verbum caro factum est et habitavit in nobis. Et secundum richardum primus per creationem novissimus per retributionem. vel primus quia ante me non est formatus deus. Novissimus quia post me non erit ysa. 43. vel primus quia a me sunt omnia. novissimus quia ad me sunt omnia. a me magister principio et ad me finis. vel primus quia sum finis et index operum. vel primus quia ante secula natus de patre sine matre vel primus quia sum cum virginibus verum novissimus quia sum finis et index operum. vel primus quia ante secula natus de patre sine matre. vel primus inter angelos et novissimus inter viros sum eorum reputatione ysa. 53.
et novissimus quia in fine temporum natus de matre. vel primus inter angelos et novissimus inter viros sum eorum reputatione ysa. 53. despectum enim despectum et novissimum virorum. Subditur vero et ideo de consolatione. Vnus est deus primum et hoc ipse de se ipso dicit. Ioh. 8. Et subdit quia multa in rebus dicuntur primum secundum vero posteriorum aliquod sunt ad aliquid priores respicias ipsum porro primum dabis. Quamobrem si queras unde sumpsit quod primum invenias per oportet quod primum non habuit ex quo vivisse cepit. profecto incipit alicunde cepit necesse est. Alicunde enim cepit nichil nisi forte quis putavit dare quod ipsum in me cepit. Nam si cepit alicunde cepit necesse est. Si enim cepit nichil nisi forte quis putavit dare quod ipsum nunc cepit. Nam sic non erat. Dare vero potuisse ut esse inciperet. aut fuisset aliquid ante se quod esset deus utrorumque quod vero non consentit constat non erat. Dare vero potuisse ut esse inciperet aut fuisset aliquid ante se quod esset deus. vero aliud primum habuit primum non fuit. verum ergo primum nequaquam cepit secundum tomam ab ipso. nichil vero inciperet potuisset primum deus vero aliud primum habuit primum non fuit. Verum ergo primum nequaquam cepit secundum hoc et hunc ultimo id est deus. Et fui vivus et mortuus. vivus inquam ante omnia secula quod cepit. Et infra. Ego sum alpha et o. et in principio ultimo id est. Et sum vivus et mortuus. vivus inquam ante omnia secula quod cepit hic. Super eodem. Ego sum alpha et o et in principio et ultimo. Et mortuus sum post natus carnis. Et ecce sum vivens per gloriam resurrectionis. et hoc divinitatis eterna. vel ante mortem in carne. Et mortuus sum post natus carnis. Et ecce sum vivens secundum gloriam resurrectionis. et hoc in secula seculorum absque iteratione mortis. Christus enim resurgens ex mortuis iam non moritur mors illi ultra non dominabitur. in secula seculorum absque iteratione mortis. Vivus ergo sum sua divinitate. mortuus per hominem in sua humanitate. et vivens immortalis factus sum ro. 6. Et de hiis in glossa. et hayno. Vivus ergo sum sua divinitate. mortuus per hominem in sua humanitate. et vivens immortalis factus est. Et de hiis in glossa et haymo. Vivus ergo sum. Et in isto fideles et electi qui non debent timere mori pro eo qui sua ratione regnat in secula seculorum in regno sue glorie. Et iste modo fideles et electi qui non debent timere mori pro eo qui sua ratione regnat in secula seculorum in regno sue glorie. Traditus est propter peccata nostra. resurrexit propter iustificationem nostram. Vnde haymo in hoc loco se designatus est per ipsius mori ro. 4. Traditus est propter peccata nostra. resurrexit propter iustificationem nostram. Vnde haymo in hoc loco magna consolatio intelligenda est adhibita beato iohanni cum iaceret tanquam mortuus dicitur. Vivus sum et mortuus et sum vivens in secula seculorum. Nichil enim habeat affectione cognicionis quod quis vero plenum in morte domini audiret qui tanquam mortuus iacebat. Ac si dicat christus tanquam vero quod omnibus fidelibus suis. Nolite timere per me pati qui estis membra. cum ego qui sum caput. cebat. Ac si dicat christus tanquam vero quod omnibus fidelibus suis. Nolite timere per me pati qui estis membra cum ego qui sum caput pro vobis mori non dubitaverim. quod sicut post mortem vivo ita et vos viventes resuscitati a capite. Attendite ergo quod pro vobis mori non dubitaverim quod sicut post mortem vivo ita et vos viventes resuscitati a capite. Attendite ergo quod post mortem vivit vita vestra que constat in capite. Exemplum vobis ondens quem in gloria resurgendi sit modo vivo post mortem vivit vita vestra que constat in capite. Nec paciar vos temptari super id quod timor non recessit a corpore. et ad thymo 2o si mortui sumus et convivemus. Nec paciar vos temptari super id quod potestis. Habeo claves mortis et inferni. sic glossat glo. per claves secundum haymonem potestas eterna et iudiciaria potestis. in corpore. Quia habeo claves mortis et inferni sic glosat glo. per claves secundum hayno potestas eterna et iudiciaria potestis. nec pueriliter intelligere debemus claves designatur. Vnde petro dictum est Tibi dabo claves regni celorum mat. 16. Neque pueriliter intelligere debemus. claves designatur. Vnde petro dictum est. Sic per claves potestas intelligitur ligandi atque solvendi. Ita ergo hic clavium nomine potestas esse in celo quemadmodum sunt in ostio. secundum per claves potestas intelligitur ligandi atque solvendi. Ita ergo hic clavium nomine potestas esse in celo quemadmodum sunt in ostio. Porro mors diabolus intelligitur quod invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum sap. 2o. per infernum autem intelliguntur membra eius ad penas inferni ventura. Secundum itaque diaboli mors intravit in orbem terrarum sap. 2o. per infernum autem intelliguntur membra eius ad penas inferni ventura. Hic itaque diaboli mors intravit in orbe terrarum. quod occulta sua ratione dat potestatem diabolo vel eius membris ut seviat in prefilius dei ihesus christus claves mortis et inferni quia occulta sua ratione dat potestatem diabolo vel eius membris ut seviat in pre filios dei ihesus christus claves mortis et inferni quod occulta sua ratione dat potestatem diabolo vel eius membris ut seviat in pre
filius dei ihesus christus claves mortis et inferni qui omnem corpore conquestum temptacionis hiis clavibus concludat diabolum. cum dixit dominus numquid considerasti servum meum iob quod non sit ei similis in terra vir simplex et rectus. Temptatione cum appetit dicens. numquid frustra iob timet deum. Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substanciam per circuitum operibus manuum eius benedixisti et possessio eius crevit in terra. Sed extende paululum manum tuam et tange cuncta que possidet nisi in faciem benedixerit tibi. Reseravit ei deus clavem cum potestate temptandi dicens ecce in manu tua est. Et ille accepta potestate egressus percussit iob ulcere pessimo. Iob primo et secundo ca. Sed postea cohibita est et sub clave reclusa quando ipsa temptatio profuit beato iob ad gloriam et restaurata sunt ei omnia duplicata iob ultimo. Ipsi quoque temptatori eadem temptatio cessit ad cumulum dampnationis sue. Hiis clavibus fuit commissus qui temptabat paulum. cum ne magnitudine revelationum extolleretur datus fuit stimulus carnis 2a cor. xii. Hiis domini inditum clavibus quotiens temptat electos temptationibus fatigare permittitur. Iterum quoque restringitur cum non super modum sed ad mensuram ipsas temptaciones exaggerare permittitur. secundum apostolum alleluia in corinthiis. x. fidelis deus qui non patietur vos temptari super id quod potestis sed faciet cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere. Vnde gregorius xxviii moralium exponens id iob 38 Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulva procedens. dicit Erumpebat mare quasi de vulva procedens cum minarum sevitiam fluctus de carnalis cogitationis maligitate concepti in sancte ecclesie interitum seviret. Sed auctore deo ostiis hoc mare conclusum est quia contra tumores persequentium sanctorum viri quasi quedam ostia oppositi sunt ut cor mentalis atque violentia ire persequentium frangerentur. Humilitas quippe dum tremens principibus per eos sancta ecclesia super mundi culmine encreverit et sevientes maris impetus erecta cervice ecclesie potestate constrinxit. Vnde gregorius 2o moralium c. vii. dicit quod cum sathan sanctorum virorum temptatione appetit et tum deo ut manum extendere debeat dicit. patet quod feneratori vices non ipse teneret qui contra auctorem omnium singulare superbit dat namque quod quod agere ex semetipso non sufficit quia nec per semetipsum in eo quod est spiritus consistit. Hic est quod in ewangelio appellatum de legione legio dicebat si eicis nos mitte nos in gregem porcorum. Mat. 8. mar. 5 et luc. 8. Qui enim per semetipsum in porcos ire non potuit quid mirum si sine auctoris manu sancti viri domum contingere non valebat. Vnde sciendum quod sathane voluntas semper est iniqua sed numquam potestas iniusta quia a semetipso voluntatem habet sed a deo potestatem. Quod enim ipse facere inique appetit

hic deus si no nisi iuste pmittit vn dr pmi Reg pmo. Spus dni malus irruebat in saul Ecce vnus idem qz spus
et dni appellat et malus dni vz p licenciam iuste ptatis malus at p desiderium iniuste volutatis fformidan g no dz
qui nichil nisi pmissus valet Sola go vis illa timeda est que cum hoste seuire pmisit ei ad vsu iusti iudicii
et iniusta illius volutas fuit Na ad deceptoz sua hosti accedit qd fidelis famulis ad augmentu muneris suffragat
Valde naqz 9sideranda est in verbis dni dispensacio supne pietatis quo hoste vinu pmittit et retinet relaxat et re
frenat alia ad teptandu dat qz subito ab aliis religat vnunqa q ht i ma tua st tn in eu ne extedas ma tua
Sbaz ppit si tu torq eu pergit qd quidz pq mod teptator tenturus e si tu no sol ad oia relaxat hoste ne vndiqz
fereus frangat i eneptala enim cum multa electis eueu vinta 9ditoris gra qs ipe dispesat ut q euacuata
pucent. possunt diuisa tolerari hic paulus ait fidel ds q no paciet vos tep n s. hic ds ait pba me dne et
tepta me ecce aspta d az pius vires inspice et tuc ut fre valeo teptari pmitte hij gg expo i b Job z b dr gel
Vtrs necesse sit 9fiteri katholice xpm vere mortuum fuisse Vi qz n qr si mortuus fuit aut hoc fuit ido qr ipe sepat
aiaz a corpe aut ppt inflicta volna no pmu dic enim sc q iudei xpm no occidissent si q ipe sua ipius
fuit homicida qd est inius. Nec est fcm ut vi qr mors q accidit ppt volna pueit hoi ad sedz debilitate
pueniet qd in xpo no fuit qr clamans expirauit go xc in cruce no mortuus fuit It hua na no fuit
in xpo debilior q in aliis hoib Sz nq alius ho moreret tantis ppt volna manuu et pedu weluq
at lateris fuit ei impositu seu inflictu pq morte i xc in cruce mortuus no fuit cu na ea morte eius esse
videat Sz in 9tru est litra dr Et fui mortuus et sic viuens Ul Joh pxo dr q xc in cruce pendes tradidit
spm inclinato capite Mors at est p separacoe aie a corpe go xc vere mortuus fuit in cruce Cu a dds q absqz
omni dubitacoe 9fitend e katholice xpm in cruce vere mortuum fuisse Sz ad videndu cam mortis eius
est aduertend fm doctores scrm in p & quolz q z q cu xps fuit ds et ho eius ptati subeat quicqd ptinet
ad huaz nam in ipo qd in aliis puris hoib no 9tint Na corp volutati no subiacet que nalia st vn
ht assignat cu qre aia xpi sol patiebat et fruebat qr sz eo volete hoc fm est ut no fiet redudan
a superiorib virib in inferiores ne superiores vtutes impedirent a suo actu ppt passioz inferioz qd in aliis
hoib 9tinge no pt ppt nale quocoz vobz ad inuice Et silr est in ppto dds Mors enim violeta accidit
ex hoc q nocumento illato na cedit et qdm na resiste pt tadiu mors retardat Vn in quib na e forcior
ex equali ca tardius moriunt Erat at fcm volutate xpi qn na resisteret tormeto illato et qn cederet
vn eo volete na restitit nocivo illato usqz ad fine plus q in aliis hoib possz ita q in fine pq multaz
sanguinis effusioz qi integer virib exclamauit voce magna et stati eo volete na cessit et tradidit spm
et hoc ut se dnm nae et vite et mortis ondet vn hoc admirans cetturio dixit. Vere hic ho filius dei erat
et dr pco. videns cetturio qui stabat exaduso qua sic clamas expirasset ait Vere hic ho filius dei erat. Sic go
et iudei xpm occiderut nocumentu mortiferu inferentes et cu hoc ipe aiaz sua posuit et tradidit spm qr
qn voluit na nocumento illato totalr cessit Nec tn culpabilis est qr sui homicida Est enim corpus ppt aiaz et no eo
vn iniura fit aie cum ppt nocumentu corpi illatu expellit de corpe contra nale appetitu aie illius forte non
ppt depuata volutate ut se interficientes Sz si aia in sua ptate haberet recedere a corpe qn vellz et itu ad
veniret no maioris esset culpe si corpus desereret q q hitator deserit dom Culpe tn est q inde vicus ex
pellat Et p hoc pz rno ad obiecta Ho qua declaracoe sic tenr q obitus corpalis cuiuscuqz hois puri nequaqz
inest ei ex posse nali. fz actio pz ex dictis et ex vbo saluatoris Joh x dr c cusse ad expimendu spalem
sigficacia et ad maiore distccoz faciedu ptate hos ponedi aiaz meaz q d Ego solus hec hco et nq aliquis ho
ptate hos ponedi aiaz meaz fm q dr dno deo Jap 16 Tu es dne qui habes vite et mortis ptatem
aiaz at pone est eaz a corpe ex ppa ptate hois pnt dbt separare ut ont Augus sup Joh Et hoc declans
lucidius doctor scus in copedio suo de fide c 23 q dt Mors xpi fuit nre morti 9formis qm ad id qd
est de rone mortis qd est aiaz a corpe separari Sz qm ad aliquid eius mors a nra morte differens
fuit Nos enim morimur q morti subiti ex necitate vl nae vl alic violencie nob illate xc at mortuus
est no ex necitate fz ex ptate et ppa volute hoc at dne ro est qr nalia nre volutati no subiacet 9o
mecio at aie ad corpus est nalis vn volutati nre no sbiacet q aia corpi maneat vnita vl q se
pet ab ea fz oz hoc ex vtute alicuius agentis pueniet Quicqd at in xpo nale erat totu eius volutati sub
iacebat ppt vtute diuinitati cui sbiacet tota na Erat g in ptate xpi vt qdm vellet aia eius corpori
vnita remaneret et stati cu vellz separaret ab ipo huius at diue vtutis idicium cetturio sensit qui
cu ut dcm e vidit clamante expirare p qd mnifeste ondebat q no sic ceti hoies ex defcu nae moreba
no enim pnt hoies cetti cu clamore spm emittere cu i illo mortis articlo vix etia pnt ligua palpitado
mouere vn q xc clamado expirauit in eo diuina vtute manifestat et ppter hoc cetturio dixit Vere fil dei erat hic
Cuius alia ro pt esse in scissa pena qua ex peto ho pmeruit ho naqz ex gra status inocencie habuit
posse no mori passiue et actiue qua quidez gra ex peto reiecta meruit posse mori passiue et no posse
mori actiue sz no posse mori ex ppa ptate Ista ea est pscissa pena qua ds hoi p peto intulit vt vz
et peccator haberet spacium penitedi et iustus accrescat meritu paciedi ut et ille vita haberet corpale ad penaz et
iste eaz teneret ad paciaz dum utrqz mori no possz dum vellz Ideo sz quit cor q occide seipsum est
fm se omnd hoi odo illicitu pz p id dr i no occides qd expo no bte augus li p de ci di dt de hoie
intellectu est no occides nec altm nec te Neqz enim qui se occidit aliud q hoiez occidit Et hs cor ij rom tphie
pot bte thod i fa fe q Ex ar i ds vita est quedam donu diuinitus attributu hoi et dei ptati subiectu qui sz ds
occidit et viuere fat deut 32 Et io qui seipsum vita puat in deu peccat cuius d iudiciu vsurpat Ad solu enim
deu ptinet iudiciu mortis et vite Scdo quilz ho est pars quidam vn in hoc q seipsum interficit iniuria quitati
facit ut p phm i ethic Tercio nalr quilz res seipsam amat se in esse 9suat et corrupcioib resistit qm pt

unde qui ad seipsum occidat est contra naturalem inclinacionem et contra caritatem qua quilibet debet seipsum diligere. Et ideo occisio sui ipsius semper est peccatum mortale ut patet contra naturalem legem et contra caritatem [illegible]. Corollarium. Non licet habenti publicam potestatem seipsum occidere propter quodcumque peccatum quamvis liceat ei alios occidere malefactores. Ratio quia de aliis fert iudicium, nullus autem potest esse iudex sui ipsius / licet tamen sit ei se committere iudicio aliorum. Corollarium. Neque licet seipsum interficere propter transitum in regnum celorum. Ratio quia transitus de hac vita ad feliciorem non subiacet libero arbitrio hominis sed potestati divine [illegible]. Corollarium. Nec licet se interficere ut miserias presentis vite possit evadere. Ratio quia ultimum malorum huius vite et maxime terribile est mors ut 3o ethicorum. et ita inferre sibi mortem ad alias huius vite miserias evadendas est maius malum assumere ad minoris mali vitacionem et ideo non licet / ymo est evadere malum temporale et in malum perpetuum incidere. Corollarium. Nec licet se occidere ob peccatum commissum enormiter. Ratio quia malefactor summopere eget tempore penitentie. Et ideo si se ob enormitatem peccati interficit, intellige sibi maxime nocet eciam sibi eripiens penitentie tempus. Corollarium. Nec licet aliquam se occidere puta mulierem aut virginem a viro ne ab alio corrumpatur adulterio vel defloracione. Ratio quia non debet quis in se committere crimen maius quod est occisio sui ipsius, ut vitet minus crimen alienum. Non enim est crimen mulieris per violenciam corrupte si consensus non assit quia non inquinatur corpus nisi de assensu mentis ut beata lucia dixit. Minus autem est peccatum fornicacio vel adulterium vel stuprum quam sui ipsius homicidium quod est gravissimum peccatum quia sibi ipsi maxime nocet cui maiorem dileccionem debet. Est etiam periculosissimum quia non restat tempus ut per penitentiam expietur. Corollarium. Nec licet occidere seipsum ob timorem ne consenciat in peccatum futurum. Ratio quia non sunt facienda mala ut eveniant bona ut dicitur Ro 3. vel ut vitentur mala presertim minora et minus certa. Incertum enim est an aliquis in futurum consenciat in peccatum quia potens est deus hominem quacumque temptacione superveniente a peccato liberare. [illegible] Concordat beatus Augustinus libro primo de civitate dei per multa capitula. [illegible] Sampson interfecit se iudicum 16 qui cum quaeritur inter sanctos hebreorum [illegible] secundum Augustinum [illegible], non excusatur Sampson aliter quam quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit / nisi quia latenter spiritus sanctus hoc iusserat qui per illum miracula faciebat. Et eandem assignat racionem de quibusdam sanctis feminis que tempore persecucionis seipsas occiderunt quarum memoria in ecclesia celebratur. [illegible] Quod dicitur 2 machabeorum [illegible] quod rasias seipsum interfecit / eligens nobiliter mori pocius quam subditus fieri peccatoribus et contra natales suos indignis iniuriis agi. [illegible] quod nobiliter fit et fortiter videtur esse licitum. [illegible] secundum sanctum thomam [illegible] quod ad fortitudinem pertinet quod aliquis ab alio mortem pati non fugiat propter bonum virtutis ut vitet peccatum. [illegible] quod aliquis sibi ipsi inferat mortem ut vitet mala penalia [illegible] quandam speciem fortitudinis propter quod quidam seipsos interfecerunt estimantes se fortiter agere de quorum numero rasias fuit / non tamen est vera fortitudo sed magis mollicies animi non valentis mala penalia sustinere [illegible] 3o ethicorum et per beatum Augustinum libro primo de civitate dei. [illegible] constat per eundem [illegible] quod [illegible] posse mori [illegible] cecidit a posse non mori in suo innocencie statu / [illegible] ihesum [illegible] qui solus ut dicitur est oblatus quia ipse voluit et qui de se dicit in [illegible]. Ego sum primus et novissimus et fui vivus et fui mortuus et ecce sum vivens in secula seculorum et habeo claves mortis et inferni. Osee [illegible] Ero mors tua o mors morsus tuus ero inferne. philippenses 2 In nomine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum. [illegible] vidi angelum descendentem habentem clavem abyssi magne. [illegible] quod sunt claves mortis et inferni de quibus hic dicitur. Et sunt claves sciencie et misteriorum scripturarum [illegible] Tulistis clavem sciencie. Et sunt claves auctoritatis et potestatis ad regnandum ysaie 22. Et dabo clavem domus david super humerum eius. Et sunt claves regni et vite matthei 16. Et tibi dabo claves regni celorum. [illegible] clavium potestatem [illegible] qui habet clavem david [illegible]. Et habeo claves mortis et inferni id est auctoritatem et potestatem mortuos suscitandi et [illegible] vel id est habeo potestatem super mortem ut iam non possit [illegible] post iam resurreccionem. Et super infernum ut vos non teneat et ut ibi dyabolum et eius membra perpetuo carcere claudam ne vos amplius infestet etc.

[illegible] ... ne [illegible] / in scripturam prophetie [illegible]

Scribe ergo que vidisti et que sunt et que oportet fieri post hec. Sacramentum septem stellarum quas vidisti in dextera
mea et septem candelabra aurea / septem stelle angeli sunt septem ecclesiarum / et candelabra septem septem ecclesie sunt. In ista littera beatus iohannes describit [illegible] visionem et primo de scribendo ipsa visa ponit preceptum [illegible] quia sit visa revelacio [illegible] septem stellarum etc. [illegible] dicit Scribe ergo que vidisti / dicit hugo iohannes hic [illegible] ordinis predicatorum [illegible] Scribe que vidisti id est que intellexisti in lege scilicet et in prophetis de me. Scribe [illegible] ut in corde teneas et aliis [illegible] pandas. Que vidisti scilicet misteria incarnacionis passionis et resurreccionis. Que vidisti scilicet oculis carnis scilicet intellectualis contemplacionis. Scribe et aliis annuncia ut per hec ad fidem [illegible] perducantur. [illegible] Et que sunt [illegible] et [illegible] Et que oportet fieri post hec scilicet futura [illegible] persecuciones fidelium [illegible] severitatem malorum dampnacionis et bonorum glorificacionis [illegible] quod dominus precepit scribere in libro ad quod repetit [illegible] preceptum. [illegible] quod ideo dicit hic [illegible] scribe ut negligencia torporis predicatorum studio [illegible] ut que sepius admonentur [illegible] adimpleant. Scribe [illegible] ut sicut es eruditus per celestem visionem ita alii erudiantur per eius descripcionem et revelacionem ut ait Richardus [illegible] et ipse scripsit documenta celestis dei non solum [illegible] sed eciam in epistolis suis [illegible] iohannis 2 [illegible] filioli ut non peccetis. Scribe que vidisti [illegible] in contemplacione spiritualiter [illegible] ad penas [illegible] peccata sua supplicia inferni gaudia paradisi beneficia christi [illegible]. Et omnia scribe in libro cordis. [illegible] peccata [illegible] est ibi delectacio et [illegible] Gregorius [illegible] est quod delectat eternum quod cruciat. [illegible] vilia [illegible] nimis [illegible] vias tuas [illegible] deos [illegible] restituens [illegible] propter peccati vilitatem [illegible] quod peccatum [illegible] iohannes 8 [illegible] peccatum servus est peccati [illegible] quia dampnosa sunt [illegible] bonum [illegible] et aufert bona gracie luce 10 [illegible] quidam descendebat ab iherusalem in iericho et incidit in latrones qui eum spoliaverunt et plagis impositis abierunt semivivo relicto. [illegible] egressus est a filia syon omnis decor eius. [illegible] supplicia inferni [illegible] ubi [illegible] glacies sulfur [illegible] per calices eorum. [illegible] ibi erit fletus et stridor dencium [illegible] vermis eorum non morietur et ignis non extinguetur [illegible]. [illegible] gaudia paradisi [illegible] nec [illegible] iohannes 16 Gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Et plenitudinem. ibidem ut gaudium vestrum plenum sit. Cum bursica vero dicit vide ne vestra parvitas ... verba duo pro omnibus que etc.
magnitudinem luce l sit in magis qui potest esse. Et gratiam vestram ... gratis accepistis gratis date. Cum naturalis ... propri
dicit vide quid h velles sicut si esses in illo statu. et quanta sit fragilitas hominis. dicit Septimo Omnia quecumque vultis ut faciant vobis
homines et vos facite illis. Job v^o visitans speciem tuam non peccabis. Cum ... 31 intellige de tempore quo sunt proximi tui etc.
Tunc ibi Sacramentum septem stellarum / post etiam consequens visionem scilicet aquarum de hiis que sunt visa revelacionis. dicit Sacramentum
septem stellarum quas vidisti in dextera mea et vii candelabra aurea; septem stelle angeli sunt septem ecclesiarum et candelabra vii
septem ecclesie sunt. Sacramentum secundum ... misterium est ubi aliud videtur et aliud intelligitur. sicut ubi gratia in sacramento altaris
ubi cum species panis videatur / vera est caro salvatoris. unde sacerdotes dicunt Sacramenta que sumpsimus nobis proficiant ad
salutem anime et corporis. Ita ergo et hic sacramentum erat. Quod enim figurat per septem stellas, ... figuratur per septem candelabra
sed vel hiis ... vel sancti doctores qui sunt angeli ecclesiarum quia et in nocte huius seculi lucent per mundiciam vite et aliis celestia
mutant puritate doctrine. Danielis xii. Qui ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates / philippensis 2°. In medio
nacionis prave et perverse inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vite continentes. Angeli ergo ecclesiarum i. episcopi prelati
sunt per septem stellas / et septem ecclesie per septem candelabra. Unde enim ait hic Hanno. Angeli quibus scripsit sic in scripturis
invenimus non celestes intelligitur spiritus quia absurdum est credere aliquos esse in celestibus spiritibus dignum reprehensione; sed
potius fideles in ecclesia constitutos de quibus scriptum est ysaias 33 angeli pacis amare flebunt / Ut enim ait hic Angelus
in originali angeli ecclesiarum sunt episcopi vel presbyteri. angelus enim grece nuncius dicitur latine ... gregorius super ewangelia libro primo omelia ...
Grece grece dicuntur angeli sicut latine nuncii ~~Ergo quibus verbum sancte predicacionis imperpedit~~ Recte ergo qui nunciare supernum
iudicem mittitur angelus vocatur ut dignitatem servet in nomine quam complet in operacione. Aliud quidem nomen est si vita
nomini nescior non est. Una vero ad indicium nunciis dicatur quod hos qui sacerdocium nomine censentur angeli vocantur
propheta testante malachie 2° labia sacerdotis custodiunt scienciam et legem requirent ex ore eius quia angelus domini exercituum est
Sed huius altitudinis nomen etiam vos si vultis potestis promereri. Nam unusquisque vestrum inquantum sufficit in quantum graciam superne
aspiracionis accipit / si a pravitate proximum revocat si exhortari ad bonum operandum curat / si eternum regnum vel supplicium
errati nunciat cum verba sancte annunciacionis impendit / profecto angelus consistit etc. Et dicit hoc dicit scilicet ... Tobie. ... Sacramentum
regis abscondere bonum est / Hic enim composuit aliqua et non omnia ... composuit ista esse illa esse sancta
et mistica ut implicare alia visa non esse talia ut indige opponere Ideo ad ista secundum Hanno / Quod angelus ...
composuit beato Iohanni quedam signata reliquit in sermone ... egit / ne nobis lectio illius vilesceret et ut ...
ubi secundum nostri capacitatem possemus. Composuit quedam quia si ex toto nobis clausus esset liber. tederet nos eum legere ad cuius
misteria interna non possemus pervenire. Utrorumque scilicet per omnia eum aperuit facilius nobis esset ad intelligendum et ideo etiam
illum minus studiose legeremus Ut ergo excitaret intellectus fidelium ad inquisicionem occultorum misteriorum et ne lectio vilesceret
aliqua visa non aperuit ut composuit Item ut insinuaret perfecte esse fidelibus filio dei revelante pervenire ad in
tellectum occultorum misteriorum / aliqua hic sacramenta aperuit unde glossa. In parte composuit ut doceat alia inquiri /
Unde dicit gregorius omelia vi^ta super ezechielem Tenebrosa aqua in nubibus aeris / quia obscura est sciencia in prophetis. Sed voce
salomonis attestante didicimus quia gloria regum celare verbum. et gloria dei est investigare sermonem. quia et honor est ...
corporis secreta abscondere / et gloria dei est misteria sermonis eius aperire. Ipsa autem per se veritas discipulis dicit Quod dico vobis
in tenebris dicite in lumine i. aperte exponite que in allegoriarum obscuritatibus audistis. Et subdit Magne vero
utilitatis est ipsa obscuritas eloquiorum dei quia exercet sensum ut fatigacione dilatetur et exercitatus capiat quod capere
non posset ociosus. Habet quoque adhuc maius aliud quia scripture sacre intelligencia si in cunctis esset aperta vilesceret. In quibusdam
locis obscurioribus tanto maiori dulcedine inventa reficit quanto maiori labore fatigat animum quesita et
idem omelia xv^a prime partis ezechielis dicit. Quod per semetipsum quoque dignatus est exponere quod dicebat / ut sciatis tempore
secreto querere in hiis etiam que per semetipsum noluit complanare Exponendo ergo quod dixit / figurate se loqui
innotuit quatenus et nos redderet cum vobis nostra fragilitas verborum illius figuras aperiret. hic ille // Sed ... dicit
policratus libro primo prologo / Jocundissimus in multis tamen in eo maxime est licterarum fructus quod omni interstitiorum loci et temporis ...
molestia amicorum ... commercia conscribunt. Et res situ dignas situ aboleri non paciuntur. Nam et artes per
ierant / et evanuerant iura fidei / et totum religionis officia quoque corruerant et ipsa quoque recti tudo defecerat
eloquii nisi in remedium infirmitatis humane litterarum usum mortalibus divina miseracio procurasset. Exempla maiorum
que sunt incitamenta et fomenta virtutis nullum omnino erigerent aut fuaveret / nisi pia sollicitudo scriptorum et tria-
phatio inercie diligencia eadem ad posteros transmisisset. Siquidem vita brevis sensus hebes negligencie torpor
inutilis occupacio nos et paucula scire permittunt. et eadem iugiter excutit et avellit ab animo fraudatrix scientie
inimica et infida semper mater memorie oblivio. Quis enim Alexandrum sciret aut Cesarem quis stoicos
aut peripateticos miraretur nisi eos insignirent monumenta scriptorum. Quis apostolorum et prophetarum amplexanda
imitaretur vestigia nisi eos posteritati divine littere consecrassent. Et infra dicit. In dolore placidum recreacio in labore
in paupertate iocunditas modestia in diviciis et deliciis. fidelissime a litteris mutuatur. Nam a viciis redimitur
animus et pravam et miram quandam etiam in adversis iocunditate reficiatur cum ad legendum vel scribendum utilia intel-
ligendum acumine. Nullum a rebus humanis iocundiorem aut utiliorem occupacionem invenies Nisi forte divinitus compuncta
devoto orando dominus consistat colloquiis aut corde per caritatem dilatato eum mente concipiat et magnalia eius
apud se quadam meditacionis manu pertractet. Experto crede Quod dicit iudicium quam omnia huius mundi dulcia hiis collata
comparatis amarescunt / eo quidem magis quo cuique suum ingeritur et ratio incorrupta iudicium purioris. Usque huc ...
Unde in illo magne intelligencie viro propheta qui dicebat Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo
Non minus quam ut ait ysidorus libro 3° de summo bono Exercitati sepe illius sermone subtrahitur a desiderio vite mundane
atque accenditur in amorem sapiencie. tanto vanitas mortalis huius nobis vilescit quanto amplius legendo species etiam
claruit. et quanto quisque magis in sacris eloquiis assiduus fuerit. tanto ex eis uberiore intelligenciam et fructuose
utilitatis affluencius percipiet. sicut terra que quanto amplius excolitur tanto uberius fructus producit ... primo
beatus Ieronimus ad Rusticum monachum scribit Ama sciencias scripturarum et carnis vicia non amabis. Unus vero sit esse quod mente
quam sapiencia replet ad peccatum inducat quam postquam impleverit viciorum incentiva perfecte resecantur et corpus ...

Non eam timor angustat, non libido commaculat, non ira dilaniat, non superbia elevat, non cenodoxie [vane glorie] vanus fumus ventilat,
non furor exagitat, non stimulus ambicionis excitat, non avaricia contrahit, non tristicia deicit, non invidia tabescit. Ecce
ipsius corporis sensus quodam cultro purificat, oculorum abscindens petulanciam, aurium pruritum eradens, gustus superfluas [illegible]
expellens, lingue procacitatem dethorans, incentivos odoris occludens naribus, et tactus periculosam molliciem enervans. Unde ergo
dicitur Apocalypsis primo beato Iohanni: Scribe que vidisti etc. Dicit hic Haymo: Istud hic et in precedenti ordine preceptorum innuitur, scribe que vidisti etc.
Sed videtur quod doctrina huius libri non sit hoc modo recte tradita, quia ut ait Augustinus primo libro de Trinitate capitulo 1: Contuentur errare qui eaque de rebus
corporalibus dicuntur ad res incorporeas et spirituales transferre conantur. Sed in hoc libro res spirituales et incorporee describuntur
per res corporeas, et ad illas res corporee transferuntur. Videtur quod non sit recte tradita doctrina huius scripture. Item [illegible]
differentes sunt plures aliqua transferunt. Item Hugo de [illegible] in quibus symbolum facilior est transmutacio. Cum ergo rerum corporearum
et incorporearum maxima est dissimilitudo, non sit similitudo vel symbolum, non est rectus modus docendi has describere per illas. Item describere
res corporales sub dimensionibus et per res spirituales esse in quibus non sunt. Dicit philosophus in Perihermeneias: Est enim verum quod est esse
et quod non est non esse etc. vero, et est enim falsum quod est non esse vel econtrario etc. Si ergo describere res tales quales non sunt est falsitas
vel error, ut videtur. Oppositum tamen huius patet hic et alibi in scriptura. Sepe enim res celestes et spirituales describuntur per corporales,
et est causa ipse Deus. Quod est concedendum. Non tamen ita describuntur, intelligendo quod ille sint iste essencialiter vel realiter, sed quod sint eis
similes in aliquo effectu sive proprietate. Unde notandum quod aliqua dicuntur esse similia multis modis. Uno modo eiusdem nature participacione,
sicut filius dicitur similis patri, quia quod genuit de natura sua est simile ei quod remansit, ut dicit philosophus 12 libro de animalibus et 18, quod [illegible]
est filius qui non assimilatur patri, et quia natura videtur in eo generare. Secundo dicuntur aliqua similia quorum sunt eedem qualitates, ut dicit philosophus
in metaphysica. Tercio dicuntur aliqua similia cum proprietates similes sunt, quia ut dicit Augustinus contra Faustum, quod per solem et leonem
figuratur Christus, similitudine tamen non proprietatis nature. Et idem libro 22 quod non solum quod sint eiusdem nature dicuntur similia, sed que disparis
sunt, sicut filius Dei dicitur agnus, petra, quod non dicitur nisi corporis similitudine susceptis. Idem Augustinus libro sermonum, primo sermone de sancto Stephano, quod
una res multis figuratur, que vel corpus est per essenciam, etiam tamen per figuram, sicut Christus ut leo, ut agnus est per essenciam, est tamen per figuram,
et de hoc Augustinus super Iohannem omelia prima. Cum ergo describuntur hic res spirituales et incorporee, et notificantur
per res corporales, non est intelligendum quod iste sint similes illis vel tales quales ille in natura vel essencia, sed quod sint similes in aliqua
proprietate vel effectu, sicut Christus dicitur petra propter firmitatem, et columpna quia recta, quia firma, quia fulciens infirmitatem, ut ait Augustinus
libro contra Faustum, et per hoc patet responsio ad omnia obiecta in contrarium. Sed adhuc queritur de alio, cum huiusmodi mistica scriptura
sit que sic est tradita sub similitudinibus et figuris, videtur enim quod alius modus doctrinalior sit, scilicet plana doctrina, eo quod doctrina
facilis est [illegible]. Item doctrina quelibet sic debet tradi quod possit ab omnibus apprehendi, quia doctor est debitor sapientibus et insipientibus,
quod Apostolus ad Romanos primo. Item tales sunt doctrine aperte in aliis libris. Respondeo: Ideo in sacra scriptura sic aliquid traditur, ut magis
ducantur ad divina intelligenda; unde Dionysius libro angelice ierarchie capitulo 1: Impossibile est nobis divinum radium lucere nisi varietate sacrorum
velaminum anagogice circumvelatum. Et capitulo 2: Convenienter theologia [illegible] sacris formacionibus in non formatis intellectibus
usa est. Ibi commentatores Hugo et multi doctores. Unde abbas ibi loquens ad propositum ait: Theologia sub formis vilibus
fidelibus veritatem quasi sub sigillo consignat, infidelibus et indignis celat. Unde [illegible] in principio signatur mittens per
angelum suum, id est sub sigillo vel scripto, ne locus sit [illegible] putandi et ut gratia sit fidelibus [illegible] consignatur ait Glossa.
Abscondita ergo secretorum Dei prophetis et volentibus illa scrutari et ad [illegible] fidelium tradita sunt archana misteria
sub similitudinibus et figuris, sicut regie celle in quibus sunt regales thesauri et arche in quibus sunt reposita secreta et littere
regie et apotece in quibus regia unguenta et ornamenta continentur solent obserari et sigillari. Et sic consignari
Hester 8: Ipse littere que regis nomine mittebantur anulo ipsius obsignate sunt. Ysaie 29: Et erit visio omnis sicut verba libri signati.
Digna ergo racione archana misteriorum celestium in hoc libro sunt velata et signata similitudinibus et figuris ob dictas raciones.
Ut enim ait Crisostomus super Matheum 23: omnia mala [illegible] efficiuntur postquam divulgantur et magis extolluntur adversus nos, et
ideo misterium est mistice abscondi. Nolite mittere sanctum canibus, Matheus 7. Et per hoc ad obiecta. Primum enim: doctrina debet
esse facilis ut est doctrina. Dicendum enim doctrina sciencia ut est infusa a docente in discipulum, quia doctrina est actus docentis in
alio sive passivus, et docens debet docere intelligibiliter sive evidenter, intellectus sciencia quam docet debet esse alta et profunda. Omnis
enim ars est tam bona et difficilis cuius profunditatem revelat Deus electis suis per spiritum sanctum. Unde et scriptura sacra
est quasi quidam fluvius planus et altus in quo et agnus ambulat et elephas natat, ut dicit Gregorius in prologo Moralium.
Unde Isidorus libro 2 de summo bono capitulo 19: Scriptura sacra pro diversitate intellectus lectoris variatur, sicut manna quod populo veteri
pro singulorum delectacione varium dabat saporem. Unde et infimis et summis, parvulis sive in historia humilis videtur in verbis,
cum excellencioribus alta incedit, unde eis pura mistica pandit, ac per hoc utrisque manet communis, parvulis scilicet et perfectis.
Unde fit quod ut idem ait in Sententiis: [illegible] qui in moribus excelsis et viri perfecti habent sublimia intellectus quibus ipsi
contemplacionis [illegible] erigant, et simplices [illegible] inveniunt modicos intellectus ad quos humiles ipsi
refugiant. Ideo quod sunt in libris sacris quedam obscura, quedam aperta reperiuntur, ut intellectus lectoris et studium au-
geantur, quoniam si cuncta paterent statim intellecta vilescerent; rursum si cuncta clausa consisterent, confestim diffidencia gigneretur.
Hic ergo de obscuris desperacio fiat, ea que manifesta sunt faciant, et ne de intellectis fastidium consistat, ea que
clausa sunt desiderium excitant. Nam plerumque quanto magis latent tanto magis [illegible] prebent. Unde sicut ergo dicit
Gregorius [illegible] clausa est ut pervenire debeat, non sic patet ut vilescat. Usu tollit fastidium, et tanto amplius
attenditur quanto intencius meditatur; planis verbis animum legentis humiliat, sed sensibus sublimibus levat. Sic quod
a rudibus cognoscitur, et in doctis semper nova reperiuntur. Crescit cum crescentibus, quia eorum sermone et monstrat textum et profert
misterium. In ea ergo qui ignorabat invenit quod discat, qui sapit invenit quo crescat, qui conscendit invenit quo ascendat,
qui ascenderit invenit contemplacionis commercium in quo quiescat. Dicit Crisostomus super Matheum. / Sequitur: Et septem candelabra aurea
septem ecclesie sunt. Nam sicut candelabrum sustentat lucernam, ita Deus de bonis ecclesie sustentari. Et dicuntur aurea. Nam sicut
[illegible] caritate sunt que per aurum figuratur, quia sicut aurum precellit omnia alia metalla, sic caritas alia Dei dona. In corpore primus
maior est corporalis [illegible]

Et angelo Ephesi ecclie scribe Hec dicit qui tenet septem stellas in dextra sua qui
ambulat in medio septem candelabrorum aureorum. Capitulum secundum continuat ad precedens
narrata visione filii dei et membrorum eius concomitancium in generali / hic narrantur speciales admoniciones ad singulos
epos septem ecclesiarum in speciali. In quibus admonicionibus vbes informatos et incipatos omnium eporum et prelatorum generaliter
put ait hic richardus. Et dividitur in septem particulas secundum numerum septem ecclesiarum quarum sol partes sunt in ista ca[pitu]lo / tres in septimo
et incipit ibi Et angelo Sardis ecclie scribe. Et sicut hoc ipsum capitulum dividitur in quatuor partes. In prima ponitur admonicio
preceptoria de scribendo ecclie Ephesi que erat metropolis Asye bon[?] In secunda admonicio de scribendo ecclie Smirne
ibi Et angelo Smirne. In tercia consimilis admonicio de scribendo angelo Pergami ibi Et angelo Pergami. In quarta in similo de
scribendo angelo Thiatire ibi Et angelo Thiatire. Prima pars subdividitur in tres scilicet in partem prohemialem et execu-
tivam ibi Scio opera tua et conclusivam ibi Qui habet aures. In prima parte scilicet prohemiali / introducuntur tres persone scilicet persona
suscipientis epistolam que erat angelus ephesi et persona scribentis sive describentis ibi Scribe. Et persona percipientis sive
admonentis ibi scilicet dicit quod [illegible] ad [illegible] Et angelo ephesi / quasi diceret non solum predicta in precedenti capitulo scribas / sed et specialiter
angelo ephesi id est epo secundum glo[ssam] vel sacerdoti secundum hayo[nem] / ~~Angelus enim nuncius dicitur ut ait Augustinus 2o de trinitate c. x~~ Per angelum enim
significatur ecclesiarum prelatus qui debet esse vita angelicus et doctrina subditos inferiores illuminando purgando et perficiendo.
Angelus enim nuncius dicitur ut ait Augustinus 2o de trinitate c. x et Gregorius omelia 34 super ewangelia. Angelorum vocabulum nomen
est officii non nature. Nam sancti illi celestis patrie spiritus sunt quidem semper spiritus sed semper angeli vocari nequaquam possunt
quia tunc solum sunt angeli cum per eos aliqua nunciantur. Unde per psalmistam dicitur Qui facit angelos suos spiritus. Ac si patenter
diceret / quia eos quos semper habet spiritus etiam cum voluerit angelos facit. Sic et angelus dicitur nuncius / et talis debet esse quilibet
ecclesiarum prelatus et ideo ubique in hoc libro per angelos prelati signantur. Unde idem Gregorius super ewangelia parte prima omelia 6 unusquisque
qui se a pravitate proximum revocat et in precedenti capitulo. Non ergo quia prelati dicuntur angeli propter multas condiciones angelorum
~~in quibus prelati debent angelos imitari~~ quia sicut habetur in libro meti[?] pascat et hortatur dirat[?] vehit confortat ar-
cet Orat et gaudet punit laudat sic supra / Pascit Helya pane et aqua 3 Regum xviii. Hortatur Ioseph
ut surgeret et acciperet puerum Mathei ii Ducit / Raphael Thobiam / Thobie v Vehit Abacuc a Iudea in Babylonem Danielis [illegible] Arcet Lucie xxii confortat
Conformat dormientem ut Petrum Actuum xii Arcet Dyabolum Orat pro homine Thobie xii Ego obtuli oracionem tuam Et gaudet
de penitencia et conversione peccatorum Lucie xv Punit malos ut Sennacherib 4 Regum 19. Angelus domini percussit in castris Assyriorum
centum octoginta quinque milia. Laudat scilicet deum. Job 38 Ubi eras cum me laudarent simul astra matutina. Sic supra scilicet convivit
Thobie xii videbar vobiscum manducare et bibere sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus videri non potest utor
Et in hiis condicionibus prelati debent angelos imitari / Dicuntur enim angeli propter officium ministerii ad ministerium enim non ad
dominium assumuntur qui presunt Unde Petrus Ecclesiastici 32 Rectorem te posuerunt noli extolli sed esto in illis quasi unus ex illis. Unde Apostolus Thymotheo
2 Thimothei 4 ministerium tuum imple. Et I Petri v Non dominantes in clero. Debent hic prelati [illegible] ut sint quasi
Seraphym ardentes in se et alios incendentes plenitudine lucide virtutis ut sint quasi Cherubyn quod interpretatur plenitudo
scientie / plenitudine iudiciarie potestatis ut sint quasi throni in quibus deus sedens iudicat quantum ad primam ierarchiam. Debent attendere
quod officium eorum est prelata [illegible] ministerio. Hic autem officium est [illegible] id est debet recipi cum misericordia. Est [illegible] id est debet
temperari cum iudicia. Est fructuosum id est debet dispensari cum sapientia quantum ad secundam ierarchiam. Debent insuper populum pastores quasi
admonitione per studium oracionis et edificatione per solicitudinem predicacionis quantum ad 3am / 2 Machabeorum ultimo Hic est fratrum amator
et populi Israel. Hic est qui multum orat pro populo et pro universa sancta civitate. Nimis ardenter orabat Moyses pro populo
et commisso cum diceret Exodi 32 Dimitte eis hanc noxam aut dele me de libro vite in quo me scripsisti
Sed queritur quare primo isti scribit. Ubi videtur quod debuisset scripsisse ecclesie sue in qua erat et non [illegible] Ephesus erat metro-
polis in Asya minori in qua erat sedes beati Iohannis. Ideo isti primo scribit ut et ipse correpta ac correcta
alias debent corrigat et etiam sibi commissas / tunc debebat esse forma et exemplar / [illegible] pet v forma facti gregis
ex animo / Per ephesum autem ubilibet ecclesia signatur. interpretatur enim voluntas mea et consilium meum ut habitum est supra ca[pitu]lo primo.
Nam ecclesia debet esse conformis divine voluntati et ei subdita et suo consilio erudita et gubernata Romanorum xii ut probetis
que sit voluntas dei bona beneplacens et perfecta. Sequitur verba ecclesie ephesi quasi in qua erat dei voluntas ubi sit
infra Scio opera tua / et consilium [illegible] habeo adversum te pauca quod caritatem primam reliquisti. Sunt igitur scribere
non solum prius visa et precepta sed et ea que secuntur ut ait richardus / Et quia hic genus persona distinctum / ille
genus persona docentis Hic est rectus ordo ut prelatus et doctor a deo audiat et addiscat / et deinde audita do-
ceat Ezechielis 18 Antequam loquaris disce. Ezechielis 2o Audies verbum ex ore meo et annunciabis eis / Sequitur Hec dicit
qui tenet septem stellas In quo innuitur persona percipientis sive admonentis quia qui tenet septem stellas. Et in hoc
designatur potestas et auctoritas et dignativa pietas percipientis. In hoc enim quod ait qui tenet septem stellas in dextera sua
exprimit sua auctoritas potestas. Unde Beda In manu sua habet sua quidem potestate regit et continet Deuteronomii 33 Omnes
sancti in manu eius. Nam per vii stellas quas in dextera sua tenebat intelliguntur omnes sancti secundum hayo[nem] qui in prosperitate
eterne beatitudinis iam tenentur in dei presencia. Nam eos confirmat ex gratia sua quoque cadunt per culpam. Et in hoc etiam admiratio[nis]
magna [illegible] quod sit prelatos confirmat fugientes revocat negligentes increpat torpentes excitat lapsos erigit
ignorantes instruit devios reducit recedentes suscipit et susceptos custodit. psalmus Cum ceciderit non collidetur quia dominus
supponit manum suam. Et in hoc confortat prelatos et eis fiduciam prebet ait richardus / Vel dextera per manum eius dextram
intelliguntur elemencia divinitatis eius qua nunquam potest carere quia in manu eius sunt omnes fines terre. In hac dextera eos
tenet bonum et malum. Bonum quidem comprimitur ne ultra mensuram virtutis accepte per ignorantiam gratiam instant vel
ad viciorum illecebras vincantur. mali autem ne quantum volunt nocere possint. Hac virtutis dextera continentur tamen sunt
sub potestate divina ad mensuram operationis permittentis / Sequitur Qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum
Et in hoc designatur sua condescensiva pietas dignativa humilitas munifica largitas quod dignatur esse in
medio candelabrorum id est ecclesiarum et in hoc eos confortat et prebet fiduciam ipsis ecclesiis ut ait richardus Ut enim ait
hayo ipse in medio ambulare se dicebat quia dona sue gratie particulariter eis diffundit Alii dando fruct[um]

sapie alii scie alii gnā linguarum alii int̄ptacoē sermonū hospitalitē abstinē contemplacoī. Tercia [illegible] filia q oia
opat̄ vnus atq idē sps 1 ad cor 12. Cum eū vbiqz sit dū donorum graciam eis largitur. qr ī medio candelabrorum
cotidie ambulat. Sunt eī quidā ad quos dns venit p fide quā hūt et aliqn p bona volūtatē. sz qr ī
reprobis morib9 eū eiciūt et ad vicia labunt̄ nō pt ibi manē. ideo ambulat et ad electos trāsitū fac. apud
quos dū manet et in corp cordib9 mouet̄ ffac quib9 adiuncti sīn pncia sentire reprobos. sz qr fide [illegible] opa
nō sequūt̄ nequaquā apud eos manet. sz ab eis ad electorum corda trāsit in quib9 p opa virtutū inhitet. hoc eī
indicat columba ab archa dimissa que sup aquas diluuii volitans cū nō inuenisset vbi requiesceret pes eius ad
archam reūsa est. Gen 8. hic in celbāb dns dt Ioh 14. Si quis diligit me sermonē meū suabit et ad eū veniem9
et mansionē apud eū faciem9. In quib9 vbis ostendit qr ad eos eciā venit in quib9 mansionē nō inuenit. Vn̄ Gg. li. 8. mor.
pte 2a om x. In quida corda venit et mansionē nō fac. qr p cōpunccoē quidē dei respectū perpiūt sz p tēptacoēs tpe
[illegible] ipm qd cōpuncti fuerant obliuiscunt̄. sic qr ad perpetranda pctā redeūt ac si ħ nūq planxissent h Gg. Vn̄ go
qr xpc ambulat ī medio septē candelabrorum aureorum. Resp apte dicat Tadm int̄ electos et reprobos cohorta[illegible]
vbis distīxit. quēpiā inueniat apud que p opa virtutū mansionē faciat. Greg. v. 8. Cum deū vere diligit
et eius mādata custodit in eius corde dns venit et mansionē fac. qr sic eū diuini amor penetrat ut ab
hoc amore tēptacoīs tpe nō recedat. h̄c vl de ħ [illegible] Sū quedā electorum intimo dilectoīs cōmunē pbandis ad
tpus in tēptacoē desicit. aliud ut aliud a tēptacoē incipiat. pro sermone cōpcipit. tamē ī medio septe candelabrorum
aureorum deambulare videt̄. Nona inter se cause que deus inter ab aīa recedit ne scilicet ad honorē se [illegible]
pia ut purice eius utilitas cognoscat̄. Na cū pns est. bene est aīe et oib9 bonis habūdat. sicut vbi rex [illegible]
hospitatur sunt lucaria cibaria gaudiū et leticia. sz ipo recedente oia ista sil recedūt. ab [illegible] renouatoē [illegible] quib9
tollit qd ad suū ptinet officiū. Dt go hō uel aīa sē hiat. Det dt ut cognoscat tpe sue visitaoīs ne dicat hō
in habūdancia sua quā hz a dō nō mouebor ineternū. ps. hc eī de aufert se ut hō clamet de auisti faciē
tuā a me et factus sū cōturbatus. Dcia ut hōis infirmitas videat̄. Nā cū de pns est p graciā vn̄ hō q
sit fortis in virtutib9 et totū onus religionis sz mane surge orare remanere in ceptis pclamare et quecūqz ei
iniūgit̄. totū bene est et eū nō grauat qr dns suppōit manū suā. Sic ad quib9 duobz hoībus ponit
fortior ad se totū onus trahit. tunc leue est pao onus reputānt. Sicut mulier cū puero ludunt. iponit
eis onus et manib9 suis sustentat. vn̄ puer qd totū portet. Cū vō mulier deponit manū puer sb onē
deficit. Vn̄ ps. Vt immicū forte sū apud te et tu adiutor fortis. Et dns p ysaiā Ego feci et ferrum ego
portabo. hc dō sentiat tu dupt. Diligā te dne virtus mea. 10a. Cetera ut cauē separacoīs timor reuocat̄. qr si tanta
grā est modico momento sua care pūcia qd intolerabile erit ab eo eternū separari. Sic puer dat manū ad
ferula ut euadat vbera dorsi. et quib9 nō sustinet aurcle mutilacoēs ut suspendiū euadet. Sic nos qd
dū viuimus quecūqz pt manus nra cōpāe et affectus interior instant opem ne ad [illegible] ut [illegible] neqz qr nec
racō nec opa nec sciā est apud inferos. Ecc. 9. Quīta ut laboriosi aīe cōpensa parat̄. Sic dimcit ab
eo industria venit frequent ad aīaz declinare ut ipe eius frequencia nō grauet̄. et ne frequentib9 suspirib9
[illegible] nimijs fletib9 ieiunijs afflictoīb9 et alijs laborib9 p tiōne peccatorum hitis minister hō nimis depaupet̄.
Vn̄ 2 Reg. 14 rogatus dauid ab absalone ut veniret ad eum in suo conuiuio. noli fili mi ne forte grauem te.
Sed eī hō p graciam illuiat̄ videt suos defectus sz impacient [illegible] ardua [illegible] filia que oia vellet inficere
vno die vn̄ pa reliquie cogitacoīs die festū agent tibi. Sz nō dē dē ut hō inficiat racō oia vno die
Vn̄ cū absalon filius dd adduxeret ei usqz ad morte ioab princeps exercitus cū exercitu pcepit ut occideret
absalonē et noluit qd dd iret cū exercitu. timens qr si veniret ad absalonē exercitus ī morte [illegible]
qd adhuc ei ppt [illegible] absalon nō sineret occidere. Cū go nō fuisset pmissus ire cū exercitu cla
pcepit ioab et exercitū dē reuertere mihi puerum absalon et ne occideret. Sic eī deuterō. Nō poteris vno die de
le gētes has. Et iudic. 2o dns dt. Et ego nō delebo gētes quas dimisit iosue et mortuus est ut in ipis
expiar israel utrum custodiant viam dni et ambulent in ea. Dimisit go dns naconē gentium et cito subuerte
noluit ut discant filij eorum certare cū hostib9 et hr̄e cōsuetudinē pliandi. Sexta ut diligencius requirat̄.
Si eī mulier hūs dragmas x. et pdidit vnā querit diligenter. Luc. xv. quanto magis aīa q totum gaudiū amisit.
dz esse solicita [illegible] vn̄ cant. 3. In lectulo meo p noctē quesiui quem diligit aīa mea. nō inueni. dns
nisi qn vbi et quo debeat queri. Ioh 8. Querit me et nō inuenietis et in pctīs vrīs moriemini. Ysa. lv.
Querite dnm dū inueniri pt. 7. Septa est ut gracia [illegible] suscipiat̄. Sic solet mulier maritus de lon
ginquis ptib9 et pegrinacoīb9 redeuntib9 festū facere largius et quanto plus quis ieiunat tanto magis esurit
et cibus ei dulcius sapit. [illegible] ppt infirmitatē longam appetitū amisit. Nō est dns cibaria sua vilescere
Sz eī qr aīa saciata calcabit fauū. aīa ac esuriens etiā p dulci amara sumit. Vn̄ Iob. vn̄ ante
pus nolebat tangere aīa mea. nūc p angustia cibi mei sunt. Septia ut caucius custodiat̄. Vn̄ 1 Rx 2[illegible]
clamat dauid i. xp̄s manu fortis ad abner i. corp hoīem istū qui dz esse custodia pns dt. Viuit dns qr
filij mortis estis vos qui nō custodistis xpm dni. Vn̄ cant. 3. Tenui illū nec dimittam donec introducam
illū ī domū matris mee et ī cubiculū genitricis mee. 31. Rx [illegible] custodi virum istum s qui fuit se subtulit
qui si lapsus fuit p neglam tua erit tua p aīa illius. Octa ut in amore sco deponat̄. Nona ut
fiducia confirmata longiat̄. Sic mater lac filio subtrahit ut solidiore cibū cōpehendat. Ioh 16 dt.
Nisi ego abiero paraclitus nō veniet. Bnd. Delicata est nimis diuina cōsolacō et nō facile dat̄ admit
tentib9 alienas. Bnd. in [illegible] spualis cōpetit recedit sponsus [illegible] ad graciā quam inuenisti
sz ne timeas o sponsa ne desperes ne estimes contēptus si paulisper subtrahit a te sponsus faciē suam
oia ista cooperant̄ [illegible] in bonum et de accessu et recessu lucraberis. Tibi venit. tua tibi et recedit

[Margin notes: "[illegible] qr amblat et nō manz" (left, line 4–5); "regne ut [illegible]" (right, line 35)]

venit ad consolacionem recedit ad cautelam ne magnitudo revelacionum extollat te. ne si sit semper apud te sponsus incipias eo tempore sodales etiam contempnere visitaciones non iam gratie tribuas sed nature. hac autem gratia qui dedit et cui dedit sponsus [illegible] nec quasi iure hereditario possidere. unde vulgare proverbium est nimia familiaritas contemptum parit. recedit ergo ne forte nimis assiduus contempnatur. ut absens magis desideretur. desideratus avidius queratur. diu quesitus tandem gratiosius inveniatur. preterea si nunquam deesset et contemplacio solacium ve[ritatis] future que revelabitur in nobis euangelica estimaretur. et ergo propter putaremus hic nos habere manentem patriam minus requireremus futuram. ne ergo putemus patriam an[te] porcionem summam venit in[terim] et recedit. nunc etiam [illegible] statum nostrum infirmitate commutat. paulisper permittit nos gustare quam suavis est et antequam plene et dulcius [illegible] sed si plene habebis hac dulcedine [illegible] [illegible] per me in odore unguentorum meorum. habete sursum corda ubi ego sum ad dexteram dei patris sedens. ubi me videbitis non per speculum in enigmate sed facie ad faciem et plene gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. hec omnia dicta sunt doctoris melliflui bernardi. ulterius

Ipse ergo ambulat in medio septem candelabrorum sicut rex vel imperator in medio militum suorum dona sua donativa sua et munera [illegible] gloria eius in medio eius. ipse sicut princeps prefamiliaris vel sicut magnus elemosinarius distribuens elemosinas suas. unde in psalmo suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui. Item sicut sol subveniens afflictis suis et ordinans. unde richardus de sancto victore. ambulat christus in medio candelabrorum qui omnibus graciam dispensat et bona sua distribuit. stat enim per divinitatis eternitatem ambulat per humanitatis conversacionem. Item ambulat ad quasdam sue [illegible] ad imitacionem [illegible] [illegible] ergo qui imitatur effraym et [illegible] ergo deus et non homo in medio tui. Iosue 2. dominus in medio eius non faciens iniquitatem. Tenet ergo in dextera sua omnes sua magnifica potestate. ambulat in medio distribuens bona sua munifica largitate. talis est christus ad homines quales sunt homines ad ipsum. Iacet inter innocentes ut [illegible] pendet inter latrones [illegible] stat inter discipulos [illegible] laborat inter malos [illegible] querens requiem et non inveniens inter medicos [illegible] sedet ut doctor inter magistros. [illegible] ambulat in medio predicatorum [illegible] [illegible] candelabrum aurea designatur propter fulgorem sapiencie propter ductilitatem obediencie et propter preciositatem caritatis. [illegible] post operacionem

Scio opera tua et laborem et pacienciam tuam et quia non potes sustinere malos et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt. et pacienciam habes et sustinuisti propter nomen meum et non defecisti. [illegible] hec est post [illegible] in qua exprimit que [illegible] premisit et dicitur in quibus [illegible] primo premittitur commendacio [illegible] subiungitur arguicio sive increpacio [illegible] sed habeo adversum te pauca. tercio admonicio [illegible] memor esto unde excideris. quarto comminacio [illegible] venio [illegible] blanda [illegible] consolacio [illegible] sed hoc habes bonum [illegible] dicit scio opera tua. ubi commendat eum a multis. primo ab operum commendabilium perfeccione. secundo a tolerancia sustinencie vel passione [illegible] et laborem. tercio a paciencie [illegible] et pacienciam tuam. quarto a fervido zelo sive constanti emulacione [illegible] et quia non potes sustinere malos. quinto a sollerti investigacione et iustitie [illegible] quiescione [illegible] et temptasti eos. sexto a [illegible] [illegible] persecucione ab eis illatarum [illegible] et pacienciam habes. septimo a certa [illegible] intencione qui in omnibus hiis non laudem hominum nec commodum temporale quesivit sed tantum honorem dei [illegible] et sustinuisti propter nomen meum. Dicit ergo quantum ad primum scio opera tua [illegible] secundum petrum de tharantasia in scripto primo [illegible] ar 2. in deo triplex sciencia solet distingui. quedam est simplex intelligencie que est rerum omnium sive futurarum sive preteritarum [illegible] hac non [illegible] deus sciens quod nescit. alia est sciencia visionis que est rerum earum que sunt ordinata ad esse [illegible] in actu. hec est omnium futurorum bonorum et malorum. [illegible] a veritate que est lux summa cui nichil potest occultari nec [illegible] tenebre obscurantur ab ipsa. [illegible] cognoscit omnia magna et parva bona et mala. [illegible] [illegible] est cor hominis et inscrutabile quis cognoscet illud. et sequitur ego dominus scrutans cor et renes. hebr[eos] omnia nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo. [illegible] vivus est sermo dei et efficax [illegible] et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius [illegible] tu cognovisti omnia novissima et antiqua [illegible] tu omnia nosti. Tercia est sciencia approbacionis et hec quod applacent voluntati [illegible] futurorum bonorum. hac non cognoscit deus omnia quia nec malos nec mala sed tantum bonos et bona. abacuk primo mundi sunt oculi tui domine ne videas malum [illegible] [illegible] nescio vos [illegible] in fine. Scire dei approbare est nescire reprobare. unde [illegible] quos reprobat dicit [illegible] nescio vos unde estis. discedite a me omnes operarii iniquitatis. et [illegible] in [illegible] scio tui [illegible] approbo et in hoc implicatur quod opera hec erant laudabilia [illegible] erant opera a deo approbata [illegible] est quod erant laudabilia [illegible] laudet eum in portis opera eius. et [illegible] hic [illegible] non specialiter illa [illegible] [illegible] generaliter omnibus electis conveniunt quorum opera deo sunt cognita. Scire autem dei [illegible] est eligere. unde [illegible] in libro moysi [illegible] dicit vos sciat deus [illegible] omnibus gentibus [illegible] elegit. Et ipsi moysi [illegible] novi te ex nomine [illegible] [illegible] specialiter eligo aliquem. [illegible] scire dicitur [illegible] reddere. unde deutero[nomio] 13 temptat vos dominus deus vester ut sciat si diligatis eum an non [illegible] ut scire vos faciat. Et abrahe [illegible] [illegible] nunc cognovi quod timeas deum [illegible] cognoscere te feci [illegible] scire dicitur et ipsa sciencia [illegible] subtilitatis accipitur cui nuda et aperta sunt omnia sic deus [illegible] in istis itaque [illegible] [illegible] qualitatibus [illegible] dei debemus accipere. dicit ergo [illegible] scio opera tua [illegible] eligo et approbo vel scio opera tua [illegible] scire te facio mercedem operum tuorum. Et quia [illegible] operatur laborat. [illegible] post opera virtutum recte subiungitur [illegible] labor quia sicut magna est in operibus ita magna est et in labore tam in operando quam in sustinendo. [illegible] et laborem tuum [illegible] [illegible] ubi ut dixi [illegible] commendat eum a tolerancia sustinencie vel passione. labor enim nascitur ex difficultate agendi [illegible] septimo [illegible] Iob [illegible] noctes laboriosas enumeravi [illegible] super quo gregorius octavo moralium [illegible] electi quippe conditori famulantur et sepe inopia coangustantur [illegible] [illegible] deo inherent et tamen vite presentis subsidiis egent. [illegible] pro actione suas pravia non [illegible] a nulli rependuntur vacuos menses ducunt noctes quoque laboriosas tolerant qui adversitatum tenebras non solum usque ad inopiam sed sepe usque ad corporis cruciatum portant. despectum namque egestatem quoque [illegible] laboriosum [illegible] [illegible] non est sed cum usque ad afflictionem carnis adversitas venitur labor [illegible] quo dolor sentitur. sed ut dicit idem gregorius [illegible] [illegible] quanto magnopere est ut cum rebus [illegible] pondere dolorum afficimur spe ad superna tendamus quibus eo [illegible] ad alta [illegible] quo nos gravior pena castigat. propter quod dicit Iob [illegible] homo nascitur ad laborem et avis ad volatum. Ad laborem quippe homo nascitur quia [illegible] qui accepta est [illegible] [illegible] quod ulterius [illegible] impleri ut hic [illegible] sue [illegible] gemitu evadat. unde [illegible] paulus [illegible] suas [illegible] [illegible] admonuit. [illegible] enim [illegible] quod in hac pena summa [illegible] in eo quod caro flagellis afficitur ad appetenda altiora mens sublevatur. paulus [illegible] attestante qui ait [illegible] [illegible] qui foris est [illegible] corrumpitur [illegible]

scito simplex intelligencie est cognicio qua deus cognoscit omne possibile sibi et aliis. et hac cognoscit deus infinita [illegible] [illegible] [illegible] hac non [illegible] cognicio visionis est [illegible] fuit ab eterno [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nec intellexit [illegible] [illegible] [illegible] imperatoris aut [illegible] [illegible] et principum [illegible]

qui intus est renouatur de die in diem. homo ergo ad laborem nascitur et auis ad volatum quia inde mens ad summa euo-
lat unde caro in infimis durius laborat. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus Sap. 3. Est autem triplex labor bonus
scilicet cordis et hic est contricio ps. laboraui in gemitu meo. Oris et hic est confessio vel predicacio ps. laboraui clamans rau-
ce facte sunt fauces mee. Et operis scilicet corporis operacio de quo ecc. in ipse in labore hominum non sunt et de quolibet dicitur eccl.
primo quid habet amplius homo de labore suo. Et quia labores et opera communia sunt bonis et malis, paciencia autem vera singulariter munus
est collatum electis ut dicit Hay. io. in tercio post commendacionem a paciencia loquamur. apoc. 2. Et pacienciam tuam super ... quia non
innumeras de dilatis primo autem glo. ut enim ait Gregorius moralium [illegible] super illud Job xvi circuibit me [illegible] in eius. Vere
paciens est qui aduersis affligitur et tamen a spe sue rectitudinis non inclinatur. Luc. 21 In paciencia vestra possidebitis animas vestras.
Gregorius ... omelia xxxv. Ideo possessio anime in virtute paciencie ponitur quia radix omnium custosque virtutum paciencia est. Per pacienciam
vero possidemus animas nostras quia dum nobismetipsis dominari discimus hoc ipsum possidere incipimus quod sumus. Paciencia vero est aliena
mala equanimiter perpeti contra eum quoque qui mala irrogat nullo dolore morderi. Nam qui sic proximi mala portat
ut tamen tacitus doleat et tempus digne retribucionis querat pacienciam non exhibet sed ostendit. Scriptum quippe est .1. Corinthiorum
Caritas paciens est benigna est. Paciens namque est ut aliena mala toleret, benigna est ut eciam ipsos quos portat
amet. Hinc namque per semetipsam veritas dicit Luc. 6. Diligite inimicos vestros benefacite hiis qui oderunt vos, ora-
te pro persequentibus et calumpniantibus vos. Virtus namque est coram hominibus aduersarios tolerare sed virtus coram deo di-
ligere quia hoc solum deus sacrificium accipit quod ante oculos in altari boni operis flamma caritatis incendit. Hinc
vero est quod plerumque ipsi pacientes esse videntur quia mala retribuere non possunt, sed qui ideo mala non retribuunt
quia nequaquam valent, (ut prediximus) pacientes non sunt quia paciencia non est in ostensione sed in corde. Per pacienciam vero ipsa viri
intus doctrina dispensatur. Scriptum quippe est: Doctrina viri per pacienciam dinoscitur. Tanto ergo minus quisque ostenditur doctus
quanto conuincitur minus paciens. Neque enim valet vere bona docendo impendere si viuendo nesciat equanimiter aliena
mala tolerare. Quanto enim culmine virtus paciencie polleat rursus Salomon indicat dicens: Melior est viro
forti et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Minor enim victoria est urbes expugnare quia extra sunt que vincuntur.
Maius autem est quod per pacienciam vincitur quia ipse animus a se superatur et semetipsum sibimetipsi subicit quem eum paciencia in
humilitate tolerandi sternit. Sciendum est quod plerumque solet pacientibus euenire ut eo quidem tempore quo aduersa patiuntur
vel contumelias audiunt nullo dolore pulsentur et sic pacienciam exhibeant ut custodire etiam cordis innocenciam curent.
Sed cum post paululum hec ipsa que pertulerunt ad memoriam reuocant, igne se vehementissimi doloris instigant, argumenta
vlcionis inquirunt, et mansuetudinem quam tolerantes habuerunt in retractacione sua semetipsos iniquos peruertunt. Cal-
lidus namque est aduersarius bellum contra duos mouet, unum scilicet inflammans ut contumelias prior inferat, alterum vero
prouocans ut contumelias lesus reddat. Sed quia eius iam victor existit qui ad proferendas contumelias commouit,
contra illum acrius dolet qui ad reddendas iniurias commoueri non potuit. Unde fit ut tota se virtute contra eum erigat
quem contumelias fortiter pertulisse conspicit. Quem apto tempore intus rerum in secreta cogitacione decepturus tempus
inquirit, et quem in publico bello perdidit ad exhibendas occulte insidias accendescit. Quietis namque iam tempore
ad victoris animum redit et vel dampna rerum vel iniuriarum iacula ad memoriam reducit, cuncta que sibi illata sunt
vehementer exaggerans fuisse intolerabilia ostendit, et quietem animi tanto merore conturbat ut plerumque vir pa-
ciens illa se equanimiter tolerasse etiam post victoriam captiuus erubescat seque non reddidisse contumelias doleat
et deteriora rependere si occasio prebeatur querat. Cui ergo hii sunt similes nisi hiis qui per fortitudinem in campo
victores sunt sed per negligentiam postmodum intra urbis claustra capiuntur. Cui ergo isti sunt similes nisi hiis quos irruens
grauis languor a vita non subtrahit sed leniter veniens recidiua febris occidit. Ille ergo vere paciens fuerat
qui ad tempus aliena mala sine dolore tolerat et tamen cum retractat pertulisse se tamen exultat ne bonum pacis
quietis tempore perdat quod in perturbacionibus custodiuit. Sciendum quoque quod tribus modis nostra paciencia solet exerceri. Alia namque sunt
que a deo, alia que ab antiquo hoste, alia que a proximis sustinemus. A proximo namque persecuciones dampna contumelias,
ab antiquo aduersario temptamenta, a deo autem flagella toleramus. Sed in omnibus hiis tribus modis vigilanti oculo se-
metipsam debet mens circumspicere ne contra mala proximi pertrahatur ad retribucionem mali, ne contra temptamenta diaboli seducatur
ad delectacionem vel consensum criminis, et ne contra flagella opificis ad excessum prorumpat murmuracionis. Perfecte enim aduersarius
vincitur cum mens nostra et inter temptamenta eius a delectacione et consensu, et inter contumelias proximi custoditur ab
odio, et inter flagella dei compescitur a murmuracione. Neque agentes hoc retribucionem nobis pro tanta bona requiramus. Nam
per laborem paciencie bona premia sunt vite ut tunc primum intra laborem sapiat cum iam omnis labor funditus cessat.
Unde et per prophetam dicitur: Non in finem obliuio erit pauperis, paciencia pauperum non peribit in finem. Quamuis enim perisse
paciencia pauperum creditur cum nichil pro illa in hac vita temporalibus recompensatur, sed paciencia pauperum non peribit in
finem quia tunc eius gloria percipitur cum sibi omnia laborum opera terminantur. Gregorius. Scio opera tua etc. [illegible] deus non cogitat aliqua
alia a se [illegible] opera nostra [illegible] [illegible] intelligibile est per se [illegible] ergo si deus intelligit aliud a se tunc intellectus
eius perficitur ab aliquo et sic secundum tempus [illegible] quia eius cognitio vilescit cum perficitur a re minus nobili quam sit deus. [illegible] quod eius cognitio
vel ipse deus [illegible] quod omne quod ab alio perficitur [illegible] potencia [illegible] passiua que est principium [illegible] et tamen inquit [illegible] quod deus
non sit sua accio cum accio sit perfeccio et deus alio perficiatur etc. [illegible] si deus cogitat aliud a se necesse est quod id quod cognoscit
sit quod deus, ergo si cogitat aliud cognoscat aliquid quod [illegible] et [illegible] [illegible] tempus [illegible] quod eius cognitio sit indigens operacioni
sit et [illegible] et quod sit aliud quam ipse quod omnia sunt [illegible] [illegible] necesse est dicere quod deus omnia alia a se cognoscat quia non sit
opus latere sapientissimum opificem [illegible] plantauit aurem non audiet [illegible] actum non considerat [illegible] est impossibile quod deus
det aliis potenciam cogitandi et ipse non cogitat. Sed ad intellectum obiectorum notandum cognoscere aliud a se contingit dupliciter

[illegible] [illegible] est [illegible] possidere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dominari [illegible] paciencia [illegible] possidet quia inde contra aduersa omnia
fortis efficitur unde [illegible] seipsum vincendo dominatur et quo se laudabiliter frangit infractum se fortiter erexit quia cum in sensibus se voluptas superat sese ad omnia inuictum parat.

incipit de paciencia [illegible]

Pacia

pu 19

pu xvii

aut per aliud a se cognoscere aut per se. Unde cognoscens cognoscit aliud et per aliud tunc verum est quod perfectionem habet aliunde et tunc
eius intellectus est in potentia et recipit aliunde perfectionem et ideo additionem et ymitationem. Et hoc omnino impossibile est in deo. Secundo contingit
aliud a se cognoscere per se et tunc cognoscens est actus rei cognoscibilis et tunc non recipit perfectionem a cognoscibili sed magis econverso
et hoc modo ponimus deum cognoscere aliud a se per seipsum et non procedit per viam sed per viam via et hoc intellexit philosophus secundum unum dixit
Ad secundum cum dicitur deus cognoscit aliud a se ergo aliquid quod est deus quod cognoscere aliquid quod se est duplex aut per aliquid quod patitur ab eo
et cognoscens dependet ab obiecto et isto non est possibile ponere in deo cognoscere aliquid quod est a se cognoscentis defectus
sic cognoscit angelus. Alio quod illud quod est aliud et diversum habet ordinem ab intellectu et ita quod est quod cognoscit per omnino intuitum
et hoc modo cognoscit deus sed per exemplar quod est idem quod ipse a quo res cognoscitur et hoc modo intellectus probat obiectum. Sed adhuc d
ratio cognoscendi est ipsa veritas sed veritas idem est quod rei entitas ut dicit Augustinus ergo intellectus cognoscit a deo nisi ens sed deus intellectus
cognoscit nisi ab eterno ergo nichil cognoscit ab ipso nisi quod est ab eterno sed hoc est verum solum scilicet ipse deus ergo solum se cognoscit
Dicendum quod licet ab eterno sunt verum solum ens dicendum quod duplex est esse rei scilicet in se et in sua causa in ipso genere et in exemplari
ad cognitionem rei sufficit essencia eius in causa sive in exemplari et quod per operarii reputatur sicut futura est in ipso genere ideo
per essenciam in exemplari sic cognoscitur sicut futura est nunc aliter cognoscitur postquam facta est. Ad 4 ergo obiectum quod ab eterno sunt
verum solum ens dicendum quod verum est in ipso genere sed esse actuale multa tamen sunt in eo et illud esse erat ratio cognoscendi secundum
utrumque modum essendi. Cognoscit ergo deus se et alia unico omnia alia a se sed non per aliud unico per se deus cum possit scire plura quod sit
Tunc ibi. Et quia non potes sustinere malos. Commendatur quarto episcopus Ephesi a fervido zelo sive constanti emulatione cum dicitur
et scilicet scio id est approbo seu laudo quia non potes sustinere malos scilicet in consorcio tuo sive in diocesi tua scilicet quin emendes aut compellas
aut gladio et hoc ex fervido zeli dei. Talis fuit Phinees Numeri 25. Fornicatus est populus Israel cum filiabus Moab que vocaverunt eos
ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. Initiatusque est Israel Beelphegor. Et infra. Et ecce unus de filiis Israel
Zambri filius Salomi dux de cognacione et tribu Symeonis intrauit coram fratribus suis ad scortum madianitem nomine Cozbi
filiam Sur principis nobilissimi madianitarum videntibus Moyse et omni turba filiorum Israel qui flebant ante fores tabernaculi.
Quod cum vidisset Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis surrexit de medio multitudinis et arrepto pugione ingressus
est post virum Israelitem in lupanar et perfodit ambos simul virum scilicet et mulierem in locis genitalibus. Cessavitque plaga a filiis Israel.
Dixitque dominus ad Moysen. Phinees filius Eleazari avertit iram meam a filiis Israel quia zelo meo commotus est contra eos. Ideo
loquere ad eum ecce do ei pacem federis mei et erit tam ipsi quam semini eius pactum sacerdocii sempiternum quia zelatus est pro deo suo
et expiavit scelus filiorum Israel. Simile quarto Regum 1 de Helya qui dixit ad duos quinquagenarios missos ad eum per Ochoziam regem
Israel. Si homo dei sum descendat ignis de celo et devoret te et L tuos quod et factum est. Item de eodem Helya 3 Regum 18 quod prophetas
Baal quadringentos quinquaginta comprehensos duxit ad torrentem Cyson et interfecit eos ex zelo dei. Item 1 Machabeorum 2o de Ma
thatia quod cum vidisset iudeum quendam in omnium oculis sacrificare ydolis super aram in civitate Modin secundum iussum regis Anthiochi
doluit et contremuerunt renes eius et accensus est furor eius secundum iudicium legis et insiliens trucidavit illum super aram etc. Et s
et dixit filiis suis. Nunc ergo o filii emulatores estote legis etc. Et in psalmo Zelus domus tue comedit me etc. Sed dicit Gregorius super
Regula quod in Moralibus in principio tractans de Iob primo vir erat in terra Hus nomine Iob. Dicit ideo ubi habitaverit dicitur, ut eius meritum
virtutis exprimatur, et ut hoc in eius laudibus proficiat, quod bonus inter malos fuit. Neque enim valde est laudabile esse bonum
cum bonis, sed bonum esse cum malis. Sicut enim gravioris culpe est inter bonos bonum non esse, ita immensi est preconii
bonum etiam inter malos extitisse. Hec ille. Ergo magis commendabile sustinere malos quam non sustinere in isto episcopo quia male contra.
Item idem beatus Iob sibimet attestatur dicens Frater fui draconum et socius struthionum cuius exponens tractans Gregorius super moralia
ipse fuit dicit Quid draconum nomine nisi maliciosorum hominum vita signatur? De quibus et per prophetam dicitur Draconis venenum
vinum eorum. Dracones etenim quoque ventum quia dracones habent cum maliciosa superbia inflantur. Quid vero struthionum
appellatione nisi simulatores intelligi solent? Struthio enim pennas habet sed volatum non habet, quia simulatores quoque speciem
sanctitatis habent, sed virtute sanctitatis non habent. Ipso quippe eos bone actionis decorat, sed a terra numquam pena virtutis
levat. Electus itaque, sancte ecclesie preclusus quia pacis sue tempore inter se quosdam maliciosos ac simulatores portat, inde
dicat: Frater fui draconum et socius struthionum. Quod beati Iob quam vocibus specialiter congruit qui ad culmen magne fortitudinis
pertendens, bonus inter malos fuit. Neque quippe perfectus est qui inter pravitatem proximorum mala potens non est. Qui enim equanimiter
aliorum mala non tolerat, ipse sibi per impacienciam testis est, quia a boni plenitudine longe distat. Abel quippe
esse renuit quem Caym malicia non exercet. Sicut ut patet in Sicut grana in comitatu poni sunt. Precipere vero ait Ihesus. Et egressi servi
regis in vias congregaverunt omnes quos invenerunt malos et bonos et impleta sunt nupcie discumbencium. Dicitur ecce ipsa
qualiter convivatum apte ordinat quia per vias regis nupcias presens ecclesia designatur in qua mali cum bonis conveniunt
permixta quippe est diversitate filiorum, quia sic omnes ad fidem generat ut tamen omnes per mutacionem vite ad libertatem
spiritualis gracie culpis exigentibus non perducat. Quousque namque vivimus, necesse est ut vitam presentis seculi permixti agamus.
Tunc autem discernimur cum pervenimus. Boni enim soli nusquam sunt nisi in celo et mali nusquam sunt nisi in inferno. Hec autem vita
que inter celum et infernum sita est, sic in medio subsistit ut utriusque partium cives communiter recipit. Quos tamen sancta ecclesia
et nunc indiscrete suscipit et postmodum in egressione distinguit. Si igitur boni estis quamdiu in hac vita subsistitis equanimiter
tolerate malos. Nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi testis est per intoleranciam suam quia bonus non est. Abel enim
Sicut in tritura aree grana sub paleis premuntur. Sic flores inter spinas oriuntur et rosa que redolet crescit cum spina
que pungit. Duos quippe filios habuit primus homo unus eorum electus alter reprobus fuit. Tres filios archa Noe continuit
sed duobus eius electi sunt et unus reprobus fuit. Nam duobus in humilitate persistentibus unus ad patris irrisionem ruit. Duos
Abraham filios habuit sed unus innocens alter vero persecutor fratris fuit. Duos quoque filios Ysaac habuit unus in humilitate
servatus alter vero et prius quam nasceretur reprobatus est. Duodecim filios Iacob habuit genuit sed ex his unus per innocenciam venditus
ceteri vero per maliciam venditores fratris fuerunt. Duodecim quoque apostoli in sancta ecclesia electi sunt sed ne inprobati remanerent unus
eis admixtus est qui eos persequendo probaret. Septem sunt dyaconi ab apostolis ordinati sed sex in fide recta permanentibus
unus extitit auctor erroris. In hac ergo ecclesia nec mali sine bonis nec boni sine malis esse possunt. Cum acta itaque patrum
ad mentem reducamus et nos ad malorum toleranciam roboremus. Si enim filii electorum sumus, restat necesse est ut per eorum
exempla gradiamur. Boni enim non sunt qui malos tolerare recusant. In moralibus. Sic itaque iusto petere cum malis quia

Gregorius super Ezechielem omelia 19 parte 2. Hec in re nobis consolacionis medicamentum profert quod sepe tecum vivere cum nolumus cum malis habitare. Sciamus etenim
non esse bonum sed quod nobiscum vivunt mala proximorum ferre nolumus. Nos stos iam debere esse discimus quod esse nolumus quod ipsum sine portemus. Si
in re luce clarius patet cum malos portare renuimus cumulum adhuc ipsi de bono minus habemus. Neque enim perfecte habemus quod non sunt et cum malis bonus

sic in fornace aurum palea cum igne sociatur, ut quo ardet palea purgetur aurum. Sic ergo valent boni sunt qui in bonitate persistere [?]
circa [?] inter malos [?]. Hic ecclesia sponsi voce sic te commendat dicens per Salomonem: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Hinc
ad Ezechielem dominus dicit: Fili hominis, increduli et subversores sunt tecum et cum scorpionibus habitas. Sic Petrus vitam beati Loth glorificat et
dicit: Et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria et a luxuriosa conversatione eripuit. Aspectu enim et auditu iustus erat, habitans
apud eos qui de die in diem animam iusti iniquis operibus cruciabant. Gregorius: Quem nimirum cruciari non posset nisi prava proximorum opera
audiret et cerneret, et tamen aspectu et auditu iustus dicitur, quia iniquorum vita non delectando iusti aures atque oculos sed feriendo
tangebat. Sic Paulus discipulorum vitam glorificat et glorificando confirmat dicens: In medio nationis pravae et perversae, inter quos lucetis
sicut luminaria in mundo, verbum vitae continentes. Sic per Iohannem angelo Pergami ecclesiae attestatur dicens: Scio ubi habitas, ubi est
sedes Sathane, et tenes nomen meum et non negasti fidem meam. Ecce pene omnia percurrendo cognoscimus quod bonus non fuit
quem malorum pravitas non probavit. Ut enim ita loquar, ferrum mentis nostrae nequaquam perducitur ad subtilitatem acuminis, si hoc non eraserit
aliena lima pravitatis etc. Unde ergo in commendationem istius episcopi dicitur Apocalypsis ii: quod non potes sustinere malos. Respondeo: Contingit
non sustinere malos multipliciter. Uno modo ex bono zeli fervore quo arguuntur vel emendentur vel expellantur servato ordine iuris,
et sic [?] est intelligenda, et de hoc commendantur sancti in scriptura, et contrarium est culpabile in prelato. Unde ait apostolus 2 ad Tim. 4o: Argue,
obsecra, increpa etc. Propter hoc enim angelus Pergami corripitur infra eodem capitulo quod habuit in diocesi sua tenentes doctrinam Balaam
et nicolaitarum. Sic enim dicit ei: Habeo adversum te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam qui docebat Balach mittere
scandalum coram filiis Israel edere et fornicari. Ita habes et tu tenentes doctrinam nicolaitarum etc. Secundo contingit non sustinere
malos quo ad societatem conversationis vel quo ad cohabitationem, et tunc est distinguendum, quia aut est periculum subversionis vel infectionis ab eis,
et tunc non sunt sustinendi sed contemnendi. Aut est spes conversionis eorum, et tunc sunt supportandi quamdiu non inficiunt et quamdiu est spes de
eorum conversione. Unde Gregorius super illud Ezech. 2o: Cum scorpionibus habitas, dicit: Unum est pro quo societas malorum debet
vitari, ne si corrigi non valent, ad imitandum trahant, et cum ipsi a sua malitia non mutantur, eos qui eis coniuncti fuerint pervertant.
Unde Paulus ait i Cor. 15: Corrumpunt bonos mores colloquia prava. Et Proverbiorum xxii: Noli esse amicus homini iracundo neque ambu-
les cum viro furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum animae tuae. Dicit enim: Perfecti viri perversos proximos
non debent fugere, quia et eos saepe ad rectitudinem trahunt, et ipsi ad perversitatem numquam trahuntur. Infirmi autem eorum societatem debent
declinare perversorum, ne mala quae frequenter aspiciunt et corrigere non valent delectentur imitari. Sic enim verba pravorum audiendo
quotidie sumimus in mente, sicut flando aerem respirando trahimus corpore, et sicut aer malus assiduo flatu corpus inficit,
ita mala verba frequenter audita inficiunt animam, ut [?] delectatione pravorum operum assidui [?] languoris [illegible].
Et alia et alia ratione mali non sunt sustinendi et tamen aliqui sunt supportandi. Alii tamen mali de quibus loquitur hic, sicut heretici, nullo modo
sunt sustinendi, quia sunt latrones qui non intrant per ostium sed ascendunt aliunde, Ioh. 10. Et Ro. ult.: Rogo vos fratres ut observetis
eos qui dissensiones et offensiones praeter doctrinam quam vos didicistis faciunt, et declinate ab illis. Huiusmodi enim non Christo Domino serviunt
sed suo ventri, et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. Et 2 Cor. 6: Quae conventio Christi ad Belial? Et
Mt. 7: Attendite a falsis prophetis etc. Iohannes in canonica sua: Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum
nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave, communicat operibus illius malignis. Circa quod quaeritur utrum infidelibus sit communicandum.
Respondeo secundum doctorem, scilicet Thomam, 2a 2ae q. 10: Infidelium quidam sunt qui numquam susceperunt fidem, sicut gentiles et iudaei. Alii sunt infideles qui
quandoque fidem susceperunt et eam profitentur, sicut heretici et apostatae. Quandoque dicimus: communio alicuius personae interdicitur fidelibus dupli-
citer: uno modo in poenam illorum vel illius cui communio fidelium subtrahitur; alio modo ad cautelam eorum quibus interdicitur ne aliis communicent.
Primo ergo in poenam non interdicit ecclesia fidelibus communionem infidelium qui nullo modo fidem susceperunt, scilicet paganorum
vel iudaeorum, quia non habet de eis iudicare spirituali iudicio sed temporali, in casu cum inter Christianos commorantes aliquam culpam commit-
tunt et per fideles temporaliter puniuntur. Sic enim ecclesia non habet iudicium in infideles, scilicet quo ad poenam spiritualem eis infli-
gendam, sed tamen iudicium super eos quo ad temporalem poenam infligendam, ad quod pertinet quod ecclesia quandoque propter aliquas speciales culpas
subtrahit aliquibus infidelibus fidelium communionem. Idem 2o: Isto modo sed in poenam interdicit ecclesia fidelibus communionem illorum infi-
delium qui a fide suscepta deviant, vel corrumpendo fidem sicut heretici, vel etiam totaliter a fide recedendo sicut apostatae. Propter
quod in utrosque horum excommunicationis sententiam profert ecclesia. Sed quantum ad secundum modum, scilicet ad cautelam eorum quibus interdicitur, est distin-
guendum secundum diversas conditiones personarum et negotiorum et temporum. Si enim aliqui sunt firmi in fide, sic quod ex eorum communicatione cum infidelibus
conversio infidelium magis possit sperari quam aversio fidelium a fide, non sunt prohibendi infidelibus communicare qui fidem non sus-
ceperunt, scilicet paganis vel iudaeis, et maxime si necessitas urgeat. Si autem sint simplices et infirmi in fide, de quorum
subversione probabiliter timeri possit, prohibendi sunt ab infidelium communione, et praecipue ne magnam familiaritatem cum eis
habeant vel absque necessitate eis communicent. Unde dicitur Deut. 7o: Dominus praecepit: Non inibis cum eis foedus, nec misereberis eorum,
neque sociabis cum eis coniugia. Quod vero praecepit de illis gentibus quarum terram ingressuri erant iudaei, qui erant ad ido-
latriam proni, et ideo timendum erat ne per continuam conversationem cum eis alienarentur a fide. Et ideo subditur ibidem: quia seducet filium
tuum ne sequatur me. Unde Gregorius [?] super illud Ezech. 2o: Increduli et subversores sunt tecum et cum
scorpionibus habitas, dicit: Cumque mali essent, hi qui sunt increduli, subversores minime fuissent. Cuncta enim ipsi si increduli
vel caelestis regni praemia vel gehennae esse supplicia non crederent, in suis pravitatibus dimissi a fide et opere etiam alios
subverterent, ut regnum quod ipsi appetere nolunt nec alii assequantur. Hi namque cum teneritudine conspecta bona incipere
et mala iam declinare cognoverint, modo irridendo quod in caelis promittitur, modo despiciendo quod de omnipotentis Dei suppli-
ciis inferni minatur, modo laudando bona temporalia et delectationes praesentis saeculi callida persuasione pollicendo, defi-
ciunt mentes innocentium, quorum quia vitam perditi invident, si quos possunt a vita revocare ad mortem trahunt, laetantur
in pravitatibus suis, exsultant in alienis, minus sibi [?] poena sua non sufficit, qui agunt ne soli moriantur. At si fortasse
iustum quempiam talis iam virtutis invenerint ut contra loqui non praesumant, quia subversores esse non possunt, statim
scorpiones fiunt. Scorpio enim palpando incedit, sed cauda ferit, nec mordet a facie sed a posterioribus nocet. Scor-
piones ergo sunt homines blandi et [illegible] videntur malitiosi, qui bonis quibus in facie non resistunt /

Difficile quippe est ut non impingat, incorruptum manere qui corrupto sociatur. 23 q. [?] [illegible] ipsi quoque sunt perversi. Una enim ovis morbida
gregem inficit. Et 24 q. 3 dicit: Resecandae sunt putridae carnes et ovis scabiosa a caulis repellenda est, et scintilla ignis contemnenda /
ne tota domus massa et corpus ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Et subdit: Arrius in Alexandria una scintilla fuit, sed quia non statim
oppressus est, totum orbem eius flamma populata est. 24 q. 3 Resecandae. / Aut est spes conversionis eorum et sunt supportandi quamdiu etc.
Eccli. xi: Ab scintilla una augetur ignis et ab uno doloso augetur sanguis.

sed mores ut recesserint derogat, alios quos volunt infirmant, quamvis per verba dimittunt, mortifera infic(iunt) occulte non desinunt.
Scorpiones ergo sunt qui blandi et innoxii in facie videntur sed per dorsum portant ubi venenum infundat. Quia enim in occulto feriunt
quia mortem latenter inferunt. Unde contra eos per psalmistam dicitur: Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis. Apes enim
in ore mel habent, in aculeo caude vulnus. Et omnes qui lingua blandiuntur sed latenter ex malitia feriunt apes sunt, quia
loquendo dulcedinem mellis proponunt sed occulte feriendo vulnus inferunt. Isti vero falaces exarserunt sicut ignis
in spinis quia per flammas detractionum non iniquorum vitam comburunt, sed si que eis inesse potuerunt peccatorum spine concremant.
Dicitur ergo: increduli scilicet dicto subversores sunt insanabiles perniciosi, scorpiones autem cum fortibus et robustis quibus etsi in facie contra-
dicere non presumunt, ex occulto tamen vulnus detractionis inferunt. Increduli quippe sunt subversores et scorpiones sunt, quia et audita
ea que Dei sunt non credunt et eos quos prevalent a bonis moribus subvertunt, et quos inflectere non valent occultis machi-
nacionibus feriunt etc. Certum enim est quod nondum que eum pertinet dicitur: increduli et subversores tecum sunt etc. nobis complexi medica tamen
perfecti quos sepe tedet vivere dum nolunt cum malis habitare. Querimus enim cur non omnes boni sunt qui nobiscum vivunt,
mala proximorum ferre nolumus. Omnes sanctos iam debemus esse distinctos dum esse nolumus quod ex proximis portemus. Hac re luce
clarius patet dum malos portare renuimus consultum adhuc ipsi de bono minus habemus. Neque enim perfecte bonus est, nisi
qui fuit et cum malis bonus etc. Unde vero est per quo vitari societas debeat malorum, ne si fortasse corrigi non valent etc.
Et quia illos non sunt expellendi, proprie perpitiant id quod ipso commendat episcopus ephesinus a secreti investigatione et iusta ac regulari
convictione dicit: Et temptasti eos qui se dicunt apostolos id est a Deo missos. Apostoli enim idem est quod missi, ait Augustinus super Iohannem, omne quod
et non sunt, sed in rei veritate licet dicant se esse eorum professione. Ait etc. Surgent pseudochristi et pseudoprophete. Dicit Haymo
(Tempore Iohannis surrexerunt falsi apostoli id est heretici, Marcion et Ebion et Cherinthus in Asya, volentes corrumpere rectam fidem et predi-
cantes Christum hominem purum secundum divinitatem. Qui utique falsi apostoli erant. Apostoli enim interpretantur missi, sed isti non erant a Christo missi
sed a dyabolo, transfigurantes se in apostolos Christi, a quo et se missos dicebant, cum non veritatis sed falsorum dogmatum essent de Christo
Deus per prophetam dicit: Ipsi veniebant cum ego non miserim eos. Dicit ergo: Temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt,
id est probasti fidem illorum et doctrinam. Temptationes enim due sunt, sed hic temptatio ad probationem pertinet, sicut et Danielis primo: Tempta
nos diebus x. Sic et ecclesia sancta quotidie temptat id est probat corda singulorum ut qui rectam fidem non tenent aut corrigantur
aut ab ecclesie societate priventur. Sic ecclesia sunt heretici. Isti enim scilicet Hebion et ceteri antequam comparaverunt occulti erant,
sed probati sunt tam ab Iohanne quam ab angelo illius ecclesie. Et quia per successores doctores reperti sunt, dampnati sunt anathemate sicut ceteri
Sibertus Sabellius Fotinus et ceteri latentes qui non possunt inter sinum ecclesie innotescerant latebant quousque ab ecclesie pastoribus
probaverunt. Unde subditur: Et invenisti eos mendaces, scilicet non solum lingua vel falsa doctrina sed simulatoria vita. Licet enim men-
dacium sit falsa vocis significatio cum intencione fallendi, ut ait Augustinus libro de mendacio, tamen non solum est mendacium oris sed et
operis, et magis est mendacium operis quam locutionis, ait Augustinus libro de vita ... ambr. in sermone de passione: profiteri se esse ...
vel clericum et hunc ordinem contra facere mendacium est. Et maxime sunt dampnandi mendaces in doctrina fidei de quibus loquitur
Iacobi 3o: Nolite mendaces esse adversus veritatem. I Iohannis 4: Probate spiritus si ex Deo sunt. Et quia illos falsos apostolos persequebatur
ipsum episcopum tam secreti et ei multa mala ingerebant, id quod commendatur a longanimi persione persecutionum ab eis illatarum
dicit: Et patientiam habes scilicet in malis que ipsi inimici ingerunt, ait glossa, et Haymo: quia ideo patientiam hoc tolerando corporis pertulistis.
Unde de qualitate patientie dicitur Hebreorum x: Patientia nobis necessaria est. Et quia patientia debet esse ordinata scilicet propter Deum non propter lucrum suum
vel commodum vel premium, ideo subditur ad commendationem ipsius: Et sustinuisti propter nomen meum, non propter terrenam gloriam, ait Haymo.
Beati enim qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, Matthei v. Et quia patientia debet esse perseverans et continua, ideo subditur: Et non de-
fecisti, scilicet sed usque in finem perseverasti. Quia enim perseveravit usque in finem hic salvus erit, Matthei x. Unde Gregorius: In moribus in fine
tentas ut Iob post hoc faciebat Iob quanto dicebat. Dicit Haymo: incassum bonum agitur si ante terminum vite deseratur, quia frustra velociter
currit qui prius quam ad metas venit deficit. Ideo dicit de apostolis Luce 22: Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis.
Contrario dicitur Ecclesiastici 2: Ve hiis qui perdiderunt sustinentiam, quod amici Iob ipsi Iob imponebant dicentes: Venit super te plaga
et defecisti, Iob 4. Valde ergo commendandus fuit iste episcopus in perfectis iniquis ... Iste ... defecit hic patientiam
perfectam, et enim actus quem perfectum opus habet Iacobi primo. Patientia enim est honestatis aut utilitatis causa rerum arduarum
et difficilium voluntaria ac diuturna perpessio, ait Tullius secundo rethorica libro primo. Et dicit esse firma et solida non minuatur
ut tediosa de premii dilacione, ideo ait: Tribulationem patiaris tua. Item debet esse rotunda non testificans de malis temporalibus, ideo post
et patientiam habes. Item debet esse intencione recta et ordinata, sustinendo propter nomen Dei et iustitiam eius, ideo ait: sustinuisti
propter nomen meum. Item debet esse sine defectu continua, et ideo ait: Et non defecisti. Sic quidam de quibus in predicatione defecerant

Sed habeo adversus te pauca quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris
et age penitentiam et prima opera fac. Sin autem venio tibi cito et movebo candelabrum tuum de loco
suo nisi penitentiam egeris. Secunda pars. Operative partes in qua posita multiplici commendatione subiungit modica increpatio-
ne dicens: Sed habeo adversus te pauca, scilicet de quibus eos arguendus, quod caritatem primam reliquisti. Per hoc
beatus Iohannes prudentiam spiritualis et ordinatum modum in corrigendo primo commendat, deinde increpavit primo quia palpavit postea
pupungit. Sic enim docet beatus Gregorius xx Moralium super finem dicens: Predicatores iusti in ipsis quos corrigunt cum ex parte alia
forte aliquid bone operationis invenerint, ad abluendas verba contra dispensatione descendunt. Ecce Paulus Corinthios
docens eos quos in culpa divisionis aspiciens corruptos est dicens: Gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei que data est
vobis in Christo Iesu quia in omnibus divites facti estis in illo. Multum perfecto laudat quos in Christo divites in omni
dicit. Et ecce adhuc blandimenta multiplicat dicens: In omni verbo et in omni scientia, sicut testimonium Christi in vobis confirmatum est,
sed acsi ope pergisset quod doctrina dictaverat et mox in laudis consummacione subiungit: Ita ut nichil vobis desit in
ulla gratia expectantibus revelationem Domini nostri Iesu Christi. I Corinthiorum I. Subdit beatus Gregorius dicens: Quo te Paule vestis tot favoribus
iam quo tendas exprima. Et ecce Paulo post sequitur scilicet capitulo eodem: Obsecro autem vos fratres ut idipsum dicatis omnes et
non sint in vobis scismata. Significatum enim est michi de vobis fratres mei ab hiis qui sunt Cloes, quia contentiones inter vos sunt,
de quibus contencionibus Paulo post subdidit dicens: Cum enim sit inter vos zelus et contencio nonne carnales estis et secundum hominem
ambulatis? Ecce in corde audientium quam blanda sermonis manu tactus districte increpationis vulnera apposuit. Prius

(Margin: se c. 3o)

Venerabilis domine doctor [illegible] magi-
stro [illegible] apud [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] pariter. Et [illegible]
[illegible] vale [illegible]
Iohan[illegible] Costa[illegible]

nach superborum brachia student per blandimentorum vincula religare ut primo potius vulnus superbie sue corrigendum
manet. Exinit perfecto in vicinitatis et que laudari debuisset. et que argui. Pus itaque medicus prius sana medica
que circa vulnus erat laudando palpavit et primo putridum sinum vulneris ferendo tetigit. Ad quem in statu predicatoribus
ad utrumque aptum doctrine regula ponitur sim ut et vera facientes mitigat et prava audientes abscidat. Et circa hoc sit in ipso etc.
Eadem sumpta et eadem fere verba post eius sua glosatione hoc pro pe pus super exemplum de Eze quos in omni verbo et in omni scientia laudat
utrat quibus nichil deesse in ulla gratia dixerat paulisper loquens ad increpandum levitatem vicinas domus erga seipsos reprehendit
Et quorum prius salute postmodum vulnera patefacit. Pus etenim medicus vulnus scandi videt. Sed eger timenda esse appropiat.
sub palpat et subito percussit prius blanda manu lavans posuit et primo sic increpationis fecit. Nisi enim verecunde
malicie fuerit palpando reprehensione ita ut ex aliis rebus audiat quod in consolatione sumat per increpationem pertinget ad de-
precationem cadit. Et circa hoc Sic et iste episcopus quia in multis erat laudandus et in quibusdam increpandus et quia multum gravatus erat
persecutionibus pseudo apostolorum ideo ne desperaret ipsum prius laudat in quibus erat laudabilis et deinde increpatione subiungit
Et etiam ut docet quod magis est insistendum commendacioni quam increpacioni sicut ideo extendit laudem parce vituperii precautus.
Et etiam ut doceat quod magis commendacioni ... habeo adversum te pauca scilicet de quibus te arguendum scilicet quod caritatem primam reliquisti. Et dicit
premissa ergo commendatione dicit habeo adversum te pauca scilicet de quibus eos arguendum scilicet quod caritatem primam reliquisti. Et dicit
[illegible] premissa ... origo totius mali est ipsum malum ut aliqua bona reputanda sunt sine caritate I Cor XIII. Si caritatem
non habuero nichil sum. Videtur quod male premisit habeo adversum te pauca quia relinquere caritatem non est paucum. Item si Gregorius ... quia
ipsi tamen premisse adversum aliquid non est modicum sed multum. Et glosa ait: hic habeo aliquid adversum te scilicet quod tamen tue
ipsi tamen premisse ... ut pro tunc Rudeos prius quod ille episcopus cum studebat in primis ad eo perfectus fuit quod ex caritate in eo fervente solicite laborat
ergo ut patet. Incidere prius quod ille episcopus cum studebat in primis ad eo perfectus fuit quod ex caritate in eo fervente solicite laboravit
circa de salute persecutorum suorum adversarium. Postea vero repatus laboribus et tedis non tantum laboravit. Unde beleguaris ...
in initio ferventes fuerunt sed processu temporis tepescunt sicut Matthei XXIIII refrigescet caritas multorum qui sunt plures statue Nabuchodonosor
cuius caput erat aureum, pectus argenteum, tibie ferree, pedum quedam pars ferrea quedam fictilis Danielis II. Et ideo ait hic
eum reliquisse caritatem primam, quia in caritate accepta minus fervide vivat et quod neglegebat ait rebarbus. Unde non
quod caritas dicitur multis modis. Uno modo dicitur habitus infusus forma inherens voluntati quo mediante voluntas elicit perfectum actum meritorie di-
lectionis in via et premiatorie in patria. Aliter tenet speciem per similitudinem quod est vita meritata sed spiritus sanctus movens voluntatem ad
actum dilectionis sed magister non tenet. Secundum Romanos V. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Et caritas
est amor boni secundum Augustinum de trinitate c. II. Secundo caritas dicitur motus interior seu affectus sequens sicut quod dicit Augustinus libro tertio de doctrina
christiana c. X caritas est motus animi ad fruendum deo propter se et proximo propter deum. Tertio dicitur caritas ipsum opus quod est secundum quod
dicitur quod unde caritate tua I Cor XIII. Certamini caritate fraternitatis invicem diligentes. Quarto dicitur fervor seu ardor ipsius
caritatis Romanos XII spiritu ferventes et ... et in caritate crescat et perficiatur. Unde ut caritas vera magis ac magis habundet
et hiis duobus ultimis modis loquitur hic de caritate scilicet quod reliquerat opera prima. Unde sequitur: et prima opera fac vel quod
reliquerat fervorem quem prius habuerat non quod dimiserit vel amiserit ipsum habitum caritatis. Ad sensum unde quod glosa loquitur
de contra large supposito. Patet dicit disparitate vel quod non dicit ordinationem ad finem intentum. Unde patet quod sit arguendi tepescere
ab operibus virtutum vel a fervore caritatis in operando in quorum persona dicitur Iob XXIX quis mihi tribuat ut sim iuxta menses
pristinos secundum quos custodiebat me. Id est aliquando mensis pro perfectione ponitur. Sic propheta ait et erit mensis ex mense perfectio, id est
erit in requie quibus nunc perfectio erit in operatione. Reminiscamur ergo perfectionis pristine redeuntes ad memoriam quanta
predicacionis vestre collectis manibus reportabamus. Nunc et si cognoscimus nos defecisse ingemiscamus et dicat unusquisque mecum ... de ... 20
Set contra videtur quod caritas semel habita non possit amitti. Si enim amittitur non amittitur nisi per peccatum. Sed ille qui habet caritatem non potest
peccare dicitur enim I Iohannis III. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit quia semen ipsius in eo manet et non potest peccare quoniam ex
deo natus est. Caritate autem non habent nisi filii dei. Ipsa enim est que distinguit inter filios regni et filios perditionis ut dicit Augustinus
in XV de trinitate. Ergo ille qui habet caritatem non potest eam amittere. Preterea dicit Augustinus in VIII de trinitate quod dilectio si non est vera non est
dicenda dilectio. Et sicut ipse dicit in epistola ad Iulianum comitem caritas que deficere potest numquam vera fuit. Ergo nec caritas fuit.
Ergo si caritas semel habetur numquam amittitur. Tertio Gregorius dicit in omelia Penthecostes quod amor dei numquam est ociosus. Operatur
enim magna si est. Si desinit operari non est caritas. Set nullus operando magna amittit caritatem. Ergo si caritas insit potest amitti.
Respondeo secundum doctorem sanctum II secunde q. XXIV. Per caritatem spiritus sanctus in nobis habitat. Triplex ergo possumus considerare caritatem. Uno modo ex parte spiritus
sancti monentis animam ad diligendum deum et ex hac parte caritas inpeccabilitatem habet ex virtute spiritus sancti qui infallibiliter operatur
quodcumque voluit. Unde impossibile est hec duo simul esse vera quod spiritus sanctus velit aliquem movere ad actum caritatis et quod ipse caritatem
amittat peccando. Nam donum perseverantie computatur inter beneficia dei quibus certissime liberantur quicumque liberantur ut dicit Augustinus
in libro de predestinatione sanctorum. Alio modo potest considerari caritas secundum propriam rationem. Et sic caritas non potest nisi id quod pertinet ad caritatis
rationem. Unde caritas nullo modo potest peccare sicut nec calor potest infrigidare et ut etiam iniusticia non potest bonum facere secundum Augustinum libro de sermone
domini in monte. Tertio potest considerari caritas ex parte subiecti quod est vertibile secundum arbitrii libertatem. Potest autem considerari comparatio caritatis ad
hoc subiectum et secundum rationem universalem qua forma comparatur ad materiam et secundum specialem rationem qua comparatur habitus ad potenciam. Est autem de ratione
forme quod sit in subiecto amissibiliter quando non replet totam potencialitatem materie sicut patet in formis generabilium et corruptibilium
quia materia horum sic recipit unam formam quod remanet in ea potencia ad aliam formam quasi non repleta tota materie potencialitate
per unam formam et ideo una forma potest amitti per acceptionem alterius. Sed forma corporis celestis quia replet totam materie potencialitatem
ita quod non remanet in ea potencia ad aliam formam inamissibiliter inest. Sic igitur caritas patrie quia replet totam potencialitatem
rationalis mentis in quantum scilicet omnis actualis motus eius fertur in deum inamissibiliter habetur. Caritas autem vie non sic replet
potencialitatem sui subiecti quia non semper actu fertur in deum. Unde quando actu in deum non fertur potest aliquid occurrere per quod caritas amittatur.
Habitui vero proprium est ut inclinet potenciam ad agendum quod convenit habitui in quantum facit id videri bonum quod ei convenit, malum autem quod ei
repugnat. Sicut enim gustus diiudicat sapores secundum suam dispositionem ita mens hominis diiudicat de aliquo faciendo secundum suam
habitualem dispositionem. Unde et Philosophus dicit in III Ethicorum quod qualis unusquisque est, talis finis videtur ei. Ibi ergo caritas habetur
inamissibiliter ubi id quod convenit caritati non potest videri nisi bonum scilicet in patria ubi deus videtur per essentiam que ipsa essentia bonitatis

et ideo caritas patriae non potest amitti. Caritas autem viae in cuius statu non videtur ipsa dei essentia bonitatis esse causa boni, potest amitti, et hoc est quod dicit 2° in vita caritate praedita amisisti seu reliquisti. Ad primum ergo dicendum quod amor illa loquitur secundum proprietatem spiritus sancti, cuius inspiratione apte homines redduntur quos ipse movet quando ipse voluit. Ad secundum dicendum quod caritas quae deficere potest, quia ipsa non est caritas vera; caritas non est, hoc cum esset sic licet in suo amore haberet quod ad tempus amaret et aliquo tempore postea desineret amare, quod non esset vere dilectio. Sed si caritas amittatur per mutabilitatem subiecti, contra propositum caritatis quod in suo actu includitur, hoc non repugnat veritati caritatis. Ad 3m dicendum quod amor dei semper magna operatur in proposito quod pertinet ad rationem caritatis, non tamen semper magna operatur in actu propter conditionem subiecti. Sic ait prosperus in libro de vita activa et contemplativa: caritas est, ut mihi videtur, recta voluntas ab omnibus terrenis ac praesentibus prorsus aversa, iuncta deo inseparabiliter et unita, igne quodam spiritus sancti a quo est et ad quem refertur incensa, inquinamenti omnis aliena, corrumpi nescia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia, supra omnia quae carnaliter diliguntur excelsa, affectionum omnium potentissima, divinae contemplationis avida, in omnibus semper invicta, summa bonarum actionum, salus morum, finis caelestium praeceptorum, mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victorum, sanctarum mentium anima, causa meritorum bonorum, sine qua nemo placuit, cum qua nemo potuit peccare, fructuosa in paenitentibus, laeta in proficientibus, gloriosa in perseverantibus, victoriosa in martyribus, operosa in omnibus, ex qua quicquid est operis boni viget. Et infra: haec enim virtus, scilicet caritas, quae pertinet spiritus sancti monetis vel conditio eius secundum propriam rationem non autem sed vitae quo ad eius statum conditio eius, quae pertinet subiectum, quod est vertibile in via secundum arbitrii libertatem quo quidem liberum arbitrium et si non inclinetur ad peccatum nisi per aliquem motum ad peccandum, caritas autem secundum rationem suam actu concludit omnem motum ad peccandum, tamen quod contingit quandoque quod caritas actu non agit et tunc potest intervenire aliquis motus ad peccandum, cui si consentiat, caritas amittitur, etiam per unum actum peccati mortalis. Ideo quod unum contrarium per aliud contrarium superveniens tollitur. Omnis autem actus peccati mortalis contrariatur caritati secundum propriam rationem quae consistit in hoc quod deus super omnia diligatur et quod homo se totum ei subiciat, omnia sua in ipsum referendo. Est ergo de ratione caritatis ut sic diligat deum quod in omnibus ei se velit subicere et praeceptorum eius regulam in omnibus sequi. Quicquid enim contrariatur praeceptis eius, manifeste contrariatur caritati, unde de se habet quod caritatem excludere possit. Et si quidem caritas esset habitus acquisitus ex virtute subiecti dependens, non oporteret quod statim per unum actum contrarium tolleretur. Actus enim non directe contrariatur habitui sed actui. Conservatio autem habitus in subiecto non requirit continuitatem actus, unde superveniente contrario actu non statim excluditur habitus acquisitus. Sed caritas cum sit habitus infusus dependet ex actione dei infundentis, qui sic se habet in infusione et conservatione caritatis sicut sol in illuminatione aeris, et ideo sicut lumen statim cessaret esse in aere si aliquod obstaculum poneretur illuminationi solis, ita etiam caritas statim in anima amittitur cum aliquod obstaculum ponitur influentiae caritatis a deo in animam. Manifestum est autem quod per quodlibet peccatum mortale quod divinis praeceptis contrariatur ponitur obstaculum infusioni praedictae, quia ex hoc ipso quod homo eligendo praefert peccatum divinae amicitiae quae requirit ut dei voluntatem sequamur, quibus est ut statim per unum actum peccati mortalis habitus caritatis perdatur. Unde dicit Augustinus 8° super genesim ad litteram quod homo deo sibi praesente illuminatur, absente autem continuo tenebratur, a quo non locorum intervallis sed voluntatis aversione recedit. Ad 3m: quamvis aliae virtutes theologicae, puta fides et spes, non excludantur per unum actum peccati mortalis, imo remaneant informes, tamen caritas non potest remanere informis, uno peccato mortali perpetrato. Ideo quod caritas importat unionem quandam ad deum, non autem fides neque spes. Omne autem peccatum mortale consistit in aversione a deo, secundum Augustinum, et ideo non omne peccatum mortale contrariatur fidei vel spei, sed quaedam determinata peccata per quae habitus fidei et spei tollitur, sicut per omne peccatum mortale habitus caritatis. Unde patet quod caritas non potest remanere informis cum sit ultima forma virtutum, ex hoc quod respicit deum in ratione finis ultimi etc. Secundum philosophum 8° ethicorum non quilibet amor habet rationem amicitiae, sed solum amor qui est cum benevolentia, quando scilicet sic amamus aliquem ut ei bonum velimus. Si autem rebus amatis non bonum velimus, sed ipsum eorum bonum velimus nobis, sicut dicimus amare vinum aut equum aut aliquid huiusmodi, non est amor amicitiae sed cuiusdam concupiscentiae. Ridiculum enim est dicere quod aliquis habeat amicitiam ad vinum vel ad equum etc. Sed nec benevolentia sufficit ad rationem amicitiae, sed requiritur quaedam mutua amatio, quia amicus est amico amicus. Talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione. Cum igitur sit aliqua communicatio hominis ad deum secundum quod nobis suam beatitudinem communicat, super hac communicatione oportet aliquam amicitiam fundari, de qua quidem communicatione dicitur 1 ad corinthios 1: fidelis deus per quem vocati estis in societatem filii eius. Amor autem super hac communicatione fundatus est caritas. Unde patet quod caritas est amicitia quaedam hominis ad deum fundata super communicatione beatitudinis aeternae. Haec autem communicatio non est secundum bona naturalia sed secundum dona gratuita, quia ut dicitur ad romanos 6: gratia dei vita aeterna. Unde et ipsa caritas excedit facultatem naturae. Quod autem excedit naturae facultatem non potest esse naturale neque per potentias naturales acquisitum, quia effectus naturalis non transcendit suam causam. Unde caritas neque naturaliter potest nobis inesse neque per vires naturales est acquisita, sed per infusionem spiritus sancti, qui est amor patris et filii, cuius participatio in nobis est ipsa caritas creata. Ideo vide

Gregorius omelia xi prima parte super ezechielem 3° fili hominis speculatorem dedi te domui israel, loquens de qualitate doctoris, ait: In ore doctoris magna debet esse cura atque consideratio locutionis. Pensare etenim debet quid cui, quando, qualiter, quibusque loquatur. Si vero unum horum deficit, locutio apta non erit. Scriptum quippe est secundum genesim x in translatione lxx: si recte offeras, recte autem non dividas, peccasti. Ubi nimirum translationis huius, si bonum egeris, recipies, sin autem male, statim peccatum tuum in foribus aderit. Recte autem offerimus cum bono studio bonum opus agimus, sed recte non dividimus si hoc discretionis in bono opere postponimus. Considerare etenim debemus quid loquamur. Et in hoc paulus voce sermo vester semper in gratia sale sit conditus, et 1 ad corinthios ... Si enim qualiter, quid et quibus dicatur non vigilanter aspicitur, valde periculosum est. Videndum etenim mentes si quas forte culpas admiserint, leniter arguende sunt, quia si asperius increpentur, franguntur potius quam erudiantur. Alterum mentes aspere atque impudentes si increpatae leniter fuerint, ad maiores culpas ipsa lenitate provocantur. Ideo bonum in corinthios egregio praedicatore dixit, qui cum charismatos cognosceret per amorem partem in scismate divisos eorum valde consulens locutionem per gratiarum actione et laudibus coepit dicens: Gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei quae data est vobis in Christo Iesu, quia in omnibus divites facti estis in illo, in omni verbo et in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita ut nihil desit vobis in ulla gratia exspectantibus revelationem domini nostri Iesu Christi. Subdit ergo: obsecro te paule sed iam

nichil deest eis cur eis scribendo fatigaris cur in longinquo positus loqueris. Subdit: Per semet ipsum rogo fratres. Quid eos laudat et eis gratiam affuit datam, factos in omnibus divites in omni verbo et in omni scientia, Christi testimonium id est quod de Christo moriendo et resurgendo testatum est in corpore vita confirmatum esse perhibet, et nichil eis deesse in ulla gratia testatur. Cur eos rogo credat quod paulo post corripiat quos ita laudat. Nam paulo post subiungit et dicit: Obsecro autem vos fratres per nomen domini nostri Jhesu Christi ut idipsum dicatis omnes et non sint in vobis scismata. Cum enim potuit tantam perfectionem tam quam laudabilibus scisma surripere? Significatum est enim mihi de vobis fratres mei ab his qui sunt Cloes quia contentiones inter vos sunt. Hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicat ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephe, ego autem Christi. De quibus contentionibus paulo post etiam subdit: Cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis? Ecce quos in omni verbo et in omni scientia laudaverat, quibus nichil deesse in ulla gratia dixerat, prolixius loquens ad increpandum leniter venientes diversos erga se ipsos reprehendit. Et quia prius salutem premisit postmodum vulnera patefecit. Peritus etenim medicus vulnus secandum videns, quod egrum timidum esse conspiciens diu palpat et subito premit. Prius blandam manum laudis posuit et postmodum ferrum increpationis fixit. Nisi enim verecunde mentes fuerint palpando reprehensione vitant quia aliis verbis audiant quod in consolatione sumant. Per increpationem protinus ad desperationem cadunt. Sed numquid mentitus est Paulus ut prius eis nil deesse in omni gratia diceret, quibus postmodum dicturus erat veritate deesse? Absit hoc cum de illo talia vel desipiens credat. Sed quia erant inter Corinthios quidam omni gratia repleti et erant quidam in pravis favoribus confisi, cepit a laudibus perfectorum ut modesta increpatione ad reprehensionem pertingeret infirmorum. Et nichil quod ad medicinam cordis a medicina corporis usu discens. Nam cum ferendum vulnus medicus aspicit prius ea membra que circa vulnus sana sunt palpat ut postmodum ad ea que vulnerata sunt leniter palpando perveniat. Cum ergo Paulus perfectos in Corinthiis laudat, sana membra medicus imo vulnus tetigit. Cum vero infirmos de divisione reprehendit, vulnus in corpore pressit. Videamus tamen hunc ipsum qui tanta modestia atque mansuetudine ad corripiendos Corinthios ducitur, qualiter contra Galathas qui a fide discesserant erigitur. Nulla enim modestia paterne premissa, nulla locutionis dulcedine prerogata, eos quos a fide discessisse cognovit ab ipso epistole sue exordio increpando redarguit. Nam premissa salutatione sic cepit: Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in Christi gratiam, criminibus etiam in aperta increpatione post etiam subiungit: O insensati Galathe, quis vos fascinavit? Sciebat etenim dominus noster apta esset increpatione premisse ullo modo malum cognovissent quod egissent. Nam sepe hii qui impudentes sunt tantum se pressisse sentiunt quantum de ipsis que fecerint increpantur, ut maiores suas culpas estiment quas maior increpatio castigat et quas velut obiurgari viderint, maiores esse deprehendunt. Unde necesse est ut sic sermo predicantis cum auditorum debeat qualitate formari, ne aut verecundis aspera aut impudentibus lenia loquatur. Cum autem minorum sit hic verbi dei erogator faciat, cum etiam agricola qui semen in terra mittit prius terre qualitatem perpendit quibus seminibus apta videatur, et postquam qualitatem terre perpenderit, tunc semina spargit. Sic etiam in Apocalypsi facit beatus Iohannes scribens episcopo Ephesi et aliarum [illegible] tamen autem. Nam cum episcopus Ephesi fuit in multis commendabilis in paucis autem vel in se vel in suis subditis corrigendus, id premisit commendationem et subiungit increpationem. Sic etiam fecit in aliis scribendo episcopo Sardis, semper sue commendationi aliqua adiecit correctionem, dicens: Scio opera tua quia nomen habes quod vivas et mortuus es. Scribens angelo Laodicie: Scio opera tua quia neque frigidus es neque calidus. [illegible] vero habes pauca nomina et ut continuat glossa. Istud quod hic dicitur, potest ad subditos referri. Unde habetur sic continuat Ricardus superius locutus est sanctis, nunc loquitur reprobis qui ut dictum est super dicte in presenti vita boni et mali sunt inmixti. Ita quin eos alloquitur sermo divinus, habeo modicum adversum te id est adversus reprobos qui sunt in te, pauca scilicet reprehensibilia. Glossa: peccata subditorum ascribit prelatis qui negligentes fuerint circa correctionem eorum. Nam et Heli sacerdos licet bonus fuit in se tamen dampnatus est quia filios suos non correxit ut habetur 1 regum 2 de primo Heli. Similiter caritatem tuam primam reliquisti id est subditi tui quos tua neglegentia. Ecce reprehenditur et punitur prelatus propter peccata subditorum. Unde numerorum 25 dominus dixit ad Moysen: Suspende cunctos principes contra solem in patibulis qui peccaverunt populi. Iste Glossa Gregorius: Homines si hoc attenderent principatus non appeterent. Caritatem primam id est fidem dei et dilectionem sicut habuisti et subdidisti te delectationibus, secularibus et terrenis. Sic mulier deserit primum virum amorem et iungit se adultero. Dum enim a concupiscentia caritas dei inchoata repellitur, protinus cupiditas secularis introducitur, fit quod modo miserabili ut vix ad mediam illa sancti dei dilectio redeat cum hec mentem plene possederit. Ezechielis 3 dixit dominus ad Ezechielem: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel et audies de ore meo verbum et annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impium morte morieris non annuntiaveris neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia et vivat, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Gregorius super omelia in quibus verbis quid nobis innuitur quid solicite cogitandum, nisi quod ubi subditus ex culpa prepositi moritur, debetur quia a preposito et iniungitur admoneatur, ut prepositus sua culpa est qui verba vite non audiens ex sua culpa moritur subditus. Impio enim mors debetur, sed et a speculatore via vite intimanda est et eius impietas increpanda. Si vero speculator taceat ipse impius in iniquitate sua morietur, quia impietatis eius meritum fuit ut digna non essent ad que speculatoris sermo fieret. Sed sanguinem eius dominus de manu speculatoris requirit, quia ipse hunc occidit qui eum tacendo morti prodidit. In quibus utrisque pensandum est quantum sibi connexa sunt peccata subditorum atque prepositorum, quia ubi subditus ex sua culpa moritur, ibi is qui prepositus est quia tacuit reus mortis tenetur. Et in 20 quod liber actus apostolorum: sub sanguine suo predicator egregius quia dicebat

act xx

Mundus sum a sanguine omnium, non enim subterfugi quominus annuntiarem vobis omne consilium dei. Si enim non annuntiasset mundus a sanguine non esset, sed quia omne consilium dei annuntiare studuit ab eorum sanguine mundus fuit. Hoc id est per ea plene sanguis morientis de manu speculatoris requiritur qui peccantibus subditis culpe preposita sunt, tacuit reputatur. Propter quod ego dum in sermonibus hec attendens sermonem propero ad plebem inponens. Quotiens tamen pro verbis quod pro mea salute in verbis est aqua divinalis aspera predicatione confidentes quos perciperem debetis et patienter accipere, quia predicatio aspera egrotis medicata prodest et sanis ornata conponit. Non est enim hec quod pro [illegible] nobis speculator domui Israel dedi te. Et ideo quotiens vobis aqua dura pro salute anime vestre dico, conscientiam meam apud deum absolvo. Timeo enim Heli sacerdotis

exemplum qui audiens filios suos adulteria committere noluit eos aut cedere aut a commissione suspendere sed tantum leniter admonebat

unde una die dum multi de populo interficerentur duo filii eius occiduntur et archa testamenti capitur et ipse de sella cadens mortuus est

Ergo quantum malum sumptum est propter negligentiam sacerdotis. Et ideo dicit quod timeo fratres ne vobis importunum et frequenter clamare compellit [illegible]

Et ut ibi. Memor esto itaque. Ista est tertia particula partis secunde in qua ponitur ad penitentiam consultoria admonitio dicens Memor esto

unde id est de qua altitudine vel fastigio cecideris. Ut enim ait Leo cum cadit ab alto cadit sed tunc obicit quod amplificat casum ut [illegible]

quod est contra peccata. Sciendum quod loquitur de casu largo sicut Proverbiorum 24 septies in die cadit iustus. Vel loquitur ad reprobos in ecclesia ut [illegible]

Non enim est possibile quod a gratia recidit quem ita laudat Iohannes sed a quodam statu fervoris in quo prius fuerat antequam temptaretur.

Tunc karissime dicit memento unde cecideris id est a qua gratia separatus sis qui prius in conspectu splendore sanctitatis fulgebas. Et glossa dicit memor

esto unde cecideris scilicet a consortio fidelium quod est intelligendum ut prius. Et hoc in mitiori recogitatum Ecclesiastici 11 in die bonorum ne

immemor sis malorum sed sine hoc scilicet illud semper peccator debet frequenter meditari unde cecidit peccando et ubi et per quid

unde id est a quo statu vel dignitate quia a celo ubi erat spe cogitatione et motu. Item a favore dei et consortio angelorum et a primo [illegible]

ubi quia in terram ubi nichil cogitat nisi terrenum postquam adhesit in terra venter meus. Per quid quia per modicum impulsum venti superbie

vel modicam temptationem ipse [illegible] cecidit quasi folium unius. Unde Ysaie 14 Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris corruisti

in terram qui vulnerabas gentes. Item dicitur peccatori Baruch 3 Quid est Israel quod in terra inimicorum es inveterasti in terra aliena

coinquinatus es cum mortuis deputatus es cum descendentibus in infernum. Et sequitur causa quia dereliquisti fontem sapientie. Item dicitur Ieremie 2

Vide vias tuas in convalle et scito quid feceris. Item sequitur in littera Et age penitentiam scilicet affectu indeficienti plangendo commissa

peccata. Iob ultimo Auditu auris audivi te et sequitur Ideo me reprehendo et ago penitentiam. Hic autem penitentia secundum magistrum in quarto distinctione [illegible]

est gratia seu virtus qua commissa mala cum emendationis proposito plangimus et odimus et plangenda iterum committere nolumus. Et accipitur

ista descriptio ex dictis doctorum. Dicit enim Ambrosius quod penitentia est mala plangere et plangenda iterum non committere. Et Gregorius [illegible]

penitere est ante acta peccata flere et iterum flenda non committere. Et Augustinus libro de penitentia dicit penitentia est quedam dolentis vindicta

puniens in se quod dolet commisisse. Et iste diffinitiones sanctorum bene videntur esse ordinate. Nam in qualibet istarum diffinitur penitentia per

genus obiectum et actum. Nam in diffinitione data per magistrum tangitur genus penitentie cum dicitur virtus, obiectum cum dicitur commissa mala, et actus in tertio

respectu. Sed in diffinitione data per Augustinum tangitur genus cum dicitur dolentis vindicta, actus cum addit puniens, obiectum cum addit in se quod [illegible]

Et licet utraque diffinitio sit bona tamen data per Augustinum multum est melior quia magis dat [illegible] quia penitentia non est [illegible] sed vindicta

Sed quod penitentia non includit planctum vel dolorem de peccatis commissis cum [illegible] assumit utraque diffinitio. Ambrosius quod stultum est dolere

de peccatis preteritis. Item Ambrosius quia magis videtur esse stultitia dolere de hoc quod impossibile est aliter se habere. Sed impossibile est et contradictionem

implicat preteritum non fuisse. Dicimus factum preteritum potest intelligi dupliciter. Uno modo prout est preteritum. Alio modo prout derelinquit preteritum

effectum. Modo dato quod aliquis sit [illegible] de preterito primo modo tamen non est vindicta de preterito secundo quia si effectus talis est deplorabilis

et dolorosus prudens est non stultus qui dolet de tali preterito ut relinquet in isto preteriti malo. Sed nunc ita est quod peccatum quamvis

sit preteritum tamen per ipsum peccator incurrit triplex malum scilicet anime maculam dei offensam et obligationem [illegible] quorum prudens homo

sed multum dolere de peccato preterito tempore commisso. Possumus etiam dicere quod licet prudens non doleat de eo quod impossibile est aliter se habere

voluntate absoluta potest tamen hoc facere voluntate conditionata puta sic dolet quod si non esset factum ipse amodo non faceret. Cuius

signum est quia se ultra de hoc cavere proponit quantum in se est. Ex quo patet quod si esset possibile redderet factum non esse [illegible]

Sed quod penitentia esse dolorosa. Unde Bernardus Dole quia creatorem tuum offendisti cuius legem celestia et terrestria [illegible] confessa [illegible]

tu solus peccatis recusas. Dole dolore acerrimo quia patrem offendisti qui te nutrivit [illegible] fecunditate [illegible]

Dole dolore acerrimo quia tantum benefactorem contempsisti qui dolorem pro te sustinuit ne dolorem [illegible] amplius sustineas [illegible]

Sed ergo dolor iste sit amore dei et desiderio eterne glorie cum ut ait Augustinus libro de vera et falsa penitentia sunt quos penitere penitet

propter supplicia futura. Displicet enim latum peccatum qui pati penam sed vero desit vindicta veniet ad crimina. Subdit

Ista penitentia non est ex fide procedens sterilis inutilis et sicut una hoc non purgat conscientiam nec lavat crimina in hac [illegible]

spes venie nec expectatio indulgentie. Subdit huic concordat qui consistens in morte non amore boni sed ut fugiat [illegible]

vel incommodum [illegible] Subdit sed quis de tali penitentia securus [illegible] et ad veniam de ista non contendit [illegible]

prohibit. Sed autem dolor apud penitentem lacrimis ostendi. Nam ut ait Ysidorus libro de summo bono nichil prius [illegible] culpam agnoscit

ut defleat. Nam secundum Augustinum libro de penitentia vera penitentia ad baptismi puritatem consistentem conatur adducere. Vere enim penitens

quamcumque sordem post purificationem contraxit [illegible] quod abluat saltem lacrimis mentis. Subdit sed pater durus est cuius mentis [illegible]

dolorem cordis nequit carnis declarare. Sed sciat se culpabiliter durum qui deflet [illegible] corporis vel anime mortem et

dolorem peccati non ostendit in lacrimis. Non est autem ut quis [illegible] se non habere fontem lacrimarum [illegible] doloris temporalium

Quare ergo penitet cum peniteat. Sed autem penitentia adeo esse dolorosa ut etiam dolor nunquam finiatur ut ait Augustinus [illegible]

Sed enim apostolus post baptismum commissa [illegible] plorent nobis super fiducia potius quid restat nisi plorare. Est enim penitentia

[illegible] in se ulciscendo quod committit peccando. Ille namque digne penitet qui se vindicat quod commisit et dolet

ut se puniat [illegible] Sed vero penitentia finitur quando relinquitur de venia [illegible] tandem gaudeat et spes de gratia

ubi enim finitur dolor deficit penitentia [illegible] dolor custodiat [illegible] se doleat et de dolore gaudeat. Hic autem

quidam sustentatur a penitentia [illegible] et sic finabitur [illegible] ut se doleat quamquam peccatum commissum ad

non orat pro peccato se usque ad mortem agere penitentiam [illegible] ut se doleat [illegible]

meditatio veniat. Unde dicit Ysidorus de summo bono [illegible] per penitentiam [illegible] peccatorum sine metu tamen hoc esse non debet quia pro

satisfactio [illegible] perpetrat iudicio non [illegible] prudentie [illegible] misericordia dei est occulta [illegible] necesse est. Neque

enim [illegible] penitente habere de peccatis securitatem. Nam securitas negligentiam parit. Negligentia autem sepe incautum ad vitia [illegible]

reducat. Unde Bernardus dicit in littera penitentiam age scilicet affectu indeficienti plangendo commissa peccata. Et sequitur in littera Et prima opera fac

id est [illegible] Matthei 3 facite dignos fructus penitentie. Nam secundum [illegible] peccatis [illegible] summopere cogitandum est ut qui se

illicita meminit commisisse a quibusdam licitis studeat abstinere quibus per hoc conditori suo satisfaciat. Ut qui commisit prohibita sibi

metipsi debeat etiam abscidere concessa et se reprehendat in minimis qui se meminit in maioribus deliquisse [illegible]

Utrum de mortali peccato possit homo satisfacere deo [illegible] satisfacere deo potest intelligi duobus modis. Uno modo [illegible]

et sic non potest homo deo satisfacere de quolibet mortali peccato quia offensa capit mensuram ex quantitate eius quem offendit

Sed quantitas virtutis divine seu ipsius dei qui offensus est per peccatum est infinita [illegible] sic accepta [illegible]

Et [illegible] de [illegible] peccatorum nolo esse sine metu

nimis exigua ad satisfaciendum pro huiusmodi offensa. Alio modo potest accipi ista actio ut gratia dei et caritate informata cooperante
merito passionis domini nostri ihesu christi, et potest homo satisfacere deo quia qui sic agit eius sua actio est grata et accepta ei quem offendit
ille satisfacit vel satisfacere potest de offensa. Sed actio hominis accepta modo predicto est grata deo ideo etc. Antecedens est notum quia ubi est grata
et accepta facta ibi nulla manet offensa et per consequens eius qui offendit perfici potest emenda. Sed hoc patet quia qui videtur implicare
contradictionem quod actio gratia et caritate informata seu a gratia et caritate incitata non esset deo grata. Etiam meritum passionis christi
qui est propiciacio pro peccatis nostris est adeo gratum ipsi toti trinitati quod ex eo eciam penitentis cum tali merito cooperantis placatur
deus et per consequens acceptat opera satisfactoria que sunt ipsi penitenti possibilia. Licet enim omnis salutifere penitens sit filius dei
et deus sit dominus eius et ratione dignitatis lese maiestatis quo dominum suum offendit mortem meruit et per consequens non possit satis
facere de condigno tamen quia hec vera penitencia magis est sub dei caritate amicicia ideo ratione ipsius virtutis amicicie que se oritur ad veram penitenciam
iste filius potest domino suo satisfacere modo quo ait philosophus 8 ethicorum virtus amicicie non requirit equale sed sufficit quod est possibile. Et licet
quamvis grandia dominice caritatis et amicicie ad hoc sufficiat ut iste filius penitens sufficienter domino suo valeat satisfacere tamen tanto
fervore caritatis iste penitens possit suum dominum diligere quod dominus non solum relaxaret offensam verum eciam omnem satisfactionem
et ulteriorem emendam libere condonaret sicut apparuit in maria magdalena de qua dominus ait luce 7o remittuntur ei peccata multa
quoniam dilexit multum. Ulterius notandum quod vera et salutifera penitencia cum sit virtus moralis non valet acquisita sed superaddita infusa
mediat inter duo vicia scilicet furorem ducentem ad desperacionem et inter finalem impunitatem que sequitur ex audacia temeritatem presumptionis
est actio tollitur a deo et ideo dicitur habitus penitencie operatur in nobis sine nobis etiam disposiciones penitencie sunt a deo effective quamvis
in huiusmodi disposicionibus homo dicatur aliquo modo cooperari deo sic enim homo tractus ab aliquo consentiret et non resistens trahenti dicitur ei
cooperari quia ex suo assensu tractus ipsius trahentis fortificatur. Sic homo consenciendo divinis motibus quibus nos trahit pater celestis
sicut ait filius iohannis 6 Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit illum, ut sic puta quantum in se est obicem
deponendo dicitur deo cooperari etc. non iustificat nos sine nobis. Solus ergo deus est causa penitencie effectiva sed causa eius dispositi
va potest esse multiplex. Nam cum penitencia sit quedam reditio hominis a peccato ad deum ideo necesse est hominem cogitare peccatum a quo debet
recedere et deum ad quem debet accedere et ad hoc disponitur homo per lucem fidei. Secundo de fide informi. Secundo necesse est hominem
retrahi ab affectione peccati et ad hoc disponitur timore pene debite pro peccato qui timor servilis appellatur secundum magistrum libro 3o
distinctione 34. Tercio oportet hominem habere ad se inclinatum quo movetur ad deum et quo ad hoc disponitur per spem informem et
preambulare amorem et appello hic informe omne illud quod stat in actu sine caritate infusa que omnium virtutum dicitur esse forma per doctores
In quibus dictis sit prima conclusio quod nisi homo careat gratia et caritate potest deo de peccato satisfacere patet quia opera hominis carentis
gratia et caritate non sunt deo grata vera et accepta ergo homo carens caritate non potest deo satisfacere de offensa. Tenet quia deo
satisfacere non possumus nisi inquantum ipse acceptat et gratificat illud modicum quod facimus. Et aliud quia inimici non gratificat nec
acceptat opus inimici sed homo sine gratia et caritate est inimicus dei et ira dei actualiter est super eum quia omnes nascimur nati
filii ire sicut ait apostolus ad ephesios 2o. Ex quo sequitur potest inferri quod falsa est opinio dicens quod homine permanente in uno peccato mortali
ipse digne possit satisfacere de alio patet quia sic tunc talis homo esset amicus et inimicus dei esset enim amicus quia cum sit caritate
non potest satisfacere caritas autem facit sit amicum dei esset eciam inimicus propter transgressionem divini precepti quod supponitur esse in mortali peccato
Gregorius dicit qui enim sic alia deplorat ut tamen alia committat adhuc penitenciam agere aut ignorat aut dissimulat.
Quid enim prodest si peccata luxurie quis defleat et tamen adhuc avaricie estibus anhelat Aut quid prodest si culpas ire
iam lugeat et tamen adhuc invidie facibus tabescat. Et infra Sic ergo agas penitenciam ut ea que commisisti perfecte deploremus.
Secunda conclusio falsa est opinio dicens quod opera bona que facit homo existens in mortali peccato quamvis non sint satisfactoria durante
illo peccato tamen postea fiunt fructifera et satisfactoria quando fuit homo contritus de tali peccato ponens exemplum de illo qui ficte
recepit sacramentum baptismi cum tamen incipit prodesse baptismus recedente illa fictione. Probatur quia illa que mortua fuerunt talia super
veniente contricione non reviviscunt. Nam reviviscere presupponit aliquando vixisse sed talia opera cum sine caritate fuerint facta ante
illam supervenientem penitenciam numquam vixerunt ergo nec per consequens penitencia viva erunt. Nec est simile exemplum assumptum de baptismo
quia in baptismo imprimitur caracter ratione cuius secundum dei ordinacionem baptisatus est dispositus ad recipiendum gratiam sacramentalem
recedente fictione sed nec in operibus penitencie precedentibus nec etiam in ipsa penitencia imprimitur caracter. Si enim imprimeretur per penitenciam
tunc sacramentum penitencie non esset iterabile sicut nec sacramentum baptismi. Tercio ergo dicitur patet falsitas opinionis dicentis quod satisfactio iuncta
et inchoata in caritate que perficitur sine caritate puta cum antequam fuit perfecta penitens relabitur in peccatum mortale
sit sufficiens eciam pro ista parte qua sine caritate peragitur patet quia sic ille qui tenetur alicui dare centum marcas auri si dederit hic
50 marcas veri auri et postea dederit 50 marcas falsi auri puta non de auro sed de aurichalco utique talis tunc non satis
fecisset de 50 marcis et adhuc satisfacere tenetur de aliis 50. Sic in proposito etc. Et sic ad obligatum alicui dare vivum
equum si dederit ei cadaver mortuum et vilem non satisfaceret creditori sic etc. Porro opus in meis operibus sine caritate
factis tunc de ipsis verificatur illud ysaie 64 iusticie nostre tamquam pannus menstruate in conspectu eius. Ex te nondum quia — vivisse
effectus penitencie sunt multi et ideo glosa quos sic in una antiphona cantatur. augustinus in quodam sermone de. O penitencia que infirmante
deo peccata remittis paradisum reseras contritum sanas tristem consolaris ad vitam de interitu revocas statum instauras
honorem renovas fiduciam reformas gratiam quoque habundanciorem refundis. O penitencia quid de te referam omnia ligata
tu solvis omnia soluta tu reseras adversa tu mitigas confusa tu lucidas desperata tu animas. O penitencia rutilancior auro
splendidior sole quia nec peccatum vincat ubi afflictio superat ubi desperacio deiecit. Penitencia respuit avariciam deterret luxuriam
fugat furorem formans amorem calcat superbiam continet linguam mores componit odit maliciam concludit invidiam. Ista
penitencia cogit omnia fieri libenter vita penitenti maxillam prebet alteram superiori supplex est inferiori subiacet in corde contritio
in ore confessio in opere tota humilitas hec est perfecta et fructifera penitencia etc. Et non quod penitencia quecumque est virtus et non sacramentum
puta qua penitens quod homo confitetur et a sacerdote absolvatur ipse sufficienter contentus de peccatis tunc enim deus infundit ei aut gratiam et caritatem

//excitus sit. //angariatus ultro adiuit/ castigatus gratias agit provocatus tacet expoliatus blanditur etc.

hac virtute quam penitentiam appellat et in isto puncto dato quod homo moreretur antequam confiteretur. Secundo solum habet propositum confitendi et satisfaciendi ipse esset in statu salvandorum. Sed quando homo de suis peccatis contritus confitetur sacerdoti habenti auctoritatem ipsum absolvendi et sacerdos ipsum absolvit secundum formam et modum ecclesie tunc ibi est penitentia que vocatur sacramentum. Ex quibus patet quod penitentia ut est virtus habet se ad penitentiam ut est sacramentum sicut se habet baptismus flaminis ad baptismum fluminis etc. // Nota quod Bonaventura

Age penitentiam. Nota in scriptura multipliciter invenitur penitentia. Quedam est simulata et deceptoria et hec est ypocritarum qui in veritate non sunt penitentes quamvis exterius videantur esse viles. Hyrco (?) qui quamvis exterius appareat macer sicut hyspidus et despectus intus tamen est pinguis mollis et delicatus et per ceteris aliis huiusmodi. Sic multi sunt qui propter hyspidam vestem religiosam et propter maciem abstinentie et humilis ac devote gestus creduntur esse contriti ipsi tamen intus in occulto delicati et carnales esse comprobantur. De talibus dicitur Apocalypsis secundo: Dedi illi tempus ut penitentiam ageret et non vult penitere a fornicatione sua.

Alia est penitentia desperata et frustratoria et ista est obstinatorum quibus quamvis displiceant peccata sua quod hec tamen non emendant immo tamen propter difficultatem penitentie tamen propter desperationem divine misericordie de malo ad malum continue deducuntur. Unde tales sunt Iude qui penitentia ductus desperavit et abiens laqueo se suspendit Matthei 27.

Tertia est penitentia compunctata et afflictoria et hec est illa quam habent impii in inferno et dampnati in patibulo qui penitent de criminibus propter penas quas presentialiter sustinent et ista est penitentia nimis tarda. Unde iudicem ad misericordiam non inclinat et de ista dicitur Sapientie v: Videntes turbabuntur timore horribili penitentiam agentes et pre angustia spiritus gementes.

Quarta est penitentia approbata et meritoria et est illorum qui volunt de peccatis veniam obtinere et hec est necessaria ut culpa puniatur et dei offensa placetur et ut post lapsum hoc remedio potiretur. Et ideo penitentia secundum Ieronimum dicitur secunda tabula post naufragium. Quia sicut illi qui in mari fracta navi in aquam cadunt si quamque super tabulam recipiunt et evadunt sic in mari huius mundi illi qui per fractionem navis gratie per peccatum sunt in periculo submersionis etc. per penitentiam sicut per quandam tabulam solent periculum evadere et ad portum paradisi feliciter applicare. Quia qui post peccatum penitentiam non egerint in eternum periculum incidit. Luce xiii: Nisi penitentiam habueritis omnes simul peribitis. Propter quod dicitur hic a domino in evangelio: Age penitentiam scilicet destruendo mentis qualitates et conterendo carnis voluptates. Age enim non solum accipitur pro facere immo quandoque idem est quod deducere vel movere. Romanorum viii: Quicumque spiritu dei aguntur hii filii dei sunt. Ad denotandum quod qui perfecte et fructuose ac meritorie penitere debet necesse est quod per statum sue discussionis semper agat seu agitet. Vas enim fortiter concussum nunquam perfecte mundatur nisi prius fortiter agatur vel moveatur. Sic ut penitentia hominem mundat qui statum suum non bene discutit prius aut spectat. Sic enim ignis in terra collectus undique per cavernas terre exit querens exitum et non invenit et finaliter cum omnia circuierit solet terre motum facere et terram per violentiam aperire. Sic ignis vel splendor discretionis debet in profundo cordis omnes cavernas vel secreta rimulas circuire et omnia que sunt in conscientia discutere et videre et tandem per contritionem et timorem dei terremotum facere et abscondita cordis per confessionis ianuam reserare. Ysaie (?) quoniam contritione confringetur terra conturbatione conturbabitur terra commotione commovebitur terra agitatione agitabitur terra. Terra enim vel conscientia peccatoris debet commoveri per statum discussionis conteri per perfectam contritionem confringi per apertam confessionem. Et qui sic fecerit de peccatis faciliter penitebit. Unde beatus Augustinus de utilitate agende penitentie docet mentem discutere dicens: In tribunal tue mentis ascende reum te constitue ante te noli te ponere post te ne deus ponat te ante se. Pone te ante faciem tuam et statuas contra faciem tuam. Nec sufficit ad penitentiam quod discutiamus mentis qualitates sed requiritur tamen hic ut conteramus carnis voluptates et hoc ostenditur cum dicitur penitentiam. Penitentia enim dicitur a pena unde secundum Augustinum libro de mysteriis ecclesie penitentia dicitur quasi punientia eo quod per eam puniantur delicta. Contemplativa (?) non solum destruit mentis corruptiones immo etiam concutit culpe infectiones et contundit carnis affectiones et delectationes. Est enim penitentia sicut mirra que quamvis sit amarissima tamen est species odore suavissima et effectu virtuosissima et maxime illa que dicitur mirra electa que est voluntarie de arbore stillans non per fixionem aut scissuram emanans. Talis enim ut dicunt medici sic habet virtutem dissolvendi consumendi confortandi et mortua corpora a putredine conservandi desiccandi consolidandi conglutinandi roborandi et carnem putridam corrodendi. Sic penitentia quamvis sit amara et difficilis ad sustinendum est tamen virtuosissima ad sanitatem divine gratie inveniendam. Nam ipsa dissolvit per contritionem confortat et consolidat per spem et consolationem consumit et desiccat per abstinentie macerationem corrodit et consumit carnem putridam per dolorem et afflictionem roborat tamen et conglutinat per sanitatem spiritualis restitutionis animam ac a putredine inferni preservat per vite eterne collationem. Unde dicit Augustinus libro de penitentia: Penitentia languores sanat leprosos curat mortuos suscitat sanitatem auget gratiam confirmat claudos erigit cecos illuminat vitia fugat virtutes ornat mentem munit roborat et confortat etc.

Age penitentiam. // Quamvis per sacramentum baptismi confirmationis et eucharistie conferatur hominibus gratia non tamen per acceptam gratiam impeccabiles fiunt. Habitualia enim dona accipiuntur in anima sicut habituales dispositiones. Non enim homo secundum ea semper agit necessario aut perpetuo sed cum quando habitu habet agere secundum habitum vel contra eum. Sicut grammaticus potest secundum grammaticam recte loqui vel etiam contra grammaticam loqui incongrue. Et ita est etiam de habitibus virtutum moralium. Potest enim quis iniuste habens habitum et contra iniustitiam agere. Unde non est quod usque habitum in nobis est quod voluntate utimur ad utrumque oppositorum sicut habet. Anima (?) ergo quod suscipiens gratiam deo potest peccare contra gratiam etc.

Et impeccabilitas non potest esse in homine secundum immutabilitatem voluntatis. Immutabilitas autem voluntatis non potest homini competere nisi secundum quod attingit ultimum finem. Ex hoc enim voluntas redditur immutabilis quod totaliter impletur. Ita quod non habet quo mutetur ab eo in quo est firmata impleto. Ac voluntas non competit homini nisi ut finem ultimatum attingeret. Adveniens enim restat aliquid ad desiderandum. Voluntas non est impleta. Sic igitur impeccabilitas non competit antequam ad ultimum finem perveniat. Quod quidem non datur homini in gratia que in sacramentis confertur. Quia sacramenta sunt in adiutorium hominis secundum quod est in via ad finem. Ergo per gratiam in sacramentis perceptam redditur aliquis impeccabilis. Et per hoc excluditur error quorundam hereticorum dicentium quod postquam homo gratiam spiritus sancti percipit peccare non potest et si peccat nunquam gratiam spiritus sancti habuit. Et assumunt in fidelitatem sui erroris id quod dicitur i corinthiorum xiii: Caritas nunquam excidit. Et prima Iohannis iii: Omnis qui in deo manet non peccat et omnis qui peccat non vidit nec cognovit eum. Et iii: Quippe omnis qui est ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet et non potest peccare quoniam ex deo natus est. Sed hec ad eorum propositum omnino efficacia non sunt. Non enim dicitur quod caritas nunquam excidat propter hoc quod ille qui habet caritatem eam quandoque non amittat cum dicatur Apocalypsis ii: Habeo adversum te pauca quod caritatem primam reliquisti. Sed ideo dicitur quod caritas nunquam excidit quia cum cetera dona spiritus sancti de sui ratione imperfectionem habeant

utpote spiritus prophetie et huius evacuentur cum venerit quod perfectum est, castus in illo perfectionis statu remanebit. Ea vero que ex
apostolo iohanne inducta sunt non dicunt quod dona spiritus sancti quibus homo adoptatur vel renascitur in filium dei [illegible] est de se tota
sint virtute quod homo [illegible] peccato conservare potest ut homo non potest peccare [illegible] vinces, [illegible] ea age et ab eis dixisse de peccare.
Sic enim dicendum est quod omnis natus est ex deo non potest peccare, sicut si diceretur quod calidum non potest infrigidare, id tamen quod est calidum
potest fieri frigidum et infrigidabit vel sicut si diceretur iustus non agit iniusta [illegible] est iustus. Hec quibus [illegible] ex hoc patet
sacramentalem gratiam susceptam in peccatum cadens iterum reparari potest ad gratiam [illegible] dictum est. [illegible] vero mutabilis
est secundum vitium et virtutem. Sicut ergo post acceptam gratiam potest peccare ita et a peccato potest ad virtutem redire. [illegible] si peccaverit post baptismum
ad gratiam redire non posset, tolleretur eis spes salutis quod est [illegible]. Dicitur enim [illegible] filioli mei hec scribo vobis ut non
peccetis, sed et si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum, et ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Et [illegible]
[illegible] quis peccaverit ad votum [illegible] apud [illegible]. Et ieremie iii. Tu fornicata es cum amatoribus multis,
[illegible] non quia [illegible] est ad penitentiam. Et [illegible] quibus apparet quod fideles post gratiam si lapsi fuerint iterum per eius [illegible] ad salutem [illegible]
tamen [illegible] ad me dicit dominus. [illegible] quibus apparet quod fideles post gratiam si lapsi fuerint, iterum per eius [illegible] ad salutem [illegible]
[illegible] in [illegible] memor esto itaque unde excideris et age penitentiam. [illegible] error novacianorum qui peccantibus post
baptismum indulgentiam denegabat, ponebat autem suum errorem ex eo quod dicitur hebreorum vi. Impossibile est eos qui semel
sunt illuminati et gustaverunt donum celeste et participes facti sunt spiritus sancti, gustaverunt nichilominus dei verbum, virtutesque seculi
venturi, et prolapsi sunt, renovari rursus ad penitentiam. Sed ex quo ipse apostolus hoc dixerit, apparet quia subditur: Rursum cru-
cifigentes semetipsis filium dei et ostentui habentes. Ea ergo ratione qua prolapsi sunt post gratiam perceptam renovari rursus
ad penitentiam non possunt, quia filius dei rursus non est crucifigendus. Denegatur ergo illa renovatio in penitentia per quam homo sic crucifi-
gitur christus quod est per baptismum. Dicitur enim ro. vi. Quicumque baptisati sumus in christo ihesu, in morte ipsius baptizati sumus. Sic ergo [illegible]
[illegible] est iterum crucifigendus, ita qui peccat post peccatum baptismum non est iterum baptisandus, potest tamen rursus redire ad gratiam per
[illegible] est iterum crucifigendus, ita qui peccat post peccatum baptismum non est iterum baptisandus [illegible] ad penitentiam, sed quod impossibile
penitentiam [illegible] et [illegible] quod impossibile sit eos qui semel lapsi sunt rursus renovari vel [illegible] ad penitentiam [illegible]
sit renovari quod baptismo [illegible] solet [illegible] secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et re-
novationis spiritus sancti. Concluditur ergo apparet quod si quis post baptismum peccet remedium suum peccati per baptismum habere non potest. Et quia
[illegible] non patitur ut absque remedio homo dimittatur, institutum est aliud sacramentum
habundantia divine misericordie et efficacia gratie per hoc non patitur ut absque remedio homo dimittatur. Institutum est aliud sacramentum
remedium quo peccata purgentur et hoc est penitentie sacramentum quod est quedam velut spiritualis sanatio. Sic enim quia vita naturalis
per generationem adepta sunt, si aliquis morbum incurrat qui sit contra perfectionem vite, a morbo curari potest, non quidem sic
per generationem adepta sunt, si aliquis morbum incurrat [illegible] non [illegible] peccata post baptismum
ut iterato nascatur, sed quadam alteratione sanatur, ita baptismus qui est spiritualis regeneratio non iteratur contra peccata post baptismum
commissa, sed penitentia que quadam alteratione spirituali sanatur per medicum animarum ihesum christum qui salvat populum suum a peccatis eorum
[illegible] quidem multum [illegible] est ad omnia peccata tollenda tollenda ipse enim est qui tollit peccata mundi iohannis i. Sed tamen non [illegible]
[illegible] remissionis [illegible] consequuntur sed [illegible] membra christi per penitentiam [illegible] [illegible] sinat re-
[illegible] peccati patris [illegible] in qua post admonitionem [illegible] admonitionem salute formidabit
[illegible] aut [illegible] si non egeris penitentiam et prima opera feceris, veniam sin morte vel in iudicio tibi et ad te vel
[illegible] te puniendum et hic in corpore et in anima cito et insperate, sicut dicit ut [illegible] timore et [illegible]
[illegible] i thessalonicenses v. Cum dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superveniet interitus [illegible] alia inopinata
assistit. Super primo dicitur [illegible] ad penitentiam festinandum propter pena [illegible] propter horam mortis incertam [illegible] [illegible]
[illegible] in die qua non sperat et hora qua nescit, et dividet eum partemque eius ponet cum infidelibus. [illegible] et ei
qui multa congregaverat et diuturne se putaverat dictum est: Stulte hac nocte repetent animam tuam [illegible]
[illegible] horam ultimam dominus noster ideo nobis voluit esse incognitam ut [illegible] posset esse suspecta ut diem illam [illegible]
[illegible] non possemus ad illam sine intermissione preparemus. Secundo propter peccatorum cumulationem [illegible] in sordibus est sor-
descat adhuc. Osee [illegible] maledictum et mendacium et homicidium et furtum [illegible] et sanguis sanguinem tetigit [illegible]
[illegible] iii. Si quis iustus [illegible] iustitia sua fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo [illegible] omnes [illegible] super [illegible]
[illegible] deus omnipotens offendiculum ponit ei quem iam nimie egisse et [illegible] per sua iniquitate quam perpetravit [illegible]
[illegible] omnipotentis dei iudicia et qui peccatorem diu [illegible] ut redeat non [illegible] atque [illegible] ponit adhuc
offendiculum ubi [illegible] impingat. Peccatum quippe quod per penitentiam citius non deletur aut peccatum est et causa peccati aut peccatum
et pena peccati aut peccatum simul et causa et pena peccati. Omne enim quod primus committitur peccatum est, sed si citius penitendo non tergitur,
iusto iudicio omnipotentis dei obligatam peccantis mentem in culpa altera cadere permittit ut qui flendo et corrigendo noluit
mundare quod fecerat peccatum incipiat peccato cumulare. Peccatum ergo quod penitentie lamento non diluitur peccatum simul est et causa peccati
quia ex illo oritur unde adhuc peccatoris animus altius obligetur. Peccatum vero quod ex peccato sequitur peccatum simul est et pena peccati quia
[illegible] retribuere pro culpe generatur ut qui iam quedam fuit in peccatore supplicia [illegible] vicorum [illegible]
sanguis sanguinem tangit quia peccato peccatum additur ut ante dei oculos [illegible] iniquitatibus anima cruentetur. Ponit autem
deus offendiculum non ad peccatum impellendo sed a peccato non liberando sicut de pharaone dicitur: Ego indurabo cor eius [illegible]
[illegible] enim cor peccantis deus obdurat, sed obdurare dicitur cum ab obduratione non liberat. Tertio enim dicitur [illegible] nos ad
indulgentiam relaxat, sed cum eius gratie [illegible] ad augmentum utriusque culpe [illegible] tempus quod ad penitendum prius dis-
posuit, districtius ad flendum [illegible] ut cum venerit quis acceptum spacio temporis accepto noluit, propter mala sua ad [illegible] an-
[illegible] per quod ea diluere potuit si quidem voluisset. [illegible] Ro. ii. An ignoras quia benignitas dei te ad penitentiam adducit.
Secundum duritiam autem tuam et cor impenitens thesaurisas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei. Quarto propter
dei maiorem elongationem [illegible] longe est dominus ab impiis non per sue maiestatis amplitudinem sed per suam gratiam
[illegible] propter [illegible] ad [illegible] [illegible] filii tui [illegible]. [illegible] et [illegible]
[illegible]

Tercio propter finale periculum, quoniam [et mori] vix enim aut numquam potest homo contentus in egritudine quod ut de peccatis suis possit cogitare. Secundo propter dei oblivionem et clamoris non exaudicionem. De istis duobus dicitur in sermone de penitencia primo. [illegible] deus [illegible] ut congruum talione [illegible] vindicat si de conversione tardius cogitet. Nec dicat quis: cum ad senectutem venero tunc ad penitenciae medicamenta confugiam [illegible] de se singulatus [illegible] possunt cum unum diem vite sue in potestate non habeat. Et multi se credebant longo tempore vivere et ita eos mors repentina subtraxit ut nec ad unius momentaneam penitenciam possent pervenire. Erubescis modo parvo tempore penitenciam agere et non times sine ullo fine eterna supplicia sustinere. O infelix homo, de ipso vulnere non erubescis et de ligatura erubescis. Peccatum enim vulnus est, penitencia vulneris ligatura. Tu qui penitenciam non vis agere, sine dubio dissimulas medicamenta tuis vulneribus adhibere. Et non agnoscis quod plus crescit et maiorem fetorem facit vulnus discoopertum quam si cum medicamentis appositis involutum. Et in nescio qua contraria periculosa nobis securitate inducti, et remedium penitencie quadam mortifera dissimulatione negligimus et cum in pelago huius mundi innumerabilibus fluctibus fatigemur ad competentem portum penitencie per longa nos temporum spacia venturos non intelligentes quod de multitudine peccatorum desperacio nascitur. Ex desperacione vero absque ulla verecundia peccatorum sentina laxatur et impletur. Unde quod scriptum est: impius cum venerit in profundum malorum contempnet. Item vero: cum ad senectutem venero et aqua nimia infirmitate fuero desperatus tunc penitenciam agam. Non quidem dicam penitenciam prodesse non posse. Certum est quod prodest si cum gaudio [illegible] unusquisque accipiat et omnibus inimicis indulgeat et quibuscumque fecit iniuriam veniam petat et ita toto corde deleat ut si evaserit quamdiu vixerit totis viribus illam cum rugitu et gemitu et cum multis elemosinis [illegible] ac fideliter agat. Et tu cum hoc sapiens sis ut ista omnia compleas tibi necessarium est ut per totam vitam tuam vicia et peccata fugias et ad acquirendam penitenciam [illegible] assurgas. Numquid tu hoc si vis a servo tuo ut quamdiu fortis ac iuvenis fuit inimicis tuis serviat et cum ad senectutem venit tunc ad tuum servicium redire velit. [illegible] ergo non vis pati a servo tuo non est iustum ut facias domino tuo. Cum tu multos noveris [illegible] frequenter [illegible] penitenciam [illegible] toto corde desiderare [illegible] quod illa statim agere voluerunt [illegible] ipsius remedio de hoc seculo recesserunt. Percutitur enim hac animadversione peccator ut moriens obliviscatur sui qui vivens oblitus erat dei. Nam quod remedium anime sue noluit acquirere quando potuit, postea [illegible] vellet dubium est utrum mereatur accipere. [illegible] ergo [illegible] et dimitte metum. Perfecta est ergo penitencia. [illegible] Quodcumque potest manus tua instanter operare quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos quo tu properas. Et si non intenderis tuam operacionem [illegible] Apocalypsis: Veniam tibi cito et movebo candelabrum tuum de loco suo quod est [illegible] populum per angelum vel spargere plebem [illegible] te [illegible] movebo candelabrum tuum id est auferam ecclesiam tibi commissam et auferam dona et virtutes et premium tibi promissum alteri dabo. [illegible] pastoris, ecclesia que per candelabrum figuratur perdit locum suum [illegible] designari que per pastoralem curam debet [illegible] movebo candelabrum tuum id est [illegible] subtraham que per pastoralem curam debebat [illegible] quantum sit periculum et quantum dispendium prelato negligenter agenti opera cure pastoralis quod amittet mercedem sibi debitam. Unde dicebat Paulus 1 Thess 2: Que est spes mea aut gaudium aut corona glorie nonne vos ante dominum. Et non solum hoc sed et omnia mala que invaluerunt in ecclesia [illegible] primordia [illegible] in spiritualibus [illegible] circa subiectos culpabilis negligencia prelati et reprehensibilis vita. [illegible] populus meus, pastores eorum seduxerunt eos fecerunt quod vagari in montibus. [illegible] hostes eorum dixerunt non [illegible] vita talium [illegible] posita est in [illegible] et quod populus a sacerdotum moribus [illegible] vicia [illegible] virtutes. [illegible] ut [illegible] pastor gregis per viciorum [illegible] in libro de cura pastorali [illegible] nullum puto ab aliis preiudicium magis quam a sacerdotibus tolerat deus cum eos quos ad correctionem aliorum posuit dare exempla pravitatis cernit [illegible] in sermone de conversione sancti Pauli [illegible] a minimo usque ad maximum a planta pedis usque ad verticem non est sanitas ulla. Egressa est iniquitas a senioribus iudicibus vicariis tuis qui videbantur regere populum tuum. Non iam est dicere sicut populus sic et sacerdos quia ipsi sunt in persecucione tua primi qui videntur in ecclesia tua diligere principatum, arcem syon occupaverunt [illegible] deinceps libere et [illegible] tradunt incendio civitatem. Miseria eorum [illegible] et miserabilis plebis tue est subversio [illegible] in occasionem temporalis lucri et questum estimant pietatem [illegible] filius [illegible] quod videt patrem [illegible] alea ludit [illegible] nos viciorum exempla domestica magistris [illegible] auctoribus etc. [illegible] negligencia [illegible] peccata in subditis [illegible] et vicia [illegible] negligencia [illegible] declamatorie [illegible] correctionis [illegible] quia [illegible] vicia superiorum et inferiorum [illegible] agenda sunt [illegible] adulatores [illegible] et transgressores legis dei [illegible] publice [illegible] vicia multiplicantur [illegible] male consuetudines quibus tamquam [illegible] vehiculis homines ad interitum ducuntur [illegible] quia tempus [illegible] periculum [illegible] languente capite cetera membra [illegible] superiores [illegible] totum corpus [illegible] patitur [illegible] error in moribus [illegible] enormitas in [illegible] operacionibus in populo subdito [illegible] superiorum negligencia culpabili [illegible] tollat [illegible] et ad omne malum [illegible] cohortacionibus et [illegible] legum habenis. Hoc est enim officium prelatorum ut populum sibi commissum purget a viciis et [illegible] ab erroribus in fide erudiat et perficiat in omni virtute [illegible] vigiliis ieiuniis et aliis pietatibus supplicat [illegible] est [illegible] subditorum [illegible] corporis [illegible] eliminare [illegible] virtute [illegible] clare doceret [illegible] constituunt aliorum magistri qui numquam [illegible] discipuli.

Ad dignitates et ecclesiastica beneficia promoventur non doctores et [illegible] sed aut divites aut potentes aut sanguine propinqui aut [illegible] aut adulatores aut munerum largitores etc.

et commune duces deputantur et custodes qui voluptatibus carnis assueti passionum inmemlum sunt servitores, preficiuntur
demumque pastores vite aliene et moderatores qui vite proprie moderamina penitus ignoravere via mandatorum dei inveniri
hic me inducit prope religionem generalem propagatum est obprobrium quod maiorum regimina ambitionem potius in innuentibus et adgratiam
quam meritorum inditio deferuntur. et cum multa crevit tandem qui plus favoris vel precibus potentum vel auri pretium cohibet, preferuntur
nec petere et querere dignitates locorum pudet et venit pudor ad plateas. unde Bernardus in epistola ad Henricum Zenonensem archiepiscopum medi-
tatibus honores blandiuntur sed onera pensantibus tedio sunt et formidini. non autem omnes capiunt verbum. multi enim non tanta
fiducia et alacritate currunt ad honores si esse sentirent et onera, gravari metuerent. profecto nec cum tanto labore et periculo
quaererent, affectarent infulas dignitatum. nunc vero quia sola attendunt gloriam et non penam, prepositos esse clericos erubescunt, in ecclesia
se quasi viles computant et inglorios quamdiu in eminentiori loco non fuerint sublimati. scolares pueri et impuberes adolescentuli
ob sanguinis dignitatem promoventur ad ecclesiasticas dignitates et de sub ferula transferuntur ad principandum presbiteris, letiores
interim quod virgas evaserunt quam quod meruerint principatum, et hi quidem in initio, processu vero temporis paulatim insolescentes docti
sunt in brevem vendicare altaria subditorum marsupia vacuare etc. et sic cetum totum in clero passim ab omni etate et
ordine a doctis pariter et indoctis ad ecclesiasticas curas tamquam sine curis quisque victurus sit cum ad curas pervenerit. nec minus de
his qui verbum in semetipsis corrupta sunt, videres quippe illos qui iugo Christi humeros cupide pronius submiserunt non
solum non gemere tamquam sub onere sed insuper appetere plus honorari non deterrent pericula qui cupiditate cecati non videntes sed favoribus
amplius quam illis inviderent provocant etc. Ecce patet quod iste locus quantum periculum est non penitere cito de commissis malis et
bonis obmissis. Ecce 2o si penitentiam non egeris movebo. in manu dei. Luce xiii. si penitentiam non egeritis omnes simul peribitis. Unde Haymo
super movebo candelabrum tuum de loco suo nisi penitentiam egeris i. movebo te de loco virtutis tue et de fidelium societate. hominibus tamen
fine enim quod non dicit eciam candelabrum de loco suo sed tuum movebo quod vero licet quis peccet tamen si penitentiam egit perfectam non amittet
pristinam dignitatem suam aut gradum. unde Petrus licet negaverit Christum non tamen perdidit gradum apostolicum. sic est si quis honorem generalem
peccatum admittit in conspectu hominum de loco suo motus. actum si cito per penitentiam surrexerit non est motus in conspectu dei quod licet per
peccatum in conspectu hominum motus esse videtur tamen quod in dei presentia resurrecturus erat non est motus quod nequaquam morientis societatis
locum habebit si perfectam egerit penitentiam. Angele itaque penitenti et ad deum redire volenti movebo candelabrum tuum de loco suo
nisi penitentiam egeris. acsi ei diceret. Angelus societatis post lapsum eius a me nequaquam recipies nisi cor ad penitentiam emollie-
rimus. Tunc ibi Sed hoc habes bonum etc. ut supra. — Multa proprie post exercitia in qua posita

Sed hoc habes bonum quia odisti facta Nicolaitarum que et ego odi. comminacione subdit consolacionem ut more boni
samaritani post vini mortificationem infundatur oleum lenitivum. ideo Sed hoc habes bonum i. commendacione dignum. licet habeas quedam
reprehensibilia. Quia odisti facta Nicolaitarum. ut autem heresis Nicolaite dicta sunt a Nicolao dyacono de quo actuum vi.
uno quod septem diaconibus qui electi et ordinati sunt ab apostolis, sed ceteris permanentibus in suo ministerio ille recessit ab corpore
fide et doctrina. sic Haymo. habuit enim uxorem valde pulcram et impositum fuit ei quod nimis zelabat eam, propter quod ad ostendendum
sicut credidit in penitus sive in poeticum, decidit in sentinam cupiens vitare crimen idem exposuit enim uxorem suam aliis pravis
de cetero sic uxores esse communicandas sed et alia res. unde et tulit in quemque usum eo facto reperiunt eum multi
sectatores eius imitari qui ceterum et ydolatria comedebant et cibos suos aliis gentilium commiscebant. dicebat quod hec nihil
non adeo sed a quibusdam principibus factum. contra quod dicitur Genesis primo in principio creavit deus celum et terram. Et hec facta Nicolaitarum bonus
deus odio habe et veluti sectam detestari. Sed videamus quos isti significant secundum interpretacionem enim Nicolaus populus stultus
sic Haymo. quo nomine secundum eum gentiles figurantur qui stulti sunt qui veram sapientiam i. Christum credere noluerunt. unde dicit apostolus primo Corinthiorum primo
nos predicamus Christum crucifixum iudeis quidem scandalum gentibus autem stultitiam, nam hi quidem utuntur uxoribus et ydolatria comedebant
et huius sunt auctores honores fuisse asserunt scilicet Jovem Saturnum et reliquos qui licet ab illis dii putentur homines tamen fuerunt
et in hac terra licet turpiter vitam ducentes regnaverunt. sicut enim Nicolaus hereticos qui de sapientia dei patris que filius est
vera non senserunt. licet secundum seculum sapientes videantur, tamen secundum deum stulti sunt. quidam enim eorum nec sectatores eius Christum esse
creaturam asserunt. fatuum autem stulti sunt quod deum virtutis sibi consentiunt Christum esse deum contradicunt, de quibus potest dici,
dixit insipiens in corde suo non est deus. Quorum facta duo significantur. non enim rectam fidem non habent, sicut ipse
error quem sequuntur per cultura ydolorum illis imputatur. fornicacionis quod sunt quod immundicie carnis serviunt et oblectamentum maiore
peccant. Iudei quoque sunt stulti quod in Christum qui est sapientia patris noluerunt credere. sicut quod se iactant habere patrem cuius filium odio
habeant. quoniam qui non habet filium nec patrem habet. Sed et si dilatius inspiciamus, nunc sectam eciam Nicolaitas invenimus eos scilicet quos
in terreno amore thesaurizare videmus. cum enim stulticiam esse patet quod eo loco totam mentis intencionem permanens recondere quo
non licet in perpetuum habere. unde dominus discipulos hortatur dicens Matthei vi. nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. in hoc stultorum
numero computatur ille qui cum diceret destruam horrea et maiora faciam quod non habeo quo fructus congregem, audivit a deo stulte
hac nocte animam tuam repetent a te que autem congregasti cuius erunt. Luce xii. Que sit hec hominum inspiciendum propter hec
querendum melius sit genimina omnium viciorum quod et si apostolus radix omnium malorum est cupiditas, quod videlicet per hanc alius ad
rapinam alius ad falsum testimonium alius rapitur ad periurium alius ad ceteram criminam. que ob iudicii ad hoc perduxit ut ipsum dominum
morti traderet. nam et per hanc hec cupiditas animam suam venalem facit et ydolatriam efficit. plus amando creaturam quam creatorem. quorum
enim dicit apostolus de gulosis quorum deus venter est. Philippenses 2. potest intelligi de cupidis plerisque quorum deus nummus est argenti vel auri
sed sunt facta Nicolaitarum i. hominum stultorum sive paganorum ceterorumque infidelium et fidelium pravorum que dominus et qui corporis
illius sunt odire comprobantur. Et nota quod non naturam sed opera eorum dominus se dicit odio habere. unde non dicit odisti Nicolaitas quos
et ego odi. sed odisti facta Nicolaitarum que et ego odi. hos enim diligens est, opera autem illius malum odio habendum. unde propheta
perfecto odio oderam illos. quod est odire vicia non naturam. prout autem Augustinus de civitate dei c. 6 ideo hic qui secundum deum non secundum hominem vivit
oportet ut sit amator boni. unde sit quod ut malum oderit et quia nemo natura sed quisquis malus est vicio, perfectum odium debet malis
qui secundum deum vivit ut nec propter vicium oderit hominem nec amet vicium propter hominem. Damnato enim vicio totum quod amare nec
aut quod debeat odisse remanebit. Gregorius in 3a parte libri de cura pastorali c. 23 Inimicos dei perfecto odio odisse est et quod
facti sunt diligere et quod faciunt increpare, mores pravorum premere vite prodesse etc.

Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradyso dei mei.
Circa pr[e]d[ic]ta verba p[ri]mo p[ro]ponit[ur] ... et dividit[ur] in duo p[ri]mo implicat[ur] ad audiendum p[ro]vocatio exhortacio s[ecund]o p[er]fecte audienti p[re]mij
p[ro]missio ibi Vincenti dabo ede[re] etc. Dicit ergo quo ad p[rimu]m Qui habet aures. Hanc non pot[est] m[...] audienti ... alij expositores
audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Hanc circa in p[ri]mo locutus est ... uni angelo uni s[cilicet] ecclesie ephesi dicens insistit scribere
... non uni angelo nec uni ecclesie ad audienda dicta spiritus vertit ... p[er]fecto ... omnibus ... et in uno angelo
una ecclesia ephesiorum ecclesiarum universitate[m] ecclesie depingit. Unde quotiens hanc admonitiunculam ponit ... in ...
sequitur vel precedit spiritualem est ... non corporis sed aures requirit s[ed] cordis. Unde ... aures nisi qui habuit e[...]
spiritus capere non potuit. Sic dominus loquens turbis in parabolis cum omnes qui illic aderant aures haberent, apostolos admonet
dicens vobis dico qui auditis. Augustinus ... dicit verba celestium secretorum illis apostolis quos ... intus cordis aure p[ro]pere [...]
Carnis itaque aures ad auditum ... cordis vero auditum ... et intellectum viget. Non enim aures corporis s[ed] mentis querit salvator
dicens Qui habet aures audiat. Unde Gregorius ... super ezechielem omeliam ... dicit Aures corporis assunt etiam irrationalibus ... spiritualis
... corporaliter videntur. Aures vero cordis ... spiritualium ... laude dei ... audiunt. Has omnipotens deus aures ...
... dicit qui habet aures ... Nam in illo populo ... potuit qui aures corporis non haberet s[ed] cum dicit Qui habet aures
audiat apte monstrat quod illas aures quereret quas non omnes habere potuerunt. Et scitum quod multi habent aures et non audiunt
quid spiritus dicat. ... Ysaias ... Numquid ... mei et quis surdus nisi ad quem nuncios meos misi. Propterea aures
habent et non audient. Aliqui enim non audiunt quia dormiunt de quibus ... Cum dormiente loquitur qui stulto narrat sapientiam.
Alij sunt qui nimis remoti sunt loquenti propter longe ... Alij sunt qui aures obturant propter ... aspidis surde
obturantis aures suas. Alij sunt qui mortui sunt ... non erubescit loqui ad eo qui sine anima est. Alij sunt ... tumultu
... Aufer a me tumultum carminum tuorum. Unde ... est Qui habet aures ... quibus audit vocem ... audiat ...
... qui habet aures ad intelligendum audiat ad obediendum. ... Estote factores verbi et non auditores tantum fallentes vos
metipsos. Ecclesiastici ... Esto mansuetus ad audiendum ut intelligas. Gregorius omelia 18 super ... Johannis ... qui ex deo est verba dei
audit. Sunt nonnulli qui precepta dei nec aure corporis percipere dignantur. Et sunt nonnulli qui hec quidem corporis aure percipiunt
s[ed] nullo ea mentis desiderio complectuntur. Et sunt nonnulli qui libenter verba suscipiunt ita ut etiam fletibus compungantur s[ed] post lacrimarum
tempus ad iniquitates redeunt. Hij profecto dei verba non audiunt qui ea opere in opere contempnunt. ... verba dei que auribus
percipitis mente retinete. Cibus enim mentis est sermo dei et quasi acceptus cibus stomacho languente reicitur qui auditus sermo in
ventre memorie non retinetur. Sed quisquis alimenta non retinet huius profecto vita desperatur. Expavescite ergo mortis periculum
... s[ed] cibum ... accipitis s[ed] verba vite id est alimenta iusticie non tenetis. Et beatus Bernhardus s[ed] ... super
cantica ... videns ... qui ... stabat ... clavis ... ait Vere hic homo filius dei erat. Et
Ergo ad vocem credidit ... vocem agnovit filium dei et non ... Auditus ... quod non visus. Oculus species fefellit
auris veritas se infudit. Oculus ... infirmum oculus ... mortem ... Auris filium
dei auris formosum ... non inde ... auribus ... Petrus abscidit auriculam ... ut vita faceret
veritati et veritas liberaret id est liberum faceret eum. Erat ille ... s[ed] non aure que ad unam ... vocem
... infirmitatis ... maiestatis agnovit ... quod videt ... quod non videt ... non ...
... videt s[ed] ... auditu. Romanorum 10. Dignum quippe erat ... superiores ... veritatem
... ad ... nobis ... impostero ... facie ad faciem. Unde ...
morbi inde remedium ... et per ... vestigia vita mortem tenebras lux ... antidotum
et sanet oculum qui turbatus est ut serenus videat quod turbatus non potest. Auris prima mortis ianua ... vite.
Auditus ... repet ... non intelligetis Ysaias 7. Ergo auditus ad meritum visus ad premium.
Unde ... Auditu meo dabis gaudium et leticiam quod fidelis ... auditori. Beati visio ... et beate visionis
meritum fidelis auditio. Beati ... mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Augustinus ... fide ... oculus quo videat
deum ... fide purificans corda eorum. Interim ... est visus, auditus ...
visus ... auditus ... veritatem ... veritas attestatur ... in auditu auris obedivit ... Dignus qui
videam ... videam ... ad que ... obedire ... quia ait
dominus deus aperuit michi aurem et ego non contradico ... voluntate habes obedire ...
et ... non ... est et qui vero non ... perseverant ...
... corporis ... qui perseveraverit in finem hic salvus erit. ... Utinam et michi dominus aperiat aurem
... in cor meum sermo veritatis ... leta parit visionem ut dicam deo ... cordis mei
audivit auris tua ut audiam a deo ... obedientibus ... vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum
vobis Johannis 15. Nec omnes mundantur qui audiunt s[ed] qui obediunt. Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud Luce 11.
Enim requirit auditum qui mandat ... audi ... dentis ... offert qui ait Loquere domine quia audit servus tuus
1 Regum 3 ... respondet qui dicit Audiam quid loquatur in me dominus Psalmo 84. Et ut scias etiam spiritum ...
... spirituali profectu ordinem observare ut prius informet auditum quam letificet visum. Audi inquit filia et vide Psalmo 44.
... aurem parva vide ... te prius audire ... audire de eo ut dicas cum videris
Sicut audivimus sic vidimus Psalmo 47. ... claritas ... non poteris ... potes auditu ... aspectu
... dicens ... ubi es ... non videbam ... audiebam ... auditus ... restituet si pius
... vigil ... fidelis perseverabit ... que turbavit impietas et que ... restituet obediens
... intellectum ... observatio ... transgressio ... visum
Dicit ergo Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. ... evangelio in ...
persona filij dei ... per angelum filius dei loquatur ... Qui habet aures audiat quid filius dicat s[ed] quid spiritus
... hoc nomen spiritus reperitur in corporibus et in ... et in deo. Et ... in deo ... est in
... spiritualitas et spiratio ... a ... corpali ... corpali spiritus ...
... a spiritualitate ... absolute et varia spiritus ... subtile sicut accipitur in libro de ... spiritus et anime ...
a spiratione ... spiritus ... Johannis 3 Spiritus ubi vult spirat. Et in ... gradibus spiritus ...

Secundum hunc duplicem modum accipitur in sacra spirituali sive vitali duta a spiritualitate contra corporeitate / 2 sic vitalis vel eius potentia interior quia spiritus dicitur vel omnibus nomen sit spiritus filiorum adam ascendat sursum dicit aspiracione 2 affectus vel amor quia spiritus est voluntas quia actus spiritus in corpore est actus intimus actus continuus actus vivificus et huius origine analoice Ama ergo egressus amoris ut ad vivit ab intimo et amor est actus vivificus quia amor est vita et item amor est actus continuus quia qui sic videt amor et hinc est profectus quod hic sic amat / Pravus amor est calor spiritualis. Ideo solus amor dicitur spiritualis spirari 2c accipitur id est tertius vel ut integer spiritus vivit et anima et corpus sive quedam in adiuncta dum non illud post fiet. Secundum hunc duplicem modum accipitur in divinis ut ... spiritus dicitur a spiritualitate sic dicitur toti trinitati nam tota trinitas caret corporeitate et materialitate 2 sic est nomen absolutum et nam secundum quod spiritus dicitur est deus et eos qui adorant in spiritu et veritate oportet adorare. Secundum quod dicitur a spiratione sic dicitur ille proprie ... spiritus est deus ... Spirare enim in spiritualibus solus est amoris Et quia amor per spiritum recte et ordinate que procedit ut amor bone deus Spiritus enim in spiritualibus solus est amoris ... est libidinosus id est prima pars est amor non tamen dicitur spiritus sanctus spiritus / ... sic filius dicitur 2c est pura vel indirecte et unde 2c est libidinosus ... amor non tamen dicitur spiritus sanctus spiritus / non sic filius dicitur 2c est purus vel indirecte et unde ... attenditur sanctitas vel puritas sic attenditur circa amorem voluntatis / ... quia in proprio sanctus quia generatio est motus naturalis circa quem non attenditur sanctitas vel puritas sic attenditur circa amorem voluntatis ... Ideo deus pater loquitur / in eo pater loquitur pater et spiritus sanctus sunt enim inseparabiles et secundum hanc opinionem nomine spiritus intelligitur tota trinitas. Ideo dicitur pater loquitur / in eo pater loquitur pater et spiritus sanctus sunt enim inseparabiles et inseparabiliter loquuntur et docent secundum unitatem vel id dicitur spiritus et non filius / ut pluries innuat quod illa dictio sive locucio erat pure spiritualis et non corporalis vel id dicitur spiritus quia secundum hanc opinionem verba filii verba sunt spiritus sancti et ita in dictione spiritus includitur dictio filii vel loquitur ille venit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem non enim loquetur a semetipso sed quecumque audiet loquetur ille me clarificabit quia de meo accipiet et annunciabit vobis vel id sic dicitur ut pluries innuatur quod non voluit sed spiritus loquebatur sed verba ... non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis propter quod necesse aut ille habet aures audiendi quod secundum hec intendi et affectum diligendi et perficiendi ea que promittuntur Iob 3 Et vidit oculus meus et audivit auris mea et intellexi singula Et ideo audit quid dicit spiritus docendo et promittendo Et sequitur ipsa promissio Vincenti dabo edere Cum enim audiens dicat aut glossa quia audit quid dicit spiritus docendo et promittendo Et sequitur ipsa promissio Vincenti dabo edere de ligno vite. per lignum vite secundum aliquos sic sapientia Proverbiorum 3 lignum vite his qui apprehenderint eam et qui tenuerit eam beatus. Aliqui per ... devota per ... lingua placabilis lignum vite. Aliqui desiderium ... lignum vite de ... Aliqui ... per ... fructus iusti lignum vite. Aliqui crucem ... in qua pependit vita Deuteronomio 28 Erit vita pendens ante te ... Sed omnium dicitur lignum vite quia comestoribus suis dat vitam gratie in presenti et glorie in futuro Unde de quo ... vita pendens ante te ... in fine ostendit michi angelus flumen aque vive et ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus ... per oppositum quod dicitur ... in fine ... sive defectione Saturitas sive fastidio Gaudium sive tedio / Cognicio sive dubitatione ... sive Sanitas sive egritudine Plenitudo sive defectione Saturitas sive fastidio Gaudium sive tedio / Cognicio sive dubitatione ... sive perturbatione Securitas sive timore Libertas sive servitute Claritas sive obscuritate pulcritudo sive deformitate Cantica laudis sive intermissione / vacatio sive labore In proposito tamen lignum vite secundum hanc opinionem est sapientia dei patris quam apostolus ... esse testatur dicens Christum dei virtutem et dei sapientiam id est corpus Christi ... recte lignum vite dicitur quia fidelibus suis vitam eternam tribuit quos in presenti saciat suo corpore in futuro autem saciabit sua contemplacione. Bene lignum vite vocatur quia et in presenti vita suos e ... lectos ab estu viciorum umbra protectionis defendit et in futura beatitudine cibum ... contemplationis dispensantibus prebet / ... Vincenti scilicet carnales libidines / mundiales cupidicias diabolicas ... demoniales temptationes et impugnationes / Dabo edere de ligno vite id est me ipsum Dabo illi in refectionem ... ad meam contemplacionem vel id est saciavi me ipso qui sum lignum vite ... mundus caro demonia ... movet ... / Ephesios 6 Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem sed ad versus principatus et potestates 2c Mundus vincitur fide 1 Iohannis 5 hec est victoria que vincit mundum fides vestra Iohannis 16 Confidite ego vici mundum ... caro vincitur vigiliis ieiuniis et ceteris operibus discipline Ecclesiastici 31 vigilia honestatis tabefaciet carnes ... Dyabolus autem sola vincitur humilitate per ... in humilitate nostra memor fuit nostri et redemit nos ab inimicis nostris Inter istos hostes ... nos armatos esse ad resistendum Ephesios 6 induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias dyaboli ... Proverbiorum 21 vir obediens loquetur victorias. Quos si vicerimus ... promittitur cum dicitur Dabo ei edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei. Secundum Hugonem libro 2o de archa Noe Tres sunt paradisi / unus terrestris cuius incola fuit primus Adam Genesis 2 ... Secundus paradisus est vita fidelium quam fundatur et inhabitatur secundus Adam / Tertius paradisus est celestis quod est regnum dei In primo lignum vite arbor materialis / in 2o humanitas salvatoris in 3o sapientia dei verbum patris Ergo primo ligno vita corporalis Genesis 2o lignum vite in medio paradisi Ergo 2o vita spiritualis Iohannis 6 Qui manducat meam carnem mortem non gustabit Ergo 3o vita perhennis Ecclesiastici 24 Qui edunt me adhuc esurient Luce 22 ut edatis super mensam meam in regno meo. Secundum hanc opinionem paradisus vel potest intelligi ecclesia in qua cotidie fideles comedunt eius corpus / vel vita eterna que consistit in visione divinitatis ... interiori intellectu et humanitate exteriori Iohannis 17 hec est vita eterna ut cognoscant te deum verum et quem misisti Iesum Christum Iob 27 Inde contemplabitur escam / super quo Gregorius 31 Moralium Esca est gloria maiestatis qua non visa esuriunt anime et qua visa saciatur Psalmus Saciabor dum apparuerit gloria tua secundum hanc opinionem Qui ergo vincit oblectatione ... in hoc paradiso eterne illa ad ... eucharistie saciatur ... et ad dei contemplacionem pervenit / ipsum quod lignum vite in ... accipiet quia ipse est lignum vite quod dat et ipse de ligno vite vincentibus dat et in ipso fructus ligni vite est quod dat hic Magna ergo gloria erit / post ... victorias contemplacione filii dei saciari propter quod dicit Dabo edere de ligno vite / De quo quidem ligno vite dedit quibusdam in hac vita pregustare cupientibus ad modum vendentis vinum dicens Gustate et videte quoniam suavis est dominus ... gustat et videt quantum bonum est negociacio eius / Sed in futura vita dabit edere de ligno vite id est de se ipso de cuius esu dicitur ... Beati qui ad cenam nupciarum agni vocati sunt Et sequitur dicit Dabo non vendam ... quia super omne meritum est quod dabit ... oculus non vidit deus absque te que preparasti diligentibus te Romanis 8 Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. ... dicit de ligno vite non lignum vite quia et si totum dabit non tamen totum capiet ... Et autem deus sic dicit hic in meis ... paradiso hic esse lignum vite asserit / secundum humanitatem loquitur quam assumpsit pro nobis hic enim ... secundum hanc opinionem quod in hac revelacione sic in sequentibus apte monstratur aliquando loquitur filius ex persona sua / quod illi soli competit. Aliquando vero ex persona trinitatis / Et ideo quia singule locuciones considerande sunt / que scilicet referende sunt solum ad filium dei humanitatem / et que ad totam trinitatem. Paradisus est militans ecclesia fidelis anima scriptura sacra virgo beata / spiritualis vita celestis patria et quilibet locus spiritualium deliciarum et in medio omnium est lignum vite secundum quod sunt et alii paradisi id est loca deliciarum hic enim ... delicias ... et sicut ... id est dei mei id est quem plantavit deus meus Genesis 2o plantaverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio in quo posuit hominem quem formaverat / ... de hoc vide in primo huius voluminis folio secundo.

lignum vite

Bonaventura in breviloquio. Cum enim mistorum primarius dei fieri sim quod congruit retributio iusta et etiam productio virtuosa. Et quia productio [illegible]
fecit rationale spiritum ipse se scilicet deum capacem dei, capacem inquam secundum unam imaginis indite ipsius beatissime trinitatis, cum in mistis [illegible]
habens spiritus secundum integritatem trium virium defuerunt, hic est quod ulla nisi deo potest rationalis spiritus premiari ut impleri ut eius capa-
citas tamen non imprimitur dabitur et deiformitas glorie per quam deo conformis efficitur et tunc videat ipsum clare et
voluntate diligat plene et memoria retineat metrum ut anima tota vivat et tota delectetur in tribus anime viribus tota deo
configuretur tota illi uniatur tota in illo requiescat in ipso sic in omni bono inveniens pacem lucem et sufficientiam sempiternam
per quam in statu omnium bonorum aggregatione perfecto constituta et eterna vivens vita dicitur beata et gloriosa. O quale et quantum
est istud premium. Si enim singula bona delectabilia sunt quam delectabile est illud bonum quod continet iocunditatem omnium bonorum non quale
in creaturis sumus experti sed tanto differens quanto differt creator a creatura. Si enim bona est vita creata quam bona est vita creatrix.
Si iocunda est salus facta quam iocunda est salus que fecit omnem salutem. Deinde si multe et magne sunt delectationes in rebus
delectabilibus qualis et quanta est delectatio in illo qui fecit ipsa delectabilia. Cum hoc bono fruetur quid illi erit et quid deerit
certe quicquid volet erit et quod nolet esse non erit. Ibi quippe erunt bona corporis et anime que nec oculus vidit nec auris audivit etc.

Et angelo Smirne ecclesie scribe: Hec dicit primus et novissimus qui fuit mortuus et vivit. Scio tribulationem
tuam et paupertatem tuam sed dives es, et blasphemaris ab hiis qui se dicunt iudeos esse et non sunt
sed sunt synagoga sathane. Secunda pars principalis capituli 2 in qua ponitur exhortatio de secundo statu eplam scribendo episcopo Smirne.
Et dividitur in tres partes ut prius scilicet in exordium sive partem prohemialem, tractatum sive narrationem
et epilogum sive conclusionem. 2a ibi Scio tribulationem tuam. 3a ibi Qui habet aures. In prima intitulatur primo persona cui epistola dirigitur.
2o persona describitur epistolam id est scribens. 3o autentica potestas mittentis id est hec dicit primus etc. Dicit ergo Et angelo id est episcopo Smirne
ecclesie, per angelum enim ut dictum est etiam prelatus signatur qui debet esse vita angelicus et doctrina, predicando illuminando et perficiendo
subditos inferiores. Scribe modo dicto. Smirna vero canticum eorum interpretatur et est etiam ulem, laus enim in eterna eorum
est ipsa. [illegible] canticum etiam leticia pertinet quod apte congruit fidelibus quibus in persona istius ecclesie loquitur dominus. Non enim [illegible]
tribulationi dicitur sed magis veritati eorum. Hec dicit primus scilicet ante quem nulla et a quo omnia creata. Et novissimus per quem omnia recreata
sunt et restaurata ut expositum est supra primo. Qui fuit mortuus scilicet in assumpta humanitate et vivit scilicet in sua divinitate
et assumpta immortalitate facta ad corpus ulterius et si crucifixus est ex infirmitate vivit ex virtute. Hic est enim primus et novissimus
[illegible] quia qui ab eterno vivit in sua substantia primus existendo mortuus est in humanitate novissimus in fine temporum ut hic nascendo.
~~Cum igitur non sed bonaventura in breviloquio pretio~~ quia integritas universi et perfectio requirit ut universa sint ordinata quantum ad loca et
tempora. Opus autem incarnationis est perfectissimum inter omnia opera divina et precessit debet esse ab imperfecto ad perfectum et non econverso. Hinc est quod opus
istud debuit fieri in fine temporum. Ut sicut primus homo qui erat totius mundi sensibilis ornatus ultimo fuit conditus scilicet sexta die ad
totius mundi completionem, sic secundus homo ad totius mundi complementum in quo primum principium coniungitur cum ultimo scilicet deus cum limo, fieret
in fine temporum hoc est in sexta etate que est etas apta ad conceptum sapientie et ad eruditionem recipiende et ad transitum a statu
turbinis ad quietem que omnia competunt sexte etati. Decebat enim Christum incarnandum filium dei. Cum igitur adventus eius fuit
in tempore legis gratie et in concupiscentie iusticie repromissum et in principio etatis sexte et hec omnia dicunt plenitudinem quia lex
gratie implet legem scripture et solutio promissi implet promissorum et sexta etas ratione perfectionis senarii sonat in plenitudinem.
Hic est quod in adventu filii dei dicitur esse plenitudo temporum, non propterea quod in eius adventu tempus finiatur sed quia temporalia mi-
steria impleverunt. Sicut autem Christus non debuit venire in principio temporis quia eius adventus nimis esset festinus, sic nec debuit differri
usque ad finem ultimum quia tunc nimium esset tardus. Decebat enim salvatorem inter tempus morbi et tempus medicine introducere
tempus remedii. Decebat mediatorem quendam medium priorum precedere quosdam sequi. Decebat ductorem perfectum hic se ostendere
cum esset oportunitas tendendi ad bravium et hoc est in fine temporum et circa huius et approximationis ad finale iudicium ut per
timorem iudicii stimulati et per spem premii attracti et per perfectionem exemplum animati vigorose et perfecte sequamur
ducem de virtute in virtutem quousque perveniamus ad bravium felicitatis eterne. // Et tamen cum deus a principio potuit incarnari
noluit tamen nisi in fine seculorum precedente lege nature et lege figure per prophetias et figuras quibus et per quas fuit
incarnatio repromissa per quos incarnatum signatum est tempus in fine et plenitudine temporum unde quod apostolus dicit ad Galatas 4o
Ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret
ut adoptionem filiorum reciperemus. Cuius non sed bonaventura in breviloquio parte 4ta capitulo 10. Quia incarnatio est opus primum principii reparantis
modo quo decet et convenit scilicet libertate arbitrii, sublimitatem remedii et integritatem universi. Nam sapientissimus artifex in
agendo hec omnia attendit. Circa enim quod libertas arbitrii hoc requirit ut ad medicum trahatur ratione sicut debuit deus genus humanum
reparare ut salutem inveniret qui vellet querere salvatorem, qui vero nollet salvatorem querere nec salutem per quod inveniret.
Nullus autem querit medicum nisi cognoscat morbum, nullus docentem querit nisi se recognoscat ignorantem, nullus querit adiutorem
nisi se recognoscat impotentem. Cum igitur homo in principio suo lapsus adhuc superbiebat de scientia et virtute, non primum deus tempus
legis nature in quo convinceretur homo de ignorantia et postquam cognita ignorantia sed permanente superbia convinceretur de virtute et quod di-
cebat non est qui faciat sed deest qui iubeat, addidit legem preceptis moralibus erudientem et ceremonialibus aggravantem
ut cognita stultitia et cognita impotentia fugeret homo ad divinam misericordiam et gratiam postulandam que data est nobis in adventu Christi.
Non per legem nature et scripture subsequentem debuit incarnatio fieri. Rursus quia sublimitas remedii requirit ut credatur fide
firmissima et ametur caritate ardentissima tempore misterium secretissimum et saluberrimum, non convenientissimum fuit ut ante Christi adventum
pervenirent multa testimonia prophetarum vocum complicata in verbis quia implicata in figuris ut multis et firmis testimoniis quod erat sentiendum
fieret certum et indubitabile ad credendum. Pervenirent autem multiplicia promissa et ardentissima desideria ut promissio beneficii expectatione
expectatum differretur dilatum amplius desideraretur et diu desideratum fructus amaretur et gratius susciperetur et solacius finaliter.
Postremo quia integritas et perfectio etc. // Et natur. Quo dicit hic in libro Iohannis de Christo scilicet primus et novissimus qui fuit
mortuus et vivit. Prima duo contra arrianos qui dicunt Christum puram creaturam. 3m scilicet mortuus contra manicheos qui dicunt
ipsum non habuisse verum corpus sed fantasticum nec verum hominem nec vere mortuum. Quartum scilicet et vivit contra iudeos qui dicunt ipsum
nondum surrexisse. Primo debetur honor quia creavit. Novissimo honor quia iudicabit. Mortuo amor quia vivificat. Vivo spes
quia resuscitabit. De primis duobus Malachiae primo Si ego pater ubi est honor meus et si ego dominus ubi timor meus.
De duobus aliis dicit ad Romanos 4 Mortuus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram. Et ad Philippenses 2 [illegible]

Hunc autem quare premittit istud primus et novissimus etc. Ratio quia in hoc quod ait primus et novissimus ostendit se tribulatis posse subvenire. In hoc autem quod ait qui fuit mortuus et vivit, demonstrat se posse mortuos suscitare. Et hoc ipso animat et suadet fideles tribulationem sustinere. Tunc ibi Scio tribulationem tuam ponit ipsam narrationem. Et dividitur in tres partes. Primo premittitur eius cui scribitur commendatio. Secundo subditur eius confortatio sive timoris dehortatio ibi nichil horum timeas. Tertio eiusdem ad perseverantiam cohortatio et premii promissio ibi Esto fidelis. Primum ad primum commendat eum a magnitudine, scilicet a tribulationum perfecta perpessione, a temporalium rerum contemptu sive abdicatione ibi Et paupertatem tuam, et a virtutum affluentia sive multitudine ibi Sed dives es, et a contumeliarum sive improperiorum sustinentia et patientia longanimitate ibi Et blasphemaris. Dicit ergo Scio, id est notitia approbationis ut supra, tribulationem tuam, scilicet quo ad varias afflictiones. Et ponitur singulare pro plurali. Multe enim tribulationes iustorum, ait psalmista. Et apostolus 2 ad Thimotheum 3: Omnes qui pie volunt vivere in Christo persecutionem patientur. Et scio paupertatem tuam ad litteram, ait glossa, vel hoc ait quia fuerat spoliatus rebus suis, quod patienter sustinebat sicut illi de quibus Hebreorum 10: rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Et licet paupertatem haberes, dicto tamen dives es, scilicet in spe remunerationis, ait glossa. Quod dicit beatus Richardus: licet angustieris in corporalibus tamen dilataris in bonis spiritualibus, in operatione virtutum, in exhibitione boni operis vel in verbo predicationis, in spe remunerationis, hoc est in plenitudine domus celestis. 1 ad Chor. 1: In omnibus divites facti estis in ipso. Ut enim ait Gregorius, mores nostri cum vere divicie quibus deo clarus est dives. Aug. de civitate dei libro 7 c. 18: Deus est opulentia mentium. Magnus ille ditatus est virtutibus cuius mente inhabitat deus. Et Aug.: Qui in archa dives est, deum habens in conscientia dives non est. Coniunge deum et aurum, thesaurus habet qui deum habet, dicit Aug., in archa et conscientia. Christus quod Gregorius dicit omelia 15: Terrene divicie vere fallaces sunt, quia nobiscum diu permanere non possunt; fallaces sunt quia mentis inopiam non expellunt. Sole autem divicie vere sunt que nos virtutibus divites faciunt. Si ergo vere divites esse cupitis, veras divitias amate etc. Christus quod huic episcopo dicitur: sed dives es. Et blasphemaris ab his qui se dicunt esse Iudeos. Ut enim ait glossa, cumulus miserie est tribulatum sic infamari. 1 ad Chor. 4: Blasphemamur et obsecramus etc. Et hoc ab his qui se dicunt esse Iudeos, id est confitentes Christum professione, et non sunt secundum veritatem. Tit. 1: Confitentur se nosse deum, factis autem negant. Et tales sunt domestici, sicut Platone et multa crudelitate, unde glossa: nulla pestis efficacior ad nocendum quam domesticus hostis. Ierem. 9: Unusquisque a proximo suo se custodiat et in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit et omnis amicus fraudulenter incedet etc. 2 ad Chor. 11: Periculis in falsis fratribus. Ioh. 8: Si filii Abrahe estis, opera Abrahe facite. Et tales non sunt iudei vera confessione, sed sunt synagoga sathane, id est congregatio adversarii. Ut enim ait Ysidorus libro 8 c. 1: Synagoga grece, latine dicitur congregatio. Et c. 11 post: Sathan in latino sonat adversarius sive transgressor. De hac synagoga dicitur Eccli. 3: Synagoge superborum non est sanitas. Et 21: Stupa collecta synagoga peccantium et consummatio illorum flamma ignis. Sed dubium videtur quod non recte dicitur blasphemari, quia ut ait Aug., in medium blasphemare est tunc de deo falsa dicere; non ergo proprie dicuntur homines blasphemari. Respondeo dicendum quod secundum beatum Thomam 2a 2e q. 13 nomen blasphemie videtur importare quandam derogationem alicuius excellentis bonitatis et precipue divine. Deus autem est ipsa essentia bonitatis, ut dicit Dionysius 1 c. de divinis nominibus. Unde quicquid deo convenit pertinet ad bonitatem ipsius, et quicquid ad ipsum non pertinet longe est a ratione perfecte bonitatis que est eius essentia. Quicumque ergo vel negat aliquid de deo quod ei convenit, vel asserit de eo quod ei non convenit, derogat divine bonitati. Hec ergo derogatio divine bonitatis sive contingat secundum solam opinionem intellectus sive coniuncta quadam affectus detestatione, si consistat tamen in corde est cordis blasphemia; si autem exterius prodeat per locutionem est oris blasphemia. Est et peccatum mortale ex suo genere, quia peccatum mortale est per quod homo separatur a primo principio spiritualis vite, quod est caritas dei. Unde quecumque caritati repugnant ex suo genere sunt mortalia peccata. Blasphemia autem secundum suum genus repugnat caritati divine, quia derogat divine bonitati que est obiectum caritatis, et ideo blasphemia est peccatum mortale ex suo genere. Unde dicitur Levit. 24: Qui blasphemaverit nomen domini morte moriatur. Pena autem mortis non infertur nisi pro peccato mortali. Communiter autem blasphemia secundum Aug. de moribus manicheorum est cum aliqua falsa de bonis dicuntur. Et super id Ephes. 4: Blasphemia tollatur a vobis etc., dicit glossa: que fit in deum vel in sanctos. Nam sicut deus in sanctis suis laudatur, inquantum laudantur opera que deus in sanctis efficit, ita et blasphemia que fit in sanctos ex consequenti in deum redundat. Cum autem sic blasphematur a falsis iudeis, id est ficte confitentibus, qui habent nomen christianum non tamen opus christianitatis, patet quia eloquia et facta ab eis indicantur, ut ait Haymo. Et qualiter sint synagoga sathane, id est adversarii electorum, plenius patet ad [illegible], quia boni et mali commixti sunt in ecclesia ad honorem [illegible]. 2 ad Chor. 11: Huiusmodi pseudo apostoli sunt operarii subdoli transfigurantes se in apostolos Christi; et non mirum, ipse enim sathanas transfigurat se in angelum lucis, ibidem. Et patet quod iste episcopus in nullo arguendus, sed sustinens tribulationem contra carnalem concupiscentiam et paupertatem contra oculorum appetitum et sustinens blasphemias contra vite superbiam. Et hoc quia dives erat virtutum affluentia ut dictum est. Et secundum quod quidam doctores dicunt, iste fuit sanctus Policarpus. Nam secundum quod dicitur libro quarto ecclesiastice hystorie c. 15, in civitate Smirneorum multi iudei obstinati in sua infidelitate Christum impugnabant, qui concitaverunt gentiles ad persequendum Christianos, in qua persecutione plurimi non solum fuerunt rebus spoliati sed etiam martirio coronati, inter quos beatus Policarpus fuit in ignem proiectus, et cum ignis eum non lederet, gladio percussus migravit ad dominum. Tunc subditur in littera: Nichil horum timeas que passurus es. Quod dicit beatus Nicolaus litteraliter pertinet ad [illegible] per martirii palmam transibis ad gloriam. Secundum autem Haymonem hec que dicuntur in littera non solum ad unam pertinent Smirneorum ecclesiam, sed generaliter ad omnem ecclesiam que est in universo mundo, que et in singulis locis et in toto orbe tribulationes multas sustinet, quoniam tum ab adversariis plurima vincula, carceres, eculeos ceteraque huiusmodi tormenta accepit, tum etiam a demonibus [illegible] invisibiliter cruciatur, tum etiam a seipsa ieiuniis orationibus et vigiliis lassata, per que frequenter affligitur et tribulatur, a semetipsa tum caro resistit spiritui. Has omnes tribulationes scit dominus id est approbat et facit tum temptatione proventum. Unde dicit Laurentius Iustinianus in omelia de Chananea: Multe tempestates et inquietudo aeris sed desiderium cordis mei impediri non potuit. Multe temptationes sed laborem meum non dissolverunt. Non cessat oppugnare etiam sed in nomine Christi se superat, se vincit, se triumphat, et quanto insidiatur alius tanto ipsa dilatatur, et fluctus quamvis illidunt sed fundatum quod super petram est non quassatur. Labor viri non querit requiem sed conatur. Nox quidem [illegible] desiderium virum igne vehementius ardet, confortatione non indiget, non querit monitorem, sponte [illegible]

voluntate concupiscentie. Sermo non stupeat quisquis non miretur non solum eum qui erat perseveravit sed qui non erat adductus sit, talia
quippe temptatoris lucra esse consueverit. Et subdit: Sicuti enim pluvia in terra descendens elevat semina, sic et tribulationes
etiam intrans desiderium erigit. Firmo dei immobilis est, porte inferi non prevalebunt adversus eam, quia quod impugnat
semper dissolvitur, quia adversatur virtute sua allidet et eum fatigat eandem, nobis quidem per passiones tantas operabitur,
ipsam vero efficit fortiorem. Et iterum Crisostomus: De quibus omnibus liberabit eam in futuro, qui auferet omnem lacrimam ab oculis sanctorum.
Secundo in lectione est: paupertatem tuam, scilicet in temporalibus, scio et approbo, sed dives es in spiritu. Unde apostolus: Quasi nihil habentes et omnia possidentes.
Augustinus autem super Crisostomus: Quod electi pauperes et divites sunt. Sed hic dicitur propter multa, sed eum efficeret enim sancti multi
divites multum sancti sicut Abraham, David et alii multi. Sed quasi nihil habentes erant quia terrenas divitias contempnentes sed regnum
cognoscebant celestes divicias iam mente tenentes. Completa quippe sua suorumque necessitate ex hiis que habebat reliqua
de vestri pauperum consumebat. Vel etiam pauperes re sicut fuerunt apostoli sancti, divites autem in fide per spem iam celum possidentes,
quibus dominus dicit Matthei v: Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Dicit ergo: scio paupertatem tuam, sed dives es,
ac si diceret: video te per humilitatem spiritus pauperem consistas, unde per omnia dives reputaris. Unusquisque enim quilibet electus
et pauper est et dives. Pauper adhuc in regione, dives autem quoque futurum civis. Pauper terrena commoratione, dives
beata predestinatione. Et sequitur: Et blasphemaris, id est etiam in singulis locis et in toto orbe blasphemaris ab impiis qui
se dicunt esse iudeos et non sunt, quia iudei ut dictum est interpretantur confitentes, sed sunt synagoga, id est congregatio sathane, id est adversariorum.
Christum enim vere confitetur Christum, ipse est iudeus. De talibus dominus dicit Matthei x: Qui me confessus fuerit coram hominibus confitebor et
ego eum coram patre meo. Iudeorum ergo nomine expresso mediatoris nostri est confessio. Unde per hoc quoque paganus nomine censetur
spiritualiter iudei appellantur. Quo nomine utique hic iudei censentur perdiderunt qui Christum negaverunt. Et tales hic nesciunt
similiter modo aperte modo occulte sed autem corde etiam dei blasphemant. Ad quorum societatem pertinet eciam falsi
Christiani qui Christum quidem nomine habent sed opera Christiani non habent. De quibus apostolus dicit Thi. i: Confitentur se nosse deum etc.
Blasphemantur itaque etiam a iudeis falsis, quia electorum verba a reprobis diiudicantur. Et sequitur: Eloquia et facta iustorum
contra se cogitacionibus reproborum, tamen licet intrinsecus eciam consistant, vita tamen et moribus in ... sathane synagogas
semper diiudicant, quia quot viciis serviunt tot de se preciis reddunt. Illos itaque falsos iudeorum nomine vestram Christiani
quoque vehementer zeli flammis succensi quoniam etiam blasphemare consueverit quod hii qui ... ad ... consortia
iniuriarum accesserunt. Sed usque zizania a tritico nomisse seperantur ... horum dicendum est sed ad ammonendum et tolerandum
ideo redemptoris nostri qui sacrilegum impium quoque proditorem usque ad passionem mortis iudam tolerat. Ad eorum mala perferenda
cohortatur eciam et quasi armis potentibus adiungit eum subdit: Nichil horum timeas que passurus es, id est quecumque a iudeis sive
quecumque a falsis fidelibus vel paganis iniuriarum lesionumque pertuleris, pro eo quod ... ne formides. Sed iterum fluctus ...
qui saxis illiduntur quid amplius faciunt quam ut in semetipsis fracti dissolvantur et in spumas contemnata dispereant.
Sic et etiam super firmam petram instauratam si quis expugnare nititur suas vires atteri necesse est. Talis eciam autem
sic temptat ac si celo bellum conetur inferre. Et qui eam labefactare conatur opprimi possunt ... qui respicit
terram et facit eam tremere, et tum tremente consolidat et usque in eternum in soliditate custodiet suam sponsam ecclesiam.

Nichil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est dyabolus ex vobis in carcerem ut temptemini et habebitis
[illegible]
tribulacionem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite. Hic ponit ipsius confortacionem
et post tribulacionis dehortacionem, hortando eum ut non habeat timorem. Secundo ostendit dyabolum esse illius tribulacionis auctorem, ibi: Ecce missurus
est dyabolus ex vobis. Tercio ostendit tribulacionis acerbitatem, id est in carcerem. Quarto finem, id est ut temptemini. Quinto illius tribulacionis diuturnitatem,
id est et habebitis tribulacionem x diebus. Dicit ergo: Nichil horum timeas que passurus es, sive a falsis fratribus vel iudeis vel paganis,
sive tribulacionem corporis, paupertatis in temporalibus, blasphemiam fame vel nominis, ut ait Crisostomus, eo quod tecum sit Christus. Matthei x: Nolite timere eos
qui occidunt corpus. Et Ysaie li: Noli timere obprobrium hominum neque blasphemias. Et Ieronimus: Sermo eo tibi ut timeas ab
homine. Sic faciebat Paulus, dicit Actuum xx: Nichil horum vereor nec facio animam meam preciosiorem me. Et predicat quod futura
tribulacio ut eum veniat minus noceat. Nam iacula que previdentur minus feriunt, secundum Gregorium. Et ostendit nobis hic quod homo debet
se premunire qui cognoscat aliquid adversitatis sibi imminere, more boni militis vadentis ad pugnam. Et nota quod aliud
est timere mortem, aliud timere dolorem mortis. Dolorem mortis possunt timere boni et mali, mortem autem non timent nisi
mali. Unde Crisostomus super Mattheum dicit: Sermo est timor mortis non dolor recedendi de corpore sed desperacio vite post mortem, id est qui
non putat post mortem vivere. Unde hec scientia: Ecce frequenter homines graviorem dolorem paciuntur in infirmitate et non moriuntur, et
frequenter modicum dolorem habent et moriuntur, et tunc magis contenti sunt graviorem dolorem pati et non mori. Videtis ergo quod non dolorem
sed ipsam mortem timent. Iste autem timor mortis est causa omnium malorum, sicut ostendit Crisostomus dicens: Timor mortis omnia mala operatur.
Qui enim timet mori, id est qui non sperat vivere post mortem, neque elemosinas dat neque orationibus instat neque ieiunium
celebrat neque paupertatem sustinet neque dampnum sustinere contentus est pati. Non debes autem timere mori propter Christum
propter multas racionum, quarum octo ponit Crisostomus in originali super id Matthei x: Nolite timere eos qui occidunt corpus. Prima ratio
est propter debitum. Unde ait: Corpus si ab impiis occisum non fuerit propter deum, absque post modum morietur per naturam. Ergo occisum sive
corpus ab impiis nichil perdit nisi mortis dilacionem. Sed enim verum est quod nunc solum tradit de arbore sive precepto dei, quia
dies numerati ad vitam sunt nobis dati, credere debemus quod nec morimur ante diem nec possumus ante diem. Nunc ponatur
quod et ante diem morimur quia morimur propter deum. Sed ergo gratis post modicum morituri sumus nulla dei causa proposita,
quare non ante modicum in causa dei cum gloria morimur, ut fiat voluntarium quod futurum est necessarium, ut offeramus pro munere
quod requiritur a te pro debito. Secunda vero est quia ipsum corpus est anime vestitum. Sicut enim homo cuius vestis laceratur non sustinet dampnum
in natura sed iniuriam in veste sua, sic et homo qui in corpore propter deum occiditur. Unde ait: Substancia hominis non est corpus sed anima;
hanc enim solam deus ad ymaginem suam fecit, hanc diligit, propter hanc fecit et mundum, hanc zelatur et persequitur inimicus, propter hanc
ipse filius dei venit in mundum. Corpus autem vestitum est anime, sicut ait apostolus de corpore nostro in quo ingemiscimus gravati eo quod
nolumus expoliari sed supervestiri. Sic ergo vestitus super homines positus, si quis furibundus sciudat in veste, quidem iniuriam
sentit homo, dampnum autem non patitur in natura. Sic corpus super animam positum, si occidatur ab impiis, anima quidem occisoris illius sentit
dolorem, dampnum autem sue nature non patitur. Tercia vero est quia corpus est anime inimicum ex eo quod anime adversatur et est hostis

familiaris. illa autem pestis est efficacior ad nocendum que familiaris inuenitur. hec autem omnia potest christus dicere. verius autem non solum ad vestibi-
le eius causa est sed magis ad temptacionem eius que domestica et naturalis inimica conplexa ut dum oppugnatur a carne interioribus
a deo conuertitur. cuius misterii testis est paulus dicens Caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. Ergo caro anime inimica semper est.
quis sapiens non intelliget quod occisio corporis magis optanda est quam timenda. Tercia vero est quod ipsum corpus non est nostrum proprium
sed nobis ad tempus accomodatum. et ideo quemadmodum ipsum homo debet illud operari ad id quod nobis magis est utile sed ad monendum
proprio. Istam rationem tangit ubi christus dicit. Certe si mutuo aliquid accipis utputa bouem aut equum nonne assidue opus tuum operaris
in eum dicens eum apud te. hodie aut cras tollendus est a me quia non est meus. Et tu in corpore corruptibili natus quare non
ad utilitatem anime tue uteris temporali corpore tuo sciens quia post modicum tollendum est a te quia non est tuum. Qualis est ista insipiencia
nostra odire quod nostrum est et amare quod nostrum non est. studere quod facere non possumus et negligere quod meremur habere. Quinta racio
sumitur ex consideratione voluntatis diuine. persecutores enim nichil possunt contra sanctos facere nisi deo volente. hanc rationem fundat ubi christus super
id verbum. Nonne duo passeres uno asse veneunt etc. dicens. Sed forte aliquis dicit utrumque tanta licencia data est malis ut eos con-
tra voluntatem dei... Nonne duo passeres asse veneunt et unus ex eis
voluntate dei cadunt in sanctos potestate nocendi absit. nichil possunt deo nolente. Nonne duo passeres asse veneunt et unus ex eis
non cadet in terram sine voluntate patris vestri. Ergo passeres in voluntate dei positi sunt non in potestate hominis quos deus fecit ad usus homi-
num. cadet in terram sine voluntate patris vestri. Ergo passeres in voluntate dei positi sunt et non in potestate hominis
quanto magis nos quos deus fecit ad gloriam suam. Si passer emptus non moritur nec euadit quia opus est dei. quanto magis iusti
homo qui ymago est dei sed aut a deo traditus moritur aut a deo liberatus euadit. Si in passeribus nichil sine racione agitur quorum duo
precium unus est assis. quanto magis in nobis sine deo nichil agitur quorum precium christi est sanguis. Sexta sumitur passeres quos habent
sunt filii. Septima vero sumitur ex consideratione humane potestatis. persecutores enim nichil possunt nisi quantum a deo accipiunt potestatem. Unde angeli
cupiditatem nocendi per se habent. potestatem nocendi nisi ille det non habent. Ideo deus dicit stans ante hostes non habens potestatem
aufendi? sicut dicit ... Iob. nisi deus
adipisce me illa nisi tibi esset datum desuper. ymmo eciam ipse dyabolus non habuit potestatem auferendi unam oniculam beato Iob. nisi diceret
mitte manum tuam et da potestatem. Iob 2o. Magna quoque est consolatio filiis dei quia persecutor corporis est virga in manu patris ipsorum
antte? ... qui persecutor eos non affliget nisi in quantum pater viderit eis esse utile
pro merito? ... et tota consolationis unde tenendum est quod persecutor eos non affliget ... illorum potestas sed dei non enim qui volunt imperium tue
ista sic racionem assignat christus dicens non debetis timere homines quia non est illorum potestas sed dei non enim qui volunt imperium tue
potestatis sed qui deus illis tempus nocendi concessit ut probent sanctos suos coram. Tunc est ergo sapiens illum non timere qui
sit nocere sanctis sed qui dedit illis tempus nocendi concessit ut probent sanctos suos coram. Tunc est ergo sapiens illum non timere qui
dat potestatem sed illum timere qui accipit. Item enim dat potestatem qui vult dat. quem autem accipit non quando vult accipit. postea subdit
deo autem liberante homo tibi nocere non potest eciam si velit. deo autem tradente homo tibi parcere non potest si velit. neque quo pilatus volebat
summitte ... sed non poterat quia deus eum tradebat. Septima vero sumitur ex consideratione securitatis nostre. hanc rationem subdit christus super
illud verbum. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. dicens nobis prodest capillos numeratos habere si morimur. Ideo numerati
sunt ut in eternum numerati ... Ideo numerat aliquid deus ut omnia eius cognoscat qui ab inicio ut deus scripsit omnia in numero po-
suit ... omnia? ... sicut anima tua deus dimicabo eos
deus et mensura cantum? Ideo numerat ut aliquid probat quod ipse vult et propheta numerabo eos
et super arenam multiplicabuntur. Item autem peccatores sunt non numerati sunt. peccatores enim ut quid inueniuntur quam esse non existimantur
illud autem numerat deus quod vult possidere quod autem non vult habere ut quid numerat. Ideo non numerantur peccatores ut quasi quod illis
peruenit non sentiat neque curet deus qui deus non numerat sic scriptum est per moysen ... habebis omnes gentes. Octaua vero sumitur ex co-
sideratione eterne remuneracionis et pene. hanc rationem fundat christus super id verbum dum quod dicit Omnis quicumque confessus fuerit me coram
hominibus et filius hominis confitebitur eum coram angelis dei. Qui autem negauerit me coram hominibus negabo et ego eum coram patre meo.
[Ad] Videtur enim prius deus premium postea penam quia maior deus pacior est ad remunerandum quam ad puniendum indignos. Unde
ergo quanto maius est premium dei quam nostra iusticia et quanto grauior est ad vindictam dei iusticia quam nostrum peccatum. Si tu confessus
fueris christum coram hominibus confiteris quem nichil potes prestare christo. Si autem ille te confessus fuerit coram deo te confitetur quia potest
te facere immortalem. Si tu denegaueris christum coram hominibus denegas quem nichil nocere potes. Si autem te denegauerit christus
coram deo denegat quem perdere potest in igne eterno. Et quis est tam lapideus ut non desideret iusticie sue testem habere christum
Si ergo magnum est esse testem christi quanto melius est testem habere christum. Quarto ... non quoque dimitto ... ephesi ... nichil horum timeas / ut supra
Quod sit status militantis ecclesie liber iusticie probat misticos innumeros et multos in ea confitentes in variis temporibus et angu-
stiis ab inicio constitisse. Aliquando enim in solo Abel erat ecclesia et oppugnatus est a fratre suo Caym. Aliquando in solo
Enoch erat ecclesia et translatus est. Aliquando in solo Noe et in domo eius et pertulit eos qui diluuio perierunt
sola quod archa natat in fluctibus et peruenit ad portum. Aliquando in solo Abraham ecclesia erat, et quanta pertulit cognoscitur [cognoscitur / cognoscebat] ...
Aliquando in solo filio fratris eius Loth et in domo eius in Sodomis et pertulit iniquos Sodomorum quousque deus ipsum
de eorum medio liberaret. Cepit et esse in populo israhelitico et multa pertulit ab egipciis. Post populum israheliticum deuentum est
ad dominum nostrum ihesum christum predicatum est ewangelium et multiplicati sunt iusti super numerum sed et plures iniusti et pertulerunt
iusti iniquos. Sed nolite mirari dicit augustinus sed audite quid dicat ecclesia. Sepe oppugnauerunt me a iuuentute mea
et non potuerunt michi. Sed specialiter et quanta pertulit ecclesia tribulacione a tyrannis tempore martirum qui omnes qui persequebantur
christianos arbitrabantur obsequium se prestare deo. Iohannis 16. quidem ferocissimum tyrannum Dyocletianum Maximianum
Iulianum cum ceteris atrocissime eam impugnauerunt et ipsam opprimere conati sunt. Sed quanto plures martirizauerunt
fideles tanto magis in modum filiorum israhel in egipto multiplicati sunt. Passa est et aliam turbacionem ab hereticis
que quanto plus ab eis impugnata est tanto plures illuminatos habuit doctores hereticorum fortissimos confutatores
quos per errorum conspiracione ordinat altissimus ut exhiberet se ecclesiam gloriosam non habentem maculam neque rugam ... Unde
dicit hanc autem ecclesie tribulacionem beatus Bernardus super cantica sermone 33 dicit aliam esse maiorem quam patitur a domesticis modernis
temporibus et assignat causam dicens. Si surgeret aperte hereticus mitteretur foras et aresceret. Si violentus inimicus forsitan
absconderet se ab eo. Nunc autem quem eiciat aut a quo se abscondat. Omnes amici sunt et omnes inimici, omnes necessarii
et omnes aduersarii, omnes domestici et nulli pacifici, omnes proximi et omnes que sua sunt querunt. Ministri dicuntur christi
et seruiunt antichristo. Olim predictum est et nunc completum ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amara in
penis martirum, amarior in conflictu hereticorum, sed amarissima in moribus domesticorum filiorum non potest eos eicere
fugare aut fugere. ab eo multiplicati sunt super numerum. Quam insanabilis est plaga ecclesie et ideo in pace amaritudo
amarissima. Sed in qua pace. Pax est et non est pax. Pax a paganis pax ab hereticis sed non est a perfectis. Pax ab ecclesie filiis Vox est ecclesie
... modernis temporibus filios enutriui et ipsi spreuerunt me et maculauerunt me. Est unde a turpi questu a turpi victu a turpi commercio
a negocio perambulante in tenebris etc. ... liberabit eam in fetore ... etc.

xiiij

Utrum martirium pati pro Christo cadat sub divino precepto. Et non videtur, quia tamen cum videtur quod hoc debet sua quod quam proximi corpus ponat ut dicitur Iohannis x Ego sum pastor bonus. Primum nobis est ostendere unde incumbit omnibus unicuique impendere. Postremum vero si necesse sit etiam mortem unicuique pro eis omnibus impendere a primo ad hoc unum pervenit ad postremum magis. Et ad propositum dicit quod incorporalis melior est anima quam omnia a terrena substantia quam optimis possidemus. Sed dimittere omnia sua propter Christum non cadit sub precepto sed sub consilio ergo et exponere corpus suum martirio non cadit sub precepto. Sed contra est quod dicit Augustinus primo de civitate Dei: Tunc deum est homini moriendum si non sinit dicitur martirio mori ne peccas. Sed illud quod oportet nos facere ne peccemus cadit sub precepto ergo mors martirum cadit sub precepto.

Respondeo secundum doctorem sanctum de quolibet quarto questione [illegible]. Dicendum quod aliquid cadit sub precepto duobus modis absolute. Alio modo secundum animi preparationem. Illa enim precepta importat rationem debiti. Illud absolute cadit sub precepto quod est debitum propter aliquid precipiens sicut preceptum de honore parentum vel de amando deum. Sed quandoque contingit quod illud quod facit aliquid esse debitum non semper prestat sed pro tempore. Unde hoc cadit sub precepto non absolute sed secundum animi preparationem ita scilicet ut homo habeat animum paratum ad faciendum id quod debitum reddit quo aliqua causa occurrente. Et hoc modo exponit Augustinus illa divina precepta que ponuntur Matthei v. Si quis te percusserit in maxillam unam prebe ei et aliam maxillam quod scilicet operibus quos et hoc exiget salus aliorum homo debet esse paratus ad hoc faciendum. Et per hunc modum sustinere martirium propter Christum cadit sub precepto quia scilicet homo debet habere animum paratum ut potius permittat se occidi quam Christum negaret vel mortaliter peccaret. Et sic etiam relinquere bona propria cadit sub precepto quia debet esse paratus aliquis potius magis sustinere rapinam bonorum suorum quam Christum negare vel mortaliter peccare. Et per hoc patet responsio ad obiecta. Sed cum aliquis absque caritate perfecta possit se martirio offerre. Et videtur quod sic quia super illud psalmo cxviii Ideo dilexi mandata tua super aurum et topazion dicit glossa quod minima caritas plus diligit dei legem quam milia auri et argenti et eadem ratione quam omnia temporalia. Sed illud quod minus diligimus exponimus pro eo quod magis diligimus ergo et omnia temporalia et etiam propriam vitam potest exponere pro Christo qui minimam habet caritatem. Sed contra est quod ille qui potest absque perfecta caritate se exponere martirio ergo parva ratione possit martirium sustinere. Sed hoc videtur esse falsum secundum illud Iohannis xv Maiorem caritatem nemo habet quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Hic ergo videtur quod absque perfecta caritate non possit aliquis ad mortem se offerre.

Respondeo secundum eundem doctorem ubi supra questione [illegible]. In operibus virtutum duo sunt attendenda scilicet id quod fit et modus faciendi. Contingit autem id factum quod fit secundum aliquam perfectam virtutem fieri etiam non solum ab habente parvam virtutem sed etiam ab non habente virtutem sicut ab non habente iustitiam potest fieri aliquod opus iustitie. Sed si attendatur modus faciendi ille qui non habet virtutem non potest operari sicut ille qui habet. Nec ille qui habet parvam sicut ille qui habet magnam qui operatur faciliter prompte et delectabiliter quod non ita facit ille qui caret virtute vel qui parvam habet. Sic ergo dicendum est quod hoc opus quod est offerre se martirio et martirium sufferre potest facere non solum caritas perfecta sed etiam imperfecta et quod plus est etiam ille qui caritate caret secundum illud apostoli i Corinthiorum xiii Si tradidero corpus meum ita ut ardeat caritatem autem non habeam etc. Sed caritas perfecta facit hoc prompte et delectabiliter sicut patet de Laurentio et Vincentio qui in tormentis hilaritate gaudebant. Hoc autem non potest facere caritas imperfecta vel etiam ille qui caritate caret. Et per hoc patet responsio ad obiecta. Tunc ibi Ecce missurus est diabolus etc. Ponitur adhortatio ut non habeant passionis et mortis timorem ostendit autem diabolum illarum tribulationum esse auctorem dicens Ecce missurus [illegible] possit cum Christus ille quereret quid qui vel unde passurus sit tribulationes. Et dicens videlicet Ecce sum bonum vel in proximo vel in futuro tempore missurus est diabolus ex vobis in carcerem. Diabolus enim instigator tentator vel deceptor [illegible] secundum [illegible] capitulo [illegible] Tamen missurus est per se suggerendo et per suos satellites videlicet tyrannos scilicet Neronem et alios. Et scilicet Christo vobis [illegible] secundum Haymonem liquido iam claret diversas in uno angelo personas alloqui. Premisit enim divina vox quod ad unum loquens Nichil horum timeas que passurus es. Nunc vero adiungit tamen ad multos Ecce missurus est diabolus ex vobis. Et addit in carcerem etiam quod quidam tamen dicat apostolus loquens de sanctis Hebreorum xi Lapidati sunt secti sunt in occisione gladii mortui sunt quia ergo hic nominat carcerem tamen videtur enim divinitate nominare. Respondeo secundum Haymonem et glossam quod nomine carceris intelliguntur omnes passiones tribulationum quas sancti perpessi sunt a diabolo per membra sua diversis modis eos cruciantur recludens in carceribus ac variis afficiens tribulationibus. Quod autem non ait missurus est diabolus vos in carcerem sed ex vobis non ad omne corpus angeli pertinet quod constat ex sanctis et reprobis sed illos tamen dat intelligi qui ex illatis tribulationibus victores consistunt. Dicit ergo Ecce scilicet missurus est diabolus modo dicto scilicet per membra sua ex vobis in carcerem id est in diversis afflictionibus. Ut temptemini id est per temptationem probemini sicut aurum in igne probatur. Ecclesiastici xxi Vasa figuli probat fornax et homines iustos temptatio. Vel ut temptemini id est ut purgemini a rubigine peccatorum. Proverbiorum xxv Aufer rubiginem de argento et egredietur vas purissimum et per temptationes victores effecti coronemini secundum illud Iacobi i Beatus vir qui suffert temptationem quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite. Et habebitis tribulationem x diebus. Secundum Haymonem per x dies quibus etiam tribulantur omne presens tempus intelligitur in quo decalogi mandata sunt necessaria et potentium. Sicut enim ubi gerenda mittes quibus imperator milites contra hostes eos omni genere armorum munit sic deus omnipotens mittens electos suos ad bellum in hunc mundum contra demones vel perversos homines decalogi mandatis eos instruxit quibus muniti possunt eis resistere et quia decalogum habent ratio in promptu sunt parati. Recte ergo dicitur habebitis tribulationem diebus x ac si dicatur nolite querere in bello vite presentis requiem quia contra temptamenta mundi sive aperta sive occulta x preceptis tanquam milites armamini. Neque enim gaudendi locus est ubi vita hominis temptatio est. Ricardus autem dicit ut Beda in originali decem temptationes ad persecutiones gentilium refert et putat a Nerone Cesare usque ad Dyocletianum [illegible] quo sit ipse viderit tamen hoc dicit. Potest autem et hic denarius numerus aliter intelligi. Cunctis enim legentibus liquet tribus temptationibus primo [illegible] primum hominem a serpente in paradiso temptatum ac superatum quibus etiam tribus modis [illegible] secundum hominem temptato succubuit id est avaritia vana gloria et cupiditate. Contra quas [illegible] temptationes [illegible] diminutat etiam septenarius autem numerus ad presens tempus refertur quod septem diebus volvitur. Tamquam in omni tempore vite huius trina ista temptatio non potest deesse in quibus tota vita potissimum obtinet principatum. Et quia presens mortalis vita per septem dierum circula volvitur recte x dierum numero presentis temporis tribulationes exprimuntur. Hac enim trina temptatione septem diebus applicita denarius numerus adimpletur. Dicatur igitur electis habebitis tribulationem x diebus acsi diceretur usque presens vita finiatur que per vii dies evolvitur contra diversas temptationes que in tribus suum maxime obtinent principatum certamen habebitis. Vel secundum Augustinum in originali per x dies totum tempus intelligitur quia denarius est numerus perfectus in quo populus per multas tribulationes intrat in regnum celorum. Vel per x dies id est in multos ut finitum ponatur pro infinito. Genesis [illegible] Circumvenisti mercedem meam x vicibus. Et Iob xix En decies confundistis me [illegible]

[illegible]

[illegible]

Ista tamen probacio non est quod intencio diaboli qui non intendit tribulatorum bonum sed quod intencio dei qui quod malis fit elicit bonum 2 quod
sevicia tyrannorum eliciunt pacienciam et coronam martirum. Unde dicit Augustinus de civitate dei libro 18 capitulo 51 [illegible] princeps impie civitatis [illegible] babilo-
nice adversus pugnante in hac vita civitate dei [illegible] ipsa commonendo nichil ei nocere permittitur cui proculdubio et rebus prosperis consola-
cio ut non frangatur adversis et rebus adversis exercitatio ut non corrumpatur prosperis [illegible] provideatur [illegible] ita temperatur utrumque
ab alio ut in psalmo illa voce non aliunde cognoscatur exorta secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue letificaverunt
animam meam. Hinc est et illud apostoli spe gaudentes in tribulacione pacientes Romanorum 12. Et paulo ante dicit quippe verus katholicus
nec [illegible] malo suo possunt mali [illegible] ut utitur et malis bonum et diligentibus enim deum omnia cooperantur in bonum Romanorum 8. Inimici enim omnes ecclesie
quolibet errore cecati vel malicia depravati si accipiunt potestatem corporaliter affligendi exercent pacienciam si tantum male sentiendo
adversantur exercent eius sapienciam ut autem eciam inimici diligantur exercent benivolenciam aut eciam beneficenciam sive suadibili doctrina
cum eis agatur sive terribili disciplina. Et sic tribulacio ornamentum [illegible] dicit. Et habebitis tribulacionem per dies [illegible] Nicolaus lira refferendo ad eccian [illegible]
cum eis agatur sive terribili disciplina [illegible] forte tantum durat persecucio sive [illegible] ecclesie. Refferendo
per decem dies [illegible] per [illegible] multis modis [illegible] ~~applicando ad precepta decalogi [illegible]~~
ac ad tribulacionem ecclesie generaliter sic potest exponi [illegible] non ullus visus est vel videtur non amplius eciam passuram
Augustinus libro 18 capitulo 52. Licet [illegible] quidem temere puto esse [illegible] numerum sit ab antiquo [illegible] quidem computant
persecuciones usque ad tempus antichristi quod quam iam passa est ecclesia [illegible] numerum fit ab antiquo primam quidem computant
a Nerone que facta est secundam a Domiciano a Traiano terciam quartam ab Anthonio a Severo quintam sextam a Maximino
a Decio septimam octavam a Valeriano ab Aureliano nonam decimam a Dyocleciano et Maximiano. Plagas enim egiptiorum
quam [illegible] fuerint antequam exire inde inciperet populus dei putant ad hunc intellectum esse referendas ut novissima antichristi persecucio
illud videatur undecime plage qua egipcii dum hostiliter sequerentur hebreos in mari rubro populo dei transeunte
perierunt. Sed ego per illas res gestas in egipto istas persecuciones prophetice significatas esse non arbitror [illegible]
putantur [illegible] illa singula singulis comparata videantur non prophetico spiritu sed coniectura mentis humane
que aliquando ad verum pervenit aliquando fallitur. Et postea facit multas instancias de variis persecucionibus aliis ab istis puta sub
Herode Juliano Valente fratre Valentiniani [illegible] Valens fuit occisus. Rege gothorum [illegible] persecucione in persidem [illegible]
[illegible] non videtur esse diffiniendus numerus persecucionum quibus exerceri oportet ecclesiam sed rursus affirmare
aliquas futuras a regibus preter illam novissimam de qua nullus ambigit christianus non minoris est temeritatis [illegible] in medio
relinquimus neutram partem [illegible] astruentes sive destruentes sed tantum ab affirmandi quodlibet horum audacia presumptione
revocantes. Illam sane novissimam persecucionem que ab antichristo futura est quam presencia sua ipse extinguet ihesus sic enim
scriptum est quod interficiet eum spiritu oris sui et evacuabit illuminatione presencie sue 2 Thessalonicenses 2. Vel [illegible] ut per x [illegible] refe-
rantur ad x regum persecuciones ut sit sensus habebitis persecuciones per dies x id est tempore quod fuerunt sub x principibus romanis qui
signantur per bestiam que habebat cornua x Daniel 7. Unde dicit hanno [illegible] ut beda in originali [illegible] ad x persecuciones
[illegible] et putantur a Nerone cesare usque ad Dyoclecianum [illegible] videntur [illegible] dicit Augustinus libro 18 capitulo 52.
[illegible] aliter potest ista tribulacio intelligi applicando eam ad precepta decalogi [illegible] per x dies quibus eciam tribulacionem [illegible]
Job 19 En decies confunditis me [illegible] per [illegible] ad tempus eciam [illegible] verba referuntur liquet quod magnum
est eius gaudium [illegible] decalogi precepta [illegible] decies [illegible] confundunt [illegible] precepta decalogi
[illegible] delinquunt et tociens bonum confusionem faciunt quociens in suis actibus divinis verbis obsistunt. Et notandum quod non dicit habebitis
sed habebitis in quo notatur quod omnibus tribulatis loquitur generaliter. Item dicit diebus et non noctibus quod bonum tribulacione illuminatur et
videt bona que fiunt per eam ysaie 26 In tribulacione murmuris doctrina tua est quod ubi mali murmurant boni illuminantur et docentur.

Tunc ibi Esto fidelis – postquam predixit persecucionem futuram hic consequenter hortatur ad perseveranciam in bono adiungendo eciam premii
promissionem [illegible] Esto fidelis [illegible] ita dicit quod habebitis tribulacionem [illegible] quecumque contingat esto fidelis id est firma perseverancia in fide.
Vir enim fidelis multum laudabitur proverbiorum 28. Et ecclesiastici 21 In tempore tribulacionis permanet fidelis. Igitur esto fidelis id est firma fide
vel perseverancia in fidelitate quam deo promisisti in baptismo 1 Corinthiorum 16 vigilate state in fide viriliter agite. Esto fidelis deo sicut uxor
viro ut nulli alteri adhereas Osee 2 Sponsabo te michi in fide. Sicut sumus [illegible] et res eius bene colligas custodias et dis-
penses hinc [illegible] est fidelis [illegible] 1 Corinthiorum 4 hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Item sic amicus
amico ut eum omni tempore diligas et in tempore necessitatis non delinquas. Ecclesiastici 6 Amicus fidelis fortis protectio qui invenit illum invenit
thesaurum. Quod amico fideli nulla est comparacio et non est digna ponderacio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Et hoc debes
facere usque ad mortem sed inclusive quod eciam propter mortem non debet quis fidem prodere sed mortem pocius sustinere quam fidem abnegare
[illegible] usque ad mortem eciam permissi Romanorum 8 Quis nos separabit a caritate christi tribulacio etc mors etc. Certus sum quod neque mors etc.
[illegible] hic commendat apte ad quod decem dies protungat quod ad omne tempus exigitur fides electi [illegible] hoc autem dicit
et generaliter omni ecclesie et specialiter unicuique fideli [illegible] hic est quod dicitur in evangelio [illegible] perseveravit usque in finem hic salvus
erit Mathei 10 et 24. Esto itaque fidelis usque ad mortem et inter multas pressuras inter innumeras clades [illegible] victorie triumphum
attende. Corona enim hic dicitur [illegible] super [illegible] dicit qui fuit mortuus et vivit. [illegible] noli fidem regis relinquere
quia si meam toto belli tempore dimicaveris post mortem meam coronaberis id est regnandi sorte accipies. Nunc enim est tempus decertandi
tunc autem coronandi. Unde subditur. Et dabo tibi coronam vite id est eciam gloriam pro premio quod sub premium fiat. Nomine corone propter inor-
[illegible] propter vite regalis excellenciam propter triumphalem victoriam propter inestimabilem indeficienciam et propter eius undique affluenciam.
Corona enim ipse est regum sive pontificum et victorum et est circularis ut sine principio et sine fine et undique cingit caput et io
[illegible] erit [illegible] ysaie 28 In die illa erit dominus exercituum corona glorie et sertum exultacionis residuo populi sui. Et eiusdem
62. Et eris corona glorie in manu domini et dyadema regni in manu dei tui. Jacobi 1 Beatus vir qui suffert temptacionem
quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite. Et ad Timotheum 2 Non coronabitur nisi qui legittime certaverit. Et ad hoc nos hic hortatur
tolerancia namque triumphorum corona eterna pugna modica merces immensa pena levis gloria inestimabilis [illegible]. Quandoque in
persona inferiori sed deficientium in persecucione dicit Job 19 Abstulit coronam de capite meo super quo Gregorius libro 19 moralium capitulo 9
dicit Sicut caput prima pars est corporis ita principale interioris hominis meus est corona victorie premium est quod desuper ponitur
ut qui bene certavit remuneretur. Coronam ergo multi adversitatibus pressi mente in etate perdiderunt in eis scita eciam quasi

coronam de capite amittit. Corona quippe in capite est superna remuneratio in mente. Et sunt plerique qui dum adversitatibus [illegible] affliguntur, superna premia cogitare negligunt, ad perfectionem victorie pervenire non possunt. Hii talibus itaque coronam de capite auferunt, quia supernum et spirituale premium de cogitatione mentis tollunt, ut potiora iam tranquilla appetat et etiam premia que cogitare consueverat non requirat. Sed Christus precipit quod vincere in persona ista dicit: Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite, scilicet vitam eternam vel i. florem semper virentem, qualis non est corona mundi de qua Sap. 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant, i. florem mundano arte pictum, Ysa. 28. Ve corone superbie ebriis Effraym flori decidenti. Rose sunt flores de quibus fit corona mundana, scilicet divicie temporales delicie carnales et honores seculares, de quibus Ier. 48. Date florem Moab quia flores quidem ullius sensus fructum. Hanc coronam dat mundus suis fautoribus, sed pariter dat Christus suis victoribus, et tunc ego bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de reliquo reposita est michi corona iusticie quam reddet michi Dominus in illa die iustus iudex, 2. ad Thimotheum 2o. Filius scriptorum simul et vitam coptam quam Deus daturus est hiis qui fidem suam numquam dimittaverunt. Per hanc coronam eternus est constanter. Et sequitur epistole conclusio.

Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Qui vicerit non ledetur a morte secunda, et cetera. Posito exordio et narratione ponitur conclusio epistole, et ibi duo: primo audiendi dicta exhortatio et modi audiendi insinuatio. Secundo perfecte audiendi et audita observandi promissio, ibi: Qui vicerit. Primum ad primum dicit: Qui habet aures scilicet corde vel intellectus audiat, i. intelligat, quid spiritus dicat ecclesiis. Non audiat quod dicat dyabolus Gen. 3. Nequaquam moriemini, sed eritis sicut dii scientes bonum et malum. Contra illos qui volunt habere vel semper vivere. Ieronimus: Qui semper studet sic et numquam vivere. Non audiat quod mundus dicit Sap. 2o. Venite fruamur bonis que sunt et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus et non pretereat nos flos temporis et cetera. Nec audiat quod caro dicit, Ysa. 30. Comedamus et bibamus, cras enim moriemur. Sed audiat quod spiritus dicat ecclesiis. Est ecclesia malorum de qua ps. Odivi ecclesiam malignancium, et huic spiritus dicit arguendo et comminando, Ioh. 16. Cum venerit ille spiritus veritatis arguet mundum de peccato et de iusticia et de iudicio. Est et ecclesia iustorum de qua Mat. 16. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Et huic spiritus dicit consolando et erudiendo. Ps. Audiam quid loquatur in me Dominus quoniam loquetur pacem in plebem suam. Est et 3a ecclesia beatorum de qua ps. Laus eius in ecclesia sanctorum, et huic loquitur omnia sua secreta revelando, sicut dicit ipse Ioh. 15. Vos autem dixi amicos meos quia omnia que audivi a Patre meo nota feci vobis. Secundum ad secundum dicit quod spiritus dicat ecclesiis subdit omnibus perfecte audiendi et audita observandi promissio. Qui vicerit, scilicet temptationem dyaboli, carnis incentiva, mundi persuasiva, impetum persecutorum et cetera, non ledetur a morte secunda, i. dampnatione perpetua. Autem Hayno dicit quod tres sunt mortes, scilicet carnis qua anima a corpore separatur. Et peccati sive culpe qua Deus ab anima disiungitur. Et eterne dampnationis qua anima perpetuo cruciatur. Videtur quod debuisset dixisse a morte tercia, non a secunda. Et ad istud dicendum quod de hiis agit tantum duobus que vocantur de morte, scilicet peccati et eterni supplicii, nam ista mors que est carnis non est dicta mors comparatione aliarum duarum, sed et sopor vel dormicio, dicitur 1 Thess. 4. Nolumus vos ignorare de dormientibus. Mors itaque prima que ledit peccatum est. Huic itaque que ledere possit nulla alia nisi eterna dampnatio succedit. Ideo post missa prima que non ledit illa debuit vocari secunda que post peccatum ledit. Dicit ergo: Qui vicerit non ledetur a morte secunda, i. qui mortem peccati in hoc tempore animas necessitate superaverit, ad lesionem eius que post hanc et animas et corpora sine fine cruciat non perveniet, que mors semper occidit et numquam ad interitum pertingit. De qua in ps. dicitur: Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos. In lesionis enim verbo inferiorum debet intelligi corruptio. Ledi enim non potest nisi quod corruptioni subiacet, et ideo ait: Non ledetur a morte secunda. De hac dicit Augustinus in Enchiridion c. 93: Quia infelix mori non sinitur, ubi mors ipsa non moritur. De hac dicit Augustinus 19 De civitate Dei in fine: Quia mors secunda dicitur quia nec anima ibi vivere dicenda est que a vita Dei alienata erit, et corpus eternis doloribus subiacebit, ac per hoc ideo durior, quia morte finiri non potest. De hac dicit idem Augustinus 21 De civitate Dei c. 3: Mors prima animam nolentem pellit a corpore, mors secunda animam nolentem tenet in corpore. Infra 21: Pars illorum in stagno et sulphure ardenti quod est mors secunda, scilicet tam corporis quam anime. De hac dicit Leporius: Dicitur per hoc: Qui peccat in me ledit animam suam. Notandum lepra quamdiu anima est in corpore sanabilis est, sed ut Sap. 1. Sanabiles fecit naciones orbis terrarum. Sed postquam exiit a corpore fit insanabilis. Ysa. 27. Ablata est messis in die hereditatis et dolebit graviter. Et Ierem. 30. Plaga inimici percussi te castigatione crudeli. Quid clamas ad me super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tue dura facta sunt peccata tua. Fecit hoc tibi. Pro qua mors hec adversis ledit tum propter penarum acerbitatem, Apoc. 21. Ite maledicti in ignem eternum, tum propter penarum acerbitatem, diuturnitatem et perhennitatem. Ps. Tu Deus deduces eos in puteum interitus. Propter enim quod dicit deduces, notatur diuturnitas penarum quia de pena in penam ducentur. Unde Iob 24. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium. Propter autem quod dicit in puteum notatur perhennitas, quia inde exire non possunt qui semel illuc ceciderint. Qui vicerit ergo non ledetur a morte secunda. Curat hic sanari a lesione prime mortis et ostendat samaritano plagas suas qui curabit eas infundens vinum compunctionis et oleum consolationis, Luc. 10. 3 Reg. 8. Si quis cognoverit plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo hac, tu exaudies in celo in loco habitationis tue et propiciaberis. Et Augustinus dicit: Ne vix est pane infatuationis inter que plagis corpus a quo recessit anima et animam a qua recessit Deus non plangis. Esto fidelis usque ad mortem et cetera.

Sermo beati Augustini in libro De fide ad Petrum: Sine fide nulla potest prodesse immo nec esse conversio, apostolica quidem auctoritas dicit quod sine fide impossibile est placere Deo. Fides namque est omnium bonorum fundamentum. Fides est humane salutis initium. Sine hac nemo potest ad filiorum Dei numerum pertingere, quia sine ipsa nec in hoc seculo quisquam iustificationis gratiam consequitur, nec in futuro vitam possidebit eternam. Et si quis hic non ambulaverit per fidem, non perveniet ad speciem. Sine fide omnis labor hominis vacuus est. Tale quippe est ut sine vera fide quisquis velit Deo per contemptum sceleris placere, quale si quisquam tendens ad patriam in qua se scit beate esse victurum relinquat itineris rectitudinem et imprudens sectetur errorem, quo non ad beatam civitatem perveniat, sed in precipicium cadat, ubi non gaudium pervenienti datur, sed cadenti interitus infertur. Hec ille. Propterea quod per fidem est initialis preparacio mentis dispositiva, tum quod per fidem est effectualis operacio salutis inductiva, propter quod non immerito dicitur huic episcopo: Esto fidelis usque ad mortem. Primum patet quia fides katholica est virtutum initium et universe salutis fundamentum, quo qua tota spiritualis edificii consurgit pulcritudo. Unde Augustinus: Omnem pulcritudinem super locavit sicut in radice arboris nulla pre sui apparet pulcritudinis species, quicquid tamen arbor habet pulcritudinis et decoris, hoc totum ex ipsa radice consurgit. Sic ex humilitate fidei quicquid initii quicquid rectitudinis anima susceptiva est ex ipsa tamquam ex fundamento procedit. Cum generat Dominus Lincolniensis dicto suo 100. In radice namque fidei qui incisi sunt virtutum flores nondum in se plene formati. Ibi namque quedam est pictura florum qui maturi erunt in [illegible]

ubi iustus germinabit sicut lilium et florebit in eternum ante dominum. Et beatus Gregorius in moralibus c. 23 exponens illud Job primo: Cum quadam die filii et filie
eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, dicit: In electorum corde post bonorum sequentium sapientia nascitur atque hec per
donum spiritus quasi primogenita proles profertur, que profecto sapientia nostra fides est, propheta attestante qui ait: Nisi credideritis non intelligetis,
Ysaie vii. Tunc enim vere ad intellectum sapimus cum cuncta que conditor dicit credulitatis nostre fide premimus. In domo ergo fratris primogeniti convivantur
filii, cum virtutes relique epulantur in fide, que si non prima in corde nostro gignitur, reliqua quecumque bona esse non possunt etiam si
bona videantur. In domo fratris primogeniti convivantur filii, cum virtutes nostre in habitaculo fidei sacri eloquii cibo satiantur; sicut scriptum est:
Sine fide impossibile est placere deo. Tunc ergo virtutes nostre veras epulas vite sumunt, cum initium fidei sacramentis incipiunt. Et idem:
Sicut super fundatum fabrica, sic super fidem opera constituuntur. In hoc ergo summe cavendum est ne pro tali radice tales quasi fundatos umbra
eius aut pulchritudo teneat, pro eo quod non omne quod speciem aut pulchritudinem profert fidei, soliditatem eius atque firmitatem tenet.
Pertinet de quibusdam speciebus declarans beatus Gregorius dicit: Sunt quidam oculos suos aperientes in fide, sed non videntes in opere; intus etiam
positi pia spe, sed quod etiam invenit impia conversatione, de quibus scriptum est: Vidi impios sepultos qui cum adhuc viverent
in loco sancto erant et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Multos etiam peste ypocrisis pravitatis obsessos ipsa tranquillitas
ecclesiastice pacis abscondit, quos dum ventus persecutionis aura pulsaverit, mox de area velut paleas tollit. Secundum
ideo Romanis vocatione significatur: quia pro nomine sublimitatis exaltatio ... fideles videri appetunt, et pro eo quod alios hoc
vocari cernunt ipsi non videri fideles erubescunt, sed esse negligunt quod dici gloriantur. Veritatis intime ad decorem
sumunt visionis exterius. Et qui ante supernum iudicem intus conscientie infidelitate consistunt, ante oculos humanos professione facta
[illegible] palliantur. Tertio caveant quam pleno consensu nomine ne tam debili et instabili veritatis fundato, sed si volunt
esse veri Romani, necesse est quod fidem cordis ore confidenter confiteantur. Secundo quod fidei meritis fructus operum consequantur. Tertio quod fides super
vehementi temptatione non vincatur. Quod innuit in littera cum dicit: Esto fidelis usque ad mortem. Primum probat fidei fulgorem, secundum fidei
virorem, tertium fidei vigorem. Primum quod spectat ad fidei fervorem est quod fidem cordis ore fidenter confiteantur iuxta doctrinam apostoli
ad Romanos x: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Unde Christus Luce xii ait: Omnis qui me confessus
fuerit coram hominibus. Cum mens ypocrite non confitetur coram hominibus non prodest ei quod corde credat in Christum, nam radix confessionis
fides est cordis, confessio autem oris fructus est fidei. Sicut ergo quando radix in terra est viva necesse est ut producat aut fructus
aut folia; si vero non produxerit intelligitur sine dubio quod radix corrupta est. Sic quando fides in corde est integra necesse est
ut germinet confessionem in ore. Si sufficit Christo quod cognoscis eum et si confessus eum non fueris coram hominibus, sufficit et tibi cognitio eius
etiam si non confessus fuerit te coram angelis dei. Si vero non sufficit tibi cognitio eius, nec tibi sufficit fides tua. Si enim sufficeret fi-
des cordis, deus creasset tibi cor tantum; unde autem creavit tibi et os tuum, ut quod corde credis ore confitearis. Et hoc in eius signum
cum apostoli essent fructuosissime fidei, loquebantur variis linguis magnalia dei, Act. 2. Petrus etiam et Iohannes prohibiti ne loquerentur
in nomine Ihesu iudeis dixerunt: Non possumus que vidimus et audivimus non loqui, Act. 4. Petrus etiam interrogatus a Christo quem
dicerent esse filium hominis, pre ceteris respondens ait: Tu es Christus filius dei vivi, plenam faciendo confessionem de humanitate Christi atque
divinitate; que confessio quam laudabilis quam gloriosa vere fuit dominus ostendit cum dixit: Beatus es Symon bar Iona quia caro et sanguis non re[velavit tibi]
et ego dico tibi quia tu es Petrus, id est confessor vere fidei, et super hanc petram, id est huius veritatis firmitatem, edificabo ecclesiam meam. Mt 16.
Non tamen quod secundum doctorem sanctum in 2a 2e q. iii ar. 2: Ea que sunt fidei necessaria ad salutem cadunt sub precepto divine legis. Confessio autem fidei
cum sit quoddam affirmativum non potest cadere nisi sub precepto affirmativo. Unde confessio est de necessariis ad salutem, quomodo potest cadere sub pre-
cepto affirmativo divine legis. Precepta autem affirmativa non obligant ad semper, etsi semper obligent. Obligant autem pro loco et tempore et secundum
alias circumstantias debitas secundum quas oportet actum humanum limitari ad hoc quod sit actus virtutis. Sic ergo confiteri fidem non semper neque
in quolibet loco est de necessitate salutis, sed aliquo loco et tempore, quando scilicet per omissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus deo vel etiam
utilitas proximis impendenda, puta si quis interrogatus de fide taceret et ex hoc crederetur quod vel non haberet fidem vel quod fides non
esset vera, vel alii per eius taciturnitatem averterentur a fide. In huiusmodi enim casibus confessio fidei est de necessitate salutis. Unde communis fidem
aliis patefacere spectat ex officio illis qui alios habent in fide instruere; tamen in casu necessitatis ubi fides periclitatur quilibet tenetur fidem
suam aliis propalare vel ad instructionem aliorum fidelium sive confirmationem vel ad reprimendum infidelium insultationem; sed aliis temporibus
instruere alios homines de fide non pertinet ad omnes fideles. Et si turbatio infidelium oriatur ex confessione fidei manifesta absque
aliqua utilitate fidei vel fidelium, non est laudabile in tali casu fidem publice confiteri. Unde dominus dicit Mt. vii: Nolite sanctum
dare canibus neque margaritas spargere ante porcos ne conversi dirumpant vos. Sed si utilitas aliqua speretur fidei vel necessitas
adsit, contempta turbatione infidelium, debet fidem publice confiteri. Unde dicitur Mt. xv quod cum discipuli dixissent domino quod pharisei
audito eius verbo scandalizati sunt, dominus respondit: Sinite illos, scilicet turbari, ceci sunt et duces cecorum. Secundum probat fidei virorem,
est quod fidei meritis fructus operum consequantur, quia fides sine operibus mortua est, Iacobi 2. Unde Christus super ait: Omne [illegible] sicut enim
lampas ex oleo non succenditur sed ab igne, per oleum tamen nutritur, et nisi oleum ei subministratum cito extinguetur, sic et
fides nostra non ex operibus succenditur sed ex verbo dei secundum apostolum Ro. x, per bona tamen opera nutritur, et nisi bona ei subministrentur
opera cito deficiat et extinguitur. Sic olim fide viva, ut dicit beatus Augustinus in quodam sermone de passione, non solum virorum sed et
mulierum, postremo puerorum et puellarum mira et innumerabilis sanctorum relucebat multitudo. Sic Petrus apostolus fidem quam corde
tenuit opere ostendit, cum ut inquit Strabus [illegible] super ait: Cum Christo in monte ascenderet inter primos primus ascendit, solus in
passione sequitur, et Petrus negationis quod repentino timore commiserat lacrimis suis amaris abluit etc. Tertium probat fidei
vigorem est quod fides supervenienti temptatione non vincatur. I Ioh. v: Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Et Christus [illegible] super
omne [illegible] sicut enim mulier quamdiu admonita non fuit a malis hominibus non bene cognoscitur utrum sit casta; sed si admonita
castitatem viro suo servaverit, tunc vere casta laudatur. Sic fides nostra non bene cognoscitur nisi cum venerit antichristus [illegible] quis dicat
cum in adventu eorum constans in fide permanserit. Hic tamen vere fidelis laudabilis erit. Sic de quibusdam pro fide tribulatis
si non deficiunt dicit ad Hebr. xi: Et hii omnes testimonio fidei probati inventi sunt. De talibus ait dicit beatus Augustinus exponens illud psalmi

nimis confortatus est principatus eorum. Ecce modo electo deo carnem domat, spiritum roborat, demonibus imperat, virtutibus exornatur, precia contempnit, eterna patria voce et moribus predicat, mori potest sed flecti nequit. In ipsa etiam passione qua crederet morte animis videte quantum fuerat culmen mentis. Et unde hoc quia nimis confortatus est principatus eorum. Tale audiant fuerunt machabei qui elegerunt potius mori quam legem dei prevaricari 2 mach. 7. Tales apostoli qui digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati act. 5. Tales et petrus qui dixit paratus sum tecum in carcerem et in mortem ire luc. 22. Det igitur omnipotens deus ut sic et nos unanimes in fide et fides in nobis ut et in ore appareat et in opere floreat et in temptacione [illegible] et habitum vas intuale [illegible] ad quod invitamur a dño cum dicitur esto fidelis usque ad mortem. Quod fuit primum dixi hoc quia per fidem est effectualis operacio salutis. Iustitia [illegible] fideliaque per dilectionem operatur vicia corrigit virtutes [illegible] et ducatum ad celestia prestat [illegible] vicium est in nobis ex [illegible] triplici radice scilicet ignorantie infirmitatis vel industrie ut notat magister in 2° di. 22 et [illegible] 21 [illegible] modo [illegible] est quod vicium [illegible] modo in nobis admittitur quia aut ignoranter aut infirmitate aut studio peccatur. Per ignorantiam peccabat paulus qui dicebat blasphemus sum persecutor et contumeliosus sed misericordiam consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate. Per infirmitatem peccavit petrus qui robur fidei quod a christo conceperat vox unius puelle concussit et deum quem corde tenuit ore negavit. Per industriam vero peccabant illi de quibus ipse [illegible] dicebat si non venissem et locutus eis non fuissem peccatum non haberent nunc autem viderunt et audierunt me et patrem meum [illegible]. Contra hanc triplicem radicem peccati triplicem habemus radicem fidei qua vicium tollitur et virtus inseritur. Contra radicem ignorantie habemus fidem preceptorum qua vicium cognoscitur ut vitetur. Contra radicem infirmitatis habemus fidem signorum qua [illegible] pascitur et roboratur. Contra radicem industrie habemus fidem promissorum ut bonum appetatur et malum deseratur. [illegible] in sermone de [illegible]. Deus tamquam bonus medicus dedit precepta quibus obstinatus reformatur [illegible] amissa. Ut vero de preceptis faceret fidem adhibuit signa. Ut autem totam audacter utilitatem promisit [illegible]. Est ergo fides alia preceptorum alia signorum alia promissorum id est qua creditur deum qua creditur in deum et qua creditur deo. Per fidem preceptorum creditur in deum credendo autem in deum est deum sic in deum sperare et toto eum corde amare. Per fidem autem signorum creditur deum qua [illegible] et omnia potest. Per fidem autem promissorum creditur deo quia quicquid promittit [illegible] implet. [illegible] promittit autem [illegible] et [illegible]. Et dabo tibi coronam vite [illegible] [illegible] etc.

Et angelo ecclesie pergami scribe. Hec dicit qui habet rumpheam ex utraque parte acutam. Scio ubi habitas ubi est sedes sathane et tenes nomen meum et non negasti fidem meam et in diebus illis antipas testis meus fidelis qui occisus est apud vos ubi sathanas habitat.

Tercia pars principalis talis, 2 in qua ponitur preceptoria admonitio de [illegible]. Ecclesie metropolis asie scilicet pergami. Et dividitur in 3 partes secundum [illegible] scilicet in exordium narracionem [illegible]. Ibi scio ubi habitas et [illegible] in prima introducuntur tres persone scilicet suscipientis epistolam, describentis id est scribe, et mittentis scilicet precipientis id est christi [illegible]. Dicit ergo et angelo [illegible] ecclesie superdicte. Et angelo id est episcopo pergami ecclesie scribe sicut et aliis scripsisti. Pergamus autem interpretatur dividens cornua et significat ecclesiam illam in qua dividuntur cornua sanctorum id est virtutes a cornibus impiorum id est ab arrogantiis eorum. Unde ps. Cornua peccatorum confringam et exaltabuntur cornua iusti. Spiritualiter tamen secundum quosdam per hanc ecclesiam significatur status ecclesie tempore hereticorum quorum cornua [illegible] [illegible] sed intelligentia scripturarum que sunt [illegible] rumphea bis acuta. Unde [illegible]. Rumphea est gladius bis acutus. Gladius autem nomine scriptura [illegible] quia gladius veteris et novi testamenti utraque parte acutus dicitur quia [illegible] illic resecat peccata cogitationis. Vetus quippe testamentum dicit si quis adulterium fecerit morte moriatur. Nobis vero dicit christus qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo et multa huiusmodi similia de quibus [illegible] vel [illegible] utraque parte acutus dicitur quia sicut gladius biceps carnem dividit et membra a membris separat ita gladius verbi separat bonos a malis. Unde dominus dicit luc. 12 non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum etc. Sic eciam verbum dicitur ex utraque parte acutum quia et simplices per historiam et perfectos instruit per allegoriam. Hebr. [illegible] Et gladium spiritus quod est verbum dei. Hebr. 4 vivus est sermo dei et efficacior omni gladio ancipiti. Vel scriptura potest dici rumphea bis acuta quia ad [illegible] alios [illegible] alios [illegible] ut enim ait [illegible] de vera religione [illegible] fidem flagitat racio [illegible] preparat. Ipsa autem medicina id est sacra scriptura que divina providencia et ineffabili beneficencia gentis [illegible] pulcritudine [illegible] [illegible] autem in [illegible] fidem flagitat racio [illegible] preparat. Vero ad intellectum [illegible] [illegible] racio penitus deserit cum [illegible] et [illegible] summa est ipsius [illegible] veritatis [illegible] et [illegible] libro de ordine [illegible] multitudini salubrior racio vero eruditis. Vel dicitur gladius bis acutus propter [illegible] in anima et corpore vel quia arguit peccata omissionis et commissionis vel quia denunciat separationem electorum a reprobis ut de ipsa scriptura possit vereficari illud ezech. 21 gladius exacutus et limatus est. Et infra 19 de ore eius gladius acutus de quo gladio dicitur supra primo et gladius ex utraque parte acutus exibat de ore eius. Potest eciam per rumpheam intelligi summa iudicia que dicitur acuta ex utraque parte [illegible] ex utraque parte temporis quia scindet et illos qui fuerunt ante tempus gracie et illos qui post. Vel ex utraque parte hominis quia scindet tam in corpore quam in anima. Vel ex utraque parte generis quia scindet tam nobiles quam ignobiles. Vel ex utraque parte criminis quia scindet peccata tam carnalia quam spiritualia. Vel ex utraque parte status ecclesie quia scindet tam prelatos quam subditos tam laicos quam clericos tam seculares quam claustrales. Vel ex utraque parte sexus quia scindet tam viros quam feminas. Vel ex utraque parte fortune quia scindet tam pauperes quam divites. Et [illegible] illa rumphea nulli parcet neque seni neque iuveni neque potenti neque impotenti. Sap. 6 non subtrahet personam cuiusquam deus nec verebitur magnitudinem cuiusquam. De hoc gladio dicitur deut. 32 si acuero ut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea. [illegible] gladius non videtur acutus sed eum extrahet de vagina et incipiet percutere tunc sencietur acumen eius. Vagina in qua nunc gladius iste latet est paciencia dei qua nos expectat sed tunc extrahet. Ezech. 5 [illegible] gladium meum post eos. Quos autem percussurus sit gladius iste dicitur deut. 32 gladius meus devorabit carnes id est carnales. Jer. 50 gladius ad caldeos ait dominus et ad habitatores babilonis id est ad superbos et avaros et ypocritas qui provocant deum. Job 36 simulatores et callidi provocant iram dei. Potest eciam dici quod ideo dicit mittente epistolam habere rumpheam bis acutam quia de duobus malis volebat corrigere episcopum pergamensem scilicet de doctrina balaam et nicolaitarum qui erant in episcopatu suo vel quia volebat redarguere negligenciam pastoris et maliciam gregis et utrosque punire nisi peniterent. Sed antequam redarguit commendat eum ut postea paciencius sustineat correctionem et ut agnoscat quia [illegible] correctio procedebat ex amore. Nobis in exemplum [illegible] correctionis [illegible] de radice [illegible] id est de [illegible] amoris.

Ibi scio ubi habitas etc. ponitur secunda pars epistole scilicet narracio. Et dividitur in duo. Primo ponit ipsam commendationem, secundo increpacionem ibi sed habeo, 3° admonitionem ibi age penitentiam, 4° comminationem ibi si quominus. Commendat autem eum ex duobus. Primo quia in medio malorum fidem retinuit, secundo quia tempore persecutionis perstitit ibi et tenes nomen meum etc. Primo ergo commendat eum ab inviolata [illegible] licet [illegible] malis dicens Scio ubi habitas scilicet in medio nationis prave et perverse. Phil. 2. Unde subdit ubi est sedes sathane id est ubi plenitudinarie infideles in loco [illegible] quia

inducendo ad perfectionem eterne caritatis permanens purus et immaculatus. Job 1. Vir erat in terra Hus nomine Job. Super quo Gregorius Moralium primo: Non est valde laudabile bonum esse inter bonos, sed bonum esse cum malis. Et intendat ibi istud Apocalypsis: Ubi habitas ubi sedes est sathane, id est congregatio malorum qui eis in omni bono adversantur. Job 30: Frater fui draconum et socius strutionum. Ubi Gregorius Moralium [illegible] quod super Ezechielem 2°: Fili hominis subversores sunt apud te et cum scorpionibus habitas. Ubi Gregorius super Ezechielem parte prima omelia [illegible] de eciam ca. 2° Sic lilium inter spinas etc. et in comedia [illegible]. Loth 2 Pet. 2: iustum Loth oppressum nephandorum iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit, aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos qui de die in diem animam iusti iniquis operibus cruciabant. Unde et Glossa [illegible] quod generaliter [illegible] eterne [illegible] cum reprobis ubique per orbem sathane temptationibus se sentit opponere. Sic enim sedes dei sunt omnes electi, ita sedes dyaboli sunt cuncti reprobi, in quorum medio habitant electi et unde laus eorum amplius crescit et ubique diffunditur, quia in medio malorum innocentie servat opera etc. Circa quod queritur quid sit perfectius et eligibilius, an inter malos bene vivere vel a malis recedere ut possit solus bene vivere. Et videtur quod [illegible] perfectius et laudabilius est inter malos bene vivere per auctoritates Gregorii Moralium 1 et per rationem. Quanto enim quis habet plures adversitates et ad malum invitatores, tanto maior est victoria eius et laus eius [illegible] a talibus se vincere etc. Item Gregorius ubi supra: Sic generaliter culpe est inter bonos bonum non esse, ita immense preconii est bonum inter malos extitisse etc., ut patet. Sed in Genesi dictum est Abrahe Gen. 12: Egredere de terra tua etc. Ergo egressu et recessu fuit commendatus. Et Ysa. 48: Egredimini de Babilone, et eiusdem 52: Egredimini de medio eius etc. Et videtur de elimate ab eis, 2 Cor. 6: Exite de medio eorum etc. Respondeo quod aliud et aliud est hic videndum de perfectis et imperfectis et de prelatis et subditis. Perfectis enim qui possunt perficere resistendo adversariis veritatis et defendendo fidei veritatem, in quibus non est timor inficiendi et perverti a reprobis, dum grave eos immiscere, laudabilius est inter malos commorari, et maxime illis qui sunt prelati et pastores veri, non mercenarii, quorum est sustinere mortem pro plebe et resistere adversariis fidei qui sunt lupi rapaces. Imperfectis autem, quibus est timendum inficiendi ab aliis nec sunt sufficientes ad resistendum aliis nec potentes fidem defendere, securius est elongari et recedere a malis. Unde Gregorius super Ezechielem: Ubi unum est per quod debet societas malorum vitari, ne si fortasse corrigi non valet, ad imitationem trahat. Iuxta Proverbia: Noli esse socius hominis iracundi ne discas semitas eius etc. Ibi multa de hoc. Similiter Gregorius super Ezechielem parte prima omelia [illegible] ubi loquitur de vero pastore et mercenario: Quod vero quis pastor sit an mercenarius cognosci veraciter non potest si occasio necessitatis desit. Tranquillitatis enim tempore plerumque ad gregis custodiam sic verus pastor sicut et mercenarius stat. Sed lupus veniens indicat quo quisque animo super gregis custodiam stabat. Lupus etenim super oves venit cum quilibet iniustus et raptor fideles quosque atque humiles opprimit. Sed is qui pastor esse videbatur et non erat relinquit oves et fugit, quia dum sibi periculum ab eo metuit, resistere eius iniustitie non presumit. Fugit autem non mutando locum sed subtrahendo solacium. Fugit quia iniustitiam vidit et tacuit. Fugit quia se sub silencio abscondit. Quibus bene per prophetam dicitur Ezechiel [illegible]: Non ascendistis ex adverso neque opposuistis murum pro domo Israel ut staretis in prelio in die domini. Ex adverso quippe ascendere est quibuslibet potestatibus prave agentibus ratione libera voce contraire. Et in die domini pro domo Israel in prelio stamus ac murum opponimus si fideles et innocentes contra perversorum iniusticiam ex iustitie auctoritate vindicamus. Quod quia mercenarius non facit, cum viderit lupum venientem fugit etc. De hoc plura Augustinus epistola [illegible] declarat quando non est licitum pastori fugere, scilicet quando est quis persecutor fidei et fidelium [illegible] ad [illegible] et ad [illegible] utriusque partis considerandi et applicandi. Ex hoc dictum etiam patet reproborum utilitas et subita captivitas. Sunt enim sedes sathane [illegible] ut patet quod tales sunt thronum dyaboli. Job 37: Ingredietur bestia cubiculum suum et in antro suo morabitur. Super quo Gregorius 27 Moralium: Quid aliud nomine bestie nisi antiquus hostis accipitur, qui quasi bonorum etiam mentes ingreditur, illicita suggerit, temptationibus fatigat, recti [illegible] spiritus ad delectationem cuius deflectere conatur, delectando quod ad consensum perducere intendit. Sed cum resistente superno adiutorio [illegible] prohibetur, intrare ergo in mentes bonorum potest, sed in eis morari non potest, quia cor iusti huius bestie antrum non est. [illegible] quia ipsum possidet antrum eorum mentes [illegible] in morte tenet, quia et prius in eis cogitationes usque ad iniqua desideria et post iniqua desideria usque ad nequissima opera perducit. Neque enim studet reprobi suggestiones eius recta iudicii manu repellere. Cum voluptatis appetitus subdita delectatione [illegible]. Cuique in eorum cordibus primum quod oritur [illegible] per studium delectationis crescit. Et cum ei nemo resistitur, per usum [illegible] consensum roboratur. Statim quasi consensum ad opera ducitur. Opus vero etiam consuetudine generatur. Recte ergo in antro suo hec bestia morari dicitur, quia tandem cogitationes reproborum tenet quousque eorum vitam etiam aculeo pravi operis perforet. Item Job 40: Sub umbra dormit in secreto calami [margin: De isto sathana sub nomine Behemoth dicitur] in locis humentibus. Per umbram signantur avari et cupidi, per secretum calami elati et superbi, per loca humencia voluptuosi et luxuriosi. Gregorius 33 Moralium: Hec sunt vicia que humano generi immaniter dominantur. Elatio namque spiritum erigit, luxuria carnem corrumpit. Antiquus itaque hostis humanum genus vel per elationem preripiens vel per luxuriam premens in secreto calami ac in locis humentibus dormit, quia hos [illegible] sub dicione sua [illegible] aut per elationis spiritum aut per carnis corruptionem tenet. Ecce [illegible] in utroque possidet, quia cum eos spiritus superbie elevat a timore sue altitudinis [illegible] corporis [illegible] [illegible] epistola [illegible]: [illegible] ingreditur diabolus [illegible] Symonem [illegible] cupiditas [illegible] diabolus [illegible]. Nec solus sathanas habitat in talibus animabus, sed cum eo multi alii. [illegible] Cum immundus spiritus exierit ab homine etc. assumit septem spiritus nequiores se. Et legio in eo est, quia multi simul [illegible] ergo sunt qui sunt sedes et thronum sathane, se presentes in eis et super eos regnaturi. Ipse enim rex est super omnes filios superbie. Job 41. Et ideo [illegible] homines festinare ad illum excecatos. Nam sicut Hugo de sancto victore: umbra [illegible] est frigida [illegible] nervos [illegible] et poros claudit ut sudor exire non possit. Sic et avaritia. Sudor corporis est compassio cordis qua quasi sudore effunditur cum proximorum necessitatibus ex corde compatitur. Nervos autem et manus contendunt cum elemosinas dare vel opere proximos adiuvare. Avaritia autem umbrosa et frigida [illegible] nec sudat nec manus contendit et nec compatitur nec aliquid donat. Econtra que duo [illegible] sudavit sanguinem et manus contendens [illegible] et perforatas habuit in cruce. Luc. 22: Factus in agonia prolixius orabat et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Sudor sanguinis est testis interioris caloris id est intimi amoris quem habuit erga terram et [illegible] pectore [illegible] [illegible] nos [illegible] extensio manuum sunt [illegible] largitatis qua se dedit et sua, et ultimum [illegible] habuit [illegible] 3 dedit semetipsum pro nobis. Obscuritas sunt [illegible] cordis avari, de [illegible] enim [illegible] nec vult [illegible] et de [illegible] que non valet adipisci. Calamus autem in altum [illegible] sed intus est vanus. Et sunt superbi et elati qui sicut Gregorius tanto sunt apud semetipsos vanes quanto alti et nitidi aliis ostenduntur. Et sicut calamus fructum non facit, ita nec superbia [illegible] quia nos perfunt superbia a dilectione [illegible] quod tulit nobis [illegible] duo venti [illegible] hunc calamum id est superbum, scilicet adulatio et detractio. Illa enim declinat ad dexteram, hec ad sinistram, et ex omni parte agitatur. Secretum calami est conscientia superbi que [illegible] dicitur quia per pudorem erubescit et pudet eam ita [illegible] detegere.

et io quito senior tanto delectabilius in ea dyabolus respdet [illegible] fili p aia tua ne confundaris dicere vim qr e confusio
adducens peccatum [illegible] illa que confusionem adducit et est confusio ducens ad ignominiam illa ppter quam confessio obmittitur. Loca vero humectia
sunt mentes luxuriosorum quas humor carnalis concupiscentie replet et frondas facit vel loca humecta sunt opa voluptuosa in quibus dormit sathanas
qr in voluptuosorum lubrica operatione requiescit [illegible] ult. super omnem congregationem aquarum i. concupiscentiarum requiescit. Et ezech. 29. Ecce ego
ad te draco magne qui cubas in medio fluminum tuorum. Ubi ergo corda et corpora sunt obscena et frigida sic umbra alta et humida sic
calamus plena humore luxurie et voluptatis i. sathanas suum imperium respondit sic in throno. Greg. 33 moralium [illegible] sicut dicta q. 2 vide [illegible]
Utrum sathanas semper homines inhabitet quandoque mortaliter peccat. Et videtur quod culpa mortalis opponitur gratie sed spiritus sanctus per inhabitat
hominem cum gratia [illegible] 1 cor. 3 Templum dei estis et spiritus dei habitat in vobis. ergo ex contrario spiritus [illegible] inhabitat hominem cum culpa mortali
sed quia dyabolus per peccatum inhabitat hominem sic per suum effectum sed non omne peccatum mortale est a dyabolo [illegible] quandoque a carne vel a mundo ergo dyabolus non semper
hominem inhabitat qui mortaliter peccat. Rn secundum doctorem petrum de quolibet 3o q. 8 dyabolum inhabitare hominem potest intelligi duobus modis. Uno modo quantum ad animam
Alio modo quantum ad corpus. Quantum ad animam quidem non potest dyabolus hominem inhabitare substantialiter quia solus deus illabitur menti secundum Aug. Nec ita dyabolus causat
culpam sic spiritus sanctus gratiam. Spiritus enim sanctus intrinsecus operatur sed dyabolus cogitationes suggerit vel quantum ad sensum vel quantum ad ymaginationem [illegible] vel [illegible]
quod secundum eundem doctorem in p.a [illegible] q. 80 ar. 2o interior pars anime est et intellectiva et sensitiva intellectiva autem continet intellectum et voluntatem. Quo ad
voluntatem dyabolus licet sic solum per modum proponentis vel excitantis appetitum vel per modum persuadentis obiectum propositum tamen voluntatem hominis [illegible] quod dyabolus
non potest sufficienter et directe causa peccati quia nos non ex necessitate movetur ab aliquo obiecto nisi ab ultimo fine. Intellectum autem potest quidem movere ab aliquo
illuminante ipsum ad cognitionem veri quod dyabolus circa hominem non intendit sed magis obtenebrare rationem ipsius ad consentiendum peccato que quidem ob-
tenebratio provenit ex fantasia et appetitu sensitivo. Unde tota interior operatio dyabolus videtur esse circa fantasiam et appetitum sensitivum quorum utrumque co-
movendo potest inducere ad peccatum. Potest enim operari ad hoc quod ymaginationi aliquae forme ymaginarie presententur. Potest etiam operari quod appetitus
sensitivus concitetur ad aliquam passionem. Natura enim corporalis spirituali nature obedit ad motum localem. Unde et dyabolus omnia ista potest causare que
proveniunt ex motu locali corporum inferiorum nisi virtute divina reprimatur. Et autem aliquae forme representetur ymaginationi con-
sequitur ad motum localem. Dicit enim phs in lib. de sompno et vigilia quod cum animal dormierit descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum sic
descendunt motus sive impressiones relicte ex sensibilium motibus que in speciebus sensibilibus conservantur et movent principium apprehensivum ita quod apparent ac si
tunc principium sensitivum ab ipsis rebus exterioribus immutaretur. Unde talis motus localis spirituum vel humorum potest a demonibus procurari sive dormiat
homo sive vigilet. 2o sicut quod homo aliqua ymaginetur. Similiter etiam appetitus sensitivus concitatur ad aliquas passiones secundum quendam determinatum motum
cordis et spirituum. Unde ad hoc dyabolus potest operari et ex hoc quod aliquae passiones concitantur in appetitu sensitivo sicut quod et motum sive intentionem sensibilem
predictos reductam ad principium apprehensivum magis homo percipiat quia ut in eodem libro phs dicit amantes modica similitudine in apprehensionem
rei amate moventur. Contingit etiam ex hoc quod passio est concitata ut id quod proponitur ymaginationi iudicetur prosequendum quia ei qui pas-
sione detinetur videtur esse bonum id ad quod per passionem inclinatur. Et per hunc modum dyabolus interius inducit ad peccandum. [illegible] dicitur inhabitare
affectum hominis per affectum malicie non solum quando ex eius suggestione peccatum perpetratur sed etiam per quodcumque mortale peccatum quia ex quolibet peccato
mortali homo subicitur servituti dyaboli secundum id salvatoris Ioh. 8 Omnis qui facit peccatum servus est peccati. 2o dyabolus qui occasionaliter et inductive dyabolus
est causa omnium peccatorum nostrorum secundum dyo. c. 4 de di. no. [illegible] inducit primum hominem ad peccatum ex cuius peccato intantum viciata est humana natura
ut omnes simus ad peccandum proclives. Sic diceretur esse causa combustionis lignorum qui ligna siccaret ex quo sequitur quod facile incenderentur
directe autem non est causa omnium peccatorum humanorum ita quod singula peccata persuadeat quia dicitur in lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Non omnes
cogitationes nostre male a dyabolo excitantur sed aliquotiens ex nostri arbitrii motu emergunt. Quod origenes probat ex hoc quia etiam si dyabolus non esset
homines haberent appetitum ciborum venereorum et similium qui possunt esse inordinati nisi ratio ordinaret quod subiacebat libero arbitrio. Quantum vero
ad corpus dyabolus hominem substantialiter potest inhabitare sicut patet in arrepticiis. Sed hoc magis pertinet ad rationem pene quam ad rationem culpe. Pene autem corporales
huius vite non semper consequuntur culpam. Quandoque enim peccantibus non inferuntur et quandoque non peccantibus inferuntur. Ut Ioh. 9o de ceco nato
et hoc est secundum altitudinem incomprehensibilium iudiciorum dei. Unde non cum qualibet culpa mortali dyabolus inhabitat hominem substantialiter quantum ad cor-
pus. Et per hoc patet rn ad obiecta. Contra commendatur episcopus ecclesie pergami a fidei veritate et defensione cum dicitur. Et tenes nomen meum
i. nomen xpianum in [illegible] fideliter colis etiam in tempore tribulationis magne et non negasti fidem meam afflictionibus persecutorum perplexus re-
patus et impugnatus. Sed gladio verbi enim per scripturam que gladius est tenet nomen dei et fidem eius defendit. Nam tribulationibus
vexati deficiunt et corpore vel per arma iustitie a dextris et a sinistris gladium enim antiquitus in manibus corporis aut [illegible]. Sed
in diebus antipas testis meus fidelis qui occisus est apud vos ubi sathanas habitat. Secundum [illegible] huiusmodi [illegible] sicut [illegible] locutio non facile
patet nisi forte subaudiendo intelligatur. Sed cum dixisset non negasti fidem meam in diebus antipe testis mei fidelis qui occisus
apud vos. Planus esset sensus et facile intelligeretur. At cum dicitur non negasti fidem meam et in diebus antipas testis meus fidelis qui etc.
obscura est sententia ideo quod necesse sit subaudiendo ut sic ista sententia perficiatur. Et tenes nomen meum et non negasti fidem meam
et in diebus illis in quibus occisus antipas testis meus fidelis qui occisus est apud vos etc. fidem non negasti fidem meam. Hoc est et illud
in ps. Nolite extollere in altum cornu vestrum etc. usque quoniam deus iudex est. Cum enim dicit nolite extollere in altum cornu vestrum nolite
loqui adversus deum iniquitatem sic subiunxisset statim quia deus iudex est aperta sententia videretur. Sed cum in medio interposuit quia neque ab oriente
neque ab occidente neque a desertis montibus et deinde subiungit quoniam deus iudex est obscura sententia redditur. Sic et in proposito. Aut ergo
vicio scriptorum talis facta est locutio aut ex more scripturarum ut dictum est. Notandum quod [illegible] quendam romanum prelatum [illegible]
fuit enim quidam martir qui occisus est in ecclesia pergami propter nomen xpi quem proponit in exemplum episcopo ad imitandum et ad humiliandum
se et ad ipsum commendandum. In hoc enim commendat ipsum quod erat ita constans inter persecutores reprobos et malos confitendo fidem xpi.
Antipas dico testis meus fidelis i. pro me martirizatus. Martir enim grece testis est latine. Qui occisus est apud vos et io eius exemplum
debes roborari. Nec mirum si sic est apud vos occisus quia multa mala sunt ibi io subdit Ubi sathanas habitat i. ubi e synagoga malorum
in quibus dyabolus habitat modo dicto. Per hunc autem antipam intelligitur secundum [illegible] omnes martires intelliguntur quandoque in hoc uno sive aperto sive
occulto martirio paciuntur quia sic in una ecclesia omnes ita in uno martire omnes ypocrite martires reputantur pro omnino laudes attolle-
re. Et autem apud sanctos sive teste in effectu esse concorat sicut intelligitur. Et non quod ab illis sed quod inter illos sunt interempti ab his
scilicet in quibus sathanas habitat i. a reprobis qui sedes sunt sathane modo dicto. Utrum magis detinere quos theologos magis deceat
vel auctoritate vel ratione. Videtur quod auctoritate quia in qualibet scientia quos determinant per prima principia illius sciencie. Sed prima principia theologie sunt articuli fidei qui
nobis per auctoritatem innotescunt. Ergo maxime quos theologos sunt determinandi per auctoritates. Sed quia est quod dicitur ad titum p. ut sit potens exhortari in
doctrina sana et contradicentes revincere. Sed contradicentes melius revincuntur rationibus quam auctoritatibus. Ergo magis oportet detinere questiones per rationes
quam per auctoritates. Rn secundum doctorem sanctum de quolibet quarto q. 18. Quemlibet actum exequendum est secundum quod congruit ad suum finem. Disputatio autem

ad duplicem finem potest ordinari. Quedam enim disputacio ordinatur ad removendum dubitacionem an ita sit, et in tali disputacione theologica maxime utendum est auctoritatibus quas recipiunt illi cum quibus disputatur, puta si cum iudeis disputetur oportet adducere auctoritates veteris testamenti, si cum manicheis qui vetus testamentum respuunt oportet uti auctoritatibus novi testamenti, si autem cum scismaticis qui recipiunt vetus et novum testamentum non autem doctrinam sanctorum nostrorum sicut sunt greci oportet cum eis disputare auctoritatibus veteris et novi testamenti et illorum doctorum quos recipiunt, et si omnes [illegible] oportet ad eos [illegible] ad rationes naturales confugere. Quedam vero disputacio est magistralis in scolis non ad removendum errorem sed ad instruendum auditores ut inducatur ad intellectum veritatis quam intendit, et tunc oportet rationibus inniti investigantibus radicem veritatis et facientibus scire quomodo sit verum quod dicitur, alioquin si nudis auctoritatibus magister questionem determinat certificabitur quidem auditor quod ita sit sed nichil scientie vel intellectus acquiret sed vacuus abscedet. Et patet per rationem ad obiecta. [margin: i. offendiculum vel occasionem peccandi]

Sed habeo adversus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel, edere et fornicari. Ita habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. [margin: posita comedia ac ponit que? res] Heu? [illegible] [illegible] et hec postquam duo primo quidem ut quod bonum erat in eo non admitteret ex malorum admixtione [illegible] ne ex predicta commendacione quodammodo [illegible] extolleretur. Tunc ergo dicit Aliqua bona habes ut dictum est de quibus multum laudaris sicut de hiis bonis aliqualiter extolli [illegible] quia habeo adversus te pauca sed in quibus es reprehensibilis. Et quod sit prima defectus dicit Quia habes illic, id est in tua diocesi, tenentes doctrinam Balaam, Glossa quos non corrigis nec compellis. Qui scilicet Balaam docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel. [margin: Nu 25] Hec hystoria nota est et habetur Numeri 22 et postea, qualiter Balaam a Balach ad maledicendum filiis Israel fuit evocatus, quos tamen maledicere noluit immo potius se plenius eis [illegible] in morte optavit. Sed postea muneribus victus in consilio propria morte consilium dedit, [illegible] cum [illegible] filiorum Israel ad fornicacionem [illegible] ideo quod consilium dedit ipsi Balach ut pulcriores mulieres coram eis poneret quarum speciebus illecti ad illicitos amplexus [illegible] illarum quoque blandiciis deliniti de sacrificiis Beelphegor manducarent, per quod videlicet factum delicti ad [illegible] coram eis completum est. Atque hoc consilium de filiis Israel et [illegible] decepti sunt. Egressa itaque ira a domino percussit ex eis 23 milia. Dum Phinees zelo dei actus vindictam exercuit in adulteros. Hec hic facta sunt docente impio divino et mago, qualiter fuit in Pergamo eciam, qualiter autem fuit in toto mundo. Balach itaque interpretatur elidens, Balaam vero populus vanus. Iste autem [illegible] videtur dictum. Balaam itaque signat hereticos qui pondus fidei et virtutum in se non habent ideo quod vani sunt. Balach autem qui elidens interpretatur signat principes huius seculi quibus minime dubium [illegible] in[illegible] nominis [illegible] dubio. Dum huius terre principes [illegible] aliis superiores [illegible] [illegible] ad dignitatis culmine ascendere intendere [illegible], per vinculis [illegible] elidunt videlicet ad similia deponunt. Tunc quidem seculi principes suadentibus hereticis contra israelitas hoc est contra viros videntes deum pugnant ut de ydolaticis edant et fornicentur, id est illorum prava dogmata sequendo. Dum enim suasoria quedam et dulcia promunt in suis falsis dogmatibus quasi per pulcras mulieres eos seducere cupiunt ut comedant ydolatica, id est ut sequantur doctrinam illorum plenam omni spurcicia, ibi quoque fornicentur, id est ut relicta veritatis doctrina [illegible] libidine [illegible] mendaciis pravorum doctorum [illegible]. Numeri 31 [illegible] feminas reservastis que deceperunt filios Israel. Et 2 Petri 2 Fuerunt pseudo prophete in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perdicionis et infra Secuti sunt viam Balaam ex Bosor qui mercedem iniquitatis amavit, correpcionem vero habuit sue vesanie, subiugale mutum animal hominis voce loquens prohibuit prophete insipienciam. Et Iude 2 Ve illis qui errore Balaam mercede effusi sunt. Ve aliter secundum eundem Hugonem Balaam qui ut dictum est interpretatur populus vanus signat demones per inanem destruentes. Balach autem qui elidens dicitur signat carnem nostram que plerumque filios Israel, id est animas, elidit ad prava opera inducendo que debuerat deum videre et [illegible], et hec per mulieres, id est per illas seculi delectaciones et voluptates quarum amore plerumque [illegible] illecte ad consensum [illegible]. Docente ergo Balaam, misit Balach voluptatum amatores coram filiis Israel quorum suasionibus edant de ymolatis et fornicentur cum eis, quia videlicet spiritum [illegible] suasionibus carnis delectata ad appetitum [illegible] cupiditatum illecebras deducat, quarum amore ut deum est ad consensum trahitur. Item Balaam interpretatur vorax et potest signare ventrem qui omnia devorat. Doctrinam ergo Balaam tenet ille qui ad nichil aliud studet nisi comessacionibus et ebrietatibus, de quibus dicitur Proverbiorum 23 Cui ve, cuius patri ve, cui rixe, cui fovee, cui sine causa vulnera, cui suffossio oculorum? Nonne hiis qui demorantur in vino et student calicibus epotandis. Hec doctrina contra est doctrinam apostoli ad Romanos 13 Non in comessacionibus et ebrietatibus etc. Sed quia [illegible] per [illegible] qualiter ait Habeo adversus te pauca quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, id est pateris et non compellis, ait Glossa Dicit non sunt pauca pati [illegible] malos tenere in errore et non compellere. Respondeo Solvit Glossa dicens Habeo adversus te pauca sed corrigas, vel in paucis scilicet [illegible] hec scilicet quod sunt dediti gule et luxurie. Dicendum quod omne peccatum sit scandalum quia dictum vel factum non rectum prebens occasionem ruine, [illegible] quia singulariter peccatum gule et luxurie vocat hic scandalum, dicens Qui docebat Balach mittere scandalum, id est offendiculum vel occasionem peccandi, coram filiis Israel, scilicet edere de sacrificiis ydolorum, id est de ydolaticis, in quo arguitur peccatum gule, et fornicari, scilicet in venacionem ydoli, in quo arguitur peccatum luxurie. Respondeo quod ista vicia sunt magis nota et magis allicientia et ad illa sunt humana corda magis prona. Unde per [illegible] [illegible] moralium super 10 [illegible] 34 prius [illegible] bellum, ubi loquitur de singulis viciis et eorum speciebus [illegible] ducum et ululatum exercitus etc. [illegible] de septem vicia que invisibiliter contra nos prelia regunt superbie militant, alia more ducum preeunt, alia more exercitus subsequuntur. Neque enim culpe omnes pari accessu cor occupant, sed dum maiores et pauce neglectam mentem preveniunt, minores et innumere ad illam se catervatim fundunt. Ipsa namque viciorum superbia regina cum devictum plene cor ceperit mox illud septem principalibus viciis quasi quibusdam ducibus devastandum tradit, que sunt inanis gloria, invidia, ira, tristicia, avaricia, ventris ingluvies et luxuria. Quos videlicet duces exercitus sequitur quia ex eis proculdubio importune viciorum multitudines oriuntur. Nam de inani gloria inobediencia, iactancia, ypocrisis, contenciones, pertinacia, discordie et novitatum presumpciones oriuntur. De invidia odium, susurracio, detraccio, exultacio in adversis proximi, affliccio autem in prosperis nascitur. De ira rixe, tumor mentis, contumelie, clamor, indignacio, blasphemie proferuntur. De tristicia malicia, rancor, pusillanimitas, desperacio, torpor circa precepta, vagacio mentis erga illicita nascitur. De avaricia prodicio, fraus, fallacia, periuria, inquietudo, violencia et contra misericordiam obduraciones cordis oriuntur.

De ventris ingluvie inepta laetitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo sensus circa intelligentiam propagantur. De luxuria caecitas mentis,
inconsideratio, inconstantia, praecipitatio, amor sui, odium Dei, affectus praesentis saeculi, horror autem vel desperatio futuri generantur. Ultima ergo septem
principalia vitia tantum de se maiorum multitudinem proferunt cum ad cor venerint, quae subsequuntur operatione cetera [illegible]. Et [illegible] videlicet septem
quinque spiritualia, duo quoque carnalia sunt, videlicet ventris ingluvies et luxuria. Sed cuilibet liquet quod de ventris ingluvie luxuria nascitur,
dum in ipsa distributione membrorum ventri genitalia subiuncta videantur. Unde dum unum inordinate reficitur, aliud procul dubio ad contu-
melias excitatur. [illegible] et hic in Luca dicit quod prius docebat esse et postea fornicari, quia ex gula luxuria sequitur. Genesis 32:
Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere, id est idolatriae. Ephesios 5: Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Ut enim ait
Ieronymus epistola 2a: Ventre distento cibo voluptas genitalium sequitur. Et epistola 23: Venter mero aestuans cito despumat in
libidinem. Et ideo vicina sunt venter et genitalia et ex vicinitate membrorum sequitur confoederatio vitiorum. [illegible] 2o: Vino profusus
et urgentius nos implicas et statim sequitur [illegible] quod non provocat luxuriam [illegible]. Ieronymus epistola 23: Sine Cerere et Libero
friget Venus, id est sine habundantia panis et vini. Unde Valerius libro 2o capitulo 1: A libero patre proxima est intemperantiae gradus. [illegible] quae caste
vivere studeat, cavere lascivias gulae. Et non solum erat in illa civitate praedicti [illegible] sed et Nicolaitae, unde subditur: Ita id est similiter
habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum, qui docebat [illegible] comessationibus vacare et cum mulieribus fornicari. Immo dice-
bat uxores suas omnibus communicandas et licitum esse plures [illegible] doctrinam [illegible] viri qui superbo ac superfluo vestitu
ornant uxores suas. Sic enim docet eas fornicari et aliis communicare. Cum enim bene ornatur, diligentius conspicitur et ardentius desideratur
et saepius sollicitatur et facilius decipitur et decipit. Sic decepti sunt senes presbyteri respicientes Susannam Danielis 13,
et David videns uxorem Uriae 2 Regum 11. Sic conqueritur Ieremias Threnorum 3o: Oculus meus depraedatus est animam meam in cunctis filiabus urbis
meae. Quocirca beatus Iob capitulo 31 dicit: Pepigi foedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine. Super quo Gregorius 21 Moralium dicit:
Ut enim cogitationes cordis caste servare potuisset, foedus cum oculis pepigit ne prius incaute aspiceret quod postmodum invitus amaret.
Valde namque caro deorsum trahit et semel species formae cordi per oculos illigata magni luctaminis manu vix solvitur. Ne ergo
quod libeat in cogitatione versetur, pensandum nobis est quod intueri non debet quod non licet concupisci. Ut enim munda mens in cogitatione
servetur, a lascivia voluptatis deprimendi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam. [illegible] sit ipsa luxuria notificat
beatus Iob ubi dicit 31: Hoc enim nefas est et iniquitas maxima; ignis est usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina.
Gregorius: Genimina sunt autem opera bona [illegible] ordine [illegible] igne luxuriae omnia bene placita consumuntur.
Illa quippe ante omnipotentis Dei oculos iustitiae pietatisque sunt opera quae corruptionis contagio monstrantur immunda. Quantumcumque enim praeest
si pietatis [illegible] proximi comparatur qui impie semetipsum habitationem Dei destruit. Si ergo per cordis incendium libidinis
flamma non extinguitur, incassum quaelibet virtutes oriuntur. Sic per Moysen dicitur Deuteronomii 32: Ignis succensus est ab ira mea et ardebit
usque ad inferni novissima, comedetque terram et nascentia eius, id est cum germine suo. Ignis quippe terram atque nascentia eius
comedit cum libido carnem atque per hanc omnia bene acta consumit. Haec ille. Quaeritur utrum fornicatio simplex sit peccatum mortale.
Videtur quod non, quia ea quae simul connumerantur videntur esse unius rationis. Sed fornicatio connumeratur quibusdam quae non sunt peccata mortalia. Dicitur enim Actuum
15: Abstineatis vos ab immolatis simulacrorum et sanguine et suffocato et fornicatione. Illorum autem usus non est peccatum mortale,
sed 1 ad Timotheum 4: nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Item praeterea nullum peccatum mortale cadit sub praecepto divino. Sed Oseae 1o
praecipitur a Domino: Vade sume tibi uxorem fornicationum et fac filios fornicationum. Item praeterea nullum peccatum mortale commemoratur in
sacra scriptura absque reprehensione. Sed fornicatio simplex commemoratur in scriptura in antiquis patribus sine reprehensione. Sicut legitur Genesis 16 de
Abraham quod accessit ad Agar ancillam suam. Et 30 de Iacob quod accessit ad ancillas uxorum suarum Balam et Zelpham.
Et 38 Iudas accessit ad Thamar quam aestimabat meretricem. Item praeterea omne peccatum mortale contrariatur caritati. Sed fornicatio simplex
non contrariatur caritati, neque quantum ad dilectionem Dei, quia non est directe peccatum contra Deum, nec etiam quantum ad dilectionem proximi, quia per hoc
nulli homini facit iniuriam, ut videtur. Item praeterea omne peccatum mortale ducit in perditionem aeternam. Hoc autem non facit fornicatio simplex, quia super
1 Timothei 4: Pietas ad omnia utilis est, dicit glossa Ambrosii: Omnis summa disciplinae christianae in misericordia et pietate est, quam aliquis sequens,
si lubricum carnis patitur, sine dubio vapulabit sed non peribit. Item praeterea sicut dicit Augustinus in libro De bono coniugali, quod est cibus ad
salutem corporis, hoc est concubitus ad salutem generis. Sed non omnis inordinatus usus ciborum est peccatum mortale, ergo nec omnis inordinatus
concubitus, quod maxime videtur de fornicatione simplici, quae minima est inter species luxuriae, quae sunt sex: fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, raptus
et vitium contra naturam. Sed contra est quod dicitur Thobiae 4: Attende tibi ab omni fornicatione et praeter uxorem non patiaris umquam crimen scire. Crimen autem
importat peccatum mortale. Ergo fornicatio et omnis concubitus qui est praeter uxorem est peccatum mortale. Praeterea nihil excludit a regno Dei nisi
peccatum mortale. Fornicatio autem excludit, ut patet per apostolum Galatas 5, ubi praemissa fornicatione et quibusdam aliis subditur: Qui talia
agunt regnum Dei non possidebunt. Item Thomas secunda secundae q. 154 articulo 2o: Absque omni dubio tenendum quod fornicatio
simplex sit peccatum mortale, non obstante quod super illud Deuteronomii 23: Non erit meretrix de filiabus Israel, dicit glossa: Ad eas prohibet accedere
quarum est venalis turpitudo. Non enim debet dici venialis sed venalis, quod est proprium meretricum. Ad cuius evidentiam sciendum secundum eundem
quod omne peccatum quod committitur directe contra vitam hominis est mortale. Fornicatio autem simplex importat inordinationem quae vergit in nocumentum vitae
eius qui ex tali concubitu nasciturus est. Videmus enim in omnibus animalibus in quibus ad educationem prolis requiritur cura maris et feminae
quod in eis non est vagus concubitus, sed maris ad certam feminam, unam vel plures, sicut patet in omnibus avibus. Secus autem est in aliquibus
in quibus sola femina sufficit ad educationem fetus, in quibus est vagus concubitus, utpote in canibus et aliis huiusmodi animalibus. Manifestum est autem
quod ad educationem hominis non solum requiritur cura matris a qua lactatur, sed multo magis cura patris a quo est instruendus et defendendus
et in bonis tam interioribus quam exterioribus promovendus. Et ideo contra naturam hominis est quod utatur vago concubitu, sed oportet quod sit maris ad de-
terminatam feminam cum qua permaneat non per modicum tempus sed diu vel etiam per totam vitam. Et inde est quod naturaliter est maribus sollicitudo
in specie humana sollicitudo de certitudine prolis, quia eis imminet educatio prolis. Haec autem certitudo tolleretur si esset concubitus vagus. Haec autem de-
terminatio certae feminae matrimonium vocatur, et ideo dicitur esse de iure naturali. Sed quia concubitus ordinatur ad bonum commune totius humani generis, bona
autem communia cadunt sub determinatione legis, consequens est quod ista coniunctio maris ad feminam quae matrimonium dicitur aliqua lege determinetur. Unde
cum fornicatio sit concubitus vagus, utpote praeter matrimonium existens, est contra bonum prolis educandae, et ideo est peccatum mortale. Nec obstat
si aliquis fornicando aliquam cognoscens sufficienter provideat proli de educatione, quia id quod cadit sub legis determinatione iudicatur secundum id
quod communiter accidit et non secundum id quod in aliquo casu potest accidere. Ad primum ergo dicendum quod fornicatio illis connumeratur non quia habeat eandem
rationem culpae cum aliis, sed quantum ad hoc quod ex illis quae ibi ponuntur similiter poterat discordia generari inter Iudaeos et gentiles et eorum
unanimis consensus impediri, quia apud gentiles fornicatio simplex non reputabatur illicita propter corruptionem naturalis rationis;

Utrum dolor contritionis de necessitate salutis requisitus in sacramento penitentie debeat esse maior omni alio dolore. Videtur quod non quia omnis dolens vel dolet propter privationem boni vel propter illationem mali. Sed quod de illo maxime dolet homo vere cum privabitur summo bono et affligetur maximo malo. Sed propter peccatum privatur homo eterna beatitudine et deputatur infernali miserie. Igitur etc. Sed contra videtur quod homines quos reputat esse in statu salutis maiorem dolorem ostendunt in morte parentum et amicorum quam faciant in contritione suorum peccatorum. Iste dolor contritionis dupliciter potest accipi. Uno modo ut est in parte anime intellectiva. Et est displicentia voluntatis qua penitens peccatum detestatur. Et iste dolor nec est ipsa contritio [illegible] vel saltem est de essentia contritionis cum contritio secundum doctores sit dolor voluntarie assumptus pro peccatis cum proposito confitendi et satisfaciendi. Alio modo ut est in parte anime sensitiva. Et est afflictio suborta in sensualitate. Et hic vel quod naturali sequela virium inferiorum ad superiores vel quod quadam redundantia eius quod geritur in viribus superioribus ad vires inferiores. Sicut enim gaudium et delectatio virium superiorum quandoque redundat in vires inferiores ita quod etiam dotes glorificati [illegible] in viribus corporalibus ut dicunt doctores [illegible] libro sententiarum [illegible] sic etiam dolor et tristitia a viribus superioribus quandoque redundat ad vires inferiores. Patet etiam 3o [illegible] imperio voluntatis dolentis potest quandoque sensualitas incitari ad dolorem et passionem. Et iste dolor quoniam in sensualitate non est de necessitate [illegible] ipsius contritionis. Potest enim esse quandoque contritio vera quod solo dolore existente in voluntate, dato quod nullus dolor penitus sit in ipsa sensualitate, quia talis dolor non semper est in potestate hominis [illegible] usque ad illum dolorem non limitatur vera contritio. Est tamen aliqualis dolor de perfectione contritionis, quia quanto pluribus modis dolet homo de commissis peccatis tanto verius [illegible] perfectiorque videtur esse contritio. Conclusio prima. Dolor spiritualis ipsius contritionis puta dolor contritionis ut est in parte anime intellective debet esse maior omni dolore quia quanto aliquod bonum amicius placet tanto separatio ab illo bono magis displicet. Sed quanto anime cum deo qui est summum bonum summe placet et talis [illegible] impeditur per peccatum mortale cum peccatum mortale [illegible]. Sed hoc maxime displicet. Talis autem displicentia est dolor contritionis. Item quanto tenemur aliquid magis diligere tanto de eius amissione tenemur magis dolere. Sed deum tenemur diligere super omnia [illegible] 22 ergo de peccato [illegible] deum nobis offensum amittimus tenemur maxime dolere. Conclusio 2a [illegible] Talis dolor [illegible] qui subito fit in puncto [illegible] quia solo actu voluntatis possumus offendere deum ergo et solo actu voluntatis [illegible] ad id quod est [illegible] possumus reconciliari deo. Sed [illegible] non est magna [illegible] ad [illegible] et patet quod dicitur [illegible] etc.

[illegible] Augustinus in de [illegible] Omnis dolor in amore fundatur et [illegible] necesse est ut tantum urat dolor quantum [illegible] generat amor. Item super 1o [illegible] luctum unigeniti fac tibi planctum amarum dicit glossa [illegible] penitentie quod [illegible] facere [illegible] solacia morti unigeniti. Sed [illegible] tunc ratio ab homo habet [illegible] de suis peccatis [illegible] ratio ab homo sentiret in se tantum dolorem vel maiorem pro peccatis quantum sentiret de unigenito si esset mortuus. [illegible] non est necesse quod dolor contritionis sit sensibiliter maior omni dolore sufficit enim quod sit displicabiliter maior puta si inter duo mala [illegible] unum sustinere vel malum mortalis culpe vel mortem unigeniti magis eligeret secundum quam primum et primum magis sibi displiceret primum quam secundum [illegible] posito quod vel [illegible] est mortalem peccare vel mortem temporalem ab hac vita migrare. Tunc necesse est [illegible] contritionem eligere potius mortem temporalem quam [illegible] periculo mortis eterne faciendo peccatum mortale. Dico nonnunquam posito casu quod si defacto non [illegible] periculum [illegible] tunc non est tutum quod de hoc fiat homini questio quia propter impetum appetitus [illegible] omnem sensibilem penam abhorret. Quamquam valde difficile est homini mortem vel aliquam terribilem penam eligere. Si tamen homini fieret talis questio tunc si prompte percipit apud se quod potius vellet mori quam mortaliter peccare hoc utique est signum perfectionis. Si autem percipit voluntate sua hesitare tunc non [illegible] aliqualiter quoniam [illegible] aliqualiter quoniam [illegible] sua cogitatione removere et orationi vel alii licite operationi insistere. Et illud [illegible] removet a se istam cogitationem [illegible] quod deliberate eligeret velle mori magis quam peccatis mortalibus deum ulterius offendere quamvis sit infirmus tamen adhuc non est [illegible] Si autem [illegible] dum [illegible] predictam questionem [illegible] in sua cogitatione deliberate [illegible] et eligat quod potius vellet in peccatis mortalibus manere quam temporalem mortem subire hic [illegible] non solum infirmus [illegible] et [illegible] cum isto 3o [illegible] nullo modo potest stare vera penitentia. Sed [illegible] non videtur quod secundum rectam rationem maiorem dolorem debeat quis habere pro dampno recuperabili quam pro dampno omnino irrecuperabili. Sed dampnum eveniens homini [illegible] peccato est recuperabile et [illegible] a penitente per actum contritionis recuperatum. Sed dampnum eveniens [illegible] morte unigeniti vel [illegible] est irrecuperabile igitur. [illegible] quod [illegible] est [illegible] [illegible] his duobus [illegible] quod homo sit [illegible] quod vivat donec recuperet illud dampnum quod sic dicitur recuperabile et quod aliquod dampnum recuperabile sit equalis ponderis et non maioris quam illud quod dicitur irrecuperabile. Positis tamen oppositis [illegible] duobus tunc [illegible] est falsa. Sic autem est in proposito quia nullus [illegible] mortaliter sit [illegible] vivat per unicum instans post peccatum et [illegible] non est omnino [illegible] de dampni peccati recuperatione quod per mortale peccatum meruit. Etiam tanta est excessus istius dampni ad quodcumque temporale dampnum quod homo potest incurrere quod nulla proportio est [illegible] esse potest inter [illegible] dampna. Et cum dicitur quod penitens per actum contritionis recuperabit aliquale dampnum. Dico quod licet possit de hoc habere piam confidentiam tamen non potest de hoc habere certam notitiam, quia nescit an odio vel amore dignus sit [illegible] in futurum reservatur [illegible] [illegible] Sed adhuc [illegible] [illegible] gradus contritionis sufficit ad delendum omnem mortalem culpam ergo de necessitate salutis non oportet dolorem contritionis esse maiorem omni dolore [illegible] [illegible] quia contritio secundum omnem gradum suum est informata gratia quod patet quia toto formato [illegible] nulla pars eius potest esse informis. Sed [illegible] doctores [illegible] contritio differt ab attritione quia contritio est gratia informata. Sed quilibet gradus gratie excludit omnem mortalem culpam. Igitur [illegible] quod [illegible] [illegible] gradus caritatis includit maiorem amorem quam quecumque dilectio qua diligitur res creata ab eo qui est in caritate quia si non tunc ille gradus caritatis non esset gradus caritatis quia in quolibet gradu caritatis deus amatur super omnia creata. Sic quilibet gradus contritionis includit maiorem dolorem [illegible] de dolore qui [illegible] displicentia voluntatis [illegible] ipsius peccati quam sit quicumque dolor quo ipse contritus displicet quodcumque dampnum vel periculum temporale. Quia [illegible] amor caritatis [illegible] suum gradum [illegible] in anima rationali [illegible] ad dilectionem boni saltem habitualiter. Sic in eadem anima dolor contritionis secundum [illegible] ad refutationem et displicentiam mali. Dico nonnunquam saltem habitualiter quia quamquam homo existens in caritate magis percipit actualem motum amoris quo tendit in creaturam quam in creatorem, tamen habitualiter plus diligit creatorem. Cuius signum est quia si perciperet quod isti duo amores essent incompossibiles tunc vellet desistere ab amore creature et persistere in amore creatoris. Sic licet quandoque homo [illegible] dampna vel pericula temporalia magis actualiter [illegible] animum penitentis quam [illegible] divine offense per peccatum, tamen ad verum contritionem salvandam sufficit quod unum [illegible] puta si per necessitatem [illegible] unum istorum [illegible] quod magis ei displiceat offensa dei quam displiceat [illegible] aliquod dampnum temporale. Et ex dictis patet ad formam argumenti quia [illegible] est neganda. Sed adhuc [illegible] dolor contritionis est displicentia voluntatis respectu peccatorum ut [illegible] sed magis displicet cuilibet homo pena inferni quam peccatum, ergo dolor contritionis non est maior omni dolore. [illegible] quod malum displicibile quandoque [illegible] et includit peccatum et sic non oportet quod sit minus displicabile quam peccatum ymo potest esse magis displicabile quia sicut bonum includens est magis placibile bono incluso quia plures implicat rationes placibilitatis sic eadem ratione malum includens est magis displicabile malo incluso. Sed modo ita est quod pena infernalis presupponit mortale peccatum quia nulla pena deputatur nisi per mortale peccatum. Ergo dato quod pena inferni magis displiceat quam peccatum hoc tamen non [illegible] potius propositum quia [illegible] malum culpe est magis displicabile alio contrito quam quodcumque aliud malum hoc intelligitur de alio malo non presupponente malum culpe. Conclusio 3a videlicet [illegible]

Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Ille vere habet aures qui habet sensum retinendi et intelligendi et affectum diligendi et proveniendi ea que promittuntur.
Ille vero quodammodo caret auribus qui de celestibus bonis que ei promittuntur curam non habet. Quid spiritus id est deus dicat id est promittat ecclesiis plura non habet
eius vel illa quia quod iste vel ille secundum distinctionem horum parcium promittitur singulis et festinet ad preceptorum impletionem fideliter persolvere. Omnino autem
quod spiritus iste dicit id est docet vel precipit ecclesiis [illegible] scilicet precepta prohibitiones consilia et promissiones quibus omnibus est obtemperandum ut faciamus precepta
vitemus prohibita amplectamur consilia desideremus promissa. Patent habentes cor et aures patentes ad hec et ad illa. Non debent autem aures moveri
nisi moto capite id est nisi ad ea que deus loquitur quia aures sunt de capite Iohannis 8 Qui ex deo est verba dei audit. Aures enim beluine sunt que commoventur
sicut patet in asinis canibus et equis. Item debent esse ante aperte id est ad spiritualia retro clause id est ad temporalia. [illegible] Dominus aperuit mihi
aurem. Debent esse [illegible] ut a nullo tempore veritate [illegible]. Auris bona audiat cum omni concupiscentia sapientiam. Unde non curare
a quo distabas est una de septem clavibus que reserant sapientiam. Debent [illegible] et integre ut perfecte et integre obediat unde filius [illegible]
Aures autem perfecisti mihi. Debent esse leves et non pilose quod est mansuete audire. Eccli 5 Esto mansuetus ad audiendum verbum dei. Iacobi primo
In mansuetudine suscipite insitum verbum. Debent esse munde et purgate a sordibus verborum scurrilium. [illegible] Non dimittas sordida in auribus
tuis [illegible] sordida. Detractores ergo qui narrant tibi peccata aliorum sordibus implent aures tuas. Quidam enim habent aures canum
plenas muscis id est adulacionibus et rumusculis vel quod peius est serpentibus et aurellariis id est detractionibus et mendaciis que animam occidunt
[illegible] cum intrat aurellaria per aures in cerebrum et inde mors sequitur. [illegible] mors intrat per fenestras scilicet animam et aliorum sensuum.
Unde de beato Silvestro legitur quod a detractionibus et mendaciis quasi a serpentibus aures avertebat sciens venenum mittere per aures ingressum
occidere animam sapientis. Augustinus [illegible] inspector [illegible] auditor [illegible] et detractor. Quociens ergo intuentur
[illegible] aures tuas necesse est te habere purgatorium confessionis [illegible] qui minimo digito solet aures purgari. Debent eciam
aures esse revelate [illegible] ut [illegible] intelligat quid eis dicatur 1 Regum [illegible] Revelaverat dominus auriculam Samuelis. Item
debent esse gemme [illegible] fidelis. Audi filia et vide et inclina aurem tuam. [illegible] ornatur auro de quo [illegible]
[illegible] in aures [illegible] obediencie est fulgor claritatis [illegible]. Genesis 27 [illegible] inaures [illegible] Genesis 35 [illegible]
Sed quidam habent aures precisas quod est signum latronum qui [illegible] obedivit et non [illegible] de Malcho cui Petrus amputavit
auriculam dexteram Iohannis 18. Alii habent [illegible] que aptata est a retro id est ad ea que debuisset [illegible]. Alii asininas [illegible]
auriculas asini quibus non habet [illegible] qui libenter audiunt citharam [illegible] mittuntur ad cor [illegible] in operacione
quod est lira gentilis. Alii habent aures aspidis surde et obturantis aures suas nolentis audire voces incantantium id est predicatorum
aut medica medicantis sapienter [illegible] alia littera. Alii tamen [illegible] ad lumen.

Iudei autem qui lege divina instructi erant illicita reputabant. Alia vero que ibi ponuntur iudei abhominabantur propter consuetudinem legalis observacionis. Unde apostolus cum gentilibus induxit, non quia secundum se illicita sed quia iudeis abhominabilia. Ad secundum dicendum quod fornicacio dicitur esse peccatum in quantum est contra rationem rectam. Ratio autem hominis recta est secundum quod regulatur voluntate divina que est prima et summa regula. Et ideo quod homo facit pro voluntate dei eius precepto obediens non est contra rationem rectam quamvis videatur esse contra communem ordinem rationis. Sicut etiam non est contra naturam quod miraculose fit virtute divina quamvis sit contra communem cursum nature. Et ideo sicut Abraham non peccavit filium innocentem volendo occidere propter hoc quod obedivit deo quamvis hoc secundum se consideratum sit communiter contra rectitudinem rationis humane, ita etiam Osee non peccavit fornicando ex precepto divino. Nec talis concubitus proprie fornicacio debet dici quamvis fornicacio nominetur referendo ad cursum communem. Unde dicit Augustinus 3° confessionum: Cum deus aliquid contra morem aut pactum quorumlibet iubet, etsi numquam ibi factum est, faciendum est. Et postea subdit: Sicut enim in potestatibus societatis humane maior potestas minori ad obediendum preponitur, ita deus omnibus. Ad tertium dicendum quod Abraham et Iacob ad ancillas accesserunt non quasi fornicario concubitu. Iudam autem non est necesse a peccato excusare qui eciam auctor fuit vendicionis Ioseph. Ad quartum dicendum quod fornicacio simplex contrariatur dilectioni proximi in quantum ad hoc quod repugnat bono prolis nasciture ut dictum est. Unde si dat operam generationi non secundum quod convenit proli nasciture. Ad quintum dicendum quod per opera pietatis ille qui lubricum carnis patitur liberatur a perditione eterna in quantum per huiusmodi opera disponitur ad hoc quod gratiam consequatur per quam peniteat et in quantum per huiusmodi opera satisfacit de lubrico carnis commisso. Non autem ita quod si in lubrico carnis perseveret impenitens usque ad mortem per pietatis opera liberetur. Ad ultimum dicendum quod ex uno concubitu potest homo generari et ideo inordinatio concubitus que impedit bonum prolis nasciture ex ipso genere actus est peccatum mortale et non solum ex inordinatione concupiscentie. Ex una autem comestione non impeditur bonum totius vite unius hominis et ideo actus gule ex suo genere non est peccatum mortale. Esset tamen si quis sciret aliquem cibum comedere qui totam condicionem vite eius immutaret sicut patet de Adam. Nec tamen fornicacio est minimum peccatorum que sub luxuria continentur. Minus enim est concubitus cum uxore qui fit ex libidine. Unde non concedunt in ethica etc.

Similiter penitentiam age. Si quominus veniam tibi cito et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo manna absconditum et dabo illi calculum candidum et in calculo nomen novum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit. Tercia particula narracionis in qua post penitentie vel emendacionis admonicionem [illegible] subiungitur comminacio, scilicet: Si quominus. Circa primum dicit: Similiter penitentiam age sicut prius preceptum est angelo Ephesi. Vel similiter age penitentiam scilicet de factis idolatrarum et de doctrina Balaam ut ait Haymo. Vel similiter age penitentiam tu illis qui peccaverunt. Vel similiter age sicut precessit ut sic plane in evangelio secundum Luc. 16 [illegible] similiter mala et per hic quod prohibetur hic laudabiliter vivat in se ipso. Sunt tamen sustinet malos in ecclesia nec arguit nec increpat culpabiles sunt et adeo accusandi. Unde enim ait Augustinus epistola 100: Bene agere et illicita non prohibere consensus erroris est. Item [illegible] Cum consenserunt facientibus in glosa: Consentire est tacere cum possis arguere. Ezech. [illegible] intelligitur specialiter de eo qui obligatus est ad corripiendum. Sunt contra gentem Ezech. 3: Si dicente me ad impium morte morieris etc. et non annunciaveris ei, sanguinem eius de manu tua requiram. Gregorius [illegible] ubi subito quis sua culpa moritur ibi is qui prest quia tacuit reus mortis tenetur. Et in [illegible] de hoc et Haymo: [illegible] pari reatu astringitur et ille qui prava docet et ille qui prava docere tacens permittit. Qualiter autem penitentia sit agenda dictum est supra. Similiter ergo age penitentiam per iustitiam puniendo preterita, per [illegible] reprimendo futura, per fortitudinem perseverando in bona vita inchoata. Hec enim tria sunt necessaria in vera penitentia. Et sequitur comminatio: Si quominus, id est penitentiam non egeris sunt in magno [illegible] et si malos non correxeris, veniam tibi cito, id est ad iudicium tuum et te puniendum. Unde Haymo: veniam, id est in adventum ire mee et vindictam te sentire faciam [illegible]. Ecce festinus velociter veniet. Et Iohel 3: Cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. [illegible] Altissimus patiens est redditor. Et Apocalypse 22: [illegible] Ecce venio cito. Et Eccl. 8: Quia non cito profertur contra malos sententia absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Ad quod tamen quia cito dicitur veniam dicit ad indicandum ob temporis brevitatem et humane vite parvitatem et adventus improvisi. Matthei 24: Veniet dominus servi illius in die qua non sperat et in hora qua ignorat et dividet eum partemque eius ponet cum infidelibus. Nam qui hodie sunt forte cras non erunt et postquam defuncti ad ipsorum mausolea sic erunt quasi non fuissent. Iob 10: [illegible] fuissem quasi non essem de utero translatus ad tumulum. Et iuxta est quasi non essent quia [illegible] mors super [illegible] Iob 21: In puncto ad inferna descendunt. Unde longitudo temporis vite preterite punctum esse cognoscitur cum fine terminatur. Quod ad continuum [illegible] de preterito iam nichil tenet quia tota cuncta dilapsa sunt, de futuris nichil est quia unum hoc momentum non restat. Vita ergo que sic angustari potuit iuxta punctum fuit. Et ideo Gregorius [illegible] Iob [illegible] gaudium ypocrite ad instar puncti sic [illegible] ab ipso Adam [illegible] usque ad hoc tempus in quo sumus [illegible] orbis [illegible] omne quod finiri potuit quam breve sit videamus. [illegible] enim quemlibet hominem a primo die mundi conditi usque ad hodiernum diem vitam ducere. Hodie tamen [illegible] vitam quam quasi longam ducere videretur finire. Ecce finis adest, preterita iam nulla sunt quia cuncta transierunt. Futurum in hoc modo nichil est quia neque ad vitam vel [illegible] restat momentum. Ubi est ergo longum tempus quod inter initium finemque deprehensum ita consumitur ac si nec breve umquam fuisset. Unde Augustinus [illegible] Ioh. 16: Modicum et non videbitis me. Dicit quod tempus ab ascensione Christi usque ad iudicium sit modicum secundum [illegible] civitatis. Omne enim quod finitur est modicum [illegible] illud quod non finitur. Unde licet longum est, tamen modicum est quia finibile est. Unde Augustinus: Hoc modicum tempus longum nobis videtur quia adhuc agitur; sed cum finitum fuerit sentiemus quam modicum fuit. Tamen cum est inde vita nisi approximatio ad vitam morte. Quia [illegible] mortis [illegible] est cotidie ad mortem a vita transire. Unde quanto plus crescit quis vivit tanto magis vita transit. Et quanto magis vita proficit tanto plus morti appropinquat. 2 Reg. 14: Omnes morimur et velut aque dilabimur. Et Matth. 3: Iam securis ad radicem arborum posita est. Et quamvis hec misera infelixque vita sit ita brevis non tamen sine tedio et afflictione spiritus transit propter multiplicatas passiones ingruentibus tribulationibus illatis et [illegible] propter quod dicit psalmista: Defecit in dolore vita mea et anni mei in gemitibus. Per [illegible] Et Iob 14 dicit: Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis et ideo cum gemitu et fletu. Quasi flos egreditur periculose nascendo et conteritur laboriose vivendo et fugit velut umbra [illegible] ad mortem approximando. Quis enim est homo qui vivit et non videbit mortem? Ps. 88. [illegible] Unde Augustinus: Nec [illegible] neque finem [illegible] unde venias aut quo vades. Sed plane scimus quod mortales sumus. Nichil enim morte certius et nil incertius hora mortis. Quid est ergo vita hominis nisi flos desiccatus super herbas, spuma agitata super aquas, lanugo maturata super tribulos. Transiet vita nostra tamquam vestigium nubis et sicut nebula dissolvetur que effugata est a radiis solaribus et a calore

illis aggravata. Sap. 2. Transit vita nostra velut lanugo que a vento tollitur, tamquam spuma gracilis que a procella dispergitur, tamquam fumus qui ab
ore diffunditur, tamquam memoria hospitis unius diei pretereuntis. Sap. 5. Et Iacobi 4. dicitur quod vita nostra vapor est ad modicum parens et deinceps
exterminabitur. Et secundum Aug. libro 4 confessionum dicit quod ista vita mortalium [illegible] tibi verius ac potius et turpitudinis plus esse dicitur sicut umbre
nubis vestigio nebule spume lanugini vento flan[ti] hospiti etc. Ne spe vite longioris mens hominis decepta bene consulere ac
providere pretermittat. Et quantum tempus [illegible] tam breve sit ac incertum etc. est tamen nimis salubriter [illegible] Basilii [illegible] Sap. 2
[illegible] in navibus etc. quod illud ad agendum primum ad impetrandum veniam ad promerendum graciam et ad consequendam gloriam indulsit misericors conditor. Non quod [illegible] dicitur hunc cito debes agere penitenciam et quamdiu [illegible] veniam [illegible] Ecclesiastici
Sed ut dicit Seneca ad Lucilium in epistola: Sunt aliqui quibus magna pars temporis elabitur. Alii quibus maxima. Alii quibus elabitur tota vita. Magna
siquidem pars vite seu temporis elabitur non bene agentibus et agentibus bonum de genere sed absque intencione a recto fine; quia secundum Aug. libro contra
Iulianum: Cum ergo ab homine fit et non fit propter id propter quod fieri debet et si officio i. quo ad substanciam actus videatur bonum, ipsum tamen non recto fine
factum, concluditur esse peccatum. Luc. 11: Lucerna corporis tui est oculus tuus etc., ubi exponitur Beda dicit: Corpus dicit omnia opera que palam cunctis
apparent; oculum vero ipsam mentis intencionem qua operatur, et de cuius merito cernitur opera an lucis aut tenebrarum sint opera. Distinctio [illegible]
ipse sicut dicitur quod appositum ibi: Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit oculus totum corpus tuum
tenebrosum erit, quia si recta pura quam intencione que potes agere bona studueris, lucis perfecto sunt opera que facis, eciam si coram hominibus
aliquid imperfeccionis habere videantur. Qui dilibet deum omnia cooperantur in bonum. Ad Rom. 8. Si autem prava est intencio que precedit, prauum est
omne opus quod sequitur, licet rectum esse videatur. [illegible] Et tunc sicut tempus incipit quia propter pravitatem intencionis qua fructus boni corrumpitur
et vita ~~mors~~ sine merito et tempus sine fructu evanescunt, unde et vana spes eorum et labores sine fructu. Sap. 3. Putant enim tales
esse lucidissimorum operum, sed sicut [illegible] in omni [illegible] parte pariete dealbatorum lapides fatuarum virginum convinguntur, quia eorum opera que clara hominibus
foris apparuerunt in adventu iudicis intus obscurabuntur, et ideo retribucionem non invenient, quia pro eis receperunt ab hominibus laudes
quas amaverunt. Maxima autem pars vite elabitur nichil agentibus vel bonum agere negligentibus et turpia facientibus. Agere siquidem,
ut dicit Aug. 2 libro super Genesim, est proprie rerum solum bonorum; cum rerum malorum non sit agere sed deficere. Quibus sicut Seneca tempus subducitur, quia
in eternum durant. Eo quod enim hic tempus laboris perdunt, in eternum ubi tempus quietis laborabunt. Merito et rapitur a deo anima [illegible]
[illegible] statis tota die ociosi? Et merito, quia sicut [illegible] omnium cogitacionum malarum et temptacionum sentina est ocium. Sicut enim per rimas
aqua latenter intrat navem et crescit donec navis submergatur, ita per ocium cogitaciones et concupiscencie multiplicantur donec navis
cordis eius succumbens in periculo [illegible]. Aliquando [illegible] que desidie torpor [illegible] ab eo omnis virtutis milicia relegatur.
[illegible] sterilitas [illegible] sobolis [illegible] fecunditate impugnat. Unde [illegible] Ovidius: Ocia si tollas, periere cupidinis artus.
[illegible] egisti quare sit factus adulter? In promptu causa est: desidiosus erat. Ocium quoque est [illegible] anime [illegible] vel multa demonia
[illegible] ab uno demone impugnatur, ociosus autem innumeris demonibus vastatur. Et ideo consulit Ieronimus: Semper ad opus facito ut
te diabolus inveniat occupatum. Dicit frater [illegible] in libro suo de forma noviciorum seu in formula de reparacione hominis interioris tali verbo quod in
monasteriis religionum monachorum pauci stabiles religiosi sunt. Verum antiquorum in Egipto in quibus quinque trecenti simul vel quingenti morabantur
sub uno gubernatore, quiete vivebant magis quam nunc apud [illegible] possunt pro vel pauciores obedient et concordant. Gubernaverunt, qui
de labore manuum sustentati lata predia et reditus amplos non requirebant. Et erant tot colligentes victum quot consumentes,
nec superflua desperdentes nec mendicantes nec evagantes nec adulantes pro aliena donacione, sed de propriis laboribus sibi et aliis
debiles et pauperes sustentando, et labor manuum intentos rumoribus, iurgiis et variis desideriis non permittebant intendere,
nec quilibet in pera sua reposuit acquisita et elaborata, sed sicut semetipsos pro Christo abnegaverunt et alterius imperio subiecerant,
ita et omnia que habebant, et quod non strepitu clamoris nec secundum proprie voluntatis arbitrium agebant, sed cum silencio silencio et quiete ad nutum
abbatis et gubernatoris suorum. Ideo a spiritu devocionis non solum non impediebantur per operis instanciam, sed et plerumque promovebantur,
cum in pacto quotidiano statuto opere laboris, reliquum tempus vel leccioni vel oracioni solebant appendere. Et ideo stabiles et perfecti
erant in omni virtute, quia omne tempus bonis operibus et virtutum studiis expendebant. Nunc ociose et curiose tusantes vel pro voluntate
sua vivendo sine superioris [illegible] a sanctis patribus instructi sancto spiritu institutam ad viam optimam pandam et virtutes inseruiant.
Non solum autem vitandum est ocium sed et ociositas. Ocium est quod nullam utilitatem habet seu utilitatis intencionem. Et pro vitando ocio. Fortasse
ociosa videntur est propter quod omnem horam dei homo consideare qualiter in istas tempus posset utiliter consumere vel illud opus quod tunc
ei incumbit optimo modo perficere sive orando sive laborando vel aliquid aliud faciendo. [illegible] nunc mala pars vite elabitur
tota vero vita elabitur aliud agentibus secundum quem moraliter i. vicia perpetrantibus viciorum siquidem aliud ab homine dicitur, quia
semota racione qua moraliter homo subsistit, homines sua deformitate [illegible] efficit et in brutum convertit vel in se detrudit.
Boecius 2o de consolacione philosophie: Ipsa vero humane nature ista condicio est ut tunc tantum ceteris rebus cum se cognoscit excellat, eadem tamen
infra bestias redigatur si se nosse desierit. Nam ceteris animantibus sese ignorare nature est, hominum vero quod vicio venit. Cantica canticorum 1o:
Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post greges sodalium tuorum. Super quo Bernardus sermone 36: Cum non tibi videris bestialior
ipsis quodammodo bestiis esse homo racione vigens et racione non vivens. Nam pecora quidem si se racione non regat, excusat ea [illegible] a natura
a qua ei penitus hoc munus negatum est. Non sic homo cum ab ipsa specialiter prerogativa donatum est. Merito proinde eorum consortum
homo egreditur et ire post greges [illegible] ancia; quia solum hoc animal conformacione degenerans intra nature tugurium [illegible] racionis compos
racionis expertes et moribus et affectibus imitatur. [illegible] peccator a vita abducat racione hoc communium malorum est
scriptura dicit: Mors peccatorum pessima. Hoc enim est anime vitam confundere. Anima vita privare morti se vivere, et usque ad portas
mortis appropinquare. Dicit Bernardus in sermone Petri et Pauli apostolorum: Non vivit qui superbia inflatur, qui luxuria sordidatur, qui ceteris
inficitur pestibus; quia non est hoc vivere sed anime vitam confundere etc. Bona autem vita ego puto et mala pati et bona facere et
perseverare usque ad mortem. Sed vulgo dicitur: Bene se pascit bene vivit. Sed mentita est iniquitas sibi, quia non bene vivit nisi
qui bonum facit. Arbitror autem quod tu qui in conversacione es bene vivis si vivis ordinabiliter, socialiter et humiliter. Ordinabiliter tibi,
socialiter proximo, humiliter deo. Ordinabiliter tibi, ut in omni conversacione tua sollicitus sis observare vias tuas et in conspectu dei et
in conspectu proximi caveas et a peccato et illi a scandalo. Socialiter, ut studeas amari et amare et blandus te et affabilem
exhibere, supportare non solum pacienter sed et libenter infirmitates sive tuorum tam morum quam corporum. Humiliter, ut cum hec omnia feceris,
spiritum vanitatis studeas confusare, cum eo timore et dilectione solum sibi et cunctis illud sensus [illegible] nega omnino consensum.

Sic et in parcendo malis quod tyr est/ t[ri]plice te oz [illegible] et adhibe[re] prudencia est enim q[uod] a te patet/ q[uo]d a p[ro]p[r]io/ quod a deo
p[ri]m[o] est austitas pu[n]c[tio]/ s[ecundu]m vexacio est alicue malicie z[um] flagellum correpcionis dñe in eo q[uo]d a te pater debes volu[n]t[ar]ie
passionem q[uo]d a p[ro]p[r]io pacient sic q[uo]d a deo sin immutacione et cum gracia[rum] accione sustine [illegible] docuerit nos ul docent
ap[osto]li sic uo p[er]scrutatoriam arte no[n] scienciam factam ul quemq[ue] [illegible] est/ no[n] plus lege no[n] amplius p[ro]curat disputare/ no[n] [illegible]
et [illegible] ad vitam scam p[er]uenire s[ecundu]m docuerit nos bn vive [illegible] pura res sit sic vive mag[iste]r [illegible] n[on] maxi[m]e [illegible]
melius enim esset no[n] vivere q[uam] male vivere et [illegible] luce no[n] vide[re] q[uam] peccatorum tenebris involui q[uia] petre involui est oibus
[illegible] ad vitam gr[aci]e destitui et p[er]fecta ab hac vita culpa[li] sp[irit]uali voluntaria/ ad illa penale corpale et necessaria [illegible]
et [illegible] ad illa p[er]petua que d[icitu]r mors s[e]c[un]da sup[er] [illegible] at [illegible] sit d[icitu]r [illegible] ultio sic [illegible]
[illegible] sic corpus [illegible] capiunt [illegible] delectacionibus [illegible] q[uia] vias v[ir]tutum deserunt et omne id patiunt [illegible]
quo desideriis suis remittere coguntur/ asserunt q[uo]d [illegible] esse quicq[ui]d corp[or]i appetitui sit [illegible] sic sole gestiencium [illegible]
manibus ut fide accomodabunt doctrine que iubet eos [illegible] facere [illegible] a vitis salutaribus [illegible] q[uia] rebellat
limini vite et omnes fores recludunt ne sol iusticie ad corpora eorum p[er]ueniret ibi enim dicunt deo recede a nobis sciam viarum
tuarum nolumus Job 21 [illegible] mittunt legacionem post eum dicentes nolumus hunc regnare sup[er] nos luc 19 et talibus s[e]c[un]d[u]m [illegible]
[illegible] q[uia] tales mortui moraliter reputantur sic q[uia] vita et t[em]p[or]e censentur esse [illegible] s[e]c[un]d[u]m [illegible] nomen habes q[uo]d vivas et mortuus
es et talium finis mors est no[n] solum moralis qua sic [illegible] sunt s[ed] eciam corpalis et p[er]petua de qua d[icit] ap[osto]l[u]s ad ro[manos] 6 stipe[n]=
dia peccati mors [illegible] pt q[uo]d moraliter mortuus et p[er]petua morte depascendus morti corpali tradendus est/ sic vite
ad illum finem [illegible] [illegible] [illegible] d[icitu]r luc 16 mortuus est dives et sepultus in inferno et ob hoc ve[re] talium mors d[icitu]r [illegible]
[illegible] p[ro]pter p[er]uenti delectabilium amissionem [illegible] difficillima p[ro]pter a[n]i[m]e et corporis [illegible] amabilis separacionem [illegible]
terribilissima p[ro]pter diuini iudicij in eos districtissimam execucionem de qua subdit[ur] hic in lit[er]a et pugnabo cum illis s[ecundu]m in mali[ci]a et errore
obstinatos s[ecundu]m tenentibus doctrinam balaam et nicolaitarum in gladio oris mei i[d est] in s[ente]n[ti]a illa terribili Ite maledicti in ignem et[er]n[u]m ma[th.]
25 · Job 19 ffugite a facie gladij ~~[illegible] quo [illegible] [illegible] in fine~~ quia ultor iniquitatum gladius est et scitote esse iudicium
[illegible] [illegible] gg[reg]. 18 mor[alium] in fine d[icit] dis qui p[er]u[er]se agit eo ipso quo hic desp[er]at esse d[e]i iudicium nescit. si enim hoc timendo
sciret que in illo sunt p[er]uenienda no[n] ageret [illegible] sunt plerique qui [illegible] esse iudicium [illegible] sciunt s[ed] p[er]u[er]se agendo testantur
[illegible] [illegible] cum [illegible] no[n] formidat ut d[icitu]r [illegible] coguntur ad quanto turbine terror adueniet si enim pensare pondus timendi
[illegible] nosset ire diem utique timendo p[re]ueniret ffacie quippe gladij fugere est [illegible] districte sententiam [illegible] q[uo]d appareat
placare vitari naq[ue] terror iudicis no[n] n[is]i ante iudicium p[otes]t modo no[n] cernitur s[ed] p[recibus] placatur cum vero in illo tremendo
[illegible] sedit et videri p[otes]t et placari iam no[n] p[otes]t ~~modo no[n] cernitur s[ed] precibus placatur~~ q[uia] facta p[ra]uorum q[ue] diu sustinuit
[illegible] [illegible] redderet [illegible] vnde [illegible] est timere iudicem cum necdum iudicium [illegible] cum diu sustinet cum adhuc mala
tolerat que videt ne cum semel manum in retribucione vl[ti]onis [illegible] tanto in iudicio districtius feriat quanto ante
iudicium diucius expectat[ur] [illegible] [illegible] augustie tunc erunt vie reprobis desup[er] erit iudex iratus subtus patens chaos infra
[illegible] pecca[ta] accusancia a sinistris [illegible] demonia ad infernum [illegible] intus erit consciencia mordens [illegible] ardens
miser peccator sic deprehensus quid faciet fugere et latere erit impossibile apparere intolerabile no[n] restat n[is]i ut [illegible]
ap[er]iat et descendat ad infernum vivens [illegible] sup[er] de reprobis ad tremendam negligenciam pastorum et maliciam gregis. et hic sub
iungit [illegible] de gladio oris sui ad quamdam penam malefic[orum] ut aut [illegible] et [illegible] q[uo]d d[icit] pugnabo cum illis ita
acceptum est t[ame]n [illegible] pugnabo tecum q[uia] v[idelicet] [illegible] v[er]ba [illegible] ad eos qui [illegible] doctrinam balaam ul nicolaitarum sequebantur et ad
eos eciam qui eos no[n] corrigebant. pari enim reatu ut d[ictu]m est astringitur et ille qui p[ra]ua docet et ille q[ui] p[ra]ua docere tacens
permittit. Talibus itaq[ue] d[icit] d[omin]us venia[m] [illegible] i[d est] aduentum ire mee et vindictam te sentire faciam Et pugnabo cum illis i[d est] contra illos
ul cum illis contra te ad designandum q[uo]d sic maior est culpa prelat[orum] q[uam] subditorum sic maior d[ebet] infligi pena sic [illegible] bonorum p[re]
latorum maior est gl[ori]a [illegible] no[n] dixit et pugnabo tecum s[ed] dixit et pugnabo cum illis s[ed] [illegible] te q[uia] tamq[uam] subditi q[uam] prelati erant culpa[bi]les
q[uia] p[er] prelati negligenciam subditi [illegible] in peccata et addit in gladio oris mei i[d est] acutis s[ente]ncijs eloquiorum meorum ut d[icit] [illegible]
[illegible] fornicatores Gladius enim oris dei [illegible] valida precepta s[ecundu]m paulo teste [illegible] d[icit] eph[esios] 6 et gladium
sp[irit]us q[uo]d est v[er]bum dei de quo gladio deut[eronomium] 32 Gladius meus devorabit carnes de quo gl[adi]o dictum est sup[er] [illegible]

S[ecundu]m lau[ren]cium in [illegible] in [illegible] ubi agit de acceptu aduerbiorum in [illegible] de [illegible] a [illegible] quo[n]i[a]m [illegible] sunt due
dicciones [illegible] [illegible] p[er] i[d est] [illegible] vna diccio est [illegible] ab longe s[ed] [illegible] ad [illegible] et quomi[n]us alit[er]
no[n] q[uia] p[er] vna diccione [illegible] de si quo minus sunt due [illegible] s[ed] [illegible] ibidem [illegible] in [illegible] d[icit] tres esse dicciones
[illegible] in domo patris mei mansiones multe sunt si quo minus dixissem vobis q[uia] vado parare vobis locum et sic [illegible] accentibus
[illegible] et si est [illegible] minus po[nitu]r p[ro] aduerbio negandi sc[ilicet] no[n] quo est no[n] et ibi [illegible] ul po[nitu]r ibi aduerbia quo i[d est]
aliquo et est [illegible] si quo minus i[d est] si no[n] esset ul si aliquo no[n] esset in domo patris mei mansiones multe dixissem vobis q[uia]
vado parare vobis locum Alij dicunt q[uo]d sunt due dicciones sc[ilicet] ablatiuus si quo et minus aduerbium i[d est] si in aliquo minus et s[ed] vtriq[ue]
[illegible] minus [illegible] ultimam [illegible] in [illegible] si quo minus i[d est] si in aliquo neglexeris corrigere peccata ul p[re]uaricare venia[m]
t[ibi] i[d est] ad te p[er]uenit cito s[ed] in iudicio [illegible] ul [illegible] q[uo]d est ultio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] z
et pugnabo cum illis in errore obstinatis in gl[adi]o oris mei i[d est] in s[ente]n[ti]a q[ue] nu[n]c est in ore ad [illegible] s[ed] in die iudicij
erit ad iustificandum et [illegible] possum euadere [illegible] no[n] ut d[ictu]m est sup[er] ffugite a facie gladij quia ultor iniquitatum e[st] etc.
Qui [illegible] aures etc hic est tercia p[ar]s p[re]sentis epistole [illegible] in qua po[nitu]r [illegible] et p[ri]mo po[nitu]r audiendi exhortacio cum d[icit]
Qui h[abe]t aures audiat et hec exposita est [illegible] frequenter ac repetitur ista clausula ut [illegible] attencio auditorum et
ut sciatur q[uo]d quicq[ue] vni illarum ecclesiarum d[icitu]r omnes ecclesias audire cupit S[ecund]o po[nitu]r p[ro]ferte audiencium p[ro]missio cum subdit[ur]
Vincenti s[ecundu]m [illegible] et [illegible] [illegible] ant [illegible] dabo manna absconditum i[d est] [illegible] illi qui [illegible] pa[n]is
[illegible] qui de celo descendit Joh[annis] 6 qui q[uia] [illegible] [illegible] [illegible] hoc ut pa[n]e[m] angelorum manducaret ho[mo] que[m] pa[n]e[m] [illegible] oli[m]
illud manna q[uo]d filijs isr[ae]l datum est in [illegible] exo[di] 16 et post [illegible] manna qui sp[irit]ual[ite]r manducat et [illegible] moyses aaron

Vinc[enti] dabo manna absconditum s[ecundu]m [illegible] [illegible] manna [illegible] corpale et manifestum datum fuit filijs isr[ae]l in deserto exo[di] 16 [illegible] manna est
[illegible] [illegible] Joh[annis] 6 Amen amen dico vobis no[n] moyses dedit vobis panem de celo s[ed] p[ate]r meus dat vobis panem verum de celo et subdit
Ego sum panis vite etc hic est manna celeste q[uo]d bonos reficit [illegible] et [illegible] et d[icitu]r absconditum [illegible] vite [illegible] s[ed] q[uo]d d[icitu]r [illegible]
[illegible] multitudo dulcedinis tue d[omi]ne quam abscondisti timentibus te d[icit] [illegible] vincenti s[ecundu]m [illegible] etc b dabo manna absconditum i[d est] cibum celeste[m] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et deus absconditus saluator isr[ae]l / de hoc manna canit eccl[es]ia in sequencia [illegible] q[ui] [illegible] [illegible] stella etc hic manna [illegible]
[illegible] [illegible] abrahe filijs admirabili [illegible] moysi q[uo]d [illegible] significabit [illegible] [illegible] [illegible] ora [illegible] [illegible] pane celi digne effici

Vinc[enti] dabo manna etc no[n] manna [illegible] [illegible] [illegible] salut[em]

et cosue et si mortui sunt corpore, tamen immortales sunt mente. Cum autem nichil aliud preter id quod videbat ibi intelligebat, mortui sunt
morte eterna. De quibus dominus dicit Iohannis 6: Patres vestri manducaverunt manna in deserto et mortui sunt. Sic et nunc qui digne corpus
et sanguinem accipiunt vitam sibi sumunt, cum autem indigne manducant, iudicium sibi manducant et bibunt, dicit apostolus 1 ad Corinthios 11. Istud
autem manna quod hic fidelibus promittitur, modo quidem in sacramento accipiunt per fidem, quandoque autem in veritate per speciem sumetur. Et quod nunc
manet absconditum, tunc erit manifestum. Cum itaque dicit dominus: Dabo illi manna absconditum, id est mercedem pro sanctis laboribus contem-
plationem illam eternam, sicut propheta dicit: Saciabor cum manifestabitur gloria tua. Manna enim interpretatur: quid est hoc? Nos autem nequaquam dicimus
quid est hoc, nisi de re quam adhuc non videmus. Istud autem manna nunc manet absconditum, sed tunc manifestabitur, sicut apostolus dicit 1 Corinthiorum 2:
quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus diligentibus se. Unde sciendum quod de hoc manna abscondito quod
filii Israel vocabant panem celi, magna et admiranda scripta continentur in serie veteris testamenti. Primum namque Exodi 16 legitur quod hoc cibo alita sunt
filii Israel in deserto 40 annis usque contingerent fines terre promissionis. Istud indicabat aperte quod duratura presenti seculo quod est desertum nunc
peregrinationis non deficiet in ecclesia sacramentum eucharistie usque assumentur electi ad promissam patriam future beatitudinis, pollicente ipso Ihesu Christo
qui in hoc sacramento veraciter continetur: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Matthei ultimo. Secundo eodem capitulo
legitur qualiter manna filii Israel collegerunt, alii plus alii minus, et nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui minus paraverat
reperit minus. Istud demonstrabat quod fracto isto sacramento tantum de corpore domini habet sub qualibet sacramenti particula quantum sub integro
continetur, nec quis minus suscepit ille cui contingit porrigi hostie particulam conservate quam alius cui integra conceditur. Tertio scribitur Sapientie
quod manna omne delectamentum in se habebat et omnes sapores suavitatis, illas prestendebat inexcogitabiles delicias de quibus dicit apostolus
que nunc in hoc sacramento invisibiliter sunt implicite. Nam non dubium quod inexcogitabiles ille delicie nichil aliud sunt quam vita eterna que parata
est electis dei a constitutione mundi. Porro quid sit ista vita eterna, salvator et largitor eius docet Iohannis 17: Hec est vita eterna
ut cognoscant te solum deum verum et quem misisti Ihesum Christum. Dignitatem quod divinitatem unigeniti filii veri dei eius quem misit in mundum videre
illud quod ipsa est vita eterna, ab initio constitutionis electis dei preparata, inexcogitabiles illas continet delicias quas nec oculus vidit nec
auris audivit nec in cor hominis ascenderunt. Constat autem quod unigenitus a patre missus in mundum ille Christus in natura divina patri et humana integre
in hoc sacramento continetur. Ergo concluditur quod inexcogitabiles ille delicie in sapore manne designate veraciter in isto sacramento sunt contente.
Quarto quod est mirabile dictu, eodem capitulo continetur quod delectabilis ille manne sapor deserviebat uniuscuiusque voluntati et ad quod
quisque volebat convertebatur. Istud significaverat, denotabat varietatem gustuum spiritualium quos in se suscipientibus operatur sacramentum
istud pro varietate meritorum. In ipso namque novelli et primo geniti infantes quandam sugunt lactis dulcedinem per quam tenella
et adhuc incipientes ipsorum foventur devotiones, perfectiores vero et ad solidum cibum capacitatem habentes sentiunt quod ipso efficiuntur quandam
spiritus fortitudinem per quam ad ardua queque constanciam audaciam accipiunt. Sed illud magis mirum, cum tam multiplicanda in isto manna
reperitur dulcedine, murmurator ille fuit et durissime cervicis populus, cum super cibo tam delectabili fastidium dicens: Nunc anima nostra
nauseat super cibo isto levissimo. Numeri 21. Quidem creditur est vacuum a mysterio, sed magis dictum propter illos quos increpat
apostolus Hebreorum 6: Cum postquam semel illuminati gustaverunt donum celeste et participes effecti spiritus sancti gustaverunt nichilominus bonum
dei verbum virtutesque futuri seculi, et nichilominus prolapsi rursum abierunt retro. Tu ubi sequendi qui a sapore divino infectus est et
depravatus gustus sui interioris hominis, nunc miror quod fastidiosus sit et provocans nauseam sacramentalis iste cibus. Unde non sacramenti
culpa est sed ipsorum sumentium. Nam quod cibus est interiore sanus pure quidem gignit sanguinem, in corporibus vero impuris illa impuritas non
quod cibi provenit vicio sed quod corrupta natura sumentis. Sic quod salubrium istud sacramentum bonum sit et reprobis proficiat, quod in bonis
sapores bonum et salubrem operatur, in reprobis vero fastidium et nocumentum. Fastidium istud et nocumentum non quod sacramenti provenit
malicia sed quod depravatis moribus suscipientium. Quinto hac laude commendans ascribebat patres veteris testamenti quod ipsum sic
manna vocabant cibum angelorum et panem celi. Psalmo 77: Panem celi dedit eis; panem angelorum manducavit homo. Et Sapientie 16:
Angelorum esca nutrivisti populum tuum et paratum de celo panem prestitisti eis sine labore, omne delectamentum in se habentem etc. Per
Ridiculum plane est et deliramento simile, opinari angelicos spiritus cibis materialibus indigere. Thobie namque 12 Raphael
archangelus dicebat utrique Thobie: Cum essem vobiscum per voluntatem dei, videbar quidem vobiscum manducare et bibere, sed
ego cibo invisibili utor qui ab hominibus videri non potest. Non fuit ergo manna istud cibus angelorum neque panis celestis veraciter
sed tamen figuraliter. Unde ipse qui in isto sacramento veraciter continetur, ipse realis est cibus angelorum et panis de celo verus apparens
in mundum missus, ac instar panis materialis manibus sancti spiritus in utero virginis formatus, ac in ara crucis igne passionis decoctus.
Tanto ergo isto manna prestancior ac dignior quanto res prestancior est quam umbra sua et veritas quam figura. Manna namque
illud umbra tantum fuit et figura, sed panis iste verus qui de celo descendit, ipse res est et veritas sub umbris illis et
figuris contenta. Manna illud figurale sicut legitur Exodi 16: si quis dimisisset usque mane, computrescere cepisset et scatere
vermibus, sed panis iste verus qui de celo descendit putredini nulli potest esse obnoxius. Et si forsitan quis obiciat, vermes
quandoque inesse solere speciebus sacramentalibus per nimiam vetustatem, istud non inficior. Unde non species ille sed qui sub ipsis misterialiter
latet ipse panis est verus qui de celo descendit, et quia immortalis sit et incorruptibilis, impossibile est quod putrefactionis sit
susceptibilis, quinymmo ipse est qui ad statum incorruptionis et immortalitatis deducit ipsum digne suscipientes. Quod illud
manna figurale facere non potuit, propter quod presidens incredulis manna sumi panem isti qui de celo descendit presentibus, exprobrans
incredulitatem illorum et duriciam cordis, videbat panis ipse Iohannis 6: Patres vestri manducaverunt manna in deserto et mortui sunt;
sed si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum. Postremo quod cibum manne suscipientes dicebat paratum fuisse panem
sine labore. Dicit Sapientie 16: Angelorum esca nutrivisti populum tuum et paratum de celo panem prestitisti eis sine labore. Quidam
etiam et hac manne conditione habuit panis qui de celo descendit non deesse. Nimis enim panis magis sine labore potest esse
quam panis ille qui solo verbo conficitur, nichil dictu facilius aut pectu commodius. Talis autem est panis iste qui de celo de-
scendit, nam sacerdotibus ipsum conficere volentibus continuo sine verbum accedit ad elementum, sine ulteriore labore efficitur sacramentum. Unde
satis clarum quod ipse vere panis sit paratus sine labore. Et est autem summa veritatis contente sub quibus figuris, vere quod illud idem
verum Christi corpus quod sumpsit de Maria virgine, quod passum est in cruce, quod tumulatum fuit in sepulchro, quod tertia die resurrexit
et in celum ascendit, atque ille idem verus eius sanguis quem in precium nostre redemptionis effudit veraciter continetur in hoc sacramento sub
speciebus panis et vini. Unde de modo quo possunt ista fieri, tres arduissime difficultates solent oriri. Prima est de
modo transsubstantiationis, qualiter substantie panis et vini transmutari possunt in substantiam corporis et sanguinis Christi accidentibus sine subiecto
remanentibus. Secunda de modo collocationis, qualiter transsubstantiatione facta tantum corpus Christi tantum continetur in ...

atque sacer sanguis eius in ea habundancia qua fluxit de corpore possint integraliter contineri sub tam angustis panis et vini speciebus.
Tercia de modo multiplicacionis qualiter unum idem numero corpus simul possit simul et semel esse in pluribus locis, simul et semel moveri
pluribus motibus atque simul et semel referri ad se ipsum oppositis relacionibus. De quibus tribus arduissimis difficultatibus dicam, meum doctorum
summi quamquam mente comprehendere non sufficio. Circa primum igitur ad primam difficultatem sciendum quod Innocencius de officio misse parte iiii. c. xvi
recitat tres opiniones fuisse de modo quomodo corpus et sanguis Christi continentur sub hoc sacramento. Prima est quod substancie panis et vini simul
sunt in sacramento cum substanciis corporis et sanguinis Christi. Secunda quod advenientibus substanciis corporis et sanguinis substancie panis et vini non remanent
amplius sed vel adnichilantur vel in materiam adiacentem substanciam resolvuntur. Tercia quod substancie panis et vini non remanent in sacramento sed, sicut dice-
bat prima opinio, vel adnichilantur aut resolvuntur, sed dicebat ista tercia quod in substancias panis et vini totaliter convertuntur. Unde sicut glossa super
Exodi legitur de virga Moysi quod conversa fuit in colubrum, in qua transmutacione virga Moysi non fuit versa in nichilum sed conversa in
colubrum et rursum in pristinam naturam reversa, ita dicebant ipsi in ista sacramentali transmutacione substancie panis et vini non vertuntur in nichilum
sed sacerdote cum intencione debita proferente verba Christi super substancias panis et vini ad vocem sacerdotis visibilis assistens invisibilis
sacerdos, ut verbis utar Eusebii Emisseni, visibiles illas creaturas in substancias corporis et sanguinis sui secreta quadam sed vera
potestate convertit. Circa quas tres opiniones quamvis due prime fuerint intellectu faciliores, tercia tamen plenitudine veritatis sublimior quamvis dif-
ficilior et ab intellectu mortalium remotissima accepta est et approbata sacrosancta generalis synodi Lateranensis, prout habetur extra de summa
trinitate et fide catholica c. firmiter credimus, ubi per organum Innocencii tercii hoc modo diffinitur spiritu sancto: Una vero est fidelium ecclesia, extra quam nullus
omnino salvatur, in qua ipse idem sacerdos et sacrificium Ihesus Christus, cuius corpus et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis et vini veraciter
continentur, transsubstanciatis pane in corpus et vino in sanguinem potestate divina. Ex qua spiritus sancti summa veritate concluditur
oportere in isto sacramento accidencia remanere sine subiecto, nam si novo miraculo accidencia ista illas substancias informare ponuntur, vel substancias
panis et vini vel substancias corporis et sanguinis Christi. Primo substancias panis et vini non informant, quia amplius in sua natura non sunt, sed in
veritatem corporis et sanguinis Christi transierunt. Secundo substancias corporis et sanguinis Christi non informant, quia corpus Christi non est rotundum rotun-
ditate neque album albedine neque sapidum illo sapore [illegible] quod tamen oporteret si Christi corpus informarent. Cum igitur ista accidencia
in sacramento visibiliter appareant et nec substancias panis et vini nec substancias corporis et sanguinis Christi informent, necesse est quod sine subiecto
remaneant. Sicut verbi gracia videmus quod radius solis per vitrum rubeum transiens quandam secum defert per medium rubedinis speciem
quam parietem oppositum informare videmus, cum tamen ipsum non informet. Non enim rubeus est paries illa rubedine, cum sit valde albus, sed
tamen rubeus apparet, sicut et in [illegible] per rubeum vitrum apparet rubea que tamen valde est alba. Sicut ad similitudinem speciei rubedinis contin-
git in medio absque hoc quod parietem oppositum informet, accidencia stant per se in isto sacramento absque hoc quod latentes ibi corporis et sanguinis
substancias informent. Insuper quod in illa sancti spiritus diffinicione dicitur pane in corpus et vino in sanguinem transsubstanciatis potestate divina
non est sic intelligendum quod sub specie panis sit solum corpus sine sanguine et sub specie vini solus sanguis sine corpore, sed ad intelligendum quid
contineatur sub qualibet specie sciendum quod in isto sacramento aliud continetur sub speciebus virtute transsubstanciacionis et aliud virtute concomitancie
corporeque ibi continetur virtute transsubstanciacionis, pro cuius ulteriori declaracione sciendum quod in persona unica veri dei et hominis Ihesu Christi quatuor
disparate substancie continentur, scilicet corpus, sanguis, anima et verbum: corpus quod natum est de virgine, sanguis qui manat de corpore, anima quam
solus deus creavit, verbum quod anime et corpori se ypostatice univit. Sciendum ergo quod virtute transsubstanciacionis species panis et vini non con-
vertuntur in substancias anime Christi, minus adhuc possibile est quod convertantur in divinitatem verbi. Sed hac transsubstanciacionis virtute substancia panis precise convertitur
in id quod est de veritate corporis. Sanguis autem, quamvis non est sanguis qui unquam animatus fuit, nec animatur per ipsum manente in natura sanguinis,
et similiter virtute huius transsubstanciacionis substancia vini precise convertitur in id quod est de veritate sanguinis et non de veritate corporis. Et ideo
in illo triduo quo dominicum corpus clausum fuit in sepulcro et sacer eius sanguis effusus erat super terram atque sanctissima anima
descenderat ad inferna, quia illo tempore tres iste substancie sanguis corpus et anima erant ab invicem separate, si pendente tempore aliquis sacramentum
istud confecisset, tunc sub specie panis in isto sacramento fuisset solum corpus mortuum sine anima et sanguine, quod sine anima et sanguine
tumulatum erat sub lapide, et in calice sub specie vini solus fuisset sanguis sine corpore, sicut illo tempore sanguis totus extractus
erat a corpore. Divinitas tamen utrique fuisset in sacramento, qualitas sive divinitate, nam non obstante separacione sanguinis corporis et anime ab in-
vicem remansit divinitas unita corpori in sepulcro et similiter unita anime in inferno et similiter unita omni rei que erat de veritate humane
nature. Nam ut ait Damascenus [illegible] c. [illegible], verbum semel assumpsit nunquam postea dimisit, nec in vita nec in morte. Unde postquam
restaurator humani generis resurrexit liber ab inferis, quecumque in morte separata fuerant in resurrectione reuniuntur. Igitur
deinceps quatuor iste substancie corpus sanguis anima verbum inseparabiliter se per se invicem sibi concomitantur et in virtute huius inseparabilis
concomitancie quocienscumque sacramentum istud conficitur, tociens quatuor ille substancie corpus sanguis anima verbum inseparabiliter sibi concomita-
buntur in hostia consecrata sub specie panis sine divisione et in calice inseparabiliter se invicem concomitabuntur sub specie vini
sicut in celo se invicem concomitantur in persona veri dei et hominis Ihesu Christi. Et hec sit dictum de prima difficultate quo ad primam partem [illegible]
Secunda difficultas in hoc ineffabili sacramento contenta est de modo collocacionis qualiter transsubstanciacione facta corpus Christi tantum [illegible]
Et circa ad hanc difficultatem sciendum quod partes quantitative corporis Christi in isto sacramento aliam habent habitudinem inter se ipsas et aliam
in ordine ad locum sive species sub quibus continentur. Circa primum ad primam habitudinem que est partium inter se sciendum quod non sunt ibi sicut
sompniat quedam fantastica opinio, ponens corpus Christi in isto sacramento non habere partem extra partem, sed qualibet parte subintrare alteram, sicut
verbi gracia si diceremus quod caput brachia et tibie subintrarent corpus, sicut videmus limaces testudines cocleas torturas et
cetera alia terre affixa subintrare testas suas et quantum corpus ipsum contrahunt et constringunt inter se quousque ad tantam brevita-
tem reducunt quod possit contineri sub quantitate hostie consecrate. Non est ergo corpus Christi sub speciebus quo ymaginatur fatua ista opinio,
sed sine tali monstruositate aut qualibet deformitate a confusione, omnem illum ordinem, commensuracionem, figuram, pulcritudinem et proporcionem
quam inter se habent partes quantitative in celo, retinent in isto sacramento. Circa secundum vero ad habitudinem que est partium ad locum sive quo con-
tinentur, sciendum quod ista quam habent in sacramento multum differens est ab illa quam habent in celo. Pro cuius declaracione sciendum quod duplex
est modus essendi in loco, scilicet modus essendi in loco dimensive et modus essendi in loco diffinitive. Modus essendi in loco
dimensive est quando singule partes quantitative locati sic commensurantur et coextenduntur partibus locantis, sicut pro duas par-

que sunt sursum deorsum dextrum sinistrum ante et retro quia unaquaeque pars locati correspondet locanti uel contra. Et hoc modo essendi in loco est corpus Christi in celo quia caput eius quod superior pars est corporis contenditur superiori parti loci, et dextrum latus corporis dextre parti loci et posterior pars corporis posteriori parti loci etc. Modus uero essendi in loco diffinitiue est quando locatum non sic coextenditur partibus locantis sed est totum in toto locante et totum in qualibet parte, quomodo angeli et alie incorporee que non habent partes dicuntur esse in loco. Et hoc modo essendi in loco est corpus Christi in sacramento. Non caput eius non contenditur superiori parti loci que est in sacramento et pedes inferiori parti sicut in celo sed sine confusione illius ordinis quem inter se retinent partes eius quando nunc sub istis speciebus caput manus pedes et uniuersum corpus est totaliter in superiori parte hostie et totaliter in inferiori et totaliter in parte dextra et totaliter in parte sinistra et totaliter in parte anteriori et totaliter in parte posteriori et totaliter in centro et totaliter in circumferentia et totaliter in qualibet parte hostie et totum in tota hostia. Neque propterea quod ubi est caput Christi ibi est pes in hostia sequitur quod pes sit in capite aut caput in pede sed distantiam illam quam habent inter se pedes et caput in celo illam retinet in sacramento. Et inde soluitur questio que est quod cum sacramentum istud frangitur non frangitur corpus Christi cum hostia.

Ratio est ista quia corpus Christi in isto sacramento non coextenditur partibus hostie sed integre continetur sub quantalibet parte particula et ideo impossibile est quod confringatur cum hostia. Sic ubi gratia et notetur quomodo ut inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciantur. Videmus si quis in speculo contempletur suam effigiem ipsam integram conspiciet in eo quod si fregit speculum non propter hoc confringet suam effigiem sed ipsam in quolibet fragmento conspiciet integram. Modo consimiliter in isto sacramento hostia consecrata est tamquam speculum, corpus uero Christi in ea contentum est sicut effigies in speculo conspecta. Quando ergo fracto speculo non frangitur effigies uisa in ipso sed sub quolibet fragmento permanet integra, non aliter in isto sacramento fracta hostia consecrata non confringitur corpus Christi contentum in ea sed permanet integrum sub quolibet particula. Secundo ex eadem radice soluitur aliud dubium [illegible] quando sit corpus et sanguis Christi uere contineatur in isto sacramento, que est quod sapores carnis et sanguinis ibi non percipiantur. Ratio quia sicut corpus Christi in fractione hostie non frangitur sic nec in manducatione hostie masticatur aut quoquomodo dentibus confringitur. Sicut in palpando et manibus contrectando speculum non possumus ibi effigiem uisam palpare neque manibus contrectare sic masticando dentibus atterendo hostiam consecratam non possumus ibi latens corpus neque masticare neque dentibus contingere. Et inde est quod saporem carnis aut sanguinis ibi minime possumus percipere. Verbi gratia si quis in ore suo voluet nucem integram non possit gustare saporem nuclei nisi prius confringeret testam. Modo consimiliter in isto sacramento species panis et uini sunt tamquam testa nuclei, corpus uero et sanguis Christi in ipsis contentus sunt sicut nuclei sub testa conclusi. Quando ergo voluens in ore nucem non potest gustare saporem nuclei si non prius quam testa confringatur, sic nec poterimus in isto sacramento gustare saporem nucleorum carnis et sanguinis nisi prius quam testas specierum panis et uini confringantur. Non est autem ars aut potestas in humanis que sciret aut posset nucleos istos confringere quo istis testis durare minime erit, unde si corpus Christi nullum in sacramento possunt carnis aut sanguinis sapores percipere. Et ulterius sicut frangendo istas testas in ore terendo dentibus et comminuendo corpus et sanguinem Christi non terimus neque comminuimus, sic nec ipsas in stomacho digerendo et consumendo corpus aut sanguinem Christi quoquomodo digerimus aut consumimus. Sed ut ait doctor subtilis in quarto distinctione x in instanti corruptionis sacramentalium istarum testarum quando scilicet species ille desinunt esse receptibiles panis et uini in illo instanti uirtute diuina ex antiquo miraculo redit [illegible] substantia qualis successisset corruptioni panis et uini si sub speciebus remansisset. Et per istum modum soluitur quomodo eukaristia potest simulare corporaliter saciare et nutrire et hic sit dictum de secunda difficultate.

Tertia difficultas in isto sacramento contenta est de modo multiplex qualiter unum idem numero corpus Christi possit simul et semel esse in pluribus locis. Et quantum ad istam difficultatem sciendum quod per eo quod corpus Christi uirtute transsubstantiationis incipit esse in isto sacramento non dimittit locum quem habet in celo sed simul et semel ut ait propheta per Christum: Dominus in templo sancto suo, dominus in celo sedes eius. Neque cum unus sacerdos consecrat sacramentum istud in uno altari et alius in alio altari confectum corpus Christi in isto altari exigit hostiam ibi consecratam et migratur consecrandam in alio altari, sed si quando simul et semel consecratur in mille ciuitatibus in x milibus ecclesiarum in centum milibus altarium corpus et sanguis Christi simul et semel sunt in illis mille ciuitatibus in illis x milibus ecclesiarum in illis centum milibus altarium. Sed de modo quomodo ista possunt fieri etsi ymaginationem sit multum difficile [illegible] cum sit sufficienter euidens quod sit rationi consentaneum. Diuina namque omnipotentia ad omne id se extendit quod non implicat contradictionem. Alia uniuersalis causalitas in te potentia obedientialis est apud omnipotentem ut sicut noua fiat quecumque ex ea voluit fieri. Videmus autem contingit naturaliter successiue fundare super uno corpore plures prioritates per quas illud corpus successiue prius sit in pluribus locis, sed nullam claudit contradictionem diuinam omnipotentiam simul et semel causare super illo corpore omnes illas prioritates quas natura potest ibi successiue inducere. Ergo diuina omnipotentia omnes istas prioritates super illo corpore simul causare potest, conspicuum est omni intelligenti. Modo si facit corpus illud simul in pluribus locis erit. Et hanc rationem hic modo confirmat Hugo de sancto victore libro de sacramentis parte viii c. xi: Quomodo simul magis in pluribus locis posse per unum et idem corpus noli mirari. Qui enim fecit locum et corpus et corpus in loco et lege statuit ut unum corpus in uno loco esset fecit sicut voluit et si aliter voluisset aliter facere potuisset. Non et quando aliter fecit et miraculum cognita facientem et desinet esse mirabile quicquid ibi fuit et si forte mirabile esse non desierit incredibile tamen non erit. Consequitur locato sic corpore Christi simul in pluribus locis non erit mirabile quomodo simul possit moueatur motibus contrariis. Videmus enim ubi [illegible] luna propter eo quod infima sit omnium planetarum mouetur simul pluribus motibus per varietatem motuum plurium orbium ipsam continentium. Mouetur enim primo raptu primi mobilis complendo suam reuolutionem quolibet die. Mouetur secundo motu octaue spere in centum annis uno gradu super capita arietis et libre. Mouetur tertio motu sui ecentri complendo suam reuolutionem quolibet mense. Mouetur quarto contra centrum sui epicicli. Mouetur quinto ut est quies opposito a propria intelligentia circa centrum proprium. Modo consimiliter in isto sacramento non erit mirabile corpus Christi simul moueri motibus contrariis per contrarie motum specierum sacramentalium ipsum localiter continentium, ut si quando simul et semel una hostia eleuatur sursum et alia deponitur deorsum et tertia super altare quiescat, nimirum sit mirabile corpus Christi sub illis contentum simul et semel moueatur sursum et deorsum atque simul moueatur et quiescat. Deinde quomodo non est mirabile idem Christi corpus per eo quod simul et semel locatum sit in pluribus locis simul et semel possit moueri motibus contrariis, sic nec erit mirabile ymo naturale ipsum simul et semel respectu ad ipsum oppositis relationibus. Non ex tali simultanea multiplicatione localium positionum super eodem corpore necessario consurgit diuina multitudo relationum oppositarum, ut si quando una hostia consecrata supponitur alteri et secunda ei supponitur et tertia anteponitur et quarta retroponitur et quinta locatur ad dextram et sexta ad sinistram et una appropinquatur et una elongatur, naturale est corpus Christi contentum in omnibus illis hostiis simul esse secundum ipsum superius inferius anterius posterius dextrum sinistrum propinquius et longinquius. Sed reuertor unde digressus sum ad loquendum. Unum de motu Christi sicut quomodo a propria intelligentia circa centrum proprium quando in isto motu nullum latet misterium. Dicendum enim in corpore lune est inclinatio talem motum proprium quo mouetur a propria intelligentia et non ad motum orbium ipsam deferentium. Modo consimiliter in sacramento inclinatio est in corpore Christi motum proprium quo mouetur a uirtute propria et non ad motum specierum ipsum continentium. Et per istum modum soluitur questio

motu

quo sacerdos conficiendo istud sacramentum tanta facilitate super quatuor digitos elevare possit et sustinere corpus tante magnitudinis. Verum est
facilius licet corpus Christi in isto sacramento non est alligatum speciebus neque est ibi incarceratum aut violenter detentum. unde facta consecratione
non obstante dote agilitatis corporis Christi non est corpus potentia que possit cohibere Christi corpus a loco ubi sunt pacta. Et ideo sacerdos elevando hostiam
statim post consecrationem non elevat ut elevare possit corpus Christi sed corpus ipse seipsum elevat virtute propria quod antiquo modo et pacto quod
pepigit cum ecclesia sua. Et ideo mirum non mirantur si sacerdos laborem non sustineat in elevando super quatuor digitos corpus tante magnitudinis
et hec sit solutio de 2a difficultate quo ad vim verbi. Et forsan Christus admirabilis filius dei multum sacramentum non dissone possit componi
de ipso illud quod de incarnata sapientia que est ipse sibi dicitur Prover. viii. delectabar per singulos dies ludens coram eo in orbe terrarum. Nam quadam
spirituali lude in orbe terrarum gestare videtur transfigurans enim de invisibili visibilem et vicerversa de visibili invisibilem transformat. Primo
namque cum ab inicio et ante secula in natura propria invisibilis consistebat postea natus incarnatus sit factus visibilis. Deinde postquam in terris
visus est et cum hominibus conversatus delectans eos per singulos dies nomine miraculorum ludens sui tamen illorum nonnullis omnino ludum fecit
maioriorem cum in hoc sacramento instituendo de visibili se formavit invisibilem. postremo ipse qui per prius invisibilis consistit in futuro
seculo se demum exhibebit electis pretioso visibilem cum videbunt non iam per speculum in enigmate manna absconditum sed facie ad faciem.

Vincenti dabo manna absconditum. Nota manna quoddam fuit ros quoddam liquor mellicus et dulcis de rore celesti in superficie
arborum gustato qualis ut dicitur in regno hispanie multum habundat et qualis etiam in Avinione in una estate nostris temporibus
creditur cecidisse. Communiter autem per manna intelligitur illud cibus qui datus fuit celitus filiis Israel in deserto quod erat parvum et rotundum
ad modum seminis coriandri et quod insuper unicuique sufficientem cibum dabat et si plus debito acciperet vermibus putrescebat sicut
dicitur Exo. 16. et omnem saporem habebat Sap. 16. vocabatur autem man seu manna quod est interiectio admirantis in lingua hebraica
et sic dicitur quid est hoc. pro eo scilicet quod filii Israel qui primo cibum istum viderunt iacentem in superficie terre dixerunt admirantes man id est quid
est hoc. 2o illum cibum dulcissimum man ab illa prima admiratione vocaverunt sicut ibidem scilicet Exodi 16 continetur. vocaverunt quidem cibum istum
celicum quia de superius descendebat et pluebat. panem angelicum quia per angelos ministrabatur panem israeliticum quia filiis Israel mittebatur
de quibus dicitur in psalmo ubi de filiis Israel dicitur quod deus pluit illis manna ad manducandum panem celi dedit eis panem angelorum
manducavit homo. Potest ergo cibus iste dulcissimus mistica figura. quam deus dat vincenti primo manna potest figurare sacramentum corporis Christi misticum
scilicet eucharistiam. quod bene dicitur man id est quid est hoc quia venerantem qui bene considerat et attendit stupor et admiratio generatur. Iste enim panis
desursum mittitur et a deo inmediate conficitur et creatur. Quod si plures applica ad corpus Christi conditiones manne superius dictas. Bene ergo
dicitur Deutero. 8. dedit tibi cibum manna quem ignorabas tu et patres tui. 2o manna potest figurare indumentum Christi magnificum
scilicet eius humanitatem. Nam de manna legitur Exo. 16 quod deus precepit illud in urna aurea reponi et in archa federis reservari quia
panis celestis dei filius in urna aurea humanitatis fuit clausus et in archa uteri virginalis absconditus et servatus. Unde dicitur Hebreorum
quod in archa erat urna aurea habens manna quia in utero virginis latuit humanitas Christi in qua manna id est dei filium continebat Exo. 16
sume vas unum et pone ibi man. Tertio manna potest figurare condimentum Christi viuificum scilicet dei gratiam que omnes sapores id est
virtutes condit et mentem habentis summa dulcedine replet. Manna enim in deserto fuit cibus filiorum Israel usque dum attingerent ad
terram promissionis quia tunc loco manne fructus patrie comederunt sicut dicitur Iosue v. Sic vere gratia cibus mentis est quo scilicet sustentamur
per tempus huius vie et in deserto vite presentis dum scilicet ad terram promissionis tendimus incessanter. finaliter cum terram attigerimus tunc manna
in fructus solidos quia gratia in gloriam et cibum vite in cibum patrie commutabitur et vertetur Exo. 16 filii autem Israel comederunt man
xl annis. Quarto manna potest figurare documentum legis scilicet sacre scripture et legis divine doctrinam que scilicet de celo per revelationem
venit et que in hoc deserto per fidem spem et caritatem nos nutrit. que tamen si plus debito sumatur id est tractetur et disputetur
vermes heresum et errorum introducit et a sua perfectione deficit et putrescit. finaliter vero in paradiso deficiet quando scientia fidei in visionem
spem se convertit. id est corpore propter eum scientia destruetur sed lingue cessabunt quando ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus cum autem venerit
quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est. Unde de scientia fidei potest dici illud Iosue v. defecit manna postquam comederunt de
fructibus terre. Unde de ista divina scientia per tempus huius vie dicitur Neemie [illegible] manna tuum domine non prohibuisti ab ore eorum. Quinto
manna potest figurare incitamentum celi salvificum scilicet voluptatem glorie paradisi quod scilicet est dulcissimum et quod filios Israel scilicet deum
videntes in alia vita nutrit et alit. Deus enim pluit illis manna ad manducandum. abacuc nutrit eos in habundantia. Sexto
manna potest figurare dulcedinem divine contemplationis que datur solis victoribus temptationum et desideriorum propriorum in hac vita et que dabitur in futura
utique tanta est ut omnis qui sentit dicat quid est hoc. Et absconditum est quia paucorum et paucis datur. Aliquid de ipsa sentire. Unde psalmus
quam magna multitudo dulcedinis tue quam abscondisti timentibus te ipsa Bernardus. Oculus non vidit deus absque te que preparasti diligentibus te.
Et bene per manna figuratur dulcedo divine contemplationis propter multas conditiones manne. Primo propter saporem suavitatis. psalmus gustate et videte quoniam
suavis est dominus. beatus vir qui sperat in eo id est qui totam spem suam figit in deo quia talis datur sentire suavitatem dei. quam quibuscumque modicum
sentiat adhuc anima admiratur ut mirando dicat man id est quid est hoc. Eccli. 24o spiritus meus super mel dulcis est. propterea in psalmo
o quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in omnibus. Quidam inveniunt deum dulcem et suavem in ieiuniis. quidam in disciplinis
quidam in oratione quidam in lectione quidam in predicatione quidam in paupertate quidam in infirmitatibus et ceteris virtutibus sed perfecta anima invenit
eum dulcem in omnibus. Eccli. 24 in omnibus requiem quesivi. Ad modum apis que mel colligit ex omni flore. psalmus circumdederunt me
sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis. quia quanto plus anima sentit de deo tanto plus ardet in eo Eccli. 24o qui edunt me adhuc
esurient et qui me bibunt adhuc sicient. 2o de manna dicitur Sap. 16 quod ab igne non poterat exterminari et tamen statim ab exiguo radio
solis tabescebat. Ignis est purus mentis desiderium de quo Luc. xii dicit Salvator ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut
accendatur. Et hic ignis non potest vincere manna sed vincitur quia numquam potest intimam dulcedinem comprehendere quantumcumque sit ardens eius desiderium
ut mirando dicat cum psalmista defecit in salutare tuum anima mea. Item quam dilecta tabernacula tua domine virtutum concupiscit et deficit
anima mea in atriis domini. quasi diceret Christo hoc scio quod tabernacula tua id est mansiones domus tue sunt amabiles et desiderabiles quia ego
cum adhuc sum foris in atrio non dum intra in templo tam vehementer concupisco hec in atria quemoram sed concupiscendo deficio non
valens comprehendere quod est ibi. Unde alibi conclamant dicens quomodo habitabit in tabernaculo tuo. Unde sicut modicum dulcedinis tue
quam das in atrio non possum capere. quomodo capiet illud totum quod est in templo. Pro solem vero significatur Christus Malach. iiii. vobis ti
mentibus nomen meum orietur sol iustitie et sanitas in pennis eius. Unde ergo non potest ignis consumere exiguo radio solis
calefactum tabescit quia adveniente desuper modico divine lucis radio incedit et liquescit humanum cor et desiderium

et usque ad contemplacionem celestium sublevat. Unde Bernardus super cantica. Sepe ad oracionem accedens corde tepido et pene arido et tanta re-
pente cordi gracia infunditur quod pinguescat pectus repleatur et inundacione pietatis. Tale manna non erat ad mensuram semis
comedendi. sic et dulcedo mentis que accedit hic viris sanctis modica est respectu dulcedinis interne que dabitur in futura vita. Bernardus sermone 33
Si quis in nobis est ita desiderio vir ut cupiat dissolui et esse cum christo cupiat autem vehementer ardenter sciat assidue meditetur
desiderium cordis eius tribuetur ei sed adhuc peregrinanti in corpore ex parte tamen id quod ad tempus et tempus modicum. Nam cum vigiliis et ob-
secracionibus et multo lacrimarum ymbre quesitus affuerit subito dum teneri putatur elabitur et rursum lacrimanti et insectanti occurrens
comprehendi se patitur sed minime retineri dum subito iterum quasi e manibus evolat. et si institerit precibus et fletibus devota anima denuo re-
vertetur et voluntate labiorum eius non fraudabit eam sed rursum mox disparebit et non videbitur nisi iterum toto desiderio requiratur.
Ita ergo et in hoc corpore potest esse de presencia sponsi frequens leticia sed non copia quia etsi visitacio letificat sed molestat vicissitudo
Et hec tamdiu necesse est pati dilectam donec semel posita corporee sarcina molis avolat et ipsa levata pennis desideriorum suorum
libere iter carpens per campos contemplacionis et mente sequens expedita dilectum quocumque ierit. Tercio manna erat quasi pilo tusum
Sic et dulcedo mentis sepe provenit ex tribulacione ut de stephano de quo legitur quod lapides torrentes illi dulces fuerunt. Et deuteronomii 32
Ut sugeret mel de petra et post dicit melle saturavit eos. Quarto manna erat albi coloris et frigide nature et veniente sole statim
liquefiebat. Sic hec suavitas et dulcedo contemplacionis mentem facit albam et pulcram. Canticorum 1 [illegible] pulcra es et quam decora in de-
liciis. Item frigidam facit mentem respectu caloris quod ab amore mundi eam retrahit. Job 7 Elegit [illegible] anima mea [illegible] vite mee [illegible]
Item sole veniente liquescit quia hec suavitas veniente leticia vel mundana dulcedine deficit. Bernardus: Delicata nimis est
divina consolacio non datur admittentibus alienam. Quinto de manna dicitur Exodi 16 Egrediatur populus et colligat quod sufficit per singulos
dies. Sic qui vult hanc suavitatem gustare debet egredi de mundo ad celum de carne ad spiritum de se in deum et tunc inveniet manna.
Johelis [illegible] stillabunt montes dulcedinem et colles fluent lac et mel. Tres montes sunt spiritus celum et deus. et in hiis debet homo
colligere manna contemplando singula corporis bona. et debet colligere per singulos dies quia quolibet die debet vacare meditacioni et
oracioni. debet autem colligere quantum sufficit quod quidam parum colligunt quia quidam parum orant et meditantur. alii nimis. Unde dicitur proverbiorum 25
Mel invenisti comede quod sufficit tibi. Locus autem ubi hoc manna invenitur est solitudo. Osee 2 Ducam eam in solitudinem et
ibi loquar ad cor eius. Item mane inveniebatur manna quia mane frequenter in orare devocio datur. proverbiorum 8 Qui mane vigi-
laverit ad me inveniet me. Item dabatur egressis de egipto et devocio egressis de peccato. Unde dicitur in littera Vincenti dabo
manna absconditum id est devocionis dulcedinem absconditam. Nemo enim mittit vinum novum in utres veteres. Mathei 9. Vel manna dicitur
absconditum quia parvulis [illegible] datur et sapientibus [illegible]. Mathei 11 Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus
et prudentibus et revelasti ea parvulis. Et proverbiorum 3 Cum simplicibus sermocinacio eius. Vel absconditum dicitur quia bona spiritualia
debent abscondi ne perdantur. Mathei 13 Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro. Gregorius in omelia [illegible]
thesaurum absconditum ut [illegible] quia studium celestis desiderii a malignis spiritibus custodire non sufficit qui hoc ab humanis lau-
dibus non abscondit. et in depredari desiderat qui thesaurum publice in via portat. Exemplum de Ezechia rege ysaie 39
(Tunc ibi) Et dabo illi calculum candidum. [illegible] Calculus est lapis preciosus qui carbunculus appellatur eo quod in tenebris
constitutus sicut carbo succensus fulgorem prebet. et per hunc autem lapidem ipse christus intelligitur qui inter homines sicut tenebras refulsit
quando verbum caro factum est et habitavit in nobis. Unde et bene candidus dicitur quia sine ulla peccati obfuscacione inter homines apparuit
et divinitatis sue luce tenebras nostre mortalitatis illustravit. De hoc lapide [illegible] 1 Petri 2 et de christo lapide
ysaie 28 Ecce mittam in fundamentis syon lapidem probatum. Dicit ergo Vincenti id est de mundo atque auctore mortis triumphanti dabo
calculum candidum id est dabo ei me ipsum in premium ut sit in [illegible] et post tempus in gloria regni. Unde dicitur Johannis 1 Quotquot autem rece-
perunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. ut sicut ipse est filius dei per naturam ita fiunt isti per graciam in qua videlicet adopcionis gracia
nomen eciam nobilem datur id est nomen christianum prius inauditum. Christo enim fideles christiani vocantur sicut ab ipso [illegible]
De hoc nomine per ysaiam c 62 Dominus [illegible] vocabitur tibi nomen novum quod os domini nominavit. In calculo
itaque hoc nomen novum quia ab ipso cepit exordium a quo omnes christiani nominantur. Et hoc nomen solis datur victoribus id est
omnibus ad vitam eternam predestinatis qui hoc nomine digne [illegible] Unde subiungit in littera quod nemo scit nisi qui accipit
nisi qui accipit id est ad accipiendum est predestinatus. [illegible] Sane [illegible] positum est [illegible] quod est [illegible]
mulieres [illegible] cognovisse [illegible] Nemo ergo scit hoc nomen nisi qui accipit id est [illegible]
[illegible] nomen et dignitatem moribus et vita defendit nisi qui ante fuit predestinatus adeo ut filius dei non solum vocetur sed
eciam sit. Nosse etenim christi nomen ad custodiam mandatorum pertinet. [illegible] Johannis in canonica de quolibet reprobo dicit
Si dicit nosse deum et mandata eius non custodit mendax est et veritas in eo non est. 1 Johannis 2. Nemo itaque scit hoc nomen nisi
qui accipit id est nisi qui ad hoc est predestinatus adeo ut [illegible] vocetur et sit. Potest eciam per hunc lapidem ignitum et candi-
ditas intelligi que candore [illegible] est [illegible] operiens [illegible] peccatorum. igne autem per amorem quo di-
ligitur deus et proximus. Datur ergo vincentibus calculus candidus ut diligant deum et proximum. Datur in calculo nomen novum ut
ipsam dileccionem adimpleant in mandato novo. Dicit enim salvator Johannis 13 Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem
[illegible] nomen virtute solus scit qui accipit id est qui in mandato novo illud custodit quod [illegible] est collatum. Secundum vero [illegible]
per calculum [illegible] [illegible] quia sicut [illegible] lapidum ad [illegible] [illegible] [illegible] vita [illegible] in
cordibus suis colligunt que [illegible] ysa 6 [illegible] meum calculo. Secundum vero [illegible] per manna [illegible]
per calculum corpus candidum per baptismum in quo nomen novum [illegible] filii [illegible] quod nemo scit nisi qui accipit per [illegible]
vel experienciam [illegible] de infidelibus dicitur [illegible] cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent. Alio modo per calculum candidum signatur corpus
glorificatum quatuor dotibus decoratum. Calculus enim est lucidus in quo refulgencia corporis et claritas designatur. Item est solidus in quo impas-
sibilitas denotatur. Item modicus in quo subtilitas. Item rotundus in quo agilitas signatur. Hunc ergo calculum candidum id est corpus glorificatum
hiis quatuor dotibus decoratum dominus dabit pro premio vincenti. Et in calculo id est in tali corpore glorificato nomen nobilem id est nomen filii
vel amici non servi. quod est nomen vetus Johannis 15 Iam non dicam vos servos quia servus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem
dixi amicos quia omnia que audivi a patre meo nota feci vobis. Et addit in littera scriptum quia ergo gloria corporis apparebit quasi sit
anima et discernetur a reprobis 1 Johannis 3 [illegible] nunc filii dei sumus et nondum apparuit nobis quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit
similes ei erimus. Dicit quod nemo scit per perfecte nisi qui accipit id est donec accipit. In hac enim vita nemo potest scire perfecte [illegible]

Alio modo per manna absconditum potest intelligi gloria anime que potest non dici manna quia sicut manna sapiebat unicuique prout volebat sic gloria eterna omni oblectamento
afficit unumquemque. Per calculum autem candidum potest intelligi secundum hunc corpus dote claritatis decoratum quod dicitur calculus sive lapillus quia est [illegible] lapis
Et in calculo nomen nobilem scriptum quia tunc [illegible] manifeste et corporaliter per dotes glorie corporis erit [illegible] celestium quod nemo novit nisi
qui accipit quia [illegible] non est cognoscibilis a viatoribus sed a comprehensoribus qui iam eam acceperunt. Et satis [illegible] per calculum candidum [illegible]

erunt perfecte decorata dote impassibilitatis agilitatis et subtilitatis

corpus glorificatum. Nam corpora beatorum post resurrectionem mortuorum erunt summe claritatis et maioris lucidit(atis), sicud enim inter corporales creaturas
quas homines consueto visu videt, nichil est lucidius et clarius sole, corpora vero beatorum refulgebunt sicut sol, ut dicit salvator Matth. xiij. Tunc
iusti fulgebunt sicut sol. Et non solum sicut sol nunc fulget, sed sicut tunc fulgebit quando in visione divina lumen solis augebitur
septemplum. Ideo dicit Glossa super quinimo iusti fulgebunt sicut sol in regno patris electorum, quantum putamus esse fulgorem ipsum sole in (...)
quanto maior est ut sit speciosior sole et super omnem stellarum dispositionem luci comparata invenitur prior. Sap. 8. Sicut enim beatitudo anime
Christi precellit omnem beatitudinem cuiuscumque alterius anime, sic claritas sui corporis precellit claritatem corporalem cuiuscumque alterius beati. Confirma-
tur predicta quia Moyses adhuc existens in mortali corpore ex consortio sermonis divini in monte Synai faciem habuit cornutam et tam splen-
didam quod sermones populi non poterant intendere in faciem eius nisi operiret ut dicitur Exodi 34. Ergo multo magis illi qui in corpore immortali
visione beata et stabili contemplantur essentiam dei maiorem habebunt claritatem et lucidita(te)m in suis corporibus glorificatis. Claritas tamen
corporis glorificati non est omnino invisibilis ab oculis non glorificatis, quia et si corpora glorificata erunt clara lucida ac prima superali dei virtute (...)
ac quasi aliquo modo redundantia beatitudinis anime, tamen erunt colorata virtute nature. Omne ergo quod applicendum sub proprio obiecto alicuius potentie in illud
aliquo per illam potentiam. Sed omne lumen corporale applicendum sub proprio obiecto potentie visive non glorificate, ut dicit 2o de anima. Ergo non lumen corporale
est omnino invisibile visui talis potentie. Etiam dampnati in die iudicii videbunt claritatem corporis glorificati Christi, ut dicit Augustinus j de trinitate, contra
visio claritatis eius supra Christum quando erit bonis et malis, ut dicit Dan. 7. Ex quo patet correlarie quod licet illa claritas corporis glorificati ad
visum claritatis eius (...) non habeat proportionem convenientem que requiritur ad hoc quod visio sit delectabilis tamen non est sibi omnino improportionata, quia quamvis
oculus infirmus non glorificatus non possit tantam claritatem suscipere propter aliquam notabilem moram intueri, tamen quod hoc non habet quin raptim et brevi
tempore non possit eam videre. Hoc enim solus claritate raptim intuetur quamvis non possit stabiliter figere oculum in huiusmodi visione.
Patet ergo quod Augustinus dicit: noluit Christus in ea claritate qua surrexit discipulis apparere, quia ipsi non potuissent tantam claritatem videre,
non capit non possent, pro eo quod est omnino impossibile, sed pro eo quod est difficile quia licet tantam claritatem videre non sit impossibile oculo non glori-
ficato, tamen huiusmodi visionis continuatio forte (...) induceret propter (...) que ipsum corrumpit, ut dicit 2o de anima. Secunda vero pars
antecedentis scilicet quod corpora beatorum post resurrectionem mortuorum erunt perfecta dote impassibilitatis patet, quia nobilissima conditio corporalis non debet denegari
nobilissimis corporibus. Sed impassibilitas est nobilissima inter corporales conditiones, quia ipsa valuit gradu nobilioribus mundi corporibus, puta ce-
lestibus. Et quod corpora beatorum post resurrectionem sunt nobilissima, quia ipsis debetur nobilissimus locus, puta celum empireum etc. Et hanc impassi-
bilitatem glorie corporibus (...) apostolus j Cor. xv dicens: oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem,
ubi dicit Glossa: omnes habebunt equaliter quod pati non possunt. Et hec impassibilitas quamvis etiam per virtutem divinam voluntatis magnum tollet ordinem
subiectionis ipsorum corporum beatorum respectu quorumcumque agentium per actione corruptiva seu afflictiva, tamen causa aliquo causabitur ab
anima beata que huiusmodi corpora informabit, cui deus dabit tantam virtutem quod corpora per ipsam vivificata poterit ab omni actione lesiva pre-
servare. Sicut dicit Augustinus in libro ad Dyoscorum dicens: Tam potentem naturam fecit deus animam ut ex eius plena felicitate redundet in
corpus sanitas perpetua et vigor incorruptibilis. Et hoc tamen intelligitur de impassibilitate ut opponitur passioni corruptive et affli-
ctive, que magis facta natura abiciat a substantia vel saltem affligit ipsum patiens. Quia loquendo de impassibilitate magis opponitur passioni
que est salvativa et perfectiva, qua passione patiens nec corrumpitur nec leditur sed perficitur, sic impassibilitas non spectat ad dotem corporum
beatorum, quia potentie sensitive in beatis non erunt otiose, sed quecumque vel semper suis actibus erunt coniuncte. Cum igitur sentire sit quoddam pati etc.
Item beati oculo corporali videbunt corpora sua et corpora sua mutuo ac alias res sensibiles prout faciunt ad corporis delectationem, semoto omni
eo quo huiusmodi res possent inferre aliquam lesionem, ergo illo modo non habent impassibilitatem. Tertia autem pars antecedentis de dote agilitatis patet, quia illa corpora
que non solum super terram, verum etiam super mare velocissime possunt moveri ad omnem divine potentie motionem prompta et intenta, illa sunt agilia.
Sed corpora glorificata sunt huiusmodi. Sicut patet per glossam et expositores super 10 Sap. 3: fulgebunt iusti et tamquam scintille in arundineto discurrent.
Item si ad hoc possunt volare per aerem absque hoc quod lassaret et velocissime moverentur sine labore. Ille discurrunt perfectius in mobili agilitate.
Sed quilibet beatus resumpto suo corpore hoc poterit, ut patet Ysaie 40: Qui autem sperant in domino mutabunt fortitudinem suam, assument pennas
sicut aquile etc. Et tamen si corpora beatorum non essent valde agilia, nequaquam cum suis corporibus possent ad celos ascendere, quod tamen fa-
ciet ut fide tenemus in (...) pacto iudicio quia equali velocitate sicut angeli ascendent cum ipso iudice suo Ihesu Christo. Et quamvis
ratione predicte agilitatis anime beatorum moveant sua corpora valde velociter, tamen non poterunt huiusmodi corpora movere de loco ad locum in instanti,
quia hoc est impossibile divino modo a virtute creata, ratio huius quia aliquid sui prius est in termino a quo et similiter in termino ad quem, ergo movendo successive
et non in instanti. Sed quodlibet corpus glorificatum est divisibile et anima movens ipsum est virtutis finite etc. Quarta vero pars antecedentis
que est de dote subtilitatis patet, quia corpus potens consistere in eodem loco cum alio corpore equali vel est summe et maxime subtile. Sed
corpus cuiuslibet beati potest hoc, quia si deus concederet, tunc nullus beatus cum suo corpore possit transire celum nisi dilataretur ipsum, quod absit. Sed huiusmodi
etiam corpus Christi est dotatum tanta subtilitate ut ostendit ipse Christus in sua nativitate visione et ascensione etc. prout patet Salvatorem. Item
ex quibus omnibus sequitur correlarie quod animarum beatitudo post suorum corporum resumptionem augebitur extensive et etiam intensive. Prima pars patet, quia facta
visione magnum gaudium habebit anima de sui corporis glorificatione. Etiam ablato tunc impedimento quo anima retardatur ne tota
intentione feratur in summum celum quod est ipsa divina essentia, tunc anime beatitudo videtur intendi vel augeri. Sed resumptis corporibus
tunc huiusmodi impedimentum aufertur a beatis animabus etc. Aut quia ex quo beatitudo anime consistit in perfecta quietatione cum illo summo celo,
sequitur quod ab eodem augeatur anime beatitudo, unde cum aufertur impedimentum tamen huiusmodi quietationis. Item per beatum Augustinum qui dicit quod anime inest
quidam appetitus naturalis corpus administrandi, qui retardatur quodammodo ne tota intentione pergat in illud summum celum, donec
ille appetitus conquiescat. Prima tamen pars correlarii sic patet, quia utique ceteris paribus tunc maior est extensive beatitudo anime duplici
stola decorate quam unica tamen. Sed anima corporis resumptione anima beata dicitur una stola decorata et post resurrectionem duplici. Unde canitur
de beato Augustino: qui sitiunt intimum gustatur eternum decoratus una stola secundam querens de reliqua. Secunda autem pars patet, quia quanto anima
est perfectior tanto et convenit perfectius operari. Sed anima beata reunita suo corpori est perfectior quam ab eo separata, ergo anime reunite
beatitudo que consistit in sua nobilissima operatione erit perfectior et per consequens intensior. Antecedens patet, quia ceteris paribus tunc sola ubi et opera-
tione (...) conceditur et in perfectiorem modum subiecti sit perfectior modo virtutis et perfectiorem modum virtutis perfectior modus operationis.
Hoc autem patet quia nisi pacatus impediatur tunc perfecte loquendo quem etiam patet perfectior est in suo toto quam separata ab eo. Sed anima est pars essentialis
qualiter naturalis integritate ex anima et corpore, ergo anima beata reunita suo corpori perfectior est quam ab eo separata etc.
Ideo bene dicitur in Bimilogio: Anima enim reddenda divina, sed sic quod requirit gubernatio ordinata. Deus autem in productione corporis anime produxit virtuosa et
alligavit et naturali ac mutuo appetitu vincire copulavit in suis gubernatione vero subiaceret et in statu merito fecerit ut spiritus
condescenderet et intenderet corporis gubernatione propter operationem in mundo, licet naturalis appetitus patitur quod anima sit ad plenum beata.

e xxx

quem propter deum fiat

(...) 18 morum

(...) alias visus (...)

nisi restituatur ei corpus ad quod resumendum habet inclinationem naturalem iustam. Nec regiminis ordo sustinet quod restituatur corpus spiritui beato
nisi sit illi proportionatum conforme et simile, quantum potest spiritui corpus conformari. Cum igitur spiritus est visione lucis eterne clarificatus, ideo etiam in
eius corpore claritas lucis maiore resultat. Anima vero spiritus tenendo eternitatis fruens est omnino impassibilis, ideo in eius corpore est
esse [illegible] impassibilitas tamen iuxta quod possibile. Anima delectatione illius summi spiritus est summe spiritualis effecta, ideo in corpore debet
[illegible] spiritualitas et subtilitas. Anima vero quae habitis omnibus spiritus promptissima est ad tendendum in deum, ideo in corpore glorioso debet
agilitas reperiri. Cum igitur per has quatuor proprietates fit corpus spiritui conforme et etiam simile, hic est quod in his quatuor dotatum debet
esse corpus, per conformitatem habet sequi spiritum et locari in regione celesti que est regio beatorum. In his enim proprietatibus similatur
corporibus celestibus, per quod quasi graduatum distat celeste corpus a quatuor elementis. Et sic dos corporis quadruplicata et corpus in se perfectum
reddit conforme habitatoribus celestibus et spiritui beato, per quam a summo capite deo usque ad oram vestimenti scilicet corporis plenitudo dulcedinis
et beatitudinis ebrietas redundat et quantum est possibile derivatur. Sunt ergo corpora beatorum post resurrectionem mortuorum sive claritas

Non duo corpora esse in eodem loco prohibentur ex dimensionibus quibus substat materia corporalis, quia materia corporalis secundum dimensiones dividitur,
dimensiones autem distinguuntur secundum situm. Cum ergo gloria non tollat dimensiones corporis, corpus gloriosum non potest naturaliter esse cum alio corpore in eodem
loco propter rationem eandem. Deus autem qui est causa prima omnium potest conservare effectus in esse sine causis proximis. Unde sicut in sacro altari conservat
accidentia sine subiecto, ita potest conservare distinctionem materie corporalis et dimensionum in ea absque diversitate situs [illegible] quod duo
corpora sint in eodem loco. Unde corpori Christi attribuitur a sanctis quod exivit per clausum uterum Virginis et intravit ad discipulos ianuis clausis
per virtutem divinam. Et sic corpus gloriosum quod erit configuratum corpori claritatis Christi poterit esse cum alio corpore in eodem loco non propter aliquam
virtutem creatam inditam sed sola divina virtute assistente et hoc operante. Sicut et corpus Petri sua umbra sanabat infirmos non quod
aliqua virtute naturali indita sed divina virtute assistente et miracula faciente. Hec doctor sanctus in 4o de quolibet [illegible] finali.
Ex quibus omnibus sequitur quod [illegible] beatitudo post suorum corporum resumptionem maior erit extensive et intensive quam fuit ante corporum resumptionem.

Alius per manna absconditum potest intelligi primum spirituale beatorum premium, quod consistit in visione fruitione et tentione unius summi boni
scilicet dei, quem videbunt facie ad faciem. Hic est unde et [illegible] fruentur avide et delectabiliter, quem etiam tenebunt
sempiternaliter, ut sic verificetur illud Bernardi quod deus futurus est eorum plenitudo lucis rationi, voluntati multitudo pacis et memorie conti-
nuatio eternitatis. Et exspectat Bernardus ibidem dicens: O veritas caritas et eternitas, o beata et beatificans trinitas, ad te mea misera trinitas
inseparabiliter suspirat, quam a te infeliciter exulat. Discedens a te quantis se intricavit erroribus doloribus et pavoribus. Heu me,
qualem pro te commutavi trinitatem. Cor meum conturbatum est et inde dolor, dereliquit me virtus mea et inde pavor, et lumen
oculorum meorum non est mecum et inde error. Heu quam dissimilem trinitatem o anima mea commutasti. Verumtamen quare tristis es anima
mea et quare conturbas me? Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi, cum error videlicet a ratione, dolor a voluntate et timor omnis a memoria
recesserit, et successerit illa quam speramus mira serenitas, plena suavitas, eterna securitas. Primum id faciet veritas deus, secundum caritas deus,
tertium summa potestas deus, ut sit deus omnia in omnibus, ratione percipiente lucem inextinguibilem, voluntate pacem imperturbabilem,
memoria fonti indeficienti eternaliter inherente. Primum appropriatur filio, secundum spiritui sancto, tertium patri. Hec. Anima vero potest esse [illegible]
quod omnium [illegible] constat [illegible] et etiam productio [illegible] et quod productione dei fecit rationalem spiritum
capacem dei capacitate dei secundum unum ymaginis [illegible] beatissime trinitatis, cum in iustis totus homo spiritus secundum integritatem [illegible]
desinit. Hic est quod nullo nisi deo potest rationalis spiritus [illegible] impleri [illegible] capacitas [illegible] primum [illegible]
deiformitas glorie per quam deo efficitur conformis, et tunc videat ipsum clare et voluntate diligat plene et memoria retineat
inefabiliter, ut anima tota vivat et tota diligat [illegible] tota deo configuretur, tota illi uniatur, tota in illo requiescat,
in ipso sit in omni bono inveniens lucem pacem et sufficientiam sempiternam, per quam in statu omnium bonorum aggregatione perfecto constituta
et eterna vita vivens dicatur beata et gloriosa. ~~Quod attendens Augustinus in fine prologi dicit: Cur per multa vagaris~~
Et hoc primum spirituale quod potest intelligi per manna, quia sicut manna sapiebat unicuique prout volebat, sic gloria eterna omnia oblectamenta
afferet unicuique. Quod attendens Augustinus in fine prologi dicit: Cur per multa vagaris homuncio querendo bona anime tue et corporis?
Ama unum bonum in quo sunt omnia bona et sufficit. Desidera simplex bonum quod est omne bonum et satis est. Quid enim amas caro
mea, quid desideras anima mea? Ibi est quicquid amas, quicquid desideras. Si delectat pulchritudo, fulgebunt iusti sicut sol.
Si velocitas aut fortitudo aut libertas corporis cui nichil obsistere possit, erunt similes angelis dei, quia seminatur corpus animale
et surget corpus spirituale, potestate utique non natura. Si longa salubris et eterna vita, ibi est sana eternitas et eterna sanitas,
quia iusti in perpetuum vivent et salus iustorum a domino. Si sacietas, satiabuntur cum apparuerit gloria dei. Si ebrietas, inebriabuntur
ab ubertate domus dei. Si melodia, ibi angelorum chori concinunt sine fine deum laudantes. Si quelibet non immunda sed munda vo-
luptas, torrente voluptatis sue potabit eos deus. Si sapientia, ibi dei sapientia ostendet seipsam. Si amicitia, diligent deum
plus quam seipsos et invicem tanquam seipsos, et deus illos plus quam illi seipsos, quia illi illum et seinvicem per illum, et ille se et illos
per seipsum. Si concordia, omnibus illis erit una voluntas, quia nulla illis erit nisi dei voluntas. Si potestas, omnipotentes erunt
sue voluntatis ut deus sue. Nam sicut poterit deus quod volet per seipsum, ita poterunt illi per illum quod volent, quia sicut illi non aliud volent
quam ille, ita ille volet quicquid illi volent, et quod ille volet non poterit non esse. Si honor et divitie, deus servos suos
bonos et fideles super multa constituet, immo filii dei et dii vocabuntur et erunt, et ubi erit filius dei erunt et illi, heredes
quidem dei, coheredes autem Christi. Si vera securitas: certe ita certi erunt nunquam et nullatenus istud bonum sibi defuturum,
sicut certi erunt se non sua sponte id amissuros, nec dilectorem deum suis dilectoribus invitis ablaturum, nec aliquid deo potentius
invitos deum et illos separaturum. Hec. Et Augustinus libro soliloquiorum c. 31: Qualia quaeso et quam magna et quam innumerabilia erunt
illa bona que preparasti diligentibus te domine in illa celi patria ubi te videbimus facie ad faciem. Si tanta nobis in carcere,
quid agis in palacio? Magna et innumerabilia sunt opera tua domine, et cum sint hec valde bona et delectabilia que bonis pariter et malis
communia tribuisti, qualia futura sunt illa que solis bonis recondidisti. Si tam innumera et varia sunt dona tua que amicis pariter
et inimicis communiter, quam [illegible] et innumerabilia, quam dulcia et delectabilia que solis tuis largituris es amicis. Si tanta solacia in hac
die lacrimarum, quanta conferes in die nuptiarum. Si tanta delectabilia continet carcer, quanta quaeso continet patria. Hec. Et
[illegible] 22 ad fratres heremitas: Tanta est ibi pulchritudo iustitie, tanta iocunditas lucis eterne, hoc est incommutabilis veritatis et sapientie,
ut etiam si non liceret amplius manere quam unius diei mora, propter hoc solum innumerabiles anni vite huius pleni deliciis et affluentia
bonorum temporalium recte merito contempnerentur. Hec. Quare propter quod invitat nos idem Augustinus in libro de novo cantico dicens: Fratres,
festinate ad illam patriam cuius cives angeli sunt, cuius templum deus pater, cuius splendor filius, cuius amor spiritus sanctus. Civitas
sancta, civitas beata, civitas ubi nunquam perit amicus, quo nunquam admittitur inimicus, civitas ubi nunquam moritur qui nunquam oritur, ubi conti-
nua et incorrupta salute letatur. Cum illuc veneris non ibi esuriens aut sitiens: ipse erit ipsa satietas et ibi

dormies quia non ibi laborabis, nulla angustia. Nec erit ibi mora, refectio vbi nulla erit defectio. Vnum requirabis et letabimur. Si tantum delectat cum deo ea loqui, quid erit et videre vide deum, viuere cum deo. Vita enim mea est laudare deum et sine defectu eum amare. Beati enim, ait psalmista, qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Et idem super ps. [illegible] Beati quorum est hoc negocium laudare deum. Non arant, non seminant, non molunt, non coquunt. Opera ista sunt necessitatis; ibi necessitas non est. Non furantur, non depredantur, non adulterantur; opera enim ista sunt iniquitatis; ibi iniquitas non est. Non frangunt panem esurienti, non vestiunt nudum, non suscipiunt peregrinum, non visitant egrotum, non concordant litigiosos, non sepeliunt mortuum; opera enim ista sunt misericordie; ibi nulla miseria est in qua fiat misericordia. O beati, putamus erimus nos. Sic [illegible] suspiremus. De suspirio gemamus. Et quid sumus ut ibi simus? Mortales, proiecti, abiecti, terra cinis etc. Et hoc de manna absconditum, de quo dicit [illegible] O gloriosa et amabilis sponsa, habes in terra sub sacramento, in celis habitat sine velamine. Hic quod dulce pabulum, iocunda desponsatio ibi imperiale connubium et beata commixtio, de fide ad speciem, de spe ad rem, de mensa ad mensam, de pabulo ad pabulum fiet transitus. Tunc enim videbit ipse Ihesus qui dulcis est in facie, dulcis in ore, dulcis in nomine hic etc. Per calculum autem candidum, ut omnia plana possint intelligi, notandum multipliciter accipitur calculus, que patet in hiis metris: Calculus est ren[illegible] signa carbo. Calculus est pondus [illegible] lapis [illegible] christo per calculum candidum [illegible] Nicolaum lira [illegible] corpus [illegible] decoratum quod dicitur calculus [illegible] lapillus quod est diminutiuum a [illegible] lapis. Et in calculo nomen nouum scriptum quod tunc qualis beatitudo [illegible] et compleat per dotes gloriosi corporis erit asscriptus ciuilitati celestium. Quod nemo nouit nisi qui accipit, quia dulcedo illius retributionis non est cognoscibilis a viatoribus, sed solum a comprehensoribus qui iam eam acceperunt. [illegible] in sermone dedicationis [illegible] recte festa cene colunt qui se esse filios cene cognoscunt. Sed quid perueniunt [illegible] et ingressa fuit beatorum requie et gloria celestium [illegible] multo plura et magnificentiora conspiciet quam ei sit intimatum per sacra eloquia per prophetas et apostolos [illegible] [illegible] tamquam in speculo et in enigmate tunc autem oculis suis videbit facie ad faciem. Tunc beata et illustris anima [illegible] stupefacta [illegible] constituta dicat ineffabilibus regine [illegible] potuit ad deum [illegible] est sermo quem audiui in terra mea super sermonibus tuis; maiora sunt opera tua quam rumor quem audiui. Et verum [illegible] de sanctis [illegible] non comprehendit spe non attingit caritate non capit [illegible] et vota transgreditur [illegible] mutari [illegible] de prepositione [illegible] non habet de satietate fastidium hic etc. Et patet [illegible] per calculum candidum [illegible] glorificatum corpus dotibus decoratum. Calculus enim [illegible] etc.

Et angelo thiatire ecclesie scribe. Hec dicit filius dei qui habet oculos tamquam flammam ignis et pedes eius similes auricalco. Noui opera tua et caritatem et fidem et ministerium et pacientiam tuam et opera tua nouissima plura prioribus etc. Quarta pars huius capituli in qua ponitur preceptum de scribendo quartam epistolam, et diuiditur in tres partes, in titulum et narrationem [illegible], ibi: Noui opera tua, et in conclusionem ibi: Qui habet aures etc. In prima parte introducitur tres persone ut in precedentibus, scilicet persona epistolam suscipiens [illegible] Et angelo id est episcopo thiatire ecclesie. Thiatira autem sic [illegible] illuminata et signat vniuersitatem ecclesiarum que illuminata est per Christum qui est lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum Ioh. primo. [illegible] spiritualiter ecclesie sermo dicit [illegible] generaliter ad omnem ecclesiam pertinet fide per illuminatam [illegible] illuminare [illegible] quia venit lumen tuum [illegible] specialiter autem signat statum ecclesie tempore confessorum et doctorum qui ecclesiam illuminauerunt multis doctrinis et exemplis. Et [illegible] alios [illegible] hostia quia qui illuminati sunt et alios illuminant debent esse viuentes hostia per carnis mortificationem. Ro. [illegible] obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem etc. Secundo introducitur persona deferens vel subdita [illegible] quod [illegible] Tertio subiungitur persona mittens ut dicit: Hec dicit filius dei, scilicet naturalis qui prius dictus est similis filio hominis, ut per hoc ostendatur quod idem est filius hominis et dei. Et hoc apte ostenditur, [illegible] tunc typum angeli gerebat qui hoc ostendebat beato Iohanni ad sua verba [illegible] esse verba filii dei. Dei hoc dicit filius dei qui est secunda persona in trinitate qui multis nominibus in scripturis appellatur ut [illegible] plenitudinibus [illegible] notitiam diuinam possemus peruenire. Vna enim non sufficit [illegible] quia omnis similitudo in creaturis reperta est maior dissimilitudo cum creatore quam similitudo, ideo quod creator et creatura distant inter se infinite non quidem locorum distantia sed in virtute et perfectione. Vt ergo dei filius patri celesti ostendatur [illegible] dicitur ymago. Et ut ostendatur [illegible] dicitur splendor patris Hebr. primo. Vt ostendatur [illegible] genitus, dicitur verbum Ioh. i: In principio erat verbum. Et ut ostendatur patri consubstantialis et cum eo esse eiusdem nature, dicitur filius. Circa quod patet quod [illegible] Christus sit filius adoptiuus secundum [illegible] alios. Respondendum [illegible] Christus non est adoptiuus filius aliquo modo sed tantum naturalis, quia naturalis filius est, non adoptionis gratia. Non autem sic dicitur filius naturalis ut [illegible] non enim eo filius est quo deus est, quia proprietate naturali filius est, natura diuina deus est. Et tamen diuina natura filius quia naturalis est filius eiusdem [illegible] nature qua ille qui genuit. Adoptionis autem filius non est, quia non prius fuit et postmodum adoptatus est in filium, sicut nos dicimur adoptiui filii quia cum nati fuimus non filii, per gratiam facti sumus filii dei. Christus vero numquam fuit non filius, et ideo non est adoptiuus filius. [illegible] est filius hominis [illegible] aut natura aut gratia [illegible] aut diuina aut humana [illegible] non ergo aut humana natura aut non natura est filius hominis [illegible] ergo gratia tamen et si [illegible] humana non [illegible] per gratiam. Si ergo gratia filius virginis est, adoptiuus filius esse videtur ut idem sit naturalis filius patris et adoptiuus filius virginis. Ad quod dicendum [illegible] Christum filium virginis esse naturalem et gratia [illegible] adoptiuum filium virginis [illegible] quia non per adoptionem sed per vnionem filius virginis esse dicitur. Filius enim virginis dicitur eo quod in virgine hominem accepit in vnitate persone et hoc fuit gratie non nature. [illegible] vnigenitus est equalis patri non est gratie sed nature, [illegible] autem in vnitate persone vnigeniti assumptus est homo gratie est non nature. Christus ergo [illegible] deus [illegible] homo est adoptiuus filius, sed dei naturalis et hominis naturalis et gratia filius [illegible] naturalis sit hominis filius vnigenitus [illegible] libro de fide ad petrum [illegible] deus [illegible] est naturalis hominis filius qui est naturalis filius vnigenitus dei patris [illegible] autem non sit adoptiuus filius et tamen gratia filius [illegible] super epistolam ad [illegible] de Christo Ihesu scriptum est quia [illegible] cum patre fuit et numquam cum ut [illegible] voluntas patris [illegible] et ille quidem naturalis filius est, nos vero adoptione. Ille numquam filius non fuit, nos autem [illegible] predestinati sumus, sed tunc spiritum adoptionis accepimus quando credidimus in filium dei. Hylarius iii libro de trinitate: Pater [illegible] clarifica filium tuum. Non solo nomine attestatus est se esse filium sed [illegible] tu autem clarifica [illegible] dei filii nos sumus, sed non talis hic filius. Hic enim verus et proprius est filius origine non adoptione, veritate non nuncupatione, natiuitate non creatione. [illegible] Ioh. [illegible] nos sumus filii gratia non natura, vnigenitus autem filius natura non gratia. [illegible] in Christo ad hominem [illegible] Ita sane [illegible] ostendit [illegible] non sit filius adoptionis

Illa enim gratia qua dicitur eum esse gratia plenum asserit non intelligitur gratia adoptionis sed unionis qua filius dei est filius hominis et econverso. De quo
filio dei subditur in Apoc. i: Oculi eius ut flamma ignis scilicet clari et penetrativi et in hoc notatur perfecta plenitudo sapientie. Et sic
filius dei dicitur ut terreat malos qui erant terrenative quorum peccata videt filius dei qui eos iudicabit. Boethius v de consolacione: Sive
magna vobis est si dissimulare non vultis indicta necessitas probitatis cum ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Nam oculi domini multo
lucidiores sunt sole. Eccl. 23: quia videt non solum corporalia sed et spiritualia, non solum presencia sed et preterita et futura, non solum exteriora sed et
interiora, superiora et inferiora, ea que in nubibus sunt et que super solem. Prov. 15: In omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos. Nam
omnia nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo est. Hebr. 4. Et pedes eius similes auricalco et in hoc designatur magnitudo potencie.
Exo. 24: Sub pedibus eius quasi opus lapidis zaphirini. Cum ergo talis sit oculos omnia videt, ut est possibile eum quemquam latere, et quia
tales pedes habet omnia potest, ideo primum non est possibilitas latendi, ideo secundum non est possibilitas fugiendi vel evadendi. Secundo ad instructionem et ad
terrendum congruunt ista premissa. Mystice vero per hos oculos possunt figurari doctores ecclesie, per inferiores apostoli, per pedes vero doctores. Ubi ? tropus
vii. Oculi domini doctores intelliguntur qui nos sua doctrina et operibus illuminant et lucem sicut prebent. Pedes vero domini vel sunt sancti
predicatores per quos mundi circuit igne tribulacionis probati, vel etiam ultima ac novissima illius membra, omnia procurare tandem. Deut. 33:
Qui appropinquant pedibus eius accipient de doctrina eius. Job 30: Pedes meos subvertit. Vel Greg. Morum xx: Quid pedes esse
nisi extrema illius membra quos adversarii subvertunt cum ad sui dogmatis errorem trahunt. Ysa. 52: Quam pulchri super montes pedes annunciantis
et predicantis bonum. Abacuk iii: Egredietur diabolus ante pedes eius. Et nota quod oculi per quos ut dixi sunt doctores et prelati figurantur
apparent flamme ignis, quia debent esse in se lucidi per industriam, per scientiam, per bonam famam et fulgidi per zelum et caritatem. Et debent alios
illuminare ad dei cognitionem verbo predicacionis et inflammare ad amorem operis bone conversacionis. Debet enim in se et in aliis rubiginem peccatorum
consumere et paleas terrene cupiditatis comburere, sicut Ioh. Baptista de quo dicitur Ioh. 5: Erat lucerna lucens et ardens. Eccl. 48: Sur-
rexit Helias quasi ignis et verbum illius quasi facula ardebat. Et sicut oculi totum corpus regunt sic doctores et prelati ecclesiam. Job 29:
Oculus fui ceco. Sicut oculus non patitur in se pulverem, sic nec prelati terrenum amorem. Phil. 2: Estis simplices filii dei sinceri sine
reprehensione. Act. x: Excutite pulverem pedum vestrorum. Sicut oculi sunt tenerrimi per compassionem, sic prelati omnibus compaciendo, sicut apostolus fecit.
2 Cor. 11: Quis infirmatur et ego non uror. 2 Reg. 23: David sedens in cathedra sapientissimus inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni
vermiculus. Sicut duo sunt oculi, sic gemini debent esse doctores et prelati per dileccionem dei et proximi. Luc. x: Misit eos binos ante faciem suam.
Sicut oculi delectantur in pulchro et abhominantur turpia, sic prelati libenter videre debent aliorum bona et eorum promocione ... ut per
ut in eis delectari valeat tamquam messor in messe plena. Ioh. 4: Levate oculos vestros et videte regiones quia iam albe sunt ad messem,
et qui metit mercedem accipit et congregat fructum in vitam eternam, ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit. Mala vero debent abhorrere
sed de peccatoribus: Iniquos odio habui et abhominatus sum. Ps. Sicut oculi requirunt absconsionem palpebrarum servicii, sic prelati infirmi contemplacione
et meditacione passionis domini, sicut Petrus infirmitatem suam curat, et hoc consulit apostolus ad Hebr. xii dicens: Recogitate eum qui talem a peccatoribus
sustinuit adversus semetipsum contradictionem ut ne fatigemini animis vestris deficientes. Sicut reparantur oculi limacone fellis Thobie xi,
sic prelati recordacione eterne ... Apoc. 3: Inunge oculos tuos collirio ut videas. Sicut purgantur sanguine limacone, sic
prelati peccatorum confessione vel ... Ps.: Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero et emundabor a delicto maximo.
De talibus quasi oculis dicitur Cant. v: Oculi tui sicut columbe super rivos aquarum que lacte sunt lote et resident iuxta fluenta ple-
nissima. Sunt ergo doctores et prelati oculi in capite ecclesie assumpti quia corpus ... totum corpus dirigant. Ipsorum quoque direccione
omne corporis ... ut prelati virtutibus proprietates oculorum columbinorum consequantur. Unde ... restauracionis
liber puta sacra pagina libro condicionis rerum ... mundo quem vidit ... vel crucibus per ... proprietates
animalium aut volucrum convertat ad spiritualia et divina ... naturalibus proprietatibus aliorum ... virtutes ... sibi debitas
intelligat. Pulchre siquidem sunt et operose proprietates oculorum columbarum quibus duces ecclesie se debent conformare, et ex operibus infor-
mationis nature exempla morum colligere. Unde quid pulchrius oculus in columba, quid placidius, humida subtilis quam oculorum acie, quid
cautius in custodia, quid ... in opere ... tum in aspectu sit unitas aut unio. Nam si non sit ... unio, indubie non
erit perspicacitas. Ideo hanc unionem singulariter laudabat sponsus in sponsa cum dicit: Vulnerasti cor meum soror mea sponsa
in uno oculorum tuorum. Cant. 4. Unitas enim aspectus pro uno oculo reputatur. Nec potest autem esse unitas aspectus et quantum ad perspica-
citas nisi fuerit simplicitas in corde. Simplicitas vero est unica recta et non involuta finis intencio. Ab hac intencio finis
plerumque oculus vocatur. Unde salvator ait Luc. xi: Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit
erit tenebrosum totum. Et sicut in unaquaque singulari persona intencio dicitur oculus, a cuius simplicitate vel duplicitate lux aut tenebre
totum opus circumdat et involvit, ita in corpore politico vel mistico censendum est. Cum ergo ecclesia dicatur columba, quia eius intencio sit
simplex et recta, sunt quod homines intencione ecclesie non sequentes aut non intendentes, ideo non habent oculos columbinos sed milvorum vel
accipitrum aspera, de quibus ... loquitur ... Ysa. 34: Illuc etiam congregati sunt milvi alter ad alterum. Milvi
autem ad literam vocantur generaliter omnes aves predam diripientes, que licet clausis intendant oculis, tamen quia simpliciter aspectus
non habent in volatu circulacionibus utuntur. Sic conformantur homines non recti in intencione, iuxta ... in circuitu ambulant et
quotquot sunt ingenio preediti ac per alta volantes circulacionibus sepe obvolvuntur et aspectus oculis in terris que sunt fidei ...
aliter observant. Et istos propheta milvos appellat. Quorum genus est duplex. Primum quidem genus est eorum qui de suo ingenio presumentes
in superbia et cum animi tumore alta et ardua quam sentiant. Aliud genus est illorum qui temporalis commodi causa vel honoris gratia
prudenter ... investigat studia. Hec omnes isti milvi sunt et accipitres et plerumque columbas lacerant et perfugant. De quibus
in lege veteri et figurativa sacrificium et oblacio fieri prohibebantur. Per primos enim lacerata fuit ecclesia in sui origine sub tempore tiran-
norum et hereticorum. Per secundos vero patietur etiam in ultimis temporibus sicut predicit Paulus secunda ad Thim.: Venient magis tempus in quo sanam
doctrinam non sustinebunt, sed ad desideria sua coacervabunt sibi magistros etc. Notate: ad sua desideria, quoniam tunc insurgent legistes
non quod veritas sit incognita sed ipsam multi ... intorquebunt ut suis desideriis et malis affectionibus famulentur ...
palam non obviet et perpetuis adinvencionibus nova ... confinget. Sic vero in suo senio magis quam antea ...
vera per novis et per dubiis relinquet novitatibus illudetur ... Quapropter ... non dupli-
citate sed simplicitate vigentibus ecclesie per oculis opus est, quos etiam monet persuasione Paulus ad Thim.: Laborare et vigilare ... ne
circulacionibus aliorum involvatur. Milvi namque et accipitres sicut homines superdicti ad duplicitatem circulacionibus utuntur et sub ...
latenti suam exercent rapinam. Hec columbina ecclesie dico simplicitate. Unde in aspectu non est fel vel perversitas et intellectus lumine et
vigilancia pollet. Sane hec est illa simplicitas quam salvator suis commendabat apostolis dicens: Estote simplices sicut columbe.
Mt. x. Porro contemplacio visus et vigilancia columbis maxime insunt. Nam pavide sunt et ab accipitribus timentes gyrati volant,
quia plus videt oculus quam oculus. Et plerumque super aquas quiescunt ut per transparenciam aque cum reflexo solis lumine

Oculi sunt doctores

vementem accipitrem ex umbra precavebat, quem fortassis corporali obiectu videre non posset. Alias ad primam advolatum omnes que evolant
Sic profecto non sufficit viro ingenioso alta perscrutari, nisi cara cum aliis generaliter suum concordet studium et conferentibus
studiosorum hominum scripta coagitet. Itaque cum sedet cum ipsis super aquas necesse est, puta in specie fluenta doctrinarum antiquorum necnon Christianorum
et decursum labentium scolarum. Ibi namque prevenit insidias diaboli, ibi videbit involucros et errores quorundam superborum, ibi cognoscet
a quibus cavendum est. Itaque quicumque ingeniosum vivit et errores cavere desiderat, necesse est doctorum scripta et exempla patrum videre,
necnon concordiam scolasticorum concipere et premunire, ut illam humilitatis gratia suum stabiliat animum, prout apostolus ad Hebreos ult. nos admonet
dicens: nolite variis doctrinis et peregrinis abduci. Optimum est enim gratia stabilire cor. Cum hac enim gratia potest quisque secure volumina
ingenio peragere. Scriptum est autem: Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter. Nec unquam a veritate fidei quispiam abducetur nisi per
gratiam humilitatis simplicitatis vel relinquendo a quo felle timescet. Igitur columbe ... ad investigationem veritatis orthodoxe. Hec
duo concors columbarum sunt necessaria, ut careat in affectu felle livoris et superbie, et super aquas sapientie sedulo quiescit, puta in doctrinis
approbatorum doctorum suum conceptum intellectum. Non tamen sufficit ad integritatem doctrine servandam simplicitas et peritia nisi cara assit accepta
solercia presertim in doctoribus et prelatis. Sic hanc solerciam salvator sub forma serpentum suis mandabat discipulis dicens: Estote prudentes
sicut serpentes, Mathei x°, propheta autem Osee vii° viris perspicacibus et literatis hanc solerciam carentibus sub nomine Effraym columbe quodam sic
modo improperat: Effraym factus est quasi columba seducta non habens cor, id est animi solerciam. Columba namque ut dicit Ieronimus in primo stati
repullulat, ubi paulo ante raptos pullos ingemuerat. Serpentes vero non sic, sed tanta astucia ad quorumque suorum custodia val-
lent, quod etiam contra magicas artes prudenter obturant aures suas ne vocem audiant incantantis. Unde Genesis 3° Serpens erat
callidior omnibus animantibus. Ita precipue conformiter videmus quosdam homines qui toto tempore reptantes super terram, id est nil aliud quam terrena sapientes,
ut serpentes omni dolo et veneno plenos pro suis desideriis consequendis ingenio et astucias pergere pro terrenis. Et inabilitatem acuositate
plerumque ardua congredi. Horum autem acuositate et industria cum simplicitate columbe salvator voluit ornare prelatos ecclesie quos astu-
ciis et dolositatibus malorum resistent, et ut serpentes faciunt, caput suum pre omnibus custodire et protegere curaret. Caput siquidem nimirum
Christus est cum ingenio per fidem. Fide vero dissoluta iam separatur membra a corpore cuius Christus est caput. Cum igitur omni solercia omnique
acuositate curandum est ut fides integra conservetur, qua assiduis machinationibus dolis et artibus ut virum auferat caput satagit
malignus spiritus. Tunc fides adeo tenera est ut modica lesione facta mors sicut venenum serpit plaga et sic tamquam morbus ...
nisi velociter curatur, ita totum corpus magnam incurrit ruinam. Expedit doctores et prelatos positos sicut custodes cum speculas ...
ligunt ... ut vigiles oculi die noctuque ... contemplantes ... alius dormitare ne cesset ut caveat. Unde sicut
in castris nocturne cohortes alternis clamoribus se solent excitare ne sopor eos opprimat et interim inimicus irruat. Sic ipsi mu-
tuo incessanter debent pulsare litteras cohortatorias ad invicem scribendo ne quispiam eorum dormiat et torpore sopiatur. Sic namque dicitur
predecessorum prelatorum et doctorum una vox resonans in ecclesia de manu ad manum successive continuata eos admonere et solicitat
quatenus vigilant et sui ... super ... stet custodia. Porro hanc solicitatem voce designabat propheta clamans: Custos quid de nocte,
o custos quid de nocte. Ad quod dicit vox ista: Cum sis custos de nocte cave ne dormites, vigila quia nox obscura, hostis
callidus prope muros stat vigil per noctem fatigat et assidue oppugnat. Et dicit custos: Venit mane et nox, si queritis querite. Ysaie 21
Sic predecessores constat fecisse, mutuis enim epistolis se cohortabantur, crebris se sermonibus pulsabant, ingruentibus arguebant
errores et defectus aliorum reprehendebant, quibus omnibus contra machinamenta diaboli pro se suisque subditis resistentiam preparabant.
Non sicut visum corporalem tria solent plurimum impedire, scilicet humor elevatus, humor superfluus et pulvis iactus. Pro dictorum enim quolibet visus impeditur
et oculos turbat equaliter, sed si nimis invalescit, excecat totaliter. Sic et cordis oculos quosque turbat quosque vero excecat tumor
superbie, humor luxurie et pulvis avaricie. Primum patuit in angelo superbo qui per superbiam de celo in abyssum, de luce in tenebras
cadit et de visione in cecitatem, unde dicitur Ysaie xiiii: Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Ideo propheta a se hoc removeri
petit dicens: Non veniat mihi pes superbie, ps. 35. Et subiungit quare hoc petat dicens: Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem. Ibi ut magis
Augustinus in pede superbie ... pede superbie cum cognovissent Deum non sicut Deum glorificaverunt. Venit ergo illis pes superbie
unde venerunt in profundum. Tradidit enim illos Deus in concupiscentias cordis eorum, facere que non conveniunt. Evanuerunt enim in vanitatibus suis
et obscuratum est insipiens cor eorum. Ad Romanos 1. Tales excecantur omnes sive clerici sive layci in quibus regnat tumor superbie contra
leone et libido dominandi et aliis presidendi et velut omnis ambitiosi qui ambiunt super alios principatum prelaturam dignitatem
vel curam ecclesiasticam vel secularem, curiosi qui docere vel dicere cogitant vel loqui student magis curiosa quam fructuosa, nova
quam vetera, subtilia quam utilia, inflativa quam edificativa. Contra quos dicitur Ecclesiastici 3: In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter et
in pluribus operibus eius non eris curiosus. Et beatus Ieronimus in quadam epistola dicit: Si multum superesset etatis, parce dispensandum erat
ut sufficeret necessariis. Nunc vero quanta dementia est supervacua discere in tanta temporis angustiate. Et ideo beatus Bernardus super Cantica
dicit: Vide Apostolum 1 Cor. 8: Si quis se existimat scire aliquid nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire. Et vides quod non
approbat multum scientem si modum sciendi nescierit. Vides quo fructum et utilitatem scientie in modo sciendi constituit. Quid
ergo dicit modum sciendi nisi ut scias quo ordine, quo studio, quo fine unumquodque nosse oporteat. Quo ordine ut illud prius quod
maturius movet ad salutem. Quo studio ut illud attencius quod ardencius movet ad amorem. Quo fine ut non ad va-
nam gloriam et ostentationem sed ad tuam et aliorum salutem. Preterea ad Dei gloriam, unde dicit Apostolus 1 Cor. x: Sive manducatis sive
bibitis sive aliud facitis omnia in gloriam Dei facite. Et ad Colossenses 3: Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere omnia in no-
mine domini nostri Ihesu Christi facite gratias agentes Deo per ipsum. Dico 2° quod humor luxurie excecat oculum cordis. Luxuriosus enim
sapienciam despicit. Carnem suam et animam maculat et corrumpit, de membris Christi membra meretricis facit, et quod horum magna
cecitas est. Dicitur Proverbiorum 21: Verbum sapiens audit luxuriosus et displicebit illi et proiciet illud post tergum suum. Dicitur
1 Cor. 6: Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. Ergo sicut animam peccando perdit sic et corpus maculat et destruit. Dicit 2°
dicitur ibidem: Corpora vestra sunt membra Christi. Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis. Absit. An nescitis quod qui adheret meretrici
unum corpus efficitur. Fugite ergo fornicationem ut ibidem dicit Apostolus. Quod valet omnibus, specialiter autem viris ecclesiasticis qui debent esse tamquam
angeli, quia debent esse puri et immaculati. Unde et angeli dicuntur, sicut dicitur Malachie 2: Labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem
requirent ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Valde ergo detestandum est illud vicium in sacerdotibus qui tamquam angeli

ad divinum cultum et ad inestabilem gloriam per iustitiam sunt deputati et in templum dei vivi consecrati propter quod dicit apostolus 2 Cor. 6 nolite iugum ducere cum infidelibus Que enim participatio iustitie ad iniquitatem aut que societas lucis ad tenebras quis autem consensus templi dei cum ydolo. Cum ydolo dico hoc est cum avaro quod est ydolorum servitus. Sed de templo dei et membris Christi templum infideli et membris meretricis constituunt. Separamini ergo dicit dominus et immundum ne tetigeritis. apostolus ubi supra et Ysa. 52. Recedite exite inde pollutum nolite tangere qui fertis vasa domini. Tertio dixi quod oculum cordis excecat pulvis avaricie. Avarus enim deum deserit proximum decipit et animam suam parvulo precio vendit et hic utique magna cecitas est. de quo 1 Thim. 6 Radix omnium malorum est cupiditas quam quidam appetentes erraverunt a fide. Et si forte aliquis verbo dicat se esse fidelem tamen deum negat facto iuxta illud apostoli ad Titum 1 Confitentur se nosse deum factis autem negant. De tertio dicitur in psalmo 60 Mendaces filii hominum in stateris ut decipiant. Unde avarus non timet mentire periurium mendacia confingere et proximum decipere ut ipse possit nummum acquirere. Et ita est magna cecitas Et satis mirum est quod hoc non advertunt illi principes quibus committitur gubernacio rei publice et sciunt permittunt fraudes et dolos multiplicare omni legi nature divine et humane repugnantes. Unde Prov. 11 dicitur Statera dolosa abhominatio est apud deum ubi per stateram dolosam omnis deceptio et fraus et dolus intelligitur. Et ibidem 20 pondus et pondus mensura et mensura utrumque abhominabile est apud deum Et hoc idem allegat Augustinus super in predicto loco psalmi et exponit mensura scilicet minor qua vendas et maior qua emas. Et qui talia agunt digni sunt morte non solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus Ro. primo. Consentiunt autem hii quorum est talia corrigere et non corrigunt sive sint prelati seculares sive spirituales quorum alii tenentur corrigere facto alii verbo et si non corripiunt una cum facientibus iudicabuntur iuxta illud Sap. 6 horrende et cito apparebit vobis quia iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. De 3o dicitur Eccli. 10 Nichil iniquius quam amare pecuniam hic enim et animam suam venalem facit quia in vita sua proiecit intima sua. Unde et de tali loquens propheta in psalmo 51 ait quo iustus iudicabit. Videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum sed speravit in multitudine divitiarum suarum. Sed forte sicut Augustinus dicit super eundem psalmum audit aliquis predicationem hanc sperantem in multitudine divitiarum suarum et quando attendit pannos suos respicit forte unum sic divitem ornatum indutum et ait in corde suo de isto dicit nunquam de me. Cui quod subdit Augustinus noli te inde extipere noli te separare nisi videris et timueris et postea videas. Nam quid tibi prodest si eges facultate et ardes cupiditate. Hic ergo intendite ne passim divites reprehendatis et turpiter ne de paupertate et egestate presumatis. Unde patet quod in scriptura reprehenduntur avari et inordinati pecuniarum amatores qui propter pecuniam contra legem dei faciunt et proximos decipiunt non autem divitiarum iusti possessores de quibus apostolus 1 Thim. 6 dicit Divitibus huius seculi precipe et cetera. Ex quo Augustinus super idem psalmum 48 sic inde dixit et cetera Elicit quinque que requiruntur ad hoc quod omnes bene utantur divitiis suis Primum est quod de divitiis non superbiat unde dicit apostolus divitibus huius seculi precipe non sublime sapere. Secundum est quod non in divitiis sed in deo confidat unde subdit apostolus neque sperare in incerto divitiarum sed in deo qui prestat nobis omnia habunde ad perfruendum. Tertium ut bonis operibus insistat de quo apostolus divites fieri in operibus bonis. Quartum ut de sua substantia libenter egenis tribuat de quo apostolus facile tribuere communicare. Quintum ut non ad presentem thesaurum sed ad futurum in eterna vita habendum cor suum ponat et ad istud thesaurum dispenset ordinet et expendat. De quo apostolus thesaurizare sibi fundamentum bonum in futuro ut apprehendat veram vitam. Hii igitur divites non sunt excecati pulvere avaricie sed illi de quibus predictum est et de quorum uno pro omnibus dicitur in psalmo sperat in multitudine divitiarum suarum. Hec ergo patet quomodo tenor superbie livor luxurie et pulvis avaricie excecabat cordis oculum ne possit videre.

Nota quod oculus sicut illud membrum quod datum est corpori ad regimen. Unde per oculos intelliguntur iudices superiores a quibus corpus ecclesie gubernatur vel consiliarios inferiores a quibus corpus alterum regulatur. Et quia est dare superiores bonos et malos hinc est quod oculus potest accipi in bono et malo. Oculus in bono potest tamen sumi scilicet divine sapientie claritate superne eminentie dignitate et merite conscientie puritate. Dico primo quod est oculus divine sapientie de quo Eccli. 23 oculi domini lucidiores super solem. Et iste oculus quandoque dicitur oculus ire et pietatis quandoque iustitie seu severitatis quandoque clementie et largitatis. Oculus divine ire et pietatis respiciunt homines ad eos miserendum liberandum et cetera deprecabatur respicere Daniel cum dicebat c. 9 Inclina deus meus aurem tuam et audi aperi oculos tuos et vide desolationem nostram. Istis oculis aspicit humiles pauperes et timorosos psalmo oculi domini super metuentes eum ut eruat a morte animas eorum. Ysa. 66 Ad quem respiciam nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem sermones meos. Et istos aurit a peccatoribus cum dicit primo Ysa. avertam oculos meos a vobis. Sed iustitie oculi vero divine iustitie malos respiciunt ad eos puniendum bonos vero ad ipsos salvandum et defendendum. Prov. 15 In omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos. Iste sunt enim oculi lincei qui videt ultra parietem quia sicut ultra parietem corporis usque ad ima cordis videt oculus domini facta mea. 1 Reg. 16 Homo videt ea que parent deus autem intuetur cor. Unde quod deus videat iniquos ad eos puniendum dicit Amos 9 Ecce oculi domini super regnum peccans et destruet id. Iste enim est Argus qui centum oculis habebat caput ornatum ita quod numquam dormiebat nisi duo. Et ante et retro videbat. Sic dicitur in omnibus quod sunt dei circumspectio et consideratio tanta est quod numquam potest deficere vel peccatum defraudari quin ipse videat omnia que sunt ante et retro id est preterita et futura. Ezech. 1 Totum corpus in circuitu plenum oculis ante et retro. Unde de istis oculis divine iustitie narratur de quodam barbitonsore qui amore dei pauperes quantumcumque deformes libenter radebat et eis pro posse serviebat. Cum autem semel pauper effectus quendam porcum furtivum furatus domum volens cum reduceret apparuit ei in specie cuiusdam deformissimi scabiosi petentis radi amore dei. Quod cum barbitonsor libenter vellet facere invenit totum caput eius plenum oculis. Et cum admiratus peteret quid hoc esset pauper inquit vides dixit. Ego sum ille qui video ubique et bene vidi heri quod porcum furatus fuisti. Et pauper evanescente timuit penitens et restituit illud porcum. Ecce quod oculi divine iustitie non poterant pati quod iste peccaret. Unde Eccli. 23 Oculi domini super timentes eum. Oculi vero divine largitatis respiciunt iustos ad ipsos in paradiso liberaliter premiandum psalmo oculi domini super iustos et cetera. Hec quibus patet quod oculi divine sapientie diversimode respiciunt homines in hoc mundo. Iste enim est sicut aquila limpidissimos oculos habens ita quod pisciculos in mari natantes dicitur ab celsitudine aeris videre et super ipsos subito descendere. Quia sic deus est oculus divine sapientie qui solo sole clariores in mari huius mundi videt quomodo homines faciunt et qualiter vel in bono vel in malo se gerunt. Eccli. 17 vie hominum non sunt abscondite ab oculis ipsius. Augustinus 11 libro de civitate dei c. 21 Nullo scientia dei variatur ut aliud in ea fiat que scientia non sit aliud quam res sit aliud que fiunt. Non enim more nostro ille quod vel futurum est prospiciat vel quod presens est aspiciat vel quod preteritum est respiciat sed alio quodam a nostrarum cogitationum consuetudine longe alte quam diverso. Ille quippe non ex hoc in illud cogitatione mutata sed omnino incommutabiliter videt ut illa quidem que temporaliter fiunt et futura nondum sunt et presentia iam sunt et preterita non sunt ipse vero hec omnia stabili ac sempiterna presentia comprehendit nec aliter oculis aliter mente non enim ex animo constat et corpore nec aliter antea aliter postea quia non sicut nostra ita et eius scientia trium temporum presentis scilicet preteriti et futuri varietate mutatur apud quem non est transmutatio

vt vicissitudis obumbracio Iacobi p° Hec enim eius intencio de cogitacione in cogitacionem transit in eum incorpereo c[on]tutu sic
assunt cuncta que nouit / quin ista tua nouit nullis suis temporalibus motibus quemadmodum talia mouet nullis suis temporalibus motibus
Secundo dico primo quod in scriptura inuenitur oculus super prouidere et per oculos intelliguntur prelati et superiores qui habent regere cetera membra
ecclesie militantis Et sicut oculus habet magnam luciditatem teneritatem sublimitatem mobilitatem et utilitatem Sic viri perfectus et maxime prelati
debent habere luciditatem discrecionis teneritatem compassionis sublimitatem inspectionis mobilitatem circumspectionis et utilitatem dileccionis Primo debet esse lucidus
per discrecionem ut de se possit dicere illud Job 29 oculus fui ceco / Omnia enim membra nihil sunt contra per oculum et ideo necesse est ut oculus
satis habeat de lumine vel splendore vt cetera membra possit debitum regere et instruere Sic enim in corpore ecclesie sunt multa membra ceca
id est multi ignorantes subditi ideo necesse est quod oculi id est prelati et clerici magne discrecionis lumine sint dotati vt per ipsos possint alii
doceri et scire fidei et morum instrui et illuminari et in via salutis dirigi et debite gubernari Ysaie 19 oculi cecorum videbunt
et aures mutos in duo levitas Contra tamen est hodie contra multos prelatos et clericos qui magis sunt ceci et ignorantes in spiritualibus
quam alii subditi vel inferiores quamvis enim ipsi quasi lucem sciencie legalium et naturalium habeant istud tamen lumen non est quod
ad docendum et dirigendum subditos in via spiritualis recti[tud]inis et salutis et ideo membra ecclesie possunt de istis oculis sicut horribiliter
conqueri dicentes illud Psalmi lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum Ideo quia tales oculi sunt hodie plus quam subditi in spiritualibus ignari
sed ipsi obscurentur oculi eorum ne videant Secundo debet esse tenerus per compassionem · Sic enim oculus inter alia habet teneritatem vere sine quod
quod necesse sunt ad facilem formarum impressionem Sic prelatus per pietatem et benignitatem debet esse tener et humidus ita quod facile
possit in se recipere per compassionem quorumque subditorum pauperum afflictionem miseriam et quarumque calamitatum et paupertatem in aliis
oculus speculatur ut de eo possit dici illud Psalmi oculi eius in pauperem respiciunt Debet sicut in oculo sunt plures tunice sed quedam
humide quedam magis dure illa tamen que est mollior est pupille proximior quam illa que est durior Sic in prelato debet
esse mollicies pietatis et compassionis et eciam duricia severitatis ita tamen quod ei pietas magis adhereat quam iusticia Theos simulata
quia primo sauciato infundit oleum lenitum deinde vinum mordicatum hic per quod quamvis vna non debeat ab alia separari vna
tamen debet propria amplecti vt et dicatur illud Job 24 oculi carnei tibi sunt vel misericordes et sicut videt homo et tu videbis Gregorius
xx moralium disciplina vel misericordia multum destituitur si vna sine alia teneatur Sed circa subditos suos inesse debet et iuste consules
mia et pie consulens disciplina Hic est quod semiuiui illius vulneribus qui a samaritano in stabulum ductus est et vinum adhibe-
tur et oleum ut per vinum mordeantur vulnera et per oleum foveantur quatinus vnusquisque qui sanandis vulneribus preest in vino morsum dis-
triccionis adhibeat in oleo molliciem pietatis per vinum mundentur putrida per oleum sananda nutriantur miscenda est ergo lenitas
cum severitate faciendum quoddam ex utroque temperamentum vt neque multa asperitate exulcerentur subditi neque nimia benignitate dissolvantur
Sed in archa tabernaculi erat in qua cum tabulis virga sit et manna est quod cum scripture sacre scientia in boni rectoris pectore
si est virga districcionis sit et manna dulcedinis / Hinc eciam Dauid ait virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt virga
enim percutimur et baculo sustentamur Si ergo est districcio virge que feriat sit et consolacio baculi que sustentet Sit itaque
amor sed non emolliens / sit vigor sed non exasperans Sit zelus sed non immoderate seviens sit pietas sed non plus quam expediat
parcens hec ille ¶ Tercio prelatus debet esse sublimis per inspectionem · Sic enim oculus sunt in altiori loco scilicet in capite sic tales collocati
sunt in sublimiori dignitate Et sicut videmus quod oculi dum sublimes quod sunt in capite radicati versus celum elevati et sublimati
et ideo sunt ad respiciendum vndique magis apti et eciam ordinati Sic prelati sublimes possunt dici quod radicantur in capite Christo
per fidem et dileccionem Eccl 2 oculi sapientis in capite eius Sursum elevantur versus paradisum per affeccionem et contemplacionem Psalmus 14
Eleuasti in celum oculos / Vndique eciam respiciunt et speculantur per prudenciam circumspeccionis Job 39 oculi eius de longe
prospiciunt / Quarto talis oculus scilicet prelatus debet esse mobilis per circumspeccionem Sic enim videmus inter cetera membra carnis oculi sunt
ceteris mobiliores et ad vertendum se vndique promptiores illud 1 Corinthiorum 15 in momento in ictu oculi in novissima tuba Sic
prelati debent esse diligenciores illud Psalmi 2 pal 14 · Cum dileccione cuncta faciatis Vin de tali circumspeccione Ysaie 21 · contemplatus
est diligenter multo intuitu vt de talibus oculis dicatur illud Ysaie 32 non caligabunt oculi videncium et aures audiencium diligenter auscultabunt
Quinto debet esse utilis per dileccionem Sic enim oculus super omnia membra est utilis ipsi corpori sic prelatus ecclesie debet esse non solum oculus
sed et pes spiritualis affeccionis ipsos tamen diligendo pes fundamentalis sustentacionis ipsos benignitate supportando quod bene figuratur
in libro Danielis 10 ubi dicitur oculos tanquam flamma ignis et pedes eius plus auricalco / Ex quibus patet quod oculi id est prelati indirectos et declinantes debet esse
lucidi compassiui commutantes dilectos affectuose vt eciam possit dici illud Canticorum 4 Ecce tu pulcra es oculi tui columbarum etc
Et sicut oculi valent in suo composito septem habent tunicas seu pelles ut dicit Constantinus Sic prelati debent habere septem virtutes
ad implendum spirituale ministerium scilicet tres theologicas et quatuor cardinales Vnde Zacharie 3 oculi eius septemplices sunt etc patet supra
¶ Quinto principaliter dico quod in scriptura inveniuntur oculi nature consistere et isti nihil aliud sunt quam intellectus et affectus Duo enim sunt ita
vt si unus impeditur eius officium per alterum suppleatur quia ostendit quod illa simplices in quibus deficit oculus intellectus quantum ad per-
fectam cognitionem habeant clariorem oculum affectus quantum ad veram simplicitatem et dileccionem Sic enim est de oculis naturalibus quod si unus
oculus occecatur vel impeditur alius clarius intuetur et hoc fit quia spiritus visibilis qui ad ambos dividebatur tunc in uno
solo limpidius congregatur et ibi perfectius operatur Sic fit inter istos duos oculos intellectum scilicet et affectum quod impedito uno
est purior et fortificatior alter Sic enim ad oculum videmus sepe quanto oculus intellectus in visu sciencie amplius perficitur
tanto amplius affectus ad deum et proximum dileccionem impeditur sicut ad sensum patet de clericis multis qui quanto sunt in studiis subti-
liores tanto sunt in moribus tepidiores Et econtrario simplices in quibus oculus intellectus obtunditur in dei dileccione et aliis mo-
ribus perfectius disponuntur Augustinus surgunt indocti et rapiunt celum et nos cum litteris nostris mergimur in infernum / per oculos
ergo mentis tam et conatum intelligimus Et sicut oculi in capite radicati sponuntur sed vnum effectum vniformiter disponuntur
in superius sibi ab[s]conduntur et reponuntur in sede multiplici componuntur Ita viri perfecti debent habere radicalitatem stabi-
lis duracionis vniformitatem simplicis intencionis collateralitatem humilis contemplacionis Multiplicitatem nobilis perfeccionis
Zacharie 3 super lapidem vnum septem oculi sunt Primo inter oculi debent habere stabilem duracionem quia sicut oculi corporales radicati
sunt capiti et ibi habent fundatum locum suum et in eo duobus nervis cum ipso tam tenaciter colligantur quod nunquam ab eo possunt
nisi per violenciam separari Sic oculi mentis nostre debent per affectum et desiderium et per firmitatem proposita in capite nostro deo

et mediantibus duobus nervis duplicis concavitatis tam fortiter et tam fundamentaliter radicatur quod numquam ab ipso debet aliqualiter separari
Secundo iste oculus debet habere similitudinem simplicem seu gratiam intencionis. Sic enim videmus quod oculi nostri quamvis duo sint tamen unicum et simplicem
habent actum quia scilicet de una re capiunt duas ymagines sed tamen in una quod accidit ex eo quod nervi qui duo nervi sunt visibiles a
capite ad oculos descendentes in media fronte in modum crucis uniuntur et coniunguntur et species rerum a duobus oculis recepta non
divisa sed una videtur quia sub una voce intellecta putatur. Sic oculus mentis nostre debet quantum ad intencionem esse simplex et uniformis
quod scilicet unam rem non debet videre duplici visione vel duplici intencione ut scilicet unum intendat intus et aliud pretendat operibus sicut faciunt
proditores ypocrite et fallaces quia ille qui ingreditur terram duabus viis a deo maledicitur. Ecclesiastici ii. Ve duplici corde et homini
ingredienti terram duabus viis quia sicut dicitur luce xi si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Simplicem igitur oculum habeamus
quia sicut dicitur matthei 18 bonum est tibi ad vitam uno oculo ingredi quam duos habentem mitti in gehennam ignis. Habeamus ergo simplicem intencionem
Tercio debet habere similitudinem absconsionis. Sic enim videmus quod oculi in profundo loco capitis et quasi in abscondito sunt locati et palpebris
cooperti et velati cum utique necessarium sit ut oculus sic illesus a nocivis occasionibus servetur ut facilius claudatur et ne per sub
intracionem alicuius pulveris seu venti eius tenera substancia ledatur. Sic oculus nostre mentis debet per humilitatem contegi et velari et ne extra
in dyscrecione vagetur per distractionem reprimi et recludi et in profundo meditacionis spiritualis locari et ingenti profundari. ysa ii oculus sublimis
hominis humiliatus est etc. Bernardus et sublimis quia illa que sunt in virtutibus sublimiores tamen tenent oculos suos et eos magis clausos
et ne malum videant amplius coopertos. Inter quos illa que sunt nobiliores sicut sunt aquile habent oculos profundiores et magis occul
tiores sic quod iste videat dicens ps. averte oculos meos ne videant vanitatem. Cuius tamen contrarium faciunt multi qui scilicet more
canis rabidi semper oculos cordis tenent apertos ad videndum et desiderandum, explorandum et deridendum omnia vana exteriora et tamen
dicit aristoteles in libro de animalibus quod animalia que carent palpebris sunt debilis visus sicut sunt pisces et serpentes terram comedentes vel avaricie
malicie qui scilicet oculum cordis non possunt claudere ut a malis desideriis cohibere sed qui potius ipsum ad omnia desiderabilia continue
tenent apertum sunt debilis visus spiritualis vel debilis discretionis in illis que pertinent ad salutem. Iste videtur dicere ecclesiastes 2o
omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis et non contradixi. Propterea potest dicere trenorum 3 oculus meus depredatus est animam meam
Non sic nos sed oculos cordis palpebris humilitatis claudamus bona nostra celemus et abscondamus ut nos in dyscrecione propalemus
Magna enim moysi deus in sinu fuit abscondita sana permansit [illegible] foris producta lepra facta videntibus est [illegible]
Ezechias etiam a deo reprehenditur quia thesaurum suum per ipsum babilonensibus nunciis ostendit ysa 34 [illegible] orando et claudo
iubet nos abscondere in cubiculum intrare et ostium cordis claudere et a vanis cogitacionibus et temptacionibus et ab ira gla
possumus animam preservare. Habeamus igitur similitudinem absconsionis quia sicut dicitur ysa 33 qui obturat aures suas ne audiat sanguinem et
claudit oculos suos ne videat malum iste in excelsis habitabit. Quarto oculus noster cordis debet habere nobilem perfectionem seu conditionem
In oculo enim corporali secundum constantinum septem dicuntur esse tunice ex quibus ipsius oculi substancia componitur et ipsius oculi pupilla vestiatur
et velatur. Septenarius autem numerus secundum grammaticos universitatem designat. Sic oculus mentis debet septenario vel universitate virtutum et perfectionum
esse compositus ad hoc quod possit esse in suo morali esse bene dispositus seu debite virtuosus. Ut sicut oculus corporalis habet splendorem
humorem fluorem tremorem sic oculus moralis debet esse habere splendorem discretionis humorem compassionis fluorem lacrimacionis
timorem dubitacionis. Primum patet quia sicut oculus totum corpus dirigit atque regit et inde necesse est quod habeat in se lumen quia scilicet ipse videt
pro toto corpore non pro se solo et non propter hoc dicitur quod oculus est dux corporis vas luminis index animi. Sic oculus mentis est tamquam moralis
corporis directivus scilicet hominis interioris et exterioris quia sicut dicitur luce xi lucerna corporis tui est oculus tuus. Necesse est quod lucem gratie
et spiritualis discretionis habeat ut hominem discrete dirigat atque regat et hoc petebat propheta dicens illumina oculos meos ne umquam obdormiam
Secundum patet quia sicut oculus multum humorem continet quia secundum constantinum tribus humoribus et vii tunicis est oculus compositus sic oculus mentis debet esse
per compassionem humidus et benignus septem enim tunicas vel septem pietatis opera debet habere tribus vero humoribus vel tribus compassionibus gaudens
compatiens que sunt facilitas indulgendi delinquentibus. Ezechielis 20 pepercit oculus meus super eos. Facilitas condolendi patientibus Trenorum
oculus meus deducens aquas eo quod longe factus est consolator. Facilitas subveniendi indigentibus probantibus oculum cecum vel pauperis respicit
Tercium patet quia proprium est oculi quod lacrimas emittat. Lacrime vero doloris et compassionis designantur ad denotandum quod oculus mentis debet
facultatem de propriis doloribus et lacrimas compassionis fundere non malitie tamen spiritualiter distillare. Trenorum ii defecerunt pre lacrimis oculi mei
et hoc debet facere propter finem consideracionis spiritualium tormentorum propter decorem vane glorie mundialium gaudiorum et propter [illegible]
contemptionis carnalium delectorum. Ista enim tria debent oculum cordis ad lacrimas provocare. Teste enim sapiente qui pungit
oculum educit lacrimas et non dicebat Jeremias c. ix. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum et plorabo die ac nocte
Quartum patet quia oculus pre aliis membris est summe mobilis. Propterea autem mobilitas oculorum timorem designat. Littera de ca
melione quod est animal summe timidum mutatum quod per timorem mutat colorem. Dicitur quod oculos habet summe mobiles volubiles atque vagos
Sic oculus mentis nostre debet esse timidus et mobilis per timorem divine offense sic quod numquam debet in pace quiescere nec dormire
Deuteronomii 21 dabit tibi deus cor pavidum et oculos deficientes. Timeamus ergo divine offense [illegible] propter quod turbatus est a furore oculus meus
visitabo super vos velociter ardore qui conficiat oculos etc. De oculo spirituali sufficit [illegible] fuit in bono. Sed in malo oculus
potest denotare multa genera oculorum malignorum et multa genera pravorum. Sic enim oculus multis causis potest in suis operibus impediri
sic oculus mentis potest in suis actionibus diversis occasionibus perturbari. Nam invenimus oculum turbatum inflatum gravatum cecatum fedatum
et fraudatum. Oculos turbat invidia inflat superbia gravat accidia cecat avaricia fedat luxuria fraudat amicicia
Primum patet quia sicut oculus quandoque turbatur propter nimiam claritatem spiritus disgregante visus litum quod non videt sicut ante videbat
Sic oculus mentis qui respicit claritatem aliene prosperitatis solet quandoque taliter per invidiam perturbari quod amittit rectitudinem
iudicii et quid facere debeat non advertat. Extra [illegible] necesse est oculus mundi. Sunt enim isti oculi serpentis qui sunt in capite
non in fronte. Sunt etiam isti oculi strabi qui recte non respiciunt sed adverse quia scilicet invidi numquam alios recte respiciunt
ut corpore bona ipsius sed tortuose et invidiose cum dolore displicentie et [illegible] sicut saul qui invidens david non
rectis oculis ipsum aspiciebat i regum 18 invidus ergo tali oculo sic turbato potest dicere ps. turbatus est a furore oculus meus
Secundum scilicet quod invenimus oculi qui per superbiam sunt inflati seu elati quod tamen non habebat ille qui dicebat domine non est exaltatum
cor meum neque elati sunt oculi mei. Proprium enim est oculi quod sedeat in alto loco. Sed [illegible] oculos quod per infirmitatem inflatus gravius
oculus mentis habent scilicet per superbiam et ambicionem alta loca summe appetere et infirmitate superbie pruriginis scilicet quod alios
indebite se inflare. Isti sunt oculi sublimes quos deus despicit et detestatur sicut dicitur proverbiorum 6. Tales oculos habent illi qui

non dignantur respicere inferius ad videndum pauperes et viciniores sed superius ad videndum nobiles et maiores. Sic potissime sunt illi qui non respiciunt
inferius ad vilem statum in originali processerunt sed superius ad magnum gradum quem accidentaliter ascenderunt. Job 41: Omne sub-
lime videt oculus eius, ipse est rex super omnes filios superbie. Talibus comminatur deus in psalmo ubi dicitur: oculos superborum humiliabis.
et Ysa. 2 dicitur: Oculi sublimis hominis humiliati sunt. Tercio inveniuntur oculi qui per accidiam sunt gravati. Oculi enim gravantur a sompno
quando homo comedit illud antidotum medicine quod dicitur gerapigra, quia pigricia viciosa facit oculum mentis spiritualiter sompnolentum. Duo
autem sunt que istud sompnolentum reducunt, sicut potest magister in libro de oculo morali c. 28, scilicet consideratio divine glorie et eterne miserie. Nam sicut
duo sunt inter cetera que oculum impediunt a sompno corporali, scilicet presencia nimie claritatis et auditus nimii sonitus vel tumultus, sic
duo sunt que sompnum pigricie ab oculis mentis possunt excutere, scilicet consideratio claritatis glorie paradisi, quia sicut dicitur eccl. vel gravaz et speciem desi-
derabant oculi, et consideracio tumultus miserie inferni. Sicut habetur in psalmo: Turbatus est a furore oculus meus. Ideo ista duo considerare non
videntur illi quorum oculi mentales sompno pigricie pregravantur. In vitis enim patrum legitur quod cum quidam frater ab abbate Achille peteret
quomodo ipse frater tantam accidiam haberet, respondit abbas: Quia necdum vidisti que sunt premia que speramus et supplicia que timemus. Primam
considerationem non videbatur habere. Apostolus Act. 26 ubi dicitur quod iste invenit eos dormientes, erant enim oculi eorum gravati. Secundam vero consideracionem
non habebant illi de quibus dicitur in psalmo: Contritio et infelicitas in viis eorum, non est timor dei ante oculos eorum. Quarto inveniuntur oculi per
avariciam concecati. Terre enim oculus communiter videtur pulcher et lucidus, est tamen aliquis corporaliter cecus, sicut patet in vasis quorum oculi pelvi
ardenti cecantur; et tamen communiter pulchri videntur et lucidi. Sic avari per pelvim ardentem id est per amorem avaricie sunt cecati et
lumine vere discrecionis privati, communiter tamen in mundanis videantur claros oculos habere et sunt luce temporalis scientie preclaris illustrati.
Ecc. 22: tu vero cor et oculi ad avariciam. Et bene isti habent oculos cecos et hoc est maxime in cognoscendo terrenorum quam tale videntur
appetere. Non enim videt quanta est ibi vanitas, mutabilitas, laboriositas et periculositas. Oculus enim non videt rem si nimis
appropinquat. Interpositio eciam terre impedit oculum quominus clarum a visione solis, sicut patet de nocte. Luna eciam quamquam sit clara tamen
eclipsim solet pati quando inter ipsam et solem contingit terram equaliter interponi. Quia communiter oculus intellectus sit in homine quantum ad
valde ingenium luminosus, obscuratur tamen et obscuratus et cecus in spiritualibus negociis efficitur quando terra id est bona temporalia sibi nimium
amore ultra debitum approximantur, et quando per vicium avaricie amor terrenorum inter ipsum et deum interponitur et locatur. Isti sunt
illi qui statuerunt oculos suos declinare in terram. Isti sunt illi stulti quorum oculi in finibus terre. Sicut dicitur Eccl. 1: Non saciatur magis oculus
visu nec auris auditu. Et vere cordis oculus avarorum non saciatur divitiis visibilibus, quia quamquam desiderabile videt totum habere de-
siderat et affectat. Unde dicitur Eccl. xiiii: Insaciabilis est oculus cupidi. Quinto inveniuntur oculi per libidinem inquinati. Et isti sunt
oculi luporum qui per noctem sunt illuminati, quia scilicet luxuriosi habent in oculis cordis lupanarum immundicie feditatem. Isti enim luxuriosi
non solum habent immundiciam luxurie in oculo interiori, immo eciam in exteriori, quia multi sunt et multe quorum aspectus corporales sunt tamquam
luxurie interioris provocativi et aliorum ad luxuriam inductivi. Isti sunt oculi basilisci qui interficiunt quemcumque videt. Isti sunt
oculi bubonis qui communiter sunt pulcherrimi, sunt tamen nihilominus venenosi. Et communiter videatur habere luxuriosi, fugiunt tamen diem
et claritatem et diligunt noctem et obscuritatem, quia luxuriosorum oculi diem id est hominum presenciam non diligunt sed obscuritatem et
solitudinem. Unde convenit Job 24: Oculus adulteri observat caliginem dicens non me videbit oculus. Isti sunt ergo illi oculi quos domina
Ioseph iniecit, dicitur contrarie quando ipsum ad libidinem voluit provocare, sicut dicitur Gen. 39. De istis dicitur 1 Pet. 2: oculos habentes
plenos adulterii. Isti sunt quasi fenestre per quas latrunculi id est temptaciones intrant ad animas. Sunt eciam foramina per que fures
id est demones intrant ad spoliandum cumulos; unde dicatur quilibet illud Tren. 3: Oculus meus depredatus est animam meam. Et vere
oculus depredatur, quia constat quod per oculum indiscrete respicientem venenum temptacionis bibitur per quod mors et consequenter opus peccati
per que anima virtutibus spoliatur. Oculus enim plus leditur rem albam inspiciens quam nigram; leonis eciam natura esse dicitur sicut homo
ipsum aspiciat ab ipso invaditur, si vero non aspiciat a leone non curatur. Aspectus ergo mulierum est periculosus et magis
albe et formose quam deformis et nigre. De hoc vere applicabile illud Judith x dicitur quod capta est in suis oculis Holofernes
et quod Judith pulchritudinem apposuit. Unde eodem ibidem ix dicitur: capiatur laqueo oculorum suorum. Oculi ergo isti sunt tamquam spirituales
captiones et hoc non solum virorum sed et mulierum. Teste enim Solino libro de mirabilibus mundi simie sic a venatoribus capiuntur:
venatores enim oculos suos fingunt se inungere et dimittentes vestem in presencia simiarum recedunt. Simie vero venientes
et quicquid videt sunt facere temptantes, illo viso oculos suos inungunt et claudentes palpebras ceca fiunt, quare a vena-
toribus cicius capiuntur et per viscum oculorum altius domino supponuntur. Istud quem adducit magister qui fecit librum de oculo
morali contra mulieres se fardantes et stibio oculos suos ut pulchre appareant depingentes que proculdubio sunt tamquam simie,
quia a luxuriosis venatoribus capiuntur et per luxuriam corporis diabolo submittuntur. Figuratur in Iezabel 4 Reg. 9 que volens
placere illi Iehu qui occiderat virum suum, oculos suos stibio pinxit, et tamen ipsam Iehu interfecit, quia que taliter oculos depin-
gunt morte culpe et pene moriuntur. Unde de luxuriosa persona per apocriphum dicitur Eccl. 17: Linguam oculos et cor dedit illis scilicet
luxuriosis. Sexto inveniuntur oculi per amicicias defraudati seu hebetati, et isti oculi sunt ut communiter prelatorum. Oculi enim deluduntur
per nimiam attencionem ad candelam. Dum enim virga vel digito inter oculos posita videt esse credit duo. Oculus autem impressus
fortiter a digito solet unam candelam videre duas esse. Oculus insuper id quod videt in speculo concavo, sicut videtur dicitur suspensum
quia scilicet alta videntur et infima deorsum, et eciam hodie multi sunt qui filios et nepotes attendunt et considerant
mediante lumine carnalis affectionis ad quod totaliter attendunt mediante eciam speculo spiritualis affectionis seu dilectionis
et personarum acceptionis, monente eciam et impellente digito id est urgente consilio aut consiliatorum vel mediatorum. Unde
quod unum videatur esse duo, id est quod illa persona sic respecta vel dilecta credatur ab eis plus duplo valere quam valeat, quamvis quod
peius est multi sunt qui oculum cordis habent per carnis affectionem et per personarum acceptionem sic delusum quod alta videntur infima et econverso,
id est boni viri videntur esse mali et mali boni. Hic ergo patet quod oculus cordis numquam de rebus bene iudicat quem personarum acceptio
vel carnis affectio multum turbat. Iste figuratur in Sapson quem Dalida id est carnis affectio fecit a Philisteis excecari.

iudicat 16 iste significavit in heli sacerdote cuius oculi caligaverant et non poterat videre lucernam dei donec extingueretur sicut dicitur primo Regum iiio quod tales non possunt videre personas lucidas et distinctas videt tamen oppositum lucernas extinctas id est personas ignorantes et indistinctas ad quas parvus affectionem habent et talibus accidit sicut ysaac de quo dicitur genesis 27 quod oculi eius caligaverant quod videre non poterat et ideo iacob qui mediante pelle edorum tetigerat quasi esset filius genitus benedictionem esau primogeniti reportat. Sic sepe fit inter tales qui habent oculos intellectus sic excecatos et delusos quod mediante pelle carnalis affectionis aliquid considerant alium tangit quasi esset ipsum esse filius genitum id est in ystoriis et pro suis benedictionem tamen primo id est beneficia que personis dignis et sufficientibus deberentur eisdem conferunt et conducunt. Tales ergo sunt illi quorum lucerna oculorum non est secundum quod sicut magister e... illis nepotibus suis quod ... ipsis. vt dicitur eius ... opponatur 1o zach 3 super lapidem unum septem oculi sunt quod tales figurant oculos suos septies quod debent super tales lapides et ignaros ... pro a... parte de libello de oculo morali ubi quamque pro dicta de oculo dicitur ibi quod statim ... ad oculum pulverem applicat. Tunc ibi Novi opera tua etc. Ponitur hic ... primo libro ... apud ... naturam Et dicitur in primo pro ipsa commendatoria approbativa secundo reprehensoria ... tres concinnatio ... ego ... commendatio id est vobis ... ad ... novi opera tua id est approbo laudo eligo non solum cognosco ... super 1o Ioh. ... ipse novit decipientem et eum qui decipit. Et ... omnis qui ... decipere conatur iniquus sit et iniquus ... nunquam novi vos discedite a me qui operamini iniquitatem. ... qualiter ergo decipientem novit ... de ... aliquid cognoscere dicitur aliquid approbare. Et sic iniquum quod cognoscendo indicat neque enim iniquum quempiam indicaret si nequaquam cognosceret et tamen iniquum nescit quod eius facta non approbat. Et novit ergo quod deprehendit et non novit quod hunc in sue sapientie specie non cognoscit. Sic de ... qualibet viro dicitur quod ... nesciat ... ab aliis ... reprehendere ignorat ... ipsum fallaciam et sciat in operarum et nescit in amore ut ... ipse agat quam actam ab aliis dampnat ... In primo ergo nosce ... approbatio et est commendatio ab operum perfectione cum dicitur Novi opera tua id est bona ... ad ... ultimo ... facti in bonis operibus que facis ... tibi acquirendo et alios exemplo tuo provocando ... sic luceat lux vestra coram hominibus etc. Et quia opera non sufficiunt sine fide ... sine fide impossibile est placere deo ideo secunda eius commendatio a fidei veritate que cooperabatur operibus illis cum dicitur Et fidem que quidem fides est certitudo rerum absentium supra opinionem et infra scientiam ut ait hugo de sacramentis libro primo parte x c. 1 ... fide ... est enim fides ... cognitio non apparentium ... vel fide tua id est fidelitatem talenta tibi commissa fideliter dispensando ... fidelis servus etc. Et quia fides non sufficit nisi fiat operans per dilectionem ... fides que per dilectionem operatur ideo tercia commendatio a perfecta caritate cum dicitur Et caritatem id est novi id est approbavi in deum et proximum sine qua nulla alia prosunt ... caritatem non habuero nichil sum ... super omnia autem caritatem habete ... caritas perordinatur fidem et opera ordinatur ... virtutes ... bona opera ... virtutibus ... fides et ... fide caritas et ... caritate opera ... ordo ... est ... opera ... caritas ... fides ... ordine deinde quisque ... caritas et amor ... opari ... ad ... ordinatur ... originis sunt cause et illos virtutes sunt ... opera ... glo ... manifesta ... et ... modo ordinantur opera ... virtutes que ipsas manifestant. De ordine vero fidei et caritatis ... ordo ... secundum viam generationis et nature ... imperfectum est prius perfecto et ... fides est prior caritate. Alius est ordo perfectionis et forme secundum quem perfectum naturaliter prius est imperfecto et secundum hunc ordinem caritas ... est prior fide ... informi et ... ordines ... Et quia caritas benigna est ideo secundo commendatio a munifica pietate in elemosinarum largitione et pauperum relevatione ... de suis facultatibus libenter et largiter erogabat ideo sequitur Et ministerium tuum id est novi ... ministerium illud ... quo ministrabat ecclesie illis qui erant in ... de suis facultatibus ... opera illius ... apostolo monente ut esset ... ad cor. 16 ... ministerium ... ordinaverunt seipsos ... ad cor. 9 de ministerio ... Ergo ministerium prelatorum est de suis facultatibus pauperibus subvenire ... enim ipsi ... vel ... non indigentibus ... vel in usus superfluos expendunt vel ioculatoribus conferunt ... totum pauperibus furantur et rapiunt ... in rapina pauperum in domo vestra est ... glo. ... pauperes ... publice arguunt et confundunt ... in quorum domo rapina pauperum est ... opes ecclesie ... et in deliciis abutuntur et que dantur ad sustentationem pauperum ... vel suis distribuunt et aliorum inopias ... vel suorum divicias faciunt ... in epistola ad ... nepotianum ... clamat nudi clamat famelica ... et dicunt dicite pontifices in freno quid facit aurum ... aurum a freno repellit frigus sive esuriem nobis fame et frigore ... laborantibus quid conferunt tot mutatoria vel extensa in partices vel plicata in mantica. Nostrum est quod effunditis nobis crudeliter subtrahitur quod inaniter expenditis et nos enim dei plasmatio christi et nos sanguine redempti sumus vos ergo fratres nostri videte quale sit de portione nostra ... pascere oculos vestros vita nostra cedit vobis in superfluas copias ... necessitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus ... duo denique mala de una prodeunt radice cupiditatis ... et vos vanitando peritis et nos spoliando perimitis ... ... gemitibus et ... non curatis ... ... et clamate ... ... tam speciosa coloribus quam ponderibus preciosa ... dependet ... sicut ... vel ... infantes apponitis ... accedit quod ... negociatorum studio ... vos ... sed ut ... possidetis ... nisi forte et vos in corde vestro dixistis hereditate possideamus sanctuarium dei. Et hec pauperes modo quidem coram deo tamen cum corda locutus ... audet aperte causari adversus vos quibus interim pro sua vita ... sunt potius supplicare. Verum in futuro stabunt in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt et qui abstulerunt labores eorum stante ... pro eis patre orphanorum et iudice viduarum ... tunc ... dicere ... non fecistis uni ex minimis meis nec mihi fecistis ... in talibus ... ministerium prelatorum ... novit id est approbat ... in sanctos ... de ministerio ... de quo ... ministerium meum honorificabo ... non dominantes in clero sed forma facti gregis ex animo 1 petri 5 ... ministros ... ministerium tuum imple ... accepit ... ministrantes in altitudinem ... boni dispensatores multiformis gratie dei. Et ... caritate ... ministrum ... habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in illo. Et quia omnes qui pie volunt vivere in christo persecutionem patiuntur ... ideo quinta commendatio a pacientia tolerantie ... Et pacientiam tuam id est in tribulationibus novi malos sufferendo et proximum ... tribulatio enim patientiam operatur ad ro. 5 ... expecta dominum viriliter age et confortetur cor tuum et sustine dominum id est flagellantem et ... Et quia ... de bono in melius ideo sexta commendatio eius a profectu in bono ...

dentur plata ministrare suis subditis ... temporalis subventionis ... dulces et blande consolationis ... mollis compassionis vestes pulcre et honeste conversationis ... esse ... ad ... mandata ... accepta ... intelligentes ... per ministerium ... custodiat que ... fuerunt commendata

tum subditur: Et opera tua novissima plura prioribus. Sancti in virtutibus proficiendo iustorum enim semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectam
diem. Et ideo iustus comparatur palme que inferius est stricta et superius vasta. Psalmus xci: Iustus ut palma florebit in domo domini. Iob 29: Sicut
palma multiplicabo dies. Super quo Gregorius 19 Moralium: Non inmerito iustorum vita palme comparatur quia scilicet palma inferius tactu aspera est et quasi aridis
corticibus obvoluta, superius vero et visu et fructibus pulchra; inferius corticum suorum involucionibus angustatur, sed superius amplitudine pulchre viriditatis
expanditur. Sic quippe electorum vita despecta inferius, superius pulchra; in imo ista quasi multis corticibus obvolvitur dum innumeris tribulationibus
angustatur, in summo vero illa quasi pulchre viriditatis foliis amplitudine retributionis expanditur. [illegible] quid aliud palma quo victoris arborem
gubernet. Dicit: Omnis namque arbor in suo robore iuxta terram vasta subsistit, sed crescendo superius angustatur et quanto paulisper sublimior, tanto in alto
subtilior redditur. Palma vero minori amplitudine ab imis inchoat et inter ramos ac fructus ampliori robore consurgit et que tenuis
ab imis proficit vastior ad summa succrescit. Omnibus itaque arbusta alia nisi terrenis mentibus inveniuntur esse similia, inferius vasta, superius angu-
sta, quia mentes omnium seculi amatores in terrenis rebus fortes sunt, in celestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt
et pro spe perpetua ne parum quidem in labore subsistunt; pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant et pro celesti mercede vel tenuissimi verbi
contumelias ferre recusant. Terreno etiam iudici tota die assistere fortes sunt, in oratione vero coram deo vel unius hore momento lassantur. Sepe
nuditatem, frigus, famem pro acquirendis divitiis atque honoribus tolerant, et eorum refectionem [illegible] atque ad adipiscenda festinat. Superna
autem laboriose querere tanto magis dissiliant quanto ea retribui tardius putant. Hii itaque quasi aliarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum
angusti, quia fortes in inferiora consistentes ad superiora deficiunt. Ecce enim quod qualiter palmarum designatur proficiens vita iustorum qui
nequaquam in terrenis studiis sunt fortes et in celestibus debiles, sed longe aliter [illegible] studiosos se deo exhibet quam [illegible] fuisse me-
minerunt, et in [illegible] et ipsorum quanto plus finiendo pergit quam proponit inchoando, et si tepidius prima inchoat, fervencius consumat. Hinc
secundum apostolum operemur bonum ad omnes non deficientes. Galatas 3. Et Ecclesiastes xi: Mane semina semen tuum et vespere non cesset manus tua. Verba de
uno quoque iusto verificetur. Iob ultimo: Dominus benedixit novissimis eius magis quam principio. Secundum Haymonem autem ista clausula litteraliter intelligitur de ecclesia,
unde dicit: Nam ad ecclesie faciem pertinet, cuius opera illius plura prioribus in modum quia scilicet ecclesia prius fragilioribus et levioribus preceptis solidata est,
unde et apostoli tunc gentibus tantum illud quod credebant imposuerunt, videlicet ut abstinerent se ab immolato, sanguine, suffocato et fornicatione. Aetate pro-
cedente vero ad multitudinem ecclesie crescens ad hoc usque perventum est ut omnia propter Christum relinquerent et ad culmen perfectionis tenderent. Habita
pauperibus tribuerent, patres et matres, fratres et sorores, uxores quoque relinquerent. Abhinc [illegible] religio monachorum exordium sumpsit. Vel etiam
potest hoc secundum eundem referri ad finem mundi, quando imminente tribulatione temporibus antichristi perfectione amplior in ea virtutum operibus enitebunt. Unde Iudei
et gentiles positi in Christi fide fundati duplo quam nunc laborabunt. Unde Gregorius: Ut moriens in fine tanto locupletius dilatabitur ecclesia
quanto et manifestius innotescit quod ad finem presentis vite temporalitas urgetur. Unde de predicatoribus omnium temporis [illegible] prophetando dicit: Adhuc
multiplicabuntur in senecta uberi et bene patientes erunt ut annuncient. Quod exponens Gregorius videlicet dicit: In senecta uberi multiplicabuntur
quia cum eorum vita differtur [illegible] ad meliora fortitudo producitur, eius quod [illegible] temporum crescunt lucra mentium. Bene autem patientes
sunt ut annuncient quia celestia predicantes tanto robustius adversa tolerant quanto et pro tolerantia sua aliorum commoda locupletius
reportant. Sed in [illegible] etiam peccant mortaliter si ea que eis superfluunt in elemosinas pauperum non largiantur, videtur quod, quia super illud Luce
3: Qui habet duas tunicas det unam non habenti, dicit glossa: De duabus tunicis dividendis datur preceptum, quia si una dividatur nemo vestitur,
in dimidia tunica et nudus remanet et qui accepit et qui dedit. Sed per largitionem unius tunice intelligitur largitio eorum que superfluunt ad
necessitatem vite nostre, per ea que in eadem glossa premittuntur. Ergo dare superflua est in precepto. Sed qui transgreditur preceptum peccat mortaliter. Ergo
ille qui non dat superflua pauperibus peccat mortaliter. Preterea preceptum plus obligat quam consilium. Sed dare omnia que quis possidet est consilium,
et tamen ad hoc homo obligatur in casu communis necessitatis. Ergo et cetera quod tempore communis necessitatis tenetur ad superflua dare pauperibus, cum hoc sit de precepto,
et ita qui non largitur peccat mortaliter. Preterea quicumque consumit quod est alterius tenetur ad restitucionem. Sed bona clericorum sunt pauperum, ut per glossam
[illegible] super [illegible] rapina pauperum in domo vestra. Ergo si clerici inutiliter bona ecclesiastica consumunt tenentur restituere pauperibus, aliunde
si fuerint. Preterea quicumque facit se impotentem ad id quod tenetur facere peccat mortaliter. Sed clerici faciendo superfluas expensas se faciunt
impotentes ad subveniendum pauperibus ad quod tenentur. Ergo videtur quod peccant mortaliter. Sed in contrarium videtur esse consuetudo que apud multos [illegible]
valent. Responsio: Dicendum quod doctores scribunt de quolibet 6o questione prima: Aliter videtur sentire circa bona personalia et aliter circa bona ecclesiastica. Nam [et 2a 2e q 185 ar 7]
bonorum patrimonialium vel licite acquisitorum, quorum vere est dominus, unde quantum pertinet ad conditionem ipsius rei potest uti re sua ut vult. Et quod hac
potest non accidit peccatum; potest tamen accidere quod inordinato modo utendo vel propter superfluitatem diversorum utilitatem consumit bona propria, vel aliter quam
oportet utendo eorum modo corrumpitur virtus, ut dicitur in 2o Ethicorum. Bonorum vero ecclesiasticorum clerici non sunt vere domini, sed dispensatores secundum illud 1 ad
Corinthios 4: Dispensatio michi credita est. Pertinet autem ad dispensatorem ut fideliter distribuat ea que eius dispensationi committuntur,
secundum illud 1 ad Corinthios 4: Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Et ideo peccatum duplex contingere potest. Uno modo
quando ipsam rem sibi usurpat, scilicet quia rem propriam et in usus suos convertit illud quod est aliis erogandum. Alio modo ex inordinato usu
eorum que in partem suam cedunt, sicut etiam de aliis dictum est. Unde quia horum dispensacio fidei dispensatoris committitur, ut dictum est,
si quis bona fide dispenset ecclesiastica bona, accipiens inde quod sibi congruit secundum conditionem status et persone et aliis largitur secundum quod sibi
videtur bona fide expedire, non peccat mortaliter, si forte etiam aliquid plus aliquando in suos usus convertat quam oporteat. Talia enim
in singulis eorum mediocre non potest per certitudinem diffiniri. Unde si non sit multus excessus potest reputari bona fide dispensatoris;
si vero multus excessus fiat non potest latere, et ita non potest hoc agi cum bona fide dispensatoris. Si autem non fiat bona fide in dispen-
sando peccat mortaliter. Ad primum ergo dicendum quod sicut dicit Augustinus in libro de sermone domini in monte, illa precepta que dominus tradidit Matthei 5o
ut qui te percusserit in unam maxillam prebe ei et alteram, et alia que ibi scribuntur, sunt intelligenda secundum preparationem animi, ut scilicet homo sit paratus hec
facere quando necessitas hoc requirit. Unde non semper est peccatum mortale quando homo hoc non facit, sed qui videt necessitatem imminere, si non faciat, tunc
peccat mortaliter. Et eadem est ratio de hoc precepto: Qui habet duas tunicas det unam non habenti, et de omnibus similibus. Unde non semper peccat
mortaliter quocienscumque non dat pauperi quod superfluum habet, sed quando necessitas imminet. Cum autem sit talis necessitas quod obliget ad
peccatum mortale non potest regula determinari, sed committitur prudencie et fidei dispensatoris. Unde si bona fide det quod sibi videtur, ex
peccato immunis est a peccato; alioquin peccat mortaliter. Ad secundum dicendum quod illa eadem que sunt consilia cadunt sub precepto secundum animi preparationem.
Nullum enim consilium est perfectius quam quod homo tradat animam suam pro fratribus suis, et tamen hoc cadit sub precepto secundum animi preparationem, secundum illud 1 Iohannis 3:
Et nos debemus pro fratribus animas ponere. Et similiter dare omnia sua pauperibus cadit sub precepto secundum animi preparationem, ut scilicet homo sit paratus hoc facere
si necessitas immineat. Maior tamen necessitas requiritur ad superflua eroganda quam ad omnia exhibenda. Tamen hoc totum regula [illegible]
non potest, sed committitur prudencie dispensatoris ut dictum est. Ad 3m dicendum quod bona ecclesiastica non sunt solum dispensanda pauperibus, sed etiam ad cultum dei et
ecclesie ministrorum. Unde secundum canones dividi debent hoc modo ut aliqua pars cedat in usus pauperum et alia in usus ministrorum et cultum
ecclesie. Aliter ergo dicendum de illis ecclesiasticis bonis que pauperum attributa sunt necessitatibus pauperum et que cultui necessitatibus ministrorum, sicut patet
xii q ii: De redditibus ecclesie vel oblatione fidelium sola episcopo una ex his portio remittatur, due ecclesiasticis fabricis et erogationi pauperum profuture
a presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur, ultima clericis pro singulorum meritis dividatur.

Si cum districta sunt bona que debent pauperibus et ministris et cultui ecclesie erogari et ad se retinuit comedens de hiis que sunt pauperibus eroganda vel in usus ministrorum aut in cultum divinum expendenda, non est dubium quod contra fidem dispensationis agit et mortaliter peccat et ad restitutionem tenetur de hiis autem que sunt specialiter suo usui deputata [illegible] eadem videtur quod de propriis bonis ut scilicet propter inmoderatum affectum et usum peccat quidem si inmoderata sibi retineat et aliis non subveniat sicut requirit debitum caritatis. Si vero non sit [illegible] districta [illegible] fidei eius committitur si [illegible] deficiat vel superabundet, potest tamen absque bone fidei detrimento [illegible] in talibus puncta[illegible] [illegible] si [illegible] sit [illegible] [illegible]

hospitalium et aliorum huiusmodi. Et aliter de istis bonis que sunt pauperum attribuenda usibus ministrorum sicut sunt prebende clericorum et alia huiusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solum quoad abusum sed etiam quoad ipsam rerum acquisitionem dum ad in suos usus assumit quod est alterius et ideo tenetur ad restitutionem tamquam defraudator rei aliene. In secundis vero bonis non committitur peccatum nisi per abusum sicut et de bonis patrimonii dictum est. Unde non tenetur quis ad restitutionem sed solum ad penitentiam peragendam. Ad quartum dicendum quod neque moderatus usus divitiarum neque bona fides dispensatoris salvant videlicet in eo qui facit superfluas expensas sive in voluptuosis conviviis et aliis huiusmodi superfluitatibus et non est dubium quin in talibus peccet mortaliter. Unde dicitur Matthei 24: Si dixerit malus servus ille in corde suo moram facit dominus meus venire et ceperit percutere conservos suos, quod pertinet ad superbum et crudele dominium, manducet autem et bibat cum ebriosis, quod pertinet ad superflua convivia, veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua ignorat et dividet eum, scilicet a societate sanctorum, partemque eius ponet cum infidelibus, scilicet in inferno. Unde ibidem subditur: Ibi erit fletus et stridor dentium. Sed attendas in talibus non multum excedat preter bonam fidem si ab aliquo quis vivit secundum decentiam sui status, morem gerens quibus convivit hic. Unde Ambrosius exponens illud Luce 12: Hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit, dicit: Nemo proprium dicat quod est commune. Plus quam sufficerat sumptui violenter obtentum est. Et postea subdit: Neque minus est criminis habenti tollere quam cum possis et habundas indigentibus denegare. Sed violenter tollere alienum est peccatum mortale, igitur episcopus mortaliter peccat si ea que eius sumptibus supersunt pauperibus non largiatur. Dicendum quod verbum Ambrosii non solum est referendum ad dispensationem ecclesiasticarum rerum sed quorumcumque bonorum ex quibus tenetur quis ad debitum caritatis providere necessitatem patientibus. Non tamen potest determinari quando sit ista necessitas que ad mortale peccatum obliget sicut nec cetera particularia que in humanis actibus considerantur. Horum enim determinatio relinquitur humane prudentie etc. Non enim bona ecclesiarum non solum sunt expendenda in usus pauperum sed etiam in alios usus ut dictum est. Et ideo si de eo quod usui episcopi vel alicuius clerici est deputatum velit aliquid subtrahere et suis consanguineis vel aliis dare non peccat dummodo id faciat moderate, id est ut non indigeant, non autem ut ditiores inde fiant. Unde dicit Ambrosius in libro De officiis: Est approbanda liberalitas ut proximos seminis tui ne despicias si egere cognoscas, non tamen ut illi ditiores fieri velint ex eo quod tu potes conferre inopibus. Item dicit Jeronimus ad Damasum papam: Clericos illos convenit ecclesie stipendiis sustentari quibus parentum et propinquorum nulla suffragantur. Qui autem bonis parentum et opibus sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt, sacrilegium incurrunt. Unde et apostolus dicit 1 ad Thimotheum 5: Si quis fidelis habet viduas subministret illis et non gravetur ecclesia ut hiis que vere vidue sunt sufficiat. [illegible] in articulo necessitatis in quo casu pro redemptione captivorum et aliis necessitatibus pauperum vasa cultui divino dicata distrahuntur ut Ambrosius dicit. Et in tali necessitate peccaret clericus si vellet de rebus ecclesie vivere dummodo haberet bona patrimonialia de quibus vivere posset. Hec sanctus Thomas 2a 2e q. 184 ar. [illegible]

Sed habeo adversus te quia permittis mulierem Iezabel que se dicit prophetam docere et seducere servos meos fornicari et manducare de ydolaticis. Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret et non vult penitere a fornicatione sua. Hic post narrationem prius libri in qua posita commendatoria approbatione subiungit argutoriam increpationem dicens: Sed habeo adversus te etc. Ad evidentiam autem huius sciendum quod Iezabel fuit uxor Achab regis Israel 3 Regum 16 et fuit mortua 4 Regum 9. Qualiter autem permittis mulierem Iezabel docere et seducere etc. Et ad istud notandum secundum Haymonem quod Iezabel uxor Achab regis Israel fuit ydolatrix et fornicaria que et servos Dei persecuta est. Unde [illegible] non vixit usque ad adventum Domini [illegible] et [illegible] aquorum legimus eam conculcata[illegible]. Dicitur enim 4 Regum 9: Cum Hieu venisset in Iesrahel occiso Ioram filio Achab rege Israel et Ochozia rege Iuda, Iezabel introitu eius audito depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum et respexit per fenestram ingredientem Hieu per portam et ait: Numquid pax esse potest Zambri qui interfecit dominum suum? Levavitque Hieu faciem suam ad fenestram et ait: Quenam est ista? Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. At ille dixit eis: Precipitate eam deorsum. Et precipitaverunt eam aspersusque est sanguine paries et equorum ungule qui conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comederet biberetque ait: Ite videte maledictam illam et sepelite eam quia filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam non invenerunt nisi calvariam et pedes et summas manus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait Hieu: Sermo Domini est quem locutus est per servum suum Heliam Thesbiten dicens: In agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel et erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terre in agro Iesrahel, ita ut pretereuntes dicant: Hec ne est illa Iezabel? Hec ille. Non ergo vixit illa Iezabel tunc temporis quo Iohannes hec scripsit a[illegible] Thyatire ecclesie. Sed quia tunc erat in eadem ecclesia qui opera illius mala imitabatur, ideo in eius nomine ipsa fornicationum Iezabel vocatur. Sic enim omnes electi unum corpus Christi faciunt, sic omnes reprobi unum corpus diaboli constituunt. Sic quoque fit ut precedentia membra subsequentibus et sequentia precedentibus iungantur esse coniuncta. Unde scriptum est Iude 2°: Ve illis qui viam Caym abierunt. Et 1 Iohannis 2: Nunc antichristi multi facti sunt. Unde beatus Gregorius libro [illegible] super illo verbo Iob 38: Auferetur ab impiis lux sua, dicit quod hec illo maxime tempore multiplicius agetur quo surgente ipso iniquorum capite in sancta ecclesia persecutione ulterius liberius sub viribus eius fortitudo grassabitur. Ibi tunc cor vinguncorum[illegible] audebit. Ibi quicquid in occultis latebat aperietur et qui nunc ore sunt pii et corde sunt impii publica malicia convincentur et luce fidei quam perceperant temeraria perdent. Et ad propositum subdit: Sed mirum hic notandum est ut unusquisque virum ad cordis sui secretum redeat et actionis sue stipendia pertimescat ne exigentibus meritis per districta iusticia iudiciorum Dei in talium hominum numero currat. Nemo autem incaute se blandiatur et ideo se a tali casu extraneum credat quia ad illius tempestatis procella preveniente non consistat. Quanti illius temptationis tempora non viderunt et tamen in eius temptationis procella versantur. Et potest dici: Caym tempus antichristi non vidit et tamen membrum antichristi per meritum fuit. Iudas severitatem persecutionis illius ignoravit et tamen vi crudelitatis eius avaricia suadente succubuit. Symon divisus longe ab antichristi temporibus exstitit et tamen se eius superbie in actionem pravis ... appetendo coniunxit. Sic iniquorum corpus suo capiti, sic membris membra iunguntur cum et cognitione se nesciunt et tamen pravitatis sibi actione copulantur. Et subdit: Neque enim Pergamum Balaam libros aut verba cognoverat et tamen eius nequitiam sequens vocem sue increpationis audiebat: Habes illic tenentes doctrinam Balaam qui docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel edere et fornicari. Hujus eodem Thyatire quoque ecclesia ab Iezabel notitiam et tempora et loca dividebat, sed quia eam pravitate vite reatus astrinxerat inesse ei Iezabel dicitur atque operibus prius [illegible] angelo attestante qui ait: Habeo adversum te quia permittis mulierem Iezabel que se dicit prophetam etc. Ecce quia reprimi potuerit qui Iezabel vitam reproba actione secuti sunt Iezabel illic inventa memoratur quia unum pravorum corpus quicumque mores unum faciunt etiam si hec loca vel tempora scindant. Unde fit ut in pravis suis imitatoribus et inique quisque [illegible] maneat qui iam preterit et in suis operationibus ipse iniquorum auctor iam appareat qui necdum venit. Sicut Iohannes ait: Nunc antichristi multi facti sunt. 1 Iohannis 2 quia iniqui omnes qui iam membra eius sunt que sua prave edita caput suum male vivendo prevenerunt. Hinc Paulus ait: Ut reveletur in suo tempore. Nam misterium iam operatur iniquitatis. Apostolus dicit, quem antichristi manifesta videbitur nam in cordibus iniquorum secreta sua iam nunc occultus operatur. Hec ille. Sic ergo quod ibi eloquium littera sit intelligenda. Sed adhuc instat per eius elucidationem clariorem. Si autem Thyatire ecclesie civitate habebat ut testatur littera preteritorum quo peccata per primorum et maiorum subditorum incontinentia et in puncta permittebat cum hec videantur contra civitate militare. Adhuc [illegible] dicit quod nulla [illegible] permittit ut hec verba pertineant ad eum vel eos quem vel quos superius tanta laude fuit prosecutus. Sed a generali corporis electorum sermone vertit ad partem reproborum que in doctoribus intelligitur qui sua negligentia fornicationes et ydolatrias in ecclesia esse sinunt

super verbis

sub nomine prophete. ad quos dirigendo sermonem dicit. Sed habeo adversum te pauca de quibus eos arguendo et increpando. Prima permittis mulierem
non coniugatam. Mulierem iezabel i. collectionem hereticorum malle litigiosorum. Que vel ydolatras et fornicarios imitatores illius iezabel
uxoris achab regis israel, que fuit fornicaria spiritualiter et ydolatra et persecutrix servorum dei et prophetarum verorum ut helie et aliorum. Que se dicit
prophetem scilicet a deo inspiratam ad usurpandum officium predicandi seu docendi. cum tamen dicat apostolus quomodo predicabunt nisi mittantur. Sed non propheta
vel dicit se esse prophetem i. vanam cum non sit, aut mulierem docere scilicet missa aut presumente docere etc. seducere i. decipere. Ut enim aug. super Joh.
omelia 29 seducere est decipere vel aliunde aliquem ad aliud persuadendo ducere. Vel seducere est credere esse falsum quod est verum aut aug. [illegible]
etc. docebat fornicari corporali fornicatione vel spirituali. Et manducare de ydolatiis i. de ymolatis ydolis. unde corporum veracium [illegible] contra doctores
fidei et veritatis. i. cor. 8. De escis que ydolis ymolantur. Scimus quia ydolum nichil est in mundo, et quia nullus est deus nisi unus. Sed non in omnibus
est scientia. Quidam autem cum conscientia usque nunc ydoli quasi ydolatiam manducant et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur. Esca autem nos non commendat
deo. neque enim si manducaverimus deficiemus neque si manducaverimus habundabimus. Videte autem ne forte hec licentia vestra fiat offendiculum infirmis. Si
enim quis viderit eum qui habet scientiam in ydolo recumbentem nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum ydolatica. Et peribit
infirmus in tua scientia frater propter quem christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in christo peccatis. Quapropter
si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnem metuendo ne fratrem meum scandalizem. Hec ibi. Et ibidem post. Omne quod in macello venit i. venditur
manducate nichil interrogantes propter conscientiam. Domini est terra et plenitudo eius. Si quis vos vocat infidelium ad cenam et vultis ire. omne quod vobis
apponitur manducate nichil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit hoc ymolatum est ydolis nolite manducare propter illum qui indicat
et propter conscientiam. Conscientiam autem dico non tuam sed alterius etc. Potest etiam sic [illegible] et bene quia eo tempore fuit in ecclesia thyatire quedam
mulier sic vocata que secundum quosdam fuit uxor episcopi que se dicebat prophetem i. secreta et occulta videntem ut melius ei crederetur vel
prophetam i. divinam que futura predicebat. Et hoc innuit alia translatio que sic habet: Habeo adversum te multa quia sinis uxorem tuam iezabel
que se dicit prophetem. Docere autem apostolus i. cor. prohibet mulieres in ecclesia taceant non enim permittitur eis loqui. Et i. thi. 2. Docere in
ecclesia mulieri non permitto. Et seducere i. seorsum a via veritatis ducere vel a via fidei et morum servos meos scilicet [illegible] quia docet fornicari
et forte per hanc intelligitur secta [illegible] saracenorum seu machometi que sicut illa iezabel, inducit baal inter filios israel et propter
infirma [illegible] sic lex illa, paupertatem et [illegible] qui predicat que secta corporalis [illegible] et sub [illegible] gentiles lex [illegible]
quia machometus carnalem voluptatem permissit ad quorum desiderium carnalis concupiscentia instigat populos illexit, precepta etiam tradidit
permissionis conformia voluptati carnali habenas relaxans in quibus est in promptu a carnalibus hominibus obediri. Documenta
etiam veritatis non attulit, nisi que de facili aliquis mediocriter sapiente naturali ingenio cognosci potest, qui potius vera que docuit
multis fabulis et falsissimis doctrinis immiscuit. Signa etiam non adhibuit supernaturaliter facta quibus solis divine inspirationi convenit
testimonium adhibetur. Dum operatio invisibilis que non potest esse nisi divina ostendit doctorem veritatis invisibiliter inspiratum. Sed dixit se in
armorum potentia missum. Que signa etiam latronibus et tyrannis non desunt. Ei etiam non aliqui sapientes in rebus divinis et humanis
exercitati a principio crediderunt, sed homines bestiales in desertis morantes omnis doctrine divine prorsus ignari per quorum multitudinem alios
armorum violentia in suam legem coegit. Nulla etiam divina oracula precedentium prophetarum ei testimonium perhibent, quin potius quasi omnia
veteris et novi testamenti documenta fabulosa narratione depravat ut eius lege inspiciendi. Unde astuto consilio libros veteris et
novi testamenti suis sequacibus non reliquit legendos ne per eos falsitatis convincerentur etc. Patet quia eius dictis fidem adhibentes leviter credunt.
Sciendum quod fornicatio ista iezabelis quadriformis intelligitur. Prima [illegible] que una est in aio de qua dicitur mat. v. Qui viderit mulierem
ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. Secunda est cum animi voluntas ad effectum perducitur. De qua dicit apostolus i. cor. 6.
Fugite fornicationem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. Tertium genus fornicationis
est quod idolatria per deos colitur. De qua dicitur per ieremiam 3o c. [illegible] mechata est cum ligno et lapide. Quartum vero genus
est quod terrene divitie immoderate concupiscuntur et tantum plus quam creator diligitur. De qua apostolus dicit ad ephe. v. Et avaritia que est
ydolorum servitus. Hec enim ab homine colitur quod pre ceteris diligitur. [illegible] Horum autem fornicationum genera usque modo non desunt in ecclesia et precipue
tria. scilicet in appetitu luxurie corporalis et in effectu ipsius obscene commixtionis atque in avaritia terrene felicitatis. Sed nunc quartum genus
ad plenum extinctum est quod constat in ydolatrorum cultibus. Non vero quia iezabel prophetam se dixit et non servos dei seducit. Hec quippe
factum imitantur multi qui viciis defuncti ne soli sint hortantur alios ut fruantur turpibus delectationibus dicentes quia si hec sibi deus
noluisset, masculum et feminam non fecisset, nec corporis membra tali usui apta formasset. Stultum est ergo ab huiusmodi delectatione abstinere
qua fruuntur non solum alie pecudes aut volucres sed et inuste etc. Dum quis hec dicat, sit aliquis ut carnem delectari compellat
et ad consensum libidinis pertrahat. Sic quia premunt ad opus malum. ut pressu temporis nullus verecundie pudoris [illegible] quod tempus ille gesserit
coram aliis laudibus efferat. Unde hec iezabel fluxus sanguinis aut fluens vel [illegible] interpretatur. Mulieres quippe per singulos
menses sicut scitis [illegible] dicit. fluxum sanguinis sustinent quia cum menstrui tempus advenerit, superhabundans sanguis egreditur. Sanguis
autem nomine peccata designantur. Unde dicitur libera me de sanguinibus i. a peccato adulterii et homicidii. Dicitur itaque iezabel fluxus sanguinis
quia videlicet reprobi malam voluntatem quam prius conceperunt, mox ut tempus venit perpetrande iniquitatis, ad effectum perducunt operationis. Dum
quia opus [illegible] voluptatis ad effectum perducitur, fit inde vehementior amaritudo quam fuerat, et auget in corde flammas libidinis
totaque quasi se in voluptate dederit. Sic quia ut ita dixerim tota humor liquescit. Et hic est quod iezabel fluxus dicitur. Quarta vero
opus malum in consuetudinem peccandi vertit. Unde et absque ulla verecundia mala de se opinionem emittit. Bene autem iezabel
sterquilinium dicitur quia videlicet quod ipsius perpetrate luxurie inquinamentis longe lateque male opinionis fetorem de se reddunt, de talibus
dicitur Johelis primo. Computruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta enim in stercore suo putrescere est luxuriosos homines in ceno libidinis
vitam finire aut usque morte etc. Talibus quippe congruit illud prophete. Hoc cum in honore esset non intellexit, comparatus est in
insipientibus et similis factus est illis. Tertio quia que fornicationem multi hec sectatores spiritualiter fideles decipere. Dum eos invitant per quibusdam
consuetudinibus per quamplura regnorum eventibus ad cabaces ad fontes certa quia [illegible], dicens quia hec agendo. [illegible] et [illegible] enasitur. [illegible]
conservantur prosperitate. Dum quia hec agunt quasi ad spiritalem fornicationem dicit suos invitat hi i. de quibus dicit augustinus in sermone de auguriis.
Admoneo vos fratres et contestor ut nullus quod vobis caragos divinos vel sortilegos requirat, nec eos de qualibet aut causa
aut infirmitate interroget, nec [illegible] precantatores adhibeat, quia quicumque hoc malum fecerit, statim perdit baptismi sacramentum, et continuo
sacrilegus et paganus efficitur. Et nisi grandis elemosina et dura ac prolixa penitentia subvenerit, in eternum peribit. Observationes et auguria
observare nolite, nec in itinere posita aliquas aviculas cantantes attendite, nec quod illarum cantu diaboli divinationes annuntiare
presumite, neque quod vobis proficiet qua die de domo exeat, qua die iterum revertatur, quia omnes dies deus fecit sicut scriptura dicit. Et fecit deus
dies plurimos. dies 24 etc. Et illa fecit deus omnia bona. Et [illegible] Et quia qui superdicta omnia sortilegia deo vobis imputabit. Quotiescumque
vel desperare ceperitis molestie hec acceptura est [illegible] quia vos videt de animarum vel sanitate sua distendere et sacrilegia per quos vos de
[illegible] quotiescumque aliquas nequiciis vos fecerit est ad infirmitates aliquid [illegible] aut aliquid ad per morbum ad per evagationem
ablatum, quia ad vos probandos hec sepe permittit deus ut cognoscat utrum fideliter vivatis et si toto corde [illegible] dispensatione

Ita est visibile quia [illegible] bona sit [illegible] est [illegible] uxorem et non potuit esse aliqua sua prophetissa sic vocata propter [illegible] quasi fuit fornicaria et ydolatra
sic [illegible] vocat hebreas [illegible] ut forte ab hereticis qui sequuntur designatur nomine mulieris propter mollitiem carnalis viri [illegible] et fiet [illegible] mollis
et effeminatus sicut vocatur quia [illegible] et prophetem. [illegible] docere errorem et seducere servos meos i. simplices faciendo fornicari quod [illegible] licitum
[illegible] dixit errorem fornicationem simplicem esse licitam. Ut hec [illegible] de errore nicolai qui tunc vigebat ut dictum est supra. Et manducare
de ydolatiis in veneratione ydolorum aliud enim non esset illicitum nisi ratione scandali simplicium sicut [illegible] apostolus i. cor. 8. [illegible]

et ut plus apud vos maneat amor sanctus quam cuiuscumque alterius amplexus. Sed si semel aut raro nequitias quas dyabolus immisit toto animo et tota fide contempseritis. de cetero postea a vestra infestatione dedignabitur repelle ut nunquam possit vos sua calliditate decipere vel superare. Et ad ostendendam dominus misericordiae longanimitatem subdit sic parum nequitie de. Et dedi illi scilicet mulieri seu collectioni Iezabel per illam significate tempus ut penitentiam ageret scilicet de peccato suo. Ecce longanimitas dei in ea quae nequiter [illegible] ut [illegible] 18. Nunc monemus bonus ut [illegible] dum [illegible] ad me et venite [illegible] et agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris et non erit vobis in ruinam iniquitas. Et [illegible] non vult penitere a fornicatione sua scilicet quadrupliciter dicta in quo patet maior eius culpa et dei patientia ex qua recipiunt homines quandoque audaciam peccandi [illegible] 8 [illegible] non cito profertur sententia contra malos absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Et subditur ibidem Attamen peccator ex eo quod centies facit malum et per patientiam sustentatur ego cognovi quod erit bonum timentibus deum qui verentur faciem eius. Et sequitur non sit bonum impio nec prolongentur dies eius sed quasi umbra transeat qui non timet faciem domini. Et nota quod dicit dedi illi tempus. Modo enim est tempus nostrum quod possumus facere quod volumus sive bonum sive malum [illegible] de ab initio constituit tempus et reliquit eum in manu consilii sui. Omnium vita et mors bonum et malum quod placuerit et dabitur illi. Sed aliquando deus accipiet tempus suum et tunc non poterimus facere quod voluimus sed quod meruimus accipiemus. [illegible] accepero tempus ego iustitias iudicabo [illegible] quodcumque potes manus tua instanter operare quia nec [illegible] Dat autem nobis deus tempus in spatium maiorem in doctrinam et in monimentum in spatium quo possimus ad deum reverti. [illegible] nos dominus ut misereatur nostri [illegible] dum diem iuvenum prius ne subito [illegible] die mortis quaeras spatium penitentiae et invenire non possis. Item in auxilium quod qualitas temporis iuvat nos ad penitentiam faciendam si volumus. Nam modo frigus modo calor modo ventus modo pluvia nos affligit et si patienter sustinemus in penitentiam proficiunt scilicet [illegible] defectus. Et sic modo tempus est pro nobis. Item in medico erit quod nos [illegible] vocat adversum me tempus ut contereret electos meos. [illegible] sicut capilli de capite sic nec momentum de tempore peribit. Item in doctrinam quod sic post diem in quo laborat homo venit nox in qua quiescit et opera eius [illegible] sed qui non laborat quo quiescit in die laborabit in nocte [illegible] in die mandat dominus misericordiam suam et nocte canticum eius. Item sic post laborem diei redditur merces. Ita post hanc vitam reddetur denarius mercedis. [illegible] dominus vinee procuratori suo voca operarios et redde illis mercedem. Quarto in monimentum quod de die in diem monet nos timere tenebras inferni de quibus [illegible] si semel intrabit [illegible] ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores. Item mutatio temporis monet et monstrat omnia esse mutabilia nec debere in illis mentem figere. Ecclesiastes 2o. vidi in omnibus vanitatem et afflictionem et nichil permanere sub sole. Item dedi illi tempus scilicet prolongationem temporis secundum partes etatis scilicet pueritiam adolescentiam iuventutem et senectutem ut penitentiam ageret in illis. A prima enim parte penitentia esset incipienda [illegible] in diebus iuventutis. Trenorum 3o. bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua. [illegible] tamen in pueritia et vespere non cesset manus tua scilicet in senectute. Sed pauci sunt qui velint penitentiam agere in pueritia vel adolescentia vel iuventute et in senectute non possunt et ideo perdunt totum tempus. Unde et non vult penitere non dicit non potest quia non impotentia sed voluntas est in culpa. Modo potestas est in voluntate sed veniet tempus [illegible] quod subtrahetur omnis potestas [illegible] invocabunt me et non exaudiam quia eo quod exosam habuerunt disciplinam scilicet penitentiam. [illegible] vemet nox in qua nemo potest operari. [illegible] pro peccatis negligentia predicatorum ab exhortatione torpentium dictum sit hoc adversum te quia permittis etc. [illegible] non submergit. Dedi tempus illi [illegible] sub uno dedi vobis tempora comprehendit [illegible] et quod ipse increpat penitentiam ageret. Et ad hoc [illegible] in angelo scilicet in episcopo omne corpus ecclesie comprehendit sententiam [illegible] ad eos qui rei sunt increpatio pertinet. [illegible] quod aperte predicatores qui superius fuerunt reprehensi redit sermo ad qualitatem populi et in eo personam specie reproba quae ex occulto impenitentem redarguit quam super aperte increpavit. Hoc autem ideo fit ne per speciem quae in sanctis predicatoribus constat illis quam in reprobis est videtur [illegible] In prefatis itaque doctoribus unusquisque angelus id est episcopus et pro reatu [illegible] aperte corripitur in specie et pro merito obdurationis occulte redarguitur in genere. In sanctis vero nec aperte corripitur in specie nec occulte increpatur in genere. In eo enim quod divina vox ait hoc adversum te quod permittis etc. torpentium ab exhortatione predicatorum [illegible] plenarium. In eo vero quod subiungit Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret et non vult penitere a fornicatione sua a specie ad genus transiens et speciem et genus simul sub uno comprehendit [illegible] possit autem dici quod forte illud non compleverunt quia nunquam fuerunt et quia penitentes erant et ad penitendum prompti. Et patet hic periculum illorum quos deus expectat longanimiter ut velint penitere. Iob 24. dedit ei deus locum penitentie et ipse abutitur eo in superbiam. Gregorius [illegible] delinquit et vivit [illegible] [illegible] iniqua agentem tolerat ut ab iniquitate resipiscat. Unde et [illegible] quo amplius expectatur et non vult penitere eo arcius reatus sui vinculis astringitur et iusto dei iudicio punietur. [illegible] mora [illegible] accepta penitentie tempora [illegible] ad culpam districtius in ultimis iudiciis [illegible] ad penam. [illegible] [illegible] Paulus ad Romanos 2. An ignoras quod benignitas dei scilicet longanimitas et patientia ad penitentiam te adducit. Tu autem secundum duritiam tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei. [illegible] puer centum annorum morietur et peccator centum annorum maledictus erit. Ubi aperte nos docet quod vita quippe pueri in longum trahitur ut a puerilibus factis longa annorum maledictus erit. [illegible] ipsa longinquitas quam per penitentiam accepit et ad cumulum maledictionis crescit. Unde nota est ut cum nos expectare dominus aspicimus ipsam prorogate pietatis tempora quod districtius arguenda timeamus ne quo clementia iudicis crescat supplicium peccatoris. Et unde quisque eripi poterat a morte inde quoque ad mortem tendit. Quod ideo plerumque agitur quia nequaquam a sensibus mentis [illegible] considerare neque peccator redemptoris vias negligit et ideo in suis itineribus sine cessatione veraciter [illegible] sola cogitatione sola tua [illegible] que [illegible] suffragetur [illegible]. Gregorius [illegible] quod valde reprehensibiles sunt episcopi et prelati qui in diocesibus suis permittunt fornicationes et adulteria et sortilegia et cetera crimina et non corrigunt et emendant. Si enim episcopus [illegible] a deo reprehensus est quia permittebat mulierem fornicari quid estimare debemus de pastoribus qui nedum fornicari sacerdotibus permittunt. Unde [illegible] [illegible] reputatur quod videt aut audit a sacerdotibus esse commissum. Sed et quod [illegible] nephas est et auditu [illegible] in abhominabile [illegible] mulieres cum parvulis suis [illegible] permittunt. Sic denique angelus [illegible] ecclesie communis [illegible] bonus quod tamen subditos non corripit [illegible] [illegible] [illegible] superiores qui non modo subditorum peccata non corrigunt sed [illegible] et forsan amplioribus maculantur. Ut de his vere [illegible] sit potentes potenter tormenta patientur. Hac enim [illegible] vasa electionis ecclesie heu [illegible] quibus polluuntur [illegible] castitatis [illegible] feda commercia subeunt et quod auditu [illegible] et aerem commaculat [illegible] tota [illegible] polluunt ad ea ut si ignoraverint suis superioribus tantum facinus abscondere [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible] in malicia [illegible] et in palam deducere. Et ut transeam mores clericorum quid de magnis personis et in religione monastica deo militantibus fama celebris loquitur patet qui filios et filias palam non solum procreare sed et impune [illegible] non verentur. quos [illegible] [illegible] penis depositionis [illegible] et [illegible] 81 [illegible]

Ecce ego mitto eam in lectum et qui mechantur cum ea in tribulatione maxima erunt nisi penitentiam egerint ab operibus suis et filios eius interficiam in morte. Et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans renes et corda et dabo

virginem vestrum secundum opera sua. Tercia per periculis navigacionis in qua ponitur comminatoria approbacio et exhortatoria
increpacione subiungit tribulationem comminacio. Et dicitur in hoc potest ipsam comminacionem penarum quas inflicturus est deus predicte mulieri
et sequacibus eius i. collectioni reproborum in ecclesia predicta et cuilibet vel huic subdite sive qualibet promulgacioni commendando fidem ecclesie
qua credit deum punitorem omnium malorum i. Et scient omnes ecclesie etc. Ait ergo: Ecce mitto eam in lectum. Gregorius 23 moralium tractans id
Job 33 increpat per dolorem in lecto dicit quod in scriptura sacra lectus seu grabatus seu stratus aliquando voluptas carnis aliquando repau-
sacio in bonis operibus aliquando requies temporalis accipitur. Declarat hoc. Unde est enim quod in evangelio ait qui sanato a deo dominus dicit: Surge
tolle lectum tuum et vade in domum tuam, nisi quod per grabatum voluptas carnis designatur et iubetur utique ut hic sanus portet ubi
infirmus iacuerat. Quia nimirum omnis qui adhuc vicijs delectatur infirmus iacet in voluptatibus carnis, sed sanus hic portat ubi iacuerat
quia divino adiutorio ereptus a vicijs eiusdem carnis contumelias per mores tolerat in quibus prius desiderijs requiescebat. Rursum per lectum
vel stratum repausacio in bonis operibus designatur unde in apostolorum actibus petrus apostolus dixit: Enea sanat te dominus iesus christus. Surge
et sterne tibi. Ait quod. Unde est dicere: Surge nisi mala que perpetrasti delinque. Et quid est dicere: Sterne tibi nisi necesse causas in quibus
requiescere debeas operare ut et deserat surgendo quod fecit et inveniat sternendo quod faciat. Quod utrumque propheta comprehendit dicens: Declina
a malo et fac bonum. Declinare quippe a malo est ab eo quo iacuit surgere. Bona vero facere est necesse opera in quibus
requiescere debeat sternere. Qui enim declinat mala et bona adhuc non facit surrexit quidem ab eo quo iacuit sed ubi requiescere debeat
nondum stravit. Et rursum lectus vel stratus requies temporalis accipitur sic scriptum est in psalmo: Universum stratum eius versasti in infirmitate eius.
Quod enim quisquis carnis sceleribus fatigatus deserere per divina gratia nititur unica laborum appungitur cogitacione scilicet quo prius vite
desideria fugiat et ab eius laboribus requiescat. Sibi quam moris despicate quietis ordine componit et velut quoddam stratum sic a curis
laboribus cessacionis locum invenire conquisitur. Sed quia in hac vita adhuc sic positus in ipso ordine loco in ipsa secreti secessu vincitur
sive temptacionibus illatis plerumque in id quod ad requiem construitur maior dolor temptacionis invenitur unde recte per psalmistam dicitur:
Universum stratum eius versasti in infirmitate eius quod se parat ad requiem hic ei occulto iudicio mutasti ad perturbacionem
Universum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ubi quippe est vita prius qua ad patriam tendimus et
cum pro quidem consilio agitur ut hic peregrina temporis electorum vita turbetur. Via quippe est vita presens qua ad patriam tendimus et
ideo hic occulto iudicio frequenti perturbacione conterimur ne viam pro patria diligamus. Solent enim nonnulli viatores cum amena for-
tasse itinera prata conspiciunt pergendi moras ducere et a recti itineris tramite declinare. Corporis quia gressum tardat pulchritudo
itineris quod delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus dominus hic mundi iter asperum facit ne dum quisque presentis vite requie quasi via
amenitate pascitur magis eum diu pergere quam cito pervenire delectet ne dum delectatur in via obliviscatur quod desiderabat in patria.
Recte quoque dicitur increpat quoque per dolorem in lecto i. in presentis
quia ergo in hac vita omnis nostra quam fortasse spiritualis requies perturbatur recte dicitur increpat per dolorem in lecto vel in pre-
vite requiem vel temptacionis vos stimulis vel afflictionis flagella conterat. Nam sepe quandam aliquis ipse bono tempore sine temptacione in bonis
studijs fuit, more de ipsis studijs in quibus se conspicit quiescendo de ipsis virtutibus quibus multiplicari nititur dum perfectione se sentit
elevatur unde per rectorem interni moderaminis impulsu temptacionis afficitur ut in eo ipso profectus sui elacionem comprimat etc. Per lectum
ergo quo iezabel mittitur intelligitur securitas et audacia peccandi sicut hanc obstinacionem ponitur ad hoc mecho et omnes imitatores eius in lectum
non ut quiescat sed ut febre langueat ut frenesim sustineat quod sic eam iam dicat vel agat que alii audire erubescant.
Sepe namque iusto dei iudicio propter peccata precedencia veniunt peccatores ad maiora facinora dum quia sine timore audacter peccant qui in lecto
i. in peccandi securitate quiescunt. In qua securitate deus eos mittere dicitur quia iusto iudicio permittit ut mittatur. Unde et id
quod induravit dominus cor pharaonis i. non emollivit. Unde et hic dicitur Mitto eam in lectum i. non retraham illam sed permittam propter tuas
actas peccata libere et sine timore peccare. Unde et qui mechantur cum ea in tribulacione maxima erunt hic hanc quem est iezabel. Hic
sunt qui mechantur cum ea hic est filii eius quos fornicacione peperit i. unum corpus sathane. Sed quia reprobi reprobis succedunt ut dicitur
est in precedenti litera dicuntur genus in speciem ut omnia quibus successibus totum corpus diaboli perficiatur quibus in eternum eius soboles coalescat.
Ergo hic ergo litera prius intelligitur. Et qui mechantur cum ea hic est cum superius quia ut dictum est quod est mecho hic sunt et illi qui cum ea fornicantur
in tribulacione maxima erunt hic est in augmento peccatorum per quod veniunt sed ad maiorem tribulacionem gehenne. Nam cum quedam peccatorum
supplicia sunt ipsa viciorum incrementa. Et hic fiet nisi penitenciam egerint ab operibus suis. Dum enim peccatores quidam de perpetratis
criminibus nolunt agere penitenciam fit ut ad alia ruant crimina eciam graviora unde paulus de quibusdam deum cognoscentibus et non glori-
ficantibus dicit ad romanos primo: Propter quod tradidit illos deus in reprobum sensum ut faciant que non conveniunt. Unde et filios eius i. imitatores in
iustificia in morte. Nostra quoque morte debemus hic accipere qua moriuntur et iusti. Sed iam quia post mortem corporis sepulture sequitur
sepulcrorum eciam. Nam et per lectum quo iezabel mittitur comminatur eciam pena post mortem qua miseri et reprobi tradentur
cruciandi. Et qui mechantur cum ea hic est qui fornicacionem illius quocumque modo imitantur erunt in tribulacione maxima post mortem
carnis ubi vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur ysaie ultimo. Et hoc ideo quia penitenciam agere negligunt donec
eorum repetina supervenit interitus 1 thessalonicenses 1. Porro filii sunt hanc sinagogam vel imitatores malorum interficiuntur vel opera vite eorum prescita
que tunc dabuntur in morte qui post latria temporalem per hanc miseri peccatores perpetuis tormentis tradentur cruciandi. Dum
per impunitatem scelerum ad mortem pervenerit eternam. Quos enim electi hic affliguntur ut post mortem letentur quibus dicitur per prophetam ezechiel 16
Ipse iam non irascar amplius quia zelus meus recessit a te. Et infra 3 Ego quos amo arguo et castigo. Reprobantur permittit
ad tempus inique eciam morte plectendi affliguntur. At ad modicum electi presentibus bonis vegetandi dicit ergo: Ego quos
amo arguo et castigo per flagella in corporis per dampna temporalium rerum per varias et diversas tribulaciones corporum et animarum. Econtra
quos despicio mitto in lectum i. in securitate peccandi maneo permitto per quam demum pervenient ad lectum inquietissimum penarum
eternarum. Agit autem hic more patris duos filios habentis quorum alterum quidem sicut placet et voluerit esse permittit sinens
eum libere dormire manducare bibere cetera quoque que videntur facere quia hic est eum hereditate privare. Alterum alterum cogitat verberibus
afficiat aliquando tota nocte vigilare precipit et vinctis pedibus stare quia hic est eum heredem substituere. Tali itaque modo deus
electos suos quibus daturus est hereditatem celestis patrie arguit et castigat ut post finitos huius vite labores ad eternam per-
veniat possessionem. Reprobos autem permittit sicut voluerit esse et in lecto securitatis quiescere quo postea dampnentur cum suis
patribus iniquis ubi erit tribulacio maior quam nulla potest explicare lingua ubi et desiderabit quisque non desistat et moriens
semper vivit. Unde gregorius 3 moralium tractans id Job 2 cum testa saniem radebat sedens in sterquilinio dicit: Dum beati Job vulnera tractamus
quod redeunte ad mentem oculos iohannem reduco et non sine contusione ammiracione penpendo quod ille prophetie spiritu intra matris utero
repletus ac ut ita dixerim prius quam nasceretur renatus ille amicus sponsi ille quo inter natos mulierum nemo maior surrexit etc.
Ab iniquis in carcerem mittitur et pro puelle saltatu capite truncatur et vir tante severitatis pro risu turpium moritur. Credi-
mus est quod omnipotens deus sic vehementer in hoc seculo despicit quos sic sublimiter ante secula elegit nisi hoc quod pietati fidelium pateat

qui videro sic eos puniet in infernis et feris usque ad desperata deiciet quia intus usque ad incomprehensibilia perducet et subdit hic ergo unus
quisque colligat quid illic sint passuri quos reprobat si hic sic cruciat quos amat. Sed quilibet dicit. Ecce ego mitto eam
in lectum etc. Hic loquitur de lecto eterne damnacionis propter quod et alia littera habet luctum. Et ad hoc [illegible] ricardus quod non dicit mitto in punicionem ut
per punicionem temporis formidinem incuteret eorum et hoc ergo dicit ob speciem etc. ob temporis voluptatem et libidinis modicum quia gaudium
ypocrite ad instar puncti Job 20 et non loquitur de futura pena quia punicionem semper eorum venia [illegible] quod deus iustus iudex est
non tempore [illegible] dicit iusti punicionem egit unde [illegible] noluit per effrenatum timorem peccatorum propriorum desperacionem sed per [illegible] co-
minacionis eos revocare si penitere vellet ad confidenciam sue miseracionis et qui [illegible] dominus [illegible] sustinet delinquentes
deinde arguit negligentes postremo punit impenitentes luce 13 nisi penitenciam egeritis omnes peribitis. Bonum ergo scutum et bonus
clipeus et bonum munimentum est penitencia ad defensionem a iudicio damnacionis super eodem. Age penitenciam sed quo minus venia tibi [illegible]
de tribulacione ac talium in inferno dicitur Ro 2. Tribulacio et angustia in omnem animam que operatur malum. magna tribulacio est in penis
infernalibus propter earum acerbitatem, maior propter diuturnitatem, maxima propter eternitatem Jeremie 30 pessima est plaga tua insanabilis fractura
tua. Et ad maiorem timorem subditur [illegible] Et filios eius id est sequaces interficiam in morte id est eterna que est mors secunda super eodem. Unde de
talibus filiis id est sequacibus et perseverantibus in peccatis dicitur Eccli 41 de patre impio querentur filii quoniam propter illum sunt in obprobrium.
Et exodi [illegible] reddens peccata patrum in filiis ac nepotibus in terciam et quartam generacionem. Et Job 21 deus servabit filiis illius dolorem patris.
Licet est hoc contra id quod dicitur Ezech 18 non portabit filius iniquitatem patris etc. quia sicut Gregorius 15 moralium [illegible] patrum parentum iniquitatem imitatur
[illegible] delicto astringitur [illegible] ac parentum iniquitatem non imitatur nequaquam delicto illius gravatur. Unde fit ut iniquus filius iniqui patris
imitator non solum sua que addidit sed eciam patris peccata persolvat cum vicia patris quibus iratum deum non ignorabat eciam sua adhuc
maliciam adiungere non formidat et iustum est ut qui sub districto iudice vias iniqui patris non timet imitari cogatur in presenti
vita eciam culpas iniqui patris persolvere etc. Et preterea [illegible] ergo dicitur quod qui sunt complices in peccando similiter erunt et complices in pena
Et de hoc ergo Gregorius moralium [illegible] super id Job [illegible] etc. Quos namque plus culpa inquinat par eciam pena constringat Mt 13
Colligite zizania et ligate in fasciculos ad comburendum. Et super ibidem par cruciet flamma supplicii quos in igne luxurie par
succendit flamma peccati. Et preterea [illegible] voluptas carnalis voluntatis et eterne damnacionis ... et [illegible] eternitas inferni
de damnacione babilonie et habitatorum in ea Duplicate duplicia secundum opera eius. Et super Quantum glorificavit se et in deliciis fuit
tantum date ei tormentum et luctum [illegible] non erit eis lux matutina et [illegible] per terram et corruet et esuriet et cum esurierit
irascetur et maledicet regi suo et deo suo et suspiciet sursum et ad terram intuebitur et ecce tribulacio et tenebre dissolucio
angustia et caligo persequens et non poterit avolare de angustia sua. Et ad maiorem timorem subditur [illegible] Et filios eius etc.
Et super sine generalis promulgacio [illegible] Et scient omnes ecclesie id est congregaciones [illegible] ecclesie malignancium sciant [illegible] quod modo
credunt fide quia ego sum scrutans renes et corda Per renes in renibus delectacio designatur concupiscencie carnalis quia concepcionis seme-
de lumbis egreditur virorum. In corde vero cogitaciones exprimuntur que de corde procedunt iuxta quod dominus ait Mt 15 de corde exeunt
cogitaciones male adulteria fornicaciones furta etc. Prima enim in peccata libra [illegible] non apte sed occulte adulteros et ypo-
cogitaciones male adulteria nunc fide ecclesie demonstrat que eciam non visa credit. Novit enim omnis fidelium ecclesia deum [illegible]
latitas morte damnaturos [illegible] tam occulte in sua pestia [illegible] eos damnat. Sciant ergo [illegible] quia ego sum scrutans corda
quia hic tolerare reprobos videatur tamen occulte [illegible] et cogitaciones singulorum intueor. Hominibus quippe opera et dicta nostra patent esse cognita deo autem eciam cogitaciones
et renes id est facta et cogitaciones singulorum intueor [illegible] quippe opera et dicta nostra patent esse cognita deo autem eciam cogitaciones
et cordis secreta manifesta sunt quoniam ipse videt quid quisque cogitet vel quid delibet. Et in hoc quod ait scrutans nota scrutinii
intimitatis [illegible] quod ait renes et corda [illegible] quod ait ergo sum probans et latentis [illegible] Deus enim intuetur
[illegible] opera nostra et cogitaciones scrutatur. Jer 11 Ergo dominus scrutans corda probans renes ...
tor 1 Re 16 Sap 6 interrogabit opera vestra et cogitaciones scrutabitur. Actus 1 Tu domine qui nosti corda omnium. Nam et venies ad iudicium non solum opera sed eciam ipsas te
scrutabor ... in lucernis Sophonie 1 Tu domine qui nosti corda omnium. Nam et venies ad iudicium non solum opera sed eciam ipsas te
[illegible] cogitaciones cordis damnabit iuxta quod per prophetam dicit Ecce ego venio ut opera et cogitaciones singulorum congregem
[illegible] temporum deum scrutatorem esse renum et cordium perhibet. non incongrue ita intelligi ut quod nunc fide
[illegible] et hoc quod in ultimo temporum experiencia cernatur. Unde post cognoscetur dominus iudicia faciens. Non quod ante per fidem non sit cogni-
tus [illegible] eciam in futuro temporum experiencia cognoscatur. Non tamen quod in scrutacione duo sunt primo ingenium de re cogita-
ad occulte indicaret sed quod tunc iudiciorum experiencia cognoscatur. Non tamen quod in scrutacione duo sunt primo ingenium de re cogita-
ut sciatur vel de minus sciatur ut melius sciatur etc. Deus non scrutatur. Job 34 [illegible] sic videt hoc et tu videbis. Secundo subtilis
cognicio qua res expresse videtur etc. Deus scrutatur. Et qui ipse est iustus iudex subdit. Et dabo unicuique secundum opera sua.
Hic aperte demonstrat sed [illegible] quod nomine fornicacionis superius omnia complectitur quia per hanc suam non unius operis sed multorum futura
damnacio perdicit. Perimentur enim manifesta crimina perimentur et occulta aliter non fornicacionem quadriformem superius dicta [illegible]
cogimur conteri. Unde post perdes omnes qui fornicantur abs te. Dicat itaque Dabo unicuique vestrum secundum opera vestra iusticiam scilicet premiorum la-
borum impiis vero supplicium eterne damnacionis. Iustus ultor [illegible] quod [illegible] Mt 16 Reddet unicuique iuxta opera sua Job 34 Iuxta multitudinem
adinvencionum suarum sic et sustinebit. Sed dicitur hoc unde quod deus non puniat cogitaciones malas vel sermones sed tantum opera vel plus
remunerabit. Respondeo quod hic sunt opera large pro omnibus que fiunt ab hominibus vel cogitando vel loquendo vel operando vel eciam omittendo
sive negligendo et non omnia tamen cavenda. Unde Gregorius 21 moralium exponens id Job 31 Nonne ipse considerat vias meas et cunctos
gressus meos dicit. Dic unius cuiusque vias considerat sic dinumerat gressus ut nec minutissime quidem cogitaciones eius iudicio
ac verba tenuissima que apud nos usu viluerunt indiscussa remaneant. Unde Jeremia Fortissime magne potens dominus exercituum
nomen illi magnus consilio incomprehensibilis cogitatu cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum adam ut reddas unicuique
secundum vias suas et secundum fructum adinvencionum eius. Dic eas dominus subtili consideracione considerat ut unusquisque [illegible] eciam que remu-
neravit bona pertractat vel mala que [illegible] displicet sine inspeccione delinquat. Hic est enim quod angelus ecclesie thiatire in quibusdam
laudando et in quibusdam redarguendo dicit Novi opera tua et caritatem et fidem etc. Sed habeo adversus te quia permittis mulierem Ie-
zabel ... bona memorat ut tamen reserata mala sine pena relaxat quia sicut sic singulorum vias considerat sic gressus eorum [illegible]
pensat ut subtili examine perpendat vel quantum quisque ad bona proficiat vel quantum ad mala devians suis perfectibus
[illegible] incrementum quippe multorum quod bone vite studiis augetur plerumque mali admixtione retrahitur et bonum quod aliquis
operando construit hoc mala perpetrando perdit. Unde sancti viri tanto se subtilius in cogitacione constringunt quanto et a summo
iudice districtius considerari conspiciunt. Attente quippe discuciunt in ventre sequa deliquerint ut tanto fiant irreprehensibiles
iudici quanto semetipsos quotidie sine cessacione reprehendunt. Nec tamen hoc de re iam gaudia securitatis sumunt quia ab ipso
se videri considerant cum in eis et illa videt que videre ipsi in semetipsis non valent. Hec ille.
Gregorius 21 moralium exponens id Job 34 Novit enim opera eorum et idcirco inducet noctem et conterentur dicit In nocte iniqui conteruntur cum peccatorum peccata
cum considerabile damnacionis veritatis lucem non inveniunt et quid deinceps agere debeant non agnoscunt. Omne quippe peccatum quod tamen cito penitencia
non tergitur aut peccatum est et causa aut peccatum et pena peccati aut peccatum et causa et pena peccati. Peccatum namque quod penitencia non diluitur ipso
suo pondere ad aliud trahit. Unde fit ut non solum peccatum sit sed peccatum et causa peccati. Ex illo quippe vicio culpa subsequens oritur
ex quo eciam mens ducitur ut penitus ad aliud ligetur. Sed peccatum quod ex peccato oritur non iam peccatum tantummodo sed peccatum est et pena peccati
quia iusto iudicio omnipotens deus cor peccantis obnubilat ut precedentis peccati merito eciam in aliis cadat. Tunc enim liberare noluit
// et cor ut ... nos manifestat ... ut recipiat unusquisque prout gessit in corpore sive bonum sive malum [illegible] ultimo [illegible] adducet
deus in iudicium pro omni errato sive bonum sive malum [illegible] Unde Gregorius 31 moralium etc.

descendendo peruenit. Non ergo inmerito pena peccati dicitur quod iuste desuper irrogata cecitate ex precedentibus peccati voluntate perpetratur. Unde vir gentium [illegible]
super ostiatam [illegible] iniquitate confusa ut et precedens culpa sit causa subsequentis et rursum culpa subsequens sit pena precedentis. Unde
bene in infidelibus et lubricis paulus qui semen [illegible] erroris [illegible] tunc dicebat Ro. i. Cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt
aut gratias egerunt sed euanuerunt in cogitationibus suis. Et quid ex huius seminis radice pullulat. Mox adiungit dicens propter quod tradidit illos
deus in desideria cordis eorum in immundiciam ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Cum enim cogitantes deum peccatum superbie intelligendo
admiserunt, reatum etiam ne intelligant quod committunt. Et qui intellecta sua sequi noluerunt in peccato et causa peccati ipsum lucem intelligencie
perdunt in peccato et pena peccati. Potest ergo peccatum initium peccatorum subsequentium pena fieri ut qui malum sciens perpetrat deinceps iuste
in aliis etiam nesciens cadat. Sic quippe agitur ut culpis culpa feriatur quatenus supplicia fiant peccantium ipsa incrementa viciorum [illegible]
quia omnipotens deus ad penam temporis indulget quod tu [illegible] malicia ad usum sue intorquet iniquitatis [illegible] iusto iudicio augeri culpa permittitur
ut ad feriendum altius quoque cumuletur. Hinc enim curiose de quibusdam paulus apostolus dicit ut impleant peccata sua semper. i Thess. ii.
Hinc voce angeli ad iohannem dicitur qui nocet noceat adhuc et qui in sordibus est sordescat adhuc. Hinc david dicit Appone iniquitatem super
iniquitatem ipsorum ut non intrent in tuam iusticiam. Hinc rursus de deo ab eodem propheta dicitur inmissiones per angelos malos viam fecit semite
[illegible] sue. Deus quippe dominus pontibus [illegible] aggnatum iuste permittit etiam subsequentibus malignorum spirituum persuasionibus falli quod
[illegible] in culpa [illegible] reatus eius in penam cumulatur. Unde et [illegible] sue dominus viam de semita fecisse perhibetur. Latior est enim
via quam semita. Et semita vero [illegible] viam facere est [illegible] iudicando dilatare ut qui [illegible] agere recte noluerit
iuste cecatus adhuc faciat unde amplius puniri mereatur. Hinc per moysen dicitur nondum completa sunt peccata amorreorum Gen. xv.
Et i plerumque etiam [illegible] quod peccatum et peccatum est et pena et causa peccati. Effrenata enim ventris ingluvies in furore luxurie
plenitudinem carnis instigat perpetrata autem luxuria sepe aut periurio aut homicidio tegitur ne humanarum legum ultione puniatur
[illegible] ad oculos [illegible] quidam varietatis [illegible] forma [illegible] qua vicinitate superatus adulterium facinus admisit deprehensa autem
in adulterio latente viro adultere ne ad iudicium [illegible] accedit [illegible] itaque adulterium [illegible] et ob homicidium posuit De lo
vir vastes [illegible] gravius peccatum est et pena et causa peccati. Peccatum profecto est per semetipsum pena vero peccati est quia culpa [illegible] augetur
causa autem peccati est quia subsequens etiam homicidium gemuit. Unum ergo idem quod peccatum est et pena precedentis et causa culpe subsequentis
quia in [illegible] exaggerat et adhuc sequentia que dampnari debeat seminat. Igitur quia peccatis precedentibus cecatur oculus cordis
ipsa cecitas que peccantis animum in anteacte culpe dampnatione confundit nimio nomine vocatur quia peccantibus ab oculis delinquentis lucem veritatis
abscondit. Hinc itaque dicitur noctem operibus eorum et ideo induat noctem et conterentur quia ut sepe dominus [illegible] peccatorum in mala faciunt
ut ad peccandum iterum tenebris subsequentibus involuantur ut eo iam lucem iusticie videre non possint quo illud et quod potuerunt videre
noluerunt. Inducere autem noctem dominus dicitur non quia ipse tenebras inferat sed quia obscura corda peccantium misericorditer non illustrat ut
sicut ipsum in nocte [illegible] sit a cecitatis tenebris liberare noluisse. // No
Plage inferni sunt xviii Anxietas caloris angustia frigoris penuria famis ariditas sitis tenebre palpabiles fetor intolerabilis
[illegible] [illegible] cathenarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vite [illegible] [illegible] blasphemie et clamores
timor et pudor dolor et desperacio. De primo et secundo Iob xxiv Ab aquis nivium transibit in calorem nimium [illegible] enim frigidi ad bonum
et ardentes ad malum. De tercia et quarta ysaie lxv. Servi mei comedent et vos esurietis. Servi mei bibent et vos sitietis. Crapu
[illegible] et inebriati fuerunt et ingurgitati. Ymo famelica [illegible] et [illegible] a gratia. De v et vi Reg. Impii in tenebris
conticescent. Ysaie xxxiv de cadaveribus eorum fetor ascendet. Lucem enim veritatis inspicere noluerunt et fetore libidinis delectati sunt.
De vii et viii [illegible] ix [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ier. xix [illegible] [illegible] [illegible]
sicut conteritur vas figuli. Math. xxii. Ligatis manibus et pedibus proicite in tenebras exteriores ibi erit fletus et [illegible]
et [illegible] et abiectis vinculis mandatorum dei constricti sunt vinculis peccatorum suorum. De ix et x Deut. xxxii. Dentes bestiarum
immittam in eos. Ecclesiastici xxxix. Bestiarum dentes scorpii et serpentes et rumphea vindicans in exterminium. Ezech. xxii. In medio
[illegible] dormies cum hiis qui interfecti sunt gladio digne cum malicie in alios evomuerunt et dignum est ut sint consortes
in pena sicut fuerunt consortes in culpa. De xi et xii ysaie ult. [illegible] eorum non morietur [illegible] in diebus illis querent homines mortem
et non invenient. Non enim habuerunt pacem ut [illegible] in [illegible] securitate [illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] una hora videbitur eis quasi spacium forte mille annorum. De xiii et xiiii [illegible] peccator videbit [illegible] irascetur
et [illegible] dentibus suis fremet et tabescet quia [illegible] Math. xxii.
[illegible] commanducaverunt linguas suas pre dolore et blasphemaverunt deum celi. Ysaie lxv. Servi mei laudabunt pre exultatione
cordis et vos ululabitis pre contricione spiritus. Pacem enim dei a se repulerunt [illegible] pacem [illegible] Clamorem pauperum
non exaudierunt non ergo exaudientur et blasphemando [illegible] pre acerbitate pene blasphemabunt. De xv et xvi
Sap. v. Videntes turbabuntur timore horribili. Naum iii. Revelabo pudenda tua in facie tua et ostendam in [illegible] tua
gentibus et regnis ignominiam tuam quia [illegible] timore [illegible] et peccata sua confiteri noluerunt. De xvii et xviii i Thess. v. [illegible]
dolor in utero habentis et non effugient. [illegible] mortuo homine nulla erit spes. Dolebunt enim super modum eo quod pro temporalibus et
[illegible] eterna perdiderunt et desperabunt et in vita sua non in deo sed in mundo et divitiis suis spem suam posuerunt [illegible]
Si considerarent homines quod pro momentanea delectatione quam sequitur per modico tempore quo vivitur sunt penas eternas incurrunt [illegible]
[illegible] intrabunt in infernum. [illegible] dei filius est in paradiso [illegible] ad deum [illegible] de quodam [illegible] qui [illegible] fuerat
[illegible] [illegible] quibus cum cogitabat utrum aliquis dampnatorum posset a suppliciis per annos mille liberari et cum videret
cogitacionem suam quod non [illegible] interrogans a mille ad duo milia et ad tot milia quot sunt gutte in mari et [illegible] quod non
[illegible] in spiritu timoris attendens brevitatem amenitatis temporalis et floris et diuturnitatem supplicii et doloris ex [illegible]
[illegible] modice devocionis vitam mutavit et religiosam vitam duxit. [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] eruditionis
Vobis autem dico ceteris qui in thyatire estis quicumque non habent doctrinam hanc qui non cognouerunt altitudinem sathane quemadmodum
dicunt non mittam super vos aliud pondus tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et custodierit usque in finem
opera mea dabo illi potestatem super gentes et reget illas in virga ferrea et tamquam vas figuli confringentur sicut et ego ac-
cepi a patre meo et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis etc.
Quarta pars [illegible] narracionis in qua ponitur promissio consolacionis et dividitur in duas partes. Primo ponitur ipsa consolacio specialis illis qui erant
de illa ecclesia. Secundo promissio generalis et consolacio fidelibus bene agentibus ibi Et qui vicerit. Prima subdividitur quia primo [illegible] eos consolabiles
quia doctrinam illius mulieris non observabat. Ibi quia altitudinem sathane non approbabat. Tercio hortatur eos in veritate fidelis et perseverantie [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] non [illegible] sed [illegible]

Sequitur. Vobis autem dico et ceteris qui Thyatirae estis, quicumque non habent doctrinam hanc. [sic ignavi] Ita facta malis ut datum est vobis autem dico ceteris qui Thyatire estis, id est misticae electis qui ceteris estis dissimiles, et qui non estis comprehensi in numero reproborum. Quicumque non habent doctrinam hanc, scilicet Jezabel de qua supra, quod licitum esset fornicari et comedere de ydolaticis ob venationem ydolorum, vel id est quos prava persuasio Jezabelis non inclinat ad mala operandum ut malos vel imitentur. Qui non cognoverunt altitudines Sathane, id est superbiam illius, non sunt imitati, prout exponit Haymo. Sic enim dicit: altitudines Sathane non cognoscere, sentire, sic scriptura dicit multis non cognovisse virtutes que nesciunt, precepta sunt ut virtutem illorum, vel sic nos quotidie loquimur dicimus contrarium vestrum non cognoscere, mediatum. Altitudo autem Sathane secundum eius superbia intelligitur quod tumens contra deum voluit fieri similis altissimo, per quam ruens in terram multas angelorum legiones sibi consentientes secum deiecit, de quo dicit Ysaie xiiii° Quomodo cecidisti Lucifer qui mane oriebaris. Cuius altitudinem hii cognoscunt qui hac imitando, deo similes fieri concupiscunt, ut primi parentes deceptoris, dicentis, In quocumque die comederitis eritis sicut dii. Ideo non habet hanc altitudinem illi cognoscunt qui usque ad celum erigere gestiebant. Genesis xi. Sed electi altitudinem Sathane noti, quia non sunt qui in cunctis semetipsos humiliat vestigia redemptoris sequentes qui dicit, Matthei xi. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Attendentes quod dicit, quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur, Luce xiiii. Hinc ergo omnis accepto consilio semita humilitatis arripuit per quam ad celsitudinem culminis ascendat. Dicitur in Psalmo Ab altitudine diei ego timebo. Sequitur. Quemadmodum dicunt, non mittam super vos aliud pondus, tamen id quod habetis tenete donec veniam. Secundum Haymonem. De illis hic dicitur qui instabant contra dei filium altitudines Sathane cognoscentes imitabantur eos qui cogebant quod gentibus in principio ad veteris legis cerimonias trahere, de quibus Lucas dicit Actuum xv quod quidam descendentes a Judea docebant fratres dicentes quia nisi circumcidamini secundum legem Moysi non potestis salvi fieri, propter quod etiam miserunt Barnabam et Paulum ad apostolos in Jerusalem, a quibus et dixerunt posse sufficere gentibus ad salutem ut abstinerent se ab ymmolatis, sanguine suffocato et fornicatione. Unde quidam ex eis de gentibus dicunt nisi circumcidamini secundum legem Moysi non potestis salvi fieri. Dicit Petrus quid temptatis imponere iugum cervicibus discipulorum quod neque nos neque patres nostri portare potuimus. De illis itaque sic dicentibus hic dicitur: Non mittam super vos aliud pondus, hoc est observantia veteris legis, quemadmodum dicunt illi qui sunt synagoga Sathane et eius altitudines cognoverunt. Sed sub levi sarcina vos manere permittam, ideo id quod habetis tenete, id est onus leve ad quod vocati estis nolite abicere donec veniam, scilicet ad remunerandum unicuique secundum meritum suum. De hoc onere, id est gratia redemptoris nostri Petrus dicit, Actuum xv: Per gratiam domini nostri Jhesu Christi credimus salvari. Ad hoc onus ipse dominus invitat suos fideles dicens, Matthei xi: Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos etc. Et post pauca: Iugum enim meum suave est et onus meum leve. Ab onere ergo ad onus vocat, scilicet a gravi ad leve, id est a lege ad gratiam. Venite inquit a gravi onere veteris testamenti ad leve iugum novi testamenti. Possumus etiam sic hunc locum exponere: Vobis autem dico ceteris qui Thyatire estis qui non habent hanc doctrinam, quod non errorem quem predicabat Jezabel. Et non cognoverunt altitudines Sathane, id est profundam astutiam diaboli qua sub specie sanctitatis suggerit legalia esse servanda tum christianis, quemadmodum dicunt, scilicet quidam de Judea egressi et me esse facturum affirmant. Non mittam super vos aliud pondus, scilicet quam christianum, quia dominus non mittam super vos legales observantias quemadmodum illi dicunt, ut exponam. Galatas v: Nolite iterum iugo servitutis teneri, et ibidem v: Ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidimini Christus vobis nichil proderit. Secundum vero Augustinum sensus est: Non mittam super vos aliud pondus, super id quod potestis sustinere, scilicet ad coronam pro fidelis deus qui non patietur vos temptari super id quod potestis. Vel secundum glosam: Non mittam aliud pondus, id est maiorem laborem donec veniam, scilicet retribuere ad gloriam et iudicium. Matthei xix: Cum sederit filius hominis in sede etc. Sed quidam dicunt de hoc quod hic dicitur: Non mittam super vos aliud pondus, id est observationes legales ut datum est. Unde dicitur Matthei v: Non veni solvere legem sed adimplere. Nec lex bona est et sancta ad rom. vii°. Nec discordat ab euangelio, quoniam rota in medio rote. Ezechielis primo. Et ita est intentione eam adimplere. Respondetur secundum Augustinum contra Faustum, libro xix, quod in lege veteri quedam erant precepta moralia ut mandata decalogi que per se sunt observanda, quedam sacramenta promissorum sicut cerimonialia et talia legalia non observantur, quia sanamus quod illa significabat Christum venturum, sed si servarentur significarent Christum non venisse, sed id est. Et quod idem dicit Haymo sumens ab Augustino dicit: In observatione carnalium preceptorum veteris legis importabilis est, in custodia vero spiritualium mandatorum que in decem constat preceptis duarum tabularum adimpletur. Alia enim fuerunt in veteri testamento precepta vite figurande id est carnalium victimarum oblationes, alia vero vite peragende id est precepta legis in duabus tabulis lapideis digito dei scripta. In mandatis ergo vite peragende id est in preceptis legis verbis impletur lex a credentibus. In mandatis autem figurande vite, non solum litteram quidem importabilis est sed nostro spiritu transcenditur lex, quia in actione qua ille victie figurarum pregnabat transcenditur, quia in comparatione illarum que nunc in veritate aguntur vilissima apparet, que sola littera potius plata ab auditoribus impleri nequit. Et id est. Quo ad primum ergo lex veteri impletur a fidelibus, sed quo ad secundam dicebatur lex importabilis et quod erat ibi pondus, non solum litteram intellectam. Hic quidem spiritualiter vocat legales observantias pondus. Videtur enim quod lex evangelica sit maius pondus, quia ut ait Gregorius super Ezechielem omnia que precepit in veteri testamento prohibebantur opera, punita sunt in novo cogitationes illicita, ergo illud maius pondus, quo plura prohibet. Respondeo secundum Gregorium omnem quod prohibet, sed quia illud testamentum premebat ad timorem, novum ad amorem, qui quidem amor alleviat, summa omnia facit. Ergo quia omnia facit amor ut ait Augustinus de verbis domini, sed quia et cum lex per Moysen data est, gratia autem et veritas per Jhesum Christum facta est. Et iugum meum suave et onus meum leve, Matthei xi. Et de hoc dicitur Bernardus super Cantica sermone xv: Nec sic lex ita et gratia. Quid dissimile celum ad omnes sensus positos et cetera, et convenientie sue, ad omnes sensus offerunt suavitates hinc et austeritas illius. Omnis sane respirat quod equo condempnatur et consolantur representat et consistente quietam placentem et amplectentem profecto non pari voto acceptant. Umbra et lux, vita et pax, iudicium et ira, figura et veritas, virga et hereditas, frenum et osculum, terrores denique magis Moysi testibus Aaron et virtutem. Quare legis iugum testibus apostolis importabile clamitat, sane iugum et villa primum. Nam vita est in promissione. Unde tu mater ecclesia promissionem habes vite que nunc est et future. Sancta in duplicia gratia obtinens abominare recipit et pro iugum suave et per regnum sollicite [illegible].
Utrum post passionem Christi legales cerimonie potuerunt observari sine peccato mortali. Et videtur quod sic, quia non est credendum quod apostoli post acceptum spiritum sanctum mortaliter peccaverunt. Tunc enim plenitudine sunt induti virtute ex alto ut dicitur Luce ultimo. Sed apostoli post adventum spiritus sancti legales cerimonias observaverunt. Dicitur enim Actuum xvi quod Paulus circumcidit Thimoteum. Et Actuum xxi dicitur quod Paulus secundum consilium Jacobi episcopi Jerosolimitani assumptis viris purificatus cum eis intravit in templum annuncians impletionem dierum purificationis, donec oblatio pro unoquoque eorum offerretur. Ergo sine peccato mortali legales cerimonie post passionem Christi potuerunt observari. Sed contra. Vitare consortia gentilium ad cerimonias legis pertinebat, sed hoc observabat primus pastor ecclesie sanctus Petrus. Dicitur enim Galatas ii quod cum venisset quidam Anthiochiam subtrahebat et segregabat se Petrus a gentilibus, ergo absque peccato mortali etc. Item precepta apostolorum non inducunt homines ad mortale peccatum, sed quod decreto apostolorum statutum fuit quod gentiles quedam de cerimoniis observarent. Dicitur enim Actuum xv: Visum est spiritui sancto et nobis nichil ultra ponere oneris vobis quam hec necessaria, ut abstineatis vos ab ymmolatis simulacrorum et sanguine et suffocato et fornicatione, ergo absque peccato mortali cerimonie legales potuerunt observari post passionem Christi. Sed in oppositum videtur esse littera nostra, quod dicitur Et apostolus dicit Galatas v: Si circumcidimini Christus vobis nichil proderit. Sed nichil excludit fructum Christi nisi peccatum mortale, ergo circumcidi et alias cerimonias observare post passionem Christi est peccatum mortale. Respondeo dicendum secundum doctorem sanctum in prima secunde questione 103 articulo 4: Omnes cerimonie sunt quedam protestationes fidei in qua consistit interior dei cultus. Sic autem potest homo fidem interiorem protestari factis sicut et verbis. Et in utraque protestatione si homo aliquid falsum protestatur mortaliter peccat. Quamvis autem sit eadem fides quam habemus de Christo et quam antiqui patres habebant, tamen quia ipsi precesserunt Christum, nos sequimur, eadem fides diversis verbis significatur a nobis et ab eis. Nam ab eis dicebatur: Ecce virgo concipiet et pariet filium, que sunt verba futuri temporis. Nos autem idem representamus per verba preteriti temporis dicentes quod virgo concepit et peperit filium. Et similiter cerimonie veteris legis significabant Christum nasciturum, nostra autem sacramenta significant ipsum ut natum et passum.
Qui non cognoverunt altitudines Sathane, id est non approbaverunt superbiam demonum et cherubim qui in superbia erecti dicunt quod veniemus per sponte per eius dominum, negant Christum quod beatus Johannes in principio sui evangelii dicit contra eius declarat secundum quod dicit Libro illustrium virorum. Sequitur. Quemadmodum dicunt. Ubi habet littera altitudines errorem scilicet pseudo apostolorum qui cum evangelio dicebat necessarium esse observationem legalium, quod dicitur pondus importabile, Actuum xv. Et quoniam ad hoc dicit Glosa Apostolus contra quemadmodum dicunt pseudo apostoli non mittam super vos aliud pondus id est observantiam legis, quod pondus apostoli dicunt vobis esse imponendum. Tamen id quod habetis evangelium, nobis per vos apostolos predicatum, tenete scilicet firmiter donec veniam scilicet ad iudicium. Unde Haymo de illis hic dicitur qui instabant contra dei filium etc.

Sic ergo peccaret mortaliter qui nunc sua fide protestando diceret Christum nasciturum quod antiqui patres pie diceban. Ita etiam peccaret mortaliter si quis nunc cerimonias observaret quas antiqui pie et fideliter observabant. Et hoc est quod dicit Augustinus contra Faustum: Iam non promittitur nasciturus passurus et resurrecturus quod illa sacramenta quodammodo personabant, sed annunciatur quod natus sit, passus sit et resurrexit, ut hoc sacramenta que a christianis aguntur iam personant. Ad primum ergo dicendum quod circa hoc diversimode videntur sensisse Ieronimus et Augustinus. Ieronimus enim distinguit duo tempora. Unum tempus ante passionem Christi in quo legalia nec erant mortua quia non habebant vim obligatoriam aut expiatoriam pro suo modo, nec etiam mortifera quia non peccabant ea observantes. Statim autem post passionem Christi inceperunt esse non solum mortua, id est non habentia virtutem et obligationem, sed etiam mortifera, ita scilicet quod peccabat mortaliter quicumque ea observabat. Unde dicebat quod apostoli numquam legalia observaverunt post passionem Christi secundum veritatem, sed solum quadam pia simulatione, scilicet ne scandalizarent iudeos et eorum conversionem impedirent. Que quidem simulatio sic est intelligenda, non quidem ita quod illos actus secundum veritatem rei non facerent, sed quia non faciebant tamquam legis cerimonias observantes. Sicut si quis pelliculam membri virilis abscinderet propter sanitatem, non causa legalis circumcisionis observande. Sed quia indecens videtur quod apostoli ea occultarent propter scandalum que pertinent ad veritatem vite et doctrine, et quod simulatione uterentur in hiis que pertinent ad fidelium salutem, ideo convenientius Augustinus distinguit tria tempora. Unum quidem ante Christi passionem in quo legalia neque erant mortifera neque mortua. Aliud autem tempus post evangelium divulgatum in quo legalia sunt mortifera et mortua. Tercium autem tempus a passione Christi usque ad divulgationem evangelii in quo legalia quidem fuerunt mortua quia neque vim aliquam habebant nec aliquis ea observare tenebatur. Non tamen fuerunt mortifera quia illi qui conversi fuerunt ad Christum ex iudeis poterant illa legalia licite observare dummodo non sic spem ponerent in eis quod ea reputarent necessaria ad salutem, quasi sine legalibus fides Christi iustificare non posset. Hiis autem qui convertebantur ad Christum ex gentilitate non inerat causa ut observarent. Et ideo Paulus circumcidit Thimotheum qui genitus erat ex matre iudea. Titum autem qui natus erat ex gentilibus circumcidere noluit. Ideo autem noluit Spiritus Sanctus ut statim inhiberetur hiis qui convertebantur ex iudeis observatio legalium, sicut inhibebatur hiis qui convertebantur ex gentilibus gentilitatis ritus, ut ostenderetur quedam differencia inter hos ritus. Nam gentilitatis ritus repudiabatur tamquam omnino illicitus et a deo semper prohibitus. Ritus autem legis cessabat tamquam impletus per Christi passionem, utpote a deo in figuram Christi institutus. Ad secundum dicendum quod secundum Ieronimum Petrus simulatorie se a gentibus subtrahebat ut vitaret scandalum iudeorum quorum erat apostolus. Unde in hoc nullo modo peccavit. Sed Paulus eum similiter simulatorie reprehendit ut vitaret scandalum gentilium quorum erat apostolus. Sed Augustinus hoc improbat quia Paulus in canonica scriptura, scilicet Galatas 2°, in qua nephas est aliquid credere falsum esse, dicit quod Petrus reprehensibilis erat. Unde verum est quod Petrus in hoc peccavit, et Paulus eum vere non simulatorie reprehendit. Non autem peccavit Petrus in hoc quod legalia ad tempus observabat, quia hoc sibi licebat tamquam ex iudeis converso, sed peccabat in hoc quod circa legalium observanciam nimiam diligenciam adhibebat ne scandalizaret iudeos, ita quod ex hoc scandalum gentilium sequebatur. Non tamen peccavit mortaliter. Ad tercium dicendum quod quidam dixerunt quod illa prohibicio apostolorum non est intelligenda ad litteram sed secundum spiritualem intellectum, ut scilicet in prohibicione sanguinis intelligatur prohibicio homicidii, in prohibicione suffocati violencie et rapine, in prohibicione ymolatorum prohibicio ydolatrie, fornicacio autem prohibetur tamquam per se malum. Et hanc opinionem acceperunt ex quibusdam glosis que huiusmodi precepta mistice exponunt. Sed quia homicidium et rapina etiam apud gentiles reputabantur illicita, non oportuisset super hoc speciale mandatum dari hiis qui erant ex gentilitate conversi ad Christum. Unde alii dicunt quod ad litteram illa comestibilia erant prohibita non propter observanciam legalium sed propter gulam comprimendam. Unde dicit Ieronimus super illud Ezechielis 18: Omne morticinum etc., condempnat sacerdotes qui in turdis et ceteris huiusmodi hoc cupiditate gule non custodiunt. Sed quia sunt quedam cibaria magis delicata ad gulam provocancia, non videtur ratio quare fuerint propter hoc magis quam alia prohibita. Et ideo dicendum aliter et melius quod quantum ad litteram ista sunt prohibita non ad observandum cerimonias legis, sed ad hoc ut possit unio convalescere gentilium et iudeorum simul habitancium. Iudeis enim propter antiquam consuetudinem sanguis et suffocatum abhominabilia erant. Comestio autem ymolatorum simulacris poterat in iudeis aggravare circa gentiles suspicionem reditus ad ydolatriam. Et ideo ista fuerunt prohibita in tempore illo in quo de novo oportebat convenire gentiles et iudeos in unum. Procedente autem tempore cessante causa cessat effectus, manifestata evangelice doctrine veritate in qua dominus docet quod nichil quod per os intrat coinquinat hominem, ut habetur Matthei 15, et quod nichil est reiciendum quod cum graciarum actione percipitur, ut dicitur 1 ad Thimotheum 4. Fornicacio autem specialiter prohibetur quia gentiles non reputabant eam esse peccatum. Et alia quedam habentur in incidentibus […]

Ad […] Sicut supra dictum est, precepta cerimonialia ordinant homines in deum. Ordinatur autem homo in deum non solum per interiores actus mentis qui sunt credere, sperare et amare, sed etiam per quedam exteriora opera quibus homo divinam servitutem profitetur. Et ista opera dicuntur ad cultum dei pertinere. Qui quidem cultus cerimonia vocatur quasi Cereris munia, id est dona Cereris, que dicebatur dea frugum, ut quidam dicunt, eo quod ex frugibus primo deo oblaciones fiebant. Sive ut Valerius Maximus dicit, nomen cerimonie introductum est ad significandum cultum divinum apud latinos a quodam oppido iuxta Romam quod Cere vocabatur, eo quod Roma capta a Gallis illuc sacra Romanorum oblata sunt et reverentissime habita. Sic ergo illa precepta que in lege pertinent ad cultum dei specialiter cerimonialia dicuntur. Que fuerunt multa. Erat enim in illo populo, scilicet iudeorum, aptitudo ad ydolatriam proni, et ideo necesse erat ut ab ydolatrie cultu per precepta cerimonialia revocarentur ad cultum dei. Et quia multipliciter homines ydolatrie deserviebant, oportebat econtrario multa instituere ad singula reprimenda, et iterum multa talibus imponi ut quasi onerati ex hiis que ad cultum dei impendebant non vacarent ydolatrie deservire. Rursum autem eorum erant ad bonum proni et ex parte talium etiam fuit necessaria multiplicacio cerimonialium preceptorum, tum quia per hoc diversimode mens eorum referebatur in deum et magis assidue, tum etiam quia misterium Christi quod per huiusmodi cerimonialia figurabatur multiplices utilitates attulit mundo, et multa circa ipsum consideranda erant que oportuit per diversa cerimonialia figurari. Unde dicit glossa Levitici primo: Christus in vitulo offertur propter virtutem crucis, in agno propter innocenciam, in ariete propter principatum, in hirco propter similitudinem carnis peccati, in turture et columba duarum naturarum coniunctio monstrabatur, vel in turture castitas, in columba caritas signabatur. In simila gerie aspersione credencium puritas per aquam baptismi figurabatur etc. Ad secundum ergo dicendum […]

Dicendum quod Augustinus libro 11 super Genesim dicit primum angelum ab ulla nimia superbia cecidisse, quam preoptimus erat si ordinate voluisset. Ut enim sunt data naturalia quibus etiam concurrit accepta gratia, sic angelis stantibus maior vel minor beatitudo et super alios prelacio et influencia. Iste primus angelus qui pre omnibus in naturalibus eminebat maiorem inter omnes felicitatem habuisset et omnibus prelatus fuisset in influencia que angelorum ministerio regitur in mundo. Et hoc est quod ipsemet in corde suo loquens sibi ipsi promisit, teste Ysaia sic ipsum increpante: Quomodo cecidisti de celo Lucifer qui mane oriebaris, corruisti in terram qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo: In celum ascendam, super astra celi exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis, ascendam super altitudinem nubium et ero similis altissimo. Que verba exponens Augustinus in loco predicto sic inquit: Primus angelus dixit super astra celi, id est angelos, exaltabo solium meum, id est potestatem prelacionis et regiminis. Sedebo scilicet sessione quiete possessionis in monte testamenti, quod deus ab eterno preordinavit et in libro vite suis filiis ascripsit, id est in supremo vertice eterne felicitatis. In lateribus aquilonis qui est locus tenebrarum et caliginis, et sunt tenebre quas deus posuit latibulum suum, ut dicitur in Psalmo, et caligine de qua in Paralipomenon 6: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine, hoc est sunt divinorum secreta excellenciarum luce inaccessibilis. Ascendam scilicet post ea calles super altitudinem nubium que spargunt lumen suum, ut dicitur Iob 37, et stillant aquis, ut dicitur Iudicum 5, et sunt diffusores illuminacionum in intellectualibus et distributores bonorum naturalium in naturalibus.

[Margin notes: "nota" (beside the passage on ceremonies); "Utrum … peccaverit …" (beside the passage on the angel); "… precepta … 6 vide in principio … ad quem …" (right margin, near the foot of the page)]

quorum primum sub primo principe et a primo principio esse dependent, quod et acceperunt. Sed non magis quam naturalem suorum splendorem quam de gratuito dei dono
sibi usurpare voluerunt, et ideo dei filius non indebite apparuit, quia filius dei est quem nativa bonitas influendo habet hominibus, et non quod dono atque altius
et non superbe submovit. Et ero similis altissimo, propter quod merebatur a propria sede deiectus ad infimum detrusus in profundum laci, postquam
presumpserat. Detracta est ad inferos superbia tua. Dicit Augustinus libro de civitate dei libro de eo dato c. i. quod ille superbus angelus qui tanto clarior ac
mirabilior apparuit quanto singulariter omnibus aliis eminentior fuit, videns se tam pulchrum et liberum atque tot spiritibus prelatum, confestim
quadam gloria privata cepit in se non in deo gloriari et libertate quam ad bonum acceperat, ad non bonum et non beatum usurpavit. Attribuit enim
sibi subiectorum tantum ducatum ut ipse sub nullius ducatu maneret et non se nisi dominum ab aliquo recognosceret, sedem quoque suam in latere aquilonis
cogitavit statuere, quia per se posset consistere et omnia celorum agmina opinatus est ad suum velle posse flectere. Quorum quidam eadem pravitate
prius infecti, quidam vero minus cauti, secuti tamen tantum superbientem fraudulentes, cum eodem incomparabiliter dampnati ad yma ceciderunt, ubi sine spe
atque remedium perpetuo carebunt. Sed nunc modo desinit alta petere. Nam de eo scribitur Job xl: Omne sublime videt, et ipse est rex super
universos filios superbie. Qui sibi quasi in pastoribus singulare culmen appetens et sociale angelorum vitam despiciens ait: Ponam sedem meam ad
aquilonem et ero similis altissimo. Apud quem deus inde inter foveam deiectionis invenit. Dum fortius se in culmine potestatis extulit et subditos
[illegible] dedignatur etc. Unde hic alumnus sathane primus homo cognoscitur, cui hanc imitando,
Apostate angelo similis efficitur. Dum hoc hominibus esse similis dedignatur in quacumque die comederitis, eritis sicut dii. Gen. 3. Cum enim homo primus homo nature
deo similis factus fuerit, malignus deceptoris dicit in quacumque die comederitis; transgressus est et ideo cum tota posteritate sua miserabiliter dampnabitur,
et gratie copiose dotatus fuisset, propterea tamen ulterius suasu dum preceptum transgressus est, et ideo cum tota posteritate sua miserabiliter dampnabitur,
Augustinus in libro de iustitia ondit(?) libro de vera religione que tamen fuerat iustitia, ut ordinem institutum nullo modo infringat. Tantum peccatum abit
ut Christi peccatum quos conscios reputat abiciat. Unde dicit Credo quod tam spirantis monstri feritatis in angelo nobilissimo et primo homine,
quorum utrumque propriis manibus plasmavit et decoravit. Deus nobis infimis apposuit et ondit ut ad istam quantum deus odit peccatum et maxime
superbiam, quod pro uno motu cordis nobilissimam creaturam omnium creaturarum eternaliter et sine spe venie est dampnata, et pro uno esu pomi, et
superbia, quod pro uno motu cordis nobilissima creatura omnium creaturarum eternaliter [illegible] ipse Adam et tota posteritas usque ad finem mundi est mortaliter et multiplici penalitate subiecta. Et nisi dominus reliquisset nobis semen,
ipse Adam et tota posteritas usque ad finem [illegible] efficacissime relinquitur etc. quod horrendum est incidere in manus dei
quia Sodoma fuissemus et quasi Gomorra similes essemus. Quare quod deus non pepercit angelo nobilissimo superbienti, quando erit de vilissimo cinere et abiectissimo se in altum extollenti,
vincens ad libitum. Unde cum deus non pepercit angelo nobilissimo in ipso principio Christi quod electa deo altitudinis sathane notitia non habuit, quia in caelis(?) se extulit
cum iacere debeat in cinere et cilicio. Primo in ipso [illegible] quod super id autem solvit unum de mandatis hiis minimis. Dicitur. Mandata Moysi

Utrum lex vetus fuit gravior quam nova. Videtur quod non, quia mandata vero in actu difficilia sunt, scilicet non iurabis, non concupisces etc. Ergo veteri
in actu facilia sunt: non occides, non adulterabis etc. Mandata vero in actu difficilia sunt, scilicet non irasceris, non concupisces etc. Ergo veteri
quod lex nova gravior sit quam vetus. Preterea facilius est tirena prosperitate uti quam tribulationes pati. Sed in veteri testamento observantiam veteris legis
consequebatur prosperitas temporalis, ut patet Deuteronomio 28. Observationes autem nove legis consequuntur multiplices adversitates, ut dicitur 2 Cor. 6: Exhibeamus nos
metipsos sicut dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis etc. Ergo lex nova est gravior quam vetus. Tertio quod sit
quod additio ad aliud videtur esse difficilior. Sed lex nova habet se quod additio ad veterem. Nam lex vetus prohibuit periurium; lex autem
nova etiam iuramentum. Lex vetus prohibuit discidium uxoris sine libello repudii, lex autem nova omnino discidium prohibuit, ut patet Matthei v. secundum expositionem
Augustini. Ergo lex nova gravior est quam vetus. Sed in oppositum est littera, ubi dicit: Venite ad me omnes qui laboratis
et onerati estis. Dicit lex difficultatibus laborantes et peccati sarcina oneratos ad se vocat et post modum de iugo addidit: Iugum
enim meum suave est et onus meum leve. Respondeo: Secundum doctorem sanctum in prima secunde q. c vii ar. 4: Circa opera virtutis de quibus datur preceptum legis
duplex difficultas attendi potest: una ex parte operum exteriorum que ex seipsis habent difficultatem et gravitatem, et quantum ad hoc lex vetus
est multo gravior quam nova, quia ad plures actus exteriores obligabat lex vetus in multiplicibus cerimoniis quam lex nova, que preter precepta
legis nature paucissima superaddidit in doctrina Christi et apostolorum, licet aliqua sint postmodum superaddita in institutione sanctorum patrum, in quibus
etiam Augustinus dicit moderationem esse attendendam, ne conversationem fidelium onerosam reddat. Dicit enim ad inquisitiones Ianuarii de quibusdam
quod ipsam religionem nostram, quam in manifestissimis et paucissimis celebrationum sacramentis deus voluit esse liberam, servilibus premunt oneribus, adeo ut tolerabilior sit conditio iudeorum, qui legalibus sacramentis, non humanis presumptionibus subiciuntur. Alia autem difficultas est
circa opera virtutis in interioribus actibus, puta quod aliquis opus virtutis operetur prompte et delectabiliter. Et circa hoc difficile est, ubi hoc enim
non habenti virtutem est difficile, sed per virtutem redditur facile. Et quantum ad hoc precepta nove legis sunt graviora preceptis veteris legis, quia
in nova lege prohibentur motus animi qui expresse in veteri lege non prohibebantur in omnibus, et si in aliquibus prohibebantur, in quibus tamen
prohibendis pena non apponebatur. Hoc autem est difficillimum non habenti virtutem, sicut et philosophus dicit in v. ethicorum quod operari ea que iustus operatur
facile est, sed operari eo modo quo iustus operatur scilicet delectabiliter et prompte est difficile non habenti iustitiam. Et sic etiam dicitur prima Joh. v. quod mandata
eius gravia non sunt, quod exponens Augustinus dicit quod non sunt gravia amanti, sed non amanti sunt gravia. Nichil enim amantibus durum, nullus
difficilis cupienti labor est. Cum vero dicit diligit difficile trahit in facile qui etiam asserunt quod dilectione aliud impossibile attemptare.
Jeronimus in epistola ad Eustochium: Respice quanta Iacob pro Rachel sua uxore sustinuit. Et scribitur inquit scriptura Iacob pro Rachel annos septem,
et erant in oculis eius quasi dies pauci, quia amabat illam. Unde et ipse postea memorat: In die urebar estu et gelu nocte. Amemus et
nos Christum eius quoque semper queramus amplexus et facile videbitur omne difficile et leve omne grave. Breviaque putabimus universa que longa sunt,
et iaculo illius vulnerati per horarum momenta dicemus: Heu michi quia incolatus meus prolongatus est etc. Ad primum ergo dicendum quod auctoritas illa Crisostomi(?)
loquitur expresse de difficultate nove legis quantum ad expressas cohibitiones interiorum motuum. Ad secundum dicendum quod adversitates quas patiuntur observatores
nove legis non sunt ab ipsa lege imposite, sed tamen propter amorem in quo ipsa lex consistit facilius tolerantur, quia sicut Augustinus dicit in libro
de verbis domini: omnia seva et inmania facilia et prope nulla facit amor. Ad tertium dicendum quod illa additio ad precepta nove legis adest
ordinatur ut facilius impleantur que lex vetus mandabat, sicut dicit Augustinus, et ideo per hoc non ostenditur quod lex nova sit gravior, sed magis quod sit facilior.

Bernardus in sermone de ascensione dicit: Cupidi fratres ascensionis, exaltationis concupiscentia omnes nobiles cum rationis sumus et magni cuiusdam animi
ideo quod altiora naturali appetimus desiderio. Sed ve nobis si volumus sequi eum qui ait: Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Heu
miser frigidus est mons ille, non te sequitur. Propterea sed cupiditas altitudinis plurimi potentes videbunt(?) dicunt tamen hodie, secuti sunt(?) ipsius
quoque vestigia, immo vero quam pauci evadunt quibus non dominandi libido dominetur. Hinc est quod hiis vocatur qui potestatem habet, hinc est quod
laudatur peccator in desideriis anime sue, potentibus siquidem omnes adulantur. Moderate omnes dicunt cum sequuntur miseri homines quod sequuntur.
An non videtis sathanam tamquam fulgur cadentem. Nove ista est mons in quem ascendit angelus et factus est dyabolus. Vel illud attendite
quod post casum suum invidia cruciante male solicitus de supplantando homine, illius tamen montis ascensum ullatenus ausus est suadere ei
in quo nichil plus iam ascensum tam inane precium cogitabat convertere. Sed non defuit versuto hosti quod ageret. Scientiam et mores aliud de
monstravit in quo ascendit sicut dii scientes bonum et malum. Prima causa est hec ascensio, immo descensio magis de vallibus convaliis(?)
pessimus mons inflans scientia in quem tamen usque hodie tanta videas concupiscentia plurimos rapere filiorum Adam, acsi non noverint quantum primus
eorum in illius montis ascensu descendit, immo quam graviter cecidit, quantum tota deiecta sit et conquassata posteritas. Nondum sanata
sunt vulnera que tunc in ascensu montis illius inflicta sunt, sed adhuc in parte latius et nunc vere [illegible] in persona conatur ascendere ut sit
error novissimus peior priore. Cum vero miseri tam dura libido filiis hominum usque gravium corde ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium

An ignoratis qui infirma mundi deus elegit ut confundat fortia et stulta mundi ut confundat sapientes. Non vos dicere quia ... vocat perditum sapientiam sapientum et prudentiam prudentum reprobaturum. Non prius ... ut et duram ...
cui similiter addicti per insipientem suam appetitum. Ecce vos fratres montem demonstravimus altum non in quem ascendatis sed quem fugiatis.
ipse est in quem ascendebat qui voluit esse sicut deus sciens bonum et malum. ipse quem usque hodie filii eius accumulant et elevant
vel inventes tam vile unum non velint montem elevare suum. Videas alium litteratum alium mundialis curie istum placitatorem diversis
placentem deo ... simulis ... affectare studiosum ut laborem non reputet si tamen possit a quibus doctor reputari
Sic edificant babel sic putant ad dei se perventuros similitudinem sic gaudent ... quod oportet obmittere. Cum vos et mobilis istum
in quorum ascensu tanta difficultas est et tam grande periculum. Aut enim eum deserit montem cum et facilis ascensus est et sine
periculis. ... angelum felicitate privat angelicam ... appetitus hominem immortalitatis spoliat gloria. Timent quis ascendere montem
potestatis: cuius putas contradictores habebit quantos inveniet repulsores obstacula quanta quam difficilem viam. Quid si tandem adepisti
eum contigit quod optabat potentes autem fortiter potenter tormenta patientur et putes solia ... et anxietas quas ... pariunt
obmittam. Cupidus autem est inflatus suus quantum laborabit quantum anxiabitur spiritus eius et tu audiet non sit tempus. in
amaritudine morabitur oculus eius. Quotiens videre contigerit cum se posteriorem indicet aut putet ab aliis reputari. Cum tu ...
inveniet ... Perdam inquit sapientiam sapientum et prudentiam prudentum reprobabo. Iam ne multis immorer. Vidistis ut arbitror
quam fugiendus sit nobis mons uterque. Si paradisum angeli si castellum ... montes gelboe nec ros nec pluvia veniat super vos
Quid tu agis fratres. Ascende si non oportet et ascenderet tenemur quam propria. Quis docebit nos ascensum salubrem. quis
nisi de quo legimus quia qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos. Ab ipso demonstranda erit nobis ascensionis via
ne ductorem ... seductorem inveniamus aut vestigium aut consilium sequentes. Verumtamen ergo non erat quo ascenderet descendit alius
...et suo nobis descensu suavem ac salubrem dedicavit ascensum. Descendit de monte potestatis carnis infirmitate vindicatus descendit
de monte scientie quia placuit deo per stultitiam predicationis salvos facere credentes. Quid enim tenello corpore et infantilibus membris
infirmius. Quid indoctius puero parvulo qui sola matris ubera novit. Quis impotentior eo cuius omnia membra clavis confixa
cum dirimerentur. Quis insipientior eo qui tradebat animam suam in mortem et quam non rapuit tunc persolvebat. Vides quomodo descendit
quoniam a sapientia exinanivit semetipsum et non potuit aliquis in monte bonitatis ascendere nec sua commendavit ... caritate Nec
mirum si descendendo sic ascendit qui per utrumque tendit ascendo ... Et in alio sermone dicit iam ... dilectissimi perse-
verate in disciplina quam suscepistis ut per humilitatem ad sublimitatem ascendatis quia hec est via et non est alia preter ista. Qui aliter
vadit cadit potius quam ascendat quia sola est humilitas que exaltat sola que ducit ad vitam. ipse enim cum per naturam divinitatis non haberet
quo cresceret vel ascenderet quia ultra deum nichil est. per descensum quo crescere inveniret veniens incarnari pati mori ne moreremur
... quod deus exaltavit illum quia surrexit ascendit sedet a dextris dei. Vade et tu fac similiter. Neque enim ascendere potes nisi
descenderes quia ut eterna lege fixum est. Omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur ... non ... al.
O perversitas o abusio filiorum ade quia cum ascendere difficillimum sit descendere autem facillimum ipsi et leviter ascendunt et descendunt difficillime
parati ad honores ad celsitudines graduum ecclesiasticorum ipsis etiam angelicis humeris formidabiles Ad sequendum autem te domine ihesu vix
inveniuntur qui vel trahi patiantur qui velint duci per viam mandatorum tuorum Alii enim trahuntur qui possunt dicere Trahe me post te
Alii ducuntur qui dicunt Introduxit me rex in cellam suam Alii rapiuntur sicut apostolus raptus est ad tertium celum. Et primi quidem felices
qui in patientia sua possident animas suas beati feliciores qui ex voluntate sua confitentur ei ... felicissimi qui in profunda dei misericordia
quasi quodammodo sepulti iam arbitrii potestate in divitias glorie in spiritu ardoris rapiuntur nescientes sive in corpore sive extra corpus ...
sciuntes quia rapti sunt. Beatus quem ubique te duce ... domine ihesu non illum refugiat spiritus quia statim ascendere voluit et tota
... perculsus est. Nos autem populus tuus et oves pascue sequamur te per te ad te quia tu es via veritas et vita via
in exemplo veritas in promisso vita in premio. ... ut ... nos et ... quia tu es ... benedictus in secula.
Qui vicerit. Hic est tertia pars prologi huius epistole in qua post promissionem gratiarum solacia fidelibus bene agentibus
et perseverantibus ... Qui vicerit ... ad ... Affectum ergo
... ad duo scilicet ad pugnandum contra vitia ... ad operandum cum perseverantia cum subditur Et custodierit usque in finem
Ergo Et qui vicerit scilicet superbiam adversitatem et temptamenta vel secundum haymonem despicit carnis et demonum temptamenta. Et custodierit
usque in finem scilicet vite vel victorie vel usque in fine consummationis iustitie opera mea id est que ego precepi vel custodierit id est in fide per-
severaverit. Super eodem Esto fidelis usque ad mortem. Dabo illi potestatem ... premium ... victorie tertium perseveranti
... Et dabo illi stellam matutinam ... Et dabo illi potestatem super gentes et reget eas in virga ferrea et tamquam vas
figuli confringentur sicut et ego accepi a patre meo. Dicit haymo. Filius dei potestatem hanc non per ... qua est equalis patri super
gentes accepisse credendus est sed per humanitatem formam qua minoratus est ... ab angelis secundum quam dicit in ... ultimo data
est mihi omnis potestas in celo et in terra. Secundum quam ... ad eum vocem dicit in psalmo postula a me et dabo tibi gentes ...
de potestate quam cum patre habuit ... Daniel testatur dicens ... potestas eius potestas eterna que non auferetur. Illa ergo potestate quam
in tempore ipse homo factus accepit a patre suis electis se dare promittit sed in se a quo totum corpus regitur et cui totum caput ...
... Cum enim ipse sit caput electorum electi vero membra ipsius quod ipsum caput habet et eius membra iure hereditario videntur
possidere. Dicit ergo Qui vicerit scilicet ... in suis temptationibus dabo illi potestatem super gentes id est gentiles vincendos scilicet gradus dignitatis ...
in terra vel potestatem ligandi atque solvendi de qua ... Tibi dabo claves regni celorum. Hanc potestatem ipsi apostoli primum. Deinde
sequaces eorum acceperunt quibus data est potestas ligandi atque solvendi. Secundum autem quia cum prelatoribus potestatem super alios acceperunt
... qui sic se ab illicitis compescunt sic subditos compescere satagunt unde ... dabo illi
potestatem. Ergo qui non vicit scilicet ... custodit opera domini id est precepta non ... potestatem ... dictum
sit notorum ... qui se ingerunt ad dignitates ecclesiasticas et ... ipsis etiam angelicis humeris formidabiles ...
... qui malos et invalidos scienter promovent vel consentiunt ut promoveantur ad impetum ... possent ... de talibus dicitur
... qui talia agunt digni sunt morte non solum qui faciunt sed et qui consentiunt facientibus ... facientes et consentientes pari
pena constringit ... Et reget eas in virga ferrea id est iustitia vel equitate ...
Dicit haymo prelatorum regimen per virgam ferream exprimitur que rectitudinem habet mollitiem non habet quia ... prelatores ... alios
... iustitiam parcere noverit qui in se et in aliis tantum iustitie ... studet ... capiti corporis in ... virga directionis
virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem. Quo contra mollis est et distorta virga
quorundam in terra prelatorum ... iustitie ... Ut enim ... pastor ... et tu qui ...
delinquentes se palpat subditos vero ... paruam ... molle pabulum et flexibilem virgam portat

Ezechiel [illegible]. Dominus admonet de Iob vij Nolite secundum faciem iudicare sed iustum iudicium iudicate, quia scilicet equaliter quisque prelatus debet et gregi subdito parcere atque equaliter se subditum gregi exhibere [illegible]. Et reget eas quia prelatis potestas datur ad regendum non ad dominandum non ad [illegible] aggravandum non ad parentes ditandum nec ad delicias [illegible]. Et qui aliter sunt prelati [illegible] non sunt a deo. Osee viij Ipsi regnaverunt et non ex me principes extiterunt et non cognovi, quia scilicet non per ostium intraverunt, quia si per ostium intrassent utique cognovisset eos quia ipse est ostium Ioh x. Qui autem non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Ibidem Fur autem non venit nisi ut furetur mactet et perdat, scilicet alienas oves usurpando, mactat panem vite et intellectus subtrahendo, quod insuper male conversando mactat [illegible] morte prima que est peccati [illegible] perdit morte secunda que est eterna dampnatio. [illegible] autem per proprium est [illegible] fide [illegible] virtutes [illegible] humilitate panem stimulans caritate [illegible]. Per ostium ergo [illegible] non intrat hereticus quia non habet fidem [illegible] carnalis amator [illegible] quia Christus non induit virtutes. Humile ostium [illegible] angusta porta [illegible] per quam non intrat elatus superbia, non ambicione distentus, non deliciis incrassatus nec appetitu [illegible] dilatatus. Qui autem intrat per ostium id est qui conformis fuit pastori omnium, huic ostiarius aperit id est spiritus sanctus, hunc vocat, hunc introducit. Nemo enim sumit sibi honorem sed vocatus a deo tamquam Aaron Hebr v. Qui [illegible] iudicio vocatus fuit sicut virga florente frondente et fructificante. Qui ergo in virga id est adolescencia floruit per bonam opinionem, frondruit per honestam conversationem, fructificat per bona opera, potest eligi ad prelatum quia signum est quod talis a domino vocatus et imitator Christi quod non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret sed qui locutus est ad eum [illegible] sacerdos in eternum [illegible]. [illegible] quod plures videntes quod eis per ostium aditus non pateat invenit per macerias in ovile id est intro qui se per pecuniam id est per fraudes dolos preces favores munera [illegible] minas [illegible] et tales fures sunt et latrones. [illegible] In lira [illegible] vas figuli confringentur [illegible] tales gentes [illegible]. Bene gentes in proprium [illegible] vasis fictilibus comparantur quia de luto plasmati sunt quantum ad corpus et de nichilo creati quo ad animam. Vasis ergo comparantur fictilibus quia in fragilitate [illegible]. Thesaurus a seculis absconditus hunc reconditum [illegible] ii Cor iiij Habemus thesaurum istum absconditum in vasis fictilibus. [illegible] vasa [illegible] virga confringi [illegible] potest intelligi quod quedam dissipantur ut in meliorem vite statum convertantur, quedam vero ut eternaliter pereant. Ideo una eadem quod virga regit ad vitam predestinatos destruit et confringit ad mortem prescitos. Et Ieremiam dominus ad domum figuli misit [illegible] ubi quod vas dissipatum atque a figulo in melius reformatum ostendit. Dicitur Ieremie 18 Numquid sicut figulus iste non potero vobis facere domus Israel ait dominus. Ecce sicut lutum in manu figuli sic vos in manu mea. Et apostolus ad Ro 9 An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem aliud ad contumeliam. Ex dictis patet quales debent esse ecclesie prelati, scilicet vincentes temptationes et observantes divina mandata et documenta et habentes potestatem super gentes id est gentiles vincentes [illegible] pastores [illegible] per humilitatem debent esse socii sed quia delinquentibus [illegible] iusticie erecti ut et bonis in nullo se preferant et in culpa [illegible] prelatum sui [illegible] Augustinus [illegible] equalem se subditis [illegible] deputet et erga [illegible] non formidet [illegible] super cuncta animancia Gen 9 ut enim ait [illegible] pastores [illegible] corporis [illegible] Gen 26 pastores ovium [illegible]. Et debent regere in virga ferrea [illegible] in ferendo [illegible] in virga ferrea. Et hec est virga discipline Prov 21 Stulticia colligata est in corde pueri, virga discipline fugabit eam. [illegible] virga [illegible] non est virga discipline [illegible] superbie Prov 14 In ore stulti virga superbie. Et hac virga confringuntur reprobi ut pereant sed electi dissipantur ut meliores fiant. Sicut enim aurifaber aliquando confringit vasa vetera ut renovet sic facit deus de electis. Prov 10 [illegible] impios et non erunt [illegible] in sententia [illegible] culpa [illegible] omnes [illegible] Christi [illegible]. Quo contra de reprobis dicitur Destrues eos et non edificabis eos. Item quedam vasa franguntur ut [illegible] sic iustorum corpora Phil 3 Salvatorem expectamus qui reformabit [illegible]; quedam vero in igne permanent sic malorum corpora in penis [illegible] resurgemus sed non omnes immutabimur scilicet in melius [illegible] subito dum non sperat veniet contricio eius et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione prevalida [illegible]. Sicut et ego accepi a patre meo scilicet [illegible] ut dictum est quia quicquid habet filius habet a patre. Richardus [illegible] per plenitudinem [illegible] electi [illegible] Ioh 20 Sicut misit me pater et ego mitto vos. [illegible] sub Christo [illegible] ista littera de iudicio finali sic Qui vicerit scilicet mundum et ea que sunt mundi et custodierit opera mea scilicet paupertatis humilitatis paciencie [illegible] Dabo ei potestatem super gentes scilicet iudicandi eas [illegible] vos qui secuti estis, et reget eas in virga ferrea id est sententia [illegible] mittet eas in gehennam ignis et tamquam vas figuli confringentur [illegible] insanabilis est fractura [illegible] duplici contritione [illegible] scilicet corporis et anime. Sicut et ego accepi scilicet potestatem iudicandi [illegible] a tota trinitate que est pater [illegible] iudicandi dabo illi qui vicerit [illegible] et ego accepi [illegible] et est similitudo in actu [illegible] non in modo [illegible] accepi a patre et ipse accepit a me. Et talibus Christus semetipsum dabit in premium unde sequitur Et dabo illi stellam matutinam, et hoc premium videtur perseverancie. Iustum est enim ut qui fuit stella vespertina perseverans usque ad finem vite sue quod habeat pro premio stellam matutinam. Dicit ergo dabo illi scilicet qui vicit et custodierit opera mea usque in finem perseverando stellam matutinam [illegible] Stella matutina appellat luciferum qui oriens suo ortu vicinum solis demonstrat adventum et hic Christus intelligitur qui surgens a mortuis tenebras [illegible] fugat et luce fidei totum replet mundum et fulgore sue lucis illuminat tenebras nostre mortalitatis. De hac stella [illegible] fidelibus dicit [illegible] Petri 1 donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. Nam in Septuaginta [illegible] stella matutina [illegible] figuratur [illegible] matutina [illegible] angelice creature designatur unde Iob 38 Cum me laudarent astra matutina id est angelice creature [illegible] in moralibus [illegible] addita stelle [illegible] doctores ecclesie nominantur [illegible] Daniel 12 Qui docti fuerint fulgebunt sicut stelle firmamenti et qui erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Christus itaque apparens victor post mortem matutina nobis stella factus est quia [illegible] nobis [illegible] resurrectionis prebuit que lux sequitur indicat. Stellam ergo matutinam vincentibus se dat [illegible] id est semetipsum et gloriam future resurrectionis. [illegible] tunc implebitur [illegible] qui in monumentis sunt audient vocem filii dei et tunc reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue Phil 3. Mortalitatis [illegible] tenebris [illegible] depressis quia quedam lucifer [illegible] qui perpetuum eternitatis diem demonstrabit [illegible] stellam matutinam [illegible] Stella [illegible] claritatem, matutina propter beatitudinis inchoacionem et hec mutabitur in solem meridianum [illegible] resurreccione corporum glorificatorum [illegible] fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. [illegible] et hec stella [illegible] Iacob Num 24 id est [illegible] et supplantator [illegible]. De ista stella matutina id est Christo resurgente mundum illuminante vel de Christo in fine iudicante [illegible] in anima et corpore dicitur Iob 38 Numquid producis luciferum in tempore suo. Et Eccli 50 Quasi stella matutina in medio nebule [illegible] nebula [illegible] collectio electorum que recipit lucem a sole. Et sequitur epistola [illegible] in quo notandum quod non [illegible] ecclesie sed [illegible] verba que spiritus loquitur [illegible] intellectus [illegible] in aliis epistolis precedentibus [illegible] intellectum et [illegible] que fit [illegible] in sequentibus epistolis [illegible] intellectus [illegible] quia precedentes tres epistole [illegible] statum ecclesie primitive [illegible] fides [illegible] auditum quia fides est ex auditu, auditus autem per verbum dei Ro 10 postea [illegible] ad custodiendum [illegible] audita

sicut epla ad sequentibus nomt statum ecclesie qui iam fides per tota ecclesiam illuminat quod sic per eius naturam quod in perpetua illuminata et perfecta quod in
fructibus pullulans etc. et in iam non oportet predicare ut fides plantetur sed ut plantata conservetur conservatur autem per correctionem peccatorum et in misse epistole
premittitur primum admonicionem etc. Non sed dicitur stella matutina propter plura primo quia sicut illa superat omnes alias in splendore sic christus omnes
sanctos in cognitione Ioh. 3 Qui de celo venit super omnes est Item sicut illa diem adducit sic christus cognitionem fidei mundo intulit ipsa in lucem etc.
Item sicut illa diem nobilem denunciat sic christus eternam futuram resurrectionem denunciat, 1 cor. 15 Si christus resurrexit et nos resurgemus unde Apoc. ult.
dicitur ult. Ego sum genus et radix David stella matutina et splendida Ut enim ait beatus Gregorius stellam matutinam appellat luciferum
Non prelatus constituitur a deo super vicia corrigenda Ier. primo Constitui te super gentes et regna ut evellas et destruas scilicet vicia et evertas
et ut edifices et plantes scilicet bona opera et virtutes ergo debet esse iustus. Est autem prelati iusticia secundum gilbertum in erudicione prelatorum 2a scilicet quod exhibeat
vitalitatem in seipso benignitatem in vicio pietatem in proximo et oportunitatem in negocio vitalitatem in seipso prelatus exhibeat ut viciis non
subiaceat aut si subiacuit seipsum corrigat corrigendo sibi non parcat non parcendo prius forma aliis in seipso probat et ostendat
Non enim decet esse prelatum qui adhuc subiacet viciis Unde enim impugnatum adhuc viciorum certamina per consensum delectacionis tolerat aliorum
curam suscipere non presumat ut dicit Gregorius libro moralium Sed qui bella vincit et iam apud se quandam internam tranquillitatem quiescentes sentiunt
sunt ad suscipiendum curam aliorum digni sunt Non dico cum perfecte vicerint temptaciones sed qui sunt in eisdem sustinendis fortes qualis fuit Iob
unde dicebat Iustificacionem meam quam cepi tenebo Iudicatus fuero scio quod iustus inveniar. Non enim debet quibusdam peccatis pollui per que debet in aliis macule tollere
corrigat autem primo seipsum si habeat in se peccatum Si enim districte prius mala sua persequatur iustius est ut contra aliena mala inflametur
et quod punivit in seipso tollat in alio quia nisi primo prelatus se arguerit et purgaverit nescivit quod in aliis punire debebit prov.
Iustus prius est accusator sui Item corrigendo sibi non parcat sed districta se prius ulcione feriat Iob. Ieronimus Tenebit iustus viam suam
et mundis manibus addet fortitudinem quia enim non timet tribulacionem sed querit mortificacionem Item non parcendo prius forma aliis in seipso probat
et ostendat unde dicitur in vita beati Benedicti de abbate omnia bona et sancta factis amplius quam verbis ostendat Mt. 3 Sic nos decet implere
omnem iusticiam quia necesse habet omnem iusticiam docere alioquin contra naturam maior est lingua quam manus quia lingua magniloqua et manus
remissa magniloqua difficilia precipies remissa vero facilia faciens Efficacior enim est vox operis quam sermonis et secundum Gregorium
auctoritas loquendi perditur si vox ope non iuvatur Io. dicit in libro et custodit opera mea Io. quia cepit Ihesus facere et docere Actum primo
licet in malis prelatus quantum appareat Unde enim sic sal insipidum et lucerna super candelabrum fumigans et medicus seipsum mederi
nolens sed in facie eorum portans et plagas livoris sue felicitatis publicans iusto sol tenebrosus pro nuncius speculator cecus pugnator
mancus pro spurius etc. Secundo prelatus servat severitatem in vicio Io. dicit Dabo ei potestatem super gentes ubi primo ostendit zelum 2o compescit
Videndum preceptum 3o videat fructum et ita caveat dampnum Zelum enim deus ostendit Mt. 21 vendentes columbas eiecit et domum suam
purgat Sic phinees cum iudeam fornicantem cum madianitide occidit Num. 25 Sic levite vindicaverunt in ydolatris Exo. 32
et helias in prophetas baal 3 Reg. 18 et mathatias iudeum sacrificantem corripuit 1 Mach. 2 et Paulus iusticiam et iniciam correpcio
sedicione et 1 ad thess. 5 Corripite inquietos Verba enim aspere increpacionis aliis spinas evellunt mortifere cogitacionis Magis
quidem dure ex zelo et dileccione non ex fastu et indignacione propter quod dicit Gregorius moralium 20 Erga bene commissos nunquam in correpcione
fuerint acsi de tranquillitate nil habent sed tamen in dileccione tranquilli sunt acsi nunquam furor eos accendat Hinc enim necesse est ut appetat
contra delinquentes ardorem zeli succendere ne cogantur postea de torpore negligencie igne gehenne cremari Secundo compescat divinum
preceptum Mt. 18 Si peccaverit in te frater tuus corripe eum inter te et ipsum solum Si enim est occulta culpa tunc est secreta correccio
facienda sed manifeste si manifesta 1 Tim. 5 peccantes coram omnibus argue ut ceteri timorem habeant quia secundum ysidorum manifesta
peccata non sunt occulta purgacione purganda palam enim sunt arguendi qui palam nocent ut dum aperta obiurgacione sanantur
qui eos imitando deliquerunt corrigantur Ps. propter iniquitatem corripuisti hominem Tercio prelatus videat fructum Prov. 29 Virga
et correpcio tribuit sapienciam Et Prov. 19 Si corripueris sapientem intelliget disciplinam Unde dicitur virga quia sic virga aaron flores
frondes et fructus ferat Num. 17 Sic correpcio sancta desideria honesta verba et iusta opera inducat Augustinus ad vincentium
Non omnis qui parcit amicus est nec omnis qui verberat inimicus Melius est cum severitate diligere quam cum lenitate decipere Utilius esu-
rienti panis tollitur si de cibo securus iusticiam negligat quam esurienti panis frangitur ut iniusticie seductus acquiescat Et qui
freneticum ligat et qui letargicum excitat ambobus molestus ambos amat Eccl. 7 Melius est a sapiente corripi
quam stultorum adulacione decipi Et ita caveat dampnum 1 Reg. 3 Noverat heli indigne agere filios suos et non corripuit
eos 3 Reg. 1 Adonias elevabatur dicens Ego regnabo nec corripuit eum pater suus aliquando Sed uterque occiditur Illud enim parum
sit deus cum peccatu filiorum suorum salomon occidi fecit a corone regni ecclesie defectu enim correccionis habundant transgressores et plus
et dissoluciores in monasteriis unde secundum bernardum libro de consideracione Impunitas est insolencie mater radix impudencie et
transgressionum nutrix et cum divinas leges in simul omnibus permittitur virga solidatur in arbore et pravitas invalescit
et impletur illud Eccl. 1 Perversi difficile corriguntur Et illud Sap. 5 Invalescente iniqua consuetudine error tamquam lex custoditur
Non prelatus exhibeat pietatem in proximo Sepe enim prelatus iracundie stimulis victus contra delinquentes zelo iusticie plus
quam necesse est inflammatur et iusticie limitem in ulcione transgressus agit crudeliter quod se iuste agere suspicatur ut dicit Gregorius omnem
super ezech. Et hinc impetus carnis et furore pallio velatur spiritus et fervoris quia faciat spiritualiter quod facit carnaliter
habeat ergo prelatus infirmitatem suam in mente humilitatem in signo pietatem in verbo mediocritatem in facto Cum ergo quod aliorum peccata
corripit consideret in corde suo mala sua quia vel talis est vel aliquando fuit talis vel si non fuit esse potuit qualis est ille
quem corripit aut si conservatus per graciam a reductus est a peccato potius plus gracie sit proximo Consideret eciam alia proprie sua bona
que si nulla sunt cesset superbia Si vero nulla sunt obtinere potuit ex gracia et forte in habundanciori maiori quam sunt bona prelati
Unde dicitur Cum intrepidanis corripe iuste Quod est intrepidacio discussio sui ipsius in secreto cordis iudicio Unde humilitate Ysidorus
Ambrosius super lucam Plus proficit amica correpcio plus quam accusacio turbulenta Illa pudorem incutit hec indignacionem movet
Zelus enim iusto fervidus sedet sicut vinum in vase abluens vinum de facili emicat scintille iracundie quibus turbatur puritas
oculi spiritualis Ideo sancti viri nunquam voluerunt facere correpciones donec ira cessante deferbuerit corpus mentes ita quod irte
signa non appareant extra per turbulentas expressiones quia dicitur ysaia Dum supervenerit mansuetudo et corripiemur Unde pietate
in verbo Eccl. 19 Corripe proximum antequam commineris sed quidam statim habent sagittas contumeliarum et arcum potentem obiurgacionis
itaque non videntur prosequi culpam sed personam sicut lamech atro in facto qui dicitur occidisse hominem cum debuisset occidisse feram
Unde Ibi propter hec secundum Gregorium libro moralium 19 Rectoribus utique summopere est tenendum ut nec in disciplina vigor benignitatem mansuetudinis
nec rursum in mansuetudine discrecionem deserant discipline quos nec a compassione pietas obduret aut conciliaret corrigat
nec disciplina vigorem molliat cum infirmiorum accionem complanat Regat ergo disciplina vigor mansuetudinem et mansuetudo
ornet vigorem et alterum commendet ergo alterum ut nec vigor sit rigidus nec mansuetudo dissoluta Unde Interat mediocritatem in facto

ij ad tim ij. Seruū dn̄i nō oꝫ litigare sꝫ mansuetū esse ad oēs cū modestia corripientē eos qui resistunt veritati. Modestia mediū ē int' remissionē et indiscretū feruorē. Aliqui eni sic sup' dictū est sub spē iustic̄ ira modū vltra sedi trāsgrediūt' qui q' vicia sꝫ tranquillitate mētis eo obrupto tēpit' et nō sic correpco sꝫ magis oppressio q' plus extendit' ira q' trāsgressio. Na in correptionibus faciendis dꝫ ira sub esse nō preesse subsequi nō preuenire ne opprimat aliq' corrigat et tūc minus accendit' ita q' i nimia crudelitate effrenat' q' plati nō sūt intenti circa amorē x' sꝫ varijs scꝫ desid'ijs dimissi et iō q' in culpas incidūt q' in seipis seueritatē nō hūt nō asserunt in tranquillitate cordis de qualitate crīmis et emendacōis sꝫ subito ad vlciscendū pctm' p'siliūt et libra equitatis trāscendūt. Sic ex modū nō obsuat circa remissionē ppt' vite ipoꝝ dissolucō. Eꝫ scꝫ vnī videtes q' pene sp' circa est impacia plati et q' ipa dictat ptis occupat' subiciunt se magis intiq' pacie q' cotiq' poni' et quāto magis se put vlcisci cotidie tāto magis sustinet paciencia intiq' q' dū puapatū cotidie homib' cohibet humilitatē intiq' ad dn̄m obsuat et ne trāseat ad illicita nolūt frequi' eciam licita sꝫ intiq' tolerat co amore et pacia q' zelus corp' inflamat caritas et informat stra que zelus suppōnit et sp'm tpat et ordiat caritate. Et h' est disciplina dn̄i de qua i ps Disciplina tua correxit me i finē. q' tamē qui ita se hēt a pctōre diligit' et pctor se gratit' pu' 28 Qui corripit hoiem gratiam postea apud eū. Certe plati cohibeat oportunitates in negocio quo sit in or modis. Dic eni polit iuste corripe' si seipm nouit p subditoꝝ dua cōformare. Sū cīma q' corrigi nequit tolerare. Sū queda p cōdicōe prematu tpare. Sū queda pusillanimitate depoita vendicare. Ig' plati in mesura se modificet vt nunq' ad illicita se relaxet. sꝫ modū tenes amari studeat et timeri. Caueas ne nimia leticia reddat eū a subditis despctu ul nimia seueritas odiosū q' dū subditi vidēt platos tepere p nimiā letitiā deserunt disciplinā et tūc amp' cum subditos dn̄s invalescit quia eos qui disciplie deūt esse custodes leticie fine cognoscūt et pro negligētiā maioꝝ deseuit in destruccōe mioꝝ et io dicit' vnī' Seruū dei deūt corripi ad emendacōm et nō ad pdicōm ppt' hc d' gg' moꝝ xx q' platus vident timeri dꝫ et tantū amari. Tollerāt ecia p tpe mala q nō put corrige. Sut eni queda qui sūt mortis acriores et deteriores et io nō sp' increpant a platis qui tacendo nō parcut sꝫ singit talib' subditis vt saltē eo platoꝝ tacētia oportunitate et pacia processu tpis redeat ad se et corrigat vicia. ij ad thess. iijto Sꝫ quis nō obedit vbo n'ro h' ep'e notate et s'c' nolite cū illo commisceri sꝫ corripite vt frēz. h'c notate i. m p eplaꝫ vira scate qui nō est ut inimicū abnegatis sꝫ ut se sauīt et dulat' corripiendo. Vn' ggg xiiij mor. Quedā mansuete debem' corrigere, quedā vō que corrigi nequeūt cōquanit' tolare et cū delinquentes corrige nō possum' paciendo tolare debem'. Quē si fructū custoris corp' hēre nō valem' eo ipis tn pmiū cogam' acquirā q' prū 21 nō amat pestiles eū qui se corripit. Vn' quīda male psula ul medica sp' volūt vre ul secare voles et sic in omni infirmitate ope' nescientes q' orat aliquātulū tolerare. Siles illis qui veteres patellas ul erea reficiūt qui volētes vnū foramē obstruere vno ictu mallei ul illud augēt ul mlta faciūt ul totū cōfringūt nescientes q' vasa fictilia ul vitrea nō sūt malleabilia sꝫ frangibilia. Eccl'i xxxj Vir fatuus q' vas cōfractū. Mali medici qui p medicīa opprimūt venenū ita nesciūt obstetricandi officiū dū rigide tractat ventres pgnantiū. Tempant ecia queda p cōdicōe prematuu. Vn' verandos q' palpando deūt corripe' lenit' ne si correpti fuerīt acrit' frangāt' et corruat in desperacōne vicium. ps 38 Corripies me et viuificabis me. Corripies me pado viuificabis me cōsolando. Sic eni dns vinū miscet et oleū spem et metū iusticiā et mīe effectū. ij mach' vi Nunq' de a nob' inīaꝫ suā amouet corripiēs vō in aduersis ppłm suū nō derelinquit. Vindicet ecia queda pusillanimitate depoita q' eccl'i xx Qm bonū est correctū manifestare pnīaꝫ s effugiet voluntariū pctm. Licet quīdā plati suoꝝ subditoꝝ culpas nō corrigat eo duas causas. Quosdā eni pigrīa impedit, q'a agri plenu s' spinis pu' 24 p agrū hōis pigri transiui et totū repleuerāt vrtice operuerāt spine supficie eius et maceria lapidū destructa erat q' caritatis feruor eos nō cōglutinat. pim est eni pigris nō statim subuenire pieis sꝫ oportūe deūt totū edificiū cadat. Ideo gc' i R' in Retuse erant acies vomeꝝ et ligonū usq' ad stimulū corrigendū. Ideo dū dormiūt hoies supseiat inimic' zisania. Dormiūt vigiles in vrbe obsessa io si vrbs capiat' p' in eos inueht'. Dormiūt custodes ut fur insualis domū instruēs cadat et furet' lupi insualis ab omib' eorū clamorib' nō arcent'. Medicus tpe pestilecie a sopīs nō excitat'. Nauis periculis agitata et in periculis cōstituta et naufra delicat' et sic gubnator i medio mari amisso clauo sopit'. pu' xxiij Nō aduertētes q' d' Criso' sup eplaꝫ ad hebr' Miror si quē cōtīn' saluari de eis q' p'ucipat' in tantis minis et tāta pigrīa. Quīdā ecia nō corrigūt q' reprehensibilit' viuit. Sūd' nemo fidelit' rephendit in quo se esse irrephensibilē nō cōfidit ppt' h' apli et aplī viri corripiūt et corrigūt in quib' alij deficiūt. Tit' i Reliqui te crethe vt que desūt corrigas et cōstituas p ciuitates psbros i epos sic ego tibi disposui si quis sine crimē est. Quīda vō nō corrigūt q' p indiscreta humilitate corrigēdi auctē amiserūt. Thī ij argue cū oi imperio. q' sic d' Aug' loquēs platis Dū nimitas discipli in moribus cōseruad' dicit vos dura vba copellit si ex ipsi modū vos excessisse sentitis nō a vobis exigit' ut a vobis subditis veniā postuletis. Et apud eos quos oꝫ esse subditos dū nimia suat' humilitas regendi frangat' auctas. Est at magis corripi put a subditis q' subditi a plat' sic Balaā correpty est ab asina. i pet' ij Correpcōm hūit balaā sue vesanie subiugale mutū at. Quīdā ecia nō corrigūt q' tpalia quib' se cōponūt subditoꝝ saluti pponūt siles caym de quo gen' 4 Nunq' custos frīs mei sū ego. Nō sūt custodes frīm sꝫ om' ul agri pc. Corripiūt p eis reges i dns p subditoꝝ pctis incurrētis puict pastores. Quīda nō corripiūt q' scādalū metuūt cū vitas nō sit dimittēda ppt' scandalū et plus debeam' time' deū q' ppimū et alij ppt' scandali occōm venit' hō ad salutē pu' xxix Qui correpty est corrigit viaꝫ suā. Quīda vō nō corrigūt q' tn sūt mala p cōsuetudīe obdurata q' eoꝝ amouēre nō put et ab vna scītilla augēt' ignis et a modica rima subingit' nauis et a modica stilla p cōsuetudīe cauat' lapis et implet' vas. Eccl'i vnī' Considera opa dei q' nēo pot' corrigere quē ille despoit. Na et si correpti minuat nō est mltū curād' q' Ecclē' xx Vir prudens et disciplinatus nō murmurabit correpty. nō est at plato iputād' ut cum ipm murmurād' si nō eo impio sꝫ humilit' eo sic scriptue iacul' p'sequat' corripiendo pctm q' ij tim iij Oīs scriptura diuinit' inspirata vtilis est ad docend' ad arguend' ad corripiend' et erudiendū. Nō et si omē q' nō recto fine fit pctm sit. Rectus at finis cure pastoralis et tradicōis et suscepcōis emēdacō est salus gregis. Nec q'dā dꝫ aut suscipi nisi ei et ab eo qui ad hūc finē ydoneus est put magis et magis ab isto fine recedit' pctm in tradēte et suscipiēte magis et magis increscit. A q'o fine rag' ab

a quibus velut a sinu tuo distat. Erubescat ergo qui non vocati se assumunt heredes, qui nec missi nec vocati veniunt. Sunt enim et alii qui venebant magis dona pro lucro et ego non mittebam eos. Erubescant et prelati qui edificant Syon in sanguinibus, qui non per ostium sed per absconsa et furtiva ostiola nepotulos et indignos introducunt in ecclesiam, sicut legitur de sacerdotibus Belis et eorum parvulis et uxoribus Daniel xiiii. Hic enim multum arguitur in prelatis quod eorum caro non est cultura, sed parvulis carnalibus conferunt beneficia ecclesiastica. Sicut cum sit Abimelech spurius, quia talia sunt forte carnaliter, et ideo occidunt etiam alios fratres, Iudicum ix. Considerate quod caro vivit et ob vivi sunt. Propter hoc enim prodit prelatus quod pro fame sue glorie titulum meret, quanto tempore ingerunt persone domestice periculum et scandali sunt populum ut deducat gressus in sua parte sua erudita. Gregis enim corporalis curam non nisi sapienti tradit, nisi potenti, strenuo et volenti curam eius agere ad salutem. Genesis xlvii: Dixit Pharao ad Joseph: si nosti in eis esse viros industrios, constitue eos magistros pecorum meorum. Cur ergo gregis spiritualis cura traditur impotenti vel ignoranti vel negligenti curam eius agere ad salutem, constat magis parvipendi vel ea quam bruta. Et cum vel anima Christi sanguine sunt redempta, certum est quod parvipendendo appreciatum preponderat et precium. Herodes in corporali proteccione puerorum non persequebatur nisi puerorum unum quem timebat scilicet futurum regem Iudeorum et regnum sibi ablaturum. Similiter principes temporales non curabat se persequi nisi hos unum suis operibus Christum quod se cognovisset magis Dominum glorie crucifixisset, I ad Corinthios 2. Unde constat quod tradentes indigno pastoralem curam omnium Christi gubernaculum, nam peccatum eorum in membris suis persequuntur, quem Deum celestem et eternum regem omnium constitet. Unde maiorem et irreparabiliorem persecucionem arguit. Pro quanta est stulticia, quanta dementia, pro sustentanda corporali vita tot animarum prodere milia, pro quorum singulis vivificandis Dei filius adequari voluit morte turpissima. Pro qui gregem in medio luporum leonum ursorum ut lacerent et laniant tollat, exponit et se pro salute gregis non obiciat. Certum est quod gregem occidit cum se coniungat quod casu fortuito aquam gregis omnibus mortis evadit periculum et districtione. Nonne qui tradit navem onoratam bonis deducendis in portum salutis per medium scopulorum et procellas maris naucleris violentis vel pallitico vel ignaro vel inexperto vel pigro, ut a singulis recipiat naulum, nonne periciose omnium meruit reatum cum se ab corpore evadat naufragandi periculum? Cum ergo salute omnium pendeat, est de bono pastore et justificatum de bono gubernatore et plebium de bono doctore, sicut scriptum est Ieremie iii: Dabo vobis pastores iuxta cor meum qui pascent vos scientia et doctrina. Et regent eos in virga ferrea, et cetera duo folia. ///

Et angelo Sardis ecclesie scribe: Hec dicit qui habet septem spiritus Dei et septem stellas: Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, sed mortuus es. Esto vigilans et confirma cetera que moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris et serva et penitenciam age.

Capitulum 3m. Premissis exhortacionibus de moribus epistolis scribendis quatuor ecclesiis in capitulo precedenti, subiungitur in hoc capitulo 3o exhortaciones de scribendis epistolis reliquis tribus ecclesiis. Et similiter habet istud capitulum divisionem in 3es partes. 2a ibi: Et angelo Philadelphie. 3a ibi: Et angelo Laodicie. Prima habet 3es more consueto scilicet in titulum narracionem, Scio opera tua, et conclusionem, Qui habet aures. In prima parte introducuntur tres persone scilicet suscipientis seu describens scilicet Sardis et prima precipientis seu mandantis et eius auctoris ibi: Hec dicit qui habet vii spiritus, et cetera. Dicit ergo: Et angelo, id est episcopo Sardis ecclesie, scribe. Sardis autem secundum Hanonem interpretatur principium pulchritudinis seu apta atque ornata, vel secundum alios prodens in pulchritudinis. Et sicut ecclesia plenaria cuius pulchritudo habet initium per graciam et in futuro consumabitur per gloriam. Est enim plus eccliesia pulchra per graciam in qua nascitur, Cantica ... quam pulchra es, castra ... sed in futuro erit tota pulchra per gloriam, Cantica 4o: in toto tota pulchra es, et cetera. Specialiter autem secundum quosdam significat statum ecclesie tempore simplicium sociorum, qui fuerunt post expositores et doctores, quorum tempore cepit ecclesia in bonis temporalibus habundare, et cetera. Hinc est et hec dicitur in litera Sardis, scilicet Ihesus Christus. Qui habet septem spiritus, id est universitatem graciarum, que est in septem donis spiritus sancti. Unde Gregorius 29 moralium in fine exponens illud Iob 28: Numquid coniungere valebis micantes stellas pliades, dicit quod per pliades que sunt septem stelle significantur operaciones septiformis spiritus, quas redemptor noster in carne veniens plene in se et cunctas et manentes habuit, de quo dicitur Ysaie 9: Egredietur virga de radice Yesse et flos de radice eius ascendet, et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapiencie et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus sciencie et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini. Hi sunt spiritus figurati per septem oculos super lapidem unum Zacharie 3: Super lapidem unum septem oculi sunt. Et per septem lucernas in candelabro aureo Zacharie 4: Et in candelabro aureo lucerne septem. Nullus vero hominum operaciones sancti spiritus plene omnes habuit nisi solus mediator Dei et hominum, cuius est ipse spiritus qui de patre ante secula procedit, dicit Gregorius ibidem. Filius ergo fecit sicut habere septem habet spiritus, id est septiformem spiritum equalem sibi in natura divinitatis. Unde ergo dicit Zacharias super lapidem unum septem oculi sunt. Huic enim lapidi septem oculos habere est plene omnem virtutem spiritus septiformis gracie in operacione retinere. Alius namque prophetiam, alius scienciam, alius virtutes, alius genera linguarum, alius interpretacionem sermonum, iuxta distribucionem sancti spiritus accepit. Ad hunc vero cuncta eiusdem spiritus munera non attingit. Ita conditor noster in infirma nostra suscipiens, quod per divinitatis sue potentiam plene habere se omnes virtutes sancti spiritus ostendit, micantes palidiores pliades [illegible]. Vel sicut litera dicit: Qui habet septem spiritus Dei, id est universitatem angelorum sibi assistentem. Dicitur: Et qui habet septem stellas, id est universitatem episcoporum seu ecclesias universales, sicut dictum est supra primo capitulo. Prima ergo habet septem spiritus potest iustificare et glorificare impios volentes penitere. Et quia habet septem stellas, id est universas ecclesias in potestate, potest expellere de ecclesia inpenitentes et dampnare. Et quia episcopus huius ecclesie reprehensibilis erat et multa cum eo parva vero commendabiles, ut habetur infra, ideo Christus istud premisit. Vel quia iste episcopus erat exterius apparens iustus et interius malus, ideo ut intelligat Deum scire occulta, ait: Qui habet septem spiritus Dei, qui et scrutatur profunda Dei, I ad Corinthios 2. Et quia potens est ad dampnandum homines fictos et ostentantes se esse bonos cum non sint, ideo ait se habere septem stellas, prout ait Richardus hic. Unde et

Scio opera tua. Hic est secunda pars principalis epistole in qua ponitur narracio. Et habet distinctum in quatuor partes, ut ait Richardus. Primo premittit asperitatem increpacionis. Secundo admonicionem emendacionis ibi: Esto vigilans. 3o terrorem comminacionis, id est si non vigilaveris. 4to commendacionem inmitacionis ibi: Sed habes pauca nomina. Ultimo munus et premium remuneracionis ipsius vincentis, id est Qui vicerit. Circa primum dicit: Scio opera tua. Scire ... quod habitudo est super scire Dei dicitur vel prout est cognoscere vel prout est idem quod approbare. Iob: Scit ipse nomen decipientem et eum qui decipitur. Gregorius eodem modo. Hic ergo scio non ponitur pro eo quod est eligo vel approbo secundum Hanonem, sed scio, dicitur, id est cognosco, notando simpliciter scire, non approbacionem. Opera tua, scilicet apparencia bona non opera [illegible] quod nomen habes quod vivas sed mortuus es, scilicet apud homines et in hominum fama sed mortuus es, vere vite carencia, quasi dicit secundum Hanonem: Ideo te vivere putas quia in conspectu hominis operibus operatum habes, sed attende quia vivere non vales sicut vicia prevalenter virtutibus quibus vivere videbaris. Sunt enim nonnulli qui elemosinis insistunt, pampinum curam gerunt, sed ipsi a rapina manus non cohibent. Nonnulli vero elemosinarum largitati insistunt et a rapina manus cohibent atque ab adulterii perpetratione se cohibent, sed ire atque invidie stimulis agitati iracundia vita contigue ... Sic ergo in singulis dum se conspicua bonis operibus vivere putant, uno quolibet facinore multi moriuntur. De quibus dicitur Jacobi 2 capitulo: Et quicumque servaverit totam legem, offendit autem in uno, factus est omnium reus. Unde Augustinus in originali: Non moritur nisi qui crimine admiserit. Ezechielis 18: Anima que peccaverit ipsa morietur. Unde in corporibus vivis animas mortuas portare nosciuntur scilicet peccatores. Unde patet hoc in peccatorum defectus in tribus. Primo in carencia vere vite quia mortui sunt. Matthei 8: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. I ad Timotheum 5: Vidua vivens in deliciis mortua est. Mors enim anime est cum eam deserit Deus, sicut mors corporis cum illud anima deserit, inquit Augustinus super Iohannem, de civitate Dei ... Et tunc est sine ortu decoris et sine estu fervoris. Vivus enim dicitur a non vincere, sine et motu prout est de anima. Secundo confirmatur defectio operum instigacione cum dicit: Scio opera tua, scilicet imperfecta ob vanam gloriam facta et ideo mercede privata, nec Deo placita, agitur sic. Attendite ne iustitiam

Augustinus ... [illegible] ... mortis periculi ... [illegible]

Augustinus [illegible]: Quamvis enim anima sua vivat immortalis perficatur ... [illegible] ... mortem suam habet, ideo dicitur immortalis quia modo quodam quantulocumque non desinit vivere, atque sentire. Corpus autem ideo mortale ... [illegible] ... Mors ergo anime fit cum eam deserit Deus ... [illegible] ... vel ergo ... mors corporis cum illud anima deserit ... [illegible] ... quam secundum mortem ... appellat ... hanc [illegible] sicut ... post ... in gehenna.

viam faciat coram hominibus. Et quo ad hoc dicit Haymo: Sunt multi qui vitam a bonis crimine custodiunt virtutibus eciam fruuntur sed tamen quia laudem
requirunt ideo quia intencio recta non procedit in cogitacione perdunt est omne opus quod faciunt in conspectu dei. pro hoc enim quod coram hominibus procedit in publicum
vivum apud homines arbitratur. Ideo quia nomen habent quod vivant. Sed quod latet intus apud deum mortuum deputatur. Hii tamen [illegible] simulant
apparencie plenitudo in hoc quod dicitur nomen habes quod vivas et mortuus es. ypocrita namque secundum ysidorum in libro ethimologiarum greco sermone in latino
simulator interpretatur. qui dum intus malus sit bonum se palam ostendit. ypo enim falsum crisis iudicium interpretatur. Et secundum eundem ibidem nomen ypocrite
tractum est a specie eorum qui in spectaculis contecta facie incedunt distinguentes vultum vario ut ad personae quam simulant colorem perveniat
non in specie viri modo in specie femine ut in ludis populum fallat. Unde dicit Augustinus in libro de sermone domini in monte quod sicut ypocrite simulatores
personarum aliarum agunt partes illius quod non sunt. non enim qui agit partes agamenonis vere ipse est sed simulat eum. Sic in ecclesiis et
in omni vita humana quicunque se vult videri quod non est ypocrita est. simulat enim se iustum non efficit. Unde super illud Job 36 simulatores
et callidi provocant iram dei dicit gregorius 26 moralium. Duo intendit ypocrita occultare quod est et ostendere quod non est. Quod vero grave sit peccatum
probatur quod eo quod dicitur Jeremie in glosa super illud ysaie 16 in tribus annis quasi anni mercenarii auferetur gloria moab etc dicit quod in comparacione duorum malorum levius
est aperte peccare quam sanctitatem simulare. Et super illud Job 20 Hic duo placent ita fieri est dicit glosa simulata equitas non est equitas sed dupli-
catum peccatum. Et super illud Trenorum 4o maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato sodomorum dicit glosa simulata plangitur. Ac quasi in ypocrisim lab-
timus maior est iniquitas peccato sodomorum. Nam omnis malicia talis peccat secundum gregorium 31 moralium. Sed an semper sit peccatum mortale? Dicit secundum doctorem sanctum
in 2a 2e q. 111 ar. 2 quod in ypocrisi duo sunt scilicet defectus sanctitatis et simulacio ipsius. Si ergo ypocrita dicatur ille cuius intencio fertur ad utrumque
sed ut alias non curet sanctitatem habere sed solum sanctus apparere sicut consuevit accipi in scriptura sacra sic manifestum est quod est peccatum mortale. Nullus enim privatur
totaliter sanctitate nisi per peccatum mortale. Si autem dicatur ypocrita ille qui intendit simulare sanctitatem a qua deficit per peccatum mortale. Hic quamvis
sit in peccato mortali ex quo privatur sanctitate vite non tamen semper illa simulacio est ei in peccatum mortale sed quandoque veniale. Quod distinctum est ex fine.
Quod si repugnat caritati dei vel proximi erit peccatum mortale puta cum simulat sanctitatem ut falsam doctrinam disseminet vel ut adipiscatur
ecclesiasticam dignitatem indignus vel quecunque alia bona temporalia in quibus finem constituit. Si vero finis intentus non repugnet caritati
erit peccatum veniale puta cum aliquis in ipsa fictione delectatur. De quo dicit philosophus in 4o ethicorum quod magis videtur vanus quam malus. Eadem enim
racio est de mendacio et simulacione. Contingit tamen quandoque quod aliquis simulat perfectionem sanctitatis que non est de necessitate salutis. Et talis simulacio non semper
est peccatum mortale nec semper est cum peccato mortali. Et dicit Augustinus quod ypocrisis non committitur nisi a valde astutis qui desiderant celare vicia sub
specie virtutum. De quibus dominus dicit Matthei 23. Ve vobis ypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis que foris apparent hominibus speciosa intus
vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcicia. Sic et vos foris apparetis iusti intus vero pleni estis ypocrisi et iniquitate. Unde et gregorius 26
moralium tractans illud Job 36 Simulatores et callidi provocant iram dei dicit cum simulatores dicerentur apte subiunxit et callidi quia nisi ingenio
calleant quod videri appetunt simulare cognitive non possunt. Sunt enim nonnulla vicia que eciam a sensu tardioribus facile perpetrantur
Elacione namque inmundicie avaricie estibus iniurie [illegible] pulsata succumbere eciam quamlibet obtusis sensibus potest. Simulacionis vero fallaciam
concipere nisi qui subtilioris ingenii fuit non potest. Cum ypocritis enim talis est ad custodiendum vel duo continua obstinacione [illegible] ut
callide noverit et occultare quod est et ostentare quod non est et vera mala premere et bona falsa monstrare. Unde se aperte in hoc quod vi-
cia tollere [illegible] ut maiorem gloriam teneat sepe se simulat gloriam declinare. Cum enim ante oculos hominum sequendo eam apprehendere
non potest studet plerumque gloriam tenere fugiendo. Sed utrique simplicibus [illegible] cognoscunt quia se tegunt. iram simplices non sunt et per
hoc eorum peccatum magis aggravatur. Ideo non dicitur meretur sed provocat iram dei. Aliud enim est nesciendo peccare provocare vero est [illegible]
dei sciendo [illegible] sancte bonum sed despicere facere posse nec velle. Hii enim perpetracione nequicie intus tenebrescunt et ostentacione
iusticie in superficie dealbantur. Ideo dicuntur similes sepulcris dealbatis etc. Foris enim ostendendo simulant que vivendo intus impugnant.
Intus vero mala cogitationes congregant que foris aliud superinducentes occultant. Ante districtum itaque iudicem confusionem
iram de ignorancia habere non possunt quia dum ante oculos hominum omnes modos sanctitatis ostendunt ipsi sibi sunt testimonio quia bene vivere non
ignorarent. Hec ille. Ex quibus patet quod triplex ypocrisis sunt species. Prima est bonum simulacio cum quis simulat se habere bonum quod non habet aut
facere quod non facit. Hii similes sunt arboribus sodomorum de quibus dicitur in historia scolastica quod crescunt iuxta mare mortuum ferentes
poma que exterius apparent matura et sapida sed cum aperiuntur inveniuntur plena favillis et sulphure. Sic opera ypocritarum quamvis
appareant speciosa in morte reperiuntur coram deo et angelis vana et digna que supplicio infernali. Secunda species est bonum defedacio (?)
ut cum aliquis ea que de suo genere sunt bona corrumpit intencione perversa tamen ut hominibus placeat. Hii contra preceptum domini Exodi 34
filias alienigenas tradunt filiis suis id est bonis operibus suis adiungunt malas intenciones. Tales dampnabunt sicut filii [illegible]
reges [illegible]. Tercia species est bonum dissimulacio cum quis simulat se bona sua occultare appetit tamen ea scire hominibus maxime ut videatur me-
lior de quibus dicitur Matthei 6 quod amant orare in angulis ut videantur etc. Tales enim requisiti an fecerint aliquod bonum simulant [illegible]. Sed tamen
cor patet noverit et hoc ideo faciunt ut credantur in maiori reverencia et eorum opera estimantur preciosiora. Quarta species est mala palliare
ut cum quis bonis obumbracionibus mala sua depingit [illegible] mala sua tamen faciat et quod hominibus minus appareat. De hiis
dicitur Matthei 7o Veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Dicitur enim in libro de naturis quod lupi sibilos pastorum fingunt
et oves pastores esse putant et mox [illegible] incedunt lupos non fugiendo et ad eas fraudulenter veniunt et diripiunt
Hii sunt de quibus Bernardus super 1o canticorum 2o Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas sermone 64 sunt oves habitu astu vulpes actu
et crudelitate lupi. Isti sunt qui boni videri non esse mali non videri sed esse volunt. Mali sunt et boni videri volunt ne soli
sunt mali. Malum videri timent ne palam sint mali. Eterum minus semper malicia palam nocuit. Nec unquam bonus nisi bonum simulatore
deceptus est. Ita ergo in malum bonorum bonum apparere student mali volunt ut plus liceat malignari. Neque enim apud eos est
virtutes excolere sed vicia colorare quodam quasi virtutum minio. Et secundum eundem sermone 33 super 1o canticorum 1 Vobis cubiles in meridie hoc est
negocium perambulans in tenebris quia de ambicione descendit et in tenebris habitacio eius. Denique abscondit quod est et quod non est
mentitur. Negociatur autem omni tempore sub forma veritatis [illegible] ad sese occultandum virtutes autem eius vendicans et emens honores
Et infra. Cum tempora ista plane sentiat a negocio perambulante in tenebris. Ve generacioni huic a fermento phariseorum quod est ypocrisis si tamen
ypocrisis dici debet que iam latere pre habundancia non valet et pre impudencia non querit. Serpit hodie putida tabes per omne corpus
ecclesie et quo latius eo desperacius eo quod periculosius quo intimius. Nam si insurgeret apertus hereticus mitteretur foras et arescet. Si violentus
inimicus absconderet se forsitan ab eo. Nunc vero quem eiciet aut quo se abscondet? Omnes amici et omnes inimici omnes necessarii et omnes
adversarii omnes domestici et nulli pacifici omnes proximi et omnes que sua sunt querunt. Ministri Christi sunt et serviunt antichristo. Honorati incedunt
de bonis domini cui honorem non deferunt. Inde is quem cotidie vides meretricius nitor histrionicus habitus regius apparatus. Inde aurum in
frenis in sellis in calcaribus plus calcaria quam altaria fulget. Inde mense splendide cibis et ciphis. Inde comessaciones et ebrietates
inde cithara et lira et tibia. Inde redundancia torcularia et promptuaria plena eructancia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria
inde referta marsupia. Pro huiusmodi volunt esse et sunt ecclesiarum prepositi decani archidiaconi episcopi archiepiscopi. Nec enim hec merito cedunt
sed negocio illi quod perambulat in tenebris. Olim predictum est et nunc tempus implecionis advenit. Ecce in pace amaritudo

mea amarissima. Amara prius in nece martirum, amarior post in conflictu hereticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum. Non fugare non fugere eos potest, ita invaluerunt et multiplicati sunt super numerum. Intestina et insanabilis est plaga ecclesie. et ideo in pace amaritudo eius amarissima. Sed in qua pace? Et pax est et non est pax. Pax a paganis, pax ab hereticis, sed non profecto pax a filiis. Vox plangentis in tempore isto: Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem contempnentes spreverunt me. Spreverunt et maculaverunt a turpi vita, a turpi questu, a turpi commercio, a negocio denique perambulante in tenebris. Hec ille. Secundo in littera sequitur emendacionis admonicio cum pena venie cum dicit: Esto vigilans scilicet de salute tua. Luc. xii. Beati servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes. Greg. omelia xiii in principio: Vigilat qui ad intuendum lumen veritatis mentis oculos apertos tenet, qui a se torporem et negligencie tenebras repellit. i Cor. 15: Evigilate iusti et nolite peccare. Matt. 26: Vigilate quia nescitis qua hora etc. Sequitur: Et confirma cetera que moritura erant. Sed contra quod prius dictum est stando quia prius premisit quod ille mortuus erat, ergo et ipsius opera mortua erant. Quomodo ergo dicit: Confirma cetera que moritura erant? Solucio secundum Richardum de Sancto Victore: quia propria bona sicut habilitates et consimiles virtutes mortua erant, extrinseca vero bona que iuvant ad salutem sicut scientia, fortitudo et doctrina predicacionis et cetera dona gratis data erant in eo moritura, quia propter humanam laudem faciebat, quia iusto iudicio Dei qui maiora ad salutem necessaria contempsit, et minora bona non necessaria ad salutem utilia tamen funditus amittit. Hec ille. Et potest probari per solucionem obieccionis qua possit obici quod opera mortua, i. facta in peccato mortali, possent vivificari. Dicendum enim quod de talibus non loquitur ut appositum est, sed de illis que prius vivificari et esse meritoria debuerunt facta in gratia et propter Deum. Propterea enim ad talem personam benigna exhortacio dirigitur qua dicit: Esto vigilans et confirma cetera que moritura erant. Clerus dicitur secundum Haymonem: Si vis ut in illis que bene gessisti vivas, ab hiis que male operaris per penitenciam evigila, quia si in illis mortuus permanes, in illis istis nullatenus vinces. Hic primo admonet Dominus: Declina a malo et fac bonum. Vel aliter, quod dicit: Confirma cetera que moritura erant, ondit quod si a peccati sopore per penitencie lamentum quis evigilat, vel illa que cum mortuus bene gessit post vincens opera amittet, alias ideo illa vivificat quod ipse a peccati sopore evigilat. Sic enim dicit: Esto vigilans et confirma cetera que etc. Terciam dicitur: Si quod per te ea qua mortuus es tenuisti, cetera que adhuc in te viget ne moriantur confirmabis. Vel: Si vis vivere, cave ne laudem ab hominibus requiras ne intencionem operis elacio vincat. Mercy. Et ideo sequitur: Non enim invenio opera tua plena, i. perfecta, coram Deo meo, sed coram hominibus, et ideo non plena quia non caritate formata. Unde Haymo: Illius opera non sunt plena coram Deo qui virtutes ob adquirendam laudem vicius contaminat, vel qui de bonis que operatur potius humanam gloriam querit. Plenitudo enim legis est dileccio. Ro. xiii. Illa ergo que sine caritate non sunt plena. Unde de bonis dicitur Ro. quod plenum est dilectione. Vel non sunt opera plena quia non sunt tanta quanta debent esse. Daniel v: Inventus est minus habens. Vel non plena quia vicius contaminata vel corrupta, quia qui totam legem observaverit offendat autem in uno factus est omnium reus. Jac. 2. Vel non plena quia non recta intencione perfecte et complete ordinata, sed propter humanam laudem facta, ut dictum est Matt. 6: Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, i. totum congeries operum. Si autem nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Inutilis ergo et sterilis est labor ypocrite, quia licet habeat nomen et videatur habere bonum, mortuus tamen est coram Deo. Pro macie cordis et gratie, et opera sua vacua, eciam mercede. Matt. 6: Receperunt mercedem suam. Unde propheta Exo. 23: Non apparebis in conspectu meo vacuus. Hec ecc. 31. Unde et fatue virgines non acceperunt oleum in vasis suis. Matt. 25. Cum ergo de sanctis unde de Abraham, Gen. 25: quod mortuus est plenus dierum. Et in Ps.: dies pleni invenientur in eis. Et ad Cor. 6: ne in vacuum graciam Dei recipiatis. Et de tali gratitude de nomine sanctitatis coram hominibus, sed re vera secundum Ambrosium in suo pastorali: Ut sinus professioni porte actione quod nomine demonstrent, ut nomen congruat actioni et actio videat nomini, ne sit nomen inane et crimen inmane, ne sit honor sublimis et vita deformis, ne sit deifica professio et illicita actio, ne sit gradus apostolicus et deformis processus, ne sit religiosa amictus et irreligiosa profectus, ne habeatur in ecclesia cathedra sublimior et conscientia sacerdotis reputatur humilior, ne locucio plena columbina et mente habeatur canina, ne professionem monstremus ovinam et feritatem habeamus lupinam. Hec ille. Et de talibus conqueritur Dominus Ysa. 29: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Et sequitur admonicio emendacionis: In mente ergo habe qualiter acceperis scilicet gratiam spiritualis infusionis, et audieris ab homine per collacionem predicacionis. Et serva scilicet utrumque per bona actionem. Et penitenciam age scilicet de amisso bono et commisso malo per emendacionis satisfaccionem. Ut ait Richardus, sic ista distinguens. De primo Ecc. 42: Datum et acceptum omne describe scilicet in tabulis cordis. i Cor. x: Quid habes quod non accepisti? Ut enim ait Seneca v De beneficiis c. 6: Hic est locus beneficii quod dans debet statim oblivisci ipsius dati, sed accipiens nunquam debet oblivisci accepti. Qualiter autem debet accipere sic audire ut sit cautus et servare audita ut sit perfectus. Dicitur contra supra primo: Beatus qui audit verba prophecie huius et servat etc. Qualiter autem debet agere penitenciam ut restituat bona amissa et ut sit a reatu pene liber et absoluta. Dicitur contra supra primo: Age penitenciam et prima opera fac. Et de hiis Haymo dicit: Hic singulis superioris intelligencie convenit prioribus et illis potest aptari qui reliquis virtutibus viget sed uno sermone contabescunt. Et illis qui vitam ab omni crimine custodiunt sed gloriam humanam inde requirunt, sed et illis quibus matre virtutum que est caritas, licet operum gemmia parant, non tamen ad perfectionem perducunt. Dicitur ergo: In mente habe qualiter acceperis scilicet a sanctis predicatoribus et qualiter audieris, quia si quis totam legem servaverit offendit autem in uno factus est omnium reus. Vel in mente habe ut pura intencione non perdat virtutum opera sicut gloriam non requirat humanam, si vis ut ad mercedem retribucionis ipsa opera perveniat. Vel in mente habe qualiter audieris et acceperis, quia si hominibus virtutibus habundavit caritatem autem non habueris nichil es. i Cor. xiii. Si linguis etc. Et serva qualiter accepisti et audisti a sanctis predicatoribus, et penitenciam age ut ea que mala fecisti lacrimarum gemitibus diluas et que a predicatoribus accepisti operum execucione adimpleas. Hec ille.

Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam fur et nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis qui non inquinaverunt vestimenta sua et ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis et non delebo nomen eius de libro vite et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Postquam duabus partibus narracionis scilicet asperitate increpacionis et admonicione emendacionis subiungit tres sequentes, et primo ponit comminacionem dampnacionis, secundo commendat mitiorem, i. sed habes, tercio munus et premium venie eius vincentis, i. Qui vicerit. Circa primum ad primum post comminacionem dampnacionis dicit: Si non vigilaveris, sicut est preceptum de corrigendo peccata, veniam ad te tamquam fur qui venit latenter et ex improviso ut bona auferat et possessorem occidat, ait Richardus. Ut enim ait Haymo: Vigilat qui a se torporem negligencie repellit. Vigilat qui et bona desiderabiliter providet et mala solerter cavet. Vigilat qui ex hiis que egit non humanam laudem sed Dei gloriam querit. Et hiis modis debet fidelis vigilare ut vigilet utique. Sic enim fur improvisus adveniens dormientes inquietat et illorum bona depredatur, sic celestis iudex. i Thess. v: Non estis in tenebris ut vos dies ille tamquam fur comprehendat. Et sequitur: Non dormiamus sed vigilemus. Exemplum de Issboseth qui fuit dormiens, ii Reg. 4 ... Si ergo non evigilaveris, ut solo auditorum amore ...uncta paganus si negligens torporis ... veniet dominus in die qua non sperat et hora qua nescit.

mortis p(ro)speram non studuerit/ veniam ad te tamquam fur i. subito et inopinato Unde s(equitu)r Et nescies qua hora veniam Apoc. 3 [illegible] q(uod) obitus corporalis
cuius q(ua)m puri hominis nequaquam inest ei quod nosse naturaliter p(atet) quod dicitur et per illud Eccl(esiast)es 9 nescit homo finem suum. Unde textus dicens Augustinus
libro p(rimo) de verbis domini sermone [illegible] quod mors sola est omni homini certa et si forte ei eveniet/ omnia alia que putat homini evenire
sunt ei incerta et indubia. Et Bern(ardus) in ser(mone) de sancto Martino In terra miseri nascimur quidem morimur Sed morte nichil est certius quod os
recepit nulli indulget nullum vult et nemini parcit [illegible] nichil magis [illegible] mortis. Aliud quod hora ignota et incerta efficiunt
[illegible] tempus modus locus et status. Ignota mortis hora primo efficiat tempus quod homo non anni non mense uno nec die mortis nec
hora scit ut dicit salvator Mat. 24 [illegible] consulit vigilare itaque quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. [illegible]
[illegible] horam ultimam dominus non [illegible] voluit esse incognitam ut semper possit esse suspecta ut dum illam previderi non possumus [illegible]
ad illam preparemur [illegible] Et [illegible] deceptorem [illegible] [illegible] adinvenit quod videt primos parentes [illegible] metum mortis
lignum vetitum tangere non audere decepit eos dicens Nequaquam moriemini Gen. 3 [illegible] eos qui [illegible] seducit/ Nos vero
[illegible] morte per [illegible] [illegible] nobis et si non perpetuam saltem adhuc longam vitam promittit [illegible]
[illegible] in sermone quodam [illegible] neque [illegible] ubi est illud nequaquam moriemini Ecce morimur omnes [illegible] non dicit nobis nequaquam
sed non adhuc non adhuc et per illud non adhuc ducit nos illuc [illegible] Secundo ignota mortis hora efficiat locum Nam licet homo
moriturum se [illegible] tamen ubi moriet penitus ignorat an in lecto vel in campo an in via domo vel ecclesia an in patria
propria vel aliena an in mari vel in terra in igne vel aqua [illegible] ideo dominus locum mortis voluit esse incertum ut in omni loco timeat
homo mortem Unde Bern(ardus) in meditacionibus [illegible] mors ubique te expectat tu eam si sapiens fueris ubique expectabis. Tercio ignota
mortis hora efficiat modum [illegible] nescit an moriet ligno vel ferro igne terra vel aqua cibo aut veneno longa infirmitate
vel subita [illegible] Augustinus in omelia de lazaro et divite epulone Vere vivite ne male moriamini quia bona vita mors [illegible]
[illegible] [illegible] dispositas in modo et figura debita [illegible] in bona [illegible] Et [illegible] in sua morte [illegible] Eusebius
[illegible] [illegible] [illegible] multiplica experiencia didici quod ei non bonus est finis cui mala semper fuit vita qui peccare non
timuit sed [illegible] vanitatibus semper vixit/ [illegible] de [illegible] bonum quorum mala semper fuit vita [illegible] a deo indulgentiam [illegible]
[illegible] Seneca in quadam epistola dicit Ante senectutem curavi ut bene viverem/ in senectute [illegible] ut bene mori possem [illegible] ergo [illegible]
vitam differentes mortem [illegible] incerta omnes dies [illegible] velut ultimus ordinandus est [illegible] Seneca ad lucilium debitur [illegible] qui dicitur
horologium [illegible] [illegible] quo [illegible] ab eterna sapiencia [illegible] Que est scientia utilissima scire [illegible] [illegible]
Scire mori scientia est utilissima omnibus [illegible] [illegible] omnibus est [illegible] quo ergo scire mori scientia utilis est sapientia
[illegible] quod [illegible] quod ad omnes se mortales [illegible] ut [illegible] valeat paucissimos tamen reperies qui mori sciat [illegible]
[illegible] est. [illegible] ideo quero te doce me mori scire/ Sapientia Scire mori est paratum cor habere et animam omni tempore ad superna
[illegible]/ ut quandocumque mors venit paratam animam inveniat ut absque omni retractacione eam inveniat [illegible] sponsum suum dilectum ad
veniente[illegible] desideratum expectat Optimum ergo consilium [illegible] prudentia et magna prudencia in hoc consistit ut per veram contricionem et integram
confessionem te disponas semper et fortis et per satisfaccionem condignam cuncta que noxia a salute tua [illegible] te [illegible]
[illegible] omni hora acsi hodie vel [illegible] hore spacio moriturus esses [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] se [illegible] ergo a corpore [illegible] [illegible] aliud est quam mori discere [illegible] tullius [illegible] libro 1 [illegible]
mori [illegible] deo [illegible] [illegible] [illegible] Seneca epistola 26 Et petrarcha [illegible]
de [illegible] [illegible] libro primo [illegible] [illegible] dissimilis [illegible] [illegible] est moraliter quam [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] tota vita sua instituit/ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mortalitas [illegible] fuit ut [illegible] [illegible] ad [illegible]
suspirat ubi [illegible] desinit esse mortalis [illegible] est [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] ignota mortis hora efficiat statum mortis Nemo [illegible] sit in quo statu sit an in iuventute vel senectute moriet
Et [illegible] in omelia [illegible] ne aliud tempus deputes culpe peragende et aliud tempus penitencie ne [illegible] bona
agere libeat quando iam pedibus ambulare non possit nescit enim homo si moriatur [illegible] mortis aut mente infatuatus ut [illegible]
dum tempus habemus [illegible] bonum operemur ad omnes Gal. 6. Veniet enim nox in qua nemo potest operari Joh. 9 [illegible]
ut dicit Augustinus in sermone de innocentibus et [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] percutitur peccator ut moriens obliviscatur sui
qui dum viveret oblitus erat dei [illegible] vero terribile [illegible] est quod homo nescit si moriet in gracia vel [illegible] [illegible]
nescit homo an [illegible] amore vel odio dignus sit/ sed omnia in futurum reservantur incerta Et [illegible] ut [illegible] homo in illo statu [illegible]
audeat in quo mori timeat quia horrendum est incidere in manus dei viventis Hebr. [illegible] [illegible] est quod obitus corporalis
ab homine modo naturali non potest sciri quia [illegible] nescit quando mori [illegible] efficacissima est iustissima pena hominis [illegible]
potuit [illegible] homo nescire mortem per [illegible] ut potuit adam [illegible] dei gracia immortalis cum possibilitate moriendi et hanc
possibilitatem incurrit per peccatum in moriendi necessitate quia corpus mortuum est propter peccatum ad Ro. 8 Est ergo iustissima [illegible]
ut nesciat quando ubi et quomodo moriatur [illegible] culpa et pena quam nescire potuit si [illegible] [illegible] gracia status innocencie
ut [illegible] [illegible] per que quis peccat per hec et torquetur [illegible] est [illegible] pena dei vindicantis [illegible] Abacuk 2
[illegible] fuerit [illegible] recordaberis [illegible] [illegible] inferno [illegible] utilis est [illegible] [illegible] de quo legere nescire tempus
locum modum et statum mortis sue [illegible] [illegible] quia fidelis deus facit cum temptacione [illegible] [illegible] 1. ad cor. [illegible]
[illegible] [illegible] dum victurum [illegible] ignorancia dictorum [illegible] sua morte non [illegible] pigrae [illegible] in bonis agendis aut [illegible]
in bonis [illegible] agit cum nesciat quando et qualis per mortem [illegible] [illegible] modicum victurum [illegible] mortis [illegible]
negligit occupacionibus aut aliis [illegible] [illegible] dum victurum/ non [illegible] in [illegible] malicias [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible] malum modicum victurum non [illegible] desperacionem ideo dicit Augustinus super Joh. [illegible] spem et desperacionem
plerumque [illegible] homines vana spe aut iniqua desperacione [illegible] ergo [illegible] [illegible] [illegible] diem mortis incertum
[illegible] quod [illegible] predestinatus moritur quamquam cito/ quamquam tarde Sap. [illegible] quia [illegible] placens deo factus dilectus
et vivens inter peccatores translatus est raptus est ne malicia mutaret intellectum eius aut ne ficcio deciperet animam illius
/aut quia mali non [illegible] eius [illegible] [illegible] 21 ut mala [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iustus
iustificetur adhuc [illegible] ut [illegible] esse utilis/ [illegible] de [illegible] quod quamquam moritur in iuventute ut [illegible]
[illegible] aliquando vero in senectute ut iusto iudicio dei [illegible] [illegible] in sordibus est sordescat adhuc [illegible]
[illegible] iustus quamquam non moritur in iuventute sed in senectute dum mala efficiat Et [illegible] mala in iuventute non moritur sed in senectute
[illegible] iustus [illegible] in [illegible]/ ut in primo/ Dei iustissimum apparuit iudicium licet [illegible] occultum Et in [illegible] eius [illegible]
[illegible] [illegible] ut dicit apostolus Ro. [illegible] [illegible] et quem [illegible] indurat/ [illegible] magna bonitate et indurat illa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ingratitudine ut non liberatus de suis meritis glorietur ut dampnatus nisi de suis meritis conqueratur. Constat itaque quod neque liberatur nisi gratuita
misericordia et ullus dampnatur nisi equissima veritate. Sed cur hunc potius quam illum liberet. Nolo ut a me queras. Hec sunt profunda, nimis esse ad
ideo non penetrabo, comparauisto non scrutor, inscrutabilia sunt iudicia eius. Hec ille. Hec quantum ad ista, ut inquit, causa nescit quantum an in gratia moriatur.
Primo ut timor futuri iudicii eum humiliat. Unde dicitur Proverbiorum 28: Beatus homo qui semper est pauidus. Glossa pro futura pena. Cum autem mentis
est dure, scilicet que non afficit ut timet timore future pene corruet in malum. Timor iste hominem humiliat, humilitas autem omnium virtutum
custos est et fundamentum. Secundo Gregorius et Bernardus super cantica: Homo ne presumpta securitas eum precipitet. Unde I Thessalonicenses 5: Cum dixerint pax
et securitas tunc repentinus eis superueniet interitus. Bernardus ut dicit beatus Ieronimus: Timor custos virtutum est, securitas ad lapsum facilis.
Tertio ut vigilanter et desudanter dei gratiam comparet. Unde dicitur Proverbiorum 8: Beatus homo qui audit me et qui vigilat ad fores meas cotidie.
Ideo debes hora tota suspensus et sine [illegible] ad largam diuinam benedictionem ut dicit Bernardus. Aliquando tamen deus reuelat suis
sanctis quis vbi et quis in gratia moriatur. Et hoc [illegible] ut omnem timorem [illegible] in agendis et sustinendis abiciat. Unde dicitur ps.
[illegible] non timebo mala quoniam tu mecum es. Glossa: in corde per fidem, ut per umbram mortis ego tecum sum per presenciam. Ideo ut gaudium
securitatis in hac vita incipiat. Secura enim mens quasi iuge conuiuium, Proverbiorum 16. Et Ecclesiastes 9: Vade et comede in leticia panem
tuum, et bibe cum gaudio vinum tuum, quia deo placent opera tua. Quarto ut vitam presentem in patientia tolerent et mortem cum desiderio
appetant. Cum enim nescit utrum amore dei dignus sit an odio, mori formidat. Cum vero securus est, mortem in desiderio habet,
cupiens dissolui et esse cum Christo. De morte: O mors, bonum est iudicium tuum homini, scilicet iusto, Ecclesiastici 41. O secura vita vbi absque
formidine mors exspectatur, cum dulcedine aduocatur et suscipitur cum deuocione. Patet ergo quod omnibus dictis [illegible] homo puro de lege
quod inest obitus corporalis quod nosse [illegible] quod [illegible] Si non vigilaueris veniam ad te tanquam fur et nescies qua hora veniam ad te.
Et quibusdam quoque reuelat sanctis suis quis vbi et quis in gratia moriatur [illegible] priuilegio speciali. Nequaquam [illegible]
mors sed obitus corporalis inest quod velle naturali. Patet per Iohannis ult. quod dixit Christus Petro: Cum senueris alius te cinget et ducet
quo tu non vis, id est ad mortem. Secundo glossa. Unde dicit Augustinus super Iohannem omelia 123: Petrus nolens ad mortem venit, sed volens eam vicit, et reliquit
hunc infirmitatis affectum quo nemo vult mori usque adeo naturale, ut cum beato Petro nec senectus auferre potuit. Hec ille. Nec mirum, quia [illegible]
fuit et in ipso capite Christo dicente: Pater si possibile est transeat a me calix iste, Matthei 26. In hoc itaque tabernaculo ingemiscimus grauati
nolumus tamen expoliari sed superuestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vita, ad Corinthios 2. Glossa: Nos perfectiores et minus perfecti
ingemiscimus pro desiderio celesti [illegible] corruptibili corpore quia aggrauat nunc animam corpus corruptibile, et tamen nolumus corpore expoliari sed superuestiri
gloria immortalitatis vestiri. Quasi dicat: grauamen molis corporis quod tamen corpus nollemus nobis per mortem tolli, sed si possibile esset, sed addi vesti stola immortalitatis.
Sic enim vellemus fieri immortales si possibile ut iam veniret ipsa immortalitas et sic modo [illegible] mutaret nos [illegible] amaris [illegible]
[illegible] tamen ipse [illegible] amarus est et hoc fel et acetum id est [illegible] quod tolerauit. Et subdit post pauca: Attende quod ingemiscere se dixit et
grauari sub sarcina corporis, et tamen autem nolumus expoliari. Ecce [illegible] confessio pene. Graue est corpus et corruptibile,
gemitur sub illo et tamen non libenter deseritur. Primus enim mentis [illegible] cupit dissolui et esse cum Christo. Sensus autem carnis refugit et
recusat. Hec ille. Quamquam affectus hec ipsa anima diligendo vitam odit mortem. Et quia carnem suam non odit, ut ipsam carnem [illegible]
odit [illegible] Creauit namque deus [illegible] ut esset ut dicitur Sapientie primo. [illegible] quod naturali [illegible] quod se [illegible] in esse conseruare [illegible] fu-
giendo mortem. Et sic nemo est qui potest velle suam dampnationem, ut dicit Augustinus libro 3 de trinitate. Sic neque homo potest voluntate naturali suam mortem
corporalem. Immo ut dicit magister in 4 distinctione [illegible] in tanta dilectione anima hominis vnita est carni que de terra est ut non valeat cogitari
ad hoc ut velit eam relinquere. Et Augustinus libro de gratia noui testamenti dicit [illegible] mortis [illegible] affectum [illegible] tamen omnis
[illegible] quam beatos post mortem se credunt esse victuros, tanta est vinculi carnis et anime dulcis consortii [illegible]
autem non sit [illegible] voluntate naturali non potest homo velle mori, cum tamen oporteat ipsum mori, vnde est iustum dei iudicium. Ut homini sit sua mors
amara quia inuoluntaria. Omnis enim pena est voluntati naturali contraria ut pena reordinet quod culpa deordinat ut dicit Augustinus libro
primo de libero arbitrio. Hec est causa [illegible] dei iudicium ut quod nolicione mortis colligat homo plures fructus utilitatis. Nam amaritudo mortis [illegible]
potest esse bonum occasio boni multiplicis. Et primo amaritudo mortis corporalis est fundamentum vite corporalis [illegible]. Cum enim mors [illegible]
non esset omnium terribilium terribilissimum ut dicit [illegible] 3 Ethicorum, multi homines [illegible] miseriis essent [illegible] nimis, ad se perimendum in corpore et
[illegible] in anima [illegible] ad [illegible] potest hoc [illegible] et [illegible]. Secundo mortis corporalis amaritudo est [illegible]
dicit enim Augustinus libro de verbis apostoli: Si nulla esset mortis amaritudo non esset tanta martirum victoria corona et fortitudo. Tertio amaritudo
mortis est documentum future [illegible]. Unde autem magister in 4 distinctione [illegible] Ideo deus voluit animam viui corpori ut in hoc [illegible]
[illegible] ostenderet nobis [illegible] que est inter deum et spiritum [illegible] qua diligitur ex toto corde et videtur facie ad faciem,
putaret enim creatura se non posse viuere suo creatori tanta propinquitate ut eum tota mente diligeret et cognosceret, nisi videret spiritum
qui est excellentissima creatura [illegible] carni de terra in tanta dilectione viuere ut non valeat cogitare ad hoc ut
velit eam relinquere, per quod ostenditur spiritum creatum posse spiritui increato ineffabili amore viuere, per quod ergo future [illegible]
deum et spiritum rationalem in glorificatione [illegible] erat, anima corporis [illegible] et [illegible] mansionibus copulatur [illegible]
[illegible] facit ad vite [illegible] vegetationem ut sciret homo quia si potuit deus tam disparatam naturam corporis et anime in federationem vnam
et in amicitiam tantam coniungere, nequaquam [illegible] futurum [illegible] creature [illegible] longe inferiorem, ad sue glorie participationem
sublimare. Hec ille. Quarto amaritudo mortis corporalis est argumentum diuine dilectionis [illegible] Si enim ut [illegible] anima non potest [illegible]
ut velit carnem relinquere, multo minus debet cogitari ut recedat a dilectione dei. Unde inquit apostolus Romanos 8: Quis nos separabit a caritate
dei? Tribulacio an angustia an fames an nuditas an persecucio an periculum an gladius? Glossa: Omnibus melior deus est. Si ergo
nulla res a dei dilectione nos separat, nichil melius autem [illegible] hoc bono esse potest [illegible] quod diligimus deum. Quinto amaritudo
mortis corporalis est [illegible] eterne dampnationis [illegible] Si enim tam amara est mors corporis ut sit omnium terribilium in
[illegible] terribilissimum, mors eterne dampnationis erit amaritudo amarissima. Unde Augustinus in Enchiridion dicit: Alienari a regno dei, carere
magna dulcedine dei tanta grandis est pena ut ei nulla possint tormenta que nouimus comparari. Ymmo dicit Chrisostomus super
[illegible] et libro de reparatione lapsi: Multi gehennam timent. Sed ponat quis mille gehennas, nichil tale dicit quale est separari a
Christo et a regno dei. Sexto amaritudo mortis corporalis est pagamentum [illegible] satisfactionis persoluende [illegible]
[illegible] culpa mors corporalis quia quedam satisfactio est iuncta [illegible] Unde [illegible] mors corporalis dicitur [illegible] vltimum
baptisma quo a sanctis abluitur [illegible]. Unde est. Quia hoc ad mortem bene se disponit [illegible]

Vnde et hominibus perfectis voluntarie mors corporalis est multum desiderabilis quia consideratur ab eis ut est finis omnis pene et culpe presentis/
et initium omnis glorie et honoris. Vnde dicit Augustinus in libro de consolatione mortuorum: O mors desiderabilis, omnium malorum finis, o
laboris clausula et quietis principium. Quis cogitare potest tuarum beatitudinum vtilitates? Nam male mori pavendum non est. Bene autem mori
cum Christo vivere est. Vnde dicit apostolus ad Philippenses primo: Michi vivere Christus est et mori lucrum. Glossa: quia post mortem mea premium est/ et quia per mortem
ab hiis miseriis liberatur et ad beatitudinem transit et per mortem multos lucratur deo. Glossa. Quia autem alii homines pessimi propter heretici
gaudentes vadunt ad mortem. Et ideo quia sicut ex superbia cadunt in heresim errorum. Nam superbia est mater heresis ut dicit Augustinus libro 20 contra Manicheos
super genesim. Sic ex superbia letantes currunt ad mortem ut martires se reputent. Vnde dicit Augustinus in libro de baptismo parvulorum: Heretica se
[illegible] valuit et pelagiorum vita et diuturna fama. Et in sceleratis factis illa pena et in iustis penis martirum gloria. Hec ille. Currunt
itaque heretici letantes ad mortem ut sint martires non attendentes quod sicut dicit Augustinus [illegible]. Probatum est quod heretici mori magis
eligunt quam [illegible]. Horum finis [illegible] nomine martirum manet. Accepto ut dicit [illegible] dentibus [illegible] libere impietatem
[illegible] palam impietatem astruentes et [illegible] a morte subire pati/ [illegible] quia non modo pacent sed et
non confessi sed professi sunt palam impietatem [illegible] ad mortem/ Sed illi [illegible] abutuntur quia sicut [illegible] non modo in corpora hominum sed etiam in corda q
[illegible] ut videbatur ducentur ad mortem. Sed illi [illegible] libenter ab alio sustinere/ [illegible] potuisse
semel [illegible] possedit. Nonne plus est [illegible] hominem [illegible] suspenderet aut submitteret. Nichil ergo [illegible] martires et [illegible]
[illegible] frequenter [illegible] qui [illegible] aut suspenderet aut submitteret. [illegible] martires forsitan voce dicebat [illegible]
[illegible] mortis [illegible] in illis pietas/ in istis cordis duricia operatur. Et ideo [illegible] pena eadem videtur longe diversa est intencio/
[illegible] est sicut [illegible] lex tua meditatio [illegible] pena eadem videtur/ [illegible] in lege domini meditatio [illegible]. Sed quia [illegible]
illo sed heretico cor durante [illegible] martire/ in lege domini meditate [illegible] Ricardum quia iste cum [illegible] scribit erat [illegible] et in
[illegible] venia et [illegible] non addit [illegible] sic super [illegible] ut magis [illegible] resipiscat et [illegible]
culpa lapsus et ideo nunc vel parvum spacium [illegible] adveniens [illegible] et illorum bona [illegible]
[illegible] et addit [illegible] quotiens [illegible] incepit [illegible] impenitentes [illegible]
[illegible] ut dicit [illegible] factum est qui repente veniens ad iudicium omnibus reprobos dampnabit corpore acta velut
[illegible] Et vos estote parati quia qua hora non putatis filius hominis veniet Luc [illegible]
fortissima [illegible] admonet [illegible] mors [illegible] subitanea quia subito seu velociter hominem tollit/ sic dicitur [illegible]
[illegible] quisque moriatur subitanea morte [illegible] Si vero mors [illegible] subitanea quia improvisa aut inpremeditata aut
[illegible] iustus a morte [illegible] fuit in refrigerio erit/ Si vero mors [illegible] subitanea [illegible] ad ipsam se preparat et disponit [illegible]
[illegible] iustus est morte sua [illegible] Vigilate itaque [illegible] ne inparatum eum inveniat adventus domini inparatum
vigilate quia nescitis qua hora dominus venturus sit/ [illegible] sue vite ultima [illegible] quedam morte dicit
eum inveniet ultima iudicii dies/ quem inparatum inveniet [illegible]. Tunc ibi sed habes pauca nomina in Sardis/ ponit [illegible] parte [illegible]
Mors non est subita quam precessit bona vita [illegible] sed habes pauca [illegible] ad quem imitacionem ipsi pastori sive episcopo
[illegible] imitacionis [illegible] Ricardus [illegible] ad gloriam [illegible] malum [illegible] subditos esse
ut eorum exemplo [illegible] et [illegible] Ricardus habes pauca
bonos. Dicit ergo sed habes pauca nomina in Sardis per nomina [illegible] homines intelligere debes [illegible]
nomina i. paucas personas virtute [illegible] nominatas et [illegible] acceptas [illegible] ut ostendit se non [illegible]
[illegible] nomina [illegible] suorum electorum qui [illegible] nomine [illegible] et suorum in celo scribit nomina [illegible]
Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celis. Philippenses [illegible] quorum nomina sunt in libro vite [illegible] nomina eorum [illegible]
[illegible] pauca nomina i. paucos [illegible] dignos [illegible] reproborum in illa ecclesia. Multi enim sunt vocati pauci vero electi [illegible]
[illegible] pastor [illegible] lupus rapit et dispergit oves [illegible]
[illegible] ad arguendum culpa illius [illegible] pauci sunt homines digni nominatione [illegible]
[illegible] in paucitate plebis ignominia principis. Et [illegible] pauci [illegible] baptismatis veste sed [illegible]
[illegible] Ista sunt [illegible] vestimenta quibus [illegible] in paradiso [illegible] ut dicit Augustinus libro de [illegible]
[illegible] et libro de simbolo et adventu domini [illegible] Adam [illegible] intuetur. Videt quod [illegible]
[illegible] ad ymaginem dei factum [illegible] immortalitate vestitum
hominem [illegible] tanta beatitudine hominem [illegible] per superbiam amisit [illegible]
[illegible] insuper et perimit [illegible]
[illegible] vituli [illegible] filius [illegible] reconciliatus [illegible]
vestitus ut [illegible] Apostolus [illegible] vos veterem hominem [illegible] induite eum qui renovatur [illegible] dei
stola [illegible] meruit [illegible] Apostolus [illegible] veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem spiritu
[illegible] Colossenses [illegible] deponite vos [illegible] veterem hominem [illegible] est in iusticia et sanctitate veritatis/ Ille autem vestimenta sua sordibus non inquinat
mentis vestre et induite novum hominem qui secundum deum creatus est in iusticia et sanctitate veritatis/ [illegible]
qui post baptismatis [illegible] mortale crimine non admittit/ Sed quia pauci sunt qui [illegible] se post baptismum immaculatos custo-
diant/ ideo dicit: Sic habes pauca nomina in Sardis qui non inquinaverunt vestimenta sua i. corpora sua macula criminali. [illegible] quod non contaminat
corpora [illegible] vel opera virtutum seu virtutes [illegible] sordibus viciorum/ virtutibus enim anima vestitur [illegible] vestimenta inquinat ille qui ut
[illegible] est mortaliter peccat ut ait Ricardus [illegible] vestitu [illegible] sanguine aut in [illegible] ideo dicit [illegible] Omni tempore
vestimenta tua sint candida et oleum de capite tuo non deficiat i. caritas de corde. Et [illegible] Beatus qui custodit vestimenta sua/
De talibus enim subditur: Et ambulabunt mecum in albis. Ambulabunt [illegible] de virtute in virtutem proficiendo. Mecum [illegible]
sed dux et socius eorum [illegible] Ego enim ambulo cum eis [illegible]
mecum per iusticiam [illegible] ego [illegible] ad quem [illegible] imitacionem [illegible] virtutes [illegible] bona opera
faciendo. Et hoc in albis i. in corporibus castis et operibus mundis in spe future immortalitatis ait Ricardus [illegible] qui sunt in
celo sequebantur eum in equis albis vestiti bissinum album mundum. Et hoc quia digni sunt [illegible] societate et ducatu meo/ eo quod non
inquinaverunt vestimenta [illegible] mea [illegible] ille ambulat cum eo in albis qui innocenciam et sanctitatem illius [illegible]
est per [illegible] imitantes. [illegible] quippe [illegible] exempla dando [illegible] electi [illegible] imitando. Vnde Petrus apostolus dicit [illegible]
Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. [illegible] subditur: quia digni sunt/ subauditur [illegible]
[illegible] vel quia mea dignitate [illegible] Sed [illegible] desperandi sunt qui post baptismum lavacrum maculis [illegible]
[illegible] non utique quia [illegible] lacrimarum fletibus [illegible] vita maculas [illegible] quod est secundum baptismum [illegible]
duo sunt [illegible] sicut sunt duo baptismata dicit [illegible] vestimenta in aliis immaculata [illegible]
[illegible] post maculas [illegible] qui [illegible] post unda lavacri [illegible] crimine admittitur/ Aut alii [illegible]
[illegible] fletibus abstergunt. Vnde [illegible] illi [illegible] post baptismum maculas [illegible] sunt isti [illegible]
[illegible] ut sub [illegible] maculas lacrimarum [illegible] vestimenta sua [illegible]

[illegible]

Ite non quibus pt pat gopom de virginibus et tunc ad caput laude innuit plura / primo caput parvitas ibi habes pauca. Secundo prosperitas ibi
nota dns enim non vile no vorat ut apparebat 3o formositas ibi in Cant. quod inter principatum pulcritudinis sap. e. o quam pulcra es
casta generatio cum caritate. Quarto incorrupcionis integritas v. que non inquinavit vestimenta sua i. corpus meum ... sunt qui cum mulieribus non
sunt coinquinati. Quinto dei familiaritas seu ad xpum conformitas i. mecum ... virgines enim sunt et sequuntur agnum quocumque ierit
Sexto agendi facultas i. ambulabunt mecum i. virginesque ante faciem suam ambulabat. Septimo conscie puritas i. in albis Cant. 4o
Tota pulcra es amica mea et macula non est in te. Octavo honoris dignitas i. quia digni sunt, ps elegit dns syon i. virgines Syon enim
speculum interpretatur. Et virgines sunt speculum ecclesie in quibus conspiciendo possunt videre maculas defectuum morum unde in lege sacerdotes
ablatur cum volebat se lavare videbat maculas suas in speculis mulierum / debent ergo prelati gaudere valde qui vident virgines
et puellas tenellas multa pati pro xpo et ipsi pro xpo nil pati aut volunt pati. Greg. omelia ... Quid dicturi sumus nos bar-
bati cum teneras puellas videmus pro xpo ire ad celum et nos nil facimus. Item speculum omnibus facilius ante portas de facili recipit
sic virgines et puelle quocumque prima vel religio eis proponitur de facili suscipiunt ad modum novelle plantacionis que hinc illucque
de facili inclinatur ps filii tui sicut novelle plantaciones a iuventute sua. Et sic plantacio formam quam recipit in principio re-
tinet sic et puelle prius xpum adolescentes iuxta viam suam gradiuntur et cum senuerint non recedent ab ea. Item speculum cito frangitur
ut postea non possit reparari. Sic et virginitas. Jeronimus ad eustochium virginem Audenter loquor cum deus omnia possit non potest de corrupta
facere virginem etc. Tunc ibi Qui vicerit etc. ponit quintam partem narracionis scilicet premium vincentis adversa quod potest triplex primum est
promisso vestis baptismalis innocentie vel immortalitatis / secundum est in libro conscripto vite nominis i. Et non delebo. Tertium est recognitio eius in
presencia patris i. Et confitebor. Dicit ergo Qui vicerit scilicet tempora adversancia. Hic est modus paupertate carnem castitate diabolum humilitate ut sic
sic vestietur vestibus albis i. virtutibus et bonis operibus in presenti et in futuro gloria anime et corporis stola anime consistit in tribus scilicet
scilicet in immediata visione consumata delectatione seu fruicione et secura tencione seu apprehensione. Stola vero corporis consistit in quatuor scilicet in
claritate subtilitate agilitate et impassibilitate. Nichil ergo aliud verbis vellet dicere secundum Haymonem Qui pro recipiendis vestibus / cum iniuste
fecit dimicavit et dimicando vicerit ita utique ex his indutus splendebit ut illi qui castas aut immaculatas servaverunt / aut per
penitentiam maculas abluerunt / pro eorum hoc exhortacionis sua / et illis aptavi qui adhuc diabolice dominacionis iugo detenti / fide necdum sunt
aut sunt vestiti. Quem admonet ut vincat i. ut credat in xpum quod hec est victoria que vincit mundum fides vestra prima Johannis v.
quibus in abrenunciacione antiqui hostis per lavacrum regeneracionis celestis vite indumentum ab eo preparatur in quo candidi aut Haymo
qui in abundans lavacro aque in verbo vite. Baruch v Indue te decore et honore Colossenses 3o Induite vos sicut electi dei
Et scribam libro vite nominis conscripto etc. Et non delebo nomen eius de libro vite. Hic est secunda nomen eius in libro vite secundum Haymonem
sic enim dicit non delebo tamquam diceret scriba. Quod non de reprobis qui non vincunt dicitur in ps deleantur de libro viventium et cum iustis non
scribantur. Et Exo. 32 Qui peccaverit delebo eum de libro meo. Sed dicit ... hic videtur sequi / quod aliquis possit deleri
de libro vite. Quod tamen oppositum videtur quod secundum Aug. xx. libro de civitate dei c. xv. prescientia dei que falli non potest est liber vite
sed a prescientia dei non potest aliquid subtrahi per ... ut a predestinacione ergo nec de libro vite potest aliquis deleri. Item quicquid est in aliquo
est in eo per modum eius in quo est ... 3o de anima. Sed liber vite est quid eternum et immutabile ergo quicquid est in eo non est ibi
temporaliter sed immobiliter et indelebiliter. Item delecio opponitur scripture sed non potest aliquis in libro vite de novo scribi ergo nec inde deleri.
Pro quo dicendum secundum doctorem sanctum in prima parte summe q. 24 art. primo liber vite dicitur in deo methaforice secundum similitudinem a rebus humanis accepta.
Est enim apud homines consuetum quod illi qui ad aliquid eliguntur conscribuntur in libro utpote milites qui ad aliquid eliguntur vel
consiliarii conscribuntur in libro qui olim dicebantur patres conscripti. Omnes autem predestinati eliguntur a deo ad habendam vitam eternam ipsam
ergo predestinatorum conscriptio dicitur liber vite. Unde Haymo librum vite quo scribuntur electi predestinacionem omnipotentis dei debemus intelligere
qua predestinati sunt omnes sancti ante omnia secula ad vitam preordinati / dicitur autem methaforice aliquid scriptum in intellectu alicuius quod
firmiter in memoria tenetur secundum illud prov. 3. Ne obliviscaris legis mee et precepta mea cor tuum custodiat et infra describe ea in
tabulis cordis tui. Nam in libris materialibus aliquid conscribitur ad succurrendum memorie. Unde ipsa dei notitia qua firmiter tenet se aliquos
ad vitam eternam predestinasse dicitur liber vite. Nam sicut scriptura libri est signum eorum que fienda sunt ita dei noticia est quoddam
signum apud ipsum eorum qui sunt perducendi ad vitam eternam secundum illud 2 ad Thi. 2o Firmum fundamentum dei stat habens signaculum hoc
novit deus qui sunt eius. Liber ergo vite in proposito dicitur conscriptio eorum qui sunt electi ad vitam eternam / dicitur etiam aliquando liber vite
eorum que ducunt in vitam eternam et hoc duppliciter vel sicut signum agendorum et sic vetus et novum testamentum dicitur liber vite ...
... liber vite et testamentum altissimi vel sicut factorum et sic illa vis divina qua fiet ut cuilibet in memoria revocantur
sua facta / dicitur liber vite. Et sic accipitur liber vite infra xx. libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vite / et iudicati sunt mortui
ex hiis que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Quod tractans Aug. li. xx de ci. dei c. xv. dicit / libros duplices aptos et librum
sed librorum cuiusmodi non tacuit qui est unius vite uniuscuiusque. Ergo libri illi quos priore loco posuit intelligendi sunt sancti
et veteres et novi ut in illis ostenderetur quod deus sua mandata iussisset in illo autem qui est vite uniuscuiusque. quid horum
quisque non fecisset sive fecisset. Qui liber si carnaliter cogitetur / quis eius magnitudinem aut longitudinem valeat estimare / aut
quanto tempore valeat legi potest liber iste in quo scripte sunt universe vite universorum / an tantum angelorum aderunt /
quantum homines erunt / et vitam suam quisque ab angelo sibi adhibito audiet recitari. Subdit Non ergo unus liber erit omnium
sed singulis singulorum. Scriptura vero ista volens intelligi / et alius unus liber apertus est. Quedam igitur vis est intelligenda divina qua
fiet ut cuique opera sua vel bona vel mala cuncta in memoriam revocentur et mentis intuitu mira celeritate cernantur
ut accuset vel excuset scientia conscientiam atque ita simul et omnes et singuli iudicentur. Que nimirum vis divina libri nomen accepit
in ea quippe quodammodo legitur quicquid ea faciente recolitur. Hec ille. De Aug. Dicendum ergo quod quidam dicunt quod de libro vite nullus potest
deleri secundum rei veritatem potest tamen aliquis deleri secundum opinionem hominum. Est enim consuetum in scripturis ut aliquid dicatur fieri quando innotescit. Et
secundum hoc aliqui dicuntur scripti in libro vite inquantum homines opinantur eos ibi scriptos propter presentem iusticiam quam in eis vident. Sed quando apparet
vel in hoc seculo vel in futuro quod ab hac iusticia exciderint dicuntur inde deleri. Et sic exponitur in glo. delecio talis super illud ps 68
deleantur de libro viventium. Et ex hoc dicitur illa quedam distinccio quam dicitur quod scribi in libro vite contingit duppliciter. Uno modo secundum presentiam et iusticiam et hoc modo nullus potest ... delere nec de novo scribi
secundum electi sunt scripti. Et de hoc dicit Aug. xx de ci. dei c. xv. liber vite predestinacio est eorum quibus eterna dabitur vita / neque enim nescit
facit eos deus et in hoc libro legit ut sciat. Sed potius ipsa eius prescientia de illis que falli non potest liber est vite in quo sunt scripti i. ante
precogniti. Alio modo secundum presentem iusticiam, hoc est secundum apparenciam et estimacionem humanam. Et videntur esse reprobi scripti qui habent presentem iusticiam
Nec ergo sic accepto est Et secundum istum modum et de novo potest scribi et de novo potest deleri / et tunc secundum iusticiam indutus deleri videntur
cum peccant. Cum tamen non prescienciam numquam in libro fuerint. Et tunc ab virtute cessant cum mala esse desierunt / quem tamen secundum prescienciam numquam scribuntur. Nec ergo
sic acceptus est. Tamen in hoc libro scribat aliquos deus quos postea deleat / sed sic acceptus est. Deleantur de libro viventium secundum spem illorum qui scriptos se
putant. Sed tamen constat non illos ibi fuisse scriptos. Unde glo. super 10 aptus est liber vite inter xx. dicitur quod tunc apte scient mala non se
predestinatos ad vitam quam in mundo computatos se promittebat. Et Aug. super ps 68 Sermone ... dicit quod dicitur deleantur de libro viventium /

non sit accipere debemus quod illic aliquis scriptus erat quod quemquam scripsit deus in libro vite et delet. Dicit hoc ... quod scripsi scripsi de titulo ubi scriptum erat
rex iudeorum. Deus quemquam scripsit et delet. Scriptus est predestinatus ad constitucionem in regnatoribus cum filio suo in vita eterna. Hos conscripsit
illos continet liber vite hoc est ... Sed ut dicit ... ubi ... ad 3 ... de libro vite non deleri ... prima ...
... at scriptus ... non solum est in hominum opinione. Ideo secundum ... potest dici quod deleri et non deleri de libro vite non solum ad opinionem
hominum referendum est sed etiam ad rem. Est enim liber vite conscriptio ordinatorum ad vitam eternam, ad quam ordinatur ab eo duobus scilicet ex
predestinacione divina et hec ordinacio numquam deficit. Et ex gracia; utraque enim hec gracia ... ipso dignus est vita eterna. Et hec ordinacio
deficit in multis, quia aliqui ordinati sunt ex gracia habita ad huiusmodi vitam eternam a qua tamen deficiunt per peccatum mortale. Illi ergo qui sunt ordinati ad
huiusmodi vitam eternam ex predestinacione divina sunt simpliciter scripti in libro vite, quia sunt ibi scripti ut habituri vitam eternam in seipsa, et isti numquam
delentur de libro vite. Sed illi qui ordinati sunt ad vitam eternam habendam non ex predestinacione divina sed solum ex gracia dicuntur esse scripti in
libro vite non simpliciter sed secundum quid, quia sunt ibi scripti ut habituri vitam eternam non in seipsa sed in sua causa, et tales possunt deleri de libro vite,
ut delecio non referatur ad noticiam dei quasi deus aliquid presciat et postea nesciat, sed ad rem scitam, quia scilicet deus scit aliquos prius ordinari
in vitam eternam et postea non ordinari cum deficiant a gracia. Et secundum hoc secundum glosam ... est: non delebo nomen eorum de libro vite,
vel non subtraham graciam ... et ex plus intelligitur quia dum unum negat aliud affirmat, quia de hoc libro reproborum nomina dicuntur deleri, per eo quod
per graciam non emollivi sicut dicitur adversus cor pharaonis induravi. Secundum hoc possumus ad certa videri. Ad primum quod delecio ut dictum est non refertur
ad librum vite ex parte prescientis quasi in ea sit aliqua mutabilitas, sed ex parte prescitorum que sunt mutabilia. Ad secundum dicendum quod licet res in deo
sint inmutabiles, tamen in seipsis sunt mutabiles, et ad hoc pertinet delecio libri vite. Ad 3 dicendum quod eo modo quo dicitur aliquis deleri de
libro vite potest dici quod inscribatur de novo vel secundum opinionem hominum vel secundum quod de novo incipit habere ordinacionem ad vitam eternam per graciam,
qua eciam sub divina noticia comprehenditur licet non de novo. Hoc est dictum ... de victore non delebo nomen eius de libro vite. Ergo hoc est
quod dicitur: eum victorem futurum scio, nomen eius scriptum in celis teneo. Dicit ergo ... quod liber vite quadrupliciter potest sumi. Uno
modo pro eo in quo videtur modus veniendi per quem ad vitam eternam pervenitur, et scriptura sacra dicitur liber vite ... et consciencia liber vite
pro eo in quo tandem relucebit qualiter quisque vixerit, et consciencia hominis dicitur liber vite ... in communi ... inquantum consciencia patebit
Alio modo pro eo in quo ... Tercio dicitur liber vite illud in quo relucent illa quibus meretur vita
et in ea videbitur omne quod in vita sua peregit secundum Augustinum. ... relucent opera meritoria. Quarto dicitur liber vite ipsa divina presciencia secundum quam deus quosdam in
... divina noticia dicitur liber vite prout in ea relucent ... electorum. Et isto quarto modo accipitur in proposito liber vite
libro legendo infallibiliter cognoscit ... et in ... ad vitam eternam electorum. Et isto quarto accipitur in proposito liber vite.
Et propter infallibilitatem istius libri quidam pro eodem videntur accipere predestinacionem et librum vite ... quod secundum videntur ...
verba glose ad Philippenses 4 super illo verbo apostoli: quorum nomina sunt in libro vite, ubi dicit glosa sic: liber vite est predestinacio dei
in qua omnes sancti scripti sunt. Ideo advertendum est quod eciam predestinacio et liber vite ambo inmutabiles habent stabilitatem
tamen eorum dicta potest considerari in eo quod predestinacio addit super librum vite. Ista enim per ordinem se videntur habere scilicet dei dilectio,
electio, liber vite, predestinacio, vocacio, iustificacio et premiacio seu magnificacio. Nam deus diligit nos secundum quod vult nobis bonum,
... diligere est actum velle bonum ... quod non sumus eligibiles nisi ut bonum ... patet quod dileccio aliquo
prius ... precedit electionem. Item quia in aliqua multitudine aliqui ordinati sunt ad aliquod ... bonum et aliqui non, tunc prius ordinati
a non ordinatis separantur; quia ipsi ordinati stabiliter consistant et quia talis separacio sit per electionem, vel est electio, ideo electio
precedit librum vite. Item tales ordinati prius sunt in ordinacione eterna noticia quam in libro conscripti, quia ordinetur et designatur ... bonum
... liber vite precedit predestinacionem que est ordinacio electorum in vitam eternam secundum eternum dei propositum. Item eciam propositum istius
ordinacionis precedit actualem eius execucionem in effectu. Vocacio autem prout in proposito accipitur est ipsa collacio gracie per quam col-
lacionem ... ordinacio demandatur execucioni, ideo predestinacio precedit vocacionem. Item cum iustificacio sit quidam effectus gracie, quia ex
hoc quod graciam recipit in aliquo, ipse recipiens iustificatur, ideo iustificacio secundum modum nostrum intelligendi sequitur vocacionem que est gracie colla-
cio. Item cum iustificati fuerint, tunc merentur premiari seu magnificari, ideo iustificacio precedit magnificacionem seu premiacionem. Et hunc ordinem
attendens apostolus capitulo ... ad Romanos ... dictos ... ad Romanos 8 autem: quos autem predestinavit hos et vocavit, et quos vocavit hos
iustificavit, et quos iustificavit hos et magnificavit. Patet ergo quod proprie loquendo de libro vite puta quarto modo supra exposito tunc nullus scriptus
in libro vite ab eo delebitur, quia dei sciencia est stabilis et infallibilis, ergo nullus scriptus in libro vite est ab eo delebilis, quia liber
vite quarto modo est ipsa sciencia qua deus certitudinaliter cognoscit ipsos electos finaliter salvandos; ergo quia ... sciencia dei est infalli-
bilis, racione libri vite est indelebilis. Contra autem dicitur infra 3°: tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam, ubi dicit Augustinus quod
non potest ille nisi acceptum esse iste. Et Exodi 32 dixit Moyses domino: aut dimitte eis noxam hanc, quod si non facis, dele me
de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus: qui peccaverit in me delebo eum de libro meo. Dicendum quod in istis auctoritatibus et consimilibus aliis
non accipitur liber vite proprie scilicet pro quarto modo supra exposito, sed solum accipitur pro 3° puta pro noticia dei qua cognoscit aliquos quoque
per aliquod tempus habere graciam et virtutes in quibus tamen congetibus suis demeritis ipsi finaliter non manebunt. Unde tales numquam fuerunt
scripti in libro vite secundum se, quia deus numquam cognovit eos finaliter esse salvandos, quorum bona opera fuerunt in dei noticia ... quia ...
virtuosis operibus dum ipsi decadunt tunc dicuntur deleri de libro vite. Et istud patet per glosam super ... psalmo: deleantur de libro viventium etc.,
que dicit sic: illud est accipiendum non de illis qui in libro vite scripti sunt, sed de illis qui secundum spem suam se scriptos reputabant.
Illud autem Moysi dictum: aut dimitte illis noxam etc., secundum quod dicit magister in historia scolastica, quidam de impetu animi non de
racione dictum tradunt vel magis ex confidencia in deum per impossibile dictum quasi diceret: sicut est impossibile ut me deleas, sic eos non
posse sit quin dimittas. Augustinus autem dicit a consequentibus racionacionem debere concludi ut scilicet quod sequitur premittatur, sic: aut dele me
aut dimitte eis, quasi posuit ... sua scilicet si non deles, dimitte eis. Disiuncta enim ponitur in conclusione, deletio quod aufert
et manente quod sequitur hoc est. Tunc ibi: Et confitebor. Ubi ponitur 3m premium scilicet magnificus premii publicacio seu testificacio cum dicitur: Et
confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius, scilicet approbando opera eius et ipsum glorificando in futuro. Unde ... qui hic
tamquam nomen coram patre suo ... confitebitur in futuro cuius opera approbat in presenti. Tunc confessio tunc coram patre et angelis est ... complebitur
cum electis eius ad dexteram positis dicet: venite benedicti patris mei Matthei 25, que tunc adeo laudabilis in publicum proferetur
hic ... dominus dicit in ... qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo qui est in celis et angelis eius.
Et sequitur: qui habet aures audiendi audiat ad faciendum. Et hoc ponitur ut competenter attencionem subditorum ... quod spiritus dicit
ecclesiis. Hic additur quod ista ecclesie dicit omnibus dicit ut supra sepius est expositum. De libro vite dicit ... de veritate
articulo ... questio 6: liber in divinis non potest dici nisi methaforice. Ut ipsa reputacio vite liber vite dicatur. Et secundum hoc ... quod vita
dupliciter potest reputari: uno modo ... secundum se; alio modo secundum quod ab agentibus participabilis est. Vita autem secundum seipsam potest duplici
reputari: uno per modum doctrine, que quidem reputacio magis pertinet ad auditum qui est sensus discipline maiore ut dicitur in primo
de sensu et sensato, et hoc modo liber vite dicitur in quo continetur doctrina de vita consequenda, 2° novellum et vetus testamentum dicitur liber vite.
Alio modo vita reputatur in seipsa per modum exemplaris, et hec reputacio pertinet ad visum. 2° liber vite dicitur ipse Christus quia in eo sicut in
exemplari possumus aspicere qualiter sit vivendum ut perveniamus ad vitam eternam. 2° modo Apocalypsis ... dicitur: alius liber apertus est qui est liber
vite, ubi dicit glosa ... qui tunc apparebit potens et suis dabit vitam. Et Gregorius in moralibus dicit liber vite dicitur ipse in adventu veniens
quia quisquis eum viderit mox cuncta que fecit ad memoriam revocabit. Hic autem nunc non agimus de libro vite, sed secundum quod liber

quia reputacio eorum qui ad vitam pervenient. Item dicuntur in libro vite conscripti secundum quamdam similitudinem ad res civitatis in qua enim in urbe que prudencia regitur atque gubernatur ad illam multitudinem non admittitur nisi secundum gubernatoris ordinacionem. Et ideo illi qui debent admitti ad collegium multitudinis conscribuntur quia illius multitudinis consortes. Et ideo illa conscripcio dirigitur principis multitudinis in admittendis vel concludendis ad consorcium illius multitudinis sibi subiecte. Multitudo autem que convenisse gubernatur est collegium ecclesie triumphantis que civitas dei vocatur in scripturis. Et ideo conscripcio illorum qui ad illam societatem sunt admittendi sine representacio quia liber vite. Et patet quod modo loquitur in scripturis. Dicitur enim Luc. x. Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celis, id est in libro vite. Et Ysaie iiii. Sanctus vocabitur omnis qui scriptus fuerit in vita in Ierusalem. Et Hebr. xii. Accessistis ad civitatem dei viventis Ierusalem celestem et multorum milium angelorum frequenciam et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis. Unde quia ut similitudinem sequamur ut ideo hac conscripcione dirigatur ad vitam conferendam ille qui talem multitudinem preest quod deo soli convenit. Ipse autem non dirigitur ab aliquo tamquam eum sit prima a nullo cognitivo directa. Unde liber vite secundum quod nunc de eo nunc loquimur dicitur aliquid increatum. Et hoc est dictum et quia liber tribuitur ad dicta quo hec quod reputatur ea que scribuntur in libro. Cum autem reputacio sit communis toti trinitati liber in divinis dicitur non personaliter sed essencialiter tamen appropriatur filio quia secundum Aug. liber vite est presciencia dei. Scientia filio appropriatur id est ad corpus id est Christum dei virtutem et dei sapienciam. Et racio quia appropriari nihil aliud est quam quod commune est ad proprium illud autem quod est commune toti trinitati non potest trahi ad proprium alicuius persone nisi quia hoc quod unius persone magis quam alii congruit. Hec enim equalitatem personarum repugnaret. Sed ideo hec quia illud quod est commune maiorem habet similitudinem ad id quod est proprium persone unius quam cum proprio alterius sicut bonitas habet quamdam convenienciam cum proprio spiritus sancti qui procedit ut amor est enim bonitas obiectum amoris. Et similiter potencia patri quia potencia in quantum huiusmodi est quoddam principium patri autem proprium est esse principium tocius divinitatis. Et eadem racione sapiencia appropriatur filio quia habet convenienciam cum proprio eius procedit enim filius a patre ut verbum quod nominat processionem intellectus. Unde cum liber vite ad noticiam pertineat filio dicitur appropriari. Sed utrum liber vite dicatur respectu vite nature vel gracie vel glorie. Dicendum quod cum liber vite sit quedam noticia dirigens datorem vite in vite collacione. In collacione autem alicuius non indiget directione nisi preter hec quod ex distribucione eis quibus datur est ab eis quibus datur non est. Unde liber vite non est nisi respectu illius vite que cum eleccione datur. Vita autem naturalis et alia bona naturalia quibus omnibus datur secundum quod unusquisque est capax et ideo respectu vite nature non est liber vite sed solum respectu illius vite que secundum propositum dei eligentis quibusdam datur et quibusdam non datur. Et eodem potest probari quod liber vite non respiciat simpliciter vitam gracie quia liber vite significat quamdam conscripcionem atque ad vitam obtinendam quia quoddam premium et quia possessionem quamdam ad quam enim homines convenerit conscribi. Illud autem proprie dicitur ut possessio quod habetur ad nutum et hoc est illud in quo nullum defectum patitur. Unde philosophus dicit in principio metaphysice quod sciencia que est de deo non est humana possessio sed divina quia solus deus perfecte se ipsum cognoscit. Homo autem ad cognoscendum ipsum defectus invenit. Et ideo tunc vita habetur ut possessio quando per vitam omnis defectus vite oppositus excluditur. Hec autem fit vita glorie in qua omnis mors et corporalis et spiritualis penitus absorbebitur ut nec eciam remaneat potencia moriendi. Non autem vita gracie. Et ideo liber vite non respiciat simpliciter vitam gracie sed vitam glorie tantum. Sed utrum possit esse dicta liber mortis sicut dicitur liber vite. Dicendum quod de eo quod in libro scriptum habetur habet aliquam noticiam pre aliis privilegiatam. Unde et vere illorum salvatorum a deo liber dicitur de quibus aliquam specialem noticiam pre aliis habet. Est autem in deo duplex cognitio scilicet sciencia simplicis noticie et sciencia approbacionis. Sciencia simplicis noticie communis est omnibus et bonis et malis. Sciencia autem approbacionis est bonorum tantum. Et ideo bona habent aliquam privilegiatam cognicionem in deo pre aliis. Et eciam in libro conscribi dicuntur. Non autem mala et ideo non dicitur liber mortis sicut dicitur liber vite. Utrum liber vite sit idem quod predestinacio. Et videtur quod sic. Augustinus enim dicit quod liber vite est predestinacio eorum quibus debetur vita eterna. [illegible] attributa divina cognita per effectus eorum sed idem est effectus predestinacionis et libri vite scilicet finalis gracia et gloria. Ergo idem est predestinacio et liber vite. Preterea quicquid dicitur metaphorice in divinis oportet reduci ad aliquid proprie dictum. Sed liber vite dicitur metaphorice in divinis ergo oportet ad aliquid proprie dictum reduci. Sed non potest ad aliquid proprie dictum reduci nisi ad predestinacionem ergo est idem cum predestinacione. Sed contra liber dicitur ex eo quod in eo aliquid scribitur. Sed conscripcio ad predestinacionem non pertinet. Ergo [illegible] Dicendum quod sicut ex dictis patet liber vite dicitur ad similitudinem conscripcionis per quam princeps civitatis dirigitur in admittendis vel concludendis a civitatis sue consorcio. Hec autem scriptura inter duas operaciones media invenitur. Sequitur enim deliberacionem ipsius principis qui eligit eos quos vult admittere ab hiis quos concludit et precedit ipsam admissionem vel conclusionem. Scriptura autem predicta non est nisi reputacio sue predestinacionis. Ita eciam et liber vite nihil aliud esse videtur quam quedam conscripcio divine predestinacionis in mente divina. Predestinando enim deus predestinat quos sunt ad vitam glorie admittendi. Hec autem predestinacionis noticia firma apud deum manet et hec quod est cognoscere se predestinasse aliquos est firmam predestinacionem in eo esse scripta quia in libro vite. Liber autem vite et predestinacio formaliter loquendo non sunt idem sed materialiter. Liber vite est ipsa predestinacio sicut dicimus quod liber iste materialiter loquendo est doctrina apostoli quia doctrina apostoli in ipso scripta continetur. Et hec modo dicit Augustinus ad dictum quod liber vite est predestinacio. Unde patet responsio ad primum. Ad secundum dicendum quod eumdem effectum respiciat liber vite et predestinacio non tamen eodem modo. Sed predestinacio respiciat illud effectum immediate. Liber autem vite mediante predestinacione. Sicut eciam in anima sunt res per species immediate sed in libro conscribuntur per quasdam voces que sunt note passionum in anima et ita liber mediante est signum rei. Ad tercium dicendum quod liber vite ad aliquid proprie dictum in divinis reducitur. Hec autem non est predestinacio sed predestinacionis cognitio qua deus aliquos se predestinasse cognoscit. Ex dictis eciam patet quod liber vite non dicitur respectu vite meritorie quia sicut patet ex dictis liber vite est quedam conscripcio per quam conferens vitam dirigitur in vite collacione secundum quod de aliquo predeterminatum erat. Et ideo vita respectu cuius liber vite dicitur [illegible] habet unum quod est acquisita per collacionem alterius. Aliud est quod conferatur conscripcionem predictam dirigente in ipsam [illegible] aut dicitur est vite meritorie. Vita enim glorie non infertur deo per acquisicionem sed per naturam. Nec aliqua noticia vitam eius precedit. Sed ipsa dei vita secundum modum intelligendi precedit eciam ipsius noticiam. Unde liber vite non potest dici respectu vite meritorie. Et ut dicitur liber vite est predestinacio secundum Augustinum. Predestinacio autem non respiciat nisi creaturas. Ideo nec liber vite.

Et angelo Philadelphie ecclesie scribe. Hec dicit sanctus et verus qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere, quia modicam habes virtutem et servasti verbum meum et non negasti nomen meum. Ecce dabo de synagoga Sathane qui dicunt se Iudeos esse et non sunt sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos, et scient quia ego dilexi te, quoniam servasti verbum paciencie mee et ego servabo te ab hora temptacionis que ventura est in orbem universum temptare habitantes in terra.

Sexta pars principalis huius capituli [illegible] in qua post preceptum de scribendo ponitur epistola et dividitur in tres modo consueto, scilicet in exordium et narracionem sive tractatum ibi hec dicit sanctus et in conclusionem sive epilogum ibi qui habet aures. In prima ponuntur tres persone, scilicet prima epistolam suscipientis, epistolam dicentis sive scribentis ibi scribe et epistolam demandantis ibi hec dicit sanctus etc. Dicit ergo Et angelo Philadelphie ecclesie scribe.

Philadelphia interpretatur que conservat hereditatem vel dilectio fratrum Cuius nomine ecclesia designatur secundum Haymonem que in dilectione dei et proximi viget. que quidem a deo diligi probatur qui dicit narrabo nomen tuum fratribus meis / Caritas enim fraternitatis est in ecclesia secundum illud apostoli ro. 12 Caritate fraternitatis diligentes. Secundum quosdam vero per istam ecclesiam figuratur status presentis temporis in quo homines plus se diligunt carnaliter quam spiritualiter secundum illud apostoli 2 thi. 3 in novissimis temporibus instabunt tempora periculosa et erunt homines seipsos amantes cupidi etc. Sed secundum beatum Ambrosium Philadelphia interpretatur salvans hereditatem domini Cuius nomine ipsa quidem vel ecclesia exprimitur secundum Haymonem que se metipsam salvat cum in fide et bonis operibus perstat et a voluntate sui auditoris [illegible] recedit / ipsa enim est hereditas domini de qua per psalmistam prima voce ad filium dicit postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam. Super hunc interpretatio nominis huic episcopo et eius ecclesie congruit quia dona gratie sibi data fuerant in toto unde non potuit aliqua eius arguere sicut in aliis / unde et hic supradicto loco potest quod senatus est [illegible] profectus / Deinde adiungitur persona defensoris epistolarum sic scribentis cum dicit Et angelo s. [illegible] que scribuntur et subiungitur persona demandantis cum dicit Hec dicit sanctus / et verus [illegible] aperte puritas et verus et [illegible] in promissis veritas Qui habet clavem David et cetera i. cohibendo premiis bonis et tormentis malis potestas [illegible] distinguit Richardus dicit. Prima ergo [illegible] ab aperto immunitas et in eo spiritus septiformis sanctificans [illegible] ut vulgatur sanctus sanctorum. Non enim est sanctus ut deus preter eum [illegible]. Est enim sanctus in se et alios sanctificans [illegible] sancti estote quia ego sanctus sum. Et quod verus non sine fictione et falsitate veritas dicens et solvens / deus enim verax est omnis homo mendax ro. 3. Sermo tuus veritas est Iohannis [illegible] et enim [illegible] ego sum veritas / Prima habens clavem David non sine defectione potestas. ysa. [illegible] dabo clavem domus David super humeros eius Et de hoc dicit Haymo quod non dicit singulariter sanctus et verus quia et si quosdam [illegible] homines sanctos dicat et veraces ad comparationem tamen illius nullus est sanctus et verus quia ipse est sanctitas et veritas. Iob [illegible] homo comparatione dei iustificabitur Et 27 [illegible] iustificari homo comparatus deo / et enim 28 non invenitur comparatio eius / Ergo 18 [illegible] Omnibus supernis [illegible] cum sit homines deo comparati [illegible] sapientie [illegible] ac et sapientie vocari solet [illegible] illa lucem illuminans ista lucem illuminata De illa scriptum est erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum Ista autem [illegible] vos estis lux mundi. Iustitia quidem sapientie iustitia et sapientie nuncupatur / illa iustitia iustificans ista iustitia iustificata. De eo quippe qui sapientia est dicitur ut sit ipse iustus et iustificans. Ista vero dicunt ut nos efficeremur iustitia dei in ipso Aliud ergo verum est lucem illuminans aliud lucem illuminata aliud iustitia iustificans aliud iustitia iustificata etc. [illegible] et singulariter sanctum et verum seipsum appellat Et subdit Qui habet clavem David in quo notatur incarnatio filii dei veritas unde Haymo Clavem David debemus intelligere incarnationem christi qui de stirpe David secundum carnem descendit ysa. [illegible] Et dabo clavem domus David super humeros eius et aperiet et non erit qui claudat Sed quia [illegible] hec claves mortis et inferni / hic autem simpliciter absolute dicit habet clavem David que vero [illegible] ibi autem in plurali dicit matth. 16 Tibi dabo claves regni celorum [illegible] in singulari [illegible] debemus [illegible] clavem Aaron qui fuit clavis sacerdotis [illegible] et intelligatur potestas aperiendi et claudendi ut dicitur hic in littera [illegible]. Clavis David dicitur hic ipsa incarnatio filii dei. [illegible] assumpte veritas secundum Haymonem ut dictum est. Sive potestas aperiendi scripturas obscuras et corporis mysteria occulta. unde Helinandus Clavem David appellat gratiam spiritualis sapientie que dicitur David [illegible] promissorum facta de christo nascituro [illegible] eius et [illegible] manifestatur [illegible] eius de christo Et [illegible] ad omnia Clavis enim dicitur multiplex [illegible] enim dicitur potestas cohibendi demones et compescendi et relaxandi ad sanctos temptandos de qua super [illegible] Item alia dicitur potestas ligandi et solvendi matth. 16 Item dicitur alia clavis potestas reserandi [illegible] data est ei clavis putei abyssi Item alia dicitur potestas [illegible] de qua hic et infra [illegible] dignus es domine aperire librum / Clavis ergo David [illegible] mysteria scripturarum et solvendi signacula eius de qua hic et infra [illegible] de filio dei incarnando nascituro passuro et de aliis mysteriis christi que aperuit per suam passionem [illegible] David de filio dei incarnando nascituro [illegible] et corda credentium illuminando [illegible] aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas et resurrectionis archana scripturarum manifestando [illegible] libros scriptum intus et foris signatum sigillis septem et nemo poterat solvere septem [illegible] vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus et foris signatum sigillis septem et nemo poterat solvere septem signacula eius nisi leo de tribu iuda Iste liber intelligitur liber sacre scripture in quo clausa fuerunt sub figuris et enigmatibus septem [illegible] incarnationis [illegible] que [illegible] sunt septem articuli de [illegible] scilicet conceptio nativitas passio descensus ad inferos resurrectio ascensio reditus ad iudicium Hec et alia abscondita fuerunt olim in veteribus scripturis [illegible] aperienda [illegible] qui habet potestatem aperiendi scripturas psalmorum David qui multa de christo mysteria scripsit [illegible] clavem David [illegible] quos [illegible] modum [illegible] clavem David et tetigit in psalmis Clavis ergo David etc. [illegible] adhuc manet eis clausa et obscurata [illegible] doctores iudeorum [illegible] vero scripture veteris testamenti [illegible] potuerunt aperire sufficienter scripturas quantum ad mysteria [illegible] nascituri utpote quo ad modum nativitatis [illegible] nullo studio suo potuerunt aperire [illegible] et spiritualibus mysteriis sacre scripture [illegible] dicitur quod tantum vel magis opus est oratione et devotione pro aperiendis [illegible] revelata sunt sacra scriptura et eius intellectus [illegible] studium [illegible] studio ferventissime conati sunt ut dicit beatus Augustinus in prologo libri [illegible] qui ad eius intellectum [illegible] Revela oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua [illegible] in prologo de doctrina christiana. De beato Anthonio et aliis [illegible] revelata facie dei gloriam contemplemur unde biblie [illegible] spiritualis est et revelatione indiget opus est ut intelligatur ac revelata facie dei gloriam contemplemur. unde aperit ora ad predicationem verbi / aperit affectum ad dilectionem dei et proximi aperit Richardus [illegible] aperit corda ad intellectum fidei [illegible] ad credendum unde et aperiens os suum docebat eos matth. 5. Beda hic enim os suum [illegible] doctorum ad docendum et corda [illegible] ad credendum [illegible] cor nostrum ardens erat in nobis de ihesu dum nobis loqueretur in via et aperiret [illegible] aperuit ora prophetarum [illegible] lingua infantium et [illegible] deus aperuit mihi aurem [illegible] apta [illegible] archana nobis scripturas ysa. 37 aperta erit lingua mutorum et [illegible] Et de ista apertione [illegible] Helinandus dicit quod ipse aperit corda ad intellectum scripturarum [illegible] sacrata et delectabilia / Et de ista [illegible] vite ad beatitudinem unde ipse est hostiarius qui aperit [illegible] aperit ad primam aperit ad contemplationem Deinde aperit ianuam vite ad beatitudinem unde ipse est hostiarius qui aperit [illegible] ostiarius aperit / Et Haymo [illegible] clavis aperit vel claudit / [illegible] intelligens dei et hominum mediatorem per quem ad ostium aperit [illegible] ego sum ostium per me si quis introierit salvabitur Sic ipse est vitam eternam que ipse est utrumque ipso [illegible] et ostium vocatur [illegible] clavis David ostium aperit seipsum utique aperit clavis et ostium dicitur sicut pastor ostiarius sicut et ostium [illegible] fuit [illegible] qui est secundum carnem natus passus ac tertia die suscitatus [illegible] ostium prius clausum fuit omnibus [illegible] prophetis et sanctis patribus qui [illegible] eius adventum [illegible] omnibus in christum credentibus patefactum est clausum vero manet [illegible] infidelibus Istud ostium nemo potest claudere cum ipse christus vult illud aperire unde legitur act. [illegible] infidelibus Istud ostium nemo potest claudere [illegible] non possumus que vidimus et audivimus [illegible] loquentes in nomine ihesu [illegible] illo aperiente nemo potuit claudere [illegible] aperire temptaverunt apostoli [illegible] claudente nemo aperit [illegible] non loqui [illegible] clausum aperire temptaverunt [illegible] loquentes verbum dei act. 16 [illegible] spiritus sanctus qui prius [illegible] prohibuit [illegible] cordibus [illegible] loquentes verbum dei [illegible] ideo [illegible] erat in illa erat que salvandi non erant [illegible] in illa erat qui necdum ad vitam reparari merebantur [illegible] utilitate [illegible] officium subtrahit [illegible]

[illegible]

[illegible]

pdicacoe indicam incat' subtili go et occulto iudico a quorunda auribs pdicaco sta subtbit qr suscitari p gra no merent et p qr solum pt argui quo se posst argui. Cu sit ostiu et ostraig qui apit quo go claudit et nec apit. Sic eni dr claude se et obdurac. Vn gg pi moralium libr. 1 sup Job. Si destruxerit nemo est qui edificet. si incluserit hom. nemo est q apiat. Dt omps ds huam cor destruit cu delinqt. edificat du replet. neq eni huaz mete debellado destruit. si reedendo qr ad pdicacoz sua suffit. & dimissa. Vn plerumq fit ut cu audientu cor gorgentibs culpis omipotes dei gra no replet incassu gotis apdicatoe moneat' qr mutu est omie os q loq' si ille intg in corde no clamet qui aspirat uba q audit'. Hic pp'ha ait Nisi dns edificauit domu in vanu laborauerunt qui edificat eu. Hic salom ait Conside opa dei q nec pt corrige q ille despexit. Nec miru si a corde reprobi pdicator nu audit. Du nonuq ipe qq dns in hiis q loquit' resistentiu morib ipugnat. Hic est eni q Caym et diuina voce admoneri potuit et mutari no potuit qr gorgete culpa malicie iam intg ds cor reliqrat cu foris ad testioni uba faciebat. Vn bn subdit. Si incluserit hoi nemo est qui apiat. qr oi ho q id q male agit. quid & aliud q gstie sue carcere fac'. ut hunc aiui reatg pmat eciaz si nemo gotis accuset. Qui cu iudicante deo in malicie sue cecitate relinqt qr int semetipm claudit' ne locu euadedi inueniat q inuenire minime mct. Na sepe nonulli conuerti a prauis actibus cupiunt. si qr eorundem actuum pondere pmunt in male consuetudis carce inclusi a semetipis exire no put. Et quida culpas gras purare cupientes. Et q recte se age estimat in grauiorib pcc' cadunt fit q modo instabili. vt q gotiu putabat hoc inclusiori inueniat. Sic vz reprobg iudas cu morte & con pctum intulit ad eterne mortis supplicia puenit et peius de pcto penituit q pcat. Dt go p'ha Job Si incluserit hom nemo est qui apiat. qr sic nec obsistit largitati vocatis. ita nemo obuiat iustie relinquetis. Includere itaqz dei est clausi no apire. Vn et ad moysen dr de pharaone. Ego obdurabo cor eius. Obdurac' quippe p iusticia dr qn cor reprobor p graz no emollit. Recludit itaqz hoi quem in suoru opum tenebris relinquit. Et optat ibidem de ysaac et duobs filiis eius dd. Qui eni apire hac inclusioni ysaac pmogenito suo voluit cu hunc sibi pponere bndicedo conatus e. Si filiu q pr fouit dns reprobat. et quem dns voluit pr eciam noledo bndixit. Vt q iam pmogeta sibi p esca vendidat pmogetor bndo no acciperet qui gorupiscencie gule reliquisset. Cum terrena ambiens fugitiua sequens. hereditai cupiens. bndicoe reprobatur. No eni inuenit pnie locu q q cu lacrimis inquisisset eam. Hebr xii. qr vz fructu no hut lamenta q cu gemitu desperant pitura. Apire itaqz ysaac n' filio potuit quem ds ouipos iusto iudicio in sue malicie carce inclusit h' i' Vn necesse e qt ibidem gg omie q v s vt in omi q agit omipotentis dei sup nos occulta gsilia timeat ne du mens nra gotius fusa a sua se voluntate no revocat intus q' cam iudex tribuit disponat adusa. Vn bn p'p'ta intuens ait Venite & vide te opa dni q terribilis in gsiliis sup filios hom. Videt naqz q alius vocat' introduit alius iustia gorgente repellit' et q no solu iuestigabiles sz eciam in qbusda sunt sine inflexibiles videt. terribile in gsiliis esse meorat h' i' ppt q dicitur q e dns ut p q' gg 2 mach 2 p' adapiat dns cor vrm in lege sua &c. Reprobi go no credentes nec eciam superbientes sibi claudunt. qr clauis scie humilitas est. Ait helinandus veritas dicta bede sup id luc x Reuelasti ea puulis sibi et pusi doctores. si pp'detas claudunt aliis p vite puitate doctine falsitate et alior pusitate. hic pp'pl. Tulistis claue scie ipsi no introistis et eos qui intrabat phibuistis. ait 23. Ve vob scribe et pharisei qui clauditis regnu an homies. qt dicitur q pr hii va dns dixit. Unde sacerdotes iudeorum ora auaricie ea fecisse. Cum p scripturas quibus xpm cognoscebant aduentu gprobabat. ac q si pc' ceteris fuissent gsuetudo sacrificioru offerendorum fuat extinguenda et sacrificiu iustie valituru esse de uteris p'p'ha testa' dicitur dns glam & hore tollite hostias & introite atria eius lo p'p'a int placacoe an gsptu ppli claudebat ianua legis et p'p'harum qui aduentu x manifestissime erat locuti vt a fide x' hoies separet timentes ne forte x po ctito ipm sacrificior oblacoib fraudarent'. Et optat dd Claudebat scripturas sacerdotes aliud p alio interptantes vt puta dt ysaias Ipe dns veniet et saluabit nos. Tunc apientur oculi cecorum & aures surdorum et lingua mutorum diserta erit. Hoc erat signu aduentus x. Cu go xps surdi et mutu sanat' pusa aduiuencoe dicebat. Hic no eicit demonia n' in belzebub pncipe demonior. vt auertent pplm a fide xpi. Dum ecia claudebat ianua vite qn posuit decretu ut si quis eu diceret filiu dei. fiet extra synagoga Ioh ix. Sic & mo sacerdotes heretici claudunt ianua vite. Obtinent eni si manifestata sunt vitas anime xpi de sacerdotali digte ad humilitate veniret pplares. Vn & bts gg pi moralium 1 sup job xii Comutas labiu ueracium veracium et doctina senu auferens. apte de iudeis dt intelligi qui ait incarnacoz dni veraces fuerunt. qr hunc venturu esse crediderunt atqz vaticinauerunt. si postq in carne apparuit negauerunt. labiu itaqz veraciu gmutatu est. qr que venturu dixerant puite negauerunt. Et doctina senu ablata est. qr nequaq ea credendo secuti sunt q pres eorum p dixisse meminerunt. Vn eciam helia veniente pmittit' q reducat corda filior ad pres eorum. vt doctina senu q nunc iudeorum cordibs ablata est. tunc inflante dno redeat. qn hoc de dno intellige cepint filii qd pdixerunt pres &c. G & mo dicit' &c.
Vn haymo Ostiu istud possum intellige sacram scripturaz. quia ipe xps apit fidelibus in se credentibus et nemo claudit. claudit iudeis in infidelitate pmanentibus et nemo apit. hoc ostiu tunc ipe redemptor nr apuit qn post resurrectioz sua duobus discipulis ambulantibs in via sensu apuit ut intelligerent scripturas atqz in se impleta crederent que scripta erant in lege moysi p'p'his & ps luc ult. Ego quo sic' cor dc' ca in iudei modiu &c s poste' folio. Ut no enim v' s dt. q sacra scriptura sit in aliquibus locis obscura pp hoc ut cu labore inueniat' pptea naqz sicut eni dt petrus in epla sua 2a c 1 de scripturarum obscuritate qr no sic voluit ho locutus est spus. si sic voluit spus locutus e ho. No eni volute huana allata est aliqu p'p'hia. si spu scto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Sed at obscuritatis sicut eu ibidem est dupl. p'a qr ds voluit alios esse doctores alios discipulos. Si at omis oia scirent. doctor neq no erat & ideo esset verus ordo gfusus. Nam ad eos quidem quos voluit esse doctores sic dt p ysaia Loquimi sacerdotes in cordibus ppli. Ad eos at quos voluit discendo cognoscere iustia vt' sic dt in cantico Interroga patrem tuum et dicet t' maiores tuos & annunciabunt t'. Et sic sacerdos inst omes manifestauit pplo vitate. Dabit rom in die iudicij sic dns ad ezechielem' cunctis & filii hois speculatore te posui domui isrl. Si non dixeris impio ut a prauis viis suis discedat ipe quidem in pctis suis morietur. Aiam at eius de manu tua requiram. Sic & pplus a sacerdote inst discedit et cognouit vitate. Dabit racio in die iudicij sic dt sapia ad pplm punis p contendebam sermones meos et no audiebatis. ideo in vra pdicoe videbo. Sic eni pr familias collatum a destinatum no lz gopositum cucti sz alios quidem hic in domo qui dat. alios qui accipiunt. Sic et in ecclia alii sunt qui docet alii qui discunt. Sc'o obscura est noticia vitatis ut no gtemptibilis inueniat'. Contemptibilis eni esset si ab illis intelligeret' a quibus nec amat' nec custodit'. No go in scripturis abscondita est vitas si obscura. no ut no inueniant qui querunt eam. si ut no videat eam qui querere eam nolunt. vt ad illorum quidem glam ptineat qui inuenerit eam.

qui desperauerunt eam et quesierunt et inuenerunt ad illorum autem desperacionem qui non inuenerunt eam quia non desperauerunt eam nec quesierunt
nec inuenerunt. Nec potest esse occultacio sapiencie ... ignorancium vicium quibus fuit inueniendi facultas sed defuit querendi voluntas.
Nam sicut vitas est salus et vita cognoscendi sed magis quare quam querere. Ideo quam in libris sanctis quedam obscura reperiuntur
ut intellectus lectoris et studium augeatur, quoniam si cuncta patent statim intellecta vilescunt. Rursus si cuncta obscura consistent
confestim diffidenciam gignerent. Ne ergo de obscuris desperacio fiat ea que manifesta sunt spectat et ne de intellectu fastidium generet
constat ea que clausa sunt desiderium excitat. Nam plerumque quanto magis latet tanto magis apertum placent. Unde Aug. 2o de doctrina
christiana c. 6 dicit: Magnifice et salubriter spiritus sanctus scripturas edificat ut locis apertioribus fami occurret obscurioribus autem fastidia
detergeret. Nichil enim fere de illis obscuritatibus eruitur quod non planissime dictum alibi reperiatur. Non sunt ergo clausa omnia ut penitus
desperentur nec sunt plana ut vilescant. Et Greg. [in] ep. moralium: Usu tollit fastidium et tanto amplius attendit quanto intencius meditatur. Et
Dicit ibi Scio opera tua. Ponit narracionem seu tractatum epistole et diuiditur in 4or partes. Primo ponitur epistola cum subdit approbatoria commendacio,
2o consolatoria promissio ibi Ecce dedi coram te etc., 3o exhortatoria admonicio de perseuerancia in bono ibi Ecce venio cito, 4o qualis
promissio perseuerantibus in bono ibi Qui vicerit. Dicit ergo quo ad primum Scio opera tua id est approbo seu eligo ut dictum est supra 2o. Que
commendabilia sunt et laudabilia. Istum enim laudibus attollit, de nulla negligencia arguit et multa consolatoria promittit. Vnde in sermone hic
et non possum dicere ... quod placet opera tua quia plena et commendabilia. Et sequitur ipsa consolatoria promissio cum dicit Ecce dedi coram
te ostium apertum. Et illa subdiuiditur in tres. Vt enim ait Richardus, gratiam illi predicandi promisit, adiutorium quiescere spopondit ibi Et ecce
dabo tibi de sinagoga sathane, 3o in persecucione protectionem promittit ibi Quoniam seruasti verbum paciencie mee et ego seruabo te ab hora temptacionis.
Prima ergo promissio est de gratia predicacionis et eius virtute et hec ponitur cum pro voce eius dicit Ecce dedi coram te ostium apertum id est verbum liberum
et libere predicatum per quod corda hominum in predicacione penetrantur et hostis antiquus eliminatur et factor cordis in eo collocatur. Ait Richardus
Coloss. 4o: Orantes simul et pro nobis ut deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum misterium Christi. Vel ostium apertum intellige mediatorem
dei et hominum qui est ostium et ostiarius Ioh. 10. Vel ostium sacre scripture intellige quia per eum aperit fidelibus sua misteria ut dictum est supra.
Vel ostium apertum corda parata ad audiendum ait glo. Vnde Richardus: Dedi tibi ostium apertum id est aperiam tibi intellectum ad agnoscendum scri-
pturas vel os ad exprimendum predicacionem, corda audiencium ad fidem suscipiendam. Et quia idem Helinandus. Et de illo modo loquitur Apostolus 2 ad Cor.
2: Cum venissem Troadem et ostium michi apertum esset in domino non habui requiem spiritui meo. Et Act. 14 quia aperuisset ostium fidei gentibus.
Et dicit hic Ecce dedi coram te pro eo preteritum pro futuro propter duas causas: primo quia quod futurum erat in tempore quasi preteritum erat apud deum, 2o quia
preordinatum et predestinatum, 3o ne esset dubium de promissione. Et subdit racionem huius promissionis dicens Quia modicam habes virtutem.
Vnde Haymo causam ostendit quare hec dona promittat. Sed videtur non assignare sufficientem racionem quia magnarum promissionum magna videtur esse causa
et non modica. Rich. secundum Haymonem quia racio autem modica esse illius virtutem quia non in suis viribus sed in Christi gratia confidit. Hinc dicendum ergo
modica virtus sua voce diffidencie sui in seipso et in sua reputacione et eo ipso maior fuit in diuina acceptacione. 1 Reg. 15
dictum est Saul a domino: Cum esses paruulus in oculis tuis caput in tribubus Israel factus es, q. d. secundum Greg. in pastorali li. 1o c. 6: Cum
esses apud te paruus apud me fuisti magnus etc. Et idem moralium 26. Vnde et humilitas potest dici modica virtus quia homines paruificat
in sua reputacione. Mt. 18: Quicumque se humiliauerit sicut paruulus iste. Et qui se sic humiliat est dignus ut ei ostium aperiatur. Diuinis modis
mira quidem et stupenda nimis est diuine sapiencie natura cuius effulgentissima radia ab hominibus sibi sapientibus
ait Christus: Reuelasti ea paruulis. ... et humilium ac paruulorum mentibus reuelatur. Aliena plane multum quia a visu hominum rerum natura secreta est quanto diuinitus
tumidis oculis absconditur ... ut excelsa quisque contingat in altum erigitur. Deus autem cum sit excellentissimus non elacione sed humilitate attingitur.
In rebus quidem visibilibus ... Ad te domine nemo se erigendo peruenit sed potius humilitate ascendit. Vnde diuina sapiencia
magis Aug. li. de pena et ... qui sibi videntur prudentes. Moralium Greg. li. 8 moralium: quia tanto ab eius luce longe sunt quanto apud semetipsos
contemplari non possunt, qui in eorum mentibus dum tumor elacionis crescit aciem contemplacionis claudit et dum se lucere pre ceteris existimant
humiles non sunt. Quia in eorum mentibus ... Grandis certe trabes in oculo et grossa superbia in mente est ait beatus Bern., que quadam
inde se luce virtutis putat, tumida non solida mentis oculum obscurat et veritatem obumbrat. Cuius ergo cupit ut ei deus
corpulencia sua vana non sana tumida ... Altitudo enim altitudo infusiones diuine scripture non recipit qua tu humilitas
ostium modo predictis aperiat humilitatis. Nam sicut clausurus enim altitudo infusionis diuine scripture non recipit, quam tu humilitas
capacitas apprehendit. Instar quippe fontium quorum natura est riuos sectari quam vallium et natura ardua declinare fons celestis sapiencie
valles id est mentes petit humiles quibus tanto profusiori largitate se infundit quanto vallis fundum humiliorem inuenit. Sic enim
dicit Salomon Prou. 11: Vbi humilitas ibi sapiencia. Ita modo sumam(?) Ptholomeus in Almagesti: qui inter sapientes humilior id est sapiencior.
Hinc ergo plane humilitatis virtus cum diuinitatis maiestas se tam facile inclinat et quia celestia panduntur misteria par-
uulis et diuine sapiencie magisterium humilibus reuelatur. Hinc enim gratia virtutis Abrahe patriarche que ipsis in oculis ita despicabilis
erat et diuine sapiencie magisterium humilibus reuelat ut ad deum loquens diceret Loquar ad dominum meum cum sim puluis et cinis. Apparuit altissimus et
humilitatis virtus reddidat ut ad deum loquens diceret ... reuelat archanum Gen. 18. Iacob etiam patriarche qui in profunde humilitatis ...
futuri seminis promissionem faciens adorande trinitatis reuelat archanum. Gen. 18. Iacob etiam patriarche qui in profunde humilitate
ait ad dominum: Minor id est indignus sum omnibus miseracionibus tuis, scala celo pendens plurimis scientia misteriis que angelos
ascendentes et descendentes habebat diuinitus reuelatur. Gen. 28. Moysi denique omnium hominum mitissimo dominus facie ad faciem loqueba-
tur Exo. 33. Hinc etiam Danieli paruulo intelligencia tribuitur omnium visionum et sompniorum. Dan. 1o. Ezech. insuper cum eximio propheta
Dauid qui regalis solii gloriam paruipendens coram archa domini totus alacer psallens ait: Ludam et vilior fiam plus quam factus sum,
quam regalis solii gloriam ... multa de ipso et ... et omnia archana misteria reuelata leguntur, quorum intelligenciam perditus ait: Super
senes intellexi Ps. 118. Et sic humilis in oculis meis 2 Reg. 6. Nempe etiam gratia virtutis humilitatis Petro patri celestis ... Super omnes
docentes me intellexi. Super senes intellexi Ps. 118. Simon etiam gratia virtutis humilitatis Petro patri celestis ... quando(?) reuelauit
sacrum reuelat quod ob gratiam a dei filio audire promeruit Beatus es Symon Bar Iona quia caro et sanguis non reuelauit tibi sed
pater meus qui est in celis Mt. 16. Symon autem obediens sic humilis intelligebat. Hinc insuper beato Paulo qui pro sedula sua humilitate
minimum apostolorum se nominat ad 3m celum rapto tam profunda diuinitatis secreta resplenduit ut archana verba audisse dicat que non licet
homini loqui 2 Cor. 12. Vnde et Paulus interpretatur modicus quod nomen sibi elegit ut ostendat se esse paruum ait Aug. de spiritu et litera.
Hoc ergo sic humilis et quia in sua reputacione, concrescit in perfectionis statu qui millenario numero designatur
Apoc. 20 quinquagenarius est et mille id est humilis et qui in sua reputacione, excrescit in perfectionis statu qui millenario numero designatur.
Apoc. 20: Minimus erit in mille et ipsa sapiencior sapientibus. Ecce hic est qui multa redimit modico precio id est humilitate quia
Prou. 30: Quatuor sunt minima terre et ipsa sapienciora sapientibus. Ecce hic est qui multa redimit modico precio id est humilitate quia
omnis regnum celorum Iohannes baptista ... Vel potest dici modica virtus id est in corpore vel modicam virtutem voce
omnis regnum celorum ... Mt. 21. Et ideo laudabilior est qui ergo pauca
moderatus donorum in merito, unde enim dat deus quibusdam talenta, alii duo, alii vero unum Mt. 25. Et ideo laudabilior est qui ergo pauca
nisi domus sapiencie vel scientie vel aliorum a deo collatorum magna operatur et constanter resistit aduersantibus. Et dicit Bern. Nec ...
ubi domus sapiencie ... in corde per fidem, in ore per confessionem, in manu per operacionem. Et non ne-
gasti nomen meum id est veritatem fidei inter angustias et persecuciones huius seculi. Mt. 10: Omnis qui confitebitur me coram hominibus confitebor

et ego eum coram patre meo. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo. Vel itaque dicitur modicam habes virtutem
tamquam diceret secundum Haymonem parvam te putas habere virtutem sed multum magnam habes quia me languente tenes verbum fidei mee et non negasti
nomen meum et ideo pro me multa potuisti quia in collatis virtutibus non tumuisti. Propter hoc enim secundum Gregorium omnipotens deus [illegible] unum non dat
omnes virtutes ne in superbia elatus cadat sed huic datur quod illi non datur et tibi datur quod illi denegatur ut dum iste considerat bonum quod habet
et ille non habet te sibi in cogitatione preferat. Et rursus dum tu habere illud aspicis quod ipse non habes te illi in tua cogitatione postponas
et fiat quod scriptum est Philippenses 2 superiores sibi invicem arbitrantes. Et operatur deus ut cum pauca quo multis loquatur. Isti mira absti-
nentie virtus tribuitur et tu verbum scientie non habes. Illi datur verbum scientie et tu virtute perfecte abstinentie apprehende [illegible] et non vales. Huic
libertas vocis tribuitur ut oppressis quibusque protectionis solacia impendens ad defensionem iusticie libere loquatur. Sed tu adhuc multa [illegible]
modo possides relinquere omnia vales et non vales. Illi vero datum est omnia terrena relinquere ut nil mundi modo cupiat habere. Sed tu
adhuc audire voces contra pravitates quos scilicet non possunt compescere et qui plus loqui libere debuit quia nil non habet unde mundi modo teneatur
loqui contra alios libere recusat ne ipsam vite sue quietem perdat. Isti virtus prophetie data est et multa iam que ventura sunt previdet
sed tu proximi partis egritudinem conspiciens atque compatiens non vales curare. Illi data est curationis gratia atque a proximi corpore mo-
lestiam que in parte est orationibus repellit sed tu quid proximum paulo post sequatur ignoras. Mira itaque dispensatione omnipotens deus
ne in elatione sint suis dona dispensat ut et isti det quod illi denegat et alteri magis quod alteri minus tribuat quatenus dum vel iste
sit in elatione [illegible] vel ille huic magis accepisse considerat quod sibi minus adesse pensat. Dona dei alter in altero
habere illud aspiciat quod ipse non habet [illegible] atque ex hac ipsa admiratione humiliet alter alteri et quia videt habere quod non habet eum dicitur in dono sibi prelatum
et vicissim omnes admirentur atque [illegible] sicut faciebat Petrus et Paulus. Mirabatur enim in apostolis omnibus Paulus unde et in se mala propria sue persecutionis
considerabat [illegible] Ego sum minimus apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus quia persecutus sum ecclesiam dei. Mirabatur autem Petrus in Paulo sapien-
tiam [illegible] fideles admonens ait [illegible] et carissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de
his in quibus sunt quedam difficilia intellectu que indocti et instabiles depravant 2 Petri 3. Et sequitur promissio completionis de qua sue
[illegible] ad fidem et pia eorum victoria et de manifestatione sue accepta [illegible] apud deum cum dicitur Ecce dabo de synagoga sathane etc.
quasi diceret secundum Haymonem quia sic de te diffidis et in me confidis et constanter in fide persistis. Ecce dabo tibi de synagoga sathane id est aliquos de
iudeis quorum congregatio dicitur synagoga sathane pro illo tempore quia post Christi resurrectionem et ascensionem ad celos ad predicationem apostolorum multi iudeorum
manebant in infidelitate [illegible] qui tunc temporis qui in istius episcopi diocesi habitabant per eius doctrinam sunt ad Christum conversi. Ideo dicit Ecce dabo
vel de synagoga sathane scilicet ipsos ad fidem convertendo doctrina et ministerio tuo. [illegible] secundum Haymonem [illegible]
insuperabiles sunt et invicti et modicam habere virtutem dicitur cum multa sit quia multa pro Christo parva [illegible] presumit. Unde et
dicitur [illegible] in deo faciemus virtutem et ipse ad nichilum deducet inimicos nostros. Unde et apostolus Paulus cum dixisset se plus omnibus apostolis
laborasse custodiens sue humilitatis statum subiungit dicens Non autem ego sed gratia dei mecum 1 ad Corinthios 15. Et Philippenses 4 Omnia possum
in eo qui me confortat. Ideo [illegible] ait Ecce dabo tibi illos scilicet convertendo eos ad fidem et fidei subiugando. Unde de [illegible] non longe
habetur Actuum 27 Ecce donavit tibi deus omnes qui navigant tecum. Et hinc scilicet de synagoga sathane. Qui dicunt se iudeos esse id est confitentes et non
sunt scilicet in veritate sed mentiuntur [illegible]. Qui dicunt se iudeos esse et non sunt sed sunt synagoga sathane.
Nam ut dicit Nicolaus de Lyra Hebrei vocati sunt iudei a Iuda patriarcha a quo descendit Christus secundum carnem et ideo postquam negaverunt Christum
non remansit in eis res huius nominis sed in [illegible] confitentibus Christum de tribu Iuda venisse [illegible] spiritu et non carne. Secundum quod dicitur
ad Romanos 2 Non enim qui in manifesto iudeus est neque que in manifesto circumcisio in carne sed qui in abscondito iudeus est et circumcisio
cordis in spiritu non littera. Et sequitur completio modi quo deus erat illos daturus cum dicit Ecce faciam illos ut veniant quasi diceret secundum glosam
Ecce mandabo ut veniant scilicet gressibus fidei in me credendo. Et adorent ante pedes tuos scilicet se humiliando et te venerando [illegible]
ministerium et regi a te querendo [illegible] ut ait Richardus [illegible] et Helinandus [illegible] Ysaie 60 Venient ad te curvi filii
eorum qui humiliaverunt te et adorabunt vestigia pedum tuorum. Et [illegible] vultu in terram demisso adorabunt te et pulverem
pedum tuorum lingent etc. Et patet hic quanta utilitas est subditis habere sanctum prelatum et deo acceptum. Cuius enim meritis et orationibus
deus [illegible] convertit subditos ex malis ad bonum. Ieremie 31 Inebriabo animam sacerdotum pinguedine et populus meus bonis meis adimplebitur.
[illegible] 2 Corinthios [illegible] Emulor enim vos dei emulatione [illegible] Et sciant quia
dilexi te quasi diceret secundum Richardum [illegible] ignoravit [illegible] sciant [illegible] ignoravit [illegible] sciant
[illegible] nemo scit nisi qui accipit. Sciant inquam quia dilexi te scilicet per veram caritatem licet permiserim te tribulari
ad tui probationem et consummationem. Proverbiorum 3 Quem diligit deus corripit. Et infra Ego quos amo arguo et castigo. Et Hebreorum 12 Quem diligit
deus castigat flagellat autem omnem filium quem recipit etc. Magna ergo filii dei pietas erga malos et inimicos fidei quos sic
convertit et mirifica dei bonitas erga suum electum quem sic magnificat et exaltat et glorificat et eius virtutes sic ostendit et
manifestat. Unde in laude sui electi dicitur Ecclesiastici 45 Glorificavit eum in conspectu regum et iussit illi coram populo suo. Et subditur promissio
completionis de promissione liberationis a futura persecutione cum dicitur Quoniam servasti verbum pacientie mee. Ut enim ait Haymo verbum pacientie est quod
ipse dominus exemplo monstravit cum pendens in cruce pro persecutoribus oravit. Vel verbum pacientie id est preceptum quia adversa propter me pacienter
sustinuisti ait Richardus. Supra 2 Scio opera tua et pacientiam tuam. Ideo [illegible] verbum pacientie in omni pressura et angustiis [illegible]
et promisit quibus fideles fuimus [illegible] quod hic quod prius ab hora temptationis servaturum se esse promittit deus. Et ego servabo te ab
hora temptationis. Hora temptationis secundum Haymonem intelligitur omne presens tempus in quo et si electi variis temptationibus [illegible] tamen non superantur
de qua temptatione [illegible] quotidie liberari dicimus Et ne nos inducas in temptationem id est in lapsum deceptionis quo temptantur inhabitan-
tes terram id est terrena diligentes inde deperditi [illegible] et vincuntur. Electi autem quorum conversatio in celis est Philippenses 3 ad hoc temptantur
ut probati coronentur non ut seducti dampnentur. Et per hoc [illegible] quo contra [illegible] possit sic obici qualiter dominus hic promittit
servare hunc ab hora temptationis qui permittit suos electos temptari. Deuteronomii 13 Temptat vos dominus deus vester. Et Thobie 12 Quia
acceptus eras deo necesse fuit ut temptatio probaret te. Et [illegible] Abraham primus temptatus est et per multas tribulationes probatus
dei amicus factus est. Sic Ysaac sic Iacob sic Moyses et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Iacobi 1 Beatus vir qui
suffert temptationem. Et 1 Corinthios 10 faciet cum temptatione proventum. Quomodo ergo [illegible] servavi ab hora temptationis. Dicendum quod est
temptatio deceptionis qua non temptat deus et est temptatio probationis qua deus temptat ut distinguit Augustinus epistola [illegible]. Et est servare
ab hora temptationis vel ut quis non temptetur vel ut quis in temptatione non vincatur et isto secundo servat deus electos suos ab hora
temptationis quod et hic promittit. Et pro hac servatione orat ecclesia iugiter cum dicit Ne nos inducas in temptationem Matthei 6. Super quod
[illegible] in temptationem induci est a temptationis illecebra non [illegible]. Mira itaque hic nobiscum dispensatione agitur.

Et ego servabo te ab hora temptationis que ventura est in universum orbem scilicet per imperatores romanos dominantes toti orbi et ubique fidem katholicam persequentes [illegible]
[illegible] ista persecutio fuit [illegible] sub duobus imperatoribus scilicet Nerone et Domiciano [illegible] beatus Iohannes missus fuit in
exilium in insula que dicitur Pathmos in qua scripsit hunc librum [illegible] Domicianus [illegible] beatus Iohannes [illegible] persecutio [illegible]
[illegible] imperatores [illegible] maior [illegible] per aliquos alios persequentes de qua [illegible] Iohannes [illegible] et antequam veniret iste fuit assumptus a domino
[illegible] Ecce venio cito scilicet ad te [illegible] Tene quod habes scilicet [illegible] ut nemo accipiat coronam tuam.

vt mens nra culpe nomq pulsacõe feriat. Nā, est magnarum virium ho creder. sed ullius vmq caruit virtu defectu int mento
tarhana sentiet. sed dū teptacõe trucete quatit. et ql vlt qr sufft fatigat. ei cont sua hostes insidias imminentem humilit. an
et vnde se pmestit enerunt cade. inde accipit fortit stare. Et io dns ait Job. e no rapiet eam omes qinque de ma ma
Et de hc hamo sed dt qz a teptacõe libant electi qr no decipint. Et nonus qr ait hr qr ventura est teptacio teptare inhitantes
in tra vt enim ait hamo inhitates in tra teptabunt. i. trena diligentes qr ut ait Augs sup Joh omes amado habitant
et tales vincunt a teptacõe inf. sed ve ve de habitantibus in tra. Electi at quo quersacõ est in celis licet teptent no tn ut se
ducti dapuent. sed ut pbati coruent et sic victores efficiunt. Jac. i. Btus vir qui suffert tepta q2 qui cum pbatus fuit accipiet
corona vite. Et tales fuerat ab hora tepta quit hic pmittit isti epo et aliis electis. Sed quorum eciam teneri inito pt quam
ipsius temptacionis impulsio. desidari debeat a viro iusto. Et vr qr sic. qr dr Jac p° Omne gaudium existimate fres cu in varias
teptacõe incideritis. sed go cu teptacio est pns est ma gaudendum cu absens est vr qr debeat affectu se desidari. Item pphā ait. Probat
in ps. pba me dns et tempta me. sed nichil a deo est ho pete nisi qd est desidare. sed Item Omne qd fa ad virtutis quitacõ
est appetendum. Temptacio e hmoi. vn gg. dicus vir sic teptari quod virtutes desidat. ne qr qfidens virtutum tepescat. sed go teptacio
virtutes quitat. i. est desiderada. Item Omne qd fat ad gre pmocõ est appetendum. Temptacio e hmoi. i cor. p ffaciet cu teptacõe
puentum sed go temptacio pmonet ad bonum vr qr ad ipam est anhelare desidium mistorum. Item Omne id qd est opus et effectus diuine
acceptacõis est appetendum. Temptacio e hmoi. Thob. Qm tu accepta eras deo. neē fuit ut temptacio pbaret te. Item Omne id p qd
puenit ad mistorum qsumacoz est appetendum. Temptacio e hmoi. qd pz qr ma est ai temptacio qz illa q est p flagella tribulacõis ad
pacia opatur. pacia vo opus pfectum ht. Jacobi p°. go vr qr quque vult esse pfectus est appete temptacõis impulsum. Sed et nichil
est desidandum. cuius ꝯrarium est quotidie appetendum. sed omis viri iusti dent virtz petacõi fiat. Et ne nos inducas in tepcõz. go nq
est appete teptari. Item nichil est appetendum qd est dubium. i. pinaculum. sed teptacio dubia est pinaculosa. sicut dns monet ait 26 vigi
late et orate ne intretis in teptacõz. Item nichil est appetendum cui se no debeat ho offere sponte. sed teptacõi no debet se
ho sponte offere qr sup id ait q ductus est ihs in desertum a spū ut. ductum esse ihm qmorat ut nos instruat qr no sponte
ozat in teptacõe implicare. Item nil appetendum qd inc salutis adusarius optat. sed dyab desidat nos teptare. i. nq est appete
Ad p° sed ho veri sup 2° si 23. Ampr est loqui de temptacõe. Aut sc. vnus pphta ait temptacio est impulsus ad illicitum. Interdo
de temptacõe dyli que fit p mali culpe suggestionem qua dyab intit hoim ad malum inducere. No de temptacõe dei que
fit p flagellacõez qua deus pbat illos quos acceptat. approbare et pbatos ondere. Hac go tepta. sed dyli sm se qsiderata
nq est appete ymo abhorere et refugere. mapis qsidando finem. Aliud est qsidare teptacõz put est ma qpande virtutis
sed quis. vt a viris iustis desidari pt. ab eis potissime qui in caritate fuent adeo qr ignis deuocionis ipsorum pocius inflamat qd
[illegible] qr qpugnant. Ab eis at qui modice sunt caritatis no sic est desidari. Et est qsim qr ventus pflans fornace
parua [illegible] qr qpugnant. sed candela qtingunt. Et io temptacõis impulsus et sic qntum est in se refugiendus sit ab omibus talis
magis et magis accendit. sed candela extingunt. Et io temptacõis impulsus et si quantum est in se refugiendus sit ab omibus. tn ab
infirmis potissime. sic cõnduit vias ad oppositum inducere. Inquantum tu est ma virtutis qpande a viris fuentibus et pfectis appeti pt
sic cõnduit vias que ad pāz pte inducunt. Illud tu gens tepta. appetunt viri iusti potissime qd est in flagellorum pas
sione sic passus est Job et Thobias. Sic eciam passi sunt martires ab impiis. zelo dyli eo qpetatus. Et ad hc omis pedictum
racones que ad pāz pte inducunt no sunt qcede. Vel aliter. A triplici pncipio fit temptacio. sed a deo carne et dyabolo. prima temp
tacio que a deo est no temptat nos nisi ad bonum. sed a semper fugienda qr ia no pt esse absqz peto sicut dr int in ho si 21.
appetenda qr deus no temptat nos nisi ad bonum. sed a semper fugienda qr ia no pt esse absqz peto sicut dr. int in fo. 21.
Tercia ab aliquibus est fugienda. aliquibus vo appetenda. Illis eciam qui virtute fortes sunt ut de facili in teptacõz put indua
eciam sic teptantur appetibile est teptari ad sue virtutis qtinuandum et cumulum mistorum. Infirmis vo minime. qr timē put ne go
ipso impulsu in teptacõz inducatur qd debent refugere. Na et si temptari no sit malum. tn in teptacõz induci. sse e malum.
qr hc est a temptacõe supari. Et hc est qd dt Augs eum de ei dt. Sic se hn fruiles et infirmitus electorum sic cupiunt metuunt
teptari. Et sic hac distinccõz ad vias ad utrumqz pte inductas pt facilis videri. p eo qr sm diuersas vias pcedunt. Ultra
passus tu hac hora que no iam venisse aut imputi esse sed ventura esse pdicitur. vere melius ad tpa anticipo sm hamo
Tunc enim veniet illa temptacio que no p partes sed totum sic modus qpacabit. et hec tormenta sencient. illic una la puadet
Vn mto de illo tpe dt a dño ait 24. Erit tunc tribulacio qualis no fuit sed nc fiet. io dt hc dt vetura e in vniuso orbe
et inhc vnit. Vbi tabus tepta et deuitabilitas. et qr insup serenitas temptacõ habitates in tra. i. amores tunc in tra vnue
Aqua temptacõe libabunt electi. i. no decipient. quod tra utiqz electi sunt. Quamda eni habitat in tra solo corpe et in celo
habitat mete in qpe dt ppa apis phil 3. nra qusacio in celis est. Tales in teptacoibus no succubet qr in tuto loco habitat
quod pe fuste iacat. vetus aui ocelos penatorum vbi glo ffuale euadit laqueos inimici qui sp hz oculos in celis. Tales fuit
ic de quo dt Augs in sermo. Digne in memoria vbi hom qui ad gaudia tuisit angelorum. Alii sunt qui mete et corpe
habitat in tra de quibus dt ps. Oculos statuerit declinare in tram. Tales sic omis in teptacõe succubunt. Vn insr. vniuso
habitat in tra. de quibus dt ve qd ta que sunt in mundo que sic omis capiunt. sed qcupia oculorum. et supbia
ve ve vehabitantibus in tra. Tercio dt ve ye tu que sit in mundo que sic omis capiunt sz qcupia oculorum et sbia
vite. i Joh 2. Ideo dr ysa 24. Formido et fouea et laqueus sup te qui habitator es tre. Et erit qui fugit a facie
formidinis. i. auaricie cadet in fouea. sed luxurie. et qui qpliauit se a fouea. tenebitur in laqueo. sed ambicõis a vane glie
qr qui fugit auaricia sepe cadit in luxuria. et qui fugit utrqz sepe capitur vana gla et ambicõe. Vn dicit p° teptatus
fuit de gula. pa de auaricia. et ultio de vana gla. luc. 4.

Tercia ps. in tractacoibus in qua po. exhortatoria admonicio de pseuancia in bono. Et p° eps consolatur. Sco ad pseuancia invitat. ibi

Ecce venio cito. Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Dt go Ecce venio cito. qz eximius veniet hic tepta. sic dicit est.
Tene quod habes. 3° causa assignatur. ibi vt nemo tc. Venio. sed ad tui libacõm et ad eterna remuacõz. Vn hamo. Ne electi cu
tu qstarunt et vurlit sustine qr Ecce qi in psti. Venio. sed ad rem. Venio cito. Ecce venio cito enim sit. Omne quod tuisit
videant sic tolone teptacoibus atteri succubat. cito se dns ad remuandum venire pmittit. Cito eni sit. Omne quod tristis
et io omne pns tpus inde ad fine cuiusqz tendit. vnde qu ēste inde. inde qz defectu patitur. Vn augt. pape vide
sed quod dt Cito venio. cu ipe sp nobiscum sit ait vlt. vide ego sum nobiscum in qsumacõ. sed no sp libando vl qfor
tando. Tunc go dt venire qu libat vl qfortat aut adiuuat. vo vbi prius no erat. Deinde ad pseuancia invitat
cu subditur. Tene qd habes. i. celestis vite qusacõz et ipam fidem p qua papios regni decorez ait hamo vl tene qd hes
i. fidem spem caritate et bona opa et in eis logamuz pseuancia ait Richardus vl tene qd habes i. subditos tuos ne in
vicia cadat. ut nemo accipiat corona tua. i. e pmissum p bono mistro ait helmadus. Thess. 2° Quam tenet nunc teneat. Et
Ecce venio cito. i. velociter in eundem mane pugnatos
libare teptatos et conare victores. Nc ez cum
de morti tpus. io dt cito venio sp est dns cu
suis militibus in capo ait vlt. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usqz ad qsumacõz seculi. Ysaie 43. Cu tusiens p aquas sic tolone tecu ero
et flumia no opient te. Cu ambulaueris in igne no coburis et flamma no ardebit in te qr ego sum dns deus tuus saluator tuus

Nisi tua. Ut nemo accipiat corona tuam. Apoc 2° Esto fidelis usqz ad morte et dabo tibi corona vite. sed quod. Cinalit ait Vt nemo accipiat coronam tuam
i. e debita p pacia tua sic pseuancius. Na soli pseuanti corona dat. et thes. p° no coronabitur
i. pseuabit ait q. sz pseuanit usqz ad fine tc. i. cor. ix. qr i stadio curt tc. qz
briuiund. i. pseuans. i. ethica in olimpiadibus no pugnates sz agonisantes coronabat

aut loquitur de corona gratie aut de corona glorie. Non primo quia multi amittent gratiam quam nullus alius accipiet. Nec secundo quia illa debitur perseveranti qui non amittet eam. Item aut loquitur de prescito ad dampnationem aut de predestinato ad vitam. Non primo quia illius nulla erit corona. Nec secundo quia illius erit inamissibilis gratia quia si est predestinatus salvabitur. Item gratia et gloria sunt accidentia non forme essentiales si utrumque hoc clarum apparet possunt non permutari. ergo corona gratie vel glorie non transit de subiecto in subiectum. Item scitur quod predestinatio eternaliter non deficit quia una causa cum effectus potest variari licet causa nunquam variari possit effectus, sed effectus predestinationis potest variari quia ille qui est predestinatus potest non consequi effectum predestinationis quod videtur concludere pater quia Augustinus exponens ista verba Tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam dicit si alius non est accepturus nisi iste perdiderit certus est electorum numerus. Respondeo videtur quod unus potest amittere et alius accipere coronam que est predestinationis effectus. Respondeo per illud quod in textu verbis ostenditur quod remunerationes que superbientibus aliquibus iusto dei iudicio auferuntur aliis intenduntur tribuentur. Sed constat quod deus numerum electorum suorum quidam alii repromissa remuneratione ob suam perdunt negligentiam ne illorum locus vacuus remaneat alii in locum eorum surrogantur. Sic ubi gratia gentes iudeis in infidelitate permanentibus in locum illorum substitute sunt. Ad Romanos 11 quia sicut oleaster insitus es in illis. Job 34. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios pro eis. Super quo Gregorius Moralium 25 dicit quod hiis verbis innuitur occultum iudicium quo pie super nos iuste et disponitur quo alii perdunt quod tenere videbantur et alii accipiunt quod illi qui initio perdunt. Et subdit hoc quotidie agitur sed quia adhuc sumus parum utrique non timent nunquam timentur. Nunquam enim culpam suam reprobi nisi in pena cognoscunt et quia pena differtur culpa despicitur. Labuntur vero ab statu iusticie et locum vite aliis aliis cadentibus sortiuntur sed eo lapsi sunt negligunt quo initio qui se metum commutat non attendit sed enim ad illud quod illic passuri sunt oculos mittentes hoc quod hic faciunt timent. Cunctis ac liquet quod in illa corona regni sive publicum conamen factum est ordinate dei ut alios ad tormenta deficiat alios ad perpetuum regnum celeste admittat. Sed hic nunc secreto iudicio quotidie agitur quod tunc publico demonstratur. Nam iuste ac intendit singulorum corda vel confirmans vel disponens alios in optiora respuit alios ad ea que sunt intus et extra. Hos accendit intima appetere illos pro voluptatibus suis deserit optiora cogitare horum mentes ad superna erigit illorum superbia in infimis desideriis mergit. Aliena ac corda qualis aclibet clausa sunt et nescit que repellitur quia penetrare nequit quid ab unoquoque cogitatur. Nam sepe cor prius necdum processit usque ad effectum operis deliberatione cogitationis et adhuc fortasse perfectam intus astringitur qui iam mente foris vagatur sed tunc gloria iterum tunc ante oculos intimum iudicis cecidit eo ab appetendis interioribus per desiderium comitur. Nonnunquam vero alii per male operationes usi ad spem celestem subito virtutis amore reviniscunt et qui in prava actione se perserverunt ad summa intime retractationis semetipsos inspirando recolligunt. Hos adhuc respicientes homines quales dudum in opere noverant tales putant. At contra illum per districte apprehensionis spiritus vita sua qualem recolunt inserunt satis quid fuerit sed quid iam ceperit esse nesciunt. Hinc hoc ergo utrique homines sepe contrahunt ut et qui videntur stare quando iudices iam in quo eterni iudicis iaceat et qui adhuc contra homines iacent iam in quo eterni iudicis stent. Et post pauca de Juda qui cecidit et de latrone qui surrexit dicens. Quibus enim homini estimare potuisset Judam vincendi sorte eterna per ministerium apostolatus amittere et quis eterni latronem credet eternam vite eterna in ipso celo mortis invenire. Occultus ac iudex personis et utrorum corda distruens alterum pre statuit alterum iuste confregit illum districte comotus repulit hunc intrinsecus intendit [illegible] [illegible] quod corona potest dici aliquo duplex. Vel secundum estimationem et apparentiam ob putatem iusticiam et ista potest amitti per culpam. Vel secundum eternam predestinationem et finalem perseverantiam sed iusticie et hoc est inamissibilis predestinato perseveranti in iustitia. Unde Gregorius ubi supra exponens istud verbum Tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam dicit quidam aliis cadentibus ad standum alii solidantur perhibentur electorum numerus certus ac finitus ostenditur hac ergo sua quam noverat aliorum erigi aliorum ac vita bona confringi et spes mutatur humilium et elatio premitur superiorum quidam et illa bona possunt amittere de quibus superbiunt. Et isti ea perpetue quia non habeant contendunt. Formidet igitur in terris quod accepit ne eos qui necdum illa assecuti sunt despiciat. Quid enim sumus hodie novimus quid ac paululum post possimus esse nescimus. Hinc vero quos fortasse despicimus et tarde possunt incipere et tu vita nostra ferventioribus studiis anteire. Timendus itaque est ne eam nobis cadentibus surgat qui a nobis stantibus videtur. Que stare iam non novit qui non stante novit vincere. Hinc ac superiorum iudiciorum metum Paulus apostolus dissolutis cordibus incuciens ait Qui se existimat stare videat ne cadat. 1 ad Corinthios 10. Et hanc videndum est unicuique quod stat ne vel superbiendo vel alio quolibet modo cadat ne vel alius coronam eius accipiat. Cum ac aliquo lapsu cecidit surgat ut ad promissam coronam perveniat. Item nomen accipere coronam ab aliquo potest intelligi duplex. Vel causaliter primo sic non vel complendum in genere et isto potest sic ut hic ad arguta. Respondeo ad primum cum queritur aut loquitur de corona gratie aut de corona glorie dicendum quod potest intelligi de utraque. Ad cuius intellectum notandum quod secundum doctores opera in caritate facta et si transeat actu manet tamen quantum ad nutum in dei acceptatione. Et sic hoc quod sic manet habent efficaciam quantum in impiis est inducendi facientem in vitam eternam et dicuntur viva remanere. Sed quod hunc effectum in peccatore non habent hoc est peccatum presens peccatum quod facit peccatorem indispositum ad percipiendum effectum precedentium meritorum non ac quod ab ipsis operibus aliquid deviatur. Unde tamen in suo sunt predicta efficacia obtinuerint hoc ipso quod quod caritate sunt elicita quod eis sequitur peccatum auferre non potest et ideo remota indispositione a peccatore per penitentiam opera illa precedentia effectum suum in ipso habere incipiunt et similiter vivificari dicuntur. Non ergo opera prius viva moriuntur nisi peccatus quo ad istum et ideo remoto illo accidit vivificari dicuntur. Si autem predictus peccator moriatur in peccato mortali tunc bona precedentia non possunt habere ad meritum vite eterne possunt tamen iustis perseverantibus in primam et accidere. Et hoc habet ancillus ista Tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam que ut dixi potest intelligi tam de corona gratie quam glorie. Si enim intelligatur de corona preter iusticie tunc dicitur coronam eius alius accipere quando opera ipsius in caritate facta que habet et aliis proderant sicut quod speciebus caritatis facit omnia multa sanctorum ipso peccante habere possedesse desinunt ad meritum vite eterne tamen fructus in eis manet quod sunt in gratia perseverantes. Non ac ita quod eadem numero gratia que est in uno ipso peccante in alio fiat sed in genere complexus. Sibi ac opponitur si intelligatur de corona future glorie quia sancti in patria consentientes gaudet de omnibus meritis sanctorum que in nobis sunt. Unde aliquo peccante cuius multa merita processerunt gaudium eorum meritorum necessario manebit in beatis quod ipse peccando amisit et non ita quod gloria que predestinata est uni alteri detur. Unde beatus Thomas libro de virtutibus articulo 6 questio 4 6 in responsione ad primum argumentum dicit quod hec auctoritas potest intelligi vel de corona iusticie preter vel de corona glorie. Utraque ac modo intelligatur secundum hoc unus dicitur accipere coronam alterius alio cadente. Inquantum bona unius alteri possunt vel in augmentum meriti vel in augmentum glorie propter quemquam caritatis que facit omnia bona membrorum communia esse et ita contingit quod unus coronam alterius accipit quando aliquo per peccatum cadente et unus premium meritorum non consequente alius fructum percipit de meritis que ille habuit sicut etiam propositum alio persistente vel complexius scitur quod predestinato cassetur ut innuebat ultima ratio.

[illegible] in [illegible] quod uno eis cadente [illegible] surrogatus fuit et eius coronam accepit.

Bernardus in apologetico suo epistola ad Willelmum abbatem ordinis cluniacensis de pluralitate ordinum dicit. Requirat a me cur tu omnes ordines laudes omnes tamen non teneo. Laudo enim omnes et diligo ubicumque pie et recte vivitur in ecclesia. Unum opere teneo alios caritate. Efficiet ac caritas ut nec illorum fructu quando fraudetur quorum instituta non sequor. Plus aliquid dicam. Tu tamen caute age. Potest namque fieri quod tu frustra laboraveris. Ut ac ego frustra diligam bonum quod operaris fieri omnino non potest. O quanta fiducia caritatis. Alius operatur non amans et mecum operatur ille quidem bonum suum perdidit. Illius vero caritas nunquam excidit [illegible].

Ut patet dicta secundum eundem ubi supra. quod unus coronam alterius accipit dicitur Apoc. 3 ne aliquis amittat coronam que est ei predestinata. Sed sic quod aliquis quandoque amittit coronam
sibi debitam secundum presentem iustitiam et alius in locum eius substituitur ad supplendum numerum electorum sicut in locum angelorum cadentium sunt homines
substituti. Et ideo patet quod aliquis amittit coronam gratie secundum quod gratia ordinatur ad gloriam in aliquo gradu. Unde gratia iste si perseverasset pervenisset ad certum
gradum glorie quo cadente alius accipiet gratiam ordinatam ad eundem gradum glorie ad quem ille pervenisset si perseverasset. Et ideo obiectio
multi amittunt gratiam quia non alius accipiet non est verum ymmo patet quod alius ei surrogatur in eadem gratia sed que est ordinata ad certum gradum
glorie sicut dicit glossa et Gregorius ... sit deo ... suorum si quis labitur alius in eius subducitur sicut per superbiam iudeorum gentilitas
subintrat. Sed numquam subintrasset gentilitas si iudea non cecidisset. Constat quod deus ab eterno providerat gentes salvandas. Unde ego
quod salvarentur si non subintrasset loco illorum. Sic etiam potest dici de hominibus qui substituti sunt in locum angelorum cadentium. Potest
etiam intelligi littera de corona glorie ut sit sensus: tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam id est ne alius incipiat sine te possidere gloriam
que tibi debebatur si perseverasses. Et ideo obicitur: corona glorie debetur solum perseverantibus. Dico quod debebatur isti scilicet posito sub conditione
si perseverasset ut dicit ymmo Gregorius ... Patet tamen omnia non potest aliquid concludi contra certitudinem predestinationis quia illi qui finaliter a gratia de
ficiunt numquam predestinati fuerunt ut dicit sanctus Thomas ... q. 46. Salubris igitur est admonitio constanter et firmiter ad perseverandum. Fide
tene sicut instruit Job 27. Tenebit iustus viam suam. Et 27 Iustificationem quam cepi tenere non deseram. ... locum tuum ne
dimiseris. Cant. 3o. Tenui eum nec dimittam. Super quo Bernardus ... Tenet anima deum fidei firmitate et devotionis affectu
subdit et nequaquam deum tenet si non tenetur. Tenetur autem potentia et misericordia dei sicut id potest: Tenuisti manum dexteram meam. Corona primum est
corona glorie. Corona enim est figure rotunde que quidem nichil asperitatis vel lesionis nil offensionis nichil incisum angulis nil anfractibus
nil eminens nil lacrimosum ut ait Tullius libro 2o de natura deorum. Et ideo merito per coronam significatur eternitas glorie. Super 2o Esto fidelis usque
ad mortem et dabo tibi coronam vite. Ysaie 62 Eris corona in manu domini. Quod dicitur quod gratia dei ipse coronat in homine iusto sicut id metrice:
Cumque habeas nichil preveniens gratia donat nil deus in nobis preter sua dona coronat. Et nota quod quadruplex est corona quam dat deus
amicis suis. Prima est spinea que est penitentie de qua ait 2a plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius. Secunda est
lapidea que est pacientie de qua psalmus posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Tertia est aurea que est sapientie de qua
... super caput eius corona signo sanctitatis. Quarta est stellea que est triplicatum de qua ... et in capite
eius corona stellarum XII. Omnis iste iniustior corone dicuntur esse in capite quia sola intentio remunerabit sive coronabit. Sunt autem 4
alie corone quibus mundus coronat suos amatores. Prima est corona rose id est mundi vanitas de qua Sap. 2o Coronemus nos rosis antequam
marcescant. Secunda est edere id est carnis voluptas de qua 2a Machab. 6o Cum liberi id est Bacchi sacra celebrarentur cogebantur edera
coronati liberos cuivis(?). Tertia est corona superbie id est secularis dignitas de qua Ysaie 28 Ve corone superbie ebriis Effraym. Quarta que
datur peccatoribus est corona pene eterne de qua Ysaie XXII Coronans coronabit te tribulatione et tunc lugebunt et plangent
de quo modo ridet et gaudet. Contra illud Tren. 5 defecit gaudium cordis nostri versus est in luctu chorus noster cecidit corona
capitis nostri ve nobis quia peccavimus. Nota utrum prescientia meritorum sit causa vel ratio predestinationis aliquorum. Et videtur quod sic quia ad Romanos 9
super id Miserebor cui volueris et misericordiam prestabo cuius miserebor. Dicit glossa Ambrosii: Miserebor illi quem presciebam pro certo toto corde
reversurum ad me. Et est dare illi cui dandum et non dare illi cui non dandum est ut vocet quem sciat obedire. Illum vero non quem sciat
non obedire. Sed obedire et toto corde reverti ad deum pertinet ad meritum quia vero pertinet ad demeritum. Ergo prescientia meriti vel demeriti
est causa vel ratio quare deus proponat alium miserendo facere et alium a misericordia excludere quod est predestinare vel reprobare. Sed contra est quod dicit glossa super
id Rom. 9 Ut secundum electionem propositum dei maneret non ex operibus sed ex vocante dictum est maior serviet minori. Et dicit non per merita precedentia
illud dictum fuisse ostendit si Jacob dilexi Esau autem odio habui. Ita nec per merita futura. Et dicit super id numquid iniquitas est apud
deum. Dicit glossa: Nemo dicat deum quod futura opera providebat alium elegisse alium reprobasse. Et ideo patet quod Apostolus ad Titum 3o Non ex
operibus iustitie que fecimus nos etc. Ergo predestinatio salutis humane non provenit ex prescientia meritorum. Respondeo dicendum secundum doctorem sanctum ubi supra
... quod non autem quicumque est causa effectus oportet quod sit causa cause
... distat inter causam et effectum quod quicumque est causa cause est causa effectus ... causa non est
sicut patet quod causa prima per causam secundam producit effectum suum ... causa duplicem scilicet gratiam et gloriam. Quorum
in predestinatione autem est duo accipere scilicet ipsam predestinationem eternam et effectum eius temporalem duplicem scilicet gratiam et gloriam
alterum scilicet gloria ... causa non potest esse actus humanus ... nisi ... dispositio materialis quedam
... sicut ipsius predestinationis
... est quedam directio ad finem que fit a voluntate mota
causa ... predestinationis ... quod aliquid movet voluntatem dupliciter
Unde secundum hoc dicitur aliquid esse predestinationis causa prout potest esse motivum voluntatis. Circa quod sciendum quod aliquid movet voluntatem duplex
uno modo absolute alio modo ex suppositione alterius. Uno modo per modum debiti per modum autem debiti movet aliquid dupliciter: uno absolute alio ex suppositione alterius
uno modo per modum meriti alio modo per modum debiti ... qui est voluntatis obiectum. Et hoc modo voluntatem movet ut ab ipso divertere non possit
absolute quidem movet ipse finis ultimus qui est voluntatis obiectum. Et hoc modo voluntatem movet ut ab ipso divertere non possit
sicut Augustinus in libro de libero arbitrio. Sed ex suppositione alterius movet secundum debitum
sicut unde nullus homo potest non velle esse beatus ut dicit Augustinus in libro de libero arbitrio. Sed ex suppositione alterius movet secundum debitum
illud sine quo finis haberi non potest. Sed finis ipsius non movet secundum
debitum voluntatem sed est libera inclinatio voluntatis in ipsum. Sed tamen ex quo voluntas est libere inclinata in ipsum inclinatur
in omnia sine quibus hoc haberi non potest per modum debiti ex suppositione tamen illius quod primo volitum ponebatur. Sicut rex ex sua liberalitate
facit aliquem militem. Sed quod non potest esse miles nisi habeat equum efficitur debitum et necessarium ex suppositione liberalitatis predicte
... ipsa eius bonitas que non dependet ab aliquo alio. Unde ad hoc
quod ei det equum ... voluntatis est ipsa eius bonitas que non dependet ab aliquo alio. Unde ad hoc
quod habeat a deo nullo alio indiget et ideo voluntas eius non inclinatur primo ad aliquid faciendum per modum debiti sed
liberalitate tamen inquantum sua bonitas in eius operatione melius manifestatur. Sed ex quo supponitur quod deus velit aliquid facere hoc
ex suppositione liberalitatis ipsius per modum debiti quodammodo sequitur quod faciat sine quibus res ipsa volita esse non potest. Sicut si facere aliquid
quod det ei rationem ubicumque autem occurrit aliquid sine quo aliud a deo volitum esse posset hoc non procedit ab eo secundum rationem alicuius
debiti sed secundum meram liberalitatem. Perfectio autem gratie et glorie sunt huiusmodi bona quod sine eis natura potest esse. Excedunt enim limites
virtutis naturalis. Unde quod deus velit alicui dare gratiam et gloriam hoc ex mera liberalitate procedit. In hiis autem que tamen ex liberalitate
procedunt causa volendi est ipsa superhabundans affectio volentis ad finem in quo attenditur perfectio bonitatis ipsius. Unde
causa predestinationis nichil aliud est quam bonitas ipsius dei. Et isto modo dicto potest solvi quedam contraria que inter quosdam
ventilabatur quibusdam dicentibus omnia a deo procedere per simplicem voluntatem. Quibusdam vero asserentibus omnia procedere secundum debitum a deo
... tollit necessarium ordinem qui est inter effectus divinos ad invicem ... vero ponit omnia
... procedere a deo secundum necessitatem nature. Media autem via est eligenda ut ponatur ea que sunt a deo primo volita procedere ab ipso secundum
simplicem voluntatem. Ea vero que ad hoc requiruntur procedere secundum debitum ex suppositione tamen ... tamen debitum non ostendit deum esse
debitorem rebus sed sue voluntati ad cuius completionem debetur id quod dicitur procedere secundum debitum ab ipso. Per hoc ad argumentum
... quod debitus usus gratie est quoddam ad quod divina providentia gratiam collatam ordinat. Unde non potest esse

Licet enim gaudeamus in coronis nostris ... secundum Plinium ... indicat ... et lastime ...
... de illo. Et beata epistola 88. ... in angustum moris et quo minus ...
... et ... ad caput digiti ... implicuit ... demonstrat
... in aptum ... laudet ... de sancto Ludovico quod serta de rosis sicut alios capellos
... corona spinea ... capiti salvatoris

quod ipse rectus usus gratie praestitus sit tamen monens ad gratiam. Unde Ambrosius dicit: Dabo illi gratiam quia scio quod rectus toto corde reversurus ad me. Non est intelligendum quod praescientia cordis contriti sit inclinans voluntatem ad dandum gratiam, sed quod datam gratiam ad hoc ordinat ut ad acceptam gratiam perfecte convertatur ad deum. Sic etiam quod Origenes glossa super 10 Numeri [illegible]. Ergo tibi levitis dicit: Jacob natus posterior primogenitus indicatus est ex proposito cordis quod deo patuit. Augustinus: in hoc modo nascentes aut quicquam agentes bonum vel malum dictum est Jacob dilexi Esau autem odio habui etc. Dicendum quod propositum cordis Jacob praescitum a deo non fuit causa quare ei gratiam dare voluit, sed fuit quoddam bonum ad quod deus gratiam ei dandam ordinavit. Et ideo dicit quod ex proposito cordis quod ei patuit eum dilexit, quia scilicet ad hoc eum dilexit ut tale propositum cordis haberet. Vel quod praevidit quod propositum cordis eius fuit dispositio ad gratie susceptionem. Sed contra: praedestinatio non potest esse iniusta cum universe vie domini misericordia et veritas, ut dicitur in psalmo. Nec potest intelligi de iustitia et hominum aequa iustitia attendi quam distributiva. Non enim cadit ibi commutativa iustitia cum deus qui bonorum meorum non eget nihil a nobis recipiat. Iustitia autem distributiva inaequalia non nisi inaequalibus dat. Inaequalitas autem non potest attendi nisi [illegible] nisi secundum diversitatem meritorum; ergo quod deus aliquos praedestinat et alios non, procedit ex praescientia diversorum meritorum. Dicendum quod in illis quae secundum rationem debiti inter aliquos distribuuntur, est contra rationem iustitie distributive si inaequalibus inaequalia dentur. Sed in illis quae ex liberalitate donantur in nullo iustitie contradicit. Possum enim uni dare et alii non dare pro meo libito voluntatis. Cum igitur autem gratia ex liberalitate [illegible], et ideo non est contra rationem iustitie distributive si deus proponat se daturum gratiam alicui et alii non, nulla inaequalitate meritorum considerata. Et autem Augustinus exponens illud Malachie primo: Jacob dilexi Esau autem odio habui, dicit quod voluntas ista dei qua unum eligit et alium reprobat non potest esse iniusta. Venit enim ex occultissima iustitia. Augustinus xxviii distinctione primi libri dicit ut [illegible] auctoritate [illegible] ab Augustino in suo loco vel si [illegible] sustinere, referendum est ad effectum reprobationis vel praedestinationis quia sed aliquam causam meritoriam vel dispositivam. Sed non praescientia abusus gratie non fuit causa reprobationis in Juda nisi forte ex parte effectus quia Jude deus nolle volenti accipere gratiam eam denegaret. Sed hoc ipsum quod est velle accipere gratiam est nobis ex praedestinatione divina. Unde non potest esse causa praedestinationis. Sed non quod electio qua deus unum eligit et alium reprobat rationabilis est. Nec tamen oportet quod ratio electionis sit meritum, sed ipsa ratio electionis est divina bonitas. Ratio autem reprobationis est in hominibus peccatum originale ut dicit Augustinus. Vel etiam fuit hoc ipsum quod est non habere debitum ad hoc quod ei gratia conferatur. Rationabiliter enim possum velle denegare alicui quod sibi non debetur etc. Nota secundum eundem doctorem [illegible] q. 16. Dupliciter est certitudo, scilicet cognitionis et ordinis. Certitudo cognitionis est quando cognitio non declinat ab eo quod in re invenitur, sed hoc modo existimat de re sicut est. Et quia certa existimatio habetur de re per causam rei, ideo translatum est nomen certitudinis ab ordine cause ad effectum, ut dicatur ordo cause ad effectum certus quando causa infallibiliter effectum producit. Praescientia ergo dei quae non importat vel certitudinem cause respectu horum quorum est, non consequitur nisi certitudo cognitionis. Sed praedestinatio quae praescientiam includit et certitudinem cause ad causatum est superaddit, inquantum est directio sive ordinatio quaedam. Et sic super certitudinem cognitionis potest in causa considerari certitudo ordinis. Et quia praedestinatio est quaedam pars providentie, sicut secundum suam rationem super providentiam addit, sic etiam eius certitudo super certitudinem providentie est. Unde sicut dicit [illegible] q. 72 destinatio. Unde praedestinatio non assumitur [illegible] importat directionem alicuius in finem. Unde ad dicit mentis destinationem quae eum dirigit ad aliquid faciendum. Et quia id quod proponit ad perficiendum dirigit sicut ad finem, ideo id quod proponit dicitur destinare. Sed unde 2 Machabeorum 6 Eleazarus destinavit in corde suo non admittere illicita propter vite amorem. Et 2 Corinthios 9: Unusquisque prout destinavit in corde suo. Sed quod propositum praevie quod adiungitur addit ordinem ad futurum. Unde cum destinatio non sit eius nisi quod est, praedestinatio potest esse eius quod non est. Et quantum ad hoc duo praedestinatio sub providentia collocatur ut pars eius. Nam ad providentiam pertinet directio in finem, praesertim a Tullio providentia futuri et a quibusdam diffinitur quod est praesens notio futuri [illegible] eventum. Sed tamen praedestinatio quantum ad duo a providentia differt. Nam providentia dicit vel ordinationem in finem. Unde se extendit ad omnia quae a deo in finem aliquem ordinantur, sive rationalia sive irrationalia sive bona sive mala. Praedestinatio autem illum tantum respicit finem qui est praeter rationalis creature, utpote gloriam. Et ideo praedestinatio non est nisi hominum et eorum quae spectant ad salutem. Secundo differt. In qualibet enim ordinatione ad finem est duo considerare, scilicet ipsum ordinem et exitum vel eventum ordinis. Non enim omnia quae ad finem ordinantur finem consequuntur. Providentia ergo tantum respicit ordinem in finem. Unde per dei providentiam etiam homines ad beatitudinem ordinantur. Sed praedestinatio respicit etiam exitum vel eventum ordinis. Unde non est nisi eorum qui gloriam consequuntur. Sic ergo sicut hoc providentiam ad imponi ordinis, ita sed praedestinatio ad ordinis exitum vel eventum, quia enim aliquem finem glorie consequuntur non est per virtutes propriis viribus, sed ex amore gratie divinitus date. Sicut ergo praedestinatio secundum suam rationem super providentiam addit [illegible], sic etiam eius certitudo est super certitudinem providentie. Ordo enim providentie dupliciter certus invenitur. Uno modo in particulari, quando scilicet res quae a divina providentia in finem aliquem ordinatur absque defectu ad finem illum pertingunt, sicut patet in motibus celestibus et in omnibus quae necessario aguntur in natura. Alio modo in universali et non in particulari, sicut videmus in generabilibus et corruptibilibus quorum virtutes quandoque deficiunt a propriis effectibus ad quos sunt ordinate sicut ad fines proprios, sicut virtus formativa quandoque deficit a perfecta formatione membrorum. Sed tamen ipse defectus divinitus ordinatur ad aliquem finem etc. Nihil potest deficere a generali fine providentie cum quicquid deficiat ab aliquo particulari fine. Sed ordo praedestinationis est certus non solum respectu universalis finis, sed etiam respectu particularis et determinati, quia ille qui est ordinatus per praedestinationem ad salutem numquam deficit a consecutione salutis. Nec tamen hoc modo certus est ordo praedestinationis respectu particularis finis sicut erat ordo providentie, quia in providentia non erat ordo certus respectu particularis finis nisi quando causa proxima necessario producebat effectum suum. In praedestinatione autem invenitur certitudo respectu singularis finis, et tamen causa proxima, scilicet liberum arbitrium, non producit effectum illum nisi contingenter. Unde difficile videtur concordare infallibilitatem praedestinationis cum libertate arbitrii. Non enim potest dici quod praedestinatio super certitudinem providentie nihil aliud addat nisi certitudinem praescientie, ut si dicatur quod deus ordinet praedestinatum ad salutem sicut et quemlibet alium, sed cum hoc de praedestinato scit quod non deficiet a salute. Sic enim deus non diceretur praedestinatus differre a non praedestinato ex parte ordinis, sed tantum ex parte praescientie eventus, et praescientia esset causa praedestinationis. Vel praedestinatio esset per electionem praedestinati, quod est contra auctoritatem scripture et dicta sanctorum. Unde etiam potest certitudinem praescientie ipse ordo praedestinationis habet infallibilem certitudinem. Nec tamen causa salutis proxima, scilicet liberum arbitrium, ordinatur ad eam necessario sed contingenter. Quod hoc modo potest considerari. Invenimus enim ordinem infallibiliter esse respectu alicuius dupliciter. Uno modo in una causa singulari necessario inducit effectum suum ex ordine divine providentie. Alio modo quando ex concursu causarum multarum contingentium et deficere potentium pervenitur ad unum effectum, quarum unamquamque deus ordinat ad consecutionem effectus loco eius quae deficiat vel ne altera deficiat. Sicut videmus quod omnia singularia unius speciei sunt corruptibilia, et tamen per successionem unius ad alterum potest in eis secundum naturam salvari perpetuitas speciei, divina providentia hoc gubernante quod non omnia deficiant uno deficiente. Et hoc modo est in praedestinatione. Liberum enim arbitrium deficere potest a salute. Tamen in eo quem deus praedestinat tot alia adminicula praeparat quod vel non cadat vel si cadit quod resurgat, sicut exhortationes et suffragia orationum, donum gratie et alia huiusmodi quibus deus adminiculatur homini ad salutem. Si ergo consideremus salutem respectu cause proxime, scilicet liberi arbitrij

non licet eterne sed contingentiam, licet respectu cause prime que est predestinatio eterne sit, sed . Ex quo sequitur primo quod numerus predestinatorum est certus qui nec augeri potest nec minui, patet quod dicitur et per beatum Augustinum libro de correptione et gratia, ubi in eundem sensum dicitur: Superna Ierusalem numerus [illegible] certus de illo cum [illegible] suorum in ipsorum stabilitate frandabitur aut eorum [illegible] copia fortasse regnabit. Sed contra. Secundum hoc ergo patet quod additio superad-
ditam possibilem sed predestinatam quod esse non eterne presciente vel reprobacionis, secundum hoc ergo possibilem dimiui sed ad predestinatum possibilem sed non predestinata
quod est contra eternam predestinationem. Patet quod certitudo numeri predestinatorum colligitur ex duplici eterne scilicet ex eterna predestinatione et eterna
prescientie vel reprobationis. Et hec due eternitates dicunt quod certitudo predestinationis est certitudo cognitionis et ordinis ut dictum est. Certitudo autem prescientie
est certitudo cognitionis tantum, non enim deus preordinat ad peccandum homines reprobos sicut predestinatos ordinat ad merendum. Secundo sequitur quod quamvis
de quolibet absolute concedi possit quod deus potest eum predestinare vel non predestinare, tamen supposito quod predestinavit non potest non predestinare
vel econverso quod non potest esse mutabilis. Et ideo dicitur communiter quod licet deus potest non predestinatum predestinare vel predestinatum non predestinare in sensu
composito est falsa, in diviso vera. Et ideo omnes locutiones etc. que secundum compositum implicant sunt simpliciter false. Unde non est querendum quod numero predestinatorum
additio vel subtractio fieri possit, quia additio presupponit quod cum sit additio et subtractio ad aliquid sit subtractio et additione non [illegible]
quod deus possit plures predestinare quam predestinavit vel pauciores, quia predestinatio et prescientia et alia sunt acta [illegible] in quibus non possit esse
variatio sive mutatio dei. Et ideo nichil quod ad variationem horum actuum pertineat concedi debet. Sed contra de scientia vel [illegible] que tendit
ad effectum exteriorem, et ideo quod deus primo facit et postea non facit aut non ostendit aliquam mutationem in ipso, sed in effectu solum. Tertio sequitur quod licet
predestinatio secundum se considerata non possit iuvari precibus sanctorum, potest tamen quantum ad executionem et suorum effectum in esse ponendum. Tertia pars patet
quia sanctorum preces non prosunt ad hoc ut mutetur quod aliquis predestinetur, quod patet quia nec ordo secundum quod in [illegible] non [illegible] quia sic sunt temporales. Predestinatio
autem eterna. Nec etiam secundum quod consistit in prescientia dei, quia prescientia meritorum vel precum vel aliorum non est causa predestinationis ut dictum est
supra. Pars secunda patet quia in quolibet ordine causarum attendendum est non solum ordo cause prime ad effectum, sed etiam ordo secunde cause ad effectum et etiam ordo
cause prime ad secundam, quia causa secunda non ordinatur ad effectum nisi cooperatione cause prime. Causa autem prima dat secunde quod influat super suum
causatum, ut habetur in libro de causis. Predestinationis autem effectus est salus humana que ab ea procedit sicut a causa prima. Sed causas possunt esse multe
cause alie proxime quasi instrumentales que sunt ordinate a divina predestinatione ad salutem hominum, sicut instrumenta applicantur ab artifice
ad effectum artis complendum. Unde sicut predestinationis divine est effectus quod iste salvetur, ita et quod per orationes talis vel multa talia salvetur
et hoc est quod dicit magister in primo libro distinctione [illegible] quod causa quare unus sanctus orando efficiunt, ita predestinata sunt ut precibus obtineantur. Et habetur in glossa
super 10 Genesis 25. Deprecatus est Ysaac dominum pro uxore sua eo quod esset sterilis, qui exaudivit eum, dedit que conceptum Rebecce. Ubi dicit glossa:
In Ysaac facta est promissio, sed eorum precibus adimpleta est dei promissio. Unde et Boecius dicit in quinto de consolatione: preces cum recte sunt
inefficaces esse non possunt. Nichil autem est quod ordinem predestinationis possit infringere et ideo non potest impediri, multa tamen sunt que subiacent
ordinum predestinationis ut cause medie et ista sunt que dicuntur iuvare predestinationem precibus meis. Et ergo si quis arguet deus scit eterne
quem et quot salvabuntur, itaque sic eveniet et non aliter, quoniam possit aliter evenire, ergo neque predestinatus dampnabitur aliquo casu vel
eventu et neque prescitus salvabitur. Ergo neque debet curare utrum faciat bene vel male, quia si est prescitus quicquid faciat in fine dampnabitur,
si predestinatus quicquid faciat in fine salvabitur. Stultum ergo est qui non comedit et letatur et non habet bona in vita sua. Dicendum quod hec
cogitatio est stultorum quod ducit eos in torporem et impietatis operationem. Et ideo audio eos stulte arguere sicut apud infirmum de quo
dicit quod si eum [illegible] ad quid ergo comedis et bibis. Cum sic arguet et tu eum confutet, arguere demens
preordinatum utrum tu debeas vivere an non [illegible]. Tu dicis quod deus predestinavit et ego dico quod deus tibi instituit in hoc modo iste remuneraret. Nam ergo homini irremediabilem in proposito [illegible] dicunt quod deus predestinavit, et [illegible]
non laborat sive fructu neque sed dampno torpescit. Et propterea dicit quod predictum Augustinus deficit, procedit enim a
homo malum impunitum. Ergo neque laborat [illegible] sed non predestinavit homines ad salutem nisi per merita, nec reprobat ut pereant in dampnationem.
Deus predestinavit et prescivit in omnem eventum, sed non predestinavit homines ad salutem nisi per merita, nec reprobat ut pereat in dampnatione
sine meritis. Et ideo non solum est mira salus [illegible] ex parte dei sed etiam ex parte nostra. Et cum ipse velit omnes homines salvos fieri et omnibus gratiam
optuli, solum ex nostra malicia vel negligentia venit defectus nostre salutis. Et hoc est salubris quod est admonitio libere clare quod [illegible]
Et quia deus predestinatio non est tota causa salutis, sed causa prima. Liberum vero arbitrium causa propria effectus, vero magis sunt quidam cause proxime
quasi prime ut in circuitu quadam inferiora ex motu [illegible] superiorum, ideo predestinatio licet sit certa non tamen imponit necessitatem absolutam
[illegible] non ponit in re nec tollit, sed tantum respicit effectum cum sua conditione
cause secundum [illegible] dei. Nec etiam prima causa [illegible] libero arbitrio
prudet eorum unumquemque salvandum suo merito et sua voluntate [illegible] liberi arbitrii.

Qui vicerit, faciam illum columpnam in templo dei mei et foras non egredietur amplius et scribam super eum nomen dei mei
et nomen civitatis nove Ierusalem que descendit de celo a deo meo et nomen meum novum. [illegible]
Quarta pars et ultima narrationis in qua ponitur generalis promissio omni perseveranti in fide et virtute et promittitur quinque scilicet fortitudo
et stabilitas, id est faciam eum columpnam. Secundo sanctorum societas, id est et foras non egredietur amplius. Tertio honoris prerogativa, ibi et
scribam super eum nomen dei mei. Quarto deposito vetustatis et gratie novitas, id est et nomen civitatis nove Ierusalem que descendit de celo a deo meo.
Quinto regalis et sacerdotalis dignitas, id est et nomen meum novum. Dicit ergo primo: Qui vicerit, subaudi secundum glossam ordinariam temptationem
dyaboli, concupiscentias mundanas et delectationes carnales, quod fit sola perseverantia virtutum, faciam illum columpnam in templo dei mei.
Secundum glossam ordinariam templum dei electorum esse certum neque ambigitur, nam ut dicit apostolus 1 Cor. 3: nescitis quia templum dei estis et spiritus dei
habitat in vobis? Si quis autem templum dei violaverit, disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum est quod estis vos. Et beatus Petrus
apostolus loquens fidelibus dicit: et vos tamquam lapides vivi superedificamini domos spiritales 1 Pet. 2. Et ipse replebimur in bonis domus tue,
sanctum est templum tuum etc. Huius autem templi columpne secundum glossam ordinariam sunt non solum quicumque perfectiores, nam quod Paulus dicit ad Galathas 2:
Iacobus et Cephas et Iohannes qui videbantur columpne esse dextras dederunt mihi et Barnabe. Unde et auditores illorum de aliquo
hoste triumphantes atque operante fortitate pollentes. Unde et ipsa ecclesia generaliter ab apostolo columpna et firmamentum veritatis appellatur.
Hec est ergo prima promissio nostri victoris: faciam illum columpnam in templo dei mei, id est faciam eum fortem in opere bono ut neque timeat
iactura sed insuper robore fortitudinis sue, id est exemplo et doctrina sustentet ecclesiam dei secundum glossam ordinariam. Hoc est faciam eum platum in constitutione
in vindicta forte in adversis, plenum in contemplatione, erectum in compassione, stabilem in temptatione, rotundum per ceterorum intentionem,
alios supportantem per compassionem, sicut est columpna in edificio materiali, Ieremie primo: dedi te in columpnam ferream. Tales debent esse
prelati ut ceteris aliis cadentibus stent, secundum quod dicitur in psalmo: liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea, ego confirmavi columpnas eius.
Olim fecit Salomon in templo columpnas de ere firmas et fortes et pondus templi fortiter sustinentes 3 Regum 7, unde [illegible] una vo-
cabatur Iachim quod est firmitas, altera Booz quod sonat robur vel in robore. Porticus templi dei, id est celi, est ecclesia militans cuius gloria
causatur et crescit si eius honores et onera deferentes superioribus firmi et robusti. Nam ut dicitur per [illegible] gratiosa, id est militans
ecclesia inveniet gloriam et robusti habebunt divicias, quia sicut scribitur Prov. 24: vir sapiens est fortis et vir doctus robustus et va-
lidus inveniet gloriam. Quidem quippe columpna est recta, fortiter sustentat omne suppositum, sed quanto incipit inclinari ad unam partem
vel ad aliam cito fabrica tota cadit. Sic est et moraliter: quidam prelati firmiter recti ut nec et iustitiam sequuntur iura et bona consi-
lia [illegible] supportat et conquirit eius sua. Dum vero declinat ad latus propter affectionem vel offensam non reprimendo defectus sed
defectivos fovendo fabrica tota ruit. Hec indicat [illegible] quod Sampson duas columpnas concutiendo quibus tota domus innitebatur
domum prostravit et se et omnes qui erant in ea occidit. Sic est de [illegible] qui affectat semper unam congregationem devotorum [illegible]

porticu

subinde et cor occide, hoc est caritatem que est vita spiritualis ab eis aufer. Et ut illud faciat semper viam non habet quam ut columpnas
illas aggrediens quatiat et allidat per commotiones et perturbationes. Job ix: Qui commovet terram de loco suo et columpne eius concucientur.
Legitur in historia scolastica super Genesim quod Cham filius Noe vii artes liberales in vii columpnis descripsit, quarum vii erant eree
et vii latericie, ut contra diluvium ignis et aque in perpetuum permanerent. Figurabant quod in prelatis qui columpne dicuntur ecclesie perfecta
sciencia esse debet, et ideo sapientia dicitur excidisse septem columpnas. Proverbiorum ix. Quod ubi prelati ecclesie non fuerint imbuti sciencia, tota fabrica
ecclesie ruet, sicut heu videmus modernis temporibus contingere. Cum enim [illegible] in edificio ecclesie non inveniuntur columpne argentee per eloquencie
venustatem, nec auree per sapientie claritatem, nec eree per predicationis sonoritatem, sed potius sunt columpne de festucis que statim franguntur
et magis indigent sustentari quam valeant sustentare. Contra quod comminatus est dominus Ysaie iii: Ecce dominator dominus exercituum auferet a Ierusalem
et a Iuda validum et fortem et omne robur panis et omne robur aque, fortem et virum bellatorem. Et dabo pueros principes eorum et
effeminati dominabuntur eis. [illegible] posuisti in vii columpnis [illegible] in ecclesia [illegible], hoc est tales [illegible] columpnis [illegible] qui magis sunt
ecclesie [illegible] quam firmamentum. Unde scriptum est Proverbiorum ix quod sapientia edificavit sibi domum, id est ecclesiam militantem, et excidit columpnas septem que
sunt septem prelature ad manutencionem, defensionem, robur et reparationem domus dei constitute. Prima est prelatura papalis cum basi sua, id est collegio
cardinalium sibi tamquam basis adherencium. Secunda columpna est principatus imperialis cum capitellis suis, id est electis principibus [illegible]. Iste sunt due
magne columpne templi dei, de quibus habetur in iii Regum vii quod Salomon fecit duas magnas columpnas et posuit eas in porticu
domus dei, unam a dextris et alteram a sinistris. Illam que a dextris erat vocavit Iachin, illam vero que a sinistris vocavit Booz. Et hoc est
[illegible] Iachin, cum sit interpretatur preparator aut preparatus, summum pontificem designat cum sua basi, qui et preparator et preparatus esse debet ad omnia ea
que honorem dei, salutem animarum, bonum et utilitatem communem totius templi dei continent. Alioquin mala columpna est et tanto deterior est quanto
maior et in preciosiori loco. Porro Booz a sinistris, que interpretatur in quo robur est seu fortitudo, designat imperialem maiestatem
cum suis capitellis, que in robore et fortitudine concipiendi et effectum mancipandi que ad honorem dei, salutem animarum et bonum commune
totius ecclesie ab illis quorum interest preparata fuerint et dictata. Ut sic fiat [illegible] in [illegible] xcvi di. c. Duo sunt: Duo namque sunt quibus
principaliter mundus iste regitur, auctoritas sacra pontificum et regalis potestas. Hii sunt duo luminaria magna que posuit deus in firmamento, Genesis primo. Tertia
columpna est prelatura patriarcharum, quarta prelatura archiepiscopalis, quinta episcopalis, sexta abbatialis. Iste columpne debent esse argentee
id est sonore per predicationem et lucide per bonorum operum exempla, sicut in laude sponse ecclesie dicitur Canticorum iii: Columpnas eius fecit argenteas.
Et Sapientie xviii: Ignis ardentem columpnam habuerunt ducem. Septima doctoralis, seu doctoralis non a gradu solum sed ab actu dicta. Non enim
gradum [illegible] sed actum aureolam [illegible] reddit. Alioquin mali doctores aut negligentes aut ociosi aureolam consequentur, quod non credo.
Unde hec columpna [illegible] est quia collectorum aut ministrorum non [illegible], sed monitorum solum et peccatorum detectorum et redarguentium, sicut dicitur
Ysaie lviii: Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam et annuncia populo meo scelera eorum et domui Iacob peccata eorum. Sed tales co-
lumpnas ruinis peccatorum obviantes nolunt homines huius temporis, sed [illegible] insurgant, obstruant, infatuant, [illegible], debellant ut
evellant, sicut scriptum est Ieremie primo: Dedi te in columpnam ferream et fortem [illegible] principibus, sacerdotibus et omni populo terre,
et bellabunt adversum te. Sicut tunc sic et nunc. [illegible] sic templum dei ruinosum sit. Maior quippe pars columpnarum
eius fracta videtur [illegible] audiunt [illegible] bone columpne [illegible]. Ad hoc quippe quod columpna aliqua bona sit et utilis
tria sunt proprie necessaria. Primum ut sit fortis et firma, non facile cedens ponderi. Secundo ut sit bene fundata. Tertio ut sit recta. Quod si
tortuosa esset, cito frangeretur. Hec tria sunt omni prelato et potissime maioribus necessaria. Primo namque cuilibet necessarium est quod sit firmus et fortis,
non corporaliter sed virtualiter ad vincendum per fidem peccata in se et ad resistendum et obviandum manifestis iniquitatibus et iniusticiis. Io. dicitur:
Qui vicerit, faciam illum columpnam etc. Secundo quod sit bene fundatus in illo scilicet fundamento de quo dicit apostolus ad Ephesios iii: In caritate radi-
cati et fundati, ut non que sua sunt sed que Ihesu Christi querat. Alioquin non super petram sed super arenam instabilitatis mundi fundatus,
descendit pluvia prosperitatis, venerunt flumina adversitatis, impulerunt venti temptationum et impingentes in illam columpnam everterunt eam
quia non erat fundata super petram. Matthei vii. Tertio quod sit rectus. Hec autem rectitudo consistit in hoc ut bonum commune totius ecclesie preferat omni
private commoditati. Alioquin curvus est si propriam commoditatem bono communi preferat. Nam sicut omni private persone necessarium est ad salutem
ut bonum honestum delectabili, id est omnem spiritualem voluntatem divinam sue preferat voluntati, sic necessarium est omnem principatum in ecclesia tenenti
ut bonum commune templi dei sue proprie preferat commoditati. Alioquin [illegible] est quod omni ecclesiastico [illegible] prelato [illegible]
non dominantes in clero sed forma facti gregis ex animo. [illegible] videtur [illegible] quis illorum videretur esse maior,
[illegible] reges gentium dominantur eorum. Vos autem non sic, sed qui [illegible] est fiat sicut ministrator. Luc. xxii. Eiusdem columpna [illegible]
(Tunc ibi) et foras non egredietur amplius, postquam [illegible] perseveranti in fide et iusticia et vincenti temptata, quod est [illegible]
Unde dicitur: Et foras non egredietur amplius, scilicet a consorcio sanctorum sive ab ecclesiastica unitate, et hoc per apostasiam vel per [illegible]
Primus enim homo ad ymaginem dei conditus in paradiso deliciarum est positus, quasi quedam columpna firmitatis sed [illegible] audiens
[illegible] vocem, a paradisi felicitate ad erumpnarum [illegible] et a quiete ad laborem [illegible]. [illegible] nos quoque per ruinam
quo secute nos quoque [illegible]. Unde Luc. x: Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho [illegible] intuens auctor
humani generis, ad hoc unde corruerat effusione sui sanguinis venit [illegible] propria [illegible] reduxit. Que verba in eodem non solum
in hiis intelligenda est qui iam [illegible] corporibus in spe letantur in celis, verum etiam de hiis qui adhuc commorantes in
carne per fidem ambulant, spe gaudentes in terris. A hoc gaudio spei non egredientur amplius, quia in superna sanctorum gloria solidantur,
quam in primo adam amisisse et foras [illegible] probantur. Unde dominus in [illegible] dicit Ioh. vi: Eum qui venit ad me non eiciam foras.
[illegible] sequi [illegible] qui est in ecclesia tam in unitate et gratia, non possit amplius [illegible] patuit [illegible]
tua [illegible] reliquisti [illegible] 2º [illegible] de perseverantia in gratia [illegible], et in spe gaudente et [illegible] est apte dei.
Unde psalmista: Ipse deus salutaris meus, susceptor meus, non movebor amplius. Ioh. x: Non rapiet eas quisquam de manu mea.
[illegible] Ioh. [illegible] natus est ex deo, peccatum non facit, scilicet ut talis. Dicit ergo: Qui vicerit, faciam illum columpnam in templo dei mei etc.
[illegible] electorum [illegible] victorem esse [illegible] mandatorum meorum preceptis [illegible] in celestis patrie edificio
[illegible] inconvincibili amore solidabo. Et foras non egredietur amplius, quia nullis inimici suasionibus
vel [illegible] ab illa celestis patrie [illegible] felicitate avelletur. [illegible] filius dei [illegible] in [illegible] dicit [illegible] in [illegible] deus et
[illegible] est [illegible] in qua non solum patrie sed etiam [illegible] esse probatur. Unde foras non egredietur amplius
[illegible] nolite conformari huic seculo sed reformamini in novitate sensus vestri. [illegible] negociis [illegible]
[illegible] militans deo implicat se secularibus negociis, ut ei placeat cui se probavit. Luc. ix: Nemo mittens manum
ad aratrum et aspiciens retro aptus est regno dei. [illegible] foras canes venefici et [illegible] et [illegible] et omnis qui amat

(et facit mendacium)

Confortare et esto robustus scilicet ad oppugnandum errores et vicia, ad allevandum dolores et supplicia, ad supportandum honores et officia et
ad tolerandum terrores pro iustitia. Primo tenentur prelati esse robusti et fortes ad oppugnandum errores et vicia iuxta zelum sanctorum patrum qui nos
in ecclesia precesserunt. Talis enim fuit Helias ut patet 3 Reg. 1 qui robustus bellator nuncupatur. Talis fuit David sicut patet 2 Reg. 3 qui manu
fortis nuncupatur. Talis fuit Booz de quo Ruth 2 qui similiter robustus nuncupatur. Talis etiam fuit Oza qui archam declinantem manu
voluit sustentare 2 Reg. 6 qui similiter nuncupatur fortis et robustus et multi alii de quibus verificatum est illud Iudic. [illegible] omnes
robustissimi pugnatores. Secundo tenentur esse fortes et robusti ad supportandum honores et officia ut sint quasi columpna fortis ad suppor-
tandum ecclesie utilitatem. In cuius figura ut dictum est Salomon in porticu templi duas collocavit columpnas quarum una vocatur Iachim 3 Reg. 7
Tercio tenentur esse fortes et robusti ad allevandum dolores et supplicia que multis iuste innocentibus inferuntur. Unde illud Ysaie 35
Confortate manus dissolutas et genua debilia roborate. Ut cuilibet eorum merito dici possit illud Iob 4 Ecce docuisti plurimos
et manus lassas roborasti, vacillantes confirmaverunt sermones tui et genua debilia confortasti. Quarto tenentur esse fortes et robusti
ad tolerandum terrores pro iustitia et veritate sacre doctrine. Unde secundum sanctum Greg. 26 moral. c. 2 exponentem illud Iob 36 [illegible] robustos [illegible]
ascendunt. Robusti sunt illi qui ad vincendum mentis linguam despiciunt qualescumque que pro veritate quam debuerit despicia non [illegible]
Sed pro robustis [illegible] tunc ascendunt si per regiminis [illegible] agitur ut doctorum et fortium loca indocti et debiles sortiantur. De talibus namque
verificatur illud Iudic. 11 Renovatum est robur corporis facti sunt quasi mulieres. Non sic vero prelati et doctores quibus pro veritate defendenda
dicitur illud Iosue 10 Nolite timere neque paveatis confortamini et estote robusti. Secundo [illegible] prelato [illegible] ut sit [illegible]
possit etiam ista clausula specialiter intelligi de ecclesia generali secundum Hayon. [illegible] et foris non egrediatur amplius. Apte demonstratur
quia nam dudum in precedentibus [illegible] membris operatur in illo scilicet in amore fratrum qui relicta domo patria abiit in regionem longinquam
ubi substantiam suam vivendo luxuriose cum meretricibus dissipavit. Luce 15. Ab unitate scilicet fidei atque operationibus recessit in [illegible]
[illegible] occasione illius vituli saginati renovata foras ultra non exiet i. a gratia non separabitur [illegible] (Conventus [illegible] promisso
[illegible] et vincenti scilicet nomine patris [illegible] tu [illegible] Et scribam super illum nomen dei mei. Secundum Hayon. Calamus quo nomen
istud inscribitur gratia sancti spiritus intelligitur per quam efficimur filii dei. Sic est enim quod dicitur Et scribam super illum nomen dei mei
hoc est faciam illum esse filium dei mei, ut sicut ego sum filius per naturam ita et ille sit per gratiam [illegible] per spiritum sanctum fiat [illegible]
[illegible] ad Gal. 4 misit deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba pater. Et ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii
dei. ad Ro. 8 Et dicitur nomen scriba [illegible] enim dicto [illegible] quod ait scribitur [illegible] manet [illegible] est [illegible] in tempore in tabula quod dicatur
et sit filius dei. Hoc nomen scilicet dei portabat summus sacerdos in lamina aurea super frontem Exo. 28. Et dicitur super eum ad designandum
quod nomen istud venit de superno dono dei non meritis nostris. Hoc est nomen de quo dicitur in Ps. Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes
quod nomen istud [illegible] salvator Ioh. 10 dicit illos ad quos sermo dei [illegible] reputat enim [illegible] in terra personam dei. [illegible]
dei in terra est prelatus et vicarius eius, et [illegible] vices eius debet gerere ut iuste et cum tranquillitate omnia iudicet sapienter et sine personarum
acceptione Act. 10 in veritate comperi quia non est personarum acceptor deus. [illegible] non [illegible] volunt honorare sicut deus [illegible]
[illegible] noluit ut deus qui est in celo ipse sedet in solio iudicans iustitiam et iudicans et [illegible] pauperum et orphanorum [illegible]
deus iudex iustus fortis et patiens. Tibi derelictus est pauper orphano tu eris adiutor [illegible] [illegible] [illegible] Ysaie [illegible]
Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii, iustitia habitavit in te nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam. Vinum
tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles socii furum omnes diligunt munera sequuntur retributiones pupillo non iudicant et causa
vidue non ingreditur ad eos. Et Iere. 6 A minore usque ad maiorem omnes avaritie student. [illegible] usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum
Iste debent attendere quod scribitur in Ps. [illegible] vos [illegible] et sic [illegible] de principibus cadetis [illegible]
[illegible] debent attendere quod [illegible] in Ps. [illegible] nomen dei mei i. indelebiliter imprimam notitiam deitatis que est vita eterna Ioh. 17 Hec est vita eterna ut cognoscant te
Scribam super eum nomen dei mei i. indelebiliter imprimam notitiam deitatis que est vita eterna [illegible]
Scribam super eum nomen civitatis nove Ierusalem subauditur scribam
Deinde subiungitur [illegible] promissio scilicet deposita vetustate et [illegible] novitas [illegible] Et nomen civitatis nove Ierusalem subauditur scribam
super eum qui vicerit, ita intelligitur secundum Hayon. quia [illegible] per donum spiritus sancti [illegible] ut nomen eius non sit in [illegible]
[illegible] scriptum in celis et sit filius Ierusalem que sursum est Gal. 4 Illa que sursum est Ierusalem libera est que est mater nostra [illegible]
que de celo descendit a deo meo. Secundum Hayon. Ierusalem que visio pacis interpretatur de celo a deo descendere perhibetur in capite suo
cum unita est per fidem secundum quod dicitur Ioh. 3 Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo. Et infra 21 Vidi civitatem sanctam
Ierusalem novam descendentem de celo. Vel ecce in eo de celo descendit, quia quicquid habet in fide et operibus bonis [illegible] a deo percipit
iuxta illud Iacobi 1 Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. Bene autem nova vocatur
quia [illegible] regnum [illegible] et spiritu dilectionis vetustate [illegible] spoliatur et celesti novitate vestitur secundum apostolum
Col. 3 Exspoliantes veterem hominem induite novum qui renovatur in agnitionem dei secundum imaginem eius qui creavit eum. Et 2 Corinth.
Vetera transierunt et ecce facta sunt omnia nova. Est ergo sensus scribam super eum nomen civitatis nove Ierusalem i. faciam eum pacificum et ab omni
vetustate peccati spoliatum et celesti gratia innovatum vel i. indelebiliter imprimam et notitiam celestis patrie ubi [illegible] esse
que est nova innovatione glorie. Sic fuit [illegible] et alii qui cum eo sunt in superna Ierusalem Ysa. Restituam iudices tuos ut fuerunt prius
et consiliarios tuos sicut antiquitus post hec vocaberis civitas iusti urbs fidelis. Et infra 60 Ponam visitationem tuam pacem et prepositos
tuos iustitiam. Non audietur ultra iniquitas in terra tua [illegible] subditur ultima promissio scilicet regalis et sacerdotalis dignitas cum dicitur
Et nomen meum novum subauditur scribam super eum qui vicerit. [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] vocetur ipse [illegible] i. [illegible]
Et nomen meum novum, [illegible] nomen novum est non secundum divinitatem qua equalis est patri [illegible] et spiritu sancto [illegible] secundum formam
sancti spiritus unctus ait Hayon. [illegible] nomen novum est [illegible] [illegible] [illegible] ut ab ipso [illegible] appellemur. De quo
[illegible] accepit quem in tempore gratia [illegible] spiritus sancti et a suo nomine hoc privilegium dedit ut ab ipso [illegible] appellemur. De quo
nomine dicitur Ysaie 62 Et [illegible] vocabit nomine alio i. [illegible] Hec est dignitas nobilis hec celsitudo preeminens [illegible]
reges [illegible] sacerdotes [illegible] vocamur. Supra 1 Fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo. Fecit nos regnum quia
reges [illegible] sacerdotes [illegible] vocamur. [illegible] Ysaie 33 Dominus rex noster ipse salvabit nos. Et sacerdotes nos fecit. Unde debemus
ipse rex [illegible] [illegible] nobis [illegible] sacrificium deo spiritus contribulatus [illegible] in oratione et orone Ps. Sacrificium laudis
offerre Primo sacrificium cordis in contritione Ps. Sacrificium deo spiritus contribulatus [illegible] Et orone Ps. Sacrificium laudis
honorificabit me. Ut holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum. Medulla que est pinguedo et robur ossium est
devotio que est vita et pinguedo orationis. 3o sacrificium corporis in satisfactione Ps. Sacrificium iustitie tunc imponent super altare
tuum vitulos. Et Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Vel Et nomen meum novum scribam super eum qui vicerit
Nomen dei vetus est deus unde Ps. Dominus nomen illi. Et in lege sepe dicitur Ego dominus. Sed nomen novum est Ihesus i. salvator.
Nomen dei vetus est deus [illegible] nomen istud [illegible] paria
[illegible] pariet filium et vocabis nomen eius Ihesum ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Sed heu nomen istud [illegible]
quia pauci sunt qui curent de salute animarum. [illegible] nomen [illegible] volunt omnes usurpare quia [illegible] deus sibi volunt [illegible]
[illegible] sunt cardines terre et posuit super eos orbem. Deum solebat esse [illegible] nunc autem est [illegible] plus quam plures [illegible] dominum
[illegible] pauci sunt in veritate quia qui sunt petrum [illegible] est [illegible] 8 Non [illegible] vocari dei filius [illegible] teste
quem omnia debent sacre prelati [illegible] Vidi et ecce agnus stabat super montem Syon et cum eo centum quadraginta quatuor milia signatorum

nomen eius et nomen patris eius in frontibus eorum. Primum est Christus Act. 1. De qua natus est Ihesus qui vocatur Christus id est unctus vel unctus
unctus fuit tamen Christus per se. Inveni David servum meum oleo sancto meo unxi eum. Item unctus fuit ut sacerdos. Ysa. x. Spiritus sanctus super
me eo quod unxit me. Ps. Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam barbam Aaron. De hiis duobus dicitur Act. x. unxit
eum deus spiritu sancto et virtute. Hoc nomen dicitur nobis quod non habuit hoc nomen a principio sed vocatus fuit Ihesus in circumcisione Luc. 2.
postquam baptizatus est. Item sicut vocatus est Christus et sic omnes fideles a principio non fuerunt Christiani vocati ut habetur Actuum xi. ...
Hoc nomen debent omnes fideles habere, maxime tamen prelati qui debent esse uncti id est mansueti et misericordes. Luc. 6. Estote misericordes
sicut et pater vester misericors est. Si tales essent deus defenderet eos ut filios suos. Ps. Nolite tangere christos meos. Tertium nomen est
Nazarenus Mat. 2. dictum est per prophetas quoniam Nazarenus vocabitur id est floridus et vere floridus fuit dei filius qui candore lilii habuit in nativitate.
Cant. 2. Ego flos campi et lilium convallium. Item livore viole in flagellatione. Ysa. 53. Cuius livore sanati sumus. Item rubore
rose in passione. Eccli. 24. Quasi plantatio rose in Iericho id est in defectu mortis. Tunc tandem visus est flos eius sed item refloruit in
resurrectione. Ps. Et refloruit caro mea. Similiter et prelati debent habere triplicem florem: candorem lilii per castitatem, livorem viole per humilitatem,
ruborem rose per caritatem. Eccli. 39. Obaudite me divini fructus et quasi rose plantate super rivos agrorum fructificate, quasi libanus suavitatis
odorem habete, florete flores et quasi lilium date odorem et frondete in gratiam. Et si quis de hiis floribus aliquid marcescet debet reflorere
per penitentiam. Phil. 4. Gaudeo ... vehementer quoniam aliquando tandem refloruistis. Quartum nomen est Emanuel Ysa. 7. Ecce virgo concipiet et pariet
filium et vocabitur nomen eius Emanuel quod interpretatur nobiscum deus. Et hoc nomen debent habere prelati ut semper sint cum subditis sicut
pastores cum grege. Luc. 2. Erant pastores in regione vigilantes et custodientes vigilias noctis supra gregem suum. Moyses ut acciperet
legem a populo 40 diebus absens fuit et interim formatus est vitulus conflatilis populus eius et tunc bonos viciosos per se dimittat sicut Hur
et Aaron. Exo. 32. Quid ergo fiet de populo cum prelatus nunquam vel raro presens est. Si attenderent quod districte requiret ab eis dominus animam
de populo sibi commissa aut non reciperent prelaturas aut plus starent cum grege. 3 Reg. 20. Custodi virum istum qui si lapsus fuerit erit
anima tua pro anima illius. Ierem. 28. Adhuc tuis sunt greges ad manum numerantis. Quintum nomen eius est filius altissimi. Istud nomen
debent habere prelati per compassionem et misericordiam. Eccli. 4. Estote pupillis misericors ut pater et eris velut altissimi filius. Sextum nomen est
magister, scilicet dominus, de quibus dicitur Ioh. 13. Vos vocatis me magister et domine et bene dicitis, sum etenim. Hec duo nomina debent habere prelati
docendo populum ut magistri et erudiendo ut domini. De primo dicitur Mat. ult. Euntes docete omnes gentes. De secundo Ps. Dominus regit me et nichil michi deerit.
Septimum est Ihesus, id est salvator. Et hoc nomen debent habere prelati ut suam et populi salutem diligenter operentur. 1 Tim. 4. Attende tibi et doctrine,
insta in illis. Hoc enim faciens et te ipsum salvum facies et qui te audiunt. Si hec nomina haberent prelati haberent honorem ab omnibus quia de Phil. 2
in nomine Ihesu omne genu flectatur etc. Hec septem nomina prelatorum sunt septem cornua et septem oculi agni de quibus dicitur infra 5.
vidi in medio agnum stantem tamquam occisum habentem cornua septem et oculos vii qui sunt septem spiritus dei missi in omnem terram. Et Zach. 3.
vidi septem oculos in lapide uno etc. Tunc ibi ... hic etc. Post ultima per epistolas ... et est admonitio generalis cuiuslibet epistole
ubi suscitatur sua confirmatur attentio auditorum ut audiant penas quas malis comminatur et premia que promittit bonis; diligenter
invigilent ad evitandum mala et faciendum bona. Quod dicit Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis, quasi dicat omnibus dico non uni.

Et angelo Laodicie ecclesie scribe. Hec dicit Amen, testis fidelis et verus qui est principium creature dei etc.
Vitium prelatorum ecclesie possit habere suo consanguineo curam committere postposito meliore. Videtur quod quia secundum ordinem rectum caritatis
plus tenetur diligere et magis coniunctos, et illos quos magis ex caritate diliget etiam magis tenetur providere. Unde ecce
michi restat. Cum ergo ex bona dispensatione ecclesie restat multum bene administrantes videtur quod prelatus ecclesie magis debeat
suis quam coniunctis providere, etiam si sint minus ydonei. Item sicut pater sue filie querit sponsum qui magis sit ydoneus et possit
sue sponse querit per posse custodem fidelissimum. Sed maior prelatus ad ecclesiam sibi subditam comparatur vel sicut pater ad filiam vel
sicut sponsus ad sponsam. Ergo debet ei de persona ydonea providere quam melius potest. Preterea Iohannes evangelista maxime fuit ydoneus et
tamen hic erat consanguineus Christi secundum carnem, et tamen pretulit et Petrum in regimine ecclesie. Ergo et prelatus si habeat consanguineum
eque ydoneum non debet ei providere in ecclesia magis quam extraneo eque ydoneo, multo ergo minus si sit minus ydoneus. Responsio secundum
doctores solvimus de quolibet etc. Quod verum. Aliud est dicere de consanguineo prelati eque ydoneo et aliud de minus ydoneo. Si enim
sit eque ydoneus potest suum consanguineum preferre nisi forte scandalum ex hoc oriatur vel aliquod malum comunde accipiat ...
ut probavit sumi possit, quia alii prelati hoc exemplo inducantur ad dandum suis consanguineis etiam minus dignis. Et hoc ideo quia
ut probavimus possit quia alii prelati hoc exemplo inducantur, ad dandum ... providet iuxta ... caritati prelatorum etiam amori naturali satisfaciet
quo quo modo deperit utilitati ecclesie cum eque ydoneo providet et hoc magis caritati inservit. Et hoc facit Gen. 47 ubi Pharao dixit ad Ioseph de fratribus suis
qui non est contrarius caritati sed magis caritati inservit. Et hoc habetur Gen. 47 ubi Pharao dixit ad Ioseph de fratribus suis:
Si nosti in eis viros industrios constitue eos magistros pecorum meorum. Si vero sit minus ydoneus consanguineus prelati
non debet eum preficere ad curam ecclesie postposito meliore. Duplici ratione. Primo quia hoc videtur esse contra fidelitatem quam in bono
dispensatore dominus requirit. Non enim facit fideliter negotium alicuius domini qui possit rem eius meliorare si hoc permittet ut
suis consanguineis satisfaceret. Secundo quia hoc videtur ad personarum acceptionem pertinere, que consistit in hoc quod ab accipiente per causam aliquam preter
suis consanguineis satisfacere. Secundo quia hoc videtur ad personarum acceptionem pertinere, que consistit in hoc quod aliquis preponit aliquem pro aliquo quia dives est et non habet rationem que est conditio faciens ad negotium
que non facit ad negotium sicut si quis dicat suum per aliquo quia dives est et non habet rationem que est conditio faciens ad negotium.
Esse autem consanguineum non est aliqua conditio pertinens ad curam ecclesie quia non obtinetur iure consanguinitatis sed dono munere. Esse
autem consanguineum non est aliqua conditio pertinens ad curam ecclesie ... Unde si episcopus prelationibus bonis magis providet suis
ut conditio faciens ad negotium circa dispensationem prelationum bonorum. Unde si episcopus in promo ... non cadit vitio
consanguineo minus ydoneo non est acceptio personarum. Sed si ratione consanguinitatis ei providet in promotione ... non caret vitio.
Consanguineo minus ydoneo non est acceptor personarum. Iacobi 2. Nolite in personarum acceptione habere
personarum acceptionem, de qua dicitur ... in ecclesiasticis ordinibus dispensandis opponitur. Ideo Iacobi 2. Aaron quoque alia tribu a Moyse eligitur ut fieret principatum
... Iosue 7. ... Moyses ... honores ... ut hic ... ut ... eos in ecclesia
in populo non sanguinem defendit esse sed vite. Ac nunc ... plures hac ratione beneficia faciunt ut ... eos in ecclesia
voluptuas eligere quos plus cognatos erat ecclesie preesse sed quos vel ipsi amant vel qui eorum sunt obsequiis delinita habent
voluptuas eligere quos plus cognatos ... qui edificat Syon in sanguinibus. Ideo dicitur Ierem. 22. Masculus eius ...
hoc prelati multum delinquunt in consanguineis carnalibus quia edificant Syon in sanguinibus. ... in ecclesia ... non est crudelia, sed prudentibus ...
principes ... non sunt, debebit ... eius de populo. Hoc autem multum arguitur in prelatis quorum corpora non est crudelia sed prudentibus ...
conferunt beneficia ecclesie. Filios enim suos Abimelech spurio qui ... fuit forte ... et ideo ... alios plures Iudic. 9.
compensate quod ob virum et caro vera sui. ... hoc enim prebet plures qui per te fame sue gloria titulum ... quiete scandalum ...
pone domestice prelium et scandaliza populum. De titulo glorie dicitur Ysa. 17. In die illa attenuabitur gloria Iacob et pin-
guedo carnis eius marcescet, quia cognatos ... impinguati beneficiis non subsistet. Titulus autem glorie quam ... surgebat.

Nathan propheta qui adeps separatus a carne. Eccl(esiastici) 47. Hinc vero confuso ad eos promovent in quo viget impotentia propter etatem et infirmitas ignorantia propter ceritatem concupiscentia propter voluptates et negotia propter nugacitates. De primo Matth(ei) 26. Spiritus promptus est caro autem infirma. quia cum pueri sint non possunt sustinere ecclesie negotia nec facere sua officia immo propter officium ponunt vicarium et pro columpnis fortibus ecclesia fundatur in columpnis fragilibus. De 2° Ioh(annis) 3. Quod natum est ex carne caro est. quod natum est ex spiritu spiritus est. Dicit enim [illegible] et Ambrosius in Exameron quod virtus profert fetum ad modum carnis. caro enim est secundum Lambertum forma. Sic prelatus carnalis nepotulum ignorantem donec vita carnalis eum imprimatur ut quilibet pater talis filius habeatur secundum vero spirituales quidem et magni fiunt vitiis sapientes et deformes et ita vero quod [illegible] secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt. qui vero secundum spiritum que sunt spiritus sentiunt. Non enim sunt de spiritu sancto qui promovent indignos vel carnis affectione vel precio. Exemplum de ipso Symone quo potuit vocare spiritum sanctum etc. De 3° Gal(atas) v. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio invidia ebrietas comessationes et his similia. Secundum enim fundat hodie in membris ecclesie. Non mirum quia non habuit quondam prelatus in die ortus sui precisum umbilicum licet dicatur Ezech(ielis) 16. Omnis alienigena incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum. licet tales hodie dampnabiliter usurpentur. Item

| De quarto ecclesiastici 19. Nimis nequius quam quod excogitat caro et sanguis. Tales sunt dilapidatores ecclesie quia pauperibus venia non tribuunt et mira vendunt ecclesiastice dignitatis. De simplo consilio Iudith xv. dabit dominus ignem et vermes in carnes eorum propter carnales enim putes quos promovent indebite. sustinent ignem et vermes. hoc est ardorem consciencie et consumptionem. Est autem simpula conscientie in eis propter amorem set propter concreationem affectionem suarum et divinam offensionem. De primo pro plurimum super eos sicut pulverem carnes. quia sicut pulvis concreat oculum qui tunc inde videtur ita per susceptionem carnis concreatur prelati cum consanguineos et nepotes quia sicut pulvis concreat oculum de celo quod de calamo. De 2° Levit(ici) 17. Sanguinem carnis vestre non comedetis quia anima carnis in sanguine est. Tota enim affectio prelatorum carnalium in nepotulis suis est. Unde quia deus abstulit eis naturales filios diabolus instruxit eis carnis nepotulos secundum Ieronimum. et sic sanctus factus vero ... contra clericos ad patriarchatus votum successit talia nepotum

| De 3° Geneseos 18. Sic folium fructificans in arbore viridi alia generant et alia deiciunt. Sic generatio carnis et sanguinis alia finitur et alia nascitur. In quo magis confuso prelatis qui dum nepotulos suos promovent retinent ecclesias suas multo tempore post mortem propter parentum successionem. Secundum dominus principatum ecclesie dedit Petro quia noluit dare Iohanni qui erat cognatus eius secundum carnem.

De quarto Deut(eronomii) 32. Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus devorabit carnes quia qui sanguinarios et carnales [illegible] inceptabunt ... De periculo persone domestice. Exodus [illegible] ne deberet [illegible] ut precio faciat dominus in iudicio suas interceptabit [illegible] ... et est primum periculum carne tua quia tunc nepotulis indigens confert ecclesia. Iob 33. Tabescet caro eius et ossa que tecta fuerant nudabuntur. Tabescit quod singule mox ponunt in fundamento edificii. Iob 33. Tabescet caro [illegible] que prius erant tecti latebis et in templo deficientibus membris enim sunt carnales sed et quod ossa id est viri spirituales et fortes qui prius erant ... 32. Deficiet omnis caro simul et homo in cinerem redigetur. Deficiunt enim ... fragilibus componunt in actione et labore. Item 32. Deficiet omnis caro simul ... In primo corum ubi pondus est periculi sicut caro et cinis fragilis natura. Secundum periculum quod ponunt eos qui pelliciam nesciunt in primo corum ubi pondus est periculi sicut caro et cinis fragilis natura. Tertium periculum. Prevaricat enim nepotibus prelatos quos magis infestat demones sicut ... Iob 32. 16. Malechites qui post carnem brachium suum ponunt. hoc est brachium carneum. 2 Par(alipomenon) 32. Et tunc periculum Totum pondus plus respiciunt est in Saul unde libentius bellat contra principes. hoc est brachium carneum in medio terre et altitudo eius nimia. Et post est signum suspensionis. Sic enim elevantur qui suspenduntur. Dan(ielis) 4. Videbam et ecce arbor in medio terre et altitudo eius nimia et folia eius pulcherrima et fructus eius nimius et esca universorum in ea. subter eam habitabant animalia et bestie et in ramis eius conversabantur volucres celi et ex ea vescebatur omnis caro. Tales sunt prelati qui dant carnales primo et spirituales similiter quia in ramis habitabant volucres et sub arbore alia et bestie. Alia que ventri serviunt sunt alios vacantes ... quia in ramis habitabant volucres et sub arbore alia et bestie. volucres celi sunt spirituales vacantes sapientie. bestie que serviunt ungue et dente sunt spirituales vacantes vacandi. bestie que serviunt ungue et dente. sunt spirituales vacantes sapientie. Istud est quod ostendit quod videmus ursos et lucos ... Ergo prelati indisciplinatos et carnales primo bonos attollere et honorare. hoc est quod monstrat quod videmus ursos et leones ... et volatilia penata contra omnia contraria et instituta cantorum esse in omnibus pro ergo prelati ... et volatilia penata ... in ramis et summis et volatilia ... in sublime attollitur et velut in videre imperium exaltatum et elevatum sicut cedros Libani. Tunc bestialia corda in sublime attolluntur et velut in ac suspendunt. Et vinctos eos patres dum ad suspendium. Sic enim eos diligunt cum non parcunt. Nam et eos in ac suspenduntur. et invitant filios alienos ... Ezech(ielis) 44. Sufficiat vobis omnia scelera vestra domus Israel eo quod inducatis filios alienos incircumcisos corde et incircumcisos carne ut sint in sanctuario meo. Tertium periculum spiritualis naufragii. Unde sicut Pharao pueros Hebreos proiciebat in flumine Egipti sic in flumen Babilonis et divitiarum proiciunt eos statim ut sunt nati. et delicias sentiunt in eis et peccata que fructificant in supplicium. Gal(atas) 6. Qui seminat in carne de carne metet corruptionem. Iob 33. Consumpta est caro eius a suppliciis. Iob 33. Oculos tuos ... amovere maliciam a carne tua. De scandalo populi. Ier(emie) 51. Caro mea super Babilonem dicit habitacio Syon. et sanguis meus super habitatores Caldee. hoc est enim confuso ecclesia quia caro et sanguis ita pro quo promovent et inde populus scandalizatur. licet apostolus Rom(anos) 14 dicat. Bonum est non manducare carnem et non bibere vinum in quo frater tuus offendit aut scandalizatur aut infirmatur. licet autem sint honesti parentes et teneamur eos diligere. tamen propter possint dolere scandalum evitare. Secundum dicit apostolus quod nemo unquam carnem suam odio habuit sed nutrit et fovet eam. Secundum et lamie secundum [illegible] nudaverunt mammas lactaverunt catulos suos. Ideo autem efferavit adeo in quantum erit ut quod debent negligat. Et alii filii Zebedei. Alterum filium Zebedei abiciat quod inclinant. Iohannes [illegible] licet essent consanguinei domini tamen propter rectitudinem a domino est dilectus. Alterum filium ... et alium Iacobum [illegible] et Ioseph iustum Simon et Iudam licet consanguinei ... nos nepotum affectio quia natura magis fortis est quod et natura [illegible] quia quod accidit ... et secundum apostolum. amice quod non est tale magis est tale eo quod non natura tale. Et in obsequium quod illa que sunt ex fortuna non et secundum apostolum. amice quod non est tale magis est tale ... obsequium quia illa que sunt ex fortuna natura et secundum stipulacio vero civilis obligatio. minus vero civile ... pactum stipulacionem tollit. pactum enim est vinculum nature. stipulacio vero civilis obligatio. Minus vero civile ... pactum stipulacionem tollit. pactum enim est vinculum nature ... et in iure divino enim conveniunt. Sic quibus prius naturale corrumpi non potest. cum minus civile a naturali quamquam tollatur. Et in iure divino ... et magis domesticorum curam non habet fidem negat. Et adulacione seductoria quondam allegat legem nature ... et magis domesticorum curam non habet fidem negat ... et stultum est vas incrustare sanctorum et fructum ... sanguinis vitium inciuiliter sicut dicit ... Stultum est vas incrustare ... sanguinis vitium ... secundum temeritatis effectum. et apostolus quamquam bonum et habitum propter scelos penatorum. Unde dicitur abolendum dilectionis affectum secundum temeritatis effectum. Et apostolus quamquam bonum et habitum propter scelos penatorum. Non dicitur abolendum ... Sic si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in eternum. Si enim cognatus est scandalum dimittendum. 1 Cor(inthios) 8. Si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnes in eternum. Si enim cognatus est et prudens in prudentia diligatis ... et in consanguineo honestate et nobilitate scandalum vitetur in magis iudicio ... que non nunc sanguinis que fudit pro ecclesia fide pretioso. ut que pro pace sunt sanguinem que non in carnis desiderio dispensetur sed in spiritus libertate statuens quod prevenit ex suscitone nec vel parentum acceptione non in carnis desideriis dispenses sed in spiritus libertate ...

sm aplm 1 corp xv. Alia est caro hom alia iumetorp vnde bustia creata unde consanguineos dampnat apl̄s ij corp x
arbitm quidā nos tāq̄ sm carne ambulet. Trabalsant go recolētes stōrp incōna pronorp vniuersaz spūalium
virorp penuriaz et nepotum coheremū habudanciaz tēz i bonis tpalibz qz in bnficiis ecclias q̄d scā stente. Stōrp incōa
s renocet ad mediū occurit exō xl. de moyse cuius incōna in bndicōe est in fide et lenitate sci fecit illum et
elegit eum ex omi carne qui dixit dno nm xvi prudeat dns deus spirituum oīs carnis hoīz q sit sup multitudinē hanc
vn licz moyses aīc dei cui facie ad faciē locutus est dns. potuit successores pincipatus filios suos face et potuit
eis ppez relinque digtez; s q̄ncz de alia tbu eligit iosue ut sciam pncipatum in pplos nō sanguīe s virte
mito conferri. vn melchisedech sacdos dei summi sine genealo sine pre sine matre introducitur ut in p sacdotes qui
sine pre sint in tip sine matre in celis. carnalis affectō destituatur. na huc ulte spūs carne et ossa nō hz qz
vir spūalis. carnis et sanguinis offinum nō cōcet. ymo qui ps sūt carnē suā crucifixnt. Gal ult. qz spūales
pres cognatos ad purā ad duxit. quos carnales unc tēz a religiōe q a pua retrahit et auertit. qui ex sanguībz
et ex volūte carnis nō ex deo nati sunt. Pronorp ercā dolet iuxtaz q dotauerit eciā ditado zc ut multiplicatis
intercessoribz plior inaruerit orombz ut posset id dice clamor mea requiescet in spe. vn z quidā corp in ultra vote
pfisionū statuent canonicorp num que vides dim p viciariz platorp qui dat pla bustia vni et pla nepotibz
parunt cōfra. Et cū erat xx in carne abrahe fecit stare testamtū. ipi in carne sua euacuat testiz et volut
vlteriz pronorp dor da pomit morticina sncorp tuorp dec bestiis tre. dat eīn supbis et cupidis tpalia q reliquit
monachis in xpris testatis ad conferedz electis pnorp ercā spūaliū mag est penuria qz sumit a platis multitu medias
sustinē et gemē s id ps a voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. vont eīn ad fletum et planctum. s ecce
in platorp nepotulis gaudium et leticia comedē carnes et bibē vim. Et io ys ij. desolata est oīs tra. nō est pays
vniuste carni. qz quō qui s carne natus fuat psequebat eū qui s spm ita et nunc Gal iij vnd sic ysmahel psequebatur
ysaac gen xxi. sic carnales psecunt hoc spūales Et nisi bruiati essent dies nō fiet salua ois caro s ppr electos bruiabimr
dies mt xxiv. qz s. dm viuunt quidā plati penitus destruent electi qz ullos nō consanguineos eligent qz tu via salutis
pripeut. de hudem tpaliū in istis nepotulis qui sunt filij carnis et sanguinis Jac v diuicie vre putrefacte sunt vestimenta
vra a tineis comesta sunt. aurū vrm et argentū erugiāt et erugo eorp in testimonī vob erit et manducabit carnes vras
sicut ignis. ille eīn ignis concupiscē maior viget in eis qui vno aliquid faciunt nisi ex intuitu incertis tpalis. Sicut eīn
sunt piscibz qui iciut ps pane piectum in aqua et ipi accucurrisse ad illas tunc horas in quibz spant hic paucaz
sicut aquile ul congregatis ad olfactum cadaueris. Coheciunt eciā sibi ita qz vno pt in ceplis xpi cos bonum aliquid ordianc
sicut squame ul membra caruunt eius coherecia & zbo eīn cum bonos vchement pculat qz i malo se concordit. tenet malos
Job xl in mebra tarum eius coherencia & 7ho eīn cum bonos vehement pculat qz i malo se concordit tenet malos
at platos et nō bonos volūt s. mtt in quibz implet zd mt xvi. Bte es simo bariona qz caro et sangs nō revelauit t zc

Tunc ibi Et angelo laodicie. Tra ps pn lb ca iij in qua po pcepos de scribendo septiaz eplaz anglo laodicie
que arguit de tepore et arrogacia et iactan et vitutu et opm nostre penuria. et io septio et ultio loco ponit eū ut
ait. Richardi Et dm in tres ptes sc et prohibet sz in coordinu sui pplacōz in narracōz i bno opa tua et acclamaz i
ca ibi aures. In pa introducit tres psone sz susciptr eplaz. desentr i scribe et demādantr i h dt amen. Circa ad i
gt Et angelo laodicie. laodicia vō s hayoz inpta tr amabilis dno sic fuerit in voumtu. Tunc aute interpacōs
s eū ecclie laodicesiū aptumur. in qua erat quidā spm fuetos et dei amor debiti. ah alii tepidi ideo qz ut noporz tibi
euomere. h at vba que ecce laodice dm. ghut ecce gnali in qua sic sunt mipta boni cū malis. qrp quidā a deo
diligut. quidā vō ab ore dei repellut. Tunc ad bonos erca est deo amabilis sic sponsa ex qua gnat filios spū
ales qos deo dilige deo eīn diligit iustos in ps cant xo. veni sponsa mea amica mea zc. Sc itroducit psona
desentis cū dt scribe. ecca qd ait s hayoz qp dt iohn scribe i. lbro mada ad utilite fidelium futuorp. s qd illi dt hoc
omi ordini pdicatorp coguit. cū dt scribe i in mete tua recōde ul in metibz auditorp tuorp que audiens recorde
libri eīn et scōs pgnt et ipm dnm mis ppp libri apti sunt et alig lib qui est vite vnde dt scribe i in cordibz borp
auditorp qz ipi sunt libri. diligent cōsava que intelligis. Tro introducit psona demādantis cū dt h dicit amen
p q nom qp sm hayoz amen grecz simo est. et sic tria pnos ca adubiat p vc valet fidelis ul infallibilis sic capitur
in ebbao cū dt amē dico vob. Aliqi at vbat et istos pt h simi ut sit dedicatio hunc vba dt at sit ffiq h dt amē
i. ve. testis fidelis. sic gopot helmadi et ac vchenda. Aliquo sumit amen vbaliter p fiat. ita sumit ab oratibz in fine
oronis qui dnt amen i. fiat pō fiat fiat vba in hebo hcr amen. Tro sumit noiat et est inderliale fnis nōi dei
qd est mutable et imutable vn dt hayo qp hc noīe amen nemo interptm in alia lingua trstulit. s eiz lra apo
omis gentes hcr et tūc vz sic vitas icōmutablis. vitas at ipe est xps qui de se dt Joh xiv Ego sum vitas vn et ipe
mayore in ebbao hc mecto. sed simone fuat dehx dicat Cuna vitas sum icōmutablis. p hunq ocois pbcalu demōstro.
Ipe eīn singlant est amen i. sempiterna vitas. alz io ut icōmutablis ysta vitas ac etna demōstrēt etiā ipm vbu
a ullo cōmutatū est inspote. h go dt amen i. ipa vitas incōmutablis et sempitna. in solucōe pmissa s glo qui oia
pmissa sibi madat et qui qmdata complet. de quo subdit. Testis fidelis et verus. Sz nuncq nō sunt alij testes fi
deles et veri na iacob phibuit testiom xpo dc. nō aufet sceptrp de iuda et dux de femore eius donec veniat qui
mittendus est Gen xlix. Moyses qz dixit pphetam suscitabit vob dns deus ur de fratbz vrē Deutr. xviij. Sic ysaias Jeremias
z cti qui utiqz omē testes fideles sunt et veri qz vm testiom de xpo ptulert. Tunc go hc dns spāl de se dt cū sit
eciā ulla testes fideles et veri. Richi s hayoz. qz vz ipe singlant est testis verus qui nō mutat aliqui. Sic eīn spalit
dt suus cū at alij scti multa sunt qui vz illiq compacōne qui est sm pcto hoies iusti sunt. licet eīn sunt scti cū qz sunt
homs puri pcto carē nō sunt et aliqui mentant xps at essenr est suus et verus qz pctm nō fecit. nc vnquā ulliu
mendaciū ab ore suo pcessit. Testis at est xps. qui et pri testiom phibuit dc Ego et pr vnū sumus Joh x.
Sibi ipe pr ait hic est filius meus dilcus mt iij. veniē eciā spūs sus de quo dt idē dns aplis Joh xvi

cum venit paraclitus quem mittam vobis a patre, ille testimonium perhibebit de me. Testis ergo fidelis est Christus in testificando a patre au-
dita vel in testificando humana vita vel opera sua. super psalmo. Testis fidelis. in psalmo. Testis in celo fidelis. Job 16. Ecce in celo testis meus
super quo glossa moralium 13. Beatus enim vir adversa presentis vite toleravit ut hec superna gratia ad premia eterna perducat. Carnis sue
mortem despiciat quia resurrectionis glorie intendit et transitoria sunt que patitur, perpetua que prestolatur. De quibus in 2 Cor. 4 bonis perpetuis du-
bietatem non habet quia fidelem utique testem in redemptoris sui gloria tenet. Carnis quippe eius resurrectionem mente conspiciat atque ad spem fortiter
convalescat quia quod in suo iam factum videt capite speret in eius corpore quod ipse caput ipsum facturum est absque dubietate securitas
eterna sit. eternam post ea conspiciens in perpetua perfectione manisurum sub appellatione hunc describit dicens. Sua perfecta mentis Tunc quia
ad resurrectionis spem divina resurrectio roboravit. recte subiungit. Et testis in celo fidelis, quia ut de sua resurrectione non trepidet, eum in
celo qui resurrexit a mortuis testem habet. Fidelis itaque populus cum adversa patitur, cum durius tribulationibus fatigatur, ad spem sequentis
glorie mentem erigat et redemptoris sui resurrectione confidens dicat: Ecce in celo testis meus. Hec ille. Et testis fidelis quia fideliter audita
a patre mundo retulit et operum nostrorum verum testimonium reddet coram patre et angelis cui per omnia fides est adhibenda. Unde dicitur: Et verus
sermo in omnibus verbis suis que mundo a patre narrat et nobis docuit. Matthei 22. Scimus quia verax es et viam dei in veritate doces. Et sequitur: Qui est
principium creature dei, id est de quo omnis creatura suscepit initium secundum Augustinum. Omnia enim que sunt in celo et in terra in mari et in omnibus abyssis
per verbum dei facta sunt. Cum ergo omnia per illum facta sint utique patet quia ipse ante omnia fuit. Neque enim pater precessit filium tempore vel origine
sicut radius solis vel ignis suum precedit calorem vel splendorem. Semper enim fuit pater, semper cum eo filius, qui utique a patre non
est creatus sed genitus. Principium itaque omnis creature dicitur quia ab illo cuncta condita sunt. Initium verbi et ipse interrogantibus iudeis quis
esset, respondit. Principium qui et loquor vobis. Johannis 8. Unde et Paulus dicit. Qui est ymago dei invisibilis primogenitus omnis creature. Colossenses 1.
Sed ne creaturam eum putemus statim subiungit. In quo condita sunt universa. Primogenitus ergo est omnis creature a quo et per quem omnis
creatura condita est. Et hec est veritas fidei catholice quod Christus dei filius a deo genitus est. Dicitur primum omnis creature. Johannis 1. In principio
erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Et quod verbi nomine filius intelligatur ex quibus sequuntur manifestum est. Subdit enim: Et verbum
caro factum est et habitavit in nobis et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratia et veritate. Et Paulus ad Titum 3.
Apparuit benignitas et humanitas salvatoris nostri dei. Et ysaias 9. Parvulus datus est nobis et filius natus est nobis et factus est
principatus super humerum eius et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis, pater futuri seculi princeps pacis. Et psalmo. Sedes
tua deus in seculum seculi. Virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem. Et quod ad Christum dicat, patet per id quod
subditur. Propterea unxit te deus deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis. Huius autem doctrine veritatem Cherinthus et Ebion et plures
alii suo sensu maturi presumentes de premissis verbis et similibus oppositum conceperunt. Non considerantes hanc esse scripture consuetudinem
eos qui divina gratia iustificantur filios dei dicere secundum illud Johannis 1. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Et
1 Johannis 3. Videte qualem caritatem dedit nobis pater ut filii
dei nominemur et simus. Quos etiam a deo genitos esse scriptura non tacet. Dicitur enim Jacobi 1. Voluntarie genuit nos verbo veritatis
ut simus initium aliquod creature eius. Et 1 Johannis 3. Dicit. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius manet in eo.
Et quod est mirabilius, etiam non divinitas ascribitur. Dicit enim dominus ad Moysen Exodi 7. Ego constitui te deum pharaonis. Et in psalmo.
Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes. Et sic salvator dicit Johannis 10 illos deos dixit ad quos sermo dei factus est. Ultimum in [illegible]
per hunc ergo modum opinantes Christum purum hominem esse et ex maria virgine initium sumpsisse et per sancte vite meritum divinitatis
honorem pre ceteris adeptum fuisse, estimantes eum per similitudinem cum aliis hominibus per adoptionis spiritum dei filium, et per gratiam ab eo genitum
et per quandam assimilationem ad deum in scripturis dici deum non per naturam sed per consortium quoddam divine bonitatis, sicut et de sanctis dicitur
2 Petri 1. Maxima et preciosa nobis promissa donavit ut per hec efficiamini divine consortes nature fugientes eius que in mundo est con-
cupiscentie corruptionem. Hanc autem positionem videbantur confirmare auctoritate sacre scripture. Dicit enim dominus Matthei ultimo: Data est mihi omnis potestas
in celo et in terra. Quod si ante tempora deus esset potestatem ex tempore non accepisset. Item Romanorum 1 dicitur de filio dei quod factus est ei ex semine David
secundum carnem et quod predestinatus est filius dei in virtute. Quod autem factum est et predestinatum, videtur non esse eternum.
Item dicit apostolus Philippenses 2. Factus est obediens usque ad mortem mortem autem crucis propter quod et deus exaltavit illum et donavit illi nomen
ex quo videtur ostendi quod propter meritum obedientie et passionis divino sit honore donatus et super omnia exaltatus. Petrus etiam dicit Actuum 2.
Certissime sciat omnis domus Israel quia et dominum eum et Christum deus fecit hunc Jhesum quem vos crucifixistis. Videtur ergo ex tempore deus esse
factus non ante tempora natus. Adducunt etiam in fulcimentum sui erroris ea que in scripturis de Christo ad defectum pertinere videntur
sicut quod femineo portabatur utero et profectum etatis accepit, esuriem passus est et lassitudine fatigatus et morti subiectus
sicut quod sapientia proficit, iudicium se nescire dicens confessus est et mortis timore concussus est, et alia que deo per naturam existenti convenire non possunt.
Ex quibus concludunt quod per meritum honorem divinum adeptus est et per gratiam non quod esset nature divine. Hic ergo in Christo solam naturam huma-
nam concludunt quod per meritum honorem quandam excellentem divine glorie participationem qua per opera meruerat in eo fuisse configunt
consistentem. Divinitatem vero non per naturam sed per quandam excellentem. De carne non assumpsisset ut fieret homo sed magis homo [illegible]
quod hoc posito tollitur mysterium incarnationis. Non enim secundum hunc positionem deus carnem non assumpsisset ut fieret homo, sed magis homo carnalis
deus factus fuisset. Et non fuisset verum quod Johannes dicit: Et verbum caro factum est, sed magis econtrario caro verbum facta fuisset. Similiter etiam
non conveniret dei filio exinanitio aut descensio, sed magis hominis glorificatio et ascensio. Et non esset verum quod apostolus dicit
Philippenses 2. Cum in forma dei esset exinanivit semetipsum formam servi accipiens, sed sola exaltatio hominis in divinam gloriam, de qua postmodum
subditur: Propter quod et deus exaltavit illum. Neque verum esset quod dominus dicit: Descendi de celo, sed solum quod ait: Ascendo ad patrem meum,
cum tamen utrumque scriptura coniungat. Dicit enim dominus Johannis 3. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est
in celo. Et Ephesios 4. Qui descendit ipse est qui ascendit super omnes celos. Sic etiam non conveniret filio quod missus fuisset a patre neque quod
a patre exivit et venit in mundum, sed solum quod ad patrem iret, cum tamen utrumque coniungat dicens Johannis 16. Vado ad eum qui me misit.
Et iterum: Exivi a patre et veni in mundum. Et iterum relinquo mundum et vado ad patrem. In quo utroque et humanitas et deitas
comprobatur. Dicitur ergo verba sacre scripture considerantibus apparet non hunc sensum in ea contineri quod predicti heretici sua opinione conceperunt.
Nam cum Salomon dicat Proverbiorum 8. Nondum erant abyssi et ego iam concepta eram, satis ostenditur hanc generationem ante omnia corporalia extitisse,
unde relinquitur quod filius a deo genitus initium essendi a Maria non suscepit. Unde dicitur ad Hebreos Marcum dicat quod filius dei creatura
est in divinitate negantes eum ante Mariam fuisse sed intelligitur. Filius enim dei ipse est sapientia secundum Paulum Christum dei virtutem et
dei sapientiam. Et psalmo ad deum patrem. Omnia in sapientia fecisti. Cum ergo ipsa sit sapientia patris et ista affirmat eum creatum in tempore
atque non dicatur quod erat tempus quando non erat Christus. Hic vero quod per Salomonem ipsa dei sapientia dicit: Dominus possedit me vel creavit secundum quod
alia translatio habet in initio viarum suarum. Dicitur hic verum est quod utique necessitas est cogitare. Deus pater stultus autem antequam [illegible]

sapientiam generavit. Et ideo ipsi negare non possunt quod ipse sit dei sapientia sicut apostolus dicit. Ideo quod illis stultissimis hominibus et ratione carentibus
dicendum est. Si deus stultus erat unde ergo tam sapienter omnia condidit et nos quemadmodum creavit. Si ille antequam [illegible] sine sapientia fuit
utpote insipiens et nesciens quid faceret. Non ergo ipsa sapientia creata est a patre sed antequam cuncta fierent erat cum patre. Neque alia
scilicet deus pater genuit filium sed coeternum veluti conceptum generat in mente. Nam quod dicit Salomon ex persona eius Dominus possedit me in initio
viarum suarum id est in principio actionum suarum antequam quicquam faceret talis est intellectus quod deus pater ante omnes creaturas tam humanas quam angelicas
suam possedit sapientiam per quam et omnia condidit sive in celo sive in terra. Dicitur autem sicut in quibusdam codicibus et in alia translatione legitur
legerunt. Dominus creavit me. Ita est intellectus quod antequam quicquam faceret ab initio suam predestinavit sapientiam incarnandam ut sua passione
et morte genus humanum redimeret et ad patriam revocaret. Tunc utique in principio viarum actionum in divinitate suam sapientiam possedit vel
creavit secundum equalem quam per modum carnem suscipere voluit. Solet enim plerumque sacra scriptura ea que futura sunt quasi iam facta narrare. Nam
et de nobis dicit apostolus quod elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Si ergo deus omnipotens secundum apostolum suos omnes electos ante mundi constitutionem
elegit quid mirum si ipsum caput electorum in sua predestinatione antequam quicquam faceret ordinavit ut esset caput electorum. De ipso enim dicit
apostolus ut sit ipse in omnibus primatum tenens. Et licet et alia similia testimonia depravare conati fuerint prefata expositione
[illegible] secundum predestinationem debent intelligi. Scilicet quod ante mundi constitutionem seu conditionem dispositum fuit ut ex matre virgine dei filius nasceretur
non quod dei filius fuit ante mundi [illegible] quod non solum in predestinatione sed etiam realiter fuit ante mariam. Nam per premissa verba [illegible]
[illegible] subiungitur. Cum appendebat fundamenta terre cum eo eram cuncta componens. Si autem in sola predestinatione fuisset [illegible]
[illegible] Nam cum principium in principio erat verbum quo nomine filius intelligitur ut dictum est [illegible]
secundum predestinationem accipere possum. Subditur omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. Quod non possit esse verum nisi realiter ante
mundi constitutionem esset dei filius. Dicit Iohannes 3. Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Et item Iohannes 6
Descendi de celo non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Apparet ergo eum fuisse antequam de celo descenderet. Preterea
secundum predictam positionem [illegible] apostolus autem ante [illegible] quod eum deo equalis fuit. Hoc dicit enim Philippenses 2. Cum in forma dei esset
non rapinam arbitratus est esse se equalem deo sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo.
Item. Inter ceteros qui dei gratiam habuerunt Moyses eam habuit copiose de quo dicitur Exodi 33 quod loquebatur ei dominus facie ad faciem sicut
loqui solet homo ad amicum suum. Si igitur [illegible] non diceretur dei filius nisi propter gratiam adoptionis sicut alii sancti eadem ratione Moyses diceretur
filius dei sicut et Christus, licet enim habundanciori modo Christus gratia fuit dotatus. Nam et inter alios sanctos unus alio maiori gratia repletur
et tamen omnes eadem ratione filii dei dicuntur. Moyses autem non eadem ratione dicitur filius qua Christus. Distinguit enim apostolus Christum a Moyse sicut filium a servo.
Dicit enim Hebreorum 3. Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tamquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant. Christus autem tamquam filius in
domo propria. Manifestum est igitur quod Christus non dicitur filius dei per adoptionis gratiam sicut alii sancti. Idem etiam ex pluribus aliis scripture locis colligi potest
quod quodam singulari modo Christum pre aliis filium dei vocat. Quandoque autem absque aliis singulariter eum filium dei nominans sicut vox patris intonuit
in baptismo. Hic est filius meus dilectus in quo michi bene complacui. Quandoque eum unigenitum vocat sicut Iohannes primo. Vidimus gloriam eius gloriam quasi
unigeniti a patre. Et item unigenitus qui est in sinu patris ipse enarravit. Si autem quodam modo sicut alii filius dei diceretur, unigenitus dici non posset.
Quandoque etiam primogenitus vocatur ut quandam derivationem filiationis ab eo in alios ostendat, sicut Romanos 8. Quos prescivit et predestinavit conformes
fieri ymaginis filii eius ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et Galatas 4. Misit deus filium suum etc. ut adoptionem filiorum dei reciperemus.
Alia ergo ratione ipse est filius per cuius filiationis similitudinem alii filii dicuntur. Amplius quedam opera in scripturis sacris ita deo proprie attribuuntur
quod alii convenire non possunt sicut sanctificatio animarum, remissio peccatorum. Dicit enim Levitici 20 et 22. Ego dominus qui sanctifico vos. Et Ysaie 43. Ego
sum qui deleo iniquitates tuas propter me. Utrumque autem horum scriptura Christo attribuit. Dicit enim Hebreorum 2. Qui sanctificat et qui sanctificantur
ex uno omnes. Et infra ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Ipse etiam dominus de se protestatus est quod
haberet potestatem remittendi peccata et miraculo confirmavit, Mathei 9. Ut autem sciatis quod filius hominis in terra habet potestatem dimittendi peccata dicit ait
paralitico etc. Et hoc etiam angelus de ipso prenunciavit dicens. Ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Non igitur sanctificans et peccata remittens
sic dicitur deus sicut dicuntur dii qui sanctificantur et quorum peccata remittuntur sed sicut virtute et natura divinitatis habens. Illa vero scripture testimonia
quibus ostendere nitebantur quod Christus non esset deus per naturam efficaciam non habent ad eorum propositum ostendendum. Confitemur enim in Christo dei filio post
incarnationis misterium duas naturas humanam scilicet et divinam. Unde de eo dicuntur et ea que dei sunt propria ratione divine nature et ea que ad defectum
pertinere videntur ratione humane nature. Patet igitur quod scripture sacre quod Christus dei filius et deus dicitur non solum sicut purus homo per gratiam adoptionis
sed propter divinitatis naturam secundum quam dicitur patri consubstantialis. Nec obviat predictis quod [illegible] ipse filio pater dedisse legitur potestatem [illegible] et nomen
Philippenses 2. quam habuit ab eterno. Est enim consuetus scripture mos ut aliqua dicantur esse vel fieri quando innotescunt. Hoc autem quod
filius ab eterno [illegible] potestatem et nomen divinum accepit post resurrectionem predicationibus discipulorum est manifestatum. Et hoc etiam verba [illegible]
ostendunt. Dicit enim Iohannes 17. Clarifica me pater apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus fieret. Petit enim ut sua gloria
quam ab eterno recepit ut deus in eo iam homine facto esse declaretur. Cum ergo dominus post resurrectionem dixit data est michi omnis potestas
in celo et in terra, non ideo dicitur quod tunc de novo hanc potestatem acceperit sed quia potestas quam filius dei acceperat ab eterno in eodem homine
facto cepit apparere per victoriam quam de morte habuerat resurgendo. Et hoc vero dicit apostolus ad Romanos primo de filio loquens. Qui factus est
ei ex semine David [illegible] secundum carnem. Non enim dicit quod filius dei esset simpliciter factus sed quod factus
est ex semine David secundum carnem per assumptionem humane nature sicut et Iohannes primo dicitur verbum caro factum est. Unde etiam patet quod hoc quod sequitur Qui
predestinatus est filius dei in virtute secundum humanam naturam ad filium pertinet [illegible] humana natura dei filio uniretur ut homo posset dici filius dei
non fuit ex humanis meritis sed ex gratia dei predestinantis. Similiter etiam quod dicit apostolus ad Philippenses 2 quod deus Christum propter passionem [illegible] exaltavit
referendum est ad naturam humanam in qua fuit humilitas passionis. Unde et quod subditur. Dedit ei nomen quod est super omne nomen referendum est ad hoc
quod nomen divinum filio [illegible] etiam manifestandum esset in fide populorum quod filio incarnato [illegible] quod etiam manifestum est quod illud quod dicit
Petrus quod deus Ihesum Christum et dominum fecit referendum est ad filium secundum humanam naturam in qua incepit id habere quod in natura divinitatis
habuit ab eterno. Prosternitur igitur iste impugnator Christi [illegible] qui [illegible] erat vacuus et [illegible]. Impugnavit
veritatem filii dei in solvendo premissa quod est amen id est veritas. Et impugnavit fidelitatem in testificando [illegible] quod est
fidelis testis. Malachie 3. Ero testis velox maleficis [illegible]. Et impugnavit
veritatem in docendo et arguendo quod verus est et impugnavit eius potestatem in [illegible] et [illegible] ad [illegible] reducet.

Bene calidi sunt spiritualiter depicti fervidi; frigidi ... peccatorum suorum et anime ... hec duas affectiones ... et ... optabiles et acceptabiles ... tepidi sunt ... affectionem ... qualis modo se ... inveniunt ... calidus fervore ... frigidus ... tui ... calidus quod amor dei ... non ... frigidus quem per timorem gehenne non ... tepidus quem nec amor inflammat nec timor ...

Scio opera tua quia neque frigidus es neque calidus. Utinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo. Quia dicis quod dives sum et locupletatus et nullius egeo, et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Suadeo tibi a me emere aurum ignitum probatum ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tue, et collirio inunge oculos tuos ut videas etc.

Secunda pars huius epistole scilicet narracio. Et dividitur in tres partes. Prima pars increpatoria arguendo. Secunda admonitoria exhortatio ibi Suadeo etc. Tercia consolatoria promissio ibi Ecce ego sto etc. Est arguendo cum comminatione, admonendo cum consolatione, promissio cum ... Arguendo est de duobus, de tepore scilicet de sordida ibi quia neque frigidus etc. Secundo de arrogantia et vitiis carnis ibi Quia dicis quod dives sum etc. Circa primum dicit Scio opera tua, scilicet qualia sunt ... quia opera istius episcopi erant per intentionem mala ... bona videbantur. ... Erat enim ypocrita, et ita se gerebat ut non possit apte discerni vel cognosci cum esset secte vel quibus magis faveret, fidelibus an infidelibus. Sed deus ... ibi Scio opera tua ... glosa non ... latet qui intus ... 32 ... multo plus lucidiores super solem circumspicientes omnes vias hominum in absconditas partes. Omnia enim nuda et aperta sunt oculis eius. Hebreorum quarto. Scio ergo scientia simplicis notitie non approbationis ut ... est sepe. Utinam neque frigidus es scilicet per apertam infidelitatem neque calidus scilicet per fidem et ... caritatem. Sed quia tepidus es id est non ex toto infidelis vel absque fide neque omnino ad perfectum ... Unde dicit ... frigidi sunt iudei vel pagani ... glaciali rigore constricti ... ascendam super altitudinem nubium, ponam sedem meam ad aquilonem et ero similis altissimo. Aquilo enim ventus frigidus ... est ... Surge aquilo id est recede ... et veni auster id est veniat spiritus sanctus qui suo adventu calefaciat et illuminet corda hominum ut perficiat opus ...

Calidi vero sunt qui in fervore spiritus in dei ac proximi dilectione consistunt. Tepidi vero qui nec ex toto infideles sunt nec ... ad perfectum tendunt. Et quia ... Richardus ait Neque frigidus es per infidelitatem neque calidus per caritatem, sed quia tepidus es ... ad plenum et ... sola sufficere sine caritate et operibus fidei et ideo inutilis es deceptus securitate ... Utinam frigidus esses aut calidus ... sed quia tepidus es incipiam te evomere ex ore meo id est ... de ... collegio ... Sumite ... separamini ... a vili os meum eris ... ad ... Qualiter autem ... esse tepidus id est ex parte infidelem et ex parte fidelem; quia nulla est conventio christi ad belial ... in ... et ... commixtio fidelitatis et infidelitatis ... qualiter autem Utinam esses frigidus ... esse frigidus est magis malum quam esse tepidus et remotius a fervore caritatis ergo minus optandum ... est ... sed ... ergo et illud ... est quod est bono ... quale est esse frigidum ergo minus optandum ... tepidum esse ... ad bonum ...

... Sunt nonnulli qui prius quidem fuerunt frigidi et multis criminibus obnoxii quorum corda plerumque spiritus sanctus tangit, quo inflammati ferventes efficiuntur, quia quanto se peccatores fuisse recordantur eo amplius liberatorem suum diligere appetunt ... iniquitate ... caritas ... Luce septimo. Duo debitores erant cuidam feneratori etc. Et ... quod plus diligit cui plus donatur ... ibi de magdalena. De talibus etiam dicit Luce 15 Gaudium est in celo super uno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta novem iustis.

Sunt autem et quidam ... constituti qui vitam quidem ab omni crimine custodiunt, sed tamen in agenda quelibet bona non assurgunt, et tales nec frigidi sunt nec calidi, quia non sufficit mala cavere nisi studeat quis et bona facere ... Declina a malo et fac bonum. Et ideo salvator ait ... Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur ... Tales quippe de suis operibus ... solent dicere: Ecce aliena non rapio, ... non adulterium, non homicidium, non ... talia mala facio ... sufficit mihi mala non agere ... et ... indigentibus ... non tribuunt. Et quia non ... rapiant ... metuunt tenere tenacia. Nec recordantur quod dives epulo non ideo dampnatus est quod aliena rapuit sed quia propria non distribuit ... Sunt quoque et alii qui aliena non rapiunt et propria distribuunt, sed hoc non tam dilectione dei et proximi faciunt sed propter iactantiam ... ut ab hominibus laudentur. Sic faciebant scribe et pharisei qui dabant elemosinas ante se canebant tubis. Mathei 6. Et tales etiam nec calidi nec frigidi ... quia ... indigentiam pauperum sublevant ... amore ... audientes ... apostoli ... Corinthiorum 13 ... distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, caritatem autem non habeam, nichil mihi prodest.

Sunt quoque et alii qui opes terrenarum facultatum dimittunt et ad monasterium venientes habitum religionis assumunt, deinde ... ad salutem sufficere credunt quod sua dimiserunt ... sub habitu religionis constituti non admittunt ... dormiunt, bibunt et secure vivunt ... tepidi ... moram in ... et peccata sua recognoscentes et alii per dei misericordiam compuncti bonis operibus insistentes ... in monasterio manent et a bonis operibus cessant. Alii quoque sunt qui ab infantia sua in monasteriis consistunt, bonis operibus studiant in fervore spiritus manent, et ... in tempus vite sue torpescunt et tepidi efficiuntur. Et utique talibus ... esset ut vel perfecte boni essent vel ex toto ... quod nec omnino boni nec omnino mali ... subiungit. Utinam tepidus es incipiam te evomere ex ore meo. ... frigidus ... qui tales qui dicuntur sunt frigidi et ... arguuntur de peccatis et facilius convertuntur ad penitentiam et ferventius postea penitent. Unde ... facilius est enim paganum ad fidem ... adducere quam talem id est tepidorum quemlibet a suo tepore ad fervorem spiritus revocare. Ideo ait ... Utinam esses frigidus etc. Unde et salvator ait ... Non veni vocare iustos id est reputantes se esse iustos sed peccatores ... ubi studiant delictum superhabundat et gratia ... optatio duplex: una est absoluta et simpliciter que est ... maioris boni, alia ... que est ... maioris mali evitandi ut qui quis optat ... in mare ne ... et talis est optatio primus. Unde Richardus ... est ... de fidei cognitione et sacramentorum ... non ... esse caritate et caritatis actione; melius fuisset ei in infidelitate permansisse ... non quod hoc esset bonum, sed quia ... esset malum et forsitan ... ad fidem aliquando ... ad ... consurgeret ... tepidus sit ... caritatis que ... calor et iniquitatis que dicitur frigus ... sit in ... ut ... dictum. Et per hoc patet solutio obiectionis ... Quare dicit incipiam te evomere ex ore meo et non ait absolute Ego evomo te ... quod omnis cognoscitur ... frigidus vel calidus facile ... in corpus; tepidum vero cum magna nausea ab ipso ore ... Os dei dicuntur sancti predicatores ... unde sepe propheta dicebat Os enim domini locutum est ... tanta ... ut in illis sicut in corpore ... et per eos loquitur ... Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri ... dei sunt ... et ... doctores ... quotidie ...

... calidus qui prius non fuit frigidus quia nemo est bonus qui non fuit malus ... apostolus ad Romanos 3 quod omnes peccaverunt et egent gloria dei ... tepidus ex frigido sit ... et ex calido ... et alius ex frigore infidelitatis ... ad ... fervore non ... et alius ab ipso ... quo prius fervebat ... deflectit ... cognoscitur quia frigidus vel calidus facile traicitur in corpus etc.

mirabilis dei pacientia qui multo tempore excommunicatos sustinet per multos annos de cibo evomito nisi hec facie figuraret. Ideo dicit incipiam te evomere. Adhuc incipit evomere sed non perevomit donec in morte. Item in hoc quod dicit incipiam quodammodo premunit tepidum ut se premoneat: quod est magna misericordia.

in corpus suum quod est ecclesia traicit. Calidos facit id est fructuosos dum meliores adhuc efficiuntur per divinam predicationem et frigidos id est infideles quando quibus vel iudei vel pagani ad eius fidem convertuntur et modo ferventiores fuerunt. De hoc exemplum habemus de Petro Actuum 10 macta et manduca. Sed tepidos autem non convertit quia eorum verba despiciunt dum in sua securitate torpescunt. Monitos et exhortati desistunt et velut in statu aspectu tam desperati quod ad meliorem vitam nequaquam posse reformari conspiciuntur. Facilius est enim quemlibet paganum ad fidem convertere quam talem quemlibet ad fervorem spiritus revocare. Hec ille. Unde Richardus. Cum per teporem resolvitur non subito nec ex toto a gratia deficit ut ad malum raptus relabatur sed primo minora et deinde maiora contempnens ad yma descendit. Ecclesiastici 19. Qui modica spernit paulatim decidit. Et ob hoc hic dicit incipiam te evomere id est permittendo eum cadere. Prima Iohannis 2. Ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis permansissent utique nobiscum. Super quo dicit Augustinus [illegible]. Sic sunt mali in corpore ecclesie quomodo mali humores in humano corpore quos cum evomuit corpus relevatur. Sic cum mali exeunt tunc ecclesia relevatur. Et dicit hic ibi Bernardus [illegible]. Hic in os dum ingrediuntur per baptismum et fidem et caritatem sed cum ab eis torpescentes evomimur sicut aqua mortuum et fastidiosum et putridum. Iohannis 6. Et eum qui venit ad me non eiciam foras. Propterea vel loquitur quia plane calidum enim et frigidum valet ad multos usus nam [illegible] fames est despiciens siti et calidi ut dicit Avicenna [illegible] tepida sicut aqua provocat nauseam. Ideo dicit hic Haymacus est quod aque frigida sit vel calida comedere possum et bibere, tepida vero corpus meum ferre non potest. Tali itaque modo accipitur quod dicitur in libro Abacuk 2o vomitus ignominie super gloriam tuam. Exponit [illegible] quibus vero [illegible] vel comparantur reprobi sicut mali et quibus iusti sunt boni et quibus torpentes sunt despiciosi. Mali enim dicuntur frigidi [illegible] quod frigidum est privatio caloris ut dicit philosophus [illegible]. Autem generatur frigus ex elongatione a principio fontanio caloris vel ex infusione corporis solidi calorem impedientis vel ex raritate et porositate corporis per quam transit calor ut patet per philosophum primo de generatione et primo methaurorum ubi ponit causam propter quam aer proximus terre est calidus scilicet ob terre soliditatem calorem solis recipientem et calefacientem aerem proximum. Et ob quam causam aer in medio interstitio est frigidus quia non retinet calorem. Item frigus generatur ut dicit Algazel primo sue methaphisice. Et desiccat et indurat ut dicit philosophus 4 de [illegible] et constringit ut dicit commentator 2 ethicorum. Sic est spiritualiter de frigore iniquitatis et de infrigidatis illo frigore. Unde Gregorius 16 moralium tractans illud Iob 24 Quibus non est operimentum in frigore dicit operimentum ad iustitiam pertinet frigus ad culpam. Et idem 29 moralium tractans illud Iob 38 Numquid ingressus es thesauros nivis aut thesauros grandinis aspexisti dicit quid nomine nivis vel grandinis nisi frigida et dura intelligenda sunt corda pravorum. Sic enim fervore caritas sic solet in sacro eloquio frigore malicia designari. Dicit namque Ieremie 6 Sicut frigidam facit cisterna aquam sic frigidam fecit maliciam suam. Caritas autem designatur in calore et fructuose caritate dicuntur calidi. Calor enim est causa [illegible] et rectificat corpora et ideo [illegible] est erecti corporis quia corpus eius est calidum dicit philosophus [illegible]. Ut enim dicit commentator super Anglicum [illegible] caliditas est naturaliter inclinativa subiecti in dilatationem et diffusionem in omnem partem et calor intensus prorumpit in inflammationem et in lucem. Sic et amor. Et quia ideo dicit Augustinus libro primo sermonum sermone 32. Adhibentur ligna curva igni ut rectificentur et ideo dicitur fervor spiritus sancti ut dicitur [illegible] 21. Et beatus Gregorius 27 moralium tractans illud Iob 37 Nonne vestimenta tua sunt calida cum terra perflata fuerit austro dicit per austrum qui calidus ventus est non immerito spiritus sanctus signatur quo quisque dum tangitur ab iniquitatis sue torpore liberatur. Unde sponsa dicit Canticorum 4 [illegible] Surge aquilo et veni auster perfla ortum meum et fluent aromata illius. Aquiloni enim iubet ut fugiat [illegible] mortalium corda restringit adventu ergo spiritus fugiat. Auster enim venit et ortum perflat ut eius aromata defluant quia per adventum sancti spiritus dum mens hominum repletur ex ea mox operum virtutum aspergitur ut iure iam fortior ligna quasi orti austro perflati dicant Christi bonus odor sumus deo. Vestimenta ergo sancte ecclesie calida sunt dum terra austro perflatur quia hii qui ei per fidem inherent fructibus caritatis studiis inardescunt dum corpus mentis sancti spiritus afflatu perfunditur. Et in natura vestitorum est ut per semetipsa calere non possint sed adiuncta viventi corpori dum exhalantes membrorum poros contingunt emanante ab intimis calore perfecte [illegible] hec vestimenta calefiunt sed calefacta calorem quem acceperint retinendo ad corpus reddunt. [illegible] ergo per vestimenta viventi corpori adherentia nisi dilectorum vita [illegible] viventibus coniuncta signatur. Ecce qui per poros calorem accipit quia ad [illegible] dei et exemplo actionis et impulsu exhortationis inardescit quem velut frigidum proximum recepit dum a pristina ingratitudine [illegible] calorem quem accepit retinet quia in eo quod per predicamenta suscepit fervore qualescit. Hec ille. Sic igitur per austrum signatur spiritus sanctus per vestimenta fideles ecclesie qui per se calidi esse non possunt sed cum sunt perflati spiritu sancto et adiuncti corpori vivendi et calefacti ab invisibili vel ex predicatoris. Ezechielis 40 Edificium civitatis vergentis ad austrum. Unde tractans Gregorius omelia [illegible] super Ezechielem dicit civitas que in monte constituta est ad austrum vergit quia electorum ecclesia cogitationes suas in afflatu spiritus sancti aperit ut ab omni superbie sue torpore descendens in deo tunc [illegible] amoris calorem concipit ut intelligere debeat nisi ea que [illegible] dilectione calefit eius afflatus se invicem repleri. Hec ille. [illegible] Non est enim qui se abscondat a calore eius ut dicit [illegible].

Tepidi autem sunt ut dictum est qui a criminibus se abstinent sed ad bona opera non surgunt [illegible]. Unde Gregorius 16 moralium tractans illud Iob 24 Quibus non est operimentum in frigore dicit Sunt nonnulli qui in quibusdam rebus peccata faciunt in quibusdam vero recta opera faciunt. Cum ergo ex aliis actibus delinquunt atque ex aliis iustitiam peragunt quid iste nisi in frigore vestitur algent et tegitur quia ex alio opere fuerit ad iustitiam quem ex alio fregerit ad culpam. Hec ille. Et tales possunt dici tepidi quia habent fidem informem non tamen caritate accedente. Matthei 23 Refrigescet caritas multorum. Super primo caritatem primam reliquisti. Et tales multos evomuit. Ut tactum est. Ideo est tepidum provocat nauseam sive evomitionem. Item quia tales [illegible] ut sepe putrescunt multos evomunt et cadunt ut sepe in aperta peccata. De quibus Trenorum 3 Nos ex corde abierunt [illegible] sed peccatis illorum congregentibus illi abierunt et de hoc [illegible] et in glosa. Unde Richardus [illegible] per naturalem calorem in dilectionem membra [illegible] sunt plus quamquam ad fidem per suam incorporationem sunt membra Christi sed tepidi per reprobationem evomuntur ut dictum est. Gregorius omelia [illegible] plus de conversis peccatoribus quam de stantibus iustis in celo gaudium esse fateatur nisi quod ipsi per quotidianum visionis experimentum novimus quia plerumque hii qui nullis se oppressos peccatorum molibus sciunt stant quidem in via iustitie nulla illicita perpetrant sed tamen ad celestem patriam anxie non anhelant tantoque sibi in rebus licitis usum prebent quanto se perpetrasse illicita nulla meminerunt et plerumque pigri remanent ad exercenda bona precipua quia valde sibi securi sunt quod nulla commiserunt mala graviora. At contra nonnumquam hii qui se aliqua illicita egisse meminerunt ex ipso suo dolore compuncti inardescunt ad amorem dei seseque in magnis virtutibus exercent

cuncta difficilia sibi clamans appetitur, omnia mundi delinquunt, honores fugiunt, acceptis iniuriis letantur, flagrat desiderio ad celeste patriam anhelat et quia cucurrisse se a deo considerant, rapina perfecta, lucris sequentibus recompensat. Animus ergo de peccatore conuerso quam de stante iusto gaudium fit in celo, quia et dux in prelio plus eum militem diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter premit quam illum qui numquam terga prebuit et numquam aliquid fortiter fecit. Sic et agricola illam amplius terram amat que post spinas uberes fructus profert quam eam que numquam spinas habuit et numquam fertilem messem produxit etc.

Bernardus de Tornaco in cuius [illegible] Secunda: Cum proposita non perficiunt que fuerant inchoata conuellit. Sic enim nauis que contra fluminis impetum ascendere nititur, nisi remigantium viribus adiuuetur, non solum ad locum in quo fuerat, sed in posteriora et inferiora relabitur. Sic vite nostre status labitur in peiorem statum, nisi totis viribus consequamur bonum quod fuerat inchoatum. Sic carbo vero cum ruborem conceptum defacili vergit ad nigredinem, nisi flabellis validioribus concitatus aut venti [illegible] se resuscitet in fuocum, quia teste Salomone: Qui in opere suo est dissolutus et mollis, frater est sua opera dissipantis. Sic enim tepor declinat ad frigus, sic euomitur de ore dei qui reperitur tepidus. Ut enim ait Gregorius in pastorali: aut calidus quisque a frigidis quiescitur, ne tepidus euomatur. Ut videlicet aut necdum conuersus adhuc de se spem conuersionis prebeat, aut iam conuersus in virtutibus inardescat, ne euomatur tepidus qui a calore quem proposuit torpore ad noxium frigus redit. Sic enim aqua tepida nauseam prouocat et vomitum, sic tepor et torpor inuictus debite turbat propositum inchoatum etc. / Tertia quod potest quis ut sic totus in bono perfectus sit homo ad salutem necessarium videtur, quod non, quia secundum hoc nullus non saluaretur qui propter in vno statu bone consuetudinis puta in certis orationibus et ieiuniis consumat vitam suam, quod vix nimis durum. Dicendum quod quamuis perfectus est homo vero quam in ad desiderium non autem quam in ad opera conatiora [illegible] sic patet. Simul enim in hac vita quantumcumque studens dicere quotidie cum propheta ps. 26: Et dixi nunc cepi etc., quia cum consummauit tunc incipit. Ecclesiastici [illegible] Gregorius: Hec est perfectorum summa iustitia ut se numquam perfectos esse credant, ne ibi deficiendo incidant in periculum, ubi proficiendo deponant appetitum. Item dicit: proficiendi appetitum non conterunt, timens pro hoc quod quamuis perfectus perfectus est studiosus in desiderio, non autem hoc omnino in operis contento. Secundum Augustinus dicit: Summa perfectio sancte religionis est ut quicumque homo in hac vita proficiat, propter [illegible] putet superesse quod querat. Aliqui etiam assignant locum propter [illegible] qui se estimat ad hoc peruenisse quod cupiit non reperit quesita, sed in inquisitione deficit. Ideo quibus eueniunt accidit error istorum qui dicunt quod homo in presenti vita potest tantum culmen perfectionis attingere quod amplius in gratia et caritate non possit proficere. Alias enim inueniretur aliquis perfectior Christo. Cuius non fuit finita [illegible] deum esse omnium sanctum et creatura. Nam perfectio in Christo fuit per modum confundi vbi gratificauit, et ideo sicut omnis linea recepta in istis mensionibus non adequatur linea solari, sic etiam omnis perfectio constituta omni homini perfectio adequari gratie Christi etc. / Ergo in via dei stare retrocedere est. Intelligitur ergo Dicis.

Tunc ibi Secunda Dicis quia diues sum, posita arguitur de torpore sed desidia subsequitur de arrogantia et virtutum carentia. Et primo potest tamen sed bonorum suorum ostentatio sui iactantia, 2o omnium bonorum penuria, et nescis quia tu es miser etc. Dicit ergo primo ad primum Secunda Dicis quia diues sum, quod est execrabilis es et abhominabilis et ideo multo auomibilis, quia dicis sic licet ex te iactando te dicis quia diues sum, sine per sue cognitionem sui per scripture predicationem, sine per singularis eloquentie nitorem, sine per pontificalis apicis dignitatem, sine per volgi laudem ranue ut ait Ricardus. Et etiam locupletatus sum in predictis. Dicit enim idem Ricardus quod idem est diues et locupletatus, duplicatur tamen pronunciatur ut sublimius verborum quantitas attollatur. Vel secundum Hanonem: Dicis quia diues sum sed in fide, quia dominus dicit Marci ultimo: Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Et locupletatus sum, quia recte doceo et malis operibus non seruio et nullius egeo, quia recte credens non solum mala non perpetro sed et bona quecumque ago, licet non propter deum, ipsa et alia, ergo sum et non est quod me amplius non sedebo vidua etc. Vel Dicis quia diues sum affluens sancte scripture locupletatus, affluens sapientie et nullius egeo, ob habundantiam virtutum et instructionem bonis operibus. Auditis ergo istius sue iactantie erunt arguendus et ad cognitionem defectuum reuocandus. Ideo sequitur: Et nescis quia tu miser es peccatorum mitrario. Miseros enim populos facit peccatum, prouerbiorum 14. Vt enim ait Augustinus XIIIIo de ciuitate dei c. 14: Miseria hominis est non esse cum illo, sine quo non potest esse. Et miserabilis es, vere reatus subse quentis pene, sui obligatus ad penam 2 Machabeorum 4: Pergere in montibus miserabili obitu vita functus est etc. Vel miser propter amandum, miserabilis ordinate amantis fruendo. Dicit Augustinus 8 de ciuitate dei c. 8: Amando que non sunt amanda nullus sed miserior tu fruiter, Ysaie 47: Veniet super te repente miseria. Vel miser es in te, miserabilis aliis cognoscentibus tua miseriam et compacientibus, ait Richardus. Vel miser dum deceperis, miserabilis, quia non intelligis quod te propriam deludis. Ut enim ait Seneca epistula 41: Nemo nisi suo vitio miser est. Et in precedente Miser fuit sed et creatus ipse miser in actu miserabilis in habitu, Iob 14: Homo natus de muliere breui viuens tempore repletus multis miseriis. Et subdistinguit pauperis usque in finem dicit: Et pauper, sicut es per amissionem caritatis, et cecus per amissionem vere cognitionis, nudus per amissionem boni operis, sic distinguit Richardus. Et quia idem Hanonem: Pauper quia non habes opera quibus diteris in celo, et cecus quia non habes lucem scientie, nudus quia spoliatus es virtutibus. Secundum quod beatus Gregorius 34 moralium super illud Iob 41: Faciem eius precedit egestas, dicit quod egestas sui paupertas in sacro eloquio aliter eloquio ponitur, aliter reproborum. Egestas namque electorum est, cum vere diuicie celestis patrie ad corpore animi redeunt, et in hec corruptionis presentis vite conditione positi pauperes se esse meminerunt. Illas quippe diuicias sine cessatione suspirant, de quibus Paulus ait: Ut sciatis que sit spes vocationis eius, et que diuicie glorie hereditatis eius in sanctis. Et quia adhuc eas nequaquam conspiciunt, studiose interim in corruptione istius paupertatis gemunt. Hac propheta Dauid paupertate semetipsum aspiciens dicebat Trenorum iii: Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius. Virga enim indignationis dei est percussio districtionis, qua indignationis sue homo pertulit, cum ergo paradiso pulsus, vas interni gaudii diuitias amisit. Sed quia electi quique incessanter conspiciunt quod in presentis vite penuriam ab illa potestatis ingenite facultate ceciderunt, bene dicitur: Ego vir videns paupertatem meam. Reprobus enim adhuc dum visibilia appetit, reprobationis sue malum non intelligit, et hoc ipsum quod patitur videre nescit. Hanc paupertatem intuens propheta dicit dicebat: Infirmata est in paupertate virtus mea. In paupertate etenim virtus infirmata est quia lapsus in hac reprobatione animus et corruptionis sue molestius reuerberatur, hoc quod prius conditus contemplari perdiderat. Sed hanc paupertatem reprobi considerare nesciunt, quia dum seculi bona conspiciunt, cogitare inuisibilia neglegunt que perdiderunt. Unde et egestas corporis ipse dicitur, quia dum replentur viciis, virtutum diuiciis vacuantur, quibus sepe eueniunt per elacionis dementiam sublevati, dum nequaquam ruine sue rapinam considerant esse se credunt a bonis actibus inopes non cognoscunt. Unde vox angelica isti episcopo Laodicie dicitur: Dicis quia diues sum etc. Aperte diuitem se asserit qui per arrogantiam scientie extollitur, sed pauper et cecus quia et nudus arguitur, pauper quia virtutum diuitias non habet, cecus quia nec paupertatem quam sustinet videt, nudus quia primam stolam perdidit, sed peius quia nec se perdidisse cognoscit etc. / Dicit ergo quantum ad primum [illegible]

Paup enim est pctor p'uacione ve opulencie qr sit et diuicijs caritate que est mater omnium bonorum virtutum et origo sine qua nulla bona proficiunt ad salutem
corporis Si caritatem non habuero nichil sum. Vt enim ait Aug. sup iohannem omnem vtilitate nichil sit hic de suo nisi mendicium et peccatum. Vnde
gl. in ps. pauperes facti sumus nimis. Et alibi infirmata est in paupertate vita mea. Item pctor est vere tenebra veste sue excecat
enim eos malicia eorum Sap. 2o. Et gregorius morum 14 tractans illud Iob 24 oculus sum ceco. dicit Cecus est qui quo pergit non videt vnde et 19 palpa
mus qr ceci parietem. Item pctor est nudus tunica vel amissione iusticie ornatus. Iohel p.o nudans spoliauit eam et proiecit. Apoc. 16 Beatus qui
vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulat. Vnde ista paupertas est ignominiosa ista cecitas est periculosa et ista nuditas est obp
briosa. Et hec omnia sunt magis dampnosa pctori qui nescit se esse miserum miserabilem. Inicium enim salutis est notitia peccati ait Seneca ep. 29
et epla 11. Quid aliud agis quam ut te meliorem quotidie facias Et scire vt intelligas tua vicia esse que putas etc. Nemo ancap
se esse intelligit neca cupiditas. Seca duce sequitur nos sine duce errauimus Et post Ideo difficulter ad sanitatem peruenimus qr nos egrotare
nescimus et ibi bene de hoc. Deutr. 32 Vtinam saperent et intelligerent ac nouissima prouiderent Ieremie 2o Causa dixisti absque peccato sum et idio
contendam tecum etc. Et in ps. nescierunt neque intellexerunt. Ve ergo miser est ac miserabilis qui ignorat se esse peccatorem. Vnde beatus Aug.
lio soliloquiorum ad deum c xviii dicit Soli illi qui se cognoscunt pauperes et confitebuntur tibi de sua paupertate sua ditabuntur a te qui
qui se diuites existimant cum sint pauperes a tuis diuicijs inueniuntur exclusi. Et subdit. Ego ergo confiteor tibi paupertatem meam
et sit tibi tota gloria tua qui tuum est omne bonum. pro me enim dico fateor ut docuisti me nichil aliud sum quam vniuersa vanitas et umbra
mortis et abyssus quedam tenebrosa et terra inanis et vacua que sine tua benedictione nichil germinat fructum qz non facit nisi confusionem
peccatum et mortem. Si quid unquam boni habui a te recepi quicquid boni habeo tuum habeo. si quando steti per te steti. si quando cecidi per
me cecidi et semper in luto iacuissem nisi tu me erexisses semper cecus fuissem nisi tu me illuminasses etc. multa ibi vide si placet.
No miseria primum hec a pctis dicit enim Aug. contra epistolam fundamenti peccatum efficit animam miseram que honestate recte voluntatis
beatitudinem obtinebat nulla addita detracta ve substantia. Et idem lio contra fortunatum circa finem dicit peccauit anima et ideo misera et
liberum arbitrium accepit quo vsa est quemadmodum voluit lapsa est et euersa de beatitudine et implicata est miserijs.
Vnde de miseria pctoris loquens idem Aug. lio meditationum c xviii. Heu miser et nimis miser quem torquet conscientia sua
quam fugere non potest nimis miser quem expectat dampnatio sua quam vitare non potest nimis infelix qui dignus est horribili
nimis infelicior cum mors erit eterna sensibilis. nimis erumpnosus quem tenent eterni de sua infelicitate horrores.
nimis erumpnosior quem torquebunt eternum pro sua iniquitate dolores etc. No sup 1o vero et nescius secundum Aug. lio
de vtilitate credendi satira sunt hominum genera perfecto improbanda ac detestanda. Vnum opinatorum id est eorum qui se arbitrantur scire
quod nesciunt et hoc est proprie hereticorum scilicet dicit idem Aug. lio 16 contra faustum de ipso fausto Cum non intelligat quisque sit hereticus si consideres
videbis qr multo qr aduersus alios legit qui non ideo scrutatur ut sciat si quod nescit se scire putat hec presumptio tumide ar-
rogancie oculum cordis vel claudit ut omnino non videat vel distorquet ut peruerse videat et aliud pro alio probet aut improbet
Et io dicit in epla ad optatum episcopum Non erubescendum est homini confiteri se nescire quod nescit ne dum se scire mentitur nunquam
scire mereatur. Et idem lio p.o de origine anime contra vincencium victorem circa finem Melius est homini fateri se nescire quod nescit quam
in heresim condempnatam incurrere vel nouam condere seu temere defensare. Vnde consulit lio 9o confessionum circa finem Caue ne quid acquires
nesciens confitendo te scire. si ut sciens disce nescire. hec ille. Ecce quomodo patet primum genus hominum improbandum ac detestandum scilicet opinatorum etc.
Alium est eorum qui sentiunt quidem se nescire sed non ita querunt ut inuenire possint. Tercium eorum qui neque se scire estimant nec
querere volunt hec ille. Quocunque autem istorum modorum ista quis nesciuerit patet quod multo sunt arguendi et ad cognitionem defectuum reuocandi
Bernardus sup 1o cantica Si ignoras te etc. sed 3a dicit neminem absque sui cognitione posse saluari de qua mater salutis humilitas
oritur et timor domini qui et ipse sicut inicium sapiencie ita est et salutis. Porro ad se humilianda vel vinaciter seu accommodacius anima
pt ruemene quam si se in veritate inuenerit tunc non dissimulet non sit in spiritu eius dolus statuat se ante faciem suam nec se a se
auertere abducatur. Nonne ita se intuens clara luce veritatis inueniet se in regione dissimilitudinis et suspirans misera qua iam
latere non potest quod vere misera sit. Nonne cum propheta clamabit ad dominum In veritate tua humiliasti me. Nam quomodo non vere humiliabitur
in hac vera cognitione sui cum se perspicit oneratam peccatis mole huius mortalis corporis aggrauatam terrenis intricatam curis
carnalium desideriorum fece infectam cecam curuam infirmam implicatam multis erroribus expositam mille periculis mille timoribus trepidam
mille difficultatibus anxiam mille suspicionibus obnoxiam mille necessitatibus erumpnosam pronam ad vicia inualidam ad virtutes
vnde huic iam extollentiam oculorum vnde iam leuare caput Nonne magis conuertetur in erumpna sua dum configitur spina. Conuertetur
inquam ad lacrimas conuertetur ad gemitus et planctus conuertetur ad dominum et in humilitate clamabit Sana animam meam qr peccaui tibi etc.
porro conuersa ad dominum recipiet consolationem qr pater est misericordiarum et deus tocius consolationis hec ille. Item nono secundum Aug. sermone 3o
de dedicacione ecclesie pauperes virtuosi dei sunt diuites Ait enim Audi quisquis de paupertate conqueris et io ad edificandam domum
deo te inualidum protestaris circumspice sola attendis paupertatem tuam et despicis interiorem statum. Ibi enim domum deo constitue ubi te eis
spiritualibus diuicijs habundare. Inde si pauper es inopia terrene facultatis esto diues habundancia caritatis. Non possides villa
possidere sapienciam. Non tibi est nummus in saculo sit deus in animo. Esto nitidus paupertate mentis quia multo melius est quam si preciosis
splendeas indumentis. Non habes delicatos cibos quibus corpus pascitur sint tibi boni mores quibus anima saginatur. Delicatos
enim cibi quid aliud nouerunt quam in corpore nutrire libidinem. Boni autem mores statim in corde nutriunt caritatem. Noli ergo
pro magno querere diuicias que hic remanebunt temporales ac diuicias si quesieris pauper numquam eris. ymo si talis fueris ut corporales
diuicias respuas et spirituales ingeras in eo vere diues eris qr pauper laudabilis eris. Sic vere domum deo edificabis
qr ipsa domus dei tu eris. In edificando quippe domum dei non est necessaria habundancia nummorum qr non placet deo in moenibus saxorum
lideorum sed puritas animorum Vere ergo domum dei caritas edificat non facultas hec ille. It nono cum 1o quod dicitur hic Et cecus Omne
peccatum naturam est spiritualem excecare secundum id Sophonie p.o Ambulauerunt vt ceci qr deo peccauerunt. Vnde septem vicia capitalia vnde
inferunt cecitates mentales quibus correspondent septem cecitates corporales que in sacra scriptura inueniuntur. Primo enim mentem
excecat superbia per suam nimiam claritatem Exo. 23 Sol suis radijs effulgens excecat oculos Sol est gloria pompe mun-
dialis et figuratur per pauli cecitatem de qua scribitur Act 9 Circumfulsit eum lux de celo et cadens in terram nichil videbat.
de qua cecitate patet exponi 1o apli Ro. p. Et cecitas ex parte contigit in israel. Iste enim inspiciens videns deum et sic
hoc domus nature et fortune perueniens augendus sicut homines ingeniosos speciosos fortes et diuites. hec enim omnia superbie sunt materia

Cum bene pugnabis cum cuncta subacta putabis cum minus infestat vincenda superbia restat

[Augustinus in regula: alia quecumque vicia in malis operibus exercentur ut fiant, superbia vero etiam bonis operibus insidiatur ut pereant. Vnde]

Vnde Augustinus in quadam epistola: Vicia cetera in peccatis, superbia vero etiam in recte factis timenda est, ne illa que laudabiliter sunt facta ipsius laudis cupiditate amittantur. Dicit Seneca ad Lucilium epistola 50 quod uxor sua famulam quandam habuit que subito facta ceca videre desijt incredibilem rem tibi narro sed veram nescit se esse cecam sed rogat pedagogum suum ut educat eam de domo in qua manebat dixit enim domum tenebrosam esse. Et subdit Seneca hoc etc quod in illa videmus nobis accidit. Nemo se avarum intelligit, nemo se cupidum. Ceci tamen ducem querunt, nos sine duce erramus et dicimus non ego ambiciosus sum sed nemo aliter rome vivere potest. Non ego sumptuosus sum sed urbs ipsa magnas exigit impensas. Non est meum vicium quod iracundus sum quod nondum constitutum sum certum genus vite adolescencia hoc facit. Subdit Seneca unde nos decipimus non est extrinsecus malum nostrum. Intra nos est in visceribus sedet et ideo difficile ad sanitatem pervenimus quia nos egrotare nescimus. Hec ille. Hec sunt cecitates istius capitis unde dicit quod duces sunt etc. Secunda cecitas est invidia et significatur per cecitatem Heli sacerdotis de quo primo Regum 3: Caligaverant oculi eius et videre non poterat lucernam dei antequam extingueretur. Fforte sub lesione suorum oculorum non poterat videre lucernam ardentem sed quia consueta erat de die tunc bene poterat eam videre. Isto modo est de invido qui lucernam ardentem id est personam gracie lucentem et prospere coram deo et hominibus virtutibus multo approbatam videre non potest quin lederetur in corde per invidiam. Narratur de cupido et invido simul iter agentibus quod vox de celo venit ad eos dicens petat vnusquisque vestrum quicquid voluerit et habebit sed tu qui socius suus habebit duplum. Et cum uterque magis fuit confusus quis eorum primo peteret tandem invidus inquit peto ut eruatur michi oculus vnus et socio meo eruantur ambo. De talibus potest exponi illud Ysaie 59: palpavimus sicut ceci parietem et quasi absque oculis attrectavimus impegimus in meridie quasi in tenebris. Hoc est vere proprium invidi. Nam in illa gente quilibet de bono alterius gaudet et de malo dolet quia hoc est proprium caritatis. Vnde Augustinus super Iohannem: Tolle invidiam et tuum est quod habeo, tolle invidiam et meum est quod habes. Glosa super Iob 3: Ego duas formas tenebras dicit unde est vita sapientis est mors hominis seu venenum. Et econtrario quod est vita virtuosi et boni hominis est mors invidi. Et ergo sicut liquor aque id est salvia est vita hominis et mors serpentis. Isto modo quod est vita virtuosi et boni hominis est mors invidi et ergo quod est bono viro mors nec dampnum est invido vita. Et ideo maiorem iniuriam facit deus invido si ponet eum in celo quia ibi est summa felicitas in proximo et per quos sicut non tantum foret invido propter hoc esset in inferno vbi nullum videbit tantum posset invidere quia sola miseria erit tandem que in inferno est in summo gradu. Tercia cecitas est iracundia per quam turbata est a fumo oculus mentis et habitus impedit ira animum ne possit cernere verum. Hoc significatur per cecitatem Lameth qui habens arcum voluit sagittare et putans se occidere feram occidit hominem sicut narrat magister in historia scolastica super 4to capitulo Genesis. Ita est de iracundis excecatis et putans se occidere feram id est vindicare peccatum et ira impediente occidit personam. De talibus sic per iram tamen persona accusata putat se occidere feram id est vindicare peccatum. Quarta cecitas est accidia et significatur per cecitatem Thobie quod dormiens et ignorans est in illis propter cecitatem cordis corporis. Quinta cecitas est cupiditas que facit homines similes talpis sub fodientibus in terris et hec cecitate merita Thobie 2o. Sexta cecitas ... media qui sedebat secus viam prope Iericho qui mendicabat cecitas facit hominem pauperem et mendicum. Vnde significatur per cecitatem ... a turba pretereunte Luce 18. Seneca ad Lucilium epistola 2: non qui parum habet sed qui plus cupit pauper est. Quid illi refert quantum in archa quantum in horreis iaceat quantum pascat aut feneret si alieno inminet si non acquisita sed acquirenda computat. Sexta cecitas est gula que frequenter ... quero pinguis hec quod natum est proximum quod sitis est. Sexta cecitas est gula que frequenter excecat hominem et spiritualiter et corporaliter. Proverbiorum 23: Cui ve cuius patri ve cui rixe cui fovee cui sine causa vulnera cui suffossio oculorum nonne hiis qui morantur in vino et student calicibus epotandis. Hec designatur per cecitatem ceci nati de quo Iohannes 9. Septima cecitas est luxuria et amor voluptuosus qui aufert homini iudicium rationis. Sicut dicit ... omnis amor cecus non est amor arbiter equus. Nam deforme pecus iudicat esse decus. Vnde ... 31 morum cecitas mentis est prima filia luxurie. Sicut dicit ... ... excecat que luxurie famulatur. Hec autem figuratur per cecitatem Sampsonis que ut habetur Iudicum 16 Dalida amica sua decepit et philisteis tradidit ad excecandum. Figuratur etiam per cecitatem qua percussi sunt Sodomite Genesis 19. Cum vim facerent ut angelis fuissent abusi qui in forma hominum apud Loth erant hospitati. Ab istis cecitatibus dicit se quilibet ... custodire et ... quorum ... dicit ... Ysaie 42: dedi te in fedus populi ... ut aperires oculos cecorum ut educeres de conclusione vinctum de domo carceris sedentes in tenebris etc.

[et peccatum]

Non miser peccator est cecus quia non videt nec recognoscit seipsum peccatorem nec deum creatorem nec celum ad appetendum nec infernum ad contempnendum. ... si homo se recognosceret quod enim fecit sibi displiceret et deo placeret et ideo dicit ... Et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Et ideo dicit ... non vides tibi places et michi displices. Veniet tempus quo Augustinus ... si te videas tibi displices et michi placebis. Nunc autem peccator non videt periculum sui status ... nec ... quia est excecatus ... et tibi displicebis ... Et sicut deus aperuit oculos istorum ut videant aperuit quod deus oculos eorum ... Regum 6 dixit Heliseus ... percute gentem hanc cecitate. Et sic ... aperuit oculos istorum ut videant aperuit quod deus oculos eorum et viderunt se in medio Samaritanorum inter hostes. Sic peccator si oculos mentis apertos haberet in medio hostium id est demonum se videret. Dicitur primo ... ... excecare ut non possit periculum suum videre sicut ... domum ingressus ... primum lumen extinguere. Vnde et Anthiochus ... templum ingressus legitur candelabrum luminis abstulisse 1 Machabeorum primo. Sic enim Sampson a Dalida deceptus a philisteis captus primo cum ... est denudatus 2o excecatus 3o funibus astrictus. Sic peccator deceptus a carne captus a demone primo virtutibus spoliatur 2o oculus mentis excecatur 3o funibus peccatorum constringitur. Et sic vero excecatus penitus claritate coram deo suo ludit. Sic peccator excecatus ... excecatur 3o funibus peccatorum constringitur. Et sic vero excecatus ... philistiim excecaverunt Sampsonem preceperunt ut coram eis ... Iudicum 16 postquam philistiim excecaverunt Sampsonem preceperunt ut coram eis ... coram demonibus in peccato ... Vnde legitur Iudicum 16 ... Sic et rex Babilonis filios Sedechie coram oculis eius interfecit et ipsi oculos eruit Ieremie 39. Sic et rex ... ludet. Et sic rex Babilonis filios Sedechie coram oculis ... quia postquam homo cessat a bonis operibus lumen gracie ei subtrahitur et penitus bona opera per peccatum mortificat et peccatorem spiritualiter excecat. Sicut ... discrecionis amiserunt. Sicut per Sodomitis qui percussi cecitate non poterunt ... at dum peccatores excecati quia ... ... a peccato nesciunt declinare ideo excecantur. Non peccatum tamen fuit ostium Loth invenire Genesis 19. Loth enim interpretatur declinans sed ipsi a peccato nesciunt declinare. Primo excecat intellectum Sapiencie 2o. Secundo ... in aia primo maculat affectum ... ea posuisti maculas in gloria tua dicit de Salomone. 2o excecat intellectum Sapiencie 2o ... quibus descendebat de celum in Iericho ... in latrones 3o debilitat virtutes ... est in paupertate ... ... Sic fuit Sampson qui fuit excecatus a philisteis ... septem ... famosis in scriptura ... septem ... ... Sic fuit Sedechias ... Naboth excecatus fuit ... Regum 21 in quo ... peccatum gule ... Sic fuit Sedechias ... excecatus ... Danielis 26 ... ... Thobias ... multa cum hoc per gulam ... hec peccatum excecat homines ... ... qui volat ... ... excecatus est calidus ... ... excecatur ... Proverbiorum 16 ... ...

cecat oculos sapientum et immutat verba iustorum. Cecus autem ille cecus de quo dicitur Luc. 18 qui sedebat secus viam in quo significatur peccatum accidie quod facit hominem sedere et cecari. Unde Prov. Quando homo stat sedet dormit et est ociosus. Unde et vicium hominem cecat. Prov. 24 usque piger dormit. Nam dormiens non videt. Cecus est ille qui videbat homines velut arbores ambulantes Marci 8 in quo significatur peccatum ire quod impedit animum ne possit cernere verum. Unde supercecidit ignis scilicet iracundie et non viderunt solem scilicet intellectum. Cecus fuit Saulus qui et Paulus qui zelo invidie motus persequebatur in via. Cecatus est quia invidia cecat homines. Sap. 2. Cecus fuit cecus a nativitate de quo Joh. 9 et significatur superbia que est origo omnium viciorum. Eccli. 10 Initium omnis peccati superbia. Hec homines cecat. Dan. 5 Cumque erectum esset cor eius et spiritus illius obfirmatus ad superbiam. Et sequitur. Ibi Suadeo tibi a me emere aurum etc.

Hic post priorem narrationem ponitur apte in qua posita increpatoria arguicione de torpore, id est accidia, et de arrogancia et virtutum carencia, subdit consultoria admonitione cum consolacione ad acquirenda bona predictorum defectuum remediativa. Et subdividitur in tres partes. Nam primo ponitur admonicio, secundo admonicionis racio ibi Ego quos amo arguo, tercio ad imitandos Dei electos in bonis agendis et ad primam de malis commissis exhortatio ibi Emulare ergo. Circa primam ait Suadeo tibi etc. Et est suasio acquirendi tria bona remediativa predictorum trium malorum licet ordine preposito secundum nec saluti. Nam contra malum paupertatis suadet emere aurum ignitum, propter contra malum nuditatis suadet induere vestimentis albis, contra malum cecitatis suadet ungere oculos collirio. Dicit ergo Suadeo tibi quia licet talis sis ut dictum est scilicet miser miserabilis etc. Et indiges mea gracia, tu ego qui magne bonitatis et misericordie suadeo tibi a me emere aurum etc. Ad cuius intellectum sciendum quod secundum beatum Gregorium libro 32 Moralium tractante illud Job 41 Sternet sibi aurum quasi lutum appellacione auri in sacro eloquio aliquando divinitatis claritas, aliquando splendor superne civitatis, aliquando caritas, aliquando nitor glorie secularis, aliquando pulchritudo sanctitatis accipitur. Auri siquidem nomine ipsa divinitatis intima claritas designatur, sicut in canticis canticorum sponsi species describitur Cant. 5 Caput eius aurum optimum. Quia enim caput Christi Deus est ut dicit apostolus ad Cor. 11 primo, et ut vero in metallis auro fulgencius, sponsi caput aurum dicitur, quia eius humanitatis presidet divinitatis sue claritate nobis preparavit. Hoc vero aurum non suadetur nobis hic emi, quia sicut dicit idem Gregorius 18 Moralium tractans illud Job 28 Non adequabitur ei topasion de ethiopia. In sanctorum quibuslibet virtutibus plenius consistat cum in gradu meritorum collatum, ei potest equari. De quo dicitur a Luc. primo Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei. Hinc est quod hereticus se sapiens, qui quendam topasion de ethiopia equare voluit, cum quidam heresiarcha dixit non invideo Christo deo facto, si volo possum et ego ipse fieri. Qui dum in eius ipsum propriis non per mysticum conceptionis sed profectum gracie deum putat, prava allegacione astruens eum purum hominem natum sed ut deus esset per meritum profecisse. Atque ob hoc estimans se et quoslibet alios ei posse coequari qui filii Dei per graciam fiunt. Non intelligens nec attendens quia non adequabitur ei topasion de ethiopia. Aliud est enim natos homines graciam adopcionis accipere, aliud singulariter per divinitatis potenciam deum ex ipso conceptu prodiisse. Nec equari potest gloria unigeniti per naturam aliis accepta per graciam. Mediator quippe Dei et hominum homo Christus Ihesus non sicut ille hereticus desipit aliter in humanitate aliter in deitate est. Non purum hominem conceptus atque editus post meritum ut deus esset accepit sed nunciante angelo et adveniente spiritu sancto mox verbum in utero, mox intra uterum verbum caro, et manente incommutabili essencia que ei est cum patre et spiritu sancto coeterna assumpsit intra virginis viscera, ubi et impassibilis pati et immortalis mori et eternus ante secula temporalis posset esse in fine seculorum, ut per ineffabile sacramentum conceptu sancto et partu inviolabili secundum veracem utriusque nature substanciam eadem virgo et ancilla domini esset et mater etc. Hoc aurum voluit emere qui dicebat Ysa. 14 In celum conscendam super montem testamenti sedebo in lateribus aquilonis et similis ero altissimo. Dicit beatus Gregorius super Ezechielem quia ista similitudine altissimi appetebat ut sicut quemadmodum ille super cherubin sedens gubernat omnem angelorum naturam ita et ipse altius sedens regeret quod generaliter humanum. Et absit dicat beatus quia iniquitate meditatus est in cubili suo, astitit omni vie non bone, malicia autem iniquitatis. Sed nos alium non agnoscimus in domino qui actorem non dubium sed deum iudicabit orbem terre. Ipse deus noster met et in secula seculi ipse reget nos in secula. Ergo in celo concepit dolorem et in paradiso peperit iniquitatem plenam malicie matrem mortis et cupiditatis cum qua prima parentes superbia. Hic cum primus putabit dicens Genesis 3 Scit Deus quod in quocumque die comederitis de fructu ligni quod est in medio paradisi aperientur oculi vestri et eritis sicut dii scientes bonum etc. Secundo auri nomine splendor superne civitatis dicitur sicut hanc Johannes se vidisse testatur Apoc. 21. Ipsa civitas aurum mundum simile vitro mundo. Aurum namque quo illa civitas constat simile vitro dicitur, ut et per aurum clara et per vitrum designetur esse perspicua. Et de hoc auro licet intelligendo dicitur Suadeo tibi id est ad tuam utilitatem emere contra illos qui per incredulos volunt habere. Aurum ignitum id est regnum celorum quod emitur paupertate Matth. 5 Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Augustinus Venale habeo quod regnum celorum quod emitur paupertate, requiem per penam, ait 3 penitenciam agite, appropinquabit regnum celorum, premium sicut ab angelis et sanctis omnibus, ut locupletes fiatis secundum beatum Ambrosium. Tercio auri nomine caritas intimatur sicut angelum quem Johannes vidisse apparuit ad mamillas zona aurea cinctum videns per quod quia minus superiorum civium pectora, dum penali iam nequaquam timore stricta sunt, atque a se invicem nulla suspicione pellunt, quod sola caritate constringuntur. Zona vero aurea circa mamillas habere est cunctos mutabilium cogitacionum motus per solam amoris vincula restringere. Et de hoc auro licet intelligendo dicitur Suadeo tibi emere aurum id est caritatem, que velut aurum fulget et ignitum, quia per dilectionem fiunt et probatum quia in fornace tribulacionis incendium constanter sustinet, ut ait Richardus. Et istud est aurum purum de quo Exodus 25 Cherubim Salomon vestita et amicta auro puro. Est enim caritas aurum quia ipsa superat omnes virtutes alias sicut aurum omnia alia metalla. 1 Cor. 13 Maior horum caritas. Hoc autem emitur operibus bonis sicut dicit Lira. Et quomodo hoc verum apostolus dicit ad Romanos 11 si autem gracia iam non ex operibus, alioquin gracia non est gracia. Caritas autem vel est idem quod gracia vel ei inseparabiliter annexa, et per quod non emitur per bona opera. Dicendum secundum Liram quod gracia duobus modis accipitur, per habitum animam gratam Deo faciente. Alio modo per motionem divinam que movet animam ad bonum supernaturale sicut motione naturali movet eam ad bona huiusmodi qualia. Similiter meritum duppliciter accipitur, uno modo pro merito condigni, alio modo pro merito congrui. Tunc dicendum quod sicut accipiatur gracia primo modo, sic non cadit sub merito condigni etc. Unde intelligitur dictum apostoli prius allegatum, tamen hec gracia prima quod operibus meretur de condigno eius augmentacio, sic accipitur tunc gracia bene cadit sub merito congrui quia sicut homo faciat quod in se est se disponendo ad graciam, congruum est quod Deus illi infundat eam. Si autem accipiatur gracia secundo modo sic non cadit sub merito sed precedit omne meritum condigni et congrui. Talis enim influxus divinus communis fit omnibus hominibus quamdiu sunt in vita presenti, sed aliqui sequuntur hunc influxum per conatum liberi arbitrii se disponentes ad supernaturale bonum et sic merentur de congruo graciam habitualem ab infusam a Deo, et per eam eius augmentatorem de condigno. Alii vero non sequuntur propter quod demerentur ab ipso relinqui, et ultra in peccata labi per defectibilitatem liberi arbitrii. Hec ille. Quarto auri nomine nitor glorie temporalis comprimitur sicut dicit Ysaie 14 Calix aureus Babilon. Cum enim Babilonis nomine mundus iste designatur.

Et cum ista vestem in dilectione Dei et proximi ut omnia non possit contingere. Cant. 8 Aque multe non potuerunt extinguere caritatem. Vestimentis quam habuit complectabitur quod virtutibus omnibus hec dabit. Ipsa est enim radix omnium bonorum, que igne probatur per amorem spiritus dabit accendit. Vestimentis quam sunt vestes albe indutus quia peccatorum magnitudine purgatus per candidam caritatem que operit multitudinem peccatorum, multis virtutibus decorabitur. Unde dicitur alba vestis quia peccatorum maculam que quidem duplicitatem, hec non nomen hec habet. Hoc autem emitur operibus bonis ut dicit Lira supra.

1 ad Cor. 11°

Marginal notes (right margin): 18 … in metallis auro … aurum divinitatis fulgentius; scilicet deum; et omnia per.

Cum talis aurum dicitur quod sub pulchritudine esse temporalia ostentat, stultas mentes in sua concupiscentia debriat, ut speciosa temporalia appetant et invisibilia pulchra contempnant. Hoc auro calice prima sponte sua Eva debriata est, de qua dicitur Gen. 3o: quod cum vetitum lignum conspexisset, vidit quod esset bonum pulchrumque visu aspectuque delectabile et comedit. Aureus ergo Babilon calix est, quia dum visui aspectus pulchritudinis ostendit, statim intus vertitur et subtrahit. Mutato auri nomine splendor sanctitatis accipitur. Sic intelligitur per proprium a splendore iustitie ad nequitie tenebras commutatum Ieremias deplorat dicens Tren. 4: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus. Aurum enim obscuratur cum subsequentibus iniquitatum tenebris iustitie pulchritudo deficit. Color optimus immutatur cum splendor innocentie in feditate vitii et culpe. Hoc aurum sternit sub se behemoth quasi lutum, ut Job 41. Unde Gregorius: Omnia enim electos leviathan iste quos iustitie fulgore resplendere videbat, tunc vel terrenarum rerum concupiscentia vel curiositatis doctrine gloria vel carnalibus sub voluptatibus subigit. Aurum sub pulvere quasi lutum sternit. Aurum enim quasi lutum sternere est in conversatione vite munde prelata de sidera conculcare, ut hunc etiam sordidius eius vestigiis premat qui cum illum prius virtutum splendore rutilabat. Hec ille. Potest etiam auri nomine signari claritas vite et divine sapientie, sic dicit idem Gregorius 18 moralium, tractans illud Job 28: Auro locus est in quo conflatur. Aurum in auro, in quo ipse vite vel sapientie claritas designatur, scilicet. Auro ergo locus est in quo conflatur, qui non claresceret ad interiorem fulgorem eterne pulchritudinis nisi prius ardesceret in officina caritatis. Item per aurum signatur sapientia celestis, sic dicit idem Gregorius 8 moralium, tractans illud Job 3o: Cum principibus qui possident aurum. Nomine auri nisi sapientiam appellat, que recte auri appellatione signatur, quia sicut auro temporalia, ita sapientia bona eterna mercantur. Et ibidem Apoc. 3: Suadeo tibi a me emere aurum. Dicitur: Si aurum sapientia non esset, nequaquam Laodicie ecclesie ab angelo diceretur: Suadeo tibi a me emere aurum ignitum. Aurum quippe emimus dum pro eius acceptione sapientiam prius obedientiam prebemus, ad que vel nos contrahitur. Hinc sapiens imitatur dicens: Fili, concupisti sapientiam, serva mandata et Dominus illam prebebit tibi. Per aurum quod propter splendorem et valorem intelligitur sapientia, que inter omnia bona primum et precipuum locum tenet, per ignem vero caritas, de qua Luc. 12: Ignem veni mittere in terram. Suadeo ergo tibi emere scilicet bonis operibus aurum ignitum, id est sapientiam caritate accensam, alias inflaret per superbiam, ut ait littera, et probatum per veritatis simplicitatem. Hoc autem emitur per studium et assiduam scripturarum meditationem. Ps.: In lege eius meditabitur die ac nocte. A quo autem debeat emi debat de ... Iac. 1o: Si quis indiget sapientia, postulet a Deo qui dat omnibus habundanter et non improperat. Non a mundo vel a carne, quia sapientia mundi stultitia est, 1 Cor. 2o; prudentia vero spiritus vita et pax, Ro. 8. De utroque Iacobi 3o: Non est ista sapientia sursum et carnis desursum descendens, sed terrena, alias et diabolica. Terrena scilicet in avaris, alias in voluptuosis, diabolica in ambitiosis. Que autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis, absque iudicatione, sine simulatione. Et hec a solo Deo potest emi. Ecclesiastici primo: Omnis sapientia a Domino Deo est. Et hec locupletat hominem. Sap. 7: Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius, et letatus sum in omnibus quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam bonorum omnium mater est. Et infra: Et si divitie appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, que omnia operatur? Prov. 3: Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione auri et argenti primi et purissimi; fructus eius est prosperior cunctis opibus, et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Vel secundum Glossam: Per aurum ignitum et igne probatum possumus intelligere divinum illum Christum, qui probatus est igne passionis, sputis, flagellatus, derisus, ad ultimum crucifixus et mortuus. Hec omnia patienter ferens orabat pro persecutoribus dicens: Pater, ne statuas illis hoc peccatum, Luc. 23. Dicitur ergo cuilibet: Suadeo tibi a me emere aurum ignitum ut locuples fias, id est si vis virtutibus habundare, stude Christum imitari, sive cum a Deo flagellaris, sive cum a proximis illata mala sustines, ut et ipse fias aurum incendio tribulationis decoctum. Ps.: Probasti nos Deus, igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Et iterum: Transivimus per ignem et aquam etc. Ecclesiastici 2: In igne probatur argentum et aurum, homines vero receptibiles in camino humiliationis. 1a Pet. primo: Modicum nunc oportet contristari in variis tribulationibus, ut probatio fidei vestre sit preciosior auro et argento quod per ignem probatur. Sap. 3: Tanquam aurum in fornace probavit electos suos Dominus etc. Eme ergo impensis orationis a me, aquo quod per ignem probatur. Eme inquit ut locuples fias, qui es pauper, contra primum malum scilicet ignominiose paupertatis. Et sunt cuncta bona spiritualis gratie. Eme inquit ut locuples fias qui es pauper, contra primum malum scilicet obprobriose nuditatis vestre subdit: Ut non appareat confusio nuditatis. Gen. 3o et vestimentis albis induaris, contra secundum malum scilicet obprobriose nuditatis.

(margin: Ap. demonstrans ...)

Vestimentis albis induaris, contra secundum malum. Vestita autem hoc in loco secundum Glossam intelligitur innocentia baptismatis et ornata virtutum fidei scilicet et caritatis. Timui eo quod nudus essem. Vestita autem hec in loco secundum Glossam intelligitur tempore pristine quietationis, de quibus vestimentis dicitur Eccl. 9: Omni tempore ceterorum et bonorum operum, quibus operitur confusio nuditatis, id est tempore pristine conversationis. Sunt autem virtutes et opera virtutum vestita alba quia animam dealbat et mundat ab omni labe peccati. Vestimenta tua sint candida. Sunt autem virtutes ... Ps.: Lavabis me et super nivem dealbabor. Ps.: Confessionem et decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento, id est luminositate virtutum. Ps.: Lavabis me et super nivem. Vestimentum tibi est, esto princeps noster. Ysaie 3: Apprehendet vir fratrem suum domesticum patris sui et dicet: Vestimentum tibi est, esto princeps noster. Rudebit quasi non sum medicus et in domo mea non est panis neque vestimentum, nolite me constituere principem populi. Vestis ergo bona conversatio iusta. Hinc dicitur esse alba per innocentiam. Eccl. 9: Omni tempore etc. Longa per perseverantiam. Gen. 37: Fecit ipsi Ioseph tunicam polimitam et talarem. Item varia per virtutum varietatem. Ps.: Astitit regina a dextris tuis etc. Ezech. 16: Vestivi te discoloribus. Item contexta per unitatem, non dissoluta per scissuram. Ioh. 19: Erat tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Item odorifera per bona opera. Gen. 27: Ut sensit Ysaac vestimentorum fragrantiam etc. Item calida per caritatem. Job 37: Nonne vestimenta tua calida sunt cum flaverit auster? Item duplicata per cordis et corporis munditiam. Prov. ult.: Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. Contrariis autem hec induantur, scilicet dent quod vetus. Coloss. 3: Expoliantes veterem hominem etc. Zach. 3: Auferte vestimenta sordida ab eo. Hec vestimenta dentur. Lavari propter pulverem et sudorem. Ysaie primo: Lavamini, mundi estote etc. Ut non appareat in die iudicii quando omnia manifestabuntur confusio nuditatis tue, id est defectus paupertatis virtutum et operum. Unde confundaris mala confusione, de qua Ieremie: Confusio sempiterna que nunquam delebitur. Hec confusio potest vitari per medicam confusionem quam dant confessores quia ne intelligo ut obprobrium sempiternum quod nunquam delebitur. Hec confusio potest vitari per medicam confusionem quam dant confitentes, quia hec confusio ... Eccl. 4: Est confusio adducens gloriam etc. Sequitur: Et collirio inunge oculos tuos ut videas, scilicet oculi non confundaris dicere verum, est enim confusio adducens gloriam etc. De quibus dicit sponsus ad sponsam, id est Christus ad ecclesiam vel ad animam: Vulnerasti cor meum soror mea, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum. Cognitio enim sive intellectus vulnerat sive affectio. Sunt intellectus et affectus sive cognitio et dilectio, de quibus dicit sponsus ad sponsam, id est Christus ad ecclesiam vel ad animam. Vulnerasti cor meum soror mea, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum. Cognitio enim sive intellectus vulnerat sive affectio sive dilectio que est oculus mentis deputatur, quod cum duplex magis inspiciatur et quem porrige duplex mittitur corrigere. Unde per ... dicit Nicholaus de Lyra ... vobiscum fedus ut eruat omnes oculos dexteros vestros et ponat vos in obprobrium cunctis gentibus in universo Israel. Collirium autem quo debent oculi inungi est penitentia sive operatio bona que clarificat intellectum ad cognoscendum verum et affectum ad amandum bonum. De primo Ps.: Intellectus bonus omnibus facientibus eum. Item

(margin: Collirium dicitur a colliri et est unctio quedam sive liquor ad extergendas sordes oculorum.)

a mandatis i. ab observancia mandatorum tuorum intelligitur. De quo Joh. 14 Qui habet mandata mea et servat ea, ille est qui diligit me. Gregorius in omelia
placere dilectionis est exhibicio operis. Vel secundum Haymonem per collirium quod ex terra nascitur et pulvere, auferre tibi debes intelligere dominum Ihesum Christum
qui natus est de terra, hoc est de beata Maria virgine. In psalmo: Deus rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre. Dicit ergo Collirio unge oculos
i. imitare paupertatem filii dei, qui cum dives esset, propter nos pauper factus est, intantum ut non haberet sicut volpes ubi caput suum reclinaret.
Unde in hospicio natus est, vilissimis pannis obvolutus et in presepio positus, quia non erat ei locus in diversorio. Luce 2. Collirio ergo
unge oculos tuos ut videas, i. que oculos tue mentis terrene delectaciones clauserant et excecaverant, vere paupertatis tue consideracione
aperias et angelica ad futuram gloriam [illegible] prima. Hoc ipse in evangelio dicit Joh. 8 Qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite.
Vel ecce per collirium quo illuminantur oculi, possumus intelligere divina eloquia quibus oculi mentis illuminantur. In psalmo: Preceptum domini lucidum
illuminans oculos. Dicit ergo Collirio unge oculos tuos i. adhibe precepta divina mentis oculis, ut [illegible] patrum meditatione videas
et videns per opera bona festinet operire ut [illegible] videas. Beati enim mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. [illegible]
supra aspiciendo per singulas scripturarum paginas, quid deus misit legendo vel audiendo ad mentem revocat, videt [illegible]
[illegible] ut [illegible] sic qui [illegible] collirium repetatur ad videndum [illegible] per dei verbum illuminatur [illegible]
Ut enim ait Augustinus super Joh. omelia 2 Collirium et medicamenta non sunt nisi de terra. Unde et per collirium fides [illegible] vel per collirium
quod per amaritudinem oculos purgat, amaritudo penitencie, que per compunctionem clarificat oculos cordis, sicut collirium per effusionem lacrimarum
oculos carnis, ait [illegible]. Ut enim ait [illegible] libro 2 ethicorum: Collirium deum est quia vicia detergit oculorum. Unde in figura Johannis 9
Christus linivit lutum super oculos ceci nati et dixit: Vade in natatoria Siloe, quod interpretatur missus, sive misso, et [illegible] ad eos
Vel per collirium [illegible] sufficiencia tribulationis que amaricat et purgat. Ysaie 28 Vexatio dabit intellectum. Unde et oculi Thobie sunt
illuminati felle piscis [illegible] et [illegible] suadet remedium contra 3m malum scilicet dispendiose [illegible] [illegible] eleganter videntur
[illegible] bona [illegible] malis. Nam contra hoc quod se super [illegible] cum pauperem, suadet emere aurum ut locuples fiat. Contra nuditatem suadet
induere vestimentis albis ut non appareat confusio nuditatis. Contra cecitatem suadet inungere oculos collirio ut videat. Sequitur 2e admonicionis.

Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et penitenciam age. Ego sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meam
et aperuerit ianuam, intrabo ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo,
sicut et ego vici et sedeo cum patre meo in throno eius. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

Posita consultoria admonicione cum [illegible] ad [illegible] bona malorum [illegible] remediatam [illegible] admonicionis [illegible]
et ad sustinendum [illegible] exhortacionis. Dicit: Ego quos amo arguo et castigo. Ut enim ad id quod suadet perducat, promittit se arguere
quos amat, ut ait Richardus. Et ne ex asperitate correccionis desperet [illegible] adiungit [illegible] non desperes quia predicta redarguendo
non procedit ex odio sed ex amore, quia quos amo arguo sermonibus et castigo [illegible]. Unde Haymo: Omnipotens deus inspirator et motor
multis modis arguit et castigat quos amat, id est quia libenter tolleranda sunt omnia verba et verbera Christi. [illegible] disciplinam domini
fili mi ne abicias [illegible] verborum sive verberum, nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim deus diligit corripit, et quasi pater in filio com-
placet. [illegible] Hebr. [illegible] noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus castigat, flagellat
autem omnem filium quem recipit. In disciplina [illegible] perseverate, tamquam filiis offert se nobis deus. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra
disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri et non filii estis. Et Ecclesiastici [illegible] disciplina sermonum et verborum de qua dicitur in psalmo:
disciplina tua ipsa me docebit. Et ut dicit Haymo, facit hoc deus sicut [illegible] [illegible] more prudentissimi patris duos filios habentis
[illegible] quem [illegible] substituere heredem diversis modis flagellat, a cibo et potu [illegible] aliquando et vinctis pedibus [illegible] nocte [illegible]
[illegible] incessanter [illegible] afficit et [illegible] alieno obsequio subdit. Alium vero quem [illegible] heredem non destinat futurum
sue voluntati esse permittit, comedendi et bibendi licenciam tribuit, ad ambulandum quocumque voluerit liberos gressus concedit. Ita deus omnipotens facit.
Iustos et electos per innumera tormenta et varias tribulaciones affligit, ut perpetuam in celo requiem [illegible] et hereditatem celestem [illegible] consequantur.
Reprobos [illegible] in suis voluptatibus remanere permittit sed vero post [illegible] eos secundum desideria cordis eorum. Job 21 Quare impii vivunt, sub-
levati sunt confortatique divitiis, et [illegible] et non est virga dei super illos. [illegible] virga superne disciplinae non percutit eos, et tanto
amplius in culpa sua perseverant quanto nunquam ex culpa feriuntur. Haymo: Reprobos itaque qui nunc in deliciis et voluptatibus dediti sunt
eterna expectant supplicia. Iusti vero qui nunc temporalibus flagellis atteruntur, ab eterno sunt vere liberandi [illegible] qui [illegible]
[illegible] liberos pascuis saginari permittit, et vero ad opus necessarios reservat, iugo et loris domat et stimulis pungit. [illegible] ceditur
[illegible] cuius vita desperatur, quecumque avide concupierit etiam saluti eius contraria a medico non negantur, ymo conceduntur. Cuius vero recuperanda
salus estimatur, quecumque saluti eius sunt contraria, avide quamvis desideraverit, non negantur [illegible] Gregorius in moralibus: Ut electus quisque etiam
eterna supplicia evadat, ut ad perhennem gloriam ascendat, debet assiduis flagellis atteri quatenus in iudicio valeat purgatus in-
veniri [illegible] nemo nisi [illegible] pondere [illegible] nisi [illegible] per subveniencia flagella sublevemur.
[illegible] Job 5 Beatus homo qui corripitur a domino. Gregorius: Prima virtus est ne perpetrari debeant sed vitari peccata, secunda autem ut perpetrata corrigere.
Sed plerumque culpas non solum innumeras [illegible] vitare, verum etiam commissas cognoscere, et peccatoris mens tanto altius tenebrescit quanto
in dampnum sue cecitatis intelligit. Unde fit plerumque divini muneris largitate ut culpam pena sequatur et flagella oculos de-
linquentis aperiant, quos inter vicia securitas cecabat. Torpens quippe animus percussione tangitur ut excitetur, quatenus qui statum
sue rectitudinis securus perdidit, afflictus considerat quo iacet. Hic itaque ipsa asperitas correpcionis origo fit luminis. Unde dicit apostolus
ad Ephesios 5 Omnia que arguuntur a lumine manifestantur. Argutum enim salutis est vis doloris. Hoc est enim quod Salomon ait Ecclesiastes [illegible]
[illegible] facit cessare peccata maiora. Hic voce angelica dominus dicit ad Johannem: Ego quos amo arguo et castigo. Et Paulus Hebr. [illegible]
Omnis autem disciplina in presenti quidem non videtur esse gaudii sed meroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iusticie.
[illegible] ergo dominum ne reprobes. Dicit Job [illegible] Gregorius: Correptus enim pro culpa prohibetur sed in querela sue percussionis elevatur. Increpacionem
domini reprobat qui hanc iniuste se perpeti accusat. Job [illegible] homo dei comparacione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir.
Unde Gregorius 5 moralium: Correptus de percussione murmurat, quid aliud quam iusticiam ferientis accusat. Purior ergo se viro factore suo estimat
si contra flagellum querelam facit, cum quasi [illegible] [illegible] ponit cum eius iudicium de sua afflictione redarguit. Ut ergo homo reprehendere
non audeat vindictam culpe, hoc [illegible] cogitet auctorem [illegible] qui [illegible] ergo [illegible] fecit, factum impie non affligit.
[illegible] Dicit in registro epistola CXLI. In hiis que patimur [illegible] deum [illegible] cordi meo [illegible] quia ad quod hic [illegible] operatur.

ignotu est forsitan eni in ipsis porti. deu offendus vn clemet amaritudie nos ibit pgari Et io ut tpalis nos frangat
afflicto ut vero eterna destruat qr si in aduss grãs refcientes deu nobis pacta feci esse placabilez. et q̃ ɔmissa sit mila
placata reddent. et sup h gaudia eterna pstaut. h ii ſdeo dd. tu iob io cumsh p loquar i aari ue aie mee dicã dō noli
me ɔdepnac. sup quo gg. dt li° xv moꝝ cum petitiem sit in amaritudie aie affirit quid aliud dō ḡ ne ɔdepnet. dicet. h
qr amaritudo puts puie ɔtingt supplicia puts ne et i na quos pnuta mala nō corrigũt ad sequentia pducunt. Si at
nequaq̃ quosdã pena pnus ab etno supplico defendet paulus ide dicens. cũ iudicam adno corripmi ut nõ cu h mõo
dapnem. i cor xi. et ibid allegat vm istud. Et id moꝝ xxvm tetãs io iob 21 emittet sup eu et nõ parcet. dt. petores
deus quocies feriedo corrigit ad h flagellu emittit ut parcat. Cu vo eius vita in peto pmanete feriendo ɔcludit
flagellu emittit si nequaq̃ parcat. Cum emisit flagellu ut parcet adh emittet quiq3 ne parcat. In hic naq3 vita
dus tato magis studet ut parcat quto magis ɔpetendo flagellat. 7 ibid allegat h qd h voce aīl gt ad hobez. Ego qd. oc
Job 31. mic eni nõ mferit furoꝝ suu uc vlciscat. ulde scelus. sup quo gg li° 26 dii quippe dō tolerat qr i petu supp
et furoꝝ mic msie dissilat qr effundendu sin fine iposterꝝ finat. Electorꝝ naq3 est h ɔtesi ut ad pma debeat etne hedit
se erudire. iniu est h flagella pcipe quibs finat. de etu te gaude. hic septiu e hebr. pi flagellat oez filiu q̃ recipt
et id ɔpot h qd dt h in lra. Ego quos amo arguo 7 castigo. hinc dt i pet. e. Tpus est ut incipiat iudiciu de domo
dei. vbi moꝝ admirãs adiungit. Si at pmu a nobis quit. s iudicium. Quis finis corꝝ qui nõ credut dei euãgo. peta quippe
nequaq̃ diua seueritas iulta remanere pmittit. si ea iudici a ura hic corrigere inchoat. ut in reprobꝝ dapne ɔqqat. hi
Et iudicat h thayo. quo lic multis modis dns hoies hic flagellet. sut tn quinq3 modi spali quibs hoies a dō flagellant.
Aliqñ ad augmetãda mita. sic. job et thobia. Aliqñ ad custodia vtutu ut fuit de paulo 2 cor xii. Aliqñ ut peta p
terita corrigãt. ut fuit de paralitico cui dn est. ioh v. Ecce sanus factus es. vide ne pccs ne deteri aditi ɔtingat. Aliqñ ut de
gla p h crederet. merita ut fuit de ceco nato ioh 9 et de lazaro eiusd. xi. Aliqñ vo nõ ut emedet. s ut suppi. pcipiat psue
ut fuit de herode act xii. et de anthiocho 2 mach. 9. et suppt hac distictioꝝ a bto gg° in pfacõe moralu vbi dicit
gnã pcussionu dictos. Et hut in illis metrꝝ. Job pbat. ɔculcat paulu. sese manifestat. In ceco. purgat mariã. punit herod
The kut alia metr. g ceca. Cur h torquet. vt ei nutu cumulet. Cur h torquet. ne fastu ei ducet. Vt penis culpa puet
vt xps glificet. vt ei pena duplicet. s id primo ex supplici ɔtione ante eos h i. Sz electi quiq3 mo flagellat ad ō
meliores efficiunt. xo flagello ipt qd subditt in lra. adimitandu clae dei et ad penitend ɔfortatos cu dt Emulare go
i imitare clae dei. sustinedo dei castigacoꝝ. vn richardus chom sime et emulac in bono Aliqñ eni sut emulari p
inuidie ut Nu xi. Quid emularis mei p me. Aliqñ sut p eo qd est dilige. 2 corꝝ xi. Emulor eni vos dei emulacone
Aliqñ p imitari vt i corꝝ xiv. Emulamini spualia magis. Et hic Emulare go in agendis bonis. Vn hayo hic. Emulus
studiosi. emulus inuidus et emulus imitator. dt. xo. Emulor inflatr. amat inuidet ac imitat. h ac ipe p imitacoe p
erit eni in eadi eccia laodicensiu quos xc flagellauat. vo q ut eos ipe cu alys imitaret. Hortat. desi dicet. quid quosd
ɔ vobis flagellari ɔspicat. corꝝ paciã imitami sustinetes pacient flagella in pnti ut postea corꝝ ɔsorciu mereami
Sec et age pniã. s de tepidite et iactaciã ac alys malis ɔmissis et bonis omissis. dicit 3 pniã agite. appropinqbit regnu celorꝝ
Sec. Et age pniã. s de tepidite et iactacia ac alys malis ɔmissis. et bonis omissis. h 3 pniã. qu et rõ. Si pniã nõ egimus incidemus i manus dni et nõ in manus hoium. Je. 18. Si pniã egit gens ista a malo suo quod
locutus sũ. aga et ego pniã sup malo qd cogitaui ut facerẽ ei. Sz ecce dns qui penitetibs mã pollicet dt Ezech 18
Cuacumq3 die iustus peccauit. omes iusticie eius in obliuione erunt corã me. ipt qd ut dt bt gg. om. xxi sic psulis elladꝝ
pensus si possinus dispensacoꝝ superne pietatis. Stantibs si ceciderit minat pena. lapsis vo ut resurgere valeat pmittit
misericordia. Illos terret ne psumat in bonis. istos refouet ne desperet in malis. Ergo si iustus es. ira ptimesce ne corruas.
Si petor es. psume de mia ut surgas. Ecce iam lapsi sumus. stare nequaq̃ valumus. in pnis desideriis iacemus Sz q̃
nos rectos condidit adhuc expectat et puocat ut surgam. sinu sue pietatis apit nos qz ad se recipe p pniã quit. Sz pniã
digne agere nõ possumus. nisi modũ q̃ eiusdem pnie cognoscam. Pniã quippe agere est 7 petrata mala plangere et plangẽda
nõ petrare. Na qui sic alia deplorat ut tn alia ɔmittat. adhuc pniã agere aut ignorat aut dissilat. Quid eni pdest
si peta luxurie quis defleat et tn adhuc auaricie estibs anhelat. Aut quid pdest si iã culpas ire lugeat et tn adhuc
inudie facibs tabescat. Sz dt gg. ibid q adhuc h est modicu sp qui peta deplorat plorando ide ɔmittat. et qui
plangit vicia petrare vicia timeat. Na cogitandu sũmope est ut qui se illicita meminit ɔmisisse a qbusdã licitis studeat
abstinere. quatinus p h ɔditori suo satisfaciat. ut qui ɔmisit phibita b ipsi abscidere debeat et ɔcessa. et se reprehendat
i minimis qui se meminit in maiorib deliquisse sic ɔperat ibid de dauid qui ɔdam ɔcupiste aliena vxor nequaq̃
timuit. post et qr aquã ɔcupiit ɔpauit. Qm eni se illicita petrasse meminerat. cont semetipm iam ngibs et
a licitis abstinebat. sic g pniã agam ut ea ɔmissa pfecte deploremus. pensemus supnas diuas iur ɔditoris. Prae nos
vidit et ptulit et qui nos an culpã phibuit etiã p culpã ɔpitare ad veniã nõ desistit. Ecce ipe nos ḡ despicimus
vocat. auisi ab illo sumus et tn nõ auertit. vn bn p ysaiam dt. Erut ocli tui videtes preceptorꝝ tuu et aures tue au
dient voce. p tgu monetis. Qz in facie h est monitus qui ad iusticiã conditus precepta rectitudis accepit. Sz cu h ea
precepta ɔtempsit. qr conditori suo dorsu mentis in facie dedit. nos tn adhuc vocare nõ cessat. Qz dorsu in facie
dedit eius vba despiciens cuius precepta calcaui. Sz stans p tgu nos auersos reuocat qui et videt q despiciat et tn
p precepta clamat. p paciã expectat. Pensemus h. Si cuilibz iam loquenti famulus suus subito superbiret. et tga i face
mitteret iuiurias ɔtempta dns supbia eius feriret. Velud districte ɔtradicionis infligeret. Ecce nos peccando auctori nro
tga in faciem dedimus. et tn sustinet. supbe auersos benigne reuocat. et qui ferire nos auersantes potuit. ut ventami
munera pmittit. Tanta go ɔditoris nri mansuetudo nri reatus emolliat et h qui malu qd fecit ɔspici puniss poterat
palta ɔspitatus erubescat. h i. Sz attende sz ut q dt. ait xi. Adiebs iohis bapte usq3 nunc regnu celorꝝ vim patit
et violenti rapiut id. Quid tenas h gg. om. xxiv. p e ptus ebbꝝ dt. Quid est eni regnu celorꝝ nisi locus iustorꝝ Solis
eni iustis pmia celesti patrie debent. ut humiles casti mites atq3 misericordes ad gaudia supna puenant. Cu vo quis
agit. q q̃ ieia sponsi nõ solu fructus pnie si dignos pnie fructus admonet esse faciendos. Aliud naq3 e fructu facere. ad dig i fru pnie fac
Vt eni si dignos fructus pnie loquam. sciem qr ɔmisit illicita nã ɔmisit. h nic mic ɔcessit ut licitis vtat. sic qz faciat opa pietat ut tn si noluit
ca q mudi sit nõ relinqt. at si qs i fornicacis a fortasse gnus s adulteriu lapsus e tanto a se licita debet abscindere quto se meminit 7 illic
petrasse. Neq3 eni par fructus boni opis esse dz eius q̃ min et eius q̃ amplius deliqt. aut eius q̃ nlla. et eius q̃ i quibusdã facinoribus corruit
P h go q dt facite 2. i unius cuiusq3 ɔsciẽ quenit ut tanto ɔa quirt boꝝ opm luc p pniã quito grauiora b intulit dapna p culpã h i

vel superbia tumida vel carnis facibus polluta vel avaricia accensa vel crudelitate [illegible] post culpas ad penitentiam redit et vitam eternam rapit quia in locum alienum peccator intrat. A diebus ergo Iohannis Baptiste regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud quia qui penitentiam peccatoribus indixit quid aliud quam regnum celorum sumi violentia docuit. Recogitemus ergo mala que fecimus et nosmetipsos assiduis lamentis atteramus. hereditatem iustorum quam non tenuimus per vitam rapiamus per penitentiam. Vult autem a nobis omnipotens deus talem violentiam perpeti. nam regnum celorum vult rapi nostris fletibus quod nostris meritis non debetur. A spe ergo certitudinis nulla nos malorum nostrorum qualitas nulla quantitas frangat. Prestat magnam fiduciam venie latro ille [illegible] qui non inde venit unde latro. Nam latro fuit per crudelitatem [illegible] per confessionem. Recogitemus quam sunt incomprehensibilia in omnipotente deo misericordie viscera. Latro iste cruentis manibus abstractus a faucibus itineris suspensus est in patibulo. affixus ibi confessus est, ibi sanatus, ibi meruit audire: Hodie mecum eris in paradiso. Quid est hoc? nullus tantam bonitatem dicere, quis sufficiat estimare. De ipsa pena crucis pervenit ad premia virtutis. Ideo autem deus omnipotens electos suos in quibusdam lapsibus cadere permisit ut aliis in culpa iacentibus si toto corde ad eum convertantur spem venie reddat et eis per lamenta penitentie viam pietatis aperiat. Exerceamus ergo nosmetipsos in lamentis, detergamus fletibus et dignis penitentie fructibus culpas quas fecimus. ad indulgentiam nobis tempora indulta non pereant quia cum multos a suis iniquitatibus iam sanatos aspicimus quid aliud quam superne misericordie pignus tenemus. Tunc ibi: Ecce ego sto ad ostium et pulso. Admonet deus ad penitentiam et dat fiduciam venie consequende illis qui penituerint et promittit eis auxilium suum etc. ponit premissorum sub conditione. Et primo ponit ipsorum [illegible] secundo qualitatem premissorum ibi: Cum viderit. In prima parte duo, tamen primo tangit gratie actionem [illegible] liberum arbitrium hominis. secundo innuit quod ad hoc requiritur consensus liberi arbitrii, ibi: Si quis audierit etc. tertio insinuat infusionem gratie [illegible] ibi: Intrabo ad illum. Continuatur sic: Ita suasum est tibi emulare vel imitare bonos et age penitentiam, neque diffidas de venia consequenda quia Ecce ego sto quia paratus admittere, Act. vii vidit Stephanus Ihesum stantem etc. Ad ostium scilicet cordis quod est liberum arbitrium seu voluntatis et rationis facultas quod ideo est qua bonum eligitur gratia assistente vel malum ea deserente. Et pulso scilicet verbo predicationis et manu flagellorum. Cant. v. Vox dilecti mei pulsantis: Aperi mihi soror mea sponsa. Cui ideo maxime aperiendum est quia ipse nobis aperuit ostium sui corporis in cruce. Ioh. 19 Unus militum lancea latus eius aperuit. Ut ibi columba possit refugere a facie accipitris id est diaboli. Cant. [illegible] Columba mea in foraminibus petre. Bernardus super Cant. foramina petre vulnera sunt Christi; petra autem Christus. In his passer invenit sibi domum et turtur nidum ubi reponat pullos suos. In his se columba tutatur et circumvolitantem intrepida intuetur accipitrem etc. et infra: Et revera ubi tuta firmaque infirmis requies nisi in vulneribus salvatoris. Tanto illic securior habito quanto ille potentior est ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur. Non cado. fundata enim sum super firmam petram. Peccavi peccatum grande. turbabitur conscientia sed non perturbabitur quia vulnerum domini recordabor. Nempe vulneratus est propter iniquitates nostras etc. Sequitur: Si quis audierit vocem meam id est predicationis illam recipiendo et opere implendo et obediendo predicationi. Qui non audit qui eam non recipit nec opere implet. Et aperuerit mihi ianuam scilicet cordis per consensum liberi arbitrii vel per virtutem fidei. Intrabo ad illum id est intrabo per gratie illustrationem et amoris prestabo et fructum gratie faciam. Intrabo ergo gratiam infundendo et secretum cordis illuminando sicut sol intrat per fenestram. Et cenabo id est delectabor cum illo per eius iustificationem. Proverbiorum 8 Delicie mee esse cum filiis hominum. Et ipse mecum cenabit id est delectabitur per [illegible] et [illegible] Vel cenabo cum illo id est delectabor infundendo gratiam et ipse mecum gratie cooperando et inspirationem [illegible]. Et quia penitentia [illegible] Si quis audierit etc. Ier. 8 Attendi et auscultavi nemo quod bonum est loquitur nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicens quid feci. Hec [illegible] prandebo [illegible] recessurus sed cenabo cum eo mansurus. Et in hoc innuit quod bonum quod hic in mundo incipitur per caritatem in celo perficitur per beatitudinem, semper perseverat per eternitatem nec ei aliud succedit per temporis mutabilitatem. Contra hec opponit Haymo. Cum deus omnipotens sit ubique per presentiam sue divinitatis et celum et terram impleat, quid est quod ait hic Ecce ego sto ad ostium et pulso. Et dicit quod ostium debemus intelligere intelligentiam cordis ad quod deus stat et pulsat quia cor hominis sui per internam inspirationem sive per predicatorum doctrinam illuminat. pulsante autem illum audit qui [illegible] illius monita opere custodit [illegible] Et [illegible] Ecce sto quia paratus ad intrandum ad ostium scilicet cordis intimum et pulso per predicationis verbum. Si quis audierit vocem meam id est predicationem [illegible] et aperuerit per viam fidem credendo. Intrabo ad illum per gratie spiritualis infusionem et cenabo cum illo per eius iustificationem et ipse mecum per augmentum gratie et spem future glorie. Hic Ioh. xiiii Si quis diligit me sermonem meum servabit et pater meus diliget eum et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Et quia [illegible] opponit Haymo [illegible] Si quis audierit vocem meam vel ipse divina eloquia legendo vel aliis [illegible] et aperuerit mihi ianuam scilicet cordis sui ut ea que intelligit opere perficiat. intrabo ad illum id est illuminabo secreta illius et cenabo cum illo etc. Ex qua littera sequitur primo quod licet deus velit omnes homines salvos fieri i. Thim. 2 nunquam tamen salvabitur nisi qui liberum arbitrium voluntati dei coaptabit. Unde glossa super Ro. [illegible] Sicut in nostra potestate non est ut donum illud divine nobis offeratur: Ita non nisi in potestate nostra est ut oblatum suscipiatur. Nam aliquando et cum nolumus offertur sed nunquam suscipitur nisi cum volumus. Ideo volumus quia donum dei est voluntas bona. Cum autem nolumus a nobis nolumus quia nolle [illegible] aliud est quam non velle quod est defectus boni [illegible] pulsus opus virtuosum et salus nostra procedat a gratia dei nunquam tamen agit invitum nisi suscipiat lumen gratie quod consistit in arbitrii libertate. Et ergo ut dicit Bernardus libro de libero arbitrio: Tolle liberum arbitrium non est quod salvetur; tolle gratiam non est unde salvetur. Opus hoc sine duobus effici non potest, uno a quo fit, alio cui vel in quo fit. Deus enim est auctor salutis [illegible] Secundo sequitur quod cum gratia dei presto sit et pulsat ad ostium peccatoris non habent mali unde de deo conquerantur. Si quilibet [illegible] deus [illegible] preparanti se ad gratiam necessario infundat eam. Et [illegible] Item super illud Ro. v Iustificati ex fide pacem habeamus dicit glossa: Deus recipit eum qui ad se confugit. aliter in eo esset iniquitas. Sed impossibile est in deo iniquitatem esse ergo impossibile est quod deus non recipiat eum qui ad se confugit. ergo ex necessitate gratiam assequitur. Primo dicit Augustinus in libro de casu diaboli quod ista est causa quare deus diabolo non dedit gratiam quia ipse non voluit recipere ut patet. Sed remota causa [illegible] est removeri effectum. ergo si quis velit accipere [illegible] est quod ei detur. [illegible] bonum est [illegible] bonum gratie melius est quam bonum nature. Cum ergo [illegible] ex necessitate [illegible] disposite [illegible] quod multo magis detur gratia preparanti se ad gratiam. Sed contra est quia homo comparatur ad deum sicut lutum ad figulum. Sic Ier. 18 Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea. Sed lutum non ex necessitate accipit formam a figulo quantumcumque sit preparatum ergo nec homo recipit ex necessitate gratiam a deo quantumcumque se preparet. Responsio. [illegible] in prima parte [illegible] xii articulos etc.

preparacio hominis ad graciam est a deo sicut a movente, a libero autem arbitrio sicut a moto. Potest igitur preparacio dupliciter considerari. Uno modo secundum quod est a libero arbitrio
et secundum hoc nullam necessitatem habet ad gracie consecucionem, quia donum gracie excedit omnem preparacionem virtutis humane. Alio modo potest considerari secundum quod
est a deo movente. Et tunc habet necessitatem ad id ad quod ordinatur a deo, non quidem necessitatem coactionis sed infallibilitatis, quia intencio
dei deficere non potest, secundum quod dicit Augustinus in libro de predestinacione sanctorum quod per beneficia dei certissime liberantur quicumque liberantur. Unde si ex
intencione dei moventis est quod homo cuius cor movet graciam consequatur, infallibiliter ipsam consequitur, secundum illud Iohannis 6: Omnis qui audivit a
patre et didicit venit ad me. Ad primum ergo dicendum quod prima glossa loquitur de illo qui confugit ad deum per actum meritorium liberi arbitrii
iam per graciam informati, quem si non reciperet esset contra iusticiam quam ipse statuit. Vel si refertur ad motum liberi arbitrii ante graciam,
loquitur secundum quod ipsum confugium ad deum hominis est per mocionem divinam, quam iustum est non deficere. Ad secundum dicendum quod defectus gracie
prima causa est ex nobis, sed collacionis gracie prima causa est a deo, secundum illud Osee xiii: Perdicio tua Israel, tantummodo ex me auxilium tuum. Ad tercium
dicendum quod eciam in rebus naturalibus disposicio materie non ex necessitate consequitur formam nisi per virtutem agentis que disposicionem causat. Hec ille.
Nota quod ex ista littera patet [illegible] ex parte filii dei quibus sicut munificencie sue dignacionis. Et [illegible] ex parte hominis fidelis in quibus
figurantur ea que sunt debita et congrua ad suscepcionem tanti hospitis. Primum est omnium bonorum oblacio cum dicit: Ecce sto ad ostium,
paratus ad intrandum et promptus ad beneficiandum et offerens gracie beneficium. Canticorum 2: En ipse stat post parietem nostrum. Ipse enim
expectat ut misereatur nostri, Ysaie 30. Iob 4: Stetit [illegible] me quidam. Stare enim est administrantis aut [illegible] more vel post parietem in luctam.
Stans [illegible] illum venire ad se. Secundo figuratur ad ipsum recipiendum et ex hoc ad omnia bona suscipienda excitacio, cum dicit: pulso,
scilicet per internas inspiraciones, per sacre scripture erudiciones, per sacrorum predicatorum instrucciones, per beneficiorum collaciones, per premiorum promissiones,
per paternas castigaciones. Unde enim ait Helinandus: Ipse pulsat pluribus modis, scilicet beneficiis, flagellis, promissionibus, minis, exhortacionibus,
miraculis et exemplis. Canticorum v: Vox dilecti mei pulsantis: aperi michi soror mea, quia caput meum plenum est rore et [illegible]
Luce xii: Cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei. Ubi Gregorius: [illegible] pulsat cum per egritudinis molestias mortem
vicinam esse denunciat. Cui confestim aperimus si hunc cum amore suscipimus. Tercio figuratur condescensiva dignacio inhabitando [illegible]
cum suscipiente cum dicit: Intrabo ad illum, sicut rex in palacium suum, pontifex in templum, sponsus in thalamum. [illegible]
[illegible] se tulisset [illegible] cum omnibus bonis [illegible] venerit in omnia bona [illegible] Sapiencia. Celum enim [illegible]
sedes est, Ysaie ultimo: Celum sedes mea [illegible] 28 [illegible] deum [illegible] loquitur. Celum in sedes
sedes est Ysaie ultimo [illegible] et non [illegible] de quo alibi [illegible] scriptura [illegible] anima iusti sedes est
celum hoc volubile visibile [illegible] intelligitur et non [illegible] in spiritu [illegible] et sede dei non ambigit [illegible] spiritale
sapiencie. [illegible] doctrina sapit salvatoris [illegible] esse deum et in spiritu [illegible] Confirmat me in hoc [illegible] illa fidelis promissio
Ego vero [illegible] non [illegible] in homine [illegible] in angelico spiritu [illegible] et mansionem apud eum faciemus [illegible] non de alio [illegible] celo
salvatoris [illegible] Ego et pater ad eum [illegible] veniemus et mansionem apud eum faciemus [illegible] fidem in cordibus vestris [illegible] Nec [illegible]
arbitror [illegible] in sancto [illegible] laus [illegible] quod utique non quo celo [illegible] ut fieret [illegible] ut acquireret [illegible]
[illegible] celum hoc [illegible] requies mea in seculum seculi hic habitabo quoniam elegi eam. Et [illegible]
ut redimeret [illegible] et per laborem [illegible] Quarto figuratur ex suo intuitu saciativa iocundacio cum dicit: Cenabo cum eo.
Venit electa mea et ponam in te thronum meum [illegible] pascit nos ipse qui illuminat nos fide sua. Et [illegible] Cenabo
[illegible] reficiendo qui sunt panis vite [illegible] cena [illegible] refeccio [illegible] que [illegible] in fide [illegible]
[illegible] Cena [illegible] refeccio [illegible] apparuit gloria tua. Iob 36: Requies mense tue erit plena pinguedine
et [illegible] in eternitate [illegible] Saciabor cum apparuerit gloria tua. [illegible] fecit cenam magnam [illegible] post prandium cena restat [illegible] cena [illegible] restat
[illegible] cena [illegible] ad quam intrat filius dei per refeccionem sua [illegible] cena
et [illegible] refeccio mentis [illegible] esse in illa [illegible] ad cenam [illegible] vocati sunt [illegible] in homine fideli
[illegible] cum illo [illegible] Beati qui ad cenam [illegible] vocati sunt [illegible] vocem meam [illegible] ut [illegible]
[illegible] est [illegible] vocis [illegible] audiens [illegible] Si quis audierit vocem meam [illegible] Et singulariter Si quis [illegible]
[illegible] qui audit et [illegible] figuratur filii dei ad ostium pulsantis per [illegible] dileccionis ad cor [illegible] aperiat
[illegible] Quinto figuratur [illegible] aperui dilecto meo [illegible] pessulum ostii mei
dilatando cor per dileccionem et obstacula removendo. Canticorum v [illegible] ut aperirem dilecto meo [illegible]
aperui dilecto meo [illegible] pulsantis maiestatem et volentes intrare summa dileccione et ut intraret
[illegible] pulsacionem et bonorum adveniencium [illegible] non festinat ad aperiendum [illegible] 22 [illegible]
[illegible] pulsatis [illegible] surget et dabit illi [illegible] figuratur
[illegible] dei filius diligit [illegible] Cenabo cum illo [illegible] quo [illegible] filio dei [illegible]
[illegible] cordis [illegible] super [illegible] apponat ei [illegible]
[illegible] comedere [illegible] voluntatem [illegible] Et [illegible]
quo cum [illegible] manifestat [illegible] ut faciam voluntatem patris mei [illegible]
[illegible] passionem [illegible] venit princeps mundi [illegible] et in me non habet quicquam. Et [illegible]
[illegible] ut cognoscat mundus quia diligo patrem et sicut mandatum dedit michi pater sic facio. Surgite [illegible] voluntatem
[illegible] pro nobis ad mortem passionem [illegible] caput cum membris et membra cum capite [illegible]
et ipse mortuus est pro electis et electi moriuntur pro illo ut et ipsi [illegible]
in ipso filio dei et in eis qui sunt eius plena iocundacio [illegible] Et ille cenabit [illegible] de mea [illegible]
[illegible] Iob 3 [illegible] comedam suspiro. Comedere [illegible] contemplacionibus [illegible] Et
licet [illegible] filius dei pulsavit et adhuc pulsat [illegible] qui aperiunt [illegible] et [illegible] claudunt ostium cordis
et filium dei [illegible] Helinandus [illegible] claudit [illegible] ne intret filius dei [illegible]
obstinacio [illegible] desperacio pudor [illegible] satisfaccionis [illegible] filio dei claudit ostium
cordis qui suis pauperibus claudit ostium sue domus. Dicit enim apostolis suis: [illegible] Qui vos recipit me recipit. Et de pauperibus
[illegible] 25: Quod uni ex minimis meis fecistis michi fecistis. Ut [illegible] Iterum [illegible] futurum est [illegible]
si non habuerit corda ipsum suscipiencia. [illegible] filius hominis non habet ubi caput suum reclinet. [illegible] de Iob. Iob 31: Ostium
meum viatori patuit scilicet ipso et pauperibus eius. Et non quod est ostium [illegible] Claude ostia super te [illegible]
[illegible] in cubiculo tuo

clauso ostio ora p[ro]m[p]tuariu[m]. Et est ostiu[m] sc[ilicet] interioris s[cilicet] intellect[us] de quo h[ic] ut est p[ro]positu[m]. Et est ostiu[m] divini sermonis vel sacre
scripture vel scripture divine celestis. sup[er] quod Apoc. ecce dedi cora[m] te ostiu[m] ap[er]tu[m]. Et est ostiu[m] regni celestis. ip[s]u[m] apiens qui et est
ostiari[us] introduces s[cilicet] ille xp[istu]s. Apoc. p[ost] h[ec] vidi et ecce ostiu[m] ap[er]tu[m] in celo. Et Joh. x. Ego su[m] ostiu[m] p[er] me si q[ui]s &c.
No[ta] q[uod] xp[istu]s appellat[ur] sol iustitie Malach. ult[im]o. Orietur vobis timentib[us] nomen meu[m] sol iustitie. et s[anitas] in pennis eius [illegible]
hac vice qui quecumq[ue] diligit flagellat et castigat. vel ideo q[uia] no[n] lucet nisi [illegible] iustis. Sol aut[em] q[ua]n[do] ortus e[st] mane
tota die stat an[te] ostiu[m] paratus intrare. Si ei ap[er]ias intrabit et s[ecundu]m q[uod] pl[us] vel min[us] ap[er]ueris pl[us] vel min[us] intrabit. clauso si no[n]
ap[er]ueris ei no[n] intrabit. n[e]c inde vitupandus est q[ui]a p[er] eu[m] no[n] stetit s[ed] p[er] eu[m] q[ui] su[um] cl[au]sit. Si v[er]o no[n] ap[er]ueris ei an[te] occasu[m]
s[ed] veniente nocte p[ost] ap[er]ias p[ro] nichilo facis no[n] recupabis claritate[m] ei[us] q[ua]mdiu nox durabit. Sic est de xp[ist]o v[er]o sole
qui stat ad ostiu[m] nostru[m] ad p[ri]ma[m] inco[n]dit[i]o[n]e[m] n[ost]ras ex[s]p[ec]tans. Et sic radii solis o[mn]ib[us] reb[us] se off[er]t. parat[us] est s[ecundu]m n[atu]ra[m] n[e]c
p[er] eu[m] stat q[uin] illuminent[ur] nisi p[er] obstaculu[m] q[uo]d opponit[ur]. Sic gr[ati]a divina nisi impediat[ur] obice pecc[at]i. Ostiu[m] tuu[m] os tuu[m]
p[ro]p[ter] h[oc] ostiu[m] si male illud ap[er]ueris intrat dy[abo]l[u]s. Con[tra] q[uo]d orandu[m] cu[m] p[ro]pheta. Pone d[omi]ne custodia[m] ori meo et ostiu[m] circu[m]-
stancie labiis meis no[n] declines cor meu[m] in v[er]ba malicie &c. Id[est] posui ori meo custodia[m] cu[m] [con]sisteret peccator adversu[m] &c.
Cu[m] detrahis fr[atr]i tuo indicas fr[atr]em tuu[m] minuas q[uod] deu[m] tu [con]pusas petitu[m] tuu[m] et [illegible] tu[n]c claudis deo et ap[er]is dy[abo]lo.
Ergo cu[m] ap[er]is os tuu[m] ad v[er]a aut[em] [con]fitendu[m] ad venia[m] postulandu[m] ad c[re]atore[m] laudandu[m] ad paupe[re]m [con]solandu[m] ad ig[n]ora[n]te[m]
instruendu[m] et [illegible] et [con]cludis v[ero] ad p[e]ctu[s] tu[n]c intrat lux solis i[d est] gr[ati]a dei ad a[n]i[m]a[m] tua[m] et illu[m]i[n]at mente[m] tua[m]. Et s[ecundu]m q[uod] magis
dilatas os tuu[m] [illegible] et aliis bonis modis et eciam ostiu[m] cordis tui i[d est] desideriu[m] tuu[m] maiori gr[ati]a d[eu]s illu[m]i[n]at mente[m] tua[m]
un[de] d[icit] p[ro]pheta Dilata os tuu[m] modis dictis et implebo id[est] illu[m]i[n]abit ergo desideranda s[un]t gr[ati]a et in[te]ra receptoris q[uia] q[ua]ntu[m]
desiderabis tantu[m] es accepturus. un[de] d[icit] [illegible] p[ro] desideriu[m] suu[m] unicuiq[ue] dabit[ur]. Sed ubi vasa vacua desint i[d est] corda a s[ub]stancia
p[ro] desideriu[m] et vacuata ab amore t[em]p[or]aliu[m] oleu[m] gr[ati]e stare no[n] est sic d[icit] b[ea]t[u]s B[er]n[ardus]. Ite[m] de ap[er]cione ostii et fenestr[arum]
seu portar[um] domus n[ost]re d[icit] sponsus ad sponsa[m] Cant. v. ap[er]i m[ichi] soror mea sponsa &c. P[ro]v[erbiorum] [illegible] ostiu[m] a[n]i[m]e ut dictu[m] est
est lingua qua h[ab]undancius intrat ad a[n]i[m]a[m] mors et vita. un[de] P[ro]v[erbiorum] xviii Mors et vita i[n] manib[us] lingue i[d est] in op[er]ib[us]
eius. Fenestre seu porte s[un]t alii s[ensus] n[ost]ri. De fenestris d[icit] Jer. ix. ascendit mors i[d est] pecc[atu]m et dy[abo]l[u]s p[er] fenestras
i[d est] s[ensus] in domos n[ost]ras i[d est] [con]sciencias. De port[is] dictu[m] est Abrahe Gen. xxii Semen tuu[m] i[d est] vir iust[us] possidebit i[d est] dilig[enter]
custodiet portas inimicor[um] suor[um] i[d est] quinq[ue] s[ensus] p[er] quos ut dictu[m] est ingrediunt[ur] demones et pecc[at]a. Fenestre g[ratia] i[d est] s[ensus]
ap[er]iende s[un]t v[er]o soli q[uo]d fit qui pie respicis paup[er]es qui luges pecc[at]a tua vel aliena q[uo]d pl[us] est. qui aver[ti]s oculos
tuos ne videant vanitate[m]. Ite[m] aures ap[er]iunt[ur] huic soli qui obturas eas ne audias malu[m] qui libent[er] auscul-
tas v[er]bu[m] dei et clamore[m] pauperis. un[de] p[ro]v[erbiorum] [illegible] paupe[re] &c. De ce[ter]is s[ensi]b[us] Cu[m] g[ratia] huic soli o[mne]s s[ensus] ap[er]iuret [illegible]
claritate pietatis et gr[ati]e sue do[mu]m ei[us] sol iustitie h[ab]undant[er] illustrat et h[oc] e[st] q[uo]d h[ic] d[icit]. Si quis m[ichi] ap[er]uerit intr[a]-
bo ad illu[m] ap[er]it[ur] ei cu[m] ap[er]it[ur] os ad [con]fitendu[m] orandu[m] et [illegible] intrat ad illos quos sua gr[ati]a dignos fa[cit] Cenat
cu[m] illis in q[ua]r[um] obsequiis delectat[ur]. Sed no[ta] q[uod] si no[n] ap[er]ueris huic soli q[ua]mdiu durat t[ibi] dies vite p[rese]ntis in morte tua
occidet t[ibi] sol i[d est] gr[ati]a dei. un[de] [illegible] Nequaq[uam] iustitia redemptoris p[ost] morte[m] liberat quos an[te] morte[m] gr[ati]a ad venia[m]
no[n] reformat q[ua]mdiu durabit nox eterna no[n] recupabis claritate[m] ei[us]. Et si postea cu[m] fatuis v[ir]g[in]ib[us] clamabis D[omi]ne
D[omi]ne ap[er]i nobis r[espo]nd[e]bit[ur] t[ibi] cu[m] eis Amen dico vob[is] nescio vos. Apoc. xxii Iob de peccatore qui noluit ap[er]ire soli stanti
ad ostiu[m] suu[m] d[icit] in p[er]petuu[m] no[n] videbit lucem. Sed adhuc no[ta]nd[um] q[uod] si a parte solis ap[er]ias ostiu[m] vel fe-
nestra[m] aut aliq[uo]d foramen ut dictu[m] est statim intrabit sol et illuminabit domu[m] s[ed] [con]traria[m] parte[m] solis appello nego-
cia spiritualia negocia a[n]i[m]e. Si aut[em] ap[er]ias in opposita parte i[d est] ad t[er]rena vel carnalia no[n] intrat sol n[e]c illu[m]i[n]at
te gr[ati]a salvatoris. Et no[ta] q[uod] p[ri]us ap[er]it[ur] ostiolu[m] p[er] [con]fessione[m] peccator[um] p[ost] modu[m] ianua sive porta ut introducat[ur] princeps. Et no[ta]
q[uod] d[icit] m[ichi] qui s[cilicet] gigas gemine s[ubstan]cie q[ui]a s[cilicet] rex regu[m] et su[m]m[us] i[m]pator cui no[n] suff[ici]t ap[er]tio ostioli nisi ap[er]iat[ur] ianua sive
porta p[er] dilatacio[n]e[m] caritatis. Ite[m] solis radius intrans domu[m] minutas athomas visibiles et p[er]ceptibiles reddit
que sine luce solis sunt i[m]p[er]ceptibiles. Simil[ite]r si [con]scienciam n[ost]ram illustret radius gr[ati]e tu[n]c o[mn]es n[ost]ros [illegible] et i[m]p[er]fec-
cio[ne]s defectus et debilitates velut athomos [con]p[re]hendi[mus] un[de] Iob xii d[icit] de xp[ist]o Ip[s]e enim revelat p[ro]funda de tenebr[is]
et p[ro]ducit in lucem umbram mortis. Un[de] Ambr[osius] tractans id p[salmum] cxviii Ap[er]i d[omi]ne plena est t[er]ra. d[icit] D[omi]no plena e[st] t[er]ra m[isericordi]a
nisi p[er] passio[ne]m d[omi]ni n[ost]ri Ihesu xp[ist]i p[er] qua[m] data est o[mn]ib[us] remissio peccator[um] Omnib[us] sol iustitie ortus est o[mn]ib[us] venit o[mn]ib[us] passus est o[mn]ib[us]
resurrexit. Ideo aut[em] passus est ut tolleret pecc[at]a mundi. Si quis aut[em] no[n] credit in xp[istu]m ip[s]i s[e] diligendo g[e]n[er]ali b[e]n[e]fi[ci]o ip[s]e se fraudat
ut si quis clausis fenestris radios solis excludat no[n] ideo sol no[n] est o[mn]ib[us] ortus q[ui]a calore et luce ei[us] ip[s]e se fraudavit. S[ed] q[uo]d
solis est p[er]rogativa[m] sua[m] s[er]vat. quod imp[ru]dentis est. que[m] a se g[rati]a[m] lucis excludit. H[ec] ille. Ostiu[m] tuu[m] est os tuu[m] &c. sup[ra]
D[icit] Aug[ustinus] li[bro] de honestate mulier[um]. Ve illis in quos ad a[n]i[m]a[m] mors intrat p[er] fenestras. Si p[er] lingua[m] alico tuo aut famulo tuo
miseris ut ad te mecho adducat[ur] aut turpe cu[m] metrice locuta fueris p[er] os tuu[m] ad a[n]i[m]a[m] tua[m] gladius eterne mortis ingreditur.
Si aut[em] malu[m] vel p[er]ditu[m] [con]siliu[m] libent[er] audieris si detrahente[m] aut luxuriose loquente[m] a[n]i[m]a tua t[ecu]m p[rese]nte no[n] respuis
p[er] aurium tuar[um] fenestras mors intrat ad a[n]i[m]a[m] tua[m]. Et q[ui]a d[omi]n[u]s d[icit] Om[ni]s q[ui] viderit mulier[em] ad [con]cupisce[n]d[um] ea[m] ia[m] mechat[us] e[st] ea[m] i[n] corde
suo. Voluntas en[im] p[ro] facto reputat[ur] p[ro] op[er]e facti. Aut sic du[m] aliq[ui]s libent[er] libidinoso oculo mulier[em] [con]spicit p[er] fenestra[m] sui corporis
in secretu[m] mentis venenu[m] mortis instillat. Alius e[ti]a[m] cu[m] cogitacio[ne] eciam si aliq[uo] casu impeditus ut no[n] impleat voluntatem suam
incestis actionib[us] t[ame]n e deputat a d[e]o. Et si ista casta est cu[m] qua libidinis malu[m] voluit [con]pe[te]re ille tu[m] ia[m] adulter tenet[ur] i[n] corde
Id[eo] audias s[an]ct[u]m tuu[m] d[icen]tem Om[n]i custodia s[er]va cor tuu[m] et id[eo] aver[te] oculos tuos ne videant vanitatem. Quo[n]i[am] si q[ui]s arbores app[re]hendit
si [illegible] p[ro]cedat vel ei nocebunt si v[er]o diutius tenere voluit s[ed] si volue[ri]t no[n] poterit abire. Ita ille qui ad [con]cupisce[n]d[um] oculo[rum] defixit
i[n]tuitu[m] aut libidinis malu[m] in corde susceperit morat[ur] in corde libere p[ro]mi[s]it [con]cute[re] a se sui a[n]i[m]e plaga[m] no[n] poterit. Id[eo] inquit
clamans cu[m] p[ro]ph[et]a Oculi mei s[em]p[er] ad d[omi]n[u]m q[uia] ip[s]e evellet de laqueo pedes meos. H[ec] ille. Fenestre g[ratia] i[d est] s[ensus] ap[er]iende s[un]t v[er]o soli &c. Et
Cenabo cu[m] illo et ip[s]e mecu[m] i[d est] reconciliabor ei et ip[s]e m[ichi] h[ic] [est] mutua cenacio s[ignificat]ur q[ue] e[st] mutue reconciliacio[nis] ac dilectionis. Cenat aut[em] d[eu]s
cu[m] ho[m]i[n]e gr[ati]a[m] infundendo qua [con]fortat[ur] et ho[mo] cu[m] d[e]o gr[ati]e coop[er]ando ut dictu[m] [est] &c. utraq[ue] cu[m] utroq[ue] co[m]edit p[ar]te sua pasco. Sed d[eu]s p[ri]mo
cenat cu[m] ho[m]i[n]e gr[ati]a[m] infundendo vel lib[er]u[m] arbitriu[m] excitando et ho[mo] p[ost]ea cu[m] d[e]o cenat gr[ati]e coop[er]ando et inspiracio[n]i [con]sentiendo

io d ad hebr. xiii contemplatos ne quid desit gratie dei neque radix amaritudinis sursum germinans impediat. Ite cenat deus cum
homine in mente quibus reficitur secundum illud ysa. 28. hec requies mea reficite lassum et hoc refrigerium meum. Hic cenat cum deo in primis
quibus perficitur secundum illud ps. satiabor cum apparuerit gloria tua. 3º cenat deus cum homine in via. homo cum deo in patria. melior est cena
quam facit deus homini quam illa quam facit homo deo quia dicitur ad ro. 8 non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis.
(Tunc ibi Qui vicerit post promissionem generalem omnibus fidelibus in bono perseverantibus cum dicitur Qui vicit scilicet dyabolum et eius temptamenta
carnem et eius incitamenta seu oblectamenta mundum et eius machinamenta dabo ei sedere mecum in throno. Secundum haymonem vel throno
est sedes iudicis per thronum iudiciaria potestas designatur in qua veturi sunt sancti ad iudicium cum capite Christo. Est ergo sensus sedere cum
Qui vicit scilicet hos tres hostes in via scilicet mundum carnem et dyabolum faciam illum sedere in throno meo id est faciam illum mecum regnare et
in iudicio iudicare. Hos enim hostes vincere est ut quis pugnet et vincat in via qui cum Christo regnare cupit in patria. Mundum
autem vincit paupertate carnem castitate dyabolum humilitate. Secundum expositionem hayd. sedere in throno id est habere iudiciariam potestatem sunt plus
promisse relinquentibus omnia propter deum et ipsum sequentibus mat. 19 ubi dicitur vos qui reliquistis omnia et secuti estis me in regeneratione
cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et vos super sedes xii. Qualiter ergo promittit illud hic omnibus vincentibus
ad istud videt hayd. Non moveat quemquam quod unus thronus iudiciaria potestas intelligitur cum dominus dicat vos qui secuti estis
sequenti vero tempore huius libri legitur 24 thronos. Duodenarius enim bis ductus 24 reddit in quo complentur omnes predicatores
et apostoli omnes quod perfecti qui cum domino venturi sunt ad iudicium. Nam in xii patriarchis omnes perfecti veteris testamenti comprehenduntur
per xii apostolos omnes novi testamenti sicut et per xii tribus israel omnes gentes. Dicatur itaque unus thronus singulariter propter unam indi-
ciariam potestatem. Duodecim propter perfectionem electorum qui iudicaturi sunt. Duodecim propter eos qui in utroque testamento perfecti cum domino
ad iudicium sunt venturi. Sed cum non omnes qui vincunt in iudicio cum domino sint sessuri secundum tres perfectiones ut innuit salvator
multo qualiter hic dominus hic omnibus victoribus promittat sedere secum in throno suo et ut apertius hoc fiat dicit hayd. ponamus duos
homines in quorum unus passus est pro Christo alter vero tantum dyabolum et mundum carnem et mundana vicit contra hec et ad eterna
pervenit beatitudinem. Numquid ergo equales erunt in futuro. qui non equaliter vicerunt in presenti et videtur quod non. Nam inequaliter
pervenit beatitudine. Numquid ergo equales erunt in futuro qui non equaliter vicerunt in presenti. Et videtur quod non. Nam ut dicitur collectis paribus
meritorum fiet compensatio premiorum secundum illud salvatoris Ioh. 14 In domo patris mei mansiones multe sunt. Hic enim ut dicitur
beati dicuntur quorum est regnum celorum et beati qui possidebunt terram et beati qui recipient consolationem et beati qui saciabuntur
beati dicuntur quorum est regnum celorum et possessionem illius que est terra et inter receptionem consolationis et plenitudinem
tamen multum credimus interesse inter habitationem regni celorum et possessionem illius que est terra et inter receptionem consolationis et plenitudinem
saturitatis quod in sanctis multum quod distat inter illos qui gloriosissima visione dei perfruuntur. Alia enim gloria solis et alia gloria
lune et alia gloria stellarum. Stella enim a stella differt in gloria et claritate. Sic et resurrectio mortuorum ut i Cor. xv. Similiter secundum hayd.
quod quod illi tales et tanti non habebunt in se habebunt in prelatis suis. Quia vicit ergo per se non iudicabunt iudicabunt utique per suos
prepositos. Tanta enim erit in illis caritas ut quod quisque videt in alto suum deputet. Ideo quod quod non habebit in se habebit
in alto. Sic quod omnes electi potestatem iudicandi habebunt in prelatis sicut et patres totum corpus hominis loquitur per os videt
per oculos audit per aures odorat per nares operatur per manus cum per singula membra habeant officia sua quia quod unumquodque
membrum non habet in se habet in alto. Sed ut ad hanc dignitatem perveniamus in hac interim pugnatione homini et hostibus resistamus
et eos cum dei adiutorio vincamus quia ut dicit apostolus 2 ad Tim. 2. non coronabitur nisi qui legitime certaverit. Per hoc autem adaptatur dignum
quod est iudicare cum Christo pluribus modis uno principali dignitate et sedebunt in throno iudicantes apostoli et apostolici viri. Iudicium
quod est iudicare in alio in aliis propter caritatem et voluntatum conformitatem et dicitur subitum iudicare
enim tribuit pauperibus Iob 36. Alio quod est iudicare in aliis propter caritatem et voluntatum uniformitatem. 3º Quod subitum iudicare
per prelatos suos ut dicit hayd. Tertio est iudicare melioris vite comparatione. Matt. xii. Viri ninivite surgent in iudicio cum
generatione ista et condempnabunt eam scilicet melioris vite comparatione secundum glo. ibidem. 4º Solus ille dicitur iudicare qui novit causarum
merita et circumstantias eius quia uniuscuiusque est homo iudex corporum que cogunt ut patet in exemplis. Causa iure dubia non est secunda causa
iudicanda et circumstantias eius quia unusquisque est homo iudex operum que cognoscit ut patet civiliter. Causa iure dubia non est secunda
sua sic clamat multa irrita canonica. Sed in hoc quicunque perfectus habet notitiam omni peccatorum et omni causarum
sua sic clamat multa irrita tam civilia quam canonica. Sed in hoc quicunque perfectus habebit notitiam omnium peccatorum et omnium causarum
cum multa sint peccata in corde quasi abscondita que in signo operationi apparent. Ergo in primo hoc patet omnium perfectorum homo iudex
cum multa sunt peccata in corde quasi abscondita que in signo opere non apparent ergo in primo hoc patet omnium peccatorum hoc iudex
Responsio: verbo hoc quod omnes perfecti qui in comparatione omnium iudicium erunt assessores habebunt plenam notitiam omnium peccatorum tunc iudicandorum
ut latebit eos aliqua circumstantia iudicanda. Nam omnibus talia non sunt cognoscibilia naturali cognitione tamen per lumen divinum cognoscet divina
revelatione et tangens apostolus i Cor. 4. d. Nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum
et manifestabit consilia cordium. Super quo verbo dicit glo. quod gesta et cogitata bona et mala tunc erunt omnibus nota. Ergo multo magis perfectis
seu assessoribus. Sed adhuc dicitur in illo iudicio erit ordinatio: accusator scilicet assessor iudex. Sed viri perfecti in communi iudicio erunt accusatores
seu assessoribus. Sed adhuc dicitur in ullo iudicio bene ordinato accusator sed assessor iudex. Sed viri perfecti in communi iudicio erunt accusatores
peccatorum secundum illud Sapie. v. Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt. Ergo viri perfecti in communi non erunt iudices
peccatorum secundum illud Sapie. v. Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt. Ergo viri perfecti in communi non erunt iudices
dicendum quod accusator non est verus vel quia peccatum de quo agitur in iudicio est omnibus et manifestum. Tunc enim iudex non indiget alio accusatore secundum
per se ipsum sit vero peccatum suum inspicere et ipsum iudicio sua sententia iudicare propter quod dicitur in decretis evidens patrati sceleris non
indiget accusatore. Cum ergo sic sit dicendum est in predicto iudicio omnia peccata ibi iudicanda erunt nuda et aperta ideo ille iudicio non
indiget accusatore. Cum ergo sic sit dicendum est in predicto iudicio omnia peccata ibi iudicanda erunt nuda et aperta ideo ille iudicio non
rogatur quod constet quod iudex est accusator propter quod est dominus ihesus Christus qui est summus iudex qui ut verus dicitur habet potestatem iudicandi auctoritate
publica et ordinaria secundum ut verus homo autem delegata per se ipsum impios accusabit eorum impietatem ipsis improperando. mat. 25 et communiter
Sed adhuc dicitur iudex est per se sufficientis scientie et auctoritatis sive potestatis tunc non indiget assessore. Sed Christus in illo iudicio erit sufficiens
auctoritatis seu potestatis et est infinite scientie quia omnia nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo ad hebr. 4. Ipse enim est ars omnipotentis
dei plena rationibus viventium omnium secundum Aug. 6 de trinitate et papie eius non est iudex in potestate. Dicendum quod accusator non est verus quia licet iudex perse
dei plena rationibus viventium omnium secundum Aug. 6 de trinitate et papie eius non est iudex in potestate. Dicendum quod accusator non est verus quia licet iudex per se
habens sufficientem scientiam et potentiam non indiget assessore ex hoc tamen non habetur quin possit si velit accipere assessores. Nam quibuslibet iudi-
cibus sufficientibus scientia et potentia non indiget assessore ... et cum honore iudiciaria dignitate et ideo dominus ihesus propter in communi
sit per se sufficiens iudicare, potest tamen amicos assumere pro assessoribus et cum honore iudiciaria dignitate, et ideo dominus ihesus Christus in communi
iudicio speciales suos amicos assumet pro assessoribus non propter suam indigentiam sed propter ipsorum assessorum gloriam omnibus communicandam
in quibus tamen ut in prelatis corporum omnes alii sancti tamquam subditi iudicabunt ut dictum est prius. Unde beatus Gregorius 26 moralium exponens
in quibus tamen ut in prelatis corporum omnes alii sancti tamquam subditi iudicabunt ut dictum est prius. Unde beatus Gregorius 26 moralium exponens
illud Iob 36. dat iudicium pauperibus tribuit dicit quod hic ideo dicitur quia hi qui nunc nequiter opprimuntur tunc super oppressores suos in-
dicturi veniunt. Et ibidem diffuse tractat de quatuor ordinibus eorum qui in iudicio apparebunt. d. Duo quippe sunt partes
electorum scilicet, alii reproborum secundum quinque ordines eisdem singulis partibus continentur. Alii namque iudicantur et pereunt alii non iudicantur et
pereunt. Alii iudicantur et regnant alii non iudicantur et regnant. Eandem distinctionem quam sub eisdem verbis ponit magister in 4º libro sententiarum
Alio est iudicare approbatione et iudicabunt omnes iusti quod videbunt propter eas causas et ideo qui assistent iudicio approbando ... ad perfectam ... approbatione ...
sic clausuras et ... et irrefragabiles ... ista approbatione dicitur esse iudicare. Ille vero modus competit ... quia maiorum dignitas requiritur ...
a presenti iudicabit secundum illud apostoli ... in quo alium iudicas te ipsum condempnas. ... dicitur iudicari in iudicio propter eorum ... et clausuram iudicium ...
in moralium expositione 18 Iob ... testimonium ... laudabo qui defectum ingerere videbatur ...

iudicantur et pereunt quibus divina reclamatione dicitur: Esurivi et non dedistis mihi manducare etc. quibus promittitur: Discedite a me maledicti
in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Mat. 25. Alii vero in communi iudicio non iudicantur et pereunt de quibus propheta ait: Ideo
non resurgunt impii in iudicio. Et de quibus Dominus dicit Ioh. 3: Qui autem non credit iam iudicatus est. Et de quibus Paulus dicit ad Ro. 2:
Qui sine lege peccaverunt sine lege peribunt. Resurgunt vero etiam omnes infideles sed ad tormenta non ad iudicium scilicet discussionis. Horum namque
causae iam non cum corpore tunc discutiuntur quia ad conspectum districti iudicis iam cum damnatione suae infidelitatis accedunt. Professionem vero fidei
retinentes sed professionis opera non habentes redarguuntur ut pereant. Qui vero nec fidei sacramenta tenuerunt, increpationem iudicis in examine
animadversionis non audiunt, quia praeiudicati infidelitatis suae tenebris eius quem despexerant increpatione redargui non merentur. Illi saltem
verba iudicis audiunt qui eius fidei saltem verba tenuerunt. Isti in damnatione sua aeterni iudicis nec verba percipiunt quia eius reverentiam
nec verbotenus servare voluerunt. Illi legaliter pereunt quia sub lege positi peccaverunt. Isti in perditione sua de lege nil dicitur quia nil
legis conati sunt. Princeps namque terrenam rempublicam regens aliter punit civem intus delinquentem, aliter hostem contra se rebellantem.
In illo iura sua consulit eumque sub verbis digne increpationis adiudicat. Contra hostem vero bellum movet, instrumenta perditionis congerit
digna quae eius malitiae tormenta retribuit. De malo vero eius quid lex habeat non requirit, neque enim per legem necesse est puniri qui
per legem nunquam potuit teneri. Ita ergo in communi iudicio et legalis illum increpatio percutit qui ab eo quod professione tenuit actione
declinavit, et iste sine iudicii increpatione perimitur qui legem fidei non tenet. Ex electorum vero parte alii iudicantur et regnant qui
vitae maculas lacrimis tergunt, qui mala praecedentia factis sequentibus redimentes quicquid aliquando illicitum fecerunt ab oculis iudicis
elemosynarum superductione cooperiunt. Quibus iudex veniens in dextera consistentibus dicit: Esurivi et dedistis mihi manducare etc., quibus
promittitur: Venite benedicti patris mei, percipite paratum vobis regnum a constitutione mundi. Alii autem non iudicantur et regnant qui etiam
praecepta legis perfectione virtutis transcendunt, quia nequaquam hoc solum quod cunctis divina lex praecipit implere contenti sunt, sed praestantiore
desiderio plus exhibere appetunt quam praeceptis generalibus audire potuerunt, quibus divina voce dicitur: Vos qui reliquistis omnia et secuti etc.
Et de quibus propheta ait: Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Et de quibus Salomon cum de sanctae ecclesiae sponso loquitur
intulit: Nobilis in portis vir eius quando sedit cum senatoribus terrae. Hii itaque communi iudicio non iudicantur et regnant, quia cum auctore
suo etiam iudices veniunt. Relinquentes quippe omnia plus sumpta devotione operati sunt quam iubere generaliter audierunt. Specialis
namque missione paucis perfectioribus et non generaliter omnibus dicitur hoc quod adolescens dives audivit: Vade vende omnia quae habes et
da pauperibus et veni sequere me. Mat. 19. Si enim sub hoc praecepto cunctos generalis iussio restringeret, culpa profecto esset aliquid
nos de hoc mundo possidere. Sed aliud est quod per scripturam sacram generaliter perfectioribus impertitur. Hii ergo recte sub generali iudicio non
tenentur, quia et praecepta generalia vivendo vicerunt. Sicut enim non iudicantur et pereunt qui suadente perfidia lege teneri
contempserunt, ita non iudicantur et regnant qui suadente pietate etiam ultra generalia divinae legis praecepta proficiunt. Hinc est quod
Paulus etiam specialia praecepta transcendens plus opere exhibuit quam institutione permissionis accepit. Cum enim accepisset ut ex eo
operantes de evangelio viveret, et evangelium audientibus contulit et tamen eorum sumptibus sustentari renuit. Sic patet in pluribus locis suarum epistolarum. 1 cor 9 et
Quia ergo iste iudicetur ut regnet qui minus quod servaverat accepit sed magis quod vicerat invenit. Hic [corr.: illegible] quod cum duo
sint acta in quibus communis iudicium praedictum consistit, nam unum est discussio meritorum, aliud est retributio praemiorum, primum istorum actuum
est minus valens, secundum magis valens. Sciendum ergo quod in communi iudicio aliqui boni non iudicabuntur quantum ad meritorum discussionem, et
tamen habebunt in illo iudicio iudicabuntur quantum ad praemiorum retributionem. Ratio primi patet ex dictis quia aliquorum merita sunt totaliter mala [illegible]
ergo tales non iudicabuntur quantum ad discussionem meritorum, aut quia infideles non habent aliqua merita bona, cum fundamentum
omnium bonorum meritorum sit fides, sine qua impossibile est placere deo Hebr. 11. Patet etiam quia ubi discussio iudicialis est, ibi est
comparatio et debita aliquorum praemiorum. Ergo quorum merita sunt incommixta, puta penitus mala vel pure bona, eorum merita non indigent
discussione. Patet ergo quod aliqui in communi iudicio iudicabuntur et damnabuntur ut hii qui sunt habentes fidei professionem sed non operationem.
In hiis locum habet discussio cum in eis sit mixtio bonae professionis et malae operationis. Tunc autem discussio vel disceptatio habebitur
ad eorum damnationem eo quod eorum mala demerita non sunt deleta per penitentiam et habuerunt vitam vacuam. Alii vero non iudicabuntur et tamen damnabuntur
eo quod eorum merita sunt penitus mala, sicut infideles qui iam sunt iudicati quia non crediderunt in nomine filii dei. Alii vero iudicabuntur
et salvabuntur. Iudicabuntur quidem eo quod immixta habuerunt merita, tamen salvabuntur quia bona eorum merita vincent mala, eo quod mala
sunt per penitentiam deleta et debilitata. Alii vero non iudicabuntur et salvabuntur. Salvabuntur quidem eo quod merita eorum sunt bona, sed non
iudicabuntur eo quod eorum merita sunt sincera et incommixta bona. Et isti cum Christo iudicabunt ut dictum est, eo quod perfecte conversati sunt
non solum in praeceptorum observatione sed etiam in virtutum operatione et consiliorum adimpletione. Tales enim iudicio non iudicabuntur sed cum
rege iudicabunt, eo quod consuetudines et iura caelestis regni magis perfectis cognoscunt. Propter quod iudicabunt nationes et domina-
buntur populis et regnabit dominus eorum in perpetuum. Sapientiae 3. Secunda vero pars patet quia in illo iudicio unusquisque propria bona detrahetur
vel ad gaudium eternum vel ad penam eternam. In illo quilibet iudicabitur quantum ad praemiorum retributionem, sed in communi iudicio per sententiam
summi iudicis quilibet bonus detrahetur vel ad gaudium eternum vel ad penam eternam, ut fide est et per apostolum 2 cor 5: Omnes nos manifestari
oportet ante tribunal Christi ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. Et propter hoc beatus Augustinus in sermone de finali
iudicio nos admonet ut hanc lectionem memoriter teneamus et eius virtutem assidue cogitemus, dicens hanc rationem quia etsi alias
scripturas non audiremus haec sola sufficere poterit ad faciendum omne bonum et ad evitandum omne malum. Unde ut dicit Ambrosius [illegible]
[illegible] Ro. x: Omnis qui credit in eum non confundetur. Cum coeperit comparatione omnium rerum in die iudicii et omnia facta commissa et cogitata
in confessionem destinari, tunc erubescent infideles in populis videntes omnibus esse manifestum quod verum est quod crediderunt et probabunt
quod stultum putaverunt et fundatum stabile quod debile estimabant. Conspiciet enim sanctos gloriosos et prudentes et potentes
eos qui hic estimati sunt debiles contemptibiles et infatuati. Econtra qui non crediderunt Christo domino videbunt omnia falsa fuisse
quibus crediderunt, stulta fuisse quibus adheserunt et debilia ac caduca quibus innixi fuerunt, et conspiciet se confusos contemptibiles
et fatuos qui se ipsos hic gloriosos reputabant. Et subdit Ambrosius: Ibi enim vera est probatio ubi remuneratio et condempnatio. Non
enim qui se ipsum commendat ille probatus est sed quem deus commendat, ut dicit apostolus 2 cor 10. Cum ergo tunc lux est in die iudicii, decet esse
gloriam apostolorum et aliorum virorum perfectorum apparebit conformitatis eorum ad vitam Christi quod ipsi dicuntur assessores Christi in iudicio.

finalis approbacio vel reprobacio, cuius memoria debet nos ab omni malo abducere et stimulare ad omne bonum. Nunc namque ut dicit ibi Ambrosius tempus est diversorum donorum, iusta quod nullus desperandus, sed omnis debent timere thronum equitatis eius. Cum enim venerit ordo [illegible] tunc secundum meritum tunc nolentibus secundum fidem vivere fiet tempus desperacionis, quia tunc thalamus gracie claudetur, quia tunc ille qui habet bonorum operum lampadibus lucebat cum sponso suo remanebit. Iam non erit opus ut quis pulset ad ianuam, iam non erit tempus ut quis oportet veniam, iam licet tunc fiet pena, tamen erit nimis sera. In vite sic quis adiuvet diuina promissa et ex qualitate eius [illegible] in hac vita ut ea que deus qualiter cumulabit et assequetur quod pollicitus est reddens enim unicuique secundum quod qualitas eius aut promisit. Comminatus est deus ut Ambrosius dicit malis in inferno [illegible] penam et reddens eis ut dicat ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium, Matthei 22. Bonis promisit bonis mercedem in celo copiosam et reddens unicuique cum dicet Euge serve bone et fidelis quia in pauca fuisti fidelis super multa te constituam intra in gaudium domini tui. Christus [illegible] promittit victoribus [illegible] potestatem dicens Qui vicerit faciam illum dabo ei sedere mecum in throno, et sequitur sicut et ego vici et sedi cum patre meo in throno eius. Iohannis xvi: Confidite quia ego vici mundum, et [illegible] nunc princeps mundi huius eicietur foras, sequitur Et sedi cum patre meo in throno eius ad ultimum sedebit a dextris dei et in equalitate patris secundum divinitatem et in potioribus bonis secundum humanitatem. Sua enim victoria fuit et est causa victorie nostre. I Corinthiorum xv: Deo autem gracias qui dedit nobis victoriam per ihesum christum. Et I Iohannis v: Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Et patet hic [illegible] prestabilitas [illegible] Qui vicit ut dicit Et primum [illegible] dignitas quod primum est sedere in throno glorie, ut enim ait [illegible] promisit vincenti consessum regni celestis. Item nota [illegible] civitas cum dicit sedebit Ysaie 33 Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis. vii et septem prerogative vel dignitates promisse vincentibus in hiis septem epistolis, sicut septem eminencias in regno glorie ut potest patere volenti investigare. Et sequitur quia epistole [illegible] Et forte tonens repetit ibi ut amplius [illegible] Et per hoc quod dicit Audiat quid spiritus dicat ecclesiis aperte audiet quia quod unicuique ecclesie dictum est omnibus ecclesiis generaliter [illegible] Non est secundum [illegible] quia non dicit angelus Audiat quid filius dei dicat ecclesiis cum specialiter in persona illius apparuit sed dicit quid spiritus dicat. In quo nomine tota trinitas intelligitur, quia quorum est una substancia una operacio una est et locucio [illegible] cum nomine spiritus tota trinitas [illegible] salvator manifestat in [illegible] dicens spiritus est deus et eos qui adorant in spiritu et veritate oportet adorare. Aliquando autem dei filius loquitur de sua humanitate [illegible] ut cum dixit oportet filium hominis pati crucifigi mori et sepeliri etc. quod solummodo ad eum pertinet [illegible] et hec [illegible] spiritu dici non potest. Hic autem loquitur [illegible] deitatis ideo quia verba filii verba sunt patris et spiritus sancti.

Post hec vidi et ecce ostium apertum in celo et vox prima quam audivi tamquam tube loquentis mecum dicens Ascende huc et ostendam tibi que oportet fieri cito. Post hec statim fui in spiritu et ecce sedes posita erat in celo et supra sedem sedens et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis et yris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdine.

Capitulum [illegible]

Narrata prima visione que fuit de ecclesiis Asie specialiter et [illegible] universalis ecclesie informacione et presidencium increpacione et [illegible] hic narratur secunda visio de misteriorum revelacione. Unde Richardus postquam sanctus Iohannes prime visionis descripsit ad [illegible] visionem procedit et hic ordine congruo quia correctos competenter revelacio [illegible] ut ait glossa. Et durat ista visio usque ad capitulum octavum. Et dividitur in tres partes secundum tria misteriorum preludia in ea revelatorum. In prima parte de visione sedentis in throno et assistencium narratur. In secunda de visione libri signati et circumstantibus adiungitur capitulo v Et vidi in dextera sedentis in throno librum. In tertia de septem sigillis et eorum apercione declaratur capitulo 6 Et vidi cum aperuisset agnus unum ex septem sigillis etc. Unde in primis duobus capitulis revelatur misteria attendenda circa caput ecclesie, in aliis duobus scilicet sexto et septimo revelatur misteria circa ipsius corpus quod est ecclesia. Prima pars subdividitur in duas. Primo premittit antecedencia visionis. Secundo ponit ipsam visionem et visorum descripcionem ibi Et ecce sedes posita erat in celo. In prima tria antecedencia visionis declarantur scilicet ostii aperti in celo visio et vocis alloquentis audicio et ipsius videntis sublimacio. Secunda ibi Et vox prima quam audivi. Tertia ibi post hec statim fui in spiritu. Dicit igitur primo post hec vidi Et ecce ostium apertum in celo. Ricardus ad evidenciam huius [illegible] ait post hec vidi. Sic enim apparet quod non simul vidisset omnia sed aliqua post alia. [illegible] vero quia supra primo dixit quod fuit in spiritu secundo vero quod simul omnia vidit. Ad hec videtur [illegible] quod cum ait post hec vidi non ad vicissitudinem temporum refertur sed ad ordinem visionum quia post ea que superius viderat vidit et ista que sequuntur quia vidit hec non visione corporali que fit per oculos corporis nec ymaginaria solum que fit per similitudines rerum corporalium futura misteria presagantes sicut vidit Nabuchodonosor lapidem precisum de monte sine manibus, Danielis 2, et Pharao septem boves crassas septem quoque spicas plenas, Genesis 41, sed neuter quod viderat non intellexit ut ibidem, sed vel ymaginaria et intellectuali vel intellectuali solum. Ad quod intelligendum notandum quod secundum Augustinum xii super Genesim ad litteram visio sive cognicio prophetica maxime pertinet ad mentem. Illa cognicio autem humane mentis secundum doctorem sanctum secunda secunde questione 173 articulo 2 oportet duo concurrere scilicet accepcionem sive representacionem rerum et iudicium de rebus representatis. Representantur autem humane menti res aliquo secundum aliquas species, nam secundum philosophum 3° de anima lapis non est in anima sed species lapidis. Et secundum ordinem nature oportet quod primo presententur res sensui, secundo ymaginacioni, tercio intellectui possibili qui immutatur a speciebus fantasmatum secundum illustracionem intellectus agentis. In ymaginacione autem non solum sunt forme rerum sensibilium secundum quod accipiuntur a sensu sed diversimode transmutantur vel propter aliquam transmutacionem corporalem sicut accidit in dormientibus et furiosis vel eciam secundum imperium racionis disponuntur fantasmata in ordine ad id quod est intelligendum. Sicut enim ex diversa ordinacione litterarum accipiuntur diversi intellectus, ita eciam secundum diversam disposicionem fantasmatum resultat in intellectu diverse species intelligibiles. Iudicium autem humane mentis fit secundum vim intellectualis luminis. Per donum autem prophecie confertur aliquid humane menti supra id quod pertinet ad naturalem facultatem quantum ad utrumque scilicet et quantum ad iudicium per influxum luminis intellectualis et quantum ad accepcionem seu representacionem rerum que fit per aliquas species. Et quantum ad hoc secundum potest assimilari doctrina humana revelacioni prophetice, non autem quantum ad primum. Homo enim suo discipulo representat aliquas res per signa locucionis, non autem potest interius illuminare sicut facit deus. Horum autem duorum primum principalius est in prophecia quia iudicium est completivum cognicionis et ideo si cui fiat divinitus representacio aliquarum rerum per similitudines ymaginarias ut Pharaoni et Nabuchodonosor aut eciam per similitudines corporales ut Balthasar non est talis censendus propheta nisi mens eius illuminetur ad iudicandum, sed talis apparacio est quoddam imperfectum in genere prophecie. Unde a quibusdam vocatur casus prophecie sicut eciam divinacio sompniorum. Erit autem propheta si solummodo intellectus eius illuminetur ad diiudicandum eciam ea que ab aliis ymaginarie visa sunt ut patet de Ioseph qui exposuit sompnium Pharaonis. Sed sicut Augustinus xii° super Genesim ad litteram dicit maxime propheta est qui utroque precellit ut videat in spiritu corporalium rerum

visiones et iste non distinguitur aperte tempus in quo facte sunt quia Iohannes totum videtur [illegible] scilicet [illegible] ut dicitur supra primo sed distinguitur aperte tempus in quibus partim completa sunt et partim sunt implenda. Sic dicit Lira [illegible] videtur quod non visione corporali solum que fit per oculos corporis etc. 6.

Ad intelligendum prime partis sciendum quod sicut patet ex dictis capitulo primo et prologo Tota trinitas revelat apocalipsim homini christo, christus autem Iohanni per angelum mediante [illegible]. Christus enim homo superior est angelis propter unionem ad suppositum divinum et plenitudinem gracie licet sit minor angelis racione nature secundum quod dicitur Hebreorum 2°. [illegible] maiestas dei revelatur. Secundo dignitas hominis per revelacionem recipientis et sequentis [illegible] declaratur ex tribus scilicet ex imperiali throno et ex nobili [illegible] et ex revenienti obsequio. Secunda ibi Et in circuitu sedis. Tertia ibi Et requiem non habebant. [illegible] adhuc subdividitur quia primo premittit antecedencia visionis.

fantasias similitudines et eas vivacitate mentis intelligat. Representantur autem divinitus menti prophete quandoque quedam mediante sensu exteriori
quedam forme sensibiles sicut Daniel vidit scripturam parietis ut legitur Danielis v°. Quandoque autem per formas ymaginarias omnino
divinitus impressas non per sensum acceptas puta si ceco nato imprimerentur in ymaginatione colorum similitudines vel autem divinitus ordi-
natas ex hiis que a sensibus sunt accepta sicut Ieremias vidit ollam succensam a facie aquilonis ut habetur Ieremie primo. Sive etiam imprimendo
species intelligibiles ipsi menti, sicut patet de hiis qui acceperunt scientiam vel sapientiam infusam, sicut Salomon et apostoli. Lumen autem intellec-
tuale imprimitur menti humane divinitus ad diiudicandum ea que ab aliis visa sunt sicut dictum est de Ioseph et sicut patet de apostolis quibus
dominus aperuit sensum ut intelligerent scripturas ut habetur Luce ultimo et ad hoc pertinet interpretatio sermonum. Sive etiam ad diiudicandum secundum divinam
veritatem ea que cursu naturali homo apprehendit. Sive etiam ad diiudicandum veraciter et efficaciter ea que agenda sunt secundum illud Ysaie 63 spiritus
domini ductor eius fuit. Sic igitur patet quod prophetica revelatio quandoque completur per solam luminis influentiam, quandoque autem per species de novo impressas vel
impressas vel aliter ordinatas sicut quod divinitus ordinantur species ymaginis percepte a sensu secundum convenientiam ad veritatem revelandam. Hec ibi.
Et isto ultimo modo Nicolaus Lira dicit beatum Iohannem visiones in hoc libro contentas vidisse. Dicit enim quod in spiritu sub quibusdam ymaginibus
vidit decursum ecclesie ab apostolorum tempore usque ad finem mundi quantum ad tribulationes consolationes et mutabilitates nobiles quarum tamen
aliquae preterierunt et aliquae sunt future. Visiones autem istas ymaginarias beatus Iohannes scripsit intellectum tamen earum non conscripsit licet ad
plenum intellexerit. aliqua tamen interposuit per que datur via ad reliqua aliqualiter capienda. Sicut supra primo capitulo subiunxit Septem
candelabra aurea septem ecclesie sunt et septem stelle septem angeli id est episcopi earum. Et similiter in sequentibus aliqua dicit, licet modo
ad capiendum aliqualiter intellectum occultorum ut habet in locis suis domino concedente. Ipse quod intellectus litteralis non est ille qui per
voces fiat immediate sed ille qui per ymagines significatur. Sicut dicitur Iudicum 9 quod ligna ad arborem [illegible] et impera
nobis. Sensus litteralis non est de arboribus vel lignis sed de viris Sichem per ligna significatis qui fecerunt super se Abimelech regem.
Hec ibi. Dicit Haymo quod in istis visionibus nichil hystoricum est accipiendum quod ipsa verba spiritualiter subtiliter inspiravit [illegible]. Nam cum hic
dicit ut e multis pauca dicam quod vidit [illegible] equos in visione qui ascensores habebant loricas igneas et iacinctinas et
sulphureas etc. Sed quod vel ymaginarias similitudines vidit et intellexit ad plenum quid per illas significetur [illegible]
tata sibi sunt omnia spiritualiter secundum Haymonem. Tertio quantum ad [illegible]. Cum alii prophete descripserunt tempora visionum suarum ut Ezechiel primo et Daniel
tamen beatus Iohannes hic tempus sue prophetie non descripsit. Et ad hoc innuit Haymo dicens: Mos est prophetarum antiquorum visionis sue
tempora describere per reges et numerum annorum et mensium et etiam dierum ut et Ezechiel dicit In anno quinto transmigrationis Ioachin
in mense quinto decima mensis factum est verbum domini. Sic Daniel Anno tertio Nabuchodonosor etc. Iste autem nove prophetie tempus
sue prophetie nequaquam descripsit per tempora id est per annos aut menses sed tamen mentionem facit unius diei cum dicit fui in spiritu in die
dominica supra primo. Ex quo datur intelligi quod omnem hanc prophetiam una die vidit. Aut ergo [illegible] visa in prima visione
absque temporum vicissitudine. Vidit non corporeo intuitu sed visione in spiritu. Et ecce ostium apertum in celo. Celum in hoc loco ecclesiam
[illegible] Celum mentis sedes est Salomonis quia dicit Proverbiorum [illegible] anima iusti sedes
est sapientie vel ut habetur [illegible] prudentia requiescit in corde iusti. Ergo anima iusti sedes est sapientie que est Christus
ut quod apostolus dicit I Corinthiorum primo Christum dei virtutem et dei sapientiam. Et celum sedes est dei utique ecclesia est celum in quo ipse sedet dicit Haymo.
In hoc celo id est in ecclesia que celum in scriptura multotiens vocatur vidit Iohannes ostium apertum id est Christum revelatum qui de se dicit Iohannis x:
Ego sum ostium per me si quis introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Nemo enim venit ad patrem
nisi per ipsum per quem ingreditur ad fidem et egreditur a fide ad speciem et inveniuntur pascua eterne refectionis. Hoc ostium prius
erat clausum quia ante adventum ipsius eius mysteria latebant omnes nisi tantum prophetas qui per spiritum sanctum illuminati videbant eius incarnationis
passionis mortis et resurrectionis que eadem mysteria non erant revelata per totum orbem per predicationem [illegible] apostolorum. Vidit autem Iohannes
hoc ostium duplex vel oculis corporis vidit hoc cum ut potest qui illi adherens eius miracula vidit quia suscitavit mortuos illumina-
vit cecos et hiis similia. Postea illo complevit ad novissimum quod mortuus est et matrem eius virginem in sua cura suscepit. Vel oculis
mentis sic in hac prophetia aperto ondit. Vidit ergo ostium apertum in celo id est Christum revelatum in ecclesia vidit oculis corporis et
mentis I Iohannis I Quod fuit ab initio quod audivimus quod vidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostre contrectaverunt de verbo
vite et vita manifestata est et vidimus et testamur et annuntiamus vobis vitam eternam que erat apud patrem et apparuit nobis.
Ostium ergo apertum in celo est Christus revelatus in ecclesia que celum est quia sicut celum est corpus nobile sublime altissimum lucidum
et primum corporum ut elicitur ex primo de celo et mundo sic secundum Richardum ecclesia est per celeste conversationem elevata Philippensium 3° nostra conversatio
est in celis per firmitate et constantia solidata Iob 37 celi solidissimi qui quasi ere fusi sunt. Ad omnes sanctos et iniquos
per dilectionem dilatata Psalmus extendens celum sicut pellem. Sapientie et scientie stellarum claritate illustrata Danielis xii qui autem docti fuerint
fulgebunt quasi stelle in perpetuas eternitates etc. Per quod ostium debet esse intelligibilis ad eterna multitudine et in eterna triumphantes
de hoc ostio Genesis super Iohannem cum xx et Actuum x 9 et Gregorius super Ezechielem omne verbum sic per tectas id est Ezechielis 40 ostium quod ostium
dicit quod ostium conveniens ostium ~~[illegible] fidei aperte aditus visionis dei~~ est tamen tecto nunc ab oratione ad interiorem aditum
pervenitur in cognitione vero omnipotentis dei primum ostium nostra fides est secundum vero species illa ad quam fide ambulando pervenimus
in hac eterna vita hac ingredimur ut ad illam postmodum perducamur. Ostium ergo conveniens ostium est quod per intellectum fidei aperitur
aditus visionis dei etc. Vel per celum scriptura sacra significatur ut ait Gregorius primo parte [illegible] omne quia inde enim lucet sol sapie-
ntie et stelle exemplorum et virtutum sanctorum patrum lucent in quo celo Christus est ostium qui aperit nisi vero dignus est aguus
aperire librum. Sacra scriptura est reputata celum clausum et electis apertum ab eo qui aperit et nemo claudit et habet clavem David supra 3°
Et subditur secundum ante visionem sed vocis alloquentis audiendo cum dicit Et vox prima quam audivi tamquam tube loquentis mecum
secundum Haymonem vox prima quam audivit Iohannes veteris testamenti intelligitur ubi mysteria Christi et ecclesie que sunt predicta. Dicitur enim que in
hac prophetia vel iam impleta vel in processu implenda cognoscuntur ante in lege et prophetis ceteris scripturis veteris testamenti sunt prenuntiata
prefigurata et prophetata. Que vox bene tamquam vox tube fuisse dicitur quia per ora predicatorum sonuit quibus dicitur Ysaie 58 clama
ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam. Tubis quoque utebantur antiqui in bellis unde praecepit fieri duas tubas quibus convocare possit
multitudinem quando movenda sunt castra. Et nos sacra scriptura ammonet in prelio domini pugnare contra diaboli temptamenta et incitamenta carnis. Unde
de hac tuba infra 8 date sunt eis septem tube. Et de hoc Richardus dicit: voces sunt divine admonitiones in quibus prius prophetica dicta
prima inquit ordine non dignitate. Nam Ecclesiastica prima est dignitate. Item vox veteris testamenti prius quia promittit terrena et transitoria sed
vox Ecclesiastica promittit celestia. Sed prius est quod animale est id est ad corpus pertinens vox inquit tube loquentis id est sic verba distinguentis
loqui enim est voce distinguere. Dicit pluraliter quo de aliis et loquentis mecum id est ad me dirigentis sermonem non aliis vocem sed dicit

locuta sunt

in scriptura vocatur [illegible] quia solvit [illegible] madatus est et dormit sic [illegible] in [illegible] regno celorum

et dicitur scriptura celum a celando vide ibi

prefigurata prenuntiata et prophetata

Ascende huc. Ad evidenciam huius obicitur qualiter ait hic ascende cum iam ascendisset et erat in spiritu ut habitum est supra. Respondeo
secundum Richardum In imo posita minus perspicue cernimus secundum in altum ascendimus ut maiora videamus. Et hic ergo cum ait ascende liquet conpelle-
tiora esse ea que visurus erat quam ea que premiserat quod prima visio fuit de correccione ecclesiarum ista de visione celestium misteriorum
ut in processu videbitur. Vel aliter ascende non quod ipse alias ascendit sed quod iam ad statum secundum quem subliminora et altiora videbit. Ascende ut vises
maiora et subliminora et occultiora. Et addit huc id est ad ostium secundum Haymonem. Omnis enim scriptura veteris testamenti nos invitat ad
conducenda misteria Christi unde dicitur Ysaie 2º Et erit in novissimis diebus erit mons domus domini preparatus in vertice moncium et fluent ad eum omnes gentes
Mons iste Christus est quem vidit Daniel precisum sine manibus qui crevit et implevit universam terram Danielis 2º Domus autem Iacob est
ecclesia fidelium. Hic est itaque Iohanni ad ostium apertum ascende quod eciam ad montem id est ad Christum confluere. Dicitur ergo Iohanni et cuilibet
cuilibet predicatori ascende huc non gressibus corporis sed mentis et fidei et vide omnia in Christo iam completa que prius sunt per prophetas
deo pronunciata [illegible]. Et ostendam tibi que oportet fieri cito id est in parvo tempore quod eternitati comparatum brevissimum est momentum [illegible] ait Haymo
super potest de hiis que oportet fieri cito [illegible] [illegible] hic narravit que erant perfecta per magna parte sicut de passione Christi et misteriis suis
qualiter ait que oportet fieri cito. Ad hoc [illegible] Haymo quod in eo quod dicit ostendam tibi que oportet fieri non negatur quod iam non essent facta secundum declaratur
quod deinceps essent mansura. Ecclesia enim dicitur oportere fieri que iam erat facta ut potest in eodem statu quo cepit permansura
Dignitas enim ecclesie iam erat exaltata quam vobis tenebat ista que usque in fine seculi quo ad bona ad modicum vetus est
hec sua permanencia monstratur. Vel loquitur quantum ad illa futura tempore futuro presencium [illegible] que vetera sunt secundum ordinacionem
dei que non possunt frustrari. Et subditur et in anno [illegible] hic statim fui in spiritu non est intelligendum quod spiritus eius a corpore fuit separatus
sed vidit ista visionem secundum quod mente totum hoc vidit. Unde enim spiritus sanctus sublevatur mente illius ad contemplanda misteria celestia
nichil quod per corpus vel audivit vel vidit. Ait Haymo [illegible] qualiter hic quod supra dicitur fui in spiritu. Nec postea legitur quod descendisset
dicit quod ideo dicit quod fuit in spiritu quod prius vidit ea que erant inferiora et planiora quibus esset magis et que erant ad correccionem
et instruccionem septem ecclesiarum specialiter et illius fuit intentum. Et quod hec visio continet maiora et subliminora et obscuriora pertinencia
et ad erudicionem universalis ecclesie ut ait Richardus ideo in hac visionis ingressu recte dictum est ascende huc et quod fuit in spiritu
specialiter ait [illegible] quod volentes speculari celestia secreta debent ascendere. Ecclesiastici 24 Transite ad me omnes qui concupiscitis me
Et debent esse ac [illegible] in spiritu. Ecclesiastes 2º Cogitavi abstrahere a vino carnem meam ut transferrem ad sapienciam animam meam.
Iob 28 Non invenitur in terra suaviter viventium secundum sapiencia maxime celestis et divina [illegible] secundum [illegible] [illegible] sermone [illegible] enim carne
[illegible] discipline studiis et [illegible] spiritu ante spreta et abiecta seculi pompa et sarcina undique a nobis [illegible]
[illegible] Quomodo [illegible] incessu [illegible] [illegible] vel [illegible] ita alius [illegible] non percipit ea que sunt spiritus dei
Sanctus spiritus discipline effugiet fictum quod est vita [illegible] [illegible] enim ei [illegible] vanitate [illegible]
[illegible] enim societas ei que desursum est sapiencie et sapiencie mundi que stulticia est apud deum. Ait sapiencie carnis que [illegible] [illegible]
Vel vox prima quam audivit vobis fuit vox angeli qui ista ei intimabat que tube comparatur quia voce angelicam seu inspiracionem
[illegible] fragilitatis vox potest [illegible] de qua dicitur [illegible] 2º factus est repente de celo sonus [illegible] advenientis spiritus vehementis Et
ergo [illegible]. Et vox prima id est vox angelica seu inspiracio divina que dicitur prima respectu vocis corporee que posterior est tempore et dignitate
et qualiter tanquam tube que intimabat ad plenum que dicitur [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] carnis oblectamenta et ad que [illegible]
ad festum celi. Loquentis mecum id est in me sed intus id est in mente secundum illud [illegible] Audiam quid loquatur in me dominus deus. Dic [illegible]
vox spiritualis et corporalis quia vox spiritualis loquitur in homine corporalis ad hominem spiritualis sonat intus in mente corporalis [illegible]
in aure vel in aere. Vel mecum id est vel non dissonanti secundum concordanti quia mens eius loquenti voluntati concordabat. Et quod hoc [illegible]
quod vobis [illegible] desiderabat quod angelus admonebat dicens Ascende huc id est erige mentem dilata intellectum et que non poteras carnis
oculis carnis mentis intuitu contemplari. Et ostendam tibi [illegible] ascensum que oportet fieri cito [illegible] et persecuciones et postea
consolaciones et premiaciones maiores [illegible] id est premiacionis [illegible] que in Christo sunt passiones et posteriores glorias. [illegible] statim
id est hoc audito fui in spiritu id est in spirituali contemplacione [illegible] [illegible] pigros qui se procrastinant quod eis percipitur faciendum
[illegible] voce [illegible] secundum vera obediencia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obediens mandatum non procrastinat secundum [illegible] [illegible]
auditum [illegible] vocis [illegible] [illegible] [illegible] opus et se totum intus recolligit ut mandatum peragat imperantis. Genesis 18
Festinavit Abraham ad Saram dixit que ei Accelera tria sata simile commiscere. Super quo dicit Gregorius festinat Abraham
accelerat Sara. Currit puer nusquam piger in domo viri. Vel ascende huc [illegible] ad [illegible] spirituale [illegible] noli morari in superficie
[illegible] in quo arguit pigriciam [illegible] qui adhuc ad radicem montis expectat cum asino id est cum [illegible] [illegible] Genesis [illegible]
Et ostendam tibi que oportet fieri cito [illegible] [illegible] Iohannis 2º Filioli mei novissima hora est. [illegible] quod hec visio respicit universum
statum ecclesie a principio usque ad finem et quedam dicit de ultimis fidelibus et passionibus corporis quedam de hiis que passi sunt fideles
ante Christi incarnacionem que omnia valet ad fidelium exhortacionem et premunicionem. Et quia non ydoneus est pati [illegible] nisi prius
corrigit male acta vel neglecta ideo hec visio que est de eorum exhortacione sequitur post eas que fuit de eorum correccione
[illegible] [illegible] que dicta sunt non tempore secundum ordinem vidit id est revelaciones seu visiones habuit. Et ecce quod admiracionem et [illegible] notat
[illegible] hostium apertum [illegible] erat in celo id est in ecclesia militante que dicitur celum per vite sublimitatem qua [illegible] [illegible] claritate sicut [illegible]
post varietate stellarum id est fidelium qua [illegible] [illegible] simile est regnum celorum sagene misse in mare. [illegible] celi ostium est Christus
quod nulli clauditur neminem enim venientem ad se repellit [illegible] [illegible] non ingreditur non ostii secundum [illegible] est culpa
Iohannis [illegible] quod dat [illegible] ad me veniet et eum qui venit ad me non eiciam foras. [illegible] celum dicitur [illegible] scriptura
Et dicitur a celando quia sub [illegible] celat multiplex intellectus [illegible] ostium est Christus quod per ipsum solum eius intellectus [illegible]
Omnis sapiencia a domino deo est. Vel ostium scripturarum est obscuritas figurarum que usque ad Christum clause fuerunt ita ut
pauci intelligerent aliquid de scripturis [illegible] Tenebrosa aqua in nubibus aeris id est obscura scriptura in lege et prophetis
[illegible] venit Christus qui est [illegible] recessit obscuritas figurarum et patuit ostium scripturarum [illegible] 2a Aperta sunt [illegible]
et apparuerunt herbe virentes [illegible] qua aperitur hic ostium est humilitas oracionis [illegible] [illegible] Si quis vestrum indiget
sapiencia postulet a deo qui dat omnibus affluenter. Et [illegible] 35 Oracio humiliantis se nubes penetrat id est obscuritates scripture
[illegible] 18 nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli iste non intrabitis in regnum celorum id est in abdita scripturarum. [illegible]
[illegible] dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere quia modicam habes virtutem id est humilitatem que modicam facit [illegible]
reputacione. Et vox prima quam audivi id est in celo id est in ecclesia militante vel in scriptura. Vox prima respectu ecclesie est vox
angelica [illegible] secundum respectu scripture est veteris testamenti quod precedit novum. Tanquam tube loquentis id est tubis et obscuris [illegible]
naturalis legalium ceremonialium et iudicialium preceptorum et tubalis veritas ad plenum ut supra. [illegible] ascende huc id est [illegible]
ad ostium totum enim veteris testamenti [illegible] ad Christum [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] 1a levantes oculos [illegible] neminem viderunt nisi solum Iesum

tras sup ezech om v huib vinq modis applicacione solent p pphie spm multa figri / Si tunc obicit h hayo i. ecctia est sedes dei · et celum est qr ecctia ut dr q
go si sedes est in celo ecctia est in ecctia / Sed hayo q hic no est incovenies qr pus ecctia que adhuc in corpe peginat q dns mete est in ecctia q iam regnat cu illo /
vl aliter h eciam hic lr gen viii octo aiabs tpe diluvij salvatas in archa / Iuno in loco octo aie / alitr nt sigut fidelium · archa vo ecctia velut hic g ibi · qd e archa
sic sut octo aie z qd octo aie sic est archa i· vlis ecctia · Ita hic · qd est sedes hic e celum z qd est celum hic est sedes · ut [illegible] sedes posita d celo i ecctia ecctia si ·
vl aliter h Nicolaus lira sedes in celo est auctas et ptas dei ecctiam regentis · quod quia regit p angelos et platos · ppt qd quiri sedes in celo · s angli z plati p sedes re. /

Tunc ibi Et ecce sedes posita erat in celo Premissis antecedentibus visionis / subiungit ipam visionem et visorum descriptionem et primo narrat visio sedentis in throno / Scdo post corporum que erant in circuitu throni descriptio i. Et iris erat in circuitu sedis z ista pa narrat ecellen sedentis in throno simpr et indistincte In 2a narratur eius ecellencia quantum ad sua dignitatem i. Et qui sedebat similis erat aspectu rc
dit go Et ecce qd evidentiam not · Sedes posita erat in celo Celum fm Ieron et Bedam · significat ecctiam que est sedes dei · fm illud
ps posuisti in celo sedem tuam Et item dns in celo sedes eius Et et sedes posita est dr ecctia celum / qr licet carne in terra verset mente tn celum inhitat ait hayo phil 3 nra conversacio est in celis z ppt alias rones dictas in preceden lectione viii Ioachim dt
Glosa et felix sta mater ecctia sedes dei est · vl sedes est omnium rerum universitas ysaie 6 vidi dnm sedentem sup solium excelsum ·
vl sedes in celo / sut angeli et plati p divinam prudenciam positi et ordinati in ecctia in quibus deus prius residendo regnat ·
ait richardus vnde gg · omel octava pe pte sup ezech / tetas vo ezech po similitudo throni dr dnus p thronum nisi virtutes
anglicas designat · Cf eius enim mundi conditor ac rector · universa p se potest aministrare cunctis / quippe cuius virtus et sapia
attingit a fine usque ad finem fortiter / suap & tn cunctis quo habundancius bonitatis sue foret participes no solum contulit esse aut bn esse
sed et ut aliis essendi aut bn essendi existerent quodammo causa / Ita q p suprema media aliq p hc infima · deus instituit ad
ministrare ac regere / cunctorum corpalia p spualia regit corpalium terrena p celestia · spirituum infimos p medios medios p supmos
purgat illuminat et pficit · porro cunctos homines tam pari potuit illustrare sapia qm pares illa condidit / si homines hominibus
doctores pfice voluit et pastores / quo gens humana in venustate ordinis / mirabilis fecundaret et virtutum bonitate conciliaret /
hinc ecctia pulcritudine posita commendat / q adextris regis assistet ut regina in vestitu deaurato circundata varietate / scilicet ordinum
gradum et officiorum / demumque sponsus in canticis · ecctiam dt ortum / fontem / puteum aquarum vineam / q habeat ubera q dentes sicut
ut greges ovium que omnes sunt gemellis fetibus nec sterilis inter eas / hinc tabernaculum comminas conubantem fecunditate mulierum eius /
posuit vero ecctie ... ad prudenciam subditorum subditis vero ad obediendam platorum / hac postremo dispone deus homines
qui si no essent carnali natiuitate vel sufficere / saltem spirituali volunt copulare vnde sicut dt augus po de doctrina xpiana
ipa caritas que se invicem homines nodo unitatis astringit no haberet aditum refundendorum et quasi miscendorum sibimet aiorum
si homines p homines nichil discerent et pudet ulli etati nisi deficerent et sapientes pbrones nisi qui alios erudirent / ut
deducit b gg · lo po moralium in quibus tn ut dt richardus deus prius residendo regit / fm id po regnabit deus sup gentes
deus sedet sup sedem stam suam / Sedes g posita in celo / est est chorus angelorum et cetus platorum ordinatus in ecctia / fide
et miraculis choruscante sicut celum luminaribus suis de quibus dt Ioh xv posui vos ut eatis z fructum afferatis et act
xx Attendite vobis et universo gregi in quo vos spus stus posuit epos regere ecctiam dei quam acquisivit sanguine suo rc
vl sedes / dicitur pt aia fidelis z sta · ysaie ult / vl ecctia triumphans in gloria quiescens vel beatitudo ihu xpi vel mater eius rc /
Et sup sedem sedens · sup ipe deus trinus et unus s. lura qr p divinis sue potestatis eminet maiestatis dignitate qui cuncta sedibus
sua virtute continet ait richardus / vl sup sedem sedens est ihs xpus · dt enim hayo consuetudo est istius pphie ut aliquando p sedente
deum patrem intelligat / aliquando filium / patrem quippe ibi sessorem intelligi volo ubi dt / vidi in dextera sedentis / librum / dexteram
si sedentis in throno / filium appellans p quem facta sunt omnia ipm vero sedentem deum patrem intelligens / hic aut p sedentem
debes fm eum intelligere dnm ihm xpm Sic tunc quid e que dictum est sup 2o q vidit similem filio hominis ambulantem i medio
candelabrorum aureorum hic at ait q vidit eum sedentem Sed hayo q dns dt ambulare qui dona sue gre electis diffundit
sedere vo qui singulorum merita diiudicat et distinguit · et dt sedere sup sedem / rone eminencie et dignitatis qr excedit omnem dignitatem
et regit ptate · s io Ioh 3 qui de celo venit sup omnes est · math ult data e mi ois ptas in celo et in terra Ibi ergo
ambulat diuidens dona gre desiderantibus et inquirentibus merita singulorum / hic sedet / iudicans et reddens singulis fm merita eorum /
Ibi ambulat querens requiem hic sedet inventa requie ibi ambulat in medio ut pacificus · hic sedet sup sedem ut dns
vnde hic ezech po sup firmamentum similitudo throni et sup similitudinem throni qr aspectus hominis desup / ergo qr et sup sedes homines
adhuc in hac corrupcione corporis vinctos et sup angelicas ptates deus promans / elevatus e mediator dei z hominum homo xpus rc /
Sequitur post ipa descripcio sedentis magis distincte cum subdit · Et qui sedebat similis erat aspectu lapidis iaspidis et sardinis
Circa ad evidenciam lre que dt similis erat aspectu lapidis dicendum q sicut dt dyonysius libro anglice ierarchie c i et ultimo neque possibile
est nobis ad immaterialem illam ascendere celestium ierarchiarum contemplacionem nisi formatis ymaginibus et similitudinibus multiformes
enim in sacris revelacionibus representantur visibilium ymagines ut mens nra p assueta ad occulta discat penetrare q videre no
consueuit unde cum quam visibilia nouit nisi manuductione mali i rerum corpalium similitudine · que fm ipm est i· qua nouit
ad immaterialem invenire possit ascendere contemplacionem hc vo z ibi multum et bn de hoc · Et io dt hic similis qr quilia sit qualis qz gloria
divine maiestatis subsistit incomprehensibile est ut ait richardus Ite quid tunc dt q erat similis aspectu lapidis ideo
qr similis aspectu istorum lapidum Ad pm dicendum q sicut dt aug sup Ioh omnia possunt divina pot dici de deo et nullum condigne
digne enim cuius cogitur nomine sed invenire no invenimus quid sibi conveniens dignum est · leo est · s ob quandam similitudinem hic re
dt go similis lapidi ob suam firmitatem et immutabilitatem qr in seipso firmus et immensus et solidus et qr stabile fundamentum suis electis
Et de hoc richardus bn et helinandus similiter qr firmus est omnia regens p suam potenciam tranquilla cordis nequicia tam lapis precioses /
duricia confringens / Electis stabile fundamentum opus Erga bonos et malos immutabilitatem vitalis custodiens / io dt similis
lapidi ysaie 28 Ecce ego mittam i fundamentis syon / lapidem pbatum angularem preciosum pbatum in fundamento fundatum rc
daniel 2o Abscisus est lapis de monte sine manibus et percussit statuam in pedibus rc vnde bta gg · 28 morum in fine Et nota id
Iob 38 Quis dimisit lapidem angularem eius · dt q conditor nr lapis angularis dr qr duos in se pplos iungit /
vl qr quecunque utriusque vite activa vz et contemplative in se copia monstravit / hic go deus dimisit / qr unicum quem sine tpe
genuit pcuandis hominibus cum tpe audivit / in cuius vita discrevit / cuius divina vivendi studia no discrepare hic i· hic enim lapis
factus est in caput anguli ait pphia in ps · ait xpc Qui cecidit sup hunc lapidem confringet · sup qm vo cecidit comminuet eum /
p pet 2 Ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum · ado aut electum et honorificatum z ipi tam lapides vivi
superedificamini domos spirituales / Ad fm dicendum fm lyram q tales apparicones fiut fm convenienciam ad id quod revelatur · Et qr
h eum · sup sedem sedens · deus trinus et unus fuerit sic g apparebat ut gubernans ecctiam militantem / circa quam sicut est
ut consolator et incensor caritatis ppt qd in ecctia primitiva / sup aplos misit spm scm in similitudine ignis · io dt q
coloris iaspidis i· viridis cuius color est confortativus visus et sardinis i· rubei coloris q ppe similis est ad ignem / sicut dictum est /

Sed sequitur Apoc. 4. Super sedem sedens est ipse Christus qui similis dicitur aspectui istorum lapidum. Ad denotandum in eo duplicem naturam scilicet divinitatis et humanitatis. Nam per iaspidem qui viridem habet colorem debemus intelligere claritatem divinitatis filii dei. Viriditas enim inter omnes colores magis delectat visum et reficit
confortat. Sic divinitas inter omnia intelligibilia magis delectat et confortat et reficit intellectum. Sardius autem lapis est rubee similitudinis habens
et ideo per eum humanitas filii dei designatur, que rubore sanguinis perfusa est tempore passionis. Unde et angeli tempore sue ascensionis in celum
interrogantes dixerunt Isaie 63: Quare rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut calcantium in torculari. Christus itaque habet virorem
in divinitatis claritate habet etiam ruborem in humanitate. Per quam et ipsum Adam qui rubra testa interpretatur cum ceteris electis ad celestia
revocatur. Aliud est enim ipsius quod viret et aliud quod rubet, non tamen alius est qui viret et qui rubet quia non duo sed unus quia unus deus et homo
constat ex duabus naturis. Perfectus enim deus perfectus est et homo. Et ideo quod in eo viret est potentie, quod rubet misericordie. Et qui per eo quod viret
nos creavit, per eo quod rubet nos redemit. In hac ergo visione constat tota hominis beatitudo, ut sive intus ingrediatur per intellectum
ad contemplandam divinitatem sive foras egrediatur per sensum ad videndum humanitatem in suo salvatore pascua inveniet, intus in
aspectu divinitatis foras in intuitu humanitatis. Unde dicit Augustinus in libro de spiritu et anima quia ideo totum assumpsit hominem deus, ut totum in se beatificaret.
Sed in verbo Augustinus in originali: Iaspis colorem habet aque, Sardius colorem ignis. Et in hiis duobus duo iudicia dei intelliguntur,
unum quod factum est in aqua diluvii, aliud quod erit in igne. Nam ignis in conspectu eius exardescet. Ait Psalmista. Et in petro ultimo
celi calore solventur. Concreto ergo dei filius habens viriditatem in divinitatis claritate et ruborem in humanitatis passibilitate, dicitur similis hiis lapidibus.
Sanctus vero dilectus meus candidus et rubicundus. Vel similis dicitur hiis duobus lapidibus quia in potestate sua habet duo iudicia quorum unum
consummatum est per aquam, aliud consummabitur per ignem. Vel potest hic referri ad filium dei in iudicio futuro in quo suis electis apparebit
clarus blandus dulcis et delectabilis, reprobis autem iratus et terribilis. Unde et angelus indicans eius resurrectionem apparuit mulieribus
cuius aspectus erat sicut fulgur, vestimenta autem candida sicut nix. Matthei ultimo. Super quo glossa omnia per eum sic per ceteros Ihesus in fulgure
terror timoris designatur, in nive vero blanditudo amoris. Omnia quippe opera dei et terribilis est peccatoribus et blandus iustis. Recte testis
resurrectionis eius angelus in fulgure vultus et in candore habitus demonstratur, ut ipsa sua specie et terreret reprobos et mulceret pios. Unde
recte quod populum per deserta gradientem columpna ignis in nocte et columpna nubis in die preibat. Exodi 13 et post. In igne enim
terror est, in nubis autem visione lene blandimentum. Dies vero vita iusti, nox autem accipitur vita peccatoris. Unde et quondam peccatoribus
Paulus dicit Ephesiis 5: Fuistis aliquando tenebre, nunc autem lux in domino. In die ergo per nubem columpna monstrata et nocte per ignem,
quia omnipotens deus et blandus iustis et terribilis apparebit iniustis. Istos in iudicio veniens per lenitatis mansuetudinem demulcet,
istos vero per iustitie districtionem terret. Hec glossa. Et de hoc etiam dicit hic Richardus: Primus lapis viret, secundus rubet, viror sed inmarcessibilitatis
eternitatis, rubor ignem dampnationis. Vel ideo dicitur esse similis hiis lapidibus quia electis promittit glorie eternitatem et reprobis ostendit
dampnationis illos per promissum virorem demulcet, istos per minatum ruborem terret. Et ibi bene de hoc et quasi idem Helimandus.
Et de hiis lapidibus dicit Isidorus libro 16 ethimologiarum capitulo: Iaspis est viridis coloris et est gemma preciosa. Et ut dicitur in tractatu
de lapidibus fugat febres et mulieri parturienti confertur prebere tutamentum et ut fertur fantasmata noxia pellit. Sardius vero
rubri habet colorem ut dicit Isidorus ibidem. Et ut dicitur in predicto tractatu vilis reputatur et tamen virtuosus est, quia ut ait quidam sapiens
Onix quem dicitur esse lapis faciens sopniare tristitia et multiplicat lites non nocet portanti Sardium. Et ob hanc ipse est
ut non dicitur sedente in sede similem esse aspectum predictorum lapidum. De quibus etiam habetur Exodi 38 In primo versu erat lapis Sardius et
et infra 21: Fundamentum primum iaspis etc. Vel per istos lapides etiam potest significari status hominis qui viriditatem iaspidis habet in dei contemplatione
manens, alius vero iacens virtutibus ipsa per nichilo reputat, dum pastus etiam vitalis viret. Sed quod rubri colore sardii
quem electi ne desperent extollantur visione singularitate humana admonetur. Unde propheta dicit: Domine iniustitiam contendentibus semper dicitur
filii hominis, acsi eis diceretur: Et si claritate divina vestra aspiratis, tamen mortales estote quia homines estis. Et de propagine petrus
homo descendisti, ideo quoque per humana intimo te. Rubea terra estis. Hec ille. Item non sic deum est nomine presidis intellectus, dignitas
et auctoritas prelationis. Unde dicitur Ecclesiastici 7: Noli querere ab homine ducatum neque a rege cathedram honoris. Et ibidem: Sedes ducum
superborum destruxit deus et sedere fecit mites pro eis. Hec ille. Cuius quia multi tamen sederunt in throno et insuperabiles
portabit diadema. Sed scribitur 3 Regum 10 quod ad thronum Salomonis sex gradibus ascendebatur. Ad innuendum quod sex sunt precipue
quia in se habere quilibet volens ad prelationem ascendere. Primus est innocentia qua nulli noceat et cunctis proficiat. Sic quod Augustinus diffiniens eam
dicit: Innocentia est que nec facit iniuriam nec relinquit iniuriam. Hoc est quod nulli nocet et omnibus proficiat. Unde in 1 iudicium cordis de
qua Ysaias 52: Mundamini qui fertis vasa domini. Hinc est quod Aaron et filii eius primo preparantur femoralibus lineis et camisia
candida induuntur Exodi 36. Secundus est solitudo spiritualis ad quam pertinet ut prelatus in solicitudinibus quibus oportet occupatur temporalium.
tamen 2. Nemo militans deo implicat se secularibus negociis. Tertius est vitas promissio ut quod permittit in susceptione
regiminis sperat in operatione officii. Unde Petro. Hos docuit Moysen eligere adiutores in quibus esset vitas Exodi 18
de hiis ergo dicitur in Psalmo: Quis ascendet in montem domini, id est ad prelationem aut quis stabit in loco sancto eius, id est in dignitate prelationis
qui tenet locum suum est et sequitur dicit facere vel suscipere processore. Et sequitur: Innocens manibus et mundo corde. Quo ad 2m
quod non accepit in vano animam suam, id est quia vanitatibus mundi non implicat animam suam et est 3m nec iuravit in dolo proximo suo. Quarto
Quintus gradus est sapientia, id est intelligentia spiritualis sapientie, quoniam Thimotheo vanum sunt omnes honores in quibus non subest sapientia dei. Ad Romanos 8
prudentia carnis mors est, prudentia spiritus vita et pax. Propter hoc non est pax in terra quia prelati non habent prudentiam sed carnis
et mundi que habere facit in morte Iacobi 3. Non est ista sapientia desursum descendens sed terrena animalis et diabolica. Que autem desursum est
sapientia primum quidem pudica est deinde pacifica modesta suadibilis bonis consentiens plena misericordia et fructibus bonis. Unde
sapientia prelatorum Baruch 3° dicit: Ubi sit prudentia, ubi virtus, ubi sit intellectus, ut scias simul ubi sit diuturnitas vite et victus
eius sub prelatore. Baruch 3. Ubi principes gentium et qui dominantur super bestias que sunt super terram, qui in avibus celi ludunt
ubi sit lumen oculorum et pax. Ubi principes gentium et qui dominantur super bestias que sunt super terram qui in avibus celi ludunt
qui argentum thesaurizant in quo confidunt homines et non est finis acquisitionis eorum etc. Exterminati sunt et ad inferos descenderunt. Prelati forte in istis temporibus
Sextus gradus est zelus animarum sine quo nec omnia prosunt dicit implatum. Unde et dicitur Petro interrogavit de dilectione sua per quam commisit
et custodiam omnium suarum Iohannis ultimo. Sed heu modicum apparet hodie ubi quis nunc zelus animarum in prelatis. Ideo potest dici cum Caritate
ipsa hec loquens iustus et non est qui recogitet. Bona cadit asina et est qui sublevet, perit anima et non est qui curet.
Ezechiel 34 dicit: Super oves meas eo quod non est pastor et facte sunt in devorationem omnium bestiarum agri. Hec ille. Iohannes 10: Ego sum pastor bonus et
ideo sedes posita dicitur in celo ut ostendatur quod qui sedet in ea dicit esse celestis. Augustinus 19: Vos qui secuti estis me etc. Unde et
Et qui sedebat super sedem similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardii. Quemadmodum per virorem iaspidis iusticie fides et
dicitur quod qui sedebat super sedem. Hec ille. Rubore sardii caritas prelatorum designatur, vel iustitia et misericordia que sunt maxime necessaria prelato sedenti in pastorali

Iusti enim et clementes debent esse prelati. Nam iusticia sine clementia crudelitas est, clementia sine iusticia remissio invenitur. Unde dicit [illegible] Estote prudentes sicut serpentes etc. ut astuciam serpentis temperet simplicitas columbina, columbe simplicitatem acuat astucia serpentina. [illegible] moralium rectoribus utrumque summopere est tenendum ut nec in disciplinae vigore mansuetudinem nec [illegible] mansuetudine discretionis desit disciplina, quibus nec a compassione pietatis obdurescat cum [illegible] corrigit nec disciplinae vigorem molliat cum infirmorum animos consolatur. Regat ergo disciplinae vigor mansuetudinem et mansuetudo ornet vigorem ut nec vigor sit rigidus nec mansuetudo dissoluta etc.

Et yris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdinae. Et in circuitu sedis sedilia xxiiii^or et super thronos xxiiii^or seniores sedentes circumamicti vestimentis albis et in capitibus eorum coronas aureas. Et de throno procedunt fulgura et voces et tonitrua. Et septem lampades ardentes ante thronum que sunt septem spiritus dei. Et in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile cristallo. Et in medio sedis et in circuitu quattuor animalia plena oculis ante et retro.

Posita narratione visionis et visorum, scilicet sedis et appellationis sedentis in throno, subiungitur descriptio eorum que erant in throni circuitu. Et primo premittitur eorum que erant in circuitu sedis descriptio, secundo descriptionis eorum que erant in medio sedis et in circuitu sedis [illegible] ibi: Et in medio sedis etc. [illegible] quinque narrantur: primo premittitur de yride, secundo subditur de xxiiii senioribus ibi: Et in circuitu sedis sedilia etc., tertio subiungitur de procedentibus de throno ibi: Et de throno etc., quarto de lampadibus ibi: Et septem lampades etc., quinto de mari vitreo ibi: Et in conspectu sedis etc. Dicit ergo quo ad primum: Et iris erat in circuitu sedis. Secundum [illegible] iris grece latine dicitur arcus. Arcus autem in die pluviae paret et est signum propitiationis. Dixit dominus tempore diluvii ad Noe Genesis [illegible]: Ponam arcum meum in nubibus et recordabor foederis mei. Quid utique per arcum debes intelligere nisi dominum Ihesum Christum [illegible] solem [illegible] inspicit et effectus [illegible] irradiat videtur. Nam radiis solis ingreditur nube ymbrifera etc. formatur arcus. Sed utique [illegible] Christo congruit quia ipse enim est sol per divinitatem de quo scriptum est Malachie [illegible]: Vobis timentibus nomen meum orietur sol iusticiae. Radius vero solis id est claritas lucis eternae ingressus est nubem qui in utero virginis carnem accepit, de qua nube dicitur Ysaie 19: Ascendet dominus super nubem levem et ingredietur Egyptum. Que nubes id est caro domini recte ymbrifera dicitur propter plenitudinem gratiae et multitudinem doctrinarum. Est autem arcus signum propitiationis et pacis quia videlicet in Christo omnium salus et propitiatio consistit. Unde angeli in eius nativitate pacem annuntiaverunt dicentes Luce 2: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Et ipse ad patrem ascensurus dixit discipulis suis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, Iohannis xiiii. De quo etiam scribitur I Iohannis 2: Si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem Ihesum Christum et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Unde et yris grece [illegible] ut dicatur yrini id est pax ut dicit [illegible] et Christus ipse est pax nostra, Ephesios 2. Yris itaque erat in circuitu sedis quia dei filius Ihesus Christus est corona et protector sanctorum suorum. Unde et in arcu sunt duo colores principales scilicet viridis id est aqueus et rubeus sive [illegible] in quibus misterialiter apte designatur aqua baptismatis et sanguis redemptionis, per que duo mundantur ab omnibus peccatis. Cum his duobus misteriis tota ecclesia tingitur et per hec in novitate spiritus renovatur. In cuius signum de latere Christi dormientis in cruce exierunt sanguis et aqua, Iohannis 19. Unde Gregorius omelia [illegible] super [illegible] exponens illud Ezechielis primo: Velut aspectus arcus in die pluviae cum fuerit in nube, dicit: Arcum omnipotens deus inter se et homines in signo posuit ut ultra mundum diluvio non deleret. In arcu autem aqua et ignis apparet et per mediatoris adventum virtus sancti spiritus in baptismo gratiae claruit, qua electos dei et aqua baptismatis lavit et igne divini amoris accendit. Ex eo enim admixto colore aque simul et ignis quidam arcus in nube ad protectionem perspicitur, unde dicit Iohannis 3: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Cum arcus in nube est in die pluviae quia in divina incarnatione in effusione predicationis ostenditur ut ad veniam corda credentium duo parte renoventur. Nube enim redemptoris carne non incongrue accipitur de qua per prophetam dicitur: Qui ponis nubem ascensum tuum. Nubem quippe ascensum suum posuit quia ille qui divinitate ubique est carne ad celestia ascendit. Hec ille. Est ergo sensus hic: Et iris erat in circuitu sedis id est Christus in circuitu ecclesiae tingens eam, protegens et muniens aqua et sanguine suo signum [illegible] foederis inter deum et homines. Et additur in littera: Similis visioni smaragdinae. Secundum [illegible] smaragdus est viridis coloris et plurimum [illegible] et super per iaspidem signatur divinitas filii dei qua tota ecclesia fundatur et gubernatur, in quo est color viridi qui tunc certis intersignis videbatur, sic [illegible] designabatur consolatio dei suis electis affutura maxime in tribulationibus ecclesiae futuris eo quod viridis color est confortativus visus. Et sicut smaragdus viriditate omnes herbas et omnium arborum frondes superat et oculos turbatos recreat, sic divina consolatio suo visu sanctos reficit ut [illegible] iusti in conspectu dei et delectentur in leticia. Quod quia non nisi in circuitu sedis nisi quia audit quod nemo venit ad deum nisi per Christum, Iohannis x: Nemo venit ad patrem nisi per me. Recte yris est arcus sive corda ad nos inclinatur [illegible] in signum quod non vult ferire sed parcere. Unde Ezechielis 18: Nolo mortem peccatoris sed ut magis convertatur et vivat. Et ut [illegible] dicitur simile smaragdo qui loca vicina suo colore induit et informat, signum est quod divina consolatio et misericordia super omnes se extendit ad [illegible] solem suum facit oriri super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Yris ergo in circuitu sedis similis visioni smaragdinae fuit quia misericordia eius protegit illos in quibus sedet et quod nunquam accedit ad ipsum nisi sua misericordia mediante seu gratia preveniente. Trenorum 3: Misericordie domini quia non sumus consumpti quia non defecerunt miserationes eius per multa flagella peccatorum. [illegible] at in [illegible].

Nam enim ad deum conversio prevenit amor et gratia dei inspirantis et nos convertentis. Unde dicit apostolus Romanorum 9: Non est volentis scilicet velle neque currentis scilicet currere sed dei miserentis, quia scilicet quod ad bene volendum et ad operandum deo preveniat amor divino, sic conversionis effectus non attribuitur proprio operanti sed proprio moventi. Victoria enim attribuitur duci quae labore militum perpetratur. Non tamen propter hinc verba apostoli liberum voluntatis arbitrium sicut quidam male intelligunt, quod deus non esset dominus suorum actuum interiorum et exteriorum sed ordinetur deo esse subiectum. Unde dicitur [illegible] nos deus et gubernet. Dicit [illegible] libro 4 contra gentiles c. lxx[illegible]: [illegible] in quibusdam motionibus [illegible] non violentat sed allicit [illegible] impium [illegible] nisi [illegible] motionibus assentiendo [illegible] ad [illegible] amorem. [illegible] est a deo et etiam a nobis, aliter tamen et aliter quia a deo est efficienter, a nobis autem consentienter. [illegible] a nobis autem quia iusticia hic est quod auctoritas sacri canonis [illegible] conversionem etiam quoque attribuitur nobis ut dicit Zacharie primo ex persona domini: Convertimini ad me et ego convertar ad vos. Non dicit hoc quia dei operatio [illegible] conversionem preveniat ut dictum est, sed quia [illegible] conversionem qua ad ipsum convertimur primo prevenit et adiuvat subsequente eam roborando ut ad effectum perveniat et stabiliendo ut debitum finem consequatur. Secundum vero Richardum smaragdus viret et rubet, et ideo iris in circuitu sedis dicitur similis visioni smaragdinae quia iusti ex [illegible] domino medico introducentur ad pascua virentis eternitatis, mali vero tradentur in ignem rubentis conflagrationis. Matthei 25: Quod dicetur electis: Venite benedicti, et reprobis: Ite maledicti etc. Et quia ut dicit [illegible] possum etiam per yridem intelligi beata virgo quia est signum clementiae et reconciliationis dei ad genus humanum. Recte dicitur esse in circuitu sedis quia sua [illegible] quasi vestigium [illegible] nube calor sive radius solis id est spiritus sancti supervenit a terrena [illegible] et obscuritate purificando et sursum elevatur [illegible] colores nube tegere etc. [illegible] nobis apparuit deum in mundo visibilem faciendo [illegible]

[illegible] ascendit de mari id est Christus puer [illegible] de maria.

gra͞ ccut cia͞ ptegens et muniens Eccl. 24 Similitudo celi i. ecc͞e continui sola. Duo colores iudici sunt due virtutes vigentes. Igneus color est caritas, ceruleus castitas. Sap. iiij O q͞ pulc͞ra est casta generatio cum caritate, qui ut byssus et purpura indumentum eius. Sed vero similis smaragdo propter virorem fides que numquam in ea emarcuit. Ymmo omnibus cadentibus ipsa sola in fide stetit Ioh. 19 Stabat iuxta crucem Ihesu mater eius et ceterae alie. Dum enim stetisse cum ea, non tamen ita vere sicut ipsa que nec ad momentum titubat. Eccl. 24 Et sic in Syon firmata sum i. in fide. Dicit hec circa d. ezech. 43 Vide arcum et benedic qui fecit illum, speciosus est in splendore suo; gyrat celum in circuitu glorie sue. Vel iris smaragdo similis in circuitu sedis est pietas virginis que licet genere ad peccatores ut virtute et speciali dicitur. Tunc ibi Et in circuitu sedis sedilia 24. Secundum literam describitur dei maiestas ex nobili consorcio. Et secundum eundem per 24 sedilia designatur universe cathedrales ecclesie; per 24 or seniores sedentes super thronos universi episcopi in quibus debet esse maturitas etatis et morum. Et licet multo plures sint ecclesie et episcopi, tamen sub hoc numero designantur propter concordanciam sive convenienciam novi testamenti ad vetus. Legitur enim primo paralipomenon 27 quod secundus David volens augmentare cultum dei statuit 24 sacerdotes in templo per ordines succedere ministrantes. Et addit quod in parte septima super predicto dicatur multo prudenciatam. Sic per 24 designa universa vicaria significatur. Et per 24 spiritus dei, multitudo sanctorum angelorum super predicto. Et quamvis hic videatur satis conveniens dictum, tamen doctores antiqui aliud ponunt hinc licet intellectum. Unde quidem Hayno. Cum deus in eccl. a. 41 19, 24 thronos tamen incorporat, super quos 24 testatur apostolos sessuros in iudicio. De sedebitis super sedes 24 iudicantes 24 tribus Israel. Quos Iohannes hic 24 or thronos et sedilia commemorat se vidisse. Et tamen d. numerum propter geminum testamentum, vetus scilicet et novum. Dicitur enim in eccl. a. 24 sedes propter dignitate apostolicam. Hic vero 24 propter patres utriusque testamenti, qui cum deo venient sed ad iudicium et sedebunt in sedilibus per que designatur iudiciarie potestates secundum illud ps. te quia illic sederunt sedes in iudicio. Daniel vii Aspiciebam donec throni positi sunt. Sedile tamen est quasi quidam thronus ut dicit Ysidorus li. 20 c. 10. De numero vero duodenario dicit Aug. li. 20 De civitate dei c. 5 quod est in patriarcharum et apostolorum numero insignis propter septenarii partes, altera per alteram multiplicatas. Nam ter quatuor vel quater terni, 12 faciunt. Hic 25 vi. quod duodenarius est numerus perfectus propter septenarii partes. De septenario vero numero dicit beatus Gregorius i. moralium tractans id Iob primo per allegoriam: Nati sunt ei septem filii. Quid namque in septenario numero nisi summa perfectionis accipitur. Ut enim humane rationis causa de septenario numero teneamus, que asserunt quod ideo perfectus sit quod ex primo pari constat et primo impari, ex primo qui dividi potest et primo qui dividi non potest, certissime scimus quod septenarium sacra scriptura pro perfectione ponere consuevit. Unde septimo die dominum requievisse ab operibus asserit. Hinc est etiam quod septimus dies in requie hominibus i. sabbato datus est. Hinc est quod iubileus annus in quo plenaria quies exprimitur septem ebdomadibus consumatur. Nati sunt ergo ei i. septem filii, scilicet fortune in confessione tenuerit. Hinc est enim quod ad predicandum scilicet voluit apostolos qui de perfectione perguntur quasi superiori septem fortune in confessione temuerit. Hinc est enim quod perfectione septiformis gratie implendi 12 sunt electi. A septenario quippe numero in duodenarium surgit. Nam septenarius sui in se partibus multiplicatus ad duodenarium tenditur. Sive enim quatuor per tria sive tria per quatuor ducantur, septem in 12 vertuntur. Unde sancti apostoli quia trinitatem in quatuor partibus mundi predicare mittebantur 12 sunt electi ut etiam numero perfectionis ostenderent quam voce et vita predicarent. Hec ille. Licet adhuc de hoc dicit ultimo moralium tractans id Iob ultimo: Sumite vobis septem thauros et septem arietes et ite ad servum meum Iob et offerte holocaustum pro vobis. Hic etiam addens quod incorrupta fide tenere debent quos spiritus gratie septiformis replevit. Perfecte enim non solum trinitatis notitia sed etiam quatuor virtutum i. prudencie temperancie fortitudinis et iusticie operacionem preberet. Cum in ipsis quos ingreditur suis quodammodo partibus augetur. Unde et per trinitatis notitiam quatuor virtutum actionem designatur et per actionem quatuor virtutum usque ad manifestam trinitatis speciem pervenitur. Subdit: Et apud nos ergo septenarius. Sed longe dissimiliter quia plene et non manifeste in duodenarium surgit. Unde et per fidem opera et in usum per opera perficit fidem. Subiungit: Implendi 12 sunt electi. In quatuor enim mundi partibus trinitatem que deus est uno sancti quia apostoli gratia septiformis spiritus implendi 12 sunt electi ut etiam ex ipso numero clarescet quod quatuor infima tria summa predicaret, qui teste mittebatur. 12 ergo electi sunt ut etiam in circuitu sedis sedilia 24 et super thronos 24 seniores sedentes i. patres veteris et novi testamenti qui hoc numero designantur, quia 12 fuerunt patriarche filii Iacob, ex quibus alii patres veteris testamenti originem traxerunt, et novi testamenti quorum hoc numero designatur, quia 12 fuerunt patriarche filii iacob ex quibus alii patres veteris testamenti originem trahunt. Et 12 apostoli ex quibus alii patres novi testamenti orti fuerunt. Hii dicuntur esse in circuitu sedis sedentes super thronos quia cum deo iudicabunt tamquam assessores eius iudicio per omnia consencientes et ipsum applaudentes. Igitur 24 seniores sunt patres veteris et novi testamenti. Sedilia vero sunt omnes gentes per 12 tribus Israel figurate secundum Haymonem, in quibus patriarche obtinent principatum et apostoli quia ecclesie prefuerunt. Est ergo unus thronus ut patet super precedenti capitulo i. una iudiciaria potestas. Sunt et 24 patres veteris et novi testamenti patriarche et apostolorum ceterorum quorum fidelium qui communiter apostolorum in presenti vita sunt secuti. Sic in Petro ceteri apostoli et predicatores acceperunt claves regni celorum matth. 16. Ipsi quippe erunt sedes in quorum cordibus deus sedebit. Ipsi et sedebunt qui alios iudicabunt non deo. Secundum autem Aug. i. in originali seniores totam ecclesiam significant, in 24 apostolis, presbiteros scilicet prelatos, in aliis reliqua ecclesia i. plebs subditam designatur. Et quidem. Cum perfecti et predicatores sunt de corpore ecclesie ut membra principalia qualiter autem hoc quod erunt in circuitu sedis quod tales sunt in statu in ipsa ecclesia secundum in actu et effectu dicuntur esse in circuitu quia vigilant custodiunt et protegunt, ut in medio sedis et in circuitu quatuor alia. Ysaie 62. Super muros tuos posui custodes. Exod. 3 Esto vigilans. Et significatur hic plures prerogative prelatorum et predicatorum ecclesie. Primo in presidencie dignitate et iudiciaria potestate i. super thronos et 24 electi sunt et distributi in ministerio domus domini i. Paral. 23 Ut enim ait Ysidorus li. 2o thronus regum sedes est. Unde de illis dicitur in ps. Constitues eos principes super omnem terram. Secundo significatur in eis sapiencie vitas et vite maturitas. Ibi seniores. In antiquis est sapiencia Iob 12. Corona senum multa prudencia Eccl. 25. Num. 11 Congrega ad viros de senioribus Israel quos tu nosti quod senes populi sunt. Ysaie 3 Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui. Tercio significatur eorum tranquillitas in iudicando. Ibi sedentes. Sedere enim est quiescentis. Greg. 2o moralium. Unde in hoc significatur quod cum tranquillitate dent iudicium. Ego deus qui cum tranquillitate iudicat. Sap. 12 Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas et cum reverencia disponis nos. In ps. Sedisti super thronum qui iudicas iusticiam. Quarto significatur vite immaculate puritas cum subditur i. in lin. Circumamicti vestimentis albis. Apoc. 3 Ambulant mecum in albis. I. de hoc dicit tamen Haymo quod hoc non solum ad apostolos pertinet sed et generaliter ad omnes qui vestimenta baptismatis inviolata a capitalibus criminibus custodiunt. Baptisati enim Christum sunt induti, ut dicit apostolus: Quotquot baptisati estis Christum induistis. Ipsi quod habent vestimenta alba, scilicet inviolata servant baptismatis sacramenta. Quinto significatur eorum de temptacionibus triumphalis victoriositas cum subditur: Et in capitibus eorum coronas aureas subaudi habent. Sic Haymo. Corona enim victoribus in signum victorie tribuitur. Unde dicit Haymo: Coronam victores accipiunt, coronam qui de hostibus triumphant, non immerito per coronas hic sanctorum regnum et remuneracio intelligitur. Eorum qui de mortis auctore triumphant.

in illo sedentes induerat. Ita per illum victoriam possidet qui dicit Confidite ego vici mundum Iohannis 16. Et de hiis vicesimo quatuor [?] dicitur et
seniores dicuntur propter gravitatem maturitatis amicti vestibus albis propter mundiciam castitatis atque boni operis. Coronas in capite ob
gloriam decoris et infinitatem regni celestis aureas propter fulgorem contemplationis vel sapientie claritatem. Nam in mentibus
eorum que dicuntur capita interioris virium estimatur [?] scilicet refulgens sapientie claritas que per aurum frequenter in scriptura sacra designatur. Et quia
ut Helinandus [?] secundum vero Augustinum in originali et secundum Bedam et Haymonem per 24 seniores libros veteris testamenti quibus utitur ecclesia secundum canones [?]
auctores possumus intelligere in quibus nobilium [?] testamentum et ea que in eo completa sunt prenunciata cognoscitur. Unde evangelista de duobus
latronibus qui cum domino sunt crucifixi dicit hoc vero factum ut impleretur scriptura que dicit Et cum iniquis reputatus est Marci xv. Ysaie 53.
Per alias coronas aureas in capitibus eorum sunt intencio recta cognoscitur [?] et affectus [?] in mentibus prelatorum. Exodi 28. Induit eum dominus scilicet
Aaron stola glorie et coronavit eum in vasis virtutis et inferius corona aurea super caput eius expressa signo sanctitatis. I Machabeorum 4. Ornaverunt
faciem templi coronis aureis. Prelati qui sunt pulcrior et altior et nobilior pars ecclesie. Sed quia corona non datur nisi regibus et victoribus
in hoc ostenditur quod prelati debent esse reges i. secundum alios bene regentes. I Petri 2. Vos estis genus electum regale sacerdotium etc. Et victores viciorum
2 Thimothei 4. Bonum certamen certavi cursum consummavi fidem servavi de reliquo reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi in illa die iustus iudex.

Utrum yris sit signum diluvii non futuri. Videtur quod non. Illud enim quod fit per necessitatem nature non videtur institutum ad aliquid significandum. Sed yris sicut arcus nubium
provenit per necessitatem nature propter oppositionem solis ad nubem roridam. Ergo non videtur esse signum diluvii non futuri. Preterea iris sicut arcus nubium et halo i.
circulus contiguus solis et lune et alie huiusmodi apparitiones aeris frequenter contingunt ex vaporibus humidis in aere existentibus ex quibus fiunt pluvie que diluvium
faciunt. Ergo apparitio yridis magis est signum diluvii futuri quam non futuri. Preterea si esset signum diluvii non futuri vel esset signum diluvii univer-
salis [?] futuri aut esset signum diluvii non futuri usque ad aliquod tempus. Si esset signum diluvii universalis [?] futuri non oportuisset quod apparuisset nisi semel.
Si autem est signum diluvii non futuri ad aliquod tempus oportet illud tempus esse determinatum quod quidem determinari non potest [illegible]
ergo frustra datur huiusmodi signum. Sed contra est quod dicitur Genesis 9. Arcum meum ponam in nubibus celi. Hoc erit signum federis inter me et terram. Et post pauca subditur
Et non erunt ultra aque diluvii ad delendam universam terram. Respondeo secundum doctorem sanctum de quolibet 7 q 30. In hiis que in veteri testamento dicuntur
per quedam obfuscata est veritas litteralis. Sed quia vetus testamentum est figura novi plerumque in veteri testamento sic aliqua proponuntur ut ipse modus
loquendi aliquid figurale designet. Dicendum ergo quod quia cause rerum naturalium sunt latentes effectus autem sunt manifestiores ideo effectus ponitur
in designatione cause. Est autem aspectus [?] quod pluviarum causa quedam efficiens est sol, materialis vero vapor humidus elevatus de terra et aquis per virtutem
solis. Hec autem duo in triplici dispositione se possunt habere. Nunquam enim calor solis omnino superat vapores et consumat eos et tunc pluvie
fieri non possunt unde in Egipto et in terris multum calidis non sunt pluvie. In estate etiam propter propinquitatem solis sunt pluvie rariores, in hieme
vero frequentiores. Nunquam vero e contrario virtus solis adhuc usque valet quod vapores multiplicat sed tamen non potest eos desiccare et tunc
superhabundant pluvie et est vero diluvium aquarum. Nunquam vero medio modo se habet sicut ut virtus solis non solum operetur ad elevationem vaporum sed etiam
habet victoriam super eos ut non tantum multiplicentur quod diluvium inducere possunt neque eciam ut vapores omnino desiccentur et pluvia non
sequatur. Et per hanc mediam dispositionem vel comparationem solis ad vapores causatur yris que non apparet vaporibus omnino desiccatis
neque eciam in aere eis omnino superhabundantibus. Et ideo iris est signum diluvii non futuri inquantum procedit ex tali causa que repugnat diluvio.
Ideo autem scriptura huiusmodi locutione utitur quia per yridem significatur Christus per quem preservamur a spirituali diluvio. Ad primum dicendum quod iris procedit
naturaliter ex tali causa que repugnat diluvio et ideo congrue iris dicitur signum diluvii non futuri. Ad 2 dicendum quod possunt fieri pluvie sed non super-
habundantes usque ad hoc quod faciant diluvium. Ad 3 dicendum quod iris semel apparens signat quod tamdiu non erit diluvium quamdiu sol et vapores
in eadem dispositione consistunt. Et ideo non est superfluum quod frequenter apparet. [illegible] Ex sole ergo et nube fit yris quia per unionem deitatis
et humanitatis sit reconciliatio hominum. [illegible] Arcus modo sunt ad nos illuminata quia apparuit benignitas et humanitas salvatoris nostri
dei. Et ideo non timemus. Sed in die iudicii videbimus eum qui venit in nubibus celi cum potestate magna et maiestate. Et ideo valde timendus
quia comminatur et modo in manu dei vindictis Habacuc 3 c. Et ut dicitur in historiis tradunt sancti quod per annos ante diem iudicii non videbitur
arcus. Et tangitur magis in aurora [?] ut sancti tradunt annis [illegible] arcus fugiet ante iudicium et [illegible]. Quod etiam naturaliter
oritur desiccatione aeris iam incepta. Propter quod dicitur in psalmo Ostendisti populo tuo dura potasti nos vino compunctionis dedisti metuentibus
te significationem ut fugiant a facie arcus. In arcu enim ut dicit Gregorius moralium [illegible] super illud Iob 29 Arcus meus in manu mea instaurabitur. Quanto
longius corda trahitur tanto ab eo districtior exit sagitta. Sic in extremo dies iudicii quanto longius differtur ut veniat tanto
cum venit de illo districtior sententia procedit. Ideo autem nunc dicitur gladius percutiens ut [illegible]
vel illud premissum est Ostendisti populo tuo dura flagella [illegible] que [illegible] iudicii diem precurrunt. Potasti nos vino
compunctionis ut terrena gaudia in lacrimas vertantur. Dedisti metuentibus te significationem ut fugiant a facie arcus. Nec sine causa dicit hoc tempus
nunc est. Sed tempus iudicii erit per ista ergo huius temporis flagella [illegible] eos qui non parces iudicas. Qui sic
districte modo percutis quia parcas. Et postea arcum suum tetendit et paravit illud et in eo paravit vasa mortis. Arcum namque
suum dominus tetendit quia cunctis peccatoribus per scripturam sacram minas exhibuit. In quo arcu vasa mortis paravit quia [illegible] eloquii sui minas
eos qui corrigi negligunt condempnabit. Sequitur ibi Et de throno procedunt. Hic posita notificatione sedis ab hiis
que in circuitu eius erant consequenter describit sedem sive thronum ab hiis que ab ea procedebant et que in conspectu eius erant.
Circa primum ponit tria que procedebant de throno scilicet fulgura voces et tonitrua. Dicit ergo Et de throno scilicet dei i. de auctoritate et potestate
dei ecclesiam regentis secundum Nicolaum Liram que [illegible] residet in cathedris prelatorum quibus commissum est regimen ecclesie procedunt fulgura voces
et tonitrua i. choruscationes miraculorum, denunciationes premiorum pro bonis operibus et terrores suppliciorum pro malis. Ista enim tria in primitiva
ecclesia et postea concedebantur [illegible] et modo conceduntur ecclesie prelatis. In fulgure enim notantur miraculorum choruscationes in voce consolationes
et blandimenta promissionum in tonitruo penetrales et acres comminationes. De throno ergo i. de cathedra prelatorum procedunt fulgura i. signa miraculorum
de quibus dicitur in psalmo Illuxerunt choruscationes tue orbi terre alia translatio habet fulgura tua orbi terre scilicet signa miraculorum [illegible] fulguribus
comparantur quia terrent et illuminant. Fulgura enim ex nubibus descendunt. Et sancti apostoli et eorum successores sunt nubes quia pluunt verbis
et choruscant miraculis. Emittuntur quoque voces i. verba predicationis et consolationis. Et tonitrua i. terrores comminationis. Fulgura de throno
procedebant quando ad umbram Petri sanabantur infirmi Actuum 5. Voces dabat thronus quando dicebat Paulus ad Romanos 12 Obsecro vos
per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem sanctam deo placentem rationabile obsequium vestrum. Tonitrua emittebat de
throno quando Iohannes Baptista dicebat Matthei 3. Iam securis ad radicem arboris posita est. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur etc.

Job 26 Cu vix pua stillam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum magnitudinis eius sustinere Et in ps vox tonitrui tui in rota.
Sic ergo pfecti vir eorum plati miraclis choruscant verbis consolatoria pdicant et minis terribilibus sonant. Sm Aug vero i onglis
p fulgura et tonitrua signa puta suavi qui de cena procedunt sm id i Joh 2o Ep nobis preveniet si non erat ergo nobis etc. Deus
eciam dicens sohi q in figura cessabunt fulgura et tonitrua. Sm vero secundum hec tria scz fulgura voces et tonitrua sunt cena pdicatoris
promissiones et minas ut hr in glo sup pte Et si hc hr est illa tria que scribuntur supra ezechielis scripta i li scz lamentaciones carmen
et ve Eussh 2o Sup quo dicit gg omelia q pc pte pensandum nobis est quod hec tria in sacro volumine scripta sunt lamentaciones vz qz ibi
scripta est pena peccatorum Carmen vero qz ibi pdicantur gaudia iustorum Ve aut qz illic expressa est dampnacio peccatorum Ut ergo pena
pnias lege q in hoc volumine scripta sunt lamentata Scindite corda vra et non vestimenta vra Johel 2o Et Jacobi 4o miseri estote et
lugete risus vr i luctum qude et gaudium i merorem Ut aut de promissione gaudiorum sequentis hylaresias cagnosce q i hoc volumine scripta st
carmina laudis etiue Beati qui habitant i domo tua i secula secl laudabunt te Et tob thobie xiij de celesti urbe dr ex lapide
precioso et albo omnes platee eius sternentur et per omnes vicos eius alla cantabitur Sed si adhuc puti stella mete iusticie si adhuc terrenis
voluptatibus delectaris amare non potes gaudia etiam q audis Cognosce ergo in hoc volumine quod in eo scriptum est vae ab aeo phorr
copelle qd diligis ut possis ex intimo carmine amare qd legis Ibi quippe scribitur quia dampnati spe omis iustiam do copunctis
copelle qd diligit ut possis ad sydera tarmme amare qd lego Ibi quippe sibi quia dampnati speo omis intue copunte
reprobus cum voce vitatis dr ligatis pedibus eius ac manibus mittite eum i tenebras exteriores illic erit fletus et stridor dencium ca 22
Tunc eum reprobi in exteriores tenebras ardentes cadunt qz nunc in interioribus se sua sponte deicerent ut nullum lucem nunc cognoscere
Tunc eum reprobi in exteriores tenebras ardentes cadunt qz nunc dum tempus est operandi atque credendi
ut bn operando sequerentur In quibus ligatis pedibus ac manibus mitti pcipiuntur qz nunc dum tempus est operandi atque credendi
hre manus et pedes liberos in bona actione noluerunt Ibi ve reprobus scriptum est vinus corpus non monet et ignis corpus non
tinguetur ysa ultimo Ibi dampnatis ac repulsis dr discedite a me maledicti in ignem eternum q paratus est dyabolo etc ca 27
In hoc itaque volumine cuncta que edificant omnia que erudiant scripta continentur peccasti enim et iam te penitet illata petrasse
ut ad agenda penitencia doceatur ibi inuenies lamenta dispice celestium gaudiorum metes releuare despondas ibi ad consolacionem tuam
i venies carmen sm vero et mala petrasti et hic te petrasse non penitet si emere metis eugiras ullas pene lamenta os
telinatis ulla celestium gaudiorum acceptatione coniungens velis nolis ibi scriptum audisti ve ve ve qz nunc dum ad penam
similat ut spes ad superna premia exaltat dampnacionis sue iam nunc penam perspiciat et sic ex compunctione i etiam supplicii cadit
trumus q restat nisi ut mala q nos egisse meminimus fletibus puniamus ut per lamenta pene perueniat ad carmen vite Ne p
affligi modo penitendo nolimus ve postea modis sibi fine sentiamus. Mox etiam doctores eiusdem et plati suis subditis ex officio te
Sic enim faciebat pastor primus scz btus petrus qui ad penitentiam
gentes fratres int de throno procedunt fulgura voces et tonitrua ad abstinentiam in abstinentia at paciam i pacia
inducendo dicebat ministrate in fide vra virtutem in virtute aut scienciam in scientia aut abstinentiam in abstinencia aut paciam i pacia
aut pietatem in pietate aut amorem fraternitatis in amore aut fraternitatis caritatem. Ad carmen aut audiendo subiungit Sic enim habundanter
ministrabitur vobis introitus in eternum regnum dni et saluatoris nri ihu xpi Cum venerit princeps pastorum percipietis immarcessibilem glorie coronam. Ad ve autem dicit Aduenient aut dies dni ut fur
in quo celi magno impetu transient elementa vero calore soluentur. Cum ergo hec omnia dissoluenda sint quales oportet nos esse in
sanctis conuersacionibus et pietatibus expectantes et properantes in aduentum diei dei per quem celi ardentes soluentur et elementa vero ignis calore tabescent
Sic et paulus ad penitentiam inducendo dicebat mortificate membra vra q sunt super terram fornicacionem immundiciam libidinem concupiscentiam malam
et auariciam q est ydolorum seruitus. Et ad spem eleuando dicebat vita vra abscondita est cum xpo in deo Cum xps apparuerit
vita vra tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria Et comminando dicit in reuelacione dni nri ihu xpi cum angelis virtutis eius
i flamma ignis dantis vindictam his q non nouerunt deum et q non obediunt euangelio dni nri ihu xpi q penas dabunt i interitu
eternas a facie dni et a gloria virtutis eius. Et alibi Terribilis quedam expectacio iudicii et ignis emulacio q consumptura est aduersarios
Et qz hec omnia procedunt a throno dei non ex odio sed ex zelo et caritate ideo subiungitur septiformis spus in similitudine lampadarum
ardentium ante sedem descriptus cum dr Et septem lampades ardentes ante thronum scz dei Que sunt septem spus dei Et exponendo
quid per lampades intelligatur aperte adequatur via ad alia capienda. Dicit autem hic septem spus dei septem dona spus sancti
qui per lampades intelliguntur aperte aequatur via ad alia capienda. Dicit aut hic septem spus dei i septem dona sps
pata dari disponentibus se ideo dicuntur ante thronum esse vnde ysaias septem spus dicit cum vnus sit propter septiformem graciam que
super dnm requieuisse narrat Ysaie xj Requiescet super eum spus dni spus consilii et fortitudinis spus sapiencie et intellectus spus
sciencie et pietatis et replebit eum spus timoris dni. Vnde aut lampadibus comparantur spus sanctus qz ad dei amorem suos accendit
et lumine fidei illuminat ne in foueam erroris incidant. lampas enim gerit flammam dr lucem aut ysaias Et hic spus septem
ante thronum dei lucent qz vz spiritum sanctum hic non puto quorumque ex eorum si sic dicitur vn et i canonibus dr
in quecumque perfecta fide voluerit accipiant manus episcoporum imposicionem que sic possunt recipere spiritum sanctum qui procedit
simile super primum capitulum septem spiritibus q in conspectu throni sunt Zach 4 Super lapidem vnum septem oculi Eussh 4 Ecce candelabrum
aureum et lampas super caput eius et septem lucerne quod exponit gg de xpo moraliter 29 in fine ut dixi est supra Et de hoc
glosa richardus q per lampades significatur septiformis spus qz ad agnicionem illuminat et ad amorem inflammat et psalmus helmanda
Dantur et lampades eius lampades ignis. Sm aut alium sensum per septem lampades ardentes ante thronum q sunt septem spus dei
per intelligitur vniuersitas sanctorum angelorum parata ad dei beneplacitum exequendum sm id hebr primo omnes sunt administratorii spus
qui dicuntur lampades ardentes qz illuminant et accendunt fideles ad agnicionem et amorem celestium. Possunt etiam per septem lampades
intelligi vniuersitas electorum qui in imitacione sanctitatis portant lucem ex sic vocemus ultimo dicimus si gg omelia super ezechielem
exponentes id Ezech primo Similitudo alium aspectus eorum qz carbonum ignis ardencium et qz aspectus lampadarum Sanctus in
alium carbonibus ignis ardentibus atque lampadibus comparatur Quisquis enim carbonem tangit incenditur qz qui vero sancto adheret
ex eius assiduitate visionis vsu locucionis exemplo operis accipit ut accendatur in amore veritatis peccatorum suorum tenebras fugiat
in desiderio lucis exardescat et iam per veritatis amorem ardeat qui prius in iniquitate tantum mortuus quantum frigidus iacebat
lampades vero lucem suam longius spargunt et cum in alio loco sunt in alio resplendent Cum vero spus sanctus verbo doctrine
electorum pollet gracia et huius opus longe lateque ut lampas lucet et quousque bona eius audiuntur qz perfectorum ad amorem
celestium surgunt in eo quod se per bona opera exhibent qz ex lampade lumine resplendet Anima ergo sancti viri quousque

mos se portos qui tangendo ad amorem patrie celestis accendunt carbones sunt. Gemma vero conbusta et longe positis lucet corporum
in itinere ne in peccati sui tenebris corruant lampades sunt. Et subtiliter videns dico quod sicut inter carbones et lampades distat quia
carbones ardent quidem sed eius loci in quo iacuerint tenebras non repellunt. Lampades autem qui magnos flammarum lumine repleuntur
diffusas circumquaque tenebras effugant. Sic sunt plerique sanctorum ita simpliciter occulti sese quod in locis monachis sub magno
silencio contegentes ut vix eorum vita possit ab aliis agnosci. Quid itaque isti nisi carbones sunt, qui etsi per fervorem spiritus ardorem habent
iuxta tamen exemplum flammarum non habent, quia in alienis cordibus tenebras peccatorum vincunt qui vitam suam omnino sibi refugiunt. Sed in metipsis quod
accenso sunt sed aliis in exemplo lumine non sunt. Hii autem qui et opera virtutum prerogant et lucem boni operis per viam et verba itineratibus
demonstrant, iure lampades appellantur quia et per ardorem desiderii et per flammam verbi a peccatorum cordibus errorum tenebras repellunt.
Cum ergo in occulto bonum vivit sed in alieno profectu minus prestat carbo est. Cum vero in imitatione sanctitatis positus lucem ex se radians
multis demonstrat lampas est quia et sibi ardet et aliis lucet. Sed in. Et hii septem spiritus et vinum sunt tales. Sed dicuntur esse ante thronum
dei quia quicquid faciunt totum retorquent ad caritatem que est spiritus sanctus vel a spiritu sancto. De talibus lampadibus erat ille de quo dicitur Johanne quinto
Ille erat lucerna ardens et lucens. Et ille de quo dicitur Ecclesiastici xlviii. Surrexit Helias quasi ignis et verbum ipsius quasi facula ardebat etc.
Et bene dicuntur hee lampades esse ante thronum non retro quia tales semper dicunt ea que sunt ante se videre et visa desiderare. Philippensibus 3
Que retro sunt obliviscens ad ea que sunt ante me extendens ad destinatum persequor bravium eterne vocationis. Deinde notificatur
sedes que in quo eius erat cum dicitur Et in conspectu sedis mare vitreum simile cristallo. Secundum Leonem hic et Bedam mare donum baptismi
significat et dicitur vitreum quod tamquam aqua mundans stabile non vento agitatum ut in preliis defluentes sed tamquam donum dei immutabile tribuitur
omnibus. Non sed licet dicitur simile cristallo quia non est mobile vel fluidum sed imprimit caracterem indelebilem. Et idem Haymo dicit per mare debes intelligere
baptismum testante apostolo qui dicit i ad Corinthios x patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes baptisati sunt in nube et in mari. Vitreum autem appellatur
quod est perspicuum propter fidei puritatem que in baptismo demonstratur. Debent baptisandi se credere in deum patrem et filium et spiritum sanctum
fateantur. Mare vitreum intus et foris splendet quia corde creditur ad iusticiam, ore autem confessio fit ad salutem. Ro x. Et dicitur simile cristallo.
Cristallus enim ex aqua nascitur et multo frigore durescit in lapidem et fiat quod sanctum per pressa tribulationis vite presentis ad firmitatem
perducuntur. Unde in figura Genesis xxxi Die et noctu estu urebar et gelu in ad Corinthios xi in frigore et nuditate. Et merito mare
vitreum dicitur esse in conspectu throni quia tunc in ecclesia baptisma tribuitur trinitatis et fides eorum manifestatur, vita quoque eorum conflatur
et a sordibus viciorum purgatur. Glossa: ergo gelavit cristallus ab aqua. Et istud mare significatur per fontem de quo dicitur Zacharie xiii
Erit fons patens domui David in ablucionem peccatorum et menstruate. Job xxviii Auro locus est in quo conflatur. Super quo Gregorius xviii moralium
dicit quod hiis verbis quod heretici et scismatici de sua stulta passione videntur in me pari. Nam sepe per illud ypocrisis nomine multa paciuntur ipse quoque
etiam passionibus eius sibi martires sperant. Quibus sancti viri voce dicitur Auro locus est in quo conflatur. Hunc ergo conflatorii locum quem
hec formacione qua aurum apte purgari valeat inventa una est ecclesia in qua quicumque conflari volunt a bonum potuit peccatorum
labe purgari. Sed quidam per deos amaritudinis si quid tribulationis extra hanc positi sustinent incendi possunt sed non purgari. Unde dicit
apostolus i ad Corinthios xiii Si tradidero corpus meum ut ardeam caritatem autem non habeam nichil michi prodest. Ac si aperte diceret: extra locum suum conflatur igne
si in adhibetur tormento me cremat in ardore non purgat. Hunc ergo sancte pacis amatores locum summo studio querunt. Hunc qui alii
invenerint. Hunc invenientes tenent scientes peccatorum remissionem vel ubi nec quando vel qualibus datur. Ubi quippe nisi in catholica matris
sinu. Cum nisi ante venturi iudicis diem quia ecce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis ii ad Corinthios vi. Et Ysaie lv Querite dominum
dum inveniri potest invocate eum dum prope est. Quibus nisi quibus qui ad priorum imitacionem integra humilitate fiunt. Quibus dicitur
Sinite parvulos ad me venire. Talium est enim regnum celorum Luce xviii. Item quod et hoc mare vitreum simile cristallo dicitur esse in conspectu throni.
Et istud mare significatur per fontem de quo dicitur Zacharie xiii Erit fons patens domui David in ablucionem peccatorum et menstruate etc.
Aliter per mare vitreum simile cristallo potest signari sacra scriptura. Cuius dicitur mare racione profunditatis et obscuritatis archanorum. Et vitreum racione
claritatis et perspicuitatis. Simile cristallo racione stabilitatis et soliditatis. Ezechielis primo aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris. Super
quo dicit Gregorius omelia vi Recte sacra eloquia visionem maris similia narrantur quia in eis magni sunt volumina sensuum cumuli. Item
et fiunt in ea sine locis sacramento baptismatis. Unde enim mari plenum scripturam sacram tenet ipsa ... Repleta
est terra sciencia domini sicut aqua maris operientis. Navibus enim in mari navigatur ad desideratas terras tendens. Nobis autem
quid est in desiderio nisi illa terra, de qua scriptum est in psalmo: Portio mea in terra viventium. Ligno autem vehitur qui mare transit.
Et fortasse quia scriptura sacra lignum nobis tenet per legem prefigurat cum dicit Malachias. Omnis qui pendet in ligno. Quid redemptor noster pro
nobis attestatur dicitur factus pro nobis maledictum per ipsas quod lignum annunciat cum dicit: Dominus regnavit a ligno. Et Jeremias: Mittamus
lignum in panem eius. Per eorum vero lignum crucis aperte ostenditur. Ubi ipsa passio domini que prophetata est declaratur per apostolos autem
scripta. Ubi et in verbis et operibus testatur cum Paulus dicit: Michi autem mundus crucifixus est et ego mundo. Et iterum: Michi autem absit gloriari nisi
in cruce domini nostri Ihesu Christi. Nobis ergo qui ad eternam tendimus patriam sacra scriptura mare est quia crucem annunciat quia nos ad terram viventium
ligno portat. Item in ... Unde Gregorius omelia viii super Ezechielem tractans illud Ezechielis primo Animalia ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis
dicit quod alia sancta vadunt cum ad exinanicionem celestis doni gratiam in predicacione mittuntur. Aliter ut ad fidem trahant, mira coram infidelibus
faciunt. Sed redeunt quia hec omnipotentis domini virtuti tribuentes sed in metipsis quod fecerint non ascribunt. Cum enim stupenda faciunt fulgur sunt
quia corda intuencium concuciunt terrent illuminant et accendunt. Unde dicitur Abacuc iii In luce sagittarum tuarum ibunt in splendore ful
gurantis haste tue. Ubi alia translacio habet In lumine iacula tua ibunt in splendore fulguris armaturarum tuarum. Iacula sive sagitte sunt
verba sanctorum que corda percuciunt ferient. Sed ista iacula habent arma, quia verbis addunt miracula quibus velut armis se muniunt ne ipsi
fereant. In lumine itaque iacula tua ibunt quia in aperto currunt verba dei, sed quia sanctos doctorum comitari dent facta miracula ideo dicitur
in splendore fulguris armorum tuorum quia dum addens eis arma miraculorum mentes perspicacium fulgurant ut eos perspicui non premunt.
Sed postquam sancti mira inter homines faciunt postquam corda audiencium spiritus lumine moverunt ad laudem auctoris sui gloriam redeunt ut
illi laudem reddant per quem se posse talia sciunt. Sic Petrus cum sanato homine qui claudus ex utero matris fuerat signum fecit quod
omnes qui eum agnoverant valde mirarentur. Respondit dicens: Quid miramini in hoc aut nos quid intuemini quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare. Deus
Abraham deus Ysaac et deus Jacob deus patrum nostrorum glorificavit filium suum Ihesum. Actuum iii. Et Paulus prius in fide nominis eius hunc quem
vidistis et nostis confirmavit nomen eius etc. Sed Gregorius in quippe fulgurans intuencium oculos miraculo lumine velut fulgure perstringunt. Sed humiliter custodiendo
et laudem auctori reddendo quasi unde venerit redeunt. Quia super fulguris vero sunt ondit etc. Sed in ... vero dicit etc. Sed vide ...

Item per mare potest intelligi etiam mundi amaritudo. Sicut mare amaritudinibus est repleta. Unde dicit Job vii in persona eius: Nunquid mare sum ego aut cetus quia circumdedisti me carcere. Vitreum dicitur propter quorundam fragilitatem et simile cristallo propter quorundam firmitatem. Sicut enim etiam modo singulos et fortes parvos et magnos filios habet [illegible] est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni genere piscium [illegible]. Item per mare potest intelligi penitentia propter amaritudinem contritionis confessionis et satisfactionis. Trenorum 2° capitulo magna est velut mare contritio tua. Ysaie 38° ecce in pace amaritudo mea amarissima. Item recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Dicit autem vitreum quia sicut vitrum nitidum mittit radios solis sic penitentia gratiam Spiritus Sancti. Cristallo vero simile dicit quia sicut cristallus gignitur coagulatione flatu ventorum sic penitentia oritur de petris flatu timoris [illegible] frigidus ventus aquilo flavit et gelavit cristallus ab aqua etc. Item per mare potest significari multitudo per superbiam, lividus per invidiam, fluidus per iracundiam, [illegible] per avaritiam, inquietus per accidiam, spumosus per luxuriam, absorbens per castrimargiam, ubi maior piscis devorat minorem. Abacuk 2° facies homines sicut pisces maris. Psalmista hoc mare magnum et spaciosum. Dicit autem vitreum propter fragilitatem quia [illegible] et [illegible] | Job primo et [illegible] [illegible] fragilis. Cristallo vero simile dicit propter [illegible] obstinationis etc. Item intelligitur mare dicit in quo [illegible] quia [illegible] quod omnia [illegible] speculanti et aliis quod viderit enarrare Ysaie 21° pone speculatorem ut quodcumque viderit annunciet.

Et in medio sedis et in circuitu sedis quatuor animalia plena oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni et secundum animal simile vitulo et tertium animal habens faciem quasi hominis et quartum animal simile aquile volanti. Et quatuor animalia singula eorum habebant alas senas et in circuitu et intus plena sunt oculis. Et requiem non habebant die ac nocte dicentia Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Et cum darent etc.

Posita notificatione sedis per ea que in circuitu eius fuerunt et que de ea procedebant et que in conspectu eius erant, subiungitur descriptio eorum que erant in medio sedis et in circuitu. Et dividitur in tres partes. Primo premittit descriptionem predictorum que erant in medio sedis et in circuitu et quantum ad numerum et quantum ad formam vel plenitudinem. Secundo [illegible] eorum indefessa operatione ibi Et requiem non habebat. Tertio describit seniorum congratulationem et consimilem operationem ibi Et cum darent etc. Prodicebat etc. Circa primum dicit: Et in medio sedis id est ecclesie sicut [illegible] prelatorum [illegible] [illegible] quatuor animalia per que figurantur quatuor evangeliste qui dicuntur esse in medio sedis velut ecclesiam sustentantes. Et in circuitu sedis velut eam defendentes. Vel in medio [illegible] sapientie ecclesie doctrinis vivam vocat. Et in circuitu [illegible] [illegible] predicat ut dicit Richardus. Vel in medio sedis quia in Iudea predicare inceperunt, de qua Ezechiel [illegible] In medio gentium posui eam. Et in circuitu quia inde circuierunt usque ad fines terre. [illegible] In omnem terram exivit sonus eorum. Et de hoc [illegible] [illegible] dubium quin hec animalia figurant quatuor evangelistas et quatuor omnes sanctos qui in medio sedis et in circuitu esse dicuntur quia incipientes ab Iudea predicando pervenerunt usque ad fines terre. Iudea quippe in medio est orbis terre sicut per prophetam Dominus testatur dicens In medio gentium posui eam, in circuitu eius [illegible] [illegible]. Animalia [illegible] plena oculis, per oculos autem aliqui [illegible] scripturarum sacrarum sapientia figuratur plena [illegible] [illegible] Ezechiel [illegible]. Alia [illegible] plena oculis, quia quot sunt scripturarum eloquia tot quasi sunt sanctorum lumina quibus illi corda suorum illuminant auditorum. Ante et retro oculos habent quia tam de hiis que facta sunt quam de hiis que facienda sunt locuti sunt. Vel plena oculis ante et retro quia prophete [illegible] [illegible] novi testamenti [illegible] [illegible] [illegible] et enarrat. Vel quia que sunt impleta et que adhuc sunt implenda premuniant [illegible] [illegible] redemptoris [illegible] dispensationem atque iustorum et impiorum separationem, id est predicta et impleta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod lucet in veteri testamento hoc fulget in novo. Vel dicitur quatuor animalia oculos habent [illegible] implenda. Concordat autem [illegible] oculum quia quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ante et retro, quia [illegible] et omnes [illegible] predicatores redemptorem suum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] preterita peccata recolentes deflent et [illegible] [illegible] sollicitudine sue [illegible] attendunt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et Richardus. Alia plena oculis per contemplationem celestium. Ante [illegible] sollicite [illegible], ante et retro alia oculos habent ut [illegible]. Et Richardus: Alia plena oculis id est [illegible] [illegible] de preteritis et futuris. Ezechiel [illegible] Totum corpus [illegible] per cogitationem futurorum, retro per cogitationem preteritorum. Vel plena oculis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia sanctorum actio ab omni parte circumspecta erat plenum oculis. Super quo dicit Gregorius: omne [illegible] corpus [illegible] [illegible] plena oculis [illegible] quia sanctorum mens [illegible] vigilat ne [illegible] bona desiderabiliter prudens et mala [illegible] caveat. Et subdit: Et hoc est laboriosum ubi sanctorum mens [illegible] vigilat ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Circumspecta est ergo vita sanctorum ne sit libera ut superba sit, quia sepe superbia [illegible] mala sub specie bonorum abscondat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible], quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et videri appetit libertas [illegible]. Ne sic sit [illegible] [illegible] [illegible] esse simulat. Ne sic sit [illegible] ut [illegible] sit, quia plerumque [illegible] non [illegible] [illegible] in ipsa timida cogitatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]. Ne sic sit parcimonia appetat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videatur [illegible] quamque egenti [illegible] [illegible] studio [illegible] [illegible] [illegible] aliud [illegible] [illegible] ut effusa sit quia nonnumquam effusio esse [illegible] putat. Aliud est enim [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible] que possident [illegible] [illegible] intentione [illegible]. Quicquid [illegible] agitur in radice intentionis pensandum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit, oculum [illegible] intentionem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenebrosa erit. Anima ergo [illegible] [illegible] corpus vero actionem, quia [illegible] [illegible] [illegible] intentio apud Deum simplex fuerit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ne aut mala ipsa appetat aut [illegible] [illegible] [illegible] specie bonorum agat [illegible] vigilat ut se undique aspiciat ubique custodiat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totum corpus plenum oculis habet, quia omnis eorum actio prudenti sollicitudine repletur. Et ne se eius vicia virtutes [illegible] esse totum corpus plenum oculis habet, quia [illegible] [illegible] [illegible] ut alia negligat et ubi negligit ibi [illegible] oculum non [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia sepe dum aliis [illegible] intendimus fit ut alia negligamus et ubi negligimus ibi [illegible] [illegible]. Ecce in [illegible] [illegible] [illegible] quia sepe [illegible] [illegible] [illegible] in templum orare testante evangelio [illegible] [illegible] [illegible] Deus gratias ago tibi [illegible] phariseus ille qui ascendebat in templum orare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] raptores iniusti adulteri velut [illegible] gratias agebat a quo acceperat bona ut faceret. Cui [illegible] subiungit [illegible] non sum sicut ceteri. Raptores iniusti adulteri velut [illegible] hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato. Decimas do omnium que possideo. Ecce ad [illegible] abstinentiam et ad [illegible] misericordiam [illegible] et ad [illegible] Deo gratias oculum phariseus [illegible] sed ad [illegible] custodia oculum non habuit. Et quid prodest quod tota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si unum foramen apertum relinquit unde ab hostibus intretur. Quid ergo prodest [illegible] [illegible] [illegible] tota civitas caute custoditur si unum foramen apertum relinquitur [illegible] phariseus qui [illegible] [illegible] insidias pene tota civitas caute custoditur, si unum [illegible] [illegible] [illegible] per negligentiam [illegible] [illegible] [illegible]. Phariseus qui [illegible] [illegible] custodia que pene ubique circumponitur quia [illegible] tota civitas per neglectum loca unum apertum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] decimas dedit Deo gratias retulit quia pene per circuitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vigilat. Anima ergo sanctorum mentes undique sic [illegible] [illegible] vigilat [illegible] tendit ibi hostem [illegible] ubi per negligentiam oculum clausit. Anima ergo sanctorum mentes undique sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ne aut prava agat aut recta que precepta sunt non agat aut [illegible] in omni suo opere pavorem et sollicitudinis oculum [illegible] ne aut prava agat aut recta que precepta sunt non agat aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui intus vident [illegible] [illegible] [illegible] bonis actibus [illegible] in suis cogitationibus [illegible] et tanto [illegible] [illegible] quanto qui intus vident [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et hic [illegible] [illegible] in medio sedis et in circuitu sedis quatuor alia plena oculis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totum corpus eorum plenum oculis in circuitu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quatuor animalia designatur per quos ultimo non [illegible] [illegible] [illegible] ante et retro [illegible] [illegible] visa sunt a Johanne per que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per eorum [illegible] [illegible] omnes [illegible] [illegible] [illegible] qui in eadem modo [illegible] [illegible] [illegible] sue [illegible] per eorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agenda et fugienda. Vel quia quatuor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] precipue [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in primo flet vitulus ubi ymolatur [illegible] [illegible] ad primam vocationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in 3° [illegible] in quarto aquila [illegible]

un et hec que subdit. ipotipalem descripcio quantum ad plures pertinens et post declarat que sunt unicuique propria et qua unum ab alio differat
2° quatuor corporis demicatio. Et quatuor alia singula etc. dicit ergo primum ad primum. et alterum primum ymaginem leonis in quo secundum doctores significatur beatus marcus
qui incipit a clamore et rugitu in deserto. secundum ymaginem vituli in quo significatur beatus lucas qui incipit a sacerdocio. Tercium habens quasi faciem
hominis in quo designatur beatus matheus qui Christi humanitatem describit. quartum ymaginem aquile in quo significatur beatus iohannes qui assumptis pennis in altum
ascendit etc. Et quod ibi gregorius super ezechielem omelia 4ta. dicit quatuor sancta alia scilicet quatuor animalia designant ipsa principia quatuor librorum ewangeliorum
concordia testatur. Nam quia ab humana generacione cepit, iure per hominem matheus, quia a clamore in deserto recte per leonem marcus, quia a sacrificio exorsus
est bene per vitulum lucas. Johannes vero a divinitate verbi cepit digne per aquilam signatur iohannes qui dicit In principio erat verbum etc. qui dum in ipsa divinitatis
substantiam intendit quasi more aquile oculos in solem fixit. Secundum instat nicolaus lira dicens per faciem hominis intelligatur matheus ut dictum est.
matheus vero non est primus in ordine ewangelistarum secundum primum et primus scripsit ewangelium ut dicit ieronimus in prologo super matheum. hec aut habens faciem quasi hominis
post zachariam et alter similis leonis primum etc. sibi vicissim per ista quatuor animalia non possunt convenienter intelligi quatuor ewangeliste secundum eundem intelligitur esse prima
ecclesia quarum prima est ierosolimitana nam ibi cepit ecclesia et assimilatur leoni propter constanciam ibi ostensam utpote de petro et iohanne Actuum 5
qui constanter dixerunt principibus iudeorum. Obedire deo oportet magis quam hominibus et iterum. Si iustum est in conspectu dei vos potius audire quam
deum ipsi iudicate. non enim possumus que audivimus et vidimus non loqui. Secunda est Anthiochena que assimilatur vitulo quia parata fuit
obedire mandatis apostolorum in illis contentis utpote Actuum xv. et quia primo in ea vocati sunt discipuli christiani Actuum xi. Tercia est Alexandrina quia
assimilatur homini nam in ea fuerunt a principio doctores docti non solum in libris divinis sed eciam in humanis ut pantheneus philosophus et Athanasius
et plures alii. Quarta est Constantinopolitana que assimilatur aquile volanti nam in ea fuerunt viri per contemplacionem elevati ut gregorius
nazazenus et plures alii etc. Sed licet textus sive possit sustineri racio tamen sua non cogit ad hoc tenendum propter quod ad eius argumentum potest
dici secundum hayminem et gregorium ubi supra quod prophecia non servat ordinem hystorie. quod si faceret iam non esset prophecia sed hystoria. Spiritus enim sanctus
loquitur prophetis sicut vult et quod vult. Ezechiel ergo primo ponit faciem hominis in matheo servans ordinem hystorie quia incipit ewangelium
suum ab humanitate Christi sic incarnacione filii dei dicens Liber generacionis ihesu christi. deinde subdit leonem per quem marcus signatur quia a cla-
more incipit velud leo dicens factum est verbum domini super iohannem in deserto sicut scriptum est Ego vox clamantis in deserto. Tercio faciem
vituli per quem lucas signatur quia incipit a sacerdocio dicens fuit in diebus herodis regis sacerdos quidam qui et maxime terminat ewangelium suum
a quo et ewangelium suum ita terminat quia erant semper in templo laudantes et benedicentes dominum. Ultimo ponit aquilam per quam signatur iohannes quia
a divinitate incipit. Christus primus natus est ut homo deinde predicavit et terribili voce emisit ut leo. postea passus est et immo-
latus ut vitulus. ac demum ascendit ad celos ut aquila. ideo quantum ad hunc ordinem servatur ordo hystorie. Iohannes vero primo ponit
leonem quia Christus iam surrexerat a mortuis. quia tamen non ideo evidenter in Christo impletum quod natus est ut homo aut quod passus est ut vitulus
sed quod surrexit a mortuis ut leo. hec apostolus dicit 2 ad corinthios v. Et si cognovimus Christum secundum carnem sed iam non novimus. ac si diceret. sed iam
non iam in aliis hominem mortuum sed leonem attendimus qui post mortem mortem victurus unde dicitur numeri [illegible] vivat leo de tribu iuda. Et
genesis 49 Jacob in persona illius loquitur iude. Ad predam fili mi ascendisti requiescens accubuisti ut leo et quasi catulus leonis. quis
suscitabit eum. quod fuit propheticum in figura Christi resurgentis. Nam dicunt qui de natura bestiarum disputant quod leo non clausis oculis
dormit. et Christus mortuus corpore secundum humanitatem vigilavit et impassibilis mansit secundum divinitatem. dormiens quasi leo nascitur. et ad vocem sui patris
excitatur. Ita et Christus ad vocem patris excitatus est secundum illud psalmi. Exurge gloria mea exurge psalterium et cithara. Quarta ergo per lucam
generat in Christum unde resurrexit. Iohannes secundum leonem posuit. primus itaque ordine est homo. postea vitulus. sed primus in ordine
leo. leo quia rex est bestiarum. alii non leo primo per marcum intelligunt qui dominum de sede regia descendisse describit et sic
[illegible] regem quererat. Et cognovit alio et alio ordinat ezechiel et iohannes. Ezechiel enim de futuris prophetabat
et ideo quod primo videbat de Christo scilicet incarnacionem preordinat. et alteras figuras sua incarnacione et primus est. iohannes vero hec omnia completa
iam videbat et ideo primo preordinat alteras scilicet figuras sua resurrectione. nam resurrectione dominica est fides plena. tercio fundata. Secundum quatuor
qualitates aut hec terciam animal habens quasi faciem hominis. quod primo fuit verus homo. videlicet quod debuisset exposuisse. quod tamen alteri fuit ymaginem hominum
sicut dicuntur de aliis aliis. Ad hoc videtur Richardus. quod homo multipliciter dicitur in scriptura. vel secundum ethymologiam nominis sicut quod dicitur homo eo quod de
humo. ad corinthios 15 Primus homo de terra terrenus. Aliquando dicitur secundum dignitatem conditionis sicut primo consecratur hominem ad ymaginem et plene [illegible].
Aliquando secundum affectum vel effectum [illegible] ad corinthios 3° Cum sit inter vos zelus et contencio nonne carnales estis et secundum homines ambulatis.
Aliquando dicitur secundum typum sicut quod dicit. Iohannes quinta homo hic fecit i. diabolus qui seminavit zizania. Aliquando putatur secundum defectum fragilitatis
Ieremie xvii Maledictus homo qui confidit in homine. Aliquando secundum rectitudinem equitatis Ecclesiastes ultimo Deum time et mandata eius serva
hoc est omnis homo id est totus homo et perfectus prout exponit Augustinus de civitate dei c. [illegible]. Prima ergo quando in malo accipitur. In sacra
scriptura describitur matheus non habens faciem hominis sed quasi hominis. quia non in carne peccati sed in similitudine carnis peccati venit ad romanos 8 etc.
Sed quia ut dicit gregorius super ezechielem omelia 4. omnes electi sunt membra redemptoris nostri. ipse autem redemptor noster caput est omnium electorum.
propter quod eius membra figurata sunt. nichil obstat si etiam in hiis omnibus et ipse signatur. Ipse enim unigenitus dei filius veraciter factus
est homo. ipse in sacrificio nostre redempcionis dignatus est mori ut vitulus. ipse per virtutem sue fortitudinis surrexit ut leo. Ipse etiam
post resurrectionem suam ascendens ad celos in superioribus est elevatus ut aquila. Totum ergo simul est nobis qui et nascendo homo.
et moriendo vitulus. et resurgendo leo. et ad celos ascendendo aquila factus est. Secundum quod per hec quatuor alia quatuor creature et sub corpore
specie sunt omnes perfecti figurantur ut dicitur ibidem. Restat ut quomodo unusquisque electorum istis aliorum visionibus exprimatur ostendamus dicit gregorius
Omnis etenim electus atque in via dei perfectus et homo et vitulus et leo simul et aquila est. homo enim rationale animal est. vitulus autem in sacri-
ficio mactari solet. leo vero fortis est bestia sicut dicitur proverbiorum 30. leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum. aquila ad sublimia
volat et inverberatis oculis solis radios intendit. Omnis itaque qui in racione perfectus est homo est. et qui semetipsum ab huius mundi
voluptate mortificat vitulus. Cum vero per ipsam suam spontaneam mortificacionem contra adversa omnia fortitudine securitatis erigitur leo est
unde dicitur proverbiorum 28. iustus quasi leo confidens absque terrore erit. Cum vero sublimiter contemplatur ea que celestia atque eterna sunt aquila est.
Sic qui iustus quisque per racionem homo per sacrificium mortificacionis sue vitulus per fortitudinem securitatis leo per contemplacionem vero efficitur aquila.
Ideo per hec quatuor alia significatur unusquisque perfectus. potest etiam ideo dici ut ea que de quatuor aliis dicuntur. eadem cognoscantur ad perfectos pertinere.
Primo Quilibet enim perfectus debet esse fortis ut leo. quia sicut leo secundum philosophum primo libro de animalibus est animal audax forte largum nobile
magnanimum decimo pertinet ad predones libro ix c. 2 et solinus libro xxvto. Qualis debet esse quilibet iustus et perfectus. Sed debet
esse ut vitulus. quia debet se mortificare a voluptatibus mundi et in sacrificio deo se offerre. Sed in eo esse debet gravitas fortitudo atque
Iob 39 in excelsis nidificabit. [illegible] contemplatur [illegible] suos et de longe oculi eius prospiciunt.

describens Ezechiel primo planta pedum eorum ut planta vituli. Super quo glossa ordinaria 3. Quia predicatores sancti bonum nomen significantur, doctor paulus apostolus
legis testimonium opponens non obdurabis os bovi trituranti. In sancto ergo predicatoribus planta pedis est vituli, scilicet mature incedens
et fortis et divisa quia vir quisque predicator et verax debet esse in maturitate et fortitudine in opere et discrecionis ungule in discrecione.
Non enim facile predicatio eius accipitur si levis in moribus esse videatur. Et nulla est maturitatis auctoritas si contra adversa omnia non fuerit assit
operis fortitudo. Virtutis autem nimia ipsa fortitudo operis amittitur si discretia in intellectu non fuerit. Hec ibi. Item quilibet professor debet esse et vivere ut homo
ratione se regens. Job 33 Respiciet homines et dicet peccavi. Super quo glossa moralium 24. Homines dicit quos non distinguit a bestiis. Ezechiel 34
vos greges pascue mee homines estis, quia illos in se deus pascat quos voluptas carnis inmundorum more non afficit etc. Item debet
vivere ut aquila sursum per contemplationem ascendens. Job 38 Nunquid ad preceptum tuum elevabitur aquila. Super quo glossa 31 moralium de proprietatibus
aquile de quibus dicitur infra et super 1a Audivi vocem aquile volantis. Sciendum autem glossa super Ezechiel ordinaria 1 quare de duobus aliis scilicet homine
et leone dicitur quod erant a dextris, de vitulo vero quod erat a sinistris, de aquila autem quod erat desuper ipsorum quatuor. Et videtur dicens quod a dextris leta,
a sinistris vero tristia ... videtur et sinistra nobis dicuntur hec esse que adversa esse deputantur. Et sic deum est per hominem incarnatio, per vitulum passio,
per leonem auctoris nostri resurrectio designatur. De incarnatione autem unigeniti filii dei qua redempti sumus omnes electi letati sunt. De morte vero eius
ipsi electorum primi scilicet apostoli contristati qui iterum de eius visione gavisi sunt. Quia vero et eius nativitate et resurrectione letitia discipulos perhibuit
quos eius passio contristavit. Homo et leo a dextris, vitulus vero a sinistris eius fuisse describitur. Ipsi namque electorum ... de eius sanctitate
gavisi sunt, de eius visione confirmati qui de eius passione fuerant contristati. Homo ergo et leo a dextris est quia nostri redemptoris eos incarnatio
vivificat et resurrectio confirmat. Sed vitulus a sinistris quia mors illius eos ad momentum temporis in infidelitate prostravit. Quare autem locus aquile
non inpeta sed desuper esse describitur quia sic per hoc quod eius ascensio significatur in quo verbum prius deum apud patrem esse demonstrat, super cetera
celos virtute contemplationis conscendit cum quibus et de eius deitate loquitur. Hec tu oculis subtilius contemplare. Si si aquila cum his aliis
adiuncta in ore alia esse invenitur, nimirum quod desuper ipsorum quatuor esse describitur. Nisi quod Iohannes per hoc quod in principio verbum vidit, et
super semetipsum transiit. Nam nisi non transisset verbum in principio non vidisset. Cum ergo et semetipsum transgressus est non tamen solum super se
sed adiuncto et se super quatuor sunt. De hiis etc quatuor alibi dicitur super loco omni 36 ... et infra. Item quatuor alia figurabant quatuor
flumina paradisi de uno fonte qui in centrum manabant. Item et quatuor anuli arce quibus portabatur archa. Hii sunt enim qui per quatuor mundi
partes quatuor docent virtutes et quatuor convertunt affectiones. Ezechiel primo Manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus. Quatuor partes quatuor sunt
mundi regiones oriens occidens septentrio meridies. Per quatuor climata primo predicatio per quatuor evangelistas est extensa que per quatuor volumina
cardinales virtutes. Et quia scilicet due penne singulorum iungebantur et due tegebant corpora eorum, quatuor affectiones designantur per quas
a terrenis penatis ad sublevantur. Amor enim et spes ad superna nos elevat, ad quirit ad deum animum electi amant celestia que
sperant et sperant que amant. Timor vero et dolor corpora tegunt quia ab oculis dei mala perpetrata abscondunt. Item isti sunt quatuor fabri
qui fabricant arma certe quibus se muniant et hostes expugnent. De quibus dicit Zacharias 2 Ostendit michi deus quatuor fabros et dixi quid
isti veniunt facere, qui ait hii sunt cornua que ventilaverunt iudam. Item isti sunt quatuor equi scilicet rufi varii albi et nigri quos misit deus
ut perambularent terram Zacharias 1 et 6. Item isti sunt quatuor columpne que sustentant velum in centrum Exodo 26. Item isti sunt quatuor ... et quatuor
circuli aurei quibus portabatur archa et mensa domini Exodo 17. Item quatuor quadrige de quibus Zacharias 6 etc. Et hec ideo quia ipsi centrum
celestibus doctrinis irrigant et ecclesiam sustentant. Item leonem ... per misericordie et aquile per contemplationem etc. Tunc ibi et quatuor alia
que sunt leones per audaciam, vituli per paciam, homines per mansuetudinem et aquile per contemplationem. Item quatuor alia
super posita fores quibus alia ab invicem distinguntur. Item tria coniuncta cum membris quenuit et tangit ... in duobus primo in hoc quod senas
alas habebat. Secundo quod plena oculis intus et in circuitu erant. In eo et in circuitu et intus plena sunt oculis etc. Per desiderio predicatorum
aliquem quantum ad alas in forma sive sublimationis cum repeticione de oculis vero dicitur. Et in ore alia sunt sic ut premisso est per foras et
plenitudines suas distincta. Singula corpora habebant alas senas de quarum dispositione non tangitur hic quicquam. Sed in ysaye 6to
quod sex alae uni et sex alae alteri, et duabus alis velabant faciem et duabus velabant pedes, et duabus alis volabant. Per senarium autem
quod sex alae uni et sex alae alteri ... Quatuor autem ad naturam
secundum Haymonem significatur omnis operatio dei que in sex diebus et in sex ... etatibus facta est vel peragitur. Quatuor autem alia senis alis vestiuntur quia omnium sancti viri celebrata sunt perfecti
in hac vita consistunt per ea tamen sunt comprehendi que per sex ... sancti etates peraguntur. Hic est quod faciem et pedes alis velare referuntur
per usuram quod ... neque ea que sunt ante mundi constitutionem neque ea que post finem sancti futura sunt, sancti cognoscere possunt. Facies ergo velate
sunt ea que fuerunt in eternitate ante mundi constitutionem, pedes vero sunt ea que erunt post mundi consumationem, media vero sunt que cursu temporis
de medio peraguntur. Facies ergo et pedes alis suis velant, quia illorum notitia nobis non plene revelatur, et duabus alis volant quia de
hiis que medio tempore aguntur, in sermone eorum opus est ministerio sanctorum angelorum. De mediis ergo plenius sciunt, et aliquid per experientia
et via cum ... aliquid vero per revelationem. Sed de facie et pedibus nil vel modicum sciunt, et ergo dicuntur velate duabus alis quia ... precedunt(?)
humana intelleccio deficiat, non solum quo ad naturale cognicionem sed etiam quo ad supernaturale revelacionem dicitur primo non est vestrum nosse tempora vel momenta
possunt et has alas senas aliter intelligere secundum Haymonem et Nicolaum de Lira. Nam ala prima potest dici lex naturalis, secunda lex mosaica,
3a prophetarum oracula, quarta celebrium consiliorum statuta, doctrina apostolorum, sexta statuta generalium conciliorum sive canonica ... et doctrina
catholicorum virorum summorum pontificum sanctorum que doctorum scilicet Ieronimi Augustini Ambrosii ceterorum que sanctorum ... cum alius viri celebrati
quotidie sustollunt et ad celestia sublevant et ad contemplationem divinorum, et deorsum se demittunt ad edificationem proximorum, volant ad
dexteram per gratiam actionum in prosperis, et ad sinistram per paciam in adversis. Quatuor ergo alia ... in centrum perfecti qui perfectissime recte
per quatuor celebratum doctrinam didicerunt, habebant senas alas id est sex scripturas, hic est erant instructi ad exercendum officium predicatorum per scripturam
sacri canonis que continetur in duobus testamentis et in corpore iuris etc. Et non immerito. Nam intimum pertinet ad sacerdotes sciencie legem dei
et esse plenam noticiam divinarum scripturarum quod dicit per prophetam. Item notitiam in sacerdotibus requisivit dominus super 10 Malachie 2o Labia sacerdotis
custodiunt scientiam. Dicit glossa. Si sacerdos de lege interrogetur doceat et resistentes convincat. Alioquin dignitatem sacerdotis iactat cum non habet opera.
Et super 10 Aggei 2o Interroga sacerdotes legem domini. Dicit glossa Sacerdotium est scire legem domini et ad interrogationes de ipsa respondere. Si sacerdos est
sciat legem domini. Si ignorat legem se ignorat esse sacerdotem. Et Deuteronomio 32 Interroga patrem tuum et annunciabit tibi, maiores tuos et dicent
tibi. Dicitur ... ideo quod sacerdos et gradus sacerdotalis dignitas in centrum ... convincit et
... sacerdotibus propter ... ideo quod ipsi eos quibus preesse ... conveniunt in scientia et virtute
requirit necessario competentem litteraturam et morum sanctitatem, sed ymmo quandam in talibus perfectionem scilicet quod ipsi eos quibus preesse
... excedunt in honore et dignitate. Et hoc ideo quia ad sacerdotale statum pertinet exercicium trium actuum yerarchicorum, quia sacerdos debet
purgare illuminare et perficere, purgare quidem eos commissos ab errore credendorum, ab ignorantia agendorum et ab omni macula vitiorum, et
sic purgatos illuminare de credendis sperandis agendis et timendis. Et ultimo sic illuminatos assiduis doctrinis et exhortationibus perficere
in fide et virtute. Indiget ergo sacerdos et maior prelatus et quilibet curatus ad quem pertinet actus ... plena sanctitate
sancta vita, quia tercius actus eorum est perficere, quod non potest sacerdos solum verbo doctrine sed etiam ... sancte vite, qua producit devote
orationes sacratorum applicatas et acceptabiles deo sacrificiorum oblationes et satisfactiones pro peccatis populi ... Item tenentur ...

ac etiam constat ecclesiae devotis orationibus, ieiuniis, piis et aliis operibus spiritualibus quibus imperfectionem populi in temporibus suppleant, et deum pro illa ipsi quam populo placare. Sic legitur sub antiqua lege sacerdotes et prophetas fecisse, qui comparati tribulationibus populi steterunt in conspectu dei, et interposuerunt se inter deum et populum devotis orationibus, ac diversis et continuis afflictionibus saepe impetraverunt gratiam populo tribulato, sicut Moyses, Aaron, Daniel et ceteri, allegationes omitto. Sed si sacerdotes veteris legis praefecti et minores debuerunt, consequenter sacerdotibus novae legis multo magis se debent affligere et devotionibus intendere pro dissipato et tribulato populo, tamquam eis commisso. Et ad maiorem evidentiam dictorum, ut appareat quam inexcusabiliter ex ordine divinae dispositionis obligentur sacerdotes maxime curati ad illuminationem populi dei verbo praedicationis et sacramentorum eruditionem, nervos sive quasi attendendum quod secundum beatum Dionysium ecclesiae triumphantis triplex est ierarchia, scilicet suprema, media et infima. Suprema est supercelestis et divina, media celestis et angelica, infima subcelestis et ecclesiastica. In suprema est trinitas personarum, in media trinitas ierarchiarum, in infima trinitas statuum ad eruditionem et directionem hominum divinitus ordinatorum. Et quamvis in divina seu supercelesti ierarchia non sit ordo reductionis infimi ad supremum, cum tres divinae personae sint coaeque perfectae, tamen ibi est ordo originis et processionis et quasi emanationis. Nam ibi est persona quae est a nulla et a qua alia, scilicet pater, et est ibi persona quae est ab alia et a qua est alia, scilicet filius, et est ibi persona quae est ab aliis et a qua nulla, scilicet spiritus sanctus, non prout in divinis plures intelligere emanationes; solum enim sunt ibi duae emanationes, tres hypostases, quatuor relationes et quinque notiones, et ex his tres proprietates personales. Haec ergo ierarchia summa et dominissima omni virtute et perfectione redundans, cum conformius sit pro capacitate in sapientia, pace, iustitia et omni bonitate elaborat angelicam et ecclesiasticam ierarchiam, ut ergo deiformiter attingat angelica, ideo sunt in tres ierarchias, quarum suprema illuminat mediam et media infimam. Suprema autem ierarchia, scilicet trinitas, illuminat mediam, et ad instar huius deiformius angelicae similis est disposita ecclesiastica ierarchia. Ita videlicet quod in ea est trinitas statuum, scilicet supremi, medii et infimi. Supremus status est praelatorum, medius regularium et infimus laicorum. Istos tres status tangit salvator Matthaei 24 sub metaphora, scilicet in agro, in lecto et in mola. Dicit enim ibi: duo erunt in agro, unus assumetur et alter relinquetur; duo in lecto; duae molentes in mola etc. Secundum beatum Augustinum in agro sunt qui in ecclesia praesunt, in lecto sunt qui contemplationi vacant, in mola sunt qui mundana tractant. Et sub tali statu mola dicitur, quae multis curis et distractionibus agitatur, et quae per gyrum quotidianas mentes vertit et rotat. Primus itaque status secundum Augustinum est rectorum, secundus celibum, tertius coniugatorum. Alia enim glossa habet quod sive tantum vel hos tres status non legitur nisi Augustinus. Supremus ergo status ecclesiae est praelatorum, et continet tres gradus, scilicet supremum, medium et infimum. Supremum tenebat Petrus, quia ipse enim erat et est caput ecclesiae primitivae et pluraliter medium vero gradum tenebant apostoli, infimum autem 72 discipuli. Supremus enim sub deo est papa, quia caput et monarcha totius ecclesiae in spiritualibus et temporalibus, sicut dicit ipse Matthaei ultimo: Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. In ipso secundum beatum Dionysium vero caelestis ecclesiasticae ierarchiae omnis ierarchiae dispositio perficitur et completur. Ipse enim in altum profecturus, optimo ordine divinum regimen ecclesiae disposuit, unum principem vicarium suum relinquens in terris, qui caput esset et monarcha totius ecclesiae militantis, ut sic in tota ierarchia universi, etiam quae volunt male dispositionem unius inducere, et unum principatum semper primum sub deo. Sic in tota ecclesia militante esset devenire ad unum monarcham, a quo procedat dispositio, illuminatio et perfectio totius ecclesiae militantis, et qui supremus in subcelesti ierarchia recipit illuminationem deoque propius ab infimo ordine angelicae ierarchiae. Secundum gradum ecclesiasticae ierarchiae tenebant apostoli, quorum vices et statum modo tenent episcopi. Sic dicit Augustinus super illud: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii. Tertium gradum tenebant 72 discipuli, quorum vices et locum tenent modo presbyteri curati, qui potestatem eruditionis in suis antecessoribus a Christo immediate acceperunt et ab ipso missi sunt, Lucae 10, per quos designat duos et alios 72 discipulos et misit eos ante faciem suam etc. et dixit eis: Ecce ego mitto vos sicut oves inter medios luporum. Unde patet quod misit eos et non apostoli. Sic et consequenter apparet quod tamen secundum divinum principatum ordinem qui ierarchia appellatur sunt ordinarii ecclesiae doctores, ad quos inexcusabiliter vere qualiter et aliter in suum statum pertinet illuminare populum dei et actus ierarchicos exercere, propter quod in libro 2 per alia singula habebant senas alas, de quibus alius videbis quod sub institutione erat et disposita ad exercendum officium praedicationis, qui collegii quibus addictum pertinet ad qualia et quanta se obligat, qui praelatum vel episcopatum vel pastoralem professionem ecclesiae oblatum assumunt. Unde ergo stimulus de illis qui fere in suae damnationis periculum magnis conatibus alii et alii nunc tendunt ut promoveantur talibus importune se statibus ingerunt, quorum actus et operationes proprias facere nesciunt, aut si sciunt, propter incrementa debita negotiis facere negligunt. Secundus status ecclesiasticae ierarchiae secundum Augustinum erat celibum vel religiosorum, qui sufficienter distinguendo similiter habet tres gradus, in primo sunt abbates vel ministri vel generales, in secundo priores et alii officiales, in tertio fratres conventuales. Tertius status ecclesiasticae ierarchiae est laicorum seu coniugatorum, qui similiter continet tres gradus: in primo sunt praelati imperatores, reges et principes, in secundo barones et milites, in tertio laici vulgares. Quod obiter introducitur, quatenus unusquisque videat quam alte vel basse situetur in ordine sacri ecclesiastici principatus vel ierarchiae, et ut noscat suum statum aut gradum limites transgrediatur in sursum vel deorsum, sed quilibet advertat ad quae secundum divinum ordinem dispositionis obligetur et in illis fideliter persistat. Non enim cuilibet competit pro salute sua quemlibet statum inducere, saepius enim deus aliquibus subtrahit et non concedit seu largitur statum dominii temporalis aut spiritualis, quia scit de unoquoque qualis esset si foret in tali potestate seu statu constitutus. Et ita multi propter mala quae facerent aut propter tyrannidem quam exercerent si essent in potestate, eorum saluti providendo non largitur eis statum honoris temporalis et similiter a statibus dignitatum spiritualium saepius electos suos deus subtrahit, ne sint eis in ruinam. Unde patet quod talibus statibus non est se ingerendum, sed nisi legitime oblati sint, tamen timore assumendi, quia principatus appetatur. Urgetur ergo nescit homo qualis in eo futurus sit finis. Unde dicit Augustinus 19 de civitate dei capitulo 19, quod episcopatus nomen est operis non honoris; illa sarcina si nemo imponit, portanda vacandum est veritati; si autem imponitur, portanda est propter caritatis necessitatem, non propter principatus utilitatem. Ex praemissis apparet quod non debent dolere secundum deum si non promoventur ad status et gradus altos in ecclesia, quia debent cogitare quod multa forte deo magis providet eorum saluti. Nam quibus divina electio vel provisio ad statum apostolatus vel episcopatus vel doctoratus etc. est effectus divinae praedestinationis eius, quem eligit, sic fuit in beato Paulo, de quo dicit salvator Actuum 9: Vas electionis est mihi iste etc. Quibusdam vero non sic fuit, in apostolo Iuda, cuius vero est effectus praedestinationis aliorum. Quibusdam vero talis electio est effectus demeriti populorum, quia propter peccata populi deus facit regnare hypocritam, Iob 34. Et dat eis principes effeminatos et pueros, Ysaiae 3. Cuius etiam est effectus irae dei facientis, contrario honorum conatu. Sic nunc deus dedit populo regem Saulem, primo Regum 8. Cuiusdam vero collatio divinitus vel alti status est praemium praecedentis instantiae vel moralis virtutis, ut patet Augustinus 5 de civitate dei capitulo 15, dicens quod deus non erat daturus Romanis felicitatem aeternam, dedit eis pro suis bonis divitias et gloriam mundi. Ideo etiam bona quaerunt et pro eis laborant filii huius saeculi, quibus non est pars in felicitate aeterna, et ideo deus ipsos talibus remunerat qui aliquid boni egerunt. Sed enim praelatos vel dispensatores contingat saepius habere ambitiosos esse et magis idoneos aut pro bona naturalia vel pro bona dei gratis data, quae receperunt ad gubernationem populi, quos praedestinatos et electos deo largitur ipsis stipendia vel forte saepius dignos seu statum alios gubernandi non propter ipsos, sed propter pacem et quietem gubernationis subditorum, quos sicut amatores bonorum, dominatores et dominos, ymmo tutores, fuerunt defendunt et melius disponunt quo ad similia quasi vere dei amatores. Et ergo dicit praedicentes esse filios huius saeculi, filius lucis in generationibus suis, Lucae 16 capitulo.

Si quis autem adhuc pro intellectu hic [illegible] spiritus sanctus loquitur in Ezechiele propheta et in beato Iohanne [illegible] dicit hic quod singuli alas habebant senas alas
ac dicit: Si [illegible] quatuor penne viri. Respondeo quod sicut supra dictum est ab Haymone, spiritus sanctus locutus est in prophetis sicut voluit et quando voluit
et diversimode tangit [illegible] prophetas ut ait Gregorius super Ezechielem omelia prima. Et ideo revelat [illegible] aliud illi et aliud isti ob varietatem misteriorum in
ipsis alibi signatorum. Alie enim virtutes signantur per pennas apud Ezechielem et alie per alas hic apud Iohannem. Per quatuor enim pennas
ibi signantur quatuor virtutes ut ait Gregorius omelia [illegible]. Due penne sunt potentie scilicet spes et amor que mentes sanctorum elevant ad superna. Due vero
penne quibus tegebant sunt timor et penitentia sive dolor que corpora tegunt quia ab oculis dei mala perpetrata abscondunt. Et ibi bene dicitur
[illegible] vero alas hic [illegible] [illegible] [illegible] quod emanat gloria et [illegible] ut dictum est [illegible] spiritualiter sunt [illegible] opera [illegible]
[illegible] quibus volant ad celum. Et de hiis alis dicitur Ezechielis 3: Et vocem alarum animalium [illegible] Gregorius omelia [illegible] dicit quod ale [illegible] sunt
virtutes sanctorum. [illegible] ergo unumquodque animal alas suas conjunctas alteram ad alteram percutit, nisi quod aperte datur intelligi quia per sanctam aliam [illegible]
vita in nobis virtutem operatur, dum una alteram ad profectum pulsat [illegible] [illegible] ita subiungens. Certe etenim quibusdam iam verba dei [illegible]
displicet ut etiam viscera mea habeat [illegible] [illegible] quippe verba dei audiunt, date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis, luce [illegible] iam cepit
esse [illegible] in elemosinis verba sancte auctoritatis legit et quamquam in eis dicitur de mea [illegible] per [illegible] intellexit. Ubi enim scriptum est [illegible]
[illegible] paupertatem [illegible] fortasse antea legebat et [illegible] [illegible] in corde iam [illegible] cepit [illegible] quod est [illegible] pauperum
legit et recognoscit quod [illegible] in semetipso intellexit quod foris audit. Aliud namque est elemosinam ex precepto facere aliud [illegible]
ex precepto enim facere bonum inchoatum est [illegible] facere bonum est perfectorum qui non solum faciunt quod iubetur, sed etiam diligunt faciendo
quod iubetur. Hic est enim quod in magna virtute per [illegible] dicitur: Vide quia mandata tua dilexi domine, in misericordia tua vivifica me. Mandata enim
dei per [illegible] facere [illegible] est et obedientis, diligendo autem facere obedientis et amantis. [illegible] ergo et per [illegible] [illegible] [illegible]
et per [illegible] mea in corde [illegible] [illegible] multiplicat, ala in nobis alam percutit quia virtutem virtute operatur. Sic qui castitatis bonum
in suo corpore custodit, cum [illegible] zelo accendi ut ab [illegible] [illegible] [illegible] et sepe dum quosdam in lapsibus [illegible]
[illegible] affligit atque ad castitatis [illegible] restringit. Cumque forte mens de [illegible] luxurie fuit temptata, quo ipso zelo
quo alios corripuit [illegible] [illegible] et erubescit [illegible] cogitatione que se in aliis recolit correxisse. In hoc ergo ala alam
percutit dum vitam virtute pulsat et ab [illegible] custodit [illegible]. [illegible] [illegible] in quo [illegible] alas habebat [illegible] et in circuitu et intus
plena sunt oculis. Ut enim [illegible] est [illegible] [illegible] alia sunt omnes predicatores sive prelatos in ecclesia quod [illegible] plena oculis retro per [illegible]
cognitionem preteritorum et ante per fidem et [illegible] futurorum et in circuitu per [illegible] [illegible] agendorum, et hic [illegible] et intus, scilicet per [illegible]
[illegible] [illegible] cogitationum ut ait Richardus. In circuitu ergo et intus plena sunt oculis quia et in opere et in cogitatione [illegible] sese
[illegible] ait [illegible] intus in conspectu dei et in circuitu in hominum conspectu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ait [illegible] [illegible] simplices sicut filii dei sine reprehensione in medio nationis prave et perverse. Unde ut dicit Gregorius moralium 19 [illegible]
[illegible] [illegible] longe vero [illegible] interiora ac subtilissima cogitationum [illegible] patet oculis dei. [illegible] enim [illegible] et apta
opera patet oculis hominum in [illegible] apparere [illegible] et in [illegible] cogitatione [illegible] [illegible]
sunt oculis eius [illegible] sepe in [illegible] ante oculos hominum [illegible] [illegible] [illegible] multo enim magis intus [illegible] [illegible]
non timet que videntur omnia non videtur [illegible] [illegible] se videri intus [illegible] timet. Hic est enim quod [illegible] alia sancta
intus [illegible] [illegible] et vel reprehendere [illegible] [illegible] se videri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in circuitu oculos habent et intus plena esse oculis [illegible] [illegible] enim [illegible] sua honeste disponunt sed interiora neglegunt
in circuitu oculos habent sed intus non habent [illegible] vero omnes qui [illegible] sua [illegible] ut bona de se opera [illegible] [illegible] et interiora
in circuitu oculos habent sed intus non habent [illegible] [illegible] et [illegible] intus [illegible] [illegible] [illegible] et in circuitu et intus
sua vigilanter attendunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
oculos habere [illegible] magis quam se ut deo placeat interiora sua [illegible] [illegible] de sancta ecclesia per [illegible] [illegible] eius [illegible]
regis ab intus [illegible] quia [illegible] sua [illegible] [illegible] custodit [illegible] de ea subditur in fimbriis aureis circumdata varietate
[illegible] ab intus [illegible] quia [illegible] sua [illegible] [illegible] [illegible] et alios [illegible] per [illegible] [illegible] opera [illegible] vel aliter
[illegible] intus sunt et alius [illegible] et se [illegible] per [illegible] [illegible] et alios [illegible] [illegible] [illegible]
In circuitu et intus plena sunt oculis id est habent notitiam [illegible] historie et [illegible] allegorie. Ut per historiam simplices, per allegoriam [illegible]
[illegible] [illegible] possent [illegible] dum venisset ad vos fratres non veni in sublimitate sermonis aut sapientie et [illegible] non potui vobis
loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus etc. quia foris oculos habebat [illegible] intus vero oculos habebat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et requiem non habebant etc. [illegible] alium quod erat in medio [illegible] et in circuitu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] qui subdit corporis indefessam operationem et [illegible] subiungit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] dicit: Et requiem non habebant die ac nocte dicentes sanctus etc. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut sit [illegible]
[illegible] ad [illegible] dicit: Et requiem non habebant die ac nocte. [illegible] non [illegible] in hac mortali vita quia corpus quod corrumpitur
[illegible] in ecclesia, qualiter hic dicit quod non habebat requiem die ac nocte, [illegible] [illegible] cantat deo [illegible] [illegible] et sepe labia
aggravat animam [illegible] et [illegible] super [illegible] lauda anima mea dominum, dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] cogitatio [illegible] [illegible] que [illegible] volat. [illegible] ergo mens mea [illegible] ad laudem dei [illegible] anima mea per [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] negociorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mens attendit et [illegible] [illegible]
alloquitur: lauda anima mea dominum. Aliud est quod de aliis rebus agis, aliud est quod te occupat cura rerum terrenarum atque mortalium
[illegible] lauda dominum. Et quia ipsa anima [illegible] et non vales ita [illegible] ut dignum est [illegible] laudabo dominum in vita mea
[illegible] lauda dominum. Et quia ipsa anima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in vita mea. [illegible] modo in morte mea sic laudo quantum possum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in corpore
peregrinamur a domino in corpore. [illegible] sic laudas dominum non stabiliter, non perfecte [illegible] [illegible] quia corpus quod corrumpitur aggravat animam et deprimit
terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Tolle nunc corpus quod aggravat animam et laudabo dominum. Tolle nunc terrenam inhabitationem deprimentem sensum
multa cogitantem, ut a multis in unum confluat et laudet dominum. [illegible] [illegible] ita sit non possum [illegible] etc. [illegible] ergo distinctio mentis
in oratione sive dei laude ex corporis aggravatione [illegible] [illegible] temptatione [illegible] sicut dicit Petrus Damianus: Cum psallitur et oratur ad
[illegible] [illegible] illic tenebrarum principes adversum nos feraliter dimicant, ut per illusiones fantasmatum ab hiis que per labia defluunt
[illegible] mentes [illegible] [illegible] instabilitas autem mentis originaliter [illegible] ex peccato primi parentis. Unde dicit Hugo [illegible] [illegible]
videndum nobis est unde tanta cordis instabilitas et vicissitudo mentis oriatur. Et subdit [illegible] [illegible] ad hoc conditus fuit ut si non [illegible]
per contemplationem [illegible] vultum creatoris sui semper assisteret ut eum semper videndo semper amaret, semper amando semper ei adhereret, semper ei adherendo qui
immortalis est, eam ipse vitam sine fine possideret. Sed [illegible] est a facie domini, [illegible] peccati [illegible] ignorantie cecitate percussus, ab illa
contemplationis illius luce foras venit, eo quod per studium ad terrena desideria mentem inclinavit, quo magis superiorem dulcedinem [illegible]
gustu perdidit, oblivisci cepit. Sic quod facta est vaga et profuga super terram, vaga quidem per inordinatam concupiscentiam, profuga per [illegible]
[illegible] [illegible] quod prius amore divino [illegible] stabile [illegible] et unum amando unum permansit, postquam per desideria terrena de
[illegible] [illegible] cepit, quia in tot divisum est quot sunt ea que concupiscit. Sic quod fit, ut mens quam unum bonum amare nescit, nunquam valeat esse
stabilis quia desideriis suis finem in hiis que amplecti non invenies, dum se semper de desideriis ostendit, sequens quod consequi non valet.
Nunquam requiescit. Hic [illegible] nascitur motus sine stabilitate, labor sine requie, cursus sine pervenire ita ut semper sit inquietum cor nostrum
donec illi adherere cepit ubi et desiderio suo metas [illegible] gaudeat et ea que diligit semper mansura consideret, quod erit in futura
[illegible]

[illegible] ut dau est alia predicta describunt quod ut sit sic sancti in hac vita sicut perfecti quam [illegible] ubi perfecte sic retinere per [illegible]
socialia [illegible] et [illegible] quod hic dicitur [illegible] requiem non habebat die ac nocte [illegible] ob continuitate boni operis vel pro oracionis
vel fructuose [illegible] glosa super [illegible] luc 18 [illegible] orac[ionem] dicit [illegible] orat qui [illegible] bene agit [illegible] adorare [illegible] agebat pro vobis dicit
[illegible] bone operacionis sive occupacionis sic quod operacio bona non interpiat [illegible] petitur [illegible] Augustinus super titulum psalmi 148 [illegible] non
cessat bene vivere [illegible] laudat deum tunc desinis laudare deum quando a iusticia et ab eo quod ei placet declinas [illegible] a vita bona nunquam declines
lingua tua tacet et vita tua clamat et aures dei ad cor tuum [illegible] enim aures meae ad voces meae sic aures dei ad cogitacionis
[illegible] et super 10 psalmo [illegible] lingua mea meditabitur iusticiam tuam tota die laudem tuam [illegible] lingua durat tota die meditari laude
[illegible] suggero remedium unde tota die laudes deum si bene quicquid egeris [illegible] age et laudasti deum cum cantas [illegible] laudas deum lingua
tua quid agit [illegible] laudet [illegible] laudat lingua laudet et [illegible] tu cessasti ab hymno cantando [illegible] ut reficiaris noli inebriari et laudasti
deum [illegible] ut dormias noli surgere ad maleficiendum et laudasti deum [illegible] negocium agis noli fraudem facere et laudasti deum [illegible]
noli [illegible] et laudasti deum [illegible] innocenciam operum tuorum prepara te ad laudandum deum tota die [illegible] super 10 psalmo [illegible] repleatur os meum
laude ut cantem tota die magnificenciam tuam [illegible] est tota die [illegible] sine intermissione [illegible] requiem non habebat [illegible] non cessabat a laudibus
[illegible] requies [illegible] concludit [illegible] labor laudantium assignatur [illegible] laudis continuitas demonstratur [illegible] est enim [illegible] quiete a laude dei
numquam cessare unde dicit Augustinus in fine de civitate dei ibi vacabimus et videbimus videbimus et amabimus amabimus et laudabimus ecce quod erit in fine sine fine
[illegible] vacacionis [illegible] laudacionis [illegible] benedicam dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo [illegible] non sufficit [illegible]
si non assit laus cordis et operis unde dicit Augustinus super psalmo 146 non solum vox tua sonet laudes dei sed et opera tua concordent cum voce
tua [illegible] voce cantaveris [illegible] vita sit tanta ut numquam sileas negocium agis et fraudem cogitas siluisti a laude dei et quod
est gravius non solum a laude siluisti sed blasphemiam [illegible] cum enim deus laudatur de bono opere tuo opere tuo laudas deum
et cum blasphematur deus de malo opere tuo opere tuo blasphemas deum [illegible] ad unum [illegible] voce corde ne sileas
vita ne taceas non cogitas in negocio fraudem psallis [illegible] manducas et bibis psalle non [illegible] sonorum [illegible] ad aures
aptans sed modeste frugaliter et temperanter manducando et bibendo quod [illegible] dicit apostolus 1 cor [illegible] manducatis sive bibitis sive quid facitis
omnia in gloriam dei facite si ergo bene agis quod et manducabis et bibis et ad refeccionem corporis sumens reparacionem [illegible] gracias
agens ei qui prebuit [illegible] et fragilitati ista supplementa solacia et [illegible] tuus et potus tuus laudat deum si vero modum nature debitum
[illegible] voracitate [illegible] et vino [illegible] licet laudes dei lingua tua sonet vita tua blasphemat
[illegible] cibum et potum requiescis ut dormias nec in lecto [illegible] agas et [illegible] advenit et cum dormis non te [illegible]
mala conscientia a quiete tua [illegible] innocencia [illegible] laudat deum si ergo laudas non tantum lingua cantet sed eciam assumpto bonorum
[illegible] psalmus laudas cum agis negocium laudas cum cibum et potum capis laudas cum in lecto requiescis laudas
cum dormis [illegible] ergo non laudas [illegible] ergo in nobis laudacio dei [illegible] qui effecti sunt equales angelis dei
[illegible] nos corporalis [illegible] nulla [illegible] non fames non sitis [illegible] non [illegible] fatigabit non frigus [illegible]
non febris [illegible] non mors finiet ad illam [illegible] laude [illegible] nos ista laudacione in operibus bonis [illegible] enim
laudat deum vita sua et lingua vocalis [illegible] et bonis operibus [illegible] graciam dei [illegible] non [illegible] deum laudare vocibus
laudet bonis operibus assiduus [illegible] et [illegible] cogitacionibus [illegible] deum facere die ac nocte [illegible] in prosperitate et adversitate
unde dicit Augustinus super psalmo [illegible] tribulacionem et angustiam [illegible] et [illegible] laudandus est qui et [illegible]
et [illegible] laus enim dei a corde et ore [illegible] non [illegible] ut laudet in prosperis et maledicat in adversis [illegible]
psalmo [illegible] benedicam dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo laudet [illegible] blandiente tribulacione [illegible]
emendante [illegible] blandiatur sive emendet [illegible] hereditate [illegible] suppurtacionum [illegible]
ut [illegible] laudet [illegible] nos ad laudandum [illegible] laudibus non indiget est enim [illegible] nullius
indiget [illegible] magnus dominus et laudabilis [illegible] diligat lingua [illegible]
[illegible] fidelis [illegible] laudat deum die ac
nocte [illegible] in prosperis et in adversis [illegible] laudes [illegible] die ac nocte non tacebunt laudare
nomen domini unde Richardus laudaverunt enim vita sua verbo laudat [illegible] laudat per opera fidelium [illegible] testimonio
laudat adhuc in celo [illegible] contemplando [illegible] modum laudandi [illegible] ad [illegible]
[illegible] ter [illegible] sanctus et postea subiungit [illegible] dominus deus [illegible] et [illegible] in personis trinitas et [illegible]
unitate unde [illegible] ter [illegible] sanctus ad [illegible] dicentia dominus deus [illegible] trinitas [illegible] unitas in
[illegible] maiestate [illegible] ergo ter sanctus [illegible] in personis est trinitas dominus deus omnipotens [illegible] deitatis est unitas [illegible] richardus
et [illegible] super [illegible] ad [illegible] tres [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible] fides et [illegible] replent corda subsequencium [illegible] testamento
novo [illegible] sic et per paulum [illegible] eundem spiritum fidei sicut scriptum est credidi propter quod locutus sum et nos credimus propter quod loquimur
[illegible] illi [illegible] deum trinitatem [illegible] esse [illegible] trinitate [illegible] locuti sunt [illegible]
[illegible] in celo [illegible] sanctus dominus deus sabaoth [illegible] trinitas [illegible] ut [illegible]
[illegible] trinitatis appareat non dominus sabaoth sed dominus deus sabaoth [illegible] benedicat nos deus
deus [illegible] et benedicat nos deus [illegible] ut unum [illegible] omnes fines terre paulus [illegible]
[illegible] ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ex ipso [illegible] patre per ipsum [illegible] filium in ipso [illegible] spiritum sanctum [illegible] ipsum ter [illegible]
[illegible] ipsi gloria in secula amen [illegible] personas et subiungendo ipsi gloria non [illegible]
et non [illegible] in laude dei [illegible] ignis [illegible] terra [illegible]
[illegible] et [illegible] sic ergo [illegible] omnibus [illegible] personis [illegible]
[illegible] sanctus filius [illegible] ignorancie [illegible] sapiencia patris 1 cor 1 [illegible] sanctus [illegible] spiritus sanctus [illegible]
[illegible] malicie [illegible] spiritu sancto benignitas et bonitas appropriatur [illegible] benignus [illegible]
[illegible] bonus et suavis [illegible] sanctus pater sanctus filius sanctus spiritus sanctus [illegible] trinitas dominus deus omnipotens
[illegible] unitas [illegible] dominus [illegible] omnipotens [illegible] ut dicit richardus
[illegible] est [illegible] et [illegible]
et [illegible] vetustus est [illegible] et [illegible] abacuk [illegible] et [illegible] veniet [illegible]
[illegible] de trinitate [illegible] vetustus est [illegible] non [illegible] filio

et ideo videtur quod filius solus sit ad iudicium venturus. Respondeo dicendum quod in iudicio sola persona filii videbitur, quia in ea forma qua iudicatus est iudi-
cabit. Propter quod omne iudicium dicitur ei a patre datum. Sed tamen cum eo erunt pater et spiritus sanctus in unitate divinitatis et ipsa invisibili trinitate natu-
ram assumptam filii cum membris reprobos iudicabit. Vel aliter possunt distingui predicta verba secundum duas eminentie sublimitates. Dicitur enim ut dominus
id est quod accedens vel sive trina quod super omnia. Non enim est sanctus ut est dominus, primo Regum 2. Deus munificentie bonitate. Ipse enim non eget bonis et tamen dignatus
est esse deus et non ipse solus verus deus, ait Augustinus super Genesim ad litteram. Laudate dominum quoniam bonus est dominus, ait Psalmista. Deus veritate sapientie. Dicitur enim
deus a theaste quod est considerare, ut ait Damascenus libro primo capitulo 6. Omnis enim sapientia a domino deo est, Ecclesiastici primo. Omnipotens virtutis sive potestatis immensitate. Non
enim ob aliud dicitur omnipotens nisi quoniam quicquid vult potest, ait Augustinus 21 de civitate dei capitulo 7. Et ipse est qui erat et qui est et qui venturus est immutabili
eternitate. Dominus enim regnabit in eternum et ultra, Exodi 15, super quod Anselmus prosologion capitulo 20: Tu permeas etiam cuncta alia, quia tua et ipsorum eternitas
tibi presens est, cum illa nondum habeant de sua eternitate quod futurum est. Cum ergo dicuntur aliqua de deo sub diversis temporibus, nulla in deo variabilitas
denotatur. Ipse enim solus est stabilis, Iob 13, ubi Gregorius Moralium 16 de hoc. Et Iob 30 mutatus es mihi in crudelem, ubi Gregorius Moralium 20 declarat qualiter
diversis temporibus dicuntur de deo sine mutabilitate. Cuius verba veritatis omitto propter brevitatem. De pluralitate ergo personarum in unitate nature hoc dictat vera
fides tenendum esse, quod in unitate nature sunt tres persone, pater et filius et spiritus sanctus, quarum prima est a nulla, secunda per generationem est a sola prima, tertia per spirationem
sive processionem est a prima et secunda. Ita quod trinitas personarum non excludit ab essentia divina summam unitatem, simplicitatem, immensitatem, eternitatem, immutabilitatem
et ceteras perfectiones, que porro includit summam fecunditatem, caritatem, liberalitatem, equalitatem, similitudinem, conformitatem et inseparabilitatem, que omnia fides
sana intelligit esse in beatissima trinitate. Quo ad intellectum huius veritatis est [illegible] vera fides cum sit primum cultus dei et fundamentum eius que est
secundum pietatem doctrine, dictat de deo esse sentiendum altissime et piissime. Non enim sentiret altissime si non crederet quod deus se possit communicare,
non sentiret piissime si crederet quod posset sed nollet. Ideo ut altissime et piissime sentiat, dicit deum se summe communicare [illegible] dilectum et condilectum
ac per hoc deum unum et trinum. Hinc etiam fidei magisterium dictat de deo esse piissime sentiendum, attestante hoc sacra scriptura, que dicitur secundum pietatem doctrina,
quia deum fatetur habere prolem quam summe diligit, verbum sibi coequale quod ab eterno genuit, in quo cuncta disposuit, per quod cuncta produxit et regit,
et per quod etiam carne factum per summam benignitatem hominem proprio eius sanguine redemit, receptum quod erat, per quod etiam in fine mundi [illegible]
perdendo ab omni miseria liberabit, ut per ipsum omnes electi sint filii summi patris, in quo est omnis pietatis consummatio et dei ad nos et nostri
[illegible] insuper fidei magisterium dictat de deo sentiendum altissime, non tamen attestatur ei scriptura sacra. [illegible] quod dicit Augustinus
[illegible] de trinitate capitulo [illegible]. Neque enim duorum librorum [illegible] deum esse predicat, sed omnis quod nobis constat creatura, ad quam nos etiam plures [illegible]
ipsa rerum natura proclamat se habere prestantissimum conditorem, qui nobis mentem [illegible] dedit, qua viventia non viventibus [illegible] predicta non sentientibus,
intelligentia non intelligentibus, immortalia mortalibus, impotentibus potentia, iusta iniustis, deformibus speciosa, malis bona, incorruptibilia corruptibilibus,
immutabilia mutabilibus, invisibilia visibilibus, incorporalia corporalibus, beata miseris preferenda iudicaremus [illegible] [illegible]
sine dubitatione preponimus, [illegible] ut eum summe vivere et cuncta sentire atque intelligere [illegible] et mori ac corrumpi mutarique non posse,
nec corpus esse sed spiritum omnipotentissimum, iustissimum, speciosissimum, optimum, beatissimum [illegible] [illegible] [illegible] altissime hec
[illegible] nobilitates [illegible] ut ipse post ostendit [illegible] ad [illegible] eternitate sapientia beatitudine [illegible] ad [illegible] sapientia [illegible]
[illegible] verbum [illegible] et amor utriusque [illegible] in quibus fides dictat beatissimam [illegible] trinitatem. Et quia summa sapientia
ponit trinitatem, ponit intellectus [illegible] nobilissimas [illegible] unitatem simplicitatem et ceteras consequentes [illegible]
omnes predictas nobilitates [illegible] sicut [illegible] beatissima trinitate [illegible] et unitate [illegible] cognoscibile
in solo lumine naturali sed sola fide tenendum et firmiter credendum. Et [illegible] beatissime trinitatis et [illegible] unitatis beneficia que nobis
collata sunt [illegible] summa et condita nos astringunt ad debitum [illegible] dilectionis et gratiarum actionis et laudis [illegible]
Ad hoc enim [illegible] sola gratuita bonitate divina creati sumus et ad ymaginem et similitudinem eius facti ut eum diligamus et sine fine collaude-
mus. Anselmus in prosologion: Excita nunc anima mea [illegible] intende [illegible] temporalibus delectationibus [illegible] in ipso [illegible]
[illegible] quam sublimiter quam digne [illegible] et [illegible] quo amore quo veneratione colendus sit [illegible]
et [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible] de tue [illegible] dignitate [illegible] [illegible]
[illegible] sicut [illegible] disposuit. Vide ergo sublimitatem tue creationis et [illegible] de debito reddendi amoris [illegible] ait de
[illegible] ad ymaginem et similitudinem [illegible] attende ergo [illegible] quid sit ad ymaginem et similitudinem dei te esse creatum [illegible] ad deum hoc [illegible]
[illegible] si eum bonum esse [illegible] nos bonum esse studeamus. Si eum iustum esse cognoscebatis nos iusti esse contendamus. Si misericordem
contemplatis nos misericordes operam demus. Anselmus ait: Ad ymaginem suam attende. Deus se meminit, se intelligit, se amat. Et tu [illegible]
pro modulo tuo infatigabiliter incessanter [illegible] dei intelligere deum, amare deum. [illegible] ad ymaginem eius [illegible] [illegible]
fit deo ad meminisse, intelligere et amare [illegible] totum debes referre quod vivis. Ad hoc omnis cogitatio omnis [illegible] retorquenda
[illegible] ut infatigabilis affectu [illegible] dei intelligas deum, ames deum, et tue creationis dignitatem qua ad ymaginem dei creata
es [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sublimacio [illegible] laudibus [illegible] intende [illegible] laudes
ergo [illegible] ut [illegible] laudibus vacas et [illegible] in [illegible] futuro beate vivas. Laus enim [illegible]
[illegible] et ibi beatitudinem [illegible] [illegible] non requiescas [illegible] a laude die ac nocte [illegible]

Et cum darent illa quatuor animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum, viventi in secula seculorum,
procidebant 24 seniores ante sedentem in throno, et adorabant viventem in secula seculorum, et mittebant coronas
suas ante thronum, dicentes: Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem et virtutem, quia tu creasti omnia
et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

predicta descriptione [illegible] in quantum ad ipsorum officium sive operationem subiungit seniorum
[illegible] deum laudantibus congratulationem. Et [illegible] duo [illegible] modus quo
predicta animalia deum laudabant [illegible] seniorum congratulatio et modus quo deum collaudando se humiliabant [illegible] procidebant 24 seniores.
Dicit ergo Et cum darent illa quatuor animalia [illegible] [illegible] predicatores [illegible] sive [illegible] per [illegible] doctrina
[illegible] et nos suis scriptis et dictis ad virtutum perfectionem [illegible] et docuerunt [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]
et predicaverunt. Gloriam [illegible] eminentie. Gloria enim est celebre preconium et frequentata [illegible] super [illegible] [illegible]
debetur soli deo [illegible] gloriam meam alteri non dabo. Et honorem [illegible] plenitudinem sapientie. Honor enim est [illegible] reverentie [illegible]
virtutis ut [illegible] [illegible] [illegible] sapientie et sapientibus [illegible] [illegible] [illegible] claritate ad [illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] dicitur deo gloriam et honorem [illegible] soli deo honor et gloria. Et benedictionem [illegible] munificentie beneficientie [illegible] benedictio
[illegible] qualitate illum [illegible] potestis [illegible] maior est enim omni laude. Vel gloriam per creationem, honorem per recreationem sive redemptionem vel reparationem
et benedictionem per [illegible] glorificationem sive beatificationem. Ex ipso enim et per ipsum et in ipso sunt [illegible] ipsi honor et gloria. Ad Romanos [illegible]

p[ro] resurr[ecti]o[n]e honorem p[ro] ascensione et benedictionem p[ro] sp[irit]us s[an]cti missione. Sedenti sup[er] thronum i[d est] ipsi xpo eciam sic p[re]sidenti sicut d[icit] haymo dabat gl[ori]am et honorem et benedictionem cum dicebat d[omi]n[u]s s[an]c[t]us s[an]c[t]us d[eu]s om[ni]p[oten]s qui p[re]dicabat et laudabat in illis verbis deitate[m] magestatem eternitate[m] diuinam corporum et p[er] h[oc] q[uod] h[ec] ille faciebat admonemur ut et nos s[imi]l[ite]r faciamus laudantes deum p[ro] o[mn]ib[us] q[ue] ab ipso p[er]cipimus ut v[ir]tus quoq[ue] honorem in gl[ori]a fidei et honore spei et operacionis et in benediccione [illegible] venia[m] c[onsequamur]. totum ad ip[su]m referam[us] ait haymo h[oc] est enim deo dare cognoscere et recognoscere omnia bona esse ab eo nichil nobis tribuendo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] h[oc] est deo gr[ati]as age[re] quoq[ue] est virtutis dei virtuti et sapiencie deputare [illegible] q[uo]d haymo [illegible] 1 apl[ic]a ad ro[manos] 2o gl[ori]a et honor omni operanti bonum iudeo p[ri]m[u]m et g[re]co d[icit] non q[uia] a iudeo et g[re]co [illegible] gentili sit id bonum vel illa gl[ori]a et honor s[ed] a deo qui ipse d[icit] sine me nichil potestis facere iohannis xv et ysaie 26 omnia opera mea operatus es in nobis et iacobi p[ri]mo omne datum optimum et omne donum p[er]fectum desursum est descendens a patre luminum [illegible] q[uo]d [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut qui gl[ori]at[ur] in d[omi]no gl[ori]etur et subd[itu]r viuenti in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum i[d est] absq[ue] fine vel terminacione [illegible] [illegible] [illegible] sine morte et eciam [illegible] [illegible] de s[e]c[u]lo dicto multipl[iciter] [illegible] damascenus li[bro] 2o [illegible] et aug[ustinus] sup[er] 10 p[salmu]m [illegible] nomine corporis delecti in [illegible] d[icit] s[e]c[u]lum est q[uo]d cum t[em]p[o]ris volu[...] s[e]c[u]l[u]m [illegible] est [illegible] effigie et t[em]p[or]is vmbra [illegible] h[oc] s[e]c[u]l[u]m [illegible] enim t[em]p[o]ra s[ibi] [illegible] [illegible] [illegible] luna minuit[ur] et rursus implet[ur] sol omni anno locum suum repetit [illegible] ver vel estas vel autumpnus vel hyems sic [illegible] ut [illegible] eternitatis quedam imitacio est [illegible] s[e]c[u]li s[e]c[u]lum est q[uo]d [illegible] eternitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum. de h[oc] d[icit] [illegible] aug[ustinus] li[bro] xii de ci[uitate] dei c[apitulo] 10 s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum an intelligantur [illegible] sibi [illegible] et ordinata [illegible] [illegible] [illegible] t[em]p[o]ra an s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum intelligantur [illegible] sapiencia dei [illegible] stabilitate manencia [illegible] [illegible] t[em]p[o]re [illegible] [illegible] efficiencia s[e]c[u]lorum diffinire non audeo [illegible] enim possit dici s[e]c[u]lum q[uo]d sit s[e]c[u]la ut nichil aliud dicatur s[e]c[u]lum s[e]c[u]li q[uam] s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum [illegible] aliud d[icit] celum celi q[uam] celi celorum [illegible] q[uo]d in s[e]c[u]lum s[e]c[u]li vel in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum id est q[uo]d in eternum [illegible] d[icit] [illegible] aug[ustinus] li[bro] 21 de ci[uitate] dei [illegible] [illegible] in [illegible] discedite a me maledicti in ignem eternum [illegible] in apoc[alipsi] sc[ri]ptum est q[uo]d [illegible] et bestia et pseudo p[ro]phe[ta] missi s[unt] in stagnum ignis et [c]ruciabuntur die ac nocte in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum [illegible] ibi dictum est in eternum h[ic] dictum est in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum [illegible] verbis [illegible] [illegible] nichil [illegible] [illegible] [illegible] q[uo]d non h[abe]t fine[m] t[em]p[o]ris [illegible] [illegible] q[uo]d h[ic] [illegible] d[icit] in [illegible] viuenti in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiungit[ur] seniorum [illegible] et in collaudando deum [illegible] modi [illegible] et p[ri]mo [illegible] laudantium humilitas in h[oc] q[uod] [illegible] [illegible] 2o [illegible] q[uia] 24 3o maturitas q[uia] seniores 4to intencionis recta ordinabilitas q[uia] ante sedentem in throno 5to diuini cultus [illegible] q[uia] et adorabant 6to [illegible] equitas q[uia] mittebant coronas suas ante thronum deo victorias suas attribuendo d[icit] ergo [illegible] 24 seniores q[uo]d [illegible] alia [illegible] [illegible] et [illegible] p[er]fecti p[re]dicatores dicent et [illegible] solum [illegible] [illegible] [illegible] et benedicendum qui solus dat s[an]c[t]is suis gl[ori]am et honore[m] et benediccionem tunc [illegible] [illegible] [illegible] humiliabat [illegible] haymo [illegible] [illegible] [illegible] humiliant nichil [illegible] de suis [illegible] [illegible] s[ed] omne bonum sciunt se ab illo h[abe]re [illegible] q[uo]d et omne bonum suum refert ad ip[su]m d[icen]tes illud p[salmi] non nobis d[omi]ne non nobis s[ed] nomini tuo da gl[ori]am [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] 24 seniores p[er] quos s[ecundu]m Richardum intelligunt[ur] omnes p[atre]s veteris et noui testamenti [illegible] p[ro]phete [illegible] p[re]dicatores et in h[oc] q[uod] ait seniores [illegible] [illegible] vite [illegible] [illegible] [illegible] maturitas sap[iencie] [illegible] [illegible] vita [illegible] [illegible] [illegible] est non [illegible] neq[ue] [illegible] annorum computata [illegible] h[oc] [illegible] q[uia] ait 24 [illegible] ut deus [illegible] laudatur [illegible] duodenarius [illegible] est [illegible] [illegible] apl[ic]orum p[re]dicatorum fide trinitatis p[er] [illegible] [illegible] [illegible] quorum figuram tenebant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] resultat [illegible] [illegible] 24 et ita p[er] hunc [illegible] intelligunt[ur] p[at]res vtriusq[ue] testamenti [illegible] ante sedentem in throno in quo [illegible] [illegible] notat[ur] intencionis recta ordinabilitas querendo gl[ori]am dei q[uia] se in [illegible] [illegible] nichil reputabant nec sibi s[ed] illi totum attribuebant [illegible] [illegible] et adorabant viuentem in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum in quo notat[ur] [illegible] diuini [illegible] [illegible] [illegible] adorabunt [illegible] [illegible] [illegible] q[uo]d diuinum honorem [illegible] [illegible] [illegible] esset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adorent et [illegible] ante deum [illegible] et mittebant coronas suas ante thronum in quo notat[ur] [illegible] equitas in attribuendo deo suas victorias [illegible] haymo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] h[oc] est itaq[ue] coronas ante thronum [illegible] victores acceperunt non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et victorias [illegible] [illegible] [illegible] h[oc] est itaq[ue] coronas ante thronum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] auctori ut ad illum refferunt gl[ori]am laudis a quo se sciunt vires accepisse [illegible] s[ed] [illegible] [illegible] [illegible] victorias non sibi tribuere s[ed] auctori [illegible] iob 31 si osculatus sum manum meam ore meo d[icit] p[er] manum operacio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] morali[a] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] virtute tribuit opus [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] manum [illegible] sua[m] osculat[ur] ore suo qui laudat q[uo]d facit et [illegible] [illegible] [illegible] virtute tribuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible] qui [illegible] [illegible] operandi largit[ur] [illegible] [illegible] p[re]dicator [illegible] q[uo]d non accepisti [illegible] accepisti q[uo]d gl[ori]aris q[uasi] non accepis [illegible] [illegible] [illegible] sciunt [illegible] [illegible] lapsu[m] de corruptibili [illegible] [illegible] et non virtute [illegible] s[ed] p[re]ueniente supp[er]na gr[ati]a ad meliora se vota vel opera commutatos et quoq[ue] [illegible] mali [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] senciunt [illegible] [illegible] in se bonum [illegible] [illegible] gr[ati]e [illegible] bonum [illegible] q[uia] de accepto munere debitores sunt qui et p[re]ueniendo dedit eis bonum velle q[uo]d voluerant et [illegible] [illegible] bonum posse q[uo]d volunt [illegible] q[uo]d [illegible] [illegible] [illegible] adorant viuentem in s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum mittentes coronas suas ante thronum [illegible] ante thronum [illegible] [illegible] coronas suas mittunt s[ed] haymo [illegible] quoq[ue] virtutis et fortitudinis [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] tribuunt [illegible] ut vincere possent [illegible] et [illegible] sua [illegible] fortune [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iob ut d[icit] gg [illegible] [illegible] sic bona que operatus est narrat ut [illegible] non sue operacioni tribuat s[ed] ad auctoris laude[m] referat manum sua[m] ore suo osculatum se abnegat [illegible] patenter dicat ego mea opera [illegible] non mea [illegible] q[uia] auctoris [illegible] negare [illegible] [illegible] [illegible] tribuit q[uo]d operat[ur] [illegible] ut ibidem d[icit] [illegible] iob est iniquitas maxima et negacio [illegible] deum altissimum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[uia] illum negat [illegible] [illegible] gr[ati]a [illegible] bonum opus arrogat [illegible] [illegible] iniquitas maxima vocat[ur] q[uia] [illegible] peccatum q[uo]d est [illegible] [illegible] nequaq[uam] [illegible] q[uia] a supremo iudice veniam [illegible] [illegible] virtutis [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] est [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] tribuit opus ad adiutorium non [illegible] auctoris [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] petere [illegible] quo et ipse [illegible] q[uia] peterere est ignorat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] victorias auctori non nobis debeamus tribuere figuratum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veniente turba q[ue] illi obuiam venit palmas quibus victoria [illegible] ante pedes asine sup[er] quam sedebat [illegible] [illegible] [illegible] legit[ur] ut [illegible] haymo [illegible] p[er] palmarum ramos in via stratos h[oc] [illegible] p[er] coronas ante thronum missas [illegible] [illegible] [illegible] et coronas quando dicunt audiamus [illegible] [illegible] non solum verbo s[ed] opere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ait aug[ustinus] sup[er] [illegible] [illegible] [illegible] dignus es d[omi]ne ob maiestatem tua[m] in diuinitate et ob susceptam morte[m] in humanitate accipe gl[ori]am in [illegible] resurrectione et honorem in gl[ori]osa ascensione et virtutem in [illegible] omnium [illegible] sic distinguit haymo de [illegible] [illegible] accepit [illegible] [illegible] die resurgens a mortuis honorem [illegible] [illegible] die resurrectionis eleuatus est ad dexteram patris maiestatis et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit sic ipse testat[ur] [illegible] [illegible] [illegible] data est mihi omnis potestas in celo et in terra de quo honore d[icit] in figura [illegible] [illegible] [illegible] que[m] rex honorare voluit induetur vestibus albis et sedebit sup[er] equum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et p[er] h[oc] q[uod] d[icit] dignus es accipere gl[ori]am [illegible] non est intelligendum q[uod] de accipiat aliquid de nouo vel q[uia] ei ad accrescat

ex operibus et laudibus humanis sed quod honores quos huiusmodi ab eo receptos tenetur assurgere ad laudandum et glorificandum excellentiam eterne sue maiestatis. Ideo dicit dignus es accipere gloriam et honorem et virtutem, quasi dicat laudandus glorificandus et honorandus es corde ore et opere. Et vere dignus es hec accipere quia tu creasti omnia scilicet de nichilo producendo ut esse possent. Et propter voluntatem tuam erant et creata sunt. Quantum ad evidentiam huius sciendum quod aut tu creasti omnia et tu fecisti propter voluntatem tuam erant et creata sunt. Sed cum erant videtur quod inquit prius fuisse creatione quia creatorum non est creatio. Respondetur quod erant in predestinatione dei, et tunc creata sunt in opere visibili. Et que prius erant in artificis voluntate, sub tempore creata sunt secundum quod in arte creatoris disposita erant in tempore. Unde quod dicitur Johannis primo: omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nichil. Quod factum est in ipso vita erat. Et Paulus apostolus de electis dicit quod elegit nos ante constitutionem mundi. Propter ergo voluntatem tuam id est in propria voluntate tua erant scilicet in dispositione tua ab eterno antequam crearentur. Sicut domus materialis antequam fit in effectu preexistit in artificis dispositione. Et secundum hoc dicit Augustinus super Johannem quod domus antequam fit a domino que est in anima. Omnia vero creata sic se habent ad deum sicut artificiata ad artificem secundum illud Sapientie VII: omnium enim est artifex, omnem habens virtutem etc. Et creata sunt id est producta in effectu in tempore. Et hoc ex divina voluntate et bonitate non ex necessitate nature, et ideo sunt ad revertendum ut ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant Ecclesiastes primo. Judith ix: dominus tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti et hoc factum est quod ipse voluisti. Et ideo cuncta que tibi a tuis gentibus accepta sunt ex ut esse possent et causa qua tua sunt agentem a te acceperunt. De eterna vero et immutabili dei scientia et voluntate qua per illa universa que fecit sicut placuit facienda quemadmodum fecit. Dicit beatus Augustinus xi de civitate dei capitulo xxi: absit quod ipso cum ipso est dicere elatum esse deum gaudio novitatis opere perfecto. Ubi et ipse scilicet ipso non usque ad eo despiciebat ut putaret deum sui operis novitate factum beatiorem sed sic ostendit voluisse artificem suo placuisse factum quod placuerat in arte faciendum. Non quod velle dei scientia variet ut aliud in ea fiat quod fecit, non sit aliud quod iam sit aliud quod fuit. Sed non enim more nostro ille vel quod futurum est prospicit vel quod presens est aspicit vel quod preteritum est respicit, sed alio quodam modo a nostrarum cogitationum consuetudine longe alteque diverso. Ille quippe non ex hoc in illud cogitatione mutata sed omnino incommutabiliter videt, ut illa quidem que temporaliter fiunt et futura nondum sunt et presentia iam sunt et preterita non sunt, ipse vero hec omnia stabili ac sempiterna presentia comprehendit, nec aliter oculis aliter mente, non enim ex animo constat et corpore, nec aliter antea nec aliter postea. Quoniam non sicut nostra ita eius scientia trium temporum presentis videlicet preteriti et futuri variatione mutatur, apud quem non est immutatio nec momenti obumbratio. Neque enim eius intentio de cogitatione in cogitationem transit in cuius incorporeo contuitu simul adsunt cuncta que novit. Quoniam tempora ita novit nullis suis temporalibus notionibus, quemadmodum temporalia movet nullis suis temporalibus motibus etc. Et de hoc eciam dicit Boecius iii de consolatione philosophie metro ix: O qui perpetua mundum ratione gubernas terrarum celique sator qui tempus ab evo ire iubes stabilisque manens das cuncta moveri, quem non externe pepulerunt fingere cause materie fluitantis opus, verum insita summi forma boni livore carens, tu cuncta superno ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipse mundum mente gerens similique in imagine formans etc. In Christo ergo omnia quecumque creata sunt ut essent et regnant ut bonum esset et initiati ad regnum ut beati fierent. Dicant ergo gloriam deo racione creationis, et honorem racione regiminis, et virtutem sive benedictionem racione perfectionis. Verba beda dicit quod talibus personalibus laudem gloriam honorem et benedictionem vel eternaliter perpetuum dispensatori omnia creata que stant in prosperis et subditis per xxiiii seniores signatis, procidunt et adorant et mittunt coronas suas ante thronum. Exemplum quod fiet vero super fructum cuncta submittebat alas quia si ergo omnia seniores ante pedes dei conciderunt vilescunt eis virtutes quas habent et tanto sunt apud se humiles quanto est illud altum quod super angelos sonat et ibi nichil deest. Ad danda ergo deo gloriam et ad ipsum glorificandum et honorandum et benedicendum quod seniorum alii et seniores sub interpretatione et sub fine studeant omnes corde devoto quia glorificantes deum quantumcumque potuistis supervalebit adhuc. Unde iii honora dominum de tua substancia et in primo benedicat dominum in omni tempore etc.

Primo. Bonum quod est omnium causa quia producta et conservata, patet quia omne quod sibi derelictum potest per se esse sicut est non ens. Hoc necessario presupponit causam productivam ipsum conservantem in esse. Sed omne quod est extra deum est huiusmodi, patet quarto quia ex eo quod sibi derelictum cadit in non esse, sequitur quod quod ex se non habeat esse sed quicquid est ex se non habet esse. Hoc presupponit causam efficientem a qua habeat esse et conservari. Sed bonum quia quidquid necessario dependet ab alio id consequenter habet dependentiam et per quod sibi derelictum non potest remanere quia semper remanet consequenter talis dependentia tunc non dependet ab eo necessario. Sed omnia que sunt extra deum necessario dependent a deo ut non solum per theologos vincitur per eos vero philosophos. Secunda. Deus non producit creaturas ex naturali necessitate, patet quia si sic tunc vel solum unam perfectissimam produceret vel si plures produceret eas essent equales et eiusdem perfectionis et dignitatis, sed ista que sunt patet ad sensum. Sed quia patet quia agens ex naturali necessitate non agit quantum vult sed quantum potest tunc agat tota sua virtute et ideo non produceret uno tempore effectum magis perfectum quam alio tempore nisi sua potentia sit magis efficax uno tempore quam alio vel materia sit magis uno tempore quam alio disposita. Cum ergo vigor divine potentie sit penitus immutabilis nec in actione sua presupponat materie dispositionem ergo sequitur id et eodem modo produceret si hic faceret ex necessitate naturali. Creatura sicut tunc nunc fuisset ab eterno quod est contra fidem. Sed quarto quia agens ex naturali necessitate tunc agat quantum potest et secundum ultimum sue virtutis immediate suum effectum produceret et subito nisi resistentiam aliquam pateretur, infinita autem dei potentia nullam ab eterno habuit resistentiam etc.
Tercia. Deus produxit omnia libera sua voluntate, patet quia agenti nobilissimo debetur nobilissimus modus agendi. Sed deus est agens nobilissimum sed nobilior modus agendi est producere per intellectum et voluntatem, hunc enim modum solum videmus in entibus nobilioribus puta in angelis et hominibus qui magis ceteris creaturis sunt ad ymaginem dei, ideo talis modus maxime est deo attribuendus. Et hec est intentio sanctorum doctorum. Dicit enim hylarius viii de sinodis omnibus creaturis substanciam divina voluntas attulit et tribuit ut tales sint creature quales eas deus esse voluit propter quod dicitur in psalmo: omnia quecumque voluit dominus fecit in celo et in terra. Et beatus Augustinus iii de trinitate capitulo x: dei voluntas est prima et summa causa omnium. Et idem Augustinus ii confessionum deum alloquens dicit duo fecisti domine unum prope te scilicet angelum et aliud prope nichil scilicet materiam, neutrum tamen est de natura tua quia neutrum est quod tu es. Sed dices deus agit sine ratiocinatione et electione, videtur agere ex naturali necessitate et non ex libera voluntate. Sed deus est huiusmodi quia ut ait Dionysius de divinis nominibus capitulo iiii sicut sol non ratiocinans nec preeligens omnibus que ut nunc sua capacitate radios sue claritatis immittit ita divina bonitas per essentiam suam omnibus competentibus proportionaliter sue bonitatis infundit. Dicendum quod Dionysius non pretendit similitudinem in eo quod est non ratiocinari vel non preeligere sed in eo quod est communiter vel universaliter diffundere. Sed adhuc dicit Augustinus de doctrina christiana quia deus bonus est sumus, cum ergo ipse necessario sit bonus videtur quod necessario fecit nos esse. Respondetur dicendum quod quamvis causa relucet in effectu non oportet tamen quod omni modo cause appareat in effectu nisi talis effectus adequet virtutem cause. Et quia necessitas divine bonitatis est quidam modus eius et creatura non adequat divinam bonitatem sicut in productione creature necesse oportet esse necessitatem que se teneat ex parte producti seu productionis. Sed adhuc dicit ubi natura et voluntas sunt penitus idem non potest aliquid fieri voluntate quod non fiat naturali necessitate. Sed in deo natura et voluntas sunt penitus idem etc. Dicendum quod sic aliquid verificatur de intellectu divino quod non verificatur de voluntate divina quamvis idem sint realiter et sola ratione differant. Sic in proposito etc. Et cum deus per actum sue voluntatis ab eterno voluit de novo produceret, non oportet quod novum capiat actum volendi sicut ostendit Augustinus, si sic esset mutatio eterne voluntatis, sed eterno actu sue voluntatis voluit effectum in tempore esse productum et eodem actu non alio ipsum effectum produxit eo tempore quo ab eterno voluit et disposuit eum esse producendum. Unde de eterna et incommutabili dei scientia et voluntate qua per illa universa que fecit sicut placuit facienda

Et vidi in dextera sedentis sup thronu librum scriptu intus et foris signatu sigillis septem. In c pre.
[illegible] prima pte visionis [illegible] in qua fuit revelacio de statu ecclie, hic narrat² scda ps visionis eiusdz, de visione
libri sedentis in dextra et de eius apertione sic quinque distinguit² ꝑ porcones [illegible] hic incipit visio 3ᵃ
et durat usqz ad [illegible] [illegible] Et dividitur in duas ptes [illegible] Primo narrat² libri signati cu circumstanciis magnifica visio
[illegible] de apertione [illegible] et aperientis libro magnifica laudacio ibi Et vidi de senioribus [illegible] prima pte [illegible] primo ipsius libri
revelatio visio [illegible] de aperiente librum angelica inquisicio ibi Et vidi angelum fortem [illegible] subiungit² ad aperiendum librum [illegible] dig-
[illegible] inventio ibi Et nemo poterat [illegible] videntis [illegible] lugubris lamentatio ibi Et ego flebam [illegible]
[illegible] Et vidi. Et est huius explanatio [illegible] designatur [illegible] visio non est alia a precedenti [illegible] sic pars parti
[illegible] precedenti [illegible] ibi [illegible] Et vidi [illegible] ordinatione [illegible] illa visio fuisse alia a prima [illegible] fuit de conatu
et [illegible] informatione [illegible] est de mysterio revelatione [illegible] de visione sedentis in throno et assistencium
subiungit² de libri visione et comitatu. Et addit vidi. visione [illegible] intellectuali [illegible] est [illegible] In dextera sedentis sup thronum
[illegible] Sedentis [illegible] intelligere [illegible] Dextram vero [illegible] filium [illegible] omnia facta sunt [illegible] posuit dexteram suam sup me [illegible]
dextera [illegible] fecit virtutem [illegible] operatus est salutem [illegible] in medio terre [illegible] salvat [illegible] dextera eius [illegible] est salutem [illegible] ad [illegible]
honorem filii [illegible] thronum vero [illegible] intelligere [illegible] ut dictum est sup [illegible] sup quam sedet dei filius [illegible] eminentie et dignitatis [illegible]
liber autem in dextera sedentis sup thronum [illegible] est scriptura sacra veteris et novi testamenti que [illegible] in dextera sedentis sup thronum fuisse [illegible]
[illegible] intentio sacre scripture ptinet ad [illegible] nativitatem morte [illegible] ascensionem et [illegible] adventum ad iudicium [illegible]
de quibus [illegible] exempla offert [illegible] vetus et novum testamentum una liber appellatur [illegible] nec novum a veteri
nec vetus a novo valet disiungi [illegible] quicquid predictum est in veteri completum [illegible] in novo [illegible] vetus testamentum [illegible] est et velamen novi
novum vero revelatio et [illegible] est veteris [illegible] sicut et [illegible] ezechiel [illegible] quatuor [illegible] et rota in medio
rote [illegible] vetus testamentum in novo et [illegible] vii [illegible] Gregorius [illegible] est vetus testamentum nisi novum occultatum [illegible] Et quid novum
nisi veteris revelatio [illegible] Et [illegible] libro [illegible] Sicut enim dicit [illegible] vetus fide novo [illegible] et novum veteri [illegible] ita [illegible] omnia in utroque testamento
[illegible] uno ore dicta [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible]
Et damascenus libro [illegible] unus est deus qui a veteri testamento et a novo predicatur qui salutem [illegible] operatus est [illegible] omnis scriptura
et omne [illegible] est [illegible] liber [illegible] intus et foris scriptus esse [illegible] intus [illegible] veteris testamenti et foris [illegible] novum [illegible] foris [illegible]
[illegible] intus [illegible] allegoriam [illegible] scriptus foris et intus [illegible] vetus testamentum [illegible] terrena [illegible] si volueritis et audieritis
me bona terre comedetis et alia multa [illegible] novum vero [illegible] spiritualia et celestia [illegible] [illegible] spiritu quoniam ipsorum est [illegible]
[illegible] sup ezechielem [illegible] Ezech 2° Ecce manus missa est ad me in qua erat liber involutus qui erat scriptus intus et foris
[illegible] de sacra scriptura [illegible] liber involutus est scripture sacre eloquium obscurum [illegible] profunditate sensus involuitur ut non facile [illegible]
omnibus penetretur [illegible] liber est scriptus intus per allegoriam foris per hystoriam intus per spiritualem intellectum foris autem per sensum litere
simplicem adhuc insinuatibus congruentem intus quia invisibilia promittit foris quia visibilia [illegible] suorum rectitudine disponit
intus quia celestia pollicetur foris autem quia terrena contempnibilia qualiter sint [illegible] in usu [illegible] [illegible] fugienda [illegible]
[illegible] de secretis celestibus loquitur alia vero in [illegible] actionibus iubet et ea quidem que foris [illegible] patet [illegible]
de interius [illegible] plene apprehendi nequit [illegible] scriptus intus et foris quia in sacro eloquio et dictis [illegible]
[illegible] et preceptis [illegible] nos [illegible] [illegible] liber septem sigillis [illegible] signatus [illegible] sigillatus
septenarius autem [illegible] ut sepe dictum est ad universitatem refertur [illegible] septem [illegible] sigilla plenitudinem et universitatem obscuritatis mysteriorum
que in veteri latebant testamento. [illegible] vii et Abacuk [illegible] 2° Deus a libano veniet et sanctus de monte umbroso et condenso
[illegible] quippe libanus umbrosus et condensus liber [illegible] veteris testamenti [illegible] figuris allegoriarum a quibus deus [illegible]
[illegible] predictus fuisse cognoscitur [illegible] Vel aliter septenarius [illegible] ad septiformem spiritum sanctum refertur² septem [illegible] sigillis liber [illegible]
[illegible] omnis scriptura per gratiam spiritus [illegible] et data est et reserata [illegible] et [illegible] digito dei [illegible] spiritu sancto descripta legitur Exodi [illegible]
Et [illegible] resurgens a mortuis et aperiens [illegible] ut intelligerent scripturas [illegible] Accipite spiritum sanctum Ioh [illegible] [illegible]
[illegible] scripture [illegible] septiformis quia sub septem sigillis intelligencie [illegible] per septem modos distinguitur [illegible]
[illegible] nobis scripturas [illegible] geste rei nobis [illegible] [illegible] scripturarum eloquia [illegible] que [illegible] mystice [illegible]
[illegible] evoluntur ut est [illegible] [illegible] est [illegible] allegoria [illegible] [illegible]
[illegible] gestis [illegible] allegoria [illegible] [illegible] ut [illegible] 3° Regum primo [illegible] finibus
[illegible] puella [illegible] regi david et [illegible] ut algentis senis membra calefaciat calefactum tamen ad libidinem non
[illegible] per quam designatur sapientia que [illegible] in senibus non senescit [illegible] amoris accendit ut [illegible] in epistola
ad nepocianum [illegible] modus [illegible] [illegible] a serpentibus in deserto [illegible] aspectu enei serpentis sanabantur [illegible]
per quem redemptor [illegible] in cruce suspensus qui nos a morsu [illegible] [illegible] remedia fidelibus [illegible] Ioh 3
Sicut moyses exaltavit serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam
[illegible] ad [illegible] [illegible] putabuntur [illegible] mysticis applicantur magna [illegible] sacramenta
[illegible] modus est [illegible] hystoria et allegoria sicut quod Abraham habuit duos filios [illegible] testante [illegible] et quod ysaac
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passionem designans [illegible] tradidit
[illegible] passus est crucem [illegible] modo de latere [illegible] formata [illegible] de latere [illegible] in
cruce pendentis edificanda [illegible] modus est [illegible] nobis aliquid [illegible] aliquid vero mystice [illegible]
[illegible] sic [illegible] moysi [illegible] Ego sum qui sum et sic dices filiis israel Qui est misit me ad vos Exodi 3 [illegible]
ut [illegible] plaustrum [illegible] feno [illegible] [illegible] portare se indicat [illegible] super [illegible]
celsum et elevatum sedere describit [illegible] [illegible] angelicas [illegible] quas [illegible] ad quod volunt subiecit [illegible] modus est parabolicus
qui [illegible] relatio verborum [illegible] actu efficitur [illegible] est [illegible] occulta ut [illegible] non [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] clamdant et foris ut dignus [illegible] [illegible] [illegible]
Ad mittat

vineam in cibum data loca mystica narrationis vestigium de historia assumens ipsum litere gestum imitatur. parabolis enim verborum [illegible] confla-
ta quibus est illud Iudicum 9. Ierunt ligna ut ungerent super se regem etc. Neque enim ligna possunt ambulare aut regem sibi constituere. Sed
quedam per cognatam [illegible] metaphorice talibus scripturarum sermonibus perferuntur. Commutatur autem ut dictum est ipsius litere textus aliud per mysticam [illegible]
ut in titulo psalmi 33 dicitur: psalmus ipsi David cum commutavit vultum suum coram Abimelech et dimisit eum et abiit. Quod tamen factum fuit coram Achis
rege Geth sicut habetur primo Regum 21. Cum ergo pro Achis Abimelech ponitur, utique [illegible] ex ipsius interpretatione nominis latens aliquod penetre-
mus mysterium. Abimelech quippe interpretatur patris mei regnum, quod Iudeos in quorum conspectu verus David manu fortis Dominus Ihesus Christus immutavit
vultum suum, quod apparens in forma servi humiliavit semetipsum usque ad mortem etc. De quo dicitur Ysaie 53: Vidimus eum et non erat aspectus et de-
sideravimus eum despectum et novissimum virorum, virum dolorum et scientem infirmitatem, et quasi absconditus vultus eius et despectus, unde nec reputavimus eum.
Dimisit eum Abimelech et abiit, quia videlicet a Iudeis minime receptus ad gentes cum apostolis transivit. Unde ipse Paulus dicit Actuum 13: Vobis
oportebat primum loqui verbum Dei, sed quia repulistis illud et indignos vos iudicastis vite eterne, ecce convertimur ad gentes. Aliquando vero idem
modus in parabolis rerum de ipsis etiam peccatis hominum et turpissimis adulteriorum [illegible] continet opus futurorum, sicut factum in David quam constat
quod uxorem Urie sibi assumpsit, quam de solario videns concupivit et ipsum gladio perimit. Significat quippe David in primo loco Christum
qui de celo intuitus ecclesiam [illegible] predestinatione lavacro aque in verbo mundandam concupivit [illegible] ut iustificata sibi coniungeretur
legitime, sicut ut Bersabee David iungitur. [illegible] in ecclesia [illegible] ut in istorum [illegible] celesti sponso adhereat, antiquum hostem [illegible] confingere
et peccatis aliorum calcanda [illegible]. Unde et eis dicitur: Ecce dedi vobis potestatem calcandi super omnem virtutem inimici. Bersabee
Sextus modus est de gemino salvatoris adventu, quo vigilans lector est adhibenda ne aut primum accipiat pro secundo aut [illegible]
cum [illegible] ignorantie [illegible] quid ad primum et quid ad secundum eius pertineat adventum. Primum
[illegible] locum humilitatis sibi vendicat, sicut Deuteronomii 18 prophetam suscitabit Deus de fratribus vestris [illegible] etc. et Baruch 3 [illegible]
visus est et cum hominibus conversatus est. [illegible] vero celsitudinis et terroris obtinet locum sicut [illegible] Deus manifeste veniet [illegible]
ipsum precedet etc. et Luce 21: Tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna et maiestate. Unde ipse per Malachiam dicit:
Accedam ad vos in iudicio et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris et reliqua. Malachie 3. Septimus modus est qui genera preceptorum
retinet, qualitatem videlicet vite agende vite quam figurande. Et quidem agende vite precepta in [illegible] manent, ut est Deuteronomii 6: Diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et proximum tuum sicut teipsum, et cetera talia que [illegible] cavenda ante [illegible] iubentur. Vite vero
figurande [illegible] manifestata [illegible] ut est circumcisio, sabbatum, oblationes victimarum [illegible] etc. [illegible] spiritualiter [illegible]
Sed quia hic [illegible] intus et foris [illegible] scriptus asseritur, videndum est de hiis septem modis qui debeant intus et qui forinsecus reputari.
Primus itaque historicus idem quod simplex nichil in se mysticum retinens totus est foris. Sed allegoricus totus est intus. [illegible] vero
utrumque geminum in se continens foris [illegible] et [illegible] deputatur intus. [illegible] quod de Deo [illegible] non est tristimonium [illegible]
obumbratio Iacob [illegible] ut intus accipi. [illegible] posito in parabolis verborum diffusus [illegible] gestis litere mutans
et de peccatis et adulteriis hominum vel [illegible] opus vel facta spiritualium [illegible] multa [illegible] intus modus omnibus est reputandus.
Septimus enim de gemino salvatoris adventu [illegible] claret testimoniis foris in primo [illegible] latet intus occultus, ut et
septimus [illegible] in preceptis vite agende foris, in preceptis autem vite figurande intus latet.
dubitatio auferat et fideles [illegible] septimus [illegible] in [illegible] redemptoris [illegible]
hos modos [illegible] redemptor [illegible] absconditos ipso vero redemptore [illegible] in Christo nomine revelatos [illegible]
Alio modo per septem sigilla possunt intelligi septem regule
de quibus sanctus Ambrosius luculento et pulcro stilo [illegible] loquitur. Septem regulas [illegible] quasi claves ad penetrandum que tecta sunt divinorum eloquiorum
Tyconii qui Donatista fuit et septem regulas edidit que non parum adiuvant ad penetrandum que tecta sunt divinorum eloquiorum
quas [illegible] tractat beatus Augustinus 3o libro De doctrina christiana [illegible] quatuor [illegible] in hiis metris breviter continentur. Regula prima caput
corpus cum corpore iungit. Corpore de vero loquitur [illegible] secunda. Tertia describit quid lex, quid gratia possit. Quarta genus speciem
partem toti [illegible] Quinta maiora [illegible] Septima [illegible] que prius facta fuere. Septima [illegible] caput
et membra reflectit. Est ergo prima regula de domino [illegible] et eius corpore, in qua [illegible] aliquando capitis et corporis [illegible]
nobis [illegible] non enim frustra dictum est fidelibus: Ergo semen Abrahe estis, cum unum sit semen Abrahe quod est Christus
non hesitemus quando a capite ad corpus vel a corpore transitur ad caput et tamen non receditur ab una eademque persona. Secunda regula
est de domini corpore bipartito quod quidem non ita debuit appellari. Non enim revera corpus domini est quod cum illo non erit in eternum. Sed
dicendum fuit de domini corpore vero atque permixto aut vero atque simulato vel aliquid aliud, quia non solum in eternum verum etiam nunc hypocrite non
[illegible] cum illo esse dicendi sunt, quamvis in eius esse videantur ecclesia. Unde poterat ista regula sic appellari ut diceretur de permixta ecclesia.
Tertia regula est de promissis et lege, quod alio modo dici potest de spiritu et littera vel de gratia et mandato. Quarta regula est de specie et genere.
[illegible] enim [illegible] vocat volens intelligi speciem partem, genus autem totum cuius ea pars est quam nuncupat speciem [illegible] civitas
[illegible] enim [illegible] vocat [illegible] speciem, genus autem omnes gentes. Quinta regula ponit quam de temporibus appellat
quod est utique [illegible] quoniam regula plerumque possit inveniri vel convinci latens in scripturis quantitas temporum duobus autem modis vigere dicit hanc regulam: aut
tropo synodoche aut legitimis numeris. Tropo synodoche aut a parte totum aut a toto parte facit intelligi. Hoc modo locus
quo significat a parte totum illa de domini resurrectione solvitur questio. Pars enim novissima diei qua passus est [illegible] pro toto die accipitur
adiuncta etiam nocte preterita, nox in cuius ultima parte resurrexit adiuncta est die illucescente [illegible] dominico. Non possunt esse tres dies
et tres noctes quibus in corde terre predixit se futurum. Legitimos autem numeros dicit quos eminentius divina scriptura commendat sicut
septenarium vel denarium vel duodenarium et quecumque alii sunt quos legendo studiosi libenter agnoscunt. Plerumque enim numerus
pro universo tempore ponitur sicut septies in die laudabo te, nichil aliud est quam semper laus eius in ore meo. Tantum valet
pro universo tempore [illegible] et cum multiplicantur sicut per denarium septuaginta et septingenti, unde possunt et septuaginta anni Ieremie pro universo tempore spiritualiter accipi
quo est apud alienos ecclesia sicut per seipsos sicut dece[m] per decem sunt centum et duodecim per [illegible] sunt centum [illegible] quo numero significatur
universitas sanctorum in Apocalipsi. Unde apparet non solas temporum questiones [illegible] numeris esse solvendas [illegible] late patere [illegible] et in multa
[illegible] Apocalipsi ad tempora pertinet sed ad [illegible] Sexta regula recapitulationem vocat obscuritate scripturarum satis
vigilanti inventa. Sic enim dicuntur quedam quasi sequantur in ordine temporis vel rerum continuatione narrantur, cum ad priora que pretermissa
fuerant latenter narratio revocetur, quod nisi ex hac regula intelligatur erratur. Septima Tyconii regula est eademque postrema de diabolo
et eius corpore. Est enim ipse caput impiorum qui sunt eius quodammodo corpus ituri cum illo in supplicium ignis eterni, sicut Christus
caput ecclesie que est eius corpus ituri cum illo in regnum et gloriam sempiternam. Sic ergo in prima regula quam vocat de domino et eius

corpe vigilandum est ut intelligatur cum de una eadem persona scriptura loquitur quid gerat capita quid corpi. Ita et in ista nomina ali[illegible]
in dyabolo dicitur quod non in ipso sed potius in eius corpore possit agnosci. Unde et vere non solum in eis qui manifestissime foris sunt sed
in eis etiam qui cum ad ipsum pertineant tamen ad tempus intus sunt ecclesie donec unusquisque de hac vita vocatur velut a frumento palea
ventilabro ultimo separatur etc. Propter quod et Tyconius dicit quod id perpenderet vix intelligitur quod personas mutet et tamen subito commutat et de
qualitate transeat ad aliam etc. Aliter per scriptum intus libri istius potest intelligi filius dei incarnatus qui est liber vite in quo ipso
qui dicitur esse in dextera sedentis quia est verbum eternum a patre genitum ante secula propter nos caro factum. De quo libro dicit Hugo de sancto Victore
libro primo parte 2 c. 5: liber scriptus est filius dei incarnatus scriptus intus in divinitate, foris in humanitate ut legeretur foris ad imitacionem,
intus ad contemplacionem; foris ad sanitatem intus ad felicitatem; foris ad meritum intus ad gaudium; foris quia verbum caro factum est,
intus quia verbum in principio. De hoc eodem libro dicit Hugo de archa Noe libro 2o quod hic est liber cuius origo eterna cuius incorruptibilis essencia, cuius cognitio
vita, cuius scriptura indelebilis, cuius inspectio desiderabilis, cuius doctrina facilis, cuius scientia dulcis, cuius profunditas inpenetrabilis, cuius
verba innumerabilia et omnia unum verbum. Et iste liber est scriptus intus per verbum eternum et foris per verbum caro factum etc. Vel scriptum intus
sapientia increata et foris sapientia creata qua sciuit omnia scibilia. Item scriptum intus in anima liure virtutum, foris in corpore vulneribus lateris pectoris
et manuum pedum; foderunt manus meas et pedes meos. Ysaias [illegible]: Ecce in manibus meis descripsi te. Item scriptum intus in anima septem donis
spiritus sancti. Ysaias xi: Requiescet super eum spiritus domini etc. Et foris in corpore septem infirmitatibus. Ysaias x: In illa die apprehendent septem
mulieres virum unum, id est unum infirmitates humanitatis, puta [illegible] et petunt [illegible] Iob 5: In sex tribulacionibus liberabit te dominus et in septima non tanget
te malum. Huius libri septem sigilla sunt sigilla sunt septem sacramenta nostre redempcionis de Christo in veteri testamento figurata et prophetata:
quorum primum est ipsa concepcio sua incarnacionis que figurata fuit in concepcione Ysaac Genesis 21. Et Ysaias [illegible] Ecce concipiet et pariet filium. Et ipsa concepcio prophetata
filium. Secundum est ipsa natiuitas que figurata fuit in natiuitate Ysaac Genesis 21. Et Ysaias 9: Paruulus natus est nobis etc., et Deuteronomio dicitur: nobis ysaias vii prophetata
Ecce virgo concipiet et pariet filium. Utrumque autem figuratum fuit Numeri 16 in virga Aaron que una nocte floruit et fructum fecit.
Tertium est passio que figurata fuit in morte Abel Genesis 4 et in ymolacione vitule ruffe Numeri 19 et agni Exodi 12. Et ysaias liii:
Tamquam ouis ad occisionem ductus est. Item Ieremias 11: Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Quartum est descensus ad inferos qui figuratus
fuit in Sampsone qui tulit portas Gaze Iudicum 16. Et Zacharias ix: Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in quo etc.
Quintum est ipsa resurrectio que fuit figurata in filio mulieris Sareptane 3 Regum 17. Et Osee 6: Vivificabit nos post duos dies et
die 3a suscitabit nos. Sextum est ascensio que fuit figurata in translacione Enoch Genesis v. et in raptu Helie 4 Regum 2. Et Ysaias
63: Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? Et psalmus: Ascendit deus in iubilacione. Septimum est aduentus eius
ad iudicium qui fuit figuratus in archu celi post diluvium propter colorem igneum Genesis 9. Et Ysaias 3: Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi.
De quibus dicitur super Ezechielem parte 2 omelia 5: Agnum gratias qui cuncta que de eo scripta sunt opere impleuit et que intelligi an[illegible]
Dicta non poterant vinculis patentis sui pandentur. Ibi incarnacio ibi passio ibi resurrectio ibi mors ibi ascensio illius continetur. Sed quis
unum [illegible] audita credet nisi facta cognoscet. Signatur ergo libros quos aperire et legere nemo potuit leo de tribu Iuda aperuit qui omnia
mysteria nobis in sua passione ac resurrectione patefecit etc. Tercio per librum potest signari diuina dispositio de hominum reparacione prout dicitur
in glosa de quo dictum est Exodi 32: De omni libro vite etc. Et Ysaias 29: Erit vobis visio omnium sicut verba libri signati quem cum dederint
scienti litteras dicent ei: Lege librum. Et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et ecce signatus est iste liber septem sigillis vel obscuritatibus
divine dispositionis de salvacione generis humani donec dei filius aperuit in sua incarnacione et eius misteriis etc. Et ad Timotheum 3: magnum est pietatis sacramentum
quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, predicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.
Scriptus intus id est in veteri testamento sub obscura littera clausus et paucis admodum revelatus, et foris id est in novo testamento, ubi manifesta
gratia [illegible] futura per Christum patet. Septem sigilla libri sunt figurativa facta prophetarum predictorum et enigmatica dicta prophetarum
sub quibus diuina dispositio de reparacione hominum clausa latebat. Ab eterno enim disposuit deus reparare genus humanum, sed non ab eterno
exposita deus uenit qui ante tempora disposuit qualiter in tempore omnia fierent etc. Sigillatus ergo fuit liber in diuina presciencia sua prouidencie
tamen [illegible] quid reparacionis figurate tunc recepit liber omnia et insigillari. Sigillum vero appositum est libro clauditur ne videatur scriptura.
Cum sigillatum quod secretum in eo latet nobis videtur. Unde dicitur Ysaias 24: Secretum meum mihi. Quid enim fuit Ade de terra virgine
plasmacio, quid eius dormicio, quid mulieris de costa dormientis formacio, quid Abel occisio, quid diluuii inundacio, quod
Abrahe circumcisio, quid rubi visio, quid virge floricio, quid agni ymolacio, quid serpentis eleuacio et alia huiusmodi. Sigillum
fuit que omnia propter ipsum apta sunt. 1 Corinthios 10: Omnia in figura contingebant illis. Vel Aliter secundum Nicolaum Lira. Sedes super
thronum est deus trinus et unus. Liber autem est sciencia diuina sua in qua sunt omnia scripta, ponitur autem in dextera sua eidem dispositio sua vel potius una
per quam diuina opera sunt precedenti prout vel futuri etc. Et ista sunt in virtute dei operacio nam in operatur ipsa magno tempore. Talia vero sunt que
revelata sunt homini propter et ab eo per angelum Iohanni apostolo. Et liber [illegible] dei operacio metaphorice dicitur manus eius dextera quia per manum dextera
diuina facit de dispositione ab eo sunt quia sunt ab eo revelata sunt vel in effectum producta. Sigilla vero non sunt aliud nisi voluntas dei
claudens et aperiens secundum secretum prout et cui et quando ei placet. Que licet in se sit una, dicitur tamen multiplex ad varios effectus relata.
Sed sunt c. x. Magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius. Septenarius autem sigillorum finitus est septenarius revelacionum
diuine voluntatis ad revelanda Iohanni distincta septem revelacionibus vel fienda in septem temporibus etc. [illegible] verbis [illegible] profunditas
[illegible] dicitur: Et vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus et foris clausum sigillis septem etc. Post
Et vidi angelum fortem predicantem voce magna: Quis est dignus aperire librum et soluere signacula eius? Et neo

Liber iste scriptus fuit intus et foris, intus sapiencia increata, foris sapiencia creata qua sciuit omnia. Item scriptus intus in anima liure verbum et foris

poterat neque in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. Et ego flebam multum quia nemo dignus inventus est aperire librum nec videre eum. [Com]posita libri signati visione in qua innuit [illegible] [illegible] [illegible] subiungit de libri apertione inquisitionem angelicam. Et quia ad librum aperiendum aliquem dignum impletorem invenire non potuit etc. et videntur de hac imperfectione lugubrem lamentationem. Et ego flebam etc.

Sequitur ad primum dicit. Et vidi angelum fortem per quem angelum figuratur collectio patrum veteris testamenti et [illegible] [illegible] et desiderium adventum Christi in carne [illegible] [illegible] est iste angelus [illegible] antiquorum patrum cetus. Angelus [illegible] bona nuntiantes [illegible] carnem [illegible] et [illegible] vincere predicante voce magna id est summo desiderio estuante etc. Quis est dignus aperire librum et solvere signacula [illegible] [illegible] sacra eloquia secreta reserare. Secundum Gregorium [illegible] dialogorum angeli quippe id est patres veteris testamenti sicut sancti prophete et patriarche [illegible] quorum quilibet dici potest angelus id est nuncius secundum illud Malachie [illegible] labia sacerdotis custodiunt scientiam angelus enim domini exercituum est. Aperire requirebat quis possit legem spiritualiter intelligendam reserare ut dicit [illegible] [illegible] [illegible]. Quare non ait in plurali [illegible] vidi angelos fortes [illegible] quia mos est scripture sacre aliquando loqui de una persona in singulari per quam omnes similes intelligunt [illegible] [illegible] [illegible] scriba doctus in regno celorum profert de thesauro suo nova et vetera per quem omnes similes intelligunt. Vel [illegible] dicit in singulari ad denotandum concordiam [illegible] in [illegible] de Christo et in desiderando suum adventum [illegible] sepe [illegible] in isto libro unus [illegible] per quem tamen multa intelliguntur. [illegible] [illegible] [illegible] desiderium antiquorum patrum de impletione divine promissionis super reparatione generis humani que erat in libro signata. [illegible] [illegible] [illegible] intellexerunt aliquam a deo dispositam reparationem hominum et quia fieret optabant sed quomodo fieret ignorabant. Et hoc pulchre deducit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut si non preciperet filios gehenne magis gauderet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quot ad angelorum consortium ascensuri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] statuta [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manebat carnem [illegible] [illegible] [illegible] assumeret [illegible] fieret [illegible] [illegible] et mediatorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deo reparet omnia [illegible] in celo vel in terra perdita erant. Adam ergo [illegible] [illegible] morti addictus multo potuit dolere [illegible] multo [illegible] [illegible] [illegible] possit lugere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ignorasset. Sciebat enim [illegible] quod de angelis delinquentibus non [illegible] [illegible] irreparabiliter eos dampnaverit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potuit. Demum itaque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] desperando [illegible] [illegible] [illegible] adventum [illegible] ad instar angelorum non dampnatorum cognovisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que lapso homini manum porrigere disposuerat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tandem ad gratiam rediret [illegible] [illegible] voluit ut qui [illegible] [illegible] egrotante de spe recuperande salutis letificaret et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] doloris [illegible] [illegible]. Primo [illegible] [illegible] [illegible] adventum domini ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remedio [illegible] [illegible] gaudebat et filius [illegible] quibus [illegible] mortis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per adventum domini posse [illegible]. Subdit. [illegible] itaque [illegible] [illegible] [illegible] ab Adam domini [illegible] adventum quia nemo adventum domini [illegible] [illegible] adventu domini redimi aut salvus esse potuit nisi [illegible] illud venturum fide cognovit et credidit et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sue redemptionis [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo patres summo desiderio estuabat ut redemptor acceleraret de celis descendere [illegible] de tenebris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] ad supernam patriam reduceret quam perdiderunt. Sciebat enim quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lapsum nemo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] valeret nisi de [illegible] veniret qui [illegible] [illegible] de carne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et de palude [illegible] [illegible] valde magno ut [illegible] [illegible] [illegible]. Tali quippe desiderio [illegible] patres [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] usque ad illud optatum tempus quo deus [illegible] [illegible] impleverit quod per multa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adventum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] fulgentia [illegible] [illegible] vite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sedentibus in tenebris et umbra mortis [illegible] [illegible] [illegible]. Et hoc [illegible] in libro [illegible] dicit. Et vidi id est mente intellexi angelum id est patres veteris [illegible] [illegible] angelum singulariter [illegible] concordie et fidei unitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et tribulacionum tolerantia [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] voce magna id est desiderio et studio magno. 1 Pet. 1. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophete qui de futura in vobis gratia prophetaverunt scrutantes quod vel quale tempus [illegible] in eis spiritus Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et posteriores glorias etc. [illegible] [illegible] [illegible] reges et prophete voluerunt videre que vos videtis. Et [illegible] [illegible] in persona patrum [illegible] desiderium adventus [illegible] utinam dirumperes celos et descenderes [illegible] [illegible] quis victurus est cum ista faciet deus. [illegible] [illegible] [illegible] adventum [illegible] in carne desiderabat aliquem [illegible] [illegible] [illegible]. Primo ut [illegible] Job [illegible] non est qui possit ponere manum in ambobus. Super quo [illegible] [illegible] moralium [illegible] in ambobus manum posuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et deum [illegible] [illegible] placaret [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facere potuit [illegible] ut dei familiaritatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] te fratrem meum sugentem ubera matris mee ut inveniam te foris et osculer te et iam me nemo despiciat. Et [illegible] [illegible] osculetur me osculo oris sui. Super quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] non recipio figuras et enigmata nolo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ingrediatur a [illegible] [illegible]. [illegible] ut captivos de limbo liberaret ubi nulla erat lux [illegible] in [illegible] [illegible] descendet anima mea [illegible] [illegible] liberaret. Zach. 9. Tu autem in sanguine testamenti tui [illegible] [illegible] [illegible] ut ab eis obprobrium [illegible] tolleret [illegible]. Aufer a me obprobrium et contemptum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]. Ps. Tenuisti manum dexteram meam et in voluntate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. [illegible] [illegible] desiderium antiquorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domini [illegible]. De quo dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] desiderium patrum [illegible] in carne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] lacrimas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gaudium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antiquis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ut scripture clause [illegible] aperirentur. Job 38. Numquid post ortum tuum precepisti diluculo et ostendisti aurore locum suum. [illegible] scripturam que post ortum [illegible] sunt aperta [illegible] [illegible] [illegible]. Quis est dignus aperire librum id est divinam dispositionem de reparatione [illegible] [illegible] [illegible] et mysteria clausa sub figuris et enigmatibus manifestare. Et solvere signacula eius id est obscuritates legis explanare [illegible] [illegible] [illegible] de ordine verborum [illegible] [illegible] est solvere signacula quam librum aperire. [illegible] hic ordinat [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordo [illegible] [illegible] ordinem [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] librum aperuit id est scripturam veteris testamenti [illegible] [illegible] [illegible] complevit [illegible] non veni solvere legem sed implere. [illegible] demum resurgens a mortuis sigilla reseravit cum [illegible] aperuit [illegible] de [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] figuris et enigmatibus

de eo dicta fuerant scripta in lege psalmis et prophetis luc. ult. Et quod idem dicit Augustinus liber aperuit cum opus passionis voluit aggressus est vel cum acceptus est et natus scilicet signacula solvit quod per gratiam lucidius ostensum est. Aliud est ergo de apertione huius libri et aliis de quo predictum est.

Et sequitur illa particula huius partis prime in qua exprimitur impossibilitas inveniendi aperientis librum cum dicit Et nemo poterat neque in celo id est in angelis neque in terra id est in hominibus neque subtus terram id est in animabus iam corpore exemptis aperire librum id est reserare misteria scripturarum quia nondum plenitudo temporis advenerat qui [illegible] proprio legis implere flagitabat ut ait Haymo. Et idem Augustinus neque angelus nunc in tribus ymnis neque mortuus poterat librum aperire nec eciam respicere illum id est contemplari splendorem nominis testatur. Secundum dicit [illegible] supra de sancto Iohanne dixit vidi in dextera sedentis librum quomodo dicit hic quod nemo poterat illum respicere. Sed cum nemo neque in celo nec in terra neque sub terra poterat respicere librum quomodo ipse scilicet Iohannes potuit illum videre. Nisi ei soli concessum est quod nemini alii hominum alii angelorum permissum est. Dicit sicut Haymo quod respicere positum est pro eo quod est digne comprehendere. Nemo enim angelorum vel hominum potest comprehendere quomodo ille mediator et vivificator spiritus [illegible] utero matris virginis sit acceptus. Nemo quem celum et terra implet intra sinum unius virginis est conclusus. Nemo id est [illegible] sicut verbum [illegible] corpus et palpabile clausis ianuis intra solidos parietes ad discipulos intravit. Illum itaque nemo mentis poterat comprehendere. Equalitatem a deo filio complevit[illegible] Ysaie [illegible] Generacionem eius quis enarrabit. Quod non solum intelligitur de divina sed eciam de humana corporis generacione ut dicit glosa [illegible] quod ut habetur Iohannis primo dicit beatus Iohannes baptista non sum dignus solvere corrigiam calciamenti eius quod exponitur [illegible] super eum ut omnem partem [illegible] de misterio incarnationis ad quos [illegible] professus est se esse indignum. Quinto dicit Nemo sufficiens [illegible] vel [illegible] complere misterium unionis in corpore. Unde beatus Ieronimus Aperire librum est mortem devincere et regnum celorum aperire satisfaccione pro homine. Ad quod nullus fuit dignus nisi dei filius incarnatus. Et eciam deducit beatus Gregorius in moralibus tractans id Iob [illegible] Non est qui possit ponere manum in ambobus [illegible] supra Iob 23 proponat [illegible] me ut perveniat ad victoriam iudicium meum. Et [illegible] supra Iob 26 [illegible] sua [illegible] supplebit. Et [illegible] supra Iob 33 Ecce sicut [illegible] loquens [illegible] de [illegible]. Et 31 supra Iob 31 [illegible] auditorem ut desiderium meum omnipotens audiat et librum scribat ipse qui iudicat ut in humero meo portem illum. Ubi dicit quod non fuit [illegible] solvendi sed ad [illegible] nisi per [illegible] dei ubi [illegible] de [illegible] Oportebat enim esse equalem deo qui satisfacere posset et esse de genere illius scilicet ade qui satisfacere tenebatur. Cum enim in adam prevaricati [illegible] oportebat esse deum et hominem genitum de genere ade sicut dicit Augustinus libro Cur deus homo quod adde tantum erat ut id non posset solvere nisi deus sed non debebat nisi homo. Ita ut idem qui deus homo esset [illegible] qui erat deus [illegible] necesse fuit ut deus [illegible] persone dei homo assumeret. Quia homo qui in natura debebat solvere sed non poterat esset homo in persona qui posset. Quia satisfaccionem pro peccato non poterat solvere nisi deus sed non debebat nisi homo. Et ergo necesse constat ut de hominibus fiat illa superne civitatis restauracio quod fieri nequit nisi fiat reddita pro peccato satisfaccio quam nec [illegible] facere nisi deus nec debebat nisi homo necesse fuit ut eam faceret deus homo. Sic enim iustum est ut pro culpa hominis satisfaciat homo. Ita necesse est ut satisfacio [illegible] quod peccator aut [illegible] Cur deus homo. Nullus homo de ade stirpe [illegible] poterat [illegible] quod valuisset [illegible] reparari [illegible] dictum. Et idem Augustinus [illegible] hominum redemptor [illegible] ut intelligat quod de ade stirpe [illegible] poterat qui illius delicto non teneretur astrictus. Et [illegible] tali [illegible] dele posset. Quanto [illegible] culpa [illegible] caret [illegible] potens et clemens tali modo homini subveniendi disposuit quo melius [illegible] excogitari potuit. Et unde condescendit clemencia [illegible] illud elevat potencia. Et cum primus homo neccidit quod deus [illegible] hominem condiderat [illegible] homo [illegible] conditor qui tecum [illegible] primus homo non tenueat iste quod emendando tenet. Cur deus homo. Sed neque per ullum angelicum spiritum [illegible] solvi potuit ade debitum [illegible] Et idem Augustinus ubi [illegible] quis per angelum ade debitum solvi potuisse [illegible] Cogitet quod angelica natura et ipsa partim erat corrupta et que ad [illegible] sua [illegible] vel [illegible] sufficerat [illegible] ad aliorum [illegible] reparacionem non [illegible] sufficeret. [illegible] aliud [illegible] et si [illegible] posset pro quo ad hominum redempcionem mitti non debuit angelus. [illegible] qui [illegible] redimit [illegible] illius obsequium [illegible] et se velut [illegible] ipsius [illegible] esset ergo valde [illegible] ut homo qui soli creatori debetur a creatura [illegible] exhibetur. [illegible] homo qui ad angelorum equalitatem deducendus erat [illegible] ab omni honore et dignitatis cognicione aliquo ubi inferior angelis velut non deo dignus inveniretur [illegible] itaque in homine manet [illegible] et [illegible] gloria qui videt se sub angelis velut ab aperta [illegible] abiectum nec [illegible] resurrexisse que per culpa contigit amisisse. Sed utique absque [illegible] merore [illegible] posset homo [illegible] illi reddidit qui nos ad eo diligit quod paulominus ab angelis non est dedignatus minorari. [illegible] sua [illegible] nos [illegible] lapsos erigit et ad equalitatem angelorum perfecte reducet. [illegible] ad [illegible] Et nemo poterat neque in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum. Et sequitur ista particula scilicet videntis de hac impossibilitate lugubris lamentacio cum dicit Et ego flebam multum quod nemo dignus inventus est aperire librum nec videre eum. Sicut Haymo [illegible] qui beato Iohanni ista videbat iste liber de quo iam supra dictum est id est misterium nativitatis passionis resurreccionis ascensionis et adventus spiritus sancti sunt revelata cur se flevisse dicat eo quod nullus sit inventus qui librum posset aperire. Sed dicit quod beatus Iohannes non ex persona sua flet sed ex persona priorum [illegible] testatur qui flebant desiderantes adventum filii dei in mundum. Ex quo patet quod nullus potuit librum aperire nisi unigenitus filius ut dicitur et sicut dicitur [illegible] revelacio archanorum misteriorum sive satisfaccio pro genere humano ipse enim solus est ille fortis qui intravit domum fortis et eripuit vasa eius ait [illegible] Circa istum vero fletum notandum quod [illegible] glosa [illegible] 3 [illegible] luctum implet qui absolonem filium [illegible] defleat [illegible] petrum [illegible] et [illegible] Flet enim flebat paulo [illegible] et flet cum Iohanne [illegible] quod nemo est inventus dignus aperire librum. Primus est fletus [illegible] [illegible] desiderium celestis. Unde ergo flevit in persona patrum per defectum [illegible] rei temporalis sed per defectum intelligencie divine disposicionis et dilacione humane reparacionis. Et sic [illegible] Thobias [illegible] Quod mihi gaudium est qui lumen celi non video. Unde est fletus [illegible] remissionis culpe quo fletu flevit petrus de quo [illegible] 26 Egressus foras flevit amare. Et est fletus [illegible] revelacionis divine de quo [illegible] et [illegible] apparuit Marie flenti ad monumentum Iohannis [illegible] Et est fletus [illegible] fecunditatis [illegible] in plena [illegible] qui sunt signati in fletu anime [illegible] Et est fletus [illegible] vite eterne [illegible] qui [illegible] fletus [illegible] et vita [illegible] flentis sunt prolongata [illegible] Regum 29 [illegible] dictum [illegible] quod nullus potuit librum aperire nisi [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] dubitare [illegible] fieret [illegible] non [illegible]

Sz adhuc quitur. Cur no dr iohes q anlis fortis pdicans voce magna clamabat ad gerat typu antiquorum patrum ad dnnch q vna e
cum ac pribz vetis et novi testamti s 1o cant 6 vna est columba mea. Beatus aut Nicolaus lira. Iste anlis fortis videt
fuisse gabriel qui interptatur fortitudo dei qui pdicat voce magna dic quis e dignus apire librum i manifestare dei secreta et solue
sigilla eius i sigillati onde qualiter singula que secut proceduit ad dnica volu[illegible]. Et neo potat in celo q ad angelos
neq in tra quibz ad hoies neq subtus trra q ad demones in q[illegible] remansisset nulla intellig apire librum q ad istorum
ad secreta dei attinge nisi deo revelante qui pro revelat xpo [illegible] et xpo p anlum iohi p fletud aut iohis designat
[illegible] desiderium de sciendo ea futura [illegible] 2c. po [illegible] ioh in [illegible] flebat [illegible]
Et vnus de senioribus dixit michi. Ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu iuda radix david apire librum et soluere
septem signacula eius. [illegible] qua narrata libri signati visione de apiente librum angelica [illegible]
ad apiendum librum dignum inupiri [illegible] et ipsis videntes sz iohis de hac inupta lugubri lamentacione. qui subdit de
apiente libri consolacione et ipsi apientis libri magnifica laudacione. Et dividit in tres ptes. po p narrat promissio prophie de lib apod
apiente libri consolacione et ipsius apientis libri [illegible] revelacionis i et vidi et ecce i medio throni. Tercio p ipsa revelacione relacio laudis i et cu apuisset
Sic subditur visio ipsius apientis sui revelacionis. [illegible] Et vnus de senioribus dixit michi Ne fleveris. p quem seniorem sm hay[illegible] quilz priorum vetis testamti possunt accipi
[illegible] ad prm dixit. Et vnus de senioribus quorum vnus sz Jacob dicebat Gen 49 Non auferetur sceptrum de iuda et dux
qui prnuccias advetu filii dei [illegible] dicit [illegible] Salutare tuum expectabo dne. [illegible] onde iste dicebat vnde libro illu
de semine eius donec veniat qui mittendus e. [illegible] revelacio sui satisfacco [illegible] vnus de senioribus
p adventu filii dei [illegible] apiri libri misteriorum archanorum revelacio [illegible] Et iohi flenti [illegible] desideriu [illegible]
hic est de prnuncijs [illegible] ad [illegible] illud misterium. Et [illegible] Vtpote ysaias qui dr [illegible] omes ad [illegible] et qui agnus
vetu filii dei. Ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu iuda. [illegible] maioris [illegible] adventu [illegible] Emitte agnu dne dnatore tre
coram tondente obmutescet et [illegible] Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Aut alius qo
de petra deserti ad montem filie syon. Vel ieremias qui dr [illegible] Richardus dr q senior iste [illegible]
[illegible] Na ut dr Actuum 3o Deus p os omnium prophetarum suorum prnunciat pati xpm suum. [illegible] 24 moralium [illegible] 1o Job 38. Numquid coniunge valebis
prophetas antiquorum de redemptore futuro [illegible] que et septem sunt quod aliud quam [illegible] qui inter [illegible]
micantes stellas pliades dr [illegible] stelle pliades [illegible] usque ad [illegible] temporibus ad prophetandum missi [illegible]
tenebras [illegible] septiformis gre luce nos illustrat [illegible] ab ipsa mundi origine usque ad [illegible] temporibus ad prophetandum missi
aliquid [illegible] Stelle enim pliades [illegible] nequaquam
possint [illegible] vicinitate quadam [illegible] sunt [illegible] ymagines et [illegible] micant [illegible]
alijs atque alijs ad pdicandum temporibus [illegible] et disiuncti sunt p [illegible] Abel ysaias et iohes apparuerunt diversis [illegible]
pdicant [illegible] in diversis temporibus apparuerunt [illegible] Abel ysaias et iohes apparuerunt [illegible]
[illegible] Na abel redemptoris passionem [illegible] agnum in sacrificio obtulit gen 4. Deinde [illegible] ysaias ait Sic agnus coram
tondente se obmutescet et non apiet os suum ysa 53. De quo iohes q ait Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Iohis 1o Ecce
diversis [illegible] temporibus [illegible] de [illegible] redemptoris [illegible] agnum iohes [illegible] Abel
offerendo locutus est et q iohes in [illegible] ysaias in locucione [illegible] abel [illegible] in manibus tenuit 2c. Et ideo [illegible]
subditur. De qua tribu [illegible] Ecce vicit leo de tribu iuda. [illegible] moralium [illegible] Job [illegible] leonis [illegible]
leene et dentes catulorum leonum [illegible] Cuncta na vnus [illegible] in sacro eloquio p [illegible]
[illegible] figuratur. Hic quippe leo [illegible] et [illegible] dyabolus [illegible]
[illegible] leo [illegible] Hic de [illegible] vicit leo de tribu iuda vt enim ait hay[illegible] xps
[illegible] appellatur leo [illegible] qui victor a mortuis resurrexit [illegible] agnus [illegible] victima qui oblatus est p nobis in cruce. Leo enim magnus
est p [illegible] agnus [illegible] leo p [illegible] maiestatis agnus p mansuetudine [illegible] Leo fortitudine agnus pietate ut ait [illegible]
[illegible] de tribu iuda eo q natus est de tribu iuda sm carnem q vz de semine iude descendit david de cuius stirpe fuit virgo maria
[illegible] radix david appellatur [illegible] egredietur virga de radice yesse [illegible] xps non sit natus de tribu iuda [illegible]
de semine david sm carnem [illegible] matheus genealogiam xpi [illegible] ad ioseph. Joseph aut non fuit pr xpi [illegible]
ad famam marie [illegible] luc 3 vt putabatur filius ioseph. [illegible] aaron fuit de tribu levi [illegible]
maria vo mater xpi [illegible] elizabeth cognata que fuit de filiabus aaron luc 1o [illegible] fuit de tribu iuda [illegible] xps
non descendit de semine david [illegible] de Jeconia [illegible] de semine [illegible] qui sedebat
sup solium david [illegible] de xpo dr ysa [illegible] sup solium david sedebit [illegible] non fuit de semine Jeconie [illegible] de quo david
q matheus a david p Jeconiam [illegible] ducit [illegible] vicit leo de tribu iuda radix david [illegible]
[illegible] est ei de semine david sm carnem [illegible] xps [illegible] antiquorum patrum filius dr [illegible] doctor [illegible]
sz abrahe et david ut [illegible] liber generacionis ihu xpi filii david filii abraham [illegible]
[illegible] de xpo repromissio facta est. [illegible] est enim abrahe [illegible] Benedicentur in te omes gentes terre [illegible] apostolus
de xpo [illegible] Gal 3 abrahe dicte sunt promissiones et semini eius non dr et seminibus quasi i multis sz quasi i vno et semini tuo qui est xps
ad david aut dictum est De fructu ventris tui ponam sup sedem tuam [illegible] xpm ut regem [illegible]
dicebat [illegible] filio david [illegible] est q xps futurus erat rex propheta et sacerdos. Abraham aut sacerdos fuit [illegible]
q dns dixit ad eum Gen 15 Sume michi vaccam triennem et capram trimam et arietem annorum trium turturem quoque et columbam [illegible]
propheta [illegible] Gen [illegible] propheta est et orabit p te. David aut rex fuit et propheta [illegible] Tercia vo q in abraham [illegible]
in david aut maiore manifesta est dei eleccio [illegible] Reg [illegible] quesivit [illegible] virum iuxta cor suum. Et ideo [illegible]
[illegible] ut ostenderet esse in salutem [illegible] et eleccionem [illegible] Ad [illegible] fuit [illegible]
volentes pbare xpm non esse filium david q non est [illegible] ioseph usque ad quem matheus [illegible] generacionis pducit [illegible]
[illegible] xpo [illegible] virum marie ioseph esse et xpi matrem virginem esse de stirpe david
quod restat nisi [illegible] non fuisse [illegible] david et eam ioseph coniugem non frustra appellatam [illegible]
[illegible] fidei [illegible] quo loquebatur in spiritu [illegible] et vno spiritu [illegible]
[illegible] ut [illegible] et ego [illegible]
[illegible] non [illegible] Ecce vicit leo de tribu iuda 2c. [illegible]

aliorum confessorum. Primo ea non fuit acutae gnosis quia post gratiae dignitate virili ordo generationum ad Ioseph perveniat. Sic ergo
nos credimus causam Mariam fuisse de cognatione David quia in scripturis credimus quod utrique debuit et propinquum de semine David secundum carnem et
cognatione Mariam non cum viro quaerendo sed virgine. Et ut Iacobus dicit super quod cum Ioseph non sit pater domini salvatoris ordo tamen generationis
eius usque ad Ioseph deducatur primo quia non est consuetudo scripturarum ut mulieres in generationibus ordo texatur. Deinde quia de una tribu fuit
Maria et Ioseph unde ex lege accipere cogebatur ut propinquam propter quod et simul censentur in Bethleem quia de una stirpe generati. Et ut dicit — *Luc. 2*
Augustinus libro de nuptiis et concupiscentia fluit generationum series usque ad Ioseph providenda ne in illo coniugio virili sexui iniuria pocius
fieret iniuria cum veritati nihil inde periret quia ex semine David et Ioseph erat et Maria. Ad secundum dicendum quod huic obiectioni videtur
Gregorius Nazanzenus dicit quod hic mutuo superno congregit ut regium genus sacerdotali stirpi iungeretur ut Christus qui rex est et sacerdos
ab utroque nasceretur secundum carnem. Unde et Aaron qui fuit primus sacerdos secundum legem, duxit [illegible] coniugem Elizabeth filiam
Aminadab. Exodi 6. Sic ergo sic potuit ut pater Elizabeth aliam uxorem habuit de stirpe David unde cum beata virgo quae fuit de stirpe David
esset Elizabeth cognata. Vel potius e converso quod pater beatae Mariae de stirpe David coniunx uxorem habuit de stirpe Aaron. Vel sic Augustinus dicit
26 contra Faustum. Si pater Ioachim Mariae fuit de stirpe Aaron ut Faustus hereticus per quandam scripturam apocrypham asserebat
credendum quod mater Ioachim fuit de stirpe David vel etiam uxor eius ita quod per aliquem modum dicatur Maria fuisse de progenie David.
Ad tertium dicendum quod per illa auctoritate prophetiam sic Ambrosius dicit super Lucam non negatur de semine Iechonie posteros nascituros et
Christus est de semine eius. Et quod regnat Christus non est contra prophetiam non enim honore seculari regnavit. Christus enim dixit regnum meum non est de
hoc mundo Iohannes 18. Quarto contra hoc quod dicitur radix David. Cum glossa dicat id est procedens a David. Dicitur quod dicimus radix et quod radix
procedit a David. Dicendum ad hoc secundum Helinandum quod prima est: radix David est ipse Christus secundum divinitatem in quem verum David credidit — [illegible]
Vel radix David id est firmamentum ipsius David. Licet enim caro Christi descendit de stirpe David, ipse tamen David descendit a Christo
secundum quod Deus. Quare sic est primus [illegible] secundum carnem. Unde [illegible] Erit radix Iesse et qui consurget regere gentes
in eum gentes sperabunt. Michee 5. Et tu Bethleem etc. et sequitur ex te egredietur qui sit dominator Israel. Ut enim in radice origo
et vita est totius arboris origo et omnis firmitudo et inde viroris et fructus plenitudo, propter quod radix ori comparatur in plantis
ut 2 de anima. Sic a Christo procedit gratie plenitudo, virtutis firmitudo, fructuum multitudo. Ysaie 53. Et ascendit sicut virgultum
coram eo et sicut radix de terra sicienti. Et hoc Augustinus multum in quodam sermone. Et sic radix apparet contemptibilis tamen est continentia
magne virtutis sic fuit de Christo. Unde Gregorius 19 moralium tractans illud Iob 29 Radix mea aperta est iuxta aquas dicit: Radix etiam
per ipsam redemptoris incarnacio intelligitur que iuxta aquas aperta est quia dominus invisibilis per assumptam humanitatem sive patuit
aspectibus visionis nostre. Creator quippe qui in divinitate videri non poterat assumpsit quod nobis unde videretur a nobis. Radix
ergo secus aquas aperitur quia auctor humani generis per humanitatem suam hominibus demonstratur. Unde etiam quod per [illegible] dicit et erit tamquam lignum
quod plantatum est secus decursus aquarum. Decursus quippe aquarum sunt cotidie defluentium turbe populorum. Et de semetipsa quae
vitalis dicit: Si in lignis viridi hoc faciunt in arido quid fiet. Luc. [illegible] Lignum ergo secus decursus aquarum est quia fructum et protectionem
sui nobis umbraculi prestans apparuit creator in carne, ut humanum genus per testimonium fieret vide quod per defectum cotidie ibat in mortem.
Ecce inquit vicit leo id est Christus qui propter potestatem et fortitudinem fuit leo primo in nativitate. Nam sicut leo cauda sua vestigia delet
ne comprehendatur sic Christus cauda humanitatis vestigia divinitatis abscondit ne dyabolus eum agnosceret. Ysaie 45. Vere tu es deus absconditus.
I Cor. 2. Loquimur dei sapientiam in misterio absconditam quam nemo principum huius seculi cognovit. Si enim cognovissent nunquam dominum glorie crucifixissent. — *I Cor.*
Secundo leo fuit in predicatione sive progressu vite quia peccatores audacter sine humano timore corripiebat. Matthei 23. Ve vobis scribe et pharisei etc.
Unde Christus leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum. Unde tractans Gregorius [illegible] moralium dicit: Quamvis hic loco leo dicatur nisi de
quo scriptum est vicit leo de tribu Iuda. Cum fortissimus bestiarum dicitur quia in illud quod infirmum est dei fortius est hominibus. Qui — *I Cor. 1*
ad nullius pavebit occursum. Dicit enim Iohannes 14. Venit enim princeps mundi et in me non habet quicquam. Tertio leo fuit in passione
quia tunc Christus dyabolum vicit et predam de faucibus eius abstulit [illegible] cum leo erigetur et non accubabit donec devoret predam.
Genesis 49. Catulus leonis Iuda ad predam ascendisti fili mi requiescens accubasti ut leo. Deuteronomii 33. Dan catulus leonis
fluens largiter de Basan. Dan interpretatur iudicium, Basan confusio. Et in passione dominus largiter fluxit quia peccatores admirata sunt
confusioni. Quarto leo fuit in resurrectione quia mortuus tercia die virtute propria velut eius voce suscitatus fuit. Numeri 24. Accubans
dormivit ut leo et sicut leena quam suscitare nullus audebit. Dicunt naturales quod leo dormit apertis oculis sic ut dicit glossa Christus
vivente divinitate carne sopiatur. Quinto leo fuit post ascensionem in spiritus sancti missione qui fortes fecit apostolos ne quicquam formidarent.
Ysaie 31. Quomodo si rugiat leo et catulus leonis super predam suam et occurrerit ei multitudo pastorum a voce eorum non formidabit.
Hoc factum est post spiritus sancti missionem cum ita fortes fecit apostolos ut multitudinem principum et scribarum non timerent. Sexto leo erit
in iudicio cum rugitum terribilem emittet. Amos 3. Rugiet leo quis non timebit, dominus deus locutus est quis non prophetabit etc.
Et nota quod dicit Ecce quod est adverbium demonstrandi quia visibilis erit ille qui vicit. Ysaie 25. Dicet in illa die ecce deus noster iste
expectavimus eum et salvabit nos. Ysaie 7. Ecce virgo concipiet et pariet filium quod visibiliter ostenditur. Baruch 3. Post hec in terris visus est etc. — *25*
Ecce inquit vicit leo. Quem vicit iste leo scilicet Christus. Certe hostes tres vicit mundum mortem infernum et dyabolum. De primo Iohannes 16. Confidite
ego vici mundum. De secundo et tertio Osee 13. O mors ero mors tua morsus tuus ero inferne. De quarto Iohannes 12. Nunc princeps huius mundi eicietur foras.
Si videas quomodo Christus cum dyabolo pugnavit et qualiter eum vicit. Et intuendo scripturam [illegible] invenies quod dyabolus primo aggressus est primo
cum tempore sue nativitatis per [illegible] in deceptionem eum conatur. Tunc enim dominus erat in necessitate paupertatis et humilis et iam incipiat austeritatem vite.
Tunc pastores cognoverunt ipsum esse regem angelorum et hominum et hoc divulgaverunt. Tunc magi visa stella cognoverunt ipsum esse regem — *Luc. 2*
hominibus deputatum unde venientes [illegible] inquirebant dicentes ubi est qui natus est rex Iudeorum, vidimus enim stellam eius in oriente etc. Matthei 2.
Tunc Simeon prophetavit eum esse lucem promissam gentibus et missum ad gloriam plebis Israel, unde ipsum fuisse verum messiam promissum in — *Luc. 2*
lege et prophetis. Et tunc dyabolus contra eum concitavit Herodem quo turbatus est et omnis Ierusalem cum illo [illegible] dominus fugit in Egiptum et occidendo
affuit [illegible] quibus pretendit dyabolus [illegible] paupertatis humilitatis et austeritatis vite et fide illa qua omnes pueros
placavit in cordibus multorum. Et ibi tunc incepit victoria Christi per quam postea debellat dominium suum in hominibus reparandis quia
Tres leo naturas et tres habet inde figuras. Nam leo stans fortis super alta cacumina montis qualicumque via vallis descendit ad ima
si venatorem per notum sentit adesse, cauda cuncta linit que pes vestigia figit. Sic tu qui celsi resides cacumine celi cum libuit
tandem terrena visere parte ut genus humanum relevares crimine lapsum, non patuit notum fuit illi demonum [illegible] Maria tibi fuisse cubile.
Natus non vigilat dum sol se ter gyrat, sed leo dat rugitum pater eius suscitat illum; tunc quasi vivescit et sensus quinque recepit.
Sic qui te genuit tertium post surgere fecit. Cum mortis vindex morte [illegible] inde subiectis. Et quamvis dormit [illegible]
Tu nos custodis qui nullo tempore dormis pervigil ut pastor ne devoret agmina raptor. Theobaldus episcopus in libello de naturis XII animalium.

qui et licet in presenti tempore dominus in sermonibus et in operibus dilatabat. Leo de tribu Iuda aggressus est Christum in deserto ubi volebat eum primo superare peccato gule et tibi delectatione [illegible] decepit primos parentes. Item peccato elationis et superbie [illegible] quod ipse misit eum eiectum de celo. Item peccato avaritie quo fere totum mundum solet involvere. Christus autem ista devicit [illegible] fideles docent vincere in sobrietate, in humilitate et voluntaria paupertate [illegible] et [illegible] victoria bellare docent [illegible] virtutibus obtinendis [illegible] victoria sunt [illegible] per quibus perfluunt [illegible] vitiorum. Omne enim quod est in mundo aut est concupiscentia carnis aut oculorum aut superbia vite. I Ioh. 2. [illegible] de tribu Iuda aggressus est Christum tempore sue predicationis quo cepit vitam contemplare [illegible] et malitiose [illegible] [illegible] [illegible] Christum quosdam qui contradicerent eius doctrine et aliquos qui impugnarent famam eius [illegible] et alios qui malitia eius calumpniarentur. [illegible] volens Christus fidem et eius imitationem et [illegible] in omnibus annullare. Sed dominus [illegible] devicit [illegible] doctrina militat eius regno [illegible] imitatione vite eius [illegible] animarum salutem [illegible] et [illegible] volens et [illegible] et in doctrina et in imitatione [illegible] non obstantibus calumpniatoribus [illegible] [illegible] colligi potest quod sunt ultime multa que dei filius in assumpto homine devicit [illegible] adversitatibus reliquit sequacibus suis. Solum enim [illegible] et non alii regno eius et [illegible] sunt subiecti. [illegible] putabat quod solum [illegible] victorias dominus et legifer noster [illegible] operatus. [illegible] aggressus est eum tempore sue passionis quo [illegible] et illos quibus [illegible] [illegible] detentus est qua detentione nos liberati sumus. Ligatus est qua ligatura nos soluti sumus. Deturpatus est multis modis qua deturpatione nos ornati sumus. Vilificatus est [illegible] qua vilificatione nos honestati sumus. Vexatus est variis modis qua vexatione nos purificati sumus. Vulneratus est a planta pedis usque ad verticem capitis per totum corpus qua vulneratione nos sanati sumus. Crucifixus est [illegible] nos [illegible] sumus. Mortificatus est qua morte nos vivificati sumus. Lanceatus est et de latere eius exivit sanguis et aqua quo abluimur et redempti sumus. [illegible] pugna mira salvatoris pro regno acquirendo in hominibus quod [illegible] iniuste usurpaverat. [illegible] dominus [illegible] sed a mortuis resurrexit. [illegible] enim dicit: Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. [illegible]

[illegible] ut dicit Gregorius super Ezech. omelia [illegible] [illegible] qui [illegible] in sacris eloquiis scripta sunt opere implevit. Ut que audita intelligi non poterant visa panderentur. Hic quippe mortuus, ibi passio, ibi resurrectio, ibi ascensio illius continetur. Sed que [illegible] audita credere [illegible] facta cognovimus. Signatum ergo librum quem aperire et respicere nemo poterat, leo de tribu Iuda aperuit, qui omnia eius nobis [illegible] in sua passione et resurrectione patefecit. Et per hoc quod [illegible] mala pertulit sic nobis [illegible] bona monstravit. Caro enim factus est ut nos spirituales faceret. Benigne inclinatus est ut nos elevaret. [illegible] ut introduceret. Visibilis apparuit ut invisibilia monstraret. Flagella pertulit ut salvaret. Obprobria et irrisiones sustinuit ut ab obprobrio eterno liberaret. Mortuus est ut vivificaret. [illegible] ergo gratias vivificati et mortuo. [illegible] salutem nostram et passionem illius [illegible] contemplatur [illegible] ut faciat opus suum alienum opus eius ut operetur opus suum. Peregrinum est opus eius ab eo. Opus enim dei est [illegible] quas [illegible] colligere et ad eterne lucis gaudia revocare. Flagellari autem [illegible] [illegible] crucifigi mori ac sepeliri non [illegible] in sua substantia opus dei est, sed opus hominis peccatoris qui [illegible] omnia meruit pro peccatis. Sed peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Et qui [illegible] sua manet [illegible] incomprehensibilis in natura nostra comprehendi dignatus est ac flagellari [illegible] ea que erant infirmitatis nostre susciperet [illegible] nos ad sue fortitudinis [illegible] sublevaret. Ut ergo faciat opus suum alienum opus eius et ut operetur opus suum peregrinum est opus eius ab eo, quia incarnatus est ut nos ad sua [illegible] colliget. Dignatus est pro nobis [illegible] peccator [illegible] vapulare et alienum opus fecit ut faceret proprium, quia per hoc quod iniurias mala nostra sustinuit nos qui [illegible] illius sumus ad fortitudinis sue gloriam [illegible] [illegible] quod [illegible] de eo dicitur per Salomonem [illegible] Ecce vicit leo de tribu Iuda. Leo [illegible] de tribu Iuda eo quod natus est ex tribu Iuda [illegible]

Nota. [illegible] quod sponsa [illegible] omnes in Syon admonet ad aspiciendum humilitatem filii dei in homine assumpto dicens: Egredimini filie Syon [illegible] infidelitatis [illegible] et videte id est intelligite regem Salomonem id est filium dei [illegible] pacificatorem in diademate quo coronavit illum mater sua [illegible] honesta pura [illegible] quam [illegible] mater [illegible] virgo non deturpat filium suum ut alie matres [illegible] Fide ergo aspiciamus [illegible] quod [illegible] latent in hac humilitate [illegible] est et est [illegible] ipsi [illegible] incarnato vincendi [illegible] et [illegible] in [illegible] regnum. [illegible] eum deus [illegible] obumbret [illegible] non [illegible] Alia [illegible] quod ut dicit Gregorius super Ezech. [illegible] [illegible] Vicit [illegible] aperire librum et solvere septem signacula eius quia [illegible] vicit librum aperuit id est divinam dispositionem implevit. [illegible] est genus humanum redemit et solvit septem signacula eius id est occulta prius mysteria declaravit. Vicit ergo aperire librum id est ut aperiat librum vel potius aperire librum. [illegible] Richardus: Vicit aperire librum quia [illegible] aperto libro [illegible] [illegible] signa solvit. Et [illegible] librum aperuit et signacula eius solvit quia omnia prius [illegible] de se veniens in mundum implevit. Et subditur: [illegible] moneat quod [illegible] non dicit vincet [illegible] predictum [illegible] septima [illegible] ponit per futuro [illegible] fecerunt [illegible] [illegible] prophetice quia quod futurum erat in re [illegible] videre prophetie iam factum in dei prescientia [illegible] [illegible] superatus est et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In ista littera infert dignitas [illegible] qui solus inventus est dignus librum aperire id est dicta secreta [illegible] et [illegible] Iohannem [illegible] Et unus de senioribus dixit mihi [illegible] de [illegible] Senior autem iste [illegible] fuisse beatus Petrus qui dicitur unus id est primus de senioribus id est [illegible] prelatus qui [illegible] senior [illegible] modo [illegible] quo dicitur Gen. [illegible] est vespere et mane dies unus id est primus. Transierat enim iam beatus Petrus per martirium ad gloriam quia sub Nerone passus fuit. Iohannes autem postea tempore Domiciani hanc revelationem accepit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ecce vicit id est aperire librum id est manifestare [illegible] a deo [illegible] [illegible]

[illegible]

Et vidi et ecce in medio throni et quatuor animalium et in medio seniorum agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem et oculos septem, qui sunt septem spiritus dei missi in omnem terram. Et venit et accepit de dextera sedentis in throno librum.

[illegible] Posita promissione de libro aperiendo hic subiungit promissionis [illegible] secundum Richardum. Et dividitur in duo. Primo ponit aperientem librum, [illegible] subiungit [illegible] libri [illegible] Et venit et accepit [illegible] Et vidi [illegible] visionem [illegible] ut supra dictum est. Et ecce in medio throni et quatuor animalium [illegible] quo [illegible] in medio [illegible] qualiter [illegible] quod videt agnum in medio istorum omnium [illegible] qualiter [illegible] [illegible] [illegible] est thronus [illegible] [illegible] seniores [illegible] et quatuor animalia [illegible] in [illegible] medio est [illegible] Et ecce in medio throni et quatuor animalium id est in medio prelatorum [illegible] [illegible] Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]

... climata consistencium. nam in medio ecclesie militantis et in medio seniorum vel doctorum magnifice est sapiencia dei [illegible] Job [illegible] Ihesus in antiquis est sapiencia et in multo tempore prudencia. Vidi medio agnum stantem quasi occisum [illegible] agnus propter innocenciam. Stantem quia paratus ad adiuvandum et interpellandum pro nobis [illegible] Tamquam occisum [illegible] petrus [illegible] in corpore [illegible] compassione [illegible] virtute. Et quantum ad evidenciam [illegible] qualiter dei filius dicitur agnus. Nota secundum [illegible] Augustinum super Johannem omelia [illegible] quod [illegible] de Christo [illegible] agnus et leo. [illegible] sunt quod [illegible] figuram [illegible] dicitur agnus et leo [illegible] Augustinus [illegible] sermone [illegible]

[illegible] quod primo vocatus est leo nunc vero dicitur agnus. [illegible] natura notatur in Christo. Nam in leone signatur dominus et fortitudo deitatis qua vicit ut leo. In agno signatur mansuetudo humanitatis in qua fuit occisus [illegible] Ergo quia agnus mansuetus quod portatur ad victimam. Item Christus est leo malos puniendo, agnus bonos redimendo. Item leo fuit resurgendo agnus moriendo. Et ponitur leo ut spes resurrectionis confortet et erigat timorem mortis. Moraliter [illegible] dicitur [illegible] prelatus ut sit leo et agnus. Leo propter constanciam [illegible] Prima [illegible] justus quasi leo confidens absque terrore erit. Et [illegible] leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum. Talis fuit Helias [illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] principem et in potencia nec vicit illum [illegible] superavit illum verbum [illegible] Ecclesiastici [illegible] Noli querere fieri iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates ne forte extimescas faciem potentis et ponas scandalum in agilitate tua. Agnus esse debet propter mansuetudinem et humilitatem [illegible] discite a me quia mitis sum et humilis corde. [illegible] Talis fuit Moyses in principe et duce populi qui mitissimus erat. Numeri [illegible] Erat Moyses mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra [illegible] in superiori vernat mansuetudo et compiencia [illegible] prelatus mansuetus utilis [illegible] [illegible] quod in prelato sit [illegible] fortitudinis leonis et mansuetudinis agni ut sit iustus et mitior [illegible] plus mitior [illegible] iustus et misericors [illegible] licet utrumque sit bonum [illegible] plus tamen a nobis appetit amari quam timeri. Jacobi [illegible] Judicium sine misericordia ei qui non facit misericordiam. Superexaltat autem misericordia iudicium [illegible] Noli esse iustus multum neque plus sapias quam necesse est. Ysaie [illegible] lupus et agnus pascentur et leo quasi bos paleas comedet [illegible] qui sit in prelato [illegible] iusticie et misericordie ita ut iusticia [illegible] compellat [illegible] misericordia iusticiam [illegible] emolliat. [illegible] prelato dicitur ubera [illegible] habes ubera matris habe [illegible] Canticorum [illegible] [illegible] et [illegible] meliora ubera tua [illegible] adolescentule [illegible] [illegible] quod eius luce et gaudia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agnoscerent. Et [illegible] prelati [illegible] voluit [illegible] esse formidini [illegible] utilitati [illegible] [illegible] discite subditorum matres vos esse debere non dominos. Studete magis amari quam metui. Et si [illegible] severitate opus est paterna sit non tirannica. [illegible] fovendo [illegible] vos exhibeatis [illegible] severitate [illegible] suspendite ubera [illegible] ubera pectora lacte pinguescant non typo turgeant [illegible] super vos aggravatis [illegible] portare debetis. [illegible] a serpente [illegible] fugit [illegible] sacerdotis ad quem [illegible] magis [illegible] [illegible] ad sinum [illegible] matris [illegible] [illegible] [illegible] Gal. [illegible] leo vincit et agnus occiditur quia multi prelati per violenciam opprimunt subditos et devorant mansuetos. Ecclesiastici [illegible] venacio leonis onager in heremo sic pascua divitum pauperes [illegible] leo et diripit predam [illegible] et homines devorant. [illegible] ne fiat dicitur Ecclesiastici [illegible] Noli esse ut leo in domo tua subvertens domesticos tuos [illegible] et agnum qui occisus [illegible] in prelatis hodie vincit et vivat ferocitas rapacitas et crudelitas, sed mansuetudo et pietas [illegible] omnibus est occisa. [illegible] agnus qui occisus est ab origine mundi quia [illegible] ut omnis prelatus [illegible] moriatur in eo pietas et mansuetudo.

[illegible] qualiter Christus est in medio throni et [illegible] seniorum [illegible] [illegible] medium est [illegible] virtutis [illegible] omnium est opus [illegible] [illegible] est opus [illegible] medium est opus [illegible] edificatur templum in medio eius [illegible] Aliud est medium sapiencie [illegible] [illegible] est nota per fidem [illegible] in medio [illegible] dicitur [illegible] stella in medio nebule. Tercium est medium bonitatis [illegible] est bonitas gracie gratis date [illegible] felicitas glorie medium ipsa bonitas gracie [illegible] in medio seniorum Zacharie [illegible] in gloria ero in medio eorum. Et [illegible] Ergo in medio tui [illegible] [illegible] dicitur tu in [illegible] dominus in [illegible] [illegible] in medio [illegible] quod est in medio [illegible] et [illegible] [illegible] ambiens et defendens [illegible] qualiter dei filius dicitur agnus [illegible] vocatus est leo [illegible] Augustinus super Johannem omelia [illegible] quod multa [illegible] dicta de deo [illegible] agnum nomen [illegible] non invenis quod [illegible] agnus est leo [illegible] [illegible] [illegible] Augustinus [illegible] sermone [illegible] una res nullas [illegible] que nichil [illegible] est per essenciam [illegible] nec leo nec agnus est per essenciam est [illegible] per figuram [illegible] [illegible] leone et agno [illegible] [illegible] [illegible] quod primo vocatus est leo, nunc vero dicitur agnus [illegible] natura notatur in Christo [illegible] [illegible] quod dicitur stante [illegible] [illegible] quod videtur ambulare in medio candelabrorum et super [illegible] quod videt [illegible] sedentem [illegible] et super sedem sedens qualiter [illegible] quod videtur stante [illegible] [illegible] ambulare [illegible] dona sua distribuit electis [illegible] [illegible] sermo sapiencie [illegible] [illegible] sedere [illegible] singulorum [illegible] iudicat et discutit [illegible] est iudicaturus [illegible] super [illegible] omne [illegible] stare quod [illegible] adiuvat [illegible] est adiuvaturus vel pugnaturus [illegible] Stephanus vidit Ihesum stantem a dextris virtutis dei [illegible] Quarto qualiter [illegible] Tamquam occisum [illegible] fuit vere mortuus [illegible] videtur [illegible] cicatrices [illegible] ponentibus [illegible] non esse [illegible] vere passum [illegible] [illegible] fantasticam. [illegible] [illegible] quod est mortuus est [illegible] vivit [illegible] virtute [illegible] [illegible] quod erat [illegible] fuit mortuus [illegible] occisus [illegible] in electis suis [illegible] moritur licet in se [illegible] vivat [illegible] [illegible] quod [illegible] mihi fecistis [illegible] [illegible] dixit Paulo Saule Saule quid me persequeris. Et [illegible] fugiens de Roma obvians dixit venio Romam iterum crucifigi. [illegible] quod [illegible] adhuc [illegible] [illegible] in corpore suo in testimonium [illegible] qui [illegible] voluit pati quas [illegible] in medio Zacharie [illegible] quid sunt plage iste in medio manuum tuarum et dixit [illegible] plagatus sum in domo eorum qui me diligebant. [illegible] non est signum [illegible] est aliquid [illegible] [illegible] et [illegible] Johannes primo vidi [illegible] gloriam [illegible] a patre [illegible] [illegible] per [illegible] non per [illegible] [illegible] moralium [illegible] [illegible] mortuus occisus [illegible] surrexit ut non de morte sed de sopno surrexisse videatur. [illegible] Ergo dormivi et [illegible] sum et [illegible] [illegible] sicut deus est leo [illegible] [illegible] agnus [illegible] [illegible] quod [illegible] stans quia resurrexit ad vitam immortalem [illegible] Christus resurgens ex mortuis iam non moritur mors illi [illegible] [illegible] agnum dei [illegible] quia [illegible] [illegible] singularis innocente [illegible] est ab omni peccato mundus [illegible] et [illegible] suo sanguine redempturus [illegible] [illegible] sponte largiturus [illegible] quo nobis vestem imperialem facere posses [illegible] exempla [illegible] nobis relicturus [illegible] quibus in delectacione [illegible] debemus. Ecce [illegible] agnus dei ecce innocens et ab omni peccato immunis [illegible] [illegible] nullam de carne parentis traxit maculam culpe. [illegible] Stantem quia paratus ad adiuvandum et interpellandum pro nobis [illegible] [illegible] intellectum [illegible] illustrando [illegible] [illegible] affectum [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] videt Ihesum stare [illegible] illuminatur [illegible] [illegible] [illegible] non poterant resistere [illegible] lapides torrentis illi dulces fuerunt [illegible]

Et tamen omnibus diebus quotidie in ecclesia ymolatur non secundum carnem quia resurrexit ad vitam immortalem, sed secundum effectum et reputacionem quia per oblacionem
eucaristie renovatur nobis effectus sue passionis. Ipsa enim oblacio eucaristie est similitudo reputativa passionis et mortis christi. Sicut quippe dicit hic
[illegible] et mortis commemoracionem. Illud enim quod reputat aliquid, nominatur nomine ipsius, sicut ymago petri nominatur petrus. Et eodem modo dicitur
agnus ymolatus et ad hoc designandum non dicit hic agnus occisus sum, sed tamquam occisus. Unde dicit Augustinus in libro [illegible] semel ymolatus est
in semetipso christus et tamen quotidie ymolatur in sacris. Unde ergo tunc celebracio sacramenti eucaristie dicitur ymolacio christi quia sicut dicit Augustinus ad
simplicianum solet ymaginibus earum rerum nominibus appellari quarum ymagines sunt, sic cum intuemus tabulam aut parietem pictum dicimus ille est cicero
ille salustius. Celebracio autem sacramenti eucaristie est quedam ymago reputativa passionis christi que est vera ymolacio. Unde dicit Ambrosius super epistolam ad
hebreos In christo semel oblata est hostia ad salutem sempiternam potens. Quid ergo nos? nonne per singulos dies offerimus ad recordacionem
mortis eius. Alio quoque modo ad effectum passionis quia sacrificium sacramenti participes efficimur fructus dominice passionis, unde dicitur in quadam oracione dominicali secreta
Quociens huius hostie commemoracio celebratur, opus nostre redempcionis exercetur. Alio modo ad primum modum potest christus dici ymolatus
etiam in figuris veteris testamenti. Unde et infra 13 dicitur cuius nomina non sunt scripta in libro vite et agni qui occisus est ab origine mundi, scilicet in prefiguracione.
Sed quantum ad modum secundum christus est eucaristie sacramento, quia eius celebracione christus ymolatur et tamen occiditur sed secundum effectum et reputacionem.
Habentem cornua septem scilicet elevata super caput et oculos septem scilicet in capite. Et exponendo subdit Qui sunt septem spiritus super quo
vero Haymo. Quod per septem cornua hic et statim et per septem oculos id est spiritus sanctus sic ipse manifestat cum subiungit Qui sunt septem spiritus dei,
et ad sunt unus spiritus secundum sentenciam illud Sapiencie primo Spiritus domini replevit orbem terrarum. Dicit tamen septem cornua vel septem oculos propter
septiformem ipsius graciam. Que bene per septem cornua significatur quia suos electos armat et munit et ab adversitatibus protegit. Sunt enim cornua et defendit
cornua causa propter vigorem et munimenta secundum philosophum primo de animalibus et sunt in se solida et sunt spiritus roboratus. Deuteronomii 33 Cornua
rinocerotis cornua eius. Abacuc 3 Cornua in manibus eius. Significatur etiam gracia septiformis per oculos septem quia suos electos
illuminat et dirigit. Dicitur etiam per universitatem terram Zacharie 3 Super lapidem unum septem oculi sunt, id est universitas spiritus sancti super christum ut glossa 24 super
significatur et per septem lampades super que imperium ascendit et inflammat. Et subdit Missi in omnem terram, quia effunduntur a deo sine
omnibus mittunt et omnibus volentibus accipere. Christus enim paratus est dare dona spiritus sancti omnibus ad ea se debite disponentibus. Iohelis 2
Effundam spiritum meum super omnem carnem. Hic et hec exponendum secundum Haymonem, quia cornua in capite sunt et carne oriuntur. Ideo
per cornua possunt intelligi eminenciores in ecclesia sicut prophete, qui ultra ceteros precellunt et capiti christo adherent secundum illud psalmi Exaltabuntur
cornua iusti, in quo etiam et regnum prefigurent. Ita per cornua etiam regna intelliguntur universa, sicut Zacharie 2 per quatuor cornua
quatuor regna prefiguravit. Hic paulus spiritus sancti minime quedam membra ceteris eminencius prospiciens ait Vos in carne non estis sed in spiritu.
Eis alius verbis dicit nequaquam ut ceteri corporis ossa carne tecta sunt sed tamquam cornua super carnem et ossa eriguntur. Dicit ergo
presidentes in ecclesia esse cornua carnem excedentes per contemplacionem et puritatem suorum ignominiam et capiti christo inherentes per ingentem
meditacionem et per fidem et amorem que sunt radices cordis. Per oculos autem septem intelliguntur universi doctores qui dicuntur esse
in capite et toto corpori ecclesie providere. De primo Canticorum 2 Oculi pupilla in capite eius. Per oculum mei ad fideles dicitur ut scribat in
de 2 [illegible] Oculi tui videant recta et palpebre tue precedant gressus tuos. Secundum Bolegarium cornua septem sunt universi
electos. Primi enim sunt electi ante diluvium ut illos secundum Abel. Secundi sunt electi quorum usque ad legem. Tercii electi sub lege. Quarti
[illegible] credentes de iudeis. Quinti credentes de iudeis. Sexti electi in fine mundi. Hic id est Cornua enim sunt solida decorata
et munita aliis defencionibus illa propter quod multi sunt sancti qui habent septem dona spiritus sancti quibus sunt et alios muniunt armant et
ornant et defendunt contra mundi carnis et inimici temptamenta. Vel sic habentem cornua septem id est universe potestatis plenitudinem quia per cornua
designatur regia potestas. Luce 1 erexit cornu salutis nobis. Per septem vero universitas seu totius plenitudinis quia omne tempus septenario dierum
numero peragitur. Danielis 7 potestas eius potestas eterna que non auferetur et regnum eius quod non corrumpetur. Luce 1 Et regni eius non erit finis.
Et oculos septem id est cognicionis universitatem. Per oculos namque cognicio designatur. Per septem universitas. Ecclesiastici 23 Oculi domini altiores
[illegible] sunt agnita sic et post perfectum respicit omnia. Et sequitur de ipso accepcione et apercione libri ad dicitur Et venit et accepit
librum de dextera sedentis in throno. Dicit Haymo Cum pater et filius et spiritus sanctus in divinitate sint unus deus qualiter et quare dicit ipsum
agnum accepisse librum de dextera sedentis in throno. Videtur propter hoc quia agnus factus est tamen accepit ipse librum assumpto
a deo verbo, non solum aperire et spiritu sancto sed etiam a divinitate ipsius verbi accepit ut adimpleret opere que erant de eo predicta et prefigurata
in lege. Hic id est Venit ergo per carnis assumpcionem ad huius eius [illegible] Iohannis primo In propria venit. Et accepit librum id est promissio plenitudo
que aperuit quando redimendo genus humanum in promissio et in scripturis sacre scripture completa ostendit. Sic distinguit Richardus. Iohannis primo
lex per moysen data est, gracia et veritas per ihesum christum. Dicitur Non veni solvere legem sed adimplere. Unde Augustinus contra faustum 18
Quecumque ibi id est in lege veteri vel rebus gestis vel sacrorum celebracionibus vel locucionum modis figurate prophetata sunt in christo et ecclesia
implentur. Hic id est librum ergo ab agno accipere est ea que de ipso fuerunt predicata adimplere. Venit igitur iste agnus in mundum et accepit
de dextera sedentis in throno id est a semetipso deo et deo filio librum id est legem ad sciendum et aliis ad aperiendum et ad promissio plenitudo.
Et hoc potest intelligi de scripturis et aliis aperiendis accepit a tota trinitate. Dicitur tamen accepisse a filio propter unionem et quia
filius appropriatur sapiencia et quia filius dicitur magister hominum Mathei 23 Ne vocemini magistri quia magister vester unus est christus. Alio modo tamen quia aliquid
ab instituta sue creacionis divinitatis quecunque habent nota omnium que deus cognoscit secundum visionem intuetur que est proprie eterne a principio usque
ad finem mundi et non per hoc quod Iohannes vidit agnum accipere librum de dextera sedentis in throno secundum Lucam designatur accepcionem notitie per quam sit
sed de novo Iohanni revelande et per eum vel ecclesie. Vel aliter Ipse dicitur esse in medio throni et animalium et in medio seniorum. Nam est
sacre pagine volumina solerti indagine perscrutanti innotescit medium intimitatem quandam demonstrare quia proprietate vocabuli denotatur.
Liqueat quia deum esse intimum maxime omnibus creaturis per essenciam presenciam et potentiam. Unde moyses populum hebreorum diffidente ac in medio
dei pene deficiente consolabatur eum quia confortabat deus. Dominus deus tuus in medio tui est Deuteronomii 7. Ezechiel tamen ipsum verbum [illegible]
inter duas personas medium est quodam modo speciali etiam medium unum hic est intimum. Sic dicit Augustinus in confessionibus Tu et intimior
omni intimo. Una divinitate beatus paulus exposuit dicens Iohannes 8 deus In ipso vivimus movemur et sumus. Unde sic unum in medio civitatis
eternaliter gignitur et est medium trium creacionis generis primo. Ita in misterio incarnacionis nostre quia reparacionis sic medium humane dispensacionis
quia in consorcio annunciari et concipi voluit ut in marcio In tempore quia medio dicitur Galatas 4. At ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum
In medio noctis nasci. Sapiencie 18 Cum quietum silencium contineret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet omnipotens sermo tuus domine
de celis a regalibus sedibus venit. In medio duorum animalium reclinari Abacuc 3 In medio doctorum disputare Luce 2 In medio

[illegible] ad [illegible] luc. [illegible] In medio candelabrorum ambulare Ioh. [illegible] In medio latronum crucifigi Ioh. [illegible] In medio doctorum manifestari luc. 2 In medio [illegible] salutem operari ps. [illegible] In medio candelabrorum post ascensionem apparere sup. [illegible] In medio sedis sedere sup. 3 [illegible] in medio thronum stare. [illegible] medium [illegible] in actibus [illegible] volunt, quia in medio sit situs aptior ad instruendum, virtus potior ad influendum, [illegible] fortior ad [illegible], status durabilior ad [illegible] [illegible] agnus hic est deus verbo incarnato competat [illegible] nove [illegible] [illegible] status recte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vane [illegible] quia ad hoc caro factus est ut salutem quam [illegible] instituat [illegible] valet [illegible] ut medium eligeret [illegible] in medio [illegible] et [illegible] et [illegible] sic sol inter [illegible] ut illuminet, sic flos inter lilia ut [illegible] et sic princeps inter milites ut eos roboret, sic magister inter discipulos ut eos instruat, sic pater inter filios ut eos [illegible] in pace, sic cor inter membra ut ea [illegible] sic [illegible] [illegible] ut eos ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] medium [illegible] cum [illegible] medium [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] sic in tepido [illegible] calido et frigido [illegible] sic domus [illegible] in medio et inter [illegible] [illegible] abnegat [illegible] abnegat sua omnia sic fortitudo est medium audacie et [illegible] et [illegible] medium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] medium [illegible] utrimque [illegible] [illegible] [illegible]

Et cum aperuisset librum, quatuor animalia et 24 seniores ceciderunt coram agno, habentes singuli citharas et phialas aureas, plenas odoramentorum, que sunt orationes sanctorum, et cantabant canticum novum: dicentes Dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes et regnabimus super terram. Narrata apertione libri [illegible] et [illegible] lib. [illegible] electi in ecclesia dei et cum [illegible] aperiens magnificatur. Et subdividitur in tres partes. Primo narratur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiungitur ab angelis [illegible] et collaudatio [illegible] Et vidi et audivi vocem [illegible] 3o narratur idem ab universis [illegible] [illegible] ibi Omnis [illegible] [illegible] ad [illegible] Et cum aperuisset librum [illegible] [illegible] [illegible] misteria [illegible] occulta manifeste [illegible] et [illegible] [illegible] de redimendo genere humano implesset. Quatuor animalia [illegible] per quos [illegible] doctores [illegible] et 24 seniores per quos [illegible] utriusque testamenti figurantur ut expositum est supra proximo. Ceciderunt [illegible] humilia de se senserunt [illegible] filium dei sic librum aperuisse. Ceciderunt [illegible] coram agno sic humiliatus et subiectus [illegible] [illegible] humilia [illegible] [illegible] obediens usque ad mortem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] phil. 2o [illegible] 19 Date laudes [illegible] [illegible] et [illegible] sic coram agno in facies suas ceciderunt Ezech. 2 [illegible] in faciem meam super quo [illegible] [illegible] [illegible] in faciem cadit qui [illegible] [illegible] et subdit ibidem [illegible] cadit retro quia cadit ubi non videt, et nesciunt quid eos sequatur Gen. 49 Ut cadat ascensor eius retro super quo [illegible] 31 [illegible] 18 Iob 39 [illegible] [illegible] [illegible] in faciem cadere est [illegible] culpas agnoscere [illegible] penitendo deflere. Retro cadere est [illegible] hac vita [illegible] decedere, et ad que supplicia ducatur ignorare [illegible] et heli cecidit retrorsum 1 Reg. [illegible] [illegible] cadunt coram [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adorantes me. Et in hoc quod dicitur ceciderunt notatur dei magnificatio a sanctis [illegible] humilitate [illegible] [illegible] omnes sancti magnificentes illum, videlicet deum suum, de quo tanta misteria sunt predicta. [illegible] humilia de se sentiunt, et ipsum imitantur [illegible] et [illegible] habentes singuli citharas, et phialas aureas, plenas odoramentorum [illegible] in [illegible] per citharas corde laudem per phialas [illegible] vasa in domo domini orationes sanctorum [illegible] Beda In citharis ubi ligno corde tenduntur corpora mortificata in phialis corda latiore [illegible] patula designantur [illegible] Richardus Cithare que pulsibus manuum sonant bona opera figurant que suis effectibus [illegible] proximos ad celestem patriam [illegible] Phiale vero que sunt late et lucide sanctorum corda [illegible] per sapientiam lucida per caritatem dilatata per [illegible] splendore aurea per redundanciam devotarum orationum odoramentis plena [illegible] [illegible] In cithara est lignum et corde [illegible] [illegible] ordine [illegible] per lignum passionis intellige crucem Christi, per cordas ipsam carnem sanctorum [illegible] corpora [illegible] corde in ligno quia sancti Christi crucem imitantur et passionem [illegible] 1 Pet. 2 Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius [illegible] [illegible] tenduntur quia non omnes equaliter patiuntur [illegible] crucifigitur alius decollatur alius lapidatur [illegible] [illegible] sunt lapidati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] fide [illegible] sunt [illegible] et sic [illegible] mortuus est pro illis ita et ipsi moriuntur pro ipso. Per phialas vero latas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bene aromatibus plene fuisse referuntur. Odoramenta quippe [illegible] [illegible] orationes [illegible] dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Congrue itaque post citharas phiale ponuntur quia [illegible] passus est [illegible] [illegible] orat [illegible] ne statuas illis hoc peccatum et sua passione [illegible] [illegible] latitudinem [illegible] [illegible] pro suis [illegible] [illegible] habent itaque sancti citharas quia imitantur Christi passionem, habent et phialas, quia non solum patiuntur sed etiam pro ipsis orant [illegible] sic legitur de stephano [illegible] [illegible] positis genibus orat [illegible] ne statuas illis hoc peccatum. Et aromatibus [illegible] [illegible] orationes quia nulla magis grata [illegible] [illegible] que funduntur pro inimicis ut [illegible] preceptum impleant [illegible] Diligite inimicos vestros et orate pro persequentibus [illegible] Et in hoc [illegible] magnificatio laudum in opere [illegible] Et cantabant canticum novum [illegible] de rebus [illegible] novis et [illegible] [illegible] [illegible] de reparatione [illegible] et glorificatione [illegible] Richardus [illegible] ut [illegible] canticum novum novum est testamentum in quo nova [illegible] [illegible] continetur [illegible] incarnatio filii dei cum suis misteriis [illegible] morte [illegible] missio [illegible] sancti [illegible] ad [illegible] [illegible] nova [illegible] In quo [illegible] [illegible] novo testamento sub gemino precepto tota lex [illegible] [illegible] [illegible] Ioh. [illegible] mandatum novum do vobis [illegible] [illegible] caritate [illegible] canticum novum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] cognoscit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in eius nove fonte baptismatis regeneratur [illegible] [illegible] mortificat spe et fide cum illo resurgit et ad celestia sublevatur dono sancti spiritus locupletatur et ad [illegible] [illegible] cum capite suo venturam [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] figuratur [illegible] competentia [illegible] laudabiliter [illegible] [illegible] primum est [illegible] humiliatio quod figuratur cum dicitur Ceciderunt non dicitur descenderunt quia humilitas nescit descensum quia [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salvatoris luc. 14 Cum invitatus fueris ad nuptias vade et recumbe in novissimo loco ita ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] novissimus sedeas te quam [illegible] non dico [illegible] [illegible] neque comparare [illegible] non est enim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]

si te vel modicum plus non extollas sed vel vnum verbum in tua te cogitatione perstringas que fortasse tibi parum vilis videatur aut etiam superiorem se
talis humilitas deo laude acceptatur sed vnde ps. Cor contritum et humiliatum deus non despicies. Hoc modo est recte intencio nostra ordinanda ut si
coram agimus non coram hominibus sed vero attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Nam dicit Augustinus libro primo de verbis domini
sermone 2o Intencionem cordis humani quo dirigatur et quid appetit intuendum est. Si enim quis velit ab hominibus bona sua opera videri gloriam et utilitatem
suam ponit coram hominibus et hoc in conspectu hominum querit. Vel corpus quod deus precepit impleuit quia et attenditur iusticiam suam facere coram hominibus
ut videatur ab eis et non sic elucet lux eius coram hominibus ut ad hoc videant opera eius ut glorificaret patrem qui in celis est. Deus quippe voluit
glorificari non deum et suam quesiuit utilitatem non dilexit deum voluntatem etc. Tau est carnis mortificatio vnde dicit Hugo singuli cytharas
habet enim cithara concauum lignum intus et per manus contrahuntur in diuersos modos et fiebat apud hebreos cum xxiiii cordis ut ait Ieronimus in
de carnibus et fiebat mortificatio carnis predicatorum vnde Gregorius super moralium circa finem libro xx super illud Job 31 versa est in luctum cithara mea dicit
corda sonat ut in cithara corium sonum seu cantum reddat quia et sancti viri castigat corpus suum, et seruituti subicit at abstinentiis
ad superiora tendunt. Et subditur ibidem perpendendum nimis est quod corda in cithara si minus tenditur non sonat, si amplius tenditur sonat
quia in nostra vita abstinentie aut omnino nulla est si tunc quisque corpus non edomat quantum valet aut valde indurata est si corpus atterit plus quam
per abstinentiam quippe carnis vicia sunt extinguenda non caro et tanto se quisque debet moderamine perstringere vt et ad culpam caro non superbiat
et tunc ad effectum rectitudinis in operatione subsistat. Et accidit ibi de paulo quia arte magisterii fidelium animas velut in cithara cordas
tensas alias amplius tendendo extenuabat at alias a tensione sua laxando refrenabat. Aliis enim dicit non in comestionibus
et ebrietatibus ad Ro. xiii. Item Mortificate membra vestra que sunt super terram ad Colossenses 3o Et tunc predicatori karissimo scribit dicens noli adhuc aquam
bibere sed modico vino vtere propter stomachum tuum et frequentes infirmitates tuas 1 Thi v. Illas ergo cordas extenuando tendit ne non tense
omnino non sonent. hanc vero a tensione temperat ne dum plus tenditur minus sonet hoc id est quia secundum hugonem sic caro nostra maceratur ut seruiat
sic domet ut non superbiat. Cum enim carnem nimis affligit ciuem suum interficit, si vero plus quam oportet alimentis reficit hostem suum nutrit. Hec
vnde Augustinus super Johannem omne psalterium ad quendam modum quandam liram bene compactam auream habet plectrum ita suam preparet quis animam ut per eam
magnum quid et excelsum resonare possit spiritu sancto. Et id in sermone de pura dicit cythara id est quod psalterium decacordum. decem corde sunt
magnum quod et excelsum resonare possit. mandata implentur in ps. Confitemini domino in cithara in psalterio decem cordarum. Augustinus in libro de x
x mandata que cithara psallitur cum mandata implentur legis decem hec precepta quod sunt pro corde psalterii quas tangendo feras peccatorum occidis. Tangis primam cordam qua colitur
cordis gt decalogi legis decem hec precepta
vnus deus et occidit bestia superstitionum. Tangis secundam qua non accipitur nomen dei in vanum et occidit bestia errorum nephandorum heresis
Tangis 3am ubi per spem future quietis spirituale sabbatum custodis, et interficitur amor seculi. Tangis quartam ut honorem parentibus deferas et occidit
bestia impietatis. Tangis quintam cordam et occidis bestiam crudelitatis. Tangis sextam et occidit bestia cupiditatis. Tangis septimam et occidit
bestia libidinis. Tangis octauam et occidit bestia furti. Tangis nonam et occidit bestia adulterine cogitationis. Tangis decimam et occidit
bestia cupiditatis. Et ita cadentibus omnibus bestiis securus et innocens in dilectione et humana societate versaris hec ille. Iohannes in
bestiarum... Et lignum hec cithara in parte inferiore tympanum in superiore. Deus autem
cithara lignum est concauum cum corde innituntur ut tacte resonent. Et lignum hec cithara in parte inferiore tympanum in superiore. Deus autem
est laudandus et in aduersitate et in prosperitate aduersitates sunt quasi inferiore parte sicut in doloribus et pressuris et qui deum laudat in
talibus citharizat et ibi bene dicitur et per eius quod dicitur quod est infra cithara et est in laude citharizare Augustinus super ps. Et vocem quam audiui
citharedorum ibi glossa de hoc. Quarto significatur latitudo caritatis cum dicit Et phialas aureas per quas intelligitur latitudo caritatis
phiale enim dicte sunt quod olim ex vitro fiebant phialam enim grece vitrum dicunt Isidorus libro 20. papias vero dicit quod phiale sunt vasa
amplitudine diffusa, et sunt corda caritate lata vnde et dicuntur hic phiale auree per aurum enim caritas figuratur ut habetur cap. 3o
et de hac latitudine dicitur 2 Cor 6. Cor nostrum dilatatum est. Hec autem dilatatio cordis fit per spiritum sanctum secundum verbum Apostoli Ro. v. Caritas dei
diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ad hoc scilicet ut diligamus deum et proximum amicum in deo inimicum propter deum
nimis enim latum est mandatum dilectionis in ps. Sed Ambrosius Nec solum latum sed et altum et profundum et quodammodo infinitum. Nam quo
bonitas sine dilectione non clauditur non potest sic diligi quin plus possit amari. Sic vero corpus ipsum mira quadam est infinitum non potest
totum diligi qui plus meruit amari. Sic ergo membra per secundum Augustinum per totum orbem sunt diffusa et sunt quodammodo infinita propter quod ipse
caput amans proximum qui est caput extende caritatem per totum orbem quia per membra per orbem iacet. Si autem amas partem et partem non amas
si amas proximum qui est caput. extende caritatem per totum orbem quia eius membra per orbem iacent. Si autem amas partem et partem non amas
si diuisus es. Si diuisus es in corpore non es. Si in corpore non es sub capite non es. Et si sub capite non es quid prodest quod in caput
credis et membra odis. Quid prodest quod caput adoras et illud id est in membro blasphemas. Amat ille corpus suum. Si tu te precidisti a corpore caput tuum illius corporis non precidit se a corpore. et ergo sine causa credis et sine causa honoras. Et post quoniam dicit Si quis
vellet aliquid caput osculari pedes vero premere vel calcare. Nonne clamaret quid me calcas. Et subditur Christus hoc proximum cum
et honoret, tu per quandam compagem vnitatis illud quod conculcatur et opprimitur perueniet ad eum et plus dolet deo quam quod conculcatur
quod gaudeat de hoc quod honoratur. Caue ergo ne percutias ne violes ne calces. Nam postquam in celum ascendit membra commendauit in terra
Iam de celo loquitur quando sua membra in terra calcantur vnde Saulo dixit Saule saule quid me persequeris. Post hec in celum
tendit, tu adhuc in terra iacet post sedem ad dexteram patris et tu adhuc in terra peregrinus est et adhuc esurit et sitit vnde dominus
in die iudicii dicet cap. 25 Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Quinto figuratur deuota oratio cum dicit plenas odoramentorum
per que sunt orationes sanctorum et ex multitudine intelligitur quod ait plenas. Sic enim vasa plena odoramentis vtcumque diffundunt virtutem
suum et odorem quod ad omnes emittunt et omnibus se communicant sic est de orationibus sanctorum quod ad omnes se extendunt et quanto odor
intensior est tanto diffusior, sic oratio quanto deuotior et amplior tanto fructuosior ut dicit glossa vnde paulus pro omnibus dicit
orationem 1 Thi 2. Obsecro primo omnium fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones pro omnibus hominibus. Et bene dicuntur odoramenta
quia sursum ascendunt ut ait Richardus Odorabilia enim delectant intimius fortificant ut dicit ... etc. Sic et orationes
quia sursum ascendunt ut ait Ricardus Odorabilia enim delectant intimius fortificant ut dicit ... Sic et oratio
sanctorum. ... et varijs odoribus delectatur cant. 3o Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex
aromatibus mirre et thuris et vniuersi pulueris pigmentarii. Debet enim oratio ascendere ut sit in conspectu dei per deuotionem
secundum illud ps. dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo non in conspectu hominum per auditum vnde Ezechias sunt in epistola ...
quia ostendit cellas aromatum et odoramentorum nuncijs regis babilonis ysa. 39. Eccli. 35. Oratio humiliantis se nubes penetrabit
donec propinquet non consolabitur et non discedet donec aspiciat altissimus. Sexto exprimitur diuine laudis magnificatio cum dicit Et cantabant
canticum nouum id est premium laudis de gratia humane reparationis. De deuotione
tabat canticum nouum. Cantabant sicut corde et ore canticum nouum id est premium laudis de grandi humana reparatione. De deuotione
contritorum collatione de regno celesti apertione Canticum enim vetus et in veteri testamento erat per collationem beneficiorum temporalium ut pro
exodi xv et pro ea sepe quoniam deus conferebat ipsis beneficia laudes decantabant. Set canticum nouum est pro collatione spiritualium
beneficiorum vt per filii dei incarnationem per humanam generis redemptionem et glorificationem. Ieremie 31. Nouum faciet dominus super terram femina
circumdabit virum. Ibi sunt tres mire nouitates scilicet deus homo mater virgo cor fidele ... quod in die tanta cecinit ...

Nouum quod ait cantabat. Ut enim tanta est regularis modulacio secundum arsim et thesim i. elevando et deprimendo sic spirituale canticum
sit in elevacione desiderii ad deum quasi ascendendo et in consideracione proprie fragilitatis quasi descendendo vel angelis super pedes [illegible] cantus
spiritualis est cum gaudio gratias agere et ordinatissime uti corpore. Et est cantare corde et operibus. Iovinus de ciuitate dei capitulo nono/
Beda in prologo super cantica. Cecinit iste carmine duo quod gladium [illegible] et inguinum [illegible] preliandus genuino magis obsequio mirabiliter
liberatus sit et vindicatus. Cecinit aut scriptura iste carmine hec duo et dixerunt ceterique duo glose eum [illegible] et asscriptor [illegible] et cetera
Cecinit etiam Delbora et Barach filius Abynoem pro interfectione Zisare principis exercitus Jabin regis Chanaan Iudicum v. Cecinit et
Iudith pro interfectione Holofernis Iudith 16. Cecinit et Anna mater Samuelis primi Regum 2o. Ipse quod alii cecinerunt et subditur Sane
omnes ni fallor cecinisse reperies pro quondam suo suorum ve percepto commodo vigore pro obtentu victorie pro euasione periculi aut pro
cupitu rei qualiscumque adepto beneficio. Ita ergo plenique manent singuli pro singulis causis, ne ingrati diuinis beneficiis inueniantur
in illo quod psalmista confitebitur tibi cum benefeceris ei et cetera. Sed canticum canere est pro collacione spiritualium beneficiorum ut pro filiis dei [illegible]
Ieremie 31 Nolebam facere dominus sit tibi et cetera. Et Bernardus in oratione Canticum vos si vestra experiencia adiuuerit. Nouem in victoria
qua vincit mundum fides vestra in exitu vestro de lacu miserie et de luto fecis. Cantastis et ipsi domino canticum nolebam quia mirabilia fecit/
Rursus cum adicat super petram statuere pedes vestros et dirigere gressus vestros. Puto quod et tunc in celis pro indulta nouitate
vite innissum sit in os vestrum canticum nolebam carmine deo nostro. Deinde cum penitentibus vobis non solum peccata dimissa sit sed insuper
promissa et premia non multo magis spe gaudentes futurorum bonorum cantastis in vias domini quoniam magna est gloria domini. Dicit
si cui forte vestrum clausula et obscura aliquid de scripturis illuxerit, tunc profecto necesse est pro percepta celestis panis alimonia
[illegible] mulceat aures in voce exultacionis et confessionis sonus epulantis. Sed et in quotidianis exercitiis et bellis, que nulla
hora pye in Christo volentibus desunt a carne a mundo a dyabolo. Sic militia esse vita hominis super terram incessanter experimini
in vobismetipsis quotidie necesse est canticum pro assecutis victoriis innouari. Quociens temptacio superatur, a vicium subiugatur
aut imminens periculum declinatur, aut laqueus insidiantis deprehenditur, aut antiqua et inveterata quaque anime passio semel
perfecte sanatur, aut velud diu quod cupita et sepius petita virtus tandem aliquam dei munere obtinetur. Quid nisi totiens
iuxta prophetam personat graciarum actio et vox laudis, et ad singula beneficia benedicatur deus in donis suis. Alioquin ingratus re-
putabitur cum discussio venerit qui non poterit dicere deo cantabiles mihi erant iustificaciones tue in loco peregrinacionis mee. Hic
habens singuli cytharas i. carnis mortificaciones. Ubi tot sunt corde quot in homine membra, et omnes [illegible] tangi, quia omnia membra que
prauorum [illegible] Romanorum 6. humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sic exhibuistis membra vestra seruire inmundicie et iniquitati
ad iniquitatem, ita nunc exhibete ea seruire iusticie in sanctificacionem. Ysaie 23 Sume cytharam, circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita,
bene cane, frequenta canticum ut memoria sit tui. Et dicitur nouum, habentes singuli cytharas quia non omnes vnam proiciunt sed vnusquisque
[illegible] cognatam agere. Sed Luce 9. Si quis vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam vnusquisque propter morem et cetera.
~~Tercio signantur magnificorum beneficiorum dei recognicio et condigna expressio cum subditur dicentes scilicet corde ore et opere. Dignus es domine.~~
Sed quod ut dicit beatus Gregorius 2o libro pastoralis c. 23. Nonnulli sepe dum quedam spiritualia dona percipiunt superflendo donum concordie et cetera [illegible] amittit
quod maius est amittitur. Ut si fortasse carnem per tetis gule refrenacionem quis edomat, concordiae eis quos superat abstinendo [illegible]
sed que abstinencia a concordia separatur, quid admonet psalmista perpendat. Nam cum diceret laudate dominum in psalterio et in cythara
adiunxit subsequenter laudate eum in tympano et choro. In tympano namque sicca et percussa pellis resonat. In choro autem voces sociate
concordant. Quisquis itaque corpus affligit sed concordiam cantatis deserit, deum quidem laudat in tympano sed non laudat in choro/ Sed
quod ut dicit idem beatus Gregorius omelia 8 super Ezechielem, antiquus inimicus abstinencias in nobis non timet si fuit sine concordia caritatis, quia ipse cibo non
utitur qui natura corporis non urgetur. Valde autem in nobis caritatem [illegible] vel amorem [illegible] que nobis vicissim impendimus timet
et nimis concordie nostre inuidet, quia habet nos tenere in terra, quam ipse tenere nolens amisit in celo. Propter quod dicitur de eccia Canticum 6
terribilis ut castrorum acies ordinata, quia videlicet electorum multitudine eo malignum spiritus pertimescit, quo eos per caritatis concordiam vinctos
[illegible] sit et conglobatos aspiciunt et cetera. Ideo in textu postquam dictum est habentes singuli cytharas subiungitur Et phialas aureas
in quibus innuitur latitudo caritatis quod est quantum competens ymno necessarium ad perfecte deum laudandum. Phiale enim dicte sunt quod olim
ex vitro fiebant. Hyalum enim grece vitrum dicitur ut ait Ysidorus libro 20. Papias vero dicit quod phiale sunt vasa amplissime diffusa et cetera
Tunc ibi dicentes Dignus es. Dicto quod ad digne et perfecte laudandum deum requiratur cordis humiliacio, recte intencionis ordinacio,
animi macerancio, caritatis dilatacio, feruens oracio et diuine laudis magnificacio, quia subiungitur magnificorum beneficiorum dei re-
cognicio et eorum expressio cum subditur dicentes scilicet corde ore et opere. Dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius. Secundum Haymonem
accepit deus librum et eius signacula soluit seu aperuit quando Christus [illegible] ea que de se fuerant predicta opere impleuit. Unde Iohannis xix
quando cum accepisset acetum dixit Consummatum est. Sed omne quod in me orabat fit usque ad mortem. Hec dicunt omnes electi secundum Haymonem/
Redempcionis victoriarum meritis tua sola indicatur digna victoriam. Cuius singularem passionis de mortis principe a maledicto legis
firmius redempti sunt subditur in littera Quoniam occisus es scilicet morte pro nobis assumendo ex summa caritate. Maiorem enim caritatem nemo habet
ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Iohannis xv. Romanorum v. Commendat deus caritatem suam quia cum peccatores essemus Christus pro nobis passus est.
Christus inquit es non pro te quia peccatum non fecisti sed pro nobis liberandis id est/ Et redemisti nos. Redimere enim est de captiuitate liberare
ut dicit Gregorius 18 moralium super illud Job 28. Non dabitur aurum obrizum pro eo. Et Augustinus 3o contra Julianum. Ubi redempcio sonat
intelligitur et precium. Romanorum 3. Iustificati per graciam ipsius per redempcionem que est in Christo. Ubi Haymo per redempcionem captiui redi-
muntur qui ab hostibus captiuantur. Id est propheta. Redempcionem misit dominus populo suo. Erat enim genus humanum venditum in peccato
sub dyabolo. Ysaie 50. Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis. Sed Christus redemit non quibuslibet precio sed sanguine. I Petri I. Non corruptibili-
bus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersacione paterne tradicionis sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et inmaculati Christi.
I Corinthiorum 6. Empti estis precio magno. Sed quod sic exponit Bernardus super Cantica sermone xj. Ad quid fuit occisus filius dei. Nonne valuit
opus suum reparare creator absque illa difficultate. Et valuit, sed maluit cum iniuria sui sic reparare ne pessimum atque odio-
sum vicium ingratitudinis occasionem amplius reperiret in homine. Sane multum fatigacionis assumpsit quo multe dileccionis hominem debitorem
[illegible] et commonet quod graciarum actionis difficultas redempcionis que minus esse deuotum fecerat facilitas condicionis. Dicebat enim
ille creatus et ingratus gratis quidem conditus sum sed nullo auctoris grauamine vel labore. Siquidem dixit et factus sum quemadmodum et vniuersa/

Quam magnum est / quantum magna in ubi fealitate donavit / Subdit sic sacrificium amicicie attenuas humana impietas magnitudine inde fiebat unde amoris tanti signum debuit / quod ad considerandas conpunctos in pectus / Sed absentiam est os loquentium magna / sive clarius patet quanto pretio hoc dispendium fiat de duobus finibus / de divite pauperis / tamen de verbo et de dei filio filius hominis fit non desperavit Memento itaque te etsi de nichilo factum tamen non de nichilo redemptum. Sicut Bernardus dicit omnia et te mihi omnia dat non pro totas triginta annos operatus est salutem in medio terre / Subdit O quanto laborat sustinens tamen uti eos hostis temptaciones et demum crudelissimam mortem quam ignominiam est aggravat mortis cumulat horrore / O care quibus fit hones et nimeta salvasti domine quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus / ut hic meditaverunt in quibus ostenditur et illuminati ordinamentis resonet visita tua quod dum torpet molesta pectora /
Si ergo voluit insuperabile atque inexhausta dominice maiestatis virtute / quo liberamur meritis persensuit / ut dicit Augustinus / Sed de tutela / sed alio nos et alium modum redemptionis nostre deo fuisse possibile cuius potestati cuncta subiacent / Sed nunc miserie sanande convenientior modus alius non fuisse nec esse oportuisse / Nichil quippe mentes nostras tantum erigere potuit / et ab immortalitatis desperatione liberare / quam quod tanti nos fecit deus ut dei filius immutabiliter bonus in se manens quod erat et a nobis accipiens quod non erat / dignatus nostra inire consortium mala nostra moriendo perferret. Item redemptio est actus iusticie commutative que secundum philosophum quinto ethicorum consistit in equalitate quantitatis / Pretium autem redemptionis humane nature equale culpe non potest esse nisi creator et non pura creatura / propter tres rationes / prima racio propter valorem redimendi / Sed cum sit tota humana natura in omnibus suis individuis / cui nulla virgo creatura potest equari / Secunda propter infinitatem offense quia cum contemptus sumat magnitudinem ex subiecto / utputa in humanis peccatum ut dicit philosophus quinto ethicorum iusticia non est quia si quis alapa dederit regi vel pontifici non sufficeret quod ipse idem patiatur / sed multo maiori et graviori pena dignus existeret / Inde est quod contemptus infinite maiestatis infinitum est / sed creatura aliquorum cum infinitum nunquam creatura cuius ipsi finite virtutis equari non potest / sed quod infinitum creature sicut opus dei per minorem creature cum deo / et accipiat virtute infinita / Tercia propter inopiam creature / quicquid enim habet bonum quod suum sit / sed totum est dei Sed in cum pro se ipsa tota se teneatur impendere creatori / ipsum tamen stricti iuris pro ullo satisfacere potest. Quod quia sola dei munere condita bonum sumit complectitur deo / ipsa non redimet / quia nichil non potest redimere / Redimet hoc pretium / quod dicit non est / quia non dabit / non potest dare deo placacionem suam et quia nichil non potest redimere / Redimet homo pretium / quod dicit. Non est / quia non dabit / non potest dare deo placacionem suam et / prout indigent redemptionis anime sue super indignum. Multo ergo minus dabit pretium hoc placacionis pro tota natura humana. Et hic pulchre deducit Bernardus quam proveniret moralium tractatus id Job 26 prudentia eius percussit superbum deus / Ipse namque dyabolus in illa nos primi parentis radice supplantans sub captivitate sua quasi iuste tenuit hominem / qui libero arbitrio conditus ei iniusta suadenti consensit / Nam vita namque conditus / in libertate propria voluntatis sponte sua factus est debitor mortis / Delenda ergo erat talis culpa / sed nisi per sacrificium deleri non potuit / Querendum itaque erat sacrificium / Sed quale sacrificium poterat pro absolvendis hominibus inveniri / Neque enim iustum fuit ut pro rationali homine brutorum animalium victime cederent / Unde dicit apostolus Hebreos 10 / Necesse est ergo exemplaria celestium hiis mundari / ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Ergo si bruta animalia pro rationali animali id est pro homine digne victime non fuerant / requirendus erat homo qui pro hominibus offerri debuisset / ut pro rationali peccante rationalis hostia mactaretur / Sed quid est quod homo sine peccato inveniri non potuit. Et oblatus pro nobis hostia / quando nos a peccato mundare potuisset / si ipsa contagione peccati non careret / Inquinata quippe hostia inquinatos mundare non posset / Ergo ut rationalis esset hostia homo fuerat offerendus / ut vero a peccatis mundaret / homo et homo esset sine peccato / Sed quis esset homo sine peccato si ex peccati commixtione descenderet / proinde venit propter nos in uterum virginis dei filius / ubi pro nobis factus est homo / sumpta est ab illo natura non culpa / fecit pro nobis sacrificium corpus suum / victimam sine peccato / que et humanitate mori et iusticia mundare potuisset / Hunc ergo cum per baptismum cognovit pro peccatoribus victima sine peccato / vidit antiquus hostis mox temptationibus impetiit et per diversos aditus ad interiora eius molitus irrumpere / victa est atque ipsa inexpugnabili mentis eius integritate prostratus / Sed quia ad interiora eius non valuit / ad eius se exteriora convertit / ut quem temptatione non valuit / carnis saltem videretur morte superare / atque permissus est in illud quod ex nobis mortalibus mediator acceperat / Sed ubi potuit aliquid facere / ibi ergo omnino parte devictus est / et unde exterius accepit potestatem dominice carnis occidende / inde interior potestas eius qua nos tenebat occisa est / Ipse namque sed dyabolus intus victus est dum quasi vincit exterius / et qui nos iure debitores mortis tenuit / iure in nobis ius mortis amisit / quia per satellites suos eius carnem puniendam appetiit / in qua nil ex culpe debito invenit / Quem ergo in se pro nobis mortem solvit indebitam / ut nobis mors debita non noceret / Bene itaque dictum est / prudentia eius percussit superbum / quia antiquus hostis per concessum presumptionis sue eum etiam perdidit quem iniqua persuasionis lege possedit / et dum audacter eum in quo nil sibi competebat appetiit / iure illum quem quasi iuste tenebat amisit / Prudentia itaque non virtute percussit / quia quasi dum ad temptandum deum se solvit / ab homine possidendo religatus / ut inde eum quem sub ipso erat perderet unde eum illo qui super ipsum est aggreditur / presumpsisset hic / Hic est enim ut mox apostolus ad Colosenses 2° Cyrographum decreti quod erat contrarium nobis quod per delevit sanguine suo et tulit ipsum de medio solvendo debitum quod in ipso fuit descriptum et affixit ipsum cruci id est ipsum morte perimit quasi / Sic cyrographum decreti illius pene in dei iusticia debitum fuit / quam ipse dyabolus perpetuaverat / Quacumque die comederitis ex eo morte moriemini Genesis 2° / Sed quando hic dimissis vinculis suos captivos hostis humane salutis tenuit / in ipso soluto / expolians principatus et potestates infernales / eradicans captivos / palam id est aperta iusticia triumphans eos in semetipso / triumpho inserere per potentie quasi tirannice utentes sua potestate contra eum in quo nil iuris habuit / ipsam meruit privari tradiderunt se ipsos suos in sua domini etiam admodum sponse / cum ascendens in altum captivam duxit captivitatem / ad Ephesios 4 / Sic per hanc etiam operibus non humane redemptionis esse potest / quia homo non fuisset sufficiens a servitute peccati et dyaboli liberatus / nisi etiam ab opprobrio omni similis gravi erat victoria consequi / quod quantum fuit quod ipse dyabolo et peccato victus concubuit / quando at victi est quod dico servus / cum a quo quis superatus est illius servus est 1 Petri 2° Nam secundum leges servus dicitur a servando / quasi captus ab hostibus servabatur in vita / ad servitutem victoris / A qua quidem condicione non plene potuit homo liberari / nisi ipse idem vinceret qui victus fuerat / Et hec victoria fuit victoria Christi que est per passionem per quam palam triumphavit principatus et potestates in semetipso / Unde quod homo perfecte libertatem non nisi per redemptionem congruencius restitui potuit / convenientissime humana scriptura huiusmodi liberationis pelegit et per eum abstulit opprobrium de universa terra / Ysaye 25 / Propterea quod pronunciasset quod licet alio modo liberari. Deo possibile fuit / tunc modo

Unde dicit apostolus Hebreos 2° decebat eum illum propter quem omnia et per quem omnia qui multos filios in gloriam adduceret auctorem salutis eorum per passionem consummare / Quod enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes

redemptionis per mortem et sanguinem eterna dei sapientia Christus [illegible] congruentissime elegit. Christus quod convenit sibi [illegible] et
convenientis magistra dei iustitia. Dicitur: dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius quoniam occisus es et redemisti nos deo.
Et prima adhuc congruentia quantum sufficit ad propositum potest accipi scilicet ex parte Christi reparantis, ex parte modi reparandi scilicet per mortem
et ex parte utilitatis inde sequentis. Quantum ad primum dicit Damascenus super primo capitulo: [illegible] Christus filius dei vivi [illegible] Christus in
persona filii dei duplicem exprimit naturam scilicet divinam et humanam, dignitatem regiam et sacerdotalem et gratie plenitudinem. Christus unctionis
[illegible] quantum ad divinam naturam sit patri et spiritui sancto coeternus consubstantialis et coequalis virtute quo ad [illegible] et [illegible]
de peccatorum [illegible] ut dicit apostolus ad Hebreos primo: Cum sit splendor glorie dei et figura substantie eius, id est imago, portans omnia verbo virtutis
sue purgationem peccatorum faciens sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Congruentius igitur per personam filii completur mysterium
redemptionis quod apparet tam ex parte [illegible] quam ex parte [illegible] quia ipsa sit imago filius verbum et media in trinitate persona. Decuit
enim ut imago [illegible] assumeret et repararet et qui filius dei patris est in deitate filius esset virginis in humanitate
et qui filius est naturalis cui debetur competit hereditas filios faceret adoptivos et coheredes. Et qui verbum est patris manifestativum
viam salutis manifestaret humanis [illegible] ut ipse dicit Iohannis xvii: Pater manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi. Et quia media
est persona in divinis sit mediator reconciliationis humane [illegible]. Ad Timotheum 2o: Unus est mediator dei et hominum homo Christus Iesus. Talis
[illegible] ex parte [illegible] quia est sapientia vera equalitas species et decor ut hec sapientia dei [illegible] astucia dyaboli seducta [illegible]
equalitatem divine sapientie cecidit in ignorantie [illegible] et dyaboli servitute [illegible] equitate iusticie decuit ut [illegible] ymago [illegible]
[illegible] dei sapientia vera equalitas species et decor de hoste [illegible] reformatur. Ideo etiam factus dignus est agnus scilicet Christus
qui [illegible] humanitatem in qua cum ceteris [illegible] hominibus, quia tamen in se maiorem habet gratie plenitudinem pre ceteris dignus fuit.
Habet enim gratie plenitudinem secundum triplex genus cause scilicet finalis formalis et efficientis. Finis enim gratie est ut homo deo iungatur quod
plane fit quando [illegible] dei bonitate humana natura assumitur a dei verbo in unitate persone divine non solum quantum ad animam que est deo
magis similis sed quantum ad carnem a divina simile magis elongatam quod est indicium maioris benignitatis et pietatis divine. I ad Timotheum 3o:
Et magnum pietatis sacramentum quod in carne manifestatum est. Iohannis primo: Verbum caro factum est. Et ad Colossenses 2o: In ipso
habitat plenitudo divinitatis corporaliter. Sic ergo humana natura in Christo [illegible] plene consequitur finem suum. Ab ipso autem fonte divinitatis
egreditur gratia formaliter perficiens humanam naturam quod supereminenter et excellenter fuit in Christo per plenitudinem carismatum
virtutum gratiarum et donorum quantum ad omnes usus et affectus gratie. Iohannis primo: Vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre
plenum gratie et veritatis [illegible] ab ipso effective in omnia membra [illegible] est omnis gratie plenitudo tamquam a capite [illegible] ordine
[illegible] a divinitate fluunt in [illegible] corpus [illegible] a quo in corpus ipsius mysticum [illegible]. Christi enim caput deus est et
[illegible] caput Christus. I ad Corinthios [illegible] de cuius plenitudine omnes accepimus. Iohannis primo. Ipsum enim dedit caput super omnem ecclesiam
ad Ephesios primo [illegible] influxit in ipsam quam redemit et edificavit in sanguine suo [illegible] fidem
et motum caritatis [illegible] gratia et veritas per Iesum Christum facta est. Iohannis primo. Et tamquam pugil invictissimus [illegible] contra hostem humani
generis [illegible] ingressus est ut David contra Goliam et ut summus pontifex per proprium sanguinem introivit semel in sancta
eterna redemptione inventa. Hebreos ix. Christus enim dilexit ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea ut eam sanctificaret
[illegible] et virtutibus mundans eam lavacro aque in verbo vite per baptismum et alia sacramenta que fluxerunt de latere pendentis in cruce
ut exhiberet sibi eam gloriosam fidelem et pacificam non habentem rugam [illegible] neque maculam deformitatis morum.
Sic ergo Christus plenitudinem gratie quam super omnes habuit [illegible] secundum genus cause finalis [illegible] secundum genus cause formalis
et capitis secundum genus cause efficientis dignus fuit aperire librum et solvere signacula eius quod fuit primum. Secundum quo ad secundum scilicet de
congruentia ex parte modi reparationis quem notatur [illegible] quod dicitur occisus es [illegible] per peccatum primi parentis totum genus humanum
erat alienatum a deo non quidem ab eius potestate [illegible] sed a visione beatifica faciei eius ad quam filii domestici
admittuntur. Ad Colossenses primo: Vos cum aliquando essetis alienati et inimici reconciliavit in corpore carnis sue per mortem. Et in potestate
dyaboli usurpantis detinebatur tamen hoc sibi consenciendo se subdiderat. [illegible] Christus per passionem suam duo fecit deo per offensam satis-
fecit nos reconciliando filios et domesticos fecit et a potestate dyaboli nos liberavit vincendo eum per iustitiam [illegible]
primum fecit cum secundum dei ordinationem ex maxima caritate [illegible] scilicet dei et hominis [illegible] quam obtulit. Ad
Ephesios v: Dilexit nos et tradidit se, non vendidit sicut impius Iudas, semetipsum non rem temporalem non angelum non hominem
pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. Secundum fecit [illegible] dei ordinationem quia filius hominis vadit ad mortem sicut
diffinitum est [illegible]. Christus enim est agnus qui occisus est ab origine mundi [illegible] scilicet secundum dei ordinationem et
[illegible]. Tertium fecit ex magna caritate. Maiorem enim caritatem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Iohannis xv. [illegible]
Bone Iesu tu maiorem adhuc habuisti qui posuisti eam pro [illegible] et [illegible]
[illegible] divine maiestatis et [illegible] divine pietatis. [illegible] ad Romanos v. Et tu [illegible]
mortuus es ex inestimabili caritate que omnem modum excedit omnem mensuram superat et omnibus supereminet. I Iohannis 3: In hoc
cognovimus caritatem dei quoniam ille animam suam posuit pro nobis. Et iste modus est efficacissimus ad attrahendum nos ad amorem suum ut
[illegible] super omnia [illegible] reddit amabilem te [illegible] bone Iesu calix quem bibisti opus nostre redemptionis.
Hic [illegible] amorem facile vendicat totum [illegible] est quod [illegible] devotionem et blandius allicit et iustius [illegible]
[illegible] et afficit vehementius. Hoc autem opus nostre redemptionis prestitit ex maxima caritate patris qui [illegible] commendat caritatem suam in
nobis quoniam proprio filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum. Ad Romanos 8. Et iste modus fuit deo acceptissimus ad sibi
placandum genus humanum quia [illegible] rectitudo divine iustitie ordo divine sapientie [illegible] divine
pietatis et [illegible] divine maiestatis [illegible] tanta offensa non relinqueretur impunita quod exigit rectitudo divine iustitie
[illegible] ad debitum ordinem per penam reducatur secundum ordinem divine sapientie et [illegible] hoc [illegible] facere non potuit
deus pater [illegible] dedit filium suum quod est maioris [illegible] quam si solo verbo remisisset offensam. Ad [illegible]

Iustificati sumus per gratiam dei qui filium suum proposuit propiciatorem pro peccatis nostris. Ignorata ante te domine potestatis eius non subsistit tanta offensa et honorificencia divine maiestatis que reparatur per oblacionem et mortem filii dei qui per obedienciam pene austeritatem sustinuit ac acerbitatem pati voluit sustinendo quia sicut quibus hostis antiquus primum hominem vicerat scilicet per inobedienciam cibi vetiti delectacionem superba operacionem. Christus que dei filius cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo sed exinanivit semetipsum formam servi accipiens humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem etc. Phil. 2. Ut sicut per inobedienciam unius constituti sunt peccatores multi ita per unius obedienciam iusti constituentur multi ad Ro. v. Ex qua obediencia pati voluit penam acerbissimam. Cuius acerbitatem auxit nobilitas subiecti integre et vivacitatis paciencis. Malignitas inducti populi crudeliter sevientis et acerbitas supplicii celeriter et ignominiose punientis. Primum patet quia nunquam fuit dignitate prestancior neque vita innocencior ideo pena maior reputabatur et minus debita quemcumque erat quantum ad partes sibi … et … et quantum ad universitatem peccatorum propter que paciebatur. Unde Bernardus in quodam sermone: Caput angelicis tremendum spiritibus densitate spinarum pungitur, facies pulcra pre filiis hominum sputis iudeorum deturpatur. Oculi lucidiores sole caligant in morte. Aures que audiunt concinunt angelicos cantus nunc audiunt peccatorum insultus blasphemias et opprobria illusiones et convicia. Os quod docet angelos felle et aceto potatur. Pedes quorum scabellum adoratur et manus que formaverunt celos crucis clavis affiguntur, corpus flagellis laceratur, latus lancea perforatur. Et ut tota tradam non remansit in eo nisi lingua ut matrem discipulo commendaret et pro peccatoribus exoraret. Nam a planta pedis usque ad verticem non erat in eo sanitas, species neque decor. Ysa. 53. Vidimus eum … quasi leprosum percussum a deo et humiliatum. Hic autem dolor non solum erat in corpore sed procedebat usque ad animam que tristis erat usque ad mortem apprehendens causas dolorum scilicet maiorem peccatorum multitudinem pro quibus omnibus propere sustinuit penam unicuique debitam. Et ideo ad … delicti dicit esse plagarum modum et ipse paciebatur pro peccatis totius mundi oportuit penam eius esse acerbissimam. Variat etiam paciebatur quantum ad lesionem corporis quod erat tenerrime complexionis quia miraculose formatum erat miraculose sunt potencia sic ut ait … de vino facto ex aqua … Variat etiam quantum ad receptionem lesionis propter … spiritum … nobilitate complexionis et propter … secundum Damascenum divina dispensacione unicuique virium permittebatur agere et pati secundum modum sue nature quantum competebat ad finem redempcionis humane nature et omnes vires sic pro viribus inferioribus non immittebatur consolacio sed doloris mitigacio a superioribus. Et propter hoc pendens in cruce dicebat: Deus deus meus ut quid dereliquisti me. Mt. 26. id est tantis doloribus exponendo, licet enim anima esset gloriosa per unionem divinitatis tamen gloria anime non redundabat in corpus sicut erit in corporibus glorificatis ut in carne compleretur misterium nostre redempcionis … qui sic destructus et non fuit qui consolaretur et non inveni. Et Ysa. 63. Torcular calcavi solus et de gentibus non est vir mecum … concepta pertransivit matrem cuius animam pertransivit filii gladius in angustiam doloris …

dt p

Crescebat insuper dolor eius ex malignitate inducti populi crudeliter sevientis quos sibi … habebat contradictores in verbis, observatores in factis, in tormentis illusores et in morte exprobratores de quibus constat in hystoria evangelica … et 18 … O bone Ihesu quam dulciter cum hominibus conversatus es quam habundanter multa et magna bona opera largitus es, a quibus tam indigna tam aspera et magis pateris, dura verba, duriora verbera et durissima tormenta. Crescebat denique dolor eius ex atrocissimo etc. supplicio ipsum … et ignominiose puniente quod erat latronum supplicium quo nichil acerbius aut formidabilius quo transfodiebantur loca magis nervosa scilicet manus et pedes et inde dolor crudelior reddebatur. Hoc genus tormenti pati voluit ut qui in ligno vicerat in ligno vinceretur. Voluit insuper pati mortem per separacionem anime a corpore salva tamen unione divinitatis cum utroque quia anathema sit qui dicit dei filium naturam quam semel assumpsit aliquam reliquisse et in hoc solvit debitum ad quod totum genus humanum divino iudicio erat obligatum de quo dicitur Gen. 2. Quacumque die comederitis morte moriemini. Hec mors etiam eius fuit acerbissima propter etatem perfectam in qua mori voluit ut dilectionem suam ad nos magis commendaret et ut in tali etate resurgens perfectam resurgentium demonstraret etatem ut dicit apostolus ad Eph. 4. Donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnicionis filii dei in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis Christi in qua quidem etate gratissima et iocundissima erat anime et corporis coniunctio sine rebellione carnis ad spiritum ut non dicere possit cum apostolo: Infelix homo quis me liberabit de corpore mortis huius ad Ro. vii. Quorum gratissima et perfecta quedam pacifica morte reddebat acerbiorem. Eccli. 41. O mors quam amara est memoria tua homini habenti pacem in substancia sua et valenti sumere cibum. Hec est perfecte etatis qui nec morbo corruptus est neque senio. Si memoria mortis fuit in Christo tam amara quod sudor eius factus est sicut gutte sanguinis decurrentis in terram quanto amarior fuit realis punicio. Fuit etiam ignominiosa ex loco insigni, tempore celebri, coram vili … latronum. In urbe pati voluit quia erat locus oblacionis sacrificiorum passionem suam per quam deo pro nobis oblatus est figurantium et ut salutem humani generis operaretur in medio terre habitabilis. In tempore solemni quod ut ait Leo papa divino dispositum fuit consilio ut manifeste impleretur effectu que diu figurate fuerant promissa misterio. Christus extra civitatem passus est ut veritas tenderet figure quia sacrificia que fiebant pro toto populo offerebantur extra civitatem ut dicitur Levit. xvi de vitula ariete et hirco. Ad Heb. 13. Ihesus ut sanctificaret populum suum extra civitatem passus est dans nobis exemplum ut cum volumus deo acceptum offerre sacrificium a mundana conversacione recedere debemus … improperium eius portantes quem sicut pro nobis maledictum … portat sic pro omnium saluti inter nocivos quasi noxiorum affigitur ostendens quid in futuro iudicio facturus sit electos ponens a dextris et reprobos a sinistris et quod in futura vita quidam enim … portant pro eterna gloria alii pro … aut temporali … Sic passus est passione gravissima acerbissima … tota ac ignominiosissima ex quibus verificatur quod canitur prophetice de ipso: O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Dolor magnus ex afflictione ipsius corporis, maior ex compassione aliene iniquitatis, maximus ex lesione divini honoris secundum debitum ordinem caritatis quo … plus diligere proximum quam corpus proprium et deum super omnia. Hec urget me infigi memorie devote anime ut dicat cum celesti sponsa Cant. 1. Fasciculus mirre … amarissime mortis dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur scilicet inter … per meditacionem et affectum per compassionem et devocionem. Quam ut ait Bernardus … hec meditari dixi sapienciam, in hiis mihi perfectionem iusticie constitui, plenitudinem scientie, divicias salutis, copias meritorum. Hec me erigunt in adversis, in prosperis deprimunt et inter leta tristia quod vite presentis via regia incedenti tutum prebent utrobique ducatum hinc inde mala imminencia propulsando

q̄d in ore frequētur in corde est. Q̄ mea sublimior ppha fac ihm et hic ēfsyon qui est agnus occisus cuius sanguine si fuerint duo
postes domus mēe sc̄ intellectus et affectus tincti nō nocebit percussor. liberabimur ab egipciaca seruitute et dimisso pharaone
impio. seruī tu sibi mac. v̄ibus puti vite p̄ cordis agros ac p̄ desertu pnie venemus ad terrā pmissionis q̄ ora nos facere dignus
sit agnus qui occisus est. aperiendo librū et soluendo signacula eius. Et subdit fructus sc̄ utilitas inde sequens cum dicit Et rede-
misti nos deo in sanguine tuo. Cita qd posset qui ante nō dicit p̄ sanguine tuu. R̄t quia eo q̄ redemit oēs quantum ad pciu sufficienciam
et dicit redimere p̄ sanguinē sc̄ bonos redemit quantum ad efficaciam. vñ ait Redemisti nos in sanguine i sanguinis sui passionis fide et
imitacione. Et de hoc richardus dicit. dignus es q̄ solus a pctō alienus etc. Redemisti nos vt simus dei qui prius eramus dyaboli. vñ deo
Redemisti inquā nō ex vna gente sed ex omni tribu. quam enim haymo et richardum sanctus dicit a filiis noe tres de quibus omnes ex
a quibus tres tribus dicunt puenisse vel ex omni tribu i ex omni ordine s platorum actiorum et contemplatiorum q̄ fuerunt p̄ noe daniel et iob
designati sc̄. Et q̄ in illis sunt multe lingue sc̄ septuaginta due ex quibus multi sunt ad fidē collecti vñ subdit Et lingua Et q̄ in singulis
linguis sunt plures ppli vñ subiungit Et pplo pplus enim est cetus multitudinis racionabilis rerum quas diligit concordi communione sociatus aut
augustinus de ci. dei c. 24. Multi enim ppli locuntur vna lingua Et q̄ in vno pplo sunt multe naciones Nacio enim dicitur q̄ cognacio.
vñ subdit Et nacione Ad demonstrandum ergo q̄ nō est apud deum p̄sonarum acceptor sed in omni gente q̄ timet deum et operatur iusticiam acceptus
est illi Act. x. vñ sic loquitur Cypo omni tribu etc. mistice vnius plebis Et nō solum sic redemisti a malis liberando sed fecisti nos deo nostro regnum i redeptos
regnum i. ut deus regnet super nos p̄ graciam super quos prius regnabat dyabolus p̄ culpam. Nā licet regnum eius nō sit de hoc mundo. tamen
est tamen in hoc mundo. Regnabit enim super nos deus noster sicut Et sacerdotes vt q̄ nosmetipsos prius obtulimus dyabolo. deinceps offeramus
nos deo Et regnabimus super terram i. quicquid in nobis est terrenum subiciemus prout ait richardus Et q̄ in hoc haymo Electi inquam reges appel-
lantur q̄ tyrannide viciorum in se insurgere nō sinunt. Sacerdotes vero dicuntur q̄ semetipsos in ara cordis sacrificium contribulatum offerunt
vt enim ait augustinus 20 de ci. dei c. 10. Omnes electi dicuntur sacerdotes q̄ membra sunt vnius sacerdotis etc. fecit nos regnum et sacerdotes [illegible]
Et mistice p̄ affectus passionis ihu xpi in liberacione et ocupacione oīs mali i Redemisti nos Et in collacione oīs boni i fecisti nos regnum
et sacerdotes. et in subieccione repugnancium aduersarii i Regnabimus super terram Job 12 Balteum regum dissoluit. ducit sacerdotes
inglorios i. q̄ moralium 11 Reges sunt qui motus suos bene regere sciunt Job 36 Reges in solio collocat i. moralium 26 bene debet
vt ait Reges q̄ plati motibus carnis nō luxurie appetitum frenat. nō estuanti auaricie temperant. nō glam elacionis illuminat etc.
Et vidi et audiui vocē angelorum multorum in circuitu throni et alium et seniorum Et erat numerus eorum milia milium
voce magna dicencium Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutē et diuinitatē et sapienciam et fortitudinē
et honorē et gloriam et benediccionem et omnem creaturam q̄ in celo est et que super terram et sub terra et q̄ sunt in mari
et q̄ in eo sunt Omnes audiui dicentes sedenti in throno et agno Benediccio et honor et gloria et potestas in secula se-
culorum amen. Et quatuor alia dicebant amen. et 24 seniores ceciderunt et adorauerunt viuentem in secula seculorum
Narrata ab hominibus gracia accione et laudis exhibicione p̄ libri apercione subiungit ab angelis congratulacionem et collaudacionem Et primo
premittit laudancium descripcionem secundo ipsorum laudis expressionem ibi dicencium dignus est agnus etc. Quantum ad primum dicit Et vidi et audiui
vocē angelorum multorum. dicit haymo. 14 Si visio tota spiritualis fuit sicut magis videtur omnibus cum dicit. Et vidi vocē. Neque enim vox videri potest
sed videre positum est p̄ intelligere sicut legitur Exo. 20 Cunctus pplus videbat voces i. intelligebat. Sic enim solemus et nos dicere. Quis
aliquid omnes experiencis vtrum videat i. vtrum intelligat ea que dicit Tota quippe visio nō auditus iohannis in spiritu fuit. atque spiritualis
est ergo sensus Vidi et audiui s. spiritualiter i intellexi acsi vidissem et audissem sic Vocē angelorum multorum etc. Cum vox
sit formata corporalibus organis cum percussione aeris vt p̄ philosophum 2o de anima qualiter ait hic vocē angelorum multorum in qua nos sunt audiui
pdicta Rñdetur secundum gregorium sexto moralium pg. primum q̄ vox angelorum est in laude conditoris ipsa admiracio intime contemplacionis
quibus virtutes diuine miraculo obstupuisse est dixisse. q̄ excitatus cum reuerencia motus cordis magnus est ad aures incircumscripti
spiritus clamor vocis. Que vox quasi sic p̄ distincta verba explicant dum sese p̄ innumeros modos admiracionis formant angeli ergo
locuntur deo cum p̄ hoc q̄ super semetipsos respiciunt in motum admiracionis surgunt. Et i vñ richardus dicit vox spiritualis sit affectu
deuocionis vox corporalis ictu aeris. i chorum primo ad linguis hominum loquar et angelorum. Et dicit in circuitu thronum et alium et seniorum
deum est super principio celos thronus. Et animalia et seniores i. cetus electorum ne pocius militans vel p̄ thronum ecclesia quiescens p̄ animalia
doctores p̄ seniores plati et presbiteres in quorum circuitu sunt angeli protegentes et custodientes secundum id ysaie 62. Super muros
tuos constitui custodes etc. Omnes enim sunt administratorii spiritus missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis. hebr. primo.
ad quid ministerium ipsi letantur p̄ficiunt et nos custodiunt vñ dicit Bernardus sic dicit augustinus libro soliloquiorum c. 24 Magna cura
et vigilanti studio assunt nobis omnibus horis et locis. succurrentes et prouidentes necessitatibus nostris et solicite discurrentes inter nos
et deum gemitus nostros et suspiria referentes ad eum. vt impetrent nobis facile clementissime benignitatis eius propiciacionem
et referunt ad nos desideratam gracie sue benediccionem Ambulant nobiscum in omnibus viis nostris intrant et exeunt nobiscum
attente considerantes quam pie quam honeste conuersemur in medio nacionis praue et peruerse. Quanto studio queramus et desideremus regnum
regnum dei et iusticiam eius. quanto cum timore et tremore seruiamus ei. et exultemus i letamur corde meo. Adiuuant laborantes
protegunt quiescentes. hortantur pugnantes. coronant vincentes. Congaudent gaudentibus de deo compaciuntur pacientibus p̄ deo. Grandis
enim est eis cura de nobis. et magnus affectus dileccionis eorum erga nos concines suos. p̄ quos sue ruine dispendia ex
parte restaurantur. dependentes vt eo citius possent ad eorum consorcium puenire etc. Et ut dicit idem libro x de ciuitate dei capitulo vn-
decimo illi in celestibus sedibus constituti inmortales et beati qui creatoris sui participacione gaudent cuius eternitate firmi cuius veritate certi
cuius munere sancti sunt. nos mortales et miseros vt inmortales beati q̄ simus misericorditer diligunt. Vnde ipsis enim simus vna ciuitas
dei cum dicitur ipsos Glosa dicta sunt de te ciuitas dei. cuius pars in nobis peregrinatur pars in illis opitulatur etc. sequitur ~~Et erat numerus~~
~~eorum milia milium~~ haymo Nō est ergo dubium q̄ de reparacione humani generis angeli letati sunt qui prius a suo consorcio sepa-
rabant homines communes vñ nato domino affuit multitudo milicie celestis laudancium deum et dicencium Gloria in excelsis deo et
in terra pax hominibus bone voluntatis luce 2o. vñ et hic multitudo innumerabilis ostenditur cum subiungit Et erat numerus eorum

millia milium et quater centum milia [illegible] non posuit in [illegible] [illegible] simul [illegible] corporis et dicit decies millia aut [illegible] millia
aut secundum [illegible] utrique finitum numerum [illegible] angelorum nobis [illegible] quia vero numerus eorum nobis est incertus [illegible] innumerabilis licet non de
eo sit aut millia milium et multa millia decies millena milium millia enim numerus est finitus [illegible] plenum numerum reddit infinitum quia non dicit duo millia
sed millia milium Deo quia qui videt omnia finitus est numerus angelorum nobis autem infinitus Job 25 numquid est numerus militum eius [illegible]
[illegible] moraliter [illegible] cognitione [illegible] superiorum spirituum numerus non est quia quanta sit illa frequentia invisibilis exercitus nescit [illegible]
quod Daniel [illegible] millia milium ministrabant ei et decies millies centena millia assistebant ei superiorum [illegible] numerus et infinitus et de
finitus [illegible] ut qui Deo innumerabilis est nobis innumerabilis demonstretur [illegible] ut ibidem dicit aliud est assistere aliud ministrare assistunt enim
ille [illegible] potestates que ad quedam [illegible] mittenda non [illegible] ministrant vero hii qui ad complenda officia [illegible] veniunt [illegible]
[illegible] contemplatione ab intimis non recedebant et quia plures sunt qui ministrant quam hii qui assistunt [illegible] numerus quasi definitus [illegible]
definitus ostendit et subdit [illegible] vero spiritus [illegible] Dei milites [illegible] cum potestates aereas non ignoramus [illegible]
[illegible] non laborem sed [illegible] quia quicquid agendo [illegible] appetunt [illegible] adiutorio [illegible] regentis [illegible]
et subdit [illegible] laudis [illegible] voce magna et magna [illegible] quia sed gaudium est in celis angelis Dei super uno peccatore penitentiam
agente [illegible] magna est gaudium de [illegible] voce magna et magna admiratione et laudabit [illegible]
[illegible] omne [illegible] voce [illegible] nobis est [illegible] vox super [illegible]
[illegible] voce [illegible] ab imis ad superiora [illegible] passibus ascendat [illegible]
ita [illegible] contrahit [illegible] vox [illegible] in mente [illegible] intelligentie [illegible]

[illegible]

vel accipere dicit hic prius conclusum. Christus enim accepit virtutem id est potestatem principandi. Super Isaiam 9 principatus super humerum eius, et divinitatem quia fuit deus et homo. Apocalypsis 2 dicit filius dei erat iste et sapientiam Colossenses 2 in ipso omnes thesauri sapientie et scientie. Et fortitudinem scilicet in passione qua omnia vicit mortem et dyabolum vicit, quod enim infirmum est dei fortius est hominibus 1 Corinthiorum 1. Et honorem in resurrectione. Gloria enim et honore coronasti eum. Et gloriam in ascensione quia cum ascendit in nubibus tunc manifestatur quod fuit rex glorie. Et benedictionem id est donorum spiritus sancti collationem per quam facti sumus benedicendo et laudando ab omnibus quia tunc infudit benedictionem de qua impleti omnes ad benedictionem constanter eum benedicentes dominum qui exaltavit eum. Et sequitur: Et omnem creaturam ... dignus est accipere in fidelium conversione ad fidem quia in omnem terram exivit sonus eorum scilicet apostolorum et confessorum. Psalmus: laudent eum celi et terra mare et omnia reptilia in eis. Vel dignus est accipere omnem creaturam id est potestatem secundum illud Matthei ultimo data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Et ideo dicit: Que in celo est id est in angelis et in terra id est in hominibus et subtus terram id est in inferno. Et dignus est accipere mare et que in eo sunt secundum illud Psalmi: Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas insuper et pecora campi volucres celi et pisces maris. Dignum est enim ut humanitas filii dei que tanta sustinuit tormenta per sputa per alapas per mortem et sepulturam resurgat et in dextera patris collocetur et ab omni creatura laudetur adoretur benedicatur et glorificetur magis quam antea. Et sequitur: Et omnem creaturam scilicet dignus est accipere ut videlicet ipsa humanitas unita verbo perpendeat omnia que sunt in celo etc. Philippenses 2 in nomine Ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum etc. Et sequitur: ... laudes ab omnibus ... Omnes audivi. Ubi primo ponitur laus exhibita sive magnificatio, secundo laudis confirmatio ibi et quatuor alia. Dicit ergo: Omnes audivi scilicet homines et angelos concordes dicentes sedenti in throno id est ipsi trinitati et agno id est Christo homini vel humanitati benedictio et gloria et potestas etc. Benedictio id est exaltatio sit ei et honor id est impassibilitas et gloria in visione et potestas in plena dominatione. Sic dixit: gloria et honor in parte, vel ut ait Ricardus benedictio etc. quia et benedicta et glorificanda gloriosa et glorificanda mundo resurrexit. Vel septem supradicta possunt referri ad septem dona spiritus sancti ad denotandum quod in eo requiescit septiformis spiritus, ut ait Bedas. Ista vero quatuor possent referri ad quatuor dotes corporis quas accepit Christus et accepturi sunt omnes qui sunt eius membra. Vel ad prerogativas quatuor de quibus dictum est primo et eius potestas in stellis id est ... ut expositum est supra primo. Et sequitur laudis confirmatio. Similiter ... laude ... Et quatuor alia. Ubi doctores ... Et viginti quatuor seniores ceciderunt in facies suas se humiliantes. Et adoraverunt mente ore et opere. Ait glossa: Viventem in secula seculorum id est Christum deum verum vivum et immortalem, supra primo: Et fui mortuus. Vel ideo dicit ipse resurgens ex mortuis iam non moritur. Et patet hic quomodo humanitas omni fidelium in benedictione dei recognitione et in gratie collatione ... professione et in vera ... humiliatione. Et in terra dei adoratione. ... in ... Et secundum istum modum Ricardus in sermone ... super cantica. In opere nostre restaurationis ponit tria: scilicet deum angelos et homines qui ... in hoc opere cooperantur. De primo dicit: et sine ipsorum adminiculo sufficiens ad complendum opus nostre salutis ... nichil. Ergo quod consilio assumit in opus ministerii ... non sibi solatium sed ... Angelorum ... ad salutem humanam ... ut ab hominibus diligantur ... ab angelis ... diligantur ... antiqua ... reparatur ... regnum ... regem ... ipsorum qui ... regnum sunt ... amoribus et ... affectionibus ... Bene tecum agitur o mater ecclesia in loco peregrinationis tue de celo venit auxilium tibi. Qui custodiunt te non dormitant neque dormiunt custodes tui angeli sancti. Non erat qui te inventa ab angelis perfecit et custodit et est hominis plenitudo ... ad suam plenitudinem ... Nam quis nesciat sathana cadente de celo et eius complicibus ... parte non modica ... de te utique ... in omnibus viis tuis ... tibi ... reverentiam ... devotionem ... fiduciam. Reverentiam pro presentia, devotionem pro benevolentia et fiduciam pro custodia. Custodiunt enim stantes ne cadant, cadentes adiuvant ut resurgant, resurgentes custodiunt ne recidant. Adhibet primo omnes sunt administratorii spiritus etc.

Utrum una et eadem adoratione Christi divinitas et eius humanitas sit adoranda. Dicendum secundum doctorem sanctum in 3a parte questione ... articulo 2 ... in eo qui honoratur duo possumus considerare scilicet eum cui honor exhibetur et causam honoris. Proprie autem honor exhibetur toti rei subsistenti. Non enim dicimus quod manus hominis honoretur sed homo. Et si quandoque contingat quod dicatur honorari manus vel pes ... non dicitur esse ea ratione quod huiusmodi partes secundum se honorentur sed quia in istis partibus honoratur totum. Per quem eciam modum aliquid potest honorari per aliquid exterius puta in veste aut in ymagine aut in nuncio. Causa autem honoris est id ex quo ille qui honoratur habet aliquam excellentiam. Nam honor est exhibitio reverentie in ... in testimonium virtutis ... excellentia ... Et ideo si in uno homine sunt plures cause honoris puta prelatio scientia virtus etc. erit quidem illius hominis unus honor ex parte eius qui honoratur, possunt tamen esse plures honorationes ex parte cause qua honoratur ut puta propter scientiam virtutem prelationem etc. Cum autem in Christo sit tantum una persona divine et humane nature et eciam una ypostasis et unum suppositum, est quidem eius una adoratio et unus honor ex parte eius qui adoratur. Sed ex parte cause qua adoratur possunt dici plures esse adorationes ut scilicet alio honore honoretur propter sapientiam increatam et propter sapientiam creatam. Si autem ponerentur in Christo plures persone seu ypostases sequeretur quod simpliciter essent plures adorationes et hoc in synodo reprobatur. Dicitur enim in capitulis Cirilli: Si quis audet dicere assumptum hominem coadorari oportere deo verbo quasi alterum alteri et non magis una adoratione honorificat Emanuelem secundum quod verbum caro factum est anathema sit. Quoniam igitur honor adorationis debetur ypostasi subsistenti, tamen ratio honoris potest esse aliquid non subsistens propter quod honoratur persona cui id inest. Adoratio ergo humanitatis Christi dupliciter potest intelligi. Uno modo ut sit eius sicut rei adorate. Et sic adorare carnem Christi nichil est aliud quam adorare verbum dei incarnatum sicut adorare vestem regis nichil aliud est quam adorare regem vestitum. Et secundum hoc adoratio humanitatis Christi est adoratio latrie. Alio modo potest intelligi adoratio humanitatis Christi que fit ratione humanitatis Christi perfecte omni munere gratiarum. Et adoratio humanitatis sic non est adoratio latrie sed dulie. Itaque quod una et eadem persona Christi adoretur adoratione latrie propter suam divinitatem et adoratione dulie propter perfectionem humanitatis. Nec hoc est inconveniens quia ipsi deo patri debetur honor latrie propter divinitatem et honor dulie propter dominium quo creaturas gubernat. Unde super illud Psalmi: Domine deus meus in te speravi, dicit glossa: Domine omnium potestate cui debetur dulia, deus omnium creatione cui debetur latria. Si autem arguatur quod cultus latrie nulli creature debetur, sed humanitas Christi est creatura, dicendum quod adoratio latrie non exhibetur humanitati Christi ratione sui ipsius sed ratione divinitatis cui unitur, sicut dicit ... ponit exemplum Johannes Damascenus libro 3o de carbone ignito. Dicit enim: Timeo tangere carbonem non propter carbonem sed propter lignum cui adiungitur. Sic adoro Christi dei mei simul utramque naturam propter carnem unitam divinitati. Et Beatus Augustinus: Ego magis divinam carnem, immo perfectam in Christo humanitatem adoro que a divinitate assumpta et divinitati unita est, et non alium et alium sed unum eundem quia deum et hominem filium dei esse confiteor. Si enim hominem separaveris a deo illi magis credo ... illi nunquam ... cultum latrie ... quam familiaris ... ut ... vel ... regali ... quam nullus ... regi adoraret sed cum ... induta fuit ... mortem ... cum rege ... adorare contempsit. Ita divinitas humanitate non sola nec nuda sed divinitati unita ... adorare contempsit eciam ... monetur. Beatus Augustinus

c. vi

Et vidi quod aperuisset agnus unum de septem sigillis, et audivi unum de quatuor animalibus dicens quasi vocem tonitrui: Veni et vide. Et vidi et ecce equus albus, et qui sedebat super illum habebat arcum, et data est ei corona, et exivit vincens ut vinceret. Capitulum sextum huius tercii libri continuatur ad precedentia. Premissis duabus primis partibus huius visionis, scilicet de visione sedentis in throno et assistentibus, et de visione libri signati et aperti, hic ponitur de tercia parte visionis, scilicet de apertione septem sigillorum et revelatione status universalis ecclesie per tempora futura ad premuniendum ecclesiam ne deficeret [illegible]

[illegible]

sessor admonet salubriter non docebat. Quibus equi nomine sicut quisque predicator accipitur propheta attestatur qui ait Abacuc iii Misisti in
mare equos tuos turbantes aquas multas. Homines quippe aque vocantur qui mentes habent dum sub vitiorum suorum torpore sopite
fuerint. Sed equis dei mare turbatum est quia missis sanctis predicatoribus omne quod pestifera securitate torpuit impulsu salutiferi terroris commovetur.
Et in isto sensu equus accipitur Job 39 cum dicitur Numquid prebebis equo fortitudinem aut circumdabis collo eius hinnitum. Hinnitum enim sicut Gregorius ubi supra
vox predicationis exprimitur. Verum autem quisque predicator prius fortitudinem et post hinnitum accipit quia cum in se prius vitia compescuit tunc per
audiendum alios ad vocem predicationis venit. Equus iste sicut fortitudinem quia adversa constanter tolerat, sicut hinnitum quia ad superna blandiens vocat
sicut equo deus et fortitudinem et hinnitum se dare testatur. quia cum predicatorem nisi vita et sermo [illegible] nequaquam utique perfectos apparet.
Non enim multum prodest quod sit sublimis vite operibus suffultus si loquendo non valet ad hoc alios excitare quod sentit, vel quid prodest
alios loquendo accendere si semetipsum monstrat male vivendo torpuisse. Oportet ergo in predicatore necesse est ut ad perfectum utraque
gaudet equo suo deus et cum actionis fortitudine hinnitum vocis et cum hinnitu vocis fortitudinem ministrat actionis. Hec ille. Hic itaque
loco secundum Bedam et alios expositores per equum album ecclesia primitiva baptismo dealbata portans Christum sessorem significatur.
Ysaie 61 Induit me dominus vestimento salutis, per quod vestitum significatur iusticie indumentum. Super quo vestimentis albis induaris [illegible]
[illegible] equus albus est primitiarum electorum [illegible] ab omnibus peccatis in unda baptismatis purificatus et donis spiritualibus
super nivem dealbatus. Et dicitur equus Christi propter securitatis audaciam contra temptationum et tribulationum insultus et Christi fortitudine qua audacter
predicabat. Unde dicitur Job 39 Numquid prebebis etc. et sequitur Gloria narium eius terror. Ungula terram fodiet, exultat audacter, in occursum
pergit armatis, contempnit pavorem, non cedit gladio, procul odoratur bellum etc. [illegible] equus est ecclesia que portat locum sessori
Christo [illegible] et [illegible] sedet [illegible] Hic est quem rex honorare cupit [illegible] vestibus regiis et ponitur super equum
qui de sella regis est. Frenum quo ducatur equus huc et illuc est obedientia. Ps. In chamo et freno maxillas eorum constringe.
Equis frena in ore mittimus ad consentiendum nobis. Jacobi 3. [illegible] equum sunt opera sanctorum quibus debent esse pedes muniti. Cant. 7 Quam
pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Ephes. 6 Calciati pedes in preparatione evangelii pacis. Calcaria quibus stimulatur
equus sunt timor et amor, et [illegible] caritas Christi urget nos. Dicitur autem albus equus Christi baptismus quem predicabat in quo dealbati
sunt et quam albedinem innocentie vivendo servabat. Ps. Asperges me domine ysopo et mundabor lavabis me et super nivem dealbabor.
Et Ysa. 1 Si fuerint peccata vestra sicut coccinum quasi nix alba erunt et si fuerint rubra quasi vermiculus velut lana alba erunt. Vel
dicitur albus propter maiorem claritatem cognitionis. Albedo enim magis participat de luce [illegible] colores, et apostoli plus habuerunt de vera cognitione
unde ait Spiritus veritatis [illegible] est vos [illegible] Sic ergo per equum album intelligitur secundum [illegible] cetus apostolorum dealbatus sanctitate vite
et quia beatus Jacobus [illegible] equus ut dicitur [illegible] illustrium virorum dicitur usus fuisse [illegible] vestibus lineis et pannis albis
et [illegible] probabiliter de aliis apostolis, unde et Machometus vocat [illegible] dealbatos. Per sedentem autem super equum
intelligitur Christus sessor et ductor corporis secundum apostolum ad Romanos 8 Quicumque spiritu dei aguntur hii filii dei sunt. Non enim potest homo
pro suo libero arbitrio in itinere virtutum [illegible] ambulare nisi habeat sessorem qui freno divine legis ipsum dirigat, calcaribus pungat
vel flagello compellat. [illegible] in bonum [illegible] virtutis [illegible] ad hoc requiritur gratia dei
preparans liberum arbitrium hominis operatur sicut [illegible] beatus Augustinus libro Ypognosticon [illegible] Recte arbitror liberum arbitrium
iumento comparari. Unde dictum est in psalmo Ut iumentum factus sum apud te. Gratia vero sessori, quia sicut iumentum animal [illegible]
ut domaretur ad opera [illegible] de armento vagum apprehenditur et incipit per gratiam domatoris sic eius perficere voluntatem. Ita liberum arbitrium
quod vulneratum venit in hominem gratia dei apprehenditur de armento [illegible] in quo sub pastore diabolo vagabatur per [illegible]
voluptates, pastore diabolo [illegible] secundum Zachariam prophetam dicentem O pastor et ydolum. Apprehenditur gratia liberum arbitrium ad
domandum ut male [illegible] deposita feritate [illegible] ad obedientiam in opera divino [illegible] et corrigitur et ita per eius curam
incipiat in dei perficere voluntatem. Et sicut iumentum ductum in via dirigitur sessoris manu regitur ut iter rectum [illegible] sine
[illegible] secundum sedentis voluntatem possit incedere quatinus ad locum perveniat destinatum. Ita liberum arbitrium ductum in via id est in Christo
esse cepit gratie regimine regitur ut possit [illegible] domini recto corde [illegible] spiritu secundum dilectionem gratiam ambulare
[illegible] ad promissum regnum celorum perveniat [illegible] Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Et sicut iumentum
[illegible] sub sessore pastum largiorem [illegible] freno [illegible] sessoris flagello [illegible] ut si eius ablatus [illegible]
[illegible] dono gratie [illegible] efficitur et [illegible] glans [illegible] flagello [illegible]
ad varios tribulationibus paululum [illegible] ut [illegible] ad gratie revertat [illegible] Et sicut sedente iumento
non pergit iter quo incepit [illegible] fecisse dicitur quod non fecisset nisi ea iumento [illegible] iumentum a sessore
ductum fuisset, sed labor utriusque imputatur utrique. Ita gratia et liberum arbitrium pergit sine dubio iter. Fides liberum arbitrium
[illegible] fac preceptum sed non sine gratia dirigente et gubernante. Propter quod dicitur in psalmo Dirige in conspectu tuo viam meam et a domino
gressus hominis dirigentur. [illegible] per [illegible] dictus intelligatur [illegible] qua dicitur Et ecce equus albus super apostolorum [illegible] qui dicitur equus et albus [illegible]
Et qui sedebat super eum scilicet Christus per gratiam suam eos dirigens et gubernans. Habebat arcum in manu. Secundum Gregorium in moralibus Arcus
nomine in sacro eloquio quandoque malorum insidie designantur sicut per psalmum dicitur Intenderunt arcum rem amaram etc. Aliquando vero dies iudicii
figuratur sicut per eundem rursum dicitur Dedisti metuentibus te significationem ut fugiant a facie arcus. Aliquando vero per arcum ipsa sacra scriptura figuratur. Ipsa quoque
arcus enim ipsa arcus est domini de qua ad corda hominum sicut ferientes sagitte sic terrentes sententie veniunt. Unde recte quod per psalmum
dicitur Arcum suum tetendit et paravit illum et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit. Arcum namque suum dominus
tetendit quia cunctis peccatoribus per scripturam sacram minas cohibuit. In quo scilicet arcu vasa mortis paravit quia secundum eloquium suum sententiis
eos qui corrigi negligunt dampnat. In quo et sagittas suas ardentibus effecit quia ad eos quos timore corrigit, acutas
verborum suorum emittit. De hoc predicatorum arcu per ysaiam dicitur Cum sagittis et arcu ingredientur illuc. Quia unusquisque sanctorum apostolorum ad secundum
[illegible] vite munitam cum distinctis verborum spiculis venerunt. Quid ergo hoc in loco arcus nomine nisi sacrum eloquium debet intelligi
in corda electorum. testamentum nobilium, id est cornu vero testamentum vetus accipitur. In arcu autem dum corda tenditur cornua curvantur. Sic in eodem sacro
eloquio dum testamentum nobilium legitur, duricia testamenti veteris emollitur. Dum eius namque spiritualia et blanda precepta illius severe
legis rigor declinat quia testamentum nobilium dum quasi quedam bone operationis brachium trahitur, id est testamentum veteris severitas inviam flectitur.
[illegible] Abacuc 3o Qui ascendis super equos tuos et quadrige tue salvatio [illegible] alia littera et equitatus tuus sanitas est. Sicut quod apud
[illegible] dixit quod dominus illos presidens per illos [illegible] gentes convertit [illegible] ad fidem suam colligendo [illegible] plurimos utrique [illegible]
[illegible] dixit Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.

Nec videre(n)t utraque corde testam(en)ti novum cognoverunt quod de incarnatione divina certum est contigisse. Secundum concordantiam istam et totam continuationem quod dominus in novo testamento incarnatus mediatoris agnoscitur ad spiritualem intellectum rigor testamenti veteris reclamatur. Et quod vidi et ecce [illegible] et qui sedebat super illum scilicet equum album scilicet Christus apostolorum senatum et qui erat [illegible] et eorum reges sicut sessor equum habebat arcum scilicet potestatem in sacram scripturam in manu scilicet operibus que cepit facere et docere Act. 1 et fecerunt apostoli et sancti successores eorum per instructionem et [illegible] Job 29 Arcus meus in manu mea instaurabitur. Unde Gregorius 19 moralium [illegible] Arcus in manu est [illegible] scriptura [illegible] in manu arcum arcet tenet qui divina eloquia que intellectu cognoscit opere perficit [illegible] ergo arcum in manu sua quisque despiciendo eloquio studendo cognoscitur [illegible] quo arcu tot sagitte prodeunt quot sunt divina eloquia quibus inspirat [illegible] ut peccator moriatur et vivat deo. Secundum illud psalmi Sagitte tue acute etc. per predicationem enim apostolorum et ceterorum predicatorum [illegible] ubi Christus percussit corda gentilium et reproborum multorum et interficit in eis vicia et peccata ut possit resurgere sanctitas [illegible] et data est ei corona [illegible] qua possimus intelligere celsitudinem omnem gloriam in [illegible] quoniam [illegible] sponsam decoravit me corona [illegible] corone [illegible] tue [illegible] illam corona [illegible] victoria mortuis [illegible] est ab apostolis reddita a toto mundo [illegible] corona secundum illud apostoli [illegible] gaudium [illegible] corona gaudii mei [illegible] vel arcum [illegible] malorum corona [illegible] bonorum vel arcum [illegible] corona [illegible] ut Richardus [illegible] et exivit vincens ut vinceret. Exivit [illegible] vel aperte Joh. 16 Exivi a patre vel qui verbum caro factum est secundum [illegible] Exivit unde [illegible] aperto sigillo id est revelato scripturarum [illegible] exivit de sigillo qui [illegible] predictum fuerat incarnatum [illegible] est qui verbum caro factum est. Vel exivit per effectum suum dando apostolis in signo visibili spiritum sanctum [illegible] vincens super adversarios suos in Judea [illegible] in eodem die [illegible] ad eius predicationem Petri tria milia Act. 2 et alia die quinque milia Act. 3 ut vinceret super per totum orbem subiciendo sue fidei iugo colla gentium. Nam in brevi tempore per predicationem apostolorum et aliorum discipulorum Christo cooperante et [illegible] eorum signis sequentibus confirmante [illegible] predicatum fuit [illegible] nam [illegible] beato Petro fides catholica diffusa fuit usque ad fines terre habitabilis ut declarat [illegible] psalmo 18 in omnem terram exivit sonus eorum et [illegible] vel exivit [illegible] illos delinquens mittens apostolos ad gentes Act. 13 Ecce convertimur ad gentes. Vincens ut vinceret duplicat verbum secundum glossam et Richardus quia de Judeis elegit quos voluit ut vinceret in gentibus eligendo quos [illegible] Joh. 16 Confidite quia ego vici mundum [illegible] Leo de tribu Juda [illegible] apostolus Hebr. 2 [illegible] cum initium accepisset enarrari per dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est contestante deo signis et prodigiis et portentis et variis virtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem. [illegible] libro primo contra gentiles c. 6 [illegible] divina sapientia [illegible] plenissime novit sue sapientie [illegible] hominibus revelare [illegible] et doctrine veritate [illegible] ostendit [illegible] opera visibilia ostendit que totius nature superant facultatem [illegible] curatione [illegible] ad confirmandum ea que naturalem cognitionem excedunt [illegible] languorum in suscitatione mortuorum et in [illegible] immutatione celestium corporum et quod est mirabilius in humanarum mentium inspiratione ut simplices et ydiote dono spiritus sancti repleti summam sapientiam et facundiam in instanti consequerentur [illegible] in predicatione [illegible] efficacia non armorum violentia non voluptatum promissione et quod est mirabilius [illegible] inter persecutorum tyrannidem innumerabilis turba non solum simplicium sed sapientissimorum hominum ad christianam fidem convolat in qua omnem humanum intellectum excedentia predicantur voluptates carnis cohibentur et omnia que in mundo sunt docentur contempni quibus animos mortalium assentire [illegible] maius miraculorum [illegible] ut contemptis visibilibus sola invisibilia cupiantur. Et subdit [illegible] tam mirabilis [illegible] conversio ad fidem christianam certissimum est indicium preteritorum signorum ut ea non sit necesse ulterius iterari cum in suo effectu appareant [illegible] evidenter [illegible] omnibus signis mirabilius [illegible] ad credendum tam ardua et ad operandum tam difficilia et ad sperandum tam alta mundum absque mirabilibus signis inductum fuisse a simplicibus et ignobilibus hominibus [illegible] cessat etc. [illegible] apostolus Hebr. 2 [illegible] per angelos [illegible] ad confirmationem fidei [illegible] mirabilia operari [illegible] inobedientia acceperunt iustam retributionem mercedis quomodo nos effugiemus [illegible] et [illegible] si tantam neglexerimus salutem que cum initium accepisset enarrari per dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est etc. [illegible] quod constanti fide apprehendere [illegible] et Richardus libro primo de trinitate Nichil [illegible] et [illegible] attendunt Judei et pagani quia [illegible] in fidei confirmatione signis et angelis prodigiis [illegible] Et subdit [illegible] si error est [illegible] ad dominum [illegible] potius [illegible] omni [illegible] non nisi per te fieri possent [illegible] Nam ista nobis tantis signis et prodigiis confirmata sunt et talibus que non nisi per te fieri possent [illegible]

Et cum aperuisset sigillum secundum audivi secundum animal dicens Veni et vide. Et exivit alius equus rufus et qui sedebat super illum datum est illi ut sumeret pacem de terra et ut invicem se interficiant et datus est ei gladius magnus. [illegible] in qua agitur de apertione secundi sigilli. Hic est de secundo statu ecclesie qui fuit tempore martirum in [illegible] revelatur persecutio ecclesie a principibus mundi et tyrannis [illegible] per equum album ecclesia alba significatur [illegible] a peccatis per equum rufum populus malignus [illegible] sanguine rubicundus cuius sessor est dyabolus [illegible] Beda [illegible] supra per album equum intelligitur corpus Christi hoc est sancta ecclesia a peccato munda per baptismum et Christi passionem sic in hoc loco per equum rufum debemus intelligere omne corpus dyaboli hoc est omnes reprobos quia sicut Christus caput est omnium fidelium et omnes fideles corpus eius in quibus ipse habitat et in quos [illegible] ipse per fidem habitat ita caput omnium reproborum est dyabolus et omnes reprobi corpus eius in quibus ipse habitat [illegible] apertio huius sigilli [illegible] predicatio passionis Christi que in lege sigillata erat. Et recte [illegible] sigillum ad [illegible] apertio huius sigilli ad apertionem precedentis quia predicata resurrectione Christi per quam [illegible] esse deus [illegible] de Judeis crediderunt ut [illegible] quibus dyabolus invidens quia dolet [illegible] et erubescit caritate quam in celo [illegible] quia noluit [illegible] in terra tenere [illegible] et eos illuc ascendere unde ipse cecidit movit contra eos persecutiones [illegible] a morte beati Stephani inceperunt ut dicitur Act. 8. Unde oportuit dispergi credentes inter gentiles ubi [illegible] sustinuerunt molestias et infestationes [illegible] quod necesse fuit predicare Christi passionem ut eius [illegible] non timerent mori pro eo [illegible] ipse mortuus sit pro eis. Equus ergo rufus est tyrannorum crudelis cetus. Sessor eius est dyabolus. Magnus gladius est magna potestas persequendi et occidendi sanctos [illegible] in qua [illegible] et super [illegible] sigilli [illegible] subditur ad intelligendum invitacionem id est Veni et vide [illegible] sigillo

Vel [illegible] de bello [illegible] ecclesie [illegible] dyabolus impugnavit ecclesiam [illegible] Audivi etc.
per ordinationem [illegible] qui per principes seculi et tyrannos martires occidebantur quod insinuatur in apertione huius sigilli [illegible] per apparentiam superne [illegible] et adhuc impugnat ecclesiam [illegible] per equum nigrum fuit quod insinuatur in apertione tertii sigilli [illegible] per apparentiam [illegible] clementie [illegible] ypocritas qui impugnabat [illegible] [illegible] per equum pallidum [illegible] manifestatur in apertione quarti sigilli [illegible] parte agitur de apertione [illegible] sigilli [illegible] de [illegible] statu ecclesie [illegible]

latentis revelacio i. et comit dyabolum ad pinum dicit et cum apperuisset scilicet ille idem qui prædictus apparuerat scilicet agnus qui aperit et nemo claudit etc. sed
secundum sigillum id est consummasset passionem et ipsa rei evidencia ostendisset quod sub lege clausum erat. apperto enim sigillo est revelacio la
tentis secreti Dei ecce superius et dicit secundum ordinem videndi non temporis secundum glossam. Et secundum secunda particula scilicet ad intellectum mortalem ostenditur dicit audivi
secundum animal dicens veni et vide id est perpensio secundum animal designatur ordo predicancium prudenciam ea que hic revelantur primum enim et secundum hic ponitur secundum
ipse loquendi non quod duobus temporibus illud precessit etc. secutum fuit in apertione enim huius sigilli passio martirum revelatur ut dicit
richardus et apparebit beatus lucas per istud animal figuratur qui in principio sui sermonis egit de passione Christi sui ymolacione et per ipsum qui
fuerunt predicatores passionis eius. Sic ergo secundum animal secundum ordinem predicatorum qui tempore martirum passionem Christi predicabat et fuit plura
qui specialiter ordine pacis descripsit etc. secundum dicens veni in mente et vide intellectu ut sic vel veni attendendo et vide perpendendo. Et secundum 3a
particula scilicet secreti sub sigillo latentis revelacio cum dicit Et exivit scilicet ab amicicia Dei ad odium et persecucionem hominum vel ab occulta
malicia cordis in apertam maliciam operis, sicut id quod prius concepit dolorem et peperit iniquitatem. Alius equus rufus scilicet crudelis principibus et tirannorum
corporatus et sanguinolentus sanguine sanctorum crudelitatis seu rubicundus ait richardus. Et quia id gravius equus rufus antiquus hostis est corporis
petens crudelitatem et effusionem hominum interfectoribus sanguinem. Unde enim sanguis peccata fuerit psalmista maioritatis dicit libera me de sanguinibus etc.
[illegible] petens crudelitatem et est homicidijs sedati unde conversus dominus dicit ysaie primo cum clamaverit ad me non exaudiam vos
manus enim vestre plene sunt sanguine. hinc est etiam quod invisa bestia super quam meretrix sedet coccinea esse perhibetur. De hoc equo dicit zach.
vidi in nocte et ecce vir ascendens super equum rufum, et ipse stabat vel per equum rufum potest hic signari quilibet voluptuosus
in fluore concupiscencie petulans. Equus enim plus diligit contum quam alia animalia ut dicit philosophus vi de alibus. Item aquam turbidam
bibit suo pede turbatam secundum de alibus. Item in putredine sua iacet et quiescit Iohel primo computruerunt iumenta in stercoribus suis
quod est homines carnales in fetore sue luxurie vitam finire secundum gregorium 29 moralium Ezech. 23 sicut fluxus equorum fluxus eorum
et ille equus dicitur rufus rone carnalitatis ebulientis. Rubedo enim fit ex bulliente sanguine unde qui sanguine sunt mobiles
facile rubescunt ait secunda epistola ioh. per sanguinem enim carnalitas figuratur Gen. 22. Unde de hac concone rufus quod sunt sic
fasone carnalitatis. Item draco magnus et rufus super quem etiam sedet dyabolus secundum supra 2o ubi est sedes sathane etc.
Dicit et qui sedebat super eum scilicet dyabolus qui tirannos regit et ducit in mortem et oppressionem sanctorum unde Beda. Contra victores vincentes que
etiam. Oritur equus rufus in populo sanctorum quod sessore suo dyabolo sanguinolentus. Zach. primo vidi in nocte et ecce vir ascendens super
equum rufum et sequitur ait aliquis equus vel alia ait richardus et ab alio ulde dicitur. ille sedebat per nomen regna dicitur
iste rubebat per effusionem sanguinis illius sessor ait ipsius iste dyabolus haec etc. Datum est ei ut sumeret pacem de terra. Sed dicitur
obiicendo si datum est ei haec non est ergo ei imputandum quod pacem auferat. Respondet secundum haymonem et alios expositores quod datum est ei
sumere pacem in permissio iusto iudicio Dei ut possit hoc facere Ioh. 19 non haberes in me potestatem nisi datum esset tibi desuper. Sic
est id inducitur dominus cor pharaonis. Et sequitur ait ut sumeret pacem de terra non de celo. Celum quippe sunt sancti quibus dominus
ascensurus ad patrem dixit pacem relinquo vobis pacem meam do vobis Ioh. 14. Ab his dyabolus non potest auferre pacem scilicet pectoris
que celestes sunt et terram calcant habentes principem pacis habitatorem de quo paulus dicit ad ephesios ipse est pax nostra. Pax enim multa
diligentibus legem tuam ait psalmista. De terra autem id est de terrenis hominibus sumit pacem facit quod eos discordes et zelatores contencio
nisi eos servat quod terra sunt id est terrena et terrestria immoderate ambiunt ait haymo. Sed adhuc dicitur. Ex quo salvator ait ait ipso
non veni pacem mittere sed gladium et sic idem opus Dei et dyaboli qualiter ait hic datum est illi ut sumeret pacem. Respondet secundum ieronimum
quod duplex est pax scilicet bona et mala. De bona dicit ezechias ad ysaiam prophetam 4 reg. 20. Sit pax et veritas in diebus meis
et dominus per ysaiam c. 48. Utinam attendisses ad mandata mea facta fuisset sicut flumen pax tua. Et baruch 3o audi israel
si in via Dei ambulasses habitasses utique in pace super terram. De qua pace dicit augustinus 19 li. de ci. Dei. Tantum est bonum
pacis ut etiam in rebus terrenis atque mortalibus nichil gratius soleat audiri nil desiderabilius concupisci nil postremo possit melius
inveniri. Et est triplex scilicet temporis pectoris et eternitatis. Temporis pax potest subdividi quod sic distinguitur quadruplex bellum scilicet inter carnem
et spiritum inter hominem et deum inter hominem et angelum et inter hominem et hominem. Sic ergo quadruplex bona pax temporis distinguitur scilicet inter carnem
et spiritum quam facit subieccio carnis ad spiritum. Dictum est enim agar ancille sare revertere ad dominam tuam et humiliare sub
manibus eius Gen. xvi. Secundum pacem scilicet inter deum et hominem facit iusticia compte inter et inter ex parte Dei sicut anima et virtus
obviaverunt sibi iusticia et pax osculate sunt. Tercia vero pacem inter deum et angelum facit incarnacio filii Dei reconciliati sunt enim
angeli hominum cum cognoverunt humanam naturam associatam et unitam divine nature in una persona ysa. 57. Creavi fructum labiorum
pacem scilicet pacem ei qui longe id est homini et pacem ei qui prope est id est angelo. pacem vocat fructum labiorum quod vaticinata erat
per prophetas et oracionibus impetratam. Pacem vero inter hominem et hominem facit paciencia et mansuetudo Ro. 12 si fieri potest quod ex vobis est
cum omnibus hominibus pacem habentes non vosmetipsos defendentes unde gregorius in pastorali loco ipso est custos veritatis quam soli
perficiunt qui ut eam servarent occiderunt. De pace vero pectoris quam non acquirit quies vivendi. [illegible] se in silencio sed
et soli vacando dicit salvator Ioh. 14 pacem relinquo vobis hanc pacem pectoris non abrumpit pugna cum viciis sed quandoque augmentat
unde glo. aug. [illegible] in pura tamen pacata et si bellum gerat cum viciis in nullo pacem abrumpit quam deus promittit. De pace vero
eternitatis dicit ysa. 32 sedebit populus meus in pulchritudine pacis et psalmista cum posuit fines tuos pacem. Tunc enim erit secundum ysidorum
primo li. de summo bono, cum ad deum contemplandum absorpta carnis infirmitate convaluerit. Huius autem pacis haec temporalis non est secundum gregorium
nisi vestigium quoddam. Quod autem dementius esse potest quam vestigia impressa pulveri diligere sed ipsum a quo impressa sunt non amare.
Propter quod apostolus dicebat philippenses 4to pax Dei que exsuperat omnem sensum glo. id est deus qui est summa pax que ut cogitari potest custodiat corda
vestra et intelligencias vestras in Christo Ihesu id est voluntates et intellectus vestros ut nichil contra ipsum vel appetatis vel intelligatis et haec de bona pace.
Mala vero pax quam mala sequuntur temporibus modernis dicens pax pax et non est pax Ieremie vi. Qui loquitur pacem cum proximo suo mala
autem in cordibus eorum id est prave non est enim pax impiis dicit dominus ysa. 48. potest etiam subdividi. Nam quedam est inordinata alia prelata tria
inquieta. Inordinata est cum superior obedit inferiori ut prelatus subdito vel dominus servo vel spiritus carni. [illegible] periculo per terram monetur
terra et quartam sustinere non potest per servum cum regnare ceperit. Non enim decens est servum dominari principibus prov. 19. Pax ista deterior est
quam guerra, quam obstinatur adam, potius obediens uxori quam deo Gen. 3. Quia audisti vocem uxoris tue maledicta terra in opere
tuo. Pax prelata fuit Iude luc. 22. Iuda osculo filium hominis tradis. Et ipsius ioab qui ait ad Amasam salve mi frater

et tenens manum dextera mentum amase, percussit eum in latere et effudit intestina eius 2 Reg. xx. Hii tales ore suo ad amicum loquuntur
et occulte ponunt insidias Jere. ix. de quibus dicit psalmista Michi quidem pacifice loquebantur, et in iracundia terre loquentes
more tyrannorum mel in ore, fel in corde gerentes, dolos cogitabant, magister doctor litteralis, et si vidisti doctorem sic tantum duplicem
igitur ne fleas hic et non dimittas tantum dolum impunitum cum prius tibi solum proveniet tunc et solus cum intueri cordis absconditi
Pax autem iniquorum est corpus quia sunt in malo concordes et uniti sicut pilatus et herodes in morte christi Luc. xxiii. De qua dicit gregorius
xxxiii moralium c. 28 Sic esse iniquorum solet sicut desperit unitas bonis ita pravos sua est sicut non desperit malis. Pravos quippe
unitas corroborat dum concordat et tanto magis incorrigibiles quanto unanimes facit etc. Tunc dicit ad accidens quod dyabolus dedit
est in permissum sumere pacem de bona terris aut pectoris. Tercia in ecclesiis christus autem venit sumere pacem sed mali puta iniquorum tyrannis
Unde ricardus Ablacio pacis est illatio persecucionis unde subditur in littera Et ut invicem se interficiant sed homines datum est ei in permissum
et hoc siue gladio materiali per occisionem sive spirituali per malam suasionem aut vel dicit ad hoc vendet frater fratrem in morte et sic de ceteris in morte
afficient quos vobis etc. Et datus est illi gladius magnus Gregorius xxx moralium super ibi Job 41 Cum apprehenderit eum gladius
subsistere non poterit gladius dicitur aliquando sicut predicacio Ephes. ult. Et gladium spiritus quod est verbum dei Aliquando eciam dampnacio Job xxvii
Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt aliquando dicitur temporalis tribulacio Luc. 2 Tuam ipsius animam pertransibit gladius Aliquando
sua districte animadversionis Job 19 Fugite a facie gladii aliquando vero malignitatis hostis persuasio in ps. De gladio maligno
eripe me et isto capitulo in proposito ut enim ait haymo Gladius hic intelligitur persuasio mala, locutus prima deceptio
Jeronimo in ps. lingua eorum gladius acutus Item exacuerunt ut gladium linguas magnitudo gladii quantitas est tormenti
aut ricardus vel gladius magnus est potestas magna ad persequendum iustos Unde dicit haymo quod hic gladio duobus modis dyabolus
homines interficit cum vel occulte mala suggerit per seipsum vel eciam cum aperte per membra sua iustos persequitur unde dicit Joh. xiii
Cum dyabolus immisisset in cor ut traderet dominum primo quidem gladio male persuasionis eum tunc liberam peperit ut dominum tradere
deinde persuasit ut semetipsum interficeret unde ille miser desperans seipsum laqueo suspendit act. 2a Sicut quod michi
locutus est serpente dicens Cur precepit vobis deus ne comederetis de ligno vite Et per eum interficeret adam Genesis 3
et hoc est quod hic dicit ut invicem se interficiant homines per membra sua ecclesie iugulat multos, et spiritualiter separando a fide
et corporaliter subtrahendo ab hac luce sicut per Neronem domicianum et ceteros. Vel sic ut sumeret pacem de terra in ut
illatis persecucionibus mentes bonorum avelleret ab amore terrenorum Ita ut gregorius dicit Cum mundus tot calamitates ingerat quid
aliud nisi ut fugiatur clamat Luc. xii Numquid putatis quod pacem veni mittere in terram non dico vobis sed separacionem. sed deo
permittente et dyabolo suggerente Permittit autem hoc deus iudicio suo occulto sed iustissimo, videlicet ad ordinandum quoad consequendum eterna
gaudia nemo reddit ydoneus nisi temptacionibus et tribulacionibus fuerit exercitatus Quod satis exigue deducat machaius in suis sermonibus
in prologo dicens Velut quoddam cumque seu lini serica nisi super multum percussa fuerit non utique bene fiet abilis in subtilissimum filorum
operacionem sed quanto plus fuerit repercussa et quanto magis mollificata tanto magis munda ac tractabilior lenior que fiet, et sicut
nonne fictum vas neque missile in igne vsu hominum est ineptum Ita multorum homines et si diuine gracie consortes et si diuine
dulcedinis repleti preter corporum tua puritate et puerilite nondum exercitati neque aspiribus malignis dissencientibus conquisiti et
contorti tribulacionibus Adhuc enim puritate tenentur et ut ita dicam necdum ad celorum regnum apti nunc sunt hic Celebri
sicut ille superne urbis structura sua mater ecclesia quod dum decantat Tunsionibus pressuris expoliti lapides suis coaptantur
locis per manum artificis disponuntur permansuri sacris edificiis. Ut ergo contra insultus visibilium et invisibilium inimicorum ne
salutis munimine clipeo fortissimo intrepidi persistamus beatus petrus nos admonet dicens Quis est qui vobis noceat si boni
emulatores fueritis 1 pet. 3 dicit crisostomus quoniam affuerimus Crisostomus dicit in quodam sermone dicens Nemo potest ledi ab alio nisi prius ledatur
a seipso per ipsum eundem permitto quod omne quod in rebus creatis passionum transmutacionibus subiacet sed ad in quo corrumpi posset
sit et ledi vigorem ferri enim rubigo ledit lanam tinea greges omnium lupus vinum aceti puritatem dulcedine mellis
amaritudo corrumpit Rubigo segeti nocet grando vineae virgulta ac diversa plantaria locuste ac bruca quoque vastat
et singulis quibusque corporibus varie morborum species inferunt corruptelam Sic ergo unumquodque horum habet quo noceri possit
et status eius ac incolumitas corrumpi Requiramus autem ad propositum quid sit illud quo verum animum ledatur ac vicie humana
Et alii quidem qui vite prave illecebris inhiantes per omnia terrenis adherent alia opinantur Mundana nempe putant
quod noceat homini paupertas Alii quod rapina alii quod calumpniae aut morbus et in hiis esse homini iniurias deflent
multi quod in iusticie dignos dicunt eos esse qui in hiis positi vident Isti enim omnes deflent ab hominibus hiis vero
qui male agunt et nequiter vivunt avaricie deplorant et quod infelicius est frequenter eciam ab hominibus laudant condiscere
hec ipsa in re qui dicitis malum homini Nondum autem potest quod nulla horum que premissa sunt nocere potest unde potest nec corrumpere
animum virtute Et profecto mox id claruerit si cognitum quenam sit anime virtus Quare ut eandem possit agnoscere eius
rectitudinem et similitudinem ex corporeis rebus capiamus Verbi gracia Equi que est virtus Numquid enim in argenteis frenis pulcris
quam tapetibus faleris quam gemmatis equi virtus et valencia videbitur indicari An in velocitate cursus ac pedum fortitudine
gressus quam tutela ac pectoris sanitate cunctisque que aut perficiendo itineri apta dicuntur aut proelius pugnandis Nonne
dicendum est in hiis potius equi virtute quam in aliis de quibus supra dictum est declarari Numquid autem et reliquorum animalium Nonne in
eo omnis corporis probitas debetur sed ut sunt omnia fortitudo ut robusta prout monet carpenta Numquid voles aquis alphabeti
respiciat ad ea que videt et supposita aut supra si membris seu pedibus si vngulis validis sit inspiciat Item si
vineam probare velis numquid ad hoc aspicias si lectos habeat pampinos aut flagella diffusa An id magis aspicias
si densior eius fructus sit et uva fecundior Similiter pariformi de hominibus igitur destruccio quod et ubi sit hominis virtus
Et profecto non divicie ne timeas paupertatem nec sanitas corporis ne languore exparescas Non fama uel
opinio bona ne te hominum maledictum proferant Nec vita hec quidem ne forte metuas mortem Nec libertas ne servitutem
perhorrescas etc. de consimilibus ad plura convincas Restat ergo concludere et verum dicere animi virtute esse recte sentire

et rex mundi honores agere. Illa enim que promissa sunt auferri ab homine possunt etiam si nolit. Ista vero si habeat auferre ab eo nequaquam homo potest sed nec ipse
nisi voluerit. Multi vero nisi carpere que possidet perdat. Sed habeat eum hoc ordine dyabolus et ideo cum impetisset beatum Iob omnes substantias eius
perdidit; certe non ut eum pauperem faceret sed ut per hoc dolens in quemquam aliquid in deum proferret blasphemiam. Postea denique et totum corpus eius
afflixit non ut faceret eum egrum in quo nichil ledebatur sed ut per egritudinis cruciatum si fortassis constantia eius fatigata a virtute mutaretur.
Ob hoc namque omnia ingessit ut male aliquid de deo sentiret. Ob hoc etiam amicos qui ad consolandum venerant ad irritandum instigat
tamen eum non indigne secundum ea que pertulit flagellari et multa alia [hiis similia] deum locutum. Ille autem domo facultatibus
filiis liberis multatus sterquilinium pro domo, pro stramentis humum, fimum pro indumentis habebat; sed in hiis omnibus non solum non leditur Iob
verum et clarior et per hoc reddidit magnificentior. Quid ergo si iste qui tanta perpessus est et ab eo qui omnes homines nequitia et crudelitate
precellit ledi in animi virtute non potuit, quis iam erit iste cuius digna videatur esse causatio cum dicat ille me lesit, ille nocuit,
ille impedivit. Si enim hostis antiquus qui omni plenus est nequitia commotis universis viribus suis atque omnibus telis armisque uel
in domum iusti uel in corpus eius directis eum omnino ledere non potuit sed magis eum ut diximus gloriosum et spectabilem reddidit, quo
digne quis ullum hominum culpabit quod ab eo sit affectus preiudicio? Unde et nostro quod Adam non est lesus a dyabolo sed sua eum ignavia
lesit, dum animi mandata obsecundans non vigilat. Nam qui tot machinamentis totque fraudibus adversus beatum Iob pugnans armatus
nec tamen valuit superare, quomodo in ullius hominis potentis decipere potuisset nisi per ignaviam suam semetipsum Adam sponte decepisset?
Sed quid in illo qui calumpnijs circumventus perstruitur et amittit universam substantiam suam, numquid non est lesus? Sic primus mutatus bonis
summa egestate cruciatur? Non. Immo nec lesus non est sed et hinc aliquid capiet si vigilaverit. Nonne et fame et siti et nuditate
degebat apostolus, et per hoc clari et magni habebantur; atque egente [per hoc] fiduciam acquirebat apud deum ut colligitur ex libro Actuum
apostolorum. Quid nempe et Lazaro nonne egritudo et ulcera et egestas ultima ad bravium duxit, et afflictio huiusmodi ad
coronam et premium? Luce xvi. Quid vero et apostoli innumeris temptacionibus subiecti imbribus et ex hiis omnibus omnino lesus non est
sed per hec gloriosior effectus. Quid ei fames, quid nuditas, quid frigus nocuit, quid flagella, quid verbera, quid saxa nocuerunt,
quid denique de naufragiis que in profundo maris passus est? Verum in hiis omnibus non solum nichil blasphemiarum ex ore suo
protulit sed gaudebat. Unde gaudeo autem in passionibus meis, ad Colossenses primo, et iterum sed et gladium in tribulationibus, ad Romanos v.
Vides ergo quod qui semetipsum non lesit a nullo potuit ledi quamvis et angustijs rex magis est solidatus. Nolo tamen ut inferas:
Cur ergo pene et supplicia aut gehenna aut mine multe quod si nemo leditur ergo nec leditur? Si vero leduntur aliqui quomodo erit
ut nos ledatur? Fateor namque quod mali quamvis grassatur contra vitam et bona aliorum. Nam et Ioseph persecuti sunt fratres sui et inique
egerunt contra ipsum sed ipse lesus non est. Et in Abel inique egit Cayn et ipse nichil quamvis denique passus est sed magis
gloriosus effectus. Ob hoc ergo pene et supplicia. Non enim pacientis virtutem propter hoc crudelitatem illorum abstulit qui impio proposito
diversa [tormentis] inrogaverunt. Nimius enim ipsi clariores effecti sunt per tolerantiam, non tamen comitentur a scelere proposito que male
gerunt. Et ideo istos quidem illos contulit ad gloriam, istos vero malicia animi demersit ad penam. Ex quo etiam apparet non solum
quod probandum proposui quod nemo leditur ab alio sed quod hinc maxima capiat fructus honores in hiis quibus affliguntur uel affligi videntur.
Propter quod si ablate sunt tibi facultates dic: Nudus egressus sum de ventre matris et nudus revertar illuc, Iob primo, et
nichil intulimus in hunc mundum nec auferre quid possumus, I Thimothei vi. Audisti maledicta, infamiam et quelibet obprobria?
Recordare et ante oculos pone verba domini dicentis: Ve cum benedixerint vobis homines, Luce vi. Et iterum: Beati eritis cum vos oderint homines etc.
Expulsus es a patria et domo? Recordare quod non habemus hic manentem civitatem, Hebr. xiii. Quid ergo reputas te patriam perdidisse
qui in tota terra peregrinus es? In carcere conclusus es et mors crudelis imminet? Adduc ante oculos Iohannem in carcere catenis cesum
et tanti prophete caput saltatrici puelle in mercede libidinis datum. Hec ergo singula cum inferuntur iniuste equanimiter ferens et [beneficijs]
[perversis] ea que per hoc redduntur mercium. Unde ergo iam probavimus aliquem ledi posse cum ex premissis omnibus non leditur
qui quidem neque divicie neque paupertas neque libertas neque alia huiusmodi ipsa bona hominis sunt sed sola animi virtus. Et ideo cum
in hiis que extra nos sunt dampnum aut amissio aut afflictio provenerit, non leditur homo quod ac bonum ipsius in animi virtute consistit
et in ea non leditur ab alio nisi prius ledatur a semetipso. Ut si quis ab aliquo aut spoliatus facultatibus aut aliquo quocumque modo
afflictus blasphemiam et impium ex ore suo protulit verum lesus in hoc et vere lesus est non tamen ab alio sed prius a semetipso per
ignaviam suam. Propter quod nemo debet perturbari qualiscumque insultus tyrannorum ut ad impium contra deum eius mentem trahat persecutionem etc.
Nam crudelitas huius persecutionis incepit a tempore Neronis et duravit usque ad tempora Constantini magni, infra quod tempus multa milia martirum
cesa sunt et gloriose coronati. Nam tempore Dyocletiani infra paucos dies xvii milia Rome cesa sunt, ut habetur in ecclesiastica hystoria.
Propter ista persecutio dicitur hic gladius magnus, tum propter multitudinem occisorum tum etiam propter magnitudinem eorum quod non solum minores sed etiam maiores
occisi sunt scilicet apostoli et alij insignes martires. Ad admirationem et huiusmodi recepcionis ordinem beatus Iob contemplatus et capitulo ix
dum extendit celos solus et graditur super fluctus maris, qui facit arcturum et orionas et yadas. Quod exponens beatus Gregorius
ix moralium dicit: ex potentiis celis duas formatur arcturum qui in hominem deducit apostolos in celesti conversacione fundavit [catecumenos]
[fidelium] quod arcturus facit orionas quod roborata fide contra procellas mundi erudit martires. Arcturus enim in celi axe
constitutus septem stellarum radijs fulget per quem universalis ecclesia exprimitur que in Apocalipsi libro per septem ecclesias et septem candelabra figuratur,
que dum in se dona septiformis gratie spiritus sancti continet claritatem summe virtutis irradians quasi ab axe veritatis lucet. Et sicut
arcturus semper vertitur et numquam mergitur sic ecclesia sancta persecucionis iniquorum sine cessacione tolerat sed tamen usque ad mundi finem [deficiens]
perdurat. Deprehenditur enim temporibus quod usque ad interitum persecuti sunt quod hanc se funditus consumpsisse crediderunt sed eam multiplicatam ad
statum suum perfectum reduxit quo mundi [...] persequencium monendo laborat. Arcturus ergo dum vertitur erigitur quia cum sancta ecclesia
valentior in virtute reficitur cum ardentior per veritatem fatigatur. Unde et apte post arcturum orionas subdit. Oriones quippe tempore
hyemali oriuntur et ortu tempestatis concitant et maria terrasque perturbant, per quos martires designantur, qui dum sancta ecclesia
ad statum predicationis erigitur pondus persequencium molestias quod passim ad celi faciem quasi hyeme venerunt. Hiis etenim natis

mare tamquam perturbata est, quia cum gentilitas mores suos destrui aspiciente illorum fortitudine doluit in corde vere, non solum iracundos ac turbidos sed etiam placidos erexit. Ex omnibus quippe hominibus [illegible] quia clarescebat sanctorum; [illegible] frigida mens infidelium ad tempestatem persecutionis excitatur. Draconis ergo celum [illegible] cum [illegible] ecclesia martires [illegible] qui [illegible] recta loqui nitebantur [illegible] omne pondus quo frigoris adversitate [illegible] quia predicavit cum gentilibus [illegible] et hinc crist[ianos] [illegible] quod apud eos stulticia [illegible] predicabat, contemptum mundi, qui videbatur apud eos esse [illegible] docebat quod quilibet temporalia abnegare [illegible] salutem [illegible] consequi [illegible] quod [illegible] intellectum [illegible] vivat quod apud eos erat abhominabile. Docebat quod gentiles in omnibus male sentiebant et de creatore et de creatura et de seipsis, et quod non deos adorabant sed demones, et quod in omni cultu suo erant ydolatre et blasphemi et dei veri inimici et omnipotentis iniurii. Docebat quod [illegible] morte corporali esset [illegible] vita eterna, et per mortem debere [illegible] resurgere, que ab eis videbantur impossibilia. Cum [illegible] ut [illegible] predicta motus fuissent translati in cor maris, id est apostoli et alii [illegible] qui [illegible] non indiana sed celesti [illegible] venissent in medium gentium, ceperunt [illegible] pace non quam dat mundus [illegible] factum est [illegible] et predicta conturbate sunt aque, id est omnes populi qui in aquis intelliguntur [illegible] aque multe populi multi. Conturbati sunt motus [illegible] id est tyrannus ac principes [illegible] sapientes mundi et [illegible] ad arma, ad gladios, ad lapides et alia, quibus possent eos a se repellere; sed quanto magis eos persequebantur, tanto magis divina virtute eis assistente crescebant et augebantur et confortabantur [illegible] ut [illegible]

Et cum aperuisset sigillum tertium, audivi tertium animal dicens: Veni et vide. Et ecce equus niger, et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tamquam vocem in medio quatuor animalium dicentem: Bilibris tritici denario uno, et tres bilibres ordei denario uno, et vinum et oleum ne leseris. [illegible] Tertia pars [illegible] in qua declaratur apertio tertii sigilli [illegible] dividitur in [illegible] partes. Primo ponitur apertio sigilli [illegible] subdit ad intelligendum [illegible] id est audivi tertium animal [illegible] latentis [illegible] revelacio, id est Et ecce equus niger [illegible] voces [illegible] [illegible] id est Et audivi tamquam vocem [illegible] ad primum [illegible] Et cum aperuisset agnus tertium sigillum, id est [illegible] [illegible] de persecutione ecclesie per maliciam hereticorum. Ut enim ait Richardus [illegible] apertius persecutionem nequaquam profecisse ad nocendum ecclesie et [illegible] de [illegible] per occulta hereticorum malicia et [illegible] temptavit ecclesiam [illegible] videns enim [illegible] in occasione martirum [illegible] et virtute ecclesiam roborari, suscitavit hereticos qui perverse exponentes scripturas hereses introduxerunt. Unde [illegible] super [illegible] Postquam cessavit persecutio tyrannorum et ornata est palma sanctorum, [illegible] surrexit in ecclesia vesania hereticorum que [illegible] ecclesie intulit quam que prius pertulit a paganis. Periculosior est enim hostis qui intra menia positus cives impugnat quam qui [illegible] [illegible] occlusos inimicos oppugnat. Dum ergo post sudorem persecutionis milites Christi in orto ecclesie fruerentur quiete pacis, ecce tortuosus draco a martiribus victus de antro malicie caput extulit, venenum perfidie per agmina Christi fudit, et ut latro de insidiis [illegible] resiliunt [illegible] milites Christi. [illegible] usque quaque [illegible] [illegible] auditus hereses per malignos homines [illegible] fidelium [illegible] quibus totum orbem ecclesie quasi quadam lepra viciatur. [illegible] ponit [illegible] Dum [illegible] hereses per doctores ecclesie destruuntur.

Cum ergo aperuisset tertium sigillum, id est ea que in tertio statu ecclesie sub tempore hereticorum futura erant ostendit, [illegible] hereses quas diximus modo dicto sustinuit. Audivi tertium animal, per quod ordo predicatorum [illegible] Christi humanitatem et divinitatem attestantium. Unde et per istud animal Matheus [illegible] designatur, de qua Christi humanitate [illegible] verbis scripture [illegible] virtutibus et operibus obfuscate [illegible] [illegible] enim fere [illegible] hereses contra naturam [illegible] filii dei [illegible] [illegible] fuit [illegible] ordo predicatorum, qui incarnationem [illegible] predicavit. Et ideo per tertium animal [illegible] [illegible] Matheus qui copiosius scripsit de incarnatione verbi et eius nativitate. Animal inquam dicens: Veni et vide, ut supra expositum est. Veni in quantum credendo et vide intelligendo, in persona veniente et videte. Et [illegible] pars [illegible] latentis [illegible] revelacio: Et ecce equus niger, hereticorum [illegible] niger per vicium occultacionem [illegible] colores nigredo magis recedit a luce. [illegible] [illegible] a veritate. Baruch [illegible] nigre sunt facies eorum. Et Naum [illegible] facies eius sicut nigredo olle. [illegible] hereticorum niger [illegible] sordibus peccatorum denigratus, sed rigore [illegible] ne possit eius malicia [illegible] palliatus. Unde [illegible] niger [illegible] nigredo [illegible] labore [illegible] et carnis mortificatione per quam [illegible] calor naturalis. Et [illegible] omnibus [illegible] fide [illegible] est spiritualis calor naturalis vivificans [illegible] Abacuk [illegible] iustus ex fide vivit. Et iste equus [illegible] est primo [illegible] [illegible] per maliciam. Ille albus, [illegible] Ille astruit fidem, iste destruit eam. Sessor illius Christus, istius diabolus. [illegible] illius obediencia [illegible] [illegible] in [illegible] infrenabo te laude mea ne intereas. [illegible] istius [illegible] et dei blasphemia. [illegible] illius iusticia, istius iniusticia. Ille [illegible] pace, iste [illegible] pacem. Illius sessor habebat arcum in manu, [illegible] stateram. Unde [illegible] Et qui sedebat super eum, id est ipse diabolus in talibus requiescens et eos regens et dirigens ad libitum suum, habebat stateram in manu sua, id est [illegible] scripture [illegible] que stature comparatur, quia sicut statera [illegible] pondere [illegible] [illegible] ab illo [illegible] [illegible] scripture [illegible] pondere [illegible] et [illegible] movetur pro voluntate [illegible] exponentis. Statera enim dolosa non est bona [illegible] [illegible] [illegible] statera per astuciam [illegible] male [illegible] scriptura per astuciam [illegible] expositorum [illegible] [illegible] catholicos doctores [illegible] [illegible] ysachar asinus fortis accubans inter [illegible] ysachar [illegible] [illegible] et [illegible] catholicus doctor qui [illegible] accubat inter [illegible] quos patres posuerunt, id est [illegible] exponens [illegible] [illegible] ne transgrediaris [illegible] quos posuerunt patres tui. [illegible] non adivit ille qui [illegible] in epistola ad Paulinum [illegible] ad scripturas [illegible] scolares [illegible] [illegible] et [illegible] antes [illegible] [illegible] legem dei putant [illegible] signat [illegible] [illegible] quid apostoli senserint sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non viciosissimum [illegible] depravare [illegible] et ad voluntatem suam sacram scripturam [illegible] repugnantem [illegible] Et signanter [illegible] habebat stateram quia heretici scripturas habent et non habent [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] Econtra catholici doctores non habent sed habentur a scriptura quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in obsequium Christi [illegible] ad [illegible] [illegible] in manu sua quia [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] affligunt sed hoc totum faciunt ut boni videantur et facilius decipiant credentes [illegible] Chanaan in manu eius statera dolosa. [illegible] statera quam diabolus habet in manu sua est tribulacio, qua deo permittente bonos et malos [illegible] [illegible] affligendo. [illegible] enim [illegible] [illegible] qui sunt gravioris vel levioris ponderis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apud se latitat [illegible] illata probat. Unde qui [illegible] tribulatione movetur [illegible] vel [illegible] levis [illegible] ut [illegible] ponderis et [illegible] [illegible] [illegible] non movetur [illegible] ponderis et [illegible] [illegible] [illegible] tribulationes [illegible] [illegible] est [illegible] quod ista [illegible] ad tribulandum [illegible] est mensurata [illegible] fidelis deus qui non permittit vos temptari ultra quam potestis

hominem de Iob. De quo dominus dixit Ecce omnia que habet in manu tua sunt. Verumtamen animam illius serva Iob 2. Et hic Gregorius Moralium 2. Vel ut aut Haymo dyabolus mercator pessimus est qui dat vilia et temporalia et aufert preciosa et eterna. Sicut et Ade dedit pomum et totum paradisum abstulit et filiis suis auferre conatur. Conducta (?) ergo precia emptionis suasio intelligitur. Solent enim mercatores portare frumentum in manu qui vocant eam quam placet persuasit quod ea que dat et accipiunt, sic et dyabolus vitam ... [illegible] ... et suasione sibi vult quem etiam ut hoc possit facere. Prius eos quibus temporalia promittit alimentum verbi dei subtrahit ut inficiat quo necatos in corporis sui assumeret. Famem malis pre augeat precium quod depellat. Quinto scilicet ipsa consolatio que est de duobus scilicet de redemptione ab infestatione heretice pravitatis et de cessatione dyabolice persecutionis. In verbo dicitur Et audivi tamquam vocem in medio quatuor animalium ... [illegible] ... Et audivi vocem in medio quatuor animalium dicentem. Glossa: quia in pugna hereticorum magis est periculum ... [illegible] ... Et audivi vocem in medio animalium ad confortandum omnes ad cavendum versucias hereticorum. Unde Haymo: Vox hec quam audivit Iohannes tamquam vocem in medio quatuor animalium vox intelligitur dei omnipotentis qui adornavit ad fidem gentibus a legione suorum electorum. Dominus antiquus hostem ... [illegible] ... ipsos quod docuit quemadmodum infestationem illius possent evadere. Tu autem ... [illegible] ... Et apostolis quos misit ut omnes baptizarent omnes gentes / docentes eas ut a cultura ydolorum ad unius dei converterentur cultum etc. Statuit enim dyabolus ... [illegible] ... Unde sequitur Bilibris tritici denario uno et tres etc. Ad evidentiam licet notandum quod bilibris ut ait Ysidorus libro 16 ethimologiarum ... compositum est duarum librarum ... Bilibris et quod per formam scripture sacre duplicem habet intelligentiam scilicet historicam et mysticam sive litteralem et spiritualem. Triticum vero quod cibus est nobilium hominum nobilem facit testamentum. Bilibris ergo tritici est intelligentia novi testamenti. Duos sensus continens quasi duas libras scilicet litteralem et spiritualem. Ordeum vero quod est cibus rusticorum sive iumentorum et hic ... in cortice sed medulla intus dulcem scilicet scripturam veteris testamenti que data est rudibus iudeis et tota in littera ostendit ... sed intus continet sanam intelligentiam. Et quia continentia veteris testamenti tripartita est apud hebreos scilicet in legem prophetas et agiographa ut in prologo galeato beati Ieronimi qui premittitur libris regum. Ideo sunt tres bilibres ordei id est tres partes veteris testamenti / quarum quelibet est bilibris id est habens duas libras hoc est duos sensus scilicet intellectum litteralem et spiritualem. Per denarium vero unum designatur unitas fidei catholice. Denarius enim habet ymaginem regis et superscriptionem ... Obtulerunt ei denarium et ait illis Cuius est ymago et superscriptio hec. Ymago refertur ad humanitatem superscriptio vero ad divinitatem de quibus est vera fides catholica. Denarius igitur unus est unitas fidei perfecte. Quarto ergo dicit vox audita in medio quatuor animalium Nolite timere vos fideles si heretici male exponunt scripturam sacram quia bilibris tritici id est intelligentia novi testamenti tam secundum litteralem sensum quam misticum denario uno scilicet venditur vel emitur id est unitate perfecte fidei quia solum habentibus unitatem fidei datur intelligentia novi testamenti. Iacobi primo Si quis vestrum indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat postulet autem in fide nichil hesitans. Ubi patet quod ... [illegible] ... fidei datur intelligentia sacre scripture. Unde ergo dicitur Bilibris tritici denario uno / scilicet Et tres bilibres ordei id est sana intelligentia veteris testamenti quo ad tres eius partes duas ... secundum utrumque sensum scilicet litteralem et spiritualem venditur et emitur denario uno id est perfecta unitate fidei sicut et nobilis. Et ... [illegible] ... est utrumque / quia eadem est intelligentia veteris et novi testamenti / quia rota in medio rote Ezechielis 1. Unde Augustinus ... contra Faustum ... sibi omnia in utroque testamento concordant / ut tamquam uno ore dicta iustissima et prudentissima ... et semper ... intellectum ... et ... Frustra ergo laborant heretici quia numquam pervenient ad veram intelligentiam scripturarum nisi per unitatem fidei / quia in malivolam animam non introibit sapientia etc. Sapientie primo. In cuius signum ... non ... per quod heretica ... ad ... Vel ideo nobilem testamentum dicitur bilibris tritici ... duo que continet scilicet precepta et consilia. Unde adolescenti ... mandata servavi a iuventute mea dominus dixit Unum tibi deest vade et vende omnia que habes etc. Vetus vero testamentum dicitur tres bilibres ordei propter ... quelibet habet duas libras id est ceremonias corporales / et veritatem intus latentem / quam usque hodie iudeis occultatur. Secunda ad Corinthios 3 ... usque in hodiernum diem cum legitur Moyses velamen est positum super corda iudeorum / quia ipsi tenacissime adherent paleis et cortici ... medullam videre non permittunt. Iob ... herbas et arborum cortices. In cuius signum dominus v milia hominum saciavit v panibus ordeaceis et duobus piscibus. scilicet xii cophinos fragmentorum mandat discipulis reservari Iohannis 6. Unde Innocentius: v milia homines ... sunt iudei qui ... quinque sensus corporis vivebant quia solum ad temporalia promissa attendebant. Hos dominus cibat quinque panibus et duobus piscibus quia populum illum paciat lege data per ... que consistebat in quinque libris Moysi et duabus tablis in quibus lex precepta continebat ... precepit colligere fragmenta ne perirent. Illud enim populum cibabat frangendo panes integros quia alebat eos ... legis litteralis que ... erat dura. Sed futuros ... fragmentis debebat reficere ... legis ... ut ... in ... et ... Et secunda consolatio Denarius est unus pro forma vita eterna. Unde quicumque ad studium vel ad ... veteris et novi testamenti accedunt propter habendum unum denarium debent accedere; et non aliud premium sive mercedem debent querere nisi vitam eternam ... conveniente ... denario diurno misit eos in vineam hoc est in sacram scripturam / et secundum hoc erit sensus Bilibris tritici et tres bilibres ordei id est intelligentia veteris et novi testamenti ... emi a discipulis et vendi a magistris pro vita eterna. Non enim aliud premium debet querere doctor sacre pagine vel auditor nisi vitam eternam. Unde Iob 28 de sapientia dicitur Nescit homo precium eius. Et ... non dabitur aurum obrizum pro ea nec appendetur argentum in commutatione eius. Proverbiorum 3. Preciosior est cunctis opibus et omnia que desiderantur huic non valent comparari ... ergo decipiuntur qui sacram paginam docent vel audiunt pro mercede temporali. Ideo Proverbiorum 23 Noli vendere sapientiam et doctrinam et intelligentiam. Tertio consolatio ... persecutione dyaboli persequentis in persecutione hereticorum cum dicitur Vinum et oleum ne leseris. Sicut tu qui sedes eos equum nigrum id est bonos prelatos qui male viventes arguunt et mordent ... et pusillos sanant et dulciter consolantur; sicut samaritanus qui vinum ... et oleum sanans consolationis infudit vulneribus sauciati Luce 10. ... Et qualiter hic prohibet dyabolus a lesione bonorum ... Ego quos amo arguo et castigo ... quod hic prohibet ne ledantur electi id est in temptatione opprimantur ... aut Gregorius 2 moralium ... Iob ... ad dyabolum quia et iniustas vias eius arguunt et electorum suorum ... ad temptandam corporis innocentiam ei ... permittit / et alibi cum ne temptare audeat prohibet / et ibi de Iob ... Et ergo ... licet ... et spiritus eius heresis permittit et scismata ... que necesse est scilicet 1 Corinthios ... prohibet tamen unitate sancte ecclesie et puritate sacre scripture quemadmodo violari. Unde Daniel in lacum ... cum leonibus ... abinde et ab eo ... Daniel ... in leones iniqui id est heretici Danieli vero despectores id est doctoribus ... prudentes ... probati manifesti fiunt ut dicit apostolus ... Quod autem apostolus temptat beatus Augustinus libro de vera religione c 2 dicit cum venisset dictum est ... multas heresses esse ut probati

psalmista fiat mihi nobis utrum isto divine prudentie beneficio. Cum enim fortis sit plurimum possit non vini [illegible] quod nescimus si ad vitam quesiuit
carnales et ad vinum apparendi spirituales katholicos confitendo dubitent. Sunt enim innumerabiles in ecclesia sancta deo placati vini sed mali
non sunt mihi nobis quidem incipiat una tenebris delectari. Dormire malumque quam lucem veritatis intueri. Cum apparet mihi ut die videat
et gaudeat prophetas a sopore excitantur. Et excludit utrumque quod heretici non ut corpora appetentes carnales sed ut katholicos discipulos
alicuius corporis insidias assentantes vigilantiores et cautiores sumus etiam si eos ad salutem revocare non possumus. Ex hiis ergo liquido
patet apparere quam admirabiliter sit fundata sancta ecclesia. Nam invalescente contra eam nunc tirannorum potestas, nunc paganorum persecutione, nunc
philosophorum prudentia, nunc hereticorum astutia, ipsa ipso auctore suo defendente stabilis et immobilis perseverat. Ymo ut dicit Augustinus in omni
tempore quo sanctus bene lilium inter spinas sic ipsa pullulat et fragrat inter hereses et persecutores et sic triticum inter zizania
crescit cum paleis usque ad tempus triturationis sic ipsa toto orbe diffunditur usque ad tempus divine ventilationis. Alio modo per
bilibrem tritici quod sua attritione fit panis virtuosus ad reficiendum sunt predicatores utriusque testamenti et maxime nobilissima ihesu christi
qui quasi molentur sub duplici mola in hac vita scilicet passionibus corporis et compassionibus mentis et quasi coquuntur igne tribulationis
ut sint panis purus et delicatus quo ihesus christus reficiatur. Item quod ait sanctus Ignatius martir frumentum christi sum bestiarum dentibus
molor et subigor ut panis mundus efficiar ut dicitur ecclesiastice hystorie libro iii° c. 38. Et de hoc dicit Haymo. Licet omnis ecclesia sit
frumentum unde quod ait apostolus ad corinthios x unus panis unum corpus multi sumus in christo specialiter tamen hic frumentum sive triticum hic debet
intelligi predicatores utriusque testamenti qui molentur tribulationibus vite presentis et coquuntur igne passionis et efficiuntur pulcherrimi christi panis
eum imitantes qui de se dicit Johannis xii nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit
multum fructum affert. Triticum enim dicitur a terendo secundum Ysidorum libro ethimologiarum xvii c. iii. Cantica vii venter tuus sicut acervus tritici vallatus
liliis. Ait Jeronimus. Seminatur zizania inter triticum. Unam ergo bilibrem quod duobus sponsatur intelligitur pro una ecclesia quod duobus populis in
unum collectis unus sit salvator. Johannis x alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili et illas oportet me adducere et vocem meam audient
et fiet unum ovile et unus pastor. Sub duali autem numero comprehendit christum duo testamenta vel christum geminum dilectionis preceptum scilicet dei et proximi
vel christum duplicem iusticiam scilicet libramentum scilicet affectus cordis et effectus operis vel christum opera iusticie in prosperis et adversis per quod librabat
fontes aquarum ysaie 40 librat in pondere montes Johannis xii accepit libram unguenti per quam sit iusticia secundum Augustinum. Tres autem bi-
libres ordei subditos sunt et simplices auditores qui sub triduo numero comprehenduntur quasi fide spe caritate ornantur ait Haymo vel Augustinus
in originali. In tritico et ordeo etiam fiunt in prepositis et populis. Ordeum enim est minus preciosum tritico sicut dictum quasi pretiosus prius fiat
ardeum vel quod spica eius ordines habeat ait ysidorus ubi supra. Bilibris itaque tritici denario et tres bilibres ordei denario uno
quod omnes sancti maiores et minores uno denario sunt empti scilicet ipso ihesu christo qui sicut denario pretio presto ymaginem regis insignito
de qua ymagine dicit apostolus i corinthios xv portemus ymaginem celestis. Empti enim estis pretio magno i corinthios vi. Non corruptibilibus auro vel
argento sed precioso sanguine agni inmaculati i petri i°. Unum est itaque pretium tritici et ordei quod et si aliquis aliud fortitur et dignitate
precellit tamen omnes uno precioso sanguine sunt redempti. Et si etiam aliqui plus aliqui minus in vinea domini laborant tamen unumquodque per laborem denarium
recipiunt Matthei xx. Et si enim ibi erit diversitas mansionum unde diversitas meritorum tamen una erit remuneratio quod omnes in quem unum habebunt deum
et quod in se quis non habebit habebit utique in altero quia erit omnibus deus omnia in omnibus i corinthios xv. Unde Augustinus in omelia super Johannis xiiii
In domo patris mei mansiones multe sunt dicit. Denarius quidem equalis est omnibus quem patrefamilias eis qui operati sunt in vinea iubet dari omnibus
non in eo distinctis qui minus et qui amplius laboraverunt. Quo utique denario vita eterna significatur. Ubi amplius nemo vivit. Qui
vincendi non est diversitas in eternitate inequalis. Sed multe mansiones diversitas meritorum in una vita eterna sunt dignitates. Alia est enim
gloria solis alia gloria lune alia gloria stellarum. Stella enim a stella differt in gloria. Sic et resurrectio mortuorum i corinthios xv. Tamquam stelle sancti
diversas mansiones diverse claritatis tamquam in celo sortientur in regno. Sed propter unum denarium nullus separatur a regno. Ubi erit deus omnia in omnibus
quia ipse karitas est per caritatem fiet ut quod habent singuli quem sit omnibus. Sic enim etiam quisque ipse habet cum amat in altero. Non erit
itaque aliqua invidia imparis claritatis quoniam regnabit in omnibus unitas caritatis. Hec. Sic enim in mundo quilibet homo certissime posse in gr[illegible]
velle quod subesse ita in celo propter caritatem ineffabilem qua se invicem diligunt omnes beati quilibet sanctorum ita gaudet altius gloria
sic de sua quia ergo vellet quisque maior quam minor esse equalis et pene maior quia eius gloria esset sua. Ita minor maioris gloria
gaudet sic ergo haberet ymmo potius de sua sanctus perfectus esset imperitet [illegible] gloriam singulorum et gloriam auctorum et gloriam sanctorum
ita scribit beatus Augustinus in epistola ad Cyrillum narrando quo eo tempore quod laudes debuisset de vita beati Jeronimi presbiteri beatus Johannes baptista
ei apparuit cum beato Jeronimo et hec inter cetera dixit. Hec. Et vinum et oleum ne leseris. Secundum Haymo quod prius statutum est per titulum
Hic vinum et oleum per vinum et oleum quod super preciosum hic nunc per oleum in omnibus sanctis in ecclesia. Et recte quidem per vinum et oleum comprimuntur quia
qui sicut vinum et oleum ex multis botris in prelo pressis producuntur ita iusti multis tribulationibus huius vite premuntur et in apothecas domini
quia sic vinum et oleum ex multis botris [illegible] Genesis 49 lavit in vino stolam suam. Et de hoc oleo psalmus oleum in [illegible]
cellarii introduxit. Vinum istud est vinum germinans virgines [illegible] et postea accepit oleum spiritus sancti. Prohibet divina virtus
custodiri. Ymago vinum sunt baptisati in fide divine passionis et postea acceperunt oleum spiritus sancti. Prohibet divina virtute
antiquum hostem ne eos ledat in ne suadendo mala aliquos eos ad peccatum perducat inquit Haymo. Et ex hiis patet divine iusticie
moderantia et equitas in hoc quod permittit electos suos tribulari ad eorum purificationem et coronationem et tamen eos protegit in tribulatione
a nequicia et malicia temptationum et sic laudanda est sua iusticia et magnificanda sua misericordia cum propheta dicente Misericordiam et iudicium
cantabo tibi domine qui et sanctos temptari permittit et tamen temptatos defendit. Specialiter tamen vinum potest significare penitentes oleum
vero misericordes quos precipue precipit deus non ledi quia licet hec tangantur tribulatione presenti quoad mortis penam tamen non ledentur a
morte secunda quia vicerunt super 20 cap. et in ystoria anime in manu dei sunt et non tanget eos tormentum malicie vel pena infernalis
pena vero mortalis sepe tangit eos et deus ut hic tangantur. Gregorius. Etiam pena presentis luctus putatur et presens confessionis evadere non ignarus
Aliter vinum legis austeritas et oleum evangelii suavitas illud inebriat istud palliat illud pungit istud ungit. Unde Matheus [illegible]
istud dementes quidem illa enim accendit spiritus et unificat hic [illegible] qui prius intelligunt vinum quasi oleum lederet quasi vetus et nobilius
testamentum male exponit vel hereticus qui fiunt per eorum malitiam dicit vinum et oleum ne leseris etc.
Et cum aperuisset sigillum quartum audivi vocem quarti animalis dicentis Veni et vide. Et ecce equus pallidus et qui sedebat
super eum nomen illi mors et infernus sequebatur eum et data est illi potestas super quatuor partes terre interficere
gladio et fame et morte et bestiis terre. | Quarta pars capituli in qua agitur de apertione quarti sigilli in qua apertione re-
velatur persecutio electorum in ecclesia a falsis fratribus in ypocrisi ambulantibus

sic estimat oppositores querit, videns enim diabolus quod neque per violentas persecutiones tyrannorum nec per astucias et fraudes hereticorum potuit
prevalere, sed magis per hec ecclesiam fecit robustiorem et clariorem. Unde sermo Augustini [illegible] de Apostolo: Oportet hereses esse ut probati manifesti fiant. Omnis enim [1 Cor. 11]
[illegible] accepit pietatem corporaliter afficiendo querunt eius pacem, sed vos male senciendo adversantur querunt eius sapientiam. Ab adversario enim
quo moti discendi est [illegible] etc. Ypocritas introduxit per quos scilicet et familiares domesticos impugnabit. Hii sunt enim vulpes subdole
que latent vineam domini demoliri. Unde supra in Canticis 2o: Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas. Et multo propinquius [illegible] [margin: ut [illegible] Canticorum 2]
que illos quanto dolosiores tanto ecclesie nociviores. Unde beatus Bernardus super Canticis sermone 33 [illegible] vocat istam
pestem negocium perambulans in tenebris, dicens quod illo sermone [illegible] corporis Christi quod est ecclesia designantur. Post que
et subdit: Videte perversitatem, si non primo persuasa sit ac tunc minus a timore nocturno. Erat enim nox quando omnis qui interficiet sanctos
arbitrabatur obsequium se prestare deo. Hac autem temptatione devicta et sedata tempestate inclita facta est et in promissionem
ad se facta in brevi posita in superbiam seculorum. Et dolens inimicus quod frustratus esset a timore nocturno convertit se callide ad sagittam
volantem in die et vulneravit in ea quosdam de ecclesia, et surrexerunt homines vani cupidi glorie et voluerunt sibi facere nomen, et [margin: sicut Josephus [illegible] et Asarias [illegible]]
recedentes de ecclesia diu eandem matrem suam afflixerunt variis et diversis et perversis dogmatibus. Sed et hec pestis depulsa est in sapientia
sanctorum sicut et prima in paciencia martirum. En tempora ista libera quidem deo miserante ab utraque illa malicia, sed plane fedata a negocio perambulante in tenebris. Et subdit: Ve generacioni huic a fermento phariseorum quod est ypocrisis, si tamen ypocrisis dicenda est que iam latere pre habundancia
non valet et pre impudencia non querit. Serpit hodie putrida tabes per omne corpus ecclesie, et quo latius eo desperatius, eo quoque periculosius
quo interius. Nam si insurgeret apertus hereticus, mitteretur foras et aresceret; si violentus inimicus, absconderet se forsitan ab eo. Nunc vero
quem eiciet aut quo se abscondet? Omnes amici et omnes inimici, omnes necessarii et omnes adversarii, omnes domestici et nulli pacifici,
omnes proximi et omnes que sua sunt querunt. Ministri Christi sunt et serviunt antichristo. Honorati incedunt de bonis domini, qui domino honorem non deferunt.
Inde is quem cotidie vides meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus. Inde aurum in frenis, in sellis, in calcaribus,
plus calcaria quam altaria fulgent. Inde mense splendide cibis et ciphis, inde comessaciones et ebrietates, inde cithara et lira,
inde redundancia torcularia et promptuaria plena eructancia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentata, inde referta marsupia.
Pro huiusmodi volunt esse et sunt ecclesiarum prepositi, decani, archidiaconi, episcopi, archiepiscopi. Nec enim hec merito cedunt, sed negocio illi quod perambulat
in tenebris. Olim predictum est et nunc tempus impletionis advenit: Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amara prius in nece
martirum, amarior post in conflictu hereticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum. Non fugare, non fugere eos potest, ita in-
valuerunt et multiplicati sunt super numerum. Intestina et insanabilis est plaga ecclesie, et ideo in pace amaritudo eius amarissima.
Sed in qua pace? Et pax est et non est pax. Pax a paganis, pax ab hereticis, sed non profecto a filiis. Vox plangentis in hoc
tempore: Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Spreverunt et maculaverunt a turpi vita, a turpi questu,
a turpi commercio, a negocio denique perambulante in tenebris. Hec ille. Et notandum quod in eodem sermone dicit quod hec pestis de ambicione [margin: ypocrisis]
descendit, et in tenebris habitacio eius. Nam abscondit quod est et quod non est mentitur. Negociatur autem omni tempore formam retinens
pietatis ad sese occultandam, virtutem autem eius vendicans et emens honores. Hec ille. Ambicio ergo [illegible] non sinens homines
vel mediocres esse contentos, ypocrisim ad nos usque induxit, dum quisque videri [illegible] dignus honore quem appetit, sic quod
totis se industriis [illegible] bonitatis specie subornat vel infucat. Dum [illegible] fatigat alciora petentes, dum intra divina et
humana quecumque ut cupit [illegible] Est immanis bestia [illegible] monstrum fraudis [illegible] [margin: propter quod ait]
que sola intenta est ad fallendum. Reliqua ceterorum [illegible] nullis insidiis id agunt, nam placide [illegible]
sed palam [illegible] vicium [illegible]. At ypocrisis [illegible] notare studet, simulat se [illegible] ut sub cordis medio vel voluntas
[illegible] quod quibus illius tela potuit [illegible]. Nullam [illegible] capitaliorem pestem [illegible]
ab homine, hos simulatores fraudulentos designans, de quibus dicit [illegible] pessimum genus esse hominum, qui cum mali sint id
agunt ut viri boni videantur. Hos enim simulatores et callidi provocant iram dei, Job 36. Super quo Gregorius libro Moralium 26 c. 23 dicit:
Cum simulatores diceret, apte subiungit et callidi, quia nisi ingenio calleat quod videri appetit simulare nequaquam potest. Dum enim
nonnulla vicia que [illegible] traditoribus [illegible] perpetrant, [illegible] namque [illegible] pulsant
[illegible] coram quibus [illegible] qui subtilioris ingenii sunt non possunt. [illegible] enim
ad custodiendam [illegible] obstinacione [illegible] ut callide noverit et occultare quod est et ostentare quod non est, et vera mala
premere et bona falsa monstrare [illegible] atque ut maiorem gloriam teneant, sepe se simulant gloriam declinare [illegible]
ante oculos hominum sequendo capere apprehendere non potest, studet plerumque gloriam tenere fugiendo. Hii itaque simpliciter [illegible]
quia se [illegible] simplices [illegible]. Et bene cum dicit simulatores et callidi, non subdidit [illegible] sed provocant iram dei. [illegible]
est eam nesciendo [illegible], provocare vero est mandatis illius sciendo [illegible] bonum si despicit facere posse nec velle. [illegible] enim
perpetracione nequicie intus tenebrescunt et ostentacione [illegible] in superficie dealbantur, quibus voce dominica dicitur: Ve vobis scribe et pharisei
ypocrite, qui similes estis sepulcris dealbatis que foris apparent hominibus speciosa, intus vero sunt plena ossibus mortuorum et omni spurcicia.
Ita et vos foris quidem apparetis hominibus iusti, intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate. [illegible] foris enim ostendendo [illegible]
intus [illegible] intus vero mala cogitaciones [illegible] foris aliud [illegible] occultant [illegible]
[illegible] non [illegible] ante oculos hominum [illegible] ostentat [illegible]
ignorant. Recte ergo dicit quod simulatores et callidi provocant iram dei. Hec ille. Et beatus Bernardus super Canticis sermone 33 [illegible]
Et de ista [illegible] ypocrisis in ecclesia [illegible] ut dictum est in Apocalipsi [illegible] sigilli [illegible]
primo post sigilla aperto 2o ad audiendum [illegible] audivi vocem 3o [illegible]
aperuisset sigillum quartum [illegible] a filiis [illegible] ambulantibus [illegible] ypocritali simulacione
ut [illegible] audivi vocem [illegible] alios [illegible] ordo [illegible] detegendum occultas malicias

florum suum in yposi ambulacra. Apparuit vero sicut beatus Johannes qui divinitatem filii dei ac eternitatem et inmortalitatem prefigurant ut ait Richardus
[illegible] ergo al. fuit Johannes aquila tertis alaque volans et clarique videns qui verbum apud patrem eciam vidit et in modo carnis [illegible] [illegible]
omnibus clarius deo revelante clarius prospexit et celestia revelat et occultas malicias florum suum detexit [illegible] in celo [illegible] in [illegible] apostolus
unde et paulus dicit 2 corinthiorum 12 raptus in [illegible] sibi et [illegible] secreta revelacio [illegible] Et ecce equus pallidus i. ypocritarum cetus [illegible]
religiose palliatus qui ut de religione laudentur ieiuniis vigiliis et aliis corporalibus afflictionibus coram hominibus se affligunt unde vigore
subtracto et sanguine minorato quasi iam moribundi pallescunt palluit unde de eis dicit salvator math. 6 exterminant facies suas ut appareant
hominibus ieiunantes dicit beatus gregorius libro 8 moralium c. [illegible] plerumque se ypocrite mira abstinencia affligunt omne robur corporis atterunt et
quasi vitam carnis funditus in carne viventes extinguunt sicque per abstinenciam morti appropiant ut pene quotidie morientes vivant sed
ad hec humanos oculos querunt admiracionis gloriam appetunt veritate attestante que ait exterminant facies suas ut appareant hominibus ieiunantes
Nam ora pallescunt corpus debilitate quatitur pectus interrumpentibus suspiriis urgetur sed inter hec ab ore proximorum sermo admiracionis queritur [illegible]
tanto labore aliud nisi estimacio humana cogitatur [illegible] in [illegible] symon ille signat qui duce pacem [illegible] in angaria crucem portabat
de quo scriptum est math. 27 Invenerunt hominem cireneum venientem de [illegible] nomine simonem hunc angariaverunt ut tolleret crucem ihesu
quod enim per angariam agimus non hoc ex studio amoris operamur. Crucem ergo ihesu in angaria portare est afflictionem abstinencie pro alia quam
[illegible] est intencione tolerare An non ihesu crucem portat in angaria qui quasi ad preceptum domini carnem domat sed tunc spiritale patriam non [illegible]
unde et simon ipse crucem portabat sed nequaquam tunc mortuus est quia omnis ypocrita corpus quidem per abstinenciam affligit sed tamen per amorem glorie
mundo vivit Crucem tamen paulus de electis dicit ad galatas 5 Qui autem sunt christi carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis cum vicias
et concupiscentias carne crucifigit sed si gula restringit ut tamen de mundi gloria [illegible] quasi corpus maceratur sed honoribus anhelat crucem
carni intulit sed mundo per concupiscenciam pectus vivit quia et sepe per sanctitatis ymaginem locum regiminis indignus assequitur quem nisi aliquid
virtutis in se ostenderet nullo proprie labore mereretur [illegible] quod delectabilis obtinet et penalis quod se inveniet [illegible] fiducia
in ore hominum ponitur sed cum intus apud se interiorem secreta cordis examinat [illegible] vite [illegible] non [illegible] unde [illegible] Job 8 Sicut tela
aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam et non stabit. dicit gregorius ubi supra Sicut tela aranearum fiducia ypocrite quia apparente [illegible]
teste perit omne quod [illegible] de humano favore [illegible] super domum autem suam innititur cum vanis [illegible] deceptus quasi de fiducia sanctitatis
elevatur. Multa quippe mala ypocrite faciunt in occulto quedam vero bona in publico [illegible] quo bonis patentibus laudes recipiunt
ab occultis malis considerationem oculos avertunt [illegible] quasi se esse estimant quales foris audiunt non quales intus noverit unde plerumque fit
ut ad supernum quasi iudicium cum fiducia veniant quia tales se apud eternum arbitrum credunt quales ab hominibus [illegible] sed stare domus ypocrite
non valet quia in tanto districti examinis omnis antiqua fiducia sanctitatis cadit unde et fatue virgines quia oleum in vasis non sumpserant
quia in alienis vocibus gloriam et non in suis conscienciis habebant tunc date per sponsi presencia dicunt date nobis de oleo vestro quia lampades nostre extinguntur
Oleum quippe a prioribus petere est gloriam boni operis a testimonio alieno implorare quia [illegible] [illegible] nos repelli [illegible] retribucione conspicit
[illegible] de operibus [illegible] quod vidistis [illegible] quia [illegible] ypocrite sunt per equum pallidum pallor enim est quasi [illegible] claritatis et opacus colore
[illegible] et quia ypocrite habent opacitatem iusticie et sanctitatis claritate per apparenciam claritatis iusticie [illegible] pallidi [illegible]
in [illegible] vallicula palloris deformes [illegible] lapides [illegible] [illegible] mutare potest ethiops pellem suam
aut pardus varietates suas et vos poteritis bene facere cum didiceritis malum [illegible] et qui sedebat super eum scilicet cetum ypocritarum
quasi ductor et rector Nomen illi mors i. dyabolus ut enim ait Richardus hoc nomine dyabolo convenit quia per eum mors incepit et ad
mortem eterne non desinit Qui sedet in ypocritis qui sunt vacui a gracia dei et superbia inflati vacat enim ymago de pluribus domini [illegible]
ubi inflacio ibi vanitas ubi vane ibi dyabolus nidum facere molitur Job 40 Sub umbra dormit in secreto calami per calamum
enim qui intus est vacuus et exterius nitidus signatur ypocrita in cuius secreto i. corde dormit dyabolus cui nomen mors Job 24 [illegible]
enim qui intus est vacuus et exterius nitidus signatur ypocrita in cuius secreto i. corde dormit dyabolus cui nomen mors Job 24 [illegible]
[illegible] [illegible] mors [illegible] umbra mortis [illegible] que quasi de imitacione antiqui hostis
in luce umbra mortis [illegible] gregorius [illegible] dicit Umbra mortis [illegible] [illegible] 18 noctem intus signat ille cui nomen intus
[illegible] cui nomen mors Et Job 18 [illegible] super eum [illegible] ubi gregorius 18 [illegible] [illegible] dicit mortis et [illegible] maligni
Et Job 28 lapidem caliginis et umbram mortis ibi gregorius [illegible] et super [illegible] et mors [illegible] mortis et [illegible] [illegible]
spiritus designantur [illegible] vero augustinum et alios harmonie per equum pallidum signantur omnes reprobi ad pallorem eterne mortis venientes
et qui habent opera mortis cum et ipsi sunt mortui pallor enim causatur ex paucitate caloris et sanguinis vel ex recessu [illegible]
et qui [illegible] [illegible] et [illegible] ad interiora [illegible] pallidi [illegible] unde [illegible] [illegible] dicit quod pallor accidit pavore
qui est amica nature et cum tendit ad interiora [illegible] pallidi [illegible] per equum pallidum [illegible] [illegible] reprobi vacui calore divini amoris
languore abstinencia morte totum corpus occupante Et [illegible] per equum pallidum [illegible] [illegible] putridis affectibus [illegible]
pallor [illegible] [illegible] ex debilitate [illegible] et ex [illegible] interioris [illegible] per pallidum equum [illegible] putridis affectibus [illegible]
pallor [illegible] ex debilitate [illegible] et [illegible] et [illegible] est color optimus in quibus habitat dyabolus ut
[illegible] egressus est a filia syon omnis decor eius et [illegible] mutatus est color optimus In quibus habitat dyabolus ut
dictum est cui nomen mors quia fuit auctor mortis sap. 2 invidia dyaboli mors intravit in orbem terrarum Et osee 13 o
mors tua o mors morsus tuus ero inferne unde [illegible] Et infernus sequebatur eum i. ypocrite et alii inferno deputati [illegible]
omnes collectos dampnandorum sequebatur eum [illegible] [illegible] [illegible] culpa [illegible] in pena unde [illegible] [illegible] [illegible]
invidia dyaboli mors intravit in orbem terrarum statim adiungit Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius Et [illegible] infernus
quia sic infernus nunquam dicit sufficit sed semper ad recapiendas animas suum [illegible] ita est et de illis quia nunquam [illegible] [illegible] [illegible]
quia sic infernus nunquam dicit sufficit [illegible] sic infernus [illegible] quos ille decepit [illegible]
insaciabilia et [illegible] [illegible] nunquam dicit sufficit [illegible] dicitur [illegible] infernus [illegible] positus ait [illegible]
recapit [illegible] dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum absque ullo termino [illegible] infernus [illegible] [illegible] [illegible]
recapit [illegible] [illegible] [illegible] sunt Et data est illi potestas [illegible] super quatuor partes terre i. super omnes
[illegible] dyalogorum [illegible] quod reprobi [illegible] sunt [illegible] Et data est illi potestas [illegible] divina permissione super quatuor partes terre i. super omnes
reprobos qui in quatuor partibus mundi scilicet oriente aquilone occidente et meridie morantes vel super quatuor reg [illegible] [illegible]
reprobos qui in quatuor partibus mundi scilicet oriente aquilone occidente et meridie morantes vel super quatuor partes terre i. super omnes habitantes in terra [illegible]
mediorum et minorum vel super paganos iudeos hereticos et falsos christianos vel super quatuor partes terre i. super omnes habitantes in terra [illegible]
affectibus animi de quibus boecius libro primo de consolacione metro 7o Gaudia pelle pelle timorem spemque fugato nec dolor assit
dicit [illegible] super has quatuor partes terre i. [illegible] hominum et per despectum terre inhabitancium [illegible] [illegible] [illegible]
habitantibus in terra amando cum [illegible] ait augustinus super Johannem [illegible] Job 9 Terra tradita est in manus impii Et data est
potestas interficere gladio i. malo vel male suggerendo ait [illegible] ezechiel 21 [illegible] acuta omnis [illegible] et plage illius non
est sanitas Jeremie 15 Qui ad gladium ad gladium Et fame i. mali vel audiendi verbum dei Amos 8 mittam in terram
famem non famem panis sed audiendi verbum dei Et morte i. mali vel spiritualis [illegible] Qui ad mortem ad mortem
[illegible] [illegible] quod non [illegible] amat quod non decet gaudet vane dolet [illegible] Boecius [illegible] [illegible] nunquam [illegible] [illegible] [illegible]

et bestiis id est bestialibus hominibus et efferatis secundum Haymonem per quos dyabolus interficit multos sicut fuit Nero Domicianus et ceteri persecutores eorum martirum Baruch 3° Qui dominantur super bestias. De talibus dicit apostolus ad Titum primo Cretenses semper mendaces male bestie [illegible] ad bestias pugnavi ephesi. De quibus in psalmo Ne tradas bestiis animas confitentes tibi. Ideo quibus omnibus patet quod sit persecucio in terra a facie sublimi et a fictis parum. et quia potestas dyabolo concessa est propter electos ad malorum excitamentum et ad bonorum cautelam [illegible] in utrumque appono [illegible] se custodiat et in omni [illegible] non habeat fiduciam. [illegible] deus qui non permittat in bonum [illegible] non deus sineret fieri tanta mala si non posset facere inde bona ut dicit Augustinus in enchiridion.

Et cum aperuisset sigillum quintum vidi sub altare dei animas interfectorum propter verbum dei et propter testimonium quod habebant et clamabant voce magna dicentes Usquequo domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de hiis qui habitant in terra. Et date sunt illis singule stole albe. Et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum donec impleantur conservi eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. De apercione quinti sigilli [illegible] ut [illegible] gloria et [illegible] tribulacionibus que iminent fidelibus a tirannis hereticis et ypocritis consolatur eos [illegible] de eterna [illegible] desiderium sanctorum [illegible] in eternum gloria per resurreccionem corporum augeatur. Et dividitur in duas partes. Primo [illegible] sigilli apercio. 2° ipsa visio ibi vidi sub altare [illegible] subdividitur in tres partes. Primo [illegible] animarum desiderium [illegible] et loci in quo erat specificacio. [illegible] et clamabant 3° [illegible] Et date sunt [illegible] Quantum ad primum dicit Et cum aperuisset quintum sigillum scilicet agnus qui alia aperuit id est secreta [illegible] manifestasset [illegible] super tribulacionibus [illegible] sigilli apercio secundum Richardum erat [illegible] et subdit visionem dicens vidi sub altare dei [illegible] hic recitat hic Haymo. In tabernaculo Moysi duo fuerunt altaria. Unum sub divo in quo sacrificia cremabantur de quo Exodi 38. Aliud vero intra ante velum in quo [illegible] sanguis ponebatur et thymiama quod erat vestitum auro. Per hec autem duo altaria [illegible] duo populi [illegible] per altare exterius [illegible] carnalis in iudeis qui [illegible] per legis opera et sacrificia se putabant et adhuc putant se salvari posse et iustificari. Per interius autem quod erat intra altare id est spiritualis [illegible] scilicet utriusque testamenti qui non putant se posse salvari solum per legem aut opera sacrificiorum sed potius per fidem Christi futuri qui sic doctores legem spiritualiter intelligunt ita [illegible] et illi scilicet prophete patriarche et ceteri. Unde beatus Augustinus [illegible] libro de civitate dei c. 2° probat [illegible] veteris testamenti [illegible] David dicit qui ab adulterio [illegible] se non posse [illegible] per legis sacrificia dicebat psalmo [illegible] si voluisses sacrificium dedissem utique holocaustis non delectaberis [illegible] non posse [illegible] adiungit sacrificium deo spiritus contribulatus [illegible] Illud autem altare interius de quo nunc agitur [illegible] quod erat [illegible] velum pendebat [illegible] et illud [illegible] scilicet velum [illegible] et sancta sanctorum [illegible] Intus vero sancta sanctorum erat archa in qua due erant tabule digito dei scripte per quod archa Christus [illegible] in quo sunt omnes thesauri sapiencie et sciencie absconditi ad Colossenses [illegible] Postquam vero summus pontifex venit et velamen [illegible] facta est archa et altare unum quia scilicet caput et membra id est Christus et ecclesia unum corpus sunt. [illegible] altare in hoc loco [illegible] sit [illegible] dicit Vidi sub altare dei animas interfectorum [illegible] non sunt duo altaria sed unum quia Christus coniunctus est corpori suo qui quidem Christus est altare sacerdos et sacrificium [illegible] per illum munera nostra deo patri dirigimus [illegible] in singulis fere oracionibus optantes dominum [illegible] sub [illegible] nostre finiunt oraciones [illegible] per dominum nostrum Ihesum Christum filium tuum. Est ergo altare quia semetipsum obtulit deo patri in ara crucis [illegible] igitur duo sunt altaria sed unum. [illegible] ut dominus [illegible] verus pontifex ingressus est sancta sanctorum [illegible] parte sui corporis et sic illi [illegible] in re [illegible] in spe [illegible] ipse anime occisorum sunt altare et tamen subtus altare [illegible] quia [illegible] coequari capiti suo non possunt quia ipse est deus [illegible] homines [illegible] altare capiti suo [illegible] et sub altari quia non illi per omnia coequantur [illegible] Christi qui sunt altare subtus altare sunt [illegible] quia non [illegible] pervenerunt ad eam gloriam ad quam venturi sunt qui erunt pares angelis dei [illegible] est adhuc desiderium corporum [illegible] resurreccionem suorum corporum ut sicut [illegible] et anima [illegible] Christo sic in corpore et anima [illegible] quod [illegible] est [illegible] ad illam dignitatem pervenerunt ad quam venturi sunt dicuntur esse sub altari [illegible] sub [illegible] maiores futuri sunt [illegible] venerint ad tantam gloriam [illegible] non erunt sub se sed in se [illegible] Haymo [illegible] abbate constitutus [illegible] qui sub se est [illegible] abbas fuit electus [illegible] non est sub se sed in se [illegible] modo [illegible] anime fidelium sub se non erunt [illegible] corporibus immortalibus gaudebunt per quorum dictorum ampliorem declaracionem [illegible] queri utrum beatitudo anime consistens in actu [illegible] post resurreccionem corporis fiet maior intensive [illegible] est [illegible] resurreccionem [illegible] quod non quia id quod consistit in cognicione et dileccione [illegible] purissime summe a materia separate [illegible] non augetur in anima per hoc quod ipsa coniungetur ad corpus materiale [illegible] beatitudo anime consistit in cognicione et dileccione dei que est [illegible] purissima ab omni materia separata [illegible] Ablato tamen impedimento quo anima beata retardabatur [illegible] intencione ferretur [illegible] in celum quod est ipsa divina essencia [illegible] beatitudo [illegible] angeli [illegible] resumptis corporibus [illegible] impedimentum aufertur [illegible] beatitudo [illegible] consistit in [illegible] illo summo celo [illegible] ab eodem augeatur anime beatitudo [illegible] aufertur impedimentum [illegible] Et [illegible] per beatum Augustinum [illegible] anima inest [illegible] appetitus naturalis corpus administrandi quo quodammodo retardatur ne tota intencione pergat in illud summum celum donec ille appetitus quiescat. Nota de beatitudine duplex possumus loqui. Uno modo potest esse illud quo formaliter [illegible] esse beatus. Alio modo potest esse id a quo [illegible] consistit [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] beatitudo [illegible] efficiens ipsum beatum. Primo modo appellatur beatitudo formalis eo quod sit aliqua perfeccio formaliter inherens ipsi beato. Secundo modo appellatur beatitudo finalis eo quod sit ultimus finis omnium scilicet ipse deus. [illegible] beatitudinum [illegible] beatitudo creata [illegible] increata quia ipsa [illegible] replet et quietat [illegible] omne desiderium aliter tamen et aliter quia [illegible] replet formaliter et ideo [illegible] appellatur finis [illegible] dicitur finis quo [illegible] replet et quietat finaliter et effective et ideo dicitur finis [illegible] sine fine alloquens Augustinus in libro confessionum dicit Ad te nos fecisti deus et inquietum est cor nostrum donec requiescat in te.

Et quia desiderium non quietatur nisi bonum desideratum adipiscatur, ideo Boethius diffiniendo dicit: beatus est qui habet quicquid vult et nihil mali vult.
Haec est quam aliqui describentes beatitudinem dicunt: beatitudo est sufficientia omnis boni. Nam cum desiderium sit rei boni, ergo omne desiderium non
potest quietari nisi per id quod habet in se sufficientiam omnis boni. Et haec vel simpliciter, et est beatitudo increata, quae sic claudit in se perfectiones om-
nium ut vult metaphysice. Sic claudit in se bonitatem omnium bonorum, propter quod Deus volens se ostendere Moysi dixit Exodi xxxiii: Ego
ostendam tibi omne bonum. Vel convenienter et secundum quid, sic beatitudo creata, quae licet non claudat in se formaliter omne bonum, tamen continet et quod
sufficit omne id quod vult desiderat homo inferior. Secundo nota: potentiae animae quaedam habent actiones transeuntes, sicut motiva et generativa. Aliae
habent actiones immanentes, et haec sunt duplices, quia quaedam fundantur in organo corporali, sicut potentiae sensitivae. Quaedam vero sunt separatae
ab organo corporali, sicut potentiae partis intellectivae, puta intellectus et voluntas. Conclusio prima: Omnis homo actualiter iam apprehendens quid importatur
nomine beatitudinis naturaliter appetit beatitudinem. Patet: omnis homo qui naturaliter appetit tale bonum quo habito habetur sufficientia omnis boni, ille naturaliter desiderat
quodcumque bonum. Sed quilibet actualiter recte apprehendit id quod importatur nomine beatitudinis; ille actualiter apprehendit tale bonum quo habito habetur
sufficientia omnis boni. Item antecedens: quia quilibet naturaliter desiderat id in quo est eius summa perfectio, commoditas et delectatio; sed in tali bono
quo habito habetur sufficientia omnis boni consistit hominis summa perfectio, commoditas et delectatio, quia si summa perfectio, commoditas et delectatio
non consisteret in illo bono, tunc in illo bono non haberetur sufficientia omnis boni. Conclusio 2a: Quicumque praedicto modo apprehendit seu apprehenderit
beatitudinem, ille naturaliter appetit eam. Patet quia non potest non appetere id in quo consistit eius perfectio, commoditas et delectatio, sed omnia consistunt
in beatitudine. Item antecedens in libro Anselmi de concordia praescientiae et gratiae cum libero arbitrio, ubi ait quod homo non potest non velle suum commodum.
Haec etiam patet quia beatitudo de bonis hominis includit nec accidit nisi solum concomitanter. Conclusio 3: Beatitudo formalis non consistit in actu
potentiae naturalis qui transit in materiam exteriorem. Patet quia actus transiens non est perfectio agentis, sed beatitudo est summa beati perfectio; ergo beatitudo
non potest esse actus talis potentiae cuius actus est transiens in materiam exteriorem. Antecedens: quia perfectio est in eo cuius est perfectio, sed actus transiens
non est in agente; si enim esset in agente, tunc non transiret in materiam exteriorem, et esset transiens et non esset transiens, quod implicat contradictionem.
Haec vero patet non solum per theologos sed etiam per philosophos. Dicit enim Philosophus primo Ethicorum quod felicitas est omnium operationum optima. Conclusio 4a: Vera
beatitudo hominis non potest consistere in actu potentiae sensitivae. Patet quia in illo actu non consistit vera beatitudo qui ordinatur ad alium nobiliorem
et perfectiorem actum; sed omnes actus potentiae sensitivae ordinantur ad alios actus perfectiores, puta ad actus intellectus et voluntatis. Antecedens patet primo et 9o
Ethicorum. Haec 2o et 3o de anima et multis aliis locis philosophiae. Conclusio 5ta: Vera beatitudo hominis creata principaliter consistit in actu potentiae volitivae.
Patet quia quocumque actu coniungimur bono increato perfectius et intimius, in illo actu principalius consistit vera beatitudo creata; sed actu volitivo
intimius et perfectius coniungimur et unimur Deo, qui est beatitudo increata. Item antecedens: quia in hoc consistit principaliter summa perfectio cuiuslibet rei
quod summe coniungitur et perfectissime suo fini; sed summa perfectio hominis est beatitudo formalis seu creata, et ultimus actus perfectissimus finis
hominis est beatitudo increata seu finalis, quae est ipse Deus. Haec vero patet quia amor, qui est actus voluntatis, transfert amantem in amatum
utrum per Dionysium c. 4 de divinis nominibus: omnem amorem sive divinum sive angelicum sive intellectualem sive alium sive naturalem unitivam esse virtutem
et subdit ibidem: amor transformat et ponit amantem extra se et collocat eum in amato. Est enim extasim faciens divinus amor.
Conclusio vi: Beatitudo hominis aliquo modo consistit in actu intellectus,
non dimittens suum ipsorum esse amatorum sed amatorem in ipso amatorum. Patet quia quilibet actus animae tantum est beatificus quantum per ipsum attingitur ipse Deus; sed actu intellectus
quamvis non aeque principaliter sicut in actu voluntatis. Patet quia quilibet actus animae tantum est beatificus quantum per ipsum attingitur ipse Deus; sed actu intellectus
attingitur ipse Deus, quamvis non sic summe perfecte sicut actu voluntatis. Item antecedens et haec: quia ea quae sunt priora generatione sunt posteriora
perfectione; sed attactus quo attingimus Deum per actum intellectus est prior generatione ipso attactu quo attingimus Deum per actum voluntatis
quo diligimus, praesupponit cognitionem, cum bonum cognitum sit obiectum voluntatis. Ergo licet actu intellectus attingamus Deum, quia videbimus eum
sicuti est, 1 Johannis 3, tamen illa attactio non est ita perfecta sicut ea qua attingimus per actum voluntatis, secundum quam attactionem in ipso Deo
voluntate quiescimus et in ipsum intime transformamur, ut dicitur 2 Corinthiorum 3. Haec in actu visionis intellectivae consistit aliquo modo vita aeterna
Johannis xvii. Ergo aliquo modo beatitudo. Conclusio vii: Beatitudo animarum post resurrectionem suorum corporum augebitur extensive. Patet quia
tunc ... go aliquo beatitudo. Item Thomas et ceteris paribus tunc ... secundum resurrectionem anima magis gaudium habebit quam ante non habuit de suo corporis glorificatione. Item ceteris paribus tunc anima
secundum resurrectionem anima beata duplici stola decorata, quia una tantum sed cum corporis resurrectione; anima beata dicitur una stola decorata
est extensive beatitudo animae duplici stola decoratae quam una tantum, sed cum corporis resurrectione; anima beata decoratur una stola, secundum quod de religiosis
et post resurrectionem duplici; unde dicit Augustinus quod sitiunt intimum gustatum et tunc decoratur una stola, secundum quod de religiosis
et post resurrectionem duplici. Unde dicit Augustinus: Conclusio 8: et ultima: Ceteris paribus intensive beatitudo animae maior est resumpto corpore. Patet quia quanto anima est perfectior, tanto beatius
operatur; sed anima beata reunita suo corpori est perfectior quam ab eo separata; ergo animae reunitae beatitudo quae consistit in
perfectiori operatione. Sed anima beata reunita suo corpori est perfectior, et per consequens intensior. Antecedens: quia ceteris paribus tunc sola natura et operatio sic perfectior
sua nobilissima operatione erit perfectior, et per consequens intensior. Antecedens quia ceteris paribus tunc sola natura et operatio sic perfectior
consequenter, et non perfectiorem modum habet, sed perfectior modus videtur est in suo toto quam ab eo separata, sed anima est pars corporis
quae nisi passibus impediatur tunc perfecte se habet. Quaelibet pars perfectior est in suo toto quam ab eo separata; sed anima est pars essentialis
humanae naturae integrae ex anima et corpore. Item Augustinus 12 super Genesim ad litteram. Quod est verum, patet quod dicit: Hoc autem dicitur quod quamvis
aliquo modo sit vera de corpore malo obstante et corruptibili, quia tale corpus est impeditivum cognitionis, secundum illud Sapientiae ix: Corpus quod corrumpitur aggravat
animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem; tamen non est verum loquendo de corpore glorificato et incorruptibili ut in principio
Apocalypsis: Vidi subtus altare animas interfectorum, scilicet illas quae propter eius humilitatem sunt intrantes in caelum. Unde ait Apocalypsis
Perlege altare: subtus quod vidit Johannes animas interfectorum. Vel vidit subtus altare, id est in secreto divinae gloriae,
ipsi enim obtulerunt super altare suum vitulos, id est se ipsos in holocaustum Dei. Vel vidit subtus altare, id est in secreto sub alia
sed secundum Rom. 11: ... Est potest esse hyperbaton, ut non sub ara vidit sed occisos sub ara, id est
sub testificatione nominis Christi, sicut de Machabaeis dicitur 2 Machabaeorum vii: sub testamento Dei ceciderunt secundum aliam litteram. Unde ait Apocalypsis
Videlicet propter verbum Dei, id est propter confessionem verbi Dei, fidelium et propter verbum fidei. Rom. x: Hoc est verbum fidei quod
praedicamus, quia si confitearis in ore tuo Dominum Jesum Christum et in corde tuo credideris quod Deus suscitavit illum a mortuis, salvus eris. Et
propter testimonium quod habebant, scilicet ... bonorum operum Christum imitando. Et propter virtute magnum reddebant apostoli testimonium ...
propter testimonium quod habebant, id est propter verbum Dei, id est propter praedicationem filii Dei quem asserebant esse Deum verum,
ore praedicabant et opere adimplebant. Vel propter verbum Dei, id est propter praedicationem filii Dei quem asserebant esse Deum verum ...
verum istud est verbum de quo dicit Johannes: In principio erat verbum etc. Et propter testimonium quod habebant, id est praedicationem ipsius magnum ...
\# super quod oblationes nostrae et sacrificia Deo per Christum offerimus, unde sancti ad eos nostrae per ipsum transeunt ut Deo etc. Sub quo altari animae ...
dicuntur esse, quia sub capite membra per humilitatem sub et per caritatem Deo adhaerentes. Vel sub, id est absconditae, quia nondum ... videri
quo sit ibi. Vel sub, id est sub spe, quia nondum pervenerunt ad eam gloriam ad quam se perventuras post corporum resumptionem. Vel vidit subtus altare, id est ...

[illegible] propter testimonium quod habebant verbo dei et testimonium ihesu christi [illegible] subtus altare dictum non fuerunt anime nisi martirum
interfectorum propter verbum dei [illegible] quod duo sunt martirii genera unum [illegible] quod sit in corpore per martirium
ut petrus paulus et ceteri. Alterum vero occultum quod scilicet ab impiis obprobria irrisiones et contumelias sustinent. De hiis duobus generibus
martirii dicit dominus filiis zebedei calicem meum bibetis cum unus illorum fuit decollatus alter in pace vitam finierit et tamen non sine
martirio fuit quia multa obprobria et adversitates propter christum sustinuit unde legitur eum in actibus flagellatum cum ceteris qui ibant gaudentes a
conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Et de hoc gregorius in dyalogo [illegible] c. 26 et super ewangelium omelia [illegible] parte [illegible] ubi
ostendit de iohanne quod fuit [illegible] martir. Et beatus augustinus in libro de honestate mulierum dicit: Nemo dicat fratres quod temporibus nostris
martires esse non possunt [illegible] enim pax martires suos [illegible] frequenter iracundiam mitigare libidinem fugere iustitiam custodire
cupiditatem contempnere [illegible] magnum est martirium. Et [illegible] sunt [illegible] Beatus martir est qui [illegible] carnis mortificare [illegible] quo
[illegible] non tabescit sed [illegible] molestias [illegible] amat [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] affligendo ut penitentes etc. Et beatus augustinus libro [illegible] de civitate dei c. 28 [illegible] quod ait apostolus et [illegible]
[illegible] ut martires [illegible] persecutionem patiuntur nullius putandum est deesse posse temporibus [illegible] ab eis qui foris sunt non
[illegible] volunt in christo pie vivere persecutionem patiuntur [illegible] non [illegible] desunt [illegible] intus
[illegible] esse [illegible] et [illegible] est [illegible] affert [illegible] non [illegible] desunt [illegible]
[illegible] pie vivere [illegible] moribus [illegible] per quos blasphematur [illegible] et [illegible] nomen quod [illegible] est
qui [illegible] pie vivere [illegible] in christo tanto magis dolet quod per malos [illegible] sit ut [illegible] propter [illegible] malos [illegible]
qui volunt pie vivere in christo [illegible] et [illegible] magnum dolorem faciunt in cordibus piorum [illegible]
christi [illegible] cogitantur [illegible] et [illegible] cogitur et multa maledicta etiam [illegible] blasphemari
et multa volentes esse [illegible] corporis dissensiones [illegible] cogitur et multa maledicta [illegible] blasphemari
[illegible] nomen [illegible] quod [illegible] applaudunt [illegible] moribus et [illegible] hominum [illegible] persecutionem patiuntur qui
volunt in christo pie vivere etiam nullo infestante neque vexante corpus eorum patiuntur quippe hanc persecutionem non in corporibus sed
in cordibus [illegible] dolorem meum in corde meo [illegible] in corpore meo [illegible] cogitantur
in cordibus [illegible] et [illegible] quod ait apostolus novit dominus qui sunt eius [illegible] et [illegible] conformes fieri ymaginis
[illegible] et clamabant voce magna etc.
[illegible] desiderium [illegible] et [illegible] in quo erunt [illegible] subiungit [illegible]
[illegible] et clamabant voce magna [illegible] vox sive clamor fiat corporalibus
organis sive [illegible] qualiter ait hic [illegible] interfectorum clamare [illegible] non est putandum quod anime corporee modo voce
emittant sicut nos qui [illegible] in folle ventris [illegible] per organum gutturis [illegible] vox earum desiderium est [illegible] et tanto magis
[illegible] clamat quanto magis desiderio flagrat [illegible] moralium [illegible] hunc passum [illegible] magnus
clamor animarum est magnum desiderium. Tanto enim quisque minus clamat quanto minus desiderat et tanto maiorem vocem in auribus
[illegible] spiritus [illegible] quanto se in eius desiderium plenius fuderit. Animarum igitur verba sunt ipsa desideria [illegible] desiderium [illegible] non esset
[illegible] non diceret desiderium cordis eorum audivit auris tua. Et [illegible] moralium [illegible] Iob 32 [illegible] adiutorem ut de
[illegible] meum audiat omnipotens [illegible] postulacio non in oris est vocibus sed in cordis cogitacionibus valenciores namque voces apud
[illegible] aures dei non faciunt verba nostra sed desideria [illegible] enim vitam [illegible] tu corde [illegible] clamando taceris
si vero desideras ore corde etiam cum ore conticesceris tacendo clamas [illegible] est quod in [illegible] populi vocibus [illegible] et moyses ab strepitu
verborum tacet et tamen plenus aure divine pietatis auditur cui dicitur Quid clamas ad me [illegible] est ergo in desiderio
clamor qui ad humanas aures non pervenit et tamen auditum conditoris replet [illegible] est quod anna ad templum [illegible] ore quidem
tacuit et tamen sive desiderium voces emisit [illegible] desiderium pauperum exaudivit dominus et [illegible] desiderium
[illegible] magno desiderio [illegible] et clamabant voce magna i. affectu et desiderio magno [illegible] flagrabat
[illegible] clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos sicut clamavit moyses in deserto et susanna daniel [illegible] desiderantes
[illegible] desiderium est [illegible] quam dominus audit ut dictum est [illegible] ad quod [illegible] sanctus qui potes [illegible]
[illegible] in tempore et verax [illegible] promissa. Non iudicas distinguendo malos a bonis et vindicas sanguinem nostrum i. mortem
et effusionem sanguinis nostri puniendo de hiis qui habitant in terra i. terrena amando ut expositum est supra [illegible] in
terra habitant amore et affectu ubi enim est thesaurus tuus ibi et cor tuum [illegible] 6. In hoc quod ait domine nota professio omnipotentie
in hoc quod ait sanctus professio omnis sanctimonie levitici 19 sancti estote quia ego sanctus sum. In hoc quod ait verax professio fidelitatis
[illegible] solucione numeri 23 non est deus ut homo ut mentiatur. Et [illegible] trinitas [illegible] refertur ad patrem
verax ad filium sanctus ad spiritum sanctum [illegible] In hoc autem quod ait non iudicas [illegible] ipsorum [illegible] deus enim iudex
iustus fortis et paciens [illegible] sancti [illegible] cum domino manentes iudicium et vindictam de inimicis expetunt
cum dicatur in ewangelio [illegible] pro persequentibus et calumpniantibus vos. Et levitici [illegible] dominus dicit: Non queras ulcionem nec
memor eris iniurie civium tuorum. Ergo vindictam petere non [illegible] sanctis nec in via nec in patria. [illegible] sanctorum [illegible] est in via
quam in patria [illegible] 23 [illegible] dominus cuius ignis in syon et caminus in ierusalem. Ergo sancti in via [illegible] non petunt
vindictam de reprobis multo minus in patria. [illegible] augustinus [illegible] Beatus est qui habet omnia que vult et nihil male vult. Ergo beatorum
non est aliquid petere quod habent omnia que volunt. [illegible] ad [illegible] moralium ubi [illegible] sanctorum anime [illegible] in interiori [illegible]
[illegible] ut inhiscendo requiescant. Quomodo dicuntur petere quas ab interna voluntate constat nullatenus discrepare quomodo dicuntur petere
quas et voluntatem dei certum est et ea que futura sunt non ignorare. Et tandem dicit quod anime sanctorum in ipso deo posite dicuntur ab eo
petere non quod quicquam desiderent quod ab eius quem cernunt voluntate discordet sed quo mente ardencius inherent eo etiam de ipso accipiunt
ut ab ipso petant quod eum facere velle noverunt. De ipso ergo bibunt quod ab ipso sicient et modo nobis adhuc incomprehensibili
in hoc quod petendo esuriunt [illegible] saciantur. Discordarent ergo a voluntate conditoris sui que eum videt velle non peterent
et quod minus inhererent [illegible] volente dare desiderio pigriori pulsarent. [illegible] In sanctis ergo animabus non est peticio vindicte ex libidine
vindicandi vel malum alius infligendi sed petere vindictam dicuntur [illegible] iudicium et resurrectionem desiderare. [illegible] est enim
[illegible] vindicte peticio [illegible] diem [illegible] iudicii et resurrectionem [illegible] corporum desiderare. Et per hoc patet ad obiecta
[illegible] vindictam dicuntur petere qui habitant in terra i. quod amore terrenorum capti non festinant ad celum quod [illegible] sancti [illegible] in gloria
utriusque stola recepta. Non enim [illegible] sine nobis [illegible] pro nobis [illegible] ut non sine nobis [illegible]. Et [illegible]
[illegible] fidei [illegible] non acceperunt [illegible]

q sci in glo no dur pete vone insuffic ul latere aquorz que destdunt tra ul stre si modo dicto dub ti hic hay in lita
q put sci vindicta de inics pete ex caritate / ut si qui ad vita eterna pdestinati st a malo convertant ad bonu. Qui
vo psciente deo dapnandi st / moriant et pena desistat / ut p hec morte pena in inferno lueant / ubi unicuiqz fm
qualitate opm suorum instruebit magis pena. Vo pete / utiqz caritatis est et iusticie / hz 1a q 2 ar pt inf. destp in via
vi Augu li 20 contra eptas duorz q 21 dt ibidem est eni vindicta esse iustorz ut omes mali pereant / pereunt aut duobz modis / aut
conversione ad iusticia / aut amissa p suppliciu ptate que adversus bonos nunc exercitu h ipm bonis coopet ul tpa albo mali
Quo aut vindicta possit opper ondit li de va inocen c 28d / De benivolen est no malicia cu leta iusti i impios
pressisse vindicta / qui no pctorz opum placet / q volunt corrigi / si iusti dei qua sat multos sic quti. Et in epla ad
Donatu et est ino 68 / No sic vindicta de inics requirit / ut oblimistam qmd nob precepit p cuiq vi ac nomine
patim qui diligit inimicos nros et orationi p eis / Vn go occasione tribulu indicu ac loqui / ne in ebu indicu penas
mandat / corrigi cos cupim / no necari / ne disciplina erga eos negligi volum / nec supplicia / qmb digni st exercen
Sic go voluntates copesce / ut sint quos peniteat pecasse. Cuiqz tam pot insta epla ad Macedoniu et c ino 58
No frustra instituta st ptas regis / ius gladij cognitoris / ungule carnificis / arma militis / disciplina dominatis / sentia
et boni pris / hic ista oia modos suos causas rois utilitates / hi cu timent / cohibent mali / quiescunt int malos / vivunt
boni / h i prenta dicuz int iniustos et iustos appetentes vindicta pot sup ps ad. Sic Cu et hoi iusti et hoi mali / q uterqz
sius velint a deo vindicari. Unde distinguit. Ni qt et iustus magis cupit inimicu suu corrigi q puniri. Et cu inimicu
videt a deo vindicari / no eius delectat pena q no eu odit / si diuina iusticia / q deu diligit. Deniqz si in hoc stlo in
cu vindicat / vel p illo eciam letat / si corrigit / ul ceie p alius ut eu timeat imitari / ipse q fit melior / no supplicio
ipsius odia poscedo / si curata emendando / ac p hoc de benivolencia no de malicia est q letatur iustus cu videat vindicta
et manus suas lauat i opa meliora efficit in sangwine hoc est in opibus pctorz / sumes inde no mali aliorum gaudiu
si diuine admonicionis exemplum. Si ad in futuro stlo ultio dei inimicos vindicabit / hoc et placet qd deo hic bu st malis
ne pcaretz / summus eciam impij pstinant / quo utiqz iniustu est et a veritatis qua iustus dilit alienu. Cu eni nos
ad diligendos inimicos dns hortaretur / exemplum pposuit patris nri qui in celis est / qui sole suu oriri facit sup bonos et
malos / et pluit sup iustos et iniustos / inimicos tn suos ul tpalibus correptionibus no emendat ul pstinacis duros i fine
no dapnat / Sic go inimicus diligat / ut no displiceat ei iusticia qua punit / et sic placeat iusticia qua punit
ut no de malo eius / si de bono iudicis gaudeat. Malivolus vo aut contristatur si eius inimicus euaserit pena / et cum
puniri eu videt / vindicari se ita gaudet / ut no iusticia dei qua no diligit / si illius que odit miseria delectetur / et cu deus
dimittit iudicium / ut plus noceat deo / q ipse nocere possit exoptat. Aliu tn modum quo sci dnr vindicta
pete ponit li 20 contra vetis z nom testamenti c 68. De sanguis scorz effusi vindicari se postulat / no voce
si rone / Ita et opus opificem laudare dr p hoc ipm q videntes se delectat oblectat / No eni tam impacientes st illi
ut urgeant si qd sciunt tpe pfinito futurum qd nec anticipari pt nec differri. Sz hoc dicto volunt ostende vindicabit deus
sanguine scorz suorz / ne q tam pacientes inimicos videt nullum putaret impium bellum / qd cum scos gerit. Et ut terrore
moueat psequentibus dei suos / et cohortacio p se pacientes relevat eum aut pacientes / qui se vindicari audit a
potente paciencia eni fert si morte sua audiat inimici displicere / Ciue eni pctor hz innocente se esse. Et deus quamdiu
inimicus et paciens est si moderate exoptat eum ut impius credat h i. Si go diuinum exoptat / diuinum punit. Aliis eni
amplius exoptat ut corrigantur tales exoptantes go iusticia nec cuius diatinguit punit. Ro 2o An diuicias bonitatis eius et pacie et
longanimitatis contempnis / ignorans qm benignitas dei te ad pniam adducit / fm duriciam aut tuam / et cor impenitens thesaurizas tibi
iram in die ire et revelacionis iusti iudicij dei qui reddet unicuiqz fm opa sua / Sic g pz ex dictis q in vindicacione q
est vindicantis aut si eni eius intencio ferat pur in malu illius de quo vindicta fuit / et ibi quiescat est oio illicitu
q delectari in malo alterius ptinet ad odiu qd caritati repugnat qua debes omes homines diligere. Nec ad excusat q malu
intendit illius q s iniuste intulit malu. Sic no excusat ad p hoc q odit se odiente / No eni dz hoi in aliu peccare
ppt hoc q ille prius peccauit in ipm. Hoc eni est vinci a malo qd prohibet aplus ad Ro xij dicens Noli vinci a malo si vince
i bono malu. Si vo intencio vindicantis ferat pur ad aliqd bonum ad qd pvenit p pena peccantis / puta ad emendacionem
peccantis ul saltem ad cohibicionem eius et quietem aliorz et ad iusticie conservacionem et dei honore pt esse vindicacio licita aliis
debitis circumstanciis servatis hec doctor scus 2 2e q c viii / Pz etiam 2o q electorum aie bte visa dapnatorz miseria
no afficient ad eos aliqua compassione / si magis attendent ad graciam diuinam de sua liberacione. Pa p pz / Ista p
qz in omne sup id luc 16 fili recordare q bona in vita tua / Iustorz aie z si i natura fre bonitatem innatam habeant / tam tunc / talis
iusticie quiete tanta rectitudine constrigent / ut nulla ad reprobos compassione moveantur / No eni apud aiam iustorz potent
frustrari beatitudine / aspecta pena reproborz / qui ubi iam compassio in fine no erit / minime leticiam beatorz no valebit / Immo
letabitur iustus cu viderit vindictam / letabitur inquit de penis no hic se / qt hec sonaret in crudelitatem / si inimicis videt quam
st inflicte / et put considerabit / ab eis se gra et dono dei liberatum / et cumulo gras vberiores aget deo / pz etiam 3o q aie
beatorz videntes dapnacione suorz ppinquorz / no put no velle penas et miserias eorz hec st ad tuis conformati divine volu
q no put no velle id qd cognoscunt deum velle. Sz ipi videbunt deum velle dapnacioz suorz ppinquorz / go no
put no velle penas z miserias eorz / Nec hoc velle est nota ul signum alicuius crudelitatis / immo pocius / signum magne
pfeccionis et bonitatis. Sic eni unaqueqz res / tanto est impfeccior / quanto magis deviat a prima et rectissima regula
sic aliqua res tanto melior et pfeccior esse censebitur / quanto iunxius huiusmodi regule conformatur / Cum g voluntas diuina
sit huiusmodi voluntatis pma rectissima ut dt ma i po sex q tunc / quanto voluntas erit rectissima z pfectissima q no poterit
ad velle nisi qd videbit deum velle / qd solum erit i illa beata patria / ubi si cuncti elecli erit plura vol n
q ut una illius erit inspi dei voluntas etc. // petores quidem st i modo st in tali statu q si prudenter dei iusticie put ad huius reuo
a statu misie z pcti / et no beatorz aie locum hz ad eos si alicuius volunt pcut deo an z beati dnr eis exoptare salute corporis volendo eos sit p nobis ad
deum intendunt et dedit mr i q dz ei. Sa vo ps pz beati in patria st ad tuis dive volunt conformati q no put velle id qd cognoscunt deum velle

Tunc ibi et date sunt illis. Post contemplationem consolationis revelacio et hec in textu, scilicet in primum collocationem in desideriis adimplendis demutationis ibi et dictum est illis etc. Et 3o in glorificatione suorum corporum clarificatione in donec impleatur. Dicit ergo: Et date sunt illis singule stole albe, quia animabus eorum consummata est gloria anime que dicitur stola; stola enim vestis cum tegit decorat ornat et glorificat. Quia sunt proprie nitide et candide et ideo per illas quantum fuerit gloria animarum. Notandum tamen quod est triplex stola. Prima innocentie, vel candor innocentie per gratiam baptismalem, de qua Luce xv: Cito proferte stolam primam. Prima quippe stola secundum Gregorium xii Moralium c. 3 dicitur, unde Iob [illegible] homo cum innocens fuit et indutus ab origine [illegible] est vestis innocentie quam homo bene conditus accepit, male a serpente persuasus perdidit. Cum hac induitur quicumque post [illegible] qui vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulet. Vestimenta quippe custodimus cum precepta innocentie nostre in mente [illegible]. Ut cum nudum culpa inducit ad amissam redeuntes innocentiam primam operiat. Et in 2a stola est glorie que est animarum in patria. 3a est stola in corporum glorificatione, de qua infra vii: Laverunt stolas suas in sanguine agni. Unde 2o Dyalogorum c. 29 ad [illegible] beati Petri dyaconi: Si nunc in celo sunt anime iustorum, quid est quod in die iudicii pro iustitia sua retributionem recipiunt? Gregorius videlicet dicit: Hoc eis nimirum crescit in iudicio, quod nunc animarum sola, post modum vero etiam corporum beatitudine perfruentur, ut in ipsa quoque carne gaudeant in qua dolores pro domino cruciatus quoque pertulerunt. Pro hac quippe geminata eorum gloria scriptum est Ysaie 61: In terra sua duplicia possidebunt. Quia finito labore presentis vite non solum ad animarum gaudium sed etiam ad beatitudinem corporum pervenient, quia in beatitudine mentis simul et corporis gaudebunt. Unde beatus Gregorius post moralium et 35 moralium c. ult. [illegible] Iob ultimo addidit dominus omnia quecumque fuerant Iob duplicia. Sic beati eterne in fine suo duplicia recipient, est in singulis nobis et de beatitudine anime et de carnis incorporatione gaudebunt. Hinc est quod hic in libro beati Iohannis apostoli de sanctis in [illegible] fine querentibus audit: Date sunt illis singule stole albe. Ante resurrectionem quippe stolas singulas acceperunt, se dum quia sola adhuc mentis beatitudine perfruuntur, binas vero accepturi sunt cum animarum perfecto gaudio etiam corporum incorruptione vestientur. Ypocrisi subditur in textu 2a consolacio que est in desideriis adimplendis demutatio, cum dicitur: Et dictum est illis ut requiescant adhuc tempus modicum. Audiat ad eundem lucem [illegible] dicit et ore [illegible] qualiter pie hec [illegible] de sanctis in gloria. Unde secundum Gregorium 2o moralium: ubi hec [illegible] desiderantibus [illegible] dicitur ut requiescant etc. est in ardore desiderii quo ipsa prestat solatium consolationis aspirat. Ut et vox animarum sit hec quod amantes desiderant, et videatur dei sermo sit hec quod eos retribucionis certitudine in desideria confirmat. [illegible] Dicere ergo ista est inspiratio divina qua mentibus illorum desiderantibus de iudicio intimatur [illegible] pacie ut paciant ferant orationes [illegible] illorum qui sibi interficiendi sunt, pro Christo cum eis pro mercede regnaturi, ut qui desiderant recipere sua corpora gaudeant eo amplius colligendorum fratrum [illegible]. Ideo sed ut requiescant et paciant expectare [illegible] glorie tempus ad hoc modicum [illegible] ad iudicium generale, quod tempus dicitur modicum comparatione eternitatis, Iohannis 1: filioli hora novissima est [illegible] donec impleatur numerus conservorum et fratrum eorum. Beati enim dicitur [illegible] Ysaie 67 [illegible] comedent. Et [illegible] fratres [illegible] eorum [illegible] 23 [illegible] est [illegible] ergo dei ut collectorum fratrum [illegible] secundum Gregorium 2o moralium est corporum [illegible] libenter [illegible] moras inflexit ut cum carnis resurrectionem appetunt etiam corpolligendorum fratrum augmento [illegible] interficiendi sunt sicut et illi [illegible] ergo fratres hec sola interfecti glorificabuntur [illegible] interfectio [illegible] vel gloria [illegible] quos interfecti sunt interfecti vel vita penali qua omnes qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis Galatas v. Et omnes glorificandi sunt vel sic interficiuntur Ysaie 26: Vivent mortui tui interfecti resurgent. Infra xiiii: Beati mortui qui in domino moriuntur. Et post [illegible] quoniam [illegible] modo [illegible] dictus [illegible] velut quidam paterfamilias [illegible] multos filios, singulis quoque de agro venientibus et rogantibus ut cibum [illegible] refectio [illegible] parata est [illegible] fratres vestros ut cum [illegible] omnes simul comedatis et epulemini gaudentes, quia ut ait Augustinus in fine libri [illegible] prologo: Tantum gaudebunt quilibet beati de gloria alterius sicut de sua ut patet. Et patet quod [illegible] sigilli aperitione [illegible] plenitudo glorie sanctorum [illegible] glorificare quia subtus altare [illegible] Et tunc decorem suum [illegible] quia date sunt eis stole singule in plene glorie animarum. Et tunc [illegible] de corporum resumptione [illegible] alia stola de gloria corporum [illegible] omnes [illegible] vestiti sunt duplicibus et Ysaie 61: In terra sua duplicia possidebunt [illegible] corporum gloria quoque glorie [illegible] clarificatione, de quorum gloria gaudebunt sicut de sua. Unde Augustinus [illegible] quale [illegible] est ubi [illegible] tantum bonum est [illegible] anima mea [illegible] gaudium suum de tanta beatitudine sua [illegible] si quis aliquem quem omnino sicut te ipsum diligeret, eandem beatitudinem haberet, duplicaretur gaudium tuum, quia non minus gauderes pro eo quam pro te ipso. Si vero duo vel tres vel multo plures id ipsum haberent, tantum pro singulis quantum pro te ipso gauderes, si singulos sicut te ipsum amares. Ergo in illa perfecta caritate singulorum innumerabilium angelorum et hominum beatorum, ubi nullus minus alium quam se ipsum diliget, non aliter gaudebit quisque pro singulis aliis quam pro se ipso. Si ergo cor hominis de tanto suo bono vix capiat suum gaudium, quomodo capax erit tot et tantorum gaudiorum? Et utique quia quantum quisque diligit aliquem, tantum de bono eius gaudet. Sic in illa perfecta felicitate unusquisque plus amabit sine comparatione deum quam se et omnes alios secum. Ita gaudebit plus absque estimatione de felicitate dei quam de sua et omnium aliorum secum etc.

Et vidi cum aperuisset sigillum sextum, et ecce terremotus magnus factus est, et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus, et luna tota facta est sicut sanguis, et stelle celi de celo ceciderunt super terram, sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno movetur. Et celum recessit sicut liber involutus, et omnis mons et insule de locis suis mote sunt. Et reges terre et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et in petris moncium, et dicunt montibus et petris: Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni, quoniam venit dies magnus ire ipsorum, et quis poterit stare? Sexta pars huius capituli, in qua ponitur revelacio status ecclesie tempore antichristi. Et dividitur in duas partes. [illegible] primitus sigilli apertio sexti sigilli, cuius apertio est [illegible] hec est intellectio; cum aperuisset sigillum sextum in manifestasset [illegible] sexti sigilli apertionis visio. Cum dicit: Et vidi, sed in antichristi [illegible] revelacio. Et ista subdividitur in duas partes: primo ponitur ventura tribulacio tempore antichristi revelacio, secundo ne desperent boni subditur ecclesie quo pervenia Christi consolacio, sequenti capitulo scilicet: Post hec vidi [illegible] Et quia erit tribulacio magna qualis non fuit ab initio, Matthei 24, ideo ad ostensionem vehementie tribulationis inducitur innutacio in corporibus celestibus et terrenis ad significandam tribulationis universalitatem. Ideo ista subdividitur adhuc in tres: primo ponitur ipsius tribulationis

significatur scilicet tho corporum celestium et inferiorum immutatio i. Et sol factus est niger etc. Tunc subiugit malignorum spirituum i. subiectio
bonos. tirannica persecucio. Vnde et in primo sigillo vidit. Aut go quoniam ad primum Et ecce quod est nota admiracionis. Terre motus factus est
magnus per quod significatur validissima persecucio tempore antichristi. Et ideo non ait simpliciter terremotus sed cum addito magnus vt ait haymo. quia et si semper
moveantur reprobi ad inferendum mala tunc tamen magis fremet furor crudelitatis. Erit enim tunc tribulacio magna qualis non fuit ab inicio
et nisi breviati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro Mathei 24. Et congruenter tribulacio significatur per terre motum qui fit quando flant
venti in locis cavernosis sicut patet per philosophum metheororum et per ysidorum libro 14 ethimologiarum et per richardum per rabanum de natura rerum libro (...)
Sic quoque tribulacionibus in cordibus cavernosis illa agitatibus ad malignandum fiet tunc tribulacio magna. quia in omnibus partibus mittet inmovebuntur
satellites antichristi ad interfectionem populi christiani Et subdit immutatio in corporibus ad illam tribulacionem significandam Et primo in corporibus celestibus
2o in corporibus inferioribus i. Et omnis mons et insula etc. 3o declarat de hominibus et humilibus in hominibus i. Et reges terre et principes etc.
Dicit go quoniam ad primum istorum Et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus Vt enim ait haymo et alii expositores In sole significatur
Malachie 3o Orietur vobis timentibus nomen meum sol iusticie qui et lucet in sanctis suis sed tunc nigrescet tamquam saccus cilicinus (...)
quantum ad famam nominis et etiam in membris suis quia tunc imponetur eis quod essent malefici et magi et in hoc a christo edocti sunt
tunc miraculis ut predicacione claresceret in sanctis Mathei 24 Sol obscurabitur Tunc enim hii in quibus lucebat christus sicut per solem
terras inficientur et ita obscurabuntur Vel sol potest significare collectionem predicatorum de quibus dicit Mathei 5 Vos estis lux mundi
quorum quidam obscurabuntur quia timore compulsi vel blandiciis deliniti negabunt christum ut ait haymo ysaie 13 Obtenebratus est sol
in ortu suo Et Iohel 3 Sol convertetur in tenebras ideo dicit hic quod sol factus est niger sicut saccus cilicinus vel non dicto sicut saccus cilicinus
i. viles et peiores reputacione malorum Saccus enim cilicinus est vilis et asper quo vtuntur penitentes per quod innuitur quod sancti tunc
erunt in magna vilitate et asperitate etc. Et luna i. ecclesia a sole christo illuminata tota facta est ut sanguis quia in ea erit vbique per
secucio et sanguinis effusio Iohel 2 Luna convertetur in sanguinem etc. Et stelle celi ceciderunt super terram i. electi aliquando lucentes
in illa tenebrosa persecucione huius adherebunt terrenis promissionibus antichristi Et hoc dicit sicut ficus emittit grossos suos i. fructus leves
et vacuos et primos fructus eius quia fecunditate vocantur et ob humiditatem humoris emittit pomos fructus et tamen non sit sufficiens
calor ad digerendum mota a vento cadunt Ieremie 24 ficus malas malas valde etc. quasi dicit qualiter sancti sic cadent cum fuerint
in caritate radicati et apostolus dicat ad Romanos 8 Quis nos separabit a caritate christi. Dicit secundum haymonem et alios expositores quod illi qui
videbantur stelle per fidei claritatem et doctrine luminositatem et reliqua quamvis cadent in terram timore compulsi vel blandiciis de
lectacione deliniti ut dictum est Vnde Beda Quasi celestes in ecclesia fulgent vento nocivo persecucionis impulsi terrenis fuisse
probabuntur quorum opera grossis immaturis et inutilibus et caducis sicut fructibus comparantur Et sequitur Et celum recessit sicut liber
involutus i. ipsa ecclesia que tunc doctores habet scriptores habens quod dei legem scriptam non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis
et ideo per librum involutum ecclesia significatur In libro enim involuto quod intus continetur non videtur nisi illis quibus volutus aperitur
Ita erit de sanctis illius temporis omnis enim se manifestabunt et quamvis se celabunt ait haymo primo Iohannis 2o Nolite credere
omni spiritui sed probate spiritus si ex deo sint Vel celum recessit sicut liber involutus quia tunc ecclesia et electi occultabunt celestia
sacramenta et quamvis ista Vel per celum potest significari sacra scriptura prout ait gregorius super ezechielem omelia 9 per 2a parte que tunc involuetur vt non
aperte et vere archana illius intelligantur ysaie 29 Erit visio sicut visio libri signati Vel prout secundum litteram ad litteram prout ait
Richardus quia tunc erunt signa in sole et luna et stellis etc. Luce 21 Vel prout secundum expositorem specialiter de ecclesia prelatorum in vite
vite et iusticie defectibus per solem enim significatur prelatus sive prelatorum ordo qui tunc fit niger et deformis cum peccat ipse in
luna celum tenebrescet Et luna que est lumen a sole recepta fit tota ut sanguis i. ecclesia que sequitur malum prelatum in malis
operibus et eum imitatur Et stelle celi cadunt super terram quia qui videbantur iusticia fulgidi deficiente in eis humore gracie
inherent terrenis Vnde haymo Grossos sicut appellat fructus primi temporis qui antequam veniat ad maturitatem vento grossi
cadunt ita qui non pervenerint ad maturitatem in terrenas cogitaciones declinati decidunt Ezechielis 32 Nigrescere faciam stellas eius
Iob 3 Obscurentur stelle caligine eius Vbi gregorius moralium 4 per stellas ypocrite figurantur Apocalipsis 12 Draco traxit terciam partem stellarum
super quod gregorius ibi Stellas trahere in terram est eos qui videntur celestis vite ex amore terreno iniquitate aperti erroris vincere
per celum vero scriptura sicut prius quia inde lucet sol sapientie et luna scientie et stelle exemplorum lumen Et tunc erit sicut liber involutus
ob paucitatem complicatum veritatem misteriorum ysaie 34 Complicabuntur celi sicut liber Et quia in apercione huius sigilli revelatur
status et persecucio ecclesie tempore antichristi Ideo sciendum quod ante diem iudicii quidam homo contra christum et eius fidem venturus est qui propter
hoc antonomastice vocatur antichristus contrarium enim se monstrabit dum venerit et contra eum dimicabit et adversabitur preceptis eius et
veritatis eius ecclesiam persequetur vt dicit ysidorus libro 8 ethimologiarum et de demonibus Nascetur autem de tribu Dan et in Babilone egipti
ut filius confusionis et tenebrarum secundum inspiracionem loca peruenit Nascetur autem de adulterio per operacionem demonis a quo inhabitabitur
corporaliter non per assumpcionem et unionem in supposito sed per totalem possessionem illius ab ylo secundum illud apostoli 2 ad Thessalonicenses cuius adventus est
secundum operacionem sathane quia sicut dicit glossa diabolo instigante qui illum possidebit totum faciet quod est facturus non tamen sic ipse
ut freneticus qui culpam non habet de malis ita si vexaretur tamquam freneticus a diabolo non ei imputaretur quicquid ageret Vnde glossa
ipse quod non ducetur ut erit diabolus per quamvis demoniacus sicut christus ille est verus deus sed inhabitabit ab eo per totalem possessionem eius
a demone et imitacionem voluntatis eius Vnde gregorius 32 moralium dicit antichristus non dicitur diabolus incarnatus quemadmodum dei filius est homo factus
sed dicitur homo a diabolo assumptus et ab eo possessus quia in illum hominem pestiferum ingredietur tamquam in vas potentie sue per quod plenitudinem sue
malicie diffusurus est in omni gente Cuius enim principium diaboli superbos multos absorbuit ancillos inferiores seducet de
diabolo eos per se in infernum (...) quod non aliud intitulatur nisi fide in hominibus perfectis et coniunctione caritatis (...)
demonibus tantum potuit operari quantum faciet per istum hominem filium perdicionis ut docuit ubi dicit beatus gregorius et vult sed cum adversus
demonibus tantum potuit operari quantum faciet per istum hominem filium perdicionis ut dicit ut docuit (...)
beatus methodius martir in libro suo de primis et novissimis temporibus. de quo dicit magister historiarum et multo super genesim quod eo
carcere in carcere revelata sunt ei tempora prima et novissima quod eciam commendat beatus Ieronimus in prologo super Danielem

post generalem persecucionem ecclesie per Ismahelitas qui Saracenos se nominant, sed secundum rei veritatem sunt Agareni de Agar ancilla Abrahe
per Ismahelem filium eius geniti, in hunc modum: In novissimo septimi millenarii annorum seculi exient filii Ysmahel de heremo et erit adventus
eorum castigacio sine misericordia et ira, et tradet Deus in manus eorum cuncta regna gencium propter peccata et scelera que operati sumus contra
Dei precepta. Et itaque tradet nos in manus barbarorum quia obliti sumus precepta Dei. Propterea tradet nos polluti barbaris. Faciunt enim scelera
multa illicita quia maculant semetipsos quod turpissimum est dictu. Propterea tradet eos Deus in manus Saracenorum. Et addit ibi multa de potestate
et latitudine eorum et de terris eis subiectis. In hac generali persecucione mundi et ecclesie a filiis Ismahel scilicet Saracenis
est implendum esse verbum apostoli 2 ad Thess. 2: Nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perdicionis. In qua discessione
comprehendit universi habitatores a filiis istis, quod ... appellat Ismahelem patrem eorum ... super ecclesias
destruent, subdentes mulieres sanctas in utero et partu, sacerdotes interficient gladio, sacerdotes in locis sanctorum interficient, in ecclesiis sanctorum co-
habitant cum mulieribus et sacra polluent, ecclesiastica vestimenta induent ipsi et uxores ipsorum, iumenta eorum ad sepulcra sanctorum ligabunt
tamquam ad presepia, et multa alia similia premittit de actibus persecucionis eorum que hic obmittuntur. Liberacionem autem ecclesie ab hac persecucione
subiungit similiter dicens: Et post tribulaciones que fuerunt a filiis Ismahel et dissoluta erit omnis terra ab eis, et fuerint amicti ornato
preciose et splendidis vestibus, nequaquam poterunt eripi Romani de manibus eius. Tunc recordabitur Dominus Deus secundum magnam misericordiam
suam quam promisit diligentibus se, et in Christo qui sunt credituri, et liberabit eos de manu Saracenorum. Surget autem rex Romanorum
et preliabitur cum eis et occidet eos gladio et tradet eos in manus Romanorum, et erit regnum Romanorum exaltatum super omnia regna
et imponet Romanum iugum super eos gravius, et erunt sicut ipsi qui veniunt, et erit indignacio magna regis Romanorum super eos qui Christum
negaverunt etc. Et alia multa de hiis prophetavit. Utrum autem hec persecucio iam sit completa a tempore Machometi qui legem carnis
et gladium dedit istis Ismahelitis usque ad tempus Karoli magni qui ecclesiam de manibus eorum liberavit, cum tunc temporis Saraceni sic fuerint
dilatati per orbem ut non solum partes transmarinas sed eciam citramarinas scilicet cismarinas possiderent, intantum ut totam Hyspaniam
vastaverint et quod plus est eciam per Galliam se diffunderent, sic quod eam devastaverint et possiderent, nisi adiutorio Dei fultus
obviasset eis et restitisset Karolus Pipini qui tunc erat maior palacii, itaque una die de eis fere CCC milia occidit et compulit
eos Hyspaniam revertere prout in cronicis luculenter apparet. Vel adhuc oportet alia fienda generalior ecclesie persecucio. Mihi videtur non esse
... tamen iam completa sit, videlicet eo tempore quod designat, quia dicit istam fiendam in septimo millenario annorum ab origine mundi, quod
stat autem illam fiendam esse in septimo millenario. Alia autem sic oportet in septimo millenario, sed non potuit eciam iam septimo millenario
annorum ab origine mundi sit completum, nisi forte dici posset quod secundum Hebraicam computacionem mundi non est completum septimum millenarium annorum,
vel quod per septimum millenarium accipit totum tempus futurum a fine quinti millenarii usque ad finem mundi, sicut et Iohannes in hoc libro tunc dicit: nisi
cum fuerint completi mille anni solvetur Sathanas, per mille annos indefinitum tempus usque ad finem seculorum accipit, ut dicit Gregorius 32 Moralium.
Cum autem nondum completa sit, sed oportet iterum alia maior fienda per eos, videtur per id quod immediate subiungit idem Martyr: et erit pax et tranquil-
litas magna super terram qualis non fuit umquam antea, nec erit plus post eam, eo quod in novissimo fine seculorum erit pax et leticia
super terram, et requiescet a tribulacionibus suis. Et tunc fuit pax et tranquillitas atque securitas. Tunc erit repletus mundus et erunt
homines temporibus illis sicut erant temporibus Noe edentes et bibentes et letantes et nubentes et nuptum tradentes, et non erit in corde
eorum timor etc. Et cum igitur talis pax erit seu tranquillitas post illam persecucionem Saracenorum et videtur quod nondum venit super terram, oportebit
esse iterum alia persecucionem maiorem a Saracenis in fine seculorum, post quam maior pax toti terre et pax ecclesie habebitur. Utrum igitur
hec persecucio iam facta sit vel iterum expectanda, puto esse incertum. Hec tamen dicit idem Sanctus oportere quod contingat ante tempus Antichristi.
Precedet adventum Antichristi de quibus captivitate tradit hystoria scolastica quod cum venisset Alexander magnus ad montes Caspios, ubi ...
quos Salmanasar rex Assyriorum decem tribus captivas ductas de terra sua posuerat, sicut quartus liber Regum narrat hystoria,
miserunt ipsi filii captivitatis decem tribuum ad eum postulantes ab eo egrediendi licenciam, cumque comperisset causam captivitatis eorum
accepit eos recessisse a Deo patrum suorum vitulis aureis ymmolando et per prophetas esse predictum eos a captivitate non redituros.
Tunc Alexander videns quod non digni erant, eos studuit includere. Tunc quia angustias viarum fuerat in montibus obstruere et videret
laborem humanum ad hoc non posse sufficere, oravit Deum Israel ut ipse opus compleret. Et accesserunt ad se invicem prerupta moncium,
ex quo liquide apparet non esse voluntatis Dei ut exirent. Egredientur tamen circa finem mundi magnam stragem hominum facturi,
ubi Iosephus addit dicens: Deus quid facturus est pro fidelibus suis sic tamen fecit pro infideli. Hec in Ecclesiastica historia. Dicit quod in fine mundi
decem tribus filiorum Israel inclusas facturas magnam occisionem hominum de loco captivitatis exibunt. De quo contra decem tribuum vi-
loquitur beatus Methodius martyr ubi dicit: Deus tunc erit adventus eorum sicut Gog et Magog venient et commovebuntur omnem terram
propter visionem eorum et expavescent omnes homines qui habitant super faciem terre et abscondent se in montibus et speluncis a facie
eorum et subdit: Et scelera eorum gentes homines comedent et serpentes et iumenta mulieres cum parvulis manducabunt et non est
qui possit illos expugnare et post septem annos temporum illorum comprehendent civitatem Ioseph. Et tunc mittet Dominus unum de
principibus suis et percuciet eos cum fulgure et igne simul uno momento. Et multa in videre sic placet. In ceteris
...
... qui ... qui leges carnis secuntur ad legem Antichristi facilius convertentur ... quia consona voluptati eorum sic quod pugna illius ut ...
imminebunt, ideo quod in solos Romanos gladius sue persecucionis ... ... Saraceni quia soli audebunt ipsius mendaciis impiis
... contra. Tercia vero Antichristi et senia erit illa persecucio, prout dicit Daniel propheta, et Christus ... veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo
gentes esse ceperunt usque ad tempus illud scilicet Antichristi. Post gloriam ... ... Sathanas in membris antiquis scilicet Nerone
Domiciano Dyocleciano et aliis sic ... affligit ecclesiam, constat quod per illum qui caput omnium persecutorum erit in tanto crudelius
ecclesiam affliget ut non videatur humana persecucio sed plane dyabolica et maligna ... effectibus eius cognoscitur ...
... Ysidorus de summo bono ... dicit: Multo gravius sub Antichristo eciam deficiet synagoga quam in ipso adventu salvatoris

paucos persecuta est. Et sicut dicto quomodo sine vidi sybilla videt / tanto crudelius persecutores operatur. Hinc id quod subditur vobis
ve terre et mari quia descendit angelus ad vos habens iram magnam sciens quia modicum tempus habet / Nam ille hostis sanguisuga
sanguinem paucorum sitiens / per exquisita martiria coget paucos veritatem fidei denegare et sic deum offendere. In principio autem ecclesie
sub persecutionibus tyrannorum signa per choruscantia in stratis passionibus solacium et confortationem paucorum in tormentis corporis faciebant
In omnibus vero temporibus sub persecutione antichristi illud solacium secreto iudicio dei subtrahetur. Tunc enim sancti miracula non facient. Si pociores
persecutores corporis pius signis mirabilibus contra choruscabunt et ideo hinc per immanitatem supplicii hinc per subtractionem solacii hinc per
apparentia sue prodigii in persecutione sancti tunc gravissime patientur. Resonabunt gloria antiqua quam martirorum et eo amplius pa
tientur electi tunc temporis quo corporis persecutores fulgebunt optionem apparentia et refulgentia signorum hinc dicitur beatus gregorius 32 mor
qui[illegible] illud Job xl. Stringet caudam suam quasi cedrum. Computandum magis vide cum behemoth iste sanctus antiquus caudam suam sicut
cedrum elevat in quo tunc atrocius quod nunc sic dicit surget. Quid enim penarum genus non nominis quam non videas martyrum convenisse gaudens
Alios namque ignisio ictu incessit iugulo gladiis strinxit alios cruce patibulum affixit in quo et mors procrastinata repelleret
et repulsa procederet. Alios hirsutis ferrum dentibus consumit. Alios armato fide insultans ungula sparsit. Alios beluina
rabies morsibus detruncando consumit. Alios ab intimis visceribus per cutem pressa vis uberum rupit. Alios effossa terra viventes
operuit. Alios de altum dimissos in morte parionum fregit. Alios de sepulcris aqua repleto absorbuit. Alios ardens flamma
usque ad cineres depasta consumpsit. Cuius quia iste behemoth caudam suam in fine mundi nequius dilatat quid est quod in hiis tormentis
tunc atrocius certat ut sic quod in ewangelio per semetipsam veritas dicit surgent pseudo christi et pseudo prophete et dabunt signa magna
et prodigia ita ut in errorem mittantur si fieri potest etiam electi. Nunc enim fideles mira faciunt cum perversa patiuntur / Tunc autem
behemoth huius satellites etiam cum perversa inferunt mira facturi sunt. Et subdit pensemus ergo quod erit humane mentis illa temptatio
quando et pius martir corpus tormentis subiicit et tamen ante eius oculos miracula tortor facit. Cuius tunc virtus non ab ipso cogitationum
fundo quatiatur quando is qui flagris cruciat signis choruscat. Hinc in quibus verbis ostenditur apte quod cum antiqui tortores non
valebunt illo tempore sic quando erunt atrociores quia in preteritis martyrum tortores miraculis choruscabunt huic concordat quod dicitur beda
super apocalypsim dicens in quibus extremis temporibus antichristi ipse tunc erunt quod non solum contra tormenta et acriora quam prius consueverant ingerenda
sunt fidelibus sed quod gravius est signorum eos operatio que tormenta ingerent comitabitur. Tunc est impletum illud per quod vobis dicit hec
in qua omnes qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo et alii propterea. Anima vero sicut Augustinus humana bona et
ipse nulla fiat amor ille sit qui foris mittit timorem hinc est quod in principio persecutionis ecclesie vigente igne divine caritatis
tormenta inania pro nichilo ducebant amantes. Sed quia in fine instante sena persecutione et paucorum cordibus erit tunc caritas non
foris mittet timorem sed pro horrore penarum sanctorum omnium corda quatientur. Corruptis cordibus electorum ut dicitur per vos de ewangelio Apocalypsis
In illo ergo behemoth turbine nimia hoc tribulatione penarum ad fidelitatem labentur. Unde sicut beatus gregorius v° quod Daniel sub alio specie ipse
contra hanc dicimus caudam / loquitur deus dicit de fortitudine et de stellis et conculcavit eas et usque ad principem fortitudinis magnificatum est
et abstulit ab eo iuge sacrificium et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem dei datum est contra iuge sacrificium propter peccata et pro
stituitur veritas in terra et faciet et prosperabitur. Dum vero de fortitudine quippe et de stellis dicit cum nonnullos et virtutis luce
resplendentes et virtute operis fortes robustos frangit. Cum usque ad principem fortitudinis magnificatur quia contra ipsum auctorem virtutis
extollitur. Iuge vero sacrificium tollit quod studium quo cotidie ecclesia mensis quos repit interimit. Robur vero ei propter peccata contra iuge
sacrificium datur quod nisi peccatorum merita poscerent / eos qui recte vivebant obtinere adversum nequaquam posset et cetera. Et hec de
cauda eius trahebat iam partem stellarum celi et misit eas in terram. Gregorius de ecclesia namque est quam in hac nocte vite presentis
dum in se innatas sanctorum virtutes continet quam radiantibus desuper stellis fulget. Sed draconis cauda in terram stellas deicit quia extrema
contra potentia per antichristum assumpti hominis erecta quosdam quos velut electos dei in ecclesia invenit obtinendo reprobos ostendit. Stellas
itaque de celo in terram cadere est nonnullos relicta spe celestium illo duce ad ambitum glorie secularis inhiare. Job xl sub ipso
erunt radii solis. Beatus gregorius 34 mor. Multi quam in sancta ecclesia luce sapientie resplendescere videbantur tunc vel persuasionibus capti vel
minis territi vel tractibus [illegible]. Leviathan usque draconem se subiacent. Ideo dicit sub ipso erunt radii solis quia hii qui nunc sancti ecclesie
per eandem sapientie quasi radios lucis videbantur aspergere et pro auctoritate rectitudinis desuper resplendere. Prius leviathan usque inique
se operatione subsiduntur ut non iam veritatem predicando desuper luceant sed ei prave obsequendo famulentur et cetera. Persecutionem autem illius
permittit omnes doctores sancti pluras assignant causas. Beatus enim Augustinus expresse [illegible] de ci[vitate] dei et ipse quoque novem assignat. Prima ut ap
pareat hostis illius malignitas potestas. Secunda ut appareat sancte civitatis fidelissima paciencia. Tertia ut appareat dei permittentis iustissima
sapiencia que tanto malo permisso ad suum bonum electorum utatur. Quarta ut sancta ecclesia in tanta victoria glorietur. Quinta ut subli
mitas virtutis in fine tunc temporis in comparatione ad virtutes sanctorum modicum temporis declaretur. Nam tunc illa corone erit sublimior
quanto eas permittet enim temptatio persecutionis forcior. Dicitur enim sicut magis solvetur nunc apparet eius malignitas potestas cum
ecclesie per temptationem fidelissime civitatis fidelissima paciencia probaretur ecclesie vero viam in ulterius placet et propter que magis malorum
tandem fuit victorum ope quem nunc ei ad temptationem sanctorum alligabit. Nunc enim in temptatione infinitorum omnem malignitatis sue
voluntatem permittit operari / negant posse effundendo et operando maliciam in insignes aliquos ceteros alios in certatis hostes nonne
ad fidem pietatis deiceret hos frangeret / ecclesie est vero subdit alias duas causas dicit solvetur in fine / ut quam forte adversarium de
civitas superavit cum ingenti gloria sui redemptoris adiutoris aspiciat ecclesie quod vero dicitur corporis sanctorum qui tunc futuri sunt sanctorum atque
fidelium quod sunt apparebit quam quam illos perbandos tantis solvetur initius cum quo tunc ligato tantis pertulit dimicauerint
ecclesie vero ne. Alia tam tangit beatus gregorius in pluribus locis dicit sic quia stabunt apparentia contra ficte stabunt et glorabunt specie
de virtutibus manifestentur clarius quam cum temptationibus permisse et ut illi qui in bene stare non poterunt vincunt cum prefatis sanctorum
dampnationis vel ut illi quam caritatem virtutis non receperunt ut salvi fierent / mittentur in operationem erroris ut credant mendacio et cetera

[illegible] [illegible] convertentibus fient [illegible] et [illegible] ut illi qui sunt in fide [illegible] manifestiores fient [illegible] [illegible] medii
sicut ista in [illegible] clerorum ne [illegible] [illegible] capiuntur [illegible] corporum [illegible] et ne [illegible] corporum a fide [illegible]
[illegible] illi [illegible] [illegible] [illegible] errore [illegible] tenebris et [illegible] ad [illegible] [illegible] et [illegible] magis [illegible]
tunc ibi et omnis mons et insule etc. [illegible] immutatione [illegible] in corporibus celestibus ad [illegible] vehementer [illegible] tempore
persecutionis antichristi [illegible] immutatio [illegible] in corporibus mediis [illegible] in [illegible] et omnis mons per montes [illegible] loco
[illegible] debemus intelligere [illegible] [illegible] in [illegible] constitutos qui [illegible] eminent sicuti montes planicie [illegible] [illegible]
[illegible] suscipiat montes pacem populo ut [illegible] [illegible] super [illegible] montes sunt [illegible] fide solidi [illegible]
operibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in mobilitate a motibus [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] doctores
et [illegible] [illegible] montes [illegible] [illegible] vite celsitudine et intelligentia [illegible] [illegible] deserunt et celo [illegible] sunt
[illegible] super [illegible] super montem excelsum ascende tu que [illegible] syon [illegible] [illegible] celesti [illegible] et doctrina [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subditos ad meliora [illegible] [illegible] vite [illegible] de [illegible]
Per insulas vero figurantur in fide constantes qui [illegible] fluctibus illiduntur sed non opprimuntur de quibus [illegible] ysaie 42 [illegible] insule
[illegible] et [illegible] audite insule et attendite populi de longe [illegible] movebuntur de locis suis non a fide recedendo sed a societate
reproborum se dividendo et disiungendo [illegible] de babilone populus meus et [illegible] de medio eorum [illegible]
[illegible] [illegible] in persecutionibus [illegible] salvator ipse fidelibus [illegible] cum qui sunt persecutoribus eius lapidare volebant
[illegible] [illegible] cum illis eum querentibus ut ad mortem ducerent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
Ihesum nazarenum [illegible] [illegible] [illegible] fidelibus [illegible] mente debilibus et timentibus [illegible] ne in tormentis deficerent reliquit
fuge remedium [illegible] [illegible] fortibus et [illegible] mente constantibus [illegible] amplexandi [illegible] querentibus eum ad mortem
se obtulit ut pro nobis ymolandus ad [illegible] patibulum duceretur [illegible] ambrosius super lucam [illegible] [illegible] [illegible] non habes quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] tenebra [illegible] fortis es contempne mortem [illegible] fuge [illegible] et [illegible]
[illegible] super iohannem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salutis [illegible] [illegible] futuris suis fidelibus [illegible] debent
imitari [illegible] et [illegible] persecutorem fidelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faciebat [illegible] in [illegible]
immanitate persecutorum tolerare non posse ne [illegible] tales [illegible] desperarent et [illegible] a [illegible] se alienos arbitrentur [illegible] passiones
refugerent dignatus est dominus precepto [illegible] et [illegible] consilio precepto [illegible] [illegible] [illegible] persecutionis tempore fugere [illegible]
[illegible] si vos persecuti fuerint in civitate una fugite in aliam [illegible] [illegible] adhuc puer [illegible] ad declinandam [illegible]
[illegible] non solum de civitate [illegible] [illegible] de regione in regionem fugere dignatus est delatus a parentibus in egiptum [illegible] eum
[illegible] principes [illegible] [illegible] [illegible] vellet [illegible] [illegible] iudeam deseruit et ad alias regiones transivit ne [illegible] eius
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capite suo [illegible] ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuge [illegible]
[illegible] antichristi tempore persecutionis immanitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potuisse [illegible] in terra [illegible] ubi et [illegible]
[illegible] est [illegible] persecutio grassabitur [illegible] antichristus crudeliter [illegible] et [illegible] [illegible] tenebit [illegible] [illegible]
mente constantibus et electis [illegible] [illegible] [illegible] malorum [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mala
gentis mee et [illegible] [illegible] crudelissime belue ad mortem [illegible] [illegible] electi debiles [illegible] illius ad loca refugii a
[illegible] [illegible] refugient ut illic in vita corporis et anime se [illegible] [illegible] glossa super [illegible] daniel [illegible] salvabuntur et de manu
[illegible] edom et moab et principes filiorum amon [illegible] [illegible] antichristus [illegible] et moabitas et filios amon arabiam scilicet
[illegible] relinquet [illegible] illic [illegible] ad deserta loca [illegible] [illegible] fugient et [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] ad [illegible]
ad [illegible] cum videritis abhominationem desolationis [illegible] tunc qui in iudea sunt fugient ad montes [illegible] [illegible] fuge [illegible] [illegible]
[illegible] destructionem [illegible] per principem romanum titum fideles ad loca deserta [illegible] [illegible] [illegible] super math
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] historia ecclesiastica refert [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iordanem et [illegible] ut [illegible] impletum est [illegible] [illegible] tunc qui in iudea sunt fugient ad montes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in figura [illegible] [illegible] [illegible] sub antichristo [illegible] [illegible] de antichristi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] error iste [illegible] est ut qui veritatem non susceperunt suscipiat [illegible] iudeam deserere monet et
[illegible] in montes ne [illegible] [illegible] [illegible] antichristo [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] est quod [illegible]
[illegible] cum [illegible] et omnis mons et insule de locis suis mote sunt [illegible] in [illegible] eminentes et qui [illegible] fluctibus persecutionum [illegible]
reproborum [illegible] et [illegible] illa pars in qua narratur immutatio in [illegible] [illegible] in terra et de [illegible] [illegible]
et reges [illegible] potentes [illegible] ut [illegible] beda et eminentiores [illegible] ad [illegible] vel reges [illegible] qui [illegible] sua corpora regere noverit
ne [illegible] [illegible] [illegible] ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] super [illegible] iob [illegible] balteum regum [illegible]
[illegible] et principes [illegible] qui [illegible] [illegible] dignitatis qui non [illegible] reges [illegible] [illegible] virtutibus resistunt ut [illegible]
iob [illegible] effundit despectionem super principes [illegible] [illegible] principes [illegible] qui cogitationibus [illegible] [illegible] principes
regum [illegible] et tribuni ad litteram tribuni [illegible] [illegible] ut [illegible] et [illegible] tribuni [illegible]
[illegible] [illegible] principes et [illegible] [illegible] contra vicia [illegible] ut [illegible] [illegible] abstinencie et discipline
[illegible] et divites [illegible] non operibus sed bonis operibus [illegible] ad [illegible] monet apostolus divites [illegible] bonis operibus [illegible] et fortes [illegible] non [illegible]
[illegible] corporis [illegible] animi virtutibus [illegible] [illegible] fortes [illegible] sunt in bello [illegible] et omnis [illegible] [illegible] obligatus et liber [illegible]
absolutus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et liber [illegible] iob 3 [illegible] liber a domino suo absconderunt se
in speluncis et petris moncium [illegible] [illegible] [illegible] persecutionem [illegible] fugiet et abscondet se [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] super nos [illegible] [illegible] in speluncas petrarum et in voragines [illegible] [illegible] in speluncis et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ibi [illegible] et longo [illegible] ad mortem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible] ne [illegible]
[illegible] [illegible] ad negandum christum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et dicunt montibus et petris cadite super nos [illegible]
[illegible] absconderunt se in speluncis et petris moncium [illegible] [illegible] angelorum suffragia postulabunt ut [illegible] [illegible] mereantur evadere
[illegible] et [illegible] [illegible] et dicunt [illegible] montibus et petris [illegible] in [illegible] qui sunt montes [illegible] [illegible] ad celestia
[illegible] et [illegible] de locis suis mote [illegible] [illegible] super montes et rupes [illegible] inaccessibiles et in insulis maris [illegible] fugient [illegible]
[illegible] [illegible] ista loca [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agit [illegible]
per montes [illegible] loco [illegible] [illegible] [illegible]

et petre propter confirmacionem in bonis quorum suffragia postulabunt fideles in persecucione positi. Dicent ergo montibus et petris id est sanctis in patria qui sunt sublimes et firmi in fide: Cadite super nos id est condescendite nobis per piam affectionem et protegite per vestram intercessionem sive iram animi inflectite et pijs intercessionibus nos iuvate. A facie sedentis super thronum id est dei iudicantis et ab ira agni id est christi secundum aut glossa Ieremie 4 facta est terra in desolacionem a facie ire columbe et a facie furoris domini. Et hec quia venit dies magnus ire ipsorum id est dampnacionis temporis Sophonie primo dies illa dies ire [illegible] quam ibi enumerat. Et quis poterit stare id est in fide perseverare nisi per intercessionibus sanctorum Malachie 3 quis stabit ad videndum eum. Tunc verificabitur illud Job 5 Si est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorum convertere. [illegible] dicit qualiter aut distinguitur A facie sedentis super thronum et postea subiungit Et ab ira agni id est christi hominis quia ipse [illegible] et sedens super thronum et iudicabit. Pater enim omne iudicium dedit filio Johannis 5. [illegible] ut dictum est super primo quia filius dei in forma humanitatis apparebit iudicans. Nichilominus quippe est deus iudicabit auctoritate et potestate divinitatis. Est ergo sensus A facie sedentis super thronum id est ab ira agni id est ab adventu [illegible] secundum formam [illegible] et [illegible] qui licet prius fuit ut agnus mansuetus Ieremie 11 tunc tamen apparebit ut ursus [illegible] ut aut [illegible] mor[alia] [illegible]. Ira ergo dei est suum flagellum in ultimo iudicio [illegible] [illegible] eorum. Ubi ira dei est iusta peccati vindicta [illegible] Aug[ustinus] epistola [illegible] [illegible] in deo non cadat ira [illegible] tamen nasci metaphorice [illegible] aliquos quos flagellat eos quasi ad modum irati [illegible] tunc quando flagellat electos in hoc mundo fit hoc magis ex sua benignitate ad augmentum meriti ipsorum et purgationem [illegible]. Dicit ergo patet sanctorum tempore illius persecucionis stabilitas et in fide firmitas. Et ideo per montes figurantur et per petras. Montes enim excelsi [illegible] et petre refugium erinaciis. Et postea [illegible] patet orationis sanctorum necessitas [illegible] et [illegible] in tempore tribulationis [illegible] et hic figuratur quod infirmiores tunc sancti postulabunt suffragium orationum a perfectioribus in tribulationibus. Ut [illegible] hic [illegible] et est in glossa Multum enim valet deprecatio iusti assidua Jacobi ultimo. Unde de Moyse qui placavit iram domini [illegible] [illegible] [illegible] quod deus est cuius ire nemo resistere potest Job 9. [illegible] super [illegible] [illegible] mor[alia]. quod ire dei et resisti [illegible] quem ipse qui irascitur [illegible]. Et resistit omnino nichil [illegible] qui se et ad placandum opponit et ipse prorsus quod ei fundat non [illegible] et de hoc ponit ibi multa [illegible] [illegible] enim sancti qui ire dei obviant ab ipso accipiunt ut contra ictum perculsionis eius opponant. [illegible] ut ita dixerim cum ipso se erigunt contra ipsum eos quos divina vis [illegible] opponit secum quasi in eo quod adversum sentiunt [illegible] obviant [illegible] eos [illegible] [illegible] et [illegible] inter levat quos quasi adversantes [illegible] portat ergo [illegible] deprecantium quam aspirat et velut volenti opponit quod ab ipso ut fiat [illegible]. Moysi enim dicit Dimitte me ut irascatur furor meus contra eos et deleam eos faciamque te in gentem magnam. [illegible] est fideli dicere Dimitte me nisi deprecandi ausum prebere [illegible] [illegible] pensa quantum apud me valeas et cognosce quod obtinere potes quicquid pro populo postulas. [illegible] quasi hac [illegible] [illegible] testatur [illegible] suprema indignatio sese ut ita dixerim medullitus monet [illegible] [illegible] [illegible] ne [illegible] [illegible] [illegible] deprecatio obviat [illegible] semel deus aliquid ab hominibus irascendo disponit [illegible] est enim quod Moyses qui reatum totius plebis apud dominum [illegible] [illegible] [illegible] placat ad petram ovis veniens et propter aque contradictionem diffidens [illegible] [illegible] dominum quod se obice obtulit [illegible] [illegible] [illegible] placat [illegible] [illegible] [illegible] saepe [illegible] [illegible] [illegible] non potuit. Et saepe hac de re affligitur saepe [illegible] [illegible] turbatur et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non potuit [illegible] repellere a semetipso non valuit qui hac volente deo et a populo [illegible] [illegible] deus et [illegible] [illegible] [illegible] iracundiam repellere a semetipso non valuit qui hac volente deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad Jeremiam dicitur Tu ergo noli orare pro populo hoc et ne assistas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et implacabiliter [illegible]. [illegible] ad me [illegible] [illegible] Et [illegible] si steterit Moyses et Samuel coram [illegible] [illegible] et [illegible] quod non [illegible] te in tempore clamoris eorum ad me [illegible]. Et [illegible] [illegible] plaga inimici percussi te castigacione crudeli [illegible] [illegible] me non est anima mea ad populum istum Ieremie 15. Et [illegible] [illegible] [illegible] suffragia orationum et iram dei modo dicto. [illegible] figuratur in littera cum dicitur Absconderunt [illegible] littera vite perfectibilitas per quam est meriti suffragia orationum et iram dei modo dicto. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] elongacione a tumultibus mundanis [illegible] se in speluncis [illegible] [illegible] aut glossa [illegible] per speluncas [illegible] [illegible] [illegible] Greg[orius] 31 mor[alia] c. 22. Petram quippe ingredi [illegible] [illegible] ingredere in petram absconde in fossa humo a facie timoris domini [illegible] absconditum [illegible] cogitaciones agentes ab ira districti iudicis in [illegible] [illegible] a facie timoris domini fossa humo absconditur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et nos [illegible] [illegible] humilitate nostre mentis celamur. [illegible] enim [illegible] [illegible] fodiendo [illegible] [illegible] [illegible] nosmetipsos abscondimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] studiosa [illegible] cogitaciones [illegible] quo apud nosmetipsos abscondimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quanto [illegible] gloria maiestatis [illegible] quasi [illegible] timoris eius facies [illegible] tanto quod magis [illegible] est ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eius appropinquat [illegible] ergo agendum est quo refugiendum [illegible] quis late potest cum qui ubique est [illegible] petram ingredi [illegible] fossa [illegible] humo occultari [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo ab [illegible] [illegible] [illegible] invisibilem apud nosmetipsos in corde subtrahimur. Ut cum [illegible] cogitaciones [illegible] apud semetipsam tanto [illegible] [illegible] invisibilium apud nosmetipsos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sepulcrum mentis [illegible] quanto [illegible] absconditur [illegible] Job 3 Gaudent cum invenerint sepulcrum [illegible] [illegible] 5 mor[alia] [illegible] [illegible] sepulcrum mentis [illegible] [illegible] in qua [illegible] absconditur [illegible] Absconditos eos in abscondito vultus tui [illegible] [illegible] [illegible] sub [illegible] absconderunt se [illegible] in qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] loquitur de futura persecucione [illegible] ut [illegible] [illegible] est quod sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tantum timebunt [illegible] [illegible] [illegible] patet [illegible] [illegible] [illegible] intolerabilitas in die iudicij et maxime dampnandis [illegible] sancti tantum timebunt [illegible] et angeli [illegible] timore [illegible] [illegible] non [illegible]. Et quis poterit stare [illegible] [illegible] [illegible] tunc illius ira timebunt et angeli [illegible] timore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et peccator ubi parebunt [illegible] [illegible] sic aut [illegible] [illegible] mor[alia] quis [illegible] sustinebit si enim iustus vix salvabitur impius et peccator ubi parebunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mor[alia] [illegible] [illegible] [illegible] et furor viri non parcet in die vindicte [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] tacui [illegible] silui sic parturiens loquar zelus enim et furor viri non parcet in die vindicte [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] apud se [illegible] tolerat cum dolore [illegible] Greg[orius] [illegible] mor[alia] parturiens quod portat cum dolore [illegible] sic [illegible] tunc [illegible] [illegible] apud se [illegible] tolerat cum dolore manifestabit. Job 10. Multiplicas iram tuam contra me. Et de hoc [illegible] multum [illegible] angustie [illegible] [illegible] [illegible] inde [illegible] iustitia [illegible] patens [illegible] [illegible] chaos infimum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ardens [illegible] [illegible] [illegible] late [illegible] [illegible] intolerabile et ideo non restat nisi nunc vita corrigere et iudicare et [illegible] iram placare maiestate ut [illegible] [illegible] [illegible] apprehendite disciplinam ne quando irascatur dominus [illegible] Job 24. Fugite a facie gladij id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] studete placare aut [illegible] [illegible] mor[alia] 14 in fine. Vitari namque [illegible] iudicis non [illegible] ante iudicium potest [illegible] non [illegible] [illegible] placatur tunc videri potest et placari non potest quia [illegible] [illegible] [illegible] dominus sustinuit [illegible] sic [illegible] reddet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] placatur tunc videri potest et placari non potest [illegible] dominus sustinet cum adhuc mala tolerat [illegible] videt [illegible] semel [illegible] in timet iudice cum [illegible] iudicium [illegible] cum dominus sustinet [illegible] [illegible] [illegible] retribucionem ulcionis [illegible] tanto in iudicio districtius feriat quanto ante iudicium diucius expectavit [illegible] [illegible] [illegible]

[left margin:] [illegible] et petris [illegible]

Notandum tamen quod secundum Haymonem istud totum possit exponi in generali parte. Ut per montes intelligentur superbi, per insulas avari et cupidi qui
solummodo negociorum fluctibus quatiuntur et instabiles sunt. Isti tales movebuntur ad malum a bono, a fide ad infidelitatem, ut suam
cupiditatem possint implere. Omnis enim sub pace tempore non solum corporum sed etiam pereunt sed etiam in morte propinquorum gaudent aliquorum bo
[illegible] quos visum [illegible] reges ac principes ac [illegible] in qualitate [illegible] ob reprobos sunt, maiorum scilicet dignitatis homines mediocres et
minores qui timentes amittere regna dignitates et honores dum viderint antichristum regnare cum membris suis transibunt ad eos et mone
buntur ad malum ut eis pareant et divicias non amittant. Divites quoque possunt appellari petre qui omne malum quod voluerint implere
libere poterunt, vel in malo aliorum antichristo indigebunt [illegible] fortes [illegible] in malo possunt intelligi scilicet ad inferendam ebrietatem vel ad fidem corpo
subvertendam liberi scilicet a iusticia alieni, et secundum peta secundum apostolum Romanos 6: Cum enim essetis peccati liberi fuistis iusticie. Omnes isti immanente
futuro iudicio current ad angulum demum cum desperati non [illegible] et accedere ad aquam [illegible] dicentes: Cadite super nos et abscondite nos a facie etc.
in modo liberate nos quia in vobis aeterna [illegible] et de hoc in glossa habetur.

Post hec vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terre tenentes quatuor ventos
terre ne flarent super terram, neque super mare neque in ullam arborem etc. usque ibi. Et vidi alterum
Capitulum septimum. Et columna etc. ad precedentia narrata et descripta persecucione ecclesie tempore antichristi, et [illegible] timore
fidelium illo tempore ob magnitudinem persecucionis et ob malorum illatum hic narratur ipsa persecucio a demonibus per [illegible]
per subtractione bonorum et durat usque ibi. Et vidi alterum angelum ascendentem etc. Dicit ergo: Post hec vidi quatuor angelos etc.
[illegible] non denotat diversitatem visionum sed ordinem visorum in revelacione angeli et narracione Iohannis. Vidi scilicet visione intellectuali
quatuor angelos stantes super quatuor angulos terre. Secundum Haymonem per quatuor angelos sunt demones principaliter super quatuor regna principalia
tenentes scilicet Assiriorum, Persarum, Grecorum et Romanorum, de quibus habetur Daniel vii ubi legitur de quatuor bestiis et que fuerunt in typicis statue quam
vidit Nabuchodonosor et cuius misterium ei Daniel exposuit ut habetur Daniel ii. Sua per caput aureum signatum regnum Assiriorum sive Caldeorum
propter divicias amplam excellenciam. Per pectus argenteum designabatur regnum Persarum sive Medorum propter divicias excellente affluencium.
Per ventrem seu enea femora signabatur regnum Grecorum sive Macedonum propter linguarum et stacionis eloquenciam. Per ferrea vero sive pedes ferreos
designabatur regnum Romanorum propter armorum militaria potentiam, per ferrum domans omnia et [illegible] discordabat, sub quo conceptus est lapis
sine manibus id est Christus de virgine natus. Luce 2°: Exiit edictum etc. Super hos ergo quatuor angulos terre id est super hec quatuor regna principalia
stabant quatuor angeli scilicet nequam secundum Haymonem, quia eos ad sui similitudinem [illegible] angeli enim [illegible] sunt inmissi latine
angeli vero mali mittuntur a Deo ad penas bonorum et ad [illegible] malorum. A principe vero diaboli ad subversionem, auctorum [illegible] a
Et hii quidem per quatuor ventos secundum Haymonem sunt. Unde Daniel vii quod quatuor venti pugnabant in magno mari et quatuor
bestie consurgebant de terra que sunt prefata quatuor scilicet regna. Tenebant ergo quatuor angeli quatuor ventos id est se ipsos in membris suis.
[illegible] enim diabolus et omnes iniqui sunt unum corpus, ideo ipse in angelis et in ventis intelligitur. Tenebant igitur angeli quatuor
ventos terre ne flarent super terram, quia quatuor demones singulis regnis prelati ita tenebant subditos omnes [illegible] ut nullus
flatum aque religionis auderet emittere vel verbo vitalis adversus antichristum efficacie. Et hoc neque super terram, per quam [illegible]
neque super mare per quod designatur insulas, neque in ulla arbore id est in ullum hominem in terris habitante. Nam homines
in hiis quatuor regnis degentes pro suo libitu detinebunt astrictos, scilicet [illegible] de hoc in glossa, et quia [illegible] Beda dicit quod tenebunt ventos
quia suo quodam potestatem omnia [illegible] ullum pro libitu suum [illegible] respirare sinebant. Ex quibus dictis patet tyrannica crude
litas malignorum spirituum et [illegible] eis prestatis tempore persecucionis antichristi. Notandum cum iuxta [illegible] doctorum [illegible] filii Christi temporis capti
in fine mundi de loco in quo sunt captivati conventi sunt. Unde [illegible] quod ad locum eius a Deo concessum a quo translati sunt et captivi
[illegible] de captivitate [illegible] accedat, ut ipsum iterum valeat inhabitare, quod in terra lacte et melle manante primitus acceperunt.
Et ad locum illum tendentes, factum sunt magnam stragem hominum ut hystorie dicunt. Iudei quoque [illegible] et manentes in locis
per que illi transibunt stragem gencium [illegible] videntes [illegible] corporum [illegible] corpore [illegible] filiis [illegible] dictam [illegible]
et [illegible] [illegible] Cassiodorus dicit super psalterio [illegible] illum [illegible] venient legati de Egipto
quod antichristus [illegible] in Egipto filius Israel in terra promissionis [illegible] legatos suos mittat per quos asserit se esse messiam in lege
eis promissum et ad hoc [illegible] mandabit eis quod non directa via veniant ad eum sed per desertum ut in corpore [illegible] dividat eis mare
ut transeant ad eum per siccum mare sicut et Moyses fecit. [illegible] dividendo secundum [illegible] videbitur facere in [illegible] corporum
[illegible] corpore [illegible] invadet primum regnum Egipti et ipsum primum [illegible] suo subiugabit ut dicit glossa Daniel xi super [illegible] et in tempore [illegible]
Et emittet manum suam in terras et terra Egipti non effugiet et [illegible] thesauros auri et argenti et in omnibus preciosis Egipti.
[illegible] ac regno Egipciorum per Lybia et Ethiopia transibit ut dicit Daniel ubi [illegible] et illa duo regna sibi subiciet ut dicit [illegible]
[illegible] Et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone, glossa: [illegible] contra Egipcios vel alias gentes, ita ut dicit glossa Daniel xi
antichristus [illegible] senciet arma Romanorum. Nullum quippe dubium est ut opinor quin tota Romanitas [illegible] nomine Romanorum importatur, in bellum
Romanorum et Grecorum [illegible] et terra sancta que calcatur nunc a gentilibus inhabitabitur a [illegible] septem annis. Cumque [illegible] fama
[illegible] quod eos libertati nomine suo ut dicit Ambrosius. Sic [illegible] Romano imperio defeccionem habere et [illegible] regnum confractus
[illegible] septem reges facilius ad eius imperium [illegible] et subiacere eius obediencie voluntati. Notandum [illegible] super Danielem
[illegible] qui descendit est regnum Romanorum, x futuros reges qui orbem terrarum [illegible] et [illegible] succedentes
esse [illegible] qui tres reges de x superatus sunt id est Egipciorum regem et Affrice et Ethiopie quibus interfectis [illegible] septem victoribus
[illegible] angeli sunt [illegible] est super c 2° de [illegible] septem [illegible] qui angeli [illegible] Et si sunt boni sunt angeli Dei. Si vero sunt mali
magis sunt angeli Sathane, [illegible] pro illo tempore quo sunt mali [illegible] est super c 3° de angelo ecclesie [illegible] nomen habes
quod vivas et mortuus es. Et quia antichristus ista quatuor regna principalia sibi subiugabit [illegible] est quod eius quatuor tyrannos preficiet qui [illegible]
hic nomine quatuor angelorum [illegible] hic est [illegible] Post hec vidi quatuor angelos stantes id est [illegible] super quatuor angulos terre
id est super quatuor predicta regna principalia, tenentes quatuor ventos terre ne flaret super terram id est impedientes doctores ecclesie ne verbum Dei [illegible]

[Margin notes:] [illegible] quod est [illegible] — Vide in [illegible] — [illegible] qui [illegible] ventos [illegible] — adversus eum rex Austri [illegible] Egipti [illegible]

de quo flatu dicitur Cant. 4 Surge aquilo et veni auster perfla ortum meum et fluent aromata illius / quia per flatum predicationis fecunda-
tur ortus ecclesie militantis. Sed hic talis flatus impediretur ne flaret super terram neque super mare neque in ullam arborem / [illegible]
habitabunt in arida aqua in insulis maris et aqua in pluvis persecutorum fugientes / et omnes isti designantur nominibus locorum illorum / ut
habitantes terrae designantur nomine ipsius unde quando [illegible] dicitur / terrae sed terra festum in populus habitans ibi / [illegible] / terra quia cultus deorum
pendet quod legibus observatis. Ille vero homo perditus qui cultorum deorum cultum evertere conabitur ut solus deus adoretur / quod est contra omnium deorum
leges. Sacrorum que cultorum ritus conabitur evertere unde Dan. 7 dicitur de illo cornu putabit quod possit mutare leges et tempora. Ubi glossa
Tanta elatio superbia ut leges et ceremonias mutare conetur. qui extolletur super omne quod dicitur deus vel colitur / hic autem in Anthiocho
in figura precessit / quia sicut Gregorius 31 moralium / est figura cornu parvuli id est Antichristi. de quo Anthiocho dicitur Dan. 8 / et prosternetur [illegible] in terra
et prosperabitur et faciet. Glossa ut certam legem dei conturbata [illegible] et [illegible] prohibeat. In isto autem precessit umbra malicie / complebitur
autem in Antichristo unde dicitur Dan. 11 indignabitur contra testamentum sanctuarii et faciet / ubi Ieronimus. hic plenius complendum esse asserit sub Antichristo
qui indignabitur contra testamentum dei / et conabitur adversus eos quos volet legem dei delinquere. Et sic Anthiochus tempore iudeorum quidam
simulaverunt se legem dei custodire et pariter cum gentibus fuerunt alii vero in religione permanserunt / Sic in Antichristi temporibus futurum est quod refri-
gescet caritas multorum [illegible] salvatoris Luc. 18 filius hominis veniens putas inveniet fidem in terra / Et sic quod apte glossa [illegible] quod per
legem vel dei legem fidei et salutis conabitur auferre et auferet / ut [illegible] valeat super terram sic enim [illegible] consurget
adversus Christum ut non [illegible] eius extinguatur sic adversus legem fidei sue [illegible] pugnabit / ut [illegible] destruat
et evellat [illegible] super deum est quo volebit Antichristus eo quod adversabitur non solum Christo sed etiam [illegible] eius / et [illegible] eius solvet [illegible]
[illegible] carnalis et malicie in lege dei [illegible] sit. [illegible] tota velut conquinata prohibebit et [illegible] meliora lege
[illegible] honestate virorum spiritualium et [illegible] et [illegible] veritatem motalium et intellectualium honestate virorum spiritualium et [illegible]
[illegible] et [illegible] ubi venustate [illegible] adoretur ut deus / [illegible] autem [illegible] per suos ministros Antichristus
[illegible] autem sacrum salutaris hostie persequetur [illegible] in eo [illegible] adoretur ut deus / [illegible] ab omnibus contempta / quo fiet ut nec ad [illegible]
ubique terrarum prohibebit ne quis [illegible] et ut velut conquinata ab omnibus contempta / quo fiet ut nec ad [illegible]
quemat nec ad audiendum verbum dei [illegible] quod hic [illegible] esse [illegible] unde super [illegible] spiritualiter [illegible]
dicit glossa [illegible] muta quia nec spiritualiter audebit predicare [illegible] / Ita quod superba mens in honoribus adeptis non quiescit / sed amplius
velut mare fluens intumescit. Antichristus ille superbissimus ad imperium promotus et subiugatis sibi regnis terre / tanto fastu elationis
intumescet ut deus velit reputari / instigante eum illo qui in eo habitabit / qui in primordio sue creationis equalitatem maiestatis divine
sibi voluit usurpare / Ad hoc autem quod ipse reputetur deus et divinitas in eo habitare / arte sua magica quam a pueris didicerit [illegible]
applicabit. Unde quod demonis ad hoc quantum poterit suffragabitur ut virtutes signa et prodigia stupenda et mirabilia faciat /
ut dicit apostolus 2a ad Thess. 2o Cuius [illegible] adventus erit secundum operationem sathane in omni virtute signis et prodigiis mendacibus /
Et quia superba mens non solum appetit super se in altum [illegible] elevare / sed [illegible] elevata [illegible] non patitur [illegible] quod [illegible] superbus
Et quia superba mens non solum appetit super se in altum [illegible] alium deum secum reputari vel dici ab hominibus poterit [illegible] hic est
ad [illegible] divinitatis in hominum reputatione promotus nullum alium deum secum reputari vel dici ab hominibus poterit sustinere
quod elevabitur et magnificabitur adversus omnem deum / ut dicitur Dan. 11 et 2 Thess. 2. Adversabitur et elevabitur supra omne quod dicitur deus
aut colitur / Intantum ut licet prius [illegible] et deum iudeorum [illegible] persequendo / nimia tamen elatione effrenatus [illegible] deum
[illegible] non reputabit Dan. 11. Et quia cultus deorum pendet quod legibus observatis. Ille vero perditus [illegible] quod [illegible]
Vel aliter per quatuor angulos sunt [illegible] demones / [illegible] hominibus [illegible] et [illegible] / qui figurantur per quatuor angulos terre [illegible]
[illegible] angulum faciunt due linee sub [illegible] [illegible] et [illegible] in puncto uno. Ut enim ait Gregorius Moralium 21. In angulo [illegible]
angulum faciunt [illegible] vanitas [illegible] et voluptas carnis / et [illegible] in appetitu [illegible]
[illegible] Anguli ergo sunt reprobi in quibus [illegible] vanitas [illegible] et voluptas carnis / et [illegible] in appetitu vel mente
mentis. Et sic anguli sunt [illegible] acuti / et [illegible] sordium collectivi. Sic et tales alios mordent pungunt et molestant et
sordes in se colligunt / Vel per duas lineas sunt talium [illegible] et affectus que tendunt ad punctum id est ad voluptatem [illegible]
et [illegible] Iob [illegible] gaudium ypocrite ad instar puncti. Et super hos angulos terre stant id est morantur demones et insidiantur
eis per fallacem voluptatem [illegible] insidias [illegible] angulos. Et Sophonie [illegible] et [illegible] super angulos [illegible]
eos per [illegible] voluptates [illegible] insidias [illegible] angulos. Et [illegible] demones qui [illegible] angeli / qui missi ad [illegible] bonorum et [illegible] malorum
et [illegible] dissipate [illegible] angulos / Et [illegible] demones [illegible] doctrina ecclesie [illegible] / ne flaret super terram / et hoc impediendo per blandicias
Tenent quatuor ventos id est doctrinam ecclesie [illegible] predicatores ecclesie [illegible] / ne flaret super terram / et hoc impediendo per blandicias
et [illegible] Unde [illegible] Quatuor venti quatuor libri sunt ecclesie [illegible] / Sed tunc demones laborabunt / ne verbum [illegible]
malis vel bonis [illegible] terrendo per minas / vel alliciendo per blandicias / Per quatuor ergo ventos [illegible] quadrifarius [illegible]
doctrina. Ut enim ait [illegible] super [illegible] ventus est [illegible] quia ventus est natura motivus
doctrina [illegible] super [illegible] [illegible] quia ventus est natura motivus et [illegible] in [illegible] / et [illegible]
quia movet [illegible] virtutes plantarum et [illegible] ad agendum [illegible] operationes [illegible] in [illegible] / et [illegible]
Et [illegible] de [illegible] in fine. De ventis dicit. [illegible] ventos ad custodiam celi terre [illegible] temporis. Ad [illegible]
[illegible] suppositas quod aquas ad alendos [illegible] arborum quod fructus [illegible] et ibi [illegible] de hoc. Et quia doctrina ecclesie
[illegible] spiritualis [illegible] desiccat humiditatem terre id est carnis voluptatem et mentis cupiditatem. dissolvunt nubes id est peccatores
[illegible] efficacias spiritualis [illegible] desiccat humiditatem terre id est carnis voluptatem et mentis cupiditatem. [illegible] venti
obstinatos in pluviam lacrimarum [illegible] predicatores [illegible] per ventos [illegible] sermonis [illegible] de [illegible] sinus id est predicatores
verba dei Iob 28 Qui fecit pondus ventis et aquas appendit in mensura [illegible] ventos de [illegible]
de archanis spiritue Ezech. 37 A quatuor ventis veni spiritus et insuffla super interfectos ut reviviscant. Ut per ventum
aquilonare [illegible] arguens vicia. Per ventum occidentalem [illegible] comminans gehennalia tormenta. Per ventum orientalem
predicatores [illegible] ad bonum per ventum australem predicatores [illegible] primum. Ad ista quatuor tendit [illegible] ecclesia [illegible]
predicatores suadens ad bonum per ventum australem [illegible] monentes bona prohibentes mala [illegible] de futuris [illegible] et
[illegible] 2a [illegible] locuti sunt monentes bona prohibentes mala [illegible] de futuris [illegible]
[illegible] de [illegible] Unde malignus spiritus sciens quod cum ecclesia deserit dissipabitur populus Prov. 28 [illegible] impedire
ecclesie predicatores et per se et per satellites suos. hinc unde venit dyabolus et tollit verbum de ore eorum ne credentes salvi fiant
unde et de persecutoribus ecclesie dicitur Iob 30 [illegible] capitis [illegible] sic cinxerunt me. Super quo Gregorius [illegible] Moralium [illegible] capitium
collum [illegible] induentis Collo vero si stringitur [illegible] vocis usus et vitalis flatus [illegible] ergo [illegible] reprobi qui capitio

... stinguit quod in ea persecutoribus suis vitam fidei et predicationis vocem extinguere conatur. Hic quippe conari persecutores eius specialiter solet ut ab ea auferat omnia verbum predicationis tollat. Unde et hi qui secte fidei primordiis resistebant, ... apostolis denuntiabant dicentes: Precepto precipimus vobis ne doceretis in nomine isto, et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra. Act. 5. Et faciet demones maiore tempore antichristi qui pseudo prophete dabunt signa magna et prodigia Mat. 24. Unde et de ventis predicatoribus dicitur in figura Exo. 10: Dominus fecit flare ventum ... et arrepta locusta proiecit in mare. Unde et isti sunt venti qui dissolvunt nubes in pluvias et aperiunt poros cordium ... [illegible]

[illegible]

Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi, et clamavit voce magna quattuor angelis quibus datum est nocere terre et mari, dicens: Nolite nocere terre et mari neque arboribus quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.

[illegible]

tre mot; sasso petris . apco sepulcro 2e lunog q fuit ra sig dei vivi Nono sciend q signum xpi hoies fuit mltpx sz paupertas luc 2o hoc erit vobis signum . invenietis infante pannis involutum Item signum xpi fuit eius humilitas ut ait Aug sup Iohem omelia 3a xpc qd dicit ait xpi discite a me q mitis sum et humilis corde 3m signum xpi fuit mortificacio carnis asperitas j ad corpus mortificans i corpe meo circumferentes Gal ult stigmata dni ihu i corpe meo porto de quibus signis ait prophetia turbabuntur habitat timor a signis tuis luc 2o et in signum cui contradicetur / Ber. Et clamat voce magna i. impavit auctoritate vel ptate magna Clamare enim dei est facere ait glo. siu impare ... ptate plenus est dicens 3o loco ... angelis i. omnibus malignis spiritibus de quibus sup dictum est Quibus datum est i. pmissum vel a deo concessum ad bonorum probacionem et malorum temptacionem . Nocere tre et mari id est terris i. regionibus et insulis vel i. bonis et malis / iustis ad fructificandum aptis et impiis instabilibus fluidis ut ... dicens Nolite nocere tre et mari neque arboribus ... que pcipiebat hoc angelus cui datum sit eis nocere talibus Item vir quod demones non possint nocere talibus . vel si nocent / ptas dei sua auctoritas non est sicut eos cohibere ... q dyabolus quantum est de voluntate sua ptatem suam se desiderat ampliare . et in mala voluntas eorum prohibetur ne tantum possint nocere quantum vellet ... temptacionum illarum moderacio ne secundum malignum affectum eorum noceant quantum vellet ... voluntas ... est iniqua sed ... ptas iusta qua a semetipso voluntatem habet sed a deo ptatem ... enim ipse facere iniquum appetit hoc deus si non ... iuste pmittit Unde bibli primum regum 18 dicitur / spus dni malus irruebat i saul / ecce vnus ... spus / et dni appellatur / et malus / dni vero p licenciam ptatis iuste mala ... voluntatis iuste ... go non dz / qui ... vult sola go ... illa timenda est q cum ... permisit ... ad ipsum iuste indicat . et iniusta illius voluntas ... Sz quid est quod ... de arboribus ... sup et ... / pt ... mare et ... mali qui ... enim ... p arbores ... bonorum ... quibus non nocet demonum ptas . j pet 3 Quis est qui vos noceat si boni emulatores estis . Clamat go Nolite nocere tre neque mari i. cupidis et avaris p terra ... et elatis ac supbis qui q mare ... Neque arboribus i. bonis ... qui sunt arbores fructiferi facientes fructum bonorum operum habentes folia vbor i medicina et fructum operum in saciete ... ramos p caritate ... pro vite austeritate ... umbra p bona ... et consolacionem Tales sunt arbores paradisi que se fructificant i bonis opibus se frondent i bonis sermonibus se floret i bonis oracionibus quas habet de aliis et alii de ipsis . 2 cor j ... bonus odor sumus deo i his qui salvi fiunt et in his q pereunt Hec arbores sunt oliva ficus et vitis i. activi ... contemplativi cenobite vel anachorite et pdicatores seu doctores q nolunt regnare sup ligna ... i sup homines infructuosos Iudic q ... dixit oliva numquid possum deserere pinguedinem meam qua et dii utuntur et homines et venire ut inter ligna pmovear ficus quoque dixit numquid possum deserere dulcedinem meam fructusque suavissimos et ire ut inter cetera ligna pmovear Vitis quoque dixit numquid possum deserere vinum meum qd letificat deum et homines et inter ligna cetera pmoveri ... Clamat inquam nolite nocere . ... p effrenatam temptacionem et ultra temptatorum ... j cor x fidelis deus qui non patietur vos temptari ultra id qd potestis Unde hayo . vidi angelum ab ortu solis et ... angelis ne noceant tre et mari neque arboribus ... ihs xpc magni consilii angelus ascendens sup celos celorum ad orientem prohibuit universos demones a lesione eorum qui ad vitam eternam sunt pdestinati Unde et ipse ... regnum ... subdidit et ad noticiam ac cultum unius dei ... est q nabuchodonosor vidit lapidem precisum de monte sine manibus q percussit statuam i pedibus ferreis et comminuit ... aurum argentum et es . daniel 2o . ... xpc ihs . natus est de virgine sine ope maritali / p pdicacionem aplorum percussit ... regnum romanorum et tunc omnia ... regna ... que illi erant subiecta lapis autem ... et suscitatus est in regnum qd non dissipabitur in eternum ut dicitur ibidem Unde et ... in ... donec signemus servos dei nostri / in frontibus eorum Non solum i mentibus ... dei in baptismo ... caractere indelebili impressionis ymaginem ... q imprimitur i baptismo virtute verborum in nomine patris et filii et spiritus sancti signantur ... in mentibus p fidem ... Quia utraque signacio fit xpc p ... in denario fit monetarius ... ymaginem regis vel signum et ... In frontibus vero signatur p constanciam et audaciam confitendi nomen xpi q constanciam et audaciam ipse dat in sacramento confirmacionis qui consignate fit ... signum crucis in fronte ubi est locus erubescencie q d nolite erubescere nomen xpi decetero, cuius signo modo unguitur / sed coram regibus et principibus audacter porta et pdica ... dixit dns paulo act ... Unde ipse dixit ad romanos 1o non erubesco evangelium ... Qui me erubuit et sermones meos coram hominibus erubescam et ego eum coram patre meo et angelis eius . Sic signatus non ... demones nocere ... signatum fuit exodi xii ubi angelus ... primogenita ... qui non ... signum sanguinis agni paschalis in utroque poste et in superliminaribus domus . Eos autem qui habebant non leserunt / duo postes sunt corpus et anima superliminare ... vel intellectus In corpe debet esse signum sanguinis p imitacionem passionis et p mortificacionem carnis / Gal 6 stigmata ... In anima p compassionem et recordacionem / deutr ... Erit vita tua ... pendens ante oculos tuos / In ... vel corde p fidem ... habitare xpm p fidem in cordibus vestris Non enim sufficit ... signum ... portare nisi ... dei ... Unde hayo . fides enim ... sine operibus mortua est iacobi 1o Sz quid ... intimat ... hayo ... Iohes ... unum angelum se vidisse dicit . cum ... aliud ... qualiter ... angelis ... ad ... signemus ... illud qd fecerunt apli et successores eorum ... in eis habitans ... ult ... q apli et eorum successores baptizando et pdicando ... ad fidem ... xpc in eis signatum ... distincti ... p ... dei p electorum ... p humilitatem in frontibus eorum p confessionis manifestacionem ... Richardus ... q signatus signo fidei non ... spus malignus nocere ... multos signatos signo fidei temptant et temptacionibus vincunt ... Item ut ait ... in epla ... magis dyabolus ... Ubi enim eius ... Abacuk 1o ... Et ... magis sibi rebellare ... tanto amplius ... ad servitutem ... iusticia et timore et ppara animam tuam ad temptacionem non aut ad requiem . Eos enim pulsare negligit quos quieto iure se

possidet senciunt tamen bonos vero eo vehemencius concitat quo eos contra se pugnare conspicit quod non solum corpus hic vita sed oppellitur/ quod in se duas quadam sed
dispensacione signat qui diabolum non nisi post baptisma se temptare permisit in signum quod membra eius postquam ad deum proficiunt tunc nociores
insidias tolerare. Job xl absorbebit flumen et non mirabitur et habet fiduciam quod influat iordanis in os eius. Glossa beda h'
et hanc quod quoque christus passus est non solum hostis adversarii conflictus est impugnatus sed et mundani principatus/ quod fuit signatum per statua nabuchodonosor
Iosue primum principes ... cunctis foras ... ergo deus permisit et permittat presumatos et electos temptari/ tunc fuit tunc temptacio pueri ...
... quas diabolus deus omnia cooperantur in bonum. Et patet hic privilegium finorsodei quod sunt signati multiplici signo scilicet caractere
baptismali ut dicit hic augustinus li. sermonum primo sermone 3. Baptisati enim quibus signatur caractere agni. Item spiritu celesti. ephesios primo
signati estis spiritu promissionis sancto. Item decore virtuali. Ut enim ait gregorius primo dialogorum c. 1 mens que spiritu sancto impletur signa habet virtutes
et humilitatis et hoc signum sit caritate vitali. Gregorius super ezechielem libro 2o omelia v unum signum electionis est soliditas caritatis. Et mos xpo
placere caritas non est signa facere sed unumquemque ut se diligere de deo vera de proximo autem melius quam de semetipso sentire. Iohannes xiii
in hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad invicem. Desiderium ergo super discipulatus est bonum sine mixtura hi
xpc vii signa lege in discipulis meis. Ut ergo imperator signat milites suos in acie sua et sic pastor oves suas
signis suis et sic artifex opera sua et aurifaber vasa sua sic signat deus electos suos perfectis signis que sequuntur manifestatur magis
imitacione ihesu christi et in speciali cum ... cum eo. Qui sunt signatum ezechiel ix signa thau super frontes virorum gemencium etc.
vii angelus super locum omnia 26. Impar ... signum ... de ... super ... in frontibus fidelium etc. vii et apud
ut daniel in confirmacionibus signum in fronte in signum collate audacie et constancie confitendi fidem ihesu christi et sic confusionem et erubescencie consi-
tendi ... que confessio necessaria est ad salutem ro. x corde creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem. Intelligitur pro loco et tempore
nam confessio fidei cum sit quoddam affirmativum non potest cadere nisi sub precepto affirmativo. Unde eo modo est de necessitate ad salutem quo cadit
sub precepto divino dive legis. Propterea autem anima et si obliget semper non tamen ad semper sed pro loco et tempore et secundum alias circumstancias debitas/
secundum quas oportet actum humanum limitari ad hoc quod sit actus virtutis. Sic ergo confiteri fidem non semper ... in quolibet loco est de necessitate salutis sed aliquo
loco et tempore quando scilicet per omissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus deo vel etiam utilitas proximis impendenda/ puta si quis interrogetur
de fide tacet/ et ex hoc crederetur quod vel non haberet fidem vel quod fides non esset vera vel alii per eius taciturnitatem averterentur a fide. In huiusmodi enim
casibus confessio fidei est de necessitate salutis ut dicit doctor sanctus 2a 2e q 3 ar 2o. Unde in casu necessitatis ubi fides periclitatur quilibet
tenetur fidem suam aliis propalare vel ad instruccionem aliorum fidelium sive confirmacionem vel ad reprimendum infidelium insultacionem. Communibus quidem casibus
instruere homines de fide non pertinet ad omnes fideles sed solum ad illos qui habent alios instruere in fide. Si vero turbacio infidelium
oriretur de confessione fidei manifesta absque aliqua utilitate fidei vel fidelium non est laudabile sed eciam doctor in ... fidem publice
confiteri. Unde dicit salvator math. vii nolite sanctum dare canibus neque margaritas spargere ante porcos ne conversi dirumpant vos. Sed si quando
fidei pareret utilitas et necessitas assit contempta turbacione infidelium debet homo publice fidem confiteri. Unde math. 14 quod cum discipuli di-
xissent domino quod pharisei audito eius verbo scandalizati sunt dominus respondit sinite illos scilicet turbari. Ceci sunt duces cecorum etc. Hec
autem signacio quotidie in fronte designat signacionem interiorem in anima sed canticorum viii pone me ut signaculum super cor tuum. Et
in ps. signatum est super nos lumen vultus tui domine. Glossa signum gerit in fronte ne celetur in verbo nam signacio pectoris/
confessio est cordis. Sed de multis verificatur illud ysaie signum mea non videtur sed per virtuosas operaciones etc. Et nota quod per hoc quod dicit
quoadusque signemus non innuitur quod postea nocerent illi demones sed quod nec post nec ante. Sicut habetur math. i non cognoscebat eam
donec peperit filium suum primogenitum. Et constat quod nec post nec ante cognovit. Quia post partum virgo permansit. Sic ergo hic dicitur quoadusque
non tenetur sed finite sed infinite quod signatis fidelibus cor angelorum redire debent ad perfeccionem ecclesie. Sic cum dicitur bibebas hic
quoadusque veniat per quod signatur quod me veniente non debeas amplius sedere sed tenetur infinite sicut cum dicitur ysidorus non penituit
quoadusque mortuus est per quod intelligitur quod post mortem penitere non potuit. // Colossenses primo Eripuit nos de potestate tenebrarum
et transtulit in regnum filii dilectionis sue in quo habemus redempcionem et remissionem peccatorum. Deus enim pater per filium suum eripuit
nos a quadruplici demonum potestate scilicet a potestate vexante per maliciam obsidendo/ a potestate temptante per invidiam inducendo/
a potestate allicente per astuciam insidiando. A potestate necante per violenciam deducendo/ primum patet quia ante adventum filii dei multorum
hominum corpora demones obsidebant plurimos vexabant et plures hominibus illudebant. Sed adveniens filius dei demones compescuit
eos ab hominibus expulit et ab obsidendo potestate corporum restrinxit. Unde post eius adventum et pauci inveniuntur a demonibus
obsessi et pauci per demones illuduntur. Propter quod dicitur in persona generis humani dicitur in ps. eripuit me de inimicis meis fortissimis.
Igitur nos eripuit a potestate vexante. Secundum patet quia etsi post adventum christi demones temptent homines et inducant in temptaciones
plurimos non tamen sic fortiter temptant/ ut sic faciliter in temptaciones inducant sicut ante faciebat. Multum enim debilitata est
corporis virtus temptatoria. Nam ante adventum christi ut dicitur habebat duas manus unam scilicet impellentem que vocatur manus violencie et aliam
allicientem que dicitur manus fraudulencie. Prima christi morte tollitur est precisa. Nulli enim potest modo violenciam inferre. Altera vero per quam
alliciebat est multum debilitata quia maiora sunt nunc suffragia ecclesie quam essent tunc synagoge. Et plura ac maiora beneficia
gracie que dantur nunc multo plus et fortiora quam dabantur tunc in tempore moysi et antiquorum patrum. Quod considerans david dicebat in persona ecclesie
xpo nomine ... in virtute tua et in tuo merito eripiar a temptacione ne scilicet in eam inducat. Aliud est enim temptari et aliud
in temptacionem induci. Illi enim in temptacionem inducuntur qui temptacionibus vincuntur qui ab ipsa superantur. Contra quod orat ecclesia. Sicut xpo ait vi
et ne nos inducas in temptacionem. Subdit quod ultimo propheta: Et in deo meo transgrediar murum. Demones enim fuerunt murus quidam
de vii viciis capitalibus factus de vii magnis lapidibus cum cemento sue malicie et nequicie quem murum ponunt inter deum et
homines quem nullus hominum transgredi potest nisi in virtute domini nostri ihesu christi. Ergo eripuit nos a potestate temptante. Tercium vero patet quia
diabolus non tamen dicitur leo sed eciam draco. De dracone vero dicitur quod plus nocet cauda sua ligando quam cum dentibus mordendo.
Sic et diabolus plus nocet ecclesie occulte insidiando ut draco quam aperte invadendo sicut leo. Ipse enim est ille draco de quo

g[ra]m[m]atic[us] p[ri]n[cipi]o q[uod] cu[m] cauda sua i[d est] cu[m] fallacia sua traxit in t[er]ram t[er]tia[m] p[ar]te[m] stellar[um] i[d est] illor[um] qui vident[ur] esse in eccl[es]ia fideles et debent esse stelle ip[s]e en[im] ubiq[ue] iacit sua recia et ponit suos laqueos quib[us] capit et venat[ur] incautos. Un[de] magnus p[ate]r Anthonius vidit totu[m] mu[n]du[m] plenu[m] laqueis dy[abo]li et mirans quesivit quis evadere posset. Cui d[ictu]m fuit: humilitas tantu[m]. Et de q[ui]b[us]cu[m]q[ue] sit tantu[m] q[ui]b[us]cu[m]q[ue] humilis no[n] p[otes]t istos laqueos evadere nisi i[n] amor[e] v[er]bi incarnati et in carne passi. Un[de] sc[ri]ptum in ps[almo] amplius co[n]fidentes dicit: Anima n[ost]ra sic[ut] passer erepta est de laqueo venanciu[m]; laq[ue]us contritus e[st] et nos liberati sumus. Et s[ecundu]m ap[er]tate secundu[m] attendente. Certu[m] est q[uod] eripuit nos a p[ro]p[ri]etate necati[onis] p[er] pot[est]at[em] et violenti[am] seducendo p[ro]p[ter]... naq[ue] an[te] adventu[m] [Christi] violent[er] deducebat omnes h[omine]s etia[m] iustos ad morte[m] i[d est] ad carcere[m] inferni ... q[uod] ut p[ate]t ... est vita et[er]na. S[ed] [Christus] in carne passus abluens peti[ti]o[n]e[m] solvens debitu[m] delens cyrographu[m] spolians infernu[m] reserans paradisum eripuit nos ab ista p[ro]p[ri]etate. Un[de] quib[us] sanctor[um] p[at]rum dicere potuit id ps[almi]: Eripuit a[n]i[m]a[m] mea[m] de morte i[d est] a carcere[?] ... oculos meos a lacrimis. Sancti naq[ue] patres i[n] limbo erant i[n] lacrimis i[n] gemitu et suspirio co[n]templantes libertate[m]. S[ed] [Christus] abstersit omnem lacrimam ab oculis sanctor[um] et pedes cor[um] a lapsu s[ed] in ... n[ost]ri eni[m] ... passi sic ... q[uod] no[n] ... absco[n]ditu[m] ... eripuit nos ab ista p[ro]p[ri]etate necati[onis] &c. ... [dicitur] &c. S[equitur].

Et audivi nu[merum] signator[um] centu[m] xliiii[or] milia signati ex om[n]i t[ri]bu filior[um] Isr[ae]l. Ex t[ri]bu Iuda xii milia signati.

Ex t[ri]bu Ruben xii milia signati. Ex t[ri]bu Gad xii m[ili]a signati. Ex tribu Asser xii milia signati.

Ex t[ri]bu Neptalim xii milia sign[a]ti. Ex t[ri]bu Manasse xii m[ili]a sign[a]ti. Ex tribu Symeon xii milia signati.

Ex t[ri]bu Levi xii milia signati. Ex t[ri]bu Ysachar xii m[ili]a sign[a]ti. Ex t[ri]bu Zabulon xii m[ili]a signati.

Ex t[ri]bu Ioseph xii milia signati. Ex tribu Beniamin duodecim milia signati. ...

...posita revelacione consolacionis ... p[er] t[ri]bus dyabo[li] ... subdit[ur] revelacio consolacionis ... multi[tudo] ... angelor[um] ... et omnes angeli stabant &c. ... adhuc i[n] duas p[ar]tes ... multitudo ... permittit[ur] ... laudis ... ibi Et clamabant ... adhuc duo fa[cit]: primo describit[ur] nu[merus] elector[um] ex iudeis, 2[o] nu[merus] elector[um] ex gentib[us] i[bi] post h[ec] vidi turba[m] &c. Et q[uia] pauciores sunt electi de iudeis q[ua]m de gentib[us], ideo nu[merus] elector[um] ex iudeis exp[ri]mit[ur] s[ub] finito nu[mer]o, nu[merus] v[er]o elector[um] de gentib[us] sub incerto vel i[n]definito ... q[uam] dinumerare nemo poterat &c. ... q[ui]a ... soli cognitus e[st] nu[merus] elector[um] in superna felicitate locandus. ... in[finitu]s ... q[uia] nu[merus] cor[um] nobis est incertus qu[amdi]u sumus i[n] via. ... Et audivi ... et ... duo sensus ... sic visus et auditus sunt distincti p[er] organa ... visus ... et auditus ... Et ... visus et auditus sunt magis ... spirituales ... intellectus ... videre et audire ... disciplinabiles ... in sc[ri]ptura ... attribuit intellectui videre et audire ... Et audivi ... tribu Iuda &c. ... centum xliiii[or] milia signati. Ubi p[rimo] p[er]mittit ... 2[o] describit ... ubi Ex t[ri]bu Iuda &c. ... plures sunt b[ea]ti q[uam] tot ... mille ... centu[m] xliiii[or]. S[ed] s[ecundu]m Aug[ustinu]m li[bro] 2[o] de doctrina christiana c[apitulo] xxxiii q[uod] numeror[um] imperitia multa fa[ci]t no[n] intelligi translate ac mistice posita in sc[ri]ptur[is]. Ingeniu[m] quippe ut ita dixerim ... no[n] p[ot]est ... nisi monetur ... quid velit iste nu[merus]. Un[de] s[ecundu]m ... p[er] istu[m] nu[merum] omnes electi designat[ur] ... sunt tot et no[n] plures ... misticu[m] ... Et Richardus. Un[de] ... nu[merus] finitus ... loco ... infinito ... p[er]tinet ad xii t[ri]bus filior[um] Isr[ae]l ... ad omnem ... que p[er] ... n[umerum] ... suos electos ... q[ua]tuor ... fidem ... Quaternariu[m] ... est ... xii libri ... mundi vel ... bonum ... i[n] fide ... quaternarius ... xii ... xii ... facit xii. ... et ipse ... est et in quo nu[merus] ... virtutes ... sicut ... xii ... quedam ... signata est sicut ait Aug[ustinus] xx[o] de civitate dei c[apitulo] 6 ... et est nu[merus] ... apostolor[um] ... Aug[ustinus] ... et ... p[rimo] et ... Un[de] et eccl[es]ia ... ad fide[m] et illuminata doctrina ... in xii ... et ... patriarche et ap[osto]li. Idem ... est i[n] mistico nu[mer]o replicans et replicatus. S[ecundu]m Aug[ustinum] xx con[tra] Faustum ... denario ... perfeccione[m] ... sepe ... ut in ps[almo] ... Eccl[es]ia ... signat[ur] i[n] xii milib[us] ... millenarius ... perfectio ... ab ipso ... usq[ue] ad redemptore[m] ... septima i[n] mille generacio[n]es ... perfecto ... septe[m] ... millenario ... nova[m] ... universitas ... Iob ... voluit ... non potest ... mille ... regnabu[n]t cu[m] eo mille annis ... regnum ... universitat[is] perfeccione ... solidat[ur] ... Eccl[es]ia ... generacionib[us] ... paradisi ... quatuor ... ut i[n] eo q[uod] ... duodenariu[m] ... quadra solidit[ate] ... milia ... xii milia ... ter multiplica[tur] p[er] xii et fiet ... milia ... ad ... et reddu[n]t ... xx m[ili]a ... millenariu[m] ... in quadra ... xii milia ... facit ... Et s[ecundu]m Richardu[m] iste nu[merus] ... electis ... ad vita[m] eternam ... perfeccionem ... mandator[um] ... centu[m] quadragenarius ... quaternariu[m] ... millenarius ... perfectio ... centenarius ... decalogi legis et preceptor[um] ... in xii ... millenarius est nome[n] ... milia ... millenarius est nome[n] ...

ulterius in numero nec ultra est proprium nomen nisi supplendo ex parte numeri. Vel in ulteriori perfecto primo est enim numerus perfectus primus [illegible]
secundum Augustinum super Iohannem omelia xxxvi et solet [illegible] pro diebus [illegible]. In quaternario perfecto [illegible] in centenario perfectio
[illegible] decalogi. In millenario perfectio perseverantie finalis que [illegible] in electis. Ideo tot et tot dicuntur [illegible]
[illegible] ad quos [illegible] in speciali. Cum dicitur ex tribu Iuda xii milia signati etc. Sed quare ad [illegible]
[illegible] plures salvabuntur de una tribu quam de alia. Quare ponit equalem numerum de omni tribu. Dicendum quod per numerum duodenarium [illegible]
omnes [illegible] perfecti in fide trinitatis et [illegible] quatuor virtutum [illegible]. Ponuntur ergo de qualibet tribu filiorum Israel xii milia signati non
quod tot precise sint de qualibet tribu salvandi, vel quod tantus precise numerus salvandorum sit in unaquaque tribu, sed [illegible]
[illegible] apostolorum quorum predicatione et doctrina xii tribus sunt vocate ad salutem. Item queritur quare Iudas fuit [illegible] filius Iacob
[illegible] apostolos quorum [illegible]. Dicendum secundum Bedam quod inchoat a tribu Iuda ex qua natus est Dominus. Ponere ergo illum primum legalis
[illegible] ordinat. Unde Beda dicit [illegible] non ordinem tenere nativitatis sed [illegible] nominum interpretationes [illegible]
[illegible] confessione enim et laude festinat ad [illegible] vite eterne. Iudas enim [illegible] primus [illegible] loco [illegible] natus
[illegible] confessione [illegible] ordine nativitatis ut ait Haymo [illegible] non nos debere [illegible] carnalem generationem
et [illegible] ordine nativitatis sic filii Iacob ponuntur in isto cathalogo. Item queritur quare [illegible] signati de tribu
[illegible] secundum ordinem nativitatis [illegible] filii Iacob [illegible]. Item queritur quare hic [illegible] de tribu
Dan. Dicendum secundum Bedam quod Dan [illegible] de illa tribu nasciturus [illegible] antichristus. Genesis [illegible] fiat Dan coluber in via cerastes
in semita mordens ungulas equi ut cadat ascensor eius retro. Salutare tuum expectabo Domine. Ubi glosa ordinaria [illegible]
[illegible]. Nonnulli de tribu Dan venire antichristum [illegible] pro eo quod hoc loco Dan coluber asseratur et mordens. Unde et non
[illegible] in [illegible] castris [illegible] primus Dan ad aquilonem castra metatus est, illum scilicet [illegible]
[illegible] dicat [illegible] testatur in [illegible] ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo. Ysaie xiv. De quo
et [illegible] auditus est fremitus equorum eius, quem non solum colubrum sed et cerastem vocat. Cerastes enim grece
[illegible] latine [illegible] esse perhibetur [illegible] antichristi adventu [illegible] contra vitam fidelium [illegible]
[illegible] armatus contra cornibus [illegible] mordebit et ungulas equi [illegible] se dicet intelligi [illegible]
[illegible] non ista [illegible] vel optando [illegible] vaticinium [illegible] quod ipse sicut Iacob [illegible] morsu [illegible]
[illegible] illius [illegible] optabat refugium ideo subdit Salutare tuum expectabo Domine. [illegible]
[illegible] de benedictione patriarcharum ait [illegible] quod tribus Dan iudicem dedit in Israel Sampsonem, qui erat
de tribu Dan, qui indicabat Israel xx annis, sed prophetia non hunc designat, sed antichristum, qui futurus est ex tribu Dan [illegible]
[illegible] et tyrannus [illegible] indicabit et [illegible] in via [illegible] temptabit eos qui viam ambulant virtutis
[illegible] vitare. Item [illegible] Deuteronomii 33 super [illegible] quod ait Moyses Dan catulus leonis fluet largiter
de Basan [illegible] in hac parte [illegible] salvandorum videtur [illegible] ad salutem ex omni tribu
filiorum Israel excepta tribu Dan, [illegible] tribus Dan hic signatos non [illegible] ut apparet manifeste per textum [illegible] absque dubio
[illegible] quod ex genere Dan nasceretur antichristus et [illegible] ex omni tribu [illegible] ut ordinetur antichristus [illegible]
[illegible] filii Iacob [illegible] ex quibus xii tribus [illegible] typum gesserunt xii apostolorum Christi
de quibus [illegible] ad quas [illegible] xii tribus salvandorum [illegible] in luce. Unde sicut in
numero xii apostolorum unus cecidit scilicet Iudas persequens Christum usque ad mortem, loco cuius suppletus est Mathias. Sic in numero
duodenario tribuum filiorum Israel una tribus ruet, scilicet tribus Dan, que de suo capite et principe scilicet antichristo Christum persequetur,
loco cuius in visione beati Iohannis suppletur tribus Manasse ut manifeste patet in textu [illegible] patriarcha Iacob [illegible]
[illegible] ad eum Ioseph duos filios cancellatis manibus [illegible] super eorum capita et eis benedicens dixit ad Ioseph
[illegible] duo filii tui computabuntur [illegible] ad [illegible] Manasses [illegible] signatorum signo [illegible]
ad salutem quod utique [illegible] cancellatione manuum, qui loco tribus Dan Manasses xii milia signatorum [illegible] et
alie tribus [illegible] designatur. Sed hic queritur quare non [illegible] signati de tribu Effraym. Dicendum quod ideo quia de illa tribu natus fuit
Ieroboam qui fecit Israel ydolatrare 3 Regum xii et fuit signum scismaticorum, [illegible] a cultu Dei. Et quia [illegible]
[illegible] ab ecclesia repellendi [illegible] non [illegible] electi de tribu Effraym. [illegible]
[illegible] xii milia signati [illegible] patriarcharum et apostolorum [illegible] signati [illegible] ob confessionem fidei
perfecta et milia ob perseverantiam [illegible] finalem [illegible] ordinantur ut dictum est a Beda secundum nominum interpretationes [illegible]
[illegible] Iudas enim interpretatur confitens de cuius tribu signati sunt [illegible] confessione [illegible] et [illegible] laudis [illegible]
de [illegible] agunt et a laude [illegible] non cessant. Ruben vero interpretatur videns filium et [illegible] in bonis
operibus que per filios [illegible]. Et quia per confessionem a malis recedimus ac deinde ad bona subsequenda [illegible] ideo [illegible] ordinantur
[illegible] ista [illegible] et in Iuda [illegible] et in Ruben [illegible] virtutum. [illegible]
[illegible] ordo nativitatis [illegible] Haymo. Gad interpretatur accinctus sive temptatio. Et quia bene operantes temptantur
[illegible] accedens ad servitutem Dei sta in timore et prepara animam tuam ad temptationem, ideo signati de tribu Gad
[illegible] et virtute [illegible] ad bellum. Et quia illata temptatio [illegible]
[illegible] Aser ponitur qui [illegible] interpretatur et signati de tribu sua [illegible] Iacobi [illegible]
[illegible] qui suffert temptationem etc. [illegible] non solum illata [illegible] mala [illegible]
[illegible] a latitudine caritatis non recedunt, atque ideo [illegible] Aser Neptalim ponitur qui latitudo interpretatur et signati
de tribu illius signant dilatatos caritate [illegible] ad [illegible] cor meum dilatatum est [illegible] mandatum tuum [illegible]
latum mandatum tuum nimis. Et [illegible] et ambulabam in latitudine etc. Et quia [illegible] amplissime [illegible]

ea que retro sunt oblivioni tradunt et in ante se extendunt sicut peregrinos in hac vita esse apparent. Ideo et medicos esse fatentur. Inter peregrinos aptalim (?) Manasses ponitur qui oblitus interpretatur. Et signati de tribu sua signant illos qui obliviscuntur eorum que sunt posteriora. Phil. 3: Que retro sunt oblitus etc. Iste autem Manasses licet non fuit filius Iacob sed filius Ioseph ex uxore alienigena natus scilicet Asenech Putifaris filia sacerdotis Eliopoleos Gen. 41. Et positus loco matris loco Dan ut dictum est. Et hic ideo secundum glossam quia Dan interpretatur iudicium vivens sine iudeorum qui postquam vitas apparuit omnia iura sacrificia et prophetie cessaverunt et vitas surrexit per Manassen hic est per populum gentilem qui oblivioni tradidit ydola. Finito enim sacerdotio quod in figura precesserat statim surrexit unum in eternum sacerdotium secundum ordinem Melchisedech. Dicit dominus per Ieremiam: Ecce dies veniunt et consumabo super domum Iuda testamentum novum. Et apostolus ad Hebr. 8: Quod enim antiquatur et senescit prope est interitum. Iam enim domino adveniente illud sacerdotium iudeorum in vetustate fuit positum et ad finem declinabat. Ideo quasi alto proximo adveniente vero sacerdote Christo deleto ergo posito loco per Dan qui inde est electus, Manasses constituitur quia videlicet contra adveniente domino Ihesu Christo iudaica plebs et sacerdotium et omne bonum perdidit et in eius loco Manasses id est populus gentilis est assumptus atque in filium adoptatus Ro. 11: Tu cum oleaster esses insertus es. Et sic Dan de hoc cathalogo spirituali est ejectus. Ita omnes reprobi de consorcio sanctorum in die iudicii eicientur. Post Manassen autem Symeon ponitur qui audiens tristiciam interpretatur et signati de tribu sua signant illos qui per bonam tristiciam que secundum deum est perveniunt ad vitam. 2 ad Cor. 7: Tristicia que secundum deum est penitentiam in salutem operatur. Quia videlicet desiderium postulatum discipulorum ut possunt esse cum Christo quamvis sepe differtur non tamen aufertur. Cum Levi succedit qui additus interpretatur quia et signat illos qui superaddunt consilia preceptis sicut sunt virgines et relinquentes omnia propter deum Luc. 10: Quodcumque supererogaveris reddam tibi. Cum autem quartus locus quia post Levi Ysachar ducitur qui merces interpretatur et signat illos qui sunt accepturi mercedem pro multis suis. Dignus est enim operarius mercede sua propter quod unum dicitur Ieremie 31: Restat pro tua ploratu quia merces est operi tuo. Tales autem qui sic vivunt et solum pro remuneratione eterne vite laborant, solent aliquas temptationes probare. Unde bene post Ysachar Zabulon ponitur qui habitaculum fortitudinis interpretatur et signat fortes non succumbentes in temptationibus et pervenientes ad habitaculum eternum. Matthei 7: Assimilabo eum viro sapienti qui edificavit domum suam supra petram. Numeri 24: Robustum habitaculum tuum. De talibus etiam dicit apostolus ad Hebr. 11: Convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello. Que corpus illorum quod ab iniquis putatur infirmum et per quod aliquando paucum interitum invenerunt invictum. Quamvis etiam deus a malis proveniat talentum domini ubi bene creditum, dependere quod multiplicare non cessat. Atque ideo post Zabulon bene Ioseph ponitur qui augmentum interpretatur. Et signati de tribu sua sunt lucro multiplicantes de accepto talento. Matthei 25: Euge serve bone et fidelis etc. Et quia omnes isti in dextera sunt eterni regis collocandi qui contra virginibus continentibus ac bonis coniugatis in prioribus istis prefectis numerari inveniuntur, bene post hos omnes Beniamin ponitur qui filius dextere interpretatur. Dicitur enim ab ipsa dextera quando intra qui eius virtute multi filios pervenerunt. Unde signati de tribu Beniamin signant illos qui ambulant per vias que sunt a dextris et collocantur in gloria ad dexteram filii dei. Matthei 25: Tunc dicet hiis qui a dextris sunt: Venite benedicti patris mei etc. Et post de hiis omnibus in generali, post etiam comprehendunt et coordinabiliter institutam sunt in predictis prius designata, de quibus patet quibus procedit specialiter per sua voluntate etc. In 2 prius desertis statim incipitur quod consistit in consonantia satisfactione in aliis etc.

Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni amicti stolis albis et palme in manibus eorum. Et clamabant voce magna dicentes: Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quatuor animalium et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adoraverunt deum dicentes: Amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor virtus et fortitudo deo nostro in secula seculorum amen.

Post revelationem multitudinis fidelium qui comprehenduntur in XII tribubus, subiungit revelationem multitudinis innumerabilis gentium que plures fuerunt quam fideles de iudeis. Propter quod ibi numerus certus et diffinitus ponitur est, hic vero numerus indefinitus. Et tamen secundum glossam utrumque intelligitur numerus omnium electorum. Et primo describitur eorum innumerabilis multitudo. 2° eorum glorie magnitudo ibi Stantes etc. Amicti stolis albis. 3° eorum per victoriam remuneratio ibi Et palme in manibus eorum. Quarto propter hoc dei collaudatio, ibi Et clamabant. Quinto laudis eorum confirmatio ab angelis ibi Et omnes angeli etc. Dicit ergo primo: Post hec id est postquam audivi numerum fidelium qui comprehenduntur in XII tribubus filiorum Israel: Vidi turbam magnam id est omnium fidelium ex gentibus congregatorum quia signati fidelium qui comprehenduntur in filiis Israel signum salvandorum quorumdam, sed magis signum utrorumque revelata est scilicet ex omnibus secundum glossam postquam in filiis Israel. Vel aliter secundum Richardum: postquam audivi iustos qui passionem Christi precesserunt, post hec vidi eos et primum victorem. Vel aliter qui tempore gratie signum fidei acceperunt qui vero precedentes sunt multo plures. Ideo designantur per turbam magnam. Vidi inquit turbam magnam et in hoc designatur multitudo collecta. Ubi enim turba ibi multitudo collecta. Quam dinumerare nemo poterat id est nullus purus homo. Deus enim est qui numerat multitudinem stellarum et omnibus eis nomina vocat. Ait propheta: Et dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur. Ille enim solus cognitum est numerus electorum in superna felicitate locandus etc. Et apud eum est finitus numerus electorum sed apud homines est infinitus. Unde ad homines est referendum quod dicitur: Quam dinumerare nemo poterat id est nullus purus homo. Inquit glossa. Et hic ex omnibus gentibus id est ex omnibus barbaris, ait glossa, quod ideo dicit ne quis estimaret non esse signatos nisi de iudeis. Et quia in qualibet gente sunt multe tribus et in qualibet tribu multi populi et in quolibet populo multe lingue, ideo sequitur Et tribubus et populis et linguis ut oppositum est supra tribubus scilicet gentium et populis scilicet tribuum et linguis populorum. Et ex hoc patet multitudo glorie beatorum, eo quod quilibet beatus gaudebit de gloria alterius sicut de sua, ut ait Anselmus in fine Proslogion, et augetur ex multis locis et sequitur octavo conferendum dicit: Magnum gaudium est quod gaudetur cum multis. Iuxta sicut enim invicem fervescunt. Consequenter manifestat gloriam electorum et primo ostenditur beatitudo animarum ex visione divina. 2° glorificatio corporum ex refulgenti claritate ibi Amicti stolis albis. Dicit igitur Stantes. Non tamen nomine est collectum et ideo supponit pro multis. Propter quod sibi inquit patet autem pluralis videlicet stantes per sylempsim figuram loquens secundum illud Aliquid est collectio multa...

Stantes ergo ante thronum id est ante regiam dignitatem divine maiestatis ait richardus et in conspectu agni scilicet christi hominis / Stantes
scilicet erecti ad deum et ei intenti. Nam sicut dicitur super ezechielem qui pennas [illegible] ibi stamus ubi figimus oculos mentis / quia sicut beati
reficiuntur intuitu contemplationis aspectu clare divinitatis / ita reficiuntur nostri conspectu humanitatis christi secundum quod dicit augustinus super primam iohannis dicens
ingredientur et egredientur et pascua invenient. Vel secundum haymonem per thronum eciam designatur que est sedes dei / secundum illud papias
anima iusti sedes est sapientie. Stat ergo turba magna ante thronum id est eciam electorum ante [illegible] quia conspecta est a se et [illegible] prudenter
ne aliquid indecens faciat ait haymo super v. animalia plena erant oculis ante et retro. Stat ergo eciam in soliditate fidei et
dilectionis stat deum [illegible] in lumbis roborat secundum illud ps. Statuit super petram pedes meos. Stat eciam in conspectu agni
quia de sua consciencia fisi opera sua libet videri a deo a quo remunerantur. iii. et helyas dicebat Vivit dominus in cuius conspectu sto. Et
Amicti stolis albis id est glorificatione corporum quia per stolam albam designatur super passio [illegible] vel secundum [illegible] illus singule stole
albe et super iii ambulabunt mecum in albis. Vel secundum haymonem per stolas albas intelliguntur innocentias et puritas baptismalis in presenti
vel purgacio occulti vel aperti martirii vel ablucio fontis lacrimarum. Nam ante mediatoris adventum contra [illegible] maculis
peccatorum erat respersa sed dealbata sunt postea tribus modis supradictis. Sunt enim multi qui has stolas per ablucionem baptismi
albas conservant / quia nullum mortiferum crimen admittunt / Alii sunt qui diversis sceleribus coinquinantur sed ut ad pristinum decorem
redeant sive occulto vel aperto martirio et gemitibus lacrimarum candificant / sic quod ut omnes stolas habeant supradictas conspiciunt
et secundum corpus per victoriam remuneracionem cum dicitur Et palme in manibus eorum / per palmas triumphus victorie designatur per manus
vero vero operaciones comprimuntur / palmas ergo in manibus habent electi dum quoslibet non triumphant de antiquo hoste / et humanis [illegible]
voluptatibus palmas habent in manibus id est triumphum victorie de hostibus in operibus / Insigni enim ut palma florebit [illegible]
vel per manus intelligitur potestas / secundum illud psalmi Tollis [illegible] nec potest omnes meas rapere de manu mea id est de potestate. per
potestatem quippe quam accepimus ut filii dei essemus secundum illud iohannis primo dedit eis potestatem filios dei fieri hiis qui credunt in nomine eius /
palmas habemus in manibus hoc est victoriam de bonis operibus contra dyabolum et medicina carnis triumphamus / cuius [illegible] victorie
sumet in capite membris conspicit. Palme ergo in manibus eorum in signum presentis victorie / quia non licet in vita presenti [illegible]
pugnet / palmas ergo in manibus habere est victoriam in opere tenuisse cuius operacionis palma ibi redditur ubi iam
sine termine gaudetur. unde dicitur super omeliam xxxiii super ezechielem tenens illud ezechielis xl. Ante frontes pictura palmarum celata.
ubi prius dicitur quod ibi palma victorie videbitur / ubi iam sine fine gaudebitur / Nam hic plerumque / stultos videmus apparenter mira agere /
virtutes multas facere / leprosos mundare / demonia eicere / tactu egritudines corporum fugare / prophecie spiritu ventura predicere sed
[illegible] / nondum palme sunt / sed adhuc pictura palmarum. Nam hic aliqui dant et reprobis. Unde dicit salvator mathei vii.
Multi dicent in illa die / domine, nonne in nomine tuo prophetavimus / et in nomine tuo demonia eiecimus et in nomine tuo virtutes multas fecimus /
et tunc confitebor illis / quia nunquam novi vos discedite a me qui operamini iniquitatem / Unde ergo signum electorum est soliditas caritatis
sicut dicit ioh. xiii. In hoc scient omnes quia mei discipuli estis si dilectionem habueritis ad invicem / hic ab iniqua cum electi faciunt /
longe dispar a reprobis faciunt / quia quod electi ex caritate hoc reprobi student agere per elacionem / [illegible] quod tamen electis ipsa
mira quam per caritatem faciunt / non iam palme sed adhuc sunt pictura palmarum / quia de eis foris ostenditur quales apud semetipsos
deum intus habeant et ibi autem eis palma erit ubi iam mortis certamen non erit / Nam propter [illegible] tunc apponitur palma
pace vincentibus datur / cum mortuorum repudiata premittitur sicut dicitur prima cor. xv. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale
hoc induere immortalitatem cum autem mortale hoc induerit immortalitatem tunc fiet sermo qui scriptus est Absorpta est mors in victoria.
Ubi est mors victoria tua ubi est mors stimulus tuus etc. Tunc erit perfecta victoria cum mors plene fuerit absorpta.
In omne autem quod modo de signis agimus [illegible] / non iam ipsam victoriam sed adhuc ymagines victorie videmus /
Nam ergo plerumque stultos eciam et in locis sublimioribus positos, ut ad bona opera alii provocentur virtutes et signa dantur /
ante frontes interioris edificii palmarum pictura cernitur / De hiis vero qui in certamine inveniunt antiquum hostem in presenti vicerunt
hic in libro dicitur Et palme in manibus eorum. sequitur Et secundum laudis confessio de magnitudine glorie beatorum et primo ab hominibus 2o ab angelis
in statione angeli etc. primo dicit Et clamabant voce magna id est magno desiderio. Voce enim magna non strepitum vocis sed desi
derium sanctorum debemus accipere ut dicitur est super primo. secundum illud ps. desiderium pauperum exaudivit dominus. Item domine ante te omne
desiderium meum. Ubi augustinus in originali. Continuum desiderium est continua vox. Sicut caritatis silencium cordis est / fragrancia caritatis
clamor cordis est. Si semper desideras semper clamas, oro sine intermissione est desiderium hic ibi et bene dicit. Et ut dicit glossa beati clamant
et in presenti et in futuro. In presenti vero clamant ad deum multipliciter. primo clamore intime contemplacionis / ps. 23. Sume citharam circui
civitatem bene frequenta canticum contemplacionis. hec enim cithara quam sumere iubet prophetica anima est cor contemplativi humilitate [illegible] et per
[illegible] / atque cordis bonarum cogitacionum et affectionum dispositum ac paratum. sicut enim in citharis et aliis musicis instrumentis
magnitudo concavitatis resonanciam dulcorat et adauget. sic in cithara cordis humilitatis contemplationis dulcius sonat. ps. Voce
mea ad dominum clamavi. Ubi augustinus Non corporea que cum strepitu aeris promitur sed cordis que hominibus silet / sed deo sic clamor sonat
sicut quo in quo clamamus abba pater in glossa dicitur etc. Secundo clamant clamore iubilationis laudatorie in ps. Ad ipsum ore meo clamavi etc.
Et item Iubilate deo in voce exultacionis. Sicut ait gregorius 8 moralium. Iubilum dicimus / cum tantam leticiam corde concipimus / quantam sermonis efficacia
non explemus / et tamen mentis exultacio hoc quod sermone non explicat voce sonat. Item clamat clamore perfecte operacionis
Augustinus de verbis domini sermone xxxiii. Clamat ad christum et videt quem contempnunt mundi / qui premunt mundi voluptates
qui despexit dedit pauperibus qui dicit vita non lingua mundus crucifixus est et ego mundo. In futuro eciam clamant sancti
deum magnificando laudando / Thobie xiii. per vicos eius alleluia cantabitur. ps. xi. Gratiarum actio et vox laudis. Iob viii. Implea
os tuum risu et labia tua iubilo. Ubi gregorius / Os quippe iustorum tunc risu implebitur, cum eorum corda finitis pugnacionum
fletibus eterne leticie exultacione satiabuntur. Bene ergo os risu impleri dicitur labia iubilo quia in illa eterna patria cum iustorum mens
in exultacione rapitur lingua in cantum laudis elevatur. qui quia tantum videt quantum dicere non valet / in risu iubilat /
quia non conplendo resonat quod amat. Sequitur Clamant unde Salus deo nostro, id est attribuenda et ascribenda quia est auctor omnis salutis

et qui nos salvat et io sibi non nobis est attribuenda et de ipsa salute gloria ei danda Apoc. xix laus et gloria deo nostro [illegible] et sibi est in [illegible]

in salute. Cum sedet super thronum id est super angelicas potestates quibus mediantibus alias presidens inferiora [illegible] disponit [illegible] 2o [illegible]

vel id est super ecclesiam presidendo iudicando regendo et muniendo [illegible] sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Et agno id est [illegible]

quem dicitur agnus propter innocentiam et victimationem salus est attribuenda qui est unicus et verus salvator Apoc. xix [illegible] deus

salvator meus. Salus enim omnis [illegible] [illegible] in corpore sive in anima deo et agno est deputanda [illegible] deus est salus

Et subditur descriptio laudum ab angelis exhibitarum ubi describitur adorantium status et adorandi modus. Ubi et ceciderunt et [illegible]

laudis multitudo sive modus ibi dicentes Amen [illegible] ego et omnes angeli stabant in circuitu throni [illegible] patri ad cognoscendam

divinam voluntatem stabant [illegible] ad obediendum patri ad adiuvandum prompti ad protegendum strenui ad recipiendum peccatores solliciti

ad introducendum ad imperiale festum de conversione peccatorum leti quibus officio ipsi erant signati. Ita ut dicit Augustinus [illegible] dei [illegible]

cum angelis sumus una civitas dei [illegible] in nobis peregrinatur [illegible] in illis opitulatur. Et ut [illegible] ait. Diligunt [illegible]

fratres suos conciues superne patrie pietatis et per hoc qui hereditate capiunt salutis consolatione congaudet [illegible] instruunt protegit

providet [illegible] omnibus [illegible]. Christus enim desiderant adventum nostrum qui de nobis sperant sue civitatis instaurari ruinas. Diligentes

[illegible] et libenter audiunt bona de nobis consolatione [illegible] [illegible] nos [illegible] deum [illegible] fideles ad eum. [illegible]

et [illegible] nobis [illegible] reportantes [illegible] quod dicitur quod stabant in circuitu throni id est ecclesie [illegible] ut ipsam [illegible] parte custodirent

protegerent et munirent et [illegible] mandatum sedentis in throno. Et seniorum id est [illegible] testamenti et [illegible] doctorum

sive predicatorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iam in celo regnantium [illegible]

de hiis angelis dicitur ad Hebr. primo Omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Et

Daniel vii millia milium ministrabant ei [illegible] [illegible] in unamquamque gentem posuit rectores Apoc. 62 [illegible]

[illegible] [illegible] audivi vocem multorum angelorum [illegible]. Et ceciderunt in conspectu throni in facies suas id est humiliaverunt se coram deo recog[nos]-

cendo maiestatem eius et ipsum esse bonorum omnium auctorem [illegible] Hugo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

adoraverunt [illegible] [illegible] [illegible] humilitate ac devotionem subiective et ipsum principium ac finem omnis boni [illegible]. Et [illegible] dicentes Amen

id est videntes et confirmantes laudationem peccatorum quam dicunt angeli ad peccatores [illegible] est quod nos dicitis [illegible] deo nostro [illegible] et

nos consentimus et congratulamur dicentes Amen laudes deo exhibite testimonium confirmando. Benedictio et claritas [illegible] dicit [illegible]

[illegible] cum pertineat ad [illegible] trinitatem que deus est unus et verus [illegible] [illegible] ad [illegible] persona referentur et [illegible]

mediatorum infidelium hac autem [illegible]. Christus enim dicunt [illegible] [illegible] sunt [illegible] mediatorum. Nos econtra dicimus [illegible]

sunt [illegible] mediatorum [illegible] et [illegible] vita [illegible] quod sonat amen id est verum seu veritas ait glossa ut sit de [illegible] laudis

[illegible] [illegible] vel amen id est fideliter et valeat ait [illegible]. Christus etiam sunt adversarii fidei dicunt maledicto [illegible]

quia maledictus omnis qui pendet in ligno [illegible] 21. Nos econtra dicimus sicut angeli et [illegible] quod nullus melius [illegible] benedictio

quod ille qui maledictum legis abstulit a nobis Gal. 3 et benedictionem Abrahe [illegible] [illegible]. Christus [illegible] dicunt non [illegible]

homini mortuo claritas sed soli deo vivo. Nos [illegible] dicimus nemini magis quam illi ascribenda claritas quam in divinitate [illegible] ipse

est auctor et candor lucis eterne Sapie. vii et [illegible] ad tempus mortuus. [illegible] resurrexit a mortuis per gloriam patris

et est illius claritatis [illegible] et vivit ac sedet in dextera dei patris. Christus [illegible] dicunt non est vera [illegible] illa sapientia

que attingit a fine usque ad finem fortiter [illegible] Sap. viii. quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sapientia ut [illegible]

[illegible] 2o. Nos econtra dicimus non est illa sapientia [illegible] [illegible] in assumpto homine [illegible] [illegible] sapientia

sed magis [illegible] ab illa assumpta mansit una sapientia qua [illegible] est et restauratus [illegible] de terra [illegible] de terra ad celum [illegible]

Christus dicunt nulla debetur ei gratiarum actio pro salute animarum quia ipse suam animam liberare non potuit. Nos econtra nulli [illegible]

quam illi debetur gratiarum actio qui [illegible] salutem animarum [illegible] [illegible] voluit potestatem animam ponere [illegible]

Christus etiam dicunt nulla [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dignus est [illegible]. Et nos [illegible]

[illegible] a nobis dignus honorandus est quia pro nobis [illegible] sustinuit. Christus [illegible] dicunt non sunt [illegible] [illegible] et fortitudo

qui [illegible] potuit [illegible] [illegible]. Nos econtra [illegible] quod [illegible] est dei fortius est hominibus [illegible]

toto mundi virtute ac fortitudine [illegible] [illegible]. Dicunt [illegible] angeli benedictio [illegible] debetur et attribuitur deo nostro quia ipse est

[illegible] benedictus et plus clarus et sapiens [illegible] [illegible] et alii [illegible] Et referuntur ista septem ad

laudem [illegible] [illegible] septem [illegible] [illegible] laude [illegible] vii dona spiritus sancti que salvandis ab ipso distribuuntur ut

ait [illegible] ita per benedictionem [illegible] [illegible] per claritatem spiritus intellectus per sapientiam spiritus sapientie per gratiarum actionem spiritus

pietatis per honorem spiritus scientie per virtutem spiritus consilii per fortitudinem spiritus fortitudinis [illegible]. Vel ut ait Beda septenarium laudem

offert in hiis etiam duo [illegible] dico Amen non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] esse [illegible] gloria [illegible] [illegible] [illegible] duo ultima sunt virtus et fortitudo pro uno [illegible] [illegible] gloria [illegible] [illegible]

fortitudo id est [illegible] virtus. Vel possunt ista septem ita distingui quod ei attribuenda est benedictio quia omnia sunt [illegible] bonitate creata

et claritas quia ab eo sunt creata [illegible] bona et sapientia quia ab eo sunt ordinata et gubernata [illegible] respiciunt opera creationis

Et ei gratiarum actio ob humilitatem sue incarnationis ad [illegible] [illegible] Et honor ob [illegible] quam sustinuit in passione

Et virtus ob suam potestatem in resurrectione. Et fortitudo ob suam gloriosam ascensionem super omnia [illegible] [illegible] dignus est agnus [illegible]

de hiis in gloria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 62 [illegible] die et tota

nocte non tacebunt laudare nomen [illegible] [illegible] [illegible] requiem non habebant die ac nocte [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] Amen in principio et in fine [illegible] [illegible] [illegible] amen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

est principium omnium et in fine ad [illegible] quia est finis omnium. Vel ad maiorem confirmationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] angelos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] thronum [illegible]

sunt seniores [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] est in [illegible] [illegible] enim [illegible] diversa officia [illegible] [illegible] [illegible]

id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] thronum designatur. [illegible] [illegible] ipsam etiam in suo capite [illegible]

[illegible] [illegible] per seniores. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per fidem [illegible] in [illegible] membris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] per animalia. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] predicando [illegible] per angelos quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Vn et auctor huius reuela[tionis] ut hanc turbam innumerabilem ipsos esse angelos credidit sol[us] corp[orum] [illegible] [illegible] neque enim [illegible] ut
angelis adorantibus [illegible] [illegible] circa starent. Angelos itaque hic accipimus ipsos electos qui designantur per xx seniores [etc.]
Qui recte angeli [vocantur] quia vitam eternam annunciant et sunt in circuitu throni quia eorum doctrina per exemplo vndique ambiunt
[illegible] ... thronum se humiliando et recognoscendo omnia dona esse a deo. Et hic [illegible] facies suas de futuris prudendo [illegible] et [illegible]
[illegible] in facies quia in futuro [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] quia [illegible] in futuro sequatur prudenter negligunt [illegible]. Possit etiam dici
quod angeli gracias agunt deo de bonis eis collatis. Et sunt hec verba sic exponenda. Benedictio et exaltacio mea qua homines
super omnem creaturam. Et claritas intelligencie perspicacitas qua clare omnia intelligunt et deum non in enigmate [illegible] per speculum
ut homines in mundo [illegible] sed clare facie ad faciem vident. Et sapiencia qua in cogitationibus delectantur. Et graciarum actio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] laudacio quod est [illegible] de bonis dei [illegible] psalmus [illegible]. Gaudium et leticia inuenietur in ea graciarum actio et vox laudis. Honor
[illegible] nos ab eterna [illegible] [illegible] [illegible] stando aliis cadentibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et virtus
qua nos ab eterna [illegible] [illegible] [illegible] Et fortitudo [illegible] [illegible] [illegible] deo [illegible] [illegible] attribuunt non nobis. Et hec in secula seculorum amen
[illegible] resistendi et vincendi [illegible]. Et fortitudo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Benedictio [illegible]
Possit [illegible] dici quod angeli gracias agunt de bonis collatis hominibus [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] Benedictio [illegible]
bona [illegible] [illegible] honorum [illegible] [illegible] nature fortune gracie et glorie [illegible] [illegible] omne datum [etc.] Et claritas [illegible] vite fame et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gloria nostra testimonium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est casta generacio cum claritate [illegible] vite
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de bona [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] claritate ad [illegible] et honore apud seniores
de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multum [illegible] in memetipso sapias et multum [illegible] in ea [illegible] [illegible] [illegible]
Et sapiencia [illegible] dei et [illegible] [illegible] cogitatio [illegible] [illegible] dei tollit desperacionem cogitatio [illegible] [illegible]. Et graciarum actio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] homines in [illegible] non subest [illegible] dei [illegible] [illegible] [illegible] venti [illegible] [illegible] fonte [illegible] venas [illegible] fluenta gracie [etc.]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] graciarum actio. [illegible] [illegible] tota vita [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] orate in omnibus gracias agite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] videt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] graciarum actio / [illegible] mala [illegible] [illegible] [illegible] pro illis amonendis / Honor [illegible] [illegible] [illegible] a tumultibus
et lite [illegible] [illegible] honor est [illegible] qui separat [illegible] / virtus [illegible] [illegible] [illegible] virtus est bona qualitas mentis
qua deus in nobis operatur [illegible] nobis qua bene viuitur et qua nemo male vtitur. Et fortitudo [illegible] ardua aggrediendi et [illegible] sustinendi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fortitudinem meam ad te custodiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] attribuenda [illegible] [illegible] laudes [illegible] in secula seculorum amen
Iob 38 vbi eram cum me laudarent simul astra matutina et iubilarent omnes filii dei. Vbi [illegible] 28 mor[alium]. Non est negligenter
audiendum quod dicit simul [illegible] astra matutina [illegible] angelica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
laudant deum electi angeli [illegible] [illegible] redemptionis [illegible] [illegible] hominibus largitas gracie superne glorificat [illegible] quippe ut nos
ad laudem conditoris accendentes [illegible] [illegible] [illegible] clamant. Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis [illegible]
[illegible] laudant quia redempcionem nostram voces sue [illegible] accomodant [illegible] laudant quia deum nos [illegible] in celo
[illegible] [illegible] gaudent [illegible] impleri [illegible] et fortasse [illegible] matutina astra [illegible] quia [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] mane [illegible] / ab [illegible] cordibus [illegible] vite tenebras fugat [etc.] Vn laudabo [illegible]

Et videns vnus de senioribus dixit michi: hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et vnde venerunt. Et dixi
illi: domine mi tu scis. Et dixit michi: hii sunt qui venerunt de magna tribulacione et lauerunt stolas suas et de-
albauerunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum dei et seruiunt ei die ac nocte in templo eius
et qui sedet in throno habitat super illos. Non esurient neque sicient amplius et non cadet super illos sol neque vllus
estus, quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet illos ad vite fontes aquarum. Et absterget
deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

Descripta reuelacione consolacionis eterne quo ad [illegible] [illegible] [illegible] et quo ad beatorum
laudacionem deum [illegible] et angelorum congratulacionem subditur de [illegible] glorie inquisicio
ob magnitudinis illius glorie admiracionem. Et diuiditur in tres partes. Primo premittitur admiratiua questio. Secundo subiungitur solucionis illius [illegible]
[illegible] [illegible] ibi et dixi illi domine mi tu scis. Tercio additur [illegible] reuelacionis et solucionis manifestacio [illegible] et dixit michi hii sunt [illegible] [etc.]
[illegible] quo ad primum. Et videns vnus de senioribus dixit michi. [illegible] [illegible] ad euidenciam litere secundum [illegible] / [illegible] dicit videns
[illegible] interrogacione premissa. [illegible] secundum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripture loquitur que solet plerumque nulla interrogante [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] legimus [illegible] [illegible] Iesus dixit confiteor tibi pater domine celi et terre [etc.] Et [illegible] [illegible] angelus
dixit mulieribus Nolite timere nulla interrogacione eorum premissa / [illegible] ergo [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] satisfacionis ut ait glosa
[illegible] ergo verba non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] videt hic et alibi in scriptura. [illegible] vnus de senioribus [illegible] [illegible] [illegible]
in plurali xx seniores / [illegible] [illegible] [illegible] in singulari videns vnus de senioribus dixit michi. [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et apostolorum et predicatorum [illegible] [illegible] predicacionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eterne et glorie [illegible] [illegible] [illegible] Et
vnus de senioribus dixit michi [illegible] secundum [illegible] xx seniores [illegible] [illegible] [illegible] testamentorum qui duodenario duplicato [illegible] in xii patri-
archis [illegible] [illegible] ac xii apostolis [illegible] [illegible] [illegible] frequentantur. [illegible] vnus de senioribus [illegible] testamentorum [illegible] predicatorum
vnitas designatur. Et [illegible] vnus de senioribus [illegible] vnitatem [illegible] [illegible] et [illegible] vnde glosa [illegible] seniores vnus quia
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] multitudinis [illegible] erat cor vnum et anima vna. Vel vnus de senioribus [illegible] seniorum [illegible] [illegible]
designatur ait [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] semper [illegible] applicare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] interrogat seniores
ut [illegible] querat quem audiat audiens intelligat et intelligens ad imitanda que [illegible] semetipsum accendat. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debent querere de celestibus a senioribus [illegible] a sacerdotibus [illegible] [illegible] in [illegible] / Officium [illegible] sacerdotum qui
[illegible] [illegible] in eterna doceret. Aggei 2o interroga sacerdotes legem / Malach 2o labia sacerdotis custodiunt scienciam et legem requirent
ex ore eius. Deutro 32 interroga patrem et annunciabit tibi seniores tuos et dicent tibi. [illegible] [illegible] ut dicit [illegible] de [illegible] apte
factum est / ut stella magos [illegible] [illegible] non sequeretur vt [illegible] [illegible] signum de rege [illegible] nato, aperiret vitas
scripturarum vt [illegible] magi [illegible] [illegible] quererent et inuenirent vnde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] agebat.

quod omnibus recte via dei incedere volentibus in mente debet esse presertim quod in revelacionibus visionibus et apparicionibus [illegible] est
[illegible] acceptande dulcedinis si discrepat a lege et prophetis ab ecclesia a sacramentis a virtutibus a fide ab obediencia ecclesie [illegible]
virtute sine oracione [illegible] Nam sepe sunt revelaciones superne [illegible] et dulcedines [illegible] et [illegible] precedentes
sunt et sathanice [illegible] ascendentes que plerumque [illegible] cum supernis ut iste per illas capiatur et [illegible]
sepe fallatur [illegible] discretos [illegible] plurimum [illegible] decepti [illegible] scriptura [illegible] qualis fuerit [illegible]
et fidelis [illegible] prevalet [illegible] omne signum et [illegible] et apparacio [illegible] sunt et virtutes et [illegible] et
superiorum regimina in obediencia sita [illegible] magi ordinato [illegible] relicta stella de [illegible] [illegible] [illegible]
colloquium cum [illegible] ne decepti [illegible] [illegible] Unde ait [illegible] iste vir de sermonibus [illegible]
hii qui amicti sunt stolis albis in corporibus [illegible] vita [illegible] claritatibus superne glorie in futura vita [illegible] quia signatur
et unde venerunt [illegible] de [illegible] [illegible] iste ait richardus et alii expositores [illegible] ob admiracionem [illegible] glorie
et [illegible] et ob magnitudinem [illegible] [illegible] amicti stolis albis [illegible] [illegible] et amicti stolis albis [illegible]
[illegible] amicti [illegible] statim requiritur qui sunt [illegible] aut unde venerunt [illegible] in talem [illegible] audit
qui sunt et unde venerunt [illegible] esse quales illos [illegible] inde [illegible] unde illos [illegible]
[illegible] hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde venerunt [illegible] predicatores [illegible] predicatorum [illegible] auditoribus [illegible]
[illegible] electi sunt [illegible] amatores mundi fuerunt [illegible] voluptatum [illegible] [illegible]
per iter voluptatis ambulare [illegible] quod non [illegible] de magna miseria venerunt ad magnam gloriam de magna paupertate ad magnas
divicias de [illegible] ad patriam de angustia ad delicias de carcere ad regnum de vinculis ad libertatem [illegible] de carcere [illegible]
[illegible] ad regnum [illegible] abnegacio [illegible] et [illegible] [illegible] tu scis quod ego nescio [illegible]
ait glosa [illegible] persona bonorum auditorum [illegible] sermonem [illegible] ait [illegible] et [illegible] sermone [illegible] [illegible]
[illegible] plenam [illegible] et sua ignorancia et [illegible] supplicat et postulat doctrinam [illegible] Tu scis [illegible] Et est hic [illegible]
bonis discipulis querendi a sermonibus et [illegible] sua ignorancia [illegible] 32 [illegible] et [illegible] et in medio magistrorum
non presumas loqui [illegible] de [illegible] in medio doctorum audientem et interrogantem [illegible]
de [illegible] [illegible] filius meus dilectus [illegible] ipsum audite [illegible] loquere [illegible]
dissimulas [illegible] tacuisti et [illegible] licenciam loquendi habes a patre [illegible] humilitas [illegible]
superbia [illegible] vanitatis [illegible] magister [illegible] videor et [illegible] non [illegible] et impudenter me [illegible]
et [illegible] ad loquendum velox ad docendum tardus ad audiendum [illegible] tanto tempore [illegible] absconditam
[illegible] glorie metuebat [illegible] ad [illegible] gloria [illegible] nobis timebat [illegible]
esse [illegible] nobis [illegible] nos instruebat [illegible] tacebat ore [illegible] instruebat opere et [illegible] docuit [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] est [illegible] actualis [illegible] vite [illegible] preceptum et [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] sermonum [illegible] et [illegible] intento corde et muto ore [illegible] et [illegible] tuo [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad docenda [illegible] [illegible] spiritualis [illegible]
pullulat [illegible] ad audiendum tardus ad loquendum et [illegible] qui cepit facere et docere [illegible]
non [illegible] ad docendum [illegible] qui dicunt et non faciunt et [illegible] digito movere nolunt [illegible]
[illegible] alligat et imponit [illegible] quod [illegible] de [illegible] loquens ait epistola [illegible] caput et [illegible]
[illegible] me decebat esse cum [illegible] [illegible] ago [illegible] quod nescium [illegible] quod [illegible] illo
[illegible] [illegible] illud esse [illegible] est [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] placet ut [illegible]
ne [illegible] [illegible] viam quam [illegible] in altera parte declinandum [illegible] et
[illegible] te doceas et [illegible] persona bonorum auditorum ut [illegible] est [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] persona bonorum auditorum [illegible] [illegible] [illegible] est via per quam [illegible]
[illegible] ubi [illegible] revelacio glorie [illegible] et [illegible] [illegible] ante thronum dei [illegible] sunt qui
[illegible] revelacio glorie [illegible] [illegible] ubi [illegible] ante thronum dei [illegible] sunt qui
[illegible] de magnis [illegible] ut ait [illegible] [illegible] et [illegible]
venerunt [illegible] magna [illegible] quippe [illegible] [illegible] alios [illegible] gladius alios [illegible]
[illegible] alios [illegible] aqua [illegible] alios [illegible] et [illegible]
et [illegible] lapidati sunt secti sunt [illegible] gladii mortui sunt [illegible] in pellibus [illegible] angustiati
afflicti quibus dignus non erat mundus in solitudinibus errantes in montibus et speluncis et cavernis terre [illegible] ait [illegible]
[illegible] [illegible] illud quod ait venerunt [illegible] [illegible]
[illegible] a deo [illegible] et [illegible] sunt et [illegible] ventura [illegible] [illegible] de
futuris [illegible] et quod non venerunt [illegible] virtute [illegible] virtute ihesu christi et [illegible] ac fide sue [illegible] et laverunt stolas
suas [illegible] in sanguine agni [illegible] in fide [illegible] ihesu christi [illegible] [illegible] est
laverunt stolas suas [illegible] in baptismo et dealbaverunt [illegible] et [illegible] in sanguine agni [illegible] in fide et imitacione [illegible]
[illegible] dealbaverunt [illegible] in sanguine [illegible] stolas [illegible] intelligitur [illegible] et [illegible] quod [illegible]
[illegible] stolas suas in sanguine agni [illegible] dealbaverunt
[illegible] est [illegible] quod [illegible] [illegible] cum christo [illegible] laverunt
stolas suas in [illegible] in eius sanguine stolas suas dealbaverunt
[illegible] testatur se vidisse agnum [illegible] ab origine mundi [illegible] agnus christus ab origine mundi [illegible]
[illegible] fide [illegible] fuit ut testatur [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] et nascentis ecclesie ut in [illegible] caput omni
[illegible] erat [illegible] caput membra singula [illegible] et [illegible] ab eo [illegible] fratres [illegible] est
[illegible] ad [illegible] passionis [illegible] et [illegible] salvatoris [illegible]
[illegible] abel [illegible] et omnes [illegible] ante christi [illegible]
stolas laverunt in sanguine agni [illegible] ad [illegible] doctorum in ista materia [illegible] christo et omnes
[illegible] non possunt lavare stolas suas in [illegible] sanguine agni [illegible] sanguine agni intelligitur passio ihesu christi [illegible]

fontali gratia procedit in nos et in omnes precedentes et sequentes christum influxu generalis et hoc per modum meriti quo ad christum et per modum
fidei quo ad nos. Ita videlicet quod tantum est meritum christi quod ex eius fontali gratia processit quod ex divina ordinatione omnibus hominibus preteritis presentibus
et futuris sufficeret. Secundo ad consequendum transformatam gratiam sicut illi viva fide vivunt. Et antiqui patres gratiam ex influxu gratie christi re-
cepisse per modum fidei inquantum videlicet meritum christi futurum ex divina ordinatione et acceptatione ipsius sufficeret, secundum quod per fidem vivunt
et sufficerit. quo ad hoc gratiam et pactum christi tempore eorum profuisse fide et sua credulitate. Unde sicut patet declaratione circa gratiam in natura deperdita
nunquam potuit salvari nisi in fide mediatoris. Et eadem erat fides preteritorum quam et presentium et futurorum ita quod id quod nos credimus factum
scilicet christum natum passum etc. ipsi credebant explicite vel implicite fiendum. Et per fidem vivam cum merito iungebat se christo et eius merito
et consequebatur quod hanc gratiam que secundum se necesse fuisset quod gratia christi non quia tunc erat in esse reali seu realiter sed sufficit quod erat in fide eorum
quo ad esse intellectuale creditum seu intellectualiter per hoc ad arta dicendum ad primum quod licet sanguis christi cum corporalis fides tamen sive passio
spiritualis est quia purgat anime creditum in ipsum qui passus est et illud mutatum fide enim purificans corda eorum dicit petrus Act. 15. Ad secundum
quod dealbant quod est id quod purificant clarificant et decorant non quia aut dealbaverunt ysa. primo si fuerint peccata vestra velut coccinum etc. sicut
quod dealbant et ut nix dealbabuntur psalmus super nivem dealbabor. Vel possumus dicere quod sanguis calore decoctus in mamilla convertitur in lac et mutat
colorem ut qui prius erat ruber fit albus sic sanguis passionis igne caritatis decoctus in mente sanctorum facit eos albos non rubeos. Vel potest dici
quod mihi dare dealbaverunt et de positione ad beatitatem ut patet supra et dealbaverunt eas in sanguine agni in cum esset albe prius per innocentiam
seu indutam baptismalem rubeas eas fecerunt sustinendo martirium pro christo et ita fecerunt sibi albe et rubee prius ubi bissus et purpura
sicut induta baptismali rubeas etc. ad tertium videtur quod Augustinus dicit non enim ut aliqui putant soli martires
Cantica quinto dilectus meus candidus et rubicundus. Ad tertium videtur quod Augustinus dicit non enim ut aliqui putant soli martires
sunt sed de quibus loquitur hic sed omnes populi in ecclesia in sanguine enim agni lavari se dicit in gratia dei per ihesum christum unde karissimi non solum
sunt de quibus loquitur hic sed omnes populi in ecclesia. in sanguine enim agni lavant se dicit in gratia dei per ihesum christum. Unde karissimi non solum
pertinet ad hanc gloriam qui corporalia tormenta perferunt sed et illi qui in pacis tempore pie vivere cum christo cupiunt et persecutionum opprobria
impios quod aliorum pro christo sustinent vel veniam adhibet vigiliis insistit orationes multiplicat voluntates proprias gladio precepti interfecit
sic quod stolas suas in sanguine agni candidificat. Quod christi sunt videlicet carnem suam crucifixerunt cum viciis et
concupiscentiis patiendo tolerando vel semetipsos viciis et concupiscentiis mortificando. Sed ecce enim sicut quod carnem suam crucifixerunt cum viciis et
concupiscentiis Galatas quinto. Apocalipsis primo lavit nos in sanguine suo. Et patet hic tribulationum quod sustinet sancti magnitudo ut oppositum quartum habetur patet
et patet causa tribulationum ab ipsis triumphalis beneficio in hoc quod aut venerunt de tribulatione sed patet eorum victorias unde psalmus transivimus
per ignem et aquam et eduxisti nos in refrigerium. Tertio significatur eorundem sanctorum per ipsas tribulationes plena purificatio et decoratio in hoc quod
aut laverunt stolas suas et dealbaverunt. Tribulationes enim sanctis lavamenta sunt non nocumenta. Ut enim ait Augustinus epistola 88 tribulationes
sunt ad tamen scilicet ad sanctitatem supplere ad peccatorum patientem et ad abolitionem culpe. Unde idem Augustinus super psalmum 21 tribulatio medicina tua est ad
salutem non pena ad dampnationem. Et sicut ore fornace paleam in cineres vertit auro sordes tollit sic corpore ista. Unde damascenus
tamen hoc affectibus inordinatis detruncatis dealbatur in tribulationibus. Danielis 12 eligentur et dealbabuntur. Et quintum patet videlicet
deum qui lavabit in sanguine vine pallium suum. Unde est albedo innocentie baptismalis. Apocalipsis 3 ambulabunt mecum in albis.
Et est albedo iustitie decorantis per sufficientiam tribulationum ut hic. Et est albedo glorie clarificantis. Christo quod sunt in celo
sequebantur eum in equis albis. Magister de Hor. sermone 2 quam tantis vestibus vestit suos sanctos vestitu bysso albo et mundo
per equos albos intellige pulchritudo corporum quam portabat corpus anime sicut eque portant suos sessores et dicentur alba quod sine peccati macula
hic quod corpus erunt vestite bysso albo et mundo ut dicitur gratia originalis innocentie concupiscentie. Magister de Hor. sermone 2 etc.
significatur eorundem sanctorum de eterna retributione spei certitudo. Ita sicut quod merito. Bonorum meis quo duratione pro veritate tolerat eo certius
premia recepturus sperat secundum illud Iob 11 habebis fiduciam proposita tibi spe. Tanto namque spes solidior in deo consurgit quanto quisque pro eo graviora
pertulit quia nequaquam retributionis gaudium de eternitate colligitur quod non hic pius pia tribulatione seminatur. Psalmus euntes ibant et flebant
mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Hic et apostolus dicit si compatimur et conregnabimus et si socii
passionum fuerimus et consolationis. Hic et sanctorum gloriam tolerando indicans angelus hic ait hii sunt qui venerunt ex magna tribulatione et laverunt stolas etc. Unde dicitur
Augustinus libro primo de verbis domini sermone 18 dedit nobis precepta medicus ne medico indigeremus dedit precepta contempsimus et experimento sentimus
in quanta pericula ruimus, preceptum illud contempsimus, egrotare iam cepimus laboramus in lecto infirmitatis sed non desperemus. Et quia ad
medicum venire non poteramus, ipse ad nos venire dignatus est. Non contempsit sanum contemptus a sano. Non destitit dare alia precepta
languenti qui prima custodire noluit ne langueret. Tamquam dicit certe experimento didicisti. Unde mihi dixisse qui dixit noli hoc tangere.
Sanare ergo tandem et revivisce et ecce prebeo infirmitati tue bibe amarum calicem. Tu enim tibi fecisti propter illa mea que sano data sunt
tam dulcia precepta contempta sunt. Cepisti laborare sanari non potes nisi amarum bibis calicem. Calicem temptationum quibus abundat hec vita
calicem tribulationum angustiarum et passionum. Bibe inquit bibe ut vivas. Et ne ruber et langueris non possum non sto non bibo.
Prior bibit medicus sanus ut bibere non dubitaret egrotus. Quid enim amarum est in illo poculo quod ille non bibit si contumelia. Prior audivit
cum demones expelleret quod in beelzebub eos eiceret et quod demonium haberet. Si dolores amari sunt ligatus flagellatus et crucifixus est. Si mors
amara est etiam mortuus est. Si genus mortis exhorrescit infirmitas nulla tunc peior fuit ignominiosior quam mors crucis hec ille. quam quod decepta est etc.
Idem super psalmum 90 patitur quamvis tribulationes docet amare meliora per agnitionem inferiorum ne viator tendens ad patriam stabulum amet pro domo sua.
Idem super psalmum 134 vita ista tribulatio est si non est tribulatio non est peregrinatio si autem peregrinatio est aut patriam parum diligis aut
sine dubio tribularis. Quomodo enim non tribularis non sic esse tecum quod desiderat. Unde tibi non videtur ista tribulatio quia non amas. Ama alteram
vitam et videbis quod ista vita tribulatio est quamquam prosperitate fulgeat quantislibet deliciis abundet atque circumfloreat. quia nondum est id gaudium
sine ulla temptatione certissimum quod nobis in fine servat deus. sine dubio tribulatio est hec ille. Idem in sermone primo de letaniis dicit sicut ille
psalmus in die tribulationis mee deum exquisivi. Dicit sed non libet hic tribulationem sed tamen bona est tribulatio que cogit deum querere. Nunquam et
in die deliciarum multorum deum exquisivi. Forte qui habebat delicias non querunt deum dedit illi deus tribulationem non vastando sed magis
infirmando. Nomque ipsum deseruit sed sic ab illo querere voluit. Nonnulli enim multos qui illis bonum est non querunt deum qui autem sunt in tribulatione
hic querunt deum perficit tribulatio ut sint illis dei inquisitores. Quod enim sunt inquisitores sic inveniunt et tollitur tribulatio hec ille.
Sicut namque ex una parte demones temptant et impugnant pacem cordium ex alia parte luctam mittit desertione fidei. Ex altera parte fletum cor-
rumpunt mores ex alia turbine aufertur pacem. Et ut Augustinus dicit super psalmum 44 alius dampno afficitur plangit, alius orbitate percussus luget,
alius a patria exulans meret et redire cupit intollerabilem peregrinationem deputans. Alterius vinea grandinata est attendit ad labores suos
et consumpta omnia opera irrita sunt. Quo potest non contristari. Inimicum patitur qui anxius quod est maior miseria inimicum habeas plaga hoc et dolor
sed iste tribulationes inveniunt nos est et alia tribulatio quam debes querere tribulatio mea peregrinatio quia cum deo nondum sumus, ut temptationes et molestias quas
usque in finem timuere esse non possumus et in se ergo attendis et sumus et ubi futuros nos esse promisit quam incertum necesse est quod nam
eam prius profecto invenimus in qua tribulatione sumus hec tribulatio non invenit nos quod vidit quod amittit et quod cum deo non est. Hec patet causa etc.

Tunc ibi ideo sunt ante thronum etc. Porta revelacionis introitum sui dicit per quam electi ad gloriam pervenerunt, subiungitur revelacio premiorum sue glorie quam adepti sunt. Et dividitur in 3es partes. Primo ponitur possessio glorie, quo ad omnis boni adepcionem. Secundo quo ad omnis mali ablacionem, ibi non esurient etc. 3o subiungitur horum causa, ibi Quoniam agnus etc. In prima parte notatur primo eorum stabilitas permanencie cum dicitur sunt. 2o limpiditas evidencie cum dicitur ante thronum. 3o quod serviunt deo placabiliter quia in templo eius. 4to quod deum possident eternaliter quia die ac nocte. Circa primum quod stabilitas permanencie ad possidendum beatitudinem eternaliter ad quam nemo pervenit secundum Augustinum nisi immutabiliter esse. Notatur in hoc verbo sunt cum dicitur ideo sunt, scilicet quia laverunt stolas suas in sanguine agni. Verbum enim essendi designat stabilitatem et permanenciam, que non est proprie nisi in vita beata, ac per hoc non est alibi verum esse. Esse enim huius vite non est esse proprie, quia non est manens sed defluens. De homine enim dicitur Job 14o quod nunquam in eodem statu permanet. Et Iac. 4 dicitur quod vita nostra vapor est ad modicum parens. Esse ergo huius vite non est purum esse, quia est mixtum cum non esse, ubi enim veritati plus fuerit [illegible] in ipso, immo forsan plus habet de non esse quam de esse, et de mori quam de vivere, ut hec vita potius dicatur mors vitalis. Sed esse beatum quia est esse manens et stabile, et quia assilat beatum illi cuius non est nisi quod est, et qui dicit de seipso Ego sum qui sum, Exodi 3o, est esse proprie. Ut de sanctis proprie dicatur quod sunt, cum tamen de viatoribus potius dicatur quod transeunt quam quod sunt. Dies enim hominis sicut umbra pretereunt in psalmo. De isto autem esse beatorum loquitur apostolus 1 Thess. 4. de se et aliis qui resurgent glorie: Sic semper cum domino erimus. Erimus quippe sancti deo in esse stabili et permanenti, non enim erimus sub tempore sed in evo. 1 Joh. 3 Cum ipse apparuerit similes ei erimus. 2o limpiditas autem evidencie ad intuendum facialiter et ad fruendum delectabiliter in eterna visione notatur cum subditur ante thronum dei, id est ante regnantem divinitatem sicut exponit Richardus, ubi sedentem super omnia ac per hoc presidentem omnibus intuentur clare videntes ipsum fruuntur quo fruentes perpetuo sunt beati. Nec obstat quod supra 6to dicit Johannes Vidi sub altare dei animas interfectorum etc. Beati enim qui sunt in patria et dicuntur esse sub throno et ante thronum. Sub throno quidem propter divinam potestatem; ante thronum autem propter apertam dei visionem. Sunt igitur ante thronum cuius presenciam semper clare respiciunt, in quo videndo beati fiunt. Et sunt in gloria. Et serviunt ei scilicet per laudes decantacionum die ac nocte, id est iugiter sine pretermissione. Et hoc in templo eius, id est in sanctorum congregatione sicut exponit Richardus, ubi ut deum sequuntur quod deum possident eternaliter, quia die ac nocte, id est semper serviunt ei cui servire regnare est. Et cum hoc deo serviunt placabiliter quia in templo eius, in quo non exhibetur deo servicium nisi placabile et acceptum. In templo enim eius omnis dicet gloriam, ait psalmista. Thobie 13o per vicos eius cantabitur alleluia. Sed contra hoc videtur quod infra 21 Johannes loquens de civitate celesti dicit Et templum non vidi in ea. Hic autem dicitur Et serviunt ei die ac nocte in templo eius. Ergo videtur quod non loquitur hic de sanctis existentibus iam in patria sed de fidelibus qui sunt adhuc in via. Dicendum quod per id quod dicit Johannes subditur unicuique: Dominus enim deus omnipotens templum illius est et agnus. Ex quo patet quod per id quod dicit Johannes non excluditur a civitate celesti templum omnino, sed tamen templum materiale et figurale quale fuit in veteri testamento sive nominale et in novo. Unde cultus enim dei in novo testamento est quedam figura et representacio cultus ipsius sive laudis ab angelis sanctis et beatis in celo. Secundum quod dicitur in sequencia de nativitate beate virginis matris gracia reputat eciam quod cultus celestis non est ad aliud ordinatus, ideo nullo est figuratus, quia ibi deus colitur et laudatur et clare et facialiter videtur, sine figura et enigmate. Ideo negatur ibi templum figurale, sed dominus omnipotens dicitur templum eius et agnus, in quo beati reficiuntur intuitu in aspectu deitatis et humanitatis. Et veraciter colunt et adorant. Inquantum huiusmodi est divinitate cincta, sicut plenius dicetur ibi. Quo quod est in aspectu humanitatis quod etc. utrique natura colunt et adorant. Et non solum hoc sed ut subditur in littera: Qui sedet super thronum, scilicet ipse deus, habitat super illos ipsos protegens illos glorificans et aspectu suo satians, qui videtur ibi sicut est, quod promissum est electis. Job 33 videbit faciem eius in iubilo, super quo Gregorius Moralium 24 Iubilum dicitur quando ineffabile gaudium mente concipitur, quod nec abscondi potest nec sermonibus aperiri, et tamen quibusdam motibus proditur, quamvis nullis proprietatibus exprimatur. Unde dicit psalmista: Intuens electorum animas tantum gaudium mente concipere quantum sermone non valet aperire. Dicit Beatus populus qui scit iubilacionem. Non ait qui loquitur sed qui scit, quia scire quidem iubilacionem intellectu potest, sed dictu comprimi non potest. Sentitur quippe per id quod ultra se est iubilacionis. Non ait ad hoc comprimendum sufficit lingua dicentis, sed ad hoc et comprimendum destis et cum ipso ad hoc complaudendum sufficit conscientia sencientis. Quo ad hoc comprimendum sufficit. Ad hoc in ecclesia militante sunt enim ante thronum dei per desiderium et amorem. Heb. 4 Adeamus cum fiducia thronum glorie eius. Et serviunt ei die ac nocte, id est in prosperis et adversis continue et sine intermissione sicut angeli de quibus dicitur ysaie 62 Tota die et tota nocte non tacebunt. Et etiam in templo eius scilicet militantis ecclesie ubi serviunt cum domino quadrupliciter scilicet sancte iuste recte et perseveranter sicut supra primo. [illegible] et ipse habitat super eos gubernans et protegens et ad bonum confortans ipsos omnibus diebus vite. Et qui sedet super thronum scilicet deus ipse habitat super eos gubernans et protegens, et ad bonum confortans ipsos omnibus diebus vite. Deutr. 32 Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos et super eos volitans. Unde orat psalmista Sub umbra alarum tuarum protege me in psalmo. Conculcabunt et terribiles in ea. Et secundo possessio glorie quo ad omnis mali ablacionem sic consummat Richardus dicens: Non esurient neque sitient amplius. Hoc enim quod ait non esurient etc. innuitur exclusio omnis mali neque eos a malo alienos. Aut non esurient neque sitient amplius, eo quod deus presencia sue maiestatis satiabit. Unde ait psalmista Saciabor cum apparuerit gloria tua. Et inde non molestantur aliunde, eo quod deus presencia sue maiestatis satiabit. Non esurient quia saciabuntur pane vite, nec sitient quia potabuntur fonte vite. Tunc enim adimplebitur promissio id est Ecclesiastici 15 Cibabit illum pane vite et intellectus et aqua sapiencie salutaris potabit illum. Cant. 5 Comedite amici mei, bibite et inebriamini karissimi. Ad hanc autem sacietatem et ebrietatem glorie pervenient per esuriem et sitim iusticie. Matth. 5 Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur. Econtrario autem Luc. 6 Ve vobis qui saturati estis quia esurietis. Ysaie 65 Servi mei comedent et vos esurietis etc. Sed quod contradicit quod ait hic non esurient, quia dicitur Ecclesiastici 24 Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient. Dicendum quod esuries proprie importat defectum cum potest sitis et calidi desiderium, ut ait philosophus primo de anima, et sic in eis est insita quedam contraria ab ablativis, ut enim ait philosophus in libro de vegetabilibus, consumpcio cibantis. Delectatur saturitate. Et tales esurire non esurient beati. Nunc apostolus Sed qui delicias spirituales amplius simul gustant fastidium, cum vero fuerint habite, concitant appetitum, ut ait Gregorius super Ezechielem parte 2a omelia 16. Illa autem in beatis sine defectu et fastidio ob divine fruicionis delectabilitatem. Unde Gregorius super Ezechielem parte prima omelia ultima Mira fecunditas visionis in eos quibus nec desiderium generat penam nec sacietas fastidium. Hec ille. Duo sunt igitur in esurie, scilicet defectus et desiderium. Defectus omnino tolletur, desiderium vero semper manebit, nec concludetur fastidium. Et ita sancti semper reficientur et saturabuntur et numquam fastidient, numquam quod cavit eciam ipsi. Unde Petri 1 In quem desiderant angeli prospicere. Hec ergo sunt esuries per defectum in ecclesia, per desiderium in affectu utrobique in semiplena fruicione. Unde Gregorius non esurient ibi. Qui cibabit eos quasi adipe frumenti, nec sitient. Sic inebriabuntur ab ubertate domus dei ysaie 65 Comedent et laudabunt dominum. Et in psalmo In loco pascue ibi me collocavit, super aquam refectionis educavit me etc. Hec enim futurum est deo volente plenitudo lucis, voluntatis plenitudo pacis, et mencione continuacio eternitatis secundum Bernardum super cantica sermone 11. Et Augustinus ultimo de civitate dei in fine: Ibi vacabimus

Dies enim prosperitate. Non vero sit tamen sicut adversitatem. Sed in utrisque sicut deo serviunt quia eos nec prosperitas nec adversitas a sua institucione et libera contemplatione sua finitate valet revocare.

[illegible] sicut inde [illegible] ergo eo quamque desiderant et vita et salus et virtus et copia et gloria et honor et pax et omnia bona. Sic enim et id [illegible] intelligitur quod ait apostolus ut sit deus omnia in omnibus, in corpore [illegible] Contra inimicitias [illegible] occursio [illegible] nocivi affligentes [illegible] cum dicitur Et non cadet super illos sol neque ullus estus. Hoc est non contristabit eos nulla adversio vel tribulationis angustia seu persecutionis et temptacionis molestia aut [illegible] in [illegible] per diem sol non uret te etc. [illegible] super [illegible] de sanctis qui sunt in eterna civitate quos [illegible] deus [illegible] sive [illegible] et dulcia [illegible] et spe future glorie esurientes enim implet bonis Luce 1o. [illegible] 32 [illegible] numquam et ultra non esurient Joh. [illegible] quis per me introierit salvabitur et pascua inveniet. Nec permittet deus quod cadet super eos sol [illegible] maior tribulacio opprimens neque estus in [illegible] sicut noctes [illegible] enim et estus noctis sepe [illegible] persecucionis [illegible] ut [illegible] et de seminibus iactis [illegible] ipse dominus in [illegible] super petram cecidit orto sole aruit [illegible] estu ut [illegible] quia [illegible] vite in corde [illegible] temporali momento [illegible] persecucionis arbore [illegible] [illegible] lo 32 [illegible] est sol ad arbore [illegible] Nolite nocere terre et mari neque arboribus et super [illegible] et oleum ne leseris. Et [illegible] quoniam agnus qui in medio throni est reget illos etc. [illegible] non esurient neque sitient neque sole vel estu [illegible] agnus [illegible] mites et mansuetus verus deus et homo qui est in medio throni [illegible] fluenta [illegible] [illegible] aque vive. Et [illegible] aqua quam ego dabo fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam [illegible] in medio throni [illegible] super [illegible] reget illos [illegible] fideles [illegible] regentur ab eo [illegible]. Et deducet eos ad vite fontes aquarum [illegible] ad affluencias et delicias et indeficiencias glorie [illegible] Apud te est fons vite [illegible] deducet ad fontes aquarum etc. [illegible] haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris [illegible] fons [illegible] in se indeficiencie et fontes [illegible] [illegible] Ysa. [illegible] fons numquam cuius non deficient aque [illegible] dabit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos [illegible] voluptatis [illegible] in silice [illegible] in torrentibus aureis multitudo glorie. Et ideo non esurient neque sitient [illegible] non esurient neque sitient amplius et non percuciet eos sol neque ullus estus quia miserator eorum reget eos et ad fontes aquarum potabit eos. Et [illegible] deducet eos [illegible] in eis gloriam [illegible] corporis [illegible] fontes aquarum vite [illegible] glorie [illegible] corporis et anime [illegible]. Et sequitur Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum [illegible] ab omnibus afflictionibus et molestiis [illegible] non [illegible] plena et perfecta consolacio Ysa. [illegible] Auferet omnem lacrimam ab omni facie et [illegible] fugiet dolor et gemitus ab eis. Et sicut [illegible] omnem lacrimam quia [illegible] varie sunt electorum lacrime nam alii propterea plangunt quia malum egerunt, alii quia bonum non fecerunt. Alii quia [illegible] flagella sustinent. Alii quia a viciis impugnantur. Alii quia diu a regno prolongantur [illegible] lacrime eius in maxillis eius [illegible] in gloria deus auferet omnem lacrimam ab omnibus molestiis liberando et omnibus desideriis saciando Ysa. 65 Et non audietur in ea ultra vox fletus et vox clamoris [illegible] Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur Joh. 16 [illegible] videbo vos et gaudebit cor vestrum etc. [illegible] multitudo glorie electorum consolatur [illegible] ut dicit Augustinus [illegible] de [illegible] illa vita beata ubi non est paupertatis metus non egritudinis imbecillitas. Nemo leditur nemo irascitur nemo invidet nulla cupiditas [illegible] nullius cibi desiderium nulla pulsat honoris ac potestatis ambicio nullus ibi [illegible] metus insidie [illegible] nulla [illegible] gehenne [illegible] mors neque corporis neque anime sed immortalitatis munere iocunda erit vita. Nulla erit tunc [illegible] discordia sed cuncta consona cuncta convenientia quia omnium erit sanctorum una concordia pax cuncta continet et leticia tranquilla sunt omnia et quieta [illegible] splendor non iste qui nunc est sed tanto clarior quanto felicior quia civitas illa sicut legitur [illegible] non eget sole quia deus omnipotens illuminabit eam et lucerna eius est agnus. Ubi sancti fulgebunt ut stelle in perpetuas eternitates et sicut splendor firmamenti qui erudiunt multos. [illegible] nox ibi nulla nulle tenebre [illegible] nubium [illegible] nec frigoris nec ardoris asperitas ulla sed talis [illegible] erit [illegible] temperies quam nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit nisi [illegible] qui [illegible] digni inventi sunt [illegible] nomina scripta sunt in libro vite qui et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni et sunt ante thronum dei servientes ei die ac nocte etc. Non est senectus ibi nec senectutis miseria dum ad [illegible] in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis [illegible] super [illegible] omnia consociari angelorum et archangelorum cetibus thronis et dominacionibus principatibus et potestatibus omnium quoque celestium [illegible] virtutum contubernio perfrui et intueri agmina sanctorum splendidiora sideribus [illegible] patriarcharum fide fulgencia prophetarum spe letabunda apostolorum [illegible] tribubus israel orbem iudicancia martirum purpureis victorie coronis lucencia virginumque [illegible] candida serta gestantes inspicere. De rege autem qui horum medius residet, [illegible] vox nulla sufficiet. Effugit enim omnem sermonem atque omnem sensum [illegible] mentis excedit decus illud illa pulcritudo illa virtus illa magnificencia illa maiestas. Ultra enim omnem sanctorum gloriam est inpreciabiles [illegible] aspicere et splendore maiestatis eius irradiari. Et ibidem [illegible] [illegible] sed quotidie nos oportet tormenta perferre sed ipsam gehennam pro tempore tolerare ut Christum videre possemus in gloria venientem et sanctorum eius numero sociari non erit dignum pati omne quod triste est ut tanti boni tanteque glorie particepes habeamur. Et ibidem [illegible] erit illa [illegible] sanctorum gloria quam grandis sanctorum leticia cum uniuscuiusque facies fulgebit ut sol cum ordinibus distinctis [illegible] dominus in regno patris sui ceperit recensere et meritis atque operibus singulorum premia promissa restituere pro terrenis celestia pro temporalibus sempiterna pro modicis magna prestare. Adducere sanctos in visionem paterne glorie et facere in celestibus consedere ut sit deus omnia in omnibus eternitatem quoque amatoribus suis et immortalitatem largiri ad quam eos sanguinis sui vivificacione reparavit. Denuo ad paradisum reducere regna celorum fide et veritate sue pollicitacionis aperire. Hec [illegible] sunt [illegible] [illegible] intelligentibus plena fide hec corde toto diligantur hec indesinenter operum magnitudine acquirantur. Res posita est in potestate facientis quia regnum celorum vim patitur. Res ista o homo id est regnum celeste aliud non querit precium nisi te ipsum tantum valet quantum es tu. Te da et habebis illud [illegible] turbaris de precio [illegible] semetipsum tradidit ut acquireret te regnum deo patri. Ita et tu te ipsum da ut sis regnum eius ac non regnet peccatum in tuo mortali corpore sed spiritus in acquisicione vite [illegible] operum salutarium palmam libenter ac prompte [illegible] in agone [illegible] deo et Christo spectante [illegible] et qui [illegible] et [illegible] esse maiores cepimus [illegible] nulla [illegible] et [illegible] cupiditate tendamus [illegible] expeditos [illegible]

[illegible] gloria et felicitas electorum [illegible] ut dicit Augustinus [illegible] de [illegible] erit [illegible] felicitas ubi nullum erit malum nullum latebit bonum [illegible] laudibus dei [illegible] [illegible] in omnibus erit [illegible] erit illius [illegible] et una in omnibus et inseparabilis in singulis voluntas libera ab omni malo liberata et impleta omni bono [illegible] indeficienter [illegible] gaudiorum oblita culparum oblita penarum [illegible] oblita [illegible] quo ad [illegible] non quo ad [illegible] [illegible] non [illegible] cognicionem [illegible] ibi [illegible] declarat. Et dicit idem beatus Augustinus sermone [illegible] de [illegible] illa vita beata etc.

Marginal notes (right margin):

[illegible] reget eos in [illegible] ita disponent ut nil possit velle nisi quod deus voluerit

[illegible] glorie

celeres [illegible] opus agone [illegible] dies nos ultra [illegible] usque dum [illegible] ad primum venit remunerator. Cum ergo
coronam in presentia [illegible] per passiones donabit ipse in patre vincentibus [illegible] [illegible] dabit et candidam [illegible] nec abraham
nec ysaac nec iacob [illegible] sunt et in fidei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] primum esse meruerit ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fidelis et iustus et laudabilis invenitur. Memores esse volumus non [illegible] [illegible] dei facere debemus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fide [illegible] virtute robusta cum [illegible] [illegible] [illegible] ad omnem voluntatem dei [illegible] [illegible]
[illegible] divina mandata in simplicitate [illegible] in [illegible] concordia in humilitate [illegible] in administratione vigilantia in adiutorio
laborantibus [illegible] in [illegible] pauperibus [illegible] in defendenda [illegible] constantia in [illegible] severitate [illegible] nec [illegible] ad [illegible]
bonorum factorum desit in nobis [illegible] [illegible] vestigia que nos [illegible] [illegible] [illegible] ad patrem reliquit ut [illegible] semper [illegible]
consequemur et gaudia etc.

Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in celo quasi media hora usque ibi et vidi septem angelos etc.
Hic ostendit apertionem septimi sigilli [illegible] aliud est quam manifestatio status futuri post mortem antichristi qui dabitur pax [illegible]
[illegible] parvo tempore durabit. Unde quia status ille [illegible] [illegible] latuerat clausus [illegible] septimo [illegible] [illegible] sigillum septimum aperire
[illegible] ergo et cum aperuisset sigillum septimum [illegible] [illegible] futurum post mortem antichristi manifestasset factum est silentium in celo [illegible] media
hora [illegible] pax et tranquillitas ex omni parte [illegible] tempore [illegible] post [illegible] veniet dominus ad iudicium. Unde daniel [illegible] postquam [illegible]
tempus persecutionis antichristi per dies mille ducentos nonaginta subdit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui expectat et pervenit ad dies mille
trecentos et [illegible]. Super quo dicit glossa [illegible] interfecto antichristo ad [illegible] [illegible] 1290 dies [illegible] [illegible] hominibus post quos
[illegible] in maiestate veniet [illegible]. Hoc spacium dicitur hic silentium media hora. Unde glossa [illegible] dies [illegible] et [illegible] post mortem
antichristi [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] pacis [illegible] [illegible] regnum dilatum est [illegible] pacis [illegible] et ad [illegible] [illegible]
[illegible] glossa [illegible] ad [illegible] [illegible] post mortem antichristi [illegible] dies [illegible] [illegible] ad [illegible] qui turbati in persecutione [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] annos [illegible] ad penitentiam post passionem [illegible] usque ad destructionem civitatis [illegible] per
vespasianum et titum. Ita [illegible] [illegible] [illegible] dabit spacium penitentie hominibus usque ad [illegible] iudicium. Subdit glossa [illegible] super [illegible]
aut antichristi gaudebunt illis diebus ducentes uxores et convivia celebrantes et iocos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] licet
[illegible] mortuus sit non tamen [illegible] pace et securitate et [illegible] [illegible] supervenerit eis interitus [illegible] et subito
[illegible] est dolor mulieris [illegible] in utero et non effugient [illegible] alia glossa super epistolam [illegible] ad thes. 2 [illegible] antichristo [illegible]
[illegible] non statim veniet [illegible] ad iudicium [illegible] ut [illegible] daniel [illegible] [illegible] electis ad [illegible] dies [illegible] Subdit glossa [illegible]
non statim veniet [illegible] ad iudicium [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] spacium sit futurum inter illos [illegible] dies et finem mundi nemo scit nisi forte fuit [illegible] [illegible] revelatum [illegible] [illegible] de
[illegible] illa nemo scit ~~nisi filius hominis et cui filius hominis voluit revelare~~ neque angeli celorum nisi pater solus. Sicut autem fuit
[illegible] diebus noe ita erit adventus filii hominis. Sicut enim erant ante diluvium comedentes et bibentes nubentes et nuptum tradentes
in diebus noe ita erit adventus filii hominis [illegible] [illegible] [illegible] diluvium et tulit [illegible] ita erit et adventus filii dei
usque ad eum diem quo intravit in archam noe et non cognoverunt donec venit diluvium et tulit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] post mortem antichristi et adventum [illegible] ad iudicium [illegible] dies [illegible] [illegible] non [illegible] non est [illegible]
[illegible] [illegible] mortem antichristi et finale iudicium [illegible] tempus debeat mediare. Unde [illegible] super [illegible] [illegible]
[illegible] doctores [illegible] finem persecutionis antichristi et finale iudicium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sol obscurabitur [illegible] [illegible] dierum antichristi et pseudo prophetarum [illegible] enim erit magna
[illegible] [illegible] post [illegible] dierum [illegible] et subdit non semper [illegible] post [illegible] illam [illegible] [illegible] statim [illegible] [illegible] [illegible]
tot [illegible] deceptoribus et subdit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
spacium dicitur hic silentium in celo in ecclesia militante quasi media hora. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iob 39
[illegible] dei in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Celum quippe ecclesia electorum [illegible] que ad eterna sublimia
[illegible] [illegible] [illegible] contemplationis intendit [illegible] ab infimis cogitationum tumultus premit [illegible] [illegible] [illegible] quoddam silentium fit
[illegible] per sublevationem contemplationis [illegible] [illegible] in hac vita non potest esse perfectum. Factum media hora dicitur. Volenti quippe [illegible] cogitationum
[illegible] [illegible] silentium contemplationis [illegible] [illegible] [illegible] sublimibus intendere [illegible] ad respiciendam [illegible] cordis [illegible] violenter [illegible] [illegible]
tumultuosi se [illegible] ingerunt et sublimibus intendere [illegible] [illegible] [illegible] multa cogitantem [illegible] ergo factum [illegible] silentium
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ardentem [illegible] et [illegible] ibi [illegible]
non integra [illegible] media hora describitur [illegible] contemplatio nequaquam perficitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ezechiel [illegible] de calamo sex cubitorum et palmi [illegible] [illegible] [illegible] ezechiel propheta [illegible] [illegible] [illegible] mensura civitatis in
monte [illegible] [illegible] [illegible] calamum sex cubitorum et palmi se vidisse testatur. In monte quippe electorum ecclesia sita est [illegible]
monte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] cubitum [illegible] [illegible] [illegible] senarium [illegible] [illegible] [illegible] integritas [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] per sex cubitos palmum insinuat [illegible] contemplationis [illegible]
[illegible] et septimo die cuncta [illegible] opera complesse [illegible] [illegible] [illegible] super sex cubitos palmum [illegible] [illegible] [illegible]
que iam [illegible] etiam et septime quietis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contemplatione [illegible] [illegible] perficitur mensura septimi
cubiti non completur. Electorum itaque ecclesia [illegible] [illegible] [illegible] operanda [illegible] perficit [illegible] sex cubitos [illegible] in monte [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vero [illegible] adhuc [illegible] [illegible] contemplationis incipit de septimo cubito non nisi palmum tangit [illegible] Unde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 18 dum medium silentium tenerent omnia etc. In celo fuit silentium lucifero cadente [illegible]
silentium [illegible] in [illegible] veniente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] silentium in celo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in celo et ibidem [illegible] draco etc. [illegible] [illegible] [illegible] futurum [illegible] [illegible] in celo
in ecclesia militante mortuo antichristo ut dictum est et [illegible] silentium erit in celo [illegible] [illegible] pax et tranquillitas ab omnibus [illegible]
et laboribus [illegible] [illegible] [illegible] ut requiescant a laboribus suis [illegible] [illegible] Et erit opus iustitie pax et cultus
iustitie silentium et [illegible] sedebit populus meus in pulchritudine pacis et in requie opulenta et in tabernaculis fiducie.

Et vidi septem angelos stantes in conspectu dei et date sunt illis septem tube. Et alius angelus venit
et stetit ante altare habens turibulum aureum. Et data sunt ei incensa multa ut daret de orationibus sanctorum
omnium super altare aureum quod est ante thronum dei. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et accepit angelus thuribulum aureum et implevit illud de igne altaris et misit in terram. Et facta sunt tonitrua
et voces et fulgura et terremotus magnus. Et septem angeli qui habebant septem tubas preparaverunt se ut tuba canerent

Terminata sua visione de revelatione misteriorum et illuminatione ecclesie per librum et signaculorum eius reseracionem et per sigillorum apertionem hic in capitulo octavo
incipit tercia visio principalis de triumpho ecclesie illuminate et de ruina partis adverse. Et est de septem angelis clangentibus tubis ad
victorie triumphalis ecclesie ostensionem et ad ruine adversariorum insinuacionem sicut fuit de ruina civitatis Iericho clangentibus tubis ut insinuat
glosa. Et durat ista visio usque ad capitulum xiiii. Et dividitur primo in duas partes [illegible]

[illegible]

pro licite pre[dicare] [illegible] qui non agens natum est agere nisi sup[er] debitam ma[teriam] p[re]dicatio autem est exhortatio et doctrina si sit publica respiciens totam eccl[es]iam / tota autem eccl[es]ia et cura publica ecclesie co[m]missa est prelatis et ideo nullus debet aliquid facere quod requirit auctoritatem publicam nisi auctoritate prelati. Ad primum ergo dicendum quod cuilibet licet facere bonum secundum proportionatum non autem quodcumque bonum / Ad secundum dicendum quod mandatum de [illegible] monitione privata p[ri]vata monitione et familiari non autem publica nisi auctoritate prelati. Tunc ibi Et alius angelus venit etc.

Postquam duobus antecedentibus clangore tubarum scilicet angelorum quibus erant date tube descriptione et tubarum eorum collatione subiungit tertium angelum qui est de illis a quo date sunt tube specificatione cum dicit Et alius angelus venit ubi specificatur angelus ille a quo date sunt dicte tube qui a ihesu christo incarnato. Et dicitur i[n] hoc ptes / primo premittitur sue incarnationis figuratio / secundo ordinum sanctorum omnium per ipsum glorificatio et sue passionis significatio ibi Et data sunt ei incensa multa. Tertio sui ipsius passioni voluntaria compassio et ad sufficientiam ipsam passionis fienda affectio ibi Et accepit angelus thuribulum etc. Circa ad primum dicit Et alius angelus venit et stetit ante altare. Iste alius angelus secundum haymonem intelligitur christus ihesus qui est magni consilii angelus ysaie nono secundum aliam litteram. Ipse enim est portitor voluntatis mittentis dei. quantum ad ordinem litere [illegible] a christo sunt tube date i[d est] officium predicationis. Ergo prius sunt declaranda de isto angelo quod de illis dicendum secundum bedam quod premonens angelos tubas accepisse redit componere qualiter acceperant. Et est quedam recapitulatio unde haymo dicit ordo praeposterus est in hoc loco quia prius videt unum angelum ante altare habentem thuribulum aureum in manu sua et sic septem angeli acceperunt septem tubas. Secundo quantum ad qualiter dicitur quod ab isto angelo date sunt tube i[d est] officium predicationis / semper enim fuerunt etiam officium predicationis per prophetas, ut patet parabola de vinea mathei [illegible]. Ad hoc unde beda dicit quod licet ante adventum domini predicaverunt etiam non tamen ubique. donec fuit spiritu confirmata et donec in omnem terram exivit sonus apostolorum / Hic ergo alius angelus scilicet dei filius auctor predicatoribus [illegible] venit i[n] humanitate assumpsit hoc est carnem humanam et magnam regalem i[n] [illegible] et gratia et sanctitate et virtute potentia sapientia et dignitate prelatis venit [illegible] de verbis apostoli sermone [illegible] hic autem christus venit secundum [illegible] in propria venit [illegible] ecce venio. Et augustinus [illegible] de verbis apostoli sermone [illegible] hic autem per divinam maiestatem et venit per humanam infirmitatem. Circa ergo venit per infirmitatem humanam ideo predicatio adventum eius apostolus [illegible] sermone et omni acceptione dignus quia ihesus christus venit in mundum peccatores salvos facere. 1 thimothei primo et ideo in omnem sup[er] missam [illegible] venit [illegible] ut mundum [illegible] in mundo ut mundum redderet [illegible] venit et stetit ante altare cum aureo thuribulo ut ostendet quia ipse est verus pontifex futurorum bonorum ad hebreos [illegible] hic ergo venit et stetit ante altare cum aureo thuribulo ut [illegible] sacerdotis quippe ministerium est altari assistere et aptatum aromatibus thimiama [illegible] ait haymo. Ipse enim est angelus angelorum et pontifex pontificum ait [illegible] unde loquitur [illegible] metaphorice [illegible] per altare secundum haymonem significatur ipsa crux que igne divini amoris accenditur et unde sacrificium i[n] cor [illegible] offert dominum semetipsam mactans ut fiat hostia vivens et [illegible] ante hoc altare stat angelus iste verus scilicet pontifex per quem omnia nostra munera deo patri mittimus unde [illegible] sacerdotes in [illegible] singulis orationibus eius memoria faciunt ut per illum commendatur [illegible] per dominum nostrum [illegible] haymo vel per altare significatur [illegible] in qua seipsum obtulit deo patri pro nobis [illegible] in die illa erit altare domini in medio terre et titulus domini [illegible] ihesus nazarenus rex iudeorum math[ei] 28. Altare enim dicitur quia alta ara [illegible] super caput eius posuerunt [illegible] secundum papiam unde altare est eminentia altitudinis deo dicatum figura quadratum et ad sacrificandum deo et ipsum placandum institutum et ideo congrue [illegible] hic offerent super placabili altari meo et domum maiestatis glorificabo. Et [illegible] placabile quia per crucem placatus est nobis deus pater. Et advertendum quod significatur ait venit et stetit ante altare / per hoc enim innuit et ostendit per humanitatem et divinitatem venire quippe pertinet ad humanitatem / per quam habuit transire de loco ad locum stare autem pertinet ad divinitatem / per quam ubique presens est et immobilis [illegible] ieremie 23 celum et terram ego impleo [illegible] et beatus gregorius [illegible] moralium [illegible] iob [illegible] spiritus de verbis domini sermone [illegible] divinitas christi stat humanitas [illegible] et beatus gregorius [illegible] moralium [illegible] iob [illegible] stare solius conditoris est per quem non transeuntem cuncta transeunt [illegible] stetit quidam cuius non agnoscebam vultum dicit stare solius conditoris est per quem non transeuntem cuncta transeunt et in quo aliquid ne transeat retinetur. unde et redemptor noster quia divinitatis eius statum capere [illegible] transiens potuit hinc nobis ad nos veniens tantum natus mortuus et sepultus resurgens atque ad celestia rediens qui transiendo demonstravit [illegible] per [illegible] illuminato ceco innuit cui transiens auditum prebuit sed stans oculos reparavit / per humanitatis quippe dispensationem transiens habuit per divinitatis vero potentiam qua ubique est presens stare voces ergo cecitatis nostre deus audire transiens dicitur quia humanitate nostre factus [illegible] stans autem lucem reparat quia infirmitatis nostre tenebras ergo virtute divinitatis illustrat et ideo christus moralium [illegible] iob 28 dicit intelligit viam eius et ipse novit locum illius [illegible] doctrina dei sapientia aliter [illegible] viam autem aliter locum [illegible] non localem nam teneri non potest corporaliter dicit. viam enim [illegible] per humanitatem transitum locum vero per statum divinitatis [illegible] unde enim non transit unde omnia est / sed inde transit unde propter nos apparuit temporalis / unde [illegible] in evangelio scriptum est quia [illegible] inde enim non transit unde omnia est sed inde transit unde propter nos apparuit temporalis ad quorum voce [illegible] ab ierecho deus transibat duo autem ceci clamantes [illegible] clamaverunt [illegible] stando lucem restituere / nisi quia [illegible] illuc scriptum est / stetit deus et lucem illius reddidit. Unde est autem transeundo audire stando lucem restituere / nisi quia per humanitatem suam nostre infirmitati est qui per divinitatis sue potentiam a nobis [illegible] nostre tenebras compulsit / [illegible] enim propter nos natus [illegible] et illuminavit passus est quia resurrexit ascendit in celum. quia ihesus transit quia [illegible] temporalis est / sed stans eos tetigit et illuminavit quia non sit illa dispensatio temporalis ita ubi eternitas transit quia in se manens innovat omnia / stare enim dei est incommutabiliter cogitatione mutabilia cuncta disponere. Cum ergo voces petentium transiens audit stans lucem reddidit quia et si propter nos temporalia protulit inde tamen nobis lucem tribuit unde [illegible] mutabilis [illegible] transire nescit [illegible] licet ergo [illegible] vivit tamen ex virtute dei ad corinthios ultimo / ideo recte hic ait venit et stetit ante altare / super [illegible] thuribulum aureum in manu sua i[d est] corpus suum [illegible] et haymo. Unde per thuribulum in quo ignis ponitur [illegible] thuribulum aureum in manu sua i[d est] corpus suum [illegible] mortalitatis [illegible] thuribulum aureum [illegible] intelligere debemus. Tunc enim accepit thuribulum quando sue divinitati [illegible] mortalitatem [illegible] ipsa divinitatis intima claritas designat quia [illegible] in ipso sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei Colosensium secundo [illegible] caput eius aurum optimum [illegible] sponsi spes describitur caput eius aurum optimum. Circa enim caput christi [illegible] in metallis aurum fulgens [illegible] sponsi caput aurum dicitur quia eius humanitas ex divinitatis sue claritate nobis principatur [illegible] beatus gregorius 32 moralium vel aureum [illegible] plenitudinis spiritus unde beda. Thuribulum aureum igne plenum [illegible] quia non ad mensuram dat deus spiritum scilicet christo [illegible] et de hoc thuribulo dicitur in figura levitici 16 assumpto thuribulo implebit [illegible] et [illegible] tolle thuribulum et hausto igne

de altari pge ad ipsum vnde possit esse thema in passione. Stetit ante altare habens thuribulum aureum Et figuratur tria. primum est sacerdotis
figuracio ibi Ante altare per quod corpus figuratur Exo 30. facies altare ad adolendum thimiama de lignis sethim hoc figuratur dei patris
inmaculata puritas et adiuncto passionis imminitas ibi habens thuribulum aureum per quod humanitas assumpta a christo ab omni peccato pura signatur
de quo in figura 3 Reg vii fecerat salomon thuribulum de auro purissimo Eccli 50 quasi vas auri solidum ornatum omni lapide precioso
Thuribulum aptum est supius et clausum inferius per quod signatur quod corpus christi non ope inferiori id est humano sed superiori id est diuino formatum est et sicut
lux posquam opus suum supueniet in te et virtus altissimi obumbrabit tibi id est vmbram capiet in te et de te Vmbra enim sicut corpus mor
a luce formatur et corpore. Vnde ait per diuinitatem lucem est quam mentem animam in eius vero figuratum est sicut corpus Cuius ergo lucem incorpore
in eius erat vero corporandum et quam incorporeum accepit ad corpus quia virtus altissimi obumbrabit tibi id est corpus qualitatem in te accipiet incorpore
lucem diuinitatis Iste thuribulum habet multa foramina et christus in suo corpore habuit multa vulnera Cant 2o veni columba mea in foraminibus
petre et in vulneribus christi. Jer 48 estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis Et sic in thuribulo foramina sunt
manibus pedibus i vulneribus christi. Ysa 53 Oblatus est quia ipse voluit non quia meruit quia
ipse superior sic christus non ex culpa sua sed ex mea in mea voluntate fuit Ysa 53 Oblatus est quia ipse voluit non quia meruit quia
peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. Aureum autem dicitur non deauratum quia non aliunde fuit sanctificatum sed in se sanctum Luc 1o
Et ideo enim nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei Jer 23 suscitabo germine iustum id est christum qui fuit iustus in germine / Et
non est hoc thuribulum aureum in manu sua id est in potestate et obediencia et subiectione quia quod et quo voluit natus et passus est et
noluit quod hoc thuribulum aureum in manu sua i in potestate et obediencia et subieccione quia non habuit peccati fomitem qui nobis
resistere. Iste quia beata anima eius non habuit rebellionem ad corpus nec corpus eius pugnam aduersus quia non habuit peccati fomitem qui nobis
est origo rebellionis vnde Gal v caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem Et hoc figuratum fuit Gen vii vbi omnia
animalia fuit pacata in archa id est omnes motus concordes in christo in ps anima mea in manibus meis semper Job xiii Animam meam
in manibus meis porto Tercio in verbis istis figuratur christus secundum diuinitatem impassibilitas i Stetit Amos vii vidi dominum stantem super
altare, in hoc altari sed aureum seipsum ymolauit pro nobis Hebr vii accedens per semetipsum ad deum semper viuens ad interpellandum pro nobis
Et de oblacione sua in hoc altari dicit Augustinus Lo de ciuitate dei c vi quod seipsum obtulit in passione in qua ipse est sacerdos et
sacrificium et ibi vide de hoc. Et quia ipse se obtulit per humano genere redimendo et deo gratificando non solum figuracione gratificacio omnium sed
solum per ipsum vnde dicitur Et data sunt ei incensa multa de oracionibus sanctorum omnium i oracionis deo acceptabiles / Vt daret super altare aureum quod est ante thronum dei
i super semetipsum deo patri offeret. secundum Bedam et alios expositores (nichil enim est deo gratum nisi per ipsum et eius fide fuit oblatum /
ipse enim est semper viuens ad interpellandum pro nobis Hebr vii. Et Jo 2o Aduocatum habemus apud patrem ihesum christum / et
ipse est propiciacio pro peccatis nostris. ps ad thi 2o vnus est mediator dei et hominum qui dedit semetipsum redempcionem pro nobis
Et de hoc Augustinus Lo de ciuitate dei c 6 Ipsa nunc sunt vera sacrificia ac per hoc efficitur / ut tota redempta ciuitas. id est
congregacio sanctorum societas que sacrificium vile offeratur deo per sacerdote magnum qui seipsum obtulit in passione. Vt tanti capitis
corpus essemus secundum formam suam / hanc enim obtulit in hac oblatus est quia secundum hanc mediator est in hac sacerdos in hac sacrificium
Et de hoc ad Hebr x multum / hic autem vnam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera dei Et vna oblacione consummauit
in sempiternum sanctificatos. ibi addit hic quod est ante thronum dei / Sexto Et ascendit fumus incensorum coram deo oracionibus sanctorum de manu
angeli coram deo i per acceptacionem et approbacionem quia illa oracio est in celestibus accepta quam filius offert patri ait Richardus
ideo dicitur in figura cantica canticorum 3o Que est ista que ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus super quo est super ex cetera omnia vlta
re ptis fumus de incenso nascitur et solet lacrimas commouere fumus ergo ex aromatibus est compunccio cordis accepta ex virtutibus
amore et ibi vide de hoc vnde ps dirigatur oracio mea sicut incensum in conspectu tuo Vt enim ait Augustinus super ps istum fumus est
oracio lacrimosa pure fumus enim est vapor adustus ut dicit phylosophus 3o metheororum sicut vapor incensus ut quidam sapientes ait
fit enim ex ligno humore saginato per operacionem ignis ut ait Augustinus Lo de agone christiano Sic fit fumus spiritualis in corde
contrito operante spiritu sancto qui est ignis inf Ysa 6 Impletum est templum fumo Johel 2o Et vaporem fumi Et predicti
modi et processus deuote oracionis / debet enim esse puritate munda a peccato operantis vnde ait de oracionibus sanctorum / alit non exaudientur
ysaie 1o Cum multiplicaueritis oracionem non exaudiam / manus enim vestre plene sunt sanguine hoc figuratur quia debet esse amore succensa
ibi data sunt ei incensa multa per que figuratur oracio feruide ut expositum est Tercio debet esse in fide recta quod figuratur
ibi super altare aureum i ut per christum offeratur et in vnitate mistica corporis confidendo in meritis omnibus vnde et sacerdotes oracionis
quas semper concludunt in fine per dominum nostrum ihesum christum ut premissum est / Vel per altare aureum signatur sacrum cor in quo deo ingiter
sacrificatur put ait orig super exodum vbi super duo inquit erant altaria in lege vnum in atrio ere coopertum / aliud ante archam
auro vestitum In primo carnes cremabantur / in 2o aromata incendebatur et fuit duo genera compunccionis aliud per timorem plagarum
aliud per amore in lamentis se affiunt Et sic Altare aureum sunt in quibus corde aromata incensa sunt quia virtutibus ardet etc.
de hoc leuitici vi ignis in altari semper ardebit i spiritus sanctus in corde sancto de quo igne et altari dicit greg super moralia
ps primum altare dei est cor iustum in quo iubetur ignis ardere quia necesse est ex illo ad dominum caritatis flamma indesinenter ardere etc.
ex quo fumus i lacrimosa oracio ascendit in conspectu dei put orat propheta dirigatur oracio mea intret in conspectu tuo Et sic 3a particula
In qua ostenditur voluntaria exposicio sui oblacio filii dei sue passionis cum dicitur / Et accepit angelus thuribulum aureum i semetipsum patri exposuit
sui corpus suum / et impleuit igne altaris i dilectionis passione mortis secundum quod eciam dicitur Cuius corpus substitum in ara crucis tormentis
Et misit in terram i in illos qui erant apti secundum ait glo / Vel impleuit igne altaris i fuori desiderii ad sustinendam passionem etc.
vnde et agnus oblatus in lege fuit figura pascalis christi cuius carnes assi igni comedebantur quod ipse dicit luc xxii desiderio desideraui
hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar / Et misit in terram i corpus deponi et sepeliri permisit. Johannes xii
nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuit ipsum solum manet. Et facta sunt tonitrua i comminaciones persecucionum de cordibus
iudeorum vel turbaciones cordium Et voces i blasphemacium Et fulgura i maledictorum / et terremotus i concussiones elementorum
quia tenebre facte sunt et terra mota est et multa corpora surrexerunt etc. etc. secundum Haymonem et alios expositores.
omnia dicta intelliguntur de duo ihesu christo secundum vero Bedam et Haymonem per thuribulum aureum potest significari cetus apostolorum qui omnia sancta
igne diuini amoris accensa clausa inferius ad terrena aperta supius ad celestia in qua sunt carbones id est ignea desideria vel accensa
Et d. pu habuit thuribulum quod dicitur ex accepit dominus prius habuit in potestate sua sed nunc accepit in actu quia sponte tunc mortis misit i verbum
ut ubi moretur ait christus antequam ascenderet videlicet et filius hominis tradetur etc. Et impleuit de igne altaris i igne crucis / qui dilexit ecclesiam
plenum fuisse monstrat 2a in ps zelus domus tue comedit me Eph v dilexit ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea ut illam sanctificaret etc.

caritate ignita de qua ascendit fumus devocionis et sancte oracionis. Et hoc dicitur aureum propter fulgorem sapiencie, caritatis et obediencie quo vestita est ecclesia. 3 Regum 10: fecit Salomon thronum de ebore grandem et vestivit eum auro fulvo. Et hoc thuribulum in cetu apostolorum primo accepit ut actu complerent ad quod electi erant, et implevit illud de igne altaris, id est in eos misit ignem, id est spiritum sanctum. Iohannis 20: accipite spiritum sanctum. Et Actuum 2: repleti sunt omnes spiritu sancto. Et misit in terram, id est in corda terrena. Luce 12: ignem veni mittere in terram. Vel et istud thuribulum implevit igne altaris, id est spiritu suo, non alio. Et hec facta sunt tonitrua, id est divine comminaciones eterne dampnacionis non credentibus. Et voces, id est promissiones premiorum beatitudinis ipsis credentibus. Cuius primo de throno procedebant tonitrua, id est comminaciones, et voces, id est consolaciones. Et fulgura, id est choruscaciones et miracula vel in corda credencium et quiescencium. Et terre motus est ecclesie ut eum accipiat. Terra mota est etenim celi distillaverunt, id est apostoli. Et alibi: commovisti terram et conturbasti eam, id est vel potest exponi in malo, id est, ut glosa: vel per terremotum fierent commociones cordium ad persequendum, ut secundum commotum est cor eius et populi eius. Et Iohelis 2: conturbentur omnes habitatores terre. Textus ibi: Et septem angeli etc. Ponitur hic tercium, scilicet clangorem tubarum, scilicet angelorum ad clangendum tubis preparacio, cum dicitur: Et septem angeli qui habebant tubas preparaverunt se ut tuba canerent. In quibus verbis quatuor figurantur que debent inesse predicatoribus, quorum primum est vite sublimitas, cum dicitur septem angeli, id est universi predicatores, quos debent esse angelici vite sublimitate. Secundum est predicacionis universitas, cum dicitur qui habebant septem tubas, id est officium predicandi vel misteria sacre scripture septiformi spiritu inspirata. Tercium est ad predicandum diligens studiositas, cum dicitur preparaverunt se. Quartum autem modestas, se preparare debent ut predicent, primo ut que dicturi sunt in predicacione prius audiant opere in sua conversacione. Exemplum Christi, qui ut scribit Actuum primo: cepit facere et docere. Ecclesiastici 18: ante iudicium para iusticiam tibi et antequam loquaris disce. Ma[illegible] audientes melius per opera laudabilia quam per verba subtilia inducuntur. Nam ut dicit Seneca epistola 6: plus homines oculis quam auribus credunt. Et longum iter est per verba, breve et efficax per exempla. Et sicut ibidem: quod turba sapiencium plus ex moribus quam ex verbis Socratis traxit. Unde necesse est ut alios quos docet et predicat operibus doctrine concordet. Tantum quippe valet sancta sua vita contra corpus sive anima. Rep[illegible]. Utique est de lege Dei disputare modicum, recte vivendi verbis depingere et quod legem esse florere verbis et nunquam sanctificare operibus, alios ad pugnam hortari et nichil cognovisse de pugna. Unde et secundum beatum Ieronimum: delicatus est magister qui pleno ventre de ieiuniis disputat. Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cum in ecclesia loqueris tacitus quilibet respondeat: Cur ergo hec que dicis ipse non facis? Accusare avariciam et latro potest. Sacerdotis [illegible] mente concordet. Et ut dicit Gregorius [illegible] moralium super illud Iob 38: quis dedit gallo intelligenciam. Galli cum iam cantare exparat, prius alas concutit et semetipsum feriens vigilanciorem reddit. Sic predicatores cum verba predicacionis movent, prius se in sanctis accionibus exercent, ne in semetipsis torpentes opere alios excitent voce, sed ante se per sublimia facta concuciunt et tunc ad bonum agendum alios sollicitos reddunt. Prius cogitacionum alis semetipsos feriunt, quia quicquid in se inutile torpet sollicita investigacione deprehendunt, districta animadversione corrigunt. Prius sua punire fletibus curant et tunc que aliorum sunt punienda denunciant. Prius ergo alis insonat quam cantus emittat, quia antequam verba exhortacionis proferant, omne quod locuturi sunt operibus clamant et cum perfecte in semetipsis vigilant, tunc dormientes alios ad vigilias vocant. Secundo se preparare debent ut prius addiscant quam predicent. Ecclesiastici 18: antequam loquaris disce. 1 Esdre 7: Esdras paravit cor suum ut investigaret legem Domini et faceret et doceret in Israel preceptum et iudicium. Iudith 4: congregavit frumenta in preparacionem pugne. Ieronimus ad rusticum monachum: Ne ad scribendum cito prosilias et levi ducaris insania. Multo tempore disce quod doceas. Nec credas adulatoribus tuis, ymmo irrisoribus aurem libenter accommodes, qui cum adulacionibus foverint et quodammodo impotem mentis effecerint, si subito respexeris, aut ciconiarum deprehendes post te colla curvari, aut manu auriculas agitari asini, aut estuantem canis protendi linguam. Gregorius in primo libro pastoralis: Nulla ars doceri presumitur nisi intenta prius meditacione discatur. Actum ut dicit Ieronimus in epistola ad Paulinum: Sola scripturarum ars est quam sibi passim omnes vindicant. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, pro pudor, a feminis quod viros doceant. Et ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, ymmo audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Tercio se preparare debent ut prius quam predicent premeditent et precogitent apud se quid predicent et quibus et quomodo. Diversis enim diversimode sunt proferenda, simplicibus, prelatis et subditis, ut ait Gregorius. Unde apostolus Romanorum primo: Grecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum. Et 1 ad Corinthios 2: sapienciam loquimur inter perfectos. Unde et apostolus 5 et 6 instruit et admonet secundum diversos status mulieres, viros, iuvenes, senes, dominos, servos. Unde Gregorius in pastorali: Non enim una eademque cunctis exhortacio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas astringit. Sepe namque aliis officiunt que aliis prosunt. Nam et plerumque herbe que hec animalia reficiunt, alia occidunt, et lenis sibilus equos mitigat, catulos instigat, et medicamentum quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit, et panis qui vitam forcium roborat, parvulorum necat. Pro qualitate igitur audiencium formari debet sermo doctorum, ut et ad sua singulis congruat et tamen a communis edificacionis arte nunquam recedat. Quid enim sunt intente mentes auditorum nisi quedam in cithara tensiones cordarum, quas tangendi artifex, ut non sibimet dissimile canticum faciat, dissimiliter pulsat, et idcirco corde consonam modulacionem reddunt, quia uno quidem plectro sed non uno impulsu feriuntur. Unde et doctor quisque, ut in una cunctos virtute caritatis edificet, ex una doctrina, non una eademque exhortacione tangere corda audiencium debet. Aliter namque viri, aliter ammonendi sunt femine, aliter iuvenes, aliter senes, aliter inopes, aliter locupletes, aliter leti, aliter tristes, aliter subditi, aliter prelati, aliter servi, aliter domini, aliter huius mundi sapientes, aliter hebetes, aliter impudentes, aliter verecundi. Quarto debet [illegible]. Matthei 10: Nolite cogitare quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Sed quia ibi Salvator non prohibet cogitare quid locuturi sunt Deo illuminante et dirigente, sed prohibet ut homo non confidat in eis que cogitat, sed in gracia Dei. Non enim sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, 2 ad Corinthios 3. Et ideo predicatores debent se preparare modeste dicere verba. Verba enim sapiencium statera ponderabuntur, Ecclesiastici 21. Et Ecclesiastici 37: vir sapiens plebem suam erudit et fructus sensus illius fideles sunt, quia [illegible] ad utilitatem. Quartum quod debet inesse predicatoribus est intencionis recte ordinabilitas, quod figuratur cum dicitur ut tuba canerent, per quam primo sacre designatur propter plenitudinem, primo quia sicut clamor tube fit quandoque propter tronos, quandoque propter exultacionem. Sic predicacio et terroris comminacionem et leticie consolacionem debet habere. Matthei 11: cecinimus vobis et non saltastis, lamentavimus et non planxistis. Ideo in libro quem vidit Ezechiel erant scripta lamentaciones, carmen et ve, Ezechielis 2. Vel officium tube est vocare ad prelium et ad convivium et festum. Sic predicator vocat ad prelium contra mundum, carnem et dyabolum et ad convivium et festum quod faciet Dominus electis in celo, de quo dicitur Ysaie 25: faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemie, pinguium medullatorum, vindemie defecate. Pingue medullatum dicit gaudium de presencia omnis boni, vindemie defecatum dicit gaudium de absencia omnis mali. Et de hac [illegible]

[illegible] per mor[em] sub silentio galli qui p[ro]fundioribus horis noctis valentiores ac p[ro]ductiores edere cantus solet. Cum vero matutinum iam tempus appropinquat minutiores ac leniores ... voces format. Sic p[re]dicatores cum in quibus adhuc mentibus p[re]dicant altius et magis vociferantes ... clamant q[uia] videlicet qui in profunde noctis tenebris clamant. Cum vero iam auditorum suorum cordibus vitalis lucis adesse cognoscitur clamorem suum magnitudine in lenitate dulcedinis vertunt et non iam illa que sunt de penis terribilia, sed ea que sunt blandimenta de premiis p[re]ferunt. Clamor tunc minutis vocibus cantat quia propinquante mane subtilia quoque de misteriis p[re]dicat ut sequaces sui ... de celestibus audiant quo luci veritatis appropinquant et quos dormientes longius galli clamor excitaverat ... vigilantes suavior delectat quos correctos enim de regno cognoscere subtilius dulcia libeat qui prius de iudicio adversa formidabant. Tunc vero per moysen [illegible] ad producendum concentum tube clangoris quasimus iubet. Scriptum namque est Numeri x. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles et paulo post. Cum concisus clangor increpuit movebuntur castra. Per duas enim tubas concentus ducitur. Tubas argenteas ductiles [illegible] ... ut p[re]dicatorum verba luce nitore pa... per duo precepta caritatis ad p[re]ceptum fidei populi vocant ... vitam p[re]dicant ... et auditorum mentes nulla sui obscuritate confundat ... ductiles ... concisus clangor increpuit movebuntur castra quia ... subtilia ac ... tolerabilia [illegible] ... (Nondum ... helinandus quod iste ... minimas agitur auditorum corda cum ... et eadem ... Totus liber septenarius est. Septem enim ecclesie et septem candelabra et septem stelle et vii angeli ... Item septem signacula et septem cornua agni et septem spiritus et septem lampades ... Item septem sigilla super scripto et septem tube ... et septem tonitrua et septem phiale etc. ... septenarius de quibus infra ...

Et primus angelus tuba cecinit. Et facta est grando et ignis mixta sanguine. Et missum est in terram et tertia pars terre combusta est et tertia pars arborum combusta est, et omne fenum viride combustum est. [Glossa marg.: ... in parte de septem angelis canentibus tubis.] ... in septem partes ... septem angelorum et tubarum, que sic distinguuntur secundum Bedam et alios expositores. Primus angelus est in figura primus ordo p[re]dicatorum denuntiancium p[ri]mum statum ecclesie et interitum iudeorum ... Secundus angelus est in figura ordo p[re]dicatorum denuntiantium statum ecclesie quo ad dampnationem gentium volentium ... ad fidem et primum ... Tertius est in figura ordo p[re]dicatorum denuntiancium fallaciam hereticorum et dampnationem. Quartus est ordo p[re]dicatorum denuntiancium fallacias falsorum fratrum et ypocritarum. Quintus est ordo p[re]dicatorum denuntiancium ... antichristi. Sextus est ordo p[re]dicatorum denuntiancium ... antichristi et suos. Septimus est in figura ordo p[re]dicatorum denuntiancium finem mundi et iudicium. Et ut ait Richardus ... ab exordio ecclesie nascentis et simbolis ac figuris describuntur mutationes rerum vicissitudines successionum usque in finem temporis. Et ... per [illegible] in septem partes ... septem angelorum et tubarum de quorum quatuor ... De vi. vero capitulo nono ... ibi: Et vi angelus. De vii. capitulo ... ibi: Et vii angelus ... Istud vero capitulum dividitur in quatuor partes ... quatuor angelorum ... ibi: Et secundus angelus. Tertia ibi: Et tertius. Quarta ibi: Et quartus. In prima parte dicitur ... de angelo tubante ... quod facta sit ad cantum tube ... ibi: Et facta est grando ... consequentium specificatio ibi: Et tertia pars terre combusta est ... Et primus angelus, id est primus ordo p[re]dicatorum ... in Iudea, qui fuit chorus apostolorum. Tuba cecinit id est ... p[re]dicavit ... de p[re]dicatione apostolorum in Iudea ... Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam etc. Iohel 2o: Canite tuba in Syon. Et notandum quod in veteri testamento ... tubis clangebant ... In novo vero angeli tuba canunt quia clangor tube ... timorem ... tube invitat ad amorem ... angeli fuerunt ... apostolorum qui ... p[re]dicant contra ... iudeorum ... fidelibus ... tube fuerunt dulces et suaves ... iudeis non credentibus clangor tube terribilis ... ad hunc tube cantum ... Et facta est grando, id est ... flagellum ... Et ignis, id est flamma ... mixta sanguine ... crudelitatis ... Richardus ... per grandinem ... designatur ... ~~...~~ Grando enim est aqua congelata ... metheororum ... glacies suspensa secundum Senecam libro 3o naturalium questionum etc. Per grandinem possent ... obmurmurationes iudeorum ... et induratorum ... Ex petrosa ... et indurata mittentur grandines ... obmurmurationes detractiones ... ponderose ... Per ignem vero ardor indignationis ... iudeorum contra apostolos et discipulos ... quibus resistere non poterant secundum promissionem Christi Luce xxi: Dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere ... Actuum vi. Surrexerunt quidam de synagoga ... disputantes cum Stephano et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Et infra ibidem: Audientes autem hec dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum ... magis ... et indignatio. Et hec duo mixta erant sanguine, id est crudelitate ... nimio zelo et indignatione sanguinem apostolorum effundere ... et Stephanum et ... Iacobi et multorum aliorum etc. Actuum viii ... facta est persecutio magna in ecclesia que erat Ierosolimis in illis diebus et omnes dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie etc. ... signata fuerunt ... grando et ignis mixta ... // Possunt etiam dici ... per grandinem ... indignationes et persecutiones iudeorum ... per ignem autem inflammationes amoris et illuminationes ... apostolis p[re]dicantibus iudei magis ac magis ... et persequebantur apostolos, et ... magis ac magis inflammabantur ad amorem ... et illuminabantur in cognitione ... hiis accendebatur ... ita grando et ignis mixta erat sanguine ... Et missum est in terram, id est in corda terrenorum ... missum est hec ... grando et ignis mixta sanguine a diabolo ... suggerente et eos suscitante ... Ve ve ve habitantibus in terra ...

[Footnote lines, small hand:] ... contra ... ab initio ... suscitat ... apostolos ... Iohannes ... misit ... vii ... Helyam et Enoch ... demonum ... antichristi ... septem ... ut ... infra ... etc.

[Marginalia right:] Hic quartus ordo ... | ... cum magno boatu ... | ut sequitur ... | ... grando ... | Iob 38 ... thesauros grandinis ...

Et subditur tertium scilicet eventum prenunciatum cum dicit: Et terra pars terre id est omnes reprobi cupidi et avari combusta est igne peccati. Et tertia pars arborum id est omnes superbi et elati, illi enim sunt arbores autumpnales infructuose Jude 2°. Et omne fenum viride id est omnes illecebrosi et voluptuosi ut videntur secundum voluptatis combustum est. Job 31: ignis est usque ad perditionem devorans quod exponit Gregorius de igne luxurie in moralibus. Vel secundum Richardum fenum totum comburitur per quod ypocrite figurantur qui quippe hic solum exterioris nitore sed virtutum ac bonorum operum fructu carent; vehemente temptatione vel persecutione maligni spiritus incendio comburuntur. Hoc est contra naturam cum non habebat humorem scilicet gratie et devotionis.

Sed contra. Si in tertia parte significantur mali, tunc in duabus partibus figurabuntur boni et plures erunt boni quam mali, quod est contra illud Salvatoris Matthei: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Dicendum secundum Haymonem quod non estimatur hic plures esse electos quam reprobos, sed in duabus partibus hic comprehenduntur omnes boni tam in prelatis quam in subditis sive in predicatoribus et auditoribus. In tertia vero parte omnes reprobi figurantur qui plures sunt predictis bonis in duabus partibus. Per tertiam ergo partem terre ut dictum est figurantur cupidi et avari, per tertiam partem arborum superbi et elati, per fenum viride illecebrosi et voluptuosi. Et quia forte sunt plures tales, ideo dicit: Omne fenum viride combustum est. In quo feno sunt pascue demonum. Job 40: fenum quasi bos comedet. Ideo isti fenum id est [illegible] de fimo. Jacobi 1°: sicut flos feni. Job 24: Elevati sunt et non subsistent, ubi Gregorius [illegible] moralium: [illegible] feni florem comparat, quia carnalis gloria dum nitet cadit. Ysaie 40: Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos feni. Et tunc tale fenum est viride, viride voluptatis, de quo viride dicitur Ezechielis [illegible] dedit summitatem sua virente comburetur in igne peccati et post in igne gehennalis tormenti. Augustinus: fenum quod hodie est et cras in clibanum mittitur id est gehennalis incendii. Unde et super fenum calor [illegible] quod puniatur [illegible] quia tales pascit deus qui comprimunt carnales voluptates, dicit Haymo. De igne peccati dicetur infra.

Vel aliter per tertiam partem terre intelliguntur Iudei, per duas alias partes [illegible] et paganos. Et secundum hoc de tertia parte [illegible] que igne emulationis et invidie combusta fuit in laicis qui per terram designantur eo quod terrenis actibus sunt intenti, et in prelatis et [illegible] qui per arbores figurantur eo quod per regimen [illegible] sunt super alios elevati, per fenum vero viride [illegible]. Job 38: Numquid thesauros grandinis aspexisti quos preparavi in tempus hostis in diem pugne et belli. Super quo Gregorius 29 moralium: Quid aliud in grandine nisi frigida et dura intelligenda sunt corda pravorum que et torpore frigescunt et per duritie malitiam [illegible]. Quorum tamen vitam dominus tolerat quia eos ad usum suorum [illegible] format ut cum [illegible] temptatione nos [illegible] eorum morsibus quasi [illegible] nos [illegible]. Per ipsos quippe nos [illegible] purgat, peccatis namque [illegible] ipsi flagellum fiunt. De quorum tamen vita [illegible] ab eterna morte liberamur. Unde agitur ut electorum vita [illegible] vita reproborum et utilitati [illegible] dum illorum [illegible] militat, miro dispensatione fiat quod electi dei non [illegible] in reprobis [illegible].

Omne ergo fenum viride combustum est quia omnes qui de mundi flore gloriantur [illegible] sunt eterne combustioni. Unde super illud Jacobi 1° Omne gaudium existimate fratres cum in varias temptationes incideritis, dicit glossa: Ne indigneminus si mali floreant in mundo et vos patimini, non enim christiane religionis est in temporalibus exaltari, sed potius deprimi. Mali [illegible] in celo, vos nichil in mundo. Ideo spe illius boni ad quod tenditis quicquid vobis in via contigit gaudere potius debetis quam dolere.

Et secundus angelus tuba cecinit, et tamquam mons magnus ardens missus est in mare. Et facta est tertia pars maris sanguis, et mortua est tertia pars creature eorum que habebant animas in mari, et tertia pars navium interiit.

Tertia pars, in qua agitur de secundo angelo qui est figura predicatorum, denunciatum [illegible] de [illegible] et [illegible] non [illegible]. Et subditur in tres partes [illegible]. Primo de angelo canente premisso [illegible] quod factum est ad vocem tube adiunctum id est Et tamquam mons. Tertio effectus [illegible] subiunctus id est Et facta est tertia pars maris. [illegible] ad fidem fidelibus [illegible] in prima predicatione [illegible] secunda est predicatio in gentibus, que nunc mare hic designatur. [illegible] in gentibus [illegible] ad [illegible] predicationis [illegible] dicit Richardus et mare [illegible] principum romanorum qui tunc habebant dominium totius mundi, quam ad tunc multos martires occiderunt ut [illegible] Et hoc est quod dicit. Et 24 [illegible] predicatorum denunciando [illegible] de [illegible] et [illegible] non cessando tuba cecinit id est predicatione valida insonuit. Cum ordini dictum est: Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam. Et subditur secundum scilicet quod factum est ad vocem tube, cum dicit: Et tamquam mons magnus per quem figuratur [illegible] qui se in altitudine superbie extollit. Unde et in principio [illegible] voluit esse similis illi de quo dicitur Ysaie [illegible]: Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini. Unde et dixit: Ascendam super altitudinem nubium et ero similis altissimo, Ysaie [illegible]. Unde [illegible] in [illegible]. Non autem mons sed tamquam mons ratione timoris et presumptionis. Et magnus ratione potestatis. Job 41: Non est potestas sub celo que possit ei comparari, qui factus est ut nullum timeret. Zacharie quarto: Quis tu mons magne coram Zorobabel. Mons magnus ardens igne scilicet malitie et invidie. Sapientie 2°: Invidia enim dyaboli mors introivit in orbem terrarum. Missus est in mare [illegible] sive [illegible] qui per mare figurantur quod fluctuabat per cultum ydolorum et continebat amaritudinem viciorum, dicit Richardus. [illegible] Et [illegible] inmissus est in mare [illegible] quod quiescere non potest, scilicet ut eos contra dictos predicatores concitet. Unde per mons in [illegible] dyabolus tumida superbia et super malos premissa potestate et potentie apparentia et omni vero deficiens. Unde dicit tamquam mons magnus. Et ipse pascitur in montibus id est superbis. Job 40: Huic montes herbas ferunt. Super quo Gregorius [illegible] moralium [illegible] quod mons [illegible] accipitur in scriptura, et in una acceptione per montem figuratur angelus apostata, de quo sub specie Babilonici regis [illegible] dicitur Ysaie [illegible]: Super montem caliginosum levate signum. Predicatores quippe sancti super montem caliginosum signum elevant cum contra sathane superbiam qui sepe sub nebula simulationis absconditur virtute crucis exaltant. [illegible] per montes [illegible] potentium [illegible] de quibus psalmista dicit: Montes sicut cera fluxerunt a facie domini, quia multi qui prius alta rigiditate tumuerunt deo in carne apparente magno sunt per primam timore liquefacti. De quibus iterum idem propheta dicit: Ascendunt montes et descendunt campi. Plerique enim perscrutatores domini superbi cum eum venerunt, sed ab eo humiles venerunt, qui montes ascendunt per tumorem potentie sed campi descendunt plani [illegible] per [illegible] culpe. [illegible] nonnulli in elatione sue altitudinis remanent et ad divina obsequia humiles fieri dedignantur, pro eo quod in ipsos dispendium antiquus hostis prava cogitatione ac perpetrare non desinunt. [illegible] de Behemoth dicitur: Huic montes herbas ferunt. Elati namque homines [illegible] herbas ferunt Behemoth quia eo illum reficiunt quo nequiter operantur. Et quia suas illi offerunt [illegible] et lubricas voluptates, quas corde gignunt superborum, qui nisi deum superbiendo contempnerent nequaquam tot lubrica [illegible] perpetrarent. [illegible] Behemoth pascitur quia in eis pena [illegible] corporum [illegible] montibus [illegible] superbi [illegible] et si qui superne dispensationis ordine [illegible] ab [illegible] per [illegible]

pena tibi in cogitatione multiplicat, non ut se potenciores ceteris rebus et honoribus ostendant, non ut carnis sue post [illegible] in studio abiecte [illegible] operant modo ut libet motibus ducti. plena se facta voluptas qua dissolvat. Cum dum [illegible] accepte nequaquam [illegible] si pena per age cogitat quid aliud faciunt nisi [illegible] deus domus pugnat. Cum ergo dyabolus in superborum mentibus [illegible] [illegible] desperia reguescit quia herbas in montibus invenit quibus refectus sue malicie ventrem tendit [illegible] et ipse est rex super omnes filios superbie Job 41. Et ipse est ardens igne malicie et invidie in nocendi fervore Job 41 de ore eius sive vehemoth procedebat [illegible] igneus accense in mare mittitur divina permissione vel in hoc seculum per [illegible] mare magnum et spaciosum. vel in mare id est in cor [illegible] quod nunquam quiescit id est Job 38. Quis conclusit ostiis mare. Et quid est mare nisi cor [illegible] fluctus turbidum [illegible] Job 7. Nunquid [illegible] elacione superbie tumidum, fraude malicie obscurum [illegible] et [illegible] id est Job 7. Nunquid [illegible] mare sum ego aut cetus quia circumdedisti me carcere [illegible] appellacione maris nisi carnalium corda tumidis cogitacionibus fluctuosa [illegible] [illegible] possidebo penetrat quia in corde [illegible] cogitacione natat [illegible] nisi antiquus hostis [illegible] malignus spiritus in inferioribus deiectus ne ad celestia evolare prevaleat pene sue pondere [illegible] [illegible] fugit [illegible] bonos [illegible] mare [illegible] quia carnalium mentium tumida [illegible] [illegible] fugit quia [illegible] bonos quietum [illegible] Et subditur 3m [illegible] specificacio secretorum ad [illegible] [illegible] ad peragenda mala que appetunt [illegible] sic angustia [illegible] Et subditur 3m [illegible] [illegible] ad [illegible] et facta est tercia pars maris sanguis vel reprobi de gentibus [illegible] [illegible] in crudelitate persecucionis apostolis enim predicatoribus et corporis sequacibus [illegible] crudeliter [illegible] et eos occiderunt [illegible] tota facta est ut sanguis. Et tercia pars creature que habebat animas mortua est. per quam partem mala [illegible] et hoc quo ad mores [illegible] auditores. Et tercia pars navium interiit. et hoc quantum ad maiores reprobos [illegible] navium [illegible] alios gubernacium [illegible] prelatorum et auctorum per quos alii duci debent ad salutis portum. In 3a vero parte [illegible] [illegible] [illegible] ad eundem [illegible] [illegible] est [illegible] quod mons magnus id est dyabolus missus est in mare id est in gentiles per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non fuit prius in gentibus [illegible] quod est [illegible] quod [illegible] missus fuisse in gentiles [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] ac vastavit. [illegible] Secunde tuba secundus angelus [illegible] mons magnus igne ardens missus est in mare quia predicatoribus apostolis et corporis sequacibus [illegible] est dyabolus ab hiis qui ad vitam eternam erant preordinati et compulsus est redire ad suos [illegible] in eis ante non fuit [illegible] ab [illegible] amplius reprobis dominari cepit. [illegible] Et tercia pars creature corporum que habebat animas in mari. Cum planum sit non mori nisi [illegible] animas [illegible] [illegible] [illegible] secundum Augustinum in originali quia [illegible] animas ut ondat illos in carne vivos [illegible] spiritualiter mortuos [illegible] dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et [illegible] [illegible] vidua que in deliciis vivit mortua est. Est enim quadruplex mors [illegible] corporis [illegible] illud deficit anima. Et [illegible] anime in corpore [illegible] qui deserunt [illegible] creatorem. [illegible] solius in inferno anime [illegible] qualis est divitis epulonis Luce 16. [illegible] anime et corporis post resurrectionem [illegible] ad corporum [illegible] a deo [illegible] mortua [illegible] in peccato [illegible] ad quam morte [illegible] alie tres mortes. Et [illegible] de civitate dei c. 2o [illegible] [illegible] morte sua [illegible] [illegible] quomodo quadam [illegible] non desinit vivere [illegible] corpus [illegible] morte qui [illegible] omni vita [illegible] aliquid vivit. Mors igitur anime fit cum eam deserit deus sicut corporis cum id deserit anima. Ergo [illegible] [illegible] mors est [illegible] anima a deo deserta deserit corpus et [illegible] morte illa [illegible] quam [illegible] mortem [illegible] appellat [illegible] [illegible] salvator [illegible] timete qui [illegible] et corpus et animam perdere in gehennam [illegible] [illegible] per 3am parte maris [illegible] per 3am partem creature [illegible] animas voluptuosas per 3am partem navium [illegible] ambiciosos [illegible] 23 ululate naves [illegible] maris [illegible] Ezechiel 27. Stupebunt naves in die pavoris [illegible] naves [illegible] ad [illegible] divicias [illegible]

Et tercius angelus tuba cecinit et cecidit de celo stella magna ardens tanquam facula et cecidit in terciam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stelle absinthium. et multi homines mortui sunt de aquis que amare facte sunt.

[illegible] in qua agitur de 3o angelo tuba canente qui est [illegible] predicatorum [illegible] hereticorum [illegible] et dampnacionem. [illegible] enim dyabolus [illegible] per [illegible] gentiles [illegible] et tyrannos [illegible] [illegible] hereticos [illegible] qui sanum intellectum [illegible] [illegible] a salutis [illegible] impedirent [illegible] doctores et confessores [illegible] qui eos [illegible] et [illegible] [illegible] Et dividitur in 3 [illegible] de angelo tubante [illegible] [illegible] quod factum est ad vocem tube [illegible] et cecidit [illegible] stelle absinthium [illegible] et facta est tercia pars [illegible] angelus [illegible] ordo [illegible] hereticorum [illegible] tuba cecinit [illegible] hereticorum [illegible] [illegible] quos [illegible] per [illegible] seminavit et gravem maliciam [illegible] dyabolus suscitatur. Et subditur 2m [illegible] quod factum est ad vocem tube [illegible] Et cecidit de celo stella magna ardens tanquam facula [illegible] [illegible] per stellam qui [illegible] per montem antiquus [illegible] hostis qui [illegible] celi [illegible] [illegible] adhuc non [illegible] [illegible] lucebat [illegible] in angelica luce [illegible] [illegible] in celo stella magna lucifer appellatur que [illegible] lucebat. Et ad ipsum [illegible] Ysaie 14. Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Et quia [illegible] sideribus id est angelicis spiritibus [illegible] [illegible] stella [illegible] stella magna [illegible] Cecidit de celo id est de societate angelorum [illegible] Luce [illegible] videbam sathanam quasi fulgur cadente de celo. [illegible] tanquam facula ardens appellari debuit quia [illegible] [illegible] totum mundum [illegible] [illegible] [illegible] mors intravit in orbem terrarum, et [illegible] [illegible] quo nunc cecidit de celo dyabolus [illegible] 3o angelo qui [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] eternam deserviret. [illegible] appetivit [illegible] casus eius. Et [illegible] magis [illegible] angelus [illegible] tanto [illegible] [illegible] ardens igne id est invidia [illegible] tanquam facula que tota ardet. dyabolus enim [illegible] mille nocendi modos [illegible] [illegible] veritate [illegible] [illegible] [illegible] dulcedinem invidie felle inficere et [illegible] [illegible] [illegible] et perturbare. Dolet enim [illegible] et erubescit [illegible] quam in celo [illegible] quia noluit [illegible] [illegible] [illegible] in terra tenere [illegible] quos a fidei [illegible] non valet [illegible] in devium [illegible] [illegible] et [illegible] conatur ad [illegible] inflectere [illegible] per [illegible] [illegible] ubi [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deposuerunt [illegible] appetitum. [illegible] Augustinus et Beda per [illegible] [illegible] designatur [illegible] stella vero hereticorum [illegible] stella per [illegible] magna per superbiam ardens per [illegible] tanquam facula [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostolus [illegible] [illegible] [illegible] tenebris [illegible]

Cecidit quod de celo i. de ecclesia vel de fide catholica seu de fidelium societate. Stella magna i. magnus quilibet heresiarcha qui dicitur
stella propter elevationem ingenii vel intellectum. Et quia lucet de nocte i. docet in latibulis et obscuris. Job 37 ingredietur bestia
latibulum suum et cetera. Job 24 Oculus adulteri observat caliginem. Johannis 3 Qui male agit odit lucem et non venit ad lucem ut non
arguantur opera eius. Et dicitur magna propter multitudinem sequacium. Ecclesiastes primo Stultorum infinitus est numerus. Vel propter arrogantiam suam et
tenentiam que est prohibita Ieremie 48 Audivimus superbiam moab. superbus est valde sublimitatem eius et arrogantiam et superbiam et
altitudinem cordis eius ego scio ait dominus. hereticorum enim secundum beatum bernardum super cantica sermone 64 Una fuit intencio sunt captare gloriam
de singularitate scientie propter quod quanto plus de sublimi intellectu fastuose replere ambiunt tanto amplius caliginem quia preter sine
debitum pretendentes ad inanem gloriam se convertunt. Et enim beatus gregorius in pastorali. hereticos ad intellectum primum intencio perversa non impet
nisi prius superbia inflaverit. Unde cum pre ceteris se sapientes arbitrantur, sequuntur alios ad melius intellecta despiciunt. Alii ut apud
imperitum vulgus scientie nomen [illegible] consequantur, sumopere et ab aliis recte intellecta destruere. et sua perversa [illegible] roborare
tendunt. Et i. vos sublevari in litera ardens sicut ignis videntur eis veros doctores esse, non sunt vero stella sed pocius sicut facula
que scintillat et alios consumit et quasi incendit, in carbonem deterrimum redigit. Maxime 2o ffacies omnium qui ingressi sunt ollam
Et sublevari in litera et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. Secundum enim bedam heretica cadentes de culmine ecclesie
flumina et fontes divinarum scripturarum conantur sua inficere quarum non sensum sed verba infalsare non timent. Vel per flumina intelliguntur scripture
verba per fontes vero scripturarum sensus et mistica secundum eundem. Ecclesiastes primo Ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant.
Ezechielis 34 Cum purissimam aquam biberetis reliquam pedibus vestris turbabatis et oves mee his que conculcata pedibus vestris fuerant
pascebantur et que pedes vestri turbaverant et bibebant. Vel per fontes sunt libri principales veteris testamenti per flumina libri novi
testamenti ut dicit glossa. Quarum pars per id est dicta opposita veraliter sunt historialis 2a spiritualis 3a ficta sive invencio heretica. in qua
cadunt ipsi quia sequuntur sensum suum et non scripture. Si vero per stellam magnam signatur diabolus tunc ut dicit haymo tunc per fontes qui
statim primi heresiarche a quibus est scaturigo sive origo heresum per flumina vero successores eorum ab eis infecti et instructi in
malicia alios informantes de quibus ait propheta Elevaverunt flumina vocem suam. Unde per pisces civitatis fluminis intelliguntur vivarum
i. hereticorum gravamina. Et hanc exposicionem ponit haymo. Sed que sunt flumina et que sunt et fontes flumina enim a fontibus oriuntur
i. hereticorum gravamina. Et hanc exposicionem pro. Vel per flumina vel fontes ipsos hereticos sequuntur et cetera
se ad mare currunt. Aque autem multe populi multi sunt. Ibi quod hic flumina vel fontes doctrina errorum seminat. Tertia quod significat
qui sub terra parte comprehenduntur. In quos diabolus cecidit eum quando diu inhabitat et per eos doctrina errorum seminat.
Utrumque diabolus intrat in mala reproborum. Et vi. quia quo cecidisse tertia parte fluminum i. in reprobos
Ut ait dicitur Ecclesiastes 10 Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te locum tuum ne dimiseris. Ut autem Beda in epistola dicit. diabolus intrat
ad aures per consilium virum et ita ut prius Ubi inflacio ibi vanitas. ubi vanitas ibi
ad aures per consilium verum et ita ut prius. Augustinus de verbis domini sermone 62 Ubi inflacio ibi vanitas ubi vanitas ibi
diabolus mollit, inde suum facere ut Job 37 ingredietur bestia latibulum suum et in antro suo morabitur. quod exponit gregorius 22
moralium. De maligno spiritu. Item Johannis 12 Nunc princeps huius mundi eicietur foras quod prius fuit intus. Et Johannis 13 Et cena facta
cum diabolus iam immisisset in cor ut traderet eum iudas et cetera. Sed in gratia autem dei solus deus qui est spiritus incircumscriptus illabitur anime
secundum Augustinum in libro de ecclesiasticis dogmatibus. Item tamen quod malignus spiritus sunt venit quo intrat ventris Et hoc dicit per pluribus
quod malignus spiritus non ingreditur aliquando substantialiter sed intrare in medio immittendo cogitaciones malas suggestiones. Unde gregorius
ubi supra Bestia in antro dicitur morari bestia quia tandem cogitaciones reproborum tenet quousque ad corpus vitam actualem prius operis
preferret lerne et tamen reprobus morabitur in te cogitaciones noxie intus in medio bonorum prout si in eis morari non potest
Cor iusti. Ideo bestie antrum non est eo quod a corde iusti cogitaciones ab antiquo hoste immisse arcentur. Et ideo ut
confessione et detestacione. Et per hoc ad obita nil consolidavit. Et subditur 3m scilicet eruditam dicti exposicio
cum dicitur Et nomen stelle Absinthium. ut enim ait haymo absinthium amarissima est herba, per quam doctrina hereticorum
coprimitur perversa que dulcedinem fidei et veritatis convertunt in amaritudinem perfidie et erroris Sed quare sequitur Et Aque fiunt sive sunt
dulcedines et panis mendacii suavior. quod exponitur de doctrina hereticorum a gregorio moralium Sed quia aque furtive. id est
tales doctrine stulto et vecordi sunt dulciores. Sed quibus loquitur ibi Et hunc palatium spirituale infectum [illegible] mihi sunt
amare pravacione veritatis que dulcis est. et ione prostitutas quia terrena est et diabolica, et que infecta et plena veneno
erroris et falsitatis et ideo talis doctrina non imitatur si [illegible] Ecclesiastes 7 Inveni amariorem morte amaritudinem quod exponitur
de mollicie hereticorum blandiente. ~~Quarti Regum 2o in fine Aque pessime sunt et terra sterilis~~. Sic enim absinthium mixtum
sapido cibo, totum facit amarum sic prava exposicio hereticorum cibum sacre scripture sapidum et dulcem, reddit absconditum et amarum
mixtus id est corrupit vel madidam fructum. totam massam corrumpit. Et subditur quod multi homines mortui sunt de aquis quia amare facte sunt. Et hic est 3a pars
aquarum in absinthium i. omnium illorum doctrina, versa est in amaritudinem venenosam. Ysaie 24 Amara erit potus bibentibus.
Et multi hominum mortui sunt spiritualiter i. corrupti et separati a deo qui est vera vita fidelium. De aquis i. de usu aquarum
infectarum. Sic est et receptione doctrinarum perversarum multi perierunt. Prima amaritudo facte sunt i. errorum admixtione ipsa
Sermo enim corrumpit de verbis eorum moriet i. de doctrinis predicatorum. Sermo enim eorum ut cancer serpit. 2a ad thimotheum 2o
Quarti Regum 2o in fine Aque pessime sunt et terra sterilis. Sunt autem aque dulcorate per salis apposicionem i. per veram sapientie claritatem
Unde subditur ibidem Egressus heliseus ad fontem aquarum misit in eum sal et ait hec dicit dominus Sanavi aquas has et non erit ex eis
ultra mors neque sterilitas. Vel per lignum immissum i. per fidei veritatem. Hic est figuratum fuit exodi 15 ubi dicitur murmurat
populus contra moysen quid ergo bibemus. At ille clamavit ad dominum qui ostendit ei lignum. quod cum misisset in aquas in dulcedinem
verse sunt. Amos 6 Vos convertistis in absinthium iudicium scilicet veritatis scripture // Ubi hereticorum perfidia ecclesie quodlibet persecuti aliqui
timabitur in hac vita. Vel quia hoc de timatur sentencia hereticorum et tirannorum que fuit tempore apostolorum et martirum sequitur sed alii
timabitur perfidia hereticorum que incepit tempore doctorum et professorum. Tertia quia non apparet ex dimissione eo quod ipsi fremunt contra fidem suam
acceptam. Persistunt eum videntur esse maiores maligni etc. Sed in fine autem confessio fidei manebit usque ad consumacionem seculi
Et sic eius conjugacionis. Tertia quia ista duo sunt inter se opposita. Contra ut ait ultimo Vobiscum sum usque ad consumacionem
seculi ut eius conjugacionis. Tertia quia ista duo sunt inter se opposita. Contra quod tamen hec et ambo ait ultimo Vobiscum sum usque ad consumacionem seculi
Non heresis est dogma falsum et perversum veritati catholice assistere et pertinaciter contrarium utpote qui quis inveniatur insistit
dum dicto ipsum defendendo vel impugnando quod contratur sacre scripture vel legi divine aut canonice vel ordinacioni romane ecclesie
Et sic tria requiruntur ad perfectam heresim. Primo falsa credulitas que est ex parte racionis. Secundo et tertio inuniunt per dogma falsum Secundo pertinacia voluntatis

que est ex parte corporis/ que innititur pravo dogmati. Tertio principum defensio seu impugnatio ex parte [illegible]/ que innititur pravo dogmati
veritati catholice adversatur et pertinaciter defenditur. Unde dicit Augustinus contra manicheos: Qui in ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt/
si correcti ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter/ suaque pestifera et mortifera dogmata emendare nolunt, sed defendere
persistunt, heretici sunt/ 24 q. 3. Heresis est infidelitatis species pertinens ad eos qui fidem Christi profitentur sed eius dogmata corrumpunt/ Et ut
ut dicit idem Augustinus et habetur in decretis 24 q. 3. Si qui sententiam suam quamvis falsam atque perversam nulla pertinaci animositate defendunt/ querunt autem
cauta sollicitudine veritatem corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hereticos deputandi. Quia si non habent clericum [illegible] contra
doctrinam. Unde et aliqui doctores dissensisse videntur, vel circa ea que nihil interest ad fidem utrum sic vel aliter teneatur/ vel etiam
in quibusdam ad fidem pertinentibus que nondum erant per ecclesiam determinata/ postquam autem essent auctoritate universalis ecclesie determinata, si quis tali ordinationi
pertinaciter repugnaret, hereticus censeretur. Hec autem auctoritas principaliter residet in summo pontifice. Dicitur enim causa 24 q. 1: Quotiens fidei ratio
ventilatur, arbitror omnes fratres nostros et coepiscopos non nisi ad Petrum id est sui nominis auctoritatem referre debere. Contra cuius auctoritatem nec Ieronimus
nec Augustinus nec aliquis sacrorum doctorum suam sententiam defendit. Unde dicit Ieronimus: Hec est fides, papa beatissime, quam in catholica didicimus ecclesia,
in qua si minus perite aut parum caute forte aliquid positum est, emendari cupimus a te qui Petri fidem et sedem tenes/ Si autem hec
nostra confessio apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me culpare voluerit, se imperitum vel malivolum vel etiam non catholicum sed hereticum comprobabit.
Secundo principaliter communis hereticorum pernicies sit ecclesie aliquo modo proficua, non tamen est ab ea tolleranda/ prima pars patet per apostolum 1 Cor. 11: Oportet hereses esse ut et qui probati sunt manifesti fiant
manifesti fiant. Et patet quod hoc quod valet ad magis declarandam veritatem fidei catholice. Et
hoc est heresis esse ut qui probati sunt manifesti fiant. Et patet quod hoc quod valet ad magis declarandam veritatem fidei catholice. Et
ad convincendum pugnantes ab hiis qui sunt potentes in divinis scripturis ut vigilantiores et cautiores constituat et diligentius studeant
et [illegible] eo quod sicut dicit Augustinus libro de vera religione: Multa ad fidem catholicam pertinentia dum hereticorum calliditate inquietantur
[illegible] ut adversus eos possent defendi, considerantur diligentius et intelliguntur clarius et predicantur instantius. Secunda pars que est
patet per apostolum ad Titum 3: Hereticum hominem post primam et secundam correptionem devita, sciens quia subversus est qui eiusmodi est/ Et ratio
est quia sicut doctor sanctus dicit 2a 2e q. 11 ar. 3: Circa hereticos duo sunt consideranda: unum quidem ex parte ipsorum, aliud ex parte ecclesie. Ex parte quidem
ipsorum est peccatum per quod meruerunt non solum ab ecclesia per excommunicationem separari sed etiam per mortem a mundo excludi. Multo enim gravius
est corrumpere fidem per quam est anime vita, quam falsare pecuniam per quam temporali vite subvenitur. Unde si falsarii pecunie vel alii
malefactores statim per seculares principes iuste morti traduntur, multo magis heretici statim postquam de heresi convincuntur possent
non solum excommunicari sed et iuste occidi. Ex parte autem ecclesie est misericordia ad errantium conversionem. Et ideo non statim condempnat, sed post primam
et secundam correptionem ut apostolus docet. Postmodum vero si adhuc pertinax inveniatur, ecclesia de eius conversione non sperans, aliorum saluti
providet eum ab ecclesia separando per excommunicationis sententiam et ulterius relinquit eum iudicio seculari a mundo exterminandum per mortem. Dicit enim Ieronimus
et habetur 24 q. 3: Resecande sunt putride carnes et scabiosa ovis a caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus et pecora
ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Arrius in Alexandria una scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, per totum orbem
eius flamma populata est. Tertio communis hereticorum pernicies solum pacium est ecclesie proficua, plus vero nociva. Ideo non est tolleranda
[illegible] quia utilitas que ex heresibus provenit est preter hereticorum intentionem. Est enim constantia fidelium comprobatio ut dicit apostolus et ut convincamus
[illegible] divinas scripturas [illegible] intuendo ut dicit Augustinus. Sed eorum intentio corrumpere fidem est, quod est maxime nocivum.
Et ideo magis respiciendum est ad id quod est per se de eorum intentione ut excludantur, quam ad hoc quod est preter eorum intentionem ut sustineantur.
Et ideo magis respiciendum est ad id quod est per se [illegible] quod sit ad convertendum parvulos et simplices fideles et
[illegible] divina providentia permittit hereticos profuturos non sunt ea [illegible]
[illegible] [illegible] hereticorum pernicies sit ecclesie magis nociva quam proficua, sicut tamen scripturas sacras
ad convincendum eorum pugnandi [illegible] Cor. [illegible] communis hereticorum pernicies sit ecclesie magis nociva quam proficua
non timebitur in hac vita/ prima pars patet quod dictum est, quod pernicies hereticorum [illegible] permanebunt
non [illegible] in hac vita/ prima pars patet quod [illegible] sicut [illegible] scripturas simplices et heretici semper durabunt usque ad finem
unde [illegible] dicit [illegible] quod aliquando [illegible] usque ad finem mundi [illegible] boni et mali [illegible]
usque adveniat vindicta [illegible] ex quo elicitur quia semper erunt heresis atque et malitie hominum ad exercitium bonorum sicut non desinet
comixtio bonorum et malorum. Unde dicit dominus dicit in parabola zizaniorum: Sinite triticum cum zizaniis crescere usque ad
messem, id est quod per zizania intelliguntur heretici, et per messem consummatio seculi. Ideo quia heretici durabunt usque ad consummationem seculi
[illegible] melius est triticum cum palea quam sine palea. Sic fideles cum hereticis propter eorum exercitium/ Sed dicet aliquis: Nonne malum est et
[illegible] mitteretur propter bonum consequendum quia non sunt facienda mala ut eveniant bona. Ad hoc dicendum quod malum esse
et bonum ex ea provenire non est adeo permittenda. Deus quia malum non permitteret nisi quod in ipsum consentiat. Sed ad
[illegible] magis malum vel ad eliciendum maius bonum, et ita sit in proposito. Sed adhuc dicet: Cum ecclesia non conformet se divine voluntati
[illegible] quia ecclesia hereticos [illegible] non convicti [illegible] plene non potest deprehendi, non tolerat eos eo quod [illegible] sunt ad
deprehendendi et destrui tolerat eos, sed postquam fuerint manifesti et convicti et plene potest deprehendi non tolerat eos. Eo quod habent se ad
alios sicut [illegible] ad massam et sicut ovis morbida ad gregem et scintilla ad ignem. Ideo [illegible] quia Deus est scrutator cordium et
[illegible] et ideo cum sint apti [illegible] ad eius conversionem [illegible] ne pariat
[illegible] revertentes et [illegible] Sed non ecclesia et ideo cum sint apti eius [illegible]
[illegible] et dei [illegible] defensionem [illegible] et non tolerat. Unde dicit decretalis quod si aliqui [illegible] errore deprehensi
[illegible] et dei [illegible] defensionem [illegible] Cum vero sanctus doctor [illegible] quod ecclesia semel
fuerit in abiuratione heresim recidisse [illegible] relinquendi [illegible]
[illegible] et [illegible] hic [illegible]
[illegible] ad [illegible] et velle et [illegible]
[illegible] quia [illegible] ut ad bonum [illegible] et velle [illegible] relapsi fuerint
[illegible] respicit caritas [illegible] quamcumque relapsi fuerint/
ad ecclesia [illegible] per quam dependit eius via salutis/ Aliud autem est bonum quod secundario respicit caritas scilicet bonum temporale sicut
ad ecclesiam [illegible] ad penitentiam per quam dependit eius via salutis/ Aliud autem bonum [illegible] sicut
est vita corporalis [illegible] et bona fama et dignitas ecclesiastica sive secularis/ et hoc non tenemur ex caritate aliis velle nisi in ordine ad
salutem eternam [illegible] possit eternam salutem impedire [illegible] quod [illegible] bonum
plurimorum [illegible] et [illegible] bonis [illegible] possit eternam salutem impedire [illegible]
[illegible] ecclesia [illegible] bono temporali [illegible] quod bonum multorum preferendum est bono unius/ Si autem hec
[illegible] si post [illegible] religionem [illegible] ecclesia [illegible] bono temporali [illegible] relabentur
revertentes sic recipiuntur ut conservarentur in vita et aliis bonis temporalibus, posset in preiudicium salutis aliorum hoc esse. Tum quia si relabentur
alios inficerent, tum etiam quia si sine pena evaderent, alii securius in heresim relaberentur. Dicitur enim Ecclesiastes 8: Ex eo quod non cito profertur contra
malos sententia absque ullo timore perpetrant filii hominum mala. Et ideo ecclesia primo quidem revertentes ab heresi non solum recipit ad penitentiam
sed etiam conservat eos in vita et interdum restituit eos dispensative ad ecclesiasticas dignitates quas prius habebant si videantur vere conversi.

et hec pro bono pacis frequenter legitur esse factum. Sed cum receptus fuit relabitur, videtur esse signum mendacitatis eorum contra fidem et in ultimis tem-
poribus recipientur quando ad principes non tamen ut libenter assumant [illegible] dicit non [illegible] quod non est plene. Et hec de [illegible]
quod se possit elicere tantum bonum quod homines [illegible] superbia et invidia sicut quod hereticorum [illegible] non tamen quod [illegible] quia plus
[illegible] ad [illegible] ad deum et ad scripturam quod hereticorum repugnancia quod quod homines [illegible] superbia et invidia etc.

Et quartus angelus tuba cecinit. Et percussa est tercia pars solis et lune et tercia pars stellarum ita ut obscuraretur tercia pars eorum
et diei non luceret pars tercia et noctis similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquile volantis per medium celi dicentis voce magna:
Ve ve ve habitantibus in terra de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri. Quarta pars in qua agitur de quarto angelo qui est [illegible] predicatorum de
[illegible] ypocritarum et eorum dampnacionem. Ut enim ait Haymo [illegible] est primus angelus [illegible] est [illegible] et [illegible] et sequentes
[illegible] omnia [illegible] sicut apostolus martires et illius confessores [illegible] distinguuntur. Et dicitur [illegible]
de angelo tubante premisso [illegible] quod factum est [illegible] Et percussa est tercia pars solis etc. [illegible] vocis denunciatis futuris [illegible]
audivi. Et vidi et audivi etc. [illegible] ad primum dicit: Et quartus angelus tuba cecinit. Ut enim ait Richardus videns antiquus hostis [illegible] per fidelium
[illegible] per hereticorum [illegible] posse impedire predicatorum [illegible] in eciam admittit ypocritarum [illegible] per quos secreta et familiaria
domesticos impugnet. Quartus angelus id est quartus ordo predicatorum denunciacionem [illegible] ypocritarum quibus non [illegible] est [illegible]
Tuba cecinit id est aperte predicat ut ab eis quilibet se custodiat [illegible] unusquisque a proximo suo se custodiat et in omni [illegible]
non habeat fiduciam [illegible] et malus supplantans supplantabit. Unde [illegible] apostolus [illegible] est in falsis fratribus.
Et sequitur [illegible] quod factum est ad [illegible] tube quarti angeli [illegible] Et percussa est tercia pars solis et lune etc. [illegible] Sol et luna
et stelle sunt [illegible] tercia pars percussa est id est suis voluptatibus [illegible] ut redundantibus et insolentibus [illegible] suo tempore revelarentur.
Et [illegible] Haymo per solem lunam et stellas [illegible] loco [illegible] que obscurata est [illegible] sunt [illegible] permanentibus
in sua [illegible] id est bonis prelatis et subditis in doctoribus et auditoribus. Solis enim et lune [illegible]
[illegible] est ista [illegible] sicut aurora pulchra ut luna electa ut sol. Stellarum [illegible] nominare [illegible] quod ait apostolus [illegible]
In medio nacionis prave et perverse inter quos lucetis sicut luminaria etc. Per terciam ergo partem reprobi [illegible] sicut dictum est prius [illegible]
percussa ita ut obscuraretur [illegible] fuisse obscurata [illegible] quod non dicit percussa est tercia pars [illegible]
et obscurata [illegible] percussa est ut obscuraretur [illegible] ut postea obscuraretur [illegible] in mente [illegible]
[illegible] postea obscurabatur [illegible] ab eciam [illegible] Et post [illegible] in radio solis [illegible]
[illegible] status [illegible] illius manifesta [illegible] videbat [illegible] status ut [illegible]
[illegible] est sol [illegible] videbat lucem per fidem [illegible] obscuravit [illegible]
Et diei non luceret tercia pars [illegible] illuminatorum a sole et noctis similiter [illegible] non luceret tercia pars illuminatorum a luna. Unde Beda [illegible]
[illegible] per [illegible] obscuratur [illegible] fulgere [illegible] sua defectione [illegible]
est sol [illegible] per solem ergo intelligitur [illegible] maiores [illegible] sicut sol totum mundum illuminat ita prelati totam ecclesiam [illegible]
[illegible] est lucerna et ardens [illegible] doctores et prelati splendore sapiencie fulgentes et
ardore [illegible] dileccionis [illegible] erat lucerna ardens et lucens [illegible] aspecta corporis [illegible]
est ardens [illegible] amore non lucerna [illegible] doctrine splendore [illegible] aspecta corporis [illegible]
igne ardentem. Tercia pars lucerne [illegible] non ardentis [illegible] tercia parte solis percussam [illegible] prelati [illegible]
[illegible] ardet [illegible] Et hoc [illegible] Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui [illegible] sepulchris dealbatis
[illegible] apparent hominibus speciosa intus vero plena sunt ossibus mortuorum [illegible] et vos quidem a foris apparetis hominibus iusti intus autem pleni
estis ypocrisi et iniquitate. Unde Richardus Tercia pars solis percussa est [illegible] ypocrisi obscuratur [illegible]
[illegible] intelligi in eccia [illegible] mediocres [illegible] sicut luna recipit lucem a sole [illegible] a prelatis maioribus [illegible] mediocres informat [illegible]
et quales sunt prelati tales sunt [illegible] qualis est rector civitatis tales [illegible] in ea. Nam regis ad exemplum
[illegible] componitur orbis. [illegible] tercia pars percussa est [illegible] gladio ypocrisi et [illegible] gladio [illegible] ypocrisim et
[illegible] Unde Richardus ypocrite apparent sol per apparenciam operum sapiencie et luna per apparenciam operum vite et iusticie et stelle per apparenciam
[illegible] Unde Richardus ypocrite apparent sol per apparenciam operum sapiencie et luna per apparenciam operum vite et [illegible] noctis id est [illegible]
[illegible] quibus videntur lucere. Sed tercia pars eorum id est reprobi obscuratur ut non luceant diei id est perfecte illuminatis nec noctis id est [illegible]
illuminatis [illegible] obscuratus est sol in ortu suo [illegible] celos et non erat lux in eis. Super [illegible] de hoc [illegible]
Et sequitur tercia pars in qua [illegible] vocis [illegible] futuris [illegible] audivi [illegible] Et vidi et audivi vocem unius aquile vo[lantis]
[illegible] cum [illegible] Et [illegible] fuit et vidit quod audivit [illegible] ista verba [illegible] quod hoc ait ad [illegible] apostolus
[illegible] spiritu. Et [illegible] Et [illegible] quod audivit [illegible] ista verba. [illegible] et audivi id est apprehendi vocem unius aquile per quam [illegible]
et vidisse intelligendo. Vidi ergo [illegible] visu [illegible] id est intellexi et audivi id est apprehendi vocem unius aquile [illegible] eciam [illegible]
Unde dicit aquilam intellige ecciam volantem per medium celi id est in medio [illegible] distribuente et plagas novissimi temporis voce magna predicantem.
Vel per aquilam predicatorum sublimium cetus designatur qui per medium celi id est ecclesie distribuit predicando de quibus [illegible]
[illegible] Unde Richardus aquila que [illegible] oculis contra solem ad sublimia volat [illegible] predicatorum [illegible]
[illegible] sunt isti qui ut nubes volant. Unde Richardus Aquila que [illegible] oculis contra solem ad sublimia volat [illegible] audivi [illegible]
[illegible] Et dicitur una aquila [illegible] in eis est magna concordia in scripture contemplacione et predicacione [illegible] super [illegible]
[illegible] Haymo sicut [illegible] aquila totam ecclesiam [illegible] designat [illegible] doctores spirituales qui volant per medium celum [illegible] in unitate fidei [illegible]
appellatur [illegible] sedes dei est predicando distribuit. Et dicitur una aquila volans per medium celum [illegible]
et calcatis terrenarum voluptatum desideriis intima contemplacione ad celestia sublevatur. [illegible] ad apostolum [illegible]
[illegible] conversacio in celis est. Bene ait per medium celum volat quia [illegible] orbe terrarum in electis [illegible] predicacio [illegible]
[illegible] vocem magna voce [illegible] in toto mundo sonuit [illegible] de primis predicatoribus eius dictum est: In omnem terram exivit sonus eorum
[illegible] magna voce [illegible] audiencia [illegible] Unde ait dicentis magna voce manifesta [illegible]
[illegible] 18 et [illegible] Vel dicentis magna voce per magne [illegible] ait tua vite [illegible] dampnacionis [illegible] trium angelorum vocibus
Ve ve ve habitantibus in terra [illegible] qui erant tuba canituri id est denunciaturi tres [illegible]
[illegible] Et in [illegible] de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri id est denunciaturi tres [illegible]
[illegible] tubis [illegible] angelorum [illegible] tres [illegible] ut ait [illegible]
[illegible] habitantibus in terra id est terrena diligentibus et illa celestibus [illegible] ut enim ait Augustinus super canonicam [illegible]
[illegible] Iohannem [illegible] diligunt mundum [illegible] Cum non [illegible]
[illegible] in celo. Et [illegible] Ve [illegible] 26 formido et fovea et laqueus super te qui habitator es terre. Formido id est [illegible]
laqueus [illegible] et fovea carnalis [illegible] Ve [illegible] tres [illegible] id est [illegible]
[illegible] Ve [illegible] Ve ve ve [illegible] et [illegible] Amos [illegible]
[illegible] heu heu heu [illegible] Ve ve ve in culpa [illegible] per actuale [illegible] per penam gehennalem [illegible]
[illegible] Ve ve ve Zacharie 2 [illegible] fugite de terra aquilonis [illegible] dies domini [illegible] 21 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] denunciat [illegible] tribulacionis [illegible] angelis sequentibus [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible]
[illegible] quatuor predictas visiones et tres sequentes. Nam quatuor precedentes narrat ut patebit. tres autem sequentes ut sunt in quo [illegible]
intelligitur quod tres sequentes status ecclesie [illegible] et periculosiores quam fuit quatuor precedentes. Et ut [illegible] vocem unius aquile volantis /
per quam ut [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie vel [illegible] sublimiorum [illegible] qui in [illegible] istis [illegible] denunciat [illegible] [illegible] non de precedentium
quatuor angelorum vocibus [illegible] de [illegible] subsequentem qui erat venturi / vocem unius aquile se vidisse et audivisse, aperte innuit quod clerum ecclesie
[illegible] [illegible] [illegible] plagas [illegible] non cessavit / Et possumus istud thema de isto doctore / et specialiter de beato Iohanne [illegible] per aquilam designato /
[illegible] [illegible] figuratur [illegible] [illegible] est virtutum [illegible] in aquile [illegible] est [illegible] sublimitas in volantis. Tunc est [illegible] [illegible] scola studii
[illegible] in [illegible] medium celi / [illegible] est [illegible] vitas in [illegible] ve ve ve. Aquila enim dicitur ab acumine oculorum / et est avis alte volans ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de aliis [illegible] [illegible] [illegible] Et Ambrosius [illegible] omnem [illegible] Iob [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad preceptum tuum elevabitur aquila et in arduis ponet nidum suum / in petris manet etc.
aquila volans ab estu, Et [illegible] 39. [illegible] et sublimis [illegible] contemplacionis significat. [illegible] quippe [illegible]
[illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible] et quod aquile [illegible] subtilius [illegible] intellectu et sublimius [illegible] contemplacionis [illegible] [illegible] [illegible] etc. [illegible] [illegible] aquila
[illegible] aciem aquile [illegible] / ita ut [illegible] radiis [illegible] in se [illegible] oculos ulla lucis [illegible] [illegible] [illegible] claudat etc. [illegible] aquila
[illegible] intuetur in rota. sic [illegible] [illegible] deitatis contemplatus est [illegible]. [illegible] [illegible] in principio erat verbum [illegible] [illegible] qui in [illegible] oculis
[illegible] [illegible] videbat in nube [illegible] velatum carne. [illegible] [illegible] in arduis super [illegible] posuit nidum suum qui super pectus domini in cena recubuit [illegible]
[illegible] [illegible] provocat ad volandum pullos suos Deuteronomii 32. et lambunt [illegible] eos sanguine Iob 39 / et Iohannes spirituales filios [illegible] fideles [illegible]
[illegible] [illegible] contemplacionem / et querere que sursum sunt / et imitari [illegible] [illegible] sic [illegible] in [illegible] [illegible] scribit septem ecclesiis et angelis [illegible] [illegible] quod
[illegible] etiam contemplacionem / et querere que sursum sunt / et imitari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fides [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
in nido ponit amethistum qui fugat [illegible]. [illegible] etiam amethistum [illegible] [illegible] [illegible] quas specialiter scribit / [illegible] quod [illegible]
[illegible] se in [illegible] / quod [illegible] factum sit de corpore eius [illegible] est in sepulcro eius [illegible] [illegible] in [illegible] eius quod dicitur [illegible] ut
aquile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] eius. [illegible] aquila [illegible] [illegible] aquila grandis magnarum alarum / longo
membrorum ductu plena plumis et varietate / venit ad libanum et tulit medullam cedri et summitatem frondium eius avulsit. Vbi [illegible]
in Iohanne commendantur [illegible] [illegible] [illegible] virtutum [illegible] [illegible] quod dicitur grandis [illegible] in [illegible] in [illegible] manet etc. [illegible] puritas. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] magnitudine alarum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod non [illegible] subtilitas intellectus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et intelligencie [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicitur longo membrorum ductu quod non tantum [illegible] ad
[illegible] enim elevatur per intellectum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scripsit enim Apocalypsim et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] scribit et defecta
[illegible] corpus [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicitur longo membrorum ductu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vigilam [illegible]
aliorum suppleret [illegible] [illegible] quod dicitur longo membrorum ductu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plumis [illegible] [illegible] plura
in [illegible] [illegible] plena plumis et varietate Et [illegible] enim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] quod dicitur et varietate [illegible] deitatis sublimia [illegible] in principio erat verbum et verbum etc.
[illegible] [illegible] [illegible] et verbum caro factum est etc. [illegible] [illegible] [illegible] venit ad libanum. [illegible] [illegible] [illegible] libanus enim
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est candor lucis eterne [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Iohannes venit ad hunc libanum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] candor. et [illegible] qui est candor lucis eterne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libano Et hoc est quod
[illegible] in puritate et qui recubuit super pectus eius hausit aquas sapientie salutaris [illegible] impetu de hoc libano Et hoc est quod
subditur Et tulit medullam cedri [illegible] pinguedinem et dulcedinem spiritualis [illegible] [illegible] occultatam sub [illegible] [illegible] [illegible] velut
sub dura [illegible] / et summitatem frondium eius avulsit [illegible] excellenciam celestis eloquii. et dicitur [illegible] summitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Neptalim [illegible] [illegible] [illegible] eloquia pulcritudinis. Et talis doctor et specialiter beatus Iohannes est volans.
ut de eo possit dici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fervens in Deum Est enim volatus nobilior
[illegible] ab infimis et sublimacior ad summa. et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super [illegible] angelice [illegible] [illegible]
et velocior [illegible] [illegible] [illegible] et angeli [illegible] volant [illegible] [illegible] alas [illegible] [illegible] super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] castitas [illegible] [illegible] etc.
[illegible] Ambrosius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] volatus [illegible] quibus [illegible] momento totum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iste
Et de hoc volatu [illegible] Ambrosius [illegible] libro de fuga seculi [illegible] [illegible] fugit [illegible] volat ubi volatus ibi requies [illegible] [illegible] [illegible] iste
qui ut nubes volant [illegible] [illegible] [illegible] super Ezechielem parte 2a omelia [illegible] [illegible] volare [illegible] [illegible] quod in terra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. volat qui terrena [illegible] non tangunt quod in [illegible] [illegible] appetunt et ibi [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] volant celestia contemplando. [illegible]
medium celi volat. celestia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vidi angelum volantem per medium celi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et talis doctor [illegible] predicando non palpat blandiendo [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] et [illegible] ve ve ve [illegible] in terra [illegible]
oppositum est super [illegible] [illegible] doctoris [illegible] [illegible] super [illegible] ad [illegible] [illegible]. etc.
[illegible] in sermone de beato Iohanne Baptista. Tantum lucere vanum est [illegible] ardere [illegible] / ardere et lucere perfectum Et [illegible] [illegible] ardor [illegible]
et foris lucet. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ardere magis. ut pater [illegible] qui videt in abscondito reddet ei. [illegible] [illegible] [illegible]
magistralium [illegible] ab hominibus [illegible] [illegible] est ut ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] ab
omnibus [illegible] splendere [illegible] non [illegible]. Ignem inquit veni mittere in terram. et quid volo nisi ut ardeat. [illegible] [illegible] [illegible] mandatum [illegible]
[illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] singulariter [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] lucerat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et vehementer accensi [illegible] non [illegible] a statu [illegible] [illegible] [illegible] ventorum [illegible]
[illegible] non lucent aut et ardent [illegible] [illegible] splendor non fervor [illegible] [illegible] splendore [illegible] enim qui non [illegible] lucent [illegible] fuerint
[illegible] magis fuerint ut lucerent / at isti plane non fuerint [illegible] [illegible] [illegible] studio vanitatis [illegible] et plura [illegible] placet.
[illegible] [illegible] [illegible] in celo corporali / sic in celo spirituali in ecclesia militante [illegible] [illegible] in [illegible] eloquio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispositor
[illegible] luminaria constituit. de quibus scriptum est in primo libro Genesis [illegible] [illegible] duo luminaria magna. luminare [illegible] ut [illegible] diei et luminare [illegible]
ut [illegible] nocti et stellas [illegible] [illegible] ecclesia duo luminaria magna [illegible] solem et lunam [illegible] et stellas varias. In sole vero [illegible] [illegible]
[illegible] pastoralis [illegible] [illegible] diei in spiritualibus In luna vero [illegible] [illegible] [illegible] temporalis [illegible] nocti in [illegible] In stellis [illegible] [illegible]
[illegible] statuum [illegible] in [illegible] [illegible] obediencia [illegible] / [illegible] pastoralis [illegible] et eminencie singularis. [illegible] [illegible] [illegible] tres
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sol sublimitatis [illegible] [illegible] nobilitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pastor et prelatus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sublimitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pastor ab [illegible] [illegible] solis [illegible] / [illegible] male [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] male [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible] male [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] / [illegible] est [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
Et tunc sol obtenebratur et eclipsatur / [illegible] [illegible] temporalis [illegible] in [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] est enim luna [illegible] [illegible] /
[illegible] solis. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / in [illegible] tres excellencie [illegible] [illegible] regali prudencie [illegible] [illegible] / In [illegible]
[illegible] solis [illegible] [illegible] [illegible] fulgor clare [illegible]. / In [illegible] [illegible] temporalis [illegible] vigor [illegible] potencie in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dulcor vere clemencie / ut per eius prudenciam [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] /
et per eius potenciam [illegible] severitas in [illegible] [illegible] et per eius clemenciam dulcescat [illegible] in sublevandis [illegible]
O felicia tempora in quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / et in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Tunc enim implebitur
[illegible] / Sol et luna steterunt in habitaculo suo / Denique in stellis in variis statibus [illegible] et stellatis [illegible]
Abacuk 3o

de quibus dicitur [illegible] Baruch 3° stelle dederunt lucem in custodiis suis, vocate sunt et dixerunt adsumus. cum humilitas [illegible] reverencie et obediencie singularis. Sicut sicut cum sole et luna omnes stelle [illegible] conveniunt concordit influunt [illegible] humiliter obediunt et omnes debitum [illegible] ordinem suum student ut minores maioribus se preferre contendunt [illegible] ante usurpacionem presumunt. Contra [illegible] statu [illegible] nunc impletur [illegible] Ioachim vaticinium. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splendorem suum. Et hoc in littera dicitur quod cum quartus angelus tuba canere cepisset, hic est cum quartus ordo [illegible] florere [illegible] ac ypocritarum [illegible] percussa est [illegible] tercia pars solis i. prelati et pastores spirituales et tercia pars lune i. presbiteri et rectores [illegible] et tercia pars stellarum i. sacerdotes et clerici et quique laici inferiores ita ut obscuraretur tercia pars eorum. Et [illegible] vaticinium Hyldegardis que de futuris temporibus multa scripsit, cuius libri solempniter approbati sunt in Treverensi concilio sub Eugenio papa presente beato Bernardo et multis aliis prelatis, incipit enim [illegible] [illegible]

[illegible]

Et quintus angelus tuba cecinit, et vidi stellam de celo cecidisse in terram et data est illi clavis putei abyssi, et aperuit puteum abyssi, et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne, et obscuratus est sol et aer de fumo putei, et de fumo putei exierunt locuste in terram et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre.

[illegible]

[illegible] i. in infernum qui est in profundo terre, ubi forte iam aliqui sunt et per diem iudicii omnes detrudendi. 2 Pet. 2o De peccatoribus angelis non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reservari. Ysa. 14 Quomodo lucifer corruisti in terram qui vulnerasti gentes. Qui dicebas in corde tuo: In celum ascendam, super astra celi exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Veruntamen ad infernum detraheris in profundum laci. Vel magis ad literam [illegible] in diligentes [illegible] qui fuit synagoga [illegible] cap. 20 [illegible] quod [illegible] quo ab initio cecidit de celo quia [illegible] est ab initio Iohannis 8o qualiter [illegible] esse casurum tempore [illegible] antichristi. Vel quia tunc dicitur casurus sive descensurus de celo ob vehementiam persecutionis ab eo [illegible] membris suis, et [illegible] ob eminentiam. Eo [illegible] quo dicitur [illegible] esse. Tunc [illegible] Et data est illi clavis putei abyssi. Abyssus [illegible] dicitur profunditas aquarum impenetrabilis, et sic profunditate necnon [illegible] hominum et pravitate doctrine hereticorum dicitur eorum abyssus, eo quod est sine fundo. [illegible] cor hominis et inscrutabile [illegible] de [illegible] [illegible] de hac abysso dicitur Gen. 1o Tenebre erant super faciem abyssi. Per puteum autem hic intelligitur [illegible] doctrina prava et profunda hereticorum in una [illegible] demergunt [illegible] Claviis ergo putei abyssi potestas intelligitur diaboli, qua dicatur hereticos pigrantibus et ceteris infidelibus et pravis [illegible] Sic enim legitur quod Petro date sunt claves regni celorum i. potestas ligandi atque solvendi. Mat. 16 ita in hoc loco clavis que data est diabolo potestas intelligitur quam exercet in reprobis. Tunc illi data esse dicitur propter hoc quia non est ablata [illegible] sic induratum est cor Pharaonis i. non est emollitum. Data est ergo ei [illegible] diabolo clavis i. potestas putei abyssi i. concessa est ei [illegible] quando super eos qui sunt puteus per malitiae profunditatem [illegible] Petrus [illegible] venit [illegible] Et quia sunt abyssi potestas [illegible] tenebrositatem [illegible] Tenebris obscuratum habentes intellectum. Unde et [illegible] 24 [illegible] malitia diaboli [illegible] [illegible] Et aperuit puteum abyssi i. profundam et occultam malitiam predictorum manifeste propalavit ut ait Richardus. Et Haymo: Aperuit puteum abyssi quando [illegible] ut tenebras sue doctrine proferat ad decipiendum quos [illegible] fuit quod eo instigante fit. De quo puteo dicitur [illegible] Non me demergat tempestas aque neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. Et de ista abysso dicitur Iob 28 Abyssus dicit: non est in me. Super quo dicit Gregorius moralium: [illegible] abyssus vocat[ur] [illegible] corda hominum que et per lapsum sunt fluida et per duplicitatem caligine sunt tenebrosa. Et ibi [illegible] [illegible] Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem abyssi in manu sua et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et Sathanas, et ligavit eum et misit in abyssum etc. Unde dicit: Antiquus serpens ligatus cathena in abyssum mittitur quia relegatus a bonorum cordibus apud reproborum mentes reclusus eis atrocius dominatur, qui paulo post de puteo abyssi [illegible] educi quia de cordibus apud reproborum [illegible] accepta [illegible] [illegible] et potestate in vim aperte persecutionis erumpet [illegible] magis cordibus nunc occulte [illegible] tunc accepta [illegible] [illegible] Iob 38 [illegible] in novissimis abyssi deambulasti. Dicit [illegible] 29. [illegible] est abyssus [illegible] que [illegible] semetipsum [illegible] Iob 38 [illegible] abyssi [illegible] velut abscondita abyssus latet. Unde non quia est abyssus profunde et obscure malitie de qua [illegible] non valet [illegible] in [illegible] quod est velut abscondita abyssus latet. Unde non quia est abyssus profunde et obscure malitie de qua [illegible] sic ut est oppositum. Et est abyssus fede et sordide lascivie [illegible] Prov. [illegible] Profunda fovea meretrix et puteus angustus aliena. De quo possit opponi id Iob [illegible] Abyssus dicit: non est in me. Item est abyssus magne et profunde sapientie diabolice Iob 41 [illegible] Estimabit abyssum quasi senescentem [illegible] Gregorius mor. 41 [illegible] ad Hebr. 8o Quod antiquatur et senescit prope interitum est. [illegible] estimabit abyssum quasi senescentem quia reproborum corda sic [illegible] ut [illegible] [illegible] antiquatur et senescit [illegible] [illegible] de rebus mediis quia [illegible] infudit abyssum [illegible] estimat [illegible] quem [illegible] in suppliciis [illegible] [illegible] [illegible] penas quas [illegible] ut eorum [illegible] antiquus iste persuasor in membris suis i. iniquorum mentibus futuras penas [illegible] [illegible] [illegible] comprehendat et eo magis hic peccata non timeat quo illic estimat potere [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negligunt [illegible] ventura super se iudicia [illegible] manifestata est et invaluit. Sicut [illegible] fumo [illegible] Et ascendit fumus putei i. pravorum hereticorum tenebrosa doctrina et superba manifestata est et invaluit. [illegible] ascendit fumus putei i. pravorum hereticorum tenebrosa doctrina [illegible] [illegible] [illegible] Fumus ergo obscura doctrina et excecativa et fumus ascendens superba doctrina [illegible] [illegible] [illegible] Ab aquilone fumus veniet. Et Daniel [illegible] loquetur magnifica. Et 2 ad Thess. 2 [illegible] extolletur super omne [illegible] Ab aquilone fumus veniet. Et sic fumus ascendens est mala cogitatio de corde in opus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic mala operatio. Signum est malitie [illegible] in corde. Unde Ysa. 14 De radice colubri egredietur regulus [illegible] [illegible] et semen eius absorbens volucrem i. bonos intendentes devorare. Et quia non modicum invaluit [illegible] [illegible] Sicut fumus fornacis magne [illegible] aqua magnus fumus et valde alte ascendit [illegible] prava doctrina antichristi et precursorum eius [illegible] [illegible] Haymo fornacis magne nomine [illegible] est reprobatio tempore antichristi et precursorum eius futura, de qua sicut fumus egredietur i. [illegible] doctrina et tenebrosa que mentes [illegible] in caligine [illegible] Et Beda: Flamma magne fornacis i. nomine persecutionis hereticorum [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Mat. 24 Erit tribulatio qualis non fuit neque fiet [illegible] [illegible] fornace ob ignis malitie [illegible] et [illegible] [illegible] et bonorum [illegible] et purgatorum et malorum [illegible] et consumptorum qui sunt palee. Iob 41 [illegible] eius [illegible] ardere facit et flamma de ore eius egreditur. Et Daniel 3o dicitur de fornace Babilonica quod eius flamma [illegible] interfecit et pueros illesos servavit. De hac et Gen. 15 in figura vidit Abraham [illegible] [illegible] [illegible] fumi fornacis magne. Dan. 3 [illegible] in fornace [illegible] Et obscuratus est sol et aer de fumo putei. [illegible] per solem hic intelliguntur doctores catholici alios illuminantes ad cognitionem veri et inflammantes ad amorem boni. Per aerem vero intelliguntur illi qui ab aliis illuminantur. Et utrique fumo fornacis i. prava doctrina antichristi et precursorum eius obscurabuntur quia vera doctrina non reputabitur [illegible] [illegible] [illegible] Unde Iob 41 Sub ipso erunt radii solis. Et [illegible] Et obscuratus est sol i. [illegible] qui videbuntur in ecclesia. Et aer i. qui videbuntur mediocres vel inferiores. Hic est doctores et discipuli katholici de fumo putei i. tenebrosa et prava doctrina precursorum antichristi. Hic est quia doctrina eorum non reputabitur [illegible] nova doctrina [illegible] predicatorum. Et hoc secundum Haymonem intelligitur est in 3a parte sui i. in omnibus reprobis ut supra dictum est. Et videtur quia iam venit tempus illud quia iam hodie plus placet novitas quam veritas et audiuntur libentius nova subtilitas quam facit admirationem quam utilis veritas que facit compunctionem. Unde 2 Tim. 4 Erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus et a veritate quidem auditum avertent et ad fabulas convertentur [illegible] [illegible] fabulatores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multi [illegible] et illius i. [illegible] et minoribus prava doctrina malorum [illegible] diabolo [illegible] et [illegible] sana doct[rina] [illegible] ad precursores antichristi. Dicitur autem sol et aer obscuratus non penitus [illegible] quia antichristus et sui precursores [illegible] oculi [illegible] i. [illegible] sapientiam dei subtrahent sed [illegible] sinistri i. sapientiam et astutiam mundi relinquent. Sic [illegible] volunt facere [illegible] [illegible] Galaad [illegible] Reg. [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] de quo dicitur Gen. 49 Fiat Dan coluber in via i. antichristus de tribu Dan.

[illegible]

Et sub[illegible] zm. s3 effectus malicie vel doctrine sathanice oppressio quia quecumque generant pseudo predicatores antixpi. Item dicitur. Et de fumo putei
exierunt locuste i. de pravia et tenebrosa doctrina diaboli nati sunt discipuli erroris precursores antixpi. Ut enim ait Haymo locuste neque vadunt
gressu sicut cetera animalia, neque volatu ut aves, saltu dant, vincia quoque consumunt. Tales erunt pseudo et discipuli antixpi
quia neque volabunt ad celestia per veritatem fidei, neque recte ambulabunt per operacionem, sed saltum dabunt per varietatem et errorem fidei et voraci
per maliciam. Naum 3o custodes tui quasi locuste et parvuli tui quasi locuste locustarum. Sic enim sunt secundum Bedam sicut corpus eius
et membra de membro. sic membra carnium draconis coherencia sibi et nascitur alia ab alio. Job 41 membra carnium eius coherencia.
Et non quod beatus Gregorius 31 moralium tractans id Job 39 Numquid suscitabis eum quasi locustas. dicit quod locusta multipliciter accipitur in scriptura
dicitur enim aliquando persona iudeorum quod figuratum fuit Exod. 3 [illegible] locuste / quo secundum Bedam quia populum iudeorum qui incorporabat
i. in suo corpore quod parte audivit / ipsos namque iudeos locuste sunt subitos saltus dantes sed protinus ad terram cadentes. Saltus enim da
bant cum precepta domini se implere perpetuo promittebant / sed mox ad terram cadebant cum per opera prava hec se audisse denegaverunt. Cum
quendam saltum fecerunt cum dixerunt Omnia verba que locutus est dominus et faciemus et audiemus / sed mox ad terram ruerunt cum dixerunt Utinam
mortui essemus in egipto et non in hac vasta solitudine utinam pereamus et non inducat nos dominus in terram istam / locuste ergo erant
qui dabant saltum per vocem et casum per accionem. Item locustarum nomine quoque gentilitas designatur / Eccles. ultimo Florebit amigdalum
impinguabitur locusta. Amigdalum quippe florem ceteris prius arboribus ostendit / in quo sancte ecclesie primordia designantur / que in primoribus
suis predicatoribus virtutum flores aperuit et ad secunda poma bonorum operum velud flores que arbusta sequencia prevenerunt / in qua utique
locusta impinguata est quia sicca gentilitatis sterilitas pinguedine gracie celestis est infusa. Item proverbiorum 30 Regem locusta non habet
et egreditur universa per turmas / quia videlicet derelicta gentilitas aliena ductum a divino regimine optinuit / sed tunc ordinata per nostros contra
adversantes spiritus ad fidei bella processit. Item aliquando per locustas sunt lingue adulancium. Unde in [illegible] capitulo 10 Ventus urens levavit
locustas et operuit universam faciem terre vastatores omnia devorata est ergo herba terre et quoque pomorum in arboribus fuit / Unde
per locustas que plus quam cetera minuta quoque animalia humanis frugibus nocent. adulancium lingue sunt que terrenorum hominum mentes
si quid bona agunt per favorem corrumpunt. Si inmoderacius laudando corrumpunt fructus quippe egiptiorum est operacio terrenorum. Quia lo
custe consumunt sicut adulatores lingue ad appetendas laudes infirmorum cor operancium inclinant. Herba vero locuste comedunt
quia adulatores quoque verba loquencium favoribus extollunt. Poma quoque arborum devorant quia vanis laudibus extendendo iam quasi
fortium opera evacuant / Item per locustam vanis glorie et inanis gloriantes Johel primo Residuum erruce comedit locusta / et residuum
locuste comedit bruchus / et residuum bruchi comedit rubigo / Unde tractans Gregorius 33 moralium versus finem dicit Quid per erucam que toto
corpore in terra repit nisi luxuria designatur / que cor quod tenet ita polluit ut in amore munditie superioris surgere non possit /
Quid per locustam que saltibus evolat nisi inanis gloria exprimitur que se vanis presumpcionibus exaltat / Quid per bruchum cuius pene
totum corpus in ventrem colligitur nisi edendi ingluvies signatur. Quid per rubiginem que dum tangit incendit nisi ira innuitur /
Residuum ergo erruce locusta comedit quia sepe cum luxurie vicium a mente recesserit inanis gloria succedit / Nam quia iam per
amorem carnis non sternitur quasi sanctum se de castitate gloriatur / Et residuum locuste comedit bruchus / quia sepe cum inanis gloria que quasi de
amore [illegible] vel ut quibusdam ambicionis desideriis inmoderacius indulgetur / Unde cum dei iusta
que de sanctitate veniebat respicitur vel veteri ut quibusdam ambicionis desideriis inmoderacius indulgetur / [illegible]
tanto attencius ad quibus ambitum ducitur quanto nullo vel humane laudis amore refrenatur / Residuum vero bruchi rubigo comedit
quia sepe dum ventris ingluvies per abstinenciam restringitur ire impaciencia acrius dominatur / que more rubiginis comedendo messem
comedit quia virtutis fructum impaciencie flamma tabefacit / Cum ergo uni vicia succedit agrum mentis alia pestis devorat [illegible]
Et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre / neque omne
viride neque omnem arborem / nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus suis. Et dictum est illis ne oc
ciderent eos sed ut cruciarent mensibus quinque / et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem / et in diebus illis querent
homines mortem et non invenient eam et desiderabunt mori et fugiet mors ab ipsis | Post originem precursorum antixpi
sub specie locustarum hic [illegible]
de collacione potestatis eorum ad nocendum. Et tunc [illegible] tangitur [illegible] primo premittit collatam potestatem eorum per similitudinem scorpionum [illegible]
[illegible] Et preceptum est illis etc. Tercio [illegible] eorum per similitudinem [illegible] Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii
[illegible] Et in diebus illis etc. Dicit ergo primo dicit Et data est illis scilicet pseudo predicatoribus et precursoribus
antixpi / potestas [illegible] Daniel 7o [illegible] et ecce alia bestia quasi pardus et potestas data est ei. Johannis 19
[illegible] non haberes in me potestatem nisi data esset tibi desuper. Romanorum 13 Non est potestas nisi a deo [illegible] Gregorium libro 2o moralium Sathane
voluntas et si semper sit iniqua / sed numquam potestas iniusta quia a semetipso voluntatem habet sed a deo potestatem / quod enim ipse facere inique appetit
[illegible] Sicut habent potestatem scorpiones terre. Ut enim ait Haymo potestas nocendi scorpionum est in cauda
[illegible] non nisi [illegible] premittit / [illegible] Ezechiel 2o Cum scorpi
[illegible] enim percutit et venena diffundit. Scorpio namque in facie blandus est sed occulte cauda percutit [illegible]
omnibus [illegible] super quo Gregorius [illegible] Scorpio palpando mordet sed cauda ferit ut mordet a facie sed a posterioribus nocet [illegible]
piones ergo sunt homines blandi et maliciosi / qui bonis quidem in facie non resistunt / sed mox ut recesserint derogant et infamant [illegible]
[illegible] ergo sunt qui blandi et inopii in facie videntur
[illegible] nociva immittunt / mortificare infixe occulte non desinunt / Scorpios ergo sunt qui blandi et inopii in facie videntur
[illegible] Et secundum Ysidorum libro 12 c. 4 Scorpio est animal armatum aculeo et quod ex greco vocatur
[illegible] portat / unde venenum fundat etc. [illegible] qui delectat occulte / [illegible] declinate ab eis [illegible]
quia cauda figat [illegible] mordeat [illegible] in silencio / nichil eo minus est qui detrahit occulte / [illegible] paulatim venenum dif
[illegible] Et sic non sentit in primo puncto scorpionis sed postea paulatim venenum
[illegible] seducunt corda innocencium. Et sic non sentit in primo puncto scorpionis sed postea [illegible] sentiet deceptorum sed tandem
dulces sermones et benedictos seducunt corda innocencium [illegible] antixpi primo non sentiet deceptorum sed tandem
fundit per totum corpus et moritur. Sic decepti a pseudo predicatoribus et precursoribus antixpi primo non sentiet deceptorum sed tandem
infirmabuntur et peribunt. Proverbiorum 23 Ne intuearis vinum quando flavescit cum splenduerit [illegible] in vitro color eius ingreditur blande
sed in novissimo mordebit ut coluber et sicut regulus venena diffundet / Et secundum potestatis [illegible] tacta eius [illegible] Et preceptum est
sed in novissimo mordebit ut coluber et sicut regulus venena diffundet / Et secundo ne lederent fenum terre i. rudes et teneros in fide / et facile deceptibiles
i. prohibitum a deo quem cruciatus fuit [illegible] recordatur. Ne lederent fenum terre i. rudes et teneros in fide / et facile deceptibiles
proverbiorum 28 Collecta sunt fena de montibus Et opponit Haymo. Super preposito dictum est quod omne fenum combustum est. Hic autem dicitur quod
preceptum est ne lederent fenum. Et ad istud videtur quod hic ponitur fenum in bona parte / scilicet enim illos qui non possunt capere solidum cibum
sed lac suffice debent quibus apostolus dicit 1 Cor 3 Non potui vobis loqui quasi spiritualibus sed tamquam parvulis in Christo lac potum dedi
vobis non escam. Tales enim arescunt a modico ardore tribulacionis Jacobi primo Ortus est sol cum ardore et arefecit fenum / et cetera
Neque omne viride scilicet lederent per quod viride proficientes intelliguntur qui iam possunt intelligere et capere solidum cibum Job 39 [illegible]
quoque querit super quo Gregorius 30 moralium Virencia sunt omnia que temporalia [illegible] ventis sive a iocunditate vite [illegible]
estivo sole [illegible]. Virencia autem vocata sunt que nulla temporalitate marcescunt / virencia ergo perquirit est desperatis rebus [illegible]

mi(...) magna desiderare. Et ibidem. Arentia sunt hominum corda que in humore sancte spei p(er)petua plantata ... fiducia non habent ... que illi hereditati inherent de qua petrus apostolus dicit .I. Pe. .I. in hereditate incorruptibilem et incontaminatam et immarcessibilem. Tanto quoque ... quo in hereditatis immarcessibilis sorte cogitatus radice figunt ... figat ... et a deo premii desiderat ... patriam appetens intra cordis plantatione ... ut abietes virentem ... neque omnem arborem ... robusti et fortes ... ventos ... et sua stabilitate ... plantati in domo domini in atriis domus dei nostri florebunt ... vinum et oleum ne leseris. Et ibi dicit ... homines qui non habent signum dei in frontibus suis ... illos esse carnales et fragiles et ad vitia ... implicat illos esse sub fide ... Nolite nocere terre et mari neque arboribus quousque signemus servos dei in frontibus suis ...

[illegible]

desiderabunt mortem et non veniet / Primi Machabeorum 3o melius est nobis mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Item ad Philippenses 1o [illegible]
[illegible] super virtute ut teneat nos [illegible] tamen sed sunt conformes divine voluntati Philippenses 1o Coartor ex duobus, desiderium
habens dissolvi et esse cum Christo multo enim magis melius / permanere autem in carne necessarium est propter vos. Unde et [illegible] ait [illegible] 26 [illegible]
me [illegible] iste [illegible] hominis in hoc loco sacerdotes accipiunt et omnes prelatos qui tunc [illegible] illo tempore [illegible] tantum [illegible]
[illegible] et tantum [illegible] / querent mortem quia [illegible] in [illegible] ut sint [illegible] mortui et [illegible]
et vivant deo [illegible] ista querentibus fugiet mors ab eis quia insolubile vinculum regiminis astringet illos ne possint [illegible]
[illegible] relinquere / ne forte rapina gregum super eos veniat et illud in periculum reputet. Si eos [illegible] aut [illegible]
[illegible] / desiderabunt quidem mori et fugiet mors ab eis quia [illegible] sed [illegible] in [illegible] deo [illegible]
[illegible] propter aliorum [illegible] occupacionibus in [illegible] desiderabunt [illegible] itaque vivere sed dilata morte propter aliorum salutem
[illegible] ferventer attendentes illud apostoli non querentes que sua sunt singuli sed que aliorum. Et de hoc [illegible] Job 3 [illegible]
Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium et super capita earum tamquam corone similes auro, et facies earum sicut facies hominum
/ et habebant capillos sicut capillos mulierum. Et dentes earum sicut dentes leonum erant / et habebant loricas sicut loricas ferreas / Et
vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum / et aculei erant
in caudis earum / et potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi cui nomen hebraice Labaddon
grece autem Apollyon et latine habens nomen exterminans. Ve unum abiit et ecce veniunt adhuc duo ve post hec.
Premissa origine potestate locustarum et collacione potestatis ad nocendum / subditur eorum descripcio per alias similitudines. Et
dividitur in tres partes. Nam primo describuntur quantum ad ea que spectant ad vitam [illegible] ad ea que spectant ad doctrinam ibi Et vox alarum earum sicut
[illegible] reponitur duracio potestatis earum ibi Et potestas earum nocere etc. In prima parte ponuntur primo libido nocendi [illegible] 2o libido cunctandi
et vincendi ibi Et super capita. 3o libido voluptatis ibi Et habebant capillos. 4to libido bona devastandi ibi Et dentes earum sicut
[illegible] ad primum dicit Et similitudines locustarum / [illegible] et pseudo predicatores antichristi figurati per locustas propter [illegible] et quia salitu
sicut per superbia ad [illegible] [illegible] per [illegible] et debilitatem [illegible] per [illegible] etc. [illegible] equis [illegible] Beda [illegible]
sed impetu precedentes agitantur. Sic illi [illegible] demonis [illegible] impugnabunt. Et non solum similes equis sed paratis ad prelium [illegible]
sed impetu [illegible] ad [illegible] veloces ad [illegible] ad [illegible] indomabiles ad refrenandum, feroces ad impugnandum / et
[illegible] ad [illegible] et robusti ad opprimendum [illegible] [illegible] ad [illegible] equus impetu vadens ad prelium [illegible]
[illegible] equorum eius [illegible] Job 39 Numquid prebebis equo fortitudinem qui scilicet oneratus armis [illegible] facilius portat militem
armatum. Numquid suscitabis eum quasi locustas. In quo notatur eius mirabilis agilitas quia [illegible] magnum corpus et ponderosum
[illegible] magnos saltus [illegible] locuste que volat per saltus / Gloria narium eius terror. In quo notatur eius audacia [illegible] per [illegible]
imminens bellum et in hoc delectatur [illegible] bellum [illegible] tubis / [illegible] ungula fodit [illegible] ad bellum [illegible]
exultat audacter in occursum pergit armatis; contemnit pavorem nec cedit gladio immo contra gladios evaginatos currit. Super ipsum sonabit
faretra [illegible] plena sagittis. Vibrabit hasta et clipeus [illegible] motu equi fiunt sonitus terribiles [illegible] talibus
non terretur sed magis ad audaciam provocatur. Et subditur ibidem: Fervens et [illegible] impetu et fremens sorbet terram. Et videtur [illegible]
pedibus fodiendo [illegible] reputat tube sonare clangorem. Sic qui est [illegible] aggressus belli nec ab equo reputatur terribilis sed magis [illegible]
et subditur ibidem Ubi audit buccinam scilicet ad bellum confortantem dicit vah [illegible] et subditur in [illegible] de libidine cunctandi et
bellum etc. [illegible] quibus [illegible] libido nocendi in pseudo prophetis et precursoribus antichristi / Et subditur in [illegible] de libidine cunctandi et
vincendi [illegible] Et super capita earum tamquam corone similes auro. Sic [illegible] est super [illegible] coronas similes auro vel fictas victorias de suis
[illegible] asserebant ei victorias suas [illegible] precursores antichristi sunt [illegible] coronas similes auro vel fictas victorias de suis
[illegible] asserebant ei victorias suas [illegible] Ysaie 28 Ve corone superbie. Matthei 24 Surgent pseudoprophete et
mirabilia et signa quia per [illegible] in scriptura frequenter [illegible] electi. Unde [illegible] per coronas aureas triumphus victorie designatur.
Dabunt signa et prodigia ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. Unde [illegible] coronas has aureas sed similes auro per quod [illegible] figmentum quod [illegible]
[illegible] non habent sed habebunt coronas sed quasdam figuras tamquam coronas. Habebunt non quasi aurum [illegible] ut dicit apostolus 2 ad Timotheum 2o habentes formam
ipsi se victores [illegible] et remuneracione dignos sed [illegible] coronas habebunt [illegible] Et subditur: Et facies earum sicut facies hominum
pietatis virtutem eius abnegantes. Et in hoc patet libido cunctandi et vincendi in eis / Et subditur: Et facies earum sicut facies hominum / [illegible]
[illegible] eam amittat [illegible] sicut [illegible] agere fingunt / [illegible] dicit Et facies earum sicut facies hominum / deinde
[illegible] ad mollitiem virorum [illegible] Et habebant capillos etc. ac deinde per [illegible] suggestiones et [illegible]
fraudulenter ad molliciem virorum pertrahunt / Et subditur Et dentes earum sicut dentes leonum / [illegible] libido cunctandi [illegible] 2o libido voluptatis
crudeliter laniant et destruunt. Et subditur Et dentes earum sicut dentes leonum / [illegible] per facies hominum rationabilitas [illegible]
quia cum 3o libido devastandi bona / Et de hoc [illegible] [illegible] est ad [illegible] / per facies hominum [illegible] per capillos autem mulierum in quibus [illegible]
quam ostendunt in dictis et factis ut premissum est ab apostolo: speciem seu formam pietatis habentes / per capillos autem mulierum [illegible] et effeminati animi corrupcio intelligitur / per
esse demonstratur. Secundum illud apostoli 1 ad Corinthios [illegible] si coma nutriat / gloria est illi / lascivi et effeminati animi [illegible] et mala fama
dentes autem leonum qui habent laniatum et fetorem [illegible] pseudo designantur qui [illegible] hominum [illegible] et mala fama
et fetentem de se emittunt. [illegible] Beda. Et [illegible] Et facies earum quasi facies hominum. Ut [illegible] [illegible]
facies est dicta ab effigie / et quia effigies hominum habent sed animos ferarum [illegible] intus autem sunt lupi rapaces / [illegible]
mansuetudinem et habitus lupinam feritatem [illegible] Matthei 7o Veniunt ad vos in vestimentis ovium. Intus autem sunt lupi rapaces. [illegible]
quod est in facie hominis / scilicet oculi nasus et os / notantur tria, scilicet intellectus, discrecio et eloquencia, quibus isti pollere videbuntur propter quod [illegible]
multos seducent quia facilius per [illegible] qui est intelligens discretus et eloquens / et [illegible] [illegible] isti sed non erunt. [illegible]
per mulieres autem [illegible] bonum [illegible] super [illegible] 38 [illegible] molles et [illegible] nec in se viles habitus / [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] et magne voluptatis / Et ut ait philosophus 8 de animalibus mulier est magis immunda et magis [illegible]
et malicia autem maior est in femina quam in viro / et sunt mendaces magis et impudice et sequentes magis [illegible] que ibi enumerat
per capillos ergo mulierum designatur [illegible] voluptatum mollicies et [illegible] ad omne malum. Numeri 3o [illegible] tunc mulier
[illegible] in medio tui [illegible] [illegible] effeminati [illegible] Ysaie 3o Effeminati dominabuntur eis / Cum capilli [illegible] tondendi et radendi
Job 2o Tonso capite adoravit. [illegible] moraliter 2o caput tondere est superfluas cogitaciones resecare. [illegible]
destruit auriculas effeminatorum / Et Nicolaus Lira [illegible] illud Job 39 Numquid circumdabis collo eius hinnitum scilicet equi. Et
iuba colli equi excitat eum ad libidinem et si fuerit tonsa minuitur libido, et [illegible] qui excitatur in eis [illegible] [illegible]
[illegible] equi amatores in feminas et emissarii facti sunt / unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat etc. [illegible]
[illegible] leonum secundum Bedam fetor intelligentie designatur. Dentes enim [illegible] lamiae solet et male asseret [illegible] Et hoc [illegible]
[illegible] et effigies hominum per [illegible] [illegible] [illegible] ut ait [illegible] epistola 106. effigies hominum [illegible]
Ysaie 34 Ibi cubabit lamia et invenit sibi requiem. [illegible] [illegible] 33 moraliter. Lamia habens faciem [illegible] sed corpus bestiale. Sic omnes ypocrite
in prima facie quod ostendunt [illegible] est sed bestiale est corpus quod sequuntur quia [illegible] [illegible] sub [illegible] [illegible]

In textu 3 ista verba respiciunt hereticos merito corruptos et vagos circa fidem, Job 41.

veteratione carnium in victus dengua, unde leo est aliquando superbia et rapacitas. Predicti pseudo in dentibus leonum dicuntur figurari. Job 4to dentes
catulorum leonum contriti sunt. In psalmo 21: leo paratus ad predam et sicut catulus leonis habitans in abditis. Et subiungit: obstinationem cordis eorum dicitur.
Et habebant loricas sicut loricas ferreas, per quas obstinata et dura perfidorum hominum corda monstrantur. Ait Haymo: quia sicut homo lorica munitur
ne telorum ictibus vulneretur, ita illi sua obstinatione se muniunt ne sagitta veritatis ad corpus cordis veniat, et ita defendunt perfidiam
sicut fideles veri veritatem. Sic quia medicos et flagella dedicunt, contempnunt obedire veritati. Sicut 1° Job 41: Corpus eius quasi scuta fusilia com-
pactum squamis se prementibus. Una uni coniungitur ut ne spiraculum quidem incedat per eas. Super quo Gregorius 33 moralium dicit: Effecti quasi scutis
corpus squamis tegit, ne acies iaculantis penetret. Ita omne corpus diaboli, id est multitudo reproborum, cum de iniquitate sua corripitur, quibus valet tegi-
versationibus se contegere conatur, et quasi quasdam defensionis squamas obicit, ne in eis veritatis sagitta possit. Cum quidem predicantium
ne ab ore predicantium aliquo vite spiraculo penetretur, et obdurate sunt et quiete. Hos enim plures iacentes sociat quorundam pertinacia etiam de
semper pusilla constipat, ut de sermonibus suis alia se invicem defensione tueantur. Sicut et multum de hiis unde sicut lorica nec a remotis
sagitta penetratur nec lancea de propinquo nec gladio scinditur nec malleis dissolvitur. Maior que est firma et fortis. Vel corda predictorum
obdurata non penetrantur iaculis divine veritatis. Job 41: Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides funde. Ibi moralium 32
et Job 39: Nec cedit gladio, super ipsum sonabit pharetra. Ibi Gregorius moralium 31 de hoc. Et sicut de specie corporum quantum ad ea que respiciunt dicitur
in quo: Et vox alarum earum. Ut enim ait Richardus, ale sunt sine [illegible] vox alarum tumultus sermonum, vel per alas doctrina elata quam ipsi eligunt
sunt Haymo. Ipse enim habebant sicut lorice quia contra bonos se muniunt, et sunt ale quia ad deteriora volunt, ait idem Richardus. Et sicut vox alarum earum
sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum, quia quemadmodum dum super currus a dum equis ad bellum rapitur, sic mali dum desideriis
ad eorum oppugnandum feruntur, ut ait Richardus. Et de hiis curribus sic Haymo dicit: Currus qui a stabulis prodeunt dum se abinvicem et semitis
munde solliciti usque ad locum certaminis et hic coniunguntur et pari voto pugnant. Vel est de hereticis quia quos currus aliquando presunt et semet
ipsos diviserunt et tamen in unitate erroris vivunt, pugnant. De hiis alis dicit Zacharias 5°: Levavi oculos meos et vidi, et ecce due mulieres
egredientes et spiritus in alis earum, et habebant alas quasi alas milvi. Ubi textus Gregorius 7 moralium dicit: Quid aliud in hiis duabus mulieribus nisi duo
precipua vicia, scilicet superbia et inanis gloria, accipiuntur, que in alis suis spiritum habere narrantur, quia in actibus suis sathanice voluntati deserviunt.
Et habebant alas quasi milvi, quia actus earum diabolo sunt similes, qui insidiatur semper vite parvulorum, sicut milvus semper studet insidiari vite pullorum etc.
De equis autem multiplicata dicitur supra 6to. De curribus vero multiplicatis, scilicet de curru avaricie et rotis eius et de curru malicie et rotis eius et de curru
luxurie et rotis eius et de equis trahentibus istos currus diffuse tractat Bernardus super Cantica sermone 39, textus ibi cantica 2° capitulo: Equitatui meo
in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea. Ubi inter cetera dicit: quod multo fortius longe quam gloriosius esse videtur, dum liberas Pharaone
in curribus Pharaonis subiunctis. Non ibi pugnandum est adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates etc. Ephesios 6.
atque aereas debellare potestates, que currus Pharaonis scilicet regis Egipti. Malicia est magna, luxuria magna, avaricia, quibus Pharao preparat currus
et subest magnus princeps spiritualis et invisibilis regis Egipti. Malicia enim currum suum regit rotis consistentem, scilicet imprudencia audacia impudencia. Vehitur enim velociter
ad persequendum populum Dei. Hec namque malicia currum suum regit rotis consistentem, per quem nec timor sistit, nec pena retardat, nec timor frenat, nec inhibet pudor. Trahitur autem duobus
et currus iste ad effundendum sanguinem, qui ut innocentum sistit, nec pena retardat, nec timor frenat, nec inhibet pudor. Trahitur autem duobus
admodum pernicibus equis et ad omnem perniciem paratissimis, terrena scilicet potentia et seculari pompa. Tunc namque quadriga malicie currit valde velociter,
cum hic quidem effectus potencie subest, eius maliciosis adimplendis conatibus, inde plausus pompe aurarum perpetratur sceleribus. Secundo potentie
cui hic quidem effectus potentie subest. Porro duobus hiis equis duo preest auriga: timor et livor. Timor pompam, livor potentiam agit etc.
laudatur peccator in desideriis anime sue etc. Porro duobus hiis equis duo preest auriga timor et livor. Timor pompam livor potentiam agit etc.
luxurie vero currus quadriga vitiorum volvitur: ingluvie scilicet ventris, libidine coitus, mollicie vestium, otii sopore, quam resolutione.
Trahitur equis duobus: prosperitate vite et rerum habundantia. Et quia hiis presidet duo, scilicet ignavie torpor et infida securitas, quia et copia
in ignavia solvit et fraus sopitam, prosperitas stultorum perdit eos. Non ob aliud nisi quia male securos reddit. Quid autem dicunt pax et securitas etc. 1 Thessalonicenses 5.
hii calcaria non habent neque flagella, sed pro hiis utuntur conopeo ad faciendam umbram quo protegantur ab estu ciarum, et flabello ad excitandum
ventum de ore adulatorum etc. Avaricia denique rotis vehitur quatuor viciorum, que sunt pusillanimitas, inhumanitas, contemptus Dei, mortis oblivio.
Porro invicta tenacitas, tenacitas et rapacitas, et hiis ambabus unus auriga presidet, ardor habendi. Sola siquidem avaricia
qui conducere plures non patitur. Uno contenta est servitore, et ipse vero in tanto opere prompto admodum atque infatigabili operatur.
vigendi sane innectis trahentibus flagris utitur acrioribus, libidine acquirendi et metu amittendi. Sunt et alii principes Egipti
habebat ipsi currus suos in perpetuitate Domini sui, sicut superbia que est unus de maioribus principibus, sicut impietas inimica fidei magnum et
principalem tenens locum in domo et regno Pharaonis. Et multi sunt adhuc alii inferioris ordinis equites et satrape quorum non est numerus in curribus
et equitatu Pharaonis. Cum istorum itaque principum fortitudine currus quos suorum innumerabilibus Pharao distrahens undique in omnem familiam Domini
quibus per vires modo tyrannico debacchatur, in hiis etiam diebus contemnitur ipse de Egipto misterium. Sicut ille nec subvectus
curribus nec protectus armis nichilo tamen sola Dei manu confortatus securus cantat: Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum et
ascensorem proiecit in mare etc. Exodus 15. Et in psalmo: Hii in curribus et hii in equis, nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus. Per vocem ergo
alarum arrogantia doctrinarum, et per vocem curruum astutias hereticorum designatur, et fraudum multiplicitas ad nocendum. Unde non quod multiplices
sunt ale. Quedam habent doctrine. Et dicuntur ale verbi superbe elationis de quibus hic. Et Daniel 7°: Alas habebat aquile, et loquitur ibi de
pardo. Habebat enim per aquilam figurat verbi elationis de qua alis dicitur, et per pardum verbi varii erroris. Item sunt ale rapacitatis.
Ysaias 8°: Et erit extensio alarum eius implens latitudinem terre per rapacitatem et insaciabilitatem. Item Zacharias 5°: In alis eius inventus est sanguis
animarum. Et sunt ale formicarum, id est voluptatis. Ale enim tendant ad ea alata quibus movetur ad diversa loca, et sunt affectus carnales.
Ezechiel 16: In fornicatione fornicati sunt, et sic ligaverunt spiritum eam in alis suis. De alis autem in bono dictum est supra 4to. Alas ergo
inique hereticorum et pseudo predicatorum hiis verbis designatur. Et quamvis vox alarum esset sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum,
non tamen pugnando infestabant, qui in ante et a parte, sed ut subditur in littera: habebant caudas similes scorpionum et aculei erant in caudis earum.
Ut enim ait Haymo: Quod superius fecerat per similitudinem de caudis et aculeis hic adiungitur. Ut enim dictum est supra, Scorpio cauda ferit, nec
mordet a facie, sed a posterioribus nocet. Sed dictum est supra quod omne vero potest qualis sit heretica et heresis blandi et maliciosi etc. 6
vel per caudas scorpionum significantur prepositi et duces malorum secundum Augustinum, ut supra super Apocalipsim. In hiis enim nocet diabolus et sine hiis nocere
non potest. Nam enim sacrilegi reges male iubendo aut sacrilegi sacerdotes male docendo nocent hiis. Caude enim recipiunt aculeum
prudentes. Est enim cauda ad custodiendum membrorum quod precedit supplementum et adiumentum, ut dicitur. Item de aliis. Et sunt prepositos habentes
defendentes et recipientes perfidiores pravos. Aculei vero in caudis sunt eorum suggestiones prave et mores et punciones peccatorum. Sed vicium
Ieremie 16: Adducite equum quasi bruto aculeatum, id est ad cor eorum. Ubi est mors aculeus, id est et sicut stimulus mortis peccatum. Ysaias vero
propheta doctores mendaces ipse est cauda. Et Ysaias 7: Noli timere et cor tuum ne formidet a duabus caudis ticionum fumigantium istorum.
Habebat ergo caudas, id est [illegible] prepositos et principes temporales quorum per positionem nocent, id est per penam temporalem, sed aculei erant in caudis earum, id est peccatum
quod est aculeus mortis, in quo sunt principes illos esse pleros pecte vel aculei sunt argute astucie quibus secte impungunt vel torqueant
que bonis inferunt ut sic eos aliquo possent a via veritatis movere et aberrare facere devinare. Et de hiis in glosis multum.

Ale
Ut aculeis et ut sagittis et infusi respiciunt
Currus
Ephesios 6
Thessalonicenses 5
Ale multiplices

Et subditur repetens hanc duram penam predicatorum cum dicit. Et potestas eorum etc. Hec est potestas antichristi nocere (glossa) quibusdam malis i. vinctis secundum libidines quibus [illegible] ut supra expositum est. Sed quia [illegible] supra dicitur ut cruciet quosdam malos hic autem dicit ut nocerent hominibus quibusdam malis. Ricardus secundum Haymonem [illegible] supra dictum est ut cruciaret quosdam malos. intelligendum est de bonis quos quidem cruciat sed non occidunt. Quod vero dicit hic intelligendum est de malis quos non solum cruciant sed et nocendo puniunt. Et ideo sequitur autem nocere. Ut enim ait Augustinus de moribus manicheorum [illegible] nocere a quo bono privat. Ideo subditur hominibus i. carnalibus humanis sapientibus [illegible] quibus i. eorum quos [illegible] corpus subsistit vel i. vinctis [illegible]

Et subditur ultimum istius partis scilicet specificatio et multiplicatio presidentis sive regnantis super eos cum dicit. Et habebant super se regem angelum abyssi i. antichristum [illegible] principem qui dicitur rex propter appetitum eminentie angelum propter appetitum sanctimonie abyssi propter ipsam [illegible] malitia. Et hic per regem diaboli significatur qui est rex super omnes filios superbie Job xli. de quo rege dicitur xxii moralium [illegible] multum. Et Job primo super eum valebit rex interitus. Ubi Gregorius moralium [illegible]. Cui nomen hebraice Abbadon. ut habent plures libri [illegible] Idem de hebraicis nominibus sed dicitur labbadon. Et dicit hic Haymo quod in quibusdam codicibus invenitur scriptum Abadon ubi sed [illegible] a ponitur [illegible] scriptum est. et vitio scriptoris factum [illegible] labbadon [illegible] et allegat [illegible] ubi [illegible] habere labbadon. grece apollion. exponitur cum subditur latine habet nomen exterminans. Sed quare [illegible] tot linguis exponitur nomen [illegible] [illegible] et bede quod ille erat [illegible] lingue [illegible] et titulus triplicalis [illegible] [illegible] lingue nomen eius exponitur ut etiam doceatur [illegible]

Et quia antichristus [illegible] tempore [illegible] se esse [illegible] nomen eius exponitur. [illegible] exterminans [illegible] non [illegible] nomen [illegible] in omni lingua. Et [illegible] [illegible] de [illegible] Augustinus [illegible] et in glossa [illegible] [illegible] tempore enim exterminat [illegible] et sepe vincendo ut sunt [illegible] militante et [illegible] fides recte et [illegible] in hac et postea [illegible] ecclesia triumphante [illegible] [illegible] ad sequentia cum dicit Ve unum abiit etc. [illegible] Haymo [illegible] aquila volans per medium celi [illegible] ve ventura [illegible] unum abiisse [illegible] [illegible] tempore sub antichristo adimplenda. Et beda [illegible] Adhuc vero duo restare [illegible] futura sunt [illegible] et de hoc [illegible] in glossa etc.

[illegible] venisse. duo restare [illegible] que antichristi tempore [illegible] futura sunt [illegible]

Et sextus angelus tuba cecinit. Et audivi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei. dicentem sexto angelo qui habebat tubam. Solve quatuor angelos qui alligati sunt in flumine magno eufrate. Et soluti sunt quatuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum ut occiderent terciam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies millies dena milia. et audivi numerum eorum.

De sexto angelo [illegible] persecutionum [illegible] antichristi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angelos etc. [illegible] sexta angelus per quem significatur ordo predicatorum [illegible] [illegible] persecutorum antichristi in sexto statu ecclesie. Unde beda sextus angelus predicatores novissimi [illegible] qui monente [illegible] fraudes detegent antichristi. Ideo subditur. Tuba cecinit i. [illegible] [illegible] vel i. dulcem et terribilem [illegible] [illegible] et [illegible] in tuba. Et [illegible] esse [illegible] ut sit dulcis per [illegible] et [illegible] et terribilis per [illegible] malis et [illegible] in tuba [illegible] a malo ideo de singulis angelis dicitur tuba cecinit. Et [illegible] Et audivi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei etc. Ut enim ait beda. [illegible] cornua altaris sunt quatuor [illegible] ecclesie [illegible] altare aureum designat ecclesiam significat in qua christus sacrificatur et de qua fumus [illegible] ad deum [illegible] [illegible] sapientia bona [illegible] [illegible] quod [illegible] christi sapientia illustratur que per aurum sepe in scriptura significatur. [illegible] altare est ante oculos dei. ob gratiam eius acceptam [illegible] De quo altari dicitur Exodo xxx facies altare ad adolendum thymiama etc. [illegible] [illegible] supra [illegible] ad finem eius [illegible] et [illegible] est in [illegible] [illegible] oblatio et [illegible] super altare [illegible] [illegible] ut ideo [illegible] est rubea [illegible] fulgida per castitatem [illegible] Et ut alit per super altare tuum vitulos [illegible] aureum propter [illegible] [illegible] per obedientiam [illegible] per predicationem [illegible] [illegible] Ut alit per castitatem [illegible] de terra facies i. [illegible] altare [illegible] oblatio est accepta deo. de quo i. figura [illegible] altare [illegible] in metallis aurum fulgens altare significatur ille christus super quem [illegible] oblatio est accepta [illegible] Caput enim eius aurum optimum [illegible] moralium [illegible] aureum propter sapientie claritatem. Et dicitur aureum propter [illegible] sic nobis [illegible] [illegible] christi caput aurum dicitur quia eius humanitas [illegible] et [illegible] absconditi sunt Colossenses ii. [illegible] claritatis puritate propter obedientie [illegible] propter [illegible] qui in eo omnes thesauri sapientie [illegible] predicatores quatuor [illegible] [illegible] [illegible] puritate. [illegible] quatuor cornua sunt omnes predicatores [illegible] fide et memoria [illegible] in veteri testamento sepe legitur [illegible] [illegible] sanguine agni i. fide [illegible] et [illegible] sanguine agni i. fide [illegible] [illegible] [illegible] predicatores [illegible] sanguine [illegible] super cornua altaris [illegible] quatuor [illegible] predicatores [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] quatuor cornua [illegible] [illegible] quatuor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia referuntur [illegible] cornibus [illegible] cornua [illegible] [illegible] [illegible] cornua [illegible] i. boni predicatores [illegible] vox unam [illegible] quatuor cornibus [illegible] i. malos antichristi [illegible] predicatores [illegible] ecclesie [illegible] predicat et ad unum. Est [illegible] Et audivi [illegible] [illegible] quatuor cornibus altaris aurei i. [illegible] altaris aurei [illegible] predicatores [illegible] doctrina [illegible] quatuor cornibus altaris aurei i. [illegible] [illegible] vocem unam i. [illegible] doctrina [illegible] [illegible] filius meus dilectus [illegible] corde i. intellectu [illegible] vocem unam [illegible] altare i. christus [illegible] ecclesia est ante oculos dei i. in beneplacito eius [illegible] vel ecclesia predicatoribus [illegible] altare [illegible] [illegible] persecutorum antichristi in sexto statu ecclesie. Cum habebat tubam. Et subditur [illegible] vocem [illegible] sexto angelo i. ordini predicatorum [illegible] [illegible] ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam. Et subditur [illegible] i. [illegible] predicatorum vel officium predicandi [illegible] ad [illegible] sextus angelus sit figura predicatorum [illegible] [illegible] dicitur Solve quatuor angelos etc. [illegible] solve i. [illegible] [illegible] Solve quatuor angelos [illegible] Solve i. [illegible] demones [illegible] [illegible] ut [illegible] Luce [illegible] de ficulnea [illegible] [illegible] [illegible] tempore antichristi ut ait Haymo ut [illegible] apud iudeos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Solve quatuor angelos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt quasi [illegible] maligni spiritus temptatores qualiter ait hic Solve quatuor angelos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angelos [illegible] [illegible] quatuor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et dum demones angeli [illegible] [illegible] a deo ad [illegible] electorum et a principe suo [illegible] [illegible] ad decipiendum et capiendum [illegible] [illegible]

dyli et sui satellites p̄scaui fuit erunt qualit̄ ħr dr̄ q̄ sūt alligati ꝫ ten̄ cū hitaco corꝑ sūt aer ꝑpt q̄d dr̄ pn̄cipes aeris
et aeree ptates. ad ep̄h vi° qualit̄ dr̄ ee̅ in flumie mag° ꝛc. Dr̄ ad p̄m q̄ modo sūt ligati q̄ nō p̄nt nocē quātū volūt
quō dns̄ vemēs ptatē corꝑ abstulit ut ait ħaym° ꝫ ꝯhis xu̅ Nunc p̄nceps mūdi hui⁹ eiicet̄ foras. Et q̄ tūc ampli⁹ p̄mittet̄
electos temptare io dr̄ solui inf̄ xij ve t̄re et mari q̄ descendit ad vos dyl⁹ hns̄ irā magnā ꝛc. Vno in loco dr̄ ħaym°
ꝯpaūdū ē. q̄m sentiret se solūti essent. qm̄ modo ligati tantū seuiūt. dr̄ btūs thos li° de po̅ dei in q̄one de miraclis q̄ demōes
ꝯpmēte eos diua p̄uden̄ nō p̄nt oīa illa facē que fm̄ corꝑ nāꝫ face possent. Et io dr̄ ligati q̄ impediūt̄ ab agendo illis
ad que corꝑ nāl's vtꝫ se posset ꝯtendē. Dꝫ tpe antixp̄i dr̄ solui q̄ p̄mittent̄ diuo iudicio oīa agē q̄ fm̄ nāꝫ agē p̄nt sꝫ adn̄
q̄ sūt ult̄ facultē nāe corꝑ, a dō nlla dat̄ eis ptas faciēdi. Cū eni opac̄o miraclosa sit q̄dd dīm testio̅ iudicatiū dīc vtut̄
et vtut̄ sꝫ go demōnib̄ quoꝝ tota voluntas est ad malū. dat̄ aliqua ptas a dō faciēdi miracla. dō fac̄t corꝑ testē ꝯsistet quod
diuā benig̃tēꝫ nō decet. ffaciet go demōes p antixp̄m ꝛ suos satellites talia q̄ videbūt̄ hōib̄ ee̅ miraclosa. q̄ vtꝫ corꝑ ī mlt̄
ꝯpacit̄ vtute ħuāꝫ. poterūt ꝯ hōies illi p̄fidi. subito gentes q̄ fideles ꝯuīcē. sic dyl⁹ p̄missio° fec̄t xp̄m Job. Poterūt eꝫ celeis
q̄ quāꝫ medici vocās infim̄ tre curāe ꝛ ita videbūt̄ q̄ subito cecos illumiāe. claudos gressū ꝯcedē ꝛ mlta alia facet p̄stigēdo
visū hōm. qualia eꝫ magi face ꝯsueuerāt. Et ita vt dr̄ btūs ḡg 32 mor. tunc dubio hōies. audient electoꝫ magnitudis. sꝫ facēdo
signa. decipiet̄ cursu° stabilis ꝛ ita seducet hōies a cogic̄ōe diuīt̄ licet in̄p ꝯq° dabit̄ eis ꝯ° astucia et fallacia demoni.
signa. decipiet̄ ... et scptū sinceritatē autē q̄ q̄uꝫ hetici modo. Cur at dns̄ ista p̄mittat sꝫ. dan̄ c sup̄ vj.
vn̄ subtili⁹ sit vitate fidei insiōe et scptūe sinceritate ... Sm̄ ħaym° et glosas intelligit̄ po̅ sclm̄ sꝫ p̄ncipes mūdi
in quo angeli alligati dr̄. Sm̄ ħaym° et glosas intelligit̄ ...
Ad 2m dr̄ q̄ p flumē magnū eufraten in quo angeli alligati dr̄ ... intelligit̄ po̅ scl'i q̄ p̄ncipes mūdi
in quib̄ maiore dyl⁹ hitat et in eis regnat. Nunc tn̄ alligata dr̄ q̄ ꝛ impius mag° lꝫ nocē nō p̄mittit̄. vsq̄ nouissīa p̄secuc̄o
adueiat. Vł sm̄ aug° fflumē eufrates sit ppl'm petorꝫ in quo hitat sathanas. Est eni eufrates flumē babilonie ī ꝯfusionis
q̄ flumē sm̄ ħaym° sepe ī mala point̄ ꝑte. Vn̄ nō q̄ flumē aliq̄ sicut hūam gn̄s fluxibilitē q̄ aque ppl'a sīt inf ia
et ij desinat flumā eiꝫ ꝫtē alij flumē vocat ppl'm fluentē in petīs Job xl° Absorbebit flumē et nō mirabit. et ht̄ fidu'ꝫ
q̄ īfluat iordanis ī os eius. Sup̄ quo ḡg 33 mor dr̄ Quid hic loco flumij noīe nisi hūani gn̄is decursio desiguat̄. q̄ velut
a suo fonte origie nascēdo surgit sꝫ q̄ ad yma defluēs moriēdo p̄fluit. Appellac̄oe vo iordanis signat̄ hij qui iā ībuti sūt
sacrāto bapti̅. Cū eni redeptor nr̄ mlt̄ fluēe bap° n digta ē eiꝫ noīe dr̄t ob q̄ p̄m baptismū in quo hic ipm̄ ꝯpgt̄ sacram̄
sacrāto bapti. Cū eni redeptor nr̄ ... ab exortu origis h.q. vide. viꝫ pauci electis euadentib̄ hūā in gn̄s ī yma defluens. vsq̄ ad tpa
redeptoris ... Absorbebit flum̄ et nō mirabit̄ Cū vo p̄ mediator adueniū. quosdā q̄
redeptoris q̄ quedā in se flumē traxit io dr̄ Absorbebit flumī et nō mirabit̄ ...
ī reddeptorꝫ q̄ quedā in se flumē traxit ... fidelēs rapit nō subingit. Et hꝫ fiducia q̄ īfluat iordanis ī os eiꝫ. q̄ dr̄ Ante redeptorꝫ mūdi. mūdi
tā vite negligūt. eciā fideles rapit nō subingit. Et hꝫ fiducia q̄ īfluat iordanis ī os eius q̄ dr̄ ante redeptorꝫ mūdi. mūdi
nō mirātꝫ absorbūt sꝫ q̄d ē gn̄s. vł p̄ redeptoris aduētū quosdā qui bapti⁹ sacram̄to signati sūt se posse deglutire ꝯfidit
Vł flumē sūt illos quos supbia erigit. voluptas dilatat. ... q̄ ibi emat ꝛ sup̄ elbā ... Vn̄ aug° eplā vj fflumē
ē horrenda ... hūam gn̄s. Et p° ꝯfōm̄ de flumē mortis hūam dr̄ De tibi flumē mortis hūam ꝯfusēꝫ volues eos
filios ī mare magnū ꝛ formidolosū q̄d vix euadēt qui lignū sī crucis ꝯscēdūt hc̄ ī° Jtē ē flumē voluptatis fluentis
p libidines Job xl flumē subuitat fundā corꝑ. Jtē ē flumē fastuose supbie in p̄o Eleuauit flumē voce sua. qui
flumē gn̄at hēticos garrulos. Ezech° vni° in figurā Ebulliet flumē ranas. Et sapie vł. p pisces eructat̄ flumē
flumē gn̄at hēticos garrulos ... qui in p̄pto sꝫ scl'ari p̄ncipū designat̄. in quo flumio demones hitant. Ezech 30 Ecce ego ad
ultūe ... p flumē ꝯ in p̄posito po̅ sclaris p̄ncipū designat̄ ... Jtē ... pharao rex egipti qui erat in ... flumi eufraten qui interpta
te draco magne qui cubas ī medio flumī ꝯsūme ... eufraten qui intpta
pulueruleutij vł hūiuꝫ et sūt hereses et intencoēs in quib̄ nūc hitat dyl⁹ q̄ in corꝑ cordib̄ ... eis attoq̄ dnabit
... soluet̄ q̄ de iniquorꝫ cordib̄ nūc occulte seuietib̄ tūc accepta cont̄ eccaꝫ licencia ꝛ ptate in vim apte p̄secuc̄ois erūpet.
ut dr̄ ḡg xxxij mor. Et sic fāps p̄ illis in qua p° reuelac̄o p̄secuc̄ois que describit̄ sub sꝫie ... ī armis ꝛ equis
... Et soluti sūt ꝯor angeli. Et h̄ subdim̄ in ꝯor ptes p° po̅ p̄secutorꝫ describit̄ sub sꝫie ... a cunctis equestrib̄
... specificat̄° ibi. Et ita vidi equos. Cūo
specificādo tpīs p̄secuc̄ois et in p̄secutorꝫ. Vbo subdit̄ amorꝫ quib̄ sīt se muniturē specificat̄° ibi. Et ita vidi equos. Cūo
ipā ꝯgressio ī Et de ore ipoꝝ ꝛc. Cuīo ab eisdē hōim depuac̄o et ... ibi Ab hijs trib̄ plagis ꝛc. Dr̄ go q̄m ad p̄m
Et soluti sūt ꝯor angeli ... qualit̄ aut Et soluti sūt cū loquat̄ de futa p̄secuc̄oe. Dr̄ sm̄ beda q̄ lo° mōe ꝑphe
que ventura designat vt p̄tita. ipē eni in spū vidit que futa erant ī pordinata in diua p̄destinac̄oe. Et go Et soluti sūt
ī ifallibilit̄ soluent̄ quatuor angeli ī demones vnius qui dr̄ ꝯor. ... ꝑpt ꝯor ptes mūdi vł ꝑpt quaor
suggoes quas facit ad iordinādas et corrūpendas ꝯor affectōs. Vt aīa sic teptata diligat q̄ nō decet. Timeat q̄ nō oꝫ
gaudeat vane. doleat q̄ vanū ut dr̄ hug°. Vł ꝑpt quadruplicē modū teptādi. Est eni q̄dā teptac̄o gn̄is et apta. occulta
q̄dā gn̄is et apta. q̄dā leuis ꝛ occulta. q̄dā gn̄is ꝛ occulta. sic dr̄ hug° sꝫ io ps nō timebis a tiōe nocturno. Circa p̄ma
a sagitta volāte ī die. Circa 2ª. A negocio pambulāte in tenebris. Circa 3ª Ab incursu ꝛ demōio meridiano. Circa quartā
... Qui pati erāt. Et mlt̄ nota'̄ in ... cupiditas corꝑ ad nocendū p̄a pet ult̄ ... vn̄ dyl⁹ ... leo rugiens
... querens que deuoret. Pati ꝯ erāt sꝫ ad nocendū in hora et die et mense et anno. Quid̄ ad euidencia lre
ad quod point istas diuis tpīꝫ. videt̄ eni vba ꝯculcare. Na aug ꝯtinet et mensē et diē ꝛ horā. Dr̄ p° q̄ p istas diuis
signat̄ tpīs quo regnaturꝫ est antixp̄. Tribꝫ eni annis et dimidio ꝯcabit tyrannide sua. P hora go signat̄ eni mediatas
et p diē p̄mu aug. vnī° ... Ezech ... p anno dedit tī. P mensē sequēs aug. P āni trē aug. insim xpi p tpīs
et tpa et dimidiū tpīs. Et daniel vn° Tradent̄ ī ma° eiꝫ vsq̄ ad tpīs et tpa et dimidiū tpīs. Vbi dr̄ hic leo ī ong°
Vn̄ aug° ht̄ ... tpa et ani et ps tpīs. Vł sic loquit̄. ad denoudū q̄ oī tpe et oī diuīa tpīs p̄sequet̄ et in hōa
et in die et mense ꝛ in anno. Vn̄ beda aliqui sp̄us singulis horis et tpīs momētis ... esuriēt morte ꝛc. Vł ideo
sic loquit̄ vt notet̄ qualitas et pressa p̄secuc̄oim. Vt p hora designet̄ iniciū p̄secuc̄ois. P die pressu. P mensē p̄fectus
p āni multiplicac̄o. Et q̄ inq gn̄is erit in p̄n°. Dein de ꝯmor postea vo ꝯmissa io p diuis nun̄ mortis fut̄ pora tpa p̄secc̄is
ad denoudū futāꝫ p̄secuc̄ois ee̅ in q̄ gn̄ue in p̄n°, et ꝯmore ee̅ in p̄ssu tpīs. et ꝯmissaꝫ ī fine. Job quo dr̄ ... cauda
sua ī ultiā malicia q̄ cedꝝ. Hꝫ go pati. demones referūt̄ vt nos sīc pare studeam̄ ne impati inueniam̄ aꝫ̄ 2x
Et vos estote pati. Cuīo go ptas dyli ... in tpe tanto ... in malignitate. Vn̄ inf xij Ve tre et mari q̄ descendit
dyl⁹ ad vos hns̄ irā magnā. sciēs q̄ modicū tpīs ht̄. Ad que at fine tendūt demones in suis teptac̄oib̄ ostēdit cū subdit̄
vt occiderēt terciā ꝑtē hōim ī oēs reprobos qui ī 3ª ꝑte signīt̄ ut dictū ē sup̄ 8. Dꝫ quit̄ Cū dicat saluator mt̄ 24
Tūc duo erūt in agro. vn⁹ assūmet̄ alt̄ relinquet̄. signīt bonos et malos. diuides q̄ p equales ptes. qualit̄ hīc
et sup̄ 8 mali fut̄ p terciā ꝑtē maiore cū plures sūt mali q̄ boni. et ita videt̄ q̄ essent signīdi p in̄ maiores

Dicit enim Augustinus super ps. 36: Noli emulari in malignantibus, quia qui dicit unus assumetur &c. non est intellectus quia dimidia pars assumetur et dimidia relinquetur. Sed quia hominum duo sunt, et si aliud corpus sit in pariete, aliud in molendino [illegible] unus assumetur et unus relinquetur [illegible] plures sunt mali quam boni [illegible] a duobus [illegible] vel a binario vite active et contemplative [illegible] et [illegible] in persecutores [illegible]

Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia. Secundum Haymonem [illegible] intelligitur multitudo demonum et hominum [illegible] sunt reprobi. Equites vero demones qui malis presidebant et in cordibus habitant. Vicies autem milies [illegible] aliud est [illegible] sicut illud [illegible] non dico tibi usque septies sed usque septuagies septies, quod nichil aliud est [illegible] septies septuaginta [illegible] summa multiplicata [illegible] nichil aliud intelligitur [illegible] et sic legitur Gen. [illegible] de Lamech [illegible] septuagies septies [illegible] Secundum quod [illegible] vicies milies [illegible] reprobos, dena vero milia [illegible] decem verba legis [illegible] Et quia plures sunt reprobi [illegible] cum simplice numero [illegible] cum malignis spiritibus et reprobis [illegible] hominibus [illegible] multitudo [illegible] hominum et demonum [illegible] numerus equestris [illegible] per vicies milies [illegible] dena milia [illegible] recedens ab unitate [illegible] a denario [illegible] [illegible]

[illegible]

Et ita vidi equos in visione, et qui sedebant super eos habebant loricas igneas et iacinctinas et sulfureas. Et capita equorum erant tamquam capita leonum, et de ore eorum procedebat ignis et fumus et sulfur. Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, et de igne et de fumo et sulfure que procedebat ex ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore ipsorum est et in caudis eorum. Nam caude eorum similes serpentibus, habentes capita, et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum ut non adorarent demonia et simulacra aurea et lapidea et lignea, que neque videre possunt neque audire neque ambulare. Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis suis neque a fornicatione sua neque [illegible]

[illegible] posita descriptione persecutorum sub [illegible] a tunicis equestribus [illegible] persecutorum [illegible] subditur specificatio armorum quibus se sunt muniti [illegible] Et ab his tribus plagis [illegible] Et ita vidi equos in visione [illegible] corporaliter [illegible] spiritualiter se vidisse [illegible] equites [illegible] demones [illegible] et in corporibus [illegible] Et qui sedebant super eos [illegible]

[illegible]

Hic est quod reprobis iudex dicet Matthei 25 Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est etc. Quorum tercius [illegible] cum corpus in brevissimo pro-
fundo [illegible] ligatis manibus et pedibus eius permittite eum in tenebras exteriores etc. Propterea ignis qui reprobos cruciat lucem habere
potuisset sed quem repellitur nequaquam mitti in tenebras exteriores diceretur. Sic et propheta [illegible] super eos cecidit ignis et non viderunt
solem. Ignis enim super impios cadit et solem igne cadente non cernunt quia illos quos gehenne flamma devorat a visione veri luminis
cecat ut et foris eos dolor combustionis cruciet et intus pena cecitatis obscuret. Ut qui auctori suo corde et corpore deliquerunt
simul corde et corpore puniantur, scilicet ut utrasque penas sentiant quod dum hic viverent pravis suis delectacionibus et utroque serviebant. Et infra:
Ignis ille ignis ad consolacionem non lucet, sed ut magis torqueat ad aliquid lucet. Nam sequaces quosque suos secum in tormento
reprobi flamma illustrante visuri sunt quorum amore deliquerunt, quatinus qui eorum vitam carnaliter contra precepta conditoris amaverunt ipsorum
quoque interitus eos in augmentum sue dampnacionis affligat. Et ponit de epulone qui Abraham petiit ut ad fratres suos eundi[?]
Lazarum mitteret ne illuc eos quoque venientes pena cruciaret etc. Ignis ergo qui in obscuritate cruciat et lucem ad tormentum servat etc.
Complete descriptionem armature equitum subditur de potestate et virtute equorum cum dicitur Et capita equorum erant tamquam capita leonum. Secundum Bedam
et Haymonem per capita equorum que sunt tamquam capita leonum auctores intelliguntur errorum qui et fortes sunt ad comedendos infirmos et cum se simulant
esse bonum odorem fetoribus inveniuntur repleti. Nam ut supra dictum est os leonum et corpora dilaniat et valde fetorem egerit. Hic
sicut enim ait Gregorius 5 moralium super illud Job 4 Rugitus leonis et vox leene et dentes catulorum leonum contrita sunt, leo vocatur diabolus
et potest fieri dominus noster Ihesus Christus. Sed vocatur feritate crudelitatis. Ob hoc ergo feritate crudelitatis ob vocis terrore, ob invadendi indomabilitate, ob vio-
lente rapacitatis antichristus et eius principes errorum sunt rectores et adherentes per capita leonum merito figurantur. Ysaie 5 Rugient ut
catuli leonum. Ezechielis 19 [illegible] quia leo ascendet de superbia Iordanis. Et Ieremie [illegible] inter leones cubavit etc.
Unde et de antichristo dicitur in psalmo Insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Ubi Gregorius 32 moralium dicit Ad captandam vitam quippe
sufficeret ut leo esset etiam si insidias non fecisset. Rursus ad occultas versucias sufficeret si insidias sumpsisset. Sic hic antiquus hostis in
cunctis viribus suis effrenatur, scilicet per utrumque premittitur ut contra electos in tantum et fraude et virtute lapsorum virtute per potestatem, fraude per signa
faciet. Ergo et leo et insidias dicitur insidias per miraculorum speciem, leo per fortitudinem secularem. Ut enim eos qui apte iniquum sunt pertrahat secularem
potestatem ostentat. Ut vero iustos fallat signis sanctitatem simulat. Illis suadet elacionem magnitudinis istos decipit ostensione sanctitatis. Et ibi
et sequitur [illegible] in qua notificatur egressus predicatorum antichristorum cum fidelibus cum dicitur Et de ore ipsorum procedebat ignis scilicet per malicia prave
suggestionis et fumus per obscuritatem operacionis. Et sulphur per fetorem libidinis et fetide opinionis, sic distinguit Richardus et sic Helmandus[?]
vel secundum Haymonem Genus est tropice locucionis ab eo quod precurat illud quod procuratur ostendens. Nam ergo predicatores malorum suis sequacibus
eterna supplicia parat ideo dicitur de eorum ore procedere ignis scilicet puniens eternaliter et fumus molestans et affligens et sulphur fetore corrumpens.
Ysaie 34 Convertentur torrentes eius in picem et humus eius in sulphur et erit terra eius in picem ardentem nocte et die non extinguetur in
sempiternum ascendet fumus eius a generacione in generacionem etc. Ibi enim erit pro suavi odore fetor. Ysaie 3 et ultimo Vermis eorum non morietur
et ignis eorum non extinguetur. Et sequitur 3a pars in qua potest hominum seductorum et dampnacio ex predicatoribus cum dicitur Et ab hiis tribus plagis etc.
Et dividitur in duas partes. Primo ponitur premittitur specificacio dampnacionis hominum ex predicacionibus et doctrina antichristi et malicia. Secundo subditur de modo
aliorum dampnacionis ex aliis causis ibi Et ceteri homines etc. Prima adhuc in duas. Primo ponit dampnacionem predicatorum notificacionem, secundo potestatis dam-
pnacionis repeticionem ibi potestas enim equorum. Circa primum dicit Et ab hiis tribus plagis scilicet igne cupiditatis et fumo superbie elacionis et
sulphure prave opinionis secundum glossam vel igne prave suggestionis et fumo operacionis et sulphure fetentis corrupcionis secundum Richardum.
Occisa est tercia pars hominum id est universitas dampnandorum. Tercia enim pars sunt omnes dampnandi ut dictum est super octavo et sic supra cum
Et subditur repeticio potestatis [illegible] antichristi et suorum cum dicitur potestas enim equorum in ore ipsorum est id est in occulta suggestione et in caudis
id est in occulta fraude. Unde sequitur nam caude eorum similes serpentibus habentes capita scilicet eum blandiuntur et occulte venenum infundunt
vel potestas equorum in ore scilicet per pravam predicacionem et in caudis per terrenam potestatem quia quos non potest decipere per pravitatem
put ait Richardus Vel potestas equorum in ore [illegible] ait Haymo Job 41 per girum dencium eius formido. Ubi Gregorius moralium 33 circa finem recte per
errores decipiet per seculi terrene potestatis put ait Haymo [illegible] sed protegunt potestates Nam quos illi appetunt loquendo seducere
girum dencium eius formido dicit quia iniquos predicatores antichristi prava doctrina sed protegunt potestates [illegible]
mala potenciam studet seviendo terrere. Et in eternale itaque illud caput per sermonis apparebit quia ad pervertendam fidelium pietatem alii verbis
seviunt alii gladiis. Duplici ergo contra fideles calliditate agitur quia ab aliis verbis blandientibus dicitur ab aliis gladiis ferientibus
impetatur. Que utraque arte id est loquencium atque potencium [illegible] in littera cum dicitur potestas equorum in ore est et in caudis. In ore namque scilicet Gregorius [illegible]
doctorum sciencia in cauda vero secularium potencia figuratur per caudam quippe quod retro est. Nam sola posterioria temporalitas designatur. De qua
Paulus apostolus dicit ad Philippenses 3 Unum autem que retro sunt oblitus ad ea que ante sunt extentus. Retro est omne quod transit. Ante vero est omne quod
veniens permanet. Et sic ergo equus id est nequissimis predicatoribus ubique carnali impulsu currentibus in ore et in cauda potestas est quia ipsi
quidem prava suadendo predicant sed temporalibus potestatibus fulti per ea que retro sunt se exaltant. Et qui ipsi apparere despicabiles possent ab ingens
auditoribus suis per eos in reverencia [illegible] exigunt eorum principibus fulciuntur. Unde bene eiusdem antichristi in psalmo describit Gregorius Sub lingua
eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis. Nam eum sibi et malorum fraude et terrena potestate utitur in occultis
et cum divitibus sedere perhibetur scilicet Gregorius. Unde et in littera subditur nam caude eorum similes serpentibus habentes capita et in hiis nocent. Lege Genesis 3
quia dyabolus serpente indutus mulierem decepit fraude male suasionis. Unde et Gregorius dicit 32 moralium circa finem quia prima serpentis suggestio mollis est
ac tenera sed si in valescere negligenter admittitur usque ad intolerabile robur excrescit. Prius enim quasi compulsis blanda ad animum loquitur
sed cum semel dente delectacionis inficit violenter post consuetudine pene insolubiliter innodatur. Dente enim volvitur cauda ligat
quia prava suggestione pervertit sed pravissima mente ne evadere valeat in valescere sue perturbacionis astringit et ibi multa dicit. Tales sunt et
isti errorum magistri qui sua prava doctrina blandis sermonibus decipiunt quos possunt et quos subvertere nequeunt per pravitatem errorum opp-
rimunt per potestatem secularem. Et caude eorum serpentibus similes dicuntur. Serpentes enim caudas comedunt et fingit [illegible] alias aut pedes. Unde
de aliis. Iste serpentes linguas habent longas habentes duos ramos. Unde Ysidorus 12 de aliis. Iste in rimis lapidum et picturam
manet aut idem primo de aliis. Iste in frigore contrariis viget et tunc intus veneno non caret. Ait Beda in epistola 23. Iste tortuosus et
lubricus est serpens Job 26 Obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Tales spiritualiter erunt persecutores antichristi. Ysaie 27
serpentibus comparantur. Unde et de capite eorum scilicet dyabolo vel antichristo dicit Ysaie 27 Leviathan serpentem vectem tortuosum. Ubi [illegible] Gregorius
33 moralium in fine dicit Ideo serpens appellatur nomine insignis hostis antiqui lubricus et tortuosus quia decipiendo hominem in loquente serpentis
ore premissus est. Ut ex ipso vase cuius habuit agnosceret qualis esset qui intus habitaret. Serpens quippe non solum tortuosus sed et est
lubricus. Nam ergo in veritate rectitudine non stetit tortuosum atque intravit. Nam vero suggestionem eius prave si non resistatur totus repente
ad interiora cordis dum non sentitur illabitur. Verba ad hoc per atque lubricum fecit [illegible]. De hoc serpente dicit Ecclesiastici 10 [illegible] Si mordeat serpens
in silencio. In alia vero translacione ut ait Haymo dicitur Caude eorum similes draconibus per dracones quos pene immanes sunt omnibus
bestiis potestas secularis designatur. Ait Haymo Ezechielis 29 Ecce ego ad te draco magne. Sic ergo equitum talis ut premissum est potestas

fuitos capita scilicet dyla et antippum ac principes eorum de quibus Ezec 39 omnes principes reperiunt furore a vino scilicet heretice doctrine secundo et in illis
nocent scilicet capitibus et meandro. Ex ecclesia conteret ista capita. Gen 3° ipsa conteret caput tuum. Abacuk 3° Malediristi capiti bellatorum eius.
Et scilicet ultra per infestinguntur pecudes dampnatorum ex aliis causis sicut dicitur. Et certi hereses scilicet pagani. Cum non sunt tantis plagis id est
non sunt decepti ab hereticis ut in alia noceant. ut ait hay°. neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum et in hoc arguunt infidelitatem et
fidei defectum. et ydolatrie impietatem. Ideo sequitur ut non adorarent demonia et simulacra. Deuter 32 ymolaverunt demonibus et non deo.
Et eciam vana simulacra secundum materie varietatem. Ideo aurea lapidea et lignea. Per Baltasar gentium argentum et aurum opera manuum hominum.
Et subditur corporum impotenciam cum dicitur quae neque videre possunt scilicet intellectu neque audire scilicet sensu neque ambulare scilicet actu vel affectu. ps. Os habent et non loquentur
de quibus Baruch 6 per totum ubi dicitur ne timueritis eos. secundo sunt pedibus in humeris portantur. et sunt lapidibus plus sunt dii eorum lignei et
lapidei aurei et argentei etc et secundo ipsum non habent in motum dii eorum. Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis etc
et in hoc relinquunt peccata corporum actionis. Unde primus demonstratur eos esse cecos. hic demonstrat eos esse demones aut nefandos. Et enim
quatuor genera peccatorum. Nocet enim homo proximo: ledendo in corpore quod notatur cum dicitur ab homicidiis. Exo 20 non occides. Nec nocet proximo
malicie proposito et verbo. quod notatur cum dicitur neque a veneficiis id est mortiferis ultimis sermonibus caucis et venefici sunt. Homo nocet et ledit semetipsum
se abutendo quod notatur ibi Neque a fornicatione sua. i. ad cor 6. Qui fornicatur in corpus suum peccat. Item nocet proximo auferendo
que sunt proximi quod notatur ibi neque a furtis suis quod prohibetur Exo 20 non facies furtum. Et patet hic penitencie virtus sive effectus et impenitencie
dampnatio sequens. Ait enim predictos esse dampnandos quia non egerunt penitentiam innuens quod si penitentiam egissent non essent dampnandi.
Sic non omnis impenitentia egit. omnes sic peribunt. Ezech 2° Si penitentiam non egerimus incidemus in manus dei. Unde dicit hay° considerandum
qua pena plectendi sunt qui hereses dei notam fide et scientiam et omnia gerpiunt. si illi etiam dampnabuntur quorum hec oblivio cum nec
et solum quia per naturalem legem deum cognoscere potentes non cognoverunt. prohibuit ut deducit apostolus ad romanos primo. Dum enim deum
quem enim debuissent considerare et attendere ut creatorem celi et terre et omnium recte colerent et adorarent relinquentes creatorem. reperiunt
adorare opera manuum suarum aurea et lapidea et lignea. que neque audire neque videre possunt. quia sensus non est in eis. Et non egerunt penitentiam
a suis homicidiis quibus interficiebant ullos et sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum fundebant et offerebant demonibus neque
a fornicatione sua neque a furtis suis vero stet. Igne fumo et sulfure sed et illa quorum per circuitum et suos decipientes quae iusti iudicium
Spiritualiter autem multi adorant demonia. aurea et argentea. gloriantes in operibus suis et ponentes gloriam suam genere dei. Dicitur enim 32 mor
tenuis videlicet Job 31. Si osculatus sum manum meam ore meo. quod est iniquitas maxima. Manum suam osculatur ore suo. qui laudat quod fecit
et testimonio proprie laudis se vincere tribuit operationibus eum in me quis despiciatur. Iste qui ipsam ostendit munera largitur. Sic adorat
ergo opera manuum suarum et ita spiritualiter ydolatravit. Qui in operibus suis querit gloriam suam et non dei. Simile ps. quem gloriantur in simulacris suis
quod dicit dominus ysaias 42 gloriam meam alteri non dabo. Ezech 8. Ibi erat statutum ydolum. Et sequitur ingressus vidi. et ecce omnes similitudo
reptilium et animalium abhominatio et universa ydola domus israel depicta erat in pariete. Quod ita intelligitur 26 mor p. primum dicit in reptilibus
cogitationes terrene sunt in aliis vero ceteris quibus aliquantulum a terra suspensa. sed adhuc terrene mercedis premia requiruntur. Nam reptilia toto
corpore terre inherent. alia vero ventre a terra suspensa sunt appetitu tamen gule. ad terram se inclinant. Reptilia itaque sunt in pariete
qui et si quedam ista si qua honesta cogitant vel appetendo tamen lucris temporalibus honoribus que desinunt et per semetipsam quibus terram quia a terra
suspensa sunt sed adhuc per ambitum quasi per gule desiderium sese ad yma submittunt. Unde et subditur Et universa ydola domus israel de
picta erant in pariete. Scriptum quippe est ad Colossenses 3° et avaricia que est ydolorum servitus. Et philip 2 de gula dicit quorum deus venter est.
Recte ergo post alia ydola describuntur quia et si honesta actione quasi a terra se erigunt ambicione tamen inhonesta semetipsos ad terram de
ponunt etc. Per simulacra ergo aurea possunt signari opera ypocritalia et simulatoria de sanitate vite vel celestis sapientie. Unde super eorum de prefatis
doctoribus dictum est quod habebant coronas similes auro. Per argentea vero simulacra opera ypocritalia et simulatoria et stimulatoria ad gloriam de claritate sive
doctrine et eloquentie sive predicationis vel doctrine. Per lapidea opera simulatorum de austeritate penitentie. Per
erea consilia opera imitatoria ad gloriam de fructu inste. Multa enim simulata bonis operibus faciunt ypocrite in quibus gloriantur et
lignea opera ypocritalia et stimulatoria ad gloriam de fructu misericordie. Mathei 23 et Job 39 Penna strucionis similis est pennis accipitris
eo quibus querunt gloriam suam non dei. ypocrite quos dominus esse similes sepulchris dealbatis. Et Job 39 Penna strucionis similis est pennis accipitris
Ibi Greg 31 mor. pro strucionis sunt ypocrite quia penne strucionis non habent volatus celeritatem. licet habeant pennarum similitudinem. Ita est de
ypocritis quia sicut qua pauca faciunt que elevant multo tamen plura faciunt que deprimunt etc. Non solum ergo sunt ydolatre adorantes
ypocrite quia sicut ydolatre aut Leo epistola 33. De quibus est penitendum vere etiam
ydola materialia sed ydolatrantes dictis modis. Peccata enim sunt ydolatre. Aut leo epistola 33. De quibus est penitendum. ve etiam
dampnatio sequitur impenitentes prout dictum est supra. Utrum ydolatria dicatur gravissimum inter omnia peccatorum. Habuit causam quia ypocrite
Et videtur primo quod ydolatria non sit peccatum. Nichil enim est peccatum quod vera fides in dei cultum assumit. Sed vera fides ymagines quasdam assumit
ad dei cultum. ~~Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo~~. Nam et in tabernaculo erant ymagines cherubin ut legitur
Exodi 27. Et in ecclesia quedam ymagines ponuntur quas fideles adorant. Ergo ydolatria per quam ydola adorantur non est peccatum.
Et dato quod sit peccatum non tamen est gravissimum. Pessimum enim opponitur optimo secundum philosophum 8 ethicorum. Sed cultus interior qui consistit in fide
spe et caritate est melior quam cultus exterior. Ergo infidelitas desperatio et odium dei que opponuntur cultui interiori sunt graviora peccata quam
ydolatria que opponitur cultui exteriori. Item ea non habuit exordium ex parte hominum in ecclesia quia ea que ex parte hominum consistunt non erant in
ydolatria que opponitur cultui exteriori. Item ea non habuit exordium ex parte hominum. Sed in sacra scriptura legitur esse adinventa ut a Nemroth qui ut dicitur cogebat homines
homicidii dicuntur. Non autem propter sunt ydolatria sed in sacra scriptura legitur esse adinventa. Apud grecos autem ut ysidorus refert prometheus primus simulacra
igne adorare ut a Nino qui ymaginem patris sui beli fecit adorari. Apud grecos autem ut ysidorus refert prometheus primus simulacra
hominum de luto finxit. Judei vero dicunt quod ysmahel primus simulacra de luto fecit. Cessavit autem ydolatria in septima etate. Ergo magis pertinet
ergo ydolatria non habuit exordium ex parte hominum. Sed ad oppositum primum dicitur Exo 20 non adorabis ea scilicet sculptilia neque colosum in mag
ut exponit glossa et legitur ibi de sculptilibus et ymaginibus. Ergo peccatum est ydolis exhibere cultum vel honorem colendo. Ad oppositum
est glossa super Clementini decreto de iudicia misterie patientie sanguinis dicitur. Omne peccatum est iniuria ac si ydolum magis
Ad oppositum vero dicitur super primo superioritatis hominum sed ydola adversa in orbe terrarum. Non secundum doctorem sanctum 2 2e q. 94
naturalis vero dictat homini quod alicui superiori subdatur propter defectus quos in se sentit in quibus ab aliquo superiori eget adiuvari et dirigi.
Et quicquid illud sit. hoc est quod apud omnes dicitur deus. Sic autem in rebus naturalibus inferiora naturaliter superioribus subduntur. Ita etiam naturalis ratio
dictat homini secundum naturalem inclinationem ut ei quod est supra hominem subiectionem et honorem exhibeat secundum suum modum. Est autem modus quem homini
ut sensibilibus signis utatur ad aliqua exprimenda. Quia ex sensibilibus cognitionem accipit. Et ideo ex naturali ratione procedit quod homo quibusdam sensibilibus rebus
utatur offerens eas deo in signum debite subiectionis et honoris. secundum similitudinem eorum que dominis suis offerunt in recognitionem dominii. Ita vero
secundum eundem doctorem libro 3° contra gentiles c. 119. Deo non solum est verum esse et ea et ipsum sed totum esse verum in potestate ipsius est et
totum quod in nobis est ipsi debemus. Ad per hoc vero deus unus est. Ideo quod in honorem dei exhibemus famulatum dicitur est. Ad deum unum non pro
actus sic omnis homo. Sed per naturam solo alit debetur famulatum deo et alit homini cui parentes subdimus. Et ergo sed aliquod potior in rebus divinum
et a deo donatum. Unde famulatum quod debetur deo. spiritualiter apud grecos latria vocatur. Et sequitur ibidem c. 120 et 2 2e q. 94
effecerunt aliquem qui late cultum non solum primo rerum principio exhibendum estimaverunt sed omnibus etiam creaturis que super homines sunt
putaverunt esse debitum et per se bonum. eo quod superiori cuilibet nature. Unde venerationem exhibendam putabant quae deo principaliter

[illegible]

Seneca ut Aug. li° vj de ci. dei c. x. q(uonia)m invenit(ur) ap(osto)lo(rum) floruisse t(em)porib(us) cui lib(er)tas rep(re)hendendi vulgaris
sup(er)sticiones defuit, non q(ui)dem ex toto s(ed) ex p(ar)te. Affuit enim scribenti, vivendi vero defuit. De Varrone vero
ergo affuit lib(er)tas recte sentiendi, non t(ame)n dicendi aut vivendi, cum enim cultus deoru(m) sup(er)sticiosum censuerit
[illegible] ip(su)m retorquere in suis libris. q(uo)d t(ame)n fec(it) Seneca. Et eod(em) c(apitulo) dicit Aug. q(uod) sapientes antiqui
[illegible] deoru(m) in a(n)i(m)o non h(ab)ebat s(ed) in actib(us) fingebat p(ro)pt(er) metu(m) tyrannoru(m). Et subiungit Aug. q(uod)
[illegible] elegit sapienti ut illas deoru(m) culturas in a(n)i(m)i religione non h(ab)eat s(ed) in actib(us) fingat. De q(ui)b(us)
[illegible] ipse s(e)n(e)ca loquens ut ibide(m) recitat(ur) dicebat q(uod) h(ec) o(mn)ia sapiens s(er)vabit t(anquam) legib(us) iussa, et non t(anquam)
dijs grata etc. Sup(er) quo b(ea)t(u)s Aug. rep(re)hendens Senecam dicit. Iste que(m) ph(ilosoph)i q(uas)i lib(er)u(m) fecerunt
[illegible] senator erat p(o)p(u)li romani ficte colebat q(uo)d rep(re)hendebat, agebat q(uo)d arguebat, et q(uo)d
[illegible] culpabat adorabat. Ubi q(uod) q(uam)vis ex ph(ilosoph)ia intellexit huiusmodi esse sup(er)sticiosa t(ame)n p(ro)pt(er) leges civiu(m) et
[illegible] consuetudines ho(m)i(num) eo dampnabilius illa actu exteriori mendacit(er) fingebat quo eu(m) t(anquam)
[illegible] p(o)p(u)lus plus valere illa agere estimabat. Et ibide(m) recitat Aug. q(uod) Seneca iudeorum
[illegible] cerimonias dicebat sceleratissime gentis consuetudo tam convaluit ut per om(ne)s iam t(er)ras
recepta sit et victi victorib(us) leges dederunt. Et s(ecundu)m ibi v(er)bu(m) b(ea)ti Aug. [illegible] admiraba(tur) s(e)n(ec)a h(ec) dicens
[illegible] agerent ignorans. De quib(us) dict(is) s(ecundu)m ista [illegible] [illegible] non constat de Seneca q(uod)
[illegible] fi(n)aliter [illegible] fidelib(us) [illegible] salvatus est. Quamvis [illegible] p(ate)t p(ri)mo q(uia) s(ecundu)m b(ea)tum Aug. ubi [illegible]
[illegible] libertate recte vivendi q(ua)m(vis) habuit libertate(m) in multis recte scribendi. Secundo q(uia) docuit
[illegible] non reverenda p(ro)pt(er) legum impia. Dicit enim q(uod) h(ec) o(mn)ia sap(ien)s s(er)vabit t(anquam) legib(us) iussa [illegible]
[illegible] q(uod) sacra [illegible] et cerimonias antique leg(is) rep(ro)bat t(anquam) [illegible] malas, arguens [illegible] abs(ti)nentia(m)
[illegible] q(uod) sit irrationabilis eo q(uod) faciat [illegible] p(er)de(re) septima(m) p(ar)tem sui t(em)p(or)is et [illegible] Tunc [illegible]
[illegible] militat cu(m) abs(ti)nentia dici domini [illegible]. Et s(ed) d(icitu)r t(ame)n invenit(ur) q(uod) b(ea)t(u)s paulus ei
[illegible] ep(isto)las cu(m) reverentia et laude, p(ro)pt(er) videt(ur) q(uod) ap(osto)lus talit(er) scribendi et condescendi [illegible] infidelib(us)
[illegible] [illegible] ut o(mn)es lucrarentur. [illegible] q(uonia)m(vis) non clare constet, potuit Seneca p(er) o(mn)ia v(er)ba [illegible]
[illegible] in quib(us) rep(re)hensibilis erat p(er) b(ea)tu(m) paulu(m) fuisse [illegible] [illegible] que(m) [illegible] b(ea)t(u)s [illegible] vocat
[illegible] illustriu(m) viro(rum) lic(et) ip(su)m ex p(ar)te sc(ri)ptu(m) non affuit. [illegible] debilis spes et
[illegible] est de salute veteru(m) famosissimoru(m) ph(ilosoph)o(rum) ut ar(istote)lis platonis et alioru(m), p(ate)t q(uia) de [illegible]
[illegible] ph(ilosoph)o morali qui t(em)p(or)e ap(osto)loru(m) fuit et cui [illegible] [illegible] est incertitudo [illegible]. Et est h(ec) [illegible]
[illegible] b(ea)ti Aug(ustini) sup(er) [illegible] Absorpta sit inter petre indicus [illegible]. [illegible] est [illegible]
[illegible] famosi aut magni status, ficte se h(ab)uerit in h(iis) que sunt religionis, dampnabi[illegible]
[illegible] p(ate)t q(uia) ut allegatu(m) est, Aug. d(icit) Senecam dampnabilius peccasse eo q(uod) mendacit(er) simulabat
[illegible] cole(re) [illegible] non h(ab)eret in mente et ita p(er) h(oc) alios firmavit in errore et sup(er)sticione. P(ro) ista [illegible] h(abe)t(ur)
[illegible] [illegible] machabeo(rum) [illegible] de Eleazaro viro etate p(ro)vecto, qui cu(m) a morte liberari potuisset [illegible]
[illegible] [illegible] de sacrificij carnib(us) [illegible], fert(ur) dixisse se h(oc) n(on) velle in [illegible] q(uod) inique fingere
[illegible] adolescentes arbitrantes eu(m) octogenariu(m) [illegible] ad vita(m) alienigenaru(m) [illegible] p(ro)pt(er) [illegible]
[illegible] vite t(em)p(or)is decepti fuissent. Et p(er) h(oc) maculam atq(ue) execrationem sue senectutis acquisisset [illegible]

Unde quidam licet opinarentur deum esse unum primum et universale rerum principium latriam tamen exhibendam existimaverunt primo quibusdam post summum deum substantiis
intellectualibus quas deos vocabant sive essent substantie omnino a corporibus separate, sive essent anime orbium aut stellarum. Secundo etiam quibusdam substantiis intellectualibus
quas unitas credebant corporibus aereis quas demones esse dicebant et tamen quia super homines eos esse credebant, sicut corpus aereum
est super terrestre, homines eas statuebant colendas divino cultu ab hominibus, ponebant et in comparatione ad homines deos illos esse dicebant
quasi medios inter deos et homines. Et quia animas bonorum per hoc quod a corpore separabantur in statum altiorem quam sit status presentis vite transire
credebant, etiam animabus mortuorum quas heroas aut manes vocabant divinum cultum esse exhibendum opinabantur. Quidam vero deum
esse animam mundi estimantes crediderunt quod toti mundo et singulis eius partibus esset cultus divinitatis exhibendus non tamen propter corpus sed propter
animam quam deum esse dicebant, sicut et homini sapienti honor exhibetur propter animam non propter corpus. Quidam vero etiam ea que infra hominem sunt
secundum naturam homini tamen colenda esse dicebant divino cultu in quantum in eis participatur aliquid virtutis superioris nature. Unde cum quasdam
ymagines per homines factas sortiri crederent aliquam virtutem supernaturalem vel ex influencia celestium corporum vel ex presencia aliquorum spirituum,
dicebant talibus ymaginibus divinum cultum esse exhibendum, quas etiam ymagines deos esse vocabant, propter quod et ydolatre dicti sunt,
quia latrie cultum ydolis id est ymaginibus impendebant. Sed ut dicit idem doctor, hoc est irracionabiliter dictum. Nam etsi omnes superiores reverenciam
debeant, non tamen eadem reverencia debetur omnibus, sed aliquid speciale debetur summo deo qui singulari racione omnes excellit, et hic est latrie cultus,
debeatur, non tamen, sicut homini convenienter pro speciali beneficio specialis retribucio debetur. Est autem quoddam speciale beneficium quod homo a deo summo percipit, scilicet quod creatus
est, ita et homo aliquid deo speciale reddit in recognitionem beneficii specialis, et hic est latrie cultus. Item latria servicium dicitur, servicium autem domino debetur,
dicitur autem aliquid deo speciale reddere, in recognitionem beneficii specialis. Et hic est latrie cultus [illegible]
quod autem est ipse et verus qui aliis precepta operandi dispensat et ante leges operandi finem [illegible]
sunt dispositi, magis est minister quam dominus. Deus autem qui est summum rerum principium per suam providentiam omnia ad debitos actus disponit
unde et in sacra scriptura angeli et superiora corpora ministri dicuntur, et deo cuius ordinem exequuntur et nobis, quorum utilitatibus assistunt [illegible]
non est quod cultus latrie qui summo deo debetur exhibendus nisi summo rerum principio. Hoc patet dici sicut quidam putavit quod visibilia sacrificia
non est quod cultus latrie qui summo deo debetur [illegible] meliori meliora sed sacrificium pure mentis offerri quod ut dicit Augustinus libro decimo de civitate dei
sacrificia dicit aliis congruere, nam vero summo deo [illegible] sicut verba significativa signa sunt rerum, sed [illegible] laudabus ad eum dirigimus
exteriora sacrificia ita sunt signa interiorum sicut verba significativa signa sunt rerum [illegible] sacrificium offerimus esse non [illegible]
vocis significativas [illegible] in cordibus nostris [illegible] sacrificium nos ipsos esse debere. Alii vero estimaverunt latrie cultum exteriorem non esse ydolis exhibendum
tamen in cordibus [illegible] sed tamen vulgarem consuetudinem [illegible]. Unde Augustinus libro 6 de civitate dei introducit Senecam dicentem: Sic inquit adorabimus
tamen ipse [illegible] aut optimus, sed tamen [illegible] ad morem quam ad rem pertinere. Et libro de vera religione dicit Augustinus non esse religiosos a philosophis
ut meminerimus tamen cultum magis ad morem quam ad rem pertinere. Et libro de vera religione [illegible] et summo bono divinas [illegible] in studiis personabat
quendam qui eadem sacra reprobabat [illegible] et de pluribus deorum [illegible] si quis presertim [illegible] ydola colat, dum tamen
[illegible] sicut et quidam heretici, asserentes non esse periculosum si quis [illegible] exteriorem cultum [illegible] est principaliter medicina, si quis
fide sanat in mente [illegible] manifeste sunt [illegible] nam ad exteriorem cultus signum interioris cultus sit est principaliter [illegible] si quis
verbis asserat contrarium eius quod per veram fidem tenet in corde, ita etiam est [illegible] si quis exteriorem cultum exhibeat alicui contra id
quod sentit in mente. Unde dicit Augustinus contra Senecam libro vi de civitate dei quod eo damnabilius colebat ydola quo illa que mendaciter agebat
sic ageret ut eum populus veraciter agere existimaret. [illegible] quibus sic [illegible] in peccato que contra deum committitur ydolatria potius est gravissima
patet quia sicut in terrena republica gravissimum esse videtur quod aliquis honorem regium alteri impendat quam vero regi, quia quantum in se est totum reipublice
perturbat ordinem, ita in peccatis que contra deum committuntur que tamen sunt maxima gravissimum esse videtur quod aliquis honorem divinum creature impendat,
quia quantum est in se facit alium deum in mundo minuendo principatum divinum. Hoc autem facit ydolatra, peccatum ydolatrie [illegible]
[illegible] attendo peccati gravitatem ex parte peccantis, gravius [illegible] qui fidem corrumpunt fidem quam acceperunt quam ydolatre ignorantes [illegible]
et [illegible] aliqua peccata potest esse maiora propter maiorem contemptum peccantis. [illegible] et si tamen [illegible] ydolatrie sunt ex parte hominum
consummativa tamen sunt ex parte demonum. [illegible] Prima pars patet, nam causa adinvencionis ydolorum fuit triplex. Prima fuit affectus deordinatus hominum ad
alios et precipue [illegible] quidam aliquos homines nimis amantes vel venerantes honorem divinum eis impenderunt
[illegible] ex inordinato affectu quidam [illegible] filii fecit ymaginem et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat
et in ca[pitulo] 14 Sapiencie [illegible] Acerbo luctu dolens pater cito sibi rapti filii fecit ymaginem, et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat
nunc quasi deum colere cepit. Et hanc historiam de ortu ydolorum magis in speciali narrat Fulgencius Mithologiarum libro primo
[illegible] fuit in Egipto vir ditissimus nomine Syrophanes. Hic habuit filium unigenitum quem immoderate
[illegible] in [illegible] dolorem affectu in diebus suis constituit [illegible] remedium
[illegible] diligebat, contigit mori filium, cuius simulacrum pater pro nimio dolore affectu in diebus suis constituit [illegible] tristicie assumit remedium
[illegible] inde ydolum dictum est quod nobis latine [illegible] doloris dicitur [illegible] familia igitur
[illegible] doloris [illegible] ydolo afferebat, coronas plectebat, odoramenta succendebat [illegible] ad simulacrum
Syrophanis [illegible] flores ydolo afferebat [illegible] timoris potius affectu quam amoris. Unde Petronius primus in orbe deos fecit
[illegible] adepti sunt [illegible] timor [illegible] historiam de ortu ydolorum [illegible]
inesse timor [illegible] in historia scolastica super 2[illegible] [illegible] Alia narrat historiam de ortu ydolorum [illegible] tanta reverencia adhibuit, ut quibusdam
regem Assiriorum mortuo Belo patre suo in solacium doloris ymaginem patris fecit [illegible] cui tantam reverenciam adhibuit ut [illegible]
reis qui ad eam confugerent parceret, propter quod ceperunt homines illi simulacro divinos honores impendere. [illegible] plurimi [illegible]
sub mortuis ymagines dedicarunt. Nec inter historias istas est repugnancia, quia origo ydolatrie in diversis regnis diversis
[illegible] fuit apud Assirios, Syrophanes apud Egipcios [illegible] Subditur
ipse habuit inventores [illegible] ligneis et lapidibus [illegible]
sapiencie [illegible] homines aut affectum aut regibus deservientes [illegible] in reputacione, sicut dicit philosophus in poetria sua et [illegible]
[illegible] adinvencionis ydolorum ex parte hominum fuit quia naturaliter homo delectatur in [illegible] factas, divinum cultum eis impenderunt. Unde dicit Sapiencie
[illegible] videntes per diligentiam artificium ymagines hominum [illegible] sive [illegible] figuret illud et assimilet ymaginem hominis et de
[illegible] artifex faber de silva lignum rectum secuerit et [illegible] inquit ab eo [illegible] Tercia causa est ignorancia veri dei, cuius excellenciam
[illegible] sua et de filiis suis et de nupciis suis votum faciens inquit ab eo [illegible]
homines non considerantes [illegible] propter pulchritudinem seu virtutem divinitatis cultum exhibuerunt. Unde dicit Sapiencie [illegible] neque
operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex, sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam
aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Secunda vero pars patet, quia demones se colendos hominibus erraticis
exhibuerunt in ydolis dando responsa et aliqua que videbantur hominibus mirabilia faciendo. [illegible] indebitum est quod latrie cultus
alii exhibeat quam primo rerum principio soli. Unde deo summo propter quod dicit [illegible] 23 qui ymmolat diis occidetur preter domino soli. Et dicitur
dum deum tuum adorabis et illi soli servies. Ad indebita autem natura [illegible] non est nisi irracionalis creature male disposite
maximum est quod ad predictos indebitos cultus instinctu demonum homines provocati sunt [illegible] loco dei colendos
[illegible] exhibuerunt divinum appetentes honorem. Hinc est quod dicit in psalmo Omnes dii gencium demonia. Et i [ad] Cor[inthios] x dicitur Que ymmolant gentes demoniis
et non deo. [illegible] quod neque in veteri lege tabernaculo seu templo neque [illegible] ymagines
[illegible] latrie cultus exhiberetur sed ad quandam significationem ut per huiusmodi ymagines mentibus hominum imprimatur et confirmetur
[illegible] latrie cultus exhibeatur, sed ad quandam significationem ut per huiusmodi ymagines [illegible] racione divinitatis latria debetur, ut dicunt doctores
de [illegible] anglorum et aliorum. [illegible] autem est de ymagine Christi cui racione divinitatis latria debetur, ut dicunt doctores
[illegible] 3o distinctione [illegible] ydolatria [illegible] interiorem infidelitatem et adiunctum exteriorem indebitum cultum. Si vero sit quod
[illegible] ydolatria absque interiori infidelitate, tunc additur culpa simulationis ut de Seneca dicit Augustinus. [illegible] quod in prima
[illegible] non sunt ydolatre propter recentem memoriam creacionis mundi, quia adhuc vigebat cognicio unius dei in mentibus hominum

c. x

In septa aut etate [illegible] est ecclesia p doctrina et virtute xpi qui de dyabolo triumphavit ut3 i x° hoc capitulo x^m Apoc.

Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo amictum nube et yris erat in capite eius et facies eius sicut sol: et pedes eius tanquam columpna ignis et habebat in manu sua libellum apertum et posuit pedem suum dextrum super mare sinistrum aut super terram etc.

Capitulum decimum et quintum sic ad precedentia. Descripta specificatione persecutionis et specialiter persecutionum multiplici fraude tempore antixpi. hic subdit de consolatione fidelium per xpm [illegible] de bella. descripta aut[illegible] sentencia ad audiendum [illegible] [illegible] natiuitatis et gloria [illegible] recapitulat et dicitur [illegible] per que est consolacio futura. describitur consolacionis [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] persecutores admonet ibi et clamauit voce magna [illegible] consolacionis [illegible] reuelacione futurorum [illegible] ibi et vox quam audiui [illegible] adiutorium a scripturis et a fidelibus [illegible] [illegible] ibi et data est mihi calamus etc. In prima parte premittitur descriptio angeli consolantis et consolacionis [illegible] [illegible] figura [illegible] ut patebit et describitur [illegible] primo quo ad suam personam seu [illegible] sue persone / secundo quo ad plenitudinem sapiencie seu [illegible] [illegible] scripture ibi et habebat in manu sua etc. tercio quantum ad plenitudinem potestatis ibi et posuit pedem suum dextrum etc. [illegible] ad primum dicit Et vidi alium angelum [illegible] [illegible] notat quod hec visio non est alia a precedenti sed illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in eo quod alium angelum [illegible] se vidisse dicit non est rei diuersitas sed ordo visionis et [illegible] recapitulationis. Alium enim angelum vidit quia visionem sub alio intellectu enarrandam repetiuit. [illegible] vidi in [illegible] visione spirituali. Alium angelum [illegible] angelus xpus est [illegible] patris voluntatem [illegible] [illegible] nova [illegible] nova [illegible] fidelibus suis [illegible] Job 33 Si fuerit pro eo angelus loquens unus de milibus ut annunciet hominis equitatem [illegible] et dicet libera eum ut non descendat in corrupcionem [illegible] in quo ei propicier [illegible] [illegible] [illegible] 23 mor in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ille [illegible] [illegible] magni consilii angelus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quia enim [illegible] lingua [illegible] [illegible] semetipsum nobis annuncians dictus angelus vocatur. Veniens autem ad nos desuper ut medicus [illegible] quod nos inueniens [illegible] languoribus. unus de milibus locutus est [illegible] nobis [illegible] et [illegible] [illegible] appropriat. Ad [illegible] quippe hic venit sed ad peccatores [illegible] [illegible] nobis [illegible] nature sed dispar a nobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non poterat nisi per deum videri et debuit qui [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vita. sed [illegible] ab hominibus non poterat deus. hic ergo factus est ut videri potuisset [illegible] ergo [illegible] [illegible] deus apparuit [illegible] nobis hic visibilis ut deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quia ergo veniens in carne dominus non culpam [illegible] [illegible] [illegible] non penam [illegible] [illegible] suscepit. nulla enim labe peccati pollutus [illegible] [illegible] tenere non potuit [illegible] in morte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluit. sponte suscepit [illegible] per temptationes [illegible] iste [illegible] unus de milibus locutus est [illegible] [illegible] ita natus ut reliqui [illegible] ita mortuus [illegible] ita resuscitatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] natus autem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pene [illegible] culpe [illegible] [illegible] [illegible] ille autem [illegible] [illegible] [illegible] est culpe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut ipse ait Joh. [illegible] [illegible] hic ponendi animam meam et [illegible] pena sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subdidit penam [illegible] [illegible] suscepit [illegible] [illegible] Nemo tollit eam a me sed ego pono eam a meipso [illegible] [illegible] non ut reliqui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in fine [illegible] dilata est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et nos [illegible] per illum resurgere [illegible] ipse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab alio ut resuscitari potuisset indigebat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distat a nobis [illegible] [illegible] nosmetipsos resurgere sicut ipse [illegible] [illegible] [illegible] ab alio ut resuscitari potuisset indigebat. [illegible] [illegible] [illegible] resuscitatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia semper homines sumus superiori adiutorio ut resurgere valeamus indigemus. Ille autem [illegible] resuscitatus [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] deus [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] suscepit. Quia ergo dominus [illegible] natus [illegible] mortuus [illegible] resuscitatus in omnibus tamen distat a nobis magne potestatis sed sola [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis iste angelus unus de milibus locutus est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per nobis patri loquitur per quod semetipsum [illegible] nobis [illegible] loqui quippe eius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut annunciet hominis equitatem quia nisi ille hominibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] interpellare est [illegible] [illegible] hominibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quibus enim nobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apparet [illegible] quippe annunciat equitatem [illegible] [illegible] suscipere dignatus est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loquens a peccato liber apparet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab ipsa radice polluat [illegible] [illegible] erat qui apud deum per peccatoribus loquens a peccato liber apparet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] culpa. [illegible] peccato quippe [illegible] [illegible] par reatus [illegible] [illegible] venit ad nos [illegible] [illegible] assumpsit [illegible] nobis [illegible] non [illegible] culpa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debuit qui per peccatoribus [illegible] non potuisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per peccatoribus semetipsum [illegible] [illegible] qui per aliis indulgenciam [illegible] [illegible] apparuit equitatem hominis annunciat [illegible] enim per peccatoribus semetipsum [illegible] [illegible] qui per aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut sup[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] vidi alium angelum [illegible] [illegible] illis quatuor angelis qui soluti fuerant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ille enim venerit ad perdendum hic ad saluandum [illegible] [illegible] angelus xpus [illegible] [illegible] angelus sathane [illegible] [illegible] illius [illegible] in effectu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vidi alium [illegible] ascendentem ab ortu solis [illegible] [illegible] [illegible] iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fortem designatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod ait angelum notatur plenitudo [illegible] In hoc quod ait alium [illegible] [illegible] [illegible] quod subdit fortem designatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fortis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fortis [illegible] ad debellandas [illegible] [illegible] ipse enim fuit fortis qui [illegible] domum fortis et diripuit vasa eius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dominus fortis et potens dominus potens in prelio Job [illegible] venit aereas potestates de quo [illegible] [illegible] angelorum [illegible] est iste rex glorie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fortitudo [illegible] [illegible] est [illegible] autem quod addit descendentem de celo notatur [illegible] bonitatis [illegible] [illegible] [illegible] non solum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] celos et descendes ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dignatus est verbum [illegible] [illegible] caro [illegible] [illegible] Utinam [illegible] celos et descendes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non venit non descendit [illegible] sit ubique [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] apparuit hic [illegible] per [illegible] solo [illegible] qua [illegible] [illegible] dominus ubique sit [illegible] [illegible] non venit non descendit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendit de celo [illegible] [illegible] [illegible] descendere [illegible] [illegible] celum et terram ego impleo et [illegible] celum et terram non sit locus quo ergo descendit de celo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] invisibilis factum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Augustinus [illegible] [illegible] [illegible] descendere [illegible] [illegible] [illegible] in terra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendit dominus ut videret ciuitatem. descensio autem dei nichil aliud est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] ad [illegible] [illegible] de secreto ad publicum [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] venientem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] ad [illegible] de invisibilitate ad visibilitatem. de secreto ad publicum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui de celo descendi. [illegible] [illegible] amictum nube etc. subditur et venit in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ego sum panis viuus qui de celo descendi. [illegible] [illegible] Amictum nube [illegible] est [illegible] angeli descendentis descriptio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in illo descensu primum est [illegible] nature assumpcio. [illegible] amictum nube [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et yris in capite eius [illegible] est nature assumpte glorificacio [illegible] [illegible] ibi et facies eius sicut sol [illegible] est per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ibi et pedes eius etc. [illegible] ergo amictum nube [illegible] [illegible] [illegible] carne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nature assumpte [illegible] [illegible] amictus [illegible] nube quod apparuit [illegible] suscepta [illegible] [illegible] [illegible] nube amictus apparuit angelus quia in [illegible] carne indutus [illegible] [illegible] apparuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super nubem quippe leuem ascendit qui carnem [illegible] [illegible] de quo dicitur Ysa. 19 Ecce dominus ascendet super nubem leuem et ingredietur egiptum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a terrena [illegible] et obscuritate [illegible] ad celum eleuatur [illegible] filii [illegible] [illegible] assumpsit hac nube calor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deum [illegible] visibilem faciendo Baruch 3° [illegible] in terris visus est [illegible] [illegible] Ezech. 32 solem nube tegam etc. [illegible] nobis [illegible] deum [illegible] visibilem faciendo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 Reg. 8 [illegible] dominus ut habitaret in nebula. de qua venit pluuia salutifera [illegible] [illegible] est nebula in qua dominus dixit se habitare 3 Reg. 8 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de terra orta est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nebule [illegible] [illegible] angelus amictus nube [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aqua 3 Reg. 18 Ecce nubecula parua quasi vestigium hominis ascendebat de mari [illegible] xpus puer paruulus nascebatur de maria [illegible] nubes in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] temperando [illegible] [illegible] umbra alarum [illegible] [illegible]

[illegible] de [illegible] [illegible] dei et de invisibilitate et incommutabilitate dei. Descendere dicitur deus quando [illegible] [illegible] [illegible] antea non fuerat / in [illegible] [illegible] apparet [illegible] [illegible] descendisse [illegible] qui [illegible] carnem [illegible] maria [illegible] [illegible] [illegible] 2° de ascensione domini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] factum est celum et terra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendit in terram et in celum [illegible] leuauit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendit. [illegible] [illegible] [illegible] descendit [illegible] [illegible] [illegible] per superbiam. descendit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cant. 2° Sub umbra illius quem desideraveram sedi. Tunc de illa nube pluit duplex pluvia, scilicet sanguinis in redempcionem et aque in
ablucionem. Joh. 19: Unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit sanguis et aqua. Hiis duobus indigebat genus humanum. Nam quia
venditum erat, indigebat redempcione; quia sordidum, indigebat ablucione. Sic igitur ascendit in incarnacione quo sicut dicitur descendere. Vel sic:
ascendit quia humana natura deo subita fuit deitati et caro spiritui; descendit autem in se dignacione sic inclinatur. Unde Beda: Verbum ut ad
nos descenderet, ipsa dignitas inclinatur. Humana natura in corpore vitiis quasi ventis impulsata compulit; puritas veri virginalis suscepit salva
virginis integritate. Post adimplevit obediencia in omnibus reducitur, pacta amicant cunctis [illegible] et [illegible] manifestatur. Sequitur. Et iris
erat in capite eius. Et intelligitur [illegible] magnitudo divine gracie et sue clemencie. Caput enim angeli divinitas intelligitur filii dei, secundum illud apostoli
1 Cor. 11: Caput Christi deus. Iris autem grece, latine dicitur arcus, qui diversis coloribus apparet in nube, et est signum gracie [illegible] diluvium ponitur
inter deum et homines. Gen. 9. Tunc quando fit arcus in celo cum radius solis [illegible] nubes fuit illustrata, quia dum claritas [illegible] lucis et
sol iusticie carnem assumpsit, reconciliacio facta est humani generis. Sol enim est dei filius, humana natura nubes aquosa quia [illegible] plena. Hanc ergo
nubem illustravit cum naturam humanam assumpsit, et sic factus est arcus, id est reconciliacio hominis. Sic igitur [illegible]. Unde notandum [illegible] reconciliacio que dicitur esse in capite
angeli, quia post reconciliandi sunt in divinitate que est caput Christi. Est igitur iris, id est [illegible] et post reconciliati in capite eius, id est in divinitate
que est caput Christi. Vel: Et iris, id est clemencia et pietas, in capite eius, id est in intencione. Et bene dicitur iris in capite, quia non assumpsit redempcionem
nisi Christus [illegible] deus. 2 Cor. 5: Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Dicitur super [illegible] Et iris erat in circuitu sedis. Et sequitur in littera: Et facies eius erat
sicut sol. Et in hoc designatur vitalis resplendentis et illuminantis doctrine qua mundus illustratur. Malach. 3: Vobis timentibus nomen meum
orietur sol iusticie. Supra primo de eo descripcione in parte ubi dicitur quod oculi eius velut flamma ignis et facies eius sicut sol lucens in virtute sua.
Unde hanc faciem illustrantem et consolantem desiderabat ecclesia dicens: Ostende faciem tuam et salvi erimus. Nec mirum si fuit desideranda, quia erat
[illegible] faciem bona. Dicit enim Augustinus [illegible] de trinitate [illegible]. Bona facies hominis dicitur [illegible] affecta [illegible] et colorata [illegible]. Talis autem
erat ista facies super benedicta, de qua dicit [illegible] vidi te domine quasi angelum dei, et facies tua plena graciarum [illegible]
Sapiencia hominis lucet in vultu eius. Per hoc in facie [illegible] lucet sapiencia. Vel melius quod dicit facies eius sicut sol, denotatur maiestas divine
nature. [illegible] in fide [illegible] non solum cum hominibus sed deum cognoscat. Ipse enim est sol sapiencie, de quo sapiencie [illegible] sol intelligencie
non illuxit nobis. Ezech. 32: Solem nube tegam. Et ut dicit [illegible] non ut iste sol visibilis faciens [illegible] fulget, sed multo amplius quia et
de electis dicitur Matth. [illegible] fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Et quibus erunt electi [illegible] angelis Matth. 22 et [illegible] et [illegible]
[illegible] equales filio dei [illegible] et in monte coram [illegible] transfiguratus Matth. 17. Futura membra sua iam in seipso ostendit. [illegible]
Christus soli comparatur. Sol quippe [illegible] ortum et occasum [illegible] post [illegible] sol et occidit et ad locum suum revertitur, ibique renascens
gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Sol enim ortus est quando [illegible] natus est; venit ad occasum quando pro nobis mortuus est. Sic quoque rediit ad ortum
[illegible] eius [illegible] passione mortis ad gloriam redisse probatur; ibique renascens gyrat per meridiem quia resurgens a mortuis [illegible] fidei
et [illegible] corda discipulorum illustravit. Tunc enim illi meridies venit in quibus sol iusticie ampliorem spiritus fudit calorem. Per meridiem quoque gyrans
ad aquilonem flectitur, quia ad colligendam gentilitatem apostolorum predicacione perducitur, in qua frigidus ventus ille [illegible] qui [illegible] superbia elatus
[illegible] ponam sedem meam ad aquilonem. Ysa. 14 [illegible] quod sequitur lustrans omnia pergit in circuitu spiritus [illegible] quia
tota mundi [illegible] predicacione plena esse ostenditur secundum [illegible] vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscaciones tue orbi terre etc. Et ad circu-
los suos revertitur [illegible] aggregacionem [illegible] illuminabitur et multitudo iudeorum secundum [illegible] apostolum [illegible] plenitudo gencium intraverit tunc et ipse salvus erit
[illegible] quod facies eius erat sicut sol in assumpta humanitate habebat ortum et occasum etc., vel illuminabat mentes hominum et inflammabat [illegible] ipso [illegible] etc.
Vel [illegible] ut sol quia non [illegible] apud claritatem cum [illegible] illam faciem gloriosam etc. Et pedes eius quasi columpna ignis. Et in hoc intelligitur
plenitudo gracie quia spiritus est ignis. Luc. 12: Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut accendatur. Super pedes eius [illegible]
Per pedes angeli predicatores intelliguntur spiritu sancto pleni quibus per totum mundum mandata dei sapiencia ambulat vel portabatur.
Ut enim ait [illegible] pedes angeli [illegible] et [illegible] parte et ad [illegible] de quibus [illegible] dicitur [illegible] illa a [illegible] ubique etc.
De quibus dicitur Ysa. 52: Quam pulchri sunt pedes evangelizancium et predicancium pacem [illegible] et columpne et ignis apparent secundum [illegible] quia et more columpnarum super impositum ecclesie edificium portant et spiritu sancto accensi corda
auditorum ad amorem dei predicando inflammant. Omnia ergo ad predicatores mittuntur. Vere pedes quia ad amorem dei hos quibus predicant
accendunt. Sunt ignis, et quia super eos edificium ecclesie consistit, vere columpne vocantur. Omnia enim columpne sunt. Testatur Paulus ad Gal. 2° dicens:
Petrus, Jacobus et Johannes qui videbantur columpne esse dexteras dederunt mihi et Barnabe [illegible] Petrus dicit ego confirmavi columpnas eius.
Supra 3° Qui vicerit faciam eum columpnam in templo dei. Et ibi [illegible] plenum per [illegible] per caritatem [illegible] per exemplum et desiderium
[illegible] per fidem alios portabit per pietatem etc. Tunc ibi Et habebat in manu etc. [illegible] angeli quo ad suam personam sub [illegible]
[illegible] quo ad [illegible] ipsius [illegible] Christi [illegible] ad [illegible] revelacionem [illegible] Et habebat in manu sua libellum
apertum, id est omnes scripturas operacione sua completas. Ait glosa: [illegible] libellum habuit apertum qui [illegible] manifeste complevit quod de ipso sacra scriptura
[illegible] et quibus [illegible] luculenter [illegible]. Et de [illegible] supra [illegible] quod vidit librum signatum sigillis septem per quod
vetus testamentum designatur, plenum [illegible] obscuritate. Hic autem per libellum iam apertum novum testamentum figuratur. Quod apertum est in manum angeli,
id est operacione filii dei reseratum. Magna enim illa operacio est nostre salutis. Et quia in superiori libro [illegible] latuisse [illegible] aperte nunc in libello
aperto novum testamentum revelata clarissime figuratur. [illegible] Christus enim apparens in carne quod intelligitur per nubem sua facie angeli, ea que latebat
nascendo moriendo a mortuis resurgendo ad celos ascendendo aperuit. Supra 5°. Dignus est agnus aperire librum etc. et [illegible] per apostolos manifestavit.
Et sic dicit Beda libellus appellatur quia agit de Christi humanitate vel quia per humilitatem venitur in intellectum legis. Matth. 18: Nisi conversi fueritis et
efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum celorum, id est non pervenietis ad intellectum legis. Supra 3: Ecce dedi coram te ostium apertum quia modicam
habes virtutem, id est humilitatem. Ibi de hoc [illegible] libellum scribi desiderabat Job c. 31 dicens: Quis mihi tribuat adiutorem ut desiderium meum
audiat omnipotens et librum scribat ipse qui iudicat, ut in humero portem illum et circumdem illum quasi coronam mihi. Super quo [illegible]
[illegible] sciens quia sua virtute ad sublimia pervenire nequeat, adiutorem querit. Quem [illegible] in [illegible] adiutorem querat
[illegible] verbis proponit dicens: Et librum scribat ipse qui iudicat. [illegible] enim timeret adhuc [illegible] est [illegible] diligentibus vero
filius gracia [illegible] est collata per deum qui ad redempcionem nostram veniens novum nobis testamentum condidit. Sed [illegible] nobis testamenti mandato
[illegible] venit [illegible] non est ut per [illegible] claresceret, quia librum scribit ipse qui iudicat. [illegible] Johannes:
Pater non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio. Erit igitur hic auctor iudicii qui nunc est conditor libri, ut hic districtus corrigat
[illegible] modo mansuetus iubet. Hic namque [illegible] quasi magister pueri elementa litterarum blandiendo [illegible] sed abiectos severitate
corrigit et quod [illegible] cum mansuetudine [illegible] corrigit. Blande namque nunc sonat eloquium divinum mandata, sed erunt [illegible] in [illegible]
[illegible] secuturum. Mansueta modo est admonicio vocantis sed tunc districta ventura est iusticia iudicis, eo quod [illegible] est quod

nil ul' mini madata in distussione ptat' quo vz qstat qz libr scripsit ipe qui indicat que scz libr nom testa'. unde bt's Job ab
eo qui iudex est scribi desiderat notificat cu subiungit. Ut in humero meo portē illu' et circude' illud qz coro'a m'. librū quippe in
humero portare est scriptura sacra operando pficere. Et nobis qz ornate describit' et pius in humero portari et pz modo se coro'a circudari
qz vz sacri eloquii madata si modo potentur in ope post nobis corona victorie optibent i retribucoe' [illegible]. Et ex hoc pz qz bt's Job
electorz vocab' hic vitit' ait, ex corp' fruicoe postulat qd p futui eis p ora pudebat. Ipe naqz p spm' hūc librū apud se iaz diudu
tenebat que p gra' asspiracoe' acceperat et viuendo cognoscē et pudendo miraē [illegible]. Tunc ibi. Et posuit pedē suū dexterū
narrata descripcone angeli, racione sue psone, et quo ad plenitudinē sapie, qua subiungit' eius notificacō quo ad plenitudinē po
ul' potent' eius descriptā qm ad situ su' positoni cu' d'. Et posuit pedē suū dexterū sup mare i. sue ptati subdidit pplm gentilem,
cultura deorz in amaritudine viciorz fluctuantē, qz p mare signat'. Et sinistr sup terrā i. gentē iudaicā in vnius dei fide quasi solidata,
de isto mari d' Job 38. Quis conclusit ostiis mare q'n erūpebat qt' de vulua procedes. Sup quo Gg' moraz 28. Quid enim mare nisi
selm'. Quid vulua nisi corruptio oculte et malicosa carnalis cogitacōis accipit. Erupcebat go mare qt' de vulua procedebat q'n minas
scelarid fluctus de carnalis cogitacōis iniqtate concepti in stbe' erūpē intentu seruerent. Scz auctore deo ostiis hoc mare conclusū est
qz h' morces psequenciu ista vim qs quedā ostia oppoita sunt, ut corp' macitis atqz venenosa ira psequenciu frangerent'. Suadatis
quippe dnis terrene pncipibz p eos stati ecclā sup mud' culmē crevit et seuientes mar impetus contra eius hēre ptate cessavit
de hoc vo terra d' in ps. Terra fructiferā in salsuginē [illegible]. Vl ut ait ibi ricti. dextrum pedē posuit sup mare, qz gētes elegit ad
ad bbaz, sinistr sup terrā, qz iudeos reliquit ad dapnacōem p mare nimis signat' gentilitas hūc amaritudine infidelitatis et ydolatr
p terrā vo iudaica et auaricia iudeorz qz frequent' sunt arcta gpelar pdicacoe et tm modicū fructū reddidit. io terra repla est
p pedē vo dextrū signat' eterna btitudo p sinistr' eterna dapnacō. Vn' i finali iudicio bonū ponet a dextris, iudicas malū vo ad
sinistrā, ait 21. ppt qd d' pus p. Vias q a dextris st' nomit dns, puse vo st q a sinistris st'. Et sm hoc est sē gl're. Et posuit
pedē suū dextrū sup mare i. gentiles illuminans ad fidē cōuttit, et ad btr'ie pducit. Vn' luc 2°. lumē ad reuelacoe gentiu
et glam pl'. Ipe ante concepta gentu. Sinistrū at sup terrā i. iudeos qui sunt terra culta p lege et pphas ppt duricia suaz
et auaricia conoscari pmisit ad eterna dapnacōem. Et sz Cecitas contigit in isrl', vl hoc d' io qz p° vocat' gentes ad fidē
et iusticia, et in fine vocabit iudeos, qn oīs isrl' salus erit, ad ro ubi s. Cu' plenitudo gentiu intrauit tunc oīs isrl' salvus erit.
Sm vo lanoz p pedē dextrū signat' illa membra que nullis adusitatibz frangunt' i nc' vllis successibz extollut' s. apli i mre
et ceti' qui hnt ptatez calcandi sup omez vtute' mudi hoc p Tales sup mare. hoc est sup hūc mud' turbulentū qstitunt', qz
oē malorz psecucoes psterunt et no succubuit. Et ppt hoc petrus et paulus ad romanos missi sunt qui ex oibz ferociores et crudeliores
qstitenit et qz rome maxie viguit ritus gentiliū et cultus ydolorz. p sinistrū vo pedē qui sup terrā ponit' intelligunt' qfessores
qui pacis tpe vixerunt nc' publicū martiriū ptulerunt, qz sup terrā hoc est sup soliditatez fidei st' locati. De eis enim oipotens sm diuersitate
tpm disposuit ecclē membra, fortiores vz sup fluctus maris, infirmiores vo sup soliditatē tre qstitue'. Sic et reges seculi pncipes
tpm disposuit ecclē membra fortes et inconcussibiles qz sup solidū radicati
vbi ferocior est impetus bella. fortissimos milites ponunt. Et hn' pedes vtriqz fortes et inconcussibiles qz sup xpm' radicati.
Statuit mag sup petrā pedes meos ait pphā in psona eccle. Moraliter at possz exponi, qz p pedes signant' affectus animi
put ait Augus sup ps vo. Pes aīe est amor, qui cu' prauus est cupiditas vocat' aut libido. Cu' vo rectus caritas vl dileccō
p mare vo tribulacō signat' vt dictū est. Sup quā tribulacoez est pes dexter scilz qz illā libenter ppt deū sustinet et libenter
qz pplitate Ionē p° in fl'a ait Ionas. Mittite me i mare. Et hebr' xi° de moyse d' magis eliges affligi cu' pplo dei qz temporalis
pcti hēre iocunditatē. pes go dexter est amor dei, qui poni d' sup mare, qz vz omez tribloz et adusitatē amaritudinez qculcare
vt sic xps p amore nro calcat' amaritudinez pa°s sic ipe d' ysa 63. Torcular calcavi solus et de gentibz no est vir mecu
Sic et nos p amore ipius calcemus omez adu'ne mudi. no timentes p ipo mori s' faciat nos. Vn' bt's [illegible] inde luctaz pro
sustinuit dilectus sustine et tu dilcus. no illud vicerunt pcta tua, te q' illius flagella no supent. hoc pede quoqz tangis
mud' facies. Vn' deute' xj. Omez locū quē calcavit pes vr' vr' erit. Pes vo sinister est amor pximi, quo debeq
mud' facies. Vn' deute' xj. Omez locū quē calcavit pes vr' vr' erit. Pes vo sinister est amor pximi quo debemus
terā i. oīa terrena calcare, qz amore pximi debemus omibz terrenis anteponē. Ipe' io leuit 19. Diliges pxi'm tuū sic teipsū
i. at' deū et sup oīa terrena. Et hoc exigit iusticia. Sm io pu' xxiii. Qui negligit dapnū ppt amicū iustus est. Ecc'i 29. pde
i. at' deū et sup oīa terrena. et hoc exigit iusticia. Sm io pu' [illegible]. Qui negligit dapnū ppt amicu' iustus est. Ecc'i 29 pde
pecunia ppt fr'em et amicū, et no abscondas sb lapide pdicōis. Xps d' hūc pedē posuisse sup terrā vt sic ipe ppt nos
oīa terrena qtempsit et amore eius tota mudo pposuit. Sic et nos amore pximi toti mudo pponamus. Alioqui no hemus
hūc pedē sinistrū sup terrā. i Ioh' 3. Qui habuit subam huius mudi, et viderit fr'em suū necesse hēre et clauserit viscera sua ab
eo, quō caritas dei manet i illo. q. d. nullo°. qz pbacō dileccōis exhibicō est opis ut inqt Gg' in omē pentecostes. Et
qui no hz hūc pedē sinistrū, nc' hz dextrū, qz ut d' i Ioh' 4. Qui no diligit fr'em suū quē videt, deū quē no videt quō
pt diligere. Sic quibz pz patet qz pes multipliciter accipit' in scriptura. vl p affectu aīe ut dictū est. Vl p gressu opacōis. Ideo xpm
calciata habuisse in pedibz dicit'. Na sz Gg' sup euā' pte 2 om' 24. p calciata q pedes muniūt' qui a scelere figurant'
que deu qspicimus, mri opis pedes munimus. Can' 5. Lavi pedes meos quō inquinabo illos. Ite pedes ecclē dicunt' quasi
pdicatores, et in ea psidentes, et ipaz sustentantes, et xpm' p ipaz deferentes, Vt enim ait qtor anglice Ier' c [illegible] s' eps
in pedibz est vis motiva qua pgressive mouent' et modeste, tam vo necessitas cogit' monent' velocit'. In ps popul pedes
meos qz turbe sacc' 2°. Statuit me sup pedes meos. De hijs pedibz d' Job 29 in psona xpi. Cū lauabam pedes meos [illegible] ut sup
mp' mensses pfluuos, qn lauabam pedes meos butiro. Sup quo Gg' 19 mor'. Quos pedes illū nisi scos pdicatores accipi deq'
qz in ps' Et ambulabo in eis. Pedes go lauat' butiro, cu' scis pdicatoribz debita ab auditoribz stipendia qferunt' et qs fatigat
iuncta pol labor exhibita a deflis bonu' opis pinguedo fouet. Nec qz io pdiceant ut alant' s' io aluit' ut pdicet i pdicare
subsistant. Nā ut intenccōz sumēde vitez tuscat certo pdicaci s' utilitatē pdicacōs desinat iustiā pfecta. Ē bonū go pdicat
no cū victū pdicaco impendit' s' cū pdicacōs accipit' victū et quociens pdicantibz neccia ab audientibz qferunt' no solet de rez
munē s' de qsecucōis mercede gaudē. Vn' paulus d'. No quero datū s' qro fructū. Datū quippe est res ipa que impendit'
fructus vo dati est s' benigna mēte factē necessit' studio aliqd impendit'. Ergo datū in re accipimus, fructū in mente ...
Ite pedes ecclē dicunt' eius extrema membra i infima. Job 30. pedes meos subuitit. Ubi Gg' mor 20. Quid p pedes eccle
nisi extrema membra eius signt', que dum ad opa terrena desūunt, tanto celeris ab aduersitate falla punt, quō sublimia

[illegible] intelligit [illegible] utique pedes adversarii subdidit, vel cum omnia membra illius ad fines dogmatis errorum [illegible] pedes.
[illegible] tenere nequeunt cum infirmi [illegible] persecutorum suorum vel [illegible] persuasi vel minus tuti vel [illegible] fracti ab itinere recto
deviant [illegible]. Et nota quod per mortuos pedes ecclesie sunt inferiores [illegible] ministri qui [illegible] ad usum [illegible] sunt [illegible] oportet per omnia ministri
velut pedes terre inherent qui quidem pedes eciam sunt lavandi [illegible] qui [illegible] qui doctrine studio invigilant [illegible] dent
occupatorum corda requirere [illegible] quam ipsi vacando [illegible] crebra admonitionis voce infusionis pinguedinem [illegible] in uno
corpore [illegible] sunt membra solicita sunt. Sic illorum ministeriis [illegible] omnia fulciunt ita [illegible] est ut [illegible] studiis [illegible] replentur
[illegible] doctores [illegible] ad omnia ministeria debitos [illegible] predicat. [illegible] eloquii pedes lavat [illegible]
[illegible] pedes eius [illegible] ubi de hoc [illegible].
Et clamavit voce magna, quemadmodum leo cum rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum
locuta fuissent septem tonitrua voces suas, scripturus eram. Et audivi vocem de celo dicentem: Signa que locuta sunt
septem tonitrua et noli ea scribere [illegible] narrata descriptione angeli per quem est futura consolacio [illegible] post consolatoriam [illegible] de temporibus [illegible]
[illegible] veritate subiuncto. Et [illegible] in tres partes: [illegible] temporis [illegible] modus
[illegible] revelacionis [illegible] predicacione [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] tempore [illegible]. Et audivi vocem.
[illegible] de [illegible] [illegible] confirmacio [illegible]. Et angelus [illegible] clamavit voce magna quemadmodum cum leo rugit. Ut enim ait [illegible] et alii expositores. Cum leo rugit omnes bestie timent et ipse in sua fortitudine confidens [illegible] leo [illegible]
[illegible] ut dicitur [illegible] de quo supra [illegible]. Vicit leo de tribu Iuda [illegible] clamavit [illegible] per suos predicatores voce magna
[illegible] predicacionis [illegible] regnum celorum penitentibus [illegible] agite [illegible] et [illegible] non penitentibus [illegible]. Omnis
arbor que non facit fructum bonum [illegible] et in ignem mittetur. [illegible] dico vobis Tyro et Sydoni remissius erit in die iudicii [illegible]
vobis [illegible]. Et [illegible] sua voce fortitudine sua [illegible] bestias [illegible] bestiales et feroces homines
in deserto [illegible] timore [illegible]. Legitur [illegible] quadruplex clamor [illegible] in [illegible] Iohannis [illegible] clamavit Ihesus in templo docens
[illegible] laborant [illegible] facite sunt [illegible] in [illegible] Iohannis [illegible] Ihesus voce magna clamavit Lazare [illegible].
[illegible] Ihesus voce magna [illegible]. Iterum autem Ihesus clamans voce emisit spiritum. [illegible] clamore valido et lacrimis
[illegible] est pro sua reverencia. [illegible] clamor erit in iudicio de quo [illegible] sicut fortis [illegible] et [illegible] vociferabitur et
clamabit super inimicos suos [illegible] rugitus leonis ita et terror regis qui provocat eum peccat in animam suam. [illegible] leo rugiet
et formidabunt filii maris. Et Amos 3. Leo rugiet quis non timebit. Dominus Deus locutus est quis non prophetabit. Ut enim ait Ambrosius
[illegible] omnium [illegible] voci leonis [illegible] tantus [illegible] terror ut multa animalia que per celeritatem [illegible] impetum eius evadere, rugientis
eius sonitum velut quadam vi attonita atque icta deficiant [illegible] ibi [illegible] de hoc. Et glossa [illegible] leonis [illegible] et infert terrorem.
[illegible] cauda sua [illegible] facit nulla bestiarum audet [illegible]. Ita [illegible] suos in fide concludens rugit ne quis [illegible]. Ad clamorem
[illegible] per suos predicatores omnes bestiales affectus et motus debent tremere et [illegible]. [illegible] predicate
et [illegible] et [illegible] ad predicandum dante [illegible] clamat et [illegible] in [illegible]. Et cum clamasset [illegible] bonorum remunerationem
et penam malorum futuram [illegible] locuta sunt septem tonitrua. Ut enim ait [illegible] prius leo clamavit et postea locuta sunt septem tonitrua
quia prius [illegible] predicavit deinde apostoli et ceteri doctores ad eius vocem perfecti predicaverunt ubique Domino cooperante [illegible]. [illegible] septem enim
tonitruis sunt predicatores ubique [illegible] septiformi spiritu repleti qui in tota [illegible] tonat qui profunda et alta obscura et [illegible]
[illegible] ait [illegible] vox tonitrui tui in rota [illegible] predicacio ecclesie in toto orbe terrarum [illegible]. Iob 38. [illegible] vehementissimo
[illegible] ymbri cursum et viam sonantis tonitrui [illegible] 29 [illegible] medium [illegible] aliquis in [illegible] ipse [illegible] Dominus figurat
[illegible] antiquorum patrum [illegible] ad [illegible] quod in nubium [illegible] est qui [illegible] nos visibiliter apparens [illegible]
nos erat [illegible] et ipsi [illegible] apostoli [illegible] Boanerges id est filii tonitrui sunt vocati [illegible] 3. [illegible]
[illegible] eius predicacio accipitur per quam [illegible] terror auditur [illegible] corda [illegible]
[illegible] apostolo [illegible] dicitur [illegible] verba Pauli tonitrua erant [illegible] a voce tonitrui tui formidabunt [illegible] de [illegible] predicabat
fulgura voces et tonitrua id est [illegible] signa et [illegible] eloquia secundum expositores [illegible] ibi. De hoc Iob 26 [illegible]
[illegible] magnitudinis tonitrui eius intueri [illegible] in fine [illegible] per tonitruum [illegible] terribilis maiestas sua [illegible] ad iudicium
[illegible] tonitruum [illegible] Domini Ihesu [illegible] magnifica sua predicacio [illegible] sua terribilis maiestas in iudicio. Et non
[illegible] ait locuta sunt septem tonitrua voces suas [illegible] predicacio ecclesie non [illegible] fabulas non [illegible] non [illegible]
[illegible] in suis dogmatibus [illegible] sed [illegible] in auditorum cordibus per suos predicatores diffundit. Ut [illegible] et alii
expositores [illegible] voces suas non alienas [illegible] suas id est [illegible] et negotio [illegible] go. Et cum locuta
fuissent septem tonitrua voces suas id est cum [illegible] predicatores septiformi spiritu repleti [illegible] predicassent
et [illegible] demonstrassent ut a malo cessaret et [illegible] bonorum [illegible] in bono proficerent
ego scripturus eram. [illegible] Iohannes [illegible] vides scribe in libro [illegible] ea que audit a septem tonitruis scribere
[illegible] ait [illegible] go eram id est scribere [illegible] audita et aliis [illegible] 26 [illegible] ore suo loquebatur [illegible] sermones
ego [illegible] et hic [illegible] Iohannes persona bonorum doctorum [illegible] doctoribus et aliis ad [illegible]
[illegible] 3. Audies verbum ex ore meo et annunciabis eis. Et ut ait glossa Iohannes hic gerit personam eorum qui tempore antichristi vellent
[illegible] imitacione. Et sic [illegible] a predicacione tempore [illegible]. Et audivi vocem de
celo [illegible] glossa id est [illegible] divinam inspiracionem vel angeli [illegible] admonicionem [illegible]. Signa que locuta sunt septem tonitrua id est sigilla
[illegible]. Et noli ea scribere id est publice revelare [illegible] ad [illegible] sic [illegible] Iohannes [illegible] in Iohanne
[illegible] non debent divina eloquia sigillare ut non ad aliorum [illegible] preceptum est apostolis
[illegible] abscondere [illegible]
[illegible] in populis [illegible] ut [illegible] frumenta [illegible] sustentamenta sunt [illegible] omnium [illegible]
plus est [illegible] pabulo [illegible] ventre [illegible] pane [illegible] sit [illegible]
[illegible] debet abscondi [illegible] ad [illegible] fidei [illegible] passim sunt
[illegible] ne vilescat [illegible] claudenda ne totum lateat [illegible] dicitur signa id est sigilla. [illegible] sub sigillo signa
non omnibus notum esse volumus sed [illegible] at sunt abscondita [illegible] Iohannes [illegible] doctorum.
[illegible] et [illegible] nos [illegible] posumus.

[illegible] et debitum modum clamandi [illegible]

[illegible] penas eternas

[illegible] futuras [illegible] penas [illegible] terribiles [illegible]

ne scribat que locuta sunt septem tonitrua, quia non omnibus sunt manifestanda divina eloquia. Contemptoribus enim abscondenda sunt, ne fiat contra preceptum domini quo ait Matthei vii: Nolite sanctum dare canibus neque mittatis margaritas ante porcos [illegible]

[illegible]

Et angelum quem vidi stantem super mare et super terram levavit manum suam ad celum et iuravit per viventem in secula seculorum qui creavit celum et ea que in eo sunt, et terram et ea que in ea sunt, et mare et omnia que in eo sunt, quia tempus amplius non erit.

Sed in diebus vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere consummabitur misterium dei [illegible]

[illegible]

+ Beda [illegible]

Iste qui per consuetudinem iurandi per linguam ad periurium prolabitur. Sed prohibetur iurare. Tanto enim longius erit a periurio quanto erit longe a iurando. Qui enim iurat potest falsum et verum iurare. Qui autem non iurat, falsum iurare non potest, quia omnino non iurat. Ergo non iurat deus quia sine iuramento promissionis est firma tua. Iuravit omnino. Quid enim tu facis cum iuras? Testaris deum. Hoc est iurare deum testari. Et ideo molestum ne ad aliquam [illegible] testem adhibeas deum. Si ergo tu iurando testaris deum, tu non et deus iurando testetur seipsum. Vivo ego dicit dominus. Iurare dei est [illegible] per memetipsum iuravi dicit dominus etc. Rursus vero de temeritate iurandi vitanda et ipse dominus in evangelio et Iacobus in epistola sua docet dicens: Ante omnia fratres mei nolite iurare etc. Et subdit: ut non sub iudicio decidatis. Illo videlicet iudicio sub quo decidit Herodes. Dicit Augustinus in sermone 3 de decollatione beati Iohannis: ut vel periuraret vel ob periurium cavendum aliud nefas faceret patrare flagitium. Et subdit: At si forte aliquid vos incaute iurasse contigerit quod observatum in peiorem vergat eventum, libere illud consilio salubriori mutandum noveritis, ac magis instante necessitate periurandum nobis quam pro vitando periurio in aliud crimen gravius esse [illegible]. Praestat ibidem de David qui iuravit per dominum occidere Nabal virum stultum et impium atque omnia quae ad illum pertinent demoliri. Sed ad primam intercessionem Abigail feminae prudentis mox remisit minas, revocavit ensem in vaginam, nec aliquid culpae se tali periurio contraxisse doluit. Haec historia primi Regum 25. Iuravit Herodes dare saltatrici quodcumque postulasset ab eo, et ne periurus diceretur a convivis, ipsum convivium polluit sanguine prophetae, morte [illegible] praemium fecit. Marci 6. Et subdit: Necesse autem est in iurando sicut in omni quod agimus haec moderatio semper esse observanda, ut si in tale forte lapsus fuerit [illegible] hostis insidiis ex quo sine aliquo peccati contagio surgere non possit, [illegible] aditum petimus in quo minus pericula nos pressuros esse [illegible], more [illegible] qui hostilibus [illegible] muris [illegible] evadere desperant, sed portarum [illegible] accessu sibi [illegible] [illegible] est declinandi locum eligat ubi minor [illegible]. [illegible] de ea [illegible] Severino [illegible] episcopo in epistola 108. [illegible] ut [illegible] a [illegible] in periculum [illegible] iurat. [illegible] de Ubaldo [illegible] qui [illegible] et [illegible] in [illegible]. [illegible] Ambrosio [illegible] quid [illegible] de Ubaldo [illegible] de domo matrem [illegible] filium [illegible] [illegible] [illegible] iuramento [illegible] [illegible] periurium est [illegible] firmum et stabile. Porro [illegible] non [illegible] [illegible] quam [illegible] non est [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] matrem vel fratrem [illegible] [illegible] ad [illegible] ut [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et velut [illegible] iusta [illegible] bonorum [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] a iusto iudice [illegible] ille [illegible] ad [illegible] et illicitum et deo minus amabile [illegible] iuste et [illegible] adducta [illegible] itaque Ubaldus matrem et fratrem et lugeat [illegible] et [illegible] [illegible] mala [illegible] iurare [illegible] quod non debuit [illegible] periurii implicari teneatur. Summa quippe iuste [illegible] est eius infamia qui [illegible] enim [illegible] ad [illegible] voluntatem quod illicita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Augustinus in epistola ad Publicolam quae est 3 et allegatur in canone [illegible] 91. [illegible] dictum sit [illegible] [illegible] in scripturis legi meminerim ne ab illo iurationem accipias. Non est tamen petendum iuramentum ab eo qui scit falsum iurare. Unde dicit idem Augustinus in sermone quarto de decollatione beati Iohannis Baptistae: Scribite in cordibus vestris quod dico. Ille qui provocat hominem ad iurationem et scit eum falsum esse iuraturum vincit homicidam, quia homicida corpus occisurus est, ille animam, immo duas animas, et eius quem iurare provocavit et suam. Subdit: Scis verum esse quod dicis et falsum esse quod dicit ille et iurare compellis. Ecce iurat, ecce periurat, ecce perit. Tu quid invenisti? Immo tu perysti qui de illius morte satiari voluisti. Subdit aliquid dicam [illegible] vere quod contigit in [illegible] etiam in Hipponensi. Erat homo quidam simplex innocens bonus fidelis [illegible] Hipponensibus [illegible] [illegible] quod [illegible] audivi quod dico. Nescio quid negavit ei vel quod commodaverat vel quod ei debebat et homo se fidei commisit. Commotus provocat eum ad iusiurandum. Iuravit ille, iste perdidit. Sed isto perdente ille penitus periit. Dicebat autem iste Tutus homo gravis et fidelis ipsa nocte exhibitum se fuisse ad iudicem cum magno impetu atque timore pervenisse ad praesidentem [illegible] quendam et admirabilem virum, [illegible] patebat officium [illegible] [illegible] iussu fuisse perturbatum [illegible] revocari et interrogatum fuisse [illegible] verbis: Quare provocasti hominem ad iurationem quem sciebas falsum esse iuraturum? Respondit ille: Negavit mihi rem meam. Responsum est ei: Et nescis rem tuam quam exigebas perdere? Quam animam hominis ista falsa iuratione perimere? Prostratus iussus est cedi. [illegible] [illegible] ut in dorso vigilantis vestigia plagarum apparerent. Sed dictum est illi postquam emendatus est: parcitur innocentiae tuae. Deinceps cave ne facias. Subiungit Augustinus: Fecit aequinoctem ille magnum peccatum et emendatus est. Sed multo gravius peccatum faceret qui post istum meum sermonem et istam meam admonitionem et exhortationem hoc aliquid fecerit. Cavete a falsa iuratione, cavete a temeraria iuratione. Absistite duobus malis securissime caveatis si consuetudinem iurandi a vobis abstuleritis. Haec ille. De fide autem iurantibus dicit idem de verbis apostoli sermone penultimo: Homo falsum iurat vel cum fallit vel cum fallitur. Putat homo verum esse quod falsum est et temere iurat. Aut scit aut putat falsum esse et tamen pro vero iurat et nihilo minus cum scelere iurat. Subdit: Distat tamen ista periuria quae duo commemoravi. Fac iurare illum qui verum putat esse pro quo iurat et tamen falsum est. Non ex animo iste periurat sed fallitur. Pro vero enim habet quod falsum est, non pro re falsa sciens iurationem interponit. Da alium qui scit falsum esse et dicit verum esse et iurat tamquam verum sit quod scit falsum esse. Videtis quam detestanda sit ista belua et de rebus humanis exterminanda. Hoc enim fieri velit omnes homines detestantur. Fac alium putat esse falsum et iurat tamquam verum sit et forte verum est. Verbi gratia ut intelligatis: Pluit in illo loco interrogas hominem et dicit: Pluit. Sed putat non pluisse, periurus est. Interest enim quemadmodum verbum procedat ex animo. Reum lingua non facit nisi mens mala. Hi homines insuper quod plus peccat iurando falsum per deum verum, dicit Augustinus in epistola ad Publicolam: Iurare per falsos deos malum est. [illegible] tamen minus malum per falsum deum iurare veraciter quam per deum verum fallaciter. Quanto enim per quod iuratur magis sanctum est, tanto magis est poenale periurium. [illegible] [illegible] homo [illegible] dicente apostolo [illegible] 4 dominus autem: Et in nomine meo iurabitis. Non ut [illegible] accipi [illegible] quod iurare iussisset, sed ne alterius alicuius dei nomine iurarent prohibuit. Melius autem fit si sine necessitate iurandi. Non quod mala est vera iuratio. Si enim peccatum esset iuratio, non diceretur in veteri lege: Non periurabis, sed reddes domino iuramenta tua. Non enim peccatum praeciperet nobis, sed ideo prohibet ne in periurium incidat. Facilitate iurandi qui enim iurat non solum verum sed etiam falsum iurare potest. Qui autem omnino non iurat a periurio longe ambulat. Iuramentum cavendum homini qui non subest legibus [illegible] iurandi ut deus est. Deus autem solus securus iurare potest quia falli non potest nec fallere debet propter quod in [illegible] [illegible] [illegible] iurat per viventem in saecula saeculorum.

leuaui ad celum manum suam. Et p(er) hec mistice s(ecundu)m expositores quia p(er) manum eciam angeli signat(ur) operacio filii dei siue dispensacio humane redempc(ionis)
qua leuauit ad celum quam carnem quam p(ro) nobis assumpsit ascendendo ad dexteram patris collocat(ur) deutr(onomii) 32 leuabo ad celum manum meam
et iurabo p(er) dexteram meam id est d(icit) assumptam a verbo carnem ad celos eleuabo et p(er) viuo ego in e(ternum) i(d est) verbi et hominis queq(ue) futura sunt
roborabo. Iurat p(er) viuentem in secula seculorum i(d est) p(er) deum patrem quem sicut p(er) ipsum viuum ouidit. Dicit ego in patre et pater in me est. Iohannis
et ideo q(uia) omnia opera sua ad deum retulit dicit pater in me manens ipse facit opera. Vel p(er) manum angeli signat(ur) ipse christus ipse
G(regorius) 18 mor(alium) super illud Job 20 Sortibus vos p(er) manum dei dicit manus dei vocat(ur) filius. Omnia quippe p(er) ipsum facta sunt. Et super illud Ezech(ielis)
facta est super me manus domini. Ibi p(ri)ma omnia 2a manus domini non est facta s(ecundu)m diuinitatem s(ed) genita p(er) humanitatem vero facta est ut humani generis
volnera sanaret. Unde ps(almus) fiat manus tua ut saluet me. Ysa(ie) 49 in umbra manus sue protexit me. Et quia p(er) manum signat(ur) filius dei
quia manus non est unum instrumentum s(ed) multa et natura dedit manum ut posset ea diuersis modis uti dicit ph(ilosoph)us primo de animalibus et est organum
organum organorum 3o de anima. Et manus datur sit ad adiuuandum ait be(a)t(us) ep(isto)la 44 Et est manus tenere forme ut aliud accipiat
aliquid teneat aliquid portat aliud repellat vt ait Algazel li(bro) 3o unde quando intelligit(ur) est manus ut patet supra. Apte eciam innuat
ait be(a)ti ubi supra Deus qui apparatos p(er) manum signat(ur) filius dei unde ps(almus) aperis tu manum tuam et imples omne animal benedictione
Unde Aug(ustinus) super Joh(annem) s(er)mone 21 manus patris est ipse filius quod non ita deum est. Tamen deus habet humanam formam et corporis membra s(ed)
quia p(er) ipsum facta sunt omnia. Unde super ps(almum) 109 s(er)mone 2o Non putetis aliud deum facere manum aliud verbo quod fecit verbo hoc fecit manum
non enim distinctus est corporis membris qui dixit Ego sum qui sum Exodi 3o Et forte verbum eius est manus eius et manus eius est p(ro)p(he)tia
qua dictum est fiat et factum est. Verbo intelligit(ur) fecisse. Item super ps(almum) 103 Et dixit o deus quia aperis manum tuam. Manus tua ipse est
et brachium domini cui reuelatum est. Cui reuelat(ur) illi aperit(ur) reuelacio enim apercio est. Hanc ergo leuat ad celum quia sua virtute
ad sedem patrum ascendit et p(er) viuentem iurat quia omnia patri attribuebat integraliter. Ideo dicit(ur) sic quod manus dei dicit(ur) ipse dei filius eciam
p(er) quem omnia sunt facta. Vel ipse dei filius incarnatus p(er) quem omnia sunt refacta. Vel manus dei dicit(ur) eius potencia s(ecundu)m Aug(ustinum) 7 de ci(uitate) dei c(apitulo) 23 et 30
super gen(esim) ad litteram. Iere(mie) 18 sicut lutum in manu figuli ita vos in manu dei mea domus Israel. Ideo li(bro) soliloquiorum ad deum c(apitulo) primo
super genesim ad litteram. Deus omnipotens manus tua deus semper una et eadem tenet in celo angelos et in terra vermiculos non superior in illis non inferior in istis. Sicut enim
una manus angelum ita una possit tenere vermiculum. Sicut ulla celum ita ulla immutat arboris folium. Sicut una corpus ita una vnum capillum. Sic
una manus angelum ita una possit tenere vermiculum sicut ulla celum ita ulla pari modo sunt p(ro)pria etc. Item manus domini flagellum ipsius accipit(ur) de quo p(ro)pheta
facere album vel nigrum s(ed) omnipotens manus tua cui omnia pari modo sunt p(ro)pria etc. Item manus domini flagellum ipsius accipit(ur) de quo p(ro)pheta
dicit Sophonie p(ri)mo Extendam manum meam super iudam et super ierusalem et disperdam de loco reliquias baal etc. p(ro) qua domini p(er)cussione dicit
Job de seipso ait manus domini tetigit me. Job 19. Vel manus dei dicit(ur) eius operacio ut dicit b(eatus) Bern(ardus) s(er)mone 5to de aduentu domini super
Job de seipso ait manus domini tetigit me potencia. Unde vero quod ait dominus tenet celum et
manus dei scilicet latitudo bonitatis qua tenet affluenter et fortitudo potestatis qua p(ro)tegit potenter. Unde vero quod ait dominus tenet celum et
et terram et omnia que in eis sunt. Eliminat ceruices hereticorum et figunt manicheorum ponentium quedam esse a bono deo quedam a principe tenebrarum.
Spiritualiter autem p(er) celum signat(ur) ipsa ecclesia quantum ad p(er)fectos siue contemplatiuos siue contemplatiorum. Ut enim ait Bern(ardus) super cantica s(er)mone 27 anima
iusti est celum cuius intellectus est sol, luna est instrumentum fides, stelle vero virtutes et ibi beatus dicit Ysa(ias) ult(imo) Celum michi sedes est.
P(er) terram vero signat(ur) ecclesia quantum ad p(ro)ficientes siue actiuos p(ro)ficientium. Terra enim supervenientem super se ymbrem bibens etc. accipit benedictionem
P(er) mare vero signat(ur) ecclesia quantum ad penitentes siue actiuos penitentium et incipientium. Aqua enim valent mare contritionis tua Trenorum 2o Unde omnia
quia ab ipso sunt distinctos p(er)sonarum distribucionis officiorum vtilitatem amaritudinum et tribulationum etc. Tunc ibi tempus amplius non erit
p(ro)missa angeli intentis descripcione et iuramenti specificacione. Subiungit rei iurate designacionem dicit quod tempus amplius non erit scilicet
inuenit angelus dicit quia ad euidenciam huius. Cum p(ro)pheta de reprobis dicat erunt inimici domini mentiti sunt ei et erit tempus eorum in secula dicit
impiorum tempus erit in secula quo dicit(ur) hic quod tempus amplius non erit. Sed s(ecundu)m sapientes mundi celum est incorruptibile et eius motus semper
et ita s(ecundu)m ipsos tempus erit semper. Item de dampnatis dicit Job 24 Ab aquis niuium transibunt ad calorem nimium. Cum ergo tempus sit mensura p(ri)mi motus
et ceterorum aliorum motuum videtur quod tempus semper erit. Et ad istud dicendum s(ecundu)m Hanymo(nem) et alios expositores quod iustis non erit tempus in mutabilitate
quia immutabiles erunt in mente et incorruptibiles in corpore. Tempus quippe est vicissitudo dierum ac noctium. Ideo quia ibi iam tempus non erit
ubi nulla varietas est. Aug(ustinus) dicit immutabiles s(ed) semper apud eos claritas indeficiens p(er)manebit. Unde p(ro)pheta ordinacione tua p(er)seuerat dies
Ysa(ie) 60 Non erit tibi sol p(er) diem amplius neque splendor lune p(er) noctem. Infra 21 claritas dei illuminabit illam et lucerna eius agnus
erit. Job primo dum attereretur celum. Abacuk 3o Sol et luna steterunt in habitaculo suo id est stabunt in loco in quo creata sunt. Abmacio
Unde Aug(ustinus) 15 de tri(nitate) c(apitulo) 16 Forte non erunt volubiles cogitaciones nostre ab aliis in alia euntes atque redeuntes s(ed) omnem scientiam
simul uno conspectu videbimus. Impiis autem tempus semper habebunt quia semper p(er) varia tormenta mutabunt(ur) et ad calorem nimium transibunt ab aquis niuium
Non ergo de impiis dampnandis est intelligenda littera s(ed) de iustis glorificandis
quibus ergo dicit de iustis hic negat. Hic de iustis p(ro)pheta affirmat. Non ergo de impiis dampnandis est intelligenda littera s(ed) de iustis glorificandis
et inouandis in quibus non erit varietas mutabilitatis ait Richardus. Et subdit Credi potest quod non s(ecundu)m naturam amplius voluetur neque planete
mouebunt(ur) neque tamen ibi erunt. Infra 21 Vidi celum nouum etc. p(ri)mum celum abiit. Tunc enim creatura liberabitur a seruitute corruptionis
in libertatem glorie filiorum dei ad Ro(manos) 8. Et ibi dicit hoc bene et multum. Non erit ergo tempus dictum scilicet instans i(d est) vicissitudo siue varietas et successio
dierum et tribulationum. Alia potest dici quod tempus accipit(ur) duobus modis. Uno modo put est mensura motus primi mobilis et sic non erit tempus quia
finietur. Et sol et luna et ceteri planete. Alio modo tempus put est mora siue duracio motus rerum mutabilium et sic erit tempus quo ad in
loco in inferno etc. Alii autem exponunt G(regorius) 4to mor(alium) tractans illud Job 3o pereat dies in qua natus sum hoc tempus in quo iuxta mutabiliter
non quousque ita p(er)iturorum i(d est) transitorum est ut male sit s(ed) ut pereunt non sit. Angelus hic attestatur quia iurat p(er) viuentem in secula seculorum
quia tempus amplius non erit s(ed) mutabilitas que nunc est. Ita et s(ecundu)m p(ro)pheta dicit erit tempus eorum in secula quia p(er) momenta tempus desinit.
quia tempus amplius non erit. Ostendens quod siue fine eodem defectu desinunt. Hii qui a visione interne contemplacionis separant(ur) et
tempus eorum defectum notat(ur). Ostendens quod sine fine eodem defectu desinunt qui a visione interne contemplacionis separant(ur) etc.
Sed in diebus septimi angeli cum ceperit tuba canere i(d est) cum ceperit ecclesia sancta diffundere predicacionem. Ulterius consummabit(ur) misterium dei sicut euangelizauit
p(er)ficiet(ur) quicquid modo latet. Consummacio enim hic non abolicionem signat s(ed) p(er)fectionem ait Hanymo(nem). Misterium autem appellat(ur) quod secundum quod
oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. Ysa(ie) 64 et 1 Cor(inthios) 2. Quod tunc consummabit(ur) i(d est) p(er)ficiet(ur) cum dicet iustis bona et
iniustis data fuerint tormenta ante parata. Consummabit(ur) in quo quando dicet(ur) electis Venite benedicti patris mei percipite regnum
et reprobis Ite maledicti in ignem eternum etc. Apoc(alypsis) 21 Omnis consummacio vidi finem ait p(ro)pheta i(d est) p(er)fectam consummacionem. Habetur eciam
Et consummabo super domum iuda testamentum nouum. Et subdit(ur) hec consummacio vocabatur p(er) suos p(ro)phetas. Ut enim ait
et est in glo(sa). Omnes intencio p(ro)phetarum p(ro)pter hoc sunt de aduentu domini et de consummacione seculi in quo hec tunc p(er)ficient(ur)

vocat

per illos. Amos 3° non faciet dominus verbum nisi revelaverit ad servos suos prophetas. Jeremie 23 in novissimis diebus intelligetis consilium eius. Et consequenter 30 in novissimo dierum intelligetis. Et quantum de modo loquendi. vix enim debuisset dixisse [illegible] prophetavit et non sic evangelizavit per servos suos prophetas quia illi prophetaverunt et apostoli evangelizaverunt. Richardus sic ait. Angelus de fide et operibus evangelizare est. non omnia que sunt credenda sed que observanda [illegible] trinitate unum secundum carnem genitus que professus est filius dei [illegible] que ibi continet. Et quia ita deo per prophetas predixit prophetas [illegible] evangelizaverunt. Ysa 40. Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Syon etc. [i. populi inmane gentiles et iudeos [illegible]]

Et audivi vocem quam audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem. Vade et accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare et super terram. Et abii ad angelum dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit mihi. Accipe librum et devora illum. et faciet amaricari ventrem tuum. sed in ore tuo erit dulcis tamquam mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi eum, et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum devorassem eum amaricatus est venter meus. Et dixit mihi. Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis. [Capitulum precedens capitulum in qua post ipsam consolacio per prenunciacionem futurorum et archanorum occultorum prenunciati] cum cessacione predicacionis ad tempus. ne credetur inquit suspendi. subditur hic revelacio dispensacionis predicacionis [illegible] [illegible] dominus futuri temporis misteria pandere etiam admonet percipere librum. Et hoc subdividitur in duas partes. primo de libri accepcione. secundo de devoracione precepto [illegible] future predicacionis prenunciatio ibi Et dixit mihi oportet te iterum etc. In prima parte [illegible] primo de accepcione libri admonitio. secundo admonicionis execucio ibi Et abii. tertio de devorando libro preceptum ibi Et dixit mihi accipe etc. quarto precepti adimplecio ibi Et accepi librum. Dicit ergo Et vocem quam audivi [illegible] angelicam admonicionem vel divinam inspiracionem ait glossa. Richardus ait post in [illegible] capitulo. sic supplendo Et vocem subaudi sonuit quam audivi [illegible] angelus qui tenet librum apertum Christus est. et ipse qui [illegible] iohannem ut vadat ad angelum Christus est. Ipse enim tenet librum apertum quia ipse revelavit omnia que latebant in veteri testamento [illegible] [illegible] morte passione resurrectione etc. Vox quoque illa que facta est ad iohannem melius aliud intelligitur quam intima inspiracio qua corda predicatorum et doctorum fidelium instruit ut intelligant veritatem. Nam et quod iohanni dicitur utique dicitur omnibus qui revelatam faciem gloriam domini contemplantur. Audivi ergo vocem id est auditu interiori de celo in quo notatur sublimitas [illegible] angeli iterum loquentem id est frequenter et distincte exprimentem. loqui enim est vocem distinguere. secundum [illegible] [illegible] de aliis. Loquentem mecum id est michi desideranti. Unde et desiderium cordis est locucio qua [illegible] [illegible] Tobie [illegible] desiderabat [illegible] loquentem mecum et non michi [illegible] [illegible] [illegible] reddentem ait glossa. Hec enim vox est efficax et virtuosa. Est dulcis et deliciosa. Est utilis et fructuosa. Vox enim divina [illegible] [illegible] [illegible] eius [illegible] [illegible] emanat et effluit. Unde sponsa dicebat optando Sonet vox tua in auribus meis. Dicentem michi Vade scilicet mentis affectu, fidei gressu, amoris passu. Et accipe librum doctrinam [illegible] [illegible] [illegible] intelligendo. [illegible] 33 Qui appropinquat pedibus eius accipiet de doctrina illius. [illegible] accedite ad eum et illuminamini. Matthei Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. [illegible] 24. Transite ad me omnes qui concupiscitis me et a generacionibus meis implemini. Super [illegible] Veni et vide. Unde vox hec non sonuit de terra sed de celo. ab eo qui de celo venit et super omnia est. Johannis 3. Et gressus quibus ad angelum pergitur non sunt corporales sed spirituales id est mentis desideria secundum [illegible] [illegible] [illegible] de quibus ait propheta. Dirige gressus meos in semitis tuis. Ut enim ait Augustinus [illegible] [illegible] fidei perfectu et mentis ascensu fit deo longinquus vel proximus. Accipe michi librum de manu angeli id est Christi [illegible] [illegible] librum ait. sacra scriptura significatur. De quo libro super [illegible]. Vidi in dextera sedentis super thronum librum. Johannis 21. librum scribat ipse qui mediat id est filius [illegible] [illegible] [illegible] mediator fuit. [i. [illegible] in [illegible] liber [illegible] est de [illegible]] [illegible] [illegible] Ysaie 8. Sume tibi librum grandem et scribe in eo stilo hominis. Abacuk 2. Scribe visum et explana eum super tabulas ut percurrat qui legit. Sed quantum qualiter dicitur Johanni Accipe librum. quo [illegible] acceperat, et officium apostolatus impleverat. [illegible] [illegible] hic de [illegible] in persona predicatorum succedencium ultimis temporibus. Et hic liber est accipiendus de manu angeli id est Christi non aliunde. quia [illegible] ille docet et in eius manu est scriptura. Unus est enim magister vester. Matthei 23. qui cathedram habet in celo et scolam in terra ait Augustinus [illegible] de disciplina christiana. [illegible] [illegible] [illegible] ipse de se [illegible] de alio loquitur. hic [illegible] et [illegible] in scriptura sepe esse [illegible] magna dicunt. Sic de se loquitur [illegible] de alio. sic Numeri 12 Erat Moyses vir mitissimus super omnes qui morabantur in terra. Et Job primo Vir erat in terra Hus nomine Job. Et ipse Johannes. hic est discipulus [illegible] quem diligebat Jesus. Johannis ultimo. [illegible] [illegible] super mare etc. [illegible] expositum [illegible] [illegible]

Et sequitur admonicionis execucio cum dicitur Et abii ad angelum id est gressibus mentis. ut dictum est. Ut enim ait Augustinus [illegible] 34 [illegible] in deum non ambulando sed amando. non pedibus sed moribus. Dicens ei id est oracione et operacione ait glossa. Ut enim dictum est super Clamor cordis [illegible] dictum est [illegible] desiderium. Job 31 Quis michi tribuat adiutorem ut desiderium meum omnipotens audiat. [illegible] [illegible] 32 [illegible] [illegible] [illegible] valenciores voces apud aures dei non faciunt verba sed desideria. et ibi [illegible] de hoc. Abii [illegible] ut daret michi librum id est sacram scripturam et eius intellectum. Jacobi primo Si quis indiget sapiencia postulet a deo. Unde orat propheta Da michi intellectum et vivam. Et sequitur hic tamen volenti intelligere sacram scripturam [illegible] primum est per amorem mentis elevacio, quod notatur ibi Abii. [illegible] est fundata oracio seu postulacio, quod notatur ibi Dicens ei oracione ut expositum est. tertium est recta intencio ibi Ut daret michi librum id est scripturam et eius intellectum. Et sequitur angeli preceptum de libri devoracione cum subditur Et dixit michi scilicet angelus Accipe librum et devora illud. Ut enim ait [illegible] [illegible] [illegible] alii expositores libri devorare est scripturam eius intelligenciam secretis visceribus recondere. Et implicat studiosum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Accipe librum id est tenendum inquirendo. Vade ergo postulando. Accipe intelligendo et devora cordi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Accipe librum id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de sacro cibo dicitur [illegible] Ezechielis 2° Aperi os tuum et [illegible] Comede volumen istud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Comede et pasce saturare et eructa. accipe et sparge confortare et labora [illegible] Et faciet amaricari ventrem tuum [illegible] erit in ore dulce sicut mel. [illegible] ad evidenciam [illegible] [illegible] dictum est Ezechieli prophete Comede volumen. hic vero Johanni apostolo Devora librum. [illegible] [illegible] ita dictum est. Devorare enim maiore dicitur [illegible] masticare et [illegible] incorporacionem et plenioremque retencionem quam comedere. Et quia evangelica predicacio scripturam diligencius incorporavit et amplius quam doctores veteris testamenti ideo sic loquitur [illegible] [illegible] [illegible] scriptura sit panis vite et aqua sapiencie. Ecclesiastici xv Cibabit eum pane vite et intellectus etc. quare hic magis dicitur Devora quam bibe. [illegible] [illegible] [illegible] super Ezechielis ubi super [illegible] in rebus obscurioribus [et ad primo more] que nequeunt intelligi nisi prius exponantur scriptura sacra cibus est. ~~in apertioribus vero potus est~~ [illegible] [illegible] ergo propheta Ezechiel obscura et plura erat auditurus dictum est ei Comede id est pertracta et intellige etc. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exponitur ut intelligatur quia mandi [illegible] [illegible] [illegible] in rebus vero apertioribus potus est. potus enim non mandendo glutitur. Aperta ergo mandata bibimus quod et non exposita intelligere valemus. Nam propheta etc.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iohanni Vade et accipe librum apertum predicacionis et [illegible] de apostolo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] apostolatum ut illius auditus non repetet magis quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vade id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accipe librum apertum id est [illegible] officium quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stantis super mare et terram id est qui [illegible] os pacis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et passus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laborat [illegible] [illegible] [illegible] id est [illegible] [illegible] gentiles et iudeos [illegible] [illegible] [illegible]

Et ex quo ipse Iohannes antea aperte cognoscebat dei secreta, tamen quia adhuc expositione indigebat qualiter ad eum pertinerent, nequaquam [illegible]
bibe sed devora. [illegible] dicitur perfecta et intellige i. penitus mande et rumina et degluti [illegible] et sic [illegible] fecerit angelus [illegible]
[illegible] / [illegible] mihi primum [illegible] de ordine verborum dicit cum amaricare ventrem faciet, sed in ore erit dulce [illegible]
/ prius enim cibus in ore sumitur et deinde devoratur, non ergo recte ordinat ut videtur. [illegible] ordo preposterus est [illegible]
[illegible] est / prius enim cibus in ore assumitur et deinde ad interiora ventris traicitur [illegible] quia [illegible] sacre scripture sit cibus [illegible]
[illegible] quod faciet ventrem amaricare et os dulcorare [illegible] per os intelliguntur boni et spirituales [illegible] per ventrem [illegible]
et libidinosi / spiritualibus autem et bonis verbum dei est dulce, carnalibus vero [illegible] est [illegible] amarum est et asperum [illegible]
[illegible] spirituales predicatores qui die ac nocte lege domini meditantur ruminantes [illegible]
a [illegible] os meum [illegible] et in [illegible] est dulce verbum scripture [illegible] Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo
/ per ventrem vero carnales [illegible] voluptatibus et ventri dediti [illegible] de quibus [illegible] in terra ventrem [illegible]
ventrem meum doleo. Venter enim sordes et [illegible] continet et [illegible] corporis et [illegible] quibus amarum est verbum
[illegible] preceptum sacre scripture. [illegible] per predicatorem [illegible] verba suscipiunt [illegible] voluptatibus sermo de
[illegible] in ore doctorum fiat tamen mel dulce, illis in ventre amarescit. [illegible] audiunt non concupisces
uxorem proximi tui non domum non agrum non servum non ancillam [illegible]

[illegible]

[illegible] ei dicitur oportet te iterum prophetare gentibus etc. Quasi ei vero divina dicit: Non morieris in hac insula ut tu putas, sed iterum prophetabis. Et hanc apocalypsim quam vidisti manu tua scribes et alias doctrinas. Nec solum hanc prophetiam annuntiabis sed aliqua trades ad erudiendam fidem [illegible] ecclesiarum. Et dicit iterum quia iam [illegible] fecerat coram regibus et gentibus. Unde a Domitiano imperatore [illegible] in ferventis olei dolium missus est et in Pathmos insulam exilio fuerat deportatus, ubi etiam hanc apocalypsim vidit, [illegible] ad [illegible] putaret esse etatis et putaret se celeriter ad Christum de mundo migrare. Interfecto imperatore [illegible] et nuntia eius missione cassata reversus est Ephesum, ubi et prefatam apocalypsim conscribendo [illegible] legenda, Ebione ac Valentino et Cherinto [illegible] Christum ablatrantibus, episcoporum precibus [illegible] inducto, evangelium conscripsit. Et ideo dicit gentibus et populis predicandum, quia eius predicatio ad multorum notitiam pervenit. Sed ut dicit Hayma, omne illud spiritualiter asserunt, quia [illegible] [illegible] deputatur ad quorum personam dicit oportet te iterum predicare populis etc., quia mortuis aliis ad Christum migrantibus, electorum ecclesiam in subsequentibus predicatoribus [illegible] non desinit predicare. Aut ergo in persona predicatorum futuri temporis oportet te iterum prophetare, id est dicta prophetarum [illegible] sic predicare [illegible] ad [illegible] [illegible] prophetat hominibus [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prophetis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lege scriptas aut [illegible] de libero arbitrio. Et gentibus, id est gentiliter viventibus. Et linguis quo [illegible] ad minores. Et regibus [illegible] quo ad superiores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] debitor sum. [illegible] [illegible] [illegible] revelatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Et datus est mihi calamus similis virge et dictum est michi: Surge et metire templum Dei et altare et adorantes in eo. Atrium vero quod est foris templum eice foras et ne metiaris illud, quoniam datum est gentibus, ~~et civitatem sanctam calcabunt mensibus xlii.~~ Capitulum xi. Et continuatur sic ad predicta: Premissa revelatione de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempore antichristi [illegible] premissa est in fine tertie precedentis. Hic subditur de adiutorio premisso et de modo predicandi specificatione. Et dividitur in duas partes. Primo ponitur collatio scripturarum in adiutorium premisso et ad consequendum officium predicationis admonitio. Secundo subditur collatio futuri temporis antichristi predicatorum et [illegible] premisso [illegible] status. Et continetur [illegible] calcabunt etc. Prima dividitur in duas. Nam primo ponitur collatio scripture in adiutorium premisso. Secundo subditur ad predicandum exhortatio. Et in prima parte dividitur. Et dictum est michi surge etc. Dicitur ergo primum dicit: Et datus est mihi calamus etc. [illegible] moralium [illegible] super Job [illegible]: In sacro eloquio calamus vel arundinis appellatione quandoque verbum, quandoque scriptura, ubi cecitas designatur. Unde ex voce psalmiste per prophetam dicitur: Lingua mea calamus scribe velociter scribentis. Lingua enim quod loquitur transit, quod autem scribitur permanet. Lingua prophetae scribe calamus dicitur, quia ab eo est verbum illius [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]. Item per calamum doctrina scriptorum exprimitur, sicut de sancta ecclesia propheta pollicetur Ysaie xxxv: In cubilibus in quibus prius dracones habitabant, oriatur viror calami et iunci. Quia sanctam per calamum exprimitur doctrina scribentium, per iuncum viriditas auditorum [illegible] quia ut dicit idem Gregorius: Omne [illegible] [illegible] super [illegible] ad humorem aque et calamus et iuncus nasci solet, quia quod una [illegible] aqua [illegible] [illegible], et calamus quidem ad scribendum assumitur, iuncus vero scribi non potest. In iunco ergo et calamo designatur quod una est doctrina veritatis, que [illegible] auditores irrigat, sed irrigati alii ad [illegible] in verbo Dei proficiunt ut etiam scriptores fiant vicem calami. Alii vero verbum vite audiunt et bone spei et recte operis viriditatem tenent, sed tamen ad scribendum [illegible] proficere possunt. [illegible] in aqua Dei quid aliud nisi quidam ut ita dicam iunci sunt, qui quidem [illegible] [illegible] proficiunt, sed [illegible] nequaquam exprimere possunt [illegible]. Item per calamum scripture per arundinem mentis mobilitas designatur, sicut in decore [illegible] in Johannis laude dicitur a Domino: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? [illegible] non. [illegible] quippe arundo vento agitata non erat, quia eius mentem spiritus sanctus solidam per diversas partes nequaquam linguarum flatus inclinabat. Item per calamum nitor glorie temporalis exprimitur. Sic regnum temporale [illegible] et Iudeorum regnum calamo comparatur, quod per prophetam apparente in veritate carnis Domino dicitur Ysaie xlii: Calamum quassatum non confringet. Quia enim calami nomine Iudaici populi temporale regnum demonstratur, intus quidem [illegible] sed intus vacuum. Et quia in eodem populo [illegible] iam regale defecerat et regnum eius alienigena possidebat, apte hic idem regnum quassatum calamum vocat. Incarnatus autem Dominus calamum quassatum non confregit, quia in Iudea regnum quod pene iam consumptum fuerat, non potestate iudicii protulit, sed cum pace [illegible] [illegible] [illegible] calamus. In hoc vero loco per calamum sacre doctrina seu scriptura sumitur, secundum glossa. Unde dicit Hayma et alii expositores: Per calamum vero quod calamo efficitur intelligere debemus, scilicet divinam scripturam, quam antiquitus calamo scribebant. Unde tropica locutio est ab eo quod efficit illud quod efficitur demonstrans, sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] efficiente illud quod efficitur demonstratur. Ezechielis xl: Calamus mensure in manu eius. Ubi Gregorius: Per calamum mensure scriptura sacra [illegible] [illegible] [illegible] quia quisquis hanc legit, in ea semetipsum metitur, vel quantum in spirituali proficiat virtute, vel quantum a bonis que precepta sunt longe disiunctus remansit, seu quantum iam assurgat ad bona facienda, vel quantum adhuc in pravis actibus prostratus iaceat. Dicit ergo: Et datus est mihi, scilicet a Deo, a quo est omne datum optimum etc. Jacobi primo. Calamus, id est sacra scriptura sive predicatio, que bene calamus dicitur, quia sicut calamo sancta scribitur, sic in ministerio predicationis fides et cetere virtutes auditorum cordibus inseruntur. Romanorum x: Fides est ex auditu, auditus autem per verbum Dei. [illegible] xxxi: Dabo legem meam in visceribus eorum scriptam. Et bene dicitur virge similis. In virga enim rectitudo sacre scripture designatur, in qua nec error nullum mendacium continetur, sicut in libris philosophorum iudeorum vel hereticorum, ut ait Hayma. Unde ut idem dicit: Reges in signum potestatis sue virgam in manu portant, per quam regia potestas eorum exprimitur. Recte ergo calamus, id est divina scriptura, virge comparatur, quia suis observatoribus regnum promittit. [illegible] [illegible] pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum, et plura [illegible]. Et istud regnum quod celeste predicatio promittit inflexibili iustitia prosequatur. Virga enim directionis virga regni tui, ait propheta. Vel ideo divina scriptura sive predicatio dicitur virge similis, quia regit homines sicut virga pastoris oves. Unde [illegible] [illegible] [illegible] pasce populum tuum in virga. Item flagellando castigat. [illegible] [illegible] stultitia colligata est in corde pueri, virga discipline fugabit eam. Item quia virga recta est. Et sacra scriptura rectos facit credentes. [illegible] [illegible] iusti sunt sermones mei, non est in eis pravum quid neque perversum, recti sunt intelligentibus et equi invenientibus scientiam. Item virga flexibilis est in omni parte, sic scripture predicatio iuxta exigentiam audientium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, scilicet ignorantes, ad arguendum, scilicet negligentes, ad corripiendum, scilicet peccatores, et ad erudiendum, scilicet penitentes ad iustitiam, ut perfectus sit homo Dei. Dicitur ergo in calamo [illegible] [illegible] sacre doctrina que dicitur similis virge, quia doctor sicut [illegible] [illegible] et minatur et increpat et [illegible] ait [illegible], de qua virga dictum est supra [illegible]: Reges eos in virga ferrea. [illegible] ergo calamus non laudatur de bona littera, ita non debet laudari predicator de bona predicatione, sed spiritus sanctus qui dat os et sapientiam, Luce [illegible]. [illegible] [illegible] super [illegible] [illegible]: Nec laus calami laudabilis pictura sive scriptura, nec gloria lingue vel labiorum bonus sermo. Et ibi [illegible] [illegible] predicante [illegible]: Unde tibi gloria, pulvis putride? Nunquid de vita sanitate? Sed spiritus est qui sanctificat, spiritus dico non tuus sed Dei. In blanditiis populari favore [illegible] verbum bonum et sancte [illegible] [illegible], sed qui donat os et sapientiam. Nam lingua tua quid nisi calamus scribe. Et [illegible] mutuo accepisti. Talentum creditum est, repetendum cum usura. Si inventus fueris ad opus impiger, ad fructum [illegible] fidelis, pro labore tuo mercedem recipies. Si quo minus, tolletur a te talentum et mittere [illegible] [illegible] et vocaberis servus nequam et piger. [illegible] Et dictum est mihi: Surge. Subditur ad predicandum exhortatio, sed quod qualiter [illegible] aut.

q[uasi] surge / d[icitur] dormienti p[ro] torpore et pigritia bnfaciendi · qui s[cilicet] surgat ad vigilantiam boni op[er]is · ne veniat sup[er] eum repentina mors [illegible]
vn[de] pro[verbiorum] 6 · vsq[ue]q[uo] piger dormis · qu[ando] consurges de sompno tuo · paululum dormies et veniet t[ibi] q[uasi] viator egestas et paup[er]tas q[uasi] vir armatus
q[uasi] d[icat] paululum dormies i[d est] modico t[em]p[or]e in viciis requiesces · et subito superveniet t[ibi] q[uasi] viator egestas s[cilicet] sp[irit]ualis inopia · [et] duplex paup[er]tas
q[uia] duplex in corpore [et] a[n]i[m]a bo[n]is destitues q[uasi] sic vir armatus est terribilis et p[er] quem metu[m] in[?] trahberis · d[icitur] et iacenti ut mortuo surge
[illegible] surge qui dormis [et] exurge a mortuis · i[d est] a societate mortuorum · Iacet enim quidam ut puella mortua i[n] domo qui p[er] occultum
peccatum mortale occubuit · Iacet alius ut adolescens qui p[er] portam civitatis efferebatur mortuus · qui p[er]ve[r]sam morte[m] i[n] malo [illegible] · Iacet alius
ut lazarus quadriduanus fetidus qui p[er] publicam [con]suetudine[m] iam fetet p[er] [illegible] · [illegible] detentus · Iohannes aut[em] non erat [illegible] iacens
p[er] torpore[m] s[ed] elevatus p[er] sp[iritu]s fervore[m] · q[uia] erat in sp[irit]u dominica die · [illegible] s[ecundu]m aug[ustinum] et eciam bedam · q[uia] non h[ic] Iohannes [illegible] audiebat / s[ed]
[illegible] verbo / secunda doctorum quottidiani ad clerum doctrina p[re]dicanda · ezech[ielis] 3° · fili surge et egredere in campu[m] · vt enim ait [illegible]
Iohannes d[icitu]r / omnibus veritatis p[re]dicatoribus q[uasi] ut non iaceat in viciis nec sedeat in pigriciis / et ut factis impleat q[uo]d ore p[re]dicavit · p[ro]
surgite postq[uam] sederitis · [illegible] · Et metire templum dei p[er] quod templum ecclesia significatur s[ecundu]m [illegible] et alios expositores · 1 ad cor[inthios] 3 · templum
dei s[an]c[tu]m est q[uo]d estis vos · Et altare p[er] q[uo]d eminenciores in ecclesia designantur · quales s[un]t virgines et [illegible] · Sic enim in templo
est altare [et] in loco eminenti sic in plebe fidelium [illegible] vita eminens religiosorum in quo quasi altare · d[icitur] [illegible] ignis dominici amor
[illegible] 6 · ignis in altari meo [illegible] ardebit · [illegible] ut s[upra] · Et adorantes in eo · [illegible] subaudiret[ur] · et in templo [et] in altari · ado
[illegible] metire s[cilicet] vincentes vita qui [et] [illegible] / qui adorant patrem in sp[irit]u et veritate · Io[hannes] 4° · vn[de] [illegible] templum inferiores
[illegible] templum significat dilatatos ad bona[m] accionem [illegible] / altare contemplacioni intentos [illegible] ad [illegible] · [illegible]
altare sanctiores / Templum significat [illegible] ad quod p[re]cepit ei metiri templum [et] altare [et] adorantes in eo · [illegible] s[ecundu]m bedam et [illegible] et alios expositores
est ei surge ad p[re]dicandum ; ad quod p[re]cepit ei metiri templum [et] altare [et] adorantes in eo / h[oc] est · vnicuiq[ue]
q[uo]d [illegible] omni ordini doctorum / surge ad p[re]dicacionis officium seu ad doctrina opera · et metire templum [et] altare [et] adorantes in eo / h[oc] est · vnicuiq[ue]
p[ro]fessioni et ordini s[ecundu]m sua[m] dignitatem et locum s[ecundu]m statum / annuncia verbum dei · metiri enim d[icitu]r [illegible] patrem vnicuiq[ue] largiri · s[ecundu]m suam
capacitatem et status qualitatem / simplicioribus simpliciora et p[er]fectis alta et p[ro]funda annunciando · 1 ad cor[inthios] 2° · sapienciam loquimur inter p[er]fectos
Et ibidem 3° · non potui vobis loqui q[uasi] sp[irit]ualibus s[ed] q[uasi] carnalibus · tamq[uam] parvulis in [christ]o · lac dedi vobis non escam · Iob 26 · q[ui] ligat aquas
in nubibus ut non erumpant p[ar]iter deorsum · i[d est] sic p[re]dicacio in doctoribus · [illegible] aque erumpent s[ed] [illegible]
in nubibus ut erumpant [illegible] · [illegible] plenitudo [illegible] effundet et [illegible] in [illegible] refrenabit / [illegible] · [illegible]
auditoribus · [illegible] est [illegible] ore loquentis emanavit / s[ed] [illegible] plenitudo [illegible] in [illegible] · Iob 29 · sup[er] illos stillabat eloquium meum
ut qui p[re]dicat audientis modum [illegible] · [illegible] singulis [illegible] capacitate ingenii conferat[ur]
[illegible] stillacione accipit[ur] mensura p[re]dicacionis · [illegible] mor[alia] [illegible] · [illegible] tuncq[ue] quem
Iob 38 · q[ui]s dedit gallo intelligenciam · p[er] quem significat[ur] doctor s[ecundu]m gg[regorium] in [illegible] mor[alia] · [illegible] in pastorali li[bro] 2° p[er] totum / Et si[c] Atrium aut[em]
Et p[er] [illegible] de pane / qui vitam fortium roborat / et [illegible] frangatur · [illegible] · Atrium aut[em]
quod foris est templum i[d est] collectionem infidelium s[cilicet] paganorum iudeorum dissidencium [illegible] et falsorum [illegible] qui eciam adherent nomine [illegible]
sic atrium adherebat tabernaculo / Eice foras i[d est] [illegible] vel excludens esse demonstra · vn[de] beda Atrium s[cilicet] [illegible] qui nomine tenus ecclesie iunguntur
[illegible] altari [illegible] · [illegible] · a regula ecclesia [illegible] / gentibus sociantur · [illegible] s[ecundu]m [illegible] · quo p[ro] foras eici ; s[ed] non [illegible]
[illegible] · qualiter aut[em] Eice foras · vn[de] d[icit] [illegible] · que illud foras eici [illegible]
[illegible] omnes p[re]dicti sunt [illegible] foras · qualiter aut[em] eice foras · vn[de] [illegible] · quale est illud [illegible] delantur de libro viue
q[uo]d [illegible] foras eici p[ro] · s[ed] intus non est / Et [illegible] q[uo]d istud est [illegible] dictum · quale est illud [illegible] · 1 cor[inthios] 1 · [illegible]
q[uo]d iam foris [illegible] · Eice enim foras eici p[ro] · s[ed] intus non est / Et ideo [illegible] noli computare i[d est] intus · vn[de] d[icit] ap[ostolu]s 1 cor[inthios] · [illegible]
i[d est] non [illegible] in eo [illegible] et [illegible] d[icitu]r atrium q[uo]d est foris templum · eice foras q[uasi] d[icat] noli computare i[d est] inter [illegible] foras enim canes [illegible] vel i[n] mensura
de his que foris sunt iudicare · Et ideo s[equitu]r ne mecians i[d est] noli [illegible] computare [illegible] · [illegible] · nolite [illegible]
de his que foris sunt iudicare · [illegible] · Et non enim merentur metiri calamo verbi dei / qui nolunt subesse p[re]ceptis dei · [illegible] · [illegible] · [illegible] malorum
[illegible] illis subtilis tamq[uam] indignus / non enim merentur metiri calamo verbi dei · [illegible] vero p[er] atrium significatur · [illegible]
[illegible] qualiter [illegible] · q[uasi] d[icitu]r [illegible] · q[uia] inferius est atrium · [illegible] q[uia] ibi p[er] atrium significatur eciam multitudo [illegible] ydola colentibus [illegible] · [illegible] gentes / et [illegible] eorum /
[illegible] datum est gentibus i[d est] qui tormento [illegible] ydola colentibus [illegible] · [illegible] in deum patrem [illegible] · q[uia] qui non [illegible]
Et [illegible] datum est gentibus i[d est] [illegible] p[er] veritate tenentes iudei · nam se dicunt credere in deum patrem [illegible] · q[uia] qui non [illegible]
qui et illi · [illegible] videntur [illegible] p[er] veritate tenentes / [illegible] · [illegible] errores de deo fatentur
filium · non [illegible] patrem qui misit illum · Io[hannes] 5 · [illegible] · q[uia] [illegible] · sic pater qui filius / et q[uia] duas non [illegible] [illegible] in patre et filio [illegible]
vn[de] q[uia] a veritate recedunt / [illegible] gentibus [illegible] · [illegible] · Sabellius [illegible] · [illegible] qui [illegible] in maria [et] iste [illegible] est gentibus qui [illegible]
plus est et [illegible] paganus / [illegible] · [illegible] · [illegible] · et deum negat · Et iste [illegible] eorum [illegible] · [illegible] nolunt in corp[or]e
mortui se fatentur adorare · [illegible] · [illegible] · destituunt in [illegible] infidelium reputatur s[ecundu]m [illegible]
[illegible] qui ymagines mortuorum adorant [illegible] · [illegible] qui fide [illegible] · [illegible] · Eice vn[de] erat et [illegible] quasi
confitentur se nosse deum factis aut[em] negant / Et de mensura p[re]dicta d[icitu]r in [illegible] ezech[ielis] [illegible] · q[uia] p[er] totum [illegible] · Iste vir est [illegible] · [illegible]
[illegible] et funiculus lineus i[n] manu eius / et mensura est [illegible] edificii [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] / et funiculus lineus i[n] manu eius · [illegible] vero lineus · [illegible] castitas ; quia d[icit] [illegible] non solum in ore s[ed] in ope[re] [illegible]
ad modum [illegible] ponere et [illegible] dilatari · [illegible] · [illegible] · [illegible] · ad [illegible]
vero mensure ; est [illegible] / qua mensurat vnicuiq[ue] s[ecundu]m capacitatem eius / [illegible] · [illegible] est duos funiculos · [illegible] ad [illegible]
bile Zacharie 2° · Ecce vir et i[n] manu eius funiculus mensorum [illegible] · [illegible] · [illegible] · Eice foras s[cilicet] [illegible]
ad [illegible] · [illegible] doctrina concludens infideles [illegible] demonstrans eorum [illegible] · [illegible] · Eice foras [illegible] a templo
ad vnificandum · p[er] [illegible] significatur doctrina instruens bonos moraliter [illegible] · q[uia] omnes affectus carnales et [illegible] a templo
[illegible] ad vnificandum · significat[ur] doctrina instruens bonos · [illegible] · [illegible] ancille [illegible] · [illegible] et gal[atas] 4 · Eice [illegible] illos a [illegible]
sp[irit]uali i[d est] [illegible] · q[uo]d fuit figuratum in [illegible] · [illegible] · [illegible] · p[er] templum dei q[uo]d totum erat auro tectum intus et [illegible]
sp[irit]uali i[d est] [illegible] sunt [illegible] · q[uo]d fuit figuratum · [illegible] · [illegible] vero p[er] templum dei · [illegible] · vn[de] d[icitu]r ysa[ie] 33 · respice syon [illegible]
et [illegible] / [illegible] affectus cum sp[irit]ualibus [illegible] · [illegible] et sapiencia et [illegible] · p[er] [illegible] · [illegible] · [illegible]
significat[ur] eciam [illegible] vbi splendet et lucet apte dei bonitas et sapiencia et [illegible] · [illegible] · [illegible]
significat[ur] eciam [illegible] vbi [illegible] · [illegible] opulenta · tabernaculum q[uo]d nequaq[uam] [illegible] · [illegible] · altare vero significat [illegible]
plenitatis [illegible] · oculi [illegible] videbunt [illegible] · [illegible] · ibi [illegible] · erit gl[ori]a [illegible] · [illegible] · [illegible] · s[ecundu]m [illegible]
de quo templo d[icitu]r in ps[almo] · in templo eius omnis dicet gloria[m] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible]
offerunt deo patri oblacionem [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] templum et adorantes · [illegible] · [illegible] in [illegible]
p[er] adorantes vero significantur omnes electi / valde aut[em] eleganter altare po[nitu]r inter templum et adorantes · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] vero alon[?]
[illegible] militanti vn[de] et mediator d[icitu]r 1 ad thi[motheum] 2° · mensura templi est contemplacio [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · a fine [illegible]
que mensura [illegible] a summo celo [illegible] ad [illegible] · et in [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible]
[illegible] · qua [illegible] est de [illegible] q[uia] est verus deus [et] [illegible] · [illegible] · mensura fidei · mensura vero adorantium / est ab ortu solis et
ad finem · de qua mensura d[icitu]r ad ro[manos] 12 · vnicuiq[ue] sic[ut] deus diuisit mensuram fidei · [illegible] · [illegible] · [illegible] ad [illegible] · ezech[ielis] 3 · [illegible] venit
occasum · ab aquilone [et] mari / q[uia] [illegible] · [illegible] · [illegible] eciam / q[uia] [illegible] · surge i[d est] torpore abiecto [et] [illegible]
[illegible] sp[iritu]s et insuffla sup[er] interfectos istos et reviviscant / d[icitu]r [illegible] Iohannes i[d est] [illegible] / surge i[d est] torpore [illegible] [et] [illegible] operte
domine / tibi dico sic loquor qui ad officium [illegible] es institutus / non sis piger · non sis tardus · non queras delicias · non iaceas commode [illegible]

ad celestia erige. Et metire templum dei, id est contemplare gaudia celi, ut aliis enarres, prout fecerunt apostoli doctores tunc primitivi qui ut alios incitarent ad amorem eius attulerunt inde botrum vini sicut et malogranatum, Numeri xiii. Per sicud intelligitur letitia divine visionis, per vinum dulcedo dilectionis, per malogranatum sanctitas civitatis celestis que sub cortice quasi in servitute sunt grana concordie ordinata, sic sancti in celo disponuntur. Ps. [illegible] Vnde Ysaie 32: Sedebit populus meus in pulcritudine pacis, in tabernaculis fiducie, in requie opulenta. De qua scriptum est ut Salomon prudentia [illegible] Secunda meos qui inge [illegible] Et altare, scilicet metire, id est reprehende [illegible] deum et hos eodem et sic aliis predicare stude. Et adorantes in eo, scilicet metire, id est multitudinem electorum attende, quia non ex una gente tantum aggregati sunt ecclesie sed ex omni gente, sicut patet per acceptionem. De qua mensura dicitur Ps. 28: Omnis posuit mensuras eius, scilicet terre, vel quis tetendit super eam lineam. Super quo Gregorius Moralium 28: Mensuras [illegible] in linea [illegible] tractione tenditur, ut dimensionis equitas quo ipsa linea tempore teneatur. In carne autem domino ad ecclesiam veniente, mensuras terre lineis mensus est, quia fines ecclesie occulti iudicii subtilitate distinxit. Signum terre occulte mensure sub linea tendebant, quoniam plures sancti agente spiritu in aliis partibus verbi vocabantur ut venirent, ad alias vero partes arcebantur ne accederent. Paulus namque apostolus cum in Macedonia pre negligeret, per visum illi apparuit vir macedo qui diceret: Transiens in Macedoniam adiuva nos. Act. xvi. Et contra sicut scriptum est [illegible] temptabat apostolus ire Bithyniam et non permisit eos spiritus Ihesu. Cum ergo profectus esset et venit ad Macedoniam, et ab Asia prohibentur. Ista occultarum mensurarum linea illuc ducta est, hinc reducta. Illuc tendit ut Macedonia intra sancte ecclesie spatia colligatur. Hinc ista occultarum mensurarum linea [illegible] ut extra fines fidei Asia relinquatur. Erat quippe tunc in ea qui colligendi non erant, quibus inopinato multum [illegible] prodesset. Nunc Asia intra mensuras ecclesie deo largiente suscepta est. Intra has mensuras sunt omnes electi. Et has omnes reprobi extra sunt, et intra fidei limites esse videantur. Vnde et hic dicitur: Atrium quod foris templum est, eice foras et ne metiaris illud. Quando enim aliud atrium [illegible] latitudine fiat vite presentis. Et recte foris templum sunt qui per atrium designantur, atque ideo metiendi non sunt, quia angusta porta est que ducit ad vitam, et latitudo vite reproborum non admittitur ad mensuras et regulas electorum [illegible] multum de [illegible]

Et civitatem sanctam calcabunt mensibus xl^ta duobus. Et dabo duobus testibus meis et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti saccis. Hii sunt due olive et duo candelabra lucentia in conspectu domini terre stantes. Et si quis voluit eis nocere, ignis exiet de ore eorum et devorabit inimicos eorum. Et si quis voluit eos ledere, sic oportet eum occidi. Et hii habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie eorum, et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, et percutere terram omni plaga quotienscumque voluerint.

Premissa tribulationis septime in admonitionem premissorum, et ad predictorum exhortationem subdit futuras tribulationis prenuntiationes, et tradentorum premissorum, sic continuat Richardus [illegible]. Quia ad materiam suam redit et tribulationem sub Antichristo describit, et dividitur in duas partes. Primo ponit tribulationis prenuntiationem [illegible]. Secundo tradentorum premissionem, ibi: Et dabo duobus testibus etc. Circa primum dicit: Et civitatem sanctam calcabunt etc. Ierusalem civitas sancta olim appellabatur, vnde Mathei xxvii: Et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Verumtamen hic non dicitur de illa, sed potius de ecclesia, de qua dicitur in Ps. Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Que quidem ecclesia dicitur civitas sancta, quia est unitas civium spiritu sancto aggregata. Hanc ergo civitatem sanctam, id est ecclesiam in unitate fidei aggregatam, calcabunt, id est opprimet seu persequentur ad conculcandum, Antichristus et sui, scilicet heretici, pagani, iudei et falsi christiani verbo et tormento. Et hoc ad ecclesie utilitatem. Vnde Haymo: Sicut plebs calcata pedibus hominum [illegible] quanto magis calcatur tanto sancta ecclesia ex persecutione perfidorum robustior redditur et clarior. Et Christus tamquam in area [illegible] ventilabrum in manu eius et permundabit aream suam, dicitur. Necesse est ut duplici modo temptetur ecclesia ut permundetur. Et primo quidem ventilavit eam iudeis, deinde gentilibus et paganis, demum hereticis et falsis christianis, postremo ventilabit eam Antichristus. Et subdit: Sicut enim quando modica est aura non permundatur tota tritici massa, sed leviores palee iactantur, grana autem permanet, sic et modica temptatione flatu sufflata pessimi homines recedunt. Si autem surrexerit maior tempestas, et illi qui videntur stabiles esse, sunt [illegible] ideo necessaria est temptatio maior ut permundetur ecclesia. Et civitatem sanctam calcabunt magis eam mensibus xlii, id est tribus annis et dimidio sub Antichristo. Vnde Haymo: Per xlii menses spiritualiter respice ad spatium trium annorum et dimidii quo sub Antichristo calcabitur ecclesia et opprimetur ab impiis. Nam in tribus annis et dimidio, videlicet duo menses continet, [illegible] [illegible] domini continuit. Omne presens tempus intelligitur propter numerum sex etatum et septem dierum, quibus omne presens tempus volvitur. Sexies enim septem fiunt xlii. Vnde et in veteri testamento legitur sic in Numeri xxxiii quod populus Israel xlii mansione ingressus est terram promissionis, que et in figura eam continebat illius in tempore [illegible], et sic iter ad nos pertinet qui in huius deserti moram et ad patriam repromissionis tendimus per mare rubrum baptismi in quo submersus est Pharao cum suis exercitibus, id est diabolus cum peccatis omnibus. Certe ergo ibi per xlii mansiones in figura factum precessit, sic hic per menses figurabiliter locutio expressit. Mensibus ergo xlii calcatur civitas sancta, quia quidem in presentis vite itinere persecutiones ab impiis ecclesia sustinet. Vnde post multas tribulationes istorum etc. Act. xiv: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et Augustinus libro 18 De civitate dei c. 51 dicit: Non solum a tempore corporalis presentie Christi et apostolorum eius, sed ab ipso Abel quem primum iustum impius frater occidit et deinceps usque in huius seculi finem inter persecutiones mundi et consolationes dei peregrinando procurrit ecclesia. Vnde David in persona ecclesie dicit: Sepe expugnaverunt me a iuventute mea, et enim non potuerunt michi, sicut prius ut exposuit Augustinus. Prudentia namque divina que merita electorum non permittit temptari supra id quod possunt, propter eorum prudentiam immanitate illius persecutionis sed pluralitate divina [illegible] adiuncta meritis eorum electorum subvenit acerbitate illius persecutionis, brevitate divina [illegible] rabide persecutionis. Ipsos suos electos ne deficiant tunc temptabit. Sic pretiosus Christus in evangelio Mathei xxiv. Erit enim tunc magna [illegible] non fuit ab initio mundi [illegible] Et nisi breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro, sed propter electos breviabuntur dies illi. Brevitas autem in ista scriptura determinatur et taxatur in tribus annis cum dimidio. Vnde Daniel vii: Postea dicet sermones altissimi conteret et tradetur in manu eius usque ad tempus, id est annum, et tempora, id est duos annos, et dimidium temporis, id est annum dimidium. Et contra xii dicitur: Cum ablatum fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abominatio in desolatione, dies mille ducenti nonaginta. Vbi glosa [illegible] [illegible] dies dicit Porphirius sub Antiocho in desolatione templi esse completos, et [illegible] Iosephus et Machabeorum [illegible] tribus annis fuisse [illegible] Vnde patet tres istos et semis annos de Antichristo dici, qui tribus et semis annis, id est mille ducentis et nonaginta diebus sanctos persequetur et postea corruet. Et hic est quod dicitur: Et civitatem sanctam, id est ecclesiam, ad iuste vivendum aggregatam et virtutibus munitam persequetur mensibus xlii, id est tribus annis cum dimidio quibus regnabit Antichristus. [illegible] data est illi potestas facere mensibus xlii. [illegible] quod tribus annis et dimidio [illegible] [illegible] temporis [illegible] [illegible] Antichristus [illegible] regnum [illegible] [illegible] post se omnes [illegible] tribus annis et dimidio, ob quos in studio [illegible] vite inveniunt ingo sue divine [illegible] [illegible] dicit beatus Augustinus [illegible] de civitate dei [illegible] tribus annis et sex mensibus legitur totus suis viribus [illegible] sevitura. Et hec [illegible] duratio sue persecutionis, id est tribus annis cum dimidio breviata dierum.

gal 2o et apoc

De hijs que dicuntur hic p[er]it[ur] i[n] l[itte]ra et dabo duobus &c.

[illegible] p[er] in[ter]ita

ptas tu illius p[er]ist [illegible] neq[ue] aux[ili]u[m] de t[er]ra postulat p[ro]p[ter] h[oc] dispo[siti]o[ne]m placet. vn[de] dicit Iob 18 Memoria illius pereat de terra et no[n] celebret[ur]
no[me]n eius in plateis. Sup[er] quo g[regorius] mor[alium] [illegible] Memoria[m] su[am] statuere in t[er]ra conabit[ur] anticrist[us] [et] tu[n]c in t[er]rena gl[ori]a appetet [illegible]
i[n] p[er]petuu[m] p[er]manere. No[m]en s[uu]m in plateis celebrem [illegible] gaudebit qua[n]tu[m] longe late q[ue] op[er]i[bus] sue iniq[ui]tat[is] ostendet [illegible] sz [illegible] eius iniq[ui]tas. Sed
no[n] sinit [illegible]. Et memoria illius pereat de t[er]ra &c. [illegible] laude [illegible] amittat et de gaudiu[m] s[uu]m no[m]i[ni]s p[er]dat q[uo]d longe
late q[uam] i[n] [illegible] [illegible] diffundebat [illegible]. Et ysidorus li[bro] p[rim]o de su[mm]o bono c[apitulo] 16 d[icit] [illegible] dyab[olu]s [illegible] fine [illegible] videt[ur]
tanto crudeli[us] p[er]secuco[n]es fac[it]. Vt qui se [illegible] da[m]pnand[um] p[er]spicit socios s[ib]i multiplicet cu[m] quib[us] gehenne ignib[us] addicat[ur]. [illegible]
videt s[e] restare dyab[olu]s ut da[m]pnet[ur] tanto i[n] mag[is] p[er]secuco[n]es [illegible] mo[do] diuina iusticia p[er]mittente. Vt glorificent[ur] iusti [et] sordidentur iniqui.
et ut dyab[o]lo furor [illegible] da[m]pna[cione] sua &c. [illegible] [illegible] isto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pt [illegible] [illegible] tp[or]is intelligi[tur] &c. vide s[upra]
Tu[n]c ibi. Et dabo duobus &c. [illegible] [illegible] [illegible] subd[it] [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible] tres p[ar]tes p[ri]mo po[nitur]
testiu[m] [illegible] [illegible] et p[ro]pagaco [illegible] in vita [illegible] s[ecund]o passionis corp[oris] s[cilicet] morte notificacio i[bi]. Et cu[m] finie[r]int &c. t[er]cio resurreccio
et gl[ori]e designac[io] ibi. Et post tres dies &c. In p[ri]ma p[ar]te po[nitur] testiu[m] [illegible] [illegible] [illegible] et comendacio [illegible] in [illegible] [illegible] et
q[uan]tu[m] ad vita[m] et q[uan]tu[m] ad doct[ri]na[m] et q[uan]tu[m] ad [illegible] s[ed] p[ri]mo [illegible] d[icit] ergo. Et dabo duob[us] testib[us] meis s[cilicet] enoch et helye [illegible]
q[uan]tu[m] ad vita[m] [illegible] [illegible] q[uod] hij duo testes erunt helyas et thomas. [illegible] q[uia] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hic op[ini]o[n]e[m] [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] tale quid sensit ut [illegible] [illegible] q[uod] illius [illegible]
[illegible] reperit[ur] s[ed] licet ille fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de enoch et helya [illegible] [illegible] fuit [illegible] cu[m] lege [illegible] &c. lege [illegible] [illegible]
ut assupcio [illegible] [illegible] in sc[ri]ptura declarat[ur] sic de enoch et helya [illegible] fuit [illegible] [illegible]. De aduentu [illegible] helye cu[m] aduentu [illegible] [illegible]
[illegible] aduentu enoch et helye in [illegible] iniq[ui]tat[is] anticristi [illegible] [illegible] dicentem [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] helyas [illegible] [illegible]
[illegible] infallibilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ego mitta[m] vob[is] helyam p[ro]ph[et]am [illegible] veniat dies
[illegible] dicebat [illegible] [illegible] malachie p[ro]ph[et]e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et p[er]cutia[m] t[er]ra[m] anathemate.
d[omi]ni magnus et horribilis et cu[m]uertet cor p[at]rum ad filios et cor filior[um] ad p[at]res ne forte venia[m] et p[er]cutia[m] t[er]ra[m] anathemate.
[illegible] [illegible] [illegible] subd[it] helyas venturus est et restituet o[mn]ia. Sup[er] quo [illegible] d[icit]. [illegible] cu[m] [illegible] helyas venturus est et restaurabit
o[mn]ia. De helya in [illegible] [illegible] lo[quitur] qui quid[em] restaurabit o[mn]ia. [illegible] [illegible] infidelit[er] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et g[regorius] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] restituturus o[mn]ia [illegible] ad hoc [illegible] restituet[ur] [illegible] ut et [illegible] [illegible] impleat et carnis debitu[m] soluat. [illegible]
mor[alium] [illegible] [illegible] restituturus o[mn]ia qui ad hoc [illegible] restituet[ur] [illegible] [illegible] [illegible] implicate [illegible] [illegible] enoch [illegible] [illegible] &c.
restaurabit quos anticristi p[er]secucio [illegible]. De aduentu [illegible] enoch lo[quitur] sc[ri]ptura [illegible] [illegible] [illegible] enoch [illegible] lege [illegible] est ut det gentib[us] sapie[n]ci[am] et helias sub lege
translatus est in paradisum et [illegible] ut det gentib[us] sapie[n]ci[am] [illegible] [illegible] enoch [illegible] lege [illegible] est ut det gentib[us] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petrus ad iudeos
ut reducat et restituat infidelit[er] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ap[osto]lis t[em]p[or]e p[ri]mi aduent[us] xpi [illegible] petrus ad [illegible]
[illegible] paulus at missus est ad gentes. [illegible] at [illegible] enoch [illegible] t[em]p[or]e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] venit d[omi]n[u]s in s[an]c[t]is milib[us] suis [illegible] [illegible] [illegible]
ut d[icitu]r in ca[non]ica Iude [illegible] [illegible] [illegible] septimus ab adam enoch [illegible] [illegible] venit d[omi]n[u]s in s[an]c[t]is milib[us] suis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] helya
om[ne]s et arguere om[ne]s impios. De [illegible] [illegible] duob[us] mittend[is] lo[quitur] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] assupcione [illegible] [illegible] helya
et enoch [illegible] vivere quos [illegible] et in futur[is] [illegible] d[omi]n[u]s volunt [illegible]. [illegible] [illegible] metho[dius] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libri
[illegible] [illegible] mittet d[omi]n[u]s duos famulos suos [illegible] enoch et helyam qui [illegible] testio[num] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et g[regorius] [illegible] mor[alium] [illegible] [illegible] Iob 18 In dieb[us] eius stupebunt nouissimi et [illegible] inuadet horror [illegible] [illegible] anticristi
[illegible] iusti et nouissimi electi [illegible] [illegible] et p[ri]mi [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] fine [illegible] electi [illegible] [illegible] i[n] morte carnis [illegible]
et illi [illegible] qui a [illegible] [illegible] partib[us] p[ro]cess[er]unt enoch s[cilicet] et helyas ad [illegible] [illegible] et crudelit[er] eius [illegible] i[n] [illegible] adhuc
mortali carne passuri sunt. Licet at p[re]dicac[io] istor[um] [illegible] duor[um] [illegible] [illegible] anticristi debeat [illegible] tu[m] cor[um] p[re]dicac[io]
no[n] tantu[m] durabit quantu[m] illius p[er]secucio s[ed] aliquantulu[m] mi[nus] [illegible] cu[m] p[er]secucio durabit ut dictu[m] est dieb[us] mille ducentis nonaginta
istor[um] vero p[re]d[icaci]o dieb[us] mille ducentis sexaginta. [illegible] subd[it] in l[itte]ra Et p[ro]ph[et]abunt dieb[us] 1260. [illegible] quo [illegible] q[uod] cor[um] p[re]d[icaci]o mi[nus] durabit
q[uam] illius p[er]secucio p[er] [illegible] dies. [illegible] at [illegible] [illegible] glo[sa] [illegible] [illegible] xpi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i[n] [illegible] [illegible]
[illegible] dimidio no[n] complet[us] q[uia] ille dimidius annus no[n] fuit completus [illegible] cu[m] natiuit[ate] xpi usq[ue] ad p[assi]o[n]e[m] eius [illegible] no[n] est [illegible]
plet[us] [illegible] dimidius ut [illegible] vt [illegible] q[uod] cor[um] p[re]d[icaci]o [illegible] [illegible] imitet[ur]. [illegible] dimidius [illegible] no[n] complebit[ur] [illegible]
p[re]d[icaci]one [illegible] est q[uo]d [illegible] glo[sa] sup[er] [illegible] Et p[ro]ph[et]abunt dieb[us] mille ducentis sexaginta [illegible] [illegible] q[uod] hij dies no[n] [illegible] [illegible]
duos et dimidiu[m] [illegible] p[re]d[icaci]onis sue. [illegible] est q[uo]d dicunt [illegible] doctores q[uod] hij duo [illegible] [illegible] p[re]d[icaci]o[n]em [illegible] [illegible] dieb[us]
ante morte[m] anticristi [illegible] [illegible] an[te] morte[m] anticristi [illegible] [illegible] ab eo [illegible] q[uod] veniet ad [illegible] [illegible] dieb[us] [illegible]
ab eo p[er]secucio[n]e &c. [illegible] dieb[us] p[er]sequet[ur] [illegible] cu[m] aduentu illor[um] et [illegible] [illegible] [illegible] illor[um] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] no[n] [illegible]
[illegible] tu[n]c [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] testimonio sac[re] sc[ri]pture [illegible] est q[uod] illa p[er]secucio [illegible] [illegible] dies durabit
amplius q[uam] cor[um] p[re]d[icaci]o [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] fine illius p[er]secucio[n]is [illegible] p[er]secutor[es] in semetipsis [illegible]
p[er] [illegible] de metro subtile[n]t[er] ut infra plenius apparebit. In hoc at q[uo]d d[icit] l[itte]ra Dabo nota[tur] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]. Dabo vobis os et sapie[n]ciam &c. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] Iacobi p[ri]mo Omne datum op[timum]
et [illegible] q[uo]d dabit ad [illegible] q[uod] [illegible] est [illegible] q[uo]d dabit [illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible] [illegible] [illegible] &c. que
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[uo]d dabit ad [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] cor[um] [illegible] in [illegible] q[uod] d[icit] testib[us] nota[tur] [illegible] [illegible]
[illegible] tu[n]c [illegible] q[uod] dabit [illegible] et sapie[n]ciam cui no[n] poterit [illegible] aduersarii cor[um]. [illegible] g[regorius] mor[alium] [illegible] testes de
et vite [illegible] [illegible] [illegible] testes meos fideles Iob 16 instauras [illegible] me testes tuos. [illegible] g[regorius] mor[alium] [illegible] testes de
[illegible] [illegible] que electis statuta sunt p[ri]ma vita [illegible] [illegible] quos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sunt qui p[er] [illegible] [illegible] op[er]is testant[ur] que electis statuta sunt p[ri]ma vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] binos et binos cu[m] [illegible]
eloquio [illegible] [illegible] testes vocat. In hoc at q[uod] d[icit] duob[us] nota[tur] caritas [illegible] p[er] [illegible] [illegible] binos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] g[regorius] [illegible] [illegible] [illegible] d[omi]n[u]s binos ad p[re]d[icaci]o[n]em mittit [illegible] [illegible] duo s[unt] p[re]cepta caritatis dei v[idelicet] amor et p[ro]ximi et mi[nus] q[uam] [illegible]
duos caritas h[ab]eri no[n] p[otes]t. Nemo em[im] [illegible] ad semetipsu[m] caritate[m] [illegible] [illegible] [illegible] dilectione se in alteru[m] [illegible] ut esse caritas possit
ad p[re]d[icandu]m [illegible] mittit. [illegible] nobis [illegible] [illegible] qui caritate[m] erga alteru[m] no[n] h[abe]t [illegible] officiu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est duos esse q[uam] vnu[m]. [illegible] em[im] emolume[n]tu[m] societat[is] sue. [illegible] [illegible] [illegible] ab alto fulciet[ur] &c. In hoc at q[uod] subd[it] Et p[ro]ph[et]abunt
nota[tur] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p[re]d[icaci]o[n]e [illegible] [illegible] lo[quitur] ad edificac[ionem]. In hoc at q[uod] add[it] dieb[us] mille
ducentis sexaginta i[d est] [illegible] annis et dimidio [illegible] [illegible] ab anticristo [illegible] p[re]d[icaci]o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ago[n]isare [illegible]
usq[ue] ad morte[m]. [illegible] tu[n]c dies ut dictu[m] est et h[ab]et[ur] in glo[sa] no[n] [illegible] tres annos et dimidiu[m]. [illegible] xpi [illegible] dimidiu[m]
[illegible] p[re]d[icaci]o[n]e sue cu[m] [illegible] annis [illegible] dimidio [illegible] anno [illegible] [illegible] est t[em]p[u]s ab epiphania d[omi]ni usq[ue] ad pascha [illegible] sc[ri]ptura po[nit]
[illegible] integr[um] licet aliquid deficiat aliq[ua]n[do]. [illegible] tu[n]c duos testes [illegible] [illegible] cu[m] suis p[re]d[icator]ib[us] [illegible] [illegible] que [illegible] t[em]p[or]e
istius vite [illegible] et p[re]dicat iusticia[m] filij dei sine [illegible] s[cilicet] [illegible] in o[mn]ib[us] t[em]p[or]ib[us]. Bene at eciam in duob[us] testib[us] figurat[ur]
q[uod] duo p[re]dicat s[cilicet] p[re]mia bonor[um] ad [illegible] et suppl[ici]a malor[um] ad t[er]rore[m]. [illegible] q[ui] docet declinare a malo et facere bo[num] [illegible] [illegible]

propter duo testamenta quibus roborantur. vel propter duos populos ex quibus integrantur. vel propter duo precepta caritatis quibus unificantur. vel propter
duo genera martirii per que glorificabuntur. Enoch intelligitur dedicatus. Helias ascendens. quales debent esse predicatores eterne vite [illegible]
Amicti saccis [struck through]. Ita ut dicit glossa per istos duos intelliguntur omnes alii predicatores qui modo sunt et tunc erunt. Istos autem adducit dominus cum
ipse illi propter tempora gravia persecutores non cessabunt a predicatione, sic et alii propter mores [illegible] non debent dimittere predicationem. et si propter hoc debeant
occidi. Et sicut illos resuscitabit et remunerabit dominus et interfectores eorum condempnabit. ita faciet et aliis predicatoribus et eorum persecutoribus. Et in hoc
quod dicit dabo notatur quod magnam graciam facit dominus illi cui dat ut predicando et monendo sit testis eius. Philippenses primo. Donatum est vobis non solum ut
in eum credatis sed etiam ut pro eo patiamini. Ideo dicitur Actuum v quod ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine Ihesu contumeliam pati.
Et subditur in littera Amicti saccis etc. Ubi beatus Iohannes describit predicatores primo quantum ad cor. Secundo quantum ad merorem mentis intus in anima. Tercio quantum ad
splendorem lucis in doctrina ibi Hii sunt due olive etc. Quarto quantum ad fervorem zeli in eloquiis ibi Et si quis eos voluerit nocere ignis exiet etc.
Quinto quantum ad vigorem facti in miraculis ibi Et hii habent potestatem etc. Primo eorum quantum ad merorem mentis intus in anima. Sicut ostendit apostolus quod
videbunt mundum decipi. deum contempni. animas dampnari. describit quod eos amictos saccis. quod erit signum ardentis in eis doloris mentis
intrinsecus et inducens ad penitenciam agendam exemplo. Unde glossa super verbo Amicti saccis dicit predicantes penitenciam. Est autem penitencia meror pro culpa
commissa. Intelligitur ergo quod dicitur Amicti saccis notatur penitencie sue vite asperitas. quia licet fuerint iusti et casti. tamen peccatores se esse fatebuntur. et
vel quia eorum vita reprobis despecta videbitur. ut ait Haymo super vi[illegible] factus est sol quasi saccus cilicinus. [illegible] non mortem. Quia
quemadmodum tempore sol quasi cilicinus saccus ostenditur quia fulgens vita predicatorum ante reproborum oculos aspera et despecta monstrabitur. Iob 16 Saccum
consui super cutem meam. Ysaie 22 Vocabit dominus ad fletum et ad cingulum sacci. Iohelis primo Accingite vos in saccis. Ione 3 operiantur homines
saccis. Et multum convenit predicatoribus asperis uti vestibus asperis non preciosis, ut penitenciam quam predicant ore, in habitu ostendant. Sic fecit
beatus Iohannes Baptista qui erat indutus pilis camelorum et zona pellicea circa lumbos eius. Marci primo. Matthei 3. Nam qui mollibus vestiuntur
in domibus regum sunt Matthei xi. Unde non est aliud dicere sed Gregorius in omelia [illegible] super [illegible] apta sua demonstrat quia non celesti sed terreno
regno militant illi qui pro deo perpeti aspera fugiunt sed solis exterioribus dediti presentis vite mollia delectabilia querunt. Nemo ergo existimet
in fluxu atque studio preciosarum vestium peccatum deesse. quia si hoc culpa non esset nullo modo Iohannem dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Secundo
predicatorum autem eorum quantum ad splendorem lucis in doctrina describit cum dicit Hii sunt due olive etc. Unde Haymo Ipsos spiritualiter duos scilicet Enoch
et Heliam due olive appellant propter unctionem spiritus sancti qua sicut delibuti. Dicuntur et duo candelabra quia lucebunt aliis quasi lucem
veritatis verbo et opere ostendent. Zacharie 4. Iste sunt due olive et sequitur. Isti sunt duo filii splendoris. Per hoc ergo quod dicuntur olive, vivunt pleni dono
gracie et misericordie. Sed in hoc quod dicuntur candelabra notatur luminositas sancte et doctrine. Sed in hoc quod subditur in conspectu dei stantes, innuitur elevacio
contemplacionis celice et rectitudo intencionis ordinate. Bene enim sancti in conspectu domini terre stare perhibentur quia in summa contemplacione suum
intuitum in sursum [illegible] inherere probantur et ingenti voluntate illis consedentes [illegible] in quibus creatorem suum non offendunt. Unde Haymo 3
Regum xvii [illegible] Helias Vivit dominus in cuius conspectu sto. Zacharias quarto. Qui assistunt dominatori universe terre. Unde et Paulus 2 Corinthiorum 2 dicit
Sicut ex deo coram deo in Christo loquimur. Dicuntur ergo sancti in conspectu dei stare quia ibi figunt intencionem suam. Possunt etiam secundum Haymonem de
hiis duobus testibus aliter intelligi. quod in conspectu domini terre stant. quia scilicet in paradiso ubi quondam fuit Adam antequam peccaret translati sunt et
a mundi conspectibus ablati claritate visionis dei perfruuntur. Hic id est per duas autem olivas et duo candelabra figurantur eciam aliis predicatoribus [illegible]
Ipsa enim est oliva fructifera in domo domini ut ait psalmista propter unctionem spiritus, et due olive propter duo precepta caritatis. Et sicut unum can-
delabrum propter fidei unitatem et eciam septem candelabra propter graciam septiformem secundum Haymonem et Richardum et alios expositores. Ut enim ait Helinandus
Oliva est arbor plena pinguedine ad usum triplicem necessaria. scilicet ad lucem fovendam, ad unguentum conficiendum, et ad cibum condiendum. Oleum
namque lucet ungit et pascit et ibi multum de hoc. Et Bernardus sermone xv super Cantica primo. Oleum effusum nomen tuum. Unde Helinandus dicit quod
in candelabro tria considerantur. preciositas materie. sperositas forme. claritas lucerne. Sic in predicatoribus tria debent esse, vite perfectibilitas
conversacionis et operum sperositas et doctrine claritas ac veritas. Et de hoc ibi multum et Richardus tunc ibi. Et si quis voluerit eos nocere etc.
Subditur eorum descripcio quantum ad virtutem et potestatem et primo adversariorum [illegible] quantum ad aliorum [illegible] ibi Hii habent potestatem. Primo quantum ad primum dicit Et si quis
voluerit eos nocere id est a proposito revocare ait glossa vel eorum doctrinam cavillare vel eos a fide retrahere sicut Antichristus qui primo blandiciis postea minis
conabitur eos avertere vel ad minus facere tacere. Ignis exiet de ore eorum in quo notatur fervor predicacionis eorum ignitis eloquiis. Et forte hoc
ad litteram erit non quod de ore eorum ignis exire debeat quia de [illegible] sed quia ad verbum eorum ignis descendet de celo. sicut etiam descendit ad verbum Helie
super duos quinquagenarios et suos quinquaginta qui voluerunt ipsum Heliam capere ut habetur quarti Regum primo. Et forte dabitur eis ad terrendum Antichristi
et suorum ne in eos audeat manum mittere, vel impedire predicacionem eorum. Et hoc quidem probabile videtur. Nisi enim aliquo signo terreatur Antichristus, non videtur
quod eos per tres annos cum dimidio se permitteret predicare, sed velociter eos de terra conaretur auferre. Agitur ut dicunt aliqui timens Antichristus et sui ne
per eos zelo retribucionis accensos ita super eum et suos quod descendat ignis de celo ipsum quod tam suos consumat quemadmodum hic ignis descendit
ad verbum Helie, non audebunt in eos manum mittere vel predicacionem eorum impedire. Sed quia hoc expresse ad litteram non habetur [illegible]. Ideo ignis iste
exiens de ore eorum spiritualiter est intelligendus, ut faciat fervorem et ardorem eloquiorum predicacionis eorum. quemadmodum eciam in Helia precessit. De quo
dicitur Ecclesiastici 48. Surrexit Helias propheta quasi ignis et verbum eius quasi facula ardebat. Sic enim ignis spiritualis ardoris et [illegible]
contra Antichristum de ore eorum procedit, ut tercia Antichristi vivacitate verborum illorum confundabit eos occidere vel molestare. Sic ergo ignis id est predicatio
verbi divini, quod dicitur ignis quia inflammat ad amorem, illuminat ad cognicionem, emollit ad compassionem, consumit peccata rubiginem. Ieremie 23. Numquid non verba
mea quasi ignis et sicut malleus conterens petram. Exiet de ore eorum quasi de fornace accensa. Et devorabit inimicos eorum id est devoratos et
dampnatos ostendet. Haymo hic ignem id est doctrinam que procedit de ore illorum devorabuntur corda inimicorum quia per eorum contemptum et persecucionem digni sup-
pliciis eternis agentur. Iob 20 Devorabit eos ignis. Vel devorabit inimicos eorum id est predicando et disputando confutabit et dampnabit. quia Antichristus
et sui non poterunt eis contradicere neque resistere, propter quod Antichristus videns eos inflexibiles et in doctrina fortes temptabit eos occidere, sed non impune.
Unde sequitur Et si quis voluerit eos ledere scilicet corporali morte ait glossa sic oportet eum occidi. scilicet sententia verbi dei secundum Haymonem. Ad Thessalonicenses 2 2. Quem inter-
ficiet dominus spiritu oris sui. Nocere ergo pertinet ad nocumentum in anima, ledere autem ad nocumentum in corpore. De fervore autem eloquii duorum istorum contra Antichristum
loquitur beatus Methodius [illegible] dicit Helias autem et Enoch arguent eum coram omni populo, et ostendent eum mendacem atque fallacem et
confusum. De quo etiam loquitur Gregorius moralium [illegible] exponens illud Iob 21 Quis arguet coram eo viam eius. Unde Quis nisi Helias illum Antichristum increpare
audebat cuius visum sic pertimescit. Et subditur quod ab Enoch et Helia arguetur qui in eius exprobracionem ad medium deducentur etc.
Et ut dicit Haymo sicut hec verba spiritualiter pertinent ad istos duos, ita generaliter ad omnes sanctos. De quorum ore ignis egrediens inimicos devorat et interficit
quia sicut in malo persecutores, anathematis fulmina sua etiam percutit. Et sicut et hoc in bono volunt accipere, sed ecclesia et [illegible]

devorabit, igne oris sui inimicos devorat, cum verbo cohortacionis et amministracionis mutat hos ad amorem sui provocat ut moriatur [illegible] et vivat dilectionis gratia conatur, carbones dilectionis super caput eorum [illegible] sicut Salomon [illegible]. Et ad hoc [illegible] Hii sunt qui

habent potestatem claudendi celum etc. Subditur descripcio potestatis eorum respectu aliorum quantum ad vigorem et virtutes predicacionis eorum in miraculis. Dicitur: Hii habent

potestatem claudendi celum nubibus ne pluat diebus prophetie ipsorum. Et hoc [illegible] literaliter impletum cognoscimus in Helya 3 Reg. xvii qui clausit celum

ne plueret annis tribus et dimidio. Dum enim regnaret Achab rex impius qui cum Yezabel uxore sua sanctos prophetas interficit et insuper

ydola coluit, omnes quasi populus Israel relinquens deum patrum suorum adorabat Baal, et eos Helyas revocare non potuisset ad dei cultum,

iratus dixit: Vivit dominus, si erit vobis ros aut pluvia nisi iuxta oris mei verbum. Quod ita factum est. Donec populus ageret penitenciam et ille iterum

sua peticione obtinuit pluviam. Jacobi v°: Helyas erat homo similis nobis et oracione oravit et non pluit annos tres et menses sex. [illegible]

[illegible] enim deus ut venerabiliter videtur [illegible] sue vocis prophetis [illegible] in miraculis veris, quibus antiquo miracula conveniunt, ut pluviae

in celis aquis et terra [illegible] [illegible] in quibus [illegible] antiquo [illegible] diversitatem et [illegible] videtur in se conde meditari. Secundum tamen

glo. totum istum passum exponit spiritualiter de virtute predicacionis eorum in miraculis spiritualibus que utique maiora sunt quam que in [illegible] [illegible]

Secundum hoc litera intelligitur de pluvia sacre doctrine. Dicit enim glo.: Hii habent potestatem claudendi celum id est scripturas que celat archana per celum enim quandoque

scriptura signatur secundum Gregorium omnes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lucet sol sapiencie [illegible] [illegible] stelle virtutum et exemplorum per quorum pluvia

est sacre doctrine dispersione, secundum illud Ysa. v°: Mandabo nubibus ne pluant super eos ymbrem. Jeremie 3°: Prohibite sunt stelle pluviarum

et serotinus ymber non fuit. Job 36: Qui aufert stellas pluviarum. Ibi Gregorius Moralium 27 [illegible]. Est pluvia sacre doctrine de qua dictum est

Deuteronomii 32: Concrescat ut pluvia doctrina mea. Et est pluvia divine gratie de qua pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tue. Et est pluvia

devastantis pene de qua [illegible] pluit dominus super Sodomam ignem et sulfur. Hic vero loquitur de potestate prohibendi pluviam [illegible]. Unde hanc habent

potestatem claudendi celum nubibus, non quo modo celum ymbres non emittat, sed quod super terram que spinas et tribulos germinat non pluat [illegible]

pluet prefectis; abscondet vero suam pluviam impiis qui bonis et susceptis volentibus sua secreta manifestabunt. Contemptoribus vero et [illegible]

[illegible] abscondat iuxta illud Salvatoris Matth. vii: Nolite sanctum dare canibus neque proiciatis margaritas ante porcos. Et subditur in litera: Et

potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem. Sic fecit Moyses in Egipto Exod. vii, qui aquas Nili fluminis convertit in sanguinem, [illegible]

induratum est cor Pharaonis. Et subditur: potestatem percutere terram omni plaga, sicut fecit Moyses percuciendo Egyptum x plagis et post [illegible]

terram Egipti percussit omni plaga quocienscumque voluit, ut [illegible] liberaret filios Israel de egipciaca servitute. Sic et isti duo facient [illegible]

[illegible] signa antiquo medicina quibus antiquus [illegible] affligetur. Vel spiritualiter per aquas signantur predicatores sacre scripture [illegible]

Job [illegible] Si continuit aquas, omnia siccabuntur. Ubi Gregorius [illegible] Moralium: Aqua sacra predicacionis accipitur, iuxta quod scriptum est Proverbiorum 18: Aqua profunda

verba ex ore viri et torrens redundans fons sapiencie. Cum aqua continetur cuncta siccantur, quia si sacra predicatorum subtrahitur [illegible] qui

virere [illegible] in spe eterna poterant corda [illegible] arescunt, ut in desperati [illegible] remaneat. Dum fugitiva diligentes nesciunt [illegible]

[illegible] aqua in sanguinem convertitur, cum [illegible] illius qui bene prolata male intelligunt, et doctrinam quam perceperunt

in sui perniciem convertunt. [illegible] ideo sancti fac[illegible], quia [illegible] verba eis annunciant quae contempnunt, cupientes eos instruere

et ad dei voluntatem revocare, per sanguinem enim peccatum signatur secundum Gregorium [illegible] super Ezechielem. Unde dicebat apostolus 2 Cor. 2°:

Christi bonus odor sumus deo, et aliis odor vite in vitam, aliis odor mortis in mortem. Dum enim sancta coram ipsis bona proferunt

aqua in sanguinem convertitur, quia ipsi bona que audiunt in suam dampnacionem vertunt. Dum quod sancti proferunt qui de vita eterna annuntiant

quid aliud faciunt nisi aquam predicacionis verbi divini vertunt in sanguinem peccati. Habent quoque potestatem percutere terram omni plaga [illegible]

quem potestatem [illegible]. Levitici 26: Addam plagas vestras usque in septuplum. Vel spiritualiter secundum Helinandum plage spirituales sunt septem per

26 quas [illegible] plagas quibus Egiptus fuit percussa. Ignominia defectus signatur in vestes eminentibus ira. In morte pecorum luxuria. In grandine

[illegible] in locustis ore mordentibus stultiloquia. In tenebris densis infidelitas. In morte primogenitorum desperacio [illegible]

[illegible] Vel sic hanc habent potestatem percutere

+ i. gentes fideles terram percutere qui [illegible] virga reprehendunt. Ysa. xi: Percutiet terram virga oris sui.

terram omni plaga quocienscumque voluerint, quia in potestate illorum est ut qui velint loquantur et [illegible] qui velint taceant, ut scilicet fidelibus

loquantur, infidelibus autem taceant. Et ideo quicumque infidelibus divina misteria claudunt, totiens insanabili plaga percuciunt. Quo-

ciensque vero fidelibus dei secreta pandunt, totiens alios ad vitam, alios autem ad mortem perducunt, et quod aliis proficit ad salutem,

et quod alius proficit ad salutem alius pervenit ad mortem etc. Sed quereret aliquis quid sunt hii duo testes reservati scilicet Enoch et Helias

[illegible] Matth. 3°: Potens est deus de lapidibus suscitare filios Abrahe. Et [illegible] stultum [illegible]

[illegible] ut magnum faciunt, notum est quod ipse deus facit, ergo [illegible]

ut conficiant fortia 1 Cor. 1. Et hoc ideo secundum Augustinum 18 de civitate dei c. [illegible] ut quoniam magnum faciunt [illegible]

ut videtur forsitan de pugnaturis contra antichristum, ut per David puerum inermem vicit Goliam 1 Reg. xvii. Sic facere posset [illegible]

[illegible] [illegible] agens est infirmior tanto potentia agentis apparet robustior in debellando forte vel robustum. Ergo ut [illegible]

[illegible] duo [illegible] reservati sunt morte in bestiam novissimi temporis, in quorum duorum ore sermo novissimi temporis consistit ut [illegible] libro 2° de mirabilibus

+ divine scripture c. 22. Et ideo sicut Enoch reservatus est et remotus ab hominum conversacione, ut ostendit deus qualiter homines si non peccarent [illegible]

[illegible] in vita spirituale ut [illegible] libro 2° de mirabilibus divine scripture c. 3°. Et similiter Helyas ut [illegible] libro 2° ubi supra. Et Augustinus [illegible]

Septimus natus est ab Adam Enoch et in septimo [illegible] dedicacio, sed ipse est translatus qui placuit deo [illegible] translacio, [illegible] dedicacionis est [illegible]

[illegible] est ab Adam Enoch et in septimo [illegible] dedicacio, [illegible] quod non moriatur amplius restat alia dedicacio [illegible]

[illegible] que quidem iam facta est in Christo capite nostro, qui sic resurrexit ut iam non moriatur amplius. [illegible]

[illegible] ipse Christus est fundamentum que differtur in fine quando erit omnium resurrectio non moriturorum amplius. Et ideo [illegible]

septimus ab Adam deo placuit et translatus est, et septima requies predicatur ad quam transfertur omnis qui [illegible] Augustinus [illegible] libro de civitate dei c. 29 de Helias

Christi adventum informatur. Et [illegible] Helyas venturus est ante finale iudicium et ad quid docet idem Augustinus [illegible] [illegible]

quippe ante adventum iudicis salvatoris non inmerito speratur esse venturus qui et nunc vivere non inmerito creditur [illegible] [illegible]

de rebus humanis quod evidentissime scriptura sacra testatur. Cum ergo venerit exponendo legem spiritualiter quam nunc iudei carnaliter sapiunt, [illegible]

convertet corda patrum ad filios, ut scilicet iudei filii sic intelligant legem quemadmodum patres eorum, id est prophete, intellexerunt. Et corda filiorum ad

patres eorum. Dum [illegible] quod senserunt illi consenciant isti. Hoc [illegible] secundum Augustinum ibidem, septuaginta interpretes dixerunt. Et convertet cor patris ad filium

et cor hominis ad proximum suum. [illegible] valde patres et filii [illegible] secundum eundem Augustinum ibidem in verbis septuaginta interpretum

[illegible] intelligatur Helyas cor dei patris convertens ad filium [illegible]

qui prophetice interpretati sunt [illegible] [illegible] ut intelligatur Helyas cor dei patris convertens ad filium [illegible] et iudei que prius oderant diligant eundem qui noster est Christus. Iudeis

quod pater diligat filium [illegible] quod pater diligat filium. Ut et iudei que prius oderunt diligant [illegible] dilectionis patris

[illegible] cor [illegible] ipso [illegible] [illegible] Ergo tunc cor eius convertet ad filium [illegible] Cum enim

in filium [illegible] Et cor hominis ad proximum suum [illegible] convertet Helyas quod melius intelligitur quod cor hominis ad hominem Christum. Cum enim

esset in forma dei deus noster formam servi accipiens esse dignatus est et proximus noster. Hoc ergo faciet Helyas ne forte [illegible]

+ Helyas enim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Enoch [illegible] ut det gentibus sapienciam [illegible]
plenum [illegible] filiorum Israel [illegible] [illegible] relicta [illegible] que [illegible] fuerunt ab antiquis [illegible] Christum convertent [illegible] [illegible] apostolus Ro. [illegible] [illegible] intravit plenitudo gencium [illegible]
salvus fiet. Ubi glo. [illegible] Augustini: Postquam intraverit plenitudo gencium omnis Israel predicacione Helye et Enoch salvus fiet. Emulando gentes. Et [illegible] erit in fine qui [illegible] [illegible]
[illegible] iudei tunc implebitur prophetia Ysaie [illegible] quam repetit apostolus ad Ro. ix: [illegible] Israel [illegible] si fuerint filii Israel quasi arena maris reliquie salve fient.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pauci iudei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antiquos tunc enim plenitudo [illegible] in radice olive [illegible] glo. [illegible]
Videtis magis [illegible] gentes [illegible] medium presente et a [illegible] dei [illegible] tunc iudei [illegible] [illegible] filiorum Israel [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] filiorum Israel [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gentibus [illegible] et linguis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] albis et palme [illegible]

[illegible gloss, 6 lines]

Et cum finierint testimonium suum, bestia que ascendet de abysso faciet adversus illos bellum et vincet eos et occidet illos et iacebunt corpora eorum in platea civitatis magne que vocatur spiritualiter Sodoma et Egyptus ubi et dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et dimidium. Et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et habitantes terram gaudebunt super illos et iocundabuntur et munera mittent invicem quoniam hii duo prophete cruciaverunt eos qui habitant super terram.

[illegible gloss]

scilicet in sepulcra ad tercie generacionis

Sicut beatus Iohannes prophetat locum passionis ipsorum cum subdit Et corpora eorum iacebunt in platea civitatis magne scilicet Ierusalem ubi forte ad locum
obviabunt enoch et helyas antichristo. Unde Haymo Civitate magna quam ad literam appellat Ierusalem, que dei civitas magna dicebatur
sed postquam dominum suum interfecit, iam non dicitur Ierusalem aut civitas magna, sed ut dicitur hic vocatur spiritualiter sodoma et egyptus. Licet enim pestis
tunc ubique grassabitur tamen maior et acrior erit circa ecclesiam, ubi duos testes tradidit et ubi caput malorum apparebit antichristus
In cuius platea spiritualiter dicuntur iacere corpora sanctorum, tamquam scilicet ubi plus ecclesie erit ibi mortuorum corpora multiplicari poterunt. Ubi
eciam intelligitur quod media plebs specialiter adherebit antichristo, quorum enoch et helya predicatibus qui quasi ad salvandum fuerunt. Vel aliter
ad proprium sensum. Vobis ergo erit civitas magna in virtutibus tunc, in vicius, et sicut olim fuit magna per iusticiam tunc erit magna per maliciam
aut vicia. Que spiritualiter id est secundum spiritualem intellectum vocatur sodoma id est muta et egyptus id est tenebrosa, quia muta circa fidei confessionem
et tenebrosa in ignorancia et prava actione aut scilicet vicia ysaie primo Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii iusticia
habitat in ea nunc autem homicide etc. Vel secundum Haymonem ideo civitas illa sodoma vocatur et egyptus quia opera sodomorum et abhominationes
egyptiorum sectatus cognoscitur ysaie primo Audite principes sodomorum etc. Ubi et dominus eorum crucifixus est scilicet corporaliter crucifixione
(Iacebunt autem corpora eorum in platea civitatis ut quicumque eos viderint timeant eis conformari secundum glosam ibidem. Vel aliter secundum Haymonem
per civitatem magnam mundus intelligitur presequens eciam, qui quidem mundus est civitas babilonica prout ait Augustinus super psalmum
Civitas babilonica societas est omnium perditorum ut enim ait idem Augustinus xiiii de civitate dei c. ultimo Fecerunt civitates duas
duo amores scilicet amor sui usque ad contemptum dei celestem vero amor dei usque ad contemptum sui. Denique sicut in deo gloriatur
et sapientes eius secundum homines viventes aut corporis aut animi sui bona utrumque sectati sunt. Aut qui potuerunt cognoscere deum non ut
deum glorificaverunt vel gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitacionibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum dicentes enim se esse sapientes
id est dominante sibi superbia in sua superbia sese extollentes stulti facti sunt et immutaverunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem ymaginis corruptibilis
hominis et volucrum et quadrupedum et serpentum ad romanos primo Ad huiusmodi enim simulacra adoranda vel duces populorum vel sectatores fuerunt
de qua civitate ysaie quinto Haec est civitas visionis omnis calumpnia in medio eius. Et ezechielis [illegible] Ego dominus et non ingrediar civitatem de
aut propheta Vidi iniquitatem et contradictionem in civitate, et non defecit de plateis eius usura et dolus Et hec est civitas magna dilatata
continens multas civitates. De quibus in psalmo Civitates eorum destruxisti. Ubi Augustinus Civitates sunt ubi congregatur dominus, ubi dolosa
et fraudulenta consilia tractantur cuius locum obtinet cum principatui qui satellites et ministri assunt officia quorumque membrorum Urbi ad
cupiditatem aures ad lasciviam manus ad rapinam vel quodlibet aliud facinus aut flagicium et membra cetera. Huius civitatis qui plebs sunt
omnes delicate affectiones et turbulenti motus animi quotidianas sediciones in homine agitantes Et sequitur Ergo ubi rex, ubi curia, ubi
ministri, ubi plebs invenitur, civitas est Nec enim talia essent in malis civitatibus nisi prius essent in singulis hominibus qui sunt tamquam
elementa et semina civitatum. Hec ille. Et hec civitas est spiritualiter sodoma id est muta a confessione fidei vera sacrificium quod ore confessio est mag
propter mutacionem precio sodome; dicitur autem sodoma racione multitudinis peccatorum Ezechielis xvi Hec est iniquitas sodome superbia saturitas panis et con
Et hec est egyptus tenebris ignorancie operata Iohannis primo Mundus enim non cognovit ysaie xxx Ve qui ambulatis ut descendatis in egyptum
(magne civitatis) Et hec est egyptus tenebris ignorancie operata ... tunc temporis interficientur. Unde bene dicitur ubi dominus eorum crucifixus est
In huius plateis iacebunt corpora sanctorum quia in omnibus mundi partibus, sicut tunc temporis interficientur. ... ubi dominus eorum crucifixus
scilicet in suis membris. Nam cum dominus extra portas civitatis illius est passus, habebat quod vero in suis membris in toto mundo erat passurus
Vel eciam crucifixus ob peccatum recidivacionis et reditum ad vomitum. Ecce quantum in ipsis est crucifigentes rursum in se ipsis filium dei
destruentes corpora peccati. Hebreorum vi Rursum crucifigentes sibi filium dei (In huius civitatis plateis iacent corpora sanctorum quia lapidati sunt
secti sunt in occisione gladii mortui sunt hebreorum xi Vel eciam quod dicitur sodoma et egyptus exponitur illi qui metu nimio perversi tempore antichristi
non audebunt confiteri fidem Christi sed in tenebris infidelitatis operati tenebris quia peccatorum tenti negabunt illum. Et subditur De gaudio perversorum
iniquorum peruorum ob mortem perditorum tunc dicitur Et videbunt scilicet quidam seculi quandam famam aut gloriam de populis Et qui in populis sunt tribubus
tunc quasi ne non ait videbunt populi et tribus etc. Sed ait de populis et tribubus etc. Quia secundum bedam quod conversis
tunc sunt Et tribubus totis sunt super unum Sed conversis non gaudentibus, alii de omni genere reproborum gaudebunt. Videbunt inquam corpora eorum scilicet enoch et helye per tres dies et dimidium
tamquam tanto tempore iacebunt super terram Unde sequitur Et corpora eorum non sinent poni in monumentis scilicet ne memoria eorum habeatur ut ait glosa. Monumenta enim
reducunt ad memoriam sepultos in eis. Monumentum enim dicitur eo quod moneat mentem secundum ... Augustinus et Haymonem. Vel aliter secundum Augustinum et Haymonem
hii corpora non solum refert illos duos sanctos, scilicet enoch et helyam sed universos sanctos occidendos illo tempore sub antichristo Et secundum hunc intellectum
tunc dies secundum eos ponitur pro anno secundum illud Ezechielis Diem pro anno dedi tibi Unde Haymo Manifesta ostenditur persecucio sanctorum in omnibus gentibus futura
cum dicitur quod omnes populi tribus et lingue videbunt iacere corpora tribus diebus et dimidio id est tribus annis et dimidio quibus regnabit antichristus (Ita enim
dies pro anno positus est sicut et in veteri testamento invenimus, ubi legitur quod venientes exploratores qui xl diebus terram exploraverunt fecerunt populum
murmurare. Deficientes terre promissionis Unde et per xl annos permanserunt in deserto Ecce dixit dominus ad moysen quia pro die reputabitur et xl annos
recipietis iniquitates vestras. Et ad ezechielem eciam preceptum est ut trecentis nonaginta diebus iaceret super latus sinistrum dies inquit pro anno dedi
tibi Computatum est enim in illis captivitatis pro tempore futuro. Ergo annus Ut ibidem Hic autem per tres dies et dimidium id est per tres annos et dimidium
computatum est enim ... tanta nequicia tunc erit sevicia et tanta inmanitas illa persecucionis quod non sinebunt reprobi postquam interfecerint
corpora sanctorum sed iacebunt Et (Tanta neque tunc erit ... non permittet eos poni in monumentis Hoc enim sepe legitur factum et in persecucione martyrum
eos sed eciam ad augendam suam maliciam. neque post mortem permittet eos poni in monumentis Hoc enim sepe legitur factum et in persecucione martyrum
tunc tanto tunc amplius fiet quanto maior erit persecucio, Vel aliter secundum Haymonem per corpora totos homines accipere possumus a parte totum denotantes
qui non solum confundi verum eciam diversis penis attriti iacebunt et conculcabuntur Vel aliter exponendo, In monumentis ideo ponuntur mortuorum corpora
ut ibi quiescant et diem expectent novissimum secundum illud Ecclesiastici xliiii Corpora sanctorum in pace sepulta sunt Tunc autem non sinent eos in monumentis poni
hoc est non permittet eos quiescere veluti quiescunt corpora mortuorum, sed variis et exquisitis eos trahent tormentis Sed tunc quantum ad hoc quale
hoc est non permittet eos quiescere ... Sed secundum Augustinum quod corpora sanctorum dicuntur sit de eo
vivificat Unde Corpora sanctorum in pace sepulta sunt sic cantat ecclesia illi autem sunt in pace. Vel corpora sanctorum sunt que sit de eo
que est unum corpus, et de qua multa corpora in pace sepulta sunt licet aliquorum corpora sustineant contumelias in presenti Vel corpora sanctorum
erunt in pace finaliter quia glorificata resurgent Unde dicit Augustinus in libro de domo disciplinae vel de disciplina christianorum non potest male mori
qui bene vixerit. Et replicat ibidem Deus sit tu dicis Multi iusti naufragio perierunt Multos iustos perimit gladius hostilis Multos
iustos latrones occiderunt Multos iustos bestie laniaverunt quomodo ergo non potest male mori qui bene vixerit Et inde dicit Sic tu dicis nonne
mala Naufragio perire gladio perimi a latronibus occidi a bestiis laniari Nonne istas mortes martires subierunt, quorum natalicia
celebramus Nonne martires ... Oculos carnis interroga male mortui sunt Oculos fidei interroga pre
ciosa in conspectu domini mors sanctorum eius Delectat ... Ergo bene mori ... Et non solum sic videbunt corpora sanctorum
sed ut subdit liber Et inhabitantes terram scilicet per affectionem terrena diligentes gaudebunt super illos scilicet sic occisos affectu Et
dabunt scilicet affectionem gestu contra preceptum sapientis ... Noli de mortuo tuo inimico gaudere Et prius Et cum ceciderit inimicus
quia et nos omnes morimur ... qui sua corpora pro Christo tradiderunt ... venditorum illius impendere
Tunc autem non sinent eos poni in monumento hoc est non permittet eos vendi sed velut ... permittent
eos in plateis iacere ubi comedantur a bestiis (Vel aliter secundum Augustinum et Haymonem etc. supra)
permittet autem hec dominus super sanctos suos, ut per hoc fiat ... et evidencior eorum ... quia si sepelientur non ita plane pateret eorum
quod futura est post tres dies. Vel aliter secundum Augustinum et Haymonem etc.

ne gaudeas amicus ut Ne letetur inimica mea super me. Unde haymo. Recte superbi vocantur inhabitantes terram qui de interitu et nece
sanctorum gaudebunt, morte ad quiescenda prima electorum et ad sua extendenda supplicia erigere non verentur. Illos itaque ultimo tempore
cum ecclesia tradita fuit in manus persecutorum videntes Enoch et Helye ceterorumque martirum corpora insepulta iacere gaudebunt
de eorum humiliatione et interfectione qui eos male viventes et peccantes increpabant. Nec letabuntur solum sed et munera mittent invicem
sicut fieri solet in festo temporale vel sincere congratulacionis tamquam diem festum celebrantes. Unde haymo. Unde glo. Iustorum afflictio est impiorum epulatio.
Continue enim sic munera est congaudencium signum. Hester ix misit mardocheus ad iudeos ut diem mensis adar pro festo susciperent.
Unde et pilatus misit dominum Ihesum ad herodem et econverso Luc. 23. Et subditur ratio premissorum cum dicitur Quoniam hii duo prophete cruciaverunt eos
qui habitant super terram, scilicet in devoratione ignis spiritualis que est doctrina vel pena spiritualis, in suspensione pluvie salutaris et in
conversione aquarum in sanguinem. Unde haymo ut supra premissum est. Cruciatio enim est pravis audire doctrinam veritatis. Non enim
amat pestilens eum qui se corripit Prov. xv. Sap. 2. Gravis est nobis ad videndum etc. Licet igitur et nunc toto tempore gaudeat
impius de tribulacione et humiliacione iustorum, letantur enim cum malefecerint et exultant in rebus pessimis. Tunc longe maior erit
talium exultacio de afflictione vel morte iustorum ac sua crudelitate. Et quantum gaudet diabolus cum patietur electos suos tot obprobria pati sine
et quem permittet tantam potestatem predicte bestie scilicet antichristi et suis. Glosa. Cum inimicum vita prebuit ait 2a. Nisi breviati fuissent
dies illi non fieret salva omnis caro. Glosa secundum Aug. in xx de ci. dei c. 10 quod tunc solvetur antichristus quod hoc tempus erit tres anni et
sex menses. Legitur totis viribus suorum cum viribus seviturus. Et cum numquam solvetur nunc apparet eius potestas maligna, nunc sancte
civitatis fidelissima paciencia probaretur nunc quam perspiciet quam magno eius malo sit usus fuit deus omnipotens etc. Hec et ibi multa dicit Aug.
et infidelitatibus eius infra xxx. contra illud solum modico tempore. Quoniam autem deus velit omnes homines salvos fieri procurabit tamen quod per tribulaciones
salventur. Actus xiiii per multas tribulaciones oportet intrare in regnum celorum. Multe enim tribulaciones iustorum. Unde ipsa unde ps. dicitur p.z. sanctorum
virtuosa paciencia et reproborum sceva malicia tamen in prospiciendo sanctos quam in gaudendo de afflictionibus eorum quod pertinet ad salvatorem. Ioh. 16.
Vos contristabimini mundus autem gaudebit. Iob 19. In diebus illis stupebunt novissimi. Unde gg. moralium xxxiii de pavore et stupore
electorum illo tempore multa dicit Bernardus ... epistola 48 contra ultima multum de ipso et factis eius. [interlinear: illegible]

Et post tres dies et dimidium spiritus vite a deo intravit in eos et steterunt super pedes suos. Et timor magnus
cecidit super eos qui viderunt eos. Et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis Ascendite huc. Et ascenderunt in
celum in nube et viderunt illos inimici eorum. [interlinear: Posita passionis et mortis eorum descriptione subiungit resurrectionem et glorie manifestationem.] Sic continuat glo. Et dividitur in tres partes. Primo premittitur eorum resurrectio, 2o adiungitur
glorificatio ibi Et audierunt, tertio subditur quorundam desperatio ibi Et in illa hora. In prima tangit resurrectionis tempus, 2o ipsam resurrectionem ibi Spiritus
vite etc., 3o eius manifestationem ibi Et steterunt, quarto videntibus timoris incussionem ibi Et timor magnus etc. Circa primum dicit Et post
tres dies et dimidium. Per quod notatur quod inter certas rationes propter quas Christus filius dei non statim post mortem sed tertia die resurgere voluit
una fuit ut vere mortuus non ficte ab hominibus crederetur. Non enim in eo fuisset resurrectio vera ab hominibus asserta nisi precessisset tale
tempus quo mors eius probari potuisset. Veritas autem sue mortis in tribus diebus probata est ut eius vera resurrectio tanto appareret mirabilior
quo mors eius certior. Dicit enim Thomas de argentina ... 38 ... et lib. sindicorum quod referunt aliqui periti in arte medicine
quedam esse infirmitates que tenent hominem per tres dies naturales et est per tres completas celi revoluciones ita sopitum in omnibus sensibus
quod caloris intuitu videtur esse mortuus. Et inde forte volunt ut dicit idem doctor quod reges et principes aliquarum terrarum tribus diebus
postquam mortui sunt custodiuntur super terram antequam sepeliantur ne forte tacti sint infirmitate iam dicta. Et pro hac opinione ut
dicit idem doctor quidam hereticus nomine petrus de Abano qui fuit peritissimus medicus accepit occasionem derogandi miraculis Christi
et sanctorum quantum ad suscitationem mortuorum. Dixit enim quod tales resuscitati non erant vere mortui sed infirmitate predicta infirmati. Et sic
dicebat et de lazaro qui erat quatriduanus in monumento. Predicta autem infirmitas sicut ipse concessit non potest tenere hominem ultra
tres dies naturales. Ipse vidit quod illud dictum de lazaro verificabatur per synodochen ita quod pars capiebatur pro toto. Fuerunt enim
ut ipse dicebat solum tres dies naturales, intrabant tamen ibi quatuor, quia erat ibi pars prime diei et pars quarte, que due partes
equipollebant uni diei naturali, que cum duobus diebus faciebant tres dies naturales. Sed ut prosequitur idem doctor isti scilicet petro heretico
[illegible] Nam dicit se pute interfuisse qui in civitate padua ossa sua
[illegible] est iniquitas sua et recepit mercedem erroris sui. Supposita igitur ad primum dei virtute que hominem etiam redactum in pulverem potest ad vitam
perducere et aliis suis erroribus fuit confutata. Christus hos prophetas duos occisos et mortuos per tres dies cum dimidio permittet
suscitare. Sic deviat magister in quarto d. xxiii. ... sit cunctis videntibus occasio resurgendi ab infidelitate ad fidem. Circa
iacere mortuos in aspectu omnium ut eorum resurrectio ad vitam ... describens resurrectionem istorum dicit Et post tres dies et dimidium [margin: sed ab eorum interfectione]
... ad vitam. Et apte ad gloriam et in beato Iohanne prophetice ... testibus sic unde Zach. dicit Et tunc intravit ipsam resurrectionem
Spiritus vite a deo intravit in eos. Ad literam loquendo de duobus dictis testibus ... preteritum ponitur pro futuro ... in die
... Spiritus vite id est anima eternaliter vivificans intravit in eos id est intrabit ... immortales et impassibiles ... resurrectionis ... et eorum
visa ut dictum est supra. Et steterunt super pedes suos ... subita resurrectione et quod viderunt eos glorificatos ...
manifestatio. Et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos ... per tres annos et dimidium. Spiritus vite intravit in eos scilicet intrabit
... Ut aliter secundum haymonem et glosam post tres dies et dimidium id est per tres annos et dimidium ... recipiet. Unde haymo. Et steterunt id est stabunt ...
in sanctis, non tamen alienus spiritus ingredietur in eos sed unusquisque suam animam recipiet ... super eos qui viderunt id est videbunt eos ... reprobos
in mente et incorporales in corpore. Et timor magnus cecidit id est cadet super eos qui viderunt ... demones ...
videntes illos glorificatos quos persecuti sunt ... vita. Timebunt ... videntes ... monebuntur ...
... et timore horribili et mirabuntur in subitatione
... constantes ... Sapientie v. Videntes turbabuntur timore horribili et mirabuntur in subitatione
insperate salutis etc. ... ad evidenciam ... de Enoch et Helya ... qui resurgent ... die post eorum mortem
secundum ... contrarium ... secundum Aug. haymonem et glosam quod per tres annos et dimidium surgent ... tres dies et
dimidium ... tres annos et sex menses ... quod non statim post tres dies et dimidium ad literam debeant resurgere
quod non debeant resurgere ante mortem antichristi sed post in generali iudicio cum aliis ... qui tunc resurgent ...
sed predicta ... loquuntur ... non videntur asserere determinate sed veritatem quod potest esse. Et aliqui exponunt

literam de predictis testibus scilicet enoch et helya et corporum resurrectione sic tenet et richardus. Verumtamen locutus de sanctis quando et corporum re-
surrectione. Unde belegarius dicit: si secundum hystoriam sic impleatur, hominibus incognitum est, deo autem nota sunt omnia. Sibi opponendo
de omnibus sanctis post tres annos et dimidium scilicet a potestate antichristi que durabit usque ad mortem, et deinde post xl dies quos deus
concessit ad penitentiam. Futurum sit futurum post illos dies solus novit. Aut hanc et tenet super daniel xii° circa illam literam (Beatus
qui pervenit ad dies 1330. Unde intuendum hic beda quedam opinio dicens quod hii duo predicabunt per tres annos et dimidium in
tempore antichristi et tunc interficientur. Et quod hic de eorum resurrectione dicitur intelligitur figuraliter. Veniente enim antichristi persecutione
electi qui mortui putabuntur et resurrexisse mortuo antichristo. Et propter eorum veritatem illi enoch et helyas nominantur
et quicquid de illis duobus dicitur de illis sanctis intelligitur. Hec ille. Secundum alios vero mortuo antichristo post ... ihesu christi vel
per se vel per michaelem archangelum ut patet dicit in glossa 2 ad thessalonicenses 2° ubi ... Isti duo interficientur a complicibus antichristi et sic ille dicitur facere
quod sunt facturi. Non obstantibus tamen istis probabiliter potest dici quod augustinus hanc et glossa non referunt illos tres annos cum dimidio ad
enoch et helyam sed ad illos qui tempore predicationis eorum passuri sunt, de quibus etiam ista tota litera ab illo loco (Bestia que ascendet etc.
potest ad literam opponi excepto illo triduo et dimidio dierum post quod acceptum ad literam consurget enoch et helyas ante mortem
antichristi. Sed post ipsum triduum acceptum sic quod pro anno dies ponatur resurget alius. Prius enim tota pars videtur esse de resurrectione
enoch et helye. Numquid autem prius de illis qui tempore predicationis eorum vel sicut tunc eos occiderint. Sed iterum queritur an resurget testes tunc
omnes glorificati an iterum morituri sicut lazarus et alii per christum et alios sanctos a morte suscitati. Ad primum dicitur quod surget immortales et in
corpore glorificati. Et ratio quia si iterum morerentur et tamen anima non separetur a corpore sine pena, bis paterentur penam mortis, sed hoc est iniustum quia
hebr. ix statutum est hominibus semel mori et post mortem omne debitum pene est solutum. Sed quod secundo dicitur quia non prius ... resurrectionem
ante generalem resurrectionem ut dicitur libro 2° de mirabilibus scripture c. xxxi° prope finem libri de gemina morte nam ad vitam ... usque
in ... die venerit. Ut patet per augustinum in epistola ad evodium allegante idem apostolum ad hebr. xi: hii omnes testimonio fidei probati inventi
non acceperunt repromissionem, deo pro nobis aliquid melius providente ne sine nobis consummarentur. (Et corpora ... illorum corpora iacebunt per tres dies
et dimidium an fiet in eis aliqua putrefactio vel incineratio. Videtur quod non quia illa est pena culpe originalis quam illi contraxerunt. Etiam illa terra
minime est calida non videtur quomodo possunt eorum corpora iacere sine fetore vel putrefactione. Sed in contrarium sit quod eorum corpora non putrescent videlicet
solidata erunt propter frequentiam ... paradisi. (Respondetur sine preiudicio quod potest dici quod sicut isti duo fuerunt privilegiati a morte
sic resurgent a mortuis ante alios privilegiati ad testificationem veritatis, et privilegiati eorum corpora reservabuntur a putredine. Divina
dispensatione vel quia prius resurget ante alios reputanda est eorum resurrectio coniuncta cum resurrectione aliorum. Unde vero dicitur quod nullus resur-
get simpliciter ante generalem resurrectionem intelligendum est quantum ad hoc. Nam pie creditur quod beata virgo iam resurrexit et sic etiam pie creditur de beato
iohanne evangelista. Quod non est visibile quod tante sanctitatis reliquias deus permitteret esse absconditas si adhuc essent in terris sicut ait augustinus.
Etiam dicitur math. 27 quod multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt et post resurrectionem christi venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis
de quibus rabanus dicit et habetur in glossa quod cum christo resurgente resurrexerunt a mortuis et ad celos ascendente christo sic ascendisse creduntur.
Neque ulla ratio eorum temeritati fides accommodata est qui eos postea quosdam in cineres ac demum in monumenta que prius patefacta sunt
... ipsi resurrexerunt ut essent socii et testes ...
ab eis quibus paulo ante vivi apparuerunt more mortuorum putant esse quosdam ... alias non essent testes sufficientes pro toto
sed si resurgens a mortuis iam non moritur ... ad vitam eternam et corpora ... alias non essent testes sufficientes pro toto
... et ad illud apostoli quod allegatur ad hebr. ... per illa verba non ... aliud apostolus nisi quod electorum ... veteris testamenti non acceperunt
repromissionem hereditatis celestis pater prius quam huius hereditatis receperunt ... electorum novi testamenti. Unde latro qui passus est
cum christo que cito percepit huius hereditatem sicut quamque patrum veteris testamenti. Et quod ista sit intentio apostoli patet per glossam que predicta
verba apostoli exponens dicit: Illi priores non acceperunt statim repromissionem in repromissa vita usque ad christum deo providente pro nobis aliquid
melius vel ut neque iam consummentur et glossa eos nobiscum coaltaret. Unde addit: ut non consummarentur sine nobis in requie et visione
dei fruendo, et si illi tenuerunt fidem qui tandem coaptaverunt requiem multo magis nos tenemus qui statim accipimus si in caritate ab
dei fruentes. Et post tres dies hic sunt tres partes prime de quibus exponit ... triduum dierum in solitudine etc. Post hec intrat spiritus vite
per tres dies hic sunt tres partes prime de quibus exponit in ... post duos dies vivificabit nos et tertia die suscitabit. Unde ... vita
in hoc et facit stare super pedes suos i. assensus ... post duos dies vivificabit nos et tertia die suscitabit ...
... cito sententiam et sanitates prestito hodie et cras et tertia die consummor. Ubi secundum hugonem intelligitur de tribus diebus. Tres dies
sunt timor veritas et caritas ... facit sol potentie, secundam sol sapientie, tertiam sol bonitatis sive clementie. Prima manifestat malum
secunda aufert malum, tertia restituit bonum. Hec ille, et ibi ... per dimidium vero diei ... imperfectio consummatione cogitationis in
via. Nunc enim videmus per speculum et in enigmate i. corpore ... imperfecto ... per dimidium sicli quod debuit offerre quilibet
transiens ad nomen exodi xxx°. Locutus est dominus ad moysen: Quando tuleris summam filiorum israel iuxta numerum dabunt singuli pretium pro
animabus suis domino et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen dimidium sicli iuxta mensuram
templi. Post istos tres dies intrat spiritus vite et tunc stat homo super pedes suos stabiliter erectus et solidus ac firmus. Ezechielis 2°
Ingressus est in me spiritus et statuit me super pedes meos. Super quo glossa ... Erige ... vox iacenti postquam iussit ut surgeret
sed surgere omnino non possum nisi infusione omnipotentis dei spiritus intrasset quia omnipotentis dei gratia ad bona opera conari quidem possumus sed hec
implere non possumus si ipse non adiuvat qui iubet. Sic paulus cum discipulos admonet dicens: Cum metu et tremore vestram ipsorum salutem
operamini. Illico quibus in eis hec ipsa bona operetur admonuit dicens: Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate
hoc est quod ipsa veritas dicit: Sine me nichil potestis facere. Iohannis xv. Sed in hiis ... est ut dicit idem gregorius ... bona nostra sic
sunt omnipotentis dei dona sunt ut in eis aliquid nostrum non sit, cur nobis quasi pro nostris ... eterna retributio queritur. Sed ... ut dicit
omnipotentis dei dona sunt ut in eis aliquid nostrum non sit ... mala nostra solummodo nostra sunt, bona autem nostra et
omnipotentis dei non sunt, cur ... eis omnipotenti deo gratias agimus. Sed sciendum nobis est quia mala nostra solummodo nostra sunt, bona autem nostra et
omnipotentis dei sunt et nostra, quia ipse aspirando nos prevenit ut velimus qui adiuvando subsequitur ne inaniter velimus sed non possimus
implere que volumus. Preveniente ergo gratia et bona voluntate subsequente hoc quod omnipotentis dei donum est fit meritum meum. Quod bene paulus
breviter sua complicat dicens: plus omnibus laboravi, i. corpore ... ne videretur sua virtute tribuisse quod fecerat, admonuit: Non autem ego
sed gratia dei mecum. Quia enim celesti dono preventus erat quasi alienum se a bono opere suo agnovit dicens: Non autem ego. Sed quia preveniente gratia
liberum meo arbitrio fecerat in bono ... libero arbitrio ... est subsecutus in opere, admonuit: Sed gratia dei mecum. Ac si diceret
In bono opere laboravi non ego sed ego ... solo divino dono preventus sum, non ego ... voluntate subsecutus.
Et ergo ... pelagium et celestinum ... non immerito gratias agimus ... prevenimur. Et rursum quia non
immerito retributionem querimus ... subsequente libero arbitrio bona eligimus que agemus. Hec idem beatus gregorius xvi° moralium.

+ Cum enim ... patris propter quod ... corpora sunt ... eorum ... et ... vel quia ...
... senciet dolorem ... corporis et anime propter quod videtur indecens esse quod iterum moreretur. Et hoc fiet de privilegio speciali ...

Sm hay[…] vero et glossa: post tres dies, id est annos et dimidium, spiritus vite intravit in eos, et stabunt super pedes suos, scilicet incorruptos in corpore et […] in mente.
Est igitur de veritate fidei esse resurrectionem mortuorum futuram, quia cum per Christum liberati simus ab hiis que per peccatum primi hominis incurrimus, per
primo homine non solum peccatum in nos est derivatum, sed etiam mors que est pena peccati, secundum illud apostoli ad Romanos v: Per unum hominem in hunc mundum peccatum
intravit et per peccatum mors. Necesse est quod per Christum ab utroque liberemur, et a culpa scilicet et a morte. Unde dicit ibidem apostolus: Si in unius delicto mors
regnavit per unum hominem, multo magis habundantiam gratie et donationis et iusticie accipientes in vita regnabunt per unum Ihesum Christum. Ut igitur
utrumque in se ipso nobis demonstraret, et mori voluit et resurgere. Mori quippe voluit ut nos a peccato purgaret. Unde dicit apostolus
Hebr. ix: Quemadmodum statutum est hominibus semel mori, sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. Resurgere autem
voluit ut nos a morte liberaret. Unde dicit apostolus i Cor. xv: Christus resurrexit a mortuis primicie dormientium, quoniam quidem per hominem mors
et per hominem resurrectio mortuorum. Effectum igitur mortis Christi in sacramentis consequimur quantum ad remissionem culpe, que sacramenta in virtute passionis Christi operantur.
Effectum autem resurrectionis Christi quantum ad liberationem a morte in fine seculi consequemur, quando omnes in virtute Christi resurgemus. Unde dicit apostolus i Cor. xv:
Si Christus predicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quod resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est, neque
Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est predicatio nostra, inanis est et fides vestra. Est igitur de necessitate fidei credere resurrectionem mortuorum
futuram. Quidam vero hoc perverse intelligentes resurrectionem corporum futuram non credunt, sed quod de resurrectione legitur in scripturis ad spiritualem resurrectionem
referre conantur, secundum quod aliqui per gratiam a morte peccati resurgunt. Hic autem error ab apostolo reprobatur. Dicit enim ii ad Thim. ii: Prophana et
vaniloquia devita, multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit, ex quibus est Ymeneus et Philetus, qui a veritate
fidei exciderunt, dicentes resurrectionem iam factam esse; quod non potest intelligi de resurrectione spirituali. Est ergo contra veritatem fidei ponere resurrectionem spiritualem
et negare corporalem. Manifestum est ex hiis que Corinthiis apostolus scribit quod premissa verba de resurrectione corporali sunt intelligenda. Nam post
pauca subdit: Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale, ubi manifeste corporum resurrectionem tangit. Et post modicum subdit: Oportet autem corruptibile hoc
induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Hoc autem corruptibile et mortale est corpus. Corpus igitur est quod resurget. Idem patet Iob xix: Et
Iob xix: Scio quod redemptor meus vivit etc. Sunt autem quedam que resurrectionis fidem impugnare videntur. In nulla enim natura rerum invenitur quod id
quod corruptum est idem numero redeat in esse, sicut nec a privatione ad habitum videtur posse rediri. Et ideo quia ea que corrumpuntur eadem numero
iterari non possunt, natura intendit ut id quod corrumpitur idem specie per generationem conservetur. Cum igitur homines per mortem corrumpantur et ipsum
corpus hominis usque ad prima elementa resolvatur, non videtur quod idem numero homo possit ad vitam reparari. Preterea contingit quandoque aliquos homines
carnibus humanis vesci et solum tali nutrimento nutriri, et tales multos filios generare. Caro igitur eadem in pluribus hominibus invenitur. Non est autem
possibile quod in pluribus resurgat, nec aliter videtur esse universalis resurrectio et integra, si unicuique non restituatur quod hic habuit. Videtur igitur esse impossibile quod
sit hominum resurrectio futura. Ad horum solutionem considerandum est quod Deus in institutione humane nature aliquid corpori humano attribuit supra id quod ei ex
naturalibus principiis debebatur, scilicet incorruptibilitatem quandam, per quam congrue sue forme coaptaretur, ut sicut anime vita perpetua est,
ita corpus per animam posset perpetuo vivere. Et talis quidem incorruptibilitas etsi non esset naturalis quantum ad principium activum, erat tamen naturalis
quodammodo ex ordine ad finem, ut scilicet materia proportionaretur sue forme naturali que est finis materie. Cum autem preter ordinem sue nature anima a Deo aversa
fuit, subtracta est dispositio que eius corpori divinitus indita erat ut ei proportionaliter responderet, et secuta est mors. Est igitur mors quasi per accidens
superveniens homini per peccatum, considerata institutione humane nature. Hoc autem accidens sublatum est per Christum, qui merito sue passionis mortem moriendo
destruxit. Ex consequenti igitur divina virtute, que corpori incorruptionem dedit, iterato corpus de morte ad vitam reparabitur. Et per hoc respondetur ad primum obiectum,
quod virtus nature deficiens est a virtute divina, sicut virtus instrumenti a virtute principalis agentis. Quamvis igitur operatione nature hoc fieri non possit
ut corpus corruptum reparetur ad vitam, tamen virtute divina id fieri potest. Nam quod natura hoc facere non possit, ideo est quia natura semper agit
per formam aliquam; quod autem formam habet iam est; cum autem corruptum est, formam amisit que poterat esse actionis principium. Unde
per naturam operationem quod corruptum est idem numero reparari non potest. Sed divina virtus que res produxit in esse, sic per naturam operatur quod absque ea
effectum nature producere potest. Unde cum virtus divina maneat eadem, etiam rebus corruptis potest corrupta in integrum reparare. Ad secundum
dicendum quod resurrectionis fidem impedire non potest si aliqui carnibus humanis vescantur. Non enim est necessarium quod quicquid fuit in homine materialiter resur-
gat in eo, et iterum si aliquid deest, suppleri potest per potentiam divinam. Caro igitur comesta resurget in eo in quo primo fuit anima rationalis
perfecta. In secundo vero, si non solum carnibus humanis est pastus sed aliis cibis, resurget in eo tantum de alio quod ei materialiter
advenit quod erit necessarium ad debitam quantitatem corporis restaurandam. Si vero solum humanis carnibus sit pastus, resurget in eo quod
a generante traxit, et quod defuit supplebitur omnipotentia creatoris. Et si parentes ex solis carnibus humanis pasti fuerint, ut sic
et corpus semen quod est superfluum alimenti ex carnibus alienis generatum sit, resurget quidem semen in eo qui natus est ex semine,
loco cuius ei tunc carnes comeste supplebuntur aliunde. Hoc enim in resurrectione servabitur: quod si aliquid materialiter fuit in pluribus hominibus,
resurget in eo ad cuius perfectionem magis pertinebat. Unde si fuit in uno ut radicale semen ex quo est generatus, in alio vero sicut
superveniens nutrimentum, resurget in eo qui est generatus ex hoc sicut ex semine. Si vero in uno fuit sicut pertinens ad perfectionem individui,
in alio ut deputatum ad perfectionem speciei, resurget in eo ad quem pertinebat secundum perfectionem individui. Unde semen resurget in genito,
et non in generante, et costa Ade resurget in Eva, non in Adam, in quo fuit sicut in nature principio. Si autem secundum eundem modum perfectionis
fuit in utroque, resurget in eo in quo primo fuit. Ex quo etiam apparet quod in futura resurrectione homines non sicut resurgent ut
fuit in utroque; resurget in eo in quo primo fuit. Et stabunt super pedes suos, id est incorruptos in corpore. Cuius ratio est quia
sunt iam mortui, quod innuitur in glossa cum dicitur: Et steterunt, id est stabunt super pedes suos, id est incorruptos in corpore. Christus autem merito sue passionis nature defectus reparavit, quos ipsum ex peccato per
moriendi est defectus in natura humana ex peccato proveniens. Christus autem merito sue passionis nature defectus reparavit,
meruit, ut enim dicit apostolus Ro. v: Non sicut delictum ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei
in gratia unius hominis Ihesu Christi in plures habundavit. Ex quo habetur quod efficacius est meritum Christi ad tollendam mortem quam peccatum Ade ad
inducendam illam. Igitur qui per meritum Christi resurgent a morte liberati, mortem ulterius non patientur. Hoc est quod dicitur: Vita Christi. Per
petuabit dies mortem in sempiternum. Et in fine ipso mors ulterius non erit. Et per hoc excluditur error quorundam gentilium antiquorum,
qui credebant eadem tempora temporalium ex revolutione repeti. Ubi igitur sicut in isto seculo Plato philosophus in urbe Atheniensi et in eadem
scola que Achademica dicta est discipulos docuit, ita per innumerabilia retro secula multis quidem prolixis intervallis sed tamen certis

idem plato et eadem civitas et eadem scola. Ita ut dissipulis repetitis et innumerabilia deinde secula repetenda sint ut Aug. introducit in xii° de civitate dei. Ad quod ut ipse ibidem dicit quidam referre voluerunt id quod dicit Ecc. i° Quid est quod fuit ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est ipsum quod fiendum est. Nichil est sub sole novum. nec valet quisquam dicere. ecce hoc recens est. Iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Sed quibus non sit intelligendum est quod eadem modo per generationes mias reparentur sed secula que ut solvit Aug. ibidem et August. [illegible] fine de generatione. Docuit hoc ipsum que precedunt scilicet loquens. Sed primum est ostendere quod apud resurgentes homines non erit venereorum et ciborum usus. Remota enim vita corruptibili et corruptibili necesse est removeri ea que corporali vite deserviunt. Manifestum est autem quod ciborum usus corporali vite deserviunt. Ad hoc enim cibos assumimus ut corruptio que possit accidere per consumptionem naturalis humidi vitetur. Est etiam in presenti ciborum usus necessarius ad augmentum. Quod post resurrectionem in hominibus non erit quia omnes in debita quantitate resurgent ut dicit apostolus ad Ephes. Similiter commixtio maris et femine corporali vite deservit. Ordinatur enim ad generationem per quam quod perpetuo conservari non potest secundum individuum in specie conservatur. Ostensum est autem quod vita resurgentium erit incorruptibilis. Non ergo in resurgentibus erit ciborum aut venereorum usus. Hinc est quod dominus dicit Matth. xxii quod in resurrectione neque nubent neque nubentur sed erunt sicut angeli dei. Per hoc autem excluditur error iudeorum et saracenorum ponentium quod in resurrectione homines cibis et venereis utentur sicut et nunc. Quibus vero in ciborum usum post resurrectionem repromittere videtur ut in Ysa. xxv. Faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium convivium medullatorum vindemie defecate. Et in Ys. lxv. Ecce servi mei comedent et vos esurietis. Et in Luc. xxii. Ego dispono vobis etc. ut edatis etc. Hec spiritualiter intelligenda sunt. Proponit enim nobis scriptura divina intelligibilia sub similitudine sensibilium ut aug. in quo est que nobis est distat incognita animus. Et secundum hunc modum delectatio que est in contemplatione sapientie sub pluribus sensibilium ut aug. [illegible] intelligibilis in intellectum nostrum per usum ciborum in sacra scriptura consueverunt designari secundum illud Eccus. xv. Cibabit illum pane vite et intellectus et aqua sapientie salutaris potabit illum. De ipsa etiam sapientia dicitur Prov. iii. Lignum vite est his qui apprehenderint eam et qui tenuerit eam beatus erit etc. Ostensionem autem premissorum quidam circa conditionem resurgentium erraverunt. Omnia enim corpora ex contrariis composita videntur posse naturaliter corrumpi. Fuerunt aliqui qui dicebant homines resurgentes huiusmodi corpora ex contrariis contraria non habere. Quorum aliqui posuerunt corpora nostra non in natura corporali resurgere sed transmutari in spiritum. Moti ex eo quod apostolus dicit. Seminatur corpus animale surget corpus spirituale. Alii vero ex eodem verbo moti sunt ut dicerent quod corpora nostra in resurrectione erunt subtilia aeri et ventis similia. Nam et spiritus aer dicitur. Ut sic spiritualia aerea dicantur possint intelligantur. Alii vero dixerunt quod in resurrectione resurgent corpora non quidem terrena sed celestia occasionem accipientes ex eo quod apostolus dicit i Cor. xv. de resurrectione loquens. Sunt corpora celestia et corpora terrestria. Quibus omnibus suffragari videtur quod apostolus ibidem dicit quod caro et sanguis regnum dei non possidebunt. Et sic videtur quod corpora resurgentium non habebunt carnem et sanguinem et per consequens nec aliquos humores. Sed harum opinionum error manifeste apparet. Nostra enim resurrectio conformis erit resurrectioni Christi secundum illud apostoli Phil. 3. Reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Christus autem post resurrectionem habuit corpus palpabile ex carnibus et ossibus consistens quia ut dicitur Luc. ult. post resurrectionem discipulis dixit. Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Ergo et alii homines resurgentes habebunt corpora palpabilia ex carnibus et ossibus composita. Preterea ad hoc quod homo resurgat idem numero necesse est quod partes essentiales eius sint eedem numero. Si igitur corpus resurgentis non erit ex his carnibus et his ossibus ex quibus nunc componitur non erit homo resurgens idem numero. Has etiam falsas opiniones excludit manifestissime Iob dicens. Rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum etc. Primus autem corpora resurgentium sint futura eiusdem speciei cuius nunc sunt corpora nostra tamen aliam dispositionem habebunt. Et primo quantum ad hoc quod omnia resurgentium corpora tam bonorum quam malorum erunt incorruptibilia. Cuius quidem ratio triplex est. Una sumitur ex fine resurrectionis. Ad hoc enim resurgent tam boni quam mali ut etiam in propriis corporibus premium consequantur vel penam pro his que gesserunt dum viverent in corpore. Premium quidem bonorum quod est felicitas erit perpetuum. Similiter autem pro peccato mortali pena perpetua. Oportet ergo quod utrorumque corpus incorruptibile recipiat. Alia vero potest sumi a causa finali resurgentium que est anima que ne remaneat in perpetuum separata a corpore post resurrectionem unita corpori sumetur. Quia igitur incorruptibilis anime perfectionem providetur quod corpus recipiat. Conveniens erit ut corpus disponatur secundum quod anime competit. Est autem anima incorruptibilis. Unde et incorruptibile corpus ei reddetur. Tertia vero sumi potest ex causa activa resurrectionis. Deus enim qui corpora iam corrupta reparabit ad vitam multo fortius hoc corporibus prestare poterit ut recuperata vita in eis perpetuo conservetur. In illius rei exemplum etiam corpora corruptibilia cum voluit a corruptione fecerit illesa. Sicut corpora trium puerorum in fornace. Sic ergo intelligendum est de corruptibilitate futuri status. Quia hoc corpus quod nunc est corruptibile tunc incorruptibile divina virtute reddetur. Ita quod anima in ipsum perfecte dominabitur quantum ad hoc quod ipsum vivificat. Nec talis communicatio vite a quoquam alio poterit impediri. Unde et apostolus dicit i Cor. xv. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Non ergo homo resurgens propter hoc immortalis erit quia aliud corpus sumat ut predicte opiniones posuerunt. Sed quia hoc ipsum corpus quod nunc est corruptibile tunc erit incorruptibile. Sic ergo intelligendum est quod apostolus dicit. Caro et sanguis regnum dei non possidebunt. Quia in statu resurgentium corporis tolletur corruptio carnis et sanguinis. Substantia tamen carnis et sanguinis remanente. Unde subiungit neque corruptio incorruptelam possidebit. In sacro itaque eloquio secundum Greg. in xiiii° mor. duobus modis caro dicitur. Aliter caro secundum naturam atque aliter caro secundum corruptionem vel culpam. Caro quippe secundum naturam sicut scriptum est Gen. 2°. Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. Et Ioh. i°. Verbum caro factum est et habitavit in nobis. Caro vero secundum culpam dicitur sicut scriptum est Gen. vi. Non permanebit spiritus meus in hominibus eo quod caro sunt. Et sicut psalmista dicit. Recordatus est quia caro sunt spiritus vadens et non rediens. Unde et discipulis paulus dicebat. Vos autem in carne non estis sed in spiritu. Neque enim in carne non erant quibus epistolas transmittebat. Sed quia passiones carnalium desideriorum vincant iam liberati per virtutem spiritus in carne non erant. Quod ergo paulus apostolus dicit quia caro et sanguis regnum dei possidere non possunt. Carnem libet secundum culpam intelligi non carnem secundum naturam. Unde mox quia carnem secundum culpam diceret ostendit subdens. Neque corruptio incorruptelam possidebit. In illa ergo celestis regni gloria caro secundum naturam erit quia devicto mortis aculeo in eterna incorruptione regnabit. Hec et multa de hoc Greg. xiiii° mor. Qui apte pellit omnis dubitationis resurrectionis aufertur quia non sicut eutichius constantinopolitane urbis episcopus scripsit corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile ventis aerique subtilius. In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentie sed palpabile per veritatem nature. Luc. ult. Unde ad auferendas ambages me cogitationis subdit. Et in carne mea videbo deum. Si enim post resurrectionem ecce vir cum cute pellem cute carnem apertis vocibus fatetur. Quid ergo remanet unde possit mens nostra dubitare. Si enim post resurrectionem corpus palpabile non erit profecto aliud surgit quam moritur. Et quod dictu nephas est ecce quod moritur et aliud resurgit. Ad quod remotum. Quod unusquisque sed ego ipse. Erit ergo caro nostra post resurrectionem futura eadem et diversa. Eadem per naturam diversa per gloriam. Eadem per potentiam erit itaque subtilis quia et incorruptibilis erit palpabilis quia non amittet essentiam vere nature. Hec ille. Dicimus ergo contra

De eo autem quod subditur gloriosi erunt incommutabiles in mente, steterunt vel stabunt sancti. Sed secundum beatum Thomam libro quarto contra gentiles c. 93.
Anime statim cum a corpore fuerint separate immobiles secundum voluntatem reddentur. Ut scilicet ulterius voluntas hominis mutari non pos-
sit neque de bono in malum neque de malo in bonum. Quamdiu enim anima de bono in malum vel de malo in bonum mutari potest
est in statu pugne et milicie. Oportet enim ut sollicite resistat malo ne ab ipso vincatur vel conetur ut ab eo liberetur.
Sed statim cum anima separatur a corpore non erit in statu milicie vel pugne, sed recipiendi premium vel penam pro eo quod legitime
vel illegitime certavit. Non igitur ulterius anima secundum voluntatem vel de bono in malum vel econverso mutari potest. Sed ne estimaretur
quod anime postquam resumunt corpora in resurrectione immobilitatem voluntatis amittant, sed potius econverso, quod in ea sit perseverabunt
quod in resurrectione corpora disponentur secundum exigentiam anime, non autem anime mutabuntur per corpora. Et cetera. Et ibi dicit multum etc.
Non enim illa levia sequentes et videre audierit vocem magnam etc. Sed secundum eundem doctorem ubi supra c. 84. Considerandum vero quod nature
defectus in resurrectione tollatur ab omnibus generaliter tam bonis quam malis. Remanebit tamen differentia inter bonos et malos quantum ad ea que
personaliter utrisque conveniunt. Est autem de ratione nature quod anima humana sit corporis forma ipsum vivificans et in esse conservans. Sed ex personalibus
actibus anima meretur in gloriam divine visionis elevari vel ab ordine huiusmodi glorie propter culpam excludi. Disponetur igitur corpus generaliter
omnium secundum congruentiam anime ut scilicet forma incorruptibilis corpori tribuat esse incorruptibile non obstante contrariorum compositione. Eo quod materia corporis
humani divina virtute subicietur omnino quantum ad hoc anime humane. Sed ex claritate et virtute anime ad divinam visionem elevate corpus
sibi unitum aliquid amplius consequetur. Erit enim totaliter subiectum anime divina virtute hoc faciente non solum quantum ad esse sed etiam
quantum ad actiones et passiones et motus et corporeas qualitates. Sicut igitur anima divina visione fruens quadam spirituali claritate replebitur
ita per quandam redundantiam ex anima in corpus ipsum corpus suo modo glorie claritatem induetur. Unde dicit apostolus 1 Cor 15 Seminatur
corpus in ignobilitate surget in gloria, quia corpus nostrum nunc est opacum, tunc autem erit clarum secundum illud Matthei 13 Fulgebunt iusti sicut
sol in regno patris eorum. Anima etiam que divina visione fruetur ultimo fini coniuncta suum in omnibus experietur desiderium adimpletum.
Et quia ex desiderio anime movetur corpus, quod erit ut corpus omnino spiritui ad nutum obediet. Unde corpora resurgentium beatorum futura
erunt agilia, propter quod dicit apostolus ibidem Seminatur in infirmitate surget in virtute. Infirmitatem enim experimur in corpore quia invalidum
invenitur ad satisfaciendum desiderio anime in motibus et actionibus quas anima imperat. Que infirmitas totaliter tunc tolletur virtute
redundante in corpus ex anima deo coniuncta, propter quod etiam Sapientie 3 dicitur de iustis quod tamquam scintille in arundineto discurrent,
non quod motus in eis sit propter necessitatem cum nullo indigeant qui deum habent sed ad virtutis demonstrationem. Sicut autem anima deo fruens
habebit desiderium adimpletum quantum ad adeptionem omnis boni, sic etiam eius desiderium erit impletum quantum ad remotionem omnis mali
quia cum summo bono locum non habet aliquod malum. Corpus igitur perfectum per animam proportionaliter anime immune erit ab omni malo et quantum
ad actum et quantum ad potentiam. Quantum ad actum quidem quia nulla in eis corruptio nulla deformitas nullus defectus erit. Quantum ad potentiam
quia non poterunt aliquid pati quod eis sit molestum, et propter hoc erunt impassibilia. Que tamen impassibilitas non excludit ab eis
passionem que est de ratione sensus, utentur enim sensibus ad delectationem secundum illa que statui incorruptionis non repugnat. Ad hanc igitur corporum
impassibilitatem ostendendam apostolus dicit Seminatur in corruptione surget in incorruptione. Rursus anima deo fruens ipsi perfectissime
adherebit et eius bonitatem participabit in summo secundum suum modum. Sic igitur et corpus anime subdetur et eius proprietates participabit quantum
possibile est in perspicuitate sensuum in ordinatione corporei appetitus et in omnimoda perfectione nature. Tanto enim perfectius est aliquid in natura
quanto eius natura perfectius subditur forme, propter quod dicit apostolus Seminatur corpus animale surget corpus spirituale. Spirituale quidem erit
corpus resurgentium non quia sit spiritus ut quidam male intellexerunt sive per spiritum intelligatur spiritualis substantia sive ventus aut aer
sed quia erit omnino subiectum spiritui. Sicut et nunc dicitur corpus animale non quia sit anima sed quia passionibus animalibus subiacet et alimoniis indiget.
Patet igitur ex predictis quod sicut anima hominis elevabitur ad gloriam spirituum celestium ut deum per essentiam videat ita corpus eius sublimabitur
ad proprietates celestium corporum inquantum erit clarum impassibile absque difficultate et labore mobile spiritui subditum perfectissime
sua forma perfectum. Propter hoc apostolus dicit corpora resurgentium esse celestia non quantum ad naturam sed quantum ad gloriam. Unde cum dixisset
quod sunt corpora celestia et sunt corpora terrestria subiungit quod alia est celestium gloria alia terrestrium. Sicut autem gloria in qua
humana natura sublevatur excedit naturalem virtutem celestium spirituum, ita gloria resurgentium corporum excedit naturalem perfectionem celestium ibidem c. 88
corporum ut sit maior claritas impassibilitas firmior agilitas facilior et nature dignitas perfectior. Et quia locus debet
proportionari locato, consequens est quod cum corpora resurgentium proprietatem celestium corporum consequantur etiam in celis locum habeant
vel magis super omnes orbes ut simul cum Christo sint, cuius virtute ad hanc gloriam perducentur. De quo dicit apostolus ad Ephesios quarto
quod ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia. Frivolum autem videtur contra hanc divinam promissionem argumentari ex naturali
pondere elementorum quia impossibile sit corpus humanum cum sit terrenum et secundum suam naturam infimum habens locum supra elementa levia elevari.
Manifestum est enim quod ex virtute anime est quod corpus ab ipsa perfectum non sequatur inclinationem elementorum. Ipsa enim anima sua virtute
etiam nunc continet corpus quamdiu vivimus ne ex contrarietate elementorum dissolvatur. Et etiam virtute anime motive corpus in altum elevatur
et tanto amplius quanto virtus motiva fortior fuerit. Manifestum est autem quod tunc anima perfecte virtutis erit quando deo per visionem coniungetur.
Non igitur debet videri grave si tunc virtute anime corpus et ab omni corruptione fuerit immune et supra quecumque corpora elevetur.
Neque etiam huic promissioni divine impossibilitatem affert quod corpora celestia frangi non possunt ut super ea gloriosa corpora sub-
leventur, quia a virtute divina hoc fiet ut gloriosa corpora simul cum aliis corporibus esse possint. Cuius rei indicium in corpore Christi
precessit quod ad discipulos ianuis clausis intravit. Unde Gregorius 14 moralium: In illa vero gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum
spiritualis potentie sed palpabile per veritatem nature etc. Sed propter quod scilicet poterunt vel palpabiliter vel subtiliter ad voluntatem anime
propter quod et corpora glorificata videri poterunt ab oculis non glorificatis. Unde dicitur in Luca Et viderunt eos [illegible] gloriose resurrexisse etc.

Ex hiis autem considerari potest qualia futura sint corpora resurgencium in dampnatis. Oportet enim et illa corpora dampnatorum animabus esse proporcionata. Anime autem malorum naturam quidem bonam habent, utpote a deo creatam, sed voluntatem habebunt inordinatam et a fine proprio deficientem. Igitur corpora eorum quantum ad id quod est nature reparabuntur integra, quia videlicet in etate perfecta resurgent absque omni diminucione membrorum et absque omni defectu et corrupcione quam error nature vel infirmitas introduxit. Unde dicit apostolus i ad Corinthios xv: Mortui resurgent incorrupti. Quod manifestum est intelligi debere de omnibus, tam bonis quam malis, ut patet ex hiis que precedunt et sequuntur in illa littera. Quia vero eorum anime erunt secundum voluntatem a deo averse et fine proprio destitute, eorum corpora non erunt spiritualia quasi spiritui omnino subiecta, sed magis eorum anima per affectum erit carnalis. Nec ipsa corpora erunt agilia quasi sine difficultate anime obediencia, sed magis erunt ponderosa et gravia et quodammodo anime importabilia, sicut et ipse anime a deo per inobedienciam sunt averse. Remanebunt eciam passibilia sicut nunc vel eciam magis, ita tamen quod paciantur quidem a rebus sensibilibus afflictionem, non tamen corrupcionem, sicut et ipsorum anime torquebuntur naturali desiderio beatitudinis totaliter frustrate. Erunt eciam eorum corpora opaca et tenebrosa, sicut et eorum anime a lumine divine cognicionis erunt aliene. Propter quod apostolus dicit i ad Corinthios xv: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Soli enim boni immutabuntur ad gloriam, malorum vero corpora resurgent absque gloria. Forte autem alicui posset impossibile videri quod malorum corpora sint passibilia, non tamen corruptibilia, cum omnis passio magis facta abiciat a substancia. Videmus enim quod si corpus in igne diu permaneat, finaliter consumetur. Dolor eciam si sit nimis intensus animam a corpore separat. Sed hoc totum accidit supposita transmutabilitate materie de forma in formam. Corpus autem humanum post resurrectionem non erit transmutabile de forma in formam neque in bonis neque in malis, quia in utrisque totaliter perficietur ab anima quantum ad esse nature, ita ut iam non sit possibile hanc formam a tali corpore removeri neque aliam introduci, divina virtute corpus anime taliter subiciente. Unde et potencia que est in prima materia ad omnem formam in humano corpore remanebit quodammodo ligata per virtutem anime ne possit in actum alterius forme reduci. Sed quia dampnatorum corpora quantum ad aliquas condiciones non erunt totaliter anime subiecta, affligentur secundum sensum contrarietate sensibilium. Affligentur enim ab igne corporeo inquantum qualitas ignis propter sui excellenciam contrariatur equalitati complexionis et armonie que est sensui connaturalis, licet eam solvere non possit. Non tamen talis afflictio poterit animam a corpore separare, cum corpus semper sub eadem forma necesse sit remanere. Sicut autem corpora bonorum propter innovacionem glorie super celestia corpora elevabuntur, ita et locus infimus et tenebrosus et penalis proporcionaliter deputabitur corporibus dampnatorum. Unde et in psalmo dicitur: Veniat mors super illos et descendant in infernum viventes. Et Apocalipsis xx: Et dyabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi bestia et pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. Quomodo autem substancie incorporee paciantur ab igne corporeo vide i[illegible].

Ex premissis autem apparet quod duplex est retribucio pro hiis que homo gerit in vita: una secundum animam quam anima percipit statim cum anima fuerit a corpore separata. Alia vero retribucio erit in corporis resumpcione, secundum quod quidam impassibilia et gloriosa corpora, quidam vero passibilia et ignobilia resument. Et prima quidem retribucio singillatim fit singulis secundum quod divisim singuli moriuntur. Secunda autem retribucio simul omnibus fiet secundum quod omnes simul resurgent. Omnis autem retribucio qua diversa redduntur secundum diversitatem meritorum iudicium requirit. Necesse est ergo duplex esse iudicium: unum quo divisim singulis quantum ad animam redditur pena vel premium; aliud autem commune secundum quod quantum ad animam et corpus reddetur omnibus simul quod meruerunt. Et quia Christus per suam humanitatem secundum quam passus est et resurrexit nobis et resurrectionem et vitam eternam promeruit, sibi competit illud commune iudicium facere quo resurgentes vel premiantur vel puniuntur. Propter quod dicitur Johannis v: Potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est etc.

Claritas corporis gloriosi non est omnino invisibilis ab oculo non glorioso. Patet quia quicquid comprehenditur sub proprio obiecto alicuius potencie [illegible] a quo potest illa potencia [illegible], ut patet. Sed omne lumen corporale comprehenditur sub proprio obiecto potencie visive nostre glorificate, ut patet 2o de anima. Ergo nullum lumen corporale est omnino invisibile. Item tales potencie vel eciam dampnati in die iudicii videbunt claritatem glorificati corporis Christi. Dicit enim Augustinus [illegible] quod visio claritatis eius scilicet Christi communis erit bonis et malis. Ergo claritas corporis gloriosi non est omnino invisibilis ab oculis non gloriosis. Tercio quia neque dampnati habebunt oculos gloriosos. Sed [illegible] gloriosum ab oculis gloriosis videri possit ut coloratum est suo proprio colore, non tamen potest ab eo videri in sua claritate quia visibile ab aliquo visu si sibi apponitur in distancia debita tunc necessario videtur. Sed claritas corporis gloriosi obiecta visui non necessario videtur, utique quia potest per voluntatem suam [illegible]. Dicendum licet aliquorum forte sit verum de visibili non glorificato, tamen non est necessarium de visibili glorificato, quia tale visibile ut dicunt sancti doctores est in plena potestate anime beate qua unusquisque talis et regitur huiusmodi visibile; et ideo sic placet tali anime sit visibile, scilicet sub proprio suo colore vel cum superaddita claritate. Et ita cui sibi placet tunc videtur, et cui non placet tunc non videtur. Sed adhuc [illegible] inter visum et visibile debet esse proporcio. Sed claritas corporis gloriosi cum sit maior claritate solis tantum excedit infimum visum oculi non gloriosi quod non habet proporcionem ad ipsum. Item claritas visibilis ab oculo non glorioso non est transparens seu pervia, quod patet in rebus [illegible] quas non videmus eo quod sint transparentes, licet per eas videamus [illegible] quod non est pervium. Sed claritas corporis gloriosi est transparens secundum Gregorium libro 18 Moralium [illegible]. Dicit Augustinus quod [illegible] noluit in ea claritate qua surrexit discipulis apparere quia ipsi non possent tantam claritatem videre. Ad primum dicendum quod licet claritas ad infimum visum oculi non habeat proporcionem convenientem que requiritur ad hoc quod visio sit delectabilis, tamen ibi non est omnino improporcio, quia quamvis oculus infirmus et non glorificatus non possit tantam claritatem suscipere [illegible], tamen non habet quin raptim et transitorie possit ipsam videre, sicut homo solis claritatem rapte intuetur quamvis non possit stabiliter oculum figere in [illegible] visionis. Ad 2um [illegible]. Ad [illegible] de celis dicendum quod licet [illegible] que videtur sit pervia non videatur eo quod nullo [illegible] visu, tamen [illegible] transparencia cum aliquali densitate sicut est vitrum vel cristallum bene videtur eo quod [illegible] sue densitatis que habent cum pervietate [illegible] visum terminare. Sic erunt corpora beatorum. Nam cum celum empireum quod dicitur esse locus [illegible] corporum sit [illegible] lucidum et aliquo [illegible] locatum loco conveniebat, corpora beatorum erunt semper lucida et sic quamvis pervia ut corpus unius beati non impediat alterius apparenciam. Ad 3 dicendum quod Augustinus non accipit ibi non posse pro impossibile sed pro difficili, quia scilicet tantam claritatem videre non sit impossibile oculis non glorificatis, tamen tales visiones [illegible] inducunt [illegible] propter sensibilis excellenciam. Nam excellencia sensibilium corrumpit sensum, ut dicitur secundo de anima etc.

i. audient scilicet Enoch et Helias / vel omnes audibiliter

Tunc ibi Et audierunt vocem magnam, premissa scilicet eorum resurrectione subiungit eorum glorificationem cum dicit Et audierunt vocem magnam i. vocem magne iocunditatis
prolatam ut ait Richardus de celo dicentem scilicet a Christo vel ab archangelo aut glossa Ascendite huc videlicet de medio impiorum ad consortium [illegible]
Et ascenderunt in celum in nube. Ut qui dominum imitati fuerant in sustinenda passione pro ipso simul essent et in ascensione. Et viderunt eos
inimici eorum scilicet corporaliter ascendentes secundum Richardum. Et ita ad litteram intelligitur ista de duobus testibus predictis quod audient vocem magnam de celo dicentem
a Christo vel ab angelo mandato facto et directo illis i. Enoch et Helie suscitatis et super pedes suos in terra stantibus Ascendite huc etc. Et ascenderunt
i. ascendent in celum scilicet empireum in nube scilicet eos obumbrante et malos terrente sicut Christus Actuum primo. Nam quod descenderunt prius similiter [illegible]
inimici pro ipso [illegible] multo diutius ascendere [illegible] Et viderunt illos i. videbunt sic glorificatos primi eorum
scilicet qui de morte eorum gaudebant, sed tunc multo magis stupebunt de eorum resurrectione Sap. v. Videntes turbabuntur timore horribili et mirabuntur
in subitatione insperate salutis etc. Sed queritur cum ut dictum est habebunt corpora glorificata quomodo poterunt ab hominibus videri. Dicendum quod valet
et sine miraculo. Nam corpora glorificata valent fieri visibilia [illegible] sua dote [illegible] in potestate enim [illegible] corporis glorificati est
sic apparere quod cognoscatur [illegible] corpus est [illegible] subitum [illegible]. Secundum glossam vero et alios expositores ista littera intelligitur de glorificatione [illegible]
[illegible] Et audierunt i. audient scilicet omnes electi vocem magnam scilicet illam de qua [illegible] omnes qui in monumentis sunt audient
[illegible] est [illegible] Et audierunt [illegible] ut ad celos ascendat. Ipsa est de qua apostolus dicit i. Thess. 4. Ipse dominus in iussu et in
voce filii dei [illegible] vocat ut ad celos ascendat [illegible] Ascendite [illegible] ad deum et ad caput [illegible] membra est illius qui modo
voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. Ascendite [illegible] ne involvamini penis inferorum. Et glossa [illegible] Voce de celo i. a Christo
singulis redditurus est secundum opera sua [illegible] nolite morari in terra [illegible] ad mortuorum resuscitationem ad gaudium
vel archangelo [illegible] mittet angelos cum tuba de qua [illegible] ibidem [illegible] ad [illegible] et ibi [illegible] vox sive tuba nominatur est
electorum ad reputationem eorum [illegible] stuporem et ad dolorem eorum qui deliquerunt [illegible] et effectualiter vox archangeli sive archangelorum
signum ut ait Augustinus apostolus [illegible] et de qua in glossa i. Thess. 4. Et dicit vox propter [illegible] vocabitur regnum [illegible] Venite benedicti patris mei percipite regnum
[illegible] Et post hec gloria eorum [illegible] ascendent in celum regnaturi cum Christo [illegible] Dicendum quod [illegible] ascendent in nube [illegible]
Sed queritur de hoc quod ait Ascendere in nube quod hic dictum est et qualiter intelligitur [illegible] Sic enim dixerunt testes illius [illegible] a vobis
Actuum primo nubes suscepit eum ab oculis eorum. Et veniet in nube [illegible] in [illegible] nube [illegible] Tunc videbunt filium hominis venientem in
celum. Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum [illegible] in nubibus quod in nubibus [illegible] i. Thess. 4. Nos qui vivimus rapiemur in nubibus obviam
in nubibus cum potestate magna [illegible] ascendere in nubibus [illegible] de illis qui tunc erunt viventes qui [illegible]
Christo in aera etc. [illegible] [illegible] Paulus [illegible] Adam [illegible] morientur [illegible] est hoc qui
[illegible] morientur. Et [illegible] mors fuit pena peccati Ade et ita omnes [illegible] Adam [illegible] sicut fulgur exit ab oriente et paret usque ad occidentem
vivet et non videbit mortem [illegible] adventus [illegible] erit repentinus [illegible] viventes [illegible] sunt morituri [illegible] in ipso
ita erit adventus filii hominis [illegible] Augustinus [illegible] immortalitatem [illegible] morte [illegible] celeritate transibunt. Et [illegible]
temporis puncto quo cum resurgentibus rapientur ad immortalitatem per mortem [illegible] gustabunt et in terram [illegible] corpora
[illegible] in ipso raptu [illegible] et [illegible] momentanea morte [illegible] gustabunt [illegible] in momento et in ictu oculi
erunt mortua [illegible] est corpus in terram [illegible] remanent corpus [illegible] terra est [illegible] videbunt et plangent [illegible] Tunc pla[illegible]
[illegible] vite accipiet [illegible] qui in adventu domini vivi reperientur [illegible] remanentes in terra videbunt et plangent [illegible] Tunc [illegible]
[illegible] super eum omnes tribus terre [illegible] iudicandos iuste quos iudicaverit et dampnaverit iniuste. Et sic tactum est supra [illegible]
gent super eum omnes tribus terre [illegible] ordine [illegible] in divina [illegible] sicut dicit Richardus.
est nominatum [illegible] futuri [illegible] essent [illegible] non esse mortuos sed vivos [illegible] immortalitate
Sed beatus Ieronimus oppositum sentire videtur in epistola ad Marcellam [illegible] iudicare vivos et mortuos ergo non omnes morientur ante iudicium [illegible]
repente mutandos [illegible] in simbolo [illegible] est iudicare vivos et mortuos [illegible] non potest esse [illegible] ergo [illegible] non spoli[illegible]
[illegible] gloria [illegible] et non corpore spoliari [illegible] naturale [illegible] non potest esse [illegible] usque ad mortuorum [illegible]
[illegible] suis corporibus et [illegible] non omnes homines morientur [illegible] et [illegible] fuit [illegible] pena [illegible] virtute divina [illegible] et per [illegible]
[illegible] morientur [illegible] fit per [illegible] de temporali vita [illegible] ad [illegible] sicut de vita ad mortem et [illegible] de
media [illegible] qui adhuc vivet in [illegible] opinio [illegible] et [illegible] conformior [illegible] apostolum [illegible] hominibus
morte ad vitam [illegible] non obstantibus [illegible] statutum possit transgredi [illegible] ergo [illegible] est omnes homines ante iudicium mori
semel mori et post hoc iudicium [illegible] i. ad Cor. 15. Omnes quidem resurgemus
[illegible] apostolus ad Ro. v. Sic in Adam omnes moriuntur ita et in Christo omnes vivificabuntur [illegible]
sed non omnes immutabimur. Ad dictum [illegible] dici quod [illegible] morula [illegible] morte occupabuntur et celerrime redibunt
ad vitam [illegible] loquitur [illegible] de [illegible] viventibus et [illegible] morientibus [illegible] attendens [illegible]
[illegible] reputat [illegible] opinionem [illegible] opinionem [illegible]
[illegible] distat [illegible] Augustinus et Ambrosius
ut [illegible] illam [illegible] dato quod beatus [illegible] absolute fuit ista opinio [illegible] non [illegible] Augustinus et Ambrosius
et aliis [illegible] doctoribus [illegible] opinari. Dicit enim Ambrosius [illegible] in glossa i. Thess. 4. Quoniam ipse dominus in iussu etc.
In ipso raptu [illegible] vivi reperientur mors erit et resurrectio ut anima [illegible] egressa de corpore eidem in momento reddatur.
Ad [illegible] Dicendum quod [illegible] in simbolo [illegible] iudicaturus vivos
et mortuos [illegible] vivi [illegible] in adventu eius vivi reperientur licet in raptu moriantur et mortui qui ante decesserant
vel vivi et mortui accipiuntur iusti et iniusti ut [illegible] Ad [illegible] Dicendum quod [illegible] fuit absolutum
et non [illegible] potuit esse [illegible] potuit esse de [illegible] dato quod [illegible]
[illegible] adhuc potuit esse de [illegible] postquam enim [illegible] enormiter [illegible] conformet se [illegible] ad
[illegible] sicut appetere [illegible] enorme peccatum non [illegible] et [illegible] non potuit non fuisse
Ad [illegible] Dicendum [illegible] quod [illegible] Deo placuit et tunc [illegible]
[illegible] tulit [illegible] mortis [illegible] Adam et [illegible] tota eius posteritate
[illegible] sub [illegible] iudicis [illegible] sententia [illegible]
[illegible] et tunc [illegible] conformat se [illegible] ad [illegible] moriatur secundum cursum
naturale [illegible] non est ergo [illegible] implere in aliquo individuo [illegible] Ad [illegible]

necessarium est minor. quia quamvis deus absoluta sua potentia possit hoc facere, tamen numquam hoc faciet propter perfecta [illegible] lata et [illegible] quedam secundum dei potentiam ordinatam. Et ideo forte tenetur dicere quod supposito isto ordine quem ecclesia a deo institutum non fiet eque bene translatio aliquorum hominum ad perpetuam vitam sine morte temporali previa sicut previa tali morte, sic non fiet aliquid eque bene pretermisso ordine divine
prudentie et obmissa operatione divine sue sicut fiet istis ordinabiliter observatis. (Item quod hoc quod dicitur in libro: post tres dies et dimidium
spiritus vite a deo virtute divina intravit in eos. Utrum quod secundum naturale cursum nature quandoque resurrectio hominum mortuorum sit futura. Et non a deo.
Arguitur quod non violentum potest esse perpetuum. sed separatio anime rationalis ab humano corpore est violenta. ergo huiusmodi separatio non potest esse perpetua.
sed quia separatio non potest esse perpetua, oportet reunionem quandoque naturaliter esse futuram. Cum ergo homines mortuos resurgere non sit aliud quam animam rationalem cum suo
corpore reuniri. Item. Aristoteles primo celi et mundi. patet etiam in singulis rebus quas homines experientia in quibus omnibus quoniam violentum est
videmus deficere in sua duratione. Secundo hoc quod quia quod connexio est naturalis, ideo abinvicem separatio est violenta. Sed connexio anime rationalis
cum corpore humano est naturalis. Item Aristoteles quod sicut res violenter inde removetur ubi natura quiescit ut dicit quarto physicorum, sic res violenter
separata ab eo cum natura [illegible]. hoc etiam patet quia forma specialis naturaliter [illegible] sue proprie materie. sed anima rationalis est forma specialis huius
et propriae humani corporis. Item [illegible] in quarto est liber. Et contra quia de privatione ad habitum non fit regressus secundum cursum nature ut [illegible]
de ceteris naturis ad visum non potest esse regressio per naturam. Sed mors est privatio. ergo de morte ad vitam non potest esse naturalis
regressio. Nec per consequens naturaliter potest fieri resurrectio alicuius hominis a mortuis. (Primo dico quod ad resurrectionem hominum mortuorum necessarium possibilem sed
[illegible] futuram non sufficit [illegible] potentia naturalis ~~[illegible]~~ quia resurrectio mortuorum est possibilis et potentia sic tenere [illegible] actualiter
et passiva sic tenente [illegible] causative. Prima pars patet quia non est magis possibile [illegible] partes eiusdem totaliter mutuo reuniri quod ipsum totum secundum
suas partes de nichilo produci. sed secundum est possibile ut quod fide. ergo et secundum [illegible] totaliter esse annichilatam. deus posset eam recreare. ergo
hominem morte corruptum potest a morte suscitare. [illegible] quia nichil videtur [illegible] esse possibilius quod est penitus annichilatum. quod videtur quod est [illegible]
dissolutione corruptum. et Augustinus [illegible] de civitate dei c. 20 ubi de carnis resurrectione loquens ait. Et si omnibus perisset modis
nec ulla eius natura in ullis nature latebris mansisset. sed vellet eam reparare omnipotens. [illegible] per consequens patet quod omne [illegible] absque repugnantia
et implicatione [illegible] potest fieri ab alia [illegible] potentia. [illegible] potentiam passivam. Sed anima rationalis per mortem hominis se-
parata a corpore absque repugnantia potest ei reuniri et per consequens homo potest a morte resurgere et possibilis [illegible] resurrectio
est [illegible] potentia passiva. tenens sic tam quod partes anime quod humane nature quod si non tunc nullo hoc posset quod ipsius [illegible] nec [illegible]
est [illegible] potentia passiva. tenens sic tam quod potentia anime [illegible] naturalis sed obedientialis quia omni potentie passive naturali correspondet aliqua potentia activa in natura creata per quam
huiusmodi potentia passiva non [illegible] dici naturalis sed obedientialis [illegible] potentie passive in natura [illegible] potentie passive naturalis [illegible]
huiusmodi potentia passiva potest reduci ad actum. secundum quam [illegible] dictum [illegible] est [illegible] potentia passiva [illegible] naturalis [illegible]
non sit [illegible] intellectu de potentia obedientiali [illegible] non [illegible] potentia activa [illegible] in creatura sed solum in creatore. Sed nulla potentia activa [illegible]
non sit [illegible] intellectu de potentia obedientiali ad actum [illegible]. [illegible] per [illegible] quod hominum mortuorum [illegible] sit [illegible] futura
creata per quam dicta potentia passiva possit reduci ad actum [illegible] possit [illegible] et rethorica persuasione sic [illegible]
[illegible] sit [illegible] tamen quia est [illegible] fides ideo non potest probari [illegible] possit [illegible] in labore [illegible] est iustus remunerator et pia
remuneratore decet ut illa quiescat in consolatione premii [illegible] in labore [illegible] vite futura. Hec autem non
potentia [illegible] in labore [illegible] ergo [illegible] in consolatione premii vite future. Hec autem non
potest sic [illegible] qui decesserunt resurgant a mortuis [illegible] Item premium [illegible] et pena [illegible] sed anime [illegible]
potest sic [illegible] illi qui decesserunt resurgant a mortuis. Item [illegible] sed non potest [illegible] bonum quam malum
[illegible] in suis corporibus premiari et anime dampnatorum in suis corporibus [illegible] Hec autem non potest [illegible] bonum quam mali
resurgant [illegible] quibus patet [illegible] et error saduceorum epicureorum [illegible] porphirii [illegible] obmitto
(Tertio vero patet [illegible] quod ad hoc quod quandoque fiat mortuorum hominum resurrectio non sufficit activa [illegible] causative. patet quia nulla [illegible] creata sufficit ad
efficiendum aliquod causatum incorruptibile et immortale. Sed [illegible] patet [illegible] et incorruptibilis et immortalis [illegible] quia [illegible] creata est tantum
effectiva [illegible] est [illegible] per motum et transmutationem [illegible] et per consequens [illegible] est corruptibile [illegible] transmutabilis sit [illegible] res potest esse vel non esse [illegible]
hoc patet per apostolum i ad Corinthios xv. [illegible] tuba et mortui resurgent incorrupti et nos immutabimur. [illegible] corruptibile [illegible]
incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. [illegible] activa quia ad hoc quod fiat [illegible] sufficit passive [illegible] causative [illegible]
passive sic tenens quod potentia causative [illegible] non [illegible] causative secundum rationem seminalem sed solum secundum rationem obedientialem. secundum quam rationem
opera [illegible] quod [illegible] causatum facere quia licet secundum rationem seminalem de sanguine menstruo [illegible] semine in matrice
recepto formari possit corpus humanum. tamen secundum rationem seminalem non potest immediate de pulveribus terre formari corpus humanum. sic formatur
in resurrectione mortuorum [illegible] sic costa Ade de qua fuit formatum corpus Eve non habuit in se abilitatem secundum rationem seminalem ad [illegible]
formationem. sic resolutis humanis corporibus in pulverem terre huiusmodi pulvis non habet abilitatem in se secundum rationes seminales ad hoc ut immediate
de ipso formentur humana corpora perfecte disposita ad recipiendum animas rationales. [illegible] quibus infertur [illegible] quod mortuorum resurrectio
non est mutatio naturalis sed simpliciter supernaturalis patet quia [illegible] immutatio vel innovatio non [illegible] naturalis ad quam perficiendam nec activa
nec passive modo naturali sufficit [illegible] nature causate. Sed ad perficiendum mortuorum resurrectionem non sufficit [illegible] nature create activa nec passive
[illegible] naturali [illegible] seminales [illegible] [illegible] est [illegible] quod [illegible] non est [illegible] si aliorum [illegible]
non naturali puta secundum rationes seminales [illegible] in principio illius questionis. Et cum opposito modo fuit dispositum tunc sic
illius questionis. [illegible] duas dispositiones oppositas illis quas habuit in principio illius [illegible] disposito [illegible] anima [illegible] cum
prima [illegible] naturalis propter dispositiones oppositas [illegible] actiorum habuit esse in paciente et disposito [illegible] corpus
[illegible] naturaliter quiescit [illegible] sic naturaliter recedet [illegible] fiet [illegible] Sed [illegible] est ita quod in puncto mortis ipsius hominis corpus
[illegible] naturaliter quiescit [illegible] sic naturaliter recedet ab eo si [illegible] fiet [illegible] sed [illegible] separatio non est [illegible] violenta sed [illegible] naturalis
humanum [illegible] dispositiones [illegible] quas habuit in principio quod rationalis anima [illegible] fuit [illegible] ideo separatio non est [illegible] violenta sed potius naturalis
non obstante quod precedens [illegible] fuit [illegible] naturalis.
non obstante quod precedens [illegible] sit [illegible] naturalis. Et in terre motu nova hominum septem
Et in illa hora factus est terre motus magnus et decima pars civitatis cecidit et occisi sunt in terre motu nomina hominum septem
milia et reliqui in timore sunt missi et dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit et ecce ve tercium veniet cito. Et septimus
[illegible] resurrectionem et glorie sanctorum manifestationem subiungit [illegible] Et [illegible] [illegible] in glorificatione
prius resurrectionem et glorie sanctorum manifestationem subiungit [illegible] sanctorum [illegible] Et [illegible] magnus quia [illegible]
predictorum duorum testium sicut legitur [illegible] Et in illa hora [illegible] glorificationis [illegible] factus est terre motus magnus quia [illegible]
ad primam. alii ad duracionem. Et decima pars civitatis cecidit quia maiorem [illegible] decalogum contempnens obdurata dampnatione interiit
Et occisi sunt in ad dampnacionem [illegible] Nomina hominum septem milia id est universi dampnandi in malicia perfecti et consummati per septenarium
cum universitatem per millenarium vero perfectio in malo designatur. Et reliqui scilicet qui in fide permanserunt sicut qui post abnegationem
ad fidem redierunt in timore [illegible] sunt missi vel timuerunt. Et dederunt gloriam deo celi. suam culpam confitentes et misericordiam dei predicantes

b[ene]dicti legentes omnia de contingentibus in glorificatione predicatorum testium. Aliter potest legi de comitatibus glorificationis corporum scilicet de morte antichristi et suorum necnon de gustione electorum. Quinta enim mensis pressura cum in principio venit victorum contempnit/ sed quod non tibi resiliat/ sed in superbia se crescat. Unde mens illius pessimi hominis tante potestatis erit quod non per resurrectionem Enoch et Helie nec pastorum corporum in celum poterit imitari sed superbia immensa elatus in montem Oliveti quo verus Christus ascendit figet quidem ibi tabernaculum suum in quo sedens qui de morte e debita accidet ut sic habet Daniel xi in fine: Figet inquit tabernaculum suum inter maria super montem inclitum et sanctum et veniet usque ad summitatem eius et nemo auxiliabitur ei. Veniet namque usque ad verticem montis Oliveti qui dicitur inclitus et sanctus/ quia in corpore Christus ascendit ad patrem. Hic autem mons est inter maria hoc est inter mare mortuum ab oriente et ex alio latere mare magnum/ in cuius littore est Cesarea et Joppen. Ubi etiam incipiunt iudee provincie montana consurgere. Asserunt autem quod ibi sit venturus vel moriturus unde dominus celos ascendit/ hec omnia dicunt glose ibidem et sumuntur a Jeronimo super Danielem in illo loco/ hic autem amplius continuatur per translatorem septuaginta qui sic habet: Statuet tabernaculum suum tunc inter maria/ et montem voluntatis sanctum et veniet hora consummationis eius/ de quo plenius Ysaias loquitur dicens/ precipitabitur dominus in monte sancto facie principis tenebrarum. Modum autem precipitationis innuit apostolus 2 Thess. 2o dicens Quem interficiet dominus Jhesus spiritu oris sui. Ubi glossa: hoc enim iusto iudicio dei non fiet nisi a Christo ut cuius nomen tenebit contra quem in vita ipse pugnaverat in vita. Huic autem videtur obviare glossa prima ad Thess. ult. que dicit quod a Michaele archangelo occidetur. Ubi sic scribitur Interficietur antichristus a Michaele et maiora pro suorum/ Sed ista controversia de facili tollitur quia a Christo occidetur imperante id est eius mandato interficietur antichristus a Michaele archangelo exequente id est eius ministerio. Nam secundum Ambrosium illo sedente super solium suum in vertice montis Oliveti/ sui imperio/ a Michaele archangelo [illegible] apparebit illis cum magno lumine et clamabit magna voce clara confundetur antichristus/ Et quod fuit preceptum a Christo implebit ministerio angelico/ Unde autem tonatur quod igne de celo cadente debeat consumi. Narrat enim historia sacra 4a Reg. xix angelum domini occisisse in castris Senacherib qui deum ipsum blasphemaverat et propter peccatum sue blasphemie centum octuaginta quinque milia virorum percussisse. Tradunt autem [...] illius temporis illos igne celesti fuisse combustos/ et incineratos sed armis/ Sodoma etiam et Gomorra et finitime civitates ex [...] cum carne macaverunt [...] fornicata abeuntes post carnem alteram facte sunt exemplum ignis eterni penam sustinentes [...] Non ergo mirandum [...] quod ille homo peccati qui os suum aperiet in maiestatem et blasphemat ut dicit apostolus Judas in canonica sua c. 1 [...] ut dicit glossa super Deut. 33 [...] blasphemans contra deum qui est de pinguedine [...] in illo monte inclito incendi debeat et comburi. Hinc dicit Ambrosius quod ad imperium Christi igne de celo cadente cum magna parte sui exercitus in illo monte inclito [...] fulminabitur de celo [...] beatus Methodius [...] Tunc inquit mittet et missum Michaelis archangeli cum multis de suo exercitu [...] et igne sub uno momento/ [...] videtur prophetasse Ezechiel c. 39 in fine dicens [...] de principibus suis et percutiet eos cum fulgure et igne [...] et super populos multos qui sunt cum eo et magnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis gentium et scient quia dominus ego sum/ Et hoc videtur [...] beatus Johannes in libro suo [...]

Tremotus magnus [...] et decima pars civitatis [...] inseparabiliter ad antichristum [...] et occisi sunt in terre motu nomina hominum septem milia [...] in timore [...] et reliqui sunt qui non [...] et dederunt id est dabunt gloriam deo celi [...] multatio pestilentie [...] tacue [...] beata virgo Luc. 2 [...] ubi dicitur [...] et traditus est ad comburendum [...] de corpore mistico antichristi [...] corpus eius [...] de abysso in interitum vadet [...] repente [...] Secundum autem [...] illa persecutio [...] hic et Daniel dicit [...] in hiis qui [...] Non enim tota decima pars perit [...] flebo [...] una [...] Nonne quippe sunt ordines [...] non tamen tota [...] pars decima cecidit [...] predicatorum [...] sepe per [...] vel per abnegationem ad fidem redierunt [...] missi sunt et dabunt gloriam deo [...] superne celi [...] ubi [...] per angelos [...] et per [...] et millenario [...] vel tribulatio [...] unde [...] quasi aquila volans [...] adhuc restat. Primum quippe ve

narrat plurimum locustarum et puncturarum antichristi secundum solucionem iiiior angelorum et unius[?] decem milium et iiii plagas tunc sequentium usque ad istum locum in quo multa per recapitulacionem de adventu antichristi dixit. Tamen vero ea inchoat hic et tendit usque ad presentem locum et ad dampnacionem omnium reproborum cum capite suo in extremo iudicio de quo tangitur in tubicinio septimi angeli statim in littera sequenti. Sed de eo septimus angelus denunciat gloriam beatorum ut dicetur infra. Qualiter autem Christus venit tamen vero ut dictum est secundum Bedam et vide intelligimus retribucionem bonorum ibi et eciam dampnacionem malorum pariter intelligimus. Illis ergo erit vero.

Et septimus angelus tuba cecinit et facte sunt voces magne in celo dicentes factum est regnum huius mundi domini nostri et Christi eius et regnabit in secula seculorum. Et xxiiii^{or} seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes. Gracias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras qui accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. Et irate sunt gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram.

Septima et ultima pars tercie visionis principalis huius libri, que fuit de septem angelis clangentibus tubis, ad victoriam triumphalis ecclesie ... et ad ruinam aduersariorum ... ut dictum est in principio octavi capituli ubi incipit in ipso ... Postquam declaratum est de sex angelis canentibus tubis quorum primus secundum Bedam et alios expositores est in prima, primus ordo predicatorum denunciancium primum statum ecclesie qui fuit tempore apostolorum quo ad initium iudeorum non credencium ... ordo predicatorum denunciancium statum ecclesie quo ad dampnacionem gencium ad fidem post quam noluerunt ... tercius ordo predicatorum denunciancium fallacias hereticorum et dampnacionem eorum. Quartus ordo predicatorum denunciancium fallacias falsorum fratrum et ypocritarum, de quibus quartus angelus ... est in octavo capitulo. Quintus est ordo predicatorum denunciancium persecuciones antichristi in principio noni capituli. Sextus est ordo predicatorum denunciancium ipsum antichristum et suos ... per medium ... ergo declaratis hic incipit declarare de septimo angelo qui est in fine ordo predicatorum denunciancium finem mundi et iudicium ... gloriam vel premium retribucionis. Et dividitur in duas partes. Primo premittitur angeli tubacio. Secundo subiungitur eorum que facta sunt expressio ubi tangitur tam premissa laus de celo magna ... Tercio seniorum congratulacio et devota adoracio ibi Et xxiiii seniores etc. Tercio ab eisdem graciarum actio et causa ob quas filius dei laudandus est expressio ibi Gracias agimus tibi etc. Dicit ergo quantum ad primum Et septimus angelus, id est ordo doctorum, ultimus ordine ... vel septimus ordo ... post mortem antichristi tuba cecinit, id est dulcia et terribilia predicavit. Dulcia magis bonis et terribilia malis. Dulcedo enim in cantu ... tuba designatur. Convenienter vero in isto angelo et in precedenti ... per plenitudinem perfectionis ... intelliguntur designati. Et facte sunt voces magne, id est exultaciones et laudes bonorum de pace collata eis et dampnacione impiorum iuste reddita illis. De hiis duobus gaudebunt sancti et laudabunt deum auctorem salutis eorum. Ysaias xl. Consolabitur dominus Syon, id est ecclesiam, et consolabitur omnes ruinas eius. Ubi dicit consolabitur propter eam dicta et propter cessacionem vexacionis et fidelium ... Et quia tempore antichristi duplicem sustinebit ecclesia desolacionem ... quia a multis ... virtutum signis desolabitur. Et ideo post mortem antichristi tempore septimi angeli duplex erit consolacio, scilicet pacis reddicio et fidei multiplicacio. Tunc enim multi fideles in ... convertentur ad fidem ... in veritate reliquie Iacob convertentur ad deum fortem. Sicut enim sunt ... reliquie convertentur ... Malachie ultimo Helyas convertet corda patrum ad filios etc. et post eius mortem plures convertentur visa eius ... et antichristi interfectione. Facte sunt magis voces magne in celo, id est in ecclesia que tunc magis celestis erit amissa terra. Dicentes factum est regnum, id est dominium, huius mundi scilicet in quo longo tempore regnavit hostis antiquus secundum diversas persecuciones. Domini nostri et Christi eius, Glossa id est patris et filii, quorum semper fuit regnum huius mundi secundum potestatem et veritatem sed diabolus regnavit in eo secundum usurpacionem et persecucionem. Sed tunc dicitur eorum fieri quia fraudulencia et potencia diaboli qua diu regnavit in mundo penitus deficiet et deus in suis fidelibus in tranquillitate et perpetua pace regnabit. Unde subditur Et regnabit in secula seculorum, id est eternum. Unde Daniel vii^o ubi agitur de eadem materia dicitur Suscipient autem regnum dei altissimi sancti et obtinebunt regnum usque in seculum et seculum seculorum. Quamvis liber iste ... Et isto exponit littera de tempore intermedio quod erit post mortem antichristi et ante diem iudicii, quod erit adminus xlv dierum tempus concedentur ad refrigeria sanctorum et ad penitenciam subversorum qui titubaverant in persecucione ut dicit Glossa ... ultimo. Quamvis autem deus post ... peccatis ignoratur. Aliter exponitur secundum Haymonem et Bedam de die iudicii quo deus mercedem suis reddet et reprobis penam. Unde dicit Haymo in septimo angelo nichil aliud nisi ut supra in ceteris ecclesia intelligitur non iam predicans in terris ut supra, sed in conspectu sui conditoris consistens. Et hoc est quod supra predictum est ... angelus stans supra mare et supra terram iuravit per viventem in secula seculorum quia tempus iam non erit, sed in diebus septimi angeli cum ceperit tuba canere consumabitur misterium dei etc. Septimo itaque angelo tuba canente non iam ut dictum est predicante sed in conspectu sui conditoris consistente voces magne facte sunt in celo, id est in ipsa electorum ecclesia. Tunc magne voces nichil aliud sunt nisi magnarum sanctorum desideria laudancium deum et graciarum actiones personancium. Unde Glossa voces, id est laudes deo. Ut enim sepe dictum est voces sanctorum in celo sunt desideria cordis. In psalmo Voce mea ad dominum clamavi. Hic Augustinus Voce non corporali que cum strepitu aeris promitur sed voce cordis que hominibus silet deo sicut clamor loquitur etc. Voces magne dicentes factum est regnum huius mundi quod antiquus hostis occupabat domini dei nostri, id est patris et filii et spiritus sancti secundum divinitatem, et Christi eius secundum humanitatem. Et regnabit scilicet dominus deus noster et Christus eius et sancti qui in eius nomine intelliguntur cum omnibus electis eius in secula seculorum, id est eternaliter. Ut expositum est supra primo. Sed queritur de hoc quod ait factum est regnum domini nostri etc. Semper enim regnum mundi fuit dei. Iob xli. Omnia que sub celo sunt mea sunt. Quomodo dicitur quod factum sunt regnum mundi ipsius dei et Christi per eiectionem diaboli de cordibus fidelium credencium de quo Iohannis xii Princeps mundi eicietur foras. Tunc obiciatur quod hoc fuit factum in passione domini sicut ait salvator ubi supra Nunc princeps etc. Dicendum quod regnum huius mundi potest dici factum esse dei et Christi vel racione creacionis etc. sic semper fuit dei quia mundus per eum factus est Iohannis primo. Vel potest dici factum esse dei racione electionis aliquorum, scilicet amatorum mundi, et sic fuit factum regnum Christi in passione quando fuit diabolus eiectus de cordibus credencium. Iohannis xiiii Venit princeps mundi huius et in me non habet quicquam. Ubi Augustinus de hoc omnia ... Vel potest dici regnum esse dei et Christi racione condempnacionis iustissime in condempnacione malorum et glorificacione bonorum et sic loquitur hic. Unde Glossa factum est regnum huius mundi domini nostri et Christi, id est quod prius erat abiectum iam regnat condempnans bonos et malos condempnans. Ysaie ix. Et factus est principatus super humerum eius. Unde potestatem hanc accepit filius per humanitatem quam una cum patre possidebat per divinitatem ut dicit Haymo. Et differunt hic ... mundi ... dominus

Est mundi cuius deus creator [et conservator] est. Sed mundi fabrica sua universitas creaturarum et ille semper fuit dei ... diaboli. Iohannis primo mundus per ipsum factus est.

Et est mundi cuius deus est salvator [redemptor et] sed eius ecclesia. Iohannis iii^o Sic deus dilexit mundum etc. et potest ... Deus erat in Christo mundum

recordacio [illegible], et ille plus est dei. et nunquam erit dyabuli per durationem. licet quamque diuina dispensatione ei opponat in parte ad capturam, quod regni huius perfectio fiet dei et sic. Et est modo cuius dyabolus est princeps et rector scilicet illius stulti gaupia. et iste [illegible] est dyabuli quantum ad praua actionem, quantum tamen ad [illegible] qui omnia operatur potestas dis- / positionis ordinatione est dei. ecce minus fit. ut quod ab eo non habet originem ab eo tamen habet ordinationem ne sub se relinquat aliquid inordinatum. et apparebit potestas [illegible].
Hoc et simul [illegible] distinctio ab Augustino super Iohannem omelia 3. Et hoc regnum erit factum dei et christi quod omnis electi ascendet in celum et vacabunt
diuine laudi 1 cor. xv Oportet illum regnare donec ponat inimicos suos sub pedibus suis. Tunc ibi Et 2°r sermones ecce Subinguitur sermonum
gratulatio et deuota admiratio de sua liberatione et glorificatione. et de dyaboli et suorum condempnatione Vnde dicit Et 24 seniores i. vniuersi prelati
et doctores et ecclesie rectores tam veteris quam noui testamenti. Qui in conspectu dei sedent i. qui hoc quod diuino conspectui placet considerant
vel quorum facta deus approbat secundum illud psalmi meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. quod ad primum. et Gaulterus inspicit in glossa. De quo ad 2m
In sedibus suis i. in celis uel conuersationibus uel in officiis uel principatibus suis uel in thronis et est in iudiciaria potestate de quibus ait 19 Vos qui
reliquistis omnia et secuti estis me ecce sedebitis in solio iudicandum ecce Quando autem ad iudicium veniet cum senioribus populi sui ysaie 3°.
Ceciderunt in facies suas i. intus considerantes conscientias suas se humiliauerunt Et adorauerunt deum ipsum magnificando et vera fide confitendo
et omnia sibi attribuendo et ad eum referendo qui dicit sine me nichil potestis facere Iohannis xv Et de hoc supra 4to et 7to. Vnde glossa et puta
aggo moraliter 3o et supra ezechielis omelia 8 pro ptl in faciem cadit qui ubi habet vita culpa agnouit et eam penitendo diluit ecce ut 8
Retro vero cadit qui in hac vita repente labitur et nescit ad que supplicia ducatur. sic cecidit heli primo Regum 3. plus 4 ord. repetu
de quibus primo dicit via impiorum tenebrosa nesciunt ubi corruunt Et sic laudis confessio cum dicit Gratias agimus tibi domine
et in hoc confessio beneficiorum gratiarum per quibus gratie sunt agende et est perfecta laudis. Vt enim ait Ieronimus epistola 10. Quid melius
et animo gerimus et ore promimus et calamo exprimimus. deo gratias hoc ut dicta breuius nec audiri letius nec intelligi grandius
nec agi fructuosius aliquid potest hoc ille. De gratiis quas agendas deo pro innumeris donis et beneficiis omnes obligantur Vnde Augustinus
de sermone 3o. sermone 18. Consideret homo quanta accepit a deo quanta munera gratie omnipotentis qui creauit qui perditum quesiuit
qui inuento veniam dedit qui pugnante infirmo vires iniuit qui se periclitati non subtraxit qui vincente coronauit qui primum
qui inuento venia dedit qui pugnante infirmis viribus iuuit qui se periclitati non subtraxit qui vincente coronauit se primum
seipsum dedit Et in epistola dicit Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi Ingratus esse nolebat rependere volebat sed quod
rependeret non habebat hoc ille. Et bernardus tenens 1o Cant. 2o Leua eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Sermone 42. dicit
non ait amplexatur sed amplexabitur me. Vt noueris pro gratie a deo non ingrata ut semper premerit gratiarum actionem Et subdit
Disce in reddendo gratiam non esse tardus aut segnis. disce ad singula dona gratias agere. Diligenter inquit considera que tibi apponuntur vt
nulla dei dona debita gratiarum actione fraudentur. Non grandia non mediocria non pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta
ne pereant i. nec minima beneficia obliuisci Nunquid non perit quod donatur ingrato Ingratitudo inimica est anime exinaniento meritorum virtutum dis-
persio beneficiorum perditio. Ingratitudo est ventus vrens. siccans sibi fontem pietatis rorem misericordie fluenta gratie hoc ille. Grego sic sibi
agende sunt 1 cor. 2o quia ut ait Crisostomus super epistolam omelia 21. optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficiorum et perpetua confes-
sio gratiarum Augustinus enim subueniens fit. cum collatum beneficium ante oculos semper assistit secundum Cassiodorum super 10 psalmum Cum in manu tua ante oculos
meos est. domini quia quamquam rependi [illegible] ab accipiente non potest tamen si gratum habuit quod gratis accepit. inquit bernardus in epistola ad [illegible]
Et ego gratias agimus. domine deus. cuius est super omnes sua eminentia. deus omnia sapientia. Omnipotens. Qui es sic iuncta
Et qui eras sic etualiter ut ait Ianuensis et nichil non dicit subintelligi Qui venturus es sic supra primo et in aliis locis que loca
hic de fine actione. Nec dicitur super regnum inde fiet xpi. sed factum est Nec dicat infra Aduenerat ira tua. sed aduenit Et de
hoc de fine actione. Nec dicit super regnum inde fiet xpi. sed factum est Nec dicat infra Aduenerat ira tua sed aduenit Et de
opponentes istorum verborum super primo. Tunc ibi Quia accepisti ecce Subinguitur cause propter quas gratie sunt agende et laudes sol-
nende filio dei, et assignantur due scilicet dampnatio reproborum et retributio seu glorificatio electorum Dicit ergo Quia accepisti per te magna
i. accepta ostendisti morte vincendo a mortuis resurgendo in celum ascendendo omnes a mortuis resuscitando et ad iudicium
congregando ait vlt. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Et regnasti principem mundi eiciendo et electos regendo et
ad regnum perducendo Daniel vii° Dedit ei honorem et potestatem et regnum Et irate sunt gentes i. gentiles vincentes Vnde psalmus
Quare fremuerunt gentes. Et aduenit ira tua i. dampnatio reprobis eterna. Ira enim dei non est perturbatio animi sed iudicium vindicta
quo irrogatur pena peccati ut ait Augustinus libro de ciuitate [illegible] Et gregorius moralium [illegible] 1o Tob [illegible] Tremor illius irruet super eos Et
notandum ire eius est districtio qua [illegible] puritas ferit [illegible] go [illegible] est non est sic [illegible] irascatur deo [illegible]
debitis reprobis quos dampnabit Talis quippe in singulorum conspectu erit qualem eum videbunt Vnde in mentibus electorum videbitur Re
in mentibus reproborum iratus ut perhibetur Vt ait Gregorius 32 moralium tenens 1o Tob 22 Effunde superbos in furore tuo In quomodo
nunquam iudico in semetipso incommutabilis manens nulla vicissitudine ac mutabilitate variatur secundum illud sapientie Tu autem domine cum tran-
quillitate iudicas sed tunc electis ac reprobis nequaquam sub specie consistit incommutabilis ostendit. que et tranquillus iustis et iratus apparebit
iniustis. Teste enim conscientia intra semetipsos deferunt vnde corde metuebunt eque vim respicient sed non equaliter modificabuntur. qui et iste
cum benignum ostendit anteacta iustitia. et illos terribilem culpa, que pauorem eius applicet cum contingit miseris et in se culpas
tune et cum se iustum iudicem vident Subdit hoc in 2 quorum iniquitate vite pius agitur. vt de qualitate venturi iudicii mollium corda
donantur. Nam cum duo ad iudicium perguntur aliquis innocentie sibi conscius alius culpe cum plata sua adhuc tacente iudice utrorumque
apparet et tamen culpe debitor [illegible] tamen se reum hoc ipsum iudicis plenum suspicatur Quia vero sibi non iudicis perturbatio demittat sed
recordatio puritatis quia et si adhuc reus sors sua non clamat intra [illegible] gemitu conscientia accusat At contra iustitie ancilla deserueret
voltum conspicit sed intra de testimonio bone recordationis exhilarescit et quo apud se quod metuat non habet ea quod erga serpentem est blandum
videt hoc ille. Et tempus mortuorum sic aduenit iudicare i. ad iudicandum eos Cum enim accepero tempus ego iustitias iudicabo ait psalmus i. psalmus Vnde
Vnde glossa tempus i. oportunitas tam bonorum quam malorum Ecclesiastes iii Veniet tempus ipse est dies otiosus Ecclesiastes 8 Omni negocio tempus est
i. oportunitas hoc capitulo qualiter ait tempus mortuorum aduenit iudicare i. ad iudicandum que dicit Iohannes 3o Quia non venit ut iudicaret
quod ibi loquitur de iudicio secundum causam et causalitatem sic quam ad dominum. hic autem loquitur de iudicio quam ad retributionem per qualitate meriti
Vnde sequitur Et reddere mercedem seruis suis sic venit ad reddendum prophetis sic in quibus comprehensi sunt apostoli qui predicauerunt reprobis publica.

i. uitiis aliquis [illegible]

et electis premia secundum Glossam [de quo] Matth. 23 Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes etc. Et sanctis scilicet aliis electis Et timentibus nomen tuum scilicet hoc
reverenciam quae est reverencia habentes nomen tuum et non propter timorem qui timor manet in seculum seculi secundum prophetam Pusillis id est non valentibus
implere quod intelligunt quantum ad opera supererogacionis Et magnis id est perfectis et adimplentibus opera supererogacionis et consilia. Sic distinguit Glossa. Vel
magnum sic quia bonum quod intelligunt inmitate se [illegible] facere Pusillis autem qui non ita possunt implere quod intelligunt quia vero locum
et operantur de [illegible] in monasterio constitutus sed magis impendere pauperibus. Vel ut alius sinon potest et doctrine imperii [illegible] non vult
non illud quod mittit et vel opere perficere valet. Non quod illos in numero perfectorum habuit. Non quod nulla sunt precepta de imperfectione despacio licet non
sunt omnibus attributa. Psalmus. Vel [illegible] magnus et parvus ibi sunt. Vel Gregorius in moralibus [illegible] in hac vita nobis est distinctio operum erit in illa retribucio
distincta dignitatum ut quo hic alius alium merito superat illic alius alium retribucione transcendat. Unde Salvator in [illegible] In domo patris mei
mansiones multe sunt. In eius multis mansionibus erit ipsa retribucionum distinctas quorum tamen unde in illa pace nobis sociabit ut quod
in se quisque non accepit hoc se accepisse in alio congratulabitur etc. Unde et non equaliter in vinea laborantes cuncti equaliter denarium percipiunt.
quia una erit cunctis beatitudo leticie quamvis non una sit omnibus sublimitas vite. Et potest reddi premium omnibus qui timent Deum pusillis cum maioribus
Sed opponit Glossa de qualiter ait reddere mercedem quia non reddit nisi quod debet. Sed nulli Deus debet aliquid. Rom. 11 Quis prior dedit illi et retribuetur
ei. Non enim possent merita electorum pro quo mercede sunt recepturi. Contra enim Dei vita eterna Rom. 6 et gratia salvati estis et hic non de
vobis ne quis glorietur Rom. 9 [illegible] Glossa quia ut aliquid Deo daremus prius ab illo accepimus tunc enim preveniet ut velimus et subse-
quitur ut operemur secundum illud Psalmus Gracia eius preveniet me quantum ad primum Et alibi Gracia tua subsequetur me quantum ad secundum. Itaque quod accepimus et
Dei est quia ipse dedit et nostrum quia ab ipso accepimus Et non tamen Deus mercedem reddit sua ipsa dona in electis remunerat. Sed hac intellig-
entia Dei est quia ipse dedit et nostrum quia ab ipso accepimus. [illegible] quod non erat habendo
quotidie dicimus Panem nostrum quotidianum da nobis hodie Sed nostrum est cur ut detur petimus. [illegible] quod dum a longe [illegible] sit nostrum [illegible] quod et
Job 33 Reddet homini iusticiam suam. Ubi Gregorius 22 moralium Justiciam suam dicitur non que eius non nostra est. Sed quia dum a longe [illegible] sit nostrum propter quod et
panem nostrum dicimus et tamen ut detur oramus. Nostrum quippe est cum accepit. Qui tamen Dei est quia ab illo datur. Et Dei ergo est et nunc et nostrum sit
[illegible] per acceptionem. 1 Cor. 4 Quid habes quod non accepisti. Considerando ergo prima gratia vita eterna est quia gratia est Deo non coopera[illegible] libere arbi-
trio et finale consummacio quia sic gratia vita eterna dicitur meritis. Et ad hec [illegible] reposita est michi corona iusticie quam reddet michi iustus iudex
Vide de gratia et libero arbitrio. Et si tempus advenit exterminandi eos qui corruperunt terram id est tamen sua maculant
Et de hoc Augustinus libro de gratia et libero arbitrio. Et exterminando ipsa [illegible]. Ecce ego ad te mons pestifer qui corrumpis
universam terram et per se mala inmundo vel alios male inmundo exterminando ipsa. Unde et non malignum spiritus est exterminans ut dictum est supra [illegible] Repleri enim
omnem terram [illegible] in [illegible] corrumpat viam suam super terram. Unde et nomen malignum spiritus est exterminans ut dictum est supra [illegible]
sunt exterminati quantum ad ecclesiam militantem quantum ad mutuam iusticie quo [illegible]. Exterminat enim eos aper de silva ut Psalmus. Et sic exterminandi
quantum ad ecclesiam triumphantem ut dicitur [illegible] a terra viventium separabuntur et ab hereditate sanctorum consilio eterne [illegible] deputabuntur. Contra Zach. 39
vindicans in exterminio impios. Et Judith 4 Clamaverunt filii Israel unanimiter ad Dominum ne darentur civitates eorum in exterminium. Et patet
qualiter finaliter retribuerit bona bonis et mala malis licet hic bona temporalia et mala sint utrisque communia. Et de hoc Augustinus libro [illegible]
de civitate Dei c. 9 Unde propter istud [illegible] quod adveniet tempus exterminandi reprobos. Dictum est supra Ecce 3 Ve veniet cito sed vide
Et quia omnes astabimus ante tribunal Christi ut referat unusquisque propria corporis prout gessit 2 Cor. 5 Ideo singuli debent se preparare et examinare
conscientias suas cum prudentibus virginibus quia tunc reddet Deus mercedem suis sanctis supereminente dignitate quia scriptum Gen. 15 Ego protector
tuus et merces tua magna nimis. Et reddet mercedem superaffluenter copiosam. Matth. 5 merces vestra copiosa est in celis. Et reddet mercedem
secundum [illegible]. Et reddet mercedem [illegible] et non evacuabitur merces vestra. Et reddet mercedem mansuram. Eternaliter
Deus manet in eternum. Eccli. 18 Luc. 6 Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Sed
Dei manet in eternum Eccli. 18. [illegible] est reddere unicuique secundum opera sua. Augustinus Bona regni celestis dicere cogitare vel intelligere ut sit
Merces ineamenti est. Multo enim meliora et maiora sunt quam cogitare vel intelligere. Unde scriptum est quod oculus non vidit nec auris
non [illegible] corpore vestitus. Multo enim meliora et maiora sunt quam cogitatur vel intelligitur. Unde scriptum est quod oculus non vidit nec auris
audivit 1 Cor. 2. Regnum enim celeste dicitur omni fama maius omni laude melius et omni gloria excellencius. Mala autem inferni dicere
aut cogitare ut sunt nemo potest. Peiora quippe sunt valde quam dicuntur aut cogitantur. Regnum itaque Dei plenum lucis claritatis
sapientie glorie honestatis dulcedinis melodie leticie [illegible] plenis et omnibus bonis ineffabilibus quod nec dicere nec cogitari potest.
Alterum locum inferni plenum est tenebris discordie miserie [illegible] clamoribus doloris fetoris famis ignis incompatibilibus
[illegible] vindicte plenis. In regno Dei non invenitur nisi quod placet delectat et saciat. Alterum in inferno nichil videtur
nec sentitur nisi quod displicet offendit et cruciat. Omne bonum in regno Dei habetur et nullum malum. Omne malum habetur
in carcere diaboli et nullum bonum. Ve ergo illis plene qui subibunt omnia mala et sine fine merentur. Pro delectabilibus unius horae spacio
Providendum est ergo quisque hic mundi caducas fragilitates et instabiles carnis voluptates diligit et querit Eterna gloria con-
tempta et neglectis regni celestis ineffabilibus gaudiis hic commorandum insipiencium est valde et miserrimum et cor
non habencium. Nam quis enim sano sensu pro unius diei deliciis centum annorum penam eligeret. Et si tu miser et servilia super
voluptates carnis sequeris non vitat nec fugiunt intolerabiles penas non centum annorum nec milies mille sed sine fine
seculorum pro solo vel [illegible] annorum deliciis vel qualicumque corporali delectacione. Fortiter ergo carnali resistendum est voluptati. Fortiter
contra fallaces mundi blandicias pugnandum est et contra multimodas sathane suggestiones vigilandum omni studio. Lata
via seculi vitanda est que ducit ad mortem. Atque omni cordis desiderio adeunda est via angusta que ducit ad vitam. Via
angusta est via abstinencie castitatis humilitatis et omnis religiositatis qua via Christus ante nos ambulavit et etiam alii multi qua via
ad summum regnum ingressi sunt. Cuius et nos vestigia sequamur. Donec per eandem viam ad urbem regiam perveniamus in qua ipse regit
de qua urbe quicquid hic dicitur est quasi stilla de mari vel scintilla de foco in qua urbe fulgebunt iusti sicut sol in perpetuum

Cap. XII

Et apertum est templum Dei in celo. Et visa est archa testamenti eius in templo. Et facta sunt fulgura
et voces et tonitrua. et terre motus et grando magna etc. Capitulum XII libri Apocalipsis beati Johannis apostoli
[illegible] sic ad precedentem [illegible] continuatur. Finitis visionibus hic incipit quarta que scilicet de pugna mulieris et draconis. Prima enim visio fuit de corruptione ecclesie. Secunda
de apertione libri et sigillorum. Tercia de institucione predicatorum et predicacionis. Ista vero visio est de predicta pugna
et descripcione pugnancium. Et satis competens est ordo visionum. Prima enim est argutione per correptionem septem

eclarat. Prima monet ad primam passionem doloris. Secunda est consolatoria per revelationem misteriorum et apertionem sigillorum i(d est) secretorum ultime etatis
monet ad amorem per affectum gaudii. Tertia est comminatoria per clangorem angelorum et buccinatorum [illegible] in septem ordinibus
monet nos ad timorem per affectum timoris. Et quarta est exhortatoria ad pugnam contra victis mulieris ut animet nos ad
victoriam per affectum spei. Unde patet quod iste quatuor visiones tales generant quatuor affectus anime ordinatos in deum. Prima dolorem de
peccatis, secunda gaudium de beneficiis, tertia timorem de penis, quarta spem de victoria obtinenda. Item quatuor priores visiones iste respiciunt
statum ultime etatis. Tres autem ultime que secuntur istam respiciunt specialiter finalem statum. De quo in alio dicitur sicut in apertione quinti septimi
et septimi sigilli. Durat autem ista visio quarta usque ad capitulum xv. Et dividitur in duas partes. Primo ponitur antecedens ipsius pugne
et pugnantium premissio. Secundo pugnatorum et pugne descriptio ibi: Et signum magnum etc. Circa primum ad primum dicit: Et apertum est templum
dei in celo. Templum secundum Haymonem intelligitur corpus Ihesu Christi, de quo ipse iudeis dixit Iohannis ii: Solvite templum hoc, et in tribus
diebus excitabo illud. Sive ubi ipse Christus inventus est secundum Ieronimum, sive redemptionis ineffabile sacrarium secundum Richardum. Quod est apertum
quia mediatoris dei et hominum in nobis veniente misterium est agnitum. Primo ad Thimotheum iii: Manifeste magnum est pietatis sacramentum
quod manifestatum est in carne. Hebreos primo: Multifarie multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis novissime diebus istis
locutus est nobis in filio suo. Unde v. Leo de tribu Iuda aperuit librum. Infra xxi: Ecce tabernaculum dei cum hominibus. Levitici 26
ponam tabernaculum meum in medio vestri. Baruch 3o: post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Templum enim dicitur quasi
tectum amplum ait Isidorus libro xv. Et ethymologice a theos quod est deus et platea quasi dei platea. Inde ps: Adorabo ad templum sanctum tuum.
Et finaliter hoc templum est apertum quando latus eius fuit perforatum Iohannis 19. Apertum est autem in celo i(d est) manifestatum est misterium Christi
latens prius in scriptura. Nomine namque celi intelligitur scriptura sacra, que habet luminare maius novum testamentum et minus vetus testamentum, et stel-
las i(d est) singulas sententias vel storie expositiones. Unde et quatuor partes secundum quatuor modos expositionis. In quo celo fuit clausum templum, quia sub
figuris latuit dictum mediatoris misterium. Sed est apertum quia veritate veniente in medium figura recessit, sicut evanescunt tenebre
aurora ascendente. De quo celo dicitur ipse extendens celum sicut pellem i(d est) dilatans scripturam per multiplices expositiones. Unde Danielis xii
pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. Consummata est autem apertio huius templi in celo, quia sexta etate sexta die sexta et
nona hora sexto vel nono in terre [illegible] salutis humane opus est completum. Fuit enim quia illa hora qua deus ambulabat ad auram
post meridiem et Adam de paradiso expulsus, eadem hora post salutaris hostia celi reserans ostium, prius commendans spiritum in terre
apparuit. In cuius hostie ymmolatione facta est apertio i(d est) manifestatio gestorum patriarchalium quibus figurabatur, sacrificiorum legalium
quibus significabatur, vaticiniorum prophetalium que ipsum prenunciabant et miraculorum celestium que ipsum permittebant. Ut enim pauca
de gestis patriarchalibus prosequar, Christus fuit in Adam fenestratus et tunica nunc mortis pelliceatus. In Abel occisus. In Noe
inebriatus. Super ligna cum Ysaac colligatus. In Iacob persecutionem passus. In Ioseph venundatus. Que omnia gesta in Christo manifestata
sunt. Gesta sicut in veteri testamento parere valent secundum Augustinum xvi et xvii de civitate dei, nisi quod testimonium perhibent de Christo
et sunt figura novi testamenti. Unde Genesis ii: Ade hic facta est Ade fenestratio, ut sicut de latere Ade dormientis formata est Eva sic
de fenestrato latere Christi dormientis vel morientis formata est ecclesia. De [illegible] sedata est Eva mater morientium, de
morientis sanguine renovata est ecclesia mater viventium. Item sacrificia etiam legalia fuerunt in morte Christi manifestata.
Erat enim Christus ille paschalis agnus qui ymmolabatur, ille vitulus qui in lege occidebatur, ille panis qui in mensa apponebatur
et illa vacca rufa que extra castra cremabatur. Quorum et consimilium sacrificiorum manifestationem et consummationem tangit apostolus ad Hebreos ix dicens:
Una oblatione consummavit in eternum sanctificatos. Unde salubriter doctum possumus accipere quod ad hanc oblationem participandam i(d est) ad altaris sacrificium
cum magna reverentia debemus accedere, sed sacrificia veteris legis figuralia et non realia cum tanta reverentia tractata fuisse.
Clamat ergo philargiria [illegible] aut luxurie [illegible] ne ad hanc oblationem altissimam indigne presumant accedere,
ne sanctificationem perpetuam sanguine accedentibus per apostolum promissam in fine reperiant se privatos fuisse. Insuper prophetalia vaticinia
in Christo aperta sunt. Hec enim previdebat Iacob Genesis xlix cum dicebat: Lavabit in sanguine uve pallium suum. Item hoc [illegible] dicebat
Ysaias c. lxiii: Dedi dilectam animam meam in manibus inimicorum. Hec limpide cernebat Ysaias 53 c. Sicut ovis ad occisionem ducetur
et quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. Istud non minus noverat quod previdebat Daniel cum dicebat
c. 9 post ebdomadas 62 occidetur Christus. [illegible] innumeris de Christo prophetatis et in Christo manifestatis [illegible] intelligentia prophetie
erat occultata, sed in Christi passione fuit reserata. In cuius signum velum templi scissum est in duas partes Matthei 27. Unde vicit leo de
tribu Iuda radix David aperire librum et solvere septem signacula eius supra v. Unde glossa super Ezechielem: omne [illegible]
scripture misteria Christus in sua passione patefecit, quia crucis clavis sancte fuit [illegible] hodie portatur. Item a
multis [illegible] scripturarum occultatur. Ubi queso vigilie, ubi solliciti [illegible], ubi sancta et [illegible] studia, ubi biblie
relectura, ubi [illegible] cleri abstinentia [illegible] secundum Augustinum in sermone de sancto Laurencio: Tota vita christianorum si vivat secundum evangelium
crux est et martirium. Crux ergo clavis fuit sancte [illegible] prophetie sicut declarare [illegible] Christus predicabat Luc 18: Ecce ascendimus
Ierusalem et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis. Effecta est [illegible] morte [illegible] manifestatio celestium
miraculorum. Quid enim signabat [illegible] scala [illegible] nisi crux Christi secundum Augustinum xvi de civitate dei. Quid scala stans in terra cuius cacumen
celos tangebat Genesis 28 nisi secundum glossam humanitatem Christi stantem in terra et deitatem celos et universum [illegible] penetrantem.
Cuius duo latera sunt corpus [illegible] supplicans et spiritus afflictus angustiis. Inter que duo latera tot [illegible] quot fuit
Christi passionis. Quid virga [illegible] maris rubri ad submersionem Egiptiorum et salvationem Hebreorum nisi crux Christi secundum Damascenum.
Quid serpens eneus quo cuius aspectu sanabantur infirmi nisi Christus suspensus in ligno in similitudine carnis peccati absque peccati veneno
[illegible]. De hac miraculorum apertione sive consummatione dicit apostolus ad Hebreos viii: Ecce dies venient dicit dominus et consummabo super domum
Israel testamentum novum super domum [illegible] i(d est) [illegible] in lege nature inchoatum et in lege scripture dilatatum, quamquam in utraque velatum
et occultatum. Consummabo testamentum novum in lege evangelii et lege gratie in ecclesia catholica manifestatum et revelatum.

Antecedens pugne [illegible] templi apertio [illegible] visio et [illegible]

Ex quibus omnibus liquide patet qualiter et quando apertum est i. reseratum seu manifestatum templum dei i. redempcionis mirabile sacramentum in celo i. quod diu latebat in scriptura per gesta patriarchalia per sacrificia legalia per vaticinia prophetalia et oracula celestia. Potest exponi aliter. Ecclesia militans tercium vocatur celum in sedibus est et in pe. quae in celo sedes eius sunt et luminaria sua luna et maiores prelatos et minores et stellas i. singulos fideles. psalmus. iam lucet sicut luminaria in mundo verbum vite continentes etc. Philip 2. filius hominis unde templum domini ipse et consederunt admirationibus suis. In hoc celo i. ecclesia templum dei apertum est primo per angelicam denunciacionem luc. 2o Annuncio vobis gaudium magnum quia natus est vobis hodie salvator qui est christus. Secundo per magorum adoracionem et stelle demonstracionem Math. 2o. Ecce stella quam viderunt in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret ubi erat puer. Ibidem. Tercio per quintum et stans intrantes adoraverunt eum. Tercio per scilicet conversacionem et miraculorum opera. Joh. 2o. Hoc fecit initium signorum ihesus in chana galilee et manifestavit gloriam suam. Quarto per crucifixionem et lateris apertionem Joh. 19. Unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit sanguis et aqua. Quinto per eius resurrectionem et discipulorum erudicionem luc. 24. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Sexto per ascensionem et spiritus sancti missionem Act. primo. Videntibus illis elevatus est. Septimo per apostolorum predicationem que tota est de christi manifestatione Marc. ultimo. Illi autem profecti predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante. Templum ergo dei est secundum Ricardum corpus christi quia in eo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter Col. 2o. Et quando templum dei apertum est in celo quia in ecclesia est in ministra predicatur. Quid autem secutum sit apertionem huius templi dei in celo i. patefactionem et confirmationem huius admirabilis et ineffabilis misterii, declaratur cum subditur Et visa est archa testamenti eius in templo. Per archam testamenti secundum expositores quintum intelligitur ecclesia quia tota vita salutis dispensatione in christo ecclesia aggregatur. Que modo vocatur archa testamenti quia divina testamenta habet conscriptam non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis. Et in ipsa est urna aurea habens manna i. corpus christi in quo est panis verus qui de celo descendit. Joh. 6to. vel i. divinum verbum sapientia pabulum anime continens. Math. quarto non in solo pane vivit homo etc. Ibi est et virga aaron i. dignitas regalis sacerdotii quod illa virga signabat quia et illud sacerdotium in figuram precessit. Signabat enim regale sacerdotium quod nunc agitur in ecclesia de quo dicit petrus in canonica Vos estis regale sacerdotium. Et hec archa quatuor circulis portabatur quia ecclesia quatuor evangeliis eruditur et vehitur per universum mundum. Et huius arche figura fuit archa legalis de qua dicitur Exo. 25. Archam de lignis sethim compingite etc. de qua ad Hebr. 9o. Apertum ergo templo dei in celo visa est archa testamenti eius in templo, quia eo moriente dum latus eius lancea perforatur, mixto sanguine et aqua ecclesia edificatur. In cuius rei figuram mulier de latere viri dormientis fabricata esse describitur Gen. 2o. Vel secundum Ricardum brevigerat. Vel conveniat nichil. Cognito misterio assumpte humanitatis ecclesia in qua continetur manna spiritualis gratie et virga recte iusticie et tabule divine sapientie et scientie contemplata est ab hominibus hoc i. Vel per archam ipse ihesus christus et eius sacramenta sunt in quibus latuerant sub figurarum velamine, moriente christo velamen scripturarum est amotum et vitas patefacta et sacramenta que eius latere profluxerunt. Christus autem dicitur archa quia illi in se sunt velatur que fuerunt in archa figurabat. Scilicet tabule testamenti sunt testimonium quia de patre nobis fidele testimonium perhibuit et de nobis patri semper prius. Ipse est testis fidelis Job 16. Ecce in celo testis meus et conscius meus. Virga est disciplina correpcionis sunt et in eo virga i. vera disciplina de qua psalmus. Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Ysaie 53. disciplina pacis nostre super eum cuius livore sanati sumus. Sunt et in eo urna aurea plena manna i. celestis doctrina de qua consolacionem percipiunt. Visa est ergo archa testamenti eius in templo i. sapientia dei et Col. 2o in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Visa est ergo archa testamenti eius in templo i. sapientia dei et intelligentia scripture manifestate visa fuit in christo qui librum aperuit et legit in eo luc. 4to. et qui aperuit eis sensum etc. Ibi primum et intelligentia scripturae manifestatur. Visa fuit in christo qui librum aperuit et legit in eo luc. quarto et qui aperuit eis sensum. Et facta sunt fulgura. Secundum Ricardum et alios expositores quintum per fulgura miracula designantur. Et subditur et in ante pugnam etc. Et facta sunt fulgura. Fulgura enim terrore incutit quibus incredulorum mentes percussit fractis morum superbie viribus humilitati se subdiderunt. Fulgur enim terrore incutit splendor cum percussione autem gravis timor ac subita coruscatione virtute humana debilitat. Ait Augustinus. Est enim fulgur splendor cum percussione autem gravis timor ac subita coruscatione virtute humana debilitat. Et alibi. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre vidit et contremuit terra. Unde psalmus. Fulgura multiplicabis et conturbabis eos. Et alibi illuxerunt coruscationes tue orbi terre vidit et contremuit terra. Et hec fulgura i. miracula necessaria fuerunt ecclesie novelle que magis indigebat potu lactis quam solido cibo. Visio enim miraculorum fuit quasi potus. Ducens cibum per membra ecclesie ut se fieret eis nutrimentum. Dicuntur ergo miracula fulgura propter stuporem admirationis propter splendorem veritatis propter fetorem iniquitatis propter fetorem carnalitatis et propter visionem amoris. Erat enim fulgura quedam secernentia sicut dispersionem quedam urentia quedam fetentia. Et miracula primo terrebat sed dissipabat quia videntes apertius et infidelitate separabat postea fetebat quia peccata que prius placebant postea fetere et displicere faciebant. Et demum urebat quia ad amorem dei accendebat. Et voces. Sequitur autem prius fulgura. Deinde et voces sunt facte sunt i. predicatores ecclesie semper christo de throno procedebant fulgura et voces. Et sequitur autem prius fulgura deinde. Et voces sunt facte sunt i. predicatores ecclesie quia per christum de throno prodiebat fulgura et voces. Miracula faciebant et ad nova credenda loquendo suos auditores invitabant. Act. 5. Per voces quia prius apostoli et predicatores miracula faciebant etc. ad nova credenda loquendo suos auditores invitabant. Unde petrus prius ad portam speciosam paraliticum sanavit et deinde incredulorum mentes ad fidem manus apostolorum fiebant signa etc. Unde petrus prius ad portam speciosam paraliticum sanavit et deinde incredulorum mentes ad fidem verbo exhortationis informavit. Act. 3. Eundem autem liberum sunt. Et tonitrua. Per que secundum Ricardum et alios expositores sunt predicatores terrentes de divino iudicio et eterno supplicio sicut dictum est supra. Quarto post voces ergo fuerunt tonitrua quibus forte miracula contempnunt et verba predicationis despiciunt terrore iudicii et eterni supplicii concuciantur. Et terremotus i. factus est per commocionem ingens persecucio sicut que concitata est contra sanctos ut expositum est supra. Et grando facta est. Per quam sunt commonentes persecutionem que per terremotum. Grando quippe casu suo fruges terre virentes frangit et puncta ledit et tamen postea liquefacta terram humectat et uberiorem reddit. Sicut inimici principes huius seculi. Dum sanctos persequebantur et affligebant et ipsi per carnem confugebant et ad nichilum redigebant aut viribus suis, aut commutacione in melius plurimi enim quos persequebantur ad fidem conversi ceperunt pati que prius aliis inferebant. Sic etiam fructificare in bono opere et crescere cepit in fide ut ait Augustinus et Ricardus super hoc. Exo. 9o. Grando percussit universam terram egipti. Sed ubi notandum et glossa terremotus factus est quia per miracula et predicationem apostolorum quidam moti sunt ad questionem quidam ad persecutionem. Joh. 7o. Quidam dicunt quia bonus est. Alii non sed seducit turbam. Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Circa hoc quod dicitur. Et facta sunt fulgura, quia si opera non fecissem in eis que nullus alius fecit. Quidam ubi christo non faciente miracula visibilia, nichilominus tamen tenentur. Et videtur quod non. Cum ergo non fecerit ad quod teneatur sed si tenebantur non credentes christo non facienti miracula visibilia non peccavi. Dicit enim ipse Joh. 15. Si opera non fecissem in eis que nullus alius fecit

Margin notes: Apc. 31; et in Apo. 18; et incredulos fugabat

non fecissent peccatum, et loquitur de peccato infidelitatis secundum Augustinum. ergo si prius visibilia miracula non fecisset, homines ei credere non tenerentur. Preterea
nullus potest mutare legem nisi legislator vel eo superior. Sed Christus precepit quedam que ad abolitionem veteris legis videbantur pertinere
sicut quod ubi non inquireret hominem etc. et quod liceret in sabbato operari. ergo si non probasset se esse legislatorem non fuisset ei credendum, sed hoc
non potuisset sic nisi per miracula. Quia ad legislatorem primum scilicet Moysen multa miracula precesserunt. ergo Christo non esset credendum
nisi miracula fecisset. Tertio sed hec magis obligant homines ad credendum prime veritati quam ad credendum visibilibus signis. Sed licet Christus
miracula non fecisset ipse tamen verus deus cognoscebatur prima veritas erat. ergo etiam si miracula non fecisset adhuc erat ei credendum. Preterea gratia
unionis est maior quam gratia gratum faciens per adoptionem. Sed miracula non sufficiunt probare gratiam gratum facientem, quia ut habetur Matthei vij°
sunt qui Christo dicent in iudicio: Domine in nomine tuo multas virtutes fecimus, quibus dicet: non novi vos. ergo multo minus miracula sufficiunt
ad probandum gratiam unionis. Si ergo sine miraculis homines Christo credere non tenentur, neque etiam miraculis factis tenebantur ei credere
dicenti se esse deum, quod patet esse falsum. Dicendum secundum doctorem scilicet 2° de quolibet questione 3 articulo primo, in responsione ad hoc quod est super verbis
suis nisi per huiusmodi modum quo sit 8 p[…] credere ad est super potentiam hominis naturalem, unde provenit ex dono dei secundum apostolum ad
Ephesios v: Gratia salvati estis per fidem, et hoc non ex vobis, dei enim donum est. Et ad Philippenses primo dicitur: Vobis datum est non solum ut
in ipsum credatis sed ut pro ipso patiamini. Homo igitur tenetur credere secundum quod ad credendum adiuvatur a deo. Adiuvatur autem ab deo ad credendum tripliciter:
primo quidem per interiorem vocationem Johannis 6: Omnis qui audit a patre et didicit venit ad me. Et ad Romanos 8: Quos predestinavit hos et vocavit.
Secundo per doctrinam et predicationem exteriorem secundum apostolum ad Romanos x: Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Tertio per exhibitionem miraculorum, unde
dicitur j ad Corinthios xiiij: Quod signa data sunt infidelibus ut scilicet per ea provocentur ad fidem. Si ergo Christus visibilia miracula non fecisset, adhuc re-
manebant alii duo modi attrahendi ad fidem quibus homines tenerentur credere. Tenebantur enim homines credere legi et prophetarum auctoritati,
tenebantur etiam non resistere interiori vocationi, sicut Ysaias de se dicit: Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii. Ysaie l.
Hic contra de quibusdam sub Stephano dicitur: Vos autem spiritui sancto resistitis, Actuum vij. Ad primum ergo dicendum quod inter ista opera quod Christus in
hominibus fecit etiam annumeratur interior vocatio qua quosdam attraxit, sicut dicit Gregorius in omelia de Maria Magdalena quod eam per misericordiam
traxit intus qui per clementiam eam foris suscepit. Dicitur etiam annumeratur doctrina quod etiam dicit: Si non venissem et locutus eis non fu-
issem, peccatum non haberent, Johannis xv. Ad 2m dicendum quod Christus potuit se ostendere legislatorem non solum faciendo visibilia miracula sed etiam
auctoritate sacre scripture et per interiorem instinctum. Ad 3m dicendum quod interior instinctus quo Christus potuit se manifestare sine miraculis exterioribus
pertinet ad virtutem prime veritatis, que interius hominem illuminat et docet. Ad quartum dicendum quod miracula visibilia sunt virtute divina ad con-
firmationem fidei, unde de apostolis dicitur Marci ultimo quod predicaverunt ubique, domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Non autem semper
miracula sunt ad demonstrandum gratiam gratum facientem per quem miracula fiunt, et ideo potest contingere quod aliquis non habens gratiam gratum facientem miracula faciat.
Sed hoc contingere non potest quod aliquis falsam doctrinam annuntians vera miracula faciat que non nisi virtute divina fieri possunt. Sic enim deus esset falsitatis
testis, quod est impossibile. Quia ergo Christus se filium dei dicebat et equalem deo, hanc eius doctrinam comprobabat miraculis que faciebat.
[…] et ideo per miracula Christus ostendebat esse deum. Petrus autem licet etiam vel maiora miracula fecerit non probatur esse deus sed et Christus eam probabat
quod Christus esset deus, quia Petrus non predicabat se ipsum, sed Ihesum Christum esse deum etc. Et nota quod illud verbum "visa est archa testamenti"
in templo eius dicitur etiam potest exponi de Maria virgine matre dei. Et similiter in hiis verbis figuratur triplex: primo figuratur sancte matris
immaculata sanctitudo. Secundo eiusdem ob conversationem operum et miracula evidens manifestatio: visa est. Tertio sancte
ecclesie contenta latitudo, ibi: in templo. Dicitur primo quod in celo est archa testamenti figuratur virginis matris immaculata sanctitudo, dicitur enim
archa ab eo quod aliquid archanum in ea poni debeat, vel secundum Ysidorum libro xv ethimologiarum dicitur ab arcendo eo quod arceat visum
custoditum ab hiis que continet in se, sicut et archanum dicitur a quo arcemur. Et hoc congruit adaptatur Marie propter quod Christus ei dicat
Ysa. 24: Secretum meum mihi. Nam in ea fuit deus absconditus Ysa. 45. Et considerando singulas archae proprietates, congruit potest per archam figurari Maria.
Considerando enim materiam fuit munda et pura. Considerando formam fuit speciosa. Considerando figuram fuit quadrata. Considerando
contenta fuit preciosa contenta. Considerando effectus fuit virtuosa, dicitur enim Exodi 37 fecit Bezeleel archam de lignis sethim
habentem duos semicubitos in longitudine et cubitum ac semissem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit et dimidii, vestivit quoque
eam auro purissimo intus et foris et fecit illi coronam auream per gyrum etc. Hec fuit spiritualiter beata mater dei, nam fabrica illius arche
naturam [figurabat] Marie. Ex qua ostenditur quid sit auctor, vel fecit Bezeleel. Secundo fuit archa. Tertio foris [ornamentis] habens duos semicubitos etc.
et ornamentum vestitur quod eam etc. Videamus auctorem. Fecit Bezeleel, quod interpretatur umbra dei seu misericordia dei. Et bene nam sicut umbra
refrigerium est contra rigorem predicti que quidem contrariaret nos et consumeret nisi misericordia dei nos protegeret. Unde Jacobi, apostolus in canonica
loquens de iustitia dei et rigore dicit: Exortus est sol cum ardore et arefecit fenum. Sol i[d est] Christus sol iustitie contra [...] quod se ostendit
quod punit et quod se est punire cuius proprium est misereri semper et parcere. Sed in iudicio veniet cum ardore et arefaciet fenum,
id est carnales, in incendio gehenne. Patet quod umbra venit ex opposito corporis opaci ad lucem. Non enim aliud nubes que se opponit
inter homines et ipsum solem iustitie, cum adductum per Christum quod omnes urebantur, unde dicitur in Psalmo: Fiat sicut fenum tectorum etc. propter hoc missus
est Gabriel angelus ad Mariam, nube interponens, hoc est umbram. Qualiter vel intras ad faciendum umbram utique nisi quia altissimi obumbravit.
Et hoc est eius misericordia, i[d est] eius propria vere quia eius proprium est misereri. Dicto de hoc auctore huius arche, iam videamus finem quia est primum in vo-
[luntate]. Facta est enim illa materialis archa ut in ea reponeretur hec operatio, archanum, virga, in memoriam liberationis ex Egipto, manna in
memoriam refectionis in deserto, tabule in memoriam dationis legis in monte. Sic et archa nostra spiritualis de qua dicitur in Psalmo: Surge
domine in requiem tuam, tu et archa sanctificationis tue. Hec fuit condita est ut in ea reponeretur primum meus liberator qui quidem est intus
sic enim placuit deo ut sicut erant tres persone in una natura sic essent tres nature in una persona divina, spiritualis et corporalis creata.

[…] conflans in quatuor annulos per quatuor angulos, duos in latere uno et duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim quos misit in annulos
qui erant in lateribus arche ad portandum eam etc. Hec fuit spiritualiter beata virgo Maria, nam fabrica illius arche naturam [figurabat] ut[…]

Maria archa testamenti

Auctor … opera … i[d est] de lignis sethim

diuina scilicet deitas quam incarnata spiritualis scilicet anima que creata vnde sapientia dicit ab initio et ante secula creata sum. Item post principium creaturarum quotidie
collenti et hoc quo ad animam corporalis que formata est a tota trinitate cuius opera sunt inseparabilia/ quia sola corporis virginalis ex
filius dei patre dicit ysa. 49 formauit me ex vtero seruum suum &c./ per virgam vero diuina designatur/ vnde fons eorum ipse dei filius est dei virtus
vnde ps. virgam virtutis tue emittet dominus ex syon/ per tablas in quibus erat lex diuina scripta/ designatur vero spiritualis creata
scilicet anima et bene per duas tablas designatur duo que sunt in anima scilicet intellectus et affectus vnde in eius intellectu qui in vna tabula
scripta erat omnis veritas/ in affectu velut in alia tabla omnis bonitas. Et dicuntur lapidee propter confirmationem intellectus non poterunt
declinare in errore et affectus in malum. Per manna corporea natura que quamuis habuit miserias adiacentes hec est fragilitatem assumpta
(Tamen hec manna idest ipsa corporea natura purissima fuit ab omni labe peccati preter penalitates/ fuit cum omnibus omnibus ideo sunt dulcedinis refectio
sapientie xvi. paratum panem de celo prestitisti illis &c. quem petimus dicentes panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Item fuit hec virgo/
que propter hoc nata est ut in ea reponeretur nostre redemptionis archanum ideo dicitur archa. quam clausit ille qui claudit et nemo aperit
supra 3º Quicquid enim ponitur in archa ad custodiendum et celandum/ et hoc in hac archa custoditum fuit et celatum a dyabolo et ab
principibus quia si eum cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent. 1 cor. 2. et ita redempti non essemus/ dicitur archa in qua
fuit omnis thesaurus sapientie et scientie absconditus Col. 2º vnde quidam ei dicit o virgo dicitur archa &c. quia thesaurus effudisti quo ditatur
omnia propter hoc ad thesaurus qui hec archa custodit in necessitatibus nostris recurrendum est ipsa mediante. Item in archa vestita
applicatur sic Christus quem totus non capit orbis qui applicatus et humiliatus vetere sub archa clausus est. Et quia parua fuit illa archa
propter quod dei filius contraxit seipsum formam serui accipiens ut ab ea capi possit. ysa 28 Coangustatum est stratum ita vt alter decidat et pallium breue utrumque operire non potest/
quod fuit quando verbum patris vnitum et inuestitum fuit angusta virginalis vteri vestitura claudebatur. vestes per quas eius Job pelle &c.
quia ad archa testamenti sunt testimonij quia sicut illa figuralis archa continebat ea que fuit in testimonium beneficiorum iudeis a deo
collatorum. vrna aurea plena manna/ in testimonium quod dominus dedisset eis panem de celo Tabule quod legem illam scriptam in
cordibus hominum sustentauit Aaron/ scripto. virga aaron quod omnes preter alios a deo/ deuteronomij quod durauit omnia que misit dominus super eos
sic in ea Christum in se continuit/ que nobis erit in testimonium ad puniendum si fuerimus ingrati beneficiis que nobis contulit iratus dominus moi
vnde dicit Je 14 Ego sum iudex et testis dicit dominus. Et Malach 3 Accedam ad vos in iudicio et ero testis velox maleficis
deutr. 31 Tollite librum idest filium dei qui est liber vite et ponite in latere arche idest in ventre marie. Vt sit contra vos in testimonium/
quod factum est quando femina circumdedit virum idest maria concepit Christum in quo fuit ut deitas est vrna idest corpus quod continebat manna
idest dulcedinem deitatis et eius sermonis virga qua imus regnum ad eum pertinebat tamquam ad hebreos vere table et deuteronomij idest sapientia
vniuersis legis quia ipse est sacerdos magnus in eum est sacre legis ... Christo vel in ipso sunt table testamenti quia ipse est nobis ...
et fons vnicus... eius ... est ... Item virga quo ad peccatorum patiuam correptionem. Item manna quo ad filiorum
dulce et blanda consolationem vrna hec continua plenitudine mauors/ aurea propter indicium assumpte humanitatis quia aurum metallorum
omnium indissipatum Et propter candorem qua fruis est pro nobis hodie Et propter obedientiam qua conseruabunt precium formam serui assumendo. Et propter sapientiam
que significatur in auro quod in hoc quod eo vrna erat table testamenti et deuteronomio ... enim &c. perfecte solet in auro designari
mundi sapientia caritas et obedientia Consequenter videndum de materia huius arche. Duplex autem fuit eius materia scilicet ligna sethim et aurum
purissimum duo namque fuit in ea ex parte materie scilicet caro et spiritus. large sumendo magis moraliter enim loquimur per ligna
sethim que sunt imputribilia designatur eius caro que nunquam sensit corruptionem concupiscentie nec putrefactionis per aurum spiritus eius
refulgens perfecta sapientia et habitaculum deitatis que per aurum significatur vnde Cant. 5 Caput dilecti aurum optimum. Et hec autem que
fuit intus deaurata notatur puritas cordis eius uel dilectio dei. Et hec quia certius verecundia virginalis uel dilectio proximi
quorum gratia super aurum ... vnde vel intelligibilis sethim ut ..., non est montis et regionis et arboris nobilissime ...
... parue puluere leuis fortis imputribilis ... albe spine similis in foliis/ Et ... spine uel ... seu
... ... resurgens corpus Et bene per hoc ligna significatur maria que per et eo filio sensit multiplicem tribulationem ...
per eam autem idest per orationem eius multa resurgit a peccato Bernardus bene incipiendo per eam ponimus in eterna vita tandem ponendo
per eam autem idest ... nobilissima ... quod ex eo quod ... vero
in celesti edificio. Sunt autem maria nobilis generis nobilior omni ... plenitudine scilicet nobilissima ... ex eo quod ... vero
oriens qui nos visitauit ex alto, designatus est ... ... pulcritudinis perfecta plenitudine totius honestatis vnde
... vi. decor enim vite est in illa. Parua per simplicitatem humilitatis uel etiam paupertatis quia fuit ... in vnius duorum et paup
... Dilectio enim
... tibi dicitur quod hec arbor usque ad maiorem ... ... leuis per contemptum totius vanitatis. Dilectio enim
tremorum/ reddit animam ponderosam secundum id ... ... usque ... in corde vtque diligens vanitatem et ... medium
idest temporalia vel etiam leuis. virtutum ... que sunt ignee nature et ideo leues ab affectu quia animam sursum trahunt et impellunt
quia locus ignis non est deorsum fortis in conseruando proposita virginitatis quia attingit ... ... suos et ... angelos
... fuit istud quam virum non cognosco idest proposui nunquam cognoscere et in proposito perseuero ysa. xl. fortem lignum et
imputribile sapiens elegit artifex. Et imputribilitas autem sethim ... per archa noe que adhuc durat in montibus armenie
... marea autem fuit imputribilis per continuationem fomitis in filij conceptione quam postea non ... ... motus
predictos a fomite. Itaque enim aliquid ab ea dicere potest illud Job vnde Induta est caro mea putredine Et ... ...
sponso dicitur Cant. 1 Tigna domorum nostrarum cedrina quia non fuit corpus eius resolutum in elementa Dicitur enim ... non dedit
sanctum suum idest Christum videre corruptionem. Sicut nec sanctam suam specialem idest mariam vnde quidam abscit ... ... quod ... pudicitia
quedam/ vetite ... que manet aula dei Sunt autem imputribilis idest absque fumo ... et corpus ... ...
... ... imucta in ... suo Et ... idest absque ... totius ... et ...
Albe spine similis in foliis idest in verbis per ... ... aliene ... ... theophilus ... ...
complanata et quam dolata artifice spiritu sancti uel etiam ... qui summus est architectus qui ... est in vtero matris et natiuitatis

(sub pondere originalis

fuerat. Ex hoc ligna fortia propter patientiam, imputribilia propter perseverantiam, candida propter munditiam puritatis et innocentie. Unde albe spine plura describuntur. Hec ligna in Maria quam hec ligna designant. Nunc videndum est de forma per quam insinuatur sanctitudo que formalis. Primo quia in dimensionibus arche tres insinuantur theologice virtutes: fides in longitudine, spes in altitudine, caritas in latitudine. Dicit ergo habentem duos semicubitos in longitudine. Longitudo est linearis protractio in linea duos accipiens terminos, a quo et ad quem. Sic et in fide: unus a quo est enigmatica cognitio, secundum illud apostoli I Cor. XIII: Videmus nunc per speculum et in enigmate. Secundus terminus ad quem est cognitio per speciem. Ysaie VII secundum aliam litteram: Nisi credideritis non intelligetis, id est non pervenietis. Hec dicit habentem duos semicubitos quia imperfectos, quia videmus nunc per speculum et ex parte cognoscimus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est, et erit quasi plenus cubitus. Latitudo est superficialis extensio, et superficies habet duo latera. Secundum hoc accipitur caritas, secundum quam concupiscibile extenditur ad amicos et inimicos per affectum tamquam ad duo latera. Psalmus: Latum mandatum tuum nimis. Hec dicitur distendi per cubitum et semis. Cubitus perfectus refertur ad dilectionem Dei, qui absolute et perfecte diligendus est et super omnia. Semicubitus ad dilectionem proximi, quia minus Deo, vel quia frequenter videmus in proximo quod diligendum non est, ut peccatum, cum tamen natura sit diligenda; et ideo extensio caritatis in proximum est semicubitus. Altitudo vero est extensio a deorsum in sursum, per quam accipitur spes, que irascibilem erigendo protendit in Deum. Unde Deus est petra qui pulsabat. Duc in altum, Luc. V. Sic dicitur pluribus, quia per spem erigunt corda peccatores. Et hec dicit habere cubitum et dimidium. Cubitus est spes de salute perveniens ex meritis et misericordia Dei, sicut habuit spem ille qui gloriatur in testimonio conscientie sue. Dimidium vero est spes perveniens ex misericordia Dei non ex meritis, sicut habuit ille qui fuit in peccatis. Sic ergo in ista archa spirituali est longitudo fidei secundum rationale, latitudo caritatis secundum concupiscibile, altitudo spei secundum irascibilem; sic et in qualibet anima sancta. Hec excellentiam virginee glorie [illegible]. Et vestivit eam auro purissimo intus et foris, ut scilicet appareret clara tam Deo quam hominibus. Et fecit illi coronam auream per gyrum. Duo hec ponuntur que glorie virginis insinuant prerogativam: vestitio auri intus et foris, et corona. Per gyrum, per quem datur intelligi dignitas et fecunditas in virginea gloria. Virginalis castitas per aurum interius in corpore posita; incorruptio seu integritas digna fuit virgine quo ad se, puritas quo ad Deum; [illegible] et prosperitas secundum divitias accipitur. Fecunditas enim perducit eam ad coronam auream, eo enim quod mater facta est summi regis, dignum erat ut in honore regio sublimaretur. Et est notandum quod ista corona ducebat per gyrum, quod fit in maiestate et civitate sue potestatis. Unde ipsa dicit: In Ierusalem scilicet superna potestas mea. Pro ornatu fiunt adiacentes anuli et [illegible] quattuor angulis per quattuor anulos accipiuntur quattuor virtutes cardinales, scilicet iustitia, prudentia, fortitudo, temperantia. Quattuor autem anguli sunt quattuor affectus: dolor et timor sunt quasi duo anguli arche ex latere sinistro, et gaudium et spes. Duo affectus scilicet dolor et timor, dolor scilicet de preterito, timor de futuro, qui faciunt hominem timere sibi. Alii duo: latus sinistrum est irascibilis que exigitur contra malum; dolor scilicet de preterito, timor de futuro. Gaudium et spes ex latere dextro, scilicet concupiscibile ex parte boni, propter quod dicitur anguli de irascibili dolor et metus, ex concupiscibili gaudium et spes oriuntur. Iuxta ergo quattuor angulos quattuor anuli, id est quattuor virtutes cardinales, supponuntur, que dicuntur propter alias consuetudinales, quas philosophus ponit ex frequenti consuetudine ut a Deo in Deum. Iuxta ergo angulum cordis qui est affectus doloris, suppositus est anulus prudentie, ne bonum agere acquirat et non ex gratia. Iuxta ergo angulum metus suppositus est anulus fortitudinis, ne timor decidat in desperationem. Et hec duo dolor trahat in acediam. Iuxta angulum gaudii positus est anulus temperantie, ne ideo cadat in dissolutionem. Iuxta angulum de sinistra parte cordis. Item iuxta angulum gaudii positus est anulus iustitie ne elevetur in presumptionem, quia nulla potest spes esse nisi iusti. Et hec duo ex parte dextra cordis. In hiis anulis imittuntur duo vectes qui sunt consideratio pene et glorie. Consideratio pene vectis est immissus ex parte sinistra duobus anulis, prudentie et fortitudinis, ut prudens penam consideratam diligenter pertimeat et fortis presentem libenter sustineat ut etiam evadat. Consideratio glorie vectis est immissus ex parte dextra, temperantie scilicet et iustitie, ut considerato premio de stola anime temperant [illegible] consideratio premisse glorie. Ad illud festinet; ideo dicitur: Pones eos in latere arche. Ex quibus omnibus patet quod [illegible] et distribuendo unicuique quod suum est. Ad illud festinet, ideo dicit: Ponas eos in latere arche. Ex quibus omnibus patet quod in hac que in sublimi visa est, significatur eius [illegible] munda virginis immaculata sanctitudo. Unde in hoc quod sublimis visa est significatur eius [illegible] quam in littera dicitur archa testamenti, significatur manifestatio virginis. Nemo enim potest lucernam sub modio, sed super candelabrum. Archa enim prostravit Dagon qui prostravit [illegible] et fit Dagon. I Reg. V. Et hec est archa quam reduxit David. Filius Dei ad gloriam cum vinculis angelorum celestis patrie, quod significatum fuit II Reg. VI. Reduxit David archam de domo Obetheddom Gethei, et erant cum eo septem chori. Unde in hoc quod ultimo additur in templo notatur ut domum est sanctitatis continentia latitudo et dedicatio. Templum enim dicitur quasi tectum amplum ut domus est. Per in templo eius omnis dicet gloriam.

Et signum magnum apparuit in celo: mulier amicta sole et luna sub pedibus eius, et in capite eius corona stellarum duodecim, et in utero habens clamabat parturiens et cruciatur ut pariat. Premissis antecedentibus de pugna de qua in hac visione subiungit de pugna ecclesie et profectu revelacionem. Et dividitur in tres partes. Primo agitur de pugna ecclesie et profectu sub persecutione draconis, id est diaboli, ab initio. Secundo de pugna et profectu sub persecutione antichristi specialiter capitulo proximo: Et vidi de mari bestiam. Tertio narratur de divino auxilio contra persecutores omnes ecclesie impenso, capitulo XIV: Et vidi et ecce agnus stabat. Prima pars in ista scilicet subdividitur in quinque partes. Primo ponitur pugnantium scilicet mulieris et draconis descriptio. Secundo insidiarum draconis specificatio: Et draco stetit ante mulierem. Tertio ipsius belli expressio et draconis devicto: Et factum est prelium magnum in celo. Quarto sanctorum de victoria congratulatio: Et audivi vocem magnam de celo dicentem. Quinto iteratio persecutionis ecclesie a dracone submissio: Et postquam vidit draco quod proiectus est de celo. Prima pars subdividitur in duo: primo ponitur ipsius ecclesie significativa descriptio, secundo ipsius draconis eam persequentis notificatio: Et visum est aliud signum. In prima parte primo dicitur continentia signi, secundo manifestatur quantitas sacrationis: mulier amicta sole etc. Ad complementum vero significationis plurimum movet.

excellens signum. quod nobis primo promittitur quod sua magnitudine admiranda quia signum magnum. secundo quod sua claritate iocunda quia apparuit. quod enim clare patuit non in tenebris latuit. Tercio quod sua sublimitate decora quia in celo. secundum ergo placet mirabile ecclesie signum magnum,
secundum iocunda ecclesie signum preclarum secundum decora ecclesie signum excelsum quia signum magnum apparuit in celo. Istud autem est signum
secundum Haymonem et alios oppositum vobis, de quo admonitus est achaz ut peteret signum a deo in profundum inferni sive in excelsum supra.
ysaie vii°. Sed cum ille diceret non petam et non temptabo dominum, propheta subiunxit ad domum david dicens propter hoc dabit dominus ipse vobis signum.
Unde in hoc quod ait signum, significanter notat ait glossa signum ergo magnum id est magne rei repraesentativum seu significativum. Signum enim est
cum preter hoc quod videtur aliud indicatur. ait Origenes super epistolam ad romanos. Vel signum est quod preter speciem quam sensibus ingerit
aliud facit in cogitationem venire. dicit Augustinus 2° de doctrina christiana c. primo. Est enim signum quod sub aliquo sensu cadit et quiddam significat
ait tullius 2a rethorica libro primo. Quo signo ecclesia militans significatur que teste beato gregorio sepius in sacro eloquio regni celorum nomine
Unde scilicet mulier id est ecclesia que recte mulier dicitur non propter effeminatum animum sed propter fragilitatem sexus quia de infirmis collecta, quia que stulta sunt mundi
infirma mundi elegit deus ut fortia confunderet. Item propter fecunditatem quia lavacro et predicatione spirituales filios deo gignere quotidie
non desistit ait Haymo. De ea namque filii spirituali nativitate nascuntur Iohannis 3°. oportet vos nasci denuo. Et iterum quod natum est ex carne
caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est. Et Iohannis primo, dedit eis potestatem filios dei fieri. Sed quomodo subdit quia per fidem, quia hiis
qui credunt in nomine eius. Hec enim mulier per fidem, sanam in trinitate mediante persona, sive unitate amicta, Christum sponsum
qui ratione sue fontalis plenitudinis gratie superhabundantis et superefluentis, eam ad eo mirifice fecundavit ut de plenitudine
gratie eius omnes fideles ab abel iusto in quo etiam incepisse legitur usque ad ultimum iustum preclarum recipiat gratia
Sed quare ab abel et non ab adam, etiam concordium suscepisse dicit, cum tamen adam qui prior tempore fuit, penitentiam egit et salvatus sit
unde Sap. x. hec illum qui primo formatus est a deo pater orbis terrarum cum solus esset creatus custodivit et eduxit illum a delicto
suo et est consensus mentis beati Augustini in 2°. Dicendum quod licet ecclesia ratione fecunditatis mulier describatur, in cuius ratione innocentie et
puritatis secundum Chrisostomum virgo immaculata et sine ruga imaginatur, unde cantica 4° Tota pulcra es amica mea et macula non
est in te. Sic est quod ab abel qui gessit typum ecclesie propter innocentiam suam et virginitatem etiam suscepit exordium et non
ab adam nocente quia alias adam penitente desiisset postquam incepisset, ut inquit Petrus, quod videtur magis secundum Altissiodorensem in summa.
Sed adhuc dubitatur quo illi qui longe ante incarnationem precesserunt de plenitudine gratie eius potuerunt recipere et filii ecclesie dici et esse
cum tamen tempore Christus nondum venit in carne nec fuit quando advenit gratie plenitudo. Dicendum secundum intencionem doctorum in ista
materia loquentium quod a Christo et eius fontali gratia procedit in nos et in omnes precedentes et sequentes Christum influxus gratialis
et hoc per modum meriti quo ad Christum et per modum fidei quo ad nos, ita scilicet quod tantum est meritum Christi quod cum eius fontali gratia
processit quod ex divina ordinatione sufficeret omnibus hominibus presentibus preteritis et futuris. Quantum ad consequentiam causam formalem gratie ipsi illi
precessit quod ex divina ordinatione sufficeret omnibus eam receptis. Et antiqui dicuntur gratiam suam quod influentiam gratie recepisse per modum fidei meriti scilicet meritum Christi futurum
se non fidei coniungeret. Et antiqui dicuntur gratiam suam quod influentiam gratie recepisse per modum fidei, ita scilicet quod merito Christi futuri
ex divina ordinatione et acceptatione ipsius sufficerent. Quantum autem per fidem unirentur. Et sufficit quo ad hoc quod Christus tempore eorum
presensisse fide et sua credulitate unde sicut declarari solet in quolibet ecclesia nunquam de scientia sua non unquam salvari potuit nisi in fide mediatoris.
Et eadem erat fides preteritorum que presentium et futurorum, ita quod id quod nos credimus factum, scilicet Christum natum passum et ipsi credebant
faciendum. Et eadem erat fides preteritorum que presentium et futurorum, ita quod id quod nos credimus factum, scilicet Christum natum passum etc. ipsi credebant
bant complicate vel implicate fiendum etc. per fidem vero cum ea uniebat se Christo et eius merito et consequebatur quod hoc gratiam que suscepisse debebant
ex gratia Christi non que tunc erat in esse reali seu realiter sed sufficit quod erat in eorum fide quo ad esse intellectuale credituri seu intellectuali
mulier ergo dicitur etiam non quod mollis in fide et actu, sed in eo quod pariat, Iohannis xvi mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius etc. sic
est de ecclesia parturiente filios suos unde paulus dicebat i cor 4 per evangelium ego genui vos. Et gal. 4. filioli quos iterum parturio
donec Christus formetur in vobis. Et hec est mulier fortis. proverbiorum ultimo mulierem fortem quis inveniet. Et hec est mulier bona. ecclesiastici 26.
mulieris bone beatus vir. Et mulier Christi dicitur tibi sponsa agni. Amicta sole id est Christi veri solis iustitie. decorata virtutibus
sole quippe secundum gregorium 34 moralium deus significatur. sicut sapientie vto perhibetur, quod omnes impii in iudicium die iudicii cogitata sua dicent de
dictum sit, Erravimus a via veritatis et iustitie lumen non luxit nobis et sol non est ortus nobis. Quasi aperte dicat, intimum nobis
lumen tamen non fulsit. Sancta vero ecclesia quia supremi luminis splendore protegitur, quia sole amicta perhibetur, Romanos primo. Induimini dominum Ihesum
ibi de hoc glossa Gal. 3. Quicunque in Christo baptisati estis Christum induistis. Et ille sol sic amiciens suum vestiens, unificat calefacit
et ornat, honorificat pulcrificat et delectat ysa 61. induit me dominus vestimento salutis Baruch v. Induere decore et honore
In hoc ergo quod ait mulier notatur fructuosa fecunditas. In hoc quod ait amicta sole designatur fides veritas id est credulitas Christi de
quo scriptum est Malach. 3. vobis timentibus nomen meum orietur sol iustitie. Sequitur in textu. Et luna sub pedibus eius. Quia luna secundum gregorium
34 moralium que menstruis suppletionibus deficit mutabilitas temporalis accipitur. Luna ergo sub pedibus eius id est mutabilitas omnium temporalium
que cuncta despicit et omnia mutabilia pro nichilo ducens celestia mentis tenet intuitu. Dicit cum apostolo nostra conversatio in celis est phil. 3°.
Iob 31 si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare. Ibi gregorius 4 moralium quod per lunam significatur fama laudabilis temporalis et
per ipsam per lunam significari possit temporalis que crescit et decrescit ac deficit. Vel per lunam potest significari cetus hereticorum et stultorum infidelium
Stultus enim ut luna mutatur. ecclesiastici 27. Et hos etiam calcat et subicit. proverbiorum xi. Qui stultus est serviet sapienti. Unde per pedes ecclesie
sunt apostoli et apostolici doctores eius fulcientes quasi per pedes eius ut columpna ignis, qui subvertunt hereticos ad infideles. Unde in
ait gregorius Christo moralium utilitati innocentie militat vita puerorum et ibi beda de hoc. Et in capite eius corona stellarum xii. Caput
ecclesie Christus. Caput enim eius aurum optimum Cant. 5. id est Christus enim caput est omnium fidelium. ait gregorius 1 moralium. Et hoc merito, nam eminentie
quia caput eminentius corporis ceteris ut ait Ambrosius exameron omnes ultra ubi multa de capitis proprietatibus, sicut ut celum eminet aeri
aeri terre mari, sic quoque velut quedam membra sunt mundi. sic et caput super reliquos artus nostri corporis cunctis eminet etc.
quia Christus continet et ratione honorificentie et ratione decentie et ratione continentie. In capite enim sunt omnes sensus. ait gregorius 2° moralium
omnes thesauri sapientie et scientie sunt absconditi Coloss. 2°. Et ad ephesios primo. ipsum dedit caput super omnem ecclesiam. Per stellas autem xii
omnium virtutum perfectio, que continetur in duodenarii numeri perfectione designatur, Vel xii stelle xii sunt apostoli puro splendore decorati
In capite ergo ecclesie, id est in Christo qui caput est ecclesie, in corona stellarum xii, quia per predicationem xii apostolorum omnes gentes que in tenebris erant
crediderunt in Christum et per ministerium eorum ipsum caput de toto mundo victoriam reportaverunt ut inquit Haymo. Et in hoc figuratur doctorum ecclesie
Vel luna sub pedibus eius quia dispositio temporalium mutabilium et defectorum pertinet sed ad ultima ecclesie membra in corpore sub obliqua medicina sed hec
que sunt in ecclesia illos constitute ad indicandum etc.

mundi tenebras optimantes et ipsum mundum illuminantes et navigantes in tribulationibus mundi dirigentes. Stelle enim sunt aggregationes lumi-
num orbis secundum philosophum 2° de celo et mundo. Et hec significant apostolos. Eccl. 43 in luce stellarum nocte. Iudicum 5 stelle manentes in
ordine suo pugnaverunt contra Zizaram. Et Baruch 3° Stelle dederunt lumen in custodiis suis. Corona ergo xii stellarum est certus
apostolorum xii numerus. Eccl. 50. circa illum corona fratrum quasi plantatio cedri in monte. Et mulier significat doctrine eius lumo-
sitas unde apostoli significantur per xii portas Apoc. xxi et per xii fundamenta ibidem et per xii fructus ligni. Mulier ultimo subditur in luna et
in utero habens scilicet mulier et mulier ecclesie fecunditas clamabat et mulier prolis fecunditas unde glossa parturiebat Ysa. 48 clama
ne cesses, parturiens et mulier generandi filios spirituales affectuositas unde glossa cupiens alios generare. Secundum enim pluto
quod partus perfectus quamdiu in utero matris angustiatur nutritur ac formatur. Partus vero dicitur quando fetus nascitur. Et ideo sequitur
cruciatur ut pariat et mulier notatur ecclesie perfecta penalitas in generando filios spirituales Ysa. 26 sicut que concepit cum appropinquat
ad partum dolens clamat in doloribus suis. Ideo dicebat Paulus in persona ecclesie Filioli mei quos iterum parturio Gal. 4. ut allegatum est.
Iob 39 numquid nosti tempus partus ibicum in petris et parturientes cervas observasti. Et sequitur ibi Incurvantur ad fetum et pariunt et
rugitus emittunt. Ubi Gregorius Moralium 30 de labore et dolore corporis qui in predicationibus animas parturiunt ut sint fortes in fide et gemitus
rugitus emittunt. Ubi Gregorius ... rugiunt inquit dum per inchoationem sue in contemplatione lucis auditorum animas generant quod nos ab eternis suppliciis removere nisi flendo
et dolendo possunt. Nunc quasi sicut in dolore partus sunt ut spiritali prole parvulorum sunt fecundi et optat de Paulo magnos dolores
rugitus in partu suo emittere. Quis infirmatur et ego non infirmor ii Cor. xi. etc. Sic ergo mulier dum parturit affligitur et vexatur
ita sancta ecclesia dum est in hoc seculo videt quod suos affligi et variis modis tribulari. Tristatur affligitur et vexatur et clamat ad deum
postulans liberari ne victa tribulationibus succumbat. Sed cum ad tempus vel ad horam pervenit qua ultra corporis membra ad lucem educat
premat tunc cessabit cruciatus ac parturientis clamor. Sic ergo exposita ista littera de muliere mistica vel de ipsa sponsa ecclesia militante.
Possumus ipsum circa hanc litteram exponere de muliere celicola i. ecclesia triumphante. Et secundum hoc explicatur describitur in celis honorata. Primo in
amictu spectabilis quia amicta sole. Secundo in primatu notabilis quia luna sub pedibus eius. 3° in ornatu mirabilis quia in capite eius
corona stellarum xii. In amictu notatur stola iocunditatis qua in se ipsa decoratur. In primatu potestatis maiestas qua iure inferiora tam
dominatur. In ornatu excellentia dignitatis qua in conspectu cunctorum honoratur. Ex prima ergo ad se ipsam decoratur ut regina gloriosissima
quia mulier amicta sole. Ad subiectorum cunctorum dominatur ut regina potentissima quia luna sub pedibus eius. Ad cunctorum praesentiam honoratur
ut regina excellentissima quia in capite eius corona stellarum xii. Hec est ergo illa celestis regina de qua regi celorum dicebat psalmista
Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate i. vera et immobili celestium bonorum omnium corporis.
Considera itaque hanc reginam mulierem primo in amictu spectabilem in quo notatur stola iocunditatis qua in se ipsa decoratur ut regina
gloriosissima quia amicta sole i. induta stola glorie. Ubi sciendum duplex est esse stola glorie celestis prima anime 2a corporis. Prima
iam habent omnes beati. Secundam post generalem resurrectionem habituri sunt omnes sancti et tunc consummabitur gloria huius mulieris celestis i. ecclesie triumphantis
de qua Gregorius li. 1 Moralium. Beati etiam post resurrectionem duplicia munera recipient etc. vide supra circa 1am litteram. Et date sunt illis singule
stole albe etc. Sic itaque duplex stola glorie in amictu solis congrue potest designari. Et primum quidem stola anime. Sol namque ceteris
luminaribus in tribus precellit conditionibus in splendore in calore in vigore. Habet enim splendorem magne relucentie in aspectu habet calorem
magne potentie in effectu habet vigorem magne permanentie in statu. In his autem tria notantur in quibus consistit gloria primum beatorum.
In splendore beata visio in calore perfecta dilectio in vigore eterna duratio. Hec enim tria sunt que ad essentialem anime beatitudinem
pertinent scilicet clara visio divine veritatis plena dilectio summe bonitatis et duratio eterne securitatis. Hec tria dicuntur tangi beatus Augustinus
de regimine mei a gloria sua veracem et vacuit semper eterna. Unde ipse veritas quo ad primum. unde lux caritas quantum ad 2m. unde motus
eternitas quantum ad 3m. Sic ergo in amictu solis congrue designatur stola prima. Sed non minus congrue potest in eo stola 2a. Sol
namque quatuor conditiones habere dinoscitur que ad quatuor dotes corporis aptissime comparantur. Habet enim claritatem in aspectu habet agilitatem in
motu habet virtutem in effectu habet incorruptibilitatem in statu. Sic sunt ad ista post resurrectionem erunt beatorum corpora clara motu agilia
aspectu subtilia statu immortalia et impassibilia. Has quatuor dotes corporum beatorum notat apostolus i. Cor. xv dicens Stella enim a
stella differt in claritate sic et resurrectio mortuorum. Et sequitur ad propositum Seminatur corpus in corruptione surget in incorruptione ecce impassibilitas.
Seminatur in ignobilitate surget in gloria ecce claritas. Seminatur in infirmitate surget in virtute ecce subtilitas. Seminatur corpus
animale surget spirituale ecce agilitas. Erit enim agile ad modum spiritus quia ubicumque voluit spiritus statim aderit corpus ut ait Augustinus.
Sic ergo patet quod in amictu solis bene designatur futura gloria corporis. Unde beati a Christo comparantur fulgori solari. Tunc inquit fulgebunt
iusti sicut sol in regno patris eorum Matthei xiii. Ex quo ulterius patet quod hec mulier celestis i. triumphans ecclesia amicta sole. Videndum
autem qualiter luna sit sub pedibus eius. Ubi notate triumphantem ecclesiam in primatu nobilitatis presidentia notabilem excellentem
in quo designatur potestatis maiestas et excellentia potestatis qua super inferiora cuncta dominatur ut regina potentissima. Ideo dicitur luna
sub pedibus eius. Per lunam mistice intelligitur secundum quod per lunam congrue debet ecclesia militantem illam scilicet ubique ex omnibus nationibus
tota congregatam de qua potest exponi Canticorum 6°. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens in statu sue incepcionis
secundo quasi pulchra ut luna ... pulchra in statu sue perfectionis 3° quia electa ut sol in statu sue consummationis scilicet in gloria ubi tunc erit
electa ut sol i. ab errorum nebulis et a malis omnibus separata. Tunc quod non obtenebrabitur ut luna sed illustrabitur ut sol.
quia tunc scriptura teste erit lux lune sicut lux solis Ysa. 30. Et quod illius ecclesia secundum eius triplicem statum triplex distinguitur. Est enim
ecclesia triumphans est ecclesia militans est et ecclesia malignantium de qua dicitur in psalmo Odivi ecclesiam malignantium et cum impiis non
sedebo. Audite ergo qualiter hiis tribus ecclesie statibus tres lune varietates valde congrue in mutationes aptissime conveniunt. Aliquando enim
luna est in statu plene illustrationis quando solis opposita perfecte illuminatur. Aliquando est in statu sue defectionis quando

obumbrata defectum patitur. Aliqua est in statu medie dispositionis que de statu in statum variata mutatur. Hec plene illustrata
dicitur luna eterna triumphatium que a vero sole divine visionis plenam claritatem illuminacionis recipit. Hec autem medie dispositionis
varie et mutacionis dicitur luna eterna militantium que in statum varietate ad veri boni [illegible] finem tendit. Hec vero sine defectu
et obtenebrata dicitur luna eterna malignantium que a vero sole aversa splendorem sui decoris amisit. Ecce qualiter in luna
triplex status ecclesie designatur. Sed tu sole propter sue claritatis plenitudinem ecclesia triumphans, luna vero propter sue mutabilitatis vicissitudinem
ecclesia militans apte comparatur. Ideo et de ecclesia triumphante dicitur quod luna id est ecclesia militantium sub pedibus eius id est sub dominio
eius subicitur, sub regno eius militat, sub eius vexillo protegitur, sub eius triumpho sperat. Sed quid sperat? Sane quod humiliter in
terris sub pedibus eius subicitur sperat namque quod feliciter in celis exaltabitur ad caput eius id est ad Christum qui caput est ecclesie secundum apostolum
habet autem spem membris suis caput ingerere assensus infallibiles et promittens quod qui se exaltat humiliabitur et cetera.
O magna laus humilitatis que primus gradus est scale virtutum per cuius ascensum de pedibus ad caput de infimis ad summa
de terra ad celum de exilio ad regnum feliciter pervenitur. Et hoc de positione seu possessione maiestatis huius celestis mulieris id est ecclesie triumphantis.
Postremo videndum est de excellentia et eminencia dignitatis. Considerata igitur triumphante ecclesia in ornatu mirabili in quo notatur
excellentia dignitatis qua ut summi regis sponsa honoratur ut regina precellentissima. Ideo in capite eius corona non qualiscumque sed
immarcessibilis et preciosa non corruptibilis sed celesti decore splendida que stellarum [illegible]. Ubi sciendum quod in corona possunt notari quinque
dignitates celestis patrie beatorum. Est enim preciositas in materia, specciositas in forma, venustas in apparencia, rotunditas in figura,
Sic celestis illa beatitudo sanctorum has quinque corone excellentissimas dignitates. Est enim bonum quod varietate ditat, ecce
preciositas, est bonum quod suaviter delectat, ecce speciositas, est bonum quod sublimiter exaltat, ecce venustas, est bonum
quod eternaliter durat, ecce rotunditas vel interminabilitas. Possunt etiam in corona quinque celestis dignitates que designari que dicitur aure-
ola id est parva corona tercio patrie celestis. Et hec triplex notatur in scriptura sacra. Est enim corona aurea que datur virginibus de qua Ecclesiastici
xlv. Corona aurea super mitram eius. Quare? Sequitur agnum sicut virgines propter sui puritatem et incorrupcionem. Est alia corona stellata
id est fulgens ut stella que datur doctoribus unde scriptum est Danielis xii. Qui autem docti fuerint fulgebunt sicut splendor firmamenti et qui
ad iusticiam erudiunt plurimos quasi stelle in perpetuas eternitates. Est demum corona lapidea que datur martiribus de qua in psalmo:
posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. In lapide namque precioso bene figuratur martirum constancia et invincibilis fortitudo
de qua morte in tormentis victoriosa nimio dicitur in psalmo preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Corona ergo virginum specialiter attestatur
incorrupcioni persone. Corona seu aureola doctorum claritati doctrine. Corona martirum virtuti pacientie fortitudinis et constancie.
Hiis autem generibus sanctorum congrue datur specialis aureola que corona specialiter debetur victoribus secundum apostolum ii Thimothei ii. Non coronabitur nisi
qui legitime certaverit. Hii ergo qui specialiter certaverunt in mundo specialiter coronantur in celo. Virgines que vicerunt malignum impugnatorem
per concupiscentias carnis. Doctores qui vicerunt eum impugnatorem per fallacias errorum. Martires qui vicerunt ipsum impugnatorem per
violenciam adversitatis. O gloriosa sanctorum victoria victoriae quia corona per quam victus est diabolus humani generis inimicus, omnium impugnator
ac potens. Victus quippe est impugnator concupiscenciarum per carnis concupiscencias qua impugnavit Adam. Victus est impugnator rationalis
per errorum fallacias qua impugnavit Evam. Victus est impugnator invisibilis per adversitatis violenciam qua impugnavit Iob. Hiis namque
variis temptacionum modis hostis ille superbus numquam cessat impugnare filios Ade. Sed audite qualiter triumphans sanctorum
omnium ecclesia adversus ista feliciter victoriam obtinuit. Primo quidem in virginibus carnis concupiscenciam vincit pura munditia. Secundo in doctoribus
errorum fallacias vincit vera sapiencia. Tercio in martiribus adversitatis violenciam vincit firma paciencia. Et generaliter in sanctis omnibus [illegible]
iudaice perversitatis maliciam vincit eterna firma fidei iusticia. Secundum apostolum ad Hebreos xi sancti per fidem vicerunt regna operati sunt iusticiam
adepti sunt repromissiones. Et ideo hec est victoria que vincit mundum fides nostra, i Iohannis v. Sed non vacat a misterio quod dicitur corona stellarum duodecim
stellarum id est [illegible] duodecim stellis duodecim dignitates huius beatifice corone designantur quibus celestis mulier excellencius honoratur. Hee sunt namque
tres dotes anime videlicet scientie beatitatis clarissima visio, suavissima fruicio et securissima delectacio in quibus consistit essencialis beatitudo,
cum quibus conveniunt quatuor dotes corporis que sunt claritas, subtilitas, agilitas et impassibilitas, quibus etiam accedunt quinque [illegible]
beatifice sanctitatis de quibus esurire id est spiritualis desiderio scribitur, agitur Matthei v. Beati qui esuriunt quoniam saturabuntur. Hee sunt duodecim stelle.
Et quia duodenarius est numerus perfectus in hiis duodecim stellis omnium bonorum celestium totaque beatitudinis tercii celi quod apostolus intravit
designatur perfectio perfecta et integracio ut sit triumphalis ecclesie beatitudo secundum Boecium status omnium bonorum aggregacione perfectus.
Possunt insuper ista littera exponi de virgine Maria celi regina et mundi domina. Et super hoc in verbis premissis notantur tria que facta sunt in
assumpcione eius die. Primum est corporis sui glorificacio quod notatur ibi amicta sole. Secundum est dissolucio non corporis destructio sed plus sanctitate
non meritis singulariter. Amicta sole id est induta corporis glorificacione que consistit in quatuor dotibus que in sole figurantur. Radius enim sol claritatis
Ecclesiastici xxvi. Sicut sol oriens mundo in altissimis dei sic mulieris bone species in ornamentum domus sue id est sicut sol oriens et in alto conscendens il-
luminat mundum ita Maria ascendens illuminat celum quod est domus dei et filiorum eius in qua domo maiores multe sunt [illegible]
quibus pulcriorem et altiorem et nobiliorem adepta est Maria propter quod de se dicit Ecclesiastici xxiiii. Quasi cedrus exaltata sum in Libano. Psalmus:
Exaltata est magnificentia tua super celos domine, id est Maria te magnificabis super omnes creaturas. Quod sedes in[illegible] filium suum iii Regum secundo
Secundum est omnis defectus et imperfeccionis deposicio et omnis boni perfecta adepcio id est et luna sub pedibus eius unde bene potuit dicere
sub regit me et [illegible] deerit. Hec michi sepe namque rogavit hoc Canticorum primo. Indica michi quem diligit anima mea ubi pascas
ubi cubes in meridie id est in celo ubi est meridies id est cognicio sine obscuritate [illegible] ultra Christi filie et cetera. Ista est in ducta est ad
cubiculum suum et cetera

totum est anime plena latitudo que consistit in .xii. gaudiis paradisi que sequuntur inferius ultimo per .xii. fructus ligni vite ut notatur ibi dicitur

Et in capite eius corona stellarum .xii. id est in mente eius presentibus .xii. gaudiorum que duo conveniunt a deo scilicet gaudium de visione

quantitatis et claritatis. Alia duo a loco scilicet de spaciositate et claritate. Item duo a consorcio scilicet angelorum et hominum. Alia duo a modo

unum de pulchritudine intuitus aliud de stabilitate carnis. Item duo ab amicicia unum ab excessu aliud de claritate. Item alia duo

de separatione unum de stola corporis aliud de stola anime. Vel .i. .xii. prerogative quas habuit super alias mulieres. Quatuor habuit de celo

que super ipsam fuerunt scilicet in ventre sanctificatio angeli salutatio spiritus sancti supervencio filii dei conceptio. Item quatuor dicitur ei Ave gratia plena

Quatuor alie fuerunt ex parte anime scilicet mansuetudo pudoris devocio humilitatis magnitudo credulitatis maturitas cordis. Quatuor alie fuerunt

ex parte carnis scilicet quod fuit virgo vel puerpera quod sancta est sine corrupcione fecunda sine gravamine gravida sine dolore puerpera. Sequitur habens

et in utero habens scilicet filium spiritualiter et corporaliter qui mox ut credidit et consensit Christum in utero habuit concepto Christo quod ante eius dixit

et duo terciam. Sed ad subditur clamabat parturiens et cruciatur ut pariat. Hoc secundum litteram imposibile [illegible] beate marie neque aptari

quia sicut sine delectacione concepit ita sine dolore peperit. [illegible] cruciatu in partu esse poterat quod [illegible] in [illegible] corrupit

sed misterium intellectum hoc ad eorum refertur ut [illegible] posset dici quod maria clamasset non per dolorem sed ex devocione

et admiracione dicens Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco. Parturiens .i. parere cupiens salva virginitate. Et cruciatur scilicet ieiuniis

et orationibus vigiliis abstinencia continencia et aliis huiusmodi castigatur ut pariat .i. ut tanto partu digna fiet. Alia vide in sermone.

Moraliter at mulier amicta sole potest dici quelibet religio sive fidelis anima induta pleni celesti gracia philosophie et vere gracie celestis

Et luna sub pedibus eius .i. mundus que talis religio sive iusta anima contempnendo conculcat philosophie et vera arbitratur sive ut stercora

ut Christum lucrifaciat. Secunda corinthiorum 6 tanquam nichil habentes et omnia possidentes. Et in capite eius corona stellarum .xii. i. .xii. virtutes mediales

quatuor enim sunt cardinales virtutes quarum qualibet triplicata in species fiunt .xii. Prudencie enim tres sunt species scilicet memoria que respicit

vitam preteritam intelligencia que presentem et providencia que futuram. Item temperancie tres sunt species scilicet continencia per quam venereis abs-

tinetur per quam gula et modestia per quam lingua moderatur. Item fortitudinis tres sunt species scilicet magnanimitas ad aggressum arduorum

paciencia in tolerancia malorum et longanimitas in expectacione premiorum. Item iusticie tres sunt species scilicet humilitas que ordinat ad superiores

equitas que ad equales et benignitas que ad inferiores. Et habens in utero quasi filias concepcionis scilicet et compassionis. Clamat

orando consolando parturiens suspirando gemendo et cruciatur ieiunando vigilando ut pariat filios et filias Christo fideles etc.

Et visum est aliud signum in celo. Et ecce draco magnus et rufus habens capita septem et cornua decem.

et in capitibus eius septem diademata et cauda eius trahebat terciam partem stellarum celi et misit eas in terra

Posita descripcione significancia ipsius ecclesie sub nomine mulieris, subdit descripcionem antiqui hostis pugnantis per sequi volentis ecclesiam

sub nomine draconis hec non nisi per pugnam et victoriam perveniunt ad coronam. Secunda thimotheum 2° Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.

Ideo coronam premittit ut eo virilius pro corona certetur. Sed ad pugna cepit ab inicio mundi quando temptavit mulierem primam

et durabit usque ad finem mundi et semper acrior sit pugna quia draco semper crescit in malicia. Potest quod mulier .i. ecclesia debet esse

semper in pugna et fortitudine ne vincatur sed pocius vincat et coronetur. Dicitur ergo Et visum est aliud signum in celo .i. in ecclesia ad oppugnandum.

Ut glosa dicit ubi qualiter hoc quod draco hostis antiquus non est in ecclesia neque fuit. Dicendum quod hic est vera secundum rei veritatem sed ingerit

se ad ipsam oppugnandam. Et quia membra sua aliqua nonnumquam et secundum apparenciam sunt in ecclesia. Ideo dicitur ipse esse in ecclesia ad impediendum

profectum eius et ideo .xii. [illegible] sunt insidie dolosi. Et subditur primum istud signum Et ecce draco. Et in hoc confunditur malicia et serena

superbia et insidiosa astucia et indomabilis protervia et insaciabilis cupiditas. Draco enim maximus est omnium serpentum et per

ligandum occidit ut ysidorus libro .xii. ethimologiarum c. 4. Potest quod qualiter fuit draco qui apte quoscumque potest deglutire non cessat

ut habetur. Et quia dicitur est quomodo homines necat potest nichilominus insidiarum magnus vocatur. Ideo subditur magnus scilicet fortitudine premissa ut

glosa Ezechielis 29 Ecce ego ad te draco magne vel magnus clarius super 8 stella magis vel propter nocendi Job 41 Non est

potestas super terram que possit ei comparari. Rufus vero dicitur crudelitate tamen nimio crudelis est et non inficit vel sic dicitur potest homicidium

quia ille homicida fuit ab inicio Johannis 8. Quomodo scilicet primum hominem interfecit. Super 6 super equum rufum qui sedebat. Et non quod similiter [illegible] proprie

mori. Dicitur aliud quod nominatur aliquando draco aliquando anguis quia nova tam agnoscit si transisset illius astucia nunc subtiliter conclusiones

de celo quippe venit ad terram et ad spem celestium nulla unquam respiracione se erigit. Irreconsiliabilis ergo alius et quadrupes est per inde ac a

sanitate. Draco per nocendi maliciam anguis per subtilis nature lenitatem. Bestia enim hic quod contra se agit ignorat. Brutus ipse belua est

qui malicia nobis nocere appetit. Draco est quia vero de nature sue subtilitate superbe extollitur anguis est bestia quia in hoc pagit iniquitatis

ad utilitatem nostram dona virtutum possidetur. Immundus est quia vero latenter mordeat serpens est quia ad nonnumquam per indomita superbia

se esse lucis angelum simulat anguis est. Quamvis etenim generis criminis inexplicabilia inquitatis arte lacessat tribus tamen viciis

valde temptat videlicet alios scilicet per luxuriam alios per maliciam alios per superbiam subditur. Non ergo [illegible] in eo quod agere nititur ex

ipso suarum actionum nomine vocatur tam immundus draco vel anguis dicitur. In eis quippe quos ad luxurie stulticiam concitat immundus est

in eis quos ad nocendi maliciam inflammat draco est in eis autem quos in fastum superbie quasi alta sapientes elevat anguis est.

In eis autem quos pariter luxuria malicia et superbia polluunt immundus draco simul et anguis est. Per tot namque species ad corpus se cor

intulit in quot eos nequicias implicat. Multarum ergo rerum nomine vocatur quia ad deceptorum mentes in variis formis ipse vertitur.

Cum vero nunc per carnis luxuriam temptat et tamen nondum superat mutata suggestione cor illius in maliciam inflammat. Quia ergo ad

illum venire belua non valuit draco venit. Illum malicie veneno corrumpere non vult sed tamen bona sua oculis eius apponit et

cor illius in superbiam extollit. Habitat draco surripere non valuit. Sed tamen adducto fantasmate inanis glorie totam cogitacionem eius

in hoc quod in celo est draco quia et diebus quibus valet nocere non desinit. Neque enim ipse celum possidet sed celo adiuncto tantum in [illegible] in celo .i. in ecclesia militante [illegible] secundum [illegible]

et [illegible] quod ibi sicut per celum et [illegible] ista ecclesia quod pugnat in serpens quia ecclesia se vincet in sic membris nisi maneant in tempore non potest

pugnare nec expari.

Et post describit iste draco ab his que ei in se conveniunt et ab hiis que mulieri .i. ecclesie [illegible] impugnat. Habens capita septem etc. Illa que ei in se conveniunt

sunt tria scilicet astucia unde dicitur draco potentia unde dicitur magnus crudelitas unde dicitur rufus. Et ergo [illegible] visum est aliud signum in celo. Et tamen dicitur aliud scilicet apparuerunt

que illi signum [illegible] fuit salutis et clemencie. Istud vero est periculi et malicie. Item primum fuit dei et ecclesie. Istud malicie dyaboli et mortis. Istud in celo .i. in ecclesia

primum fuit signum presentandi. Istud vero signum fuit et est profectus impugnandi et impediendi. Et specificat locum ubi visum est istud scilicet in [illegible] ad oppugnandum.

34 aliqua terra reverteatur et [illegible] de celo

[illegible] et ei ut [illegible] gentes et ut in se [illegible]

[illegible] et illa [illegible] magnus [illegible]

p septenarium vniuersitas designatur eo quod totum tempus vite presentis septem diebus replicando comprehenditur [illegible]
p denarium similiter eo quod sequentes numeri sunt replicaciones denarii et prout eius ut dicitur 3° phisicorum p vii [illegible]

[illegible] ab [illegible] etiam impugnat apte et [illegible] occulte [illegible] quo habens capita vii etc.

qui avibus volavit / Blue in 2 avibus / tanto quam nos imaginacionem tollit quanto ulla natura sue infirmitate prodidit etc. Quarto subditur in litera
Habens capita septem et cornua x. Per septem capita draconis sunt vniuersi reges principatus / etiam septiformi spiritu plena impu-
gnantes / per decem vero cornua / omnia regna ille subiciat. Nam quod in cornibus regna sint, Zacharias manifestat et Daniel
qui uterque dicit se vidisse quatuor cornua / que sunt quatuor regna persarum / Cum [illegible] cum cornibus hec est tunc ista sunt potestas et regnis
sibi subiectis pugnat dyabolus contra mulierem id est ecclesiam. Unde subditur Et in capitibus septem dyademata id est sunt plures vniuerse
super quas draco est rex sicut opponit Gregorius et alii quinto Job 41 Ipse est rex super omnes filios superbie. Vel septem capita sunt
septem spiritus nequam de quibus ait [illegible] contra septiformem spiritum dei. Et per cornua contra x precepta legis aut [illegible]. Unde Richardus
Draco per calliditatem magnus per elacionem rufus per crudelitatem / Habens capita septem id est viciorum spiritualium septiformem temptacionem
et cornua decem id est impugnacionem decalogum elatum indignacione. Et in capitibus septem dyademata id est de subiectis per septiformem
temptacionem velut victoriam. Hec ergo dyabolus septem capita ingerit suggerendo monet ad septem criminalium peccatorum commissionem.
Septem enim nequicie in corde eius proverbiorum 26. Et beatus Gregorius 32 moralium [illegible] Job 31 procul odoratur bellum, diffuse determinat de
septem accidiis et duabus id est vii viciis principalibus / Daniel vii Ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis dentes ferreos
habebat magnos et sequitur Et habebat cornua x. Considerabam cornua etc. Et ista cornua draconis contra cornua agni de quibus supra v
Vel septem dyademata sunt septem genera temptacionum per que vincere conatur. Prima est importuna que prevaluit insistit ut saltem tedio
vincat Job 14 mons cadens defluit et saxum transfertur de loco suo / lapides excavant aque et alluvione paulatim terra consumitur
Secunda subita que [illegible] perveniunt Treni 4 Velociores fuerunt persecutores mei aquilis celi / De istis duobus generibus temptacionum gregorius
12 moralium Unum est quod in mente etiam iusti per repentinum eventum agitur, quatenus sic subito temptet ut hunc temptato eventu concutiat
et prosternat, casum quem sentit non nisi postquam corruerit videat. Aliud vero quod paulatim venit in mentem et resistente animi lenibus sug-
gestionibus insistit et omnes in eo vires iusticie non vivacitate sua sed assiduitate consumit. Quia ergo alia est temptacio qua iustos plerumque
subita incursio prosternit, dicitur mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo id est mens stans cum loco iusticie fuerat impulsu
subito ad culpam transfertur. Rursus quia alia est temptacio que se cordi hominis leniter infundit, omnemque duriciam fortitudinis corrumpit
atque consumit, ideo dicitur lapides excavant aque quia videlicet duriciam mentis absorbet assidua et mollia blandimenta libidinis / et
lentum atque subtile vicium corporis duram et fortem perforat mentem Unde subditur et alluvione paulatim terra consumitur, Sic enim influente
aqua paulatim consumitur terra sic leniter surrepente vicio mens eius fortis absorbetur. Unde subditur ibidem Et homines ergo [illegible]
quasi dicat Cum temptacionem iusto indicio, eius mentem que stare in alto cernitur, repente dum permittis, cadere ac defluere montem facis
Et cum voluntas ad vicium permutatur, quasi ad locum alium transfertur saxum. Cum vero temptacio lenta atque subtilis sed tamen assidua
corporis quam fortes esse credunt mentibus [illegible] sinus quasi lapides excavant aque et alluvione paulatim terra consumitur, quia [illegible]
suggestione leni subacta mentis duricia mollitur. Et declarat ibidem de David et Salomone David namque mons altus fuit qui tanta
de deo misteria prophetico spiritu valuit contemplari qui tamen quasi subito casu defluxit. Nam dum in solario deambulans alienam coniugem
concupivit abstulit eius quasi virum cum dampno suo consilium inhibuit / repentino casu mons cecidit, cum mens illa celestibus dedita assueta
misteriis temptacione demerita est / [illegible] subacta / Saxum itaque de loco suo translatum est ad
[illegible] ad cogitandas [illegible] venit / Salomon ac immoderato usu atque assiduitate mulierum
usque ad hoc productus est ut templum ydolis fabricaret et qui prius templum deo construxerat assiduitate libidinis et perfidie
prostratus ydolis construere templa non timuit / sed quod [illegible] est ut ab assidua carnis petulancia usque ad mentis perfidiam per-
veniret Quid itaque aliud quam aque excavaverunt lapidem et alluvione terra paulatim consumpta est quia surrepente paulisper
infusione peccati terra cordis illius ad consumpcionem defluxit. Hec ille. Tercia temptacio est dubia que animum ambiguitatis nubilo invol-
vit. Job 20 Ideo cogitaciones mee varie succedunt, et mens in diversa rapitur. Quarta est occulta que deliberacionem consideracionis
perfugit. Job 41 Quis revelabit faciem indumenti eius / et in medio oris eius quis intrabit, portas [illegible] quis aperiet id est occul-
tas eius temptaciones. Quinta est violenta que vires mentis transcendit Job 30 Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt
super me et ad meas miserias devoluti sunt / Sexta est fraudulenta que animum seducit proverbiorum 14 Est via que videtur homini recta
novissima autem illius ducunt ad mortem. Septima est perplexa que variis viciis se impetit Job 40 Nervi testiculorum eius perplexi sunt
super quo Gregorius 32 moralium Testiculi eius sunt suggestiones prave quibus in mentis corrupcione fervet ac in corrupta anima iniqui operis
prolem gignit. Sed horum testiculorum nervi perplexi sunt quia suggestionum illius argumenta implicatis inventionibus alligantur ut plerosque ita
peccare faciat quatenus si peccatum fugere appetit hoc sine alio peccati laqueo non evadat et culpam faciat dum vitat, ac nequaquam se
ab una valeat solvere nisi in alia consentiat ligari. Unde ibi per multa declarat exempla, dans eciam hoc remedium, ad versucias eius destruendas
ut cum mens inter minora et maiora peccata constringitur, si omnino nullus sine peccato evadendi aditus patet, minora semper eligat, quia et qui murorum
undique ambitu ne fugiat clauditur ibi se in fugam precipitat ubi brevior murus invenitur. Et paulus hec congessit ut a maioribus declinet
Secundum vero Bedam septem capita sunt vniuersi reprobi quorum primum est reprobi ante diluvium 2m reprobi post diluvium inventores ydolorum 3m
reprobi post datam legem 4tum pseudo prophete a quibus populus est deceptus 5tum iudei impii qui Christum crucifixerunt 6tum omnes persecutores
Septimum antichristus et sui complices. Hec ille. Possunt etiam per septem capita designari septem heresiarche per x cornua x principes qui tempore anti-
christi tam fera persecucione quam tyrannica potestate sanctos affliget et etiam tanta multos quos eis vincere. Unde dicit in capitibus habere septem
dyademata propter victoriam quam habebit de multis / que quidem victoria magis erit fraudulenta quam violenta propter quod subditur in litera
Et cauda eius trahebat terciam partem stellarum celi et misit eas in terram. Quod exponit Gregorius 32 moralium, De celo namque est ecclesia que
in hac nocte vite presentis dum in se innumeras sanctorum virtutes continet quasi radiantibus desuper syderibus fulget / sed draconis cauda stellas
in terram deicit / quia illa extrema antichristi [illegible] per audaciam assumpti hominis erecta quosdam quos velut electos dei in ecclesia invenit
obtinendo reprobos reddit / Stellas itaque de celo in terram cadere, est nonnullos relicta spe celestium, vero duce ad ambitum glorie [illegible]
(vide folio post)

temptatio et insidie

Nota de modo temptandi demonum quo solet animas fidelium inquietare et a salutis assecutione impedire. Beda [illegible] 34 mor[alium] [illegible] Job 41
Non est potestas super terram que comparetur ei. Et si dyabolus a cunctis sue nature [illegible] infra homines cecidit, omne tamen genus hominum conditione angelice na-
ture [illegible] beatitudinis felicitatem perdidit, nature tamen sue magnitudinem non amisit, cuius viribus omnia superat [illegible] superat et humana [illegible] eloquentia
et subtilitate ingenii, robur corporis, agilitate [illegible] cuius potestas est et in paradiso et post [illegible] dominicam [illegible] et dominica passione completa
[illegible] quod hominem in paradiso adhuc stantem [illegible] parabat insidias, inquirendo cur ei deus precepisset ne de ligno scientie boni etc.
[illegible] et audiens dubia [illegible] nequaquam, et subintulit blandis persuasionibus et mendacibus promissionibus [illegible]
[illegible] semel rapuit ad consensum [illegible] tenuit et corporalis sue delectationibus decepit. Pene violenter [illegible] ubi
[illegible] tanta fuisse [illegible] pauci electi [illegible] humanum genus [illegible] usque ad redemptorem
[illegible] redemptoris cessit ab hominum inquietatione [illegible] draco stetit ante mulierem etc.
[illegible] redemptoris [illegible] absorbebat [illegible] et hos qui sacramento baptismatis signati sunt se posse
deglutire confidit. Alios enim sub [illegible] nomine [illegible] devorat [illegible] in fide supplantat. Alios licet a rectitudine fidei
nequaquam deiciat, tamen ad usum prave operationis inclinat. Et si in operatione [illegible] non potest inflectere, eos tamen in studio intentionis [illegible]
[illegible] intentionem [illegible] a caritate separare [illegible] a caritate dividit, recta non sit coram [illegible] operatur. Insidiatur
[illegible] in fide in operatione in intentione. Opus ergo est magna cautela [illegible] ambulanti in via fidei, absque dubio [illegible]
[illegible] offendiculum [illegible] Attendenda est eius instantia. Et nam [illegible] multa
[illegible] minando [illegible] suadendo blanditur, aliquos
[illegible] aliquos enim opprimendo rapit, aliquos insidiando [illegible] Job 40 [illegible] efficiat
[illegible] et aliquos permittendo decipit. Et [illegible] que deus fecit [illegible]
[illegible] ymaginis. De homine namque dicit [illegible]
[illegible] in deliciis paradisi fuisti. Ezech 28
[illegible] demone [illegible]
[illegible] superbie [illegible] et [illegible] non perdidit
[illegible] ut sibi de [illegible] et de armis [illegible]
[illegible] et sanguinem sed adversus principatus et potestates tenebrarum harum [illegible]
[illegible] in celestibus. In fide enim fortes resistendum est ei [illegible] et arma quibus [illegible]
[illegible] carnales homines esse [illegible] electam esse [illegible] devorat [illegible]
[illegible] sathane [illegible]
[illegible] ut faciat [illegible]
[illegible] libera me de laqueo venantium [illegible]
[illegible] mala demonum [illegible] est presumptio [illegible] maior [illegible] ambire [illegible]
[illegible] in monte [illegible] in lateribus aquilonis et ero similis altissimo [illegible] presumpto [illegible] ceciderunt [illegible]
[illegible] presumptionem [illegible] potuit stare [illegible] obstinationem [illegible] ceciderunt non adiciat ut resurgat
[illegible] vadens et non rediens [illegible] presumptio demonum [illegible] obstinatio, presumptio [illegible]
[illegible] non est illius [illegible] Anima enim [illegible] noluerit a via presumptionis [illegible] in laqueum obstinationis. Et [illegible]
[illegible] ut nos seducat [illegible] vias et deducat in fine illum qui paratus est eis. Et [illegible] presumptio et [illegible]
[illegible] adversus nos [illegible] fuge presumptionem ne gaudeat de te inimicus tuus. Gaudet enim [illegible]
[illegible] filii hominum qui has vias [illegible] difficile possit ab hac voragine respirare. Et declarat quibus gradibus [illegible] illa mala devenit [illegible]
[illegible] est [illegible] sibi ipsi [illegible] sibi suadens putat se aliquid esse
[illegible] in [illegible] ignorantia [illegible]
[illegible] ut [illegible] non videat [illegible] ne videt [illegible] alio [illegible] esse ea non esse
[illegible] malicie ad [illegible] in peccatis [illegible] est [illegible] ipsum presumptionem [illegible]
[illegible] qui presumunt [illegible] et defendere [illegible] contempta [illegible] in profundum
[illegible] contempnit [illegible] impenitentie [illegible] ipsam
[illegible] obstinationem [illegible] non remittetur [illegible] in futuro [illegible] neque deum timet [illegible]
[illegible] demonis [illegible] est [illegible] est aliena [illegible] homo
mala consuetudine [illegible] est [illegible] est [illegible]
[illegible] pharao [illegible] gente sua [illegible] et postea cogit eos laborare in
[illegible] et palea [illegible] immittendo iniquas cogitationes [illegible]
[illegible] laborare in vanitate et luxuria [illegible] videte quod non prius pharao desistit a [illegible] nisi submersus [illegible]
[illegible] demones nos cessant persequi [illegible] usque ad [illegible]
[illegible] demonum [illegible] interim [illegible]
[illegible] et hos [illegible] super [illegible] insidie etc.
[illegible] non est desperandum [illegible] peperit filium masculum etc. [illegible] dei potestas est super demonis potestatem [illegible] nos custodire
[illegible] custodit nos deus ut pupillam oculi [illegible] vigilat qui custodit eam [illegible] deus ergo custodit
[illegible] et [illegible] nos defendere [illegible] a dextris et a sinistris [illegible] scuto circumdabit te [illegible]
[illegible] non timebis a timore nocturno a sagitta volante per diem a negotio perambulante in tenebris ab incursu et demonio meridiano.
Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Sub umbra [illegible] protectus [illegible] Et in
deo meo transgrediar murum [illegible] temptationum [illegible] eripe me
de inimicis meis deus meus et ab insurgentibus in me libera me [illegible] et [illegible] non cessant [illegible] insurgere
[illegible] deceptionibus [illegible] et temptationibus non cessant [illegible] et [illegible] laqueis [illegible]
[illegible] de laqueo venantium [illegible] gentes in virga ferrea [illegible] fidelis enim deus etc.

Sed adiuvante eo qui non sufficit [illegible] ad dominice potestatis [illegible] si non acquiescimus ad pravos desiderius · unde temptationes conpungit [illegible] membra
que [illegible] nostra quod peccatorum [illegible] obsidet [illegible] lex contrarie legi [illegible] · et si in membris non regnat tamen inhibitur [illegible]
si pugna [illegible] non prevalet tamen [illegible] · fere liber [illegible] · Compescit enim adversus spiritum ad [illegible] / [illegible] corpus quod corpus aggravat
animam / et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem [illegible] Ita quod corpus [illegible] anime [illegible] Nonne morbi [illegible]
Nonne oculi deperdantur aut nonne pedes ad malum currunt Nonne manus ad iniquitatem contendunt Nonne totum corpus languidum et cor merens
a planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas ysaie primo · [illegible] prodest nobis · quod deo prevalet [illegible] quibus omnia tota
mea bella / non subiciunt deo / qui ea [illegible] venerit · [illegible] que mea libertas vendicat [illegible] essent [illegible] dei / quibus [illegible] de me
eius [illegible] quis invadere quis expugnare · cum ipse sit ille fortis armatus qui cum custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet [illegible]
[illegible] inhibitur [illegible] adiutorio [illegible] dies mali sunt / et nulla est homini securitas [illegible] possessionem de manu
[illegible] tutoris / pretiosa libertate [illegible] Cum emulat [illegible] emulatur [illegible] est [illegible]
prudentie quod sibi [illegible] remanere totam [illegible] ne pereat [illegible] · De utroque iniquum est / quod permittit demonem facere quod suum est
quod admittit homo uti illa libertate qua [illegible] in [illegible] Iustus quod [illegible] ut [illegible] subiectus
et illam totam libertatem in ipsum [illegible] quod sibi subiectum protegit et ab eo [illegible] / sua libertati relinquit [illegible]
[illegible] filio [illegible] in filio quod se a patre alienat / quod sua libertate male utens · totum se [illegible] assumit [illegible] patris
erat / [illegible] adheret [illegible] demonis [illegible] se subiecit / permittit pater filio suo qui discessit ab eo · demone [illegible] ab eo
[illegible] filius / [illegible] pater erat bona [illegible] sunt illesa [illegible] non [illegible] esse [illegible] regnat [illegible] in [illegible]
[illegible] volunt a deo custodiri protegi et [illegible] a demonum astucijs qui volunt [illegible] voluntatibus [illegible] membra [illegible]
ad ea [illegible] non sunt [illegible] bona [illegible] Cum membra pietati [illegible] more sacrilego in usus vanitatis [illegible] et voluptatis assumunt
Nonne corpora nostra templum sunt spiritus sancti [illegible] · et [illegible] quod deus habitat in eis · ad ea [illegible] patet [illegible] spiritibus [illegible]
hic hospes appellitur · et membra [illegible] et iniquitati / mirandum non est · quod homo male utitur sua libera potestate / [illegible] deo [illegible]
permittente sed [illegible] ad illud quod dicit apostolus ad romanos [illegible] quas [illegible] pietate [illegible] a [illegible] nunc [illegible]
[illegible] membra vestra servire iniusticie et iniquitati ad iniquitatem ita [illegible] membra [illegible] in sanctificationem Ro · v · [illegible]
[illegible] et palea [illegible] vanitate et [illegible]
[illegible] quod [illegible] non est [illegible] Quis quaeso [illegible] filios israel [illegible]
de egypto [illegible] Dei et [illegible] et [illegible] a tribulatione malorum et dolore /
[illegible] temptaverit et eum irritaverit in [illegible] aduersarius [illegible]
quod nos accusat [illegible] dei / quod petit ab eo [illegible] nos temptandi / [illegible] incessanter et perambulat · querens quem
devoret / cui [illegible] resistite fortes in fide · accipiamus armaturam dei ut possimus stare adversus insidias dyaboli [illegible] 6 · [illegible]
apostolo [illegible] hostibus possimus ad palmam victorie pervenire · eo duce que [illegible] peperit masculum [illegible]
in [illegible] ut [illegible] Apocalypsis · [illegible] masculos [illegible] fortes [illegible] aduersa [illegible]
Non quod [illegible] cognoscere sed astucias demonum et insidias [illegible] malignitate [illegible] et dei [illegible] benignitate [illegible] est
hominum [illegible] Multi sunt qui ignorantes astucias sathane in ipsum [illegible] Multi [illegible] qui [illegible]
dei adiutorio · sua se virtute saluari · a demonis potestate [illegible] sit potestas super terram que possit ei comparari [illegible]
[illegible] allegat [illegible] Amos 3° [illegible] i dyaboli · quis non timebit · deus locutus est · quis non prophetabit · Et subdit [illegible]
[illegible] nequaquam ipsum [illegible] aduersarij · [illegible] eo magis se suo defensori subdit quo
[illegible] hostis nequicias subtilius agnoverit / protectorem suum tanto ardentius querit · quanto [illegible] hoste agnoscit [illegible]
[illegible] enim est quod [illegible] redemptorem · qui [illegible] precium quod [illegible] / et vile solacium deputat defensionis
qui virtute · aduersarium debilem putat · Apocalypsis [illegible] demonis insidie notificantur · ut [illegible] protectoris subsidium [illegible]
[illegible] draco stetit ante mulierem etc

Dicit [illegible] quod in scriptura [illegible] in quibus sunt [illegible] et [illegible] · Ut [illegible] homo [illegible] ipse [illegible] sunt de [illegible]
culpa [illegible] superbiat [illegible] ille [illegible] quem [illegible] in [illegible] gladium elevat [illegible] quid [illegible]
[illegible] angelis · angelis in celo [illegible] est [illegible] in celo gladius meus [illegible] · [illegible] superbos
[illegible] quos in celo [illegible] non pepercit [illegible] et [illegible]
[illegible] ut ordinem [illegible] tantum [illegible]
ut [illegible] quos [illegible] reputat [illegible] ipse [illegible] in angelo nobilissimo
et [illegible] plasmatus et [illegible] nobis [illegible] apposuit et [illegible]
[illegible] et [illegible] superbia [illegible] nobilissima [illegible] et [illegible] est [illegible] et [illegible]
esu pomi / et ipse adam et tota posteritas usque ad finem mundi · est mortalitati et multiplici penalitati subiecta [illegible]
reliquisset nobis semen [illegible] sodoma fuissemus [illegible] relinquuntur [illegible]
[illegible] de angelo nobilissimo superbienti non pepercit quid [illegible] et [illegible] in altum se extollenti [illegible]
[illegible] et [illegible] ipso [illegible] 2 pet 2 [illegible] deus angelis peccantibus non pepercit [illegible]
detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari etc [illegible] etc

stellarum misticae Daniel 8. decerit de stellis et conculcavit eas / de stellis quippe dicit cum non illos instar lucis resplendentes frangit etc. Unde et hee stelle quoque lucebant et iniquitate erant obscure. Job 3° obscurentur stelle caligine eius ubi glossa [illegible] ponit istud [illegible] ... alie stelle dicuntur sicut alii ypocrite ... stellarum intelligitur omnes reprobi sicut [illegible] est supra 8. ... quam videri ac filii regni qui de celo id est de sanctitate stelarum eiciuntur et in consortium malorum hominum trahuntur ... stellarum detractores ... amplius erat tempore antichristi / qui fiet in amore terrena ... tunc enim illi qui prius in ecclesia videbantur lucere / blanditiis tormentis et falsis miraculis ab antichristo decepti obscurabuntur et ad terram id est in amore terrenorum detrahentur ut plures qui celestia diligunt / vel per caudam prout significat primum doctores qui per adulationes operiunt turpia priorum [illegible] enim doctores mendacium ipse est cauda ysa. 9. quam trahunt in terram illos qui videbantur celestis vite ysa. ... Et erunt qui beatificant populum istud seducentes etc. Moraliter etiam cauda draconis id est fraudulenta suggestio demonis de longiore vite et finali penitentia / multas stellas id est fideles trahit in terram id est terrena cupiunt promittit enim eis longiorem vitam et penitentiam in fine ... et trahuntur ad amorem terrenorum ... neccessaria ... perdidit diligentes et quoniam eos qui flumina maris etc. ... est motus violentus cauda vero signat deceptiones ... quosdam trahit violenter alios fraudulenter ... insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca etc. ... temptaciones ... de quibus dicit ysa. ... vae qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis / quibus tribus subveniente tenent ... Prov. 29. Erue eos qui ducuntur ad mortem et eos qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. Nondum ... frequenter ... ubi agitur de casu ... qui cum lucifero ceciderunt quos vocat tertiam partem stellarum celi ... lucifer sua cauda traxit eos ... ecce quomodo lucifer ... ...

[illegible]

Et draco stetit ante mulierem que erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret / Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius / Et mulier fugit in solitudinem ubi habet locum paratum a deo / ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta etc.

Posita draconis elacione persequentis ... subiungit insidiarum eius specificationem et adiutorium ecclesie et prudencie figuracionem et dividitur in tres partes / ... insidiarum draconis ... protectoris ... Et peperit filium etc. 3° ibi mulier fugit ... Et draco id est dyabolus sic ut dictum est armatus ... astutia et malicia / Stetit ante mulierem id est ecclesiam ... instanter impugnat ...

[illegible]

videtes puer eleganté absconderut ipm trib mesib; moralit tres meses sut tres defect9 qui deut in opib; nris attendi
ne inanit glam puig qr opa nra no sut pura ysa 64 vniuse iusticie nre qi pang mestruate Job 9 Si lotus fuero
qi aquis niuis et fulserint velut mudissime manq mee tn sordib; intinges me Greg sepe sordet an oclos iudicis qd fulget
an oclos facientis Sz9 est qr etsi essent pura sn admixtioe peti tn no st plena Ap 3o No inueni opa tua plena coram me
Ciq e qr etsi pura sint et plena no tn multa ps paucit diez meoz nuncia ni i. gparanda opa nitoria celeri. Vnde ul
ipm dicebat Job 9 Verbar oia opa mea Et dato qz hec tria gueniut in opib; nris adhuc no debes gtolli qr no st a nra pte
si dei in nobis opantis ysa 26 Oia opa nra in nobis opatus es dne 1 cor 4 Quid hes qd no accepisti luc xvij Cu feceritis
oia q pcepta st vobis dicite Sui inutiles sumq qd debuim face fecimq p filiu at masculu sicut opus virile Na opa dicut
filii sm aug epla 91 Emia 3o ffilij sapie ecclia iustorp et naao eorum obedia et dilco Et hec opa virile dyls nitit destrue
et deuorare qd figuatu fuit Exodi po vbi phao dixit obstetricib; Quicq e masculu piceq in fluu piecite quicq femi. reserute
qr quato quis fortior et sanior est tato maior est inuidia dyli g eu et quato fit opq melig tato magis destrue nitit
ul a pu0 intencoi puteudo ul in fine vana glan suggeredo. Ezm at ad btam dei genitre maria ptinet q in hoc loco typu
tenet eccie sm haymo dyls stetit an eam, voles p herode filiu eig intfice qu ille fuit in egipto et latentes p eo sut
interepti Sz qd no potuit face p illu fec p filiu eig herodem qui dieb; illis ierlimis erat sic d luc 23 Voluit at eu
dyls deuorare qr estimabat eu pure hoi putabat eu cetis eu in infno tene posse si no potuit qr ut iusti dei resurgens
a mortuis ascendit ad deu prem Sic quotie imo omi hora dyls stat an stat ecclie ut possit eos deape qui fonte
baptismatis renati vel vbo dei geniti efficiut filij dei si no pualet qr rapiut ad deu a quo pcegnut Vn se Et pepit fm
masculu vbi po ptectoris collata eccie specificat Et subdit in duo p0 ps illig adiutoris despco hio pudencie mulieris
submisso ibi Et mlr fugit Ezm ad p0m dt Et pepit filiu masclu i. ipm ihm xpm ecclia pepit que bta vgo semel eumpa
vn beda Diricone adusante eccia xpm pariet dyli victore Jeremie 31 Nouum faciet dns sup terra femina circudabit
virum Zach 6 Ecce vir oriens nome eius ysa 7 vn Ecce virgo cocipiet et pariet filiu i. dnm ihm xpm Masclu i. fortem
nl in se femineu hntem i. oppositu vtuti si oio vtuosu. 1 cor 1 qd infirmu est dei fortius est omib; hoib; qui et ad hoc venit
ut pncipe huig sli debellaret de quo ps Dns fortis et potens dns potens in plio Qui recturus erat ombs getes
Michee v Ex te egredietur qui sit dnator in isrl In vga ferrea i. in iustia inflexibili ps Reges eos in virga ferrea
vn in hoc qr ait ffilium masculu notatur uirtuta vtuositas In hoc qr ait Recturus omes gentes dnatiua ptas In hoc qr ait
In virga ferrea notatur indeclinabilis equitas Et de hac vga ferrea sup 2o Vga eni ferrea rectitudo iusticie intelligitur
ut hayo Vga eni direccois vga regni tui Quotidie ecclie eccia parit masclos qui fortit con adusa isti seculi
dimicant de quib; ps dt Viriliter agite et cofortetur cor vrm Qui et regut gentes in virga ferrea qr pitates accepit
in suo capite que cofringat gentes tanq vas figuli vt faciat ex vasis ire vasa misericordie Na qd ps fecit poa. sicut ipse
dono illig adiuti pdicacoe sua diligut qr bonu qd deus fecit 7 iuterut malu qd hoo nequit gessit sic qr sua indicat
ut aliena 7 aliena facta liberat ut sua ut inqt haymo Subdit Et raptus est filius eius ad deu Sz querit ad eunde haymo
de modo loquedi Qd eni rapit aliena ui trahit et qi violent ergo filius huius mulieris i. matie vgis no vi gpria iuit ad deu
Ite qd rapit ad aliquid no est ibi ad qd rapit filius at dei nuq reliquit celu Dicit q. d raptus sm haymo p ptiteq dniu
ut ait glo Vnde deuenit ergo pterit dni et sic legatur p hoc ad arta Et raptus est ut sedeat ad dextera pris qr vt ut assumptus est
in celu et sedet a dextris dei Jd subdit hic Et ad thronu eius hebr Sedes ad dextera maiestatis in excelsis Et ibidem Thronus
tuus deus in slm sli Sic g raptus est filius eius ad deu i. ascendit in celu Et ad thronu eius i. ad equalitate pris No p effectu
nouum qr fuit ab etno coequalis et ostalis et coetnus pri si p manifesta os. sic ro p0 pdestinatus e filius dei i virtute
Et phil 2o donat illi nom Et in hoc notatur glie sublimitas Vel loquit hic de xpo rone membroz vn haymo Raptus iste
no est solu corpalis si et spualis Qi eni quida raptus sto3 fit qi hic modo ad deu Qui fide qua hnt antiq malitia
vite custodiendo ecia optis ope coornat sm id ps Ascensiones in corde suo disposuit Ait ps Regnu celorum vim
patit et violenti rapiut illud Nomulit at p filiu masclu sicut fides ul opus bonu qd mlr ecclia s. parit et gnat
in cordib; auditoz pdicando 7 bn viuendo Jacobi p0 Voluntarie genuit nos vbo vitatis Et hic filius regit gentes
i vga ferrea i. motus carnales et anales 7 affectus domat et ordinat rationali disciplia Et filius rapi dz ad deu et ad
thronu eius i. totu hoc qr credit ul bn opatur no sibi dz attribue si deo auctori qui opatur in nob velle et pfice p bona
volute phil 2o Qd est optimu docum q dyli temptacoes qui eu vult filiu masclu i. opus virile deuorare ipm rape dz i.
referre ad deu Et sic no solu euadet filius si et supabit dyls ysa 9 Sceptre exactoris eius supasti Pauls eni natus est
Sequitur ibi Et mulier fugit in solitudine Subdit mulieris prudencia sine pusio Sz querit ad eunde haymo. Qualit dz mulier
i. ecclia fuge a facie draconis ffuge eni est signu timoris Iste dt Jacobi 4 Resistite dyabolo et fugiet a vobis
Est fuge ul ex timore ul ex volute pugnadi sive abnegacione adiutorij Johis 10 Mercenarius fugit qr mercenarius est
fugiet ergo omne tempus cuius ebba vtrum quis pastor sit an mercenarius cognosci valeat no pt si occasio necitatis desit
eni tpe plerumqz ad gregis custodia sic verus pastor sic et mercenarius stat Sz lupus veniens indicat quo quisqz aio sup gregis
custodia stabat lupus autem sup oves venit cu quilz iniustus et raptor fideles quosqz atque humiles opprimit Sz is qui pastor
esse videbatur et no erat reliquit oves et fugit qr du sibi piculu ab eo metuit resistere eius iniusticie no psumit ffugit at non
mutando locu si subtrahendo solaciu ffugit qr iniusticia vidit et tacuit ffugit qr se sub silencio abscondit Vbi bn dz p pphetam
No ascendistis ex adusso neqz opposuistis muru p domo isrl ut staretis in plio in die dni Ex adusso quippe ascendere est
obuistis potestatib; pue agentib; vocis libera rone gtraire Et in die dni p domo isrl in plio stamus at murus opponimus si fi
deles et innocentes contra pusorum iniusticiam ex auctoritate iusticie vindicamus Qd qr mercenarius no facit eu venientem lupum videt fugit
Est et fuge a tumultu honorum despiciendorum et auarorum supfluarum et vanitatum voluptatum de qua loquitur hic et de qua dt pphetam Ecce
elongaui fugiens et mansi in solitudine i. in cordis secreto quiete 7 dicitur in glossa Vn ideo ecclia admirante
grata ad spiritale quesiuit vbi solius dni intendat dyabolo psequente recedit hic Solitudine ergo ad quam fugit mulier

secretu mentis debemus intelligere quia abiectis terrenorum desideriorum tumultibus et mundi curis superfluis corpus desertum quietis facit aut Hanrico⁹
Ibi quoque inuenit diuina allocutionem Osee 2º Ducam eam in solitudinem et ibi loquar ad cor eius Habet suam ad animam dulcedinem Sapie 8
Intrans in domum meam conquiescam cum ea non enim habet amaritudinem conuictus illius habebit et delicias militie ysaie 41 ponet desertum eius quasi
delicias et solitudinem eius quasi ortum domini Christi quod dicebat paulus in persona electorum in eternitate Nostra conuersacio est in celis philippenses 3 Et ad hec
hortatur electos Col 3º Si consurrexistis cum Christo que sursum sunt querite Alibi quod sic fugiens fuga spirituali non corporali Et locus
patens a deo hoc est ipsum deum omnipotentem in quo quiescat uel qui in corde eius requiescet Pro quo loco orabat propheta dicens Esto michi
in deum protectorem et in locum refugii In solitudine ergo cordis locum inuenit eternam quia sciti deum insolentias cogitacionum non pa-
tiuntur sola quia petunt etiam conditorem suum in secreto sui cordis habent habitatorem in qua solitudine pascuntur vnde subditur vt ibi pascat
eam scilicet pastu sancte predicacionis et doctrine et consolacionis intime ac celice secundum illud psalmiste In loco pascue ibi me collocauit Et hoc
diebus mille ducentis sexaginta id est tribus annis et dimidio Numerus autem hic misterialiter pertinet ad tempora antichristi quibus eternam pascetur
a deo mediantibus doctoribus precipue enoch et helya tum ad omne tempus presens referri potest a domini scilicet ascensione usque ad finem mundi suis scilicet
In quo tempore morante mulier in eternam in solitudine sui cordis et actiuis temporalium rerum conquiescere pascitur atque doctores quo et doctrina
per euangelium et epistolas et exposiciones librorum pabulo diuini sermonis Neque sicut antichristus mille ducentis sexaginta diebus hoc est tribus annis et dimidio
regnabit ita Christus tot diebus et tanto tempore predicauit Vnde quia totum presens tempus possimus accipere per hunc numerum a quo diuina predicacio cepit
et in quo per nomissios predicatores terminabit ut dicit Hanricus et beda Numerus iste dierum qui tres et semis annos facit omnia parat tempora to-
plectitur eo quod Christus tanto tempore predicauit et in tanto tempore antichristus eternam persequetur Et de ecclesia [illegible] Dominus est signa que locuta sunt tonitrua et
noli ea scribere in siue quia illo tempore predicacio ewangelii cessabit ut dictum est ibi Nota quod ewangelii predicacio signanda id est sigillanda signatur illo tempore
reprobis et aduersariis ecclesie electis tamen et familiaribus ipsius est aperienda et dispensanda ut dictum est ibi Et de ecclesia numerus dierum supra ex
prophetabunt diebus 1260 Et notandum quod hic quod aut Et mulier fugit in solitudinem et cetera possit esse thema coram religiosis Et signatur quatuor
que debent esse in religiosis Quorum primum est obediencie humilitas et spiritualis fecunditas in mulier Vt enim dictum est prius mulier hic non dicitur
a mollicie siue a muliebri fluxu uel voluptate sed ab humili subiectione mansueta pietate fecunda vbertate operandi sedulitate Vnde et
philosophia describitur sub typo mulieris primo de consolacione philosophie ipsa propria astitisse michi super verticem capitis visa est mulier quia mollit secundum ethimologiam aliorum
uel quia lacte nutrit infantes uel quia assidet ignis aut compositor ibidem Hec enim est mulier fortis prouerbiorum ultimo et glosa Et propter mulier que
sanctimonie gloriam Ecclesiastici 26 Sicut sol oriens mundo in altissimis dei sic mulieris bone species in ornamentum domus sue Secundo figuratur omnium mun-
danorum perfecta contemptibilitas et mentis ad celestia eleuate sublimitas Vnde fugit in solitudinem Iob 3 Qui edificant sibi solitudines
Vnde Gregorius in moralibus Solitudines edificare est a secreto mentis terrenorum desideriorum tumultus expellere et vna intencione in amore interne quietis
anhelare et ibi multum de hoc Iob 39 Cui dedi locum in solitudine Vbi moralium 30 Duplex est solitudo scilicet corporis et mentis et prima multum
prodest sine secunda Vnde ibi Tren 3º Sedebit solitarius et tacebit quia leuabit se super se Bernardus super cantica sermone 41 Sede solitarius michi et
et turbis michi tamen multitudine tecum cogitationum eciam quia ipsum oblinisse populum tuum et domum patris tui et concupiscet rex decorem tuum O sancta anima
sola esto vt soli omnium seruos te serues quem tibi ex omnibus elegisti Fuge publicum fuge et ipsos domesticos secede ab amicis
et intimis eciam ab illis qui tibi ministrant Et ibidem Secede ergo sed mente non corpore sed intencione sed deuocione sed spiritu Et ibi Solus es
si non quia cogitas si non affectas presencia si despicias que multi suspiciunt si fastidias quod omnes desiderant si iurgia de-
uites si dampna non sencias si non recorderis iniuriarum Aliquin nec si solus es corpore solus es Vides te posse esse solum
inter multos et inter multos non solum Solus es in qualicumque hominum vicem frequencia tamen caue aliene conuersacionis esse
aut curiosus explorator aut temerarius iudex et ibi multum de hoc Et notandum quod in hoc quod aut fugit notandum intensus feruor
siue amor celestium quia ut aut clemens super ecclesiam parte vero fuga est euitandi incomodi uel adipiscendi comodi causa
festinata migratio Et beatus in epistola fuge est euendi generis generatissimus Fuge ergo spiritualiter in solitudinem si fuerit
celestia desideria et amare Et de hac fuga Ambrosius in libro de fuga seculi per totum Fuge inquit est non timens terrarum re-
linquere sed in terris mistica querere et sobrietatem tenere Et secundum fugias hic sicut iacob fugit de terra sua hic et ibi bene de hoc
Tercio figuratur anime sic fugientis quieta tranquillitas ibi vbi habet locum paratum hic enim est ordo Iob 3 Ibi requieuerunt fessi
robore Vnde Gregorius 4º moralium Deus qui sine situ omnia continet nobis ad se venientibus locus non localis manet que locum diu
perquirens eam ipsam in hac vita mentis nostre tranquillitas quanta fuit perturbacio videt Iob 39 In arduis ponet nidum Vbi
Gregorius 31 moralium de hoc patet quia terrena despiciens in supernis figit conspectum Quarto figuratur spiritualis pasture salubris delectabilitas
ibi vt pascat illam scilicet pastura doctrine celestis et intime consolacionis et spe future glorificacionis hec per duce comoda in tercio
panes Iob 38 Audisti amare locum suum Vbi Gregorius 29 moralium locus amare claritas est visionis intime ad quam cum perducta
fuerit de transacte noctis tenebris nichil habebit Matthei 11 Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos hoc
figuratum fuit Exodi 16 et post quod deus populo egresso de egipto pauit populum manna id est cibo celesti in solitudine Sapiencie 16
Angelorum esca nutriuisti populum tuum et paratum de celo panem prestitisti eis sine labore omne delectamentum in se habentem et cetera Sic
nunc pascit fugientes in solitudinem spiritualem secundum illud psalmiste In loco pascue ibi me collocauit Vnde Hanricus dicit ecclesia Signabat oli-
m plebs egressa ex egipto que pharaone dracone scilicet qui in medio fluminum suorum cubabat fugiens in desertum perductus est quo manna
vesceretur et a morsu serpentum ignitorum aspiciens eneum serpentem in ligno suspensum liberaretur Illud quippe desertum signabat presente
vita et sterilitas meam solitudines In hac quippe vita pascimur vero manna id est dominico Christi corpore qui dicit Ego sum panis viuus Iohannis 6
qui de celo descendi Iohannis 6 Assunt quoque serpentes igniti id est demones qui virus nequicie sue nobis infundere conantur sed non
preualent quia liberamur per eum qui suspensus in cruce nos a dyaboli liberauit qui etsi similitudinem mortalis habuit maculam tamen peccati non
habuit Vnde quod nos preualet ab omnibus mundare peccatis hec ille Multi non credunt quod tanta sit anime refectio in deserto quia non sunt experti
Vnde dicunt Numquid poterit deus parare mensam in deserto Abacuk primo Opus factum est in diebus vestris quod nemo credet cum narrabitur
Sed in psalmo probauit ipsum Iohannis 1 Rabi vbi habitas Venite et videte quod dicunt non lingua sed experientia percognoscunt Vnde Multi videntes terrores
qui non senciunt consolaciones

[Right margin notes:]
Solitudo
Iohannis [illegible] pacem [illegible] locum
[illegible] pasti [illegible]

Post autem quod subditur diebus mille ducentis sexaginta, universum tempus nostre redemptionis a principio usque ad finem mundi ut dictum est supra. Omnibus autem dies multo plures sunt. Solum tamen tot dicuntur esse quot sunt illi in quibus facta est prima predicatio quia nullum alium cibum sumimus in ecclesia vel sumere nisi quem in illis mille ducentis sexaginta diebus Christus preparavit quia doctrina et vita Christi non variatur. Tale ergo est quod dicit ut ibi pascant eam sicut cibo quem mille ducentis sexaginta diebus Christus preparavit. Et refectio significata est antequam primi et post turba que refecta fuit cum panibus in deserto primo quinque panibus et duobus piscibus postea septem panibus et paucis pisciculis etc.

Et factum est prelium magnum in celo. Michael et angeli eius preliabantur cum dracone. Et non valuerunt neque locus inventus est eorum amplius in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur dyabolus et sathanas qui seducit universum orbem proiectus est in terram et angeli eius cum illo usque ibi. Et audivi etc.

Hec pars prima est in qua posita pugna ecclesie et draconis descriptione et insidiarum draconis specificatione subiungitur pugne vel congressus ecclesie cum dracone notificatio. Et dividitur in duas partes. Primo ponit ipsius pugne [illegible] impotentie draconis contra ecclesiam et devictionis specificatio ibi Et non valuerunt. Circa primum dicit Et factum est prelium magnum in celo. Ut enim ait Richardus prius descripsit draconis insidias nunc subiungit ecclesie suffragia et suffragantium potestatem. Et factum est enim prelium magnum quia robustum et longum aut nichil in celo id est ecclesia. Et potest ad litteram exponi de bello quod fuit in celo empireo quia lucifer et sibi adherentes propter superbiam ceciderunt et alii propter suam sapientiam et dei gratiam remanserunt. Unde diversitas affectuum et effectuum pro dictorum plurium lucifer et sui superbiendo ceciderunt Michael et sui humiliando persisterunt. Secundum hoc ergo illud factum est prelium magnum id est diversitas voluntatum atque affectuum in celo scilicet empireo ad litteram Michael et angeli eius preliabantur cum dracone deo adherentes et facta luciferi reprobantes scilicet quia voluit esse similis altissimo ad quod sui complices superbiendo consenserunt. Sed ut dicit littera non valuerunt scilicet assequi quod optabat neque inventus est locus eorum amplius in celo scilicet empireo. Et proiectus etc.

Ad cuius evidentiam advertendum quod omnes angeli creati sunt in puritate sic et primi parentes id est sine omni culpa sine omni pena sine omni miseria sine omni defectu excepto hoc quod deficiebat a perfectione creatoris. Et ut dicit Willhelmus in libro de universo nulla erat apud eos passio nulla violentia nulla difficultas nulla pugna foris aut intus nulla inclinatio ad malum nulla retinentia a bono nulla difficultas ad bonum. Eorum posse non habuit admixtam infirmitatem. Eorum velle non habuit inordinatam concupiscentiam. Eorum nosse non impediebat ignorantia. Eorum intelligere non erat involutum errore. Eorum libertas erat omnimoda sine [illegible] uti [illegible] ut id dicit secundum legem eis impositam a creatore. Hac lege autem iustitia tenebatur ut quod omne illud quod sunt et quod habuerunt servivissent suo creatori. Et dicit ipse quod cognoverunt non posse contineri absque [illegible] quod quamdiu fruerentur in illo statu nec haberent omnem nec molestiam nec depressionem nec aliquam [illegible] [illegible] libertate gloria honorem et omnium bonorum augmentum [illegible] quo statu diu [illegible] fuit. Ut dicit beatus Thomas primo contulerunt se ad suorum naturalium considerationem et ita quod cognoverunt se fuisse creatos in tanta sublimitate cognoverunt quod alia haberent in actu que pertinebat ad eorum perfectionem naturalem cognoverunt quod potuerunt adipisci supernaturales perfectiones et in ista cognitione delectati sunt. Placuit enim eis quod ita creati fuerunt. Modo angelus excellentissimus considerans se esse in deliciis paradisi quod habuit dei et sui cognitionem et quod deo et se [illegible] naturam apparuit esse beatus non quod [illegible] non quod gratia dei sed quod virtute sue nature et ut beatitudinem quam ipse sic haberet quod natura alii inferiores angeli haberent quod eius gratia. Et ita quodammodo apparuit esse equalis deo et peccavit quod superbia cum aliis sibi consentientibus qui eorum peccato plus conveniunt. Illi vero qui cuncta sua bona naturalia in deum retulerunt quod apparuerunt asserentes se quod beatitudinem quod divina gratia et quod in [illegible] ad deum obtinuerunt. Unde beatus Augustinus istam pertinere tangens in libro De civitate dei libro [illegible] primo dicit. Ille incircumscriptus ac summus spiritus qui mira [illegible] et [illegible] nollet quod solitarius esse disposuit quodam [illegible] sibi [illegible] spiritus creare qui glorie cognitione vel participatione gauderent in consortium suo quod creatori laudes continuas hylariter exhiberent. Creavit itaque. Timens angelicos voluit ab eis timeri quia deus sed obediri et amari quia pater benignissimus. Coacta enim servitia nequeunt illi esse grata. Ideo quod liberum eis arbitrium concessit. Innuens quod eorum servicio minime indiget. De quibus tamen si haberet servirent et obedirent perfecto gauderent. Verum sicut rex potens [illegible] ad sibi obsequendum non tamen clientes aliquos indigeret sed eos ab eorum ordines ordinatissime stabiliunt quibus omnibus omnium pessime constituunt qui tanto clarior atque mirabilior apparet quanto fulgent omnibus illius eminentior fuit. Ille vero qui se vidit pulcrior ac liberior atque tot spiritibus prelatum confestim gloria quadam privata in se recepit et non in deo gloriam et libertatem quam a deo bonum acceperat ad non bonum et non licitum usurpatur. Attribuit enim sibi subditos ita in deo gloriam et libertatem quam ab domino acceperat ut non bonum et non licitum usurpatur. [illegible] ut ipse sub nullius dominatu remaneret et non se ut dominum ab aliquo recognosceret sed quasi sede in [illegible] aquilonis cogitatur statuere quod per se posset consistere et omnia celorum agmina opinatus est ad suum velle posse flectere. Suorum quidam cogitatus eadem privatione primum infecti quidam vero magis tanti sunt tamen superbienti faventes eum eadem intemperantia dispuntationi ad yma ceciderunt. Ubi sine spe atque remedio perpetuo cruciantur. Et hoc innuit in littera cum dicit Michael etc. et non valuerunt etc.

Dicit Augustinus. Et inde illa privatione superbienti remedii aditus denegatur qui a bono deo. Bonus atque perfectus creatus fuit. Dicit Augustinus. Et nisi in se fragilitatem gestabat per quo [illegible] sequestraret se stare voluisset. Nec erat aliquid quod illum preter [illegible] ad male agendum provocaret. Malum quod non subsistebat ad quod accedendo maculavit sed a se potius et in se primitus concupiscendo reperiens. Tanto deterius deliquit et graviter ruit, quanto sapientior et excelsior fuit. Postquam ab [illegible] concupiscendo reperiens. Tanto deterius deliquit et graviter ruit, quanto sapientior et excelsior fuit. Postquam ab [illegible] pari sunt pena multati. Ceteri qui ab amore creatoris non recesserunt, ubi deum sunt solidati ita quod de cetero cadere aliquo non possunt. Et quod cum libere possent et velle et agere malum timuerunt, hoc neque tunc pervenerit, qui persuasio prelato non consenserunt. Et quia cum libere possent et velle et agere malum [illegible] bono potius tenaciter adheserunt iuste consecuti sunt quod neque nunc possunt velle malum nec volunt posse. In hoc enim apparet dei mirabilis rectitudo, qui cum equam distributionem quod iudicium in utrisque prelatis egit, taliter eos ordinavit, ut quod quisque sua sponte eligeret, hoc perpetuo possideret nec de priore electione redire, et aliud eligere aliquis liceret. Illis itaque merito sue privationis abiectis et istis ob meritum sue perseverantie in bono solidatis tale divina fuit illa superiorum spirituum pulcherrima ordinatio divinitus que ille supernus artifex qui eos constituerat immutabiliter non potuit frustra creavit sed diminutorum reintegratione et per hos reparatione disposuit quia ut dicit ad bonum angelorum qui ceciderunt ruinam [illegible] a bonis angelis adiuvamur sed a malis impedimur.

Ideo dicit [illegible] quod non solum tunc factum est prelium in celo quia in initio temporis diabolus per superbiam deiectus est de quo deiectione [illegible]

[Margin notes:] et draco pugnabat et angeli eius … [illegible]
non subditus et deo pugnabat super eos [illegible] appetendo [illegible] [illegible] complices [illegible]

Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris etc. Sed ex quo a domino in passione de cordibus fidelium eiectus est, Iohannis xii° Nunc
princeps huius mundi eicietur foras, cepit amplius sevire contra fideles, quod plenius perseverat usque ad finem seculi qui consummabitur et fuit
solutus. Effectus est ergo plenus timor in celo et pro celo, quod demones volunt hominibus auferre ex invidia, quam inde per superbiam ceciderunt. [illegible]
oppositionem hominis. Ephesios 6 ubi dicitur: non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates etc., contra spiritualia
nequitie in celestibus, id est in celestibus, qui malignum nobis auferre conantur, sed boni nos custodiunt. Propter quod ad solacium electorum et timorem
excludendum et fiduciam inducendam specificantur adiutores ecclesie, cum dicitur: Michael et angeli eius preliabantur cum dracone. Unde glossa: Ecce
aliud auxilium, quasi dicat: contra se insurgat ecclesie, quia callidus est malicia et fortis ut deum esse super [illegible], propter quod indiget ecclesia adiutorio;
quod adiutorium superius Iohannes ostendit, videlicet a filio quem peperit, qui draconem expugnavit et ecclesiam liberavit. De quo supra dictum est. Aliud
adiutorium habet ecclesia a ministris filii, id est angelis bonis, qui contra malos angelos pro ecclesia preliantur, qui conatibus malorum resistunt
et ecclesiam monitionibus et inspirationibus bonis instruunt, quam mali destruere intendunt et trahere ad peccatum. Unde dicit Augustinus libro soli-
loquiorum ad deum c. 29: Diligunt nempe cives suos angeli, per quos sue ruine scissuras exoptant instaurari. Ideo cum magna cura
et vigilanti studio assunt nobis omnibus horis et locis, succurrentes et providentes necessitatibus nostris, et solliciti discurrentes inter nos
et te deum, et gemitus nostros et suspiria nostra referentes ad te, ut impetrent nobis facilem tue clementissime benignitatis propitiationem,
et referant ad nos desiderabilem tue gratie benedictionem. Ambulant nobiscum in omnibus viis nostris, intrant et exeunt nobiscum, attente
considerantes quam pie, quam honeste conversemur in medio nationis prave, quanto studio, quanto cum desiderio querimus regnum tuum et iusticiam eius,
quanto cum timore et tremore servimus tibi, et exultemus in leticia cordis nostri. Adiuvant laborantes, protegunt quiescentes, hortantur pugnantes,
coronant vincentes, congaudent gaudentibus de te, inquam, gaudentibus, compatiuntur patientibus pro te, inquam, patientibus. Grandis enim est eis
cura de nobis et magnus affectus dilectionis eorum erga nos, et hoc propter honorem tue inestimabilis caritatis qua dilexisti nos.
Diligunt enim quos tu diligis, custodiunt quos tu custodis etc. Propter quod et hic dicitur Michael, id est maiores, ait glossa, et angeli eius,
id est minores, preliabantur cum dracone, ecclesiam sustentabant orando, auxilium ferendo, ait glossa. Et hec pugna fit hominum, fit in ecclesia [margin: bonos inspirando, malos refrenando]
quia sicut demones semper parati sunt ad impugnandum, ita et sancti angeli ad resistendum [illegible]
angeli sui nostro conflictu contra draconem antiquum, vetustum hostem, conveniunt. Erigamus ergo animas nostras, quia fortissimos nostre patrie
cives et invictos adiutores habemus nobiscum, quod dicit apostolus ad Hebreos 1°: Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi
propter eos qui hereditatem capiunt salutis. 4 Regum 6to dixit Heliseus ad puerum suum: Noli timere, plures nobiscum sunt quam cum illis.
Subdit in littera: Et draco pugnabat, scilicet ecclesiam impugnando, et angeli eius, id est qui cum eo et propter eum ceciderunt et eidem obediunt
tanquam principi suo; simul pugnant contra Michaelem et angelos eius, destruendo [illegible] et inspirationes corporum et anima suggerendo. [margin: propria consulendo / corporis et animi impugnando]
De quo bello et actibus draconis in bello [illegible] Job 31 [illegible] bellum; ps.: Multi bellantes adversum me.
Sed queritur ad eandem litteram, et primo de hoc quod ait Michael, cum ista nomina posita sunt ad distinctionem faciendam et ad statum
quidam de persona, cum hoc non sit necessarium in superna civitate, videtur quod angeli non habent propria nomina. Secundo qualiter ait Michael et
angeli eius, cum omnes sunt angeli dei et administratorii spiritus, Hebreos 1°. Item quod hic videtur confirmare errorem philosophorum ponentium
intelligentias, primam esse a deo factam et ab illa aliam et a tertia aliam etc. intelligentias multiplicari. Respondeo ad primum secundum Gregorium
omelia 34: hec propria vocabula angelorum nomine est officii non nature. Nam sancti illi celestis patrie spiritus semper quidem sunt spiritus,
sed semper angeli vocari nequaquam possunt, quia tunc solum sunt angeli cum per eos aliqua nunciantur. Secundum id psalmi: Qui facit angelos suos spiritus,
id est qui eos quos semper habet spiritus, etiam cum voluerit angelos facit. Et in eadem omelia etiam privatis nominibus censentur, ut per vocabula signetur
etiam in opere quid valeant. Et subdit: [illegible] Neque enim in illa sancta civitate, quam de visione omnipotentis dei plena
scientia perficit, idcirco propria nomina sortiuntur, ne eorum persone sine nominibus sciri non possint, sed cum ad nos aliquid ministraturi veniunt,
apud nos etiam nomina a ministeriis trahunt. Et subdit: Michael namque quis ut deus, Gabriel autem fortitudo dei, Raphael vero dicitur
medicina dei. Et quotiens ergo mire virtutis aliquid agitur, Michael mitti perhibetur, ut ex ipso actu et nomine detur intelligi
quia nullus potest facere quod prevalet deus. Unde et ille antiquus hostis qui similis esse deo per superbiam concupivit, dicens in corde suo: In celum
conscendam et super astra celi exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis, ascendam super altitudinem nubium et similis
ero altissimo, Ysa. 14, cum Michaele archangelo preliari dicitur, ut qui se ad dei similitudinem superbus extulerat, per Michaelem
devictus discat quia ad dei similitudinem per superbiam non consurgat. Non ergo ob distinctionem habent propria vocabula, sed a ministeriis ut dictum est.
Ad aliud dicendum secundum Gregorium et alios expositores, quia angeli dicuntur Michaelis vel draconis, illis subditi et ad obediendum
missi, non tamen ab eis creati, sicut communiter vulgariter loquendo dicuntur [illegible] qui sub uno rege in una civitate militare tenentur,
[illegible] et nos sic dicimus videntes eos qui sunt ex eadem societate: Ecce mei vel mei. Omnes ergo angeli boni dicuntur
angeli Michaelis, quia pertinent ad eius societatem. Et dicuntur angeli hominum propter custodiam. Matthei 18 dicit dominus de pusillis: Angeli
eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. [margin: vel ad custodiam deputati] Sic Josue 5 principem exercitus domini interrogat: Noster es an adversariorum?
Michael ergo vocatur solus, quia est prepositus ecclesie, propter quod ei precipue incumbit eius custodia. Alii autem angeli qui
singuli singulis hominibus seu provinciis sunt deputati, sub illo sunt, sicut corpus sub capite, propterea dicuntur angeli eius. Fuit autem
Michael quondam prepositus synagoge. Unde dixit angelus Danieli: Nemo adiutor meus fuit in omnibus his nisi Michael
princeps vester, Dan. 10. Sed ex quo synagoga crucifixit dominum, translatus est Michael et prepositus est ecclesie custodie. Porro [margin: Dan° 10]
draconis angeli dicuntur omnes quotquot ei consenserunt, qui superbiens dixit: Ascendam in celum etc. Ex quo patet quod demones non sunt
in malicia discordes, non se mutuo impediunt vel expellunt, sed concordes sunt et in hominum seductione conveniunt. Aliter enim non esset bonum
statum demonum, si contra se invicem ageret, quia si contra se pugnarent, non esset eos dispergi [illegible] posset ab uno loco [illegible]
Ecce namque quia plures in celo consenserunt et angeli contra angelos surrexerunt, qui vicerunt obtinuerunt locum celi in quo creati fuerunt
et in quo nunc beati sunt, alios autem deiecerunt, sic quod eorum locus non est amplius inventus in celo, ut dicitur in littera. [illegible] tamen quod sicut
demones sunt ab invicem in naturalibus distincti, quilibet enim ab alio specie differt, prout et de angelis dicebant katholici doctores,
sic et in maliciis et astutiis sunt maiore diversificati. Et quia sunt superbissimi, et inter superbos iurgia sunt semper [illegible]
Unde [illegible] pugnat inter Michael qui est prepositus ecclesie cum principe alio pro ecclesia pugnabit et amplius tempore antichristi, [illegible] In tempore illo consurget Michael princeps magnus etc.
[illegible] de Cassia libro 8: Quamvis demones ad invicem sint discordes, tamen ut [illegible]
[illegible] possit esse [illegible] ad temptandum, ad malum inferendum [illegible] et mala [illegible]
et quod nos [illegible] dicunt etc. Matthei 12: Tunc vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se et ingressi habitant ibi etc.

Ideo non est credendum quod sicut aqua benivolencia admixtione aut aqua pace ymmo quantum est ex corpore admixtione mixtionem nunquam
aqua mixta sit concordia sicut / nunquam aqua ardoris nunquam aqua placatum sed tamen ut dicit beatus thomas in scripto 2° / nec demum agunt
ut sit inter eos ordo / Non enim dubium quod alii sunt aliis vel superiores et peccatum naturalia non tulit ideo et inter istos superioritas et in
ferioritas remansit in eis unde vocat apostolus aliquos principatus aliquos potestates et aliquos rectores tenebrarum ephesios 6. Item licet quo
potestas demonum est a deo et ad exercendum homines et ad puniendum dampnatos sicut quod sit ordinata Omnis enim potestas a domino deo est
puniendi autem a deo sunt ordinata sicut Ro. 13. Sunt ergo gradus placandus inter eos / Item sicut quietem corpore nequaquam licet quo cum sint
hominibus capitales inimici ideo quantum eos magis impedire possent in assensione beatitudinis / admirationem concederant. Quanto enim ordinacione
impugnant et concordant eo sunt ad seducendum fortiores. Ex quo sicut quod pluries male christo obiciebat quod in potestate demonum eiceret
demonia / quia non est in eis principatus ad hoc ut hii qui sunt superiores sicut potestates alios accedi ab homine recedere quia hec
potestas est christo et ab ipso aliis quaesita sed in eis prudencia posset ad magis impugnandum Et aliquorum de hiis dicit quod demones
prosunt demonibus sicut inter tortores unus prest pluribus ut tolius appleatur iniusticia et hoc est ex parte dei / Potest enim inter eos esse voluntaria
subiectio sicut enim latrones minores uni maiori subiciunt ut eo ducente latrocinia perpetrant / sic est in demonibus et hoc est ex
parte malicie ipsorum Item ex quo alius demones prima voluntate in maleficio consenserunt ideo ex divina iusticia ordinatum est ut eis
subessent in pena et tamen adiutores ad puniendum / et hec subiectione durat regnum eorum quod secundum wilhelmum in libro de universo /
in hoc consistit quod homines revocant a cultu et veneracione dei a virtutibus quibus deo inheret. et a legibus quibus eius voluntas impletur /
et inducunt eos ad suam veneracionem ad vicia in quibus delectantur. et ad vincendum unumquemque secundum concupiscentiam suam Cui bonus angelus resistit
quantum intenderetis in quod decet sed dicunt quod nunquam fideles in terra vincantur. ex quo michael et angeli eius pliant tamen malis a quo
vel si vincuntur. tunc illi angeli sunt vel impotentes adiuvare vel nescientes vel negligentes vel nolentes quod quidam est magis
dicit quod homines sunt liberi arbitrii Ecclesiastici 15 deus ab inicio constituit hominem et reliquit eum in manu consilii sui / propter quod / sicut deus non adiuvat
nisi volentes adiuvari et assencientes et gracie consencientes et cum gracia cooperantes / Ita non sunt digni adiuvari ab angelis
impelio deum deserentes gravem abiectos / voluntate draconem scilicet antiquo hosti se subicientes / deserunt enim hos deus sicut . . .
Tunc ibi Et non valuerunt / potentia pugne eorum et draconis notificatione subditur draconis impotencia ad resistendum et impugnandum /
demonum et peccatorum dicit Et non valuerunt scilicet draco et angeli eius adipisci quod optabat scilicet similitudinem dei vel remocionem amplius
bonorum angelorum aut glosa et saltem vel negando quod iterum pro bellabunt adversum te et non prevalebunt / Neque locus inventus est eorum
amplius in celo scilicet empireo secundum ideo postquam deiecisti eos dum allevarentur Et item Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem expulsi sunt
nec potuerunt stare Vel in celo id est in ecclesia unde monet apostolus ephesios 4° Nolite locum dare dyabolo / sed quantum ad ecclesiam licet
generaliter aut / non valuerunt quia dicit Job 41 Non est potestas super terram que possit ei comparari Et quamvis ecclesiam oppugnat / et
multos vincit in quibus requiescit dicit quod secundum hayonem quod licet per baptismum et abrenunciacionem doctorum multos decipiat vel prevaleat
videatur ad tempus / tamen in eos qui sunt ad vitam predestinati finaliter non prevalet quia ablato peccato per penitenciam / non invenit dyabolus
in eis locum Ille namque sit eius habitacio in cuius mente regnat peccatum Tolle ergo regnum peccati et non invenietur locus dyabolo hic
perticit ad alia / unde glosa Neque inventus est amplius locus eorum in celo scilicet quantum ad bonos / qui et si quosque preveniunt tamen in eis demonis
non habent locum quia non eos detinet quando volunt quia deus cito vel finaliter liberat eos 2 Pet. 2° Novit dominus pios eripere de
temptacione. Item in malis qui sunt in ecclesia saltem modo non habet dyabolus locum et quietam mansionem sicut habebat ante adventum
sicut glosa dicit Sed nisi quinus mox potestate vincit dyabolus in eo potestatem non accipit nisi forte ad probandum Ideo sequitur Et proiectus
est draco id est dyabolus qui dicitur draco per ardorem nitendi Magnus per excellenciam superbie serpens per calliditatem astucie Antiquus
per consuetudinem veteris malicie qui vocatur dyabolus id est deorsum fluens scilicet a bonis ad malos et sathanas id est adversarius quia impugnat
iustos sicut aut nec ista distinguens ysaie 28 in illa die visitabit dominus super leviathan serpentem tortuosum Job 26
Obstetricante manu eductus est coluber tortuosus Ibi gregorius 24 moralium in fine dicit de hoc serpente ysaie 11 super foramine
aspidis et in caverna reguli et cetera Et de nominibus eius vide plura supra ubi hic nomina continentur Et hic draco magnus eo quod
seducit universum orbem scilicet avertendo a veritate fidei Ut enim ait augustinus super Iohannem omelia 1 seducere est decipere vel aliunde alio
ad aliud persuadendo ducere Vel seducere est extra viam quod est falsum dicit augustinus super genesim 11 2 ad corinthios 11 timeo ne sicut serpens
evam seduxit astucia sua ita corrumpantur sensus vestri Ecclesiastici 9 Attende ne seductus in stulticia mulieris sed obicitur quia vir
sibi contradicit prius enim ait quod proiectus est draco Nunc ait quod seducit universum orbem dicit quod universum orbem vocat reprobos
propter eorum multitudinem Abacuk 1° totum in hamo sublevabit Ideo sequitur proiectus est in terram id est in amantes terrena ut ait glosa
Et angeli eius sed quantum est quamvis hoc quia nunquam fuit inter bonos ergo non fuit eiectus de eis Et quia semper fuit in malis ergo in ultima persecu
cione non proicietur in eos Ad primum dicitur augustinus quod ita est bonus qui non fuit malus Omnia enim pervenerunt ad ionos 2°
et ideo dicitur eiectus de bonis non unde boni sed unde fuerunt mali Ad 2m dicitur beda quod hostis de spiritualibus expulsus acribus
terrenos includitur seu invadit et hoc est de celo proici et in terram mitti sicut Ioh. 12 Nunc princeps mundi eicietur foras
Ibi augustinus omelia 52 dicit quod dyabolus humanum genus possidebat et reos suppliciorum tenebat cirographo peccatorum de quo Col 2°
et dominabatur in cordibus infidelium per ydolatriam sed per sanguinem christi multa milia ab eius dominatu liberantur Et potuit enim dicit
Aliud inquit est intus regnare aliud forinsecus impugnare ita de cimitate munita quam hostis oppugnat sed non expugnat
Et si aliqua tela proiciat. Sic est de dyabolo et ecclesia ut ibidem prosequitur Et quia antiquus hostis est talis draco et serpens ut dictum est
insurgit et vigilanter et prudenter vigilandum est ne ab eo circumveniamur 2 cor. 2 ut non circumveniamur a sathana et viriliter
ei resistendum est et temptacionibus eius Iacobi 4° Resistite dyabolo et fugiet a vobis / et sumenda sunt arma spiritualia secundum
doctrinam apostoli ephesios 6 Induite vos armaturam dei ut possitis resistere adversus insidias dyaboli / unde et beatus augustinus in libro
soliloquiorum 6 pro petit se ab infestacionibus eius liberari sic orans Protector domine protende alas tuas ut confugiam sub eis a facie
serpentis qui nos persequitur Et infra hoc est continuum studium eius hoc unicum desiderium sathane ut animas devoret quas tu creasti et insu
per te sive dormimus sive vigilamus sive comedimus sive bibimus sive quodcumque opus operamur instat omnibus modis die ac nocte fraudibus artibus
nunc palam nunc occulte sagittas venenatas in nos dirigens ut inficiat animas nostras et tu domine nosti quod pessima est
infamia nostra quia licet quamvis videamus contra nos draconem ore aperto paratum ad devorandum nichilominus dormimus et lassi sumus
cum pigritiis nostris tanquam securi ante eum qui nichil desiderat quam ut nos perdat Timendus ut occidat qui vigilat absque sopore
(vide continuacionem post duo folia

Et no valuert. Inp̄do 2 p̄lo facto in celo empireo pt ꝙ p̄o no valuert sdrco 2 ali ei adipisci qd optabant /

Comīs est sn̄ia doctorꝫ ꝙ angelꝫ supnq appetit dei silitudinē ut p3 p sc̄ cxmo Et alqm dicut ꝙ appetit silitudinē eqparancie no tn̄ vlis ꝙ illa impbale vr esse cogitasse / ſ prt. s3 in vlis tatuē ad mutu p̄sidēta et gubnacōne Aliqui vo dicut ꝙ appetit silitudinē imitatoīs tn̄ iordīnate v3 in hijs in qubz imitatio no dz appeti Appetijt em imitacōꝫ nō bonitatis nc sapīe ſ ptatis et excellencie vt s3 esset in supmo gradu honoris et glē Et appetijt modo quo no debuit s3 p se vsurpare nō a deo accipe Videns em se sup oms angelos et ceteras creaturas appetijt vsurpatīe no ꝙ munē duo ſ p se et p ꝯsēsū angelorꝫ inferiorꝫ obtinē pncipatū honoris et glē ad quod utiq duo prinē pueniss ſ pstitiss Et tradut doctores ꝙ ipe lucifer fuit de supma ierarchia Na scribit Job pl. Ipe est pnm viarꝫ dei. go pmq omm alorꝫ et creaturarꝫ dei dr et gg 32 mor ꝙ cetis agminibz alorꝫ platus eorꝫ claritate transcendit ꝙ eorꝫ compacōe clarior fuit vr go pimq omm fuisse qd et dr in 1 sn̄ dis 6 Na ſ alq angelū supiorem se creatū vidiss nūq vlem platōm appetijss go cū hac appetijt / vm pr se vidit vn petrq de thar dr ibidē lucifer no de infima ierarchia nc de media ſ de supma fuisse sctorꝫ auctores declarant nc de infimo ordīe supme ierarchie nc de medio ſ de supmo 1 seraphin Nc in illo ordīe tenendo gdē ultimū aut mediū ſ omm supimū hic at ppendi pt ꝙ motio ꝙ supioritas vlis eū ad appetendū vlē creaturarꝫ omm domīm liberē et regnū p se vsurpandū monit Item ꝙ tantū ꝙ ad dei paritatē quadā ascendē voluit Alio no appetijss ſ aqne int se et deū supiorēz vidiss Itē ꝙ ꝯcracō ꝙ taq pncipi de singlis ordīmbz ei magna multitudo adhesit Et licz p Ezechielē 28 c° vocetur cherubin hic est io ꝙ dona omm inferiorꝫ sempr sunt supioribz sm gregoriū dicto go lucifer qui de seraphin erat cherubin vocari pt Voca at magis cherubin ꝙ seraphin ꝙ splendor sciē no feruor dilectionis ei ruendi occasio fuit Et ronē ystq excellencie gma prāmit Ira ſ gg Quanto gradus altior tanto casus grauior / intelligendo de casu spūali licet no sp oporteat de locali hic de monibz vo sibi ꝯsencientibz ſ bo ven magis pbar int alios modos est dcm ꝙ supbierunt no tn̄ ꝯsenciendo ſ et 3 excellēciā appetendo ſ cū se no credent ad illud posse puenire sn̄ ipiq lucifer sublimitate qui ꝙ caput erat, et sibi 2 illi appetierunt et io ipe supbierunt et eius supbie ꝯsenserunt / nq at in supbia ꝯsentit nisi supbq vn submissiꝫ ꝙ supbia demonū ꝯformis fuit capiti toriq malicie s3 pncipi tenebrarꝫ Qui suorꝫ nālm strenuitatē et excellenciā attendes voluit pesse 2 regere sna aucte. hic est sine merit et iustio demones at illi subiti no sol ausi tantū appetē ſ ꝯfidantes nālm strenuitatē voluert requiescē sub umbra illiq ita ꝙ no iniustēnt ſ quadā sub illo poturent voluntaria libtate quā videbat se no posse hrē sub dominio dn̄o Cognouerūt em angli se factos esse ad pticipandū quietis btitudinē et ad acquirendū p nuta 2 iussa /

Fn hic go supbierunt ꝙ sn̄ merit bti voluerunt esse et sn̄ iustio quiescē et sn̄ limite ppriā volūtatē implē 2 hic to'q ē supbie Quis no sit tante supbie quante fuit appetē omībz pexcellē et nulli subesse vr morē angli mīq pmerert ꝙ lucifer. omē tn̄ petō supbie sm id Eccli 10 Inicium omis peti supbia p ꝙ not petrq de thar sup 2° sn̄e d̄ Triplex est radix vicioꝫ gnalis sm triplicē appetitū boni ꝯmutabilis s3 ꝯcupia carnis sm appetitū deliciarꝫ ꝯcupia oclorꝫ sm appetitū diuiciarꝫ et supbia vite sm appetitū honoris Angelq at no potuit pctāe p appetitū deliciarꝫ neqz diuiciarꝫ ꝙ eā tlia no afficitur Cū go no potuit pctāe p ꝯcupiā carnis nc oclorꝫ ido pctāuit p appetitū honoris nl p supbia vite Na supbia ꝯsistit d appetitu ppē excellē

Quntū ꝙ vni petiū in aliud ruere facit / ido ꝙ supbia ꝯcessit inuidia qui no potuit obtinē qd voluit Et go inuidia odiū in quo ꝯsumata est auslo pmū go petiū fuit supbia deinde inuidia post hic odiū Mo tn̄ sic ꝙ no pt simul ad plura fri ſ ꝯsequent Sic aut adhesionē amoris in bonis angelis ꝯsecuta est ꝯfirmacio natura no tpe sic auslorꝫ odiū i malis obstinacō et irremediabilitas peti Qpt hic em in demonibz petiū est irremediabile ꝙ voluntas eorꝫ rectificari no pt i qd requitur ad remediū peti / Vn bo ventura sup 2° sn̄e d̄ dr ꝙ voluntas dyli nullo pt rectificari sm ꝙ hic vbū pt pdicat po dz ꝯuitez aqua ordinacōz ad actū Na ſ intelligat de po efficientis absolute absq dubio potens est deus dylo restitue bona vo te

Ex ꝙ pte dyli no est ad hic aqua ordinaco ymo fracta est voluntas eiq impglite Ista tn̄ impglitas no venit ꝙ pte dei Vo ꝙ obstinaco male voluntatis nl impglitas ad rectitudinē voluntatis est defcus no po no ꝯ hz ca efficiētez ſ deficiente Deus at nulliq est cā deficiens i no est cā nl ro hq impglitatis Cū deus autē deceat vlt omēs hoīes 2 anglos saluos fieri ꝙ ut dr dam Mo plasmat ad penā ſ ad glaꝫ Si go no vlt malos anglos btificari hic solū est voluntate ꝯsequēte ſ volūtas ꝯsequens est ꝙ ura causa s3 ppter ꝯcessū Et si dylq veniā peteret dn̄s eū no repelleret Na sic ambr dr ꝙ ipe recipit ad se ꝯfugientes hic est iusticie ſ cōtra iusticiā deus nullo facit Et quantumcumq fuerint hō deo ſ penitet de bonis deo ptita bona no acceptat go slr ſ penitet de malis videtur ꝙ mala remittat et hic spectat ad sumē misericordiā go raco quare voluntas dyli no pt rectificari no pt venire pnr ꝙ pte dei Nec ctiā impglitas ista venit ꝙ pte dyli qm est de se i no ꝙ pte angelice nature Vo pa ꝙ dr aug de fide ad petrū Si lgā nā postq a deo auersa bonitatē pdidit volūtatis ꝙ sepa rursus hrē potuiss nullo pglq hic hrēt anglica nā que quanto mīq grauatur pondē trenī corporis tanto magis hac essꝫ pdita facultate Cā vo ꝙ angelq peccando no amisit libtatē arbitri / qm libtas arbitri est ei nāl Si ronē libi arbitri susceptibilis erat rectitudinis a sua nā go adhuc qm est ꝙ pte natue sue est susceptibilis rectitudinis Et si nā angli essꝫ causa illiq impglitatis et cū cuiuscumq rei nā p modū nature est cā deus slr est causa ꝙ tercꝫ nāꝫ fecit go si nullo deus est causa impglitatis ad bonū nc nā angli Nec ctiā impglitas ista s3 rectificari dyli venit ꝙ pte magnitudinis peti qm est de se Vo pa ꝙ petiū anglicū no excessit petiū hoīs in infinitū quantū ad aqua condicionez go no nocuit d infinitū plq ꝙ petiū hoīs et si aufert rectitudinē no tn̄ abstulit pglitē ad rectitudinē Vr go ꝙ petiū anli et si elongauit a deo no tn̄ elongauit infinite go elongauit cū pglitē ad rectitudinē vr no videtur esse ro ꝙ pte magnitudinis peti

Supbq ille lucifer lucē pfrens no ignē cadens alti tn̄ imponq alc casu potuit face no volatū / Spultatur em lucidq esse no feruidq no incensus seraphin sonat hō ꝙ stetit ꝙ ꝯtempsit ſ nc volāe potuit ꝙ pcipsit inflauit em eū sua scīa et io no est mirꝫ ſ pdita est eiq scīa xc

Ite quantulacumque gratia si adveniret voluntati diaboli tota expelleretur culpa, loquor de gratia gratum faciente quae secundum Bonaventuram minima gutta gratiae
totam comburit infirmitatem. Et morbus quem curari potest modico remedio adveniente non dicitur de se incurabilis sed propter defectum remedii
si illud non assit. Ergo impossibilitas rectificationis in voluntate angeli non est propter rationem magnitudinis culpae. Item culpa non inducit necessitatem
voluntati quae est in voluntate secundum quod voluntas est et ita secundum quod libera et vertibilis, ergo si non inducit necessitatem voluntati, nec etiam
aufert possibilitatem ad oppositum et ita ad rectitudinem. Dicendum ergo quod haec impossibilitas rectificationis diaboli venit ex parte status ita quod
habet impossibilitatem rectificandi a culpa ratione status. Prima enim voluntas diaboli est ex statu termini abest omnis gratia quae est in statu
damnationis adest desperatio etiam quae sunt duae conditiones disponentes voluntatem ad impossibilitatem rectitudinis. Patet ergo peccatum aliorum
esse irremediabile propter istam rationem. Peccatum autem primi hominis quod ex suggestione daemonis subsecutum est remissibile fuit. Secundo prima
quae erat in carne mortali. Et haec carnis mortalitas faciebat remissibilitatem, potuit enim divina iustitia severitate et equitatem
in medicum in homine operari per etiam damnationem ita quod hominem peccatorem morti tradidit et hominis innocentis scilicet Christi morte pro
satisfactione suscepit. Secundo oportet in homine severitatis vindicta pro culpa perpetrata. Ut quemadmodum homo voluntarie peccando deum de
serviebat et seipsum pro morte culpae occideat, sic spiritus invitus desereret corpus et morte cogeretur in poena et ita mors morte
plecteretur sic commissa fuit in culpa. Angelus autem per naturam immortalis erat nec mori poterat nisi morte etiam et ideo non erat alia
via concedendi in ipsum iustitiae severitatem nisi per mortem damnationis etiam. Secundo mortalitas carnis multum facit ad hoc quod peccatum hominis
esset remissibile secundum medium partem. Et recordatus est quod caro sunt. Tertia ratio est transgressio excusabilis. Excusabilitas enim in culpa
faciebat ad peccati hominis remissibilitatem. Prima enim homo alio suggerente cecidit, dignum fuit alio sublevari et ideo competebat sibi mediator
...
Ille vero non. Patet ergo quod voluntas angeli non est rectificabilis ut fuit a tempore quo cecidit, quia enim fuit ex statu termini etiam revelata est ei poena damnationis
et ideo sic beati non possunt timere damnationem, ita alii mali propter certam damnationem non possunt sperare salutem, et propter absentiam gratiae non possunt penitere
et ideo non bonum esse. Et hoc est quod tamen in littera: neque locus inventus est amplius eorum in caelo empyreo, neque spes adipiscendi locum in

Tunc ibi. Et proiectus est draco etc. in terram. Declarata draconis et aliorum eius impotencia ad resistendum et ipsorum devictione, subditur de eorum proiectione. Circa quod querit utrum draco cum angelis suis proiectus sit in terram. Et videtur quod ceciderit in infernum, quia casus tanto profundior quanto gradus excelsior; ergo si ceciderunt de loco altissimo scilicet de celo empireo videtur quod detrusi sint in locum infimum scilicet in infernum. Item angelis sanctis propter mundiciam et lucem sapiencie debetur locus mundissimus et lucidissimus sicut celum empireum; ergo per locum a contrario demonibus immundis et obtenebratis debetur locus immundissimus et tenebrosissimus, sed iste locus est infimus et subterraneus qui dicitur infernus etc. Item homines mali decedentes in peccatis mortalibus statim post mortem descendunt in infernum sicut dicitur Iob 21: Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt; ergo cum similem dampnationem habeant sicut angeli causa quod hominibus mors videtur quod statim ceciderint in locum infernalem. Sed dicitur quod relicti sunt extra infernum ad nostram exercitacionem. Contra hoc. De se pugna est sufficiens ad malum et satis exercitamur per passionibus carnis; ergo demonum exercitacio superflua videtur, et si Deus hoc permittit videtur iniuste agere. Sed oppositum videtur innuere littera: Deus. Et proiectus est in terram. Item Ephesiorum 2°: Ambulastis secundum principem potestatis aeris huius, in quo demonstrat aerem malum; ergo potestas demonis maxime est in hoc aere, sed ubi est potestas omnis ibi et sedes; ergo est in aere. Item constat quod diabolus nos temptat et temptavit Christum ut dicitur Matthei 4 et de nobis, et non tamen scriptura docet sed experiencia. Cum ergo angeli ibi sint ubi operantur et circa nos operantur ergo circa nos est. Item in inferno nulla est omnino redempcio, unde qui descendunt in infernum numquam ascendunt; si ergo demones detrusi essent in inferno, nequaquam possent ad nos venire. Videtur quod numquam descenderint in infernum. Dicendum secundum Bonaventuram super 2° distinctione 6:

Sicut patet per scripturas locus demonum post lapsum usque ad diem iudicii non est locus subterraneus qui vocatur infernus sed aer caliginosus in quo generaliter inhabitat multitudo demonum. Utrum autem aliqui detrusi sint in infernum, Bonaventura dicit se nescire nisi a sanctis determinatum invenisse. Hoc autem bene credit quod aliqui descendunt ad torquendas animas secundum quod habent mitius malediccionis officia deputata. Racio autem quare sint in hoc aere caliginoso est propter humanum exercicium. Sicut enim dicit Augustinus: Numquam Deus eos proiceret futuros malos nisi posset quibus bonorum usibus eos accomodaret. Unde divina disposicio hoc exigit, ut sicut de prevaricatoribus angelis quodammodo trahat et eliciat obsequium electorum. Erit enim malorum pravis voluntatibus bene uti. Propter quod non eos detrusit in infernum sed locum dedit aptum ipsis demonibus tum quantum ad statum peccati tum quantum ad statum exercicii sive belli. Aer enim caliginosus propter caliginem congruit tenebrositati culpe, sed propter mobilitatem et subtilitatem congruit velocitati angelice, unde sicut angelis viris sanctis consilium est frequenter circa nos volitat ut musce. Propter quod pena de thanais dicit quod in angelis est considerare naturam, officium et peccatum. Nature congruit locus supremus ut celum empireum propter congruenciam propter conformitatem et propter gloriam ad quam ordinata erat natura angelica tamquam ad suam perfectionem. Officio vero congruit locus medius scilicet aer iste caliginosus in quo temptando homines exercent. Peccato vero congruit locus infimus scilicet infernus, sed propter officium exercendi electos differtur usque ad iudicium. Dicendum ergo quod demones inhabitant aerem caliginosum quia hic locus aptus est eis quantum ad statum peccati, quantum ad statum dampnati et quantum ad statum exercicii, quia aer caliginosus culpe consonat propter caliginem, propter tenebrositatem eius congruit pene, sed propter mobilitatem congruit mobilitati sive subtilitati angelice. Ad primum autem contrarium dicendum ad primum quod verum concludit si esset omnino retributum quod meruerunt, sed Deus non statim retribuit, sed sicut cum hominibus eos illuc comportat providencie quos ipsi sua perversitate inducunt ad peccandum. Ad 2m cum dicitur quod angelis sanctis debetur locus altissimus etc., dicendum quod quamvis locus altissimus etc. sit eis debitus, non tamen ibi sunt semper, sed et circa nos ad complendum suum ministerium. Similiter dico quod quamvis locus infimus et vilissimus sit demonibus debitus, tamen eis differtur propter nostrum exercicium. Ad 3m quod obicitur de malis hominibus post mortem, dicendum quod non est omnino simile, sed solum quo ad statum culpe, non quo ad statum dampnati vel exercicii, anima enim non est deputata ad ministrandum sicut angelus, non quo ad hoc non est simile. Ad ultimum cum obicitur quod Deus iniuste agit cum homine, dicendum quod non, ymmo misericordia superexaltat iudicium, quia cum fomite dat scintillam consciencie, contra demonem dat bonum angelum, et super hoc dat suam graciam et spiritum suum qui vincit omnes potestates, quia neque mors neque vita neque principatus neque potestates etc. possunt separare a caritate Dei, Romanorum 8. Unde ille amor est adiutorium prevalens omnibus et omnia vincens. Propter hoc ut habeat exercicium quod virtus in infirmitate perficitur dat Deus suis sanctis angelum Sathane qui eos colaphizet, sicut colaphizatur Paulus 2 Corinthiorum 12°. Circa quod 2° queritur: Dato quod non ceciderint in infernum sed in istum aerem caliginosum, utrum saltem ceciderint in infernale supplicium, utrum scilicet tormentum ubique sit. Et videtur quod sic, quia super illud Iacobi 3°: Inflammata a gehenna, Glossa dicit: Gehenna est diabolus propter quem facta est. Sicut enim gehenna semper ardet, sic diabolus ubicumque sit vel in aere vel sub terra semper fert secum tormenta flammarum. Item hoc videtur racione probabile. Angeli quamvis non sint a ministerio absoluti, tamen in ipso ministerio habent premium sue confirmacionis scilicet beatam visionem; ergo pari racione demones penam infernalem. Item videtur a minori, quia Gregorius est in Registro: Dei iuste singula ponderentur, peccatum angelicum quam humanum. Sed hoc decedentes in peccato mortali sine omni intervallo statim puniuntur incendio gehennali; ergo multo forcius videtur esse de malis angelis. Item in peccato duo sunt, aversio et conversio, et utrique videtur sua pena, scilicet aversioni carencia visionis et conversioni afflictio ignis, sed statim ut peccaverunt amiserunt aversio et conversio et utrique videtur sua pena scilicet aversioni carencia visionis et conversioni affliccio ignis. Sed statim ut peccaverunt amiserunt irremeabiliter visionem et punitur est carencia visionis; ergo pari racione pena afflictionis, sed hec est pena ignis infernalis etc. Item si punirentur, sed in contrarium arguitur, quia Matthei 8° dicitur: Ihesu fili Dei, ut quid venisti ante tempus torquere nos; ergo nondum angeli torquebantur. Item si punirentur pena ignis maxime cum ille agat in passibile et contiguum pati, ergo cum diabolus corporaliter obsideat aliquem, sic secum fert ignem. Videtur quod eum torqueri oportet, nisi virtute ignis per miraculum restringatur; sed non est ibi ponendum miraculum etc. Item si ita torquerentur demones igne, maxime cum ille sit sibi afflictivus non delectarentur in peccato hominis sed in faciendo alios peccare; ergo cum multum hoc desiderent non videtur esse probabile. Item si torquerentur igne maxime cum non sint nisi tres species: carbo, flamma et lux; carbonem, qua proprie non luce constat quod non affligit, nec deceret eos secum ferre lucem; ergo vel flamma vel carbone, sed neutrum istorum latet etc. Respondeo. Dicendum quod circa hoc sunt diverse opiniones doctorum. Quidam enim intendentes glose predicte super Iacobi 3° et considerantes ulcionem divine iusticie secundum rigorem dicunt demones ubicumque sunt punire supplicio ignis maxime licet magis intense quam post ultimam dampnacionem. Et cum hoc non sit intelligibile quod ignem circumferant ubique, secum circumferant nisi haberent corpora alligata, cogunt ponere quod demones a suo lapsu primevo habuerunt aptata corpora in quibus punirentur et in quibus traxerunt quam intuderunt male meditari qualiacumque distraxerunt, sicut febricitans ubique circumfert ardorem in qualicumque loco ponatur. Sed quoniam illud est difficile sustinere quod demones habeant corpora inseparabiliter unita et presertim non videantur ceteri pravum tamen quod ubicumque eterni sunt mala facere et mala multa multiplicare. Ideo aliorum posicio est quod demonibus differtur pena ignis usque post iudicium, tamen ut corpus ministrum et exercicium non obmittatur, tamen sicut ut divina misericordia ordinat que sustinet vasa apta ire in interitum in multa paciencia usque in diem quo retribuet omnibus secundum fructum adinvencionum suarum ut dicit apostolus ad Romanos 2°.

Tunc corpora positionis sit venior hominem vertitur dicit se vestire. Sed tamen que ultimo dicta est videtur esse probabilior. Unde videtur ad aliam aliam opinionem
Ad illud vero quod obicitur de glossa patet visionem sequentem consequentiam quod non intelligit de flamma ignis sed de flammis viciorum sicut ira
et invidie quibus torquetur. Ad illud vero quod obicitur de angelis bonis. Dicendum quod non est simile quia deus prior est ad infirmandum quam ad
depravandum quia visio dei in qua consistit gloria ubique potest esse. Sed ille ignis est in loco determinato. Sed ministerium angelorum non impeditur
quod gloria sed magis oppeditur. Pena vero retrahet animos malos ab operando. Ad illud quod obicitur de dampnatis hominibus. Dicendum quod non
est simile quia dampnati statim sunt quod statum deveniunt propter quod non est quod differantur supplicium non sicut demones qui demerentur usque ad diem
iudicii sicut patet declarari causa sive questio sinarum. Ad ultimum de auctione dicendum quod non est simile quia visio dei non potest stare cum culpa
unde inseparabilis pena a culpa est visionis carentia non sic est de pena afflictiva. Notandum etiam quod divina prudentia et clementia
locum sequestratum providit demonibus ne nimis ardentius nos temptaret nec tamen nimis a nobis longinquum ut posset nos contristare
unde quod habitent in aere caliginoso. Sed dum sive est quod at ad nos veniat. Sed est primissionis unde cum tamen sit aeris ministerium sibi
competat in qua parte sunt probabile videtur quod sunt in media ubi est turbulentia et vapores et varietas impressionum et hic est
quod frequenter commovet ventos et pluvias et alias impressiones aeris. Et ista pars aeris caliginosi dicitur eis esse carcer metaphorice
nam sicut quo quadam congruitate celum empireum est angelis sanctis locus conveniens et aptus tum quod lucidum tum quod spaciosum ita ut non
possit dici palatium attestans claritati et tranquillitati amplitudini civitatis. Sic per oppositum aer iste caliginosus carcer dicitur quia primis
et artus et obscurus non obscuritate que obscuret vel artitudine qua angustet quod distringit quo volunt et sint spirituales ergo nec
prohibeatur ut detineatur corpore ventus etc non potest commovere ut perturbare radium ergo multo fortius ut spiritum sed potius que attestatur artitudi
mentis et frigori iniquitatis et quietorum affectionum et ideo vere carcer dicitur sed sicut alio loco corporali locatur spiritus alio corpus sic etiam
alio et alio incarcerat. Patet ergo quod dicitur quod quarto potentium an loca tunc propter locum corpus est infirmus quia gravitas inclinat rem ad locum deorsum
sed peccatum est gravitas qua gravatur substantia spiritualis ergo infirmus qui est locus summe deorsum est proprius locus demonum quantum ad corpus peccatum. Quantum
sed peccatum est gravitas qua gravatur substantia spiritualis ergo infimus qui est locus summe deorsum: at et infimum quia demones quantum ad suum officium
vero ad corpus officium demones usque ad diem novissimum pro loco habent aerem caliginosum at et infimum quia demones quantum ad suum officium
sunt temptatores hominum vincentium et tortores pro corpore post mortem ad infimum descendatur ergo quantum ad primum officium pro loco habent aerem
caliginosum sed quantum ad secundum pro loco habent infimum. Sed quibus potest videri tortor quod post diem iudicii demonum locus erit solum infimus
quod tunc desinet in eis officium sanctos exercendi et tamen remanebit eis officium puniendi qui tamen erit in inferno proprie non remanebit
et tunc desinet in eis officium sanctos exercendi et tamen remanebit eis officium puniendi qui cum erunt in inferno ...
sed de inter locum et locatum dicit esse proportio sed substantia spiritualis propter sive malis primitatis conversis non est proportio ad ista loca
vilia tamquam modi sicut aer vel infimus etc. Dicendum quod licet talia non conveniant angelis ratione nature angelice tamen sibi possunt competere ratione officii
vel ratione culpe contracte. Post hoc ad alia argumenta opponitur. Sed prime questionis dicendum ad primum. Vide ante folium et vide terram signum
Sic ergo infra patet intellectus huius lectionis de prolatione draconis de celo in terram et hic intendo pro celum empireum celum in quo conditi sunt et prima ...
sed intellectum pro celum aereum mutatione tunc aliter opponitur ista tota littera infra ante duo folia ibi. Et non valuerit sed remotio amplius locorum
Utrum in demonibus sit male voluntatis continuatio. Dicendum sed de veritate super secundo sententiarum unde cum loquitur de mala voluntate potest sic quantum ad deformitatem
quantum ad privitatem et quantum ad actualitatem. Quantum ad deformitatem dyaboli est in mala voluntate continua sicut quod illa intuetur variatio pro deformitate
desperationis sive inertiorum quia macula peccati sic adheret voluntati dyaboli quod nullo potest ab illa separari. Quantum ad pravitatem est etiam omnis continua
desperationis sive incertitudinis quod macula peccati sic adheret voluntati dyaboli quod nullo potest ab illa separari
ita tamen quod intuetur variatio quantum ad modum inclinandi dyaboli cum ad illud quod primo appetiit etiam nunc habet pravitatem sed differentem modo
quod prius prius enim appetiit cum proposito obtinendi unde dixit ponam sedem meam ad aquilonem etc. Nunc appetit quantum in se est sed cum desperatione
sicut ambitiosus qui sperat eius statum obtinere quamvis non obtinet non recedit ambitio sed modus ambiendi variatur sic est et in dyabolo
licet enim desperavit obtinere quod appetiit tamen adhuc appetit et si viam possit invenire per quam crederet obtinere posse sine dubio presumeret id quod
prius presumebat. Quantum vero ad actualitatem est continuatio in actu peccandi sed tamen intuetur variatio quantum ad genus quia non peccat continue peccato
unius generis cum non moveatur sic motibus diversis. Modo enim peccat superbia modo invidia modo aliis modis sicut vero voluntas eius numquam requiescit
quia numquam lassatur cum sit incorporeus et cum in ea regnet perversitas secundum omnem actum quem elicit deformat et depravat et ita continue peccat
unde super primo in corpore vero Christus quem conventio Christi ad Belial dicit glossa. Sic vero ut anima bursatur sic dyaboli anima male sed sic facit aliquid quod est substantia spiritualis
non lassata in operando etc. Item loquitur de dyabolo ab initio peccat glossa ab initio sue creationis incipiens peccat continue usque in presens. Item Augustinus de
fide ad Petrum loquens de demonibus dicit hic mala perpetua voluntate carere ut pena. Et secundo dyaboli adhuc credit quod avaragat quod prius presumpsit
Et ideo quia est obstinatus sed obstinatio est continuatio in proposito malo ergo dyaboli voluntas est continuata in malo quod concepit ergo non potest ab eo recedere
Sed contra potest ab actu malo voluntatis desistere. Posset aliquando sic ad graviorem reparare quia dimittere actum peccati est reparare sic adgravari sed ipse ut ...
Sed dicit Jacobi secundo demones credunt et contremiscunt sed credere et timere non sunt actus male voluntatis ergo videtur quod aliquando movetur sive obliquitate et ita ibi
aliqua est interpolatio. Et si contremiscunt et timor retrahit a malo actu videtur ergo quod aliquando desistat. Item glossa super primo in persona secundo demones non
portant adhuc sic execrabile iudicium dicit magnitudine penarum territi a multis presumptionibus desistunt ergo videtur quod cessant in eis presumendi
perversitas saltem quantum ad actum. Dicendum ad primum quod sic actus indicatur bonus duplex aut quod sic utputa qui est actus virtutis elicientis propter velut abstinere
tunc a voluptatibus etc. deplebus aut quod adiuncto sic ire ad ecclesiam sic actus dicitur malus duplex aut quod ducere elicitur a vitio ut velle posse
aut quod vitium deformans concomitatur ut dare elemosinam propter vanam gloriam vel cum murmure et impatientia. Et sic non deformat dyaboli actum
credendi quia cum murmure et impatientia et displicentia illius quod credit non in actu illud et ita credendo peccat non quia credit sed quia non eo modo
credendi quia cum murmure et impatientia et displicentia ... quo credere debet credit sive indicandus est si dyabolus deo obediat licet enim actus credendi sit bonus tamen deformatur per circumstantiam quia credit cum murmure
quo credere debet credit sive indicandus est si dyabolus deo obediat ...
unde sic dyabolus peccat aut in actu sancta ut metuit blasphemare et sancta. Aut in actu circumstantia ut credere cum murmure et displicentia
Ad secundum quod dicit de timore. Dicendum quod verum est quod timet sed tamen timor est ita equalis et voluntas peccandi adeo est superba quod propter hoc non cessat
Sic apparet in latrone qui licet timeat furtum tamen propter appetitum furandi non cessat a furto et in ipso timore peccat quia displicet ei
divina iustitia quam formidat. Sed ad glossam quod dicit quod a multis presumptionibus desistit dicendum quod quamvis non audeat attemptare quod prius
ausus fuit tamen superba voluntate non desistit appetere et ut dictum est si viam possent invenire per quam crederent attingere absque dubio id
presumerent unde quamvis sit indicium variatum propter penarum intuitum tamen appetitus non est ablatus ut malum desiderium semper regnat actu
Sed dicit cessante causa cessat effectus sed ideo quod movit dyabolum ad appetendum divinam celsitudinem fuit pulcritudo et sublimitas nature et precellentia ... omnium
sed amisit de casu dyaboli ideo sperarunt posse obtinere quod etiam appetiit sed modo non habet istam celsitudinem ergo ut ... voluntas ut videtur. Dicendum quod est causa
... et hoc cessante non cessat effectus utputa mente et tunc fuit in dyabolo pulcritudo. Alia est effectus et causa et tales
fuit voluntas dyaboli obliqua et avara et hoc semper est in dyabolo ideo semper est in eo superbia. Et quamvis non assurgat ad id obtinendum tamen adhuc assurgit ad
id quod potest et amplius quam potest quia ad dominium hominum et maiorum sanctorum etc.

et nos ut custodiamur volunt vigilare a sompno / Ecce tetendit antiquus predator noster laqueos infinitos et ob viam nostram multos complevit decipulis
ad capiendas animas nostras et quis effugiet eius laqueos Posuit enim in divitiis laqueos in paupertate laqueos tetendit / in cibo et
potu in voluptate sompno et vigiliis laqueos posuit in verbo in opere et in omni vita nostra [illegible] Angelus filius dei contra dyabolum committit
bella preliis indicitur quia gloria victorie comprehenditur Quisquis autem comptante christo celesti tuba iam resonante angelorum turba co-
operante ad hoc virtutis exercitum opere neglexit nec pacem videbo ut pavorem consorcio dignus erit. ymo desertoris crimine no-
tabitur et velut proditor punietur. Ideo sumamus arma celestia certi de victoria quia rex noster qui nobiscum est vinci non potest.
qui caput draconis contrivit. sicut in iordanis flumine nos ab eius potestate eripuit Exemplum legitur in vitas patrum Cum quidam
abbas monstris noctis durissime temptaretur. ad consilium beati ysidori cum ad confessionem fuisset primum respexit ad occidentem
et vidit multitudinem demonum cum furore se prestancium ad bellum. Deinde respexit ad orientem et vidit innumerabiles exercitus
angelorum Cumque abbas ysidorus ait Ecce vidisti in occidente qui nos impugnat et in oriente qui nos adiuvant Cognosce ergo
quia nobiscum plures sunt sicut heliseus dixit ad puerum suum 4 Regum 6. Item legitur de beato Anthonio quod cum nocte quadam a demonibus
esset laceratus subito radius quidam lucis effulsit et demones ac tenebras effugavit Statim quod sanatus putans quod christum intel-
ligens dixit Ubi eras ihesu bone quare non a principio affuisti ut curares vulnera mea Et vox ad eum ait Anthoni hic eram sed
exspectabam videre certamen tuum. Nunc autem quia viriliter dimicasti in toto orbe te faciam nominari Item legitur in vitas patrum cum quidam etc.
Unde haymo proiectus est de celo in terram id est de mentibus electorum in corda reproborum non quo in eis et ante non erat sed quod ab istis expulsus
amplius illis dominari cepit Ruinam eius terra excepit quia terrena querentium terrena sapientium mentes invadit / De qua scilicet terra eidem
serpenti in prima maledictione figuratur dicitur / Terram comedes cunctis diebus vite tue Genesis 3o Nam quod Abacuk propheta capitulo primo dicit Esca
eius electa de illis intelligitur est qui estimacione hominum electi apparebant sed in conspectu dei iam terra erant Sic dicit gregorius 33 moralium co 17

Et audivi vocem magnam in celo dicentem Nunc facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas christi eius Quia
proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte Et ipsi vicerunt illum
propter sanguinem agni et propter verbum testimonii sui / et non dilexerunt animas suas usque ad mortem / propterea letamini celi et qui
habitatis in eis. Ve terre et mari quia descendit dyabolus ad vos habens iram magnam sciens quod modicum habet tempus etc.
Ista pars principalis in qua ponitur sanctorum congratulacio de dyaboli deieccione et de adiutorii celestis collacione. Et dividitur in tres partes primo
ponitur ipsa congratulacio et cause congratulacionis specificatio secundo subditur sanctorum ad congratulandum et congaudendum invitacio id est propterea letamini celi
tercio subiungitur dampnacionis malorum prenunciacio id est Ve terre et mari etc. Prima adhuc subdividitur quia primo ponitur congratulacio secundo eius subiuncio id est Quia p-
roiectus ad primum dicit Et audivi vocem magnam in celo id est magnum desiderium sanctorum in ecclesia ait haymo. sive magnam exultacionem ait glo-
sa in celo id est in angelis et in animabus sanctis secundum glosam De qua voce dictum est supra 11 Facte sunt voces magne in celo Et ezechielis primo Cum
fieret vox super firmamentum Ibi gregorius omelia 8 primo parte de voce quadrupedum scilicet et rotarum et alarum que sunt sub firmamento et angelorum que est de
firmamento et de voce dei que est super firmamentum / primi machabeorum 3o Clamaverunt voce magna Danielis xiiio Exclamavit voce magna susanna
Ibi lira id est magno cordis affectu et mentis pura confessione et bona consciencia / vocem eius fecerunt clarorum unde magna erat eius
exclamacio deo que ab hominibus non audiebatur Sic id est voce magna dicentes Nunc facta est salus quia gratuita dei bonitate salvati sumus
Et virtus quia roborati sumus Et potestas quia in celsitudinis gloriam erecti sumus Et regnum dei nostri quia baptismo regnavimus Et
potestas christi eius scilicet facta est sicut ipse resurgens a mortuis dixit Data est michi omnis potestas in celo et in terra Matthei ultimo Unde necessario facta est
salus quia per ipsum est remissio peccatorum Et virtus quia per ipsum est robur operandi Et regnum id est donum iusticie calcandi Et potestas scilicet dyabolum
subiciendi Sic id est primum per graciam operantem secundum per graciam cooperantem tercium per graciam confirmatam quartum per graciam finalem consummantem / Sed quare
qualiter ait Nunc facta est salus quia ex quo christus natus est facta est salus ecclesie primo ad romanos primo Qui factus est nobis sapiencia et iusticia et sanctificacio et
redempcio / Dicendum secundum haymonem quod hec vox ad omne tempus pertinet / ab adventu salvatoris et usque ad consummacionem perveniat / clamare
non desinit / Ecce supra 11 Factum est regnum mundi huius domini nostri / et christi eius ibi dicitur / Supra primo Qui fecit nos regnum et sacerdotes
Danielis vii Regnum et potestas et magnitudo regni datur populo sanctorum altissimi / Vox ergo magna sanctorum est magnus devocionis
affectus magnus iubilus laudis cernentium ait Ambrosius / Et subiungitur causa huius congratulacionis cum dicitur Quia proiectus est / accusator
fratrum id est victus supra co dicit proiectus est draco Iohannis xii Nunc princeps mundi eicietur foras / Sed obicitur secundum Augustinum super primo ...
quod ab inicio ipse fuit proiectus de cordibus bonorum sicut de cordibus patriarcharum et prophetarum / ergo non tunc scilicet ab adventu salvatoris
Dicendum secundum Augustinum ibidem quod illud quod tunc in hominibus paucissimis factum est / postea in multis magis quam populis futurum fuit / sed
per passionem ihesu christi et ibi dicit de hoc Et ut ait beatus beda Vox hec non solum est hominum sed et angelorum Congratulantur namque angeli
saluti fratrum suorum id est civium futurorum. Nunc autem peregrinorum quia sciunt per istorum salutem corpus eorum adimpleri Infra ultimo ait angelus
conservus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum. Dicuntur ergo angeli fratres nostri per graciam non per naturam quia illi sunt spiritus nos corporei Vel quia ab
uno sumus nos et ipsi creati vel ad eandem hereditatem obtinendam vocati Nec mirum si angeli homines vocent fratres cum dominus vocavit
ipsum dominus hic fratres Surgens enim a mortuus dicit marie. Vade ad fratres meos Iohannis xx. Hebreorum primo Non confunditur eos vocare fratres
Neque enim iam dedignantur homines hic fratres qui dominum habent omnium hominum fratrem Gaudet ergo angelus de fratrum suorum id est hominum redempcione
et dyaboli deieccione ait haymo. Unde et in christi nativitate dicebat Gloria in altissimis deo etc. Luce 2o capitulo quare qualiter ait Qui accusabat
illos ante conspectum dei Ex quo omnia nuda et aperta sunt oculis dei Hebreorum 4 etiam auctores cuiuscumque Ieremie 23 Superfluum est aliquos
accusare in conspectu dei Item peccata accusare est iustum / nec dyabolus pro alia quam peccata ante deum accusare ergo non propter hoc debuit proici
Item a deo est omnis potestas temptandi et alios affligendi iustos ergo et accusandi Item quibus quo accusat ante deum Et qualiter ait
die ac nocte cum non sit ibi successio diei ac noctis ante deum Dicendum quod sicut ait beatus gregorius super iob libro moralium primo Tribus
modis loquitur dyabolus ad deum vel cum vias suas consummat vel cum electorum innocenciam fictis criminibus accusat / vel cum temptandam
eandem innocenciam postulat et ibi dicit hoc exponat de vias quippe suas consummat quod ait Circuivi terram etc. Electorum innocenciam accusat
cum dicit Numquid frustra Iob timet deum / Nonne tu vallasti eum etc. Temptandam eandem innocenciam postulat dicens Extende manum tuam et tange etc.

Bone ergo impie voluntatis et fraudulente fictionis in accusando reprehendendus est et gaudendum de sua pietate. Vel ut ait Hayno, accusator dicitur est ad malum persuasor vel proditor. Tunc enim accusat quando dignos accusatione reddit non loquendo contra sed obediendo nobis. Et ut ait Anthelmus: Tunc accusat homines cum ab hostibus cordis eorum abierint et fratres fuerint. Et hoc die ac nocte, id est continue, ait glosa. Vel id est in prosperis et in adversis, secundum Bedam et alios expositores. Unde beatus Gregorius 2° moralium exponens illud Job: Numquid frustra Job timet deum? Nonne tu vallasti eum ac domum eius, benedixisti opera manuum eius et possessio eius crevit in terra? dicit: Astutus adversarius cum sanctum virum in prosperitate bene egisse considerat, verba apud iudicem per adversa suscitat. Unde recte dicitur quod accusator fratrum nostrorum dictus est qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Scriptura namque sacra sepe diem pro prosperis, noctem autem pro adversis ponere consuevit. In die ergo ac nocte nos accusare non desinit, quia nos modo in prosperis, modo in adversis accusabiles ostendere contendit. In die accusat cum prosperis male nos uti insimulat. In nocte accusat cum in adversis nos non habere patientiam demonstrat. Hec ille.

Et patet hic officium dyaboli, scilicet accusare et accusabiles reddere, ait glosa, maxime accusandi suggerendo. Et sicut ait: Accusator fratrum non victor tuum. Et ideo qui accusat fratres, unde fratres, id est fideles et proximos, ex odio invido vel alio malivolo, non vitia fratrum recte, alio sunt imitatores sathane. Propter quod ait Salvator Matthei 18: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum. Si te non audierit, dic ecclesie. Certa ergo causa, iusta, atque debito modo cavere debent in accusatione, de quo sufficienter causa 2 questio 2 et A et B.

Utrum in fraterna correctione de necessitate precepti secreta admonitio precedere debeat accusationem seu denunciationem. Dicendum quod circa publicam denunciationem peccatorum est distinguendum. Aut enim peccata sunt publica aut occulta. Si publica, tunc non tantum adhibendum est remedium ei qui peccavit ut melior fiat, sed etiam aliis ad quorum notitiam devenerit ut non scandalizentur. Et ideo talia peccata publice sunt arguenda secundum illud apostoli 1 Thimothei 5: Peccantem coram omnibus argue ut ceteri timorem habeant, quod intelligitur de peccatis publicis. Si vero peccata sunt occulta, sic videtur habere locum quod dominus dicit: Si peccaverit in te frater tuus etc. Quando enim publice te offendit coram aliis, iam non solum peccat in te sed etiam in alios. De peccatis autem occultis adhuc distinguendum videtur. Quedam enim sunt occulta peccata que sunt in nocumentum proximorum vel corporale vel spirituale, utputa si quis occulte tractat quomodo civitas tradatur hostibus, vel si hereticus privatim homines avertit a fide. Et quia hic qui sic occulte peccat non solum in te peccat sed etiam in alios, oportet statim ad denunciationem procedere, ut per huiusmodi nocumentum impediatur, nisi forte aliquis firmiter estimaret quod statim per secretam admonitionem possit huiusmodi mala impedire. Quedam vero sunt peccata que solum sunt in malum peccantis et illius in quem peccat, vel quia a peccante leditur vel saltem quia sola notitia. Et tunc solum ad hoc attendendum est ut fratri peccanti subveniatur. Et sicut medicus corporalis sanitatem infert ubi potest sine alicuius membri abscisione, si autem non potest, abscidit membrum minus necessarium ut vita totius conservetur. Ita etiam ille qui studet emendationi fratris debet, si potest, sic emendare fratrem, salva per omnia eius conscientia, ut eius fama conservetur. Si quia conscientia perdenda est fame voluit dominus ut saltem cum dispendio fame fratris conscientia per publicam denunciationem aperto liberetur. Unde patet de necessitate precepti esse quod secreta admonitio publicam precedat denunciationem.

Sed dicit Augustinus dicit: Ex gestis sanctorum patrum intelligitur qualiter precepta scripture sunt intelligenda. Sed ex gestis sanctorum invenitur facta publica denunciatio peccati occulti nulla admonitione secreta precedente, sicut legitur Genesis 37 quod Joseph accusavit fratres suos crimine pessimo apud patrem. Et Actuum 5 dicitur quod Petrus Ananiam et Zaphiram occulte defraudantes de pretio agri publice denunciavit, nulla secreta admonitione premissa. Ipse etiam non legitur Judam admonuisse secrete antequam eum denunciaret. Non ergo videtur esse de necessitate precepti secretam admonitionem precedere publicam denunciationem. Respondeo dicendum est de Joseph quod alias fratres suos admonuit, licet non sit scriptum. Vel potest dici quod peccatum publicum erat inter fratres. Unde dicit: Accusavit fratres suos pluraliter. Petrus autem publicavit peccatum occultum Ananie et Zaphire tamquam executor dei, cuius revelatione peccatum cognovit. Christus vero peccatum inde tamquam publicum habebat, unde statim poterat ad publicationem procedere. Tamen ipse non publicavit, sed obscuris verbis eum de peccato suo admonuit. Sed patet tertio ad quartum.

Notandum insuper quod contra sathanam qui est optimus accusator, magna prudentia est hominis se accusare coram deo et vicario eius quod nomine esse accusandum. Unde Anthelmus: Ab hac accusatione sua diaboli ille per omnia liber apparet qui seipsum se accusare studet, quos ab adversario accusari posse cognoscit, scilicet damnando flendo et penitendo. Hec ille. Et Hayno: Christus dicitur. Justus prior est accusator sui. Unde textus Gregorius super Ezechielem omelia 7 : Prius dicit mala que fecimus et defleamus et accusemus, et tunc iustus advocatus noster iustos nos defendet in iudicio qui nosmetipsos iniustos et cognoscimus et accusamus. Hec ille. Et vere peccatis est accusator fortis. Et ipsi scilicet fratres in ecclesia vicerunt eum suggestionem eius non recipiendo, sed nec credit quis quod sua virtute possit vincere. Subditur: Propter sanguinem agni, id est propter passionem Christi, quam imitantur mortificantes se cum viciis et concupiscentiis. Galatas 5. Et propter verbum testimonii sui, id est propter rectitudinem fidei quam custodierunt, ait Hayno. Vel propter sanguinem agni, id est propter fidem et imitationem passionis Christi. 1 Johannis 5: Hec est victoria que vincit mundum, fides nostra. Hebreorum 11: Sancti per fidem vicerunt regna etc. Unde significatum fuit Exodi 12° ubi dicitur quod tunc illos non nocuit exterminator qui postes domus et superliminare tinxerunt sanguine agni. Duo postes sunt anima et corpus, superliminare ratio vel intellectus. In corde est sanguis agni per affectum compassionis, in corpore per effectum imitationis, in ratione per illuminationem fidei. Canticorum 8: Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum. Et propter verbum testimonii sui, id est propter apertam confessionem qua testificati sunt nativitatem, passionem, resurrectionem et cetera. Ait Actuum 4: Virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Jhesu Christi.

Et non dilexerunt animas suas usque ad mortem, scilicet corporalem, id est tantum quod sua dilectio excluderet mortem corporalem. Johannis 12: Qui amat animam suam perdet eam. Qui ante elegerunt mori in hac vita quam Christum negare, magis elegerunt in hac vita mori ut post modum cum Christo regnarent quam hic vivere temporaliter et post modum eternaliter perire. Usque ad mortem animas posuerunt nec eas nequiter amaverunt. Unde Paulus ait Actuum 20: Non facio animam meam preciosiorem me. Et 21: Non solum alligari sed etiam mori paratus sum in Jherusalem. Et patet hic utilitas passionis Jhesu Christi. Sanguine namque suo nos lavit. Supra primo: Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Quinto: Nos redemit. Supra 5: Redemisti nos in sanguine tuo. Tertio nos induit et decoravit. Supra 7: Laverunt stolas suas in sanguine agni. Quarto nos victores fecit, ut hic. 1 Johannis 5: Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quod Jhesus est filius dei? Hic est qui venit per sanguinem et aquam. Et patet quod sancti non dilexerunt animas suas, id est vitas animales, usque ad mortem, id est ut animam perirent, immo oderunt mortem sustinendo. Johannis 12: Qui odit animam suam perdet eam. Hinc Augustinus omelia 51: Magna et mira sententia. Quomodo sit hominis in animam suam amor ut pereat, odium ne pereat. Si male amaveris tunc odisti, si bene oderis tunc amasti. Felices qui oderunt custodiendo ne perdant amando. Et dicit ibi bene. Et bene super cantica sermone 20: Christus optime recte

Augustinus libro 4 de sermone domini in monte c. 6: Sicut accusare vitia officium est bonorum virorum et benevolorum, quod cum male faciunt alienas partes agunt. Et ideo iniqui et molesti et fallaces, qui cum omni vitiorum accusatione odio et livore suscipiunt et consultores videri se volunt. Post dicit idem Augustinus in vero 4 c.: Nos indicavit malivolos qui se coram magistris quippe incertos non esse, si fratres vestros esse iudicando corrigere potestis, tacendo prius permittitis. Si enim sic tanquam vellem habet in corpore quod vellet occultari, sic timet sanare. Nonne crudelius a te silentur et miseratione vulneratur? Multo ergo peius debes manifestare ne deterius putrescat in corde etc. Idem te circa quod dicitur veritatis in fine.

Augustinus in sermonibus quinti secundum Christum: Peccatum cum suadet tibi serpens ante oculos recipis, sed si persuasum est non occultes, serpens accusetur. Et ideo in dei et ut dei agnoscat tu agnosce, impunitum non potest esse peccatum. Non deus, non enim non est iniustum, et si non potest esse impunitum, puniatur a te ne puniatur ab illo. Ideo tribunal mentis tue ascende, hic te et reum te constitue ante te. Noli te ponere post te, ne deus te ponat ante te. Habes te accusatorem ut deum habeas compunctorem, habeas te punitorem ut deum invenias defensorem. Hec ille.

Et ipse dicit gaudium est angelis dei super uno peccatore penitentiam agente quam super 99 iustis quibus non est opus penitentia quia ex conuersione peccatoris angelis dei accrescit gaudium et ex multis fortius de beatificatione eius [illegible] gaudii ordinate sic est maius gaudium [illegible] in superna urbe [illegible] maius gaudium tunc propter exaltationem tunc propter ruine angelice reparationem [illegible] [illegible] pro pluribus gaudent [illegible] pro pluribus saluatur et [illegible] quantum ad primum congaudentes quantum ad istud [illegible] quantum ad articulum et [illegible] bona opera [illegible] in [illegible] primum articulum mentem et ex generis [illegible] ad beatitudinem perducit super quibus absque dubio gaudebis et congratulantur [illegible]

Et ipse dicit letamini celi etc.

estimator est quam multi sibi suorum penitentium existimat quam paulus aliorum profectorum se fruebat. Et subdit dyabolus propter ponat aliter super populo sive ponendo ut martirum sive affligendo ut penitentes. Et secundum inuitatio sanctorum ad congratulandum cum dicit letamini celi id est omnes celici propterea scilicet de dyaboli deiectione et hominum liberatione. Et qui habitatis in eis fide scilicet et caritate letentur celi. dicit propheta ysaias uel letamini celi et exultate cum ea omnes qui diligitis eam uel letamini celi id est angeli maiores et sancti et qui habitatis in eis id est minores qui recipiunt ab eis illuminationes uel qui estis sub eorum regimine secundum haymonem et glossam. Quibus concordat in duo quod gratulari dicit et hominis ad uotum consortium redeunt et angeli reintegratum numerum suum istis receptis aspiciunt. Et propterea letamini celi quia non est leticia uana nisi sanctorum et iustorum letus enim dicitur quasi latus quia leticia solet facere distentionem ait hugo. unde augustinus super iohannem omelia 6 leticia est cordis diffusio quia diffundere [illegible] cum delectatur ergo solum iusti uere dilatantur gaudio scilicet in deo ideo ait propheta letamini iusti in domino. Et sequitur pronunciatio dampnationis reproborum cum subditur Ve terre id est terrena amantibus et eis incumbentibus. Et mari id est de uicio in uicium fluctuantibus ysaias 60 impii quasi mare feruens quod quiescere non potest. Per terram ergo figurantur reprobi qui diu terra amando terrena quasi sunt cibus demonum genesis 3 terram comedes omnibus diebus uite tue. unde augustinus libro de agone christiano terra quam comedit dyabolus peccator est etc. Et nomine maris figurantur peccatores iob 7 numquid mare ego sum. Et gregorius 8 moralium nomine maris corda carnalium turbidis cogitationibus fluctuosa figurantur. Istud enim est mare in quo pugnat quatuor bestie daniel 7 et terra de qua ascendent quatuor bestie [illegible] Augustinus [illegible] terra pars maris etc. In figura reproborum Istis est ve id est eterna dampnatio uel potius ue ad quos expulsus inimicus depulsus ab electis descendit non quo in eis ante non esset sed quia expulsus non assuetis amplius in suis dominari cepit magis haymo. Augustinus unde ve ve ve habitantibus in terra. Et hoc quia descendit ad uos dyabolus id est deorsum scilicet fluens proiectus a cordibus fidelium ut premissum est augustinus in primo [illegible] immundus spiritus exierit ab homine etc. habens magnam iram scilicet quia uidet multos sub se subtractos ait glossa. Tanto enim frequencius seuit quanto uiciniorem sibi adesse sentit penam scilicet in inferno finaliter ait haymo. Ut enim ait dyonisius de diuinis nominibus c 4 malum in demonibus est furor irracionabilis demens concupiscencia fantasia proterua etc. bilde de demonibus ait augustinus 9 de ciuitate dei et propheticus [illegible] superbia tumidi fallacia callidi nocendi cupidissimi a iusticia penitus alieni modestia liuidi etc. Iob 16 collegit in me furorem suum subdit causam ire magne dyaboli sciens quia modicum tempus habet scilicet ut electos ab iniquissimo parte celestis retundet. unde ardencius ad bellandum grassatur et eos qui recte uiuere uolunt oppugnare conatur ait richardus. 1 petri 2 promissa hoc est. Et ideo mitto de illis ut ait beda quos nequissimus possidet hostis. Ecclesiastici 39 spiritus qui ad uindictam sunt creati et in furore suo confirmauerunt tormenta sua etc. Et ideo non restat eis qui uolunt iram euadere dyaboli et tyrannidem eius donatiuam nisi ut non sint terra id est terrena amantes nec mare id est de uicio in uicium fluctuantes sed ut sathanam eiectos de cordibus suis fiant celi et hoc per sanguinem agni id est fide passionis et uitam eius [illegible] imitando quia omne quod natum est ex deo uincit mundum prima iohannis 5.

Et postquam uidit draco quod proiectus est in terram persecutus est mulierem que peperit filium masculum. Et date sunt mulieri due ale aquile magne ut uolaret in desertum in locum suum ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuuit terra mulierem et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata dei et habent testimonium ihesu christi. Et stetit super arenam maris.

Cuius et ultra per hunc textum in qua determinatur de persecucione ecclesie a dracone magis apta et maiorita sic continuatur glossa. Et diuiditur in duas partes primo agitur de ecclesie persecucione quantum ad maiores secundo quantum ad minores ibi Et iratus est draco. Prima subdiuiditur in quatuor partes primo innuitur persecutionis principium secundo adiutorium ecclesie collatum similiter ibi Et date sunt mulieri Tercio narratur tribulationis immissio a dracone magnitudo ibi Et misit serpens etc. Quarto ecclesie contra tribulationes pacis et caritatis de uicto ibi Et absorbuit. Quantum ad primum dicit Et postquam uidit draco. Ad litteram draco subtile est uisu et corpus magnum. Et ideo sic dyabolus qui habet acumen uisus per longam experienciam et magnitudinem corporis per potestatem uiolenciam. Et postquam uidit quod proiectus est in terram scilicet de celo id est de cordibus electorum in corda reproborum ut beda quod maxime factum est per aduentum filii dei luce 10 uidebam sathanam quasi fulgur de celo cadentem. persecutus est mulierem id est ecclesiam que peperit filium masculum id est christum per ipsum ut expositum est supra. quam prestat ei auxilium contra aspera tribulationum sic enim occulta impugnationes dyaboli occultat lucida eliciuntur quia postquam ecclesia uel quecumque fidelis anima facit aliquod opus uirtuosum quod est mulierem parere masculum statim insurgit tribulatio et persecucio impiorum dyaboli procuratione quas quidem tribulationes et temptationes et si dyabolus procurat et ordinet in malum tamen diligentibus deum omnia cooperantur in bonum romanorum 8. Sicut iob flagellatus et percussus uictor extitit et beatus benedictus ut scribit gregorius in 2o dyalogorum reparatus uicta temptatione magis uirtutum extitit etc. Et ut haymo dicit beata ecclesia designatur per mulierem non propter molliciem animi sed quia quotidie spirituales dei filios gignere non cessat ut habitum est supra. Ipsa est etiam sponsa anulo fidei in baptismo subarrata de qua dicit apostolus 2 corinthiorum 11 despondi uos uni uiro uirginem castam exhibere christo. Et ecclesia desponsatur christo eterna non habitura maculam neque rugam. Et infra apocalypsis 21 dicitur ueni ostendam tibi sponsam agni. Ipsa est etiam uxor in perfectione operis et morum constituta et quia sua predicatione et doctrina multos filios dei generat unde et ipse dominus dicit matthei 12 quicumque fecerit uoluntatem patris mei ipse et frater soror et mater. Credendo ergo sponsa operibus inherendo uxor uocibus predicando mater efficitur christi. Tociens enim parit christum quociens officio predicationis eius membra quod nos sumus ad fidem et operationem informat propter quod beatus augustinus sermone 2o de natiuitate beate uirginis tercius predictam auctoritatem saluatoris ait sic dicit Nonne fratres dignitatem uestram si adimpletis uoluntatem dei frangitis uestram. Ecce beata et uenerabilis uirgo maria secundum carnem quidem mater christi fuit frater non fuit soror non fuit. Nos autem [illegible] omnia [illegible] christo per spiritum sumus si uoluntatem eius que illi placet cum patre quis est fatigemus adimplere sic et ipsa per spiritum est ei [illegible] omnia cum eius fecit uoluntatem. Et quod natum est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est. Ex illa ergo parte qua redemptor noster deus est proximi sibi tanto multipliciter sumus quanto illa beata uirgo ex qua nasci dignatus est in carne esse non potuit. Ipsum et singulare fuit illi beatissime uirgini christum in utero gerere. Commune uobis et uniuersis electis est in cordibus illum deuocione portare. Felix illa beata femina que illum nouem mensibus gestauit in uentre felices erunt nos si illum assidue portare studeamus in mente. Concepit maria christum in utero carnis deferunt non [illegible] enim concipit [illegible] et laruam neque [illegible] libertatem amittat et quanto [illegible] tempus angustatur tanto multiplicatur [illegible] ergo in magne ire frequenciam sic dilatabitur ne qui in bene stare non potuit scilicet dampnosus sue sociam ~~[illegible]~~ Et ystorin libro quarto de summo bono c 26 quanto propinquius fine mundi dyabolus uidet tanto crudelius persecucionibus seuit scilicet [illegible] dampnandos proprios quos sub se multiplicat cum quibus gehenne ignibus addicatur. Quanto breuius tempus uidet sub restare dyabolus ut dampnetur persecucionis ira motus diuina iusticia permittente ut glorificentur iusti sordidentur iniqui et ut dyabolo durior crescat dampnationis pena etc. Et ideo etc.

Quod ideo secundum dyabolum scilicet in terra quasi terreni et mare id est peccatoribus scilicet quia terrenos id est in istos a quibus uictus expellitur [illegible] ubi uersus scilicet ad illos [illegible] ideo dicit et postquam uidit draco id est a cordibus fidelium [illegible] ipsum forte sic fuit [illegible] quia potuit animam [illegible] a fide dei separari

quod petrus dicit propter terrena petit superbie fluctibus turbide et uarie illecebris animi incertitudine

Quod de bono tractatur de deo et de [illegible]

et nos eum in visceribus eius. Reficiebat maria xpm cum teneris labiis lac exprimeret uberum reficiens et nos xpm aliis bonorum

deliciis opum Scd'm bern. de scta virginitate ait. Beatior fuit maria percipiendo fidem xpi sed dum verbis angeli credidit quam concipiendo

carnem xpi. Nam fratribus eius i. scdm carnem cognatis qui non deum crediderunt quid profuit illa cognatio Sic et maternitatis

propinquitas nichil marie profuisset nisi felicius xpm corde quam carne gestasset. Hec ille. Fideles ergo debes fieri votaciones digtas

est. Et item in dicta fratres meos. Ioh. xx. q. quilibet frater et soror dni efficitur credendo vel ad fidem veniendo. mater vero predicando

Qui eum parit dum per eum cordi audientis infundit et mater eius efficitur si per eius vocem amor dni in proximi mente

generatur. ma. xii. omnia hec per pt' ellabor. Scd'm quintum. Quarto dictum est supra. Draco stetit ante mulierem. Hic autem dicitur

persecutus est mulierem quasi a tergo. Vnde quanto audacior obviabat draco mulieri i. diu est ecclesie ante xpi natiuitatem tanto prius

quasi pavidus insidiatur talaneis eius Gen. 3o. insidiaberis calcaneo eius. quaerens quem devoret i. pet. v. Et subditur adiutorii collati ecclesie

adiuncto cum dicitur Et date sunt mulieri due ale aquile magne per quas alas duo intelliguntur testamenta. vel duo precepta caritatis

in quibus pendet tota lex et prophete. vel due vite scz activa et contemplativa scdm expositores hic quintum. Quibus acceptis

effecta est ecclesia ut aquila per mentis contemplationem celestia petens. scdm Haymonem. super illud Audivi vocem unius aquile per quam

scientia significatur scdm Aug. ibidem. Date sunt mulieri ale due ut volaret in desertum locum. desertus autem locus scdm Haymonem corda sanctorum dicit.

a terrenis desideriis remota. Prius enim a semetipsis inordinatos desideriorum motus eiciunt et semetipsos desertum quietis efficiunt

ut habeant locum quo fugere possunt quia dum nulla alia mundi diligunt sed solum eternam patriam appetunt magna mentis tranquillitate

perfruuntur. In qua solitudinis locum tenet quo fugiat ad deum qui scz deus in secreto mentis a querentibus invenitur. Unde psalmista

Esto michi in deum protectorem et in locum refugii ut salvum me facias Unde idem psalmista dicebat Similis factus sum pellicano solitudinis

Duabus igitur alis mulier petens. draconis persecutorem evadit quia sancta ecclesia duum testamentorum cognicione suffulta duobus preceptis caritatis fulta

et ad celestia suspensa novit occultas insidias mundi prevenire et apertas persecuciones contempnere. removens se ab omnibus

terrenarum rerum tumultibus et in secreto mentis. Quo vacans Et de hac solitudine super eodem. Ut enim ait Auctoritas ipse dei

filius temporalia fugientibus via est pervenientibus ad solitudinem locus est. in eadem solitudine consistentibus cibus. Unde subditur

Ubi alitur. scz salvifico cibo doctrine dei. per tempus et tempora et dimidium temporis i. per tres annos et dimidium ut expositum est supra

Vnde quia predicacio xpi. tribus annis et dimidio durauit et antixpi persecucio per tres annos et dimidium terminabitur. io recte per hoc

spacium omne spacium vite presentis intelligitur. in quo sub eadem doctrina ecclesia moratur. Huius mulieris figura olim populus israel

columpna nubis precedebat per diem et columpna ignis per noctem Exo. xiii. In nube quippe scdm Haymonem blandimentum amoris

In igne terror exprimitur timoris Per has quippe duas columpnas duo signantur testamenta. per nubem in die nobis signatur testamentum

In quo non vindicta pervenitur sed misericordie lenitas ostensa est. Vnde Ioh. viii. Nemo te condempnavit mulier etc. per ignem vero in nocte

vetus intelligitur testamentum quod supplicium peccantibus minabatur. ut si quis hoc vel illud fecerit morte moriatur. Effugiens autem

populus pharaonem qui est draco magnus cubans in medio fluminum suorum Ezech. 29. velut mulier fugit draconem. pervenit

in desertum in quo deum protectorem reperit et manna celesti pastus est. et per suspensum serpentem eneum dum vidit usum populi

saluatus est qui veneno peccati caruit qua et sic apparuit in filiis ne carnis peccati Rom. 8 cum peccatum non fecit nec inventus est

dolus in ore eius prima pet. 2o. Vel etiam deserti nomine illa regio designari quam angelus apostata deseruit et homo

in qua etiam refugii locum invenit mulier i. ecclesia que undique persecucionibus angustiatur in terra. et hoc a facie draconis i. diaboli

ubi cibum indeficientem reperit que dum hic affligitur iusticiam esurit. Item alas autem mulieris intelligitur ipsa suspensio contemplationis

Solet enim hoc proprium esse sanctorum. ut quo magis pressure angustiantur in terra eo amplius penna contemplationis elevantur ad superna

scdm Gregorium Mala que nos hic premunt ad deum ire compellunt. Tunc apud deum corporis et cum amplius foris premitur

Scd'm quintum Equaliter autem Due ale aquile tunc dicat psalmista Quis michi dabit pennas ut columbe. Unde scdm Bedam quia sicut columba

figuratur ecclesia propter donum spiritus sancti sic aquila propter excelsum volatum acies quia sublimem. que mundo corde cernit deum

Et nota quod hec possit esse thema coram religiosis ut exponatur de ala sancta Et figuratur xpm in verbis predictis. ala prima est

subita humilitas et ad bonum abilitas ibi mulieri. Mulier enim scdm naturam licet aliter conjungat per culpam est vir subiabilis

sic capiti caput enim mulieris vir. i. cor. xi. et est aptanata domui quiescere et sedule operari Unde Crisostomus super math. Omnis

in fine Mulier velut in scola quadam philosophie domi sedens intellectum congregans virtutibus splendet. et etc. Prov. xxxi. Mulierem graciosa

inveniet gloriam. Secundo significatur virtutum perfectibilitas i. date sunt ale due sicut aquile i. virtutes elevantes Ut enim ait Aug.

lib. sermonum. primo sermone xxviii. Due sunt ale caritatis scz amor dei et proximi quas si quis super se tulerit terrena alleviacione in se

senciet ut possit se super se elevans celum conscendere qui alas suas caritatis alis quocumque premuntur pressus remanet in imis

sentiet ut possit Aug. super psalmo 29 Alia sarcina premit te. xpi sarcina sublevat te Alia sarcina pondus habet. xpi

abysso eam declarat super psalmo 29. Alia sarcina premit te et ave si pennas detrahas quasi onus tollis et quo magis onus abstulisti eo magis in terra remanet

sarcina pennas habet Vide et avi si pennas detrahas quasi onus tollis et quo magis onus abstulisti eo magis in terra remanebit

quam exonerare voluisti iacet non volat quia tulisti onus. reddat onus et volat Talis est xpi sarcina. portet eam homines

non sunt pigri non attendeant illa qui eam ferre nolunt. ferant illa qui volunt et invenient quam sit levis quam suavis quam iocunda

quam rapiens in celum et a terra eripiens Hec ille. Vel due ale abdicacio inferiorum et desiderium superiorum quia ea tota contemplativa inferiora

et sancta per desiderium superiorum sursum elevatur ait eps quidam de donis nostris in pu. Et debent esse aquile magne i. fortes

virtute agiles sublimitate. extense latitudine clementes pietate ad protegendum. et aliorum capacitate ad volandum Deut. 32

Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos expandit alas et super eos volitat. Iob 39 Numquid ad preceptum tuum ele

uabitur aquila Ibi Gregorius 31 mor. Ad preceptum dei elevatur aquila dum iussionibus diuinis obtemperans in supernis suspenditur

fidelium vita. Tercio significatur contemplationis sublimitas i. Ut volaret in desertum. desertum enim dicitur quasi derelictum et sic celum scdm Gregorium

super ezechielem omelia xiii. super illud Cur celum desertum vocatur nisi quia desertum derelictum dicitur Tunc autem celum homo deseruit cum peccavit etc.

Ysa. 35 letabitur deserta et invia et exultabit solitudo Et ezech. 41. ponet desertum eius quasi delicias Quarto significatur refectio

et hec salubritas i. alitur scz celesti refectione math. xi. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos etc.

Ysa. xl. Qui sperant in dno mutabunt fortitudinem assument pennas ut aquile.

Volat autem mulier duabus alis scz eruditam i. duobus testamentis. quarum alarum neutra venustatur preceptis penulibus que sunt precepta ut math. vii. Omnia que vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis Unde

Philosophus Thob. 4 Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris Consilia math. 19. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus et sequere me. Promissiones Deut.

precepta dni et ea in corde tuo qui in libro scribe et dabo tibi terram fluentem lac et mel Comminaciones math. 3 Iam securis ad radicem arborum posita est Instructiones math. v. Nam mitte

mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo Exhortaciones vel consolaciones math. vii. Contendite intrare per angustam portam. Hec autem mulier alis volat cum sursum cor a terrenis

elevat. Volat autem in desertum quod deserunt peccatores per gratiam et liberum arbitrium Unde Haymo desertus locus corda sanctorum denotat a terrenis desideriis remota etc.

Iob 39 Numquid ad preceptum tuum elevabitur aquila etc.

Job 39 Numquid ad preceptum tuum elevabitur aquila etc. Omnium avium visus acies aquile superat, ita ut solis radios
in illa oculorum reverberatione videat. Hec est sublimis Christi contemplacio quam elevat divina revelacio. In arduis
ponet nidum suum. Dum spiritus terrenorum despicit, fertur in celum per mentis excessum. Philippensibus 3: nostra conversacio etc.
In arduis hic nidum qui in supernis figit conspectum. Ibi enim est spiritus ubi amat, non ibi tantum ubi animat. Nam
et Paulus fortasse tenebatur in carne, cum se ipso in celestibus testaretur consedere. In petris manet aquila
in solidis patrum sanctis commoratur etiam. In preruptis silicibus in angelorum legionibus. Prerupte enim sunt
qui post eorum ceciderunt, post remansit. Horum gaudia angelorum bonorum gaudia dum contemplatur in preruptis silicibus commoratur
[illegible] per multa qualitates prerupti per nimia [illegible]. Idem vero angeli dicuntur inaccessi rupes et silices;
silices propter soliditatem virtutis, rupes autem inaccessi propter incomprehensibilem claritatem. Unde cum inaccessa est cordibus
nostris claritas angelorum. Sed quia contemplativus qui iam per intuitum per meditacionem angelicos choros
[illegible] inde angelorum claritatem, inde ascendat usque ad dei visionem et contemplacionem cuius sola visio. Unde est
mentis humane refectio, subdit: Inde contemplatur escam, id est per illos choros angelicos tendit oculum mentis
ad contemplandam gloriam superne maiestatis, qua visa fit sacietas in anima ipsa. Sed per eo quod laborat
[illegible] eius videbit et satiabitur. Et in psalmo: Satiabor cum apparuerit gloria tua. Sed quia pondere carnis
[illegible] impedimentum ne deum [illegible] est. Unde in via valeat [illegible] subditur: Oculi eius de longe prospiciunt
[illegible] intencionis aciem fortiter tendunt sed verbum [illegible] aspiciunt quia claritatis divine magnitudinem
penetrare non possunt. A luce enim incorporali nos caligo nostre corruptionis obscurat. Ut quicumque deo in
hac vita per contemplacionem perficit. Deum verbum per speciem sed per speculum et enigmata videat [illegible]
[illegible] videntur auditores non posse capere sublimia divinitatis, descendunt ad humilia [illegible]
[illegible] subditur: Pulli eius lambunt sanguinem. Nam et si aquila elevata in arcano divinitatis pascatur
[illegible] auditor quasi pullus aquile usque [illegible] sanguine pascatur [illegible] de Christi passione auditores
[illegible] sanguinem ad lambendum pullos prebet. Et quia predicator compatitur peccatoribus et eis subvenit
per sermonem qui mortui in peccato non sunt [illegible] subditur: Ubi fuit cadaver statim
adest. Aquila volat cum [illegible] elevat, sed alas ut pullos protegat
et foveat ut se in aere suspendat et volans abscedat et fugiat [illegible] suspensio
[illegible] fuga [illegible] protegit pullos in adversitate [illegible] alarum
[illegible] Ego [illegible] vos [illegible] portavi vos super alas aquilarum
[illegible] bone actionis volat [illegible] fugit voluptatem et [illegible] et semper
[illegible] in virtute perficitur [illegible] humilitatem etc. Et in arduis ponet nidum suum. In petris
manet et in preruptis silicibus commoratur atque in inaccessis rupibus manet. Inde contemplatur escam.
Oculi eius de longe prospiciunt, et pulli eius lambunt sanguinem, et ubi fuit cadaver statim adest.

Aquila ceteris avibus altius volat ... Ipsa fertur aquila super omne volatile prima pullos ad volandum provocat

deinde ad radium solis probat intentos oculos. alios deiicit alios nutrit. Sic etiam [illegible] sursum [illegible]

a terrenis elevat / filios provocat ut sequantur / eos approbat qui celestia contemplantur. eos vero reprobat

qui temporalia sectantur. quorum oculi ad terram reflectuntur. Et cum aquila senuerit / gravantur ale

obducuntur oculi caligine / querit fontem aque volat in altum incendit alas solaribus radiis et sic

descendit in fontem et per ter se immergit / et continuo renovata lumine oculorum / et alarum velocitate [illegible]

Sic nos etiam filii in altum volantes. solem iustitie contemplemur / et ad infima mentem flectentes descendentes

in nostre humilitatis fonte lacrimarum renovemur. Non autem volare potimus. si ale nostre vento superbie

elidantur. visco luxurie constringantur. humore gule madidentur. pondere avaritie graventur [illegible]

ut illi abiciamus / scientes quod equus male pastus licet sit macilentus. tamen melius ascendit [illegible]

erit quam equus pinguis furfure plenus [illegible]. [illegible] in fine [illegible] Et sedet super arenam [illegible]

Christus super id Matthei 7 similabo eum viro stulto qui edificat domum suam super arenam dicit [illegible] est [illegible]

stultus [illegible] de quo dicitur Jeremias clamavit perdix et congregavit filios quos non genuit / facit

divitias suas non cum iudicio / in dimidio dierum derelinquet eum et in fine erit stultus. Iste ergo [illegible]

insipiens edificat domum suam super arenam, domus eius ante [illegible]. fuit omnes gentes sic [illegible]

sancti sunt domus [illegible] et in [illegible] sunt domus [illegible] edificate que fuit super arenam i. super [illegible]

~~infideles~~ [illegible] arena quod per varias [illegible] ~~culturas~~ [illegible] dispersa erat [illegible]

i. super carnales homines et infideles [illegible] tales homines. arena dicitur non [illegible] qui terra [illegible]

[illegible] / arena que sterilis manet. Deinde quod terra quidem unita est et in semetipsam constricta [illegible]

arena non [illegible] si [illegible] adherent adinvicem sic sunt et omnes homines infideles qui sunt [illegible] / non sunt

[illegible] sapiunt. sed per diversos sunt opiniones dispersi / et alius quidem dicit sic, alius sic. Sic dogmata [illegible]

docet [illegible] [illegible] sunt et non [illegible] hereticorum [illegible] sapiunt [illegible] quot sunt tot [illegible]

arene assimilantur [illegible] populus [illegible] dei; non solum non unitus est sed [illegible] terra [illegible]

[illegible] est sed est sicut lapis constrictus et indissolubilis [illegible] populus [illegible] est [illegible]

dei [illegible] multi vocati. pauci electi [illegible] sic stultus dicitur [illegible] est [illegible]

super arenam i. [illegible] auditu solo verborum credit in christum et non per opera bona confirmat se in christo [illegible]

Vel due ale possunt dici patientia et sapientia que date sunt ecclesie contra maliciam et falsitatem draconis et aliorum adversariorum a quibus impugnatur verbis et verberibus. Vel due ale aquile magne sunt due partes iusticie scilicet declinare a malo et facere bonum quibus volatur in celum. Unde propheta: Quis est homo qui vult vitam diligit dies videre bonos. Declina a malo et fac bonum. Et recte iusticia dicitur aquila magna quia sicut aquila ceterarum avium visum superat ita ut solis radiis fixos in se eius oculos nulla mentis (?) lucis sue circumstancie reverberans claudat secundum Gregorium 31 moralium, ita iusticia acuit intellectum secundum illud poete: Lux orta est iusto. Eccli 2° filii sapientes (?) sapientiam suam iusticiam (?).

Vel due ale aquile magne sunt timor et amor quibus ecclesia nunc sursum nunc deorsum volat. Cant 4 Vadam ad montem myrre i. ad cumulum innobilem tormentorum inferni et ad colles thuris i. ad culmen innobile gaudiorum paradisi quia sunt altius (?) ...

Vel sunt iusticia et misericordia que sunt dotes ecclesie ut de se iusticiam faciens et aliis misericordiam impendens cum deo ambulet fugiens draconem. Micheas 6: Indicabo tibi homo quid sit bonum et quid deus requirit a te. Utique facere iudicium et diligere misericordiam et sollicitum ambulare cum deo tuo.

Vel due partes sapientie scilicet cognitio dei et sui de quibus Augustinus in libro confessionum dicit: Noverim te noverim me. Bona et brevis est oratio. Nam cognitio dei vitat desperationem, cognitio sui presumptionem. De hiis alis dicitur 3 Reg 6: Quinque cubitorum ala cherub una et quinque cubitorum ala cherub altera i. x cubitos habentes a summitate unius ale usque ad alterius ale summitatem. Per quod innuitur quod volens bene volare binis (?) alis debet per contemplationem quinque in se et quinque in deo. Primum est nascendi vilitas, 2m vivendi brevitas, 3m moriendi necessitas, 4m vivendi (?) calamitas, 5m mortis incertitudo. De primis quinque dicitur Job: Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis, qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut umbra et numquam in eodem statu permanet. Unde Bernardus (?): quid vero in nascendo, vero nato, vero moriendo (?). De 5to Eccl 9: Nescit homo finem suum etc. Quinque vero cubiti altius ale sunt quinque que debet homo cognoscere de deo et in deo. Primum est quod est largissimus donator. Jacobi primo: Dat omnibus affluenter et non improperat. Secundum quod est patientissimus redditor. Eccli 5: Ne dicas peccavi et quid accidit mihi triste, altissimus enim patiens redditor est. Ro 2: Ignoras quoniam benignitas dei te ad penitentiam adducit. Secundum autem duriciam tuam et impenitens cor thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera sua. Tertium quod est sapientissimus investigator cui nichil potest abscondi. Hebr 4: Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Boecius 5to de consolatione philosophie in fine: Magna vobis est si dissimulare non vultis indicta necessitas probitatis cum agitis ante oculos iudicis cuncta cernentis. Quartum quod est equissimus iudex quem nulla causa potest flectere. Pro 6 (?): iudex inflexibilis (?). Pro 6: Zelus et furor viri non parcet in die vindicte. Quintum quod est potentissimus vindicator (?). Sapientie 11: misereris omnium quia omnia potes.

Et per hoc dicitur quoniam ecclesia perficiat (?) in tribulatione et persecutione. Nam supra dictum est quod mulier fugit in solitudinem, quia pedibus adhuc utens i. terrena contingens ordinate, nunc autem dicitur volare quia iam non pedibus tangat terram. Hic enim orabat qui dicebat: Quis dabit michi pennas ut columbe et volabo et requiescam. Et ecce date sunt ei due ale aquile magne ut volaret in desertum in locum suum. Si sibi preparatum unde patet quod locus huius mulieris et filiorum eius est desertum ubi non tumultus carnis nec frequentia hominum nec copia rerum inveniuntur. Et hoc a facie serpentis i. contra impugnatores (?) draconis. Psalmista: Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me. Tunc ibi: Et misit serpens ex ore suo post mulierem (?). Post draconis persecutionem et admonitionem ecclesie collati protectionem subiungitur magnitudinem tribulationis immisse a dracone et ecclesie quod tribulationis protectione et eius devictione (?) i. Et adiuvit etc. Primum ad primum dicit: Et misit serpens i. dyabolus callidus et astutus ex ore suo i. sua astuta (?) venenosa suggestione vel persuasione. Job 41: Ex ore eius lampades procedunt i. incedentes dyaboli suggestiones. Post mulierem i. post ecclesiam i. desertum volantem aquam tamquam flumen i. inundantem et fluctuantem ac impetuosam tribulationem et persecutionem et modo (?) submergentem et opprimentem absorbentem, propter quod orat propheta: Non me demergat tempestas aque. Et alibi: Cum irasceretur furor eorum in nos forsitan aqua absorbuisset nos. Quam maxime post adventum filii dei et postquam ecclesia celestia petiit infidelium multitudine. Dyabolus in sanctorum necem commovit ut Neronem, Decium et ceteros qui quosdam crucifixerunt ut Petrum, Andream, alios lapidaverunt ut Stephanum, alios igne combusserunt ut Laurentium, alios ferris (?) et bestiis tradiderunt, ungulis laniaverunt, in mare precipitaverunt et per varia tormenta exquisita trucidaverunt. Et dyabolus facit in hunc finem ut eam scilicet mulierem i. ecclesiam faceret trahi a flumine i. ut in corpus suum hoc est in societatem reproborum posset eam traducere. Sed non valuit nec umquam prevalebit, quia etsi moriuntur martires in carne tamen post mortem carnis valent (?) sicut torrentem pertransivit anima nostra etc.

Secundum subditur ipsius ecclesie ad tribulationes sustinendas protectio et tribulationis immisse devictio cum dicitur: Et adiuvit terra mulierem. Secundum Haymonem: Terra in sacro eloquio habet plures (?) significationes, nam unde primo homini dictum est: Terra es et in terram ibis. Gen 3. Terra itaque in hoc loco secundum Augustinum et alios expositores caro nostri redemptoris intelligitur qui cum in forma dei esset formam servi accepit. Phil 2°. De qua terra dicit propheta: Benedixisti domine terram tuam. Hec terra mulierem adiuvit quia ipse primum fluctus huius persecutionis pertulit et devicit. Et aperuit os suum et absorbuit flumen quod draco misit de ore suo, quia tunc sue passionis (?) ... vite sue principem mortis deglutivit et resurgens a mortuis inundantes fluctus absorbuit post devictos (?), quia ad hoc mortuus est ut et vivorum et mortuorum dominetur. Unde dicit apostolus Phil 2°: Dedit illi deus nomen quod est super omne nomen ut in nomine Ihesu omne genu flectatur etc. Et unde ipse fluctus persecutionum superavit inde etiam nos vincere possumus. Adiuvit etiam fidelibus suis dicens: Nolite timere mortem, nolite timere fluctus humanorum subire persecutionum. Sed confidite ego vici mundum, principem eius (?) debellavi, fluctus quod vite mortalis resurgendo calcavi. Calicem quem ego persecutionis eius bibi bibetis quia superavi, vobis quoque spem superandi dedi. Ideo quia sicut ego me humiliavi et per humilitatem ad victoriam veni, ita et vos humilitatem sequimini ut mecum post modum regnare possitis. Quem dyabolus nichil amplius prevalebit in corpore quam quod prevaluit in capite. Secundum Haymonem. Sic (?) ergo terra mulierem adiuvit i. Christus in assumpta carne ecclesiam militantem quotidie filios parientem viro suo. Adiuvit namque quia tribulationes ipsius primo portavit et quomodo (?) et virtute sustinendi donat. Ysa 53: Vere languores nostros ipse portavit. Adiuvit etiam orando pro ecclesia ne deficeret in tribulationibus. Luc 22: Symon ecce sathanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Vel adiuvit eam tempus tribulationis abbreviando. Math 24: Erit tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio, et nisi abbreviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro. Vel adiuvit eam non permittendo tribulationes augeri quantum vellet temptator super vires infirmorum. i. Cor. 10 (?): Fidelis autem deus qui non patietur vos temptari super id quod potestis sed faciet cum temptatione proventum ut possitis sustinere. Vel adiuvit eam angelos ad custodiam deputando. Psalmista: Angelis suis mandavit de te etc. Et Ys 62: Super muros tuos Ierusalem constitui custodes i. angelos etc. Vel adiuvit eam et adiuvat quotidie usque in finem, faciendo predicari Christum (?), ubi sua passio predicatur et veritatis (?) eius memoria absorbet in electis multitudinem tribulationis ut non sentiatur vel saltem ut non timeatur. Cum enim Christi pas-

[Marginal notes: "W" (left, beside the line "vero in nascendo…"); "callida" (left, beside "suggestione vel persuasione"); "pro persecutione (?)" (left, beside "aquam tamquam flumen"); "ponitur" (left, beside "loco secundum Augustinum"); right margin: "Sicut serpens dicitur fluere (?) … mulier volat in deserto"; interlinear "callidus" above "dyabolus".]

ad meoriam reuocat. nichil est quod non equanimiter toleret. Unde bernardus deuotus vulnera sua non reputat cum benigni ducis volnera intuetur

xpisti quod dicit apostolus hebr. xii. certamina ad propositum nobis certamine aspicientes in actorem fidei et consummatorem ihesum qui proposito sibi gaudio

sustinuit crucem confusione contempta atque in dextra dei sedet. Recogitate ergo eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem

ut non fatigemini animis vestris deficientes. nondum enim usque ad sanguinem restitistis. prima petri iiii. xpisto igitur in carne passo et vos

eadem cogitacione armamini. Et hoc est quod sequitur. Et aperuit terra os suum id est xpistus peccatores ebraicus sui de quo ore dicit ... si separaueris

preciosum a vili quasi os meum eris. Et absorbuit flumen id est destruxit tribulationum timorem dicit xpistus nolite timere eos qui occidunt corpus

luc. xii. nolite timere pusillus grex. Et non solum absorbuit flumen aperiendo os suum ad predicandum ymo eciam ad bibendum in cruce

vinum mirratum calicem passionis potum mee salutis ps. de torrente in via bibet. Ozee xiii. Ero mors tua o mors i. ad corinth. xv.

Absorpta est mors in victoria dicit xpistus. potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Bernardus super can. te michi reddit amabilem

ihesu bone calix quem bibisti opus nostre redempcionis. hoc enim omnino meum amorem vendicat totum sibi. Nec solum os suum aperuit

ad absorbendum flumen nostre tribulacionis mortem deglutiens et destruens. ymo latus manus et pedes et quasi totum corpus suum aperuit

ut omnem tribulacionem nostram absorberet. sicut terra in magno estu aperitur. ubi postea pluuia inundans tota recipitur et quasi absorbetur.

vel absorpti sunt iuxta petre iudices corporum id est apostoli et martires comparata xpisto quia corpus passio et tribulacio .... absorbetur.

ps. Absorpti sunt iuxta petram iudices eorum. Vel adiuuit mulierem ... in pugna persistendo et per pugnam

... petram absconde in fossa humo. Vel adiuuit mulierem ... in pugna et merces tua magna nimis super pugna

premium promittendo. Gen. xv. Noli timere abraham ego protector tuus sum in pugna et merces tua magna nimis ...

Vel terra id est ... de qua in ps. Credo videre bona domini in terra viuencium adiuuit mulierem id est ecclesiam militantem et aperuit os

suum hoc est orationem ad deum. et absorbuit flumen quod draco misit de ore suo id est ... illam magnam tribulacionem

Vel terra id est beata virgo maria de qua ps. terra nostra dabit fructum suum adiuuit mulierem id est ecclesiam militantem pro ipsa orando ...

... filium dei adiutorem fortissimum ... Aperuit os suum ... pro muliere et absorbuit flumen id est sua prece mitigat.

... tribulacionem. Vel terra dicit sanctos in ecclesia militante quorum orationibus ... persecuciones aut ... Et aperuit terra os suum

ut reciperet ... et absorbuit flumen ... penas destruxit ... et ... et in bonum

suum ... ysa. xliii. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina non operient te. Terra igitur id est ecclesia aperuit os suum ...

suum ... Numeri ... que solet bos carpere herbam ... vitulus ... ore ab

... et absorbet. Numeri xxii. ... populus ... omnes quos ... sicut ... ore ...

... herbam et ... falce ... sicut ... suffragantur ... tribulatis ... duce passionis

xpisti ad toleranciam diaboli et tirannice persecucionis et tribulacionis ... in profectum. deo cooperante ... per

... licet ... possit euadere qui a demonibus infestetur ... temptamenta ... in profectum. deo cooperante ...

... Ambrosius super beati immaculati ... demonum quibus infestare non cessant

... in suo domino deceptores sicut ... vigilat quomodo possent ... regno ... redemptos.

... Unde dicit Ambrosius ... quibus ... intente ... deos quos studiose intendat

... adiuuit ... in superbia et abusione nam totum studium demonum ... adiuuit ... dicit ...

... et locutus ... in superbia ... demones ... spiritus nocendi cupidissimi ...

loquela ... et ... demones ...

... superbia tumidi ... falsa callidi ... malignitate et ...

tanto arcius ad fallendum intendunt quanto magis voluntatem et ... malicia ... temptant

et ei sunt infesti ... de sua temptacione ... Ambrosius ... demones insidientur illi impediant ...

... mentem frangant ... frequentibus et repentinis et si deo ...

... quod ... temptacione ... temptacionis ...

xpisti ... nobis dari temptaciones ... Ambrosius ... aduersus ... inflamat

... temptamenta ... Ambrosius ... non potuit ...

... aggreditur et non ... ad equalia ...

... nocendi modos ... Et ... pedes ... locos ...

... Et augustinus dicit ... mille nocendi modos Et in soliloquiis ... insidiose ... blandiens ... alius ...

et ita temptaciones ... et ... aggreditur ...

... demonibus non sunt ... multas ... cogitaciones ... non

... temptacione repelli ... deuinci

omnes ... augustinus ... astuciam et ... quam si ...

... Job ... non ... in terra ... Augustinus in libro de ... de diuinacione demonum ...

... a deo temptandi licenciam ... vestigium in corpus ... adiuuit ad

... aliqua affectio in anima ... vero ... demonum

... omnem motum ... effigiare in corpus ... sunt ...

temptamenta ... cedunt in profectum. deo cooperante ... non ... vincit nisi

... temptacionis motum in te ... non ... negare ... debilis est hostis qui non vincit nisi

... temptacionis ... Tantum adiuuit ... ut ... Vt qui te

volente. Et augustinus super ps. ... Tantum ... temptacio ... tua ... ad te respicias ... si ad

... a tempore ... Et Ambrosius in quadam epistola dicit Temptata tua ... ad te respicias ... fidei ... xii

bellatorem fortissimum ... vmbra ... temptatus non ... in bello ... apostolus ... fidei ...

ymo sicut dicit Jacobus in canonica sua Beatus vir qui suffert temptacionem ... non coronabitur nisi qui legittime certauerit ... ii ad thimoth. ii

... coronabitur ... deus permittit ... abstulit ... ligno vite ... ii

... coronabitur ... temptacione fugit et ... temptacionis cognoscite ... corona Tolle

Ambrosius super luc. li. ... tulisti ... Nonne temptacio ioseph ... Nonne

martirum certamina tulisti coronas tolle ... in egipto ... venditus a fratribus ... temptacionibus

... castitatis ... in egipto regem ... meruisset nisi venditus a fratribus ... deus temptaciones ...

... fidem ... et meritum augendum permittit deus temptaciones ...

... Ideo ... a temptacione ... actu non ... non dormit ... facit

... temptet ut fallat ut subuertat ... gaudium ... infatigabilis est in malo ...

... repellit xpisti ... cum temptare xpisti fidem ... et meritum cumulandum ... repellit xpistus ...

Ambrosius super lucam ... diabolo ... non posse cognoscis ... diabolus magis ... offensus

Sexto scilicet quod difficultas operis non vincat arcem mentis Ro. quod bonum opus quanto habet difficultatis et conatus tanto habet retributionis et mercedis
Septimo scilicet quod nulle occupationes exteriores et licite debent homines violenter ab habituali devotione patet per Ambrosium contra [illegible] quod diabolus
sanctum David conabatur occupationibus bellicis ab intentione mistica et a studio devotionis abducere sed non potuit quia David ut
vinceret illum quem videbat pugnabat contra illum quem non videbat et magis in eo pietas quam virtus corporis militabat unde
diabolus producebat eum ad bella ipse autem se dum multis operibus occupabat in deo sperabat deo loquebatur deo toto adherebat affectu
propter quod deus protexit eum habetur [illegible] Secundo licet multi sint que consolentur nos in tribulationibus et persecutionibus precipue tamen interiora dulcedo pacis
mater [illegible] est alleviatio primo patet per quod omnia que sunt a nobis credenda valde nos consolantur in tribulationibus et persecutionibus [illegible]
[illegible] consolatur nos omnipotentia creatoris qui de temptatione facit exitum qui post tempestatem tranquillum facit et post fletum et lacrimas
consolationem infundit Thobie 3o Consolatur etiam nos diversitas creaturarum Nam [illegible] multiplicat quod quedam sunt celestes alie terrestres
si celestes superne sunt et terrestres mutabiles hoc est ex ordinatione creatoris si que [illegible] tristes sunt et [illegible] dispositio
est creatoris si in aqua [illegible] est [illegible] gubernatur si hunc humiliat et hunc exaltat hunc ditat et hunc depauperat
hunc vivificat et hunc mortificat hoc [illegible] fit quia nunc in manu eius est calix vini plenus mixto unde inclinat ex hoc in hoc
et non est qui de manu eius possit eripere et tamen una iniquitas est in deo [illegible] consolatio sit ex spiritu sancto qui est paraclitus id est
optimus consolator quia ex eterna sanitate quia ex [illegible] nulla enim iniquitas potest inspirare sanitate eterne nulla ad [illegible]
[illegible] potest eius virtute quin ymo diligentibus deum omnia cooperantur in bonum his precipue qui secundum propositum vocati sunt sancti Ro. 8o
Hec omnia consolantur tribulatos articuli fidei respicientes humanitatem Christi qui venit erigere elisos solvere compeditos restaurare
ruinas et conquassare capita in terra multorum propter quod dicit Credite in deum et in me credite Joh. [illegible] Omnia ergo novissima et
antiqua iustis sunt consolatoria Nam si iusti recipiunt consolationem ex punitione malorum et ex eorum casu quia sunt ex hoc cautiores
et penas aspiciendo de iustitia letantur et manus suas lavant in sanguine peccatorum hoc est videntes eorum casus et ruinas
seipsos eo magis purificant quomodo non aliter credere debent eos in consolationem unde cum appropinquaverit dies iudicii cum sol et luna induent
[illegible] cum virtutes celorum movebuntur et homines arescent pre timore et expectatione que supervenient universo orbi tunc dicit iustis
et electis respicite et levate capita vestra id est exultate corda vestra [illegible] Rom. [illegible] quia appropinquat redemptio vestra Luc. [illegible]
Ex qua parte [illegible] et eius [illegible] scilicet primo quod assentire credibilibus in articulis fidei est unicum consolamen hominum Ro. quia fides que dicit [illegible]
est unicum iustificationis peccatorum que peccata dum assunt nulla potest esse consolatio vera dicit enim Thobias [illegible] quale mihi gaudium qui
in tenebris sedeo et lumen celi non video et Augustinus dicit quod omnia peccata per infidelitatem debentur et per fidem dimittuntur Justus enim ex
fide vivit Abacuk 2o solvuntur omnia peccata Nec hic loquor de rerum labentium consolatione que illius cum luctu occupat
[illegible] Luc. 6 Ve qui nunc ridetis quia lugebitis sed solum de prima de qua dicit Augustinus libro primo de ci. dei capitulo 28 Familia dei sua habet
consolationem non in rerum labentium mutatione constituta hoc vita temporalis sed in ea erudit ad eternam quia bonis terrenis utitur non capitur
malis autem aut eruditur aut probatur Secundo dico est quod humanum consolationis unicum est fides que prima ostendit omnia terrena tristitie velut umbram
illa vero perituram [illegible] scilicet quod fidei perfectus est unum consolationis incrementum Ro. quia de quanto magis in nobis fides crescit de tanto
magis anima purificatur fide namque deus purificat corda Act. [illegible] [illegible] quia de quanto magis
deum cognoscimus de tanto magis consolamur unde dicit Augustinus [illegible] Credidisti in deum promissorem invenisti
spem tuam in eum posuisti vitam tuam deo commisisti maximum tibi refugium statuisti et subdit si deus de te cogitat quis te
perturbat Cur de anima tua suspicaris qui talem custodem habes Non ledit te qui permittit super te et quem tu [illegible]
[illegible] Christe [illegible] et vivet anima vestra Tertio scilicet quod tota consolatio que credenda est res futura intendis Nam ea que sunt fidei
promissa quedam sunt beatitudinis future effectus sequuntur nos ab hiis abstinent que sunt multe modo et ad illa que sunt in celis [illegible]
Est enim fides argumentum [illegible] probatio vel manifestatio rerum non apparentium Hebr. [illegible] propter quod dicit Augustinus in sermone de [illegible] et publicano
Crede quod non vides ut credendo non visa merearis videre quoniam credens [illegible] fides est merces fidei visio est [illegible]
Quarto scilicet [illegible] quod carentes fide privantur omni vera consolatione quia eorum vita peccatis est et tenebris tribulatio et angustia
et [illegible] omni spe quemadmodum certa peccora [illegible] debuerunt In omnibus enim aliis potest dici vanitas est dolor et afflictio spiritus
Nam ubi non est fides sed duorum ibi etiam non est bonum Quinto scilicet quod dicitur quod magnum incrementum iustorum consolatio propter quod apostolus
in persona omnium dicit deum esse patrem misericordiarum et totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra 2 Cor. primo Sexto scilicet
quod nichil est quod iustis possit amovere consolationem non enim contristabit iustum quicquid ei triste acciderit [illegible] unde et apostolus dicit
Quis nos separabit a caritate dei Christi et [illegible] multis [illegible] angustia tribulatione persecutione gladio morte concludit [illegible]
quia neque [illegible] potest nos separare a caritate dei Ro. 8 Ubi autem caritas est quid est quod possit obesse unde beatus Petrus fuerit
amator dei dicebat Quid vobis nocere poterit si boni emulatores estis sed et si quid patimini propter iustitiam beati primo Pet. 3o
Septimo scilicet quod in iustis sit status [illegible] ad consolationem quia et si [illegible] affliguntur non tamen inficiuntur et si moventur non tamen commoventur
et si turbantur non tamen perturbantur ymo persecutiones et adversitates consolationem spiritualem inducunt propter quod propheta dicebat in [illegible]
Dominus illuminatio mea et salus mea quem timebo Dominus protector vite mee a quo trepidabo si consistant [illegible] si consurgat adversum me
[illegible] quod dicit quod dulcedo pacis interiora est maior consolatio malorum quam inferorum alleviatio patet quia licet multa sint que
testificantur dei erga nos dilectionem quia et [illegible] nos ad ymaginem et similitudinem suam et alia propter obsequium nostrum quia [illegible] dedit ad
custodiam et legem et prophetas ymo quod permittit tribulationes Nullum tamen magis signum amoris ostendit quam quod deus in homine assumpto
passus est et mortuus pro nobis Joh. 3 Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret [illegible] Illos multum diligit quibus hoc
beneficium permisit sed multo magis eos quibus exhibuit sed [illegible] Luc. [illegible] multi reges et prophete voluerunt videre que vos videtis [illegible] Et
Joh. 8 Abraham exultavit ut videret diem meum vidit et gavisus est In hoc ergo maxime testificata est sua erga nos dilectio
Maiorem enim caritatem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis Joh. 15 Christus autem maiorem adhuc habuit
[illegible] adhuc essemus inimici pro nobis mortuus est Ad Ro. 5 propter quod apostolus subdit Commendat deus caritatem suam in nobis quia
cum essemus inimici Christus pro nobis mortuus est Unde constat quod in tribulatione hoc testimonium dilectionis dei tamen est maior consolatio

tribulari non [illegible] sufficiat [illegible] quod illa tribulatio est divine voluntatis et quod cedit ad perfectum eius. Deus namque nichil magis studet in tempore sue bonitatis immense per quod evidencius ostendisset suam erga nos dilectionem quam quod filius dei pro nobis passus est et mortuus. propter quod [illegible] [illegible] ultra debuit facere et non feci. Ut namque doctor sanctus de quolibet [illegible] q. 2. art. 3 quia illud quod est potissimum in virtute que est mensura omnium corporalium [illegible] utique per metheora. potissimum autem in genere amoris humani est amor quo quis amat seipsum [illegible] quamlibet amorem non est mensura, accipe [illegible] amoris quo quis alium amat [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] quod amicabilia que sunt ad alterum sunt ex amicabilibus que sunt ad seipsum. pertinet autem ad amorem quo quis amat seipsum ut velit sibi bonum. Unde tanto magis aliquis alium amare probatur quanto maius bonum quod sibi est propter amicum preminittit [illegible] [illegible] neglegit [illegible] propter amicum [illegible] est. [illegible] autem hoc sibi [illegible] bonum [illegible] que sunt anima corporis et rebus exterioribus. Est ergo aliquod signum amoris quod in rebus exterioribus propter eum aliquid detrimentum patiatur. Maius autem est amoris signum si etiam corporis propter eum detrimentum patiatur vel labores vel verbera pro amico sustinendo. Maximum autem dilectionis signum si etiam animam deponere velit pro amico moriendo. [illegible] ergo [illegible] paciendo pro nobis animam suam posuit. Sunt maxima dilectionis signa [illegible] propter quod beatus Bernardus in planctu super passionibus salvatoris. inter [illegible] signis amoris [illegible] Tu vita vivificans omnia inter tot peccatorum crudelitates inclinato capite spiritum tradidisti. et [illegible] amore [illegible] corde lancea aperto late sanguinem et aquam perfudisti in mei redemptionem. Et in tractatu de contemplatione passionis [illegible] [illegible] passum et mortuum [illegible] [illegible] administratorem largissimum consolatorem [illegible] gubernatorem solicitum redemptorem copiosum et glorificatorem ditissimum. Ibi enim [illegible] est [illegible] [illegible] ibi sanantur [illegible] [illegible] ibi redeunt de [illegible] vita [illegible] in [illegible] et [illegible] ibi renovantur ut aquile [illegible] [illegible] Ibi confregit potencias arcum scutum gladium et bellum. ibi [illegible] [illegible] et [illegible] paradisum. Secundum primum Et si magna dei opera [illegible] sit non modice consolacionis. [illegible] [illegible] consolatio tribulatos memoria divine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] Delectasti me domine in factura tua et in operibus manuum tuarum exultabo. Et [illegible] opera [illegible] ostendunt artificem et demonstrant eius virtutem magnam potentiam sapientiam et bonitatem que in [illegible] [illegible] est non modice consolationis [illegible] [illegible] [illegible] super cantica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fasciculus mirre dilectus meus michi inter ubera mea commorabitur. ubi de passionibus [illegible] et velut in unum fasciculum redactis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] consolationis nemo tollet eam a me inter ubera mea commorabitur. [illegible] meditari [illegible] sapientiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In hiis plenitudo sanctitatis [illegible] [illegible] [illegible] In hiis [illegible] suavis [illegible] [illegible] in hiis divicias salutis in hiis copias meritorum [illegible] [illegible] [illegible] salutis [illegible] [illegible] hiis [illegible] suavis [illegible] consolationis [illegible] me erigit in adversis deprimit in prosperis et inter leta et tristia huius vite via regia incedenti tutum prebent utrobique ducatum. Secundum secundum Et si cogitare de gloria [illegible] [illegible] sit magnum gaudium non tamen distat ab eo consolatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sedens ad dexteram patris [illegible] est in clara luce [illegible] cubat in meridie ibi locus tucior ibi pastus suavior. ibi ubertas fertilior ibi habundancia sine metu epulatio sine fastidio. ibi delectacio in dextera [illegible] in fine. ibi melior est dies una super milia [illegible] Et cogitare quedam est prelibacio future patrie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] raptus ad [illegible] magnalia videnda. Et si nescire an ibi fuit in corpore vel extra corpus [illegible] Et Stephano celos intuenti et videnti [illegible] et Ihesum stantem a dextris virtutis dei. lapides torrentis dulces fuerunt. Unde ex habundancia dulcedinis qua tunc fruitur et pro inimicis oravit et deo commendans spiritum obdormivit in domino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] super [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sponsa ubi cubet in meridie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] interim sublimior [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] non requiro [illegible] sponsa ubi cubet in meridie quem intueor salvatorem in cruce. illud quod [illegible] amplector inter ubera mea commorante. Non requiro ubi pascat in meridie quem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnium [illegible] Secundum tertium [illegible] [illegible] istud [illegible] suavius et [illegible] est illud panis et panerum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] delicatus qui passione et morte docuit et docet omnes efficacissime. [illegible] [illegible] in [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] delicatus qui non doleat [illegible] [illegible] maliciosus qui non visa Christi passione non abstineat [illegible] [illegible] [illegible] qui non desinat [illegible] [illegible] resolutus qui non doleat [illegible] [illegible] maliciosus qui non compatiatur et subdit. docet paciam commendat humilitatem. implet obedientiam et perficit caritatem quibus virtutibus corona [illegible] ornantur. [illegible] caritas eminet. obediencia dexteram tenet. paciencia sinistram. humilitas in radice collocatur. [illegible] ergo [illegible] docuit [illegible] [illegible] [illegible] in verbis [illegible] [illegible] [illegible] venire post me et [illegible] me sequi. ubi [illegible] caritas [illegible] semetipsum [illegible] obedientia et tollat crucem suam [illegible] paciencia. et sequatur me [illegible] humilitas [illegible] propter quod [illegible] super [illegible] [illegible] lignum in quo fixa erant membra patientis [illegible] pertinet ad cathedram docentis [illegible] [illegible] [illegible] Christus in [illegible] corporis [illegible] docuit [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] matrem dedit Iohanni in custodia virginem virgini. latroni pandebat paradisum [illegible] vestes [illegible] patri [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] mortis et [illegible] in morte [illegible] prudenciam in eo quod cum gustasset noluit bibere. docuit temperanciam in [illegible] [illegible] [illegible] mortis et [illegible] in morte [illegible] [illegible] In eo quod de cruce descendere noluit perseveranciam [illegible] in eo quod [illegible] [illegible] fortitudine et benivolenciam in eo quod [illegible] [illegible] militates et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passio [illegible] virtutibus est plena [illegible] [illegible] liber [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passio fons est gratiarum et est plena miraculis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mens mea [illegible] [illegible] meditatur caritatem [illegible] [illegible] [illegible] more solito non [illegible] silent cuncta. tranquilla [illegible] [illegible] cogitacionum tumultus cessat pondus mortalitatis et miseriarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt omnia cor ardet [illegible] gaudet memoria viget. intellectus lucet et totus spiritus [illegible] [illegible] visionis [illegible] [illegible] [illegible] quodammodo rapuisse videtur. De [illegible] [illegible] Augustinus in libro de simbolo. videte [illegible] virtuti in morte [illegible] [illegible] [illegible] orbis tenebris obvolvitur elementa turbantur sepulcra patescunt mortuum [illegible] [illegible] [illegible] limbus spoliatur [illegible] [illegible] in terra factum est magnum [illegible] omnis natura timet periculum et media [illegible] pariculum [illegible] pilatus miratur [illegible] ia [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] morte proclamat eum filium dei [illegible] ergo Christi mors et passio testificatur erga nos amorem dei. et est [illegible] tanti gaudii tante consolationis tante [illegible] suavitatis cum sit plena virtutibus doctrinis et miraculis. quid salubrius potest esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et de ea meditari die ac nocte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] redemptoris. adiuvit mulierem [illegible] [illegible] [illegible] fluvius [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Moraliter autem per aquam fluminis designari potest habundancia [illegible] que [illegible] fluunt sicut aqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] de qua aqua fluminis dicitur Ieremie [illegible] Et nunc quid tibi vis in via egipti ut bibas aquam turbidam. et quid tibi sit [illegible] assiriorum ut bibas aquam fluminis. hanc aquam habundantissime draco misit ex ore suo post mulierem ut eam faceret trahi a flumine [illegible] [illegible] [illegible] imperatore. datum est imperium occidentale ecclesie quod non est [illegible] [illegible] et venenum ex ore draconis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cuncta namque temporalia non sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et plena sunt vento vanitatis et [illegible] [illegible] [illegible] venenosa [illegible] bibentes occidunt. Unde tunc audita fuit vox in aere dicentium. hodie venenum effusum est in ecclesiam dei [illegible] [illegible] in [illegible] beati Silvestri [illegible] [illegible] appropinquat venenum ad cor ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] timetur [illegible] clamat ecclesia

Salvum me fac deus quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Et deus de consueta bonitate incipit etiam sua compandere. Et misit mo adiutorem suum qui totum intendit absorbere flumen id est principem tenens qui omnia temporalia ecclesie conatur auferre licet eius intentio non sit eadem cum deo qui propter bonum ecclesie sue mittit illum sicut de Sennacherib dicitur quod deus misit eum in Iudeam ad correptionem ipse autem venit ad occidendum totum et ad diripiendum bona eorum. Deus misit eum contra mala sed ipse venit contra superbia et avaritia. Unde Ysaias x. ve assur virga furoris mei et baculus ipse est in manu eorum indignacio mea. Ad gentem fallacem mittam eum et contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat predam et ponat illum in conculcacionem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur et cor eius non ita estimabit sed ad conterendum erit cor eius et ad internitionem gentium non paucarum. Dicet enim numquid non principes mei simul reges sunt etc. multa que ibi dicuntur. Heu modo implentur [illegible] namque contra clericorum inordinata inflammate ad rapiendum bona ecclesiastica concupita effrenate in parcia consurgunt tradicionis lites et disturbia oriuntur in clero et populo scandala generantur membra ecclesie vitalia. Et ob hoc formidandum ne per te utrumque status hominum contingentibus tradat deus in conducta novicia vindicta barbaros et auferat validum et fortem et omne robur panis et aque omnem virum fortem et bellatorem iudicem et prophetam senem et principem super L. honorabilem vultu et sapientem de architectis et prudentem eloquii mistici etc. Ysaias iii. Ecce ignominiosam malignam plurimum spiritus insaciabilis draco etc. gens Ungarorum inconsueto solito vehementer per omnia victorum obrupta [illegible] turbulencia adiorum ac [illegible] amore perturbat. Ut ad confinia bella desistunt etc.
credunt nostrates forsitan conubante diabolo membrorum suorum firma [illegible] fortitudine quasi baculo armatos posse devincere. Sed contra diabolus furentes et membra eius obstacula non per districtum tantum exanimis virorum sed per peccatorum abolicionem propter que bella fiunt vel modo finiuntur. Nec enim gens aqua potuit potius victoria nisi de celo preces ulteriores tamen fuit et gesta. Tollat igitur honorem obstacula et cessabit quassacio et vindicta. Unde Achior putat sicut dicitur Judith v. loquens ad Holofernem tamdiu certificationem beneficia dei contingit populo suo consolata quousque gladio. Nunc ergo domine perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei ascendamus ad eos quia tradens tradet illos deus tibi. Si autem non est offensio populi huius coram deo deus suo non poterimus resistere illis. Quia cum timent tamen quibus deus est nobis dicitur. Numeri xiiii.
Nolite timere deus vobiscum est. Et levitici xxvi. Si in preceptis meis ambulaveritis persequimini multos viros et convertet coram vobis. Sic deus semper voluit fugere victoria sicut fecit sanctis Abrahe Moysi Josue David et aliorum principum morum. Aliquando sicut perte absolutionis ad puniendum aliena peccata non nimium semper persolvantur. Unde glossa super Iudicum xx. super verbo Iudicum ult. Debeo ultionibus ad dimicandum etc. dicit Et scriptum non indicat quid in alio indicet ignorat. Et in nomine forte punditum quod non indicare debent veste tantum aliena indicare non valet tamen contraria propria mortem ulla iudicii regula probet. Et hoc dicit esse quod tamen tribus Beniamin in criminis scelere fuissent obruta collecta ipse iniquitate ulciscitur voluit sed tamen semel et iterum prostratus est. Et parentis inter pericula subdit. Unde est ergo quod ultione sceleris inflammatur nisi quod prius purgandi sunt per quos aliorum culpe feriuntur. Hic et alia glossa dicit quod
de ipse volente punire eandem tribum Beniamin pro scelere tamen videbatur dimittatur ut ipsi in inde per ultionem veniat qui aliorum vita corrige festinat. Sic redemptor ait Qui sine peccato vestrum est primus in illam lapidem mittat Johannis viii. Concordat signum ut in de Lira super Osee x. Ex diebus Gabaa peccavit Israel. Et sic forsitan animum obrepat quomodo tamen scismatica sicut pagani deum servent non habeat catholicorum semper vincere videantur. Ad quod videtur quod sic olim Sennacherib Nabuchodonosor Anthiochus et alii ydolatre peccantes contingentibus
dei populum affligebat ita et nunc quod peccata populi peccantem conubent scismatici etc. eandem punire credunt. Non enim vere in vere flagelli quibus puniat demonem paganus sit tyrannus tamen nec dei et iusticie executor. Quo fit quod occulto dei iudicio quosque peccantem per paganos quosque peccantem per alios pravos tradunt. Quamvis tamen de vindicta aut victoria suis viribus attribuunt penam sue superbie non evadunt. Sic ut dictum est Assur virga furoris dominum contribuit. Licet quod potestate feriendi delinquentem populum a deo recepit non dignum ut Ysaia x. et xxiii. ca. Contra cuius superbiam loquitur deus numquid gloriabitur securis contra eum qui secuit in ea aut serra contra eum quod ea cedit in ea. Quod dominum regente sic superbie non potest. Sic et alii ignorantes se esse ultores ire dei quod impia vanitate superbiunt incedere quippe temporalem inveniunt ultores tamen districtam penam perpetuo non evadunt. Deus in rege Nabuchodonosor manifeste liquet de quo deus mordet Ezechiel xviii. Ecce ego dabo Nabuchodonosor pro eo quod servivit mihi apud Tyrum et dabo sibi provinciam Ethiopiam et Egyptum. Sed ut in corde superbiens postea diceret Nonne hec est Babilon quam ego edificavi in robore regni mei statim deus mutatur racionale mentem eius ut ab hominibus fugeret cum bestiis degens. Danielis iiii. placandus est ergo deus et applicandus est ab eo irato ad propicium et melius ne videamur temptare deum vitam nostram in melius emendemus et bona temporalia fideliter dispensemus. Sedes etc.
Sequitur ergo dicit Et misit serpens id est diabolus ex ore suo venenato id est suggestione sua post mulierem id est ecclesiam aquam tamquam flumen id est temporalium opulenciam que sicut flumen deorsum ut eam faceret trahi a flumine. Unde dicit textus Tractus enim motus est violentus. Nam contra naturam est quod etiam fertur deorsum quod sicut est ut feratur sursum. Et io motus violentus est deorsum propter quod Salomon dicit Proverbiorum xx. Eruere eos qui ducuntur ad mortem et qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. Et adiuvit terra mulierem id est princeps terrenus dominum terrenum diligens ecclesiam. Et quomodo adiuvandum dicit Et aperuit terra os suum id est dilatavit princeps terrenus desiderium suum. Et absorbuit flumen id est opulenciam terrenarum quod draco misit de ore suo id est quam habundanciam temporalem procuravit ecclesie dari. Non quod constantinus hoc fecit ex diaboli suggestione sed magis credit hoc ex instinctu spiritus sancti fecisse. Sed quia diabolus procuravit et procurat continue quod etiam cor ipsius temporalibus apponat ut sic minus possit intendere spiritualibus. Cum autem modo procurat ut terra absorbeat flumen hoc fit in odium cleri. Sed vestigium iuvat eam quia forte paupertate recuperata liberius animarum saluti vacabit. Nam tamen esset vel devitiis suis non potuit liberius vacare oracioni lectioni ac meditacioni sed id prius in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabit. Sed sicut diluvio diligencius complebit officium suum de quo dolebit diabolus cum sicut factum sed modo nimia tenacitas iam non advertit.
Tunc ibi Et iratus est draco subditur etiam preterea eos quem ad maiores suis inferiores sunt animat glossa. Et dicit id est duas post
sub potestate pristine persecucionis dico subiungit corum in quibus draco quiescit figuratus. Et stetit super arenam maris. Quem ad preambulum dicit Et iratus est draco in mulierem id est contra ecclesiam videns quod non possit eam trahere per se per modos dictos. Sed nec sit desinit eam impugnare. Sed qualiter quatur novos modos et artes novas eam impugnandi verbo subditur. Et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius id est credentibus verbo fidei quod est semen.

ea que ampri [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] que appungitur non potuit [illegible]
[illegible] Luc. viii. c[illegible] 4
i. cum membris in ecclesia [illegible]
[illegible] h. ma. origina [illegible]

p^a pet p^o p^o q^o sentie corpli s^z incorpli. Seme go inlip^s vbu intelligi^r p^dicao qua renascut^r hores et efficiut^r filij dei. q^r
custodiut madata dei i ope complet. madata quib^z in lege papit^r no occides no furtu facies & sil^a. Et hut testio^m ihu
i fide illi^q retinet corde. q^fitent ore et ornat ope. h^c eni st^t in vete credentib^z s^z opm pfecto et fidei vete pfessio. Unde p^mo
btus qui legit & audit vba pphie hui^q et fuat ea q^e in ea scpta s^t. Et quit^r cu prius s^t t^dc q^p madata custodie. Ui^r q^p male
hic ordinet. Ut s^z h^c dr q^p io madata prius ponit^r q^r caritas q^e est p^ule madatu. Joh. xv h^c est pceptu meu ut diligatis in
maior est oib^z v^tutib^z. i cor. xiij. Vbo s^t ordinat. Vn cu talib^z pliat^r draco iratus q^r d^r eius d^natu fugerunt. Quato eni
plib^z ab eo recedut iusti tato amplius ipugnat. dou^c vincat^r. Vn g^g. xxiij. mor. p^s pu^m tenas i^o Job xxxiij. h^c oia opat^r
tbq viab^z. dr. hostis ur quto mag^s s^r rebellae q^spiat tato amplius oppugnat. q^tendit. Qd figuratu fuit in pplo isrl fu
giete de egipto. que fugiente phao pfecutus est. Exo. xiiij^o. put ibidem pseqnt^r. Bn distinguens q^p s^t tres modi q^uisoz
incoaco medietas et pfeco. in p^o inueniut^r blandi^ta dulcedis. in 2° certa^a tepta^o. in 3° pfeco ve plenitudinis.
h^c i^c eccli 2° fili accedens ad s^uitute dei. ppara aiam tua ad temptao^e. Omes eni qui pie volut viue i xpo pse^o pa^tr 2 thi 3
Sustinet quide et ipsi mala. s^z no adusus eos diab^s intorquet bellu. qd nequaq^z s^t pt^s nisi int^r duas ptes q^ras ut dr glo^o
Nonis ca pu^m lve vbi d^r. Et iratus est draco i mlie q^p s^m Ebillm i li^o de vniuso. Ita maliguorp spitum vt ignis ciga
hoies qpardescit. Sic eni ignis ic^z mabilib^z nutrit^r et unq^z dr. sufft. Sic ire demonu^m nq est finis. s^z sut in motu p^p
hut appetitu nocedi. Qd et appz q^o inde. Vna eoz indignaco no est saciata oib^z malicijs om hom ab inico mdi factoz ppt^e se
Et lic^z cu ad corp vincit^r illusoz paciat^r sue po^e. astucie et suoz conatuu. Cenacqueb^z illusio qcepto tometo gehenali
est eis maiora pena tu ac^c obpbrio no cmonet^r a sua malinola temptacoe. dr et idem ebillus vbi sup. q^p demones
acrimos cruatus sustinet de gla dei de btitudie angloz de felicitate btoz. et de pfectib^z bonoz hom et spal^r cruant^r
ppt apostasia qua tam impie recessert a deo. ppt qd vi^r sunt ma^le quo cruatus ipsi. pmittut eos ita studiose decepcoib^z
hom intende. q^r nichil aliud age videat^r. Et vide^z q^p inst^r est volutas i pnisso catore ppt multiplic^to vtilitate que
puenc sblet electis dei q^p insidijs corp. Et lic^z cdaut et q^tinuat ut d^r Jacobi 2°. tnc tu ille. no pt eos a malicijs
hom qpescere. Tanta eni malignitate sunt erga hoies accensi q^p arbitri liberi amiseru^t. s^t q^p ptas eoz data est i fine^m
malignitatis. adeo q^p nc penite^e sunt de malis. ut se qtine^e a futuris. Et est h^c satis admira^le. q^p cu ita sunt inuidi iracudi
et malicosi. quo put esse tam astuti et ita qquisitiui. cu tm ira inuidia malicia cete q^z passioes. hut intellcm obcecare
Et ad h^c vide^z. dz cogncio et subtilitas in demonib^z no debuit qbustinq^z malicijs obfuscari. Qinq^z eni dolebit de malis
ppis et de bonis alienis. si ea inq^z cognosceret ul penitus ignoraret. Itz h^c veniet in alleviaco^z pene ipoz. et i diminuco^z
vindicte ac iust^e diuine. ymo dequito sut potenciores et vincut^r dequito sut astuciores et pubitut^r. et h^c ipi sciut.
de tato s^ing torquet^r. Itz astucia^a co^ce cedit eis in cruciatus illusos et qtuebe. q^e sut pene qtinuissi. pp^i in illis q^e sut vane
gle amatores. magis^e go torquet^r cu eoz astucia deludit^a ab hoib^z simplicib^z et eoz vtq^z ab infimis supat^r. Ipo villis dt
q^p tcato volutatis in demoib^z clarificat in eis intellcm. ita q^p dequito s^t mag^s iracudi et malicosi. dequito mali^a & ira
qparuit eos in astucias pfudiores. in fraudes et laqueos occultiores. quib^z capiat et ledat. Exem ponit in iracudis
q^e dequito s^t iracudiores. dequito forciores. Itz in gulosis qui dequito s^t depuaciores. tato s^t ingeniosiores in qsitione
q^e dequito s^t iracudiores. de tato forciores sut in gulosis qui dequito s^t depuaciores. tato s^t ingeniosiores in distione
saporum in ppatoinib^z esticaz in appatib^z salsametoz et alioz qdimetoz longe pciores illis. q^e s^t ab illo vicio alieni
In luxuriosis qui quto mag^s in sordib^z illi^q vicij putrescut. tanto in qquirend^s tpitudib^z sut acuciores. Itz Vnos
ppt qd dyo^q dr q^p in demonib^z est furor irronalis. amens qcupia. fantasia ptua. ffatasia in eis appellat poas in qua vez
sil^i nos apparet. que d^r ptua q^r ipi obuiat et resistut vitati intellecte. qd est ptuire. Vo ac d^r in eis fatasia s^c in
nobis que est vis ffitia collatia fslui p ssq^z ptuclares pceptoz. ppt qd et dr ggg. xxxiij^o mor. q^p appetitu rectitudie diab^s
vtut in rigore mentis. et q^r quodda supbie sic remediu ivenit. q^fanias insibili^s. Et Aug^s li^o xv de ci. d^r dt. demoes
q^r vo lu^d grau est a sca vocari dno. hut eni staq^z su caritate et io tam inflati sut i supbi vt dnos hoies sibi velint
qstitui. ppt qd dt mgr i 2° sniaz. q^p licet sunt p malicia obstinati. vinari tn ffiu no s^t penitus puati. Na retinuerut
natia licet deformata. Vna qd quit^e. Vt p in demonib^z obstinatis. s^t intenso male volutatis. Et vi^r q^p c^r q^r s^z vp^r & de
sumo bono. diab^s no est p h^c qtentus q^p deo equale se qstimas cred^t s^z et supiorem se deo dt. go vi^r cuisse supbia
et 3^r roe. na q^r mala facimus mali simus go quto plura mala facit tato peiores simus. Et diab^s plura mala fecit p^s
lapsu. go peior est nuc. q^p qn cedit. go cuit in eo deordinaco volu^tis. Et^o diab^o delict^a maior pena nuc. q^p qn cadit
h^c no est dubiu Et pmin i nobis no augent^r nisi est^at bona volutas go nc i malis supplicia^m ni est^at mala vos. Itz
Ueo malu est puaco modi spei et ordis. s^z ista no put ab aliquo totalit^r remoueri. aliocqui tedet in noens q^r dt Aug^s vbi
h^c ulla sut. ullus bom est. go s^z no s^t oio ablata. put adhuc dimi. s^z h^c dimunt^r p petm eu go diab^s pecat. tato mag^s
dimunt^r. quto mag^s pecat. s^z quto mag^s dimunt^r. tato peior est vos. Itz Quto q^r puat homidiu corpale. ethom
et quto plura homicidia peccat. tato peior est in eo volutas. go par roe ymo forcori qui morte spuale puat
est homicida et qui plurimi morte puat peior est. Et diab^s p^s morte p^mi hol. d^r fuisse homicida ab inicio. q^r Johis 8
puat eiq lapsu. Et pcessu tpis puat^t morte pluriu. go i malicia cuit. Ui d^r q^p cuit mala vos in qpacoe
ad hoz no in qpacoe ad deu. q^e diab^s iordinate mo^r in deu. s^t in hoz. go s^t multiplicado et itando petm i hoz
intendit et cist in eo malia. par roe. cu odit et blasphemat deu cp ullo^o pt s^t. Opia no est petm in q^o
no qtepnat^r et offendat^r do & in quo pecans no auertat^r a deo. go in omi peto cist mala vos in qpone ad dm. Itz
Et q^e. oppo^ta nati s^t s^z in idem. Et demones no put pfice. go nc put mag^s desice. s^t peiores esse. Itz h^c vi^r p
sile in hoib^z dapnatis. q^r diab^s et ho mortuq^z su dapnatus sut in eqli statu. sic dt dam. li 2° c. 4. q^p h^c est hoib^z
mors qd anglis cas^q. Et p^s morte. mala vos in hoie no cist. go nc in demone p^s casu. Itz obi^r p sile i bonis
angelis. Eilis eni status est bonoz i bono et maloz i malo. Et i bonis no pt cist bo vos. go ut i malis mala
Itz anl^q est finis ext ullus h^c retardatum go in p^a qfisioe tu se quit q^p no pt amplius qui. go silr tud s^t audit.
q^p no pt amplius i^z. Itz in ullo cist mala vos in quo no cist demutad. s^z demutu no cist in eo. q^r no pt cutac petm
go s^t nuc est diab^u male velle impgle est mala vo^tas in eo cist. Itz demones s^t reddit^i oio impgles ad gratias

i pmo lapsu nc put magis impeccabiles esse / s; qd cstat mala volo sit maior elongacio a gra. Si go no put magis elongari sic nec
no pt plus recam i3 dst; si lo ve sup 2o dist vii q ipi est hic modus dst. Quida eni senserut q sicut in anglis bonis volo
bona crevit usq ad diem iudicij ita q amplius in se no pt crescere s; solu in effectibus bonis quos efficiunt circa hoies Sic
i anglis malis dicut voluert q in pma aversione volo eoz aucta est in tm sic q tunc fuit depravata volo maloz q amplius nec
depravat nc cstat s; solu in effectibus qd plura mala qr aequali volo ipi faciat Et qr suppliciu no tm respicit intensioz volu
s; et actu actiones io qui put dyli comalus q comittit (Rom at qq pomo assigut simpliciter et spaliter angeloz
q ullius sit retractabiu et io tollit et in tm se qutit in pma aversione (No at sic go. Alioz vo poico est q i malis anglis
simplr loqo cstat mala et male vol i deordinacio dyli eni quotie peat et quotie novas mali ab cogitat Et qd qr mala
fac q mali sunt et qdb malu admit de abilte vol qr alit no essz malu io ipa abilitas minuit et pos magis et magis de
ordinat Nc est sile de bonis qr boni opa no ita appount ad bonitez gre ul vol sic quodbz petm admit. Sz qr dur
vi dic q dyli mala no intendat tu dicat in pos biblia coz qui te oderut ascendit ipi et eqo de demonibus Et, itm pbr
monale q ita cstat in dyli mali a pt impuro peccatoe cu iaz sit i statu dapnatoe et nalitez tenat ad aequa mala (Ido
est 3a mo dst q in dyli cstat mala vol qm ad vim administratia qua qutit ad hoies s; no qm ad vim qtemplativa
qua qutit ad deu qua est simplr et uero aversa a deo (Ro at qq pomo est ista. Ad incremetu eni vol male sive demeriti no
suffit iordinata affecio qr h est in dapnatis et erit in sempiternu Sz requit ult ipis inti et stat merendi ul demerendi
dyli at est in statu demerendi qm ad vim administrativa no qm ad qtemplativa et io cstat et demeritu eius et petm qm ad
vim ministrativa no at qm ad qtemplativa (Ro at qq pz qr sicut a pus dicta sit de pfecione tpus ad merendu ipo anglo
dictu est eni q an q spualis et incorpalis et ppinqus ad gliam est qditus io tpus ei breve pfectio est. Homo vo tinq longius
Sz qr deo sic qdicit p vinculu ut maior et potencior merorem admuct et io no tm anglo dedit vim qtemplativa qua
mereret et ad deu qutetur s; et administrativa qua hoim suffragaret Qma go vis qtemplativa cuit ipa angeli in se
qm ad illa pfectio est spaciu merendi usq ad pma qversione ul aversio s; administrativa respcu hit ad hoies io pfectio est alio
spaciu merendi usq hoies assumet totaliter ad gliam transit go qm ad vim ista statu merendi ul demerendi et manet
usq ad die iudicij Sz qm merita et demerita no est in vi administrativa nisi p vim qtemplativa et in bonis qtemplativa
ita est quisa ad bonu q no pt aviti io administrativa no hit nisi locu merendi Ecoun qr i malis ita est aversa qtemplativa q
no pt qutti io qm ad ministrativa no hit nisi locu et spaciu demerendi Et inde pz q dum deu manet in statu et violatu
qr ipe qd a qverse pfecit no debuit aufere nc bonis nc malis Et illis quibus diligentibus deu spaciu merendi qutit i bo
turpis at et petoribus anglis qutu est i malu Et io pz quo cstat mala volo i malis s qm ad vim administrativa plu
(Nec est oio sile in bonis et malis qr volo i bonis ppt influencia pfecti status pvenit ad tm volo eni bo no est cautac a se
s; a deo et io qmvis plura bona faciat tu volo bo ppt hoc no intendit Sz i malis no est ita qr corruptio venit ab ipis
et no potuit ita se infire qn adhuc magis possint qdiu durat tps vie et cstat in eis malicia et ex appetit nocendi et
demerendi hoibus no sic in anglis bonis Loc dc sic go vol pbatis q mala volo in demonibus intendat et cstat qutu
ad vim administrativa Ad 1m go obicit q inordiate mo ad deu dst q sic in dapnatis iordinatus motus vol qutus est eis i
pena et imputat in suppliciu no in demeritu sic in anglis malis in pena est qutus ille iordinatus motus Ad 1m q obi
q in omi peto qtepnit deus dst q no est petm qd fit vis qtemplativa et qui sit in deu apno Sz tu distinguitur hic
admixte qm ad pncipaliter actum dr eni adqd petm esse in deu adqd in ppom adqd qm ad vim administrativa adqd qm
ad qtemplativa et sm q distinguitur sic loqmur Ad 1m vo q obic in qtru q oppta nata sit fi circa idem dst q id hz instancia
i accitibus inseparabilibus sive sit inseparabile p naz sive p acquisicioz Qma go in anglis bonis est gra insepabilis io impossibile e
qmisit culpa Ecoun mitr est i malis anglis Actus eni inseparabile aut est nale aut qr i naz qutu Et in hiis q na
instit hic illud dbu hit instancia etc sm pbm Ad 1m qd obicit de statu hois mortui iaz pz q no est sile qr ho pp
qput statu merenti anlq no pecca duo lo qm ad qve regressu qr utrq impossibilis est regressus ad graz no qutu ad
pgressu i malicia qr dyli tu adhuc sit i statu demerendi pt creste i malicia ho vo no cu sit eo Ad 1m q obi de bois
anglis q no augetur in eis bona volo pz q no est sile qr volo bo no ita est ab eo ut malicia Ad 1m q obi de sppli
angeli dst q 1d actu deficit dupr po qr volo deliberativa cu sit libera no mo sm totu suu posse qmvis in habeat retur
dantu et 1d maius est qr alq magis dilit unu q aliu et magis adit unu q aliu s; hic no oppz sit totaliter monet i suis
quibz et io vo no vz Aliq ex defectus est ibi qr esto q qutet se qm posse pava adhuc posse magis qm posse
pmac est posse deficie et posse moveri iordinate et qmvis no possit intensius moveri qm ad motu pt tu magis de
ordinari qr ipi pt cscre pvitas et iclinacio ad malu et ita pz 1m Ad 1d q obic q no pt cuitare dst q sic e qmvis eni
malicia vol no possit imutare tu pt cessare a uocu qd hoc fac et ex ipe se indupt i hac necitez et no penitet
et io no excusat nq eni qcupit pncitez indicta nisi peniteat de inductoe Ad 1m q obic q dyli oio impossibile e
ad graz dst q no cstat mala volo qm ad impossibilitez suscipiendi graz qr hc est equal in oibus dapnatis s; qm ad i dignitate
et dyli est indignus et pt esse magis indignus sm q magis offendit et abutitur bonis nalibus sibi datis Hic impie
et andelit cu hoibus agendo ungit eni [illegible] ipsius inspiciat dni cipriani i lio de zelo et livore laborandu ut scientus
muti iaculis ex omni parte qua ferui possumus repugnare Na circuit ille nos singlos et tq hostis clausos obsides muros
explorat et temptat an sit pars aliqua membroz minus stabilis et fida cuius aditu ad interiora penetret Offert oculis formas ut
visu castitatem destruat aures p canora musica temptat ut sonu dulciori auditu pmu vigorem solvat et molliat
lingua convicio pvocat manu iniuriis lacessentibus ad petulantiam cedis instigat fta ostiat ut vi sumpat ad debellandu
suos dei ipi inquietus et ipi infestus in pace subdolus in psecucoe violentus Et Aug i li 83 qonu dicit quo quibusdam
nebulis implet meatus intelligencie p quos pandere solet lucis radius mentis Et hylarius sup hic i marcam dicit
cibis pt q maligni spus sensibus nris inmixti insistat aie salute luce q inuidi obnubilant Sicut hc malu pos spuales actus dat se figuras
accomodat colorib adhet sonis odoribus subiat infudit saporibus Mo at quis ludificent ipi pt esse ab intior et ab extiori ut alibi et hic lai

q nunquam cessat a malicia sua. Non enim vetatur cum aliquo tempus puero vel occupacio rei familiaris vel sollicitudo quotidiana vite, sicut fit frequenter
in nobis. Licet videatur tamen quod non sine suo labore affligat demones nobiscum. Unde apostolus hanc pugnam vocat colluctacionem ad ephesios. Ubi enim lucta
ibi sudor et labor quod si subvincitur nobis manet eis confusio. Si vincit gaudium nimpbum [illegible]. Retorquetur enim in eos illa confusio que nos
manebat si fuisset ab ipsis elisi. Ps. Convertetur dolor eius in caput eius. Unde et David timebat dicens Illumina oculos meos ne unquam obdormiam
in morte, ne quando dicat inimicus meus prevalui adversus eum. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero. Et Jeremias: Confundantur illi et
non confundar ego etc. Et duplici contricione contere eos, quod viri duplici confunduntur. Primo quod honores acquirunt bonorum, quam illi perdiderunt. Secundo quod substancie
spirituales a carnalibus victe sunt. Propter hoc peccata dicebat: Propugnare inimicos meos et apprehende arma etc. et non contra Dominum deficiant. Et
Stetit ibi. Et stetit super arenam. Subditur specificacio habitacionis ipsius draconis. Per cuius intellectum sciendum quod secundum glosam draco non super petram sed
super arenam sedisse vel stetisse dicitur. Quod ideo eum liquet quod serpens in petra vestigium habere non valet. In arena vero quamquam tetigit locum
signa sui corporis relinquit. In petra non stat neque sedet draco qui in cordibus fortium quas nulle voluptates emolliunt nullum locum diu
invenit. In arena vero gressum figit quod mentes quas hincinde corrupcio carnalis emollit inhabitat etc. In arena enim maris est dulcis
humoris exalacio et est saporis amaritudo et est granorum discontinuacio et marina tempestate impulsio et est fructuositatis privacio
et ad culturam inhabilitacio. Quibus sicut spiritualiter in hominibus carnalibus vero per arenam figurantur maris, quod sicut stilles aridi et compacti et infructuosi etc.
Quis enim qui audit verba et non facit similis est homini edificanti domum super arenam. Unde dictum est Abrahe Genesis xxii: Multiplicabo
semen tuum sicut stellas celi quantum ad bonos et sicut arenam maris quantum ad malos. Job xl: Sub umbra dormit in secreto calami
in locis humentibus. Per calamum qui est intus vacuus et exterius nitidus et de facili movetur aquilonis ventus sunt leves et instabiles. Per loca
humencia voluptuosi qui malis humoribus in moribus habundant. Et tales hic sunt per arenam maris. Arena namque sterilis est et inculta
et signat animas inciltas et infructuosas in quibus habitat draco predictus. Quis tu id, cum immundus spiritus exierit ab homine etc. Et
invenit domum scopis mundatam et ornatam, sed ornamentis vanitatis, sine fructibus boni operis, et ingressi habitant ibi etc.

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem et cornua decem et super cornua eius decem dyademata
et super capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam vidi similis erat pardo, et pedes eius sicut pedes ursi
et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. | Capitulum xiii libri apocalipsis. Continuatur sic ad precedens capitulum
descripta pugna mulieris cum dracone in celo cum dyabolo, hic autem agitur de pugna mulieris cum familia draconis et describuntur
acies eius sub duplici specie monstruosa duarum bestiarum, unius ascendentis de mari, alterius ascendentis de terra. Et secundum hoc capitulum istud
dividitur in duas partes secundum glosam. Primo describitur specialiter antichristus. Secundo generaliter antichristus et corpus eius, secundum congregacio adherencium sibi. Ibi ad hoc
Et vidi aliam bestiam etc. Secundum Richardum per bestiam de mari ascendentem genera principes adherentes antichristo figurantur. Mare enim
sicut domos gentiles, quod per diversa vicia fluctuant. Per bestiam vero de terra ascendentem impii clericorum et amorum retractores designantur. Prima in duos.
Primo ponit ipsius bestie descripcionem. Secundo attendendo potestatis bestie et dampnabilis operacionem. Ibi, cui quis hic, annos etc. Tercio prescribus erit
ad prescientem spectificacio, ibi hic est pacientia et fides sanctorum. In prima ponit duo: primo bestie descripcionem, secundo sue potestatis adinventionem, ibi Et dedit
illi draco virtutem suam. Circa descripcionem ponit bestie proprietates. Hic invenit bene tres. Primo ponit eius statum, bestiam propriam secundum quod videtur ab
aliis differre cum dicit ipsam ascendentem de mari habentem capita septem etc. Secundo ponit conformitatem secundum quod convenit cum aliis bestiis sicut quod
et ponit triplicem convenienciam: in pelle cum pardo, in pedibus cum urso, in ore cum leone. In pelle pardi varietas ypocrisis
in continua conversacione, in pedibus ursi diversitas voluptatum in interiori affectione, in ore leonis fetor detractionis in
superba locucione designatur. Vel forte pardi similitudo refertur ad pseudo spirituales, assimilacio ursi ad pseudo seculares,
assimilacio leonis ad pseudo principes seu prelatos. Ad pseudo namque spirituales pertinet pellis pardi in corpore secundum conceptos
optimus. Ad seculares supportacio pedum, ad prelatos doctrinacionis. Qui magis in familia draconis primum locum obtinent
antichristus vero primo ponit et ondit eius crudelitatem per hoc quod vocatur bestia, quod totum vastabit, unde dicit Et vidi in spiritu vel intellexi
bestiam id est antichristum ad modum bestie sevientem et mentes fidelium opprimentem. Deinde ondit eius naturam sive genus cum subditur
de mari ascendentem id est de iudeis, qui et si primo fuerunt terra fertilis et exculta per legem et prophetas, tamen propter peccatum et malam
oppressionem eius facti sunt mare id est instabiles et amari. Ipsum unde terram si propter peccatum privatur, velut terra instabilis facta est. Et hoc
quod dominus dixit ad Cayn Genesis iiii: vagus et profugus eris super terram, quod occidisti fratrem tuum scilicet Abel. Et hic satis convenit
figuratum fuit Genesis xix ubi dicitur quod pentapolis erat primo sicut paradisus dei, sed postea propter peccatum suum facta est abhominabilis
et mare mortuum est appellata. Sic iudaicus populus primo fuit populus peculiaris dei et quasi pentapolis propter
pentatheucum, sed propter peccatum factus est abhominabilis et instabilis et fetidus sicut mare mortuum. Dicit etiam ascendentem de
mari, quod de tribu Dan nascetur, que fuit inter omnes tribus Israel vilissima. Genesis xlix: Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita etc.
Unde ergo dicit ascendentem de mari, quasi de vili genere veniens ad magnam potestatem et per hoc ad magnam crudelitatem, quod cum
ab pauperis subito sublimatur crudelior omnibus efficitur, secundum illud poete: Asperius nichil est humili cum surgit in altum.
Per hoc etiam quod dicit ascendentem de mari notatur eius casus, quod veniet de instabili et fluxibili fundamento, super quod non diu
potest edificium stare. Unde et dicitur predentis talis draco dicitur stare super arenam maris etc. Sic ergo quantum ad hoc potest intelligi litera
in qua dicitur Et vidi scilicet spiritualiter id est intellexi de mari id est de profunda perfidia iudeorum vel de multitudine reproborum bestiam id est antichristum bestialiter
sevientem per crudelitatem Dan vii: Surget rex impudens facie et super quam credi potest universa vastabit. Ascendentem scilicet per superbiam
supra ceteros. Et bestia que ascendit de abysso. Vel secundum glosam per bestiam intelligitur tota collectio malorum id est regnum antichristi, qui est eius caput.
Et secundum hoc exponatur: Et vidi id est intellexi bestiam id est malorum multitudinem bestialem, de mari id est de amara suggestione dyaboli. Vel de profunda
delitate cordis ipsius ascendentem scilicet de vicio in vicium per superbiam, secundum illud Psalmi: Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.
Vel per principes malos se contra ecclesiam extollentes. Habentem capita septem id est universos reges et principes qui defendunt et
regunt bestiam id est infidelium multitudinem contra ecclesiam bestialiter insurgentem. De quibus capitibus dicit Amos vi: Ve qui opulenti estis
in Syon et confiditis in monte Samarie, in capitibus populorum. Vel septem capita bestie sunt septem principes, totaque iniquitas principum
in septem etatibus mundi qui ecclesiam dei turbare ceperunt. Quorum primus erat Cayn in etate prima, a quo cepit ecclesia malignancium
sicut ab Abel incepit ecclesia iustorum. Secundum caput fuit Nemroth de etate secunda, qui primo cepit in orbe terrarum dominari. Dicitur enim
de ipso Genesis x: Porro Chus genuit Nemroth, ipse cepit esse potens in terra, et erat venator robustissimus coram domino.
Fuit autem principium regni eius Babilon. Tercium caput fuit Ysmahel a quo ceperunt Ysmahelite id est Saraceni vel parum dicuntur [illegible].
Vel secundum glosam per bestiam constituit congregacionem principibus antichristi sicut tales per quos violenter opprimet ecclesiam, et ideo dicit ascendentem de mari, quod sunt elati superbi
secundum vero posterius conviabilis elatos maris. Sed per pseudo prophetas id est per malicia et cupiditate spiritualium platorum per quos fraudulenter ecclesiam
inpugnabit. Unde dicit ascendentem de terra per quam avaricia designatur. Primo in textu etc.
Habentem capita septem id est universos reges sive principes sibi subditos. Et cornua decem id est universa regna terrena, multos enim [illegible] potestates habebit et subditos
quibus honorem dabit et multa regna. Quod permittente [illegible] secundum glosam. Et super cornua eius decem dyademata id est universos principatus. Septem enim et decem secundum glosam
non [illegible] secundum [illegible] universitatem sicut nomina super ipsorum que id est habentem capita vii etc. Dan vii. Per cornua per reges sicut Amos vi: Nunquid non in fortitudine
nostra assumpsimus nobis cornua. Cornua vero secundum glosam in antichristo omne corpus eius figuratur. Ideo secundum glosam per istam bestiam intelligitur tota collectio malorum etc.

tiis scilicet ysmahel manus contra omnes et manus omnium contra ipsum ut dicitur Gen. xvi et hic fuit in 3a etate. Quartum caput in 4a etate fuit pharao rex egipti qui populum israel multipliciter afflixit in egipto ut legitur Exodi primo 2o et 3o. Quintum caput in etate quinta fuit Nabuchodonosor rex Babilonis qui populum israel captivum duxit in Babilonem ut legitur 4o Regum 24. Sextum caput in etate sexta fuit Herodes qui dum quesivit multos pueros occidit propter eum ut legitur Matt. 2. In fine septem etatum que simul erunt cum septima quia in septima etate septimum caput erit antichristus sub quo maxima fiet persecutio et afflictio ecclesie dei Apoc. 13 et Dan. 7 et 8. [illegible] 29 moralium [illegible] Job 38 dicitur Sunt nonnulli qui etiam que audiunt [illegible] et tamen eidem quam tenent fidei male vivendo contradicunt, sunt sicut in tenebris lucem suam quia diu perversa agunt et tamen de deo recta sentiunt nec tenebrescat subito quadam pro fulgoris illustratur. Cum diu plus terrena quam celestia plus quam videt quam que audiunt diligunt pulsante persecutionis articulo quod recte credere videbatur amittunt. Quid illo maxime tempore multiplicius agetur cum surgente ipso iniquorum capite in sanctam ecclesiam persecutionis ultra solitum viribus eius fortitudo grassabitur. Ibi tunc cor unusquisque ostendet, ubi unumquamque in occultis latebat aperiet, et qui nunc ore sunt pii et corde impii pulsante malicia corruent et lucem fidei quam [illegible] tenuerat perdet. Et subdit [illegible] hic notandum est ut unusquisque nunc ad cordis sui secretum redeat et adventus sue rapina pertimescat ne congruentibus meritis per districta iusticie iudicia dei in talium numerum veniat. Nec autem iam ante se blandiatur, et ideo se a tali casu excusari credat quia ad illius tempestatis procella premere non consistat. Quamvis enim illius tempora ipsa non videret, et tamen in eius tempore procella ostenditur. Et ecce Cayn tempus antichristi non vidit, et tamen membrum antichristi primum fuit. Judas seuicia persecutionis eius cognoverat, et tamen virum [illegible] eius avaritia suadente succubuit. Symon longe divisus ab antichristi temporibus extitit et tamen se eius superbie [illegible] malorum potestatis perverse appetendo coniunxit. Sic iniquorum corpus suo capiti, sic membris membra iunguntur [illegible] et cognitione se nesciunt et tamen [illegible] actione copulantur, et in quod primum corpus concertari mores [illegible] faciunt [illegible] locatur vel tempore sequatur. Unde fit ut in pravis suis imitatoribus et nusquam consistat maneat qui iam preterit, et in suis operatoribus ipse iniquorum auctor iam appareat qui necdum venit. Unde Johannes dicit Nunc antichristi multi sunt, quia videlicet omnes iniqui qui iam eius membra sunt que scilicet prave edita caput suum male vivendo prevenerunt, hinc 2a Cor. 2 [illegible] et apostolus ut revelatur in suo tempore nam misterium iam operatur iniquitatis. Ac si diceret Tunc antichristus manifeste videbitur, nam in cordibus iniquorum secreta sua iam nunc occultus operatur etc. Ecce quomodo hec bestia quam vidit Johannes supra contra ecclesiam pugnaturam ascendit.

Nos puto aliter assignant septem capita per que ecclesia Christi a principio usque ad finem oppressa legitur et afflicta. Primum ergo caput huius bestie id est collectionis malorum per quod bestia venenum suum in ecclesiam fudit et quantum potuit grassatur, fuit Herodes Ascalonita per quem natum Christum devorare conatur et propter eum innocentes occidit Matt. 2. Cum quo comprehendi sunt omnes reges et principes regionis iudeorum quos in persecutione Christi terre regem quosque sceleris sunt successores. Secundum caput fuit Nero et cum eo omnes imperatores romanorum usque ad Julianum apostatam qui omnes persecuti sunt fidem Christi. Tercium caput fuit Constancius arrianus qui cum omnibus arrianis afflixit ecclesiam Christi. Quartum caput fuit Cosdre rex persarum in cuius tempore confirmata est secta machometi. Quintum caput fuit rex Babilonis [illegible] multas ecclesie persecutiones ingessit. Sextum caput erit ille de quo dicit Dan. 7 Alius rex surget post eos et ipse potentior erit omnibus et multa mala faciet ecclesie Christi. Quis vero sit iste non est meum determinare. Septimum caput erit antichristus de quo dicit Dan. 8 Surget rex impudens facie et intelligens propositiones et roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis. Tamen aliquibus videatur quod ille rex de quo sic Daniel loquitur ad septimum caput pertineat sed forte sicut Johannes baptista Christi precursor fuit, sic ille preveniet antichristum et ideo quod Daniel dicit, utrumque potest convenire. Sed dicendum est quod septimum caput id est antichristum indicaret [illegible] ad loquendum per os eius quantum signis et prodigiis mendacibus decipiet multitudinem infinitam ita ut pauca evadat. Et sicut Christus dictus est rex et pontifex et propheta, sic et ipse nunc regem nunc pontificem nunc prophetam se simulabit et dicet et tamen magna signa faciet licet omnia mendacia ut non consumet signa Christi in comparatione signorum eius.

Ab hiis septem capitibus passionem vidit Johannes ecclesiam Christi. Sicut cum septuplex persecutio figuraliter precessit in synagoga. Prima persecutio in figuram congruebat illius in corpore. Prima fuit ab egiptiis mortuo Joseph quarum caput fuit pharao cum magis suis. Secunda a Cananeis mortuo Josue quarum caput fuit Jabin cum Zizara Judic. 4. Tercia fuit a decem tribubus contra duas quarum caput fuit Jeroboam mortuo Salomone 3o Regum 12. Quarta fuit ab Assiriis quorum caput fuit Salmanasar contra decem et Sennacherib contra duas tribus israel 4o Regum 17 et 18. Quinta fuit a Chaldeis quorum caput fuit Nabuchodonosor qui destruxit Jerusalem et israel captivavit. Sexta fuit in ipsa captivitate sub Assuero rege qui dedit sententiam de omnibus iudeis per consilium Aman macedonie precavente. Septima fuit a Syris quorum caput fuit Antiochus epiphanes qui templum domini prophanavit et alia multa mala populo israel fecit ut legitur primo Machabeorum in multis locis. Sic tamen valde notandum quod in qualibet persecutione misit deus filiis israel aliquos adiutores seu liberatores qui eos eriperet de manibus inimicorum. A prima persecutione liberavit Moyses et Aaron. A secunda Barach de bozra. A tercia Ezechias qui reliquias x tribuum revocavit ad cultum dei. A quarta angelus domini qui una nocte occidit exercitum Sennacherib centum 85 milia. A quinta Cyrus rex persarum sub Esdra Neemia et Zorobabel. A sexta Mardocheus. A septima Judas Machabeus et fratres eius. Sic ecclesie sue misit et mittit adiutores in persecutionibus suis septem scilicet ordines predicatorum de quibus supra dictum est satis late. Quia ecclesia dei consolata est in septem persecutionibus suis. Nunc autem iniquorum septem predictis capitibus tribulatur ecclesia diabolo procurante qui super omnia studet et conatur unitatem ecclesie scindere, [illegible] sanctorum operum dulcedinem iniquitatis felle inficere, et aliis modis quam ipse potest eam evertere et perturbare. Dolet enim satis et erubescit [illegible] quam in celo nequivit quia non habet [illegible] ecclesie militantem in terra tenere [illegible] subditur in litera Et cornua decem id est decalogi transgressores qui illi bestie adhererunt et eius membra erunt. Et super cornua eius decem diademata id est gloria de impugnatione eorum qui servant decalogum et de destructione decalogi, quia omnia precepta pravi principes illos infringent et de hoc gloriabuntur, sicut dicitur Prov. 2o letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis. Et super capita eius id est super principes iniquos nomina blasphemie ~~qui dicet et dicta faciet ipsum non fuisse unum deum sed magum~~ Unde Dan. 7 Adversus deum deorum loquetur magnifica. Et septem capita bestie possunt dici septem vicia capitalia, et cornua [illegible] decalogi, et ideo capita et cornua coniunguntur quia per vii vicia capitalia decalogus impugnatur. Et sic dicitur [illegible] dictum est quod in septem capitibus septem erant diademata, hic autem dicitur quod decem diademata super cornua decem. Unde [illegible] Beda quod [illegible] id est esse septem cornua quod decem cornua utriusque enim significatur universitas malorum ut expositum est. ~~Et super cornua eius~~

quia maxime potestatis [illegible] blasphemat deum verbo et opere [illegible] blasphemias [illegible] Aug. in libro [illegible] meditationum Blasphemare est falsa de deo dicere. Et ideo dicit Ricardus Quia [illegible] decalogum impugnabunt ideo decem cornua. Et super capita nomina blasphemie quia generaliter principes Christi blasphemabunt negantes eum esse deum et dicentes eum fuisse magum. Unde in prima [illegible] et [illegible] 2o ut indicent omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. Et Dan. 7 [illegible]

super legis prevaricatores. Vel diademata id est victorie quas obtinebunt de persecutoribus transgressoribus. Et super capita eius id est super septem vicia nomina blasphemie. Habebit enim viros blasphemos in nequicia nocentissimos. Dicit ibi: Et bestia quam vidi etc. Subdit descriptionem bestie quantum ad qualitatem scilicet potestatem et nequiciam instigantem dicens: Et bestia scilicet eadem quam vidi scilicet de mari ascendentem similis erat pardo. Pardus ut Haymo dicit est bestia sevissima atque impacientissima et varietate cutis discolor. Et ut ait Ysidorus libro xii preceps est ad sanguinem et saltu ad mortem ruit. Et significat collectionem ypocritarum et specialiter ypocritarum quorum ficte sunt actiones, qui bona que faciunt cupiunt se videri ut ab hominibus accipiant laudem, ait Haymo. Vel significat hereticorum collectionem propter diversam varietatem. Illa enim bestia omnibus heresibus erit plena et variis simulacionibus occultans nequiciam suam. Iere. xiii: Si mutare potest pardus varietates suas. Subditur: Et pedes eius sicut pedes ursi. Dicit Haymo quod ursus est bestia rapacissima, primum pedibus gravitatis et unguibus ea que rapit, postea omnia devorat. Et dicitur ursus quasi orsus quia ore fetum suum format, et maxima vis eius est in lumbis et brachiis, ait Ysidorus libro xii. Ubi super insidiat alvearibus apum et maxime favos appetit, ut ait Solinus libro 3o ubi multa de proprietatibus eius. Et in hoc significat potestatem sclavorum principum gravitatum pedibus inferiores et debiliores. Daniel vii: Et ecce alia bestia similis urso etc. dicebat ei: Surge comede carnes plurimas. Proverbiorum 28: Ursus esuriens et leo rugiens princeps impius super populum pauperem. Subditur in littera: Et os eius sicut os leonis. Leo sicut dicit Haymo et dictum est super ursum terrorem suo rugitu cunctis bestiis immittit, et cum sit fortissimus bestiarum atque ad nullius paveat occursum, tamen insidiando predam surripit. Et significat antichristum et suorum collectionem qui quosdam terroribus decipiet, quosdam vero fraude vel predam [illegible] lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis. De quo in psalmo subditur: insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Recte ergo antichristus leo appellatur quia per utrumque seviet et punietur, et virtute scilicet et fraude: virtute per potestatem [illegible], fraude per signa maiorum. Ut enim eos qui apte iniqui erunt pertrahat, [illegible] potestatem ostentabit ut alios iustos fallat, signis fictis [illegible] [illegible] eius suadebit, elacione magnitudinis istos decipiet, ostensione fictitis [illegible] Haymo. Et recepit a Gregorio 33 moralium. Dicitur ergo bestia similis pardo propter varietatem errorum vel fictorum simulacionum vel propter diversitatem nacionum et conditionum [illegible] Augustinus Beda et Haymo. Et similis dicitur urso [illegible] principum gravitatum et devastacionum. Et habet os leonis ob terrore minacionum. Ut enim ait Haymo: Et similis dicitur urso [illegible] [illegible] (Vel secundum Richardum bestia dicitur similis pardo propter varia peccatorum [illegible]. In bestia non solum caput id est antichristus sed et corpus eius signatur. Vel et pedes eius dicuntur sicut pedes ursi propter impie potencie ferocitatem et [illegible] gravitatem. Et os eius sicut os leonis propter [illegible] dilatacionis et ostensionem [illegible]. Vel os leonis fetorem et vorans. [illegible] doctores bestie qui fetebunt fama et vorabunt mala. Ieremie quarto: Ascendit leo de cubili suo, predo gentium se elevat, egressus est de loco suo ut ponat terram in solitudinem etc.

Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem. Et plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam, et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie et adoraverunt bestiam dicentes: Quis similis bestie et quis poterit pugnare cum ea. Et datum est ei os loquens magna et blasphemias et data est illi potestas facere mensibus quadraginta duobus. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in celo habitant.

Posita notificacione bestie et quantum ad genus et quantum ad qualitatem, subditur consequenter de descripcione quantum ad potestatem collatam. Et dividitur in tres partes. In prima ponit descripcionem potestatis collate bestie ad impugnandum [illegible]. Secundo subditur descripcionem consequenter potestatis collate ad impugnandum [illegible] vel [illegible] etc. [illegible] est similis pardo in varietate cutis. Secundo subditur descripcionem [illegible] et os leonis ibi: Et datum est ei os etc. Tercio subiungit descripcionem potestatis collate ad impugnandum virtute potestatis [illegible] [illegible] et pedes sicut ursi ibi: Et datum est illi bellum facere etc. Prima subdividitur in duo. Primo ponit potestatis descripcionem. Secundo [illegible] admiracio et bestie adoracio ibi: Et admirata. Item prima subdividitur quia primo notat permitti virtutis seu potestatis magne collacionem. Secundo subiungitur consequenter potestatis in uno capite notificacio ibi: Et vidi unum etc. Quantum ad primum dicit: Et dedit illi scilicet bestie draco id est dyabolus virtutem suam scilicet faciendi miracula et signa inaudita. Et potestatem magnam scilicet per quam elevabitur super gentes et regna. Nam sicut Haymo: Sicut in Christo fuit et requiescebat plenitudo divinitatis, ita in illo plenitudo nequicie et malignitatis. Et sicut Christus per virtutem verbi [illegible] in se ipso fuit et [illegible] opera sua faciet [illegible] quod [illegible] antichristus [illegible] sua facit opera, ita homo ille perditus per dyaboli potestatem qui in eo habitabit opera sua faciet [illegible] libro [illegible] penultimo quod antichristus non erit [illegible] dyabolus incarnatus sicut dei filius dicitur incarnatus. Et sicut Damascenus libro [illegible] ex formacione generatus suscipiens omnem actum sathane et ibi multa de suo processu [illegible] allegatum est supra. Et Ieronimus super Daniel vii: Et ecce oculi hominis erant. Non putemus eum antichristum esse dyabolum vel demonem sed unum de hominibus in quo totus sathanas habitabit corporaliter [illegible] non per assumpcionem et unionem in supposito sed per totalem possessionem illius ad dyabolo ad quecumque namque voluit obediet ille. Ideo [illegible] ad nutum dyaboli. Et ut dicit glosa super 1a thess. 2o cuius adventus est secundum operacionem sathane. Sic [illegible] apostolus [illegible] quod malignus spiritus qui deum se [illegible] erit antichristus. Ut Gregorius [illegible] moralium dicit quod malignus spiritus qui deum se habebit [illegible] [illegible] et eius claudet scilicet dominus [illegible] fallacia et tenebit. Et [illegible] in fine: sathanas [illegible] ingredietur [illegible] [illegible] antichristum. Ut [illegible] [illegible] cum quod cum dicitur malignus spiritus esse antichristus. Hoc non est intelligendum per identitatem essencie sed propter plenitudinem consequenter malicie. Et propter [illegible] [illegible] [illegible] collacionem potestatis [illegible] nequicie et fallacie. Et ideo dicitur dyabolus illum ingredi sicut [illegible] vel antichristum [illegible] Iob 3a. In antichristo suo morabitur id est in antichristo [illegible] Gregorius 2a moralium qui implebitur cum omni malicia et iniusticia et in alios effundet. Et ad Haymo dicitur quod ibi [illegible] non dicit plene identitatis sed complete operacionis. Draco namque dabit illi virtutem suam et potestatem magnam. [illegible] ut dicitur 2a thess. 2o: extolletur super omne quod dicitur deus. Et secundum in omni virtute et signis et prodigiis fallacibus sui mendacii [illegible] ad hoc quod ipse reputetur deus et divinitas in eo habitare, totam artem suam magicam ad hoc applicabit. Utique demones ad hoc quantum poterit suffragabuntur ut faciat virtutes signa et prodigia stupenda et miranda. Sed [illegible] fuit supra [illegible] ad manifestacionem divine virtutis, sed dyabolus non habet potestatem nisi in [illegible] ad [illegible] quod ordinatur ad manifestacionem divine [illegible] id est non facere potest miracula et prodigia, ut patet duce bestie virtute et potestatem miracula faciendi. Non quod secundum Augustinum libro de utilitate credendi miraculum [illegible] quicquid arduum aut insolitum supra spem aut facultatem mirantis apparet. Et ut dicit beatus Thomas libro 3o contra gentiles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod preter ordinem [illegible] in rebus statutum quandoque divinitus fiunt miracula dici solet. Admiramur enim aliquod cum effectum videntes causam ignoramus. Et quia causa una et eadem aliquando uni est cognita et aliis incognita, inde contingit quod videntium simul aliquis effectum quidam mirantur et alii non, sicut [illegible] non miratur videns eclipsim solis qui cognoscit causam. Ignorans autem illius [illegible] quidam mirantur et alii non [illegible] [illegible] non miratur videns eclipsim solis qui cognoscit causam [illegible] [illegible] admirari causam ignorans. Sic ergo aliquid est mirum quo ad hunc non autem quantum ad illum. Illud autem simpliciter mirum est quod habet causam simpliciter occultam et hoc sonat nomen miraculi. Ut scilicet sit de se admiracione plenum non quo ad hunc vel ad illum. [illegible] causa autem simpliciter occulta omni homini est deus, cuius essencia nulli homini in statu huius vite intellectu capere potest. Illa igitur proprie miracula dicuntur [illegible]

que communiter fiunt praeter ordinem qui statutus in rebus. Horum autem miraculorum diversi sunt gradus et ordines. Nam summum gradum inter miracula tenent illa in quibus aliquid fit a deo quod natura nunquam facere potest, sicut quod duo corpora sint simul, et quod sol retrocedat aut stet, et quod mare divisum transeuntibus iter praebeat. Et inter haec etiam ordo attenditur. Nam quanto maiora sunt illa quae deus operatur et quanto magis remota sunt a facultate naturae, tanto miraculum est maius, sicut maius est miraculum quod sol retrocedat quam quod mare dividatur. Secundum autem gradum in miraculis tenent illa in quibus deus aliquid facit quod natura potest facere, sed non per illum ordinem. Opus enim naturae est quod aliquod animal vivat, videat et ambulet; sed quod post mortem vivat, post caecitatem videat, post debilitatem claudus ambulet, hoc natura facere non potest, sed deus interdum operatur miraculose. Et inter haec etiam miracula gradus attenditur secundum quod magis est a facultate naturae remotum. Tertius autem gradus miraculorum est cum deus facit quod consuetum est fieri operatione naturae, tamen absque naturae principiis operantibus, sicut cum aliquis a febre curabili per naturam virtute divina curatur, et cum pluit sine operatione principiorum naturae.

Ad quintum dicendum quod solus deus virtute propria potest facere miracula. Quod enim est sub ordine totius constitutum non potest praeter illum ordinem operari. Dico autem creatura est constituta sub ordine quem deus in rebus statuit; ergo nulla creatura potest supra hunc ordinem operari, quod est miracula facere. Et quod aliqua virtus finita proprium effectum operatur ad quem determinatur, non est miraculum, licet possit esse mirum alicui qui virtutem illam non comprehendit, sicut mirum videtur ignaris quod magnes trahit ferrum vel quod aliquis piscis retineat navem etc. Quia autem potentia creaturae est limitata ad aliquos determinatos effectus vel ad aliquos [illegible], quod virtute cuiuscumque creaturae fiat non potest dici miraculum proprie, etsi sit mirum creaturae virtutem illius non comprehendenti. Quod autem fit virtute divina, quae cum sit infinita de se incomprehensibilis est, vere miraculum est. Solus ergo deus miracula facit. Ipse enim est superior ordine quo universa continentur, sicut a cuius providentia totus hic ordo fluit. Et quia virtus eius, cum sit omnino infinita, non determinatur ad aliquem determinatum effectum neque ad hoc quod effectus illius producatur aliquo determinato modo vel ordine, potest [illegible] de [illegible] deum facit miracula magis solus. Ex quo patet solutio ad [illegible]. Quod substantiae spirituales creatae non faciunt miracula virtute propria. Quod non tamen addo [illegible] prohibet quin substantias ministerium agunt virtute divina miracula facere. Quod autem dicit quod unus ordo angelorum scilicet virtutum specialiter ad miracula facienda deputatur, cum autem dicit secundo dyalogorum quod quidam sancti miracula faciunt interdum ex potestate non solum ex intercessione [illegible].

Considerandum tamen est quod cum res aliquas naturales angeli boni vel daemones adhibent ad aliquos determinatos effectus, utuntur eis quasi instrumentis quibusdam, sicut medici utuntur ut instrumentis aliquibus herbis ad sanandum. Ex instrumento autem procedit non solum suae virtuti correspondens effectus, sed etiam ultra propriam virtutem inquantum agit in virtute principalis agentis. Serra enim et securis non possent facere lectum nisi inquantum agunt ut motae ab arte et ad talem effectum. Nec calor naturalis posset carnem generare nisi virtute animae vegetabilis, quae utitur ipso quasi quodam instrumento. Sic ergo congruum est quod ex ipsis rebus naturalibus proveniant aliqui altiores effectus, ex hoc quod substantiae spirituales eis utuntur quasi quibusdam instrumentis. Sic ergo licet tales effectus simpliciter miracula dici non possint, quia proveniunt ex naturalibus causis, mirabiles tamen redduntur nobis dupliciter. Primo quia per substantias spirituales tales causae modo nobis insueto ad effectus proprios apponuntur; unde et ingeniosorum artificum opera mira redduntur, cum ab aliis non percipitur qualiter operantur. Alio modo ex hoc quod causae naturales appositae ad effectus aliquos producendos aliquid virtutis sortiuntur ex hoc quod sunt instrumenta spiritualium substantiarum, et hoc magis accedit ad rationem miraculi.

Per clariorem autem horum evidentiam quaeritur utrum verarum formarum inductio possit esse a spiritu maligno. Et videtur quod sic, auctoritate sacrae scripturae. Dicitur enim Exodi VII: Fecerunt autem malefici similiter. Sed constat quod virga Moysi conversa fuit in verum draconem, alioquin non esset verum miraculum. Si ergo malefici similiter fecerunt, et hoc non nisi virtute daemonum, ergo daemones veros serpentes de virgis facere possunt; ergo et veras formas inducere. Praeterea dicit ibidem glossa Strabi: Daemones discurrunt per mundum et subito semina afferunt, ex quibus novae rerum species producuntur; ex quo videtur quod specierum per formarum inductionem sit a spiritu maligno. Praeterea homines interdum arte alchimiae diversorum metallorum species faciunt. Ergo multo fortius, [illegible] maior est potestas daemonum quam hominum [illegible]. Sed quod super illud Exodi VII: Absorbuit virga Moysi virgas magorum, dicit Augustinus et habetur in glossa: Moysi virga absorbuit daemones hoc possunt. Sed quod super [illegible] absorbuit virga Moysi virgas magorum: quae videbatur in dracones erat virga, non verae virgas non dracones absorbere enim potuit quod erat, non quod non erat. Ergo virgae quae verae videbantur in dracones erant virgae, non vere in serpentes. Sed ergo daemones [illegible] operati sunt, ita operabuntur ut potuerunt. [illegible] quod species rerum non possunt vere transmutare ad formas veras educere in serpentes. Sed ergo daemones tunc operati sunt ita operabuntur ut poterunt. Sed ergo mendacia erunt prodigia. Praeterea II Thessalonicensium II dicitur quod manifestatio Antichristi erit in signis et prodigiis mendacibus secundum operationem Sathanae. Sed ergo mendacia erunt prodigia et signa; ergo non vere faciet quod videbitur facere. Sed tunc maior operabitur diabolus secundum posse suum; ergo non potest veras formas inducere. Praeterea super illud Psalmi: Immissiones per angelos malos, dicit glossa Augustini: Ea quae mutabilia in creaturis sunt, adhuc malis angelis non audet [illegible]. Praeterea si induceret veras formas, et subito de virgis faceret veros serpentes, esset miraculum, quod quia solutio est naturae; ergo hoc non potest malus angelus. Praeterea si induceret veras formas, ergo faceret vera miracula; ergo miracula non attestarentur divinae potentiae; ergo non essent in robur fidei plane. Sed dicitur quod divinum absit. Tenendum [illegible] ergo facit vera miracula.

Responsio. Ad intellectum quaestionis quae movetur, quod quaeritur utrum daemon possit inducere formas veras, aut transformare, quo dicitur et quomodo potest, hoc distinguendum. Non ad intellectum quod movetur quod quaeritur utrum daemon possit inducere formas veras aut transformare de forma in formam, non est quod de formis artificialibus, quia planum est quod potest facere imagines et figuras sicut homo; sed de formis naturalibus, utrum possint veras serpentes et veras ranas producere etc. Ad hanc autem quaestionem videtur esse per distinctionem quod demon cum dicitur quod inducat formas, dupliciter potest intelligi: aut quod virtute propria, aut quod virtute aliena. Si intelligatur quod inducat virtute propria, sic absque dubio formam inducere non potest. Si intelligatur quod virtute aliena, scilicet per virtutem rerum naturalium quas coniungit ad invicem, sic potest, sicut et homo, ut plenum est et hoc dicit Augustinus. Si intelligatur quod virtute aliena, scilicet per virtutem rerum naturalium, sicut agricola, qui segetes mediante semine iacto et terra germinante et aqua irrigante fructificare facit, et haec est virtute aliena. Et ratio huius est, quia forma naturalis non producitur nisi a conditore naturae, vel a natura condita operante per modum naturae. Virtute autem propria generat sibi similem. Et ratio huius est, quia formam [illegible] operando magis ut artifex operatur ut artifex, et ideo non potest componere et adunare, et ideo rem naturalem virtute sibi indita producit; sed operando magis ut artifex operatur. Dico ergo quod malignus spiritus potest formas artificiales inducere per virtutem propriam, et formas naturales per virtutem alienam; sed rem naturalem non potest producere. Dico ergo quod malignus spiritus operatur per modum artis, et non per modum naturae. Unde sicut natura non producit formas artificiales, ita ars aliena per propriam autem non potest. Et ratio huius est, quia operatur per modum artis. Dico quod est limitatio potentiae agentis ad talem et talem effectum secundum dispositionem dei et sicut ars formam naturalem. Sed quia [illegible] dico quod est limitatio [illegible]. Dico quod ordo sapientiae hoc requirit. Deus enim potest triplicem principalem ordinationem rerum. Sursum sicut quaeritur ratio quare sic deus disposuit, dico quod ordo sapientiae hoc requirit. Deus enim potest triplex agens, scilicet deus, natura et intellectus. Et ista sunt agentia ordinata ita quod primum praesupponitur a secundo, et secundum praesupponitur a tertio. Deus enim operatur ex nihilo; natura vero non facit ex nihilo, sed ex ente in potentia; ars supponit operationem naturae et operatur super eius complementum. Non enim facit lapides, sed domum de lapidibus. Unde sicut natura non potest anticipare operationem dei, quae est de nihilo producere, sic nec ars operationem naturae. Sed quia contrarium non est, ergo ut ars praecedat naturam. Dico quod operatio naturalis per naturam prius est in corporibus quam operatio artis.

ut de pot. dei q. [illegible] et q.

q. [illegible]

Est et alia ro quia agens per naturam producit sibi simile secundum veritatem sed agens secundum artem simile solum secundum speciem vel ydeam vel exemplar. Quia ergo
in productione rei naturalis sive forme naturalis agens aliquid imprimit passo, et nichil imprimit aliquid nisi id quod vere tunc est in actu, sed vere
non formas illas de potentia in actum educere non potest nisi quod agit per modum nature. In artificialibus autem nichil imprimit agens passo
sed aufert vel mutat secundum locum, sicut patet in forma compositionis et figura incisionibus. Et hinc est quod agens per artem non potest virtute propria formas
naturales producere nisi ille solus qui est actus plenus et perfectus respectu omnium, tam in esse quam in operando, scilicet solus deus. Sic ergo patet quod licet formas
substantiales demones possunt per transmutationem non tamen virtute sua sed nature. Unde tamen sunt ministri, non principales agentes, tamen non producunt per se
quia si essent principales agentes cum non producunt per quas res nove et species producuntur, sic creatores, et ita essent creatores. Quod Augustinus negat
eos posse. Unde tres rationes premittere, unde concludit quod non probat quod faciat virtute sua sed virtute seminum adductorum. Unde Petrus de Thar. dicit
quod effectus quidam sunt quorum ultime forme sunt artificiales ut domus, scamnum, statua et huiusmodi. In hiis omnibus potest demon melius quam homo per artificium
Quidam vero sunt quorum ultime forme sunt naturales. Et horum quidam sunt qui producuntur ex semine. Et in hiis non potest demon quia in generatione commixtionum
elementorum additur aliqua virtus influens ab ara generantis quam demon non potest influere. Quidam ex putrefactione ut vermes et
quidam serpentes. Et in hiis duplex concurrit actus agens operans vel annichilando, sicut facit agricola in productione segetum, vel complendo,
sicut operatur sol et natura. Primo modo potest operari demon in productione aliquorum effectuum naturalium, non secundo. Per hoc ad rationes in contrarium. Ad primam dicendum
quod magi vere fecerunt primo per virgas magorum. Dicendum quod veritas est quod glose videntur ibidem sibi obviare. Unde tamen hic magis sonat quod verbos
serpentes fecerunt et devoraverunt ibi serpentes a manu peponte, sicut serpens Moysi vocatur virga, licet vere esset serpens, sic et de aliis
intelligendum. Quod ergo dicit Augustinus devoratas virgas non serpentes quia non poterat devorare quod non erant, hoc per totum dicit quia non erant serpentes
in sua propria conditione sed virge. Ad secundum quod obicitur quod antixpristus faciet signa mendacia, dicendum quod mendacium non quia non faciet aliqua signa vera
secundum transmutationem formarum, sed non erunt veritatem habendo respectum ad finem sive ad intentionem, quia ad hoc faciet, ut mendacium et falsum
persuadeat. Unde sicut in verbis sic et in factis mendacium dicitur duplex, vel in quo veritas deficit operis, vel in quo deficit veritas intentionis.
Ideo omnia opera dyaboli mendacia sunt, quamvis non primo. Unde Augustinus xx de civitate dei dicit. Ambigi solet utrum propterea dicta sunt prodigia mendacii
quia mortales sensus per fantasmata decepturus est ut quod non facit facere videatur, an quia illa ipsa, si erunt vera prodigia, ad mendacium
pertrahent credituros non posse ea nisi divinitus fieri virtute dyaboli nescientes maxime quia tantam quantam nunquam habuit accipiet potestatem. Sed ipse
quidem horum dictum sit, seducent eos signis et prodigiis quibus seducti merebuntur. Vera ergo dicitur quod ipse res vere erunt, sicut magi
pharaonis fecerunt veras ranas et veros serpentes, non autem habebunt veram rationem miraculi, quia fient virtute naturali causarum. Ad vero
Ad id quod obicitur de glossa Augustini, dicendum quod Augustinus non negat quin aliquid possit demonibus attribui, sed quod non omnia sunt eis attribuenda. Ymo
quedam bonis angelis tribuuntur. Vel quod inhabilitat fieri intelligitur ea que fiunt miraculose. Et ad id quod ultimo queritur qualiter educat sive re-
educit vere facta miracula, ergo miracula sunt signa fallibilia, ergo non sunt efficacia fidei nec testimonia. Dicendum quod etsi fiunt vera opera non tamen
sunt vera miracula. Quod miraculum non sit per virtutem nature sed per virtutem supra naturam, ~~et contra cursum nature~~ que est agentis primi. Sed cum supra
sunt vera miracula quod miracula non sunt per virtutem nature sed per virtutem supra naturam
faciultatem nature et ideo attestantur omnipotencie facientis. Sed opera que faciunt demones et per miracula videntur quia fiunt in tempore
non perceptibili non tamen sunt vera miracula quia fiunt vi nature. Si dicitur quod natura non potest ita cito operari, dicendum quod verum est de natura per se
sed potest esse taliter adiuta et confortata rebus conditionibus ut quasi repente propagat in effectum, sicut patet de generatione ranarum quas de quibusdam
non distincte miracula — falsis in modico tempore nasci contingit. Sed autem queritur quomodo distinguantur huiusmodi miracula. Dicendum quod etsi conveniunt in multis, differunt tamen ex parte
principalis agentis, ex parte ministri, ex parte finis et ex parte facti. Ex parte principalis agentis, quia in miraculis divinis operatur agens
principalis agentis ex parte ministri, ex parte finis et ex parte facti.
potentia infinita et supra naturam. In miraculis demonum operatur virtus nature multipliciter adiuta per vias alias. Ex parte ministri, quia miracula
dei fiunt per publicam iustitiam secundum veritatem vel secundum apparentiam. Sed miracula demonum fiunt per pactos contractus et quedam arcana.
Unde dicit Augustinus quod boni faciunt miracula per publicam iustitiam. Hoc est per fidem veram que vere iustificat, quia veritas omnibus predicat
mali vero per signa publice iustitie, quia fidem habent et opera vident Christi, sed magi per privatos contractus quia per incantationes et
arcana quedam, cum signum est quod ibi sunt tenebrarum opera, quia qui male agit odit lucem, Iohannis iii. Ex parte finis similiter differunt,
quia miracula dei fiunt ad utilitatem et divinam gloriam, sed magorum ad deceptionem et ad vanam gloriam et cupiditatem. Unde sicut quia inutilia
quia miracula dei fiunt ad utilitatem et divinam gloriam, sed magorum ad deceptionem et ad vanam gloriam et cupiditatem. Unde sicut quia inutilia
differunt etiam ex parte facti, quia demones faciunt huiusmodi vilia et inutilia. Miracula vero divina valde sunt necessaria et utilia. Preterea
demones maxime faciunt ranas et serpentes, quia hec de facili producuntur operatione nature, et quia divino iudicio magis permittuntur
ad posterius facti mentoria. Unde sicut deus temperat potestatem et astutiam dyaboli, ut patiatur eum posse imitari ut in ipsa imitatione
possit seducere malos, nisi eorum multa mala possit etiam a bonis deprehendi, et ut fides sit, tamen miraculis licet locum
Sed eum solus deus et eius secundum miracula faceret quibus non crederetur ipsis, in veris miraculis compulsi. Nunc autem tamen magi faciunt
et boni qui divinitus illustrantur, ut inter hec possint distinguere per vera miracula adminiculat et per demonum miracula operantur et
probantur. Ex quo sequitur quod vti demonum ministerio in faciendis huiusmodi miraculis non est absque peccato, nec potest a dyabolo inquiri consilium vel auxilium
aut pro illud sic ministerium absque peccato nisi fortasse in hoc casu ubi deus dyabolum subiceret homini iusto suo iudicio, sicut narratur de aliquibus
viris sanctis voluntatis autem conventio non potest esse sine peccato. Aut enim est ibi peccatum infidelitatis, utpote si demoni credendo attribuat
aliquid divinum, aut est ibi peccatum ydolatrie, utpote in oblationibus et sacrificiis, aut inobedientie saltem quia facit contra divinam prohibitionem
et ecclesie. Ideo autem huiusmodi prohibitio est, quia talis peccat in se ipsum, dum se committit dyabolo, peccat in ecclesiam, dum ab ea quibus in illo
qui est caput ecclesie. Peccat etiam in maiestatem divinam, dum recurrit ad dyabolum, quia non sit corpus et eius sufficientia
qui est alia persona et adiutrix ecclesie. Peccat etiam in maiestatem divinam, dum recurrit ad dyabolum quia non sit corpus et eius sufficiens
et benignus deus timore, et ideo prohibitum est. Et sine peccato sic non potest. Unde Levitici xx precipitur occidi qui suscitaverit magos et
ariolos. Et quarti Regum primo reprehendit et punitur rex ipse qui misit ad consulendum deum Accaron. Et Augustinus de doctrina christiana dicit
divinatores esse dampnandas et fugiendas, quia intendunt pacta demonum. Sed ergo plus est facere quod dicere et per hoc non est sine peccato
dampna habet. Ergo non dicitur secundum quod dyabolus est dolosus et constat nobis quod nunquam delat nisi in malum suum et ut ipsum putat. Ergo si quis
ab eo suscipit obsequium, committit se distinctum et ab eo talis modo peccat. Sed dyabolus est inimicus ipsius et dei. Ergo qui suscipit
ab eo auxilium vel facit conventionem cum illa sit conventio Christi ad Belial, efficitur inimicus Christi. Sicut hoc non potest esse sine peccato mortali
Sed dicitur apostolus tradebat incorrigibiles sathane in interitum carnis, iure vero ergo utebatur ministerio demonum ad implendam iustitiam.
Ergo pari ratione potest homo qui indiget uti ad alia obsequia. Et si indigens elemosinam non tamen a bono sed etiam a peccatore et
impio possum accipere et petere. Ergo si indigeo pane et vino possum etiam petere a demone ut provideret si non adest homo qui
statim tribuat. Et a malo homo potest quis accipere humanum et recipere. Ergo si quis sicut dyabolum supplicavit potest ei licite

imperare et omne obsequium creature exhibitum debet accipere. Ad hoc est quod homines arte sua solebant caracteribus operari[?] et in inuolationibus et aliis quesitis ... ibi nullum sit peccatum quia illa caracteres aut habent aliquam virtutem compellendi demones aut non. Si non ergo demones nichil faciunt ... aliquam ... omnis virtus est a deo et uti aliquo ad id ad quod est non est peccatum. ergo videtur quod ista inuocatio demonum potest geri sine peccato. Item si aliquis suscipiat obsequium demonis in hiis que expediunt sibi scilicet in miraculis sicut in aliis ... quoniam potest videtur quod in nullo peccet. Non in fide quia in ... creditur esse in dyabolo non ... in moribus ergo in nullo ut videtur. Item si ego amisissem librum meum non esset peccatum si recuperarem a quocumque qui scit ubi quis ... ergo si quis accipit aliquam rem et bene scit quod dyabolus potest nosse videtur quod ... salute sine peccato possit. Solutio. Ad primum dicendum quod paulus utebatur ministerio dyaboli in puniendo malos. potest dici quod hoc non erat dyaboli inuocatio sed magis diuino iudicio et ipsius apostoli imperio cui subiciebatur spiritus maligni non obsequebantur sicut magi et diuinis. Vel dicendum quod illud tradere non erat aliud quam exponere potestati demonum. Ad secundum de elemosina quam possunt accipere ab ipso dicendum quod non est simile. Augustinus de ea primum quidem quia et si non sit membrum actualiter unitum non tamen est membrum omnino precisum sicut demonum et potest recipere et impendi ... pietatis officia non sicut est de dyabolo et angelis eius quorum tota est dapnacio. Secundo quia elemosina quam hic impius tempore vite est viri iusti ... quia iustus tamen corrigit eum et recipit quod suum est accipit et ideo iuste facit non sicut est de ministerio dyaboli in faciendis miraculis. Nunquam enim dyabolus miraculis vel prodigiis indiget quia aut diuinus subueniunt per se vel per angelum suum aut per proximum meum aut habent pacem mecum. Ad tertium tamen dicendum quod dyabolus est homini ... dicendum quod eius seruicium et ministerium non est ad hoc deputatum a deo nisi fiat speciali permissione. sed potius deputatus est ad temptandum et oppugnandum. Et sunt licet intendat oppugnare quia de malo suo facit deus bonum meum. Ad quartum tamen quando quod peccatum sit in caracteribus. Dicendum quod magnum peccatum est quia ad hoc fiunt scilicet ad ministerium demonum implorandum quod non licet et ideo malo fine fit. Item ad quintum dicendum aut habent virtute a nobis. Dicendum quod ... non habent virtutem sed solum ex dyabolica pactione. Sic enim pepigit dyabolus cum illis qui fiunt ei familiariores quod talia signa recognoscet et ad talia se putet offerre. Credit autem per illa se cogi ut credat aliquam virtutem inesse caracteribus in quibus sunt multa nephanda per que abducat eos et a fide et a cultu dei. Unde in illo credendo quod tales caracteres aliquid possunt imperare super spiritus nisi ex pactione eorum. Et ideo omnia talia carmina ... et ... ut facit dyabolus quia in illis delectetur sed in infidelitate faciencium. Ad quintum in quo est peccatum. Dicendum quod si ad hoc fiat non ... posse ut offensus quomodo ... peccato inobediencie et mortis quia ex ... inuocacione demonum facit conuencionem deo suo et tertium ... et deum ... se scismatico et ... se periculo committit. Et nunquam aut nunquam ... solo dyabolo satisfacit nisi aliqua infidelitas vel ydolatria immisceatur ... ad diuina miracula plenum facit fides sancta sicut ... sicut ad demonum miracula facit multum fides ... quam dyabolus prauus imitator est dei. Ad ultimum tamen quando quod peccatum sit querere de futuris. Dicendum quod peccatum est quia ... et ... de causis potissima tamen causa est quia ipse mendax est et pater eius et frequentissime verum immiscet falso. Et ideo periculum magnum est ei credere quia posset homines de facili inducere ad in errorem et dicere quod illa est veritas que non est. Si videtur per hoc posse omnia mala. Et vel quia alliciat per hunc modum ... ad suam societatem que perniciosa est valde et quanto decepit dyabolus ut decipiat. Et ideo ut homines magis caueant ... diuinacionibus quanto honestas ... tendit ut pote quod puero virgini suas diuinaciones ostendit cum tamen in occultis ad turpissima inuitet. Et ideo dicit Augustinus 2° super Genesim ad litteram in fine. Bono ... super mathematicis ... quibus impie diuinantibus ... vera dicentes tamen ... ne consorcio demonum ... decepta pacto quodam societatis irretiatur. Et non quod permittuntur miracula fieri demonibus et malis hominibus ut boni talia parvipendant in quibus se videant adequari et nichil separari et mali et fallaces perficiant in peccato erratis et in errore inutiles, occulto dei iudicio tamen iusto. Unde valde stultum est desiderare fieri miracula vel prodigia futura et hoc quia magna reputacione cum ... dei videatur in hiis habundare. Tunc ibi Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum. Et ... permissa virtute seu potestate magne bestie a dracone collacione subiungit eiusdem potestatis et virtutis in uno capite notificacionem. Et primo ponit potestatis notificacionem ... admiracionem et bestie adoracionem ibi Et admirata est. Circa primum dicit Et vidi scilicet spiritualiter. Unum de capitibus suis scilicet antichristum. Unum de pluribus qui principatum obtinet inter septem capita nephande multitudinis corporis dyaboli. Quasi occisum in mortem id est quasi mortuum se fingentem. Unde Haymo ... quia per septem capita omnes reges seu principes illi subditi designantur per unum autem caput quod hic singulariter occisum se vidisse dicit Iohannes ipsum principem malorum scilicet antichristum intelligere debemus. Unde recte dicit tamquam occisum cum vidisse in mortem quia videlicet ipse simulabit se occisum et post mortem resurrexisse ut amplius decipiat. Et ideo subdit Et plaga mortis eius ficte curata est. Ficte scilicet per fallaciam resurrectionis. Tanta quippe dementatus erit in illo dapnato homine ut ad deludendos animos perniciosorum imitacione veri capitis christi se dicat occisum et resurrexisse post mortem tertio die quia ne forte vitans et non illusio putetur, nequaquam affirmando dicit. Et vidi unum de capitibus suis occisum in mortem et plaga mortis eius curata est. Sed premittit quasi ... ad hoc ... ut per hoc ostendat apertius non esse illud veritatis oppinione sed vissa fraude. Unde glossa Dicebatur se antichristus mortuum et per triduum latebit postea vero apparebit dicens se resuscitatum seu resurrexisse. Et Beda dicit quod antichristus ad capita ... regni pertinet qui imitacione veri capitis ... quasi occisum se resurrexisse simulabit et per ypocrisim hoc perficiat sicut ... audebit ... Et ut dicit glossa Arte magica ascendet in aera ferentibus eum demonibus. Et plaga mortis eius curabitur quia qui prius mortuus credebatur post triduum reputabitur. Apte tamen eius resurrectio fiet fallax et mendax ... non monet ... sed ficte cuius typus vel conmenti fallacia dicitur in Symone mago precessisse qui deludens ... Neronis putabat Symonem fuisse decollatum cum tamen arietis fuit occisus. Et hoc est quod dicit glossa super illo 2 Thess. 2° Et prodigiis mendacibus quia nichil per magicam artem non vanum fiunt illa sed per fantasias deludet homines sicut Symon magus delusit illum qui putans eum occidere arietem decollavit. Et ex hoc videntur patet ad dubium quod monet ibidem glossa qualiter erunt illa signa mendacia. Unde Augustinus solet ... ideo dicta sunt signa mendacia quia non vera ut videtur sed fantastica erunt id est quia sensus mortales per fantasias deceptus est ut quod non facit facere videatur. Vel ideo quia et si vera sunt, dei permissione ad mendacium trahent eos quod confirmabunt illud esse deum quod falsum erit. Unde dicit glossa Dubitari solet utrum signa et prodigia futura per antichristum erunt mendacia propter hoc quia apparencia et non conuera vel quia si sunt conuera sic apparebunt tamen erunt ad mendacium facere opinionis de ipso credencia. Et ad hoc videtur quod per distinctionem ... quia aliqua eorum erunt signa mendacia scilicet per apparencia et illusionem sicut illa quae per virtutem demonis fieri non potest ut sua resurrectio et aliorum quos videbitur a mortuis resuscitare. Illa vero que subiacent virtuti demonis omnino vera fient accipiendo vera per oppositum ad ficta sed non ad fallibilia ... Omnia tamen erunt mendacia 2° quia confirmacia illud esse deum cum debeat esse sicut et erunt ... filius perdicionis et poterit dyabolus quod Augustinus ... de civitate dei c. 14. Non enim qui de celo cecidit ignis et tanta familia cum tantis gregibus pecorum sancti Iob uno impetu absumpsit et turbo irruens et domum deiciens filios eius occidit fantasmata fuerunt que tamen fuerunt opera sathane cui deus dederat hanc potestatem etc. Et subdit propter quod horum dictum sit scilicet signa mendacia quia non vera sed apparencia sed quia ad mendacium pertinencia seducent eos signis et prodigiis qui seduci merebuntur. Nam ut dicit apostolus ubi supra scilicet 2 Thess. 2° pro eo quod dilectionem veritatis non receperunt ut salvi fierent ideo mittet illis deus operatorem erroris vel seductorem aut auctorem ut credant mendacio. Deus enim mittet quia dyabolum facere permittet iusto iudicio que ille faciet iniquo malignoque consilio ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. Dicit Augustinus ubi supra.

De caracteribus

recepta ab Augustino ... de ci. dei c. 14

Iudicati seducentur et seducti iudicabuntur. Seducent quidem iudicati illi iudicio dei occulto sed iustissimo quibus ab initio peccati voluntate cadere nunquam iudicare cessavit. Seducti autem iudicabuntur novissimo manifesto quia iudices per Christum ipsum iniustissime iudicatum et iustissime iudicaturum. De mirabilibus autem fallacibus antichristi habetur multum in glossa 2 Thess. 2o et Leo in epistola quadam que continet ultra et super Dan. vii et Ioh. Christo. Et Dan. viii. Qualiter autem deus permittet cum tanta potestate et que beatus Aug. 20 de civitate dei c. 19 multa scribit et scriptum est super Io. in prima parte.

Dic ibi Et admirata est etc. Post descriptionem potestatis collate bestie ad impugnandum simulacione sed signis et miraculorum operatione hic subiungit videntium admirationem et bestie adorationem dicens Et admirata est universa terra. Secundum Haymonem ille dubium quia per terram intelligantur qui admirantur post bestiam estimantes eam resurrexisse et facere ea miracula virtute divinitatis. Admirata est ergo universa terra id est omnes reprobi terrena sapientes et diligentes admirati sunt id est admirabuntur videntes et credentes mortuum resurrexisse post bestiam sequentes mente et corpore vel ei adherentes ad litteram omnes sequentur eum per admirationem sicut legitur Ioh. xi Multi venerunt videre Lazarum quem suscitaverat Ihesus a mortuis. Et adoraverunt draconem id est dyabolum. Cum dedit potestatem videlicet resurgendi a mortuis secundum eorum estimationem bestie id est antichristo quem putabant a morte suscitatum. Sic illi qui videbant Christum miracula facientem glorificabant deum qui per Christum et in Christo faciebat talia. Sed nunquam illi videbunt antichristum habere potestatem a dyabolo vel a deo. Si a deo ergo adorabunt deum et non dyabolum; si a dyabolo, quod ergo sequetur eum. Dicendum quod multi sunt eum consequentes malum simpliciter vero non advertent aliquid de malicia sua vel bonitate. Sed omnes sequentur eum propter dona que largietur et potentiam seu claritatem qua fulciet eos et propter miracula que faciet quod videntes dicent Verbum qui dedit illi tales potestates id est ipsius talis potestas et hic est dyabolus ita in quantum adorabunt dyabolum sed non sunt iure ipsa. Unde Haymo Et in eo dracone adorabunt quia bestia illa id est antichristus non solum divitiis et potentatibus mundi electorum signis et virtutibus fultum Christum esse putabunt et subdent ei sponte tam contempnenda esset bestia si solum potestate seculari et non virtutibus fulciretur. Rursus despicienda foret esset si solis virtutibus splenderet et non esset secularis potestas vincere. Ad tam signis et potestatis videbunt suffulta quibus non solum reproborum immo et electorum corda trepidabunt. Unde et adorantes dicent Quis similis bestie sit in potentia faciendi miracula qui sicut visus est mori et resurgere. Et quis poterit pugnare cum ea id est resistere sue voluntati vel potestati q. d. nullus. Et sic Haymo. Unde dicent isti qui hanc bestiam adorabunt quia neque in seculari potestate neque in maiori [illegible] fraude in retractis temporibus similis ei apparuit nec apparebit et ideo non antichristum sed signis et virtutibus fultum Christum esse putabunt ut inquit Haymo.

Non videtur sunt attribuenda Christo primi admiracio ob sublimitatem eminentie et profunditatem sapientie comparabilis enim malis dicitur ut dicitur in psalmo. Boz. 22. Cur queris nomen meum quod est mirabile. Ps. xi Dalido diarum sapientie et scientie dei. Et enim est admirabilis in multa eminentie; mirabilior in hac formacione in quo totum mundi universum concluditur mirabilissima vero in sua humanatione. Secundum quod est ei attributum est fructus pulcritudinis sive imitationis 3 Reg. 18 Si dominus est sequimini eum. Exodi 23 Magna est gloria sequi dominum ait Ps. Discite a me quia mitis sum etc. Tertium ei attributum est humilis adoracio ob veritatem sue iustitie et testimonie quia non est sanctus ut est dominus primi Reg. 2o. Dominum enim tuum adorabis et illi soli servies. Deut. 6 et att. Quartum ei attributum est perennis satia laudatio et gratiarum actio obtinens potestatem bonitatem et virtutem. Ps. Confitemini domino quoniam bonus. Eccli. 43. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis supervalebit adhuc et admirabilis magnificentia eius. Ubi sunt eum quantum potestis maior est omni laude. Ps. Quis similis tui in fortibus domine quis similis tibi magnus et sanctus atque laudabilis et faciens mirabilia. Et hec quartum attribuet reprobi post antichristo ut dicitur Quis similis tui in fortibus domine quis similis tibi magnus et sanctus atque laudabilis. Primum notatur ibi Et admirata est terra. 2m ibi post bestiam. 3m ibi Et adoraverunt bestiam. Quartum ibi dicentes Quis similis bestie et quis poterit pugnare.

Notandum sic habetur quod pluribus post primo mettere. Admiratio causatur quod duobus scilicet quod hic quia actum effectus causa est occulta et quod ea quod aliquid mirum videtur quod aliter esse debet. Et omnino aliquid esse admirabile simpliciter et aliquid admirabile quo ad hunc. Admirabile huic est quod videtur quod aliter esse debet secundum suam estimationem aliquid obiurare quod non ita debet esse. Quibus mirum michil sit repugnans ut tunc ea est ille occulta et cum videtur secundum suam estimationem. Admirabile autem in se est tunc ea simpliciter occultatur. Ita quod quod mirum est aliquid [illegible] tam in re sit tamen occulta et est sicut dicitur [illegible] illi. Admirabile autem sit quod [illegible] causatur a virtute divina que est ea occultissima et aliquo quod sit ordo causarum veritate per quam aliter debet contingere. Habetur autem sit quod mortuus resurgat et huiusmodi. Et hec [illegible] miracula dicuntur. Quod in scripturis et simpliciter mira. Hec autem quedam sunt supra naturam sicut quod terra [illegible] videat quod mortuus resurgat et huiusmodi. Et hec proprie miracula dicuntur. Quod in Christo [illegible] in ipsis [illegible] sicut dicitur maris rubri suscitatio mortuorum et quedam contra naturam quedam [illegible] naturam. Contra naturam vero dicitur aliquid sed quod in re aliquid est contrarium ei quod fit sicut sol contra [illegible] monetur vel quod virgo peperit vel ad [illegible] ita quod miraculose. Contra naturam vero dicitur aliquid sed quod in [illegible] est contrarium ei quod fit. Illa vero dicuntur preter naturam sed in quibus natura [illegible] ad [illegible] facti sed tamen datur actus manente natura [illegible] est [illegible] actus. Illa vero dicuntur preter naturam [illegible] sicut [illegible] quedam singulare modo sicut [illegible] preter operationem nature fuit [illegible] Et quod hec dicuntur miracula [illegible] [illegible] quedam singulare modo sicut ranee producte in egipto in terra multa ne sicut ante visi non fuerint. Et quod hec quod [illegible] deviata contingunt ad invocationem divini nominis sicut quod manus Ieroboam contempta [illegible] arefacta fuit et eius ara divisa 3 Reg. xiii. Et [illegible] qui ad [illegible] contingit sicut in veteri lege de aqua zelotipie Num. v quod [illegible] potu illius venter adultere divino miraculo putrescebat. Et ut dicitur Greg. omelia 29 super illud Marci ultimo [illegible] miraculo [illegible] visibilia miracula quod [illegible] [illegible] ut corda audientium ad fidem invisibilium [illegible] ut [illegible] quod foras agitur [illegible] quod intus est longe mirabilius esse [illegible] ut [illegible] [illegible] fidelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui vitam virtutum tenet et signa virtutum non habet quod [illegible] miracula [illegible] [illegible] [illegible] fidelium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et super illud Marci ultimo [illegible] autem eos qui crediderint hec sequentur. Dicit idem Greg. omelia ix [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod intus operetur. Et super illud [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt. Ut enim ad fidem crescerent miraculis fuerant nutrienda. Quia et nos cum arbusta plantamus tamdiu eis aquam fundimus quousque ea in terra convaluisse videamus. Et [illegible] semel radicem fixerint irrigatio cessabit. Hinc est etiam quod Paulus dicit linguae in signum sunt non fidelibus sed infidelibus, i Cor. xiv [illegible] in omnem [illegible] eiecis [illegible] [illegible] quod [illegible] et [illegible] [illegible] veritate autem [illegible] et iustitiam facere [illegible] opus est. [illegible] [illegible] quod dicit [illegible] demones quod est opus [illegible] dei et dyabolo veritate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est [illegible] dei [illegible] autem videns veritatem [illegible] videres demonia [illegible] [illegible] non est [illegible] veritatis in ore eius [illegible] [illegible] [illegible] eius non est [illegible] dei [illegible] [illegible] [illegible] fide radicata non apparent ista miracula corporalia tunc in [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] demonia non [illegible] dei est [illegible] [illegible] fide radicata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] signa fidelium [illegible] cessabunt. Signa vero antichristi et satellitum eius [illegible] Unde Greg. 32 moralium [illegible] Iob [illegible] contingit caudam suam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] behemoth [illegible] [illegible] antiquus hostis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antichristi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] signis et prodigiis ficte sanctitatis in tumore potestatis levari permittitur. Recte voce divina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] arbusta [illegible] in altum crescendo desit ita tunc antichristus [illegible] gloriam temporalem obtinens [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] potestate [illegible] [illegible] [illegible] alta venatione prodigiis et durus [illegible] tormentis. Cum potestatem et mala opera [illegible] et [illegible] et [illegible] potestate [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] et dispositio [illegible] 2o de anima [illegible] admirabitur [illegible] ut dicitur in littera et adorabit draconem et bestiam etc. [illegible] quod actus activorum sunt in paciente et disposito [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad malum quod tunc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salvatoris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potestate qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antichristi [illegible] [illegible] [illegible] mentes carnalium hominum faciliter imprimetur [illegible] [illegible] [illegible] potestate qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] signis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostolos posse totum mundum seducere ab [illegible] carnalis vite hominibus [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inviolabilem quod iste veritate [illegible] beatus Greg. moralium 33 [illegible] Iob [illegible] fide quod Christi reputabit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] palpebre diluculi quod fide qua [illegible] [illegible] palpebre diluculi [illegible] [illegible] [illegible] malicie antichristi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] palpebre diluculi quod fide qua [illegible] [illegible] [illegible] vero antichristi fatebuntur [illegible] [illegible] [illegible] tenebras repelle et [illegible] lucis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et venatorem veram esse antichristi fatebuntur [illegible] [illegible] tenebras [illegible] [illegible] signis [illegible] [illegible] [illegible] et hec est quod [illegible] [illegible] data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem et signis [illegible] [illegible] et hec est quod [illegible] [illegible] [illegible] data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem et [illegible] [illegible] [illegible] bestiam hec est antichristum omnes qui habitant terram quorum nomina non sunt scripta in libro vite [illegible] hec autem [illegible] [illegible] signum mendacis [illegible] ficte de quo habetur in littera [illegible] quibus omnibus [illegible] [illegible] [illegible] et seductis hominibus [illegible] [illegible] reputari.

et velut deus adorari. Anima vero superba mentis non solum appetit super se in altum animum elevari sed cum elevata paret sibi non patitur sic
Antichristus hoc superbus ad gradum divinitatis promotus secundum hominum reputationem nullum alium deum sicut reputari vel ab hominibus dici potest sustinebit et est quod consurget adversus omnia nec quemquam deorum curabit, elevabitur enim et magnificabitur adversus omnem deum ut dicit Danielis 11º
et adversabitur et elevabitur super omne quod dicitur deus aut colitur ut dicit 2 Thess. 2º. Unde subditur in littera: Et datum est ei os loquens magna
et blasphemias. Ubi postquam descripta potestate collata ipsi bestie ad impugnandum ecclesiam tribulatione et superbia fraudis maximum hic os lucis
ibi dicit: Et datum est ei scilicet permissive tamen os loquens magna scilicet se extollendo pro iactantia elatorum et blasphemias scilicet pro divinitatis negationem
ut ait Richardus quia dicet se esse verum deum et Christum, Christum autem negabit esse deum et ita dicet se maiorem Christo. Daniel 7 Adversus
deum deorum loquetur magnifica. Unde Haymo: Divino et iusto dei iudicio ad illudendos suos reproborum permittetur Antichristus magna loqui
magna utique non que bona sed que inaudita et terribilia et blasphemias loquetur quia dicet se deum esse et pro illo se faciet adorari et hec est blasphemia.
Et glossa: quia blasphemia est cum attribuitur creature quod est dei, vel cum negatur deo quod est dei. Datum est autem illi. Adeo ut hoc faciat scilicet permissive
sicut est illi Deus quippe est hic que est et illud Indurato est cor Pharaonis. Et subditur in littera tempus per quod durabit eius persecutio et
antichristi duratio scilicet per tres annos et dimidium, quantum duravit apparitio Christi. Et hoc frequenter iterat beatus Johannes ut nos quasi illa
premuniamur et ut non nimis timeamus quia cito transibit et ut glossa inquit non continua quia cito durabit. Dicit ergo: Et data est illi
potestas scilicet limitata non absoluta facere scilicet predicta mala mensibus 42 id est tribus annis et dimidio. Dicit Haymo: in tribus annis et dimidio
42 menses atque ideo specialiter in hiis mensibus ultimum tempus et persecutio fratrum antichristi. Qualiter autem omne tempus [illegible] a deum [illegible]
usque ad finem mundi cum [illegible] diebus mille ducentis sexaginta in quo tempore maxime circa finem in tanta superbia extolletur ut iam aperte
audeat blasphemare quod prius faciet occulte. Ideo subditur: Et aperuit scilicet publice non consueto pro tunc [illegible] futuro prophetice
os suum in blasphemias scilicet apertas et manifestas ad deum, id est que deum. Dicit Haymo: quia ille qui nunc aperit ora reproborum ad blasphemandum
deum suos ipse tunc aperiet os corporaliter cum in illo dampnato homine ceperit habitare. Hoc est contrarium hic quale et id quod meminit [illegible]
de redemptione. Dicit Haymo per Christum. Et aperiens os suum docebat eos. Ac si diceret ille qui diu aperuerat ora prophetarum in fine temporis
apparens aperuit os suum scilicet ad doctrinam. Bestia vero ad blasphemias aperiet os suum. Vel etiam quia nunc per membra sua
metu fidelium populi non presumens aperte blasphemare os eius obstruitur. Propterea dicitur Obstructum est os loquentium iniqua. Sed in futuro
dicit os aperire quasi per ipsum hominem dampnatum scelera prius agitata contra deum et ecclesiam elevatus audebit publice blasphemare nomen Iesu.
Illud scilicet de quo dicit apostolus Philippenses 2º Christus quod deus exaltavit illum et dedit illi nomen quod est super omne nomen ut in nomine Iesu omne genu flectatur
celestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus in gloria est dei patris. Hoc ergo nomen blasphemabit quia dicet ipsum non
esse Christum sed potius antichristum. Se autem Christum esse fatebitur. Nec iam filiis deo sed ut dicit apostolus 2 Thess. 2º extolletur et elevabitur super omne
quod dicitur deus aut colitur. Deo quia in illo dampnato omnibus blasphemia inveniretur. Et subditur: Et tabernaculum eius scilicet blasphemabit. Ipsam
carnem redemptoris nostri in qua habitat omnis plenitudo divinitatis. Dicet hanc non ita se habere sed ipsum magnum fuisse et per demonum
potestatem tanta agere potuisse. De vero confitebitur esse verum filium dei et hominem ita ut sedeat in templo dei tamquam sit deus et quia ipse
divinitatem habeat dicet videte et se faciet adorari. Dicit: Et eos qui in celo habitant id est in ecclesia sive in mundo scilicet qui iam professum scilicet
blasphemabit. Dicit eos hoc fuisse magistros antichristi et pseudoprophetas et apostolos ab ipso deceptos affirmans nullum ante se fuisse
[illegible] sed omnes antichristos extitisse. Haymo. Et de istis blasphemiis ab antichristo et suis pseudo predixit Salvator Matthei 24 Surgent
pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa et prodigia et cetera. Primo 3º Iam scilicet apparuit postquam in sublime est elevatus
super quod [illegible] mortem 3º [illegible] quia antichristus se stulte elevabit ut deum se esse mentiatur. Daniel 7: Sublime datum est et
super que [illegible] de antichristo ubi supra dicitur obiciatur adhuc quod
non [illegible] Christus peccata et persecutiones [illegible] quod totum exponit [illegible] de antichristo ubi supra dicitur obiciatur adhuc quia
videtur quod deus non debeat permittere tanta potestatem esse concessam cum ipse velit omnes homines salvos fieri ad Timotheum 2º. Dicit scilicet Augustinus 3º
de trinitate [illegible] Transgressoribus angelis non putet nisi data desuper eius potestate. Datur autem potestas vel ad fallendos fallaces vel
sicut de magis egiptiorum vel ad commonendos fideles ne pro magno desiderent talia facere miracula, vel ad comprobandam probandum
manifestandam quod iustorum patientiam. Et ita iusto iudicio deus permittet eos habere tanta potestatem et ergo omnibus eliciet bona, utrumque in [illegible]
Utrum peccatum blasphemie sit gravissimum peccatorum in suo genere. Et videtur quod non quia secundum Augustinum in Enchiridion malum dicitur quod nocet sed magis nocet peccatum
homicidii quod perimit vitam hominis quam peccatum blasphemie quod deo nullum nocumentum potest inferre. Ergo peccatum homicidii videtur esse gravius peccato blasphemie.
Et quod super id ipsum ponitur ad propositum trivialem. Dicit glossa: Omne peccatum blasphemie comparatum levius est. Contra secundum doctores peccatum [illegible] que [illegible]
ad primum nomen blasphemie videtur importare quandam derogationem aliquam excellentis bonitatis et precipue divine. Deus autem ut dicit Dionysius 4º de divinis
nominibus est ipsa essentia bonitatis unde quicquid deo convenit pertinet ad bonitatem ipsius et quicquid ad ipsum non pertinet longe est a ratione perfecte
bonitatis que est eius essentia. Quicumque ergo vel negat aliquid de deo quod ei convenit vel asserit de eo quod ei non convenit derogat divine bonitati.
Quod quidem potest contingere duobus modis: uno modo secundum solam opinionem intellectus, alio modo coniuncta quadam detestatione affectus. Sicut econtrario fides dei
perficitur per dilectionem ipsius. Huiusmodi ergo derogatio divine bonitatis vel secundum intellectum tantum vel etiam secundum affectum si consistat tantum in corde est
blasphemia cordis. Si autem prodeat exterius per locutionem est blasphemia oris et secundum hoc blasphemia opponitur confessioni fidei. Et quod secundum [illegible] peccatorum
[illegible] quod habet in se gravitatem infidelitatis et aggravatur peccatum si superveniat detestatio voluntatis et adhuc magis si prorumpat in verba. Sicut et
laus fidei augetur per dilectionem et confessionem. Unde cum infidelitas sit maximum peccatum secundum suum genus quod ex hoc est quod blasphemia
sit peccatum maximum ad idem genus pertinens et ipsum aggravans. Ex quo sequitur quod peccatum blasphemie est mortale ex suo genere. Patet
quia peccatum mortale est per quod homo separatur a primo principio spiritualis vite quod est caritas dei. Unde quecumque caritati repugnant ex suo genere sunt
peccata mortalia. Blasphemia autem secundum genus suum repugnat caritati divine quia derogat divine bonitati que est obiectum caritatis et ideo
blasphemia est peccatum mortale ex suo genere. Ad argumentum autem contrarium dicendum quod homicidium et blasphemia si comparentur secundum obiecta in que peccatur
manifestum est quod blasphemia que est directe peccatum in deum preponderat homicidio quod est peccatum in proximum. Si autem comparentur secundum effectus
nocendi sic homicidium preponderat plus enim homicidium nocet proximo quam blasphemia deo. Sed quia in gravitate culpe magis attenditur
intentio voluntatis perverse quam effectus operis ideo cum blasphemus intendat inferre nocumentum honori divino simpliciter loquendo gravius peccat quam homi
cida. Homicidium tamen primum locum tenet in penis inter peccata in proximum commissa. Propter quod dicit Levitici 24 Qui blasphemaverit
nomen domini morte moriatur. Et super id Ephesios 4 Blasphemia tollatur a vobis. Dicit glossa: Peius est blasphemare quam peierare quia qui

peierat non dicit ant[e] sentit aliquid falsum de deo sed blasphemat sed deum adhibet testem fallaciae non tamen estimans deum esse falsum testem
sed tamen sperans quod deus super hoc non testificetur. Per aliquam eciam evidens signum vel exemplum omnibus apparentibus commitens peccatum blasphemie. Quod iste
filius perdicionis habebit nam sermones quasi excelsus loquetur. Deum vero et deum patrum suorum scilicet abraham ysaac et iacob de quibus quem
iste noluit non reputabit. Daniel xi circa finem. Sed venerabitur predixit daniel xi et ut deus deum autem maozim in loco suo venerabitur
et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argento et lapide precioso et omnibus preciosis. Ubi glossa interlinearis deum quem ignoraverunt
patres eius colet id est dyabolum vel seipsum quem perdicionis dicitur se esse deum. Et alia glossa dicit deum maozim in loco suo venerabitur id est dyabolum in
seipso venerabitur vel utrumque fuit antichristus deus reputabitur malorum sed pro bonorum quum mali venerabuntur in ipso dyabolum non deo solo
unum qui constat verbum dei esse deum patrum suorum et esse illum excelsum qui in fine seculi habens usque ad antiquum dierum pervenit
daniel vii. Deum scilicet quem antichristus non reputabit et adversus quem loquetur magnifica et ad quem aperiet os suum in blasphemias
blasphemare nomen eius et tabernaculum eius excelsus quia iste contra quem sermones loquetur specialiter erit primus et licet consurget
adversus omnem deum et cultum omnium deorum conabitur evertere et destruere specialiter tamen contra christum consurget ipsum et eciam eis adherentes
blasphemando christum quod non immerito vocatur antichristus quia christum se mencietur qui venerit et contra eum specialiter dominabitur et adversabitur
sacramentis eius et veritate eius evangelii solvet contra quem mutare carnalitatis et malicie sunt in lege dei per totam artem velut coniuratam
perhibebit et specialiter fundatum universe legis spiritualis tamen magnam universalitatem ubi necessitas saeculorum et signum pacem salutaris hostie propter
eum in eo prophetie populus adoret ut dicitur. Quia autem tempus in machometo precessit qui legem carnalem tradidit sarracenis iste vero
superaddet quamplurima iniquitatis et impudicie potuit ab hominibus tollerari erit enim velut dux iniquitatis non ut ab eo lex tocius
iniquitatis procedat ut impleat desiderium illius inique qui eum ad talia agenda totis viribus instigabit.

Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos. Et data est illi potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem

et adoraverunt eam omnes qui inhabitant terram quorum nomina non sunt scripta in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi.

Si quis habet aures audiat. Qui in captivitatem duxerit in captivitatem vadit et qui in gladio occiderit oportet

eum in gladio occidi. Hic est paciencia et fides sanctorum. Posita descripcione potestatis collate bestie a dracone ad eius impugnacionem et sollicitacionem hic ostenditur plus per quod in valencia et
et inventate vel terrore sermonis magnum hoc et leonis subditur descripcio collate potestatis ad impugnandum et eciam robore potestatis magnum hec
pedes ursi et primo facit hoc secundo subditur operacio ad intellectum bestie potestatem et destruccionem ibi Si quis habet aures tercio perficit et apponit effectum certe
ex dicta persecucione ibi Hic est paciencia et cetera. Circa primum dicit Et datum est id est iusto dei iudicio permissum est illi scilicet bestie scilicet antichristo facere bellum
cum sanctis scilicet disputando blandiendo promittendo minitando persequendo trucidando quia sicut dicit haymo pugnabit adversus eos argumentis minis et tormentis
et quos non poterit ad fidem suam inclinare modis predictis dicitur hic vincere eos id est corporaliter occidet et sic intelligitur infidelium vincet corporaliter
vincet illos et occidet non tamen animas illorum decipiet ut dicit haymo. Et in hoc notatur utrum sit magnitudo potestatis concessa bestie contra sanctos. Quod
deus non permittet affligi quia filius suus et hereditate patria donavit atque non delet. Scriptum est enim ad hebreos flagellat deus omnem filium
quem recipit nam si ipse dei filius quamvis non peccato passus est ut ad gloriam perveniret qui fuit sine suo peccato. Quanto magis sancti iusto dei
iudicio affliguntur ut hereditatem celestis patris consequantur qui licet sint sancti non tamen sunt sine peccato saltem veniali. Econtrario vero reprobi inguli sunt
iudicio affliguntur ut... in iudicio finali sunt quibus nunc videtur ... invenient illi
adversus eos et alia multa mala operantur et tamen a deo nunc corriguntur sed in iudicio finali ... nunc ... quiescet videtur ... peccatis
placatur. Reprobi vero hic occipient ... et ira quia nunc ... magis ... in reprobis ... quiescet ... dicit primo petri quarto
tempus est ut iudicium incipiat a domo dei si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt evangelio et si iustus vix salvabitur impius et peccator
ubi parebunt. Permittit ergo deus ... et iuste bestie bellum facere cum sanctis et illos vincere scilicet corporaliter occidendo quod non est ... timendum
quia deus ... reddet ... morte corporale deforme sed deus reddet immortale ... et gloriosum corpus
quia deus ... corpus ... melius reddet ... et morte hic induet immortalitatem. Vel secundum haymonem vincere possumus hic intelligere eos qui nunc simulata
... hic induet ... quos vincet quia superati donis aut tormentis a fide recedent quam nunc ficte tenent. Vincet ergo
in conspectu hominum videntur ... quos vincet quia superati donis aut tormentis ... ingredietur terras et conteret et pertransibit et
... quos vel ... vel minis vel promissionibus aut ... mortem ... ut ... quam ... eciam huic sapie
... in terra ... et ... sub ipso erunt ... vel ... potestatis
... videbuntur ... vel persuasionibus ... vel minis ... et data est ei potestas scilicet modo predicto in omnem
sive utrius concesse magnitudo. Et subditur eiusdem potestatis concesse extensio sive latitudo cum dicit Et data est ei potestas scilicet modo predicto in omnem
tribum et populum et linguam et gentem secundum haymonem in tribu et populo iudeos accipiunt quia ille populus in tribubus erat distinctus in lingua et gente
omnes ... nam non solum in iudeis sed et in omnibus gentibus erunt sancti contra quos accipiet potestatem ut eos interficiat et specialiter contra eos
prevaleat ... et in iudeis et in gentibus qui vicii succubuerunt. Unde quod hic dicitur in omnem tribum et cetera secundum augustinum a toto parte intelligitur
non enim boni vincentur ab eo sed eis contradicet et persistent in fide ... data est potestas ut vincat sed tantum in malos scilicet ... amabunt
... Et adoraverunt eam scilicet bestiam hoc est antichristum et in eo dyabolum omnes qui inhabitant terram scilicet per dilectionem quia amando terram ut dicit augustinus
... Quorum nomina non sunt scripta in libro vite agni scilicet sed potius in terra ...
... Agnus vero sit agnus iohannes baptista manifestat dicens Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi
... a te in terra scribentur. Agnus vero sit agnus ... mortalibus singularis innocentie hoc est ab omni peccato mundus
... secundum bedam ... agnum dei vocatur quia ... vestem imperialem facere possemus id est
... nos pro sanguine redemptionis ... dona sua ... sponte largiturus quo nos vestem imperialem facere possemus id est
... quibus in dilectione celestis ... Agnus autem sit liber vite agni in quo iustorum et electorum
nomina ... qui ad vitam eternam ... predestinati ... hic pro
nomina scripta narrantur ... quia ... nomina omnium scripta sunt in libro vite quia dicitur presta in libro tuo omnes scribentur ubi glossa
nomina vera scripta sunt in libro vite ... quia nomina ... est ... malorum sunt ibi scripta
si quis vel terrestria vel celestia opera gessit ... apud dei memoriam eternaliter est affixum ... ad vitam preordinari
... in libro vite dicitur ... a deo et cetera ... non delebo nomina eorum de libro vite
... et indelebiliter et cetera nomina bonorum dicuntur esse scripta in libro vite de quo libro ... qui ... eternitate ...
finaliter et indelebiliter et cetera ... liber apertus est liber vite id est predestinacionis eterne qui ... secundum thomam de argentina super tercio distinctio ...
... libro vite dicitur ... admittit scribendos ... quod in ... iudicio ...
nequaquam ... qualiter ... liber vite ... in quo ... et iudicatum est secundum ea que
liber vite ... in quo tamen ... qualiter ... vero ... libri aperti sunt ... et iudicatum est secundum ea que
... patebit et in ea videbitur omne quod in vita sua peregit ... ad vitam eternam ... et cetera ... libro vite
scripta sunt in libris ... liber vite ... in quo ... reluceat illa quibus meruit vitam et cetera ... libro vite
... liber vite et testamentum altissimi ... liber vite dicitur illud in quo ... de libro ... et cum iustis non scribantur ...
... et in ea relucent opera ... liber vite ... delebuntur de libro viventium et cum iustis non scribantur ...
... moyses ... dimitte ... dele me de libro tuo quem scripsisti ...

liber vite

delebo eum de libro meo. In istis enim auctoritatibus et capitulis accipitur liber pro notitia dei qua cognoscit aliquos quandoque pro aliquo tempore habere gratiam et gloriam / in quibus tamen contingentibus eorum demeritis ipsi finaliter non perseverabunt. Unde tales nunquam fuerunt scripti in libro vite secundum se quia deus nunquam cognovit eos finaliter esse salvandos, quamvis eorum bona opera fuerint in dei notitia a quibus viciosis operibus deus ipsa delevit, tunc dicuntur deleri de libro vite. Et istud patet per glosam super 1o ps. deleantur de libro viventium etc. quod dicit illud est accipiendum non de illis qui in libro vite scripti fuerunt sed de illis qui secundum spem suam se scriptos reputant. Et dicitur quarto quod liber vite ipsa divina presentia secundum quam deus quasi in libro legendo infallibiliter cognoscit electorum et numerum ad vitam eternam electorum. Et isto quarto modo accipitur in proposito liber vite. Et quia propter infallibilitatem istius libri quidam quandoque pro eodem videbantur accipere predestinationem et librum vite, propter quod sancti videntur predicere verba glose super 4o ad phil. quarto: quorum nomina sunt in libro vite, ubi dicit glossa: liber vite est predestinatio dei in qua omnes sancti scripti sunt. Et dico adiutores secundum eundem doctorem vero quod quamvis predestinatio et liber vite ambo immutabilem habeant stabilitatem, tamen eorum diversitas patet in hoc quod predestinatio aliquid addit super librum vite. Ista enim per ordinem se videntur habere, scilicet dei dilectio, electio, liber vite, predestinatio, vocatio, iustificatio et finalis seu magnificatio. Nam deus diligit nos secundum quod vult nobis bonum, unde [illegible] 2o rethorice quod amare est alicui velle bonum. Cum igitur non simus eligibiles nisi ut boni simus, patet quod dilectio aliquo precedit electionem. Item cum in aliqua multitudine aliqui ordinandi sunt ad aliquod opus, tales bonum et aliqui non, tunc prius ordinandi a non ordinandis separantur et quod ipsa ordinatio stabiliter conservetur. Et quia talis separatio fit per electionem vel est electio, et eorum descriptio est liber vite, ideo ipsa electio precedit librum vite. Post tales ordinandi prius sunt in ordinatione [illegible] et diriguntur in finem bonum. Ideo liber vite precedit predestinationem, que est ordinatio electorum in vitam eternam secundum eternum dei propositum. Post electionem propositam istam ordinationem precedit actualem eius processum in effectum vocatio ad fidem, que non est aliud quam ipsa collatio gratie per quam collatam huiusmodi ordinatio mandatur executioni. Ideo predestinatio ut hic accipitur in proposito non est aliud quam ipsa collatio gratie per quam [illegible] gratia in aliquo recipitur ipse recipiens iustificatur, ideo iustificatio precedit vocationem. [illegible] cum iustificatio sit quidam effectus gratie, quia per eo quod gratia in aliquo recipitur [illegible] iustificati fuerint hic in maximum premium seu magnificationem [illegible] unum intelligendum, scilicet vocationem, que est collatio gratie [illegible] iustificati [illegible] ad [illegible] duos [illegible]. Et hunc ordinem attendens apostolus [illegible] ad romanos 8: Quos autem predestinavit hos et vocavit, et quos vocavit hos et iustificavit, et quos iustificavit illos et magnificavit. Et isto quarto modo de libro vite, scilicet quarto iustificatio precedit magnificationem. [illegible] scripta in libro vite est ab eo delebilis [illegible] scripta in libro vite delebitur ab eo, patet quia dei scientia stabilis est et infallibilis, ergo quia vere scientia dei est infallibilis [illegible] quod liber vite isto quarto modo est ipsa scientia qua deus eternaliter cognoscit electos finaliter salvandos, ergo [illegible] liber vite erit indelebilis, et [illegible] patet quo fide. Ex quo sequitur corollarie [illegible] et certum esse [illegible] quod [illegible] eorum liber vite [illegible] puta certum est in dei notitia quot sunt salvandi [illegible] puta electorum [illegible] scripti in libro vite non tamen [illegible] puta [illegible] solum cognoscit numerum electorum et non cognosceret utrum ille homo vel iste, patet [illegible] quod cognitio dei nimis esset imperfecta [illegible] quod antequam [illegible] esset salvatus non cognosceret deus ipsum esse salvatum. singulares personas electas [illegible] dei notitia [illegible] Ego scio quos elegerim, et [illegible] cognosco oves meas, ergo in dei notitia [illegible] electi scripti sunt in libro vite [illegible] ipse persone [illegible] que finaliter salvabuntur [illegible] non solum [illegible] electorum [illegible] ut isti singuli [illegible] nomina [illegible] non sunt scripta in libro in eo scripte et [illegible] note [illegible] et apta [illegible] liber vite agni [illegible] et [illegible] vite et agni ut dicitur in libro [illegible] in libro predestinationis divine que dicitur liber vite agni [illegible] in fide mediatoris. Item occisus est ab origine mundi [illegible] predestinati salvantur in fide mediatoris [illegible] occisus est ab origine mundi [illegible] disponente vel prescito [illegible] ab origine mundi [illegible] per [illegible] que [illegible] dispositio vel presciti [illegible] ab origine mundi [illegible] a deo productus est [illegible] in effectu secundum [illegible] Boecii 3o de consolatione philosophie metro [illegible] Tu cuncta superno ducis ab exemplo [illegible] pulcrum pulcherrimus ipse mundum mente gerens [illegible] ymagine formans [illegible] pater cum filio et spiritu sancto [illegible] et [illegible] quo et [illegible] de libro [illegible] quarto [illegible] ut sua morte nostram mortem destrueret [illegible] dispositum [illegible] sicut [illegible] lapsis subveniendum foret in consilio trinitatis latebat et solus deus noverat [illegible] [illegible] filios gehenne nunquam generaret [illegible] statutum erit [illegible] quot ad angelorum [illegible] [illegible] que fiet quod [illegible] et medicina [illegible] ad quam deus reparaturus [illegible] in finem [illegible] manebat [illegible] ab origine mundi dispositive vel presciens [illegible] significative [illegible] in celo et in terra perdita erant [illegible] agnus occisus ab origine mundi dispositive vel presciens [illegible] significative [illegible] abel innocentis figura fuit occisi [illegible] agni [illegible] ab initio mundi [illegible] fuit in abel occisus [illegible] abel occisus et in prophetis [illegible] super omnes [illegible] veniat super vos omnis sanguis iustus [illegible] a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie filii barachie [illegible] sanguinem iustorum secundum rabanum qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie [illegible] sanguinis iustorum [illegible] sanguinis [illegible] fuit est aut adhuc erit in aliis sanctis [illegible] christo qui fuit plenus gratia et veritate de cuius plenitudine nos accepimus [illegible] occisus est ergo christus agnus ab origine mundi [illegible] fide [illegible] fuit aut erit [illegible] et ab exordio [illegible] et [illegible] nascentis [illegible] dei subsistens caput [illegible] caput membra singula debent precedere [illegible] vitale [illegible] ab eo [illegible] [illegible] sanctorum passiones velut radice et eius [illegible] salvandorum [illegible] predestinacionem [illegible] non [illegible] ut non solum apud [illegible] alii sancti [illegible] passionis [illegible] abel a [illegible] stolas lavant in sanguine agni [illegible] occisus est ergo christus agnus ab origine mundi [illegible] ante omnem originem mundi [illegible] ab initio [illegible] mundi [illegible] occisus ab origine mundi [illegible] occisus [illegible] in suis membris [illegible] in abel et multis aliis [illegible] in suis [illegible] in suis [illegible] electos dei qui sunt eius membra [illegible] mala [illegible] est [illegible] agnum vel [illegible] paulo [illegible] filii dei [illegible] reputat eum [illegible] membro suo [illegible] bono sive in malo [illegible] quamdiu fecistis uni ex minimis meis mihi fecistis. Et [illegible] et destructionem [illegible] [illegible] aures [illegible] cordis [illegible] audiat et intelligat [illegible] antichristum [illegible] captivitatem [illegible] antichristi [illegible] captivitatem vadet [illegible] [illegible] sic fiet tibi [illegible] verba [illegible] corpus antichristi [illegible] principem malorum antichristum [illegible] duobus modis [illegible] a fide christi separans [illegible] ab eterna [illegible]

[illegible] caritate

q qui et obediunt perpetuo captivitatis capitulo dampnabuntur. Jere. 3 antiquus prius captivabit mana dum dyablo traditur ad possidendum
deinde dampnabitur in inferno perpetua captivitate. Cum ergo in captivitatem spiritu vel inferni ducit alios dolo vel verbo suo sic antiquus
et qui in captivitatem spiritu vel infernalium penarum vadit velit nolit. Et sic vadit non vadet quia iam de talibus data est sententia. Joh. 3
Qui non credit iam iudicatus est. Et cum hic princeps huius mundi iam iudicatus est sicut cum corpore suo. Ezech. 32 in circuitu eius ibi
antiquus. Et qui est in medio corporis i. antiquus in humeris portabitur a demonibus ad penas inferni. Amos 1 super tribus sceleribus gaze et
super quatuor non convertam eam eo quod transtulit captivitatem perfectam ut concluderet eam in ydumea. Et patet hic quod captivitas est multiplex. Nam
alia est captivitas corporis. Ro. 7 video aliam legem in membris meis captivantem me in lege peccati que est in membris meis. Est et
captivitas culpe alligatis ipsa vi peccati ducta est per se mea in captivitatem quia non timuit scripturam. Est et captivitas pene consuetudinis
que et necessitas vocatur in scriptura. sic orat psalmista de necessitatibus meis eripe me. Job 36 ibi glossa 26 moraliter. Quid per os putei sic
foveam subniditur consuetudo vero opprimitur ne ad superiora possit consurgere etc. ibi multa de hoc. Et Aug. 8 confessionum ligatus suspirabam
non ferro alieno sed mea ferrea voluntate quippe quod voluntate perversa facta est libido et dum servitur illi facta est consuetudo et dum illi non resi
stitur facta est necessitas. hec ille. per hec captivitatem magis sic torrens in austro. Est et captivitas gehenne in quam
ligatis manibus et pedibus in captivitatem ducentes pervenient. Mt 22 ut dicitur est vel ducit se vel alium in captivitatem culpe vadit
in captivitatem pene. Tren. 1 parvuli eius ducti sunt in captivitatem etc. Et qui in gladio occiderit scilicet mali vel spiritualis
scilicet gladio male persuasionis vel prave deceptionis de quo in psalmo de gladio maligno eripe me. Oportet eum gladio occidi scilicet divine sententie
apostoli 2 Thess. 2 quem dominus Ihesus interficiet spiritu oris sui Ysa. 11 spiritu oris sui interficiet impium. Apoc. 1 de ore eius gladius
utraque parte acutus. Job 19 fugite a facie gladii quia ultor iniquitatum est gladius. glossa ... in fine de hoc et de gladio multa dicuntur
Vel qui gladio lingue occidit alium detrahendo vel maledicendo vel irridendo vel eciam iniuriis et adulacione sicut fovendo
oportet eum hic occidi gladio proprie lingue peccatum confitendo et veniam petendo sic dicit Aug. Non pigeat quod ipso ore proferre medicamentum
vel in futuro gladio eterne dampnacionis de quo psalmista gladius eorum intret in corda ipsorum. De gladio lingue psalmista lingua eorum gladius acutus.
Vel qui in gladio occidit id est qui iniuriam suam quasi indoce vindicavit oportet eum gladio occidi id est ipsa vindicta quam assumpsit eterne
dampnacionis quia rem alienam usurpat. Deut. 32 Michi vindictam vel mea est ulcio. Ro. 12. Eccli. 28 qui vindicari vult
a deo inveniet vindictam. Ibi multa. Mt. 26 dixit dominus ad Petrum Omnis qui acceperit gladium gladio peribit. Vel qui in gladio occiderit etc.
id est in mensuram culpe iniuste debitum eciam mensura pene vel emende. Deut. 25 pro mensura delicti erit plagarum modus etc.

paciencia

Et sicut ultra sententiam perfectam eterne condicionis oppositio eum concluditur. Hic est paciencia id est tolerancia afflictionum pluvium. Et fides sanctorum super probacio
per talium malorum toleranciam. In adversis enim probantur qui boni sunt et qui mali manifestantur. Ad Hebr. 11 Sancti per fidem
vicerunt regna operati sunt iusticiam adepti sunt promissiones etc. Ibi. Paciencia vobis necessaria est. Et per paciencia currimus ad propositum nobis
certamen. Sic enim est ordo. Mt. 20 potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Greg. quod quia omne vinum hic per calicem ad dextram sedere nos
locum delectat celsitudinis prius vos via debeat laboris per calicem enim pervenitur ad maiestatem. hec ille. Vere sancti sunt hic in stadio
et in prelio ibi in solacio premio et regno. 2 Cor. 1 sicut socii passionum eritis et consolacionis. 2 Thim. 2 si sustinebimus et conregnabimus
Ideo ergo virtute paciencie sancti inter adversa custodiunt quia tribulaciones sicut paulula sunt dampnato quod eo qui sic ad tempus
prevaluerit ipsi sine fine perpetuo letabuntur inquit Gregorius. Ad firmandam vero pacienciam dicit Seneca in epistolis Vir bonus quicquid ei accidit
equo animo sustinebit. Et Seneca ... inquit tibi sunt commoda equum est te ferre incommoda. Et Cyprianus in libro de paciencia
porro sudant hic quidem vivunt et laborant vel sudantibus et laborantibus prius magis quam pacienciam subvenire solacia Vel aliud
magis iustos et iniustos distinguit quod qui in adversis per impacienciam blasphemat iniustus agnoscitur et paciencia iustus probatur. Denique
paciencia est que nos deo fiat et commendat que iram temperat linguam frenat mentem gubernat. pacem custodit disciplinam regit
potestatem diminutum collectat inopiam pauperum resonet facit humiles in prosperis fortes in adversis docet delinquentibus cito ignoscere
et delinquentem multum et diu rogare fidem fundamenta munit incrementa spei provehit actum cautius dirigit hec Cyprianus
Ideo dicit hic hic est paciencia et fides sanctorum i. hoc tempore tribulacionis sanctissime probatur quam sanctorum sit paciencia et fidelis multi enim tempore
pacis videntur esse pacientes et fideles qui tempore persecucionis inveniuntur impacientes et infideles. Luc. 8 ad tempus credunt et
in tempore temptacionis recedunt. Eccli. 6 Est amicus secundum suum tempus et non permanet in tempore tribulacionis. Ideo dicit Eccli. 2 in humilitate
tua pacienciam habe quoniam in igne probatur aurum et argentum. homines vero receptibiles in camino humiliacionis. Aug. libro de bathedonis?
rudibus Omnia bona temporalia contempsit Christus homo ut contempnenda monstraret. omnia tribulacionis mala sustinuit quia sustinenda precepit ut
nec in illis quereretur felicitas nec in istis timeretur adversitas. In sustinencia ergo precium paciencie est paciencia et fides sanctorum semper
illesa et incontaminata quia quantumcumque sint gravia pena vel persecuciones in nullo leduntur eorum paciencia et fides ymmo in omnibus
superant. Luc. 21 In paciencia possidebitis animas vestras. Unde glossa hic. Respiciendo penam malorum et remuneracionem bonorum paciencia sunt
et fide tenent. sancti. Ro. 5 tribulacio pacienciam operatur paciencia probacionem probacio vero spem. spes autem non confundit quia caritas dei diffusa etc.
Super quod beatus Aug. libro de paciencia deducat quod est speciale donum dei quia unusquisque malorum tanto forcior est ad mala ferenda
quanto maior est in eo cupiditas mundi et quanto cuiuslibet iustorum tanto est ad quelibet forcior quanto in eo maior est caritas dei. Sed cupiditas mundi
initium habet ex arbitrio voluntatis progressum ex iocunditate voluntatis firmamentum ex vinculo consuetudinis. Caritas autem diffusa est non utique a nobis sed
per spiritum sanctum qui datus est nobis. Proinde ab illo est paciencia iustorum per quem diffunditur caritas eorum. Et subditur. Cupiditas qua fit ut pravi
perferant omnia pacientur. quod mirum est Caritas autem ipsa fit ut recte viventes omnia ferunt pacienter. quod bonum est. Et ideo illa sine pacio patet
sine adiutorio dei. Vobis humana sufficit. tanto durior quanto cupidior et eo tolerabilius mala sustinens quo ipsa fit peior. Hunc autem que vera
est paciencia ipsa vobis humana nisi desuper adiuta et inflamata non sufficit quia spiritus sanctus est ignis eius quo nisi accensa diligat impassibile
ferre non potest quod pati malum sic divina prestatur. Ecclesiastica dicit caritas est tecum Cor. 1 Cor. 13 Cum ergo contendit homo posse deo auctore sine adiutorio
intencio quid aliud contendit nisi homo posse deum sine deo habere magnaque ergo dubitet pacienciam melius sic caritatis sancte amatium ita
pacienciam pie tolerancium dei donum esse. Qualis autem paciencia laudabilis esse debeat ostendit ibidem dicit paciencia hominis que recta est atque lau
dabilis et vero nomine digna virtutis ea perhibetur quia mala equo animo toleramus ne animo iniquo bona deseramus per que ad meliora perveniamus
Quapropter impacientes dum mala pati nolunt non efficiunt ut a malis eruantur sed ut mala graviora paciantur. pacientes autem qui mala
malunt non committendo ferre quam non ferendo committere et leviora fiunt que per pacienciam paciuntur et peiora evadunt quibus per pacienciam irre
gerent. Bona vero eterna et magna non perdunt. dum malis temporalibus brevibus quod non cedunt. hec ille. Subdit paciencia est animi bonitas que
non iniuria incurrerit. Videns ergo quicumque videris pacientem ad pati noli continuo laudare pacienciam quia non ostenditur nisi ea paciendi causa

bona est tunc illa uera est, quia non polluitur tunc a falsitate. Cum vero illa tenetur in crimine tunc quamvis multum ornatur in nomine non tamen sic omnes qui sunt sub
principes sancte ita omnes qui pacium sunt principes pacis sed qui passionibus recte utuntur et pace vitare conantur. quia sic vide [illegible] post [illegible]
Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat cornua duo similia agni, et loquebatur sicut draco. Et potestatem prioris bestie omnem faciebat
in conspectu eius, et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis. Et fecit signa magna
ut etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. Et seducet inhabitantes terram propter signa que data sunt illi facere
in conspectu bestie, dicens habitantibus in terra ut faciant ymaginem bestie que habet plagam gladii et vixit. Et datum est illi ut daret spiritum ymagini bestie [et ut loquatur ymago bestie]
Sic post prius [illegible] in qua posita descriptione antichristi et tribulationis future per eum [illegible] hic quintus subiungitur descriptio persecutionis et tribulationis future per suos pseudo apostolos qualiter quos per mundum mittet, sicut clamat glossa. Sicut enim Christus apostolos et discipulos habuit quos
per mundum universum misit quibus dedit virtutem confirmandi miraculis, sic antichristus suos pseudo apostolos habebit quos per mundum mittet cum potestate
faciendi signa et prodigia mendacia. Et hec pars dividitur in duas partes. Primo ponitur bestie per quam significatur antichristus cum suis pseudo apostolis descriptio
ergo profunditatis intelligentie predictorum subiungens et [illegible] mala ipsius bestie instructio, ibi hic est sapientia etc. Prima subdividitur in tres,
primo ponitur descriptio bestie quantum ad formam vel speciem, secundo quantum ad loquelam sive sermonem ibi Et loquebatur sicut draco. Tercio quantum ad virtutem
sive potestatem ibi Et potestatem habebat prioris bestie etc. Quantum ad primum dicit Et vidi id est spiritualiter intellexi aliam bestiam, glossa id est pseudo apostolos antichristi
illius intelligitur et maiorem quam eum predicatum sunt hic etc. Tales enim crudelissime persequentur ecclesiam. Dentes 32 dentes bestiarum
[illegible] in eos id est pseudo apostolos sua doctrina ecclesiam lacerantes. Psalmus dentes eorum arma et sagitte. Arma ad perterrendum sa-
gitte ad impugnandum ecclesiam et lingua eorum gladius in corda fidelium seducendo. Vel secundum Richardum prior bestia antichristus et col-
legium gentilium antichristo adherentium in ecclesie persecutione, que per mare significatur propter causam prius dictam. Ista vero bestia est antichristus et collegium
[illegible] qui per terram significantur. Bestia ergo per crudelitatem et ferocitatem. Alia per [illegible] sibi similem. Unde glossa prioris meminens, quod
multis [illegible] vel potestate non crudelitate. Ascendentem in prelationem vel in superbia se erigentem. De terra id est de collectione terram amantium
et de terrenis superbientium. Unde Haymo. Bestia de terra dicitur ascendere quia de terrenis commodis et divitiis quas possidebunt in superbia
elevabuntur. De terra quippe ascendere est pro terrenis rebus in superbiam erigi. Unde enim divitum superbia, dicit glossa super 1 ad [illegible] 6
[illegible] propter nobilitatem superbie Ysaie [illegible] superbia super Effraym id est superbia super divicias. Vel ascendentem id est
in malicia sua proficientem de terra et super fideles invalescentem. De terra id est per terram, hoc est per divicias terrenas quas habebunt. Vel
per divites terrenos qui pseudo apostolos antichristi nutrient et defendent. Vel de terra id est de collegio eorum qui sunt sue affectionis
immobilitatem secundum Richardum. Et generaliter antichristus et sui per bestiam significantur. Bestie enim dicuntur a vi qua seviunt sive ore vel
unguibus aut cornibus. Vel dicitur bestie quasi vastie a vastando secundum Ysidorum libro ethimologiarum 12 capitulo primo. Unde bestialitas est feroci
crudelitas violenta inpatientia irrationabilis appetibilitas et insaciabilis voracitas. Unde Damascenus libro 2o capitulo 12. Irrationabilis
cum sit appetitus confestim fit impetus ad operationem. Irrationabilis enim quia appetitus [illegible] et agitur magis a natura quam agat. Ideo non contradicit
naturali appetitui sed sicut cum appetierit quid, impetum faciunt ad actum. [illegible] libro 2o capitulo 28. Tales erunt antichristus et sui propter quod per bestias
[illegible] Ysaie 34. Erit cubile draconum et pascua strucionum et occurrent demonia onocentauris et pilosus clamabit alter ad alterum.
[illegible] Gregorius [illegible] Quid per dracones nisi malicia. Quid vero strucionum nomine nisi ypocrisis designatur. Quid vero onocentauro
nomine nisi et lubrici figurantur et elati. [illegible] eloquio [illegible] asinus, taurum vero nomine [illegible] superbie designatur. Onocentauri
ergo sunt qui carnis sue voluptatibus [illegible] [illegible] verecundia non solum se amittere recti non dolet sed adhuc etiam de opere
suo gaudet. Hiis autem occurrunt demonia quia maligni spiritus valde eis ad votum desserviunt quos de [illegible] gaudere conspiciunt [illegible]
debuerit. Unde et apte subiungitur Et pilosus clamabit alter ad alterum. [illegible] aliqui pilosos [illegible] significat nisi [illegible] quos [illegible] panas
latini vero incubos vocant, quorum in terra formam ab humana effigie incipit, sed bestiali extremitate terminatur. Pilosi ergo nomine [illegible] asperitas
designatur. Quod et si quis quis ab obtentu rationis incipit, sed tamen ad irrationales motus tendit et quasi hominem in bestia desinit. Sed culpa per
rationis ymaginem inchoans usque ad irrationales affectus [illegible] et pilosus alter ad alterum clamat, cum perpetrata nequicia perpetuda alia vox
et quasi [illegible] cogitationis voce [illegible] culpa culpa adhuc quamvis commutatur impetratur. Et ibi multa de hiis. Hec enim tunc in hac re esse
non intelligitur quantum est in mentibus [illegible] aut [illegible]. Et de pseudo adherentibus antichristo et per superbiam ascendentibus pertinet
illud Ieremie 23. In prophetis Iherusalem vidi similitudinem adulterantium et iter mendacii et confortaverunt manus pessimorum ut non converteretur unusquisque
a malicia sua. Et ibi multa de talibus. Ceterum antichristus ditabit thesauris auri et argenti et in omnibus preciosis Egypti, dabit eis suis potestatem
[illegible] et terram dividet gratuito ut dicit Daniel 11, super quo [illegible] dicit quod antichristus multas divicias largietur et terram suo exercitu dividet.
quosque [illegible] nequiverit avaricia subiugabit. Erit enim adventus eius in omni virtute 2 Thess. 2o. Glossa [illegible] potestatis et diviciarum etc.
quia utique manu [illegible] et [illegible] diviciarum, cunctos reges subiciet sue potestati ut per eos habeat populos omnium nacionum subiectos.
[illegible] revelabit ei thesauros absconditos, unde suos ditabit et in superbiam efferent. Vel de terra id est de collegio eorum qui sunt etc.
Et est notandum quod beatus Iohannes hic de bestia dicit unde ascendit, sed non dicit quo ascendit, quia malorum ascensus finaliter est descensus. Iob 21
ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Exodo 15 descenderunt in profundum quasi lapis. Psalmus deiecisti eos dum al-
levarentur. Econtra vero de bonis dicit quo ascendunt et tacetur unde ascendunt. Supra 11 Ascendite huc id est in celum. Dictum est duobus
testibus dei scilicet Helye et Enoch. Supra tunc [illegible] virtutum [illegible] unde boni ascendunt cum dicitur hii sunt qui venerunt ex magna tribulatione etc.
ut sciat se velut [illegible] quo ascenditur [illegible] hic. Et tunc in littera subditur descriptio bestie quantum ad loquelam pro sermone
cum dicitur Et habebat cornua duo similia agni et loquebatur sicut draco. Secundum Richardum duo cornua agni duo sunt testamenta quibus se munit et
defendit ecclesia sicut bestia cornibus. Sed pseudo apostoli et sui [illegible] habebunt duo cornua similia agni, quia duo testamenta sibi usurpabunt et
dicent se scire utrumque testamentum, sed re vera nesciunt, ideo dicit similia agni, non habebunt ea per scientie cognitionem nec per vite sanctitatem, vel per usur-
pationem non per veritatem. Vel secundum Haymonem duo agni cornua sunt innocentia et vita pura, vel doctrina et miracula, que Christus et eius
ministri habuit in veritate, sed ministri antichristi habebunt simulate, ideo dicit similia. Unde et de cornu agni dicitur in psalmo In te inimicos nostros
ventilabimus cornu. Et iterum quemadmodum filius unicornium. Unde et ubique agni fuit per unum cornu. Unde fundamentalis sue virtutis
quod ipse est ubique supportans omnia ad Hebr. primo portans omnia verbo virtutis sue, et istud est cornu salutis Luce primo. Erexit cornu salutis.
Dicitur etiam esse duo cornua agni propter duas dictas in compositione [illegible]; dicitur etiam esse septem cornua agni propter plenitudinem
septiformis spiritus. Supra 5o. Cornua enim in manibus eius ut dicit Abacuk 3o. Sed antichristus et sui simulabunt se habere talia cornua
[illegible] 33 moralium capitulo 30. Priorem bestiam id est antichristum superiore iam descriptione narravimus, postquam hic alia bestia ascendisse dicitur, quia post eum multitudo predicatorum illius ex
[illegible] gloriatur. De terra quippe ascendere est terrena gloria superbire. Que habet duo cornua similia agni, quia per ypocrisim sanctitatis eam quam in se veraciter dominus habuit
[illegible] sibi inesse et sapientiam mentitur et vitam, sed quia sub agni specie auditoribus reprobis serpentinum virus infundit ideo subditur Et loquebatur ut draco. Ista ergo bestia
[illegible] [illegible] apte ut draco loquetur; agnus plus non apparet sed assumit agni speciem ut draconis opera exerceat [illegible] Iob 41. De ore eius lampades
[illegible] sicut tede ignis accense. Ubi [illegible] tedae cum accenditur odorem quidem suavem habet sed lumen obscurum; ita predicatores antichristi quia sanctitatis speciem derogant sed tamen opera
[illegible] quasi blandum quidem est quod redolet, sed obscurum quod lucet. Habet enim per similationem merito sed obscure ardet per perpetrationem nequicie. Et ibi multa de hiis.

Cuius typus precessit in Machometo qui legem carnalitatis dedit Saracenis. Hic enim Machometus ut dicit Nicolaus Lyra circa litteram istam de parvo le-
ad divicias elevatus cogitavit filios ysmahelitarum quorum ipse dux Agarenorum. Nam ysmahel fuit filius Agar ancille Sare uxoris Abrahe.
[illegible] dux ac usurpate Saraceni a Sara libera. Ad obtinendum vero principatum usus fuit consilio et auxilio cuiusdam monachi heretici
nomine Sergii condendo legem fictam et carnalem et quibusdam auctoritatibus veteris ac novi testamenti coloratam ut non solum gentilibus ad mollia
pronis sed etiam a simplicibus christianis et iudeis quorum aliqui habitabant cum ysmahelitis facilius reciperetur. Firmavit etiam legem illam a deo reve-
latam etc. carnalium voluptatum promissis ad quorum desiderium carnalis concupiscentia instigat multos populos illexit. De cuius falsitate vide Thomam
contra gentiles libro primo capitulo vi. Cum igitur quidam legi superaddet antichristus cum suis pseudo apostolis quicquid iniquitatis et bestialitatis poterit
ab hominibus tolerari. Erit enim velut deus iniquitatis et necesse est ut ab eo lex totius iniquitatis procedat. Et ideo subditur Et loquebatur
sicut draco scilicet astute mendaciter et dolose. Unde Hugo: Sicut olim dyabolus per serpentem mala persuasione locutus est mulieri per quam decepit virum,
ita et iste cum ministris suis sua prava doctrina quoscumque poterit seducet et a fide Christi separabit. Et cum facti sint serpentium draconum
virus nequicie suis auditoribus infundentes agnos se esse simulabunt ut agnos decipere valeant. Assument agnorum speciem ut possint
contegere draconis opinionem. Unde dicit Salvator [illegible]: Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium. Venenum enim aspidum
sub labiis eorum. Et quomodo autem sicut draco, sicut ut dicit Ysidorus libro xii capitulo quarto draco fertur esse cristatus ore parvo fistulis arctis per quas
spiritum attrahit et exerit linguam. Gignuntur autem in ethiopia et in india in ipso incendio iugis estus etc. Et ideo significat superbos personas
de ficte et placide loquentes et estu avaricie et fervore carnalis concupiscentie ferventes. Psalmus: Draco iste quem formasti ad illudendum ei.
Job xxx: Frater fui draconum etc. Jeremie 14: Traxerunt ventum quasi dracones. Grave est ergo cavere insidias eorum quorum vita est placide ficta
et lingua tossico venenata. Et subditur Et potestatem prioris bestie describit quantum ad potestatem. Et primo facit hoc scilicet potestatem premittit. Secundo effectum potestatis
subiungit ibi Et fecit terram etc. Dicit ergo Et potestatem prioris bestie omnem faciebat in ista secunda bestia, quia sicut antichristus vi fraude blandimentis
doctrinis terroribus et tormentis decipiet ita et omnes eius ministri secundum Hugonem. Unde iuxta dictum [illegible] sequetur in omnibus [illegible] dabit eis potestatem
in multis et docebit totum [illegible]. Et hoc in conspectu eius. Super quod exponit Hugo dicens: Nunquam predicatores antichristi [illegible] in eius presencia manere poterunt
et rudes dicens non. Nuncii eorum dispersi erunt per universas mundi partes predicando, sed ubicumque erunt ita ea facere studebunt quasi illi sciant esse placita
quasi semper ab eo videantur et in eius conspectu consistat. Intuitum quippe illum habebunt ut quicquid acturi sunt coram ipso sic se agere dicant
quasi nichil ipsum latere possit. Sicut enim scit quia dei voluntatem inquirit custodiunt, in conspectu eius se esse fatentur. Unde iii Regum [illegible]
vivit dominus in cuius conspectu sto. Et ii Corinthiorum ii: Sicut ex deo coram deo in Christo loquimur. Ita et illi in omnibus que locuturi sunt et acturi
caput suum sibi preponent, quia in conspectu eius potestatem super populum exercent ipsum in omnibus factis suis honorantes. Tunc ibi Et fecit terram etc.
subiungit effectum potestatis. Et dividitur in tres partes secundum tres effectus quorum primus est bestie adoracio, secundus signorum miraculorum effectio ibi
Et fecit signa etc. Tertius ad portandum caracterem bestie et ad illam adorandam coactio ibi Et faciet ut quicumque non adoraverint etc. Circa
ad primum effectum dicit Et fecit id est faciet propter potestatem [illegible] terram id est terrena corpora hominum et inhabitantes in ea id est animas in
corporibus quiescentes et omnes sua prava in terrenis rebus ponentes adorare bestiam primam id est antichristum. De quo supra dicitur Vidi de mari
bestiam ascendentem habentem cornua septem etc. Vel secundum Richardum terram id est terrenos, unde opponendo subdit Et inhabitantes in ea scilicet per affectum
et in hoc amore perseverantes adorare bestiam primam id est antichristum, sive dyabolum qui est principale caput prioris bestie. Causam autem adoracionis eius
[illegible] subdit. Cuius curata est plaga mortis scilicet fallacie per plagam resurrectionis. Finget enim se a
[illegible] fieri [illegible] resurrectionis eius [illegible] id est quia omnes [illegible] predicabunt eius apostoli quos ipse mittet per orbem universum. Et quomodo
mortuus resurrexisse se dicat est supra scriptum quam tamen resurrectionem ut verum predicabunt eius apostoli [illegible] utique prostrati corpore
[illegible] persecutoris qua et animas et corpora sibi inhabiliter mancipabit. Omnis enim qui ei receptum sit, utique prostrati corpore
et anima illum adorabunt et in ipso dyabolum in eo habitante modo dicto. Cum enim vi cadit non seductus solo corpore captivatus est.
Qui autem seducitur et mente et corpore captivatur. Magister Hugo: Hic enim duo implicat adorare. Post Adorate dominum in aula sancta eius. Ubi
Richardus: Nemo enim est adorare nisi totum corpus inclinat ad pedes prosternere et spiritum inclinare. Et ut sic adoret antichristum seducentur a
pseudo apostolis eius supra dictis. Adoraverunt bestiam. Queritur utrum angelus Sathane transfiguratus in Christi speciem possit adorari sine peccato
ab eo qui ignorat quod factum est et ad adoracionem latrie. Et videtur quod sic quia ignorancia facti adhibita diligencia excusat, licet in re non. Ergo cum ad ignorare quod factum est et ad
adoracionem latrie. Et videtur quod sic quia ignorancia facti adhibita diligencia excusat. Item sicut quis adorans hostiam consecratam a sacerdote celebrante
habet dubium, videtur quod non peccat adorando Sathanam transfiguratum in Christum. Item si quis adorans corpus Christi in hostia
que tamen non esset consecrata adoraret eam sicut corpus Christi propter ignoranciam facti excusaretur a peccato, ergo similiter adorans dyabolum vice Christi in tali
casu propter ignoranciam facti excusaretur. Sed contra solus deus est adoracione latrie adorandus, sed angelus Sathane transfiguratus in speciem Christi
non est deus, ergo non est latria adorandus. Respondeo secundum doctorem sanctum 2a 2e questione 84: Adoracio ordinatur in reverenciam eius qui adoratur.
Et ideo adoracio est venacio sive reverencia exhibita alicui racione dignitatis superioris et excellentis, quia nemo adorat aliud aut veneratur
nisi quem dignorem eum putat vel excellenciorem. Et ideo deo debetur reverencia propter eius excellenciam que tamen aliquibus creaturis communicatur
non secundum equalitatem sed secundum quandam participacionem, et ideo alia veneracione deum veneramur quod pertinet ad latriam, alia creaturas velut excellentes
Et quia ea que exterius aguntur signa sunt interioris reverencie quedam exteriora ad reverenciam pertinencia exhibentur excellentibus creaturis,
inter que maximum est adoracio, sed aliquid est quod soli deo exhibetur scilicet sacrificium. Unde dicit Augustinus x libro de civitate dei capitulo 4: Multa de cultu
divino usurpata sunt que honoribus deferuntur humanis sive humilitate nimia sive adulacione pestifera, ita tamen ut quibus ea deferuntur
homines haberentur qui dicuntur colendi et venerandi, sed autem multum eis additur et adorandi. Quis vero sacrificandum censuit nisi ei quem deum aut
scivit aut putavit aut finxit? Hic ille. Secundum reverenciam ergo que debetur excellenti creature Nathan propheta ingressus ad regem David
adoravit eum pronus in terram iii Regum primo. Secundum autem reverenciam que debetur deo Mardocheus noluit Aman adorare timens ne honorem
dei transferret ad hominem ut dicitur Hester xiiio. Et similiter secundum reverenciam debitam excellenti creature Abraham adoravit angelos ut dicitur Genesis xviiio
et etiam Iosue ut dicitur Iosue vto. Quamvis possit intelligi quod adoraverunt adoracione latrie deum qui in persona angelorum vel angeli apparebat
et loquebatur. Secundum autem reverenciam que debetur deo prohibitus est Iohannes angelum adorare ut dicitur in fine ultimo. Tamen ad ostendendum dignitatem
hominis quam adeptus est per Christum ut angelis equetur. Unde subditur ibidem Conservus tuus sum et fratrum tuorum. Tamen etiam ad excludendum occasionem
ydolatrie. Unde subditur ibidem Deum adora. Ad primum patet primo et principaliter, quia solus deus est adoracione latrie adorandus, patet ex dictis secundum predictorum
quia latria est debita exhibicio reverencie summo domino, cuius dominium non est referibile in alium. Sic ergo soli deo fruendum est principaliter,
quia summum bonum est bonum quod non est referibile in maius bonum, sic solus deus est principaliter adoracione latrie adorandus. Et sic summum videtur
est tota puritas ut autem Augustinus sic adoracionem latrie exhibere pure creature ut est creatura est tota puritas et summum periculum.
Et istud satis patet ex ethimologia nominis quia ethymologisando latrie latria dicitur quasi laus tua id est laus tibi prestanda uni et soli
divina exhibenda. Ergo dimittit in quo [illegible] primo et principaliter. Nam quamvis adoracio latrie est exhibenda humanitati Christi, cruci eius
ut a [illegible] [illegible]

Adoracio

ac certis insigniis ac eciam ymaginibus corporis proponunt sicut doctores katholici. Circa nouam secundum 3m librum sentenciarum nam si adoratur ut figura ipsi
si cui aliquid adoratur ut figura tunc totus honor refertur in figuratum et figuratum adoratur in figura adoracione latrie que est cultus racione summi
dominii maiestatis et operacionis soli deo primo debitus et iste cultus quo ad actum interiorem inest consistit ut credatur primum et creator ac
dominus omnium et quod in ipso spes tota ponatur et quod super omnia diligatur. Secundo ad actum vero exteriorem ut creator et dominus vniuersorum recognoscatur
et hec fit per sanctificaciones oblaciones genuflexiones prostraciones et huiusmodi. Consideracione 2a contingit latria modo quo dictum est soli deo debetur
tamen dulya potest esse communis deo et creature patet quia secundum doctores dulia respicit duacionem sicut latria racionem et quia racio soli deo congruit duacio vero
congruit deo et creature et hoc patet quod possit per glosam super 10 verbo psalmi 88 Adorate scabellum eius pedum quoniam sanctum est. Sed ut dulya
accipitur pro sola reuerencia debita creature tunc adiungitur sed distinguitur in duas species quarum vna vocatur yperdulia que super dulya. et hec
exhibenda est excellentissimis creaturis puta humanitati Christi racione vnitatis secundum se nam si consideratur ut a verbo assumpta tunc est adoracione
latrie adoranda. Hec enim est velut indumentum seu vestis vel habitus dei secundum apostolum philippenses 2o habitu inuentus ut homo. Huiusmodi eciam yperdulia
exhibenda est virgini glorioso et eciam excellentissime sancte. Alia vero species dulie retinet sibi nomen generis quia nomen proprium et hec dulya
est honor debitus vnicuique creature secundum statum suum siue sit in vita presenti siue in vita beata. Temporis ac bonum excellens reperitur in homine quod
ordinatur ad aliorum bonum esse sicut potestas sapiencia et bonitas morum. Racione quorum homini debetur adoracio dulye. Nam racione potestatis talis
adoracio debetur prelato. Racione sapiencie docto viro. Racione bonitatis homini virtuoso. Nam ista primo alios ad superiora reducunt. Prelatus per
potestatem doctus per sapienciam cogitacionem virtuosus per vitam exemplarem. Ex quo sequitur quod honorem subditis tenetur exhibere prelato etsi fuerit in
mortali peccato patet quia cui debetur obediencia eidem debetur et reuerencia sed prelatis eciam malis subditi tenentur obedire secundum verbum prima petri 2o
Serui subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis et modestis sed eciam discolis. Et ad romanos primo Omnis anima potestatibus sublimioribus
subdita sit. Et sequitur ibidem Non est enim potestas nisi a deo que autem a deo sunt ordinata sunt. Itaque qui potestati resistit dei ordinacioni resistit
qui autem deo resistit sibi dampnacionem acquirit. Cum ergo mali prelati sint a deo in potestate sublimi igitur per consequens talis prelatus sit malus
tamen defendendus est suo statu cum reuerencia quia in eo honoratur bonitas reipublice que dior est quam meritum singularis persone. Preterea dato quod
sola eciam secreta peccata relinquat peccata. Ideo inquam possibile esse dici quod a decessit peccator nisi pro illo tempore quo actu committit peccatum igitur
contingit pro illo tempore subditus non teneatur honorare peccatorem prelatum quem actu videt ipsum peccare. toto tamen alio tempore tenetur Ex quo sequitur
quod beatus gregorius in pastorali dicit in eorum culpa velut contendunt dominum per reuerenciam gerere peccatorem honorat non ad hoc dicit illa verba quod prelatus
vetat subditos a decenti reuerencia talibus prelatis exhibenda sed ut talibus prelatis incutiat timorem ex consumacione magnitudinis
et multitudinis suorum peccatorum. Et contingit alijs quibusdam hominibus non teneamur ad exhibicionem honoris nisi propter excepcionem virtute vtrumque post eciam pro
ipsis tamen prelatis iure potest hoc tenemur ex condicione sui status. Consideracione 3a et Relacio Anglicorum sacramentum hostie transsignatum apparens in specie
non est adorandum propter populum adolatoris latrie. ymmo non potest adorari sine peccato ydolatrie. Patet quia hoc corpus est quod sacramentum transsignatum
in specie sicut est creatura et tamen hec dampnata. ergo sine peccato ydolatrie non potest sibi exhibere adoracionem latrie. 3a ergo dictum Nec ignorancia
facta possit excusare si quis eum adoraret. tamen quia quilibet est premunitus per scripturas sacram quod angelus tenebrarum transformat se in angelum
lucis et ad corinthios xi et marci 13 Multi venient in nomine meo dicentes ego sum christus etc. et ideo tenetur distrahere et non statim adorare.
Tum eciam quia hoc habet remedium oracionis quam si toto corde deum oraret ut ei veritatem reuelaret deus non permitteret eum decipi Iohannis
xv Si quid pecieritis patrem in nomine meo dabit vobis patet ergo quod qui non orat non adhibet omnem diligenciam quam tenetur adhibere.
Tum eciam quia facillime possit vitare periculum apponendo sibi condicionem hoc modo Adoro te si tu es christus. Dicitur ergo quod honor latrie potest exhiberi
exhiberi angelo sathane duobus modis Aut simpliciter aut sub condicione. Si simpliciter exhibetur tunc hoc non potest esse sine peccato ydolatrie
quia cultus latrie offertur alteri quam deo ergo ibi est peccatum ydolatrie. Nec excusatur racione ignorancie hec enim est affectata pro quo possit
errorem deuitare sicut premunitus scripture remedium oracionis inicie et suspeccionem credulitatis sue. Non enim debet homo statim credere spiritui eidem
sed probare spiritus si ex deo sunt. Cum enim cito credit in talibus leuis est corde et fortasse infectus dum ad tales visiones et reuelaciones
se reputat ydoneum. Vnde tales apparaciones potius sunt formidande quam desiderande. Narratur enim de quodam sancto patre quod cum ei
dyabolus in specie christi apparuisset ille clausis oculis dixit se nolle christum in hac vita videre. Et eciam dyabolus eius humilitate confusus statim euanuit
Similiter legitur de sancto monacho cui dyabolus sic apparuit factus dixisse dominus meus ihesus christus non se in quo purpuratum ac dyademate
contentum venturum esse predixit. Econtra vero de multis narratur qui se reputantes ydoneos ad huiusmodi visiones et eas desiderantes
in multas insanias et errores precipitati sunt. Et ideo si quis simpliciter et sine condicione adorat aduersarium christi non excusatur a peccato
eciam si credat ipsum esse christum. Si vero adorat sub condicione hoc potest esse duppliciter. Aut illa condicio habitualiter concedatur aut actualiter
apponitur. Si actualiter apponitur sic non adorat aduersarium sed magis christum quia non stat adoracio nisi ad quem refertur
adoracionis intencio. et igitur sub hac condicione debet dicere Adoro te si tu es christus sed non dyabolum. Sic beatus thomas apostolus cum adductus
fuit ad ydolum fertur dixisse Adoro sed non ydolum etc. Et ergo si talis intendit adorare christum non peccat. Si vero intendit
adorare illum qui sibi apparet tunc peccat quia sic intendit adorare illum et non christum. Si autem illa adoracio est sub condicione habituali
tunc non sufficit ad vitandum peccatum ydolatrie in huiusmodi apparicionibus contingit sufficiat vero in sacramento altaris. Nam talis transsignacio
est insolita et ideo non debet ad eam precipitanter adoracio sequi sed cum maturitate et prima oracione. Consecracio vero hostie
est consueta ergo sufficit quod adorans hostiam habeat hanc condicionem in habitu videlicet si consecracio est debito modo facta. Vnde parum vel
nulli fideles in hac adoracione peccant omnes enim attendunt cum ista condicione. Vnde sacerdotes offerentes hostiam non consecratam quamuis
est in se faciunt eos ydolatriare sed adorantes non tenentur scire nec inquirere an hostia eleuata sit consecrata vel non ideo non est simile
de adoracione hostie non consecrate et angeli sathane transfigurantis se in angelum lucis vel in specie christi vtrumque ex dictis
patet eciam plurima racio ad oppositum adducte. Et eciam quod dyabolus nullatenus est adorandus. Et licet excellat naturam tamen omnia irreparabiliter
subiacent culpa Et contingit in eo maneat ymago dei quia dotes illi donaciones angelicas minime amotas fuisse dicuntur
ut inquit dyonisius libro de diuinis nominibus. Sola tamen sola ymago non est racio honoris sed cum relucibilis est ad actualem capacitatem eius cum est in ygo
Similiter dicendum est de antichristo qui cum sit filius perdicionis et per scripturas sacras notatus fuit eius finalis condempnacio ideo nulla ei est exhibenda
adoracio propter quod ceruisse prohibuit adoracionem suscipiendo et seipsum presentando eum adorando et alios ad ipsum adorandum inducendo
Isto tamen non obstante dicit hic quod ista bestia 2a faciet terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam et hoc est propter effectus peccati bestie

Nam cum actus actuosos sint in potentia et dispositione, quod patet de anima in sua materia. Hec est Bestia singulariter tunc prompta in dispositione persona ad malum quia tunc habundabit iniquitas et refrigescet caritas multorum iuxta dictum salvatoris Mathei 24. Fortis per verbum antichristi et precipue discipulorum in mentes hominum
terrenorum et carnalium faciliter imprimetur, sic quod tanta potestate quam auctores sibi subiciet, quam etiam per mediantibus signis quibus tamen persone quam plures
pene totum mundum seducet, ab hominibus carnalibus colentur ut dicit etc. Hic quod ista secunda bestia que sunt discipuli antichristi faciet terram et inhabitantes
in ea id est terrenos et in amore terrenorum perseverantes, et ab antichristo dominantes et homines spirantes vel terram id est corpora non animas curantes, adorare
bestiam primam id est antichristum ut omnes eum confiteantur esse deum verbo et opere. Tunc ibi Et fecit signa etc. Posito primo effectu pertinente bestie, qui est
[in margine: prime] ipsius bestie adoratio, subditur secundus qui est signorum miraculosorum effectio. Et dividitur in duas partes secundum duo signa notabilia, de quibus hic fit
mentio. 2a ibi Et habitantibus in terra etc. Circa primum ad primum Et fecit id est faciet signa magna, glosa, ad confirmationem sue predicationis, sic de apostolis
quia Marci ultimo Illi autem profecti predicaverunt ubique, domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Sic non tamen erunt vera miracula, quia non erunt
virtute divina sed potestate diabolica, sicut ea que fecerunt magi pharaonis in egipto, unde Haymo Non solum verbis sed falsis miraculis seducet multos.
Mathei 24 Surgent pseudo christi et pseudo prophete et dabunt signa et prodigia ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. Super quo dicit Glossa
hec de antichristo loquitur et de quibusdam eius ministris quos pseudo christos et pseudo prophetas appellat, quales apostolorum tempore multi fuerunt. Sed ante secundum
adventum Christi multo plures et maiores potentes erunt. 2 Thessalonicensium 2 secundum operationem sathane in omni virtute signis et prodigiis mendacibus.
De quo loquitur Augustinus dicens Admonet nos dominus ut intelligamus quedam miracula etiam scelestos homines facere, qualia sancti facere non possunt.
Non enim omnibus sanctis ista facere tribuuntur, ne pernitiosissime decipiantur infirmi, estimantes in talibus factis esse maiora dona quam in operibus
iustitie quibus eterna vita comparatur. Et specificat de uno signo dicens Ita ut etiam ignem faciat de celo descendere in terram ad literam. Hec
facere potuerunt pseudo apostoli operatione demonum, quia ut legitur Iob primo Iusto dei inducto et permisso diabolus fecit descendere ignem de celo super
pecora beati Iob, qui tactas oves pueros quoque consumpsit. Tamen ergo mirum si factum est per antichristum et eius apostolos, quod iam fecit per semetipsum.
Vel aliter legitur Actuum 2 quod die penthecostes spiritus sanctus in igneis visione descendit super apostolos Christi, quo repleti ceperunt loqui variis
linguis magnalia dei. Cum autem eis quos baptizabant spiritum sanctum dabant, ut scilicet omnibus linguis loquerentur, sicut legitur fuisse Petrus [in margine: et ipsi pro...]
et alios Actuum 10 adhuc loquente petro cecidit spiritus sanctus super eos qui audiebant verbum. Sic illa dabunt spiritum malignum et faciet
eum descendere super suos ut loquantur variis linguis. Hoc autem poterit facere diabolus in eis, nam si in ore asine loqui potuit, multo magis
in ore hominum poterit pravas voluntates inquinas omnium linguarum quibus induere. Sic quia apostoli Christi de celo faciebant descendere ignem
id est spiritum sanctum de quo dominus dicit Luce 12 Ignem veni mittere in terram id est super eos qui ante fuerunt terreni, sed tunc renovabantur per gratiam
spiritus sancti. Unde et ipse dominus ille in signum eterni comparatur. Hec dupliciter futurum Marci ultimo Signa autem eos qui crediderint hec sequentur
in nomine meo demonia eicient, linguis loquentur novis. Ita et bestia faciet ignem descendere de celo, quia prelores antichristi falsa imitatione
per impositionem manus dare suis sequacibus spiritum sanctum se finget. Unde Beda dicit quod beatus Iob hec mala in qua maior omnibus pertulit, ut
[in margine: sicut et ubique gratis] sicut dominus discipulis suis spiritum sanctum in igneis visione dedit, ita ipse quoque apostolos astu fallente facere simulabit. Et hic ut dicit Haymo
vehementior erit persecutio, quo illud spiritus sancti donum bestia dare vel habere putabitur, quo dominus ecclesiam suam eminere voluit super
omnia regna mundi. Nam cum multa quia videantur habere nobiscum heretici, tamen hec dona sola se glatentur etiam spiritu habere. Sed illa fortuna
ficta agent quibusdam prestigiis, ut illi quibus manum imposuerint loquantur linguis multarum gentium. Vel aliter secundum Haymonem quod legitur in
veteri testamento quod ad vocem helie descendit ignis de celo et consumpsit duos quinquagenarios cum suis quinquaginta 4 Regum primo. Sic
ista bestia faciet ignem descendere de celo in terram, et hoc in conspectu hominum id est carnaliter sapientium. Homines enim vocantur qui non divina
sed humana sapiunt, quia per hanc placationem non oculos spiritualium sed carnalium ludificare probabuntur. Tamen sic et seducit id est seducet, hoc est
seorsum a veritate ducet habitantes in terra id est amore terreno inherentes et plus terrena quam celestia diligentes, propter signa que data sunt
illi facere secundum divinam permissionem in conspectu bestie id est in invocatione nominis antichristi. Sic apostoli Christi ad invocationem nominis eius vera miracula faciebant.
Et io ...ius presentes qui tortor sancti martiris Christi mathei Ethiopiam subdidit sine glossa super. Dicitur autem ista signa mendacia, vel quia mortalis
seculi per fantasmata deceptiones sunt, ut quod non faciant facere videantur, vel quia illa etiam si vera essent prodigia ad mendacium pertinent credentibus.
ut dicit Augustinus xxi de civitate dei c. 19. Et habitantibus est super terram predictum ibi Hugo ca... Et secundus effectus scilicet signum prodigiosum, scilicet effectio imaginis
bestie cum subditur Dicens id est precipiens secundum glossam habitantibus in terra id est plus terrena quam celestia diligentibus ut faciant imaginem
bestie ad literam id est aliquam statuam, sicut nabuchodonosor fecit statuam auream. Daniel [illegible] Que habet plagam gladii sicut per plagam occisionis
bestie ad literam id est aliquam statuam... et vixit scilicet per plagam resurrectionis autem necesse super eadem cum acceptum in morte. Et datum est illi scilicet bestie id est apostolis antichristi datum magica
diabolica divina permissione ut daret spiritum scilicet malignum imagini bestie quia per artem ut loquatur imago bestie. Diabolus enim per os illius imaginis
loquetur et cultoribus suis multa dabit falsa responsa, sicut olim loquendo per ora ydolorum. Unde Richardus imaginem antichristi faciet male
loquentem et cultoribus suis multa dabit falsa responsa, sicut olim loquendo per ora ydolorum. Unde Richardus imaginem antichristi faciet male
sicut nos imaginem corporalem salvatoris et illam per incantationes faciet loqui, et in hec homines seducentes dicit glossa quod arte magica
faciet statuam loqui. Et recitat hic Helinandus dicta Hermetis trimegisti in libro ad Asclepium dicentis Invenerunt animi nostri autem quam
efficerent deos, quam inventam adiunxerunt virtutem de mundi natura convenientem, quam animas facere non poterant, evocantes animas demonum
vel angelorum et eas indiderunt imaginibus factis per quas ydola et benefaciendi et male vires habere potuissent. Hec ille. Et ibi notat
magos notissimos in arte magica qui docet quomodo hec fiat scilicet cor gratia et tunc babilonia. Corporatamque dicta... invectas sunt astrologia
et aruspicina et auguria et ipsa que dicuntur oracula et artes magicas et quecumque fecerunt malorum crederent homines vel palam vel occulte, quam omnia
per se falsa sunt ut Sibilla erithrea testatur, quia errores hec omnia sunt, que stulti homines cotidie scrutantur. Unde et Porphirius artem magicam tamquam
fallacem et in ipsa ratione periculosam et legibus prohibitam cavendum monet, quia cum demones electis nocere non valeant suis se impendunt
ut noceant, ait ibidem. Et io talia omnia superstitiosa sunt et desinendat sathanica molimina. Unde Augustinus libro 2 de doctrina christiana capitulo 20
Superstitiosum est quicquid institutum est ab hominibus ad facienda vel ad colenda ydola pertinens, vel ad colendam sicut deum creaturam
parte ve ulla creature. Et hec est prima species superstitionis que dicitur ydolatria, que divinum tenet cultum indebite cuilibet creature. Subdit Augustinus vel
vel ad consultationes et pacta quedam significationum cum demonibus placita atque federata, qualia sunt molimina magicarum artium. Hec ille. Et hec
secunda species superstitionis que dicitur divinatio, quia demones consuluntur per aliqua pacta cum eis inita tacita vel expressa. Nam ut dicit Albertus in
secunda species superstitionis... cum secundum omnia inferiora mundi huius elementa philosophi suis correcti sunt scientia stellarum cursus et earum effectus et eventus
audito doctrine parte prima. Cum secundum omnia inferiora mundi huius elementa philosophi suis correcti... videntes quod ad plenum non poterunt ista cognoscere, demonum industria finxerunt ymagines ab eis responsa querentes
quoniam ad quam generis, videntes quod ad plenum non potuerunt ista cognoscere, demonum industria finxerunt ymagines ab eis responsa querentes
et eas honorantes quia ad eas usque ita descendisse ab astris et unum effecte quod imagine et illa virtute. Hec dabantur responsa ad
non unito sed inhabitante zelo genus humanum in demones incidit et demones adoravit. Hec autem doctrina quam demones docent satis est
vana cum non sit edificatoria. Docet enim vel ea que sunt curiosa ut qui predicunt futura contingentia, vel ea que sunt pernitiosa ut qui suggerunt

[in margine inferiore:] ... imaginem bestie id est statue facte ad similitudinem et honorem antichristi spiritum magicum ut moveatur et loquatur ad maiorem hominum deceptionem. Hec autem fiet per spiritum malignum
presidentem statue non unitum ut forma. Unde subdit Ut loquatur ymago bestie scilicet per demonem presidentem. Diabolus enim per os illius ymaginis loquetur ut dictum est.

vicia / vel que sunt supersticiosa / ut sunt maleficia / vel ea que sunt presumptuosa / ut qui faciunt et credunt ita in ablia sunt deducunt Gilbertus v° 8
parte sua cognoscunt enim demones futura quedam. Sed futurorum quedam sunt manifesta quedam occulta. Manifesta sunt illa que habent causam determinatam et [in margine: et que sunt in duplici differentia que habent causam determinatam]
infallibilem sicut ea que attenduntur circa motum corporum supercelestium in quibus est causa determinata ut eclipsis solis et lune et huiusmodi et talia futura cognoscunt
sunt demones. Aliud est genus futurorum manifestorum ut sunt ea que habent causam determinatam tamen fallibilem ut ea que sunt secundum naturam inferiorem que ideo
causam habent determinatam quia intencio nature determinate movet ad unum sed non fallibiliter quia potest impedimentum accidere ut quod terra bona bene seminata
et culta afferat fructum pinguem causam habet determinatam in natura potest tamen impediri. Et ista possunt demones cognoscere qui noverunt naturas rerum.
Alia vero sunt futura occulta ut ea que habent causam indeterminatam et fallibilem sicut illa que sunt a nostra voluntate indeterminatam causam dico quia voluntas
que est causa eorum est ad opposita fallibilem dico quia eciam volente persequi multa possunt impedimenta occurrere. Talia non noverunt demones nisi aliqua causa
nisi sola deus. Sed tamen talia futura predicunt aliquando ex eis et est per revelacionem divinam vel angelicam sicut vera sunt vel per coniecturas sicut falsa sunt et ideo
futura contingencia demones predicere non possunt quia tamen predictio talium cadat in genus divinacionis et ipsi demones habent adhuc apparentem condicionem
eius quod est esse deum in maiorem suis cultoribus talia predicunt ut exhibeant eis cultum divinum et deum credantur. Unde patet quod ab eis talia requirere
genus est infidelitatis ypocrisis soli divinitati que ventura sunt in futurum et firmiter quod deus est. Talia vero futura falluntur et ipsi demones et
illi qui eis adherent et utrumque duobus modis. Demones enim primo sunt quia deus vel angelus impediunt id quod ipsi estimaverunt eventurum
unde Augustinus in libro de divinacione demonum falluntur demones quia cum suas disposiciones pronunciant quod in imperiis aliud desuper iubet quod corpora
consilia cuncta perturbat. Secundo falluntur cum tota causarum non accipiunt unde Augustinus ibidem falluntur eciam quia causis naturalibus futurorum sicut medici
naute et agricole sed longe acucius longe que per sensum per aerei corporis sensum solercia et exercitacione praeosciunt falluntur. Alii qui eis
adherent primo quia aliter eveniunt quam putaverunt demones qui revelaverunt eos falluntur eciam quia merentur eis et in hoc letantur unde Augustinus
eodem libro falluntur demones studio fallendi et invida voluntate qua hominum erroribus letantur. Sed ne a cultoribus suis pondus auctoritatis amittant
id agunt ut interpretibus suis signorum quam coniectoribus culpa attribuatur quando decepti fuerint vel mentiti. Unde est quod demones coguntur in libro
Trimegisti ad Asclepium de subversione templorum suorum quam predicebat et de eversione templi serapis quod in Alexandria factum est.
Ad quod dicit Augustinus in libro de divinacione demonum quod acumina sensus et celeritate motus et experiencia temporum et revelacione spirituum et sophistica possunt
contingencia scire et predicere pronunciant eciam quasi illa que facturi sunt quia sepe potestatem accipiunt morbos immittere et aerem viciando morbidum
reddere et cultoribus suis et amatoribus talibus eorum maleficia persuadere de quorum moribus certi sunt quod acquiescent eorum suggestioni persuadent
autem eis invisibiliter subtilitate nature sue penetrando corpora hominum non senciencium et inponendo quasdam ymaginarias visiones cogitacionibus
eorum sive dormiencium sive vigilancium que non teneant in se et consentiant unde Augustinus ibidem neque enim quia predicunt medici quod non predixerunt
eius artificium causas ideo causa divina est huius quo credimus autem miro sicut quemadmodum id in corporis humani vel perturbata vel modificata temperie
seu bonas seu malas futuras predicunt valitudines sic demones in aeris affeccione atque ordinacione sibi nota nobis ignota
futuras predicunt tempestates. Aliquando et hominum disposiciones non solum voce prolatas immo et cogitacione conceptas cum enim signa quedam
ex anima exprimuntur in corpore tota facilitate percipiunt atque hinc eciam multa futura pronunciant alias vero mira que ista disposita non noverunt
sicut enim apparet cogitacionum animi motus in vultu ut in hominibus ad foris positis agnoscatur quod intus animi agitur ita non debet esse incredibile
sed eciam leniores cogitaciones dant signa per corpus que obtuso sensu hominum cognosci non possunt acuto autem demonum possunt et hec de
curiosa predicione futurorum. De curiosa vero suggestione viciorum sciendum quod in demonibus tot sunt nocendi studia quot sunt in nobis vicia
unde plenum sunt viciorum incentivis quibus nos inflamant in peccato. Hic enim ponunt ante cordis faciem ad quod noverunt faciliter inclinari
mentes. Unde Job 18 Abscondita est in terra pedica eius et decipula eius super semitam. Non enim est insessor dyabolus sed inventor
viciorum sicut dicit Ysidorus tercio libro de summo bono capitulo 5 Neque enim alibi incipit fomenta succendit nisi ubi prius pravas cogitaciones et
delectaciones aspexerit quas sicut perniciosus ille cuniculus abscondit et in facie ea parte temptat qua per consistente humoris facile homo
inclinari ad vicia conspicit ut secundum humoris complexionem adhibeat temptacionem. Unde Balaam populo Israel quod capite pruriosos
prendit laqueos quo qua sensit eos faciles esse lapsuros. De maleficiis autem que locum habent et usum frequentem in coniugibus
et ipsi coniugio prestat impedimentum ut patet extra de frigidis et maleficiatis et 33 q. 1 Si per sortiarias quod tamen est satis male cum
demones magis velint hoc humani quam demonum esse. Ad quod dicendum quod in huiusmodi maleficiis tria concurrunt primo principio divina iusto
iudicio et si latenti vel occulto permittens. Secundum est operacio demonum qui viget acumina sensus et cognicione rerum naturalium tercium
est materia congrua ut lapis vel herbe que virtutem habent occultam vel saltem que videntur habere ut sit ibi materia non tamen ut causa sed dico
proporcionata quia ex natura non videtur in modo ad producendum predictorum effectum. Quartum est familiaritas aliqua vel manifesta vel occulta
inter demones et homines et ideo per carectes invocaciones querimonias sacrificia signata suffumigaciones que persuadet homini facit
se invocari ut cogi videatur ad decipiendum maioris decepcionis et tunc docet apponere aliquid facere vel herba vel lapidem iacere
vel aliquid huiusmodi et cum ille se preparat ad cognoscendum suam impedit eam tamen ne cognoscat carnem forte stringit venas vel obstruit
meatus ita quod semen non potest ad debita receptacula huius operi deputata pervenire quod dyabolo facere satis est facile propter sue
nature subtilitatem sicut permittatur a deo et ascribitur vel lapidi vel caracteri a quibus et tamdiu durat huiusmodi impedimentum ultra tres annos
indicatur impeditum perpetuum. Hec autem omnia maleficia reprobantur 26 q. 5 et 7 Que consistunt in aruspiciis auspiciis auguriis
presagiis sompniis sacrificiis sortilegiis philateriis scripturis ligaturis mathesi astris horoscopistis salisatoribus quibus
demones putant curiosos et vanos homines qui ipso simul apostolo sanam doctrinam non ferunt sed ad sua desideria coacervant sibi
magistros prurientes auribus et a veritate auditum avertunt 2 ad Thimotheum 4°. Omnes huiusmodi artes nomine supersticionis quasi quedam pesti
fera societate demonum et hominum venerantes quasi pacta infidelis et dolose amicicie constituta sunt a christianis repudianda et
fugienda sicut dicit Augustinus in 2° libro de doctrina christiana. Nam in omnibus huiusmodi magicis studiis que sunt pro maiori parte est operari ut sunt
cultus demonum cultus stellarum et luminarium cultus elementorum cultus ydolorum cultus ymaginum cultus figurarum caracterum et signaculorum
cultus verborum et nominum cultus temporum et horarum cultus mineriorum et rerum mineralium cultus inventorum et rerum inventarum hec namque sunt
doctrine demonum ad vicia instigancium. Et quia per modum dictum scilicet quod cogitaciones ymaginum et adinvenciones carum genus humanum in demones
incidit et demones adorabat. Theodosius Beningius de comparacione hominum carnem sue verbum quod ab eterno genuit humane carni et anime
racionali univit et se sapiens ymaginem sue unitatem ab hominibus adorare voluit sapientes et prophetas ad libacionem cuiusque suo
spiritu inspiravit non ad eventus rerum curiosa cognoscendos sed ad racionales spiritus instruendos non contemplantes in astris corporibus
secundum etiam racionibus unde quia non omnia cognoscebat in plenitudine sed secundum gradus suos differentes illuminati sunt prophete. Voluit dei filius

Ut sic datum est ei, permissum illi scilicet bestie i. ministris antichristi bestialibus ut daret spiritum scilicet malignum vel spiritum prophetandi ymagini bestie i. conformibus antichristo. Ut loquatur ymago bestie i. ut conformes antichristo loquantur variis linguis vel prophetent de futuris, sicut datum est apostolis loqui linguis et de futuris [illegible]. Secundum hoc ergo ymago bestie dicitur impietas [illegible] pseudo [illegible] et eis adherencium conformis sicut ipsi antichristo, de quibus dicitur 3 Reg. ultimo [illegible]

per Spiritum suum sanctum plenam erudicionem et [illegible] condescendens descendit et Verbum ad naturam, ymago ad ymaginem, racio ad racionem, splendor ad splendorem, ydea ad ydolum, naturalis filius ad adoptivum. Deus ad naturam humanam descendit [illegible] virtute et sapiencia. Ergo [illegible] non fallacem sed [illegible] demone [illegible] vanam visionem de omnibus que ad cultum dei pertinent et ad [illegible] humane nature [illegible] originale [illegible] hoc est [illegible] astrolabium [illegible] que in plenitudine veritatis nobis eluxescit sub brevibus articulis fidei, sicut fit in astrolabio ad discrecionem [illegible] horarum sub eadem regula diffuso planum radiorum [illegible] et dicuntur astrologi qui circa astra negociantur, dicuntur eciam genethliaci quia considerant dies natalicios et genesios hominum per 12 signa describunt et considerantes quis quali signo natus fuit eventum vite eius predicunt. Hii vulgo dicuntur mathematici et antiquitus magi, cuius artis sciencia fuit usque ad Christum permissa ut Christo edito nemo postmodum nativitatem alicuius de celo interpretetur, ut dicit Decretum et Ysidorus dicit quod requirere stellarum cursus et eventus ex hiis futurorum rimari, hoc est absorbium [illegible] Egypti quod [illegible] Jordane, hoc est suscepto baptismate, non debet querere et manere in hiis contra fidem.

Sed at [illegible] ymago bestie dicitur fides illius et status eius qua se simulabit esse filium dei mortuum et resurrectionem [illegible] facient ymaginem bestie i. fidem illius tenebunt et statum eius imitabuntur [illegible] sit verus filius dei et vere resurrexit a mortuis. Hic [illegible] plagam gladii et vixit, quia sicut dictum est antichristus dicet se interfectum et resurrexisse a mortuis. Et datum est illi i. ipsis ministris antichristi permissum est a deo, ut daret spiritum ymagini bestie i. ut plenitudinem spiritus sancti in eo requiescere dicent [illegible] predicabunt eum plenum esse divinitate. Et sic datum est illi ut loquatur ymago bestie i. non solum spiritum sanctum in eo requiescere dicet sed [illegible] predicabit illum loqui i. ventura predicere per spiritum prophetie [illegible] signis et miraculis prevalebit, ut [illegible] spiritu sancto plenus credatur et ventura predicere posse estimetur. Vel loquetur ymago bestie variis linguis per varios pseudo [illegible]. Secundum hoc ergo ymago bestie dicitur impietas [illegible] pseudo [illegible] conformans se ipsi antichristo, de quibus dicitur 3 Reg. ult. [illegible] spiritus mendax in ore omnium prophetarum. Sicut apostoli Christi portant ymaginem eius secundum imitacionem sue vite, 1 Cor. 15: Sicut portavimus ymaginem terreni portemus ymaginem celestis. Et sic [illegible] quod multi adorant bestiam et portant ymaginem eius [illegible] antichristi sunt, 1 Joh. 2, i. omnes mendaces et [illegible] et ypocrite [illegible] et avari [illegible] amore [illegible] Avaricia enim est ydolorum servitus, Col. 3, et avarus ydolorum servus, Ephes. 5 [illegible] Sic infideles [illegible] lapideum [illegible] sic avarus aurum est ei [illegible] et pro templo archa [illegible] Et sic plus obediunt isti avaricie quam illi ydolis [illegible] avaricia dicitur [illegible] ignorancia [illegible] venter est, Phil. 3.

[illegible] portant ymaginem bestie et adorant eam [illegible] Non adorabis deum alienum [illegible] super librum Judicum [illegible] Baalim et dereliquerunt dominum deum patrum suorum [illegible] Baalim [illegible] quod non videmus [illegible] deum patrum suorum qui eduxit eos de terra Egipti [illegible] super omnia [illegible] et diligit [illegible] Deus est [illegible] Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex totis viribus tuis [illegible] ex toto corde [illegible] et ex tota anima [illegible] semetipsum et [illegible] ex toto corde [illegible] et super omnia [illegible] flamma ardoris vel amoris [illegible] Non potestis deo servire et mammone i. avaricie [illegible] et avaricie pondus [illegible] amor glorie [illegible] dignitatis cupiditas [illegible] libidinis et voluptatis amor [illegible] omnia [illegible] semetipsos [illegible] affectus suos [illegible] diligamus deum super omnia [illegible] dileccionis dei pondus super omnia [illegible]

Et faciet ut quicumque non adoraverint ymaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos et divites et pauperes et liberos et servos habere caracterem in manu dextera aut in frontibus suis et ne quis possit emere aut vendere nisi qui habet caracterem nominis bestie aut nomen aut numerum nominis eius. Hic est sapiencia. Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis est et numerus eius est sexcenta et sexaginta sex. [illegible] duobus effectibus [illegible] bestie [illegible] adoracionem et [illegible] subiungit [illegible] effectum [illegible] de adoranda ymagine bestie et portando eius caractere [illegible] Et faciet scilicet ista bestia [illegible] ut quicumque non adoraverint ymaginem [illegible] bestie de qua dictum est [illegible] occidantur i. interficiantur [illegible] superbia [illegible] adeptus non quiescit [illegible] ut ipse solus deus ab omnibus reputetur [illegible] dyabolo qui in illo habitabit [illegible] equalitatem divine [illegible] voluit usurpare [illegible] apostolus 2 Thess. 2: Adversabitur et extolletur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur, ita ut in templo dei sedeat [illegible] in ecclesia vel in templo destructo a romanis quod iudei tunc reedificabunt, ostendens se tamquam sit deus [illegible] Daniel [illegible] abhominacio desolacionis dicta a Daniele [illegible] videritis abhominacionem desolacionis dictam a Daniele stantem in loco sancto, qui legit intelligat. Abhominacio [illegible] desolacionis [illegible] antichristus [illegible] in templo [illegible] abhominacio [illegible] adversus deum veniens [illegible] desolacionis et abhominacio [illegible] bellis et cedibus [illegible] a divino cultu [illegible] desolacionis [illegible] susceptus [illegible] ab infidelibus [illegible] Ambrosius super Lucam exponens istud verbum salvatoris stantem in loco, dicit [illegible] affectibus singulorum [illegible] perfidie sue [illegible] disputans se esse Christum [illegible] quod velit reputari [illegible] in lege promissus [illegible] ad credendum quod non sit Christus [illegible] ipse esse Christus [illegible] opera dei et sermo quod dicebat et ego sum Christus [illegible] Hic est Christus [illegible] aut illic, nolite credere.

Solet autem a quibusdam queri cum in impositione nominis antichristus vulgariter debeat appellari. Cui autem quod non videtur rude beatus Ambrosius super Lucam dicens: Veniet qui nomen sibi usurpet, quem licet quo appellatione nominis nequeas sentire, factorum tamen operatione discas. De quo patet quod ille pessimus qui in se vel in suis membris nomen Christi usurpabit, appellatione non possit a Christo secerni. Constat autem quod si hoc nomine vocaretur, ipso suo verbo a Christo secerneretur. Et ideo satis clare videtur quod licet ille filius perditionis realiter antichristus esse debeat, contrarius Christo, tamen hoc nomine non appellabitur [illegible] impositione, sed quodam alio nomine; tamen quod sit hoc non antichristus ei imponetur [illegible] [illegible] possit fallere [illegible] isto enim nomine malicia ipsius omnibus panderetur. Tamen cum [illegible] volet vocari et reputari Christus, non [illegible] videtur quod Sathanas qui per illum [illegible] volet decipere, et in eo Christus appellari permittere debeat quod non antichristus, quod est proprium nomen [illegible] sibi imponatur. Sed sicut Salvator [illegible] [illegible] fuit [illegible], tamen hoc nomen Christus [illegible] non fuit impositum quo vulgariter inter homines vocaretur, sed nomen Ihesus, [illegible] primo et secundo [illegible] ille persecutor et antichristus, sed tamen hoc nomen illi non imponetur, sed aliud nomen congruum ad decipiendum. Et beatus Gregorius 29 Moralium [illegible] [illegible] apostoli 2 Thessalonicenses 2: Qui adversatur et extollitur super omne quod dicitur deus aut quod colitur, etc. Deus [illegible] alium [illegible] [illegible] quod ad Moysen dicitur: Ecce constitui te deum Pharaonis. Deus vero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vero antichristus et super sanctos quosque homines et super ipsum postea deum [illegible] se extollet, [illegible] [illegible] nomine glorie et hoc quod deus dicitur, et hoc quod deus colitur, tumide conabitur. Et ibi beatus Gregorius notat in quanta superbie fovea cecidit qui in mensura ruine qua lapsus est non permansit. Diabolus quippe [illegible] a statu [illegible] conditionis elata mente corruerit ut ille dicit: Ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Ut iste audiens [illegible] [illegible] occidentem [illegible] et extollit se diabolus. Ideo ergo utrumque cecidit quia esse deo similis non permansit, sed per potentiam [illegible] [illegible] [illegible] libertatis qui dei similitudine presumpsit appetendo cecidit in reatu criminis sui, longe deo imparem se esse cognoscens. Clarius [illegible] similis [illegible]. Diabolus vero in lapsus sui crimine iuste dimissus in mensura sue ruine minime permansit, sed quanto durius ab omni [illegible] gratia deserit, tanto magis [illegible] reatum criminis cumulat. Nam qui ideo cecidit quia preposito ordine deo similis esse voluit, constitutus productus est ut in antichristum veniens videri similis deo dedignetur, atque eum quem [illegible] non potuit superbus equalem, despiciens inferiorem putet. Nam [illegible] de illo dicatur extollens se supra omne quod dicitur deus aut quod colitur, apte monstratur quia appetendo similitudinem dei [illegible], quia [illegible] deum se erigere voluit, sed in superbie culpa [illegible] [illegible] se super omne quod deus et dicitur et colitur extollet. Hec ille. Notandum quod istam prophetiam Danielis plures doctores [illegible] capientes dudum fuisse adimpletam dupliciter asseruerunt. Est autem huius prophetia scripta Danielis 9 sub hiis verbis: In dimidio ebdomade deficiet hostia et sacrificium, et in templo erit abhominatio desolationis et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio. De hac ergo prophetia [illegible] dicunt ad [illegible] [illegible] sub Adriano imperatore qui dictus est Helius dupliciter adimpleta, qui ymaginem [illegible] sue quasi [illegible] ydoli in templo dei erexit, quam confracta urbem et templum funditus evertit. Alii vero [illegible] [illegible] ebdomadas per annos computantes [illegible] Christi tempora dicunt eam impletam, ut vel cum Pilatus ymaginem Tiberii Cesaris in templo posuit, vel cum Herodes Ascalonita [illegible] Cesaris ydolum in eodem collocavit. Quod non multum refert utrum sic ipsius prophetie allegatio per Christum ad consequentiam textus [illegible] [illegible] Salvatori conferatur. Clarissime liquet eam temporibus antichristi fore adimplendam, cum ipse perditionis filius non solum [illegible] persecutione [illegible] [illegible] inestimabili in ecclesia [illegible] elevabit. Nam ipse Salvator [illegible] [illegible] [illegible] horrende desolationis [illegible] [illegible] [illegible] adventum ad iudicium instantem [illegible] [illegible] denunciatur, ut ex textu sequenti. Nec obest id quod de Augustino dictum est, aut de ceteris doctoribus, qui dictam prophetiam dicunt impletam; [illegible] [illegible] concordia super hoc habetur, si duorum eloquiorum [illegible] [illegible] capiatur. Hac enim [illegible] sunt quedam divina eloquia, quod sub eadem littera duplicem sensum possident litteralem, prout in admirabilibus symbolicis et figurativis locutionibus declarat [illegible] in prologo [illegible]. Nam per quosdam sermones spiritus sanctus ita nobis loquitur quod non solum rem significatam per [illegible] littere nobis denunciat, sed ultra per illam rem significatam aliam denunciare intendit, propter quod dicit apostolus ad Hebreos primo: Multipharie multisque modis olim loquens deus patribus in prophetis. Sic enim de David et Salomone plura dicta sunt, que in corpore persona sunt plenius adimpleta, tamen ut erat figura [illegible]. Restat adhuc implenda [illegible] [illegible] ultima templi destructio et sacerdotii legalis dissipatio, in qua [illegible] ydolum in templo fuit elevatum potuit esse, et est typus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qua [illegible] ecclesia, [illegible] statua principis tenebrarum et perditionis [illegible] antichristi erigetur in loco sancto. Non repugnat ergo Danielis prophetiam quo ad signum fuisse impletam, et quo ad signatum adimplendam [illegible] sub tempore antichristi, de quo dicitur in littera quod faciet [illegible] bestia [illegible] per sua [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible], ut quicumque non adoraverint ymaginem bestie, id est statue facte ad similitudinem et honorem antichristi, stantis in loco sancto, occidantur corporaliter. Quod figuratum fuit Danielis 3, ubi preceptum erat quod omnes interficerentur qui non adorarent statuam auream quam Nabuchodonosor erexerat. Dicitur enim ibi: Si quis non prostratus adoraverit statuam, mittetur in fornacem ignis. Et non solum hoc, sed ut patet in littera faciet omnes pusillos et magnos quantum ad diversas etates, et divites et pauperes quantum ad diversos status, et liberos et servos quantum ad diversas conditiones, habere caracterem, id est marcam [illegible], id est caracterem nominis antichristi, seu inscriptionem secundum Augustinum, aut in frontibus suis, per quod [illegible] cognoscantur esse de familia antichristi, sicut modo iudei portant evidentia signa per que cognoscuntur esse iudei. Et ne quis possit emere vel vendere ad [illegible] aut [illegible], [illegible] enim [illegible] fiet [illegible] [illegible] [illegible] abhominant impii eos qui in via recta sunt, nisi qui habeat caracterem, id est signum nominis bestie, sive per quod manifeste videatur et noscatur portitor ad antichristum pertinere, aut nomen bestie, sive ut vocetur ab antichristo antichristianus, sicut a Christo dicuntur christiani, aut numerum nominis eius, id est [illegible] [illegible] qui in litteris quibus nomen eius scribitur continetur, ut Richardus. Et hoc totum fiet ut boni non possint latere, sed ut cognoscantur et occidantur. Sed queritur qualiter antichristus faciet omnes pusillos et [illegible] habere caracterem, quia multi erunt electi qui caracterem non portabunt. Dicendum quod hic est distributio pro generibus singulorum, non pro singulis generum, id est de magnis et pusillis et multos faciet caracterem portare. Vel faciet omnes pusillos et magnos sive corpore vel corde, divites et pauperes sensu vel [illegible], liberos et servos sive iustitie vel peccati, habere caracterem. Unde [illegible] pusilli sunt qui malum quod intelligunt volunt perficere, sed non [illegible] magni qui secundum libitum suum operantur malum; divites [illegible] rerum possessores vel [illegible] superbi. Nam ille servos multos ditabit [illegible] per quibus in superbia nimium elevabuntur; pauperes vero fide et bonis operibus [illegible]; liberi vero et servi sunt aliene a iustitia et servi peccatorum facti. Unde magis dicit apostolus ad Romanos 6: Cum servi essetis peccati, liberi fuistis iustitie, id est alieni fuistis a iustitia. Sed [illegible] habebunt caracterem bestie modo dicto. Sed queritur quare faciet ne quis possit emere vel vendere nisi portaverit caracterem magis quam de aliis actibus. Dicendum secundum Richardum quod [illegible] hac [illegible] [illegible] constringantur et adorare compellantur antichristum. Sine enim vendere et emere non potest res publica bene diu stare. Iterum venditores et ementes per diversas mundi partes evagantur, ideo ut deserviat nomen antichristi per mundum, cogentur portare caracterem eius. Vel aliter per ymaginem bestie signatur observantia sue nephande religionis secundum Richardum. Et secundum hoc [illegible] [illegible] [illegible]. Et faciet sive illa bestia que corpus antichristi stat sub gloria, ut quicumque non adoraverint bestie ymaginem, id est quicumque noluerint fidem antichristi tenere vel eius placita imitari, qua se dicet esse filium dei, vel quicumque non audierint eos ut colant antichristum per deo sive [illegible], interficiantur, sive ab illo et ab huius seculi principibus, sicut Helyas et Enoch et alii multi. Vel faciet sive diabolus vel antichristus ut quicumque non adoraverint ymaginem bestie, id est pseudo apostolos sibi conformes, non honoraverint et eis obedierint, occidantur sive corporaliter, quod multo melius est quam ymaginem bestie adorare, quia quicumque eam adoraverint spiritualiter occidentur. Et faciet diabolus vel antichristus vel totum malorum cetus omnes pusillos et magnos ut supra habere caracterem, id est vite et doctrine conformitatem, sive marcam [illegible] id est in opere malitiam, aut in frontibus suis, sive per apertam oris confessionem

ut omnibus appareat quod sit misteri antichristi et ut sic sua verba confiteantur ipsum esse dominum suum et magistrum et se discipulos et servos eius. Et ne quis possit emere aut vendere etc. Secundum Haymonem negotium istud spirituale est intelligendum. Dominus quippe committens suis fidelibus talenta doctrine dicit Negotiamini dum venio Luc. 19. Et bene predicatio negotiacioni comparatur. Sicut enim doctores fidei per doctrinam prerogant et fidem a populis reportant, fidem impertiunt et temporalia vite sumunt. Tempore vero antichristi nemo talium vel bonorum operum potest vendere vel emere vel nemo poterit libere operari propter [illegible] carnalibus secludentur et insuper interficientur nisi qui habuerit caracterem bestie vel fidem illius tenuerit et nomen eius et numerum nominis eius vel confessionem eius in ore et [illegible] operibus [illegible]. Unde Beda per caracterem misterium iniquitatis designatur quod ypocrite sub antichristi nomine accipiunt in opere et professione. Nam in manu significantur opera, in fronte fides vel fidei confessio secundum Haymonem. Habent ergo caracterem in manu dextera et in frontibus suis quia ubi debuerunt habere pura opera virtutis et fidei ibi inveniuntur macula eius deturpati. Iudei caracterem eius habent in manu dextera quia diabolica faciunt opera, habent et in fronte quia credunt in eum et illum exspectant recepturi propter verba salvatoris Ioh. 5: Ego veni in nomine patris mei et non suscepistis me; veniet alius in nomine suo et illum suscipietis. Similiter habent et falsi christiani qui fidem verbotenus habent sed opera fidei non habent. Hoc tamen proprie pertinet ad illud tempus antichristi quando mali sequentur eum repulsa fide et actione secundum Haymonem. Sic ergo duplici modo dicuntur portare caracterem Christi sui, scilicet eius in bonorum operum exercitione et in fidei professione, de quo signo dictum est supra 7 quousque signemus servos dei in frontibus eorum. Et sic non sunt digni vendere dispensando divina eloquia aut emere audiendo vel ad fidem [illegible] nisi habuerint dictum caracterem ita quod de qua vendicione supra ultimo [illegible] fuit et vendidit. Et Iob 29 non calcabunt eam filii institorum. Unde Gregorius 29 Moralium 22. De predicatoribus et spirituali negotiatione que fit cum eloquia proferunt cordibus et ab eis fidem et opera recta percipiunt. Et Iob 40 Divident illam negotiatores. Unde dicit ibidem Gregorius 33 Moralium. Ysaie 55. Omnes sitientes venite ad aquas, scilicet scientie et doctrine, et qui non habetis argentum scilicet divinorum eloquiorum emite et comedite in vobis incorporate. Sic pseudo antichristi habebunt caracterem bestie vel imitacionem operum antichristi et professionem erroris sui, ut ad potestatem tunc vendere dispensando eloquia nisi fuerint imitatores impietatis illius in opere et professione, fuerit eius error in ore eorum. Dicit apostolus 2 Thim. 4: Erit tempus quo sanam doctrinam non sustinebunt homines sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus etc. Vel emere sive intellige ubi virtutis studendo. Aut vendere sive docendo vel predicando auditores corporibus labore studii emunt scilicet doctores et vendunt predicando. Proverbiorum 23: Veritatem eme et noli vendere sapientiam pro spirituali sed spirituali quod per fidem et puram audienciam dicit omnis doctor vendere doctrinam suam. Edicto namque generali antichristi per suos ministros ubique terrarum prohibebitur ne quis emere vel vendere sed ut requirat ab omnibus emulentur quo fiet ut nequaquam ad predicationem neque ad verbum aliquis ad audiendum verbum dei [illegible] quod tunc emere per eo cessabit. Ut dicit in [illegible] glosa super 1° super 7. Omne spirituale vero tacebunt sodoma vel muta quia tunc nequaquam audebit de ypocrisi predicare. Et quod tamen intencio antichristi et pravorum ministrorum erit ut neque aliquis ab hominibus de confitentibus et [illegible] tunc neque audebit de ypocrisi predicare. Et quod tamen intencio antichristi adherentes ut neque audeat quicumque [illegible] quod signum illius non [illegible] nisi signum istius professionis inique tunc habebunt antichristo adherentes ut neque audeat ducere [illegible] signum illius non [illegible] in signum istius professionis. Unde Gregorius cedent in quanto tunc obprobrio et verecundia erunt coram hominibus qui professionis vitam et fidem et opera professione non habebunt. Sed [illegible] Iob 30 nunc in eorum canticum versus sum etc. Sic ergo tempus oppressionis quod a reprobis bonum unde Gregorius 20 Moralium componens in Iob 30 nunc in eorum canticum versus sum etc. dicit: Unde Gregorius 20 Moralium quod a reprobis publice irridetur qui impiis [illegible] in obprobrium erit fides et vitas erit in crimine. Tanto quippe tunc unusquisque erit despectior quanto iustior esse potuit et tanto abhominabilis quanto laudabilis. Et subdit sibi itaque electorum eterna tempore afflictionis premium premiis efficietur quia cum bonos morti per tormenta conspiciunt ab eis plenitudine maledictionis sumuntur. Quoniam cum turpiorem mortem videre, sed permanentes vita non videre tanto magis deridendo mala pericula fugiunt quanto intuitu per intellectum ad bona permanentia non pertingunt. Unde sancti clamabunt ad dominum: Deus qui posuisti nos obprobrium vicinis nostris subsannacionem et derisum his qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus commocionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est et confusio faciei mee cooperuit me etc. In his tum gemitibus et clamoribus ad dominum magis territi. Unde dicit: Miserere nostri domine miserere nostri quia multum repleti sumus despectione quia multum repleta est anima nostra obprobrium habundantibus et despectio superbis. Sed neque tunc de ecclesia prorsus delinquet omnis desolata. Nam ut Haymo dicit istam mercacionem non cessabit in hiis qui fuerint electi quamquam potuerint valuerint talentum verbi dominum curabunt erogare. Ad has enim nundinas illi negotiatores occurrent Enoch et Helias scilicet et Enoch qui sua predicacione et gratia ecclesie fidem debitam unicuique ipsi eas acquisiisset qui caracterem bestie videbat. Hic merces eorum preclaras ostendent ut non solum coram fidei debitum [illegible] ad hoc. Hinc [illegible] veniet enim restituet omnia quia ad hoc [illegible] restituetur ut dicit de uno corpore. Helias veniens restituet vobis omnia Mat. 17. Veniens enim restituet omnia quia ad hoc hinc restituetur ut et promissis numerum impleat et carnis debitum ut moriatur. Gregorius 14 Moralium c. 21. Hic est sapientia vel res occulta ad intelligendum quod tamen est proprie sapientia: Qui habet intellectum computet numerum bestie. Sicut in litera patet quod profunditas et attencionis intellectus predicatorum in munera impleat et carnis debitum ut moriatur. Hic est sapientia vel res occulta ad intelligendum quod tamen est proprie sapientie in vinaceo et ad cetera mala ipsius bestie instructio tunc subditur. Qui habet intellectum sive quo possit hic intellectu penetrare computet numerum bestie sive qui veritatem Gregorius quidem res est obscura et attentos facit. Cum hic intellectum sive quo possit hic intellectu penetrare computet numerum bestie sive qui vigilantiam. Ut ait Richardus. Et Haymo dicit: Obscuritate huius loci considerans beatus Iohannes quod ex fractione literarum constituuntur quibus nomen eius scribitur ut ait Richardus. Et Haymo dicit: Obscuritate huius loci considerans quod ex fractione literarum constituitur quibus nomen eius scribitur ut ait Richardus. Obscuritate huius loci intentum volunt facere lectorem atque ideo eum premonuit ut numerum bestie perspiceret. Sed quod hic intellectum sive vivacitatem et penetrationem occultorum computet numerum bestie quia [illegible] sive computare. Declarat quod tunc subiungit: Numerus enim hominis est. Dicit Gregorius secundum Haymonem. Attende diligenter quia primum hoc fiet antichristus plenus tamen demone non deus sicut ipse iactando dicet vel numerus eius numerus potest ab homine non numerus dei. Et ut nos sic numerum cognoscamus sapientie non est numerus ut dicit in ypocrisi quomodo antichristi per hunc numerum se velit estimari deum ait Richardus. Et ut nos hic numerum cognoscamus sapientie non est numerus ut dicit. Et numerus eius est sexcenti sexaginta sex. Et de expositione huius numeri locuti vicinioves faciat ipsum numerum evidentem manifestat deus. Et numerus eius est sexcenti sexaginta sex. Et de expositione huius numeri loquuntur hic expositores plures ut Haymo, beatus Ioachim, Albertus et Richardus et glosa. Dicit enim Haymo quod omnes libri novi testamenti greco sermone sunt scripti preter evangelium Mathei et epistolam Pauli ad Hebreos. Iterum ergo hic liber ut ceteri greco scriptus est. Et ideo [illegible] huius loci more grecorum est requirendus apud quos singule litere numeros certos usque ad mille exprimunt. Apud grecos ergo hec et hec nomine Antemos, ubi numerus vero est [illegible] quod nomen illi bene convenit quod dicitur antichristus vel oppositus Christo, significat autem dictum hoc 666 cuius signum proprium est contra honorem quod nomen illi bene convenit quomodo dicitur antichristus vel oppositus contra honorem, significat autem dicte dictionis accomodatum est 666. Nam sicut in latio quedam litere secundum communem usum accomodate sunt ad signandum numeros sicut hec litera C ponitur pro centum, D pro quingentis, L pro quinquaginta etc. de quibus ita similiter in greco quedam litere ponuntur pro numero. Et hec litera ponitur pro centum quod in aliquibus libris ponitur sic. Numerus enim hominis literarum quibus scribitur hoc nomen Antemos in greco sunt hec numero 666. Item quod in aliquibus libris ponitur sic: Numerus enim hominis et numerus eius est chi xi stigma que dictio signat apud latinos numerum predictum per literas quibus scribitur. Quia litera chi ponitur pro quingentis, xi pro sexaginta et stigma pro sex. Similiter in hoc nomine Antemos et per unum, et per centum, l per quinquaginta, v per quinque, et per decem, et hec simul iuncta faciunt 666 etc. in [illegible] secundum grecos, a significat unum, n quinquaginta, t trecenta, e quinque, m quadraginta, o septuaginta, s ducenta, quorum omnium summa constituit 666. Sicut [illegible] Ioachim quoque tunc quantitatem quam talis numerus competit antichristo. Richardus. Secundum Richardum quia per sexcenti numeram perfectio persona, per sexaginta mediocrum per sex minima. Sic tunc quantitatem quam talis numerus competit antichristo. Richardus. Secundum Richardum quia per sexcenti numerum perfectio persona et per sexaginta mediocrum, per sex minima significantur. Quia ergo in omni gradu malorum est perfecte malignus et bonitati electorum in omni gradu invenit perfecte pro sexcenta maiora. Iterum ergo in omni gradu malorum est perfecte malignus, et bonum electorum in omni gradu invenit [illegible] et maiora ne desinat minuere. Et quo maiora bona coniunxerit et minima mala mala incipere et mediocria. Perdebit quoniam ut maiora non desinat minuere. Et quo maiora bona [illegible] atterere competencia impedire at perfecta secundum [illegible] non cessabit minuere. Quanto ergo comprehenderit sub hoc numero que et minimis et mediocribus et maiorum bonorum perfectionem perfecte [illegible] invenit. Hic enim dicitur tunc quantum quare dicitur ille numerus esse hominis et ostendit eum esse hominem. Dicit secundum Ioachim quod in sexcentis significatur totius temporis. Primus ad sex etates. In sexaginta tempus [illegible] ad sexta etatem in sex. Tempus sexte etatis in quo regnaturus est antichristus. Numerus enim senarius est numerus laborum. Sexta enim
Et quod res est obscura multum non attentos reddidit auditores. Dicit Richardus: Qui habet intellectum vel scientiam et gratiam intelligendi mistica et obscura computet numerum bestie vel literas nominis eius quibus patebit ipsam bestiam vel antichristum esse purum hominem, licet se dicat deum. Numerus enim hominis est vel per quem probatur esse homo. Et numerus eius est 666 vel litere nominis eius tantum numerum faciunt. Dicit enim Haymo. [illegible] Per hunc ergo numerum quod convenit in nominibus antichristi volet ipse se deum appellare sed sapientibus et virtute nominum congnoscentibus hoc prorsus apparebit. Ideo dicit Iohannes in litera Qui hic intellectum computet numerum bestie. Ut tunc quantum ad 6 hoc quod in greco litere alphabeti numeros exprimunt secundum quod in alphabeto ponitur. Unde alpha significat unum, betha duo etc. usque ad iotha quod decem loco ponitur et significat [illegible] sequentes vero sicut k significat viginti, l triginta etc. procedendo usque ad centum. Item r significat centum, s ducenta, t trecenta etc. procedendo usque ad mille.

Marginalia: et repulsa tamen quod certum quod intra; in verbo; et antichristo; note; et [illegible] pertinet [illegible]

201

[illegible] 666 triplex est senarius, scilicet unitatum, denariorum et centenariorum. Primus sunt perfectiones naturae, quia in sex diebus omnia sunt perfecta. Secundo [illegible] senarius
[illegible] perfectionum meritorum, quae consistit in observantia decem praeceptorum. Tertius senarius sunt perfectiones praemiorum. Centum enim sunt praemium quod debetur perfectis [illegible]
[illegible] illis debetur, scilicet martiribus, virginibus et doctoribus. Secunda ergo antichristus erit minor, in quo sunt perfectiones naturae, gratiae et gloriae, quia tripliciter perfectio est
[illegible] insipientibus videbitur esse deus. Sapientibus tamen [illegible] minor videbitur purus homo, quia totum per senarium destruitur et perficitur. In quo datur intel-
[illegible] iste computatur erit pura creatura. Nam senarius est numerus operationis creaturae. Deus enim creaturae sex diebus sunt factae. Aliud adhuc aliqui dicunt
[illegible] partes aliquotae totum perficiunt, nec ultra procedit nec citra remanet, sicut perfecta fides cui nihil est addendum vel subtrahendum, si semper tenendi
[illegible] et sic senarii non sunt nisi tres partes aliquotae, scilicet unum, duo, tria. Sic fides non est nisi de tribus, scilicet de trinitate personarum, de divinitate naturae [illegible]
[illegible] tamen [illegible] quae est prima perfectio et magna, quia sine hac non potest placere deo, Hebraeorum xi. Per has tria vero fit perfectio duplex, una fidei,
[illegible] alia operationis propter observantiam mandatorum. Decem enim sunt quo senario ducto in denarium, quia sexies decem sunt sexaginta, et haec perfectio secunda,
[illegible] quia fides sine operibus est mortua, Jacobi 2º. Perfecta vero sicut tripliciter perfectio, scilicet fides propter senarium, operationis propter denarium, et
[illegible] propter impletionem consiliorum quod introducit centenarius, qui fit per centenarium; haec est perfectio maior. Sine qua parte valet vel minus [illegible]
[illegible] fides in [illegible] informis [illegible] possunt ad servanda mandata [illegible] non valet nisi addat consilia quod totum perficit
[illegible] Secunda ergo habet triplicem perfectionem vel potius primum quod debetur [illegible] perfectionum, permittet antichristus [illegible] ideo reputabitur
[illegible] dominus. Stultus est dei [illegible] a sapientibus [illegible] minor cognoscetur esse purus homo. Nimis enim per praedictos modos diversae sunt perfectiones
[illegible] sit multis operibus quia sex diebus omnes creaturae sunt perfectae. Ideo per [illegible] sicut esse creatura non creator est, ideo [illegible] antichristus qui
[illegible] destruitur, apparebit esse purus homo in maiori perfectione [illegible] etc.

vel sic continuatur istud capitulum ad precedens. Descripto dracone et familia ipsius a quibus militans id est ecclesia continue impugnatur, hic autem describit agnum et familiam eius a quibus ecclesia suffragiis adiuvatur. Unde sicut in precedenti descriptione incussit timorem, sic in ista ingerit consolationem. Quod enim ecclesia talis habet adiutores, non oportet eam timere qualescumque habeat impugnatores, secundum illud apostoli Romanos 8: Si deus pro nobis, quis contra nos. Job 17: pone me iuxta te et cuiusvis manus pugnet contra me. Psalmus: Dominus michi adiutor, non timebo quid faciat michi homo. Psalmus: Dominus defensor vite mee, a quo trepidabo. Si consistant etc. Si consurgat etc. Et dividitur istud capitulum in duas partes prout littera etc. Et vidi id est intellexi spiritu revelante. Et ecce agnus id est Christus qui dicitur agnus quantum ad humanam naturam propter innocentiam vite et sacrificium vel immolacionem etc. Ergo quia agnus qui portatur ad victimam. Stabat hic dicitur quantum ad divinitatem. Nam si cecidit per humanitatem, perseveranter stetit per divinitatem. Job primo: Medius vestrum stetit scilicet secundum divinitatem quem vos nescitis, scilicet cadentes ad statum rectitudinis. Supra montem Syon id est supra ecclesiam que dicitur mons in se proficiendo, Syon id est specula aliis bonum exemplum demonstrando, mons bonum operando, Syon insidias dyaboli premonendo. Et dicitur supra quia ipse est rex a deo super ecclesiam constitutus. Psalmus: Ego autem constitutus sum rex ab eo super Syon montem sanctum eius etc.

Agnus innocens, paciens, humilis, in aspectu immaculatus quia non contraxit originale, quod probat mater virginitatis, et incontaminatus quia non commisit actuale, quod patet per sanctitates. De hoc agno dicitur Exodo: Erit agnus absque macula masculus anniculus. Iste agnus [illegible] stetit dominus et portat [illegible] caritatis. Portat peccata mundi. Job primo: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. [illegible] dicit: ecce quia utrumque admirabile in corpore et [illegible] divinitas et ardens caritas. Stabat autem supra montem Syon etc. Sed non solus, immo multos secum habuit servos per quos ecclesiam et salvat et confirmat. Unde sequitur: Et cum eo centum quadraginta quatuor milia, [illegible] corpus unum et virginum agmina eadem propter virginitatem, numero vero propter effusi sanguinis [illegible]. Ac per hoc cum eo super montem Syon stare, quia sunt eius [illegible] conformia. Unde glosa: [illegible] in fide trinitatis collecti perfecti, quia quatuor mundi partibus collecti per istum numerum sunt, sed enim trinitas in quaternarium [illegible] resultant duodenarium, quod ducta in se facit 144. Additur autem mille ad finem perfectionis. Duodenarius autem est per numerus [illegible] et quatuor [illegible] in fide trinitatis collectos ex quatuor partibus mundi. Per mille vero [illegible] perfectio magna que est virginum martyrum et doctorum. [illegible] cum eo duo stant super montem Syon, quia sunt in supremo gradu ecclesie constituti. Vel per quatuor milia [illegible] quatuor status [illegible] Vel cum sit [illegible] penitentium, sit status incipientium, sit status [illegible] proficientium [illegible] status contemplantium seu perfectorum. Per mille status perseverantium [illegible] status ad defensionem ecclesie et [illegible] et ad bellandum parati contra hostes eius [illegible] non [illegible]

decantatus est homo qui postea lapsus addictus est labori Gen. 3° et Iob v° homo nascitur ad laborem. Iniqua ergo ille qui celum indi-
nissime amittit propter laborem homo est. Item enim diligunt talia homines secundum mundum. Similiter Babel gentes qui homines sunt. Et quia
totus labor antiquorum erat pro gloria mundi et pompa seculari et pro lucro huiusmodi reverentia vel mixta auditur isto modo. Quia est homo
quamvis sapiens propter quod aut postea confringere docet non prevaleat homo. Unde et alia nomina secundum Haymonem et auctoritatem antiquorum [illegible] non
sonat. Sic Arnoyme quod interpretatur negans. Item enim unum sonat Teitan. Similiter L. O. lxxx. v. iii. [illegible] v. que sic collecta faciunt
predictum numerum. Item est aliud nomen scilicet teitan. Sonans eundem numerum. T sonat trecentos e quinque et decem. I trecentos. A unum. N quinquaginta.
Que sic iuncta faciunt eundem numerum. Et nomen sonat nobis istud scilicet Antemos, quod interpretatur grece honor, quia ipse videtur rebellis fieri.
Item Arnoyme, quod interpretatur negans, quia Christum negabit deum esse, sed quia deum confitebitur iniuste. Item [illegible] quod interpretatur sol vel
gigas ratione apparentis excellentie vel potentie sue. Et dicitur ratione apparentis secularis [illegible] enim se Christum secundum apparentiam et
oppinionem ostentationis que ipsius habuit secundum rei veritatem. Et de isto nomine prosequitur Haymo plures simpliciter et alii expositores.

*Et vidi et ecce agnus stabat supra montem Syon et cum eo centum xl^ta iiii^or milia habentes nomen eius et nomen patris eius
scriptum in frontibus suis.* Capitulum xiiii Apocalypsis. Continuatur sic ad precedentia. Postquam pugna ecclesie et antiquorum sub specie mulieris et draconis
[illegible] in frontibus suis et ecce despecta familia draconis. In ista parte describitur familia ecclesie et adiutorium collatum ipsi ecclesie
et dividitur istud capitulum in duas partes principales. Primo ponitur adiutorium collati ecclesie et familie eius descriptio. Secundo premium vel mercedis pugnantium
in utroque malicia revelatio ibi: Et vidi alterum angelum. In prima quatuor innuuntur. Primo numerus familie ecclesie militantis cum Christo premisso. Secundo vocis
apprehensio dignitatem illius familie audiens. Et audivi vocem. Tertio privilegialis prerogative eiusdem familie expressio. Et nemo poterat
dicere canticum. Quarto huius privilegii calibratio ibi: hii sunt qui cum mulieribus etc. Videtur in prima parte causa perfecti martires qui per incorruptionem virginitatis
et per tormentum passionis agno celesti sociari meruit qui inter omnes apud deum digniores sunt quia ei pro omnibus appropinquat. Ab octo prin-
legiis commendantur scilicet a sublimitate perfectionis cum dicitur Vidi supra montem Syon. A sonoritate predicationis. Et audivi vocem tamquam etc. A iocunditate
[illegible]. Et cantabat quasi canticum etc. A singularitate consultationis. Et nemo poterat dicere etc. Ab immunitate corporis. Hii sunt qui
cum mulieribus etc. Ab integritate conformationis. Hii sequuntur agnum quocumque ierit. A fidelitate testificationis. Hii empti sunt ex hominibus etc. Et a
presente fruitione. Sine macula sunt ante etc. Primo primum quod est perfectionis sublimitas dicitur in littera: Et vidi et ecce agnus stabat etc.
Ad cuius perfectam evidentiam videndum qualis fuit ista visio, quid designetur per montem Syon, quid per agnum, quid per stare agni, quid per
centum xl^a iiii^or milia, quid per ipsorum stare cum agno, quid per nomen agni et nomen patris eius et quid per scripturam nominum in frontibus eorum.
Ad primum dicendum quod cum secundum Richardum quatuor sunt modi visionum ut et tactum est in prohemio huius libri. Duo corporales. Unus scilicet qui corpus
in se videtur quod qui est modus infimus visionis. Et alius qui per oculos corporis non corpus sed species seu ymago corporis apprehenditur. Qualis
fuit visio Moysi qua vidit ignem in rubo. Et duo spirituales qui non sunt oculis carnis sed cordis. Unus per quem aliquis per spiritum sanctum
illustratus formis et ymaginibus rerum quasi quibusdam figuris ad invisibilium ducitur cognitionem. Alius cum spiritus humanus per internam
inspirationem subtiliter et suaviter tactus nullis mediantibus rerum visibilium figuris sive qualitatibus spiritualiter erigitur ad celestium contemplationem.
Patet autem quod ista visio non fuit corporalis nec primo modo nec 2° sed spiritualis, vel ipse dicit supra primo fui in spiritu. Patet autem secundum Richardum
quod non fuit spiritualis 2° a sed primo. Vidit enim oculis cordis ymagines et figuras rerum corporalium et visibilium, sicut apparet per totum librum,
sub quibus spiritualia et invisibilia intelligebat. Nec hic repugnat huic quod supra dictum est quod ista visio Iohannis fuit intellectualis,
quia quamvis vidit ymagines, tamen quasi se vidisse scripsit, nullum tamen adminiculum prebuerunt sue intellectioni. Unde non fuit ex ea sed [illegible]
[illegible] aliorum scilicet ne vilesceret sua prophetia [illegible] et ut [illegible] studiosis. Unde forsan in hoc fuit differentia inter Iohannem
et prophetas omnes veteris testamenti. Daniele excepto, quia ymagines quas illi videbant adminiculum eis prebebat ad intellectum. Iohanni vero
cum aliqua efficacia [illegible] a principio nullum. Hic ergo dicit: Et vidi scilicet visione spirituali et intellectuali. Et ecce agnus stabat.
Per agnum designatur Christus ratione innocentie. Est enim agnus immaculatus et incontaminatus, prima Petri i. Et tu ob innocentiam. Hic dominum in Iob
ubi eximie mihi [illegible] Ysa. 16. Emitte agnum domine dominatorem terre. Unde non mirum si illi comitentur ipsum. Per stare vero agni de-
signatur sua firmitas et perseverantia in perfectione iustitie vel sua promptitudo ad auxiliandum militibus suis. Stabat quasi agnus ut adiutor spectans pugiles.
Stare enim adiuvantis est. Ut G. G. 2° moralium in principio. Unde et Stephanus vidit filium hominis stantem a dextris virtutis
patris ad adiuvandum. Stare enim adiuvantis est autem [illegible] Exech. [illegible] Ecce [illegible] erat species quasi species eius stabat in porta. Hic vero dicit quod stabat super montem Syon, per quem
ecclesia signatur. Syon enim interpretatur specula, per montem ergo signatur ecclesia ratione elevate sublimitatis. Et per montem Syon vere [illegible]
ecclesia signatur. Syon enim interpretatur speculatio, per montem ergo signatur ecclesia ratione elevate sublimitatis. [illegible] Vel [illegible] confidunt in domino
dicit complexionis quia bona futura incessabiliter contemplatur et quia mala sunt [illegible] [illegible] Unde Psalmista Qui confidunt in domino
sicut mons Syon. Et Ysa. 2°. Et erit mons domus domini in vertice montium. Ezech. 43. Ista est lex domus in summitate montis. Omnis finis
eius in circuitu sanctum sanctorum erit. Agnus ergo stabat super montem Syon, quia ipse Christus presidet ecclesie ipsam adiuvando et protegendo.
Et cum eo centum xl^a iiii^or milia. Hec quantitas electorum fuerunt plures sancti cum agno quia tot terre in ecclesia militante quam triumphante quem
tantum numerum ponit. Dicendum secundum Bedam et Haymonem, quia in hoc loco numerus finitus ponitur pro infinito, scilicet centum xl^a iiii^or milia pro innumerabili
multitudine electorum. Specialiter tamen hic numerus eos signat qui virgines sunt et mente et corpore, ut dicit Haymo, quia centenarius numerus in dextra
scriptura sepe perfectionem ostendit. Unde dicit Iohannes et Lucas viii. Semen in terra bona fecit fructum centuplum quod scilicet ad virginale pertinet perfectionem.
Et dicit 19: Qui reliquerit domum fratres etc. centuplum accipiet. Quadragenarius quoque numerus in [illegible] est conflictus. Unde et ipse dominus
ieiunavit xl diebus, dicit glossa. Constat enim ex quaternario et denario. Quaternarius pertinet ad propter iiii^or libros evangelii. Denarius vero propter
decem legis precepta. Tunc enim decalogum legis perficimus cum quatuor evangelii libros in fide et opere custodimus. Millenarius vero ponitur
sepe pro perfectione rei de qua agitur. Unde Psalmista Verbi quod mandavit in mille generationes. Cum enim Christus sit, quod nequaquam ipsum ad certum
generationis modum contendatur, quid aliud in mille generationibus nisi generationum universitas designatur. Unde et insuper dicit: [illegible] cum Christo
mille annis dominus regnaturus, id est semper et per omnia futura tempora. Hic ergo per centum xl^a iiii^or milia designatur omnium perfectionum, non quia sunt tot
tantum et non plures, sed propter mysterium numerorum sic ponitur. Dicitur enim centum secundum Richardum propter celestis patrie contemplationem, xl^ta propter decalogi
legis legis et preceptorum quatuor evangeliorum adimpletionem, quatuor propter quatuor virtutum principalium operationem, milia propter totius iustitie
consummationem. Ad singula ergo perfectionem exigitur sancta sunt predictis dictis in numero. Et adeo mine [illegible] vite dicitur stare super montem
et ad singula individuum [illegible] cum Christo. Dicitur stare cum agno. Vel per stare cum agno designatur stabilitas et fidelitas et veram cum Christo
conformitas et vel cum agno stare dicitur quia ei conformes constituti et super montem Syon quia aliorum fidelium sublimitatem transcendit.
Unde et in hoc loco secundum Haymonem videndum quod hii super montem Syon stare dicuntur, cum ipsa sit mons Syon, id est perfecte eminere, quia videlicet
in quibus et super semetipsum ascendit de bestia non triumphabit. In magna enim mentis celsitudine stare dicuntur qui cum [illegible]
principem etiam mundi [illegible] Stant ergo electi cum agno super montem quia laborant in presenti vita et in ea sunt constituti. Dicitur autem
adiuti/

[margin] qui dicit se esse solem iustitie et gigantem gemine substantie

[margin] t xiiii.

[margin] in quibus latet sensus mysticus

[margin] 2°

[margin] non

[margin] ut adiutor spectans pugiles

[margin] per ergo autem constitutus sic ipso [illegible] super suo monte etc.

Habentes nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Dicit Haymo: non debemus hec carnaliter intelligere quasi scilicet haberent quedam pittaciola frontibus suis colligata in quibus sit nomen agni vel patris eius scriptum, sed in frontibus suis nomen agni et nomen patris portant quorum fidem tenent et operibus ornant et quia in nomine patris et filii signantur et hoc signo a ceteris ab omnibus discernuntur. Habent ergo nomen agni id est Christi fidem qua vocantur christiani. Et nomen patris eius id est fidem qua vocantur adoptive patris filii dei. Dedit enim eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius Iohannis primo. Prime Iohannis 3: videte qualem caritatem dedit vobis deus ut filii dei simus. Ro. 8: Ipse spiritus reddit testimonium spiritui nostro quod sumus filii dei. Gal. 4: Quoniam estis filii dei misit spiritum in corda vestra in quo clamamus Abba pater. Nomen autem scriptum et indelebiliter in frontibus scilicet manifesta confessione. Supra 7: Nolite nocere quousque signemus servos dei in frontibus suis. Per scripturam autem horum nominum designatur eorum immobilis permanentia, per scripturam in frontibus confessio manifesta sine erubescentia. Dicit ergo habentes scriptum nomen agni et patris sui quia fidem tenent immobiliter et perseveranter, et scriptum in frontibus quia fidem apertissime confitentur. Et bene primo ponitur nomen agni, deinde nomen patris, quia non venitur ad patrem nisi per mediatorem Christum. Vel habentes nomen eius id est Christi id est gratie infusionem et nomen patris eius id est nomen filiationis dei. Scriptum in frontibus id est in mentibus suis. Scriptum dicit non tinctum vel pictum ut non possit ad mundationem aquarum deleri sed penitus scriptum ut possit ab aliis legi et videri. Prov. 3: Misericordia et veritas non te deserant, circunda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui. Nomen autem Christi et patris descriptum in mentibus nostris est fides passionis et spes promissionis et amor ... bonitatis. Quas quidem virtutes aqua tribulationis non delet sed magis illuminat et confirmat. Nam quod fides tribulatione firmatur, 1 Petri 1: ut probatio fidei vestre multo preciosior sit auro quod per ignem probatur. De spe Ro. 5: Tribulatio patientiam operatur, patientia spem. De amore Cant. 8: Aque multe non potuerunt extinguere caritatem. Sed tamen hanc scripturam in hominibus multis delet et abstergit, in quibusdam aqua carnalis delectationis, in aliis ignis temporalis affectionis, in ceteris vetustas inveteratis consuetudinis. Propter quod ista figura sed signum nomen agni et patris eius in frontibus id est mentibus nostris indelebiliter volumus confirmare, desiccemus aquam carnalis delectationis per ventum ferv_entissime caritatis, extinguamus ignem temporalis affectionis per rorem celicum et refrigerium gratie dei, deponamus vetustatem inveterate consuetudinis id est antiqui peccati consuetudinem et induamus nobis novum hominem per totius virtutis conversationem et decorem, qui secundum deum creatus est in iustitia, ut quod nos velimus et opere faciamus et sanitate ut in omni conversatione nostra promissionis opera salutis exhibeamus etc. Sequitur littera.

Et audivi vocem de celo tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam audivi sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Quia ad perfectionem iustitie non sufficit solum sibi prodesse nisi quis aliis etiam proficiat verbo pariter et exemplo, quia secundum Ieronimum in epistola ad Paulinum sancta rusticitas solum sibi prodest etc. Ideo postquam beatus Iohannes descripsit quantum ad statum sublimitatis perfectionis, hic describit quantum ad exemplum fecunditatem predicationis dicens: Et audivi id est auditu interiori de quo supra primo ... audiat etc. Et hic sunt duo sensus corporales, visus scilicet et auditus per organa distincti, visus tamen interior et auditus sunt idem spiritualis sensus scilicet intellectus. Nam intellectum videre spiritualiter et audire dicimus quia inter sensus visus et auditus sunt magis disciplinabiles et conferentes ad scientiam, ideo scriptura per hec attribuit intellectui videre et audire. Audivi ergo id est intellexi vocem id est sonoram predicationem de qua predicta dicit: Dabit dominus voci sue vocem virtutis. De celo id est de his qui habent celestem conversationem qui possunt dicere cum apostolo ad Philippenses 3: Nostra conversatio in celis est. Et bene de celo vox ista virtutis auditur, quia secundum Richardum admonitio divina a perfectis ad imperfectos descendit. Igitur audivi vocem de celo id est admonitionem divinam a perfectis ad imperfectos celitus descendentem vel procedentem. Celum enim secundum Haymonem est ecclesia, quia orbem et illa que cum Deo sunt celum. Et quia multa perfecti per se inter omnibus gentibus sunt colligendi, ideo vox eorum plus voci aquarum multarum dicitur. Unde subditur: tamquam vocem aquarum multarum id est tamquam vocem multitudinis quia multis populis congregate. Aque enim multe sunt populi multi. Infra 17. Vox ergo ista virtutis fuit tamquam vox aquarum multarum, quia sancti predicatores qui divina enarrant gloriam fuerunt ex diversis populis, quidam hebrei, quidam greci, quidam latini, quidam de oriente, quidam de occidente et quidam de aliis plagis orbis. Item quia tales etiam ad nos inducendo perducunt qui et peccatores convertunt. Ideo subditur: Et tamquam vocem tonitrui magni id est terribilis comminationis. Tonitrui enim tamquam vox est terribilis, et quia secundum Pitagoricos terret illos qui sunt in via ad Tartara, designat comminationem eorum predicationem qua minantur reprobis eternam dampnationem. De qua dicitur in psalmo: Vox tonitrui tui in rota. Id est in circulum terre illuxerunt choruscationes tue orbi terre. Iob 26: Cum vix parvam stillam sermonis eius audiamus, quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri? Quia vero predicatio verbo non est multum fructuosa nisi predicator et facto ... Christi qui cepit facere et docere, Actuum primo, quia sic gerendum in omne de prioribus, cuius vita despicitur restat ut eius predicatio contempnatur. Ideo beatus Iohannes subdit de ista voce id est de sanctorum predicatione quod est sicut citharedorum citharizantium in citharis suis id est implendum per opera quod predicant verbis. Cithara enim secundum Richardum que manibus pulsatur ut sonum reddat, bonam actionem significat, sicut qua predicatio ut delectabiliter ut utiliter sonat. Unde Beda: Citharizate bonum sunt sancti qui carnem suam confixerunt cum viciis et concupiscentiis. Et signanter dicit in citharis suis contra pravos predicatores qui dicunt et non faciunt, qui imponunt super humeros hominum onera gravia ipsi autem ne digito movent. Matthei 23. Cum tamen dicat apostolus Gal. 6: Opus suum probet unusquisque et sic in se ipso gloriam habebit et non in altero. Vel per vocem de celo significatur ecclesie predicationis vocis manifestatio ... audiat enim sancta ... Iob 37: Audite audientes in terrore vocis eius. Hec dicitur esse vox tonitrui ... terribilis comminationis. Item dicitur esse plus voci citharedorum ... ... delectabilis ... dulcedo consolationis. Unde qui plangendo dicebat Iob ca. 30: Versa est in luctum cithara mea. Et in hoc quod dicit Audivi vocem sicut citharedorum citharizantium in citharis suis, figuratur ea que debent esse in laudatoribus dei. ... Primum est laudandi deum conceptio pura. Secundum est disciplinalis abstinentia sive carnis continentia. Citharedi enim sunt artifices dei ... et iocabiliter et utiliter et ingeniose non casualiter, quales sunt sancti citharisantes coram deo, ... scientes psallere in cithara et ... habentes citharas et phialas aureas etc. Et isti citharisant in citharis suis, per citharas enim designatur disciplinalis carnis mortificatio. Primitus enim figura cithare traditur fuisse in modum pectoris humani, ut enim vox ex pectore ita ex cithara cantus procedit ... mortificationis. Et antiquitus cithara cum septem cordis erat, que totam vocem implet et lignum concavitate habet in superiori parte. Ut dicit Ysidorus Ethimologiarum libro 3. Et non immerito fiebat mortificatio carnis quod debet esse septiformi spiritu modulata. Unde et Cassiodorus ... de musicalibus instrumentis: lignum est in cithara lignum est et sunt corde ... Sicut Haymo: in cithara lignum est et sunt corde ... mortificant se cum viciis et concupiscentiis adimplentes ea que desunt passionum Christi in corporibus suis. Unde Gregorius ... quia est ... cithara spiritualis ... que est mortificatio carnis de qua dicitur in psalmo: Confitemini domino in cithara. Iob 30: Versa est in luctum cithara mea. Dicit Gregorius: corda in cithara si minus tenditur non sonat, si amplius tenditur raucum sonat; sic virtus abstinentie aut nulla est si tantum corpus compescit quantum valet, aut nulla ordinata est si corpus attenuat plus quam valet. Unde de hac ... Ysaie 23: Sume citharam, circui civitatem. Nota dicit sume id est voluntarie accipe citharam id est carnis mortificationem, et ibi bene de hoc. Et Ysaie 23. Hec est cithara modulationis et concordie passionum, ... in patientia ... Hec est cithara allicientis ... et delectantis. Ysaie 30: Cum tympanis et citharis et bellis precipuis expugnabit eos. Et Genesis 31. Hec est cithara divine laudis sive devote orationis primi ... In canticis et citharis ... ad Moab cithara sonabit. Hec est cithara ... laborum et in cithara etc. Et ... Et tibie et psalterium suavem faciunt melodiam confitendo deo.

Nota cithara seu musicalis melodia non parum facit ad bonum hominis utriusque scilicet interioris et exterioris. Repellit enim hominum melancolias, reficit corpus, deficientias sedat, iras extinguit, crapulas ... demones effugat, animas ab exterioribus rapit ad spiritualia disponit, pellit timores, curat pusillanimes, ut diffuse deducunt Boecius in prologo sue musice et philosophus 8 Politicorum. Unde Boecius: Vulgatum quippe est quam sepe cantilene iracundias represserunt et multa tam in corporis quam in animi affectionibus miranda perfecerunt et adducunt ... egritudinibus ... petulancias represserunt ... curas ... dolores ... et labores ... molestias et fatigas. ... Tota anime et corporis compago musica coaptatione coniuncta est ... ut sese corporis affectus habent ita ... pulsus cordis motibus incitantur etc.

Traditur ... quod ... demones ... Reg. 16. ... ad spiritualia disponit ... Heliseus psallente ... Adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus domini et ait: Hec dicit dominus deus etc.

ysaie 24 Cessavit dulcedo cithare. In hiis citharis sancti cytharizant et cohibet vel fugat spiritum malignum, quod figuratum fuit primo Regum 16 ubi dicitur quod cum David percuciebat citharam refocillabatur Saul et melius se habebat etc. Unde et lyra conponebat pictagoras perturbaciones ut ait Boecius libro 3o de ira. Et Augustinus 5o libro contra Iulianum ubi recitat quod cum caneret citharedus furente petulancia quorundam adolescentum mitigatur. Et sicut ait in citharis suis non in alienis ut faciunt ypocrite de quibus dominus super [illegible]. Et enim Basilius in epistola ad Zenonem quod sancti serviunt populum in paupertate non in gloria etc. quod ibi [illegible], sed ypocrite non in suis sed in alienis citharizant, qui abstinenciam aliis predicant et ipsi modicam vel nullam faciunt. Et in hoc notantur abbates et alii prelati qui [illegible] conventum vel male parato comedunt, alii studiunt et large. Tales cantant non in citharis suis sed alienis quia religiosi et abstinenciam tenent non in se sed in subditis suis. Contra quos dicitur Eccli 32 Rectorem te posuerunt esto in illis quasi unus ex illis in ieiuniis et disciplinis refectionis etc.

Et cantabant quasi canticum novum ante sedem dei et ante quatuor animalia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quatuor milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque ierit. Hii empti sunt ex hominibus primicie deo et agno, et in ore eorum non est inventum mendacium; sine macula sunt ante thronum dei.

[Posita commendacione sanctorum qui per meritorum dignitatis et per [illegible] agno celesti per omnibus appropinquat] a duobus scilicet a sublimitate perfectionis et a sonoritate predicacionis, quia subditur eorum commendacio ab aliis privilegiis. Et primo a iocunditate collaudacionis cum dicitur Et cantabant quasi canticum novum. Nam enim de hiis que sancti dicunt aut faciunt nequaquam se ipsos commendant sed auctorem et largitorem omnis boni scilicet deum laudant. Ideo dicit Iohannes Et cantabant canticum novum etc. Ubi sanctorum quasi per canticum novum Iohannes hic intelligit sanctorum laudem et graciarum actionem de beneficiis acceptis. Per sedem autem dei intelliguntur sancti homines et spiritus angelici. In eis enim deus sedet et in eis sedens sua iudicia exercet. Unde in psalmo Qui sedes super cherubin etc. Per quatuor autem animalia intelliguntur universi predicatores qui dicuntur animalia quia per spiritum gracie vivunt et sentiunt, moventur et locuntur. Sed dicuntur quatuor quia doctrinam [illegible] in quatuor mundi climatibus studuerunt effundere. De quibus supra quarto et Ezech. primo. Per seniores autem intelliguntur universi iudices ecclesie secundum Richardum id est omnes sancti prelati de quibus dicitur ysaie 3o Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Dicit ergo Iohannes de sanctis instar lilii virginitate candentibus, instar quoque rose martirio rubentibus: Et cantabant, scilicet tales sancti martires sive virgines carne incorrupti, quasi canticum novum scilicet de beneficiis perceptis id est de hiis que virtute divina opere servaverunt et ore [illegible] deum laudabant, sibi quoque gracias referebant, de incorrupta mente et corporis integritate gaudentes. Secundum Haymonem seipsos enim laudare et inanes honores est canticum vetus; deum autem laudare et ei quoque gracias agere pro beneficiis acceptis est canticum novum [et de integritate mentis et corporis]. De quo dicitur in psalmo Cantate domino canticum novum, laus eius in ecclesia sanctorum. Sed queritur Cum in sacris virginibus de quibus hic loquitur secundum doctores sit vel integritas carnis et cordis, qualiter autem dicitur canticum novum. Dicendum secundum Richardum quod sequitur autem quod canticum novum quia in celesti vita [illegible] vetustate huius seculi. Unus ecclesia in patria usque ad glorificacionem corporum laus sanctorum non est canticum novum simpliciter sed quasi novum. Tunc enim erit novum simpliciter, donec transierit omnis vetustas. Sic ergo usque ad glorificacionem corporum imperfecto gaudio intelligitur, sed tunc sibi plene et perfecte erit novum quando per generalem resurrectionem secundum utrumque non est consumatum; tunc vero erit novitas cum tota perierit vetustas. Infra capitulo [illegible] Vidi celum novum et terram novam. Et hoc ante sedem dei id est in presencia omnium beatorum spirituum sive sint angeli sive homines, a quibus omnibus laus illa nota est quia sancti viri deum in celesti vita laudant, in quibus omnibus deus resplendet et iudicia exercet. Et ante quatuor animalia id est in presencia universorum predicatorum. Et ante seniores id est in presencia iudicum ecclesie sicut dicit Richardus. Sed opponit Haymo. Cum ipsi sint sedes dei et sint quatuor animalia et seniores, quomodo est quod ante sedem et quatuor animalia et seniores cantare dicuntur. Et respondet dicens quod hoc ideo dicitur quia sancti qui in sede consistunt quam nulla rerum mutabilium varietate a contemplacione creatoris [illegible] reflectuntur. [illegible] psallite ysaie 42 Cantate domino canticum novum, laus eius ab extremis terre. Et dicitur novum quia numquam veterascet, semper erit novum. Et hoc ante sedem dei id est ad gloriam eius. Ut enim ait Augustinus super psalmum [illegible] Cantus spiritualis est cum gaudio gracias agere et [illegible]. Et est cantare corde et operibus; tunc enim psalmum bene cantas cum fit concordia quod in psalmo cantatur. Ephes. 5 Cantantes et psallentes in cordibus vestris etc. Et talia cantica diligit dominus ut ait Ieronimus epistola 44 Christo vero cantorum veneranda dulcedo placet, ut in quoque epistola [illegible]. Cibus enim demonum cantica poetarum ait idem epistola 31. Unde de inordinato cantu dicit Augustinus libro de [illegible] cordis, quod prodest ad tempus delenimentis dulcibus cantuum et imposterum amaris. Talibus enim temptacionibus cantorum animi [illegible] et deducuntur a virtute destituti et post ipsas [illegible] postea sentiunt dolores, et ad maiorem amaritudinem diriguntur quod cum dulcedine temporali biberent. Melius est ergo ut nos amara ad tempus calcemus quam postea dulcescat in nobis. Utilis enim [illegible] est cantus spiritualis ut dicit idem Augustinus in prologo super psalterium. Quia per ipsum sanctus videbit obluctantem ac resistentem ad virtutis viam humanum animum et ad delectaciones huius vite magis inclinari. Ideo ad [illegible] delectabilibus modulis cantilene vim sue doctrine permiscuit, ut dum suavitate carminis mulcetur auditus, divini sermonis pariter utilitas inseratur secundum sapientes medicos qui si quid usus proposuit austeriora medicamenta egris offerre morbidis, ne eger austeram utilitatem per austeritatem refugiat, ora ac summitates poculi quo remedium porrigunt melle circumliniunt. Hec ille. [illegible] cantandi consuetudo in ecclesia approbatur, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Dicit idem Augustinus de se libro 10o confessionum, quod cum michi accidit ut me amplius cantus quam res que canitur moveat, me penaliter peccare confiteor et tunc mallem non audire cantantem. Hec ille. De novo vero cantico dicit idem super psalmum 149 Vetus homo vetus canticum, novus homo novum canticum. Vetus testamentum vetus canticum, novum testamentum novum canticum. In veteri testamento promissiones sunt temporales et terrene. Quisquis terrena diligit vetus canticum cantat. Qui vult cantare canticum novum diligat eterna. Ipsa dileccio nova est et eterna, et ideo semper nova quia numquam veterascit. Et sermone 21 de verbis domini dicit: Cantat ille canticum novum qui factus novus suscipit testamentum, qui quoque in dileccione perfectus implet mandatum domini dicentis Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem. De isto cantico pervenitur ad canticum beatorum quod assidue in celo sine fine decantatur. Sonant enim ibi semper melliflua hymnorum organa, suavissima angelorum melodia, cantica canticorum mira que ad laudem et gloriam dei a supernis civibus semper decantantur. Unde Augustinus libro de contemplacione beatorum c. [illegible] dicit ibidem infra: Quam fortunatus ero si audiero illas iocundissimas tuorum cantilenas, carmina melliflua, laudes summe trinitatis delato honore preconia. Sed et nimis felix si ipse cantare meruero canticum domino de dulcibus canticis Syon. Anima ut dicitur in eodem libro c. [illegible] Felix anima que terreno resoluto carcere libera celum petit, que te dulcissimum dominum facie ad faciem cernit, que nullo metu mortis afficitur, sed de incorrupcione perpetue glorie letatur. Tranquilla et secura non timet hostem neque mortem. Habet enim te pium dominum quem diu quesivit, quem semper amavit. Iucundissimis sociata choris melliflua perpetue festivitatis carmina id est laudem glorie tue regi Christo cantat. Inebriatur enim ab ubertate domus tue et tu de torrente voluptatis tue potabis eam. Hec ille. Anima vero sanctorum virginum que candet virginitate et rubet martirii acerbitate nulli alii laudes coequari [illegible]. Ideo ipse [illegible] singulariter aureolam addit in laudem. Et nemo poterat dicere canticum [illegible] canticum novum quod est canticum novi testamenti, de quo [illegible] 19 Sunt eunuchi qui se castraverunt propter regnum celorum. Beda Vetus canticum ait quod sterile [illegible] filius in terra tua. Novum vero quod [illegible] ysaie 54 Lauda sterilis que non paris etc. [illegible] super cantica sermone [illegible] Vox turturis audita est in terra nostra. Dicit vox turturis est pro castitate. Neque enim a principio vox ista in terris audita est sed magis illa Crescite et multiplicamini et replete terram [illegible] pro voce illa pudicicie [illegible] resurrexerunt [illegible] legem [illegible] Tunc ne illi voci tempus fuisse [illegible] cum maledicta omnis sterilis [illegible] in Israel [illegible] filii absque liberis [illegible] semen suscitare [illegible] lege appellabantur. At ubi [illegible] celestis turturis [illegible] regnum dei. Et ita altius [illegible] castissime turturis [illegible] de virginibus ubique [illegible] potuit [illegible] vox turturis [illegible] in sacris virginibus [illegible] quod inauditum est auditum [illegible] a multis virginibus [illegible] pro castitate [illegible] virgines et fecundi [illegible] sola potuit cantare canticum novum quod sola hec meruit prerogativam ut mater esset et virginitatem non amitteret etc.

i. nemo poterit gaudere de incorrupta mentis et corporis virginitate. Secundo hanc nisi illa centum quadraginta quatuor milia i. status virginum et martirum cum quadam
eminencia propter virginitatem et rubea propter martirium adiuncta. Quod sit canticum per patrem celestis compositum, voluntate per legis et evangelii impletionem
quorum per virtutem psalmum quorum compositum. Multa per totam musice consonanciam, ut dicit Richardus. Et Haymo: Canticum enim secundum perfectionem misterii est
laudis. Quanto enim quis magis in virtutibus studuit, tanto magis digne deum laudat. Scilicet quia per hoc istorum qui per centum quadraginta quatuor milia
designantur nemo alius cantare potest, vel ab aliis sic digne deum laudatur. Unde Haymo: non petrus scilicet non quilibet alius apostolus [illegible]
et subdit: dicere tu possum quod valeret affirmare non audeo, quia non omnes virgines in illo beato regno coniugatos precedunt. Scilicet hi specialiter
qui in vita et moribus ac tormento passionis virginitatem insuper custoditam martiribus coniugatis coequantur. Unde Gregorius: Dicit Iohannes apostolus in corde fuisse
levatus ut petrus. Sed verum est quod de petro dicitur, quia uxorem habuit, utrumque pertulit. Cum Iohannes quia petrus virgo non fuit, Iohannes vero
esset virgo, unum tamen canticum dicere cum Iohanne nec agnum sequi potest quocumque ierit. Hii etc. Secundo in littera: Hii empti sunt. Scilicet magno precio quia
precioso sanguine christi de terra i. de terrena concupiscentia ac per hoc elevati ad celestia ut ait Richardus. Et Haymo super: Empti sunt precioso sanguine
eius amore sunt elevati a terra celibes effecti. Sed quilibet enim omnes sunt empti sanguine christi. Ad quod hoc apparet istis. Scilicet super illo dicitur
Redemisti nos sanguine tuo. Quare ergo hic dicitur quod hii empti sunt de terra non redempti. Dicendum ad primum quod ratione privilegialis dignitatis et
eminencie, necnon singularis innocencie dicuntur hii empti esse specialiter, vel ratione immaculate puritatis existentes non indigere redemptione
per sanguinem ihesu christi vel ratione concludende desperationis, quia cum tales sunt originaliter de terra sic tamen sunt celibes effecti propter quod
non est alius desperandus. Unde glosa: non desperes quia de terra es. Ad secundum dicendum quod empti dicuntur qui per passionem christi de culpa originali
sunt liberati. Sed redempti qui per baptismalem graciam si maculaverint actuali culpa quibus est necessarium ablui penitencia que est secunda tabula
post naufragium. Utrique tamen sunt, et baptismus et penitencia virtutem habent a sanguine christi. Unde ergo dicit apostolus i. ad Corinthios vi: Empti estis precio magno
que baptizati qui baptismalem innocenciam servaverunt. Unde vos dicit prima Petri primo: non corruptibilibus auro vel argento redempti estis [illegible]
quod penitentibus qui amissam per penitenciam reduxerunt. Et quia hic loquitur de illis qui servaverunt innocenciam immaculatam ideo dicit quod empti
sunt de terra i. separati a carnis concupiscencia per virtutem baptismi cuius innocenciam servaverunt quo quidem baptismus habet efficaciam et virtutem a sanguine christi.
Et de isto cantico dicit Gregorius xxxii libro pastoralium capitulo 30: Singulare tamen agno canticum cantare est per cunctis fidelibus de carnis incorruptione
gaudere. Et secundo: Hoc canticum alii electi audire possunt licet dicere nequeant, quia per caritatem in eorum celsitudine leti sunt quamvis ad eorum premia
non assurgant. Et de hoc cantico dicit Augustinus libro de bono virginali: Afferte in medium vos afferte ad imperias agni canticum nolite, quia
cantabitis in citharis vestris, non tale quale cantat universa terra, sed tale quale nemo nisi vos et ibi bene dicitur. Ut ait veritas istorum
et status clarius elucescat ideo quintum subditur eorum commendacio ab immunitate corporalis cum dicitur: Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati i. ab hiis
immunes sunt ab opere carnali quod cum mulieribus exercetur, per quod fedantur et inquinantur homines et putrescunt quasi iumenta in stercore suo. Unde ait isti
sunt ab hoc immunes. Probat quod virgines enim sunt i. sinceri mente et corpore. Nulla enim prodest esse virginem corpore si contingit mente corruptam
quempiam esse, ait Haymo. Sunt enim fatue virgines et prudentes Matthei xxv. Hic autem loquitur de prudentibus de quibus apostolus i. ad Corinthios vii: De virginibus
preceptum non habeo. Super quo dicit Ambrosius: Virginitas supergreditur condicionem humanam, per quam homines angelis assimulantur, et ubi in medio de hoc.
Et nota quod communis hec nota virgo proprie dicitur de femina que virum in concupiscencia non novit, ut dicatur virgo quasi virum agens i. a se pellens tum
transumptive dicitur etiam de masculis qui femellas non noverunt ut dicatur virgo quasi viriliter agens i. femellam a se pellens. Dicitur enim in
hebreo masculus dicitur hiis i. vir. Sic femina dicitur hissa i. virago vel potest dici quia magis large sumitur hic immunitas corporalis scilicet per immunitatem
cuiuscumque peccati mortalis. Et tunc per mulieres intelligere possumus corporales creaturas ad quas homines inordinati se convertunt per amorem
inordinatum avertentes se a deo, mechatur cum eis, fruentes ipsarum amplexu damnabili, in quo secundum Augustinum est tota humana perversitas,
ipso scilicet uti fruendis et frui utendis. Hoc enim corrumpit simplicitatem fidei, virginitatem anime et virtutum varietate. Talis enim corruptio
fuit in prima muliere propter hoc quod serpentis suggestione cibum vetitum voluit degustare. Conclusio de perfectis hominibus hic dicitur: Hii sunt
qui cum mulieribus non sunt coinquinati quia in nullum peccatum mortale consenserunt allecti per creaturas. Virgines enim sunt. Nullus enim anima ipse
virgo est que aliquo peccato mortali corrumpitur. Prima enim fide quam in baptismo spopondit inviolata servet. Vel per mulieres hic intelligitur
specialiter ydolatria et heresis, per quas ipse corrumpitur virginitas mentis. Unde quia non sufficit mala non agere nisi quis etiam studeat
bonis operibus insudare, secundo glosa in cantico dicit: Lubrica mors preconcepti. Tercio de sanctis subditur eorum commendacio sexta scilicet ab integritate
conformacionis cum dicitur: Hii sequuntur agnum quocumque ierit. Quid enim sequi nisi aliud est quam christo in omnibus conformem fieri. Et enim vero sequi
decoro dicit Salvator Iohannis xii: Si quis mihi ministrat me sequatur i. me imitetur in quo conformis fiat. Et dicitur sanctis de quibus hic agitur
sequuntur agnum quocumque ierit quia secundum modum sue virtutis in omnibus ipsum imitantur, scilicet in decore castitatis, in amore paupertatis, in
flore caritatis, in vigore firmitatis, in via humilitatis, in pena benignitate, in dura penalitate et in mitis simplicitate, quia sic
ille virgo sic et illi virginitatem servaverunt. Et quia in presenti perfectius eum secuntur ideo in futuro familiarius ei adherebunt ait Richardus.
Sed obicitur: Videtur quod hoc sit hominibus impossibile. Dicitur enim Ecclesiastici 2o: Quis est homo ut possit sequi factorem suum. Quod dicit numquam ergo nullus homo
poterit sequi quocumque ierit. Item quia Augustinus de bono virginali ubi de sancta virginitate capitulo 28: Quo iturum putatis hunc agnum in quod
saltus aut prata, quo nemo eum sequi audeat vel valeat nisi virgines de quibus hic loquitur. Dicendum quod sequi est imitari. Secundum Augustinum
ubi supra: Sed est imitari tripliciter. Vel equaliter, vel ad proporcionem aliquam in quibusdam operibus, vel ad assimulacionem. Primo est impossibile
sequi filium dei. Nec etiam hoc perfecte quia quasi in proporcionaliter perfecte egit omnia que fecit. Nec enim est forte ut est deus aut sapientia
Tercio vero modo scilicet secundum aequalem assimilacionem hominum et quo ad genera operum, sancti dicuntur sequi dominum. Ecclesiastici xxiii: Magna gloria sequi dominum.
Ad primum ergo patet quod non accipitur ibi sicut prima et secunda [illegible]. Ad 2m nota Augustinus ubi supra quod virgines sequuntur agnum virginitate carnis et mentis quod
non poterunt alii qui non sunt tales sequi. Itaque ceteri fideles agnum qui virginitatem corporis amiserunt non quocumque ille ierit sed quocumque ipsi
poterunt possunt. Ait ubique preter quod in decore virginitatis. Et post ea: Beati pauperes imitamini eum qui propter vos pauper factus est cum
dives esset. Beati mites imitamini eum qui dixit: discite a me quia mitis sum et humilis corde. Beati lugentes imitamini eum qui
flevit super Ierusalem. Beati qui esuriunt et siciunt iusticiam imitamini eum qui dixit: Cibus meus est ut faciam voluntatem eius qui misit me. Beati
misericordes imitamini eum qui vulnerato a latronibus et in via relicto semivivo desperato quem subvenit. Beati mundo corde imitamini eum
qui peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. Beati pacifici imitamini eum qui pro suis persecutoribus dixit: Pater ignosce illis quia
nesciunt quid faciunt. Beati qui persecucionem patiuntur propter iusticiam imitamini eum qui pro vobis passus est vobis relinquens exemplum ut sequamini
vestigia eius. Et subdit: Hii qui imitantur in hiis agnum sequuntur. Sed cum agnus graditur itinere virginali vos virgines sequimini eum quocumque
ierit. Et secundo: Multitudo que sequi non potest, videbit et non invidebit, congaudendo vobis quod in se non habet habebit in vobis. Tibi quocumque
ierit. Et secundo a castorum
agnum ubi sunt gratia gaudia non gemina [illegible] sancti vana nunc gaudia quia in ipso regno dei ceteris non virginibus erunt. Scilicet a ceteris
omnibus gaudiis forte distincta sunt gemina virginum christi. Quo inquit putatis eum ire nisi de christo in christum cum christo per christum
omnibus gaudiis.

propter christum. Gaudia propria virginum christi non sunt eadem non virginum quamvis christi. nam sunt aliis alia, sed nullis talia. et ibi multa de hoc. et dicit [illegible] obi-
[illegible] zacharie [illegible] coequabitur gratie [illegible]: sed ad non virgo post hanc maiorem gratiam a qua virgine [illegible] sublimius premiabitur. Dicendum quod est
duplex premium scilicet substantiale consistens in visione et accidentale quod est supererogatum quo premiabuntur sancti predicatores ob merita sua videlicet in predicando
et hoc quantum ad demonia [illegible] et martires ob merita sua fortia in sustinendo et certamine fidei in credendo et hoc quantum ad [illegible]
et virgines ob merita carnis et hoc quantum ad [illegible] de quo primo loquitur. primum sunt victorie gaudia [illegible]
victoriis superbie et elationis, tertium victorie concupiscentie carnis. [illegible] loquitur de virginibus quam de aliis. Dicendum quod non est
tam evidens signum innocentie et observantie gratie baptismalis et ideo specialiter hic loquitur de virginibus. Augustinus tamen hoc in [illegible] exponit
istum passum leve de ecclesia katholica nulla adulterina heresiorum corruptione polluta et ad corpus [illegible] [illegible] virginem etc.

Utrum virginitas sit excellentissima virtutum. videtur quod non sit virtus quia nulla virtus inest nobis a natura. videtur etc. sed virgo inest a natura quia omnis homo natus
est virgo. etc. dicendum non sit excellentissima virtutum. patet per Augustinum in libro de virginitate dicentem: preclarissimum testimonium perhibet ecclesia [illegible] in qua fidelibus notum
quo loco martires et quo defuncte sanctimoniales ad altaris sacramentum recitentur. Et in eodem libro dicit: Non quantum puto ausus fuit virginitatem preferre
monasterio per quod datur intelligi quod martirium virginitati preferatur. et status monasticus statui [illegible] in [illegible] dicit Ambrosius libro de virginitate: mirantur virginis [illegible]
ut ad de virginitate dicamus ne veluti transitu quodam prestricta videatur quod prius est virtus. [illegible] videtur quia tanto virtus est excellentior
quanto per eam magis aliquis christo conformatur. sed maxime aliquis christo conformatur per virginitatem. unde dicitur de virginibus quod sequuntur agnum quocumque ierit etc.
et quod cantant canticum novum quod nemo alius potest dicere. Non sed dicendum secundum [illegible] q 152 articulo 1. Non virginitas a [illegible] superius videtur
et sic id est [illegible] virens in suo [illegible] perfecte quod non est cum superhabundanti calore adustionis corrupta. Ita et virginitas hoc importat quod persona
cui inest immunis sit ab adustione concupiscentie que videtur esse in consummatione maxime delectationis corporalis qualis est delectatio venereorum. unde dicit
Ambrosius in libro de virginitate quod castitas virginalis est integritas expers contagionis. In venerea autem delectatione tria considerantur. primum
quod est ex parte corporis scilicet violatio signaculi virginalis. aliud est in quo coniungitur id quod est anime cum eo quod est corporis scilicet ipsa resolutio
seminis delectationem sensibilem causans. Tertium autem solum est ex parte anime scilicet propositum perveniendi ad talem delectationem. In quibus tribus id quod primo ponitur
per accidens se habet ad actum moralem qui non consideratur per se nisi secundum ea que sunt anime. secundum vero materialiter se habet ad actum moralem. nam
sensibiles passiones sunt materia moralium actuum. tertium vero se habet formaliter et completive quia ratio moralium in eo quod est rationis completur.
Cum igitur virginitas dicatur per remotionem predicte corruptionis, quod est quod integritas membri corporalis per accidens se habet ad virginitatem. Ipsa
autem immunitas a delectatione que consistit in seminis resolutione materialiter se habet. Ipsum autem propositum perpetuo abstinendi a tali delectatione
formaliter et completive se habet in virginitate. unde dicit Augustinus in libro de virginitate quod virginitas est continentia qua integritas carnis ipsi creatori et anime
vovetur consecratur et conservatur. Dicendum igitur [illegible] in virginitate est sicut formale et completivum propositum perpetuo abstinendi a venerea delectatione
quod quidem propositum laudabile redditur ex fine inquantum scilicet fit ad vacandum rebus divinis. materiale autem in virginitate est integritas carnis
absque omni experimento venereae delectationis. [illegible] non aliquid potest dici excellentissimum dupliciter: uno modo simpliciter, alio modo in aliquo genere.
Conclusio prima virginitas est virtus specialis. patet, ubi est specialis materia, ibi invenitur specialis excellentia, ibi invenitur specialis virtutis sicut patet in
magnificentia que est circa magnos sumptus, et ideo hec est specialis virtus a liberalitate distincta que quidem se habet circa omnes pecuniarum usus.
hoc autem quod est conservare se immunem ab experimento venereae voluptatis habet quandam excellentiam laudis super hoc quod est conservare se
immunem ab inordinatione venereae voluptatis. et ideo virginitas est quedam virtus specialis habens se ad castitatem sicut magnificentia ad liberalitatem. ex quo sequitur — A
Conclusio 2a virginitas non est excellentissima virtutum simpliciter. patet, semper enim finis excellit id quod est ad finem. et quanto aliquid efficacius ordinatur
ad finem tanto melius est. Finis autem ex quo virginitas laudabilis redditur est vacare rebus divinis ut dictum est primo. unde et ipse
virtutes theologice et etiam virtus religionis quarum actus est ipsa occupatio circa res divinas preferuntur virginitati. Similiter etiam vehementius
operantur ad hoc quod inhereant deo martires qui ad hoc postponunt propriam vitam, et viventes in monasteriis qui ad hoc postponunt propriam voluntatem
et omnia que possunt habere, quam virgines que ad hoc postponunt venereas voluptates. et ideo virginitas non est simpliciter excellentissima virtutum.
Conclusio 3a virginitas est excellentissima virtutum in genere scilicet castitatis. patet quia transcendit et castitatem vidualem et coniugalem. Et quia
castitati antonomastice attribuitur decor, ideo virginitati per quam attribuitur excellentissima pulchritudo. unde dicit Ambrosius in libro de virginitate: pulchritudine
quis potest maiorem estimare decore virginis que amatur a rege, probatur a iudice, dedicatur deo, consecratur domino. Et Cyprianus libro de virginitate:
virgines sunt flos ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratie spiritualis, illustrior portio gregis christi, et cetera est sublimior gloria scilicet per comparationem
ad viduas et coniugatas. Ad argumentum primum ad [illegible] dicendum quod homines ex sua nativitate habent id quod est materiale in virginitate scilicet integritatem
carnis immunem ab omni experimento venereorum. non tamen habent id quod est formale in virginitate scilicet ut habeant propositum servandi huiusmodi integritatem
propter deum et ex hoc habet rationem virtutis. unde dicit Augustinus in libro de virginitate: nec nos in virginibus predicamus quod virgines sunt sed quod deo dicate pia
continentia virgines. Ad 2m dicendum quod virgines sequuntur agnum quocumque ierit quia imitantur christum non solum in integritate mentis sed etiam carnis
ut dicit et ideo in pluribus sequuntur agnum. non tamen oportet quod magis de propinquo, quia alie virtutes faciunt propinquius inherere deo per imitationem
mentis. Canticum autem novum quod sole virgines cantant est gaudium quod habent de integritate carnis servata ut dictum est supra.
Ex quo sequitur quod medium virtutis cuiusque [illegible] non est indigentia [illegible] consistit in medietate quantitatis illius circa quod est virtus. patet quia licet magnificentia non consistat — B.
cum ipsa sit circa sumptus et dona, tamen non inclinat homines ad faciendum mediocres sumptus sed ad faciendum maximos quia ut dicitur 4 ethicorum nullus
maiores sumptus facit quam magnificus. Et ideo medium virtutis in talibus accipitur quantum ad circumstantias modificantes ipsum actum secundum dictam rationem
puta ille est vere magnificus qui dat maxima dona quibus oportet sicut decet et cum decet et propter quod decet. Ille vero non est magnificus qui eque
magna dedit quibus non decet et cum non decet et propter talem finem propter quem non decet. Et eodem modo dicendum est de virginitate quod licet quantum ad mag-
nitudinem quia est teneat summum declinando et refutando omnes venereas delectationes tamen ut tenet medium quantum ad circumstantias in-
dicatas recte rationis [illegible] dicta virtus puta si ad servat virginitatem quando decet scilicet in tempore gratie quando virginitatem antecedendo filius dei nasci vo-
luit ex virgine. et propter quod decet puta ad laudem dei unde [illegible] absque medio fuissent virginitatem continere quando habebant ex precepto dei
in veteri lege se debebant matrimonio dare vel etiam nunc propter laudem humanam sicut fatue virgines lampades sine oleo portantes vel propter honores
[illegible] [illegible]. sicut virgines apud romanos deam vestam solebant honorare secundum quod [illegible] romanorum ad [illegible] [illegible] fuit dixisse Iam
[illegible] ad venerandum deam vestam necesse est ut si tua perseverancia virginitatis placet die noctuque eius sacrificiis vacandum insistas etc.
Ex quo sequitur quod [illegible] [illegible] [illegible] virginitas nobilior et commendabilior est uxoria castitate patet quia in lege [illegible] virginitas consulitur
tamquam ad statum summe perfectionis pertinens et uxoris indulgetur tamquam pertinens ad statum vite [illegible] [illegible] apostolus 1 ad corinthios 7 [illegible]
quia in futura vita [illegible] [illegible]

Tunc ibi h'nt empta sunt &c. Cum a confitente corpus cum hominibus confitebitur cum corpore cum hiis spiritibus in porta comedatione sanctorum ab utroque confessor
subditur corpus prerogativa quam fideliter testificatur statu supereminente sine fidelitate testificat et corpus immaculata puritate &c. Et in ore eorum non est inventum
et corpus prehibente sermone in h'nt mactata sunt an &c. Circa primam de sancto dicitur hii empti sunt sanguine, conversione ex omnibus, primitie. Et ut sunt
tamquam primitie digne offerri deo scilicet patri et agno id est christo eius filio, ac per hoc et spiritui sancto. Nichil enim digne offertur patri et filio quin offeratur et spiritui sancto qui spiritus est vinculum. Unde circa quod forte posset dici non occurrit quod sufficit in hiis duabus personis intelligi cum sit nexus et amor amborum. Et
significat dicitur primitie et non decime quia perfecti sunt. Vel aliorum tamen pauca sunt quia non possunt dici pro genere. Sufficit ergo quod dicantur primitie. Dicuntur etiam
primitie quia etsi non sunt primi tempore, sunt tamen primi multo dignitate et perfectione secundum nostros. Et hanc primam ponit cum dicit quod in ullo grege optimus eligitur
agnus et sic ex multis fructibus aliquid eligitur primitie sic isti eliguntur ex multitudine salvandorum qui tamquam primitias offerentes semetipsos celestium
referunt fructum aut primo. Sunt ergo empti id est separati quadam prerogativa spirituali sicut ex fructibus melior fructus. Nam sic primitie sunt electissimi
inter fructus sic electi deo, propter quod promissum est quod sequuntur agnum. Christus enim pascitur inter lilia per que significantur virgines incorrupte. Ceterorum sanctorum
sunt et virgines primitie, quia primordia sue vite deo obtulerunt, non sic sicut martires et confessores, ut quia martires et confessores non fuerunt in ipso
vite primordio sicut virginitas. Et quia teste Jacobo si quis in verbo non offendit ille perfectus est vir, ideo dicitur quod sunt primitie et sunt
non tempore tamen perfectione status. Subditur: Et in ore ipsorum non est inventum mendacium, scilicet propter sinceram confessionem et propter plenam observantiam abre-
nuntiationis diaboli, quam promiserunt in baptismo, de quibus dicitur in psalmo: Vota mea reddam domino et solvent, de aliis vero dicitur psalmo 3 ... factum fuit
et pactum suum baptismale secundum glossam. Nunquam possum in ore ipsorum mendacium inveniri qui nunquam deum laudabant et eius magnalia
extollebant qui nunquam Christum confitebantur et fidem eius profitebantur, cui non potest subesse falsum, et que prime initium vitabant. Et ideo
hic opponit hanc quod dicit psalmista omnis homo mendax et apostolus ad Romanos 3: qualiter autem hoc? Solutio: hanc inquit omnis homo qui in se consistit
mendax est, sed in quantum ex deo est verax est. Unde Gregorius: Christum morientes tetris hac autem parte dicitur domini sed propter hoc videre potest. Si omnis ergo et tu
falsa quia tua erit sua quam mendax ipse protulisti. Si vero ipse non mendax, valet sua non erit, quia dum tu verax es non omnis. Consistit mendax
Et subditur si nondum quod permittitur ego dixi in excessu meo per excessum ergo mentis tamen semetipsum transiit, cum de homine qualitate diffinit.
Et patenter dicat de falsitate omnium hominum, mendax verum suum protuli unde ego ipse super hominem fui. Putantur vero et ipse mendax in quantum homo.
Quod opponitur ad omne quod per excessum mentis super hominem &c. Sic opponitur cum hoc procurat ad omne sanctos quod spiritualiter dicit de
Quantum autem non mendax in quantum per excessum mentis super homines &c. ... virgines dicitur veraces quia sic de excellentia et sinceritate et devotione sua innocentia sua
virginibus dicitur secundum hanc quod ad aliorum comparationem virgines dicuntur veraces ... et sinceritate ... innocentia sua
Et ut autem Augustinus non dicitur non sunt inventum mendacium, sed non est inventum. Et ideo sic glossa ...36 Absit mendacio sit sermones mei
Nec ergo mendacium pro ratione fidei nec mendacium denegationis eius quod promissum est, ut mendacium deceptionis, ut mendacium duplicatis in verbo
(Nec ergo mendacium ... Mendacium autem est falsa vocis significatio cum intentione fallendi secundum Augustinum libro de mendacio et ingerunt in 3o sententiarum distinctione 38
est in ore ipsorum mendacium. Nam omne mendacium est peccatum. Dicitur enim Augustinus ubi de ... quod genus mendacii peccatum
... Noli velle mentiri omne mendacium. Sunt autem octo genera mendaciorum secundum eundem quorum sufficientia sic sumitur. Cum mentiri aut propter finem vanum
non esse putantur semper decipit. Sunt autem octo genera mendaciorum ... aut propter finem dampnosum et fit mendacium perniciosum. In primo
et fit mendacium iocosum aut propter finem utile et fit mendacium officiosum aut propter finem dampnosum et fit mendacium perniciosum. In primo
consistit intentio fallendi ut ipsum fallente quod non intendit alium fallere. In 2o ... ad alterius falsitatis opinionem tamen. In 3o vero usque
ad reale deceptionem alterius. Sub mendacio vero pernicioso continentur tria genera mendaciorum, scilicet finis enim dampnosus aut est ut noceat in
spiritualibus et est primum genus mendacii quod fit in doctrina religionis, ut mendacium falsum testificantis in causa dei et falsi doctoris. Aut ita ut
noceat in temporalibus et hoc continetur 2o. Aut ita ut alium noceat et nulli prosit, et est 2m genus ut mendacium falsi testis in causa criminali.
Aut ita ut alium noceat et alium prosit ut mendacium falsi testis in causa civili pecuniaria, et est 3m genus. Sub mendacio vero iocoso
continentur duo genera quorum finis illius est delectatio vana. Aut ergo delectatio propria in ipso loquente et fit quartum genus quod fit sola libidine
mentiendi aut delectatio aliena in audiente et fit quintum genus quod fit intentione placendi. Sub mendacio vero officioso continentur
tria genera quorum finis utilis est triplex: aut pro conservatione possessionis, et fit sextum genus ut si quis alicuius pecuniam velit tollere et alter sciens
ubi sit nesciat se mentiatur. Aut pro conservatione corporis et fit septimum ut si quis hominem quesitum ad mortem volens prodere mentiatur.
Aut pro conservatione anime et fit octavum. Et autem quodlibet genus mendacii sit peccatum patet tamen quod propter intentionem fallendi quia quod propter falsam scilicet vocis
significationem. Est propter intentionis fallendi ostenditur quia hoc quod omnis virtus est quedam rectitudo spiritualis. Omne vero mendacium deviatio a rectitudine spirituali
Est propter intentionis fallendi ostenditur quod hoc ... Cum ergo omne mendacium sit deviatio voluntatis a rectitudine sequitur quod omne
deviatio vero voluntatis ab eo cui debet hoc adherere peccatum est. Cum ergo omne mendacium sit deviatio voluntatis a rectitudine sequitur quod omne
mendacium sit peccatum. Est propter vero falsa significationis sic ostenditur quia sicut dicit Augustinus in enchiridion. Verba instituta sunt non ut homines per ea se
fallant sed ut cogitationes suas alterius notificet. Uti ergo voce ad falsa significandum est abuti. Abuti vero rebus est peccatum. Ergo patet quod omne
mendacium est peccatum. Et dicit Augustinus quod in hiis octo generibus mendaciorum primum est maximum et tanto minus peccat quis mentiendo
quanto magis recedit a primo mendacio. Propter quod notandum quod horum octo generum mendacii comparatio in quantitate peccati duplex potest esse, scilicet et ceterorum
quanto magis recedit a primo mendacio per quod nondum quod horum octo generum singula primo intellige dictum Augustini non secundo. Nam primum genus peius est ceteris
generum peccatorum quod vel secundum singulorum genera vel secundum genera singula primo intellige dictum ... cum sic sepius ... est melior optimo asino secundum
generum peccatorum quod vel secundum singulorum genera vel secundum generum singula ... ceteris paribus. Si enim septimus eque est melior optimo asino sic
secundum non singule species illius generis singulis speciebus aliorum generum ceteris paribus. Nec tamen sequitur quod qualibet eque sit melior quolibet asino ceteris paribus
quod eque sit semper melior asino ut dicitur philosophus in libro topicorum. Nec tamen sequitur quod qualibet eque sit melior ... et illa deinceps peior. Pessima 34 genus et usque ad octavum genus
(Tamen econtrario cum pessima species primi generis sit peior pessima specie secundi et illa deinceps peior. Non tamen quelibet species primi peior est qualibet secundi, ut illa peior
sed quod primum genus peius est 2o, 2m 3o, 3m 4to et deinceps. Non tamen quelibet species primi peior est qualibet secundi ... attenditur penes malitiam finis
secundum quod primum genus peius est 2o ... Aggravatio vero quantitatis peccati illorum octo generum attenditur penes malitiam finis
qualibet specie 4ti et deinceps ceteris paribus. Aggravatio vero ... Peius est quod quod fine utili, quod
sine intentione. Unde peius est quod fit fine dampnoso quam quod vano, et illud quod fit fine vano peius est quam quod fine utili. Quod
fit fine pernicioso, tanto peius est quanto fit fine magis pernicioso. Perniciosior autem actus est qui fit ut noceat in spiritualibus
autem fit fine pernicioso tanto peius est quanto fit fine magis pernicioso ... cum profectu alterius. Quod autem fit fine vano
eo qui fit ut noceat in temporalibus, et ille eo qui fit ita quod noceat alium in temporalibus cum profectu alterius. Quod autem fit fine officioso minus
eo qui fit ut noceat in temporalibus et ille eo qui fit ... in mendacio delectari quam velle alteri placere. Quod autem fit fine officioso minus
magis est, quanto finis vanior. Vanior autem finis est in mendacio delectari quam velle alteri placere. Sic ergo patet
peccatum est quanto finis utilior. Utilior autem est conservatio utilis quam vite corporalis et illius quam possessionis exterioris. Sic ergo patet
gradus et ordo peccatorum secundum octo genera mendaciorum. Officiosum vero et iocosum secundum genus suum non sunt peccatum mortale licet secundum aliquam speciem
aliquam possint esse pernicioso. Pernicio vero secundum se peccatum est mortale, licet secundum aliquam speciem quandoque possit esse veniale. Cuius ratio est
quia mortale est quod privat et aufert vitam. Vita vero consistit in caritate dei et proximi. Mendacium ergo quod aufert a caritate vel dei vel
proximi, quod fit in doctrina religionis vel proximi, ut alia duo perniciosa peccatum mortale est. Mendacium vero quod non aufert a caritate
perniciosum quod fit in doctrina religionis vel proximi ut alia duo perniciosa peccatum mortale est. Mendacium vero ... quod sepius mentitur.
dei vel proximi ut officiosum et iocosum non est mortale sed veniale. Nimis autem hoc ita sit. Dicit tamen beatus Gregorius 18 moralium quod summopere caveri
est omne mendacium. Summus sit aliquod mendacii genus culpe levioris, ut si quis prestando mentiatur. Si quia scriptum est: Os quod mentitur
occidit animam. Sapientiae 1o. Et perdes omnes qui loquuntur mendacium in psalmo 5. Hoc quod genus mendacii perfecti viri summopere fugiunt, ut nec
vita cuiuslibet per eorum fallaciam defendatur, ne sue anime noceat. Dum prestare carni nituntur alienae quamquam hoc ipsum peccati genus
Primo huius inveniuntur mendacium in quibus manet in hiis habens autem caritate finaliter non manet quia caritas operit multitudinem peccatorum. Petri 3

facilius cordis relaxari. Ita si quedam culpa sequi solet per aliam operationem purgari quanto magis si facile abstinet qua mater bonorum operum
pietas ipsa comitatur. Et ibi nichil deest. Et quia in ore eorum mendacium inventum non est sine macula sunt ut dicit textus quibus tamen sunt eorum culpe
remissi et ideo magis fugiendi ad laudem istorum dicitur quod in ore eorum non est inventum mendacium. Ubi nota quod est progressio quantum
ad immaculatam puritatem oris. Et post eorum ultima progressio quantum ad immaculatam puritatem operis et quantum ad perfectam securitatem cum dicitur
sine macula sunt ante thronum dei. Glosa in operatione per inviolatam observanciam castitatis aut necgandi sine macula dico culpe et pene
quantum ad animas et etiam quantum ad corpora post plenam resurrectionem. Ante thronum maiestatis dei. Ubi presente super omnia ac per hoc presidente omnibus
ambulare videtur et qui sunt ante thronum eius ipso fruuntur quo fruentes protecto sunt beati. Nec obstat quod de sanctis dicitur etiam sub
throno dei clamat omnes sancti quod sunt dicitur quod dicitur supra sexto. Vidi sub altare dei animas interfectorum etc. Beati enim qui sunt in patria dicuntur
esse et sub throno et ante thronum. Sub throno quidem propter divinam protectionem ante thronum autem propter apertam dei visionem ut ait Beda super
hoc ... Christus contemplatur eum ... Omnibus est cor meum aperto. Et curatio unius non est hoc ... in terra qui non potest nec infirmus
unus dei secundum aliam translationem quam inducit glosa ... moralium ... sine macula sunt ... omnes sancti licet sint
sine corruptione et apertis expurgati tamen aliorum operatione virgines dicuntur esse sine macula propter integritatem mentis et corporis etc.
Et non quod est multiplex macula secundum multiplicia peccata. Est enim macula luxurie que inter alias et multos et magis maculat unde de pollutione
legitur ... Ezechielis 16: Divaricasti femora tua omni transeunti. Dedisti maculam in gloria tua. De Ruben primogenito Iacob dicitur Genesis 49: Non crescas
quia ascendisti cubile patris tui et maculasti stratum eius. Ruben hic gerit typum clericorum qui sunt filii regis ponens in domibus ...
in ... macula multum deformat animam et multum laboratum est et ... laboratur ad emendationem huius macule. Multe enim sunt constitutiones multe
prohibitiones multe visitationes multe suspensiones et excommunicationes contra hanc maculam et tamen nichil vel modicum quid efficiunt etc. Est alia macula gule
coinquinans ... Iude 2°: Hii sunt in epulis maculis convivantes sine timore semetipsos pascentes. Ysaie 28: Omnes mense eorum replete sunt vomitu
... Item est macula superbie putentis. Iob ... Vir vanus in superbiam erigitur. Et post: Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris tunc poteris levare
faciem tuam sine macula. Item est macula ire dehonestantis. Iacobi 3°: Lingua maculat totum corpus et maxime in hore iracundo ...
... deformat et qui formam ... aufert ab iracundo propter quod expedit iracundis inspicere speculum ut videat turpitudinem suam ut ait Seneca
libro de ira. Item est macula avaricie sive cupiditatis ... fedantis. Ecclesiastici 31: Beatus dives qui inventus est sine macula etc. Item est macula
invidie corrumpentis putredo enim ossium invidia Proverbiorum 14. De qua dicitur Ecclesiastici 33: In omnibus operibus tuis precellens esto et ne dederis
maculam in gloria tua scilicet alios mordendo quia parvulum occidit invidia Iob 5°. Item est macula accidie torpentis secundum illud poete:
Cernis ut ignavum corrumpunt ocia mentem. Et capiat vicium ni moveantur aque. Sicut enim aqua contrahit sordes nisi moveatur et
rubiginem sic ... anima accidiosa contrahit sordes et rubiginem nisi operetur. Ut enim ait Bernardus ad Eugenium papam: Ociositas fugienda
mater nugarum noverca virtutum. Ecclesiastici 33: Multam maliciam docuit ociositas. De qua macula possumus exponere illud Iude 2°: Comedentes
... carnalis est maculata tunica per quam potest significari vita desidiosa intendens ... et ... unde quia de est ...
ideo studendum est fidelibus ut sint sine macula ante thronum dei id est ante deum iudicem ut ait glosa ut de quibus possunt dici ...
sine macula et operatur iustitiam. Circa quod notandum quod thronus dei quinque condiciones habet propter quas sancti qui sunt ante ipsum a quinque maculis sunt
immunes. Cum enim sint integri ante thronum dei debent esse throno conformes. Ut sicut thronus est sine omni macula ita et ipsi sunt
... immaculati. Condiciones autem throni sunt iste. Veritas contra omnem fallaciam. Puritas contra omnem spurciciam. Equitas contra omnem
superbiam. Bonitas contra omnem seviciam et felicitas contra omnem miseriam. Primo dico quod in throno dei est veritas immo ipse est prima veritas
excludens omnem fallaciam et ideo figuratur per thronum stellarem de quo dicitur psalmo ... Thronus eius id est ipsius sicut sol in conspectu meo
et bene sicut sol quia sicut sol est fons claritatis fugans omnem obscuritatem sic et thronus iste est fons claritatis illustrans omnem
intellectum omnem ... ignoranciam fugans. Est etiam in throno Christi puritas immo ipse est vera puritas excludens omnem spurciciam
ideo figuratur per thronum eburneum de quo dicitur 3 Regum 10: Fecit Salomon thronum de ebore grandem. Et bene figuratur per ebur
quod est album et in se numquam putrescit nec corrumpit nec aqua rubiginem contrahit. Est insuper in throno isto equitas immo
ipse est prima rectitudo sive prima equitas omnem excludens superbiam que est prima mentis obliquatio a rectitudine. Per superbiam enim
homo reflectit se super se discedens a prima rectitudine. Estimat enim bona sua habere a se et non a deo vel a deo sed tamen meritis vel habere
plus quam habeat vel habere singulariter super omnes que sunt quatuor species superbie secundum Gregorium in quibus omnibus obliquatur mens
homini a rectitudine. Et propter istam conditionem figuratur thronus Christi per thronum igneum de quo dicitur Danielis 7°: Thronus eius sicut
flamma ignis. Et bene thronus Christi per ignem figuratur ratione summe equitatis. Ignis enim sursum movetur recto et secundum lineam
perpendicularem nisi impediatur a flatu venti. Et divina equitas est rectissima immo prima figura rectitudinis quia numquam odio vel
amore nimis vel pressus adulatione vel timore potest obliquari. Est insuper in throno dei summa bonitas omnem excludens
seviciam et duriciam. Ideo figuratur per thronum nubeum de quo Ecclesiastici 24: Ego dicit Christus in altissimis habito et thronus meus in
columpna nubis. Et bene per nubem ratione bonitatis figuratur thronus Christi. Sicut enim nubes ardorem solis refrigerat rorem
et pluviam distillat ac per hoc terram fecundat sic bonitas et misericordia ista ardorem divine iusticie nobis contemperat rorem et
pluviam divine gratie nobis distillat ac per hoc mentes hominum virtutibus fecundat. Est ultimo in throno isto felicitas omnem ex-
cludens miseriam et ideo figuratur per thronum gemmeum de quo dicitur Ezechielis primo circa ... apparuit lapidis zaphiri similitudo throni
et super similitudinem throni quasi aspectus hominis. Iste thronus similis lapidi zaphiro est thronus Christi dei et hominis. Quem enim
oculus fidei thronum Christi contemplatur non solum ipsum credit esse deum sed etiam hominem verum. Et bene thronus iste ratione felicitatis
figuratur per thronum zaphireum. Est enim Christi felicitas summe stabilitatis et ideo per lapidem figuratur. Est summe nobilitatis et ideo
per lapidem preciosum. Est enim ibi omne preciosum quia ibi est omne bonum et etiam summe iocunditatis et ideo per lapidem zaphireum quia
inter lapides qui pulcrior est et delectabilior in colore et magis oculos demulcens. Est enim coloris celestis. Sic et in throno
Christi est summa pulcritudo summaque dulcedo. Sunt enim in dextera eius delectationes usque in finem ut dicitur in psalmo. Propter istas quinque
quinque conditiones quas habet thronus iste beati omnes qui sunt ante ipsum a quintuplici macula sunt immunes scilicet a macula fallacie
spurcicie superbie sevicie sive duricie et miserie. Talis saltem quantum ad animas et tandem erunt quantum ad corpora. Quod scilicet Christus

... infra ... (margin notes, partly cut off)

exhibebit ecclesiam gloriosam non habentem maculam neque rugam Ephesios v. Tunc enim dicet Christus sue sponse id est ecclesie Canticorum 4° Tota pulcra es amica
mea et macula non est in te. scilicet nec culpe nec miserie. Sic ergo isti qui cum agno fuerunt in hac vita super montem Syon id est perfectionis
nunc ante resurrectionem corporum cantant quasi canticum novum ante sedem dei. tandem novum semper cantantur et placet istud canticum ac
placebit quia sine macula sunt ante thronum dei. Confugiamus ergo et nos perditas per maculas scilicet fallacie spurcicie superbie et sevicie
sive duricie ac omnis malicie si volumus tandem evadere quietam scilicet miseriam. Non enim potest esse ante thronum dei nisi qui fuerit immunis
ab omni macula culpe et pene. Dicit enim Augustinus in sermone de ascensione Christus non ascendit superbia non avaricia non luxuria
non vicium nostrum ascendit cum medico nostro et nos si volumus post medicum ascendere debemus vicia et peccata deponere. Dicitur enim supra 4°
quod de throno procedunt voces tonitrua et fulgura. Voces ad conviciandum ut perditas maculas caveamus et ab ipsis si maculati fuimus
nos celerius abluamus. Tonitrua ad comminandum eterne dampnacionis. Et fulgura ad inferendum in anima et corpore [illegible] corda nostra
Veritas autem huius throni reprobabit omnes fallacias, puritas elongabit a se omnes spurcicias, equitas condempnabit omnes superbias
bonitas confutabit omnes seviciam seu maliciam, felicitas augmentabit [illegible] miserias. Agitur in [illegible] consilium apostoli ad Hebreos
4° Adeamus cum fiducia ad thronum gracie dei ut graciam et misericordiam inveniamus in tempore oportuno. Cum fiducia vero accedere si inmaculati fuimus.

no. Nonus cum secundum beatum Augustinum in sermone de innocentibus ipsi beati parvuli iure dicuntur flores martirum sicut quasi prime gemme erumpentes
de arbore ecclesie, ideo ista pars capituli que specialiter agit de istis honorabilis agno vero in virginitate simplicitate fidelitate et mentis acbitate
conformibus applicatur ipsis et ista pars in eorum festo ecclesia per epistolam legitur. Licet enim non fuerint in illa perfectione vite de qua hic agitur nec et
deum laudaverunt nec eius fidem predicaverunt. qui et si fuerunt virgines tamen virginitas in eis nullius fuit meriti. qui nec concupiscenciam senciebant
nec ad actum oppositum virginitati potentes fuerunt qui non fuerunt secuti Christum sed potius Christus eos ut videtur quia et ante ipsum fuerunt interfecti qui
et si mendaces non fuerunt, mirum non est quia nec verum nec falsum dicere potuerunt. tamen ista pars capituli que agit de perfectis martiribus applicatur eis
quia ut dictum est ipsi iure dicuntur martirum flores. et quia in principio temporis gracie pro Christo mortem subierunt. Applicatur eis melius racione dignitatis hec
nunc. racione testimonii racione premii racione societatis racione puritatis racione simplicitatis et racione felicitatis. Racione quidem dignitatis quia dominus de quo hic
agitur et pro quo fuerunt mortui agnus innocentissimus. Unde inquit agnum Et infra hii secuntur agnum Et ecce ipsi erant agni qui
nunc omnes martires dicuntur innocentes propter corporis racione vite quia nullum peccatum commiserunt. Unde ipsi sunt illi de quibus in psalmo innocentes et
recti adheserunt michi. Secundo racione pene quia innocenter passi fuerunt. Unde in psalmo Effuderunt sanguinem innocentem. Tercio racione cause quia
pro innocente occisi fuerunt pro illo scilicet de quo in psalmo innocens ~~et recti adheserunt michi~~ manibus et mundo corde. Quarto racione innocencie
asscribende quia eos tanquam innocentes [illegible] non credimus effusione sui proprii sanguinis pro Christo innocenter effusi baptismalem innocenciam meruerunt
Unde Christus in psalmo lavabo inter innocentes manus meas. Racione eciam numeri non quod essent centum quadraginta quatuor milia. non enim tot erant eciam
in tota iudea arbitratu et infra. sed quia multi erant. Non enim solum fuerunt interfecti de bethleem sed et multi fuerunt interfecti de
tribu beniamin vicina. quod probatur Matthei 2° super capitulum 2° per hoc quod ibi dicitur Rachel plorans filios suos. Rachel autem non fuit mater iude
in cuius sorte fuit bethleem sed mater beniamin. Racione insuper testimonii fuerunt enim testes Christi et si non loquendo et predicando
plorando tamen et ululando. et non solum per se sed eciam per matres eorum miseras que necem ipsorum intuebantur. Et potest dici fuisse
vox ista. vox aquarum multarum quia illi pueri fuerunt de multis populis quia de tribu iuda et beniamin. Et vox tonitrui magni
quia vox illa lugubris sonuit in civitate terrebat herodem et suos carnifices. Et vox citharedorum [illegible] quoniam ad matres
miseras que videntes natos suos sic interfici. frangebant capillos scindebant vestes laniabant facies et ita citharizabant
in citharis suis. Et tunc ut dicit Mattheus adimpletum fuit quod dicitur Jeremie 31 Vox in excelsis audita est lamentacionis fletus et luctus
Rachel plorantis filios suos et nolentis consolari super eis quia non sunt. Racione melius premii. laudaverunt enim deum et si non
loquendo tamen moriendo premium enim dei non loquendo sed moriendo confessi sunt. Unde et hic dicitur quod cantabant quasi canticum novum
Et bene novum quia sine verbo et moriendo cantabant. Racione [illegible] societatis fuerunt enim in ordine [illegible] agni et in carnibus integritate
absque omni concupiscencia Unde de ipsis hic dicitur hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Fuerunt enim sine actuali pravitate sine actuali
pravitate ad malum sine actuali difficultate ad bonum et sine actuali pugne gravitate. Dico sine actuali pravitate quia nunquam peccatum
actuale commiserunt Unde de ipsis hic dicitur quod cum mulieribus non sunt coinquinati Ut non solum fornicatur hic mulieres per fornicacionem et coinquinacionem
per concubitum carnalem sed eciam mulieres fornicantur per corporalibus [illegible] et coinquinacionem per fornicacionem spiritualem que est de peccatis actualibus
vel dispositio ad ipsa quod dico propter peccata venalia per que non proprie fornicatur anima a deo suo tamen disponitur ad fornicandum
ergo de istis quod cum mulieribus non sunt coinquinati id est nullo peccato actuali nec mortali nec veniali inquinaverunt animas. Dico sine
sine actuali pravitate sive ad malum et difficultate ad bonum et pugne gravitate quia licet habuerint radicem omnium istorum
scilicet originale ac per hoc fuerint habituati et in radice morbosa pravitate ad malum difficultate ad bonum et rebellione carnis
ad spiritum tamen hec nunquam actualiter senserunt quia antequam possent actu concupiscere vitam suam finientes baptismo sive sanguinis deal-
bari meruerunt. Unde de ipsis potest exponi quod scribitur supra 7° hii sunt qui venerunt ex magna tribulacione et laverunt et dealbaverunt
stolas suas in sanguine. Et vere ex magna tribulacione. Ipsos enim secundum Augustinum in sermone velut primas ecclesie gemmas persecucionis
pruina decoxit. Et bene in sanguine agni quia sanguis unicuique istorum quo baptisati fuerunt et dealbati fuit quodammodo
sanguis agni id est Christi quia pro sanguine fundebatur et in quolibet istorum fundebatur sanguis Christi. Habuerunt ergo quasi inter omnes sanctos
singularem puritatem et cum hoc martirii acerbitatem propter quod bene dicitur quod secuntur agnum quocunque ierit quia in principio medio et fine con-
formes ei fuerunt. Et quia nichil digne offertur deo nisi quod est purum et sine macula et quia isti inter omnes sanctos quasi singulariter fuerunt
immaculati ideo primi fuerunt deo oblati propter quod racione puritatis dicitur de eis quod empti sunt ex hominibus primicie deo et agno Empti
id est exempti sunt ex omni terra corruptione et ex omni terrena conversacione ut sint primicie id est primi oblati deo et agno. Vere primicie
hominum quia fuerunt primi flores et prime segetes ecclesie primi testes et primi comites [illegible] prima sacrificia ymmo et prima holocausta
oblata Christo deo post Christi nativitatem. Item racione simplicitatis Cum enim interficiebantur non irascebantur interfectoribus nec conspiciendo
se mentiebantur quia in ore ipsorum non est inventum mendacium. Racione melius felicitatis sunt omnes nempe sancti de istis quasi
singulariter dicitur quod sine macula sunt ante thronum dei. Vere sine macula quia et si fuerint concepti in originali nullum tamen peccatum actuale
maculam contraxerunt. quod de paucis sanctis dicitur. Si tamen de agno potest glosam virgine possit dici [illegible] Quocunque ierit secuntur agnum
hoc dicitur quia qui ubique fuerunt ibi socii fuerunt enim simul cum Christo in mundo quia simul nati In bello quia simul passi In limbo quia simul clausi.
In celo quia simul beati Cum mundo dico simul fuerunt quia quasi simul cum Christo nati sunt in mundo sub uno tempore sub uno principe id est cesare

etate et in eadem regione. Similiter etiam fuit in bello quia persecutionem passi fuerunt et sub eodem tyranno. Cum enim isti pueri occidebantur Christus fugatus in Egyptum parcebatur. Christum enim primo secundum intencionem Herodis ipse occidebat quia solum ipsius mortem cupiebat. Unde quantum ad hoc bene dicitur quod secuti sunt agnum. Pueri enim fuerunt ibi fugati quia pueri occisi primo et occiso Christo fuit prior et si non tempore tamen in persecutoris intencione. Similiter etiam fuit in limbo quia aliquo tempore simul ibi clausi fuerunt. Anima enim Christi post passionem usque ad resurrectionem fuit in limbo simul cum sanctis patribus. Similiter etiam fuit et sunt in celo quia anime innocentum tunc post Christum fuerunt beate quando cum Christo fuit vestitus inmortalitate. Unde de ipsis potest exponi quod de rotis dicitur Ezechielis primo: Quocumque ibat spiritus illuc eunte spiritu levabantur et rote sequentes eum. Per spiritum hic intelligo Christum qui est actor et inventor spiritalis vite in quo nichil fuit de concupiscencia carnali. Per istas vero rotas istos beatos pueros intelligo qui instar rote sive vite primo cum ipso ceperunt quibus secundum Augustinum in sermone in incipiebat vite primordium ipse fuit cum eodem qui et primus ipse actor pene qui et largitor corone. Dicitur ergo quod quocumque ibat spiritus id est Christus sive in mundum sive in bellum sive ad limbum sive in celum et illuc levabantur et rote id est beati parvuli sequentes. Et bene levabantur quia nasci corporaliter et mori et claudi in limbo totum ad hoc ordinabatur ut nascerentur in celo. Et primo nichil digne offertur deo nisi quod est purum etc.

Christus dicitur agnus propter quinque causas scilicet racione ymolacionis typice, racione predicacionis prophetice, racione condicionis nature, racione demonstracionis autentice, racione visionis sacratissime. Primo Christus dicitur agnus racione ymolacionis typice. Figurabatur enim per agnum ymolatum in pascha, quia vere ipse transivit de peccato ad graciam, de summa miseria ad eternam libertatem, et transibunt de miseria ad vitam et gloriam qui omnes postes id est corpus et anima fuerint eius sanguine per sacramenta ecclesie consignate. De hoc agno habetur Exodi xii: Erat agnus sine macula masculus anniculus etc. Figurabatur etiam per illos duos agnos qui erant iuge sacrificium quorum unus omni die offerebatur mane, alter autem qui erat pinguior offerebatur in vespere, quia Christus mane id est in principio mundi fuit etiam oblatus in aliis. Ipse namque fuit occisus in Abel, ligatus in Ysaac, fugatus in Iacob, consputus in Iob, persecutus in David, [illegible] in Heliseo, cesus et afflictus in prophetis. Unde ipse est agnus qui dicitur Apocalypsis occisus ab origine mundi, supra primo. Ipse ergo fuit in aliis sacrificium matutinum sed postmodum in mundi vespera fuit in seipso realiter et corporaliter oblatus, et ista vespertina oblacio fuit longe pinguior, suavior, efficacior et nobilior quam matutina sicut nobilior est res quam umbra et veritas quam figura. Secundo Christus vocatur agnus racione predicacionis prophetice. Accedit enim ad hoc Ysaie vaticinium dicentis de Christo ad literam Ysaie xvi: Emitte id est emittes agnum scilicet Christum domine scilicet pater dominatorem terre. De petra id est de Ruth que fuit petra dicta propter infidelitatem, fuit enim de regione moabitide. Et de petra deserti quia tunc tota gentilitas erat a deo deserta. Ad montem filie Syon id est ad virginem Mariam que fuit mons ille de quo fuit abscisus lapis id est Christus sine manibus id est sine humano opere, Danielis 2o. Et mons filie Syon quia ipsa de stirpe David genita fuit vera filia Syon. Vel ipsa est mons id est tutamentum militantis ecclesie que est filia Syon id est ecclesie triumphantis. Ad hoc etiam accedit vaticinium Ysaie dicentis de Christo c. liii quantum ad passionem: Sicut ovis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet. Ad hoc idem etiam facit verbum Ieremie c. xi loquentis in persona Christi et dicentis: Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Et bene dicit quasi agnus, quia non agnus sed plus agno, ut hic quasi sit nota non comparacionis sed similitudinis. Agnus enim inter cuncta animalia innocentissimus est et innocencia reputatur, et quia vero inter homines solus fuit innocens, quia ut Petrus [?] dicit qui peccatum non fecit, congruentissime se agno assimulat. Mansuetus inquit id est manu assuetus propter singularem pacienciam. Cum enim male tractaretur non minus resonabat neque murmurabat sed corde tanto magis bene constans pacienciam servabat. Christus enim ad literam est ille rex de quo dicit Zacharias ix: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, [?] Mathei xxi.

Tercio Christus vocatur agnus racione naturalis condicionis. Agnus enim inter cuncta alia dicitur innocentissimus, mansuetissimus, pacientissimus, obedientissimus, agnoscentissimus et fructuosissimus. Dicitur enim agnus ab agnoscendo, nam cum est in medio gregis audit ovem balantem et ad balatum agnoscit eam. Est igitur aliis agnoscentissimus. Est mitissimus et fructuosissimus: valet enim pro pellis ad tegumentum, carnes ad nutrimentum, intestina ad musicum instrumentum et fimus valet ad terre fomentum. De Christo autem dico inter cunctos homines dici potest quod ipse solus est innocentissimus, mansuetissimus etc. Unde propter istas proprietates quas habet cum agno in innocencia, in paciencia, in mansuetudine, in obediencia, in noticia: pendens denique in cruce agnovit balantem id est plorantem matrem suam et dixit: Mulier ecce filius tuus. Et in utilitate summa quam attulit humano generi. Verba enim eius, facta et opera, corpus et anima, sanguis, sudor et lacrime, fames, sitis et fatigacio fuerunt et sunt nobis summe fructuosa. Propter istas ergo condiciones Christus appellatur agnus a prophetis et ab aliis sanctis. Unde propter ipsius innocenciam, pacienciam et obedienciam dicitur de ipso Ysaie xi: Habitabit lupus cum agno, id est Iudas cum Christo. Et cum hoc lupus et agnus id est Iudas et Christus pascentur simul. Intingebat namque proditor manum suam in parapside salvatoris. Quid ergo innocencius, quid mansuecius, quid benignius Christo? Habitabat nempe cum eo quem sciebat suum esse traditorem. Est etiam agnus quia ex sua naturali condicione animal ymolaticium et aptius sicut ad sacrificia et holocausta. Unde secundum legem veterem plura fiebant deo sacrificia de agnis quam de aliis [illegible]. Propter quod et ipse qui pro nobis ymolatus fuit comparavit se agno et discipulos suos qui pro ipso ymolandi fuerant comparavit agnis. De eis Luce x: Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Quarto Christus appellatur agnus racione demonstracionis autentice. Cum enim olim prophete quasi venturum predixissent, precursor eius Iohannes digito suo demonstravit esse presentem vocans eum valde autentice agnum dei: Ecce agnus dei id est qui est deus etc., Iohannis primo. De quo etiam statim post eodem capitulo subditur: Ego testimonium perhibui quia hic est filius dei. Quinto vocatur Christus agnus racione visionis sacratissime. Iohannes namque diversas vidit in Apocalypsi quam plura de Christo sub specie agni. Primo profunditatem sue sapiencie. Apocalypsis v: Dignus est agnus qui occisus est aperire librum etc., quem nemo aperire valuit in celo neque in terra neque subtus terram. Ipse tamen librum id est scripturam sacram et etiam dispensacionem aperuit et dissolvit signacula figurarum. Secundo vidit severitatem sue iusticie. Apocalypsis vi dicit quod in die iudicii dicent mali petris et montibus: Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni, quoniam venit dies magnus ire ipsius et quis poterit stare. Quasi diceret nemo, tanta erit severitas iusticie agni que per iram eius depugnatur. Vidit tercio magnitudinem sue potestatis. Dicit enim infra xvii quod agnus est dominus dominorum et rex regum. Vidit quarto immensitatem sue benivolencie que apparet quod [illegible] cum hominibus [illegible]. Dicit enim: Vidi et ecce agnus stabat supra montem Syon et cum eo centum xliiii milia etc. De quibus statim subditur: Hii secuntur agnum quocumque ierit. Item quod pro hominibus mori voluit ut haberent miram formositatem. Dicit enim angelus Iohanni de sanctis hominibus supra vii: Hii sunt qui venerunt ex magna tribulacione et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni. Item quod contraxit cum hominibus novam affinitatem, non enim eos homines duxit iste agnus in sponsam et uxorem de qua dicitur infra xix: Venerunt nupcie agni et uxor agni

[pa]raverit se. Et infra xix dicit angelus de agno: Veni et ostendam tibi sponsam uxorem agni. Item quod sic regit et gubernat homines quod deducat eos
homines ad aeternam felicitatem. De ipsis enim dicit angelus Iohanni supra vii°: quod agnus qui in medio throni est reget eos scilicet electos homines
et deducet eos ad vitae fontes aquarum. De quibus electis hominibus dicit infra xix°: Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et xxii
Beati qui lavant stolas suas in sanguine agni ut sit potestas eorum in ligno vitae et per portas intrent civitatem. Quinto et ultimo sub
agni similitudine vidit Iohannes de Christo plenitudinem omnis sufficientiae. Vidit enim et audivit vocem angelorum multorum dicentium magna voce: Dignus
est agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam. Et sequitur:
Sedenti super thronum et agno benedictio honor et gloria et potestas in saecula saeculorum. Ipsum ergo vocat ecclesia Christum agnum et petit ab eo
misericordiam sub nomine agni dicens: Agnus Dei qui tollis peccata mundi etc. Sed proh dolor multi sunt qui non considerant ista quae de agno Dei
quia ei se non conformant sed potius ei repugnant et tamen certum est quod ab eo vincentur. De quibus dicitur infra xvii: Hi scilicet peccatores
pugnabunt cum agno sed agnus vincet eos. Et sunt omnes illi qui sequuntur bestiam vel diabolum vel antichristum et accipiunt in fronte sua vel in
mente caracterem bestiae vel amorem peccati. De quorum quolibet dicitur infra xiiii°: quod hic bibet de vino irae Dei et cruciabitur igne
et sulphure in conspectu sanctorum angelorum et ante conspectum agni. Non sic autem sit de nobis sed sic vivamus insigniti signo agni caritate
ut nunc stemus cum eo super montem Syon et tandem perveniamus ad illam civitatem de qua dicitur infra xxi° quod claritas Dei illuminabit eam
et lucerna eius est agnus. De quo Iohannes hic dicit quod vidit eum stare super montem Syon. Per stare vero agni designatur etc. Vide [illegible] folia

Non enim [illegible]. Et cantabant quasi canticum novum. Quamvis dicit psalmi vel hymni divinae laudis fuerunt sub antiquo testamento melodias
a David apparatas et divinitus inspiratas, ille tamen melodiae decantationis psalmorum non sunt receptae a Iudaeis. Merito enim ille
melodiae tempore umbrarum apparatae obmissae sunt tempore lucis et veritatis scilicet novi testamenti. Quod quidem tempus quod est plenae et novae
laetitiae merito debuit habere novam [illegible] et ordinationem cantica. Nam David in spiritu longe previdens saepe dicit: Cantate domino
canticum novum et similia. Et tunc quaeritur utrum psalmi hymni et orationes ecclesiae [illegible] melodiis [illegible] decantentur. Quod distincte
loquendo recitarent. Et videtur quod non quia propter modulos musicos fit ut non intelligantur verba quae cantantur sed solum sonus cantantium
audiatur. Quod non fit sine peccato. Dicit enim Augustinus x Confessionum: Cum mihi accidit ut me amplius cantus quam res quae cantatur moveat, poena-
liter me peccare confiteor et tunc mallem non audire cantantem. Et ibidem dicit quod anima in ipso cantu delectatio carnis se immisceat
mixtus. Melos cantilenarum suavium quibus Davidicum psalterium decantatur ab auribus meis removeri velim atque ipsius ecclesiae
tutiusque mihi videtur quod de Alexandrino episcopo Athanasio saepe mihi dictum commemini qui tam modico flexu vocis faciebat
sonare lectorem psalmi ut pronuntianti vicinior esset quam cantanti. Oppositum arguitur per beatum Augustinum ibidem subiungentem: Verum-
tamen cum reminiscor lacrimarum mearum quas fudi ad cantica ecclesiae tuae in primordiis recuperatae fidei meae et nunc ipse commoveor
non a cantu sed rebus quae cantantur cum liquida voce et convenientissima modulatione, magnam instituti huius utilitatem rursus agnosco. Ita
fluctuo tamen inter periculum voluptatis animi et experimentum medicinale salutaris magisque adducor non quidem
irrefragabilem sententiam proferens cantandi consuetudinem approbare in ecclesia ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis
alacrius assurgat. Item ipse enim sanctus dicit: religiosius et ardentius sentio moveri animos nostros in flammam pietatis cum
dulciter cantantur quam si non ita cantarentur. Et in prologo super psalterium loquens de institutione ordinis ecclesiae pro decantatione
psalmorum dicit: O rem mirandi ingenii sapientis institutum. Videbis enim spiritus sanctus obluctatores ac resistentes etc. Vide ante [illegible] folia
Ad idem est multiplex institutionis ritus divinae laudis et cultus sub veteri testamento. Unde legitur in Exodo quod submerso pharaone Moyses
cum filiis Israel canticum cecinerunt domino dicentes: Cantemus domino. Gloriose enim honorificatus est, equum et ascensorem proiecit in mare. Et xv
Et post haec singula divinae dispositionis non ignarus in decacordo psalterio laudes domino cecinit et nos ad consimiles hortatur. Unde dicit: Cantate
Nec solum vocali cantu vult nos in laude Dei [illegible] sed etiam per manum facta musicae artis instrumenta divinum laudari commonens
ait: Laudate dominum in sono tubae, laudate eum in psalterio et cithara, in tympano et choro, in chordis et organo, quasi dicat: Laudate eum omnino
quantumcumque potestis et adhuc ad eius condignam laudem non attingetis. Unde Ecclesiastici xliii: Benedicentes dominum exaltate eum
quantum potestis; maior est enim omni laude. Et ideo quia ipsum condigne laudare non valemus, balbutiendo tamen prout possumus excel-
sa Dei resonamus et voce et citharum specie et melodiarum dulcedine. Notandum ergo quod musicalis modulatio primum originem
habuit in ecclesia Dei a beato Ignatio martire. Post hoc a beato Ambrosio Mediolanensi episcopo coepit habere usus musice in
ecclesia Romana. Post quos beatus Gregorius papa spiritu sancto ut fertur ei assistente et dictante multa cantica ecclesiae modulamine
et cantu Romanae ecclesiae quo per annum circulum divinum celebretur officium condidit et distribuit propter causas dictas. Ut autem
ecclesiasticus cantus utilis et aptus sit ad augendam devotionem et non impediens eam requiritur ut decurrat ita quod intelligentiam
non turbet sed quod ibi cantus pausationem finalem recipiat ubi sensus verborum distinctionem facit et ut secundum temporis qualitatem
secundum sensum verborum cantus varietur ita ut sic melodia decurrat ut illud quod verba sonant cantus exprimere videatur. Cantus
vero reprehensibilis est si in tristi tempore et materia salientem modulationem adducit vel in materia laeta lacrimabilem.
[Re]prehendendum est ergo secundum auctores musice quod talis cantus modulet ut in adversis deprimatur et in prosperis exaltetur. Com[men-
dandum] est [illegible] ad materiam laetam in istis antiphonis: [illegible] regem gloriae et Exultant angeli etc. Ubi inveniuntur antiphonae multae
quae non tantum in verbis sed etiam in cantu meliorem sonare videntur et illae amplius et salubrius afficiunt animos audientium quam si
cantu intelligibiliter legerentur. Ex quibus omnibus patet conclusio quod orationes ecclesiae psalmi hymni divinae laudis publice efficaciores
et apud Deum exaudibiliores redduntur per congruam et aptam melodiam et aliis [illegible] caerimoniis gestibus et apparatibus.
Et haec inquantum huiusmodi ad magnificentiam divinae laudis et ad devotionem audientium amplius cooperantur. Hoc dico notanter quod novitates
et singularitates ab huiusmodi gestibus removendae sunt et maxime curiositas et lascivia de cantu in ecclesia declinanda sunt quia
magis ad ostentationem hominum et delectationem vanam aurium faciunt talia quam inde devotio audientium comparatur. Unde quod devotio
comparatur per sensum verborum divini eloquii diligenter decantatorum, non per modulos nimis varios fractos curiosos et lascivos
quia et verba corrumpunt et sensum sopiunt cum solum cantionum sonus ab audientibus attendatur, quod non fit sine peccato ut dicit Augustinus.
Talis ergo cantus male morigeratus reprobatur a philosophis et indicatur a bene institutis civilibus politicis pestifer. Unde Boethius
in prologo suae musicae dicit quod fuit olim prudens ac modesta musica dum simplicioribus organis ageretur. Ubi vero varie permix-
ta [illegible] tractata est amisit gravitatis atque virtutis modum et paene in turpitudinem prolapsa minime antiquam speciem servat. Unde Plato
praecepit minime oportere pueros ad omnes modulos erudiri sed potius ad valentes ac simplices. Et subdit Boethius: Unde
magnam esse custodiam reipublicae arbitratur Plato musicam optime morigeratam pudenter [illegible] coniunctam ita ut sit modesta

[illegible] per angelum intelligitur prelatus et pastor qui debet esse vita angelicus et doctrina purgando illuminando et perficiendo subditos inferiores [illegible] omnes [illegible] errores et [illegible] ad penitenciam [illegible] revocat / dum confortatur ad [illegible] / [illegible] etiam regnum ut supplicans [illegible] / dum [illegible] impediat [illegible] autem consistit [illegible] prelaty [illegible] officium [illegible] / [illegible] administratum [illegible] in [illegible] capiunt salutem. Et prelati non ad dominium sed ad ministerium [illegible] assumuntur [illegible] [illegible] nos [illegible] ut ministros [illegible] omnibus ad placitum omnia mi[illegible] fieri in susceptione prelatus. ut [illegible] non debent [illegible] sed magis [illegible] rectores [illegible] nolo [illegible] in illud [illegible] officium [illegible] [illegible] et [illegible] non [illegible] in clero [illegible] forma facti gregis ex animo. [illegible] prelatus [illegible] vite [illegible] neque nubent neque nubentur sed sunt sicut angeli dei in celo / prelatus [illegible] liber [illegible] mediatrix [illegible] et prelati debent esse mediatores [illegible] Cum [illegible] in [illegible] est. [illegible] [illegible] Mal. 2° labia sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius quia angelus domini exercituum est [illegible] [illegible] et [illegible] est [illegible] prelatus debet esse [illegible] orationum [illegible] Ego obtuli orationem tuam domino [illegible] et prelati debent orare pro populo [illegible] Mach. [illegible] hic est fratrum amator et populi Israel hic est qui multum orat pro populo et pro universa sancta civitate [illegible]

[illegible]	[illegible] et [illegible]	raphael	[illegible]	dormivit	[illegible]	
[illegible]	et [illegible]	thobiam	[illegible]	ut [illegible]		
[illegible]	et hortatur	duxit	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	[illegible]	malos ut	[illegible]	corpus [illegible]		
	[illegible]	[illegible]				
orat	et gaudet	[illegible]	laudat	sine sumptu		

[illegible] decem [illegible] octava [illegible] Ieremias 31 [illegible]

[illegible] q[illegible] [illegible] et [illegible] et laudabilis eius [illegible] magnum [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] abraham [illegible] [illegible] tollere [illegible] [illegible] ad dominum deum excelsum possessorem celi et terre quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligae non accipiam ex omnibus [illegible] abraham [illegible] hostes [illegible] et predam [illegible] [illegible] non debent accipere munera [illegible] occulte vel aperte [illegible] filo subtegminis et corrigia caligae [illegible] ad dominum [illegible] [illegible] accepimus ab aliquo [illegible] per moysen [illegible] et [illegible] [illegible] debent accipere [illegible] samuel [illegible] coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem istam [illegible] loquimini ad me coram deo et coram [illegible] eius utrum bovem cuiusquam tulerim aut asinum [illegible] [illegible] orare pro vobis [illegible] [illegible] debent munera accipere [illegible] [illegible] Naaman [illegible] Vade lavare septies in iordane et mundaberis [illegible] accipere [illegible] obtulisset [illegible] accipere [illegible] quod [illegible] dixit [illegible] accipere. accipere est [illegible] accepit [illegible] fuit

Sardius pre ceteris aliis [illegible] claritatem ad diuina exempla cognoscendi
calibus quod confortat vigorem ad ea in cogitacione constituta perficienda
Ferventioribus quod inflammat caliditatem ad ea perfecta complacendi [illegible] dilectionem

Primo [illegible] Lucerna pedibus meis verbum tuum et lumen semitis meis ps. 118 [illegible] ps. 18 preceptum domini lucidum [illegible]
Clara enim est et numquam marcescit sapientia et facile videtur ab hiis qui diligunt eam et invenitur ab hiis qui querunt eam.
Preoccupat qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam [illegible] Sap. 6

[illegible] efficaciam [illegible] Confirma me in verbis tuis ps. 118. Unde quia sapientia confortavit sapientem
super x principes civitatis Eccl. 7 [illegible] quia melior est sapientia quam vires ut scribitur Sap. 6

[illegible] ps. Ignitum eloquium tuum vehementer et servus tuus dilexit illud [illegible] fortis est ut mors dilectio
lampades eius lampades ignis atque flammarum et aque multe non potuerunt extinguere caritatem
nec flumina obruent illam Cant. ultimo. [illegible]

[illegible] eloquium [illegible] in epistola [illegible] [illegible] efficaciam verbi dei
[illegible] cum ambularent [illegible] ardens [illegible] loqueretur in via [illegible]
[illegible] in nobis [illegible] loquitur [illegible] vobis [illegible]
[illegible] scripturas [illegible] inflammabit te [illegible] ignitum eloquium eius vehementer

Alanus in Anticlaudiano: Beniamin radiis auro flammat et omnis
Scintillis lapidum duodeno sydere fulget
Clauditur eius vestis auro perfusa refulgens
Argento [illegible] veste [illegible]
[illegible] puro celi fulgentior astro

Jeronimus ad Paulinum: Oro te frater carissime inter scripturas
verba vivere ista meditari nil aliud nosse nil querere
nonne tibi videtur iam hic in terris celestis regni habitaculum [illegible]

Tanta claritatis luce sardius rutilat ut ceterorum aliorum speciem luce [illegible] et ostendat [illegible]
[illegible] lignum putridum [illegible] et alia [illegible] lucere [illegible] luce et [illegible] colorem [illegible]
ut de nocte videntur lucida de die colorata [illegible] sapientia ceterorum aliorum speciem
luce [illegible] et colorem [illegible]. [illegible]

Clarus fuit Daniel cum ei dixisset Balthasar si vales scripturam legere et interpretationem eius indicare purpura vestieris et torquem auream circa
collum habebis etc. Respondit munera tua tibi sint et dona domus tue alteri da scripturam autem legam tibi et interpretationem ostendam tibi Dan. 5. Per hoc notatur
quod doctores et predicatores sacre scripture pro exponenda non debent munera accipere [illegible]
Secundus fuit Petrus Act. 8 cum ei dixisset Simon magus date mihi hanc potestatem etc. [illegible] pecunia tua tecum sit in perditionem [illegible]
[illegible] non debent [illegible] Tercius fuit Naboth de quo 3 Reg. 21 cum ei
dixisset Achab da mihi vineam tuam ut faciam in ea ortum olerum dabo tibi vineam meliorem pro ea aut pecuniam accipe [illegible]
sit mihi dominus ne dem tibi hereditatem patrum meorum. Per hoc [illegible] [illegible] temporalibus [illegible] in quo est
[illegible] commutatio [illegible] [illegible] temporalis etc.

ac simplex et masculina non effeminata nec vaga aut lasciva. Vnde est quod magnam vim habet musica conciliandi in homine habitum vel illam passionem bonam vel malam ut ibidem per Boetium et philosophum 8° politicorum declarante magnam esse vim musice melodie in alteratione corporum et animorum. Habet enim delectacionem naturalem propter quod omnibus etatibus et omnibus moribus usus ipsius aptus est. Cuius ratio Boecius reddit dicens: Ut etiam quidam philosophorum dixerunt quod dispositio homini quedam consistit in proporcionibus armonicis quibus proporcionantur soni in musicalibus melodiis, (ut) sunt dyatesseron dyapente dyapason. Unde idem dicit: Illud in pueris parvulis quod totius anime nostre corporisque compago musica coaptatione coniuncta est. Nam ut sese corporis affectus habet, ita etiam pulsus cordis motibus incitatur. Et subdit: Cum enim, inquit, eo quod in nobis est coniunctum et convenienter compactum coaptatur, quod in sonis apte conveniens est, eo quod delectamur nos, quod ipsos eadem similitudine compactos esse cognoscimus. Amica est enim similitudo, dissimilitudo vero odiosa atque contraria. Hinc etiam morum quoque maxime permutaciones fiunt. Lascivus quippe animus lascivioribus delectatur modis et sepe eosdem audiens emollitur. Rursus asperior mens vel incitacionibus gaudet modis vel concitatur. Et hinc est ut Boecius dicit quod etiam modi musici gentium vocabulo designati sunt, ut modus lidius, frigius etc. [illegible] ... melodia musicali. Item diverse gentes secundum diversitatem complexionum secundum dispositionem naturalem sui delectantur vel [illegible] ... et naturalis corporis dispositionis aliis et aliis melodiis incitantur et delectantur. Unde Boecius: Illud vero intelligi est in gentibus posse, nam que asperiores sunt, Getarum duritiis delectantur modis; que vero mansuete, mediocribus. [illegible] ... vel mali [illegible] ... vel dispositionis moralis in homine quedam indicat ipsius alteracio [illegible] melodie per quod dictum est. Diversis ingeniis melodiarum [illegible] ... morbi corporis et animarum [illegible] ... ad perfectum medicari. Ita sane [illegible] pertinet [illegible] consonanciarum musicalium [illegible] ... Nam melodia musicalis repellit hominem melancolias [illegible] ... vires herbarum vel medicamentum per quod dictum est [illegible] ... armonias seu consonantes rerum quarumlibet proporciones et [illegible] et ordines. Item nota quod musica prout sumitur generaliter est scientia que considerat omnes armonias [illegible] ... musica scilicet mundana, humana et instrumentalis. Mundana consistit in elementis et [illegible] ... et secundum hoc apud doctores triplex distinguitur musica [illegible] ... celestium corporum proporcionata vicissitudo noctium, planetarum et temporalium. Nam ad eam pertinet consonancie proporcio [illegible] ... veris et estatis, autumpni et hyemis. Et quia in hac musica macrocosmi [illegible] consonancie alternaciones lucis et tenebrarum [illegible] ... que sub tempore variantur [illegible] ... barbarismus quo a suis consonantiis exorbitat. Dicitur via [illegible] ... Humana vero musica pertinet ad microcosmum id est hominem. Et hec musica alia consistit in corpore, alia in anima, alia in coniunctione corporis et anime. Ad primam pertinet debita proporcio membrorum humani corporis et quatuor humorum et quatuor elementarum qualitatum. Legitima et proporcionalis [illegible] ... armonie consonancia pertinet ad secundam mediam [illegible] ... musica quo ad animam pertinet virtutum ordo et earum consonancie [illegible] et actuum interiorum et exteriorum ipsius gracia et legitima moderacio atque hominum inter se caritativa concordia et pacifica consensio. Hec autem musica [illegible] ... barbarizat et a suis armonicis [illegible] longe aberrat. Ad hanc etiam musicam humanam pertinet illa naturalis amicitia qua anima corpori [illegible] ... colligatur ad mutuam [illegible] ... Et hec musica consistit in hoc ut amet carnem [illegible] plus spiritus ut foveat corpus [illegible] ... Tercia musica est instrumentalis et illa consistit in sonorum armonica concordia. Et ista est duplex secundum quod [illegible] ... instrumenta naturalia vociferandi que sunt ista scilicet duo labia, quatuor dentes [illegible] ... lingue, arteria, guttur et concavitas pulmonis. Et quia sine humectacione [illegible] ... talium instrumentorum non potest vox nasci, [illegible] ... est aqua que sine debita organorum vociferandi humectacione [illegible] sonoritas non potest fieri [illegible] ... Alia vero musica instrumentalis [illegible] instrumentis artificialibus ut sunt organa, [illegible] ... cithare et similia [illegible] ... musicorum melodia [illegible] ... suavior et efficacior [illegible] ... quia [illegible] ... nobis qualia et [illegible] vocum armonia [illegible] formata placabilique nos monet et invitat.

Et vidi alterum angelum volantem per medium celi habentem ewangelium eternum ut ewangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et linguam et populum, magna voce dicens: Timete dominum et date illi honorem quia venit hora iudicii eius, et adorate eum qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt et fontes aquarum.

[illegible] ... in qua porta [illegible] adiutorium collata ecclesie scilicet agni et familie eius, subdit notificacionem premii vel mercedis [illegible] familie scilicet ecclesie contra draconis [illegible] Beda vel post admonicio fidelium ut accedat ad familiam ecclesie et declinet a familia draconis [illegible] ... Et dividitur in duas partes: primo ponitur [illegible] ... sive admonicionis premissio, [illegible] ipsius iudicii et [illegible] ... ibi: Et vidi et ecce nubes candida etc. Prima subdividitur in quatuor [illegible] ... introducto angelo invitat ad familiam ecclesie [illegible] ... Secundo subdit introducto angelo admonentem recessum a familia draconis [illegible] ... ibi: Et alius angelus secutus est etc. Tercio subiungit introducto angelo denunciantem dampnacionem familie draconis, ibi: Et tercius angelus [illegible] ... subdit revelacionem et denunciacionem mercedis et glorie sanctorum, ibi: Et audivi vocem de celo dicentem michi etc. In prima duo ponuntur: primo angeli [illegible] ... et admonentis descripcio; secundo admonicionis specificacio, ibi: dicens: Timete dominum. [illegible] ... Dicit ergo: Et vidi scilicet visione intellectuali alterum angelum per quem ordo predicatorum designatur secundum glosam [illegible] ... quia [illegible] ... vidi alterum angelum [illegible] ... predicatores ecclesie [illegible] ... predicat [illegible] ... super vero [illegible] ... de sermonibus [illegible] ... in persona omnium [illegible] ... de quo predictum est in [illegible] ... vocatur hic angelus [illegible] ... vocabitur nomen eius magni consilii angelus [illegible] ... agnus tunc [illegible] ... et [illegible] ... Et ideo [illegible] ... Et vidi alterum angelum id est ordinem predicatorum. [illegible] ... alius ordo predicatorum [illegible] ... caput electi [illegible] ... licet in intencione sunt enim [illegible] ... nota vite [illegible] ... sublimitas et auctoritas [illegible] ... ut dicit Richardus [illegible] ... ut scilicet auctoritas compellat humilitatem ne sit pusillanimis, humilitas autem reprimat auctoritatem ne sit presumptuosa [illegible] ... volantem scilicet per celeritatem et sublimitatem [illegible] ... a terrenis se sublevantem et ad celestia sustollentem [illegible] ... velociter et prompte officium [illegible] ... a terrenis se sublevantem.

et veloce discurrente ysa. 60 qui sunt isti qui ut nubes volant/ ~~per medium celi~~ et quasi columbe ad fenestras suas ut nubes enim volant
quia a terrenis depressi pennis virtutum sublevati pluunt verbis et choruscant miraculis ad fenestras autem suas velut columbe sunt
quia per hec que contemplacione conspiciunt nil terrenum concupiscunt sed gaudia eterna intente contemplantur. Ezechielis hanc. Et subditur in littera per medium celi
id est per eminenciam virtutibus alta et splendore divine cognicionis lucida/ vel per medium celi id est per concordiam utriusque testamenti// primum celi est
vetus testamentum per hec non volat manicheus qui vetus testamentum non recipit summum est novum testamentum per hec non volat iudeus qui
novum testamentum non recipit nec in christum. Item medium autem celi est concordia utriusque testamenti per quod volat fidelis predicator unde
ps. de medio petre dabunt vocem Zach. 6 vidi et ecce quatuor quadrige egredientes de medio duorum moncium. Ideo subditur in littera
habentem ewangelium eternum super potestatem preposicionum civitatis ut ewangelizaret per administracionem sui officii sedentibus doctrine celestis super terram id est
electis quiescentibus in deo preter terrene cupiditatis subiectionem. Et apponit quod premisit de super omnem gentem non tamen super unam. Et quia in
gentibus sunt tribus non subdit. Et tribum. Et quia in tribu sunt lingue non subdit. Et linguam. Et quia in lingua sunt populi diversi non subdit. Et
populum. Sic oppositum est super unum. Hec est quod dubium erat quia debet predicare ewangelium in toto mundo et tunc veniet finis ut ewangelista
dicens magna voce id est magna admonicione intonante ut ait richardus. Distinguens predicta modo dicto Christus quibus ita declarat per
perfecto predicatore quo ad multa primo quo ad vite sublimitatem et officii auctoritatem quia sunt angeli qui missi mittuntur. Math. quod
Ecce ego mitto vos. Secundo ex eius predicabunt nisi mittantur. Hoc primo corpus perfecto quantum ad predicacionis rectitudinem et in predicando
agilitatem in hec quod ait volantem per medium celi. non declinantem ad dexteram vel ad sinistram. omnibus doctrina celica communicando agilitate
discurrendo unde hanc volat autem per medium celi id est sancti predicatores incedunt velociter precedendo christum per eminentiam volat per medium celi
quia mentis contemplacione celestia petunt non terrenis inherent et subiectos eis populos ad celestia verbis lucidis et factis invitant
et quia tantum sic eorum omnium super hoc audivi vocem unius aquile volantis per medium celi. Ibi dicitur. Tertio primo corpus perfecto quantum ad
sapiencie celestis veritatem in hec quod ait habentem ewangelium eternum. Ewangelium enim bonum nuncium vel bona nunciacio dicitur ut ait Augustinus libro
contra Faustum. Et libro quinto nil aliud est ewangelium quam predicacio et mandatum quod in duobus consistit scilicet in professione et operacione. Et dicitur eternum
testamentum quia in eternum numquam mutatur. Ait Gregorius super Ezech. omelia 6 primo. Propter. Unde ewangelium est doctrina ysaie 61. Ad annunciandum
mansuetis misit me. Alia littera habet hoc. Quarto Ewangelizare pauperibus misit me. Et dicitur eternum quia in quod ewangelium promittit eterna
manebit primo enim quod nunciat quod nunciatur numquam hanc hec ewangelium dicitur ut eternum quia promittit eterna agit 3o punctum
agite appropinquabit enim regnum celorum. Lex vero vetus temporalia promittebat. ysaie primo si me audieritis. bona terre comedetis. Et
nota quod habentem ewangelium scilicet in corde per intellectum et amorem in ore per doctrinam et predicacionem in manu per operis adimplecionem. Et enim tunc
modo predicator eternum debet habere de primo ps. in corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi. Proverbiorum 3o misericordia et veritas non te
deserant circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui. De 2o Iudith. Ecce homo apud apparuit in ore
loquitur id est ewangelium in ore predicatoris ysaie sexto flamma necessitas ps. semper laus eius in ore meo. De 3o Ezech. primo vidi altum
aliud habentem libellum in manu ps. gladii ancipites in manibus eorum. Multi vero non habent ewangelium sed vaniloquia quia magis
nunciat vanitatem quam veritatem vel bonitatem de quibus in ps. narraverunt michi iniqui fabulaciones etc. Multi eciam portant litteras
mortis contra se sicut urias 2o Reg. Et ut qui bene docet et male vivit Augustinus in libro super Iacob perperam bene docere et male
vivere nil aliud est quam se sua lingua dampnare. Ro. 2o in quo alterum iudicas teipsum condempnas eadem enim agis que iudicas etc.
Quinto primo corpus perfecto quo ad intencionis rectitudinem ibi ut ewangelizaret non ut terrena cumularet non ut venderet in foro non ut absconderet
in armario non ut illuminaret uno libro sed ut ewangelizaret id est bona bene nunciaret. Nam ewangelizare est de christo dicere ea que sunt credenda
et que observanda sed Augustinus libro de fide et operibus. Et possit esse thema primum de beato barnaba qui secum deferebat ewangelium sancti mathei
quod ponebat super infirmos et sanabat eos sua fide quam vero sancti mathei. vel de sancto bukardino cuius ymago pingitur
habens ewangelium in manu sinistra et ymaginem crucifixi in manum dexteram. Et figuratur. Quarto primo vite immaculate puritas in dulci
ewangelium id est in manum sinistram et ymaginem crucifixi in manum dexteram. Et figurat volatem per medium celi. Tercio doctrine veritas
Quinto ad dispensandum sacra predicacionis virtuosa agilitas et contemplacionis sublimitas id est volantem per medium celi. Tercio doctrine veritas
id est habentem ewangelium eternum. Quarto intencionis ordinabilitas id est ut ewangelizaret non ut gloriam quereret vel opulentiam vel lasciviam. Ioh. Ego
apostoli qui ait Non misit me dominus baptizare sed ewangelizare. 1 cor. 1. Motivum enim in predicacione debet esse purus honor dei non appetitus
lucri temporalis aut favor popularis aut concupiscencia voluptatis aut fastus ambicionis. Unde 1 cor. 1. Nos predicamus christum et hunc crucifixum
iudeis quidem scandalum gentibus autem stulticiam ipsis autem vocatis iudeis et grecis christum dei virtutem et sapienciam. Licet enim iudeis
quidem scandalum gentibus autem stulticiam/ ipsis autem vocatis ad vitam eternam magna videtur esse gloria quod
scandalizent. et gentibus christi predicacio et passio stulticia videatur/ tamen vocatis ad vitam eternam magna videtur esse gloria quod
tanta virtus in passione fuit infirmata et tanta sapiencia occultata quia sic dicit bernardus. Totum nobis de christo valuit totum salutiferum
totum quod nostrum fuit. Nec minus profuit infirmitas quam maiestas. Unde est quod Exodi 16. de manna precipitur. Ebulliat
vermes vanitatis dum ad aliud referuntur quam ad honorem dei et pastum eterne quietis. Et Deut. 28. Sementem multam
iactabis in terram et modicum congregabis quia locuste corrodent omnia. Locusta autem ponderosum unde ad terram cito decidit et
terrena cupiditas/ tota in ventre est carnalis voluptas et dat saltus in altum per quod significatur inanis vanitas et sic corrodunt verbum
Non sit ergo predicacio vana et superba vel fastuosa non questuosa non voluptuosa non contenciosa. Nam locuste uniuscuiusque
comedunt et arborem germina. Nemo herbarum virorem radicitus rodunt. Sic enim adulterine cogitacionis reus est puer
nuncius qui appetit placere sponse propter munera que defert eidem a sponso. Sic est in proposito de eo qui verbum predicacionis refert
ad commodum proprium vel ad materiam sue laudis. Debet tamen bonus predicator sic appetere ut placeat hominibus ut eo libencius audiatur
non ut se amari desideret sed ut auditores in affectum caritatis trahat et virtutis et dileccionem sua quasi quandam viam faciat
per quam auditorum corda ad amorem dei introducat unde Gregorius in pastorali. Ex proprio difficile est ut quamlibet recta denuncians predicator
qui non diligitur libenter audiatur. Debet ergo studere se diligi quatenus possit audiri et tamen amorem suum per semetipsum non querere
ne inveniatur et cum sine per officium cernitur occulta cogitacionis tyrampnide resultare. Quod bene paulus insinuat cum sua
nobis studia occulta manifestat dicens Sicut et ego per omnia omnibus placeo. Quem tamen rursus dicit Si adhuc hominibus placerem
servus christi non essem. Placet ergo paulus et non placet quia in eo quod placere appetit non se sed per se hominibus veritatem placere
querit. Unde est quod sermo predicacionis a christo sumpsit debet inchoari et in christo terminari prout dicit Gregorius numquam inchoatur in primo apologetico
Optimus ordo est ut totum ibi vel operis et a deo nobis origo sumatur et in deum consumacio referatur. Non quod ut ewangelizet
id est ut bona bene nunciaret et hec sedentibus super terram id est terrena conculcantibus et sibi subicientibus vel carnalibus abiectis et contemplativis
Debet quia pares eius predicare plus hominibus ideo subditur Et super omnem gentem id est omnibus gentibus Et super omnem tribum id est omnibus indeis

qui dur tbus q p tbj sut distincti et toto lingua et ppli i. pplo cuiuscu nacois su lingue p qd innuit q sit acceptoe p
predicad est eciam q ultio eminet in nd vinusu pdicate alibi omni ratur. Nec est sic mistio q hic d in lib pp sup
q ston dz omis operade vite mito sic pcoms officio ysa xl. Sup monte excelsu ascende qui euagelisas syon. Mons
est cumula tre i. dunitiar tienar delicia carnaliu et dignitatu plati. Sup hunc go triplice monte dz ascende ptor
oia conculcado ysa l2 Quam pulcri sup motes pedes anunciatis pace. Talib euangely pdicatorib ds dat virtute vbi sim
i pbs Dns dabit vbu euangelisantib virtute multa ppt qd d apls 2 thi q to opus fac euangeliste ppt qd subd
q magna voce i. libera sin timore ysa xl Exalta in forti ne vace tua qui euangelisas syon exalta noli time. Dz go esse
magna vox pconis i. libera et secura et qo magnus cordis amoe et ardoe et ppt magnos hores dei vq et salute aiar
no in pdicatoe exigit requirit p vite imaculata puritas sine coitnencia ppt multa. p ppt honestate officii dic enim macla vilis
qui melior nobilissi quaniat tunc maiore dedecet sic vilissi peti libidis in pdicatoe notabiliq apparet Cum go ex officio
verae tenet spuale dulcedim no dz sit fedae carnali Na sm aplm Gal v fructus spus e gau pax pacia rc ctinec et cast
Ex ppt unitez voti dns go puritate vite a pdicatoe et quolb in sacris pmoto requirit q continere votu emisit Vn 2 mach
Pasias multis tpibz continetie ppositu tenuit i indaysmo corpq et aiam tradere qtentus tradere p pseuahoa. Tio ppt aucte
dun precpta pcepit enim aaron Exo 24 vt in pectore rationale indicii vittis ligantib imprimat et ppi pncipator noia descrbat
q cor pdicatoris et cuiq lz plati dz a carnali cogitacoe restringi vone regi scor patr vestigia qsiderare et eorz puritate seq
quibus competit illud ysa l2 Mudamini qui fertis vasa dni Et 1 ad cor vii Bonu est virginib si sic pmaneat sicut et ego
q si no continet nubat licet at lz continencia no imponeret sacerdotib novi testa tu impo sacerdotib noui testi q pscoru st
menti qua imple pnt ex gra spali Sap viii Scio qm no possu aliter esse continens nisi ds det. Quarto ppt dignitate sacra
pim Reg 21. Si mdi sut pueri maxime a mulieb manducent Rndt dauid Et de mulieb agitur continui nos ab heri et nudius
tercius et sunt vasa puerorum sancta. Si go panes ppoms requirebat continecia in ministrantib quato magis ista requirit in eis
qui corpus xpi qsecrat et tractant. pnter instus vocat Dnus cui ponderacio auri et argenti no est digna continentis aie d Ecci 26
Vnuo si ex vbo angli dicto thobie Cu acceperis vxorem ingressus cubiculum p tres dies continens esto ab ea. Thobias erat i contine
quato magis ille qui cum desponsat ecclam et qui dispensat puissima sacra ppt qd d Eccli 30 Miserere aie tue placens deo
et contine et congrega cor tuu in sanctitate. Quo terc facere plati et ptor ppt qnitate viciis incolumente. Coguatur enim peccatum
luxurie in pdicatorib et platis ex in or p ex senitate correpcionis qr cu ad eos ptineat delinquentes corripere sordes
terge no valet manus que lutu tenet Ro 2 Qui dicis no mechandum mecharis. Sco ex necte impetrac qr ut d Greg
Cu is qui displicet ad intercedendu mittit irati aius ad deteriora puocatur Deee vo audite sacerdotes qr vobiscu
iudicium est Ad hebr v Ois pontifex ex hoib assumptus p hoib constituitur in hiis q sut ad deum ut offerat dona. Re
Tio ex sanctitate qserva cuius officiu enim agitur asiduitate qd nulla alia racio pt dispensare et io maiore dz esse innus a libi
Ecci 33 Sicut ept natham qr adeps sepatus a carne Quinto ex indumenti desponsac qr sponsus est eni virginis virgine ppt
no dz carne sua diuide si pcepit manducaturus carnes agni renes pcinge. Exo 12 hic ren sut lumbi vri pcincti rc
ppt qt em nobili se inpiit mnomio vt fornicacio no heat locu amplius in eo. Dicta vo continentia sive puritas vite consistit
in mundicia affectus aspectus tactus et actus De affectu mdo d pu vii Qui dilt cordis mundiciam ppt gram labiorum habebit amicu
regem. Cordis mundi aius q sepe coituti ut nec vbu peccat in opa motus mentis et tn iacz culpa psta est ex reatu cogitacionis et
affectionis Oia enim munda et apta sut oclis dei hebr iiii Illos eni etnia q ds est quato incommutabilit fulget tanto
penetrabilius videt ut d gg 27 mor Nouit em occulta qr cuncta penetrat et penetrata no obliuiscitur qr i co
mutabilis pscruat et tn nos videre no cernimus velut in sole clausos oclos tenemus et ipm nobis no ipi nos abscondimus
hec est go carnalis affeccio p quam absconditur a platis beata visio ait v Bti mundo corde qm ipi deum videbunt Et hebr xii
pace sequimini cu omnib et sanctimoniam sin qua nemo videbit deu De mundo aspectu d Abacuk p mundi sut oculi tui ne vi
deat malum et respicere ad iniquitate no poteris. Si dns no posse respicere qr no vult p beneplacitu appellare Oculi qz sut
plati qui ab aspectu illicito deuit esse mundi Neemie iii Edificati sut sacerdotes et leuite induauerunt portas Porte mentis
sut oculi corporis quibus aia foras egreditur et ea q sut extra eius scientiam concupiscit p has enim portas mens exteriora respicit respi
ciens concupiscit concupiscens in cordis mansione reponit et obligata desideriis incipit velle q nolunt qr mors p fenestras
i domos meas ingreditur et ascendit et io ut finem continencie hicas oclorum mundiciam ne resolvatur ad videnda lasciviam
et fiat quida depdantes aiam et raptores ad culpam Tren 3 Oculus meus depdatus est aiam meam ppt qd d Job 31
Pepigi fedus cu oclis meis ut ne cogitarem quidem de virgine De mundo tactu Gen xx Abimelech dixit Deo excusans se
q no tetigerat vxore abrahe In simplicitate cordis et mundicia manuum mearum feci hec Et sequitur custodiui te et no dimisi
vt tangeres eam at ex tactu florum fructus destruitur ita ex illicita contrectacione flos virginum amittitur Tactus enim fecit
marcescere florem et illicita contrectacio facit pudiciam virginale ideo ad matre et filia dabitur quales bambus manu
sustentabit lassam et pressis digitis aut temptabitur aut temptabit ppt qd d Leuit xv Ho inmudus ex contactu morticini
no dz vestes suas lavet i cu lauit carne sua aqua et occubuit sol tunc mundatus vestes sanctificatus Quid est enim caro nra
nisi morticinu quoddam Ho em putredo et filius eius vermis Caro em est putredo et vermis Et q morticinu sunt carnes nre
sepulta testantur sepultura hec est go in tactu querere volupitatem tangere carne vermib scatentem et scaturientem qua sicut
no tangit nisi in quo sol occubuit et qui lotus fuit ipse est in quo defecerit carnis concupia et confirmatus e ex gra
De mundo actu d Gen xxxv qr iacob quocata domo sua ait Abicite deos alienos et mundate vestimenta vra qr plati et ptoribus
competit fugace mundiciam in ope et mutare asperitatem conversacionem et io Bn quales corpore d a lz ppt vite puritatem sin contine
Sco in platoe alibi requiritur ad dispensandu virtuosa agilitas et complexionis solercia qd innuit in lib qr d volate p me
primo d pu 6 ffili mi si spoponderis pro amico tuo defixisti apud extraneu manu tua et laqueatus es vbis oris tui et
captus ppris sermonib Quod exponens gg in pastorali c 28 d Sponde p amico est alienam aiam in piculo sue quia accipe
vbi et apud extraneu manus defigitur qr ad curam sollicitudinis que ante deerat mens ligatur vbis vo oris sui illaqueatur

at ipsis sermonibus captus qui sibi commisso sermone cogitat bona dicere ipsum prius nosse est que dixit custodire illaqueatur verbis oris sui sibi vox qui
gente constringitur ne eius vita ad aliud quam amonet relaxetur vnde apud districtum iudicem cogitur tanta in ope complere quanta
eum constat alijs voce precepisse. Vnde et bene moys cohortacionibus subdit tu dicit ffac ergo quod dico fili mi et temetipsum libera quia incidisti
in manum proximi tui. discurre festina. suscita amicum tuum. ne dederis sompnum oculis tuis nec dormitet palpebre tue Quisquis enim
ad viuendum alijs in exemplo preponitur non solum ut ipse evigilet sed eciam ut amicum suscitet amonetur. Ei namque vigilare bene viuendo non
sufficit si non et illum cum preest a peccati torpore desiungit Et subdit. Bene namque dicitur ne dederis sompnum oculis tuis nec dormitet palpebre
tue. Sompnum quippe oculis dare est intencione cessante subditorum curam omnino negligere palpebre vero dormitant cum cogitacioni nostre
ea que in subditis arguenda cognoscuntur pigredine deprimente dissimulant. plene enim dormire est commissorum actiones nec cognoscere
non autem dormire sed dormitare est que quidem reprehendenda sunt cognoscere sed tamen propter mentis tedium dignis increpacionibus ea non emendare
dormitando enim oculus ad plenissimum sompnum ducitur quia plerumque qui preest malum quod cognoscit non resecat sed ad hoc quandoque neglegentie
sue merito peruenit ut quod a subditis delinquitur nec cognoscat. propter hoc dicitur in lira quia aurum volat i velociter et prompte pro officio implet
dicit 2° vero sunt exemplo sublimitate quod etiam notatur in hoc verbo volat dicit ysaie 60 Qui sunt isti qui ut nubes volant etc. vide 6 cap
Tercio in pastore ecclesie requiritur doctrine veritas Ipso apostolo dicit 1 cor 2° veritatem dico in christo ihesu et non mencior doctor gencium in fide
et veritate hoc est veritatis et fidelitatis. vnde legalis pontifex habebat in rationali iudicij doctrinam et veritatem scriptam que erat in pectore eius
Hinc enim magis debent prelatos vacare ut doctrinam veram effundant quam ut peccatorum fructum accipiant propter quod dicitur Accipite disciplinam
meam et non peccuniam. doctrinam magis quam thesaurum eligite Si per vitas doctrine minus curatur tempus medio pro predicacione
qui verbum dei detinet in iusticia nec seminatur fides detineta In omnem terram sonus apostolorum exiuit et tamen nostris plerumque gencium
vani de sagena erroris gentes exiuit nouis hereticis enim fide catholica oblatam resistunt. nostris scismatis eis perimant in loco
abierunt nostris simplices velut arbores debiles. ventorum turbinibus agitatas nec in fide radicatas. gratia solidatur
operum dare quam medulli conuertent ad fidem et nisi non audeant aut resistere tentent. solide fundarentur ut primis montibus
utentur. Deo sui predicacionis officio nequeunt esse Nam quomodo credent sine predicante hoc est propter quod legitur de aaron quod habebat ephod
Quarto in pastore ecclesie requiritur intencionis ordinabilitas quod innuitur in hoc quod dicitur ut ecclesiam et de hoc dictum est supra
Timete deum et date illi honorem quia venit hora iudicij eius et adorate eum qui fecit celum et terram et mare et
poita angeli dominantis et admonentis descripcione subdit admonicionis specifica sui dignitatis
omnia que in eis sunt et fontes aquarum que patet et innotescit cum re quam angelus admonet scilicet cultum dei qui est duplex
scilicet interior et exterior interior est duplex scilicet timor et honor exterior autem est adoracio que consistit in opere bona per quam hec dei consortat
dicit ergo angelus voce magna Timete deum scilicet timore casto et filiali qui sine peccatorum permanet in seculum seculi. super quod ait augustinus timor
castus est quem caritas amans non penitus timens proverbiorum 28 beatus homo qui semper est pauidus Job 21. qui timentes super me fluctus timui deum
super quo gregorius mor 21 in fine dicit. Tempestas in oritur prius leues vndas permouet maiora volumina concitat. ad extremum
fluctus se in altum erigit et nauigantes quosque ipsa sua altitudine submittit Sic in illa extrema perocatur quam viuimus nos
subruat tempestas aliarum Nunc enim bellis et cladibus quam extensa videmus sua nobis exordia audit et quanto ad finem
quottidie appropinquamus efficiuntur tanto conmora nunc tribulacionum volumina videmus Ad extremum vero conmotus omnibus elementis supra
mbris venientis finem cum apportat quia verum tunc tempestatis fluctus ad celum leuat Vnde dicitur Aggei 2° Adhuc modicum
et ego mouebo non solum terram sed eciam celum. Quam scilicet tempestatem quia sancti viri vigilanter aspiciunt quasi timentes super se quasi
fluctus conponescunt atque ex hijs tribulacionibus que iudicium ferunt pendent que sequantur animo ergo dicit angelus Timete deum scilicet
Quia sancti eius in inmaculati ab erroribus et malicijs antichristi Beatus enim est ab omni iniquitate liber et perfectus et omnino ima
culata iudicia ait. dupplex de dicitur non est ita et hoc dicunt timere deum qui est omnipotens non bestias potentas sed diuinitatis
antichristum et eius satellites prima peccata post deum timete Et eciam 3° timore eorum ne timueritis Timete magis a malo de
clinando Et date scilicet gratis et ex bona voluntate illi scilicet deo non antichristo honorem bona operando ait glosa vnde propheta Asserte deo
gloriam et honorem Timor ipse debet duo honor vero prius Malachi 1° filius honorabit patrem et seruus dominum suum timebit
si ergo pater ego sum vbi est honor meus Et si ego dominus sum vbi est timor meus. Set dicit ab deo est perfecte diligere ergo non timendus
ut perfecta caritas foras mittat timorem prima Johannis 4 dicendum quia de timore contingit loqui timor duo putet nam inest homini cum passio
nalis scilicet secundum spes et dolor Alius est timor infusus sed tamen informis sine quo dicitur quos cum caret caritate et iste est timor
ser uilis Tercius est timor infusus numquam informis eo quod semper habet diuinam caritatem annexam et iste est filialis sancti castus ut
similis Alius est timor infusus numquam informis co quod semper habet diuinam caritatem annexam et iste est filialis
foras mittitur sed perficit caritate ut est imperfectam operacionem sed non perfectam Ad propositum principaliter. Primo nam iste timor animam purificat
secundum illud Eccli 2° Qui timet deum preparabit corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas suas Alie vero sanitatem scilicet ergo
filiali timore peruenietur scilicet sanitas et salus De sanitate Malach 4° Orietur vobis timentibus nomen meum sol iusticie
et sanitas in pennis eius De salute concessa vnde Salus est omnibus timentibus nomen tuum Secundo timor filialis animam sanctificat
ac munit ab omni peccato ex firmat Eccli enim quis odit hoc quoniam in se est non admittit sed timor domini odit malum ut dicit prouerbiorum 8
Et quia sine virtutibus non potest resistere peccatis ideo eadem diligencia qua peccatis resistit virtutes custodit ideo dicit Ieronimus in quadam epistola
Timor virtutum custos est securitas ad lapsum facilis Et eciam ecclesiastici 7° Qui timet deum nichil negligit Et quia non sufficit
mala non agere nisi eciam studeat vnusquisque bonis operibus insudare sicut gregorius in quadam omelia ideo iste timor filialis
animam sic confirmata varijs virtutum operibus fecundat atque venustat voce eius fecunditate ac venustate. timor domini appellatur
animam sic confirmata varijs virtutum operibus fecundat atque venustat. timor domini appellatur
paradisus Eccli 40 Timor domini sicut paradisus benediccionis et super omnem gloriam Anima ergo timor iste dicitur ager plenus cui bene
dixit dominus Gen 27 propter quod ait propheta Timete dominum omnes sancti eius quoniam non est inopia timentibus eum Et quia dignum est
ut quibus defectibus sue fecunditatis degustet Ideo quarto timor animam sic fecundatam reficit et recreat vnde quod dicitur in psalmo
Quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te Et Eccli 27 Timor domini mirum dulcedinis est
Et quia sapiencia dicitur sapida sciencia ideo talis timor gustate domini sapore dulcedinis est initium sapiencie vnde quod dicitur in psalmo
Initium sapiencie timor domini Intellectus bonus omnibus facientibus eum laudacio eius manet in seculum seculi Et Eccli primo radix sapiencie
timor domini vnde plenitudo sapiencie timor domini propter quod ait beatus Timor sapor est porro sapor facit sapientem
sic scilicet scientem Et quia sapiencia consequitur coronam glorie vnde id prouerbiorum 4 initium sapiencie posside sapienciam in omni possessione
tua acquire prudenciam. arripe illam et exaltabit te glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus dabit capiti tuo

i. timor i. sola dei honor et gloria

augmenta gratie et dona multa protegetur. Ideo quanto timor domini qui in anima sancta sapientiam principiat tanto ipsam glorificat et coronat
unde quod dicitur in psalmo Ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem dominum glorificat. Unde Ecclesiastici primo Corona sapientie timor domini.
Et quod modo dicit an licet timere deum sine modo dicto, et dato illi honorem et laudes detrahentes secundum Richardum et sic videtur
quod arguitur quia Deus non debet nec potest timeri quia obiectum timoris est malum futurum, sed deus est oppositum omni malo, cum sit ipsa summa bonitas,
ergo debet timeri non potest. Item timor oppositum spei, sed spem habemus de deo, ergo non possumus simul eum timere. Item secundum philosophum 2° rethorice illa timemus
a quibus nobis mala proveniunt, sed mala non proveniunt nobis a deo sed a nobis ipsis secundum illud Osee xiii°: perditio tua ex te Israel, tantummodo
ex me auxilium tuum, ergo deus non debet timeri. Respondeo secundum doctorem sanctum in 2a 2e q. 19 articulo primo dicit: sicut spes habet duplex obiectum, quorum
unum est ipsum bonum futurum cuius adeptionem quis expectat, aliud autem est auxilium alicuius per quem expectat se adipisci id quod sperat,
ita etiam et timor duplex obiectum potest habere, quorum unum est ipsum malum quod homo refugit, aliud autem est illud a quo malum potest provenire.
Primo modo deus qui est ipsa bonitas non potest esse timoris obiectum, sed 2° potest inquantum scilicet ab ipso vel per comparationem ad ipsum nobis potest
aliquod malum imminere. Nam ab ipso potest nobis imminere malum pene quod non est simpliciter malum, sed secundum quid, bonum autem simpliciter. Cum enim
bonum dicatur in ordine ad finem, malum autem importat huius ordinis privationem, illud est malum simpliciter quod excludit ordinem ab ultimo fine,
quod est malum culpe. Malum autem pene est quidem malum inquantum privat aliquod particulare bonum, est tamen bonum simpliciter inquantum dependet
ab ordine finis ultimi. Per comparationem autem ad deum potest nobis malum culpe provenire si separemur ab eo, et per hunc modum deus potest
et debet timeri secundum illud Ieremie x: Quis non timebit te o rex gentium. Et Job 21: Dominum timere. Ad primum ergo patet ad articulum in quantum deus, ad primum
quia non procedit, secundum quod malum est timoris obiectum. Ad secundum dicendum quod in deo est iustitia et misericordia secundum quam penitentes puniuntur et misericordiam, secundum
quam nos liberat. Secundum ergo considerationem iustitie consurgit in nobis timor, secundum autem considerationem misericordie spes, et ita secundum diversas rationes
deus est obiectum spei et timoris. Ad 3m dicendum quod malum culpe non est a deo sicut ab auctore sed est a nobis ipsis inquantum ab eo
recedimus. Malum autem pene est quidem a deo auctore inquantum habet rationem boni prout scilicet est iustum, sed quod iuste nobis pena infligatur
originaliter ex demerito nostri peccati contingit secundum quem modum dicitur Sapientie primo quod deus mortem non fecit, sed impii manibus et verbis
[illegible] illam et estimantes illam amicam defluxerunt et sponsionem fecerunt ad illam quia digni sunt morte qui sunt ex parte illius.
Et secundum quod timor secundum quod per ipsum aliquis convertitur ad deum vel avertitur ab eo, quidam est mundanus vel humanus, alius servilis, alius
initialis, alius autem filialis sive castus ut deducit magister in 3° sententiarum distinctione 34. Cuius ratio secundum doctorem sanctum ubi supra articulo 2° [ut qui tunc pati pro te carnis / ut qui poterit hoc in sua potestate / [illegible] / super id quod [illegible] quod timet ibi]
Sunt enim obiectum timoris sit malum quod homo refugit, homo quandoque propter mala que timet a deo recedit, et iste dicitur timor mundanus vel
humanus et est semper malus. Actus enim morales et habitus ex obiectis habent et nomen et speciem. Proprium autem obiectum appetitivi motus est bonum
finale et ideo a proprio fine quilibet motus appetitivus et specificatur et nominatur. Si quis enim cupiditatem nominaret amorem laboris quia
propter cupiditatem homines laborant, non recte nominaret. Non enim cupidi laborem querunt sicut finem sed sicut id quod est ad finem. Dicatur
querunt sicut finem. Unde cupiditas recte nominatur desiderium vel amor divitiarum quod est malum. Et per hunc modum amor mundanus proprie
[dicitur] quo quis innititur mundo tamquam fini, propter quod amor mundanus semper est malus. Timor autem ex amore nascitur, illud enim homo timet
amittere quod amat secundum Augustinum libro 83 questionum, et ideo timor mundanus est qui procedit ab amore mundano tamquam a mala radice,
propter hoc et amor mundanus semper est malus non per salvatorem prohibetur, propter quod dicitur Nolite timere eos qui corpus occidunt. Item
ad dominum prohibetur nisi malum, ergo timor mundanus semper est malus quo quis ut dictum est recedit a deo propter mala que timet.
Quandoque vero propter mala que timet homo convertitur ad deum et ei inheret. Quod quidem malum est duplex, scilicet malum pene et malum culpe.
Si quis ergo convertatur ad deum et inhereat ei propter timorem pene, erit timor servilis, si autem propter timorem culpe, erit timor filialis,
nam filiorum est timere patris offensam. Si autem propter utrumque est timor initialis qui est medius inter utrumque timorem, scilicet
servilem et filialem. Timor autem servilis secundum suam substantiam est bonus quia sicut est a spiritu sancto secundum glosam super illud Romanos 8: Non accepistis iterum
spiritum servitutis in timore, contingit unus spiritus est qui facit duos timores scilicet servilem et castum. Sed ex parte servilitatis habet quod sit
malum. Servitus enim opponitur libertati. Unde cum liber sit qui causa sui est ut dicitur in primo methaphisice, servus est qui non sui causa operatur,
sed quasi ab extrinseco motus. Quicumque autem ex amore aliquid facit, quasi ex seipso operatur quia ex propria inclinatione movetur ad operandum,
nam quod contra servilitatem est quod ab operatur ex amore. Sic ergo timor servilis inquantum servilis est contrariatur caritati. Si ergo servilitas
esset de ratione timoris, oportet quod timor servilis simpliciter esset malus sicut adulterium simpliciter est malum quia id ex quo contrariatur caritati pertinet
ad speciem adulterii. Sed predicta servilitas non pertinet ad speciem timoris servilis sicut nec informitas ad speciem fidei informis.
Species enim habitus vel actus moralis accipitur ex obiecto. Obiectum autem timoris servilis est pena cui accidit quod bonum cui pena contrariatur
ametur tamquam finis ultimus et per consequens pena timeatur tamquam principale malum quod contingit in non habente caritatem, vel quod ordinetur in deum sicut in
finem et per consequens pena non timeatur tamquam principale malum quod contingit in habente caritatem. Non enim tollitur species habitus per hoc quod eius obiectum vel
finis ordinetur ad ulteriorem finem, et ideo timor servilis secundum suam substantiam bonus est sed eius servilitas est mala. Ex quo patet quod
timor servilis non est idem in substantia cum timore filiali. Nam proprie obiectum timoris est malum, et quia actus et habitus distinguuntur secundum obiecta,
necesse est quod secundum diversitatem malorum etiam timores specie differant. Differunt autem specie malum pene quod refugit timor servilis et malum
culpe quod refugit timor filialis, ut ex dictis patet. Unde manifestum est quod timor servilis et filialis non sunt idem secundum substantiam sed differunt specie.
Timor autem initialis non differt secundum essentiam a timore filiali, quia perfectum et imperfectum non diversificant substantiam rei, sed timor initialis
et filialis differunt secundum perfectionem et imperfectionem caritatis ut dicit Augustinus super primam canonicam Johannis. Timor enim initialis competit statui
incipientium in quibus inchoatur quedam timor filialis per inchoationem caritatis, non tamen est in eis timor filialis perfecte quia nondum
pervenerunt ad perfectionem caritatis. Et ideo timor initialis hoc modo se habet ad filialem sicut caritas imperfecta ad perfectam. Caritas autem
perfecta et imperfecta non differunt secundum essentiam sed solum secundum statum, ideo et timor initialis non differt secundum essentiam a timore ~~servili~~ filiali.
Quamquam timor filialis necesse est quod crescat crescente caritate sicut effectus crescit crescente causa. Quanto enim aliquis magis diligit aliquem,
tanto magis timet eum offendere et ab eo separari. Timor autem servilis quantum ad servilitatem totaliter tollitur adveniente caritate, remanet tamen
secundum substantiam timor pene, et iste timor diminuitur crescente caritate maxime quantum ad actum, quia quanto quis magis diligit deum, tanto minus
timet penam. Primo quidem quia minus attendit ad proprium bonum cui contrariatur pena. Secundo quia firmius inherens magis confidit de premio et per consequens
minus timet de pena etc. Unde Augustinus super primam canonicam Johannis: Amor, inquit, Timor non est in caritate sed perfecta, sed est in caritate inchoata.
Quia initium sapientie timor domini, timor quodammodo locum preparat caritati. Cum ceperit caritas habitare, pellitur timor qui ei preparavit locum.
Quantum illa crescit, tantum ille decrescit. Quanto illa fit interior, timor depellitur foras. Maior caritas minor timor,
[minor caritas maior timor]. Cepit autem crescere diem iudicii. Si cepit crescere cepit et timere. Si quis adhuc timet nondum habet fiduciam in die iudicii, nondum est in illo
perfecta caritas. Si perfecta in illo esset caritas non timeret. Perfecta enim caritas perfectam faceret iustitiam et non haberet quare timeret, immo haberet quare desideraret
ut transeat iniquitas et veniat regnum dei. Ergo timor non est in caritate sed perfecta. Ergo incipiat timor quia initium sapientie timor domini etc.

minor caritas maior timor. sed nulla timor perfecta caritas. Et subditur est timor quem caritas foras mittit et est timor castus permanens in seculum seculi. Sunt homines qui timent deum ne mittantur in gehennam. iste timor introducit caritatem sed sic venit ut exeat. Si enim propter penas times deum nondum amas. non bona desideras sed mala caves. Sed ex eo quod mala caves corrigis te et incipis bona desiderare. Et cum incipis bona desiderare est in te timor castus quo est ne amittas ipsa bona. Sicut si ponas duas mulieres maritatas quarum una velit adulterium facere sed timet maritum ne veniat. Sed diligit nequitiam et onerosa est ei mariti presentia. Alia amat virum et nulla se adulterina immunditia maculare vult, optat presentiam viri. timet illa. timet ista. Illa timet virum ne veniat ista timet virum ne discedat. Illa dicit timeo ne deprehendat ista dicit timeo ne deserat. Pone hec in animo tuo et invenies timorem quem foras caritas mittit et alium timorem castum permanentem in seculum seculi. Primus enim pungit animam ne amittat aliquid quod in creatura diligit vel ipsam requiem vel salutem corporis aut ad tempus per mortem. postea timet et apud inferos pene et dolores ac tormenta gehennarum. Cum vero timet anima ne deus illam deserens deserat. timor eius castus est permanens in seculum seculi. Dicit idem sermone 2o de timore. Et libro 10 omeliarum 2. o. 9. Si timore gehenne non facis malum est tibi quidem fides quia credis futurum esse iudicium gaudeo fidei tue sed adhuc timeo malitiae tue quia si timore gehenne non facis malum non amore iustitie facis bonum. Aliud est timere penam. aliud est timere iustitiam. Idem sermone 21 super psalmos. Timor quo non amatur iustitia sed timetur pena. similis est quia carnalis est. vivunt enim peccandi voluntas que tunc apparet opere quando sperat impunitas. Cum vero pena credit servitium latent vivit. vivit tamen mallet enim liceret et dolet non licere quod lex vetat quia non spiritualiter delectatur eius bono sed carnaliter malum metuit quod minatur.

(Timor autem casto ipsam que hunc timorem foras mittit peccare timet caritas etiam si sequatur impunitas quia nec impunitatem credit sequi timet. Amore iustitie petitum ipsum deputat penam. Et de isto timore primum intelligitur verbum quod dicit Angelus voce magna: Timete deum id est mala cavete et nulla que sibi displicent facere. Secunda sicut bona perficite secundum Gregorium in prima moralium. Et date illi honorem scilicet reverentiae que consistit in signis exterioribus et corporalibus. Honor enim secundum doctorem sanctum in 2a 2e q. C 3. testificatio quedam importat de excellentia alicuius. Testimonium autem redditur vel coram deo vel coram hominibus qui volunt honorari testimonium sue excellentie quod continet ut per philosophum primo et 4o ethicorum. Testimonium autem redditur vel coram deo vel coram hominibus. Coram deo quidem qui inspector est cordium testimonium conscientie sufficit. et ideo honor quo ad deum potest consistere in solo interiori motu cordis dum scilicet aliquis cogitat vel dei excellentiam vel etiam alterius hominis coram deo. Sed quo ad homines non potest aliquis testimonium ferre nisi per aliqua signa exteriora vel verborum puta cum aliquis ore pronuntiat excellentiam alicuius vel factis sicut inclinationibus obviationibus et aliis huiusmodi vel etiam exterioribus rebus ut in exeniorum vel munerum oblatione aut ymaginum institutione vel aliis huiusmodi. Sic ergo date deo honorem et hec indesinenter. Cuius ratio subditur cum dicit: Quia venit hora iudicii eius scilicet ut reddat unicuique secundum opera sua. Sive ergo date deo honorem et hec iudicii supplicium et fidei professoribus etiam premium. Tolle. Horum iudicium est iudicii propter quod ait Venit hora secundum Haymonem persecutoribus etiam supplicium et fidei professoribus etiam premium. Tolle. Hora iudicii est. Iacobi ultimo Ecce iudex ante ianuam stat. Augustinus libro de professione cordis longum ob brevitatem temporis. primo Iohannis 2o Novissima hora est. Iacobi ultimo Ecce index ante ianuam stat. Augustinus libro de pro cordis longum videtur tempus esse quod restat ad iudicium non tamen erit tantum quantum transactum est et quod transacto et preterito tempore comparandum est finis relinqui temporis tantum tibi vis dierum iudicii prolongare unusquisque ultimus dies tuus id est vite tue quo egressus es de corpore sic producas. Et ideo ut dicit libro primo de verbis domini sermone 21. propter novissimum es in longum incertum est enim. et ideo tibi quotidie impendendum est ne forte cum senseris vel putaveris longe esse illum diem, deor diem vigilet unusquisque de novissimo suo die cogitet ne forte tum sensit nec putaveris longe esse istum diem sed vigilet ob hunc vincendo ne novissima mictaris ad verum novissimum diem. Nemo ergo querat novissimum diem qui futurus sit sed vigilet ob hunc vincendo ne novissima dies invenies impatientes conveniat et quisque qualis hic cognoverit suo novissimo die talis inveniatur in novissimo seculi dies. Et tunc petitoribus ait intolerabilis die. Numquid te adiuvabit quod tunc non fecerit unusquisque opera sua invitabit aut dampnabit etc. Et tunc petitoribus ait intolerabilis die nisi te adiuvabit quod non fecerit unusquisque opera sua. Puto quod nisi sic male vincti esset. Si non pena. Dicit enim Augustinus super psalmos 29. Si posses facere quod dies iudicii non veniret puto quod nunc sic male vincti esset. Si non veniret ignis iudicii et solum peccatoribus immineret separatio a facie dei et in qualibet esset affluentia deliciarum non videres pena. Dicit enim Augustinus super psalmos. Si posses facere quod dies iudicii non veniret ignis iudicii et solum peccatoribus immineret separatio a facie dei et in qualibet esset affluentia deliciarum non videres venire ignis iudicii et solum peccatoribus immineret separatio a facie dei et in quantum erunt creature et impunitate peccati plangere a quo creati sunt et separati ab illa dulcedine ineffabilis vultus eius in qualibet erunt creature et impunitate peccati plangere aquo creati sunt et separati ab illa dulcedine ineffabili. Et adorate eum scilicet vere colendo et faciendo vos ei conformes aut glorificate. Ait ergo omnis deum se debent etc. Et subditur in textu Et adorate eum scilicet vere colendo et faciendo vos ei conformes aut glorificate. Adorate deum adorare est ei tota mente per humilitatem ac devotionem adorabis. Ut enim ait Hugo libro primo de sacris parte 9 c. 6. deum adorare est ei tota mente per humilitatem ac devotionem adorabis. Qui fecit celum quantum ad corpora superiora. Terram et mare quantum ad inferiora substantie et ipsum principium ac finem omnis boni credere. Qui fecit celum quantum ad corpora superiora terram et mare quantum ad inferiora et per hoc patet solo substantie et ipsum principium ac finem omnis boni credere. Et omnia que in eis sunt. quantum ad contenta. Et fontes aque quantum ad aquas que emanant in superficie terre. Et per hoc patet solo. Et omnia que in eis sunt quantum ad contenta. Et fontes aque quantum ad aquas que emanant in superficie terre. Et omnia que in eis sunt quantum ad contenta. Et fontes aque quantum ad aquas que emanant in superficie terre. Et per hoc patet solo et omnia que in eis sunt quantum ad contenta et fontes aque quantum ad aquas que emanant in superficie terre. Ecclesiastes primo ad locum unde exeunt flumina revertuntur. Et omnia que in eis sunt quantum ad contenta. Et fontes aque quantum ad aquas que emanant in superficie terre et per hoc ad locum unde exeunt flumina revertuntur. Et omnia que in eis sunt quantum ad contenta. Cum omnes fontes exeunt et oriantur ex mari in primo ecclesiastes primo ad locum unde exeunt flumina revertuntur et orientur ex mari per meatus subterraneos purificant et dulces quomodo qua posset esse. Cum omnes fontes exeunt et oriantur ex mari dicitur quod aque diffuse ex mari per meatus subterraneos purificantur et dulces. Ad quod emanat hic fontes aquarum cum mari dicitur quod aque sint amare. Super primo ecclesiastes. Cum dicunt celum et terram etc. ad quid emanat hic fontes aquarum cum mari dicit quod aque maris que sunt amare. Super primo ecclesiastes. efficiuntur. Ideo ratione qui sub alia terra ab aquis marinis que sunt amare super primo ecclesiastes. efficiuntur ideo traduntur qui sub alia terra ab aquis marinis quos adducunt de maritose quo ad nos ex eo iam priores vel forte fontes aquarum hic emanat cum mari propter illos fontes quos adducit de maritose quo ad nos ex eo iam priores ut bestia adoraret. propter ymago bestie fiet vel forte fontes aquarum hic emanat cum mari propter illos fontes quos clamaverunt ut bestia adoraret propter ymago bestie fiet. Prima ergo pronus draconis clamaverunt ut bestia adoraret etc. Ne ymago bestie fiat petra et exivit aqua ex ea. Prima ergo prones draconis clamaverunt ut bestia adoraret 2o ne ymago bestie fiat petra et exivit aqua ex ea. Prima ergo priores agni clamat voce magna primo ne bestia adoretur. 2o ne ymago bestie fiat et ut caracterem eius recipiat. Ideo priores agni clamat voce magna primo ne bestia adoretur secundum Haymonem Nolite timere antichristum qui tantum. et ut caracter eius recipiatur. ubi dicitur ergo Timete deum. dicit ergo secundum Haymonem Nolite timere antichristum qui tantum corpus occidit. Et nolite adorare. 3o ne quis caracterem bestie recipiat ubi dicit ergo Timete deum. dicit secundum Haymonem Nolite timere antichristum qui tantum ad tempus prevalebit in corporibus hominum sed eum qui postquam occidit corpus habet potestatem animam mittere in gehennam. Et nolite adorare eum qui putatur creditur esse creature spiritu seductionis repletus sed potius illum de quo dicitur dat a patre eius potestas eterna. Ad tempus prevalebit in corporibus hominum sed eum qui postquam occidit corpus habet potestatem animam mittere in gehennam de quo dicitur data patre eius potestas eterna eum qui putatur creditur esse creature spiritu seductionis repletus sed potius illum. De quo dicitur. Quo non auferetur et regnum eius quod non corrumpetur. Illi magis date honorem et non antichristo. qui hic hominem per cognovisset. Qui fecit celum et terram etc. id est omnem creaturam ipse condidit ex nichilo quo non aufertur et regnum eius quod non corrumpetur. Illi magis date honorem et non antichristo qui hic hominem per cognovit eum qui fecit celum et terram etc. In caractere et nomine autem mo nomine eius utimini supra. Cum fecit celum et terram etc. id est omnem creaturam ipse condidit ex nichilo non ex necessitate sed libere et ex summa bonitate productum cum honore et gladiis in caractere et nomine autem mo nomine eius utimini supra. Qui fecit celum et terram etc. id est omnem creaturam ipse condidit ex nichilo non ex necessitate sed libere et ex summa bonitate productum. Ipse est unum principium principium omnium rerum in esse de nichilo non ex necessitate sed libere.

(Et alius angelus secutus est qui dicens Cecidit cecidit Babilon illa magna que a vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes. Subiungitur introductio angeli admonentis a familia draconis recessum. propter imminentem eius casum. Et primo ponitur minoris cause denuntiato. Secundo cause nunc subnexo id est Que a vino etc. Duo sunt autem que impediunt recessum a familia draconis id est a mundana conversatione scilicet amor male inflammans et timor male humilians. A quibus monetur cavendum per ruinam et casum Babilonis. Dicitur ergo Et alius angelus id est alius ordo predicatorum alius magis non secundum ordinem officiorum dignitate sed prout vel secundum diversas admonitiones. ut glosa secutus est eum. Haymo. In eo quod iste angelus primum secutus asserit subsequentes predicatores ordo mutatur. Ille enim dixit quod venit hora iudicii eius. Hic autem dicit Cecidit cecidit Babilon. Alius ordo secundum temporis successionem vel dei revelationem ad corporum. Et quod fuit revelatum sunt secutus per tacitam potestatem per singulos expressione et per alium secutus est magis dicens Cecidit cecidit Babilon illa civitas magna. Nomine Babilonis secundum Haymonem intelligitur confusio mundane conversationis. Due quippe sunt civitates in hoc mundo scilicet Ierusalem que Christum habet regem. Et Babilon que habet dyabolum quarum una cepit ab Abel, alia a Cayn. Genesis quarto. De quibus dicit Augustinus 14o libro de civitate dei in fine, quod due sunt amores

Aug. li° de simbolo tr° 2° Ecce minorata est mundi, ecce tantis calamitatibus repletus, ecce tanta rerum labe concussus, ut et spem seductionis amiserit. Unde gaudium illi laudando atque predicando sunt qui diguunt non solum cum mundus esset florente flore, totum in pace et gaudio sunt quos fecit cum precante delectat. Ecce mundus est amarus et sic amatur, amarus quid faceret si dulcis esset. Ecce turpis et amatur, quid faceret si maneret. Qui non decipet etc.

Quas ergo duo faciunt amores: scilicet celestis qua facit amor dei usque ad contemptum sui, et babilonia quam facit amor sui usque ad contemptum dei. Ut patet per quod ut dicit super ps. 64. Interroget se unusquisque quid amet et inveniet unde sit civis. Si se invenit civem urbis, tolerat captivitatem. Spet libertatem sed futuram omni scelere. Si autem se invenit civem babilonie, concepit cupiditatem, plantet caritatem. Unusquisque ut civis babilonis vivit, sic corporaliter vivat cum illis, ut nequaquam consentiat peccatis eorum, sed ut sit sicut ciuis ierusalem. Sic dicit Aug. Omnes permixti super ps. ... In una domo, in una cella et in una civitate sunt; sunt babiloniis cum ierusalemitanis et in quandam cum boni conveniunt malis ut mali conveniunt ad bonos, et in bonis ierusalem et in malis babilon esse cognoscitur. Sic habitant corpore, sed longe divisi sunt corde ut malorum consortio, sicut in terris est quia terram diligit et omnes sua et totam intencionem animi sui in terra constituit. Bonorum vero mens secundum apostolum in celis est, quia que sursum sunt sapiunt. Sed ut dicit eadem omne. Dum inspirante deo mali convertuntur ad bonum, babilonia diminuitur et ierusalem augetur, ... Quotiens enim et de babilonia transferuntur ad ierusalem et de ierusalem seducuntur ad babilonem per illa que discessit ab ea ierusalem efficitur. Quotiens et mali convertuntur ad bonum et qui videbatur in ypocrisi boni manifestantur publice mali. Duo sunt ergo genera hominum: unum de terra cogitantium et aliud de celo cogitantium, ut dicit Aug. super ps. 136: unum in profundum cor mittendum, altum cor angelis coniungendum. Unum spirandum de terrenis quibus pollet hic mundus, altum presumendum de celestibus que promisit non mendax deus. Sed mixta sunt ista duo genera hominum. Invenimus modo civem ierusalem ciuem regni celorum administrare aliquid in terra, ut purpura ... gentem, magistratus est, edilis est, proconsul est, imperator est, rem publicam gerit terrenam, sed cor sursum habet si christianus, si fidelis, si pius, si contempnens in quibus est. Sperat in quibus nondum est. De quo genere fuit illa sancta mulier Hester, que cum esset uxor regis ... Ita fuisse dicit illa ornamenta regalia sicut pannus ... et cum deum oraret coram deo ubi mentiri non posset in oratione sua dixit ita ... Invenimus cives babilonie negotia aliquid terrena in republica ... Non ergo desperemus de civibus regni celorum qui nos videmus agere negotia celestia quia filii pestilentie sedent aliquando in cathedra terrena. Nec tamen contemnamus ... omnibus hominibus quos videmus agere negotia celestia, quia filii pestilentie sedent aliquando in cathedra moysi, de quibus dicitur: Que dicunt facite, que autem faciunt facere nolite. Dicunt enim et non faciunt. Illi in terrenis rebus levant cor in celum. Isti in celestibus verbis trahunt cor in terram. Veniet autem tempus ventilabri quod utrosque diligentissime discernat, ne granum aliquod transeat in acervum palee ... ut una stipula transeat in massam horreo recondendam. Sic ergo babilon ubi dicitur ... Unde confusio cuius mirabilem constructionem coram gentium commendat historia, secundum Aug. 16 ... linguas ipsa civitas appellata est confusio, cuius conditor fuit ille gigas Nemroth, et initium regni eius fuit babilon, id est que ceterarum civitatum tenet principatum ubi esset tanquam in metropoli habitaculum regis etc. Et sic civitate significatur ... impiorum secundum eundem ubi supra capitulo ... et libro de cathezizandis rudibus. Et inde quandoque dicitur metropolis confusio quia in ea est perversio debiti ordinis qui est parium dispositio secundum Aug. 19 de civitate dei c. 13, quia ibi temporalia transitoria preponuntur spiritualibus eternis et ... Babilon id est confusio dicit Aug. super ps. 121. Videte ... leges eterne transgrediuntur etc. ... quando omnia confundunt ... quod nunc ... Vide tota vita ... agunt ... in spe vana est qui cognoverit quid agat erubescit que laborat cum non est confusio tota vita huius ... Ab ista confusione iam quasi erant quibus dicebat apostolus ad Romanos 6: laborat filius suus et ipsi quibus filius suus. Nemo ergo ... Ab ista confusione ... munita et multiplex superba, ait Richardus. Quem fructum habuistis in quibus nunc erubescitis. Et dicitur civitas quia ... dogmate munita et multitudine superba ... societatis vinculo colligata secundum Aug. 15 li° de civitate dei c. 8. Duas autem civitates enim nichil aliud est quam hominum multitudo aliquo societatis vinculo colligata. Secundum eundem li° 15 de civitate dei c. ... quarum una predestinata est in eternum regnare cum deo, alia supplicium eternum subire cum diabolo. Que dicitur hic magna propter malorum multitudinem, vel vitiorum enormitatem. Et primo ... Stultorum infinitus est numerus. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi, ait Christus ... Erat babilon gloriosa in regnis inclita. Cecidit cecidit babilon etc. Ysaie 21: Cecidit babilon et omnia sculptilia eius. Et Ysaie 13: Erat babilon gloriosa in regnis inclita in superbia caldeorum sicut subvertit dominus sodomam et gomorram, non habitabitur usque in finem etc. Sed quare ... duplicat ... in superbia caldeorum ... ad maiorem confirmacionem sicut Gen. 41: Quod vidisti secundo firmitatis est indicium. Vel ... preteritum pro futuro ponit ... Subito cecidit babilon et contrita est. Et Iere. 51 ... quia sicut ... infinitate pene et eterna destructione secundum glosam. Iere. 51: Subito cecidit babilon ... more prophetico ... indubitabiliter ... Ysaie 21: Confundantur confusione qui confidunt in sculptili ... preteritum autem pro futuro. ... Cecidit cecidit babilon ... preteritum tempus pro futuro ponitur. Cecidit, scilicet ... cadet in et ... sicut predictum ... maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo etc. ... dampnabit corpus diaboli cum ... in ... Dampnacionem quia cum omnibus membris suis dampnabit ... geminatio denunciat per confirmacionem ... Ant ... ipsis reprobis omnes glorie eorum ... ad apostolum ... Augustinus ... cadit et ... in culpam in presenti et propter casum ... gloria et amatores eius temporalis glorie ... ceciderunt ... Beda ... casum in culpam in presenti et propter casum in penam in futuro. ... Et ... indicare ... commutabilitas ... pompositas subita ruinositas et dampnacio ... omne ... ut cadat ... ut conquassata ... Clamat ... Cum eius tot ... appropinquat regnum dei ... hic iam ... regnum ... quod aliud sequatur ... tempus iam a quibus amatur ... a gloria sua cecidit, quia iam nobis ... ruinam domus quassata minatur ... in illa habitaret ... amarus est ipse eius ruine predicat quia amandus non est. Si enim ruinam domus ... cadente festinaret. Si ergo mundus cadit et nos eum amando amplectimur, ... fugiet et qui stante diligebat ... a ruina illius separat quos eius passionibus amor ligat. Et infra: Si quis ... hospitium igne ... quisquis possessor ... rapit quod valuit et fugit, lucrum deputat si quid secum ... ignibus tollat. Ecce ... flamma mundi consumat et cuncta que speciosa in eo videbat ... velut ignibus devastat, lucrum ergo ... si vobiscum aliquid de illo rapiatis, si quid fugientes tollatis ... remanendo potatis ad retribucionem vobis perpetuam largiendo servatis. Terrena quippe omnia servando amittimus, sed bene largiendo servamus ... cum velocitate ... fugiunt ... ad videndum ergo ... cum magna importunitate impellimur ... bonis actibus cum festinacione ... que fugiunt ... Iere. 51: Fugite de medio babilonis ut salvet unusquisque animam suam. Et subditur ... ruinosa casus ... in libro ... Que a vino ire fornicacionis sue potavit omnes gentes. Secundum Haymonem, fornicacio ... Vel omnia vitia et peccata quibus reprobi ceteros inquinant. Vel ... spiritualiter ydolatria qua ... relicto creatore creature serviunt. Unde dicitur in ps.: Perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Ut enim ait Aug. li° sermonum ... Anime fornicarie sunt ... prostitute adultere sunt que coniugio legitimo non servant castitatem; paganum anima fornicaria est ... Iere. 2: Sub omni ligno frondoso ... fornicata es. Vinum fornicacionis est libidinosa voluptas in ... inebrians potantes et infatuans ac in confusionem adducens. Ysaie 28: Hii pre vino nescierunt et pre ebrietate erraverunt. Gregorius ... moralium: ... fornicari est ... delectari ... Ezech. 16 ... fornicans et recedens a me.

Tu autem fornicata es cum amatoribus multis. Et ibidem subditur etc.

... fornicacio opponitur castitati. Non autem castitatis ... secundum ... in ... ad ... vino ... etc. Est enim spiritualis ... in ... secundum ... concupiscentias ... non castitatis ... que ... sunt in veneris ... castigat ... pueri ... Dic enim ... castitas et ... fornicacio ... spirituali ... ad res aliquas consistit ... delectacio ... spiritualis castitas ... fornicacio ... in spirituali ... ad deum et abstinet se ... delectari ... debitum divini ordinis ... castitas spiritualis ... ordinatum ... subdens ... fornicacio spiritualis ... fornicacio spiritualis ... vel omnia ... et peccata ... etc.

Margin: li. xv° de ci. dei c. 1; ... civitatum ... ; sup. ps. ... c. 1 ...

No[n] mi[ra]b[ilis] e[st] Vinu[m] carnalis voluptatis spiritualis iocunditatis [sanguinis] vicior[um] siue impietatis et ebrietatis infelicitatis de p[rim]o cap[itulo] 2°
vino p[re]cioso [etc.] p[rouerbiorum] 23 Cum de [etc.] Johel p[rim]o Expergiscimini ebrij [etc.] vt enim ait b[ea]t[u]s aug[ustinus] sup[er] ioh[annem] [sermone] 23 [etc.] 2° cause p[ri]mo
Exultabimus et letabimur in te memores vberu[m] tuor[um] sup[er] vinu[m] p[er] vinu[m] carnalia desideria sunt

Et s[ecundu]m h[oc] s[en]s[u]s est hic Cecidit babilon illa magna [etc.] i[d est] q[ue] illa de vino fornicac[ionis] sue i[d est] carnali voluptate libidinosa qua delectat homines [a] debito
vinu[m] s[an]c[tu]m q[uod] est vinum inq[ui]tatis vicior[um] siue impietatis ut q[ui]b[us] petrus morle q[uod] mente subruit ut vinum et aliq[ua] separat a deo sponso
sic fornicacio totius [etc.] 19 vinu[m] et mulieres apostatare faciunt p[rouerbiorum] 23 Cui ve cuius p[at]ri ve cui rixe cui fouee cui sine causa
vulnera cui suffossio oculor[um] none hiis qui morant[ur] in vino et student calicibus epotandis Johel p[rim]o Expergiscimini ebrij et flete
et vlulate om[ne]s qui bibitis vinu[m] in dulcedine Et abacuk 2° Quo[modo] vinum potantem decipit sic erit vir superbus [etc.] Et g[ra]ci[a] vinu[m] iste
q[uod] deus p[ro]uocat ad iram [et] fel eius draconu[m] vinu[m] eor[um] deut[eronomii] 32 Est et vinum carnalis voluptatis Sapie[ntie] 2° vino p[re]cioso et vnguentis
impleamus nos vt enim ait b[ea]t[u]s aug[ustinus] sup[er] can[onica]m [Johannis] s[er]mone 23 p[er] vinu[m] carnalia desideria sunt Na[m] ut ait b[ea]t[u]s aug[ustinus] li[bro] ad sacras virgines
Cum obliquitas vini no[n] temperat[ur] vsus si porus appetit[ur] excessus [ebri]etas corporis et vite p[er]iculu[m] et opprobriu[m] ac fame [corruptione]m acq[ui]rit
sap[ient]iam Et subdit [con]formiter cum cordibus p[ro]missum est vini munus si vsus p[er]ennis moderat[ur]; vbi sobrietatis custodienda dis[cre]cio n[on] [ignorat]
et in[fra] Est quidem in modicis vite morbum vinu[m] nouum debile cum stomachum reficit vires deficientes reparat algentem frigore [cale-]
facit volnibus infusu[m] medet[ur] antidotis dulcis [et] medicamentis admixtu[m] salute[m] operat[ur] tristicia[m] remouet languores [et] ac[ru]m [animi]
delet leticiam infundit [con]uiuiis honesta miscet colloquia facit paulo amplius vero sumptum potanti quodam[m]odo vertit[ur] in venenum
p[ro]pterea enim vini abstinencia sacerdotibus et leuitis p[ri]mo lege a d[omi]no imperata [est] q[uo]d orabat ut illi p[ri]mitus sobrietatis modo obs[er]uando
susciperent qui ceteris moribus no[n] solu[m] dictis [sed] factis p[re]cepta diuina castitatis et sanctitatis moribus adimplerent De 2° g[ra]ci[a] in ps[almo] 103
vinu[m] letificat cor ho[min]is h[ic] in aug[ustinus] ibid[em] s[er]mone 3° vide[tur] dice[re] de spirituali vino na[m] id letificat cor ho[min]is Sed forte putat[ur]
etia[m] de vino corporali dici q[uia] ebrij q[ui] leti corde vident[ur] apparere d[icit] aug[ustinus] vtina[m] letent[ur] et no[n] ...
Quid leti[ci]a ebrio [in] vino quid insanius ebrio Quid plenius iracundia Est ergo vinu[m] q[uod] vere letificat cor vinu[m] i[d est] ...
vitas est vn[de] sup[er] Apoc[alipsim] cap[itulo] 6 tenes i[d est] vinu[m] et oleu[m] ne leseris d[icit] in vino et oleo oi[m] qui iusti s[unt] in eccl[es]ia ...
quos nemo ledere potuit nisi ad p[ro]bacio[nem] illor[um] p[er]misit deus De vino v[er]o mali d[icit] p[rouerbiorum] ... luxuriosa res est vinu[m] et tumultuosa
o[mni]s ebrietas q[uicumque] ... delectat[ur] no[n] erit sapiens Jdeo tale vinu[m] s[cilicet] carnalis voluptatis sue delectac[ionis] d[icitu]r hic vinu[m] ire fornicac[ionis]
vinu[m] q[uod] bibit[ur] ad iocunditate[m] fornicac[ionis] q[uia] facit a deo fornicari Jd[em] d[icitu]r vinu[m] ire q[uia] inebriat[ur] bibe de vino ire Sap[ie]n[tie] ...
qui bibit hic de vino t[em]p[or]ali vn[de] ... fornicac[io] est ca ire dei fornicari at a deo s[ecundu]m aug[ustinum] li[bro] 10 c[onfessionum] c[apitul]o 31
est recedere ab illo simplici et singulari bono in istis multis mul[tiplicibus] voluptatibus et in amore sc[ilice]t corrupcionu[m] [et] t[em]p[or]alium
Et li[bro] con[tra] adamantium [dis]cip[u]l[u]m manichei c[apitulo] A fornicac[io] est animo a s[an]c[t]itudine sapie[ntie] et ad [con]ceptum t[em]p[or]alium illecebrar[um] ...
Et li[bro] p[rim]o de s[er]mone d[omi]ni in monte c[apitulo] ... Quis dubitat omnem mala[m] [con]cupiscencia[m] recte fornicac[ionem] vocari
... q[ua]n[do] anima neglecta superiore lege qua regit[ur] inferior[um] natura[m] turpi voluptate q[ua]si mercede p[ro]stituta corrumpit[ur] Hec ergo
... babilon i[d est] [con]fusio mundane [con]cupiscencie a vino ire fornicac[ionis] sue potat[ur] o[mne]s gentes i[d est] gentiliter viuentes q[uia] ... vicior[um]
babilon i[d est] [con]fusio ... ut ait Jheron[imus] Jerem[ie] 51 Calix aureus babilon
in ambitu glorie t[em]p[or]alis retinet[ur] p[er] quibus omnibus ira dei sup[er] eos [com]p[ar]at[ur] ut ait ... Calix ...
inebrians omnem t[er]ra[m] de vino eius biberunt om[ne]s gentes ... babilon[is] nomine ... gl[osa] designatur
que calix aureus d[icitu]r q[uia] ... t[em]p[or]alia ostentat stultas mentes in sua [con]cupiscencia debriat ut speciosa t[em]p[or]alia appetat
et insensibilia pulc[h]ritudinem [con]tempnat ... cibaria q[ue] cu[m] vetitum lignum [con]cupiscit ... pulc[h]r[um] visu aspectu q[uod] delectabile ...
... Calix ergo babilon aureus est q[uia] ... pulc[h]ritudinis ... intus vicijs ... [con]fundit sic
... et Archita tarentinus vir acer et magnus ... capitaliore[m] peste[m] q[uam] voluptate[m] corporis hominibus dicebat
... nichil esse tam inimicu[m] q[uam] voluptate[m]
... libidine dominante temperancie locu[m] esse ... in voluptatis regno virtute[m] posse [con]sistere ... etiam plato escam malor[um]
appellat voluptate[m] q[uia] ... ut ... ait ... Thesiphon et greci referunt Hercule[m] ... pubesceret ... i[n]
solitudine[m] atq[ue] ibi sedente[m] diu secu[m] multu[m] [et] dubitasse cu[m] duas cerneret vias vna[m] quidem voluptatis altera[m] virtutis qua[rum] illa[m]
... accuratissime ornata[m] affluente[m] delicijs et om[n]i voluptatu[m] examine post se trahente[m] ...
et etiam multo plura[m] ... amatoribus Altera[m] v[er]o asperam et duram ...
... voluptate[m] ... labores ... tolerandos ...
... fugiam babilone[m] ... Nos ergo ...
... amplectamur via[m] virtutu[m] q[ue] ducit ad vita[m] teste saluatore qui duas [con]fusiones vias et distincta itinera
suos secreto adduxit ... Jntrate p[er] angustam porta[m] q[uia] lata porta et spaciosa via est q[ue] ducit ad p[er]dicione[m] et multi
... Et ... q[uam] angusta porta et arta via q[ue] ducit ad vita[m] et pauci s[unt] q[ui] inue[n]i[u]nt eam ... est virtutis
sunt qui intrant p[er] eam ... Jlla ad morte[m] ista tendit ad vita[m] Jlla celebrat[ur] a plurib[us] ...
videte quanta sit int[er] has vias separac[io] ... distinc[io] ... et mollior et volupt[as] ... amena ...
a multis ... a paucis Jlla enim vicijs p[er] [con]suetudine[m] ... declinior et mollior et volut ... amena ...
voluptatis facile rapit ad se comeatum multorum h[ec] v[er]o ... calle virtutu[m] tristior atq[ue] horridior ...
diligent[ur] quibus no[n] tam delectacio itineris cordi est q[uam] vtilitas ...
facit vicior[um] [con]suetudo que s[e] in p[ar]tem ... ut d[icit] Jero[nimus] in ep[isto]la ad Celanciam
... vite ... via et [con]traria teste ... q[uod] om[n]e q[uo]d agimus aut de lata aut
de angusta via est ... angustu[m] iter et subtilem quandam semitam ... ad vita[m] tendimus ... multor[um] viam
... ad morte[m] ... odio atq[ue] inuidia possidemur ... cupiditate et auaricia redimimur ...
... comitatu ... late ... agminibus
comoda ... ira ... maledicti remaledicimus et aduersa ...
... libidine[m] ... tot ... quot ... vitat ...
... plurib[us] ... viam ... cupiditate ... studemus ... virtutibus p[er] angustam viam nitimur qui
... atq[ue] ... difficile ... est via virtutis et sapie[ntie] ac salutis
... paucorum est ... atq[ue] difficile ... Seneca li[bro] de b[ea]ta vita trita ... via et celeberrima maxime decipit ...
ad qua[m] venire volentes s[ecundu]m Seneca[m] li[bro] de b[ea]ta vita ... via ... maxime decipit ...
... sequimur antecedencium gregem ... quo eundum sit ... quo itur ... nulla res nos maioribus
... malis implicat q[uam] q[uod] ad rumorem vulgi [con]ponimur optima rati ea que magno recepta sunt assensu
Aug[ustinus] xiiij° li[bro] ... de ciui[tate] dei c[apitulo] p[rim]o ... tot tante q[ue] gentes p[er] t[er]rar[um] orbem diuersis ritibus moribus q[ue] viuentes multip[lici]
linguar[um] armor[um] vestium ... varietate distincte ... no[n] tamen amplius q[uam] duo quedam genera ... societatis existunt q[ue]
ciuitates duas s[ecundu]m scripturas n[ost]ras merito possumus appellare Vna quippe est ho[min]um s[ecundu]m carne[m] alt[er]a s[ecundu]m sp[iritu]m viuere
... in sui cuiusq[ue] generis pace volencium ... et ... assecuntur ... in sui cuiusq[ue] generis pace viuencium ...
s[ecundu]m carne[m] viuere q[uo]d p[ro]fecto malum est ... ipsa carnis n[ost]re na[tur]a no[n] sit mala ... ep[isto]le pauli ...

Sed quid vino spiritualis iocunditatis landabile est inebriari ... no[n] turbat sed erigit mente[m] ... inebriando sed instruit ... secundum
s[ecundu]m aug[ustinum] s[er]mone 33 sup[er] Johanne[m] Sed forte putat[ur] etia[m] de vino corporali dici q[uia] ebrij q[ui] leti corde videntur apparere ... aug[ustinus] ...
... sup[er] ps[almum] 31 ... ebrietate est mente ... ita erit cum accepta fuit ... ineffabilis leti[cia] ... quod ...
et sicut ... ab vbertate domus tue [etc.] ... li[bro] de agone ... quod ...
... dedit nobis pignus sp[iritu]m s[an]c[tu]m ... dulcedine[m] et desideria ... vite fonte vbi sobria ebrietate inundemur et irrigemur sic ...
... ebrietas no[n] euertit mente[m] sed tamen rapit sursum et obliuionem p[re]stat omnium t[em]p[or]alium

ad Gal. vto. liquido manifestat ubi ait: Manifesta autem sunt opera carnis que sunt fornicationes, inmunditie, luxuria, ydolorum servitus, veneficia,
contentiones, emulationes, ire, rixe, secte, ebrietates, comessationes et hiis similia, atque preter hec [illegible] in operibus carnis que apostolus manifesta
dixit atque dampnavit, non tantum illa inveniemus videlicet que pertinent ad voluptatem carnis qualia sunt fornicationes, ebrietates, comessationes,
verum etiam illa quibus animi vitia demonstrantur a voluptate carnis aliena. Quis namque servitutem que ydolis exhibetur, veneficia,
contentiones, hereses, invidias non potius intelligat animi vitia esse quam carnis, quandoquidem fieri potest ut quis propter ydolatriam aut aliquem
heresis errorem a voluptatibus carnis temperet; et tamen tunc etiam hic homo quamvis carnis libidines continere videatur atque cohibere, secundum carnem
vivere hac apostolica sententia convincitur, et in eo quod abstinet a voluptatibus carnis dampnabilia opera carnis agere demonstratur.
Cur ergo hec omnia et hiis similia doctor gentium opera carnis appellat, nisi quia eo locutionis modo quo totum significat a parte, ipsum
hominem voluit nomine carnis denotari. Atque ex eo verum ut quamvis corruptione carnis constat in nobis quedam incitamenta et desideria
viciorum, non tamen omnia vite inique vitia tribuenda sunt carni, ne ab hiis omnibus purgemus hostem [illegible] qui carnem non habet.
Etsi enim malignus spiritus fornicator vel ebriosus non sit, quidquid huiusmodi mali est quod ad carnis pertinet voluptatem, tamen non potest,
quamvis sit talium viciorum suasor et instigator occultus, est tamen primarius superbus et invidus, que illum vitiositas sic obtinuit
ut propter hanc in carceribus caliginosis huius aeris eterno sit supplicio destinatus. Et cum hec omnia viciorum nostra sine carne habeat,
quomodo sunt opera carnis, nisi quia sunt opera hominis secundum se non secundum deum viventis. Non enim habendo carnem quam non habet dyabolus, sed vivendo
secundum seipsum, hoc est secundum hominem, factus est dyabolo similis, quia ille primus secundum se vivere voluit quando in veritate non perstitit. Etenim [illegible]
secundum angelum sed secundum deum viventes fuerint ut in veritate starent et non deficere potuissent. Cum ergo vivit homo secundum veritatem non vivit secundum
seipsum sed secundum deum, illius potius quam suam facit voluntatem. Unde hic quod dicimus duas esse civitates diversas inter se atque contrarias, quod alii
secundum carnem, alii secundum spiritum vivunt, potest etiam isto modo dici, quod alii secundum hominem, alii secundum deum vivant, ut dicit Augustinus [illegible]
secundum [illegible] apostolus I Cor. 3: Cum enim sint inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis? Quod ergo est am-
bulare secundum hominem, hoc est esse carnalem, a parte totum denotans, quod magis apparet in hiis que subiungit ibidem apostolus dicens: Cum enim dicat
quis: Ego sum Pauli, alius autem: ego Cephe vel Apollo, nonne homines estis? Quos dixerat carnales estis vel animales, expressius dixit
quod ego sum Pauli [illegible] homines estis, quod est secundum hominem vivitis, non secundum deum, secundum quem si viveretis dii essetis. Et subditur [illegible] non [illegible] opus est in peccatis
homines estis, quod est secundum hominem vivitis non secundum deum, secundum quem si viveretis [illegible] Non [illegible] in peccatis
viciis quam nostris ad creatorem iniuria carnis accusare natura que in genere atque ordine suo bona est, sed deserto creatore bono vivere
secundum creatum bonum non est bonum, sive quisque secundum carnem sive secundum animam sive secundum totum hominem eligat vivere [illegible]. Unde ergo constat
secundum [illegible] bona non est bonum [illegible] amor dei usque ad [illegible]
[illegible] duas civitates duo sibi fecerunt amores, scilicet Ierusalem quam facit amor dei usque ad [illegible]
[illegible] sive predicti libri quod duas civitates [illegible] subterfugere manum quam eius [illegible] evadere tunc [illegible] ipse sit
Effugite de medio Babilonis etc. Quamvis impossibile sit faciem iudicis nostri subterfugere [illegible] quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam etc. Unde Jonas fugiens a facie domini
omnipotentis et ubique presentis propter quod [illegible] in [illegible] debita fuga vitae declinare quam posset et [illegible]
naufragium passus Jone [illegible] ut fugiat a facie eius
[illegible] in causis suis prudenter ac [illegible] destruit. Desisti metuentibus te [illegible] ut fugiat a facie arcus
[illegible] Ezechias mortem evasit ab Ysaia sibi predictam. Dico
[illegible] a Jona prenunciatam effugerunt [illegible] et quantum
voluntas in suis causis quam licet divina voluntas sit prima et sola causa omnium, tamen secundum quod causalites rerum inter se ordinatur et [illegible]
[illegible] effectus [illegible] ut [illegible] vel [illegible] Dico ergo voluit
vim effectus [illegible] obviando est frustra [illegible] est impingere in laqueum
in suis [illegible] velle resistere effectibus operationis dei nullo [illegible] De filiis Noe qui ut [illegible] diluvium [illegible] effugerent
et [illegible] De hac materia Genesis Gen. XI de filiis Noe qui ut [illegible] diluvium [illegible] venisse [illegible]
civitatem et turrim Babel altissimam construere nitebantur. Credebat enim iste propter [illegible] diluvium [illegible] venisse [illegible]
petie quoniam remedio non [illegible] adversus [illegible] dei omnipotentis [illegible] tali edificio [illegible] superbo [illegible] studio [illegible]
[illegible] Quapropter divisit deus linguas eorum et tandem labiorum confusione ydiomatum quam varietate [illegible] non intelligeba-
bant. Quocirca [illegible] linguas [illegible] labiorum unitas et ydiomatum unio
[illegible] destruxit [illegible] frustrata est [illegible] predicti labiorum unitas et ydiomatum unio
[illegible] in terris visa est nec audita. Donec primum fundatores et edificatores civitatis Ierusalem [illegible] procederent ad opus
[illegible] qui spiritu sancto repleti loquebantur
[illegible] apostolis restituta fuit hec unio quam fundata [illegible] civitatis locabat in montibus sanctis quando spiritu sancto repleti loquebantur
variis linguis [illegible] Parthi et Medi et Elamite Cretenses, Arabes et Romani [illegible] qui convenerat audiebat
unumquemque [illegible] lingua sua illos loquentes. Nec mirum quia non in superbia fundata est ut civitas Babilonis sine turris [illegible] in
[illegible] fundamento quod est Christus Ihesus sicut testatur apostolus I Cor. 3: fundamentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum est, quod est Christus Ihesus
[illegible] ad resistendum divine iustitie et duntaxat effectibus eius ut civitas et turris Babel hebraice vel Babilon [illegible]
[illegible] confusionis [illegible] ordinata est hec civitas Ierusalem [illegible] civitatis
[illegible] furorem indignationis dei [illegible] ad hanc arcem adversitatis tempore fugientibus [illegible]
[illegible] est refugium [illegible] tutum a facie tribulantis asilum. Ad hanc civitatem [illegible] velata est. De qua [illegible] in [illegible]
illa civitas sive turris Babilon [illegible] dei [illegible] sic ista civitas scilicet Ierusalem [illegible] linguarum unitas suis constructoribus reddita est, que ab
dicta sunt gloriosa. Non ergo mirum [illegible] linguarum unitas suis constructoribus reddita est, que ab
edificatoribus [illegible] superbie [illegible] civitatem et casuram [illegible] in confusione [illegible]
[illegible] super [illegible] Ysaie [illegible] erat spes mea ad quos confugimus in auxilium ut liberaret nos a facie regis Assyriorum
ita [illegible] dei providentia omnia regna [illegible] superbia destruxit. [illegible] tempore [illegible] dei potestas
in Damasco Syrie [illegible] et [illegible] utrique captivati sunt ab Assyriis. Iudas in Ethiopibus et Egyptiis; et ipsi [illegible]
ab Assyriis et Caldeis [illegible] a Caldeis [illegible] Caldei et Babilonii [illegible] Medis et Persis
subiugati sunt. Et hii ab Alexandro magno [illegible] eversa est et regnum eius [illegible]
[illegible] est et post a Romanis subiugatum [illegible] dentibus et unguibus [illegible] carnes laceravit [illegible]
magna parte [illegible] periit in fine [illegible] regnum [illegible] Babilon [illegible]
[illegible] in [illegible] subditur [illegible] ruinosi casus [illegible] sine causa [illegible] a vino [illegible] potius [illegible]
[illegible] enim aliud est ebrietas quam insania voluntaria [illegible] ignorat [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] inferiori [illegible] ita ad ebrietatem vel nimiam vini sumptionem [illegible] efferunt et [illegible]
feroces efficiunt. Et sic [illegible] ut [illegible] repente [illegible] inter [illegible] ita ebriosus
[illegible] vis vini possidet [illegible] non [illegible] ebrietas vicia [illegible] cupiditatibus [illegible] perierunt

[illegible] dum titubas, variis erroribus acta
Corruet et mihi desinet esse caput

[illegible] differt [illegible] impudicum morbum [illegible] aut publicat [illegible] petulans
non lingua non manum continet [illegible] superbia [illegible] malignitas [illegible]
[illegible] non ebrietas [illegible] ad [illegible] vermes

mas se vinu inmicu sibi suscipit qd ipm ad opa nephanda impellit Et ita put dt Basilius in sua r[egul]a [illegible] qui bibit cap[ut]
et du bibit bibitur. Ideo li[br]o de salutarib[us] docum[en]tis btus Aug[ustinus] [con]sulit dd [con]fugiendu ebrietate ne in ea luxuria incurrat q[ui]a aplus sup[er]
p[re]cepit dd Nolite inebriari vino in quo e luxuria. Vinu eni dd nobis ad letitia cordis no ad ebrietate donat[ur]. Bibas g[o] no q[ua]ntu
gula porrigit s[ed] q[ua]ntu na[tur]e i[m]becillitas postulat. Ve g[o] qd ad medela corpis nri tributu est ad p[er]nicie[m] deputet. Sic de Loth q[ui]
plenus p[er] vinu incestu[m] fornicacoes [com]misit ...Petrus ... p[er] vinu a demonib[us] capti st. Nec est aliud ebrietas q[ua]m manifestissi[mu]s demo[n].
Et ut dt idem Aug[ustinus] li[br]o 9o de bap[tis]mo con[tra] donatistas Ebriositas qua no solu sine honore no[m]i[n]a[n]t s[ed] ... p[er]nicie
rag ppli [con]suenerit in quo fuit sola esse no potuit. Cum eni ebriosi no et [con]tenciosi et avari et invidi et aceptores ...
dissencioes et angustiis se [con]iungunt mirum iam v[er]o et fornicator et adulter no sit. Difficile est. Est g[o] ebrietas flagicior[um] om[n]i[um]
mater culpar[um] materia radix ci[m]i[n]u[m] origo om[n]i[um] vicior[um] turbacio capitis subv[er]sio se[n]su[um] tempestas lingue procella corp[or]is naufragiu[m] salutis
pu[dici]cie ... luxuriosa res e vinu [et]c.
Et t[er]cius an[gelus] secutus est eos dicens voce magna Si quis adoraverit bestiam et ymaginem eius et acceperit caracterem in fronte
sua aut in manu sua et hic bibet de vino ire dei qd mixtum est mero in calice ire ipsius et cruciabitur igne et sulphure
in conspectu angelorum sctor[um] et ante conspectu agni Et fumus tormentor[um] eorum ascendet in scla sclor[um] nec habent requiem die
ac nocte qui adoraverint bestiam et ymaginem eius et si quis acceperit caracterem nominis eius Hic paciencia sctor[um] eius est
qui custodiunt mandata dei et fidem ihu xpi. Posita introductione duor[um] angelor[um] v[er]ia invitantium ad familiam ecclie alter
admonentis recessu a familia draconis ob iniquitate eius casus Subditur ut
dicto tri[um] angelor[um] p[er]nuncient dapnacio[n]em eius familie draconis Et dividitur in duas ptes. Po po[ni]t[ur] denunciacio dapnacionis adorantium bestia[m].
2o subditur p[re]fectus scor[um] p[ro] p[er]secucione reproborum ibi hic paciencia sctor[um] est. Pa subdividitur na po po[ni]t[ur] dapnandor[um] descripcio 2o [con]di[ci]o
i[n]tolerabilis dapnacionis ibi Et hic bibet [et]c. Circa p[ri]mu[m] dt Et t[er]cius an[gelus] secutus est illos Ut eni ait Haymo Tres an[geli]
ponuntur hic xpi fide tradentes qua[m] annunciat. Sz tn ut dictu est Nd est p[ri]mus hic sunt sequentes i[d est] ordo predicatorum [et]c. g[o] a[n]g[e]l[u]s
i[d est] t[er]cius ordo predicator[um] secutus est eos s[cilicet] duos precedentes secutus in eq ordine tpis non mutacione ... ait Richardus dd
voce magna i[d est] mag[n]a instancia predicacionis ysa. 58 Clama ne cesses. Cum eni plus videt appropinquare fine[m] mundi tanto magis
quotidiane predicacioni insistent et omnes gla[dios] inde casura[s] demonstrabunt et incensos p[er]secutores no timebunt. Dicet
g[o] voce mag[n]a i[d est] libera et secura predicacione q[uia] tales predicatores audacter dicent veritate absq[ue] omni timore [con]tra tyrannos ut Richardus.
sm id Salvatoris Mt 10 Nolite timere eos qui occidunt corpus. dd inq[uam] Si quis adoraverit s[cilicet] p[er] impiam fidem. bestiam i[d est] antixpm
Et ymaginem eius i[d est] statuam ad honorem eius factam vel factam sc[ilicet] imitatoribus antixpi conforme[m]. Tunc eni qui p[re]sencialiter eu videbunt
adorabunt eu Alii v[er]o qui absentes erunt habebunt ymaginem eius quam in eius veneracione adorabunt. Sic per[m]anet fa[cie]nt ymagini p[ro]
Et acceperit caracterem in fronte sua p[er] sue errore[m] p[ro]fessionem Aut in manu sua p[er] pravu[m] opus exhibicionem Sic dicunt Richardus
Et Haymo dt q[uod] inde habent caracterem bestie in fronte et in manu q[uia] et in eu credunt et eu receperunt sicut mo[do] ... Joh 5
Alius veniet in nomine suo et illu[m] suscipietis et opa illius imitantur blasphemando xpm et nequissimis opibus desudando ...
v[er]o xpm, caracterem eius habent in manu q[uia] [con]sistent se nosse deum factis aut negant Tit 2o Deu[m] g[o] opibus xpm negat.
Proculdubio antixpus fuit p[er] Joh 2o Multi antixpi sunt [et]c. Simili dapnabuntur ... qui opibus antixpi imitantur sic et inde
qui illu[m] secuntur fide et ope. Et de opposito istor[um] plura dicta sunt sup[ra] ... Et [con]tra intolerabilis talium dapnacio cu[m]
subditur Et hic bibet de vino ire dei Et po po[ni]t[ur] dapnacionis p[ro]missio 2o suppliciorum varior[um] enumeracio ibi Et cruciabitur igne [et]c.
dt g[o] Et hic s[cilicet] qui adorant bestiam et ymaginem eius [et]c. i[d est] quicumq[ue] credidit in antixpm vel vixit sm doctrina[m] eius. bibet de
vino ire dei i[d est] de eterna dapnacione sic babilon dicta ysaie 51 Bibisti de manu dni calice[m] ire eius ... et Jerem. 25 Sume calice vini furoris [et]c. Et Ieronimus ... Cuius omnes
vino ire dei i[d est] de eterna dapnacione sic babilo dicta ysaie 21 [illegible] calice vini furoris [et]c. Et [illegible]
nacoes s[ed] bibes bibes. Et in hoc notatur pene intimitas sine infinitas. Qd mixtum est mero in calice ire ipsius. dd Richardus
Qd est vinu hoc est calix i[d est] vindicta dei omnipotentis ventura sup[er] eos qui antixpm adorant et imitantur. Na[m] et nos cu[m]
[illegible] est vinu hoc est calix i[d est] vindicta dei omnipotentis ventura sup[er] eos qui antixpm adorant et imitantur. Nam et nos cu
vinu in calice damus no dicimus ecce vinu et calix s[ed] tn aut vinu aut calix. Sz ideo posuit vinu et calicem ut ostendet
q[uia] qd erat in calice cu[m] mero mixtu[m] ad [com]paracionem meri turbidu[m] erat. Meri quippe dicitur puru[m]. Quid eni in hoc calice
sic mixte feces cu vino mero i[d est] puro. P[er] vinu itaq[ue] meru[m] signat[ur] vindicta dni [com]parans ad electos quos flagellant in
p[rese]nti ut post modu[m] glorificent. P[er] feces aut [com]ponunt[ur] dapnacio reproborum qui in eterno [com]parante p[er]petuo dapnabuntur. Vinu eni
p[rese]nti ut p[ost] modu[m] glorificent[ur] p[er] feces aut [com]p[re]hendunt[ur] dapnacio reproborum ... Reprobi v[er]o in fine
sup[er] est feces in fundo latent q[uia] v[ide]l[icet] electi in p[rese]nti puniunt[ur] et q[ui]a aptu[m] cum eos sevit deum inducunt. Reprobi v[er]o in fine
dapnabunt[ur] q[uia] nunc sine flagello deserunt[ur]. Bibent reprobi qd mansit in fundo i[d est] feces et no bibent electi q[uia]
dapnabunt[ur] q[uia] nunc sine flagello deseruntur. Bibent reprobi ... et electi p[er] temporalem disciplinam in po[st]eris regnu[m]
et reprobi post voluptates lascivias eternis cruciatibus dapnabuntur et electi per temporalem disciplinam in po[st]eris regni
gaudent. Ideo q[uia] si quis adoraverit antixpm aut ymaginem illius acceperit in fronte vel in manu sua no hic ad p[re]s[ens]
flagella recipiet tamq[uam] vino mero potatus s[ed] in futuro perhenni vindicta plectetur tamq[uam] fecibus inebriatus. De vino g[o] ire
dei i[d est] eterne dapnacionis qd vinu est mixtum mero i[d est] flagello iustorum in p[rese]nti bibet in calice ire ipsius i[d est] in iudicio sue dapn[acion]is
Ezech 23 Calice[m] sororis tue bibes p[ro]funde. Exigit hic scriptura lo[quitu]r de dapnacione reproborum in [com]paracione ad flagellu[m] iustorum
in hac vita quos emendat q[uia] ad [com]paracionem flagelli iustorum in hac vita qd dr vinu meru[m] dapnacio reproborum erit q[uia] vinu turbidu[m]
et ita q[uia] incomparabilis castigacioni iustorum in hac vita sm id ps[alm]i Ffex eius no est exinanita bibent omnes peccatores terre Ite[m]
Calix in manu dni vini meri plenus mixto. P[er] vinu eni meru[m] ut dictu est signat[ur] flagellu[m] in hac vita p[er] feces dapnacio
reproborum in futura vita. Ysa 51 Usq[ue] ad fundu[m] calicis soporis tue bibisti. Unde electi p[ro]pinat deus de calice vini meri i[d est] fla
gelli in hac vita cui admiscet blandimenta [con]solacionis ut dulcescat infundens oleu[m] sue ... et post illu[m] calice p[ro]pinat de
calice [con]solacionis de quo in ps Calix meus inebrians q[uam] preclarus est. Reprobis aut qui biberunt hic de vino ire fornicacionis
p[ro]pinat[ur] de vino mixto et fecibus pleno i[d est] calice p[er]petue dapnacionis qd vinu erit amaru[m] et turbidum et q[uia] alienati et
inebriati biberunt [et]c. Jer 49 Ecce quibus no erat iudiciu[m] ut biberent calice[m] bibentes bibent et tu q[uasi] innocens relinqueris No[n] eris
Attamen Bibentes bibes. Et tn sm mensura[m] culpe qd hic p[er] calice[m] designat[ur]. Ysa 27 In mensura contra mensura[m] cum abiecta fuit
iudicabit eam ait vn Christus mensura qua mensi fueritis remecietur vobis. Et q[uia] dicit[ur] p[re]z q[uia] mixtus est vinu[m] et sic calix
s[cilicet] meri feculentu[m] et mixtu[m] vinu meru[m] est pena temporalis inflicta ad correpcionem vel emendacionem. Aut pura v[er]o ne assumpta
Vinu feculentu[m] est eterna pena qua[m] reprobi sustinebunt infernus qui modo noluit bibe[re] vinu meru[m]. Vinu p[er] mixtum signat fla
gellu[m] temporale qd adhuc ptinet ad utrumq[ue] [con]tinens s[cilicet] ad correpcionem vel ad dapnacionem. Vel ideo dr mixtu[m] q[uia] hic mixti sunt tribulacionibus
cu[m] [con]solacionibus. Sz calix dni dr eius iusticia q[ua] mensurat unicuiq[ue] premiu[m] sm meritu[m]. Vel aliter merum vinu est gaudium patrie

Vinu
s[cilicet] defecatu[m]
turbidu[m] s[cilicet]

qd est purum sine admixtione tristicie ul' doloris ul' angustie defectus de quo ps. Cor qd novit amaritudinem anime sue i gaudio eius
no miscebitur extraneus. p feces sunt dolor eterne dapnationis qd est sine omni consolatione. de qua ysa. li. Bibisti de manu dni calice
ire eius usq ad fundum sopore calicis bibisti et potasti usq ad feces. De hac fece glt se ereptum ps. ta. Eduxisti me de
lacu miserie et de luto fecis. p mixtum vo signatur psens vita. ubi mixta sunt merum celi et fex infni p spem et timore ubi
eam sunt pit consolatio et tribulatio pu prov. Risus dolore miscebitur. Sic enim gaudiis psentibus miscet ds tribulos et infirmitates
ne biberes psencia gaudia inebrient. et noceat eis sic vino puro miscemus aquam. De hoc calice dt ps. Calix i manu dni et
est illmat ex hoc mixto i. de mero i mixtum qr toto tpe vite cum psenti dolore ds infudit spem consolationis intue et ethe
Sic go ds mero potat ancos in celo. fece potat iniquos iniquos in infno. mixto potat omes in mundo. Et qui psente dolorem
in paciam recipit p pnia transibit de mixto ad merum. Vn Joh. po. Tristicia vra vertet in gaudium. Qui vo murmurat i fla
gellis et no vult bibe modo vinum mixtum. transibit de mixto ad feces. Ide go ps. ta. potat fecem calicis dni. hic dolet vot hic
calicem ire dei. Vn scriptum est. Et hic s qui accepit caracterem bestie i. qui se conformant antixpo credendo ul' eum imitando. bibet
de vino ire dei i. dapnabitur in infno ubi habebit habebunt penam et dolorem qd mixtum est mero i calice ire eius i
pena et dolor mixta est modo i calice ire dei in vindicta psenti quam iratus infligit qr quamq mali patiuntur. pena mra
meruerunt. Et io dt btus Augus in smone de esau et Jacob. Si nolumus obtpare medico ne egrotaremus. saltem obtpemus vt
ab egritudine liberemur. Dedit nobis preceptum medicus sanus ne medico indigeremus no est enim opus sanis medicus sed male habentibus
Sanum precepta contempsimus et cooperimento sensimus in quibus puteos iniciamus preceptum illud contempsimus. Egrotare iam cepimus
Sani precepta contempsimus et cooperimento. Sed no desperemus qr cum venire dignatus est no contempsit sanum contemptus a
morbo laboramus in lecto infirmitatis sumus. Sed no desperemus. ... sanus no destitit alia precepta dare languenti qr pa custodire noluit ne langueret Dicq dicet Ecce expiercia sensisti
me vni dixisse qui dixi Noli tangere hoc. Sanare go tandem et revuiste. Ecce porto infirmitatem tuam. Bibe amarum calice
Tu enim tibi fecisti. Precepta illa mea q sano data sunt tam dulcia tam no laboriosa contempta sunt. Cepisti laborare. Sanari
no potes nisi biberis amarum calicem tempracionum quibus habundat hec vita calice tribulationis et augustiarum et passionis. bibe. vt
vivas. Et ne videat languidus no possum no fero no bibam. Prior bibit medicus sanus ut bibere no dubitet egrotus. Quid enim
amarum est in hoc poculo qd ille no bibit. Si contumelia est amara. Prior ille audivit cum demones expelleret qr in belzebub
eos eicit et qr demonium habet. Vn et egros consolatur dicens Si premfam belzebub vocaverunt quanto magis domesticos eius
Si dolores amari sunt ligatus flagellatus crucifixus est. Si mors amara est. Ipse mortuus est. Si genus mortis exhorrescis.
nichil illo tpe erat ignominiosius qm mors crucis. qua libenter sustinuit hec ille. Et dt ibi Augus sup ps. in sermone po. Donec
xps no bibit calicem amaritudinis et postea accipe semper poculum salutis. Bibe go eger amarum calicem ut sis sanus. Qui
no sunt viscera sana noli trepidare qr ne trepidares prior bibit medicus pacionis amaritudines bibit prior dns. bibit qr petiit
no fecit qui qd in eo salvaretur no habebat. bibe donec transeat amaritudo hujus seculi et veniat seculum ubi nullum scandalum
nulla ira nulla tabes nulla amaritudo nulla febris nullus dolor nullus dolus nulle inimicicie nullum scutum nulla mors nulla contencio. Labora
si venies ad finem laborum ne enim no vis hic laborare. venias ad fines vite et nunquam venias ad finem laborum. Ex quibus patet
qr ds hic tres calices in psenti et tres in futuro. primus est plenus balsamo sps sti. Et hic est calix innocentie. Quem biberunt
apli i penthecoste. qr tunc bibunt baptisati qui p accepcionem gracie sps sti redeunt ad innocentiam et remittatur dulcedo et populus eius
Scdus est plenus absinthio. hic est calix pnie. Cum enim male vivendo effudit quis se calicem balsami et gre. assumat calicem
amarum pnie. Iste tamen calix dulcoratur spe premii dt qr pniam agite appropinquabit enim regnum celorum. Tercius est plenus sanguine
de quo bibit xps et sti martires de quo Mt. xxi. Calicem quem dedit michi pr no vis ut bibam illum. Et xx. potestis bibere
calicem quem ego bibiturus sum. Quicumque go calicem pnie no valet evacuare i. qui ex se satisfacere no pt accedat ad calicem i tu
sz ad meritum pas xpi et scorum martirum eorum subsidium implorando. Sicr post hanc vitam ds hic tres calices primus est
plenus mero i puro vino de quo bibunt in celo qr ibi sancti sine fine et dulcedine diuinitatis inebriantur. Ca. ... bibite
et inebriamini karmi. Scdus est plenus mixto de quo bibunt aie in purgatorio ysa. po. vinum tuum mixtum est aqua. Nam
i pgatorio mixtum est mixtio sz pena cum gracia securitas cum timore consolacio cum desolacione. Securi namq sunt de gla. sz
timent nimia dilacione consolantur p angelicam visitacionem sz desolantur p penarum acerbitate. Tercius calix est plenus fecibus
de quo bibunt dapnati in infno. Nam post commune iudicium post invocacionem electorum oes feces eorum descendent in infnum. Ibi
enim erunt feces omnium rerum que in vita psenti sunt permixta no pura. Fex enim vite est mors. Fex sanitatis infirmitas. Fex
gaudii dolor finalis. Fex lucis tenebre. Deus i. tunc totum vinum levabit de fece qr vita sanitatem gaudium et lucem
ponet in cellario celi sz feces eorum sz mortem infirmitatem dolorem tenebras in cloaca infni ps. lxx. usq ad fundum calicis bibent
Quicumque go vult hunc calicem evadere ne bibat eternaliter. bibat hic de calice pnie et passionis tpalis sz docet hanc Augus. sup psalmum
qr no pt cum xpo regnare nisi pas eius fuit imitatus sicut ait apls Si commoriemur simul xpo et conregnabimus. Si conpatimur et conregnabimus
Vel aliter calix dni dt sacra scptura secundum ps. Calix meus inebrians qr preclarus est. Et iste calix continet quatuor vina
i quadruplicem hic intellectum sz hystoricum allegoricum tropologicum et anagogicum. Primum vinum letificat et inebriat sensum gestorum
narracione. Secundum affectum sacerdotum instructione. Tercium intellectum intelligendorum ostensione. quartum totum hominem appetendorum et fugien
dorum publicatione. Sicut aut in hoc calice vinum merum fex et mixtum. Vinum merum exprimat nobis iste calix ubi tractat gaudia celi
Fecem exprimat ubi comminatur penas infni. Mixtum vero exprimat ubi ad pniam cohortatur. Vn Ezechiel capitulo 2o vidit librum
in quo erant scripta lamentaciones carmen et ve. lamentaciones militantium. ecce mixtum. Carmen triumphancium. ecce merum
ve dapnatorum. ecce fex. de quo bibent omnes peccatores terre. Hic aut merum. dt vere cauponibus intelligam qui exprimat beatitudo
litteralis. Fex aut dt error admixtio quam exprimat heretica. Mixtum aut dt varietas philice curiositatis quam multi exprimant
cum simplicitate theologie vitium sz qr dt ysa. po. Caupones tui miscent aquam vino. Peccator hodie libencius bibit mixtum qm merum
qr libencius audit varietas philice qm veritas theologie et patet quod aque furtive dulciores sunt i. expositiones q aplice fuerint
audire audiunt et contra Timoth. Jn diebus nouissimis erit tpus quo sanam doctrinam no sustinebunt etc. Vel ecce mixtum pt dici
expositiones hereticorum qui primo exponunt ad litteram postea miscent falsitatem Nam sic ts expos esset falsa no reciperet ab aliquo pt qd falsitatem
palliat aliquantula vite ... glo. hereticus. Secundum vinum i. vera expositio primo potabit etc. Hic mixto potabit antixpus
et sui ubi illos qui caracterem eius acceperint Duos et ds post potabit fece et pena eterna qui dt hic vinum calicis ire dei
Secundum hic e sequitur lira Si qs adoraverit etc et hic ille sic dapnatus bibet de vino calicis ire i. pene expositionem antixpatorum
sequitur. qd mixtum est mero i. cum expositione intera mixta est vinitate catholica in calice ire eius i. i sacra scriptura qr depravat
xpr qd dt calix ire dei etc.

Et de eo dicit [illegible] ibi erit [illegible] et stridor dentium [illegible] et liquefactio [illegible] [illegible]
de quibus duobus innumerabiles pendent penarum genera [illegible] intollerabilis pena famis fetoris horroris timoris angustie tenebrarum [illegible] tormentorum [illegible]
ferocitas bestiarum crudelitas ministrorum dilaceratio [illegible] vermis [illegible] igne lacrime suspiria [illegible] dolor sine remedio [illegible]
[illegible] mors eterna pena sine fine [illegible] [illegible] et omnibus est intollerabilior penis [illegible] Augustinus [illegible]

Tunc ibi erit cruciabitur igne etc. [illegible] dampnatorum desperatione et [illegible] inevitabili dampnatione [illegible] suppliciorum valorum [illegible]
sive penarum specificatione. Et primo quantum ad [illegible] et intensionem [illegible] quantum ad maiores et minores [illegible] ibi in quo [illegible]
Tertio quantum ad suam eternitatem ibi Et fumus tormentorum etc. Et [illegible] quantum ad penarum continuitatem ibi nec habent requiem die ac nocte [illegible]
Circa primum dicit Et cruciabitur [illegible] babilon vel ille qui adoraverunt bestiam etc. Igne et sulfure. Cum sint in inferno tanta [illegible]
tormenta quanta [illegible] estimari possint [illegible] duo solum [illegible] [illegible] in his duobus omnia tormenta comprehenduntur [illegible]
illis duobus de quibus Job 24 Ad calorem nimium transibit ab aquis nivium. Job 18 Aspergatur in tabernaculo eius sulfur [illegible]
Sulfur fomentum ignis est [illegible] igne [illegible] ut fetorem [illegible] Sulfur fetorem [illegible] ignis ardorem. Erit ergo ibi ignis non
ad lucendum [illegible] ad miserorum animas et corpora [illegible] Erit [illegible] ibi et sulfur quod et fomentum [illegible] igni et fetorem [illegible] intollerabilem
[illegible] igne fetor et [illegible] fetorem [illegible] ignis [illegible] ad tormentum miserorum [illegible] sufficere possit ignis [illegible] aut fetor [illegible]

[illegible]

potest dici quod ignis alterat animam calefaciendo vel desiccando aut igniendo ipsam. Unde relinquitur modus quem ponit Augustinus 21 de civitate dei
scilicet quod anima separata vel spiritus demonis patiatur penam per alligationem quandam ab igne corporeo. Videmus enim spiritum alligari corpori quemque
quidem naturaliter sicut anima alligatur corpori, quemque vero quadam superiori virtute sicut per virtutem superiorum demonum inferiores demones alli-
gantur arte nigromantie ymaginibus aut anulis vel aliis huiusmodi rebus. Multo igitur magis virtute divina demones vel etiam anime possunt
alligari igni corporeo ut ab eo affirmat penam. Hic beatus Thomas de quolibet 3° q. 10 art. primo. Et per hoc solvitur argumentum quo sic arguitur possi-
[illegible] actio agentis est proportionata passioni patientis. Sed actio ignis cum sit corpus physicum est actio naturalis que consistit in movendo. Ergo vel
patitur ab igne corporeo nisi quod movetur. Sed anima non movetur cum sit impartibilis nisi accidentaliter movetur ut patet 6 physicorum. Ergo anima non patitur
ab igne corporeo. Hoc argumentum procedit de actione ignis que fit per alterationem. Secundo non est conveniens dicere, sicut Petrus de Thar. dicit, hoc ad penam
condignam ipsis ab igne infligendam non sufficere, quia sic eque dici posset spiritus torqueri a terra sicut ab igne. Demones etiam nunc
in uno loco non tenentur sed pro libito suo per totum mundum discurrunt. Unde ulterius istam conclusionem Petrus de Thar. ponit conclusionem ignis
ad spiritum ut instrumentum ad materiam in quam agit. Nam quamvis ignis ille inquantum est corpus naturale non possit agere in spiritum, tamen
agit in ipsum ut divine iustitie instrumentum tamquam manu divina movente ipsum. Sed tamen instrumentum [illegible] virtute propria agat licet per quam agit
ab alio motum. Quomodo hic qualiter ignis ille sic instrumentaliter agit in spiritum, dicit ipse quod corpus aliquod dupliciter agit: aut actione natu-
rali aut actione spirituali [illegible]. Aliter enim agit in oculum ignis oculo admotus ipsum
speciem suam imprimendo in aliud aut actione spirituali [illegible] imprimendo, aliter remotus ipsum solum immutando. Primo non agit ignis in spiritum sed 2° unde ille ignis corporeus agit in
sic calefaciendo [illegible] quam apprehensa anima affligitur verisimiliter multo magis quam affligebatur in corpore ab igne
animam suam [illegible] imprimendo qua apprehensa anima affligitur verisimiliter multo magis quam affligebatur in corpore ab igne
agente in corpus apprehensionem propter maiorem potentiam agentis et sensibilitatem patientis et conversionis immediationem modum
[illegible] ergo ignis ille corporeus prout instrumentum divine iustitie consideratus agit in animam imprimendo ei velit nolit suam similitudinem
et inde est quod anima affligitur quia violenter illa specie sive similitudine ignis informatur et per illam a suis operationibus naturalibus
impeditur et retardatur. Dicit enim [illegible] quod per hoc quod talis species vel similitudo ignis violenter et cum vehementia intellectum sive spiritum
imprimitur, ad se revocat et convertit intentionem ipsius spiritus, quod per hoc notabiliter in aliorum consideratione contra suam voluntatem impeditur. Quod
[illegible] ac violenta [illegible] detentio est sibi pena gravis et ineffabilis [illegible]. Unde de isto igne sic [illegible] secundum
Petrum de Thar. [illegible] adhuc loquitur dupliciter. Vel quantum ad id quod primo et mediate affligit, et sic est corporeus; vel quantum ad id quod [illegible]
et immediate, sic est incorporeus. Primo dicitur ignis verus, 2° similitudo, sicut dicitur leo verus et leo pictus. Et ita quamvis ignis ille corporeus
agat virtute corporali, tamen id quod agit in animam est spirituale, sicut color pictus corporaliter visum movet, quod tamen in visu recipitur
est spirituale. Dicit igitur spiritus separatus ab illo igne corpore patitur non solum videndo sed etiam sentiendo non per sensum corporalem mediante specie
corporali sed per sensum spiritualem mediante specie intelligibili, que tamen eo quod non est accepta voluntarie sed violenter impressa accipitur ut dis-
conveniens [illegible] non abstrahitur sed imprimitur, accipitur ut patitur, non ut [illegible]. Est etiam ibi contactus non secundum [illegible]
molis qui est corporum sed secundum ultimam [illegible] virtutis que est spiritualis quo tactu anima tangit corpus quod ipsum movet. Dicitur etiam non
[illegible] cum affirmative instrumentaliter principalis nobiliorem esse effectum puta virtute spirituali illo igne corporeo secundum quod dicit Petrus de Thar.
Et talis pena ignis est gravior sive maior qualiscumque [illegible] pena temporali. Dicit enim Augustinus in quodam sermone quod ignis ille
gravior erit quam quicquid in hoc seculo penarum videre vel sentire vel cogitare potest. Et magister in 4° dis. 20 de igne purgatorio
[illegible] omnem penam quam unquam aliquis passus est in hac vita, unquam
[illegible] et si etiam non sit [illegible] Petrus de Thar. quod cum dolor non sit accidentaliter
in carne tanta inventa est pena licet in alia [illegible] passi sunt tormenta [illegible] lesiones que fiunt in locis maiore
ipsa lesio sed lesionis sensus tanto magis ad dolet de aliquo lesione quanto magis est sensitivus. Unde lesiones que fiunt in locis maiore
sensibilitate dolorem maiorem causant. Et quia totus sensus corporis est ab anima, ideo si in ipsam animam aliquod lesivum agat, sequitur quod maior
sensibilitatem dolore maiorem causat. Et quia totus sensus corporis est ab anima ideo si in ipsam animam aliquod lesivum agat, dicitur hoc quod maior
affligatur. Dicit etiam Algazel [illegible] quod in hoc mundo anima non sentit [illegible] suum quantum propter sui occupationem circa corpus
est sicut qui occupatus in bello vel [illegible] non percipit laborem suum. Ignis etiam inferni sive purgatorii cum sit divine iustitie
instrumentum magis est activus igne nostro qui tamen inter alia elementa maxime est activus. Ergo sequitur quod pena inferni et etiam purgatorii
longe gravior est quam pena huius mundi. Et si dicitur quanto aliquid est magis passivum tanto magis patitur ex applicatione agentis
sed compositum propter materiam que est susceptiva qualitatis agentis est magis passivum quam anima separata, ergo compositum magis patitur quam ibi
anima separata. Dicendum quod ad affligendum non sufficit sola passio nisi assit etiam sensus passionis. Anima autem separata quamvis propter materie
[illegible] quo anime separate a corpore vel etiam spiritus maligni patiuntur penam sensus
[illegible] minus patiatur magis tamen sentit. Ex hiis ergo patet quo anime separate a corpore vel etiam spiritus maligni patiuntur penam sensus
abigne infernali [illegible] flammis infernalibus conveniunt quas quandoque flammas apprehendunt [illegible] per modum similitudinis
et magis notum [illegible] ista [illegible] conclusio flammarum infernalium. Aliter sic hoc ad animas et demones qui [illegible] sunt in inferno et aliter ad
[illegible] nam illi qui sunt in inferno convenit sunt talibus flammis localiter et metaliter. Sed hii
demones qui sunt in aere caliginoso propter nostrum exercitium [illegible] flamme [illegible] corpora vexata per demonia. Etiam
qui sunt hic nobiscum huiusmodi flammis conveniunt non localiter, quia alias huiusmodi flamme [illegible]
inferno. Sed conveniunt metaliter, quia sicut boni angeli qui mittuntur ad nos
[illegible] circa nos que [illegible] huiusmodi demones. Sed conveniunt metaliter, quia sicut boni angeli qui mittuntur ad nos
incedunt [illegible] circa nos que infestant huiusmodi demones, sed conveniunt metaliter nec carent celesti gloria nec etiam felicitate
per nostra custodia qui sunt apud nos non sunt in celo localiter, sunt tamen in celo metaliter quia divino intellectu apprehensio illarum flammarum [illegible] ipsis
sic angeli mali qui sunt apud nos in flammis ignis inferni sunt metaliter quia divino intellectu apprehensio illarum flammarum [illegible] ipsis
imprimitur qua impressione ipsi [illegible] intermissione affliguntur. Non minus si deus velit quod si huiusmodi flammis localiter [illegible] agit
enim huiusmodi ignis in spiritum dampnatum sicut divine [illegible] instrumentum, ideo non minus potest agere in spiritum localiter absentem quam presentem. Quia virtus divina
non est alligata presentie locali. Ideo non minus in absente quam in presente demone potest deus mediantibus hiis flammis imprimere penam
infernalem. Et hoc non potest sustinere id [illegible] quo solet dici quod diabolus secum portat infernum quocumque vadit. Per hoc solvitur argumentum
quo fuit argutum: si ignis agit in spiritum aut hoc facit virtute corporali aut spirituali. Si corporali tunc nulla proportio erit inter ignem
agentem et spiritum patientem quod videtur inconveniens quia ad hoc quod agens agat et patiens patiatur oportet inter ea esse proportionem. Si spirituali tunc actionis
esset nobilior [illegible] vel etiam effectum. Dicendum quod ista divisio est insufficiens quia dat tertium membrum scilicet quod sic agat virtute corporali et spirituali, quia quamvis
ignis infernalis agat in spiritum virtute corporali tamen hoc non facit nisi ut intenditur virtuti spirituali puta ut tamquam instrumentum divine iustitie
[illegible] huiusmodi actionis dirigitur singulariter et movetur a divina voluntate. Ad primam partem dicendum quod licet virtus corporalis ipsius ignis

Dis. 21 q.

[Left margin shows partial text from the facing page.]

non sit proportionata ad hoc ut agat in spiritum tamen ut instrumentum voluntatis divine tamquam instrumentum suo principali motori se sufficit hic proportionem ad agendum
in spiritum [illegible] hec potest [illegible] necessaria est quia quia prima virtus spiritualis non est actus ignis ut est subiective in igne cum sit realiter ipsa vis
divina. Sed si dicatur omne agens est nobilius et prestabilius paciente secundum Augustinum 2° super Genesim et 6to musice sue et secundum philosophum 3° de anima
ignis non est nobilior spiritu igitur etc. Dicendum quod auctoritas solum est vera de agente principali non autem de instrumento semper esse nobilius eo in quod agit set sufficit
quod id sit nobilius virtute cuius ipsum instrumentum dirigitur et movetur in huiusmodi actione. Sed si tamen dicatur omne agens corporeum agit per contactum sed inter
ignem corporeum et spiritum non potest esse contactus. Dicendum ad hoc licet ignis non possit tangere spiritum ut instrumentum virtute propria tamen hoc potest ut est instrumentum
virtutis divine. Et dato quod non tangat spiritum tactu naturali et mathematicali tamen tangit eum tactu virtuali ut apprehenditur a spiritu dampnato
tamquam instrumentum executivum divine iusticie ipsi spiritui dampnato summe displicibile. Ex quo patet secundum sanctos doctores quod corpora reproborum post diem
iudicii continue patientur inexpertam afflictionem ab igne infernali non tamen propter hoc corrumpi poterunt aut minorari. Probatur primo quia sicut
anime beatorum meruerunt mediantibus suis corporibus sic anime reproborum promeruerunt et demeruerunt mediantibus suis corporibus ergo sicut corpora beatorum resus-
citabuntur ad percipiendum maiorem premium propter corpus unitum sic corpora reproborum resuscitabuntur ad percipiendum maiorem penam que communiter pena
ignis solet appellari. Preterea sicut corpora beatorum se habebunt ad gloriam sic corpora reproborum ad penam sed corpora beatorum glorificabuntur celesti
gloria que est summa gloria corporalis ergo corpora dampnatorum punientur infernali pena que est maxima inter omnes penas quibus corpus affligi potest
ut testantur omnes sancti doctores. Secundo pro secunda parte patet quia pena corporis erit eterna ergo ipsa non erit umquam corrupta. Tertia quia cum pena sit actus
pacientis ipsa non potest perpetuari nisi paciente perpetuo manente. Unde Augustinus hic, capitulo 21 ubi de reprobis dicitur cruciabuntur in supplicium eternum
Et ysaie ultimo ignis eorum non extinguetur. Preterea illud quod sic affligitur quod tamen non consumitur hoc per sua afflictione non corrumpitur ut manifestum
sed corpora reproborum post diem iudicii sic affligentur quod non consumentur quia Job [illegible] ubi satis proprie describitur pena hominis reprobati sic inquit
[illegible] dicitur lucet eum quem sciat ut tamen consumetur. Possibilitatem autem istius scilicet quod corpora reproborum numquam consumantur continue igne perpetuo cruciata
declarat beatus Augustinus [illegible] libro de civitate dei multipliciter quoniam exemplis que videmus etiam in naturalibus rebus nam salamandra vivit in igne ut tamen
consumitur ab eo [illegible] ante intulat in igne ut tamen ab eo consumitur. Potest etiam exemplum de montibus qui ab antiquissimis temporibus arserunt et tamen
consumpti ab eo [illegible] multo magis nos mirari possumus cum ut hodierna die apparet corpus consumptum
nobis consumpti sic et si de illis montibus mirabatur Augustinus multo magis nos mirari possumus cum ut hodierna die apparet corpus consumptum
continue ignis [illegible] inflammatio videatur. Preterea legitur in legenda sancti Nicolai quod in partibus orientis quedam ignis inveniuntur qui manum appositam
velociter affligit et tamen de [illegible] manus ibi apposita non consumit. Ex quibus omnibus apparet satis esse possibile quod corpora reproborum igne perpetuo cruciantur
[illegible] et tamen non erunt immunes a pena
continue quo ad corporis substantiam minime corrumpantur. Et continue dampnati non corrumpantur quantum ad substantiam suam tamen non erunt immunes a pena
mortis. Sed cum dampnati sustinent eternam penam que multo acrior esse videtur quam sit pena hominis morientis propter quod pena dampnatorum
mors secunda perpetua quia et si non formaliter tamen equivalenter includit penam corporalis mortis temporalis. Et hic innuit in litera cum dicit et mox ignis et sulphur
ut mors perpetua quia et si non formaliter tamen equivalenter includit penam temporalis mortis. [illegible] quantum ad earum inmensitatem et intensionem
Tunc ibi in quo aula sanctorum et ante conspectum agni posita penarum specificatione quantum ad earum manifestationem et maiorem confusionem et timorem dicitur in quo aula sanctorum scilicet ut magis erubescat
Subditur penarum acerbitas quantum ad earum manifestationem et maiorem confusionem et timorem dicitur in quo aula sanctorum scilicet in quorum conspectu non timuerunt mala agere aut
et erubescendo maiorem dolorem habeant ut ait nota vel in quo id est in evidentia angelorum sanctorum scilicet in quorum conspectu cruciantur. Non solum angelici spiritus verum etiam iustorum corporum
[illegible] vel ut ait Haymo angelorum sanctorum [illegible] in quorum conspectu cruciantur qualiter non apparebunt sic dampnandi vel dampnatis
sed tunc quod [illegible] Ex quo illi angeli erunt summa caritate pleni et pietate perfecti qualiter non compatientur dampnatis quia sic corporum [illegible] absorbet ut eis non libeat quicquam
Dicendum secundum beatum Gregorium 32 moralium quod beati non compatientur dampnatis quia sic corporum [illegible] ut divinum corpus creatum iusticie
ab illius intime regule subtilitate discordat. Unde propter hoc iniqui in conspectu angelorum sanctorum cruciantur ut deum corpus creatum iuste compatiuntur
in dei laudibus constat per cuius misericordiam evaserunt quod miseri patiuntur quia et in se erunt bonum quo gratis remunerati sunt et in
illis supplicium quod evaserunt. Erit quod ut malorum tormentum ad electorum proficiat incrementum inquit Haymo et refert Augustinus 33 moralium
super Job 20. Numquam fervet [illegible] et accipies cum suum semper in hic enim niger color in pictura substernitur ut super
iacta albus vel rubeus pulcrior ostendatur ita tunc malos bene ordinans deus felicitati gaudia cumulabit beatorum. Et continue id
corporum gaudium quod divina visione non sit quo constat magis tamen auctori suo se debitores esse sentiunt quod et bonum tamen est
iuste remunerati perceperunt et malum quod misericordit adiuti vicerunt. Sequitur Subiungitur autem Et ante conspectum agni. Dicit Haymo non quod
iniuste remunerati perceperunt et malum [illegible] tanto timore tribuentur ut
cum ultra visum sit cum scriptum sit ysaie 26 Tollatur impius ne videat gloriam dei secundum aliam literam sed tanto timore tribuentur ut
videant illius deo se esse punitos cuius quod iram vindicte sue infligere. Ex quibus patet primo quod spiritus continue beatorum ad maiorem augmentum
videant illius deo [illegible] Unde glosa super id ysaie ultimo egredientur et videbunt cadavera
eius penas et [illegible] spirituum dampnatorum. Unde glosa super id ysaie ultimo egredientur et videbunt cadavera
gaudiorum et gratiarum actiones ipsorum videbunt penas et cruciatus spirituum dampnatorum. [illegible] ut ad deum magis accedant Et per hoc beatus Thomas
nera visiorum qui puniatur sit in me. Dicit electi egredientur intellectu vel visione manifesta ut ad deum magis accedant. Et per hoc beatus Thomas
A beatis nihil sed subtrahi quod ad perfectionem eorum pertinet unumquodque autem per comparationem contrarii magis cognoscitur eo quod contraria iuxta se posita magis
elucescunt propter quod ut beatitudo sanctorum magis eis complaceat et ut de ea deo gratias uberiores agant datur eis ut penas reproborum
videant quas per dei gratiam evaserunt. Ex quo patet quod in sanctorum anime beate visa dampnatorum ineffabili calamitate non afficientur ad eos
aliqua compassione sed magis attendent ad gratiarum actiones de sua liberatione. Unde beatus Gregorius omelia ultima super id luce 16 in hiis omnibus
inter nos et vos magnum chaos firmatum est ut hii qui volunt ad vos transire non possunt neque hinc inde transmeare. Dicit quemadmodum
[illegible] dicat hii qui volunt ad vos transire non possunt. Quemadmodum hii qui in inferno sunt ad beatorum sortem transire cupiunt. Dubium non est
[illegible] qui iam beatitudinis sorte suscepti sunt quo pacto dicitur quod transire ad eos qui in inferno cruciantur volunt sed non possunt. Et videtur dicendum
sed sicut transire reprobi ad electos cupiunt id est a suppliciorum suorum afflictione migrare ita ad afflictos atque in tormentis positos transire iustorum
est mentis iure per misericordiam eos quod velle liberare. Sed qui volunt de beatorum sede ad afflictos atque in tormentis positos transire non possunt
quia iustorum anime continue in sue nature bonitate misericordiam habeant iam tunc
quia iustorum anime etiam si inferri vellet iam tunc omnino non possunt quia iustorum anime continue in sue nature bonitate
auctoris sui iusticie coniuncte tanta rectitudine stringuntur ut nulla ad reprobos compassione moveantur. Ipsi quippe iniqui concordat
cui inherent et eos quos eripere non possunt ut quoniam [illegible] descendunt quia tamen illos tunc a se videbunt [illegible]
eo quod diligunt auctorem suo conspiciunt repulsos. Hec ille. Nec iusti ergo ad beatorum sortem transeunt quia dampnatione perpetua constringuntur
ut iusti ad reprobos transire possunt quia erecti iam per iusticiam iudicii eis nullo modo aliqua compassione iunguntur. Hec ille. Non enim poterunt
eis compati compassione que est dolor cordis de miseria proximi quia talis repugnat perfectioni beatitudinis. Nec compassione que est motus electivus
quo quis alium cupit a miseria liberare quia beati nihil volunt huic quod videt deum absolute velle cum sint deiformes
et eius voluntati penitus conformes. Nec apud animas iustorum potest frustrare beatitudinem appropriata pena reproborum quia ubi iam compassio
misericordie non erit minime letitiam beatorum non valebit. Ymmo letabitur iustus cum viderit vindictam etc. ut dicit psalmista letabitur numquam de penis
non secundum se quia hoc sonaret in crudelitatem sed in quantum videbit quod iuste sunt inflicte et per hoc considerabit a beatis se gratia et dono dei
liberatum et continue gratias uberiores agat deo. Tertio patet quod spiritus continue beatorum videbunt dampnationem suorum propinquorum
liberatum et continue gratias uberiores agat deo.

+ Et hoc ipsum erit cumulus doloris reprobis quod sciunt se et penas suas manifestas esse apud [illegible] et angelos et alios sanctos. Et quod hoc augebit dolor eorum
quia sciunt [illegible] passum et omnibus sufficientissimum precium dedisse pro redemptione omnium et se privatos esse tanto beneficio pro modica voluptate
seu vanitate de quo surgit vermis conscientie qui non morietur [illegible] ut dicitur ysaie ultimo in fine

no pnt no velle penas et miatis corp[orum] Ro pz qr p[ro]missi q[ui] sut ad tm[?] conformati divine vol[untat]i q[uod] no pnt no velle id q[uo]d cognoscut deu[m] velle. Sz ipi videbunt et cognoscet deu[m] velle dapnacoe[m] suor[um] p[ro]ximor[um]. g[o] ipi no pnt no velle penas et miatis corp[orum]. Nec h[oc] velle est nota vel signu[m] alicui[us] crudelitatis. ymo pocius signu[m] magne p[er]fectois et bonitatis. Tu[n]c enim unaq[ue]q[ue] res tanto e[st] p[er]fecior q[ua]nto mag[is] deviat a p[ri]ma et rectissima regla. Tu[n]c quel[ibet] res tanto melior et p[er]fecior esse co[n]s[er]uet[ur] q[ua]nto [illegible] h[uius]mo[d]i regle conformat[ur]. Cu[m] g[o] vo[luntas] diui[n]a sit h[uius]mo[d]i vol[untas] regla rectissima. Sic d[icit] [illegible] in p[ri]mo li[bro]. sc[ilicet] q[uod] [illegible] v[o]l[untas] erit rectissima et p[er]fectissima q[uae] no p[o]t[er]it aliquid velle n[is]i q[uo]d videbit deu[m] velle q[uo]d solu[m] erit in illa b[ea]ta p[at]ria. Sc[ilicet] [illegible] q[uod] [illegible] ut d[omi]n[u]m e[ss]e [illegible] cu[m] suor[um] [illegible] no co[m]pacia[n]t[ur] [illegible] et penis dapnator[um] [illegible] tu[n]c [illegible] et penis ho[min]u[m] viator[um] p[ate]t q[ui]a p[ec]catores [illegible] in h[oc] mundo [illegible] in tali statu q[uod] s[un]t [illegible] divine iusticie p[osse]nt ad b[ea]titudine[m] p[er]venire a statu miserie et culpe. Et io b[ea]tor[um] co[m]passio ho[c] ad eos [illegible] electoru[m] vol[untatem] p[ro]ut d[icit] [illegible] z b[ea]ti [illegible] eis co[m]pati salute corp[orum] volendo q[ui]a sic [illegible] ad deu[m] [illegible] s[ed] [illegible]

Co[n]t[ra] subdit[ur] q[ua]ntitas pene dapnator[um] q[ua]ntu[m] ad sua[m] ebuitate[m] cu[m] d[icit] Et fumus tormentor[um] eor[um] ascendet in s[e]c[u]la s[e]c[u]lor[um] [illegible] tenebrositas que reprobos op[er]iet sup[er] ipos erit aut vestandus [illegible] Job x. Antequa[m] vada[m] et no reverta[r] ad t[er]ra[m] tenebrosa[m] [illegible] mortis calig[ine] [illegible] [illegible] fumus [illegible] ex actione ignis in ligna sive combust[ibi]lia. s[ed] ignis infernalis no indiget lignis quib[us] foveat[ur] [illegible] qualit[er] erit ibi fumus. Ad h[oc] [illegible] q[uod] magnus fumus magna[rum] flammar[um] [illegible] est. q[ui]a q[ua]ntus sit [illegible] lignor[um] [illegible] ibi erit ignis reprobor[um] [illegible] q[uod] fumus eis semp[er] in d[icit] [illegible] Na[m] q[ui]a reprobos sit sine [illegible] fumus tor[men]tor[um] [illegible] ascende[t] i[n] s[e]c[u]la s[e]c[u]lor[um]. [illegible] ascendet fumus eius a q[ua]c[um]q[ue] in [illegible] Job xli. de naribus eius p[ro]cedit fumus. [illegible] caligiosa dubietas [illegible] Sic p[er] fumu[m] h[ic] tenebrositas [illegible] s[ed] glo[ss]a [illegible] q[ui]a [illegible] ignis e[st] ut [illegible] et luce[m] [illegible] et [illegible] s[ed] [illegible] flama [illegible] et lucem no h[abe]t. h[oc] est q[uod] reprobis [illegible] d[icit] [illegible] xxv. discedite a me maledicti in igne[m] eternu[m] [illegible] omnes [illegible] una persona [illegible] ligate ei manus et pedes et mittite in tenebras exteriores. Si itaq[ue] ignis qui reprobos crucia[t] luce[m] h[abe]re potuiss[et] is qui repellit[ur] nequaqua[m] mitti i[n] tenebras exteriores dice[re]t[ur]. [illegible] enim p[er] [illegible] [illegible] eos cadit ignis et no viderunt sole[m]. Ignis enim sup[er] impios cadit et sol igne cadente no cernit[ur]. q[ui]a illos quos gehenne flama devorat a visione veri lumi[ni]s cecat. ut et for[is] eos dolor combustionis cruciet. et int[us] pena cecitatis obscuret. q[uo]d qui auctori suo corde et corpe deliqueru[n]t. sic corpe et corde puniant[ur] et utrobiq[ue] penas senciat q[ui] dum h[ic] viveret[?] [illegible] suis delectationib[us] [illegible] fruebat[ur]. Et subdit[ur] ib[ide]m. Ignis ille ignis ad co[n]solac[ionem] no lucet. tu[n]c ut mag[is] torqueat ad aliq[ui]d lucet. Na[m] sequaces quosq[ue] suos secu[m] i[n] tormento reprobi flama illustrante visur[i] s[un]t q[uo]r[um] amore deliqueru[n]t. q[ua]t[enus] q[ui] carnalit[er] [illegible] p[re]cepta conditoris amaveru[n]t ip[s]or[um] [illegible] eos intit[us] in augm[en]to sue dapnac[ionis] affligat. declarat [illegible] de civitate [illegible] [illegible] quo p[ate]t q[uod] in dapnatis no erit totalis p[ri]vacio lumi[ni]s corporalis et sp[irit]ualis. [illegible] q[ui]a resumptis corporib[us] utraq[ue] cognitionem habebu[n]t [illegible] corporale et sp[irit]uale. g[o] no erit in eis conclusio totalis lumi[ni]s utriusq[ue]. q[ui]a sic nulla p[ar]ticipacione lucis no p[ossen]t [illegible] actu cog[noscere] [illegible] vide[re] [illegible] [illegible] luce[m] q[uod] [illegible] de a[n]i[m]a [illegible] h[uius]mo[d]i luce[m] infernali fumo sic est et erit [illegible] obfuscatiu[m] q[uod] eius visio [illegible] videb[unt] [illegible] co[n]solacione[m] s[ed] pocius ingerit horrore[m] et desolacione[m]. Et p[ro]pt[er] h[oc] h[uius]mo[d]i luce[m] [illegible] sacre scripture tenebras appellat [illegible] fumu[m] p[ro]pt[er] [illegible] et paucitatem eius. Na[m] q[uo]d modicu[m] distat [illegible] q[uod] [illegible] reputat s[ecundu]m ph[ilosophu]m [illegible] [illegible] ut d[icit] [illegible] theol[ogi] [illegible] ibi p[er]spicue vi[dere] s[ed] sub quada[m] umbrositate videbu[n]t illa q[uae] cordi afflicto[rum] ingerere pnt. Et g[o] [illegible] loca inferni tenebrosa est. s[ed] tu[n]c q[uod] divina dispone[n]te h[abe]t ad lume[n] [illegible] suff[icien]t ad videndu[m] illa q[uae] a[n]i[m]a[m] torquere pnt. Et ad h[oc] [illegible] talis situs loci est. s[ed] tu[n]c q[ui]a [illegible] in medio terre ubi infernu[m] esse p[er]hibet[ur] no p[o]t[est] esse ignis nisi feculent[us] et turbid[us] et q[ua]si sulfure[us]. g[o] qui est gross[us] et fetido fumo p[er]mixt[us] [illegible] at h[oc] [illegible] iustu[m] sit ut culpa q[uae] cu[m] fine p[er]petrat[ur] a d[e]o sine fine puniat[ur]. [illegible] q[uod] racio quare p[e]c[ca]tu[m] mortale q[uo]d temp[or]alit[er] co[m]mittit[ur] ad etiam pena[m] obligat sumi p[otes]t ex tribus. Primo ex p[ar]te eius in que[m] p[ecc]at[ur] qui e[st] infinite bonitatis et [illegible] sic deus. Unde et offensa ip[s]i[us] infinita pena est digna. q[ui]a q[ua]nto maior est in que[m] p[ecc]at[ur] tanto mag[is] p[e]c[ca]tu[m] punit[ur] s[ecundu]m ph[ilosophu]m [illegible] Et [illegible] d[icit] [illegible] iniuria talis est qualis p[er]sona fuit [illegible] p[ar]ticipent[ur] in magna enim p[er]sona et si modica sit iniuria facta mag[na] est. In modica vero p[er]sona et si mag[na] iniuria f[ac]ta fuit modica vi[detur] esse. [illegible] ex p[ar]te p[ecc]ant[is] constat enim q[uod] p[ec]cans mortal[iter] sua[m] [illegible] sue pot[estatis] in eo i[n] qua mortal[iter] p[ecc]at ut et[iam] p[ro] illo deu[m] co[n]te[m]pnat. constat at[?] q[uod] quicu[m]q[ue] sum[m]e dilig[it] aliq[ui]d sic sine fine sine volu[n]tat[i] ex h[oc] ipo vellet adherere. Et io p[ec]cans mortal[iter] illo actu vol[untatis] quo p[e]c[ca]tu[m] mortale eligit [illegible] vellet adherere p[e]c[ca]to sine [illegible] [illegible] n[isi] pacius retrahet[ur] s[ed] timore pene vel aliquo h[uius]mo[d]i. Sz si volle[?] adherere posset se adhereret. et io in suo etio[?] p[ecc]at et p[ro]p[ter] h[oc] est digni[us] eterna pena. Unde [illegible] dyalo[go] [illegible] inq[ui]t petrus velim quo iustu[m] sit ut culpa q[uae] cu[m] fine p[er]petrata est sine fine puniat[ur]. [illegible] videt h[oc] recte diceret[ur] si districtus iudex no corda ho[min]u[m] s[ed] facta pensaret. Iniqui enim io cu[m] fine deliqueru[n]t q[ui]a cu[m] fine vixerunt. Na[m] voluissent utiq[ue] si potuissent sine fine p[ec]care. Ostendunt enim q[ui]a in p[e]c[ca]to semp[er] vivere cupiu[n]t q[ui]a nu[m]q[ua]m desinunt p[ecc]are du[m] vivu[n]t. ad magna[m] g[o] iusticiam iudica[n]t[is] p[er]tinet. ut nu[m]q[ua]m careat supplicio q[ui] nu[m]q[ua]m in hac vita voluit carere p[e]c[ca]to. et [illegible] [illegible] finis in quo sit t[er]minus ulcionis q[ui]a quo[?] valuit h[abe]re noluit t[er]minu[m] criminis. [illegible] d[icit] [illegible] mor[alium] sup[er] [illegible] Job xli estimab[it] abyssu[m] q[ua]si senescente[m]. Ibi [illegible] de h[oc]. Et [illegible] Aug[ustinus] xxi de civ[itate] dei c[apitulo] xii et xiii d[icit] q[uod] dignus est eterno supplicio qui i[n] se p[er]emit bonu[m] eternu[m]. [illegible] ex ipso statu p[ec]cant[is] mortalit[er] q[ui]a p[er] p[e]c[ca]tu[m] gra[tia] p[ri]vat[ur]. Unde cu[m] sine gra[tia] no possit fi[er]i remissio culpe si in p[e]c[ca]to mortali decedat se[mper] in eo culpa remanebit. cu[m] ult[er]i[us] no sit gre susceptibilis. Manente at culpa semp[er] est obnoxi[us] pene. Alt[er] remanet ad iordinatu[m] in [illegible] et io talis met[?] punit[ur]. P[e]c[ca]tu[m] vero veniale ut est con[tra] deu[m] [illegible] fuis co[n]stituit[ur] [illegible] gra[tia] p[ri]vat et io sibi no debet[ur] eterna pena s[ed] t[em]poralis. Et p[ate]t [illegible] error Origenis qui ut ait [illegible] dix[it] post mille annos reprobos ad vita[m] venire et iustos ad pena[m] reversuros. cu[m] dicat [illegible] xxv [illegible] supplicium et[ernu]m. iusti at[?] i[n] vi[tam] et[ernam].

Co[n]t[ra] subdit[ur] q[ua]ntitas pene reprobor[um] q[ua]ntu[m] ad eius co[n]tinuitate[m] vel ingitate[m?] cu[m] d[icit] Nec h[abe]nt requie[m] die ac nocte q[ui] adorav[erunt] bestia[m] [illegible] antixp[istu]m vel [illegible] eius fide[m] et ymagine[m] eius [illegible] ad litt[eram] [illegible] erroris eius venaliu[m]. Et si quis accepit caractere[m] [illegible] indistincte et indistincte aliq[uo]d signu[m] erroris eius. [illegible] no habebit requie[m]. [illegible] at Aug[ustinus] [illegible] p[er] bestia[m] civitas impia p[er] ymagine[m] simulato ficta p[er] caractere[m] crimi[n]is nota. Sz qualit[er] dicit die ac nocte cu[m] no sit ibi talis successio. [illegible] s[ecundu]m [illegible] q[uod] [illegible] h[oc] nota[tur] co[n]ti[nuitas] [illegible] s[ecundu]m id [illegible] erit t[em]pus corp[orum] in s[e]c[u]la. [illegible] s[ecundu]m [illegible] mor[alium] [illegible] miseris mors sine morte finis sine fine defectus sine defectu q[ui]a et mors vivit et finis se[mper] incipit et defectus deficere nescit. Et ex h[oc] p[ate]t error [illegible] qui dicu[n]t a[n]i[m]as in inferno h[abe]re refrige[ri]um a vespere sabbati usq[ue] ad mane [illegible] [illegible] resurrect[ionis] de quo errore narrat [illegible] Helinadus sz quida[m] [illegible] salutis volentes dicunt q[uod] [illegible] remediu[m] [illegible] aqua mitigacio s[ed] [illegible] illud esse [illegible] Sz tu[n]c [illegible] fidei et auctoritas s[an]ctor[um] [illegible] assereunt et affirmant. Est [illegible] in summa de pena inferni tenend[um] [illegible] culpe q[ua]ntit[as] pensat[ur] s[ecundu]m dignitate[m] p[er]sone p[er] culpa[m] offense. Cu[m] g[o] q[ui]l[ibe]t dapnator[um] p[er] culpa[m] sua[m] offendit p[er]sona[m] infinita[m] [illegible] contempsit mandatu[m] io talis culpa aliquo[modo] est infinita et p[ro]p[ter] h[oc] debet[ur] pena p[er]petua. [illegible] ex p[ar]te p[ec]cant[is] [illegible] [illegible] iusticia et [illegible] iusticia in h[oc] q[ui]a culpa dapnati punit[ur] pena infinita et p[er]petua duracione eo q[uod] [illegible] culpe p[er]petue [illegible] Est et[iam] ibi [illegible] q[ui]a no punit[ur] pena intensiva infinita [illegible] illa meruit eo q[uod] [illegible] infinite dig[nitat]is [illegible] [illegible] mag[is] [illegible] [illegible] salva iusticia p[o]t[est] [illegible] et [illegible] pena punir[i] p[ro]pt[er] h[oc] enim d[icit] [illegible] [illegible] [illegible] no [illegible] [illegible] si p[ri]ncipe [illegible] no solu[m] [illegible] s[ed] puni[ri] g[o] infinite [illegible] pena possi[t] puniri salva iusticia [illegible] offensa[m] dei decedit ab hac vita g[o] valde [illegible] agit[ur] [illegible] finite [illegible] pena puni[tur]. Et p[ate]t [illegible] error Origenis [illegible] [illegible] dapnatos in inferno p[er] [illegible] puniri no [illegible] subdit[ur] q[ua]ntitas pene reprobor[um] q[ua]ntu[m] ad eius [illegible] vel ingitate[m?] cu[m] d[icit] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] finiant[ur] eius luce [illegible]

quod pena infernalis est in loco corporali deorsum, in quo corporaliter affliguntur omnes reprobi tam homines quam spiritus maligni. Affliguntur autem eodem igne corporali qui cremabit et affliget spiritus et etiam corpora. Nec tamen illa corpora consumet, sed semper affliget, alios plus alios minus secundum exigentiam meritorum. Unde licet afflictionum ignis quanta erit afflictio secundum omnes species quanta est, erit pena vermis et caritatis [illegible] diversos, ita quod in ipsis penis erit varietas, et cum varietate acerbitas, et cum acerbitate interminabilitas, ut ad reproborum supplicium tormentorum fumus ascendat in secula seculorum. Ratio autem quia deus cum sit summe [illegible] quicquid facit in summo facit; ideo necesse est ipsum esse iustissimum. Cum igitur in retribuendo agat secundum rectitudinem, sic enim se facere non potest ut se negare ut sua iusticia impugnare. Sic necesse sua rectitudine exigente est quod peccatum puniatur secundum quantitatem culpe, in hiis maxime qui legem iusticie contempnentes per impunitatem impegerunt in severitatem iusticie. Cum igitur severitas iusticie est considerare culpam non solum quantum ad radicem vulneris, quantum ad circumstancias aggravantes, consequens est ut iusticia indigno penas debitas ab impiis exigat usque ad novissimum quadrantem, ut non remaneat deformitas peccati sine decore iusticie. Et sicut manifesta est divina potestas in creando et sapientia in gubernando et clementia in reparando, sic manifestetur summa iusticia in puniendo. Cum igitur divina iusticia peccatorem ipsum debet punire secundum exigentiam culpe, et culpa mortalis ad quam succedit finalis impenitencia habet triplicem deordinationem, perpetue deordinationis, libidinose deordinationis, multimode, necesse est quod ipsa puniatur penarum eternitate, acerbitate et multiformitate. Primo igitur deordinationis perpetue pena debet esse perpetua, quia peccatum quod quis committit et de quo numquam penitet in anima perpetuo durat et a voluntate perpetua se non separat, et a voluntate procedit quia vellet in peccato perpetuo delectari. Et licet ista delectatio transiens sit momentanea, quia tamen deordinatio habet perpetuitatem, ideo pena deordinationem induens debet habere carentiam finis, ut sicut hic in suo perpetuo finem non apposuit a peccato recedendo, sic deus in suo perpetuo non desistat a puniendo. Et sicut contra infinitum paruit, sic pena habeat infinitatem; et quia non potest habere penam infinitam intensione, saltem habeat duratione. Et sic voluntas eius post mortem malo semper adheret sine susceptione pene, sic deus semper affligat sine mutatione sui, requirente hoc perpetuitate deordinationis in ipsis dampnatis. Secundo quia deordinationis libidinose pena debet esse afflictiva, quia delectatio punitur per tristiciam contrariam, et spiritus rationalis in peccando convertit se ad bonum proprium et corporale libidinose amando, et quod hoc contempnit divinum imperium et dominium. Hinc est quod ad hoc ut inordinata delectatio perfecte puniatur, in qua sic est delectatio cum contemptu, necesse est quod ad punitionem illius contemptus et delectationis peccator sive sit homo sive spiritus precipitetur in locum infimum et maxime a statu glorie longinquum, hoc est in profundissimum infernum. Necesse est etiam quod ibi apponatur affligendis infime nature, ac per hoc non solum a substantia spirituali paratur, sed a corporali et infima, hoc est a fetibus corporum [illegible], ut in fetibus defigantur et igne ac sulphure crementur. Et quia spiritus qui per naturam preeminet corpori et in corpus hic influit et ipsum movet, dignitate nature per culpam perdidit et se quodam vilitati et [illegible] subiecit, hinc est quod secundum ordinem iusticie debet ordinari ut tamen peccator spiritus qui hic igni corporeo alligetur, non ut illum vivificet, sed ut [illegible] suscipiat penam; et cum sit inseparabiliter alligatus rei quam horret pre timore diuturno [illegible] influat vitam, sed ut divino decreto suscipiat penam. Et quia ignis ille non agit nisi per dispositionem peccati et reatus, et quam sentit per vim naturalis spere(?), necesse est quod acriter tormentet. Et quia ignis ille non agit nisi pro dispositione peccati et reatus, et quia secundum [illegible] libidinis improbitatem quod non est equaliter in omnibus, hinc est quod ab eodem igne quidam cruciantur plus, alii minus, maculis precedentibus libidinis improbitate, quod non est equaliter in omnibus. Hinc est quod ab eodem igne alius urit paleam et alius comburit lignum etc. Cum autem illa peccati distinctio et reatus secundum quam actio ignis sic ab eodem igne alius urit paleam et alius comburit lignum, hinc est quod divino imperio ordinante ignis ille sic agit moderatur; in eodem est uniformis et numquam cessat nec desistit nec mutatur. Hinc est quod ignis ille non agit ad sue forme multiplicationem sed ad anime passionem in corpore, quod semper urit et non consumit, et semper affligit et non interimit, quia non agit ad sue forme multiplicationem sed ad anime passionem in corpore, ut sic in eadem pena nec acerbitas [illegible] perturbationum sit ipsius spiritus in tempore. Unde non fit nova adeptio sed adepte pene continuatio, ut sic in eadem pena nec acerbitas eternitatem tollat nec eternitas tollat acerbitatem. Postremo quia deordinationem multimode pena multimoda debet induere. Et in omni peccato actuali mortali deordinata est aversio a summa luce et bonitate et inordinata conversio ad bonum commutabile, et deordinatio voluntatis quam dictamine rationis. Hinc est quod omnes actuales peccatores qui erunt dampnati punientur pena [illegible], propter aversionem punientur carentia divine visionis; hinc est quod ob actuales peccatores qui erunt dampnati punientur pena [illegible] et vermis, pena vermis ut sic qui habent multiplicem penarum afflictionem propter conversionem pena incendii [illegible], propter pugnam voluntatis et vermis. Unde beatus [illegible] de consideratione ad Eugenium: varie et acerbe et eternaliter cruciantur, et fumus tormentorum eorum ascendat in secula seculorum. Unde Bernardus [illegible]: et quod non habet, et quod non habet; vermem [illegible] reatum nolle quod numquam non erit, tunc etiam non obtinebit quod habet, et quod non habet. Itemque vere penale est semper velle quod numquam erit, et semper nolle quod numquam non erit; hinc est vermis qui non moritur. Memoria preteritorum nec cessat rodere conscienciam nichilominus sustinebit. Horreo vivere mordacem vermem, hic est vermis qui non moritur, et morte(?) nichilominus sustinebit. Horreo incidere in manus mortis vivencis et vite morientis, sed a morsu quo ea pastus est [illegible] incorruptibili perpetuat vita. Horreo incidere in manus mortis viventis et vite morientis, tradite super nos et collibus quod numquam potuerit, sed semper occidit. Quamvis dent illis semel mori, et non moriuntur, in eternum, [illegible] dicunt montibus: cadite super nos et collibus: operite nos. Quid nisi morte mortis beneficio aut finire volunt aut evadere. Denique invocabunt mortem et non veniet; aut sperant quod numquam poterunt, sed semper occidunt. Itaque futurum in melius constat inmortalem animam esse, nec aliquid absque sua memoria vivere; nec non animam aliquam esse contingat. Itaque durante anima durat et memoria, sed qualis fetida flagiciis, horrida facinoribus, vanitate tumida, contemptu despecta et neglecta, sive pena tristis et non tristis; tristis enim manum sed non a mente. Quod factum est factum non esse non potest; proinde et si fuerit sive pena tristerit et non tristerit, tristis enim a manu sed non a mente. Quod factum est factum non esse non potest; inde et si fuit in tempore, sed fecisse in sempiternum manet; non transit cum tempore quod tempus transit. Eternum ergo necesse est quod facit quod per opera te egisse, in tempore fuit, sed fecisse in sempiternum manet. Non transit cum tempore quod tempus transit. Certum igitur necesse est quod [illegible] memoria hoc erit oppositum veritate illius vocis: Arguam te et statuam contra faciem tuam (Ps. 49). Circa quod queritur utrum corpora dampnatorum puniantur vermibus et fletu corporalibus. Et videtur quod sic, quia eum [illegible] Judith ultimo: dabit ignem et vermes in carnes eorum; ergo vermis quo reprobi punientur non est tamen spiritualis sed etiam corporalis. Item hic pena spiritualis non datur in carne sed magis in anima; ergo vermis quo reprobi punientur non est tamen spiritualis sed etiam corporalis. Item hic ponitur [illegible] quod per fletum reprobi cruciantur; potest probari per corporum resurrectionem; quod non esset si fletus ille tamen esset spiritualis. Contra. Glosa quod per fletum quem dicit reprobis cruciantur potest probari vera corporum resurrectio; quod non esset si fletus ille tamen esset spiritualis. Item ergo vermis quo reprobi punientur est immortalis, ysaie ultimo: vermis eorum non morietur; sed nullum animal potest hoc [illegible] ordine ad immortalitatem; ergo vermis ille non erit animalis. Item in fletu corporali fit quedam resolutio lacrimarum, sed omne corpus finitum quo ad continue resolutum nisi fiat alia restauratio tandem consumitur; cum igitur in corporibus dampnatorum nulla fiet restauratio deperditi, videtur quod fletus qui fit in eis perpetuus non erit animalis. Respondeo dicendum quod sicut Augustinus [illegible] libro de civitate dei: diversas ponunt opiniones. Ita deus in pena malorum et inextinguibilis ignis et vivacissimus vermis ab aliis atque aliis aliter atque aliter expositus est. Alii quippe utrumque ad animam retulerunt, alii utrumque ad corpus, alii ad corpus ignem, ad animam tropice vermem, quod esse credibilius videtur. Unde sequendo Augustinum dicendum quod ille vermis erit spiritualis, ut ipse dolor dicatur vermis erit spiritualis, ut ipse remorsus consciencie intus animam corrodens vermis dicatur. Et similiter fletus erit spiritualis, ut ipse dolor dicatur fletus. Alio tamen possumus dicere corporalis fletus, etiam sine lacrimarum effusione, sed ut fletus dicatur non solum anime dolor sed etiam dispositio qua corpus disponitur anima dolente. Unde hoc ad primum dicendum quod ibi locutio est tropica, quia per carnes possumus coponere animas impiorum que carnales extiterunt. Ad secundum dicendum quod fletus corporalis modo predicto sine lacrimarum effusione sufficit ad veritatem resurrectionis. Si tamen sustinetur quod vermis et fletus essent corporales, possumus dicere quod divina virtute et vermis ille sustentaretur, et lacrimarum deperditio restauraretur. Secundo queritur utrum in pena corporali dampnatorum sit tamen pena ignis vel etiam aque. Et videtur quod sic, per id Job [illegible]

abaquis nimium transibunt s. nimpij ad calorem nimium. Sed quia diversa delectacio et refrigerium dampnatis aufertur. Sed non potest esse sine quodam refrigerio quo afflictis calor transeat ad frigus aque vel econverso. Ergo talis penarum alternacio non erit in dampnatis. Dicitur quod sicut dicit Basilius [illegible] quod vox domini intercidentis flammam ignis etc. In fine mundi dividetur ignis et alia elementa et quicquid est in eis purum et clarum remanebit supra ad gloriam beatorum. Quod autem est in eis feculentum et penosum descendet ad infernum ad penam dampnatorum ut est tactum est. Et ita fex totius creature colligetur in infernum et erit dampnatis in pena. Et ideo non solum patientur penam ignis. Iustum est enim quod qui creatorem offendunt ab omni creatura puniantur. Unde dicitur Sap. v° quod orbis terrarum pugnabit pro illo contra insensatos. Ad id autem quod in inferno obicitur dicendum secundum sanctum Thomam de quolibet, viii° parte fine, quod ex huiusmodi varietate penarum non erit in dampnatis refrigerium. Ignis enim et aqua et cetera non agunt in corpora dampnatorum actione naturali ita quod relinquant suas qualitates in corporibus dampnatorum secundum esse naturale sicut ignis relinquit calorem in lignis que facit esse calida. Alioquin cum corpora non possint esse sine cibo, oporteret corpora dampnatorum suas qualitates perdere et [illegible] natura organorum oporteret ut fieret pena in [illegible]. Sed agunt in corpora dampnatorum actione spirituali imprimendo suas qualitates corporibus dampnatorum secundum esse spirituale per modum quo species colorum est in aere vel etiam in pupilla non ita quod fiat colorata. Unde corpora dampnatorum sentiet afflictionem ignis sine hoc quod convertantur in naturam ignis. Et ideo varietas penarum non facit eis aliquod refrigerium. Refrigerium enim [illegible] ex alternacione penarum provenit causatur ex transmutacione naturali [illegible] per refrigerium aque superfluitas calefactionis remittitur et sic ad medium provenitur quod est delectabile. Cum autem sint illa corpora talis est pena. Bestiam in loco ubi dicit Qui adoraverit bestiam et ymaginem eius et si quis acceperit caracterem nominis eius, i. in aliquo signo se conformat et facit vel domesticum eius appellari facit, sit spirituale. Ideo bonum consilium dat apostolus ad Ro. xiv° quod si quis portat ymaginem antiqui, deberet portet ymaginem [illegible]. Et primi Reg. xv Saul dixit: Abite et recedite ab Amalech ne forte involvam te cum eo. Et sicut illa pars in qua specificatur actio perfecta ex sufficientia perfectionis malorum ubi dicitur hic i. in presenti vita vel in tribulacione presenti pacientia sanctorum est, quia dum attendunt que sunt sanctorum gaudia et reproborum supplicia, patienter omnia perferunt ut in fine salventur. Ait Ieronimus: Omnem namque presentis vite penam lucrum putant quia per hanc etiam evadere non ignorant. Sanctorum dico qui custodiunt sine opere adimplendo mandata Dei s. de dilectione Dei et proximi ad que omnia alia reducuntur ut dicitur Mt. xxii: In hiis duobus mandatis tota lex pendet et prophete. Mt. 19: Si vis ad vitam ingredi serva mandata. Et fidem Ihesu, quia sine fide quia impossibile est placere Deo, Hebr. xi. Et quia sunt sancti id est immaculati in affectu, quia custodiunt mandata ideo perfecti in opere effectu, et quia servant fidem Ihesu Christi ideo illuminati in intellectu. Super [illegible] sic est pacientia et fides sanctorum et ibi plura de hoc dicta sunt.

Et audivi vocem de celo dicentem michi: Scribe beati mortui qui in Domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur illos. Superius posita est trina angelorum invitacio unius invitantis ad familiam agni sine errore alterius admonentis recessum a familia draconis ob imminentem eius et tercii predicantis eius etiam dampnacionem intollerabilem cum penarum specificatione quantum ad intensionem et extensionem magnitudinem et intensionem confusionem perpetuitate et continuitate. Modo in hac littera narratur electorum remunerationis beatitudo que eis promittitur ut eo liberius et securius accedant ad angelum primum et sanctorum. Et dividitur in ii partes. Primo tangitur revelatis admonitio sine vocis auditio et preceptio. Secundo revelationis descriptio sine precepti specificatio vel beatitudinis electorum expressio ibi: Beati mortui. Tertio descriptionis probatio sine beatitudinis eorum talis racio ibi: Amodo iam dicit spiritus. Quarto cuiusdam obiectionis tacite solucio ibi: Opera enim illorum etc. Circa primum dicit: Et audivi, s. aure interiori i. intellectu, quia sicut aure carnali corporalia percipiuntur sic spirituali que est intellectus spiritualia discernuntur. Sic i. audivi vocem de celo q. d. illi sunt miseri qui bestiam adoraverunt etc. Sed isti sunt felices, quia audivi vocem de celo i. de celesti visione sine revelacione docentem me i. instruentem me intus sine districtu aliquo et sine strepitu soni: Scribe. Ideo enim dicitur cito transit quod non scribitur. Dicitur precedit. Scribe ne deleri possit per oblivionem quod ad futurorum erudicionem necesse est permanere. Scribe quia multo longius potest permanere scriptura quam verbum. Scribe primo in libro cordis tui ne tradas oblivioni quod tibi revelatum est ad utilitatem aliorum. In libro cordis tui ut quod bene vigilans [illegible] potius fiat armarium scripturarum. Luc. ii° Maria conservabat omnia verba hec conferens in corde suo. Scribe in libro i. in cordibus auditorum ut qui audierint recolant et ad meliora recolenda perficiant. In libro i. in pergameno vel papiro ut quod intelligere nescivit ad instruccionem futurorum. Propter hoc dictum est Ysa. xxx: Super libro diligenter exara illud et erit in die novissimo in testimonium usque in eternum. Eccli. 39: Consilium suum et cogitamina et scripta dimisit. Ro. xv: Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam etc. Et Abacuk ii° dictum fuit ei: Scribe visum et explana super tabulas etc. Et est notandum quod omnis scriptura sit que valeat ad erudicionem et consolacionem aliorum. Super primo: Scribe que vidisti et mitte septem ecclesiis etc. Circa primum scilicet ipsius revelacionis efficacem admonitionem sine vocis auditionem et perceptionem. Subditur secundum videlicet revelationis descriptio sine precepti specificatio scilicet que per visionem scribenda sunt cum dicitur: Beati mortui qui in Domino moriuntur. Sed contra istam litteram videtur implicacio, quia si sunt mortui non moriuntur. Et econverso si moriuntur non sunt mortui, quia nullus est moriens nisi vivens ut ait Augustinus primo libro de civitate Dei c. 9. Ubi prosequitur istam litteram. Ad hoc potest dici: Primo sic: Corpus enim non tunc dicitur mortuum per privacionem vite, unde etiam per ipsam mortalitatem i. necessitatem moriendi. Dictum enim fuit primo homini: In quacumque hora comederis morte morieris, i. mortalis eris et necessitati moriendi adiacens. Et apostolus dicit ad Ro. viii: Propter istam mortalitatem corpus mortuum est i. mortale factum et necessitatis moriendi. Propter peccatum. Secundo hanc litteram sic potest exponi: Mortui i. homines mortales et necessitati moriendi qui moriuntur s. per privacionem vite corporalis et anime separacionem a corpore. In Domino i. in dulcedine fidei confessione in devota sacramentorum percepcione, in vera non ficta peccatorum confessione et in bonorum temporalium propter Christum larga pauperibus distribucione. Beati sunt tales et hoc vel statim in re vel saltem in certa spe. Omnes utique tales possunt dici beati, quia sunt ab omni hoste securi, ab omni periculo liberi, ab omni pena expediti vel saltem cito expediendi et de celesti gloria certi. Talium enim mors nichil aliud est quam carceris ruptio, peregrinacionis terminacio, laquei contricio, finis exilii, laboris meta, periculi evasio, ruine destructio, desensio de equo precipiti, reditus ad patriam, paterne hereditatis investicio, victoria pugne, consummacio miserie, ianua vite. Propter que dicitur in psalmo: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Notandum autem quod quidam iusti cum moriuntur statim evolant ad patriam sine purgatorio, sicut pueri baptisati, $\underset{\text{laureati}}{\text{martires}}$ et penitentes penitencia perfecta. In quorum signum aperti sunt celi Christo baptisato Luc. iii° et Stephano lapidato Act. vii° et Iohanni exuli in insula Pathmos per quam designatur penitencia perfecta super iiii°. Isti ad litteram statim habent omnia illa que dicta sunt. Quantum ad animam realiter et in actu. Isti enim de carcere educuntur ad regnum sicut id potest in persona viri iusti: Educ de carcere animam meam, secundum aliam litteram. Et Gen. xl°: Dixit Ioseph: Memento mei ut suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere. De pugna ad victoriam. ii ad Thi. iiii°: Bonum certamen certavi etc. De labore ad requiem. Ps.: Convertere anima mea in requiem tuam. De servitute ad libertatem. Ad Ro. viii: Creatura liberabitur a servitute corrupcionis etc. De periculis ad securitatem. Ysa. 32: Sedebit populus meus in pulcritudine pacis in tabernaculis fiducie etc. De exilio ad patriam. Mt. 2°

Marginal notes: "relegato" (beside "Iohanni exuli").

per aliam viam reversi sunt in regionem suam de paupertate ad hereditatem patriam. In ps.: Cum dederit dilectis suis sompnum ecce hereditas domini filii merces &c.
Isti omnes prefigurati moriuntur cum Abraham et Ysaac in terra promissionis. De quorum qualibet dicitur illud Act. 7: Obdormivit in domino. Pro talibus non est
orandum, immo forsan iniuria fieret eis, cum sint valde boni. Sed tamen nobis est incertum. Oratio non est sine fructu, convertetur enim in sinum orantis. Et hii
superedificant aurum et argentum et lapides preciosos. Alii vero sunt qui non statim evolant sed vadunt ad purgatorium, sicut illi qui suam penitenciam
non perfecerunt vel qui venialia secum portant. Addiderunt que omnia oportet perfici quantum ad penas vel omnia deleri quantum ad venialia ut tales salventur.
Tales enim superedificant ligna fenum et stipulam. Unde de istis et de primis dicit apostolus 1 ad Cor. 3: Uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit.
Si cuius manserit opus quod superedificavit mercedem accipiet, hoc quantum ad primos. Si cuius autem opus arserit detrimentum patietur, ipse tamen
salvus erit sic tamen quasi per ignem. Et ista omnia dies domini declarabit. De istis omnibus sic morientibus in domino possunt dici omnia predicta vel in re
quantum ad primos vel in certa spe quantum ad secundos. Et hii secundi sic moriuntur ut Iacob et Ioseph in terra Egypti, quorum ossa transportata fuerunt
in terram promissionis in signum quod anime istorum postquam purgate fuerint transferuntur in paradisum. De istis omnibus fit in ecclesia commemoracio
quia inveniunt per ecclesie suffragia per elemosinas ac orationes vinculum [?]. Tales dicuntur mediocriter boni qui sunt in caritate et sine peccato mortali
et mediocriter mali quia habent aliquid purgabile et sunt ad penam aliquam obligati, cum quibus statibus non possunt ingredi aulam paradisi,
propter quod pro eis est efficacior oratio. Quia ut dicitur 2 Mach. 12: Sancta et salubris est cogitacio pro defunctis exorare ut a peccatis solvantur.
Hii ergo iuvandi sunt quia prosunt eis nostra suffragia quia mortui sunt in domino. De reprobis autem qui mortui sunt non in domino sed sine deo
et sine illius quod placet deo non est curandum, quia sunt valde mali, nec sunt in statu in quo posset eis proficere bona nostra. Sunt enim
illi quibus dicetur in die iudicii quod scribitur Apoc. ult.: Foris canes venefici et impudici et homicide et ydolis servientes et
omnes qui amant et faciunt mendacium. Isti omnes figurati sunt per illos qui mortui sunt in deserto, quorum nullus legitur fuisse translatus in terram
promissionis, in signum quod illi qui moriuntur in peccato mortali, quod per desertum intelligitur eo quod agricola deserit, numquam transferentur
in celum. Sed ut dicitur in ps.: Dominus pluet super peccatores laqueos, ignis sulphur spiritus procellarum pars calicis eorum. Tales igitur mortui in
inferiores mortes ac [?] mortis adducti qui moriuntur in peccato migrant non in domino sed potius sine deo; non sunt beati sed potius miseri.
Mors enim eorum est carcer, [?] pugna, [?], laqueorum constrictio, exilii perpetui [?], laborum [?], periculi [?], domus
infernalis habitatio, a patria perpetua elongatio, paterne hereditatis privatio, victorie desperatio, miserie multiplicatio, ianua mortis
eterne. Propter quod de talibus dicitur in ps.: Mors peccatorum pessima. Et Eccli. 41: O mors quam amara est memoria tua homini habenti pacem
in substantiis suis. Sicut ergo primi mortui qui moriuntur in domino sunt felices et beati, sic isti qui moriuntur sine deo sunt infelices et miseri.
Secundo hoc potest videri. Sunt enim quinque mortes, ut dicit Augustinus in dyalogo ad Orosium, quarum due sunt bone, due male et una
indifferens; potest enim esse bona et mala. Prima mors mala est mors culpe, que ideo dicitur mors quia separat animam a deo qui est eius vita.
Ysa. 59: Iniquitates vestre diviserunt inter vos et deum vestrum. De ista morte dicitur Sap. 1: Deus mortem non fecit. Glossa: id est peccatum.
Sed impii, id est Adam et Eva, manibus et verbis accersierunt eam. Manibus quidem quas extenderunt ad pomum, et verbis quibus Eva
male dyabolo credidit. Secunda mors mala est mors gehenne, que dicitur mors eterna quia ibi sine fine. Multo maior est malicia quam sit in morte
corporali. De ista morte dicitur in ps.: Mors peccatorum pessima. Mala quidem propter penarum diversitatem, peior propter penarum acerbitatem, pessima
propter penarum perpetuitatem. Hec dicitur mors secunda, de qua Apoc. 2: Qui vicerit non ledetur a morte secunda. Et Apoc. 20: Beatus et sanctus qui
habet partem in resurrectione prima; in hiis non habet potestatem mors secunda. Glossa: id est dampnacio eterna. Ista dicitur mors secunda respectu prime quia sequitur illam.
Mortui enim morte prima moriuntur morte secunda, sed non in domino sed omnino sine deo, propter quod non sunt beati sed miseri,
sicut effectus quo tamen [?]. Iste due mortes male sunt ut dictum est, et ideo sunt omnino fugiende et abhorrende. Contra quas sunt duo remedia precipua,
scilicet elemosinarum largicio et preceptorum obediencio. De primo dicitur Thob. 4: Elemosina ab omni peccato et a morte liberat et non patitur animam ire
in tenebras. De secundo dicitur Ezech. 18: Filius non portabit iniquitatem patris quia iusticiam et iudicium operatus est, omnia precepta mea custodivit
et fecit ea, vita vivet et non morietur. Per hec ergo duo vitantur due male mortes et acquiritur vita duplex, scilicet gracie contra
mortem culpe, et vita glorie contra mortem gehenne. Tercia vero mors que est bona est mors qua quis moritur peccato,
et peccato dico que fit per virtutem penitencie, que tres habet partes, scilicet contricionem, confessionem et satisfactionem; peccatum destruit et instrumenta peccandi
mortificat et occidit. Sic dicitur ad Coloss. 3: Mortificate membra vestra que sunt super terram. De ista morte dicitur ad Romanos 6:
Si enim mortui sumus peccato quomodo iterum vivemus in illo. Quarta autem mors est bona, est qua quis moritur spiritualiter mundo et mundanis.
Quam quidem mortem operatur ingressus religionis, contemptus mundi, votum continencie, professio regularis et similia. De qua morte dicitur
ad Coloss. 3: Mortui estis et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Ro. 6: Si mortui sumus cum Christo credimus quia simul vivemus cum eo.
Sic fuit mortuus Paulus qui dixit ad Gal. 6: Michi mundus crucifixus est et ego mundo. Quinta vero mors que est indifferens est mors
nature, qua moritur corpus in separatione anime, de qua dicitur ad Hebr. 9: Statutum est hominibus semel mori. Hec igitur applicando hoc
ad propositum dico quod mortui sunt morte tercia qua quis moritur peccato per veram penitenciam, de qua dicitur 1 Pet. 3: ut nos offerret deo mortificatos
quidem carne, vel morte quarta qua quis moritur mundo per votum professionis et regularem observanciam, quorum primi sunt omnes boni
penitentes [?] adulti, secundi vero sunt omnes boni religiosi. Omnes dico sic mortui qui in domino id est in confessione dei vel per caritatem [?]
et manentes in domino vel in domino id est pro domino vel propter dominum moriuntur scilicet corporaliter et morte naturali. Beati sunt omnes tales nunc quidem
per primam stolam acceptam et beatificandi per secundam aut recipiendam, hoc est nunc beati in anima, tandem erunt beati in corpore. De istis omnibus
sic morientibus in domino dici possunt illa omnia que supra de bona morte sunt descripta. Mortui vero morte prima scilicet culpe et
finaliter impenitentes qui cum moriuntur corporaliter non moriuntur in domino sed sine deo. Isti tales post mortem corporis non sunt nec umquam erunt beati
sed semper miseri. Transeunt enim a morte prima que est mors culpe ad mortem secundam que est mors gehenne. Cum igitur optandum et
desiderandum est cuilibet christiano quod mortuus moriatur in domino. Dicimus autem hoc: qui usque ad mortem vivit in domino moritur in domino. Unde
ac vivere in domino est bene vivere et mori in domino est bene mori, propter quod dicit [?]: Bene vivere est pro bene mori. Et Augustinus libro primo
de civitate dei dicit quod de bona vita non debet computari nisi mors bona. Et qui ad vivere in domino quod est bene vivere sic mori in
domino quod est bene mori, ideo quicumque moritur in domino post mortem vivit eternaliter in domino. Itaque ad bene mori sequitur perhennis vita ac
per hoc beata, propter quod dicit hic vox celestis referente Iohanne: Beati mortui qui in domino moriuntur. Sive hii mortui capiantur pro hominibus mortalibus
[?] morituris qui nunc sunt actu viventes, sive pro mortuis morte spirituali qua moritur homo peccato per veram penitenciam vel mundo per votum
professionis et regularem observanciam, sive capiantur pro privatione vite naturalis id est pro actu mortis morte naturali, ut sit sensus: mortui scilicet
morte naturali qui in domino moriuntur id est in confessione dei mortui fuerant et vitam mortalem finierant, beati sunt. Et etiam in domino viventes

Sic enim in scriptura sumitur tempus aliud sicut preteritum sic etiam in proposito potest sumi pro preterito. Et isto accepcio hic mortui vel etiam primo quod magis
videntur esse de intencione loquentis in hiis verbis tria innuuntur videlicet nature casus terribilis. Gracie status laudabilis. Glorie fructus
optabilis. Primum innuitur in calamitate mortis. Secundum in securitate finis. Tercium in felicitate mercedis. Primo dico tangit nature casus terribilis
in calamitate mortis cum dicitur mortui scilicet vel per privacionem vite naturalis vel propter necessitatem moriendi. Revera magnus est iste casus humane nature
quo cadit a vita naturali in mortem. Quo casu natura cecidit et cadit in omnibus hominibus. Dicitur enim in psalmo Quis est homo qui vivet et non videbit mortem
quod non natura et persone mortuus sit Christus. Deus et dei filius mortuus fuit sicut scriptura clamat et fides katholica tenet. Magnus eciam
fuit casus humane nature que cecidit in primis hominibus ab immortalitatis statu innocencie ad mortalitatis statum miserie vel ad necessitatem moriendi
que fuit est et erit in omni homine propter peccatum prothoplasti. Est enim corpus nostrum mortale et corruptibile secundum apostolum ad Romanos. Hoc igitur
modo sumatur hic mortui vel a privacione vite naturalis vel a necessitate moriendi casus magnus nature humane innuitur et sunt terribilis
quia secundum philosophum 3o ethicorum Mors est ultimum terribilium. De qua quidem morte nature humane pro [illegible] in summa gregorii que cuilibet homini debet
merito timere. Debet enim eciam reddere sollicitum ad taliter vivendum ut bene possit mori et postea vivere melius. Est enim mors casus
nature nostre flebilis et lamentabilis. Nam eius tempus est incertum et inevitabile. Eius modus est subitus et imperceptibilis. Eius morsus
est rabidus et incurabilis. Eius status est horridus et immutabilis. De primo dicit apostolus ad hebreos 9 Statutum est hominibus semel mori
vere statutum in penam transgressionis propter peccatum primorum parentum. Ista est enim lex ade data [illegible] sicut dicitur 2 Regum 14. Lex quidem ligans
omnes homines quicunque sunt ut habetur ad [illegible] hominum [illegible]. Istam enim mortalitatem vel moriendi necessitatem transfuderunt primi parentes
in omnes posteros quos genuerunt sicut transfudissent immortalitatem si non peccassent. Secundum scilicet quod mortis modus est subitus et imperceptibilis
patet quia secundum Bernardum nichil est certius morte sed incertius nichil est hora mortis loco ac modo. Nescit enim homo finem suum dicitur Ecclesiastes 9
vere nescit quantum ad tempus nec quantum ad locum nec quantum ad modum. Nemo enim potest scire quando morietur vel ubi vel qualiter utrum scilicet
bene vel male propter quod dicitur Ecclesiastici 18 Ne verearis iustificari usque ad mortem. A mane enim usque ad vesperam inmutabitur tempus
tempus quidem vivendi in tempus moriendi tempus merendi in tempus mercedis recipiendi. Ergo vivens et sanus dum homo est converti et [illegible]
ad deum et non expectare usque ad horam mortis quia subito venit mors et diu non [illegible]. Et secundum Augustinum hac animadversione percutitur
peccator ut moriens obliviscatur sui qui dum vivit oblitus est dei. Mortis eciam morsus est insanabilis et incurabilis. Dicitur enim Ecclesiastici 10
homo cum mortuus fuerit hereditabit bestias serpentes et vermes. Placeat deo quod anime nostre post mortem meliorem habeant hereditatem
quam corpora sunt habitura. Forsitan hereditabunt bestias aquaticas vel terrestres que ipsa devorabunt serpentes et vermes quam ipsa
rodent et in ipsis requiescent. Mortis eciam status est horridus et immutabilis. Non enim est agnitus qui sit reversus ab inferis
Sapientie 2o propter quod dixit illa prudens mulier Thecuites 2 Regum 14 Omnes morimur et velut aque dilabimur in terram que non
revertentur. Omnes enim homines vadunt ad mortem vadunt eciam ut sibi terra maneat et nunquam inde revertentur super terram. Casus igitur
iste nature nostre multum est terribilis. Est enim plenus miseria et calamitate. O peccati stipendium. O vere debitum. O ultimum terribilium
o vere mirandum. Omnes enim morimur. Sic igitur patet primum quod in hiis verbis innuitur videlicet nature casus terribilis quod innuitur in calamitate mortis
quando datur intelligi cum dicitur mortui. Secundo in predictis verbis innuitur gracie status laudabilis in securitate finis cum additur qui in domino
scilicet per graciam et caritatem manentes moriuntur secundum corpora. Mors enim humane vite finis est in se [illegible] finis at iste securus est cum homo
qui moritur per graciam et caritatem manet in domino. Talis enim securus est de adipiscenda eterna beatitudine quam preparavit [illegible] deus
mors sanctorum eius ut dicitur in psalmo. Bene ergo hic innuitur gracie status laudabilis in securitate finis cum dicitur qui in domino moriuntur. Qui enim
in domino moriuntur non dubium quin sint in gracie statu qui multum est laudabilis ac per hoc quin eorum finis sit multum securus
Illi vero moriuntur in domino qui moriuntur in confessione fidei domini, in firma expectacione glorie domini, in sincera dilectione bonitatis domini,
in perfecta implecione mandatorum domini, in plena recepcione venie domini que fit per dignam penitenciam, in devota percepcione corporis domini,
in vera recognicione parvitatis proprie et magnitudinis domini, in larga distribucione bonorum suorum pauperibus domini et in operibus aliis
que placita sunt domino et necessaria acquisicioni salutis domini. Necessaria dico adultis et habentibus ad ea opera facultatem quam si non esset
possibilitas sufficeret sibi loco operis bona voluntas. Revera qui sic moritur in domino finem habet securum et de ipso est evidens argumentum
quod [illegible] in domino [illegible] moritur. Dicere potest [illegible] prudentia domini in quo meo spiritu [illegible] propter [illegible] habui quod a
[illegible] est [illegible] cum morior ne commovear scilicet ab eius dilectione per aliquam demonum temptacionem. Propter hoc letatum est cor meum
scilicet in te et exultavit lingua mea scilicet confessionem insuper et caro mea requiescet in spe scilicet glorie resurreccionis. Quoniam non derelinques
animam meam in inferno vel in purgatorio semper. Nec dabis sanctum tuum id est me tua gracia sanctificatum videre id est experiri corrupcionem semper
Notas mihi fecisti scilicet tu vivens vias vite id est mandata tua. Adimplebis me leticia cum vultu tuo quem spero perpetuo videre
In cuius quidem aspectu sunt perpetue delicie. Unde subditur delectaciones in dextera tua usque in finem id est sine fine. Talia vera et similia potest ille dicere
qui moritur in domino modo dicto. Quod fuit secundum scilicet gracie status laudabilis in securitate finis. Et sic tercium scilicet fructus glorie optabilis
in felicitate mercedis quam tangit vox celestis cum dicit de morientibus in domino quo ad statum post mortem sunt beati scilicet beatitudine perfecta que est vita
eterna. Nam tales sunt illi de quibus dicitur infra 19 Beati qui ad cenam nupciarum agni vocati sunt. Et in ultimo Beati qui lavant stolas suas
id est animas et corpora in sanguine agni id est in accione sacramentali, quibus efficacia a sanguine agni ut sit potestas eorum in ligno vite
et per portas intrent in civitatem celestem. Quam quidem civitatem per portam preciose mortis omnes qui iam in domino mortui sunt intraverunt
et hoc vel in re sicut illi qui iam sunt actualiter beati vel in firma spe sicut illi qui sunt adhuc in purgatorio detenti quamvis nondum
actualiter intraverint. Sed certi sunt de introitu et in proximo sunt ingressuri. Cuius quidem civitatis nos tandem consortes efficiat ille qui per se [illegible]
Unde ibi amodo iam dicit spiritus etc. Subditur tercium predicte scilicet descripcionis probacio sive beatitudinis talium morientium [illegible] dicit
ergo sic se extimantes mortui qui sic in domino moriuntur ut dictum est sunt beati quod sic probatur. Enim vero dicit spiritus sanctus a deo [illegible] in
missus vel spiritus id est tota trinitas que est unus spiritus ad cor meum loquens ut iam amodo scilicet mortui in domino requiescunt scilicet quiescant
post mortem a laboribus suis vel post labores suos vel a laboribus suis de quibus Sapientie 3o Bonorum laborum gloriosus est fructus. Et ad hoc
nos dicit ipse Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. Tollite iugum meum etc. et invenietis requiem animabus vestris
Labor enim sanctorum qui in domino moriuntur in requiem terminatur sed mors peccatorum non, immo a labore temporali transeunt ad perpetuum.

Tales enim cum vivunt in labore hominum non sunt et ideo cum hominibus non flagellabuntur sed cum demonibus laborabunt in eternum ut dicitur in psalmo.
Et alibi eciam de peccatore dicitur laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Sicut enim reprobi cum moriuntur de miseria transeunt ad maiorem
miseriam mors enim illorum est carceris introitus. Sic e contra de bonis viris cum moriuntur beati sunt et hoc propter malorum evasionem et bonorum
adepcionem. Transeunt enim de labore in requiem de opere ad ocium de pugna ad bravium de merito ad premium quod vel iam habent realiter
sicut illi qui iam cum Christo regnant in celis vel si non habent realiter tamen certi sunt et securi de habendo finaliter sicut sunt illi qui sunt in purgatorio
quod beatus Iohannes manifeste ostendit in hiis verbis referens dictum cuiusdam vocis celestis. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis.
In quibus verbis tangitur et illud quod est confidenter credendum et id quod est diligenter querendum. Primum est assercio divina que innuitur cum dicitur
spiritus dicit. Spiritus scilicet angelicus a deo missus vel spiritus id est deus trinitas que est unus spiritus. Iohannis quarto spiritus est deus. Vel spiritus sanctus qui
cum patre et filio est unus deus. Spiritui tamen hec opponitur spiritus sanctus nam opera sunt indivisa per caritatem per quam spiritus sanctus habitat in nobis
et retribucio mercedis quodammodo attribuitur ei prout dicit Nicolaus de Lira. Utroque vero modo capiatur spiritus sive pro deo trino et uno
sive pro persona spiritus sancti attributive sive pro spiritu angelico in persona dei loquente sic eius assercio sicut est vera quia nichil contra veritatem
nec per aliquem impediri potest id quod ipse asseruit fiendum. Unde dicit Ysaias xiiii. Dominus exercituum decrevit et quis poterit infirmare
quasi diceret nullus. De deo namque scribitur in psalmo. Dixit et facta sunt. Et Genesis primo sepe dicitur. Dixit deus fiat et factum est ita. Unde omnis assercio divini
spiritus est ab omnibus fidelibus firmiter credenda et in ipsa est confidendum tamquam in immobili veritate. Quod ergo dicit quod de mortuis in domino
quod requiescunt a laboribus suis est confidenter credendum. Secundum vero quod tangitur in verbis hiis est possessio quieta que diligenter est a nobis
querenda. Nunquam tamen erit semper nisi in celesti patria. Et hec innuitur cum dicitur ut requiescant a laboribus suis id est a laboribus
quos in hac vita sustinuerunt propter deum vel id est per labores suos quibus succedet sempiterna requies pro mercede. Iuxta illud
Sapiencie x. Reddet deus mercedem laborum sanctorum. In hac autem requie quam debet omnis homo diligentissime querere cum labore
sunt in mundo intelligitur omnis boni possessio pacifica et quieta que nunquam est nec esse potest nisi in celesti patria. Ubi
cor nostrum in deo requiescet. Unde beatus Augustinus in libro confessionum loquens deo dicit. Domine fecisti nos ad te sed preficiendo et inquietum
est cor nostrum donec requiescat in te. De hac requie quam habituri sunt sancti post mortem dicit Iob xi. Si iniquitatem que est in
manu tua abstuleris a te et non permanserit in tabernaculo tuo id est in corde tuo iniusticia tunc meridianus fulgor con-
surget tibi ad vesperam id est vera cognicio dei in fine vite tue et defossus id est in foveam positus securus requiesces. Super Ysaiam
in sinum Abrahe et non erit qui te conterreat. Hec autem requies celestis patrie propter multa est summe desideranda et corde
ore et opere querenda. Scilicet propter suavitatem que nescit aliquam fatigacionem propter securitatem que nescit aliquam perturbacionem
propter integritatem que nescit aliquam imperfeccionem et propter perhennitatem que nescit aliquam interrupcionem. Quantum ad primum dicit propheta in psalmo
In pace in idipsum dormiam et requiescam. Vere requies patrie celestis est suavissima tamen quod est in pace scilicet peccatorum et externitatis
tamen quod comparatur dormicioni in qua homines non fatigantur. Unde psalmo dixit. Dilectis suis sompnum. Dormite iam et requiescite ait propheta
tamen eciam quod est in deo qui nunquam mutatur sed ipse est idipsum. In pace nunquam in idipsum dormiam. Cum enim innititur immutabili ac perfecte
et infatigabili nunquam mutatur nec unquam fatigatur propter quod non dicitur et questam sed requiescam id est perfecte quiescam. Quantum ad secundum dicit
sapiens Proverbiorum primo loquens in persona dei. Qui me audit id est mandatis meis perfecte obedierit absque terrore requiescet et habundancia
perfruetur malorum timore sublato. Ibi enim nullus erit terror hostium ibi nullus terror erit de amittendo aliquod bonum quod habebit. Et ideo
qui sic requiescet omni timore sublato cuiuscumque mali perfruetur habundancia omnis boni. De tercio patet quod integra fiet illa requies
quia nullum bonum ibi deficiet et omne malum longe fiet ab illa. Unde in Proverbiis dictum est de illo qui requiescet in patria quod habundancia
perfruetur id est perfecte fruetur malorum timore sublato propter quod Iob xxxvi dicitur. Requies autem mense tue erit plena pin-
guedine. Mensa quidem glorie in qua edunt et bibunt omnes sancti est plena pinguedine id est omnis boni affluencia immo et redundancia
et qui sedebunt ad illam mensam perfectissime requiescent. Dicit enim deus de omnibus suis id est omnibus electis Ezechielis xxxiiii. Requiescent
in herbis virentibus et in pascuis pinguissimis pascentur super montes Israel. Montes quidem Israel designant altitudinem celestis patrie
in qua est perpetua visio dei. Et ideo ibi requiescent electi dei in herbis virentibus id est in amenitate summe alliciente mentes et
corpora beatorum. Que quidem amenitas semper erit virens et nunquam arescet nec in aliquo marcescet. Ibi eciam reficientur in pascuis pinguibus.
Inebriabuntur enim ab ubertate domus dei et torrente voluptatis eius potabuntur sicut dicitur in psalmo. Propter quod alibi dicit. Saciabor cum
apparuerit gloria tua. De quarto patet. Illa enim requies dicitur eterna quia nunquam deficiet nec unquam per laborem aliquem interrumpetur. De qua quidem
requie scribitur Ecclesiastici xxx. Melior est mors super vitam amaram et requies eterna quam langor perseverans. Melior est quidem
illa requies celestis eterna quam requies temporalis que nunquam est sine langore. Istam requiem vir sapiens elegit dicens ad ipsam hec requies
mea in seculum seculi. Hic habitabo quoniam elegi eam. Propter igitur ista quatuor dicit dominus per prophetam Ysaia xxxii de suis electis. Sedebit populus meus
hoc dicit propter suavitatem. In pulcritudine pacis hoc dicit propter securitatem. Non enim est pulcra pax que perturbacionibus est admixta. In tabernaculis
fiducie hoc dicit propter perhennitatem. Non enim est tabernaculum fiducie locus semper [illegible] tabernaculum [illegible] non semper manet nec in alio requi-
escat fidenter. Semper enim timetur de ruina. Et in requie opulenta hoc dicit propter integritatem que nescit aliquam imperfeccionem. Hanc ergo requiem
iam habent realiter vel certi et securi sunt de habendo finaliter omnes qui mortui sunt in domino. Quam quidem non est temporalis requies sed eterna.
Quam veteres optant eternam cum ipse dicit eam solempniter orando requiem eternam dona eis domine et requiescant in pace. Optant quidem eis
quia non est ei eterna utrum evolaverit vel non. Propter quod ut evidenter appareat quod melius [illegible] est orare omne ideo de illa requie dictum est
propter quas causas sit summe desideranda et corde ore et opere querenda. Si autem [illegible] dabat quod desiderium cordis contingit sic ostenditur
per mali destructionem et boni operacionem. Querit enim propheta in psalmo. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis requiescet in monte sancto tuo.
Et ridiculi subdens tamen ingreditur sine macula et operatur iusticiam. Peccatores multi sunt et velut irracionales qui omnes naturaliter appetunt
istam requiem quia secundum Augustinum omnes homines volunt esse beati tamen non audiunt contra quod ipsam affectuose volunt quod quotidie maculas peccati
contrahunt et iusticiam que est omnis virtus contempnunt. Non videntur de illa eterna requie curare sed temporalem requiem amplexantur. Unde
de peccatore dicitur Ieremie xlviii sub typo Moab. Fertilis fuit Moab ab adolescencia sua. Requievit in fecibus suis. Requiescunt enim peccatores
in carnalibus deliciis propter quas habundanter acquirunt temporalia bona. Unde dicebat ille miser anime sue Luce xii. Anima mea habes

multa bona reposita in annos plurimos quiesce comede bibe et epulare. Tales non credunt aliam requiem esse nisi quam in divitiis
i honoribus et in carnalibus delicijs comperiunt. Et tamen eis dicitur Michee ii°. Surgite et ite quia non habetis hic requiem. Si in vita presenti
et etiam non habent hic requiem nec habebunt in futuro. Dicit enim deus per prophetam Ipsi non cognoverunt vias meas quibus iuravi in ira mea si
introibunt in requiem meam. Non enim homo de paradiso voluptatis in hoc mundo videtur esse ut altum habere paradisum advenire [marg.: accrisse]
humana paret. Homo enim ad laborem nascitur Iob v°. Si laborem refugit non facit ad quod natus est ad quod venit in mundum. In sudore
vultus tui vesceris pane tuo donec in terra de qua sumptus es revertaris. Quid ergo videbitur ei qui nisi eum qui instituit ut
laboraret. Unde dicit beatus Bernardus in libro de vita et honestate clericorum talibus: Videtur sicut david cantico quodam invenire quosdam ipsi
videat quos hec parabola tangit. In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia. Videbit
hic enim singula queque genera hominum laborem aliquid ad voluptatem. Sed adiuncte est prudentia amorum et inventa quemadmodum novo
nunc hec artificio distinctas et admirationem sequestrantes ea. Totum quod delectat eligunt et amplectuntur. Quod molestum est fugiunt et
declinant. Cum militibus nempe superbie fastum amplam familiam nobilem apparatum equorum faleras accipitres aleas et alia
queque frequentant. Sed cautes lorice pondus et insompnes in castris noctes. Vita quam destinat plurimorum declinantes. Alii forte
dependentes a collo rubicatas murium pelles ornatos thalamos balnea et mollitie omnium atque gloriam vestium a mulieribus
mutuantur. Sed muliebrem verecundiam et disciplinam aut si quid laboris illa sorti habere contingit declinantes. Videant agricole putant
et fodiunt vinitores. Et quoniam nunc hec torpet ocio attendite fructum tempore in novum habere ... iubent et promptuaria eorum plena
vinum non pro illis. Ut vel cum illis vivunt tricio bibunt sanguinem uve meracissimum parem est. Impugnantur et dilatantur adipe
frumenti herbarum succis peregrinum mutuantur vini saporem et addunt oleum cum vino. Sed considerant et negociatores circueunt
mare et aridam in labore corporis et periculo vite parturiunt divicias congregates. Dimittit sibi hec caveant prudentes in
sulas nunc hec capiat sompnos. Nec dicam in stratis lascivant suis. Sit tamen invenire in die festo generis vasis aureis et
argenteis mensas decoratas vestes variis operibus maculas pelles ornatas in scrinius tam multiplices loculos. Ut si in mensas
habuisse nummularios putarem. Quid fabros aut cementarios ceteros que eiusmodi operarios unde est manere. Victum suum
multo labore querunt. Illi madent delicijs copijs affluunt ociosi. Unde non immerito tales poeta subsannat. Ut cum forte
suas repetitum venit olim grex avium plumas moveat cornicula risum furtivis nudata coloribus. Magis autem magnus
ille propheta et plus quam propheta increpet de genimina viperarum quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira. Ubi enim sunt prime forte
cum resurgere ceperint homines unusquisque in suo ordine. Ubi putas generaco ista locabitur. Si ad milites forte diverterint
consufflabunt eos quia nunc secum laborem aut periculum toleravit. Sic agricole sic negociatores et singuli quoque ordines
hominum a finibus eos suis finibus arcebunt. Utpote qui in hominum labore non fuerunt. Quid ergo restat nisi ut quos omnis ordo re
pellit sit et accusat cum sociantur laceris ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Hec ille. Ideo nos periculum formidantes
labores in presenti assumes vias vere sapientie que Christus est. Ut in promisso nobis inveniamus requiem in ipsa. Propter quod dicit sapiens Ecclesiastici vi
tutibus Tu in omni animo tuo accede ad illam scilicet veram sapientiam que est Christus et in omni virtute tua conserva vias eius. In novissimis enim
invenies requiem in ea. Non enim alibi poterit inveniri et convertetur tibi in oblectationem. Festinemus ergo ingredi in illam requiem
sic dicit apostolus ad Hebreos iiiito. Sed quia possit aliquis credere quod sancti nunc sine beatitudine cooperarentur et ideo vellet esse ociosus et requiem beatitudinis
expectare. Ideo quod in littera videtur ad istud tacita questio quia sancti non sunt ociosi in hac vita sed sunt operosi sic quod per sua bona opera
mercedem assecuntur. Unde dicit sic continuando. Sancti requiescunt a laboribus suis in eterna beatitudine. Enim id est quia opera eorum secuntur illos
sicut ancille secuntur dominam. Et bene dicit secuntur non precedunt quia sancti non videt opera sua sicut faciunt ypocrite. Sufficit enim sanctis
quod deus videat ea. Mathei vi dicit Salvator Cum facis elemosinam noli tuba canere ante te sicut ypocrite faciunt. Vel sequuntur illos sicut mili
tes dominum que comitantur quia ut dicit Anshelmus vulgata sola iusticia comes est defunctorum. Vel sequuntur opera eorum id est merces operum [marg.: Sed dicit ... non est opera ... secundum glosam et glosa quia]
illorum sequuntur illos id est reddentur illis in futuro non in presenti sicut ypocritis quibus statim redditur merces Mathei vi Amen dico vobis
receperunt mercedem suam. De sanctis autem dicitur in psalmo. Labores manuum tuarum quia manducabis scilicet in futuro non modo. Beatus es scilicet nunc
in spe et bene tibi erit scilicet tandem in re. Ideo Ecclesiastes dicit Christus Mitte panem tuum super transeuntes aquas et post multa tempora inve
nies illum. Sic igitur in hijs verbis innuitur nobis id quod est sapienter agendum scilicet operacio virtuosa. Unde opera eorum id est mortuorum in domino
sequuntur illos scilicet secundum premium et mercedem. Quasi dicat homines dum vivunt debent operari iuste et sancte ut moriantur in domino quia merces
operum bonorum sequuntur illos id est reddentur eis non in presenti vita sed in futura. Unde dicit apostolus ad Romanos 2° quod deus qui reddet unicuique secundum
opera sua reddet illis qui operantur in paciencia opera bona gloriam et honorem et incorrupcionem querentibus vitam eternam. Et sequitur Gloria et
honor et pax operanti bonum. Et ad Romanos 4° dicit apostolus quod ei qui operatur scilicet bonum merces imputatur non secundum graciam sed secundum debitum.
Non quod apostolus velit dicere quod non fiat homini iusto gracia qui ei redditur merces eterna de qua Mathei v merces vestra copiosa est in celis.
Absit hoc quia subditur ibidem gracia dei vita eterna. Sed vult dicere quod non solum vi gracia sed etiam quia quoddam debitum. Meritum enim boni operis
quod est prius a gracia dei premium debetur. Unde quantus meritum nostrum ut a nobis est absolute loquendo non est condignum vite eterne tamen
ut gracia sancti spiritus informatum prius operante spiritu sancto et nobis cooperantibus acquisitum est sic capit quandam equalitatem respectu vite
eterne. Ideo tamquam de iusticia et de condigno nobis reddit vitam eternam propterea patet quod glosa Romanos 6to dicit. Aliud dicere gracia dei vita
eterna ut intelligeremus deum ad vitam eternam cum sua miseracione nos perducere non ex meritis nostris quod ut dicit ad Romanos viii non sunt condigne passiones
huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Preterea non magis potest creatura ex suis operibus suum creatorem constituere debitorem
quam servus valens dominum suum valens sed servus in nullo suo opere potest suum dominum ex condigno debitorem suum constituere. Ergo nec creatura creatorem.
Preterea ille qui solum facit quod tenetur quamvis solvat illi cui operatur tamen ex tali opere non potest illum suum debitorem constituere. Sed cum ad laudem
dei faciamus totum quod possumus adhuc non supererogamus sed solum creatori reddimus illud quod de iure debemus. Item preterea condignum meritum
debet esse equale premio sed nullum meritum nostrum ut a nobis est potest equari celesti premio quia oculus non vidit nec auris audivit nec in cor
hominis ascendit que preparavit deus diligentibus se. Sicut ait apostolus i. Corinthiorum 2°. Ergo considerato merito nostro ut a nobis est absolute loquendo nunquam pervenire
merebimur vitam eternam de condigno. Secunda ratio probatur quia quamvis servus ut servus est non possit dominum suum facere debitorem ex iusticia

tunc Simus facti liberi. puta de condigno meriti apud deum. Sed homo informatus gratia dei constitutus est in spirituali libertate quia ubi spiritus domini ibi libertas ut ait apostolus. Et salvator Johannis 8 Si filius vos liberavit vere liberi eritis. Ergo ut homo potest vitam eternam mereri de condigno ab ipso omnium bonorum largitore. Et ista videtur esse intencio apostoli ad thymotheum 4 dicens de reliquo reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi in illa die iustus iudex. Sed contra illud quod aliquis assequitur ex sola liberalitate dantis non cadit sub merito de condigno. Sed quicquid aliquis consequitur sive sit gratia sive gloria sive bonum spirituale sive corporale totum habemus ex mera liberalitate dei quia deo et parentibus non possumus reddere equalem ut dicit ethicorum 8. Ergo deus in nullo tenetur nobis et per consequens quicquid nobis tribuit ex mera liberalitate tribuit. Ergo non ex condigno. Dicendum ad hoc quod respiciendo ad primariam radicem tunc totum quod consequitur aliquis ex eius liberalitate assequimur quia quod nos a servitute liberat et liberos nos fecit ex sua liberalitate provenit. Sed postquam nos liberos fecit tunc virtute spiritus sancti qui est spiritus libertatis possumus aliquo de propria iusticia ipsum debitorem constituere et hoc ex suo liberali promisso. Dominus enim promissum cadit in debitum. Sed supra 2º promisit deus coronam vite ei qui fidelis fuit usque ad mortem. Item et Jacobi primo dicit quod qui probatus fuit accipiet coronam vite quam repromisit deus.

Et vidi et ecce nubem candidam et super nubem sedentem similem filio hominis habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam. Ultima pars huius capituli [illegible] in qua describitur adventus ipsius iudicis et processus iudicii et dampnacio reproborum. Et dividitur in duas partes. Primo describitur iudicis magnificencia sive celsitudo. Secundo describitur iudicium ordo et reproborum condempnacio ibi Et alius angelus. Circa primum sciendum quod in hac ultima parte visionis agit de fine temporis sicut et in aliis visionibus ut ait nicholaus. Et primo describitur iudex ydoneus ad iudicandum ex tribus que sunt necessaria iudici scilicet sciencia potestas et auctoritas cum dicit Et vidi scilicet per intellectum spirituale ait richardus. Et ecce nubem candidam vel nubem candidam scilicet aliam humanitatem assumptam gloriosam vel secundum haymonem carnem et animam nostri redemptoris quam non fuscavit macula peccati. De qua nube dicit ysaie ecce dominus ascendet super nubem levem et ingredietur egyptum. Super nubem quippe levem ascendit et in egyptum venit qui carnem nostre mortalitatis accepit et in hunc mundum natus apparuit. Super nubem vidit sedentem quia christus dominus potestate presidet ecclesie humanitati sue. Vel ecclesia per nubem candidam intelligitur ecclesia fonte baptismatis a peccatis emundata. Per fidem enim christi et baptismum illius mundatur ab omnibus peccatis secundum illud Actuum 15 fide purificans corda eorum. Huic nubi presidet christus sua quia sessione ecclesiam velut gallina pullos suos protegit et gubernat inquit haymo. Actuum 21 super hanc nubem vidit sedentem scilicet ihesum christum secundum deitatem eminentem et regnantem. Similem filio hominis ob impassibilitatem et immortalitatem impassibilis et immortalis resurrexit a mortuis christus enim resurgens a mortuis iam non moritur mors illi ultra non dominabitur. Romanos 6. Sic sic dominatur homo natus propter peccatum. Cum enim homo mortalis et passibilis est. Hoc est ex natura sua quia corporalis est et mortalis ideo potest dici similis filio hominis quia iam non mortalis et passibilis. Vel ideo dicit similem filio hominis quia etsi terribili modo sedeat super nubem id est ecclesiam quia pluit doctrinis choruscat miraculis et tonat minis de qua nube dicit Eccl. 24 Thronus meus in columpna nubis tamen in iudicio hominis apparebit humilis et mansuetus reprobis autem valde terribilis ysaie 30 Ardens furor eius et gravis ad portandum. Et in capite suo coronam auream per quam victoria triumphalis designatur christi qui primum de dyabolo triumphavit et ecclesie sue triumphum victorie contulit. Dedit enim nobis victoriam per ihesum christum. 1 ad corinthios 15 et in capite mulieris scilicet ecclesie erat corona stellarum supra 12º per quas significantur sancti et victores in ecclesia. Habetur hoc in figura. Tulit david dyadema regis amon de capite eius et impositum est super caput david. Colossenses 2º Confidenter palam triumphans illos in semetipso. Confidite quia ego vici mundum. Johannis 16 vincit leo de tribu iuda. Vel per coronam auream eternitatis inmutabilitas sapiencie vel claritas designatur. Secundum richardum qua suos per victoriam coronabit qui dyabolum vicerunt carnem et mundum. Dicitur autem habere in capite suo quia omnium coronam et gloriam quam habet christus habet sicut [illegible] licet non tantam quod figuratum est hester 2º ubi rex assuerus dyadema regni posuit super caput hester fecitque eam reginam. Et in manu sua id est in potestate sua falcem acutam id est iudiciariam potestatem qua malos a bonis separabit sicut manus metentis segetes secat et a terra separat ysaie 37 [illegible] falce eius et Johel 3º Mittite falcem quia maturavit messis. Et hec potestas iudiciaria dicitur securis matthei 3 Jam securis ad radicem arborum posita est. Per falcem secundum haymonem et richardum intelligitur vitalis predicacio quam dominus gladium appellat dicens non veni pacem mittere in terram sed gladium. Quia per ipsam boni separantur a malis veluti membra a membris supra primo de ore eius gladius bis acutus. Hanc falcem habet christus in manu id est in operacione sua quia ea que docuit verbis ipse prius operibus adimplevit secundum illud Actuum primo primum quidem sermonem feci de omnibus o theophile que cepit ihesus facere et docere. Voles quippe dominus instruere predicatores quo predicare debent primum in seipso formam ubi ostendit. Quam eciam falcem id est divinam predicacionem commendat ecclesie sue dicens apostolis matthei ultimo Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti docentes eos servare quecumque mandavi vobis. Hac falce predicacionis qui volunt hec audire de spinis et societate malorum separat ait haymo. Sciendum igitur quod in hac littera de adventu christi ad iudicium ponuntur duo primo quod videbitur in humanitate glorificata cum dicit Et vidi scilicet visione spirituali. Et ecce nubem candidam id est christi humanitatem mundam que dicitur nubes propter sui elevacionem ad dextram filii dei. Candidam propter immunitatem peccati. Rubea quidem fuit in passione ysaie 63 Quare rubrum est vestimentum tuum. Sed candida in iudicio daniel 7 vestimentum eius candidum. Canticum 5 dilectus meus candidus et rubicundus. Secundo ponitur quod ipse iudicaturus est in humanitate glorificata ibi Et super nubem sedentem scilicet sicut iudicem quia sedere iudicis est. Super nubem ergo sedere dicitur quia in illa iudicabit et quia ei presidet potestate divinitatis vel sedentem est sedentem id est potestate divinitatis presidentem super nubem id est super carnem glorificatam in qua iudicabit. Tercio describitur eius victoria dicens habentem in capite suo id est in seipso qui est caput ecclesie vel in divinitate que est caput christi ad ephesios 2º coronam auream scilicet ad plenum triumphantis. Quarto describitur eius potestas iudiciaria cum subdit. Et in manu sua id est in potestate falcem acutam id est iudiciariam potestatem. De qua Johannis 5 potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Que dicitur falx messoris resecat de terra reprobos Johel 3º Mittite falcem quia maturavit messis. Ventilabrum quoque ad reprobos et vanos separans eos a bonis sicut paleas a granis matthei 3 Cuius ventilabrum in manu sua et permundabit aream suam. Item gladius meus inebriat carnales et immundos. Deuteronomii 32 Gladius meus devorabit carnes id est homines carnales et immundos. Pro quorum ultione declaracione notandum quod adventus domini ad iudicium manifeste probatur et scripturis [illegible] cum salvator obiurgaret civitates in quibus multas virtutes fecerat quia ei tunc noluerunt submittere. Unde dico vobis Tyro et Sydoni remissius erit in die iudicii quam vobis matthei 11. Et eiusdem 12 Viri ninivite surgent in iudicio cum generacione ista et condempnabunt eam quia penitenciam egerunt in predicacione ione et ecce plus quam iona hic. Regina austri condempnabit quia venit a finibus terre audire sapienciam salomonis. Item Johannis 5 Neque enim pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit filio et cetera submittitur. Qui verbum meum audit et credit ei qui misit me habet vitam eternam et in iudicium scilicet condempnacionis non venit sed transiit de morte ad vitam. Et alie multe reperiuntur auctoritates in scriptura de adventu filii dei ad iudicium. 2 Corinthios 5 Veturus est ut recipiat unusquisque prout gessit in corpore suo sive bonum sive malum. Quia ut dicit Ambrosius libro primo de officiis Nichil est quod magis homo ceteris aliis prestancior est nisi quod sui generis auctorem putat investigandum in cuius potestate vite necis quam nostre potestas est. Quidam in hunc mundum regit cui rationem esse reddendam nostrorum actuum. Nichil est enim quod magis proficiat ad vitam honestam quam ut credas eum iudicem futurum quem et occulta non fallant et indecora offendant et honesta delectent. Et boecius in fine V libri de consolacione Magna nobis est indicta necessitas probitatis cum ante oculos agitis iudicis

cuncta eveniet. Et perfectius eius adventus ad iudicium sit promissio dei subiaceat ex fide. Necesse est illam promissionem adimpleri infallibiliter. ergo
deus ad iudicium veniet. Et non sine igne, ut dicit Ambrosius: Caveat unusquisque ne ligna stipulam vel fenum ad iudicium veniens secum deferat quod
ignis comburat. Nam ignis qui precedet iudicem, quecumque purganda invenerit cremabit. Absque dubio enim inflammabitur et involvet inimicos
dei et si quid purgandum in electis invenerit, sine pena non erit, prout dicit apostolus I Cor. 3: Si cuius opus arserit detrimentum patietur;
ipse tamen salvus erit, sic tamen quasi per ignem salvari. Licet sit modicum sive multum purgandum fuit. Tenendum est inde in manus dei viventis, ad Hebr. 10. Ergo
quia ille veniet ad iudicium qui dicit: Michi vindictam et ego retribuam, Deut. 32, et ad Ro. 12. Ille utique qui iussit scripture ut qui rei
sunt ligatis manibus et pedibus mittantur in tenebras exteriores, Matth. 22. Ille cum ex potestate iudiciaria tradet ministris qui contorqueant
novissimum quadrantem, Matth. 5. Rena deus erit hic adventus quem propheta perspiciens dixit: Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non iustificabitur
in conspectu tuo omnis vivens. Nam ut Ambrosius dicit: propheta considerans magnum pondus iudicii rogat ne deus intret in iudicium cum servo suo. Quanto magis
nos peccatores iudicium dei timere debemus. Licet enim iniquorum sit, tunc tamen non ignoscet quin immo que videbantur latere tunc patebunt. Et subdit
Ambrosius: Quantus pudor est michi quem confessio tua eis qui alios profitebar docere ipse in eo deprehendar in quo alios arguebam etc.
Venturus est deus ad iudicium in humana forma. Conveniens enim est, ut beatus Thomas dicit, quod ille presidat cuius redemptionis beneficio electi admittuntur
ad regnum eternum. Non autem veniet in humanitatis infirma, prout venit ad redemptionem, sed veniet in forma gloriosa, prout quod scribitur Iohannis in Apocalypsi dicit se
vidisse nubem candidam et super nubem sedentem in persona domini super carne nuda et gloriosa presidentem, ut expositum est circa litteram. Et hoc expresse
dicit quod videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate, quod pertinet ad formam eius gloriosam, ut beatus Thomas dicit. Sic enim iudicari
est infirmitatis, ita iudicare est glorie et auctoritatis. Et quia in primo adventu venit Christus ad hoc ut iudicaretur, non venit in forma infirmitatis, ergo tunc apparere
debet in forma gloriosa quia ad hoc veniet ut iudicet. Et unde quamvis etiam electi qui iudicabuntur a Christo habebunt corpora gloriosa multo magis
iudex in forma gloriosa tunc apparebit, quoniam qui iudicat. Sed eminentius iudicandus. Et dicit beatus Thomas in scripto quod Christus dicitur esse mediator dei
et hominum quia satisfecit pro omnibus et interpellat apud patrem pro omnibus et ea que sunt patris communicat omnibus, iuxta illud Ioh. 17: Claritatem quam
dedisti michi dedi eis. Cum ergo sit mediator, eo quod communicat cum utrisque, sicut ex parte hominum communicat cum hominibus vices hominum gerit apud patrem,
ita ex parte patris communicat dona patris transmittit ad homines. Et quia in primo adventu ad hoc venit ut pro nobis satisfaceret apud patrem,
non venit in forma infirmitatis. Sed in secundo adventu ad hoc veniet ut exequeretur dei patris iustitiam in homines, eius quod gloriam demonstraret
que inest ex unione ad patrem, et non in forma gloriosa apparebit. Nec obstat illud Ioh. 19: Videbunt in quem transfixerunt. Hoc enim non cogit
quod Christus venire debeat ut crucifixus, sed hoc quod apparebit in eadem carne licet non eodem modo sit habita. Non enim tunc apparebit non habens speciem neque de-
corem, Ysa. 53, nec tunc apparebit ut virorum novissimus, nec ut despectus seu non reputatus ut ibidem, sed apparebit gloriosus et formosus in stola
sua gradiens in multitudine fortitudinis sue, Ysa. 63. Et Matth. 24: Tunc apparebit signum filii hominis in celo, scilicet signum crucis. Et Crisostomus dicit quod Christus
in iudicio non solum vulnerum cicatrices sed etiam mortem exprobratissimam ostendet. Dicit beatus Thomas quod apparebit signum crucis in iudicio non ad ostendendum
tunc infirmitatem inconveniens, sed ut per hoc eorum condempnatio iustior appareat qui tantam misericordiam neglexerunt et eorum precipue qui Christum iniuste persecuti
sunt. Cicatrices autem que in ipso corpore apparebunt non pertinebunt ad aliquam infirmitatem, sed erunt indicia maxime virtutis qua Christus per infirmitatem
passionis de hostibus triumphavit. Mortem etiam exprobratissimam ostendet, non sensibiliter oculis carnis ingerens ac si tunc eam pateretur, sed ut ex hiis
indiciis predicte passionis que tunc apparebunt homines reducet in recognitionem predicte mortis. Vel intellige hic quod deus deus non manifestatio
qua tunc exhibit aspectui omnium quecumque assistunt iudicio. Sicut enim omnes resurgent, ita omnes videbunt, super primo videbunt eum omnes populi et
qui eum pupugerunt. Sed sicut in visione non omnes immutabuntur, ita etiam non omnes equaliter videbunt. Alio namque modo videbunt electi, alio
reprobi. Sic videtur hoc intelligi quod reprobi Christum apparentem in gloria sua videre poterunt cum oculis non glorificatis ullam proportionem habeant ad visionem
claritatis corporis gloriosi. Dicit beatus Thomas quod in potestate gloriosi corporis est ut se demonstret vel non demonstret oculo non glorioso. Cum ergo tunc
eum videbunt in forma gloriosa, ipso hoc operante, sed tamen non equaliter quia electi videbunt Christum gloriosum eius visione beatifica qua videre humanitatem
gloriosam promittitur electis in premium. Hec est enim vita eterna ut electi videant patrem et quem misit Ihesum Christum, Ioh. 17. Christus ergo
iustis et electis apparebit plenus gratiarum effulgens in gloria sua, iuxta illud Ysa. 33: Regem in decore suo videbunt. Sed reprobis apparebit
iratus et terribilis, unde visio per talibus non cedet in delectationem nec in premium, sed in merorem planctum et supplicium. Contra propheta
videant et confundantur zelantes populi et ignis fraudis hostes tuos devoret. Item hoc enim tibi propheta dicunt ululate et super se plangere
et dicere montibus operite nos ne videamus gladium dei, quia ille aspectus erit quasi intolerabilis. Et de isto aspectu Augustinus 20 libro De civitate dei
c. 30 allegat illud Zach. 12: Effundam super domum David et super habitatores Ierusalem spiritum gratie et misericordie et aspicient ad me pro eo quod
insultaverunt et plangent super eum planctum quasi super carissimum et dolebunt dolore quasi super unigenitum. Ubi dicit Augustinus quod hoc propheta dicit
ex persona Christi qui in iudicio super bonos effundet spiritum gratie sue, qui aspicientes plangent et dolebunt pro eo quod insultatum est ei.
Dicit Augustinus: quem iudei aspicient in Christum in sua maiestate venientem eum quem cognoscent quem prius humilem in suis parentibus illuserunt,
dolebunt quod putatis eorum ex quorum stirpe venerunt hoc ei fecerunt. Et lo. ibi de iudeis qui post Helyam illo tempore sunt in Christum credituri.
Et subdit Augustinus: Illi iam fideles non dampnabuntur cum impiis, dolebunt tamen tamquam ipsi fecerint quod ab illis factum esse cognoscent.
Dolebunt in quam non reatu criminis sed pietatis affectu. Ex quibus habemus quod et iusti salvandi et reprobi dampnandi Christum deum in iudicio
videbunt ad iudicia veniet in gloria sue passionis. Unde hec in predictis loco illius quod in libro pro aspicient ad me quem confixerunt
imputati sunt, aspicient ad me pro eo quod insultaverunt. Unde illum iudeos pa... Nam deum detento et alligato et iudicato
et opprobrio ignominiose vestis induto et spinis coronato et calamo in capite percusso et irridentes flexis genibus adorato et crucem
suam portanti et in ligno iam pendenti insultaverunt, sicut Augustinus. Ex quibus colligere possumus quod Christus deus ex lege sue passionis vivos
et mortuos iudicabit in humanitate gloriosa. Quod ut deus est hic dicitur in littera cum dicit: Et vidi et ecce nubem candidam et super nubem se-
dentem. Hec Danielis 7. Ubi dicit propheta: Aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit et ecce cum nubibus celi quasi filius
hominis veniebat et usque ad antiquum dierum pervenit et dedit ei potestatem et honorem et regnum. Ubi secundum beatum Thomam in scripto quarto totus ex
primitur ordo iudiciarie potestatis et excellentissime dignitatis. Nam iudicandi potestas prima origine est in deo patre qui est fons totius deitatis

Christus quod primo promittitur Danielis 7 antiquus dierum sedit et tunc potestas a patre tradita est in filium non solum secundum divinam naturam sed etiam secundum humanam eo quod ipse illam meruit
ideo subditur quod filius hominis venit in nubibus et data est ei potestas et honor et regnum. Item Iohannis 5: dedit ei iudicium facere quia filius hominis est
Christo quo scilicet Christus secundum quod deus habet auctoritatem iudicandi [illegible] ab eterno, sed secundum quod homo promeruit illam per suam passionem. Unde dicitur Romanos 14: in hoc Christus
mortuus est et resurrexit ut vivorum et mortuorum dominetur. Veniet ergo Christus ad iudicium et in humana forma, glosa: iudicio presidebit, habens tamen
potestatem divinam. Vide beatum Thomam quare iudicium finale ad hoc ordinatur ut alium introducat ad regnum et alium excludat a regno. Et quia ad
assecutionem eterne vite non sufficiunt bona nature nisi beneficia redemptoris accedant et hec Christus impendit quod nature [illegible] supervenit compositio per
Christum. Ergo congruum est ut et ipse secundum illam naturam presideat iudicio secundum quam nature beneficium hominibus admittitur ad regnum. Christus quod dicitur Actuum 10 quod ipse
constitutus est a deo iudex vivorum et mortuorum. Magne ergo dignitatis erit ille iudex qui deus et homo. Licet in humanitate glosa apparebit omnibus bonis
et malis, sed secundum formam deitatis et humanitatis apparebit solis beatis. Quod autem apparebit eis secundum formam humanitatis patet quia obiectum cognoscibile prius potentie
cognoscitive perfecte disposite et non impedite vere apparet illi potentie et cognoscitur ab ea. Sed humanitas Christi prius est potentie cognoscitive [illegible] quia potentia in quibus
beatis est perfecte disposita et non impedita. Nam si esset indisposita et impedita tunc non esset beata. Ergo oculis beatis Christus apparebit in iudicio secundum humanitatem.
Quod autem beatis Christus apparebit in iudicio secundum suam deitatem patet quia ille non est beatus cui non apparet primum obiectum beatificum vere. Ergo si Christus in iudicio non apparebit
alicui beato secundum formam deitatis tunc ille beatus non esset beatus quod est contra. Quod autem dampnatis Christus solum apparebit secundum humanam formam patet per illud Ysaie 26:
Tollatur impius ne videat gloriam dei. Iste ergo iudicis ultimi est magne dignitatis qui omni honore et excellentia prefulgens et ipse Christus erit
[illegible] suorum iudicium. Nam istam dignitatem ut dicit beatus Thomas sibi Christus acquisivit et data est ei [illegible] data est mihi omnis potestas
in celo et in terra. Nec suffecisset eam acquirere si fuisset purus homo quia nec sic suffecisset redimere genus humanum. [illegible] ergo quod constitutus est iudicandi
potestatem. Credit esse verum deum et verum hominem equalem tunc deo patre [illegible] non minorem homine sed inequalem deum [illegible] beatus Thomas ubi supra.
Nota autem pro consolatione spirituali quod tunc ipse iudex erit qui hominem sumere dilexit, qui eum redemit, et qui semper [illegible] per hominem advocatum [illegible]
Ideo secundum beatum Ambrosium libro primo de Iacob et beata vita: nemo est in quo debeas de divina providencia diffidere. Cum nature sint tibi divina
et integris libertatis, ut primo predestinavit, deinde vocavit et quos vocavit hos iustificavit et quos iustificavit hos et clarificavit. Potest ne
deserere quos tantis beneficiis suis usque ad premia est prosecutus. Veniet ergo Christus ad iudicium [illegible] iustis desolatis, veniet ad iudicium ipsos
iustos consolaturus et coronaturus. [illegible] habens in capite suo coronam auream qua suos pro victoria coronabit. [illegible]
iustis [illegible]. Unde dicit Ambrosius ibidem: Inter tot beneficia dei nunc metuendum sit atque accusatoris [illegible]. Sed quis audebit accusare quos
electos divino tenet iudicio. Immo electi tempore iudicii [illegible] iudicis aspectum quandam securitatem habebunt. Unde dicit ibidem: Numquid deus qui contulit
potest sua dona rescindere et quos in adoptionem suscepit numquid potest eos a paterno affectu [illegible] relegare. [illegible] non. Electi ergo confidentes
quod deus eos usque ad tempus illud numquam [illegible] est prosecutus nullum habebunt timorem de mutatione dei erga eos. Non enim est deus ut homo ut mutetur
Numeri 23. Unde dicit Ambrosius ibidem: Metuimus forte ne ille qui tunc erit deus iudex sit severior futurus. Considera quod iudicem habeas
nempe Christum. Pater dedit omne iudicium facere. Potest ergo te ille dampnare quem redemit a morte, pro quo se obtulit, cuius vitam pre morte
mercedem esse cognoscit. Nonne dicet: Que utilitas in sanguine meo si dampno quem ipse salvum [illegible]. Nonne considerans iudicem tuum
advocatum esse [illegible] ne iste severiorem ferat sententiam qui interpellare non desinit ut patri reconciliet [illegible] gratia conferat. Sed re[illegible]
sed forte [illegible] horum verborum [illegible] spem [illegible] usurpabunt de consequenda salute, de quibus tunc dicitur in psalmo: Non resurgent impii in iudicio.
De quibus et apostolus ista profert sententiam: Omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur. De quibus et in psalmo dicitur: Non sic impii non sic
sed tamquam pulvis quem proicit ventus a facie terre. [illegible] ventus superbie impios [illegible] a facie terre vel a facie dei patris
que est stabilimentum et firmamentum regni celestis. Ista ergo [illegible] est in adventu huius iudicii quia iusti [illegible] in consolatione, tribulabuntur
numquam turbabuntur. Impii [illegible] a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum et tribulabuntur [illegible] qui venit iustus [illegible]
[illegible] in securitate, impii erunt in magno timore et desperatione. Non enim poterunt habere spem in illo cuius precepta contempserunt,
cuius munera spreverunt, cuius [illegible] ad eorum salutem abiecerunt. Numquid deus illos filios reputabit tunc. Potest ad [illegible]
vocare. Nam si hoc faceret in eo veritas non esset [illegible] repudium [illegible] est. Numquid deus beatificabit eos [illegible]
quibus ingrati fuerunt. Deus si faceret ubi esset iustitia [illegible] augetur beneficia ingratis [illegible] et illa que videbantur habere. Numquid
deus qui fuit eis [illegible] clemens [illegible] iudicium severitatem ab eis amovebit et advocabit pro illis quem [illegible] blasphemaverunt [illegible]
[illegible] predicabat et superbia se extendebat. Ve ergo tunc impiis quia [illegible] malum [illegible] retribuetur [illegible]
quod Christo veniente ad iudicium magna erit immutatio in hominibus. Humiles enim exaltabuntur et superbi deprimentur. Electi illuminabuntur
et impii in tenebris [illegible] qui [illegible] loquebantur adversus iustos in superbia et abusione. Ubi fortes ac potentes potentia [illegible]
In veritate tunc dicere non poterunt in die domini [illegible] quia ille qui veniet iudicare [illegible] iustis et reprobis [illegible]
Circa 2m punctum qui est de potestate iudicis quis dubitat [illegible] Christus in carne mortali loquebatur sic potestatem habens [illegible]
[illegible] in iudicio [illegible] plenam potestatem. Tunc enim loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos. Si Christus [illegible]
habuit potestatem districtionis iudicium facere quia quosdam [illegible] hominibus elegit et quosdam a se repulit, ut eos ad se [illegible]
Quis dubitat cum venit iudicare quod habebit potestatem facere iudicium separationis bonorum a malis [illegible] agnos ab edis [illegible]
Si Christus cum erat moriturus voluit sententias suas inviolabiles et irrevocabiles [illegible] Quis dubitat quod
illam sententiam quam feret sua prosequetur potestate. Unde dicit Ambrosius: Si displicet sententia filii appella ad patrem. Respondet iudicium quod
dedit pater filio suo [illegible] implere [illegible] sine [illegible] ergo [illegible] ignem eternum [illegible]
Possit etiam ista littera exponi de beata matre dei in sua annunciatione. Et secundum hoc duo [illegible] figurantur. Quorum primum est beate virginis eminens dignitas,
2o figuratur filii dei carne [illegible] regia maiestas vel sedente super nubem. Dignitas vero beate matris in duobus figuratur: scilicet in
immaculata [illegible] in nube et in splendida sapientie claritate et operum et [illegible] irradiatione. Secundum hoc [illegible] est [illegible] Vidi et
ecce nubem candidam ut per adventum [illegible] demonstretur admiranda et insolita sua dignitas. Sic Ysaie 7: ecce virgo concipiet [illegible]
Et congruenter per nubem figuratur beata mater dei. Nubes enim est vapor purgatorum et vi solis elevatorum [illegible] 2o [illegible] et 3 [illegible]
Et quia beata virgo fuit in utero sanctificata et sole iustitie illustrata ideo per nubem candidam figuratur. Quia nubes est candida [illegible] alba [illegible]
vaporum [illegible] et [illegible] receptionem [illegible] amictu nube. 3 Regum 18: Ecce nubecula parva [illegible] et ipsa
figuratur per [illegible] magnum et candidum [illegible]. Quantum vero ad 2m quod figuratur in filio dei incarnato [illegible]
sedente super nubem [illegible] est humanitatis assumpte [illegible] filio hominis. Quod dicitur non quia non fuit verus homo sed quia assumpsit humanam
naturam sine peccato vel quia immortalis resurrexit [illegible]. 3o figuratur triplex victoriositas [illegible] iudicaria potestas ut [illegible] cum [illegible] opposita

quia estu vicioru[m] habundante et habundantia[m] deficiente consummatio seculi venit. Unde tunc est tempus metendi. Et nota quod messis terre ad designandum quod ariditas que est quoque de fervore [illegible] et estu habundantie malicie fiet in tremor [illegible] ad modum messis. radices affectu posuerunt in [illegible]/

Et alter angelus venit exivit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcem tuam et mete quia venit hora ut metatur quia aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram et messuit terram. Et alius angelus exivit de templo quod est in celo habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus exivit de altari habens potestatem super ignem et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens mitte falcem tuam acutam et vindemia botros vinee terre quia mature sunt uve eius. Et misit angelus falcem suam acutam et vindemiavit vineam terre et misit in lacum ire dei magnum et calcatus est lacus [illegible] extra civitatem et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta. [illegible] altitudo [illegible] in ista [illegible] [illegible] [illegible] in precedenti [illegible] descripta est iudicii magnitudo passus iudicum et ordinis in iudicio. Et dicitur [illegible] [illegible] describendo [illegible] de futuro iudicio [illegible] et corporum [illegible] [illegible] potestate [illegible] iudicandi a Christo [illegible]. Et alius angelus [illegible] de diffinitione iudicii postulacio [illegible]. Et alius angelus exivit de altari. [illegible] [illegible] iudicii [illegible] et [illegible] [illegible]. Et misit angelus falcem etc. [illegible] ad [illegible] beatus Iohannes [illegible] describendo [illegible] de futuro iudicio quod [illegible] sancti [illegible] [illegible] [illegible] adeptionem stole [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]. Unde dictum est eis supra 6 ut requiescerent adhuc modicum tempus etc. [illegible] Et alter angelus [illegible] exivit [illegible] [illegible] [illegible] alter [illegible] a Christo qui per sedentem super nubem designatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angelus per [illegible] [illegible] exivit de templo id est manifestatur latens desiderium de futuro iudicio [illegible] desiderium [illegible] quod modo latet tunc veniet in aperto et hoc est exire de templo. Clamans voce magna [illegible] desiderii [illegible] hoc est [illegible] magnus [illegible] et affectus ad sedentem super nubem id est ad Christum iudicem eternaliter regnantem. Mitte falcem tuam id est potestatem iudicariam [illegible]. Et mete id est collige tuos electos [illegible] [illegible] [illegible]. Quia venit hora id est consummatio et finis seculi ut metatur id est ut tollantur homines de hac vita sicut segetes de agro vel ad [illegible] [illegible] [illegible] vel ad [illegible] et [illegible] paleas in foro vel luto [illegible] 3 [illegible] ventilabrum in manu eius et purgabit aream etc. Quia aruit messis terre id est quia iam consummata est malicia [illegible] vel nequicia malorum [illegible] [illegible] [illegible] sterilis et infructuosa est vita [illegible] et iam plus non [illegible] [illegible] [illegible] quod posset esse decetero ad utilitatem bonorum [illegible] malicia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia iam impletus est numerus electorum tunc erit arida messis terre id est consummata malicia [illegible] [illegible] boni pati ad suscipiendam palmam / mali [illegible] pati ad suscipiendam penam [illegible] [illegible] de [illegible] Iohannes [illegible] Nonne vos dicitis quod adhuc [illegible] menses sunt et messis venit. [illegible] menses sunt [illegible] defectus ecclesie generalis quos ecclesia sustinuit [illegible] [illegible] persecutoribus generalibus que inceperunt ab exortu ecclesie [illegible] sub Herode [illegible] [illegible] qui pueros occidit propter dominum et [illegible] [illegible] [illegible] alia usque ad messem generalem que fiet in die iudicii generali. Prima namque fuit persecucio tirannorum qui martires occiderunt [illegible] hereticorum qui [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui mores [illegible] et corrumpunt. [illegible] erit antichristi et suorum qui fidem et mores corrumpet et vitam auferet / et [illegible] [illegible] erit ceteris omnibus [illegible] 24 Erit tunc tanta tribulacio qualis non fuit ab inicio. Unde Beda [illegible] [illegible] et refrigerante caritate et estu malorum [illegible] [illegible] hora est metere electos / et collige in horreum [illegible] [illegible] [illegible] est fenum et cecidit flos et Iacobi [illegible] [illegible] fenum / [illegible] messem [illegible] collectio [illegible] [illegible] [illegible] 13 Messis est consummacio seculi. Unde [illegible] est maturacio messis vel per debitam [illegible] ad [illegible] [illegible] suscepcionis [illegible] messis [illegible] [illegible] etc. Iohannis [illegible] videte regiones quia albe sunt ad messem / Alia est maturacio messis [illegible] [illegible] consummacionis de qua dicitur hic / Et subditur [illegible] iudicii ut [illegible] [illegible] desiderium impleatur cum dicitur Et misit qui sedebat super nubem id est Christus [illegible] [illegible] ut rector [illegible] et iudex vel Christus deus sedens super humanitatem [illegible] [illegible] et elevatam ad modum nubis / falcem suam in terram id est potestatem iudiciariam [illegible] Et messuit terram id est omnes homines terre in unum locum congregantur ad iudicandum. Unde Iohel 3 congregabo omnes gentes que sub celo sunt et deducam eas in vallem Iosaphat / vel messuit terram id est [illegible] [illegible] [illegible] et segregantur boni ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic erit in consummacione seculi exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis etc. [illegible] qualiter [illegible] hic glossa de sanctis [illegible] iudicium [illegible] [illegible] Non intres in iudicium cum servo tuo domine Et Iob [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contendere cum deo non poterit ei [illegible] unum pro mille / [illegible] [illegible] [illegible] de sanctis [illegible] iudicium ut [illegible] mali a sua malicia [illegible] et boni liberentur et glorificentur. [illegible] ergo iudicium [illegible] sancti tempore debito, [illegible] [illegible] in via timendum est ob iudicii [illegible] / De hac falce dicit Gregorius 33 moralium potestas domini iudicii que [illegible] se omnia [illegible] complectitur falcis appellacione signatur. In falce [illegible] [illegible] [illegible] quaquaversum flectitur intus cadit et quia potestas superni iudicii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] effugere conveniunt tunc [illegible] [illegible] [illegible] falcem acutam in manu tenere [illegible] [illegible] potentes ad [illegible] obviat / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falcem iudicii cum dicit si ascendero in celum tu illic es. Si descendero ad infernum ades etc. [illegible] quando se falcem videt [illegible] quod nullo loco [illegible] patere aditum fuge posse cognoscit dicit [illegible] neque ab oriente neque ab occidente neque a desertis montibus [illegible] patet via fugiendi / atque [illegible] [illegible] [illegible] potestate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] via [illegible] [illegible] quia ille iudicat qui ubique est [illegible] [illegible] iudicia [illegible] falce quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Tunc ibi Et alius angelus exivit de templo etc. [illegible] sanctos habere potestatem iudicandi cum Christo [illegible] [illegible] glossa non [illegible] omnes [illegible] [illegible] illos qui [illegible] Christo reliquerunt omnia et secuti sunt eum qualis fuerunt apostoli et alii viri perfecti. [illegible] [illegible] propter deum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potestas iudicandi cum Christo eis tribuetur. Dicit ergo Et alius angelus [illegible] [illegible] [illegible] sanctorum. aliud [illegible] officium qui et angelus dicitur propter predicacionis officium et alius propter dignitatem vel aliorum vel propter aliud officium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudicium [illegible] [illegible] iudicariam potestatem [illegible] de templo [illegible] manifestacionem id est de occulto in publicum veniet et qualis [illegible] apud deum [illegible] [illegible] subditur quod est in celo. Ad designandum quod illi sancti iudicabunt cum Christo qui [illegible] eminenciam super alios qui sunt templum dei in celo [illegible] in aliori loco apparebunt [illegible] [illegible] sancti [illegible] et [illegible] [illegible] exire de templo quod est in celo [illegible] super alios sanctos apparebunt. Et [illegible] de quibus [illegible] [illegible] habens et ipse falcem acutam id est iudiciariam potestatem sicut Christus quia cum Christo iudiciariam potestatem [illegible] ut [illegible] Iob 36 iudicium [illegible] pauperibus [illegible] Gregorius moralium 26 de hoc [illegible] 19 sedebitis et vos super sedes [illegible] iudicantes etc. [illegible] 3 [illegible] ad iudicium veniet cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobilis in portis vir eius qui sedebit cum senatoribus terre / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudices [illegible] iudicii assessores tunc apostoli et omnes alii perfecti imitatores [illegible] in [illegible] iudicio [illegible] [illegible] iudices iudicabunt [illegible] quia glossa super [illegible] 19 Vos qui reliquistis omnia. Dicit [illegible] reliquerunt omnia et secuti sunt dominum [illegible] iudices erunt / Et [illegible] de iudicibus [illegible] ad [illegible] iudicium [illegible] [illegible] de illo [illegible] ibi Christus in [illegible] [illegible] de [illegible] hominibus dicitur Sapiencie 3 quod iudicabunt naciones et dicabuntur populis et [illegible] ibi scripta.

de communi iudicio sicut patet quod viris predictis et sequentibus scilicet apostoli et alii perfecti imitatores christi sunt vere iusti. ergo quilibet homo perfectus in communi iudicio vere
iudicabit saltem per modum assessoris. Secundo dicitur ille scilicet iudicare qui novit causam iudicandam et circumstancias eius quia talis requiritur est bonus iudex eorum quae
cognoscit ut dicitur primo ethicorum [illegible]. In re dubia non est ferenda sententia sua prout clamant multa iura [illegible] quod [illegible] scilicet nisi hoc quicumque perfectus
habet notitiam omnium peccatorum et omnium circumstanciarum eorum quia tunc multa sunt peccata in corde humano abscondita que nullo signo exteriori apparent. ergo nisi
puris hoc potest esse bonus iudex talium peccatorum. Respondetur: nec obstat quod omnes perfecti qui in generali communi iudicio erunt assessores christi
habebunt plenam notitiam omnium peccatorum tunc iudicandorum nec latebit eos aliqua circumstancia iudicanda. Nam omnia talia non possunt cognoscere nisi
cognoscantur tunc per [illegible] omnia cognoscent divina revelatione. Unde tangens apostolus prima corinthiorum quarto dicit: Nolite ante tempus iudicare quousque veniat
dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Super quo verbo dicit glossa quod gesta et cogitata bona et mala
tunc erunt omnibus nota. ergo multo magis erunt nota perfectis assessoribus etc. Tertio dicitur: in nullo iudicio bene ordinato accusator debet
esse iudex. Sed viri perfecti in communi iudicio erunt accusatores peccatorum. ergo non erunt iudices eorum. Maior [illegible] de [illegible] habetur sapientie quinto
ubi dicitur Stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt etc. Dicendum quod maior non est universaliter vera quia quando peccatum de quo agitur in iudicio
est evidens et manifestum tunc enim iudex non indiget alio accusatore sed per se ipsum potest reo suum peccatum improperare et eum iusta pena demerita
iudicare propter quod dicitur in decretis: Evidentia patrati sceleris non indiget accusatore. Cum ergo sicut iam dictum est in predicto iudicio omnia peccata
ubi iudicanda erunt nuda et aperta, ideo illi iudicio non derogatur ex hoc quod iudex est accusator propter quod etiam dominus ille christus qui est summus iudex
tunc per se ipsum impios accusabit eorum impietatem ipsis improperando Matthei 25 Esurivi et non dedistis mihi manducare sitivi [illegible]
Quarto dicitur: summus iudex est per se sufficiens scientie et auctoritatis sive potencie tunc non debet assessores habere. Sed christus in illo iudicio erit per se sufficiens auctoritate
et potestate quia maiorem [illegible] habet ex se ordinariam potestatem super omnes iudicandos et maximum habet potestatem per modum iudicis delegati a delegacione
patris [illegible] Iohannis quinto ubi dicitur: Iudicium dedit ei facere quia filius hominis est etc. Scientiam etiam infinitam quia omnia nuda et aperta sunt oculis eius ad
hebreos quarto. Christus enim est ars omnipotentis dei plena racionibus omnium viventium secundum Augustinum sexto libro de trinitate [illegible] non est [illegible]
Dicendum quod maior non est vera quia licet iudex ex se habeat sufficientem potestatem auctoritatem et scientiam non indigeat assessore non tamen ex hoc habetur quin possit
si velit accipere assessorem vel plures. Nam quicumque iudex sit per se sufficiens iudicare potest tamen amicum assumere pro assessore et eum
honorare iudiciaria dignitate. Et sic dominus ille christus in communi iudicio speciales amicos suos pro assessoribus assumet non propter suam indi-
gencia sed propter ipsorum assessorum gloriam omnibus insinuandam. Et hic tamen in littera cum dicitur Et alius angelus scilicet cetus apostolorum et aliorum perfectorum etc.
Tunc ibi Et alius angelus exivit de altari etc. ponitur descriptio sanctorum angelorum de iudicio terre operando, scilicet iudicii operacio et reproborum
condempnacio. ibi Et misit angelus etc. Circa primum dicitur Et alius angelus per quem cetus chororum angelorum designatur ut ait richardus
unde in precedenti littera dictum est quod angelus exivit de templo per quem cetus sanctorum perfectorum significatur. Hic autem ait quod exivit angelus de altari
per quem cetus angelorum significatur. Exivit autem per manifestacionem de altari id est de loco secretiori quam alii sancti. Habens potestatem super ignem scilicet
ut coerceat rabiem demonum et pravorum hominum secundum richardum. Ut per ignem significatur demonum malignitas alios incendens et inflammans ad peccata
Iob quadragesimo primo de ore eius lampades procedunt sicut tede ignis accense. per aquam vero pravorum hominum instabilitas designatur. Infra septimo decimo
Aque quas vidisti populi sunt. Et clamavit voce magna id est magno desiderio ad eum qui habebat falcem acutam id est iudiciariam potestatem
unde richardus angelica dignitas votis omnibus ex amore et desiderio glorificandorum hominum de communi iudicio iudicem exorabit dicens
Mitte falcem tuam acutam id est exerce iudiciariam potestatem. Et vindemia botros vinee terre. secundum haymonem Duos sunt segetes. Hic botros
Supra palee. hic vinacia. quod messis terre hic vinea terre. Collectio malorum qui ad modum vinee coaluerunt a deo [illegible] ad fructificandum mali
secundum richardum Iob [illegible] vinea in primo flore botrus eius Et michee septimo Non est botrus ad comedendum etc. Vere nunc quia fructus suos sicut qui colligit
in autumpno racemos vindemie. Non est botrus ad comedendum etc. Loquitur enim deus per prophetam quod non sunt apti ad incorporandum corpori ecclesie
Aliqui de collectione malorum ysaie quinto Non putabitur et non fodietur et ascendent super eam vepres et spine. Et ita terrena et mala repleta
non subsistit in terra. Quoniam mature sunt uve eius id est completa est malicia eorum et iam non habet locum quia non prodest amplius bonis. Nam
tardius deus permittit ex sua dispensacione vivere malos quamdiu prosunt bonis [illegible] non prestat [illegible] sua cum malos absque ullo
timore filii hominum perpetrant mala. Itaque peccator quod [illegible] facit malum et per paciam sustentatur ego cognovi quia non sit bonum iniquo
nec prolongentur dies sed quasi umbra transeant qui non timent faciem domini. Vel aliter secundum glossam in hac littera beatus iohannes ostendit quod ante iudicium
potestas respectu penarum reproborum quam dedit sanctis suis ut possint eos iudicare Et secundum hoc primo ponit eorum imperium [illegible] i. Et misit
Primo ponit ex parte iudicantium exivit de loco secretiori quam alii sancti. Secundo ostendit quod habent potestatem super penas inferni i. qui habebat potestatem super ignem
Tercio ponit eorum imperium ad sanctos qui erunt iudicaturi i. Et clamavit voce magna. Dicit ergo Et alius angelus id est christus magni consilii angelus qui est
alius a sanctis quia super omnes. Exivit de altari Glossa id est talis qualis est apparuit sed deo patri consubstantialis qui prius carnalibus et ab infidelibus
fuit iudicatus. vel dicitur exire de altari id est de loco secretiori ubi misterium [illegible] quia et si alii sancti sunt in templo dei tunc christus
est in loco altiori et secretiori quia magnum habet [illegible] in gloria maiori propter quod dicitur sedere ad dexteram dei id est in potioribus bonis dei et
modo potissimo. habens potestatem scilicet sicut verus deus super ignem id est super penam eternam infligendo eam cum aliis reprobis secundum exigenciam meritorum
Et clamavit voce magna id est auctoritate et potestate imperandi ad eum qui habebat falcem acutam id est ad sanctos qui habebunt potestatem iudiciariam dicens
Mitte falcem acutam id est exerce iudiciariam potestatem Et vindemia botros vinee terre id est separa a bonis omnes reprobos terrenos vino
malicie inebriatos. Quoniam mature sunt uve eius id est completa est malicia omnium eorum. Et sic patet iudicii operacio et malorum condempnacio
loco et modo precedentibus et condempnacio [illegible] cum dicitur Et angelus scilicet christus iudex vivorum et mortuorum misit falcem suam id est exercuit
iudiciariam potestatem in terram christus enim iudicabit omnes fines terre ait propheta. Actuum x Qui est a deo constitutus iudex vivorum et mortuorum
Cum accepero tempus ego iusticias iudicabo dicitur in psalmo. Et vindemiavit vineam terre id est separavit a bonis omnes terrenos delectationibus inebriatos
Trenorum primo vindemiavit me ut locutus est dominus in die ire furoris sui. Unde dominus vindemiat alios puniendo in presenti Trenorum secundo vide domine et considera
quem vindemiaveris ita. ergo ne comedent mulieres fructum suum. Vindemiat autem in futuro segregando malos de medio iustorum propter quod dicitur
Iste vindemiat dominus bonos colligendo. Ecclesiastici 33 Quasi qui colligit acinos in benedictione dei et quasi qui vindemiat replevi torcular
Circa quod advertendum quod secundum beatum Augustinum 21 libro de civitate dei Sicut omnia a deo promissa [illegible] de adventu ad iudicium est implendum. Primo
iudicio. Deus vero [illegible] facientibus superbiam. Et in quo iudicio omnes peccatores incident in manus dei viventis. In quo iudicio boni
complete remunerabuntur et mali punientur. Unde quamvis hic peccator in peccando non intendat aliquam penam actualiter pena veniet super eum
aliis enim peccantes essent extra omnem ordinem. Unde dicit beatus thomas quod sicut malum id est actu peccati est preter intencionem peccantis quia nunquam aspi-
ciens ad malum agit ita etiam obligacio ad penam est preter eius intencionem. Et hic licet non intendat malum per se et tamen [illegible]

ita licet non intendat penam propter se. deveniunt tamen ad eam ergo iusto ordine quo culpa ordinatur in penam fit ergo quod peccatum est malum abhominabile et fedum
et tamen est eius pene quod est pulchra et bona quia iusta secundum quamdam dispositionem et mensuram. Nec obstat hoc quod peccatum sit punitum in hac vita quia dato
quod nulla alia pena peccator esset punitus actu animam inordinata est sibi ipsi magna pena secundum Augustinum. Vnde et si hic punitus est peccator per iudices et prelatos
unde in psalmo Imposuisti homines super capita nostra et hoc ideo quia perturbat ordinem a deo institutum a quo tenentur omnes suis prelatis obedire
secundum illud 1 petri 2 Omnes subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis et modestis sed et discolis. Et hebreorum [illegible] Obedite prepositis vestris. Nichilominus
tamen in iudicio finali quilibet peccator duplicem penam patietur primo remorsum conscientie propter hoc quod peccatum turbat ordinem rationis que consistit in hoc ut ratio
sequatur iudicium illuminate rationis propter quod scribitur ysaie ultimo quod vermis eorum non morietur. Alia pena sequetur peccatores quam deus infliget eo modo
quo peccando turbaverit generalem ordinem divini regiminis. De qua subditur hic in littera et misit in lacum ire dei magnum, quia talis ibi in igne eterno
Nulla ergo iudicia precedentia [illegible] hoc iudicium evacuant. Nec putandum quod deus iudicaret bis in idipsum quia punit peccatores in vita iudicabit in
in morte et in finali iudicio quia non duas penas infliget pro uno peccato sed penam que non completa fuit ante iudicium inflicta complebit in
iudicio finali quando peccator complete iudicabitur quoad animam et corpus Et propter hoc dies iste iudicii vocatur dies ire quia deus in eo punit peccatores
vocatur dies terribilis quia in eo terrebuntur omnes gentes. Vocatur finis seculi quia secundum Augustinum in illo die solum iudicabit quod hic non fecit et nichil in eo latebit
quod hic non absconditur. Vocatur eciam dies magna et amara valde sed impiis dampnandis quia tunc a consortio dei et omnium finaliter separabuntur. Sicut enim
pastor segregat oves ab hedis ita deus angelorum ministerio segregabit bonos a malis [illegible] et separabit de medio iustorum
Sicut enim Augustinus libro 3o contra pelagianos licet a malis interim vita et moribus corde et voluntate separari atque discedere quam separationem oportet ut semper
custodiant corporalis autem separatio ad finem seculi fidenter pacienter et fortiter expectetur. Et sepe dominus corporalem separationem fieri iubet cum iam malis
imminet vindicta sicut Noe cum domo sua separatur ab aliis diluvio periturus. Loth cum suis separatur a sodomitis igne celitus consumendis
et populus iudeorum ab egypciis marinis fluctibus obruendis et moyses synagogam separat a dathan et abiron terra absorbendis
Sed ubicumque boni inter malos potuerunt sine corporis contaminatione manere non precepit deus fieri separacionem sicut in presenti mortalibus [illegible]
ubi quos volebat et sicut volebat ita piscabat aliis intactis. Sed in fine mundi separabuntur a malis boni sicut a zizaniis frumenta ut malis
crematis flammis iusti fulgeant sicut sol in regno patris. Tunc ergo non erit bonorum malorum commixtio. Tunc boni non inflammabuntur flammis
cum hic [illegible] mali de bonis se flere potuerunt extollere. Tunc mali non tolerabuntur qui prius pro unitatis vinculo sunt tolerati. Tunc boni
non vexabuntur sicut triticum commixtione zizaniorum. Sed tamen divisio bonorum a malis non fiet nisi ante dei omnipotentis. Sicut enim Augustinus dei
est separare quod non venit erratice ut ut malum traiciat ad dexteram vel bonum ad sinistram. Sed ergo divisio bonorum ab invicem peccatoribus erit
valde penalis et consolatoria electis. Et propter hoc eum iam apparebit magnum chaos inter bonos et malos firmatum ut qui mali [illegible]
bonorum iam perfrui non poterunt neque eorum visione neque eorum presentia [illegible] Et propter hoc quod mali stabunt in terra et boni in aere iam
apparebit quod mali sunt in terram detrudendi sed boni sursum elevandi Et propter hoc quod mali stabunt ad sinistram et boni ad dexteram apparebit
quod mali sunt reiciendi boni vero acceptandi. In hac divisione iusti [illegible] a malis separati stabunt in magna constantia adversus eos qui se
angustiaverunt sicut sapientie v. mali autem videntes se ab eis exclusos esse penitenciam agent pre angustia spiritus gementes inter se et dicent Nos
insensati vitam eorum estimabamus insaniam et finem eorum sine honore ecce quomodo computati sunt inter filios dei et inter sanctos sors eorum est. In hac
divisione iudicii et rex purgabit aream suam et colliget de regno suo omnia scandala et mittet in infernum. Vnde subditur in littera
Et misit in lacum ire dei magnum id est in infernum ubi mali perpetuo sustinebunt iram dei in effectu. Dicitur autem lacus propter profunditatem ysa 3[illegible]
preparata ab heri topheth a rege preparata profunda et dilatata. Et dicitur magnus propter capacitatem et quia magis sunt ibi et quia nullos capit ad penam
ysa v dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum ysa 24 visitabit dominus super miliciam celi id est super clericos militantes [illegible]
et super reges qui sunt super terram id est super principes et prelatos et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum. Nam sicut ad lacum
in adventu alicuius principis de novo vel de longe venientis in civitatem suam mundantur platee civitatis et sordes proiciuntur in lacubus
et fossatis sic in adventu domini ad iudicium purgabitur mundus a malis et proicientur in infernum ps. ut lutum platearum delebo eos
Vnde notandum quod est lacus culpe Tren. 3o lapsa est in lacum vita mea. Et est lacus carnalis concupiscentie de quo in ps. Eduxit me
de lacu miserie et de luto fecis. Et zach. 9 Tu in sanguine testamenti tui emisisti vinctos de lacu. Et est lacus tribulacionis mundane
de quo in figura gen. 37 Tulerunt [illegible] et proiecerunt in lacum. Et est lacus infernalis pene de quo hic. qui dicitur ire dei propter vindictam
et iram quam ibi dampnati pacientur. [illegible] peccatorum Ezech. 32 dedit eos ad terram ultimam cum hiis qui descenderunt in lacum [illegible]
Et calcatus est lacus id est calcati sunt qui erant in lacu [illegible] propter contemptum. Sic est in eciam morte depressi sunt. [illegible] civitate [illegible]
et consortium bonorum quod est civitas sanctificata apoc. 21 cum quibus iam non erit [illegible]
est refundi ad lacum sed ad dyabolum qui magnus appellatur propter [illegible] et tumorem superbie. De quo Job 41 Calcet super eum rex
[illegible] et ysa. 14 [illegible] ad inferos detraheris in profundum laci. Magnum enim id est dyabolum cum omni corpore suo mittet in lacum ire dei cum
omnes reprobi dampnabuntur cum dyabolo et angelis eius. Et notandum quod dicitur lacus notatur pene profunditas et evadendi impossibilitas. Sic
omnes enim in inferno positi sunt. mors depascet eos. Et subditur [illegible] dampnati [illegible] Et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum
per stadia 1600. Stadium [illegible] mensura est et dicitur a stando [illegible] uno anhelitu currens [illegible] passus ubi stetit
qua mensura [illegible] locum in quibus ludos [illegible] ibi quod ludentes spaciando et ludicra [illegible] deambulabat. In
isto ergo [illegible] in mille sexcentis stadiis omnium summa reproborum comprehenditur et designatur que in quatuor mundi plagis consistit propter quatuor
mundi plagas. Est enim iste numerus quadratus. Dicitur numerus quadratus est qui consurgit ex ductu numeri in seipsum sicut quaternarius qui consurgit
ex ductu binarii in seipsum nam bis duo sunt quatuor. Et similiter novenarius qui consurgit ex ductu ternarii in seipsum nam ter tria sunt novem
Et sic est in proposito nam 1600 est numerus consurgens ex ductu quadragenarii in seipsum nam quadragesies quadraginta faciunt 1600 [illegible]
[illegible] per quatuor partes orbis et quod omnes reprobi qui per quatuor partes [illegible] mundi per voluptatem [illegible] et per spaciosam
viam incedunt que ducit ad mortem. Exivit ergo sanguis de lacu id est pena infernalis [illegible] usque ad frenos equorum id est usque ad
rectores iniquorum et principes voluptuosorum qui per equos designantur Jerem. 5o Equi amatores in feminas et emissarii facti sunt. Sic [illegible]
equorum [illegible] pro quorum vero rectores intelliguntur prelati ~~et demones~~ qui sunt in culpa fuerunt plus vel maiores sic erit et in penis
et eciam demones [illegible] dampnatos in inferno [illegible] Apoc. 21 [illegible]

Vel aliter in hiis verbis beatus Iohannes duo voluit innuere scilicet habundanciam penarum in inferno et manifestacionem earum toti mundo. Loquitur enim yperbolice sicut cum magnas strages hominum et equorum alicubi factas esse volumus significare solemus dicere quod tantus ibi sanguis est effusus quod equi natabant in eo et pertingebat usque ad frenos equorum. Sic et in hoc loco volens beatus Iohannes divinam ulcionem in malorum pena notificare ob multitudinem [illegible] corporum in inferno et ob penarum immensitatem dicit eorum sanguinem usque ad frenos equorum ascendisse [illegible] misit in sanguinem ignis [illegible] ultimo in fine: Ubi dicitur Egredientur sancti et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me et erit usque ad sacietatem visionis omni carni. Hoc est hic usque ad frenos equorum. [illegible] exivit sanguis [illegible] per stadia mille sexcenta quia omnibus qui in mundo sunt pena malorum notificata est nec ulla est etas [illegible] in qua non fuit [illegible] revelata.

Stadium

[illegible] est stadium virtuose conversacionis in quo se exercent electi [illegible] ad quorum [illegible] qui currunt in stadio [illegible] ab omnibus se abstinent [illegible]. Et est stadium lubrice voluptatis in quo currunt lascivi per orbem quadripartitum [illegible] vita sectatores [illegible] Et horum sunt tamen gradus quidam sunt in hoc mundo imperfecti et minus conversati et hii sunt per sexcenta alii perfectiores et sunt per centum alii perfectissimi et sunt per mille. Quibus omnibus secundum diversitatem status reddetur diversitas penarum in inferno et vindicta extendet se a minoribus usque ad maiores secundum omnes diversos status et hoc est quod dicitur Et exivit sanguis usque ad frenos equorum id est a minoribus usque ad maiores omnes involvendo sive perfectos in malo qui sunt per mille mediocres qui per centum et minores qui per sexcenta [illegible] subdit per stadia mille sexcenta. Malum est ergo insistere talibus ludis quia si quis fuit socius ludorum erit et socius suppliciorum. Ideo dixit Sara filia Raguelis Thobie 3 Numquam cum ludentibus me miscui neque cum hiis qui in levitate ambulant participem me prebui. Et psalmista: Non sedi cum consilio vanitatis. Et Ieremie xv: Non sedi in consilio ludencium [illegible] a facie manus tue solus sedebam quia amaritudine replesti me. Trenorum 3 Sedebit solitarius et tacebit quia levabit se super se. [illegible] quod multi querunt

Utrum pena unius dampnati possit esse remissior vel intensior pena alterius. [illegible] in peccato mortali [illegible] est culpa [illegible] ab incommutabili bono [illegible] ymaginis Dei et [illegible] deformacio et in bono commutabili ad quod peccator [illegible] delectacio [illegible] culpe [illegible] pena dampni que est carencia divine visionis et hec equaliter inest omnibus dampnatis quia nullus eorum umquam Deum videbit. Aliis vero duabus culpis [illegible] pena sensus et hec secundum plus et minus erit in dampnatis. Quanto plus aut minus peccaverunt quia quanto magis aut minus se glorificavit et in deliciis [illegible] tanto plus aut minus in quantitate de peccatis perpetratis torquebuntur. Maiores ergo penas ceteris paribus pacientur iudei dampnati quam pagani quia plurium mandatorum fuit transgressores plurium beneficiorum Dei fuit ingrati et plurium miraculorum incredulis [illegible] ceteris paribus magis punientur quam iudei sive pagani quia in baptismo promiserunt dyabolo et pompis eius abrenunciare [illegible] in Deum [illegible] per fidem et caritatem [illegible] Ergo contingat eos post baptismum dyaboli suggestionibus [illegible] mendaces efficiuntur [illegible] Unde [illegible] 2a Petri 2o Si enim in cognicione domini nostri et salvatoris Ihesu Christi refugientes coinquinaciones mundi [illegible] implicati superantur [illegible] peiora [illegible] et glossa [illegible] qui magis offendunt quam ante baptismum et maiores penas pacientur quia sunt mendaces promissorum in baptismo factorum [illegible] contingat eos per fidem et caritatem Christo non incorporari [illegible] plurimum [illegible] plus [illegible] familiaris et amica quam comes et [illegible] Unde [illegible] 2 Petri 2o [illegible] non cognoscere viam iusticie quam post cognitam retrorsum [illegible] ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Et glossa [illegible] melius quam minus malum [illegible] familiaribus [illegible] pena demum clericorum et spiritualium maior erit et gravior quam laycorum et [illegible] ceteris paribus [illegible] augentur dona [illegible] donorum [illegible] vigilandum est et timendum ne qui plus ceteris aliquid accepisse a Deo cernuntur inde gravius a conditore mundi iudicentur. Ceterum [illegible] quanto quis in statu sublimiori constituitur tanto in periculo graviori versatur. [illegible]

Torcular

[illegible] et calcatus est lacus extra civitatem. De hoc triplici torculari [illegible] in mundo de quo [illegible] Calcavit dominus torcular filie Syon [illegible] augustia [illegible] in qua mittuntur boni pariter et mali. In hac augustia [illegible] segetes ut a paleis separentur et celestibus horreis recondantur. [illegible] in [illegible] ut a vinaciis [illegible] perpetuis includatur. [illegible] peccata [illegible] in quo [illegible] in torculari [illegible] neque has tribulacionum augustias sustineret [illegible] postquam peccavit [illegible] est de paradyso et missus est in torcular tribulacionis ad calcandum. Circa istud torcular non calcatur extra civitatem quia [illegible] et pane [illegible] electi bonum vinum et purum quod in domini apothecas reconditur. Reprobi vero qui videntur [illegible] secundum veritatem calcati in torculari tribulacionis sanguinem reddunt. Hoc est infidelitatem [illegible] quod in littera subditur quod exivit sanguis de lacu sive torculari ut alia translacio [illegible] peccatum infidelitatis de pressura tribulacionis. Tacetur autem de vino quod egreditur de bonis uvis quod reconditur in domini promptuariis et dicitur de sanguine qui egreditur de labruscis vel hyemalibus racemis sive de reprobis qui [illegible] cum uvis non perveniunt ad maturitatem [illegible] tribulacionis vel persecucionis augustia gravati [illegible] recedunt a fide et errore [illegible] infecti foras delabuntur [illegible] extra civitatem [illegible] permanentibus electis intus [illegible] fidei [illegible] Talis fuit Porphirius et alii multi qui persecutoribus cesserunt a fide [illegible] et facti sunt reprobi. Et quod [illegible] non solum minimi quique sed et principes [illegible] subditur usque ad frenos equorum [illegible] per frenos intelliguntur principes et prelati qui ceteros regere debuerunt qualis fuit Iulianus apostata imperator et alii [illegible] et tamen fuit afflictio temporalis ut ipsos etiam qui alios regere videbantur ad infidelitatem perduceret [illegible] sanguis usque ad frenos [illegible] apte dicitur Afflictio temporalis adeo prevaluit ut ipsos etiam qui plebes regere videbantur cruor infidelitatis macularet [illegible]

Aliud torcular est Dei in purgatorio de quo [illegible] 3o Plenum est torcular [illegible] purgatorii [illegible] pena purgatorii [illegible] penam quamcumque quam homo patiatur in hac vita mortali [illegible] secundum [illegible] dolor non sit lesio [illegible] lesionis [illegible] lesionis [illegible] est in [illegible] pena vel dolor secundum quod ipsum magis est perceptivum doloris. Hinc est quod lesiones contingentes in partibus magis delicatis et [illegible] tactus magis viget maiorem causant dolorem quam si fierent in partibus minus delicatis. Sed anima est maioris [illegible] cum sit forma a quo [illegible] perceptio [illegible] lesiones inferuntur [illegible] post hanc vitam anima [illegible] maiorem [illegible] Unde Augustinus in sermone de purgatorio [illegible] durior est quam quicquid penarum in hoc seculo sentire vel cogitare quis potest. Istud ergo torcular non est extra civitatem quia [illegible] defuncti existentes in purgatorio possunt adiuvari [illegible] non est negandum [illegible] defunctorum pietate vivencium posse relevari [illegible] membra unius corporis [illegible] fideles tam vivi quam defuncti sunt membra unius corporis [illegible] cuius caput est Christus [illegible] unum corpus [illegible] alterius membra [illegible] Tercium vero torcular est Dei in inferno de quo [illegible] 3o [illegible] torcularia [illegible] est multiplicata malicia eorum. Et hoc calcatur extra civitatem quia [illegible] quas non habuit [illegible] suffragia valent eis qui sunt ibi [illegible] in perpetua [illegible] remanebunt Malachie ultimo in fine Conculcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum. Et de isto torculari [illegible] calcatus est lacus [illegible] calcati sunt qui erant in lacu hoc est in eterna morte depressi sunt non iam ut purgentur sed ut penitus intereant extra civitatem [illegible] tamen quam [illegible] nulla est requies quorum ut [illegible]

x totaliter liber apocalipsis est de vii visionibus quas fecit iohannes in pathmos insula die dominico in spiritu. supra p^a v

[E]t vidi aliud signum in celo magnum et mirabile. Septem angelos habentes plagas septem novissimas quia in illis consumata est ira dei. | Capitulum xv. Apocalipsis beati iohannis apostoli in quo incipit visio quinta. Quatuor autem visiones precedentes respiciebant statum ecclesie a nativitate christi sive ab exordio nascentis ecclesie usque ad diem iudicii. Tres vero sequentes respiciunt statum ecclesie finalem. Quarum sic distinguuntur. Nam prima est de effusione septem fialarum ire dei et refertur ad tempus antichristi. Secunda pars huius est de dampnatione babilonis et bestie et pseudo prophete et refertur ad tempus iudicii. Ultima est de gloria et beatitudine electorum et refertur ad statum ecclesie post iudicium. Et durat ista quinta visio usque ad capitulum xvii. Et si obiciatur quod hec visio sit superflua quia supra vi^to in apertione septimi sigilli et supra ix in sonitu tube septime et supra xii^o in pugna mulieris et draconis dictum est de statu ecclesie tempore antichristi et insidiis eius et ita superflua videtur hic describere suas insidias et ecclesie statum. Dicendum quod sic trahit de glo[ria] quod superius locutus est de malis hic ideo factum est ut ondeatur quantas tribulationes inferunt sanctis. Et sic fuit mentio de dampnatione eorum. hic fuit incident ad confirmationem bonorum. Hic autem loquitur de plagis super malos illo tempore prodituris. Et hec pars in qua agitur de ista visione dividitur in tres partes. In prima ponitur angelorum in effundendo phialas id est in infligendo penas promissio. Secundo plagarum inflictio capitulo 16. Et audivi vocem magnam de templo. Tertio cause inflictionis penarum subiunctio capitulo xvii. Et venit unus de vii angelis. Prima pars scilicet capitulum istud dividitur in tres partes. Primo ponitur visionis in generali descriptio. Secundo sanctorum congratulatio et gratiarum actio ibi Et vidi tamquam mare. Tertio precepti effunderunt phialas suas infligere que plagas emissio ibi Et post hec vidi. Circa primum dicit Et vidi aliud signum in celo etc. Secundum haymonem. Quamvis sanctorum precum studiis invigilat hec apocalipsis mysterium non posse accipi facile cognoscit. Celum itaque ut sepe dictum est intellegas ecclesia dei que terrena cuncta despiciens per mentis desiderium ad superna tendit. Unde paulus dicit philippensibus 3 Nostra conversatio in celis est. Et ephesiis 2° Qui conresuscitavit et consedere fecit nos in celestibus. In hoc ergo celo vidit iohannes signum magnum et mirabile propter quod dicit Et vidi spiritualem contemplationem aliud signum glorie id est figuram ad significandum. Ex quo videtur quod hec visio fuit ymaginaria quod multi concedunt. Alii tamen dicunt quod iohannes primo vidit rem figuratam sed figurata intellectuali visione. Sed postmodum ostensa est ei figura sub qua intimaret eam et scriberet. Et hoc dicit aliud quia hoc signum ipse depingit penam malorum. In celo id est in ecclesia celica conversatione elevata virtutum varietate stellata. [illegible] Alii dicunt primo superne aliud sancte in corpus spiritu etc. Et signum magnum sed statione et mirabile sed comprehensione vel dignum admiratione propter adventum rei. Magnum enim et mirabile est hominem hic pietatem alios condempnari. Secundum augustinum libro 2° c 12 Admirationis est timor ex insueta ymaginatione. Et quia hoc ad quod inculcat tot verba dicens signum esse magnum et mirabile. Secundum bedam quod in describendo plagas novissime venturas intentum esse voluit auditorem sicut grece ad concitandum auditorem ita dicit. Quod autem sit illud signum aperit cum subdit Vidi inquam septem angelos id est universos predicatores qui dicuntur angeli quia nuntii sunt veritatis et quia missi sunt. Et ecce ego mitto vos. Vocantur predicatores quibus predicant missi mittuntur. De hiis angelis dicit ysaias 33 Angeli pacis amare flebunt. Et malachias 2° Labia sacerdotis custodiunt scientiam etc. angelus enim domini exercituum est. Dicuntur autem septem quia septenarius est numerus universitatis propter hoc quod universum tempus septem diebus volvitur. Vel dicuntur predicatores angeli septem propter septiformem gratiam spiritus sancti vel propter septem virtutes quatuor cardinales et tres theologicales quas in se debent habere et aliis annuntiare. Prout largius de hiis omnibus dictum est supra 8°. Et hii septem angeli sunt per septem columpnas quibus totum edificium ecclesie sustentatur. Proverbiorum ix Sapientia edificavit sibi domum excidit columpnas septem. Habentes id est ex officio suo predicatores septem plagas novissimas id est universas ultiones divinas quas dicuntur habere per modum denuntiationis quia plagas unicuique mala intrabunt que reprobi patientur. Que inde dicuntur plage a plagando quod tunc ira dei super iniquos concubitur. Unde ieronimus plenitudo vindicte et consumatio in septem plagis ondit. Et ideo septem plagas id est perfecte levitici 26 percutiam vos septies propter peccata vestra. Dicuntur autem novissime plage quia novissimi temporis homines hiis ferientur. Vel novissimas id est gravissimas quia illi gravissime punientur sicut gravissime peccabunt. Vel novissime quia post illas non inferet deus alias. Ait glossa. Quoniam in illis est consumata ira dei id est per illas posita est vindicta dei in effectum. Ira enim est appetitus vindicte que tunc consumatur cum in effectum ponitur. Vel in illis plagis reprobis illatis non inferet deus amplius alias plagas mundo. Sed hiis consumatis incipiet eis plage inferni que numquam consumabuntur. Ieremie xiiii Contrita est virgo populi mei plaga pessima vehementi. Et dicitur virgo ratione sterilitatis. Et ezechielis 33 plaga inimici percussi te castigatione crudeli. Ezechielis vii Nunc finis super te et immittam furorem meum super te. Hoc igitur est signum in celo magnum et mirabile quod medici qui alios ad curandum volunt pectore portant et premunt ungenta sucinissima id est verba consolatoria ad sanandum. hic non portabunt nisi plagas et phialas ire dei velut gladios ad vulnerandum et occidendum id est verba terribilia comminatoria dampnationis eterne. De quibus dicit ezechielis 9 viri veniebant de via porte superioris que respicit ad aquilonem et uniuscuiusque vas interitus in manu eius. Et micheas 3 Hec dicit dominus super prophetas qui seducunt populum meum qui mordent dentibus suis et predicant pacem et si quis non dederit in ore ipsorum quippiam sanctificant super eos prelium. Proverbiorum 30 Generatio que pro dentibus gladios habet et comedit molaribus suis. Unde contra quod dicit ysaias 3 Quare atteritis populum meum et facies pauperum comolitis. Et ieremie 9 Sagitta vulnerans lingua eorum. Et de talibus dicit gregorius Moralium Quorum [illegible] melioes predicatores comminantur qui meliorem morde novit et facti sunt predicatores sancti. Unde haymo. Septem angelos septem plagas habentes hic est notandum quod vulnere septime quia vulnerantur corda bonorum ad salutem corda impiorum ad perniciem. Et optat ut audiunt enim quidam in divino eloquio predicatori angelis quod neque avari neque adulteri neque ceteri quos memorat apostolus regnum dei possidebunt et timentes ignem gehenne vulnerantur in corde et redeunt ad deum per lamenta penitentie. Tali quippe modo sancti vulnerantur ad salutem. Unde et ipsa sancta ecclesia cantica 5 dicit Vulnerata caritate ego sum. Et ibidem vero Invenerunt me vigiles qui circuerunt civitatem percusserunt me et vulneraverunt me. Econtra vero cum hec audiunt reprobi verba predicatorum despiciunt et quod illis est ad salutem istis est ad dampnationem. Et obiciat haymo. Vel per septem plagas fiunt predicationes quibus corda auditorum ut dictum est dupliciter vulnerantur quia electorum ad sanitatem reproborum vero ad perniciem. Quare ista ait consignat predicatorum dicuntur habere plagas cum ab initio ecclesie et usque modo sic fiunt predicatores denuntiantes dampnationem reproborum et salutem electorum per que quidam vulnerabantur ad salutem quidam ad mortem. Et optat primus quippe homo in paradyso constitutus accepit preceptum a deo ne tangeret pomum ligni scientie boni et mali. Quod preceptum si servasset ad vitam illi profuisset. Unde quia contempsit illud preceptum et quod illi datum fuit ad vitam versum est ei in mortem. Sic quod ex salubri precepto vulneratus est et mortuus. Moyses quoque deo dedit precepta legalia dicens Non occides non adulterabis et cetera plura. Que quidam servantes sicut moyses iosue et alii multi vitam invenerunt in eis. Econtra ceteri contempnentes vulnerati sunt ad mortem quia perdiderunt vitam presentem et futuram. Ipso quoque domino predicante quidam crediderunt in eum quidam vero credere noluerunt. Illi qui crediderunt in eum penitentiam agentes de peccatis preteritis et abstinentes a futuris salvati sunt. Qui vero noluerunt credere dampnati sunt. Ipso dicente Iohannis xv Si non venissem et locutus eis non fuissem peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Hinc est quod dicit marci ultimo Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Qui vero non crediderit condempnabitur. Apostoli quoque predicatores facti sunt quibusdam.

odor vite in vitam, quibusdam odor mortis in mortem. 2 Cor. 2. Sibilus est et modo verbi gratia predicant angeli non quiescentes modo predicatur tu[ba] et cetera. Similiter audit hic qualiter homines et videt esse ... ut dicitur eius audire consilium Dei et sequi verbum illius, fatuos quod hic videlicet itaque quod ille predicasse poterat ad salutem si voluisset eis credere. Videt ille in damnatione sibilus et qualiter iudei aut pagani aut angelum ... non credit iam iudicatus est. Audit ille sibilus contempsit ... quod vocatus est et ipsius divina predicatione in qua iam damnatus assensit. Cum igitur iste plage sint ab ipso iudicio prius ut dictum est. Unde est quod Iohannes angelos se vidisse dicit habentes septem plagas novissimas. Et ad hoc nota dicit quod hic ait novissime quia vero tunc maior erit damnatio infidelitatis reproborum cum predicantibus Enoch et Helya pauci eos audient, multi enim infidelitatem sequentes adherebunt Antichristo vel subiungitur. Quoniam in eis consummata est, id est consummabitur ira Dei, id est vindicta, ut expositum est supra. Statim enim post ultimam corporum plagam veniet Christus ad iudicium secundum Haymonem et damnabuntur infideles pro sua infidelitate et ac pertinacia qua reliquerunt Christum et adheserunt Antichristo et insuper Dei suos occiderunt. Et hic est verbum tinnitus de quo dicitur 1 Reg. 3: Ecce ego facio verbum in Israel quod quicumque audierit tinnient ambe aures eius. Unde enim non stupeat cum de die iudicii et penis reproborum cogitat. De quo dicitur 2 Pet. 3: Celi qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni reservati in igne in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Hoc erit verbum asperum de quo Mat. 25: Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Sed ... draconibus qui eos illigabunt spiris id est revolutionibus inenarrabilibus. Super quo recitat Gilbertus in erudi[tione] de quodam pregno qui requisitus de eo sic ... ita videt. Pergebam ad ligna cedenda cum quodam meo conviraneo, et ecce trabalis magnitudinis serpens duobus attollens squamosa colla capitibus sinuosis flexibus obrepebat, qui nos coambulantes aspexit et scintillas oculis longius assiliens ora expandens in nos impetum fecit. Sed securis mea vibrata securi unum caput abscidit et mox fragmentum eius manibus cecidit. Protinus quoque serpens in furorem implacabilem efferatus in sublime se erigit; quod solum remanserat caput contulit actorem quoque ... volueris morderetur apprehendit, quem mox ut invasit spinosis eum spiris implicuit et involvit, totumque ... suis viribus vendicans in subterranee specus latebras asportat. Sed dum traheretur ille quod solum poterat me flagitabat, in me clamosas ingeminabat voces ut vel ipse de proximo adiutor accurrerem vel securim que in meis erat manibus porrigere festinarem. Ego autem infelix et degener ultricibus flammis obnoxius et ipse metu a serpentibus devorandus ... homicide ... et cum manibus esset agendum cum dictante non pedibus fugam parui ... quoque aspectibus ... tantus hic in cordibus pavor ut vena mortibus illius actorem deflere compellor. Et subdit idem doctor: Que mihi ... calamitatis historia ita totum cor meum tinnefecit et concutit ut investigari cordis mei formidinem nec stilo tradere valeam nec sermone proferre. Meditor enim serpentem esse hoc et bestiam. Duo prius in spelunca non mediator intuetur non ereptor accedit, ferreum sane cor pietas non emollit, perseverante eum ... vorabit hic ... superaddit et illate concussione ... quero quem mens miserorum tunc horis esse poterit, cum prede suorum esse hosti nostro misero cum evadendi nulla spes superesset sed potius cum cruentis dentibus mestarum traditus furiarum protinus ingluvies saciaret. Et subdit: Hec formidolosi tamquam serpentem in mea sepe mente depingo, mox quoque draconem illum teterrimum infidelium auctorem quo rapiat ut devoret animas consideratione pertracto, illum scilicet versiculum repetens quem psalmista cantabat: Ne quando rapiat ut leo animam meam dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Hic id est Sapientie 17: persone tristes apparentes pavorem illis prestabant et ignis quidem nulla vis poterat illis lucem prebere. ... vermes et tenebre, flagellum, frigus et ignis, demonum aspectus, scelerum confusio, luctus, carentia visionis divine, vincula, compressio, clamor, gehenne frigus intolerabile, caligo et tenebre, fetor inestimabilis de cadaveribus corporum ascendet, Ysa. 26 ... horror ... [in margin: sunt iste septem plage]

Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne. Et eos qui vicerunt bestiam et ymaginem eius et numerum nominis eius stantes super mare vitreum habentes citharas Dei et cantantes canticum Moysi servi Dei et canticum agni dicentes: Magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens, iuste et vere vie tue rex seculorum. Quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum quia solus pius es? Quoniam omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo, quoniam iudicia tua manifesta sunt etc.

Secunda pars principalis huius capituli, in qua posita visione in generali descriptione sed visione septem angelorum habentium septem plagas novissimas quibus reprobi punientur. Sed nunc electi subdit sanctorum congratulationem et gratiarum actionem de istarum plagarum liberatione. Et quia per gratiam baptismalem electi Dei efficiuntur, ideo primo ponitur mare vitreum figurans baptismum premisso. Secundo perfectionis sanctorum descriptio et eorundem congratulatio ibi: Et eos qui vicerunt etc. Tertio iubilantium cantici expressio ibi: Dicentes magna etc. Baptismus autem qui est causa liberationis ab istis plagis primo describitur ab effectu remissionis peccatorum in hoc quod dicit: Et vidi tamquam mare. Secundo a puritate baptizatorum in hoc quod addit vitreum. Tertio a gratia spiritus sancti a quo est utrumque illorum cum addit mixtum igne. Dicit ergo: Et vidi, id est spiritu revelante intellexi, tamquam mare vitreum, id est baptismum qui per mare designatur secundum Haymonem, 1 ad Cor. 10: Patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes mare transierunt et omnes baptizati sunt in nube et mari. Vitreum dicitur propter puritatem fidei quam confert et manifestat in baptismo dum baptizati confitentur se credere in deum patrem et filium et spiritum sanctum. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, ad Ro. 10. Sed ipsum mare vitreum mixtum est igne et per hoc coagulatum est. In igne autem spiritus sanctus intelligitur: sine passione enim redemptoris per gratiam enim spiritus sancti baptizantur fideles in memoriam dominice passionis. Unde baptista Iohannes dicit de domino nostro redemptore: Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igne, Mat. 3. Et apostolus: Quotquot baptizati sumus in Christo Ihesu in morte ipsius baptizati sumus. Coagulatur ergo mare vitreum igne quia per virtutem spiritus sancti firmantur fideles ne fluctuent aut ullis persecutionum procellis in mollicies convertantur. Per mare ergo significatur baptismus quia sicut in mari rubro submersi sunt Egiptii sic in baptismo fit submersio et destructio, sive remissio peccati, et efficiuntur anime pure et lucide ac lucis, id est gratie vel divine cognitionis, receptive, quod notatur in vitro quod est lucidum et lucis solaris receptivum. Et per mixtum igni quia in eo confertur gratia spiritus sancti. Vel aliter dicitur mare per ablutionem peccatorum remissionis, vitreum per sinceram et puram et lucidam fidei claritatem, mixtum igni per quod significatur collatio gratie spiritus sancti. Secundum alios autem in vitro per quod radii solares transeunt sine lesione caracteris impressio designatur. Est enim caracter quedam dispositio anime ... qua fit anima punita dominice gratie vel est entitas indelebilis quam consequitur hoc suscipiens sacramentum, quod non licet iterare. Et potest ... caracter ut deo conformemur, Christo configuremur, fidelibus assimilemur, ab infidelibus distinguamur et separemur, ad opus virtuosorum actuum deputemur et ut mediante eo ad gratiam disponamur et preparemur. Disponit enim ad gratiam, assimilat fideli fidelem, baptizato baptizatum, et distinguit fideles ab infidelibus et baptizatum a non baptizato. Et solum imprimitur in baptismo fluminis, non autem flaminis aut sanguinis. Et dum quilibet hoc ... gratia baptismum quod causa brevitatis obmitto. Potest autem esse quod beatus Iohannes vidit mare vitreum ad modum litteris ad ...

Epyri dicitur a ... oculis non videbis ... vermis et revolutiones serpentum et fumum in eternum durare ... secundum Ianuensem

Sic ergo per mare signatur baptismus quod lavat ab immundicia culpe, per vitreum quod illuminat ab obscuritatibus ignorancie, et per mixtum igni quod restringit
a fluxibilitatibus concupiscentie. Baptismus ergo dicitur mare quia ibi peccata diluuntur. Vitreum quia fides et alie virtutes theologice habituales infunduntur et ca-
ritas imprimitur. Commixtum igne id est coagulatum et roboratum spiritus sancti calore quod datur in baptismo ad confirmandum et consolidandum corda hominum baptizatorum per gratiam Christi et [illegible]
Vel aliter per mare potest signari gratia vel vita penalis. Tren. 2o Magna velut mare contricio tua. Vel scriptura celestis Ezech. primo Quasi visio maris
ubi quasi omnes 6. Eloquia sacra visionem maris simpliciter nocuerunt quia in eis sunt volumina sinuosa et cumuli sensuum [illegible] repleta est scien-
cia domini sicut aque maris operientes. Item mare dicitur doctrina salutaris celebrata sicut ait Ambrosius in Exameron omne Christianorum ubi multum [illegible]
de profunditatibus maris dicit Christus mittentes rethe in mare. Et quodlibet istorum potest dici vitreum. Nam secundum Gregorium 18 moralium super illud Job 28 Non com-
parabitur ei vitrum in vitro quilibet liquor qualis continetur intus talis extra conspicitur demonstratur etc. Et subditur secundum sic personas istorum despicio
per fidei firmitatem tunc dicitur et vicerunt eos / fide enim vincit mundus et diabolus sicut omnia delectabilia mundi et suggestiones carnis et diaboli. Sicut
delicias et honores Hebr. 11. fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filie pharaonis hic quantum ad honores Maiores divicias Christi
mans thesauro egiptiorum improperium Christi hic quantum ad divitias magis eligens affligi cum populo dei hic quantum ad delicias. Et primo destruuntur
sicut a victoria mali impugnantis secundo ab operacione boni delectantis in stantes super mare. Dicit ergo Et sic vidi eos qui vicerunt sic per fi-
dem bestiam id est antichristum et ymaginem vel dyabolum volentes eis [illegible] nec flecti promissis nec terreri minis. Et ymaginem eius sicut simpliciter
vicerunt in conformitate mutatos eius sic volentes eis vite conformari. Vel ymaginem vocat statuam antichristi quam electi non adorabunt. Vel forte
ymaginem bestie vocat principes et predicatores antichristi qui sicut ei per omnia conformabunt quos sancti simpliciter vincent nullatenus eis acquiescentes
nec allecti donariis nec attracti deliciis nec seducti blandiciis nec territi comminacionibus nec fracti verberibus hec omnia sancti vincent per
fidem Hebr. 11 sancti per fidem vicerunt regna etc. Augustinus [illegible] sicut fides non quiverunt in hiis miseriis dominos suos. Et numerum nominis eius
sic vicerunt simpliciter id est vincent signum fidei eius quia licet per nomen quod sibi imponet antichristus velit estimari et videri deus tamen ipsi per id non
cognoscent eum purum hominem esse. Christus quod eum mutato non mutabuntur nec ei credent et de hoc dictum est supra xiiio. Contra in lectio sancti
destruuntur ab operacione boni delectantis. Et primo quia servaverunt innocentiam baptismalem secundo quia mortificaverunt carnem in habentes citharas dei. 3o
quia utriusque testamenti predicaverunt veritatem in cantantes canticum etc. Dicit ergo Stantes sic vidi eos qui vicerunt bestiam super mare vitreum id est super
baptismum hic est numquam ceciderunt a gratia baptismali sed in ea perseveraverunt [illegible] nulla ventorum impulsione a sua fide
moti aut [illegible]. Et [illegible] Stant super mare vitreum quia hoc quod professi sunt in baptismo tenent et graciam baptismi illibatam
custodiunt abstinentes se ab omnibus [illegible] de quibus dictum est supra xiiii hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati virgines
enim sunt in integritate [illegible]. Vel per mare potest intelligi mundus unde stantes super mare id est super mundum ipsum sic contempnendo et conculcando unde
dicitur Job 16 Confidite quia ego vici mundum sic ipsum conculcando
[illegible] venit ihesus ad discipulos ambulans super mare sic docens mundum conculcare [illegible] stantes super mare id est superantes perseverancia tribulationum et temptacionum amaritudines
Vel per mare signatur tribulationes amare unde stantes super mare id est superantes perseverancia tribulationum. Vel per mare signatur infernus
[illegible] nec non fracti nec [illegible] 2o Cor. 4 In omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur. Vel per mare signatur infernus
corporalibus [illegible] amaritudinibus penarum eius [illegible] primo Omnia flumina intrant mare quia omnes peccatores fluunt per peccatum descendere
in infernum. Psalmus Descendunt montes id est superbos in cor id est in profundum maris id est inferni. Super hoc mare stant sancti considerantes penas
inferni et fugientes [illegible] quia non potest vitari malum nisi precognitum [illegible] bonum Christus quod dicit sponsa Cantica 4o Veni sponsa de Libano
veni ad montes mirre et ad colles libani quasi diceret Aliquando cogitabo de amaritudine penarum inferni aliquando de dulcedine
paradisi quibus illas possim devitare et istas desiderare et adipisci. Convenienter autem per mare designatur infernus propter eius profun-
ditatem latitudinem et longitudinem et quia continet aquas amaras. Et dicitur hoc mare vitreum. hoc est stabile non defluens
sicut amaritudo penarum quia numquam se deficiat aut in gaudium [illegible] Cor quod novit amaritudinem anime sue in gaudio eius
sic amaritudo penarum [illegible]. Item dicitur vitreum vel propter transparenciam. Vel quia sancti [illegible] videbunt penas
non miserebuntur [illegible] Beati qui lugent quoniam consolabuntur. Item [illegible] ut videat cadavera mortuorum corporum qui prevaricati sunt in me Vel quia ipsi reprobi [illegible] videbunt ante se
reproborum [illegible] [illegible] considerantes quia pro tam modica de-
[illegible] amaritudinis sue [illegible] [illegible] recepisti bona in vita tua [illegible]
lectatione tantam penam meruerunt et tantam gloriam perdiderunt. Luc. 16 Fili recordare quia recepisti bona in vita tua [illegible]
et lazarus similiter mala ecce transparencia cause nunc vero hic consolatur tu vero cruciaris ecce transparencia pene. Secundo habentes citharas dei
In cithara secundum [illegible] est lignum quod [illegible] et corde distente quod sunt membra sanctorum distenta per [illegible] ad Christi imitacionem
secundum illud Gal. v. Qui autem Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis. Est ergo sensus habentes citharas id est carnis mortificationes dei
id est secundum mandatum dei et exemplum Christi qui post mortificavit carnem suam vigilando ieiunando et ad ultimum per crucem voluntarie moriendo. Vel
dei id est Christi deum assumptam. Vel quia hoc est donum dei [illegible] super xiiiio scriptum sunt quod sancti citharizabant in citharis suis quare dicitur
habentes citharas dei [illegible] quia cithare sunt sanctorum qui carnem suam crucifixerunt etc. citharizant in citharis suis. Sunt autem dei quia sic implet
in [illegible] quod deerat passioni dei Col. primo Adimpleo in corpore meo ea que desunt passionum Christi quia dicit passiones quas ego sustineo
sunt Christi quas quidem non sustinuit in se ipso sed quod patiuntur membra attribuitur capiti suo. Ergo dicitur quia carnem mortificant dei vero
quia hoc faciunt ad honorem dei vel quia Christus patitur in eis. Et est notandum quod pluraliter dicit citharas quia pluribus modis fit mortificatio carnis
sicut ieiuniis orationibus et vigiliis unde [illegible] non [illegible] ocium quod [illegible] corporis oratione pestes
mentis Eccli. 31 vigilia honestatis thabefaciet carnes. De disciplinis et ieiuniis Eccli. 32 Cibaria et virga et onus asino
panis et disciplina et opus servo. [illegible] ne deficiat tibi ne lassatur opus ut perficiat. Item meditationibus Eccl. [illegible]
frequens meditatio carnis est afflictio unde [illegible] Ama studium scripturarum et vicia carnis non amabis. Item operibus et laboribus
assiduis Eccli. 33 Iugum et lora curvant collum et servum inclinant operationes assidue. Per hec et similia castigabat apostolus corpus suum
unde dicit 1 Cor. 9 Castigo corpus meum et in servitutem redigo ne forte aliis predicando ipse reprobus efficiar. Nota autem quod cithara bene
sonet oportet quod omnes corde per ordinem tangantur sic ad hoc quod valeat penitencia sive mortificatio carnis oportet quod omnia membra carnis quibus peccaverunt
puniantur secundum illud Sapie. 11 Per que quis peccat per hec et torquetur. Unde dicit apostolus ad Ro. 6 Sicut exhibuistis membra vestra servire immundicie
et iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhibete membra vestra servire iusticie in sanctificationem. Ysaie xiiii Sume citharam circui civitatem etc.
De hoc dictum est diffusius supra xiiiio super illo verbo Quasi citharedorum citharizancium in citharis suis. Item pluraliter dicit citharas

quod plures sunt cithare quas debent habere predicatores si volunt effectuari et utilitatem attrahere ad i pre prima est mortificatio carnis Christi
32 Confitemini deo in voce laborum vestrorum in canticis et cithara i in conpunctione orationis et carnis mortificatione. haec autem habet tot cordas quot
peccata commisit vel quot membra peccaverunt. Hec est compassio cordis. Ysa. 16 venter meus ad moab i ad peccatores quasi cithara sonabit.
/ tot Et hec habet cordas quot sunt miserie proximorum Tercia est predicatio oris. Ysa. 32 Cessavit dulcedo cithare. Job 30 versa est in luctum
cithara mea. et hec habet quatuor cordas quia quadruplex est modus predicandi scilicet hystoricus allegoricus tropologicus et anagogicus et hic reddit altissimum
sonum quia est de celestibus et divinis. Quarta est obedientia et patientia quas habuit Christus in cruce 2c Dy 6 supra Ysa. 30 in citharis
et timpanis et in bellis precipuis expugnabit eos. hec significatur est 1 Reg. 16 ubi dicitur quod David accipiebat citharam. malus spiritus
recedebat a Saul. Et sequitur Et cantantes canticum moysi servi dei et canticum agni s. per utriusque testamenti professionem et per collationem
beneficiorum gratiarum actionem Omnia ergo isti sunt stantes super mare i in stabilitate primi Omnia habentes citharas i in compunctione domantium
et quasi cantantes canticum i in laudibus dei resonantium Et canticum moysi servi dei i cum gaudio predicantes et opere adimplentes
precepta veteris testamenti et canticum agni i precepta novi testamenti. Beda utriusque testamenti consonam veritatem predicant ubi non solum vox
sed et intelligitur bonum operis effectus post Confitemini domino in cithara et in psalterio x cordarum psallite illi Cantate ei canticum novum etc
Secundum quod per abstinentiam corporis servitute subicitur spiritus dampnatur vita producitur et dyabolus superatur Nisi enim abstinentia corpus servitute subiceret
apostolus non diceret Omnis qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. 1 cor. 9 Est enim continuus agon inter carnem et spiritum si subicitur caro
per abstinentiam concomitanter spiritus et competit dum ad exercendas actiones spirituales liberior exhibetur 2 pet. 1 o ministrate in fide abs
tinentiam in abstinentia patientiam Dum enim a voluptatibus carnis abstinet spiritum ad agendum et patiendum et ad resistendum in utroque
liberiorem exhibet Tercio vita per abstinentiam producitur quod Ecclesiastici 37 propter crapulam multi perierunt et qui abstinens est adiciet vitam
Multi enim quia nimia gulositate incaduerunt et per medicinales vomitu turpius egerunt quod turpius ingesserunt Galienus enim fidelissimus
ypocratis interpres teste Ysidoro refert abletas quorum vita et ars sagina est diu vivere aut sanos esse non posse. animas quoque
corporum nimio sanguine et adipibus quasi luto involutas nichil tenue aut celeste sapere. sed semper de cibis et ingluvie cogitare. testimonio 1
ypocratis crassa et obsessa corpora veniaque habuit crebra sanguinis detractionem et alios alternatos modos alioquin paralisis podagra
et alii morbi pestilentes erumpunt Item galienus super de dieta vite medicinalis amorosis legitur abstinentiam in dispositis non facile
aliquem infirmari qui frequenter abstineat aut regulam diete modestiorem observet Illegitur quosdam morbo podagrico laborantes a cathedra
pro sepcione bonorum et simpliciore mensa membrorum officio restitutos Refert pompeius trogus quod dionisius ille tirannus Sicilie dyo
nisius dum gule et ebrietati vacaret lumen oculorum perdidit Nichil enim magis perdat oculos quam ingluvies ventris ut aut post inanis
ebrietas cibos tenet si oculos nemo Item lucius silla lepidus consul et alii plerique leguntur tulisse leges cibarias quas alibi cathe
dranis sumptuarias vocant in quibus vivendi modus et sufficientia nature depingitur Nam quoque epularum sunt per vestes nec ab non est de
bitum nature sed vicium voluptatis Sumptuariis legibus se paulus alligaverat cum dicebat habentes alimenta et quibus tegamur hiis contenti simus
Quarto dyabolus per abstinentiam superatur per quod adversus aciem depredationem suscitatur 1 pet. 2o Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere a carnalibus
desideriis que militant adversus animam Unde Gregorius 30 moralium nequaquam palmam spiritualis certaminis apprehendit qui non in semetipso prius per afflictam ventris
desideriis quamvis carnis incentiva devicit Neque enim ad conflictum spiritualis agonis assurgitur si non prius inter nosmetipsos hostis positus gule
vis appetitus edomatur. quia si non ea que sunt nobis viciniora restringuntur ad ea que longius sunt in pugnando transimus Incassum namque contra
hostes inimicos in campo bellum geritur si inter ipsa urbis menia cives insidiantes habentur Unde quod ipsa certantis sibi quantum conflictus desiderare
a spiritualis certaminis congressione repellitur dum interiora in carnis prelio gule gladius confossa superatur Nam cum se primus per stimulum corruptionis co
fligere maioribus erubescit Et subdit Nonnulli certaminis ordinem ignorantes edomare gulam negligunt et ad spiritualia bella consurgunt
quia alii multa etiam quasi magne sunt fortitudinis faciunt sed dominante gule vicio per carnis illecebram omne quod fortiter agunt perdunt Et dum
venter non restringitur per carnis concupiscentiam per dicte virtutes obruuntur Unde et nabuchodonosor vincente sibi princeps cocorum destruxit muros ihe
rusalem cocorum princeps ni venter accipitur cum diligentissima cura a coquentibus servitur Muros ergo iherusalem princeps coquorum destruit quia virtus anime dum
non restringitur venter perdit. Hinc est quod paulus principi cocorum contra menia iherusalem dextruenti vires subtrahebat cum diceret castigo corpus meum etc
et premisit Sic pugno non quasi aerem verberans quia dum carnem restringimus ipsius ictibus non connectere non aerem sed immundos spiritus verberamus
et cum hoc quod est inter nos subicimus quod positos adversarios foralis superamus / Et ideo Gregorius 21 moralium tractans illud Job versa est in luctum cithara mea et
organum meum in vocem flentium dicit Omnia organum per fistulas et cithara per cordas sonat per citharam recta operatio per organum sancta predicatio designatur
per fistulas quippe oris predicatorum per cordas vero cithare intencionem recte vivencium non incongrue accipimus quia dum ad vitam aliam per afflictionem carnis
tenditur quasi extenuata corda in cithara per intuentium miracula sonat Sicut enim corda ut congruum in cithara cantum reddat quia et sancti viri
castigant corpus suum et servitute subiciunt atque ab infimis ad superiora tendunt Et subdit Pensandum quoque quia corda in cithara si minus tenditur
non sonat sed amplius tenditur raucum sonat quia nimirum virtus abstinentie aut omnino nulla est si tantum quisque corpus non edomat quantum valet aut valde
inordinata est si corpus atterit plus quam valet per abstinentiam quippe carnis vicia sunt extinguenda non virtus et tanto se quisque debet moderatione
pensare ut et ad culpam caro non superbiat et tamen ad effectum rectitudinis in operatione subsistat Et concordat de paulo quia magna arte magisterii
fidelium animas velut in cithara cordas tenens alias amplius tendendo extenuabat alias ab attentione pia laxando conservabat
Aliis enim dicit Nos in contumeliis et obedientiis etc Ro. 8 et col. 3 mortificate membra vestra que sunt super terram Et tamen predicatori Thimotheo
scribit dicens Noli adhuc aquam bibere sed modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes infirmitates tuas Illas ergo cordas extenu
ando tenditur ne non tense omnino non sonent Hanc vero ab attensione temperat ne dum plus tenditur minus sonet. Tunc ubi dicitur Augustinus etc
Super quinta est mare vitreum figuratum per babtismum desperdo et storum perfectio et conspulsatio Hic quintum subditur cantica iubilationis specifica
et divina i domino primo primorum operum per quibus deus est glorificandus specificatio Secundo debitorum affectionum in hominibus informatio i Quod non habemus etc
Tercio primo post magnificatio operum creacionis Secundo recreacionis sive iustificacionis i Iuste et vere sunt vie tue Quantum ad primum dicitur Tercia cantabat scilicet
canticum moysi et agni dicentes Magna et mirabilia sunt opera tua. Magna sunt in prima creacione. mirabilia in recreacione vel magna in se
mirabilia nobis. vel magna tempore quantum legitima quod dystita mirabilia specie et qualitate Secundo per competentiam deo per nostrorum operum per primo
se distinxit richardus vero habetur utriusque testamenti pagine nobis hic consona voce testantur quod magna et mirabilia sunt opera dei omnipotentis
Moyses quippe narrat quomodo deus fecit celum et terram et omnia que in eis sunt quod spiritus domini ferebatur super aquas quod quia vidit arde
rubum et rubus non comburebatur virgam quoque dicit conversam in serpentem aquas egypti mutatas in sanguinem Egyptum decem plagis

per siccum mare ad ingressum filiorum israel divisit. Deinde aquas amaras per immissionem ligni dulcoratas. Sicut et populus aquam de
petra productam et multa huiusmodi similia que in moysi cantico hoc est in veteri testamento commemorantur. In cantico quoque agni hoc est in novo testamento
narrantur plura magna et mirabilia opera dei omnipotentis. Quis enim conpleciare valet quam magnum sit opus quod deus est homo factus quod ille qui
ubique est omnium lacte mulieris nutritur ne fame moreretur. Ille qui celum et terram implet intra corpus unius virginis concluditur. Deus homo et huiusmodi similia
quis possit aut comprehendere. Sed tunc hec omnia divina pietas patebit. Cum quoque mortuos suscitaret infirmos sanaret. Ad ultimum quod preter naturam mirandum
factum est ut vita moreretur. Virtus infirmaretur et huiusmodi similia multa sustineret. Deinde per triumphum redemptionis est super omnia exaltatus. Hec itaque
opera sancti angeli et omnes predicatores cantant et suis auditoribus narrant. Hec et nos etsi non digne tamen pro modulo nostro debemus agere dicentes
magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens. Qui cum esses verbum in principio manens apud patrem novo ordine indutus es homo, mortuus es
pro nobis, mirabiliter suscitatus, super celos elevatus, iterum ad iudicium venturus. Job vº. Deprecabor dominum et ad deum ponam eloquium meum qui facit
magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Super quo Gregorius libro 6º moralium dicit. Quis omnipotentis dei mirabilia perscrutari sufficiat, qui cuncta
creavit ex nichilo, qui ipsam mundi fabricam mira potentie virtute disposuit et super aera celum suspendit et super abyssum librat, qui ex rebus
visibilibus ac invisibilibus omnia hec universitas consistit, qui hominem fecit ut ita dixerim in brevi colligeret mundum alterum sed rationalem, qui hunc ex
anima et carne constituens investigabili virtutis dispositione permiscuit spiritum et lutum. Hec itaque aliud novimus aliud sumus. Sed tamen
mirari negligimus quia ea que incomprehensibili indagatione mira sunt humanis oculis usu viluerunt. Unde fit ut si mortuus homo suscitatur in admirationem
omnes exiliant et quod antea homo non erat nascitur et nemo miratur. Dum procul dubio omnibus constet quia plus sit creare quod non erat quam reparare
quod erat. Quia arida virga aaron floruit cuncti mirati sunt. Quotidie ex arenti terra arbor producitur, virtus quoque pulveris in lignum vertitur
et nemo miratur. Quia quinque panibus v milia hominum saciata sunt, crevisse escas cuncti videntes mirati sunt. Quotidie sparsa grana seminum
spicarum plenitudine multiplicantur et nemo miratur. Aquam semel in vinum mutatam videntes cuncti mirati sunt. Quotidie humor terre
in radice vitis attractus per botrum in vinum vertitur et nemo miratur. Mira itaque sunt omnia que mirari homines negligunt quia ad considerandum
usu torpescunt. Hec ille. Patet ergo ex huiusmodi verbis magnificatio dei in se et quantum ad opera creationis. Deinde subditur magnificatio operum recreationis
sive iustificationis cum dicit: Iuste et vere sunt vie tue, id est opera tua vel mandata vel beneficia vel flagella vel instituciones per quas nos
ad te venimus et tu ad nos venis. Iuste quidem quia das unicuique pro merito suo sive gloriam sive penam. Psalmus: Tu reddes unicuique secundum opera sua.
Et vere quia perveniunt quo intenduntur. Rex seculorum, id est rector omnium que in seculis sunt aut fuerunt vel id est ordinator et gubernator omnium rerum.
Unde legimus in genesi quod deus omnipotens ab omni genere humano recessit quod cum aquis diluvii delevisset, adhesit noe et filiis
eius quia inventi sunt iusti. Deinde in superbiam elevati postquam multiplicati sunt voluerunt contra deum edificare turrim. Ibi quoque omnes gentes reces-
serunt a dei cultura preter abraham et progeniem eius. Reliquit ergo eos omnipotens deus et adhesit abrahe et semini eius quod cum longo tempore
coluerunt. Sed postquam dei filius venit ad eos negaverunt eum, contra quem nequiter uniti sunt et demonium habere dixerunt et eum morti tradiderunt.
Recessit ab eis et transivit ad gentes. Iste vie dei omnipotentis iuste sunt et vere quia sic iustum est apud deum omnipotentem ut qui illi
adherent per fidem et dilectionem cum eis maneat, qui autem ab eo recedunt eos relinquat. Vias ergo dei debemus intelligere actiones eius
que iuste sunt quia deus iniuste nichil agere potest. Nam quod alios dampnat alios misericorditer liberat, in hiis misericors, in hiis autem iustus iudex
esse demonstratur. Et ut hoc manifestius fiat ponamus per oculos duos peccatores. Audiunt ambo divina precepta quibus et premia iustorum
et supplicia reproborum continentur. Quorum unus per dei misericordiam compungitur, agit penitentiam et salvatur. Alter in suis sceleribus perseverans dampnatur
et iusto dei iudicio recipit peccata sua. Iste itaque vie dei id est actiones iuste sunt et vere quia deus iustus est iudex et in uno misericordia, in alio autem
eius apparet iusticia. Nisi cum reprobos dampnaret, iniquitas ei quod absit placere videretur. Quamobrem qui presumit blandiendo sibi
de misericordia videat etiam quia iustus iudex est et dicat cum propheta: Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine. Quamvis autem iusta sunt divina iudicia, quia tamen sunt
inscrutabilia, ideo beatus Gregorius 27 moralium tractans illud Job 34: Ipso concedente pacem quis est qui condempnet et ex quo absconderit vultum suum
quis est qui contempletur eum et super gentem et super homines, dicit: Nemo discutiat cur stante iudaico populo diu in infidelitate gentilitas
iacuit et cur ad fidem gentilitate surgente iudaicus populus infidelitatis culpa prostratus est. Nemo discutiat cur alius trahatur ex dono, alius
repellatur ex merito. Si enim gentilitatem miraris assumptam, ipso concedente pacem quis est qui condempnet. Si iudeam obstupescis perditam, ex quo
absconderit vultum suum quis est qui contempletur eum. Itaque consilium summe et occulte virtutis satisfactio sit aperte rationis. Unde salvator cum
de huius rei causa loqueretur ait: Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Ita pater.
Atque mox quasi rationem quandam absconsionis ac revelationis adiungens ait: Quoniam sic placitum fuit ante te. Quibus in verbis exempla humilitatis
accipimus ne temere discutere superna consilia de aliorum vocatione aliorum vero repulsione presumamus. Sed cum utrumque intulisset, non mox
rationem reddidit, sed sic placitum esse deo dixit, videlicet ostendens quia iniustum esse non potest quod placuit iusto. Unde et in vinea laborantibus mercedem
reddens cum quosdam operarios inequales in opere equaret in premio, et plus in mercede quereret qui amplius labore desudasset, audit:
Nonne ex denario convenisti mecum? Volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi facere quod volo? Hec ille. Ergo quod cuncta disponuntur a deo
aperte tamen rationis, occulte est iusticia voluntatis. Et quia sic minima sicut maiora, sic singula deus iudicat sicut cuncta, ideo subiungit ibidem,
scilicet Job 34: Et super gentem et super homines. Ac si aperte admoneam: Intende quia hoc iudicium quod super unam gentem describitur, etiam super omnes
universalitatis conditionem celebratur, ut alii repellantur alii eligantur, occulte sed nunquam iniuste. Nam iuste et vere sunt vie tue. Hec ergo quod in maioribus
scimus etiam in nobis singulis caute timeamus. Propter quod subditur in textu: Quis non timebit te domine. Sic enim intendit divina iudicia
super unam animam sicut super unam urbem, sicut super unam urbem sicut super unam gentem, sicut super unam gentem sicut super universam generis humani molem,
quia et sic intendit deus singulis ac si vacet a cunctis, et sic simul intendit omnibus ac si vacet a singulis. Cum enim omnia administrando
implet, regit implendo. Nec universa deserit cum disponit unum, nec unum deserit cum disponit universum. Propter quod in textu dicitur rex seculorum,
quia scilicet hic cuncta nature sue potentia quietus operatur. Bene autem de bestia triumphantes in laudibus domino dicunt: Iuste et vere vie
tue rex seculorum. Ac si dicant sicut Gregorius 3: Et cum gentes quibus iram indignatione debuerunt ad misericordiam perducis, nequaquam iniustus esse desistis,
et cum iudeos quibus per legis observantiam mercedem dare promiseras caritatis repellis, nullatenus veritatem amittis. Sed contra hoc dicitur
Thobie 3º: Omnes vie tue misericordia et veritas. Et in psalmo: Misericordia et veritas precedent faciem tuam. Sunt ergo vie dei misericordes et vere.
Et item universe vie domini misericordia et veritas.

Ad h(oc) ind(ucitu)r Aug(ustinus) ... c. x. dic(ens) Cu(m) p(u)nit iustu(m) est q(uia) eor(um) co(n)ueni(un)t merit(is). et cu(m) parcis iustu(m) est no(n) q(ui)a illor(um) merit(is) co(n)ueni(un)t s(ed)
q(uia) bonitati tue co(n)decens est/ puniendo malos iust(us) es s(ecundu)m te no(n) s(ecundu)m nos. sic misericors es no(n) s(ecundu)m te s(ed) s(ecundu)m nos s(ed) saluando nos. s(ecundu)m te
Iusticia ergo p(ro)p(ri)e dicta co(n)decencia diuine bonitatis su(m)me maiestatis et ip(s)i(us) m(isericordi)a (com)p(re)he(n)ditur p(ro) eo(rum) quo ad deu(m) ut p(ro)p(ri)e dici(tur) iusticia retributio
s(ecundu)m co(n)gruencia(m) meriti et iusticia gratuita condonacio(n)is sive remissio(n)is pec(ca)ti et gratuita collacio(n)is boni et h(oc) mo(do) disting(ui)t(ur) quo ad nos ut ...
Et nona q(uod) vie dei su(n)t multiplices. vel ih(es)u xpi quib(us) venit ad nos Job 21 sci(enti)am viar(um) tuar(um) nolum(us) sup(er) quo g(lossa) ... mor(alium)
via dei humilitas. via dei pax. via dei paciencia. s(ed) q(uia) h(ec) o(mn)ia iniqui despiciu(n)t dicu(n)t sci(enti)am viar(um) tuar(um) nolum(us) du(m) eni(m) in p(rese)nti vita sup(er)
biu(n)t. du(m) honorib(us) inflantur du(m) etia(m) si no(n) h(ab)ent appetu(n)t vias dei in sua cogitacio(n)e co(n)tep(n)u(n)t. Prima e(nim) via dei i(n) h(ac) vita humilita(s)
fuit/ ip(s)e h(ic) deus d(omin)us redemptor n(oste)r ad obp(ro)bria ad co(n)tumelias ad passio(n)em venit et adu(er)sa mu(n)di eq(ua)nimit(er) p(er)tulit ip(s)a
fortit(er) vitat ut et ip(s)a docet et(er)ne vite appeti et adu(er)sa p(rese)ntis vite no(n) formidari. Item vie dei su(n)t eius acciones Job xl ip(s)e p(r)inci(pium)
viar(um) dei ubi g(lossa) 31 mor(alium) Quid vias dei nisi eius acciones accip(im)us. p(ro)u(erbiorum) 8. d(omin)us possedit me in inicio viar(um) suar(um) et ysa(ie) 55
no(n) su(n)t vie mee sic(ut) vie v(est)re. Et Job 26 Ecce ex p(ar)te dicta su(n)t viar(um) eius i(d est) g(lossa) 2a mor(alium) hoc(est) viar(um) acciones appellat. Item
vie su(n)t ordines vinendi p(er) quas ad ip(su)m venim(us) Job 3(4) om(n)es vias eius intellig(er)e noluerunt sup(er) quo g(lossa) 2(5) mor(alium) h(e) vie eius
su(n)t vivendi ordines quos ad se venientib(us) strauit/ Tot itaq(ue) vias ad se venientib(us) p(re)buit quot b(e)n(e) vivendi exempla mo(n)strauit/
Q(ua)l(ite)r eius vias p(ro)p(he)ta a(n)ssp(ec)tat cu(m) suspirat d(icens) In ma(n)datis tuis exercebor et co(n)siderabo vias tuas h(ec) q(ui)s nisi de vno q(uo)q(ue)
iusto d(icitu)r qui curat ut p(er) op(er)a diuina co(n)u(er)sat(ur) Vnde gressus hois dirigunt(ur) et via(m) eius cupiet nimis Et subdit vie iste ...
desp(er)te su(n)t. s(ed) intellectu veniende Aliud quippe in eis est q(uo)d timet(ur) aliud q(uo)d exp(ec)tat(ur) Quid eni(m) aliud i(n) h(ac) vita q(uam) de...
sp(re)nta ludibria mortes q(ue) int(er)ueniunt ... s(ed) p(er) h(ec) ... ad su(m)ma. p(er) h(ec) dedecora q(uod) p(re)buit etia(m) nob(is) et gl(ori)a
pollicet(ur). vias itaq(ue) dei intellig(er)e est et humilit(er) tristicia tolerare/ et p(re)pendit exp(ec)tare mansura/ ut ex(em)plo diuino etia(m) gl(ori)a co(n)...
p(ro) bonis tp(or)alib(us) comparata/ et no(n) q(uo)d h(ic) quisq(ue) tolerat s(ed) in id q(uo)d exp(ec)tat intendat/ Et Job 28 nescieru(n)t vias eius. ib(i)
g(lossa) xv mor(alium) vite et(er)ne q(uia) i(n)corr(u)p(t)a et pura Item vie dei su(n)t ma(n)datorum adimpleciones p(ro)ut p(ro)ph(et)a via(m) ma(n)dator(um) tuor(um) cucurri
Et p(ro)u(erbiorum) 18 In viis iusticie ambulo Et ille vie su(n)t puritate munde ps d(eu)s meus i(m)polluta via eius h(ab)ent equitate recte sap(iencie)
Iustu(m) deduxit d(omin)us p(er) vias rectas Et ysa 26 Semita iusti recta est h(ab)ent tu(m) ... pulcre et tranquillitate pacifice
p(ro)u(erbiorum) 3. vie illius vie pulcre et semite eius pacifice Item su(n)t ad ambula(n)du(m) delectabiles et a fatigacio(n)e refocillantes et recreantes
p(ro)u(erbiorum) 4(o). via(m) sap(ienci)e mo(n)strabo t(ibi). qua(m) cu(m) ingressus fueris no(n) artabu(n)tur gressus tui et curre(n)s no(n) h(ab)ebis offendiculu(m) Ex quo ergo
tales su(n)t vie et ad regnu(m) p(er)ducu(n)t in h(ii)s est ambula(n)du(m) ys(aie) 30 h(ec) est via ambulate in ea/ Ex quib(us) sic(ut) cor(dis) q(uia) diuine
sufficiencie p(ro)p(ri)e co(n)gruit virtus iusticie distributiue p(atet) q(uia) cuiq(ue) distribuenda plurib(us) sic distribuit q(uod) vnicuiq(ue) tribuit s(ecundu)m p(ro)porcio(n)em sue capacitatis
et exigencie illi p(ro)p(ri)e co(n)gruit virtus iusticie distributiue s(ed) tu(m) i(n) naturalib(us) q(uam) i(n) moralib(us) d(eu)s distribuenda curat/ sic distribuit q(uod) vnicuiq(ue) tribuit
s(ecundu)m p(ro)porcio(n)em sue capacitatis et exigencie put fide tene(mus) et h(ab)et(ur) ex v(er)bo dicto saluatoris m(a)t(thei) 25 dedit vnicuiq(ue) talenta s(ecundu)m p(ro)p(ri)am virtute(m)
et ex(em)pl(is) multo(rum) ... h(ec) credunt. 12(o) ar(gumentum) q(uia) p(ro)p(ri)a ro(acio) iusticie distributiue co(n)sistit i(n) obs(er)uancia equalitatis ... p(ro)porcionu(m) respiciendo ... no(n) o(m)i(bus)
q(uia) iust(us) distributor o(mn)ib(us) quib(us) tribuit equalit(er) tribuat de p(re)mio vel de pena. s(ed) ut quilib(et) recipiat ... s(ecundu)m meriti vel demeriti et i(n)
h(oc) s(er)uat(ur) equalitas p(ro)porcionis q(ue) est de ro(acio)ne iusticie distributiue Ergo sic(ut) q(uod) et iusticia co(m)mutatiua q(uia) no(n) p(ro)p(ri)e t(ame)n v(er)e co(n)gruit diuine bonitati
p(atet) q(uia) cuiq(ue) recipit aliquid ab aliquo/ et s(ecundu)m dictamen recte ro(acio)nis reddit equales vel saltem no(n) min(us) valoris. ille v(er)e dicitur esse iust(us) iusticia co(m)
mutatiua qua(m) alio no(mi)ne vocat ... v(erb)o ethicor(um) iusticia(m) directiua(m) eo q(uod) ista iusticia dirigit recipiente(m) et reddente(m) ut in suis
co(m)mutacio(n)ib(us) et co(n)tractib(us) co(n)s(er)uet equalitate(m). s(ed) d(eu)s recipit aliquid ab ho(m)i(n)ib(us) et no(n) min(us) reddit de bono q(uam) recipit q(ui)a d(eu)s acceptat
et p(ro) magno aliquo recipit ea q(ue) facim(us) ad honore(m) ip(s)ius et q(ue) p(ro) eo patim(ur) et p(ro) labore dat requie(m) p(ro) afflicc(i)o(n)e delic(i)as p(ro) t(ri)sticia gaudiu(m)
et v(ir)tute p(re)mio p(re)miu(m) ergo actus iusticie co(m)mutatiue q(uia) no(n) p(ro)p(ri)e t(ame)n v(er)e co(n)gruit bonitati diuine. p(ro)pt(er) q(uod) merito d(icitu)r in t(ext)u q(uia) iuste et vere su(n)t vie
Tue rex s(eculorum). Quis no(n) timebit te d(omin)e/ p(ost)q(uam) ... ex ... sp(e)cificacio(n)e v(ir)tutu(m) q(ue) d(eu)s est glorificandus p(ro)pt(er) op(er)u(m) c(re)ac(i)o(n)is et recreac(i)o(n)is seu
iustificac(i)o(n)is magnificac(i)o(n)em. subdit debitu(m) in ho(m)i(n)ib(us) affectio(n)em ex diuine magnitudinis et op(er)u(m) eius munificencie co(n)sideracio(n)e. d(icen)s Quis no(n)
timebit te d(omin)e s(cilicet) timore casto et subiecto s(ed) magis te honorando Ieremie x Quis no(n) timebit te o rex gentiu(m) s(ed) co(n)sideratis op(er)a c(re)ac(i)o(n)is
et recreac(i)o(n)is seu iustificac(i)o(n)is q(ue) d(e) s(ecundu)m h(oc) ... Ex quo iuste et vere su(n)t vie tue et s(ecundu)m velles ho(m)i(n)u(m) p(re)cedentib(us) merit(is) libe(r)as quos vis
alios a(utem) p(ro) suis pec(ca)tis debite punis. Quis insidio(rum) aut gencium no(n) timebit te i(d est) no(n) h(ab)ebit reuerencia(m) no(min)is tui Malach(ie) p(rimo) Si ego
d(omin)us ubi timor meus ps. S(er)uite d(omi)no in timore Ite(m) Quis no(n) cessabit a malo ex timore p(ro)u(erbiorum) xv. p(er) timore(m) d(omi)ni declinat o(mn)is
a malo. Sunt a(utem) multa gen(er)a timoris/ p(ri)mus est timor naturalis qui est fuga disconu(enien)tis nature/ de quo d(icit) Bern(ardus) q(uod) timor v(er)e ac timor sit
sup(er) vni(uer)sa creatura/ h(un)c timore(m) h(ab)uit x(ristu)s i(n) passione m(a)r(ci) 14 cepit ih(esu)s pauere et tedere ... / et h(un)c ex(em)plorib(us) ho(m)i(n)ib(us)
inest/ quo horret(ur) mors et formidat(ur) pena. Et d(icitu)r iste timor naturalis no(n) q(uia) accessit ho(m)i(ni) ex na(tura) s(ecundu)m q(uod) p(ri)mus fuit i(n)stitutus/ q(uia)
no(n) fuit iste timor c(on)creatus ho(m)i(ni). q(uia) no(n) fuit in eo opi(ni)o pene/ et h(ic) q(uia) no(n) fuit in eo co(n)traria culpe vel infirmitat(is) q(ue) sic(ut) cause pene/ p(ro)pt(er) q(uod)
iste timor no(n) fuit co(n)creatus ho(m)i(ni) ut fuit de bonis naturalib(us)/ s(ed) q(uia) ex corrupta na(tura) p(er) pec(ca)tu(m) o(mn)ib(us) aduenit/ cu(m) corrupcio(n)e solent t(ame)n esse
naturalis. (e)t iste timor est effect(us) pec(ca)ti. Talis est timor d(icitu)r h(umani)t(a)s q(uia) o(mn)i ho(mini) inest ex na(tura) p(er) pec(ca)tu(m) corrupta vel q(uia) est ab ho(m)i(n)e t(ame)n no(n) ab eo
Alius est timor voluntarius sive ro(aciona)lis p(er) q(uem) h(om)o metuit aliquid vel demeritur. Et talis aut impellit ad peccandu(m) et talis d(icitu)r mundanus sic(ut)
quo nimis timet(ur) amissio rer(um) mu(n)danar(um) et est vicios(us) sicut h(uma)n(u)s naturalis. quo timet(ur) p(eri)cula carnis est indiuis s(ed) q(uod) p(ro)p(ter) esse infra
t(er)mi(n)os nature vel ro(acio)n(is) opo(rtet). de h(oc) timore mu(n)dano d(icitu)r in ps. Illic trepidau(erun)t timore ubi no(n) erat timor. et h(ic) timor fuit in iudeis qui ...
p(ro)pt(er) h(oc) occiderunt q(uia) gente(m) et regnu(m) amitt(er)e timueru(n)t Joh(annis) xi Si vero talis timor impellit ad benefaciendu(m) h(oc) e(st) d(u)p(liciter) vel ex
odio pene vel ex amore iusticie Si p(ri)m(o) sic est timor s(er)uilis/ qui est/ q(uando) p(ro)p(ter) euitanda(m) pena(m) abstinet(ur) a malo/ relicta mala volu(n)tate
vn(de) Aug(ustinus) Q(ua)m timet s(er)uilit(er) regnat in eo p(e)cc(an)di voluntas/ et sequer(et)ur opus si sperar(et) impunitas p(ro)pt(er) q(uod) ergo timore co(n)tinet
se h(om)o a pec(ca)to/ quo p(er)ficia(m) indicias et pena(m) meruit et timore fac(i)t quicq(ui)d fac(i)t bonu(m) no(n) timore amitte(n)di et(er)nu(m) bonu(m) q(uo)d no(n) amat.
s(ed) timore paciendi malu(m) q(uo)d formidat No(n) timet ne p(er)dat amplex(us) pulcherrimi sponsi s(ed) timet ne mittat(ur) in gehenna(m). Si vero timor
impellit ad benefacie(n)du(m) ex amore iusticie h(oc) adhuc d(u)p(liciter) vel ... et adhuc inp(er)fecto cu(m) odio pene vel p(er)fecto Si p(ri)m(o) sic est inicialis
s(ed) q(uando) p(ro)p(ter) vitanda(m) pena(m) cu(m) p(ro)p(ri)o op(er)e etia(m) p(ri)uas cogitacio(n)es refrenam(us). Si vero s(ecundu)m sic est filialis castus vel amicalis qui est q(uan)do de
bono s(ecundu)m h(ab)ent adh(er)et q(uod) illud amitt(er)e nolit/ iste est in via imp(er)fect(us) s(ed) in patria p(er)fect(us) na(m) act(us) eius in p(rese)nti est ne offendat vel ne
sep(ar)et(ur) in futuro vero tu(m) reuereri q(uo)d est cu(m) dileccione subici. Dicit(ur) h(oc) Aug(ustinus) sup(er) 1(o) ps Bt(i) o(mne)s q(ui) timent d(omi)num Bonus e(st) timor s(er)uilis
et utilis lic(et) insuffic(iens). p(er) que(m) fit paulati(m) co(n)suetudo iusticie i(n) p(re)paracio(n)e ad iusticia(m). et succedit inicialis timor qui incipit q(uo)d d(e) ...

amari etc. incipit excludi. Similis timor accidit et succedit deinde castus timor sive amicalis quo timet ne sponsus tardet ne discedat
ne offendat eum ne eo careat. Est ergo timor separationis quo solum timore separandi a patre declinat a peccato licet nullam penam timeat. De quo
Gregorius super Ezechielem: qui timet Deum faciet bona. Timor vero offensionis est quo licet nec penam nec separationem timeat, timet tamen ne sponsum offendat,
de quo dicitur in Psalmo: Beatus vir qui timet Dominum. Timor autem reverencie est quo sola reverencia maiestatis attenditur. De quo dicit Ysaias xi: Replebit eum
spiritus timoris Domini. Et hic solus erit in patria secundum illud Psalmi: Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. Hic timor facit homines repleri in sua presencia
conspecta maiestate divina etc. Exaltatur et magnificatur Deus unde subditur: in terra. Et magnificabit nomen tuum, subintellige quis non magnificabit. [marg.: vel repetendum]
in laude operum predicacione sive veneracione. Glosa: credendo operando predicando nomen tuum, id est quod est admirabile. Psalmus: Quam admirabile est nomen tuum in universa terra.
Psalmus: Magnificabitur nomen tuum. Psalmus: Magnificasti nomen sanctum tuum. Ecclesiastici 43: Ipse excelsus super omnia opera sua. Deus magnificatur eum sicut
est ab inicio. Psalmus: Magnus Dominus et laudabilis nimis. Et ita omnes debent te timere modo dicto. Quia solus pius es. Glosa: qui gratis salvas [marg.: vel mitis benignus et propicius]
Hanc autem convincta pietate quosdam qui digni morte fuerant ad vitam predestinando salvas. Tito 3: Non ex operibus iusticie que fecimus nos,
sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit. Psalmus: Salvum me fecit quoniam voluit me. Sapiencie xi: Parcis omnibus quoniam tua sunt Domine qui animas amas.
Sed obicitur quia non videtur assignacio sufficiens racionis quare debeat timeri, quia pius princeps magis amatur quam timetur. Ergo potius debuisset dixisse
quis non amabit te quam quis non timebit te, quia severus princeps et durus magis timetur quam pius. Dicendum quod hic agitur de timore filiali
qui est intuitu bonitatis paterne et beneficencie, quo filius timet a patre separari vel eum offendere, et hic est verus pius Dei; timor vero servilis
magis est respectu crudelis et severi. Et vere pius es et in hoc apparet pietas tua. Quoniam omnes gentes venient, scilicet credendo passibus fidei et bonorum operum
magis est verus... Et adorabunt scilicet in spiritu et veritate. Johannis: Venit hora et nunc est
credendo. Ysaias 60: Venient ad te curvi filii eorum qui humiliaverunt te. Et adorabunt scilicet in spiritu et veritate Johannis iiii: veri adoratores adorabunt in spiritu et veritate. In conspectu tuo, id est in beneplacito tuo, tibi placita eligendo, non honoribus vel modo consueto.
Ysaias 60: Adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi. Sed obicitur quia videtur quod hic est locus veniendi
tempus completo ora prori... Ysaias 60: Adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi. Sed obicitur quia videtur quod hec est causa veniendi
vel quod hic Deus est timendus et magnificandus, quia ut dicit Johannis vi:
Nemo venit ad me nisi Pater meus traxerit illum. Romanorum 2: Benignitas Dei ad penitenciam te adducit. Ita queritur de hoc quod ait omnes gentes
venient ad te, qualiter hoc verum sit, cum in Psalmo dicatur: Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum etc. Dicendum quod est distribucio pro
generibus singulorum, non pro singulis generum, ut sit sensus: venient omnes gentes, id est de omnibus aliqui, scilicet divites pauperes senes etc. Et vere ma-
gnificabunt omnes gentes. Quoniam iudicia tua manifesta sunt. Unde Beda: hoc in utroque testamento tangitur quod isti cantant qui Deum verum et
glorificabunt omnes gentes. Quoniam iudicia tua manifesta sunt. Sed contra hoc obicitur, quia dicitur in Psalmo: Iudicia tua abyssus
multa. Et Job 38: ...Job 36: Memento quod ignores opus Dei. Gregorius 2a moralium de divino iudicio quod homines ignorant. Et Job 38: Super
multa. Et Job 36: Memento quod ignores opus eius. Gregorius 29 moralium: incomprehensibilitas divini iudicii illata humane mentis oculos penetrat. Et
facies abyssi constringitur. Unde dicit Gregorius 29 moralium quod incomprehensibilia sunt iudicia eius. Dicendum quod est loqui de iudiciis Dei quantum ad iusticiam
et Eccl. xi: Nescit homo opera Dei. Et Romanorum xi: incomprehensibilia sunt iudicia eius. Et infra: Iustus es Domine et iudicia tua iusta. Et infra preterea: iusta et vera.
etc. Omni credenti manifestum est iudicia Dei esse iusta. Tobie 3: Iustus es Domine et iudicia tua iusta. Et infra proxime: iusta et vera
iudicia tua. Unde Hanno: Iudicia Dei manifesta sunt in hoc scilicet quod iusta sunt, quia quicquid Deus facit iustum esse ab omnibus vere scientibus intelligitur.
Alio modo contingit loqui de iudiciis Dei quantum ad causam ob quam sic vel sic facit Deus etc. Est adhuc distinguendum, quod est duplex manifestacio, vel
evidencia, vel in generali vel in speciali sive singulari. Primo modo sunt manifesta scilicet quod Deus eligit aliquos predestinando ad vitam, alios non eligit
hoc est ex sua bonitate et iusticia. Unde Augustinus contra Iulianum: Alios relinquit iusticia iudicante non fato, alios assumit gracia p-
restante non merito. Unde Glosa: hec manifesta iudicia tua quod quosdam eligis quosdam reprobas. Secundo vero modo scilicet in speciali vel in singulari
scilicet quare istum eligit, illum non, sicut fuit de Iacob et Esau. Malachie primo: Iacob dilexi, Esau odio habui. Non est evidens neque manifesta
nisi quod figulus habet potestatem ex eadem massa aliud vas facere in honorem, aliud in contumeliam, ut dicit Glosa. Vel secundum Hugonem libro de sacramentis tercio parte
parte 8 c. 4: quattuor sunt iudicia Dei, quorum unum est secundum presens, aliud secundum causam, et ista duo sunt occulta; aliud secundum operacionem, aliud secundum retribucionem,
et ista sunt manifesta. Unde quod Deus hunc eligit, hunc abicit, hunc facit divitem, alium pauperem, hunc infirmum, alium sanum, hunc pulcrum, alium turpem,
ex qua causa fiat, hoc incognita sunt nobis. Unde Job v: nichil in terra fit sine causa. Sunt igitur ista iudicia manifesta in operacione vel
in actu in quem eveniunt, quia omnibus patet quod sic sunt, sed occulta sunt in sua causa, ex qua eveniunt, quia incognitum est omnibus quare ita fiat. Unde secundum Gregorium
Job sciebat se puniri, sed causam punicionis ignorabat. De hiis ergo iudiciis dicit Apostolus quod incomprehensibilia sunt, et David quod sunt abyssus
multa, quo ad causas cognicionis, que penitus a nobis ignorantur. Hic vero dicitur quod sunt manifesta quo ad operis evidenciam, quia omnibus notum est
quod ita est. Unde Hanno: subtilitate iudiciorum Dei, que scilicet hoc vult ut illud fiat, nemo comprehendere valet, quamvis eum dicere valet que
Deus prius gentes liberet gressus suos ingredi permisit, iudeos sibi assumit et deinde iudeos repellens gentes advocavit. Iudicia
manifesta tua sunt quo ad evidenciam actus vel secundum operacionem. Est autem iudicium ultimi temporis, primum est discrecionis, quo Dominus iudicabit in futuro
separando malos a bonis et collocando bonos ad dexteram, malos autem ad sinistram, ut dicitur Matthei 25. De hoc iudicio dicit in Psalmo: Iudica
me Deus et discerne causam meam. Secundum est iudicium disceptacionis quo primo dicet electis: Esurivi et dedistis mihi manducare etc. Postea
reprobis: Esurivi et non dedistis etc. De hoc iudicio dicit Iohel 3: Adducam omnes gentes in vallem Iosaphat et ibi disceptabo cum eis.
Tercium est iudicium diffinicionis quo dabit sentenciam de bonis: Venite benedicti, et de malis: Ite maledicti. De hoc iudicio dicit Psalmus:
Iustus es Domine et rectum iudicium tuum. Hec omnia iudicia manifesta sunt in causa, quia manifestum est quod omnes secundum exigenciam suorum operum iudicabuntur,
sed incognita sunt in cognicione cause, quia nescitur adhuc quis sit hic vel ille. Unde quo ad cognicionem cause loquitur Apostolus et Psalmista, sed Iohannes loquitur quantum
ad causam unde fit retribucio, que manifesta sunt in generali vel in quantum secundum hoc est sensus: Iudicia tua, scilicet discrecionis, disceptacionis et diffinicionis,
manifesta sunt scilicet tam bonis quam malis modo dicto. Vel sunt, id est erunt, quia fient omnia que ordinasti iuste fecisti. Deuteronomii 32: Date magnificenciam Deo nostro.
Dei perfecta sunt opera et omnes vie eius iudicia. Vel secundum Glosam: Vacat hoc: Tu timendus es et magnificandus es Domine quoniam iudicia tua manifesta sunt,
id est quoniam revelata sunt iusticia eterna in qua Deus habitat et illi qui ad honorem Dei militant etc. Et Augustinus super titulum Psalmi nonum dicit
duo iudicia insinuantur per scripturas, unum occultum, aliud manifestum. Occultum nunc agitur, de quo dicit Apostolus Petrus: Tempus est ut iudicium
incipiat a domo Domini. Occultum itaque iudicium est pena qua nunc unusquisque hominum aut exercetur ad purgacionem aut admonetur
ad conversionem, aut si contempserit vocacionem et disciplinam Dei exceptatur ad dampnacionem. Iudicium autem manifestum est quo venturus est
Dominus iudicare vivos et mortuos omnibus fatentibus eum esse a quo et bonis premia et malis supplicia tribuuntur. Et de hiis

[marg.: ... libro] pietas est virtus qua patrie ... benivolis et sanguine iunctis officium et diligens attribuitur cultus; vel quod sanguine iunctis benivolis exhibetur

duobus iudiciis diffinita. Scribit enim Augustinus libro xx de civitate dei c. 2o dicens: Isto tempore et mala equo animo discimus ferre que patiuntur etiam boni, et bona
non magnipendere que adipiscuntur et mali. Ac per hoc et in his rebus in quibus non apparet divina iusticia salutaris est divina doctrina. Nescimus enim quo
iudicio dei bonus ille sit pauper, malus ille sit dives; iste gaudeat quem pro suis perditis moribus merore debuisse arbitramur excruciari, ille vero contristetur
quem vita laudabilis gaudere debuisse persuadet; exeat de iudicio non solum inultus verum etiam condempnatus innocens, aut iniquitate iudicis pressus aut falsis
obrutus testimoniis, econtrario scelestus adversarius eius non solum impunitus verum etiam vindicatus insultet; impius optime valeat, pius languoribus
tabescat; latrocinentur sanissimi iuvenes, et qui nec verbo quemquam ledere potuerunt diversa morborum atrocitate affligantur; infantes utiles
rebus humanis inmatura morte rapiantur, et qui videtur nec nasci debuisse diutissime supervivat; plenus criminibus sublimetur honoribus, et hominem
sine querela tenebre ignobilitatis abscondant, et cetera. Quamquam si in hac vita non nisi mali adipiscerentur ista bona transitoria atque terrena, nec nisi boni
illa paterentur mala, posset referri ad iudicium dei iustum sive etiam benignum, ut qui non erant assecuturi bona eterna que faciunt beatos, temporalibus
his vel deciperentur pro malicia sua vel pro dei misericordia consolarentur bonis, et qui non erant passuri eterna tormenta, temporalibus pro suis
quibuscumque et quantiscumque peccatis affligerentur vel propter implendas virtutes exercerentur malis. Nunc vero quando non solum in malis sunt boni et
in bonis mali, quod videtur iniustum, verum etiam plerumque et malis mala eveniunt et bonis bona proveniunt, magis inscrutabilia sunt iudicia dei
et investigabiles vie eius. Et subdit: Quamvis ergo nesciamus quo iudicio deus ista vel faciat vel fieri sinat, apud quem summa virtus est et
summa sapientia summaque iusticia, nulla infirmitas, nulla temeritas, nulla iniquitas, salubriter tamen discimus non magnipendere seu bona
seu mala que videmus bonis malisque communia, et illa bona querere que tantum bonorum, atque illa mala maxime fugere que propria sunt malorum.
Cum vero ad illud dei iudicium venerimus, cuius tempus iam proprie dies iudicii et aliquando dies domini nuncupatur, non solum quecumque tunc iudicabuntur
verum etiam quecumque ab initio iudicata et quecumque usque ad tempus illud adhuc iudicanda sunt apparebunt esse iustissima. Ubi hoc quoque manifestabitur
quam iusto iudicio dei fiat ut nunc tam multa ac pene omnia iusta dei iudicia lateant sensus mentesque mortalium, cum tamen in hac re piorum fidem
non lateat iustum esse quod latet. Et in x libro soliloquiorum ad deum dicit enim Augustinus: Magna sunt iudicia tua, domine deus, iuste iudex et fortis,
qui iudicas equitatem, et inscrutabilia et profunda; que cum considero contremiscunt omnia ossa mea, quoniam non servatoribus hominibus supra tibi,
ut serviant tibi pie et caste cunctis diebus vite nostre in timore et exultent tibi in timore, et non glorietur ante te omnis caro, sed paveant
et contremiscant a facie tua, cum ignoret homo utrum amore an odio dignus sit, sed in futurum omnia serventur incerta. Subdit: Vidimus enim, domine,
multos et audivimus a patribus nostris, quod utique sine magno timore non recolo nec sine multo timore confiteor, ascendisse primitus quosdam
usque ad celos et inter sidera locum suum collocasse, postmodum ac cecidisse usque in abyssos et animas eorum in malis contabuisse. Vidimus
stellas de celo cecidisse impetu ferentis caude draconis, et eos qui iacebant in pulvere terre a facie spirantis manus
tue mirabiliter ascendisse. Vidimus vivos morientes et mortuos a morte resurgentes, et eos qui inter filios dei ambulabant
in medio lapidum ignitorum quasi lutum ad inferna devenisse. Vidimus lucem tenebrescere et de tenebris lucem prodiisse, quia publicani
et meretrices precedunt incolas in regnum celorum, filii autem regni eiciuntur in tenebras exteriores. Unde autem ista omnia nisi quia in montem
illum ascendunt in quo ascendit qui et descendit deinde. Sed quos predestinasti ipsos et vocasti et iustificasti et induisti ut sint
dignum habitaculum tue maiestatis, cum quibus et in quibus sunt tibi delicie semper, et inde in quo tu delectaris et letificas iuventutem
eorum, et sunt ipsi templum sanctum tuum, quod magne dignitatis commendatio est humane nature. Et enim libro de vera innocentia capitulo [illegible] dicit:
Nullo modo iudiciis hominum comparanda sunt iudicia dei, quem non dubitandum est esse iustum etiam cum facit quod hominibus videtur iniustum. Et c. 303:
Iustum iudicium dei est ut peccato suo quisque pereat, cum peccatum deus non faciat. Sic mortem non fecit, et tamen quem morte dignum censet
occidit. Unde legitur: Deus mortem non fecit, et legitur: Mors et vita a deo. Que duo inter se non esse contraria profecto videt quisquis ab
operibus divinis iudicia divina distinxit, quia aliud est creando non instituisse mortem, aliud vindicando plectere peccatorem, et cetera.

| pietas

Nota secundum Augustinum x de civitate dei c. primo: Pietas proprie dei cultus intelligi solet, quam greci eusebiam vocant. Hec autem et erga parentes officiose
nostre haberi dicitur. More autem vulgi hoc nomen in operibus misericordie frequentatur. Quod ideo evenit quia hec fieri precipue mandat deus eaque
sibi vel pro sacrificiis placere testatur. Ex qua loquendi consuetudine factum est ut et deus ipse dicatur pius. Unde legitur quia
solus pius es. Secundo est quod pietas aliquando dicitur donum spiritus sancti, secundum illud Ysaie xi: Requiescet super eum spiritus domini, spiritus
scientie et pietatis. Et tunc differt a misericordia, quia misericordia studet ad relevandas miserias proximorum ex hoc quod sunt coniuncti vel consanguinitate
vel familiaritate vel saltem nature similitudine, in omnibus aliquid humanum per mensuram accipiens sicut alie virtutes. Sed pietas ut est donum
movetur ad relevandas eorum miserias ex aliquo divino, scilicet inquantum sunt filii dei vel divina similitudine insigniti. Unde et magis proprie nomen
pietatis habet, que divinum quid sonat, ut dicit Augustinus ubi supra. Ex quibus satis concluditur quod pietas sive misericordia est proprie deo attribuenda. Patet
ex dictis. Et per rationem, quia quicquid est laudabile in rege sive principe hoc deo debemus attribuere, cum sit rex regum et dominus dominantium.
Sed pietas sive misericordia est huiusmodi. Proverbiorum xx: Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius. Et Cassiodorus libro 2o capitulo [illegible]:
Benigni principis est ad clementie commoda tutissime timens equitatis, que est sola misericordia, cum ceteris virtutibus homini cedere non videtur.
Potentia dei iusticia est et potentia, quia in deo nihil est imperfectum; ergo non est sine misericordia. Tertio per beatum Gregorium [illegible] dicentem: Iusticia sine misericordia multum destituitur.
Potentia non dicit aliquam rem esse sine suo proprio esse. Sed misereri est proprium dei, secundum illud: Deus cui proprium est misereri semper et parcere. Sed dubium: ille
non videtur misericors, quia ille habere misericordiam qui non prevenit nec repellit alienam miseriam, cuius repulsio plene est in sua potestate. Sed omnium creaturarum
miserie plene sunt in potestate dei, et tamen deus non prevenit eas cum sunt future nec repellit eas cum sunt presentes. [illegible]
autem quod misericordia est habitus inclinans animum secundum se ad preveniendum alterius miseriam si est futura et ad repellendam presentem. Hoc vero patet quia
deus non solum non repellit miserias verum etiam quandoque innocentibus hominibus infert eas, sicut patet in afflictione Iob et Thobie. [illegible]
dicendum quod misericordia non inclinat ad tollendam omnem miseriam cuiuslibet miseri. Cum enim sit virtus moralis, ergo agit secundum dictamen recte rationis.
Sed recta ratio dictat quod aliqui propter sua demerita non debeant a miseria liberari. Ergo quamvis deus possit tales liberare et non liberat,
non tamen propter hoc dicitur quod deus non sit misericors, quia licet in illis non reluceat misericordia dei liberante, tamen relucet in eis mitigante, quia tales
puniuntur citra condignum. Et ex hoc patet quod etiam hoc deficit, quia cuiuslibet creature miseriam que tamen pena peccati est infligenda deus prevenit,
et si non in toto tamen in aliqua sui parte, quia etsi deus non auferat cuilibet misero miseriam liberanter, tamen cuilibet confert aliquo modo mitigantem.
Ad probationem de Iob et Thobia dicendum quod huiusmodi miseria non infligebatur eis per modum pene pro peccatis puniendis sed tamquam materia virtutis operande

et per quos glorie celestis ac beatitudinis augmentande, propter quod ut hic deficit dei misericordia de qua dicitur postea misericordia edificabitur in celis preparabitur
veritas tua in eis. Contra dicitur in deo non est compassio ergo nec misericordia. Respondeo quod secundum Augustinum misericordia est aliene miserie compassio ex qua si possumus compel-
limur subvenire. et quia ut dicit post Damascenus libro 2o c. xiiii o. secundum Augustinum compassio propter passionem secundum nullam passionem potest esse in deo. ideo sicut prima acta
Respondeo quod quamquam ad primum dicendum quod misericordia potest dupliciter considerari uno modo secundum se et quantum ad suam essentiam. Alio modo quantum ad actus magis consequentes
propter suum subiectum imperfectorum. Primo modo misericordia est vera inclinatio misericordie ad volle aliquid esse in miseriam propter quod tunc sicut dictum est
et sic predictum est. et isto modo misericordia convenit deo et omnibus beatis tam angelis quam hominibus. Secundo modo misericordia super illud volle addit ad quandam
et aliquam displicentiam afflictam que est quedam passio huiusmodi miserie aliene. Et isto modo misericordia non invenitur in deo nec in aliquo beato quamvis
possit inesse viatori et existentibus in purgatorio quia tales actus non sequuntur ulterius magis sed solum in subiecto imperfecto et aliquo misero. et isto 2o
loquitur Augustinus et Damascenus de misericordia non enim loquitur ulterius sed potius solum sicut ut dicitur in libro esse quod caret presentia boni. Ex quibus sequitur ulterius
quod iustitia et misericordia simul concurrunt in omni opere dei loquendo de opere retributionis unde talia opera sub nomine duarum exprimens propheta dicebat Universe
vie domini misericordia et veritas. Ad videndum tamen dicitur has duas virtutes scilicet misericordiam et iustitiam in omni opere divino simul concurrere patet quod iustitia
simul concurrit in omni opere divine retributionis patet per beatum Augustinum super illud psalmi Iustus es domine et omnes vie tue veritas. Quod autem in eisdem operibus omnibus relu-
ceat misericordia patet quia si in aliquibus operibus divine retributionis deesset misericordia hoc maxime videretur in iudicio reproborum sed hoc non quia nobilissima
iudicandi. Et attribuitur deo talis actio non potest esse sine misericordia quia misericordia superexaltat iudicium Iacobi 2o. Et Augustinus libro de concor-
dia beatorum dicit qui res suas curat iuste et misericorditer curat ut nec misericordia precludat iustitiam nec iustitia concludat misericordiam. Contra dicitur ibi
videtur apparere iniustitia ubi pro culpa temporali infligitur pena eterna sicut cuilibet in inferno damnato pro culpa temporali et transitoria infligitur pena eterna
Respondeo quod hoc non est verum quia quantitas culpe computatur pensatur secundum dignitatem persone pro culpa offense. Cum ergo quilibet damnatorum pro culpa sua
offenderit personam infinitam scilicet deum cuius contempsit mandatum ideo talis culpa saltem pactus est aliquo infinita eo quod subiectum in quo est culpa sit
obstinatum et incorrigibile. propter quod huiusmodi culpa est perpetua et per consequens ei debetur pena perpetua. Est ergo in ista punitione simul iustitia et misericordia
Iustitia quidem inquantum quod culpa damnati punitur pena infinita extensive et perpetua duratione eo quod subiectum istius culpe sit incorrigibile. Est
etiam ibi magna misericordia quia non punitur pena infinita intensive quamvis illam meruit eo quod contra personam infinite dignitatis peccavit. Et secundum
humanas leges qui contra personam regiam peccavit salva iustitia punitur potest intensiori et acriori pena. propter quod hic enim ait philosophus 5o ethicorum Ille
qui principatum habens percussit non oportet repercuti. Et si principem percussit non solum percuti sed puniri ergo infinite arbitratur pena possit puniri salva
iustitia. ille qui in mortali offensa dei decedit ab hac vita ergo valde misericorditer secum agitur qui pena finite acerbitatis punitur. Contra dicitur
Iacobi 2o Iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam. Sed damnati non fecerunt misericordiam. Hic enim imperabit eis dominus utrum ait 21
ergo in illo iudicio quo damnati iudicabuntur adhuc non erit aliqua misericordia quamvis hoc iudicium sit opus retributionis. Respondeo quod verbum beati Iac-
obi est de misericordia liberativa et non de mitigativa. tales enim impii patientur iudicium absque misericordia liberante sed non absque misericordia aliquid
mitigante. Dicitur notanter in corpore loquendo de opere retributionis quia iustitia et misericordia proprie dicta non concurrunt in opere creationis quia iustitia presupponit aliquod
meritum. misericordia autem presupponit eius miseriam. sed actus vel opus creationis nihil presupponit ut dicitur magister in 2o sententiarum, patet ergo ex dictis quod recte
gratia [illegible] Quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum quia solus pius es. Ecce dicitur non videtur assignare competentem causam que dicat timere etc. vide etc. A

Et post hec vidi et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in celo et exierunt septem angeli de templo habentes
septem plagas vestiti lapide mundo et candido et precincti ad pectora zonis aureis. Et unum ex quatuor animalibus
dedit septem angelis septem fialas aureas plenas iracundie dei viventis in secula seculorum. Et impletum est templum
fumo a maiestate dei et virtute eius. Et nemo poterat introire in templum donec consumarentur septe plage vii angelorum
Tertia et ultima pars principalis huius capituli xv in qua ponitur visionis in generali descriptione et eorum congratulatione et gratiarum actione. subditur particularis
effundentium particularis sunt inflicturi plagas ostendens vel secundum glosam ostendit reprobos dignos esse plagis sive plagari, quia iustitia sunt — reproborum digna puniri
revelata unde glosa, dicitur Sicut ostendit Iohanni illos angelos hic particulares plagandi dicturus quas plagas illi sunt illaturi, primo premittit tamen
qua dignos illos ostendit qui plagas illas sunt passuri, scilicet quia omnia iustitia sunt omnibus revelata qui voluit intueri, quia tunc isti malo suo merito
non potest scire noluit intelligere. et ideo merito plagabuntur. Et secundum hoc hic subditur misteriorum revelatio. Et dividitur in 4or partes, primo ponitur locus unde
exierunt angeli in processu. Secundo angelorum ornamentum ad infundendas plagas descripto ibi Et exierunt etc. 3o particulares infundi plagas eis collatio
ibi Et unum ex 4or animalibus. 4to operationes impiorum subiectio ibi Et templum impletum est fumo. Circa primum dicitur ad primum dicitur Et post hec vidi, secundum Richardum
super parva digressione electorum populum merito iustitiae a plagis impiorum esse remotum demonstrat, iterum ad materiam redit et que mala contigant
malis describit vel secundum Bedam repetit quod preposuerat supra eodem in principio capituli Vidi aliud signum in celo. Et post hec que dicta sunt, vidi in videndo
sive spiritu sancto revelante intellexi. Et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in celo. per templum primum potest intelligi corpus Christi in modo quo Salvator
Iohannis 2o Solvite templum hoc. Et subditur Hic autem dicebat de templo corporis sui Corpus autem Christi esse templum declarat spiritualis unio et singularis
comprehensio primo quidem spiritualis unio Illud enim dicitur templum dei in quo deus inhabitat secundum illud psalmi Dominus in templo sancto suo. Et inde est quod anima sancta
quam deus per gratiam inhabitat dicitur templum dei 1 Cor 3 Templum dei sanctum est quod estis vos. Anima ergo in corpore Christi divinitas habitat, ideo corpus Christi
est templum dei non solum secundum animam sed etiam secundum corpus Col. 2o In quo habitat plenitudo divinitatis corporaliter. In nobis quidem habitat deus per gratiam
scilicet secundum actum intellectus et voluntatis quia non est actus corporis sed anime tantum, in Christo vero habitat secundum unionem in persona, quam quidem unionem non solum ipsam animam
sed et corpus includit. et ideo ipsum corpus Christi est templum dei. Ex hoc autem Nestorius sumens occasionem erroris sui dicebat unum dei virtutem humanam
unionem secundum inhabitationem tantum Ex quo inferebat quod alia sit persona dei et alia hominis in Christo quod est hereticum dicere. Contra enim hoc concilium [illegible] unam personam
filii dei esse in Christo in duabus naturis scilicet in divina et humana In divina ab eterno et naturaliter In humana ex tempore et gratialiter i. per gratiam unionis
quam ex eam assumpsit. Et ideo dicendum est quod inhabitatio dei in Christo refertur ad naturam, quia alia est divina natura in Christo, alia humana. sed non ad personam
que est eadem in Christo scilicet persona verbi divini. Secundo potest dici templum ratione singularis comprehensionis. In templo enim multi preces porrigunt ad premium dei
et exaudiuntur, per Christum autem omnes preces porriguntur ad premium et exaudiuntur quia omnis qui per eum petit accipit et qui querit invenit et pulsanti aperietur etc. A et Luc. xi
Sic ergo corpus Christi verum est templum dei quod quidem corpus Christi verum significat corpus Christi misticum quod est ecclesia dei. 1 Cor. xii Vos estis corpus Christi
et membra de membro. Et sic in corpore Christi vero habitat divinitas per gratiam unionis, sic in corpore mistico quod est ecclesia, per gratiam adoptionis.
Et sic ecclesia vocatur hic templum tabernaculi, propter quod Christus tabernaculum est Christus militantium et pugnantium secundum Augustinum super psalmum 26 Nam tabernaculum etc.
[illegible] et dicto Christi, quo corpus suum dicitur templum, Appollinaris [illegible] errorem suum, dicens carnem Christi esse inanimatam, quia templum est res inanimata. Sed male decepit
quia cum dicitur corpus Christi templum est locutio metaphorica in qua quidem locutione non attenditur similitudo quantum ad omnia sed quantum ad inhabitationem, quia quod respectu ad
magis ut deus est. Secundo potest dici templum etc. Tabernaculum est tentorium in expeditione et dicitur a taberna que est domus non valens nisi ad tempus durans scilicet
quedam res ibi venduntur. Et inde dicitur tabernaculum magis quod non est perpetuum et validum sicut tentoria et castra militum in expeditione, que ea relinquunt finito bello,
vel quia figuntur modo hic modo illic et mutantur et in diversis circumstantiis migrant. Unde dicit Ysidorus libro xv Ethymologiarum. Verte folium.

vel secundum statum vite presentis vite mutabilis scilicet statum ecclesie militantis in qua scilicet ecclesia sancti

hoc ipso attingitur quod in tabernaculo sunt tentoria militum et in ecclesia sancti sunt militantes et peregrinantes. Hebr. xi. Confitentes quod peregrini sunt et hospites super terram. 1 Pet. 2. Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis que militant adversus animam. Per [illegible] commorari et incolam in tabernaculo eius hostiam vocavit. Et alibi peregrinos eos in tabernaculo tuo. Psalmus primo Tabernacula istorum gemmabunt. Unde recte Templum est sive ecclesia. Tabernaculum quod dicitur militat in armis virtutum, doctrinarum sacramentorum, operum sanctorum, divinorum beneficiorum. De quibus armis et corporis in omnibus operibus nostris incipiendum sunt dei ministros in multa patientia. Subditur parma iusticie. Et dicitur templum tabernaculi testimonii secundum Richardum quod utriusque testamenti testimonium fideliter servat. Unde dicitur ecclesia per prophetam Testimonia tua meditatio mea est. Et Non testimonia tua non declinavi. Et inclina cor meum in testimonia tua. Vel secundum Hayonem Ecclesia dicitur templum tabernaculi testimonii quod habet tabulas domini testamenti, sicut arca in se archa scilicet dominum Ihesum Christum in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Habet etiam urnam id est domini corpus in quo est verum manna scilicet panis qui de celo descendit. Ibi est et virga Aaron que fronduerat id est sacerdotum spirituale quod olim ecclesie sacerdotium prefigurabat. Vel ideo dicitur ecclesia templum tabernaculi testimonii quod multos testes pro Christo produxit in ea causa scilicet martires quod testimonium dicitur pro fide moriendo. Martir enim interpretatur testis. Unde quot sunt vel fuerunt vel erunt in ecclesia martires tot produxit ecclesia pro Christo testes. Ysaias. Testes mei vos estis dicit dominus. Templum ergo tabernaculi testimonii apertum est in celo quando sacramenta Christi revelata sunt in ecclesia scilicet nativitas passio mors resurrectio et ascensio secundum Hayonem. Et Augustinus omne Christo super hoc dicitur manifestum est dominum resurrexisse. Hic nobis notum est et sicut iudeis sunt clausum quod foras stant. Super quo ecce ostium apertum in celo et supra iiiiº Et apertum est templum dei in celo ubi de hoc plura per [illegible] capitulo 2º nobis revelavit deus per spiritum suum. Vel templum tabernaculi testimonii apertum est in celo quando misteria et sacramenta ecclesie testimonia scripture et bona celestis patrie aperuit [illegible] per apostolos et discipulos qui modo predicavi. Et hoc est quod innuit in littera cum dicit Et post hoc vidi. Et ecce apertum est templum testimonii in celo id est revelata sunt misteria ecclesie et secreta celestia per apostolorum predicationem. Vel aliter Tabernaculum testimonii dicitur sacra scriptura que tot continet testimonia quot habet verba. Unde fecit per Moysen galaad quod interpretatur acervus testimonii. Gen. 31. Templum vero tabernaculi testimonii dicitur Christus continens in se testimonia utriusque testamenti. Quod dicitur continere quod sunt omnia et quod de ipso sunt omnia. Per celum autem signatur militans ecclesia que dicitur celum id est casa celos hoc est domus dei [illegible] hoc est locus [illegible]. Apertum est templum tabernaculi testimonii in celo id est per scripturam utriusque testamenti quod est prius de Christo manifestum est modo per predicationem apostolorum et eorum successorum quorum descriptio subditur in littera cum dicitur Et exierunt scilicet ad publicum predicatores Septem angeli id est universi predicatores, septiformem gratiam spiritus sancti redundantes, septem virtutes in auditoribus seminantes et septem vicia destruentes et eradicantes. Habentes septem plagas id est denunciantes reproborum universarum plagarum ut premissum est supra cum in principio. Vel septem plagas vocat scripture auctoritates quibus quasi quibusdam sagittis plagantur peccatores, quidam ad salutem alii ad penam ut dictum est supra. Ps. Sagitte parvulorum id est huiusmodi predicatorum facte sunt plage eorum. Et designat locum unde exierunt dicens De templo id est de secreto cordis vel contemplationis secundum Hayonem. Quia enim sancti predicatores contemplationi insistunt ab omnibus actibus secularibus se alienos reddunt et cum divina eloquia meditantur quasi in templo hoc est in secreto mentis sue morantur. Sed quia non ita debent insistere propriis ut relinquant cura aliorum inertes quasi iterum procedunt ad publicum ad praedicandum ad carnales mores componendos, sive ad temporalia ministranda, quasi de templo egrediuntur. Sic ergo fit ut mitius inclinatos in templo sedeat et curam turbarum proximorum non negligentes appareant de templo. Ubi gratia Est ad predicatorem precessiva ad publicum ut faciat sermonem ad populum qui prius residens colligit sese interius sepius meditando qualiter quibus et quo debeat loqui qualiter inchoare sermonem qualiter vero finire. Dum ita interius sanctum sue mentis inhabitat quasi in templo moratur. Cum autem procedit ad praedicandum et ea que mente tractaverat publice profert quasi a templo vel a secreto sue mentis foras egreditur. Unde Moyses aliquando ingrediebatur tabernaculum ut consuleret oraculum aliquando egrediebatur ad populum. Inde unde Exo. 33 et quod totus gemma 23 moreretur dicitur. Hoc quotidie boni rectores faciunt cum se res dubias cum non posse cognoscunt ad secretum mentis velut ad quoddam tabernaculum redeuntur divina lege presentata quasi coram posita archa domini consulunt et quod prius tacentes audiunt hoc foris postmodum agentes innotescunt et ibi bene de hoc. Et quia isto templo exierunt septem angeli habentes septem plagas id est denunciatores divinas predicaciones corda quorum et voluntates et divinas plagarum comminantes. Et subditur ydoneitas eorum cum dicitur vestiti lapide mundo et candido id est ornati et amicti Christo qui est lapis propter firmitatem. Ysa 28. Ecce ego mittam in fundamentis Syon lapidem, scilicet abscisum de monte sine manibus quo lapide statua fuit prostrata. Dan 2º. Qua significatur pomposa superbia mundi. Lapide mundo scilicet a contagione peccati quia peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. 1 Pet. 2. secundum Hayonem. Alia translacio habet vestiti linteo mundo per quod vite puritas et innocentie castitas designatur. Nam linteum ex terra nascitur et multo labore ad candorem venustatis pervenit quod vero castitas sive vita pura cum multo labore et mortificatione carnis acquiritur. Subditur et candido scilicet plenitudine sapientie quia ipse est candor lucis eterne sapientie. Unde Non solum ipse lapis Thema ut dictum est. Sed etiam murus protegens. Ysa 26. Murus et antemurale salvator ponetur in eo. Isto lapide vestiri debent hii quos sancti ut dictum est. Sed etiam murus protegens. Quotquot baptizati estis Christum induistis. Isto ergo lapide Ro. xiii. Induimini dominum nostrum Ihesum Christum scilicet per imitationem operum. Gal 3º. Quotquot baptizati estis Christum induistis. Isto ergo lapide vestiti exierunt predicatores ecclesie scilicet firmitate fidei et patientie, puritate vite et castitatis innocentie et plenitudine sapientie. Debent enim esse vestiti fide firma et patientia. Unde pacientes erunt ut annuncient. Prov. 19. Doctrina viri per patientiam noscitur. Ezech. iiiº. Ut adamantem et silicem dedi faciem tuam. Adamas siquidem attingit silex ictus repellit et non sentit. Sic predicator per fidem debet attingere peccatores et per patientiam a se repellere vel non sentire ictus tribulationum. Debent insuper esse vestiti puritate vite per peccati immunitatem et honestam conversationem. Ysa 3º. Vestimentum tibi est esto princeps noster. Et ipse videtur non sum medicus et in domo mea non est panis neque vestimentum nolite me constituere principem, quia sine dubio qui non habet in domo sua cordis panem sane doctrine neque vestimentum virtutum et maiorem paciencie indicare et instruere cum Due sunt predicatores scilicet doctrina mali et operacio boni non debet constitui princeps id est prelatus vel predicator aliorum. Job 29. Justicia indutus sum et vestivi me sicut vestimento. Ps. Sacerdotes tui induantur iustitia que est omnes virtutes. Unde secundum Bedam et Hayonem quidam codices habent vestiti lapidibus mundis et candidis id est variis virtutum ornamentis. Ezech. 28. Vitiis quasi vas aureum solidum ornatum omni lapide precioso. Debent vestimenta salomonis dicit Ecclesiastes ixº. Omni tempore vestimenta tua sint candida id est membra corporis tui et a sordidis actibus munda nam ut dicit Ysaias quod vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem. Sanguine quippe vestimentum miscere est desideriis carnalibus inquinari secundum Gregorium in xv moralium. Unde secundum eundem in iiiº moralium Aliquando vicias esse debet qui curat aliena corrigere ut terrena non cogitet. Ut desideriis infirmis non succumbat quos tanto perspicacius alius fugienda videat quanto hec ipse per scientiam et vitam devius declinat. Quia nequaquam pure maculam in membro conspicit oculus quem pulvis gravat et superiectas sordes tergere non valet manus que lutum tenet. Unde ad David dominus dicit: Non edificabis tu michi templum quia vir sanguinum es. Dei namque templum edificat qui corrigendis atque instruendis proximorum mentibus vacat. Templum quippe dei sumus qui ad eternam vitam ex eius habitatione constituimur. 1 Cor. 3. Templum dei sanctum est quod estis vos. Sed vir sanguinum dei templum edificare prohibetur quia qui adhuc actibus carnalibus incubat necesse est ut instruere spiritualiter proximorum mentes erubescat. Unde subditur in littera Et precincti circa pectora vel ad pectora zonis aureis. Per zonam qua precingebatur corpus pectora secundum Hayonem castitas mentis designatur quia precipitur in novo testamento sicut per renes accinctos castitas corporis precinctos ad vetus testamentum quia in novo testamento non solum opus libidinis sed etiam ipsa restringitur cogitatio vigore mentis. In veteri enim testamento prohibitum fuit adulterium in actu. In novo prohibitum est in affectu. Math. v. Audistis quia dictum est antiquis non mechaberis. Ego autem dico vobis quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. Supra primo precinctum ad mamillas zona aurea. Hinc postea habent lumbi vestri precincti. Eph. 6. State succincti lumbos mentis vestre. Debent ergo septem angeli id est predicatores universi esse precincti circa pectora zonis aureis id est mundi cogitacionibus et sanctis desideriis que tegunt cor et corpus a fluxu malarum cogitacionum et carnalium affectionum seu solicitudinum. Unde dicitur Ysa. 3. Sed pro eo vel predicatores et prelati loco zonarum aurearum habent lutea zonas id est cogitaciones carnales et desideria terrena. Unde dicitur erit per zona funiculus id est per desideria celestium cogitaciones vel affectiones terrestrium. Et per crispantem crinem calvicium id est pro ornatu virtutum secundum desideria [illegible] et evagatio mentis ad acquirendum et pro suavi odore fetor id est pro desideriis eternorum ambitio terrenorum. Vel aliter secundum eundem Hayonem per zonam auream vinculum caritatis intelligitur. Nam sicut aurum omnia metalla precellit et superat sic caritas omnes alias virtutes. Ideo dicitur vinculum perfectionis.

Col. 3. Super omnia autem haec caritatem habentes quod est vinculum perfectionis. Dicuntur ergo angeli praecincti zonis aureis circa pectora quia non timore penali sed perfecta
sed amore solo dei amore stringuntur. Unde Gregorius 32 moralium. Angeli zonis aureis circa pectora praecinguntur quia [illegible] superiore timuit pectora dum
penali iam nequaquam timori subiecta sunt. atque a sua mente nulla suspicione polluuntur quia sola se caritate constringunt. Zona vero aurea circa pectora
haec est auctus cogitationum mutabilium motus perfolio iam amoris vincula restringere. Gregorius. Hoc ergo [illegible] est. Et praecincti circa pectora zonis aureis
id est in secreto mentis convectentes et [illegible] ac mutabiles cogitationes per amoris vincula restringentes. quod significatum est 3 Reg. 6. per expansionem
et contactum alarum cherubin. dicitur enim ibi quod posuit Salomon cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas cherubin et tangebat ala
una parietem unum et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. alae autem alterae in media parte templi se invicem contingebant. Sicut autem 3o super Ezech.
per zonas aureas sapientiam designari. de qua scriptum est accipite sapientiam sicut aurum. Gregorius 3o dialogorum. Et ante omne aurum igniti. Zona ergo
aurea cinguntur angelorum pectora quia superna sapientia replentur pectorum corda. Unde Beda. circum pectore designat non solum corporis mortificat
sed et pectus auro sapientiae stringat. Est quod non est quod dicitur praecincti. per hoc enim ostenditur quod pectores non debent esse dum sunt ministri. Nam accinguntur pu
gnaturi. succinguntur itineri. praecinguntur ministraturi. Io. dicit Luc. 12. Sint lumbi vestri praecincti et lucernae ardentes quae illuminant alios qui ministri
portabant [illegible] lucernas id est doctrinam verbi et quia [illegible] balteum regum dissolvit et praecingit fune renes eorum. Iob 12. Cum
accepisset linteum praecinxit se. implens officium ministri. et postea dicit. Exemplum dedi vobis etc. Io. dicit Apostolus 1 Cor. 4. Sic nos existimet homo
ut ministros Christi etc. Item nota quod sicut in unitate templi vel tabernaculi reputabatur unitas dei vel ecclesiae. sic etiam in distinctione templi vel tabernaculi
reputabatur distinctio eorum quae sunt deo subiecta et quibus in dei venerationem consurgit. Distinguebatur autem tabernaculum in duas partes. in unam quae vocabatur
sancta sanctorum quae erat occidentalis et alia quae vocabatur sancta quae erat ad orientem. et iterum ante tabernaculum erat atrium. Item sancta distinguebatur
a sancta sanctorum quodam velo quod quatuor coloribus erat distinctum scilicet bysso purpura cocco bis tincto et iacincto. Intra autem tabernaculum id est in sancta sanctorum
solus summus pontifex semel in anno intrabat. In tabernaculum vero exterius id est in sancta intrabant sacerdotes cotidie. non autem populus qui solum ad
atrium accedebat. per exterius tabernaculum quod dicitur sancta significatur status veteris legis ut dicit Apostolus ad Hebr. 9o quia ad id tabernaculum semper intrabant
sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. per interius vero tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum significatur vel caelestis gloria vel etiam status spiritualis novae
legis qui est quaedam inchoatio futurae gloriae. in quem statum nos Christus introduxit. quod figurabatur per hoc quod solus summus sacerdos semel in anno intrabat
in sancta sanctorum. Hebr. 9o. Christus assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum id est non huius creationis neque per sanguinem hircorum
aut vitulorum sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta, aeterna redemptione inventa. Velum autem reputabat occultationem spiritualium sacrificiorum in veteribus
sacrificiis. quod velum erat quatuor coloribus ornatum. bysso quidem ad significandum carnis puritatem. purpura ad denotandum passiones quas sancti pro deo sustinuerunt.
cocco bis tincto ad designandum geminam caritatem. dei scilicet et proximi. iacincto vero figurabatur meditatio caelestis. Ad statum ergo veteris legis
alia [illegible] sacrificia corporalia [illegible] quae in atrio offerebant sacerdotes. vero [illegible] sacrificiorum
alter se populus habebat et alter sacerdos. Nam populus ipsa sacrificia corporalia considerabat. quae in atrio offerebantur. Sacerdotes vero [illegible] sacrificiorum
considerabat. habentes fidem magis explicitam de mysteriis Christi. et ideo intrabat in interius tabernaculum quod ab velo distinguebatur ab atrio quia
quaedam erant velata populo circa mysterium Christi quae sacerdotibus erant nota. Christi vero passione velum templi scissum est. quia mysteria revelata sunt. [illegible]
Ubi per [illegible] nobilior pars orbis sit oriens et tabernaculum fuit institutum ad cultum et orationem dei. quae dispositio fuit magis versus occidentem
propter quod omnes gentiles in reverentia solis
quod versus orientem [illegible] sed [illegible] ut versus occidentem fuit introducta in lege ad excludendum ydolatriam. Nam omnes gentiles in reverentia solis
adorabant ad orientem. Unde dicitur Ezech. 8. quod viri quidam habebant dorsa contra templum domini et facies ad orientem et adorabant ad ortum solis
ideo ad hoc excludendum tabernaculum habebat sancta sanctorum ad occidentem ut versus occidentem adoraret. Ratio vero figuralis potest esse quia totus status
[illegible] tabernaculi prioris ordinabatur ad figurandam mortem Christi quae fuit occasio sicut in [illegible] ascendit super occasum Dominus nomen illi.
Cant. 2o. Surge propera amica mea. Sicut dicit sponsa ut surgat et properet haud dubium quin ad amorem
Dei super omnia. Ut velle et arta [illegible] contemplationis et casta ut mente quam divino igne vehementer succendit tanto intus repleat zelo ac desiderio acquirendi deo quem [illegible] diligat. ut omni contemplationis studio praedicationis libentissime intermittat et rursus posita vota aliquis contemplare
gustu in hac parte tanto ardens vadat in [illegible] quanto se fructuosius intermisisse meminerit et hic supposito contemplationis gustu valeat
ad conquirenda lucra polita alacritate recurrat. Hoc est placet dilectio sed in sponsa necessitudo fratrum et nunc praedicationis etc. Et quod dicitur Col. 6.
Ezech. 3. surge egredere in campum. Christus qui seminat semina sua [illegible] loquuntur plagas eius. Et sicut dicitur in domesticis [illegible] 6.
Dicit ibi Et vidi et quatuor animalibus etc. posita loci [illegible] angeli notificatione et angelorum [illegible] ad infundendas plagas describit
subiecti praeparationem infundendi plagas eius collationem et impiorum [illegible] et templum impletum est fumo etc. [illegible] ad primum dicit Et unum ex quatuor animalibus
dedit septem angelis septem phialas aureas plenas iracundiae dei viventis in saecula saeculorum. Super hoc Gregorius in omelia 4ta super Ezech. quatuor animalia sancta quatuor [illegible]
evangelistas designant quorum unusquisque libri exordio testatur. Nam quia ab humana generatione coepit merito per hominem Matthaeus quia per clamorem in deserto
per leonem Marcus quia a sacrificio exorsus est bene per vitulum Lucas. quia vero a divinitate verbi coepit digne per aquilam significatur Iohannes. Gregorius super Ezech. etc.
Et quia omnes electi sunt membra redemptoris nostri. ipse autem redemptor noster caput est omnium electorum. per hoc quod membra eius figurata sunt nihil obstat si etiam
in his omnibus et ipse figuretur. Ipse enim unigenitus dei filius veraciter factus est homo. ipse in sacrificio nostrae redemptionis dignatus est mori ut vitulus.
ipse per virtutem suae fortitudinis surrexit ut leo. ipse etiam post resurrectionem suam ascendens ad caelos in superioribus est elevatus ut aquila. Totum ergo
simul est nobis qui et nascendo homo et moriendo vitulus et resurgendo leo et ad caelos ascendendo aquila factus est. Et secundum hoc per unum ex
quatuor animalibus secundum Hugonem dominus Iesus Christus significatur. Vel quia factus est homo in incarnatione et nativitate. ut vitulus in passione ut leo in resurrectione et ut aquila in ascensione
vel quia in ecclesia et in omnibus electis atque in via dei perfectis relucet plenitudo vitae Iesu Christi. Ezech. primo similitudo hominis erat in eis. Super quo Gregorius
omelia 3a dicit quia nullo loco homo describitur nisi ille de quo dicit Apostolus quia cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo sed semetipsum
exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Philip. 2o. Sancta itaque animalia ut surgere ad volandum sancti valeant
ad illius hominis similitudinem tendunt. Sancta enim non essent si illius hominis similitudinem non haberent. Unumquodque in eis de virtutibus praedictis quamquam de mansuetudine ipse
quamquam de zelo rectitudinis quamquam de custodia humilitatis quamquam de fervore caritatis. Sed ab ipso fonte iustitiae et ab ipsa radice mansuetudinis
et ab ipsa virtute iustitiae id est a mediatore dei et hominum domino Iesu Christo traxerunt. Illius hominis plenitudinem sicut Paulus hic demonstrat dicens [illegible]
mei estote sicut et ego Christi. Ad cuius etiam similitudinem nos admonet dicens primus homo de terra terrenus secundus homo de caelo caelestis. Sicut portavimus
imaginem terreni, portemus et imaginem eius qui de caelo descendit. Sancti etenim quisque ad tantum ad similitudinem illius hominis ducuntur inquantum vita
sua redemptoris imitatur. Nam ab eius mandatis et operibus discordare quid est aliud quam a similitudine longe discordare. Et ibi multa dicit.
Istud ergo unum ex quatuor animalibus scilicet Iesum Christum qui dedit potestatem ecclesiae praedicatoribus secundum Hugonem et quae omnes praedicavit. Unum ergo ex
quatuor animalibus id est Iesus Christus ab evangelistis praedicatus et in quatuor animalibus praefiguratus, dedit septem angelis id est universis praedicatoribus, septem phialas id est
universas sacrae scripturae intelligentias aureas id est sapientia plenas, quia per aurum sapientia designatur. Unde Hugo. Bene phialae quas accipiunt, aureae
describuntur quia ut praedicationis officium implere possunt sapientiae fulgore caelitus illustrantur. Phialae vero dicuntur vasa patula ad portandum vel
ad oleum retinendum. ab hyalum quod est vitrum. Unde phiala quasi hyala quia olim de vitro fiebat ut dicit Ysidorus Ethimologiarum libro 20 c. 1. Et
ut dicit Papias. Fiale sunt ampla vasa et clara. et sunt duas propter amplius scilicet vitae et sapientiae propter figurae reputationem. Sunt enim fiale
clausae deorsum et apte sursum sicut praedicatores intelligi. debent esse apta ad caelestia et clausa ad terrena. Vel aliter secundum Hugonem per istud animal unum
ex quatuor quod dedit septem angelis septem phialas, possumus intelligere coetum et ordinem apostolorum a quo subsequentes acceperunt auctoritatem
divinae praedicationis et quorum uniformi testimonio et quatuor auctoritas quatuor evangelistarum firmo roborantur ut ait Richardus. qui apostolos non solum alios

baptisabat, sed et ordinabat et phialas; quia potestatem committebat et in loco suo sedere faciebat. Sic Petrus Clementi, Linum atque Cletum, quibus et prelatis ligandi atque solvendi tradidit, quam a domino receperat, et in cathedra sua sedere compulit. Quod et usque modo agitur, cum per episcoporum manum in civitatibus presbiteri [illegible] constituuntur. Et sic hec per quatuor animalia designantur primi predicatores qui fidem Christi que in quatuor evangeliis continetur per quatuor mundi partes seminaverunt. Unde Gregorius super Ezechielem omelia 2a: Non immerito per quatuor animalia perfectorum omnium numerus exprimitur, quia ea que in eorum modo perfecti sunt perfectionis sive rectitudinis per eorum vitam ostenderunt, quorum quilibet est homo per iustitiam quia solus homo inter alia animalia rationalis, vitulus vel bos per carnis mortificationem, leo per fortitudinem, aquila per prudentiam vel contemplationem. Unde Gregorius ubi supra omelia 3a: Cum iustus quisque per rationem homo, per sacrificium mortificationis sue vitulus, per fortitudinem securitatis leo, per contemplationem vero efficitur aquila. Recte per hec quatuor animalia signari unusquisque perfectus prelatus et subditus. Quod ideo dicimus ut ea que de quatuor animalibus dicta sunt generaliter ad perfectorum singulos demonstremus. Et sic hic est sensus litere. Et unum de quatuor animalibus, id est unitas et concordia quatuor evangelistarum et omnium posteriorum predicatorum, dedit septem angelis, id est posterioribus universis, septem phialas, id est aureas, universitas sacre scripture sensus et intellectus quos de predicatoribus primitivis, scilicet de cetu apostolorum et aliorum perfectorum, omnes predicatores originem acceperunt et quod suis temporibus predicant ab illis didicerunt. Que quidem divine predicationes dicuntur fiale propter amplitudinem calicis, vel quia clause sunt misteria et apte simplex. Et dicuntur aureae propter latitudinem sapientie et caritatis quam continent. Unde figurantur per scyphos aureos Salomonis, de quibus 3 Regum 7o, et per scyphos et urceolos in ministerio ad vina fundenda. Subditur in littera: plenas iracundia Dei, id est vindicta quam docent imminere peccatoribus effundendam in [illegible]. Cum supra 5to dicitur de 24or senioribus quod habeant phialas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum, quid est quod hic dicitur de septem angelis quod acceperunt septem fialas plenas iracundia Dei, cum ibi sint septem angeli qui et 24or seniores, scilicet omnes perfecti pastores? Unde [illegible] quod hoc est ideo, quia videlicet in illorum doctrina est plena salus electorum et est plena reprobatio dampnatorum, et unde illi vita inde isti capiunt mortem. Unde dicit apostolus 2 Cor. 2o: Christi bonus odor sumus Deo in his qui salvi fiunt et in his qui pereunt; aliis sumus odor vite in vitam, aliis odor mortis in mortem. Hic est quod in [illegible] vaticinatur Symeon et ipse Salvator: quibusdam positus est in ruinam, quibusdam autem in resurrectionem, Luc. 2o. Unde multiplex est phiala, scilicet devotionis que flagrat puritate, de qua supra 5to quod 24 seniores ceciderunt coram agno habentes cytharas et phialas plenas etc. Est et phiala pinguissima, et hic vel butyrosa, que flagrat pietate, de qua Iudicum 5o: Aquam petenti lac dedit et in phiala principum obtulit butyrum. Est et phiala [illegible] que fulget caritate, de qua dicitur hic quod est aurea et plena iracundia Dei. Nam verba sacre scripture plena sunt caritate ad quam vocant peccatores, et plena sunt iracundia Dei a qua revocant, vel quam plene effundendam [illegible]: Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt etc. Et Ieremie 36: [illegible] furorem et effunde iram tuam. Sic [illegible] unum de quatuor animalibus dedit septem phialas aureas plenas iracundia Dei, id est predicationes denuntiantes super reprobos vindictam Dei, quia scilicet corripiunt impios et [illegible] vindictam Dei. Supra 8: Audivi vocem unius aquile volantis per medium celi et dicentis magna voce: Ve, ve, ve habitantibus in terra. Dei viventis in secula seculorum, id est eterni et immutabilis, ut expositum est supra 4o. Per quod notatur potentia punitionis, quia potest punire per omne tempus, quia immutabilis. In hoc notatur quod vindicta non est transiens sed perpetua. [illegible] Deus quoque dicitur zelans, iratus, penitens, misericors et prescius, ad [illegible] zelus, ira, pena, misericordia, prescientia possit esse in eo. Hec enim omnia absque [illegible] in illis qualitatibus [illegible] sunt. Deus ad nostre infirmitatis verba descendit, ut quasi quibusdam nobis gradibus factis et notis nobis positis per ea que nobis vicina conspicimus ad summa eius ascendere quoque valeamus. Zelans enim dicitur quia cum irata mente castitatem custodit uxoris. Iratus dicitur quia furore animi contra puniendum vicium accenditur. Penitens dicitur quia id quod fecit displicet et conversus mutando aliquid aliud facit. Misericors dicitur quia pietate ad proximum movetur. Misericordia autem a misero corde vocata est, eo quod unusquisque intuetur quempiam miserorum atque ei compatiens, dum dolor animum tangit, ipse cor miserum facit ut eum a miseria liberet cum intendit. Prescius dicitur quia unamquamque rem antequam veniat videt et id quod futurum est prius quam presens est previdet. Deus ergo quomodo zelans est, qui in custodia castitatis nullo mentis cruciatu tangitur? Quomodo irascitur, qui in ulciscendis vicijs nulla perturbatione animi commovetur? Quomodo est penitens, qui id quod semel fecit nequaquam se fecisse dolet? Quomodo hic misericors, qui cor miserum non habet? Quomodo prescius est, dum nulla nisi que futura sunt presciantur? Et scimus quia Deo futurum nichil est, cuius numquam oculos preterita ulla sunt, preterita non transeunt, futura non veniunt. Quippe quia omne quod nobis fuit et erit in eius conspectu presto est, et omne quod presens est sicut potius quam prescitur. Et tamen dicitur zelans, Deus iratus, penitens, misericors et prescius. Ut quia castitatem anime uniuscuiusque custodit, humano modo zelans vocatur, quamvis mentis cruciatu non tangitur. Et quia culpas punit, dicitur irasci, quamvis nulla animi perturbatione moveatur. Et quia ipse immutabilis id quod voluit mutat, penitere dicitur, quamvis rem mutet, consilium non mutet. Et cum miserie nostre subvenit, misericors vocatur, quamvis miseris subveniat et cor miserum numquam habeat. Et quia ea que nobis futura sunt videt, quamvis ipsi presto sunt, prescius dicitur, quamvis nequaquam futurum previdet quod presens videt. Nam et quecumque sunt non in eius eternitate ideo videntur quia sunt, sed ideo sunt quia videntur. Dum ergo ad verba mutabilitatis nostre descendit, operis quibusdam gradibus factis ascendat quantum potest ad incommutabilitatem Dei, ut videat sine zelo zelantem, sine ira irascentem, sine dolore et pena penitentem, sine miseria miserentem et sine previsionibus prescientem. Et sequitur ultra post capitulo, scilicet operatio et obstinatio reproborum, que patet in hoc [illegible] quia sancti et electi erunt apta divina iudicia que timebunt, et sacre scripture secreta que credent, et eorum misteria que revelabuntur. Reprobis autem erunt omnia clausa propter nequitiam et infidelitatem eorum, quia nunquam eis revelabuntur. Unde dicit: Et impletum est templum, id est ecclesia vel scriptura, fumo, id est obscuritate et ignorantia, scilicet quantum ad reprobos, ne possint videre et intelligere misteria ecclesie, sacre scripture et iudicia Dei, nec recipere predicationes divinas vel cor eorum convertere. Ysaie 6: Excecata cor populi huius. Et [illegible] 29: Erit vobis visio omnium sicut verba libri signati. Johannis 3o: Testimonium eius nemo accipit, scilicet infidelium, que tamen bonis et iustis erunt apta, quod fiet virtute divina sic [illegible] sua voluntate et iustitia faciente. Unde sequitur: A maiestate Dei et de virtute eius, hec iuste et misericorditer disponente. Ita quod hic et capitulo 4o ponitur per idem. Vel maiestas Dei refertur ad revelationem que fit bonis, virtus ad clausionem que fit malis. Unde dicitur Ysaie 22: Dabo clavem domus David, et aperiet, scilicet quo ad bonos, et claudet, scilicet quo ad malos. Et hoc est quod dicitur supra 3o: Hec dicit qui habet clavem David, qui claudit et nemo aperit etc. Et nemo, scilicet de numero reproborum, poterat intrare in templum, id est in ecclesiam per fidei susceptionem, vel in sacram scripturam per veram intelligentiam misteriorum eius. Nec mirum: excecavit enim eos malicia eorum, ut dicitur Sapientie 2o. Donec consummarentur septem plage septem angelorum, id est donec omnes eorum pro tunc, vel id est donec implerentur omnes minationes predicatorum de malis puniendis et in infernum detrudendis. Tunc enim experientia penarum faciet eos intelligere quod modo contempnunt audire, quia, sicut dicit Gregorius in omelia de divite epulone, pena oculos aperit quos culpa vel prosperitas claudit. Unde tunc penas agentes et per angustiam spiritus gementes dicent illud Sapientie 5to: Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam; erravimus a via veritatis, et lumen iustitie non luxit nobis, et sol intelligentie non est ortus nobis etc. Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra etc. Hec est confessio reproborum in inferno, sed nimis sera et infructuosa, quia, ut dicitur Ecclesiastici 17: A mortuo quasi nichil perit confessio. Propter quod Sapiens consulit ibidem: Convertere ad Dominum et relinque peccata, precare ante faciem Dei et minue offendicula. Revertere ad Dominum et avertere ab iniustitia tua, et nimis odito execrationem, et cognosce iustitias et iudicia Dei, et sta in sorte propositi et orationis altissimi Dei. In partes vade seculi sancti cum vivis et dantibus confessionem Deo. Non demoreris in errore impiorum; ante mortem confitere. Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis, et laudabis Deum et gloriaberis in miserationibus eius. Vel nemo, scilicet malorum, poterat nec poterit intrare in templum, scilicet celestis glorie, donec consummarentur septem plage septem angelorum, id est donec mali erunt perfecte puniti, sicut perducunt septem angeli, id est prelati universi. Sed nec post poterunt intrare, donec enim hic ponitur inclusive, scilicet in perpetuum. Sic Iob [illegible]: donec impleatur os tuum risu etc. Et Mathei 1: Non cognovit Ioseph Mariam donec peperit filium suum primogenitum, id est nunquam, nec ante nec post. Sic et dicitur de Heli primi Regum 3 quod non poterat videre lucernam Domini donec extingueretur. Alio sensu hec [illegible] per templum figurantur insinuata corda simplicium [illegible] de iudiciis Dei, quibus videtur iniustum quod Deus omnipotens reprobos in hac vita permittit regnare et omni honore et divitiis et sanitate corporis vigere, econtra sanctos suos patitur puniri, cruciari, lapidari, ustulari et per varia tormenta patenter vitam finire, neque unquam sunt in sua vita quietam habere. Sicut verbi gratia Nero impiissimus imperator, qui et matrem suam occidit et uxorem et alia innumerabilia mala perpetravit, imperabat toti orbi; Petrus vero princeps omnium apostolorum ab eo tentus est et crucifixus, et Paulus magister omnium gentium, qui plus omnibus laboravit

est etiam ab eo decollatus per fumum vero fiunt caecitas ignorantiae quo replentur talium corda qui nesciunt considerare quod deus illis ut filiis
liberalitate est daturus ideo quod permittit eos affligi ad tempus ut prius modo tunc illo latentur in tempore in quo per aut peccata mei pene
moti sunt pedes pene effusi sunt gressus mei quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns Et Abacuk primo Quare respicis peccatores   *contemptores*
et taces conculcante impio iustiorem se. Sed ut dicit lira hic fit a maiestate et virtute nam secundum Haymonem multum est magna virtus dei quod sustinet
per longum malum ut sit imperator et dominus totius orbis et ut eius electi mala patiantur ab illo. Sapientia enim dei est omnia ordinare ad bonum
et bene uti malis reproborum sicut nequitia eorum est male uti bonis operibus dei ut ait Augustinus epistola 21. Et nemo secundum talium inferiorum
poterat intrare in templum id est perscrutari subtilitatem divinorum iudiciorum donec consumarentur septem plagae septem angelorum id est donec omnis
ecclesiae praedicatio finiretur aut Haymo. Cum autem consumatae fuerint septem plagae septem angelorum id est tunc accepit omnis ecclesiae praedicatio et venit
Christus ad iudicium ut reddat unicuique iuxta opera sua tunc manifestabuntur ista omnipotentis dei iudicia quae nunc sunt occulta cum et reprobi
qui hic honore et dignitatibus pollent ducentur ad supplicium et iusti autem qui in hoc seculo tormenta sustinuerunt atque supplicia ab illis illata
fuissent ad regnum sempiternum Et per talium namque personam peccata et [illegible] ut cognoscerem secundum subtilitatem iudiciorum divinorum sed hic
labor est ante me donec intrem in sanctuarium dei et intelligam in novissimis eorum. Vidit vos qui habent phialas aureas intrant in templum
dei quando considerant et perspiciunt iudicia dei omnipotentis et cognoscunt cuncta iusta esse [illegible] et sciunt istorum tormenta quae in praesenti [illegible]
et divitias tenent et illorum praemia qui hic tribulantur et divitias aliorum sustinent Et ideo hoc quod dicitur nemo poterat intrare in templum referendum
est ad eos qui dei omnipotentis iudicia reprehendere conantur. Dicitur est et secundum peccata non est qui faciat bonum non est usque ad unum Et illud
Johannes 3o de Christo loquitur testimonium eius nemo accipit et subdit Qui autem accepit eius testimonium signavit quia deus verax est quia videlicet sunt nonnulli
qui nec testimonium eius recipit sed sunt miseri in dei Et item sunt nonnulli qui accipiunt testimonium eius et sciunt quia deus verax est Sic ergo in hoc
loco intelligendum est secundum Haymonem quod dicitur nemo poterat intrare in templum nemo scilicet eorum qui divina iudicia reprehendere conantur et contra ea murmurant
Vel aliter secundum Haymonem et Bedam et alios expositores per templum possunt figurari corda electorum per fumum vero compunctio cordium vel confessio peccatorum
cum videlicet compunguntur corda et plorant peccatorum ex intimis usque ad effusionem lacrimarum Impletur ergo templum fumo quando corda contrita sacri
[illegible] implent prius lamento Ubi [illegible] Audit peccator ad loquentem plorem et dicentem quod apostolus dicit neque adulteri neque fornicatores
neque [illegible] regnum dei possidebunt Dum hoc audit et considerat quae tormenta gehenna sibi imminent compunctus corde effundit fumum
id est compunctionem cordis dum lacrimis constituit peccatum suum Sic enim fumus procedit incendium sic flammam caritatis procedit confessio peccatorum quia videlicet ex
confessione peccatorum et compunctione cordis nascitur ignis caritatis prius enim hoc confitetur peccatum suum postea incipit ulterius diligere deum et proximum
Et hoc fit a maiestate et virtute dei quia videlicet deus sua virtute et maiestate illuminat cor illius ut agat paenitentiam qui in cordibus hominum
gignit confessionem peccatorum Unde psalmista canit Deus Confessio et magnificentia in conspectu eius Et alibi Qui tangit montes et fumigant id est mentes hominum
elatorum et superborum respectu sue misericordie compungit et lamenta fletus quod prius protulerunt sicut respexit petrus et egressus flevit amare. Luc. 22
Et quamvis ita sit nemo tamen potest intrare in templum id est nemo potest esse securus de sua conscientia utrum scilicet indulgentiam et remissionem
peccatorum suorum sit consecutus ignorat enim utrum odio vel amore dignus sit Ecclesiastes 9. donec finiantur septem plagae septem angelorum
id est donec omnis praedicatio sanctae ecclesiae tempus ad finem accipiat quod tunc fiet cum venerit Christus reddere unicuique homini secundum opera sua. Ecce dictum
quod fumus aliquando accipitur in malo scilicet pro caligine ignorantiae vel caecitate Ysaiae 6. Impleta est domus fumo et [illegible] ab aquilone   *ffumus*
fumus veniet Item fumus dicitur diabolica temptatio Job [illegible] de naribus eius procedit fumus Item fumus aliquando dicitur concupiscentia [illegible] caliginis
[illegible] illuminans [illegible] Sic acetum dentibus et fumus oculis sic piger his qui miserunt eum Item fumus dicitur etiam damnatorum supplicium [illegible]
fumus tortorum eorum in secula seculorum Item dicitur fumus in bono secundum cordis compunctio vel peccatorum lamentabilis confessio ut dictum est supra Item fumus
dicitur fidei [illegible] illuminatorum [illegible] fumus eius coperuit omne genus demoniorum Item dicitur fumus fervor elevate orationis super [illegible]
ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum coram deo Canticum 3 Que est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi de hoc fumo [illegible] super Ezechiele
omnem [illegible] multum Item dicitur fumus signum divine condescensionis sicut 3 Regum 8 dicitur quod nebula implevit domum domini ad designandum presentiam dei
acceptantis devotionem Salomonis et populi. Sic in proposito secundum Nicolaum lirani deus premendo reprobos condescendit electis Et quod dicitur Et nemo
poterat intrare in templum secundum eundem illud et quod dicitur 3 Regum 8 et non poterant sacerdotes stare quia scilicet repleverunt propter reverentiam
presentiae dei per hoc ergo quod dicitur Et nemo poterat intrare in templum etc designatur secundum eum quod institutionem ecclesiae reverenter [illegible] debebat [illegible] ad
deum ut implerentur plagae super inimicos ecclesiae ut sic liberi possent ecclesiastici ad celebrandum officium divinum sublato impedimento infidelium.

Et audivi vocem magnam de templo dicentem septem angelis Ite et effundite septem phialas irae dei in terram   *Cap. xvi*

Et abiit primus et effudit phialam suam in terram Et factum est vulnus saevum ac pessimum in homines qui habent caracterem
bestiae et eos qui adoraverunt ymaginem eius | Capitulum xvi Et est sexta pars prologi quinte visionis in qua describitur visio septem vel dispositio angelorum habentium plagas sive phialas septem hic debat de effusione vel inflictione
[illegible] id est dominatur [illegible] reproborum per praedicationem [illegible] tempore antiquo Et intelliguntur septem angeli per quos septem ordines [illegible] in septem
statibus ecclesiae designantur Et septem phialae per quas intelliguntur qualiter [illegible] [illegible] seu [illegible] penarum Et septem loca per que
[illegible] reproborum fiat et hoc secundum distinctionem septem capitalium viciorum Et septem effusiones in quibus designatur [illegible] reproborum [illegible]
Et dividitur istud capitulum in duas partes in prima ponitur de ipsa effusione vel inflictione [illegible] [illegible] 24. Excepti [illegible] ibi Et abiit primus etc
Circa primum dicit Et audivi secundum auditum interiorem de quo dicit propheta audiam quid loquatur in me dominus deus vocem id est divinam inspirationem vel angelicam
admonitionem magnam id est magna praecipientem de templo id est de occulto misterio vel id est [illegible] dicentem septem angelis id est universis ecclesiae praedicatoribus
Unde Haymo vox ista vox est omnipotentis dei Que recte magna dicitur quia magna praecipit Templum autem est ecclesia sancta. Porro septem angeli sunt praedicatores universi   *de quo dicitur [illegible] de praedicatoribus [illegible]*
de templo fit magna vox ad angelos quia de ecclesia loquitur Christus praedicatoribus hic etc qui dicuntur septem quia debent habere septem dona spiritus sancti et
septem virtutes tres theologicales et quatuor cardinales Item septem peccatorum mortalium notitiam ad eorum detestationem Item septem sacramenta quo ad
eorum dispensationem Item septem [illegible] [illegible] augmentationem de quibus Job 5 In sex tribulationibus liberabit te et in septima non tanget te malum
Et significatur per septem mulieres de quibus dicitur Ysa. 4o Apprehendent septem mulieres virum unum id est septem [illegible] [illegible] [illegible]
Dicuntur autem praedicatores angeli [illegible] [illegible] testimonium cordis et corporis Unde in veteri lege sacerdotes cingebantur balteo circa pectus et femo
ralibus circa renes ut habetur Exodi 28. Sic et sacerdotes circa [illegible] in ministerio sacri altaris duobus cingulis praecinguntur Uno qui ab humerali
descendens per collum in pectore cancellatur et per humeros ducitur postea circa pectus rotunditur ut ibi ligetur per quod ostenditur [illegible] cordis
Per humerale namque fiunt fides que sub velamine videtur sicut dicitur 1 Cor. 13 videmus nunc per speculum in enigmate. Per ligaturas vero descendentes
ab humerali fiunt due partes fidei quia de duobus principaliter est fides scilicet de divinitate et humanitate Christi. Unde cum sacerdos induit humerale fiat
sicut habere sinceram et firmam fidem de divinitate et humanitate in corde et ore per confessionem quod fiat in hoc quod ligature per collum ducuntur et
super pectus ad invicem coniunguntur quod autem ille ligature per humeros ducuntur designatur quod debent ostendere fidem et operibus Et quod ligature
ducuntur ad umbilicum et ibi colliguntur fiat quod fides in eis operatur castitatem cordis Unde [illegible] fides [illegible] [illegible] [illegible]

Alio vero cingulo precingitur circa renes vel super renes quo alba perstringitur ne defluat in terram per quod figuratur castitas corporis qua frenatur incontinentia sicut dicitur ibidem sicut Ysaie xi Erit iustitia cingulum lumborum eius. Tunc quando iusti quasi fiunt ne alba id est continentia defluat super terram id est ne pulverem terrene glorie vel avaricie in se colligat. Secundo predicatores dicuntur angeli propter officium contemplationis et administrationis quod sicut habent/ita semper in contemplatione videt deum velle sicut operantur in administratione. Daniel vii Milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. Matthei 18 Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. Ubi Glossa dicit quod angeli quocumque vadant numquam a dei contemplatione recedunt. Sic predicatores debent divina voluntate inspicere contemplando ut postea doceant predicando. Quemadmodum monstratum est Exodi 25 Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Unde antiqui sacerdotes legales induebant tunicam iacinctinam que colore celeste habet. Et eorum sacerdotes induuntur casula que est ex omni parte rotunda et in medio modicam habet aperturam per quam caput velatum generali est dicitur. Unde significat eorum contemplationem que fidei firmitate regitur. Tertio pastores dicuntur angeli propter custodiam hominum commissorum. Psalmus Angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis. Sic pastores debent esse solliciti in custodia gregis divina eis commissi. Canticorum 3o En lectulum Salomonis lx fortes ambiunt ex fortissimis Israel omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ysaie 62 Super muros tuos Ierusalem constitui custodes tota die et tota nocte. Propter quod beatus Bernardus in sermone de adventu domini de se faciens exclamat sic inquiens Quid ego infelix quo me vertam si tantum thesaurum si margaritas vel commissas si precioso illud depositum quod Christus sanguine suo proprio carius iudicat contingit negligentius custodire. Si stillantem in cruce domini sanguinem collegissem essetque repositum coram me in vase vitreo quod et portare sepius oporteret quem animum haberem essem in discrimine tanto. Et certe illud servandum recepi pro quo mercator non imprudens ipsa utique mercator sapientia sanguinem suum dedit. Ita ecce tu securus ero si debitam exhibebo custodiam et disciplinam. Actuum xx Attendite vobis et universo gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine suo. Quarto pastores dicuntur angeli propter officium missionis. Angelus enim nomen est officii non nature et in persona ut mittuntur sive missi. Unde psalmus Qui facit angelos suos spiritus id est qui eos qui per se sunt spiritus facit angelos quod dicitur Hebreorum primo Omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Et de predicatoribus dicitur Malachie 2o Labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem ex ore eius requirent quia angelus domini exercituum est. Et Romanorum x Quomodo predicabunt nisi mittantur. Propter quod in libro dicitur septem angelis id est universis predicatoribus. Item quod non vos ad predicandum ingeritis nisi missi. Item non tamen pedibus corporis quam mentis qui sunt intellectus et affectus de quibus Canticorum 4o Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis id est in sanctorum exemplis et scripturarum testimoniis filia principis id est anima fidelis. Et Ysaie 52 Quam pulchri super montes pedes annunciantis et predicantis pacem annunciantis bonum predicantis salutem. Et effundite septem phialas ire dei id est aperte denunciate. Quas predicatores comminantes iram dei in terram id est super omnes terrenos. Unde Beda Data est potestas omnem iudicium irrogare dampnandi et absolvendi quosque. Et est notandum quod primo dicit Ite deinde effundite. Debent enim predicatores ire viam veterem deserendo se a mundanis elevando de virtute in virtutem proficiendo celestia desiderando. Job 38 Numquid mittes fulgura et ibunt et revertentia dicent tibi Assumus. Super quo Gregorius 30 moralium dicit Fulgura ex nubibus exeunt sic mira opera ex sanctis predicatoribus ostenduntur qui recto nubes vocari solet quia verbis pluunt et miraculis choruscant. Vadunt ergo fulgura cum predicatores sancti miraculis choruscant et superna reverentia auditorum corda transfigunt. Revertentia vero dicunt assumus cum non sibi sed deo viribus tribuunt quicquid se fortiter egisse cognoscunt. Psalmus Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Iohannis 15 Posui vos ut eatis et fructum afferatis. Actuum v Ibant apostoli gaudentes. Ysaie 18 Ite angeli veloces. Et sic euntes debent effundere phialas ire dei id est aperte denunciare pravorum corda timore concucientes de iusticia dei terrentes gehennalia supplicia comminantes hominibus terrenis id est terrena amantibus. Sic fraenabat Salvator Matthei 23 Ve vobis scribe et pharisei ypocrite. Ysaie 3o Ve impio in malum. Contra de adulatoribus dicitur Ysaie ix Et erunt qui beatificant populum istum seducentes et qui beatificantur precipitati. Pro quibus dictis patet quod predicatores et prelati qui sacre meditationis studio vacant velut in templo sedentes de veritatis pabulo quod intus dulcedine inveniunt subditos pascere debent de quorum ore verbum dei tanto dulcius auditur quanto eorum cor a sermonum gratia non videtur quia de ipsa vita sumunt quod per linguam proprio proferunt. Unde Gregorius omelia x super Ezechielem Qui vitam suam intus pensat et ex eo suo foris ammonendo alios edificat quasi in corde lingue calamum intinguit in eo quod manu verbi proximus exterius scribit. Hinc propter hoc in officio prelatorum notum est verbum predicatorum. Deuteronomii vi Erunt verba hec in corde tuo et narrabis ea filiis tuis. Hoc est enim verbum multum afferens fructum si tamen habeat modum debitum et sit iustitie contentum. De fructu verbi dicitur Proverbiorum 2 Si susceperis verba mea ut multiplicentur tibi anni vite tue. De modo debito dicitur Proverbiorum 16 Favus mellis verba composita. De iustitia dicitur Ecclesiastici 18 Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt et ipsi intellexerunt veritatem et iustitiam. Et Ysaie 45 Egredietur de ore meo verbum iustitie. Est autem fructus verbi quadruplex. Curat enim infirmitatem conservat sanitatem edificat caritatem et delectat ad suavitatem. Curat inquam infirmitatem. Quarti Regum 2o Sanate sunt aque iuxta verbum Helisei. Aque multe populi multi ut dicitur in Apocalypsi xvii quos sanat verbum dei ab infirmitate peccati quia ut dicitur in psalmo Misit verbum suum et sanavit eos et eripuit eos de interitionibus eorum. Sicut enim corpus subiacet infirmitatibus sic anima pluribus peccatis afficitur unde et corrumpitur celerius et sanatur difficilius. Sicut autem medici qui corpora curant medicaminum varietates et adiutoria diversa ponunt et aliud ex solo beneficio aeris naturalis aut ex beneficio sompni consequitur eger sanitatem sine labore medici. Ita secundum diversitatem infirmitatum spiritualium quaerenda est verborum diversitas et sermonum. Sed mirabile est dictu quam in remediis animarum solum verbum est medicina non aliud tamen non ferrum vel cauterium non sompnus vel aeris moderata temperies vel alia medicina nam per verbum et iacentem animam suscitamus et tumentem comprimimus et superflua resecamus et que videntur deesse supplemus. Matthei 8 Tantum dic verbo et sanabitur puer meus id est spiritus infirmatus. Neque enim herba neque malagma sanavit eos sed sermo tuus domine qui sanat omnia. Sapientie 16. Nam secundum Basilium sermo dei de superbis facit humiles de crudelibus pios iracundos reducit in mansuetudinem. Ociose lingue frenum et loquendi terminus adhibet. Rigidam nitide rusticitatis fraenat ut leves quosque ad gravitatem reducat ut ociose scurrilitatibus pareat ut magniloqui dissoluta flexus absurda se restringat ut vagos quoscumque catherva ypocrisi colligat ut indisciplinati moribus a sua se pravitate compescat. Est enim speculum anime ubi mens humana perspiciat intuens quod minus est impleat quod superfluum respuat quod oblicum dirigat quod rectum est custodiat et quod deforme deponat. Secundo verbum predicatoris conservat sanitatem. Deuteronomii 8 et Matthei 4 Non in solo pane vivit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Sicut enim pane naturali non conservatur corpus in sua sanitate/nec sine verbo predicationis anima. Sicut enim cernimus athletas videmus quod utuntur cibis congruentibus ut consueverunt in suis viribus ne per occasionem modice negligentie destituantur in eas vires corporee. Quod debet facere nisi pane verbi imponere qui corpus habent cuius custodie propter quod dicitur Actuum 19 Verbum dei fortiter crescebat et eorum confortabat. Tertio verbum predicatoris edificat caritatem. Iohannis 2o Qui servat verbum eius vere in eo caritas dei perfecta est. Propter hoc in fervore spiritus predicator et caritas in auditoribus roboratur. Ecclesiastici 48 Surrexit Helias propheta quasi ignis et verbum eius quasi facula ardebat. Hoc est ignis peccata consumens. Anima non affligens ardens suaviter desolans feliciter. Est enim carbo desolatorius ut dicatur quod verbum igitur inflamat concaluit cor meum intra me et in meditatione mea exardescit ignis. Hoc igne consumpta omni labe peccati et rubigine viciorum emundata et gloria senata sentitur subita quedam et insolita latitudo mentis et infusio luminis quod illuminat intellectum. Sicut calor in flamat affectum. Sed stante pariete ruinoso corporis radius iste claritatis non se infundit per aperta hostia sed per angusta foramina quia videmus nunc per speculum in enigmate contrariumque secundum modum vite perfectionis pietate. Quarto verbum predicatoris delectat

ad sanitatem. Eccli. 18 Nonne ardorem refrigerabit ros, sic verbum melius quam datum. Ros enim tempus reducit temperiem et in hora meridiana
tollit ardorem. Sic verbum predicacionis in animam inducit leticiam et consolacionem, temperans omnem inordinatam affectionem. Jer. 15 factum est
mihi verbum tuum in gaudium et consolacionem cordis mei. Hac enim indiget anima viatoris consolacione, quamdiu degit in hujus exilii peregrinacione;
sicut id Psalmista: cantabiles erant mihi justificaciones tue in loco peregrinacionis mee. Hiis enim tabescit rectum, sicut vino inebriatum, ut recordetur
oblivisciturque. Jer. 23 factus sum quasi vir ebrius et homo madidus a vino, a facie domini et a facie sermonum eorum. Sic ergo patet de fructu quem
quem affert verbum predicacionis, si tamen ut dictum est habeat modum debitum et sit mistice contentum, nam verbum doctrine debet habere modum debitum
non excessivum, prout dicit apostolus 1 ad Cor. 14. volo in ecclesia quinque verba loqui etc. precipue debet predicator quid, quo, cui, qualiter et quomodo loquatur.
Si enim unum horum defuerit, locucio apta non erit, ut dicit Beda super omne ... Consideret ergo quid loquatur, ut verbum veritatis
se sale gracie condiatur. Luc. 4 mirabantur de verbis gracie que procedebant de ore ejus. Verba gracie dicit, non superbie vel stulticie. Job 32 verba
illius non sonant disciplinam. Eccli. 32 Age correpciones tuas non in delictis neque in verbo superbo. Consideret etiam cui loquatur, quia sepe verbum
increpacionis una persona recipit, alia non admittit. Nam et verbum ... stulticia est ... qui salus fuit in nobis, virtus dei est 1 Cor. 1
Unde et verbum domini quidam utiliter suscipiunt, et quidam inutiliter proferunt. Prov. 25 Gloria dei celare verbum et gloria regum est investigare sermonem; sic enim e
contrario receptaculum verbum dei, quia ut dicit Eccli. 19 Sagitta infixa in femore canis, verbum in corde stulti. Consideret etiam quando loquatur, quia
sepe increpacio differtur, que post modum benigne suscipitur. Prov. 25 Mala aurea in lectis argenteis qui profert verbum in tempore suo. Sic enim fructus
ante tempus colligitur et perditur, sic verbo prolato non in tempore suo efficacia perditur vel non sentitur. Unde apostolus ... instruens de verbo predicacionis
2 Tim. 4 ... predica verbum, subiungit insta oportune importune; dicturus importune premisit oportune, quia verbum apud audientem sua
utilitate se destituit, si habere importunitas oportunitatem nesciat. Consideret et qualiter loquatur, quia sepe verba que unum ad similitudinem revocant
aliud volvant. Propter hoc dicit Eccli. 28 Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos, et attende
ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiancium tibi. Trutinanda sunt enim verba et ponderanda, et pro racione moderanda, que
appenduntur in statera. Verba enim sapientum statera ponderabuntur, ut ordinate omnia proferantur. Unde et Gregorius: sint leniter arguendi, ne si
asperius increpentur vel in desperacionem cadant vel forte frangantur. Impudentes autem apte dicunt et graviter increpari, quia si leniter arguentur
ad maiores culpas ex ipsa lenitate provocantur. Culpas enim suas non cognoscunt nisi per increpacionem, et eo si leves increpaciones fuerint
putant culpas leviores. Consideret insuper quantum loquatur, nam ut dicit Prov. 14 ubi verba plurima, ibi frequenter egestas. Sicut in arbore
parum est fructus ubi est foliorum ubertas. Eis enim qui multa ferre non possunt, quamlonge verbum protrahimus, in eis fastidium generamus. Unde
pauca verba sunt infirmis, magis quam audiat et retineat, et eorum corda dolore pungat. Quia enim multa retinere non possunt,
non omnia simul amittunt et implentur. Jo. 6 Intulerunt ... aures eorum et audire non possunt. et factum est illis verbum domini in opprobrium, quia
ut dicit Job 16 verba dilatant ultra finem debitum. Sit denique verbum predicacionis mistice contentum vel expressum, ut audiat virtutes et vicia,
gloriam et penam cum brevitate sermonis. De virtutibus continetur Act. 26 dixit Paulus: Non insanio, optime Feste, sed veritatis et sobrietatis verba
loquor. Tunc enim loquebatur de passione Christi, que sola misceada est ... unde producit virtutes ac informaciones. Hoc est verbum quod
dominus confert evangelisantibus virtute multa. Verbum quasi ignis ardens et quasi malleus conterens petras. De viciis Jer. 1 Ecce dedi verba mea
in ore tuo. Ecce constitui te super gentes et regna, ut evellas sive avaricia ... et destruas sive ... carnalium et dispergas sive
superbia elatorum, et dissipes sive invidia emulorum. Hii sunt enim quatuor reges gencium pugnantes contra quinque regulos Sodomorum, hoc est
quinque sensibus subditorum. De premiis Zacharias audivit ab angelis verba bona et consolatoria. Hebr. 13 ... sufferentes verbum solacii.
Sic enim solacium habet miser cum se de carceris ergastulo audierit liberari; sic electus gaudet immenso gaudio cum audit verba
de premiis que successura sunt eis. De penis 1 Reg. 3 Ecce verbum facio in Israel, quod qui audierit tinnient ambe aures ejus. Quis enim non
stupeat cum de die iudicii et penis reproborum cogitat? De quo Petrus ait: Celi qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni
reservati ad diem iudicii et perdicionis impiorum hominum. Hoc est verbum asperum: Ite maledicti in ignem eternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus
sive crudelissimis draconibus, qui animas illigabunt ... et revolucionibus inenarrabilibus. Unde recitat Petrus Damianus de quodam comite
qui dampnatus est, quia tenebat possessionem ecclesie. Quibus multa verba. In Theutonicis partibus comes quidam dives ac potens, sed quod in
illo ordine peregrinum est reperire, bone opinionis et innocentis vite, prout humana ... dicitur, ejus estimacione indicium. Ante decennium fere
defunctus est. Post cujus obitum quidam religiosus per spiritum ad inferna descendens prefatum comitem in supremo gradu cujusdam scale positum
videt. Videbat namque quod illa scala inter stridentes et crepitantes ultrices incendiorum flammas videbatur erecta, atque ad suscipiendos
omnes qui ex eodem comitatu in genealogia descendebant constituta. Erat autem tetrum chaos et immane baratrum in profunda dimersum, unde patres et
unde scala predicta surgebat. Hoc genere ordine succedencium ... ut cum quis eorum noviter accederet, primum interim
scale gradum teneret. Is autem qui illic repertus erat et alii quicunque omnes ad proximum gradum in ima descendebant. Cumque alii atque alii
ex eodem genere homines post carnis obitum ad prefatam scalam per tempora intervalla confluerent, et alii protinus recedentes ineffabilis iudicii
virtute ad inferiora migrabant. Planeque dum vir qui hoc contemplabatur, causam tam horrende dampnacionis inquireret et presertim cur
ille comes sui temporis puniretur, qui tam honeste tamque decenter vixisset, audivit quod propter quandam predii possessionem Metensis ecclesie quam
beato Stephano proavus ejus abstulerat, cum ipse iam decimus in hereditate succederat, omnes isti uno eodemque supplicio deputati sunt.
Et sic eos ad peccatum non dispar avaricie culpa coniunxit, ita nichilominus ad perferendas atroces incendiorum penas que supplicium copulavit. Hic
hoc etiam in iniusti possessores adiciat, et subtiliter caveat ne dum se de redditibus ecclesie saciat, voraces post modum flammas
medullis suis depascat. Hec angeli septem id est predicatores viriliter dicunt eis denunciare, sicut quod eis de templo precepit magna voce, cum dicit: Ite
et effundite septem phialas ire dei in terram, id est terrenis et peccatoribus denunciate penas eis debitas secundum numerum et mensuram peccatorum.
Dicitur ibi. Et abiit primus. Posita preparacione de septem phialarum effusione vel inflictione, subdit precepti execucionem. Et subdividitur in septem partes
modo in septem angelorum phialas effundencium super septem genera hominum vel secundum septem genera peccatorum. 2a ibi Et 2us effudit phialam suam in mare.
3a ibi Et 3us effudit phialam suam super flumina et super fontes aquarum. 4ta ibi Et 4tus effudit phialam suam in solem. 5ta ibi Et 5tus effudit
phialam suam super sedem bestie. 6ta ibi Et 6tus effudit phialam suam in flumen illud magnum Eufraten. Septima ibi Et 7us effudit phialam suam in aerem etc.
Adhuc prima in duo. Primo ponitur effusio phiale, secundo ... quod sequebatur ... ibi Et factum est vulnus sevum et pessimum etc.
Dicitur ad primum. Et abiit, id est preceptum obedivit, primus angelus, id est primus ordo predicatorum. Et effudit phialam, id est vindictam dei denunciavit
vel penam futuram quam ... est in terram, id est in eos qui sunt terrena diligentes, ut oportuit est super ... quo ... effunde
phialas, id est dampnaciones super peccatores, cum eorum sit ante indignacionem dei a populo ... Moyses dicit Exodi 32 Aut dimitte eis

hac noxa aut dele me de libro tuo. Unde conquerit Ezech. xiii. non ascendistis ex adverso neque opposuistis murum pro domo israel ut staretis in prelio in domo domini. Et alibi. Quesivi virum qui interponeret sepem et constaret oppositus contra me ne dissiparem eam et non inveni. Et ysaias lxiiii. cum deplorat dicit. Omnes nos cecidimus quasi folium. et iniquitates nostre quasi ventus abstulerunt nos. non est qui invocet nomen tuum qui consurgat et teneat te. ne vindictam infligas. Ad hoc potest dici quod phialas effundere potest tripliciter intelligi. Uno modo id est penas impiis ad iram invocare. sic fecit petrus dicens symoni mago. pecunia tua tecum sit in perditione. Alio modo dicuntur effundere penam et vindictam pro peccatis debitam eos denunciare quibus iudicium iam olim non cessat ut dicitur i pet. ii. Tercio modo dicuntur effundere non audientibus vel audire nolentibus inexcusabilitatem manifestare. Iohannis xv. Si non venissem et locutus non fuissem eis peccatum non haberent nunc autem excusacionem non habent de peccato suo. Primus ergo angelus est primus ordo predicatorum. Effusio phiale est predicacio imminentis iracundie dei. Primus autem per terram omnis multitudo reproborum exprimatur. de qua dictum est ad dyabolum in primordio. Terram comedes omnibus diebus. Gen. iii. Terra secundum haymonem et richardum per terram in qua prima effusa est phiala possumus intelligere iudeam que usque in finem immobilis permansit. de hac quippe terra dicitur Iob xxviii. Terra de qua oriebatur panis. in loco suo igne subversa est id est iudei a quibus prodeebat eloquium divinum peccato incredulitatis et igne invidie in loco suo occasi sunt. Unde gregorius xviii moralium. panem dare iudea consueverat que legis verba proferebat. quam videlicet legem quia iam intelligere atque complecti reprobi non poterant. ipsa ieremias in lamentationibus deplorat dicens parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis. Sed hec terra in loco suo igne subversa est quia fidelium signa conspiciens invidie se facibus concremavit. Semina enim invidia que de superbia nasci solet. ubi accessit invidia quod superbia non reliquit. Terra ergo que prius panem habuit. post igne est subversa quia synagoga que mandata dei per legem protulit. nascente eciam persequens igne se consumpsit. Et subdit Cum non invidie facibus ardebat ad redemptorem nostrum signa conspiciens per quosdam suos dicebat. Quid facimus quia hic homo multa signa facit. Vel certe videtis quia nil proficimus. ecce mundus totus post eum abiit. Videbat unde credere debuerant. atque inde peiores fiebant. Querebat extinguere quem videbat mortuos vivificare. Iniore tenebat legem et legis persequebatur auctorem. Terra ergo de qua oriebatur panis. in loco suo igne subversa est. quia iudea in semetipsa et prius habuit legem que reficeret et post invidia que concremaret. Effudit itaque primus angelus phialam suam in terram quia apostoli ad vocem christi ceperunt predicare remissionem peccatorum incipientes ab ierusalem. Nam et ipse christus qui est angelorum princeps in cadis tuis predicavit. Unde quia noluerunt in eum credere dampnati sunt peccato infidelitatis sue. Unde sequitur effusionis phiale specificacio cum dicitur. Et factum est vulnus sevum ac pessimum in homines. Secundum haymonem. hoc vulnus non est corporis sed mentis. Est enim peccatum infidelitatis quo vulnerati sunt iudei nolentes in christum credere. ysaie primo. vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Iohannis quod eis salvator ait Iohannis xv. Si non venissem etc. ut supra. Et ut dicit haymo hoc vulnus mortuum sunt iudei. hic est vulnus infideles quos gentibus mori videntur. sed incurabiliter et dampnabiliter iudei quam gentiles quia iudei legem habuerunt et dei noticiam acceperunt. christum eciam in carne predicantem audierunt et eius miracula viderunt. Gentiles autem nichil horum habuerunt nisi quod postquam christum per apostolos audierunt contempserunt. Ideo quamvis et isti dampnabuntur sed illi crudelius. hoc enim dicit salvator Iohannis iii. Qui non credit iam iudicatus est. Unde non solum dicitur vulnus sevum factum est aut pessimum. sed hec duo nomina imponit scilicet sevum ac pessimum. ad exaggerandam huius vulneris magnitudinem quia quod mortiferum ac irremediabile. quo solo quilibet vulnerati eciam si cetera desint ad eternam penam inducuntur plectendi. Et convenit per vulnus signatur peccatum. vulnus enim est corporis plaga recens ut ait papias. Et eterna pena inducunt plectendi. Et convenit per vulnus signatur peccatum. vulnus enim est corporis plaga recens ut ait papias. Et secundum ysidorum libro quarto ethimologiarum c. 8. vulnus est quod ferro fit quasi vi illatum. vel fusta seu lapide quia violat. vulnus eciam ipsa putredo. Secundum ysidorum libro decimo ethimologiarum c. 8. vulnus est quod ferro fit quasi vi illatum. vel fusta seu lapide quia violat vulnus est circa ipsa putredo. Eccli. xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatum. Et sequitur dentes leonis dentes illius. Unde Crisostomus super Iohannem omelia 81. Ne despiciant penitentem alium. multa namque suscepit secundum vulnera quatuor dierum volumina corrupistes iniustos pigritiam gonicias (?) mordes. Et sequitur ideo eis frumenta appone id est medicamenta. Et istud vulnus est seminalium corruptionis. quod significatum fuit luc. x. in illo qui incidit in latrones qui despoliaverunt naturalium vulneracione et pessimum spiritualium spoliacione. quod significatum fuit luce x in illo qui incidit in latrones qui despoliaverunt eum et plagis impositis abierunt semivivo relicto. Separatur tamen peccatum infidelitatis iudeorum dicitur sevum vulnus quo ad temporalem punicionem et pessimum quo ad corporalem eternam dampnacionem. quia dampnacio dicitur mala propter penarum acerbitatem. peior propter penarum diuturnitatem. sive per tonos. Et pessimum quo ad corporalem eternam dampnacionem. Vel peccatum iudeorum dicitur vulnus sevum quia ad primum apostolorum spiritualem operatum est et pessimum quia sed pessima propter carorum eternitatem. Vel peccatum iudeorum dicitur vulnus sevum quia ad primum apostolorum spiritualem operatum est. et pessimum quia finaliter recipiet antichristum. Unde ieremie xxx. insanabilis est fractura tua pessima plaga tua. Vel vulnus sevum quia operatum in incredulis christum recipere noluerunt. et pessimum quia corrupti in effectu. sevum quia in primo noluerunt recipere christum et pessimum quia finaliter recipient antichristum. Unde quia secundum haymonem. nomine iudeorum veritate destituti qui pro christo sunt antichristum suscepturi. iuxta illud Iohannis v. Ego veni in nomine patris mei et non suscepistis me. veniet alius in nomine suo illum suscipietis. Ideo bene dicitur homines perversi christi pessime vulnerari qui habent caracterem bestie id est fidem eius et eos qui adoraverunt ymaginem eius id est conformiter errores eius ut expositum est supra xiiii. Et hii sunt iudei qui antichristo consignantur fidei christi contradicendo. Secundum nicolaum. Unde haymo. Caracter bestie fides eius intelligitur. Quem caracterem iudei iam habent credentes in eum et illum expectantes susceptum eum dum venerit tota mentis devocione. tunc quia aperte suscipient quem nunc toto voto tenent. Adorant quoque ymaginem eius id est ipsum antichristum nunc voto et desiderio. tunc autem adorabunt mente et corpore presentem in conspectu illius. Et subdit. Revera enim dignum est. ut qui vitulum saginatum venientem despiciunt edum accipiant. contempnentes vero christum suscipient antichristum. Quapropter specialiter hoc de ipsis intelligendum censuimus hoc et incredulis gentibus generaliter conveniet videatur. Illos enim et imitabiles ipsi iudei in suscepcione antichristi ex incredulis gentibus habebunt sequaces. sicut apostoli in fide christi multos habuerunt imitatores. quia ergo multi de iudeis crediderunt ad predicacionem apostolorum qui non fuerunt participes istius vulneris sevi ac pessimi non specificat in quos ferum fuit vulnus dicens in homines qui habent id est habebant aut habebunt caracterem bestie id est fidem vel similitudinem antichristi in resistendo et expugnando veritatem christi. et in eos qui adorant bestiam et ymaginem eius id est qui se conformant antichristo et precursoribus eius sicut erant antichristi nondum existente cum apostoli predicaverunt in iudea. tunc iudei in persequendo apostolos christi et repugnantes veritati ostendebant se ministros antichristi. Unde apostolus ii thess. ii. Et nunc quid detineat scitis. ut reveletur in suo tempore nam misterium iam operatur iniquitatis. Secundum petrum secundum haymonem quod sic iudei atque gentiles per eo quod eorum predicacionem despiciunt tanquam vulnus admittunt vulnus suscipient antichristum. Hic reprobi intus stantes eciam modo constituti quia christum se nosse asserunt operibus autem negant ut dicitur ad titum i. Dignum est ut imminente persecucione antichristi professionem amittant quam sola gerunt lingua et caracterem bestie habeant in fide. Abnegacionem quam dudum habebant occulte in operibus manifestum. cum hii quod antichristum manifeste sequantur per quem dudum occulte ambulabant. Omnes ergo mali habent illius caracterem in eo quod male vivendo voluntatem eius implent et ymaginem adorant in eo quod imitatoribus eius se conformant. aut nichilominus ambulant cum antichristo sunt. Gregorius. Iob xxviii. quia videlicet omnis iniquus iam eius membrum sit. quem perfecte caput suum male vivendo prevenerit ut dicit Gregorius xxix moralium. Et ibi multa de hoc. Moraliter autem iste septem phialarum effusiones id est contumaciones respiciunt septem mortalia peccata. Et prima contumacio sit gulosis. Et ubi dicitur quia prima temptacio hominis fuit de vicio gule et quia hoc vicium est fomentum aliorum. Nam sed Gregorius xxx moralium in pugna spirituali nisi prius gula frenetur. frustra contra alia vicia laboratur. Et secundum hoc sic dicitur. Et abiit primus angelus et effudit phialam suam in terram id est iram dei predicavit gulosis imminentem. Et comparantur gulosi terre propter sterilitatem et famem continuam quia sicut terra non potest aqua saciari sic nec gulosi deliciis. proverbiorum xxx. Tria sunt insaciabilia terra. Et sequitur. Ob hoc vulnus et terra que non saciatur aqua id est gula voluptate. Unde Iheronimus. Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. Et factum est vulnus sevum ac pessimum in homines qui habent caracterem bestie et adoraverunt bestiam et ymaginem eius id est qui vivunt ad similitudinem bestiarum omni hora sine discrecione potacionibus et comessacionibus vacando ventri suo serviendo sicut deo ymo plus quam deo quia plus laborant ut

Hugo de sancto victore libro de claustro anime. Solent divites templa construere altaria erigere ministros ad servicium ordinare ymolare pecudes thura cremari. Sic quidem ventri templum est coquina altare mensa ministri coci ymolate pecudes cocte carnes fumus incensorum odor et sapor. Non audiuntur a gulosis luctus et singultus in oratione sed ructuaciones carnis ingurgitacione. Quod non sit in ierusalem sed in babilone quorum deus venter est et gloria in confusione. Hic de quibus

faciat voluntatem ventris quam dei. De quibus dicitur Ro 16 Christo domino nostro non serviunt sed ventri suo. Phil 3 Multi ambulant quos sepe dicebam vobis et nunc flens dico inimicos crucis Christi quorum deus venter est et gloria in confusione qui terrena sapiunt. De quibus etiam dicitur in epistola Iude: hii sunt in epulis suis macule convivantes sine timore semetipsos pascentes. Et hos sit [illegible] [illegible] ac pessimum quia per vicium gule cumulatur supplicium gehenne. Est autem voluptas diversio communi [illegible] quando diligit vinum et pinguia. Adhuc et cumulat gulosis. Fit autem voluptas quando quis separatur ab eis et quanto plures communi sunt magis concerte tanto carnis diversio [illegible] voluptas [illegible] voluptas vel horrendum est eo auditu si eo separari debent a deliciis quibus per amorem nimium adheserunt sed pessimum voluptas erit in effectu quia non solum deliciis carebunt sed etiam cruciatus perpetuos sustinebunt. Ysa 62 Servi mei comedent et vos esurietis. Committitur autem hoc vicium quinque modis ut dicit glossa super v Gen 27 ubi narratur esau vendidisse primogenita sua. Primo quando quis sine necessitate preveniendo horam comedendi sicut legitur de Ionatha I Reg 14. Hora vero debita comedendi dicitur esse tercia quando non ieiunatur. Ypt Act 2 Non sicut vos estimatis hii ebrii sunt cum sit hora diei tercia quasi diceret non est credibile quod hii biberint et comederint quia nondum transit hora tercia. Cum vero ieiunatur tunc hora debita comedendi dicitur hora nona diei quia tunc transit medietas eius et tunc licet dum [illegible] et abstinuisse [illegible] ille qui isto preveniunt meruit illam maledictionem de qua dicitur Eccl 10 Ve tibi terra cuius rex puer est et cuius principes mane comedunt. Terra caro est, rex racio que debet carnem regere, principes sensus quinque [illegible] mane comedunt cum horam debitam comedendi sine necessitate preveniunt. Econtrario vero qui predictam horam expectat beatitudinem meretur unde dicitur ibidem: Beata terra cuius rex nobilis est et cuius principes vescuntur in tempore suo scilicet ad reficiendum non ad luxuriandum quod addo propter eos qui licet expectent horam tamen postea nimis comedunt. Secundo committitur hoc vicium cum quis nimis delicata affectat comedere vel bibere sicut dives epulo de quo dicitur Luc 16 quod epulabatur quotidie splendide. Et filii israel in deserto estuaverunt desiderio carnium ut habetur Num 11. Contra quos dicit Ieronimus in epistola ad rusticum Servo dei non sit cure quibus cibis stomacum conficiat. Et Seneca palatum tuum fames excitet non sapores. Iohel 1 primo ululate qui bibitis vinum in dulcedine periit ab ore vestro. Tercio committitur gula quando quis nimia quantitate comedit aut bibit sicut sodomite faciebant de quibus dicitur Ezech 16 Hec fuit iniquitas sororis tue sodome superbia saturitas panis habundancia et ocium. Secundum Ieronimum dicitur pluvia que paulatim descendit est optima, subita autem et nimis preceps ymber arva subvertit. Sic et cibi nimietas nocet. Unde dicit dominus Luc 21 attendite ne graventur corda vestra crapula et ebrietate id est nimia cibi et potus replecione. Quartus modus est studiositas laute preparandi sicut modo peccaverunt filii heli primo Reg 2 qui carnes crudas a populo accipiebant ut laucius sibi facerent preparari contra legis institucionem. De talibus dicit Ysidorus Tota die epulas ruminant qui ad complendam gulam vespere delicias preparant. Quintus modus est quando nimis ardenter et avide comedit vel bibit ut esau Gen 27 contra quos dicitur Eccl 38 Noli avidus esse in omni epulacione. Dicit enim Augustinus Melius est vesci piscibus more domini quam lenticula more esau more iumenti. Et Bernardus Ad sanitatem corporis quanto honestius et ordinacius cibus ingeritur tanto facilius et salubrius digeritur. Et hii quinque modi gule tanguntur in hoc versu Prepropere laute nimis ardenter studiose. Et hos etiam quinque modos ponit beatus Gregorius 30 moralium dicens Sciendum quod quinque nobis modis vicium gule temptat. Aliquando namque indigentie tempora prevenit. Aliquando vero tempus non prevenit sed cibos laucciores querit. Aliquando quelibet sumenda sunt preparari accuracius appetit. Aliquando autem et qualitati ciborum et tempori congruit sed in ipsa quantitate sumendi mensuram refectionis excedit. Nonnunquam vero et abiectius est quod desiderat et tamen ipso estu inmensi desiderii deterius peccat. Et post: Mortis quippe sentenciam ex patris ore Ionathas meruit quia in gustu mellis constitutum edendi tempus antecessit. Et ex egipto populus eductus in heremo occubuit quia despecto manna cibos carnium petiit quos lauciores putavit. Et prima filiorum heli culpa suborta est quod ex eorum voto sacerdotis puer non antiquo more coctas vellet de sacrificio carnes accipere sed crudas quereret quas accuracius conficeret. Et cum ad ierusalem dicitur Hec fuit iniquitas sodome sororis tue superbia saturitas panis et habundancia aperte ostenditur quia ideo salutem perdidit quia cum superbie vicio mensuram moderate refectionis excessit. Et primogenitorum gloriam esau amisit quia magno estu desiderii vilem cibum id est lenticulam concupivit quam dum venditis etiam primogenitis pretulit quo in illam appetitu anhelaret indicavit. Neque enim cibus sed appetitus in vicio est. Unde et lauciores cibos plerumque sine culpa sumimus et abiectiores non sine reatu consciencie degustamus. Unde et esau primatum per lenticulam perdidit et helias in heremo virtutem corporis carnes edendo servavit. Propter quod et antiquus hostis quia non cibum sed cibi concupiscenciam esse dampnacionis causam intelligit, et primum hominem non carne sed pomo sibi subdidit, et secundum non carne sed pane temptavit. Hinc est quod plerumque Ade culpa committitur etiam cum abiecta et vilia sumuntur. Et ideo ea itaque sumenda sunt que nature necessitas querit et non que edendi libido suggerit. Et ut dicit ibidem Sic voluptas sub necessitate se palliat ut vix eam perfectus quisque discernat. Nam dum solum debitum necessitas petit voluptas desiderium complere suppetit et tanto gula securius in preceps rapit quanto sub honesto nomine necessitatis complende se contegit. Sepe autem in ipsa edendi via sinctime adiuncta subsequitur. Nonnunquam vero impudenter libata etiam prius conatur. Facile autem est deprehendere cum voluptas eius necessitatem prevenit sed valde difficile est discernere cum in ipso esu necessitati se occulta subiungit. Et ibi multum de hoc. Hec quia permixtum nature appetitum secum quia a tergo veniens tardius videtur. Eo enim tempore quo necessitati debitum solvitur quia in esu voluptas necessitati miscetur quid necessitas petat et quid voluptas suppetat ignoratur. Sepe vero et discernimus quia utraque sibi coniuncta novimus in hoc quod ex metus rapimur libet ut sciendo fallamur. Et dum sibi mens ex necessitate blanditur ex voluptate decipitur. Scriptum quippe est Carnis curam ne feceritis in desideriis. Hoc ergo in desideriis sed prohibetur in necessitate conceditur. Sed sepe dum incaute necessitati descenditur desideriis deservimus. Nonnunquam vero dum desideriis inmoderancius obviare nitimur necessitatis miserias augemus. Sic enim necesse est ut arce quisque continencie teneat quatenus non carnem sed vicia carnis occidat. Nam plerumque dum plus iusto caro restringitur etiam ab exercitacione boni operis enervatur ut ad oracionem vel predicacionem non sufficiat dum incentiva viciorum in se funditus suffocare festinat. Adiutorem quippe homines interioris intencionis hunc hominem que exterius gestamus et ipsi insunt motus lascivie ipsi effectus suppetunt operacionis bone. Sepe vero dum in illo hostem insequimur etiam civem quem diligimus trucidamus et sepe dum quasi civi parcimus ad pulum hostem nutrimus. Cibis namque alimentis vicia superbiunt quibus virtutes nutrite vivunt. Et cum virtus alitur plerumque viciis vires augentur. Cum vero immensa continencia viciorum vires exterminat etiam virtus deficiens anhelat. Unde necesse est ut interior homo in medio quis quasi arbiter presideat inter se et eum quem exterius gestat. Quatenus et hic semper obtemperet et ipse ad debitum iustitiam sine sufficiat et nunquam superbe liberum timore contradicat. Nec moveat siquid suggerendo subministrat dum quod ipse eum supposita calce dominari premat. Hec ibi. Item demum quam vicium gule multa mala facit. Nam luxuriam gignit virtutum merita frangit concinnat animum depauperat omnia pandit. Primo namque luxuriam gignit et nutrit. Iere[mie] 5 Saturavi eos et mechati sunt

ad h[ec] g[re]g[orius] 30 mor[alium] d[icit] Sicud p[er] muros vrbis fines scripture q[ue] sapiunt in[tra] virtutes a[nim]e q[ue] ad paci[s] visionem tendit. Aut q[ue] corpus p[ri]n[ci]p[u]m vel accipit[ur]
cum diligentissima cura a coquentibus desiruntur muros go vrbis princeps coquorum destruit q[uia] virtutes a[nim]e dum non restringit[ur] venter p[er]dit [et]c.

Tercio venter mero estuans desacili spumat in libidine. vicina sunt enim venter et genitalia et p[ro]p[ter] vicinitate[m] membrorum se[ipsa] consectantur
viciorum s[ed] g[re]g[orius] [et]c. Quartum malum est q[uod] virtutum menia i[d est] a[nim]e claustra s[cilicet] virtutes sternit et dissipat vnde re[gum] q[uarto] legitur q[uod] nabu-
zardan princeps coquorum destruxit muros vrbis Jerusalem et nabuzardan p[ro]phanat paleas et h[oc] est venter qui coq[ui]t
est omnium membrorum et tota die ac nocte p[ro]phanat cibos carnales q[ui] cito consumuntur ut palea Quintum malum est q[uod] non solum cor
s[ed] et[iam] corpus inquinat vnde 2 pet[ri] 2[o] de gulosis d[icitu]r hii velut irronalia pecora in conquinacione sua peribunt p[ro]p[ri]e[tat]is coinquinati [et]c.
Et in canonica Jude hii sunt macule conuiuantes non d[icitu]r q[uod] sunt maculati uel lucinosi uel maculosi s[ed] ipse macule q[uia]
se ipsos maculant. Sextum malum est q[uod] non solum inquinat. verum et[iam] occidit animam et corpus s[imu]l. na[m] ad l[ite]ram p[ro]p[ter] gulam multi
mortui sunt infirmitates varias quas et[iam] sepius mors comitatur Eccl[esiastic]i 37 multi p[ro]p[ter] crapulam obierunt qui autem abstinens est
adiiciet vitam Job 1 filiis et filiabus tuis vescentibus et bibentibus repente ventus vehemens irruit a regione deserti et con-
cussit quatuor angulos domus q[ue] corruens oppressit liberos tuos et mortui sunt ps[almus] Adhuc esce erant in ore ipsorum et
ira dei ascendit super eos [et]c. Septimum malum est q[uod] depauperat vnde pro[verbiorum] 21 Qui diligit epulas in egestate erit Octauum
est q[uod] omnia occulta et secreta reuelat p[ro]u[erbiorum] 31 nullum secretum vbi regnat ebrietas. Oracius in epistola quid non ebrietas designat
operta recludit [et]c. Nonum q[uod] et ebrius contorquet vitas. Vnde ci. [et]c. noster rex ebrius insipiens puer-
dicet [et]c. Noe p[er] ebrietatem nudauit femora q[uod] p[er] centum annos p[er] sobrietatem obtexerat Eccl[esiastic]i 31 ignis probat durum
s[ed] sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Vnde filie gule sunt Scurrilitas inepta leticia multiloquium hebetudo
mentis inmodestia inhonestas ebrietas crapula insipiencia vaniloquium immoderancia inverecundia. Sciendum tamen q[uod] cum gula sit
inmoderatus appetitus edendi. Hoc p[otes]t esse quatuor modis p[ri]mo s[ed] est ibi solus appetitus cibi. et hoc numquam est peccatum nec et[iam] delectacio
in cibum consequens est peccatum nisi in ordinatur contra defectum s[ed] quia h[oc] enim sunt pure naturalia in quibus non est meritum neque demeritum
Secundo s[ed] appetitum necessitatis adiungitur appetitus delectacionis et voluptatis in cibo. Hoc est veniale peccatum Tercio s[ed] est ibi transgressio
precepti vt cum aliquis sine necessitate soluit ieiunium ecclesie uel cum religiosus comedit carnes cum hoc in ordine suo sit precepto prohibitum
sic est mortale peccatum Quarto s[ed] appetitus comedendi est cum libidine. vt qui nimio et finali affectu inhiat delectacionem cibi et nimis
se ingurgitat hoc et[iam] est peccatum mortale vnde Sanctus thomas d[icit] vicium gule p[ro]p[ri]e consistit in concupiscentia inordinata s[ed] ergo inordinacio
accipitur in gula s[ecundu]m auersionem ab ultimo fine sic erit gula peccatum mortale Quod quando contingit. qui delectacionem gule inhiet tamquam finem
p[ro]p[ter] quem deum contempnit paratus s[cilicet] contra precepta agere ut huiusmodi delectacionem assequatur. Si vero in vicio gule includitur inordinacio concupiscen-
tie s[ecundu]m ea q[ue] sunt ad finem vt puta q[uod] nimis concupiscit delectaciones ciborum. tamen non ita quod p[ro]p[ter] hoc faceret contra legem dei sic est veniale [et]c.

Et secundus effudit fialam suam in mare. et factus est sanguis tamquam mortui et omnis anima viuens mortua est in mari [et]c.
Posita primi angeli comparacione de phiale effusione in terram subdit de 2[o] angelo phialam effundente in mare Et diuiditur in duas partes sic et litera
precedens Nam p[ri]mo ponitur de effusione phiale premisso. Secundo facti quiddam p[ro]secutio ibi Et factus est sanguis [et]c. d[icit] ergo quantum ad p[ri]mum Et s[ecundu]s a[nge]l[us]
i[d est] 2[us] ordo predicatorum effudit phialam i[d est] denunciauit imminentem vindictam siue dampnacionem in mare. Circa quod opponit Ber[nardus] Cum preceptum sunt
istis angelis septem q[uod] effunderent septem phialas ire dei in terram Quid est q[uod] quasi mandatum transgredientes alius effudit phialam suam in terram
alius in mare alius in flumina et fontes aquarum alius in solem alius super sedem bestie alius in flumen magnum eufraten alius in aera Respondetur q[uod] quantum
ad literam puto q[uod] videntur mandatum transgredi s[ed] non faciunt. quantum ad misticum s[ensu]m q[ui]a quod est terra hoc est mare [et]c. i[d est] omne corpus diaboli
cum capite suo Sicut enim xp[istu]s cum corpore suo vnum est quia ipse caput electi membra sic diabolus et omnes iniqui sunt vnum corpus et vnione
malignitatis vniuntur Sic ergo per terram omnes mali generaliter significantur s[ecundu]m 3[o] Terram comedetis omnibus diebus i[d est] peccatores corporalibus sper-
tis indeb[iti] qui dampnati sunt p[ro] peccato infidelitatis. Sic et[iam] p[er] mare et flumina ac fontes aquarum varis s[imi]l[ite]r reprobi significantur magis in speciali
Specialissime tamen p[er] mare significatur instabilitas gencium fluctuans de vicio in vicium Super yh[esus] ve terre et mari i[d est] iudeis et gentibus reprobis qui
dum mare p[ro]p[ter] fluxum multorum peccatorum tumet enim p[er] superbiam spumat et fetet p[er] luxuriam Tirquetur s[cilicet] p[er] gulam et impacienciam et amari-
p[ro]p[ter] iram uel stomacum ysa[ie] 57 a Impii quasi mare feruens quod quiescere non potest et redundant fluctus eius in conculcacionem. Sic ergo p[er] mare significantur spec[ialiter]
gentiles p[ro]p[ter] causas dictas et p[ro]p[ter] furorem impietatis que tunc regnabat in eos qui sunt seda p[er]secucione ecclesie sicut dictum fuit super viii[o]
vbi secundus angelus tuba cecinit et tamquam mons magnus ardens missus est in mare Tunc et[iam] facta est effusio phiale secundi angeli i[d est] comminacio
et denunciacio vindicte dei s[ecundu]m d[icitu]r Circa quod superius actum est de hiis septem angelis p[er] quos ut sepe dictum est significantur septem ordines
predicatorum qui in septem statibus ecclesie et septem p[er]secucionibus eius predicauerunt et consolati sunt eam quare ibi hic repetitur de illis. d[icitu]r
s[ecundu]m glosam q[uod] superius actum est de illis angelis in quantum consolabantur ecclesiam in tribulacionibus que ei inferebantur hic autem agitur de eisdem
in quantum comminantur et denunciant penam eternam inferendam malis quod ibi sit ad consolacionem bonorum Et s[ed] superius ponebatur agendo vbi de
dampnacione malorum hoc fiebat incidenter ad consolacionem sanctorum Sed ergo prius agebatur de penis sanctis illatis a malis hic autem agitur
de penis inferendis malis a sanctis. d[icit] ergo Et secundus an[gelus] i[d est] 2[us] ordo predicatorum s[cilicet] discipuli xp[ist]i compulsi a iudeis. Effudit phialam
suam in mare i[d est] nunciauit diuinam vlcionem venturam super gentiles nolentes suscipere fidem xp[ist]i Et subditur eius quod inde secutum est
p[ro]secucio cum d[icitu]r. Et factus est sanguis i[d est] dampnacio sui. vlcio diuina secuta est in p[ro]m[p]tu ut ait richardus Vel s[ecundu]m glosam s[ed] i[d est] facta
e[st] irreuocabilis vnde glo[sa] sic mortuus non redit ad vitam sic illa sua dampnacio non reuocabitur. Vnde Job xv Non credat frustra
errore deceptus q[uod] aliquo precio redimendus sit Et omnis anima viuens mortua est in mari Exponitur autem p[er] intellectum quia p[ro]uidebit non moratur
nisi viuas ad quod conculcat verba. Omnis viuens mortua est Contra cum anima non moriatur s[ed] eciam videtur q[uod] debuisset dixisse animam viuens
nisi viuas. Ad primum d[icendu]m q[uod] sic loquitur ad denotandum q[uod] anima viuens carnaliter in peccatis uel voluptatibus mortua est morte spirituali. Ad 2[m] y[ter]o
viuens in deliciis mortua est Vide super vi[o] mortua est tercia pars animarum que habebat animas in mari Et ibi dictum est de mari q[uod]
significat cor humanum fluctuosum Job 38 Quis conclusit ostiis mare Super quo g[re]g[orius] 28 mor[alium] d[icit] Quid est mare nisi cor humanum
furore turbidum rixis amarum elacione superbie tumidum fraude malicie obscurum. Erumpebat ergo mare quia de tolua procedens de
minorum sanctarum fluctibus de carnalis cogitacionis iniquitate concepti in statu ecclesie interitum seuiebat. Sed auctore deo ostiis hoc
mare conclusum est. q[ui]a contra tumores p[er]sequencium sancti viri qui quedam ostia oppositi sunt ut eorum miraculis atque reuerencia frangantur
ire p[er]sequencium Nam dum hii fidelibus principibus terrenis p[er] eos statum ecclesie super infidelium culmine erexit ac seuientes maris impetus
erecta eiusdem ecclesie potestate cessarunt. Ad secundum d[icendu]m q[uod] ibi ponitur pars p[ro] toto p[er] synodochen s[cilicet] anima p[ro] animato Et s[ecundu]m hanc q[uod] a toto pars
intelligitur sic et in ps[almo] Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt [et]c. Vnde s[ed] h[oc] est omnis anima i[d est] de omnibus aliqua viuens s[ed] modo uel sua
opinione uel appetitus viuere mortua est s[ed] spiritualiter in mari id est p[ro]p[ter] mare hoc est p[ro]p[ter] amaritudinem p[er]secucionis uel mortua
est in mari i[d est] in amaritudine gentilitatis vnde beda Quam sic viuere iactabat mortis p[ro]bauerunt actori fuisse i[d est] diabolo cuius inuidia
mors intrauit in orbem terrarum Sapiencie primo Specialiter tamen istud potest intelligi de illis qui consenciebant tyrannis in p[er]secucione discipulorum
qui p[ro]p[ter] hoc videbantur viuere quia non p[er]sequebantur discipulos in propriis personis actu cum illis dampnabuntur qui eos p[er]secutores p[er]sequebantur
quia ut d[icitu]r ad ro[manos] p[ri]mo Quamuis talia agunt digni sunt morte non solum qui faciunt s[ed] et[iam] qui consenciunt facientibus Consilium etiam sui[...] po[...]
vm[...] li[...] mor[alium] tercius d[icit] Job vii[o] Nunquid mare sum ego aut cetus quia circumdedisti me carcere. d[icit] Quid appellacione maris nisi car-
nalium corda tumidis cogitacionibus fluctuosa Quid autem ceti nomine nisi antiquus hostis exprimitur qui dum mentes sanctarum pos-
sidendo penetrat quasi in corporibus subita cogitacione natat. Sed cetus ac mare includitur carcere quia uel malignus spiritus uel

[Margin notes:]
s[ed] quia diuersi viri ex et flumina sic diuersis vicis sunt et diuersis necantur
quia illi intrabat sanguine q[uod] effudit uel p[er] peccato quod qui fecit p[er]secucione sanctorum

sequaces illius in quorum se mentibus colligit atque in eis undas tumentium cogitationum volvit ut implere mala que appetunt nequeant
supra eos districtio angustat. Et ideo libro nono super illud Job 9 Graditur dominus super fluctus maris dicit: Quid maris nomine nisi in honorum
corde seniores [illegible] mundi amaritudo designatur. De quo et per prophetam dicitur: Congregans quasi in utre aquas maris. Aquas enim maris quasi in
utre dominus congregat cum miro moderamine cuncta disponens minas carnalium in suis cordibus clausas frenat. Super fluctus ergo maris
dominus graditur quia cum se procelle persecutionis erigunt mirabiliter eius obstupefactione franguntur. Cum enim tumores humane vesanie mi-
tigat quasi veritas in cumulo undas calcat. Nam cum tumores suorum gentilitas destrui nove conversionis predicatione conspiceret cum
huius mundi divites elationi sue contraria facta pauperum viderent cum sapientes seculi adversarii contemptorum verba pensarent in persecutionis
tempestate protinus tumuerunt. Sed qui eorum adversitate commoti ad persecutionis procellas insiliunt signorum admiratione temperantur. Tot ergo
gressus in his fluctibus maris dominus posuit quot miraculorum superbis persecutoribus ostendit. Secundum id per prophetam: Mirabiles elationes maris mirabilis
in altis dominus. Et infra: Cum ergo montes translati fuissent in cor maris id est cum apostoli et alii discipuli [illegible] venissent in medium gentium ut eos per gloriam
gentiles qui turbate sunt aque id est quando populi qui in aquis intelliguntur infra prophetam: Aque multe populi multi conturbati quasi sunt motus in fortitudine eius
gentiles quia sive sapientes mundi et quasi sunt ad arma quibus potuissent eos aperte repellere sed dominus eos protegente sunt persecutores tyrannorum
id est tyrannum ac philosophiae sive sapientes mundi et quasi sunt ad arma quibus potuissent eos aperte repellere sed [illegible]
ac mittere gladios ipsi turbas innumerabiles hominum non solum simplicium sed et sapientium ad fidem [illegible] converterunt. Fides que omnem intellectum humanum
comprehensionem predicabat in qua voluptates cohibebat et omnia que sunt in mundo contempnere docebat. Et talibus omnes mortalium assentire
maximum miraculum est ut dicit beatus Thomas libro primo contra gentiles capitulo 6. Est ergo fides tanta per apostolos et eorum discipulos predicata maioris miraculi
confirmata sit quod de ea dubitare non licet. Nec miracula resumere est necesse. Dicit enim beatus Thomas ubi supra: Mirabilis conversio mundi ad fidem Christi
est certissimum signum precedentium miraculorum. Esset enim omnibus signis mirabilius si ad credendum tam ardua et ad operandum tam difficilia
mundus absque mirabilibus signis inductus fuisset ab hominibus simplicibus et ignobilibus hoc est apostolis quod ut potuisset confirmare ea que predicabant
et que rationem naturalem excedebant dedit eis potestatem opera miraculosa facere que totius nature facultatem excedunt, videlicet in miraculosa languidorum
curatione in mortuorum suscitatione et in celestium corporum mirabili immutatione. Ad 2m articulum dicendum secundum quod ibi ponitur pro toto per synodochen.
Homines autem quia ut dictum est ventri mero estuans de facili spumat in libidinem sive luxuriam. Ideo recte post primum angelum qui predicatur contra gulam quasi per terram [illegible] secundus
[illegible] au[illegible] qui predicat contra luxuriam que maris nomine designatur. Propter eorum amicos maris scilicet fetore fuere amarities et ulcere
Ioel primo dicitur Joelis primo: Computruerunt iumenta in stercore suo. Idem Ieronimus et Gregorius in pluribus locis dicit: Iumenta in stercore putrescere est 24 mor [illegible]
carnales in fetore luxurie finire per sapientiam in ardore facti sunt ut stercus terre. De 2o dicitur Osee 7o: Omnes adulterantes quasi
clibanus succensus a coquente id est dyabolo. Ecclesiastici 9: Speciem aliene mulieris admirati multi reprobi facti sunt. Colloquium enim eius quasi ignis
exardescit. Ideo quasi flammigero igne perurit femina pulchra sentientes. Proverbiorum 6: Numquid potest homo ignem in sinu suo abscondere ut
vestimenta illius non ardeant aut ambulare super prunas ut non comburantur plante eius. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tetigerit eam. De 3o dicitur Ecclesiastes 7: Inveni amariorem morte mulierem que laqueus venatorum est id est demonum. Proverbiorum 5: Favus distillans labia
meretricis novissima autem illius quasi absinthium. De 4o dicitur Ecclesiastes 7o: Manus eius vincula sunt et cor eius sagena que rapit omnes pis-
ces magnos et parvos. Abacuch primo: Facies sicut pisces maris et quasi non habentes principem totum sicut in hamo levabit traxit eo
in sagena et congregavit in rethe suum. Augustinus: Efficacissimum glutinum ad capiendas animas est mulier. Ideo ubi vir habitat fere
vix tamen non evadit dyabolo. Nam quod illius ab initio aucupatus est multos. Unde de hac materia dicitur Genesis 14o: Convenerunt in valle
silvestri que nunc est mare salis habens puteos multos bituminis. Est autem luxuria secundum Hugonem de sancto Victore nimia concupiscentia
carnalis voluptatis explende vel est inordinata corporis de pruritu libidinis nascens vel est ex immundis desideriis veniens lu-
brica carnis et mentis prostitutio. Vel est inmoderata carnis petulantia dulce venenum importuna lues perniciosa potio que corpus
humanum debilitat et vires animi robur enervat. Unde viriliter resistendum huic vitio quod non mentem tamquam enervat et prosternit
quod ad luxuriam affectum corporis inclinat. Primo nichil ita vastat hominum corda et suo dominio subiciat quemadmodum libido tu[m]
prevalet. Unde dicit Augustinus confessionum: Hominem quam libidini. Quia libido sensus conturbans corda mortalium vastat. Et hec eius fortitudinis
atrocitas declaratur ex duobus. Primo quia voluntas nostra sit adeo libera quod non possit ab aliqua potentia contra suum velle cogi. Tamen fortitudo
libidinis eam ita successive subiugat ut postquam fuit ei per consuetudinem submissa sic eam captivam teneat ut postea fortaliter
ab omni malo vincatur et pereat quasi coacta. Secundo fortitudinis istius atrocitas declaratur quia cum in ceteris dominiis quanto facilius et
melius quis possit fuit tanto minus tractatur et a domino suo remunerat. In ista tamen tirannide qua voluntas compellitur ad pa-
rendum libidini quanto perfectius exequitur eius preceptum tanto severius in fine operis cruciatur. Nam secundum beatum Ieronimum: Cum perfecte
mentem incaserit ullum bonum cogitare permittit. Amor enim carnalis semper est insatiabilis qui extinctus reaccenditur et
post copiam tamen inopiam patitur. Cum quasi virilem effeminat et concepta passione quam sustinet aliud cogitare non sinit.
Omnia bona nature consumit quia naturales vires corporis enervat rationem turbat ingenium hebetat nec rationem parit. Que
impetu ducitur. Tam qui luxuriatur vivens mortuus est et fortes mentes libido domat. Propter quod inferno comparatur quia
cum eo familiarem similitudinem habet. In inferno enim sunt tria scilicet odor fetens flamma urens et vermis conscientie rodens. Sic et
luxuria fetet per infamiam urit per concupiscentiam rodit per conscientiam. Unde secundum beatum Bernardum luxuria est pestis omnium monstro dapnosior
que corpus enervat animam commaculat famam perdit proximum offendit et deum amittit. Unde quidam dicunt: Inquinat irretit
doctrine pabula spernit doctos infatuat homines aliis equat. Est etiam nimis iniquitas quia sicut mundicia cordis ac corporis
efficit membra Christi sic fornicatio et immundicia facit membra meretricis. Unde dicit apostolus: Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi.
Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis. Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur. Qui autem
adheret deo unus spiritus est. Fugite ergo fornicationem. Nam omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Qui autem fornicatur in
corpus suum peccat. Ex quibus verbis Ysidorus infert quod fornicatio maius ceteris est quia per carnis immundiciam templum dei vio-
lat et tollens membra Christi facit membra meretricis. Et Innocentius dicit: O extrema libidinis turpitudo que non solum mentem
effeminat sed et corpus enervat non solum maculat animam sed et fedat personam. Semper illam precedunt ardor et petulantia.
Semper comitatur fetor et immundicia. Semper sequuntur dolor et penitentia. Audiens igitur tot periculis huius vicii restat ut ei
in principio viriliter resistatur quia si admittitur et in consuetudinem ducitur etiam in quodam necessitatem perversi convertitur. Unde dicit Augustinus:
Ex voluntate perversa fit libido et dum servitur libidini facta est consuetudo et dum consuetudini non resistitur facta est necessitas.
Et forte ad hoc ostendendum dicitur in libro: Et fetens est sanguis tamquam mortui quia sicut a morte nullus regreditur nisi miraculose
sic nec a peccato luxurie. Ideo secundum prudentiam carnis mors est. Proverbiorum 21: Fovea profunda est meretrix et puteus angustus aliena.
Unde vix potest ab eorum erroris defectu possit qualiter intrare. Unde scilicet ibidem: Cum latro in via insidiabitur et quos viderit
interficiet. Unde dicit in libro: Et omnes vivens sed in illo peccato mortua est. Ecclesiastici 19: Propter speciem mulieris multi perierunt.
Ardet in affectu veniens anxia sordet in actu Inficit et fetet cum patratur opus
Post factum fecisse piget aliquo perit illud Quod libet et nunc quod cruciabit erit

Et hoc potest contingere duobus modis. Aut cum concupiscentia seu motus carnis surgit sine cogitatione preambula sed ex calore complexionis vel esu electuariorum vel potu vini et tales motus dicuntur primo primi, et tamen est peccatum. Aut tales motus surgit ex cogitatione preambula et hoc dupliciter. Aut cito transit et est veniale, aut diu manet et hoc dupliciter. Aut non consentit in opus carnis nec in delectationem sed dolet et pro posse suo renititur sicut si bene pugnat et vincit coronabitur. Vel si aliquid [illegible] egerit veniam petat. Si vero negligenter agit ut sic [illegible] aperiatur periculo mortalis peccati se exponit. [illegible] modus est cum consensus sit in delectationem etc.

Unde malignus spiritus quamvis de omni peccato gaudeat cum nos lapsos in aliqua vicia intelligit, maiore tamen de luxuria letatur. Quia hoc facit validius quod cetera vicia cordis et corporis hominis occupat ac devastat quia numquam quietem mentem patitur affectum, ut dicit Ambrosius. Ideo scias quod contra hunc pestiferum morbum scilicet luxurie vicium tria possunt esse salutaria remedia. Primum est frequens meditatio mortis. Unde [illegible] Memorare novissima tua et in eternum non peccabis. Nichil sic ad edomandum carnalium desideriorum appetitum valet quam ut unusquisque hoc quod vivum diligit quale sit mortuum penset. Considerata etenim corruptione carnali cito cognoscitur quia cum illicite caro concupiscitur tabescens despicitur. Unde bene de luxurioso dicitur Iob xxiiii[o] Dulcedo illius vermis, quia is qui in desiderio carnalis corruptionis estuat ad fetorem putredinis anhelat. Secundum remedium est quod homo fugiat occasiones huius vicii scilicet mulierum et cetera que provocant mentem ad hoc peccatum inclinare. De quibus Vincentius in Speculo historiali ponit ista metra: Ocia, segnicies, sompnus, caro, femina, vinum, prosperitas, ludi, carmina, forma, puer, hec sunt fomites veneris; hec fuge tutus eris. Propter quod Ambrosius exponens verbum apostoli Fugite fornicationem, dicit: Cum aliis viciis potest expectari conflictus, sed hanc fugite ne appropinquetis, quia non potest vinci melius nisi fugiendo. Ad idem Ieronimus: Contra libidinis impetum [illegible] est luxuria quam si quis capit non cito solvitur. In isto bello gravi et periculoso prelio nemo potest vincere nisi fugiat, nec potest fiunt [illegible] nisi carnem abstinentia et ieiuniis domet. Tertium remedium est quod homo primos motus carnales cum titillat in se ipso refrenet antequam mentem pertrahant ad delectationem et consensum peccati, quia sicut bene dicit ardor libidinis sicut per aliquam parvam occasionem concitatur nisi illico respuatur subito totum corpus occupat et estuat urit et incendit. Primo carnem tacta modicum titillat deinde delectatione turpi mentem maculat ad consensum per consensum voluntatis sibi mentem subiugat. Unde filii hominum usquequo gravi corde et pingui corpore utquid diligitis vanitatem et negligitis veritatem. Pinguedo carnis, delicie corporis, saturitas ventris aut ante mortem vos deserunt aut in morte vos illa relinquetis. Hic caro vermibus, illic anima ignibus deputatur donec rursus infelici collegio colligati socientur in penalibus tormentis qui socii fuerint in viciis. Sciendum etiam quod luxuria ex suo genere cum omnibus suis speciebus que sunt fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, raptus, sacrilegium, vicium contra naturam, est peccatum mortale quia contra preceptum [illegible]

Concupiscentia vero luxurie distinguitur multis modis. Primus est cum concupiscentia consistit in primo motu tantum. Secundus est veniale peccatum. Tertius est cum sequitur consensus in delectationem, licet non velit in opus procedere. Secundus est mortale. Tertius cum consentit in opus ita quod vellet carnaliter peccare si opportunitas adesset, et iterum est mortale. Quartus modus cum concupiscentia non solum tenetur corde sed pascitur visu, sic iterum est mortale. Unde dicitur Matthei v Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam etc., hoc animo et fine intendit in mulierem ut eam concupiscat iam mechatus est eam in corde suo. Quia secundum Augustinum hoc iam non est titillari, sed plene consentire libidini. Bene autem dicit ad concupiscendum eam, quia si quis videt mulierem ut rem pulcram et ultra non procedit tunc vel nullum est peccatum vel solum peccatum curiositatis. Unde Nicolaus de Lira dicit: videre mulierem absolute non est malum sed inquantum ex eo sequitur interior concupiscentia que quidem concupiscentia sic procedit quia ex aspectu mulieris primo causatur concupiscentia in appetitu sensitivo qui dicitur sensualitas et prevenit actum rationis, et non est peccatum nec veniale nec mortale. Ideo quod tales motus sensualitatis non est in potestate hominis et per quos non est peccatum, sed retentio huius concupiscentie postquam percipitur est bene peccatum. Unde dicit Augustinus Non est in potestate nostra quibus visis non tangimur, sed in potestate nostra est ea respuere vel acceptare. Et patet quod predicti motus sensualitatis non est peccatum sed est materia, si autem tenetur per delectationem morosam absque consensu tunc est peccatum sed veniale. Si autem concedente voluntate sic ei resistatur per rationem [illegible] ut quod mortale peccatum erat antequam compleatur facto vel signo. Et ideo de tali concupiscentia que est consensus dicit Salvator sequatur consensus in animo tunc est mortale peccatum. Si vero consentit solum in delectationem non in opus vel in operis consummationem hoc potest contingere dupliciter. Aut iam mechatus est eam in corde suo. Sic dicit [illegible] cum consentit vere et dure ut qui periculum advertit et inclinat mentem in talibus cogitationibus revolvi sunt. Sic dicit aliquis [illegible] mortaliter maxime quando tales motus surgit ex cogitatione carnis non solum ex pulcritudine mulieris. Nec obstat illud Augustini dicentis Cum sola mens oblectatur cogitatione pro talibus venia est petenda et pectus tundendum, non enim propterea sequitur quod sit veniale quia etiam pro mortalibus est venia petenda. [illegible] Aut consentit imperfecte et indurate ut qui habet motum ex cogitatione pulcritudinis mulieris vel ex subita cogitatione operis nephari cum advertit periculum sic est veniale sed grossum valde. Dico etiam consensum imperfectum cum quis non plene libet vel plene non libet, sicut ille qui bene se posset comovere per orationem vel surrectionem de lecto et exaccionem et in [illegible] et tamen progreditur. Hic tamen ultimus scilicet ubi est consensus imperfectus in delectatione cogitationis illius cuius actus est mortalis ut est actus nephandus talis consensus est vicinissimus mortali peccato. Unde plerique dicunt ipsum esse mortale peccatum. Unde sanum consilium est ut cum talis quid accidit de ipso peniteat. Nam sepe viri conscientiam intuentur ubi non putatur. In dubiis autem via securior est eligenda. Vide de hoc Bonaventura in scripto [illegible] Secundus modus est in Trilogio, ut cum quis in scripto [illegible] ut per se inferior racionis possit peccare mortaliter absque superiore. Quintus modus est vocatur ab apostolo turpitudo, que fit cum mulieribus propter libidinem et turpia colloquia vel carmina, et hoc etiam est mortale. Sextus modus vocatur ab apostolo impudicitia que fit in osculis, amplexibus et tactibus lascivis, et hoc etiam est mortale et tanto gravius quanto magis accenditur per talia libido propter nimiam appropinquationem ad ignem. Non tangere mulierem potest mala intentione non est peccatum. Sed cum intentione sed concitative sed tangere ex libidine vel osculari ad se non pertinentem est peccatum mortale. Septimus modus est cum concupiscentia procedit in opus ita quod perficit opus luxurie, sic semper est mortale nisi per matrimonium excusetur.

Et tercius effudit phialam suam super flumina et super fontes aquarum et factus est sanguis. Et audivi angelum aquarum dicentem Iustus es qui eras sanctus qui hec iudicasti, quia sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt, et sanguinem eis dedisti bibere ut digni sunt. Et audivi alterum angelum dicentem Etiam Domine Deus omnipotens, vera et iusta sunt iudicia tua etc. Positis operationibus duorum angelorum de effusionibus phialarum in terram et in mare, hic autem subdit de tercio angelo effundente phialam super flumina et fontes aquarum. Et dividitur in tres partes. Primo ponitur effusionis phiale ab angelo premisso. Secundo eius quod sequebatur commode adiuncto, ibi Et factus est sanguis. Tertio angelorum commendatium divinis iudiciis congratulatio, ibi Et audivi alterum angelum etc. Circa primum dicit Et tercius angelus effudit phialam suam super flumina et super fontes aquarum. Richardus dicit quod secundum processum impietatis ordinatur sua ultionis. Primo namque deus iudeorum per perfidia repleverunt et dissipavit, secundo gentiles sancte fidei persecutores dextruit, tertio hereticos atque scismaticos sancte scripture contemptores ac violatores. De quibus hic agitur. Ubi dicit tercius angelus, id est tercius ordo predicatorum scilicet ordo confessorum et doctorum qui apostolis et martiribus successerunt effudit phialam suam super flumina, id est denuntiavit graviter puniendos illos qui corrumpunt scripturas originales et primordiales scilicet legales et evangelicas que sunt per fontes aquarum et etiam doctrinas ab eis emanantes scilicet apostolorum et doctorum que per flumina sunt. De primo dicit Ysaie xii[o] Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris et ii Regum xxii[o] Apparuerunt fontes aquarum et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. De secundo scilicet fluminibus dicit Ecclesiastici xxiiii Ego sapientia effudi flumina. Iob xxviii Profunda fluminum scrutatus est etc. In tertio [illegible] iste tercius angelus phialam effundit et significat contra pseudo apostolos antichristi qui scripturas sacras vult depravabunt. Vel aliter per flumina et fontes aquarum intelliguntur primi doctores, ut per fontes intelligantur magistri errorum contra ultio desperabit fontes eius et per flumina corum discipuli et successores. Abacuc iii[o] Numquid in fluminibus iratus es Domine. Et secundum hoc sensus est hic. Tercius angelus effudit phialam super flumina, id est denuntiavit penam et ultionem divinam futuram super hereticos qui per flumina signantur. Quia ut dicit Gregorius Flumina ab imo suo [illegible] ad inferiora tendunt et in mare diffundunt. Sic heretica ab altitudine dei recedentes semper ad yma viciorum defluunt per concupiscentias carnis. Donec in amaritudine eterne pene cadunt. Hi ergo sunt flumina super que tercius angelus effudit phialam suam, id est denuntiavit divinam ultionem. Et super fontes aquarum, id est super magistros errorum qui dicuntur heresiarche a quibus oriuntur eorum perversa doctrina.

de quibus dicitur 2ª pet 2º. hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus agitate quibus caligo tenebrarum reservatur. De hoc etiam dictum est supra de stella magna ardens tamquam facula. cecidit in terciam partem fluminum et in fontes aquarum. Et subditur corporis pena tu dicit Et factus est sanguis i. secuta est sua ulcionis pena hereticorum detestabilis et crudelis, quia per sanguinem fiat hereticorum enim pena fiet horribilis quia eorum doctrina fuit talis quod figuratum est Exo viiº ubi moyses convertit aquas in sanguinem quia isti predicatores doctrinam hereticorum ostendunt esse horribilem et detestabilem et ideo pena eorum crudelis. Vel secundum hanonem per flumina et fontes aquarum gentiles philosophi figurantur a quibus orte sunt insipide et vane doctrine [illegible] origine acceperunt (na ut dicit hugo plato in egipto a Zeiena [illegible] quod deus omnipotens fecit celum et terram et omnia que in eis sunt sed hec doctrina versa est in sanguinem i. in pravitate erroris quod celestes id est angeli fecerunt celum i. motores [illegible] Vigilius quod de [illegible] volunte [illegible] imperii regna a deo predestinata [illegible] aureum etc. sed conversa est in sanguinem cum retulit illa regna ad saturnum et iovem quos esse conditores regnorum Et inde sic sapientes per sanguinem i. pravitatis errorum prudentia cum carnis mors est. ro 8 vel sanguinis ultio divina [illegible] vestitus intinctum sanguine est in robustiorem Ex dictis patet quod per fontes et flumina figurantur sacre scripture vel doctores primi vel gentiles philosophi unde dicit origenes omnia in ea in quodam [illegible] quod stulta fecit deus sapientiam huius mundi postquam manifestatur Christus qui crucifixus est dei virtutem esse et dei sapientiam 1 cor 1 et vanitas eius nunc comprehensa est ab eo qui dicit Comprehendam sapientes in astucia eorum Et enim flumina aque versa est in sanguinem job x sanctos convertit ut sanguinis sensus egipto [illegible] Aqua enim egipti [illegible] et [illegible] sunt dogmata philosophorum que parvulos quos[illegible] sibi et pueros intellectu deceperunt ubi vero [illegible] Christi [illegible] ostenditur veniens eorum pena [illegible] sanguinis a [illegible] corrigit Ita enim et ipse dominus dicit quia omnis sanguis qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie requiretur ab hac generatione Ex dictis patet etc. 6 [illegible] per flumina sacre doctores [illegible] secundum [illegible] Ecclesia vi flumina voce sua Et [illegible] ad locum unde exeunt flumina revertuntur. [illegible] 30 mor dicit flumina doctores quia aqua sapientie salutaris corda audientium irrigant qui et si in persone sua unus auribus aptius per corporalia verba se infundunt mente tamen tacita ad quod [illegible] in ipsum fonte lucis revertuntur. Et tunc factus est sanguis qui est carnalis intellectus ut ait [illegible] unde [illegible] convertit flumina eorum in sanguinem Et mt 16 Caro et sanguis non revelavit tibi Et sequitur tercia pars in qua ponitur angelorum congratulacio divinis iudiciis congaudentium et quia more duorum est certum testimonium ideo introducuntur duo angeli congratulantes 2ª ibi Et audivi alterum angelum Dicit ergo Et audivi i. intellexi Angelum i. nuntium secundum hanonem vel custodem secundum glosam Aquarum i. populorum iuxta proprio Aque populi sunt 2º Vel angelum aquarum i. scripturarum unde richardus Angelus aquarum est chorus doctorum qui scripturas sacras custodit et exponit unde lavat maculas auditorum qui in destinatione hereticorum exultat et divina iusticia collaudat ideo perstringit fides angeli in nomine [illegible] divinas laudes [illegible] Iustus es scilicet equitate [illegible] et secundum iusta retribuendo prout ait propheta Iustus dominus et iusticias dilexit equitate vidit vultus eius et in hoc innuitur inviolabilis equitas dicitur omnibus respondendo et in hoc [illegible] et cum dicit incomutabilis et eternalis et in hoc inpacabilis eternitas Et qui eras sanctus i. ab omni labe liber et alienus puritas cum eos scilicet inmutabilis et eternaliter et in hoc [illegible] quo ad iudicia et opera ab iniusticiis inmaculata puritas non enim est sanctus ut est dominus [illegible] 2º [illegible] super hoc et in hoc quo ad iudicia et opera ab iniusticiis immaculata puritas Non enim est sanctus [illegible] quia non addit hic qui venturus es quantum ad futurum sicut supra ad hoc vide glosam quare non ponit quod venturus i. proprio intelligit Et subditur manifestacio iusticie cum dicit Quia hec iudicasti i. ea que nos vidimus vera et firma esse demonstrasti hereticos et reprobos scilicet perdicionis [illegible] (Nam de ipso dicit in ps Sedisti super thronum qui iudicas iusticiam Et vere iustus es eos puniendo Quia sanguinem sanctorum scilicet martirum electorum Et prophetarum i. maiorum effuderunt sicut clamant propheta Effuderunt sanguinem sanctorum tuorum etc. Et sanguinem eis dedisti bibere i. penam eternam vel acerba ultionem eis reddidisti pro sanctorum occisione vel persecucione Vt digni sunt i. propter impietatis sue pravitatem iustum enim est ut qui sanguinem fuderunt sanguinem patiantur infra 18 Sic fecit facite illi Sap. 11 per que quis peccat per hoc et punitur Et hoc fuit verificatum de iudeis qui sanguinem sanctorum effuderunt et ipsi sanguinem biberunt i. vindictam effusi sanguinis sustinuerunt et maxime sub obsidione Titi et vespasiani xlº anno post passionem domini Et de aliis quam pluribus multum sanctorum martirum sanguinem fuderunt ut Nero domicianus etc. et hii plures iusto dei iudicio post sanguinem biberunt i. vindictam sanguinis pertulerunt vel in presenti vel in futuro [illegible] deputati mt 23 Requiretur sanguis omnium sanctorum a generatione hac reproborum Vel aliter sanguis sanctorum et prophetarum secundum hanonem intelligitur spiritualis sensus eorum Cum ergo sanguinem prophetarum vel ceterorum sanctorum fudit i. qui spiritualem illorum sensum in terrenum intellectum convertit sanguinem bibet i. vindictam sanguinis sustinebit hoc est quicumque vitale videtur litere perdet et in carnali sensu iusto dei iudicio remanebit ita dignum est ut is qui spirituale vinum bibere noluit corrupcionibus vitiorum tamquam sanguinibus debriet Ex dictis patet quod sanguis dicitur [illegible] dicitur quoque ipsum peccatum [illegible] [illegible] vite plene sunt sanguine vel orat propheta libera me de sanguinibus Vel sanguis dicitur pravitas intellectus carnalis unde in fine quodam unde aque verse sunt in sanguinem Vel sanguis dicitur voluptas vite carnalis 1 ad cor xv Caro et sanguis regnum dei non possidebunt Vel sanguis dicitur ultio divina sive vindicta per petrus Ezech 23 Iudicabunt eos in iudicio sanguinis Ps Infecta est terra in sanguinibus Et alibi Requirens sanguinem eorum recordatus est Iob 16 Terra ne operias sanguinem meum Sanguinem ergo bibere est vindictam sive penam sustinere Deuter 32 Inebriabo sagittas meas sanguine Treni [illegible] filia edom i. sanguinea ad te quoque perveniet calix Ozee [illegible] ad iracundiam provocavit me effraym in amaritudinibus suis sanguis eius super eum veniet et obprobrium eius restituet ei dominus deus suus De hoc etiam [illegible] Et sequitur introductio secundi angeli congratulantis cum dicit Et audivi alterum angelum per quem fiat chorus bonorum dicitur sic per primum chorum ingressorum predicancium secundum richardum et glosam dicente i. sanctorum maiorum confirmante et approbante Etiam i. vere est quod dixit Ideo per excellenciam deus per naturam omnipotens per potenciam vera et iusta iudicia tua Vera quia perficiunt quod promittunt Et iusta quia punitur secundum merita reddunt ait richardus iudicia enim domini vera iustificata in semetipsa dicit propheta Sed contra dicit Job 19 Intelligite secundum [illegible] quia non equo iudicio afflixit me dominus Et contra 2º dicitur dominus ad sathan Commovisti me adversus iob ut affligerem eum frustra ergo non equo iudicio Item iob 30 Deus subvertit iudicium meum ergo iudicia dei non videntur esse iusta Dicendum ad primum secundum gregorium moralium ubi movet istam questionem quod io dicit dei non fuisse equum iudicium quia non fuit peccata quibus illa flagella deberent sed tamen equum quia merita cumulabant Ad 2m dicendum 2º moralium similiter quod dicitur frustra quia non fuit peccata sed non frustra quia augebantur merita Ad 3m dicendum secundum eundem moralium quod amici iob imposuerunt ipsi iob sed illud dixisse cum tamen nunquam dixisset quia iusticia in serie hystorie libri reperitur Vel si dixisset intelligendum esset sic [illegible] quod dicitur subvertit iudicium quia non fuit in eo peccatum quod deus flagellis purgaret quia tamen merita cumulabantur iudicium non subvertebantur [illegible] et beda sicut littera legitur Et audivi vocem de altari i. de affectu sanctorum interiori quia cor iusti dicitur altare de quo fumus oracionis ascendit ad deum hanonem vero sic littera legitur Et audivi alterum scilicet verbum de terra dicentem etc. Non dicitur secundum eum alterum [illegible] ne audivi [illegible] sed audivi alterum dicentem i. alterum verbum ab eo repetitum ipse enim [illegible] qui predicta dicebat adiunxit et hoc unum secundum eum [illegible] dicentem etc. Et etiam hoc specialiter intelligitur de hereticis secundum eundem quorum ore redundancia eloquiorum tamquam flumine decurrere videtur Sed hii qui sanguinem sanctorum et prophetarum fundunt in sanguinem conversi sanguinem bibunt quia dum verba legis et eloquia prophetarum [illegible] credunt esse [illegible] et ideo eternaliter non dicit qui fuisti ne eius esse putaretur preteritum sive terminatum sed dicit eras quod est preteritum imperfectum ut per preteritum ostendatur fuisse per imperfectum ostendatur non preterisse hoc finitum esse Ideo dicitur Iohannes prius In principio erat verbum non dicitur fuit verbum Salomon [illegible] erant abyssi et ego iam concepta eram i. genita et apud eum manens plus enim concepta est apud concipientem [illegible] [illegible] ab absconsione et labe

Marginalia:

Denunciata est pena per sanguinem Deuter 32 Sanguinem servorum suorum ulciscetur et vindictam retribuet in hostes eorum [illegible]

quod [illegible] sic spiritualiter [illegible] ad spiritualem sensum sic [illegible]

[illegible] quod eorum scilicet custodes [illegible] [illegible] custodem [illegible] etc.

Gestis [illegible] scilicet in principio et eternaliter [illegible]

[illegible] ysaias [illegible] ezechiel [illegible]

[illegible]

dicta quoque apostolorum in fletus suos commutat, agente persecutoris atrocitate ipsum nomen regni quod fletu tenebat amittit. Fimedo publice vinos
carnis. Et ergo dicitur: Justus es domine qui haec iudicasti etc. ibi est acsi diceret: Digna verba legis, eloquia prophetarum, dicta quoque apostolorum despiciebant
qui ipsos occiderunt. Dignum est ut per temporalia flagella quae ante calcaverunt ipsum sanguinem quem effuderunt quo et animas suas
cruentaverunt, tota hominibus bibat, id est non tantum quod fletus celebrat publice neget, et corporibus carnis quas tamen gloriae appetitu
refrenaverunt, iterare consumat. Haec ille. Secundo at per flumina et fontes aquarum iracundia designatur propter motum impetuosum. Nam
sicut flumen decurrens si obstaculum invenerit impetuosius currit et totum frangit, sic motus irae, propter quod dicitur Eccl. 8: Noli resistere
contra faciem potentis nec coneris contra ictum fluvii. Et poeta dicit: Dum furor in cursu est, currenti cede furori. Et sic hic est
[illegible] Tertius autem angelus effudit phialam suam super flumina et fontes aquarum, id est tertio loco contra iracundiam praedicatur. Dicitur autem motus iracundiae fons
dum tenetur in corde, sed tunc diffunditur in flumen cum procedit in verbum contumeliosum vel in factum iniuriosum. In quo gradus irae de quibus dicitur
propter quod dicitur Eccl. 30: Ne des animae tuae potestatem, ut admonitio vel mulier nequam id est irae venia perdenda. Secundum autem quod ira sumitur singulariter
est ulciscendi libido, secundum Hugonem est irrationalis perturbatio mentis, vel est sicut tempestas qua quis adversus aliud movetur. Et hoc modo
multa mala facit. Nam ut dicit quidam: Cor turbat, vitam decurtat, iurgia gignit, Ira fugat socios, ad mala quoque ruit,
et alia multa, de quibus Gregorius quinto Moralium exponens illud Job quarto: De viro irae comederunt. Quod scriptum sit de deo: Tu autem domine cum tranquillitate
iudicas. Sed nobis magnopere est quod quotiens turbulentos ac motus sub mansuetudinis virtute restringimus redire ad similitudinem conditoris conamur.
Nam cum tranquillitatem mentis ira diverberat, dilaniatam quodammodo scissamque perturbat, ut semetipsam non colligat ac vim interne similitudinis
amittat. Pensanda ergo sit iracundiae culpa pensemus, per quam dum mansuetudo amittitur, superne imaginis similitudo vitiatur. Per iram quoque
sapientia perditur, ut quid quo ordine faciendum sit omnino nesciatur. Sicut scriptum est: Ira in sinu stulti requiescit, quia intelligentiae lumen
subtrahit cum mentem permovendo confundit. Per iram vita amittitur, etsi sapientia tenere videatur. Sicut scriptum est: Ira perdit etiam prudentes,
quia scilicet confusus animus nequaquam explet etiam si intelligere aliquid prudenter valet. Per iram iustitia relinquitur. Sicut scriptum est: Ira viri
iustitiam dei non operatur, quia dum perturbata mens iudicium suae rationis exasperat, omne quod furor suggerit rectum putat. Per iram gratia vitae
socialis amittitur. Sicut scriptum est: Noli esse assiduus cum homine iracundo, ne discas semitas eius et sumas scandalum animae tuae,
quia qui se ex humana ratione non temperat, necesse est ut bestialiter solus vivat. Per iram concordia rumpitur. Sicut scriptum est: Vir animosus parit
rixas, et vir iracundus effodit peccata. Iracundus quippe effodit peccata, quia etiam quos incaute ad discordiam provocat peiores facit.
Per iram lux veritatis amittitur. Sicut scriptum est: Sol non occidat super iracundiam vestram, quia cum menti iracundia confusionis tenebras incutit,
huic deus radium suae cognitionis abscondit. Per iram sancti spiritus splendor excluditur. Econtra scriptum est: Super quem requiescet spiritus
meus nisi super humilem et quietum et trementem sermones meos? Cum enim humilem diceret, quietum protinus adiunxit. Si ergo ira quietem mentis
subtrahit, suam sancto spiritui habitationem claudit, cuius recessione animus vacuus ad apertam mox insaniam ducitur et usque ad superficiem ab imo
fundamento cogitationum dissipatur. Nam irae suae stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se praepedit, facies ignescit,
exasperantur oculi et nequaquam recognoscuntur noti, ore quidem clamorem format, sed sensus quid loquatur ignorat. Quo itaque iste
ab arreptitiis longe est qui actionis suae conscius non est? Unde fit plerumque ut usque ad apta manus prosiliat, et quo ratio longe
recedit, audacior exsurgat, seque ipsum retinere animus non valet, quia factus est potestatis alienae, et eo furor membra foras in ictibus
exercet, quo intus ipsam membrorum dominam mentem captivam tenet. Aliquando autem manus non exerit, sed in maledictionis iacula linguam
vertit. Fratris namque interitum precibus exposcit, et hoc deum perpetrare expetit quod ipse perversus hoc facere vel metuit vel erubescit. Fitque
ut voto et voce homicidium perpetrat, etiam cum a lesione proximi manus cessat. ~~Et [illegible]~~ Ideo dicitur in littera: Et factus est sanguis,
in pena per effusionem sanguinis. Consequens enim est ut sicut ira sanguinem effundit in culpa, ita sanguis eius effunditur in pena. Nam
nomine sanguinis et culpa intelligitur et pena. Amos 4: Sanguis sanguinem tetigit, id est culpa penam. Matthei 26: Omnis qui gladium acceperit
gladio peribit. Et est notandum quod in effusione secundae phialae ubi agebatur contra peccatum luxuriae similiter dicitur eius pena per sanguinem, sicut hic
pena irae, quia in utroque peccato est sanguinis corruptio, sed differenti modo. Nam in peccato luxuriae est corruptio sanguinis delectabilis,
in peccato vero irae est corruptio sanguinis contristabilis. Sed ut dicit Gregorius quinto Moralium: Crimen(?) post quod iracundia quo mente tenebat dupliciter
fracta possidere animum ira desuescit. Primus namque modus est ut mens
sollicita antequam agere quodlibet incipiat, omnes sibi quas pati potest contumelias proponat, quatenus redemptoris sui probra cogitans ad adversa
se praeparet. Quae nimirum venientia tanto fortior excipit, quanto se cautius armavit ex praescientia. Nam qui improvidus ab adversitate deprehenditur,
quasi ab hoste dormiens invenitur, eumque citius inimicus necat, quia non repugnantem perforat. Nam qui mala imminentia
per sollicitudinem praenotat, hostiles incursus quasi in insidiis vigilans exspectat, et inde ad victoriam valenter accingitur unde
nesciens deprehendi putabatur. Solerter ergo animus ante actionis suae primordia cuncta debet adversa meditari, ut semper haec cogitans,
semper contra haec thorace patientiae munitus, et quicquid accesserit providus superet, et quicquid non accesserit lucrum putet. Secundus autem modus
servandae mansuetudinis est ut cum aliena excessa aspicimus, nostra quibus aliis excessimus delicta cogitemus. Considerata quippe
infirmitas propria mala nobis excusat aliena. Patienter namque illatam iniuriam tolerat qui pie meminit quod fortasse adhuc
habeat in quo debeat ipse tolerari. Et quasi aqua ignis exstinguitur cum surgente furore animi sua cuique ad mentem culpa revocatur,
quia erubescit peccata non parcere qui vel deo vel proximo saepe se recolit parcenda peccasse. Sed inter haec sciendum est quod aliter ira
vocatur quae impatientia excitatur, aliter quam zelus format. Prima ex vitio, secunda ex virtute generatur. Si enim nulla ira ex virtute surgeret,
divinae animadversionis impetum Phinees per gladium non placasset. Hanc iram quia Heli non habuit, motum contra se implacabilem supernae
ultionis excitavit. Nam quo contra subditorum vitia tepuit, eo contra illum districtio aeterni rectoris exarsit. De hac ira dicitur per psalmistam:
Irascimini et nolite peccare. Quod nimirum non recte intelligunt qui irasci nos nobis tantummodo, non etiam proximis delinquentibus volunt.
Si enim sic proximos ut nos amare praecipimur, restat ut sic eorum erratibus sicut nostris vitiis irascamur. De hac per Salomonem dicitur:
Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Sed ut subditur ibidem: Cum per zelum animus movetur, summopere curandum
est ne haec eadem quae instrumento virtutis assumitur menti ira dominetur, ne quasi domina praeeat, sed velut ancilla ad obsequium parata a rationis
tergo nequaquam recedat. Tunc enim robustius contra vitia erigitur cum subdita rationi famulatur. Nam quantalibet ira ex zelo rectitudinis
surgat, si immoderata mentem vicerit, rationi protinus servire contemnit, et tanto se impudentius dilatat quanto impatientiae vitium virtutem
putat. Unde necesse est ut hoc ante omnia qui zelo rectitudinis movetur attendat, ne ira modum mentis dominium transeat, sed in ultione peccati
tempus modumque consideret, surgentemque animi perturbationem subtilius pertractando restringat, ac sese animosius reprimat, et motus fervidos sub aequitate
disponat, ut eo fiat iustior ultor alienus quo prius extitit victor suus, quatenus sic culpas delinquentium corrigat ut ante
ipse qui corrigit per patientiam crescat, et furorem suum transcendendo diiudicet, ne inordinate excitatus ipso zelo rectitudinis longe
a rectitudine aberret. Haec ille. Sciendum insuper quod triplex est ira. Prima est remissio affectus circa proximum, per quod non dolet de malo proximi
vel gaudet de bono eius, sed sit ei indifferens, et non est peccatum mortale, sed est imperfectio caritatis. Secunda est actualis impatientia
absque appetitu vindictae, et hic motus cum deliberatione est veniale peccatum, quia non habet completam rationem irae. Tertia est impatientia
cum appetitu vindictae, et talis est triplex, quia quaedam ira est acuta, sicut in melancolicis, in quibus secundum philosophum quarto Ethicorum mordet natura,
propter quod sunt turbulenti etc. Nec est peccatum cum sit motus naturalis. Quandoque autem est ab appetitu indeliberato et tunc est veniale

Marginalia (left): unde perfectio ... — pati[entia] — Num. 25 — 1 Reg. 3
Marginalia (right): Eccl. 8 — subita, deliberata, aperta, inveterata, fellea, furor — Eccl. 7 — Eccl. 30 — Jacobi 1 — Prov. 22 — Prov. 26 — Eph. 4 — Isa. 66 — Eccl. 7

Sed et alii primi motus. Unde ira aut est motus a voluntate deliberata ad penam provocati infligendam, et tunc est mortale peccatum; quia talis motus contrariatur caritati, que non irritatur nec cogitat malum, ut dicitur I ad Cor. xiii. Unde secundum Ambrosium: Animus qui est rationis capax non est passionum suarum dominus sed repressor; neque enim fieri potest ut facilis ad iracundiam non irascatur, sed ut ratione se temperet et indignationem cohibeat. Apud eos provocet, sicut et psalmista nos docet: Irascimini et nolite peccare. Contristatur quod est nature, non gravatur quod est culpe. Periculosum enim est motum ire parare consilio ut moveri videatur. Dicitur: Cohibe iracundiam, indignationem compesce; quod si omnino non vales, quamvis plerumque illud lenius, istud fortius estimetur. Unde resiste si potes; cede si non potes. Si prevenit et preoccupavit mentem tuam iracundia et ascendit in te, non relinquas locum tuum, id est pacem. Laboret igitur ut secundum doctrinam beati Augustini in regula sua lites et contentiones aut nullas habeant aut quam celerrime finiant, ne ira crescat in odium et trabem faciat de festuca et animam faciat homicidam. Sic enim legitur: Omnis qui fratrem suum odit homicida est. Quicunque convicio vel maledicto vel etiam criminis obiectu alterum lesit, meminerit satisfactione quantocius curare quod fecit; et ille qui lesus est sine disceptatione dimittere. Si autem se invicem leserint, invicem debita relaxare debent propter orationes, quas utique quanto crebriores habetis tanto saniores habere debetis, id est ut orationes quas pro vestris et aliorum necessitatibus ad Deum funditis in conspectu eius pure sint et accepte. // Sequitur de quarto angelo. [margin: debeo nos invicem debita relaxare]

Et quartus effudit fialam suam in solem, et datum est illi estu affligere homines et igne; et estuaverunt homines estu magno, et blasphemaverunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas, neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam, etc. Hic agitur de quarto angelo. Et dividitur in duo: primo ponitur phiale effusio, secundo eius quod factum est specificatio, ibi: Et datum est illi estu etc. Circa primum dicit: Et quartus angelus effudit fialam suam in solem. Secundum beatum Gregorium xxxiv Moralium, exponendo illud Job xli: Sub ipso erunt radii solis. In scriptura sacra nomine solis aliquando Dominus, aliquando persecucio, aliquando de re qualibet manifesta visionis ostensio, aliquando vero sapientum intelligentia designatur. Et hec idem tangit Haymo circa hunc locum dicens: Sol in sacro eloquio diversas habet figuras et ponitur in bono et in malo. Per solem quippe Dominus figuratur, ipse Christus, de quo scriptum est Malachie ultimo: Vobis timentibus nomen meum orietur sol iustitie. De quo etiam Sapientie quinto dicitur quod omnes impii in extremi iudicii [illegible] cogniti sua dampnatione dicturi sunt: Erravimus a via veritatis et lumen iustitie non luxit nobis et sol non est ortus nobis, id est intimi luminis radius non fulsit nobis. Et de quo supra xii° dictum est: Signum magnum apparuit in celo: mulier amicta sole, id est ecclesia ipso Christo vestita, quia eam eterni luminis splendore protegit qui solem vestit. Secundo per solem tribulacio vel persecucio designatur. Jacobi primo: Exortus est sol cum ardore et arefecit fenum. Et Matthei xiii° Salvator dicit quod semina sine radicibus nata orto sole aruerunt, quia non habuerunt humorem, quia verba vite in corde hominum tenerorum temporali momento viventia, superveniente persecucionis ardore, siccantur. Tertio per solem manifeste visionis ostensio designatur. Sicut per ora dominum cunctorum oculis apertum demonstrat dicens: In sole posuit tabernaculum suum, id est carnem quam assumpsit in luce manifeste visionis ostendit. Et sicut eadem propheta divina voce per Nathan dicitur II Regum xii: Tu fecisti in abscondito, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel et in conspectu solis. Quid enim per conspectum solis nisi cognitionem innuit manifeste visionis? Quarto nomine solis exprimitur sapientum intellectus. Et isto secundum beatum Gregorium circa Job xli cum dicitur: Sub ipso erunt radii solis. Quia multi qui in ecclesia sancta luce sapientie resplendere videbantur, in tempore Antichristi vel persuasionibus capti vel minis territi vel miraculis fracti Leviathan se Demoni subicient. Unde dicitur: Sub ipso erunt radii solis. Et hoc eodem modo secundum beatum Gregorium accipitur sol in proposito, scilicet per sapientum acumine vel intellectum. Vel secundum Haymonem per solem in proposito intelligitur ille dampnatus homo scilicet Antichristus, qui se in novissimis diebus solem iustitie mentietur, cum sint in eo densissime tenebre et umbra mortis, de quo dicitur II Thess. ii° quod ostendet se tamquam ipse sit Deus, contra quem predicabunt chorus doctorum, suas nequitias demonstranda. Et secundum hoc est sensus litere: Et quartus angelus, id est quartus ordo predicatorum secundum ordinem narrationis, effudit phialam suam in solem, id est verbum predicationis protulit et dominicam sine dubio veritatem demonstrabit contra Antichristum et eius ministros et significavit ypocritas vite et sapientie splendore superficietenus refulgentes, et se quasi solem aptius ostendentes et suas doctrinas veras reputantes. Et sequitur secundum eius quod factum est specificatio cum dicitur: Et datum est illi etc. Quod duobus modis potest intelligi, secundum quod hoc illi potest duo referri, scilicet vel angelum vel solem. Primo sic: Et datum est illi, scilicet quarto angelo, id est ordini predicatorum estu affligere homines et igne, id est ypocritas humana sapientia, unde sepe perveniendo igne inferni secundum magis et minus. Deinde corporis. Et estuaverunt homines, id est ypocrite, estu magno, id est magna cupiditate vel indignatione vel invidia contra predicatores. [margin: Job 8: Ypocrite et exercitu cum adhuc sit in flore etc. ... arescit. Vide Gregorium 8 Moralium: Ypocrita in flore est ypocrita in laude etc. Vide ibi]

Et blasphemaverunt, scilicet occasionaliter, nomen Dei. Dum enim in pace sunt ypocrite boni videntur; sed cum deprehensi sunt, tunc apparet qualis intus extiterunt. Ait enim: A fructibus eorum cognoscetis eos. Gregorius in Dyalogorum: Qualis unusquisque apud se lateat, contumelia illata probat. Dei, dico, habentis potestatem super has plagas, scilicet infligendas quibus et quando voluit. Neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam, quia pauci de ypocrisi penitent et pauci recognoscunt se ypocritas fuisse, quia cum semper apparuerunt boni, nimis confundantur apparere mali; propter quod in die iudicii maiorem confundentur, quia tunc omnibus apparebit quales extiterunt. De talibus dicitur Job xxxvi: Simulatores et callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint. Moriuntur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos. Super quo Gregorius xxvi Moralium dicit: Deus qui cum iniquis sit, vita sua ab hominibus non perpendetur, et si nunquam tacita cogitatione se deprehendit, tamen dum sanctum se sepius audire cepit, hoc quod se de se intus tenebat amittit. Cor quippe exterius fundit, et quia libenter foris plausum de se testimonium recipit, qualem se intus habeat non requirit. Unde fit ut vane laudis fomenta etiam cum defuerint querat, et oblitus quod est appetat videri quod non est. Contingit quoque talis sunt, dum iustos se coram humana iudicia simulant, dum actiones suas laudibus dignas intuentium oculis ostentant, occulta cum eas iniusta agitur, ut quod nituntur foris alios fallere, ac de se intus etiam ipsi fallantur. Nam omnem vitam se sollicite investigari oculis prebent; vitam enim suam discutere et perscrutari dissimulant, sed tales se quales audiunt putant; sanctos quippe se esse non quia ita vivunt sed quia ita dicuntur existimant. Subtilia autem Dei iudicio semetipsos intueri negligunt, quia fidem suam nimium ponunt in attestatione oris alieni. Cum vero subita percussione se vinciunt, iniquos se vel vacat fateri vel prout sunt omnino deprehendere non possunt, quia sanctos se humana professione crediderunt; et propter hoc sepe vacuum tales se ante supernum iudicem venire confidunt. Quales se hominibus innotuisse cognoscunt, sed quia ipsos miseri nec inter tormenta deprehendunt, et dum testimonium falsum laudis aspiciunt, remedium vere confessionis amittunt, quia humane laudis importunitate superati sanctos se miseri et cum in peccatis moriuntur putant. Et ideo dicitur in litera: Neque egerunt penitentiam, scilicet condignam, ut darent illi gloriam, nam cognoscere peccatores refugiunt vel non possunt, quia sancti omnium opinione habebantur. Cum autem iam eos ad extremum iam flagella feriunt, quamvis ad etiam supplicia se duci non ignorent, tales tamen cupiunt apud humana iudicia remanere quales se studuerant semper ostendere etc. in 4 [illegible]

Alio modo hoc illi potest referri ad solem. Et tunc est sensus: Et datum est, id est divina permissione permissum est, illi, scilicet Antichristo et satellitibus eius, affligere vel afficere homines estu et igne, id est maiori et maiori tribulatione. Unde Haymo: Estus et ignis significat persecucionem quam Antichristus afficiet homines sanctos qui permanserint in fide, sicut Enoch et Heliam. Datum est ergo illi, Antichristo, id est permissum est afficere homines estu et igne persecucionis validissima. Unde subdit: Et estuaverunt homines estu magno, scilicet deficiendo per illam tribulationem intemperantiam, ut ait Matthei xxiv: Quia tunc erit tribulacio qualis non fuit ab initio neque fiet, ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. Sic dicit Dominus in evangelio Matthei xxiv. Nomine enim ignis tribulacio significatur, operans et purgans et clarificans sanctos et adurens reprobos et ypocritas. Propter quod dicit beatus Bernardus: Nemo vere fidelis laudari velit in vita sua, quia quicquid favoribus captas, quod ad Deum non retuleris, ipsi furaris. Tibi unde gloria, putride pulvis? Unde nequam fuo usurpanti de gloria Domini sui [illegible] ergo sola gloria [illegible] intro non foris est, secundum illud Ps.: Omnis gloria eius ab intus etc. Cum igitur nos pulsat vana gloria, reducat ad memoriam mala acta, quod contra Deum fecit, ac se pulverem esse recognoscat, ut eo citius hec viciosa pestis conquiescat. Quia ut dicit beatus Bernardus: Vicium vane glorie melius caveri non potest quam ut ad [illegible] mente [illegible] nos quod pulvis esse [illegible] et si quid boni in nobis esse [illegible] non nobis sed Deo ascribamus, quia secundum Augustinum: Sicut vermis lignum corrodit et erugo ferrum consumit, ita vana gloria intentum se aliquando perdit. Ideo [illegible] studio opus est ut hac passione destruamus, nam occulte cor ingreditur et omnia que intus sunt insensibiliter aufert etc. Alio modo hoc illi etc.

Utrum dampnati blasphement nomen dei, vide in 2º folio huius libri

qui sunt quasi stipule ysaie 43 Cum ambulaveris in igne non combureris. In psalmo Transivimus per ignem et aquam et eduxisti nos in refrigerium
Et alibi Igne me examinasti et non est inventa in me iniquitas. Unde mundus est fornax in qua probantur electi sicut aurum. Ut enim ait
Augustinus in sermone de excidio urbis Una tribulacio sentit area. ut stipula comburatur et granum mundetur. Uno igne fornacis ut palea
in cinerem pergat et aurum sordibus careat. Et primo libro de civitate dei c. 8. Utrique boni et mali pariter afflicti sunt. non ideo ipsi distincti
non sunt quia distinctum non est quod utrique perpessi sunt. Manet enim dissimilitudo passorum etiam in similitudine passionum. Et licet sub eodem
tormento non tamen est idem virtus et vicium. Nam sicut sub uno igne aurum rutilat palea fumat et sub eadem tribula stipule
comminuntur frumenta purgantur. Nec ideo cum oleo amurca confunditur quia eodem preli pondere exprimitur. Ita una eademque vis
irruens bonos probat purgat eliquat purificat. malos dampnat vastat et exterminat. Unde in eadem afflictione mali
deum detestantur atque blasphemant boni autem precantur et laudant. Tamen interest non qualia sed qualis quisque patiatur. Nam
pari motu exagitatum exalat horribiliter stercus et suaviter fragrat unguentum. Sapientie 3º Tamquam aurum in fornace probavit eos
Et huius fornacis tribulacione estuat herodes id est mundana sapientes eo quod sunt sine fervore gratie sine virtuali viriditate et sine constanti
Et [...] [...] Job [...] Cum saciatus fuerit arctabitur estuabit et omnis dolor irruet in eum. ysaie 40 Exsiccatum est fenum et
cecidit flos quia spiritus domini sufflavit in eo. Quod figuratum fuit in fornace que fuit incensa ut consumeret Ananiam et socios eius
que tamen ambulaverunt illesi in medio flamme. succedentes autem fornacem fuerunt combusti. Daniel 3º Similiter in figura Jone 4to
Sol percussit super caput Jone et estuabat et peciit anime sue ut moreretur. Similiter erit tunc. Vel possumus intelligere litteram de igne peccati
de quo dicit ysaie [...] Succensa est quasi ignis impietas veprem et spinam vorabit. Vel de igne cupiditatis de quo proverbiorum 30º [...]
Ignis est qui dicit numquam sufficit. Et de estu id est furore persecucionis Ozee [...] Effraym pascit ventum et sequitur estum. Vel sic hanc
Ipsi qui intrabunt scilicet sancti afficiet estu id est ira magna et angustia: eos a quibus eis fuerint illata tormenta quia ante poterant eos a
a fide christi separari. Dum quia insuperabiles eos viderint. ipsi magis estuabunt estu iracundie indignantes illis quos inter tormenta
constantes viderint. Quod et factum esse legimus in persecucione sanctorum martirum. Sic et tunc. Fiet tanto validius quanto maior erit
tribulacio. Amplius quippe reprobi cruciabuntur in anima quam sancti in corpore. Illi inter tormenta ridebunt isti dentibus stridebunt.
illi deum laudabunt et predicabunt. isti blasphemabunt et detestabuntur. Sic quod estu sanctos affliget et igne id est flammis invidie
et malignitatis eos consumari faciet. ipsis insuperabilibus usque ad mortem manentibus. Unde subditur Et blasphemaverunt nomen
dei habentis potestatem super has plagas et hoc per impacienciam. Cum enim viderint sanctos pacienter et firmiter perseverare in fide usque
ad mortem et gaudenter ad passionem pergere. blasphemabunt deum cum deberent laudare. Blasphemare enim est falsa de deo dicere
secundum Augustinum libro contra mendacium ysaie primo. Dereliquerunt dominum. blasphemaverunt sanctum israel. Super 2º Super capita eius nomina blasphemie.
Qui potestatem super has plagas. potestatem habere dicitur quia a quo vult amovet eas et super quos vult iusto iudicio permittit. Super primo
Qui habet claves mortis et inferni. Romanos 9 Ergo cui vult miseretur et quem vult indurat. per permissionem. Quia indurat cor pharaonis
Neque egerunt penitenciam ut recognoscentes se esse peccatores, ut darent illi gloriam sive se accusando et dei iusta iudicia collaudando.
Nam ut hieronymus dicit Ille gloriam deo dat qui se pro suis iniquitatibus accusat et iusta iudicia dei collaudat. Deo enim psalmus
Justus es domine et rectum iudicium tuum. Sic fecit eo fine tuo secundum misericordiam tuam. Josue 7º Fili mi da gloriam deo israel et confitere
atque indica mihi quid feceris ne abscondas. Dixitque Josue ad Achor. Et respondit Achor dixitque Vere ego peccavi domino deo israel. Sic et sic feci.
Ut enim ait Richardus super psalmos Afferte domino gloriam et honorem. Confitere mala tua et noli in eis remanere. Confitere deo de malis
tuis et ipsum lauda pro bonis suis. Et Augustinus super 10 psalmum Confessio et pulchritudo [...] facere dominum in confessione dicit Est confessio laudantis et est
confessio gementis. Et subdit numquam hec non pertinet ad laudem dei qui te accusas cum confiteris. immo quia tanto amplius
laudatur medicus quanto plus desperabatur egrotus. tanto maior est laus ignoscentis quanto maior est exaggeracio peccati confitentis. [...]
Et hoc quidem facerent boni. Teste Cassiodoro [...] iniquorum mos est ut suas iniquitates defendant et dei iudicia reprehendant. De quibus
hic dicitur nec egerunt penitenciam ut darent illi gloriam. Vel hoc forte dicit ideo quia tempore illius crudelissime persecucionis, aliqui penitebunt intus
et dolebunt de peccatis suis. sed ore non audebunt christum publice confiteri. Et hoc non sufficit ad salutem. quia dicit apostolus ad Romanos 10
Si confitearis in ore tuo dominum ihesum christum et in corde tuo credideris quod deus suscitavit illum a mortuis, salvus eris. Corde
enim creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem. Et de talibus qui in illa persecucione tacebunt et non audebunt publice
confiteri christum dicit Naum 3º sub typo caldee Principes tui id est infimi locustarum, sicut locuste locustarum que consident in sepibus
in die frigoris id est tenent fidem tempore pacis. Ortus est sol id est invaluit persecucio antichristi gravius affligens christianos et avolaverunt
id est a fide recesserunt et non est cognitus locus earum ubi fuerint. Sapientie 4to Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita
a vento commovebuntur. Luce 8 Ad tempus credunt et in tempore temptacionis recedunt. Moraliter autem Quartus angelus effudit fialam in solem
id est 4to loco predicatur contra superbiam vel inanem gloriam. sive contra inaniter gloriantes. Nam per solem designatur propter claritatem et sublimitatem
quam tales appetunt in hoc mundo Johannis 5to. Dixit salvator iudeis inaniter gloriantibus. Quomodo potestis credere qui gloriam ab invicem
recipitis et gloriam que a solo deo est non queritis. Ego claritatem ab hominibus non accipio. Luce 12 Nolite in sublime tolli. Hec contra
gentes inde contra Job 31 Si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare et letatum est cor meum in abscondito
et osculatus sum manum meam ore meo. quod est iniquitas maxima et negacio contra deum altissimum. Ubi glossa dicit Sol in fulgore
est opus in manifestacione. Solem sibi fulgentem Job non vidit. quia cum opus suum aliis luceret ad exemplum, hoc ad presumpcionem glorie
sibi erat absconditum. Luna clare incedens est fama de bono opere veniens. Hanc vidit Job quia cum bonus diceretur, hec tamen
non attendebat. Contra hoc vicium predicatur quia que et quanta mala proveniunt ex superbia vel ex vana gloria demonstratur. Quorum primum quod
primum et summum malum quod ex superbia provenit est quod omne bonum quod invenit destruit et quod non invenit ut non veniat impedit
Unde Gregorius [...] Sicut humilitas omnia vicia evacuat. omnes quod virtutes colligit et roborat. sic superbia virtutes destruit dissipat et
enervat. Augustinus Cetera vicia in malis operibus exercentur ut fiant. superbia vero bonis operibus insidiatur ut pereant. Unde quidam
Cum bene pugnaveris et cuncta subacta putaveris Que magis infestat vincenda superbia restat. Et alius Si tibi gratia si sapiencia
forma quod detur Inquinat omnia sola superbia si comitetur. Secundum malum et eque magnum quod superbia facit est quia est
origo omnium malorum. Nam secundum Gregorium est regina peccatorum. et ideo non vadit sola sed multis viciis comitata. Ecclesiastici 10 Inicium omnis
peccati superbia qui tenuerit eam adimplebitur maledictis. glossa id est viciis. peccata sed Tobie 4 Consequens salutem tua studes operari.
adverte eam super caput tuum coram [...] [...] mento Tobie 4º Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas.
in ipsa enim sumpsit inicium omnis perdicio. Tercium malum quod facit superbia est spirale quia depauperat se domum suam. Ecclesiastici 21 Obiurgacio
et iniurie adnichilabunt substanciam. et domus que nimis est locuples. adnullabitur superbia. Quartum malum est quod vicium superbie
vix vel numquam sanatur. Ideo quia superbia se nescit humiliare sine humilitate vero non contingit aliquem salvari, propter quod dicit Ecclesiasticus 3º
Synagoge superborum non erit sanitas. frutex enim peccati eradicabitur in illis. Quintum malum est quia facit contenciones et rixas
proverbiorum 18 Labia stulti miscent rixas et os eius iurgia provocat. Stultus dicitur qui stravit altum et hic est superbus. Proverbiorum 28 Qui
se iactat et dilatat iurgia concitat. propter hec et alia mala que facit superbia dicitur Ecclesiastici 10 Odibilis coram deo et hominibus
est superbia. Et talis ut innuit littera affligetur vel afficietur estu. scilicet ambicionis tempore prosperitatis et igne iracundie tempore adversitatis. Sicut
proprium est superborum ut tempore prosperitatis sint ambiciosi et tempore adversitatis iracundi. Vel estu elacionis cum laudantur et

Ut Cuncta viciata vehit virtutum germina perdit
Vastat opes vix sanatur iurgia gignit

igne confusionis cum vituperantur. Unde Ieronimus ... malus et angelus crudelis mittetur contra eum. Et estimaverunt homines scilicet superbi etc.
esse magnos scilicet ambiciosi cum bonum faciunt eis vel iracundie cum male. Et blasphemaverunt nomen dei. gloriam eius sibi arrogantes et maioribus
suis non obedientes quod utrumque proprium est superborum secundum illud Psalmiste: Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper scilicet quia maiores quia superiores
vult sicut vult licet subesse sed semper preesse. Unde quedam signa superbie que designat dicens: Omnis superbus intolerabilis est. Habitu enim
est superfluus, incessu pomposus, cervice erectus, facie torvus, de loco superiori decertat, melioribus se preferre affectat, iniquas suas
et verbo et facto iactitat, reverentiam in obsequio non observat. Et ne putetur quod deus peccatum superborum relinquat impunitum, ideo beatus
Iohannes addit quod habuit potestatem super has plagas scilicet ambicionem et iracundiam superborum, ut qui voluit eos deprimere possit. Psalmista:
Oculos superborum humiliabis. Ecclesiastici x: Radices gentium superbarum arefecit deus. Ysaie ii: Incurvabitur omnis sublimitas hominum et humi-
liabitur altitudo virorum. Et dicit littera quod neque egerunt penitenciam scilicet de malis eorum quia vix penitet quis de peccato superbie ...
Unde Gregorius: Difficile est valde vitare peccatum quod de gloria victoria nascitur vitiorum. Et secundum Bernardum superbia ... quia
cor elatum durum est et expers pietatis ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratie spiritualis. Ideo dicit ... Superbia inveterata est in me et
declinatur dominus in ira a servo suo. Ergo angelus in superbie privatus est gratie subtrahitur. At interdum gratia non per superbiam que iam est sed que futura est
... superbo oculo veritas non videtur que sincero patet. Ibi enim requiem inveniunt mansueti et simplices, ubi dolosi opprimuntur et elati.
Et secundum Remigium iusto iudicio dei omnibus ei aufertur gratia divini muneris qui motibus concupiscibilis superbie obruuntur et tumoris etc.
Unde Gregorius xxxiiii Moralium: Scriptum est quod initium omnis peccati superbia est. Per hanc enim ipse leviathan occubuit, per hanc sequentem hominem stravit,
eodem telo salutem vite immortalitatis impetiit quo vitam sue beatitudinis corrupit. Unde Bernardus: Superbia radix omnium viciorum esse ...
Sicut enim radix infra terram tegitur sed ab illa rami aperte expanduntur, ita se superbia intus celat sed ab illa protinus vicia pullulant.
Virtutes namque prius ebullit in elacione quod foras per modum spumet in opere. Alia quoque vicia eas solummodo virtutes impetunt quibus ipsa
destruuntur, ut videlicet iram paciencia, castrimargiam abstinencia, libido continentiam impugnet. Superbia autem que radix est viciorum nequaquam unius
virtutis extinctione contenta contra cuncta anime membra se erigit et quasi generalis ac pestifer morbus corpus omne corrumpit, ut quicquid
illa invadente agitur etiam si esse virtus ostenditur, ut per hoc non deo sed soli vane glorie famulatur. Quasi enim tyrannus quidam obsessam
civitatem intrat, ita mentem superbia irrumpit, et quo ditiorem quamque ceperit eo in dominio durior consurgit, quia quo ampliores
virtutes sine humilitate agit eo latius ista dominatur. Quisquis vero eam in se tyrannidem captiva mente suscepit, hoc primum dampnum pati-
tur quod clauso cordis oculo iudicii equitatem perdit. Nam cuncta que ab aliis vel bene geruntur displicent et sola ei que ipse vel prave egit
placent. Semper aliena opera despicit, se miratur quicquid facit, quia quicquid egerit egisse se singulariter credit, et cum se in cunctis trans-
cendere ceteros estimat, per lata cogitacionum spacia secum deambulans laudes suas tacitus clamat. Nonnumquam vero ad tantam elacionem
mens ducitur ut in eo quod tumet etiam per ostentacionem locucionis effrenetur. Hic est enim secundum Bernardum superbia cordis, oris, operis et habitus.
Superbia cordis est quando homo in oculis suis magnus sibi videtur. Contra quam sapiens orat Ecclesiastici xxiii: Extollenciam oculorum meorum ne dederis
mihi. Superbia oris sive lingue que et iactancia dicitur est quando non solum de se magnifice sentit sed et loquitur. De qua Psalmista: Disperdat dominus
universa labia dolosa et linguam magniloquam. Superbia operis est quando quadam superbia agit ut magnus appareat. De qua idem
Psalmista dicit: Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Superbia vero habitus est cum ad hoc ut gloriosus appareat preciosis se vestibus
ornat. Contra quod apostolus dicit: Non in veste preciosa. Sunt autem quinque que ad remedium tam mortifere pestis a deo racionali anime sunt proposita,
scilicet locacio corporis dominici, temptacio, predicacio et eius passio. Locacio quia ... corporis quasi onerosum, temptatio dyaboli quia ... predicacio vero
quia edificat, et eius passio quia humiliter informat. Nam ut dicit Gregorius ...: Ad hoc unigenitus dei filius formam infirmitatis nostre suscepit,
ad hoc invisibilis non solum visibilis sed eciam despectus apparuit, ad hoc contumeliarum ludibria et irrisionum opprobria passionum tormenta
toleravit, ut superbum non esse hominem doceret humilis deus. Quanta ergo humilitatis est virtus propter quam solam veraciter docendam is qui sine estimacione
magnus est usque ad passionem factus est parvus. Quia enim originem perdicionis nostre prebuit superbia dyaboli, instrumentum redempcionis nostre
inventa est humilitas dei. Hostis quippe noster inter omnia conditus super omnia videri voluit elatus, redemptor autem noster magnus manens super omnia dignatus est
fieri parvus. Hiis ergo quinque modis secundum Bernardum deus humiliter operatur in anima. Sicut enim anima vita est corporis ita deus vita est anime. Et sicut
corpus mortuum est quod per quinque sensus non vegetatur ab anima, ita anima mortua est que per hec quinque dicta deo non humiliatur. Et sic
et quia vita anime deus est et sine gratia dei ac bonis operibus anima vivere non potest, ideo summopere superbia fugienda est et detestanda,
quia hec gratia dei privat et effectum boni operis ut deductum est impedit, inficit et viciat ac annichilat. Ideo dicitur ... Iacobi ... n 6.

Et quintus effudit phialam suam super sedem bestie. Et factum est regnum eius tenebrosum et commanducaverunt linguas suas pre
dolore et blasphemaverunt deum celi pre doloribus et vulneribus suis et non egerunt penitenciam de operibus suis etc.

Hic agitur de quinto angelo. Et dividitur in duo, primo ponitur phiale effusio, secundo eius effectus specificatur ibi: Et factum est regnum eius tenebrosum etc.
Dicit ergo primo: Et quintus angelus id est quinta series predicatorum effudit phialam suam id est predicavit et denunciavit iram dei venturam super sedem
bestie id est super corpus dyaboli scilicet complices antichristi. Collectio enim infidelium sedes est bestie. Unde Apocalypsis 2o: Scio ubi habitas ubi sedes est Sathane,
quia in eis quasi in sede sua dominatur et quiescit. Unde ... thronus bestie est etiam ipsius id est aggregacio superborum. Diabolus autem
bestia vocatur quia vel latentes insidias aut aperte seviens invadere intendit agnum id est corpus Christi secundum Haymonem. Et subditur effectus scilicet eius [mysticum tenebrosum infidelibus et ...]
quod inde secutum est specificatur cum dicitur: Et factum est regnum eius tenebrosum id est corpus dyaboli plenum peccatis ob demerita sua, sicut fuit de
Pharaone qui cum inflictis penis plus fuit induratus. Ysaie 6to: Excecatum cor populi huius. ... qui in tenebris ambulat. Et ergo quod dicitur Factum est
regnum eius tenebrosum tale est quasi diceret non est illuminatum, quia vel precedentibus dementes non meruerunt illuminari vel converti, et predictum
delictorum iaculis eorum corda vulnerantur. Unde sequitur: Et commanducaverunt linguas suas pre dolore. ... secundum Haymonem ... nullatenus fieri potest
ut alterius linguam quis manducare sive dilaniare possit. Sic enim secundum eum dicitur: Commanducaverunt linguas suas pre dolore, tanquam diceret
singuli suam et alterius linguam dilaniaverunt. Sed commanducaverunt linguas suas pre dolore nihil aliud est nisi publice et aperte contra
Christum blasphemias protulerunt invicem se hortantes ut antichristum confiterentur et Christum blasphemarent. ... alter alterius sermone
refectus est detrahendo veritati, pre dolore id est pre invidia quam habuerunt contra sanctos illius temporis quia non potuerunt eos convincere in nomine vero
resistere predicatoribus illius ... secundum quod dominus dicit discipulis suis: Ego dabo vobis os et sapienciam cui non poterunt resistere et contradicere
omnes adversarii vestri. Luce xxi. ... est enim homo ... et afflicti mordent labia sua et frendent dentibus suis quasi manducans
linguam suam. Et sequitur: Et blasphemaverunt deum celi scilicet quia nimia impaciencia moti ... Christum dicentes eum fuisse purum ... et arte ma-
gica homines decepisse, pre doloribus et vulneribus suis id est vulneribus et plagis ... ignorancie sibi divinitus illatis, ut dicit Richardus,
vel quia graviter dolebunt quod non potuerunt omnes attrahere ad confitendum antichristum, ut idem Richardus. Et quia a peccato infidelitatis noluerunt recedere,
ideo ad hoc scelus usque prolapsi sunt ut deum celi blasphemarent. Ista autem blasphemia dupliciter agitur secundum Haymonem scilicet voce et cordis
obduracione. Et quamvis perniciosa sit omnis blasphemia tamen perniciosior est cordis obduracio. De qua subditur: Et non egerunt
penitenciam de operibus suis, quasi diceret: Ita vehemens dolor eos cum plaga blasphemie depressit ut ad fructuosam penitenciam surgere nullatenus
possent, quia semetipsos obdurantes ad penitenciam venire noluerunt. Et patet hic lapsus reproborum in profundum iniquitatum suarum.

tunc secundum velle de suo pctore ad duo obligat scilicet ad penam et ad culpam In uno obligat vinclo captivum in malo. debito dampnacionis. Cum enim iste
in aliquod grave peccatum cecidit iam non est in eius potestate ut per semetipsum resurgere possit per semetipsum potest a deo recedere sed per semetipsum non potest ad
eum redire. Hic est qui obligatus culpe. Secundo mors anime que fit per mortem corporis totius restringit ab operibus que sunt ad vitam istam, sic anima per obligacionem
culpe mortificatur ad opera que sunt ad vitam eternam, omnia namque opera futura bona de genere non possunt proficere nisi sit in tota nisi mors ab ...

Primo quo ad ignominiosam captivitatem sub diabolo que sunt sedes bestie. Dicit enim magister in historia super Ecclesiasticum 29 firmiter teneo homines esse liberos arbitrio
quos possint si velint non necessitate sed propria voluntate peccare. Deus enim ab inicio fecit hominem rectum et reliquit eum in manu consilii sui. Adiecit
mandata et precepta sua, si volueris mandata conservare conservabunt te, apposuit aquam et ignem, ad quod volueris porrige manum tuam.
Ante hominem vita et mors bonum et malum quod placuerit ei dabitur illi Ecclesiastici xv. Cum autem homo sua sponte labitur in peccatum quod si ...
dei iudicio non fuerit castigatum, tunc peccator voluntatem ... libenter repetit et repetita placeat, et cum ... vigorerit sopitur racio
consuetudo impellit in profundum malorum ... qui captivus ... malorum ita ut absorptus ... deliciorum oblitus
sue voluntatis ... timoris. Dicit in corde suo Non est deus vel non requiret propter quod irritat impius deum, sua est ... libro de
... et superbie. Tunc enim secundum eum, iam incipit ... libitum placitum, ... et pedes non prohibentur ab illicitis
cogitandis patrandis investigandis, sed quicquid venit in cor in buccam in manum machinatur garrit et operatur. malusque ...
facinorosus sic quod per malo usu non se regere gubernans non timoris freno retentus ... et alacer festinat ad mortem; eo
ducte et vertice ... mors intuitu in orbem ... capitulo 2, de tali dicitur Iheremie ... Si potest ethiops mutare pellem suam et
pardus varietates suas, sic et vos poteritis bene facere cum didiceritis malefacere. Talis enim est quadriduanus peccator consuetudinarius fetens
cum manus ligantur ne faciat ad bonum quod sit meritorium vite eterne tempore peccati mortalis, ligantur pedes ne bona desideria affectet,
velatur facies ne que sunt agenda cognoscat, positus in tumulo sepelitur in sceleribus undique lapide clauditur, quod undique in ...
ut quod se nullum bonum valeat facere vel cogitare sed solum quod divina potencia cum eo sit ... Secundo lapsus reproborum in profundum iniquitatis patet
quo ad transgressionem legum divinarum in hoc quod dicit factum est regnum sathane ... gubernatum ... regnum suum bestie. Regnum enim sathane ... Willelmus in libro de universo consistit in hoc quod ipsi demones revocant homines a
cultu et veneracione dei, a virtutibus quibus deo inhereatur et a legibus in quibus dei voluntas adimpletur. Et inducunt eos ad suam veneracionem
et ad vicia in quibus ipsi delectantur et ad vincendum unumquemque secundum ... suam, et quoscumque non possunt a deo seducere variis modis impediunt
ne eos sinunt in pace manere. Ideo quidem est infidelis quia infidelitatem facit erga suum creatorem. Est malignus quia de toto mundo
nititur eius honorificenciam optimare ... et pauci sunt electi. Est et crudelis quod patet ex afflictionibus et tormentis ac stragibus
que dei cultoribus procurant. Ipsi secundum Augustinum libro 2 de civitate dei sicut deos ... faciendo quedam mira et predicendo futura
postea sunt ... ludi turpes et scenici ex ipsorum doctrina adulteria
incestus et stupra ex ipsorum ... strages homicidia crudelitates et bella. Ipsi efferavit ... crudelitatibus miscebantur
... honestos malignitate ... turpes in malicias resolvunt ipsi ... quod nec sit pudor in viciis et ... flagicia libere committuntur
ipsi per occultissimos instinctus incitant ad quecumque spurcissima et instant ut omnibus malis factis parceret, omnem maliciam tuentur
virtutes debellant viciorum defensores oppugnant et oppugnant bonos mores. Et per talia ut potest ... non aliud intendunt
nisi homines a deo ... elongare et ... scientes quod in ista ... consistit. In hiis ergo regnat in hiis ... quos a deo ... a deo secundum eum est omnium malorum ... est malum omnis mali in moribus est ...
ad omnia mala ... enim qui sic adeo ad ista ... sunt ... quia desideria eorum clausa sunt incapabilia ad bonum
et apta sunt ... ad mala quibus ... potuerit sathan. Tercio patet lapsus reproborum quo ad caliginem ... in hoc quod
dicit factum est regnum eius tenebrosum. Ambulant enim per vias tenebrosas Proverbiorum 3 et in psalmo Via illorum tenebre et lubricum
et ... Job 3 Expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis aurore, super quo Gregorius ... moralium Aurora
... que a peccatorum ... tenebris ad lucem ... permutat ... sponsa in canticis canticorum ... Que est ista
que progreditur quasi aurora consurgens. Aurora quippe ... surgit ... permutatis ... tenebras deserit et sese
in novum lucis fulgorem convertit. In illa ergo luce que in districti iudicis adventu monstrabitur ... dampnati hostis ortum sur-
gentis aurore non videbit, quia cum districtus iudex ad retribucionem venerit ... suorum caligine ... quia ...
... in cubilo cordis lucem surgat ignorat. Ortus itaque aurore est ... claritatis eterne quod videre reprobi nequeunt
quia a ... districti iudicis malorum suorum pondere ad tenebras ... Quarto patet lapsus reproborum quantum ad impiam ...
... in hoc quod dicit Et commanducaverunt linguas suas i. mutua ... delabantur in dei blasphemiis
et reficiebantur in suorum detractionibus et ... mutuis ... glosa ... alter alterius malo ...
Job 19 Carnibus meis saturamini super quo Gregorius ... moralium ... proprias penas esurit, per ... carnibus saciantur
... qui aliene vite detraccione pascuntur, alienis ... carnibus saciantur. Ideo dicitur Proverbiorum 23 Noli esse in conviviis po-
tatorum neque comedas cum eis qui ad vescendum carnes conferunt. Carnes quippe ad vescendum conferre est in collocucione ...
... vicia dicere de quorum ... pena mox subditur quia vacantes potibus et dantes simbolum consumentur et vestietur
pannis dormicio. Potibus vacat qui de ... aliene vite se debriant. Simbolum vero dare est sicut unusquisque solet pro
parte sua cibos ad vescendum ita in confabulacione detractionis verba conferre. Sed vacantes potibus et dantes simbolum con-
sumentur quia sicut scriptum est ... detractor eradicabitur. Vestietur autem pannis dormicio quia despectum et inopem a cunctis bonis
operibus mors sua invenit, que hic ad aliene vite conquirenda crimina detractionis sue languor occupabat. Quinto designatur
eorum lapsus quo ad blasphemie impietatem in hoc quod dicit blasphemaverunt deum celi ... Cui blasphemasti ...
blasphemaverunt ... vel ... vel in peccatis ... Tota die nomen meum blasphematur. Sexto ... eorum lapsus
quo ad invidie iniquitatem in ... doloribus suis et vulneribus, ubi glosa i. pro invidia que est tristicia de bonis alienis secundum Damascenum libro 2 c. ...
... odium aliene felicitatis secundum Augustinum ... super Genesim ... ingerunt dolores et vulnera ... invidia Proverbiorum ...
... inclusio in profundi ... ibi Et non egerunt penitenciam de operibus suis et multi ...
penitere ... secundum duriciam tuam et inpenitens cor tuum thesaurizas tibi iram in die ire et revelacionis iusti iudicii dei ...
Nota secundum beatum Gregorium ... moralium Sicut redemptor noster una persona est cum congregacione bonorum, ipse namque caput corporis est et nos huius
capitis corpus, ita antiquus hostis una persona est cum cuncta collectione reproborum quia ipse eis ad iniquitatem quasi caput preminet
illi autem ... ad persuasa deserviunt velut submictum capiti corpus inherent. Sed quibus modis ... homines trahat in corpus suum
... ut faciat omnem eius voluntatem ... super ... in adiutorio altissimi ... liberavit me de
laqueo venancium ... Duo sunt mala demonum in que inciderunt Primum est presumpcio maioris quam cepit ambiens similitudinem dei
... et ... illud est verbum appetitus sui Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis et ero similis altissimo ...
... presumpcio ... obstinacio quod est secundum malum. Semper enim ascendit presumpcio et propter hoc non est illis ...
... quod nolunt ... a sua presumpcionis inciderunt in laqueum obstinacionis. Et ... est nequicia spiritualium ... nos ...
ut nos seducat in has vias et deducat in illum finem qui paratus est eis. Et subdit ... et ... corde sicut filii hominum
qui vias istas secuntur. Nota homo fuge presumpcionem ne de te gaudeat inimicus tuus. Gaudet enim maxime cum sic ...
... in scirpo quod difficile possit ab hac voragine respirare. Et declarat quibus gradibus ad ista mala devenitur. Est primus
gradus est dissimulacio proprie infirmitatis aut iniquitatis aut ... Cum enim homo sibi ipsi parcens sibi suadens putat se aliquid esse
cum nichil sit ipse se seducit ... est sui ignorancia. Cum enim homo in primo gradu sibi texerit ... folliorum quibus
superest nisi ut vulnera tecta non videat, presertim cum ad hoc texerit ne videret. Hinc inde namque fit ut ex alio revelante vulnera

contendit et volunt non esse confusus in verba malicie ad excusandas excusaciones in peccatis. Tercius gradus est vicinus primo contiguus ipsi presumpcioni, scilicet defensio peccati. Cum enim malus videtur actitive qui presumit excusare et defendere, unde sic contemptus ut quadmodum dicit Gregorius primo, impius cum venerit in profundum viciorum contempnit, quod hic magis urget super eum, puteus os suum qui timor atque contemptus tradit impenitenciam, quae quidem impenitencia finalis obstinacio, et hoc tunc est peccatum quod non remittitur neque in hoc seculo neque in futuro, quia cor durum nec deum timet nec hominem veretur. Quartus gradus est [illegible] qui vivens istius demonis adheret unus spiritus est cum eo. Natura quidem humana assimulatur dyabolo, est aliena sed hec mala consuetudine supinduit dyabolicam naturam; nam et si humanum est peccare, dyabolicum tamen est in peccatis perseverare. Propter quod nos admonet apostolus ad Ephesios: induimini armaturam dei ut possitis stare adversus insidias dyaboli, ne in corpus eius transeamus et ne labamur in profundum, unde in [illegible] ne captivum per ea in nobis regnet ne nos obtenebret, quia secundum Augustinum peccatum est tenebra quae mentis aciem obtundit et tota hec interior obtenebratur. Unde necesse est ut tanto solliciti oculi mentis a peccati tenebris per compunctionis lacrimas terminentur, quanto amplius per eas in tenebris peccatorum complures radicis obnubilat. Moraliter autem quintus angelus effudit fialam suam super sedem bestie, in loco peccatum invidie, quae est sedes dyaboli; ysaie unde ubi dicitur: primo sedebo in monte testamenti, in supplicis in lateribus aquilonis, in mundi frigidi, qui nil habet de igne caritatis. Super sedem ergo bestie fialam suam fundere est contra viciorum invidie predicare et quod merito vocatur demonicum. Ex hoc enim vicio quasi ex radice corrupta nascuntur fere omnia mala. Circumquaque aqua [illegible] in hoc metro exponitur [illegible] in fine carebit. Primo namque mentem excecat. Job v per diem incurrent tenebras et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Ubi Gregorius vi moralium: cum mens invidorum de aliena melioritate affligitur, quasi de radio lucis obscuratur. Dum sepe dum in proximis aperta bona considerant, si qua mala lateant investigant, et solliciti inquisicionibus laborant si quid forte quod accusare possint inveniant. Vana quidem membra conspiciunt, sed clausis oculis cordis velud palpitantes querunt, et ideo quasi in nocte sic palpant in meridie. Dies enim boni operis in proximo aperta lucent, sed quasi in nocte palpant quia livoris sui tenebras intus tolerant, pervenire ad aliqua quae reprehendat satagunt, detractionis aditum querunt, sed quia hunc invenire non valet, ceca aperta tenent. Quod bene figuratum est in Sodomitis quos angeli cum ipsi Loth viri facerent cecitate percusserunt, ita ut ostium invenire non possent, quia corruptores mentium contra vitam iusti ullum accusacionis aditum deprehendunt, percussi enim cecitate qui domum tenent, quae iniudentes facta dicta quae presentant. Et dum bonum quod videt accusare nequeunt, cecati malum, malum quod non videt ad accusacionem querit. Secundum malum est quia primo se ipsum torquet, antequam alium nocerat. Unde Isidorus: invidia primum sui mordax est. Et Sidonius: invidus cum me dullitus estuans a semetipso livoris penas exigit penas. Tullius: nichil melius torquentibus invidos quam virtutibus inhendo. Socrates: gaudia bonorum hominum sunt gaudia tanti invidorum gemitus; felicitas enim semper subiecta est invidie; sola miseria caret invidia. Socrates: utinam invidi in omni civitate oculos haberent ut omni felicitate torquerentur. Job v parvulum occidit invidia. Ubi Gregorius v moralium: invidere non possumus nisi eis quos nobis in aliquo meliores putamus. Parvulus ergo est qui livore occiditur, quia ipse sibi testimonium perhibet quod eo minor sit cum invidia torquetur. Hic est quod hostis callidus primo homini invidendo surripuit, quia amissa beatitudine moriens se inmortalitate illa agnovit. Hinc Cayn ad perpetrandum homicidium corruit, quia despecto suo sacrificio platum sibi infremuit, cum deus hostiam acceptat et quem meliorem se esse aspexit, ne utrumque esse amputatur. Sic et Esau contra Jacob, filii Jacob contra Joseph et Saul contra David. Tercium malum est quod facit hominem imitatorem dyaboli, de quo dicit Sapiens: quod invidia dyaboli mors intravit in orbem terrarum; imitantur autem eum qui sunt de parte eius. Unde Gregorius v: cumque per omne vicium quod perpetratur humano cordi antiquus hostis virus infundit, in hac tamen nequicia tota sua viscera serpens concutit et imprimende malicie pestem movet. Nam cum devictum cor livoris putredo corrumpit, ipsa quoque exteriora indicant quam graviter animum vesania instigat. Color quippe pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt, fit in cogitacione rabies, in dentibus stridor, cumque in latebris cordis crescens absconditur odium, dolore ceco tribat conscientiam, velud ulcus nil letum de propriis libet, quia tabescentem mentem sua pena sauciat, quam felicitas torquet aliena, quanto quoque opus in altum fabricam ducitur, tanto fundamentum mentis livide profundius suffoditur, ut quo alii ad meliora properant, eo deterius ipsa ruat, qua ruina videlicet et illud destruitur quod in aliis actibus perfecto opere surrexisse putabat. Nam invidia cum mentem tabefecerit, cuncta quae invenit bene gesta consumit. Unde bene per Salomonem dicitur: vita carnium sanitas cordis, putredo ossium invidia. Quid enim per vitam carnis nisi quedam infirma ac tenera; quid vero per ossa nisi fortia acta signantur. Et plerumque contingit ut quidam cum vera cordis innocencia in nonnullis suis actibus infirmi videantur; quidam vero iam quedam ante humanos oculos robusta exerceant, sed tamen erga aliorum bona intus invidie pestilenciam tabescant. Bene ergo dicitur: vita carnium sanitas cordis, quia si mentis innocencia custoditur, eciam si qua foris infirma sunt, quandoque roborantur. Sed putredo ossium invidia, quia per livoris vicium ante dei oculos pereunt eciam fortia facta. Ubi ossa quippe per invidiam putrescere est quedam eciam robusta deperire. Quartum malum est quod non habet finem. Unde Ciprianus: zelus finem non habet. Quanto quoque ille cui invidetur successu meliori profecerit, tanto invidus incendiis livoris ignibus exardescit. Hinc vultus minax, pallidus aspectus, torvus pallor in facie, tremor in labiis, stridor in dentibus, verba rabida, convicia effrenata, manus ad violencias prompta, quae et si interim gladio vacet, odio tamen furibunde mentis armata est. Ideo bene dicitur in [illegible] quod factum est regnum eius tenebrosum, quia invidi in quibus dyabolus semper regnat sunt tenebrosi, quia bona aliorum sunt eorum tenebre. Et commaduerunt linguas suas invicem detrahendo. Detracio enim est filia invidie secundum Gregorium, pro dolore quod habet invidus de felicitate aliorum secundum illud Ovidii in epistolis: invidus alterius rebus macrescit opimis. Ideo per blasphemiam sunt qui de dolore florentis pinee moriuntur. Et blasphemaverunt deum celi pre doloribus et vulneribus suis, quia ipso de ipsis fecerunt, sed gloriosi et quasi tales viri contingunt non subditur. Et non egerunt penitenciam de operibus suis, sed consciendo suos defectus. Unde dicit Cardinalis [illegible]: hec assueta verbis imperii omnibus diebus vite sue non emendatur, sed ut dicit Gregorius v moralium: cur hec de invidia dicimus, si non eciam qualiter evellatur intimemus. Difficile namque est ut hic alteri non invideat quod adipisci alter exoptat, quia quicquid temporale percipitur tanto fit minus singulis quanto dividitur in multis, et ideo desiderantem mentem livor excruciat, quia hoc quod appetit aut funditus alter accipiens adimit aut a quantitate restringit. Qui ergo livoris peste plene carere desiderat, illam hereditatem diligat quam heredum numerus non coangustat, quae et omnibus una et singulis tota, quae tanto largior esse ostenditur, quanto ad hanc percipiendam multitudo dilatatur. Imminuto ergo livore est affectus surgentis interne dulcedinis, et plena mors eius est perfectus amor eternitatis. Nam cum mens ab hac rei appetitu retrahitur quae accipiencium numero partitur, tanto magis proximum diligit quanto minus ex profectu illius sua dampna pertimescit, quae si perfecte in amore celestis patrie rapitur, plene etiam in proximi dilectione solidatur, quia cum nulla terrena desiderat, nil est quod eius erga proximi caritatem contradicat. Que nimirum caritas quid aliud est quam oculus mentis, qui si terreni amoris pulvere tangitur, ab intuitu lucis intime mox lesus reverberatur. Ex quo patet quod invidia ex suo genere est peccatum mortale, quia cum sit dolor de alieno bono, directe contrariatur caritati quae non emulatur sed congaudet veritati. Caritati vero nil est contrarium nisi mortale peccatum. Tamen verum quod ex genere est mortale, potest esse veniale, inquantum nec in primo motu consistit, vel ex sua racione trahitur. Dolor ergo de bono alieno est quadruplex, quia vel est primus motus ex instinctu veniens sic quidem non est peccatum primo mortale sic nec est peccatum [illegible] vel illo est ut intra potestate, vel est secundo primus, scilicet quando appetitus sine completa deliberacione tali passione afficitur, sic est veniale peccatum. Vel est actus voluntatis deliberatus, sic cum hic voluntas et racio deliberato admittit et consentit vicio invidie, si tunc est de bono spirituali sic est peccatum in spiritum sanctum, et dicitur invidencia fraterne gracie secundum dilectores. Si vero est de bono temporali, sic dicitur invidia simpliciter et

invidia secundum [illegible] non merentur tamen [illegible] manus tormentum. Et ordinem dicit invidia libro 2° [illegible] abest [illegible] quod [illegible] doloris [illegible] tenuat lacrimas quia nil lacrimabile cernit.

sic est moille [illegible] vel trahit [illegible] op' sua [illegible] ut qui dolor surgit ex causa bona. sic qui dolet ad de bono temporali alicuius quod videt illud redundare in detrimentum anime illius vel etiam in detrimentum civitatis et talis dolor est bonus quia maius bonum magis est appetendum.

Et sextus effudit fialam suam in flumen illud magnum eufraten; et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus ab ortu solis

Et vidi de ore draconis et de ore bestie et de ore pseudo prophete spiritus tres immundos in modum ranarum. Sunt enim spiritus demoniorum facientes signa et procedunt ad reges totius terre congregare illos in prelium ad diem magnum dei omnipotentis.

Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulet et videant turpitudinem eius.

Et congregavit illos in locum qui vocatur hebraice armageddon. Hic quintus agit de sexto angelo effundente fialam. Et dividitur in [illegible] primo ponitur fiale effusio et effusionis specificatio [illegible] quintus [illegible] obstinacie et malicie reproborum significatio, ibi: Et vidi de ore draconis etc. [illegible] ad primum dicit: Et sextus angelus id est sextus ordo predicatorum effudit fialam suam id est predicavit seu denunciavit vindictam dei futuram in flumen illud magnum eufraten id est in illos qui amore divitiarum antichristo adherebunt et a fide christi apostatabunt. Eufraten enim fluvius est babilonie secundum [illegible] qui babiloniam ingrediens in plures dividitur rivos. Et interpretatur fertilitas et ideo signat fertilitatem temporalem prosperitatis scilicet maliciam et nequiciam potentum istius seculi secundum [illegible] vel multitudinem florum [illegible] secundum [illegible] sicut enim ille fluvius in rivos dividitur ita multitudo malorum per diversa crimina quia alii sunt homicide alii adulteri alii divisi criminibus [illegible] in [illegible] super flumina babilonis illic sedimus et flevimus. Supra: Solve quatuor angelos qui sunt alligati in flumine magno eufrate [illegible] [illegible] demones designantur [illegible] flumen eufraten [illegible] sunt et venient. [illegible] eufrates [illegible] fertilitate et [illegible] et tamen est fluvius babilonis id est confusionis [illegible] quod sonat [illegible] vincentes [illegible] habundancia [illegible] fluvius babilonis quia fluit in vitiorum confusione et ideo bene signant per eufraten flumen magnum. Est ergo sensus huius littere: Sextus angelus effudit [illegible] suam in flumen illud magnum eufraten id est predicavit contra [illegible] qui videntur [illegible] habundare et tamen sunt in peccatorum confusione vel id est in omnes divitias affluentes [illegible] quorum amorem a fide recedet. Magnitudo vero fluminis [illegible] multitudinem malorum [illegible] qui [illegible] vocata [illegible] celesti. Et subditur effusionis specificatio cum dicit: Et siccavit aquam eius id est predicabit [illegible] seu deficiendam affluenciam mundane prosperitatis. [illegible] signa [illegible] Iohannis 2o [illegible] mundus et concupiscentia eius. [illegible] alveos fluminis [illegible]. Et de hoc Hugo libro de contemptu mundi quia per totum [illegible] in mundi vanitate [illegible]. Et quod [illegible] videbis nichil est permanens. Et [illegible] o magnum flumen quo rapis etc. Et [illegible] mortis nomine fluminis [illegible] designatur quod velut a suo fonte longe nascendo surgit sed quod ad ima defluens moriendo pertransit. Quicumque ergo gessit mundi vanitates et voluptates contempne[re] [illegible] ut brevitatem huius vite et instabilitatem sepius in animo revolvat et [illegible] horam mortis. Ad quod faciendum hortatur [illegible] libro de spiritu et anima dicens: Iugi meditacione [illegible] et considerans miserias et [illegible] labores et dolores [illegible] in hac vita [illegible] cum labore vivimus et cum dolore ac timore [illegible] sumus. Cogitemus ergo quam brevis sit vita nostra [illegible] lubrica [illegible] mors [illegible] mortis [illegible]. Cogitemus [illegible] amaritudinibus admixtum sit quicquid dulce aut iocundum sit in via huius vite, quod nobis [illegible] suo allicit, quam fallax et suspectum quam instabile et transitorium est quicquid huius mundi amor parturit quicquid spes aut pulcritudo temporalis promittit. Et [illegible] vita magis huius mundi non vita sed mors potius est dicenda. Vita fallax, vita mendax; nunc floret et statim arescit. Vita momentanea et caduca, que quanto magis crescit tanto magis decrescit. O vita [illegible] quam multos decepisti, que dum fugis nichil es, dum videris umbra es [illegible] sumus [illegible] dulcis es stultis, amara sapientibus. Qui te diligunt non te cognoscunt, qui te fugiunt ipsi te intelligunt. Aliis te promittis longam ut decipias, aliis brevem ut in desperacionem inducas. O vita plena laqueis, quot in mundo homines illa[queas], quot per te iam sustinent infernalia tormenta. [illegible] qui tuas cognoscit fallacias et tuas non curat vanas blandicias [illegible] qui te bene [illegible] est [illegible]. Considerantes ergo mundi decepcionem et eius brevitatem ac mortis [illegible] declinemus eius vanitatem et alios [illegible] declinandum et fugiendum [illegible] quam homines ista presencia diligunt facit quod [illegible] fugitiva sit ista vita non [illegible] nam si velocitatem eius [illegible] appreciarent hanc affluenciam mundane prosperitatis minime curarent. Quod nomine aque magni fluminis in [illegible] designatur et quod siccanda id est deficienda per sextum angelum denunciatur [illegible] ut prepararetur via regibus ab ortu solis. Reges isti secundum [illegible] sancti predicatores intelliguntur qui se et alios bene regunt et motus sue carnis regendo restringunt. [illegible] Iob [illegible] balteum regum dissolvit. Qui [illegible] dicuntur ab ortu solis venire quia vocantur a christo qui est verus sol iusticie Malachie 3o. Ut autem hiis regibus prepararetur via [illegible] aqua magni fluminis eufraten quia nisi desiccetur amor divitiarum et [illegible] voluptatum sermo divinus non habet efficaciam in mentibus auditorum. Exemplum de adolescente divite Matthei 19 cum [illegible] a salvatore quid faciendo vitam eternam possideret [illegible] ut venderet omnia que habebat et daret pauperibus [illegible] est, non potuit audire sed molestia de divitiis relinquendis [illegible] quo patet quod [illegible] divitiarum et carnis amor facit obstaculum ne sermo predicatoris veniat ad corda hominum etc. [illegible] obdurac[ionem] [illegible]

Tunc ibi: Et vidi de ore draconis etc. Subditur [illegible] scilicet [illegible] et dividitur in duas partes [illegible] et malignitatis [illegible] antichristo figuracio [illegible] adventus iudicis [illegible] ibi: Ecce venio sicut fur. [illegible] ad primum dicit: Et vidi id est facta predicacione sexti angeli de ore draconis etc. [illegible] draco [illegible] est bestia [illegible] et pseudo propheta [illegible] cum omni suo corpore [illegible] differencia [illegible] et [illegible] ista [illegible] que maiorem [illegible] sunt in ipso malorum corpore [illegible] pseudo prophetas doctores [illegible] cum subiectis plebibus. Et [illegible] est [illegible] Et vidi id est intellexi de ore draconis id est de inspiracione vel suggestione vel persuasione dyaboli. Et de ore bestie id est de verbis antichristi, et de ore pseudoprophete id est de verbis et consiliis pseudo apostolorum sive predicatorum antichristi: spiritus tres immundos in modum ranarum [illegible] id est demones [illegible] [illegible] et munimentum [illegible] virtutum scilicet fidei spei et caritatis. 3 Regum ultimo: Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum. Et ideo sequitur: Sunt enim spiritus demoniorum facientes signa scilicet [illegible] dei permissione quibus reprobos decipiant [illegible] sicut olim faciebat magus qui videbatur homines a mortuis resuscitare [illegible] simon in [illegible] neronis et plures magi [illegible]. Et procedunt ad reges totius terre id est principes et duces qui sunt membra antichristi. Congregare illos in prelium scilicet contra fideles quod tunc faciet malo suo [illegible] ad diem magnum dei omnipotentis [illegible] in quo die illi dampnabuntur. De quo die [illegible] Sophonie primo: Dies domini magnus et velox nimis. Vox diei domini amara tribulabitur ibi fortis. Dies illa dies ire dies tribulacionis et angustie, dies calamitatis et miserie, dies tenebrarum et caliginis, dies nebule et turbinis, dies tube et clangoris etc. [illegible] ad evidenciam huius [illegible] Iohannes de dracone bestia et de pseudo [illegible] se vidisse draconem bestiam etc. [illegible] septimo angelo [illegible] et ita [illegible] est [illegible] qualiter [illegible] tres spiritus [illegible] sit unus malignus spiritus in omnibus. 3 Regum ultimo: Egrediar et ero spiritus mendax [illegible] cum [illegible] spiritus [illegible] assumit septem spiritus nequiores [illegible] licet tanta sit unitas malicie in omnibus demonibus ut [illegible] spiritus [illegible] et malicia in unum redigitur [illegible] homines impugnat [illegible] unus spiritus mendax alius spiritus fornicacionis alius spiritus immundus [illegible] tres spiritus immundos se dicit vidisse [illegible] ut est oppositum vel propter impugnacionem fidei caritatis vel propter [illegible] de quibus [illegible] Iohannis 2o: Omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis aut oculorum aut superbia vite. Vel ideo dicit tres spiritus [illegible] de ore draconis etc. propter tria genera hominum quibus eciam tempore antichristi persecucio parabitur scilicet principes [illegible] per quos affligentur [illegible]

Vel tres spiritus immundi sunt [illegible] et [illegible] antichristi et pseudo apostolorum et magorum [illegible] spiritus propter astuciam et subtilitatem [illegible] et decipiendi et velocitatem mandatum [illegible] ut fidem [illegible] impugnent [illegible] propter [illegible] vite et doctrine [illegible] magis [illegible] in modum ranarum [illegible] in palude [illegible] illi [illegible] fient et immundi etc. [illegible] vel ideo dicit [illegible]

et alios [illegible] aufert et indisputabiles [illegible]

[pre]dicatores mundi per quos seducentur multi et corpus ministri per quos fiet operatio malicie in oppressione sanctorum. Item quomodo tres qualiter ait immundos spiritus exisse de ore pseudo cum potius ipsi pseudo operantur a demonibus suggerentibus aliis malignantes. Ad hoc videtur Haymo quod quia caput et membra sunt unum corpus et omnis iniquitas ipsi qui sunt spiritus immundi et sunt draco bestia et pseudoprophete. Dicuntur ergo exire de ore istorum i. de scriptis ad aptam blasphemiam contra Christum et ad aptam persecutionem contra sanctos eius. Item quomodo qualiter ait procedunt ad reges totius terre cum prius in eis fuerint, quia mali sunt sedes bestie super quos. Ad hoc videtur Haymo quod dicuntur ad eos procedere quia eos incitabunt et commovebunt ad aptas blasphemias et persecutiones faciendas. quia tunc solvetur sathanas modico tempore [illegible] et apte [illegible] non audebit qui inter semetipsos conquerunt. Cum autem [illegible] ingressi fuerint hos perditos tunc egredientur ad aptam blasphemiam et sanctorum persecutionem. Item quomodo qualiter ait congregabuntur in prelium ad diem magnum cum quia ad unum locum [illegible] antiqui [illegible] per mundum et in omnibus mundi partibus [illegible] Dicit Haymo quod in unum consensum et in una mala voluntate congregabuntur propter ergo unitatem malicie omnes dicuntur congregari in unum. Et notandum quod dicuntur spiritus immundi propter peccata [illegible] quibus sordidati sunt et alios coinquinare non cessant ait Haymo [illegible] immundis spiritus conveniunt ab hore. Et dicuntur exire in modum ranarum ut ait Anglicus. rane enim sunt aquarum incole et indigene vivunt [illegible] ceno voluptatum. Sic ypocrite in sordibus degunt et nimis [illegible] sunt. Et Haymo [illegible] quod isti spiritus in modum ranarum dicuntur egressi. Rane quippe molestiam inferunt hominibus strepitum faciunt quietem hominibus auferunt et in ceno versantur. Tales fuerunt ipsi ministri antichristi qui non loquentur sed potius garrulis vocibus strepere videbuntur, et omnem quietem auferent ab electis dum eos gravibus ubique insequentur, et in ceno hoc est in immundicia peccatorum volventur. Exodi viii° ascenderunt rane et operuerunt terram. Et in psalmo dedit terra eorum ranas. [illegible] terra ranas i. [illegible] doctores [illegible] garrulosos et voluptuosos. Rana enim non nutrit pullos suos ut ait philosophus [illegible] et est magnum caput sibi et latitudo anterioris [illegible] est maior posteriori. [illegible] qualia sunt predicti spiritus [illegible] in modum ranarum sunt ypocrite et doctores falsi. Rane enim videntur esse in aqua tamen in paludibus putridis [illegible] et [illegible] voces effundunt importunas. sic mali sunt ypocrite doctores qui in aqua videntur esse sapientie et tamen sunt in limo profunde [illegible] et [illegible] voces [illegible] proferunt et impacientiam produnt et importune bonis nocent. Et Anglicus in sermone de decem plagis Egipti dicit In ranis [illegible] intelligunt [illegible] vanitate [illegible] loquentes [illegible] qui de ypocritis [illegible] dicit rane sunt [illegible] in limosis paludibus superbia enim [illegible] et strepitu vocis [illegible] et in sua vanitate decepti sunt [illegible]. Et subditur in littera [illegible] Sunt enim spiritus demoniorum qui sunt spiritus immundi vel a demonibus [illegible] vel inducti [illegible] operatione et arte magica [illegible] antichristi [illegible] habebunt efficaciam [illegible] Mathei xxiiii In diebus illis consurgent pseudochristi et pseudoprophete et facient signa et prodigia magna ita ut in errorem inducantur si fieri potest et electi. Ex quo patet quod facere miracula non est indicium sanctitatis [illegible] ut dicit [illegible] Multi dicent mihi in illa die Domine nonne in nomine tuo demonia eiecimus et virtutes multas fecimus. Et dicet eis discedite a me operarii iniquitatis. Et [illegible] Non est probatio sanctitatis signa facere sed unumquemque ut se diligere, de deo vero, de proximo autem meliora quam de se sentire. [illegible] autem [illegible] consistat in amore non autem in ostensione miraculi probat per id quod dicit salvator Iohannis xiii°. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli si dilectionem habueritis ad invicem. Cum enim non ait in hoc cognoscent quia mei discipuli estis si signa feceritis sed ait si dilectionem habueritis ad invicem aperte indicat quod veros dei famulos non miracula sed sola caritas probat. Testimonium ergo supremi discipulatus est donum fraterne caritatis. Et dicit littera quia illi spiritus immundi procedunt etc. In [illegible] dicit quia forte [illegible] ad reges totius orbis terre i. ad principes totius mundi quos primo subducent per eos alios [illegible] ad se vel violentia vel fraudulentia. Congregare illos in prelium [illegible] Et quia modo [illegible] congregant [illegible] congregabuntur [illegible] ut dicit [illegible] ad diem magnum omnipotentis dei i. ad diem iudicii qui dicitur dies quia modo latentia ibi manifestabuntur. Magnus propter magnitudinem gaudiorum quo ad electos et suppliciorum quo ad reprobos. Iohel ii° Magnus dies domini et terribilis valde et quis sustinebit eum. Dicitur autem specialiter dies dei omnipotentis quia tunc ostendet deus suam omnipotentiam quam modo continet [illegible] timore iustitie. sed tunc egredietur dominus de loco sancto suo ut dicit Ysaie xxvi. Et ut dicit Anglicus in sermone octavo de adventu domini ad iudicium In illo magno et metuendo districto [illegible] iudicio [illegible] tremore et metu inclinati facie lamentabiles [illegible] nos [illegible] assistemus. Ubi angeli aderunt et throni ponentur et libri de actibus nostris aperientur. Iudicium nostrum audiemus metuendum [illegible] videbimus [illegible] subito [illegible] de nostris actibus et cogitationibus per diem et noctem [illegible] Magnus [illegible] maior timor erit in illa hora magne angustie cum tuba canet. Sol obscurabitur celi plicabuntur terra movebitur virtutes celorum [illegible] seraphim [illegible] cherubim resonabunt superiora et inferiora [illegible] sepulcra aperientur corpora congregabuntur. pene [illegible] Ibi ineffabiles mugitus inconsolabiles luctus [illegible] lacrime. Quid ergo [illegible] sustinere quando [illegible] assistemus [illegible] peccatorum in [illegible] Tunc blasphematum lingue [illegible] sine intermissione nec erit qui refrigerium prestet. Tunc male loquentium dentes a tartareis angelis [illegible] tunc [illegible] ignibus obturabuntur. tunc [illegible] tremet et [illegible] non poterunt. tunc oculi [illegible] effodientur. Ubi tunc [illegible] imperatorum [illegible] et principum [illegible] Ubi [illegible] superbia ubi tunc [illegible] et ancille ubi fragrantia vestimenta et splendida calciamenta ubi serica et byssina ornamenta ubi [illegible] auri et [illegible] argenti ubi cibi varii et [illegible] ad instar paradisi ubi [illegible] decorate et splendide ubi tunc qui [illegible] thalamos qui [illegible] pauperes et [illegible] deum non timentes iudicium [illegible] et non attendebamus monebamur et contempnebamus contestabamur et non credebamus [illegible] audientes nosmetipsos seducebamus digna sunt iudicia dei [illegible] digne de nostris actibus recipimus [illegible] propter [illegible] et nephandam leticiam [illegible] propter modicum tempus igne perpetuo consumimur propter modicam gloriam et abhominabilem [illegible] gloria [illegible] per modica [illegible] paradisi sedibus privati sumus propter [illegible] divicias celestes amisimus [illegible] stulti [illegible] possedimus [illegible] penas [illegible] Illi autem qui tunc non possederunt nunc exaltantur qui ieiunaverunt saturantur qui caste degerunt in celesti thalamo letantur qui seminaverunt in lacrimis in gaudio metunt, qui ploraverunt perpetuo consolantur, qui contempserunt terrena celestia perceperunt [illegible] nos miseri tormentis traditi sumus et nunc clamamus et non est qui misereatur suspiramus et non est qui salvet. Et [illegible] ad illis [illegible] verba in futuro seculo dicamus [illegible] dies magnus dei omnipotentis [illegible] bonum [illegible] tempus [illegible] lugeamus.

eleemosinas faciamus ita ad illum qui nos potest salvare rogando confugiamus dicentes: Domine salva nos, perimus. Sic enim ut dicit idem Augustinus
in sermone 2o adventus: si tempus in die iudicii vix iustus salvabitur, peccator et impius ubi parebunt? Ubi tunc se impii videbunt, ubi
adulteri, ubi ebriosi, ubi maledici se cognoscent, ubi amatores luxurie, ubi raptores, ubi superbi et invidi apparebunt? Quid
infelices pro sua defensione dicturi sunt, quos tociens admonitos tam imparatos dies illa reperiet, cum ad ictum archangeli tubarum
omnium buccina clamore totus simul mundus ceperit moveri, cum sicut dicit propheta veniet dominus ponere orbem terrarum desertum et peccatores perdere
ab eo; quando sicut dictum est super peccatores et impios mittentur in stagnum ignis et fumus tormentorum illorum ascendet in secula seculorum. Quantus
tunc timor, quanta caligo, quante tenebre timorosos quosque negligentes ac tepidos occupabunt. Ne ergo et nos misero veniamus nimio tractu
compescamur, dum corrigendi tempus est, et volumus dum nunc tempus bonum fieri et utiles regnum, ut cum dies ille iudicii timendus
et nimis [illegible] a bonis [illegible] adveniat, non cum carnalibus flammis ultricibus tradamur in inferno, sed cum spiritualibus viris [illegible]
clemens in celis, sicut quod ait apostolus: Simul rapiemur in nubibus obviam Christo in aera et sic semper cum domino erimus, 1 Thess. 4.
Et quia posset putari quod adhuc multum distaret ille dies magnus dei omnipotentis, ideo Christus Iohannes illum prope esse ostendit dicens: Ecce venio etc. Ubi
primo ponitur adventus iudicis, secundo malorum congregatio, ibi: Et congregavit illos. Dicit ergo quantum ad primum: Ecce venio sicut fur. Sicut Haymo:
Totus iste liber est prophetia, ideo non servat ordinem hystorie, premisit enim que dicturus erat de reprobis in plenum congregandis, et nunc
interponit dominum loquentem: Ecce venio sicut fur, scilicet imprivisus. Et in hoc quod ait: Ecce venio, notatur iudicii et hoc insinuatur paululum
demorandi, et per verbum futuri temporis ut ait Richardus. In hoc autem quod ait sicut fur notatur adventus improvisus, supra 3o: Si non vigilaveris
veniam ad te tamquam fur; et ibi dicitur: hoc Matth. 24: Nescitis qua hora filius hominis venturus est. 1 ad Thess. 5: Non estis in tenebris ut vos
dies illa tamquam fur comprehendat. Et ibidem: Dies domini sicut fur in nocte ita veniet. Istud vero adventum secundum Haymonem et quotidianum possumus
intelligere et generalem. Quotidie quippe venit Christus ut fur, quando improvisa morte subito dum non sperat homo moritur. In die autem iudicii
sicut fur in repente veniet, quia cum dixerint pax et securitas, tunc eis repentinus superveniet interitus, 1 Thess. 5. Est ergo tempus iudicii incertum.
Augustinus 20 de civitate dei capitulo primo: Ultimum iudicium per quot dies tendatur, est incertum. Est autem occultum quantum distemus ab eo, supra patet quia tam
occultum est tempus iudicii ut etiam ipsum iudicium occultum esse dictum sit, non ad cognoscendum sed ad prebendum, in epistola ad Hesicium: Ego
per parabolam spiritus mei dico neque mensem neque annum adventus eius sciri posse. Quod declarat super titulum psalmi 6: Quod dicitur nescire filium
diem iudicii non est intelligendum quia nesciat sed quod nescire faciat eos quibus hoc non expedit scire, id est ut eis non hoc ostendat. Et subdit ibidem:
quando dicitur nescio quendam presumptionem que annos computare, curiosissimum spectat per septem annorum milia dierum domini. Nos vero quod scire nos
dominus noluit libenter nesciamus. Actum quanto magis differtur, plus est timendum, supra psalmo 49: Quanto magis differtur iudicium tanto
maiore impetu venturum est. Et ideo semper est expectandum. Unde dicit libro 2o epistola omelia 23: Prudens accipiat unusquisque merita
preceptoris ne perdat tempus nunc salvatoris, que modo impenditur quidem cum[?] servo parcitur. Ad hoc enim parcitur ut [illegible]
et non sit qui dampnetur. Videbit deus quando venit dies [illegible]. Est tamen modo tempus fidei finis [illegible]. Utrumque autem inveniat
nescio, et fortassis inveniet tempus utriusque nunc propter quia mortales sumus et inter casus ambulamus. Unde etsi differtur tempus iudicii,
non tamen mortis, ut dicit idem Augustinus libro de correptione: Et longum nobis videtur esse tempus quod restat ad iudicium, non tamen erit tantum quantum
transactum est, et ex transacto et preterito tempore spandum est finis reliqui temporis. Quantum tamen videtur diem iudicii prolongari, nobis ultimus
dies tuus vel vite tue quo exibis de corpore hic producturus est in longum, incertus est enim, et ideo tamquam quotidianus spandus est. Et ideo
sed eundem libro primo de verbis domini sermone 27: propter novissimum diem vigilet unusquisque de novissimo suo die cogitet ne forte cum se
sentire vel putaverit longe esse, illum diem dormiat. Ad unum novissimum diem nemo ergo cogitat novissimum diem qui futurus sit
sed vigilemus omni dormiendo ne novissima dies cuiusque nostrum nos imparatos inveniat. Et quisque qualis hic exierit suo no-
vissimo die talis inveniatur in novissimo seculi die. Hec ille. Beati ergo sunt illi qui sine quotidie dum vivent per mortem sine cum tunc venerit
ad generalem resurrectionem parati fuerint inventi. Unde hic quia subiungitur: Beatus qui vigilat, id est qui est sollicitus de sua salute. Vigilat qui
ad aspectum superni luminis mentis oculos apertos tenet. Vigilat qui servat operando quod credit. Vigilat qui a se torporis et negli-
gentie tenebras repellit, ut magister Gregorius omelia 13 super Albanum[?] Matth. 25: Vigilate quia nescitis diem neque horam. Prima Petri 5o: Vigilate in orationibus.
1 Cor. 16: Evigilate iusti et nolite peccare. Ubi: Et custodit vestimenta sua. Secundum Haymonem hec vestimenta que vigilanti studio monetur
servari sunt sacramenta baptismatis. Ille ergo fit eum vestimenta sua conservat qui baptismum non irritat. Vestimenta sua custodit qui ea que in baptismo
promisit implere satagit. Ista sunt vestimenta immortalitatis et innocentie quibus homo primus in paradiso fuerat spoliatus, sed iterum per occasionem
vitulum[?] signatum vel per passionem unici filii dei in baptismo hec eadem vestimenta recepit. Servat ergo hec vestimenta quisquis quemadmodum
peccatis se non commaculat. Quod etsi hec amittit peccatis impedientibus et fragilitate carnis cogente, contingit hic adhuc baptismi sequi
quo mundari possit, compunctionis scilicet fontes, quia lacrimarum, de quo geminio baptismate perorat Gregorius. Ubi quoque remisse sunt in eis
si in baptismate prime regulariter et que tecta sunt peccata, sed per compunctionem cordis. Unde Gregorius 30 moralium: Tegas[?] idem Iob primo homo enim
mortuus fuit et nudatus atque consumptus ubi quesitus est dicens: Nullus homo sine peccato est nisi ille qui in hunc mundum non venit ex peccato. Et quia
omnes in culpa ligamur, ipsa amissione iustitie morimur, concessa primus in paradiso veste innocentie nudamur, in interitu etiam carnis
subsequente consumimur. Homo itaque peccator moritur in culpa, nudatur a iustitia, consumitur in pena. Hanc nuditatem peccatoris filii
tegere dignatus est pater, qui eo redeunte dixit: Cito proferte stolam primam. Prima quippe stola est vestis innocentie quam homo
bene conditus accepit, male assentiente persuasori perdidit. Contra hanc nuditatem ipsius dicitur hic: Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua
ne nudus ambulet. Vestimenta quippe custodire est precepta innocentie servare in mente, ut ad iudicium culpa nudat ad amissam
redeuntes innocentiam prima operiat. Hec ille. Et quia idem 16 moralium veluti ex persona de vestibus mutatis quo vestiuntur electi que sunt ... [illegible]
operit multitudinem peccatorum quando vestimento fuerat spoliatus, ille qui erat rex aspectu imparatus ait persona dicens: Amice quomodo huc
intrasti non habens vestem nuptialem. Beatus ergo qui custodit vestimenta sua in fide quam in baptismo percepit et innocentia vite et
virtute terras quia virtutes custodit, magister ne nudus ambulet, hoc est ne spoliatus virtutibus cum diabolo turpiter condempnetur,
et videant turpitudinem eius in omnibus apparentia peccata deturpata. Naum 3o: Ostendam gentibus nuditatem tuam, regnis ignominiam tuam.
Ut Gregorius 20 moralium: Turpitudo nostra tunc cernitur cum vita reprehensibilis aliorum oculos in iudicio nequaquam subsequentis boni operis
tegmine velatur. Et subditur ultimum, scilicet malorum congregatio cum dicit: Et congregavit illos. Ut enim ait Haymo, redit ad ea que supra premiserat
de spiritibus immundis qui exierunt ut reges totius terre in plenum congregarent. Et quia in his spiritibus immundis unus spiritus intelligi datur,
ideo aptissime nunc reddit ad singularem dicens: Et congregavit eos in locum etc. Iste est illud Apoc. 1: qui cum diabolo legio alegio[?] liberatus

interrogat Christus virum dicens: Quod tibi nomen est? Cui veritas ipsa videns ait: Legio mihi nomen est. Et subdendo: multi enim sumus,
ipsam veritatem ostendit quod multi conspirare. Dicit ergo: Et congregavit, scilicet dyabolus, id est congregabit et iam congregare incepit, quia in omnibus illis operatur
et operabitur, illos scilicet reges totius terre de quibus premissum est, in locum qui vocatur hebraice Hermagedon, quod interpretatur consurrectio
testium iniquorum, vel mons a latrunculis, sive mons globosus secundum Haymonem, vel mons furum secundum Richardum. Et tunc oberit(?) sed prius
quo loco congregabit eos. Numquid in unum locum ponentur, sed ut qui sunt in oriente et qui sunt in occidente vel cetera, quod vix impleretur. Dicit
secundum Richardum quod mons iste fuerit antichristus, qui est mons per superbiam. Jeremie li: Ecce ego ad te mons pestifer. Et furum per fraudu-
lentiam, et globosus vel gibbosus per superbiam, qui in detestanda sue impietatis secta suppositos iniquos congregabit et ad
errorem suum protrahet. Hoc secundum Richardum. Unde Haymo: Testes iniqui sunt omnes ministri antichristi, qui unum deum iniqui, quia inique consentient
Christum esse antichristum et cetera. Hic ergo in consurrectione testium iniquorum congregabit eos antichristus, quia ad hoc eos ad partes suas trahet,
ut contra Christum verba blasphemie et iniquitatis proferant. Ad istorum testium iniquorum instar pertinet illi de quibus psalmista dicit in persona Christi:
Insurrexerunt in me testes iniqui etc. Dicit ergo Hermagedon, mons a latrunculis. Mons Christus appellatur a fidelibus, unde quod dicitur
Ysaie 2o: Venite ascendamus ad montem domini. Et Michee 4: Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium, id est Christus
qui supereminet multis omnibus electis. Et sicut Christus a fidelibus mons appellatur, ita antichristus appellabitur mons in reprobis a la-
trunculis, hoc est a suis ministris, qui furantur fidem rectam a cordibus fidelium. Johannis x: Quotquot venerunt sicut ante me fures sunt
et latrones. Mons etiam globosus appellatur antichristus propter multitudinem populorum qui ad eum [illegible], vel quia conspirante populi subiectione [illegible]
globosus vel gibbosus videntur(?), quia diversos errores ostendit in suo corpore, unde hic apte [illegible] illum fraudulentem decepit. Cui-
cum unum bellancium globum contra electos emittet, unum eos per temporalem potentiam affliget, secundum unum eos in [illegible] tempore [illegible] for-
torem emittet, cum per miracula et falsa prodigia multos illaqueabit, ut tenuit Beda [illegible] 32 moralium [illegible] Job [illegible] stringit
caudam suam quasi cedrum, quia tunc et altus erit venatore prodigiorum et durus crudelitate tormentorum. Non enim sola potestate tumidus erigetur, sed
et signorum ostensione fulcietur etc. Quos et congregabit omnes ad iudicium finale. Johel 3: Congregabo omnes gentes in valle Josaphat etc.
(Nota quod nomen Eufrates tamen vel Eufrate. Isidorus: est fluvius Mesopotamie de paradiso oriens copiosissimus gemmis, qui
per mediam Babiloniam influit. Hic ab ubertate nomen accepit, nam hebraice Eufrate fertilitas interpretatur. Mesopotamiam enim
in quibusdam locis ita irrigat sicut Nilus Alexandriam [illegible]. Unde Lucanus: Tigris et Eufrates uno se fonte resolvunt.
Item [illegible] fructifer Eufrates. Nota hoc quod plura profert Eufratem, qui [illegible] descendit ab Eufrates etc. [illegible]
nunc ab Eufrate etc. sicut Petrus [illegible]. Moraliter autem sextus angelus effudit fialam suam in flumen illud magnum Eufraten, id est sexto loco
predicatur contra avaritiam vel cupiditatem. Eufrates enim, ut dictum est, interpretatur fertilis, frugifer, crescens vel pulverulentus,
unde mundo fit avaritia seu cupiditas, que semper cupit crescere et fructificare in pulveribus, id est in temporalibus et terrenis rebus, sed tamen deficiunt
semper sicut flumen. Unde psalmista: Divitie si affluant, nolite cor apponere, id est ea que fluunt nolite amare, quia sicut aqua fluminis defluente
non remanet nisi lutum, sic in istis temporalibus non remanet nisi peccatum. Ecclesiastici 27: Sicut in percussura cribri remanebit pulvis,
sic aporia hominis in cogitatu illius. Unde dicit Abacuk 2o: Ve qui multiplicat non sua. Usquequo aggregat contra se densum lutum.
Phialam ergo in flumen magnum Eufraten effundere est contra cupiditatem et avaritiam predicare, quia tantum malum est quod vix [illegible]
potest eam accusare secundum Jeronimum in epistola ad Nepocianum. Item vix detestabilius sit quod eo sicut patet quia propheta deus et sancti doctores
eam multipliciter maledicunt. Aranee comparatur, ydolatria vocatur, et multa mala que ea generantur. Primo hunc vicium maledicunt prophete,
ut Abacuk 2o: Ve qui congregat avaritiam domui sue. Ysaie 5o: Ve qui coniungitis domum ad domum. Amos 6to: Ve qui opulenti
estis in Syon. Item psalmista. Luce 6: Ve vobis divitibus qui habetis hic consolationem vestram. Et Jacobi 5: Agite nunc divites, plorate
et ululate in miseriis vestris. Augustinus: Ve illis qui vivunt ut augeant res perituras, unde eternas amittunt. Unde et deus maledicit
dispensatorem avarum, tamquam deus dives et largus est. Talis est omnis avarus, et hoc maledictus. Ecclesiastici x: Avaro nichil est scelestius,
nichil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim et animam suam venalem habet, quia in vita sua proiecit intima sua. Unde et aranee
comparatur avarus, quia sicut aranea seipsam eviscerat ut telam faciat et muscas rapiat, sic avarus eviscerat interiora sua
per diversas cogitationes propter divitias acquirendas. Unde Ysaie 59: Confidunt in nichilo, locuti vanitates, conceperunt dolorem et
pepererunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt et telas aranee texuerunt, et tele eorum non erunt in vestimentum, ut operiantur
operibus suis; opera enim illorum inutilia. Et infra 30: Ve filii desertores, dicit dominus, ut faceretis consilium et non ex me, et ordiremini
telam et non per spiritum meum. Unde et hoc est secundum avaritie malum, quod ydolatria appellatur. Ad Ephesios v: Avaritia que est ydolorum servitus, [vide in fine lectionis]
ubi glossa: Avarus deo est [illegible], quia venalem pecuniam que est creatura pro deo. Item Matthei vi: Non potestis deo servire et mamone.
Glossa: Divitiis servire est deum negare, propter quod ut avaritia tamquam pestis mortifera fugiatur. Tertium quod multa mala facit omnibus
servientibus et amantibus eam. Unde [illegible]: sollicitat, turbat, perdit, generat, inquinat, inflat, deo inimicum reddit, paradisi limina claudit,
animam quoque perimit, virtutum menia frangit. Primum ergo malum est quod sollicitudinem generat, que requiem tollit. Unde dicit Ecclesiastes 2o
de divite avaro: Quid proderit homini de universo labore suo et afflictione spiritus qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius la-
boribus et erumpnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit. Et Ecclesiastici v: Saturitas divitis non sinit eum dormire. Item
de divite Luce xii, quem dum deus vocaret dormire et quiescere, conquerebatur quod horrea sua minus essent [illegible] cogitabat
miser quod deus ei multa [illegible] horrea magna ubi secure posset omnia sua reponere. Sed pauperes qui [illegible]
reddidit omnia tempore oportuno. Secundum malum est turbatio cordis et totius domus. Proverbiorum xv: Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam,
qui autem odit munera vivet. Tertium malum est perditio sui et suorum. Proverbiorum 1o: Prosperitas stultorum perdet eos. Ysaie 21: Rapine impiorum
detrahent eos qui noluerunt facere iudicium. Luce 16: Mortuus est dives et sepultus est in inferno. Quartum malum quod generat et
deprimit. Unde Zacharie v: [illegible] iniquitas sedet super talentum plumbi. Quintum malum est inquinatio. Ozee v(?): Facti sunt abominabiles sicut
ea que dilexerunt. Jacobi i: Religio munda et immaculata etc. Glossa: Cum temporalia non diligit, immaculatum se ab hoc seculo custodit [illegible].
Sextum malum est inflatio superbie. Augustinus: Cor plenum [illegible] carne crepat, corde meditatur. Job xx: Cum satiatus fuerit
arctabitur et estuabit, et omnis dolor irruet super eum. Ysaie vii: Requievit Syria super Effraym, id est superbia super avaritiam. Septimum malum
est quod facit hominem mutum. Ysaie 57(?): Vitam manus tue invenisti, propterea non rogasti. Gregorius: Cum felicitatem quesitam invenerint, auctorem
qui eam tribuit non requirunt. Octavum malum est quod claudit introitum paradisi. Luce 18: Filioli, quam difficile est confidentes in divitiis,
qui pecunias habent.

intrare in regnum celorum facilius est enim camelum etc. Hominem malum est quod est radix et origo omnium malorum j. thi. 6. Et Eccli. x. Avaro nichil est scelestius [illegible] aperto. Deinceps est quod mulierces omnium virtutum destruit. Unde Abacuk j. super omnes munitiones ridebit
et comportabit aggerem et capiet eam. Multa alia mala facit avaricia sed hoc sufficiat ad presens. Sic igitur alia effudit fialam in flumen
in figura quod avaricia [illegible] quam mala sunt quod ea etc. Et siccatur aqua eius id est habundancia temporalis secundum illud quod dicit Jacobi j. Exortus est sol cum ardore et arefecit fenum et flos eius decidit et decor vultus eius deperiit. Ita diues in itineribus
suis marcescit. Ut patet in regibus et principibus ad corda eorum desiccata aqua cupiditatis que non sinebat eos [illegible]
ad eos transire. Ysa. xi. levabit dominus manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui et percuciet eum in septem rivis ita ut per eum
transeant calciati et erit via residuo populi mei etc. Et ne pertranseat hoc fluvius viribus attenuat. Unde Iohannes [illegible] fiat de ab ortu
solis id est a [illegible] qui de maris stella nasci voluit id est de virgine Maria que orta est sol et quotiens nasci dignatur in cordibus
timentium eum. Malachie ult. vobis timentibus nomen meum orietur sol iusticie. Et vidi de ore draconis etc. Draco vocatur est ab [illegible]
id est avaricia quod semper stat et nunquam est saciata. Eccli. v. Avarus non implebitur pecunia. Prov. 30. Tria sunt insaciabilia etc.
quod semper [illegible] appetitus divitiarum existit et infinitus. Tres spiritus immundi qui de ore cupiditatis exeunt sunt sagacitas in acquirendo
tenacitas in conservando et prudencia in dispensando. Hec sunt tres diete quibus deambulatur per Ninive id est per mundum. Ione 3o.
Ninive erat civitas magna itinere dierum trium. Sepe vero contingit tamen diuites quod qui sagaces sunt in acquirendo et te-
naces in custodiendo non habent prudenciam in dispensando vel distribuendo. Eccles. v. Est malum quod vidi sub sole et quidem frequens
apud homines. Vir cui deus dedit divicias et honorem et substanciam et nichil deest anime sue ex omnibus que desiderat nec tribuit ei deus
potestatem ut comedat ex eo sed homo extraneus vorabit etc. Est et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole divicie conservate in
malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima. Per bestiam vero figuratur superbia que omnia bona vastat. Unde Aug. Omnis
iniquitas in malis operibus exercetur ut fiat. Superbia vero etiam bonis operibus insidiatur ut pereant. De ore bestie id est superbie procedunt
tres spiritus immundi scilicet irreverencia maiorum, contemptus equalium, oppressio minorum. Hec sunt tres lancee quibus Joab id est inimicus
sit enim interpretatur confodit Absalon id est pacem 2 Reg. 18. Superbia enim pacem aufert et occidit. Prov. 18. Inter superbos
semper iurgia sunt. Sed per pseudo prophetam figuratur carnalis concupiscentia cuius prophecia mortifera est. Ro. 8. Sapiencia carnis mors est.
Tres spiritus immundi exeuntes de ore eius scilicet concupiscencie sunt lauticies ciborum, mollicies vestimentorum et segnicies ociorum.
Hec sunt tres uncie sive in lancea Jesbi de nob qui nitebatur occidere David 2 Reg. xxi. Jesbi interpretatur in me nobis
interpretatur ablatura et sunt concupiscencia carnis que semper est in nobis ablatura. Rom. vii. Ro. vii. video aliam legem in membris
repugnantem legi mentis mee et captivantem me in lege peccati. Tres uncie haste sunt illa tria predicta scilicet adinvenciones novi[tatum]
in saporibus vestibus et lectis et alias que sunt male concupiscencie provocativa. Hec etiam tria sunt tria canistra que portabat pistor pharaonis
de quibus aves rapiebant panes unde refociabatur Gen. xl. Et omnes hii spiritus immundi ranis comparantur propter eorum
loquacitatem garrulitatem et continue inmunditatem. Isti tres spiritus immundi exeuntes de ore draconis sunt tres species advocatorum
qui in aquis diviciarum et luto deliciarum semper vivunt. Quidam enim eorum
qui volunt ranarum quiete et pace quiescendum [illegible] qui [illegible] depugnat de quibus [illegible] Ysa. x. Ve qui condunt leges iniquas
sunt qui falsas leges seu allegaciones fingunt per quos veritatem impugnant de quibus [illegible] ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause populi mei ut essent vidue preda
et scribentes iniusticias scripserunt ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause populi mei ut essent vidue preda
eorum et pupillos diriperent. Alii sunt qui veras leges male exponendo depravant et decipiunt ubi non est suspectio insidiarum
de quibus [illegible] Ysa. ix. Disperdet dominus ab Israel caput et caudam id est actorem et advocatum mendacem et depravantem. Sic una [illegible]
de quibus dicitur [illegible] advocatum ac depravans qui [illegible] leges falsas opposuit aut dictando
[illegible] actor qui [illegible] advocatum ac depravans [illegible]
depravat. Tercii sunt qui nec falsas leges allegant nec veras depravant sed per exceptiones dilatorias et appellaciones frivolas causas
multiplicant dilatant et prorogant ita quod nunquam veniat ad finem subornant aliquando tres vel plures causas quas ipsi per
suas astucias suscitant in quibus diu potest proles eam [illegible] si voluisset advocati nec non eorum qui plus eos placet
[illegible] et concordes quod pacis et amicabiles compositores de quibus dicitur in Ps. dissipa gentes que bella volunt. Et de omnibus hiis potest
dici et concordes quod pacis et amicabiles compositores. De quibus dicitur in Ps. dissipa gentes que bella volunt. Et de omnibus hiis potest
intelligi id quod dictum est super [illegible] linguas suas per dolos sed in inferno. Quia enim in lingua peccat in lingua torquetur
sicut dives epulo Luc. 16. Nam per que quis peccat per hec et torquetur. Sap. 11. Hii omnes exeunt de ore draconis id est cupiditatis
qui vero eam cupiditatis alique predictorum trium modorum advocando peccat. Item exeunt de ore bestie id est superbie qui eam laudis
humane quod volunt aliquo [illegible] causas iniustas defendunt. Item exeunt de ore pseudo prophete id est concupiscencie qui favent hec quod amore
carnali ad hoc aut faciendum demones eos incitant quibus odiosa est pax et concordia. Unde [illegible] in [illegible] diut enim spiritus deorum
sunt [illegible] advocati id est a demonibus inspirati. Sic enim spiritus sanctus inspirat prelatos suos et in eis loquitur ut dicitur Act. x. sic spiritus
maligni inspirat malos advocatos et per eos loquitur ad causas iniustas sicut defendunt. Unde minatur eis dominus Ysa. xix.
dirumpetur spiritus Egipti in visceribus eius et consilium eius precipitabo etc. Faciunt signa id est exhibentes se quod vellent pacem
et composicionem facere sed intus et in occulto turbant negocium et impediunt pacem. Ps. loquuntur pacem cum proximo suo mala autem etc.
Et procedunt ad reges tocius terre scilicet tam seculares quam ecclesiasticos. Et congregare eos in prelium unum contra alium concitando et lites
seminarum proponendo. Eccli. 3a. Vir nequam [illegible] inmutabit cor eius quod quo procedunt quatuor oriuntur bonum et malum vita et mors
et dominatrix illorum assidua lingua de qua Eccli. lio c. 28. Bilinguis maledictus multos enim turbavit pacem habentes
tercia lingua multos commovit et dispersit illos de gente in gentem. Et in [illegible] respirat illa non habebit amicum in quo requiescat
Ep. [illegible] ad lite frequenter homines veniunt odium et rancorem perpetuum et ex odio dampnacionem eternam. Unde [illegible] ad diem magnum
dei omnipotentis id est ad diem iudicii quia omnes tales nisi penituerint dampnabuntur. Tunc advocati qui litem seminant non poterunt eos
invare quoniam et ipse nisi penituerint dampnabuntur cum illis etc. Congrega eos sicut greges ad victimas. Jer. 16 In die
interfectionis [illegible] mali et ad diem furoris ducentur. Job. Ad iudicium dicitur dies quia omnia aperta erunt ibi mala tam cordis quam
Nolite enim tempus iudicare quousque adveniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Dicitur magnus
quia magis flent ibi quia bonis omnibus eterna gaudia que sunt magna dabuntur et reprobis omnibus eterna supplicia que magna reddentur
Item dicitur dies domini quia iudicare [illegible] [illegible] [illegible] aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo. Item dicitur omnipotentis
quia nullus potest effugere nec resistere. Ps. [illegible] ibo a spiritu tuo etc. Et quod hec dies erit cito sequitur. Et ecce venio sicut fur id est cito et
ex improviso et non beatus qui vigilat ne cadat in [illegible] vencula et custodit vestimenta sua id est virtutes et opera a macula peccati vel [illegible]

ne nudus ambulet scilicet ad iudicium sine veste nuptiali. Custodit enim et non dissipat sicut filius prodigus qui dissipat omnia bona sua vivendo
luxuriose cum meretricibus Luce xv. Ideo dicitur Ecclesiastes ix. Omni tempore vestimenta tua sint candida et oleum de capite tuo non deficiet. Ob eam
aufferunt formam corporis a facie mea et adulteria sua de medio uberum suorum. Ut revelabo stultitiam eius in oculis amatorum omnium.
Ecclesiastes. Aut factum sunt duplex per illos qui procedunt ad reges totius terre quos vidit beatus Johannes dicens Et congregavit id est congregabit illos scilicet
reges terre in locum qui vocatur hebraice Armagedon id est mons furum. per quod potest intelligi ecclesia, quia vera mons est. propter eminenciam vel quia scilicet
singulis civitatibus castellis et parrochiis in quibus sita est, sed heu plurimi fures habitant in ea qui bona pauperum furantur et dant publicis
suis et sibi thesaurizant ysaie i. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii? iusticia habitavit in ea nunc autem homicide. Principes
tui infideles socii furum. Et ysaie iii° Vos depasti estis vineam meam et rapina pauperum in domo vestra est. Ubi glossa: principes tui
infideles cum pauperes publice predantes arguunt et confundunt divitibus pecuniam facientibus ut tutiores fiant. Et in quorum domo rapina
pauperum est. Quod opes ecclesie sibi thesaurizant et ea que dantur ad sustentacionem pauperum sibi reservant et propinquis suis distribuunt
et in deliciis abutuntur et aliorum inopias suas vel suorum divicias faciunt. Ad hoc laborat duplex ut tales faciat fures consti-
tuat super montem ecclesie qui res eius que sunt pauperum vel sibi retineant vel parentibus distribuant. Tales sunt omnes qui se ingerunt de quibus
dicitur quotquot venerunt fures sunt et latrones etc. Nota secundum beatum Thomam 2a 2e q. 118. Avaricia comparatur ydolatrie per quandam similitudinem
quam habet ad ipsam, quia sicut ydolatria subicit se creature exterioris, ita et avarus. Non tamen eodem modo. Nam ydolatria subicit se creature exteriori ut
exhibeat ei cultum divinum, avarus autem subicit se creature exteriori immoderate ipsam concupiscendo non ad cultum sed ad usum. Et sic Jeronimus dicit:
Sicut ydolatria servit simulacro, sic avarus servit thesauro. Nam ille cultum ydolatrie libenter ampliat et iste cumulum pecunie libenter
augmentat. Ille cum omni diligentia colit simulacrum, et iste cum omni cura custodit thesaurum. Ille spem ponit in ydolatria et iste
spem constituit in pecunia. Ille timet mutilacionem simulacri et iste timet minuere thesaurum. Ex hoc ergo maxime reprehenditur avarus
quia res vilissime scilicet pecunie que de terra tollitur, quam nos infimam deus ordinavit, fidem spem et amorem exhibet, quam debet exhibere
creatori. Tales autem avari qui sic plus quam oportet res temporales diligunt maiorem dolorem ingerunt eas amittendo quam amorem prebebant
in possidendo. Unde Augustinus: cum dolore amittuntur que cum magno amore possidentur. Ymmo autem carendo dolemus quam in possidendo diligimus.
Ut autem Ysidorus. Unde rarum est ut avarus quis vicio velit resistat. Numquam prevaleat, quia quem avaricia possidet hic pecuniam divitias
numquam potest, propter quod assimilatur inferno qui quantoscumque devoraverit numquam dicit satis est. Sic et omnes thesauri si affluxerint in avarum. Et ut dicit
Augustinus super psalmum plenum est quoniam mare ventus validus et tempestas magna in mari, vincitur sua cupiditas. Est amas deum super mare
ambulas. Sub pedibus tuis est seculi timor. Amas seculum absorbebit te. Amatores enim suos novit vorare non portare. Sed cum
cor tuum fluctuat cupiditate ut vincas cupiditatem invoca Christum divinitatem. Cupiditas autem nichil aliud est quam amor rerum temporalium.
Cupiditatis vero minuende initium est timere deum qui solus timeri sine amore non potest. Regnat autem carnalis cupiditas ubi
non est dei caritas. Amoneamus ergo a nobis cupiditatem ut deo valeamus adherere per caritatem, quia secundum beatum Gregorium. Auctori nostro non aliter
inherere valemus nisi cupiditatem a nobis que radix omnium malorum est abscindamus. Tanto namque unusquisque deo est dissimilior quanto
fuit in rebus temporalibus cupidior, quia sicut caritas facit homines deo similem, sic cupiditas dissimilem. Propter quod ut capitulo sequitur avaricia tamquam pestis
Sed an avaricia semper sit peccatum mortale. Dicendum secundum sanctum Thomam ubi supra quod avaricia importat immoderanciam quandam circa divicias dupliciter.
Uno modo immediate circa ipsam accepcionem et conservacionem diviciarum. Maxime scilicet ad acquirit pecuniam ultra debitum aliena surripiendo vel retinendo.
Et opponitur iusticie et hoc modo quod genere suo est peccatum mortale. Tunc enim ad avariciam pertinet quod ad iniuste accipiat vel retineat res alie-
nas. Quod pertinet ad rapinam vel furtum que sunt mortalia peccata. Et hoc modo accipitur avaricia Ezechiel xxii. Ubi dicitur principes eius in medio eius
quasi lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem et avare lucra sectanda. Contingit tamen in hoc genere avaricie aliquid esse peccatum veniale
propter imperfectionem actus ut supra dictum est de invidia et aliis viciis. Alio modo importat immoderanciam circa interiores affectus diviciarum puta
cum quis nimis amat vel desiderat divicias aut nimis delectatur in eis, etiam si nolit rapere aliena. Et hoc modo avaricia opponitur
liberalitati que moderatur huiusmodi affectus. Et accipitur avaricia 2 Corinthios ix. Preveniunt repromissam benediccionem paratum esse sic quasi benediccionem
non quasi avariciam. Glossa scilicet ut doleat pro dato et parum sit quod dedit. Si ergo interius amor diviciarum crescat quod preferatur caritati ut scilicet
propter amorem diviciarum non vereatur aliquid facere contra amorem dei et proximi, sic avaricia erit peccatum mortale. Si autem inordinacio amoris infra hoc
sistat ut scilicet homo quamvis superflue divicias amet non tamen preferat earum amorem amori dei scilicet ut propter divicias non velit aliquid facere
contra deum et proximum, sic est peccatum veniale. Ordinatur autem mortalibus ad rationem primo secundum illam rationem qua est peccatum mortale. Cuius sunt
iste filie secundum Gregorium in 31 moralium scilicet proditio fraus fallacia periuria inquietudo violencia et contra misericordiam obduracio. Ysidorus addit mendacium
et falsum testimonium que reducuntur ad fallaciam. Furtum quod committitur sub fraude. Appetitus temporis lucri quod pertinet ad inquietudinem. Rapacitates que
committuntur sub violencia et inhumanitates quarum est idem quod obduracio contra misericordiam. Propter quod ut avaricia tamquam pestis mortifera fugiatur. Sequitur xvi capitulo Et angelus

Et septimus effudit fialam suam in aerem. Et exivit vox magna de templo a throno dicens Factum est. Et facta sunt fulgura et
voces et tonitrua. Et terremotus factus est magnus qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt super terram talis terremotus sic magnus.
Et facta est civitas magna in tres partes et civitates gencium ceciderunt. Et Babilon magna venit in memoria ante deum
dare ei calicem vini indignacionis ire eius. Et omnis insula fugit et montes non sunt inventi. Et grando magna sicut talentum
descendit de celo in homines. Et blasphemaverunt deum homines propter plagam grandinis, quoniam magna facta est vehementer.
Septima pars et ultima capituli 16 in qua agitur de septimo angelo et plaga eius. Et dividitur in tres partes. In prima parte phiale effusio. In 2a
subditur temporis dampnacio sive inquorum denunciacio ibi Et exivit vox magna etc. In 3a ondicitur eorundem actualis dampnacio ibi Et
facta est civitas magna etc. Circa primam dicit Et septimus scilicet angelus id est septimus ordo predicatorum effudit phialam suam in aerem
id est iram dei futuram denunciat in demones per aera discurrentes usque ad diem iudicii et tunc in infernum cum reprobis detrahentur. Ephesios 6.
Non est nobis colluctacio adversus carnem et sanguinem sed adversus principes et potestates adversus mundi rectores tenebrarum harum
contra spiritualia nequicie in celestibus. 2 Petri 2° Deus angelis peccantibus non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit
in iudicium cruciandos reservari. Ubi glossa: de hoc bene dicitur ergo demones aer propter eius inhabitacionem ad carcerem ... ut dictum est prius
Et propter eorum levitatem et velocitatem huc illuc quas discurrunt. Et propter eorum flexibilitatem et volubilitatem eorum qui fiunt de malo in peius.
Et etiam propter eorum spiritualitatem quia aer est quoddam spirituale corpus, per istud ergo angelus significatur ordo predicatorum dampnacionem demonum
denuncians et sequitur eorum qui post mortem antichristi predicabunt instare diem iudicii quod est dolor et angustia ... et tunc
magis fiet ut dicitur etc.

Et subdit^r septimum sc. tempus dampnacionis iniquorum denunciacionis. Et primo intimat finis mundi. Secundo ponit signa precedencia diem iudicii ibi Et facta sunt &c.
dicit ergo Et exiuit vox magna de templo a throno secundum haymonem vox ista magna vox dei omnipotentis intelligitur. Templum autem et thronus
unum sunt secundum eundem, sc. ecclesia sua, quam deus presidendo inhabitat sicut in templo et eam inhabitando presidet sicut in throno Sic igitur
ab inhabitante in templo atque a sedente in throno exiuit i. in maiestatem venit vox magna i. magna denunciacio sc. finis mundi et dampnacionis
reproborum dicens. Factum est i. finitum est regnum antichristi et completa est dampnacio reproborum secundum haymonem. Vel factum est sc. quicquid faciendum erat
quod dicit omnia consummata sunt et finis mundi adest. Et ideo dicit quod cito fient et futurum est, et ita dictum est acsi iam factum esset. Vel sic
factum est i. prope est ut totum sit factum. Et tunc erit post iudicium non erit in fieri sed in esse stabili. Deuteronomii 32 iuxta est dies perdicionis
et adesse festinant tempora. Ezechielis 7 finis venit venit finis (sed dicit idem sed non eodem ordine. Nam primo proponit finem secundo postponit
ad designandum quod quidam cogitant de fine prius quam veniat ut boni qui sibi providet. Aliis vero prius venit finis quam ipsi de eo cogitent
ut mali. Genesis 6to dixit deus ad Noe finis universe carnis venit coram me. qui nondum veniat coram eis. ymo ipsis de fine
non cogitantibus diluvium inundavit et omnes involuit. 1 thessalonicensium 5 cum dixerint pax et securitas tunc repentinus superveniet eis interitus &c.
et mattheus 24 sicut fuit in diebus noe ita erit adventus filii hominis. vnde beda super primum sanguis vlcionis exiuit usque ad frenos equorum
ita et nunc tamquam casus aereas potestates novissima perfudit vlcio. factum esse i. finis adesse narratur. quod si iuncta mors destruetur
i ad corinthios 15. Sequitur Et facta sunt fulgura et voces et tonitrua. Secundum haymonem, Ordo hic dicitur, eiusdem persecucionis tempus recapitulatum completur
et idem beda dicit hactenus sub plagarum novem persecucio novissima describebatur, nunc recapitulat ab eadem persecucione ruinam describens
impie civitatis. fulgura itaque secundum haymonem, miracula significant que facturi sunt ministri antichristi ut homines hominibus mirentur. Voces autem
exhortaciones illorum appellantur quibus suadebunt hominibus antichristum esse deum. Tonitrua vero comminaciones intelliguntur, quibus multos decipient.
Sunt vero terremotus magnus ipsa persecucio validissima designatur, vnde dicit quod talis terremotus numquam fuit i. sic magnus ex quo homines
fuerunt in terra. Sicut etiam deus mattheus 24 dicit erit tunc tribulacio qualis non fuit ab inicio. Et danielis 12 veniet tempus quale non fuit &c.
Vel possunt etiam hec exponi in bona parte sc. ad predicatores veritatis referri qui omnia predicta complebunt spiritualiter ad confirmanda corda
electorum et terrendos animos reproborum secundum haymonem et alios expositores. vnde beda Tunc magna signa clarebunt sed utraque
parte bonorum vel malorum. Nam quod utraque parte sicut a moyse et a magis pharaonis, non solum hic clarebit mattheus 24 surgent pseudochristi et pseudoprophete &c.
Fulgura ergo sunt corporum miracula que illuminant fideles et terrent infideles. Voces autem illorum sunt exhortamenta pietatis. Tonitrua
comminaciones futuri iudicii. Sed terremota sunt cordium commociones illorum qui per ore predicatorum ab infidelitate monebuntur et redibit ad viam fidei.
Sed non prius invenit haymo et richardus Et de hiis omnibus supra quarto. De throno exibant fulgura voces et tonitrua. Ubi de hoc plura sunt dicta.
Vel aliter Et facta sunt i. fient fulgura ad litteram Et voces sc. clamancium pro timore Et tonitrua sc. ad litteram ut dampnatis futura tonitrua
denunciet. Et terremotus factus est magnus i. fiet qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt i. esse ceperunt super terram. Tantus terremotus sic magnus
denunciet Et terremotus excedet omnes qui fuerunt ante. Nam alii qui precesserunt fuerunt particulares. Mattheus 24 erunt
vero per loca. Sed iste terremotus ut dicitur quod ille terremotus excedet omnes qui fuerunt ante nam alii qui presserunt fuerunt particulares
terremotus per loca. ille vero fiet vbique. Erit enim a causa voluntaria non naturali. Nam secundum naturam impossibile est esse terremotum vbique. Causatur enim
a fumo grosso incluso in visceribus atque partis terre qui cum exire cogitur nec impellente non habens respiraculum facit terre motum vel castrum &c.
Subdit^r actualis dampnacio impie civitatis sc. babilonis Et subdividitur in tres partes
Tunc ibi Et facta est civitas magna &c. Subdit^r universalis dampnacio. Secundo subdit^r iusticie dei i. puniendo ostensio ibi Et grando magna sicut
Primo premittit omnium terram in generali quod specialiter dampnacio. Secundo subdit^r iusticia dei i. puniendo ... ibi Et blasphemaverunt deum homines propter plagam &c.
talentum descendit de celo in homines. Tercio innuitur dampnandorum blasphemacio i. Et blasphemaverunt deum homines propter plagam &c.
Circa primum dicit Et facta est civitas magna i. tres partes. Circa^r quod ad propositum Et quare hic proponit, dicunt secundum bedam quod
tercium ad primum dicit Et facta est civitas magna i. tres partes. qua impugnat gentiles et iudeos apto clamore, heretici subdola decepcione
transforme bellum infert impia civitas ecclesie quia impugnat gentiles et iudeos aperto clamore, heretici subdola decepcione
sicut fit tres colorum pravitate qui signati sunt in tribus equis sc. ruffo nigro et pallido supra 6to Et hic possunt dici tres immundi spiritus
exeuntes de ore draconis et bestie et pseudo prophete supra eodem. Ut ergo ostendat equitate dampnacionis sic premisit. vnde haymo
ab exordio mundi usque ad finem seculi, due civitates edificari videntur, quarum una est dei altera diaboli, una que ab abel iusto
cepit et ad novissimum electum tendit. Altera que a cayn impio initium sumpsit et in ultio reproborum terminabitur. Hic autem
civitas magna civitas intelligitur diaboli, que magna dicitur propter multitudinem populorum vel propter enormitatem scelerum et viciorum
Hec civitas hic in loco dividi pronunciatur in tres partes, non quo et ante divisa non esset, ut tunc plurimum dividatur. Sed quo
civitas est ex quibus hominum qualitatibus ipsa constet. Hec est paganorum in gentilitate adhuc errare manentium, aliter iudeorum
tercium sunt ex quibus hominum qualitatibus ipsa constet. Hec est paganorum qui sunt in nomine ecclesie modo latet hic. Et secundum beatum augustinum sermone ergo
et hereticorum qui per vno accipiuntur. falsorum quod christianorum qui sunt in die iudicii erunt condempnati. per tres vero partes
de adventu ad iudicium, per hanc civitatem debemus intelligere omnes homines et mulieres qui in die iudicii erunt condempnati. per tres vero partes
civitatis debemus intelligere primum paganos postea iudeos ultimo falsos christianos qui amplius sunt torquendi. Subdit^r ibidem Tres autem
partes huius civitatis triplicando faciunt novem, et novem erunt maiores pene que parate sunt hominibus penitentibus nec penitenciam agentibus
sicut in sacris scripturis legitur. Prima est ignis qui ardet tali modo quod extingui non potest, etiam si mare totum intus mitteretur
qui ardet sed non lucet. Secunda est frigus quod nemo potest sustinere et si mons magnus ardens intus mitteretur non calefacere posset.
propter istas duas penas dicit deus in evangelio Ibi erit fletus et stridor dencium fletus namque et liquefacto oculorum ex calore
nascitur stridor vero dencium ex frigore. hic etiam beatus Job de aquis nivium transibunt ad calorem nimium. Tercia pena est
de vermibus qui numquam morientur ut serpentes et dracones qui ita vivunt in igne sicut pisces in aqua. Quarta pena est fetor
maior quam quinta. flagella percucientium que feriunt sicut fabrorum mallei. Sexta est de tenebris que sunt adeo spisse ut sicut
arena maris possit pugillari. Septima est confusio et verecundia quod videbuntur homines et peccata sua nec poterunt abscondi
Octava est terror magnus quia videbunt demones emittentes flammas igneas et audient clamorem miserorum qui cruciabuntur.
Octava est terror magnus qui videbunt demones ... sustinebunt tanta
comportabunt [illegible]. Nona pena est cathena igneus que constringit omnia membra peccatorum Sed quare sustinebunt tanta
tormenta. Ideo nolueri agere penitenciam de peccatis suis ut essent consortes ordinum angelorum Sustinebunt autem igneam penam
quia exarserunt in concupiscenciis suis Et glacialem penam quia frigidi fuerunt in amore caritatis Et penam vermium sustinebunt. Idest
quod exarserunt in concupiscencia suis Et glacialem penam quia frigidi fuerunt in amore caritatis Et penam vermium sustinebunt. Idest
serpentum et draconum propter invidiam et malam voluntatem quam habuerunt. Sustinebunt fetorem propter peccatum luxurie. Et penam te-
nebrarum quia in tenebris peccatorum usque in finem seculi fuerunt. Sustinebunt autem verecundiam quia noluerunt ad confessionem venire nec
penitenciam agere. Sustinebunt etiam cathenas igneas qui propriis peccatis detersserunt irretiti. Omnes isti desiderabunt mori et mors
ab eis fugiet Et subdit Sustinentes has penas erunt diabolus et membra corporis ut superbi. vanegloriosi. invidi. avari.
detractores. mendaces. periuri. luxuriosi. malivoli. gulosi. maleloquentes. usurarii. Omnes isti sunt membra diaboli, qui
nisi in hac vita egerint penitenciam, ibunt in supplicium eternum et numquam maiorum consequentur hic i. [illegible] subdit^r in littera Et

civitates gentium ceciderunt, i. collectiones tam gentium predictorum destructe sunt et prostrate. Unde supra xiiii° cecidit Babilon civitas illa magna. Quia enim superius per unam hic nunc signantur plures gentium civitates, hic est enim una civitas Babilon, quod multe civitates gentium. Sicut hic est una enim quod septem. Et quod dicit civitates gentium ceciderunt, hic est quod supra et in sequentibus dicit cecidit Babilon. Quia licet hec cadat in reprobis tamen generaliter in fine seculi dampnabitur et cadet cum audierit a Domino Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. Tunc enim civitates gentium i. aggregationes malorum cadunt in peccatum sed tunc cadet in infernum post ibi recadere, omnes qui operantur iniquitatem expulsi sunt nec potuerunt stare. Item civitates eorum destruxisti. Et ideo sequitur: Et Babilon magna venit in memoriam ante Deum, de qua supra xiiii°. Sed quomodo venit aut in memoriam venit cum dicatur Iob 28 Non sit in recordatione sed conteratur quasi lignum infructuosum. Item nulla rei oblivio est apud Deum quia omnia sunt ei cognita antequam fierent. Ecclesiastici 23. Videtur ergo male dicere venit in memoriam. Ad primum nota dicit Gregorius xxiii° mor. Deus apponens et inquirens culpam oblitus non potest, quo pacto recordari potest. Et nota dicit Omnia nos eos quos recordamur amplectimur, ab his autem quorum obliviscimur elongamur. Humano usu et recordari Deus dicitur cum dona tribuit et oblivisci cum in culpa relinquunt. Sed quia cuncta perspicit, cuncta sub intuitu sue alterationis conspicit, et recordatur bonorum quorum tamen numquam obliviscitur et nullatenus recordatur malorum quos tamen per iudicium semper intuetur. Tamen enim ad bonorum memoriam redit quia tamen numquam deserunt. Et qui nequaquam malos respicit quorum tamen facta conspicit sed super hoc dampnatos in iudicium in ultionem signat. Hic enim scriptum est Oculi Domini contemplantur bonos et malos. Hic per psalmistam dicit Vultus Domini super facientes mala ut perdat de terra memoriam eorum. Conspicit ergo quos puniat sed cognoscit quos autem non videt quos nescit. Nam quibusdam in fine dictum est Nescio vos unde sitis, discedite a me omnes operarii iniquitatis. Tunc ergo modo pravorum vitam et intuetur et obliviscitur, quia quos per districtionem sententie iudicat, quorum est ad memoriam iusticie ignorat. Hec ille. Et de hoc est hic in glossa. Et Hanno dicit quod Deus omnipotens non patitur aliquam oblivionem aut recordationem quia immutabilis est, sed sermo divinus condescendit humane fragilitati. Cum hos humanos affectus Deo dicit inesse. Veluti patres et matres solent balbutiendo condescendere filiis ut facilius intelligantur ab eis. Et subdit Deus quod omnipotens Deus ex quadam parte nunc obliviscitur electorum, ex quadam vero recordatur. Dum enim eos pro bonis actibus non remunerat quasi obliviscitur eorum, dum autem illorum mala per flagella purgat, illorum recordatur. In futuro autem iudicio aliter erit cum recordabitur bonorum illorum ad hoc ut eos remuneret, mala vero illorum que sunt hic per flagella punita tunc oblivioni tradet. Et ideo unum nunc obliviscitur tunc recordabitur et unde nunc recordatur inde tunc obliviscetur. Alter enim reprobis aliter contingit. Quorum Deus omnipotens in presenti recordatur ad hoc ut si quod bonum fecerunt in presenti remunerentur, nunc recordatur ad hoc ut flagella pro suis sceleribus sustineant. In futuro vero iudicio recordabitur ut pro suis peccatis igni perpetuo tradantur, non autem recordabitur ad hoc ut pro aliquo bono opere remunerationem percipiat. Hec ille. Ad 2m nota Gregorius xxx° mor. exponens illud Iob 30 Mutatus es mihi in crudelem quod Deus dicitur penitens iratus presciens et crudelis cum nec zelus nec ira nec pena nec prescientia proprie possit esse in eo cum numquam mutatur. Deus ergo ad verba nostre mutabilitatis descendit, ut eis quibusdam gradibus factis ascendat quam potest ad incommutabilitatem Dei ut videat sub zelo zelantem sine ira irascentem sine dolore et pena penitentem sine presumptione prescientem. Et post cetera sic, accommodat de luce Deus. Sed nos solis cum nequaquam est sibimetipsi dissimilis infirmis aspectu, primus autem oculis lesus videtur per eorum mutationem non sua. Hec ille. Sed ergo Babilon venire in memoriam ante Deum, ob hoc pene inflictionem. Ideo sequitur: Dare ei calicem vini indignationis ire eius, i. ad hoc venit in memoriam ut Deus daret calicem vini indignationis i. penam infernalem que datur hominibus reprobis in suo capite dampnatis, de quo calice supra xiiii° A vino ire fornicationis, et sequitur bibet de vino ire Dei. Ieremie 25 Sume calicem vini furoris. In hac autem pena erunt illa predicta nove tortura teta que innumerabilia stringunt et frigus sitis intolerabilis, pena famis, fetoris, horroris, timoris, angustie, tenebrarum densissimarum, servitutis tormentorum, presentia demonum, ferocitas bestiarum, crudelitas ministrorum, dilaceratio immortalium vermium, vinculis constrictio, ignis caligine, susurra, nuditas, dolor sine remedio, vincula sine solutione, mors eterna, pena sine fine. Absentia Christi precipue visionis eius que sola omnia supradicta superat et omnibus est intolerabilior penis, ut dicit Augustinus libro de triplici habitaculo. Et ideo sequitur: Et omnis insula fugit, i. omnes illi qui se intuentur magnis deliciarum tollentur a facie Dei ne ipsam videant. Ysaie 26 Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Et montes i. omnes superbi non sunt inventi sicut inter bonos post iudicium Dei. Unde mox ut honorificati fuerint et exaltati quemadmodum fumus deficient. Et grando magna i. velox divina sicut talentum i. ponderosa et gravis secundum unumquodque meritum descendit de celo i. a Christo iudice in homines i. in peccatores. Habita superiorum et dilectorum prelatorum velut secundum Hanno. In insulis et montibus figurantur puniti qui fluctibus huius vite tunduntur undique et tamen eminentes mente cum apostolo celestia petunt. Et ideo dicitur fugere i. deserere malorum societatem non corpore quia non possunt sed mente. Corpore enim in medio peccatorum morantur, mente autem ab eorum consortio longe distant, quibus per prophetam dicitur Exite de illa s. Babilone populus meus et immundum ne tetigeritis. Sed quod tunc factum sit corpore quando ex toto ab eis separabuntur, hic nunc mente fiunt, quia ab eorum vita longe per meritum distant. De qua fuga supra xii° mulier fugit in solitudinem et ibi. Dicuntur hic insule enim dicte sunt quia in salo i. in mari posite sunt, ait Ysidorus xiiii° libro Ethimologiarum c. 6. Vel quasi insule ab insilio quia undique insiliunt fluctus maris ut cum tamen incipiunt, et ideo multo fortius electos ysaie xli. Illae eius insule exspectabunt. Vel montes dicuntur sancti fide solidi, spe excelsi, caritate spaciosi, operibus refecti, sed bonis super alios. Psalmo 79 Ysaie xlix Iubilate montes laudem Domino. Psalmo Levavi oculos meos in montes. Et ibi Montes in circuitu eius. Et Ysaie 2° Erit preparatus mons domus Domini in vertice montium. Et isti montes non sunt inventi i. in societate malorum non sunt per vite conversationem recepti. Sed Babilon ergo et cives sui cadunt multiplici casu. Est enim casus ruinosus in barathro culpe. Amos ultimo Virgo Israel cecidit, non adiciet ut resurgat. Et est casus in precipitium superbie, de quo casu hoc ait Beda quod celsitudo impiorum ruina est. Iob xl Respice cunctos superbos et conterre impios. Et ibi Gregorius 32 mor. Impius in loco suo conteritur quia superbia qua levatur opprimitur. Psalmo Deiecisti eos dum allevarentur. Proverbiorum 16 Ante ruinam exaltatur cor. Ezechielis 6 Contriti cor eorum fornicans. Et est casus de peccato in peccatum, pondere peccati aggravante. Iob 34 Inducet super eos noctem et conterentur. Ibi Gregorius 25 mor. Peccatum quod per penitentiam non diluitur mox ad aliud suo pondere trahit. Et ibi bonum de hoc primum Regum 4° in fine Heli cecidit de sella retro et fractis cervicibus mortuus est. Et est casus quo reprobi impenitentes cadent in profundum gehenne, prout hic dicitur et supra xiiii° et infra xviii Cecidit cecidit Babilon. Sed sancti sublimantur mente ad celestia, quorum conversatio est in celis, quos hic ait fugere i. a reprobis elongari, ut non inveniri i. in societate malorum per vite conversationem non reperiri. Et subditur consequenter divine iusticie rectio et magnitudo pene in predicta dampnatione cum dicitur Et grando magna sicut talentum descendit de celo in homines

\# vnde Aug. li° meditacionum c 36 ordo quidem erit in qualitate tormentorum quia in qua mensura mensi fuerint remecietur eis ut qui grauius peccauerunt
grauius puniuntur et potentes potenter tormenta pacientur. Sed ordo non erit in qualitate rerum quia de aquis niuium descendet ad calorem nimium
ut subito contrariorum mutacio grauiorem inferat cruciatum. Nam corpus tortorum cogitur quod adusta sunt frigidi status adstringebat ardencius feretur mat. hic

Tercium ad euidenciam litere. Tunc est quod grando sicut plumbum. Dicitur secundum Bedam quod grando dicitur pena eterna que dicitur plus grandinis quia et ponderis grauis
est et equa mensura pro quantitate enim culparum singulis infligitur pena transgressionis sue. Ut dicit Hugo et Ysidorus li° 16 ethimologiarum
Talenti tria sunt genera. Unum continet uiginti libras. Aliud septuaginta quatuor. Tercium l[x]. Sed hic tamen medium talenti sit mencio quod continet
septuaginta duas libras. Per grandinem ergo significatur summa et uindicta dei omnipotentis unde scriptum est Ira dei sicut grando descendet.
Tunc bene ut talentum sine medium inducitur quia uel quod septuaginta duabus linguis peccantes reprobi dampnabuntur. Nec quis ad mortem
peccatum hanc penam euadet. Et iuste dicitur esse ut talentum quia pro mensura peccati erit plagarum modus Deuteronomium 25. Et infra Apocalypsis 18 quantum
glorificauit se et in deliciis fuit tantum date ei tormentum et luctum. Unde glossa hic talentum sine pena quia ponderosa et mensurata.
Sed contra dicitur Job 10 quod in inferno nullus est ordo ergo non mensuratio. Dicendum secundum Bonauenturam quod in [illegible] ibidem dupliciter. Primo quod ideo dicitur ibi non esse ordo
quia que prius erant ordinata uenient in contrariis tum monetum non sunt ordinata uel ideo uel dicitur quia res ibi non habent suas qualitates
sicut hic ubi est flamma uiciorum quibus inuicem hic et lux non hic et ibi multum de calore unde nondum quod est talentum. Tunc gratie prius est
et est talentum spiritualis uirtutis cumulate. Deuteronomium artis 24. Quinque talenta tradidisti michi ecce alia quinque superlucrata sunt. Et est talentum
culpe perpetrate suo pondere ad infimum trahentis Zacharie 5. Ecce talentum plumbi portabatur. Et est talentum pene opprimentis
de qua hic in fine. Tunc dicitur esse sicut grando quia frigore congelatur et dure contundit in pena igneus grando mixta glacie [illegible]
Et dicitur esse magnitudinis talenti ponderis pro magnitudine uindicte quia non infligitur nisi multo precedente culpe pondere. Dicitur ergo petrum in hominibus
tunc multo grando descendit de celo in homines descendens ad plagam magnam uoluit homines quia ipsa ira dilata mittitur agitur ut
qui peccatum commisit manum pene cito non tangunt in aliud detinu cadat. Sed peccatum quod est peccato oritur non tam peccatum tamen sed peccatum sed
est et plaga uel pena peccati ut dicit Hugo et recepit a Gregorio 25 moralium. Et secundum pruss. dampnatorum tunc dicitur Et blasphemauerunt
homines deum propter plagam grandinis Sed contra sicut pater quod in inferno mergit prerabunt deum blasphemando. Cum enim uirtus dicitur quod amor
et odium et inuidia sunt perierunt Ut Tren 4° Completa est iniquitas tua. Item facto iudicio electi erunt in finali beatitudine
sed ultra non multo ergo dampnati in finali sua dampnacione sunt ampliori demito ecclesiastici 4 In quocumque loco cadit lignum ibi erit.
Dicendum secundum Richardum et glossam quod in inferno poterunt quamuis sciant se pro multo puniri dolebunt tamen quod deus tantum habet potestatem et quod eis has
plagas inferat et hec est blasphemia. Et quia sic depriuati et deordinati decesserunt ex hac uita talis sunt inmouibiles semper
et descenderunt in infernum tum animis peccatis et animus rebellantibus sicut ergo contra odium maior blasphemia erit in inferno
16. sed non erit inductiua sine demeritoria sed tunc afflictiua unde erit ibi maximum pene non maximum culpe. Sicut ergo blasphemant homines
/grat eum de iustis si dampnati deum propter plagam grandinis i. dure ulcionis quoniam magna facta est ualde quia eterna acerba et ualida Jeremie 30 plaga
inimici percussi te castigacione crudeli propter multitudinem iniquitatem et propter peccata tua dura. Moraliter ac per istum aliud septimum
intelligitur ordo predicatorum contra peccatum accidie predicantium qui ad modum aeris agitati hinc illuc quod peruagatur terra illicita quia ostensio
reprehensibilis ordo quod precepta diuina sunt in commissione gratie pagit uta in sole et alius moniacis tauri quia tamen non attemptant
talem remuneracionem quod sua diligencia uel penam quod sua negligencia quale hoc Et hec attendens Augustinus dicebat pudere est ut cum
radius solis in lecto inueniat ociosum. Ad hoc est reprehendens homines salomon qui mittebat hominem ad formicam ab ea erudiendum prouerbiorum 6
Vade inquit ad formicam o piger et considera uias eius et disce sapienciam Que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem
parat in estate cibum sibi et congregat in messe quod comedat. In qua quidem auctoritate notatur quinque quia satis prius confunde pigrum homines
primum est formice paruitas quam salomon proponit homini magistram quod satis est erubescibile unde Ber. pudeat ab igonibus
alibi non tamen mores. Secundum est quod dicit considera uias eius non uiam uias enim uocat discursus eius quos facit pro grano colligendo
pro quo plures longe uadit a domo sua In quo potest quedam satis confundi qui grauantur semel in ebdomada uenire ad ecclesiam
pro quo plures longe uadit a domo sua pro quo cum sequatur communiter nec preceptorem cuius uerbo erudiatur
ad unum ante cibum acquirendum. Tercium est quod dicit formica non habet ducem cum sequatur communiter nec preceptorem cuius uerbo erudiatur
nec principem qui remuneret bene facientem uel puniat negligentem hoc tamen habet homo et tamen nichilominus pigrescit. Quartum est quod
formica primum granum eligit quo pascatur et homo miser pascitur spurcicia peccatorum aliorum unde prouerbiorum 16 Os stultorum pascitur
imperitia. Quintum est quod formica portat onera aliis maius corpore et homo modicam penam non potest aut non habet portare Et
licet hoc uicium reputetur apparens multa tamen mala facit quia committeret in hiis matris dampnificat ueniens bona dissipat
et mala nutrit dampnat et condempnat possunt reddit egentem amultiuolum sompnolentum mendicum luxuriosum torpentem timidum
et mala nutrit dampnat et ostendit [illegible] reddit egentem multiuolum [illegible]
uatem sed et maledictum. Primo dampnificat id est reddit prouerbiorum 16 Iter pigrorum quasi sepes spinarum quia claudit uia ad proximum
se pigritia ad proficiendum Ber. Turpissima iactura est que fit per negligentiam. Secundo bona facta dissipat prouerbiorum 18 Qui mollis
et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Tercio mala uicia nutrit prouerbiorum 24 Per agrum pigri hominis transiui
et per uineam uiri stulti et ecce totum repleuerunt urtice et operuerant superficiem eius spine et maceria lapidum destructa
erat quod cum uidissem posui in corde meo et exemplo didici disciplinam. Quarto dampnat hominem id est est causa dampnacionis sicut dicitur cum ei
licet non uideatur multis prouerbiorum 25 Mathei 25 non erit iustus mali luc 19 serue male et piger sciebas quia ego homo
austerus sum tollens quod non posui et metens quod non seminaui quare non dedisti pecuniam meam ad mensam 25 dicitur [illegible] 21 Et
addit in fine seruum inutilem eicite in tenebras exteriores &c Quinto ostendit uiuum prouerbiorum 21 desideria occidunt pigrum noluerunt
quicquam manus eius operari tota die concupiscit et desiderat Ecclesiastici 22 In lapide luteo lapidabitur piger et omnes loquuntur
super aspernacionem eius Sexto facit presumentem quia cum non faciat tamen uidet quod melius faceret quam alii unde prouerbiorum 26 Sapientior sibi
uidetur piger septem uiris loquentibus sentencias Septimo facit egentem prouerbiorum 10 Egestatem operata est manus remissa &c Octauo
fit uolutatiua et quasi contraria uelle inquit id est uult et non uult piger Nono facit hominem sompnolentum prouerbiorum 19 pigredo immittit soporem et anima dissoluta esuriet Et 6 Usquequo piger dormies quando consurges de sompno tuo paululum dormies &c
Decimo mendicum facit prouerbiorum 20 propter frigus piger arare noluit mendicabit ergo in estate et non dabitur ei XI° facit hominem
luxuriosum unde in omnibus occupauit egestas. Quare sit Ezechiel 16 hec fuit iniquitas Sodome &c XII° facit torpentem prouerbiorum 26 Sicut ostium uertitur in cardine sic piger in lectulo suo
XIII° facit timidum prouerbiorum 19
Abscondit piger manum suam sub ascella et laborat si ad os suum conuertat eas XIIII° reddit hominem timidum prouerbiorum 22
pigris dicit leo est in uia in medio platearum occidendus sum Ibidem 26 uulgo dicitur sicut piger perfecta est XV° facit hominem
maledictum a deo et hominibus Jeremie 48 maledictus homo qui facit opera dei negligenter. Est ergo periculosa in maxima effunde contra acciam
pre et mala que prouenerunt ex ea demerunt. Et conuertit uos magis de templo i. ex thoracto et quando predicare contra hoc uicium et aliis

Et venit unus de septem angelis qui habebant septem phialas et locutus est mecum dicens Veni ostendam tibi
dampnationem meretricis magne que sedet super aquas multas cum qua fornicati sunt reges terre et inebriati sunt
qui inhabitant terram de vino prostitutionis eius. Et abstulit me in desertum in spiritu Et vidi mulierem sedentem etc.
Capitulum xvii^m libri apocalipsis beati iohannis apostoli in quo narrata visione septem angelorum effuderunt phialas in figura uni-
versarum plagarum reprobis infligendarum, hic autem post revelationem cause dampnationis ipsius babilonis et suorum civium sicut
continuat glossa hic est omnium malorum. Et dividit istud capitulum in duas partes principales. In prima ponitur Babilonis dampnande
visio vel ostensio. In secunda narrantur videntis admiratio et visionis intellectualis expositio ibi Et miratus sum etc. Prima secundum
in tres partes. Nam primo ponitur angeli revelantis et ostendentis dampnationem babilonis et ipsius dampnationis cum accessio et allocutio
secundo subditur alloquentis promissio ibi Veni ostendam tibi etc. Tertio describitur ipsius videntis elevatio ibi Et abstulit me in desertum etc.
quarto ostenditur mulieris dampnande descriptio ibi Et vidi mulierem sedentem etc. Circa primum ad primum dicit Et venit unus de septem angelis etc.
Quod ad evidentiam litere Cum in precedenti capitulo premisit de septem angelis, qualiter autem hic. Venit unus de septem.
Secundum hanc et alios expositores per angelum in hoc loco gerit personam christi qui est magni patrie voluntatis. Iohannes vero
typum tenet ecclesie super premissis. Et unum de maior alibi dicit vii angelis septem phialas aureas plenas iracundia dei etc.
per quod ut ibi dictum est significatur filius dei qui factus est homo nascendo temporaliter de virgine. Vitulus in passione leo in resurrectione aquila in ascensione.
Sed ergo iohannes dicit ab angelis hic quoties vel ecclesie dicit apposite. Venit igitur unus de septem angelis qui habebant septem phialas
id est deus iesus christus a quo septem angeli id est predicatores universi habent septem phialas vel auctoritatem et officium denuntiandi vindictas penas
reproborum. Venit inquam per internam inspirationem sive per doctrinam apostolorum et ceterorum sanctorum. Invitat ecclesiam ad considerandum tormenta
reproborum iusto dei iudicio parata aut secundum hanc vel aliter unus de septem angelis qui habebant septem phialas, est universitas
predicatorum, quorum officium est denuntiare plagas reproborum. Et dicitur unus quia unum officium competit unum finem habent, unum ordinem
predicant et ab uno ordinem mittuntur, ephesios 4 unus deus una fides unum baptisma. Et locutus est mecum scilicet aperte et distincte
per inspirationem sive revelationem internam in corde sine strepitu sonitus interiorum. Veni scilicet gressibus fidei et intelligentie hoc est
intellectum tuum aperi et applica ad intelligendum, supra primo veni et vide et ibi de hoc. Et in hoc notatur secundum predictum patrem propter
scilicet invitatio beati iohannis gerentis typum ecclesie ut consideraret dampnationem impie babilonis, que significatur nomine meretricis in secundo
scilicet invitatio ... Et ostendam scilicet per intelligentiam aut glossa. Tibi scilicet desideranti dampnationem id est causam dampnationis meretricis magne id est civitatis babi-
lonie. Due namque sunt civitates in hoc mundo cum suis regibus, sicut supra dictum est, scilicet ierusalem cum christo et babilon cum dyabolo.
Quarum una constituta est super firmam petram. Altera vero super arenam. Atque ideo una manet scilicet civitas christi altera cadet
scilicet civitas dyaboli. Que meretrix nuncupatur quia veluti mulier meretrix que super virum suum inordinat alienum, et prioris
sponsi federa frangit irrita. Sic omnis multitudo malorum facit et fecit, que relicto creatore demonibus se prostituit eo
supprimendo. Relinquit enim deum suum qui est vir anime et iungit se adultero id est dyabolo ydola colendo vel plus terrena
quam celestia diligendo sive etiam iudicia carnis sequendo etc. 3° Ieremie mechata est cum lapide et ligno. Secundum augustinum ipsa
malorum multitudo ... et quia maiorem partem carnis libidine que mater est omnium viciorum, genus humanum perdit, ideo ipsa malorum multitudo
meretrix appellatur et dicitur magna, vel propter populorum multitudinem vel peccatorum enormitate. Ideo bene subditur Que sedet super
aquas multas. Prima enim aque multe populi multi sunt ut dicitur infra eodem. Sedet super aquas multas nec aliud est.
aquas multas. Prima enim aque multe populi multi sunt ut dicitur infra capitulo, Sedet super aquas multas et aliud est.
quam regnare super populos multos, qui dicuntur aque quia sicut aque continue et cursim defluunt, sic populi continue per mortem
... 2 Regum xiiii^o Omnes morimur et quasi aque dilabimur in terram que non revertuntur. Super has ergo
ab hinc ... multas aquas sedet meretrix magna quia luxuria carnis multis populis dominatur et possidet et multos ad suam
multas aquas sedet meretrix magna. ... quod dominus loquens ad beatum iob de dyabolo dicit
...tas et in eis qui semper manet ... in lumbis eius et fortitudo illius in umbilico ventris eius Iob xl^o. Seminarium quippe contra uxorem in lumbis est
virtus eius in lumbis eius et fortitudo illius in umbilico ventris eius Iob xl^o ... sunt lumbi viri
mulieris in umbilico ... in lumbis sit seminarium viri ... qui melchisedech obtulit ei decimas ad hebreos vii
cuncti. Et paulus de levi dicit, quod adhuc erat in lumbis abrahe, quando melchisedech ... In die ortus tui non est Ezechiel 16.
... at femine sit in umbilico ... sub figura mulieris meretricis loquitur ad ierusalem dicens In die ortus tui non est
precisus umbilicus tuus. Umbilicum quippe in die ortus precidere est conceptionis tempore carnis luxuriam resecare. Sed
ergo dyabolus utrosque sexus decipit recte in lumbis vel in umbilico virtute et fortitudine ...
ceterorum ... sunt enim qui virginitatem suam deo voverunt ut monachi et ceteri in ecclesiastico gradu constituti Qui ad
postea corruperint concupiscentia carnis illecti ... sunt et alii coniugati
qui proprium thorum relinquentes alienum violant et adulterium perpetrant. Et isti gravius peccant, ... qui proprias uxores
non habent. Sunt et alii qui incesta perpetrant cum sororibus aut propinquis prout fecit amon cum thamar sorore sua 2 Regum 13.
Sunt et alii qui quod scelestius est et gravius relinquentes naturalem usum femine cum masculis vel pecudibus se miscent.
Et licet genus humanum in multis offendat deum, in nullo tamen gravius agit quam in isto quod contra naturam gerit ut ...
Prima ergo fornicatio que mater est omnium viciorum, in reprobis ... recte meretrix magna super aquas multas sedere
Et hoc quidem fornicatio pertinet ad concupiscentiam carnis, spiritualis vero pertinet ad concupiscentiam oculorum. Et in hoc agitur de prima
... Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, aut concupiscentia oculorum. De qua spirituali fornicatione dicitur psalmo
perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Cum ergo plus terrena quam celestia diliguntur, et ea que mundi sunt inordinate concupiscuntur
fornicationem incurrunt. Que dicitur magna quia sicut omnes subiecti sunt mundane vanitati Ecclesiastes 2 Vidi in omnibus vanitatem
et afflictionem animi et nihil permanere sub sole, ... vanitas omnis homo vivens etc. 2° Ambulaverunt post vanitatem
et vani facti sunt. Ideo clamat propheta filii hominum usquequo gravi corde ut quid diligitis vanitatem. Et ideo subditur in littera Cum qua scilicet meretrice
fornicati sunt reges terre scilicet dicta fornicatione, hic obiicitur quia videtur quod reges terre ... de illa collectione ...
cum reges terre sint quasi auctores totius malicie prave et impie civitatis, qualiter autem quod cum illa sint fornicati.

Pu ult Noli regibus dare vinum quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas ne forte bibant et obliviscantur iudiciorum et mutent causam filiorum pauperis

porta enim debemus dicere quod illa meretrix fornicata est cum regibus / dicit secundum hay. quod ipsi qui sunt reges terre ipsi sunt in mediis / sed propter distanciam prepositorum et subiectorum vel presidencium et subditorum dividit in reges et in terram inhabitantes / tunc hic et ipsi reges sunt terram inhabitantes hec est terrena diligentes libidinum fomentes. Ipsi itaque reges terre fornicati sunt cum meretrice terrenos honores et voluptates appetendo / et iusticiam carnis sectando quia quo amplius comedunt et bibunt eo amplius luxuriantur unde et seipsos efficiunt corpus meretricis unde quod apostolus dicit nescitis quia qui adheret meretrici unum corpus cum ea efficiuntur unde sequitur Et inebriati sunt qui inhabitant terram / de vino prostitucionis eius id est quo inebriati sunt / qui plus diligunt terrena quam celestia / a delectacione magis de fornicacione corporalis et spiritualis / per reges ergo maiores sic / sed mali principes intelliguntur per inhabitantes terram subditi illorum per vinum prostitucionis sue fornicacionis voluptas carnis sive meretrix vel illecebra seculi que libidine viciorum insaniaque mentis debriat aut ledat / Et nimio meretrix carnis et fornicacionis vino comparatur ebrietati Nam secundum hay. vino ebrius ita insensibilis efficitur ut non plus animae sed eorum periculum mortis non trepidet unde et audacter se in mortem mittit / Sic nimia libido hominis sensum et racionale intellectum aufert ut non metuat dampnacionem inferni. Ideo quia et audacter eciam contra suam constraciam malum operatur nec timet eciam pro peccato dampnari quod non potest providere quia ipsum peccatum aufert illi racionabilem sensum unde non quod est ebrietas proprie dicta quae est sensuum obnubilatio intelligencie et racionis aggravacio et hominis infatuacio vero minorum quia cordis ablacio / Osee 4 fornicacio et vinum et ebrietas auferunt sensum cor Luc. 23 Attendite ne graventur corda vestra crapula et ebrietate. 1 Thess. 5. Qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Et de hac ebrietate loquitur multum Seneca epistola 88 dicit quod ebrietas est voluntaria insania / et quod ebrio non debet committi secretum quia est sicut mustum in dolio / in quo quod imo est infra postea est supra / Et in hac ebrietate est abusio beneficiorum dei / vinum enim est in iocunditatem creatum non in ebrietatem Eccli. 31 / sed inebrians se vino abutitur Et ergo secundum Aug. li. de salutaribus documentis Bibas non quantum gula cogit sed quantum nature imbecillitas postulat / Ne igitur quod ad medelam corporis nostri tributum est ad perniciem deputemus Basilius quoque secundum eundem / li. ad sacras virgines Ebrietas ab anima divina incipit et flagiciorum omnium mater est culparum materia radix crimina origo omnium viciorum turbacio capitis subversio sensus tempestas lingue procella corporis naufragium castitatis / amencia temporalis insania voluntaria ignominiosa languor male sana debilitacio turpitudo morum dedecus vite honestatis infamia anime corruptela Ebrietas ut quotidie cernimus amplarum familiarum quam plurimos labefacit et curam gubernacionis destitutos parentum amorem quorum suorum bonorum quia aggregata atque ingenti precio parata mille modis dethesaurizant / Ebrietas in utroque sexu cuncta mala que apparent gignit et nephanda committit. timorem dei aufert futurum dei iudicium de corde sed eius tollit Regna celestia appetere denegat. Temulento quod tempus fuerit dies surripit deponit sum non remittit et cum illud poscat non mente nec oculus continet et alia multa mala facit quae comprehendi non possunt per ebrietatem quam plurimi plurime quia astro pro oculos proprio comprehendunt et sui obliti amissis honoribus ignobiles remanserunt et sedibus patrum propriis fugati vita non ubi suspensit sunt fuerunt. Per eam fortes ab infirmis elisi sunt et in morte quam plures ictu inhabiles prostrati / et invicti ipsi per ebrietatem superati sunt et sumptus iugo subacti / quam plures urbes diu obsesse nec capte custodibus ebrietate sopore dormiente convicti sunt et hostibus patefacte sunt / et incendiis cremate. Multa quidem sunt et alia nephanda vicia quibus per ebrietatem quasi sepultis hostibus patefacte sunt / et incendiis cremate ... Tercio 3o Inebriati sunt ... Ebrius quippe quod patitur nescit Absinthio ergo ebrius est ... amore me absinthio ... Unde Greg. unus mor. dicit / Ebrius quippe quod patitur nescit ... laborum amaritudinem qua tolerat putat ... assumpto romis est alienus ... quod sustinet leve deputat / labores amaritudinem qua tolerat ... ignorat quia in quo delectabilis ad cuncta ducitur in quibus penaliter fatigatur et cum hoc pro deum inebriatus absinthio debriatur et sic quod suppressit amarum est / et tamen non intelligit eandem amaritudinem qua repletur / Sic est de voluptate carnis et pro ea laboratibus quia et amara sunt quae pro ea tolerat / et tamen eandem amaritudinem terrene cupiditatis quam insaciabiliter ebrietatis ignorat Job 30 Esse sub sentibus delicias putant / Osee 10 Effraym vitula docta diligere triturare ... vitula tritura laboribus assueta / relaxata plerumque ad eundem laborem usum eciam non compulsa venit / Sic et de voluptate carnis Est et ebrietas pernicies errorum alienatis et parentis intellectum. De qua loquitur hic in litera dicit Et inebriati sunt id est quod est et ebrietas pernicies errorum ... de vino prostitucionis eius id est de terrenorum bonorum vel inebriati facti sunt qui habitant terram id est qui terrena plus quam celestia curant ... Ita ebrius nec timet aut sentit ita terrenis amore vel carnali delectacione quae multos ita inebriat et infatuat quod sicut ebrius nec timet nec penas timet nec flagella divina sentiunt. ps. 28 Nescierunt per ebrietatem inherentes inmoderato amore nec penas timent nec flagella divina sentiunt. Prov. 23 verberaverunt me et non dolui traxerunt me et non sensi Vel de vino prostitucionis id est que maxime fornicacionis ut dicit glo. In quo tanta corruptela ... absorpti sunt a vino errarunt in ebrietate nescierunt videntem ignoraverunt iudicium / Prov. 23 verberaverunt me et non dolui traxerunt me et non sensi ... quos mores sunt volunt imitari secundum id poete Regis ad exemplum totus componitur orbis Et pueris ergo maiorum quos ... ideo dicit Iohel primo Expergiscimini ebrii et flete et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine. quod dicit primam agite qui inebriati estis de vino prostitucionis id est carnalis delectacionis ... Et abstulit me in desertum in spiritu. Super quo dicit hay. Et sequitur 3a particula in qua ponitur beati Iohannis sublimacio cum dicit Et abstulit me in desertum in spiritu Super quo dicit hay. quod hic ostenditur magis quia sed ... beatus Iohannes non in corpore vidit sed in spiritu id est in mentis intellectu. Super primo dicit in spiritu. Ubi de hoc quod hic ostenditur ... quia assumpsit in spiritu dicit elevacionem ab ... et hic in desertum id est in corda reproborum ... ergo quia mergitur dicit abstulit me in desertum id est infimis non depressionem ad yma / sed corda reproborum sunt in infimis ergo ... alium deum omnipotentem id est corda reproborum / dicit secundum hay. quod desertum in sacro eloquio sunt alii celum alii mentes sanctorum alii deum omnipotentem et alii corda reproborum / dicit enim desertum ipsum celum Luc. 15 ... dimittit 99 in deserto et vadit ad illam que erraverat querere. Super quo Greg. omelia ... quod illas nonaginta novem dimittit in deserto et vadit ad illam que erraverat querere ... quod desertum dicit quasi desolatum et sic celum / quod tunc homo deseruerunt qui peccaverunt ... desertum sunt corda sanctorum elevata in contemplacione sua secreto contemplacionis secundum id ps. Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine id est in secreto mentis ... in solitudine sue mentis ... sic removent se ab omnibus istis seculi curis et efficiuntur ab hiis solicitudinibus desertum / in solitudine sue mentis

ab actibus secularibus vacantes ysa. 41 ponam desertum eius quasi delicias. Item desertum dicitur deus ipse. Jeremie 2° numquid solitudo factus sum
Israeli. Similiter ix Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum. Item desertum dicuntur corda reproborum a deo derelicta. ysaie
xl vox clamantis in deserto. Iudice cum venit desertum terra quos deus corripit per graciam non inhabitat. Job 2° ventus vehemens
irruit a regione deserti. Super quo Gregorius 2° moralium Regio deserti cor est infidelium quod dum conditor deserit nullus inhabitator colit.
In hoc ergo loco secundum Haymonem desertum intelligere debemus corda reproborum absencia divinitatis vacua. Johannes ergo gerit hic typum
ecclesie vel predicatorum qui ducitur in desertum quando sive per intuitum inspiracionis sive per predicacionem sive per meditacionem consideracionis trahitur
ad considerandum reproborum corda et opera et consequenter sequencia supplicia. Dum scilicet propter eorum opera prava instantem illorum considerant
dampnacionem futuram. Jeremie 4to Aspexi terram et ecce vacua erat et nichil. Et sic dicitur quasi deserta est omnis terra 2° ... ad ob...
est enim sensus Et abstulit me id est sustulit in spiritu id est in spirituali visione seu intellectuali in desertum id est in reproborum corda deo desertorum. Hoc est
illuminat me spirituali luce ad videndum et cognoscendum reproborum mala quos deus iuste deserit quia prius ab eis fuit desertus.
Bernardus super cantica ultra est in recessu primum in introitu invitat ergo Johannem angelus ut veniat et videat dampnacionem
id est dampnacionis magne meretricis id est perfide civitatis quia cuncti predicatores dampnacionem omnium reproborum suis auditoribus ostendere conantur
quando dum malos in hac vita florere sed quam conspiciunt ... quod eorum prosperitatibus multi corrumpuntur. Dum attendunt que mala eis
immineant. Unde dicit apostolus Phil. 2° multi ambulant quos sepe dicebam vobis nunc autem flens dico inimicos crucis Christi etc.

Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemie habentem capita septem et cornua decem
Et mulier erat circumdata purpura et cocco et inaurata auro et lapide precioso et margaritis habens poculum aureum
in manu sua plenum abhominacione et inmundicia fornicacionis eius Et in fronte eius nomen scriptum misterium
Babilon magna mater fornicacionum et abhominacionum terre Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum
et de sanguine martirum Jhesu. Et est 2a particula prime partis huius capituli in qua ponitur visio et descriptio mulieris meretricis dampnande.
Circa quam describit quantum ad mores. 2° quantum ad sedem. 3° quantum ad vestem ibi Et mulier erat
circumdata etc. 4to quantum ad officium id est habens poculum aureum etc. 5to quantum ad signum scilicet nomen in fronte scriptum id est Et in fronte etc.
Quantum ad primum dicit Et vidi scilicet ablatus in spiritu hoc est visione spirituali mulierem id est omnium malorum congregacionem que dicitur mulier
propter vite molliciem et fallendi facilitatem. ysaie 19 In die illa erit egyptus id est mundus quasi mulieres. Et Naum ultimo Ecce
populus tuus mulieres in medio tui. Unde Haymo comparat vocat mulierem quam paulo superius appellat meretricem scilicet omnium malorum collectionem
que bene mulier dicitur quia a mulieris peccati principium est mundi per quam et ut scriptura testatur morimur omnes. Sedentem id est innitentem et
quiescentem super bestiam id est diabolum. Sicut enim civitas Christi super Christum est edificata ut in evangelio cum viro sapienti
qui edificavit domum suam super petram sic civitas reproborum super diabolum ut Haymo. Bestiam inquam coccineam id est sanguine
sanctorum cruentatam unde figuratur per equum ruffum supra 6to et per draconem ruffum supra 12°. Plenam nominibus blasphemie scilicet quia
nulla pars a blasphemiis vacat. Opere enim ac voce deum ac suos eius blasphemat quia dicit mala que facit deo non displicere
et si magis placere quod est maxima blasphemia secundum Richardum. Ezechielis 8 Ecce omnis similitudo reptilium et animalium abhominacio et
universa ydola domus israel. Habentem capita septem id est universos reges. Et cornua decem id est universa regna. ut patet ut Haymo
Supra 12° et ibi de hoc. Et quidem dicitur qualiter dicitur mulier id est perditorum multitudo sedere super bestiam id est diabolum cum ipsa mulier
sit sedes diaboli. Supra 2° dicto ubi habitas ubi sedes est sathane. Et infra 16 sedes facta est habitacio demoniorum. Et supra
16 effudit fialam suam super sedem bestie id est collectionem malorum. Item ipse est rex super omnes filios superbie Job ult.
Et ipse est caput malorum ut dicit Gregorius 14 moralium. Non ergo sedes malorum ut videtur cum sedes sit inferior sedente et
ei subiecta. Dicendum quod diversis consideracionibus et respectibus diabolus dicitur sedere super collectionem malorum et econtrario. Nam propter ipsius
dominacionem super malos et mansionem habitacionem in eis dicitur sedere super eos ut obiectum est. Nichilominus tamen collectio malorum dicitur
sedere super diabolum propter fundacionem super eum et quia diabolo ducente feruntur ad peccatum et ipso suggerente et stimulante. Unde
Haymo Super bestiam hec mulier sedet quia diabolo ducente prona fertur ad peccandum. Cum enim quis pergit ad malefaciendum
ut ad interficiendum servum dei vel ad spoliandum ecclesiam vel concremandum prout heu modo faciunt heretici et qui sunt eis iuncti
diabolus eum portat cui ipse insidet unde per equum ruffum figuratur ut dictum est supra 6to Dicit autem bestiam coccineam id est
diabolus eum portat cui ipse insidet ... quod ad omne corpus eius refertur sive propter innumerabilia peccata quibus est cruentatum sive propter innumerabilem
secundum Haymonem tamen ad diabolum quod ad omne corpus eius refertur ... sanguinem sanctorum quem effuderunt a primo Abel iusto usque ad ultimum occidendum. que fecerunt et facturi sunt diabolo
suggerente. Ezechielis 9° Fac conclusionem quia terra plena est iudicio sanguinis et civitas plena iniquitate id est subditur
plena nominibus blasphemie quia voce sua et opere deum et eius suos blasphemat Et secundum Haymonem magis hec fiet
postquam ille dampnatus homo regnare ceperit qui se Christum dicet esse cum sit antichristus. Tunc enim omne corpus illius maiore
deum blasphemabit quia omnia que fuerunt ante se dicet fuisse contraria affirmans Christum fuisse antichristum et apostolos illius
pseudo apostolos et antichristi ministros et quecumque modo tenemus in veritate totum ille cum membris suis negabit et mendacium
fuisse dicet. Ideo subditur Habentem capita septem et cornua x. per septem capita prout supra 12° dictum est omnes reges
mali qui fuerunt ab exordio mundi usque ad finem seculi designantur quia numerus septenarius universitatem solet representare per
decem autem cornua omnia regna diabolo et antichristo subiecta. Unde dicit Daniel vii° Bestia quarta quarta erit regnum in terra quod
maius erit omnibus regnis. Porro x cornua ipsius regni x reges erunt quos videlicet hic apertius in septem bestie capitibus
ac x cornibus commemorat. Nam et ipsi reges et regna sunt pars bestie quia Christum voce blasphemant et opere unde ibi
Johannes in epistola sua dicit Omnis spiritus qui solvit Jhesum in carne venisse ex deo non est et hic est antichristus de quo audistis
quia veniet et nunc iam in mundo est. Et ibi Nunc antichristi multi facti sunt. Et secundum Haymonem Non mirum si hic dicit vii capita
quot x cornua cum mulier meretrix et aque multe et bestia hoc totum unum corpus esse ostendatur propter enim diversitatem scelerum
nunc in septem bestie capitibus nunc in x cornibus ipsa bestia dividitur que et fraude decipit et vi premit.

ubi visio corporalis videri non potest

vel vii dicta capitalia et decalogum impugnant

Per hoc etiam quod erat induta purpura, per hoc pretendit se esse virtute regiam que est pietas et clementia, quibus meretur veniam. Et coccino, quod est sanguinei coloris, et per illud mulier crudelitatem in effusione sanguinis bonorum. Unde glossa: Circumdata erat coccino quia occidit nolentes acquiescere [illegible]

In virtute scilicet per apertam potentiam. Item significat vero et pinguis mediacibus ac seductione inquit ipsos per ypocrisim prelate virtutis et se sedetur destructo mulier predicte quantum ad habitum vel vestem cum dicitur Et mulier id est malorum collectio que dicitur mulier propter vite mollitiem et seducendi facilitatem quia sunt habiles ad decipiendum active et passive. Naum. Ecce omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis si concusse fuerint cadent in os comedentis. Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Erat circumdata purpura et coccino id est inani gloria. Dicitur enim vel collectio malorum studet circumdare gloria et divitiis et ornamentis sicut ille pauper Luc. 16. homo quidam erat dives et induebatur purpura et bysso. Purpura enim vocatur a puritate ut dicit Ysidorus libro 19 c. 18. Et inaurata auro id est veste regali aut gemmis et lapide precioso id est carbunculo et margaritis sive ornatibus quibus quidem, cum dicitur de muliere forti in figura ecclesie Prov. ult. Byssus et purpura indumentum eius, et in Ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato etc. qualiter dicitur esse vestita mulier Babilonica. Dicendum secundum Bedam et Haymonem simpliciter quia ea que habet ecclesia in veritate, dicitur ille mulier hic simulate et decepcionibus usurpare. Purpura namque regum est indumentum et tingitur sanguine piscium marinorum per purpuram ergo qua mulier ista induebatur fictum regiminis prelati designatur. Ecclesia namque habet purpuram et coccinum id est regiam dignitatem quia habet regem Christum et habet eos qui se reges pluribus esse et ipsa ecclesia regnat per Christum; est enim genus electum et regale. 1 Pet. 2. Sed ista mulier meretrix hec est omnis multitudo malorum dicitur se habere purpuram cum non habeat id est fingit se habere reges sicut fuit Nero Domicianus et ceteri malorum principes qui divicias habent similiter quia malorum nos illiciunt. Sunt sed hii tales non sunt reges quia neque se neque alios bene regere potuerunt quin potius et ipsi magis fuerunt et alios suo malo exemplo ad vicia perpetranda traxerunt. Habet quoque ecclesia vestem inauratam id est sapienciam sive caritatem de qua dicitur Proverbiorum 8 et 16 accipite sapienciam sicut aurum. Et in Ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. Ita et hec mulier meretrix dicit se esse sapientem et gloriatur in libris philosophorum et in humana sapiencia. Ubi cum tamen sit stultissima quia negligit quod in futurum prospera succedere debeant. In lapide vero precioso et margaritis sunt virtutes sanctorum scilicet fides spes et caritas humilitas mansuetudo pacientia et similia quibus ornatur fideles. Cum quibus ornamentis non sola habeat ecclesia fallaciter sed intelligentiam hoc perversa mulier usurpare ut quos non potest per potenciam trahere ad errorem decipiat tamen per prelatorum sanctitatem per sapientiam fallacem per virtutum apparenciam et versipellium fraudes. Unde glossa: Mulier erat circumdata purpura qua reges vestiuntur et amicam dicet se reges ut liberius decipiat. Erat eciam circumdata coccino per quod significatur prelata compassio miserorum quam se fingeret habere cum tamen sint inique. [Intus autem sunt lupi] rapaces propter quod dicit dominus Matth. 7 Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Per aurum vero designatur sapientia divina, quam se mentiuntur habere, per lapidem preciosum pacientia, quam se pretendit contra haberi cum tamen non habeant in veritate, per margaritas diverse virtutes quas se iactabant meretrices habere; per hec etiam designatur luxus et fastus reproborum in preciositate et ornatibus vestitorum Ezech. 16 vestita es bysso et polimita. Et sequitur ibidem Et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es etc. Et ideo plures seducunt et puniunt; dicit Matth. 24 Multi venient in nomine meo dicentes quia ego sum Christus et multos seducent. [illegible] quod in sacra scriptura quadruplex purpura reperitur, scilicet caritatis interioris, honestatis exterioris, maiestatis superioris et prosperitatis seu dignitatis inferioris. Prima est indumentum sponse Prov. ult. Byssus et purpura indumentum eius. Byssus est castitas, purpura caritas. Induitur honestas. Purpura enim que est ignea sicut fervorem caritatis et ardorem sanguinea martirium et vigorem pacientie. Rosea ruborem verecundie. Que sunt interiora anime indumenta, quia sicut dicitur Cant. 3 Descensum purpureum media caritate constravit propter quod de hac interiori purpura dicitur Ecclesiastici 45 quod stola sancta erat de auro iacincto et purpura. Stola enim est gracia que ex sanctis dicitur stola prima, que continet aurum splendentis sapiencie, iacinctum fulgentis sapiencie et purpuram ardentis amicicie. Secunda purpura est honestatis exterioris. Conveniens enim erat deum esse totum purpura fulgida admirabilis et honesta. Unde secunda purpura est honestatis exterioris. Conveniens enim [illegible] indumentum tunc cum figurabatur in multis ubi dicitur quod altare quod iacinctus et purpura de insulis elisa facta sunt operimentum tuum [illegible] debebat portari debebat induere et involvi purpureo vestimento. Ad denotandum quod si volumus esse altare dei purpureo vestimento conversationis honeste debemus vestiri. Dan. 5 Indutus est Daniel purpura. Tercia purpura est maiestatis superioris scilicet glorie paradisi. Purpura enim non concedebatur nisi regi et amicis eius ut dicitur Dan. 5. Sic gloria eterna non datur nisi propriis angelis et beatis. Unde dicitur in sancta prima Machab. 10 quod rex iussit spoliari Ionathan vestibus suis mortalibus et terrenis, induit eum vestibus immortalitatis glorie et maiestatis. 1 Machab. 10 quod dedit ei rex potestatem bibendi in auro et esse in purpura et habere fibulam auream. Ita deus in patria eterne sapiencie poculo recreatur quod est bibere in auro. Superne eminentie titulo decoratur quod est esse in purpura. Interne amicicie vinculo colligatur quod est fibula aurea. Et ideo de quolibet sic purpurato potest dici id quod dicitur de Mardocheo qui fulgebat vestibus regiis coronam auream portans in capite suo amictus pallio iacincto Hest. 8. Quod dicitur de Mardocheo qui fulgebat vestibus regiis coronam auream portans in capite suo amictus pallio iacincto et ista in alia est [illegible] gloria indui, et ista est hodie personarum. Quarta purpura est dignitatis seu prosperitatis inferioris, et ista non aliud est quam gloria mundi. Et ista est hodie personarum [illegible] truculentum scilicet superborum et crudelium, gulosorum et voracium, immundorum et carnalium. De primis patet in Iudith [illegible] de Holoferne superbissimo qui sedebat in conopeo quod erat ex purpura. De 2o patet Luc. 16. Homo erat dives et induebatur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide. De 3o dicitur in littera quod mulier meretrix mater fornicacionum erat circumdata purpura etc. Et subdit describens predicte mulieris quantum ad officium cum dicitur habens poculum aureum in manu sua id est prelatos plenum abhominatione et immundicia. Iere. 51 Calix aureus Babilon inebrians omnem terram. Sanctitatem pretendit continue cum sit intus plena et per ypocrisim fingit ut facilius hominem decipiat. Quod ergo prelatos secundum Haymonem quorum prelatis sanctitas se per ypocrisim fingit ut facilius [illegible] poculum aureum. Dicitur Matth. 23 Ve vobis qui similes estis sepulcris dealbatis ad iudicium formacionis quorum bibulum continet. Habens poculum aureum in manu sua id est in [illegible] gloria designatur, que dum pulcra esse temporalia ostendat stultas mentes in sua [illegible] mortem per aureum poculum. Hec aurea pocula prima parens nostra sponte [illegible] cupiditate bibit. Ut speciosa temporalia appetat et invisibilia pulcra contempnat. Hic aureus poculus prima parens mea sponte [illegible] sua debriata est de qua veritas historica dicit quia cum vetitum lignum concupisset vidit quod esset pulcrum visu aspectuque delectabile et comedit etc. per visum exterioris pulcritudinis. Sicut intus rectitudinis amisit. Ve sicut gloriam per poculum aureum significat [illegible] quam ista mulier dicitur habere in manu sua quia multitudo reproborum quia per mulierem designatur divinam scripturam qua fideles potantur ad salutem, quam ista mulier dicit habere in manu sua multa faciet contra de hiis que dicit scriptura. Precipue tempore antichristi multa credentes facit ut ad licitum in operacione sua multa faciet contra de hiis que dicit scriptura, quia ea sicut voluerit quod nullus eis audebit contradicere sub pena mortis. Ve dicitur scripturam habere in manu sua id est in potestate quia exponet eam sicut voluerit quia nullus eis audebit contradicere sub pena mortis. Dicitur cum plena abhominatione id est errore et falsitate secundum corrupcionem per quibus digna est abhominatione. Hec est abiectione dicitur cum plena abhominatione id est errore et falsitate secundum corrupcionem mentis et corporis quam docebunt. Illa enim immunda est docebunt aperte et immundicia fornicacionis id est immunda fornicacione tam mentis quam corporis quam docebunt. Illa que in nobis est docebunt aperte et immundicia fornicacionis carnis et fornicacionem a deo prave exponendo scripturas sicut illam quod est corporis occulte. Hic ergo repleti docebunt immundiciam carnis et fornicacionem a deo prave exponendo scripturas. Iob 3 Pannus eius in utero illius vertetur in fel aspidum. Super quo Gregorius 14 moralium dicit quod pannus, scripture sacre intellectus.

Unde Crisostomus super Matth. 23 de opere imperfecto: Omnes species virtutum quas habent servi dei in veritate, possunt habere et servi diaboli in simulacione. Sicut enim diaboli et mansuetos et humiles et castos et elemosinarios et ieiunos et omnes species boni quam habent dei ad salutem hominum ipsas ipsi et diaboli introducunt ad seductionem, ut inter bonos et bonorum simulatorum confusio fiat, ut simplices homines qui boni veri et boni simulati discernere intelligere ante non possunt, qui querunt bonos dei veros incurrant in seductores diaboli. Solam caritatem spiritus immundi non possunt imitari etc. Per hec etiam designatur luxus et fastus reproborum in preciositate vestitorum et ornatuum. Bernardus: Nos consumimus in studio preciosarum vestium tempus quod si hec culpa non esset, nullo modo Iohannes de vestitu suo appetitu laudasset et nequaquam petrus feminas a preciosarum vestium appetitu compescuisset. Non in veste preciosa, non in tortis crinibus vel auro vel margaritis. Item subtilium preciosarumque vestium cultus culpa non esset, nequaquam sermo dei tam vigilanter exprimeret quod dives purpura et bysso indutus torquetur in inferno. Nemo quippe vestimenta preciosa nisi ad inanem gloriam querit, ut honoracior ceteris esse videatur. Nemo enim vult preciosis indui ubi non possit ab aliis videri. Vide de hoc Bernardum Thomam in 2a 2e q. 169. Ezech. 16 Vestita es.

Unde de senatoribus romanis dicitur 1 Machab. 8 quod nemo induebatur purpura id est nemo assumebat dignitatem dignitatis ut magnificaretur in ea, quia purpura vtet.

Ecclesiastici 3o Sunt ipsi ut ibi exposui est

Unde Crisostomus vide in ingenue

Purpura

no mquit accipit que mente resistit et qui bonum opus vincere plet sed plerumque ypocrita dum doctrine verbo ad correctionem studet bonus medicus esse ... ipm pure intelligit quod male agit, tum in carnis defectus labitur ... et ut si de felle appetitum ... de pane monat et in doctrina sua morte tenet quia in verbis vite vitam non quesivit ... ita sunt filiacionibus operti potent tum a fidelibus agnosci quia habent signum aqd mai tu electis ... opertum reprobis Et non subbr de sponso pdicte mulieris qui ad signum tum dicitur Et in fronte eius nomen scriptum etc. ad tunc sic ... quid est frons mulieris et quid dicitur nomen scriptum et qualiter dicitur misterium Et ad hoc dicendum ... quia per frontem mulieris manifestacio designatur operis. Secundum quod salvator ait ex fructibus eorum cognoscetis eos. Nam quia mulier ista meretrix i multitudo reproborum per ypocrisim simulat se esse quod non est i ostendit se poculum aureum habere in manu tum sit plena abhominacione et inmunda fornicacione ... non ne superstitionis errorum palio simulacionis fallat incautos quo titulo frontis sollicita redditur cum ubi Babilon i confusio scribitur ... licet placacione virtutum se mulier ornet, tum in fronte i in manifesto habebit nomen scriptum Babilon i confusionem ut iniquitas eius agnosci possit in manifesto Et quia non omnes cognoscunt ... scriptum misterium. Misterium quippe dicitur res occulta in qua aliud videtur et aliud intelligitur Et quia opera Babilonis simplicioribus qui non possunt eam intelligere misterium est quia occulta sunt eis ... a multitudine reproborum ... perfectioribus vero qui opera Babilonis cognoscunt, nomen in fronte scriptum est ... nomen eius dicitur scriptum in fronte sed tum misterium quia ... apto ostenditur ... at in misterio claudit Et patet ... ignominiosum epitaphium et obprobriosum titulum collectionis malorum Babilon pr confusionis magna propter reproborum multitudinem vel scelerum enormitatem Mater fornicacionum et abhominacionum terre propter malorum originem et ... pravitatem Nam 3° propter multitudinem fornicacionum meretricis speciose que vendidit gentes in fornicacionibus suis etc. 3° polluisti terram fornicacionibus tuis Ezechiel 23 denudavit fornicaciones suas discooperuit ignominiam suam Sic ergo electi dei habent signum dei in frontibus suis supra vii Sic reprobi et eorum collectio habent signum ignominiose confusionis in frontibus suis Quorum frons est obprobriosa ut dicitur hic Est et inverecunda Jeremie 3° Frons meretricis facta est tibi noluisti erubescere Est et indurata Ezechiel 3 domus Israel attrita fronte est et duro corde et non eorum mala sunt apte reprehendenda et qui impedere ... ibidem dabo frontem tuam duriorem frontibus eorum ... peccati inicium fuit adulterio sapientie ... memoria ... mors intravit etc. Quare dicitur quod Babilon est mater fornicacionum. Dicendum quod dyabolus sicut adulter semen peccati effudit sed mulier velut adultera semen eius in prima suggestione suscepit et peperit peccatum contempnens dei preceptum ... dyabolus ... decepit etc. semen peccati usque ad nos misit Ambo ergo sicut ... peccati genitores extiterunt, quia adulter et meretrix, unum corpus effici meruerunt vel sic mater fornicacionum ... imitacione et quod malo malos reliquit imitatores Sic enim semen impiorum predens intelligitur generacio, que prava imitacione ... sic semen impiorum dicuntur imitatores illorum Ideo quod Babilon dicitur imitatores bonorum ... vetera ... Sic semen impiorum dicuntur imitatores illorum ideo quia Babilon in auctores transgressionum appellatur mater fornicacionum i caput omnium malorum dando exemplum faciendi peccata Daniel ... iniquitas egressa est de Babilone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum Et Osee ... Audite sacerdotes et attendite domus Israel et domus regis auscultate quia vobiscum iudicium est quia laqueus facti estis speculacioni Et sicut rethe expansum super Thabor quod interpretatur lumen veniens Nam ... debet venire lumen inde sepe venit fumus ... in pastoribus dum pastor per abrupta viciorum graditur necesse est ut in precipicium grex sequatur Et quia premisit mater fornicacionum ... ostendens subdit tum dicit Et vidi mulierem ebriam i repletam vindicta de sanguine sanctorum Et hoc ... qui fuderunt sanguinem prophetarum Et gentiles qui fuderunt sanguinem martirum succederunt ... 23 ... sanguis qui effusus est super terram requiretur a generacione hac pessima Et ... pius dixit misterium esse ... quod ... qualis est Babilon in ... persecucione Vidi mulierem ebriam etc. vel sicut ... qualis est Babilon in ... sanctorum dicit vidi mulierem ebriam i ... mensuram saciatam Babilon ergo est propter confusionem magna propter elacionem mater fornicacionum ... propter sanguinis sanctorum effusionem ... ut nomine sanctorum intelligantur ... et nomine martirum ... adventum Christi fuerunt occisi ut Abel Zacharias filius Barachie et multi alii de quibus dicitur ... Regum 21 Sanguinem innoxium effudit Manasses multum nimis, donec impleret Jerusalem usque ad os ... 23 Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas et ex illis occidetis et flagellabitis ut veniat super vos omnis sanguis i vindicta effusi sanguinis iusti qui effusus est super terram a sanguine Abel iusti usque etc. ... adventum Christi propter fidem eius et testimonium sunt occisi ut Stephanus Petrus Paulus Laurencius et alii multi de quibus dicitur ad Hebreos ... lapidati sunt secti sunt in occisione gladii mortui sunt ... testimonio fidei probati inventi sunt. Et bene dicitur mulier ebria de sanguine istorum quia sicut ebrius tum multum bibit et ... sitire ... occidendi ... siti desiderium habet bibendi tum appetitum bibendi non amittit Sic reprobi tum multos occidant ... occidendi ...

Et miratus sum cum vidissem illam admiracione magna. Et dixit mihi angelus Quare miraris Ego tibi dicam sacramentum mulieris et bestie que portat eam que habet capita septem et cornua decem. Bestia quam vidisti fuit et non est et ascensura est de abysso. Et in interitum ibit Et mirabuntur inhabitantes terram quorum non sunt scripta nomina in libro vite a constitucione mundi. videntes bestiam que erat et non est Et hic est sensus qui habet sapientiam. Septem capita septem montes sunt super quos mulier sedet et reges septem sunt quinque ceciderunt unus est et alius nondum venit et cum venerit oportet illum breve tempus manere et bestia que erat et non est. et ipsa octava est. et de septem est et in interitum vadet

Hic ponitur ... in qua ponitur visionis revelacio, sive exposicio intellectualis superius posite visionis, Et dividitur in tres partes ... videntis admiracio ... angeli de admiracione inquisicio ... Et dixit mihi angelus Quare miraris etc. Tercio visionis exposicio ibi Bestia quam vidisti fuit etc. Circa primum dicit Et miratus sum, cum vidissem illam. scilicet mulierem meretricem que est reproborum collectio sic ... et ... qualitatem admiracione magna ... de modo loquendi Nam admiracio est timor ... ymaginacione ... vide ... tum fuit timor. ergo ... admiracio ... collectio malorum ... plena

Sic et ... sancti ... reproborum ... corporis ... in ... quod tor... ... angeli quo possit queri de modo loquendi Nam etc. supra

Job 21 Quare impii vivunt sublevati sunt confortati quam divitiis semen eorum permanet coram eis propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit vacca peperit et non est privata fetu suo etc. Et Je. xii

omnia negocia. non ergo debent admirari de eius dispositione quantum ad istud statum officium et signum. Dicit Unde quod licet primus sanctus in gradibus posita sanctus oppressa et magis in spirituali. Vel aliter secundum glossam dicit quod Johannes hic gerit personam illorum qui mirantur cum vident in mundo malos exaltatos et bonos depressos et angustiatos, in quorum persona dicit Job xiii. Disputare cum deo volo. Quare lacero carnes meas dentibus etc. Je. xii. Quare via impiorum prosperatur. Bene est omnibus qui prevaricantur et inique agunt. Et Abacuc primo Quare respicias contemptores et taces conculcante impio iustiorem se. Nimia ergo quod videt Johannes, erat dignum admiratione, ideo sic loquitur. Ysa. 29 Ego addam hinc populo ut admirationem faciat. Sed licet enim deus intellexit iustam esse eorum dampnationem qui de bonis eius a deo collatis ingrati extiterunt et ipsum impugnaverunt Unde super illud Jacobi primo Omne gaudium existimate fratres etc. dicit glossa Ne indignemini si mali in mundo floreant et vos patimini quia non est vane religionis in temporalibus exaltari. Sed porcio dextrum Mali nil habent in celo et vos nil in mundo. Ideo quicquid vobis accidit propter illius boni ad quod tenditis gaudere debetis. Unde subditur 2m scilicet angeli inquisitio de admiratione cum dicit Et dixit michi angelus Quare miraris quasi dicat Si attencius investigares, sine admiratione cognosceres quod iusto dei iudicio proveniunt eventualiter qui hic permittuntur temporaliter prosperari. Unde ... sub interrogatione reprehendit questiones de fallaciis malorum bonis nimis admirantes quia iusto iudicio permittit deus malos interdum prosperari ut possint iustius in futuro condempnari. Job 37. Hoi qui filius tu est nocebit impietas tua et filium hominis adiuvabit iustitia tua. Super quo Gregorius 26 moralium dicit. Nequicia reproborum tunc more vita electorum quam gratia a paleis separans punit et purgat. Mali enim bonos magis ab hiis in mundo despiciunt comprimunt dum affligunt. quia dum ultra eis hic violenciam ingerunt festinare illos ad superna compellunt. Et agitur de israelitico populo. Moyses veniente et pharaone rege seviente. Tunc namque Moyses ad vocandum missus est. cum rex pharao durius operibus ad opprimendum fuit concitatus ut israelitarum mentes egypto deformiter inherentes alios dum vocaret quasi traheret alios quasi impelleret dum seviret et plebs in fimo turpis fixa vel provocata bonis vel malis impulsa moveretur. Et subditur. Hoc quotidie agitur dum prudentes celestibus premiis servire in electis reprobi permittuntur. Ut si ad repromissionis terram vocati corde negligunt prosperis falte sevientibus impellantur atque Egipti vita prius que nobis opposuit blandiens adiuvet premens et quem dum fovet fruitus iugo concrevit libertatis viam dum cruciat ostendit. Hec itaque causa est quod ab iniustis iusti sinuntur affligi. ut scilicet dum futura bona audiunt que cupiunt pateat eis mala pericula que perhorrescunt atque ad facilitatem conversionis dum amor provocat mala impellat. Hoc ergo iusto ergo iudicio sic permittit deus. Et ideo subditur hic Ego tibi dicam sacramentum mulieris et bestie que portat eam. Quid autem signat mulier et bestia que portat eam. Ideo dicit quod diabolus malorum portitor est ad perficiendam maliciam ... Sed quid sit sacramentum mulieris. Sacramentum enim est sacre rei signum vel sacrorum secretum ut dicit in quarto sententiarum. Sed mulier et bestia non sunt res sacre, ergo non est eorum sacramentum. Dicit quod quamvis illa non sint res sacre tamen divina dispensatio qua deus sustinet hec malos prosperari et persequi sanctos sacre secretum est. Unde signatum sub hiis rebus dicitur sacramentum propter quod beatus Gregorius 26 moralium tractans illud Job 34 Ibi clamabunt et non exaudiet propter superbiam malorum dicit Quamquam vita bonorum persequitur tunc peiore ulcione dampnatur cum nulla ex adversitate resistitur et tunc forciori iure periculis subiacet cum prospere peragit quod nequiter concupiscit quia vindicta superni iudicii ad futura eos supplicia suadendo destruit cum hic in malo obruere contempsit. Hic enim per prophetam dominus dicit Dimisi eos secundum desideria cordis eorum ibunt in adinventionibus suis. Alias voluptatibus. Hinc rursus dicit Non est virga dei super illos. Hinc etiam de ipso eorum capite scriptum est perficiet et prosperabit. Hinc rursus ibidem de eodem dicit Et dolus in manu eius dirigetur quia videlicet hec quod contra bonos proposuit adimplere temporaliter ad adversa procedere. Hinc rursus per Salomonem dicit Prosperitas stultorum perdet eos. Manifeste ergo perdicionis indicium est. quod affectatis iniquitatibus subsequens famulatur effectus. et nulla contrarietas impedit quod mens perversa concepit. Nam sepe peccatorum hominum dum tendat voluntatem et dum difficultatem persecucionis senciunt reatum male actionis agnoscunt et quibus prius in viciis congaudebat voluptates per modum quod hec quod conceperint evitant. Sed iam sic adhuc consideratur cum pena dampnatorum sit maior ergo admiratione digna videtur quod male reprehendit Johannes de admiratione tante pene. Dicit pena reproborum potest duppliciter considerari. Aut inquantum iuste inflicta et sic non est admiranda. Aut inquantum voluntarie inita et sic est admiranda. Casus enim voluntarius in culpam quo peccatores cadunt in penam est admirandus. Sic ergo pena inflicta non est admiratione digna sed pocius culpa. Non enim mirum si deus eterna propter offensam sui penam infligit eternam. Sed illud mirandum quod creatura sum audet offendere creatorem et propter momentaneam delectationem eternam incurrere penam. Unde Ysa. xiiii. Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris. non miratur penam sed casum in culpam. Sibi Trenorum primo Quomodo sedet sola civitas plena populo. Et ibidem Filie syon inclita et amicta auro prius quomodo reputati sunt in vasa testea etc. Tunc ibi Bestia quam vidisti etc. Angelus incipit exponere visionem beato Johanni. Et primo ponitur revelatio sive expositio capitorum quibus figurabatur malicia mulieris. Secundo revelatio sive expositio ipsius mulieris insinuatur in fine capituli Et mulier quam vidisti etc. Vel primo ponitur expositio per unum collectionis. Secundo expositio collectionis. In primo ponit procedit primo revelat quid figurat bestia. Secundo quid capita bestie ibi Septem capita. Tertio quid cornua ibi Et decem cornua. Quarto quid aque ibi Et dixit michi aque etc. Quantum ad primum dicit Bestia quam vidisti fuit et non est. Attenditur ad evidenciam litere qualiter autem bestia fuit et non est. Quantum ad primum dicit quod per bestiam malignus spiritus figuratur qui est immortalis Item autem loquitur quantum ad esse nature etc. fuit et est autem loquitur quantum ad esse statutum. Vel male dicit fuit quia nunquam fuit in esse statuto gratificante. Dicit quod triplex est esse scilicet nature statuti et potestatum super alios. Tertio loquitur hic secundum quod exponit Haymo dicens quod bestia id est diabolus fuit ab exordio seculi in hoc mundo ibi quia tenuit principatum usque ad domini adventum et in cordibus hominum male potiebatur potestate impiorum. Sed postquam Christus venit et sua morte mortis destruxit imperium, abstulit ei potestatem, et eiecit eum foras. Ideo quia iam non est quia comparatione prioris potestatis illius potestas nulla est, fuit ergo in precedentibus mediis et non est in sequentibus. Johannes xii Nunc iudicium est mundi nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et de hoc ibi dicit Augustinus Omne ... ut supra est supra. Fuit ergo sed in magna potestate ante adventum Christi. Et non est sed modo in tanta potestate quia nato Christo vim suam per magnam partem perdidit. Unde beatus Gregorius 24 moralium tractans illud Job 37 Ingredietur bestia latibulum suum et in antro suo morabitur dicit Quid aliud nomine bestie nisi antiquus hostis accipitur qui deceptioni primi hominis seminis imperavit et integritatem vite illius male suadendo laniavit. Cum quem prophetic vocibus de sorte electorum causam ab antiquo hoste restaurandam permittitur. Et mala bestia non tunc ibit per eam. Sed hec bestia cum per redemptoris adventum per predicatorum voces quasi per tonitrua nubium in fine mundi

illa dapnatio(n)e hor(um) qui vocant(ur) antix(ps)ti. invasit quod aliud q(uam) latibulu(m) suu(m) ingredietur ut in antro ipso demoretur. Vas quippe id
dyab(o)li antrum et latibulu(m) bestie e(st) ut insidias ho(m)i(n)ib(us) via(m) vite h(uius) carpentib(us) in illo p(er) pigricia(m) lateat et p(er) malicia(m) occidat
Cum tu(n)c o(mn)i(um) reprobor(um) corda. etia(m) in(de) prius q(uam) apertus appareat possidet. ea q(uia) p(er) occulta(m) malicia(m) q(uam) p(ro)p(ri)um antix(ps)ti e(st) at(que) ad o(mn)e
q(uo)d noce(re) bonis appetit in corde se obscuror(um) me(n)tib(us) abscondit. Et subdit h(ec) m(ulier) bestia multa et clavor(um) corda tenuit. s(ed) hac
ab illis moratis agnus co(n)cussit h(ic) i(d est). P(er) g(ratia)o q(uod) eligant dic(it) hac bestia(m) fuisse et no(n) esse q(ui)a v(e)l dyab(o)li an(te) adventu(m) salvator(is)
s(ed) o(mn)ib(us) bestia(rum) vi(ri)ne faciebat h(oc) t(em)p(o)re xp(ist)i. De bestiis h(ec) fuit s(ed) h(oc) q(uod) capitulo t(er)ruit. ubi ro(man)e. ff(rater) p(ro) p(ro)phete posuisti tenebras
et f(ac)ta e(st) nox in ipa p(er)tusibu(n)t o(mn)es bestie silve. Catuli leonu(m) rugie(n)tes ut rapiant et querant a deo escam. D(e) h(ec) co(m)po(sita) u(er)b(is)
beatus g(re)g(orius) ubi sup(ra) dic(it). Tenebras quippe d(omin)us ponit q(uan)do petis merita repedens lume(n) intelligencie sue subtrahit et
nox efficit(ur) q(uia) p(er)uor(um) me(n)s ignorancie sue erroribus cecat(ur). In qua o(mn)es bestie silve p(er)tusiu(n)t, q(uan)do maligni sp(irit)us sua opa(n)t(ur)
fraudes latentes in reprobor(um) corda p(ro)uitates suas co(m)plendo p(er)ime(n)t. In qua et catuli leonu(m) rugiu(n)t q(uia) neq(ui)ssimar(um) s(ed) t(ame)n
eminentiu(m) p(o)t(est)atu(m) magistri sp(irit)us i(n)portunis tempta(ti)o(n)ib(us) insurgu(n)t. Cum tu(n)c a deo escam co(m)petu(n)t q(uia) m(ulier) capere a(n)i(m)as nequi(n)t
nisi iusto iudicio p(ro) male d(i)m(i)ttat p(er)mittat(ur) vi(m) et apte subiungit(ur) in eod(em) ps(almo). ortus e(st) sol et co(n)gregati s(un)t et i(n) cubilib(us) suis
se colloca(bu)nt. q(uia) videl(icet) lume(n) p(er) carne(m) apparente a fideliu(m) me(n)tib(us) co(n)cussi q(ui) ad cubilia sua reversi s(un)t q(uan)do sola i(n)fideliu(m) corda
tenuerunt h(oc) i(d est) vi(ri) et ibid(em) subdit(ur) exibit h(omo) ad opus suu(m) et ad op(er)ac(i)o(n)em sua(m) usq(ue) ad vespera(m). Nu(n)c e(ni)m e(st) prior co(m)pla in(tern)a (etc)
Et subdit(ur) in l(itte)ra. Et ascensura e(st) s(ed) p(re)dicta bestia. De abysso i(d est) de latente et p(ro)funda malicia in ap(er)ta(m) s(ente)ncia(m) t(em)p(o)re antix(ps)ti
ut x(ps)ti. Cum co(n)su(m)mati fuerint mille anni solvet(ur) sathanas de carcere suo et in i(n)teritu(m) ibit i(d est) in et(er)na(m) dapna(tio)nem p(ost) morte(m) antix(ps)ti
q(uia) t(un)c no(n) h(ab)ebit amplius locu(m) ut p(ro)titer temptandi q(uo)d e(st) mors et pena eius. Antix(ps)tus e(ni)m dic(itur) bestia q(uia) bestialis et i(n)debilis
Cum dic(itur) fuisse et no(n) esse xp(ist)i b(o)n(i)tate domi(ni) q(ui) b(re)vi t(em)p(o)re regnabit. Dan(ielis) xi in paucis dieb(us) co(n)teret(ur). Et sim h(oc) e(st) s(e)c(un)d(u)m (con)firmat
et no(n) e(st) i(d est) magnificabit(ur) et extollet(ur). s(ed) cito deprimet(ur). Et ascensura e(st) s(ed) ad regnu(m) ut in ela(ti)o(n)e. De abysso i(d est) p(er) abyssum h(oc) e(st)
p(er) reprobos qui p(ro)fundi erunt i(n) malo et qui erunt su(b) b(ab)yss(o) i(d est) sub cautione h(oc) e(st) sub gr(ati)a xp(ist)i Gen(esis) p(rim)o tenebre erant sup(er) facie(m)
abyssi. De abysso g(o) ascensura e(st) bestia q(uia) p(er) reprobos extollet(ur) antix(ps)tus ad regnu(m) v(e)l s(ed) h(ec) d(omi)no abyssus d(icitur) p(ro)funda p(ro)fida iudeor(um)
de qua nascet(ur) antix(ps)tus in(de) id ge(n)(esis) xlix fiat Dan coluber in via. Sup(ra) xiii p(rim)o vidi bestia(m) ascende(nte)m de mari ubi de h(oc)
de qua nascet(ur) antix(ps)tus ...

/ de qua ieremie ult. Omnes principes iuda occidit rex babilonis in reblata sed propter peccatum ydolatrie. Sextus status fuit a transmigratione babilonis
usque ad xpm in quo tempore fuit maxima persecucio legis dei et iste terminavit in casu regis anthiochi de quo dicitur 2 mach. 9. vlt.
Igitur homicida et blasphemus pessime percussus est et ut ipse alios tractaverat peregre in montibus miserabili vita et
obitu functus est. Hii sunt ergo quinque reges i. universitas malorum qui in illis quinque temporibus ceciderunt. Est ergo sensus quinque ceciderunt
i. quinque status vel etates transierunt vel transacti sunt et eorum superbia cum eis. Unus est presens status gratie sub xpo et durabit
usque ad tempus antixpi. Et alius nondum venit scilicet status in fine seculi sub antixpo et ultimus. Unde sequitur Et cum venerit scilicet antixpus et suum
venit malum i. in magna potestate apparuerit oportet illum breve tempus manere i. regnare scilicet tribus annis cum dimidio ut dictum est.
Et hoc secundum nicolaum ideo apponit ad dandum quod non est nimis timendum quia cito est transiturum math. 24 nisi breviati fuissent dies
illi non fieret salva omnis caro. Et de hiis beda dicit Cuius in septenario modo plenitudine indicans despectissimi imperii
cuius ultima pars scilicet antixpi regnum nondum venit quinque reges preterisse sextum adesse septimum venturum esse testatur.
Unde sequitur Et bestia que erat scilicet secundum potestatem ante adventum xpi et non est scilicet secundum tantam potestatem ut oppositum est supra
et ipsa octava est quia septuplum transcendet maliciam et ypocrisim membrorum dyaboli qui fuerunt et sunt. Septies enim tantum dyabolus
grassabitur in antixpo et suis satellitibus cum soluta fuerit quod nunc faciat secundum id salvatoris xxx assumit septem spiritus nequiores
Et de septem est quia de universitate peccatorum et propter similem naturam et propter similem culpam et penam. Et in interitum i. in mortem
sine reparatione eternam vadit scilicet caput cum corpore cui dicetur eis id math. 25 Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est etc.
Ex quibus apparet quod iste septem etates sive status seculi non durant propter mille annorum scilicet millenarium ut quidam putaverunt sed propter mirabilia
que facta sunt et futura sunt in principio talium etatum Nam in principio prime facta est mira institucio In principio secunde miro per diluvium purgatio
In principio tertie institutio est contra originale circumcisio In principio quarte regnum iudeorum In principio quinte populi dei in babilonem transmigratio
In principio sexte filii dei incarnatio In principio septime que iam erit ianue celestis apertio. Vel incipiens ab adam qui formatus de terra
ad noe transivit prima sequens ad abraam ad david extenditur tertia quarta sed inde ad transmigrationem babilonis fuit
Quinta sexta patet xpo veniente ad ortum Claudetur in requie sanctorum septima cuius Claude fulgore vespera nulla petit
Primus adam iustus quod noe magnus pater abraam rex david magnus babilon natus quod redemptor. De hiis ergo v. regibus etc.
moralit. at ut opponit hay. et tangitur in glosa per quinque reges intelliguntur quinque sensus desinentes qui figurantur per quinque viros
quos mulier samaritana legitur habuisse iohannis 4to per quos scilicet viros fuerunt quinque sensus ut opponit ibi. Unde glosa omnes 21. Unde dicit
hec glosa quod quinque primi reges sunt quinque sensus corporales qui si primus homo non peccasset ad nullas mala concupiscencias vergerent
sed per peccatum ita corrupti sunt quod in infancia ante regunt quia valet lenia tactu appetimus sapora amamus canora et
consona quinque odoriferi delectamur et pulcra visu reliqua hiis contraria omnino refugimus que sunt amara et dissona
fetida aspera et turpia per hos ergo quinque reges etas regitur puerilis corporis qui desideria inmundicia imitantur que ets
videntur dulcia sunt tamen aspera secundum veritatem unde figurantur per v iuga boum luce 14. Iuga boum emi quinque scilicet quinque
sensuum conversa dominatur. Primus rex est gustus huic serviunt gulosi in quorum persona dicitur Eccles. 2o Melius est comedere et bibere
et ostendere anime sue bona etc. Et ysa. 22 Comedamus et bibamus etc. Tercius est tactus huic serviunt luxuriosi In quorum persona
dicitur sap. 2o Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum sit exsors luxurie etc. Quartus est olfactus
huic deserviunt delicati in quorum persona dicitur sap. 2o Unguentis nos impleamus et non pertranseat nos flos temporis coronemus
nos rosis etc. Quintus est visus huic deserviunt avari Eccles. 14 Insaciabilis est oculus cupidi etc. Quintus rex
est auditus huic deserviunt curiosi act. 17 athenienses ad nichil aliud vacabant nisi aut dicere aut audire
aliquid novi. Sextus est hic homo qui regibus istis gubernatur et servit. Unde et loth legitur captivatus a quinque regibus
gen. 14o Cum at homo ad annos pervenerit iuvenis si cum susceperit optima disciplina et doctrina sapie tunc regitur
per intellectum qui illis quinque regibus i. sensibus succedit Si vero sit oppositum tunc succedit error iuvenis De quo secundum hay. legitur hic
unus est Alius nondum venit quod sit cum ad perfectam etatem intelligendi venerint et tunc errore suo super se regere volunt
Et iste rex est tocius corporis dyabolus quia superbus talis est. Unde de quibusdam dicitur roma. 1 Evanuerunt in cogitacionibus suis etc.
ad ro. 1o Cum deum cognovissent non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt sed evanuerunt in cogitacionibus suis etc.
Cito at sequitur Alius nondum venit. Ad residuum corporis antixpi pertinet vel ad ipsum antixpum qui licet nondum regnet in membris tamen aplius
et manifestius regnaturus est per seipsum Unde dicitur in littera quod bestia que erat et non est et ipsa octava est et de septem est ut oppositum est.
Ex quibus omnibus apparet variabilitas et mutabilitas humana de qua dicit Iob 14o quod numquam in eodem statu permanet.

Et decem cornua que vidisti decem reges sunt qui regnum nondum acceperunt sed potestatem tamquam reges una hora accipient post bestiam. Hii unum consilium habent et virtutem et potestatem suam bestie tradent. Hii cum agno pugnabunt
et agnus vincet illos quia dominus dominorum est et rex regum et qui cum illo sunt vocati et electi fideles etc.
Hic angelus ponit expositionem sive revelationem de x cornibus et eorum societate. Et dividitur in duas partes primo revelatur cornuum societas
2o potestatis magnitudo ibi sed tamquam potestatem etc. Et dico malicie plenitudo ibi Hii unum consilium habent. Circa primam partem dicit
decem cornua que vidisti scilicet in bestia decem reges sunt i. per ea figurantur decem reges futuri tempore antixpi qui regnum nondum acceperunt
scilicet tempore huius revelationis temporibus enim antixpi decem erunt regna in terra prout figuratur danielis vii. Aries inquit que vidisti habere
x cornua etc. Et de hoc beda dicit quod quidam persecucione romani imperii propinquante dicunt esse futuros x reges qui inter se orbem
dividet secundum id danielis vii. Bestia quarta quartum regnum erit in terra quod maius erit omnibus regnis quod intelligitur romanum secundum beda et apostolus
unde subditur ibidem Porro cornua x ipsius regni x reges erunt Et alius consurget post eos et ipse potencior erit prioribus
et tres reges humiliabit et sermones quasi contra excelsum loquetur etc. Super quo ieronimus ait dicamus quod omnes ecclesiastici scriptores tradiderunt
In consummatione mundi quando regnum destruendum est romanum x futuros reges qui orbem terrarum inter se dividet et undecimum
surrecturum esse parvulum qui tres reges de x superaturus sit scilicet egipciorum regem et affrice et ethiopie quibus
interfectis etiam alii septem victori colla submittent hec ille. Dicuntur at isti reges cornua triplici racione primo propter ferocitatem
et irracionabilitatem bestialem eorum 2o propter eorum similitudinem antixpo adhesionem adherebunt enim antixpo sicut cornua adherent capiti

Ideo quia per eos antichristus etiam oppugnabit sic bestia pugnat cornibus suis. Vel aliter subdit venerabilis potestatem corporum eius dicit Et potestatem tamquam reges una hora accipient post bestiam. Secundum Haymonem una hora intelligitur tres anni et dimidius quibus ipsi cum capite suo regnabunt vel sic post bestiam id est statim ab eo in honore erunt et dignitate accepta ab ipso capite. Et subdit Haymo dicens et illi quidem iam reges regnant id est avis et proavis id est in suis filiis. Sed tunc ad comparationem illius quem postea venturum per se regnum accipient. Sic et regnum Christi erat quidem ante adventum redemptoris in mundo. Sed tunc amplius sumpsit cum caput eius in carne apparuit. Sed hanc potestatem accipient post bestiam id est in subiectione illius tamquam membra per adherentiam et imitationem. Sed una hora id est modico tempore quod dicit ad electorum consolationem. Iustitia ergo divina est quod tales accipient potestatem persequendi bonos ad eorum utilitatem. Sed misericordia divina est quod una hora accipient quia nisi breviati fuissent illi dies non fuisset salva omnis caro Matthei 24. Unde Ricardus: hii unum consilium habent scilicet contra Christum et eius membra secundum Haymonem Ricardus vel etiam sunt negent Christum et confiteantur antichristum. Et in hoc patet unanimitas predictorum ad malignandum. Unde Augustinus unam sententiam habent scilicet quod uno animo persequantur bonos et beda planius. Tali consilio una intentione diabolo militant hoc est post bestiam accipere regnum diabolum imitando Christo adversari. Unde Michaelis quod aliud consilium nota deliberatio ad malignandum consilium enim est appetitus inquisitivus secundum Damascenum libro 2o capitulo 22. Sed istud consilium dissipabit Deus Iob v. Qui comprehendit sapientes in astutia eorum et consilia pravorum dissipat super quo Gregorius 6 moralium dicit: Sepe nonnulli humana sapientia inflati dum desideriis suis divina iudicia obviare conspiciunt astutis ea reluctari machinationibus conantur et quo ad votum suum vim superne dispensationis intorqueant callidis cogitationibus insistunt subtilia consilia conquirunt sed inde voluntatem dei peragunt unde hanc immutare contendunt atque omnipotentis consilio dum resistere nituntur obsequuntur quia sepe et hoc eius dispositioni apte militat quod ei per humanum studium frivole resultat. Et ponit ibi de fratribus Ioseph qui timentes ne super eos consurgeret eum vendiderunt sed hoc quod divinitus dispositum fuerat cavendo actum est ut eveniret. Item de Saul et David etc. Hec et virtutem scilicet quam in se habent et potestates scilicet quam super alios acceperunt bestie tradent id est ei assistent quecumque malicie perpetrabunt aut Ricardus et Haymo quicquid virium et fortitudinis habent ipsi tribuent dicentes Tibi gratias agimus quia quicquid habemus a te accepimus sic electi dei omnia attribuunt Christo. Et beda post bestiam accipient potestatem quam super alios habent et tunc sibi tradent eum in omnibus honorificando. Et manifestat in effectu quod promisit dicens hii cum agno pugnabunt. Super quo Ricardus [illegible] est plus magnum in celo. Sed qualiter hoc poterit esse nam ubi est pugna ibi est aliqua resistentia sed nullus potest resistere agno id est filio dei Hester 13o Non est qui resistat tue maiestati. Et in psalmo Tu terribilis es et quis resistet tibi. Dicendum quod ipsi pugnabunt cum agno temptando a fide illius separare et avertere electos verbo et opere secundum Ricardum et glossa. Unde Augustinus libro 12 de civitate dei capitulo 3 dicuntur in scripturis inimici dei qui non natura sed vitiis adversantur ei nihil ei nocere valentes sed sibi. Inimici enim sunt resistendi voluntate non potestate ledendi. Deus namque incommutabilis est et omnino incorruptibilis. Ideo vitium quo resistunt deo qui eius appellantur inimici non est deo sed ipsis malum etc. Ideo sequitur Et agnus vincet eos faciendo suos esse constantes ut ante possint occidi quam a fide Christi separari qui dicit confidite quia ego vici mundum Iohannis 16o. Vel vincet eos quando dampnabit illos cum capite suo. Et glossa super v. Vicit leo de tribu Iuda et hoc quia dominus dominorum est in quo notatur sublimitatis eminentia. Et rex regum in quo notatur regiminis iustitia. Infra 19o Rex regum et dominus dominantium. Sed quia addit quibus hoc apponit cum dicit et ipsum agnum illos vincere. Dicendum secundum Haymonem quod ideo sic ait ac si diceret Et si reprobi gloriam filiorum dei invideant tamen dominium eius non evadent sed semper eum dominum sustinebunt qualis cum vult. Deus ad electorum utilitatem etiam cum pugnat adversitas eorum persecutoria. Unde Gregorius xx moralium tractans illud Iob 30 insurrexerunt statim quia utilitati electorum militat vita pravorum dum hanc et premendo humiliat et humiliando proficit ad melius fortis et ibi multa de hoc. Et sunt huiusmodi secundum Haymonem Nabuchodonosor servus dei vocatur et est spiritus malus a domino spiritus dicitur malus scilicet ad se. Domini autem spiritus quia a deo datus et potestas illius subitur dum per licentiam permittitur iuste mala agere per desiderium voluntatis iniuste. Et qui electi sunt vocati corpus cum Christo quia membra eius ideo sequitur Et qui cum illo sunt vocati scilicet per exteriorem predicationem electi per divinam predestinationem ante mundi constitutionem fideles per bonorum operum exercitationem vel per constantissimam confessionem et fidei integritatem. Hii simpliciter vincent tanta enim est potentia agni qui est princeps regum terre et tanta munificentia quod militibus suis dabit vincendi potestatem. 1 ad Corinthios xv deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Ihesum Christum. Dicit autem magister agnus vincet eos quia leo potest modo vincere quia per patientiam quam habebit suos vincet ut qui agnum coram tondente se non aperiunt os suum. Quemadmodum et de Christo legitur Ysaie 53.

Et dixit mihi Aquas quas vidisti ubi meretrix sedet populi sunt et gentes et lingue. Et x cornua que vidisti bestia hii odient fornicariam et desolatam eam facient et nudam facient illam et carnes suas commanducabunt et ipsam igne concremabunt. Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod illi placitum est ut dent regnum suum bestie donec consumentur verba dei. Et mulier quam vidisti est civitas magna que habet regnum super reges terre.

Hic autem ponit expositionem sive revelationem de aquis. Et duo dicuntur primo ponitur ipsa revelatio expositionis secundo dissensionis que erit inter membra bestie revelatio ibi Et x cornua que vidisti etc. Circa primum dicit Et dixit scilicet angelus revelans mihi scilicet Iohanni Aquas id est aque ponendo casum pro casu per antithesim sicut ibi Urbem quam statuo vestra est et hic quod hoc non est tuum Iohannis quarto et ibi sermonem quem audistis non est meus Iohannis 14o. Aquas vidisti ubi meretrix sedet id est quibus dominatur et in quibus requiescit diabolus vel antichristus per ministerium quod operatur in eis ut dicitur 2a ad Thessalonicenses 2o. Populi sunt et gentes et lingue quo ad avaros gentes quo ad luxuriosos et lingue quo ad superbos. Vel populi quo ad illos qui legem habuerunt lingue gentes quo ad illos qui sine lege vixerunt. Et lingue quo ad utrosque quia [illegible] omnium diversitate hominum erunt [illegible]. Dicuntur autem aque ob suam fluxibilitatem quia sicut aque sua labilitate defluunt ita populi sua mortalitate transeunt. Unde Ricardus. Unde super illud Ezechielis 1o Audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum dicit Gregorius omelia 8 aqua dicitur populus quia et in vita sunt [illegible] ex tumultu carnis et quotidie defluunt ex decursu mutabilitatis. Ratione ergo nature labilitatis et ratione ingressus mutabilitatis et ratione ad ima fluxibilitatis et ratione irredibilitatis ad locum unde emanat populi dicuntur sicut aque. Ut enim dicitur 2o libro de mirabilibus divine scripture capitulo 19 aqua de se descendit sed non ascendit nisi ratione alterius. Sic et homo 2 Regum 14 Omnes morimur et quasi aque dilabimur in terram que non revertuntur. Item hic dicuntur ratione fluxibilitatis de vicio in vicium et ratione intimabilitatis exemplo. Aqua enim est male terminabilis ut patet [illegible] libro sexto de generatione.

†† id est populi multi scilicet ex omnibus gentibus et linguis a diabolo decepti maxime per libidinem que mater est omnium malorum. Meretrix enim super aquas sedet quia dominationis regnum libido vitiorum in reprobis tenet. Vel aliter quia ipsum regnum antiqui hostis quod multitudine populorum in fastu superbie elevatur. Ideo meretrix super aquas multas sedere dicitur. Que sunt populi gentes et lingue. Populi quo ad diversas civitates. Gentes quo ad diversas nationes. Et lingue quo ad diversa ydiomata vel populi quo ad avaros etc.

Ita est de hominibus per peccatum. Unde Augustinus libro de similitudinibus c. 3 a. dicit Sicut natura tam facile per viam quam per planum diffunditur aqua.
Sic igitur agere dicitur qui eam vestigare appetit velut qui aquam torrente retinere contendit. Sic enim ille aquam includit in stagno atque
cohibet sic iste sensum vagum et vagam iuxta aquam regula cohibere. Dicitur et sic iste ponat ne qua parte erumpat stagnum qua
effluat aqua. ita et istum prudenter advertere ne suam in quoque violet regulam quo ad peccatum proruat et ibi. Unde de hoc Ecclesiastici 25
ne des exitum aque tue nec modicum. Item per aquas populi signantur unde figuraliter quod fluctuante inquietudine ... super Job omnes populi
homines sunt sicut aqua ubi fluctuante inquietate refrigescit caritas. Apocalypsis 17 Unde et genera fluctuum per fluvium signantur. Job 40 Absorbebit
fluvium et non mirabitur. Ubi Gregorius 33 moralium de hoc dicit ut tractatum est supra. Job 28 Appendit aquas in mensura. Ibi Gregorius ... mor.
per quem aqua multis modis in scriptura ... per aquam aliquando scilicet spiritus infusio designatur. sicut legitur in evangelio Johannis vii Qui credit
in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive. Ubi evangelista secutus adiunxit. hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant
credentes in eum. Item per aquam sacra scientia designatur. Ecclesiastici xv aqua sapientie salutaris potabit illum. Item per aquam aliquando prava scientia
solet designari. sicut per ... mulier que typum hereticorum tenet et callidis persuasionibus blanditur dicit aque furtive dulciores sunt.
Item aquarum nomine nonnunquam solet intelligi tribulatio. sicut per prophetam dicitur Salvum me fac deus quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Item
per aquas aliquando fluentes electorum fides ... sequentium ... 33 Beati qui seminatis super omnes aquas. Et in psalmo vox domini
super aquas. Item per aquas fluxus ... populorum signatur. ut in propheta ... qui debent regere prelatos qui sunt aque ... est
eos regulis fidei et ... sacrorum doctorum et institutis disciplinarum regulas et formas. Nam ut dictum est aqua
male timabilis est ... aliquo recipit enim formam a forma vasis continentis ut ait Gregorius
super cantica ... c. 3 ... quod ait Petrus prima Petri v. forma facti gregis ex animo. Unde et de Joseph dicitur Ecclesiastici 49 Rector fratrum
factus stabilimentum populi. Quod magno ergo studio dicitur rectoribus ... formas et omnium saluti prudenter ne de sanguine per
ditorum requirat de manibus eorum ... Sicut enim laboravit pro semetipsis in propria ... conversatione pro deo in donorum eius
... requirat ... perfectione per ... in fidelium ... et collectione pro salute omnium in sacrorum
fidelium elaboratione pro Christo ... Christus laboravit personaliter pro patris honorificatione pro sui ipsius glorificatione pro ecclesie ... pro omnium saluti
administratione quemadmodum Christus ... deformata reformat deperdita restaurat reficit infecit prudenter bonos
et ut dicit Ambrosius libro de sacris Christus ... mala ... destruat et omnia moderatur Christus personaliter
ordinat et adiuvat et defendit corripit castigat et vindicat mala ... culpas lavat vulnera sanat pro suis orat penas aufert tolerat seipsum libater
suis se officiose associat salubriter predicat culpas lavat ... vere est
offert et omnes liberat ... ut ... sicut enim ... vere est
qui curam voluerit ... remedia salutis ... sic rectores ... debent esse ita consummati ut secundum formam ... sint ... regulas
... curam ... obligat ... precepto
suscepto enim officio disciplinis ... administratores sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Tunc ibi
... unusquisque prout accepit gratiam in alterutrum administrantes ... malorum suorum ... talium
Et ... bestia ...
a deo ... in cordibus ... formicata est de qua ... erat
... legem decalogi ... formicatam ... bestia et ... reproborum. Et hic
Ut enim ait ... per cornua designantur ut dictum est ... ut dicit ... hinc quia
mutuo se odient et ita reges formicationem ... et ... super ... ut dicit ... Et quia
carnalis ... dicat ... Omne animal diligit sibi simile ... quod illud potest intelligi ... reprobi
se mutuo odient. Dum enim reprobi mala opera faciunt seipsos odiunt quia dicitur in psalmo Qui diligit iniquitatem odit animam suam
qui unde reprobi se amant sequendo voluntates suas ... convincuntur se odisse ... ergo diligit iniquitatem odit animam suam
quia amando iniquitatem odit ... et animam suam aptat ad suscipiendam future famis miseriam. Vel potest intelligi quod reges
... amando ... odio ... quia ... videt ad alteram
et bestia odient formicationem qui amatores ... se invicem odio ... vel potest intelligi quod odient seipsos
... ipse non potest ... secundum illud apostoli ... et damnatos ... seipsos quod peccaverunt et per peccatum
... cum enim viderint se miseri ... constitutos et damnatos ... malum quod fecerunt ... malo
... Sapientie v ... pre angustia spiritus gementes. Sed ... imitari ...
care non poterunt ... in hac vita ... non debet ... gaudet de societate ipsius ... in
amatores eius odient eam finaliter in inferno damnati ... et tunc dolebunt ... maior pena ... in celo
in inferno ... omnes odient se et quanto plures erunt ibi tanto maius erit odium ... ut dicit Augustinus in fine sui libri ... prologion
Nam omnes ibi se diligunt et ... quanto plures erunt tanto maius erit eorum gaudium ... in inferno ... et vi ...
... damnati in inferno gaudeat de penis inimicorum suorum quos ... videt in inferno ... solacium est malis
... omnes principes terre surrexerunt de soliis suis. dicit glossa ... solacium est malis
... et ... dolor damnatorum
... Omne gaudium diminuit dolorem ... per ... dolor eius tollet ... quod ...
... damnati in inferno multiplicari ... dolor eius tollet ...
... secundum doctorem ... de quibus ...
... ab eo quod ... quod est ... secundum quid. ... quod pena inimici considerata ab eo
... ab eo quod ... delectabilis ... implet
qui est in inferno ... delectabilis et ... delectabilis ... ut dicit Ezechiel 32 ...
voluntas damnati de malo inimici sui descendunt enim damnati ad infernum ...
... vicia spiritualia in eis non consumentur. Sed ex alia parte pena inimici considerata ab eo qui est in inferno ...
... implet ... qua odiunt et blasphemat damnati in inferno secundum illud
... quod ... per penam inimici ... et blasphemaverunt deum ... remanet in eis ...
super ... estuaverunt homines estu magno et blasphemaverunt deum ... Sapientie v ... et pre angustia spiritus
... non ad purgatorium ... Sapientie v ... penitentes in hac vita
gementes non quod odient culpam ... ad penam inflictam propter culpam ... penitentes ... in hac vita
dolet et in dolore gaudet. Ita damnati in inferno gaudent de penis inimicorum suorum et tamen de ipso ... magis
dolet et precipue ... damnati ... invidia ...
... vellet ... suos ... cum omnibus aliis esse damnatos et dolebunt ... aliquos salvatos ...
de quibus ... articuli septimi quia ... vicia spiritualia ... damnatis non consumentur ut dictum est ... invidia ...
ad quam pertinet dolere de bono alterius quod ipse non ... mala vellet omnes pati quod ipse patitur. Quecumque invidia

est in aliquibus in hac vita tantum invaluerit ut suis propinquissimis etiam invideat de bonis que non habent ipsi unde multo amplius dampnati in inferno perfecta invidia stimulante vellet suos propinquos cum omnibus aliis esse dampnatos et dolebit si sciat aliquos salvatos. Secundum tamen si non omnes debent dampnari sed aliqui salvari magis vellet suos propinquos quam alios a dampnatione liberari quia multum etiam invidia torquebuntur si videat alios salvari et suos dampnari. Et propter huiusmodi dives dampnatus volebat suorum fratrum dampnationem Luc. 16 cum petebat Lazarum mitti ad eos ut testaretur illis ne venirent in locum tormentorum hic. Istud inest inmane malum reproborum quod inter eos est intimum odium et continuum dissidium. Ut enim ait Augustinus xv libro de civitate dei c. 4 terrena civitas hic habet bonum suum cuius societate letatur qualis letitia de talibus rebus esse potest. Et quia non est tale bonum ut nullas angustias faciat amatoribus suis ideo civitas ista adversus seipsam plerumque dividitur litigando bellando atque pugnando et aut mortiferas aut certe mortales victorias requirendo etc. Et non solum hoc sed et desolatam faciet illam sicut tactum est supra. Secundum Haymonem et alios expositores per cornua x et per mulierem significatur omne corpus diaboli sive multitudo reproborum. Desolatam ergo faciet illam id est seipsos faciet [sive fornicariam]. conveniens a deo propter peccata perpetrata et ita privatos omni gaudio vel consolatione desolatos. Hinc est quod Ieremias lamentabili voce clamasse legitur Trenorum primo Quomodo sedet sola civitas plena populo quasi sine deo. Iam enim deus cum illis non habitat qui est pacis et consolationis dator. Unde subditur ibidem posuit me desolatam tota die merore confectam. Nec solum hoc sed et nudam faciet illam id est seipsos faciet nudos indumentis virtutum scilicet caritatis et innocentie super quo Apoc. Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet. Unde Haymo vestimenta fidelium sunt sacramenta baptismatis caritatis atque innocentie ... virtutum sed hiis vestibus se nudant quicumque baptismi et caritatis iura violant vel se criminibus variis maculant. Et subditur sunt autem et quidam qui etiam in presenti sunt hiis vestibus nudi scilicet iudei et pagani qui neque baptizati sunt neque caritatis mandata custodiunt ... communis habere videantur sed vestimenta tamen in iudicio cum illis nudi recipient quia reproborum ... apertis infidelibus nudi recipient quia ea que habuerunt male vivendo amiserunt. Propter ergo nudi recipient ... ducet in desperationem cum viderunt aliquos dampnatos. Et nudam et flebilibus assistentibus. Faciet ergo eam desolatam id est seipsos ... propter privationem ... et nudam propter ... ab honestate vel desolatam quia sine propter vestimenta fidei carentia vel desolatam propter ... Nec solum hoc sed et carnes eius in ... manducabunt consolatione ... in doloribus et nudam quia ... temporalibus. Nec solum hoc sed et carnes eius manducabunt et carnes suas eterno supplicio deputati [eterno supplicio traditi]. Unde Haymo manducabunt carnes suas eterno supplicio deputati id est reprobi quia penam eternam sustinebunt ... quos ipsi ad devorandum suis iniquitatibus ... et multi ... alienis dentibus non suis vermem ... immortalem ... manducabunt ergo carnes suas quia penis ... pascentur et ... penam vermis de qua dicitur Ysa. ultimo vermis eorum non morietur ... et diu vermibus etiam pastum prebebunt quia igni carnes vermes comedet et ... ad ... deserterint ... et quia carnalibus cum delectationibus remorsum conscientie consequentur suas manducabunt quia penam carnium suarum sustinebunt ... malis operibus ... ipsi etiam incendium quo ... Et ipsam igne cremabunt quia in malis operibus ... cum gravissimis ... igne quo comburentur ultimo ... Unde Augustinus ... ipsi se cremabunt. Haymo ... reprobi facere prebebunt quod in ipsis contigit ... accendunt ipsi se cremabunt ... non declinat vel ... in igne ... [vel l. ... #] aut ... ... vindicta carnis impii vermis et ignis. Et ... Et de pena vermis et ignis ... reprobi ... vita luxuriosa que rapinis et voluptatibus agitur ...

Et sicut ... Augustinus ... non solum ... seipsos odio habent. Et ideo quia odio habent ... omnes luxuriosi superbi cupidi et elati non solum ... de malignis spiritibus qui delectantur in penis malorum ... reges ergo faciet fornicariam desolatam quia completo numero malorum ... est predictio malorum ... Et carnes eius manducabunt id est ... de statu bonorum. Et nudam ... amissa potestate et mala societate. Et carnes eius manducabunt id est delectationes ... quas habebat de penis ... isto facto amittet. Et ipsam igni cremabunt vel ... in inferno ... faciet ... et Judith ultimo dabit ignem et vermes in carnes eorum. Ex quo videtur quod corpora dampnatorum in inferno vermibus corporalibus punientur non solum spiritualibus. Sed contra tamen vermis quo reprobi punientur est immortalis ut ... ultimo quia vermis spiritualis non datur in carne sed magis ... Secundum ... ordine ad immortalitatem ... ergo vermis ille non erit malis ut corporalis. Dicendum quod ... Augustinus xxi libro de civitate dei c. 10 ... pena malorum et inextinguibilis ignis et vivacissimus vermis ab aliis atque aliis aliter atque aliter expositum est. Alii quippe utrumque ad animam retulerunt alii utrumque ad corpus alii ad corpus igne ad animam tropice vermem quod secundum plures credibilius esse videtur. Unde hic ... dicitur quod vermis ille erit spiritualis ut ipse remorsus conscientie ... animam corrodens vermis dicatur et quia locutus ... igne et vermes in carnes eorum sit tropologica sicut quod per carnes intelligantur anime impiorum qui carnales fuerunt. Si tamen sustinetur quod vermis esset corporalis posset dici quod divina virtute vermis ille sustentaretur. Unde Augustinus ubi supra eligat quisque quod placet aut ignem ... corpori ... aut utrumque corpori. Iam enim satis supra disputavimus posse animalia ... in ignibus vivere in ustione sine consumptione in dolore sine morte per miraculum omnipotentissimi creatoris cui hoc possibile esse qui negat a quo sit quicquid in natura omnibus miratur ignorat. Ipse enim est deus qui omnia in hoc mundo magna et parva miracula fecit ... ipsa mundo uno atque omni maiore miraculo conclusit. Eligat ergo unum e duobus quisque quod placet utrum et vermem ad corpus pertinere an ad animum translato a corporalibus ad incorporalia vocabulo convenienter pertinere. Quid autem horum verum sit res ipsa expeditius indicabit quando erit scientia sanctorum tanta ut eis cognoscendarum illarum penarum minime sit experientia sed ea que tunc erit plena atque perfecta ad hoc quod scire ... sola sapientia sufficiat. Nunc enim ex parte scimus donec veniat quod perfectum est. Dum tamen nullo modo illa corpora talia futura esse credamus ut nullis ab igne afficiantur doloribus et c. Tunc ibi deus enim dedit in corda eorum. Subditur divina permissio qua permittit eos sic puniri et divine iustitie ... Cum dicatur deus enim dedit in corda eorum scilicet propter precedentem eorum infidelitatem ut faciant quod illi placitum est. Et subditur quid est illud quod est placitum cum dicitur ut dent regnum suum bestie id est permittat se regi a diabolo ait glossa. Sed quantum ad evidentiam ... qualiter aut quod deus dedit in corda eorum sic facere cum hoc sit malum culpe et tale malum non est a deo. Patet ... Augustinus primo de libero arbitrio. Ipsi sunt rebelles lumini Job 21. Et hoc quod sequitur ergo deus hoc non dedit in corda eorum. ~~... secundum Haymonem et glossam ut ...~~ [Non ... corpore ... vide ...]

[# ... ecce omnes vos accendistis ignem accincti flammis ambulate ergo in lumine ignis vestri et in flammis quas succendistis vobis ...]

[Margin: ... ; ... ; convenit ... ; ... ; ...]

Sepe deus omnipotens iratus pro precedentibus hominum peccatis permittit eos facere unde illum amplius offendant. Unde dicitur in psalmo: Non audivit populus
meus vocem meam et Israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Et ad Romanos I: Propterea
dedit illos deus in reprobum sensum ut faciant que non conveniunt. Et ibidem: Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie, quia super peccata eorum qui
gentilibus non dedit eis gratiam ad bonum. Sic dicitur indurasse cor pharaonis eo quod cor reprobum pro iniustitia non emollit. Aut [illegible] primo
Et dicitur excecare quia non illuminat. Job 34: Et ideo inducet noctem et conterentur. Et ibi Gregorius 21 moralium: Inducere noctem dicitur non quod ipse
tenebras inferat, sed obscura corda peccancium non illustrat. Et ibi bene de hoc. Et dicitur abscondere radium sapientie et lumen
gratie a sapientibus et prudentibus, Mathei 11. Super quo dicit Albertus magnus quod hec absconsio non sit aliquid operante deo, sed sit sola tenebris
oculis involutis ut videre non possit, obicem ponens illustracioni celesti. Uno quippe modo quantum est de se conferente se luce
[illegible], quod illos illuminat qui intellectum captivant in obsequium fidei, ab illorum autem oculis abscondit qui lumini ponunt obicem
[illegible] voluntatis. Unde [illegible] Johannis primo: Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Dicitur quantum ad eum pertinet. [illegible] quidam mentis
oculos claudentes nolunt recipere radios huius lucis, non causa lucis est illius obumbratio, sed ab eorum malicia qui voluntarie se
ipsos gratia privant divina, quamvis ad omnes effusa est. Cum vero nolunt hoc dono frui, sibi ipsis habeant ascribere cecitatem.
Dent in [illegible] regnum bestie honorem et fortitudinem suam illi tribuentes et se ab ea regi permittentes, quia ab ea [illegible]
[illegible] Non fuit [illegible] dei qui [illegible] iustitiam et [illegible] dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem, ut reprobi contra
deum pugnantes regnum suum bestie tradant, sed precedentium illorum iniquitatum merita exigunt ut reprobi in errorem a deo [illegible]
missi ita ambulent ut misericordia [illegible] non salventur, sed iustitia [illegible] dampnentur. [illegible] 1 [illegible]
ita deus eorum corda permisit obscurari ut sic agerent, et hoc tamdiu donec consumentur verba dei, id est donec opere impleantur
omnia que sunt ante predicta. [illegible] Et de hoc opponit [illegible] 24: Verba mea non transibunt. Qualiter autem
donec consumentur verba dei? Et videtur quod ad aliquid verba dei consumantur, ad aliquid non transeunt. Consumantur ad hoc ut ea que
promissa sunt opere compleantur, non transeunt autem quia ea que locutus est eterna [illegible] pendunt. Sermo enim dei [illegible]
[illegible] applicat. Predictum est de Christo quod veniens ad iudicium statuet a dextris oves, edos autem a sinistris. Et dicet
[illegible] his qui a sinistris erunt: Esurivi et non dedistis mihi manducare etc. Et dicet illis: Discedite a me qui operamini iniquitatem
[illegible] qui [illegible] et [illegible] qui paratus est diabolo et angelis eius.
Consumabuntur verba dei cum ipse veniens ad iudicium dicet reprobis. Item in igne eternum qui paratus est diabolo et angelis eius.
Consumabuntur verba dei cum ipse veniens ad iudicium dicet reprobis: Item in igne eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Consumabuntur
tunc ibunt hii in supplicium eternum. Promisit et electos statuendos ad dexteram et gloriam se daturum illis. Consumabuntur
tunc verba dei cum audierint: Venite benedicti patris mei, percipite regnum etc. Sic namque dicitur donec consumentur verba dei, id est
[illegible] verba dei cum audierint. [illegible] eloquia dei promittunt de penis reproborum et premiis electorum que complebuntur in
[illegible] boni et mali recipiant. [illegible] bonum et malum [illegible] verba dei vocat divina ordinacionem de adimpletione numeri electorum [illegible] ad illud tempus permittentur boni
[illegible] verba dei vocat divinam ordinacionem de adimpletione numeri electorum [illegible] ventilabitur area domini et palee comburentur igni inextinguibili
cum malis regnare. Sic palea cum grano, sed completo numero electorum ventilabitur area domini et palee comburentur igni inextinguibili,
grana vero in horreum domini recondentur. [illegible] Tunc ibi Et mulier quam vidisti etc. Subditur ultimum, scilicet expositio de ipsa muliere
[illegible] in horreum domini recondentur. [illegible] modo dicto est civitas magna, scilicet ipsa malorum universitas, ut autem [illegible] dicitur mulier
[illegible] Et mulier quam vidisti, scilicet modo dicto, est civitas magna, scilicet ipsa malorum universitas ut autem [illegible] Dicitur mulier
[illegible] in malo et fecunditatem in malo et fragilitatem, fallaciam. Civitas propter multorum collectionem et concordiam in malo. Magna
propter mollitiem vite et fecunditatem [illegible] Civitas propter multorum collectionem et [illegible] in malo magna
propter eminentiam sceleris et superbie, vel propter magnos qui sunt in ea. Unde et dicitur habere regnum, id est potestatem et dominium, super reges
terre, quia ipsius regnum est in cunctis terrena desiderantibus et superbientibus, vel quia maiorem malorum multitudo in regibus et [illegible]
terre, quia [illegible] regnum est in cunctis [illegible] Sic enim secundum [illegible] dicitur civitas magna habet potestatem super reges terre, tunc dicetur ipsum [illegible] regnum
[illegible] principibus elevatur. Sic enim [illegible] dicitur civitas magna habet potestatem super reges terre. Tunc dicetur [illegible] regnum
[illegible] Unde vox [illegible] istius civitatis dicitur Naum ultimo: [illegible] populus tuus mulieres in medio tui.
in cunctis superbe potentibus regnat. Unde vox [illegible] istius civitatis dicitur [illegible] ultimo [illegible] mulieres in medio tui,
in cunctis superbe potentibus regnat. [illegible] corruptioni se subicit. Dicitur et Babilon quia confusa est et confundit, et ideo in eterna confusione erit.
Dicitur et metropolis quia diabolo corruptioni se subicit. Dicitur et Babilon quia confusa est et confundit, et ideo in eterna confusione erit.
[illegible] Congrega de terra confusionem tuam que habitas in confusione. Et quamvis predicta mulier id est civitas babilonica regnum habeat
super omnes, tamen hic specialiter dicitur habere regnum super reges terre, quia illa maiore superbiunt propter quod et mulier dicitur sedere super reges, et eorum
super omnes tamen hic specialiter dicitur habere regnum super reges terre quia illa maiore superbiunt propter quod et mulier dicitur sedere super reges. [illegible]
[illegible] dicitur pater [illegible] de maliciis et iniquitatibus mundane civitatis et de interius discidiis et litigiis et odiis
[illegible] dicitur [illegible] de [illegible] suppliciis. Unde dicitur in psalmo: Totam diem circundabit eam super muros eius iniquitas et labor in
[illegible] in [illegible] et de consequentibus suppliciis. Unde dicitur in psalmo: Totam diem circundabit eam super muros eius iniquitas et labor in
que sunt in eadem, et de consequentibus suppliciis. Unde dicitur [illegible] quia civitas plena est iniquitate. Et ideo de illis qui [illegible] in
medio eius et iniustitia etc. Ezechielis 7: Fac conclusionem quia civitas plena est iniquitate. Et ideo vel illis qui [illegible] in
medio eius et iniustitia etc. Ezechielis 7 [illegible] est a deo fornicari ut dictum est, quia ipsa est metropolis
cum illa muliere vel cum filiabus eius [illegible] Hoc enim est a deo fornicari, ut dictum est, quia ipsa est metropolis.
Ezechielis 23: Multiplicavit fornicationes suas. Et sequitur: Calicem sororis tue bibes profundum et latum. Et ab ista muliere est fugiendum.
Ezechielis 23: Multiplicavit fornicationes suas. [illegible] Genesis 39 [illegible] Egredimini a Babilone, fugite a Caldeis.
exemplo Ioseph qui fugiens reliquit pallium in manu mulieris. Genesis 39. Ysaie [illegible] Egredimini a Babilone, fugite a Caldeis.
Et dicitur [illegible] in nocte [illegible] peccatorum precedencium confusione dampnati veritatis lumen non inveniunt et quod deinceps agere debeant
Et dicitur iniquos in nocte conterere cum peccatorum precedencium confusione dampnati veritatis lumen non inveniunt, et quod deinceps agere debeant
non agnoscunt. Omne quippe peccatum quod citius penitendo non tergitur aut peccatum est et causa peccati, aut peccatum et pena peccati. Peccatum
non agnoscunt. Omne quippe peccatum quod citius penitendo non tergitur, aut peccatum est et causa peccati, aut peccatum et pena peccati. Peccatum
namque quod penitentia non diluit, ipso suo pondere ad aliud trahit. Unde fit ut non solum peccatum sit, sed et peccatum et causa peccati. Ex hoc
quippe vitio culpa subsequens oritur, eo quo ceca mens ducitur ut peius ad aliud ligetur. Et peccatum quod ex peccato oritur
non iam peccatum tantummodo, sed peccatum est et pena peccati, quia iusto iudicio deus omnipotens cor peccantis obnubilat, ut merito peccati precedentis
etiam in aliis cadat. Quem enim liberare noluit, descendendo permisit. Non ergo in merito pena peccati dicitur, quod iuste desuper irro-
gata cecitate ex ultione peccati precedentis perpetratur. Cum vero gentium dispositione superna ordinata sed infidelitatis iniquitate confusa,
ut et precedens culpa sit causa subsequentis et rursum culpa subsequens sit pena precedentis. Cum vero in infidelibus [illegible]
paulus qui semen quoddam erroris apparebat tum dicebat: Cum cum deum cognovissent, non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt,
sed evanuerunt in cogitationibus suis. Et quid ex hoc erroris semine pullulat, illico adiungit dicens: Propter quod tradidit illos deus
in desideria cordis eorum in immundiciam ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Prima enim cognoscendo deum peccatum
superbie intelligendo admiserunt, recuerunt (?) ergo ne intelligant quod committunt. Et qui intellectum suum sequi noluit in peccato
et causa peccati, ipsum lumen intelligentie perdiderunt in peccato et pena peccati. Porro ergo peccati merita peccatorum subsequentium pena fovent,
ut qui malum sciens perpetrat, deinceps iuste in aliis et nesciens cadat. Hoc quippe agitur ut culpis culpa feriatur,
quatenus fiat supplicia peccancium ipsa incrementa vitiorum. Et ibi bene et multum de hoc. Sic et dicitur abscondere radium sapientie [illegible]
Nunquam ergo deo placet malum culpe ut fiat, sed ut puniatur cum factum fuit. Vel non placet deo propter se, sed propter [illegible]

Non est pure opp[osi]torum p[ro]ut reliq[ua] cognoscit[ur] sicut tenebre p[er] lucem cum bonum et malum sint opposita. Unde sicut malum ex op[p]o[siti]one boni accipe[re] Bonum autem est omne illud quod est appetibile. Et cum omnis natura suam p[er]fectionem appetat et suum esse uere est dicere quod esse et p[er]fectio cuiuslibet naturae ratione[m] habeat bonitatis. Unde non potest esse quod malum significet aliquod esse uel aliquam formam sive naturam. Relinquitur ergo quod nomine mali significatur quedam absencia uel privacio boni quod in actu et p[er]fectione p[ri]mo et p[er] se consistit. Actus autem est duplex secundum doctores scilicet primus et secundus. Primus est forma et integritas rei. Actus uero secundus est operacio. Contingit ergo malum esse duplex uno modo p[er] subtractionem forme uel alicuius partis que requiritur ad integritatem rei sicut cecitas malum est et carere membro. Alio modo contingit malum p[er] subtractionem debite operationis uel quia omnino non est uel quia debitum modum et ordinem non habet. Prima uero bonum simpliciter est obiectum voluntatis, malum quod est privacio boni secundum specialem racionem incurrit in creaturis racionabilibus habentibus voluntatem. Malum ergo quod est p[er] subtractionem forme uel integritatis rei habet racionem pene supposito quod omnia divine sapientie et iusticie subdantur. De racione enim pene est quod sit contraria voluntati. Malum autem quod consistit in subtractione debite operationis in rebus voluntariis habet racionem culpe. Hec enim ymputatur alicui in culpam cum deficit ab actione p[er]fecta cuius est dominus secundum voluntatem. Sic ergo omne malum in rebus voluntariis consideratum uel est pena uel culpa. Culpa tamen plus habet de racione mali quam pena quod patet dupliciter. ... ducit magis malum ad vitandum magis ut medicus prudens medetur ne corrumpatur totum corpus ... Sed dei sapientia penam infert ad vitandam culpam. Ergo culpa plus habet de racione mali quam pena non solum quod pena sit ... uel que consistit in privacione bonorum corporalium ... penas plures attendunt ... secundum quod privacio ... [illegible] ... pene ... quod malo culpe ... quod malo pene ... secundum Dyonisium c. 4 de divinis nominibus punire non est malum sed fieri pena dignum ... Et hec est racio quia cum bonum simpliciter consistit in actu ... Unde bonum hominis simpliciter consistit in bona operacione uel in bono usu rerum habitarum. Utimur autem rebus omnibus per voluntatem. Unde ex bona voluntate ... qua quis utitur bonis rebus habitis dicitur homo bonus et ex mala malus ... Prima ergo culpa consistit in actu voluntatis inordinato, pena uero in privacione alicuius ... corporis quibus utitur voluntas ... Alia uero pena ... quod deus est actor mali pene non autem mali culpe ... quod malum pene privat bonum creature sive formam aliquam creatam sicut cecitas privat visum ... Bonum increatum sicut per contrariam ... Bonum increatum ... implecionem divine voluntatis et amorem divino quo bonum divinum amatur in seipso et non solum secundum quod participatur a creatura. Et sic ergo patet quod culpa plus habet de racione mali quam pena. Hic culpa timetur ad penam sicut mitius ad primum. Sed culpa non intenditur propter penam sicut mitius ... sed potius culpa pena inducitur ut culpa vitetur. Et ita culpa peior est quam pena. Cum ergo malum quod consistit ... in ... remocio boni et negative et privative ... Remocio ergo boni negative accepta non autem ... [illegible] ... mala ... non habet aliquam sequitur ... quod ea que nullo modo sunt essent mala ... Remocio boni privative accepta dicitur malum sicut privacio visus cecitas dicitur. Ex quo patet quod malum non est nisi in bono sicut in subiecto ... privacio et forme sit unum et idem ... secundum quod est subiectum forme ... Et privacionis opposite sive sit ens in potencia ... sicut ... corpus dyaphanum quod est subiectum tenebrarum et lucis ... actu est autem quod forma per quam aliquid est actu est quedam p[er]fectio et bonum quoddam ... omne ens in actu est quoddam bonum ... ens in potencia ... bonum quoddam est secundum quod habet ordinem ad bonum. Sicut enim est ens in potencia ita est et bonum in potencia. Relinquitur ergo quod subiectum mali sit bonum ... malum est in bono ... sed in quodam alio bono subiectum autem cecitatis non est ... Ut autem secundum Augustinum ... fallit dyaleticorum regula ... contraria sicut esse non posse ... est secundum quod accipiuntur bonum et malum non autem secundum quod accipiuntur specialiter bonum et malum ... Album autem et nigrum dulce et amarum et huiusmodi contraria non accipiuntur nisi specialiter ... in quibusdam generibus ... estimantur ... bonum ... quod vero bonum ... esse sicut cum privacione alterius boni quod quod bonum in actu et p[er]fectione primo et p[er] se consistit. Actus autem est duplex secundum doctores scilicet ut supra. Cum ergo malum quod consistit in defectu actionis ... causatur ex defectu agentis. In deo autem nullus est defectus sed summa p[er]fectio. Malum quod in defectu actionis consistit ... defectu actionis causatur non reducitur in deum sicut in causam. Malum autem quod in corrupcione rerum aliquarum consistit reducitur in deum sicut in causam et hoc patet tam in naturalibus quam in voluntariis. Agens enim in quantum sua virtute producit quandam formam ad quam sequitur corrupcio et defectus causat sua virtute illam corrupcionem et defectum. Manifestum est autem quod forma quam deus intendit in rebus creatis est bonum ordinis universi. Ordo autem universi requirit quod quedam sint que deficere possunt et interdum deficiunt. Et sic deus in rebus causando bonum ordinis universi ex consequenti et quasi per accidens causat corrupciones rerum secundum quod dicitur primi Regum 2o Dominus mortificat. Sed quod dicitur Sapientie primo quod deus mortem non fecit intelligitur quasi per se intentam. Ad ordinem autem universi pertinet eciam ordo iusticie qui requirit ut peccantibus inferatur pena. Secundum hoc ergo deus est auctor mali quod est pena non autem mali quod est culpa racione predicta. Unde ergo dicitur Ysaie 45 Ego dominus et non est alter deus formans lucem et creans tenebras faciens bonum et creans malum. Et Amos 3o Si erit malum in civitate quod dominus non fecit intelligitur de malo pene non culpe. Habes ista ad ... secundum ... glosa ... vide in primo folio ...

Et post hec vidi alium angelum descendentem de celo habentem potestatem magnam et terra illuminata est a gloria eius et clamavit in forti voce dicens Cecidit cecidit Babilon magna et facta est habitacio demoniorum, et custodia omnis spiritus inmundi et custodia omnis volucris inmunde et odibilis, et de ira fornicacionis eius biberunt omnes gentes et reges terre cum illa fornicati sunt et mercatores terre, de virtute deliciarum eius divites facti sunt etc. usque ibi Et audivi.

Capitulum xviii in quo p[er]tractat quintas visiones principalis incipit sexta visio principalis que est de dampnacione meretricis magne id est impie civitatis et durat usque ad xxiii capitulum. Et dividitur in tres partes. Primo agitur de dampnacione Babilonis sive eorum malignancium. Secundo specialiter de dampnacione bestie et pseudo sive antichristi discipulorum capitulo sequenti circa medium ibi Vidi celum apertum etc. Tercio de dampnacione dyaboli et conclusione ipsius finali capitulo xx ibi Vidi angelum descendentem etc. et de hiis in gloria habetur. Prima pars subdividitur in quatuor. Primo revelatur Babilonis dampnacio. Secundo subditur dolor planctus reproborum de sua dampnacione desperatio ibi Et flebunt et plangent se super illam etc. Tercio bonorum de dampnacione gratulacio.

ibi consistite super eam. Visio subiungitur gratiarum actio de sua dampnacione iusta c. 19 post hec audivi. In prima parte sic procedit. Primo premittitur
denunciantis dampnacionem descriptio. 2o dampnacionis confessio ibi Et clamavit. Tercio cause dampnacionis subiungitur ibi Et facta est habitatio demoniorum.
4to egressus ex illa sive fuge admonitio ibi Audivi aliam vocem. 5to de sua dampnacione sive punicione cum eius confessio ibi
Reddite illi etc. Circa primum ad primum scilicet descriptionem denunciantis dampnacionem dicit Et post hec, id est post predictam visionem, ita quod hic post notat ordinem
narracionis non temporis. Nam ut dicit Haymo. Sic videntur ista verba sonare quasi separatim aliquid fuit in hac revelacione inter visionem et visionem,
sed non est ita secundum eum. Una enim die vidit hec omnia beatus Johannes, id est die dominica. Super primo. Sic quippe dicit vidi alium angelum quasi diceret vidi aliam
visionem. Unus itaque fuit angelus qui has visiones Johanni manifestat. Super primo capitulo per angelum suum servo suo Johanni, sed propter aliam visionem
alium angelum se dicit vidisse. Fuit enim unus angelus in persona, sed quia aliqua in visione diversa, unus in persona, sed aliquid nove revelacionis visiones
diverse. Sic enim et nos de aliquo dicere consuevimus. Aliquis nunc videbaris cum illa et illa verba diceres, aliquis nunc appares cum dissimiliter loqueris.
Post hec, inquit, id est post predictam visionem, vidi alium angelum descendentem de celo. Vidit visione spirituali alium angelum, id est Christum qui est magni
consilii angelus et qui vitam eternam suis cotidie annunciat fidelibus, descendentem de celo non loci mutacione sed per humilitatem in incarnacione
ut dicit Haymo. Circa quod notandum quod Johannes vidit eum descendisse de celo, cum dei filius in trinitate sancta cum patre et spiritu sancto sit ubique
presens. Quod ipse per Jeremiam dicit: Celum et terram ego impleo. Ex quo celum autem et terram non est locus ubi non sit deus. Et solum deus. Sed descendit
de celo non quo de loco transiret ad locum, sed quia in utero virginali suscepit carnem et ideo ut possit videri in carne nostra qui invisibilis
erat in sua. Christus ergo descensio nichil aliud est quam carnis assumptio. De quo dicit apostolus ad Philippenses 2o: Qui cum in forma dei esset, humiliavit semetipsum.
De quo descensu dicitur in psalmo: Domine inclina celos tuos et descende. Et Ysaias 64: Utinam dirumperes celos et descenderes. Super per ipsum sic habe-
batur potestatem magnam. Haec potestas ad utramque naturam eius referri potest et ad divinam scilicet et humanam. Fuit enim in ipso potestas per divinitatem
sed ipse ad omnia secula quia sicut cum patre et spiritu sancto cuncta creavit, ita cum patre et spiritu sancto cuncta possidebat. Hec est potestas ei
data est in ipse qui post triumphum victoriis data est ei potestas in celo et in terra, ut in nomine Jhesu omne genu flectatur celestium etc. ad Philippenses 2o.
De hac enim ipse resurgens a mortuis dicit discipulis Matthei ultimo: Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. De illa vero qua habuit
ante tempora cum patre et spiritu sancto dicit Daniel 7o: Potestas eius potestas eterna que non auferetur. Habet ergo potestatem magnam, et unde verbo etiam
per quod facta sunt omnia Johannis primo. Et unde verum hoc cum data est omnis potestas. Ipse enim est virtus supportans omnia ad Hebreos primo.
Et terra, id est electorum ecclesia, secundum infima fuit stabilita cultu et actione fecunda, vacatione formosa vel infructuosa. Illuminata
est a gloria eius, id est a perfectione ipsius gloriosissima sed gloriosam reddebat immaculata quam faciebat, et sanctitas vite quam habebat luce per
omnes populos gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Et nunc illuminata est terra quia ipse est lux vera que illuminat omnem hominem etc.
Johannis primo et emisit 3o lux venit in mundum. Ysaias 9o: Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Habitantibus in regione
umbre mortis lux orta est eis. Ipse enim tenebras infidelitatis et ignorancie et peccatorum a cordibus fidelium excluserunt.
Nam et ipse de seipso dicit Johannis 9o: Quamdiu sum in mundo lux sum mundi. Unde quod iste angelus venit ad destruendum potestatem dyaboli
fortis prohibetur. Utpote contra fortem forcior, contra robustum robustior advenisse cernitur, ut verificetur id propheticum. Luce 11:
Fortis armatus custodit atrium suum etc. Si autem forcior illo superveniens vicerit eum,
fortis impegit in fortem. Et id Luce 11: Cum fortis armatus custodit atrium suum, universa arma eius aufert in quibus confidebat et spolia eius distribuet. Circa vero ad evacuandam humanam sapientiam advenit. Unde
universa arma eius aufert in quibus confidebat. Contra tumentem secularem potestatem magnam potestas contra falsam doctrinam tenebras veritatis
terra a gloria eius illuminata prenunciatur, aliquis diceret. Contra tumentem ... magna potestas ... tenebras ...
terra a gloria eius illuminata. Vel aliter secundum eum per istum angelum intelligitur primus ordo predicatorum qui fuit in apostolis et
sancte lux apparuit ut inquit Haymo. Qui est magni consilii angelus. Hic est quod Johannes Baptista vox clamantis, id est Christi dicit
apostolus virorum. Nam et per ipsos loquebatur Christus qui est magni consilii angelus. Hic est quod in me loquitur Christus. Nunquid angelus de celo descendisse dicitur
Johannis primo et Paulus dicit: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. Celitus illis datum est. Unde dicit Jacobi primo: Omne datum optimum et
quia quamquam secte fuerunt sive in doctrina seu in opere, celitus illis datum est. Unde dicitur Jacobi primo: Omne datum optimum et
omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. Ipse quod habet potestatem magnam quam ab ipso suo capite percepit qui
dictum est Petro principi apostolorum: Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis, et quodcumque solveris super terram etc. Matthei 16.
Et terra, id est ecclesia militans, illuminata est a gloria eius quia sua predicatione totum mundum tenebris infidelitatis excussum luce fidei replevit.
Qui predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis Marci ultimo, incipientes ab Jerusalem et procedentes
usque ad terminos universe terre. Qui ante desiderat eos terra quam lingua sua in Ps. te in omnem terram exivit sonus eorum etc.
Et significatur etc. Primo filii dei officii dignitas in hoc quod dicit alium.
Secundum autem primam expositionem possit esse thema in nativitate Christi. Et significatur etc. primo filii dei officii dignitas in hoc quod dicit aliud.
Ipse enim dicitur angelus quia patris voluntatem nunciavit et ipsius patris maiestatem et regni gloriam denunciavit qui ait ad patrem Johannis 17:
Manifestavi nomen tuum. Ysaias 9o: Consiliarius. Secundum aliam litteram magni consilii angelus. Job 33: Si fuerit angelus pro eo loquens
nomen tuum manifestavi. Unde Ysaias 9o: Consiliarius. Secundum aliam litteram magni consilii angelus. Job 33: Si fuerit angelus pro eo loquens
unum de milibus ut annunciet hominis equitatem, miserebitur eius et dicet: Libera eum ut non descendat in corruptionem, inveni in quo ei propicier.
Super quo Gregorius 22 Moralium in principio dicit: Quis est enim iste angelus nisi ille qui per prophetam dicitur magni consilii angelus. Ecclesia enim gratia lingua
evangelisare denunciare dicitur semetipsum nobis annunciare. Deus angelus vocatur. Et bene autem si fuerit angelus pro eo loquens quia
sic ait apostolus: Etiam interpellat pro nobis. Ad Romanos 8. Si quis pro nobis loquatur etc. unum de milibus. Cum enim in cunctis operibus sub
inmensa nos virtute transcendat sed in incarnacione nativitate morte resurrectione etc. in uno tamen a nobis, id est in forme vitate non
discrepat. Per hoc pro nobis patri loquitur quod semetipsum similem nobis ostendit. Eloquium quippe eius vel interpellacio est ipsum
se pro hominibus hominem demonstrare. Quia si similis hominibus non fieret, equus homo ad deum non appareret. Ideo admonitus ut annunciet hominis equitatem.
Inde quippe annunciat equitatem nostram unde suscipere dignatus est infirmitatem nostram. Nam omnibus nobis iniunctus illa persuasio.
Quia quamquam in culpe contagione ab ipsa radice pollucit unus quisque erat qui apud deum pro peccatoribus loquens a peccato liber appareret, quia quos
eadem massa editos eque cunctos par reatus involverat. Propterea venit ad nos iste angelus unicus scilicet patris. Assumpsit quod
nobis innatum non perpetravit culpam. Sine peccato quippe esse debuit qui pro peccatoribus intervenire potuisset, quia nisi a alienis pollui
contagia non tergeret si ipsa sustineret. Unde ergo dicitur quod in eo quod similis apparuit equitatem hominis annunciat. Iudicio enim pro peccatoribus
semetipsum iustum hominem quia pro aliis indulgenciam mereretur ostendit, et ibi multum dicitur. Ideo cum apostolo stupere et admirari habemus
intuemur et nos quantus sit iste angelus qui descendit de celo. Ipse enim secundum Gabrielis testimonium est altissimi filius, ac proinde
et ipse coaltissimus. Neque enim potestas est dei filium degenerem suspicari, sed equalis fatentur necesse est altissimus et unus, prout dicitur
ut inquit Bernardus in sermone primo de adventu Christi. Figuratur moraliter verbis cum dicitur descendentem de celo, de corde scilicet dei patris in utero
virginis matris. Descendit enim de summo celo in inferiores partes terre videlicet et in inferiorem non tamen vinctus sed tamen inter mortuos

aut.
Ier. 23
20 q. 4
18 q. 3

lib. Hic lux que in tenebris lucet et tenebre eam non comprehenderunt. Unde ut relinquitur anima eius in inferno ut corpus eius in terra videtur corporaliter
ipse enim qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia ad Ephesios 4°. Nemo ascendit nisi qui descendit de celo Johannis 3° [illegible]
de quo scriptum est Actuum 10 quod pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo. Et ideo Christus exultavit ut gigas ad currendam viam. Ideo prudenter
clamat apostolus ad Colossenses 2° [illegible] que sursum sunt querite ubi Christus est in dextera dei patris sedens. [illegible] enim laborant [illegible] corda nostra
nisi collocatum in celis salutis nostre auctorem considerantibus. Ergo quibus descendit magnus omnino et ineffabilis maiestas innotuit. Quia aliis
suspicientibus unde descendit grandis plane patuit via. Sunt enim testes qui prophetice fuerunt [illegible] dicitur ecce nomen domini venit de longinquo. quia de celo
porro quo descendit intuentibus apparuit inestimabilis dignatio et pietas incogitabilis quod in carcerem [illegible] hominis tanta descendere
dignata est celsitudo. Jam quis dubitet magnum aliquid in causa fuisse ut maiestas tanta de tam longinquo in locum tam indignum
descendere dignaretur. Vere in terra plane magnum aliquid quia misericordia magna quia miseratio multa quia caritas copiosa. Ad quid enim descendisse
credenda est quod ad quendam [illegible] de montibus [illegible] et ut manifesta confitentur [illegible] eius et [illegible] eius
filius hominis Christus nos venit Christus quod dicit Bernardus sermone 3° de adventu [illegible] In adventu domini [illegible] persona venientis intueor non capio ex-
cellentiam maiestatis. Si attendo ad quos venit magnitudinem [illegible] digna [illegible] stupent etc. [illegible] Christi de novo videtur [illegible]
[illegible] super [illegible] adorant [illegible] et ascendentes et descendentes ad filium hominis. Si vero considero Christus quid venit amplector quod ad posse
[illegible] magnitudinem caritatis. Si vero modum cogito [illegible] agnosco [illegible] venit [illegible] creator et deus
venit Christus hominis. Venit homo [illegible] in mundo et mundus factus est per ipsum et mundus eum non cognovit. Non ergo venit qui aderat sed ap-
paruit qui latebat. Unde et [illegible] in qua agnosceretur induit formam quia [illegible] in divina luce habitat inaccessibilem. Nec indignum video
gloriam maiestatis apparere in similitudine sua quam fecerat ab initio et se hominibus in imagine exhiberi [illegible] in substantia sua non poterant agnosci
ut qui fecerat homines ad imaginem et similitudinem suam ipse hominibus [illegible] factus homo. [illegible] significatur [illegible] potestas [illegible] potestate magna
et regnum magnum quia insuperabilis. Unde [illegible] Ezechiel 33 rex erit [illegible] omnibus imperans. Et quis est qui possit eius potestatem declinare [illegible]
[illegible] dicatur: Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum [illegible] ad eam quam dei filius assumpsit [illegible]
sua impotentia et debilitas [illegible] possit ut pote qui ludibria passus est et penas et verbera Christus quod et sui [illegible] insultabant ei [illegible]
Si rex Israel est descendat de cruce et credimus ei. Salvum te metipsum [illegible] non dicunt [illegible] sine omni dubio qui mortuos
suscitabat poterat et descendere de cruce sed noluit eo quod ibi magnitudinem sue potestatis occultavit [illegible] Abacuk 3° Ibi abscondita est fortitudo eius
[illegible] quod mortuum erat non potest impotens indicari [illegible] potestatem [illegible] suam et iterum sumendi eam Johannis [illegible] putabis quod ipse
[illegible] defendere cupiebat dicit [illegible] putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi plus
quam 12 legiones angelorum Matthei 26. [illegible] est angelica potestas ad potestatem comparata cum ipse sit deus angelorum. Dicit enim [illegible] quod angeli
accesserunt et ministrabant ei. Nec enim dubitabit de potestate [illegible] divinitatem [illegible] et divinitatis potestatem equalem patri et [illegible]
[illegible] in adventu primo sunt occulta [illegible] Ysaie [illegible] Vere tu es deus absconditus [illegible] in secundo [illegible] adventu [illegible] quia tunc veniet ad potestatem [illegible]
magnam et maiestatem Matthei 24 et Luce 21. [illegible] adhuc esset in carne mortali loquebatur sicut potestatem habens Matthei [illegible] in [illegible]
[illegible] plenus [illegible] tunc loquitur ad reprobos in ira sua et in furore suo conturbabit eos. [illegible] potestatem facere iudi-
cium [illegible] potestate plenus [illegible] eligebat et quosdam a se repellebat nec eos ad se sequendum admittebat etc. cum venit iudicare
[illegible] quosdam ex hominibus eligebat et quosdam [illegible] bonos a malis separabit enim agnos ab edis Matthei 25. [illegible] erat [illegible]
[illegible] habebit potestatem facere iudicium [illegible] dixit enim et facta sunt [illegible] dubitet quin [illegible] est sua [illegible] potestate
[illegible] voluit [illegible] inviolabiles [illegible] appellat ad [illegible] iudicium quod pater dedit filio suo [illegible]
Christus quod Ambrosius [illegible] displicet [illegible] filii [illegible] placeo [illegible] in supplicium eternum iusti autem in vitam eternam Matthei 25
[illegible] claritas [illegible] et terra illuminata est a gloria eius [illegible] ipse est sol iustitie
[illegible] significatur sapientie et vite [illegible] claritas [illegible] ipse [illegible] in cordibus nostris ad illuminationem scientie claritatis dei [illegible] ipse est [illegible]
Malachie 3° ipse virtus et sapientia patris 1 Corinthiorum [illegible] Ysaie 60 Surge illuminare Jerusalem surge de [illegible]
splendor glorie ad Hebreos 1°. [illegible] illuminata est terra a gloria eius Unde dicit Ysaie 60 Surge illuminare [illegible] surge de vitiis
et infidelitate illuminare in receptione virtutum et gratie quia venit lumen tuum. Dei filius homo factus et gloria domini magnus manifesta-
tionis super te orta est. [illegible] lumen de quo dicit Johannis 1°. Lux in tenebris lucet et tenebre eam non comprehenderunt [illegible] sicut sple-
ndor rutilat super cecum et tamen a ceco non comprehenditur ita lux ista super peccatores [illegible] resplenduit [illegible] non comprehenderunt
[illegible] in conscientia absconderunt [illegible] ista [illegible] dicit Johannis 3° Hoc est autem iudicium [illegible] quia lux
venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. De hac dicit pater ad filium Ysaie 42 Dedi te in fedus populi in
lucem gentium ut aperires oculos cecorum et educeres de conclusione vinctum et de domo carceris sedentes in tenebris. Dedit enim deus pater
filium suum ad implendum fedus et promissionem quam fecerat populo Israel cum dixit Abrahe In semine tuo benedicentur omnes gentes. [illegible]
[illegible] dedit in lucem gentium ut aperiret oculos cecorum [illegible] qui ambulabat in tenebris ignorantie et caligine peccatorum
vidit lucem magnam lucem [illegible] fidei [illegible] doctrine lucem gratie que illuminat peccatores quod in cecitate sua [illegible] est [illegible] in fine eius
[illegible] ad mandata dei sui et [illegible] mandatis [illegible] Ysaie 42 [illegible] nisi qui [illegible] est [illegible]
[illegible] qui vides mandata non custodis [illegible] est ut educeret vinctum de conclusione de domo carceris sedentes
in tenebris. De quibus [illegible] ut educat eos de tenebris et umbra mortis [illegible] in tenebris sedet qui in peccatis [illegible] umbra mortis
est vita viciosa quia sicut umbra corporis sic vita viciosa [illegible] morti [illegible] lumen ita desiderat [illegible] agens [illegible] quod tacere
non poterat [illegible] donec veniet lumen [illegible] Ysaie 62 propter Syon non tacebo et propter Jerusalem non quiescam donec egrediatur ut
splendor iustus eius et salvator eius velut lampas accendatur. [illegible] est [illegible] de utero virginis sic splendor
[illegible] qui vitrum non frangit sed decorat sic ventrem virginis [illegible] integritate uteri non minuit sed [illegible] decorat
[illegible] ut lampas in qua est vitrum fragilitatis humane et oleum gratie cum igne deitatis. [illegible] est gloria domini que super te orta est in
tenebris peccatorum [illegible] Vos ergo qui habitatis in pulvere expergiscimini et laudate [illegible] Ysaie 26 quoniam [illegible] magnum [illegible] descendit de
celo cum potestate magna et terra illuminata est a gloria eius. Venit enim cum salute et gloria. Neque enim sine salute [illegible] neque [illegible] sine victoria
neque sine gloria venit filius dei. Siquidem ipse salus ipse victoria ipse gloria. Sic scriptum est [illegible] filius [illegible] sermone
[illegible] vigilie nativitatis [illegible] subditur [illegible] anima quod gustato salutis fructu [illegible] et [illegible] odorem [illegible] ut videat gloriam eius.
[illegible]

Vel aliter terra i. humana natura que dicitur terra quia de humo facta precessit illuminata est a gloria eius i. a divinitate verbi eorum unientis in unitatem persone
unde psalmista in voluntate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Nam in assumpcione humane nature a dei verbo in unitatem persone
ipsa natura humana facta est gloriosa in omnibus graciis ita quod secundum Augustinum tomo libro de trinitate in rebus per tempus conditis nulla gratia maior nec
donacio liberalior nulla gratuita mirabilior. Vel terra i. fidelis anima que dicitur per terram propter humilitatem illuminata est a gloria eius i. a fide
celitus data que facit filium dei quod est magna gloria Johannes primo Quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius etc.
Tunc ibi Et clamavit in forti voce etc. premissa autem denunciantis disputacione desperacione subditur casus impie civitatis. ab eo denunciacione
et casus sive dampnacione eorum i. Et factum est civitas demoniorum. Primum ad primum dicitur Et clamavit i. excellenter predicavit in forti voce quia in verbo
virtutis erat eius docens sicut potestatem habens. Et Johannes vere stabat ihesus et clamabat sine audacia et constantia sine omni timore
et dubitacione quia quod dicitur non caruit effectu ysaie verbum meum quod egredietur de ore meo non revertetur ad me vacuum sed faciet
quecumque volui unde hanc fortem vocem intelligimus Christi predicacionem qui ait penitenciam agite appropinquabit enim regnum celorum et hec psalmista
que scilicet vox fortis ab ipso domino prolata postea per apostolos totum orbem clamore impleuit quibus et eorum successoribus iniungitur singulis
que sit vox fortis ysaie lviii Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam et annuncia populo meo scelera eorum Et ut dicit Haymo vox ista fortis fuit
quia ysaias etc. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam et annuncia populo meo scelera eorum et ut dicit glossa cecidit cecidit babilon magna i. ob aggravacionem malorum confusione digna cecidit
quia fortissima lumina regum gencium destruentur unde sic dicit glossa decepisti eos dum alienarent vel post partum per futura propter certitudinem prophecie sicut supra
magis sic postquam in superbia se extulit sicut patet decepisti eos dum alienarent et casum sunt in perpetua dampnacione
dictum est Zacharie quod cecidit in presentia dei quia venit deus qui preterit ad babilonem et casum sunt in perpetuam dampnacionem
ita cenderet de celo in capite suo sicut dyabolo qui per superbiam ab illa celesti habitacione corruit sine ulla spe reparacionis Ex quo patet multi
utilitas provenit ex clamore predicacionis Nam per verbum predicacionis deus honoratur intellectus illuminatur affectus inflammatur et effectus ad
opera suscitatur Prima predicacionis utilitas est quia per clamorem predicatoris deus honoratur unde Johannes baptista qui summus inter homines habebatur
et Christus estimabatur non usurpat fallaciter quod non erat sed confessus est humiliter quod erat Christum honorabat vocem clamantis se esse
dicebat Johannes primo Johannes testimonium perhibet de Christo et clamat dicens hic est quem dixi de cuius plenitudine nos omnes accepimus Nos sicut ego
ego vox clamantis in deserto etc. Ipse namque deus docet predicatorem ut querat in omnibus dei honorem sicut pueri qui clamabant
osanna filio david benedictus qui venit in nomine domini osanna in excelsis Secunda utilitas in clamore predicacionis est quia intellectus illuminatur ad cognicionem
Johannis xi videns centurio quod ihesus sic clamans expirasset ait vere hic filius dei erat Ad vocem clamoris ihesu cognovit
unde dicit Marcus xv videns centurio quod sic clamans expirasset et nos ad cognoscendum dum illuminantur per predicacionem efficiat enim deus illos ad ymaginem et similitudinem sua
et confessus est centurio salvatorem et nos ad cognoscendum dum illuminantur per predicacionem qua calore suum cognoscit et colit passus invenisse
ut quemadmodum ipse per omnipotenciam suam post omnibus caritatis sicut habet per intelligenciam qua calore suum cognoscit et colit passus vinmisse
alibi invenies ut dicit Augustinus in libro de virtutibus catholice et illuminacio fit ad gloriam scilicet ad intelligenda scripture misteria Ad diluenda
mentis humane vicia Ad obtinenda patrie gaudia et ad fugienda gehenne supplicia Utilis est igitur clamor iste ad intelligenda
scripture misteria propter hoc enim dicit secundum Esdre Audite omnes populi clamavit magna est veritas et prevalet Magna est enim efficacia veritatis
in presenti que in omni negocio tamquam consilium in omni periculo tamquam auxilium et in omni adversitate tamquam solacium
quam in proximo infundit ad quam propter in omni negocio tamquam consilium Proverbiorum vii dic sapiencie soror mea es et prudenciam voca amicam tuam Amplectere quasi sororem
hec ad fidelem amicum ingerit retrahit proverbium vii dic sapiencie soror mea es et prudenciam voca amicam tuam
non qui pelliceo pollice non requiras dictum sed fructum sicut plurimi adulterantes verbum dei non ex sinceritate sicut ex deo coram deo
in Christo loquimur ii Corinthiorum secundo Et nonne dicitur superius veritas prevalet quia non possumus eam penitus apprehendere nec perficere quia ut dicit Ezechiel xlvii
torrens exivit quem pertransire non potuit vir enim quem vidit Ezechiel habens funiculum in manu mensurat aquam
torrens exivit que propterea non potuit transvadare Nam primo per aquam usque ad talos traducitur quia primo aquas sacre scripture pedes
gradus vincens prout patet et prout venit cooperiendo unum ad unum expandit et confortantur Secundo usque ad renes ectiones vis et interiores
affectum purificat Tertio usque ad genua dum ad bonum expandit et confortant Secundo usque ad renes actiones vis et interiores
affectum purificat Tertio usque ad genua dum ad bonum operandum confortantur Quarto usque ad genua donec mollicie non nequit attingere ut profunditate divine sapiencie
dum temptaciones carnis et prava mentis desideria superantur Et ad ultimum quia mollicie non nequit attingere ut profunditate divine sapiencie
valeat transvadare sicut ut solem in rota plene videre i Corinthiorum xiii nunc cognosco ex parte Ecclesiastes vii Dixi sapiens efficiar
et ipsa longius recessit a me Valet insuper clamor predicacionis ad diluenda mentis humane vicia ysaie lviii Clama ne cesses etc.
et annuncia populo meo scelera eorum sic ut cognoscatur et ut cognita diluantur Sophonie secundo Accaron quod interpretatur sterilitas
eradicabitur libanus cum excelsis cadet quia candor mundi cum superbia corruit virtute verbi divini per quod excellentur nepcia planctu
tantum utilia fovent honesta prava gignunt in directa Tunc quidam ita steriles sunt quia doctrina sua sterilitate virorum non
auferunt et qui non ordinant non attendunt Ozee ix Da eis domine quid dabis eis vulvam sine liberis et ubera arencia
sed ut filios spirituales non gignunt et si generent non nutriant eo quod ubera habent arencia quia humore gracie caret eorum doctrina
Valet tertio clamor predicacionis ad obtinenda patrie gaudia Zacharie primo Clama dicens hec dicit dominus exercituum Adhuc affluent civitates
mee bonis et consolabitur dominus syon Civitates dei sunt anime in quibus Christus habitat que nunc affluunt bonis gracie sed tunc affluent
bonis glorie Unde dicit affluent Nam secundum beatum Ambrosium Spiritus sanctus cum nos bonis saciaverit hausit in illis celestibus spiritibus
redundancia videtur effluere pleno septem spiritualium virtutum fluentis meatu quasi dicat quod septem rivis ex uno fonte rigabunt
Nam spiritu sapiencie gustabimus et videbimus quam suavis est dominus Spiritu intellectus maiestatem eius cognoscemus Spiritu consilii eius admi
rabilia consilia et profunda iudicia precludemus Spiritu fortitudinis ei inseparabiliter adherebimus Spiritu sciencie Christi humanitatem et sociorum
attingemus et inter electos dei sancte et honeste conversari sciemus Spiritus autem pietatis ad caritatem permovebit sicut spiritus timoris
ad reverenciam dei Unde et dicit affluent i. habunde fluent Nunc enim cum unum bonum habetur aliud non habetur sed expectatur cum una fe
licitatis colitur alia expectatur Illic vero sunt omnia bona habundantissime procul Ibi omni plenitudini nec est evacuata leticia
que preter assistunt qui sunt plenitudinem tamquam Sed sapiencia cum veniunt sunt omnia simul in corpore omnia prius secundo dicitur affluent bonis nec tum
quod preter assistunt qui sunt plenitudinem tamquam In sapiencia cum veniunt sunt omnia simul in corpore omnia prius ideo dicit affluent bonis
ea specificat quod de eterna beatitudine plus est in re quam possit mens humana capere plus mente capitur quam sermonibus explicatur
Valet quarto clamor predicacionis ad fugienda gehenne supplicia unde dicitur in littera quod cum a cuius gloria terra illuminata est clamavit forti
voce dicens cecidit cecidit babilon i. confusio magna confundentur enim omnes reprobi ex iudiciis suis que apparebunt universis Naum tertio
revelabo pudenda tua in facie tua et ostendam nuditatem tuam gentibus et regibus ignominiam tuam Ezechielis xvi videbunt omnes
turpitudinem tuam Secundo vero confundentur sicut omnes deprehenduntur sic confusi sunt cecidit bis dicit propter duplicem penam scilicet corporis
et anime in quam cadet quia reprobi in corpore et anima punientur sicut electi in patria duplicia possidebunt ysaie lxi Ideo in terra sua
duplicia accione gracie eos Christus coronabit sicut duplicem confusione sua Vel repeticio sermonis confirmacio est operis Genesis xli

que secundo vidisti fuisse est iudicium vel geminatio verbi cadendi notat dampnationis continuitatem ut dicit glosa vel hoc dicitur ad denotandum
duplicem casum de peccato in peccatum in hac vita et deinde perpetuum in eternum supplicium in futura vita Ysaie 21 Cecidit cecidit Babilon et omnia sculptilia eius contrita sunt
ut enim ait Augustinus Babilon hic non est civitas ex lapidibus et lignis sed est collectio superborum luxuriosorum cupidorum elatorum etc.
vel forte geminatio cadendi dampnationis ostenditur geminato verbo secundum peccatum omissionis et commissionis vel peccatum carnale et spirituale per quod fit
hec demonum habitaculum Unde quasi reddens vel assignans causam, sequitur tamen casus vel dampnationis ipsius Babilonis dicit Et facta est
habitatio demoniorum quasi diceret ita cecidit id est punita est cade et tandem cadet in re Et ecce causa sive ratio Et id est quia facta est [illegible] per peccata
habitatio demoniorum id est sedes et locus spirituum separatorum per maliciam Et custodia omnis spiritus immundi per luxuriam et omnis volucris immunde
sed per superbiam et odibilis scilicet deo et hominibus Contra per odibilis coram deo et hominibus superbia et execrabilis iniquitas gentium sic et ideo
cadet ut ait glosa Et per hoc patet quod hic ponitur tota dampnationis ipsius Babilonis sequitur omnis spiritus immundi habitant in ea Ysaie primo
requiescent ibi bestie Et 34 In domibus eius erit cubile draconum et pascua struthionum et occurrent ibi demonia Supra 2o
scio ubi habitas ubi sedes est Sathane Custodia autem dicitur omnis spiritus immundi quia per contemptum confessionis peccatum in corde custoditur
et absconditur Osee primo Colligata est iniquitas Effraym absconditum est peccatum eius Hec custodia nimis est periculosa
quia inde comitatur pena eterna Unde scribitur ibidem dolores parturientis venient ei Vel ideo forte dicitur custodia quia tales depositum
diaboli bene custodiunt et eciam semetipsos diabolo qui in cordibus eorum libere requiescit Job 37 Ingredietur bestia latibulum suum
et in antro suo morabitur Ibi Gregorius 2a moralium de hoc bene Et Job 40 omnes bestie agri ludent ibi sub umbra dormit etc.
ibi Gregorius 31 moralium multa de hoc Et quidam exponunt sic loquitur de ista Babilone Et quod loquitur ad litteram Babilonis ad litteram
ibi Gregorius 31 moralium multa de hoc Et quidam exponunt sic, loquitur de ista Babilone que capta a Medis et Persis interfecto Balthazar rege destructa est ut dicunt ibi postea habitaverunt homines
secundum Haymonem quod capta a medis et persis interfecto Balthazar rege destructa est ut dicunt ibi postea habitaverunt homines
que in solitudinem sempiternam est redacta alia que est per ea edificata Et ubi quondam erant pulcherrime et preclare habitationes
hominum ibi modo sunt inhabitationes demonum et bestiarum scilicet draconum et serpentium et volucrum diversi generis Illa vero Babilon
ista signabat que constat ex multitudine reproborum confusione digna in qua est custodia omnis spiritus immundi quia videlicet in cordibus
perversorum hominum velut in carceribus demones tenentur inclusi Cum dicitur immundi propter spurcitiam omnium peccatorum in quibus versantur
Ipsi enim sunt volucres immunde qui per hunc aerem discurrunt usque ad diem iudicii exspectantes dampnationem suam Ipsi vero inde in carcerem suum
Ipsi quia sunt volucres immunde qui per hunc aerem discurrunt usque ad diem iudicii expectantes dampnationem suam
angelos vero qui non servaverunt principatum sub caligine huius aeris tradidit reservandos in iudicium dei Maligni igitur spiritus
propter maliciam demones appellantur propter carnis illecebras spiritus immundi dicuntur quas suggerunt Et propter elationem immundi spiritus
propter maliciam Demones appellantur propter carnis illecebras spiritus immundi dicuntur scilicet quas suggerunt Et propter elationem mentis volucres nuncupantur propter primo volucres celi comederunt ea Nec solum dampnanda
querunt ab hora etc. sed propter elationem mentis volucres nuncupantur unde primo volucres celi comederunt ea Nec solum dampnanda
est Babilon propter predicta sed eciam ideo quia ut sequitur dicitur in littera quia de vino fornicationis eius id est de fornicatione corporali vel spirituali qua
deus provocatur ad iram Osee Provocavit me Effraym etc. Biberunt omnes gentes id est omnes carnales qui sunt geniti tales
deus provocatur ad iram Osee xii ad iracundiam provocavit me Effraym etc. Biberunt omnes gentes id est omnes carnales que sunt gentilitas
id est vini et iudicia in qua sunt gentes Supra 14 primo vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes Supra 17 vino et inebriati sunt
id est ibi de hoc quod dicit vindictam peccatorum illius omnes gentes sustinebunt Et reges terre id est seculi principes et omnes qui per tirannidem superbiunt
cum illa scilicet Babilone fornicati sunt scilicet diligendo plus terrena quam celestia vel eciam sectando carnis immundiciam aut ydola colendo
et delinquendo cultum dei Jeremie 3o Propter facilitatem fornicationis sue contaminavit terram Et mercatores terre id est avari sed gloriam qui animas
suas ambicione seculari vendunt Unde Haymo Mercatores terre appellantur qui animas suas venales faciunt nec timent committere
suas ambicione secularium vendunt Et Ricardus mercatores mundi dicuntur qui animas suas per
peccata tamen ut honores huius seculi et dignitates possint acquirere Et Ricardus mercatores mundi dicuntur qui animas suas per
peccata tum ut honores huius seculi et dignitates possint acquirere Ecclesiastici Avaro nichil est scelestius hic enim animam suam venalem habet quoniam in vita sua proiecit intima sua
rebus terrenis vendunt Ecclesiastici 10 Avaro nichil est scelestius hic enim animam suam venalem habet quoniam in vita sua proiecit intima sua
Isti sunt mercatores de virtute deliciarum eius Hoc est de ambicione secularis pompe divites facti sunt non virtutibus sed peccatis ait Haymo
Supra 3o dicis quia dives sum et nullius egeo et nescis quia miser es et miserabilis etc. Contra Job divites fuit non erat inimus
Supra 3o dicis quia dives sum et nullius egeo et nescis quia miser es et miserabilis etc. Et in psalmo divites eguerunt et esurierunt Et eciam hic
Luce 6 Ve vobis divitibus qui habetis hic consolationem vestram Et in psalmo divites eguerunt et esurierunt Et eciam hic a peccato
per reges carnalia peccatorum et terra gentium peccatorum in quibus et omnes iniqui designantur et omnia peccata Gentes sunt subiecte Reges corporum
et mercatores hoc est duces et principes qui suas animas venales faciunt ut acquirant huius seculi dignitates Terra vero gentium
vitiorum sunt luxuria castrimargia sive gula et avaricia a quibus omnia peccata procedunt In nomine enim fornicationis luxuria
voluptatum In virtute deliciarum gule appetitus in divitiarum mercatorum cupiditas avaricie designatur ait Haymo Vel intelligitur quod
aut de vino fornicationis significatur concupiscentia carnis In hoc quod ait reges terre designatur superbia vite In hoc quod ait mercatores
denotatur concupiscentia oculorum ex quibus quasi originalibus fontibus pullulat sive manat omnia peccata prima Johannis 2o Omne quod est in mundo
aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum aut superbia vite Vel sic de virtute deliciarum eius id est de peccatis per que divicie acquiruntur
divites facti sunt sed vere sunt pauperes virtutibus Unde glosa Omnis dives aut est iniquus aut heres iniqui De hiis divitiis dicitur in ipsis
Jacobi 5to Agite nunc divites plorate ululantes in miseriis que
advenient vobis Divicie vestre putrefacte sunt etc. Ex quibus patet quod sunt mercatores insani et fatui qui pro turpitoriis et
sordidis voluptatibus animas suas et deum ipsum vendunt Unde Origenes super Exodum Omne genus adulterium quod licet pecunia est
in eo ymago eius est et superscriptio Commisisti adulterium accepisti a diabolo numisma Zenobius venditur hec emit quos emit
et efficiat suos hic ut Ysaie 40 Contra multitudinibus venditi estis Et Cassiodorus Gratis venundati estis Et Leo papa
Avida lucri cupido eciam per quocumque pervenire non metuit nullum enim in illo corde est iusticie vestigium in quo sibi avaricia fecit habitaculum
hoc veneno perfidus Judas inebriatus erat impie lucrum sicienti tale ut dominum venderet vilitatis quod magistrum Unde ut dicit Beda
Multi hodie sceleris Jude qui dominum et magistrum suum per pecuniam vendidit velut nephanum abhorrent nec tamen timent vendere
eum hodie Christus et singularum aliquarum personarum Dicitur enim prima Corinthiorum primo quod Christus factus est nobis a deo sapiencia et iusticia sanctificatio et
redemptio Cum ergo factus est nobis sapiencia sequitur quod quilibet doctor sacram scripturam vel predicans verbum dei pro lucro per pecuniam vel propter
humanum favorem Christum vendere convincitur Si tu doctor sacre scripture vel predicator verbi dei necessariis vite careat ab hiis quos
docet est ei providendum Dicitur Dignus est operarius cibo suo Quis enim militat propriis stipendiis prima Corinthiorum 9 Si nos vobis
spiritualia seminavimus magnum non est si carnalia vestra metamus Ita dominus ordinavit hiis qui evangelium annunciant de evangelio vivere

w Quatuor ista: timor, odium, dilectio, census
Sepe solent hominum rectos pervertere sensus.

Sed vendentes Christum qui nobis factus est iustitia sunt iudices spirituales et seculares. Christum qui est iustitia in iudicio vendentes. Ita quod nescientes ... non possunt intendere innocentem tueri et protegere et culpam commissam punire, sed odio vel favore, amore vel timore pervertunt. Christum vendere videtur. Hiis enim quatuor modis iudicium pervertitur. Favore, dum amico vel propinquo propter carnale amorem contra iustitiam ... amicum prestare contendit. Odio, dum ad quoslibet adversarium suum ipsum demittit, sinceram iustitiam illius in amicum ... dampnacionem ... Dum precio animus iudicis corrumpitur. Timore, dum metu potestatis aliquis veritatem loqui pertimescit. Hiis modis pervertitur iudicium, quod constitutum est ut innocentia protegatur. Tercio Christus est iustitia, que principaliter in sacris et spiritualibus bonis nobis communicatur. Ideo omnes symoniaci Christum vendunt. Symonia vero secundum Hostiensem est collacio vel recepcio rei spiritualis vel spirituali annexe pacto precedente pecunie, seu muneris, favoris vel cuiuscumque commodi temporalis. Et si diffinitio singulis que conferuntur in ecclesia applicetur, pauca a labe symonie immunia reperientur. Modo enim in ecclesia dei nichil spirituale vel spirituali annexum gratis ut debet confertur, sed omnia fere cum pollutione dantur vel ex actione pecuniarum conferuntur. Nichil itaque gratis datur, non ordines, non beneficia, non dignitates, non denique recepciones in collegiis, collegiis vel religiosis, in quibus statutum est quantum quisque pro ingressu suo debeat solvere. Et quod symoniacam pravitatem sapiat, lippide videbit qui luculenter advertit quid sit symonia. Quarto Christus est redempcio nostra. Christus enim mortuus est iustus pro iniustis et semetipsum deo patri offerens nostram disposuit redempcionem. Ad Romanos v: Christus cum adhuc infirmi essemus pro impiis mortuus est. Et sequitur: gloriamur per dominum Ihesum Christum per quem reconciliacionem recepimus. Hii ergo vendunt Christum qui passiones eius ... ne non recogitantes, ingrati sunt de beneficiis eius, cum tamen dicatur ad Hebreos xii: Recogitate eum qui talem sustinuit adversus semetipsum contradictionem etc. Et qui libenter pro modica delectacione se dyabolo subiciunt, de quibus ad Hebreos vi: Rursum crucifigentes filium dei. Et qui in modicis tribulacionibus a caritate dei deficiunt et a confidencia. Ad Hebreos xii: Nondum usque ad sanguinem restitistis, pro peccato repugnantes. Unde dicitur ad Hebreos x: Nolite amittere confidenciam, que magnam habet remuneracionem etc. Et erit cubile draconum et pascua struccionum, onocentauri et pilosi clamabunt alter ad alterum. Ibi cubabit lamia et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius et nutrivit catulos suos. Illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum. In dracone qui maior est serpentum designatur superbia, fastus et elacio prelatorum. In struccione negligencia ... corporis. In onocentauro rancor ira odium. In pilosis vero qui sunt demones incubi et succubi ... notatur lascivia, luxuria, fornicacio precipue clericorum. In lamia que fetibus propriis minatur invidia detractio contencio ... ex quo oriuntur falsitates testimoniorum, delacionum et accusacionum. In ericio spinoso cupiditas, avaricia, symonia ... In milvo vero qui voracissimus est gula, castrimergia, ebrietas et omnis ingluvies, sicut predictum est. Ex quo patet quod ecclesia malignancium pene omnia monstra continet Babilonice civitatis. Cave quia Babilon ista sperat quod constat ex multitudine reproborum etc. Ut supra.

Et audivi aliam vocem de celo dicentem: Exite de illa populus meus, et ne participes sitis delictorum eius, et ne de plagis eius accipiatis, quoniam pervenerunt peccata eius usque ad celum et recordatus est dominus deus iniquitatum eius. Declarata descripcione ancelli denunciantis civitatis Babilonice casum sive dampnacionem, et expressa casus sive dampnacionis eius causa, sub racione quam subiungit de egressu a societate Babilonica salutarem admonicionem. Et primo ponit ipsam admonicionem, secundo admonicionis racionem ibi: Quoniam pervenerunt peccata eius etc. Circa primum dicit: Et audivi, id est intellexi, aliam vocem, id est divinam inspiracionem, de qua propheta dicit: Audiam quid loquatur in me dominus deus. Que dicitur alia, scilicet a precedenti, quia illa fuit de ... casus Babilonice civitatis, ista de admonicione fidelium ut recedant ne sint participes in peccatis. Unde Haymo: Vox ista vox intelligitur dei omnipotentis, que quotidie clamat hortans electos, sive per internas inspiraciones sive per sacram doctrinam seu predicaciones, ut exeant de Babilone. Et illa voce que fit in aure per officium predicatorum audiunt boni simul et mali. Illam vero que fit in corde soli audiunt iusti. De celo, id est de ... vel de ecclesia que est causa electorum, id est domus dei. Solis, hoc est dei; sic dicitur Ysaie 19: Domus solis vocabitur una. Vel quod dicitur de celo, quia divina misteria celat infidelibus et iniquis. Dicentem: Exite de illa populus meus etc. Dicit, id est ... cum populus dei non erat ut est in societate Babilonice civitatis. Dicit secundum Haymonem quod hic admonet corde non corpore, quia populus dei non potest omnino separari a malis, sed mente. Unde ad Corinthios vi: Exite de medio eorum et separamini. Exeundum de medio eius populus meus ... statim manifestat cum subiungit: Et ne participes sitis delictorum eius. Namque in presenti vita boni cum malis corpore quidem morantur, sed tamen moribus et vita longe ab eorum consorcio distant. Atque ideo ipsa vox dei monet ut exeant de ea mente et moribus et vita, non corpore, et ne participes sint delictorum eius, ne forte fiant et socii penarum, quia si socii fuerint culpe, socii erunt tormento. Si autem ab eorum vita fuerint separati, separabuntur in pena. Et adhuc dicetur tibi supra secundo: Comedat angelus ecclesie Ephesi: Scio ubi habitas, ubi sedes est sathane. Et beatus Gregorius primo Moralium super illud Iob primo: Vir erat in terra Hus nomine Iob ... quo non est laudabile esse bonum cum bonis, sed valde laudabile est esse bonum cum malis. Et idem super illud Iob 30: Frater fui draconum et socius struccionum. Dicit secundum beatum Gregorium. Omnes vero super illud Ezechielis 2: Cum scorpionibus habitas. Unum est per quod debet vitari societas malorum, ne si forte corrigi non valeant, ad imitacionem trahant, et cum ipsi a sua malicia non mutantur ... quos qui ... fuant putant. Et ideo dicitur in Ecclesiastico vii (dicitur Proverbiorum 22): Noli esse socius homini iracundo, nec ambulabis cum viro furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum anime tue. Romanorum xvi: Declinate ab eis, et sequitur: per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. Et i ad Corinthios xv: Corrumpunt bonos mores colloquia prava. Et post Gregorius ... Sic enim verba perversorum audiendo quotidie sumimus in mente, sicut flando ... aer respirando ... corpore. Et sicut malus aer assiduo flatu tractus inficit corpus, ita et perversa locucio audita ... inficit animum, ut tabescat delectacione perversi operis, assidui iniquitate sermonis. Et ibi ... Exite ergo, scilicet affectu mentali, de illa, scilicet societate malorum, populus meus ... ne faciatis et imitemini mala opera eorum. Et ne participes sitis delictorum eius, scilicet affectu actuali consenciendo. Nam facientes et consencientes par pena constringit. Primo Regum xv: Discedite ab Amalech. Numeri 16: Recedite a tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere que ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Ideo sequitur: Et de plagis eius non accipiatis, scilicet dampnacione finali. Qui enim talia agunt digni sunt morte, non solum qui faciunt sed et qui consenciunt facientibus. Ad Romanos primo. Unde Haymo: Ideo videte ne participes sitis delictorum eius, ne forte cum illis peccata fuerint consummata, pariter cum illa affligi incipiatis. Ut enim ait Gregorius xv Moralium in fine: Quos similis culpa inquinat, par eos pena constringet. Mathei xiii: Colligite zizania et ligate ea in fasciculos ad comburendum. Fasciculos enim ad comburendum ligare est hos qui eterno igni tradendi sunt, pares paribus sociare, ut qui nequaquam dispari iniquitate polluti sunt, nequaquam dispari tormento crucientur. Quos sicut dampnacio coniungat ...

[illegible] facte dissimiliter

Utrum licitum sit pro spiritualibus pecuniam dare vel accipere

Secundum legem sunt maxime spiritualia. Nec hoc est spiritualibus gratia talia que precio non possunt estimari / dispensatores autem spiritualium parrochie
apostolus / quos oportet a populis sustentari 1 Cor 9 . Nescitis quod qui in sacrario operantur, que de sacrario sunt edunt,
et qui altari deserviunt, cum altari participant. Dicendum ergo quod accipere pecuniam pro spirituali gratia sacramentorum est crimen symonie
quod nulla consuetudine potest excusari, quia consuetudo non preiudicat iuri naturali vel divino / pro pecunia autem intelligitur omne illud
cuius precium potest pecunia estimari, ut dicit philosophus 4to ethicorum. [illegible] cum gratia est ipsam vendere vel emi [illegible] de iure sua
est quod gratis detur. Unde dicitur ad Romanos [illegible] gratia iam non ex operibus / alioquin gratia iam non est gratia [illegible] homines
[illegible] sacramentorum sunt ministri [illegible] non debent vendere vel emi nisi a deo / debent autem non debent potestatem hominibus
vendendi sacramenta [illegible] debet eis potestatem administrandi. Et ideo accipere aliquid ad sustentationem eorum qui sacris
ministrant secundum ordinationem ecclesie et consuetudines approbatas non est symonia neque peccatum. Non enim accipitur tamquam precium mercedis
sed tamquam stipendium necessitatis. Unde [illegible] dicit [illegible] duplici honore digni habeantur. Et glosa Augustini accipiant
sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a deo. Unde non est licitum aliquid dare pro missa tamquam precium misse, sed
tamquam precium [illegible] sed quasi stipendium sue necessitatis. Unde si sacerdos non [illegible] tenetur ex officio missam celebrare
vel alium de [illegible] potest accipere pecuniam pro suo labore ad sustentationem vite

[illegible] et [illegible]

Nichil fortiorem reddit mentem hominis ad resistendum viciis quam timor gehenne tormentorum et suppliciorum. Et ideo si quem
hic non potest adhuc amor dei revocare a peccatis, retrahat saltem et terreat metus gehenne, laquei mortis, dolores inferni,
ignis urens, vermis rodens, sulphur fetens, flamma tartarea et omnia mala. Unde sanctus Augustinus libro de triplici habitaculo:
Tanta bona regni celestis dici, cogitari vel intelligi ut sunt nequaquam possunt corpore vestitis. Nam multo maiora sunt et
meliora quam cogitatur vel intelligitur. Unde scriptum est quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit.
Regnum enim celeste excedit omnem famam, maius omni laude, melius et omni gloria excellencius. Sic et mala inferni
dici, cogitari vel intelligi ut sunt nequaquam possunt. Peiora quippe sunt valde quam cogitantur aut intelliguntur.
Regnum namque dei plenum lucis [illegible] claritatis, caritatis, sapientie, glorie, honestatis, dulcedinis, melodie, [illegible]
[illegible] perhennibus et aliis bonis ineffabilibus quod nec dici potest nec cogitari. Alterum vero regnum inferni plenum est tenebris,
discordie, miserie, turpitudinis, amaritudinis, doloris, sitis, famis, ignis inextinguibilis, [illegible] perhennibus.
In regno dei non invenitur nisi quod placeat, delectat et saciat. In inferno vero nil videtur nec sentitur nisi quod dis-
plicet, offendit et cruciat. Omne bonum in regno dei habundat et nullum malum. De malo habundat in inferno [illegible] et
nullum bonum est ibi. Ve igitur illis semper qui subiciunt mentem [illegible] omnia mala sine fine pro unius hore spacio delectationis.
[illegible] est multo: quisquis hic mundi caduca, fragilia et vilia carnis voluptates diligit et querit,
eterna gloria contempta, neglectis quoque regni celestis ineffabilibus gaudiis. Sed quod mirum est nimis insipiens
et miserorum [illegible] cor non [illegible] cum sane mentis pro unius diei deliciis penam eternam [illegible] eligit
et tam miseri et stulti voluptates carnis sequentes non vitant nec fugiunt intolerabiles penas, non dico centum annorum
nec mille milium sed sine fine dolore pro deliciis plus vel minus [illegible] annorum aut qualiscumque corporalis delectacionis. Propter quod
salubriter angelus admonuit et clamavit de babilonica societate dicens: Exite de illa populus meus et ne participes sitis delictorum eius.
Et subditur [illegible] admonitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

sic elatio sublevabat quos quia non dissilivit ambitio dilatabat non dissilivit afflictio angustet et par intret flamma supplicii quos
in igne luxurie par succendit flamma peccati et ibi ultio de hoc. Et est notandum quod dicitur Et ne de plagis eius accipiatis. Sunt enim multe plage
inferni scilicet impietas caloris angustia frigoris penuria famis ariditas sitis tenebre palpabiles fetor intolerabilis. Vermes ubere
costrictio cathenarum morsus serpentium consortium demonum, ignis conspectus tedium vite, ire dissensiones blasphemie clamores timor
et pudor dolor et desperatio. De primis duabus Job 24 Ab aquis nivium transibunt ad calorem nimium quia fuerunt enim frigidi ad bonum et
ardentes ad malum. De 3a et 4ta Ysa. 65. Servi mei comedent et vos esurietis, servi mei bibent et vos sitietis fuerunt enim
crapulati et inebriati et ingurgitati ymo famelici a doctrina et audire quiverunt. De 5ta primo Reg. 2o impii in tenebris con-
ticescent. De 6ta Ysa. 34. De cadaveribus eorum fetor ascendet quia unione cum vitalis inspirare noluerunt et fetore libidinis diliguerunt.
De septima Prov. 19 Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus. De octava Ysa. 19 sic conteretur populus iste et civitas
sicut conteritur vas figuli quia ipsi ligatis manibus et pedibus proicientur in tenebras exteriores. Pauperes enim contripserunt et verberunt
et abiectis vinculis mandatorum dei constricti sunt vinculis peccatorum suorum. De nona Deuteronomium 32. Dentes bestiarum immittam in eos
quia Eccli 39 bestiarum dentes scorpii et serpentes et rumphea vindicans in exterminium eorum. De 10a Ezech. 21 in meo incensorum
hominis. Cum hiis qui interfecti sunt gladio quia enim malicie in alios exponuerunt et dignum est ut sint consortes in pena qui sic fuerunt
consortes in culpa. Hadmoth electi per similitudinem multorum inserunt ordinibus angelorum. De 11a Ysa. ult. Vermis eorum non morietur. De 12a
super 40 In diebus illis quaerent homines mortem et non invenient. Non enim quaesierunt pacem peccatoris vel oleum in vasis suis sanctitate mentis
et omnia spiritualia vitabant eis in tedium. Ideo est una hora videbitur eis quasi spacium forte mille annorum. De 13a dicitur in psalmo
peccator videbit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet quia ex de parte impiorum quos filii qui
ipsi illos sunt in obprobrium. De 14a super 16 Mandicaverunt linguas suas per dolore et blasphemaverunt deum celi Ysa. 65 Servi
mei laudabunt per exultacione et vos per contritione spiritus ululabitis. Pacem enim dei a se repulerunt ideo nunquam inter se pacem habent.
Clamorem pauperum non exaudierunt clamabunt ergo et non exaudientur. Blasphemando quod invenerunt ideo per acerbitate pene blas-
phemabunt. De 15a Sap. 5 videntes turbabuntur timore horribili. De 16 Naum 3o Revelabo pudenda tua in facie tua quia
quia sine timore peccaverunt et peccata confiteri erubuerunt vel noluerunt. De 17a 1 Thess. 5. Tunc dolor in utero habentis et non effugient.
De 18a Prov. 11. Mortuo homine nulla erit ulterius spes. Dolebunt enim super modum quia per temporalibus et transitoriis eterna perdiderunt et desperabunt
et in vita sua non in deo sed in mundo et divitiis suis spem suam posuerunt quae tunc cessare videbunt. Ideo dicitur Johel primo Clamate
ad dominum A a a diei. Ter dicit a quia sunt horribilia ad cogitandum terribilia ad audiendum et gravia ad tolerandum. Per predicta
ista cognoscitur et per penam temporalem et evadere possumus ne eternam periamus et ideo bene dicit alibi. Exite de illa populus meus et ne participes sitis
et subditur more admonicionis cum dicit Quoniam pervenerunt peccata eius usque ad celum. Vel Richardus causam subiungit quare Babilon plagas
afficietur quia consumata est malicia eius. Et quidem qualiter peccata pervenerunt usque ad celum cum dicatur Prov. 5. Ad inferos gressus eius
penetrant. Et eccl. 7. Vie inferni domus eius. Ergo videtur quod descendunt ad inferna non pervenerunt ad celum. Dicendum secundum Hay. quod peccata
illorum pervenerunt usque ad celum qui volentes agere penam contra deum habitatorem celi elevantur quia si potuissent sic ipsum iudicium eius
voluissent eludere. Vel quia peccata clamant contra perpetratores. Gen. 4o Vox sanguinis fratris tui clamat ad me. Et eccl. 18o
Clamor Sodomorum et Gomorreorum multiplicatus est et peccatum eorum aggravatum est nimis. Videbo clamorem qui venit ad me
si opere compleverit. Luce 15. Pater peccavi in celum et coram te. Jeremie 51. Curavimus Babilonem et non est sanata, delinquatur
eam et eamus unusquisque ad terram suam quia pervenit usque ad celum iudicium eius id est peccatum pro quo est iudicanda. Et ideo subditur in litera
Et recordatus est dominus iniquitatum eius, supplicia pro illis retribuendo. Vel Richardus iniquitates quas modo videtur pie dissimulare
vindictam retribuendo quasi recordatur. Et Hay. Recordari dicitur deus non quia aliquid pariat oblivionem sed more nostro scriptura loquitur condescendens
fragilitati nostre. Sic dictum est super Petro. Venit in memoriam ante deum et ibi dicit. Videtur enim oblivioni tradere bona iustorum
et facta impiorum quia ipsos permittit affligi illos autem honoribus et dignitatibus pollere. Eccl. in iudicio facta bonorum videbitur
ad memoriam reducere cum eos pro suis bonis operibus remunerabit et bona impiorum oblivioni tradet qui in presenti remuneracionem
acceperunt. Math. 7. Multi dicent michi in illa die domine domine nonne in nomine tuo prophetavimus demonia eiecimus et multas virtutes fecimus. Dicet illis Amen dico
vobis nescio vos. Vel in Hay. quod dicitur Eccli. 5to Ne dicas peccavi et quid accidit michi triste. Altissimus enim patiens est redditor.
Recordatur ergo dominus iniquitatum quas prius videbatur oblitus cum permittet preparari. Dissimulavit peccata hominum propter penitentiam ut dicitur Sap. 11.
Sed reprobi dei paciencia et benignitate abutuntur quia ipso dissimulante et expectante ipsi audacius peccant et ideo tempus eis datum
ad agendum penitentiam vertunt in augmentum culpe et unde divinitus expectantur inde districtius feriuntur. Job 24 Dedit ei dominus
locum penitentie et ipse abutitur eo in superbia. Eccl. 8. Quia non profertur cito contra malos sententia absque ullo timore filii hominum
perpetrant mala et tamen peccator centies facit malum et per paciencia sustentatur. Ego cognosco quod erit bonum timentibus deum
Ideo quod recte Babilon nequaquam ante ad plagas pervenit nisi cum peccata eius usque ad celum pervenerunt id est adeo creverunt quod ulterius
crescere non potuerunt vel id est usque ad dei contemptum per impenitentiam vel blasphemiam vel desperacionem et peccatorum enormitatem quia quanto
nolunt a pravitatibus suis et compescant ut adhuc amplius delinquentes durius feriantur non nisi consumatis delictis depunientur.
Non ut dicit beatus Gregorius 21 moralium Cuncta omnipotens deus ad penitentiam tempus indulget quod iniquitas malicia ad usum sue intorquet iniquitatis
nimirum iusto iudicio augeri culpam permittit ut ad feriendum aliquos quosque cumulet. Sic enim de quibusdam Paulus apostolus inquit 1 Thess. 2o
Ut impleant peccata sua semper. Sic voce angeli dicitur ad Johannem in Apocalipsi 22 Qui nocet noceat adhuc et qui in sordibus est sordescat
adhuc. Sic David dicit in psalmo Appone iniquitatem super iniquitatem eorum ut non intret in iusticiam tuam. Sic rursum de deo dicitur ab
eodem psalmista Immissiones per angelos malos, viam fecit semite ire sue. Cor quippe pravorum peccatis aggravatum deus iuste permittit
etiam subsequentibus malignorum spirituum persuasionibus falli, quod dum digne in culpa tenetur reatus eius in pena cumulatur
Unde et ire sue viam de semita deus fecisse perhibetur. Clarior est enim via quam semita. Ex semita vero viam ire facere est
ire causas districte iudicando dilatare, ut qui illuminati agere recte noluerunt iuste cecati adhuc faciant unde amplius puniri
mereantur. Sic per Moysen dicit dominus completa sunt peccata Amorreorum Gen. 15. Sic per eundem Moysen deus dicit Deut. 32
De vinea Sodomorum vinea eorum et de suburbanis Gomorre. Uva eorum uva fellis et botri amarissimi. Fel draconum vinum eorum et
venenum aspidum insanabile. Nonne hec condita sunt apud me et signata in thesauris meis. Mea est ultio ut secundum aliam literam et ego retribuam eis
in die ultionis retribuam eis. Dicit Gregorius quia multa eorum mala norant et tunc ultio adveniet in tempore quo labatur pes eorum
ut labatur.

xviii plage inferni ho[?]

Et ne de plagis eius accipiatis. Nil enim [illegible] [illegible] [illegible]

sive atrocissima corp facinora destruunt et tu ad ultimus diem adhuc subsequens lapsus aspicit. Dom corp culpe cumulent habet
iam quasi unde feriri mereant si sustinet adhuc supplicij petm creste ut preuntes possit atrocior pena cruciare et ibi multa de hoc
Ro quibusdam tor. q qm aliquod regnu vel gens aut civitas facit non tn statim deus inde punit, si quoque multas civitates exspectat
ut tandem cum peta fuerunt consumata atrocius vindicet. Unde sanguis iustorum licet pacientissimus et longanimis sit deus ultionem sui
tamen expostulat. Ps. vindica dne sanguinem sanctorum tuorum qui effusus est. Sup 6 to Usque quo [illegible] Aug li 2 contra vetus et novum testamentum
Sanguis sanctorum qui effusus est vindicari se postulat non voce sed ratione. Nam et opus opificem laudare dicitur [illegible] videtur se
oblectat. Non enim impacientes sunt electi ut urgeant fieri quod sciunt tempore prefinito futurum quod nunc anticipari petunt ut [illegible] hoc deo
volunt ondere vindicaturum deum sanguinem sanctorum suorum, ne quia paciens nunc videtur ullus putaret inique pro bello quod contra sanctos
gerunt et ut terrorem incuciat persequentibus servos dei. Si ergo diuicius expectat diuicius puniet quanto enim amplius expectat ut
corrigat tanto expectatos nec correctos iusticia districtius puniet. Ad Ro 2 Ignoras quia benignitas dei ad penitentiam te adducat
secundum autem duriciam tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelacionis iusti iudicij dei qui reddet unicuique secundum opera sua et
Quanto ergo mala quae in suis pessimis operibus perpetrant hec tu inde premittit occulto iudicio dei ut detestabiliores efficiantur tanto graviora patiantur
Et ut hugo dicit hic quasi specialiter de singulis babilonie membris dicitur Certum quale tue peta cumulus scilicet babilonie corporis
usque ad celum pervenerit cum novissime plene contra deum in superbia eriget qui adunata compage membrorum cum toto corpore [illegible]
capite membrorum iniquitas transgressionis eius iudicabitur quia non est ultra quo peccando transeant. Voce ergo quia dicitur Exite de ea populus
meus et ne participes sitis delictorum eius, toto quasi nunc tempore aures electorum pulsat. Sed tunc instancius clamabitur cum iam iam quasi
delictis celum tangentibus perfida civitas ad debitas suppliciorum plagas in articulo dierum pervenit. Dicitur ergo Exite de ea populus meus et
quasi diceret ut etiam verberibus cum reproba civitate non affligamini dum adhuc modicum superest preparacionis delictorum eius fugite
quia iam tunc appropinquabit quo peta debitum finem recipiant. Unde subditur admonicio de vindicte retribucione per iniuria sanctorum irrogata [illegible]
Reddite illi sicut ipsa reddidit vobis et duplicate duplicia secundum opera eius. In poculo quo miscuit miscete illi duplum.
Quantum glorificavit se et in deliciis fuit tantum date illi tormentum et luctum quia in corde suo dicit Sedeo ut regina
et vidua non sum et luctum non videbo. Ideo in una die venient plage eius mors et luctus et fames et igne comburetur
quia fortis est deus qui iudicavit illam. Posita admonicione de egressu a societate babilonis hic subditur admonicio de
vindicte retribucione pro iniuria sanctis irrogata, quasi esset persuasio dei loquentis ad sanctos
secundum glosam unde hugo. Alloquitur hic sermo divinus illos quibus babilon hoc est multitudo reproborum mala intulit. Et dividitur in duas partes
Primo ponitur admonicio de paris retribucione pene pro peccatis que commisit ipsa babilon in alios seu contra alios. Secundo subditur admonicio
de retribucione pene pro peccatis que commisit in seipsam ibi Quantum glorificavit se etc. Circa primum dicit Reddite illi sicut ipsa reddidit vobis
Quantum ad evidenciam littere Cuius vero sit ista iussio sit ista. Sed dicendum quod est sermo divinus ut ait hugo. Cum ipse sit iudex non
debuit committere aliis penam retribuere, quia enim dicitur Deuteronomii 32 Reddam ulcionem hostibus meis. Item pater omne iudicium dedit
filio Iohannis v. Unde ergo quod in psalmo dicitur reddite illi sicut etc. Dicendum secundum hugonem quod etiam iudicabunt in suis principibus hoc dicitur
Matthei 19. Sedebitis super sedes xij iudicantes xij tribus israel. Ysaie 3 Dominus veniet ad iudicium cum senioribus populi. Proverbiorum ultimo Nobilis
in portis vir eius quando sederit cum senatoribus terre. Sed quia sepe deus omnipotens per reprobos mala bonorum purgat, ideo dicitur fidelibus
Reddite illi sicut etc. quasi diceret Sicut illa vindictam meam antea exercuit de vobis sic vos modo meam iniuriam de ea vindicate [illegible]
[illegible] 19 vicissitudinem meam reddet ei. Et ibidem 29 Reddet homini iuxta opera sua. Reddite ergo illi scilicet babiloni hoc est malorum congregacioni
que vos iniuste opprimit et affligit, sicut ipsa reddidit vobis, id est sicut ipsa vos punit iniuste, sic vos ipsam iuste puniendam iudicate
Unde pena quam sancti modo sustinent est ad purgacionem, pena vero quam minatur est ad dampnacionem unde glossa Sicut vindictam meam de
vobis qui purgamini exercuit ad salutem, sic vos iniuriam meam in illius vindicate ad condempnacionem. Non enim refert in racione flagelli
quibus puniat demon aut paganus aut malus paganus tamen operator iusticie dei est, quod occulto dei iudicio quosque paganos per
paganos quosque vero per alios paganos opprimunt flagellant aut occidunt, qui tamen divinam vindictam suis viribus attribuunt penam superbie
sue non evadunt. Sic assur exercuit virgam furoris domini, licet non agnovit quia potestatem ferienda delinquentem populum adeo recepit
Ysaie 10 et 24 capitulo Contra cuius superbiam loquitur dominus Numquid glorificabitur securis contra eum qui secat in ea aut serrus contra eum
qui trahit in ea quasi dicat Contra regentem se superbire non potest. Sic et homines impij ignorantes se esse ultores ire dei quia impia voluntate
superbiunt, mercede quippe temporalem quosque inveniunt, districtam tamen ultimus penam postea non evadunt. Quod manifeste liquet in Nabuchodonosor
rege babilonis de quo dominus ait Ezechielis 29 Ecce ego dabo nabuchodonosor pro eo quod servivit mihi apud tyrum et datam habuit provinciam
ethiopiam et egyptum. Cum autem in corde superbiens postea diceret Nonne hec est babilon quam ego condidi in robore regni mei
stati deus mutavit racionalem mentem eius ut ab hominibus fugeret cum bestiis degens ut habetur Danielis 4to. Propter quod subditur
in littera Et duplicate ei duplicia secundum opera eius. Sed quantum ad evidenciam huius littere qualiter hoc stat cum veritate cum dicitur Deuteronomii 25
Secundum mensuram peti erit et plagarum modus Et in psalmo Reddet unicuique secundum opera sua. Item Iacobi 2 misericordia superexaltat iudicium
punit enim deus citra meritum et remunerat ultra condignum, non ergo debuit duplicare duplicia. Dicendum secundum hugonem et alios expositores
quod, quia duplicare duplicia dicitur hic punire in corpore et anima, licet ipsi vobis tantum in corpore penam intulerunt nam anime nolentis
non potest nocere Matthei 10 Nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere. Sed ne forte quis estimaret eos non meruisse
duplicem penam ista ideo subditur secundum opera eius glossa id est secundum quod ipsi peccaverunt, licet enim ipsi tantum nocuerint sanctis in corpore, tamen peccaverunt
mente et corpore id est voluntate et opere et ideo iuste in anima et corpore punientur, vel sicut ipsi mala habuerunt intencionem in persequendo sanctos
sic habeant impacienciam in sustinendo penam. Secundo duplicatur pena, quia intus erit impaciencia et extra acerbitas penarum, vel pena ignis
et frigoris Iob 24 Ab aquis nivium transibunt ad calorem nimium. Vel hoc dicitur propter eternitatem pene qua iuste puniuntur reprobi impenitentes
quia deus non tantum opera iudicat quantum singulorum voluntates et affectus. Reprobi vero si fieri posset eternaliter optarent vivere ut semper possent
peccare et ideo semper sustinebunt tormenta quia semper si fieri possit cuperent peccare eternaliter ut inquit hugo. Ysaie 40 Suscepit duplicia de
manu domini Zacharie 9 Reddat secundum duplices iniquitates et sic duplicia contra omnes Zacharie 9 duplicia reddam tibi.
Et hoc secundum opera eius, duplicia scilicet ut que duplex peccaverunt vel sibi vel aliis corrumpendo, duplicem penam cogantur sustinere [illegible]
Et ideo sequitur Et in poculo quo miscuit vobis miscete illi duplum per poculum enim tormentum passionis exprimitur, quo reprobi martires afficiunt in punitione quasi ergo diceret Sicut vobis afflictionis et tribulacionis intulit ita et vos modo illi iuste tormentum et
iudicio vestro condempnate illam ait hugo. Sed quod contrarium hoc dicit dominus precepit suis non reddere malum pro malo Ad Ro 12

nulli malum pro malo reddentes. Et ideo 1 Pet. 3. Unde ergo quod mandatur hic praecipit reddere poculum pro poculo id est tormentum pro tormento contra iniquos
iudices Babilonis, insinuat potius sententiam. Ergo Deus non debent sed iniuste cum tamen sine causa iudicio [illegible]. Ne dicas reddam malum pro malo
Prov. 20. quia est loqui de fidelibus in via. Et praeceptum est eis non reddere malum pro malo sed benefacite his qui oderunt vos et orate pro persequentibus
et calumpniantibus vos Mt. 5. Et est loqui de fidelibus ut sunt iudices contra [illegible] et auctores [illegible] gentes. Ideo [illegible] hic ut oppositum. 3
Exo. 22 Maleficos non patieris vivere. Mt. 2 [illegible] Aug. super [illegible] in quo iudicio iudicaveritis iudicabimini, non sic exponit
si iniquo iudicio iudicabunt impii quod iniquo iudicio iudicabuntur. Illa est enim iniquitas apud Deum. Et ideo hic in quo non dicit formam
sed causam ut sit sensus: In quo iudicio iudicaveritis iudicabimini id est pro eo illius iudicii iudicabimini in futuro. Hic est secundum meritum vel demeritum
retribuetur vobis in premio vel supplicio. Vel id est secundum iudicium activum quod feceritis erit passivum quod patiemini. Sic in proposito ex ista parte
non est similitudo quantum ad modum inferendi tormentum sed quantum ad ea quae inferuntur. Ut sicut ipsa scilicet Babilon intulit tormenta ita et vos
illi iudices vestro aut glo. Nec hoc est reddere malum pro malo, quod hoc non faciunt zelo vindicte vel affectu malicie sed zelo iustitie [illegible]
Pro quo nota secundum doctorem sanctum in 2a 2e q. 108 vindicatio fit per aliquod penale malum inflictum peccanti. Propter quod in vindicatione considerandus
est animus vindicantis. Si enim eius intentio feratur principaliter in malum illius de quo vindictam sumit et ibi quiescit est omnino illicitum, quia
delectari in malo alterius pertinet ad odium quod caritati repugnat qua omnes homines diligere debemus. Nec aliquis excusatur per hoc quod malum intendit
illius qui sibi malum intulit iniuste, sicut non excusatur per hoc quod odit odientem se. Non enim debet homo in aliud peccare propter hoc quod ille prius peccavit in ipsum
quia hoc est vinci a malo quod prohibet apostolus ad Ro. 12 dicens Noli vinci a malo sed vince in bono malum. Si autem intentio vindicantis
feratur principaliter ad aliquod bonum ad quod pervenitur per penam peccantis, puta ad emendationem eius vel saltem ad cohibitionem eius et quietem aliorum,
et ad iustitiae conservationem et Dei honorem, potest esse vindicatio licita, debitis aliis circumstantiis observatis. Nec ille qui secundum gradum
ordinis sui vindictam exercet in malos usurpat sibi quod est Dei, de quo dicitur Mihi vindicta et ego retribuam, Deut. 32. Sed alia lex (?)
sed utitur potestate sibi divinitus concessa; dicit enim ad Ro. 13 de principe terreno quod Dei minister est vindex in iram ei qui male agit. Si
vero praeter ordinem divinae institutionis aliquis vindictam exerceat usurpat sibi quod est Dei et ideo peccat. Notandum tamen quod ut dicit idem doctor, vindicatio
intantum licita est et virtuosa inquantum tendit ad cohibitionem malorum. Cohibentur autem aliqui a peccando qui non habent affectum virtutis
per hoc quod timent amittere quaedam quae plus amant quam illa quae peccando adipiscuntur, alias timor non compesceret peccatum. Et ideo per sub-
tractionem omnium quae homo maxime diligit vindicta peccatorum est sumenda. Haec autem sunt quae maxime diligit homo: vitam, corporis incolu-
mitatem, libertatem sui et bona exteriora puta divitias, patriam et gloriam. Et ideo prout refert Aug. 21 li. de civitate Dei, Tullius
scribit octo genera penarum in legibus esse: scilicet mortem per quam tollitur vita; verbera et taliones scilicet ut oculum pro oculo perdat, per quae
amittit corporis incolumitatem; servitutem et vincula per quae perdit libertatem; exilium per quod perdit patriam; dampnum per quod perdit divitias;
et ignominiam per quam perdit gloriam. Patet igitur quod dictum est quod poculum quod miscet Babilonice (?) in vindictam suorum malorum et
[illegible] et sempiternum [illegible] bibet de vino ire Dei et ibi de hoc. Tunc ibi Quantum glorificavit se etc. Subditur ad-
monitio retributionis pene pro peccatis quae commisit in se. Et dividitur in tres partes. Primo ponitur admonitio, secundo sue superbie replicatio ibi
Quia in corde suo dicit, tertio retributionis pene [illegible] ibi Ideo in una die venient etc. Quantum ad primum dicit Quantum glorificavit se scilicet
superbia elationis, Et in deliciis fuit scilicet lascivia voluptatis, Tantum date illi id est denuntiate tormentum scilicet in corpore quoad delicias
et luctum scilicet in anima quoad gloriam. Nota ut dicit Hay. Haec omnia iam supra dicta fuerunt sed propter diversorum actuum diverse persone fuit
una plus alia minus delinquens ideo dicit quod pro quantitate superbie et lascivie fiat quantitas pene. Videlicet propterea quod quis gloria
temporali elevatur quod deliciis ac voluptatibus resoluta est, iniungitur vindicta secundum opus actuum suorum retributa propter distinctionem enim
penarum. Haec impia civitas tantum recipiet quantum deliquit sed tamen [illegible] penarum illi dentur et quae temporaliter peccavit eternis cruciabitur tormentis.
Unde licet tantum et quantum non dicunt hic equalitatem quantitatis quia Deus semper punit citra condignum sed proportionem generis. Unde sensus est quod
multum peccavit multum puniendus [illegible] secundum exigentiam culpe. Ysa. 27 In mensura contra mensuram cum abiecta fuerit iudicabo eam. Et
dicit Luc. 6 Eadem mensura qua mensi fueritis remetietur vobis. Deut. 25 Pro mensura delicti erit et plagarum modus. Et sub-
ditur replicatio culpe cum dicit Quia in corde suo dicit scilicet superbiendo et gloriando Sedeo ut regina id est in honore et dignitate
sum constituta sicut regina et ita de dignitate moveri non timeo. Et vidua non sum scilicet quae consolatione in mundo careo. Et luctum non videbo
id est depravationem (?) qua minuatur dignitas mea ut dicit Richardus super 3o [illegible] et ullius egeo etc. Vel secundum Hay. loquitur
metaphorice id est civitas reproborum vidua non sum dum glorior in principibus meis et regibus [illegible] sicut fuit Nero, Domicianus et eis similes
in quibus divitiis et honoribus maiorem [illegible] putabat se cum eis eternaliter vivere et regnare et numquam eos amittere. Ut in
corporum amissione luget sicut lugere solet mulier dum amittit virum. Vel aliter secundum eundem. Sic enim proprium hic virum id est proprium ut
ait apostolus 2 ad Cor. 11 Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Sic metaphorice civitas reproborum adultera iuncta est
viro scilicet diabolo a quo putat se regi et in hoc modo regnare. Quae dum prosperitatibus huiusmodi delectatur et iam supplicium non prevenit (?)
sed tamen temporalibus affluens deliciis in his tamen vitam suam ponit, numquam se putabit hanc vitam temporalem amittere ut ipsa luctum pariatur (?)
quae reprobi sustinent in suppliciis sempiternis. Vel adhuc aliter secundum eundem Electorum anima virum habet proprium scilicet spiritualem intellectum
a quo regitur ad eternam salutem ut in uno discretionis examine cuncta terrena despiciat et solis supernis inhereat et eternis.
Electorum (?) metaphorice cum erroneo intellectu ad interitum tendit. Spiritualem intellectum sui cordis intima se disponere iactat. Et hic sensus
alludit illi quod dictum est supra proximo scilicet quod quinque reges ceciderunt et unus superest [illegible] pertinet ad quinque sensus
corporis quibus per infantiam cadentibus in homine surgit in infidelibus error, in fidelibus autem rationalis intellectus qui est vir fidelium.
Porro reproborum non virum sed erroneum intellectum habet quasi virum. Hinc est quod Salvator mulieri Samaritane dicit Joh. 4 Quinque viros
habuisti et hunc quem habes non est tuus vir. Id est non habes rationalem intellectum sed error dominatur tibi secundum exposicionem Augustini.
Cum itaque civitas superba vel talis careat intellectu putat se falsa estimatione habere virum dum dicit Vidua non sum, quia intellectum meum
habeo et luctum non videbo, quia fulta intellectu et virtutibus in gaudio perseverabo. Et in his tribus confidunt homines mundani scilicet
in sublimitate dignitatis et in solatio gaudii temporalis et in vana promissione securitatis quae tamen omnia cum eis deficiunt. Exemplum
de Nabuchodonosor qui ait Dan. 4 Nonne hec est Babilon magna quam edificavi in domum regni mei in robore fortitudinis mee et in
gloria decoris mei. Cum adhuc sermo esset in ore regis vox de celo venit dicens Tibi dicitur Nabuchodonosor rex Regnum transiit a te et ab
hominibus te eicient et cum bestiis atque feris erit habitatio tua etc. Similiter exemplum de Sodomitis Gen. 19, et de peccatoribus ante diluvium
Gen. 6, Mt. 24 Sicut erant ante diluvium comedentes et bibentes nubentes et nuptum tradentes usque ad eum diem quo intravit
Noe in archam et non cognoverunt donec venit diluvium et tulit omnes ita erit adventus filii hominis. Dimittens enim suorum peccatorum

exercant homines iudicium, ut vel alia vitia adiuvant vel spoliari pauperes timeat vel opprimi; sic ergo completur in eis illud Job 21 ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Et ideo subditur illatura certitudo sue dampnationis cum dicitur Et ideo i. mirum iactantie et superbie in una die s. qua non speratur venient plage eius i. certitudo plorum debite cum tanta superbia. Mors i. qua decedunt plurimo et dignitatis privatio cum illud quod dixit sedeo ut regina. Et luctus s. veniet cum illud quod dixit luctum non videbo. Et fames s. veniet cum illud quod dixit et vidua non sum. Vel secundum Haymonem hec tria distinguuntur cum pena eternorum ut mors intelligatur carentia visionis divine que est vita anime, luctus vero privatio consortii eternorum, fames autem privatio omnis desiderabilis. Vel dicuntur has plagas per contraria peccatis intelligere possumus scilicet opposita consideratione primorum que scilicet sunt preceptum. Primum enim mors corporis est absentia anime, mors autem anime absentia dei, quia anima que peccat ipsa morietur Ezech. 18. Electi enim habebant deum habebunt vitam secundum illud psalmi Quoniam apud te est fons vite. Et Joh. xvii hec est vita eterna ut cognoscant te verum deum et quem misisti Ihesum Christum, ideo quod perpetuo vivet quia in presentia vite manebit. Que vita i. deum cum amiserint reprobi morte morientur, quia cum eo partem habebunt cui non est mors super vivo. Et sicut gaudentibus et laudes gratias creatori suo decantantibus secundum illud psalmi Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te, e contrario erit perpetuus luctus impiis illud Luc. 6. Ve vobis qui nunc ridetis quia lugebitis. Terrena enim presentibus deliciis delectati noluit ulterius providere futuris letantes cum malefecerint et exultantes in rebus pessimis. Proverbiorum 2. Ideo in brevi tempore descendentes ad inferos luctu perpetuo merebunt. Et fames s. veniet eis societati namque iustorum preceptum erit completum dei voluntas in cuius aspectu satiabuntur eterna refectione iuxta illud psalmi Satiabor cum manifestabitur gloria tua. Cum ergo reprobi perdiderint deum qui est refectio sanctorum famem eternam sustinebunt. Dicitur Ysa. 65. Servi mei comedent et vos esurietis; servi mei letabuntur et vos confundemini; servi mei laudabunt et vos clamabitis pre dolore. Et de hoc dicit Richardus quod erit mors in penis, luctus de amissis, fames inquam secunda de recuperandis. Et non solum hec sed et ad ultimum igni comburetur ut audierit illud dicit XXV Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. Et in hoc notatur ultimus penarum. Nec est aliqua spes de liberatione quia fortis est deus qui iudicabit illa eo quod nullis precibus potest flecti Proverbiorum 6. Zelus et furor viri non parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusquam precibus nec recipiet pro redemptione dona plurima. Nec igitur angelorum aut hominum audebit aut valebit nec cupiet deo obviare cum forte dampnationis sententiam in reprobos dabit. Et sic vel fortis est deus qui iudicabit illam s. Babilonem reginam ob sua inflexibilitatem in iudicio vel ob suam potestatem acceptione in persona sua iudicabit. Et qui maiores hic fuerint etiam parum ibi gravius punientur, Sap. 6 Iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Exiguo autem conceditur misericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam deus qui omnium dominator est nec verebitur magnitudinem cuiusquam. Et hoc fere totum quod hic dicitur designatur Ysa. 47 ubi loquens de Babilone dicit Et nunc audi hec delicata et habitans confidenter que dicis in corde tuo Ego sum et non est preter me amplius non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo hec subito in una die sterilitas et viduitas. Universa venient super te propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem et fiduciam habuisti in malitia tua et dixisti non est qui videat me et cetera usque ad finem illius capituli.

Et flebunt et plangent se super illam reges terre qui cum illa fornicati sunt et in deliciis vixerunt cum viderint fumum incendii eius, longe stantes propter timorem tormentorum eius, dicentes Ve ve civitas illa magna Babilon civitas illa fortis quia una hora venit iudicium tuum. Capitulum post precedens huius capituli in qua revelata Babilonis dampnatione subiungit reproborum de sua dampnatione planctum et dolorem. Et dividitur in tres partes. Primo ponitur planctus regum terre. Secundo planctus mercatorum seu negociatorum terre ad iunctis ibi Et negociatores terre et cetera. Tertio planctus nautorum in mari submersorum ibi Et omnis gubernator et cetera. In qualibet vero harum trium partium ipse planctus primo exprimitur et deinde causa planctus adiungitur. Circa primum dicit Et flebunt s. intus et plangent s. exterius se destitutos gloria super illam s. Babilonem dampnandam omnes reges terre i. omnes reprobi in hoc seculo divites et in terrenis suam spem collocantes et terrena super deum diligentes ut expositum est supra. Qui cum illa fornicati sunt s. fornicatione spirituali adorando ydola vel res in fructus inducere voluerunt ut res sunt expositum est. Et cetera Jeremie 3 posuisti terra in fornicationibus tuis. Et in deliciis vixerunt voluptuose et festive epulas sectando. i. ad Tim. v. vidua que in deliciis mortua est. Et hoc abiatur quod si flebunt et plangent non dampnabuntur. Ezech. 18 Si egerit gens illa penitentiam agam et ego dicit dominus. Numquam enim sera est penitentia quam penitens consequatur misericordiam, ait Ieronimus epistula 4. Nec umquam est sera conversio ait idem epistola 11a exemplum de latrone Luc. xxiii. Dicit hic Augustinus et Haymo quod ipsi reges sunt Babilon civitas metropolis quod quod dicitur Cum illa fornicati sunt, nichil est aliud nisi cum se ipsis fornicati sunt plus terrena quam deum diligentes ut expositum est. Cum ergo plangent s. dampnandam non lugentes malum. Non enim plangunt agendo penitentiam quia cum ea peccaverunt. Sed quia prosperitatem sentiunt per quam suis voluptatibus fruebatur perire cognoscunt tunc dicent intra se penitentiam agentes Sap. quinto. Iste namque in die iudicii perire tota mundi gloria in qua sunt confisi flebunt et plangent sola preterite vite pena remanente, dicentes Quid nobis profuit superbia aut quid divitiarum iactantia contulit nobis, transierunt omnia tamquam umbra. Vel secundum Haymonem quod presenti tempore possumus hoc intelligere in quo reproborum superstites considerantes mundi gloriam deperire sive per paganorum interfectionem sive per diversarum gentium occisionem fleant et plangunt quia illorum amor et gloria transit, plangunt eciam illorum interitum qui simul cum vita divitias amiserunt et metuunt ne eis similia eveniant dum et tormentum eorum futurum et preteritorum penas inspiciunt. Sed per hoc fletum penitentie locum non invenerint, Hebr. xii dicitur de Esau Non invenit locum penitentie quamquam cum lacrimis eam inquisisset. Dicit textus hic glossa interlinearis, dicit effectu non habent lamenta que studet cum gemitu deplorare pictura. Vel quia Esau flevit propter hereditatis temporalis amissionem non propter divine maiestatis offensionem nec divine legis transgressionem, ideo penitentia sua fuit infructuosa. Multo ergo magis fletus et planctus dampnatorum sive dampnandorum erit inutilis ob ipsarum deliciarum perditionem et dampnationis ineuitabilitatem et suppliciorum gravitatem. Plangent inquam cum viderint fumum incendii eius i. fumosum incendium eius ait Richardus. Vel secundum Haymonem per fumum illius civitatis divinos reges temporalium fumo pressos tribulationis significatur. Terrena dum impii videntes considerantes ut dictum est quondam interfectionem et honorum temporalium vastationem plorant et lugent, eo quod eorum gloria periit et ipsa tribulatione presens igne eternum precedat. Sicut enim fumus est indicium flammarum sic presens tribulatio proxime esse videtur futurorum tormentorum. Dum enim tales et presentes tribulationes attendunt et alias penas que sequuntur inspiciunt flent et plangunt, timentes ne sibi similia eveniant. Vel sic gloria mundi exspoliantur et presentibus bonis et deliciarum affluentiis et honoribus ac dignitatibus in quibus delicate vivunt videntur. Vel per fumum secundum Bedam significatur iudicium predicantibus qui fumus ignem precedit. Quid enim aliud est ista grassatio mundi quam fumus instantis gehenne. Ysa. 34. Et erit terra eius in picem ardentem nocte et die non extinguetur in sempiternum et ascendet fumus eius in generatione et generationem. Super Johannem fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum. Viderint inquam, longe stantes propter timorem tormentorum eius

dicuntur ad evidenciam huius. Cum ipsi reges sint illi qui Babilon dampnandam qualiter aut eos longe stare. Item ipsi reges sunt auctores scelerum
magis erunt dampnandi, quia iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet Sapientie 6º. Quo plus erunt in pena, non quod stabunt a longe
secundum Augustinum et Bedam, quia dicuntur longe stantes non corpore sed animo, non actu sed voluntate. Vellent enim fugere si possent, sed hoc eis in inferno
minime licebit facere quia sic omnes apprehendit casus ruine. Ceterum ut Haymo dicit in hac etiam vita reges terre longe stant non corpore
qui proximabunt tristium sunt ad corporum societatem sed animo, dum se metuunt quod alios per calumpnias et potencias pati videt. Optaret enim si
fieri posset et ab eorum tormentis et ab eorum conpoliacione separari. Sic qui temporalia sic possident et ad infernum non timuerunt, optaret quod sic
vivere quod possent sic prevare. Sic ergo dicuntur longe stare. Nam ab eo dicuntur quis esse longe voluntate quod mente detestatur vel timet. Unde
Ricardus: longe stantes voluntate non tormentorum liberatione, sed tunc quando qualiter aut propter timorem tormentorum eius. Sic enim loquitur
de dampnandis in inferno, debemus dicere propter dolorem tormentorum eius, quia dolor est de presencia mali, timor autem de suspicione. Nam ut
dicit Augustinus libro xiiii de civitate Dei c. vii: Amor inhians habere quod amatur cupiditas est, id autem habens eo quod fruitur leticia est,
fugiens quod ei adversatur timor est, id quod si accidit senciens tristicia est. Unde secundum Bernardum contrarium ipso moralium ad finem quod in
dampnatis est dolor cum formidine, quia plus eos cruciabit intus cogitatio de continuacione doloris quam sic quod continue tormenti propter quod dicit
Job x quod ibi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat secundum unam exposicionem ubi ibidem. Et ita duplex hic dolor exponitur quod habebunt
reges terre, tercia super deum dilectum, unum interiorem scilicet vermem consciencie remordentem eos de malis que fecerunt et de bonis que omiserunt etc.
et aliud exteriorem scilicet ignem cruciantem et eorum corpora comburentem, quia in deliciis vixerunt eis abutendo ut primam agere voluerunt et iº
flebunt et plangent. Iohannes primo: Flete et ululate qui bibitis vinum in dulcedine. Matthei 24: Tunc plangent omnes tribus terre. Sed primo
non enim decet stultum delicie. Proverbiorum 19 scilicet qui nescit eis uti. Job 30: Esse sub sentibus delicias computabant filii stultorum et ignobilium.
Ecclesiastes 2º: Dixi in corde meo vadam et deliciis affluam et fruar bonis et vidi quod quod hoc esset vanitas. Risum quoque reputavi errorem,
quia ut dicitur Proverbiorum xiiii: Risus dolore miscebitur et extrema gaudii luctus occupat. Erit autem fletus et planctus ille continuus et inconsolabilis.
Ezechielis 19: Fili hominis assume planctum super filios Israel. Et in fine capituli: Planctus est et in planctum erit. Quod dicit
planctus inconsolabilis et continuus. Erit autem et insanabilis ille fletus et planctus quia lacrime dampnatorum tamen erunt calide quod corpora
comburent. Unde dicitur quidam pater dilecto suo plorantem hic fili ne veniamus ad locum ubi lacrime comburent corpora. Putas enim
lacrime futuras auferunt. Nam qui modo lacrimat et plorat ridebit in futuro. Luce 6: Beati qui nunc lugetis quia ridebitis. Sunt autem
quinque genera lacrimarum que in presenti vita habentur a sanctis. Prime sunt lacrime contricionis que fiunt pro peccatis propriis de quibus dicitur in psalmo:
lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Et iste figurate sunt per aquas Marath id est amaras
que verse sunt in dulcedinem per immissionem ligni. Exodi xv per quod figuratur quod aqua contricionis amara dulcoratur memoria dominice passionis secundum Bernardum.
Secunde sunt lacrime compassionis que fiunt pro peccatis et miseriis proximorum, de quibus dicitur Ieremie 9: Quis dabit capiti meo aquam et oculis
meis fontem lacrimarum ut plorem nocte et die interfectos populi mei. Et hee figurate sunt per aquas Irrigui. Regum 2º. Tercie
sunt lacrime devocionis que fiunt ex consideracione beneficiorum Dei, de quibus dicitur in psalmo: Cibabis nos pane lacrimarum et potum
dabis nos cum lacrimis in mensura. Et hee figurantur per aquas Bethleem quas siciebat David. 2 Regum 23: Dixit: Si quis daret mihi
potum aque de cisterna que est in Bethleem iuxta portam. Quarte sunt lacrime doloris pro incolatus vite presentis dilacione. Treni primo:
lacrime eius in maxillis eius. Psalmo: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quinte sunt lacrime amoris ex desiderio celestis patrie,
de quibus dicitur in psalmo: Super flumina Babilonis illic sedimus et flevimus dum recordaremur Syon. Job xvi: Oculus meus stillat ad Deum.
Et hee due fiunt per irriguum superius et inferius quod dedit Caleph Axe filie sue. Iosue xv et Iudicum primo. Iste quinque genera lacrimarum
sunt quinque porticus probatice piscine in qua lavabatur hostie dum offerende. Ubi angelus dum movebat aquam et
quinque primus descendebat in eam sanabatur. Iohannis v. Quid autem isti reges de sua dampnacione et mundi destructione
dicant sequitur in littera. Heu heu civitas illa magna etc. Plorant enim quod sic et divicias et vitam amittere coguntur; quod si possent
dicant sequitur in littera. Heu heu civitas illa magna etc. Sed quid tunc super ipso dicant tribus vicibus heu heu heu. Quasi
voluissent in deliciis vivere et nunc hanc inhabilem vitam amittere. Sed quid tunc super ipso dicant tribus vicibus heu heu heu heu
in terra. Cur hic solum bis aut? Unde quod ibi triplicatur propter peccata cordis oris et operis et propter alias causas ibi dictas. Hic vero solum
duabus vicibus aut propter duplicem dolorem scilicet interiorem et exteriorem vel propter duplicem scilicet in anima et corpore ut dicit glossa. Item Iob xiiº
duplex contricione contere eos. Ezechielis 16: Accidit tibi post omnem maliciam tuam ve ve dicit dominus Deus. Vel ve pro amissione glorie. Ve propter
sustinentiam pene. Vel ve propter pene acerbitatem. Ve propter acerbitatis continuitatem. Amos vº: Ve vobis qui fortes estis. Scilicet quod civitate scelerum
dicitur ve ve. Civitas illa scilicet congregacio malorum magna propter multitudinem impiorum. Babilon confusione digna. Civitas illa fortis
scilicet ad mala facienda sed debilis ad bona conquerenda. In hoc ergo quod aut civitas notatur reproborum in malo unitas. In hoc quod aut
magna notatur eorum iniquitas et peccatorum enormitas. In hoc quod aut fortis notatur ad maliguandum sevia crudelitas. Ergo fortis
non in bono sed in malo, non in virtutibus sed viciis et malis operibus et scelerum perseucionibus. Ieremie 22: Factus est cursus eorum malus
et fortitudo dissimilis scilicet fortitudini sanctorum. Nam secundum Bernardum Gregorius in vi moralium: Iustorum fortitudo est carnem vincere, propriis voluptatibus contraire,
delectacionem vite presentis extinguere, huius mundi aspera pro eternis premiis amare, prosperitatis blandimenta contempnere, adversitatis metum in
corde superare. Reproborum vero fortitudo est transitoria sine cessacione diligere, contra flagella conditoris insensibiliter perdurare, ab
amore rerum temporalium nec ex adversitate quiescere, ad inanem gloriam etiam cum vite defunctorum pervenire, malicie augmenta conquirere,
honorum vitam non solum verbis ac moribus sed etiam gladiis impugnare, in semetipsis spem ponere, iniquitatem quotidie sine ullo
desiderio defectu perpetrare. De qua fortitudine dicitur Ysaie vº: Ve qui potentes estis ad bibendum vinum et viri fortes ad miscendam ebrietatem.
Hic prophetia contra reprobos voce redemptoris in passione posita insinuans ait: Ecce occupaverunt animam meam, irruerunt in me fortes.
Cum non solum reprobi fortes sunt qui ad presentis vite concupiscentiam tot laboribus teruntur, periculis se audenter obiciunt pro lucris contumelias
libenter ferunt, ab appetitu sue libidinis nulla victi contrarietate resiliunt, persuasionibus duvescunt et mala inde tolerant pro inde.
eis quod ut ita dixerim gaudia querentes perveniunt nec tamen hic precedendo fatigantur. Et ut idem dicit libro 19: Omnis quoque seculi amatores
in terrenis rebus fortes sunt, in celestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt et pro spe perpetua nec
parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant et pro celesti mercede vel tenuissimi verbi contumelias
hac sic resistunt. Terreno etiam iudicio tota die assistere fortes sunt, in oracione vero coram Deo vel unius hore momento lassantur.
Sepe nuditatem, deieccionem, famem pro acquirendis diviciis et honoribus tolerant, et eorum rerum abstinentia cruciantur, atque ad

adipiscenda festinat superiora autem laboriose querere tanto magis dissimulat quanto ea velocius tardius putat. Et ideo ve ve civitas illa fortis
quoniam una hora id est subito et simul venit iudicium tuum. Sic dampnacionis propterea quod id quod fit in morte cuiuslibet reprobi et quale quod fiet in fine
mundi quod similiter subito veniet et cito Johel 3° reddam vicissitudinem vobis cito velociter. Job 21 Ducunt in bonis dies suos et
in puncto ad inferna descendunt. Ubi dicit Gregorius 15 moralium. Et Job 20 Laus impiorum brevis et gaudium ypocrite ad instar puncti. Ubi Gregorius dicit
15 moralium in principio. Et Job 34 Subito morientur et in media nocte turbabuntur. Ubi Gregorius dicit 25 moralium per principium. Ex quibus patet
regum et principatum in mundo et provenientem amore mundanum amori divino voluptatis brevitas subita dampnabilitas. Dampnacionis etiam civitas
et libidinis impugnitas quia una hora venit iudicium corporum de qua hora dicitur 1 Joh. 2 Filioli novissima hora est id est a passione Christi usque
ad finem seculi secundum Haymonem. Tota namque hec hora id est in omni futuri tempore reprobi dampnantur quorum utique iudicium singulis advenit qui quotidie
corporibus concurrunt apud inferos reprobi condempnantur. Et quia in futuri tempore de perpetratis facinoribus tristes temporaliter cruciantur. Recte nunc finaliter
Babilon dicitur ut quasi sempiternus tormentorum flammis cremetur ut inquit idem Haymo. Et sic descripcio dampnacionis negociatorum terre etc.

Et negociatores terre flebunt et lugebunt super illam quia merces eorum nemo emet amplius merces auri et argenti et lapidis
preciosi et margarite et bissi et purpure et serici et cocci et omne lignum thiynum et omnia vasa eboris et omnia vasa de lapide
precioso et eramento et ferro et marmore. Et cinamomum et amomum et odoramentorum et unguenti et thuris et vini
et olei et simile et tritici et iumentorum et ovium et equorum et redarum mancipiorum et animarum hominum. Et poma tua de-
siderii anime tue discesserunt a te; Et omnia pinguia et preclara perierunt a te et amplius non illa venient. alias invenient
Et negociatores (mercatores) horum qui divites facti sunt ab ea longe stabunt propter timorem tormentorum eius flentes et lugentes ac dicentes
Ve ve civitas illa magna Babilon que amicta erat bissino et purpura et cocco et deaurata auro et lapide precioso et margaritis
quoniam una hora destitute sunt tante divicie. Premisso fletu et planctu regum terre de sua dampnacione subdit quantus dampnacionis
negociatorum terre descripcionem sic continuat Richardus de Sancto Victore descripto dolore regum subdit
dolorem negociatorum. Illi dolebunt de amissa dignitate isti de amissa rerum habundancia et avara acquisicione. Et dividitur in tres partes primo
premittitur fletus et luctus descripcio. Secundo causa ubi Quoniam merces eorum etc. Tercio subditur dampnacionis detestacio et modi plangendi
specificatio ibi Et negociatores terre qui divites etc. Circa primum dicit Et negociatores terre id est vel ad literam fraudulenter negociantes
vel per terrenas animas divites secundum gloriam. Unde Haymo. Tunc sunt isti negociatores ut supra dictum est qui id est venales suas animas faciunt
nec eas metuunt perdere tamen ut honores et dignitates possint acquirere. Ve ergo negociatores sunt qui ut gloriam et divicias habeant
aggerant de loco ad locum discurrunt vel usque vel ad modicum quieti indulgent. Cum hii videt quedam loca clade desolata gladio
consumpta hostili invasione predata deflent et lugent eo quod mundi gloria pereat de qua letabantur. Unde de planctu et luctu istorum
specificat quia tales consueverunt fraudulenter negociari. Ecclesiastici 26 Inter medium vendicionis et empcionis angustiabitur peccator
omnis enim volunt vili emere et caro vendere. Sic recitat Augustinus 13° de trinitate c. 3. Et ideo tales negociatores vicia rerum venalium
consueverunt occultare et per fallacias meliores apparencias ostentare propter quod frequenter peccant. Pondera rerum variando. Statera
abhominacio est apud deum pondus et pondus et statera dolosa non est bona. Proverbiorum 20. Et ibidem Pondus et pondus mensura et mensura
utrumque abhominabile est apud deum. Et eiusdem 11 Statera dolosa abhominacio est apud deum et pondus equum voluntas eius. Unde secundum beatum Thomam
2a 2e q. 77 articulo 2° Circa rem que venditur triplex defectus considerari potest. Unus secundum speciem rei. Et hunc quidem defectum si venditor
cognoscat in re quam vendit fraudem committit in vendicione propter quod vendicio redditur illicita. Et hoc est quod dicitur contra quosdam
Ysaie primo Argentum tuum versum est in scoriam. Vinum tuum mixtum est aqua. Quod enim permixtum est patitur defectum quantum ad speciem.
Alius autem defectus est secundum quantitatem que per mensuram cognoscitur. Et ideo si quis sciens utatur deficienti mensura in vendendo fraudem
committit et est illicita vendicio. Unde dicitur Deuteronomii 25 Non habebis in sacculo tuo diversa pondera maius et minus nec erit in domo
tua modius maior et minor. Et postea subditur Abhominatur enim dominus eum qui facit hec et adversatur omnem iniusticiam. Tercius
defectus est ex parte qualitatis puta si aliquod animal infirmum vendat quasi sanum. Quod si quis sciens fecerit fraudem committit in vendicione
unde vendicio est illicita. Et in omnibus talibus non solum aliquis peccat iniustam vendicionem faciendo sed etiam tenetur ad restitucionem. Si vero
eo ignorante aliquis predictorum defectuum in re vendita fuit venditor quidem non peccat quia facit iniustum materialiter non tamen eius operacio
est iniusta. Tenetur tamen cum ad eius noticiam pervenerit emptori dampnum recompensare. Et quod dictum est de venditore etiam
intelligendum est ex parte emptoris. Contingit enim quandoque venditorem credere suam rem esse minus preciosam quantum ad speciem sicut si quis
vendat aurum loco auricalci. Emptor si id cognoscat iniuste emit et ad restitucionem tenetur. Et eadem racio est de defectu quantitatis
et qualitatis. Et hoc est quod dicit Ambrosius in libro de officiis Regula iusticie manifesta est quod a vero non declinare virum deceat bonum
nec dampno iniusto afficere quemquam nec aliquid dolo annectere rei sue. Et in eodem libro dicit quod in contractibus vicia eorum que veneunt
prodi iubentur. Circa quod sciendum quod venditor tenetur dicere vicium rei vendite. Ubi secundum beatum Thomam ubi supra articulo 3° quod dare alicui
occasionem periculi vel dampni semper est illicitum. Quamvis non sit necessarium quod homo alteri semper det consilium vel auxilium pertinens ad eius qualem-
cumque promocionem. Sed hoc solum est necessarium in aliquo casu determinato puta cum alius eius cure subdatur vel cum ab eo non potest per
alium subveniri. Venditor autem qui rem vendendam proponit ex hoc ipso dat emptori occasionem dampni vel periculi quod rem
viciosam ei offert si ex eius vicio dampnum vel periculum incurrere possit. Dampnum quidem si propter huiusmodi vicium res que vendenda proponitur
minoris sit precii ipse vero propter huiusmodi vicium nichil de precio subtrahat. Periculum autem puta si propter hoc vicium usus rei reddatur
impeditus vel nocivus puta si quis alicui vendat equum claudicantem pro veloci vel ruinosam domum pro firma vel cibum cor-
ruptum sive venenosum pro bono. Unde si huiusmodi vicia sint occulta et ipse non detegat erit illicita vel dolosa vendicio et tenetur
venditor ad dampni recompensacionem. Si vero vicium sit manifestum puta cum equus est monoculus vel cum usus rei et si non
competit venditori potest tamen esse conveniens aliis et si ipse propter huiusmodi vicium subtrahat quantum oportet de precio non tenetur ad manifestandum
vicium rei quia forte propter hoc vicium vellet emptor plus subtrahi de precio quam esset subtrahendum. Unde potest licite venditor
indempnitati sue consulere vicium rei reticendo. Et si dicatur cum venditor emptorem non cogat ad emendum videtur eius iudicio
supponere rem quam vendit sed ad eundem pertinet iudicium et cognicio rei. Non ergo videtur imputandum venditori si decipiatur emptor
in suo iudicio precipitanter emendo absque diligenti inquisicione de condicione rei. Dicendum quod iudicium non potest fieri nisi de re manifesta
unusquisque enim iudicat que cognoscit ut primo Ethicorum. Unde si vicia rei que vendenda proponitur sint occulta nisi per

venditorem manifestant, non sufficit committere emptori iudicium. Secus autem foret si essent vitia manifesta. Nec oportet quod aliquis per praeconem
vitium rei vendendae pronunciet, ut Tullius in libro de officiis inducit quendam contra dicentem; tamen videtur absurdum quod si dum iussu praeconis proclamet
domum pestilentem vendo, quia si proclamet vitium retraherentur emptores ab emendo, dum ignorant alias conditiones rei in quibus est bona et utilis,
sed singulariter est dicendum vitium rei illi qui ad emendum accedit, qui potest simul ad invicem omnes conditiones bonas et malas comparare. Nichil
enim prohibet rem in aliquo vitiosam in multis aliis utilem esse. Nono dicitur quod ad negotiatores pertinet commutationibus rerum insistere. Sed, sicut dicit
Philosophus in primo Politicorum, duplex est commutatio rerum: una quasi naturalis et necessaria, per quam scilicet fit commutatio rei ad rem vel rerum et denariorum propter
necessitatem vitae, et talis commutatio non proprie pertinet ad negotiatores, sed magis ad yconomicos vel politicos qui habent providere domui vel
civitati de necessariis ad vitam, et talis commutatio laudabilis est quia deservit naturali necessitati. Alia vero species commutationis est vel denariorum ad
denarios vel quarumcumque rerum ad denarios, non propter res necessarias vitae, sed propter lucrum querendum, et haec quidem commutatio proprie videtur ad negotiatores
pertinere, iuste quia vituperatur, quia quantum in se est deservit cupiditati lucri, quae terminum nescit sed in infinitum tendit. Et ideo negotiatio secundum se considerata
quandam turpitudinem habet, inquantum de sui ratione non importat finem honestum vel necessarium. Lucrum tamen, quod est finis negotiationis, etsi in sui ratione
non importet aliquid honestum vel necessarium, nichil tamen vitiosum importat in sui ratione vel contrarium virtuti. Unde nichil prohibet lucrum ordinari ad
aliquem finem necessarium vel etiam honestum, et sic negotiatio licita reddetur, sicut cum aliquis lucrum moderatum quod negotiando querit ordinat ad suae
domus sustentationem, vel etiam ad subveniendum indigentibus, vel etiam cum aliquis intendit negotiationi propter publicam utilitatem, ne scilicet res necessariae ad
vitam patriae desint, et lucrum non expetit quasi finem sed quasi stipendium laboris. Unde verbum Crisostomi dicit super Matthaeum: Quicumque rem com-
parat ut integram et immutatam vendendo lucretur, ille est negotiator qui de templo Dei eicitur. Intelligendum est de negotiatione
secundum quod ultimum finem in lucro constituit, quod praecipue videtur cum quis rem non immutatam carius vendit. Vel si pretium sui laboris accipe-
rit, quamvis et ipsum lucrum possit intendi non sicut ultimum finem sed propter alium finem necessarium vel honestum. Nec quicumque carius vendit aliquid
quod emit negotiatur, sed solum qui ad hoc emit ut carius vendat. Si autem emit rem non ut vendat sed ut teneat, et postea modicum
propter aliquam causam vendere velit, non est negotiatio, quamvis carius vendat. Potest enim hoc licite facere, vel quia in aliquo rem melioravit,
vel quia pretium rei mutatum est secundum diversitatem loci vel temporis, vel propter periculum cui se exponit transferendo rem de loco ad locum vel eam
ferri faciendo, et secundum hoc nec emptio nec venditio censetur iniusta. Decima vero: clerici non solum debent abstinere ab hiis quae sunt secundum se mala,
sed etiam ab hiis quae habent speciem mali, quod quidem contingit in negotiatione, tum propter hoc quod est ordinata ad lucrum terrenum, cuius clerici debent
esse contemptores, tum etiam propter frequentia vitia negotiatorum, quia difficulter exuitur negotiator a peccatis labiorum, ut dicitur Ecclesiastici 26.
Tum etiam quia negotiatio nimis animum saecularibus curis implicat, et per consequens a spiritualibus retrahit. Unde dicit apostolus 2 ad Thimotheum 2: Nemo militans
Deo implicat se negotiis saecularibus. Ideo Decretorum dist. 88 dicit: Negotiatorem clericum et ex inope divitem et ex ignobili gloriosum quasi quandam
pestem fuge. Licet tamen clericis uti prima specie commutationis quae ordinatur ad necessitatem vitae, emendo vel vendendo. Ex quibus patet quod
est negotiatio dampnosa per fraudulentiam in rebus venalibus, ut dictum est, fraudulenter mensurando vel periuriis fidem astruendo.
Unde Augustinus super illud psalmi: Quoniam non cognovi litteraturam, alias negotiationem, dicit: Negotiator avidus acquirendi pro dampno blasphemat,
pro pretiis rerum mentitur et peierat etc. Est et alia negotiatio dampnosa pro terrenis animam vendendo, sicut homines avari,
de quo dicitur Ecclesiastici 10: Avaro nichil est scelestius; hic enim animam suam venalem habet. Est et alia venditio dampnosa et obprobriosa,
qua quis se vendit pro voluptate carnali, de qua dicit Augustinus libro [illegible] [illegible] 31: [illegible] panis [illegible] est voluptuosa,
[illegible] carnis, [illegible] ut emas meretricem, turpem das pretium tuum scorti [illegible]. Et de qualibet istarum
negotiationum potest exponi illud Ecclesiastici 42: de corruptione emptionis et negotiatorum etc. Isti ergo negotiatores terrae flebunt, scilicet
ob dolorem in anima, et lugebunt, scilicet ob dolorem in corpore, sicut prius dictum est de regibus terrae, super illam scilicet civitatem Babilonicam. Apocalypsis
[illegible], et subditur: [illegible] fletu et planctu, [illegible] sine causa, quod dicitur: quoniam merces eorum nemo emet amplius. Quoniam [illegible] gla-
[illegible] non erunt merces quas amant, nec erunt qui eas emant ut carius pretio vendant. [illegible] et ideo lugebunt et flebunt.
Negotiatores enim [illegible] qui in mundo merces suas et negotiationes fraudulenter fecerunt et per fraudes divitias aggregaverunt
dolebunt in morte in iudicio et in inferno de hoc, quod [illegible] deficientibus vel delictis terrenis divitiis in quibus amorem suum et gloriam posuerunt,
videbunt se oppositos paupertati, dolori et angustiae maximae. Unde glossa dicit: flebunt et lugebunt, quia illa perire videbunt in quibus suam
felicitatem posuerunt, et non poterunt amplius emere neque vendere, quod erat eorum vita. [illegible] non poterunt divitiae in die ultionis. Et
Ezechielis [illegible]: Argentum eorum et aurum non valebit eos liberare. Potest etiam intelligi littera de negotiatoribus spiritualibus et malis qui
caelum pro terra dant, ut avari; etiam bona pro [illegible] et [illegible], ut ambitiosi; iustitiam pro muneribus et pecuniis, ut advocati;
[illegible] pro laudibus [illegible], ut ypocritae; [illegible] vel alia spiritualia pro temporalibus et temporalibus divitiis, ut symoniaci. De quibus dicitur
Ezechielis 27: Negotiatores tui a multitudine divitiarum argento, ferro, stanno, plumbo impleverunt nundinas. Argentum dicit sapientiam saecularem,
[illegible] potentiam temporalem, stannum [illegible] placationis, plumbum vero carnalem delectationem. In hiis negotiantur multi qui tamen postea tanto
amplius dolebunt quanto plus debito ea dilexerunt. Ezechielis 27: Negotiatores populorum sibilabunt super te; ad nichilum deducta
es et non eris in sempiternum. Duplicatur autem verbum pertinens ad luctum, quia flebunt et plorabunt in morte de duobus, scilicet de amissione
rei amatae et cum tanto labore acquisitae, et de poena pro amore illicito inflicta. Iohannis 2: Auferte ista hinc et nolite
facere domum patris mei domum negotiationis. Zachariae ultimo: Non erit ultra mercator in domo Dei. [illegible] tamen usque modo multi se
passim ingerunt fraudulenti mercatores, immo pessimi latrones, in regimine ecclesiarum. In Dei enim [illegible] committitur hoc cura animarum
hiis qui spolia diripiunt et animas interficiunt, secundum illud psalmi: Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt etc.
[illegible] enim fructibus custodia deserit. [illegible] qui [illegible] etiam [illegible] reverentia hodie spernunt. Threnorum primo: Peccatum
peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant eam spreverunt eam, quia viderunt ignominiam eius, scilicet peccatum, quod plerumque [illegible].
In cuius figuram dicitur Iohannis 8 quod in templum ante Ihesum introducta est mulier in adulterio deprehensa. Et hoc propter eos qui in ecclesia non
requirunt fructum sed datum, non prolem sed libidinem; non generare sicut veri coniuges, sed polluere et devirginare sicut spadones etc.
Consequenter beatus Iohannes enumerat illas merces in quibus maxime delectati sunt isti negotiatores, de quibus amissis dolebunt, dicens:
Merces auri et argenti et lapidis pretiosi etc., quas nemo emet amplius, quia tunc viles reputabuntur, quae modo care et pretiose censentur.
Et ut dicit [illegible], hic mercatores enumerantur, quia reprobi ea perire dolent quae ad quinque sensus corporis pertinent. Neque enim aliud attendunt
nisi ut hiis delectentur, quae cetera per quinque sensus corporis perceperunt. Nam ideo desiderant ea quae vel sensibus corporis suavia vel corporibus usibus
accomoda desiderare solent.

qui in his omnem suam prosperitatem esse deputant. Aurum enim et argentum et aliorum metallorum species ad speciem oculorum redigunt secundum Bedam et Haymonem. Quia intantum a carnalibus ardenter desiderantur, inquantum in ora celatis inveniuntur. Et ut dicitur Ezechielis vii°: aurum eorum et argentum non valebit eos liberare. Iacobi ultimo: divitie vestre putrefacte sunt, aurum vestrum erugiat. Et lapidis preciosi, scilicet quem dicit antiquorum carbunculus, ut supra dictum est. Et margarite, que secundum Ysidorum libro 16 capitulo 10 est prima candidarum gemmarum. Et byssi, de quo dicit Ysidorus libro 19 capitulo 22, quod est genus lini candidissimi ... nascitur in Egipto, vel est pannus factus de eo. Et purpure, dicte a puritate lucis secundum Ysidorum ubi supra. Et serici, quod inde dicitur quia Seres ... primi miserunt. Et cocci, id est tincture rubee, quia secundum Ysidorum ubi supra quod grece coccum, nos rubrum sive vermiculum appellamus. Horum scilicet mercibus nemo emet amplius. Et omne lignum thiinum, quod est lignum preciosum durabile valde album et spinosum, crescens in Ophir, et inde fecit Salomon citharas et liras cantoribus, 3 Regum 10. Et omnia vasa eboris, id est de ebore facta vel ornata, scilicet nemo emet. Ebur dictum ab ebore, id est elephante, secundum Ysidorum libro 16. Et omnia vasa de lapide precioso, scilicet carbunculo. Et eramento, dicto ab ere, secundum Ysidorum libro 16. Et ferro. Et marmore, dicto a viriditate, secundum Ysidorum libro 19 ...
Et licet omnia pertinent ad speciem visus, et sic spiritualiter ista volumus intelligere. Hic secundum Haymonem libet prius inquirere qualiter predicta sunt divitias eorum ... pictura. Et deinde demonstrare quibus modis ea sibi fallaciter per adversa scilicet civitas ... sicut bestia mitatur usurpare. In auro, quod radiat, sapientia figuratur, de qua dicit Proverbiorum 8: accipite sapientiam sicut aurum. Argenti vero nomine sicut figuratur eloquentia, de quo psalmista dicit: eloquia domini eloquia casta, argentum igne examinatum. Lapidis vero vel lapidum singularum nomine vero ipse salvator omnium per eum designatur, de quo scriptum est prima Petri 2°: ecce pono in Syon lapidem summum angularem electum preciosum, et qui crediderit in eum non confundetur. Cui at plenius inserantur eiusdem redemptoris membra per eum figurantur, quibus idem apostolus dicit ibidem: et vos tamquam lapides vivi superedificamini domos spirituales. Margarite etiam nomine in singulari numero dominus Ihesus Christus in plurali vero apostoli eiusdem figurantur, de quibus dicit infra xxi: xii porte xii margarite sunt per singulas. In bysso vero iustificationes sanctorum intelliguntur. In purpura martirium. In serico virginitas. In cocco vero caritas. In ligno thiino ac precioso constancie durabilitas. In ebore virtutum formositas. In ere fortitudo et longanimitas vel divine predicationis sonoritas. In ferro acuminis subtilitas. In marmore invicta humilitas. Sed denique omnia plerumque sibi heretice obumbrata ... glatur bestia vel civitas in eo, tum in auro et argento ... philosophorum et hereticorum doctrina ... In lapide precioso ac margarita pseudo ... vel pseudo prophetas atque heresiarchas opponunt. In bysso ... obtentu iustitie adoptatam. In purpura ... hereticorum tegumine martirio velatam. In serico corruptorem ... integritate carnis oppansam. In cocco vero ... caritatis ... palliatam anteponunt.
In ligno thiino ac precioso durabili ... obstinacione obumbratam. In ebore ... virtutum ... viciorum obtectam. In ere ... tegumine subvenientis astucia deceptionis velatam. Et in marmore humilitatis ... sub ... ambula obumbratam anteponunt. Omnia ergo hec omnia ... religionis obtentu velata confunduntur, atque ad ... tollantur. Recte itaque in regibus ... effusis flere et lugere describuntur. Glossa. Per hunc totum passum de hereticis ... quorum merces in hoc tempore non possunt manifeste cognosci ab omnibus, sed in fine seculi a nullo penitus emerent, quia tunc ab omnibus manifeste cognoscetur eorum dolus et falsitas. Tunc namque modo ... sunt merces quas vendunt ... Sunt enim aurum ... sapientie, argentum ... facundie, lapides preciosi et ... religiosos, sed intus ... et margaritas, id est doctores ... et ... qui docent errores. Et byssum, id est ypocritas, qui foris apparent iusti. Et purpura, id est martires suos. Et coccum, id est caritatem ... qua ... crudelitatem. Et sericum, id est ... integritatem qua palliant mentis corruptionem. Et lignum thiinum, id est obstinaciam in malo quod videtur ... constancia in bono. Et ebur, id est ... virtutum pulchritudinem qua tegunt ... viciorum. Et es, id est ... quo ... fidei rectitudinem. Et ferrum, id est ... qua palliant deceptionis acumen. Et marmor, id est ... obedienciam, qua palliant suam rebellionem contrariam. Hoc est totum pertinet moraliter de ypocritis ... qui merces preciosas venales ... id est virtutes ... ut laudentur, et ita pro vana gloria vel ... favore vendunt. ... de quibus dicit Ieremie 41 ... ite potius ad vendentes et emite vobis. Sed tunc, id est in die iudicii sive mortis, non erit qui emat, quia tunc omnibus apparebit ... et ignominia ... Naum 3°: revelabo pudenda tua in facie tua et ostendam gentibus nuditatem tuam ... super te abhominationes tuas et ... loquitur ad Niniven ... et sic ypocrita ... tanto maior erit ... appar ... Nunc enim ypocrite ... et ...
aurum divine sapientie, argentum spiritualis eloquentie, lapidem preciosum ... Margaritas ... vite ...
Byssum, id est sanctorum iustificationes, purpuram, id est martirum amorem ... et virginitatis splendorem. Coccum, id est caritatem. Lignum thiinum, id est constanciam ... Ebur castitatis. Es longanimitatis. Ferrum ... Marmor humilitatis vel obediencie. Sed tunc ... flebunt quia iam nemo emet merces eorum.
Deinde vincit ea que pertinent ad olfactum dicens: Et cynamomum, scilicet nemo emet, quod ideo sic dicitur ... secundum Ysidorum ibidem. Est enim species aromatica ... Et amomum, quod vocatur eo quod odorem velut cynamomum referat secundum Ysidorum ibidem ... Deinde tangit ea que pertinent ad olfactum et tactum simul dicens: Et odoramentorum et unguentorum, scilicet mercibus nemo emet amplius. Et thuris, scilicet quod est arbor Arabie secundum Ysidorum ubi supra. Deinde tangit ea que spectant ad gustum dicens: Et vini et olei, scilicet mercibus nemo emet. Et simile, que est farina delicatissima secundum ... in historia super Leviticum. Tritici, scilicet mercibus nemo emet. Deinde tangit ea que sunt ad hominum auxilia et iumenta dicens: Et iumentorum et ovium et equorum, scilicet merces nemo emet. Et redarum secundum Haymonem. Reda genus vehiculi fuit apud antiquos et est forsitan adhuc simile plaustris ... rusticanis ... ad sedendum preparatum. Et mancipiorum, scilicet mercibus nemo emet. Mancipium autem secundum Ysidorum libro 9 capitulo ... est quicquid manu capi ... ut ... Et animarum hominum, scilicet mercibus nemo emet ... mancipiorum et animarum hominum ... Et animarum hominum et non ... hominum ... vendant ... animabus secundum Haymonem quia sunt mancipia que tantum corpore venduntur, animabus permanentibus in libertate sub deo, sicut fuit de Ioseph, de quo dicit propheta: in servum venundatus est Ioseph. Mercede vero sunt mancipia que venduntur et captivantur corpore ... et secundum legem illorum ... et secundum ... Et ... ad ... quia ... et ... Et pomorum desiderii anime tue, id est que desiderabat anima tua, discesserunt a te, id est ... omnia desiderabilia ... Ezechielis 24: ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum. Iohannis ... Omnia pinguia, id est delectabilia ... Et ... a te scilicet Babilone ... quod nobis ... superbia ... et sic transierunt ... umbra ... que post se relinquit amaritudinem ... delectabilium ... remanebit ... malorum ... Iacobi ... Ecce ... Glossa ... quod intelliget ea sic male congregasse ... Et amplius illa non veniet, id est non vendent ...

in acta voce [illegible] passim vel secundum alios [illegible] est non inveniet quia iam non erit tempus vel locus negociandi. Ecce quibus propter reproborum placita et dolor pro amissione suorum amabilium et desiderabilium propter eorum ablaciones ab eis plenitudo et imperpetuum recuperacio. Job [illegible] diues cum dormierit nichil secum auferet aperiet oculos et nichil inveniet. Super quo Gregorius 18 moralium [illegible] dormit inquit et nichil secum affert de rebus quas tenuit et tunc se vacuum inveniet qui plenum rebus preteritis hominibus se esse letabatur et ideo sequitur ibidem apprehendet eum quasi aqua inopia et [illegible] de dormiente [illegible] se esse divitem et inde se extollentem vel [illegible] inveniente cum evigilavit et ibi multum de hoc et propter hoc quia non sunt vere divicie, tunc quia non aufert inopiam mentis, tunc quia non manent. Luc. 8 a sollicitudinibus et diviciis et voluptatibus suffocantur. Ubi Gregorius omelia [illegible] pro [illegible] fallaces divicie dum que nobiscum diu permanere non possunt et quia mentis inopiam non expellunt. Ieronimus [illegible] et glossa [illegible] ista mistica de ecclesia [illegible] quia licet omnia sunt electi in rei veritate reprobi vero solum in apparencia et simulacione. Et nota quantum [illegible] ut [illegible] qualiter ista que in bonum [illegible] iste [illegible] usurpet post adversa quibus quasi ablatis amarius defleat. Per cinamomum quippe et amomum designatur odor virtutum unde dicitur ecclesia sicut cinamomum et balsamum aromatisans odorem dedi Eccli. 24. Et Paulus dicit 2 Cor. 2 Christi bonus odor sumus Deo in omni loco. In diversorum vero pigmentorum odoramentis et thure designatur oracio sanctorum sicut eam in [illegible] sponsi voce dicitur in laude ecclesie: Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii. Et [illegible] fragrat oracio mea sicut incensum in conspectu tuo. Unguenti quoque nomine intelligitur divinitas incarnata unde dicitur Cant. primo unguentum effusum nomen tuum. Et ibidem odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Jam vero videamus qualiter fraudulenter se [illegible] dicat post adversa quibus quasi ablatis videatur affligi velle. In cinamomo et amomo fetentem vitam hereticorum que [illegible] ex virtutibus sanctorum imitanda opponit. De quibus dicitur [illegible] Ysaie 3 et erit pro suavi odore fetor. In diversis autem odoramentis ficta sedulitate orandi ypocritarum [illegible] plenitudine obumbrata obiatur. In unguento vero pseudo [illegible] sub velamine lenitatis ypocrisi tecta ostentatur. Quarum [illegible] subtractis auctoribus amarius modo flere describitur. Sicut flevit Nero necato Simone mago et sicut mesti facti sunt heretici pro morte Arrii qui eum non [illegible] desperavit. Per vinum quoque novi testamenti designatur quod auditorum mentes debriat [illegible] visibiles vidit vinum dum in [illegible] aqua vinum fecisse narratur Iohannis 2. Per oleum vero Spiritus sancti unccio signatur unde et psalmus dicit diligisti iusticiam et odisti iniquitatem propterea unxit te Deus Deus tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Per similam vero et triticum caro nostri redemptoris exprimitur qua fideles [illegible] sanantur [illegible] reproborum civitatis obumbrata seductoris bestie se putat habere tanto amplius dolet se contigit perdidisse quanto magis opera [illegible] ista habere videntur. Nam vinum et oleum se dolet amisisse cum vinaria perdiderit et amicos. Similam et triticum se perdidisse gemunt cum zizania et paleas amiserint. Estimant vero fidei predicatores subtractos spirituali doctrina repletos Spiritus sancti illustracione afflatos celestibus [illegible] ad vitam [illegible] cum [illegible] seductores corrupta [illegible] infectos spiritu demoniorum plenos abusores [illegible] sapiatores vellent [illegible] si possent de medio sublatos cognoscerent. Porro iumenta oves et equi et reda [illegible] mancipia [illegible] sunt apta quia iuvant homines sive in equitando sive in ferendo onera. Nam iumenta dum [illegible] homines [illegible] et [illegible] Equi portant homines. Rede nova vehuntur. Mancipia [illegible] vel ex se vel ex suis operibus. Oves vero prestant et [illegible] et vestimenta hominibus. Equi et iste singule species electos [illegible] quas [illegible] corpore vel ad tempus [illegible] vero homini [illegible] et corpore vel ad totam vitam [illegible] et iste [illegible] electos sunt quas [illegible] bestia fraude se habere [illegible] et perdidisse dolet. Iumenta quippe sunt electos qui [illegible] vt iumentum factus sum apud te. Oves quoque [illegible] quibus dominus ait [illegible] ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Et Petro dicitur Iohannis [illegible] pasce oves meas. [illegible] equorum vero [illegible] predicatores figurari nulli dubium est. [illegible] equos tuos [illegible] [illegible] [illegible] designari attestante Heliseo qui ascendente Helya plorabat dicens pater mi pater mi currus Israel et auriga eius 4 Reg. 2. Mancipiorum quoque nomine designantur electi qui toto mentis desiderio subiciunt se Dei servituti in cuius potestate se [illegible] [illegible] [illegible] bestia [illegible] desolato mundo [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] bestia [illegible] desolato [illegible] se dolet amisisse iumentum oves equos redas vel ad portanda suorum onera [illegible] fortes ac [illegible] cum debiles ad omne opus bonum et [illegible] in mala amiserit gemit se perdidisse [illegible] mortuos cum [illegible] [illegible] perdidit. [illegible] Poma vero in sacro eloquio virtutes sanctorum sunt unde dicitur [illegible] emissiones tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus [illegible] poma vero et pinguia et preclara ad gustum vel ad [illegible] videtur. Bestia [illegible] se omnia [illegible] habere que possidet [illegible] in veritate pinguia vero et preclara [illegible] deplorat quia [illegible] aliud cogitare nisi que [illegible] et [illegible] omnia que [illegible] [illegible] [illegible] penitencia modo deplorat quia [illegible] videt alios [illegible] per mortem et afflictiones ab hac vita [illegible] superstites [illegible] illorum qui mundi gaudia relinquunt. Deplorat [illegible] videt [illegible] [illegible] [illegible] fuerat [illegible] omnia [illegible] [illegible] [illegible] impiorum [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] Sed [illegible] cinamomum et amomum et odoramentorum merces vel odoriferam vitam et oracionum [illegible] sedulitate [illegible] simplices decipiunt et habere [illegible] domos viduarum comedunt. Et unguentorum merces vel [illegible] et [illegible] qua se dicunt [illegible] et thuris merces vel [illegible] devotos et vinum vel [illegible] [illegible] et simile [illegible] vel [illegible] [illegible] et [illegible] vel doctrina [illegible] dicunt se habere. Et iumenta vel fortes laboratores qui portant aliorum onera. Et oves vel simplices et innocentes. Et equos et redas vel predicatores [illegible] qui fide [illegible] [illegible] velociter portant per universum orbem. Dicunt eciam se habere mancipia et animas hominum vel illos qui [illegible] [illegible] corpora dicunt eciam se habere poma desiderii anime vel virtutes quibus sanctorum vitam imitantur. Unde per totum orbem suum [illegible] adore. [illegible] omnia per magna parte [illegible] anime desiderii anime vel virtutes quibus sanctorum vitam imitantur [illegible] [illegible] [illegible] lugebunt cum in penis [illegible] [illegible] et iam [illegible] merces eorum emunt et ideo lugent [illegible] in morte vel in die iudicii vehementerque lugebunt cum in penis [illegible] cognoscant errorem suum. Ideo dicit. Et poma desiderii anime tue discesserunt a te vel sanctorum virtutes et opera que videbantur habere vel dicebant se habere. Et omnia pinguia vel [illegible] et devotos perierunt a te [illegible] a confusa malorum et [illegible] [illegible] [illegible] ab oppositis de ypocritis. Tunc per cinamomum [illegible] pallor [illegible] per amomum operis redolencia per odoramenta [illegible] dona per [illegible] devocio per vinum [illegible] per oleum pietas sive compassio per similam puritas per triticum sinceritas per iumenta labor spiritualis per oves simplicitas et innocencia per equos strenuitas et fortitudo per redas [illegible] ad supportanda onera inferiorum per mancipia [illegible] [illegible] et administracio. Horum omnium merces ypocrite se habere [illegible] et pro laudibus hominum vendunt [illegible] tunc nemo emet quia tunc eorum ignominia fiet omnibus nota. Unde et poma desiderii anime vel odor bone fame quem per omnibus [illegible] ypocrite, discedet ab eis quia tunc erit pro suavi odore fetor. Ysaie 3. Et omnia pinguia vel [illegible] devocio et omnia preclara vel [illegible] peribunt ab ypocritis et amplius non invenient vel vendentur quia omnium ypocritarum malicia prius latens et occulta tunc omnibus aperta et manifesta. Et [illegible] ibi et negociatores

Tunc ibi et mercatores horum [illegible] mox planctus et fletus, speculatores et tormentorum horror sive detestatio [illegible]. Et mercatores terre
id est de quibus satis dictum est. horum id est preteritorum mercium id est avari vel heretici vel ypocrite. Cum divites facti sunt temporaliter licet pauperes
spiritualiter. Hanc divites non virtutibus sed peccatis vel sua reputatione cum sint pauperes in rei veritate. Ab ea id est mercationibus factis in Babilone
longe stabunt id est voluntate non passione secundum Richardum. Hic est desperabunt longe stare tunc non poterunt et non dolebunt quod non steterunt longe
a commissione malorum quando potuerunt vel longe stabunt quia iam talia non poterunt committere propter timorem tormentorum eorum id est propter tormenta eorum
quorum tormentorum se timebunt et prius se senserunt ut appositum est supra. Item ergo velud dicere quod tam avari quam heretici et ypocrite tunc
videntes penam malorum timentes quod futurum est magis quam quod prius dolebunt quod non longe steterunt ab illa mala negotiatione
et mala congregatione. Hinc amatores mundi longe stant a Christo quia sicut quod omnes qui pie vivere volunt in Christo persecutionem patiuntur ut glosa
ad Thimotheum 3° Sed tunc longe stabunt ab eo quia nullo consolabuntur et liberabuntur secundum illud [illegible] longe a peccatoribus salus id est Christus ille qui iustificat etc.
Et erunt miseri in penis quas hic fugiebant sed tunc fugere non poterunt. Job 6 Qui timet pruinam id est penam temporalem irruet super
eos nix id est pena eterna. Pruina enim que in terra nascitur significat penam presentem, nix vero que de celo venit significat penam eternam. Job [illegible]
effugiet arma ferrea et irruet in arcum ereum. Stabunt ergo tunc longe modo dicto flentes [illegible] ac lugentes [illegible] vel flentes
pro commissis ac lugentes pro omissis et dicentes id est sono vocis vere propter penas corporis et interiores vel anime et corporis vel [illegible]
vel propter impiam voluntatem et pravam actionem secundum Richardum. Duplicant non comprimens dolorem ut [illegible] inapplicabilis. Civitas id est
magna id est Babilon id est collectio reproborum in mundo que amicta erat id est circumdata bisso id est vestitu sicut divites [illegible] ad mollitiem
carnis et purpura et cocco propter vanitatem mundi vel delectationem oculorum et deaurata auro et lapidibus preciosis et margaritis.
[illegible] quod quando dicitur huiusmodi civitas induitur bisso et purpura, quod non est verum, quod ipsa dicitur amicta bisso quia homines in ea habitantes
erant induti talibus. Item una hora id est in momento mortis destitute sunt tante divitie. Per civitatem ergo intelliguntur homines divitiis
dediti et voluptatibus resoluti sed habitatores. Neque enim civitas amicitur auro vel argento aut ceteris speciebus sed homines in ea habitantes.
Destituta itaque penitus [illegible] rebus superstites corporum ut supra dictum est lugent ac flent quod quia corporum gloria prius videbatur
et a longe stant quia nolunt illius fieri socii neque in amissione divitiarum rerum neque in penis ad quas eos sustinere credunt
et tunc non desistunt imitari propter quod cum eis finaliter perpetuo flebunt et lugebunt. Una autem hora in qua tantas divitias perisse
denuntiat. Hic hoc tempus intelligitur a passione domini usque ad finem de qua dicitur 1 Johannis 2° Filioli novissima hora est. Et nota
quod ad exaggerationem pene existimant hic [illegible] delicie et mundane pompe et humane glorie. Unde secundum Boecium 2° de consolatione philosophie
ipsa gloria. Item in omni adversitate fortune infelicissimum genus infortunii est fuisse felicem. Ideo in persona dampnatorum in inferno re
memorantium preteritarum deliciarum et mundanarum pomparum sive gloriarum dicitur Sapientie 5to Quid nobis profuit superbia aut divitiarum
iactantia quid contulit nobis. Et sequitur ibi Transierunt illa omnia velut umbra id est cito [illegible] duobus ergo modis [illegible] penam
mundanorum aggravat primo quia perpetua felicitas eius ad memoriam revocatur secundo quia cito defecisse ostenditur. Unde Gregorius Non est tanti honoris
excelsa tenuisse quanti doloris est de excelsis cecidisse. Nonum insuper quod inter alia peccata Babilonice civitatis exprimitur hic pro[illegible]
sitas vestitorum [illegible] Qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. [illegible] omne [illegible] non esset [illegible] et studio
vestitorum illud non diceret salvator. Quomodo de divite epulone qui induebatur purpura et bisso mortuus quod sepultus est in inferno
[illegible] et Ysaie 3° pro eo quod elevate sunt filie Syon et ambulaverunt extento collo et nutibus oculorum ibant et plaudebant et pedibus suis composito
gradu incedebant decalvabit dominus verticem filiarum Syon et dominus [illegible] nudabit. In die illa auferet ornamentum calciamentorum et lunulas
et torques et monilia et armillas et mitras et discriminalia et periscelidas et murenulas et olfactoriola et inaures
et anulos et gemmas in fronte pendentes et mutatoria et palliola et linteamina et acus et specula et sindones et vittas
et teristra. Et erit pro suavi odore fetor et pro zona funiculus et pro crispanti crine calvicium et pro fascia pectorali cilicium. Pulcher-
rimi quoque viri tui gladio cadent et fortes tui in prelio et merebunt atque lugebunt porte eius et desolata in terra sedebit. Si taliter
minatur dominus mulieribus propter superfluum ornatum et virorum [illegible] immunes erunt prelati et clerici qui de patrimonio crucifixi sonibus
[illegible] et equitaturas [illegible] ornatum et super genus suum de bonis ecclesie comparant et eos ditant. Cum res [illegible] pauperibus quorum
[illegible] sunt ecclesie bona [illegible] Ysaie 3° Vos depasti estis vineam meam et rapina pauperum in domo vestra. Ubi glosa [illegible] qui sunt status
[illegible] prelatorum et principes mei [illegible] pauperes [illegible] arguunt et confundunt [illegible]
facit in [illegible] domo rapina pauperum est [illegible] opes ecclesie [illegible] et in delicias abutuntur et que dantur ad sustentationem pauperum
[illegible] et aliorum inopias suas vel suorum divitias faciunt. Et Bernardus in epistola ad [illegible] archiepiscopum
[illegible] in nobilibus sacerdotibus vestitu cultu [illegible] aut ullis aut [illegible] ego si [illegible] apostolus Non in veste
[illegible] mulierem [illegible] assumptam [illegible] quam [illegible] et ordine prelati
[illegible] secundum regibus et prelatis hominibus [illegible] capiti faciat [illegible]
[illegible] quibus et [illegible] superflua [illegible] cum [illegible]
[illegible] a me sed ab apostolo [illegible] et cum ipsis [illegible] culpa [illegible] sine pellicia et
[illegible] operibus [illegible] et mulierum [illegible] pellicias [illegible]
[illegible] et apponere [illegible] quod decenter ornat gemma sapientie pudeat et collo [illegible] quod honestius [illegible]
submittitur. Non [illegible] stigmata [illegible] que isti martires [illegible] in corpore suo [illegible] esse noscuntur insignia
que utique curiosa et sumptuosa ille [illegible] agitatores [illegible] quo placeat mundo [illegible] sacerdos tu
dei altissimi tu [illegible] placere [illegible] deo an mundo. Si mundo cur sacerdos si deo cur qualis populus talis et sacerdos
[illegible] placere [illegible] quid tibi prodest sacerdotium [illegible] duobus dominis servire [illegible]
[illegible] dissipabit ossa eorum qui hominibus placent [illegible] et apostolus Si hominibus placerem
[illegible] servus Christi non essem. Volens itaque placere hominibus deo non placebis si non placebis non placeas. Cur ergo ut dixi sacerdos
[illegible] non in mundo sed deo [illegible] qualis populus talis et sacerdos. Et [illegible] clamatur in ecclesia non in veste
[illegible] quod [illegible] placere intendis non mundo sed deo [illegible] sacerdos domini [illegible] audit [illegible]
[illegible] clamatur [illegible] ad feminas ut [illegible] sacerdos [illegible] loquitur contra
[illegible] timet [illegible] ego submissione [illegible] et si ego non loquar sua cuique non loquitur contra
[illegible] audacior me non quidem de apostolo ut ego non de [illegible] non de [illegible] quippiam [illegible]
ingerat dicite pontifices non quidem [illegible] sed in freno quid facit aurum [illegible] me tacente et si non curia regum tunc penuria
pauperum clamat [illegible] fama sed non fames [illegible] quidem [illegible] non [illegible] vos [illegible] quo [illegible] pauperum
a quo [illegible] laudatur [illegible] in desideriis anime sue et iniquus benedicitur. Clamant vero nudi clamant famelici conqueruntur et dicunt
dicite pontifices in freno quid facit aurum [illegible] a freno repellit frigus sive esuriem. Nobis fame et frigore [illegible]
laborantibus quid conferunt tot mutatoria vel [illegible] in pertica vel plicata in manticis. Nostrum est quod effunditis. Nobis [illegible]

subtrahitur quod inaniter appenditis. Et nos enim Dei plasmatio, Christi et nos sanguine redempti sumus. Vos ergo fratres nostri videte quale sit
de fratrum portione pascere oculos vestros. Vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Nostris necessitatibus detrahitur quicquid accedit
vanitatibus vestris. Duo denique mala de una prodeunt radice cupiditatis, dum et vos vanitando peritis et nos spoliando perimitis.
Iumenta gradiuntur onusta gemmis, et nostra non curatis crura; nuda caligulis, annulis, cathenulis, tintinabulis et clavatis quibusdam corrigi-
muliis, et tam multa tam speciosa coloribus quam ponderibus pretiosa mulorum dependent cervicibus, frenis ac lateribus ut semicinctia mihi autem
apponitis. Huc accedit quod hec omnia nec negotiatoris studio nec propria manuum operatione vobis elaborastis, sed iure hereditario possidetis,
nisi forte et vos in corde vestro dixistis: Hereditate possideamus sanctuarium Dei. Et hi pauperes modo quidem coram Deo tantum in corde loquuntur, clamant,
nec enim audent aperte causari adversum vos, quibus interim pro sua vita necesse habent potius supplicare. Ceterum in futuro stabunt in magna
constantia adversus eos qui se angustiaverunt et qui abstulerunt labores eorum. Stabit quippe pro eis pater orphanorum et iudex viduarum,
ipsis enim hec vox est: Quamdiu non fecistis uni ex minimis meis nec mihi fecistis. Absit ut talibus quis putet ... ministrum sum,
si potius castitate, caritate et humilitate; que et si ullis appareant fucata coloribus, spiritualibus tamen sunt ... ullam quibus colorem sed si non est ullius decoris
non mediocris enim sunt decoris, qui dilectos quoque delectare possunt aspectus etc. Tales duces in hac via qua ambulamus velles habere
sed quos habemus longe dissiles apprimitur secundum Bernardum super Cantica sermone 33: Non omnes sunt amici sponsi quos hodie sponse hic inde assistere cernimus,
et ut libido aiunt ... qui adextrare videntur pauci admodum sunt qui non que sua sunt querant ex omnibus tamen eius diligunt munera nec possunt
pariter diligere Christum, quia manus suas dederunt mammone. Intuere quomodo incedunt nitidi et ornati, circumamicti varietatibus tamquam sponsa procedens de tha-
lamo suo. Nonne si quempiam talium repente eminus procedentem aspexeris, sponsam potius putabis quam sponse custodem? Unde vero hec illis
rerum affluentia, vestium splendorem ... mensarum luxuriam, congeries vasorum argenteorum et aureorum, nisi de bonis sponse?
Unde est quod illa pauper et inops et nuda relinquitur, facie miseranda, inculta, hispida, exsanguis. Propterea non est hoc tempore exornare sponsam,
sed spoliare, non est custodire sed perdere, non est defendere sed exponere, non est instruere sed prostituere, non est pascere gregem sed mactare et devorare.
Dicit de illis Dominus: Qui devorant plebem meam ut cibum panis; et ..., comederunt Iacob et locum eius desolaverunt. Et in alio propheta: Peccata
populi mei comedent. Qui dicat peccatorum pretia exigunt et peccantibus debitam sollicitudinem non impendunt etc. Idem sermone 23: Timeat clericus,
timeat minister ecclesie qui in terris sanctorum quas possidet tam iniqua gerunt, ut stipendiis que sufficere debeant minime contenti, superflua
quibus egeni sustentandi forent impie sacrilegeque sibi retinent et in usus sue superbie atque luxurie victum pauperum consumere non verentur,
duplici profecto iniquitate peccantes, quod et aliena diripiunt et sacris in suis vanitatibus et turpitudinibus abutuntur. Talibus cum impunitas
parere ac misereri videtur, timendum valde ne iusto hoc occulto Dei iudicio fiat ut eis in eternum non parcatur. Propterea idem Ysaias 26
de huiusmodi legitur, ubi loquens ad angelos suos dicit sic: Misereamur impio. Omnibus pauperibus atque indigentibus non ergo discet facere iustitiam.
Non inquit videbis quod causam ait in terra sanctorum iniqua gessit et non videbit gloriam Domini, per quorum eundem clamorem queritur. Utrum
circa exteriorem habitum sit virtus vel vitium, dicit sanctus Thomas 2a 2e q. 169 quod in rebus exterioribus non est aliquod vitium de per se sed ex parte hominis
qui eis immoderate utitur. Hec autem immoderantia potest dupliciter attendi: Uno modo per comparationem ad consuetudinem hominum cum quibus aliquis vivit, ut por-
tando vestes contra mores vel consuetudinem regionis. Et hec immoderantia nimis est vitanda. Nam sicut Augustinus: Contra mores et consuetudines illorum
cum quibus habitat portare vestes exquisitas flagitiosum est et vitiosum. Turpis est enim pars non congruens suo toti. Alio modo potest hec immode-
rantia considerari per ordinem ad usum talium rerum ex inordinato affectu utentis. Contingit enim quandoque quod homines libidinose talibus utuntur.
Unde dicit Ieronimus de Cassia: Culpatur preciositas vestium magis ac iactantia vanitatis superbia, quod ab ipsa preciositate producit. Ideo enim
in scriptis inculpata manent sed culparentur magis ... Tolerantur enim preciositas vestium in divitibus si vilia pauperibus erogarent
si non iactantia reparentur, si non superbia tumescerent. Propter quod dicit Augustinus libro 3 de doctrina Christiana: In usu rerum oportet abesse libidinem que
non solum eorum nimis quos vivit consuetudine abutitur sed sepe fines eius egressa feditatem suam inter latentem manifestat. Hec autem
circa res exteriores ... Quantum ad humanam gloriam enim querunt ex superfluo vestitu contra humanam gloriam. Sunt enim nonnulli qui hec multas
acquirunt vestes ut plus ab hominibus honorentur propter vestes quam propter virtutes, et est vitium. Unde Gregorius in omelia de divite dicit: Si preciosarum
subtilium quoque vestium cultus culpa non esset, nequaquam sermo Domini tam vigilanter exprimeret quod dives purpura et bysso indutus apud inferos
torquetur. Nemo quippe vestimenta preciosa nisi ad inanem gloriam querit, ut honoratior ceteris esse videatur. Nec enim preciosis vestibus
indui ubi non possit ab aliis videri. Unde sermone ... libro de ... ... de quodam philosopho narrant, qui cum in habitu contempti-
bili principis aulam adiisset et per quosdam aliquotiens admissus non fuisset, assumpsit habitum ornatum et ad primam vocem ei patuit aditus.
Tunc accedens ad principem pallium quod gestabat venerari cepit. Super quo miratus princeps cur hoc ageret inquisivit. Cui philosophus
inquit: Honorantem me honoro, quia quod ego non potui hec vestis obtinuit. Et subditur: O vanitas plus vestes quam virtutes ponderantis.
Secundo quantum ad superfluam vestium delicias. Quia vestis corporalis ordinata est ad corporis sustentationem, et ideo est vitium. Tertio quantum ad nimiam sollicitudinem
apponit ad exteriorem vestitum, et ideo est vitium ... concordantia quantum ad defectum potest dupliciter contingere. Uno modo per negligentiam hominis qui studium vel
laborem adhibet ad hoc quod utatur exteriori cultu. Nam secundum philosophum ad exteriorem mollitiem pertinet quod aliquis trahat vestimentum per terram ut non laboret
ipsum elevando. Secundo potest esse defectus in hoc quod hoc cultus exterioris defectum ordinet ad inanem gloriam seu iactantiam. Nam secundum Augustinum in libro
de sermone Domini in monte: Non in solo rerum corporearum nitore sed pompa, sed etiam in ipsis sordibus et luctuosis potest esse iactantia, et eo pericu-
losior quo sub nomine servitutis Dei homines decipit. Hic ergo superfluitatum et defectus vitanda sunt quantum ad concordiam et iam dicta. Patrum ...
... spiritualis multiplicitas vestium reprobatur, quibus multi pauperes vestiret. Unde Leo 4 ait: Aliena rapere convincitur qui ultra
necessaria superflua retinere comprobatur. Et Augustinus in quodam sermone de psalmo de sepe? ... Sed timeo quod aliud vestimenticula mea
que pauperibus erant eroganda sunt a tineis perdita conspiciat timeo ne contra me ista parva in die iudicii proferantur. Unde multi
dicat per illud Iacobi: Vestimenta vestra a tineis comesta sunt, aurum et argentum vestrum eruginavit et erugo eorum erit vobis in testimonium et mandu-
cabit carnes vestras sicut ignis. Sed superfluitas que respicit pretium hic vero de eo qui in preciosa veste sunt et in deliciis in domibus regum sunt.
Indignum enim est cadaver putridum tam preciosis vestibus ornari, quibus multi pauperes possent sustentari. Quod prohibet apostolus Paulus mulieribus
1 Thimotheo 2o de mulieribus cum verecundia et sobrietate ornantes se non in tortis crinibus, auro aut margaritis vel veste preciosa. Et beatus Petrus
1 canonica 3o capitulo dicit: Mulieres subdite sunt viris quarum non sit extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut vestimentorum cultus. Contra eos
reprobatur hic ... devaluantur duo etc. Tertium est curiositas que respicit studium ornatus. Multi enim ut dictum est plus student
ad ornatum vestium quam virtutum. Contra quos dicit Augustinus: Non affectetis placere vestibus sed virtutibus seu moribus. Et Ciprianus dicit: Auro et margaritis
ornate cordis ornatum perdiderunt. Immo talibus exterior habitus attestatur vanitati cordis, ut sit secundum Bernardum dicentem: Ex thesauro cordis sine dubio veniunt
quecumque foris apparent. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, et exterior superfluitas interioris vanitatis indicium est, mollia indumenta
mollitiem indicant animi, non tam curaretur corporis cultus nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Illi enim ornati ...
hic habent dotes suas corporis et ideo in futuro eis carebunt. Hic enim fulgent et ibi tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno ...

Marginalia (right): sed si scilicet omnia vide ibi per longum ... | nec misereatur | ... | 3o conformi | contra ... et defectum ... | ... regni | ... ostentatio

non tn q illa q in dignitatibus astituti ul ex instituto altaris professionis vestibus induunt q ceti no ppt sui gliam sz ad sui officii decorem q sunt ministri ul cultores dini ppt qd i eis no est viciosum vn dt Aug 3° de doc xpiana Quisquis sic vtit psonis rebus ut metas q'suetudinis bonorum int quos vsat excedat a ad sigt aut flagiciosus est
vn s ppt delicias ul cetera talibus vtat scilicet ex ppt defuncti gnu peti No tn sz qui vilioribus q ceti vestibus vtit pcat sz enim sic faciat ppt
iactam ul supbia ut sic ceteris pferat vicium supsticionis est qr sz pfum q ceti et splendidum et sordidatam defendit ad iactam ptn sz vo faciat sic ppt macerati
carnis ul humilia ppt ad vitq tpanc ptz vn dt Aug v 6 . Qsqs vestibus vtit q sic hoant mores eorum cu qbs viuit aut tpans a supstioris p̄s e
pauper vo gpatit vilibus vestibus bus vti qui alios vbo et opo ad punis hortat sic fuit ppe de q lo apud Rabbi xi Q reniet i mollibus z pellibus camelo vc
vn dt q glo q pmas pdicat habitu puo pdicat gtu est indecencia ...

Alios pauonibus assilant quibus pulcritudo pennarum est causa supbie Vestitu est indecencia que respiat ordine ul statu psone Vo em decet
quemlibet vti indumentis regalibus ut tlicu splendidis zophore p° bistabo sup omes qui indutiu sunt veste peregrina Vestitu est ostentaco
q respiat vana gliam et laude Alios em plus diligunt alios q se qui tanto precio pascunt oculos alienos Vsu vo Ceteri xpo
In vestitu ne glorieris vnq qr sz clusi p° ait Omne vestitu ad tria pbatur aut ad specie visus aut ad delicatis corporis aut ad tegumentu
nuditatis prima duo non gerit fines xpi sz tnq 3m fm id apli i thi 6 habentes alimenta et quibus tegamur his contenti simus / scilicet tepta

Et omis gubernator et omnes qui i locum navigant et nautae et qui i mari operantur longe steterunt et clamaverunt videntes locum
incendii eius dicentes Quae similis civitati huic magnae Et miserunt pulverem sup capita sua et clamaverunt flentes et lugentes
et dicentes Ve ve civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent naves i mari de preciis eius qm una hora desolata est
Posita descriptione fletus et planctus regum et negociatorum terre hic subdit descriptio planctus et fletus negociatorum i mari vbi p° pmittit
planctus descriptio 2° modi plangendi specificat 3° planctus ca ul mod i Qm vna hora vc dt go Et omis gubernator Sm Haymo
Quem sup appellant reges ul negociatores terre hic appellant gubernatores navium et nautae scilicet omes seculi cultores qr concordat in
malicia et impietate qui sz timent videntes ruina sue spei Omis at gubernator aut qm ad principes Et omes qui i locum ul i longum navigant
fm alia litteram qm ad illos qui navigant in locum destiatu vn glo Quorum dti desperant Et nautae qm ad illos qui i mari pserant
Et qui i mari operant scilicet navigando ul ad navigandu fabricando Longe steterunt scilicet volunt ut sup oppositu est qr a pspacone illius
elongati desperabunt fm richardu vel i longe stabunt a sua navigacone qr iam illa amplius agere non poterunt vel sic i hic modo
longe steterunt a deo p culpa ita tunc longe stabunt in inferno p pena interminabili Et clamaverunt i clamabunt Videntes locum incendii
eius scilicet p iudicium finem qr p putens tbloiu angustias futurarum penarum notitia pgustabit ut est oppositu est sup eadem / dicentes Que
scilicet civitas similis civitati huic magnae i malorum universitas magna in gla et honore Qm dicunt nulla civitas illi in magnitudine
honoris coequari pt Vt em ait Haymo Oculi carnalium nil magnum noverunt nisi qd corporis oculis intueri pnt et io qparacone vite putiss
aia celestia despiciunt plus em diligunt mundu q deum plus amant filios q angelos terrena possessiones p patre celesti habitacone de
putant salute corporis ducunt p summa felicitate Aurum et argentu et lapides preciosos pponunt vite coronis Et io qparacone pncipium
gaudiorum nil estimant esse illa et dicunt Que similis huic civitati magne qr dicit nulla sz pena aperit oculos quos culpa
clausit Job 27 Aperit oculos et nil inveniet et io in pena recognoscent nullam esse gliam qua amaverunt vnde sequitur Et miserunt
pulverem sup capita sua scilicet ad similitudinem penitentium Et clamaverunt flentes et lugentes non tn hic faciunt ut vere penitentes sed ut de pditis
dolentes sz plangent scilicet reprobi i sue imminente dampnacone ppt amissas delicias et imminentes penas ut est sup dictum est suffr.
Spiritualiter at p pulverem fm glosam cupiditas terrenorum signat qua ponunt sup capita i sup mentes suas ysa 65 serpenti panis
pulvis eius Ezech 27 Superiacient pulverem capitibus suis Et apud vn° clingent pulverem sic serpentes vn Haymo Capite noie
sepe principalitas mentis in sacro eloquio designatur p terra at terrena cupiditas denotatur Superponentes go pulverem terre sup capita sua
mittere est terreno amore ne celestia possint intueri mentis sue oculos corrumpere Deflent go reprobi ruina civitatis magne
sz tn ipsi non cessant terrena cupiscere dum qr immoderate terrenis rebus inhiant qr pulvere terre suos oculos operiunt ne celestis
patrie gaudia valeant intueri Vel aliter fm eundem Capita pprorum reproborum possunt intelligere principes eorum fm id Capitanei ma ipsorum
Cum em viderint se reprobi iam in inferno constitutos et dampnatos tunc ponent pulverem terre sup capita sua hoc est facient suorum
principum recordabunt a quibus seducti sunt ut terrena diligerent p quibus tunc pibunt Justi at mittunt pulverem sup se ex vera
cognicione sue fragilitatis et vitate humilitatis sic faciunt in p° Josue penitentes ametice p° In domo pulveris pulvere vos
conspergite Job p° In pulverem reduces me Ponunt etiam sup se pulverem ex pia compassione sup afflictionibus aliorum Job 2° Sparserunt
pulverem sup caput suum ... amici Job et sequitur Videbat enim dolorem eius vehementem Et clamaverunt scilicet reprobi flentes intus et lugentes
... cogitacione dicentes Ve ve ob pena aie et corporis ut sup oppositu est Civitas illa magna scilicet reproborum vnitas In qua divites facti sunt
... scilicet divitiis temporalibus Omnes qui habebant naves scilicet de regione in regionem transeuntes Divites inquam de preciis eius i de meritis q ...
sup dictorum negociatores enim sive navigatores in hoc seculo quoque cito ditantur qr sicut q navigio non solum de loco ad locum vehuntur
sz et de regione ad regionem sic vbi gratia fiebat tpibus Salomonis qui classes ibat semel in tribus annis in ophir et afferebat
inde aurum talenta quadringenta et multas alias species que in terra ipsa non poterant reperiri ut habetur 3° Reg x Sic sit etiam ...
et de his navigatoribus et eorum divitiis dicitur Ezech 27 Repleta est et glificata nimis in corde maris Et ideo dicent Ve ve
Qm vna hora desolata est i subito adveniente die iudicij sz Haymo Transit enim mundus et concupiscencia eius i Joh 2° Nec poterit
divicie in die vltionis ps xl Et in ps Neque descendet cu eo gla eius Ex go pz qr predicti qr p reges sic plangentes et
flentes signantur superbi et elati p negociatores terre voluptuosi et lascivi vincentes fm concupiscencia carnis p gubernatores maris
cupidi et avari sectantes concupiscencia oculorum sz et regum gla et voluptuosorum lascivia et cupidorum aggregata affluencia
turbabunt ac peribunt et ipsi flebunt et plangent metiuim non solum iacturas diviciarum sz et repentina et improvisa ruina ...
Job v° Vidi stultum firma radice et maledixi pulcritudini eius statim sup quo Gregorius 6 mor dicit Stultus in terra figit qr totus
desideriis in terrenis amore solidat Et ibi inititur ... civitate contempsisse describit qr i terra fundata posuit qui a soliditate
superne patrie alienus fuit Quasi firma radice stultus attollitur qui hic temporali prosperitate fulcitur vt omne qd appetit assequatur ad
nisa nulla sustineat contra infirmos sibi repugnacone prevaleat bonis agentibus qd ...te ... ad maiora comoda qd peiorem
vitam nulla sustineat ... in tormentis obruitur quo aliqu in
...ione perveniat et vnde vitam vite deserit inde ad tempus felicior vivat actu aeterna i tormentis obruitur quo aliqu in
... acione perveniat et vnde victa vite deserit inde ad tempus felicior vivat ... qd pmittit Qm habitatur in via in pvencione dapnabitur et qui p amena prata
petitis elevatur qr cursit quod extollitur ... pmanet qd pmittit Quam habent in via ... ad interitum tendit et ibi multum de hoc. Mistice vo fm q ... glo pena malorum p
ad carcerem pervenit qui pprius vite pspera ad interitum tendit et ibi multum de hoc. Mistice vo fm q ... pena malorum p
laborum hic ... Gubernatores enim hic dt platos maiores ut epos qui navem ecclesie regunt Quibus dt aplus Act xx Attendite
vobis et vniverso gregi in quo posuit vos spiritus sanctus epos regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine suo qrum officium est reducere navem
a terra i eternam a transeuntibus elongare vc turbas docere de navi ... salvatoris De quo dt Luce v° qr ascendens i navem Simonis
rogavit eum a terra pusillum reducere et sedens i navicula docebat turbas Navigantes at in locum ul in longum fm glosam dicitur illi
qui ad maiores prelacones aspirant ut decani archidiaconi vc de quibus dt Eccli 43 Qui navigant mare enarrant pericula eius
et audientes auribus nris non admirabimur Nautas vo vocat minores ut plebanos vc de quibus Ezech 27 Gubernatores tui et
... omnes naves maris i ecclie
seniores biblie et predicatores doctores theologie habent nautas ad ministerium varie supellectilis tue Omnes naves maris i ecclie
prochiales et nautae earum fuerunt in populo negociacionis Operantes at i mari dicunt predicatores de quibus in ps Qui descendunt
mare i navibus facientes operacionem in aquis multis i in doctrinis ul populis multis Hij omes officia sua negligenter et pfunctorie
implentes longe stabunt a suis prelacionibus degradati et in pfundum inferni detrusi i eorum xv. Deinde fuit cum tradidit
regnum deo patri cum evacuaverit omnem principatum et ptatem et virtutem Ezech 27 A sonitu clamoris gubernatorum tuorum

Gubernatores tui et nautae qui tenebant supellectilem tuam
et populos tuos perierunt cadent i corde maris i die
ruine tue A sonitu vc

collabuntur classes et descendent de navibus suis omnes qui tenebant remum nautae et universi gubernatores tunc in terra stabunt et eiulabunt
super te voce magna et clamabunt amare et hoc est quod in littera et clamaverunt scilicet pro dolore et timore videntes locum incendii eius id est infini-
ti incendii igne et sulphure ut dicitur infra 21. dicentes [illegible] pro stupore Quae similis civitati huic magnae id est mundanis praelatis qui fuerunt in tanta gloria
et modo sunt in tanta miseria Ezech. 27 Quae est ut Tyrus quae obmutuit in medio maris [illegible] est amor seu cupiditas
terrenorum de qua subditur Et miserunt pulverem super capita sua id est in mente habuerunt terrena non spiritualia per amorem quod dicunt fuit in hoc mundo
Et clamaverunt id est clamabunt pro nimio dolore flentes pro poena propria et lugentes pro poena damni vel in gehenna dolentes dicentes Vae vae duplex vae
duplicem fletum videt Civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habebant naves in mari [illegible] naves in mari sunt rectores ecclesiarum
in mari huius saeculi fluctuantium qui modo ditantur de pretiis navium id est de redditibus ecclesiarum Ezech. 27 In multitudine divitiarum tuarum et populorum
tuorum dilatasti reges terrae id est principes ecclesiae [illegible] et ipsi dicunt id est Zach. 11 Benedictus dominus quia divites facti sumus Sed tunc sunt in alia vita
facti miseri et pauperes Sed nunc tunc esset fuit vere divites sed quia divites quia divitiae quas habuerunt cito deseruerunt ut eas secum ferre potuerunt
[illegible] est quod divites cum [illegible] sicut insipiens et stultus peribunt et relinquent alienis divitias suas et sepulchra eorum domus eorum
in aeternum Ps. Ne timueris cum dives factus fuerit homo et cum multiplicata fuerit gloria domus eius quoniam cum interierit non sumet omnia neque descendet
cum eo gloria eius Sed sicut miser homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis Iob [illegible] corporum
[illegible] et gaudent ad sonitum organi [illegible] ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt [illegible]
[illegible] quod non perpetuae sunt divitiae non in medio et in dimidio dierum suorum [illegible] erit insipiens Unde subditur Quoniam una
hora id est cito vel subito die mortis vel iudicii adveniente desolata est scilicet omni gaudio et spe destituta Nam per diem iudicii reprobi omni
gaudio erunt destituti Ier. 25 Perdam ex eis vocem gaudii et laetitiae Ex quibus patet quod periculosus sit status praelatorum et virorum ecclesiasticorum
et praecipue negligenter et perfunctorie officia sua implentium Primo enim accedit ad periculum in praelatis quod non solum pro suis sed pro subditorum criminibus
subiacent poenis [illegible] obedite praepositis vestris ipsi enim pervigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris ad Hebr. 13 Sed et
ei qui unum de minimis scandalizaverit expedit ut mola asinaria suspensa in collo demergatur in mare Matth. 18 [illegible] quod non solum unum sed
duos sed tantam multitudinem perdidit qualia putatis poenarum genera sustinebit Nonne Heli pro filiorum criminibus triste iudicium est passus 1 Reg.
Nonne Moyses vir ille mitissimus et Dei familiaris [illegible] non attigit propter crimina plebis [illegible] Num. 20 Sed forte aliquis
ignorantiam allegabunt quia peccata populi nescierunt Hic Iohannes Chrysostomus sententiam audiat de libro qui dicitur de dignitate sacerdotali super dicens
Neque imperitiam causari poterunt neque ad ignorantiam [illegible] neque [illegible] de aliorum iactu [illegible]
qui gehennae pro peccatis suis [illegible] obnoxius [illegible] esse suffragio quod sacerdote [illegible] pro aliorum delicto quia qui fuerat
constitutus ut aliorum ignorantiam emendaret et [illegible] denuntiaret insidias ignorantia se defendere non valebit neque dicere non
audivi tubam neque praescivi pugnam esse venturam Secundo accedit ad periculum quantitas poenae quia [illegible] praelatorum culpae [illegible]
[illegible] gentibus [illegible] quia [illegible] accepta [illegible] maiora peccata meruerunt [illegible] iubet lex sacrificium pro sacerdote
ignorantia quam pro toto populi culpa quia sicut dicit [illegible] tanto indiget validius sacerdotis auxilio quanto se universa populi multitudo
Non video quod indigent ampliori sacrificio sacerdotes quam populus [illegible] nisi quia graviores debent eorum culpae censeri [illegible]
[illegible] non adeo vel genus operis sed dignitas facientis [illegible] sacerdotum [illegible] officio sacerdotali [illegible]
[illegible] multo severior quam aliae mulieres [illegible] subiacebat [illegible] [illegible] pendit quod dicitur
subditum [illegible] praesidente vero [illegible] et insuper non solum sacerdotes [illegible] in suo [illegible] peccato sed [illegible]
quae [illegible] corruperunt [illegible] Tertio accedit ad periculum difficultas regendi populum Sicut enim omnis hominum corpora constituuntur [illegible]
[illegible] in omnibus [illegible] aliis et aliis medicamentis et alimentis indiget aliis et aliis
Ita aliter et aliter [illegible] praelatum secundum mores varios subditorum Alios enim [illegible] alios [illegible] et [illegible] alios
[illegible] alios [illegible] alios [illegible] [illegible] aliis vel [illegible] vel [illegible] distinctis
magnis et parvis domitis et indomitis [illegible] ad [illegible] quod difficile et paene impossibile esse illud [illegible] regere ut
[illegible] et mores [illegible] aliis in illo corpore uno sic compacti [illegible] in eodem [illegible] et potu [illegible]
sed [illegible] quibus unum ad mansuetudinem [illegible] aliud ad furorem [illegible] Et quantum industriae et laboris
custodem illius alius oportet impendere ut illud corpus ita regat ut ipsum [illegible] in pace unitate et tran-
quillitate persistat Hic est de sacerdote maioris curato de quo videatur totus [illegible] liber beati Gregorii de cura pastorali Quarto accedit
ad periculum si non habeat perfectio [illegible] a pastore [illegible] Sicut enim lex Moysi maculas corporales in sacerdotibus non patitur sed [illegible]
corporalis [illegible] habeat hostia vel sacerdos diligentissime perscrutatur perfecto [illegible] quod [illegible] perfecto et puritas esse debeat
in novae legis sacerdotibus et ministris Non qualis in populo quae dicitur perfecta sufficientia sed eminentior quae dicitur excellentia [illegible]
[illegible] vultum [illegible] sunt [illegible] una est aequalitas [illegible] stellarum unus est splendor ita [illegible] subditorum
[illegible] regentium [illegible] perfecto [illegible] est [illegible] ab humero ad sursum eminebat super populum Hebraeorum [illegible] de dignitate
sacerdotali [illegible] est [illegible] et bestias quae [illegible] officio non [illegible] tanta [illegible] esse [illegible] rectores et [illegible] regunt
Alioquin praelati pastores et oves subditi [illegible] est [illegible] perfecto per quam sacerdotes [illegible] populum [illegible] operis
allicient ad virtutes [illegible] perfectionem quae nimis est difficile acquirere [illegible] non habent curam pastoralis officii
[illegible] est [illegible] et [illegible] Gregorius Nazanzenus in apologetico de se scribit [illegible] apud memetipsum Naviget alius
et ingenuarum lucrorum spe subeat marina discrimina [illegible] est super solidam terram stanti [illegible] sulcis herbam [illegible]
requirere et in egenis rebus tenuem vitam ducere quam [illegible] in fluctuum periculis quaerere [illegible] quidem et potenti [illegible]
[illegible] est non officia maiora [illegible] neque [illegible] virtutem sed in parvis rebus et modicis [illegible] Velut si quis
ingenti [illegible] lampade locum parvi [illegible] illuminet aut arma potentia et virilia [illegible] velit corpori [illegible]
[illegible] est [illegible] et non super vires levare ne [illegible] fiat [illegible] et periculum subeat Hic [illegible] aedificare
[illegible] aliis nisi ei cui [illegible] perficiendi [illegible] Sed qui est in officio pastorali constitutus debet se ipsum salvare et alios
[illegible] non [illegible] accusatur quia talentum [illegible] in terra defodisse [illegible] reddere debuisset multiplicatum Reg.
[illegible] a Cayn de Abel fratre suo [illegible] mandat Deus de proximo suo [illegible] dicit [illegible] quae [illegible]
[illegible] qui [illegible] fratris mortuum [illegible] Non enim visum sunt fratres [illegible] Ioseph [illegible] fratrem suum [illegible] et
[illegible] qui abscondit frumentum in populis [illegible] super caput vendentium [illegible] dicit [illegible] de dignitate sacerdotali

Non est equale in pelago immensum mediocre et plana navigio tenere. Cum admirari non possit sufficit si me salvare ac de tempestate potest
liberare pastoribus autem et prelatis qui curam habent aliorum non sufficit ut unusquisque salvet animam suam nisi per gregem. In pastoralibus proponentes
tribunalia cum quibus sacerdos legalis sententiam indicebat, astruentes dampnationis sententiam si in prelato celebrato curam aliorum habente sonus
predicationis non auditur propter hoc enim eis assignantur redditus unde vivant ut zelo animarum verbo predicationis ostendat ut pascat verbo erudi
doctos verbo consolationis pusillanimes et desolatos verbo correctionis dubios et errantes verbo increpationis et obiurgationis inobedientes
et rebelles verbo exhortationis pigros et desides. Hii sunt canes muti qui propter inertiam latrare non valent vel propter malam vitam erubescunt
vel propter ignorantiam nesciunt. Nubes inquit Iudas apostolus sine aqua que subditos non ungunt pluvia doctrine. Arbores autumpnales que fructus
promittunt et non faciunt aut si faciunt incipiunt ad maturitatem non perducunt. Bis mortue quia mortui sunt in se ipsis et moriuntur in subditis.
Tot enim mortibus moriuntur quot mortibus pereunt per eorum negligentiam eorum subditi occiduntur. Arbores eradicate sunt a timore celestium bonorum etc.

Exulta super eam celum et sancti apostoli et prophete quia iudicavit deus iudicium vestrum de ea. Et sustulit unus angelus fortis lapidem
quasi molarem magnum et misit in mare dicens hoc impetu mittetur Babilon magna illa civitas et ultra iam non invenietur.
Et vox citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in ea amplius. Et omnis artifex et omnis ars non invenietur
in te amplius. Et vox mole non audietur in te amplius. Et lux lucerne non lucebit tibi amplius. Et vox sponsi et sponse non
audietur adhuc in te quia mercatores tui erant principes terre quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes. Et in ea
sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et omnium qui interfecti sunt in terra. Tractatus pro libro huius cum in qua posita revelatione dampnationis ipsius Babilonis et descriptione planctus et doloris reproborum
de sua dampnatione subditur sanctorum congratulatio et mutua exhortatio ad congaudendum de equitate divinorum iudiciorum in dampnatione civitatis Babilonis.
Et dividitur in quatuor partes. Prima ponitur mutua sanctorum invitatio ad congaudendum. Secundo hec cum ea vel vos ibi Quia iudicavit etc. Tertio modo dampnationis
descriptio ibi Et sustulit unus angelus etc. Quarto causa dampnationis replicatio ibi Quia mercatores tui etc. Circa primum dicit Exulta super eam celum
vel secundum aliam litteram Exultate super eam celi id est angeli divinorum secretorum conscii qui gaudent de liberatione generis humani. Et sancti apostoli scilicet a filio
dei missi per quos sunt predicata nova testamenti. Et prophete per quos sunt predicta vetera testamenti. Sic distinguuntur nec tamen hii qui in hoc modo possuad
habuissent si futura mala previdentes sapientes cavissent unde glosa postquam premisit Iohannes dampnationis futuram impiorum hic monet bonos congaudere
ut concordet divino iudicio quod hic dampnatur sicut et corporum remuneratio. Sed quomodo hoc cum preceperit salvator in evangelio dicens diligite inimicos
vestros. Benefacite hiis qui oderunt vos et orate pro persequentibus et calumpniantibus vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est qui solem suum
oriri facit super bonos et malos. Quid est quod hic hortatur celum vel celos apostolos et prophetas id est omnes sanctos ut gaudeant de reproborum
dampnatione. Et dicendum quod non de perditione reproborum iubentur letari sed potius de iusto dei iudicio. Unde cum dixisset Exultate celi et sancti
apostoli et prophete statim subiecit Quia iudicavit deus de iudicium vestrum de ea scilicet Babilone id est impia malorum multitudine ut sicut illa vos oppressit
iniuste ita nunc ipsa iuste opprimatur a deo iudice. Ysaie 33 Ve qui predaris nonne et ipse predaberis. Ve qui spernis nonne et ipse sperneris
et cum consummaveris depredationem depredaberis. Sed nichilominus obicitur quia caritas numquam excidit scilicet corinthios 13 sed in patria maior erit caritas
sanctorum Ysaie 31 dixit dominus cuius ignis est in Syon et caminus in Ierusalem. Sed ergo caritati est convenientissimum compati afflictionibus aliorum
et orare pro omnibus sicut orant in sanctis in patria. Ad hoc dicendum secundum Gregorium 32 moralium circa medium exponens illud Iob 41 Estimabit abyssum quasi
senescentem. Quod sancti causa est cur non orent tunc pro hominibus eterno igne dampnatis que nunc causa est cur non orent pro diabolo et angelis eius
quia dampnatos causa est quod tempore quo patet ad fructuositatem penitentie eorum corda vite atque conversione salvare ut conciliat ergo sancti
sancti ergo orant pro inimicis eo tempore quo patet ad fructuositatem penitentie. Corda vite atque conversione salvare. Hic exultat ergo sancti
quod iusto iudicio congaudeat. Non enim concordaret illi si de eius iusto iudicio non exultaret. Gaudent ergo quia deum illi penitus sperare
gloriam appropinquat. Unde cum dominus ruinam predixisset ibi sive deplet in ultima luce opposuisset statim subiecit hiis autem fieri incipientibus
respicite et levate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra. Dicit autem Gregorium omelia prima Cum quoque mundi desolatione sine cum
appropinquare cernitis respicite et levate capita vestra id est exhilarate corda quia dum finitur mundus cuius amici non estis prope sit redemptio
quam quesistis. Et hoc subditur congratulationis causa vel vos cum dicitur Quia iudicavit deus de iudicium vestrum de ea. Hoc est illud iudicium quod ante sancti petierunt super 6
subaltari dei clamabant dicentes Usquequo domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de hiis qui habitant in terra.
Iudicavit inquit iudicium vestrum id est dampnavit eam iuste que vos dampnavit iniuste. Et que vobis temporalem intulit mortem nunc etiam
Iudicatur multis iudicium vestrum id est dampnat eam iuste quos dampnavit iniuste et quia nobis temporalem intulit mortem nunc eciam
sentiet gehenne penam. Et de hac questione scribit Augustinus de civitate dei c. 23 dicit Hec causa qua fit ut nunc etiam non orent pro malis angelis
quos suos esse novit inimicos eadem ipsa causa est qua fiet ut in illo tunc iudicio etiam pro hominibus eterno igne cruciandis omnes perfecta
sit sanitate non orent. Nunc enim propterea pro eis orant quos in genere humano habent inimicos quia tempus est penitentie fructuose. Nam quid magis
pro eis orant nisi ut det illis deus penitentiam ut apostolus dicit ut resipiscant de diaboli laqueis a quo captivi tenentur. Sicut ipsius voluntati
denique si de aliquibus ita certa esset ut qui sunt illi etiam nosset qui licet adhuc in hac vita sint constituti tamen predestinati sunt in
ignem eternum ire cum diabolo tam pro ipsis non oraret quam pro ipso. Sed quia de nullo certa est orat pro omnibus dumtaxat hominibus inimicis suis
in hoc corpore constitutis nec tamen pro omnibus exauditur. Pro hiis enim solis exauditur qui etsi adversantur ecclesie ita tamen sunt predestinati
ut pro eis exaudiatur ecclesia ut filii efficiantur ecclesie. Sed qui autem usque ad mortem habuerint cor impenitens nec ex inimicis conversi
in filios, numquid iam pro eis id est pro talibus defunctorum spiritibus orat ecclesia. Cur ita nisi quia iam in parte diaboli computatur quia cum esset
in corpore non est translatus ad Christum. Eadem causa est cur non orent tunc pro omnibus eterno igne cruciandis quia causa est ut neque nunc
neque tunc orent pro angelis malis et ibi multum de hoc. Ad aliud dicendum quod sicut alie virtutes habent alios actus in via alios in patria
sic predicta in via habet discernere bona a malis in patria vero perfectissime adherere summo bono. Ceteris virtutibus prout docet Augustinus epistola 34
per longum passum contractus caritatis in via est compati malis in patria vero surgere in laudem dei pro equitate suorum iudiciorum ut dicit Gregorius
unde Gregorius ubi supra dicit hec corpora electos per hoc quod iustissimo iudici inherent vis districtionis absorbet ut omnino eis non libeat quicquid ab illius
intime regule subtilitate discordat et ibi multum de hoc. Et ita et caritas erit in patria secundum nobiliores actus quam in via sicut est de
aliis virtutibus. Ex quo patet quod beati in patria visa calamitate et miseria hominum dampnatorum nequaquam movebuntur compassione et misericordia
super penis et cruciatibus eorum. Non enim poterunt eis compati compassione que est dolor cordis de miseria proximi quia hoc repugnat
perfectioni beatitudinis. Nec compassione que est motus electivus quo quis alium a miseria cupit liberare quia beati nichil contra voluntatem habent
quod volunt deum absolute velle cum sint deiformes et eius voluntati penitus conformes. Et ideo dicit Gregorius omelia ultima super illud Luce 16
Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. Iustorum anime etsi in natura sue bonitatis iam habent iam tunc auctoris sui iusticie coniunc
tanta rectitudine constringuntur ut nulla ad reproborum compassione moveantur. Sed ipsi vident deum velle dampnationem reproborum et suorum quorumque
ergo et ipsi volunt dampnationem eorum. Nec hoc velle est nota vel signum alicuius crudelitatis immo potius est signum perfectionis et bonitatis. Sicut enim
unaqueque res tanto melior censetur et perfectior quanto intimius conformatur prime et rectissime regule sic tanto peior est et imperfectior
quanto magis deviat ab ea. Cum ergo voluntas divina sit huiusmodi voluntatis regula rectissima prout dicit magister in primo libro sequitur quod tunc humana voluntas
erit rectissima et summe perfecta quando non poterit aliquid velle nisi quod videbit deum velle quod solum tunc erit in illa beata vita ubi

non iam per speculum et in enigmate sed facie et clare videbitur illa summe et incommutabilis veritatis gloria maiestas unde secundum Augustinum in libro [illegible] quod
quis voluit vel aliquid velit quod [illegible] si quicquam amabitur aderit vel desiderabitur quod non adsit. Et nota quod propter hoc dicitur exultate celi
nam secundum Cassiodorum super illud psalmi 30 exultabo et letabor in misericordia tua exultatio est cum magna animi alacritate gaudere. Vel exultatio est animi commotio
motu maiori iocundissima libertate gaudere. Unde notat gaudium vehementiam et cum dilatatione exuberantiam, quod est proprium sanctorum qui in deo gaudent
et in eis que dei sunt. Ex quo gaudio ipse dilatantur. Gaudere est letari enim est animi diffusio quia diffunditur animus cum letatur ut ait Augustinus super
Iohannem omelia 26. Et quia deus est maior anima non valet non gaudere de deo et de hiis que ipsius sunt diffunditur anima gaudens et ita ipse exultat.
Propter hoc hortatur propheta dicens Exultate iusti in domino. Et alibi Exultabunt sancti in gloria. Et modo exultat de iudiciis dei quia iudicium eius iocunda
ut ait propheta. Tunc ibi Et sustulit etc. Post modum dampnationis per quorundam manifestationem adiungit quandam submersionis civitatis Babilonis sed vero
ut magis gaudeant sancti de iusticia dei que sic completa fiet secundum illud psalmi: Letabitur iustus cum viderit vindictam. Non quidem de penis sed secundum quod
sonant in crudelitatem sed inquantum videbunt quod iuste sunt inflicte et propter quod considerabunt ab eis se gratia dei liberatos et exinde gratias uberiores agent deo
de sua liberatione secundum Gregorium [illegible]. Et post premissorum predictorum comminationem ... adaptatio in dicto hic impetu etc. Primo ad primum dicitur Et sustulit unus angelus etc.
Secundum Haymonem iste angelus est dominus [illegible] priore volumine ... unus dicitur quia invariabilis semper manens in eodem statu quia unus deus una fides unum baptisma
Et recte dicitur fortis quia venit ad debellandas aereas potestates de quo psalmista Dominus fortis et potens in prelio. Supra 10 Vidi alium fortem descendentem.
Per lapidem vero molarem magnum significatur impia multitudo reproborum vel pondus peccatorum sive volubilitas huius seculi. Unde Beda: Civitas seculi per
peccatorum pondere et errore instabili lapidi molari magno comparatur. Dicitur enim lapis propter duritiam obstinationis magnus propter multitudinem. Vel dicitur
molaris propter circuitum motus quia cum modo volvitur in giro psalmus In circuitu impii ambulant. Unde 1 Reg 25 dixit Abigail ad David: Anima
inimicorum tuorum rotabitur quasi impetu et circulo funde. De isto lapide id est impia multitudine reproborum dicitur Iob 28 Lapidem caliginis et umbram
mortis dividit torrens a populo peregrinante. Et Zach 9 Ponam Ierusalem lapidem oneris id est onerosum ut profundum corruat. Exo 15 Descenderunt
in profundum quasi lapis. Et est notandum quod prius ait sustulit et postea submergit. Et misit in mare quia prius permittit deus malos elevari et in mundo
prosperari ut gravius decidant et in penis profundius submergantur. Iob 30 Elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valde. Scio quia
morti trades me. Super quo Gregorius 22 moralium dicit quia peractis vite gloria qui in alto cernitur sed nulla soliditate stabilitur, velut elevata super ventum ponitur
quia quem tumultuaria prosperitas letatur ad hoc solum huius fugitive felicitatis aura levat ut repente deiciat in infimum sternat. Nam elevari in superbia
est deici secundum illud psalmi Deiecisti eos dum allevarentur. Ideo sequitur Et misit lapidem in mare per quod significatur amaritudo inferni sive glossa Sapientie vel
convertetur in illos aqua maris. Et subditur adaptatio quantum ad propositum cum dicitur Hoc modo per predicta significatur impetu id est ista velocitate
mittetur in infernum Babilon magna illa civitas id est impia multitudo in malicia unita quasi multis et magnis aggravata secundum modum quo lapis
magnus quanto altius elevatur tanto maiori impetu descendit et profundius cadit, inquam, vel tollitur in altum ut lapsu graviore ruat. Et ultra
non invenietur scilicet in mundo vel in numero bonorum quia dampnata lugebit in inferno sed vere usque in primo ad infernum detrahentur. Sapientie 2 Non est
agnitus qui sit reversus ab inferis. Non ergo invenietur in societate sanctorum. Ezech 26 Ad nichilum redigam te et non eris requisita et non invenieris
psalmus Quesivi locum eius et non inveniemus. Et nota quod multiplex est mola sive lapis molaris. Est enim mola volubilitas huius seculi in qua multe
farine id est multe cogitationes et cure temporales. Sunt lapis autem molaris sicut pondus peccatorum quod in eadem area conterit ab effectu sic dicta efficacia.
De hac mola dicit Salvator Matthei 24 De hominibus in extremo seculi positis: Erunt due molentes una assumetur et altera relinquetur. Est et
mola sententie iniquorum induratorum ad conterendos iustos. Iob 29 Conterebam molas iniqui. Et in psalmo Molas eorum confringet dominus. Est et mola
qua significatur eterna pena. Matthei 18 Qui autem scandalizaverit unum ex hiis minimis meis expedit ei ut mola asinaria suspendatur in collo eius et
demergatur in profundum maris id est in profundum inferni sicut exponit hic Beda. De quanto diutius vivunt prospere tanto magis cumulant sibi mala multa
et ita supplicia eterna et quanto acrius puniuntur tanto pauciora sibi cumulant tormenta. Ideo ait expedit ei ut etc. Est insuper mola per quam
significatur contritio cordis discutiens suas affectiones et actiones. Ysaie 47 Tolle molam et mole farinam. Mola enim in gyrum ducitur et farina efficitur
et sic cor conterens se et sua. Est et mola per quam significatur timor et alia per quam significatur spes. De utraque dicitur Deutero 24 Non accipias loco
pignoris superiorem aut inferiorem molam. Nam secundum Gregorium 33 moralium Superior et inferior mola est spes quia ad alta sublevat et timor qui cor-
inferius premit. Et mola superior et inferior ita sibi necessario iunguntur ut una sine altera inutilis videatur. In peccatoris itaque pectore debent incessanter
spes et formido coniungi quia incassum misericordiam sperat si non etiam iusticiam timeat. Incassum iusticiam metuit si non etiam de misericordia confidit. Pignus
autem debitoris est confessio peccatoris. A debitore ergo pignus accipitur cum a peccatore iam confessio peccati tenetur. Loco autem pignoris mola superior
aut inferior tolli prohibetur quia qui peccatoribus predicat tanta dispensatione predicationem componere debet ut nec delicta spe timorem subtrahat nec
subtracta spe in solo eum timore derelinquat. Mola enim superior vel inferior tollitur si per predicatoris linguam in pectore peccatoris aut timor
a spe aut spes a timore dividatur. Et hoc sic. Sequitur ad maiorem complanationem modi dampnationis reproborum et ad vehementiorem incussionem
timoris usus est quadam prout dicit glossa. Et qui civitas Babilonica et malis afficietur et bonis omnibus spoliabitur ideo sequitur comminat recitando:
Et vox citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in te amplius. Secundum enim Haymonem et Bedam duplicia comminantur
quia ad quinque sensus corporis pertinent. Hic subiungit ea que pertinent ad sensum auditus. Omnia enim cum delectatione a principibus huius seculi requiruntur sed tunc
ab eis auferentur omnia delectabilia. Vox ergo citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur amplius id est nulla consolatio
vel iocunditas erit in inferno quia solum aliud sic quasi musice instrumenta sed auferetur omne animi delectatio. Ezech 26 Quiescere faciam multitudinem
canticorum tuorum et sonus citharum non audietur amplius sed potius planctus gemitus et ululatus. Sophonie 1 Ululate habitatores pile
conticuit omnis populus Chanaan. Et 1 Reg 2 Impii in tenebris conticescent. Et hoc merito propter abusionem reproborum in prosperitate in hac vita.
Ysaie 5 Cithara et lira et tympanum et tibia in conviviis vestris et opus domini non respicitis. Secundum autem Ysidorum libro 3 capitulo 21 Tibie appellantur
quia primum de tibiis cervinis fiebant. Et libro 20 capitulo 8 Tibie dicuntur quia tube sunt enim longe et recte. Similes tubis de quibus dicitur ut supra.
Nec solum ista auferentur sed et omnes artifices sive productorum sicut fabri carpentarii gemmarii et ceteri omnes artes facientes. Talia non invenietur
in ea amplius id est nullum artificium vel officium erit ibi unde possit aliquis acquirere victum vel apud deum aliquid promereri. Propter quod dicitur Ecclesiastes 9 Quod-
cumque potest manus tua instanter operare quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia sunt apud inferos. Quod est intelligendum quantum ad consolationem
vel utilitatem. Et licet post inutilitas laborum ad faciendum artes proprias et ceteras mechanicas si eis abutantur quia ab eis auferentur.
Si enim pulchritudine vel penam temporalem auferetur usque hominis ab egestate vel ab afflicto vel [illegible]. Nullo nisi a dampnatis in inferno
nisi forte scientia maneat ad augmentum doloris. Cum enim addit scientiam addit et dolorem. Sic dicitur Gregorius 9 moralium de igne inferni quia
lucebit ad aliquid scilicet ad hoc ut videre possint reprobi unde doleant sed non lucebit ad hoc ut videant unde gaudeant. Sic scientia eorum que
faciet ad eorum penam remanebit alia amittetur. Et vox mole sive qua delicatos panes conficiunt non audietur in te amplius.
Et in hoc ablatio delectabilis gustui. Iere 25 Perdam ex eis vocem mole. Et lux lucerne non lucebit in te amplius ad tuam delectationem
et in hoc ablatio delectabilis visui. Iere 25 Perdam ex eis lucernam lucis. Iob 10 Antequam vadam et non revertar ad terram tenebrosam.
Ibi Gregorius 9 moralium dicit de hoc ut tactum est supra. Et vox sponsi et sponse non audietur in te id est leticia nuptiarum aut gaudium. Et in hoc ablatio
delectationis tactui. Iere 25 Perdam ex eis vocem sponsi et sponse. Et de hoc dicit hic Beda. De mundo dicit hic auferri quod visui pulcrum auditui
canorum tactu planum odoratu suave gustu delectabile. Describit ergo penam reproborum ex inflictione omnium tristabilium et ablatione omnium
delectabilium ut ex predictis.

Exultatio

stabilitas prosperitatis

Mola

[illegible]

c 19

Post hec audivi quasi vocem magnam tubarum multarum in celo dicentium Alleluia laus et gloria et virtus deo nostro / quia vera et iusta sunt iudicia eius qui iudicavit de meretrice magna que corrupit terram in prostitucione sua et vindicavit sanguinem servorum suorum de manu eius. Et iterum dixerunt Alleluia. Et fumus tormentorum eius ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt 24or seniores et quatuor animalia et adoraverunt deum sedentem super thronum dicentes Amen Alleluia. Et vox de throno exivit dicens laudem dicite deo nostro omnes servi eius et qui timetis eum pusilli et magni.

[illegible]

Alleluia

[illegible]

laus qr oes creatura celestis et terrestris deum laudare debent / Et gloria i. honor et exultacio Et virtus deo nostro qr ipse vicit dyabolum / et electos suos ppter [illegible] vincendi tribuit de eis confidite ego vici mundum Joh 16 laus ergo ob supereminentem excellenciam qr super singularis laudabilis Et gloria ob maiestatis magnificenciam et virtus ob invincibilem potestatem / vel hec tria referuntur ad appropriata trium personarum / ut dicatur laus racione bonitatis et sufficiencie gloria racione veritatis et sapiencie virtus racione omnipotencie Alleluia vero dicatur propter unitatem divine essencie / quam propter incomprehensibilitatem suam non potest comprehendi nec digne laudari / vel ista quatuor referuntur ad xpm qui speciali modo dicitur deus noster qr ipse datus et natus est nobis ysa 9 [illegible] qr ipsi debetur alleluia magnum deo est / sz alia tamen magnum est illo Nam laus debetur ei pro spiritus sancti missione qui corda discipulorum adimplevit gracia ad recte credendum / et eorum corpora solidavit pacienter ad sustinendum omnia pro xpo / et eorum ora aperuit ad ipsum laudandum / vnde dicitur Sapiencie x. victricem manum tuam domine laudaverunt pariter quia sapiencia aperuit os mutorum et linguas infancium fecit disertas Gloria vero debetur ei pro nativitate vnde cantaverunt angeli xpo nato Gloria in altissimis deo luce 2. Et ecclesia dicit Gloria tibi domine qui natus es de virgine Virtus vero debetur ei specialiter pro victoria dyaboli quem devicit et devicat ut dicit glossa vel laus in ascensione et spiritus sancti missione Gloria in morte et virtus in passione Deo nostro scilicet ihesu xpo / vel laus pro operibus [illegible] Gloria pro operis redempcione et virtus pro operibus retribucionis / deo nostro qui est unus et unus / super ipso sedenti super thronum et agno benediccio et honor et gloria etc. Alleluia ergo sancti resonant qr et ipsi deum verbis et operibus laudant et ceteros ut eadem faciant admonent hec ut dicit Gregorius fecerunt precedentes patres fortissimi hec et nos licet infirma mente pusilli dicamus / Et subditur bene Josephus causa laudis et glorificacionis campus sive racionis de vera et iusta sunt iudicia eius vera quidem reddendo unicuique quod promisit Et iusta retribuendo unicuique quod promeruit ait richardus super xvi vera iudicia tua etc ibi de hoc Et hic decerit sz qr vera et iusta sunt iudicia eius sic continuat richardus Quia iudicavit scilicet iam in presencia et tunc iudicabit in futuro eundem de meretrice magna scilicet civitate babilonica multitudine impia. De qua supra decimo 4 vastavit dus babilonem et predicit ex ea voce magna Et merito iudicavit de ea deus Quia i. qr illa corrupit terram in prostitucione sua i. habitantes in terra depravando impietate manifesta scilicet [illegible] sz exemplo malo et persuasione ut in carnis immundicia ut ydolorum cultura decimo 3o mechata es cum lapide et ligno etc ysaie 57 Juxta me discooperuisti et suscepisti adulterum super xvi o de vino prostitucionis sue vel se venale faciendo pro temporalibus rebus ad modum vero meretricis Ecclesiastici x Nichil iniquius qr amare pecuniam hic enim et animam suam venalem habet Et vindicavit sanguinem servorum suorum scilicet quos ipsa meretrix occidit et quem effudit impia multitudo / deuteronomii 32 laudate gentes populum eius quia sanguinem servorum suorum ulciscetur et vindictam retribuet hostibus eius ps Requirens sanguinem eorum recordatus est super 6to vindica sanguinem nostrum qui effusus est Est autem duplex sanguinis effusio vna fit per occisionem / de qua in ps effuderunt sanguinem eius tamquam aquam in circuitu ierusalem et non erat qui sepeliret / Alia fit per exaccionem et oppressionem ut vectorum subtraccionem de qua Ecclesiastici 34 panis egencium vita pauperis est / qui defraudat eum homo sanguinis est / Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercenario suo fratres sunt Deuteronomii vindicta qr Abacuk 2o Quoniam tu expoliasti gentes multas / spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis et iniquitatem terre civitatis et omnium habitancium in ea / Et ex hoc patet vera esse iudicia dei vnde et secundo 3m scilicet laudis iteracio seu continuacio cum subditur Et iterum dixerunt alleluia secundum richardum et glossam per laudis iteracionem debet intelligi laudis eternitatem ps Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te Augustinus in fine libri de civitate dei vacabimus et videbimus videbimus et amabimus amabimus et laudabimus Ecce quod erit in fine sine fine vel utriusque scilicet spiritualis et corporalis in laudando deum exultacionem ergo dixerunt iterum alleluia continuat deum se esse laudandum vnde Gregorius Iteracio sermonis est confirmacio laudis Ecclesia enim per indesinentem affectum deum laudat ex cuius persona dicit psalmista Benedicam dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo / Et secundum Gregorium Duo facta meretricis in hoc loco commemorata sunt scilicet quod terram malis operibus corrupit et quod sanguinem servorum fudit pro quibus gehenne incendium eternaliter sustinebit ideo subditur Et fumus tormentorum eius i. tenebrosa amaritudo tormentorum non puto tollendus sed eterne scilicet vel secundum Gregorium ascendit in secula seculorum que sunt seculorum tempus ut dictum est supra primo de quo fumo dictum est supra 14o et nono Et secundum Gregorium intuendum quod non dicit ascendet sed ascendit qr scilicet in singulis temporibus quotidie reproba civitas dampnatur et ad inferni penas deducitur sicut quotidie ierusalem surgit in singulis electis ad patriam celestem Nam hic per fumum ut dictum est / flamma perpetue pene designatur / qua miseri sunt in eternum torquendi Et hic locus valet contra eos qui dicunt reprobos post multos annos ad gloriam venturos contra sentenciam quam dicturus est eis Ite maledicti in ignem eternum Mathei 25 Quicquid enim eternum est finem non habet / Et hoc est quod hic dicitur fumus tormentorum eius ascendit in secula seculorum qr scilicet tormenta quibus tunc miseri tradentur finem non accipient Nam per fumum perpetuitatem et continuitatem ostendit ignis perpetuus et continuus ysaie ultimo Ignis eorum non extinguetur / Tunc ibi Et xxiiii or seniores etc Subditur congratulacionem sive graciarum actionem 24or seniorum et quatuor animalium secundum eum glossa et richardus Non solum minores sancti laudaverunt deum de dampnacione reproborum sed et maiores qui figurantur hic per xxiiii or seniores et quatuor animalia / sicut per seniores figurantur presidentes et iudices ecclesie in utroque testamento Qui dicuntur seniores propter sapienciam qr ut dicitur Job xii In antiquis est sapiencia sed xxiiii or propter patres veteris et novi testamenti fuerunt enim xii patriarche in veteri / et xii apostoli in novo / Per quatuor autem animalia figurantur universi doctores ecclesie quorum doctrina fundatur in quatuor evangelistis qui per quatuor animalia figurantur vnde Gregorius [illegible] subditorum operiuntur / recte per seniores Quoniam vero pascua viriditatis eterne inquirunt recte per animalia figurantur In numero vero 24or patres universi tam veteris quam novi testamenti designantur propter numerum denarium duplicatum de cuius natura satis dictum est supra quarto et septimo Cum darent quatuor animalia gloriam et honorem et benediccionem sedenti super thronum viventi in secula seculorum procidebant xxiiii or seniores etc Casus autem iste seniorum et animalium non est ad ruinam sed ad humilitatem / Ceciderunt enim se humiliando et adoraverunt deum [illegible] sedentem super thronum i. presidentem ecclesie / qr semetipsos humiliantes quicquid habent in fide et opere ipsi deputant a quo hoc receperunt qui dicit sine me nichil potestis facere Joh xv dicentes scilicet ore profitendo Amen alleluia i. vere ineffabili laude exclamando vnde secundum richardum In hoc quod dicunt alleluia testimonium ecclesie dant quod deus est laudabilis et honorabilis In hoc quod dicunt amen confirmant testimonium sanctorum minorum / de quibus supra sunt [illegible] primo Et Budepus [illegible] qui supplet locum ydiote quomodo dicet amen super tuam benediccionem ideo in ecclesia [illegible] qui celebrant episcopo canonici in choro non iubet amen nec videantur ydiote ut minores Dicunt ergo amen confirmando testimonium minorum sanctorum et dicunt alleluia ex seipsis proferendo testimonium Dicunt igitur adorantes Amen i. verum est quod deo nostro laus et gloria et virtus qr iudicavit de meretrice magna iuste et vere Iustum enim est / ut qui sanguinem sanctorum fudit / sanguinem bibat / hoc est / vindictam sanguinis sustineat / Et ideo laudabilis est qui sive propter voluptatem illecebrarum sive propter effusionem sanguinis non nisi iuste reprobos condempnavit / Cum autem thronus et xxiiii or seniores et iiii or animalia vna sit ecclesia / distinguuntur tamen ita qr et generaliter accipitur velut unus thronus / et specialiter a quibusdam suis membris eminencioribus misterice sedet super thronos / ideo quidam se invicem hortantes ad laudandum deum dicunt Amen alleluia i. verum est quod deus ineglosus est et laudabilis sicut quod laus eius est inexplicabilis Luce autem dicit Al i. altissimi filius lu i. levatus est in cruce pro hominibus ia i. lugebant apostoli ia i. iam surrexit a mortuis eternaliter ut dicit Zamen

pondus mistice quod ut dicit Augustinus in 2o libro de doctrina christiana hebrea verba non interpretata sepius invenimus in sacris scripturis sicut amen et alleluia racha
et osanna et si qua sunt similia quorum antiquitas servata est partim propter sanctiorem auctoritatem quamvis interpretari potuisset ut amen alleluia
partim vero in aliam linguam transferri non potuisse dicuntur sicut alia duo que posuimus sunt enim quedam verba certarum linguarum que in usum
alterius lingue per interpretationem transire non possunt et hoc maxime in interiectionibus accidit que motum animi potius significant quam sententie concepte
ullam particulam Ita et hec duo talia esse perhibentur dicunt enim vaccha indignantis esse vocem osanna letantis Amen autem et alleluia
tamen stirpa sunt nova quod beatus Iohannes in libro refert se spiritu revelante audivisse vocem celestis exercitus tamquam vocem tubarum multarum dicentium alleluia
Tunc ibi et vox exivit de throno subdit admonitionem omnium ad laudandum deum et dividitur in duas partes primo ponitur admonitio in generali
secundo in speciali exprimendo causas propter quas est laudandus ibi Et audivi quasi vocem tube magne Circa primum dicit Et vox exivit de
throno dicens Sed queritur ad quid istud superaddidit cum prius premissum est de laude sanctorum dicendum quod hoc non fecit quod et scribitur
in premissa locutione factum legimus quod hic iterum sibi iubetur quod ut ipsa laus semper indeficiens personet ipsa membra mutua exhortatione
informantur ut omnes in laude dicant Ita ad hoc facte sunt facti sunt ad laudandum deum Deuteronomii 26 Ut faciat in laudem et nomen et gloriam
suam Vel per thronum sunt angelice potestates de quibus vox exivit ut laudem deum quia in eis et per eos divine laudis exemplum et exercitium nobis
datur ut ait Richardus De angelis enim dicit Ysaias 62 Super muros tuos constitui custodes tota die et nocte non tacebunt laudare scilicet perpetuo
Vel per thronum ecclesia designatur ut dictum est supra Et vox igitur exivit de throno id est auditores de ecclesia vel viri qui sunt thronus dei quia
in eis residet deus modo speciali Unde Hugo Thronus ipsi sunt sedes dei Cum ergo de throno vox exivit et aures ibi auditorum penetrat id est
sermo ad confratres verba exhortationis proferunt Unde sicut dicens scilicet ad aures omnium laudem dicite deo nostro scilicet enarrando bonitatem eius et virtutem
Ut enim ait glossa super angelicam vero ... laus dicitur enarratio bonitatis laudati Et quia deus est summe bonus ymmo
ipsa bonitas ideo summe laudandus et hoc corde ore et opere Ysaias 61 laudabit per exultationem cordis Ysaias 48 laude mea infrenabo te
Ysaias 41 ponet laudem domino in portis laudate dominum in virtutibus eius laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius Ad dicitur Gregorius in moralibus dicit
Divine virtutis facta tunc verius complemus cum hec complere non posse cognoscimus Tunc facundius loquimur cum ab his obstupescendo reticemus
Ad narrandum quippe dei opera defectus ut hoc quod sufficit operatur lingua sua ut quod ydonee comprehendere non valet hoc ydonee
mutus laudet Ipse quippe dominum secundum multitudinem magnitudinis eius laudat qui se succumbere in eius laudis completione considerat
Et quia in ... de laude pauli omelia 2a est inquit hec maxima genus laudis cum orationis copiam superat virtus et magnitudo laudati
sicut quod vinci multo nobis est gloriosius quam sepe vicisse Ecclesiastici 43 Exaltate quantum potestis maior est enim omni laude Ysaias 44o
Iubilate montes laudem Et quia non est speciosa laus in ore peccatoris ut dicit Ecclesiastici 15 ideo subdit Omnes servi eius non peccati Iohannis 8
Qui facit peccatum servus est peccati sed servientes deo quod tractate Iohannis 15o Iam non dicam vos servos sed amicos meos Luce 2o serviens deo
in sanctitate et iustitia id est sancte et iuste coram ipso omnibus diebus nostris Et qui timetis deum scilicet timore casto et filiali Super Iohannem Timete
dominum omnes sancti eius Et quod hoc scilicet solo comodo quam movet hic Hugo dicit Duo timentes deum laudare precipiuntur vel cum dicatur in Iohanne 4o
Timor penam habet et qui timet non est perfectus in caritate Et videtur dicendum quod duo sunt timores scilicet servilis et filialis Servi enim timent
ne flagellentur a domino filii autem ne offendant oculos patris et corporaliter dicuntur fuerint Ita ergo aliter timet reprobus aliter
iustus Reprobus timet ne dampnentur in inferno pro suis peccatis Iustus autem ne aliquid faciant et oculos offendant sui conditoris Isto
itaque timore timentes precipiuntur laudare deum et de quo psalmus dicit Timor domini sanctus permanens in seculum seculi Ita Augustinus de hoc
propter epistola 36 et 12 Pusilli et magni hoc est quod dicit Ysaias 42 laus eius ab extremis terre Ecclesia sequitur tres sunt pusilli scilicet
qui non possunt altiora misteria penetrare quibus apostolus dicit primo Corinthios 3 Non potui vobis loqui quasi spiritualibus sed tamquam parvulis in Christo
lac vobis potum dedi non escam Nec ei possunt implere consilium dei dicentis si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et
da pauperibus et veni sequere me Matthei 19 Magni vero sunt qui utrumque possunt et de quibus ipse dominus ait Matthei 5 Qui fecerit et docuerit
hic magnus vocabitur in regno celorum Hii omnes laudant et hoc in ecclesia in qua possunt consistunt Ecclesiastici 24 In multitudine electorum habebit
laudem Iob 3o Parvus et magnus ibi sunt Super quo Gregorius 4to moralium in fine Quia in hac vita nobis est distinctio operum erit in
illa procul dubio distinctio dignitatum ut quo hic alius alium merito superat illic alius alium retributione transcendat Unde dominus in ewangelio
dicit In domo patris mei mansiones multe sunt Sed in eis multis mansionibus erit aliqua ipsa retributionis diversitas concors quia
tanta vis in illa pace nos sociat ut quod in se quisque non accepit hoc se accepisse in alio exultet Unde et non eque in vinea
laborantes cuncti eque denarium sortiuntur quia una cunctis erit beatitudo letitie quamvis non una sit omnibus sublimitas vite Pusillum
et magnum in hac luce conspexerat qui ergo omni capitis dicebat Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro tuo omnes scribentur Ipse cum
diceret Benedixit omnibus qui timent dominum pusillis cum maioribus Quia ergo in hac luce requiesces sic in se magnos sublevat ut tamen pusillos non delinquat recte dicitur pusilli et magni Patet sic quod dictis dei laudandi bonitas et equitas
et sic laudis veritas et laudantium perfectibilitas Unde psalmus ymnola deo praeficiam laudis etc.
Et audivi quasi vocem tube magne et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium Alleluia
quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei quia venerunt nuptie agni
et uxor eius preparavit se Et datum est illi ut cooperiat se byssino splendenti et candido Byssinum enim sunt iustificationes sanctorum
Subdit admonitionem ad laudandum deum in speciali specificando causas propter quas est laudandus Et continuat glossa dicens leta
sanctorum de iusto dei iudicio in perditione malorum hic supponitur letitiam quam habuit de sua salvatione Et in hoc patet differentia quia exhortatio
ad superiores Et dividitur in tres partes primo narratur vocem exprimentem divinas laudes et exhortationem ad laudandum audientes secundo quia
exhortationis causa sunt tamen adiuncto ibi Quia venerunt nuptie agni Tertio subiungitur angelica admonitio ibi Et dixit mihi scribe
Circa primum dicit Et audivi scilicet per mutuam exhortationem quasi vocem tube magne id est eorum qui ut tuba exaltaverunt vocem suam predicando
et nunc exaltant in celo iubilando dicit glossa Magna enim vox canticorum magna est devotio sanctorum quam voce tube comparat quia
magnum predicat ait Hugo Unde per Ysaiam dicit 58 Quasi tuba exalta vocem tuam Super 8 Date sunt illis septem tube ibi de hoc
et sicut vocem aquarum multarum propter multitudinem sanctorum sive populorum laudantium Super Iohannem Aque populi sunt Et sicut vocem tonitruorum
magnorum propter divinum iudicium commendationem sed divine maiestatis expressionem que tremenda est Super 6o tamquam vocem tonitrui ibi de hoc
Sed queritur quare ait quasi vocem et non dicit simpliciter audivi vocem Dicendum secundum Richardum quod ideo dicit quasi vocem ut aperte fieret ea que
sunt in celo transcendere ea que sunt in mundo Vel hoc ait ad sensum quod celestia non possunt comprehendi sicut sunt sicut nec videri sed
in speculo et enigmate 1 Corinthios Item queritur Quare quater hic exprimunt sancti dicere Alleluia Dicendum secundum Richardum quod propter sacram
divine trinitatis in personis et unitatis in essentia Quia ergo deus est trinus et unus qui laudatur trina laude plus ad
mirabilis consistit ideo quater hic memorat alleluia in laude sanctorum Moraliter autem vox de throno scilicet divina inspiratio vel
sacre scripture auditio vel admonitio comparatur voci tube que movetur cordis attentionem et comparatur voci aquarum multarum que irrigat
ad devotionem vel invitat ad predicationem et comparatur voci tonitrui que concutit auditorum animorum timore et tremore Hec itaque
in predicatores et auditores invicem se hortantes dicunt Alleluia id est laudate dominum Quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens

Et quinto quod ab initio mundi regnat dominus deus. Ysaie 45 Nunquid non ego dominus et non est ultra deus absque me. Deus iustus et salvans non est preter me.
Qualiter autem per tempus illud quod sancti dicebant alleluia quoniam regnavit dominus deus. Dico quod deus triplici dicitur regnare. Primo per potentiam quia regnat super omnia scilicet bonos et
malos et quibus hoc mala et angelos. Qui si nolit subiacere divine voluntati vel ordinationi tamen subterfugere non valet. Unde Boetius [illegible] libro
cur deus hoc est pro potentia eius de volente fugere nec esse sub celo. Nam corpus quod fugerit ab una parte celi appropinquat alteri. Secundo dicitur deus
regnare propter voluntatem subiectorum super quos regnat. Tertio dicitur regnare super credentes postquam princeps mundi huius eiectus est foras. Iohannis 12. [illegible]
[illegible] Cor. 15 [illegible] regnare per evacuationem omnis alterius potestatis qui sicut omnia finaliter in statu [illegible] tradiderit deo
patri regnum evacuaverit omnes potestates. Secundo [illegible] est secundum [illegible] et collaudandus est a nobis quoniam sicut ab initio mundi regnavit
in [illegible] sic ab adventu suo regnavit ipse Christus. Et nos qui diu [illegible] regnum [illegible] transtulit in regnum glorie sue moriens et de
terra mortuus resurgens [illegible] potentia [illegible] apparet quoniam qui potuit in principio mirabiliter formare ipse mirabilius moriens
in fine temporum potuit eum qui perierat reformare. Propter quod omnes sancti se invicem cohortabantur dicentes alleluia quoniam regnavit id est sic regnare manifestatur
dominus qui potenter creavit, deus qui sapienter gubernat, noster qui clementer et misericorditer redemit, omnipotens qui magnifice glorificabit.
Et dicitur omnipotens quia omnia [illegible] secundum [illegible] Christi [illegible] Et ideo gaudeamus et exultemus et cetera. [illegible] non est [illegible]
[illegible] vel paganorum qui longe sunt a fide [illegible] et fidelium societate. Sed est vox omnium sanctorum invicem se hortantium ut gaudeant et exultent
[illegible] gloriam deo qui suis [illegible] honorem [illegible] sua [illegible] ad tantam [illegible] dignitatem. Gaudeamus [illegible]
in [illegible] et [illegible] in mente. Et exultemus in [illegible] sive [illegible] in corpore et demus gloriam ei sicut omni bonorum actori.
[illegible] Gaudete in domino semper. Iterum dico gaudete. Vel gaudeamus [illegible] sive dotes anime. Et exultemus [illegible] dotes
corporis glorificati. Et demus gloriam ei laude perhenni [illegible] omnia bona [illegible] Ysaie 26 Omnia opera nostra operatus
es in nobis domine. Et de hoc in glossa [illegible] exultemus duo [illegible] dominus [illegible] deus [illegible]
omnipotens [illegible] Richardus. Et subdit [illegible] laudatores [illegible] Cum venerint nuptie agni. Et dicitur
in duo [illegible] collaudationes [illegible] ubi [illegible] Christum ad [illegible] gaudeamus et demus
gloriam deo. Cum venerint nuptie agni id est [illegible] Christi et ecclesie. Unde [illegible] nuptias in sacro eloquio sepe legimus esse appellatas Christi
et ecclesie [illegible] 22 Simile est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Sponsus enim est Christus, sponsa ecclesia quia
[illegible] desponsatur per fidem et [illegible] baptismatis. [illegible] Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo. [illegible]
magnum est. Ego autem dico in Christo et ecclesia. Et hee nuptie nunc in mundo [illegible] per fidem sponsi et caritatem [illegible]
consumationem habebunt per gloriam quia per illa toto isto tempore [illegible] in futuro per rem [illegible]
Et uxor eius [illegible] ecclesia preparavit se. [illegible] sponsam [illegible] et uxorem. Nunc enim [illegible] ecclesia est sponsa quia virgo sive [illegible]
[illegible] uxor [illegible] consuetudo [illegible] est [illegible]
[illegible] sponsus [illegible] videt in spe videbit in re. Tunc erit uxor [illegible]
ut aliquis sponsas appellet uxores et sponsos viros. [illegible] uxores sponsas et maritos sponsos [illegible]
de [illegible] matre cum esset desponsata mater Ihesu Maria Ioseph in sequentibus addit Ioseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam
traducere voluit occulte dimittere eam. [illegible] angelus [illegible] Noli timere accipere Mariam coniugem tuam [illegible]
[illegible] vir et uxor sponsus et sponsa. Iohel 2 Egrediatur sponsus de cubili suo et sponsa de thalamo suo. Uxor [illegible]
preparavit se quia fecit [illegible] ut ait glossa. [illegible] desponsatio Christi et ecclesie est per fidem. Osee 2 Sponsabo te mihi in fide. [illegible] fides
non est [illegible] gratia [illegible] salvati estis per fidem non ex vobis ne quis glorietur. Dei enim donum est. [illegible] doctore [illegible]
[illegible] Ad fidem duo requiruntur quorum unum est ut homini credibilia proponantur. [illegible] requiritur ad hoc ut [illegible]
[illegible] quod ad fidem requiritur est assensus credentis ad ea que proponuntur. [illegible] ad [illegible] est quod fides sit a deo [illegible]
[illegible] revelata [illegible]
ea que sunt fidei excedunt rationem humanam. Unde non cadunt in homine contemplatione [illegible] deo revelante. [illegible]
immediate a deo sicut revelata sunt prophetis et apostolis. [illegible] a deo mittente fidei predicatores [illegible]
predicabunt nisi mittantur [illegible] ad assensum hominis in ea que sunt fidei [illegible]
sic [illegible] homines inducere ad fidem. [illegible] est sufficiens [illegible] quod [illegible] videntur [illegible]
[illegible] et audientium [illegible] quidam credunt et quidam non credunt. Et ideo [illegible] alia causa interiorem que movet hominem
[illegible] ad assentiendum hiis que sunt fidei. Hanc autem [illegible] pelagiani ponebant solum liberum arbitrium hominis. Et propter hoc dicebant
[illegible] ad assentiendum hiis que sunt fidei. [illegible] consumatio fidei est
[illegible] fidei est ex nobis [illegible] ex nobis est quod parati sumus ad assentiendum hiis que sunt fidei. [illegible] est falsum et erroneum quia cum homo assentiendo hiis que sunt fidei elevetur
a deo per que nobis proponuntur [illegible] super naturam suam oportet quod hoc insit ei per supernaturale principium interius movens quod est deus. Et ideo fides [illegible] ad assensum qui est principalis actus
[illegible] est a deo per gratiam [illegible] movente. Unde [illegible] assistat in [illegible] voluntate. [illegible] quod vos [illegible] per gratiam ad hoc quod elevetur
in ea que sunt super naturam. Et ideo [illegible] uxor eius preparavit se. Non intelligitur de ista preparatione que nunc agitur per fidem
[illegible] de illa de qua [illegible] 22 [illegible] sponsus et que parate erant intraverunt cum eo ad nuptias. [illegible] imperatorum sponsalia contracta
sunt in patriarcharum et prophetarum sponsione. Perfecta vero sunt [illegible] per verba [illegible] in angelo et Maria mutua collocutione et [illegible]
consumata vero sunt in [illegible] et [illegible] celebrant [illegible] Nunc autem successive traducit sponsa
[illegible] sponsus [illegible] in fine sancta
in domum sponsi celestis [illegible] in fine mundi totaliter traducetur [illegible] Et ideo omnes [illegible] ad hanc [illegible] anhelant et
debeat ista [illegible] facta [illegible] Et ideo [illegible] cum venerint nuptie agni. [illegible] fiet generale convivium
[illegible] invicem hortantes dicunt gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei quia venerunt nuptie agni. [illegible] pinguium medullatorum vindemie
[illegible] Ysaie 25 Faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium convivium vindemie pinguium medullatorum vindemie
defecate. Faciet [illegible] dominus exercituum omnibus populis id est electis [illegible] Ad te omnis caro veniet id est [illegible]
[illegible] in monte hoc id est in ecclesia [illegible] De quo monte propter [illegible] ascendit in [illegible] ascendet in montem domini [illegible] convivium pingue
[illegible] vindemie id est [illegible] 31 [illegible]
id est [illegible] apparuit gloria tua [illegible] voluptatis sue potabit eos. Pinguium medullatorum id est gaudiorum
[illegible] ab ubertate domus dei et torrente voluptatis sue potabit eos. Pinguium medullatorum id est gaudiorum
interiorum et [illegible] sicut [illegible] est pinguedo de qua [illegible] adipe et pinguedine id est [illegible] et corpus repleatur anima mea.
Vindemie defecate id est [illegible] sine [illegible] tristicie [illegible] aqua vel [illegible] in pinguedine
intellige plenitudinem. Iob 36 Requies mense tue erit plena pinguedine. Propter hoc orabat [illegible] adipe et pinguedine repleatur anima mea.
[illegible] medulla [illegible] ossa absconditur [illegible] in vindemia defecata [illegible]
delectationes [illegible] absque admixtione [illegible] Ego dispono vobis
sicut disposuit mihi pater meus regnum ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Ubi [illegible] id est ordino vel ordinate preparo
laudabile [illegible] est nobilitas invitatorum [illegible] Ego [illegible] ordinata [illegible] dispono [illegible] honestas [illegible]
[illegible]

cui dicit nobis apostolus cum loquebatur. Nutritum est hylaritas vultus cui dicit Sic disposuit mihi pater meus regnum. Item quo pater recepit filium prodigum luxu [illegible] Nutritum est an[illegible] cantantes cum dicit pater meus. Secundum fecunditas mense cum dicit Ut edatis et bibatis super mensam meam. Hec non [illegible] qui pauperibus inhoneste ministrat. Septimum est loci amenitas cum dicit In regno meo. Item de quinto assuere quod factum est in orto nemoris [illegible] hester primo fecerat assuerus gaudens quoniam cunctis pueris ut angelis et pueris primus in prophetis, fortissimis pastoribus, martiribus et melioribus inclitis in confessoribus et perfectis prouectis. Apostolus ut ostenderet diuicias glorie regni sui. Octauum est famulus ubi dicit meo possidebit in luce. Et datum est illi [illegible] dona gratia et largitate a qua tribuitur omne bonum Jacobi primo Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. Et ad Cor. Quid habes quod non accepisti etc. Ut enim ait Richardus per iustitiam patet se ut perungat ad gloriam. Et quia sine dono gratie nemo peruenit ad candorem iustitie ideo recte dicit Et datum est illi ut cooperiat se byssino. Non enim est volentis neque currentis sed dei miserentis ad Ro. 9. Datum namque est ut cooperiat se byssino in iustitie mundo splendens boni operis exemplo. Et candidum virtutum operacio secundum dicitur Richardus. Byssinum autem est indumentum factum ex bysso. Byssus vero genus est lini candidissimi quod crescit in egypto secundum Ysidorum libro 19 capitulo 22. Et significat indumentum iustitie quod est splendidum puritate immaculate conscientie a sordibus viciorum et candidum claritate virtuosorum operum. Job 29 Iustitia indutus sum et vestiui me sicut vestimento. Super quo Gregorius in 19 moralium vestimento cum vestimur ex omni parte tendamur. Illa ergo iustitia sicut vestimento vestitur qui se undique bono opere protegit et nullam partem actionis sue nudam relinquit. Nam qui in aliis actionibus iustus est in aliis iniustus quasi ex latere operit illud nudauit. Ut neque bona sunt opera que subortis aliis prauis operibus inquinantur. Et iterum qui autem in uno offendit multa bona perdit. Jacobi 2o. Qui totam legem seruauerit in uno autem offenderit factus est omnium reus etc. Ideo dicitur Et datum est ei ut operiat se byssinum purum nullo bysso et purpura indumentum eius. Et subditur exponendo vbi cum dicitur Byssinum autem iustificaciones sunt sanctorum. Nam secundum Richardum dicitur byssinum sicut byssus magno labore perducitur ad candorem ita iustificacio longo agone peruenit ad consumacionem. Super quod lauerunt stolas suas in sanguine agni scilicet imitando vitam ipsius agni et constituendo cum eo et purificando et dealbando suas virtutes et opera. In hac itaque vita per fidem et iustitiam operitur ecclesia secundum illud apostoli Ro. 5o Justificati per fidem pacem habeamus. Item per gratiam baptismalem per elemosinarum largicionem et per caritatem que operit multitudinem peccatorum. Petri 1. In illa vero vita sola caritate vestietur que maior esse perhibetur 1 Cor. primo. Et in hac caritate omnis ecclesie iustificacio consistit propter quam per fidem tota operatur. Et bene byssinum splendens et candidum dicitur quia vix ullis tunc peccatorum maculis obfuscabitur electorum congregacio que fuit hic per fidem spem et caritatem ornata. Propter quod dicitur Ysa 35 Gloria libani data est ei in candor conscientie decor actuum in honestas operis primum necessarium est propter se secundum propter proximum ut dicit [illegible].

Et dixit mihi Scribe Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit michi hec verba dei vera sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Et dixit mihi vide ne feceris. Conseruus tuus sum et fratrum tuorum habencium testimonium Jhesu. Deum adora. Testimonium enim Jhesu est spiritus prophetie. Narrata vocis complexa diuinas laudes et exhortates ad laudandum auditione et declarata hac exhortacione causa sue racione subditur angelicam admonicionem ad appetendam beatitudinem. Et diuiditur in quatuor partes. Primo premittitur veniencium ad cenam beatitudo. Secundo huius confirmacio ibi Et dixit mihi hec verba dei vera sunt. Tercio angeli a beato Johanne adoracio ibi Et cecidi etc. Quarto adoracionis prohibicio et ad deum adorandum exhortacio ibi Et dixit mihi vide ne feceris etc. Circa primum ait Et dixit scilicet angelus qui loquebatur mihi scilicet Johanni qui typum gerebat ecclesie. Scribe scilicet primum in corde tuo deinde in libro quod ad posteros perueniret. Unde Richardus locutus de leticia celestium nuptiarum inuitat fideles ad participacionem earum. Et precipit scribi ut predestinati ad vitam scripta legant et ad querendam celestia semetipsos accendant et ut reprobi legentes et contempnentes iustiorem dampnacionem acquirant. Beati in felices qui ad cenam nuptiarum agni in ad supernum et celeste conuiuium scilicet ad societatem angelorum et sanctorum omnium vocati sunt scilicet in dei presciencia et predestinacione. Ut ait Haymo vocat enim deus pater predestinatos multos filios suos ut eos faciat membra predestinati unici filii sui. Non ea vocacione qua vocati sunt et qui noluerunt venire ad nuptias. Augustinus [illegible] Illa quippe vocacione et iudei vocati sunt quibus Christus crucifixus est scandalum et gentes quibus est stultitia. 1 Cor. primo. Sed ea vocacione predestinatos quam distinxit apostolus ubi dixit ipsis autem vocatis iudeis et grecis predicamus Christum dei virtutem et sapientiam. Hos enim secundum propositum vocatos sunt sicut ad Ro. 8 quos presciuit et predestinauit conformes ymaginis filii sui. Quos enim predestinauit hos et vocauit scilicet illa vocacione secundum propositum et quos vocauit illos et iustificauit et quos iustificauit ipsos et magnificauit siue glorificauit ut deducit beatus Augustinus libro de predestinacione sanctorum. Sed quare dicit ad cenam et non ad prandium cum dicatur Augustinus [illegible] prandium meum paraui etc. Dicendum secundum hanc quia hic conuiuium non prandium sed cena vocatur quia iam in fine seculi adimplebitur. Post prandium enim cena restat post cenam vero nullum conuiuium restat. Cum ergo finito presentis vite tempore ad superne contemplacionis refectionem veniunt perfecto ad cenam agni vocantur. Et de hoc Gregorius omelia quarta et 16 2e partis ewangeliorum. Unum ad euidenciam dictorum notandum quod secundum quadruplicem sensum sacre scripture quadruplices sunt nuptie scilicet carnalis copula secundum sensum hystoricum diuine incarnacionis secundum sensum allegoricum spiritualis coniunctionis secundum sensum tropologicum et beate fruicionis secundum sensum anagogicum. De primis nuptiis dicitur Johannis 2o Nuptie facte sunt in chana galilee. Chana zelus interpretatur galilea rota vel transmigracio interpretatur quia nuptiarum non celebrantur nisi in zelo mutue transmigracionis. Est autem zelus amor intensus qui pares non paciens quia propter hunc relinquet homo patrem et matrem et adheret vxori sue et mulier et adheret viro. Talis autem zelus mirabilis est galilee in mutue volubilitatis vnde coniuges assilantur illis qui sunt ad molam. Augustinus 22 quia corpore vita vult gratie pondus solicitudinis [illegible]. Galilea transmigracio interpretatur. Datur intelligi quod matrimonium durat quousque transmigret a mundo [illegible] vero non [illegible] neque nubent sed erunt sicut angeli dei Augustinus [illegible] Iste nuptie dignitate interesse mater Jhesu et ipse cum discipulis suis per quos tria intelliguntur tria bona matrimonii que debent in talibus nuptiis esse. Primum est fides castitatis ut alter coniugum fidelis sit ad alterum et hoc bonum sunt casta mater Christi enim coniuges debent imitari seruando castitatem licet non virginitatem. Secundum bonum est sacramentum sunt enim coniunctionis diuinitatis et humanitatis in Christo vel Christi et ecclesie quam sacram rem significat et efficit ipse qui nuptiis interfuit. Tercium bonum est proles suscepcio et educacio in fide Christi. Et hoc bonum sunt Christi discipuli. Hec tria bona tangitur Thobie 6. Accipies virginem cum timore dei quantum ad primum et secundum et amore filiorum magis quam libidine quantum ad secundum. Secunde nuptie scilicet allegorice sunt diuine incarnacionis scilicet diuine et humane nature in Christo celebrate in thalamo vteri virginalis vnde processit tamquam sponsus. In hiis ergo nuptiis sponsus est filius dei verbum et humana sponsa vero natura humana verbo dei copulata et vnita indissolubiliter. Ceteras quidem nuptias mors dissoluit Christo autem mortuo adhuc sue sponse in humanitati coniunctus erat et utrobique filius dei. De hiis nuptiis dicitur Augustinus [illegible] Simile est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Super quo Gregorius omelia 18 2e partis ewangeliorum dicit quod deus pater filio suo nuptias fecit quando hunc in vtero virginis iunxit. Tercie nuptie sunt tropologice scilicet coniunctionis dei et fidelis anime celebrate in thalamo conscientie. Ad has nuptias deus inuitat animam cum dicit Surge propera amica mea et veni etc. De hiis nuptiis dicit Beda in sermone de epiphania Omnes nos ad spirituales nuptias vocati sumus in quibus utique sponsus est Christus nos ipsi sponse. Et subditur Unde tibi o anima tam inestimabilis gratia ut eius mererer esse sponsa in quem desiderant angeli prospicere cuius pulchritudinem sol et luna mirantur vide quibus brachiis caritatis amplexanda sit qui tantum te estimauit ut te in sponsam assumeret. Ob hoc patrem suum et matrem in synagogam reliquit ut ei adherens unus spiritus cum eo efficiaris. Et tu igitur audi filia et vide et considera quanta sit erga te dignacio dei tui et obliuiscere populum tuum et domum patris tui. Desere carnales affectus et diste abstine a prauis viciis et noxiis concupiscenciis obliuiscere etc. Iste ergo nuptie spirituales confirmantur in dei cognicione et amore per mutuum amorem quemadmodum nuptie carnales confirmantur et sunt in legitima coniunctione sponsi et sponse quia sicut Hugo dicit in libro de virginitate et coniugio beate virginis Amor coniugalis sacramentum est coniunctionis Christi seu dilectionis

+ Harum nuptiarum prior fuit institucio in paradiso tercium non in incorrupcione statu deperdito quem reputauit prima ecclesia primus ada hoc nunc os ex ossibus meis etc. Per has nuptias impletur mundus obediendo prime iussioni diuine crescite et multiplicamini et replete terram. Has Christus conuiuio suo presencia signauit sua cum presencia cum matre et discipulis honoribus consecrauit propter quod iste nuptie dicuntur interfuisse etc.

De talibus coniugibus subditur ibidem: Filii quippe sanctorum sumus, et non ita coniungi debemus sicut gentes que ignorant deum. Unde qui non propter illata bona coniungunt, non habent proprium matrimonii et desideriis eius in nupciis, sed diabolus cum angelis suis. Et tales sunt qui in nupciis suis deum a sua mente excludunt et dum vacant et vacat libidini sicut equus et mulus in quibus non est intellectus, et in talibus diabolus habet potestatem, ut dicitur Thobie sexto. Et tales dicuntur nupcie spirituales non quidem ab hominibus contrahende sed omnino fugiende, qui in abhominabili prostibulo cupiditatis et in volutabro luti carnis fetidissimo et spurcissimo sunt. Unde [illegible] cum cupiditate spirituali contrahunt. At vero nupcie adulterine in illecebrosa cogitacione inicia fiant, in consensu vero vel interpretativo consumantur, at in opere voluptatis libidinose que feda est et deformis, sterilis et sordida, penosa tamen et onerosa, propter quod figuratur precepit Ysaac Jacob filio suo ne acciperet uxorem de genere Chanaan, Genesis 28. Chanaan interpretatur erubescens, et quid magis erubescendum ipsa libidinis vili voluptate, cuius fructus sunt opera odiosa, tristes et amari, qui plus aloes quam mellis habent. Figuratur etiam per Amon filium David, qui nimio amore sororis sue Thamar succensus concubitu eius potitur, sed nephario opere consumato tam exosam eam habuit ut maius esset odium quo oderat amore quo eam dilexerat, ut habetur 2 Regum 13. Fugiende sunt ergo tales nupcie spirituales, quia [illegible] in eis qui pertinaciter contrahunt sunt nupcie in luctum, et vox musicorum in lamentum. Sed carnalis voluptas pessima est meretrix, figurata per Dalidam, que Sampsonem attonsum et debilitatum tradidit hostibus Philisteis, ac eo relicto perfida pertinaciter complexa est alterum virum, Iudicum 16. Non est ergo speranda fides aliqua in tali coniugio carnalis cupiditatis que tendit ad peius, sed neque ibi est sacramentum sed execramentum et execrande rei signum, scilicet adhesionis anime cum demone. Neque proles denique, quia qui tenet eam, ut inquit verbum Iob, pascit sterilem que non parit. Porro deficit virtus devote copulacionis in nupciis eius, quia non est ibi maritus [illegible] neque vocatur Ihesus cum discipulis suis ad eas, sed nec votum interesse dignetur. Ymmo tenebris repleverunt [illegible] sordibus suis, quia corrupit omnis caro viam suam, Genesis 6, ita ut ea que in aperto sunt et in occulto turpe sit dicere. Sic quod vix eam in confessione potest contorquere nisi obstetricante manu domini coluber tortuosus educatur a corde. Cum enim Sodoma interpretatur muta, nisi quia multos sua confessione consumunt precipitatos in stagnum sulfuris ardentis, cuius fumus tormentorum ascendit in secula seculorum.

Alie sunt nupcie Christi et ecclesie in templo ecclesie celebrate commixtione panis et vini in sacramento altaris. Hee fuerunt initiate in primo instanti incarnacionis in thalamo uteri virginalis, ratificate in instanti mortis Christi per aquam et sanguinem, et consumabuntur in instanti eternitatis per felicitatem perpetuam. Et hee sunt digniores primis, nam sicut res preciosior est quam signum eius, sic has nupcias digniores esse quam corporales fateri notum est. Unde de hiis nupciis dicit apostolus ad Ephesios 5: Viri, diligite uxores vestras sicut et Christus dilexit ecclesiam et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aque in verbo vite, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata; et subditur: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et ecclesia, quam scilicet in fide sibi Christus desponsavit. De quo dicebat Iohannes baptista: Qui habet sponsam sponsus est. Hanc sponsam omnia condidit et omnia reparavit Christus, qui eciam [illegible] istarum nupciarum, nam propter nos homines et propter nostram salutem descendit de celis. Figuratur celebritas desponsacionis in solempni dedicacione templi materialis, et complementum in Apocalypsi 21, ubi dicit se Iohannes vidisse civitatem sanctam Ierusalem novam descendentem de celo a deo paratam tamquam sponsam ornatam viro suo. Initiantur autem hee nupcie per coniugium fidei et spei [illegible] de futuris bonis, ratificantur per adepcionem prime stole in animabus sanctorum, consumabuntur in die novissimo per possessionem stole duplicis, scilicet anime et corporis, ut sic apparet. Hee nupcie iniciate sunt in promissione facta sanctis patribus, unde dicitur supra quod agnus occisus est ab origine mundi; sed primitus ratificate sunt in incarnacione, qua verbum caro factum est; consumate in passione, postquam Christus dixit: Consumatum est. Unde dicit Augustinus: Nubit sponsa dum sponsus moritur. Figuratur hec etiam de Ade dormientis latere formata. Hee nupcie habent quasi prandium matutinum in convivio eucaristie, ubi est vinum purissimum sanguinis Christi in potacione mirabili. Unde de [illegible] dicit: pasti in [illegible] qui tribulat me; et subdit: Calix meus inebrians quam preclarus est. Habent cenam vespertinam indeficientem in convivio celestis glorie, ubi beati sunt qui ad cenam nupciarum agni vocati sunt. Dotes autem quibus adornata est ecclesia sponsa a Christo suo sponso sunt multe: prima ingens fecunditas, ita ut non deficiat usque in finem eius generacio, [illegible] Christus dicens: Amen quippe dico vobis, non preteribit generacio hec donec omnia fiant; loquebatur de apostolis et discipulis, quibus et ascendens in celum dixit, Matthei ultimo: Ecce ego vobiscum sum usque ad consumacionem seculi. Secunda dos est plenaria potestas [illegible], quam habet sponsus suus, et quam decuit et utile fuit habere talem sponsam [illegible] copule nupcialis. Licet enim summus pontifex habeat plenariam potestatem ecclesiasticam, subiectione, ordinatione, regulatione et suppletione super singulos de ecclesia, nichilominus ecclesia synodaliter congregata habet plenariam potestatem eciam super papam, ordinatione, regulatione et suppletione, prout liquet ex decretis conciliorum Constanciensis et Basiliensis. Unde licet beatus Thomas et Bonaventura ceterique doctores katholici dicant supremam et plenam potestatem ecclesie esse in summo pontifice, tamen hoc fatentur in comparacione ad fideles singulares et particulares ecclesias; dum autem comparacio fienda fuisset ad auctoritatem ecclesie synodaliter congregate, subiecerunt papam et usum sue potestatis eidem ecclesie tamquam matri sue, cuius legem non dimitti debere tradit Sapiens Proverbiorum 1, et eciam tamquam regule vel legi directive et regulative infallibili, cui se submittere tenentur omnes [illegible] de ecclesia, cuius auctoritatem et iudicium si non audierint [illegible] sicut ethnicus et publicanus [illegible]. Tercio dotavit Christus ecclesiam ampla temporalitate, nolens eam obprobriose mendicitati subditam esse, neque competit. Non est ergo verum quod mendicitas est solum [illegible] fundandi ecclesiam per semen verbi dei. [illegible] quod divicie sufficiant sponse [illegible]. Dicendum quod non utique divicie que sunt corporales, sed cura diviciarum nimia, pungens et lacerans, adulatrix et ambiciosa, que si cadat in mendicantem, non aliud testimonium conquirat quam competencie mentem nescientem. Quarto dotata est ecclesia in filiis suis et in edificacione corporis sui tot sacramentis, tot virtutibus moralibus et theologicis, tot donis, tot beatitudinibus, tot fructibus spiritus, tot gratiis gratis datis a spiritu sancto suo, distribuente unicuique prout vult, 1 Corinthiorum 12. Nam alios quidem dedit apostolos, alios prophetas, alios evangelistas, alios vero pastores et doctores ad consumacionem sanctorum in opus ministerii, in edificacionem corporis Christi, Ephesios 4. Quinto affert ad nupcias istas [illegible] filiorum fetum suum, symbolum suum, [illegible] suum, ut dicit Cyprianus de nupciis spiritualibus.

De quibus ita deducitur [illegible] quod unigenitus dei filius primo venit in carnem assumendo humanitatem in unitate suppositi, ut imitaretur; secundo in ecclesiam, ut imitatorum familiam aggregaret; tercio in virginem, ut forma aggregacionis declaretur. Primum patet, quia cum [illegible] Genesis 1 homo factus sit ad ymaginem dei, quod sine ymaginati imitacione beatitudinem assequitur, dicente beato Augustino ad dominum primo libro Confessionum: Fecisti nos ad te, et inquietum est cor nostrum donec quiescat in te. Sed homo oblitus ymaginantis et ymaginis [illegible], in sola carnis ymagine defigens oculos, in tantum maledictionem bestialiter induit, Psalmo: Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis, Psalmo 48. Quod ad imitacionem et propius ad beatitudinem quo se ullo modo resurgere potuit? Deus sibi dicit Osee 13: Perdicio tua ex te, ex me tantum auxilium tuum. Ideo ne divina frustraretur intencio, qua hominem per beatitudinis assecucione creaverat, de qua intencione postmodum ecclesiam informavit, dicit Matthei 25: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitucione mundi, necessarium erat ut ymago hominis proponeretur per hominem, que lapsum repararet ut deus, et ad imitacionem provocaret ut homo, [illegible] sic convenienter ita [illegible], secundo [illegible]. Sed non convenienter nisi [illegible] imitari homines [illegible]

Cum sic tuis oculis etc. et talis ymago fuit christus qui fuit imitandus per incarnacionem adveniens hominibus [illegible] solent persuadendo [illegible] fuit ab eterno [illegible] sed christi incarnacio hominis nunc et predicacio et ad instar christi incarnati [illegible] et [illegible] reparacio dicit apostolus ad Ro. [illegible] predestinatus est filius [illegible] quo ad primum ex resurreccione mortuorum lapsorum in Adam et quo ad 3m [illegible] lapsi [illegible] non reparantur nisi per christi conformitatem [illegible] ibidem c. 8 dicit nam quos presciuit et predestinavit conformes fieri ymaginis filii sui ut sit ipse [illegible]

[illegible]

que est in spiritu inter deum et animam. Unde sicut nuptie mundane seu carnales legitimantur et honestantur per tria bona coniugii predicta, sic quod non sunt
fornicarie nec adultere nuptie, ymmo ut verius dicam nuptie seu connubia. Sed quia prophana. Fides namque requiritur ut neuter corpus alieno thoro
maculet. Fidem dico non prout est virtus theologica, sed prout est pars iustitie, secundum quod est fides in federe promisso. Proles etiam requiritur in intencione prolis
procreande ad cultum dei. Sacramentum etiam requiritur, id est signum rei sacre, scilicet coniunctionis Christi et ecclesie, et hoc patet ad inseparabilitatem. Nam sicut verbum ab ecclesia
vel a carne quam assumpsit non fuit postea separatum, ita legitimi et coniugati non possunt separari. Nam ~~[struck]~~ quos deus coniunxit homo non separat.
Eadem etiam tria concurrunt ad nuptias spirituales legitimandas. Primum namque quod concurrit est fides, ut neuter corpus alicui amatori
admittat, sed unice se mutuo diligant. Non enim sponsus sufficere potest ut sponsa alium diligat vel econverso. Canticorum 2 dicit sponsa: Ego dilecto
meo, scilicet intendo, ad me conversio eius pertinet. Sed videtur quod deus non unice diligat animam, quia pluribus intendit quam uni anime, quia gubernacio totius
mundi spectat ad eum. Sed hec fuit querela anime quam movet Hugo in libro de arra anime, ubi sic inter ceteram animam dicit: Ecce unicum dilectum et uni-
ce dilectum diligo, sed hoc habet mea dilectio, minime pacior quod solum diligens sola non amor, quo de privilegio singularis amo-
ris potero gloriari, quia ea que michi proposuit cum aliis, etiam cum bestiis accepi. Mundum enim iam hunc solis amplius confert quam reptilibus et iumentis. Re-
rum ita de aliis [illegible]. Ad hoc respondet Hugo distinguens tria dona que recepit anima a deo: communia, munera que anime data sunt et que
quedam omnibus preter te tenui, sunt communia spiritualia que multis non tamen omnibus preter te tenui concessa sunt; communia vero singularia que tibi soli
concessa sunt et data. Nunquam enim diligit te quia quedam bona sua tecum sibi omnibus concessa sunt. Nunquam feliciorem te fecisset, si tibi soli
non dedisset. Ecce non omnia sunt omnibus creata super terram vel bestiis. Tu sola mundi divicias possedisti et possides. Tibi igitur illa gratia
et utilis societas conversacionis huius. Omnia que data sunt tibi, omnia obsequium tibi impendunt. Sic instat anima quod predicta non arguunt
singularitatem amoris, quia sicut societas aliorum est in concessa ad vite solacium, sic et mea illis. Respondet Hugo: quod omnia conveniunt
ipsi anime, aliqui omnibus ad commune bonum, vero ad cautelam et augmentum. Nec propter hoc derogatur singularitati amoris, si deus tecum etiam
alios amet. Spiritualis enim amor melius fit cuique cum sit singularis et omnibus communis, iam in privilegio singularis amoris tui sponse
aliorum prestabit quia sponsus tuus in omnibus diligit te, quia inter diligit sibi te. Non autem timeas enim istam amorem plenum quia plus affectum dis-
trahi et vero minorem esse ad singulos quam pluribus quodammodo et divisus videatur. [illegible] quam nec alium nec maiorem affectum
dilectoris singularis impedit, sed absque ulla diminucione participacione singulos amat. Ergo omnes unum unice diligit, quia nec alium potest omnium
dilectionis singularis impedire. Sed qualiter deus sponsus sponsam id est animam unice et singulariter diligat, unde sponsa iam de hoc edocta
unice diligere potest. Unde sequitur: patet qualiter deus sponsus [illegible] sicut Bernardus super cantica sermone 69 dicit quod capitulum apparet quod
dicit Canticorum 2: Dilectus meus michi scilicet intendit. Ecce unum dulcissimum pertractans beatus Bernardus super cantica sermone [illegible] dicit quod
ad sola negocia ymmo omnia deus amoris [illegible] differt curam et gubernacionem omnium secundum [illegible]; ita singulariter affectibus anime amorose intendit
ut videri possit quod [illegible] omnium aliorum oblitus soli anime intendat. Unde Hugo ubi supra: Sic ille in videtur cum [illegible] eius circa me
intendo quod sibi preclaras est dicere quodammodo nec aliud agat deus nisi quod mee saluti provideat, et ita totum ad custodiam meam occu-
patum video quod omnium oblitus sit. Nam ut dicit Bernardus ubi supra sermone 69: O immensa simplicissima sponsi divinitas, que cum multos respicit multos
et quia multos unum nec ad multitudinem multiplicatur nec ad paucitatem variatur nec ad diversitatem dividitur nec restringitur ad unum nec angorem ad
curas nec perturbatur seu turbulentur ad sollicitudines. Sic siue uni intendit, ut non detineatur, sic pluribus ut non distendatur, et ibi [illegible]
Cum igitur sic unice deus diligat animam, dignum est ut et ipsa anima eum unice et singulariter diligat, ut fides nuptiarum utrobique
illibata conservetur. Sed contra [illegible] super anima conquesta est amorem dei erga eam non esse unicum et singularem, quia eum quem deus et alia
diligit. Sic etiam deus conquerere potest de anima quod non unice diligit, quia tot creaturas quas in usu recipit et possidet, tantum cum deo diligit.
Ad quod videri potest sicut Hugo ubi supra pro deo videtur quod privilegio singularis et unici amoris non derogat societas creaturarum quantum
ad quod videri potest sicut Hugo ubi est pro deo videtur quod privilegio [illegible] sicut Bernardus super cantica sermone 82: Anima maritatur verbo etiam
singularis anima deum diligit et omnia propter deum diligit. Et ille est amor castus que secundum Bernardus sermone [illegible]
quia non in una carne sed in uno spiritu deus duos coniungit, duos facit iam non duos sed unum, sicut 1 Corinthiorum 6: Qui adheret deo unus spiritus est cum eo.
Est autem advertendum quod isto mutuo amore non eo modo unice deus diligit animam et anima deum, sicut est in coniugio carnali non eodem modo
vir diligit uxorem et uxor virum. Nam secundum Hugonem in libro de virginitate et coniugio beate virginis: Cum vir mulierem diligit, quodammodo sustinu-
it quia pietate vincatur ne infirmitatem deserat. Mulier autem quod virum diligit magis debitum est quia naturali necessitate compellitur ut patro-
cinium requirat, atque ita quodammodo tota dilectionis utilitas ad mulierem refertur quia in ipsa est causa propter quam ipsum virum diligat vel
a viro diligatur. Ita deus animam rationalem prius gratuita pietate diligit, et eam per quemdam ad maiorem suam quadam necessitate tunc
et volente gratie diligit, ipse prior gratis ut per eum magis diligens ad diligentem se conuertat, fiat quod una dilectionis societas.
Et hec mutua amoris vicissitudo qua una unitur societas nec dissidium in suo suscipitur nec consorcium in alieno admittitur. Sponsa
- Sicut volebat cum dixit: Dilectus meus michi et ego illi. Non enim est alia coniunctio inter sponsum et sponsam quam amare et amari.
Canticorum 2 Ego soror mea sponsa. Gaudebit sponsus super sponsam. Secundum quod concurrit in coniugio spirituali est susceptio
prolis per quam intelligimus opera secundum rationem predicte beatitudinis sunt filii in operacionibus spiritualis. Unde etiam dicit propheta 3 Ethicorum quod sermo illius non
est verus qui non valet comparari ad opera sicut pater comparatur ad natos suos. Et inde quod sicut proles est ymago patrum, sic in bonis
operibus relucet ymago hominis. Sunt enim opera sicut speculum in quo potest apparere quales sumus et melius quam in prole apparet. Quibus
sunt patres. Non enim est tam sufficiens et evidens argumentum hic est bonus filius iam sunt bonos patres. Sic hoc est bonum opus. Igitur
seu sunt bonum opificem. Iohannis 5: Opera que ego facio testimonium perhibent de me. Et sic vane sunt nuptie que fructum excludunt. Sic
vanum est coniugium illud spirituale exclusio fructu bonorum operum, quia secundum Gregorium in omelia: Probacio dilectionis exhibicio est operis.
Et Iacobi 2 dicit: Corpus sine spiritu mortuum est, sic fides sine operibus mortua est. Unde sponsus ut ostendat se non contentari quod eum sponsa
corde diligat et non fructificet opere, cum dixisset Canticorum 8: Pone me sicut signaculum super cor tuum, subiunxit: super brachium tuum, id est cum sponsa
se ipsa signaverit cor sponse per unitatem dilectionis ut concludatur amor adulterinus, sed debet ponere super brachium sponse per bonas
operaciones. Colossenses 1: Ambulantes digne deo placentes per omnia in omni opere bono fructificantes. Tertium quod concurrit in connubio spirituali est
sacramentum, prout connectit deum et animam in hac vita est sacramentum illius quod est in patria. Et hoc patet ad inseparabilitatem. Amor enim sive caritas
que est inter deum et animam nunquam excidet. 1 Corinthiorum 13: Omnia vero alia, puta fides et spes evacuabuntur, ipsa autem caritas semper
perseverabit, sed tollet imperfectum et addet perfectum, et ipsa manebit aucta et perfecta. Et sic in hoc nuptie spirituales prominentiores
sunt nuptiis carnalibus, que dissolvuntur per mortem. Hee vero perficiuntur post mortem. Unde dicit sponsa Canticorum 3: Tenui eum scilicet dilectum
nec dimittam donec introducam eum in domum patris mei et in cubiculum genitricis mee. Talis enim anima utpote verbo etiam maritata
ad dulces amplexus verbi sponsi coaptata forti amoris glutino tenetur, cum constringitur quod nulla voce potest ab eo divelli, donec sibi
perfecte copuletur in vita perfecta, ubi est domus patris et cubiculum genitricis sue, pro matre potest intelligi caritas, que animam parit,
in qua sit sponsa verbi, et ad instar matris ipsam maritat deo. Ista mater non habet in hac vita domicilium nec permanentem
statum, sed est in continuo progressu secundum statum vie. In patria autem habet domum et mansionem stabilem. Ibi non habet hic cubiculum
quietis, quia nunquam est ociosa, sed operatur magna. Sed ibi scilicet in patria est omnino quieta. Psalmus: Hec requies mea in seculum seculi etc.

Sponsa itaque ululabat ut dimitteret sponsum ab amplexibus amoris in hac vita donec introducat eum, immo potius ipse introducat eam illuc ubi est mansio et quies sempiterna. Dicit autem sponsa consideret donec introducam eum, non dicit donec introducat me. Magna quippe est amoris potentia quod quod dilectum est sibi vendicat in totum: cum corde scilicet et spiritu et velle et operari. Aut etiam ideo quia bona opera salutis operatur in nobis [illegible] huius rei figuram fuit in Jacob patriarcha Gen 32° qui ait angelo secum luctanti Non dimittam te donec benedixeris mihi. Quod et est quod hic dicit sponsa Tenui eum nec dimittam donec introducam etc. Sic fortiter tenuit eum apostolus cum dixit Ro 8 Certus sum quod neque vita neque mors aut gladius etc. que enumerat ibi poterit me separare a caritate dei que est in Christo Jesu. Sic etiam magdalena tenuit eum indissolubiliter quod ut dicit Gregorius facilius erat animam eius separari a corpore quod vivificabat quam a corpore quod diligebat. Hic autem inseparabilitatem tantum est propter sponsi quod sponsus quam libenter teneri debet a sponsa, immo et ipsa tenetur ab eo quem ipsa tenet, nequaquam ipsa dum tenet ut dicit Bernardus quod hec copula fortius glutinat quam una duorum caro vehementi voluntate fuerit est. Quem enim tenet et tenet quo cadere potest. Et de hac tentione ipsa gloriatur in psalmo dicens Tenuisti manum dexteram meam et in voluntate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in celo aut quid a te volui super terram q.d. neque in celo neque in terra volo esse absque te. Porro ergo bona quamvis spiritualis pollicetur anime dominus per os Osee prophete: Sponsabo te mihi in fide, sponsabo te mihi in sempiternum et sponsabo te mihi in iudicio. Ubi porro tria tanguntur secundum triplicem processum [illegible] continuato profectu eius a perfectioni. Sponsabo inquit te mihi in sempiternum quantum ad statum inseparabilitatis. Sponsabo te mihi in iustitia quantum ad plenum bonum opus. Sponsabo te mihi in fide quantum ad singularem servitutem amoris. Nam per tales ille nuptie non celebrantur alibi quam in mente zelo divini amoris fervente et a terrenis ad celestia transmigrante. Et hec sunt Chana Galilee que zelus transmigrationis interpretatur. Duo ergo necessaria sunt que mentem reddunt ydoneam ad nuptias in ea celebrandas. Primo ut zelo divini amoris in hac vita fervescat. Secundo ut dissolvi et transmigrare ab hac vita cupiat. Primum patet ex prima ratione. Primo quia nichil est quod ita conectat animam deo sicut zelus seu amor sui fervidus. Unde affinitas dei et anime non potuit congrue describi in canticis nisi sub appellatione sponsi et sponse. Nam sicut Bernardus sermone 8 dicit: Nulla alia necessitudo nec connexio coniunctior inter sponsum et sponsam nisi amare et amari et hec utroque vincat plus quam natura carnis. Vincit enim et vincit amor parentum ad filios propter hoc enim relinquet homo patrem et matrem etc. Secundo quia nichil ita est quod ita mentem in seipsa conectat et quietet sicut amor. Nam amor nichil requirit extra se nec causam nec fructum nec premium nec cognitionem nec delectationem, immo nec ipsum deum. Unde Bernardus ubi supra: Amor inquit per se sufficit, per se placet et propter se. Ipse meritum ipse premium est. Amor preter se non requirit causam non fructum. Fructus eius usus est. Amo enim ut amem, amo quia amo. Et quod dixi nec ipsum deum requirit intelligendum est sub alia ratione quam amati. Et sic ad est adiunctum amori, nec etiam quod ipsum sui [illegible] sit cognitio sive delectatio sive beatificatio. Omnia talia non sunt per se intenta a mente amorosa. Tertio quia nichil est ex cunctis anime motibus sensibus aut affectibus in quo possit creatura conditori non ex equo rependere vicem nisi solus amor. Ubi Bernardus dicit: Si deus irascitur mihi, non ego illi similiter reirascar, sed pavebo contremiscam veniam deprecabor. Si me arguit non redarguetur a me, sed quam me potius iustificabit. Nec si me iudicabit ego iudicabo eum sed adorabo. Et salvans me non querit a me ipse salvari. Nec vicissim eget ab aliquo liberari qui liberat omnes. Si dominatur, me oportet servire. Si imperat, me oportet parere et non vicissim a domino vel servicium exigere vel obsequium. Tantum de singulis. Sed si amat me, deus possum et debeo ipsum redamare. Unde Bernardus: Cum amat deus non aliud vult quam amari, quippe non ad aliud amat nisi ut ametur, sciens ipso amore beatos qui se amaverint. Igitur quia in nuptiis sponsi et sponse hec fit amorosa connexio quantum ad primam rationem et deo ibi esse sufficientia, nec quidquam oportat extra requirere quantum ad secundam, et etiam ibi in amore mutuo sponsa vicem reddere possit quantum ad tertiam rationem, et quia hec omnia operatur zelus amoris divini, ut ostensum est, patet quod mens ad spirituales nuptias ydonea debet esse divini amoris se fundans. Unde talis anima assimilatur lampadi ardenti. Cant. 8: lampades eius lampades ignis atque flamme. Ezech. primo dicit: Aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium et velut aspectus lampadarum. Secundum autem principiorum scilicet quod anima spiritualium nuptiarum ydonea debeat desiderare dissolvi et transmigrare ab hac vita patet. Cum enim ille nuptie non perficiuntur in hac vita, donec tum impleri non [illegible] quod ad aliam vitam transmigremus. Mens ergo que inter se nuptias celestes desiderat necesse est ut ad hac transmigrationem toto desiderio tendat et dicat cum apostolo Phil primo Cupio dissolvi et esse cum Christo. Et hec est causa suspirii [illegible] desponsate anime ad deum. Unde Hugo libro de laude caritatis: In quo tamen dulcis amor ihesu est sed cogitat quod interdum operatur ubi verum pacem inveniat. Adhuc fiat quod ille primie nuptie quas beata virgo in sua annunciatione celebravit architriclino fuere sicut in Galilea Luce primo. Missus est angelus Gabriel a deo in civitatem Galilee etc. Ad insinuandum quod mens apta nuptiis spiritualibus debet esse in transmigratione seu in desiderio transmigrandi. Unde et Christus suo voluit ostendere quod cum post resurrectionem discipulos precessit in Galileam, precedet inquit vos in Galileam, ibi me videbitis. Non enim deus videri potest nisi in transmigratione. Non videbit me homo et vivet Exodi 33. Transmigrare itaque oportet animam ad vitam aliam si nuptie incepte debeant consummari. Ad quod hortatur psalmista dicens Transmigra in montem sicut passer. Transmigra inquam passibus desideriorum in montem id est ab imo terrenorum ad culmine superiorum et hoc quasi passer virtutibus pennatus qui in alto nidificat id est in operibus clarus. Hanc transmigrationem desiderabat Bernardus in quodam sermone dicens et declamans: O regio sublimis et plana divitiarum, ad te suspiro de valle lacrimarum. Perge igitur o anima mea regionem istam orbis desideriorum et sponsum tuum vide regem glorie stipatum legionibus angelorum agminibus sanctorum ornatum et dic Beati qui habitant in domo tua domine. Nam ibi sunt gaudii nuptie scilicet beate fruitionis secundum sensum anagogicum, scilicet nuptie Christi et ecclesie triumphantis. De quibus dicitur Luce [illegible] Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis. Ubi Gregorius in omelia: [illegible] ad nuptias dominus abiit qui resurgens a mortuis ascendens in celum superna sibi angelorum multitudine novus homo copulavit etc. Et de hiis nuptiis loquitur hic alias Johannes dicens Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Unde Haymo: Non de hiis nuptiis que in presenti aguntur ista dicuntur, ad quas intrare multi videntur per fidem et baptismum sed non ideo sunt beati, quia fide quam hic videntur operibus maculant. Unde scriptum est Multi sunt vocati pauci vero electi. Sed de illis nuptiis sunt intelligenda in quas solummodo boni intrabunt. Ubi iam non erit aliquis qui dignus sit eici non habens vestem nuptialem, sed omnes candidis stolis induti gaudebunt. Intrabunt autem illas nullus aliquis intrat, sed illas quicumque semel intravit ulterius non exibit. Beati ergo qui ad cenam agni vocati sunt, unde et possunt extra de ovibus sunt. Et figuratur quasi prima animarum statu sublimata celsitudo et dispensatoria dei dignatio cum dicitur nuptiarum agni. Nam in nuptiis est individua connexio sponsi et sponse et sunt eis omnia communia. Unde Bernardus super cantica sermone 7: Dulcia nomina sponsus et sponsa, quibus omnia communia sunt et nichil proprium. Una hereditas, una domus, una mensa, una caro, unus thorus et ibi Bernardus de hoc. Secundo notatur eterna beatorum refectio cum dicitur ad cenam. Cena enim dicitur a cenalo. Ubi propter auram comedere consueverunt palestini, vel dicitur a cenione vesperum. Cenabimus enim gratia quod dicitur habitare et sit coturbinium celeste. Luce 14 Homo quidam fecit cenam magnam id est deus pater filius electis ab eterno paravit celeste convivium. Ubi sic dominus [illegible] fruemur. Dicitur autem deus pater hoc semper ratione quia est plenitudo cenarum quia cum tota trinitas cenabit hoc, sed debet ei esse divinum et cenant ad plenitudinem suam ut hoc intelligitur trinitatem in essentia et trinitatem in potentia sicut in deo est unitas essentie et trinitas personarum. Unde propter ergo dixi dulcis est. Sic dulcis cum superat hoc. Et hoc ait Bernardus Zimuc(?) hoc hic fecit gloriosus id est dulcis. Tertio vero est unio dilectorum. Unde propter dilectorum quam hec deus ad homines dicitur. Et Bernardus de patre hoc Augustinus: Amor est unio amantis cum amato. Dicitur ad deum [illegible] unus spiritus est cum eo. Unde propter istam unionem Luce 2° dicitur Marie: Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Vel dicitur pater hoc quia benignus humanus et misericors quam ipsa sunt hec. Vel hoc quidam vocum tamen factum quo valde amplificata est ista cena ut non tam homines deum cantorem ut angeli, sed et fratrem quo ad naturam humanam. Nam natura nostra glorificata videt unum erit de precipuis delectabilibus paradisi. Tunc enim [illegible]

[illegible] que dicitur cena quia in ea aliud quid illa succedet et quia delicata fercula ibi apponentur et quia non semel admissa ex ea expelletur. Sic de paradiso Apocalipsis 21. Quod est gaudium militantis ecclesie, revelatio glorie celestis patrie in qua deus suis electis ministrabit Luce 12.

Marginal notes: Ro.; Mat. 22 (?); nuptiarum; cenabit (?); 1 Cor. 6

genti que genitura fuit. Et bene Christus dicitur homo quidam i. singularis homo quia veram de virgine carnem assumpsit. Singularis quia solus deus et homo. Primo solus sine peccato. Secundo solus sine lesione matris virginitatis conceptus. Solus sine gravamine matris ventre portatus. Solus natus ex utero matris absque dolore partus. Quarto solus genus humanum morte sua redemit. Solus morte sua mortem potuit occidere. Solus ab inferis electos suos abstraxit. Solus in sepulcro corruptionem non vidit, quia solus inter mortuos liber. Solus seipsum a mortuis suscitavit. Solus virtute propria corporaliter in celum ascendit. Soli datum est a patre ad patris dexteram residere. Hic ergo quidam homo fecit cenam magnam i. preparavit beatitudinem eternam que dicitur ideo cena quia ut dictum est supra cena proprie est refectio vespertina circa finem diei, et etiam beatitudo plenarie dabitur electis post iudicium quod erit in fine mundi. Iam enim gustant beati cenam illam quo ad gloriam anime, sed receptis corporibus in generali resurrectione tunc plenarie in terra sua duplicia possidebunt Ysaie 61 i. utriusque stolam. Dicitur etiam cena obsonium i. cibus cum sopimento cibus videlicet delicatus et deliciosus qui a delicatis sumitur cum sopimento ut est panis vinum et fructus. Sopimentum est quies eterna, de qua dicitur psalmo in pace beatorum in pace in idipsum dormiam et requiescam. Et alibi: Cum dederit dilectis suis sompnum etc. Hic sompnus sine hac pace accipitur. Sed qui panem qui de celo descendit refecti fuerunt in presenti qui modo sumitur in sacramento, et in illa cena sumetur ineffabili modo, de quo pane dicitur Luce 14: Beatus qui manducabit panem in regno dei, ut videlicet satur de pleno eructet. Vinum autem huius cene est id de quo dicitur Deuteronomii 32: Sanguinem uve biberent meracissimum. Uva Christus, que nata est ex illa beatissima vite i. gloriosa virgine que dicitur Ecclesiastici 24: Ego quasi vitis etc. Que uva pressurata est in torculari crucis et inde eliquatum mustum nostre redemptionis. De quo dicitur in psalmo: Calix inebrians quam preclarus est. Quod sumitur mustum vel sanguinem meracissimum modo sumimus in sacro, sed tunc sumetur ineffabili modo quando dicetur convivis id Canticorum 5: Bibite et inebriamini karissimi. Fructus autem huius cene est fructus ille benedictus, de quo dixit Elizabeth virgini gloriose Luce 1: Benedictus fructus ventris tui. Hic fructus modo emendus est precio bonorum operum ut ibi cariis et deliciis comedatur. Unde de anima bene negotiante tunc dicetur: Date ei de fructu manuum suarum Proverbiorum ultimo. Nec solum fructus ventris virginalis sed et fructus arboris triumphalis i. crucis in qua Christus triumphavit. De quo dicitur Canticorum 7: Ascendam in palmam synodochice i. in crucem et apprehendam fructus eius. Istud valet dicere quilibet iustus. Non enim gustabit hunc fructum in futuro qui in palmam ascendens i. in crucem ipsum non collegerit in presenti. Et notandum quanto quis altius ascendit in arborem palme cuius fructus est dactilus, tanto dulciores et maturiores invenit dactilos, quia in summo cacumine palme fructus maturior et dulcior invenitur. Ille vero altius in palmam ascendit qui maiorem et diuturniorem penam facit et maiorem laborem pro deo sustinet. Ideo gloriosiorem coronam recepturus est in futuro. Ideo dicitur de hoc fructu Ysaie 4: Erit fructus terre sublimis. Ideo non potest haberi nisi ascendendo. De hoc etiam fructu dicitur post centum: Dedit dilectis suis sompnum. Ecce hereditas domini filii merces fructus ventris. Vel fructus huius cene erit fructus ille terre promissionis, de quo legitur Numeri 13: Ficus uva malogranatum. Per ficum designatur dulcedo mentis in contemplatione divinitatis, que sit contemplatio cibus est et potus anime. Unde ad hoc designandum dicitur de Israelitis Exodi 24: Viderunt deum et comederunt ac biberunt. Per uvam designatur gaudium mentis quam inebriabit caritas in regione illius caritatis opinione que dei filium fecit incarnari. Per malogranatum quod multa grana continet sub uno cortice, significatur letitia unitatis aliorum ubi unusquisque de bono alterius ut de suo sine invidia gaudebit, et quod in se non receperit premium gaudebit in alio recepisse. Ideo de superna Ierusalem dicitur que edificatur ut civitas cuius participatio eius in idipsum. Et hoc designatur est in ecclesia primitiva tempore apostolorum, de qua dicitur Actuum 4: Multitudinis credentium erat cor unum et anima una, et quod illius erat omnia communia. In hac etiam cena promittitur nobis fecula que notatur Genesis 27 in benedictione Iacob, ubi dicitur: Det tibi deus de rore celi et de pinguedine terre habundantiam frumenti vini et olei, serviant tibi populi, et adorent te tribus, esto dominus fratrum tuorum, et incurventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus, et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Ros refrigerium et protectio quam estu laborum. Unde psalmo: Transivimus per ignem et aquam et eduxisti nos in refrigerium. Pinguedo terre stabilitas et firmitas in bono, quia inter elementa firmior est terra que medium stat. Ecclesiastici primo: Terra in psalmo: Qui fundasti terram i. eternam super stabilitatem. Frumentum omnes defectus supplebit et amovebit. Unde vinum non esurient amplius neque sitient. Vinum oblivio omnium miseriarum Proverbiorum 31: Date siceram merentibus et vinum his qui amaro sunt animo, bibant et obliviscantur egestatis sue et doloris sui non recordentur amplius. Ysaie 65: Oblivioni date sunt angustie priores. Oleum gaudium ineffabile psalmo: Ut exhilaret faciem in oleo. Obsequium imperium ab omni creatura que serviet corpori voluntati. Unde serviant tibi populi. Matthei 25: Euge serve etc. supra multa te constituam. Honor. Unde adorent te tribus. Sapientie 5: Ecce quomodo computati sunt inter filios dei et inter sanctos sors illorum est. Et gloria et honore coronasti eum etc. Principatus omnium bonorum. Unde esto dominus fratrum tuorum. Nam sicut lucere sole omnis participat lucem sine diminutione et preiudicio alterius, ita quilibet sanctus participabit gaudium alterius. Quod oravit propheta: Particeps me fac deus omnium timentium te etc. Dominium reprobrum. Unde et incurventur ante te filii matris tue. Psalmo: Omnia subiecisti sub pedibus eius. Vindicta inimicorum. Unde qui maledixerit tibi etc. Psalmo: Letabitur iustus cum viderit vindictam etc. Remuneratio amicorum et benefactorum. Unde et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Matthei 10: Qui potum dederit calicem aque frigide non perdet mercedem suam. Consummatio et cetera que notatur in osculo Ysaac, quia sicut ulla est unio inter osculantes, sic nulla erit unio inter deum et creaturam. De hoc osculo dicit sponsa Canticorum 1: Osculetur me osculo oris sui. Hec est stola in corona sponse super omnes, et benedictio filiorum Israel i. fidelium parentorum Genesis penultimo et Deuteronomii penultimo. Sed etiam dicitur quod in hac cena sit illa fecula que promittitur Iob 5: Ubi dicitur: Beatus homo qui corripitur a domino. Gregorius: Anima dei agitur ut pena culpam sequatur, et vis doloris sit causa salutis. Et quia beatus, ergo tu qui corriperis si vis esse beatus, increpationem domini ne reprobes. Nam hic correptio facit septem bona que ibidem enumerat. Prima ipse vulnerat scilicet carnem, et medetur scilicet anime visitatione vel gaudiorum infusione. Ecclesiastici 31: Infirmitas gravis sobriam facit animam. Percutit et manus eius sanabunt, quia percussos eius sanat. Sanaos. Unde dicitur: Ego occidam et ego vivere faciam, percutiam et ego sanabo. In sex tribulationibus scilicet huius mundi liberabit te, et in septima que erit in iudicio non tanget te malum. In fame i. in corporali inedia eruet te de morte scilicet peccati et gehenne. Mortem inducit comestio illicita, et a morte eruit deus in penuria cibi et potus. Et in bello scilicet contra tres hostes, de manu gladii scilicet liberabit te i. de potestate peccati. Ecclesiastici 21: Quasi rumphea bis acuta omnis iniquitas. A flagello lingue scilicet malorum absconderis i. liberaberis sed gloriam vel lingue i. sine dubio. Et non timebis calamitatem cum venerit et que eruat bona que sequuntur videlicet pacem. De vastitate scilicet gehenne que impios vastat etc. Et fame i. omnis boni defectu intra. Glossa: Dic intus et extra deficiunt sed intus et extra puniuntur. Ysaie ultimo: Ignis eorum scilicet corporis non extinguetur, et vermis corporis scilicet intus non morietur. Ridebis scilicet de impiorum perditione. Quia letabitur iustus cum viderit vindictam. Propter quod in perditione impiorum erit laudatio. Vel ridebis gaudens de propria salute in die novissimo. Et bestiam glossa i. diabolum terre glossa que terrenos vexat non formidabis. Ecce securitas Zacharie ultimo: Sedebit Ierusalem secura. Cum lapidibus regionum glossa i. electis qui de omni regione tunc congregabuntur erit pactum tuum scilicet firmum stabile et eternum quia mutuo te sicut se diliget. Glossa: Et bestie terre i. demones et mali homines, vel corpus pro ad bestias pugnavi Ephesi. Pacifice erunt tibi. Glossa: Spiritus nequam non impugnabunt te vel bestie terre i. motus carnis, quia tunc caro non concupiscet adversus spiritum. Unde Augustinus: Sic non Christum pro pectore, unde sed et spiritus scilicet expletio quia pace habeat tabernaculum tuum i. corporis pectoris tunc ibi civitatis. Secunda et visitans speciem i. corporis per

consideracionem vel speciem tuam i. propriorum operum. Opus vita proprium est in quo videns quod simul non peccabis s. in te proprium vel deum. Septimum et fructus
quod quod multiplex erit semine tuum s. acquisisti opus vel proficue. Octavum et progenies tua i. filii spirituales quos genuisti vel bona opera que fecisti,
ut herba terre quod multi nunc et virentes virtute. Et totum patet intelligenti de psalmo dum sancta et tunc in iudeam s. virtutum ingredieris repletus
s. completus, sic acervus tritici ubi est congregacio bonorum operum in tempore suo s. post longum certamen quod lya peperit rachel. Pro celo dicitur
quod terra duo fercula apponentur s. mel et lac. Mel pertinet dulcedine de cognicione divinitatis quod mel descendit ex rore celesti. Lac vero
pertinet gaudium de cognicione humanitatis incarnati in virgine quod lac de carne prodit, et hec claresceret quod inter emanuel butirum et mel
comedet ysaie vii°. Et iohannes promissa est filiis israel i. veri videntibus deum duplici oculo fidei et dileccionis terra fluens lacte et melle.
Et quis potest exprimere delicias illius cene. Nullus intellectus valet comprehendere beatifice visionis gaudia. Nullus cogitatus sufficit quanta sunt gaudia chorum
angelorum interesse cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere, presentem dei vultum cernere incircumscriptum lumen deitatis videre nullo metu affici perpetue
incorrupcionis munere letari et gaudere in omne de vino mire. Ecce tot et tanta sunt in celis gaudia quod omnis arismetrici industria non posset ea numerare
omnis geometria non posset mensurare, omnis grammatica dyalectica rethorica non posset ea sermonibus complicare quod nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor. 2° ys. 64. i cor. 2
Gaudebunt quippe sancti super se de dei visione infra se de celi et aliarum creaturarum corporalium pulchritudine iuxta se de corporis et anime glorificacione iuxta
se de hominum et angelorum associacione. Videbunt iustos ut gaudeant videbunt et penas reproborum ut de peccatorum evasione grates agant. Videbunt ibi
deum in se deum quod in nobis et nos in deo et deum in creaturis et creaturas in deo. Ibi deus erit omnia in omnibus i corinthios xv°. i. secundum Augustinum erit consummacio desideriorum
ab omnibus s. et vita et salus et copia et honor et pax et omnia bona. Nam secundum Gregorium est tam inestimabilis pulchritudinis ut angeli qui sole septuplum
sua vincunt pulchritudine incessanter in eum desiderent insaciabiliter prospicere. Ibi eciam secundum Augustinum ipsa visio melior reficietur in contemplacione divinitatis et ipsa
gracior in contemplacione humanitatis quod propterea deus homo factus est ut totum hominem in se beatificaret. Deus enim omnes ipsa spirituali et ineffabili delectacione reficiet
cum ipse obiectum omnium sensuum sit futurus. Erit namque deus speculum visui cithara auditui mel gustui balsamum olfactui flos tactui. Ibi erit
candor lucis estivalis amenitas vernalis ubertas autumpnalis et requies hyemalis. Nulla penuria omnis boni et absencia omnis mali.
Et dicit secundum Augustinum Ibi est tanta pulchritudo iusticie tanta iocunditas lucis eterne ut eciam si non liceret in ea amplius manere quam unius diei
mora, propter hoc solum innumerabiles anni vite dies pleni deliciis et affluencia temporalium bonorum recte merito contempnerentur. Non enim frustra
vel parvo dictum est affectu: melior est dies una in atriis tuis super milia. Unde ut habetur 3° Reg. x° de regina saba que venit a finibus
terre audire sapienciam salomonis veniens in ierusalem cum comitatu magno cum vidit domum quam salomon edificaverat et cibos quos paravit et ho-
locausta que offerebat et inestimabiles divicias eius obstupuit et non habebat ultra spiritum dixitque ad regem Verus est sermo quem audieram in
terra mea. Non credebam narrantibus donec ipsa veni et vidi oculis meis quod maiora sunt opera tua quam rumor quem audivi. Sic ut dicit Augustinus [i. s. dei f.]
[illegible] in ierusalem eternam et ingressa fuerit beatam requiem glorie quod celestium promissorum multa plura et magnificenciora prospiciet quam
[illegible] sancta eius preveniunt in ierusalem eterna et ingressa fuerit [illegible] per sacra eloquia per prophetas apostolos et prophetas. Nunc enim videt tamquam in speculo et enigmate tunc autem videbit
et sunt inchoata in hac terra per sacra eloquia per prophetas apostolos et doctores. Nunc enim videt tamquam in speculo et enigmate tunc autem videbit
faciem ad faciem. Tunc illustris anima constituta inter stupendas divicias sui remuneratoris ineffabilibus verbis ad reginam poterit ad deum
dicere. Verus est sermo quem audivi in terra super omnibus operibus tuis, maiora sunt opera tua quam rumor quem audivi. Et vere. Nam et qualia et quanta
sunt que deus diligentibus se in fide non capit, spe non attingit, caritas non amplectitur, quod transcendunt vota et desideria. Quamquam possent acquiri sed non
possunt estimari secundum Augustinum. Et ad horum omnium assecucionem deus homines vocat. Unde quantum in littera significatur electorum ad precia terna constituta vocacio. 3°
Et ad horum omnium assecucionem secundum Augustinum vocat deus per se, vocat per angelos, vocat per patriarchas, vocat per prophetas, vocat
cum dicit vocati sunt. Et de hoc dicit in omne 16 2° pars ecclesie vocat deus per se vocat per angelos vocat per patriarchas vocat per prophetas vocat
per apostolos vocat per pastores vocat eciam nos plerumque per miracula vocat plerumque per flagella vocat alios per [illegible] propria vocat alios per adversa
Nemo contempnat vocantem nos, tardet nos convocet sic ille qui emerat villam iugum boum emerat quinque uxorem duxerat. Alius qui duxit
uxorem i. carnalis voluptatis ne dum vocatur convocet vel contempnat aut tardet. Tunc voluit intrare non valuit. Audite quod
sapientia per salomonem dicit s. prov. primo Tunc vocabunt me et non exaudiam, mane consurgent et non invenient me. Propter hoc enim et fatue virgines
tarde venientes clamant domine domine aperi nobis sed iam tunc aditu quemtibi clauditur cum dicitur Amen dico vobis nescio vos math. 25. Nota 1°
significatur sic vocatorum glorie plenitudo cum dicitur beati. Est enim beatitudo status omnium bonorum aggregacione perfectus ut dicit Boecius 3° de consolacione
ipsa 2a super pro° beatus qui legit et audit etc. Ibi de hoc 3° Reg x° per in fine beati viri tui et beati servi tui qui stant coram te semper et audiunt sapienciam tuam. Et
Et vere beati quod omnia quod volunt habent nec aliquid volunt quod non decet secundum Augustinum primo de trinitate c. 7 et libro de moribus ecclesie c. 3. Et augustinus ponit
septem bona corporis et septem bona anime que habebunt electi in celesti patria beati. Nec bona corporis pulchritudinem velocitatem fortitudinem libertatem
sanitatem voluptatem et eternitatem. Quod enim in illa vita pulchritudo iustorum adequabitur solis pulchritudini quam septuplicat quod modo patet
sanitatem voluptatem et eternitatem quod in illa vita pulchritudo iustorum adequabitur solis pulchritudini quam septuplicat quod modo patet
[illegible] erit quemadmodum divina scriptura testatur dicens Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Velocitas vero tanta comitabitur
ut ipsis angelis dei eque celeres sint qui a celis ad terras et a terris in celum dicto citius dilabuntur. Hii quoque velocitatis exemplum
in radiis solis licet intueri qui statim orto sole in plaga orientali pertingunt in ultimo plage occidentalis, ut in compendio
non esse impugnare quod de via dicitur futura velocitate consistere cum rebus creatis soleat inesse maior velocitas quam in motu. Fortitudo
non esse impugnare quod de via dicitur futura velocitate prestitum cum rebus creatis soleat inesse maior velocitas quam motus. Prestabit [for.]
viribus quoque meruerunt superius omnibus assensum intrinsecus ut nullatenus illis obsistere quicquam valeat vel si movendo aut evertendo
volunt quod a suo statu cunque divertere non illico redeat. Nec in eo quod dicitur maiori conatu laborabunt quam nos modo
in motu oculorum nostrorum. Nec quicquam contendat animus qua adipiscetur angelorum plenitudo quod si hiis que dicturi sumus aliud contra
non obviat ipsa sufficiat atque in quibus angelos valere constituit eciam nos eque valere probet et asserat. Atque in aliquo fuerint
plenitudine assecuti corporum quoque libertate nemo asserat. Itaque sicut angelis nil obsistit nec aliquid eos impedire vel constringere potest
quin pro velle suo cuncta liberrime penetret. Ita non erit obstaculum ullum quod nos retardet nec claustrum quod nos debeat
nec elementum quod nobis ad velle parere obsistat. De sanitate quid melius dici potest quam quod poeta canit. Salus ingens
iustorum a duo omnibus aut sunt a deo sanitas que semper potest infirmitas. Corrumpitur et incitabunt aspernere licet sapientes
vite future ita ingens et incommutabilem ac inviolabilem fore ut ineffabili quantum atque invisibili suavitate dulcedine
totum hominem repleat et omne quod cumque in se vicissitudinis mutabilitatis aut lesionis suspicionem prebere queat procul arceat
atque repellat. In illa futura vita delectacio quedam inestimabilis bonos inebriabit et dulcedine sui totos eos inestimabili
abundancia saciabit. Oculos aures nares os manus pedes guttur cor iecur pulmo ossa medulle
et ea corpus ipsa et cuncta singillatim singula quoque membra corporum in quem tam mirabili delectacione et dulcedinis sensu complebuntur
ut vere totus homo torrente voluptatis sue potetur et ab ubertate domus eius inebriabitur. Nam qui bona sunt adeptus
non intelligo ad quid per condicione corporis sui porrigat ultra affectus voluntas assit eciam quod cunctos appetere quod divinitus
vite hic ista ille mune dicit quod iusti in perpetuum vivent. Sunt et alia que quidem hiis que digessimus non minus amantur
sed ad ea quod sic illa ad corpus referunt. Tunc michi in septenario numero constituta non modicum placet michi quod ipsorum
sapiencia fuit imbuta. Sunt autem hec sapiencia amicicia concordia potestas honor securitas et gaudium. Sapiencia in terra in futuro
vita bonis erit, ut corpus quod sic voluerit nichil sit quod ignoret. Scient enim cuncta que scienda fecit deus tam ea que preterita quam ea que
futura sunt. Ibi a singulis omnes ibi ab omnibus singuli cognoscentur. Nec quemquam omnino latebit qua patria qua gente quave stirpe
quis editus fuit vel quid in vita fecerit. Amicicia vero in tantum erit singulorum quod intima erga singulos suo fervore complebitur
ut amor cuiusque in quemque sufficiat cuique. Propterea cum omnes unum sint corpus christi et ipse qui est pax ipsa sit omnium caput
nec minori se affectu complectentur quam membra unius corporis ex invicem copulentur. Amabis enim omnes ut teipsum et amaberis
ab omnibus ut ipsi a se. Putas habundans eris in dileccione qui hec in futuro possessione dotum ista tunc et contemplacione ipsum

pro que tibi sunt bona proveniunt. Et propterea quia ille plus quam tu ipsum et quam omnes alii incomparabiliter amabit te et tu super teipsum ineffabili quadam su-
avitate illum amabis. Erit itaque tanta in cunctis concordia ut in nullo sentias aliquid disparere ab eo quod te constiterit velle. Corpus unum cum eis
eris, una cum eis sponsa Christi, cum eis. Concordia ibi cum eis. Nec ergo maior inter vos discordia erit quam nunc est inter corporis membra. Verum sicut
vides in motu oculorum quod illuc quo unus vertitur mox alius sequitur. Ita quoque tuum velle cunctorum velle omnino sine disparatione illico proposito habebit.
Quid dicam omnium? Ipsa dei voluntas non erit a tua divisa, sed sicut tu quod ille ita et ille in cunctis quod tu. Caput namque a suo corpore quo dispar habebit?
Cum itaque deum et omnes voluntati tue concordes habueris, profecto nil voles quod non possis. Omnipotens igitur eris tue voluntatis, qui ipsum omnipotentem habebis
in omnibus concordem tue voluntati. Itaque cum hec tibi tanta potestas affuerit, honor adherens potestati minime deerit. Igitur dum possessione horum bonorum quasi digesseris)
felix fies, nonne sufficiens tibi videberis? Maxime inquam. Itaque cum tua vita perpetuo durent in illa vita et hec omnia tibi habenti securitas que ea
amplius non perdendi. Certo accidisset obsecro quid constitues tibi erit securus in tantorum bonorum perpetuo eris nec aliquando ea adversarii volentes inquam
timebis. Sic ergo ne illius gaudii modus a quoquam homine penetratur cum ultra mille milia et denies centena milia innumerabiles ibi sunt et
omnes eadem beatitudine perfruuntur. Ut unus corporis sunt qui non tamen de bono alterius gaudet quam de suo. Propterea videbunt deum ipsum super se amabunt
ipsos amatorem et intelligentes se inenarrabiliter plus quam semetipsos illum amatorem in gloria eius mira et ineffabili exultatione exultabunt in deo quantum
(Tunc ibi et dixit michi hec verba dei vera sunt, promissa beatitudine vocatorum ad cenam Agni, hic subdit huius confirmationem dicens hec verba dei vera sunt id est firmo verba
Secundum quod dicit quid ponit hec cum tamen sunt omnia hic scripta esse vera. Dicendum secundum Richardum quod ut finis et magis a nobis attendantur et in maiori auctoritate habeantur
non sua sed dei verba que dixit protestatur. Est enim deus verax et omnia verba sua vera, infra ultimo. Contestor ego omni audienti verba prophetie huius
non sua sed dei verba que dicit. Est enim deus verax et omnia verba sua vera. Nam deus verax est qui mentiri non potest et hec verba que tibi dico verba dei sunt et ideo pro certo venient que futura prediximus. Vera
ergo sunt quo ad promissionem et adimpletionem. Et ideo credenda sunt. Secundum quod beati sunt qui ad cenam nuptiarum Agni vocati sunt, secundum notam sententiam non predicti
ergo sunt ut finis. Multi sunt vocati sed pauci vero electi, sed per gratiam, et patet hic comparatio doctoribus et predicatoribus contestandi esse
vera dei que locuntur. Ezechielis 3. Audies verbum de ore meo et annuncies eis. Numeri. Dixit et non faciet locutus est et non implebit? etc.
(Tunc ibi et cecidi etc. Subdit beatus Iohannes erga angelum humiliacionem voluit enim Iohannes angelo sibi revelanti reverenciam exhibere qui gratias
pro gratia reddituri dicit. Et cecidi in mente et corpore me humiliavi ante pedes eius id est angeli michi revelantis ut adorarem eum. Sed dices
qualiter hoc? Iohannes enim sciebat solum deum esse adorandum, Matthei 4. Dominum deum tuum adorabis. Qualiter ergo voluit angelum adorare? Dicendum quod est
adoratio latrie qua solus deus est adorandus et est latria nomen grecum et interpretatur servitus non quecumque sed que soli deo debetur ut ait Augustinus
contra Faustum 16. Et est adoratio dulie que est exhibitio reverencie superioribus debite secundum Damascenum libro quarto capitulo 7. Et de hac loquitur hic.
Vel enim ait Haymo. Tanta maiore se vidit Iohannes ideo se credens voluit angelum adorare. Hic etiam angelus et Iohannes personas gerunt
ut enim ait Haymo. Angelus gerebat angelus personam Christi, unde ait infra se missum esse in
personas. Nam supra primo cum angelus dixit Ego sum alpha et omega principium et novissimus gerebat angelus personam Christi, unde ait infra se missum esse in
personas. Unde supra primo cum angelus dixit: Ego sum alpha et o. Ideo subditur contra primo scilicet adorationem prohibens tamen dicit. Et dixit michi
sed Christi cum propria persona considerans prohibet ne se debeat adorare. Ideo subdit vide ne feceris scilicet me quem minorem et digniorem homine deo. Et subdit tamen dicit. Conservus enim
volenti eum quem maiorem adorare. Vide id est cave ne feceris scilicet me quem minorem et digniorem habendo. Et subditur tamen dicit. Conservus enim
tuus sum sed sumus sub uno dominatore unum deum dominum dominus colimus ego et tu. Nec in ullo tibi sum prelatus quia in doctrina qua te docere missus sum
ministrans sum, secundum Haymonem. Omnes enim sunt administratorii spiritus, Hebreorum primo. Et multa milia ministrabant ei, Danielis 7. Et Matthei quarto. Accesserunt angeli et
ministrabant ei. Nec solum sum tuus conservus sed et fratrum tuorum fidelium scilicet hominum me coequale esse profiteor. Unus enim est pater omnium.
Omnes autem vos fratres estis Matthei. Habentium testimonium id est fidem Ihesu Christi. Supra primo Testimonium Ihesu Christi. Et ideo non sum adorandus a te. Et quia ne
se debeat adorare prohibuit ideo quem oportet quem oporteat eum adorare cum subiungit Deum adora scilicet ipsum colendo et verendo et te ei
subiciendo sicut et angeli faciunt. Secundum illud prophete adorate deum omnes angeli eius. Sed quomodo cum adoratione dulie possunt adorari angeli
et sancti qualiter hic prohibuit cum angelus adorare se dicta reverencia. Dicendum secundum beatum Gregorium, primo Moralium, exponentem istud super illud
Iob 31. Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est. Potentibus viris magna est virtus humilitatis considerata equalitas conditionis.
Omnes namque homines natura equales sunt, sed accessit dispensatorio ordine ut quibusdam alii prelati videantur. Ipsa namque diversitas que accessit
ex vicio recte divinis est iudiciis ordinata, ut quia non omnis homo iter vite eque graditur, alter ab altero gubernetur et regatur. Sancti autem viri
cum prosunt non in se potestatem ordinis sed equalitatem conditionis attendunt, nec preesse gaudent hominibus sed prodesse. Propterea cum dicitur quod
cum presunt non in se potestatem ordinis sed de equalitate conditionis gaudent et non solum ab eis metui sed et plus quam necesse est honorari
corrigunt, non de contemplativa potestate sed de equalitate conditionis gaudent. Et non solum ab eis metui, sed et plus quam necesse est honorari
refugiunt. Neque enim licere sibi putant humilitatis terminum si ab eis pro imo fortasse ordine plurimum estimentur. Hinc est enim quod primus pa-
stor ecclesie scilicet Petrus cum adoraretur a Cornelio super se plebi videret honorem oblatum ad equalitatem conditionis sue recognovit dicens
Surge et ego homo sum. Actuum 10. Quis enim nesciat quod conditori suo hoc debeat et non homini prestare? Tanta ergo humilitas quanto plus quam
...propriam videt. Ne ultra humanam metas mentis intumescat esse se hominem recognoscit ...illata homini elationis frangeret ... considerata
equalitate conditionis. Hinc a Iohanne angelus adoratus conservum se esse cognoscit dicens vide ne feceris, conservus enim tuus sum et fratrum tuorum.
Sed tunc queritur: Qualiter angelus sustinuit adorationem ab Abraham Genesis 18 et a Loth Genesis 19 etc. Dicendum secundum Gregorium in prohemio Moralium super Iob
23. Annunciat de lucem amicis suo quod possessio eius sit et ad eam possit ascendere. De luce etiam pater dicitur annunciat amico suo in custodiendi
voluntatem eius quod possessio eius sit. Ut nequaquam de infirmitate sue fragilitatis desperet nequaquam hoc quod datum est sed quod retractum est pensent
et tanto magis stat quod illius lucis claritatem possideat quanto nunc viarum pulsatum tenebris verius calcat. Et hoc in promissione sibi
ungitur. Et ad eam possit ascendere. Quod enim difficilius quam hominem in terra adhuc terrena et fragilia membra gestantem celorum alta
ascendere, superiorum spirituum archana penetrare? Sed coniunctis spiritum ad nos conditor venit, se quoque hominem sub ipsis conscribit. Sicut dicitur
per Christi incarnationem, dicit Gregorius in Omelia cum Paulo ministri ab angelis. Et quia inter nos et celestes spiritus discordantes vite scandalum repperit mira
potentia mirabiliore etiam pietate summa celestibus suscipiens ima cum summis iunxit. Hinc est enim quod eodem rege nato angelorum chori
in eius annunciatione proclamaverunt dicunt et devicta prioris vite discordia hos quos dudum despexerant cives agnoscunt
in eius annunciatione proclamaverunt concinentes: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis. Recte apte dicat quos a nobis malicia disiungebat
iam nunc in terra nata bonitas iungat. Hinc est quod ante incarnationem eius in veteri testamento legitur hominem angelum adorasse ut tamen ado-
rationem prohibuit sed post mediatoris adventum tamen se Iohannes adorare prostravisset audivit vide ne feceris, conservus tuus sum et fratrum tuorum.
Quid est enim hoc quod prius equitum credebat et post adorari ab hominibus angeli recusant nisi quia prius homines carnalibus corruptionibus
deditum ab eisdem carnalibus corporibus redemptum quo abiectum iam nonarent infra contempnebant. Per ipsius modum vero humanam naturam
iam substratam hinc non potuit, propter quod hoc in auctore suo etiam super semetipsos ductam videbant. Neque enim debebat iam in
membris subiecta despici que in ipso membrorum capite meruit prelata venerari. Et ideo ergo qui propter nos morte angelicum celestes
nos angelos virtute sue mortis fecit et ibi multum de hoc et ideo Beda et Haymo postquam dominus assumpsit homines super celos levatur
angelus ab homine adorari timuit quem super se regnare cognovit. In veteri testamento non erat deus homo propterea quod erat homo semper inferior angelo.
Nunc autem factus est deus homo propterea quod sublimior est homo angelo. Ideo angeli videntes hominem super se noluit ab hominibus adorari propter reverenciam. [Sed quicunque alius exponit: si sed adhuc dicitur.]
Tamen ergo dicit angelus noli me adorare qui verba tibi depromo, sed cum in tua persona tibi apparens ait Haymo. Et quia dixerat testimonium
Ihesu Christi, exponit dicens Testimonium enim Ihesu est spiritus prophetie. Quamvis enim spiritus prophetie dixit testimonium est Ihesu cum lege et prophetis testimonium
perhibet ait Haymo 7 et cum ipso in monte transfiguratio Moyses et Helias apparuerunt in eadem maiestate ut per hoc ostenderent
ipsum habere testimonium a lege et prophetis. Hinc ipse dominus dicit Iudeis Scrutamini scripturas quoniam ille de me ille scripsit Iohannis 5. Scrutamini scripturas etc.
Dicens enim scriptura prophetis est datam per propheciam humore humana prophecium prophecie cum hoc facit attendendos. Non enim voluntate humana
allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines, et ideo spiritus prophetie testimonium est Ihesu quia omnis scriptura.
Et ex omnibus... per ... prius quippe quam redemptor in carne nasceretur discordia cum angelis habuimus a quorum claritate atque mundicia per primo culpe meritum
et per cotidiana delicta longe distabamus. Quia enim peccando extranei facti eramus a deo, extraneos nos a suo consortio deputabant angeli cives dei. Sed quia
agnovimus regem nostrum, recognoverunt nos angeli cives suos. Quia enim rex celi terram nostre carnis assumpsit, infirmitatem nostram illa iam angelica celsitudo non despicit.
Ad pacem nostram angeli redeunt, intentionem prioris discordie postponunt, et quos infirmos abiectosque despexerant iam ut socios venerantur. Hinc est enim quod Loth et
Iosue angelos adorant nec tamen adorare prohibentur. Iohannes vero voluit angelum adorare, sed tamen iste angelus ne se debeat adorare opposuit dicens vide ne feceris etc.
Et in nobis quam prius despexerant premodum super se assumptam conspiciunt substratam sibi videre pertimescunt. Nec iam sub se velut infirmam contempnere ausi sunt
quam super se videlicet in celi rege venerantur. Nec habere dedignantur hominem socium qui super se adorant hominem deum. Hec ibi. Et ideo Beda et Haymo dicunt postquam dominus etc.

testimonium perhibet ihesu unde ipse resurgens dixit apostolis luc. ult. oportet implere omnia que scripta erant in lege moysi et prophetis et psalmis de me
nam et eo baptizato spiritus sanctus ei testimonium perhibuit quod esset dei filius qui super eum in specie columbe descendit ut supra. Corpus itaque prophetie propositio
ihesu testimonium perhibet quod omnia que lex et prophete narrant de illo dicta videntur. Act. 10 huic omnes prophete testimonium perhibent. Sunt autem hec
testimonium ihesu non hii qui verbotenus eum quod de illo dicunt credunt quod fides si non habeat opera mortua est Jacobi 2° sed qui eam fide pollent
que per dilectionem operatur id est qui fidem quam habent operibus ornant magister historiarum. Ex dictis ergo patet quo parte angeli iusta equitas et fortitudo virtus,
et quo parte hominis eius humilitas et carnalis humanitas. Et de hoc diffuse determinat beatus augustinus decimo libro de civitate dei c. 7° et 16 et 19°,
declarans veram beatitudinem sive angelis sive hominibus per unum deum tribui etiam platonicos diffinisse, sed utrum hii quos ob hoc ipsum colendos
putant uni tantum deo an etiam sibi sacrificari velint investigat ibidem et finaliter concludit quod sic orantes atque laudantes deum
ad eum dirigimus significantes voces cui res ipsas in corde quas significamus offerimus. Ita sacrificantes non alteri visibile sacrificium offerendum
esse noverimus quam illi cuius in cordibus nostris invisibile sacrificium nos ipsi esse debemus. Tunc nobis favent nobis congaudent
atque ad hoc ipsum nos pro suis viribus adiuvant angeli quique virtutes superiores et ipsa bonitate ac pietate potentiores.
Si autem illis hec adhibere voluerimus non libenter accipiunt, et cum ad homines ita mittuntur ut eorum presentia sentiatur apertissime vetant.
Sic actum est in libris sanctis. Putaverunt quidam angelis deferendum honorem vel adorando vel sacrificando qui debetur deo et eorum
ammonitione prohibiti iussi sunt hoc ei deferre cui uni fas esse noverunt. Imitati sunt angelos sanctos etiam sancti homines dei.
Nam paulus et barnabas in lycaonia facto quodam miraculo sanitatis putati sunt dii, eis quod lycaonii victimas immolare voluerunt
quos a se humili pietate removentes eis in quem crederent annuntiaverunt deum. Nec ob aliud fallaces illi dii superbe sibi
hec exigunt nisi quia vero deo deberi sciunt. Hec augustinus ubi supra c. 19. Ex quibus sequitur corollarie primo quod una adoratione latrie sole tres persone
divine sunt adorande. Patet quia ea sola ratione qua aliquis adoratione latrie debet adorari est summa maiestas et summum dominium et summa
potentia. Et quia in tribus personis est divinis est una maiestas unum dominium et una omnipotentia qua de nichilo cuncta creavit ideo una adoratione
latrie sole tres persone divine sunt adorande. [illegible] maiestas [illegible] sicut [illegible] debet adoratio latrie patet quia
latria est cultus ratione summe maiestatis dominii et omnipotentie soli deo [illegible] ut [illegible] Dominum deum tuum
adorabis [illegible] patrem et filium et spiritum sanctum qui est unus deus qui adoratione latrie adoratur et [illegible] Rabanus
super genesim dicit adorare est ad deum qui solus adorandus est tota mentis intentione tendere. Et secundum Altissiodorensem latria proprie est professio
maiestatis divine non solum appellando maiestatem divinam magnitudinem eius qua replet totum mundum et qua replet [illegible] mundos
maiestatis divine [illegible] dominium [illegible]. Dicitur tamen quod in hac adoratione triplex est professio
[illegible] per divinam maiestatem [illegible] per fidem credendo deum esse summe [illegible] confitemur eius
scilicet corde ore et opere. Corde confitemur divinam maiestatem per fidem [illegible]. Opere vero confitemur sacrificando genua flectendo etc. Unde secundum damascenum libro 4° [illegible]
orando deum ut fontem omnium bonorum. Opere vero [illegible] duplicem deo adorationem offerimus scilicet spiritualem que consistit in interiori
[illegible] duplici [illegible] scilicet intellectuali et spirituali [illegible] et in omnibus actibus latrie [illegible]
motu anime et corporalem que consistit in exteriori corporis humiliatione [illegible] corporalia [illegible] oportet [illegible]
sic ad [illegible] exterior adoratio sit propter interiorem ut per signa humilitatis que corporaliter [illegible] genua flectimus [illegible] dei [illegible]
subiciendo se deo [illegible] est nobis ut per [illegible] ad intellectualia [illegible] sacrificia puta humana et [illegible] deo non propter eius
[illegible] nos [illegible] confitentes nos [illegible] ab ipso [illegible] et sic [illegible] cum [illegible] honorem [illegible]
indigentia [illegible] in recognitionem quod omnia ab ipso [illegible] et spirituali debet deo quia in eo est summa ratio maiestatis et dominii
quod obsequium sine [illegible] dominus [illegible] modo tamen supremo et speciali debet deo [illegible] spiritualis [illegible] refertur ad dominium
[illegible] nomine speciali [illegible] quod ipse omnia fecit facta conservat conservata [illegible] in entibus regit et
dominium autem quod deo [illegible] specialem et singularem rationem quod ipse [illegible] appellatur [illegible] pietas [illegible]
gubernat. Unde [illegible] specialem [illegible] respectus [illegible] cultus [illegible] ad [illegible] attentam
devotionem [illegible] dicitur theozebia id est divinus cultus vel eusebia id est bonus cultus [illegible] ad intentionem [illegible]
illud enim [illegible] studiose intendit [illegible] dicitur latria [illegible] quo ad opera que exhibent in recognitionem dominii [illegible] deo competit
[illegible] religio [illegible] ad que se [illegible] obligando in cultu divino [illegible] religio dicitur
[illegible] religio quo ad [illegible] operum ad que se [illegible] religatione [illegible] oportet ordinem
[illegible] electione sive [illegible] electione eius quod neglexerat amisit [illegible] sive a religatione [illegible] ultimum finem
ad deum ipse enim est cui principaliter alligari debemus tamquam indeficienti principio ad quem etiam nostra electio [illegible]
quod [illegible] neglexerat peccando amisimus et credendo fidem [illegible] recuperare debemus ut dicit beatus thomas 2 2e q. 81 articulo p° [illegible]
quod non maior [illegible] adoratio seu veneratio debetur filio quam patri vel spiritui sancto [illegible] maior [illegible] spiritui sancto [illegible]
quod non maior [illegible] una maiestate [illegible] genesis 18 quod abraham tres vidit et unum adoravit
quod filio adoravit figurabantur tres persone ut sunt unum in una maiestate [illegible] quod [illegible] non honorificat filium
licet [illegible] ibi sit distinctio [illegible] est tamen una adoratio quia una est maiestas et equalitas [illegible] non honorificat filium
non honorificat patrem [illegible] sicut [illegible] quod [illegible] honor patris ex honore filii dependet et econverso [illegible] licet ibi sit distinctio [illegible] in personis
tamen ille [illegible] ad invicem relative [illegible] philippe qui videt me videt et patrem meum [illegible] quod qui
filium intelligit ut filium [illegible] est quod intelligat patrem. Sunt respiciendo distinctionem trium personarum [illegible] unus et [illegible] adoratio [illegible]
debet [illegible] respiciendo unitatem essentie eius quia una est [illegible] de abraham quod tres viri ei
apparuerunt adoravit unum [illegible] genesis 18 [illegible] ad [illegible] trium personarum [illegible] genua flectimus
[illegible] thomas 2 2e q 84 [illegible] non ad [illegible] adoratio [illegible] patrem specialis ad filium et
specialis ad spiritum sanctum [illegible] et distinctis adorationibus adoratur pater et filius et spiritus sanctus [illegible] una persona adoratur debite
[illegible] adoratur in una [illegible] tres persone sed unitas essentie. [illegible] adhuc [illegible] filius ut [illegible]
adoratione latrie tunc aliis non excluditur [illegible] pater [illegible] redemptor duobus modis [illegible] ab
redemptor adoratur et tamen pater non est redemptor humani generis neque spiritus sanctus [illegible] redemptor [illegible] auctor redemptionis
[illegible] et executione primo pater et filius et spiritus sanctus sunt unus redemptor humani generis et unus auctor redemptionis
auctoritate redemptoris [illegible] redemptionem efficerent auctoritate [illegible] redemptor
eo quod opera trinitatis ad extra sunt indivisa et ipsi [illegible] redemptionem efficerent [illegible] filius
[illegible] redemptio competit soli filio qui [illegible] fuit auctor et [illegible] fuit executor [illegible]
ab auctoritate [illegible] redemptio [illegible] fecit [illegible] satisfaciendo [illegible] redemisti nos
[illegible] pater et spiritus sanctus [illegible] assumpsit et in illa redemptionem [illegible] fecit [illegible] non excluditur [illegible] includitur
deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua [illegible] quod in redemptione seu redemptore non excluditur [illegible] includitur
[illegible] est in filio redemptore [illegible] pater et spiritu sancto [illegible] deo filio [illegible] quod non est pater [illegible] spiritus sanctus
[illegible] quantitas que non est per unionem in patre et spiritu sancto. Et ideo filius [illegible] quam pater aut spiritus sanctus [illegible] non intensive
sed [illegible] dei [illegible] non est plus a nobis diligendus quam pater aut spiritus sanctus
ut dicit [illegible] in 3a parte summe tractatu de preceptis [illegible] filius dei [illegible] nobis [illegible] quod nos [illegible] ad se diligendum
[illegible] licet [illegible] ad unam personam [illegible] concludit in fine [illegible] unius [illegible]
[illegible] ad unam personam [illegible] ad aliam [illegible]
[illegible] est in omnibus tribus personis. Et ideo [illegible] non [illegible] devotionem [illegible] plus [illegible] ad unam personam quam ad aliam [illegible]
[illegible] ad plus diligendum [illegible] trinitatem. Nam ille devotos [illegible] quas [illegible] non [illegible]
per [illegible] monet [illegible] ad plus diligendum [illegible] peccator cogitans de clementia que appropriatur spiritui sancto
[illegible] personarum [illegible] appropriatur [illegible] effectibus [illegible] peccator cogitans de clementia que appropriatur spiritui sancto
magis [illegible] ad devotionem quam qui cogitat de omnipotentia que patri vel de sapientia et iustitia que filio [illegible]. Et tamen [illegible]
illa [illegible] que se diligit equaliter [illegible] omnibus personis quas [illegible] equaliter diligit [illegible] non [illegible] adulat [illegible] glossa
super 1a petri in [illegible] deo debetur latria [illegible] debetur dulia [illegible] glossa [illegible]
quod deo debetur latria id est honor incommutabilis [illegible] est incommutabilis creature [illegible] debetur dulia id est [illegible]
[illegible]

No adoratio latrie

rone dominii, debetur honor et reverentia comparabilis. Quia enim creature [illegible] eo modo quo dicitur quod deus potens est et facit creaturam potentem, sa-
piens est et facit creaturam sapientem, bonus est et facit creaturam bonam, ita quod participat eius potentiam sapientiam et bonitatem. Et secundum hoc deo debetur
honor et reverentia propter eius excellentiam quam creature aliquibus communicat non secundum equalitatem sed secundum quandam participationem, sic vero dignitatem in qua participat
dicitur esse creaturas. Et talis honor qui vocatur dulia nuncupatur. Quia est honor debitus cuicumque creature secundum statum suum, sive sit in vita presenti sive futura
vel secundum aliquas, dicitur reverentia debita rationali creature superiorem ordinem tenenti ratione alicuius dignitatis et excellentie. Sic est prelatus. Unde magister sic.
enim Nathan propheta ingressus ad regem David adoravit eum pronus in terram 3 Reg. primo. Secundum illa reverentia que debetur excellenti creature
sed in alia reverentia que debetur deo Mardocheus noluit Aman adorare timens ne honorem dei transferret ad hominem ut habetur Hester. Primo
prelatos quos adoramus veneratione dulie propter conformitatem ad deum in potestate. Doctores et magistros propter conformitatem in sapientia et scientia. Divites
suos propter conformitatem in bonitate. Addit tamen Albertus magnus quod dulia debetur creature rationali non depravate per peccatum irremediabiliter in qua
apparet actus dignitatis. Ergo rationali que irrationali dulia non debetur. Ergo non depravate per peccatum irremediabiliter propter demones et alios dampnatos.
Ergo in qua apparet actus dignitatis propter illum quem videmus in actu peccati mortalis. Cum enim honor sit exhibitio reverentie in signum virtutis, et in talibus
ergo in quibus apparet actus dignitatis [illegible] honor eis non debetur. De sanctis autem secundum quod ut dicit Gregorius super Ezechielem omelia 26 omnis sit ymago dei de
apparet actus [illegible] honor eis non debetur. Est enim in eis ymago dei per naturam et gratiam que reformat ymaginem ad plenam deiformitatem
quanto vita [illegible] imitantur. Est enim in eis ymago dei per naturam et gratiam quem reformat ymaginem ad plenam deiformitatem
Ex parte ergo nature non est dicta adoratio in sanctis. Sed quando respectu ad gratiam quia qualiter sanctus habet in se bonum excellens, ratione cuius ei debe-
tur honor et ratione cuius de eo dicitur quod non est inventus similis illi. Sic secundum quod in aliquo sancto maior potest excellentia secundum hoc ei debetur maior honor
et adoratio. Sic beatissime virginis Marie que est pura creatura propter quod ad honorem et cultum latrie non ascendit, sed quia excellentissi-
ma est ita quod excellentia pure creature quia non potest ratione non tamen ei debetur honor dulie sed yperdulie. Quia virgo quoniam est mater dei
quod tante dignitatis est ut non solum viatores sed etiam comprehensores videlicet beati viri et angeli venerantur eam quadam prerogativa specia-
li. Quia habet enim quod est mater dei: prelata est cunctis creaturis et eam per cunctis deceat esse adorari yperdulia que est summa seu reverentia
excellentissimis creaturis exhibenda. Sic etiam angelis debetur adoratio dulie propter dignitatem et excellentiam in ipsis potentiis sunt propter
excellentissimus creaturis solicite administrat. Unde de ipsis dicitur Hebreorum primo quod omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi etc.
dignitatem amplius et humilitatem [illegible] voluit alium adorare dulia et hoc bonum et virtute quia hoc ei adoratio debetur. Sed cum neque sit accidens sine prohibendum
Contra Iohannes voluit [illegible] prohibuit Iohanni. Dicendum quod potest aliquid prohiberi vel quia est malum vel occasio mali sive propter facilem declinationem ad
a bono quia aliquid prohibuit Iohannem. Dicendum quod potest aliquid prohibuit [illegible] ut deus revocat volentem sepelire patrem suum [illegible]
malum vel propter maius bonum aggrediendum ut deus revocat volentem sepelire patrem suum. Dicendum quod aliquid prohibuit
Iohannem ne ipsum adoraret quia hoc erat occasio mali quia sub pretextu dulie potuit occasionaliter introduci ut creature latria impenderetur,
quod esset malum. Sic Paulus prohibebat ydolatiam comedere quia potuit esse occasio mali vel in se vel in alio sicut venerari ydola
vel corpus. Prohibuit etiam eum propter provocationem ad maius bonum quia per hoc volebat ondere quod maxime exaltata est natura humana per incarnationem et deificata
ut homines angelis equentur propter quod dignitatem Iohannis qui fuit excellentior multis angelis. Sic etiam martires adorantur propter dulia
[illegible] fortes facti sunt in bello Hebreorum. Dicitur tamen beatus Thomas quod orationes porrigitur alicui dupliciter
vero quam per eum implenda. Alio modo sicut per eum impetranda. Primo modo soli deo porrigimus orationem quia omnes orationes nostre debent ordinari
ad gratiam et gloriam quam solus deus dat. Secundum vero porrigimus orationem sanctis angelis et homini-
bus non ut per eos deus orationes nostras cognoscat sed ut corpus nostris et precibus orationes nostre sortiantur effectum. Ideo dicitur super [illegible] quod assistit
fumus aromatum id est orationes sanctorum de manu angeli in conspectu domini. Ideo etiam patet ex ipso modo quo ecclesia utitur in orando. Nam a sancta trinitate petimus
ut nostri misereatur. Ab aliis autem quibuscumque petimus ut nobis cooperentur ad hoc quod vitam beatam obtineamus. Et ideo oratio proprie et directe sit
ad deum sicut et adoratio. Sicut a quo speratur quod orando petimus, sed tamen intentio orantis dirigitur ad sanctos ut eorum amplius impetret
hoc quod poscit. Et ideo Cassiodorus dicit quod oratio proprie fit ad deum sed depravatio ad sanctos etc.

Et vidi celum apertum et ecce equus albus. Et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax et cum iustitia iudicat et
pugnat. Oculi autem eius ut flamma ignis et in capite eius dyademata multa. Habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse.
Et vestitus erat veste aspersa sanguine et vocabatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis
albis vestiti bissino albo mundo. Et de ore ipsius procedit gladius acutus ut in ipso percutiat gentes et ipse reget eos
in virga ferrea et ipse calcat torcular vini furoris ire dei omnipotentis et habet in vestimento et in femore scriptum Rex regum et dominus dominan-
tium. Ab hoc sequitur [illegible] visionis in qua per descriptionem dampnationis civitatis Babilonie [illegible] qui tractat de dampnatione antichristi necnon
pseudo doctorum. Et quia dampnandus erit a Christo 2 Thess. 2. Quem interficiet [illegible] Christus spiritu oris sui etc. Ideo hoc [illegible] in [illegible]
premittitur dignitas Ihesu Christi et sui exercitus descriptio. Tunc sequitur ad [illegible] de dampnatione antichristi [illegible] Et vidi alium angelum
[illegible] Beste dampnande et exercitus sui notificatio ibi Et vidi bestiam et reges terre etc. [illegible] ipsius bestie plena
dampnatio ibi Et apprehensa est bestia et pseudo propheta etc. Et quamvis secundum glosam dignitatis Christi hic ondit[ur] [illegible]
Primo premittitur dignitas eius in sua incarnatione. Secundo adiungitur eius dignitas in sua passione ibi Et vestitus erat veste aspersa sanguine etc.
Tertio subiungitur eius dignitas in iudiciali potestate ibi Et de ore ipsius procedit gladius acutus etc. Ut enim ait Richardus in hoc capitulo describi-
tur [illegible] Christi atque iustitia dampnans [illegible] impiorum et quod non iniuste sed iuste [illegible] compensare. Exponitur autem dignitas [illegible]
ad nativitatem [illegible] et quo ad divinam et quo ad ipsum [illegible] utramque [illegible] in serie [illegible] glosa [illegible] ad precedentia [illegible]
[illegible] ondit[ur] [illegible] sit ille qui laudatur et cui gratie sint agende [illegible] agnus. Secundum glosam autem continuatur ad sequentia sic [illegible]
dictum est [illegible] de dampnatione antichristi et suorum pseudo satellitum, possit [illegible] querere quo dampnabuntur cum tam potentes erunt.
Et videns quia [illegible] Christum qui potentior est eis et devincet eos et victos condempnabit. Et ideo ponitur et dignitas eius qui destruet

Et vidi celum apertum. Et vidi in revelatione misteriorum Ihesu Christi [illegible] fuit revelatum, quod erat in dei predestinatione clausum. Super quo [illegible] ostium apertum
in celo et ibi de hoc. Vel celum ut supra iam dictum est, intelligitur etiam ecclesia, de qua dicitur [illegible] celum in sedes est et sapientie sedes
quia iusti sedes est sapientie in Christo qui dei virtus est et sapientia. Vel [illegible] celum clausum fuit quando non permittebat[ur] apostoli ecclesie quia fideles
loqui libere verbum dei, nec dum etiam pervenerant ad omnes gentes. Clausum erat hoc celum quando timore cogente fuerunt apostoli positi in [illegible]
propter metum iudeorum et sub silentio se tegebat. Iohannis [illegible] Tunc venit dominus Ihesus ianuis clausis et stetit in medio eorum et dixit eis pax
vobis ut dicitur ibidem. Sed postquam Ihesus ascendit ad celos, tunc apertum est celum quia decima die sue ascensionis misit eis spiritum sanctum quo confirmati
ceperunt loqui variis linguis magnalia dei. Actum 2. Et qui prius non audebat Christum confiteri lingua sua, postea cum immensa
diversitate linguarum predicabat, tunc enim in omnem terram exivit sonus eorum ut ait psalmus. Super [illegible] apertum est templum in celo etc.
Et ibi de hoc. Vel aliter celum id est ianua paradisi que fuit prius clausa per peccatum, aperta videtur id est cognoscitur per Christum. Multum [illegible] enim quedam
vilis clausura propter originale peccatum sed non perpetua, quia solum duravit usque ad Christum. Secunda erat vilis et perpetua per ultimam finalem diffinitionem
Secunda est pluris et non perpetua et hoc durat quamdiu durat peccatum. Unde dicitur Albertus super 10 Luc. 3 apertum est celum. Non quod divisum fuit
sed quod secreta celestia patuerunt. Celum enim dictum est a celando, et usque ad illud tempus scilicet Christi omnis [illegible] revelatum fuit ad
ad sciendum de secretis celi, tamen secreta celestia non sunt apta ad dandum et [illegible] seu possidendum, nisi per Christum, propter quod
sicut in eius baptismo sit et in transfiguratione tantus splendor super Christum emicuit, quod quasi inferiori celo cedente per modum quo nubes
a celo recedunt, totum celum empireum revelaretur et totum splendorem suum in Christum super terram diriget et terram lumine repleret,
facto dicens hec quod dicit Hebreorum primo quod Christus est splendor glorie et figura substantie eius, solus hic est perfectus. Sap. vii. Candor est lucis eterne etc.

Marginal notes: malum; [illegible] ad superiora pertinet [illegible] qui [illegible] voluit alium [illegible] adorari [illegible] 4 103; [illegible] ; [illegible] laude et [illegible] sanctorum de dampnatione impiorum et [illegible] misteriorum; id est celum apertum

pluribus enim modis caelum aperiebatur. Nam baptismus caelum aperit per hoc quod aufert impedimentum ascendendi in caelum. Passio autem Christi aperit per pretii solutionem,
ascensio vero Domini aperit per loci adeptionem et mansionis praeparationem. Unde baptismus removet repagulum peccati. Confregit portas aereas et vectes
ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum. Passio vero solvit pretium de emendae satisfactione. Gen 32 Ego omne damnum reddebam quidquid
furti perierat a me exigebas. Tunc enim quae non rapui exsolvebam ut dicitur in psalmo. Ascensio autem in redemptionem per possessionem intrat locum.
Ioh 14 Vado parare vobis locum et si abiero et praeparavero vobis locum iterum venio et assumam vos ad meipsum ut ubi ego sum et vos sitis.
Et ideo quod sequitur audit quis aperuit caelum cum dicit Et ecce equus albus id est humanitas Christi pura et munda. Sed omnes fuerunt peccati. Portas
portat Dei verbum ad pugnandum contra diabolum. De quo prius: Christi equus paratus ad diem belli. Dominus autem salutem tribuit id est verbum. Hunc equum ascendit
verbum in incarnatione. Ysa 19 Ecce Dominus ascendet super nubem levem id est super humanitatem ab omni peccato immunem et ingredietur Aegyptum id est mundi tenebras
quasi caput humanum ad pugnandum. Supra 6to Ecce equus albus etc. ibi dictum est. Unde subditur Et qui sedebat super eum, scilicet filius sive verbum summi patris,
qui secundum divinitatem nostram praecedebat humanitatem assumptam aut [illegible]. Et Haymo: per sessionem equi debet intelligi divinitas verbi quae sic possidet
humanitati. Hunc ergo equum tunc divinitas ascendit cum Dei verbum humanam naturam assumendo sibi univit. Et vocabatur Fidelis, quia nulla deitatis potentia sit
et quaecumque promittit sine dubio adimplebit. Et verax, scilicet quia nulla mendacia miscentur, quia est veritas patris quae non mentitur aliquid. Et cum iustitia
iudicat, scilicet unicuique iuxta opera sua retribuendo neque aliter iudicare potest quam in morte iusta est. Unde quem enim attendunt fidelem et in conditionem
promissionum, dicunt aspectare veracem et iustum retributorem, ideo quia nullum impoenitentem impunitum relinquit, nullum non corrigendo. Misericordia salvat[ur] nec Haymo.
Et pugnat scilicet contra diabolum, tam in se quam in suis electis. Vicit enim primo diabolum quando ad debellandas aereas potestates venit. Deinde quotidie
vincit per sua membra. Ita ut fideles fiant victores. Admirabantur apostoli Christi, sed quo modo facere potuit. Ioh primo. Iudicat ergo velut rex
sedens. Et pugnat, quia semper in suis membris dimicat contra adversitates daemonum et perversorum hominum. Super hoc Christus in agone pugnat
et super primo ... est plurimum magnum in caelo de quibus omnibus sigillatim supra. Sed opponit Haymo: Sed aliud sit equus qui alius sit humilis
et aliud eques quod hoc, videlicet quod per hoc non possit sciri Christus, qui est una persona. Iste equus et eques non sunt unibiles secundum unam personam
quia persona est naturae rationalis individua substantia id est subsistentia secundum Boetium libro de duabus naturis in Christo. Sed humana natura et gratia sunt unibiles, ymmo unitae.
Prima opinio est ... quam ponit magister in 6to distinctione
secundum unam personam ergo ideo quod prius. Novum secundum doctores sententiarum de quibus ideo quod [illegible]. Prima opinio fuit quam ponit magister in tertio distinctione
tertio libro sententiarum quae est quasi opinio modernorum et aliis multo verior et securior. Quod in Christo tamen unum est suppositum et tamen una hypostasis
sicut et una persona. Dicunt enim nos secundum doctrinam fidei ponere unam rem subsistentem in duabus naturis scilicet divina et humana, alias non possit
dici quod una esset Deus iste Christus secundum sententiam apostoli 1 Cor 8. Unde et Nestorius damnatus est. Quia Christus hoc quod Christus persona supposuit dicere duas personas
divina quod una esset. Unde vinitas Christi in quo duae naturae uniuntur, attribuenda est
libere. Illud autem quod est subsistens in natura est aliquod individuum et singulare. Unde vinitas Christi in quo duae naturae uniuntur attribuenda est
alium nomen per quod singularitas designatur. Nomen autem designativum singularitatem quaedam designat singulare in quolibet genere entis
ut hoc nomen singulare particulare et individuum, ita universale et particulare conveniunt omni generi. Quaedam vero sunt singularia solum in genere substantiae
ut hoc nomen singulare particulare et individuum. Et sic hoc nomen suppositum
sicut hoc nomen hypostasis quod significat individuas substantias et hoc nomen persona quod significat individuam substantiam rationalis naturae. Et sic hoc nomen suppositum
et res naturae quae in partes non est de hac albedine, quibus haec albedo sit singularis sicut quod unum corpus sit ad ut subsistens. Partia vero
non subsistunt, partes vero substantiae quibus sunt de natura subsistentium non tamen per se subsistunt sed in alio. Sed non ac praedicta nomina non dicuntur
de partibus substantiae, non enim dicimus quod hoc manus sit hypostasis vel persona vel suppositum vel res naturae quibus possit dici quod sit quoddam individuum
vel particulare vel singulare, quae nomina de accidentibus dicebantur. Non autem potest dici quod humana natura in Christo vel aliqua pars eius sit per se subsistens
et hoc enim repugnaret unioni, nisi poneremus unionem secundum quid et non simpliciter, sicut uniuntur lapides in acervo vel duo homines per affectum amoris.
Quod enim est unum simpliciter et per se subsistens vel
vel aliqua similis imitatio quae omnia dicimus esse unum secundum quid et non simpliciter. Quod enim est unum simpliciter et per se subsistens non
continet actu subsistens per se, sed forte in potentia. Unde servata veritate unionis nature in Christo oportet ponere sicut unam personam ita et unam
hypostasim et unum suppositum et unam rem naturae. Sed propter humanam naturam in Christo nihil prohibet dicere esse quoddam individuum per se subsistens
vel singulare vel particulare. Sicut quaslibet partes humanae naturae ut manus pedes et ossa et quodlibet est quoddam individuum per se subsistens vel
singulare vel particulare. Sicut quod potest dici de Christo est unum tamen. Unde possumus dicere in Christo esse plura individua vel singularia vel particularia sed plures
hypostases vel supposita vel personas non possumus dicere in Christo esse. Secunda unio animae ad corpus praesupposita ad assumptionem, quia Christus
humanitatem suam humanam naturam assumpsit, quae est sicut tota, id est aliquid compositum ex anima et corpore. Sed anima ad corpus unita facit
hypostasim hominis ergo hypostasis verbi assumpsit hypostasim hominis et sic sunt duae hypostases in Christo. Unde secundum doctores sententiarum
Haec quidem duo dicuntur hoc modo quia humanitas fit per modum partis
et quod unione animae et corporis constituitur et humanitas et homo. Haec quidem duo dicuntur hoc modo quia humanitas fit per modum partis
quia quod humanitas dicitur qua homo est homo, et per se sit [illegible] prima species per quae hoc individuum in tali specie collocatur. Unde sic significatur
ex quo humanitas dicitur qua homo est homo et per se sit ... Homo vero dicitur humanitatem vel subsistens
partis sicut humanitas primo multa alia in rebus naturae inveniantur ... quod per hoc quod dico homo non praedicatur sicut color et
in humanitate secundum personam quorumlibet aliorum supra mentionem ... unionis humanae naturae ad divinam praesupposita est unio corporis et animae
quantitatem et alia humanitatem. Secundum ergo secundam opinionem praedicta unioni praesupposita est unio corporis et animae
secundum quod constituit humanitatem, non secundum quod constituit hominem. Illud enim quod in Christo constitutum est ex anima et corpore tamen quod unioni praesupponitur
non est totum quod per se subsistit sed aliquid eius. Et ideo non potest sciri ut homo sed ut humanitas. Unde oportet dicere quod in ipsa unione humanae
naturae ad divinam, quia in termino assumptionis intelligatur primo esse homo, quia tunc primo intelligitur ut res subsistens completa. Et sic
naturae ad divinam, quia in termino assumptionis intelligatur ... unio animae ad carnem praesupponitur non solum secundum hoc quod constituit humanitatem
sed ab aliis duabus opinionibus. Ita prima opinio ponit quod unio animae ad carnem ... animae corpori unita ... ad constituendum
sed est secundum quod constituit hominem. Tertia vero ponit quod ... assumptionis ... ut est erronea refutata. Propter quod dicit Augustinus
hominem ut ad constituendam humanam naturam in Christo et ideo tertia catholica est quia praedicta prima vero ... at dicitur in psalmo: Beatus quem elegisti et assumpsisti
hominem ut ad constituendam ... ut hominem sed humanitatem. Ita at dicitur in psalmo Beatus quem elegisti et assumpsisti
libro de fide ad Petrum quod Deus naturam hominis assumpsit non personam ut hominem. Dei filius hominem assumpsit et in illo humana passus est.
libro de fide ad Petrum. Et Augustinus dicit in libro de agone christiano: Dei filius hominem assumpsit et in illo humana passus est
suscepisti quod exponit glossa de Christo. Et Augustinus dicit in libro de agone christiano ... non sunt contendenda ... per se componere ubicumque a
suscepisti. Quod exponit ... Secundum beatum Thomam in 3a parte summae quaestione ... quia humanitas locutionis non est extendenda ... quia assumptio terminata est ad hoc quod filius Dei sit homo.
secundum beatum Thomam in 3a parte summae ... ut dicamus hominem assumptum quia eius natura est assumpta et quia assumptio terminata est ad hoc quod filius Dei sit homo.
Sed secundum doctorum ponunt ut dicamus hominem assumptum ... Hic enim homo ex anima rationali et carne constat, est et deus verus homo sicut
sacri doctores ponunt. Et secundum Haymonem Christus est una persona ex duabus naturis. Hic enim homo ex anima rationali et carne constans est et deus verus. Homo scilicet
Hic ergo secundum Haymonem Christus est una persona ex duabus substantiis constans. Et sic ad hoc est substantia
Christus ex humanitate constans et divinitate. Unus est Christus in una eademque persona ex duabus substantiis constans. Et primum ad hoc est sessor vero
Christus ex humanitate constans et divinitate. Unus est Christus in una eademque persona. Laborat et manente sessore illaeso quicumque cadit. Sessor vero
quod sic equus est inferior sessore et ab eo regitur et in portando laborat. ... Nec in creaturis omnia similitudo potest inveniri qua illa ineffabilis
regit et gubernat, pugnat ac vincit. Hic est ex parte illius Christi. Nec in creaturis ... alba esse describitur quia vere in humanitate assumpta
regit et gubernat, pugnat ac vincit. Sic est ex parte ... divinitas verbi singulariter possidet, alba esse describitur quia vere in humanitate assumpta
bilis unio possit explicari. Bene autem equus cum divinitas verbi singulariter possidet ... ut inventus est dolus in ore eius. Caelo itaque apto, equus albus
nullius peccati obfuscatio invenitur. Unde dicitur 1 Petri 2o quod peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. Et qui fidelis in omnibus verbis suis
et sessor aspiratur quia certa potestate humanitas et eius divinitas gentibus manifestatur. Et qui fidelis in omnibus verbis suis
et sessor aspiratur, quia certa ... ut fidelis in promissis solvendis et verax in docendis
et verax in iudiciis. Est enim Deus verax omnis autem homo mendax. Ro 3. Et cum iustitia iudicat
et verax in iudiciis. Est enim Deus verax ... Ioh 3o Qui accepit eius testimonium signavit quia Deus verax est. Et cum iustitia iudicat
dentur 32 Deus fidelis et absque ulla iniquitate. Ioh 3o Qui accepit eius testimonium signavit quia Deus verax est. Et condemnat ... Deus qui ...
in retribuendo. Et pugnat ac vincit in malis damnandis. Ysa 11 Iudicabit in iustitia pauperes. Et condemnat ... Deus qui vi-
in retribuendo et pugnat ac vincit ... Et pugnat pro eis contra nos. Exo primo. Magis autem apparebit ista pugna
pugnator. Unde sicut Aegyptii fugiamus Israhelem, quia Dominus pugnat pro eis contra nos. Et subditur in littera: Oculi autem eius sicut
in compunctione mundi qui ut dicitur Sapientiae 5to pugnabit cum eo orbis terrarum contra insensatos. Et subditur in littera: Oculi autem eius sicut
flamma ignis, quia suo respectu reprobos incendunt ... electos illuminant agnitione veritatis et accendunt amore virtutis. Sicut ...
flamma ignis, quia suo respectu ... Et super hoc huius oculos septem id est septem dona spiritus sancti quibus nos
super primo ibi quod hic dicit oculi eius sicut flamma ignis, et ibi dictum est. Et super hoc huius oculos septem id est septem dona spiritus sancti quibus nos
ad fidem illuminat et ad amorem Dei et proximi accendit. Et in capite eius diademata multa, quia suis electis victoriam coronas tribuit de vincere
ad fidem illuminat et ad amorem Dei et proximi accendit. Et in capite eius diademata multa, quia suis electis victoriae coronas
tribuit. Ait Haymo: Christus enim caput omnium electorum est, et membra electi, a quo accipit caput ut sit ab ipso et membra coronatur
singulis enim victoribus ipse victoriae coronas tribuit, sed tamen ut iam dictum est ipse in omnibus vincit. Iob 29 Vestivi me vestitu

Non ignis illuminat et accendit, vinguine consumit, durum sic emollit, frigidum calefacit, liquidum consolidat et auget. Sic spiritus sanctus per sua dona
inflammat ad amorem Dei et proximi, illuminat ad cognitionem veri et scientiam boni et mali. Consumit rubiginem peccati, emollit duritiam cordis, dolorem frigidum calefacit
et mentes singulas fortes efficit. Et propter hoc missus est in specie ignis Act 2o. Ut flamma ignis ... est sic ... sic dona spiritus sancti ...

[illegible]

nisi prius mente concipiatur in verbo. Sic deus pater omnia in verbo suo disposuit antequam foris in effectu crearet. Unde secundum Aug. verbum est ars patris plena omnium
rationum viventium. Secundo quia sicut per verbum mentis fit in memoria contentorum declaratio, sic secundum glo. sapientia patris per eum innotuit mundo. Tertio sicut verbum mentis est
actualis notitia vel intellectio producta de hiis que in nostra memoria continentur, ita dei filius qui est verbum patris generatur de fecunda memoria paterna
id est de eius substantia quia eius memoria idem est cum eius substantia. Unde dicit Aug. quod incipit in lectione nequaquam filium dei cogitat, si hunc de substantia patris genitum

memoria

ignoraverit. Unde in simbolo: Deum de deo, lumen de lumine. Hebr. i: Cum sit splendor glorie substantie et figura id est persona substantie eius. Sicut dicit Joh. 16:
Exivi a patre. Quarto sicut per verbum mentis scientia vel notitia habitualis in memoria contenta comprimitur, sic in verbo id est in dei filio tota dei patris sapientia
colligitur. Et ideo dicit apostolus i Cor. i: Christum dei virtutem et dei sapientiam. Et Col. ii: In ipso sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Quinto
sicut verbum mentis ab ipsa memoria distinguitur quia producens et productum, generans et genitum sunt distincta, quia nil seipsum gignit ut dicit Aug.
i° de trinitate, sic dei filius a patre distinguitur in persona quia alia est persona patris, alia filii etc. ut dicitur in simbolo Athanasii. Generans enim et
genitum sunt personaliter distincta. Sexto sicut verbum mentis in eadem spirituali natura scilicet anima nostra recipitur et retinetur, ita dei filius est in eadem natura
divinitatis cum patre, quia una et eadem singularis natura deitatis indivisa est patris et filii et spiritus sancti. Propter quod ipse dicit: Ego et pater unum sumus. Johannis x°.
Et in ympno Ambrosii: Hunc sancte nobis spiritus unum patri cum filio. Unum autem in neutro genere dicit substantiam. Natura enim deitatis quia est infinita
intensive actualiter et est natura singularis et spiritualis ideo non est divisibilis et plurificabilis. Sed quia est natura ideo est communicabilis. Habere enim
in[illegible] natura non repugnat communicari aliis omni nature repugnaret. Et ideo si natura deitatis patris communicatur filio et spiritui sancto. [illegible] est cum [illegible]
sine divisione. Unde eadem singulariter natura indivisa est in patre et filio et spiritu sancto. Propter quod dicitur in prefato simbolo: Sed patris et filii et spiritus sancti una est divinitas,
equalis gloria, coeterna maiestas. Differt tamen a verbo nostro. Primo quia verbum nostrum est posterius natura ipso verbante vel verbum formante, quia est accidens
a memoria productum et formatum. Sed in divinis est idem natura cum patre producente licet pater sit tamen prior origine secundum Aug. li° de [illegible]
Quia verbum nostrum est ita verbum quod non est filius. Unde secundum quod primo quia non est eiusdem nature quod pertinet ad filiationem veram. Verbum autem divinum est ita
verbum quod cum hoc est vere filius quia est persona subsistens in natura divina. Unde est verus deus. Verbum autem nostrum non est hoc vel persona. Tertio
verbum nostrum non est personaliter distinctum quia est accidens et in accidentibus non est persona quia sicut dicit [illegible] persona est rationalis nature individua
substantia. Verbum autem personaliter distinctum est a patre et spiritu sancto quia nihil generat seipsum ut dictum est. Verbum autem est genitum a patre. Quarto

in divinis

verbum nostrum est imperfectum quia non adequat notitie toti scientie que continetur in nostra memoria. Nam uno verbo vel actu intelligendi non possumus
intelligere vel exprimere totam scientiam habitualem quam in memoria retinemus. Verbum autem divinum est expressivum totius essentie divine et scientie
patris et omnium creaturarum factarum et possibilium. Nam si non esset aliquid in dei verbo quod in dicente patre scientia vel [illegible] continetur, tunc
verbum patris esset imperfectum quod nephas est dicere. Ex quibus patet pertinet assumpte humanitati ad divinam personam dignitas et excellentia.
Primo quia subsistit in persona verbi que est dei filius, ideo habet potestatem acquirendi paternam hereditatem. Habet enim ius in hereditate paterna tamquam
filius naturalis ex generatione naturali, que hereditas est regnum celorum et totum universum. Unde ipse dicit: Omnia que pater habet mea sunt. Johannis xvi°.
Secundo habet virtutem et potestatem informandi omnem veritatem quia est sapientia dei. Propter quod dicit Joh. i°: Lex per Moysen data est, gratia et veritas
per Jhesum Christum facta est. Unde docet omnem veritatem qui seipsum manifestat. Ipse enim est via, veritas et vita, Joh. xiiii. Tertio
habet virtutem distinguendi et separandi ab hominibus omnem culpe feditatem et malam societatem, quia est persona infinita independens
et separata. De primo scilicet de peccato separandi et dimittendi peccata dicit [illegible]: ut sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata.
De ii° scilicet habet separare malam societatem dicit: Nolite putare quod venerim mittere pacem in terram sed gladium, in comparatione peccatorum. Non
[illegible] separare hominem adversus patrem etc. Et habet fieri ut discordia bonorum in peccando per
dico vos [illegible] separatos. Et [illegible] dicit: Veni enim separare [illegible] libertate peccandi. Quarto habet virtutem uniendi homines deo. i Cor. 6: Qui adheret deo
[illegible] zelo iustitie impetrat opportunitatem et libertatem peccandi. Quarto habet virtutem uniendi homines deo. i Cor. 6: Qui adheret deo
unus spiritus efficitur. Hanc autem unitatem facit per [illegible] claritatem quam dedisti mihi dedi eis ut sint unum sicut et nos unum sumus.
Quinto habet virtutem faciendi dei filios adoptivos. Joh. i°: Quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. Hiis quidem
Gal. 4: Misit deus filium suum etc. ut adoptionem filiorum reciperemus. Qualiter autem unum istud unitum sit humane nature [illegible]

[illegible]

unionem ineffabilis [illegible] sup. i° Joh. i°: [illegible] de divinis nominibus [illegible]
Joh. Bapt. Non sum dignus corrigiam calciamenti eius solvere id est misterium incarnationis eius reserare. Nam secundum [illegible] de divinis nominibus capitulo ii°
unione [illegible] in creaturis [illegible] ineffabilis omni verbo ignota omni menti etiam ipsi dignissimo primo angelorum. Revelata

possibilis

Divina compositio Archana est omni rei et ineffabilis [illegible] est apostolis et [illegible] sacrum. Et ideo per aliquam cognitionem potest modo quadruplici natura divina
tamen est [illegible] [illegible] revelatum est apostolis [illegible] sicut [illegible] et aqua, quia natura divina et humana non fuit
Primus modus est quod unum fuit unitum humane nature inconfusibiliter sine immiscibiliter. Non sicut [illegible] unio post de generatione [illegible] non fuit facta
sicut mixta, sicut in mixto miscentur miscibilia, quia mixtio est miscibilium alteratorum unio. [illegible] salva proprietate utriusque nature et in unam coeunte personam,
mixtio putat [illegible] non [illegible] passibilis. Quia secundum Leonem papam: Salva proprietate utriusque nature et in unam coeunte personam
suscipitur a maiestate humilitas, ab eternitate mortalitas. [illegible] unus Christus, sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita deus et homo unus est Christus. Secundus modus est quod unum fuit unitum nature indissolubiliter et indivisibiliter. Nam verbum naturam
quam semel assumpsit nunquam dimisit secundum Dam. li° 3° [illegible] Et hoc unum est per potestatem. Nam enim sicut in homine sunt anima et corpus
et compositione ita deus et homo unus est Christus. [illegible] modus est quod unum fuit unitum [illegible]
quam semel assumpsit nunquam dimisit secundum Dam. li° 3°. [illegible] non fuit homo, non fuit vere mortuus, et anima fuit a corpore separata, tamen divinitas
et corporis resultans humanitas. [illegible] triduo autem mortis quia non fuit homo, non tamen fuit a corpore separata, quia cum eo
et persona verbi licet fuit separata ab humanitate quod non fuit quia in triduo non fuit homo. [illegible] et deus fuit lanceatus post mortem ut dicitur Joh. 19. [illegible]
fuit in sepulcro, propter quod vere dicitur: deus verbum iacuit in sepulcro. Et deus fuit lanceatus post mortem ut dicitur Joh. 19. [illegible]
non fuit ab anima separata quia cum anima descendit ad inferna. Unde quia stati anima [illegible] post mortem descendit ad infernum. Unde tunc
verbi non fuit ab anima separata, quia cum anima descendit ad infernum [illegible] et cognoverunt illam ineffabilem unionem ut dicunt sancti doctores
sancti patres in inferno habuerunt visionem dei et essentie divine, et cognoverunt illam ineffabilem unionem ut dicunt sancti doctores.
Et ideo dicitur potuit vere dicere potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam. Joh. x. Et illud: Solvite templum hoc et in tribus
diebus excitabo illud. Hoc autem dicebat de templo corporis sui. Joh. 2°. Quod non homo purus facere potest, quia non habet potestatem animam suam a
corpore separare vel separatam per se revivere, quia hunc possit se a mortuis suscitare quod nunquam potest. Tertius modus quod unum et caro fuit
unita [illegible] eo modo quo [illegible] unitur cum [illegible], sicut sponsus et sponsa, quia unio [illegible] est vinculum
indissolubile vel per mortem corporalem vel spiritualem [illegible] non potest. [illegible] Simile est regnum celorum homini regi qui fecit
appellato. Sic unio verbi sponsavit sibi humanam naturam quam solum non potest [illegible] fuit verbo in unitate persone copulata.
nuptias filio suo. Mat. 22. Iste nuptie fuerunt in incarnatione verbi, quia natura humana fuit verbo in unitate persone copulata.
Propter hoc unio in [illegible] designat illam sacram unionem personalem. Unio conubio designat unionem anime cum deo per gratiam et gloriam.
Propter quod unio [illegible] sacrum, quia designat illam sacram unionem personalem [illegible] in singulis copula significare
[illegible] apostolus de unione loquens dicit: Sacramentum hoc magnum est. Dico autem in Christo et ecclesia. Eph. v. [illegible] copula [illegible]
spiritualis unionis Christi et ecclesie ut dictum est supra. Quarto unitur in assumente sicut [illegible] in subsistente et hoc in modo [illegible]
cum subiecto. Sic actus [illegible] in supposito [illegible] natura tamen [illegible] natura. Ita natura humana personatur in persona verbi, servata sua natura
spiritualis unionis [illegible] supponitur in supposito [illegible] servata tamen propria natura. [illegible] in libro [illegible] et ecce equus albus et qui sedebat super
eum [illegible] Sic actus [illegible] vel veste [illegible] corpus. Unde dicitur in libro [illegible] et ecce equus albus et qui sedebat super
Et ille modus est quia quoddam [illegible] vel veste induit corpus [illegible] [illegible] albus ut dictum est. Designat humanitatem assumptam [illegible]
vestitus erat veste aspersa sanguine, et vocabatur nomen eius verbum dei. [illegible] Et hac vestiebatur verbum dei. Unde dicit apostolus [illegible]
Vestis aspersa sanguine passionis tolerantia. [illegible] humanitati insidebat et hac vestiebatur verbum dei. [illegible]
Habitu inventus est ut homo. Et glossa super i° [illegible] In ydumeam extendam calciamentum meum. Et [illegible] verbum assumpsit
humanum mortalem, quia calciata ad nos divinitas venit. Calciamentum autem est quoddam [illegible] et quoddam vestimentum.

Dignitates autem seu utilitates illarum benedictarum unionum quantae sint ... et plus ... assignantur. Prima est divine potentie demonstratio. Nam licet deus omnipotens demonstravit in eo quod de nihilo primo omnia formavit ut dicitur Angelus super genesim et super pro ... non sunt impotentia magis tamen quam orbem terre caelum ... immensa ... maior tamen potentia claruit in hoc quod ipsam magis ... et animas et angelos ... de nihilo quia plus distat aliquid a nihilo quam aliquid ab aliquo. Et eadem ratione maximam potentiam declaravit in hoc quod homo factus est deus quia plus distat creatura a deo quam a nihilo, quia distat distantia infinita potius cum deus sit potentie infinite a nihilo ... Et ideo cum in incarnatione dignus ... apertione libri predestinationis divine de humana reparatione nam in celo ut in terra ut subtus terram vel in demonibus ... nullus inventus est dignus ... Dictum est Iohanni Dignus est agnus qui occisus est aperire librum etc. supra v. Ipse enim agnus est christus potentie et dignitatis ... deo ... dignus solvere libros et aliis manifestare. Secunda dignitas est angelorum celestium honoratio in suo numero reintegratio ac in gloria assumptio.

De honoratione angelorum patet quia sicut nobiles barones honorantur si eorum soror germana nubat regi, ita angeli fuerunt honorati in eo quod anima que est eorum soror germana in spirituali natura ab eodem patre ... immo tota humanitas est a verbo assumpta et quod hec secuta est hominum redemptio et salvatio de quorum numero fit angelorum in numero reintegratio et demum per christum fit eorum in gloria assumptio quia in eum desiderant angeli prospicere i petri i. Nam cum christum incarnatum et in celis sublimatum non sunt corpore de ... completum ideo quilibet eorum potuit dicere illud psalmi Adimplebis me letitia cum vultu tuo. Tertia dignitas est omnium hominum magna sublimatio in duobus scilicet in divina affinitate et ubi dignitate. Nam magna est sublimatio hominum quod homo factus est frater dei ... apostolus hebreos ii non confunditur christus dei filius eos fratres vocare dicens Narrabo nomen tuum fratribus meis. In hoc enim est homo super angelos sublimatus quia nusquam angelos apprehendit sed ad unitatem ... semen abrahe ibidem ... ipsa ... ergo o homo dignitatem tuam et divine consortes factus nature noli in vilitatem veterem degeneri conversatione redire memento cuius capitis et corporis sis membrum etc. Item in hoc impletur ultima dignitas hominis et placatio ... de homine dicitur genesis i faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram et presit piscibus maris et volatilibus celi et bestiis terre universe que creature. Ista placationis dignitas tamen veraciter impleta est in christo homine de quo dicit apostolus hebreos i Cum introducit primogenitum in orbem terre dicit et adorent eum omnes angeli dei. Quarta dignitas est omnium creaturarum singularis renovatio ... ut ... Remigius ... declaratur hec renovatio nature quia deus homo factus est cum tamen prius deus non referebatur ad creaturas ... sed ad deum ut ad creatorem ... referebatur ... Ab eo dependent celum et tota natura. Nunc denuo deus in assumpta humanitate ... refertur ad creaturas et ... Et ideo quia secundum gregorium omnis creature habet aliquid homo quia intellectum cum angelis sentire cum bestiis vegetari cum plantis ... Et ideo homo deus ... omnis creature refertur ad omnia ... Ecce nova facio omnia hec petebat sapiens ecclesiastici 36 Innova signa et ... omnia sunt innovata ut impleatur ... Ecce nova facio omnia ... tamen filium qui ... brachium a corpore. Prima ergo omnia sunt innovata ... glorifica manum et brachium dextrum ... ambulemus. Itaque quilibet nostrum potest dicere illud psalmi In deo laudabo verbum in domino laudabo sermonem ... in deo speravi non timebo quid faciat mihi homo ... magna laudis et glorificationis ... In deo speravi ... laudabo verbum quia divinum verbum est a patre in eternitate genitum ... ex utero ante luciferum genui te ... in domino laudabo sermonem quia verbum tuum postquam factum est sermo ... Cum medium silentium tenerent omnia etc. omnipotens sermo tuus domine de celis a regalibus sedibus venit. Et hoc ... in domino laudabo sermonem quia opus ... est opus maximum domini et ... Magnificat anima mea dominum etc. quia fecit mihi magna qui potens est. Et item fecit potentiam in brachio suo ... comendat dominum deus in cantico ... et veni ut salvos facias nos. Tertio quod nobis quod hoc est ... secura ... gaudium ... optabat ... In deo speravi non timebo quid faciat mihi homo quia ... dedit se nobis ... dubium esse ... supplicia penalitates ... et morte turpi pro nobis tolerata quia vestitus erat veste aspersa sanguine non dubium esse ... celesti gloria collata ... deus pro nobis quis contra nos qui etiam filio suo non ... pro nobis omnibus tradidit illum quomodo non etiam omnia cum illo nobis donavit. Unde plerumque ... vicerunt virtute tenebat sicut patet de sancto laurentio qui decio dixit non timeo tormenta tua ... et stephano qui vidit celos apertos et filium hominis stantem a dextris virtutis dei ... Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis. Ubi ut dictum est subditur de ... regno celorum exercitus qui sunt in celo ... intelligitur fidelium multitudo qui in hoc seculo ... hostes ... Non est nobis colluctatio etc. Iob 24 ... malignos spiritus ... exercitus ... multitudo fidelium ... quotidie contra temptationum bella ... Et hic i ... sequebantur eum id est imitabantur. Sequi enim est imitari secundum Augustinum de bono coniugali ... in equis albis id est in corporibus luce iustitie et candore castimonie clarentibus ... Iob 39 deridet equitem et ascensorem eius. Equus est ... corpus suum ... Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis ... vocat qui ... in equis albis ... et castimonie candore claruerit. Equus enim paratur in die belli proverbiorum 21 ... mortificate membra vestra que sunt super terram etc. ... Abacuc 3 ... in mari equis tuis ... Et Zacharie ... visitavit dominus exercitum gregem suum domum iuda et posuit eos quasi equum glorie sue in bello. Subditur in littera vestiti bysso albo et mundo ... bysso id est candore iustitie ... iustitia enim ... mentem albam per innocentiam et mundam per operis ... declinare a malo et facere bonum ... mens est alba ... Tunc ibi. Et de ore eius etc. Subditur de sponso filio dei ... dignitatem ... de ore eius ... gladius acutus ... subtilis ... cogitationes ... gladius acutus ... Ezechielis 5 ... gladium acutum radentem pilos tam capitis quam corporis Ezechielis 21 gladius gladius acutus est ... gladius ... gentes percutiat ... Discedite a me maledicti in ignem eternum etc. ... gladium ... Ephesios 6 Et gladium spiritus quod est verbum dei ... et membra a membris separant ... gladio verbi dei boni dividuntur a malis.

et fideles ab infidelibus Mt 10 Non veni pacem mittere sed gladium. Et hic gladius est acutus utraque parte id est predicatione utriusque testamenti. Veteri enim testamento
resecantur peccata operis, et novo peccata cogitationis ut ait Haymo. Similiter a Gregorio omelia 8 super Ezechielem parte 2a. Supra 2o Et de ore eius gladius. Ibi multum dicitur
Job 19 Fugite a facie gladii quoniam ultor iniquitatum est et scitote esse iudicium. Super quo Gregorius [illegible] in fine. Quisquis qui perverse agit eo ipso quo
se despicit esse dei iudicium nescit. Si enim se timendo sciret quae in illo sunt punienda non ageret. Nam sunt plerique qui quidem esse iudicium [illegible]
sunt sed perverse agendo testantur quod nesciunt. Qui enim se non formidat ut debet, nescit cognoscit cum quanto turbine terroris adveniet. Si enim perpense
ponderis examinis timenda nosset, iram diem utique timendo praecaveret. A facie quippe gladii fugere est sententiam districte animadversionis prius quam appareat
placare. Vitari namque terror iudicis non nisi ante iudicium potest. Modo non cernitur sed precibus placatur. Cum vero in illo tremendo examine sedit, et videri
potest et placari non potest, quia facta pravorum quae diu sustinuit tacita, simul omnia reddet iratus. Unde necesse est nunc timere iudicem cum nondum
iudicium exercet, cum diu sustinet, cum adhuc mala tolerat quae videt, ne cum semel manum in retributionis ultionis contraxerit, tanto in iudicio
districtius feriat, quanto ante iudicium diutius exspectavit. Vel per gladium intelligitur predicatio scripture [illegible] vide [illegible] Hebr 4o Vivus est sermo dei
et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. Hic gladius procedit de ore dei, pro quo ipse dominus ait Mt 4o Non in solo pane vivit homo
sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Vel os dei dicuntur predicatores quia dominus loquitur per eos. Jeremie 16 Si separaveris preciosum a vili quasi os meum eris.
In quo gladio percutit dominus gentes id est gentilitatem. Vincentes hoc est infideles et contemptores ad dampnationem. Deuteronomii 32 Gladius meus de-
vorabit carnes. Supra 2o Pugnabo cum illis gladio oris mei. Vel gentes hic sunt electi conversi ad fidem ex gentibus secundum illud Psalmi Ex-
postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et hoc isto gladio verbi volunt ad salutem suam secundum Haymonem. Hic et apostolus Paulus
qui unus erat ex hiis qui portabat gladium verbi dei dicit 2 Cor 2o Christi bonus odor sumus deo in hiis qui salvi fiunt et in hiis qui pereunt:
et aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vite in vitam. Unde sequitur: Et ipse reget eos scilicet electos [illegible] de virtute in virtutem, malos de
viciis in vicium. In virga ferrea id est in potestate immobili vel iusticia inflexibili. Supra 2o Reges eos in virga ferrea. Ibi de hoc. Unde Augustinus
In virga ferrea iusticia agnoscitur qua erudiuntur humiles, superbi vero tamquam vasa figuli confringuntur. Hec autem iusticia tamen [illegible] hic per penitenciam flecti Jeremie 18
Si penitenciam egerit gens illa a malo suo, agam et ego penitenciam super malo quod cogitavi ut facerem ei. Sed in futuro nullo modo potest flecti.
Proverbiorum 6 Zelus et furor viri non parcet in die vindicte, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec recipiet pro redemptione dona plurima. Hic psalmista
dicit ad eum virga directionis virga regni tui. Et quia composuerunt quid esset hec virga subdit: dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem. Zacharie 11
Assumpsi michi duas virgas, unam vocavi decorem, alteram funiculum. Per primam intelligitur disciplina dei qua corripit iustos in presenti, per secundam
iusticia qua dampnat impios prout meruerunt. Et ipse calcat. Subditur: minus iudicialis dignitatis. Triumphum enim mortis dignatus est
et moriendo destruxit mortem, dignus fuit exaltari et obtinere iudicialem dignitatem. Ideo dicit: Et ipse calcavit torcular vini furoris ire dei omnipotentis
id est superavit mortem resurgens a mortuis quae dicitur esse torcular vini furoris ire dei quia propter peccata generis humani quibus meruerunt iram dei omnipotentis
mortuus est Christus, ait Haymo. Nisi enim peccasset primus homo, immortalis mansisset. Sed quia precepta dei contempsit, statim iram dei promeruit
et mortuus est. Quam mortem pro nobis incurrit dei filius suscipiens, in qua calcatus est, calcavit, quia hanc a mortuis resurgens potenti
virtute depressit. Unde glossa: Mortem quae primo homini propter antiquum [illegible] illata fuit, Christus resurgens destruxit in se totaliter, id est re, in nobis spe.
1 Cor 15 Novissima autem inimica destruetur mors. Vel per torcular tribulationes presentis vite intelliguntur. Calcat enim dominus torcular, id est eos qui sunt
in torculari, scilicet omnes electos quos per angustias huius vite purgat. Unde dicit apostolus Act 14o Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum
dei. Et Salomon Proverbiorum 3o Flagellat deus omnem filium quem recipit. Sic enim in torculari uve tunduntur ut vino promptuaria repleantur.
Sic electi pressuris afflictionibus atteruntur ut in celestibus habitaculis recondantur. Et quia patenter electi sustinent iram dei quae peccatoribus
debetur, ideo bene iam vinum ire furoris dei vocantur. Sustinent enim iram dei propter peccata quibus ut dictum est deus iratus est primo homini.
Et sicut bonum vinum quod in dulces apothecas reconditur ac ponitur. Vinacia autem id est omnes reprobi cum [illegible] permanent foras proiciuntur et
efficiuntur. Electi sunt tamdiu vinum furoris quamdiu in torculari vite huius tunduntur et a vinaciis separentur. Ab
illorum societate separantur. Sed electi sunt tamdiu vinum furoris ire dei, quia desinunt calcato torculari, ait Haymo. Et de hoc plura Augustinus
ubi in promptuaria etiam intraverint, iam desistunt esse vinum furoris ire dei quia desinit calcatio torcularis. Et sub eadem tribula stipule comminuuntur, frumenta purgantur.
Psalmo 20 De civitate dei c. 8. Sic sub uno igne aurum rutilat et palea fumat, et sub eadem tribula stipule comminuuntur, frumenta purgantur.
Ita una eademque vis irruens bonos probat purgat eliquat, malos dampnat vastat exterminat, ait hic. Ubi de hoc. Unde glossa: Torcular
id est tribulationem in qua dominus dicitur sanctos puniendo calcat, in gratia eos ampliat, quam deus iratus ante peccati intulit furoris id est propagine eius contraxit.
Vel per torcular secundum [illegible] intelligitur multitudo impiorum quos vindicta premit, quam deus iratus comprimat eos sine dampnatione. Torcular ergo
calcat id est infliget penam infernalem etiam vini furoris ire dei omnipotentis id est que videtur procedere ex ira et indignatione dei. Sic sic per proprietatem
filium in igne videtur furor. Sic cum deus [illegible] aeternum precipitat in ignem infernalem. Anim. Supra 18 In poculo quo miscuit miscete ei
duplum. Et quia prius dixit quod ipse calcat torcular id est mortem, ut genus humanum liberaret, ideo subdit de insignibus
Jeremie ... quod torcular dicitur [illegible] modus. Et quia prius dixit quod ipse calcat torcular id est mortem, ut genus humanum liberaret ... quod vera homo, dicens: Et habet in vestimento et in femore suo scriptum etc. Per vestimentum divinum corpus intelligitur
quod verbum dei patris anima mediante suscepit in utero virginis id est humanitas qua quodammodo divinitas ut dictum est vestitur. Per femur vero
propagatio carnis exprimitur. Unde et Abraham mittens servum suum ut acciperet uxorem filio suo de domo patris eius, dixit ei: Pone manum tuam
sub femore meo et iura michi per dominum celi et terre. Genesis 24. Providit enim deum celi ex suo femore nasciturum per quem adiuravit servum suum.
Jacob quoque dixit: Non auferetur sceptrum de Iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. Genesis 49. Hic ergo in vestimento id est
in humano corpore et in femore id est in carnali propagatione scriptum est indelebiliter, quod ipse sit Rex regum. Unde Mattheus generationem illius describit per reges
scilicet David et posteros eius, cuius dicta cum legis et vatis cum de stirpe regum descendisse. Unde rege agnoscitur et [illegible] in dicto femore
scilicet David et posteros eius... credendo legis quod ipse sit rex regum quia est rex illorum omnium. Supra 1o Princeps regum terre. Magne enim promissiones de eius incarnatione
facte sunt ad patres et signanter ad David, ex quibus est una quae habetur 2 Reg 7o et 1 Paralipomenon 17o: Cum dormieris cum patribus tuis, suscitabo
semen tuum post te quod egredietur de lumbis tuis et stabiliam regnum eius in sempiternum. Ipse erit michi in filium et ego ero illi in patrem. Quod ad literam
de semine tuo quod egredietur de lumbis tuis... Quod apostolus ad Hebreos 1o exponit de Christo, intelligitur quidem de Salomone secundum se, et secundum quod fuit figura Christi, quia fuit filius dei per adoptionis gratiam, saltem in
principio regni sui, ut habetur 2 Reg 12o. Fuit etiam figura Christi qui est filius dei per naturam, quae filiationis proprior est quam prima. Et ibi est super ... filiationis
unus de Salomone ratione filiationis adoptive, alius de Christo ratione filiationis naturalis per illam signate. Et hoc secundo modo induxit apostolus dictam auctoritatem
ad probandam divinitatem Christi quae probatio non sit efficax nisi scripturam accipiat in sensu literali. Sic dicit Augustinus contra Donatistas. Vel
per reges possunt intelligi omnes sancti qui se et alios bene regunt, quibus dicitur 1 Pet 2 Vos estis genus electum regale sacerdotium. Job 19 Balteum regum dis-
solvit. Hic Gregorius [illegible] Moralium [illegible]. Et dominus dominantium scilicet quantum ad principales scilicet principatum. Dan 7 Omnes reges servient ei. Et hoc totum
exponit hoc idem Gregorius super Ezechielem omelia parte 2a. Se per hoc quod dicimus vestimentum eius est nisi corpus quod assumpsit ex virgine. Quod longe ante Ysaias c. 63
aspiciens per tempus passionis sanguine tinctum dixit: Quare ergo rubrum est indumentum tuum et vestimentum tuum sicut calcantium in torculari? Cui ipse inde
respondit: Torcular calcavi solus et de gentibus non est vir mecum. Solus enim torcular in quo calcatus est calcavit, quia sua potentia eam quam pertulit
passionem et mortem vicit. Nam qui usque ad mortem passus est, de morte cum gloria surrexit. Unde autem dicit: Et de gentibus non est vir
mecum, quia hii per quibus pati venerat passionis eius participes esse debebant, qui pro eo quod illo tempore necdum crediderant, deesse in passione
quorum vita illa passione quaerebatur. Per femur vero propagatio carnis est. Summa ergo per propaginem generis humani sic generationis ordines
Matheo vel Luca narrantibus describuntur. Id est hunc nasci venit ex virgine per incarnationem suam inimicum expressit et dominus cunctis indicat.
In vestimento et in femore scriptum habet: Rex regum et dominus dominantium. Probatus enim qua habet secundum divinitatem per naturam illa habuit secundum humanitatem
per gratiam, sicut ubi data est michi omnis potestas in celo et in terra. Vel per vestimentum intelliguntur electi novi testamenti qui per gratiam baptismi fiunt
vestimentum domini. Gal 3o Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis. Ysaie 49 Vivo dicit dominus quia hiis omnibus velut ornamento vestieris.
Per femur vero sunt electi de iudeis ex quibus Christus traxit originem secundum carnem quae per femur designatur, in quorum cordibus hec scriptum
quod ipse est regum rex et dominus dominantium per fidem sed solus potens rex regum. Ecce quibus ita declaratum patet primo quod iudiciaria dignitas
est specialiter attributa Christo. Patet 1o Act 10o Hic est qui constitutus est a deo iudex vivorum et mortuorum. Et patet ratione, nam ad iudicium sa-
tis. Item [illegible] secundum beatum Thomam in 3a parte summe questione 59. Primo potestas subditos coherendi. Unde dicitur Ecclesiastici 7o Noli querere fieri iudex
nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. Secundo requiritur rectitudinis zelus ut scilicet aliquis non ex odio vel timore sed amore iusticie iudicium
proferat. Secundum Proverbiorum 3o Quem diligit dominus corripit et quasi pater in filio complacet. Tertio requiritur sapientia secundum quam formatur iudi-
cium.

Unde dicitur Ecclesiastici 10 Iudex sapiens iudicabit populum suum. Prima duo concurrunt ad iudicium secundum ipsum. Tertium est secundum quod agitur forma iudicii quia ipsa ratio iudicii est lex sapientie vel veritatis secundum quam iudicatur. Et quia dei filius est sapientia genita et veritas a patre procedens et ipsum perfecte reputatus, in ipso filio dei apparet dignitas seu potestas iudicialis. Unde dicit Augustinus in libro de vera religione: hec est incommutabilis veritas que lex omnium artium recte dicitur et ars omnipotentis artificis. Ut autem nos et omnes anime rationales secundum veritatem de inferioribus recte iudicamus, sic de nobis quando eidem coheremus sola ipsa veritas iudicat. De ipsa vero [illegible] pater non enim minus est quam ipse et ideo que pater iudicat per ipsam iudicat. Et postea concludit: pater ergo non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio. Iohannis 5. Secundo scilicet quia dignitas iudiciarie potestatis competit Christo secundum quod est homo, patet per id quod dicitur Iohannis 5: potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Et hoc dicitur in littera quod de ore eius, id est verbi dei incarnati, procedit gladius acutus, id est sua districte examinationis ut expositum est. Et patet ratio quia Christus secundum humanam naturam est caput totius ecclesie, sub cuius pedibus deus omnia subiecit. Igitur ad eum pertinet etiam secundum naturam humanam habere iudiciariam potestatem, propter quod Augustinus predicta auctoritate exponens sic dicit: esse iudiciariam potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est, non quia non [illegible] quia sic videtur homines huiusmodi potestatem habeant ut [illegible] obiciat. Sed hoc pertinet ad gratiam capitis, quam per [illegible] humana natura accepit. Competit autem Christo hec iudiciaria secundum humanam naturam dignitas iudiciarie potestatis propter tria. Primo propter gratiam et affinitatem ipsius ad homines. Sicut enim deus per causas medias [illegible] proximis effectibus operatur, ita per hominem Christum iudicat homines ut sit suavius iudicium hominibus. Unde dicit apostolus Hebreos 4: non habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, temptatum per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius. [illegible] quia secundum Augustinum super Iohannem in finali iudicio erit resurrectio corporum mortuorum quam suscitabit deus per filium hominis, sicut per eundem deus suscitat animas inquantum est filius dei. Tertio quia ut dicit Augustinus in libro de verbis domini rectum erat ut iudicandi viderent iudicem. Iudicandi enim erant boni et mali. Restat ut in iudicio forma servi et bonis et malis ostenderetur, forma dei solis bonis servaretur.

Tertio scilicet quia Christus per merita adeptus est dignitatem iudiciarie potestatis, patet per hoc quod dicitur circa litteram illam: et ipse calcat torcular vini furoris ire dei omnipotentis. Et Iob 36: causa tua quasi impii iudicata est, iudicium causamque recipies. Unde dicit Augustinus in libro de verbis domini: [illegible] sedebit iudex qui stetit sub iudice et dampnabit vere reos qui falso factus est reus. [illegible] iudiciaria potestas consequitur regiam dignitatem, secundum illud Proverbiorum 20: rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Sed regiam dignitatem Christus obtinuit absque meritis dignitatem secundum id quod [illegible] qui [illegible] Lucas 1: dabit illi dominus deus sedem David patris eius et regnabit in domo Iacob in eternum, que competit ei ex hoc quod est unigenitus dei. [illegible] iudiciarie potestatis non est adeptus ex meritis. [illegible] nihil prohibet unum et idem alicui deberi ex diversis causis, sicut gloria ergo dignitatis iudiciarie potestatis [illegible] debita fuit Christo non solum propter gratiam et convenientiam divinitatis et propter gloriam anime sed etiam ex merito humilitatis passionis corporis resurgentis debita fuit Christo non solum propter gratiam et propter divinam personam et propter capitis dignitatem et propter plenitudinem. Et similiter dicendum est de dignitate iudiciarie potestatis que competit homini Christo et propter divinam personam et propter capitis dignitatem et propter plenitudinem gratie habitualis et propter meritum ad unum dei ut secundum [illegible] et [illegible] obtinuit [illegible] ut sic secundum dei iustitiam iudex esset qui pro dei iustitia pugnavit et vicit et iniuste iudicatus est. Unde dicitur supra 3: ego vici et sedi in throno patris mei in throno autem [illegible] sedet super thronum et iudicat iustitiam. Quarto scilicet quia ad iudiciariam potestatem Christi [illegible] dignitas iudiciarie potestatis secundum [illegible] pertinet omnes res humanas [illegible] patet ex hoc quod est Christo regnum [illegible]. Et si de Christo loquimur secundum naturam divinam, manifestum est quod omne iudicium patris pertinet ad filium, quia sicut pater facit omnia verbo suo ita et omnia iudicat verbo suo. Si vero loquimur de Christo secundum humanam naturam, sic etiam manifestum est quod omnes res humane subduntur eius iudicio. Quod patet ex [illegible] primo si consideremus habitudinem anime Christi ad verbum dei. Si enim spiritualis iudicat omnia ut dicitur I Corinthiorum 2, inquantum mens eius verbo dei inheret, multo magis anima Christi que est plena veritate verbi dei super omnia iudicium habet. Secundo patet idem ex merito mortis eius quia ut dicitur Romanorum 14: in hoc Christus mortuus est et resurrexit ut vivorum et mortuorum dominetur. Et ideo super omnes habet iudicium, propter quod et apostolus ibidem subdit: quia omnes stabimus ante tribunal Christi. Et Danielis 7 dicitur quod dedit ei potestatem et honorem et regnum. Tertio patet idem ex comparatione rerum humanarum ad finem humane salutis. Cuicumque enim committitur principale [illegible] et omnia [illegible] et singula subiciuntur ei. Tertio patet idem ex comparatione rerum humanarum ad finem beatitudinis que est salus eterna, ad quam homines admittuntur vel etiam repelluntur iudicio Christi. Unde manifestum est quod ad iudiciariam potestatem Christi pertinet omnes res humane [illegible] committitur et accessorium. Omnes autem res humane ordinantur ad finem beatitudinis que est salus eterna ad quam homines admittuntur vel etiam repelluntur iudicio Christi. Unde Actuum 27 et ideo manifestum est [illegible]. Lucas 12: homo quis me constituit iudicem aut divisorem super vos, de turba dicebat: dic fratri meo ut mecum dividat hereditatem. [illegible] quia sic dictum est iudiciaria potestas consequitur regiam dignitatem. Christus autem [illegible] constitutus esset rex a deo non tamen in [illegible] volebat iudicare [illegible] volunt regnum temporaliter administrare propter quod dicitur Iohannis 18: regnum meum non est de hoc mundo. [illegible] Ambrosius super eundem locum Lucas 12: bene [illegible] potestatem [illegible] super res temporales qui venerat homines ad divina [illegible] sicut dicit Ambrosius super eundem locum. [illegible] terrena declinat qui propter divina descenderat nec iudex dignatur esse litium et arbiter facultatum vivorum habens mortuorumque iudicium arbitrium quam iudicorum. Ex quibus iam patet dignitas Christi in incarnatione passione et iudiciaria potestate.

Et vidi alium angelum stantem in sole et clamavit voce magna omnibus avibus que volabant per medium celi dicens: Venite congregamini ad cenam magnam dei omnipotentis ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum et sedentium in ipsis et carnes omnium liberorum ac servorum pusillorum ac magnorum etc. usque ibi: Et vidi.

[illegible] dignitate [illegible] Christi et sui [illegible] destructione, subditur sanctorum ad gaudendum de dampnatione aliorum et suorum admonitionem seu invitationem. Et primo [illegible] admonetur seu invitatur descriptio eorum quos admonebat specificatio ibi: Et clamavit etc. Tertio vero admonite [illegible] ibi: Venite congregamini etc. Circa primum dicit: Et vidi alium angelum etc. Secundum [illegible] angelus ut sepe dictum est intelligitur Christus de quo dicitur Ysaie 9: vocabitur nomen eius magni consilii angelus. Alii autem dicunt quod [illegible] propter aliam visionem quam ostendit eo modo quo et supra sepe dictum est quia alium dicit esse [illegible] locutionem ad nos factam [illegible] Sol enim in sacro eloquio duplex [illegible]. Aliquando significat ipsum Christum [illegible] Malachie 4: vobis timentibus nomen meum orietur sol iustitie. Aliquando tribulationem persecutionis, ut dicitur Iacobi primo de seminibus que ceciderunt super petram: que oriente sole estuaverunt. Aliquando rem manifestam, ut illud quod Nathan ex persona domini dixit ad David: tu fecisti abscondite, ego vero faciam in oculis solis, id est in aperto. Quod tunc impletum est quando Absalon cunctis videntibus ingressus est ad uxores patris sui, 2 Regum 16. Et in eodem sensu potest dici: in sole posuit tabernaculum suum, id est sacram humanitatem assumpte [illegible] in luce manifesta. Et isto modo [illegible] in hoc loco sol stat. [illegible] manifeste visionis etc. Secundum quod est littera secundum eum: Vidi alium angelum stantem in sole, id est Christum in manifesta luce et fide populorum quorum gloria illius in toto terrarum orbe diffusa est. Cuius enim a mortuis predicata est ab apostolis creditur modo in toto mundo et in hac luce fidei stat Christus. Alia vero littera habet: Et vidi unum angelum stantem in sole, per quem secundum quosdam intelligitur cetus vel ordo predicatorum. Persole vero tribulatio persecutionis. Et secundum hoc sensus est littere: Vidi unum angelum stantem in sole, id est ordinem predicatorum [illegible] in fervore persecutionis erectum per bonam intentionem. Et posset esse thema de sancto doctore. Et figuratur [illegible] primum est vite immaculabilis [illegible] que est puritate immaculatus. [illegible] figuratur immobilis constantia in tribulatione vel persecutione [illegible] stantem in sole, id est persecutionem in apta predicatione vel manentem in plenitudine cognitionis et dilectionis divine et in fervente tribulatione. Tertio figuratur ad docendum sive predicandum affectio firma cum subditur: Et clamavit voce magna, id est predicatione aperta secura et libera, per scripturas [illegible] Ysaie 58: Clama ne cesses. Et subditur specificatio eorum quos admonebat dicens: Omnibus avibus que volabant per medium celi. Secundum [illegible] [illegible] exponere illud Iob 28: volucres quoque celi latet. Et secundum [illegible] in scriptura sacra volucres sive aves aliquando in bono aliquando in malo accipiuntur. Unde intelligi [illegible] per locorum qualitatibus sunt accipiende per volucres quippe nonnumquam potestates aeree designantur bonorum studiis adverse. Unde dicitur ore veritatis [illegible] quod semen quod secus viam seminatum est venerunt volucres et comederunt illud, quia nimirum maligni spiritus humanas mentes obsidentes, dum cogitationes noxias ingerunt, verbum vite a memoria revellunt. Hinc rursum eadem divini [illegible] sapientia dicitur: vulpes foveas habent et volucres celi nidos, filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Matthei 8 et Luce 9. Vulpes ut dicitur [illegible] valde fraudulenta sunt animalia que in foveis vel specubus absconduntur, cum autem apparuerint, numquam rectis itineribus sed tortuosis anfractibus currunt. Volucres vero ut novimus alto volatu in aera se sublevant. Ergo nomine vulpium dolosa atque fraudulenta.

[illegible] vel stantem in sole, id est in lumine intellectus scripturarum et fervore zeli amorum [illegible] vel in Christo qui est sol iustitie. [illegible] stat in sole qui predicator solidatur in Christi amore et fide ut non avellatur ab eo aliqua persecutione quemadmodum dicebat apostolus Romanorum 8: quis nos separabit a caritate Christi, tribulatio an angustia etc. Tertio figuratur ad docendum etc.

voce et volucrum [illegible] superba demonia [illegible] dicat [illegible] et elata demonia in corde vero in cogitatione superbie [illegible]
filius et [illegible] caput suum reclinet i. humilitas mea requiem in superba mente vestra non invenit. Item in bono volucres possunt
[illegible] in euangelio [illegible] dominus de grano sinapis cum [illegible] regnum celestis demonstrarent [illegible] Cui simile est regnum dei et cui simile estimabo illud
Luce
simile est grano sinapis quod acceptum homo misit in ortum suum et crevit et factum est in arborem magnam et volucres celi requieverunt in ramis eius
Ipse quippe est granum sinapis qui in orti sepultura plantatus arbor magna surrexit. Granum namque fuit cum moreretur arbor cum resurgeret
granum per humilitatem carnis arbor per potentiam [illegible] Granum quia vidimus eum et non erat aspectus ei. Arbor autem quia speciosus forma pre filiis hominum. Huius
arboris rami sunt sancti predicatores et videamus quam late tendantur. Unde cum dicitur [illegible] In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum
In istis ramis volucres requiescunt qui sancte anime que quasi [illegible] virtutum pennis a terrena cogitatione se sublevant in corpus [illegible] solatiis
ab huius vite fatigatione respirant [illegible] Granum ergo sinapis est dominus ihesus christus qui tempore sue passionis despicabilis et minor apparuit omnibus hominibus
quia [illegible] sed postquam resurrexit a mortuis factus est arbor magna ita ut in ramis eius [illegible] est in doctoribus eius [illegible] aves celi [illegible]
requiescant. Hic ergo loco per aves [illegible] sunt sancti in celesti vita degentes. Qui ideo aves celi appellantur quia mente celestia [illegible] et
petunt ut cum apostolo dicere possint Nostra conversatio in celis est. Qui bene per medium celi volare dicuntur quia non tenues rebus inherent sed celestibus
[illegible]
et ubique predicando [illegible] de quibus dicitur ysaie [illegible] Qui sunt isti qui ut nubes volant. Volant inquam per medium celi i. per media eorum [illegible]
concordia utriusque testamenti non in omnibus [illegible] ut [illegible] solum per nobilitatem [illegible] et iudei solum per [illegible] nonum non
acceptantes et in utriusque [illegible] virtute [illegible] in medio consistit. Vel volant [illegible] contemplatione per medium celi [illegible] distinguendo
[illegible] per omnes ordines sanctorum angelorum [illegible] vel cogitando. Quanta sit ardor in seraphin quanta [illegible] in cherubin quanta
discretio in thronis quanta sublimitas in dominationibus quanta dignitas in principatibus quanta potestas in potestatibus quanta virtus in virtutibus quanta [illegible]
[illegible] et angelis contemplando et [illegible] patriarcharum cuneos prophetarum choros apostolorum [illegible] martirum collegia confessorum [illegible] virginum
[illegible] matrimonio [illegible] predicatorum [illegible] et monialium deinde ascendendo ad reginam omni mariam dei genitricem post
quam statim veniunt ad christum [illegible] canticorum [illegible] In lectulo meo per noctem quesivi quem diligit anima mea quesivi illum et non inveni surgam
et circuibo civitatem i. [illegible] trinitate [illegible] in celo per vicos et plateas i. per diversos sanctorum ordines quesivi quem diligit anima mea. Paululum [illegible]
Istis igitur avibus clamat angelus i. per internam inspirationem loquitur vel aperte predicat [illegible] Venite [illegible] fidem et congregamini [illegible] bona
et [illegible]
operationem vel venite bene operando et congregamini in bono perseverando ad cenam magnam dei omnipotentis i. ad [illegible] eterne refectionis [illegible]
vocat [illegible] aves ad cenam i. omnes electos ad epulas regni venturi seu ad quem [illegible] eterne refectionis [illegible] quidam fecit
cenam magnam et vocavit multos de qua supra [illegible] Ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum [illegible] i. ut delectemini in statu [illegible]
[illegible] maiorum quam minorum [illegible] glorie et hic [illegible] equitatis [illegible] et [illegible] a requie [illegible] et [illegible]
[illegible] supra [illegible] superat celi et sancti apostoli qui iudicaverunt [illegible] de illa iudicat dominus et ibi de hoc [illegible] carnes
saturate sunt carnibus eorum. [illegible] illos dampnados [illegible] Carnes regum i. abutentium regali dignitate. Et tribunorum
i. abutentium illa dignitate. Et carnes fortium i. abutentium sua fortitudine. Et carnes equorum i. subditorum et sedentium in ipsis i. prelatorum
et carnes liberorum [illegible] et servorum [illegible] liberi [illegible] et pusillorum [illegible] etate vel dignitate
et magnorum [illegible] qualitate. Et de his in glosa [illegible] per reges intelliguntur magnos principes seculares per tribunos minores per
fortes mediocres per equos subditos per sedentes prelatos ecclesiasticos per liberos qui [illegible] et tales sunt liberi per servos
laycos qui [illegible] et tales sunt subiecti. Vel per liberos intelliguntur absolutos a matrimonio per servos coniugatos per pusillos
pusillanimes per magnos superbos et ambitiosos. Et hoc totum scriptum est de ezechiel 39 ubi legitur Dic omni volucri celi et
universis avibus [illegible] bestiis agri convenite [illegible] properate undique ad victimam meam quam ego immolo vobis victimam
grandem super montes israel ut comedatis carnes et bibatis sanguinem principum. Carnes fortium comedetis et sanguinem principum
[illegible] bibetis arietum agnorum [illegible] et altilium et pinguium omnium et comedetis adipem in saturitate et bibetis sanguinem in ebrietate
[illegible] de victima quam ego immolabo vobis et saturabimini super mensam meam de equo et de equite forti et de universis viris bel-
latoribus ait dominus deus. Vel possunt [illegible] de sanctis in hac vita [illegible] in civitate [illegible]
[illegible] comedunt. Act. [illegible] dictum est petro Occide et manduca [illegible] moralium [illegible]
gentes [illegible] incorporant et tunc comedunt [illegible] in comedentis corpus mutatur. Macta ergo et manduca [illegible]
[illegible] a vita occidit [illegible] comedit [illegible] infice et accipies illos in tua membra [illegible] in hominibus infidelitatem et truce in corpus tuum quod est [illegible]
quo vivit [illegible] loco [illegible] Videbit omnis caro salutare dei. Quadmodum [illegible] in
Et [illegible] ut genesis [illegible] descendit iacob in egiptum cum animabus septuaginta. Neque enim [illegible] corporibus
septuaginta [illegible] ut [illegible] filium dei [illegible] carnis vel [illegible] sed a parte totum
ingressi sunt in egiptum aut caro [illegible] potest videre filium dei. [illegible] et ut manducetis carnes regum et tribunorum [illegible] in loco [illegible] et [illegible]
[illegible] ergo et hic [illegible] ut manducetis carnes regum et tribunorum [illegible] reges sunt et tribuni i. comites et ceteri principes nobiliores [illegible] fortes viri
[illegible] ad dominum [illegible] ad christum [illegible] manducati i. [illegible] qui prius erant voluptuosi et luxuria
bellicosissimi ad christum [illegible] Equi [illegible] amatores [illegible] in feminas. Et in [illegible] dominus [illegible]
[illegible] de quibus [illegible] qui sunt eloquorum [illegible] carnalibus [illegible] qui super alia bruta
Nolite fieri sicut equus [illegible] per sessores [illegible] possumus qui [illegible] eloquorum [illegible] sua doctrina [illegible] et ad [illegible]
[illegible] ad quodlibet [illegible] abutuntur [illegible] sancti tales ad fidem [illegible] sua doctrina [illegible] et ad [illegible]
[illegible] liberi vero [illegible] carne [illegible] obligati [illegible] pusillos [illegible]
[illegible] mactantes comedunt [illegible] omnibus magnum [illegible]
multitudo [illegible] plebis per magnos vero [illegible] et [illegible] sancti [illegible] qui non solum gentiles sed et iudei [illegible] et ad christum [illegible] et
[illegible] secundum fine [illegible] qui non solum gentiles sed et iudei [illegible] et ad christum [illegible] unde et
sancte [illegible] angelus in sole [illegible] et enoch intelliguntur [illegible] luce
[illegible] ad illud tempus [illegible] et manifeste predicabunt christum
christum predicantes [illegible] persecutiones ab antichristo sustinebunt [illegible] predicatoribus venite et congregamini ad cenam magnam dei omnipotentis i. ad [illegible]
[illegible] omnibus avibus i. omnibus sanctis [illegible] predicatoribus venite et congregamini ad cenam magnam dei omnipotentis i. ad [illegible]
et ad eternam omnium fidelium refectionem. Que cena recte magna vocatur quia [illegible] et gentiles et iudei ad eternam vitam [illegible]
et ad eternam omnium fidelium refectionem. [illegible] ut comedat carnes regum et [illegible] i. ut [illegible] omnibus [illegible] et qualitatibus hominum
[illegible] et ad eternam hanc cenam veniret. [illegible] Richardus vero dicit quod hic [illegible] subiungitur [illegible]
ad fidem christi [illegible] et in corpus suum quod est ecclesia [illegible] Richardus vero dicit quod hic [illegible] subiungitur [illegible]
ad fidem christi [illegible] per aves intelliguntur demones qui volant per medium celi i. huius aeris ut supra [illegible]
demonum ad comestionem dampnatorum [illegible] in penis eorum. Et [illegible]
Et ad istas aves clamat ordo predicatorum [illegible] esse dampnados et eos delari in penis eorum. [illegible] 32 devorabunt eos
Iob
congregamini ad cenam magnam dei omnipotentis [illegible] dampnationis [illegible] non habebunt aliam. [illegible]
aves morsu amarissimo [illegible] non [illegible] aves [illegible] reputat. [illegible] ut [illegible] in [illegible]
qui [illegible] in fetibus suis [illegible] in pastu ut [illegible] in gulosis in quibus sensualitas [illegible]
[illegible] ut [illegible] ut aquila [illegible] per terram
[illegible] ut [illegible] pedes [illegible] in avaris hominibus [illegible] est minima rerum [illegible]
[illegible] per aerem volant ut aves [illegible] possessionum [illegible] vel quod [illegible] retinet ut [illegible]
rerum [illegible] iniusta [illegible] rerum [illegible] ornatu que pennis [illegible] ut pavones et [illegible]
vel quod retineat dissipat et dilapidat ut [illegible] ornatu que pennis [illegible] ut pavones et [illegible]
[illegible] penas suas in vane glorie et in [illegible] voce et cantu ut [illegible] que [illegible] cantare [illegible]
[illegible] in planctu [illegible] voce sua in [illegible] et dissolutis [illegible] gaudii luctus occupat [illegible] volatu ut noctue
vespertiliones et [illegible] que nocte volant et in die quiescunt [illegible] in hominibus [illegible] oculos [illegible] solis [illegible] tenebrosa
[illegible] ad opera lucida [illegible] unguibus ut milvi qui pullis et intestinis insidiantur [illegible] ungues [illegible]
[illegible] est cena eterne [illegible] quam peccatores [illegible] et comedunt [illegible] in [illegible] animalia [illegible] Et dicitur cena quia [illegible]
[illegible] est per subtilitatem nature levitate. Vel quia [illegible] superbiam se [illegible]
Iob [illegible] super quo [illegible] moralium [illegible] demonis [illegible] quos ut [illegible] superare non valet adducto [illegible] [illegible]
[illegible] quos [illegible] elevat in fastu superbie quia alta [illegible] quos ut [illegible] superare non valet [illegible] corda [illegible]
cogitationum eorum quia [illegible] volat [illegible] tanto [illegible] extollitur quanto nulla nature [illegible] moralium
Quasi in quodam volatu valuerat [illegible] quia [illegible] elatam cogitationem [illegible] in celum conscendam super [illegible] celi exaltabo solium meum sedebo in monte testi-
[illegible] lateribus aquilonis ascendam super altitudinem nubium et ero similis altissimo [illegible] alta superbie volando [illegible] omnes homines [illegible]
volando quia super se [illegible] est qui [illegible] est ut gustaret et esset [illegible] appetitu [illegible] perdidit [illegible] in terram
[illegible] non essent [illegible] super terram stare [illegible] voluisset [illegible] Et hec aves volant per medium celi i. huius aeris caliginosi ubi [illegible] corpus [illegible]
nam insidiando circumvolant inficiendo corrumpunt [illegible] blandiuntur [illegible] decipiunt et desperando frangunt et opprimunt. Et ad [illegible]

quia enim lucidi sunt in discernendo, agiles in operando, sublimes in contemplando desiderium et affectionem ad bona celestia et eterna attendunt et infima sicut pennis clangendo
Et sicut avis vitam ducit in aere victualia non congregat et de infimis ad superiora se volat sic viri sancti vitam aeream [illegible] et nidum solet ducere per castitatem. victualia
non congregare per avariciam et rapacitatem. De infimis ad superiora volare per celestium desiderium de quibus dici potest illud Job [illegible] ad laborem sicut avis ad volandum etc.

in predonibus et raptoribus et furibus quibus dicitur Ysa. 33 Ve qui predaris nonne et ipse predaberis. Et quedam in rostro ut aquila que rostro solet lacerare
hec enim dicuntur rostra sua in detractoribus quorum dentes arma sagitte et gladius acutus. arma quo ad mala consilia sagitte quo ad verba venenosa
gladius acutus quo ad detractionem. quorum omnium carnes aves infernales devorabunt etc. Et non quod per aves sive volucres sancti designantur.
In avibus enim est corporis parvitas respectu non enim patitur habere magnum corpus et volare [illegible] de aliis. Et est in eis limpiditas visus
eget enim acuto visu et videt a remotis ut dicit [illegible] de aliis. Item est in eis motus nobilitas et agilitas. volatus enim est nobilissimus motus [illegible]
ut ait rabi moyses libro primo. Item est [illegible] sublimitas quia licet in terra quiescunt in aere tamen volat ut dicit Damascenus libro 2 c. 9 Unde et dicuntur volucres celi quia [illegible]
Tales sunt sancti spiritualiter [illegible] cum ~~[illegible]~~ [illegible] 28 volucres celi latet [illegible] 26 sicut avis ad alta [illegible]
Baruch 3 Qui in avibus celi ludunt. Tunc enim sancti volant cum sursum cor a terrenis elevant. Alis bone actionis volat qui mundi fugiunt voluptate
et [illegible] de virtute in virtutem proficientes sua tenent [illegible] Et ut dicit Gregorius 31 moralium [illegible] mos est ut flante austro
alas expandat quibus corporis membra ad laxandum pennas veterem venti tempore [illegible] alis contra radium solis expansis
atque [illegible] teporem [illegible] faciunt [illegible] plume veteres corruunt et nove succrescunt [illegible] flatu sancti spiritus
[illegible] et [illegible] vetustate [illegible] abiectis novum hominis formam sumunt. Quos paulus admonet [illegible] expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis
et induentes novum [illegible] est mitem ac simplicem
[illegible] penna namque veteris conversationis [illegible] et pluma nove [illegible] sublevat ut ad volatum [illegible]
[illegible] cum [illegible] caritatis poros aperit et plumas virtutum [illegible] ut [illegible] possit in deum volare. [illegible] Adhuc [illegible]
[illegible] De talibus dicit Ezechiel 1. Cum fieret vox super firmamentum quod erat super caput animalium stabant et submittebant alas
suas quia sancti cum aut superna intelligunt aut in vita proficiunt alas demittunt quia et humiliores sunt. Alis [illegible] se in aere suspendit
per meditationem velut alis tremulis quia in meditatione [illegible] ignis [illegible] caritatis [illegible] Ezechiel [illegible] cherubim alas
suas et rote cum eis et gloria dei [illegible] super ea. Elevacio alarum sunt motus meditationum [illegible]
[illegible] ad orientem [illegible] ad occidentem [illegible] ad meridiem [illegible] ad aquilonem [illegible] Alis vero [illegible]
per orationem Ezechiel [illegible] Audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum quasi sonum sublimis dei. [illegible]
et [illegible] impletas [illegible] ut dicit Gregorius [illegible] amore [illegible] Ezechiel [illegible]
alarum cherubim audiebatur usque ad atrium [illegible] quasi vox omnipotentis dei. Alis quoque patulis per devotionem [illegible] in deum [illegible] devotione
[illegible] Exodi 25 Cherubim extendebant alas protegentes propiciatorium. Ale in propiciatorium extenduntur cum anima per devotionem in deum [illegible]
dilatatur. Et hic est locus quietis [illegible] 3 Regum 8 Intulerunt sacerdotes archam federis domini [illegible] in locum suum subter alas cherubim.
Et tales sancti per aves hic designati [illegible] aves celi appellantur qui mente celestia inhabitant atque [illegible] ut cum apostolo dicere possit ad Philippenses 3 [illegible] etc.

Et vidi bestiam et reges terre et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa
est bestia et cum illo pseudo propheta qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie et qui adoraverunt
ymaginem eius. Vivi missi sunt hii duo in stagnum ignis ardentis sulphure. Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum
qui procedit de ore ipsius. Et omnes aves saturate sunt carnibus eorum. [illegible] dampnacione antichristi [illegible] subdit [illegible] bestie dampnacione
et exercitus sui notificatur. Et primo ponitur ipsius bestie et suorum [illegible] dampnacio ibi Et apprehensa est bestia. ubi primo [illegible]
ipsius bestie apprehensio [illegible] in eternum supplicium [illegible] ibi Vivi missi sunt hii duo etc. Tercio [illegible] dampnacione [illegible] ibi Et omnes aves etc.
[illegible] richardus [illegible] dampnacione malorum subiungit hic specialem antichristi et suorum [illegible] Et vidi bestiam
i. antichristum [illegible] bestialem impetuose super [illegible] vidi aliam bestiam [illegible] Et reges terre i. prepositos et prelatos Et exercitus eorum
[illegible] ad malos subditos congregatos [illegible] Ad faciendum prelium i. persecucionem. Cum illo qui sedebat in equo [illegible]
[illegible] bestia [illegible] intelligitur cum suo assumpto homine [illegible] antichristus Reges vero et exercitus eorum [illegible]
[illegible] congregabuntur ad faciendum bellum contra christum et eius fideles blasphemiis [illegible] et [illegible] pugnantes Et [illegible] ab
ipso [illegible] effrenabitur [illegible] signis et [illegible] castra sanctorum perturbabit [illegible] Tunc [illegible] bestia reges et exercitus eorum pugnabunt
cum christo et eius exercitu [illegible] uno voto [illegible] finabuntur cum [illegible] dampnatum illum hominem hostis antiquus in
[illegible] se eriget. Tunc enim [illegible] crudeliter [illegible] cum suo capite contra ecclesiam erigentur [illegible] membrorum a suo capite
voluntate in illa persecucione [illegible] Et de hoc prelio dictum est supra 12 Factum est prelium magnum in celo [illegible] dignitas
et [illegible] milicie [illegible] qui sunt in exercitu filii dei et principatus maiestatis quia sunt cum illo qui sedet in equo et [illegible]
[illegible] sub tali duce [illegible] exercitus qui sunt in celo sequebantur eum. Job 7 Milicia est vita hominis super terram [illegible] Gregorius [illegible] moralium
Et Augustinus super canonicam Johannis omelia [illegible] pugnas et si in stadio sumus ferimus et ferimur. Ille vincit qui [illegible] non de suis
viribus presumit sed de proteccione dei [illegible]
Et tamen non est timendum bene pugnare volenti quia infirmus est hostis qui non potest vincere nisi volentem [illegible] In isto bello filius
dei est ductor doctor rector et defensor ut ait propheta [illegible]
Sapientie 5 dextera sua reget eos et brachio suo defendet illos. Possum ergo dicere Si deus pro nobis quis contra nos Romanos 8 [illegible] ut [illegible]
ibidem In omnibus superamus propter illum qui dilexit nos. Et de hoc habetur [illegible] figura 2 Machabeorum [illegible] cum lysias [illegible] peditum
et equitatu magno et [illegible] elephantibus venisset ad demoliendum [illegible] apparuit [illegible] precedens eos eques in veste candida
armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem dominum et convaluerunt animis non solum homines et bestias fero-
cissimas sed et muros ferreos parati penetrare. [illegible] de celo habentes adiutorium [illegible] hostibus [illegible] milia peditum
et equitum [illegible] prostratos et [illegible] alios in fugam verterunt. Et [illegible] ad literam [illegible] ille eques [illegible] in veste candida [illegible]
dei filius [illegible] assumpta qui interficiet antichristum spiritu oris sui 2 ad Thessalonicenses 2 [illegible] subdit dampnacio bestie
i. antichristi et suorum cum dicit Et apprehensa est i. apprehendetur [illegible] bestia i. antichristus pena et vindictam ei infligendo et eius
Et pseudo propheta i. [illegible] doctores et precones eius collectio [illegible] intelligunt [illegible] antichristi
Et qui fecit signa de quibus dictum est supra [illegible] ignem fecit descendere de celo in terram [illegible]
[illegible] antichristi [illegible] placere [illegible] illius [illegible] videantur [illegible]
[illegible] abducit ut ait [illegible] Augustinus super [illegible] omelia [illegible] Eos qui acceperunt caracterem eius i. qui crediderunt in eum Et qui adoraverunt
ymaginem eius [illegible] qui cum gaudio et veneracione [illegible] adventum [illegible]
[illegible] venit in nomine [illegible] Ego veni in nomine patris mei et non suscepistis me. Veniet alius in nomine suo et illum suscipietis
de quibus [illegible] dictum est supra [illegible]
que interficiet dominus Jhesus spiritu oris sui [illegible] sive per se sive per michaelem ut dicit glosa. Et ut doctores tradunt occidetur in
monte oliveti in papilione in solio suo in loco contra quem dominus ascendit in celum [illegible] Et subditur [illegible] apprehensionis
in supplicium eternum [illegible] Vivi missi sunt hii duo i. caput et corpus i. antichristus et pseudo propheta i. malorum omnium collectio [illegible]
In stagnum ignis ardentis et sulphuris i. in locum suppliciorum [illegible] stagnum propter densissimas tenebras quibus miseros de-
mergit Et stagnum ignis quia comburit et sulphuris quia fetoribus replet [illegible] missi in stagnum etc. [illegible]
[illegible] vivi missi sunt quia ut dictum est [illegible] interficiet antichristum spiritu oris sui ergo mortuus mittetur in stagnum [illegible]
[illegible] morte corporali que est pena peccati [illegible] Augustinus [illegible] de civitate dei [illegible] ergo ut [illegible] infra [illegible]
missi sunt in stagnum ignis etc. Et ita ut [illegible] vivi mitti in stagnum quia subiecti [illegible]
eternaliter miserie [illegible] ait Augustinus [illegible] libro de civitate dei in fine In miseria sempiterna que est

mors secunda tanto durior erit pena qª finiri morte non poterit. Et ī de civ. dei: Bellum quippe et amarius cogitari potest quam ubi voluntas sic est adversa passioni et passio voluntati ut nullius earum victoria talis inimicicia finiatur. et ubi sic vi ipsa natura corporis confligit vis doloris ut neutrum
alteri cedat. Hic enim quum contingit iste conflictus aut dolor vincit et sensum mors adimit aut natura vincit et dolorem sanitas tollit. Ibi autem
dolor permanet ut affligat et natura perdurat ut senciat. quia utrumque ideo non deficit ne pena deficiat. Et ii' b [illegible] contra iniqua vite eternitatem
et moriendi impossibilitatem. Quare vivi missi in stagnum i. mittentur more scripture pro ponentis preteritum pro futuro propter certitudinem eventus. Unde
sic electi dicuntur ymmo erunt in ete vite per sensus bonis summo desiderio et amore amplectentur. ita reprobi per intima et per intima pena
qua torquebuntur quam invenerunt illis summo odio aspernabuntur ut ait Augustinus. Desperabunt enim mortem et fugiet ab eis et mors depascet eos in ps.
Et sic amici dei senciunt eciam nunc sicut amissuros bona sua ita inimici dei omnino desperabunt se iam amplius perdituros habere mala sua
pectus ergo et ineffabili gaudio beatorum felicitabit incogitabilem tristiciam ad quam per impenitudinem suorum peccatorum translati sunt in societate demonum. Ph.
Hoc dicit vivi missi in stagnum propter intensionem pene. mortuus enim non sentit tactum sicut vivus. Vivi ergo descendunt in stagnum qui sciente
operantur malum ut ait Haymo. Potest eciam construi duo homines unus mortuus alter vivus si tetigeris mortuum non sentit. si tetigeris vivum
sentit. Beda vero in expositione mortui ponuntur pro nescientibus vivi pro scientibus. Mortui itaque sunt pagani et qui nescientes et mortui lege
descendunt in infernum. Unde scriptum est Joh. 3º Qui non credit iam iudicatus est. Vivi autem sunt qui fidem habent christi sed dum eam operibus
destruunt vivi descendunt in infernum quia scientes peccaverunt. Et hii utique gravius torquebuntur quia ut dicit Luc. xii Servus sciens voluntatem domini sui
et non faciens digne plagis vapulabit multis. Ro. 2º Qui sine lege peccaverit sine lege peribunt. Omnia ergo antichristus et sui qui tanta mala
patrabunt et gravius punientur ideo dicit vivi missi in stagnum. Ut de illis verificetur illud prophete: descendant in infernum viventes. Et quia
qui in hac vita peccaverunt in eternum punientur ideo subdit. Et ceteri i. sequaces eorum occisi sunt i. in eternum pena punientur ut ait glo. Occisi inquam gladio
i. divina sententia sedentis super equum qui procedebat de ore ipsius i. christi filii dei incarnati. De quo gladio super eodem Joh. 19. Sententia a sancto glo.
divina namque christi dicitur gladius qui separat a vita eterna et infligit dolorem pene eterne. Haymo vero legit istud de gentibus ad christum qui occisi
gladio verbi dei mortui sunt peccato ut vivant christo. Ysaie 49 Posuit os tuum ut gladium acutum. Unde in fine apostolorum dicitur in persona. Gladius in
labiis eorum quia quis audit. Exodi 32 Ponat vir gladium super femur suum i. macerando suam carnalitatem et occidat unusquisque fratrem et
vitam carnalem cum suadendo. Cantica 3º Unusquisque ensis super femur suum omnes tenentes gladios et ad bella fortissimi doctissimi. Et ideo subdit
Et omnes aves saturate sunt carnibus eorum i. omnes sancti sacietatem et gaudium habent de profectu fidelium secundum Haymonem vel de dampnacione
impiorum secundum glossam super eodem. Clamant de omnibus avibus etc. Richardus tamen legit istud de avibus i. demonibus qui saturantur inter alios
dampnatorum letantur enim cum ad interitum suos perducunt imitatores. Sic quod de corpore dampnatorum rapiunt sanctam qui sunt perverti auctores
ad errorem in hominibus Haymo. Et utrumque modo potest exponi quia demones delectantur in morte malicie sancti vero delectantur amore iusticie et libertatis sue.
Nam quia tormenta impiorum aspicientes de ereptione sua amplius letabuntur. Ideo sabbatum narrat et dicit. Eo magis electi complexi
intime dulcedine inticius saciantur quo reproborum tormenta cotidie aspiciunt quam divina iusticia evaserunt. Unde Ysa. ult. dicitur. Et erunt
usque ad sacietatem visionis omni carni. Qui ergo dampnacio reproborum cibus est electorum quia quo intratur eorum molestiam aspiciunt eo
amplius divine contemplacionis gaudiis perfruuntur. De quo per psalmum dicit videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt. Demones autem non
vocat ad maccacionem tenue recepit se tamen milvum et corvum. Ut si quid a fidelibus aut morticinum aut inutile precium fuit consumat
Unde quia reprobi voluptates ut velut aqua hauserunt in vitae ardoribus estuant et in fetoribus tabernaculum sui corporis consumunt.
digne in stagnum ignis ardentis et sulfuris mitti cum illis perhibentur. quem ad hoc prevenienda incentores habuerunt. Convenient ergo per aves
potest signari demones quia vias celi non habent in aere inhabitant motu sunt instabiles et sunt domini eorum. Ut plus Vm de alibi. Gen. xv
descenderunt volucres super cadavera etc. Aves celi comederunt de canistro etc. lacerabunt volucres carnes tuas. Job 38 volucres
lucres celi latet. Et hii saturantur carnibus i. peccatis reproborum ut eciam ait Leo in epistola 2ª Cibus demonum luxuria et ebrietas
et universa vicia. Job 30 Qui me comedunt non dormiunt quia spiritus malignus qui carnales quosque de terra consumunt tanto magis
a temptacione quiescere nesciunt quanto illos carnis pondere gravatur magis contingit ipsos mori. Unde patet Jerem. Dedi animam dilectam tuam et sequitur.
qui conspersiones carnes tuas. In futura vero vita saturabuntur cruciatibus reproborum. Deut. 32 Devorabunt eos aves morsu amarissimo.
Hic 5º hoc quod dicitur omnes aves saturate sunt carnibus eorum potest intelligi de demonibus et sanctis utrumque. Sed queritur. Cum iusti in via possint
salva caritate delectari de cruciatu malorum videtur quod sic. ait enim psalmista Letabitur iustus cum viderit vindictam. Item potest conformare voluntatem suam
divine voluntati per gratiam ut non velit aliud nisi aliquo quod vult deus. Item eciam orat ut eius inimica humilientur et dispereant etc.
Sed in contrarium quod salvator ait Diligite inimicos vestros et orate pro calumpniantibus vos. Sed si diliges et omnis non gaudet de ruina
illius quem diligit. Item Job 31 Si letatus sum ad ruinam eius qui me oderat et exultavi quod invenisset eum malum. Si male accidat in
quo non sit factum sed Job fuit exemplar iustorum. Item Gregorius in xxii moralium: Evenire plerumque solet ut non amissa caritate
et inimici nos ruina letificet et rursum gloria sine invidie culpa contristet. cum et eo ruente quosdam erigi bene credimus et illo proficiente
plerosque iniuste opprimi formidamus. Quia in re mentem nostram ut eius iam defectus angit vel provectus adiuvat si vera intra cogitacio
non quid in ipso sed quid de ipso circa alios agatur attendit. Sed ad hoc servanda valde necesse est subtilissime districtionis examinem ne
cum nostra odia exequimur sub specie utilitatis aliene fallamur. Et subdit. Quia in re distinguendum est aliud esse quod nobis aliud vero
quod deo et ceteris. Unde inimica nocet. Nam si alius bonus est sine nostra forsitan culpa nobis non potest esse malus ut odio iam de eius ruina
gaudendum est. cum eius nos solos contrarium est adversa tolerare. Cum vero in ac multorum hostis perimitur de ereptione plurimorum pocius quam
de inimici interitu necesse est ut aliquis letetur. Sed namque ut premitte adversario subtiliter pensare debeat et quid debeat iuvare peccatorum
et quid iusticie feneretur. Nam cum perversum quemque omnipotens deus percutit et condolendus est in miserie perimitur et congaudendum iusticie iudicis
ut nobis et i luctu sit pena morientis proximi et iusta in gaudium veniat exhibita equitas dei iudicantis quatenus ut hoc perituri
constancia adversarii ut deo iudicanti inveniamur ingrati et ibi bene et michi de hoc per quod patet ad obiecta utriusque partis conspicanti
Item notandum quod in hoc verbo missi sunt vivi in stagnum notatur intensitas pene acerbitas ut expositum est. Hoc notatur pene inopitas iniqui
quia ait stagnum in quo est profunditas et latitudo longitudo et altitudo et continet aquas quasi immobiles et sic infernalis pene moris
quia undique supplicia et tormenta. Propter quod dicit de impio divite quod fuit sepultus in inferno Luc. 16. Tercio signatur intimitas pene
in hoc quod ait stagnum ignis qui intime agit. Dicit Christus corpus eius in stagno ardente igne et sulfure Job 18 Aspergatur in
tabernaculo eius sulfur. Ibi glossa xxii moralium. Sulfur sic ignem nutrit ut fetorem contra ipsum exhalet et in sulfure sic fetor carnis
et vindicta illius peti. Gen. 19 Pluit dominus ignem et sulfur super sodomam et gomorram. super quo fumus et sulfur et xxii moralium ignis et sulfur

c xx

Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem abyssi et cathenam magnam in manu sua. Et apprehendit
draconem serpentem antiquum qui est diabolus et sathanas et ligavit eum per annos mille et misit eum in abyssum
et clausit et signavit super illum ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Post hoc oportet illum solui modico tempore.
Capitulum xx et tercia pars huius scripture visionis in qua primo descripta dampnacione civitatis babilonice et descripta dampnacione bestie sive antichristi
et pseudo prophete hic narratur dampnacio diaboli manifestando eius tempus et tempus sic continuat glossa et quidam expositores. Et quia ligatus fuit
diabolus in primo adventu filii dei qui fuit in humilitate potuit ab eo dampnari in secundo adventu qui fiet in virtute et maiestate. Ideo primo
narratur de eius alligacione. Secundo de ipsius finali dampnacione ibi Cum fuerint mille anni consummati etc. Prima in quatuor. Prima quia fuit ligatus
a dei filio incarnato. Ideo primo ponitur ipsius filii dei incarnati et alligantis demonem descripcio. Secundo ipsius diaboli alligacio ibi Et apprehendit draconem etc.
Tercio ligacionis finalis racio ibi Ut non seducat etc. Quarto ne crederetur semper ligatus ut non aliquando solveretur subdit de eius solucione ibi Et post hoc oportet etc.
Primum ad primum dicit Et vidi angelum descendentem de celo. Ut enim ait Haymo Nunc redit ad superiora i. ad ea que ante adventum christi gesta sunt.
In hac enim prophecia non servatur ordo hystorie. Angelus autem hic est dominus ihesus christus qui ab ysaia magni consilii angelus appellatur. Qui descendit
de celo i. de sinu patris. Sed opponit Haymo Cum sit ubique Jeremie 23 Celum et terram ego impleo. qualiter ait descendere. cum quod celum et
terram non sit locus. Et dicit quod hic descensio non est aliud quam carnis seu humanitatis assumpcio. Joh. 3 Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo

In hac manu, i. in virtute sua vel potestate, habet clavem abyssi, i. virtutem destringendi, quam cuncta suo moderamine temperat; habet et potestatem catenam magnam, i. potestatem detentabilem, qua cuncta cingit atque complectitur. Circa quod nota quod Christus habet clavem abyssi etc.

Philip. 2: Qui cum in forma dei esset, exinanivit semetipsum formam servi accipiens etc. Ephes. 4: Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos etc., i. se humiliante, nunquam ut de solio maiestatis induerit saccum nostre mortalitatis, paulominus ab angelis minoratus, Hebr. 2. Hic descensus fuit figuratus per descensum roris in vellus, area sicca manente, Judic. 6, quia virgo Maria repleta fuit dei gratia, synagoga sicca remansit [illegible]; per descensum, sicut pluvia in vellus etc. Huius descensus figuratus fuit Dan. 3 per descensum angeli domini in fornacem, qui liberavit tres pueros a combustione ignis, qui fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem [illegible] in maligno [illegible] in qua fornace Christus descendens [illegible] fideles per tres pueros designatos liberat ab ardore [illegible] Unde habet clavem abyssi et catenam in manu sua, i. potestatem super infernum et potestatem super diabolum, ligandi et solvendi eum quantum voluit [illegible] Clavis abyssi est discretio qua deus omnipotens aliquos reprobos temptare permittit [illegible] quantum sit utile [illegible] Super 3 capitulum: habet clavem David, qui aperit et nemo claudit [illegible] Dabo clavem domus David super humerum eius etc. Et non solum super diabolum [illegible] Christus potestatem habet et super omnia. Ideo subdit: Et catenam magnam in manu sua, per catenam enim [illegible] dei potestas, que cuncta cingit et complectitur [illegible]

[illegible]

[illegible] Ideo [illegible] sanctos [illegible] In reconditis vocat Augustinus [illegible] ubi [illegible] caro [illegible] etc. [illegible] sicut [illegible] Mille autem anni [illegible] Augustinus [illegible] etc. [illegible]

Religatio[?] significata fuit Thobie ... quod raphael ligavit dyabolum in superioribus partibus deserti. Raphael enim interpretatur medicina dei ... [illegible]

[illegible]

... alligatus est ... [illegible] ... filii dei ... et ... [illegible] ... ut obiectum est ... vasa eius ... fideles suos futuros quos ille in diversis peccatis atque impietatibus possidebat. Ut ergo alligaretur hic fortis ... descendit de celo, habens clavem abyssi et cathenam in manu sua, et apprehendit sathanam et alligavit eum mille annis ... et misit eum in abyssum, quo nomine significatur multitudo innumerabilis impiorum ... [illegible]

... Et clausit super eum ... [illegible] ... Et signavit ... ut non seducat gentes ... [illegible]

[illegible]

... donec finiantur mille anni ... ut non seducat iam gentes ... clausit et signavit super eum donec finiantur mille anni ut non seducat gentes ...

Et post hec oportet illum solvi modico tempore. Et vidi sedes et sederunt super eas et iudicium datum est illis. Et animas decollatorum propter testimonium Ihesu et propter verbum dei et qui non adoraverunt bestiam neque ymaginem eius nec acceperunt caracterem eius in frontibus nec in manibus suis et vixerunt et regnaverunt cum Christo annis mille. Et ceteri mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima ... sed erunt sacerdotes dei et Christi et regnabunt cum illo mille annis ...

[illegible]

... Et vidi sedes ... mille annos ... seducere potest eos qui sunt ad vitam predestinati ... modico tempore ... [illegible] ... Et mille annis ... [illegible]

[illegible]

de virtutibus manifestent, clarum quod causa permisse temptationis. Sed quomodo Augustinus utrum etiam illis ultimis tribus annis et sex mensibus quibus solutus totis viribus seviturus est, aliquis sit accessurus ad fidem in qua non fuit. Et arguit quod non, quia non videtur quomodo possit verificari dictum Christi Matthei 12: quis intrabit in domum fortis et vasa eius eripiat nisi prius alligaverit fortem, si etiam soluto eripiuntur. Ac per hoc ad hoc cogere videtur ista sententia salvatoris ut credamus illo licet quamvis tempore neminem accessurum esse populo christiano, sed cum eis qui iam reperti fuerint dyabolum iam pugnaturum, ex quibus etsi aliqui victi secuti eum fuerint, non eos ad predestinatum numerum filiorum dei pertinere. Sed I Iohannis 2: Ex nobis exierunt sed non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum. Sed ad oppositum arguit de parvulis quia nimium incredibile est nullos iam natos et nondum baptizatos parvulos christianorum filios illo in tempore infantes nullos etiam ipsis iam diebus nasci aut si erunt, non eos a parentibus suis ad lavacrum regenerationis modo quocumque perduci. Quod si fiet, quo pacto soluto iam dyabolo vasa ista eripientur in cuius domum nemo intrat ut vasa eius eripiat nisi prius alligaverit fortem. Et videtur dicendum ymmo verius quod potius est credendum nec qui cadant de ecclesia nec qui accedant ad ecclesiam illo tempore defuturos. Sed profecto tam fortes erunt et parentes pro baptizandis parvulis suis et hii qui tunc primitus credituri sunt, ut illum fortem vincant etiam non ligatum, scilicet qualibus antea numquam vel artibus insidiantem vel urgentem viribus et vigilanter intelligant et tolerantes ferant, ac sic etiam illi non ligato eripiantur. Nec ideo falsa erit evangelica sententia. Sed cum eius sine veritate ordo iste servatus est ut prius alligaretur fortis, ereptisque vasis eius longe lateque in omnibus gentibus ex fortibus et infirmis ita multiplicaretur ecclesia, et quod ipsa rerum divinitus predictarum et impletarum robustissima fide etiam soluto vasa posset auferre. Sic enim fatendum est multorum refrigescere caritatem cum habundaverit iniquitas et inopinatis maioribus quam persecutionibus atque fallaciis dyaboli iam soluti eos qui in libro vite scripti non sunt multos esse cessuros, ita cogitandum est non solum quos bonos fideles illud tempus inveniet, sed nonnullos etiam qui foris adhuc erunt, adiuvante dei gratia per scripturarum considerationem, in quibus inter alia et finis ipse prenuntiatus est quem venire iam sentiunt, ad credendum quod non credebant futuros esse firmiores et ad vincendum etiam non ligatum dyabolum fortiores, scilicet. Propterea enim premissa est eius alligatio ut et ligati et soluti sequeretur expoliatio, quia de hac re dictum est: Quis intrabit in domum fortis et vasa eius eripiat nisi prius alligaverit fortem. Et de hoc [illegible] 33 34 moralium tractat illud Iob. Tunc ibi: Et vidi sedes etc. Subditur specificatio eorum que facta est ecclesia tempore alligationis dyaboli. Unde sic exponit Augustinus, cum dixisset alligari dyabolum mille annis et postea solvi brevi tempore, tunc dicit recapitulando quid in istis mille annis agat ecclesia vel quid agatur in ea: Et vidi etc. Primo premittit [illegible] prelatis ecclesie tempore predicto. Secundo subditur decorem dignitatis adherentium fidei sue Christo, ibi: Et animas decollatorum. Tertio infidelium non credentium Christo dampnationem, ibi: Et ceteri mortuorum etc. Quarto subiungit ipsorum credentium beatitudinem tam in hac vita quam in futura, ibi: Beatus est. Primo [illegible] ad primum dicit: Et vidi, scilicet dracone ligato, sedes, id est prepositorum ecclesias. Ut enim ait Augustinus ubi supra, non est putandum hoc de ultimo iudicio dici, sed sedes hic prepositorum ecclesie sunt intelligende et ipsi. Et sederunt super eas, scilicet ecclesie prepositi per quos ecclesia gubernatur. Et iudicium datum est illis, id est potestas iudicandi data est ecclesie prelatis. Unde Augustinus: Iudicium datum nullum melius accipiendum videtur quam id quod dictum est Matthei 16: Quecumque ligaveritis super terram erunt ligata et in celis, et quecumque solveritis etc. Unde Beda: Ecclesia que sedebit cum Christo super thronos XII nunc iudicans sedet. Et Haymo: Per sedes accipiuntur ecclesie generalis, per sessores intelliguntur predicatores, id est XII apostoli et omnes qui perfectam vitam eorum sunt imitati. Nam de hiis sedibus predicta dicit: illic sedebunt sedes in iudicio. Iam nunc sedet et iudicat quia potestatem acceperunt a Christo. Datum est enim eis iudicium, id est potestas ligandi atque solvendi. Unde Haymo: [illegible] super quarto singulariter unam sedem posuit dicens: Ecce sedes posita erat in celo; hic vero pluraliter sedes enumerat cum dicit: Vidi sedes. Ideo quia una est ecclesia katholica cui presidet Christus, ideo dicit in singulari, sed propter diversas congregationes fidelium sive graduum, scilicet virginum, continentium et viduarum, prepositorum et subditorum, et etiam propter diversas nationes, ait hic in plurali: Vidi sedes, id est fideles subditos diversorum graduum sive [illegible] nationum paratos ad obediendum. Et sederunt super eas, scilicet apostoli et eorum imitatores hos regentes. Et iudicium, id est auctoritas iudicandi vel potestas ligandi atque solvendi, datum est illis, id est prelatis, a deo, quia non est potestas nisi a deo. Vel iudicium, id est discretio et cognitio [illegible] et subditis gratia obediendi. Sed modo sic est quod prelati bene regunt et subditi feliciter obediunt, ecclesia est bene ordinata et ab hostibus timetur. Unde Canticorum 6: Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens, pulcra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. Sic fuit tempore Salomonis et in statu ecclesie primitive. Canticorum primo: Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea, id est ordinavi meum equitatum contra reges et exercitus Pharaonis, id est dyaboli. Psalmus: Currus dei decem milibus multiplex, milia letantium; Dominus in eis in Syna in sancto. Adhuc est ita si prelati bene regunt et magis intendunt regimini quam ducatui, profectui quam honori et officio quam [illegible]. Actuum 20: Attendite vobis et universo gregi in quo vos posuit spiritus sanctus episcopos regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine suo. Nota dignum ordo verborum ut prelati sibi primo attendant ut peccatum caveant et virtutes habeant excellentes, ut sic excellentie dignitatis sit etiam excellentia sanctitatis. Deinde debent attendere universo gregi ut eos bene pascant verbo, opere et temporali subsidio. I Petri 5: Pascite qui in vobis est gregem dei etc.

Tunc ibi: Et animas decollatorum. Subditur dignitatis credentium expositio cum dicit: Et animas, subaudiendum vidi, decollatorum propter testimonium Iesu et propter verbum dei. Hac enim causa [illegible] quia confitebantur Christum deum et hominem. Iesus enim Christus nomen est hominis assumpti et mediatoris [illegible]; per verbum vero dei divinitas intelligitur filii dei in qua est equalis patri. Ait Haymo super primo: Testimonium perhibuit verbo dei et testimonium Iesu Christi. Propter ergo testimonium Iesu et propter verbum dei, id est propter fidem humanitatis et divinitatis, decollati sunt. Et qui non adoraverunt bestiam, Antichristum, neque ymaginem eius, scilicet corporalem vel spiritualem, neque acceperunt caracterem, id est signum antichristi, in frontibus, id est in aperta professione, sive inde aut in manibus, id est in actuali operatione. Sic faciunt non solum pagani qui perpetrant opera dyaboli, sed etiam falsi christiani qui fidem quam [illegible] operibus destruunt, unde Haymo. Sed secundum Augustinum bestia intelligitur impia civitas et populus infidelium, contraria populo fideli et civitati dei. Ymago vero bestie puto intelligi simulatio in eis, scilicet hominibus qui velut fidem profitentur et infideliter vivunt; fingunt enim se esse quod non sunt vocanturque non vera effigie sed fallaci ymagine christiani. Ad eandem namque bestiam pertinent non solum aperti inimici nominis Christi et eius gloriosissime civitatis, sed etiam zizania que in fine seculi colligenda sunt de regno quod est ecclesia. Non adorant autem bestiam neque ymaginem eius qui faciunt quod ait apostolus: Nolite iugum ducere cum infidelibus. Non adorant, id est non consentiunt, non subiciuntur. Nec acceperunt caracterem, id est notam criminis, in fronte per professionem neque in manu per operationem, quia neque [illegible] perfidiam neque hereticorum dogma neque gentium errorem neque falsorum christianorum servitute operationum. Et vixerunt, scilicet per fidem et iustitiam, quia iustus ex fide vivit, Abacuc 2 et ad Romanos 2. Et regnaverunt cum Christo, scilicet per gratiam et disciplinam Christi se regentes. Supra primo: Fecit nos regnum et sacerdotes. Mille annis, id est toto tempore seculi. [illegible] et impiorum vita cum Christo regnat et in futura regnabit. Ideo quia per millenarium secundum Haymonem et presens vita intelligitur et futura, quia regnum sanctorum in die iudicii non terminabitur sed augmentum accipiet. Iam enim regnant per fidem, et illi qui cotidie ab hac vita transeunt per apertam speciem, sed tunc amplius regnabunt quia sic introducentur in regnum et erit deus omnia in omnibus, I Cor 15. Et I Iohannis 3: Karissimi, nunc filii dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus; scimus autem quia cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Et de hoc Augustinus ubi supra capitulo [illegible]: Interea dum mille annis alligatus est dyabolus, sancti dei regnant cum Christo etiam mille annis, eisdem sine dubio et eodem modo intelligendis, id est in isto iam tempore prioris eius adventus. Excepto quippe illo regno de quo in fine dicturus est: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum, Matthei 25, nisi alio quodam longe quidem impari regnarent cum illo sancti eius quibus ait: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi, Matthei ultimo. Regnant cum eo qui faciunt quod ait apostolus Colossenses 2: Si consurrexistis cum Christo, que sursum sunt sapite, ubi Christus est in dextera dei sedens; que sursum sunt querite, non que super terram. De qualibus item dicit: Quorum conversatio est in celis, Philippenses 3. Postremo regnant cum illo qui eo modo sunt in regno eius ut etiam ipsi sint regnum eius, quia ab hiis malis sunt alieni, scilicet qui non adorant bestiam neque ymaginem eius etc. De hoc ergo regno militie in quo adhuc cum hoste confligitur, et aliquando repugnatur repugnantibus viciis, aliquando cedentibus imperatur, donec veniatur ad illud pacatissimum regnum ubi sine hoste regnabitur [illegible]. Sed per intellectum huius quomodo [illegible] et perfecte credentes vivant et regnent cum Christo modo dicto. Quod autem hic dicit: animas decollatorum, id est martirum, refert secundum Haymonem quod hoc ait propter excellentiorem gradum dignitatis ipsorum martirum. Erunt quippe ibi

coniugati et ceteri. Sed maiorem gloriam habebunt hii qui martirium pro Christo vel pro veritate sunt perpessi. Unde Augustinus vocat eas animas martirum in quantum hii qui usque ad mortem pro veritate certaverunt. Sed a parte totum etiam ceteros mortuos intelligimus pertinentes ad ecclesiam que est regnum Christi. Sed tunc queritur quare aut animas decollatorum et non martires decollatos. Respondet duas causas secundum Augustinum: vel quia anime piorum mortuorum non separantur ab ecclesia. Alioquin nec ad altare fieret eorum memoria in communicatione corporis Christi. Vel quia anime martirum regnant cum Christo quamvis adhuc non cum corporibus suis. Et per hoc excluditur error dicentium animas fidelium defunctorum non intrare celum usque ad finale iudicium. Item queritur cum dicatur Hebreorum xi lapidati sunt, secti sunt etc., quare magis ait animas decollatorum quam lapidatorum etc. Respondet quia non dicit animas decollatorum quia plures illo genere mortis necabantur; vel non quia qui non poterant alio genere mortis extingui decollatione necabantur. Quod divus dominus permittebat ut patet per istas historias voluntatum regum contrarias dei imperio obedientibus nec credentibus saluti. Sed eis obediebant. Et secundo tertium scilicet infidelium dampnatorum cum dicit Et ceteri mortuorum non vixerunt per vitam fidei. Sic enim isti intelliguntur qui supra cum eis sunt regnaturi. Ita reprobi de quibus hic agitur nunquam sunt victuri neque regnaturi. Sed queritur de modo loquendi. Quare dicit ceteri mortuorum et non aut ceteri mortui. Respondet secundum Hanonem quia non dicit et ceteri quia et isti moriuntur in presenti vita et duriter moriuntur peccato et tunc victuri cum Christo secundum illud Apostoli Colossenses 3o mortui estis et vita vestra abscondita est cum Christo. Et ibidem: mortificate membra vestra que sunt super terram. Et sic utique moriuntur peccato atque in eternum vivent cum Christo. Ceteri mortuorum id est reprobi qui in anima morte peccati sunt mortui non vixerunt. Scilicet per fidem et bonam operationem non ut illic vivent per resurrectionem. Sed de morte peccati ibunt in mortem supplicii eterni. Matthei 8: dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Tales enim et hic viventes vita naturali mortui sunt in anima et ex quo decesserint ad mortem que migrantes ab hac vita dampnantur in inferno et non venient in futuro. Qui non ad hoc resurgent ut postea vivant sed ut acceptis corporibus iterum transeant ad mortem sempiternam, et iam non sunt victuri donec compleantur mille anni id est per omnia futura tempora mortui erunt. Sic enim isti victuri sunt et regnaturi cum eis mille annis id est per omnia tempora futura. Sic illi miseri mortui erunt et nunquam venturi separati vivere potuerunt. Mortui enim erant ante sed in die iudicii mors illorum non accipiet terminum sed augmentum quia in toto isto tempore quo volvuntur mille anni noluerunt audire vocem filii dei ut vivant. Has duas mortes dominus in evangelio Iohannis v manifestat. Nam de presenti que scilicet in anima per peccatum surgunt ad vitam, dicit venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui audierint vivent. De futura vero dicit omnes qui in monumentis sunt audient vocem filii dei et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Ideo ad hoc denotandum sequitur donec compleantur mille anni id est donec consummata fuerit malicia reproborum et iusticia bonorum ut resumptis corporibus illi veniant ad regnum et isti detrudantur in supplicium eternum. Matthei 25: venite benedicti etc. discedite a me maledicti etc. Ex quibus omnibus patet fidelium dignitas quia et vivunt vita gratie et regnant cum Christo in regimine iusticie. Christo enim simile est regere quia ipse est rex regum super primo. Patet etiam ex opposito reproborum dispendium sive dampnositas quia mortui sunt privatione fidei et iusticie. Iohannis 8: In peccato vestro moriemini, et demum eternaliter includentur in supplicio gehennali ubi mors depascet eos quod est mors secunda. In psalmo. Et quia premissum est de fidelibus quod vivunt per vitam gratie, ideo quia opponendo verbum premissum subdit Hec est resurrectio prima. Dicit Hanonem quia non consistit in secunda, nequaquam dicet primam. Prima ergo vero est que fit in anima et est ab infidelitate ad fidem redire a viciis ad virtutes resurgere quam consulit Apostolus fidelibus ad Colossenses 3o dicens Si consurrexistis cum Christo que sursum sunt querite etc. Secunda vero fiet in die iudicii qua resurgent cum corporibus iudicandi victuri. Sic enim due sunt mortes scilicet anime et corporis ita due sunt resurrectiones. Prima ergo reprobi hic carent in prima resurrectione a morte peccati nolunt redire ad vitam. Perfecto in secunda resurrectione que est carnis ad mortem secundam cum ipsa carne transibunt. Sic et electi de vita iusticie transibunt ad vitam beatam per resurrectionem carnis. Et reprobi de morte peccati ad ulteriorem mortem per eandem carnis resurrectionem. Ideo subditur Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima qui scilicet resurgit in anima dum adhuc vivit in corpore quia dum resurgit a peccatis et sanctus scilicet per munditiam sive iusticiam. Item secundum partem in resurrectione prima qui sic resurgit in anima etc. adhuc vivit in corpore quia dum resurgit in carne resurrectionis adveniente in eterna leticia vivet. Ille enim postea feliciter in carne resurget qui in hac vita a mortis sue morte resurgit. Glossa. ... Beatus est qui pie ac iuste hac vita ducit sive vitam ... Beatus vir qui timet dominum et in his secunda mors id est dampnatio perpetua que dicitur mors quia ut anima illa dicta est vivere que a vita dei est alienata nec corporis quod eternis doloribus subiacebit, ait Augustinus vigesimo de civitate dei capitulo ultimo ubi multum de hoc. Et de hac supra ... super piis et iustis ... Sed ergo mors non habet in eos potestatem, sed scilicet habet in reprobis de quibus dictum est supra quod ceteri mortuorum non vixerunt etc. Sed erunt sacerdotes dei scilicet patris et Christi eius id est filii. Sic enim omnes fideles dicimus christianos propter misticum crisma sic omnes dicimus sacerdotes quia membra sunt unius sacerdotis scilicet Christi qui est sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech, inquit Augustinus xx de civitate dei c. x exponens istud. Unde secundum Hanonem dicit sacerdotes scilicet Christi quia non solos pertinet episcopos et presbiteros sed ad omnes fideles quicumque sunt membra veri regis et pontificis. Unde ... dicit in prima Petri 2: Vos estis genus electum regale sacerdotium. Reges quippe sunt quia in se et suis subditis motus carnalium cogitationum bene regunt. Sacerdotes quia seipsos mortificant ut hostia viva fiant. Super Apocalypsis v: fecisti nos regnum et sacerdotes et regnabimus super terram. Ideo subditur: Et regnabunt cum eo mille annis id est toto tempore ipsius ecclesie in hac vita ut expositum est. Vel regnabunt cum eo in futura vita mille annis id est eternaliter. Nam regnum illorum et sacerdotium in die iudicii non accipiet terminum sed augmentum quando et semetipsos totos deo offerunt et super omnia regna constituentur. Matthei ultimo: regnabit in secula seculorum. Et ex hoc patet honorifica dignitas electorum. Nunquam enim ab illius regno gloria separabuntur ut quidam heretici dicebant, sed semper cum Christo regnabunt. Propter quod dominus ait Matthei 25: Ibunt hii in vitam eternam. Et de hoc secunda vita et secunda mors et de his duabus resurrectionibus diffuse prosequitur beatus Augustinus ubi supra capitulo 6to et 7o ubi tractat illa verba Salvatoris Iohannis v Venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui audierint vivent. Sed non de secunda resurrectione id est corporis loquitur que in fine futura est, sed de prima que nunc est scilicet animarum. Hanc quippe ut distingueret ait Venit hora et nunc est. Non autem ista corporum sed animarum est. Habent enim et anime mortem suam in impietate atque peccatis suis. Secundum quam mortem mortui sunt illi de quibus idem dominus ait Sine mortuos sepelire mortuos suos, ut scilicet in anima mortui in corpore mortuos sepelirent. Propter istos ergo impietate et iniquitate in anima mortuos inquit venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui audierint vivent. Qui audierint dixit id est qui obedierint, qui crediderint et usque in finem perseveraverint. Nec hic fecit ullam differentiam bonorum et malorum. Omnibus enim bonum est audire vocem eius et vivere ad vitam pietatis ex impietatis morte transeundo. De qua morte dicit Apostolus Paulus: Ergo omnes mortui sunt et pro omnibus mortuus est Christus, ut qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Omnes itaque mortui sunt in peccatis nemine prorsus excepto sive originalibus sive etiam voluntate additis vel ignorando vel sciendo nec faciendo quod iustum est. Et pro omnibus mortuis vivus mortuus est unus id est nullum habens omnino peccatum, ut qui per remissionem peccatorum vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro omnibus mortuus est propter peccata nostra et resurrexit propter iustificationem nostram, ut credentes in eum qui iustificat impium ex impietate iustificati tamquam ex morte vivificati ad primam resurrectionem que nunc est animarum pertinere possimus. Ad hanc enim primam non pertinent nisi qui beati erunt in eternum. Ad secundam vero de qua paulo post subdit Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem filii dei et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii, prima ergo est misericordie, secunda iudicii. Propter quod in psalmo scriptum est Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine. Resurgat ergo in prima qui non vult in secunda resurrectione dampnari. Venit hora et nunc est quando mortui audient vocem filii dei et qui audierint vivent id est in dampnationem non venient que secunda mors dicitur. In quam mortem post secundam resurrectionem que corporum futura est precipitabuntur qui in prima que est animarum non resurgunt. Veniet inquit hora sed non ait et nunc est quia in fine seculi hec est in ultimo et maximo iudicio dei. Propter quod non addidit et nunc est sicut prius addebat. Veniet inquit hora qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem eius et procedent etc. Non dixit quemadmodum in prima et qui audierint vivent. Non enim omnes vivent ea scilicet vita que quoniam beata est sola vita dicenda est. Nam utique non sine qualicumque vita possent audire et de monumentis procedere resurgente carne. Sed quare non omnes vivent docet in eo quod sequitur qui bona inquit fecerunt in resurrectionem vite. Hii sunt qui vivent. Qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Hii sunt qui non vivent quia secunda morte morientur. Mala quippe egerunt quia male vixerunt. Male autem vixerunt quia in prima resurrectione que nunc est animarum non revixerunt aut in eo quod revixerunt non in finem usque perstiterunt. De qua hic dicit Ceteri vero mortuorum non vixerunt. Ideo ergo subditur donec finiantur mille anni, non quod postea vixerunt, quia eo tempore non vixerunt quo

vivere debuerit, ad vitam s. de morte surgendo et io. sunt venit dies quo fiet et corporum resurrectio, non ad vitam de morte sed procedet s. ad iudicium scilicet ad dampnationem. q. sta mors est eternaliter. Cetera vero non vixerunt donec finiantur mille anni, id est quamdiu toto isto tempore quo agitur prima resurrectio non audiunt vocem filii dei et non transeunt de morte ad vitam. perfecto in sta visione q. est carnis tunc sibi in morte stat cum ipsa carne. Christus quod dicitur in littera hic est resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet in hac parte visione partem i. particeps est eius, et ille vero particeps eius est, q. non solum a morte q. est in peccatis revixit, verum etiam in eo quo revixerit perseverabit, in istis neque sta mors non habet potestatem, sed at in reliquis de quibus superius ait ceteri mortuorum non vivunt donec finiantur mille anni, qui toto isto temporis intervallo quod mille annos vocat, quantumcumque in eo quisque eorum vixit in corpore q. non revixit a morte in qua eum tenebat impietas, ut revivisceret fiet particeps prime visionis atque in eo potestatem sta mors non haberet in fine seculi futura, patet ergo quod sicut due sunt generationes, una s. fide q. nunc fit per baptismum, alia sunt carne q. fiet in eius incorruptione atque immortalitate per iudicium magnum atque novissimum, ita sunt et due resurrectiones, una prima q. nunc est et est animarum q. venire non permittit in mortem secundam. Alia secunda q. non nunc sed in fine seculi futura est, nec est animarum sed corporum, que per ultimum iudicium alios mittet in secundam mortem, alios in eam vitam q. non habet mortem. ergo beatus et sanctus qui habet in prima visione partem qui in huius mors secunda non habet potestatem, sed ut dicit Augustinus ubi supra. Tamen sunt qui putant resurrectionem dici non posse nisi corporum, ideo et istam quam primam in corporibus futuram esse contendunt, sicut arguentes eorum est cadere eorum est et resurgere, cadunt autem corpora moriendo, nam a cadendo cadavera nuncupantur, sunt ergo quod non animarum resurrectio potest esse sed corporum. Sed quid contra dicant apostolo audiant qui eam resurrectionem appellat. Nam secundum interiorem non secundum exteriorem hominem utique surrexerant quibus ait: Si consurrexistis cum Christo que sursum sunt sapite. Quem sensum alius verbis alibi posuit dicens ut quemadmodum Christus resurrexit a mortuis per gloriam patris sic et nos in novitate vite ambulemus. Hinc est et illud: Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te Christus. Quod autem dicunt non posse resurgere nisi q. cadunt, et ideo putant resurrectionem ad corpora non ad animas pertinere quia corporum est cadere. Cur non audiunt: Non recedatis ab eo ne cadatis. Et: Domino suo stat aut cadit. et qui se putat stare videat ne cadat. puto enim quod in anima non in corpore casus iste cavendus est. Si igitur cadentium est resurrectio, cadunt autem et anime, profecto et animas resurgere confitendum est.

Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur sathanas de carcere suo et exibit, et seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre gog et magog, et congregabit eos in prelium, quorum numerus est sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem terre et circuierunt castra sanctorum et civitatem dilectam. Et descendit ignis de celo a deo et devoravit eos. Et dyabolus qui seducebat illos missus est in stagnum sulfuris ubi et bestia et pseudopropheta et cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.

Premissa ligatione dyaboli per primum adventum Ihesu Christi subditur revelatio dampnationis eius per secundum Christi adventum. Vel nunc redit ad descriptionem temporis Antichristi secundum Haymonem et Richardum. Et dividitur in duas partes. Primo premittitur causa dampnationis et specificatio. Secundo ad maiorem sue dampnationis evidentiam divini iudicii discussio et manifestatio, ibi: Et vidi thronum etc. Prima subdividitur in duo. Primo premittitur causa dampnationis. Secundo subditur ipsa dampnatio, ibi: Et descendit ignis etc. Circa primum dicit: Et cum consummati fuerint mille anni, id est illa pars mille annorum que est ab adventu Christi usque ad tempus Antichristi, solvetur sathanas, id est relaxabitur eius potestas que modo quasi tenetur inclusa et ligata in cordibus reproborum, sicut est. recipiet enim potestatem quam habuit ante Christi incarnationem, aut gloriam vel dyabolo iudicio permittetur agere ea que secundum suam naturam agere potest. Solvetur igitur de carcere suo id est de cordibus reproborum in quibus modo ligatus est, ne tantum seviat quantum vult, ait Haymo. Vel exercere mittetur cohibitus sue potestatis. Et exibit in potestatem suam operabit s. quod apostolus dicit. Aug. ista littera xx de ci. dei c. xiv. Exibit autem in apertam persecutionem de latebris erumpet odiorum. Hec enim erit novissima persecutio ut dicit c. vi. Sed quod dicitur: Et cum consummati fuerint mille anni solvetur sathanas, mille enim anni sunt plenitudinem totius temporis ecclesie, eo quod est numerus perfectus, ergo per suam solutionem non restabit amplius tempus. patet quod regnabit tribus annis et dimidio super sanctos, calcabit civitatem mensibus xlii. sed et super xiv. c. scilicet, dicit sicut Aug. hic in originali quod finientur mille anni solvetur, a toto parte comprehendens. Sic enim solvetur ut supersunt et super xiv. c. scilicet dicit. Sicut Haymo. Ergo cum mille anni intelligimus ab adventu domini usque ad finem seculi, hic autem usque ad regnum Antichristi. Et de hoc Aug. xx de ci. dei c. xiii. locutus propheta finaliter concludens quod sanctorum regnaturum cum Christo plures erunt anni quam vincti dyaboli atque Antichristi. Et de hoc Aug. xx de ci. dei c. xiii. ... liberato regnabit tempore illo ... per tres illos annos ac semissem. Et subditur in littera: Et seducet gentes, quia illi cum suo rege dei filio ... dyabolo non ligato regnabit ... ac semissem. Et subditur in littera. Et seducet id est gentiles persequentes terrenis cupiditatibus inhiantes que sunt super quatuor angulos terre gog et magog. Et de hiis gentibus varie reperiuntur opiniones. Nam beatus Ieronimus in libro super Ezechielem in prohemio dicit: Hac o virgo Christi Eustochium ... magog. ... ad imperatorem scribens super hac materia ... per nobis in hac prophetia difficili, in qua ... quod populus gog sit populus gothorum. Et in eodem libro incipiens exponere capitulum 38 ... Gog iste gotus est ... sup illo verbo Fili hominis pone faciem tuam contra gog et terram magog principem capitis mosoch et tubal etc. dicit Iudei et nostri iudaizantes putant gog gentes esse scythicas immanes et innumerabiles que trans caucasum montem et meotidem paludem et prope caspium mare ad indiam usque tenduntur, et has post mille annorum regnum a dyabolo commovendas ut veniant ad terram Israel et pugnent contra sanctos multis secum gentibus congregatis, per mosoch quos Iosephus interpretatur cappadoces, et tubal quos iberos vel hispanos, ... pugnent ... persas ethiopes et libies, gomer et gomorra quos galatas et friges ... pontos ... ytalos suspicantur ... ut in coetu ... per ethiopes et libies gomer et gomorra quos galatas et friges dicunt. ... Iohannem hic in sua apocalipsi posuisse ... Quam restat Haymo ... estimat eas gentes sabeos etc. et hic dicit Iohannem hic in sua apocalipsi posuisse, et est opinio sua. Alii vero dicunt has gentes ab alexandro magno in partibus aquilonaribus, id est gethas et massagetas que sunt in insula inclusas. Alii vero dicunt has gentes ab alexandro magno in partibus ... esse aquilonares id est gethas et massagetas ... multiplicate ut ... regna de se ... has ut dicunt solvet Antichristus et per eas ... macedonie ... quae intrinsecus multiplicate ... ingredietur omnia regna mundi. Sed hoc non videtur esse intentio littere quia si has tantum duas gentes dyabolus esset seducturus nequaquam diceret ad hoc operis de carcere ut seducat gentes que sunt super quatuor angulos seu partes terre, cum hec gentes non quatuor sed una tantum mundi parte inhabitent. Unde et beatus Ieronimus reprehendit illos qui suo opere fulciebant per litteram istam. Dicit non intelligunt totum volumen Iohannis quod revelatio ... titulo prenotatur esse misticum et revelationem nobis in eodem ... Unde quod beatus Aug. xx de ci. dei c. xi. plane dicit quod gentes iste quas appellat gog et magog non sic sunt accipiende tamquam sint aliqui in aliqua parte barbari constituti, sive quos quidam suspicantur getas et massagetas propter litteras horum nominum primas, sive aliquos alienigenas et imperio romano seiunctos. Toto namque orbe terrarum significati sunt isti esse cum dicitur gentes que sunt super quatuor angulos terre, easque subiecit esse gog et magog. Sic ergo per has duas gentes intelligitur omnis multitudo reproborum qui sunt super quatuor partes terre, id est super orientem, occidentem, aquilonem et meridiem, usque ad finem seculi. Hinc ergo dicit Et quod hic infert Haymo: fidem sanctorum in omnibus mundi partibus inveniendam ... ecclesia enim ubique erunt fideles, inde eos ubique et tunc veniet finis, et iniquitates impiorum sparse per omnes mundi partes sevituram, ecclesia enim ubique erunt fideles. Ideo eos ubique insequentur infideles. Nam ut dicit Aug. hic, erit novissima persecutio, novissimo imminente iudicio quam sancta ecclesia toto orbe terrarum patietur, universa scilicet civitas Christi ab universa dyaboli civitate, quantacumque erit utraque super terram. Et ideo secundum eum per istas duas gentes sunt omnes reprobi. Unde interpretatur nomina. Gog enim interpretatur tectum, magog de tecto, tamquam diceretur domus et de domo prodit. Sunt omnes reprobi, unde interpretatur nomina ... per tectum itaque intelliguntur corda reproborum, in quibus modo dyabolus latet, inde quod superius legimus eum esse inclusum in abysso. Dyabolus autem est de tecto tamquam scilicet de reproborum cordibus progrediens. Ipse est ergo modo in tecto, sed tunc progredietur de tecto. Tecti est enim modo dyaboli in illis, sed temporibus antichristi exibit de tecto quia discoopertum quod nunc facit occulte tunc faciet manifeste. Sed Haymo similiter ab Aug. dicit gentes sunt hii in quibus dyabolus velut in abysso dicitur inclusus, et ipse de illis quodammodo sese offerens et procedens, ut illi sunt tectum, ipse de tecto. Subdit si autem utrumque referamus ad gentes, non unum horum ad illas, alterum ad dyabolum, tunc et ipsi ... et tectum ipsi sunt, quia in eis nunc includitur et quodammodo tegitur antiquus inimicus, et de tecto ipsi erunt, quia in apertum odium de occulto erupturi sunt. Exibit ergo in apertam persecutionem ut seducat gentes que sunt super quatuor angulos terre gog et magog, id est omnia sua membra seducendo. Ac si enim diceret: incitabit omnes reprobos ut bellant contra Christum. Et non solum seducet sed etiam ut Gregorius dicit

Et Gregorius in moralibus super illud Iob 29: Cumque ... ut sim ... ut ... quibus deus custodiebat me etc. dicit: Nunc draco in abyssum clausus tenetur, quia dyaboli malicia in reproborum subdolis cordibus occultatur, sed tunc educetur draco de puteo abyssi, quia quod nunc per timorem tegitur, tunc contra pietatem de iniquorum cordibus ... aperietur. Nunc enim abscondit se sub blandiente lingua serviens consilia et malicia calliditatis, quia quasi se tegit abysso. ... nunc ... in utre aquas maris ut dicitur in psalmo. Uter quippe est cogitatio malis ... vero maris in utrem congregat, sed cum amaritudo prius mentis non erumpit ... in voce prius ... Veniet profecto tempus quo cum hac ... aperta voce proferat quod nunc occulta cogitatione molitur. Veniet tempus quo ... contra non solum iniustis vocibus sed etiam crudelibus plagis premant, quod ... fine mundi fiet. Ut gratia celestibus ... recedenda ... toto ... apostatorum ... quanto ... affligentur et ... tribulationibus ... futura est angustiarum ut ... ipsa ... magno supplicio ... quod nos cum magno dolore tolerans ... Exibit

[marginal, above line 1:] s. quia acta fidelium

[left margin:] id est ad angelos, ad altitudinem ... id est in qua generaliter ... contra ecclesiam

Congregabit eos in prelium, non in locum unum sed in unum consensum et unam malam voluntatem, per quam eos ecclesie faciet contrarios ut dictum est supra. Quorum
[illegible] pugnabit cum uno, et super quorum numerum est plurimum magnum in celo. Quorum numerus est sicut arena maris. Tunc vere incomprehensibilis innumerabilis
tamen ... et infructuosi. Electi enim comparantur stellis celi, reprobi autem arene maris. Genesis xxii dicit deus ad Abraham
multiplicabo semen tuum sicut stellas celi et sicut arenam que est in littore maris que pre multitudine numerari non potest. Et ascenderunt scilicet diabolus et
eius membra gog et magog super latitudinem terre id est universitatem mundi vel ecclesie. Et circuierunt castra sanctorum id est sanctos qui sunt castra ecclesie
castrum enim dei sunt. Genesis 28. Et civitatem dilectam id est ecclesiam, de qua in ps. glosa dicta sunt de te civitas dei. Et Matthei 5 non potest civitas
abscondi supra montem posita. Et in hiis omnibus ponitur preteritum pro futuro. Loquitur enim de tribulatione sub antichristo. Sed queritur qualiter poterunt ... diabolus
circuire civitatem id est ecclesiam cum sit diffusa per totum orbem. Dicendum secundum Augustinum 20 de civitate 11 quod non est intelligendum illos venturos esse in unum locum quasi uno loco
essent futura castra sanctorum et dilecta civitas, cum hec non sit nisi Christi ecclesia toto orbe terrarum diffusa. Sed hoc intelligendum est quod ubique
fuerunt sancti et ecclesia que in omnibus gentibus erit, quod significatum est nomine latitudinis terre. Ibi ab omnibus inimicis suis qui erunt in omnibus gentibus erunt
persecutionis illius immanitate cingentur et hoc est in angustiis tribulationis artabuntur, urgebuntur, concludentur. Nec tamen militiam suam deserent
quod notatur hic vocabulo castrorum. Cantica 6 terribilis ut castrorum acies ordinata. Dicuntur enim duo castra quia ... diabolus et
eius membra. Hic ergo dicit ascenderunt super latitudinem terre et circuierunt castra sanctorum. ... per omnem terram contra electorum ecclesiam persecutionis
attamen. Sed dicit ascenderunt scilicet contra electos tumentes et caput suum imitantes qui dixit Ysaie xiiii ascendam super altitudinem
nubium et similis ero altissimo. Et scilicet quidam super altitudinem nubium, iste vero super terre latitudinem ascendet, quia ipse caput spiritualiter contra Christum,
membra vero generaliter vel spiritualiter contra electos elevabuntur. Magister Hugo. Circa quod nota quod ecclesia est dilecta civitas et sancti dicuntur castra.
Civitas enim est hominum multitudo in quodam vinculo redacta concordie secundum Augustinum epistola v ... sive hominum multitudo societatis vinculo colligata.
... de ci. dei c. 8. Et dicitur civitas a convenientibus plebibus secundum ... xvi mor. exponentem illud Job 24 de civitatibus fecerunt
viros gemere. Civitatis nomine vel fidei ecclesie designatur, que in singulis mundi partibus posita una catholica fecerunt, in qua
fideles omnes de deo recta sentientes concordi vivunt. Per viros autem sunt illi qui perfectis gressibus vias dei non ... et oriuntur
... Et hec ... sunt hic castra sanctorum quorum socialem vitam atque concordiam ... presentem ... ibidem ... persequuntur.
... Origenes super Josue omelia ... Civitas dei est ecclesia que edificatur ex lapidibus quadris id est virtutibus variis et ibi ... de ...
Istam civitatem fecit amor dei usque ad contemptum sui, in qua serviunt invicem in caritate et prepositi consulendo et subditi obtemperando,
in qua nulla est hominis sapientia nisi pietas qua recte colitur verus deus, illud expectans premium in societate sanctorum non solum hominum
verum etiam angelorum ut sit deus omnia in omnibus. Magister Augustinus xiiii de ci. dei in fine. Et idem Augustinus epistola v. Civitas dei est cuius rex
est veritas, cuius lex est caritas, et modus eternitas. Effectus autem istius civitatis sunt sancti qui dicuntur hic eius castra quia ... sunt in ...
in ecclesia vigilantes ordinati et muniti armis virtutum et parati ad bellandum ut premissum est. Et ideo ecclesia est civitas munita. In ps.
Quis deducet me in civitatem munitam. Et ipsa est civitas fortium. Proverbiorum 21 Civitatem fortium ascendit sapiens. Hanc ergo civitatem
deo dilectam circuierunt gog et magog ad destruendum. Et hec est tota dampnatio corporum cum suo capite scilicet diabolo. Et sequitur ... ipsius diaboli
dampnatio cum subditur. Et descendit ignis de celo a deo. Sed queritur qualiter. Hic tamen dicitur 2a Thess. 2o quod interficiet eum deus spiritu oris sui
id est virtute iussionis sue sive per se sive per michaelem archangelum ut dictum est supra. Et ibi intelligitur de igne. Dicendum secundum Hugonem quod per
ignem intelligitur repentinus interitus antichristi vel membrorum eius. Cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superveniet interitus
i Thess. 5o. Sic quod tam repente deus veniet ad iudicium quam ignis id est sua dampnatio subito descendet de celo et devorabit impios
non solum in corpore sed etiam in anima. Vel aliter secundum Augustinum ubi supra c. xii quod hic dicit descendit ignis de celo a deo et devoravit eos non
extremum putandum est id esse supplicium quod erit cum dicetur discedite a me maledicti in ignem eternum. Matthei 25. Tunc ignis non est
intelligendus ille de quo dicitur ibi, quia tunc ipsi mittentur in ignem, non ignis de celo veniet in ipsos. Sed ignis intelligitur quod ardentissimi zeli
sanctorum quem vincet illos et quod devorabit. Et hic descendit de celo id est excipit de firmitate sanctorum. Unde Augustinus hic bene intelligitur ignis
descendere de celo id est de ipsa firmitate sanctorum qua non cesserunt sevientibus ut eorum facerent voluntatem. Celum enim est firmamentum
cuius firmitate illi cruciabuntur ardentissimo zelo quia non potuerunt sanctos ad partes trahere antichristi. Et ipse est ignis qui devorabit
eos. Et hic a deo, quia dei munere insuperabiles fiunt sancti. Unde cruciantur inimici. Sic enim in bono positum est zelus domus tue
comedit me, ita contrario zelus occupat plebem ineruditam. Et hic ignis inimicos devorabit, excepto illius ultimi iudicii igne.
[illegible] a deo de celo descendit, cum quod diu ubi predicatione livor iudicie regibus acrescit, sicut est supra xi de predicantibus
[illegible] ignis ... devorat inimicos eorum. Hic id est igne appellat plagam qua antichristus et sui destruentur.
Dictum est quod ignis exiens de ore illorum devorabit in circuitu inimicos eius. Et subditur in fine. Et diabolus qui seducebat eos scilicet sive per se
ignis enim ante ipsum precedet et devorabit ... missus est id est mittetur preterito pro futuro in stagnum sulfuris id est in profunditatem inferni ubi et bestia id est impia civitas
sive per membra sua missus est ... et sui secundum Augustinum ubi supra c. xv. Ezechiel 38 ignem et sulfur pluam super eum et super exercitum eius. Intelligitur ergo
et pseudo prophete id est antichristus et sui ... inferni mittentur diabolus ubi cum suo corpore perpetuo obvolvetur. Matthei 25 Ite maledicti in ignem eternum
stagnum sulfuris id est in profunditatem inferni ... Et licet ibi sit ignis non tamen erit ad lucendum sed ad inferiora corpora ... corpora reproborum
qui paratus est diabolo et angelis eius ... ignis erit indeficiens quia erunt et corpora immortalia quibus semper ardebunt. Sulfur autem et igne
erunt fomentum ignis ... quia et ipse ignis erit ... et igne
accendunt et fetorem generant, quia sic dictum est et ignis erit ibi perpetuus et fetor intolerabilis. Unde sequitur. Et cruciabuntur die ac
nocte in secula seculorum. Sed queritur hic cum in inferno nulla sit dies sed semper sint tenebre. Matthei xxii ... in tenebras
exteriores. Dicendum secundum Hugonem quod non per vicissitudinem diei ac noctis hic dies et nox ponuntur, sed pro mutabilitate penarum, calores scilicet et frigores.
... quod ... non erit tempus id est mutabilitas. Contra ... Paulus ait omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur. i Cor. 15
... de ... quod ... non erit vicissitudo sed sic erunt immortales corpore sic erunt et immutabiles mente reprobi vero licet
apud electos enim nulla erit vicissitudo ... sustinebunt quia ... a vermibus comedentur et mutabilitatem animi patientur. Semper deficient
sint immortales corpore tamen corruptionem sustinebunt ... itaque mutabilitas penarum hic exprimitur per diem et noctem secundum ... Vel aliter diem possumus
et numquam ad defectum pervenient. Sic itaque mutabilitas penarum hic exprimitur per diem et noctem ... Vel aliter. Diem possumus
referre ad gloriam iustorum, noctem ad penam reproborum. Illi ergo qui erunt in inferno cruciabuntur ibi die ac nocte recordantes bonorum
iustorum et malorum suorum. Vel secundum glosam cruciabuntur die ac nocte id est assidue in secula seculorum id est sine fine. Et notandum ergo quod ait cruciabuntur
... pene acerbitas. In hoc quod ait die ac nocte assiduitas. In hoc quod ait in secula seculorum eternitas. Et in hoc ... error
... pene acerbitas in hoc quod ait die ac nocte ... mitigatio penarum ... et ysaie ultimo ignis eorum non extinguetur
dicentium ... in inferno ... nullo remedio cruciabit. Item in hoc quod ait in secula seculorum ... error dicentium penam inferni
et Augustinus ... de quo error dicit Augustinus ... ponentes diabolum et angelos eius ... aliquando eruendos sic
non esse sempiternam. De quo errore dicit Origenes ... ponens diabolum et angelos eius ... aliquando eruendos, sic
... Augustinus xxi de ci. dei c. 16. Qualiter autem diabolus missus in stagnum ignis possit pati ab igne dicit Augustinus ibidem c. x
... Augustinus ... gehenna que et stagnum ignis dicitur corpora ignis erit et cruciabit corpora
tangens modis propriis illis cruciatibus ... aut hominum corpora cum spiritibus, demones vero spiritus sine corporibus ... similiter
dampnatorum solida hominum aerea demonum. Aut hominum corpora cum spiritibus ... non diffinit sed modis propriis consummat. Et ibi multum dicitur
penam non impendendo vitam corporalibus ignibus ... Ysaie 30 preparata est ab heri tophet, flatus domini sicut torrens sulfuris succendens eam
divina iusticia penam infligente et peccato merente. Ysaie 30 preparata est ab heri tophet ... sulfuris ...
... Ezechiel 32 ibi assur et omnis multitudo eius et in circuitu eius sepulcra eius ... in fine.
de diabolo et membris eius ubi ... quod ... dampnatos pena ... igne ... quia sit dampnatio igne ...
in igne obscuritas ... in obscuritate pavor ... quod ... non ... evadere ...
... potest magis ... apud inferos. Et beatus Thomas ... de veritate articulo 26 ...
de passionibus anime, declarans modum per quem spiritus ab igne corporeo possit pati, recitat varias opiniones et eas improbat, dicit
quod ... incorporeum ... corpori ... duplex ... ut forma ... vivificat corpus ... ut motorem mobili vel
... locatum loco per aliquam operationem ... Anima vero forme ... est forma est unum esse ... unio sic spiritualis ad

[right margin notes:] ... s. gog et ... / ... diabolus / quod sit ... / ... / i Cor. 15 / ...

corporalem per modum forme est unio quantum ad esse. Nullius autem rei esse est sue potestati subiectum et ideo non est in potestate substantie spiritualis uniri corpori vel ab eo separari per modum forme, sed hoc agitur lege nature vel divina virtute. Sed quia operatio rei est in potestate operantis voluntarie, ideo in potestate nature spiritualis est uniri corpori per modum motoris aut localiter et separari ab eo secundum ordinem nature. Sed quod substantia spiritualis hoc modo unita corporali detineatur ab ea et impediatur et quod ligetur est supra naturam. Ignis ergo inferioris corporeus agens ut instrumentum divine iustitie facit aliquid supra virtutem nature, scilicet animam detinere vel ligare. Sed ipsa unio per modum productum est naturalis. Secundo anima vel spiritus dampnatus patitur ab igne corporeo non proprie accipiendo passionem secundum quod actio et passio consistunt in motu, puta sicut aliquid recipitur in patiente per viam motus. Nam cum omnis motus sit inter contraria, oportet id quod recipitur in patiente esse contrarium alicui quod abicitur a patiente. Secundum autem hoc quod a patiente recipitur patiens agenti assimilatur. Et hinc est quod proprie accepta passione et agens contrariatur patienti et omnis passio abicit a substantia. Sed hoc autem passio non est nisi secundum motum alterationis. Nam in motu locali non recipitur aliquid in mobili, sed ipsum mobile recipitur in aliquo loco. In motu autem augmenti vel detrimenti recipitur vel abicitur non forma sed aliquid substantiale, scilicet alimentum, ad cuius additionem vel subtractionem sequitur quantitas magnitudinis vel parvitatis. In generatione autem et corruptione non est motus nec contrarietas nisi ratione alterationis precedentis. Secundo secundum solam alterationem est proprie passio secundum quam una forma contraria recipitur et alia expellitur. Anima ergo actio proprie accepta est cum quadam abiectione, puta patiens a pristina qualitate transmutatur in contrariam qualitatem. Ampliatur nomen passionis secundum usum loquentium, ut qualitercumque homo impeditur ab eo quod sibi competebat dicatur pati. Sicut si dicamus grave pati quod hic quod prohibetur ne deorsum moveatur, et hominem pati si prohibeatur sua facere voluntatem. Et isto solo modo potest anima pati vel spiritus in eo quod eius operatio potest impediri ab aliquo sibi competenti. Et hunc modum passionis ponit Augustinus ubi supra dicens: Cur non dicamus quamvis miris tamen veris modis etiam spiritus incorporeos posse pena corporalis ignis affligi, si spiritus hominum etiam ipsi incorporei potuerunt et nunc includi corporalibus membris et tunc poterunt corporum suorum vinculis insolubiliter alligari. Adherebunt igitur spiritus incorporei demonum corporeis ignibus cruciandi, non ut ignes ipsi quibus adherebunt eorum iunctura inspirentur et animalia fiant, sed miris et ineffabilibus modis adherendo accipientes ex ignibus penam, non dantes ignibus vitam. Hunc etiam modum ponit Gregorius in quarto dialogorum dicens: Dum [illegible] peccatorum divite dampnatum in igne prohibet, quamvis sapientes reprobi [illegible] teneri ignibus negent. Ideo autem ignis est supplicio hominum deputatus et demonum, dicente Christo Mathei xxv: Discedite a me maledicti in ignem eternum etc., quia quidem ignis agit in spiritum ut instrumentum divine iustitie vindicantis. Ideo dicit Damascenus in fine quarti libri: Tradetur dyabolus et demones eius et homo eius scilicet antichristus et impii et peccatores in ignem eternum, non qualis est qui apud nos est, sed qualem utique novit deus. [illegible] etc.

Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non est inventus ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni. Et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vite. Et iudicati sunt mortui ex hiis que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in eo erant. Et mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant. Et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Hec mors secunda est stagnum ignis. Et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis.

[illegible] dyaboli cum suo corpore dampnatione et cause dampnationis specificatione. Hic ad maiorem sui dampnationem introducit diem iudicii dyabolorum et manifestationem, [illegible] totum quod ultimo iudicio [illegible] et cum suo principe cruciatus [illegible] passurus est. Ipsum novissimum iudicium quod erit in generali resurrectione mortuorum que corporum est, recapitulando narrat, quo sibi fuit revelatum. Et dividitur in [illegible] partes. Primo ponitur antecedens iudicium [illegible]. Secundo ipsum iudicium [illegible] ibi Et iudicati sunt mortui etc. Tertio [illegible] iudicatorum [illegible] ibi Et dedit mare mortuos suos. Quarto dampnatorum in iudicio in supplicium [illegible] ibi Et infernus et mors missi sunt in stagnum etc. Circa primum dicit Et vidi thronum, id est ecclesiam [illegible] possidet Christus [illegible] diffusione [illegible] candidum, id est ablutam fonte baptismatis ab omni macula criminis [illegible]. De quo throno [illegible] vel thronum id est iudiciariam potestatem, de quo [illegible]: Thronus eius sicut sol in conspectu meo. Magnum autem de virtute et sublimitate, candidum iustitia et equitate. Et sedentem super eum scilicet vidi, per quem sedentem super thronum intelligitur dominus Ihesus Christus, de quo in psalmo: Sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Ysaie sexto: Vidi dominum sedentem super solium excelsum [illegible] fidelium [illegible].

A cuius conspectu fugit terra et celum. [illegible] omnia cum sit summum bonum; omnia enim appetunt bonum [illegible] Omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc, non solum autem ipsa sed et nos [illegible] redemptionem corporis nostri. [illegible] Augustinus ubi supra: quo pacto iudicio tunc esse desinet hoc celum et hec terra, cum incipiet esse celum novum et terra nova, commutatione namque rerum, non omnino interitu transibit. [illegible] preterit figura huius mundi, non natura. [illegible] Celum et terra transibunt. Et Job [illegible] mutabuntur sicut omnia et auferentur. [illegible] Celum et terra et omnia alia [illegible] qua nunc habent ymaginem transibunt, sed [illegible] per essentiam [illegible] Erit celum novum et terra nova, non quod [illegible] alia condenda sunt, sed hec ipsa renovabuntur. Celum ergo et terra fugit a [illegible] ab ea qua nunc [illegible] et tunc in sua [illegible]. Unde et per prophetam dicitur: Mutabis ea et mutabuntur [illegible]. Nam terra [illegible] ariditate deficit [illegible]. Celum quoque caligine noctis obducitur et diurna claritate renovatur. Hic ergo fidelis quisque colligat [illegible]. Anima ergo pacto finali iudicio natura [illegible] totaliter in suo termino constituetur, et quia omnia corporalia sunt quodammodo propter hominem ut declaratur in primo [illegible], ut tota creatura corporee status immutetur, ut congruat statui hominum qui tunc erunt, et quia tunc homines erunt incorruptibiles, ideo a tota corporea creatura tolletur status generationis et corruptionis, ut dicit apostolus ad Romanos viii: Quia ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem filiorum dei. Generatio autem et corruptio in inferioribus corporibus ex motu celi causatur. Ad hoc igitur quod in inferioribus cesset generatio et corruptio, oportet quod cesset motus celi. Propter quod dicitur supra x, quod tempus amplius non erit. Cessante tamen motu celi et generatione et corruptione ab elementis, corpora [illegible] remanebit [illegible] divine bonitatis; creavit enim res ut essent. Unde esse rerum que habent aptitudinem ad perpetuitatem in perpetuum remanebit. Habent autem corpora celestia naturam ut sint perpetua secundum totum et partes; elementa vero secundum totum licet non secundum partes, quia secundum partes corruptibilia sunt; homines vero secundum partem licet non secundum totum, nam anima rationalis est incorruptibilis, compositum autem corruptibile. Hec igitur secundum substantiam remanebunt in illo ultimo statu mundi, que quocumque modo habent aptitudinem ad perpetuitatem, deo supplente sua virtute quod eis deest ex propria infirmitate. Alia vero animalia et plante et corpora mixta que totaliter sunt corruptibilia et secundum totum et secundum partem nullo modo in illo incorruptionis statu remanebunt. Sic igitur intelligendum est quod ait apostolus i Cor vii: Preterit figura huius mundi, quia hec species mundi que nunc est cessabit, substantia vero remanebit etc. Sic etiam intelligitur quod dicitur Job xiv: Homo cum dormierit non resurget donec atteratur celum, id est donec ista dispositio celi cesset qua movetur et in aliis motum causat. Ideo subditur hic in littera: Et locus non est inventus ab eis, scilicet secundum priorem statum. Sic igitur fugiet terra et celum a quo iudicis ab ea specie qua nunc habent, et induent pulchriorem quam nunc celant. [illegible] inter alia elementa maioris activitatis est ignis et corruptivum consumptivum, ideo consumptio eorum que in futuro statu remanere non debent convenientissime fiet per ignem. Et ideo secundum fidem ponitur quod finaliter mundus per ignem purgabitur, non solum a corruptibilibus corporibus sed etiam ab infectione qua locus iste incurrit ex habitatione peccatorum. Et hoc est quod dicitur ii Pet iii: Celi qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni reservati in diem iudicii. Ut per celum non ipsum firmamentum intelligamus in quo sunt sidera sive fixa sive erratica, sed istos celos aereos terre vicinos, nam tantum ignis tantum spacium aeris occupabit quantum occupavit aqua diluvii, que fuit xv cubitis super omnes montes qui erant sub universo celo. [illegible] Possunt etiam secundum eum per celum intelligi animas sanctorum, per terram vero corpora illorum, que tunc recipient non solum incorruptionem corporis verum etiam incommutabilitatem mentis, quando ab ea specie quam nunc habent tamquam terra et celum transeuntes in pulchriorem statum commutabuntur, et locus pristine corruptionis et mutabilitatis non invenietur in eis. Non enim non [illegible] sunt sed alii

dum a vetustate prime corruptionis [illegible] in novitatem [illegible] regnabit. Et subditur secundum [illegible] de qualitatibus iudicium quod sunt vero corporum et aptorum [illegible]
Et vidi mortuos magnos et pusillos. Secundum Haymonem magni sunt de quibus dominus dicit Matthaei 5 Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno celorum.
pusilli vero sunt qui simpliciter vite fuerunt, ut altiora mysteria capere sufficerent. Omnes enim hic generaliter comprehendit quoniam in iudicio sunt venturi in gloria.
Vel magnos et pusillos possumus intelligere reges et principes [illegible] cum suis subiectis. Hi enim omnes et iusti et peccatores cum simplicibus et
principes [illegible] cum sibi subiectis stabunt in die iudicii ante thronum. Illi quidem ut remunerentur, isti vero ut dampnentur. Ideo dicit Et vidi
mortuos magnos et pusillos secundum dignitatibus et gradibus vel [illegible] stantes ante thronum secundum paratos iudicari. 2 Cor. 5 Omnes nos manifestari oportet
ante tribunal Christi ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. Et libri aperti sunt. Secundum Augustinum ubi supra libri sunt intelligendi
sancti veteris et novi testamenti in quibus ostenditur que deus sua mandata iussisset. Et alius liber apertus est qui est vite secundum unicuiusque. Secundum Augustinum ibidem
in quo ostenditur quid horum quisque non fecisset seu fecisset. Qui liber si carnaliter cogitetur quis eius magnitudinem aut longitudinem valeat estimare
aut quanto tempore legi posset liber iste in quo scripte sunt universe vite universorum. An tanta angelorum multitudo aderit quanta hominum erit et
vitam suam quisque ab angelo sibi adhibito audiet recitari. Non ergo unus liber erit omnium sed singuli singulorum. Sed hic scriptura volens intelligi
dicit Et alius liber apertus est qui est vite secundum unicuique. Quedam igitur liber vite quedam vis est intelligenda divina qua fiet ut cuique opera sua
vel bona vel mala cuncta in memoriam revocentur et mentis intuitu mira celeritate cernantur ut accuset vel excuset scientia conscientiam
atque ita simul et omnes et singuli iudicentur. Hec nimirum vis divina libri nomen accepit. In ea quippe quodammodo legitur quicquid ea faciente
recolitur. [illegible] Et hic etiam beatus Gregorius exponit [illegible] moralium super illud Job 33 Respiciet homines et dicet peccavi. [illegible] lectio est
vita bonorum [illegible] et non inmerito ipsi in sacro eloquio libri vocantur sic hic dicitur Et libri aperti sunt referuntur quia iustorum tunc vita conspicitur
in quibus mandata celestia opere impressa cernuntur. [illegible] nunc enim abscondita sunt opera iustorum quia humana in cupientes vitare favorem omne
opus suum in abscondito faciunt tunc autem manifesta luce revelabuntur. 1 Cor. 4 Veniet dominus et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit
consilia cordium et tunc laus erit unicuique a deo. Unde [illegible] quia multiplex reperitur liber. Est enim liber [illegible] in quo legi potest evidentia [illegible]
[illegible] scripture et boni [illegible] Ysaie 29 [illegible] sicut liber [illegible] in vite [illegible] quedam [illegible] dicebat [illegible]
est orbis terrarum [illegible] que quotiens verba dei legere cupio adesse [illegible] Et est liber scripture Ysaie 29 Erit visio
omnium sicut verba libri signati. Et est liber [illegible] dignus est accipere librum. Et est liber conscientie Daniel 7 libri aperti sunt.
Et est liber evidentie iustitie [illegible] qui sunt libri ut dictum est. Et est liber vite secundum [illegible] Christi [illegible] 24 [illegible] liber vite [illegible]
Et sic [illegible] iudicii [illegible] Et iudicati sunt mortui scilicet mali ex his que scripta erant in libris secundum opera ipsorum [illegible]
Et [illegible] iudicii [illegible] libri sunt [illegible] iudicati sunt mortui scilicet mali ex eis que scripta erant in libris vel in [illegible] cum quibus
[illegible] modo dicto [illegible] libri sunt [illegible] iudicatum est de singulis secundum opera [illegible] legendo [illegible] sic mali [illegible]
iudicabuntur [illegible] dicit [illegible] surget in iudicio cum generatione ista et condempnabit eam
iudicari ex his que scripta sunt in [illegible] comparatione [illegible] in comparatione librorum leget bonum quod agere ipsi noluerunt [illegible] comparatione
[illegible] supra [illegible] vita iustorum [illegible] videns [illegible] quod non fecit defleat [illegible] in eis quod imitetur attendat quod [illegible] electi
dampnabuntur. Ne ergo unusquisque tunc videns [illegible] Et libri aperti sunt duo testamenta que in iudicio aperientur quia singuli electorum mandata videbunt
non cessat [illegible] Vel secundum Haymonem libri aperti sunt duo testamenta que in iudicio aperientur quia singuli electorum mandata videbunt
quod [illegible] complerent vel quod [illegible] Alius autem liber qui est vite [illegible] Christi qui suis fidelibus vitam tribuit [illegible]
libri [illegible] duo testamenta aperientur quia in illo omnes actiones iusti [illegible] Vel secundum [illegible] ubi supra liber vite est ipsi Christo adve-
nientis iudicis in quo quia scriptum est omne mandatum, quisquis eum videt [illegible] quicquid non fecit intelligit. Vel libri intelli-
gentie singulorum que singulis impie manifestabuntur. Nam omnia occulta et dimissa omnibus erunt nota ut appareat omnibus iusticia iudicantis
liber autem vite est predestinatio divina [illegible] liber [illegible] quia in ea reputetur [illegible] ordinati sunt ad consequendam vitam [illegible]
qui liber aperietur in iudicio quia tunc apparebit manifeste qui sunt ad [illegible] et qui non. Et iudicati sunt mortui ex his que
scripta erant in libris secundum [illegible] quia non solum iudicabuntur secundum opera et dicta sed etiam secundum intentiones interiores et cogitata [illegible] quibus appareat
quod [illegible] illud iudicium erit ordinatissimum et [illegible] quia precedet [illegible] et discussione [illegible] Et sequitur
manifestatio qualitatis ipsius iudicii [illegible] ad iudicandos [illegible] omnes veniet ad iudicium cum dicitur Et dedit mare mortuos suos.
istud fiet ante iudicium quod precedet resurrectio mortuorum licet hic [illegible] post [illegible] in scriptura [illegible] postea narratur
resurget [illegible] in mari [illegible] in arida mortui [illegible] in inferno detente redibunt ad corpora licet [illegible] morte
morte culpe et gehenne ideo dicit Et dedit mare mortuos suos id est corpora [illegible] ut dicit glossa [illegible] corpora quecumque [illegible]
in illo iudicio vivificari. Nam [illegible] ad litteram [illegible] maria flumina et omnia stagna dabunt mortuos suos qui in eis detinentur
[illegible] dabunt [illegible] vite. Tunc enim omnes resurrecturi sunt quocumque morte perempti fuerint et quibuscumque locis absconditi
Et mors et infernus [illegible] id est mors [illegible] in orbe terrarum [illegible] Et infernus [illegible] dederunt mortuos suos id est spiritus mortuorum [illegible]
[illegible] omnia loca inferni quoscumque per mortem corporis [illegible] tenet tunc vite restituet. Postquam omnes resur-
rexerint [illegible] Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem filii dei et qui bona egerunt ibunt in vitam eternam
Secundum vero Augustinum [illegible] quomodo [illegible] loco mare [illegible] fluctuosos pertinet accipiunt. Mortuos ergo quos dabit
mare possumus intelligere qui vivi in adventu domini reperientur qui utique subito mortui vite reddentur. Cum ergo et quos
inveniet Christus in corpore constitutos [illegible] cum eis qui resurrecturi sunt iudicandos etiam ipsos mortuos appellat bonos
quibus dicitur Col. 3 Mortui estis et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Et malos de quibus dicitur [illegible] Sine mortuos sepe-
lire mortuos suos. Vel mortuos id est mortalia corpora habentes secundum illud Ro. 8 Corpus mortuum est propter peccatum. Omnes ergo [illegible] quos in mari erant
[illegible] dabit mare id est seculum tales quales fuerunt. Et mors et infernus [illegible] illos que de hac vita [illegible]
[illegible] dederunt id est [illegible] mortuos suos qui in eo erant quia [illegible] mors vero et infernus reddiderunt quam ad vitam
[illegible] revocarant [illegible] cum dicere mors et infernus [illegible] sufficiebat enim dicere solum de inferno [illegible] mortuos suos
[illegible] secundum Augustinum ubi supra quod non fuisset fortasse non satis fuit dicere mors aut infernus [illegible] dictum est mors propter bonos
qui tantum mortem [illegible] potuerunt non et infernum vel penas infernales [illegible] autem propter malos qui etiam penas apud inferos perdunt.
Si enim non absurde [illegible] videtur antiquos etiam sanctos qui venturi Christi fide tenuerunt locis quidem a tormentis impiorum re-
motissimis sed apud inferos fuisse donec eos inde sanguis Christi et ad ea loca descensus erueret profecto deinceps boni fideles
effuso illo pretio iam redempti prorsus inferos nesciunt donec etiam receptis corporibus bona recipient que merentur. Sed ille
Et iudicatum est de singulis id est iudicabuntur secundum opera ipsorum id est [illegible] Repetitio est eius quod dictum est supra ad maiorem affirmationem
Reddet enim unicuique iuxta opera sua autem propheta Job 34 Opus hominis reddet ei et iuxta vias singulorum restituet eis. Sapientie 6
Non subtrahet personam cuiusquam qui omnium dominator non verebitur magnitudinem cuiusquam [illegible] Ro. 2 Reddet unicuique secundum opera eius.
Studiose ergo a singulis discutienda sunt opera singulorum ante illud iudicium et punienda quia sunt [illegible] Ecclesiastici 18 Ante
iudicium para iustitiam. Ideo de sancta anima dicitur [illegible] laudent eam in portis opera eius. Et [illegible] impiorum dampnatorum
eternum supplicium sive fine [illegible] cum dicitur Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Ut enim dicit Augustinus ubi supra quos
supra [illegible] diabolum iam [illegible] dicit Mors mortis [illegible] diabolum qui mortis est auctor. Sic [illegible] effective non forma-
liter. [illegible] sunt immortales per infernum autem sunt peccatores dampnati cum demonibus. Sic enim consenserunt [illegible] in culpa sic associabuntur
in pena. Matthaei 25 Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Vel per infernum omnes reprobi signantur
vel quia habitantes ibi [illegible] in inferno in quo habitat [illegible] imitatores opera diaboli [illegible] malis [illegible] infernus
[illegible] sufficiat autem Haymonis [illegible] dicitur eo quod infra iaceat [illegible] In Ps. In inferno autem quis confitebitur tibi. Job 17
In profundissimum infernum descendent omnia mea. Ibi mors [illegible] sine fine de inferno. Et hic est mors secunda. Super [illegible] non habebit
a morte secunda ibi [illegible] et etiam supra [illegible] durior est quia finiri morte non potest. Augustinus 19 de civitate dei in fine [illegible] ibi
dolor permanet ut affligat nec perimit ut sentiat quia utique [illegible] non deficit nec pena deficiat et ibi [illegible]

Et quia mors est timenda, quia qui non est inventus in libro vite scriptus, id est ad vitam eternam predestinatus, missus est et mittetur in stagnum ignis, id est profundum infernalis conflagrationis aut [illegible] vel sociabitur sive copulabitur reproborum omni societati. Aut tertio [illegible] scriptum [illegible] non est aliud quam quod est ad vitam predestinatus vel preordinatus. Unde electi in hoc libro sunt scripti quia eorum [illegible] constitutione sunt prescripti et preordinati. Luc. x: gaudete quia nomina vestra scripta sunt in libro vite. Ad maiorem evidentiam dictorum notandum quod liber in divinis non potest dici nisi metaphorice, ut ipsa reputatio dicatur liber vite. Vita vero dupliciter potest reputari. Uno modo secundum se. Alio modo secundum quod est ab aliquibus participabilis. Vita secundum se capta potest reputari dupliciter. Uno modo per modum doctrine. Que quidem reputatio maxime patet ad auditum, quia est maxime [illegible] disciplice secundum [illegible] in [illegible] de [illegible] et [illegible]. Et hoc modo liber vite dicitur in quo continetur doctrina de vita consequenda, scilicet veteris et novi testamenti. Unde [illegible] liber vite [illegible], id est liber vite. Glossa: id est novum et vetus testamentum. Alio modo per modum [illegible]. Et hec quidem reputatio patet ad visum, et sic liber vite dicitur Christus, quia in eo sicut in exemplari possumus aspicere qualiter sit vivendum ut perveniamus ad vitam eternam. Et isto modo [illegible] in [illegible] secundum glossam [illegible] dicitur Apocalypsis: liber apertus est qui est vite, ubi glossa: id est Christus qui tunc apparebit potens et suis dabit vitam. [illegible] libro vite [illegible] liber vite [illegible] quem quisque tunc videbit mox cuncta que fecit ad memoriam revocabit. Et hoc modo liber vite est quod [illegible] quod [illegible] in iudicio in forma humana apparebit et secundum humanam naturam iudicabit. Iohannis v: potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. [illegible]

Alio modo liber vite dicitur reputatio eorum qui pervenient ad vitam. [illegible] in libro vite conscripti secundum quandam similitudinem ad res humanas in qualibus enim multitudine que prudentia regitur atque gubernatur [illegible] ad [illegible] multitudinem admittitur nisi secundum gubernatoris ordinationem. Et ideo illi qui ad collegium multitudinis debent admitti conscribuntur, quia illius multitudinis consortes et [illegible] conscriptione principis multitudinis [illegible] ad mittendos vel excludendos ad consortium illius multitudinis [illegible]. Multitudo autem que [illegible] gubernatur est collegium eterne [illegible] que civitas dei vocatur in scripturis. Et ideo conscriptio illorum qui ad illam societatem sunt admittendi sive reputatio dicitur liber vite. Quod patet [illegible] in scripturis [illegible] omnes qui scripti sunt in vita in Ierusalem. Et Hebr. [illegible] ad civitatem dei viventis Ierusalem celestem et multorum milium angelorum frequentiam et ecclesiam primitivorum que conscripti sunt in celis, id est in libro vite. Et isto libro vite est aliquid creatum, quia [illegible] conscriptione [illegible] ad vitam consequendam ille qui multitudini presit, quod deo soli competit. Ipse autem non [illegible] ab aliquo creato [illegible] a nullo [illegible]; ideo liber iste non est quid creatum, quia vis divina qua fiet ut cuique sua opera bona vel mala ad memoriam revocentur secundum Aug. [illegible] liber dicitur [illegible] quod est receptio scripture. Sed receptio dicitur ad quod [illegible] quod in deo non potest esse. Preterea liber cum importet quandam collectionem designat distinctionem et diversitatem, sed in natura increata que est simplicissima nulla diversitas invenitur. Ergo liber vite non potest dici aliquid increatum. [illegible] in illis [illegible] translative dicuntur de deo. Hoc est qualiter observandum quod [illegible] imperfectionis vel [illegible] in divinis predicatione assumuntur. Et ideo auferendum est quicquid ad malitatem vel privationem vel temporalitatem pertinet. Quod autem liber sit acceptio [illegible] impossibile, quia liber in [illegible] est temporalis et de novo conscriptus, et secundum hoc in divinis predicatione non venit. Ad secundum dicendum quod de ratione libri est quod importet diversitatem eorum que conscribuntur per libros, quia per unum librum traditur cognitio multorum. [illegible] ad multorum cognitionem tradendam in uno libro esse diversitatem [illegible] est quod defectus libri. Multo enim liber esset perfectior si per unum quid possit omnia edocere quam per multa. Unde [illegible] in deo sit [illegible] perfectior. Ipse [illegible] liber est qui multa demonstrat per id quod est maxime unum. Et in hoc libro vite et ipse deus legit et alii legere possunt secundum quod eis datur. Aug. autem [illegible] quia non ideo dicitur liber vite quia ad [illegible] legit, non intendit removere quin deus in libro vite legit, sed quia hoc modo non legit ut cognoscat in se quod prius nescivit. Alii autem in eo legere possunt quamvis sit uniformis [illegible].

[illegible] quo patet quod [illegible] liber vite est ipsa predestinatio formaliter, autem non [illegible]. Unde liber vite dicitur ad [illegible] est [illegible] conscriptorum [illegible] quia princeps civitatis [illegible] admittendos vel excludendos a consortio sue civitatis. [illegible] autem scriptura inter duas [illegible] scripture [illegible] principis [illegible] ipsius principis qui eligit eos quos [illegible] admittere, ab his quos excludit [illegible] medicas [illegible] sequitur enim [illegible] admissorum vel exclusorum. Scriptura autem predicta non est nisi reputatio sive predestinatio. [illegible] liber vite [illegible] et [illegible] ipsam admissorum vel exclusorum [illegible] predestinatio in mente divina. Nam deus predestinando prognoscit que sunt ad vitam glorie. Aliud esse videtur quam quedam conscriptio divine predestinationis [illegible] apud deum manet. Et hoc quod est cognoscere se predestinasse aliquos est [illegible] admittendi. [illegible] autem predestinatio [illegible] in libro vite. Ergo liber vite et predestinatio [illegible] non sunt [illegible]. Liber vite est ipsa predestinatio [illegible] esse scriptam [illegible] in libro vite [illegible] liber iste [illegible] est doctrina [illegible] quia doctrina eius in ipso scripta continetur [illegible] predestinatio [illegible] quod liber vite et predestinatio non [illegible] predestinatio respiciat illud [illegible] liber autem vite [illegible] effectum respiciat liber vite et predestinatio [illegible] immediate [illegible] in libro conscribuntur [illegible] note [illegible] in [illegible] liber predestinationis. [illegible] quod liber vite non potest dici respectu vite [illegible]. Nam ut dictum est liber vite est [illegible] conscriptio [illegible] mediate est [illegible] in vite collatione secundum quod de aliquo preordinatum [illegible]. Et ideo vita respectu [illegible] liber vite dicitur [illegible] secundum quam consequens vitam [illegible] in vite collatione [illegible] aliud est quod consequitur conscriptionem predicta [illegible] in ipsam. Utraque autem [illegible] vite [illegible] quod est [illegible] per collationem [illegible] notitia vitam eius [illegible] ipsa dei vita [illegible] secundum modum [illegible] vita enim glorie non [illegible] deo [illegible]. [illegible] liber vite sit predestinatio [illegible] quod non respiciat [illegible] notitia. Unde liber vite non potest dici respectu vite [illegible] in [illegible] quia predestinatio non est de vita nature. Ergo [illegible] liber vite. [illegible] liber vite est [illegible] quod liber vite non dicitur respectu vite nature [illegible] datur a deo mediantibus naturalibus causis. [illegible] liber vite ut [illegible] est notitia [illegible] de illa vita que immediate datur a deo. Vita vero nature datur [illegible] collatione vero non indiget [illegible] nisi [illegible] quod [illegible] distinctio eos quibus [illegible] est [illegible] datore vite in vite collatione [illegible] non est nisi respectu illius vite que [illegible] electione datur. Vita autem naturalis [illegible] et alia bona naturalia [illegible] quibus non est [illegible]. Unde liber vite non est [illegible] vite nature non est liber vite, sed solum respectu illius vite que secundum [illegible] dei [illegible] omnibus datur [illegible] est [illegible] et ideo respectu vite nature non est liber vite. [illegible] Quarto [illegible] quod liber vite non respiciat simpliciter vitam gratie sed vitam glorie tantum [illegible] eligentis [illegible] datur et [illegible] non datur [illegible] ad vitam obtinendam [illegible] premium et [illegible] quandam [illegible] liber vite sit quedam conscriptio [illegible] ad vitam [illegible] ad [illegible] et hoc est illud in quo [illegible] defectum [illegible] in [illegible] conscribi [illegible] autem [illegible] ut [illegible] secundum divina [illegible] deus [illegible] cognoscit [illegible] autem ad [illegible] ipsum [illegible] quod est de deo non est [illegible] sed divina quia [illegible] pro vita excluditur omnis defectus vite oppositus [illegible] autem [illegible] vita glorie [illegible] invenitur. Et ideo [illegible] vita [illegible] ut [illegible] quia per vitam [illegible] et corporalis et spiritualis penitus absorbebitur ut [illegible] remaneat [illegible] moriendi. Non autem vita gratie, in qua [illegible] mors et corporalis et spiritualis penitus [illegible]. [illegible] qui [illegible] putet [illegible] simpliciter [illegible] vita gratie non autem. Et ideo liber vite non respiciat simpliciter vitam gratie sed vitam glorie tantum. Illa enim [illegible] simpliciter [illegible] vita gratie non autem [illegible] liber vite non respiciat simpliciter vitam gratie sed glorie tantum, quia simpliciter scriptus in libro vite sed solum secundum quid [illegible] quia predestinatus sive preordinatus ad vitam, et quid non scribi quia non esse [illegible] igitur patet quid sit liber vite et quid sit scribi in libro vite [illegible] preordinatum [illegible] scribi est [illegible] salvationis et non scribi est [illegible] damnationis, et [illegible] eterna [illegible] aliud quam deus predestinans et preordinans aut prescientis [illegible] quod deus est causa damnationis. [illegible] Aug. ad [illegible] et [illegible] de predestinatione [illegible] quod predestinatio [illegible] causa [illegible] et [illegible] quod ponit aliquid in predestinato. [illegible] quod gratia est effectus predestinationis [illegible] et [illegible] ad Titum [illegible] non ex operibus iustitie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit. Ergo predestinatio [illegible] non [illegible] doctorem [illegible] de veritate [illegible] quod hoc distat inter causam et effectum [illegible] quod quicquid est causa cause [illegible] esse causam effectus, non autem quicquid est causa effectus [illegible] esse causam cause, quod sic patet. [illegible] causa [illegible] effectum [illegible] causa [illegible] aliquod effectum cause [illegible] causa non est [illegible] predestinatione autem est [illegible] ipsam predestinationem eternam et effectum eius temporalem duplicem, scilicet gratiam et gloriam. [illegible] scilicet gloria [illegible] gratie [illegible] non potest esse [illegible] per modum meriti, sed dispositio [illegible] quedam [illegible] ad

gratie susceptionem. Sed ex hoc non sequitur quod actus nostri sive precedant gratiam sive sequantur sint ipsius predestinationis causa. Ad intelligendum autem causam
predestinationis sciendum quod predestinatio est quedam directio in finem que fit ratione a voluntate mota. Unde secundum hoc aliquid dicitur esse predestinationis causa
prout potest esse voluntatis motivum. Aliquid autem movet voluntatem dupliciter. Uno modo per modum meriti. Alio modo per modum debiti. Per modum autem debiti
dupliciter aliquid movet. Uno modo absolute. Alio modo ex suppositione alterius. Absolute quidem movet ipse finis ultimus qui est voluntatis obiectum
et hoc modo voluntatem movet ut ab ipso divertere non possit. Unde non potest velle non esse beatus ut dicit Augustinus in libro de libero arbitrio. [margin: 2 de libero arbitrio]
Sed ex suppositione alterius movet secundum debitum illud sine quo finis haberi non potest. Illud autem sine quo finis haberi non potest sed facit ad bene
esse finis ipsius non movet voluntatem secundum debitum sed est liberalis inclinatio voluntatis in ipsum. Sed tamen cum divina voluntas est libere
inclinata in ipsum, inclinatur in omnia sine quibus haberi non potest per modum debiti ex presuppositione tamen illius quod primo volitum ponebatur.
Sicut propter hoc quod sua liberalitate facit aliquem militem, sed quia non potest esse miles nisi habeat equum efficitur debitum et necessarium ex suppositione
liberalitatis predicte quod ei det equum. Finis autem divine voluntatis est ipsa bonitas eius que non dependet ab aliquo alio. Unde
ad hoc quod habeatur a deo nullo alio indiget et ideo ratione eius non inclinatur primo ad faciendum aliquid per modum debiti sed liberalitatis tamen
inquantum sua bonitas in eius operatione melius manifestatur. Sed cum supponitur quod deus aliquid facere velit ex suppositione
liberalitatis ipsius per modum cuiusdam debiti sequitur quod faciat ea sine quibus ipsa res volita non potest esse. Sicut si vult hominem facere quod
det ei rationem. Ubicumque autem occurrit aliquid sine quo aliud a deo volitum esse possit hoc non procedit ab eo secundum rationem alicuius debiti
sed secundum meram liberalitatem. Perfectio autem gratie et glorie sunt huiusmodi bona quod sine eis natura potest esse, nam excedunt limites potentie naturalis.
Unde quod deus velit alicui dare gratiam et gloriam hoc ex mera liberalitate procedit. In hiis autem que procedunt ex liberalitate tamen causa
volendi est ipsa superhabundans affectio volentis ad finem, in quo attenditur perfectio bonitatis ipsius. Unde causa predestinationis
nichil est aliud quam bonitas ipsius dei. Et hoc modo potest solvi quedam contrarietas que inter quosdam versabatur quibusdam dicentibus
omnia procedere a deo per simplicem voluntatem, quibusdam autem assentientibus omnia procedere secundum debitum a deo. Utraque opinio [illegible] est falsa.
Nam prima tollit rerum ordinem qui est inter effectus divinos ad invicem. Secunda vero ponit omnia a deo procedere secundum necessitatem nature.
Media ergo via est eligenda, scilicet ut ponatur quod ea que sunt a deo primo volita procedunt ab eo secundum simplicem voluntatem. Ea vero que ad hec
requiruntur procedunt secundum debitum ex suppositione, tamen quod tamen debitum non ostendit deum esse debitorem nobis sed sue voluntati ad cuius
expletionem debetur id quod dicitur aliquo secundum debitum procedere. Sic ergo debitus usus gratie est quoddam ad quod divina providentia gratiam
collatam ordinat. Unde non potest esse quod rectus usus gratie prestatus sit causa movens ad dandum gratiam. Et quod Ambrosius dicit dabo
illis gratiam quia scio quod ex eis toto corde revertentur ad me, non est intelligendum quod perfecta cordis conversio sit inclinans voluntatem divinam
ad dandum gratiam sed quod datam gratiam ad hoc ordinat ut accepta gratia perfecte convertatur ad deum. Cum ergo dicitur in Apocalypsi quod qui
non est scriptus in libro vite missus est in stagnum ignis non est hoc intelligendum ratione eius quod non est scriptus quo ad presentem statum [margin: quo ad predestinationem]
sed ratione culpe, quod est non habere gratiam finalem sed finalem impenitentiam quia qui sic non est scriptus finali gratia est privandus et finali
impenitentia obstinatus et hoc merito dampnandus. Ad aliud dicendum quod aliquid ponitur in predestinato potest intelligi dupliciter vel quo ad actualem
executionem vel quo ad habitualem [illegible]. Sed cum est predestinatus sequitur quod futurus est gratiam finalem habere, non sequitur quod habeat gratiam
in presenti quia potest contingere quod esset in peccato actuali. Et per hoc ad aliud dicendum cum dicit Augustinus quod predestinatio fuit causa standi multis
hoc non est intelligendum ratione predestinationis. Unde etiam est sed ratione culpe scilicet gratie finaliter habende. Predestinatio enim est preparatio
gratie et glorie ut dicit Augustinus libro de predestinatione sanctorum. Ad quartum dicendum est quod predestinatis conceditur gratia in presenti et gloria in futuro.
[margin: li° 3° contra gentiles c 66] Cum homo autem non possit ad ultimum finem dirigi nisi auxilio gratie sine qua etiam non potest habere ea que sunt necessaria ad tendendum in ultimum finem
sicut sunt fides spes caritas perseverantia, iuste tamen imputatur homini si predictis careat quia licet ad per motum liberi arbitrii non possit
divinam gratiam promereri vel advocare potest tamen seipsum impedire ne eam recipiat. Dicitur enim de quibusdam Iob 21 dixerunt deo recede a nobis
scientiam viarum tuarum nolumus. Et Iob 24 ipsi fuerunt rebelles lumini. Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrii impedire receptionem divine gratie
vel non impedire non immerito in culpam ei imputatur qui impedimentum prestat divine gratie receptioni. Deus enim quantum in se est paratus est
gratiam dare. Vult enim omnes salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire ut dicitur prima ad Thimotheum 2°. Sed illi soli gratia privantur qui in seipsis gratie
impedimentum prestant. Sicut sole mundum illuminante in culpam imputatur ei qui oculos claudit si ex hoc aliquod malum sequatur, licet
videre non possit nisi lumine solis preveniatur. Hoc autem quod dixi in potestate liberi arbitrii esse ne prestet impedimentum gratie competit hiis in quibus
naturalis potentia fuit integra. Si autem per inordinationem precedentem sint ad malum declinata non est omnino in potestate eius nullum impedimentum gratie
prestare. Quamvis enim ad aliquod momentum ab aliquo particulari actu peccati possit abstinere propria potestate si tamen diu relinquitur in peccatum cadet
per quod impedimentum gratie prestatur. Quamvis autem illi qui sunt in peccato non possunt vitare per propriam potestatem quin impedimentum gratie prestent nisi auxilio
gratie preveniantur, nichilominus tamen hoc eis imputatur ad culpam quia hic defectus ex culpa precedente relinquitur in eis. Sicut ebrius non excusatur
ab homicidio quod per ebrietatem committit quam sua culpa incurrit. Licet autem ille qui peccat impedimentum gratie prestat et quantum ordo rerum
exigit non debeat gratiam recipere, tamen quia deus potest preter ordinem rebus inditum operari, sicut cum cecum illuminat vel mortuum resuscitat, interdum
ex habundantia sue bonitatis etiam eos qui impedimentum gratie prestant auxilio suo prevenit, avertens eos a malo et convertens ad bonum.
Et sicut non omnes cecos illuminat nec omnes languidos sanat ut et in illis quos curat opus virtutis eius appareat et in aliis ordo nature
servetur, ita non omnes qui gratiam impediunt auxilio suo prevenit ut avertantur a malo et convertantur ad bonum sed aliquos in quibus vult
suam misericordiam apparere ita quod in aliis ordo iustitie manifestetur. Et hoc est quod apostolus dicit Ro 9°: volens deus ostendere iram et notam facere
potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitum ut ostenderet divitias glorie sue in vasa misericordie que preparavit in gloriam.
Et Augustinus [illegible] libro de civitate dei c [illegible] dicit: [illegible] iusto debito quosdam suppliciis ulciscens [illegible] misericordia et indebita gratia liberat, tamen ita distributum
est genus humanum ut in quibusdam demonstretur quid valeat misericors gratia, in ceteris quid iusta vindicta. Quod si omnes remanerent in penis
iuste dampnationis in nullo appareret misericors gratia redimentis. Rursus si omnes a tenebris transferrentur in lucem, in nullo appareret veritas
ultionis, in qua propterea multo plures quam in illa sunt ut ostendatur quid omnibus debetur. Cum si omnibus redderetur iustitiam vindicantis
iuste nemo reprehenderet. Causa vero tam multi conceduntur liberaliter est unde agantur maiore gratia gratuito munere liberantis.
Cum ergo deus hominum qui in eisdem peccatis detinentur hos quidem preveniens convertat, hos autem sustineat sive permittat secundum ordinem
rerum procedere, non est ratio inquirenda quare hos convertat et illos non. Hoc enim ex eius simplici voluntate dependet, sicut ex simplici
voluntate eius processit quod cum omnia fierent ex nichilo quedam facta sunt aliis digniora, et sicut ex simplici voluntate artificis procedit
ut ex eadem materia similiter disposita quedam vasa formet ad nobiles usus et quedam ad ignobiles. Hoc est quod apostolus dicit ad Romanos 9
an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam. Per hoc excluditur error [illegible] [margin: [illegible]]
Cum ergo divina operatione quidam diriguntur in ultimum finem per gratiam adiuti, aliqui vero eodem auxilio gratie destituti ab ultimo fine
decidunt. Omnia autem que a deo aguntur ab eterno per eius sapientiam provisa sunt et ordinata. Necesse est predictam hominum distinctionem ab eterno
esse a deo ordinatam. Secundum hoc ergo quod quosdam ab eterno preordinavit ut dirigendos in ultimum finem dicitur eos predestinasse et in libro vite
scripsisse secundum illud apostoli ad Ephesios primo: Qui predestinavit nos in adoptionem filiorum secundum propositum voluntatis sue. Illos autem quibus ab eterno
disposuit se gratiam non daturum dicitur reprobasse vel in libro vite non scripsisse vel odio habuisse secundum illud quod habetur Malachie primo
Iacob dilexi Esau odio habui. Ratione vero ipsius distinctionis secundum quod quosdam predestinavit et quosdam reprobavit attenditur divina
electio de qua dicitur Ephesios primo: Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Sic ergo patet quod electio predestinatio et reprobatio est quedam pars

Aug. 20 de ci. dei c. 16 in principio: de sententia iudicio quo puniuntur mali et iudicandos. Restat ut etiam de bonis dicant. Iam enim explicat quod dicitur a domino dictum est: Ibunt isti in supplicium eternum, sed ut expliciet quod est ibi annectitur: iusti autem in vitam eternam. Quod innuens beatus Iohannes dicit: Et vidi celum novum etc.

divine prudentie, sicut quod bonis per eam ordinatur in ultimum finem unum per eandem maxime esse potest quod electio et predestinatio non inducunt necessitatem a quibus sicut nec divina prudentia contingentiam aufert a rebus. Quantum autem predestinatio et electio non habent causam ex aliquibus humanis meritis potest sic manifestari non solum ex hoc quod gratia dei que est predestinationis effectus meritis non prevenitur sed omnia merita humana precedit sed etiam sic potest manifestari potest quod divina voluntas et prudentia est prima causa eorum que fiunt. Nihil autem potest esse causa voluntatis et prudentie divine. Licet effectum prudentie similiter et predestinationis unum possit alterius esse causa. Quis enim ut dicit apostolus ad Romanos xi prior dedit illi et retribuetur ei quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ipsi honor et gloria in secula seculorum. Amen. Sequitur capitulum xxi.

Et vidi celum novum et terram novam. Primum enim celum et prima terra abiit, et mare iam non est etc.

Terminatis supra visionibus prelibatis de processu ecclesie a sua origine, hic determinatur de septima et ultima visione que quidem est de mundi innovatione et de beatorum plena glorificatione vel retardo divina prudentia sacra verbis expressa. Prius ponit innovationem electorum ut videlicet de mundanis ad celestia pertingamus et de visibilibus ad invisibilia ascendamus. Et dividitur in tres partes. Primo premittitur elementorum sive mundi innovatio. Secundo subditur sanctorum glorificatio ibi: Et ego Iohannes etc. Tertio subiungitur civitatis superne speciosa dispositio seu pulchritudo ibi: Et venit unus de septem etc. Circa primum dicit: Et vidi, quasi dicat: Ita vidi superiora que dicta sunt scilicet que erunt in medio et post futura scilicet que malos. Et tunc hic vidi celum nobilius vel saltem innovatum aut glorificatum etiam terram novam vel innovatam ex illo magno igne conflagrationis qui precedet faciem iudicis sicut dicitur ii Petri iii: Adveniet dies domini sicut fur in qua celi magno impetu transient, elementa vero calore solventur, innovabuntur vero celos et novam terram et promissa ipsius expectamus. Ubi glossa: elementa minora quibus mundus consistit ille maior ignis consumet. Non ut non sint, sed duo ex toto consumet, duo vero in meliorem restituet faciem. Ex hac glossa videtur quod non omnia elementa innovabuntur sed tantum duo et alia duo consumentur. Sed dicendum quod revera omnia elementa innovabuntur secundum substantiam suam sed transibunt secundum exteriorem formam et qualitates speciales eorum manebunt secundum quod sunt sed secundum quod agentes et patientes ad invicem transibunt. Homines enim existentes in statu mortalis indigent mutua actione elementorum sed ipsi immortales effecti non indigent et ideo peribunt qualitates elementorum secundum quod agentes et patientes, unde dicit Aug. xx libro de ci. dei c. 16: Illa conflagratione mundana elementorum corruptibilium qualitates que corporibus nostris corruptibilibus congruebant ardendo penitus interibunt atque ipsa substantia eas qualitates habebit que corporibus immortalibus mirabili mutatione conveniant, ut scilicet mundus in melius innovatus apte accommodetur hominibus etiam carne in melius innovatis. Hec ille. Unde sequitur in littera: Primum enim celum, quasi dicat: Ideo dico vidi celum nobilius et terram novam, primum enim celum et terra prima abiit scilicet a priori suo statu et a sua prima figura. Et mare iam non est scilicet secundum statum priorem quia amaritudo aque et grossities aufertur sed remanebit secundum substantiam meliorate et innovate in qualitatibus et proprietatibus suis scilicet claritate diaphanitate et similibus, quod totum cedet ad gloriam electorum qui ex creaturis laudant deum ad eius clariorem evidentiam. Sciendum quod ignis precedet faciem iudicis quo tunc facies orbis comburetur ita quod figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit sicut factum est aquarum inundatione diluvii. Dicitur autem huius mundi figura tantum, non quantum ad destructionem totalem istius mundi simpliciter sed quia per actionem illius ignis omnia elementa tam inflammabuntur consumentur vegetalia et animalia purgabuntur et innovabuntur elementa maxime aer et terra. Purgabuntur iusti et advenient reprobi quibus factis cessabit etiam motus celi. Ut sic completo numero electorum fiat quedam innovatio et primatio corporum mundanorum. Hugo secundum Bo. vel in suo Breviloquio parte septima quia primum rerum principium cum sit sapientissimum necesse est in omnibus que agit attendat ordinem sapientie. Potissime tamen in hiis debet attendere que spectant ad consummationem nec non dispositionem. Apparebat illius primum principium sapientia ordinabilis et bonitas videtur primum a medio in medium a postremo sed in ceteris congruentissime ordinatis. Apparebat illius primum principium sapientia ordinabilis et bonitas et altitudo. Cum igitur deus secundum sapientiam suam ordinatissimam cuncta istius mundi simplicem et maiorem fecit propter mundi minorem videlicet hominem qui inter deum et res istas inferiores in medio collocatus est. Hinc est quod ut omnia concorditer moveantur congruat et habitus habeat cum habitatore armoniam. Homine bene instituto debuit mundus iste in bono et quieto statu instituti. Homine labente debuit etiam iste mundus deteriorari. Homine homine purgato debuit purgari. Homine innovato debuit innovari et homine consummato debuit perturbato debuit etiam perturbari. Homine perturbato sic stetit cum stante et quodammodo cecidit cum labente et in quietari. Primo ergo quia mundus iste debuit et debet perturbari homine perturbato sic stetit cum stante et quodammodo cecidit cum labente et in futuro in medio propter severitatem iudicis ardenda. Necesse est enim terram tremere et maxime peccatorum qui dum numerum contempsi. Ut sic [illegible] necesse est totius orbis cardines horribilissime [illegible] omnis creatura divinum accipiat zelum et conformetur auctori conformetur etiam habitatori. Necesse est totius orbis cardines horribilissime commoveri. Et quia ignis inde ex omni parte concurrens commoveri. Et quia ignis intensius et velocius et horribilius in agendo commovet alia elementa, quod ignis hic inde ex omni parte concurrens hinc est quod necesse est quod ipsius iudicis faciem precedat non ex una parte tantum sed ex omni parte mundi, ut sic ibi concursus ignis elementaris et tertius ignis purgatorii et etiam infernalis, ut per infernalem reprobi advenientur per purgatorium iusti purgentur et per tertium hec terrena scientia consumantur per elationem electa subtilientur et ad innovationem faciei disponantur et sic cum hoc terrena conturbent ut non solum homines et demones verum etiam videntes angeli tremant. Rursus quia mundus iste purgari debet cum homine expurgando et homo in statu finalis temporis indigeat purgari a sorde avaritie et malitie sicut in primo tempore a sorde luxurie indiguit etiam purgari velarit et ibi et peccatum. Hinc est quod sic mundus primus deletus est et quodammodo purgatus per elementum aque quod est frigidum contra ardorem in sorde luxurie et peccate. Hinc est quod sic mundus per ignem propter refrigerium caritatis et frigus malitie et avaritie que regnat in fine qui in ipsius mundi senectute. Cumque sic finalis mundus per ignem propter refrigerium caritatis quod non convenit in alio electo reperiri quia maioris sunt adherentie. Necesse est quod purgatio sit actionis intime violente et accelerate quod non convenit in alio electo reperiri quia maior sit adherentie. Necesse est quod purgatio sit per actionem ignis huius mundi simplicis facies comburetur amplius quoniam iste quod in igne. Et ideo sic factum est aquarum inundatione diluvii sic per actionem ignis huius mundi simplicis facies comburetur amplius quoniam iste mundus innovari debet cum homine innovando. Nec innovari potest aliquid in novam formam nisi perdat vetustam et quodammodo disponatur disponens nova superinducta. Hinc est quod cum ignis habeat maiorem virtutem expulsivam forme contrarie habeat etiam vim subtiliationis et celestis nova superinducta. Hinc est quod cum ignis habeat maiorem virtutem et efficaciam quantum ad aliqua preter iudicis faciem nature cognatam quod propter ipsum debet fieri purgatio simul et innovatio, ita quod cum geminam habeat efficaciam quantum ad aliqua precedet, quantum autem ad reliqua hoc sequitur. Et cum innovatio sit ad novitatem que non redit amplius ad vetustatem et perficit ad novitatem precedet, quantum autem ad reliqua hoc sequitur. Et cum innovatio sit ad novitatem que non redit amplius ad vetustatem incorruptibilem qua data non est a creatura actione. Hinc est quod licet in illa purgatione et innovatione ignis aliquid agat per naturalem virtutem incorruptibilem qua data non est a creatura actione. Hinc est quod licet illa virtute naturali sit virtus operans super naturam cuius imperio fiet ut conflagratio purget vivificet et subtilet. Tum necesse est quod cum illa virtute naturali sit virtus operans super naturam cuius imperio fiet ut inflammatio purgat vivificet et subtiliet tum necesse est complementum. Postremo quia mundus iste consummari debet homine consummato tunc autem est conflagrationis initium et etiam eius virtute fiet mirabile complementum. Postremo quia mundus iste consummari debet homine consummato tunc autem est homo consummatus cum in gloria completus est numerus electorum ad quem quidem statum omnia tendunt sic ad finem ultimum et completum. Necesse est etiam terminari transmutationes elementares. Necesse est etiam terminari et quietari motus necessario celestis. Necesse est etiam terminari transmutationes elementares. Necesse est secundum complexionem illius universi terminari generationem que in aliis est et plantis. Cum enim omnia ista ordinantur ad formam nobilissimam que est anima rationalis posito est etiam perpetuis terminari generationem que in aliis est et plantis. Cum enim omnia ista ordinantur ad formam nobilissimam que est anima rationalis posito statu in animalibus necesse est ponere statum et complementum in ceteris precedentibus. Et ideo corpora celestia habita quiete et lucis plenitudine statu in animalibus, necesse est ponere statum et complementum in ceteris precedentibus. Et ideo corpora celestia habita quiete et lucis plenitudine debent remanere. Elementa vero que non habent amplius virtutem multiplicandi per transmutationem mutuam debent intrire non quantum ad substantiam sed quantum ad actionem et passionem mutuam et hoc maxime quantum ad qualitates activas. Vegetabilia vero et sensibilia que non habent proportionem et vitam perpetuam ad actionem et passionem mutuam et hoc maxime quantum ad qualitates activas. Vegetabilia vero et sensibilia que non habent proportionem et vitam perpetuam et durationem sempiternam qualis competit statui illius nobilitatis. Necesse est in propria natura consumi, ita tamen quod salvantur in principiis et quedam et durationem sempiternam qualis competit statui illius nobilitatis. Necesse est in propria natura consumi, ita tamen quod salvantur in principiis in similitudine, videlicet in homine qui similitudinem habet cum omni genere creature. Et ideo in ipsius innovatione et glorificatione putatur dici omnia innovari et quodammodo perimi. In similitudine, videlicet in homine. Quandoque ignis extinguetur quo mundus est purgaturus ii Petri iii. Et sciendum quod ignis ille extinguetur quo mundus est purgaturus. Et dicitur quod in fine mundi erit a medio ad fundamentum. Qui dicitur quod in fine mundi quantum ad ignem videtur ut mundus iste multiplicibus infectus peccatis saltem in fine habebit peccatum purgetur secundum eam in medium communium. Peccata finis ignis igitur ut mundus iste multiplicibus infectus peccatis saltem in fine rationale videtur esse quod in fine mundi veniet talis ignis qui habebit et ignis est maior purgator cum sit maiorem actionem. Ergo rationale videtur esse quod ante finem mundi veniet talis ignis mundo debebit. Et ignis ille ascendet ad tantam altitudinem ad quantam ascenderat aqua diluvii ut purget aerem infectum fumigationibus idolorum et sacrificiorum ipsius idolis immolatorum. Sed dicendum non potest esse purgans et purgatum respectu sui ipsius. Ergo mundus non purgabitur per ignem. Tum ignis purgabit seipsum. Sed contra quia idem non potest esse activum et passivum eadem actione nisi idem potest in se ipsum agere. Sed purgans agit in purgatum. Idem non potest esse activum et passivum eadem actione. Quia non omnes partes mundi purgabuntur illo igne quia non omnes erunt peccato maculate. De que immaculatarum partium non est etiam iste ignis saltem quantum ad aliquid sin. Item ille ignis ut tunc erit de novo generatum ut dicit quedam opinio que ponit quod tunc temporis omnes planete que sunt calidi talis convenient in Leone et in aliis signis calidissimis sicut tempore diluvii omnes planete convenerant in Aquario. Et ideo sicut tunc ratione illius convenientie aqua redundabat super omnes montes sic etiam in fine seculi ignis redundabit. Vel sicut alia opinio dicit ignis ille superna clarabit a deo. Vel conveniet ignis ille de omnibus mundi partibus, puta desuper de perignis ut videtur dicere b. Aug.

vel ex omni parte mundi ut dictum est [illegible]

Et quamvis istarum opinionum teneatur, patet quod iste ignis purgatus non indigebit purgatione saltem quantum ad aquam superiorem. Eo quod iudicia peccatorum ipsi igne non attinget in superiori sola . . . enim turpium et nephandorum . . . non ascendet usque ad altitudinem sphere . . . patuit . . . Bede. Cum ergo dicitur quod mundus purgabit . . . est vera per sinodochen secundum quam . . . accipitur pars pro toto quia . . . partibus mundi que peccato inficiuntur. Sed dicitur . . . mundi peccato maculate purgabuntur illo igne. Tunc ille ignis . . . locum paradisi terrestris . . . quia locus paradisi terrestris maculatus est peccato primorum parentum qui in eo peccaverunt . . . quod [illegible] flamma illius ignis non ascendet usque ad paradisum sicut nec aque diluvii ascenderunt ibi . . . non ideo . . . quod non quolibet actu peccati. Et locus inficitur . . . continuatione peccati vel peccatorum in ipso loco, inficit locum, sicut non quolibet levi tactu tangens leprosum efficitur leprosus, licet efficiatur per frequentem iterationem . . . Cum ergo primi parentes in paradiso semel peccaverunt, et postea fuerunt peccatores qui [illegible] fuerunt eiecti de paradiso, ideo non est infectus paradisus propter peccata primorum parentum, sicut nec celum empireum dicitur infectum propter peccatum malorum angelorum, eo quod statim . . . peccatum corporum hominum celo fuit perpetratum . . . peccatores . . . peccato . . . mora in celo . . . statim in isto aere caliginoso corruerunt. Cognoscitur secundo quod ignis ille mundi purgatus erit eiusdem speciei sive nature cum isto igne qui . . . est in mundo, patet quia sicut aqua purgans mundum tempore Noe non fuit alterius speciei ab aqua elementari, sic ignis in novissimis temporibus . . . purgaturus mundum non erit alterius speciei ab igne elementari. Unde Augustinus xx de civitate dei . . . mundanorum ignium conflagratione peribit, sicut . . . fuit aquarum inundatione diluvii . . . Sed dicitur quod ignis elementaris potest celum realiter immutare, quia non est susceptibile peregrinarum impressionum . . . . . . utique verum est . . . virtutis elementaris, sed ignis ille realiter immutabit celum, quia dicitur secunda Petri tertio: Celi ardentes solventur et elementa . . . Dicendum quod illa verba beati Petri et consimilia . . . in scriptura, quibus . . . dissolutio celorum . . . de celis aereis, sicut et illud . . . volucres celi comedent . . . et non de celis superioribus, quia illi sunt . . . immutabiles . . . [illegible] mutentur in claritate, quia lucem lune erit sicut lucem solis, et lumen solis septempliciter, ut dicitur Ysaie . . . Nec tamen illa immutatio . . . erit per ignem sed immediate per divinam actionem. Unde Augustinus xx de civitate dei capitulo 18: celos utique istos aereos intelligens, quorum locum atque spatium tempore diluvii aqua crescendo superavit. Ergo totus aut pene totus aer iste ventosus . . . celum vel potius celi vocatur, sed istos utique . . . non illos supremos ubi sol et luna et sidera constituta sunt . . . super verbo iam dicto. Dicit glossa Bede quod ignis iste quantum elementa consumet . . . in consumit . . . Ergo ignis ille non erit eiusdem speciei cum igne elementari. Dicendum ad argumentum quod illa glossa non est intelligenda de consumptione substantie elementorum sed de aliquali mutatione qualitatum corporum . . . aliqua quia . . . manebunt qualitates . . . non . . . quia cessante motu celi qualitates elementorum non facient . . . ad generationem et corruptionem rerum. Et propter . . . glossa magis . . . consumptionem ignis et aque quam aeris et terre, quia qualitates ignis et aque . . . et frigiditas sunt . . . qualitates magis active propter quod . . . mutatio elementorum magis apparebit in igne et aqua quam . . . desinent ab actione . . . que est generativa vel corruptiva . . . possumus negari quod . . . totum . . . unam partem potest agere in se . . . aliam partem et . . . ignem possumus dupliciter . . . ut urat corpora quibus applicabitur, et hec conveniet ei per naturam quia . . . convenit aliis ignibus . . . corporibus applicaretur. Alio modo ut specialiter aget in illa corpora que maculata erunt per peccata, et hoc conveniet ei per supernaturalem virtutem . . . ipsum ignem tamquam . . . instrumentum, et in hoc non convenit cum aliis ignibus. Nec tamen propter . . . supernaturalem virtutem ignis ille distinguetur specie ab aliis ignibus, quia talis distinctio est . . . et intrinsece . . . sed virtus supernaturalis . . . est . . . ut . . . ipsi igni . . . illa virtus vel est voluntas divina . . . vel est virtus angelica applicans illum ignem talibus locis quibus deo placebit illum applicari.

Non hoc . . . motus naturalis . . . aliis rebus eiusdem speciei, tamen hoc non est verum de motu qui . . . rei . . . instrumenti ab agente supernaturali, licet enim motus humane loquele quamquam convenit asine puta tempore Balaam propter . . . tamen hic motus non convenit omnibus asinis, quia . . . motus non . . . illi asine naturaliter sed . . . in lingua sua fuit instrumentum . . . angeli moventis . . . sed motus ad . . . non convenit illi igni naturaliter sed ut erit instrumentum divine virtutis. Ergo . . . ignis ille fiet eiusdem speciei cum aliis ignibus . . . moveri modo predicto et non aliis ignibus . . . quibus . . . tertio . . . veritate . . . scripture . . . quo mundus innovabitur, incipiet ante iudicium et durabit post iudicium . . . enim incipiet ante . . . ignis . . . ipsum precedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. Precedet enim ignis ante Christum venientem ad iudicium, quia sicut supra dictum est . . . homines qui appropinquante iudicio vivi super terram invenientur, in illo igne morientur, omnes velociter resuscitabuntur venienti Christo, et tunc congregatis ad iudicium, et dilatando se circa illum locum, videbitur quod totum mundum inflammare . . . inflammare in circuitu inimicos eius, quia calor illius ignis cruciabit, non ledet aliquos de illa tota . . . nisi impios qui . . . ab ipso ad mortem eterna . . . iudicandi. Unde . . . Augustinus xx de civitate dei capitulo 18 . . . conflagrationis ignis ubi erunt sancti cum . . . corpora, in aliquo corporali loco esse necesse sit. Et subdit: possumus respondere futuros eos esse in superioribus partibus quo non ascendet flamma illius incendii, quemadmodum nec unda diluvii. Talia quippe illis inerunt corpora ut illic sint ubi esse voluerint. Sed nec igne conflagrationis illius pertimescent immortales atque incorruptibiles facti, sicut virorum trium corpora corruptibilia atque mortalia in camino ardenti vivere illesa potuerunt . . .

Idem etiam ignis sequetur iudicium quia . . . sua contra impios . . . Ite maledicti in ignem eternum etc. Tunc ignis ille . . . instrumentum . . . a . . . locis . . . omnes impios involvet, et cum impetu vehementissimo descendet cum ipsis in infernum. Unde tunc implebitur verbum domini . . . Deuteronomii 32: Ignis succensus est in furore meo et ardebit usque ad inferni novissima . . . quod in . . . dei . . . que futura sunt iam . . . Iohannes . . . vidisse celum novum et terram novam. Primum enim celum et prima terra abiit, hoc est per innovationem mutata sunt et . . . recesserunt. Sed quid . . . quod ait: Et mare iam non est. Cum mare sit ad decorem . . . per Ambrosium . . . qualiter ait: Et mare iam non est. Ad hoc . . . Augustinus xx de civitate dei capitulo 16 . . . potest . . . intelligi . . . illo maiore ardore siccatum . . . in melius non facile dixerim. Vel mare potest dici hoc seculum turbulentum et procellosum quod maris nomine designatur. Et hoc . . . quando subsistit . . . et super se continet aquas . . . ardente . . . aquis . . . et ideo utrum . . . maioris ardoris mare cum fluminibus siccetur an etiam ipsum . . . in melius dubium est. Et si factum fuit per dei omnipotentiam licet . . . subsistere . . . Sed tunc . . . non fecit mentionem de igne innovando. Dicendum quod . . . de igne innovando . . . tacuisse . . . quia igne . . . nulla corruptione constat sedari; et illius virtute tota elementa in illa ultima conflagratione debeant emundari. Et . . . mare vel ignis . . . immutetur. Deus . . . legatur: Et mare iam non est. Et . . . luna lucebit in ea . . . enim qualitate fient . . . in melius . . . Dicit etiam . . . de ecclesiasticis dogmatibus capitulo 31: Elementa in celum et terram non . . . abolenda esse per ignem, sed in melius commutanda. Figura mundi in imagine . . . picturam . . . moraliter . . . celum novum . . . anima sancta innovata per terram novam . . . corpus a vetustate vite carnalis innovatum . . . valet . . . nova creatura . . . Si qua nova creatura vetera transierunt . . .

Nova creatura est: preterita . . . despicere, transitoria non amare, mentem in . . . deo statuere; . . . et custodita patria, dolorem malicie a corde repellere, egenis propria largiri, aliena non ambire, amicum in deo diligere, propter deum et eos qui inimici sunt amare, de afflictione proximi lugere, de morte eius qui inimicus est non exultare. Hec est nova creatura. Et . . . Ephesios quarto: Deponentes vos veterem hominem etc. Colossenses tertio: Expoliantes vos veterem hominem. Et tunc non erit mare in corde fluctuosum et turbulentum quod nomine maris . . . ut dictum est supra. Impii enim quasi mare fervens, Ysaie 57. Ecce ego creabo celos novos et terram novam et non erunt in memoria priora nec ascendent super cor, verum sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum . . . quia tamen corporalis . . . disponetur pro conveniencia . . . statum . . . non solum a corruptione liberabuntur sed etiam gloriam induentur . . . quod etiam creatura corporalis quandam claritatis gloriam suo modo consequetur.

Et ego Iohannes vidi civitatem sanctam Ierusalem novam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum dei cum hominibus, et habitabit cum illis. Et ipsi populus eius erunt et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum et mors non erit ultra, neque

Et [illegible] Ambrosius super epistolam ad Colossenses: Et . . . baptismi putat aquam de vetibus esse . . . aut dubitat . . . aut decipit colendo . . . non . . . alienus a deo. Qui indutus hominem veterem non potest carnalia . . . Et ibidem: . . . quod cogitare vel delectari vel assentire . . . que sunt huius mundi corruptele est et . . . quia . . . error . . . a fide . . . dei seducunt . . . ad hoc . . . sumus ut in hoc mundo . . . ad ea que sunt supra mundum, debemus esse vigiles ne . . . tempus . . . quod est tempus mundi. Unde . . . libro tertio de virginibus: Super mundum est . . . castitas . . . super mundum . . . Et declarat: super mundum . . . in . . . mundi . . . super mundum sunt que de mundo nihil attingit . . . mundo . . . super mundum esse. Et . . . nobis . . . si studeamus de die in die renovari. Super mundum est qui dominum portat in corpore suo, qui . . . tollit super se que . . . . . . non possumus . . . apostolos imitemur, quos mundus . . . odio quia non erant de hoc mundo. Hec Ambrosius [illegible]

Marginalia:

c 16

. . . in margine: [illegible] . . . non erit . . . [illegible]

Ambrosius [illegible]

Aug[ustinus] li[bro] de cognitione vere vite c. 26. Illa etiam celestis civitas nuncupatur que pro unitate illorum civium ad videndum regem glorie in decore suo congregantur. Zach[arie] 8 vocabitur Ierusalem civitas veritatis. Ierusalem vocatur quia visio pacis manens pacis satiatur. Ierem[ie] 29 Querite civitatem pacis ad quam transmigrare vos feci. Ibi conteplabimur quod semper laudabimus, nec deficiet quod nobis presto erit nec nos fastidiet quo fruemur nec deficiet quod indiguerit, magna illa et mira contemplatio erit et quis de illa digne dicat isto tempore. Zoph[onie] 2 Hec est civitas gloriosa habitans in confidentia.

Luctus neque clamor erit ultra neque dolor, quia priora abierunt. Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia. Hic ponitur alia seu visionis in qua ponitur revelatio de sanctorum glorificatione et gloria quam habent in se ipsis. Et dividitur in duas partes. Primo ponitur glorificationis revelatio, secundo auctoritatis testium confirmatio, ibi: Et audivi vocem etc. Circa primum dicit: Et ego Iohannes etc. Nota videntes auctoritas et visionis certitudo seu indubitabilitas. Super quo Ego Iohannes fui in spiritu. Vidi scilicet spiritualiter intellectu civitatem scilicet iustorum collectionem sub una cum suorum lege vivencium et in uno libro legentem et sub uno duce degentem. Ioh. Et fiet unum ovile et unus pastor. Ps. Ierusalem que edificatur ut civitas etc. Sanctam scilicet per ministerium i. ... Christi ... diligit ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea ut illam sanctificaret mundans lavacro in verbo vite ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam. Vel sanctam i. stabilem firmam et securam, quia tunc erit etiam ut non poterit a sponso separari in toto ... in parte. Ysa[ie] 32 Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie in requie opulenta. Ps. Quoniam confortavit seras portarum tuarum. Ierusalem scilicet per visionem intuentem Deum in omni quiete et pace positam, et Deum qui est vera pax videntem. Tunc nil erit quod possit turbare pacem eius. Ysa[ie] 35 Non erit leo et mala bestia non ascendet per eam nec invenietur ibi. Novam i. a vetustate purgatam et penitus renovatam, quia tunc plenarie auferetur ab ea omnis vetustas tam culpe quam pene, quia tunc mortale induet immortalitatem et corpus corruptibile incorruptionem. Descendentem de celo i. habentem a Deo quod recte venit in templo a Deo patratam apparatu virtutum et honorum operum, quia sunt a solo Deo. Sicut sponsam i. fide tectis quam virtutibus ornatam ut meretur sponsa viro suo i. ad honorem viri sui vel sicut decet virorum suum ... ornatum describit propheta dicens astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Omnis gloria eius filie regis ab intus i. absconditis cordis quieti et modesti spiritus et hec est in conspectu Dei locuples. Et quod dicit Caenalis (?) autem descendentem de celo ... enim potius debuisse dicere ascendentem in celum vel consistentem in celo ... tertio una conversatio est in celis. Ideo sicut Aug[ustinus] ... de c[ivitate] D[ei] c. xxvi[°] quod de celo descendere dicitur civitas ista quoniam celestis est gratia qua Deus eam fecit. Et de celo quidem ab initio sui descendit, ex quo per ... tempus gratia Dei desuper veniente per lavacrum regenerationis in spiritu sancto misso de celo subinde cives eius accrescunt. Hec vero descendentem non in eo cum iam est in gloria sed prius per infusionem gratie in baptismo ... per ... Dei ... tanta et tam nova de Dei munere claritas eius apparebit ut nulla eius remaneant vestigia vetustatis quoniam quidem et corpora ad incorruptionem atque immortalitatem novam a vetere corruptione ac mortalitate transibunt. Nam hec de isto tempore sicut Aug[ustinus] ... accipi, nam de illo tempore accipere quo regnaturus cum rege suo mille annis impudentie nimie est. Sicut Aug[ustinus] videtur cum hic apertissime dicatur Absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum etc. Quis vero sit tam absurdus et obstinatissima contentione vesanus qui audeat affirmare in huius mortalitatis erumpnis non solum populum sanctum sed unumquemque sanctorum qui hanc vel ducat vel ducturus sit vel duxerit vitam nullas habentem lacrimas vel dolores, cum potius quanto quisque est sanctior et desiderii sancti plenior tanto sit eius in orando fletus uberior etc. Ibi multum de hoc. Super 3 Nemo civitatis Dei nomine Ierusalem que descendit de celo. Ibi de hoc. Ioh. 3 Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo. Ibi Aug[ustinus] omnem ... Ecce hic erat et in celo erat, hic erat in carne, in celo divinitate, immo ubique divinitate, natus de matre non recedens a patre. Et ... Deus voluit esse filius hominis, homines volunt esse filios Dei. Ipse descendit propter nos, nos ascendamus propter ipsum. Solus enim descendit et ascendit, quia unus descendit et unus ascendit. Quid de ceteris intelligendum nisi quia membra eius erunt ut unus ascendat. Io[hannes] ... filii hominis qui est in celo etc. Ille propterea descendit ut in illo et cum illo unum essent qui per illum ascensuri essent. Hec ... multum de hoc. Haymo vero exponit istud de ecclesia militante. Dicit Hec civitas sancta est ecclesia que ideo civitas appellatur quia a multis inhabitatur et in ... partes distenditur. De qua propheta Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei, propter hoc enim Dei civitas dicitur quia Deum habet inhabitatorem secundum illud apostoli Corpora vestra templum Dei sancti est quod estis vos. Et sancta dicitur quia cotidie per baptismum sanctificatur. Ierusalem autem appellatur i. visio pacis, quia ad hoc laborat ut visionem Dei in celestibus percipiat. Nova vero dicitur quia a vetustate peccati ... peccatum enim perpetratum pertinet ad veterem hominem et ideo qui eciam nascitur ab originali peccato tunc a vetustate peccati venit ad novitatem vite, secundum illud apostoli Col. 3 Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis induite novum qui renovatur in agnitionem Dei etc. ... Hec civitas a Deo descendere dicitur quia ab exordio sui iam cum capite suo descendit cum quo et per quod sursum ascendit ut dictum est, vel quia quicquid habet in fide spe caritate ceteris quoque virtutibus et baptismo de super datum est illi. Iacobi primo Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum. Descendit ergo de celo per recognitionem quia quicquid habet a Deo se recognoscit habere, sicut ... mittebant coronas ante thronum i. ... cordis attribuebant Deo victoriam victorum et triumphum. Et hec a Deo parata sicut sponsa virtutum infusione ... Osee 2 Sponsabo te mihi in fide. Qualiter autem ista civitas sicut paravit se sponsa dictum est supra 19 Venerunt nuptie agni et uxor eius paravit se. Cuius paratio figuratur Hester 5 ubi legitur quod Hester induta gloria volens ingredi ad Assuerum assumpsit duas ancillas quarum una deficiebat ... vestita sustentabat. Altera vero super se incumbentem quia pro deliciis tenerum supportabat. Hester interpretatur abscondita et significat ecclesiam quia semper est in abscondito faciei sui sponsi a conturbatione hominum. Una famula que vestes colligit est humilitas que pulverem vane glorie contempnit. Altera que supportat eam est caritas que omnia sustinet omnia suffert ut dicitur 1 Cor. 13. Hec quidem dicitur que beatus Iohannes apposuit ... nomen suum magis quam in aliis visionibus ideo quia ista visio sublimior est scilicet de beatitudine et sanctorum glorificatione et ideo ad ... confirmationem et ad ostensionem quod ... ministerium est ad gloriam sanctorum insinuat ... innovationem ... apposuit nomen suum. Et tanguntur hic ... que faciunt ad eterne gloriam et decorem. Quarum prima est unitas vel conformitas ibi dicit Civitatem i. civium unitatem. Secunda est securitas ibi dicit Sanctam i. stabilem firmam et securam. Tertia est pax ubi dicit Ierusalem i. in omni quiete et pace positam. Quarta glorificatio ... Renovatio ibi dicit novam sicut modo sunt corpora grossa ponderosa et obscura resurgent immortalia subtilia agilia et clara propter quod dicit novam i. innovatam quia immortalem et impassibilem etc. ... Quinta est descensio seu infusio gratie in baptismo ibi dicit descendentem de celo. Sed quia hec eciam in presenti que ducunt ad ... Prima est decor ... operum ... quibus se preparat in occursum sponsi ... dicit A Deo paratam. Tertium est bonorum morum et ... bonorum operum ... quibus in occursu vite obviatura sponso se ornatur ibi dicit Sicut sponsam ornatam viro suo ... virtutum decor et compositio, quibus in ... sponsum ... viri in quo submittitur uxor quia consuetudo est scripture ut sponsos appellat viros et sponsas uxores. ... Ioel Egrediatur sponsus de cubili suo et sponsa de thalamo suo. Et Zefora dixit ad Moysen Sponsus sanguinum tu mihi es. Exo. 4. Et ait primo Ioseph dicitur vir Marie. Et Deut. 22 Si invenerit vir puellam desponsatam in agro et dormierit cum ea morte moriatur, quia humiliavit uxorem proximi sui. Sponsa itaque nunc est ecclesia sancta per fidem spem et dilectionem ... quia tunc erit uxor ... ad amplexus viri i. ad complexionem Dei omnipotentis ... quod cotidie quidem in singulis agitur electis ... in fine complebitur cum omnes in unum audient Venite benedicti patris mei etc. Tunc erit ornata i. ... virtutibus ... At in fine complebitur ...

Tunc ibi Et audivi etc. Subditur confirmatio revelationis auctoritate sanctorum ... gloriosa ... Et dividitur in duas partes. Primo premittitur confirmatio sanctorum primum ... secundo ... attestatione ... vacatione electorum et glorificatione sanctorum. Et dividitur ... ibi Et dixit qui sedebat in throno ... Nam primo ponitur ... testimonium de omnis boni affluentia, secundo de omnis mali exclusione seu carentia ibi Et absterget Deus etc. Circa primum dicit Et audivi vocem magnam de throno, secundum ... Thronus hic intelliguntur angeli et homines sancti in quibus habitat Deus, de quo throno vox magna i. ... annuncians bona immensa et eterna ... de quo throno supra 4 De throno procedebant fulgura voces et tonitrua. De hoc ergo throno i. ... in quibus Deus sedet et inhabitat, audivit Iohannes vocem i. ... seu attestationem magnam quia de magnis loquentem et dicentem Ecce tabernaculum Dei cum hominibus i. ... et manifestum ... salvatis ... tabernaculum quippe Dei cum hominibus erit qui ... et nos sibi ... in celesti patria ... Tunc enim verificabitur illud Ysa[ie] 32 Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie. Et ipsi populus eius erunt quia tunc ipse Deus erit omnia in omnibus i. ad ... Et ipse Deus cum eis erit ... dicte ac nocte serviunt ei, quia tunc ... cum habebunt ... visionem et perfectam fruitionem. Tunc enim ... Deus futurus est ... plenitudo lucis voluntati ... pacis et ... eternitatis qui hec ... cum enim Deus ... se et caparem sui ...

ymagis indite btissime tntatis tm in instt toc hois spus sm integtate ymagis deffinivit. hic est q nllo mi deo pt spus rondis pmari ut implen ut eq capacitas timari ppt qd in pmiu dat et deiformitas gle p quā deo gformis effus et rōne videat ipm clare et volutate diligat plene et meoria retineat met. ut sic aīa tota vivat et tota dotet in his suis virib; tota deo gfiguret. tota illi vivat tota in illo requiescat in ipo sit in om bono invenies pacem lucē et suffiā sempiternā p quā i statu om bonor aggregatōe pfco gstituta et etna vita vivos dicat bta et glosa iuxta bo ve in boetio.

Sm vo hanc istud goponit de cohitacōe filij dei cū fidelib; i hac vita vn dr magna est dei gra. q hoies fiat illi tabnaculū cuius magnificēciā capit nullus. Tabnaculū enī dei est cū hoib; i. ipi sūt tabnaculū dei facti p mtua inspiracōe. Tabnaculū enī est ppe militantū et pegrinatiū fm aug sup ps 26. Et fm ysidorū li. xv c. p tabnacula sūt tentoria militū quibz pmo tabnacula mstorū gnuncibat. Iob v. Tunc scies q pacē hz tabnaculū tuū. Et hitat cū illis s. qui tabnaculū eius esse meruerit. fm id Math. ult. Ecce ego vobiscū sū omib; diebz &c. Vl pt hic oppom de cohitacōe filij dei cū homib; sm dignacōm suā p incarnacōm. Levit 26. Ponā tabnaculū meū in medio vri et ambulabo int vos. In sole enī posuit tab. s. ppli etius sūis est eius et ipe dignatus est esse dō corp p familiarē gtubnium. Baruch 3o. In tris visus e et cū hoib; gusatus. Sophonie 3o. Dns deus i medio tui. ysa 29. Conflator corp reget eos. Et sm hoc ppha est hic: Audiui vocē magnā i. cogniti attestacōe pphicaz de magnis reb; dicētē Ecce tabnaculū dei cū hoib; i. i eudeti est q chantas xe in qua cois dy lu dimicat seu militat est cū hoib; i. in celi glia cū scis cū qb; militat in tra. q d. sic xps sibi chantatē familiarit hitat in tra cū hoib; ita inseparabilit hitabit in gla cū eis qui mitati sūt cū. Vn sequit Et hitat cū eis s. familiarit ut dns cū suis ingr cū dscl. amic cū amicis. Chrisos vlt nā in rivitatis q illa dic. Dns ibidē. Et dr tabnaculū nō q in patria sit necitas militādi sz ad innuēdū familiaritat int deū et scōs hoies sic esse solz int regē et milites. Qui sūt in expedicōe. ysa 33. Ocli tui videbūt yhrlm civitatē opulentā tabnaculū qd nequaq transferri potit nec auferūt clavi eius in sempitnū et oes funiculi eius nō rūpent q sol ibi magnificus deus nr. Et ipi ppls eius erūt. Qui in nllo eū offendētes qd nō pt esse. Qui sūt in carne q ut dr Eccles vij Nō est qui nō peccet et faciat bonū. Et ipe deus cū eis s. dēns sm dimens pūcia. apparens eis nūc nōte sz utraq natura. Erit corp dō s. p clarā visionē suiore et tenerez q̄ mediē de cetō recedit ab eis nec eis. Levit 26. Ero dō vr. vos q̄ citr in ppli ts hāc go duob; sa pūciā xpi. dei z hois erit totū bom hom z glā vn aug i li. de spū et aīa. ppt. hoc ds sūis e ho ut totū hoiē in se beatificaret et tota hominis gsto ad eū gūsio et tota delcacō esset in illo ut sine negdet. sive egdet. pascua inveniet pascua foris in carne salvatoris et pascua intus in deitate cātoris. Ex quib; oib; app; q deus quadrupt dr esse cū hoib; sz nalit p carnis assupcōm. Sacralit p panis gusiom Spualit p grē infusiom et Impialit p glē collacōm. Pro deus est cū hoib; nalit sive corpalit et hoc p btāz incarnacōm in qua s. ipe psonalit venit et cū hoib; visibilit hitat. figuratq in rege saul. de quo dr i Reg x. q venit ad cuneū pphārū et insiliit in eū spus dni et mutatū e in virū altū et pphat cū eis. Iste enī in virū altū mutatū dr. Mgr in deo dō suus est hō nā dūtaxat diuitatis illatē imutata. cū pphātis z aplis psonalr pphāuit et io de ista psonali societate dni potuit hūāe nāe sit assupte et cū hūano gnū sic psonalit visitato io Deut 31. Dns deus tuus ipe est ductor tuus z ipe erit tecū et nō dimittet neq; delinquet te q̄ s. dei filius nāq; hūanā quā assupsit nuq dimisit ymo sz fuit secū et de matre goreus p mūdū gdiens. bapm capiens. miracula faciens. dolor iniuriās in cce moriens. sub tūba dormiēs infūa adiens. de morte rediens. ad celū abiens. Erit etiā secū de celo veniens et gla pociens. Iste sūt enī xpi revolucōes. solis iustic. quib; psonalr stetit cū hoie. De io 2 Reg vij. Fui tecū in omib; vbicuq; ambulasti. Est 2o deus cū hoib; nalit naq; induens. Et iste mods gsendi nō in lra cū dr Ecce tabnaculū dei cū hoib; corpq enī assuptū voca tabnaculū qd s. p natitatē fuit erectū p morte deiectū in sepulcro plicatū et itū p reducōm gtentū nūq tn a deo depositū ul dimissū ps. Tabnaculū eius in gtentu &c. Tercio dico q ds est cū hoib; sacrāl. velatū tegme q s. in sacro altaris deus est nobiscū sub aliena figura et sub cooptulo accidētiū qd nō cū dr hitabit cū illis s. in sacro ocls enī corpeis solem respice ul vide nequiret nisi ipm nubes ul umbraculū opiret. Sic corpus xpi glosū et cēstiali claritate plenū oclis nris videri nequiret nisi ipm aliena figura vestiret et io sic voluit sub spe panis occultare ut possz nobiscū usq; ad finē scli hitare. Iereme vij. hitabo vobiscū in loco isto Math ult. Ecce ego vobiscū sū oib; diebz &c.

Tercio dico q deus est cū hoib; spualr p grē luciū sive infusiōm qd ondr cū dr Et ipi ppls eius erūt. Ds enī qui nobiscū e grām infūdendo facit nos ppls suū esse ps. Nos at ppls eius &c. Sic enī sol statī intrat fenestrā cū apitur et obstaculū remouetur. seq; totū ophibet fūter p radios quos infūdit. Sic ds statī postq obstaculū pcti tollis fenestraq; q i. voluntas cordis ei apta patq est submitte radios sue grē infūnde et te p grām illūstre et tecū spualit hitare. De io Apoc 3o. Ego sto ad ostiū et pulso. si quis audit vocē meā et apuerit ianuā intrabo ad eū z cenabo cū illo et ille mecū. Vn de ista spuali societate dei qua nos facit suū ppliū esse pt dici in psona ipis io Ozee 3o. Dicam nō ppls meo ppls meus es tu. Deus go p grām est cū hoib; tāq ampliator forcīssimus gsilator cautīssimus illumiator clarīssimus. purificator mūdīssimus pacificator intīssimus liberator tutīssimus et gsolator tutīssimus. Et breuit cū ds est p grām in hoib; fit eis cūcta bona. Iiij. Quarto dico q deus est cū hoib; impialit p glē collacōm. qd ondr cū dr Et ipe ds cū eis erit corp dō. Cū eis enī est deus in patria. dans pacē q nō pturbat. i Reg xx. Vadas in pace et sit dns tecū. Dās requiē q nō molestat. 2 Reg vij. Venit merū ut requiescas semp in yhrlm. Dans glām q nō minorat ps. Cū gla suscepisti me. Et leticiā q nō gtristat ps. Implebis me leticia cū vultu tuo. delcacōes in dextera tua usq; in finē. Discordes pacificat. ardorē teptacōnū temperat. sanguinē carnalitatis stringit. venenis maliciarū et mordaciarū obviat. leticiā spualem gnat carcerē obstinacōis resolvat et vincla male gsuetudinis cassat &c. Hoc a periculis libat atq; saciat. Sap vij. Venerunt mi oia bona pit cū illa. s. dei gra ul sapiā increata et inumabilis honestas p manus illius. Quarto dico q ds e &c. b.

Tunc ibi. Et absterget ds &c. Subdit autem gfirmacō glē q amocōne seu caricia ois mali cū dr Et absterget ds oēz lacrimā ab oclis eorū. Sz vba sm aug et hanc nō ad putez vitā lacrimis et luctu plenā ptinet. sm id pphē Lacrimis meis stratū meū rigabo. Et alibi Fuerūt mi lacrime mee panes die ac nocte. Sz ad futūrā supnā civitatē et imortalitatē ac etnitatē scōrū in qua ois luctus aufert a fidelib; et ppetuū gaudiū possidebit. Mt v. Bti qui lugent qm ipi gsolabunt. Intuendū at sm hanc quid sit q omēz lacrimā ab oclis eorū dr auferendā. cū videt potuisse suffice si dixisset Absterget lacrimā ab oclis eorū. Sz satis sm eundē q diuse sūt qualitates lacrimarū p quib; in hac vita affligunt electi. Aliqui sz ppt timore tormētorū ne videlz in ulto iniquitatis sue penis ultricib; tradant. Aliqui vo ppt amorē et gsortiū civium supnorū. Postq enī veniā pctorū gsecuit. tūc incipit flere nō iā q timet dāpnari sz q differt a regno. Sz aliqui vo deplorat aliorū pcta. sic Samuel deflebat Saul. eo q penituisset dnm q gstituit eū regē sup isrl. p Reg xv et sic Paulus deflebat Corinthios. qui p fornicacōz et ydolatriā pniām nō egerūt. 2 Chorinth xij. Omēz go lacrimā ab oclis electorū dns absterget. q neq; timore penarū artabūt. neq; iā differt a regno qd pincialit possidebūt. neq; etiā aliorū pcta deflebūt q iusto dei iudico reprobis adiunctus ullus demceps pctare potit. ysa 21. Auferet deus omēz lacrimā ab omi facie. Vl omēz lacrimā i. omēz cāz lacrimādi amonebit ab eis. Hoc est omēz miseriā culpe et pene q est cā lacrimādi q ibi nec aliqua pena nec culpa nec miseria potit esse. Subdit in lra Et mors nō erit ult q nulla corporis aīe q sepacō sm ricardū i. corpis vel absorpta est mors in victoria. postq enī a mortuis resurrexit in electis iā mors nō erit neq; corpis neq; aīe. Na pmus hō ea lege conditus erat in padiso ut si nō peccasset imortalis pmansisset et copleto nūo electorū ab illo padiso tnsio absq; morte intuitū translatus fuisset ad patriā celestē si nō peccasset.

* Et mors nō erit ult. Vbi remonet omēz cāz lacrimādi aut ēe q aut est lacrima p metū moriendi q remōr cū dr Et mors nō erit ult. aut p compassiōe carorū et miseriis aliorū q remōr cū dr Neq; luctus. aut p inquietudine aīe z corpis. q remōr cū dr Neq; clamor. aut p pctis ppris. q remōr cū dr Neq; dolor erit ult. Et go qm ad pmum Et mors nō erit ult q nā &c. d.

Vnde dicit pt ...

Fo[...] ... ēst 1 hi[...]

... spualr

ppc duo q et possessi

Deus

p ista affliccōne ... bom ... pncia dū ... ...

s. mod ... ... capitul ... prop

... ... icolas ...

mori potuissent, immo necesse habuissent. Quae mors quae per peccatum meruit destructa est per Christi mortem. Isaias 25: Praecipitabit mortem in sempiternum, quia locum in electis non habebit, postquam ad vitam resurgent; tales effecti ut deinceps neque mori neque peccare poterunt. Neque luctus erit ultra in illa superna civitate, quia nulla causa lugendi erit ibi. Quinque modis luctus ut dictum est supra. Multis modis fit in praesenti, vel quia nulla carorum amissio, ut dicit Augustinus libro primo de sermone Domini in monte: luctus est de carorum amissione. Neque clamor erit ultra ibi, quia nulla erit interior vexatio nec aliqua inquietatio, sed gloria vel pacis suggestionis querela. Sicut Hugo: Primus enim homo quamdiu peccaret, in magna quiete erat, omnia membra sibi subdita, nec ullo repugnancia in animo possidebat. Sed postquam peccavit, statim clamorem prave suggestionis contra se consurgere sensit, videns quod in illum insurgunt. Iustum quidem est dei iusto iudicio, ut qui noluit esse subditus deo, non possit habere membra sibi subdita. Hunc clamorem deinceps omnes sustinemus, quo laborare se ostendit Apostolus ad Romanos 7: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et cetera, et captivantem. Infelix et cetera. Semper enim fit hic clamor, quia semper caro spiritui resistit. Galatas 5. Sed cum corruptibile hoc induit incorruptionem et mortale hoc induit immortalitatem, cessabit clamor tumultuari contra electos, qui eos in hac vita quietos non sinebat. Isaias 65: Non audietur ultra vox fletus et vox clamoris. Neque dolor erit ultra, scilicet de aliquo amisso, sed negandum, vel quia ibi nihil erit mali. De qua prima est dolor, vel quia cum electorum non quaerabit ultra criminales et puniciones peccatorum pro quibus debebat dolere. Quae prima, scilicet quae praedicta abierunt, id est perierunt. Unde Hieronymus: Cuncta in praesenti saeculo haec omnia sustinent sancti; sed cum innovata fuerint caelum et terra, tunc in electi innovabuntur et nequaquam pristinas passiones sustinebunt. Vel sic: Quae prima, id est prius in hoc mundo habita, abierunt, scilicet cum reprobis in infernum, ubi est omnis causa lugendi, lacrimandi, clamandi et dolendi, confundantia malorum et suppliciorum; sed in illa urbium superna celeste, scilicet et etiam [illegible] nulla causa luctus poterit intrare, quia tanta fiet affluentia gaudiorum et omnium bonorum, quod omnes miserie vel molestie praesentis vitae tradentur oblivioni. Primum quod sit causa luctus. Isaias 65: Oblivioni tradite sunt angustiae priores et non erunt in memoria priora et non ascendent super cor, sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum et cetera. Vel sic secundum glossam: Quae prima, id est quia causa quae sunt prima, hoc est accedentia ad ista, et causa cum, scilicet peccata, abierunt, id est perierunt, vel dicitur: Quae prima abierunt, quia praedicta producunt ad gloriam, sicut via ad terminum. Dicit enim: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum caelorum. Luce ultimo: Nonne sic oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam? Per hanc viam invenit omnes sancti. Et clamat Dominum, quam super omnia diligebat. Remonet ergo in hac littera beatus Iohannes: Nimis delicatus es, miles, si vis hic gaudere in mundo et in fine regnare cum Christo. Quicquid mala a patiaris, per quae tu intelligis omnia mala, puta labor, infirmitas, violentia, indigentia et cetera. Unde dicit Augustinus libro de contemplatione Christi capitulo 25: Considerans inclitae urbis tuae felicitatem, magis magisque ardere. Pax ibi est et concordia cum ipsa. Dicigloria dicta sunt de te civitas dei. Deus laetantium omnium habitatio est in te. Fundaris enim in exultatione universae terrae. Non est in te senectus nec senectutis miseria. Non est in te mancus neque claudus neque gibbosus neque deformis, sed omnes occurrunt in virum perfectum in mensuram aetatis plenitudinis et cetera. Et subdit: Quid hac vita beatius? Ubi non est paupertatis metus nec aegritudinis imbecillitas. Nemo ibi laeditur, nemo irascitur, nemo invidet, nulla cupiditas exardescit, nullus cibi desiderium, nulla potestatis vel honoris pulsat ambitio. Nullus ibi diaboli metus, insidiae daemonum nullae, terror gehennae procul. Ibi non est mors corporis nec animae, sed immortalis vita. Nulla unquam ibi discordia; sed cuncta consona, cuncta convenientia, quia sanctorum omnium una est concordia. Pax et laetitia cuncta continet, omnia tranquilla sunt et quieta. Propter quod idem Augustinus libro de novo cantico circa finem admonet nos festinare ad illam patriam, cuius cives angeli sunt, cuius templum deus, cuius splendor filius, cuius caritas spiritus sanctus. Civitas sancta, civitas beata, civitas ubi nunquam perit amicus, quo nunquam admittitur inimicus. Civitas ubi nemo moritur, quia nemo oritur, nemo infirmatur, quia incorrupta salute laetatur. Cum illuc venerimus, non ibi esuriemus aut sitiemus, visio ipsa nostra satietas erit. Non ibi dormiemus, non ibi laborabimus. Nulla ibi cogit rei necessitas. Erit refectio ubi nulla erit defectio. Vivemus, regnabimus et delectabimur. Et subdit: Si tantum delectat cum de ea loquimur, quid erit et videre? Videre deum, vivere cum deo. Vita enim nostra erit laudare deum et sine defectu eum amare. Beati enim qui habitant in domo tua domine, in saecula saeculorum laudabunt te. Et idem libro de triplici habitaculo dicit idem Augustinus: Christi vestigia sequamur, domine, post eum eamus via tua domine in saecula saeculorum. Ad urbem regnaturi pervenimus in qua ipse regnat. De qua urbe quicquid homo dixerit, quasi stilla de mari est, vel quasi scintilla de foco. In qua urbe fulgebunt iusti sicut sol, ut dicit, ubi summa pax erit et securitas, quos nec labor nec dolor nec paupertas nec senectus nec ulla mors nec ulla nox, nullus cibi desiderium, nullus sitis incendium, sed cibus et potus omnium visio Christi et sanctae civitatis et contemplatio puro cordis oculo ipsius divinitatis et assidua lectio, ut ita dicam, libri vitae, id est aeternae veritatis et summae sapientiae et verbi dei, quod est visio ipsius Christi. Et dicit beatus Augustinus super libro de civitate dei, capitulo 30: quod in hoc libro cuius non est a nobis obscura nimia dicuntur, ut mentem legentis obtundant, et pauca in eo sunt ex quorum manifestatione indagentur cetera cum labore, maxime quia sic eadem multis modis repetit ut alia et alia dicere videatur, cum aliter atque aliter haec ipsa dicere investigetur. Verumtamen in his verbis: Absterget deus omnem lacrimam et cetera, tanta luce dicta sunt de futuro saeculo et immortalitate atque aeternitate sanctorum. Tunc enim solum aut ibi solum ista non erunt, ut nulla debeamus in litteris sacris quaerere vel legere manifesta, si haec putaverimus obscura. Patet igitur quod dicitur quod modo praedictis malis sancti purgantur, qui ad beatitudinem perveniunt, sed in gloria praedicta auferuntur et affluentia bonorum satiabuntur. Unde supra 7: Non esurient neque sitient amplius, et neque cadet super illos sol neque ullus aestus, quoniam agnus dei qui in medio throni est reget eos et deducet eos ad vitae fontes aquarum.

Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia. Et dixit mihi: Scribe, quia haec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi: Factum est. Ego sum alpha et o, initium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquae vivae gratis. Qui vicerit possidebit haec, et ero illi deus, et ipse erit mihi filius. Timidis autem et incredulis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et idolatris et omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure, quod est mors secunda.

Hic quintum ponitur testificatio a sedente in throno. Et dividitur in quatuor partes. Primo ponitur de innovatione mundi testimonii confirmatio. Secundo ad credendum et ad denuntiandum aliis exhortatio, ibi: Et dixit mihi: Scribe et cetera. Tertio corporum quibus tribuenda est gloria specificatio, ibi: Ego sitienti dabo et cetera. Quarto distribuentium damnatio assertio, ibi: Timidis autem et cetera. Circa primum dicit: Et dixit qui sedebat in throno, ut enim ait Richardus, non solum thronus, id est sanctorum coetus, in quo deus residendo regnat, sed et ipsa regnans divinitas, scilicet deus trinus et unus. Huius rei testimonium clamat. Unde post: Vidi thronum et sedentem super thronum, qui indicans ministrat: Ecce, scilicet in evidenti. Nova facio omnia, scilicet praedicta per innovationem electorum et glorificationem beatorum. Isaias ultimo: Sicut caeli novi et terra nova quae ego facio stare coram me, dicit dominus, sic stabit semen vestrum et cetera. Sed quaeritur qualiter ait: Ecce nova facio omnia, quia solum ascendet ignis conflagrationis quantum ascendit aqua diluvii, ut communiter dicitur; non ergo faciet omnia nova. Secundo innovatio est quaedam alteratio, sed impossibile est totum mundum alterari, quia nihil est alterans extra totum mundum; ergo impossibile est omnia innovari. Tertio dicitur Genesis primo quod deus requievit a novis operibus faciendis; ergo non faciet amplius nova. Quarto ista dispositio rerum quae nunc est in universo est naturalis; ergo altera erit accidentalis et innaturalis, sed quae sunt innaturalia non sunt perpetua; ergo non durabit perpetuo. Quinto innovatio gloriae est primum innovationis gratiae, sed non omnia sunt susceptibilia innovationis per gratiam; ergo nec per gloriam. Sexto Ecclesiastes primo: Quid est quod fuit? Ipsum quod futurum est. Nihil enim novum sub sole; ergo nulla fiet innovatio rerum. Responsio: Dicendum quod mundus totus sensibilis factus est ad usum creaturae rationalis humanae, ut quia non potest in carne in carneis oculis deum videre per speciem propriam, divina videat eum quasi in speculo per speciem creaturae. In statu vero futuro multo amplior erit dei cognitio quam modo. Ideo speculum oportet meliorari et purgari, ut amplius refulgeat et videatur species creatorum in speculo creaturarum. Quicquid visio non erit ad necessitatem, si quod aliter videri non possit sicut est modo, sed ad voluptatem, scilicet ut delectationem visionis intellectualis addatur delectatio visionis sensualis. Ad primum ergo dicendum, scilicet de igne, quod duplex erit innovatio: una per vetustatis et foeditatis depositionem, et haec erit per ignem conflagrationis; alia erit per solam innovationem et meliorationem, et haec erit in corporibus superioribus. Isaias 30: Erit lux lunae sicut lux solis et lux solis septempliciter. Purgatio ergo tantum inferiorum quae sunt impure fiet per ignem, sed innovatio in collatione novae formae non, quia nihil aget ultra suam speciem. ~~Ad secundum dicendum~~

Vel inter purgationem et innovationem erit duplex differentia. Prima quia purgatio erit penalium qualitatum in elementis destructio, sed innovatio erit pulchrioris formae inductio in toto universo, ut quilibet corporis virtus [illegible] secundo quia ad hoc fine dicitur quod terra erit in superficie exteriori pura sicut vitrum, aqua sicut crystallus, aer ut caelum, et ignis resplendens ut caeli luminaria, corpora vero caelestia maiori quam nunc claritate vestientur. Secunda differentia quia purgatio electorum erit mutatio ab impuritate quam habuerunt ad puritatem; innovatio vero erit quantum a statu electorum veteri ad statum novum, et haec per cessationem a motu. In caelis enim praeter incorruptionem nulla est impuritas, et ideo caeli non purgabuntur ab igne, sed erit in eis cessatio motus, et a motu imperfectione liberabuntur. Hic autem purgabuntur elementa, quia ab igne perdetur vis combustiva, ab aere obscuritas, ab aqua glacialis frigiditas. Aer in superiori superficie perdet obscuritatem et opacitatem, sed remanebit in eis diversitas. Retinebunt quoque elementa qualitates suas, sed tamen non sicut actu hic est. Igne habebit caliditatem et siccitatem, aer caliditatem et humiditatem, aqua frigiditatem et humiditatem, terra frigiditatem et siccitatem, sed iste qualitates electorum non erunt tunc activae et passivae inter se, quia tunc cessabit motus caeli, qui est principium totius actionis alterationis et transmutationis. Ad secundum de alteratione dicit [illegible]

// dicit ergo dic eo anno in corde memoria describe q[uae] lo[quitu]r quo de bono fide sublima de tota spei fiducia presentem inquit hanc[?] et hic consumat[?] cum subdit et dicit in fine [illegible]

dicit quod altacio naturalis requirit alterius naturale sed illa erit supernaturalis Ad 3m sicut ad ergo generi primo dicit quod duo regent a nomine spiritu que non presserint vel in se vel in alio suo simili. non illa forma gloriae processit in simile. cuius similitudo non sit gloriae sed naturae. Claritas enim que superaddet luminibus erit sicut similes perfectiones at que dabuntur corporibus glorificatis erunt similes perfectionibus spiritualibus Ad 4m de dispositione naturali dicit quod cuius sit dispositio sit naturalis illa tamen non erit tota natura sed supernaturalis data ab agente supernaturali perfectio propter quod perfectio esse potest Ad 5m de primo monacho dicit quod illa monacho non erit in primum ubi meliores sed meliores vel boni qui eam meruit Ad 6m secundum Ecclesiastes primo dicit quod loquitur secundum statum naturae qui nunc est non sunt supernaturales qui postea erunt secundum pe[?] de thesauro et subdit exhortacio ad credendum et ad denunciandum aliis que visa sunt et revelata precipit enim Iohanni ut predicta visa scribat ad sequentium utilitatem et ondit[?] metro que sunt scribenda quia scilicet vera sunt et fide digna. Dicit ergo sic Et dixit mihi scilicet sedens in throno Scribe scilicet primo in corde tuo deinde in codice libro commenda scilicet que vidisti et audisti, ut ad noticiam et utilitatem perveniat posterorum et subdit rationem quare sunt scribenda cum dicit Quoniam verba scilicet que ab initio istius libri tibi sunt divinitus ostensa et sequitur circa que vidisti et audisti de iudicio monacorum et sanctorum glorificacione fidelissima sunt quia fideliter futura premiunt et infallibiliter complebuntur quam promittit pro fidelis deus in omnibus verbis suis Et vera quia a deo vera pressserunt unde per prophetam, non est deus ut homo ut mentiatur verba enim dei non transibunt. Dicit enim et scilicet sunt aut perfecta [illegible] ipso simile[?] sed quare tunc non dicit fidelissima et verissima sunt, dicit quod sunt fidelissima per applicacionem ad nos verum quorum potest scilicet applicatio sed vera dicit per applicacionem ad deum in quo non cadit apparere[?] sed per quid quantumque[?] aliquid alio verius hoc est verum[?] [illegible] aut hoc verba dicta fidelia quia testimonio Iohannis sunt confirmata fideliora quia additum est

// testimonium sanctorum primorum fidelissima quia subiectum est testimonium christi. Et hoc confirmat cum subditur Et dixit mihi scilicet christus qui primus, factum est idest consummatum est gaudium electorum vel omnia completa sunt que fuerint predicta. Omnia enim hec omnia que superius dicta sunt de remuneracione iustorum et de dampnacione reproborum tempore suo perfecte complebuntur. ideo quia iam facta sunt omnia scilicet dei voce fuerunt in cuius presencia omnia futura presencialiter consistunt inquit hanc. Dicit ergo factum est idest certum et sine dubitacione fiet quicquid predictum est. Augustinus quod iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Et hoc ideo quia ipse est principium et finis omnium et ideo subdit Ego sum alpha et o Alpha est prima littera graeca o ultima per quod designatur quod deus est primum efficiens a quo omnia producuntur et finis in quo omnia ordinantur quia ergo dicit sicut omnia per me habent originem ita et per me habent consumacionem Ego de nichilo creavi ego invetarata renovavi Ego feci et ego referam inquit vicarius[?] super primo id quod hic et id nisi proprio non quod initium habeat in tempore vel fine sed quia ab ipso cuncta sumpserunt initium et in ipso resumunt tunc item ipse deus ante tempora et ipse hoc in fine secundum inquit hanc, quia sicut potuit omnia creare potest renovare. alpha [illegible]

Tunc ibi Ego sicienti et cetera. Subditur perfectio eorum quibus danda est beatitudo Ut cum ait Richardus superius composuit glorificacionem iustorum hic ad intentum auditores ad iocunditatem dei Ego sicienti idest debito desideranti iusticiam Beati enim qui esuriunt et siciunt iusticiam Augustinus Dabo de fonte aque vive idest de meipso qui sum fons aque vive Ecclesiastici primo fons sapiencie verbum dei in excelsis Iohannis quarto Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei non siciet in eternum sed fiet in eo fons aque salientis idest salire facientis in vitam eternam. psalmista quoniam apud te est fons vite Sicientibus ergo deus seipsum dabit in remuneracionem in cuius contemplacione erit refectio eterne sacietatis De quo fonte psalmista Sicivit desideravit inquit Sitivit anima mea ad deum fontem vivum de quo fonte qui bibit vitam habebit nam habendo deum habebit vitam eternam que est deus. unde dicit Iohannis 17 hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti ihesum christum. Dabo inquit gratis sed quare. qualiter hic cum hic loquatur de premio gloriae quod redditur meritis et ad Thimotheum 2o In reliquo reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi iustus iudex Et et Matthei reddet secundum opera sua. ergo non gratis. dicit quod licet beatus gratis meruntur de condigno vitam eternam. tamen ipsa gratia per quam opera sunt meritoria de condigno gratis datur. Alioquin gratia non esset gratia ut dicit apostolus ad Romanos 11 unde secundum Augustinum libro de gratia et libero arbitrio. Respiciendo primam gratiam qua homo meretur. tunc vita eterna dicitur esse dei gratia Ad Romanos 6to Gratia dei vita eterna quia homo ex suis naturalibus cum coniunctione gratie non potest consequi vitam eternam Respiciendo vero opera meritoria ex cooperacione liberi arbitrii dicitur esse debitum sive merces. Vel dicitur vita eterna gratis data quia super merita reddet deus mercedem luce 6to Mensuram bonam et superhabundantem dabunt in sinum vestrum. Ad cuius evidenciam sciendum quod gratia dicitur generaliter specialiter et proprie Generaliter gratia dicitur adiutorium divinum creature liberaliter et gratis impensum et indutum ad quecumque actum Et sic sine huiusmodi adiutorio gratie non possumus ad efficacia[?] vel in esse durare Ita quia cum deus omnipotens sua virtute et benignissima largitate omnem creaturam suam de nichilo produxit in esse ac per hoc creatura habeat de se non esse totum et esse habeat aliunde sic facta sunt ut ipsa per sua defectibilitate sine suo principio indiget et principium principium per sua bonitate influere non cessat Cum ergo spiritus racionalis hoc ipso quod de nichilo sit est in se defectivus et quia defectivus est de se tendit in non esse hoc est quod ad hoc quod salvetur in esse cum sit defectivus indiget adiutorio divine potencie manutenentis et influentis per quam manutenetur in esse que communis sit vobis in omni creatura vocatur tamen nomine gratie quia non procedit ex debito sed ex liberalitate bonitatis divine. Specialiter vero gratia dicitur adiutorium divinitus datum ut quis se preparet ad spiritum sancti donum suscipiendum quo perveniat ad meritum statum et talis dicitur gratia gratis data et sic habet nec sufficit sed quod in se est ut se preparet ad salutem Ita quia spiritus racionalis hoc ipso quod est natura limitata et egena est miserrimus animus ipsum bonum ideo per se non resurgit ad rectitudinem perfecte iusticie hoc est quod ad hoc quod se preparet ad donum superne gratie cum sit miserrimus indiget dono alterius gratie gratis date maxime post naturam lapsam per quam abilis efficiatur ad bona moralia que sunt bona consuetudinaria. que nullo[?] prius dicta bona nisi procedat ex intencione recta. unde quod non propter nos sed propter summum bonum fiat ad quod non assurgit spiritus nisi miserrimus nisi preveniatur a deo per aliquam gratiam gratis datam proprie vero gratia dicitur adiutorium datum divinitus ad merendum quod quidem dicitur donum gratie gratificantis sine quo nec potest mereri nec in bono proficere nec ad salutem eternam pervenire Ipsa enim tamquam radix merendi omnia merita antecedit propter quod dicit Augustinus quod prevenit voluntatem ut velit subsequitur autem ne frustra velit unde ipsa nec merentur potest merito condigni sed ipsa gratia meretur augeri in via adeo ut aucta mereatur et perfici in patria et gloria sempiterna ab ipso deo. cuius est gratiam infundere augere et perficere sine cooperacione voluntatis nostre et secundum propositum suum beneplacitum predestinacionis eterne Ita quia spiritus racionalis hoc ipso quod totum est a deo totaliter est deo obnoxius et quia deus bonus eius non indiget ideo nil potest facere de se et propria virtute propter quod deum sibi constituat debitorem et maxime mercedis eterne que deus est. nisi per divinam condescensionem. hoc est quod ad hoc quod faciat opera meritoria mercedis eterne cum sit deo totaliter obnoxius et debitor sui totius indiget dono gratie gratificantis per quam deus sibi condescendat prius acceptans ymaginem suam et voluntatem quam operacionem quia ipsa voluntatem quia cum tanto nobilior sit effectu. nec potest se facere meliorem nec opera deo placens potest facere. nisi prius placeat ipse. ut deus respiciat ad ipsum prius quam ad munera eius Et ideo omnis radix merendi consistit in gratia gratificante cuius est facere hominem deo dignum propter quod nec potest eam mereri merito condigni sed solum merito congrui, quia si homo constitutus in puris naturalibus posset mereri de condigno gratiam gratificantem cum per talem gratiam homo sufficienter consequatur vitam eternam que est finis simpliciter supernaturalis; tunc ex puris naturalibus posset ad consequendum vitam supernaturalem et per consequens finis supernaturalis non esset supernaturalis quod implicat contradictionem nam nullum meritum caliter[?] intuitu gratie. nam secundum Augustinum Cum dicitur est nullum dicimus gratiam tunc omne bonum nostrum in nobis non faciat nisi gratia propter quod eam mereri non possumus de condigno Alias enim gratia esset debitum absolute et per consequens gratia non esset gratia. Et nimis at nec ut dictum est possit eam mereri merito condigni potest tamen merito congrui, quia congruum esse principium ut meritorum principium vagabundus filius prodigus abierit in regionem longinquam. vanis se gentibus peccatorum involvens. redeuntem in gremium patrium domicilium cum pietate suscipiat et errata corrigere volenti gratiam largiatur. Sed deus est pater meritorum

2 Cor. 1. ymmo secundum apostolum pater misericordiarum et deus totius consolacionis qui consolatur nos in omni tribulacione nostra, peccator autem faciens totum quod

---

Marginalia (left): cui subest posse velle et nosse [illegible]

Marginalia (right): Apoc. 28; [illegible] 16 [illegible]

qd in se est assimilat filio pdigo dti Surga et vada ad prem meu et dica pr peccaui in celu et cet fm qd hetr in parabola
evang luc xv. vn si facet totu qd in se est. etia si paganus existet deus nunq dimittet qn vitate sue fidei sibi pandet et i
fundet gram spus sti sicut bn apparuit i cornelio act x. ad quem ds miraculose misit aplm petru docturu at vadendi
seu gram quirandi ponit in pdicta parabola sit satis expssus pt tu dica qd pmo ds p gram preuenientem amonet p qsda
spuales nstinctus ipm peccatorem timore preproe petor incipit reatu suu agnoste et adquale bue displicenciam petorz
sibi cum amonicoibi deus stat ad ostiu et pulsat petens a nobis intz qmsor et quia no possum ex nobis ipis quti
go clamar debez ad eu 1o Treni ult. Conuerte nos dne ad te et quertem ad qd nudz dns in zach po Conuertim ad me
et ego conuertar ad vos i. sequim amonicoz meaz. facite qd i vobis est et ego quertar ad vos. quirando vobis gram meaz
ipa aut gra hita meretr. sui ipis augmentu in statu vie p bonu vsu eius merito condigni. pz na cu sola deus sit ipius gre fontale
prm infundens. ipe solq est prm augmentandi p modu infudentis et gra p modu meriti et dignitatis et libm arbitriu p modu co
operantis et merentis p eo qd libm arbitriu coopatr gre et fm qd est gre. sui facit et id no tm libm arbitriu p gram meretr
augmetu gre in statu vie merito condigni verum etiam coplementu in statu patrie merito digni Tu ppt sublimitatem doni sti spus
i merito cooperantis Tu ppt vitatem dei pmittentis Tu ppt vtilitatem libi arbitrii qsentientis et finalit psevantis Tu ppt
difficultatez status merendi Tu ppt dignitatem xpi ut capitis interuenientis qd dz glorificari cu suis membris Tu etia ppt li-
beralitatem dei retribuentis que no decet pua retribue ppt obsequiu sibi fidelit obstantis Tu ppt nobilitatem opis qd ex caritate
prodit. qd tantu ponderat i cospectu iudicis quantu amor ex quo prodit. qu deu incopabilit ppomit omnibus creaturis et io no
suffic et competenter pt iusi in deo et summo bono remunari Ex quibus omnibus tanqz ex septem ramis glia et vita etna merito no
tm congrui sz etia condigni fuit merita gra septiformis Sic go pz qd quis mutu nunq vt a nobis est absolute loquendo
no sit condignu vite etne Tu ut gra sti spus informatu pn cooperante spu sto et nobis cooperantibus est aquisitu sic
capit quanda equalitatem cu vite etne roe cuius de iustia et de condigno nobis reddit etna vita. et quis simus ut sing
no pt ex condigno et iustia dnm suu face debitore. tn sng sumus liber. pt de condigno mereri apud dnm. Sz hoc ifortz qz bi
costitutz est in libertate spuali qz vbi spus dei ibi libertas. ut ait aplus 2 cor 3 et salor Joh 8 Si filius vos liberauit ve
liberi eritis go ut hoc pt ab ipo bonorum largitore mereri de condigno vita etna Et ista vr esse intencio aptli 1 thy 4o ut Galla 3
Sic go respiciendo ad primana radice tunc totu qd aquirimus a do ex sua liberalitate aquirimus sit gra. siue glia. sit bona corle
sit spuale. qz qd nos a seruitute liberat et liberos facit ex sua liberalitate puenit Sz postqz nos liberos fecit et vtz spus sti
sit spuale qz qd nos liberatis possum aliquo de pria iustia ipm debitore qstitue. et hoc ex suo liberali pmisso. Tunc enim
debit qui est spus libertatis possim aliquo de pria iustia ipm debitore ... tunc cum
pmissum cadit in debitum. si ipe ds sup 3o pmisit ei qui fidelis fuit usqz ad morte corona vite Ap 2 et Jacobi po
Cum pbatus fuit accipiet corona vite quam repmisit ds diligentibus se. Sz qz requirit cooperaco libi arbitrii ipi gre qstituta
3d qut subdit in lra Qui vicerit sc hostes antiquos carne et mundum vl dyabolum tentantem carnis mollicia et puorum homi
adusitates possidebit hec sc que supius dicta sunt i. deum amplius carnis imortalitatem et incorrupcionem possidebit inqz hereditate
ppetua. Et at in pl vl vocat illa q possidebit qz sic dicit oculus no vidit nec auris audivit nec i cor hoium ascendit q ppauit
ds diligentibus se. 1a ad cor 2o Tunc ppt inexistitate neqnt comphendi ppt etnitate finiri ppt bonitatem estimari io no ex
... vincenti dabo mana absconditum Et ero illi ds i. etna sacietas et remuneraco dans illi gliam Et ipe erit
mi filius sc p assumpcionem ppetuam Nuc credendo in deum efficiuntur fideles filii dei. hic qnd p fide illic at p manifestaciones
Joh po Nunc iam filii dei sumus et nondum apparuit quid erimus Scimus at qz cu apparuit similes ei erimus et videbimus eum sicuti 3
vel sic qtinuatur ista pticula Numa supius dicit sicienti se daturum de fonte aque vive gratis dd ne quis estimaret qz sufficeret
semel sitiuisse ut desiderasse hoc remouet ondens qz oz in illo desiderio pseuerare qz sola pseuerancia coronatur qz
qui pseuerauit usqz in fine hic saluus erit. 1 cor 9 Qui in stadio currunt omnes quidem currunt sz vnus accipit brauium i. pseuerans
Q pseuerauit usqz in fine hic saluus erit ... pseuerant possidebit hec ut s Et ero illi ds oia bona illi tribues
Et go Qui vicerit sc os hostes pdictos et in victoria pseuerauit. possidebit hec ut s Et ero illi ds oia bona illi tribues
Et ipe erit mi filius amore casto me amplectens et filialit mea voluntatem implens. q.d. sic pr amat filium i. bona sua
illi qmcat ita ego diligam illum et ei qmcabo bona mea. ysa 56 dabo eis i domo mea et i muris meis locum et
nomen melius filiis et filiabus. Tunc ibi Timidis at et cet posita specificacione eorum quibus vltate danda est beatitudo sic
qut subdit reprobos finalis qdamnaco seu dapnacio sentencie qui no desiderant illa inouacionem ut laborant ut pugnant
ad gliam Et ponit octo gna malorum quibus infliget etna pena In quorum pmis tribus qsistit iordinaco actuum intiorum
sz irasscibilis volis et qcupiscibilis In sequentibus at iordinaco actuum exteriorum sc quo ad deum et pximum Dicit go Timidis aut et cet ad semper
q.d. vincentibus dabo pdicta Timidis at i. illis qui timore mundano vl penarum fide accipere fugiunt seu nolunt aut qui
fide acceptam relinquunt hic dicit ad tempus credunt et in tempore temptacionis recedunt Vnde Haymo Timidos possum eos intelligere qui
eat voluntas ut crederent in xpm. Vnde videntes dura tormentorum que fidelibus pparata timore qcussi retrahebant se a fide pr
Quida at eorum pm fide et baptismum vl tormentis perculsi vl blandimentis illecti timentes penas a fide recedebant hic
vel qui timore mundano ad peta mortalia declinauerunt et in eis pseuerauerunt Et incredulus sc qui futura bona non credunt et illa sua aeterna
sc iudeis sarracenis et ceteris fidem catholicam repudiantibus Ieremie 5to ppl huic factum est cor incredulum. ysa 30 Ecce pandi mag
meas ad pplum incredulum Et execratis i. reuertentibus ad enormia peta per eorum qdonacionem sic canis ad vomitum vel mali
more ecclesiastico excomunicatis sz vnde qui sunt execrati i. abhominabiles deo et hoibus vnde pp eorum sanguinum et dolosum abhominabitur dns
In pmis e deordinaco irascibilis p defectum spei In incredulis est deordinaco volis p defectum fidei In execratis deordinaco
qcupiscibilis ex defectu caritatis In sequentibus at ut tactum est qsistit iordinaco actuum exteriorum Et po quo ad pximum cu dr
Et homicidis sc facto vl volunte deliberata. sc qui vl opis ppetracione vl sinicis psuasione vl volunts pmitate aliqm occidit
1 Joh 3 Ois homicida no hz vitam etnam Et ibidem Ois qui odit frem suum homicida est Ambrosius pasce fame morientem
si no pauisti occidisti Eccl 34 Qui aufert in sudore panem i. in sudore aquisitum qz qui occidit pximum suum Effundit
sanguinem qui fraudem facit mercenario fres sui Scdo qsistit iordinaco actuum exteriorum quo ad seipm et hoc innuit cu dr
Et fornicatoribus i. fornicantibus viduis et virgis curuis 1 cor 6 Neqz fornicarii regnum dei possidebunt Ibidem Qui fornicatur
in corpus suum peccat. Tercio qsistit iordinaco actuum exteriorum quo ad deum. et hoc innuitur cu dr Et veneficis i. magis sortilegis
qui malicie venena facto verbo vl exemplo crudelit infudunt venenum enim aspidum sub labiis eorum qd est q dei bonitatem
Et ydolatris i. cultum deo debitum creaturis tribuentibus qualis sunt qui relicto vero dni cultu p ydolatriam demonibus se subdunt
qd est contra dei maiestatem 1 ad cor 6 neqz ydolatre efficiamini sic quidam placent hoim mortuorum vl ymagines eorum corporum
Et omnibus mendacibus sc mendaciis pniciosis. quales sunt qui relicto vitatis tramite pxios fraudulent fallunt
p deo veniunt Et omnibus mendacibus ... Mendacium at sz Aug li 9 contra mendacium est falsa vocis significacio cum intencione fallendi Vbi
ait vnde qd est contra dei vitatem Mendacium at sz Aug li co contra mendacium est falsa vocis significacio cum intencione fallendi vbi
psequuntur de quibus mendacii suffr. de quibus dictum est sup Eccli vnde Noli velle mentiri omne mendacium Sap po
Os qd mentitur occidit aiam vnde p dds omnes q loquntur mendacium Et ut dt Haymo Nonulli putant no esse petum si p vitate
ut iustia pferatur mendacium sic legitur factum in egipto de obstetricibus que ad pharaone venisse et inpate eis vinificari
puulos quos iusse fuerunt interfice mentite sunt dicens no sunt hebree mulieres sic egipcie sz ipe hunt obstetricandi sciam
vnde et scriptura refert qz ob eam rem edificauit illis domum nunqz go petum fuit illud mendacium pq mercede receperunt a do

Et vnde qs ssunt quod petm s ope misericordie est purgatu vn et ds afflerat illis maiores i. multitudine filiorum dedit eis qr filios aliorum
vivificaverat sicut legitur et in iudic medicine factum quemnuncios iosue abscondit et ingredientibus de his vnde fratres quod
venerunt ad me sed cum clauderet porta z illi exierunt Et qr opus meum eam eos cohibuit et eos a morte liberavit pga meruit
pertinge ad vnam dei cognicionem et ut ipsa(?) ... quievit qr petm illud mediacione purgatur opus mee et pietatis peccatum enim suum
si eos proderet ad mortem qs qr eos negat et mentita est. Vnum sane debes retinere nullum medicum genus in vltum remanere
qd si capatum non fuit prima aut aliquo ope pietatis Omnium enim istorum qui sunt supra enumerati pars eorum erit in stagno ardenti
igne et sulphure i. in profunda inferni dampnacione in qua sunt sulphur et ignis. vnusquisque tamen pro sue culpe qualitate et quantitate Que
est mors secunda i. corporis et anime prima enim mors fit in anima per petm secunda autem ut in anima et corpore. De hoc stagno supra 18 et 19.
Et per hoc vicia mitentur omnia alia mortalia de quibus adhuc clarius videndum Et primo de timiditate secundum beatum thomam 2 2 q. 124.
arto primo qd ad dicit esse petm in actibus humanis propter inordinacionem. Nam bonum actus humani consistit in quodam ordine. Est autem hic debitus
ordo ut appetitus regimini racionis subdatur Racio autem dictat aliqua esse fugienda et aliqua esse prosequenda Et inter fugienda quedam
dictat magis esse fugienda quam alia. Similiter inter prosequenda quedam dictat esse magis prosequenda quam alia. Et quantum bonum est prosequendum
tantum malum oppositum est fugiendum Hinc est quod racio dictat quedam bona magis esse prosequenda quam quedam mala fugienda Quando
ergo appetitus timendo refugit id quod est secundum racionem fugiendum tunc appetitus non est inordinatus nec petm. Cum vero appetitus fugit ea
que racio dictat esse sustinenda ne desistat ab aliis que magis prosequi debet timor est inordinatus et habet racionem peti. Sed ante
solum veniale Cumque vero huiusmodi inordinatus timor pertingit usque ad appetitum racionalem qui dicitur voluntas que per liberum arbitrium
refugit aliquid non secundum racionem et talis inordinatus timor quandoque est petm mortale quandoque veniale. Si enim quis propter timorem
quo refugit periculum mortis vel aliud quodcumque malum temporale sic dispositus est ut faciat aliquid prohibitum vel pretermittat aliquid quod
est preceptum in lege divina talis timor vel timiditas est petm mortale de qua intelligitur littera. Alioquin est petm veniale. Cum ergo
timor intus habet racionem peti in quantum est contra ordinem racionis. Racio autem iudicat quedam mala esse magis aliis fugienda magis enim
fugienda mors corporalis quam amissio rerum Vnde si quis propter timorem mortis latronibus aliquid promittit aut dat excusatur
a peto qd incurreret si sine causa legittima pretermissis bonis quibus esset magis dandum peccatoribus largiretur. Si autem ad per timorem fugiens
mala que sunt secundum racionem minus fugienda incurrat mala que secundum racionem sunt magis fugienda non posset a peto totaliter excusari qr talis timor
esset inordinatus. Sunt autem magis timenda mala anime quam mala corporis et mala corporis quam mala rerum exteriorum et ideo si quis
incurrat mala anime i. petm fugiens mala corporis puta flagella vel mortem aut mala rerum exteriorum puta dampnum pecunie
aut si sustineat mala corporis ut vitet dampnum pecunie non excusatur totaliter a peto diminuitur tamen aliquo eius petm qr minus
voluntarium est qd agitur ex timore. Imponitur enim homini quedam necessitas ad faciendum propter imminentem timorem vnde philosophus ea que
fiunt ex timore dicit esse non simpliciter voluntaria sed mixta ex voluntario et involuntario. De infidelitate vero sciendum secundum eundem doctorem secunda secunde
q. 10 qr infidelitas est maximum omnium petorum qr omne petm formaliter consistit in aversione a deo Vnde tanto petm aliquod est gravius quanto
per ipsum homo magis a deo separatur per infidelitatem autem homo maxime a deo elongatur qr nec veram dei cognicionem habet et per falsam cognicionem ipsius
non appropinquat ei sed magis ab eo elongatur Nec potest esse quod quantum ad aliquid deum cognoscat qui falsam opinionem de ipso habet qr id quod
ipse opinatur non est deus Vnde manifestum est quod petm infidelitatis est maius omnibus petis que opponuntur aliis virtutibus theologicis Vnde beatus Augustinus
exponens id Joh. xv. Si non venissem et locutus eis non fuissem petm non haberent ait Magnum quoddam petm sub generali nomine
vult intelligi. Hoc est enim petm infidelitatis quo tenentur cuncta peta. Sed cum tres sint in generali species infidelitatis scilicet paganorum sive
gentilium iudeorum et hereticorum que illarum sit gravior. Respondetur quod in infidelitate duo possunt considerari. quorum primum est comparacio eius ad fidem
Et ex hac parte gravius peccat contra fidem qui renititur fidei quam suscepit quam qui renititur fidei nondum suscepte. Sicut gravius
peccat qui non implet qd promisit quam si non impleat qd nunquam promisit. Et secundum hoc infidelitas hereticorum qui profitentur
fidem ewangelii et ei renituntur corrumpentes ipsam gravius peccat quam iudei qui fidem ewangelii nunquam susceperunt Sed qr susceperunt
eius figuram in veteri lege quam male interpretantes corrumpunt. ideo eciam ipsorum infidelitas est gravius petm quam infidelitas gentilium
qui nullo modo fidem ewangelii susceperunt. Aliud qd in infidelitate consideratur est corrupcio eorum que ad fidem pertinent Et secundum hoc cum
in pluribus errent gentiles quam iudei et iudei quam heretici gravior est infidelitas gentilium quam iudeorum et iudeorum quam hereticorum
nisi forte quorundam puta manicheorum qui eciam circa credibilia plus errant quam gentiles. Harum tamen duarum gravitatum prima preponderat
secunde quantum ad racionem culpe qr infidelitas habet racionem culpe magis ex hoc quod renititur fidei quam ex hoc quod non habet ea
que sunt fidei. Hoc enim videtur magis ad racionem pene pertinere qr talis ignorancia divinorum ex peto primi parentis est consecuta. Vnde
simpliciter loquendo infidelitas hereticorum est pessima. 2 Pet. 2o. Melius erat illis non cognoscere viam iusticie quam post cognicionem retrorsum converti
sed gentiles non cognoverunt iusticie viam iudei vero aliqualiter heretici vero magis cognoscentes destruunt ergo eorum petm simpliciter est gravius.
Ex quo sequitur quod infidelis pro peto infidelitatis gravius punitur quam alius peccator pro quocumque alio peto considerato peti genere. Si vero aliud petm
puta fornicacio vel homicidium eciam committatur a fideli et ab infideli ceteris paribus gravius peccat fidelis quam infidelis Tum propter
noticiam veritatis ex fide Tum eciam propter fidei sacramenta quibus est imbutus quibus peccando contumeliam facit. Ad hebr. x. Quanto magis
putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcavit et sanguinem testamenti pollutum duxit in quo sanctificatus est. Vnde
subditur Et excecratus i. ad enormia peta vertentibus per eorum abominacionem ut ecce post incola quod lucra i. maledictis excecratus qui sic factus
est enim excommunicacio valde periculosa. Nam sicut Aug. libro de verbis apostoli sermone xxvi. Omnis qui excommunicatur sathane traditur qr scilicet ex eorum
est diabolus sicut in ecclesia christus. ac per hoc qui diabolo traditur qui ab ecclesie communione removetur. Vnde illos quos apostolus sathane esse traditos
pronunciat a se esse excommunicatos demonstrat. Et ideo ut dicit super Joh. sermone 23 nihil sic debet formidare christianus quam separari a corpore christi.
Si enim separatur a corpore christi non est membrum eius. Si non est membrum eius non vegetatur spiritu eius. Quisquis autem spiritum christi non habet
hic non est eius ut inquit apostolus ad Ro. 8. Nam ut dicit ibidem sermone 29 Cum excommunicat ecclesia in celo excommunicatus ligatur cum reconciliat ecclesia in celo absolutus excommunicatus Non tamen est de aliquo desperandum. Vnde dicit libro de correpcione et gracia Corripiantur a prepositis
suis subditi fratres correpcionibus de caritate venientibus pro culparum diversitate diversis vel minoribus vel amplioribus qr et ipsa que
dampnacio nominatur quam facit episcopale iudicium qua pena in ecclesia nulla maior est potest si deus voluit in correpcionem saluberrimam
cedere atque proficere. Neque enim scimus quid contingat sequenti die aut ante finem vite huius de aliquo desperandum est aut contradici
deo potest ne respiciat et det penitenciam et accepto sacrificio spiritus contribulati cordis quam gravi a reatu quamvis iuste dampnatum
absoluat dampnatum quam ipse non dampnet. Pastoralis tamen necessitas habet ne per plures serpant dira contagia separare ab ovibus
sanis morbidam ab illo cui nihil est impossibile ipsa forsitan separacione sanandam. Nescientes enim quis pertineat ad predestinatorum
numerum quis non pertineat affici debemus caritatis affectu. ut omnes velimus salvos fieri. Hoc quippe fit cum singulos quosque ut occurrerint cum quibus id agere valeamus ad hoc conamur adducere ut iustificati ex fide pacem habeant ad deum. Quo vero ordine
debeant fieri declarat libro 3o contra epistolam Parmeniani dicens Cum quisquis fratrum id est christianorum intus in ecclesie societate constitutorum in aliquo tali
peto fuerit deprehensus ut anathemate dignus habeatur fiat hoc ubi nullum scismatis periculum est atque id cum dileccione qua
sic apostolus precepit. Vt inimicum eum non estimetis sed corripite ut fratrem Non enim ad eradicandum fit sed ad corrigendum. Quod si se

non acquiescit neque penitendo corrigit ipse foras exit et propria voluntate ab ecclesie unione dirimetur. Nam et ipse dominus cum servis volentibus zizania colligere dixit sinite utraque crescere usque ad messem, sed premisit causam dicens ne forte cum vultis colligere zizania simul eradicetis et triticum. Ubi satis ostendit cum metus iste non subest sed omnino de frumentorum stabilitate certa securitas manet, et cum ita cuiusque crimen notum est et omnibus execrabile apparet ut vel nullos prorsus vel tales habeat defensores per quos possit scisma contingere, non dormiat severitas discipline in qua tanto est efficacior emendatio pravitatis quanto diligentior conservatio caritatis. Tunc autem sine labe pacis et unitatis et sine lesione frumentorum fit cum congregationis ecclesie multitudo ab eo crimine quod anathematizatur aliena est. Tunc enim adiuvat prepositum potius corripientem quam criminoso resistentem. Tunc se ab eius coniunctione salubriter continet ut nec cibum quisquam cum eo sumat, non rabie inimica sed coercitione fraterna. Tunc et ille cum timore percutitur et per pudorem sanatur cum ab universa ecclesia se anathematizatum videns sociam turbam cum qua in delicto suo gaudeat et bonis insultet non potest invenire etc. De ceteris vero que peti hic conveniat dictum est supra in suis locis, ideo hic brevitatis causa de ampliori eorum declaratione supersedeo.

Et venit unus de septem angelis habentibus fialas plenas septem plagis novissimis et locutus est mecum dicens Veni ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum et ostendit michi civitatem sanctam Ierusalem descendentem de celo a deo habentem claritatem dei; lumen eius simile lapidi precioso tamquam lapidi iaspidis sicut cristallum etc. Et habebat.

Premissa electorum seu nove monarchie et sanctorum glorificatione subditur revelacio de speciosa pulcritudine seu ordinata dispositione civitatis superne vel secundum glosam descripta sanctorum gloria hic ostenditur quo modo sit accipienda. Et dividitur in duas partes. Primo ponitur civitatis superne seu triumphantis eminencia quo ad situm et dignitatem ostenso, secundo affluentie et refectionis civium sublimacio [illegible] ibi Et ostendit michi flumen etc. Secundum distinguitur [illegible]. Prima subdividitur in tres partes. Primo describitur beati Iohannis ad videndum excitacio, secundo ut videret erectio ibi Et sustulit me in spiritu etc., tercio promissorum impletio scilicet ipsa visio seu superne civitatis ostensio ibi Et ostendit michi civitatem etc. Circa primum ad presens beatus Iohannes describit hanc civitatem ostendens unde habuit eius revelacionem, quod forte fecit ne fictum putaretur quod in sequentibus narrat. Dicit ergo Et venit scilicet missus a patre luminum unus de vii angelis id est universitas predicatorum unanimis in fide et ministerio predicacionis secundum Richardum. Vel secundum Bedam unus de septem angelis est ordo predicatorum; Iohannes ad quem venit est multitudo auditorum quibus predicatores pandunt gaudia civitatis superne. Et dicitur unus propter unam fidem quam predicant et propter caritatem qua ad invicem colent secundum illud Actuum iiii Multitudinis credencium erat cor unum et anima una. Per hoc ergo quod Iohannes dicit unus de septem angelis venit innuit quod universitas predicatorum pastorum presencium et futurorum [illegible] concordat quod talis sit dignitas et pulcritudo civitatis superne qualis inferius describitur a Iohanne. Sepe namque dictum est quod in septenario universitas designatur, quod omne presens tempus septem volvitur diebus. Vel secundum Haymonem unus de septem angelis qui venit ad Iohannem intelligitur dominus Ihesus Christus qui secundum Ysaiam est magni consilii angelus id est nuncius voluntatis patris. Et dicitur unus de septem angelis quia caput est omnium electorum et per assumptionem humane nature factus est eis coniunctus in utero virginis. Venit ergo per incarnationis misterium qui ubique erat per divinitatis potentiam. Sive per unum de septem angelis intelligatur universitas predicatorum sive Christus qui est caput corporis id est ecclesie, quia cum predicatores loquuntur Christus in eis loquitur. Unus ergo de vii angelis id est Christus vel ordo predicatorum et Christus in eis venit, Christus per incarnationis misterium vel per interiorem inspirationem, predicatores per fidei annunciationem. Isti ergo angeli quorum caput est Christus habent phialas plenas septem plagis novissimis id est ipsi sunt pleni divina predicacione qua quidam auditorum volunt ad salutem, quidam autem ad sui perniciem, sicut expositum est supra xv et xvi. Bene autem ipse plage novissime dicuntur quia novissima hora [illegible] scilicet ab incarnatione domini usque ad finem mundi intelligitur. i Iohannis 2 Filioli novissima hora est, vel quia sunt de penis novissimo tempore infligendis. Et locutus est mecum. Hebr. primo Novissime locutus est nobis in filio suo, vel per interiorem inspiracionem in mente. Dicens Veni scilicet passibus fidei et amoris secundum Haymonem super illud Veni et vide, vel secundum glosam id est intellectum amplia ad intelligendum. Quod fit cum homo se separat et abstrahit a tumultu seculi et curis [illegible] ut attencius intendat divinis. Ex quo patet quod viris perfectis accuracius est observandum ut sint per tempora divinorum contemplacione suspensi. Quid enim in hac ardua vita iocundius, quid divinius, quid salubrius quam ab his fugacibus et angustis rebus ad illos stabiles et amplissimos sinus verorum et beatorum elevacione mentis attolli. Ubi felicior ille spiritus ille beatorum omnium ac una et magna deitatis luce involuta. Quid illo [illegible] et supercelesti cibo nutritur. Quid est tam magnificum, quid tam optabile sicut ascendere in montem domini et ibi contemplari misticam theologiam sicut cum loqui cum deo sine libris et sillabis et erudiri sacris misteriis et distrahi omnibus carnalibus et ociari ab actibus variis apprehendere in desiderio videndi et tenendi deum. Sed non decet tales perfectos vel in statu perfectionis constitutos more peregrinantium in turbis corporis [illegible] que sursum sunt querere et sapere non que super terram. Nam ut dicit Gilbertus in prima parte sue cronice viri perfecti iste semper conatus est [illegible] corporis destitucio ut deo et divinis rebus quantum imbecillitas admittit humana se inserat, et quamquam eos [illegible] ab ipsis [illegible] et amaror. Et in hunc modum dicebat dominus Marthe quod sollicita fuit et turbaretur erga plurima cum unum esset necessarium, significando per id quod summum bonum non in activa vita quamvis sit fructifera et multa laude ac premio digna, sed in sola contemplacione que vere simplex est et una consistit. Et ideo adiungit Maria optimam partem elegit, non activam vituperando sed contemplativam potiorem premiando concludens. Que non auferetur ab ea, quia in illa beata et celesti vita non meretur activa sed actio est cessatura. Propter quod tamquam ad maius bonum invitat hic angelus Iohannem dicens Veni scilicet modo dicto intellectum ampliando. Et ostendam tibi sponsam uxorem agni id est ecclesiam supernam, que modo sponsa dicitur uxor agni quia coniungitur ei inseparabiliter et eternaliter. Non sic autem ecclesia militans que cessabit in fine mundi sicut imperfectum adveniente perfecto et sicut figura adveniente figurato. Sicut enim lex vetus imperfecta fuit figura nove legis, sic ecclesia militans respectu triumphantis, cuius status omnino perfectus incipiet in resurrectione generali. Nam tunc electi separabuntur a reprobis et erunt in anima et corpore perfecte beati. Resurgent enim in corporibus gloriosis per anime gloriam ad corpora redundantem. Propter quod ita dicit angelus Ostendam tibi sponsam uxorem agni id est ecclesiam qualis sit nunc per fidem et qualis postea fiet cum venerit ad dei contemplacionem. Nam ecclesia que nunc est sponsa per fidem et dilectionem postea erit uxor agni cum pervenerit ad amplexum sui viri. Supra 19 Venerunt nuptie agni et uxor eius preparavit se. Vel secundum Richardum ecclesia sponsa dicitur quia Christo fide et dilectione copulatur, uxor quia eternorum multorum filiorum fecundatur. Et subditur beati Iohannis erectio sive sublimacio ad videndum cum dicitur Et sustulit me in spiritu in montem. Sustulit id est sursum tulit in spiritu id est in contemplacione mentis, in quo secundum Haymonem ostenditur quod Iohannes non corporeis oculis hanc intuitus est visionem sed spiritu, hoc est mentis oculis elevatus est ad celestia mistica contemplanda. Supra primo Fui in spiritu. Vel hoc dicit ad ostendendum quod tunc non vidit gloriam prout erat in se sed in aliquo eius representatione sicut in civitate quam infra describit, quam secundum Nicolaum de Lyra vidit ymaginaria visione. Secundum tamen eius intellectum alias non esset visio prophetica. Daniel x. Sustulit me in montem magnum et altum id est in celum empireum secundum eundem, quod secundum sanctos et doctores est locus beatorum et in corpore [illegible]. Vel in montem id est in eminenciam intelligencie sive cognicionis ad quam oportet ascendere eum qui vult celestia contemplari, scilicet statu supremo. Vel per montem potest signari sublimitas status sive perfectionis. Mons enim est eminencia aque sursum piramidalis scilicet secundum Ioachim, vel per montem in conum tendens in se solidus diversarum influenciarum susceptivus, qualis est status perfectionis. Deut. 10 Ascende in montem. Gen. 19 In monte salvum te fac. Zach. 8 Mons domini mons sanctificatus. Et ille mons est magnus latitudine caritatis et altus sublimitate contemplacionis. Ps. 36(?) Montes istos ramos vitis cooperiebant ut germinet et fructum faciat. In hunc montem ducit dominus in spiritu. Ysa. 58 Sustollam te super altitudines terre. Abacuk 3 Super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem. Vel secundum Haymonem et glosam mons magnus et altus in quem sic dicit Iohannes elevatum intelligitur Christus, de quo dicit Danielis 2.

/ q lapis precisus de monte sine manibus crevit in montem magnum et replevit universam terram. Ipse quidem de se dicit ut legitur Non potest civitas abs-
condi supra montem posita. Super hunc quoque montem edificata est sancta civitas id est ecclesia unde dicitur Super hanc petram edificabo ecclesiam. Magnus est
mons iste quia totum mundum replet Jeremie 23 Celum et terram ego impleo Ysaie 6 plena est omnis terra gloria eius. Dicitur autem altus quia incomprehensibilis
vel quia ita est homo ut tamen sit verus deus. Vel magnus id est immensus secundum divinitatem altus id est eminens in vita secundum humanitatem. Vel magnus potestate
altus incomprehensibilitate. Romanorum 11 O altitudo divitiarum etc. Ezechielis 40 Facta est super me manus domini et adduxit me illuc in visionibus dei
et dimisit me super montem excelsum nimis super quem erat quasi edificium civitatis. Super quo Gregorius omelia prima sic pretitulat dicit quod hic verbis
apte propheta indicat quia in se de civitate quam videbat in propheticis dicat ita spiritualiter de ea loquitur quam spiritualiter contemplatur. Manus enim
virtute potestatis sunt visiones vero sunt ipsarum revelationes quam accepit. Manus quippe in visione est verbum in contemplatione. Mons autem excelsus
nimis sunt mediatorem dei et hominum hominem Ihesum Christum qui de terra quidem sed ultra terram est quia caro eius redemptoris nostri
de imis sumpsit materiam sed in summis preminet potestate. Que bene dicitur excelsus nimis quia non solum homo sed eiusdem humanitatis corporee
que ab eo assumpta est Deus homo non solum homo ultra homines sed etiam homo super angelos factus est. Unde de illo dicit Ysaie 4to In die illo
erit fructus terre sublimis. Creator enim noster qui pro nobis incarnatus est fructus terre factus est nobis sed iam fructus terre sublimis est
quia homo natus in terra super angelos regnat in celo quia in psalmo David et Pauli voce omnia subiecit sub pedibus eius. In eo enim quod ei subiecit omnia
nihil dimisit non subiectum ei Hebreos 2o Mons ergo iste est et excelsus nimis quia et si de terra est per statum humanitatis incomprehensibilis
tamen est per altitudinem divinitatis. Hic est enim quem eiusdem domini tunc Ysaias propheta conspiciet in carne esse venturum per prophetie spiritum sublevatus
ait capitulo 2o Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium. Domus enim domini propheta Israeliticus fuit. Moyses itaque
domus domini ille appellatus est qui ex Israelitico populo incarnatus est. Fuerunt autem in eodem populo sancti viri qui montes merito vocarentur
qui per vite meritum ad celestia pervenerunt sed incarnatus unigenitus istis montibus equalis non fuit quia iuncta omnium ex sua divinitate transcendit.
Unde et recte mons super verticem montium dicitur quia excelsus ex divinitate sua inventus est etiam super cacumina sanctorum ut hi qui multum in deo proficerent
eius vestigia vix potuissent tangere ex virtute cogitationis. Cum ergo illic mons super verticem montium dicitur ipse hic mons magnus et altus
esse perhibetur. Sed in Cyprianum quia sicut hanc apostoli angelus et mons ipse est et in loco etiam intelligitur angelus Johannem in monte sustulit
hoc est Christus ecclesiam suam super semetipsum constituit. Recte ergo Christus et angelus et mons dicitur quia intus ecclesie apparens ad celestem
patriam electos invitat et ipse eandem ecclesiam super se portando ad celestia sublevat. Ezechielis 40 Super montem erat quasi
edificium civitatis. Super quo Gregorius ubi supra dicit Notandum quod non ait Super montem erat edificium sed quasi edificium ut verum ostenderet quod non
corporalis sed spiritualis civitatis edificia cuncta dicerentur. Cum enim non edificium sed quasi edificium se vidisse perhibet cor audientium ab ipsa
corporali fabrica mittit se per portam dicit Johannes que edificatur ut civitas. Omnia etenim illa interne pacis visio ex sanctorum civium
congregatione construitur. Ierusalem celestis ut civitas edificatur. Que tamen in hac peregrinatione terra dum flagellis percutitur tribulationibus tunditur
aggregatione construitur quasi quadratur et ipsa est civitas sancta ecclesia que regnatura in celo adhuc laborat in terra. Cuius civibus Petrus dicit
eius lapides quadratur et vos tamquam lapides vivi superedificamini 1 Petri 2o Et Paulus ait 1 Corinthiorum 3o Dei agricultura estis Dei edificatio estis. Que vero civitas
sancta hic in sanctorum moribus magnum edificium surgit. In edificio quippe lapis lapidem portat quia lapis super lapidem ponitur et qui
portat alium portatur. Sic itaque in sancta ecclesia unusquisque et alium portat et portatur ab alio. Nam vicissim se proximi tolerant
ut per eos edificium caritatis surgat. Sic enim Paulus admonet ad Galatas 6o dicens Alter alterius onera portate et sic adimplebitis
legem Christi. Cuius legis virtutem denuntians ad Romanos 13o dicit Plenitudo legis est dilectio. Si enim ut dicit Gregorius ego vos portare negligo
et vos tolerare me contempnitis in moribus meis caritatis inter nos edificium unde surget. Quos viva dilectio
in moribus vestris et vos tolerare me contempnitis. Omne autem pondus fabrice fundamentum portat quia mores sanctorum omnium redemptor noster solus tolerat. De quo
per Paulum non convenit. Et ut etiam fundamentum autem aliud nemo potest ponere preter id quod positum est quod est Christus Ihesus. Portat fundamentum lapides
Paulus ait 1 Corinthiorum 3o fundamentum autem aliud nemo potest quia redemptor noster omnia mala tolerat sed in ipso mala non fuerunt que tolerare debuissemus super ipsum cadit
et a lapidibus non portatur quia redemptor noster omnia mala tolerat. Sed in ipso malum non fuit quod tolerare debuisset. Ideo super ipsum cadit
et a lapidibus non portatur quia mores et culpas nostras ille solus sustinet qui totam structuram sue ecclesie fabricam portat. Cuius sacrosanctitatis
quasi edificium civitatis quia mores et culpas nostras ille solus sustinet etc. Ex hac ergo littera sic declaratur quod mentem hominis illuminavit
et dignitatis. Sunt ordine subditur Et ondit in cunctis seculorum omnibus etc. Ex hac ergo littera sic declaratur quomodo mente hominis illuminavit
et dignitatis sunt ab aliis abstrahi abstracta in se uniri et colligi unita et collecta in deum affici et affecta quietari et quod
a deo vel angelo et ab aliis abstrahi abstracta in se uniri et colligi. Unita et collecta in deum affici et affecta quietari et quod
fruitur. De primo patet quia mens rationalis collocatur quasi in orizonte duorum mundorum sensibilis et intelligibilis inferioris et superioris quemadmodum
sunt ut est sola secundum esse. Deorsum ut est sors secundum eminentiam et sursum super se lucem etiam ei supereminentem qua tangitur quasi a vertice
corporis ut est forma secundum esse. Deorsum vero inclinat se ad corpora et inferiora tunc intrat in regionem tenebrarum et vertice inclinato versus terram
cum erigitur ad regionem lucis. Cum vero inclinat se ad corpora et inferiora tunc intrat in regionem tenebrarum et vertice inclinato versus terram
cum erigitur ad regionem lucis cum vero inclinat et quasi sopitur. Ideo orabat propheta Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte. Propterea oportet abstrahi
mentem per eundem intuitum et quasi sopitur. Ideo orabat propheta Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte. Propterea oportet abstrahi
ab omni feculentia hoc est a delectatione peccatorum ab alligatione corporum ab occupatione negotiorum ab imaginatione sensibilium simulacrorum
que omnia mentem gravant et obtenebrant et ita replent quod magnam eius inspirationem perhibet aliam recipere inspirationem. Propter quod dicit philosophus melancolicos
esse magis idoneos ad illuminationes naturales quia illa complexio magis abstrahit a mentis impedimentis scilicet a delectationibus carnis et tu-
multibus intrantis. Atque enim unitus corpori et multum ei colligatus passionibus corporis consopitur et obito carnis pietate non patitur radiis
illuminationum percipere. Mentem ergo illuminandam a deo vel angelo oportet ab aliis abstrahi. Unde venit in littera cum ab angelo dicitur Johanni Veni
etc. De 2o scilicet quod mentem ab aliis abstractam oportet in se uniri et colligi patet Baruch 5o Surge Iacob et ambula per viam ad splendorem
eius contra lumen eius. Est enim lumen divinum virtus unifica dispersos colligens et uniens et convertens nos qui prius fuimus dissimilitudine autem
multitudine diversi. Per unitatem patet. Sic enim radius solis nos reducit ad solem sic et ille illuminatos nos unitos in nobis reducit ad
creatorem. Distat ergo seipsum in unum colligere qui habet has illuminationes suscipere. Daniel 2o Danieli per visionem noctis misterium revelatum est
quia sensus exteriores quasi dormiunt et interiora curiosius vident. Unde si nobis secreta revelari volumus
misterium nobis per visionem noctis revelatur quia sensus exteriores quasi in nocte dormimus. Tunc enim dei vocem aut angelorum audit et complectendo adsistit qui serena mente
ab exteriorum implicatione quasi in nocte dormiamus. Tunc enim dei vocem aut angelorum audit et complectendo adsistit qui serena mente
a sollicitudine actione cessat. Non enim perfecte sufficit homo ad utraque dimissis sed dum implicatur circa exteriora unde exterius auditu aperit
inde interius obsurdescit. Unde dicebat sponsa Canticorum 5o Ego dormio et cor meum vigilat quia dum exteriora quasi non sentimus tunc
interiora verius apprehendimus. Job 33 Per soporem in visione nocturna quando sopor irruit super homines et dormiunt in lectulo tunc aperit
aures virorum et erudiens eos instruit disciplina ut avertat ab his que fecit. Per visionem nocturnam Nox enim est vita presens
et quidem sumus in ista vita quasi sub quibusdam imaginationibus nocturnis videmus dei secreta. Cum sopor irruit super homines quia quanto
minus sancti viri exteriori actioni deserviunt tanto magis interius mentis cubilia conquiescunt. Tunc aperit aures quia tunc sunt divine revelationes
in se non duo revelatur a nichilum sanctis. Sunt enim per varia corporum amores distracti et exterius sic dimissi et multiplicati sed
in divina revelatione nos reducit ad unitatem cum sit virtus unifica sicut dicit Dyonisius quod lumen apparuit expressum in nos veniens
sic unifica virtus nos replet et convertit ad patris congregantis unitatem et deificam simplicitatem quia avertit nos a multitudine
rerum exteriorum amatarum et convertit ad deum diligendum unum et verum. De 3o scilicet quod mente in se unita et collecta oportet in deum affici
patet quia mens abstracta ab exterioribus et unita in se intuetur se et cum sit imago dei videt deum in se. Primum enim speculum
ad videndum deum est mens rationalis cum sit imago dei expressa. Exterso autem speculo et mundato et deum diligenter inspecto
quidam divini luminis claritatis ei incipit interlucere et quidam radius insolite visionis oculis eius apparere secundum id psalmo Signatum
est super nos lumen vultus tui domine. Ergo cuius luminis visione admiratur in se animatur ad videndum lumen quod est super se
/ qua

Habitem claritatem dei. Augustinus libro soliloquiorum parte 2 capitulo 2o speciosa facta es et suavis in deliciis tuis mater nostra, nec in te talis qualis hic patimur, qualia in hac miseria cernimus, non sunt ibi tenebre aut nox aut quelibet diversitas temporum, non lucet in te lux lucerne aut splendor lune vel iubar stellarum, sed deus de deo, lux de luce, sol iusticie qui illuminat te, agnus candidus et immaculatus lucidus et pulcherrimus est lumen tuum, sol tuus claritas tua, omne bonum tuum. Hunc igitur regem tuum in decore suo aspicio et ipse rex regum in medio tui [illegible] Ad quod videndum necesse quod per te visum polis [illegible] splendidus dei scilicet lumen glorie confortans intellectum ad videndum deum de quo dicitur in psalmo In lumine tuo scilicet glorie videbimus lumen scilicet divine essentie ut dicit sanctus Thomas libro 3o contra gentiles [illegible] Habitem claritatem dei [illegible] et [illegible]

et erumpit in quandam flammam desiderii deum videndi et cum summa intensione qua afficit in deum, salve unita deo per amorem qui est unio amantis et amati [illegible] Emitte lucem tuam et veritatem tuam ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum etc.

Hic enim assumpsit ihesus petrum et iacobum et iohannem et duxit eos seorsum in montem excelsum et transfiguratus est ante illos. Ascendit petrus cum tribus discipulis. Et tu supra te per studium operis meditacionis et oracionis promovebis ad perfectionem cogitationis, multa cum deprimunt operando, multa inveniens investigando, multa conterens[?] orando, sed in hiis omnibus indigens divino subsidio; hiis tribus comitibus nobis adiunctis vitalis proficit et in altum se extollit. Inde est quod multos videns studiosos in lectione, desidiosos in operatione, tepidos in oratione, qui tamen presumunt montem vitalis ascendere, sed non possunt quia de sociis christi non sunt, nec vident christum transfiguratum claritate, vel revelacionem divine puritatis, sed non quod angelus sathane se transfigurat in angelum lucis 2 ad Corinthios. Utrum enim se transfigurat scilicet christus et diabolus, sed christus veritatem sue lucis confirmat sub duobus testibus quia moyses et helias apparuerunt cum eo in monte. Ut in ore duorum testium non dubites de facta nobis a deo revelacione quia revelatio suspecta est [illegible] que scripturarum attestatione non potest probari. Ad probandam veritatem revelacionis requirenda est auctoritas manifesta legis et prophetarum, alioquin ab altitudine diei i. revelacionum timendum, si scripture sacre collata non consonat vel concordet 2 ad Corinthios [illegible] ne magnitudo revelacionum extollat me datus est mihi stimulus carnis angelus sathane qui me colaphizet. De quo vero scilicet quod mente sic in deum affecta est quietatur et quodammodo fruitur, patet cum anima sic abstracta et unita et in deum affecta familiariter ei loquitur et ab eo docetur, sic moyses in monte in caligine docebatur a deo, propter quod psalmista dicebat: Nox illuminatio mea in deliciis meis. Nox ista caligo est divina quia mens seiungitur ab omnibus actibus apprehensivis quoniam est ex parte sua et est in actuali ignorantia omnium creaturarum et est aliqualiter unita ut sibi ipsi sed est in summo desiderio in deum ex parte sua et est [illegible] tempore suo supremo sue desiderantie vehementis unita deo, et tunc concipit a radio divine illuminationis [illegible] et [illegible] contemplationem [illegible] illustrationis [illegible] in illa caligine et ei se revelat sicut novit decens et dignum. Et hoc [illegible] est cum deo [illegible] de qua delectatione quilibet [illegible] revelationibus [illegible] sapientia ubi est delectatio summa et cognitio perfecta prout est in via, de qua [illegible] Augustinus libro 2o de libero arbitrio. Quemadmodum illi qui in solis luce eligunt quod libenter aspiciant et eo aspectu letificantur in quibus si forte fuerint vegetioribus sanis et fortissimis oculis preditis, nihil libentius quam ipsum solem contuentur, qui etiam cetera quibus infirmiores oculi delectantur illustrat, sic fortis acies mentis et vegetata cum multa vera et incommutabilia certa ratione conspexerit, dirigit se in summam veritatem qua cuncta monstrantur [illegible] ei quasi utique inherens [illegible] obliviscitur cetera et in illa omnibus simul fruitur [illegible] ipsa utique veritate [illegible] est libertas nostra [illegible] vitalis. Et ipse est deus noster [illegible] lucem 2o

[illegible] ad revelationem [illegible] etc.

[illegible] in pace [illegible] videre oculi mei salutare tuum [illegible] et vaporibus [illegible] ordo, pace [illegible] ad superiora pacificatus eius affectionibus que repressis fumis [illegible] et animata [illegible] revelatum [illegible] dispositionem et animata [illegible] oculum elevat super se [illegible] spiritualem [illegible] visionem [illegible] quorum typum hic gerit beatus iohannes [illegible] est ut sunt etc.

celestis gaudii [illegible] Subdit [illegible] completos scilicet [illegible] superne civitatis et eius descriptionem [illegible] ad dignitatem [illegible] ratione claritatis seu resplendentie [illegible] ratione sanctitatis [illegible]

Et ibi ostendit mihi civitatem etc. [illegible] et speciositatem. Et dicitur [illegible] et templum non vidi in ea [illegible] habebat murum magnum et altum [illegible] describit eius nobilitatem ratione [illegible] et corporis excellentie ibi Et porte eius non claudentur etc. [illegible] ostendit mihi civitatem [illegible] ratione securitatis et corporis [illegible] ratione immaculate per baptismum [illegible] superna [illegible] que dicitur civitas ratione [illegible] caritatis [illegible] ratione [illegible] conformitatis celesti civitati sic contemplatio dicitur descendere ab [illegible] per fidem cognitionis descendentem de celo ratione [illegible] conformitatis celestis [illegible] nisi prius [illegible] ut quod omne quod est bonum [illegible] datum est illi per gratiam dei super eos [illegible] quod beatitudo celestis non potest ab electis [illegible] nisi prius [illegible] vel quod omne [illegible] bonum [illegible] per quod efficiuntur digni vita beata est [illegible] et [illegible] glorie, propter quod descendat ad eos in presenti vita donum gratie per quod [illegible] quia non possumus ad ipsum venire nisi prius veniat ad nos [illegible] Adveniat regnum tuum i. ad nos veniat [illegible] venientem in [illegible] et [illegible] in oratione [illegible] petitio [illegible] a filio dei qui illuminat [illegible]

ad nos modo dicto. Habitem claritatem dei [illegible] claritas beatorum [illegible] ad gloriam anime et corporis est [illegible] divine claritatis

Claritatem quam dedisti mihi dedi eis [illegible] claritas [illegible] apparuit [illegible] Ut i. clara et aperta visio et cognitio dei per quam [illegible] beati conformantur i. iohannis 3 [illegible] qui tunc apparuerit [illegible] facie ad faciem. Et lumen eius simile lapidi precioso quam [illegible] obscura [illegible] per speculum in enigmate [illegible] in fundamentis syon lapidem summum angularem i. christo qui dicitur lapis preciosus Isaie 28 et i Petri 2o Ecce ponam seu mittam [illegible] conformabuntur [illegible] christo sic membra capiti electum et probatum preciosum [illegible] in beatitudine [illegible] per gloriam corporis et anime conformabuntur [illegible] christo [illegible] pluribus [illegible] colorum. Et in christo [illegible] plures [illegible] divina [illegible]

Tamquam lapidi iaspidis [illegible] comparatur christus iaspidi [illegible] in visione [illegible] aspectu sue divinitatis reficiuntur [illegible] et anima et corpus [illegible] quod iaspis confortat visum et beati delectantur in visione [illegible] iohannis [illegible] egredientur et ingredientur et pascua invenient [illegible] et aspectu sue [illegible] Augustinus [illegible] illustrat [illegible] veritatis pabulo nutriet. Lapis enim [illegible] christus [illegible] lapidi iaspidi [illegible] quia [illegible] electos suos illustrat [illegible] ad quam [illegible] iaspis viridis est coloris et non [illegible] per [illegible] visio christi et [illegible] aspectum lapidis iaspidis [illegible] et veluti [illegible] viretia [illegible] Super [illegible] sedebat super sedem [illegible] aspectum lapidis iaspidis [illegible] sicut cristallum [illegible] doctoribus [illegible] cristallum [illegible] et [illegible] sitim et ardorem [illegible] cristallum [illegible] est remedium contra sitim et ardorem [illegible] valet ad cristallum contra sitim et ardorem et [illegible] que complebitur in ipsa dei visione. Quasi enim [illegible] per cristallum [illegible] superne [illegible] contemplacio efficitur. Cristallum enim vel cristallus est in cristallum [illegible] aqua et [illegible] nomen ei dederunt [illegible] Augustinus super titulum [illegible] genus candidissimum lapidis quia [illegible] fit glacie indurata per aliquot annos [illegible] ita ut sole vel igne non facile dissolvi possit et apposita [illegible] Cristallus est [illegible] in glacie durata per multos annos ita ut sole vel igne non facile dissolvi possit et est [illegible] et clarus et radiis solis [illegible] flammam ut ardens fungus vel [illegible] prebeat ignem fulgidum et est transparens et clarus et [illegible] omni parte delectat et [illegible] claritatem [illegible] Ut [illegible] per iaspidem et cristallum scilicet claritas [illegible] omni parte delectat [illegible] cristallum [illegible] sic [illegible] quia in via

[illegible] quia [illegible] aliud est [illegible] prius dei [illegible] cristallum sic [illegible] quia in via videmus per speculum in enigmate, in patria facie ad faciem. [illegible] dicit cristallo et ibi de [illegible] superna dicitur habere claritatem dei patet quod celum empireum quod est [illegible] locus beatorum est [illegible] lucidum patet quia nobilissimum [illegible] corpus [illegible] celum empireum est corpus nobilissimum [illegible] habitacio beatorum corpus [illegible] excellentem habere nobilissimam qualitatem corporalem [illegible] celum empireum est maius in omni corpore [illegible] et lux est nobilissima qualitas inter omnes qualitates corporales [illegible] celum empireum est maius in omni corpore [illegible] go si [illegible] lucidum excellentem [illegible] noctem quia non obstante solis absentia [illegible] celi totum [illegible] illuminaret [illegible] sic luna quia obsistit visui et non est transparens aufert nobis lumen solis qui interponitur inter nos et solem

Ut [illegible] quod iaspis est viridis coloris et cristallus albi et est transparens [illegible] quod in beata vita nihil erit quod [illegible] nihil [illegible] et quod lateat [illegible] quod ibi [illegible] erit [illegible] quod omni parte delectabit [illegible] quod lumen illius [illegible] est simile lapidi iaspidis [illegible] delectat visum [illegible] quod ibi nihil erit latens sed totum patens. Et sic cristallum etc. [illegible]

Augustinus libro soliloquiorum [illegible] etc.

[illegible] est [illegible] transparens [illegible] et [illegible] colorum nobilissimus [illegible]

sit octaua spa q go nulla sui parte est trasparens et dyaphana et q omi sui parte obsistit visui nro io celu empireu no pt lucem
a se derivatu ad nos trasmitte p octaua spam vel p ipius firmametu Sz forte d ista solucio videt impedire lucem q sm astrono
sol d q solus lucet et hoc p tanto q solus sol ht lume a se ipo et no ab alio corpe quia alia lume corpale ht a sole
et hic est q sol d fons totius lucis corpalis Sz firmametu mediat int solem et celu empireu go celu empireu no pt recipe
lume a sole et p qns no erit lucidu Rō celu empireu cu sit pmu et nobilissimu oim corpm io no pt ab aliquo corpe
depende go tm a deo effective ht lume suu et no a sole nec ab aliquo alio corpe Stelle at firmamti no ht lucem a se
s tm a sole et io vere talium sol d q plus lucet i plus a se lucem ht Sz adhuc d Celu empireu est corpus maxe
formale int oia corpa q quato corpus est nobilius tato formalius est et minus ht de ma go no pt esse lucidu excellent Sz q
q quato celeste corpus est lucidius tanto est spissius et p qns magis habundat i ma ppt hoc eni stella est lucidior ps sui orbis
q est spissior ps sui orbis Rarora vero min lucet Ideo eni ignis no lucet in spa sua spa q ibi est rarissimus et
maxe formalis min ht de materia q ignis quo utimur hic inferius Rē re do p[illegible] q ad pbos Dd q licet in na
elemetorum spissiora sint indigniora Ignis eni est dignissimu eletorum cu sit rarissimus et terra vilissimu eletorum cu sit
spississima Tn in na tn celesti ast contrario Stella eni est nobilissima ps sui orbis cu sit spississima appellando ecc formalis
id qd est activius tunc in na celesti magis spissa sut magis formalia Stella eni cu hoc q est spissior ps sui orbis
est ecc activior ps sui orbis Sic go pt q celu empireu est excellenter lucidu vnde s doctores d igneu no a calore
s a splendore Sz ex hoc q istud celu sz empireu est aliquo trasparens seu dyaphanu q ht dispositio localis
q faciat ad delectatioem btorum no dz denegari loco seu habitacioni eorum s trasparencia seu dyaphanitas est h[illegible] i
q facit ad delectatioem btorum vbi at p
aoz q cu in bta vita sit plena et pfecta delectacio nichil ei denegabit in quo pt augeri delectacio btorum Sz quilibet btus est amicus alterius
q s pfectus vo ethicorum delectabile est presencia amicorum et in amatibus vide est delectabilissimu Sz
sm pfectam caritate go corpali visione in vita bta resuscitatis corpibus se mutuo debent vide hoc at fi no poss nisi
celu in quo habitant esset dyaphanu aliter eni obsisteret visui intuitus q radii visuales no possent attinge obiectu
ut spes obiecti posset venire ad oculum Sz d Cu supra dictu sit q in na celesti quato aliquid est lucidius tato e spissius
Cu go celu empireu sit excellenter lucidu ut p̄o dictu est go erit excellenter spissu et p qns nullo modo rarum seu dyaphanu
Rō licz pfecte loquendo quato aliquid in celo est lucidius tanto sit spissius tn ad hoc no est artata diuina potentia qn possit
et i rarissimo corpe tanta vel maiore luce inducere q p nunc sit lux solis Et q decens esse videtur ut corpalis
habitacio btorum sit valde lucida et amena et cu hoc trasparens et pmia ut mutuo se possint vide io no obstante
celi empirei magna luciditate illud celu hz tanta trasparencia et raritate quanta sufficit ad claram et iocundam
corpalem visionem ipsorum btorum Tercio dixi q loquendo ppe de variacione seu alteracione tunc celu empireu est invariabile
seu inalterabile q illud qd no patitur peregrinas impressiones hoc ppe no variatur nec alteratur Sz nullum celu de quo
locutus est aristoteles patitur peregrinas impressiones ut ipse pbat i lo de celo et mundo go multo minus celu empireu
patietur huiusmodi peregrinas impressiones cu sit nobilissimu celorum Sz d vox corpalis no pt esse nisi in corpe rarefactibili
et condensabili et p qns ppe variabili ut patet 2o de aia Sz p resurrectionem mortuorum bti deum voce corpali laudabut
at sibi mutuo loquentur q decens est q corpus lingua definiat in vita bta ad diuine laudis preconiu et ad
mutue societatis amicicie commendacionem Rō Resuscitatis corpibus btorum ipsi bti habebunt in guttture suu aerem
sibi connaturalem qui quidem aer cu p instrumenta naturalia verberabitur ad vocales arterias tunc in reali mocione et scis-
sione illius aeris erit vox realiter a qua voce reali vltra p celu multiplicabitur vox intencionaliter intus q ex
pt alterum audire et quilibet pt alteri ecc vocaliter intencionem sua exprime quauis ipsum celu no sit ppe rarefactibile
et condensabile variabile seu alterabile Sic eni nunc vox ab ore alicuius prelati nullo remocius auditur q aer realiter
p voce scindatur seu moueatur q licet necesse sit illud in quo est vox realiter moueri et aliquatenus alterari
tn intencionaliter pt esse vox seu sonus in aliquo corpe sine sui alteracione ppa et reali vnde qui loquitur quidem aer
ad tumultuacionem vocis realiter mouetur tandem in ipso aere est vox realiter Sz cessante aere ab huiusmodi tumultuacione
et reali mocione no multiplicabitur vltra vox seu sonus nisi intencionaliter Sic in gutture et in ore btorum erit
vox realiter in celo at solum intencionaliter ut d thomas de argentina sup 2o sentenciarum d[illegible] in Moraliter at
p lucem celi pt signari bonus prelatus vnde in sta platone d aut vere vos estis lux mundi Et phil 2o int quos lucetis
sic luminaria Et insuper notatur claritas doctrine Tum dz esse sicut lapidis rone constancie preciosi rone vite eminencie
3i Reg 7 precepit ut tollerent lapides ut quadrarent eos Vt eni ait gg sup ezech om 8 p[illegible] ps bti sut lapides
quadri q stabiles in adversitate Et dz esse sicut iaspidis rone celice conversacionis ysa 54 Ponam iaspidem pro pu-
gnacula tua Et sic cristallu rone lucide contemplacionis Cristallus ex aqua congelascit et est magne pulcritudinis
ut gg sup ezech om vii p[illegible] pt Et Solinus lo 2o q est glacies congelata et ita est frigidus et clarus Ezechielis 43
Gelauit cristallus ab aqua Tn talis est prelatus celi sz clarus in doctrina stabilis in adversitate celice conversacionis et
lucide contemplacionis tunc eciam ht a deo claritatem Sic eni in generali rerum institucione vniuersorum conditor munificus
et altissimus gubernator magna quedam luminaria depinxerat in firmamento materiali quorum plurimis radiis in inferiora dif-
fusis manifeste posset distingui scitu a pulcro purum ab impuro sordidum ab honesto Sic et i mistico firmamento militantis
ecclesie prelatos posuit et pastores qui vita celibi luceant sicut splendor firmamenti et diu ad iusticiam plures erudiunt
essent q stelle in perpetuas eternitates Dan pe quorum doctrine radiis plurimis et exemplis distinguitur a subditis
verum a falso catholicum ab erroneo in credendis bonum a malo et licitum ab illicito in agendis Na s dionisium in de ange-
lica ierarchia Sz sacerdotes dni sm singulas suas virtutes naturales suscepe diuinas illuminaciones et inde ab omni sua virtute
easdem illuminaciones suis influere subditis vt nichil sit in eis qd no edificet lucendo Sic eni informandus i arte mechanica
ht exemplar appositu qd crebius intuetur vt p hoc suum artificium subtilius coequatur Sic i scola caritatis disciplinis
prelati velut imitanda quedam exempla fidelibus ceteris promunt hic dt apostolus i thy 4o Esto exemplum fidelium in vbo in conversacione
in fide in castitate Et Iero in epla ad heliodorum dt q epi conversacio q in specula posita magistra dz esse
publice discipline vt quicquid fecerit id sibi omnes faciendum putent Et hic gg in[illegible] admonendus est rector

Ipse nobis murus est qui ad verba nostra [illegible] malignorum spirituum cursum vetat. Tamen nunc quia fides est antemurale posuit, quia prius quam se per carnem ostenderet, predicatores suos misit, prophetas misit, recte quippe antemuralis nomine vocantur qui dominum subsequente domini predicaverunt. Quia ad murum steterunt [illegible] xxx moralium. Ante murum [illegible]

quod sic vivat ut omnium vite subiectus prebeat, ne si quid in illo reprehenditur, ex eius officio ipsa religionis estimacio [illegible] etc.

Et habebat murum magnum et altum, habens portas xii et in portis angelos xii et nomina scripta, que sunt nomina xii tribuum filiorum Israel. Ab oriente porte tres, ab aquilone porte tres, et ab austro porte tres, et ab occasu porte tres. Et murus civitatis habens fundamenta xii et in ipsis xii nomina duodecim apostolorum et agni. Usque ibi. Et quia locutus posita descripcione civitatis superne quantum ad claritatem, subdit eius descripcio quantum ad municionem seu firmitatem et deinde in quibus partibus primo describit ipsa civitas a munimine, secundo a disposicione ibi: Et qui loquebatur mecum etc.; tercio a quantitate ibi: Et mensa est civitatem per stadia xii milia; quarto a materia perfectione ibi: Et erat structura muri eius ex lapide iaspide; quinto a mundicia et puritate ibi: Et platee [illegible] In primo ergo describitur et quo ad muri magnitudinem et quo ad portarum multitudinem et quo ad fundamentorum soliditatem. Dicit ergo: Et habebat scilicet civitas superne Ierusalem quam videt Iohannes murum magnum id est spissum et altum, per quem designatur securitas divine proteccionis, quia maiore relucet in statu superne beatitudinis quam nullus habens potest amittere. Per quod notandum quod est murus multiplex. Primo ipse Christus qui secundum Richardum est magnus protectione humanitatis et altus sublimitate et inaccessibilis deitatis. De quo dicitur Ysaie 26: In illa die cantabitur canticum istud in terra Iuda: Urbs fortitudinis nostre Syon, salvator ponetur in ea murus et antemurale. Unde Gregorius super Ezechielem omelia [illegible] dicit titulus id Ezechielis: Ecce murus forinsecus in circuitu domus undique. Dicit: Plerumque in sacro eloquio pro proteccionis sue munimine murus ipse dominus incarnatus dici solet. Sic de sancta ecclesia per prophetam dicitur: Ponetur in ea murus et antemurale. Ipse enim nobis murus est, quia nos undique circumdat custodiendo, et antemurale. Ante murum enim sunt omnes prophete qui prius quam dominus appareret in carne ad construendam fidem prophetando missi sunt. In sancta ergo ecclesia dominus murus nobis et prophete eius antemurale sunt positi, quia ad nos quos ipse per se protegit, eciam prophetarum verba in fidei constructione venerunt. Unde et bene prius murus et post antemurale ponitur, quia vocati ex gentibus nisi prius dominum cognosceremus, prophetarum illius dicta minime suscepissemus. Et in hoc quod iste murus spiritalis edificii forinsecus esse dicitur secundum beatum Gregorium apte divina incarnacio designatur. Agnus enim nobis intus est deus, murus vero foris est deus homo. Nam incarnatus dominus murus nobis non esset, si forinsecus non fuisset, quia intus nos non protegeret, si corporis non appareret, sed ut hec negligi promptius est quod idem murus positus dicitur in circuitu domus undique. Domus quippe non solum dei angeli sed eciam nos sumus, quos in eternis habitacione dignatur. Et murus iste undique in circuitu domus est, quia unigenitus patris qui sursum est firmitas angelorum, ipse deorsum factus est redempcio hominum. Illis fortitudo ne cadat, nobis adiutorium ut surgamus post casum. Si vero per domum dei sola redemptorum hominum multitudo signatur, undique nobis dominus et per circuitum murus est, quia ut nos prefecte custodiret, omnia que docuit, ostendit sic scriptum est: Que cepit facere et docere. Quia enim vocare nos ad celestem patriam venit, despicere nos terrestria bona docuit et mala temporalia non timere. Unde et obprobria non despexit, iniurias pertulit, mortem non timuit, crucis patibulum non refugit, sed cum eum voluissent capere et regem constituere, statim fugit. Quid nos aliud

his exemplis invenimus nisi quod mundi et adversa non metuere et prospera vitare, quia plerumque eius bona animum occupant, quam mala perturbant. Cum passiones suas contumelias audit ut tu contumelias reddidit, traditorem suum diu tacitus pertulit, cum fictae salutati dare osculum non recusavit. Suscepit mortem ne mori timeremus. Ostendit resurreccionem ut nos resurgere posse crederemus. Post passionem quoque suam de his qui se crucifixerunt ad fidem gratia vocatis, domum per iniquitate reddidit. Cum ergo nos exemplo suo de omnibus instruxit, murus nobis per circuitum et undique factus est etc. Item murus dicitur ipsa fides quia munit ecclesiam. Canticorum [illegible] Si murus est, edificemus super eum propugnacula argentea, id est firmitatem fidei et constanciam in passione. Sicut murus contra hostes in obsidione opponatur et tales propugnacula quibus se ab adversariis tueantur et defendant etc. Item murus dicitur prelatus ecclesie defensor. Super glosa: Et Ieronimus epistola eius: [illegible] cantica sunt muri Syon. Unde et Tulius libro tercio de natura deorum dicit: Muros urbis sunt pontifices et qui diligencius cingunt urbem religione quam menibus. Ysaie 60: Edificabunt filii peregrinorum muros tuos. Ieremie 2: Dedi te in murum ereum. Item murus potest dici munimine vel municio disciplinae. Iob 30: Quasi rupto muro irruerunt super me. Ibi Gregorius xxx moralium: Potest muri nomine intelligi municio disciplinae, Salomone attestante, qui ait Proverbiorum 24: Per agrum hominis pigri transivi et per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urtice, operuerant superficiem eius spine et maceria destructa erat. Per agrum enim hominis pigri atque per vineam viri stulti transire est talis negligentis vitam inspicere eius quoque opera considerare, quam urtice vel spine replent, quia in corde negligencium perniciosa terrena desideria et punctiones pullulant viciorum. Quippe quia scriptum est: In desideriis est omnis ociosus. Maceria lapidum destructa erat, id est disciplina patrum ab eius corde dissoluta. Nam quia destructa maceria lapidum dissolutam esse disciplinam videt, illic protinus secutus adiungit: Quod cum vidissem, posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam etc. Et ibi Gregorius dicit: Proverbiorum 25: Sicut urbs patens absque murorum ambitu, sic vir qui non potest cohibere spiritum in loquendo. Item murus potest dici collectio munimentum. Proverbiorum 18: Sapiencia dominicus urbs fortitudinis eius, et quasi murus prevalidus circumdans sapiencia et sciencia, sic protegit sapiencia sicut pecunia. Ecclesiastes vii. Per murum ergo in hoc loco signatur Ihesus Christus ut dictum est. Tamen est magnus per incomprehensibilitatem maiestatis. Psalmus: Dominus in Syon magnus et altus per exaltacionem divinitatis, quia a patre super omnia sublimatus et deus est per humanitatem est constitutus ipse quod est murus id est defensio et proteccio sue ecclesie. Vel est secundum Haymonem generaliter ipsa eciam murus dicitur et appellatur propter fidei firmitatem et constanciam probi. Et hic murus est magnus, quia eciam constat ex omnibus fidelibus et per quatuor mundi climata dilatatur. Est eciam altus, quia cum corpore terram adhuc habet, mente iam possidet celum. De quo bene subditur in textu: Habens portas xii id est xii apostolos ut ait Beda, qui suo vel scripto vel opere cunctis gentibus pandebant introitum regni celestis. Vel per xii portas xii patriarche per quorum exempla alii ad fidem introducuntur, per quos tamen intelligitur omnis ordo doctorum per quorum ministerium intravimus ecclesiam. Ipsi enim nos baptisant et docentes per fidem ecclesie portis nos introducunt, ut Haymo. De quibus adhuc subditur: Et in portis angelos duodecim, id est in patriarchis et apostolis omnes doctores subditi, sicut presbiteri et ceteri minoris ordinis ecclesie propositi, qui etsi magna non valent, tamen modica que acceperint fideli populo ministrare non desistunt. Doctores enim ecclesie fidem et vestigia apostolorum imitantur, ut ait Haymo et alii expositores. Iohannis vi: Nonne xii vos elegi. Numerus enim duodenarius est numerus sacratus, quo fuerunt xii apostoli missi per iiii or partes mundi secundum Gregorium primo et ultimo moralium et per hunc numerum significatur universitas fidelium omnium [illegible] c. vi. Sic ergo per xii angelos significantur doctores et prelati sub patriarchis et apostolis constituti. Tamen [illegible] dicuntur angeli, quia sicut angeli duos parietes coniungit et adunat, sic iste populum Iudeorum et gentilium adunare doctrina et predicacione in una fide. Item quia duo precepta caritatis docent, scilicet unam et alios predicant. Unde in cuius signum misit dominus discipulos binos et binos ante faciem suam etc. Luce x. In portis ergo sunt angeli quia doctores et prelati secuntur fidem et vestigia apostolorum. Et nomina scripta scilicet in portis, hoc est in patriarchis et apostolis, que sunt nomina xii tribuum filiorum Israel. Secundum Haymonem filios Israel non debemus intelligere carnaliter xii filios Iacob, sed patres spiritales ex eius progenie descendentes sicut fuerunt Ysaias, Ieremias, ceteri quoque prophete. Quorum nomina scripta sunt in portis, quia eorum doctrina continetur in fide apostolorum. Unde enim

// Iob 30: Quasi rupto muro irruerunt super me. Gregorius xxx moralium: Quasi murus rumpitur, dum furorem persuasionibus fides que in redemptore nostro est in quorundam corde dissipatur. Quasi rupto muro super bonos mali irruunt, cum accepta temporis potestate, prius ipsam quam fidei munimina in quorundam corde destrue conantur. Item murus dicitur prelatus ecclesie defensor etc. Ut supra.

Marginalia: Iob 30. Ut supra. — Murus multiplex. — Ipse nobis murus est [illegible]. — Ioh. 6. — [illegible] secundum alium [illegible]. — Psalmus: Dominus in Syon magnus [illegible]. — Id est in patriarchis. — Patriarche, apostoli, vel presbiteri [illegible]. — Malachie 2: Labia sacerdotis [illegible] angelus [illegible].

isti annunciant iam factum, illi predixerunt futurum. Duodecim ergo eadem que illi protulerunt annunciant, memoriam illorum in suis cordibus se habere insitam demonstrant. Vel per nomina xii tribuum filiorum Israel omnes credentes intelliguntur, qui in fide apostolorum consistunt. 2 Cor. 3: Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris. Ephes. 2: superedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum, qui introeuntes admittuntur ad regnum celorum sine acceptione personarum. Unde sequitur: Ab oriente porte tres, ab aquilone porte tres, ab austro porte tres et ab occasu porte tres. Nam ex omnibus partibus orbis colliguntur electi intrantes gaudia paradisi. Dicuntur autem porte tres ad quamlibet partem orbis, quia in fide trinitatis recipiuntur electi ad gloriam celestem. Unde dicit Beda: Sollerti dispositione voluit indicare misterium, quod per eciam orbi quadrato sancte trinitatis fides erat intimanda. Ab oriente ergo porte tres, quia per quas sunt venientes ad ecclesiam per fidem trinitatis ab uno climate mundi [illegible]. Unde Augustinus in originali: Civitas ista ecclesia est toto orbe diffusa, ideo per iiii^or partes eius ternas tres porte dicuntur, quia per totas iiii^or mundi partes trinitatis misterium in ecclesia predicatur. Ysaie xliii: Ab oriente adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Matthei viii: Multi venient ab oriente et occidente et recumbent cum Abraham etc. in regno celorum. Secundum vero Haymonem per orientem intelligitur populus iudeorum, de quo Christus est ortus, qui est verus sol iusticie illuminans corda credencium. Ibi enim primum fuerunt porte tres, hoc est fides sancte trinitatis in illis primum annunciata est a prophetis et ceteris iustis, qui per spiritum illuminati fidem trinitatis cognoverunt. Ysaias namque audivit angelica agmina in celo clamancia: Sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth. Ut enim pluralitas trinitatis monstraretur, tercio sanctus dicitur; sed ut unica essencia sancte trinitatis appareat, non domini sabaoth, sed dominus sabaoth esse perhibetur. Et David quasi similiter senciens ait: Benedicat nos deus deus noster et benedicat nos deus; qui cum tercio dixisset, ut unum hunc esse ostenderet, subdidit: Et metuant eum omnes fines terre, non dicendo plurali de trinitate, pluralis ad unitatem maiestatis intendens. Per aquilonem vero gentiles intelliguntur in frigore infidelitatis et ignorancie positi, sicut fuerunt patres nostri. Ibi quoque sunt porte tres, quia et gentiles per doctrinam apostolorum ceterorumque predicatorum edocti fidem sancte trinitatis perceperunt. Et bene quidem primum ab oriente porte tres, deinde ab aquilone commemorantur, quia prius iudei crediderunt, deinde gentiles qui ante erant in aquilone, qui est frigidissimus et durissimus ventus, sicut [illegible] qui dixit: Ponam sedem meam ad aquilonem et ero similis altissimo. Per austrum vero claritas fidei designatur, que in toto orbe terrarum lucet, quia dum sol est in austro, id est figitur in medio celo, celi totum mundum illuminat, sicut Christus qui luce fidei claritatis sue plenam ecclesiam illuminat. In austro itaque tres porte sunt, quia fides sancte ecclesie splendore sancte trinitatis illuminatur, baptizata in nomine patris et filii et spiritus sancti. Per austrum quoque sunt venientes ad fidem trinitatis tempore pacis ecclesie. Per occasum vero sunt venientes ad fidem novissimo tempore, quando per Heliam et Enoch ceterosque predicatores eadem fides trinitatis per quadripartitum orbem diffundetur, iudeos atque gentiles pariter complectens. Duodenarius ergo numerus portarum, que per iiii^or mundi partes sub ternario comprehenduntur, ad misterium pertinet apostolorum, per quos fides sancte trinitatis per quadripartitum orbem diffusa est. Hec ille. De multiplici vero porta [illegible] beatus Gregorius super Ezechielem omelia [illegible] [illegible] Ezech. xl: Venit ad portam que respiciebat ad viam orientalem. Quid enim aliud porte appellatione signatur nisi dominus ac redemptor noster, qui nobis ianua factus est regni celestis, sicut ipse ait: Nemo venit ad patrem nisi per me. Porta ergo viam orientalem respicit, quia illum signat qui nobis iter ad ortum lucis fecit, dicens: Ego sum via veritas et vita. Potest etiam porte nomine unusquisque predicator intelligi, quia cum ipse nobis ianuam regni celestis ore suo aperit, porta est. Unde et xii porte hic describuntur in [illegible]. Potest etiam porte nomine scriptura sacra non incongrue intelligi, que dum nobis intellectum aperit, celestis regni ianuam pandit. Possumus et porte nomine fidem accipere, quia primam coniungimus ut ad virtutum edificia intremus. Tres ergo porte dicuntur esse in quatuor orbis partibus, quia tres sunt virtutes, scilicet fides spes et caritas, sine quibus [illegible] salvari non potest [illegible]. Et 19 moralium [illegible] Job 29: Cum procedebam ad portam civitatis. Dicit: Per portam civitatis accio bona designatur, per quam ad conventum regni celestis ingreditur. Psalmus: Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudaciones tuas in portis filie Syon. Et fiunt hec per xii portas, scilicet observaciones decem preceptorum decalogi cum duobus preceptis caritatis, per quas habetur ingressus ad statum beatitudinis, secundum illud Salvatoris Matthei 19: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Nam in hiis portis sunt xii angeli, quia anime electorum deferuntur in celum per ministerium angelorum. Luc. 16: Factum est ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum Abrahe etc. Vel aliter per xii portas civitatis sunt xii partes predicacionis; sicut enim per portas intratur ad civitates materiales, sic per predicaciones ad civitatem spiritualem. Per orientem ergo signatur predicacio monitoria. Cuius tres porte sunt tres partes admonicionis, scilicet admonicio ad pugnandum quo ad incipientes, ad proficiendum quo ad proficientes, et ad perseverandum quo ad perfectos. Vel prima admonicio fit ad coniugatos, secunda ad continentes, tercia ad prelatos, ut omnes pugnent, proficiant et perseverent. Et hii sunt per Job, Daniel et Noe, Ezech. xiiii. Job in coniugio positus et curam proprie domus exercens placuit deo, per quem digne honorum coniugum ordo signatur. Daniel autem in aula regia abstinencie deditus fuit, et ideo vitam continencium signat. Noe vero archam in undis rexit, atque ideo figuram rectorum tenuit. Per aquilonem signatur predicacio comminatoria. Cuius tres porte sunt tres comminaciones, scilicet incertitudo mortis, districcio iudicii et acerbitas eterni supplicii. Per austrum signatur predicacio consolatoria. Cuius tres porte sunt tres promissiones, quas debent facere predicatores, scilicet venie percipiende, gracie recuperande, glorie adipiscende. Matthei 3: Penitenciam agite, appropinquabit regnum celorum. Per occasum vero signatur predicacio vituperatoria. Cuius porte tres sunt tres vituperacionis partes, scilicet de peccato cordis, oris et operis, ut in decem preceptis [illegible]. Item per orientem potest intelligi splendor cogitacionis, cuius tres porte sunt tres species cogitacionis, quas predicatores debent habere, scilicet cogitacionem interiorum ad contemplandum, superiorum ad appetendum et inferiorum ad declinandum; hec triplex cogitacio est datum optimum descendens a patre luminum. Jac. i. Per aquilonem signatur formido sive timor, qui natura est frigidus. Cuius porte tres sunt tres formidinis partes, que nascuntur ex triplici cognicione predicta, quas predicatores debent habere, scilicet timorem de conversacione mundi, de amissione celi, de accepcione inferni. Per austrum signatur fervor dileccionis, cuius porte tres sunt tres dileccionis species, quas debent habere predicatores, scilicet dei, sui et proximi. Vel triplex porta australis est amor boni triplicis, scilicet honesti, expedientis et delectabilis; hic enim est triplex ardor solis, de quo dicitur Ecclesiastici 43: Tripliciter sol comburens montes, igneos radios exsufflans. Per occasum vero signatur luctus, cuius tres porte sunt tres luctus partes. Prima de mundi ignorancia, quam fecit luctus domini super civitatem, dicens: Luc. 19: Si cognovisses et tu etc. Secunda est de mundi iniusticia, quam fecit luctus super suscitacione Lazari, Joh. xi, quem vocabat ad miseriam mundi, ideo flevit super eum. Tercia est de mundi duricia, quam fecit luctus domini in cruce, quia tunc flevit duriciam populi indurati, quod tot signis visis noluit emolliri. Si predicatores habuerint hanc triplicem cognicionem et habuerint triplicem timorem et triplicem amorem et triplicem luctum, tunc eis patet introitus paradisi, [illegible] quasi xii illos intrarent, scilicet heu dicitur Luc. xi de vobis legisperitis, qui tulistis clavem sciencie et ipsi non introistis et eos qui introierunt prohibuistis. Nam ita debiliori sunt in tercio, quia non possunt aperire ad introitum populum. Tren. 2: De [illegible] sunt in terra porte eius. Sic [illegible] clamat propheta: Attollite portas principes vestras etc. et introibit rex glorie. Sic de populo suo Ysa. lx: Occupabit salus muros tuos et portas tuas laudacio etc.

Ite per orientem potest designari prima etas hominis scilicet infancia sive puericia quia tunc homo est in origine. Per aquilonem vero ventum frigidum senectus que naturaliter est frigida propter defectum caloris naturalis. Per austrum inventus vel adolescentia quando fuit amplior calor naturalis. Per occasum etas decrepita que est iuxta occasum. Sic dispositae portae, in aliud ordinem [illegible] quod in qualibet etate patet introitus hominibus in ecclesiam per fidem trinitatis. Ideo Cant. 6to. quatuor dicit: Revertere [illegible] in morte clauduntur omnes ianue propter hortatur apostolus ad Hebr. 4 dicens: Festinemus ingredi in illam requiem. Et Cant. 2o: Surge propera amica mea et veni etc. [illegible] ibi. Et murus civitatis habens fundamenta XII.

Subditur descriptio predicte civitatis quantum ad fundamentorum soliditatem cum dicitur: Et murus civitatis scilicet predicte scilicet Christus vel fides eius qua innititur ecclesia ut dictum est supra, habens fundamenta XII id est fidem et doctrinam XII patriarcharum per quos fundatur ecclesia quia illi primi hanc fidem tenuerunt et illos imitantur quicumque ad fidem accedunt. Ideo subditur: Et in ipsis scilicet fundamentis id est in fide patriarcharum XII nomina XII apostolorum scripta erant, scripta quia super fidem et doctrinam patriarcharum fundata est fides apostolorum quia apostoli fide patriarcharum de redemptione generis humani completam predicaverunt, sic quod quod illi crediderunt et docuerunt futurum isti crediderunt et docuerunt iam factum. Et agnus scilicet nomine erat in fundamentis id est Christi quem tam patriarche quam apostoli predicaverunt. Unde Hay. [illegible] fundamentum civitatis est Ihesus Christus [illegible] fundamentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum est quod est Ihesus Christus. Ipse enim est fundamentum fundamentorum sicut rex regum et dominus dominantium. Fundamenta vero super ipsum sunt patriarche, prophete et apostoli in uno fundamento Christo fundati. Fundamenta eius in montibus sanctis aut posita. Et id per prophetam: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii etc. Per igitur concordia patriarcharum prophetarum et apostolorum et sequentium catholicorum doctorum in predicando Ihesum Christum et misteria sue incarnationis, quia una omnium ecclesia et eadem fides patriarcharum predicantium Christum venturum et apostolorum predicantium ipsum venisse. Eadem enim est fides antiquorum et novorum, sicut meditatur Hugo libro de sacramentis parte decima [illegible]. Vel fundamenta civitatis habens fundamenta XII id est XII articulos fidei. Nam secundum apostolum Hebr. XI fides est substantia sperandarum rerum id est bonorum celestium que sunt nobis speranda. In qua diffinitione fidei substantia accipitur pro inchoatione sive fundamento eo quod sicut fundamentum est inchoatio domus ita per fidem formatam inchoatur beatitudo celestis in nobis. Et in ipsis XII nomina XII apostolorum et agni quia XII articuli fidei sunt de Christo, scilicet pertinentes ad eius divinitatem et Christo ad humanitatem, secundum quorundam aliorum distinctionem. Dicitur autem nomina apostolorum in ipsis fundamentis scripta quia publicaverunt fidem Christi predicando et per ipsos monendo etc. Vel quia XII articuli ab apostolis editi continentur in dictis patriarcharum et prophetarum veteris. Nam primus articulus per Petrum editus scilicet Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre habetur Genesis 1o ubi dicitur: In principio creavit deus celum et terram. Secundus per Andream scilicet Et in Ihesum Christum filium eius unicum dominum nostrum habetur Dan. 3: Ecce video viros IIII solutos ambulare in medio ignis et species quarti similis filio dei. Tertius per Iacobum Zebedei: Qui conceptus est de spiritu sancto natus ex Maria virgine habetur Ysaie VII: Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius Emanuel. Quartus per Iohannem: Passus sub Pontio Pilato crucifixus mortuus et sepultus habetur Ysaie XI: Sicut ovis ad occisionem ducetur etc. Quintus per Iacobum Alphei: Descendit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis. [illegible] Osee 6: Vivificabit nos post duos dies et in tertia die suscitabit nos. Et eiusdem XIIIo: Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Sextus per Philippum: Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Ps.: Ascendit deus in iubilatione. Ps.: Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Septimus per Thomam: Inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Iohel 3o: Congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem Iosaphat et ibi disceptabo cum eis. Ps.: Iudicabit dominus populum suum. Octavus per Symonem: Credo in spiritum sanctum. Iohel 2o: Effundam de spiritu meo super omnem carnem etc. Nonus per Bartholomeum: Sanctam ecclesiam catholicam. Cant. 6: Una est columba mea, una est genitrici sue electa. Decimus per Thadeum: Sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Mich. 2o: Congregatione congregabo Iacob. Et ultimo: Deponet omnes iniquitates nostras et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Undecimus per Matheum: Carnis resurrectionem. Ezech. 37: Ego dominus cum aperuero tumulos vestros et eduxero vos de sepulchris vestris et dedero spiritum meum in vobis et vixeritis. XIIus per Mathiam: Et vitam eternam. Dan. XII: Multi de his qui dormiunt in terre pulvere evigilabunt, alii in vitam eternam, alii in obprobrium ut videant semper etc.

Et qui loquebatur mecum habebat mensuram arundineam auream ut metiretur civitatem et portas eius et murum civitatis; et civitas in quadro posita est et longitudo eius tanta est quanta et latitudo, usque ibi: Et mensus est. Descripta civitate superna quantum ad firmitatem seu munitionem, hic consequenter describitur quantum ad dispositionem introducendo personam mensurantem civitatem. Et dividitur in tres partes: primo ponitur persona mensurantis introducta, secundo ipsa mensuratio, ibi: Et mensus est eam de arundine per stadia XII milia. [illegible] subditur mensure comparatio ad mensuram hominis que est angeli. Circa primum dicit: Et qui loquebatur mecum habebat mensuram etc. Secundum Haymonem hic angelus typum tenebat filii dei qui disponit omnia in numero pondere et mensura, Sapientie XIo. Per mensuram autem arundineam divina predicatio sive scriptura figuratur. Mensura enim arundinea scribitur, unde per arundinem scriptura designatur ab efficiente vero id quod efficitur. Hac itaque arundine id est divino eloquio tangit et illuminat deus corda fidelium, ibi quia perpendit et metitur merita singulorum atque profectus, dum alii tribuit sermonem sapientie, alii sermonem scientie, alii genera linguarum etc. I ad Cor. XII. Unde et scriptura sacra per calamum superius [illegible]. Que mensura arundinea dicitur aurea propter claritatem divine sapientie que in pluribus locis auro figuratur, ut ait Gregorius [illegible]. Et id Richardus hic quod per arundinem auream significatur sacra scriptura, que dicitur arundo propter sonum predicationis et aurea propter claritatem cogitationis. Et hanc habebat ut metiretur civitatem id est universam ecclesiam, et portas eius id est doctores et prepositos, et murum id est ecclesie munimen. Unde [illegible] per civitatem plebem accipiunt inferiorem, per portas apostolos et doctores quorum doctrina alii ingrediuntur ad fidem, et murum id est Christum qui protegit deus et homo. Unde hic enim omnia metitur, quia in modo unicuique capacitatem et mensuram dispensat doctorum auctoritas, et secundum unicuique suum ipsam operatur et perficit studiose considerat hic. Sup. XI: Surge et metire templum et altare et adorantes in eo, ibi de hoc. Ezech. [illegible]: Ecce vir cuius erat species quasi species eris, et funiculus lineus in manu eius et calamus mensure in manu eius. Super quo Gregorius omelia [illegible] quod in scriptura testamenti non habetur funiculus lineus sed funiculus cementariorum per cementarios autem sanctos doctores accipimus qui loquendo spiritualiter ad celeste edificium vivos lapides id est electorum animas componunt. Cementarii enim antiquum populum quia prophete, nostrum apostoli quique eorum successores locuti sunt, quid aliud fuit quam compositio lapidum in hac que quotidie construitur fabrica sanctorum. In funiculo autem cementariorum hoc agitur solum ut cognoscatur equalitas vel rectitudo surgentis parietis debeat. Et si lapis intus est foras exit, si quotidie agitur predicatio doctorum ut unaqueque anima cum regiminis onera suscipere fortasse non competit eam si foris apparere appetat intus revocetur. Et rursus que latere vult et sibi tamen cuncti gerens si sibi et multis utilis esse potest, eam cum latere desiderat quotidie provocatur ut appareat, sicque fit ut sanctorum lapides [illegible]

// per eo quod quicumque hanc legit in ea semetipsum metitur, vel quantum in spirituale proficit videtur, vel quantum a bonis que precepta sunt longe distinctus remansit, quantum iam assurgat ad bona facienda vel quantum adhuc in pravis actibus prostratus iaceat.

ordo teneat, dum saepe et volentem ad honorem venire repellit, et honorem fugientem in sacri ordinis arce sublevat. Unde quia in ista turbatione
non sunt remetiendi. Sed funiculus lineus, non solum secundum Gregorium ubi dicitur quod funiculus lineus subtilior est, quia si funiculi fiat aliunde in
funiculis ergo lineos subtiliores praedicatores in spiritualem debemus accipere. Censura etenim legis funiculus sunt, sed lineus non sunt, quia
rudem populum non subtili praedicatione constringunt, in quo per punitionem non peccata cogitationis, sed operis reserant. At postquam per semetipsum
dominus etiam cogitationes hominum praedicando religavit, et perfectum esse peccatum etiam in corde innotuit, funiculum lineum in manu tenuit.
Audistis enim quia dictum est antiquis: Non moechaberis. Ego autem dico vobis, quia qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus
est eam in corde suo. Funiculus ergo lineus est praedicatio subtilis, quae mentem audientis ligat, ne se vel in miseram cogitationem
dissolvat. Hunc autem funiculum habuit in manu, id est praedicationem in operatione. In se enim ostendit omne quod docuit, sicut scriptum est: Quae coepit Iesus
facere et docere. Et quia ipse quae dixit etiam scripturae tradidit, ut ad posteros mandaret, recte subiungitur: Et calamus mensurae
in manu eius. Redemptor enim noster, quia verba quae dixit etiam per doctorum studium scribi largitus est, in manu calamum tenuit. Qui calamus
mensurae dicitur, quia ipsa doctorum studia sub quadam occulti iudicii dispensatione retinet, ut et aliis legentibus prosunt, et aliis
legentibus prodesse non possint. Unde sancti apostoli cum ingressum veritatis de loquentem apertius requirerent, cur turbis in parabolis loqueretur,
audierunt: Quia vobis datum est nosse mysterium regni dei, illis autem non. Recte calamus mensurae est, quia in ipso sacro eius eloquio,
quod nobis scriptum est, occultas esse dispensationes agnoscimus. Nam per incomprehensibile eius iudicium, et alium in mensuram electorum
mittit, et alium foras relinquit, ut ullo modo ad electorum numerum pertingere mereatur. Sit ergo funiculus, sit in manu calamus mensurae. Quia enim
funiculo locum metitur, alibi funiculum tendit, aliunde retrahit, et huc ducit quod aliunde subducit. Sic nimirum sic redemptor noster
in collectione hominum facit, dum alios a suis iniquitatibus educit, alios in sua iniquitate derelinquit. In his enim quos colligere dignatus est
occulte mensurae funiculum tendit, et ab his quos relinquendos esse iudicat, quid aliud nisi funiculum retrahit, ut et boni
in mensuram caelestis fabricae veniant, et mali quasi fabricam in qua bona quae existimaverunt sunt, quia sine mensura remaneant.
Hunc funiculum et mensurae calamum in manu sua redemptor noster tenuit, cum Paulus apostolus per apparitionem viri Macedonis ammonere
dignatus est, ut istum Macedo vir diceret: Transiens adiuva nos. Et cum volentes apostolos ad praedicandum ire in Asiam non permisit
spiritus Iesu. Quid est quod sancti apostoli et ibi veniunt ire, ubi fortasse pergere non cogitabant, et illuc ubi desiderabant pergere ire
prohibentur, nisi quia occulti iudicii funiculus et mensurae calamus tenetur in manu, ut et alii vitae verba audiant, et alii nullatenus
audire mereantur. Funiculus ergo mensurae est, qui alio tractus est, aliunde retractus. Sicut quod etiam evangelio teste didicimus, quod venit
qui diceret: Magister, sequar te quocumque ieris. Cui responsum est: Vulpes foveas habent et volucres caeli nidos, filius autem hominis non habet ubi
caput suum reclinet. Venit alius qui diceret: Magister, sine me prius ire et sepelire patrem meum. Cui dicitur: Sine mortuos ut
sepeliant mortuos suos, tu autem sequere me et annuntia regnum dei. Quid est quod ille permittit se ire et deserit, iste domum
vult redire et ut sequatur debeat iubetur? Ille non suscipitur, iste ne ad horae momentum ad obsequium relaxatur. Iustitia ergo
occulti iudicii dispensatione funiculus et mensurae calamus ducitur, in quo et iste trahitur et ille relinquitur, ut caelestis fabrica
non sine proprio et iusto examine construatur. Secundo cum ergo ibi per calamum mensurae fiat, sic hic per mensuram audientium animarum qua
metitur civitatem portas et murum, quia unicuique secundum capacitatem dat intellectum scripturarum in praesenti vel gratiam, et secundum mensuram gratiae meritum
gloriae in futuro. Nec est omnibus aequa mensura, sed secundum capacitatem vasis alii maior, alii minor datur intellectus et gratia. Romanorum XII: Unicuique
secundum quod deus divisit mensuram fidei. Non autem dicitur ibi propheta calamus aureus, sicut hic dicitur arundo aurea, quia ibi agitur de ecclesia militante,
hic de triumphante, proprie ubi sunt omnes aurei solidi et pretiosi. Et ut huius civitatis stabilis immobilitas ostendatur, subditur:
[margin: secundo: calatio] Et civitas in quadro posita est, id est disposita. Quod patet ex eo quod subditur: Et longitudo eius tanta est quanta et latitudo, quod non
possibile esse nisi quadrorum existit aequilaterorum. Nam in quadrata figura non est aliud latus maius, aliud minus, sed cuncta sibi invicem latera
aequali spatio tenduntur. Per quatuor autem invicem latera secundum Hugonem et beatum Gregorium omne ultra super id dictum Ezechiel XL: Mensus est atrium longitudine
et latitudine centum cubitorum per quadrum, intelliguntur fides, spes, caritas et operatio, quae sunt aequalia, quia unusquisque fidelis quantum credit
tantum sperat, amat et operatur. Vel sic: quantum sperat, tantum credit, amat et operatur. Et tantum amat, quantum credit, sperat et operatur.
Item tantum operatur quantum credit, sperat et amat. Bene ergo civitas in quadro esse posita memoratur, quia robusta est per fidem, longanimis
per spem, ampla per caritatem, et efficax per operationem. Habet enim singuli fidelium fidem, qua credunt quae videre non possunt, deum scilicet
trinum in personis et unum in maiestate. Habent et spem, qua sperant se posse pertingere ad illud quod necdum vident. Habent et caritatem,
id est dei et proximi dilectionem, quibus virtutibus ut vita illorum sit perfecta adiungitur operatio, sine qua fides mortua est, Iacobi secundo.
Perfecta ergo altitudo fidei, perfecta longanimitas spei, perfecta latitudo caritatis, perfectum studium operationis, aequalia latera sunt.
Sed contra I Corinthiorum XIII dicitur: Maior horum caritas est. Dicendum secundum Gregorium ubi supra quod virtutes superius dictas aequales invenimus apud nos. Ideo autem
caritas dicitur maior fide et spe, quia postquam ad auctorem nostrum sperando pervenimus, fides quidem et spes transit, sed caritas permanet. Secundo
vel dupliciter est aequalitas: secundum proportionem, secundum locum Gregorii: quantum enim credimus tantum amamus. Alia est aequalitas quoad perfectionem
in extensione durationis, secundum partitur obiectum, quia enim caritas semper manet, ideo dicitur maior duratione. Vel aequales sunt iste virtutes
quoad vim merendi, quia omnium est una vis scilicet ratio merendi, scilicet gratia dei. Caritas autem dicitur maior quoad dignitatem, quia ipsa est
forma virtutum et primo principat vim merendi, et ab ipsa habent aliae quod sint meritoriae, sicut dicitur I Corinthiorum XIII: Si linguis hominum loquar etc. [margin: I Cor 13]
Vel aliter per quatuor latera civitatis possunt intelligi quatuor virtutes principales seu cardinales, scilicet prudentia, temperantia, fortitudo et iustitia,
quibus nihil utilius est hominibus in hac vita, ut dicitur Sapientiae octavo, quae ita debent esse in electis ut una alteram non excedat. Prudentia quippe
consistit in appetendis bonis et vitandis malis. Cum ergo quidam et magnam temperantiam, quia non est perfecta prudentia, nisi studeant
hi semetipsum temperare et a voluptatibus istis sese retrahere. Ad quod facit, quod et haec fortitudo, ut illud quod intellectus operetur perficiat,
demum et quod possidere iustitiam, qui actus suos ita temperet ne nimis iustus et plus quam oportet sapiens esse videatur, iuxta illud Ecclesiastae VII:
Noli esse iustus multum, ne plus sapias quam oportet, ne obstupescas. Unde Gregorius ubi supra: Magna est quippe prudentia, sed si minus
est a voluptatibus temperans, minus in periculis fortis, minus in operibus iusta, profecto minus est prudens. Magna est temperantia,
sed si minus intelligit unde se temperet, si adversa sustinere per fortitudinem minus valet, atque in timore animum deicit, si per suas

perpetracionem ad iusticie opera prorumpit, non est temperans. Magna est fortitudo, sed si non intelligit que bona custodiat quibus malis resistat. Si non a voluptatis appetitu se temperet, sed vincitur delectacione, si iusticie opera non tenet atque aliquam iniusticie dilacione superatur, non est fortis. Magna est iusticia, sed si non cognoscit [illegible] iusta et iniusta opera distinguit, si non cor ab delectacione temperat, si non se contra adversa confortat, non est iusta. Mensurantur ergo perfectorum fidelium vita per quadrum ut unaquaque tam prudens sit quantum temperans fortis et iustus. Tantum temperans quantum prudens fortis et iustus. Tantum fortis quantum prudens temperans et iustus. Tam iustus quantum prudens temperans et fortis. Hi-
Sed ad quadraturam virtutum cardinalium remanebit in patria secundum aliquos doctores, tamen secundum alios actus quos in via habent prudencie duplex est actus seu usus. Unus est insidias preavere, qui non erit in patria, sed omnino cessabit quia ibi nulle insidie erunt. Alius eius usus est bonum deo preponere vel equare, et iste manebit in patria. Similiter temperancie unus actus est delectaciones noxias cohibere, qui cessabit. Alius est nullo motu noxio delectari, et iste remanebit. Similiter fortitudinis usus unus est molestias viriliter ferre, qui cessabit. Alius est deo firmiter adherere, qui manebit. Similiter unus usus iusticie est subvenire miseris, qui cessabit. Alius est subditum esse deo vel [illegible] et hic remanebit. Sed dicitur destructo subiecto non potest accidens remanere quod fundatur in ipso. Sed in morte hominis destruuntur concupiscibilis et irascibilis, que sunt potencie consimiles, ergo non potest remanere temperancia et fortitudo que fundantur in ipsis. Item frustra ponitur virtus sine operacione, sed in patria nulla est materia circa quam virtutes cardinales possunt suas operaciones operari. Dicendum quod utrumque visibile videtur, quod virtutes predicte manebunt in patria quo ad actus dictos. Quia quod est ad ornatum anime hoc debet in anima beata manere, sed huiusmodi virtutes sunt ad ornatum anime, quia secundum doctores sicut domus maliis ornatur quando variis picturis signatur, sic anima decoratur quando virtuosis habitibus munitur, et ideo virtutes de iure revendicant nomen habitus, quia sicut habitus seu vestitus corporalis ornatur corpus humanum, sic habitibus spiritualibus virtutibus ornatur anima humana. Ad primum actum dicendum quod quando subiectum sic destruitur quod nullo modo manet, tunc accidens fundatum in ipso nullo modo manere non potest. Sed ad subiectum aliquo modo manet vel iterum subiectum eciam redibit, tunc eciam ideo accidens potest aliquo modo manere vel eciam redeunte subiecto redire. Sed nunc ita est quod licet in morte hominis virtutes sensitive sic destruantur quod non manent formaliter, manent tamen in essencia anime radicaliter, et resuscitato homine resurgunt ille potencie secundum suum esse formale.
Ideo mortuo homine virtus fortitudinis et temperancie manet secundum suum esse radicale, resuscitato vero homine resurgunt virtutes ille secundum suum esse formale. Ad secundum dicendum quod unus iste vita frustra ponitur sine operacione, cum possemus nullam aliam potest assignari causam vel racionem nisi solam operacionem, tamen illa virtus cum aliam suffuciens causa potest assignari non ponitur frustra sine operacione. Sed istum possemus, iam dicta est racio, quia dato quod non ponatur ad operandum, precipue secundum actus quos habent in via, scilicet temperancia circa carnis delectacionem, fortitudo circa pericula et tribulaciones, iusticia circa distribuibilia et commutabilia, prudencia circa consilia, ponitur tamen ad operandum secundum alios actus seu usus dictos vel ad ornatum.
Habemus autem virtutum una sola scilicet prudencia sit in ea potentia intellectiva et tres in potentia appetitiva, quia secundum philosophum primo politicorum appetitus hominis dividitur scilicet in concupiscibilem irascibilem et voluntatem. Racio autem non dividitur. Ideo de istis quatuor virtutibus tres sunt tenere debent in potencia appetitiva, una vero sufficit in potencia racionis ut sic totus homo in omnibus viribus suis ordinate et debite reguletur. Et quia circa cuiuslibet virtutis materiam necesse est consiliari ut nos debite et ordinate habeamus circa eam, ideo prudencia est virtutum directiva circa materiam uniuscuiusque virtutis moralis, propter quod beatus Bernardus dicit quod prudencia non solum est virtus sed est auriga virtutum. Dicuntur autem iste virtutes cardinales quia sicut ostium in omni motu suo regitur a cardine, sic tota vita humana prout est civilis et politica in accionibus et passionibus regitur hiis virtutibus, que de neccessitate in medio consistunt [illegible].

Et mensus est civitatem de arundine per stadia duodecim milia. Longitudo latitudo et altitudo equalia sunt. Et mensus est murum eius centum quadraginta quatuor cubitorum, mensura hominis que est angeli. | Posita persone mensurantis introductione, subditur ipsam mensuracionem et deinde subiungit incidentem comparacionem sive dicti expositionem in mensura hominis quod est angeli. Prima in duo, quia primo determinatur mensura murorum quo ad virtutes cardinales, secundo quo ad theologicas ibi longitudo etc. Circa primum ad primum. Et mensus est civitatem de arundine per stadia duodecim milia. Secundum Haymonem per civitatem intelligitur ecclesia, per arundinem doctrina celestis, per stadia duodecim milia comprehenduntur omnes laborantes in ecclesia. Per stadium quippe intelligitur illud quod in stadio agitur, id est per locum labor et premium laborancium. Stadium enim est longitudo itineris in quo curritur ut bravium inveniatur [illegible] ad corinthios 9. Nescitis quod hii qui in stadio currunt omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium. Laborant itaque electi in stadio, hoc est in labore presentis vite, quod bravium superne retribucionis possunt percipere. Illos autem sunt duodecim milia, id est per duodecim milia summa seu universitas electorum designatur. Duodenarius enim numerus ideo perfectus habetur quia ex denario et binario constat. Denarius pertinet ad decem precepta legis, binarius ad duo precepta dileccionis in quibus tota lex pendet et prophete. Matthei 22. Vel ideo duodenarius numerus perfectus habetur quia ex partibus septenarii conficitur, que sunt tria et quatuor. Ternarius ad fidem trinitatis refertur, quaternarius autem ad quatuor evangelia seu quatuor virtutes cardinales. Millenarius quoque perfectus numerus censetur quia denarii numeri quadratum solidum reddit. Decies enim centena sunt mille. Cum igitur duodenarius et millenarius numerus in sacro eloquio pro perfectione ponantur, recte in duodecim milibus summa perfectionis illorum exprimitur qui decalogum legis implet in dileccione dei et proximi, fidem quoque trinitatis custodivit, et hoc secundum auctoritatem quatuor evangeliorum vel virtutum cardinalium quatuor.
Hos ergo metitur angelus, id est Christus, de arundine, id est de sacra scriptura, in qua promittitur unicuique beatitudo eterna secundum qualitatem meritorum vel premii et pena secundum exigenciam demeritorum. Luce 6 et Matthei 7: Eadem mensura qua mensi fueritis remecietur vobis. Hos eciam metitur arundine quia unicuique secundum capacitatem suam dona distribuit. Romanorum 12: Unicuique sicut divisit deus mensuram fidei. I ad corinthios 12: Divisiones graciarum sunt. I Petri 4: Unusquisque sicut accepit graciam etc. Matthei 25: Alii dedit quinque talenta, alii duo, alii vero unum. Omnes tamen quos tangit in hiis que accipiunt perfectos reddit, et unusquisque quod accepit in se per caritatis studium possidet in alto, ut quasi multis membris unum efficiatur corpus. Et hii licet non equaliter, quia ut dicit Salvator Iohannis 14: In domo patris mei mansiones multe sunt, tamen omnes superne remuneracionis premium per gloriam metiuntur, sunt propter-
ratione de arundine
Metitur eciam per stadia duodecim milia, id est secundum concursum virtutum in quibus consistit hec militia quo ad tercium statum hominis, scilicet incipiencium proficiencium et perfectorum, sive conversum operancium et perseverancium in scriptura sacra determinatur premium, secundum mensuram meritorum. Zacharie 2: Adequabit graciam gracie. Et ad corinthios 3: Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum. Deinde ostenditur murorum mensuracionem quantum ad virtutes theologicas, dicens eas esse equales, unde subiungit: Et longitudo glorie, id est fides, et latitudo, id est caritas, et altitudo, id est spes, equalia sunt, ut dicit expositum est.
Hec est enim illa soliditas quadrate figure de qua supra dictum est, et civitas in quadro posita est. Vel eciam longitudo pertinet ad longanimitatem, latitudo ad caritatem de qua dicitur in psalmo: Latum mandatum tuum nimis, ut scilicet non solum ad amicos sed eciam ad ipsos pertineat inimicos. Matthei 5: Diligite etc.
Altitudo vero ad contemplacionem. Que sunt equalia secundum Haymonem, quia quantum quisque paciens fuerit per longanimitatem, quantum quoque latus per caritatem, tantum erit altus per contemplacionem. Unusquisque ad alciora per contemplacionem erigitur, magis in semetipsum humiliatur in tolerando mala proximorum.
Hec in Christo enim latitudo, quoniam omnes in suum amorem recepit, et ad omnes angustias sustinendas, sicut quippe lata est caritas ut in apostolo: Dilatamini et vos. II ad corinthios 6.
Circa primum ad longitudinem pertinet. Designatur in hiis verbis magnitudo loci beatorum, sed quod dicitur Baruch 3: O Israel, quam magna est domus dei et ingens locus possessionis eius. Quamvis celum empireum, quod est locus beatorum, sit quasi incomparabiliter maius quam civitatis hic descripta, tamen in hoc loco [illegible] per bona frequenter signatur, ubi supra [illegible] de comparacionibus et huiusmodi de numero signatorum. Potest tamen hic iste numerus ad designacionem iusticie vel secundum Haymonem per civitatem intelligitur ecclesia etc. supra.

Longitudo itaque eterne sue civitatis latitudo et altitudo sunt equalia, quia nimirum longanimis est ut adversa nimirum caritate erga deum dilatata
intantum est alta per contemplationem. Unde Gregorius super Ezechielem omelia 15: Sancta ecclesia quia in amore proximi quantum lata fuit in amore proximi, tantum et
alta erit in cognitione dei. Dum enim se per amorem immensa dilatat, per cognitionem superius exaltat, et tantum super semetipsam excelsa fit,
quantum inferius se in amore proximi tendit. Et 29 moralium super illud Job 38: Numquid considerasti latitudinem terre dicit: Solent intelligi et quod dicit considerasti
latitudo namque interior bonorum nequaquam comprehenditur nisi caritate constet. Nam plerumque eos exterius inopia humiliat, penuria coartat
angustat, sed tamen intus sibi interior fortitudo usque ad stupenda celestia dilatat. Nisi enim vita animi dilataret, nequaquam paulus
2 Cor. 6 — Corinthiis diceret: Dilatamini et vos et nolite iugum ducere cum infidelibus. Angustati exterius apostoli fuerant, cum flagella sustinebant
sed in magna stabant intus latitudine liberi, qui apud se et ipsa flagella in gaudium verterunt. Scriptum namque est: Ibant apostoli gaudentes etc. Act. 4
Hanc latitudinem inter angustias paulus tenebat, qui dicebat: Scire autem vos volo fratres quia que circa me sunt magis ad profectum venerunt
Phil. 1 — evangelii, ita ut vincula mea manifesta fierent in omni pretorio. Hanc latitudinem David inter angustias obtinebat dicens: In tribulatione
dilatasti me. Terra itaque sanctorum constricta dilatatur, cum intus [illegible] adversitatibus premitur exterius. Nam cum appetitus vite secularitatis repellitur
intus ad se impingitur, ut ad stupenda superna tendatur, cumque evagari exterius non permittitur, se in sinum suum revocata dilatat. Hec ille. Et p[illegible]
Si quingenta etc. — Sequitur: Et mensus est muros eius 144 cubitorum. Secundum Haymonem: Hec summa quadratura duodenarii numeri constituitur, quia duodecies duodecim
sunt 144. Centenarius autem numerus perfectorum fit, unde salvator ait: Qui reliquerit domum fratres etc. centuplum accipiet, in perfectorum mente
consequitur ut ea que semel omisit ulterius repetere nolit. Quadragenarius quoque numerus in scriptura sancta multimoda ratione perfectus habetur,
sive propter ieiunium 40 dierum a domino peractum, sive propter decalogum legis et 4or evangelia, in quibus perfectio decalogi continetur.
Quaternarius similiter sacratus est propter 4or flumina paradisi vel propter 4or partes mundi vel propter 4or libros evangelii vel propter 4or virtutes
principales. Cubitus vero significat operationem. Quia enim in cubito manus est, recte per cubitum operatio manus exprimitur. Muri vero
sunt predicatores et doctores ecclesie defensores eam undique munientes et custodientes. Cant. 3: Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem.
Mensus est ergo angelus muros eius 144 cubitorum ad signandum quia ecclesie defensores sunt perfecti per preceptorum operationem et per puritatem seu
abstinentie operationem et per virtutum plenitudinem. Unde Victorinus: Cetu pleniorum milia et primus numerus, ubi supra exposuimus secundum sanctos.
Vel hec ideo dicit quia deus omnibus rependit et considerat quantum singuli electorum per auctoritatem 4or evangeliorum laborant in decalogo legis,
quantum et consecuntur perfectorum mentis ut pervenire possint ad societatem angelorum. Unde subditur: Mensura hominis que est angeli.
Hic enim ponitur mediatoris comparatio sive dicti expositio. Nam ut ait Haymo: Quantum ad literam pertinet hic ostenditur ipsum angelum
qui hec Iohanni ostendebat in figura hominis apparuisse, quia enim dicit: Ille qui sic mensurabat in specie hominis apparebat,
et tamen angelus erat per quem tamen figurabatur filius dei verus homo. Quantum autem ad allegoriam intellectum pertinet per hoc intelligitur quia gloria
hominum et angelorum in celesti beatitudine equalis erit. Unde dicit salvator Mt. 22: In resurrectione neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut
angeli dei in celo, quia sancti homines electi ad equalitatem aliorum assumuntur. Et de hoc Gregorius omelia 3a super parte 2 super Ezechielem dicit:
Civitatis hominum quoque ad equalitatem perducuntur angelorum. Et ideo per Iohannem dicitur: Mensura hominis que est angeli, quia usque ad illa altitudine
glorie homo perducitur in qua soliditate sunt angeli letantur. Vel ideo mensura hominis que est angeli dicitur quia quot angeli remanserunt (alias aliorum)
in celo post lapsum luciferi, tot homines de terra sunt in celos ascensuri. Moyses ideo Deut. 32: Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum israel,
ut dicit Gregorius omelia prima super partem evangeliorum: Superna namque civitas ex angelis et hominibus constat, ad quam tantum credimus humanum genus ascendere
quantos illic electos angelos remansisse. Quantus autem solo deo cognitus sit numerus electorum in superna felicitate locandus, ut ait Gregorius in omelia,
vel cui deus revoluit sive hominum sive angelorum. Dicunt tamen quidam opinando homines assumendos esse secundum numerum cadentium angelorum quia
secundum Bedam celum empireum statim ut factum est sanctis angelis est repletum, ergo non est locus vacuus nisi cadentium. Ut restauratio
ruine angelorum fiat ruina tamen cadentium hominum secundum Gregorium. Ergo tot salvabuntur quot sufficient implere ruinam aliorum. Et in celo
nullum erit superfluum vel diminutum, ergo non erit maior vel minor numerus celestium incolarum. Alii vero dicunt homines assumendos ad numerum
aliorum secundum numerum stantium, et hoc videtur probabilius, quia et si non cecidissent angeli, tamen homines salvarentur. Et quia numquam videtur quod sit
equalitas hominum salvandorum et angelorum quia quasi ex duobus parietibus constabit ecclesia triumphans. Ad decorem vero domus pertinet
equalitas parietum. Erunt enim equales angelis dei, ergo non alia lumina hominum apti erunt ad equalitatem aliorum. Magister autem querit
sapientie et iustitie dei, ut naturis equalibus equales assumerentur, quod est inequale. Ergo videtur quod tantus erit numerus hominum electorum
quantus aliorum. Ad id autem quod opponitur de Beda potest dici quod dicit celum empireum sanctis angelis statim repletum, id est sufficienter et copiose ornatum.
Ad illud de ruina cadentium dicendum quod illa fiunt ecclesia non tamen primo. Ad id quod dicitur quod in celo nil erit superfluum, dicendum quod non soli
angeli futuri erant celestes incole primo et homines. Secundo patet illos errasse qui dicebant homines non posse assumi
ad equalem primum angelis nisi per privilegium ut Christus et mater eius. Vide et illos qui dicebant quod solum assumentur [illegible]
in nullo sicut virgines. Alii vero non. Sed faciet alium chorum. Nam secundum diversas meritorum electi assumentur ad diversos ordines
angelorum quia una erit gloria hominum et aliorum, et multa non virgines ut petrus et magdalena precedent in premio multas virgines
apud deum. Nam homines secundum quod preparant penes aliquam excellentiam potestates seu gradus a quibus distinguuntur chori seu ordines
v corp — aliorum sic assumuntur cum angelis ad ordines, puta ferventissime diligentes ad ordinem seraphicum in quo supremum locum
super omnes angelos exaltata tenet virgo gloriosa quia super omnes puras creaturas fervencius dilexit creatorem. Ad quem ordinem
etiam dicitur assumptus esse beatus Iohannes baptista qui testimonio salvatoris erat lucerna lucens et ardens. Unde et dicit [illegible] quod in [illegible]
est aliorum ordinibus quod ad ipsum ordinem seraphim est translatus. Idem pie credendum est de beato Iohanne evangelista, de beato Francisco,
Dominico et ceteris ferventissimis amatoribus dei. Illi quibus autem non est tanta copiositas ardoris divine dilectionis, sed tamen fuerunt precel-
lentes in doctrina fidei katholice, tales assumentur ad ordinem cherubim, unde Dan. 12: Qui docti fuerint fulgebunt
quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Et sic de conditionibus aliorum. Unde Gregorius
ubi supra dicit: Quia superna illa civitas ex angelis et hominibus constat, debemus et nos ex illis distinctionibus supernorum civium ad
usum nostre conversationis trahere, nos quoque ipsos ad incrementa virtutum bonis studiis inflammare. Quia enim tanta illuc ascensura
creditur multitudo hominum quanta multitudo remansit aliorum, superest ut ipsi quoque homines qui ad celestem patriam redeunt ex
eis agminibus aliquid illuc revertentes imitentur. Distincte namque conversationes hominum singulorum agminum ordinibus congruunt,
ut in eorum sortem per conversationis similitudinem deputentur. Nam sunt plerique qui parva capiunt, sed tamen hec eadem parva

Si quingenta mille stadiorum hic ponitur ad numerum cubitorum, invenietur numerus omnium signatorum scilicet 144000, qui numerus surgit ex duodenario ducto in se,
ut duodecies duodecim fiunt centum plenior. Dicimus igitur electorum mensuram ponit hic angelus, unde secundum Haymonem: hec summa quadratura etc. 6

pre amicitie finibus non desistunt isti itaque in angelorum numero censentur. Et sunt nonnulli qui divine largitatis munere refecti secretorum ce-
lestium summa et capere prevalent et nuntiare. Quo ergo isti nisi inter archangelos numerum deputantur. Et sunt alii qui mira faciunt signa
et valenter operantur. Quo ergo isti nisi ad supernarum virtutum sortem et numerum congruunt. Et sunt nonnulli qui acceptis virtutibus de obsessis corporibus
malignos spiritus fugant eos quoque virtute orationis et vi accepte potestatis eiciunt. quo itaque isti meritum suum nisi inter potestatum celestium
numerum sortiuntur. Et sunt nonnulli qui acceptis virtutibus etiam electorum hominum merita transcendunt, cumque et bonis meliores sunt, electis
quoque fratribus principantur. Quo ergo isti sortem suam nisi inter principatuum numeros acceperunt. Et sunt nonnulli qui sic in semetipsis cunctis viciis
omnibusque desideriis dominantur ut ipso iure munditie dii inter homines vocentur. Unde ad Moysen dicitur Ecce constitui te deum pharaonis. Quo [margin: exo vii]
ergo isti nisi inter numeros dominationum currunt quorum comparatione homines ut ita dixerim sunt subiecti. Et sunt nonnulli qui dum sese incipiunt vigilanti
cura dominantur dum se sollicita intentione custodiunt discernunt. Quo tronorum [illegible] inherentes sunt in munere virtutis acceperunt quod iudicare
recte et alios possunt. quorum perfecto mentibus cum divina contemplatio presto est. hiis velut in throno suo deus presidens aliorum facta ex-
aminat et cuncta mirabiliter de sua sede dispensat. Quid ergo isti nisi throni sui conditoris sunt vel quo nisi ad supernarum sedium numerum
asscribuntur. per quos deus sua cuncta regit. plerumque de suis infirmis actibus etiam electi iudicant. Et sunt nonnulli qui tanta dei et proximi
dilectione pleni sunt ut cherubim iure vocentur. Nam cum cherubim plenitudo scientie dicatur et paulo dicente didicimus quod plenitudo legis
est caritas omnes qui dei et proximi caritate ceteris amplius pleni sunt, meritorum suorum sortem inter cherubim numeros perceperunt. Et sunt
nonnulli qui superne contemplationis facibus accensi in solo conditoris sui desiderio anhelant, nil iam in hoc mundo cupiunt, solo eternitatis amore
pascuntur terrena queque abiciunt et cuncta temporalia mente transcendunt, amant et ardent atque in ipso ardore requiescunt, amando ardent
loquendo et alios accendunt et quos verbo tangunt ardere protinus in dei amore faciunt. Quid ergo istos nisi seraphim dixerim
quorum cor in ignem conversum lucet et urit, quia et mentium oculos ad superna illuminant, et compungendo in fletibus viciorum rubiginem purgant
Qui ergo ita ad amorem sui conditoris inflammati sunt quo nisi inter seraphim numerum sortem sue vocationis acceperunt. Et subdit Sed hec
me loquente intra vos ad vosmetipsos redeuntes secretorum vestrorum merita cogitationesque discutite. Videte si quid iam boni vo-
biscum agitis videte si in numero horum agminum sortem vestre vocationis invenitis. Ve autem anime que in se de hiis bonis enumeratis minime aliquid
recognoscit. Et ei quod adhuc deterius ve imminet si privatam se donis intelligit et non gemit. Quisquis ergo talis est gemendus est valde
quia non gemit. Pensemus quod accepta electorum munera et virtute qua possumus ad amorem tante sortis anhelemus. Qui vero in se donorum gratiam
minime recognoscit gemat. Qui vero in se bona recognoscit aliis non invideat quia et superne ille distinctiones beatorum spirituum ita sunt condite
ut alie aliis sint prelate. hec ille. Cum enim miro consilio auctor et dispensator omnium huic illa largiatur que alii denegat, secundum Haymonem
quod mensuram cuiusdam excedit. Unde Gregorius. Qui plus enim posse plus quam accepit conatur inde plerumque amittit et hoc quod acceperat quia an-
gustatum ea que contingere non valent arripere festinat. Nam et membrorum nostrorum tunc bene ministeria vicium cum sua eis officia distincte servantur
lucem enim oculis cernimus voce vero auribus audimus. Si quis autem mutato ordine officia deserit ad aliena non assurgit hec ille. Sed hec restat dubium [margin: dubium]
utrum per eundem gradum virtutis homo cum angelo pertingat ad eundem gradum beatitudinis et eandem claritatem beate visionis. Dicitur quod non quia sicut si ab inequalibus equalia
auferuntur que remanent sunt inequalia sic si inequalibus equalia adduntur ipsa erunt inequalia. Cum ergo naturalia hominis et angeli sunt multum inequalia,
per eundem gradum virtutis et gratie superadditum non videtur quod sic equentur in gloria quod eundem gradum beatitudinis seu beate visionis attingant. Videtur ergo quod
infirmitas humane nature fundamentum virtute et gratia debeat roborari ad hoc ut pertingere valeat ad angelice visionis claritatem. Nam
secundum mensuram virtutis et gratie infunditur lumen glorie. Et quia actus activorum sunt in paciente et disposito angelus autem in suis naturalibus excedat
actu dispositionis claritatis quod homo ergo per eundem gradum luminis glorie limpidius videt deum ... quod homo. Et quia idem gradus luminis glorie magis videtur
perficere intellectum angelicum quam humanum, ... et de toto consolationis multum de tempore concessit homini ad merendum cum alii ...
... ... qui ex frequentatis actibus meritorum homo non solum possit in gloria angelis equari sed etiam virtutibus meritorum possunt homines
superexcedere mensuram glorie quorumcumque aliorum. Et hoc maxime quia homines induuntur virtute sacrorum ac merito passionis Christi qua redempti sunt
quibus ... non potant merito aliorum ... adequacio propter ... merito ... quia angeli unico actu primo ... meruerunt, homines
vero ... iuvant in merito proficiunt propter ... gratia quia angeli tota ... sua ... acceperunt secundum homines angeli quotidie virtute sacrorum
... ergo merito Christi qui est mediator hominum non angelorum ut dicit Petrus de Tharantasio super 2o sententiarum distinctione nona. Moraliter autem
per civitatem figuratur anima sancta quam ... que est ad modum turris. Et mensurare quanta sit longitudo fidei, latitudo caritatis et altitudo spei
Metiri enim idem est quod comprehendere et mensurare secundum ... epistola ... In cuius ... indicat ut possitis comprehendere que sit latitudo caritatis longitudo
desiderii celestis sublimitas contemplationis et profundum humilitatis seu timoris. Iob 28 Quis posuit mensuras eius si nosti ... 28 mor
Ezech ... est latitudo edificii et ... 2a cor ... vosmetipsos metientes et comparantes nobis ipsis ... templum ...
Et erat structura muri eius ex lapide iaspide ipsa vero civitas aurum mundum simile vitro mundo, fundamenta muri civitatis
omni lapide precioso ornata. fundamentum primum iaspis. 2m saphirus. 3m calcedonius 4m smaragdus. 5m sardonix. 6m
sardius. septimum crisolitus. octavum berillus nonum topasius decimum crisoprassus 11m iacinctus 12m ametistus etc.
Posita descriptione civitatis superne quo ad numerum seu finitatem quo ad mensurationis dispositionem sive qualitatem quo ad ... mensuram ...
subdit de materie preciositate unde glossa In hac civitate ... muros et portas et fundamenta. Secundum hec ... dicit ... 3o ...
... tamen ... describendo civitatem. Quantum ad primum dicit Et erat structura muri eius ex lapide iaspide. Per murum ut supra dictum est
intelligitur securitas beatitudinis per iaspidem vero Christus. Propter hoc ergo murus civitatis superne dicitur ex lapide iaspide quia Christus est securitas beatorum
a quo non possunt divelli ... Secundum Haymonem vero lapis iaspis viridis coloris est et significat ... Christum qui est refectio sanctorum alium
Nam in contemplatione dei omnipotentis erit summa refectio et etiam satietas electorum ... dominus regit me et nichil mihi deerit etc. Secundum vero
Richardum murus Christus structura muri ... et hominis assumpti que recte dicitur ex lapide iaspide quia firmiter et indissolubiliter permanet
in unitate persone. Vel secundum Haymonem structura muri est edificatio ecclesie ex lapide iaspide id est ex fide quorum fides numquam marcessit sed in viriditate
operationis consistit. Ysaie 54 Ponam iaspidem propugnacula tua ... super Ezech ... omnem ... dicit ... propugnacula
iaspidem qui viridis est coloris posuit quia fides illorum ... viriditatis amore solidatur. ut ... cuncta despiciat. Vel

Ergo primum murorum iaspidem fundamentalem posuit quia illa contra adversarios pro statu ecclesie defensione obiecti sunt qui mentis desideriis virentes

In hoc mundo quod sine clauditur appetat cuncta eius gaudia velut avida contempnat. Unde et ipse pastor ecclesie suos auditores ad pascua viriditatis eterne vocans dicit, Sanctus Gregorius magnus, magnum sua regulat nos in spem viva per Christum Iesum qui mortuus in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcessibilem conservatam in celis. Erunt ergo structura muri eius ex lapide iaspide quia ex fortibus et in fide virentibus sunt ecclesie defensores. Cantici 3o. En lectulum Salomonis lx fortes ambiunt ex fortissimis Israel. Fit autem defensio ecclesie per predicationes fidei vel disputationes. Cantici 8. Si murus est, edificemus super eum propugnacula argentea. Quod dicit quia talis est ut possit ecclesiam defendere per predicationes vel disputationes obtundendo malicia impiorum, et eam plus instruere et armare in fide. Ex lapide ergo iaspide structura murorum civitatis efficiatur quia in ecclesia plus fundamentum Christo constituuntur cum primum viri fortes et perfecte fide fundatis, deinde omnes fideles supponuntur. Prima Petri 2o. Ad quem accedentes lapidem vivum, et ipsi tamquam lapides vivi superedificamini domos spirituales. Nam sicut in edificatione muri primo ponuntur lapides magni et quadrati qui alios super se positos portant qui et ipsi tamen alios portent sicut ex omnes edificium construitur usque ad ultimum lapidem perveniatur, qui cum portetur ab omnibus ipse neminem portat, ita in fundamento ecclesie primo sunt apostoli martires deinde confessores virgines vidue et ceteri qui sancti qui se omnes invicem portant passiones suas mentis libentissime tolerantes. Unde apostolus Galatas 6. Alter alterius onera portate. Vel etiam eo quod semetipsos invicem sovent. Et ita agitur usque ad finem seculi quando ultimus electus in novissimo culmine huius edificii ponetur cum portetur ab omnibus retro se precedentibus, ipse tamen non habebit quem portare possit quia in ipso omne edificium ecclesie consumabitur. Erunt vero predicationes et fundamentum et consumacio ecclesie qui est Christus et finis sicut ut mihi habet. Patet ergo dicit quod ad edificium murorum celestis civitatis requiruntur lapides pretiosi. Unde lapides magni non qualescumque sed vivi. Quasi sine fundamento initio mirabiliter olim urbis ecclesie preradiabat structura, sicut inviolabilis scripturarum auctoritas nobis patenter insinuat, dum preclare vite miracula gesta que virtutum ac mirorum preconia primum micuerunt altorum qui in Christo sunt. Augustinus super psalmum c xxxi. velut lapides pretiosi civitatis celestis muros et antemurale non modicum ad decorem preter et nimie splendidius illustrabat. Ibi namque gloriosa dignitas apostolica culmine induens instar adamantis de mundi remotissimis partibus ficta corda gentilium instancia sue predicationis ad fidem mirabiliter attraxerunt in ecclesie quoddam edificio mire collocanda. Ibi quoque martirum rubescens carbunculus noctis obscure perfulgens in tenebris sue pietatis ministerio nos instruebat inter tenebrosa incommoda adversitatis emittere splendorem fulgentis pacientie. Dum quoque tormenta persecutorum equanimiter ferre. Ibi etiam doctorum confessorum sincera devocio instar lacrimosi berilli lapidis siquidem preciosi continui fletus emittens fluenta pro delinquentium facinora deplangebant nos ad filia pietatis opera suis fletibus invitando. Ibi denique virginum candide margarite quae mundiciam puritatis intuere candore presentis gratia spectacula cunctis offerebat. Murus ecclesiastice civitatis validus vigore tenebatur. Ad quem quidem construendum celsitudine prefati sunt lapides elevabantur super terram. Zacharias 9o. Felix ergo prelata quoque civitas tam solemnium murorum olim cincta presidio fortissimi inexpugnabiles quoque muri tam nobilium lapidum firmitate constructi preciosi quoque lapides gemme quoque fulgentes quae digito dei ab omni labe impuritatis mortifere politi, nec olim muris non modicam nobilitatis prebuerunt resplendenciam roboris quoque vigoris ad quem laudis et glorie singulare preconium, civitatem illam dominus alloquens per prophetam Ysaiam liiii dicit: ponam universos terminos tuos in lapides desiderabiles et omnes filios tuos doctos a domino. Ubi textus ut glossa super quod Christus ecclesie sancte universos terminos in lapides desiderabiles posuit videlicet dum quosdam in ea fideles fortes in fide et caritate conspicitur. Cum ut quos dixit lapides demonstraret adiunxit, omnes filios tuos doctos a domino. Ubi textus sic utique doctos quia propter sancte claritate vite sanctitatem morum quoque probitatem in ipsos velut in honestissime quasi loquitur preclaros desiderabat conspicere eius quoque filialis honoris et reverentie condignum obsequium devotionis exhibere. Sed heu prelatorum iam alia perpetuitas est mutata, iam vobis in deteriora quasi versa nostre civitatis muralis preciositas evanuit, et inexpugnabilis iam periit fortitudo, dum contempta sunt saxa pro mirantibus gemmis, vile lutum pro lapidibus preciosis, iniustus videlicet pro iustis, discoli pro virtuosis, aut sanguinis affectione aut precium vel precum instancia in muro ecclesiastice promotionis sunt muris collocatur. Unde fit quia nec sancta predicatio, nec laudabilis conversacione fulciti licet tempus innumerabilis tribulationes expostulet murum defensionis pro domo domini se non audet opponere, nec contra delinquentium transgressiones, verum quidem verbalium replere conpescere, sed per dampnosum silencium semetipsos cohibet velut canes mutos non valentes latrare, liquescentem porro carne mollicies quam lapidorum soliditatis presentes de quibus Iudicum 16. Petre sicut cera liquescent dixit eciam principes et patiuntur secundum consilium Origenis super librum Moysi omelia xxxi in constructione ecclesie tales petras eligere ... quoque presonas ad spiritualia beneficia promovere quae ipsam magis edificet quam destruat et quae habent in semetipsis spiritum dei et precepta eius in quibus illarum sunt spes et quae morum valde note sunt et familiares ... in quibus sit claritas legis et scientie, morum probitatis, honestas quoque vite, sumentes documentum ab apostolo qui Thimotheo suo discipulo iniunxit ... ecclesie dei secundum quod nomine ipsum habere sancte scripture litteris ... Unde vos clerici intret ad ecclesiastica beneficia dicit Bernardus in libro de vita clericorum qui alias appellatur colloquium Petri et Iesu Christi capitulo primo. Videte vocationem vestram aut vocati apostoli. Considerate et nos an vocati venimus et vocati a deo tunc mirabilis est vocacio. Nec quemadmodo vocati sumus quam sane ... apostolus quos predestinavit hos et vocavit. Sed quis vocavit nos in honorem clericorum ... velim constras singulorum ut secundum preceptum domini loquatur ad cor illum. Advocatur enim, huic enim parvulo quae forsitan nondum nato ecclesiastica beneficia provida sane putum sollicitudo parabat. Hinc nos ... illa vel illa ... episcopo apud quem honor gratie locum aut cum forte ... aut ... ut dicatur de bonis domini ut in tot liberos mira dividatur hereditas. Illud prepositus aut decanus ut ... succedet ... quem ... educatur affatim in deliciis enutricos et deliciis. Ille dignus archidiaconatu utpote filius principis magis ac fit episcopus ... in quo maxime tota ... est episcopata. Aliquis undique currit sedulus explorator blanditur ... silat et dissilat, miseram quoque ... suffragia mendicare non erubescat manibus et pedibus. Sic quo tandem se ... ingerere in ... et bona domini que sola ... ubi inveniuntur ... Mirabile ... est, sed in ... forte vel admiratur in die luce plene ut sua ... repetat redituris. Et quid ... ea intencione ... ecclesiasticos et ministra ... quid imo quid querere nempe quem querere ipse debuit. Ut sunt cuius ... in ... cordis et corporis illuminandus accedat ad dominum et sua pro et propriorum operatur salutem orationis studio deditus et verbo predicationis. Nam si eo quid aut tenet ... quoque ... Ut hinc vite habeat ... evangelisat ut manducet et ... nimis ordine celestibus terrena ... dignus amplius quoque ... vitam ut pro carnali victu carnalia magis opera et negocia ... ut fiat ... aut ... misterium spirituale. Sed medico est ... Nec ... multa ... quippe ... facile satis obtinenda ... hominum ... volunt placere student hominibus, delicati et superbi et huic seculo conformari. Audi querelas domini quod super hac tanta temeritate loquatur hominum pacienter redditur ... cupiens patiam quam vindictam. Ipsi ... regnaverunt et non ex me principes extiterunt et non cognovi ...

Cantici 3o

Rom. 3. / Ezech. 2

et textus sic audientes ista / patet ut hos lapides / quos dicit ... ad ...

Ysa. 46

Ysa. xl

Et excludit universos si quidem in cordibus ecclesie vel celestis patrie ad secularium pravitatibus vel honorem querentes pro mundi aut divicias aut corporis voluptate possidentes que sua sunt non que ihesu christi manifeste perfidos et indubitanter; non etiam quia deus est caritas que aliena a deo et omnium malorum radix cupiditas introducat. Quid istud temeritatis immo quid infamie est. Ubi cor deo ubi mortis incordia ubi gehenne metus et in tribulis conspectu indici. Sponsa nec in cubiculum nec cellam ingredi nisi rege introducente presumit. Tu invenitur irruis nec vocatus nec introductus. Illa autem trahe me post te curremus in odore unguentorum tuorum. Immo et trahit sua quemque voluptas et odorem turpis lucri sectatos questum estimant pietatem. Quorum cetera dampnacio est. Sed et hic de structura murorum civitatis dicitur ipsa vero civitas sive intra murorum structuram seu defensorum porta auro mundo vel propter sapientie claritatem sive fidei sinceritatem vel fructiferam caritatem quibus virtutibus societas eterna superiorum simile vitro mundo in proximo sicut vitrum quod recipit lumine non solum exterius sed etiam intus, per quod designatur quod societas beatorum in resurrectione fiet penetrata lumine glorie intus et exterius per gloriam corporis et anime. Iob 28. Non adequabitur ei aurum vel vitrum. Sed Gregorius libro 18 moralium exponit quoniam quod cum metallum uniquique potiore omnibus metallis claritate fulget, vitrum vero natura est ut exterius visum purum intus etiam perspicuitate perluceat. In alio metallo quicquid intus continetur absconditur in vitro vero quilibet liquor qualis continetur intus talis exterius demonstratur. Atque ut ita dixerim omnis liquor in vitreo vasculo patet clausus. Quid ergo aliud in auro vel vitro accipimus nisi illa superna patria illa beatorum civium societas quorum corda sibi invicem et claritate fulgent et puritate translucent. Civitas igitur aurum mundum simile vitro mundo, quia omnes sancti summa in ea claritate fulgebunt, et ipsa illorum claritas vicissim sibi alterius cordibus patet et cum uniuscuiusque vultus attenditur, simul et conscientia penetratur. Ideo aurum sicut vitrum mundo simile esse perhibetur. Ibi quippe uniuscuiusque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet. Sed patebit animus, patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis armonia sicque unusquisque tunc erit conspicabilis alteri, sicut nunc conspicabilis non potest esse sibi ipsi. Nunc enim corda nostra quamdiu sumus in hac vita quia ab alterutro in altero videri non possunt, non intra vitrea sed intra lutea vascula concluduntur. Unde sanctus luto per patientiam mentis inherere formidabat propheta dicens: Eripe me de luto ut non infigar. Christus in mortis habitaculum corporum. Paulus domum terrestre vocat dicens: Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitacionis dissolvitur quod edificacionem ex deo habemus domum non manu factam eternam in celis. In hac itaque terrestri domo constituti unusquisque ipsum ut ita dixerim corporis nostri parietem mentis oculis nullatenus penetramus et vicissim in aliis videre occulta non possumus. Unde sancta ecclesia sponsum suum spem videre in divinitate desiderans nec tamen valens quod claritatis illius formam quam intueri concupierat ab eius oculis assumpta humanitas abscondebat in canticis canticorum memorans dicit: En ipse stat post parietem nostrum, sicut aperte dicat: Ego hunc in divinitate sua spem iam videre desidero sed adhuc a visione eius per assumptum carnis parietem excludor. Rursus in hac carne corpori unius cogitaciones invicem alterius non videmus. Unde rursus per eundem paulum dicitur: Quis scit hominum que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est. Et rursus: Nolite ante tempus iudicare donec veniat dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum. Illa itaque civitas que sua vicissim singulis corda manifestat ex auro dicitur simile vitro mundo ut designetur auro clara vitro vero perspicua. Sed in Et vero secundum hugonem hec verba non ad futurum eternam referri possunt in quo singulis singulorum conscientie occulte sunt sed ad futuram in qua singulorum conscientie cunctis manifestabuntur. Item per aurum possunt sumi dotes anime scilicet visio in fulgore dilectio in valore tencio vel apprehensio in pondere. Per vitrum vero gloria corporum, siquidem enim cineres resolvuntur in pulverem postquam sit vitrum lucidissimum sicut corpus humanum quod est fenum Ysaie 40 omnis caro fenum moriendo cadit in pulverem. Deinde sed postquam resurgendo mutatur in vitrum per perspicuitatem, et corporibus sanctorum demonstratur corpus quod in gloria bulla fulget in gloria. Vel secundum hugonem per aurum sapiencia superna sed per vitrum puritas fidei quam sancti tenebres cordis manifestat et ore ne quicquam agatur intus per se illa quod non videatur exterius per puritatem oris et operis confessionem. Dicit ergo civitas ecclesie dicitur esse aurum mundum sincera puritate simile vitro perspicua claritate. Unde 3º Quadro eorum ecclesie aurum pigmentum in delectatione et pigmentum auri. Sed
Tunc ibi fundamenta muri civitatis et cetera. Dicta preciositate materie muri civitatis superne agitur consequenter de preciositate fundamentorum muri eius et ornatum et deinde portarum. Et duodecim porte et cetera. Primum autem primo dicitur fundamenta muri civitatis omni lapide precioso ornata. Secundum hugonem fundamenta muri civitatis in ecclesie sunt patriarche prophete apostoli ceterique predicatores super quorum fidem doctrinam et exempla constat ecclesie structura in tota civitas ecclesie est fundata. De quibus dicitur in psalmo: Fundamenta eius in montibus sanctis ut supra. Que fundamenta omni lapide precioso sunt ornata id est omni genere virtutum scilicet fide spe et caritate hospitalitate ieiunio abstinencia paciencia ceterisque bonorum actuum operibus. Sive etiam lapides preciosos intellige omnes illorum imitatores qui in edificio murorum civitatis positi sunt ipsamque civitatem moribus et vita decorant. Non enim soli patriarche prophete vel apostoli fundamenta dicuntur sed etiam alii innoxii qui vita et fide ipsorum fuerunt vel sunt. Quia vero post fide opera sunt virtutum fundamenta dicuntur. Propter quod hec iohannes ostendit quibus virtutibus ipsi fulserunt vel adhuc in ecclesia lucent, reponens eas sub numero duodenario ut ostendat eos omnibus virtutibus splenduisse. Duodenarius enim numerus fit ex ductu ternarii per quaternarium. Propter partes septenarii scilicet tria et quatuor quibus quasi constat de hiis lapidibus dicit dominus per prophetam Ysaie 54: Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos et fundabo te in zaphiris et cetera. Quod exponens gregorius 18 moralium dicit: Sternit dominus ecclesie per ordinem lapides, quia in cunctis animabus intus eorum diversitate distinguit fundatur eam in zaphiris quia scilicet lapides aerei coloris in sui similitudine tenent, quia robur ecclesie in animabus celestia appetentibus solidatur. Hec ille et multa alia. Et Ysaie 28: Ecce ego mittam in fundamentis syon lapidem probatum. 1 Petri 2º: Ad quem accedentes et ipsi tamquam lapides vivi superedificamini. Ecclesiastici 50: Quasi vas auri preciosum ornatum omni lapide. Et enumerat specialiter fundamentum primum iaspis. Secundum doctores nominibus variorum lapidum species virtutum figurantur et de hiis lapidibus in tractatu de natura lapidum. Iaspis enim viridis est coloris ut dicit hugo et vertus et ideo non incongrue figurat dominum, qui est pabulum et refectio omnium electorum ipse est primum fundamentum ecclesie quia secundum apostolum preter id fundamentum aliud nemo potest ponere et cetera. Significat autem electos quorum fides nunquam marcessit sed semper in operibus viridis perseverat. Et quia fides inter virtutes est prima secundum prudencium prima petit campum dubia sub sorte duelli pugnatura fides. Et quia sine fide impossibile est placere deo secundum apostolum Hebreorum 11. Propter quod in primo fundamento ponitur fides. Nec moveat aliquem quod lapides fundamenta dicuntur quia sancti per virtutes sunt fundamenta. Unde cum dicitur lapis esse fundamentum, sensus est in fundamento ornamentum. Dicit ergo fundamentum primum id est primum fundamentum ornamentum est iaspis id est fides semper virens et usque confortans. Nunquam fides erit in ecclesia triumphanti, de qua hic proprie agitur; convenienter dicitur quod non quam venientibus in ecclesiam prima occurrit per quam in predictam civitatem intratur, quia qui eam non habent nequaquam in eam poterit intrare. Nam secundum beatum iheronimum in sermone de misso agni vera fides vel spes non est quo eamus sed unde per portam ecclesie oportet portam ingredi paradisi. Secundum eundem in sermone de die dominico per quam ingreditur quisquis iuste agens etiam si martirium non sustineat, non enim quivit deus pinguedinem continencium sed fidem per quam christum fingere consuevit, ut dicit idem beatus iheronimus in epistola ad nepocianum. Secundum zaphirus id est ornamentum secundum fundamentum est zaphirus. Cuius quidem lapis secundum hugonem in sua natura nequaquam preciosus est, sed in mistio invenitur valde preclarum, quia vero aereum colorem retinet et est similis celo sereno et radiis solis repercussus ardentem fulgorem emittit. Et ideo per istum lapidem species figuratur qua sancti celestia mente petunt et per hec in amore celestium inflammantur.

Ieronimus super cantica libro 3o Cuiuscumque demones iecerint tela / si inveniant mentem fide munitam / si ignita sint etiam si cupiditate flammis et incendiis ardent viciorum / fides plena caritate restinguit. Quarta scilicet spes vivida etc.

amoris sancti contemplatione dicens cum apostolo ad philippenses 3o nostra conversacio in celis est. Exodi 24 quasi opus lapidis zaphirini. Ysaie 54 fundabo te in zaphiris. Glosa prima Celi aspectum zaphirus [illegible]. Tercia calcedonius in 3o fundamento. Terna tertium est calcedonius. Dicitur enim secundum [illegible] multo vilior est quam zaphirus in natura sed in misticis signis invenitur ulterior preciosior. Est enim fortissime nature ad eo ut omni sculpture argumentis resistat. hic et est pallentis lucerne similis et fulget magis sub divo quam in domo. calefactus quoque a sole vel digitorum attactu paleas ad se trahit. Et significat caritatem que intus in corde celata pallet quasi lux in lucerna / sed tamen ad aliorum utilitatem opera cogitur et tunc qualis intus est exterius ostenditur. Et tacta a sole superiori vel spiritu sancti digito / peccatores ad se trahit / et omnino secari nequit quia numquam adversitate deficiat / sed magis convalescit Unde canticorum 8 fortis est ut mors dilectio / et dura sicut infernus emulacio. lampades ignis atque flammarum aque multe non potuerunt extinguere caritatem Non potest ergo sculpi quia non potest adversitate frangi nec ex adulatione laudis molliri. 1 Corinthiorum 13 Caritas paciens est benigna et omnia suffert omnia sustinet non inflatur non est ambiciosa etc. Romanorum 8. Quis nos separabit a caritate Christi. Certus sum quia neque mors neque vita neque angeli etc. Hec ergo tria scilicet fides spes et caritas sunt omnium fundamentum. / fundamentum omnium

Nam fides est stella matutina que noctis spiritualis hoc est ignorancie mortifere tenebras primo repellit / sole iusticie nobis prenuncians / arcem quoque nostre mentis / hoc est virtutem intellectivam prima potenter expugnans / iuxta doctrinam apostoli 2 Corinthiorum 10 dicentis In captivitatem redigentes omnem intellectum extollentem se adversus scienciam dei in obsequium Christi In qua arce sic expugnata velut bellator fortissimus vexillum nobilissimi regis regum unici dei filii / in cruce pendentem monetem et sua morte nos a perpetua morte liberantem in signum victorie erigit. Et hec est fides que per dilectionem operatur ad Galatas 5to. totius quoque spiritualis edificii fundamentum ad Hebreos 11 super quod erigit spes tamquam parietes quibus caritas velut tectum et edificii forma superponitur ut deducit alexander de hales in 3a parte summe Fides ergo non in intellectu pure speculativo / sed in speculativo ad practicum extenso / hoc est affectum coniuncto / secundum eundem doctorem collocatur / et ideo non repugnat ei bella ducere contra vicia / quinimmo victoriam interiorem exteriorem temptacionum est eliminativa / passionum interiorum sedativa et aliorum proximorum promissiva / dicente apostolo Hebreos 11 Sancti per fidem vicerunt regna operati sunt iusticiam. adepti sunt repromissiones etc. / Ieronimus super canticum 8

Quarta scilicet spes vivida in qua regeneravit nos deus 1 Petri 1 omnium virtutum generatrix sustentamentum et anchora / tenebras prosperitatis repellens a dextris et desperacionis a sinistris / Cuius fortitudo clarius elucescit in duabus filiabus eius / fiducia scilicet et gemina securitate. Fiducia secundum Willelmum parisiensem in tractatu de virtutibus / est quedam imperio in eo quod sperat / velut quedam columpna mentem humanam et totum edificium virtutum sustentans / erecta super duas bases divine misericordie et iusticie. Qui enim confidit in deo non solum confidit in misericordia dei sed eciam iusticia et veritate qua promisit non deesse sperantibus in se. Securitas autem prima est de obtinenda beatitudine eterna que nobis datur per pignus spiritus sancti 1 Corinthiorum 5. Quod pignus secundum beatum Augustinum per patentes litteras caritatis nobis datum est / quibus non est aliud sigillum quam ipsemet unicus dei filius qui est ymago dei patris invisibilis per roboracione et attestacione veritatis carte in cruce appensum. Secunda securitas est contra temptacionum insultus / de dei adiutorio indubitata presumpcio / quam habebat propheta dicens dominus illuminacio mea et salus mea / quem timebo. Illuminacio dicit / ut eas videat atque provideat / salus vero dicit / contra impugnaciones ut eius proteccione vallatus / illesus permaneat et invictus / sic quod cum ipsa dicat / Si consistant adversum me prelium in hoc ego sperabo / Denique scilicet 3a utilis [illegible] caritas virtutum fortissima. Que se in anima velut astrum matutinum precipuissimum illuminans extendit super amore dei / et inferius amore proximi / a qua procedunt gaudium in cordibus / fervor igne ardente / sapor in mente / liquefactio igne aquarum ac congelate. Hec est vinculum quo solo potuit alligari deus fortis et potens in prelio / quamvis in columpna et cruce / quem totus mundus alligare non potuisset / etiam si in ferream catenam redactus fuisset. Hinc dicit Hugo de sancto victore quod dei filium captum et ligatum sola caritas duxit in mundum. Et hanc peperit nobis caritate sua qua nos dilexit deus ut servum redimeret nec patri filio nec filius sibi pepercit. Hic amoris precipui / prelati insignia sunt vulnera Christi. hinc fodere manus eius et pedes latus quoque perforavit per has rimas licet nobis sugere mel de petra oleumque de saxo durissimo et gustare et videre quam suavis est dominus. Quid ergo pro hac dilectione dignum dilectis offeramus quam ut eum et nos in eo diligamus.

Sed quod queritur utrum caritas et cetere virtutes theologice maneant vel expediat in patria. Primus qui dicitur quod non maneat fides et spes. Quod probatur per duas rationes. prima quia fides quantum ad sui habitum manet in patria quia fundamentum non destruitur quando edificium consumatur. sed fides secundum apostolum est fundamentum totius edificii spiritualis quod quidem edificium completur et perficitur in patria. 2a quia per fidem beati in patria maiorem placent deo / sed secundum apostolum / sine fide impossibile est placere deo. Prima probatur fides non videtur habere aliquam repugnanciam ad statum glorie seu patrie / quia ad actum mortalis culpe / sed fides manet cum actu mortalis culpe. Prima antecedens quia non apparet quod lucem magis repugnet lumen quam tenebre. Sed fides est quedam lucem. Unde quidam dicunt hic cognoscitur in lumine fidei. Gloria similiter est lucem de quo dicitur psalmo In lumine tuo videbimus lucem. Mortalis autem culpa est quedam mentalis obscuritas seu tenebra. Secundum vero [illegible] patet quia si fides non manet cum actu culpe mortalis. tunc omnis peccator mortalis esset infidelis. Secundo 2a probatur per sustineri spem manere in beatis quantum ad perfeccionem habitus. dato quod non remaneat quantum ad exercitium operacionis. patet quia id quod facit ad ornatum et decorem anime non habens aliquam repugnanciam ad ea que sunt de racione beate anime hoc non debet anime beate denegari. Sed spes quantum ad perfeccionem habitus. est sine actu cuius est huiusmodi. Prima antecedens quia inter omnes status anime status anime beate maxime requirit ea que sunt ad decorem et ornatum. Secunda vero quantum ad alia patet. Nam quod habitus spei etiam dum non elicitur actus / sit ad ornatum anime / patet quia sicut se habet habitus viciosus ad deformitatem anime. sic habitus virtuosus ad eius decorem. Sed habitus viciosus deformat animam etiam cum hoc non exeat actualiter secundum eundem. Prima Quod autem non habeat repugnanciam rerum eorum que sunt de racione anime beate / patet quia omnis repugnancia vel est formalis vel malis. Sed in proposito non potest attendi repugnancia formalis quia talem repugnanciam habet spes solum virtualiter desperacionis et eorum que desperacionem includunt. Sed nec desperacio nec aliquid includens desperacionem est in beatis. ergo nulla est in eis huiusmodi formalem repugnanciam ad habitum spei ut est virtus theologica. Nec eciam repugnancia malis quia talis est inter ea que sunt eiusdem racionis seu speciei supreme Nam actus ad solo numero differens non possunt esse simul in eodem maxime si sint de genere absoluta. Sed habitus spei differt ab omnibus aliis contentis in anima beata specifica racione ut patet de se. Prima. Doctores queritur sed oppositum istorum communiter tenent quia corporis mociva procedunt de actu virtutum et non de habitu. ideo non sunt contra dicta. Unde ad quod potest sic confirmari Ubi manet vinculum desiderii ibi manet vel spes saltem quo ad habitum. quia spes quasi semper comitatur desiderium ordinatum sed in patria manet vinculum desiderii. dicit enim beatus Augustinus in fine libri de civitate dei loquens de modo nostri amoris in patria Amabimus et vacabimus vacabimus et laudabimus laudabimus et desiderabimus Ecce quod erit in fine sine fine Confirmatur hec [illegible] quod ait

quo

[illegible]

obse[illegible]

[illegible]

dei sapientia que est obiectum [?] desiderantibus in vita beata Eccli 24 Qui me edunt adhuc esurient et qui me bibunt adhuc sitient Et ecclesia cantat ipsa de mente
manet [?] non deficiunt in illum quem perspiciunt fruuntur nec fastidiunt quo magis secundum sicut dicit Gregorius in omelia de magna cena Hoc distat
inter corporales delicias et spirituales quod corporales dum habentur pariunt sed spirituales accendunt desiderium Et ideo spes non est rei presentis boni sed futuri
Et in patria omne bonum est presens ipsi beato Ro 8 quod sic desiderium dicitur rei non habite sic spes futuri boni Et ideo sic res cum non habetur desideratur
cum habetur seu possidetur Cum autem possidetur adhuc desideratur illius possessionis stabilis permansio Sic cum presens est quod speratur adhuc potest de eo
spes haberi quod in futurum continuetur Ubi ergo in patria de bono quod presentialiter possidetur fiunt spem habent quod ipsum in perpetuum possidebunt preterea etiam
habere spem quo ad beatitudinem accidentalem que sepius variatur et potest esse futura Et Thomas de Argentina super 3o d 31 de caritate vero non est am-
biguitas aliqua quod maneat in patria quia in statu perfectissimo non dicitur deesse vel summe perfecta plena Et apostolus 1 Corinthiorum 13 caritas nunquam excidit.
Consequenter subditur in littera Octavus smaragdus i. quartum fundamentum octavum autem est smaragdus secundum Haymonem lapis preciosus in sua natura secundum Presbyterum in Elucidario.
Cuius lapis tante viriditatis est ut omnem viriditatem herbarum superet et aerem circa circumfusum viridem videri reddat [?] et ymagines gentibus [?] reddit
aspicientium si moles eius fuit ampla. Hoc lapidem quam sint multa sed preciosissimi smaragdini lapides reperiuntur in Scithia regione deserta hominibus grossos.
quos tamen custodiunt griffes. Alia [?] et ferocia quod corpus habent leonum pedes autem rostrum et alas ut aquila ideo quod per terram currunt ut
leones per aera volant ut aves Que bestie custodiunt ipsam desertam regionem et fuant ipsos lapides non quod ipsi curant eos in suam
utilitatem sed hominibus eos auferunt Cum quibus arimaspi homines unum oculum habentes bellum gerunt ipsosque lapides auferunt Que vero
secundum Haymonem pulcre in se continet mistica lapis quippe smaragdus qui nimie viriditatis est presentem significat vitam qui pascua eterne refectionis
suis datur est fidelibus porro desertum illud in quo lapides huiusmodi reperiuntur signat cordis secretum qui se longe faciunt a turbis et hic
inter curas ut in secreto sui cordis quiete domino possint frui secundum illud psalmi Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine In hiis cordibus invenitur
lapis smaragdus qui in ipsis habitat Christus Et assunt griffes i. maligni spiritus qui Christum nituntur tollere fidelibus non ut eum ipsi habeant
sed ut credentibus hominibus eum auferunt Et sunt arimaspi unum oculum habentes i. electi mentis oculum possidentes qui bellant cum griffibus
hoc est cum malignis spiritibus Christum quem diabolus rapuit qui est lapis preciosus hoc est Item significat autem iste lapis virtute bone actionis secundum Richardum
Et significat autem spiritualiter virginitatem que virorum carnis integritate fuat et omnes alias virtutes quodammodo superat quia virginitas fuerat magis est
angelicam quam humanam secundum Jeronimum Cristus autem est angelus deo et hominibus et nisi portat ymaginem Christi quia sequuntur agnum quocunque ierit Apocalypsis 14o
Viride autem lapis iste continue dicitur quia virginitas in corde evangelicus commendatur Nonus sardonix qui duorum nominum societate vocatur secundum Ysidorum
habet enim candorem ut onix et ruborem ut sardius et est tricolor secundum glossam et Haymonem niger in imo candidus in medio rubeus in summo
et in signando nulla cere avellit Unde significat parvos sanctorum per quam in imo i. in mundo sunt nigri despecti contemptibiles et abiciuntur
Job 12o Deridetur iusti simplicitas lampas contempta apud cogitationes divitum sed tamen in medio i. intus in corde seu conscientia sunt
candidi innocentia per gratiam Christi sic splendore fidei irradiatur adeo ut si veritas exigerit etiam per Christi officium Christum sanguinem
non solum pro amicis sed etiam pro ipsis fundere non metuant inimicis quod signatur per colorem rubeum supra. Et hic de cera nulla avellit quia sunt
peccatoribus plene et ex corde remittit nullum in se retinentes rancorem Iuxta illud Ecclesiastici 28 Relinque proximo tuo nocenti te et
tunc deprecanti tibi peccata solventur Que vero quinto loco ponitur quia presentat in infinite corporis quod quinque sensibus regitur. Sextus sardius
sic dicitur quia primo in Sardis est repertus et ex integro sanguinei coloris est qui et rubet Unde significat perfectam constantiam martyrum qui
pro Christo sanguinem suum fuderunt significat autem sustinentiam passionum seu tribulationum Et sexto loco ponitur quia Christus sexta etate et sexta feria
sanguine suo martyrium consecravit. Septimus Crisolitus auro similis in colore unde dicitur a crisis quod est aurum et scintillas ardentes
emittere secundum glossam et Haymonem Cuius speciem significant illi qui luce superne sapientie resplendent que omnia dona superat sicut aurum omnia metalla
suas quasi virtutes ac si nas tamen verbo cohortationis velut scintillas in proximos effundunt quibus eos ad amorem dei et proximi accendunt
Unde de sanctis alibi dicitur fulgebunt iusti et tamquam scintille in arundineto discurrent Sapientie 3
Et septimo loco ponitur quia inter dona spiritus sancti locum septimum habet sapientia Ysaie 11 Significat autem devotos fervores ut malorum operum secundum Richardum
Octavus berillus hic lapis in sexangulari forma politus lucet ut aqua solis fulgore percussus rubicundum ac decorum colorem
reddens qui autem tante caliditatis esse dicitur ut calefaciat manum tenentis Et significat boni exempli splendorem accendentem significat
autem virtutem misericordie que suis operibus se aperit corda frigida hominum infirmorum calefaciens in amorem dei et proximi Proverbiorum 25 Si esu-
rierit inimicus tuus ciba illum si sitit potum da illi sic enim prunas carbonum congeres super caput eius Matthei 5 Sic luceat lux vestra etc.
Ysaie 58 Frange esurienti panem tuum etc. Et vero octavo loco ponitur quia non habet sed in octava etate mercedem comportat pro laboribus manuum tuarum
quia manducabis sed in futuro beatus es et bene tibi erit ergo male illis qui labores manuum suarum non manducabunt secundum ypocrite qui receperunt mercedem suam Matthei 6
Unde Haymo Berillus duos colores habet viridem et pallentem per quem corporalis vita designatur qui eciam contemplationem bonorum inherent et
tamen carnis fructus adminiculationis velut ad pallorem redeunt. Cum aperiora per activam vitam fratribus ministrare studet Et qui paulo ante
fuerant virides in dei contemplatione pallescunt tamen in temporalium rerum per fratribus officio ministrationis Nonus topasius qui secundum Haymonem
omnium in se lapidum colorem habet unde et nomen accepit quia pan grece dicitur omne latine quo nunc carent reges in thesauris habere preter topazium
et nascitur in insula Egipti que topazion dicitur Et cum omnis habeat in se colores omnium lapidum maxime tamen duos habet colores scilicet aureum
et ethereum secundum glossam super Job 28 Cum autem splendore solis tangitur omnium gemmarum claritates excedit et ad aspectum suum provocat
singulariter omnes aspicientes qui si poliatur obscuratur si nature sue relinquitur clarior est et est gemmarum amplissima.
Et significat celestem contemplationem sanctos videlicet omnibus virtutibus refertos et quia multis coloribus sic multis virtutibus lucentes sicut tamen caritate
qua fulgent ut aurum et cognitione qua lucent ut ether ubi deus luminibus videtur ad cuius amorem homines apta figurarum tendunt
et si qui tales in hominibus sunt ponuntur obscuratur quia [?] occupatur ut Martha Si autem non maxime dilatatur Et qui vere sunt reges gemmarum amplissima quia
nunc carent habent contemplationem Unde autem nono loco ponitur quia homines contemplativi nove ordinibus angelorum inseruntur Decimus crisopassus
hic lapis secundum Ysidorum est Indicus viridis auree quasi commixtione quoddam in baccis perlucentem habens viridem et nomen accepit quia prassi Indicus
habens aurum Et nascitur contra solis ortum in India Et significat desiderium patrie celestis quod quanto plus tribulationibus concutitur tanto amplius
accenditur quia secundum Gregorium quod flatus carbonum hoc facit tribulatio caritati Et vero decimo loco ponitur quia sancti per observantiam decalogi
festinant pervenire ad desiderium supernorum Undecimus iacinctus qui ceruleum colorem habens cum aere mutatur nam cum sereno
est serenus cum nubilo nubilus et significat pietatem compassionis vel condescensionis vel sanctorum discretionem qua se omnibus conformant secundum dominum
iacinctus ex nomine suo flore vocatus quod hic in Ethiopia invenitur habens colorem ceruleum qui nec rarus est nec minus densus sed ex utroque temperato
lucet purus quod refulget in sereno perspicuus in nubilo est obscurus et sic etc.

Marginalia:

ut sunt omnes (left margin)

habens unum (left margin)

persic. (left margin)

perficit (left margin)

eius (left margin)

obscuratur quia (left margin)

Indicus (left margin)

gentibus eum reddit hominibus grossos (right margin)

Et in topazium (right margin)

Et gemmarum amplissima quia (right margin)

Et xi° loco ponitur quia per hanc maxime omnis transgressio vitatur.

ut omnes lucrifaciat sicut dicit apostolus j cor. 9. Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos. Et Ro. xij. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus
per hanc enim virtutem sunt predicatores quod quibus quantum competit et qualiter est predicandum quia maiora maioribus, bona simplicioribus. j cor. 2° Sapientiam
loquimur inter perfectos etc. Duodecimus amatistus. [illegible] coloribus pulchris respergitur scilicet purpureo violaceo et roseo. Et secundum
Ysidorum inter gemmas purpureas principatum amatistus indicus tenet. Purpureus est permixto colore viole et rose quasdam flammulas
de se effundens. Per hunc signatur sanctorum humilitas et mors contempta etiam cum desiderio martirii. Sic fuit in confessoribus quorum multis martirio
non defuerit sed martirium eis defuit ut de sancto Martino et aliis. Et isti flammas effundunt consolationis et visitationis infirmorum et largiores
elemosinarum quibus alios inflammant in amorem Christi. Vel secundum glosam flammule sunt virtute illa qua pro inimicis oratur que est velud virtutum
[illegible] contra persequentibus et calumpniantibus vos etc. Colorum varietas est virtutum multiplicitas. In purpura passio, in viola humilitas
cum bona fama quia viola est herba humilis et bonum odorem reddit. In rosaceo vero colore caritas intelligitur que tunc in illis viget quando etiam pro
inimicis suis orant vel ut etiam usque ad passionem martirii non solum pro aliis sed pro ipsis quos persequuntur [illegible]. Maiorem
hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Et bene ultimo loco ponitur humilitas, que custos omnium bonorum opponitur vicio
[illegible] perit omne quod agitur nisi solicite in humilitate custodiatur. Item quia ultimam se reputat et ultimum sibi locum eligit. Unde Gregorius
Qui ceteras virtutes sine humilitate congregat quasi in vento pulverem portat. Et paulo [illegible] duodecimum [illegible] possidere.
De hiis lapidibus Ezechielis 28 de quibus et eorum proprietatibus ubi agitur in hystoriis Beda et alii expositores et in glosa. Item in
libro Josue 4° ut tollat xij lapides de quibus Origenes in originali [illegible]. Sed vero [illegible] per istos xij lapides fundamentum [illegible]
intelliguntur xij articuli fidei. De articulis autem contentis in symbolo sciendum quod secundum quod dicit Hugo de Sancto Victore articulus est indivisibilis veritas
de deo arctans nos ad credendum. Non quod sit de incomplexo quia tale incomplexum proprie non est veritas, sed quia est de complexo non resolubili
in plures veritates habentes speciales difficultates. Et dicitur talis veritas articulus ad similitudinem articuli in rebus corporalibus in quibus articulus
vocatur organum quod non est in plura divisibile [illegible] non dicitur articulus. Sic manus que dividitur in digitos non dicitur articulus
sed digitus qui ulterius non dividitur in alia organa. Similiter veritas fidei que non dividitur in plures veritates habentes speciales difficultates
dicitur articulus. Dico notanter plures habentes difficultates quia cum fides sit de hiis que sunt supra rationem humanam que habent speciales difficultates articulantur.
Et ideo si ex aliquo articulo uno sequatur vel conveniunt aliqua que ex credito facile est credere non faciunt novum articulum. Sic credito
quod Christus fuit mortuus facile est credere quod fuit sepultus et ideo de morte et sepultura Christi non sunt articuli distincti. Quod autem additur in diffinitione
quod est veritas arctans nos ad credendum non est intelligendum de arctatione coactionis cum nemo credat nisi volens sed de arctatione suppositionis
quia si salvari volumus arctamur ad credendum. Secundum autem quod articulus potest dici vel esse illud ad quod credendum nos arctat fides sed non sola ut
deum esse unum creatorem omnium et consimilia ad que per fidem arctamur quia [illegible] non esset fides [illegible] quod non tenetur sola fide sed
potest sciri via demonstrationis. Alio articulus potest dici illud ad quod credendum nos arctat sola fides sicut illud quod excedit rationem viatorum
ut deum esse trinum in personis, filium incarnari et huiusmodi. Et secundo modo [illegible] sola dicuntur articuli fidei. Et hii duplici distinguntur
modo secundum distinctionem credibilium. Alio secundum distinctionem et intentionem apostolorum ipsos ordinantium. Quantum ad primum sciendum quod cum articulus sit
veritas sit de deo prout dictum est, aut talis veritas est pertinens ad maiestatem deitatis, aut ad misterium assumpte humanitatis. Circa maiestatem
deitatis tria nobis credenda proponuntur: primum est unitas trinitatis, [illegible] est prius articulus Credo in unum deum. Secundum est distinctio personarum
et de hiis sunt tres articuli. Unus pertinens ad patrem cum dicitur patrem omnipotentem, 2us pertinens ad filium cum dicitur Et in ihesum christum filium eius
3us pertinens ad personam spiritus sancti cum dicitur Et in spiritum sanctum. Tertium quod nobis proponitur circa deitatem sunt opera deitatis ad que pertinent
tres articuli. Unus ad opus nature cum dicitur Creatorem celi et terre. Alius ad opus gratie cum dicitur Sanctam ecclesiam katholicam sanctorum communionem.
Alius ad consummationem glorie cum dicitur Carnis resurrectionem et vitam eternam amen. Circa misterium autem humanitatis proponuntur nobis septem
credenda que sunt conceptio nativitas passio descensio ad inferos resurrectio ascensio in celum et adventus ad iudicium. Et de hiis septem articulis
primus est cum dicitur Qui conceptus est de spiritu sancto. Secundus cum dicitur Natus ex maria virgine. 3us cum dicitur passus sub poncio pilato crucifixus mortuus et sepultus.
Quartus cum dicitur descendit ad inferna. Quintus cum dicitur tertia die resurrexit a mortuis. Sextus cum dicitur ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis.
Septimus cum dicitur Inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Et ista est distinctio articulorum fidei secundum credibilia quorum fidem
credere si salvari volumus [illegible]. Secundo distinguuntur articuli fidei secundum distinctionem et intentionem apostolorum ipsos ordinantium etc. non sunt
nisi xij. Petrus quidem princeps apostolorum posuit tres articulos scilicet de unitate essentie de omnipotentia patris et de opere creationis
scilicet Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. Johannes autem posuit articulum de persona filii dicens Et in ihesum christum filium eius unicum dominum nostrum.
Jacobus zebedei duos [illegible] in unum articulum de conceptione et nativitate dicens Qui conceptus est de spiritu sancto natus ex maria virgine. Andreas
posuit articulum de passione dicens passus sub poncio pilato crucifixus mortuus et sepultus. Philippus posuit de descensu ad inferos
dicens descendit ad inferna. Thomas posuit de resurrectione dicens Tertia die resurrexit a mortuis. Bartholomeus posuit de ascensione
dicens ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Matheus posuit de adventu ad iudicium dicens Inde venturus est iudicare vivos et mortuos.
Jacobus alphei posuit articulum de persona spiritus sancti dicens Credo in spiritum sanctum. Opus gratie diviserunt sibi duo apostoli. Symon namque
posuit effectum gratie in conservatione boni dicens Sanctam ecclesiam katholicam sanctorum communionem. Judas vero quantum ad remotionem mali
dicens peccatorum remissionem. Mathias autem posuit effectum glorie dicens Carnis resurrectionem et vitam eternam amen. Hec autem distinctio
quamvis non sit articulorum sed magis contentorum in symbolo secundum ordinationem et ideo prima est melior. Unde secundum Lyram quod inter
istos articulos pertinentes ad divinitatem primus est de unitate dei qui est primus in credentibus tollendo varios errores gentilium
plures demones ponentium. Ideo per Jaspidem designatur qui oculos purgat visum acuit et confortat ut dicitur in libro
de proprietatibus rerum et ibidem ponuntur proprietates sequentium lapidum secundum quod infra assignatur. Secundus articulus est de trinitate personarum
cuius fides augmentat corpus ecclesie misticum quod prius erat in una modica gente iudeorum sed modo per fidem trinitatis predicatum
se extendit ad ultimum gentilium [illegible] ideo signatur per zaphirum qui corpus humanum vegetat et integra membra confirmat.
Tertius autem articulus est de opere creationis quod soli deo competit. Et valet fides huius articuli contra demonum illusiones ut non
adorentur sicut creatores. Ideo signatur per calcedonium qui valet contra illusiones demonum et virtutes confirmat. Quartus articulus
est de opere satisfactionis per gratiam que curat casum peccati mortalis et dat verba persuasiva in oratione devota. Ideo signatur
per smaragdum qui valet contra morbum caducum et in causis dat verbum persuasivum. Quintus autem articulus est de opere
resurrectionis corporum cuius fides hominem humilem facit et pudicum cogitationes [illegible] quod corpus [illegible] incorruptibile sed finaliter

ad gloriam resuscitandi, sed tenuit in habitu gestu et apparatu rationem mortalitatis future et mundi rationem glorificationis future. Propter quod signatur per
sardonicem qui facit hilarem et pudicum. Septimus autem articulus est de opere glorificationis. Cuius fides generat in anima gaudium et pellit timorem,
quia cogitans glorificari non timet pro Christo mori, sed etiam aliquando gaudet. Matthei v: Cum vos oderint homines et exprobraverint et eiecerint nomen
vestrum tamquam malum mentientes propter me, gaudete et exultate quia merces vestra copiosa est in celis. Ideo signatur per sardium quod gaudium accendit
et expellit timorem. Primus autem articulus pertinens ad humanitatem Christi est de conceptione et nativitate eius ex virgine. Cuius fides confortat naturam
humanam in conceptione Christi verbo unitam. Et valet contra timores nocturnos viciorum eo quod nato Christo in noctis medio dixit angelus pastoribus:
nolite timere. Luce 2o et ibidem subiungitur: Gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis. Ideo signatur per crisolitum qui confortat in-
tellectum et per hoc naturam humanam per intellectum ab aliis animalibus distinctam et pellit timores nocturnos. Secundus articulus est de passione Christi, morte [margin: ad humanitatem Christi pertinens]
et sepultura. Cuius fides invictum reddit in tribulationibus, iuxta illud I Petri 4o: Christo in carne passo et vos eadem cogitatione armamini. Ideo
signatur per berillum qui contra lites invictum reddit et mitem facit ac benignum. Tertius articulus ad humanitatem Christi pertinens est de descensu
anime eius ad inferos. Cuius fides valet contra pericula a demonibus inferenda quia per hunc descensum sunt spoliati et potestates eorum diminute.
Ideo signatur per topasium qui valet contra iram et contra lunaticam passionem que frequenter per demones iratos contrahitur vel augmentatur. Quartus articulus
est de resurrectione Christi que est causa nostre resurrectionis future. Propter quod fides eius valet contra corruptionem corporis et anime per peccatum. Nam omnis corruptio
tolletur in resurrectione. Ideo signatur per crisopassum qui valet contra lepram. Quintus articulus est de ascensione Christi ad celos in humanitate assumpta.
Cuius fides dat vigorem fidelibus ut ipsum sequantur tamquam eius membra. Col. 3: Que sursum sunt querite ubi Christus est in dextera dei sedens,
que sursum sunt sapite. Propter quod signatur per iacinctum qui dat membris vigorem et salutiferum facit soporem. Septimus articulus est de ad-
ventu ad iudicium in quo Christus apparebit in forma humanitatis glorificata. Cuius fides reddit hominem sollicitum et vigilem ut in illo tremendo
iudicio de factis, dictis et cogitationibus suis possit reddere rationem. Ideo signatur per ametistum qui facit vigilem et expellit mala cogitationes.
Item aliter xii lapides eo modo quo inveniuntur Exodi 28 possunt adaptari xii consiliis evangelicis que Christus adiecit ad precepta. Ad observantiam
enim preceptorum que necessaria sunt ad salutem utilis est observantia consiliorum que requiritur ad perfectionem. Nam aliquando fortitudo terre in ingressu illius consistit,
propter quod ille passus bona custodia indiget, quia obtento ingressu faciliter hostes residuum obtinent. Sic est in terra anime, quia tota
fortitudo eius consistit in ingressu scilicet in actionibus peccatorum. Propter hoc necessaria est bona custodia circa ipsum. Propter custodiam autem istius ingressus
dantur consilia que continent et custodiunt mandata ac retrahunt hominem ab incautis aspectibus et dispositionibus et aliis periculis. Unde primum consilium est [margin: seu rerum ...]
paupertatis que consistit in abdicatione proprietatis. Matthei 19: Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et veni sequere me.
Et Luce 14: Qui non renunciaverit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. Et hoc consilium paupertatis signatur per lapidem zaphirum qui primo ponitur in ordine 2o.
Zaphirus enim est flavei coloris sicut celum serenum. Sic paupertas colorem habet celestem, per quam totaliter animus elongatur a terrenis, solis
celestibus intendit. Zaphirus etiam dicitur interiorem ardorem refrigerare et oculos purgare. Sic sancta paupertas ardorem cupiditatis rerum
temporalium qua continue estuat homo mundanus sic in animo pauperum refrigerat ut omnia terrena arbitrentur ut stercora. Propter quod etiam facit
eos habere oculos mundos et limpidos ad contemplanda celestia, quia pulvere terrenorum non sunt obfuscati. Zaphirus quoque fugat squinantiam
et morbum qui dicitur noli me tangere et valet ad apostemata calida. Sic paupertas spiritus tumores et infectiones viciorum
non patitur sed eos sedat et fugat. Secundum consilium est obediencie. Matthei 16: Si quis vult venire post me abneget semetipsum. Et 23:
Super cathedram Moysi sederunt scribe et pharisei, que dicunt facite. Et signatur per lapidem thopasium qui in colore est auro similis. Sic
obediencia. Color enim auri nobilissimus est sine quo nulla pictura est perfecta. Sic sine obediencia nulla perfecta est virtus, quia secundum Augustinum
sine obediencia omnia vacua et cum obediencia omnia plena caritate reperiuntur. Thopasius etiam bullientes aquas compescit. Sic obediencia compescit
aquas humane fluxibilitatis. Nam ex naturali fomite viciorum incentiva in nobis ebulliunt quibus obediencia frenum imponit. Thopasius quoque
restringit iram. Sic obediencia mitigat iram et omnem passionem anime, quia quecumque passio vel temptatio in animo irrepserit, superveniente
maioris obediencia restringitur in homine obediente. Tertium consilium est castitatis seu continencie. Matthei 19: Sunt eunuchi qui seipsos
castraverunt propter regnum celorum. Et Matthei 5: Audistis quia dictum est antiquis Non mechaberis, ego autem dico vobis Qui viderit mulierem ad concupiscendum
mechatus est eam in corde suo. Propter quod ostenditur quod non solum dampnabilis est consensus in opus mechie sed et consensus ad delectationem in corde.
Et signatur per smaragdum qui in tota specie est amator castitatis et nullo sustinet coitum nisi impatienter gestantem se ad castitatem
reclamat. Est autem viridis pre omnibus rebus virentibus cuius etiam fulgore vicinus aer viridis efficitur. Nec eius viror sole vel lucerna
vel umbra obfuscatur. Sic castitas inter alias virtutes viret vivum et vigor dicitur a virore. Et ipsa castitas est viror omnium virtutum
ita ut etiam proprios operarios et virtutes virere faciat. Nec obfuscatur sole in estu caloris temporalis vel lucerna mundane glorie
vel umbra carnalis delectationis. Smaragdus etiam motus lascivos compescit, visum refocillat, gratum hominem in verbis reddit. Et hoc totum
ad literam efficit castitas. Item smaragdus quoque tempestates avertit et caducum morbum curare dicitur. Sic castitas tempestates
carnalis impugnationis reprimit et morbum eius unde hoc quia caducos et amentes efficit compescit. Et hec tria consilia predicta
sunt specialia omnis perfecte religionis et suos observatores elongant a malo non solum quantum ad culpam sed etiam quantum ad causam. De radice
mali oritur quod triplex radix scilicet concupiscentia carnis, oculorum et superbia vite. Predicta autem tria consilia perfecte elongant ab hac triplici radice,
scilicet paupertas a concupiscentia oculorum, castitas a concupiscentia carnis, et obediencia a superbia vite. Quartum consilium est caritatis. Matthei 5o:
Diligite inimicos vestros. Istud quantum ad dilectionis affectum est preceptum, sed quantum ad effectum est consilium, quia inimico velle gratiam et gloriam
est necessarium, sed impendere opera beneficencie et ostendere signa benivolencie est consilii et perfectionis. Negare autem ei signa familiaritatis
qui veniam petit vel ad familiaritatem non simulatorie se ingerit vel qui iniuriam compositum est vindicta, quia tunc inter inimicos est deputandus.
Sed quod ad ultro se ad familiaritatem ingerit hoc est perfectionis et ita consilii. Hoc autem consilium caritatis pertinens ad dilectionem inimicorum
signatur per carbunculum qui quarto loco ponitur Exodi 28. Carbunculus enim ad alios lapides preciosos habet se sicut aurum ad cetera metalla. Et dicitur
aliorum lapidum virtutes habere. Sic caritas excellit omnes virtutes et complectitur in se virtutes universas. Est etiam carbunculus colore igneus
sicut carbo vivus et nocte magis lucet quam de die et noctem quasi in diem mutat. Sic caritas ignis est et magis lucet in nocte adversitatis
quam in die prosperitatis et noctem tribulationis vertit in diem consolationis. Carbunculus quoque fugat venenum aereum et vaporosum. Sic
caritas sua benignitate vincit omnem maliciam infectivam. Quintum consilium est mansuetudinis. Matthei 5: Si quis te percusserit in unam
maxillam prebe ei et aliam, id est paratus sis et aliam percussionem sustinere patienter. Et istud est consilium pacientie vel lesionis corporis. Item
Et qui tecum vult iudicio contendere et tunicam tollere, relinque ei et pallium. Est consilium vel ablationis rerum. Cum contencione et fraude
nulli licet sua repetere, cum caritate licet imperfectis, perfectis autem non, quia non repetere iniurias est consilium perfectis, autem preceptum.

Illis autem qui renunciaverunt proprietati non licet repetere sua ut sua sed ut necessaria. Et istud quintum consilium scilicet mansuetudinis signatur per amethistum
qui est coloris violacei et habet virtutem refrigerandi et leniendi. Unde operatur contra ebrietatem. Sic mansuetudo refrigerat calorem iracundie
et lenit appetitum vindicte. Unde et ebrietatem mentis qua aliqui rapiuntur [illegible] sicut crapula animi sedat et hominem tranquillum
reddit. Amethistus etiam reprimit malas cogitaciones et confert [illegible] intellectum. Sic et mansuetudo quia secundum Ambrosium mansuetus homo cordis est
medicus. Et scriptum: docebit mites vias suas. Sextum consilium est misericordie. Unde Matthei v: Qui petit a te da ei et volenti mutuari a te ne
avertaris. Et Luce vi: Omni petenti te tribue. Et Matthei 19: Si vis perfectus esse vende omnia que habes et da pauperibus. Dare superfluum in communi
necessitate est preceptum et debitum, sed dare quibus egemus est consilium. Et istud consilium signatur per onichinum qui in colore et [illegible] est ad similitudinem
unguis humani. Per ungues autem in scriptura designantur operaciones ultime. Et hoc consilium misericordie extendit se etiam usque ad ultimum periculum
mortis, ymo perfecta misericordia non habet ultimum et nunquam impletur quia si misericors quantum potes plus tamen velle debes. Onichinus etiam appositus
oculo infirmo sua sponte quasi res sensata intrat sine lesione et circuit oculum et penetrat intus ac partes circumquaque currit eius humores
pressus corrupit. Sic misericordia nature quasi sensata oculum cordis subintrat et ipsum emundat ab humoribus viciorum. Unde dicitur Luce xi: Date
elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Onichinus etiam valet contra scabiem et faciem dealbat. Sic misericordia scabiem peccatorum abstergit et faciem
anime dealbat quia sicut aqua extinguit ignem ita elemosina extinguit peccatum. Et secundum Crisostomum elemosina illustrat animam et eam pulcram efficit
et decoram. Septimum consilium est de simplicitate verborum. Unde Matthei v: Audistis quia dictum est antiquis non periurabis. Ego autem dico vobis
non iurare omnino. Iurare quantum ad infirmitatem patet est permissum, non autem iurare quantum ad perfectorum patet est consilium. Unde ibidem: Sit sermo vester
est est non non, id est sicut affirmacio vel negacio est in ore sit etiam in corde. Et hoc consilium signatur per iaspidem. Nam iaspis bonus est viridis
translucens et rubeas habens venas. Sic sermo noster debet esse viridis ut semper aliquid boni contineat, quod est contra vaniloquos. Debet esse transparens
ut in verbis transpareat intencio cordis, quod est contra dolosos et mendaces. Debet etiam habere venas rubeas caritatis ad proximum ad quem vel
de quo est sermo, quod est contra susurratores detractores [illegible] et calumpniatores. Iaspis etiam fugat febres et ydropisim
et stringit fluxum sanguinis. Sic simplicitas verborum fugat febrem iracundie quia responsio mollis frangit iram. Proverbiorum xv. Curat
ydropisim avaricie. Nam apud mercatores et alios temporalibus lucris inhiantes verborum simplicitas reputatur fatuitas. Stringit
etiam fluxum sanguinis carnalis concupiscencie que per similes colloquia sepius excitatur. Octavum consilium est de vitanda occasione
peccandi. Unde Matthei v et 18: Si oculus manus pes scandalizat te erue abscide et proice abs te. Ubi secundum Augustinum nullum membrum
ad litteram precipitur erui vel abscidi sed occasiones peccandi sunt amputande et fugiende. Et istud consilium signatur per crisolitum qui micat
ad solem quasi stella aurea, et si ponatur in igne resilit ab igne. Sic cautela occasionis peccandi micat in anima quasi stella aurea
dirigens hominem in factis suis ad instar stelle maris ut sine offensione peccati pertingat ad portum. Et per hanc cautelam homo ut homo
advertit se esse in periculo resilit fugiendo a tali oportunitate sicut ab igne. Crisolitus etiam repellit stulticiam et confert sapienciam.
Sic vitare occasiones peccandi est magne sapiencie, sic econtra querere oportunitates est magne stulticie. Nonum consilium est de
rectitudine intencionis et simplicitate operis vel finis. Unde Matthei v: Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab
eis. Et ibi: Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Et istud consilium
signatur per berillum qui est coloris pallidi et transparentis, et illi sunt optimi qui maculas intus non habent. Sic opera nostra bona
debent esse pallida, id est spiritualia, et transparencia ut videantur ab hominibus pro bono exemplo et dei gloria. Et hoc tunc solum est laudabile
quando intencio est pura intus in corde ita quod non sint macule intencionis sinistre. Berillus etiam si sit rotundus et opponitur soli
ignem accendit in carbone mortuo. Sic bonum opus si sit sine rotunditate, id est ex omni parte debitis circumstanciis coequatum et non
obliquatum vel distortum a fine debito, et si deo opponatur soli sic quod tota intencio dirigatur ad lucem, tunc carbones mor-
tuos incendit, id est opera per peccatum mortificata reviviscere facit, vel quia eius ardor accendit proximos mortuos in peccatis quod eius exemplo
ad penitenciam accenduntur. Berillus etiam valet contra squinanciam et glandulas. Sic rectitudo intencionis valet contra tumefactiones ypocrisis
et vane glorie. Valet etiam berillus contra pericula hostium et reddit hominem invictum. Sic quia demones hostes nostri intendunt
opera nostra bona viciare per inanem gloriam et superbiam spiritualem quia secundum Augustinum bonis operibus insidiantur ut pereant, ideo contra hoc berillus
recte intencionis reddit hominem invictum. Berillus etiam amorem inter coniuges reconciliat. Sic opera nostra bona recta intencione
semper in deum directa reconciliat animam cum deo sponso suo. Decimum consilium est de conformitate operis et doctrine. Unde Matthei v:
Qui fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno celorum. Unde de scribis et phariseis dicitur quod alligant hominibus onera gravia et importabilia et cetera,
digito autem suo nolunt ea movere. Dicunt enim et non faciunt. In predicacione quippe generaliter de hiis que pertinent ad statum salutis
et tunc tenetur predicator facere quod dicit, cum asserat ad hoc omnes teneri. Quandoque vero specialiter de hiis que pertinent ad statum perfectorum ut pote
religiosorum, et tunc predicator ad hoc non tenetur nisi perfectorum illam vitam [illegible]. Exemplum autem in peccato notorio prestat qui predicat quia scandalizat.
Exemplum autem in occulto peccato si predicat et non studet ex suo dicto compungi, videtur adhuc peccare quia videtur contempnere verbum quod
predicat. Et hoc consilium signatur per ligurium de quo [illegible] 28: ligurius est lapis generatus ex urina lincis. Nam secundum Plinium
urina huius alias in lapidem durescat. Sic ergo linci comparatur predicator propter acumen visus intellectualis. Cuius doctrina
prius in seipso debet esse digesta et per operaciones eius incorporata. Et tunc ex superhabundancia sue vite stillare in proximos liquorem
doctrine ad profectum aliorum. Sed ipse debet prius id quod purum est in urina sua incorporare. Sic postea id quod purum est in urina
confusum est in substanciam alit, tunc liquor urinalis egreditur. Unde sicut malum signum est in natura quando liquor urinalis indigestus
et crudus emittitur, sic malum indicium est in moribus quando id quod docetur prius opere non impletur. Item ligurius confert constipatis
et ventrem solvit. Sic cum aliquis plenus sit malis humoribus peccatorum et per confessionem eos nequit egerere, sepe talis ex predicacione
exemplaris vite cuiusque vita plus predicat quam doctrina remedium consequitur. Undecimum consilium est de vitanda sollicitudine.
Unde Matthei vi: Nolite solliciti esse dicentes quid manducabimus aut quid bibemus. Et item: Nolite solliciti esse in crastinum et cetera. Ubi
sciendum quod quadruplex est sollicitudo. Prima est prudencie spiritualis quo ad animam scilicet quomodo quis deo placeat, omnem sollicitudinem proicientes
in eum, et hec est laudabilis. I Petri v: Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi est cura de vobis. Secunda est prudencie temporalis
ex divina caritate, que competit prelatis et religiosis officiatis qui presunt in sollicitudine, et hec etiam est laudabilis. De qua Romanos xii:
Habentes donaciones secundum graciam que data est vobis differentes, et cetera, qui preest in sollicitudine. Et ibidem: Sollicitudine non pigri.
Tercia est cura temporalis quo ad corpus ~~et hec est tolerabilis~~ de qua I Corinthiorum: Qui cum uxore est sollicitus est que sunt mundi et cetera,
et hec est tolerabilis. Quarta est superflue temporalium [illegible] quo ad avariciam et hec est vituperabilis. Prima consulitur isto consilio

bona

Sed propter tanta promittitur et exhibetur. Et hoc consilium significatur per lapidem achatem, de quo Job 28. Est enim nigri coloris cum albis venis intermixtis. In nigro colore designatur humilitas et despectus mundi, quia sunt in eis qui sunt a prosperitate temporalium segregati. Nam ipsi mundum despexerunt et a mundo sunt despecti. Sed in hac vita non potest esse omnino abstractio ab omni prosperitate vel [illegible] naturales corporis. Pura solitudo promittitur etiam perfectis. Et hoc significatur per venas albas intermixtas. Achates etiam venena fugat, sitim sedat, visum fovet. Sic vitans prosperitates venena mundana contagiosa fugat. Nam omnia ista mundana venenosa sunt et vix absque contagio aliquis tractari possunt. Item prosperitas temporalium sitim provocat, quia multum attrahit et avarus non satiatur. Sed ignis quod numquam dicit sufficit. Proverbiorum 30. Sed ab istis scilicet venenis et siti vitans prosperitates per oppositum praeservat. Visum etiam fovet intellectualem, quia quanto magis distinguitur ad temporalia tanto magis fortificatur ad spiritualia. Duodecimum consilium est de firma correptione. Unde dicit Matthaei 18: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum et cetera. Correptio fratris quaedam est consilium, ut corripere de venialibus et illum cum quo misericorditer facere, nisi quem caritas. Quandoque est praeceptum, ut corripere de mortalibus, quia isto secundo modo ad omnes et obligat et [illegible] non ad [illegible] per loco et tempore quando [illegible] vacat et creditur quod utilis sit correptio. Ad quod praeceptum maiores tenentur praelati, quorum ad omnes quasi curam gerunt. Et hoc consilium significatur per lapidem sardium, qui est coloris rubei sed turbulenti, sicut terra rubea. Sic firma correptio debet esse rubea per caritatem, qua dicitur [illegible], sed quia talis caritas [illegible] est cum dolore et compassione propter delictum fratris, ideo rubor ille est turbulentus. Sardius etiam restringit fluxum sanguinis. Sic correptio fraterna fratrem bonum compositum facit gaudentem. Acuit etiam ingenium, et secundum apostolum omnia quae arguuntur a lumine manifestantur. Omnia ista consilia facilia sunt volenti et Dei timorem prae oculis habenti. Tamen ergo delectemur et complaceamus nos in praeceptis et consiliis Dei ut si non sint onerosa vel difficilia sed videantur conveniunt [illegible] ob honorem legislatoris et consultoris servare et adimplere. Quantum ipse vires dederit, quia et si propter ipsum pati non eligis, nec alter patientem ut eam dicit Augustinus. Tu hoc modo non time. Non dolere non percutiari est impossibile, sed plurimum interest qua causa quo vel fine quis patiatur. Et [illegible]: si non propter Christum eligis aliquid pati, dolores necesse est eos omnes et alia sustinere. Neque enim si propter Christum non mortuus fueris, immortalis eris. Neque si propter Christum perdere permanes, feres ea sorbis. Hoc repetit a te quod et non repetente eo dabis. Hoc te libet facere tua voluntate, quae et ea necessitate te oportet facere. Repetit autem solum propter eum si [illegible], quia coniungetur et hoc tristiter [illegible] quod est secundum naturam. Ergo non iniuste postulat et audiat dicentem: In omnibus semper nobis praecedat. Ideo non resistas. Ego inquit pater ego et amicus et frater, soror et mater, et omnia quaecumque volumus et plus familiarem te habeo ad me. Nec omnino necesse est pati te; elige pati propter me. Ego enim inops propter te in terra, propter te in sepulcro, propter te supplicium, pro te interpello patrem, pro te ligatus infirmus veni a patre. Omnia in te [illegible] et frater et cohaeres et amicus et membrum. Quid plus vis? Quid eum qui te diligit aversaris? Quid hunc mundo laboras? Quid hauris vase perforato? Hoc est enim in praesenti vita laborare. Quid flammam incidis? Quid aerem impugnas? Quid inaniter curris? Vanitas enim vanitatum et omnia sunt vanitas. Itaque nos post has [illegible] et ipsius consilia amplectamur, ut ad [illegible] civitatis fortis [illegible] ingrediendo per portas de quorum ornatu subditur in litera cum dicit:

Et XII portae sunt XII margaritae sunt per singulas portas. Et singulae portae erant ex singulis margaritis et cetera. Vel aperta quae [illegible] esse. Descripta materia et ornatu murorum et fundamentorum civitatis, hic quarto agitur de materia et ornatu portarum eius cum dicit: singulas portas ex singulis constare margaritis. Licet autem margarita sit speciale nomen cuiusdam lapidis pretiosi primi candidi solidi in conchis marinis nati, de rore caelesti concepti secundum Ysidorum, qui gallice vocatur perle secundum Lyram, tamen secundum eundem in pluribus locis Scripturae capitur pro quolibet lapide pretioso. Quales autem sunt lapides pretiosi istarum XII portarum non exprimitur, propter quod probabiliter videtur secundum eundem Lyram, quod sunt eiusdem speciei cum XII praedictis et etiam eiusdem significationis. XII vero autem portae, ut dictum est supra, sunt apostoli ceteri quae praedicatores, qui nobis viam fidei aperiendo in caelestem introducunt haereticorum insultibus fortiter resistendo se opponebant, et intus leprae et lepra subtili dissuadendo causas propter [illegible] dividebant et distinguebant. Cum singuli tamen apostoli viri omnes XII virtutes haberent, tamen singuli singulas singulariter possidebant, quo ad usum a quibus singulariter commendantur, ut Abraham a fide, Job ab hospitalitate, Moyses a mansuetudine, David ab humilitate, Jacob [illegible] Joseph a castitate, et tamen singuli omnes virtutes habebant, sed in unius usu singulariter unusquisque eminebat. Ita et hic. Unde sequitur dicit: Et XII portae XII margaritae sunt per singulas, id est singulae portae sunt XII margaritae, hoc est quaelibet porta habet XII margaritas id est XII virtutes praedictas per XII lapides designatas, [illegible] sed quod unusquisque alius in alia pollere videtur, et quasi singulariter eam possidere. Ideo subditur: Et singulae portae erant ex singulis margaritis, id est singuli sancti praedicatores singularibus virtutibus adornati, propter quod in laude uniuscuiusque singulariter dicitur: Non est inventus similis illi et cetera. [illegible] Unde I Corinthiorum XII: Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et divisiones ministrationum sunt, idem autem dominus. Et divisiones operationum sunt, idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem datur per spiritum sermo sapientiae, alii sermo scientiae et cetera. Vel XII portae ergo id est in apostolis et praelatis qui successerunt eis, sed esse XII margaritae id est universae virtutes. Et singularis ipsius margaritae candor, soliditas et puritas id est castitas, patientia et humilitas. De primo Trenorum 4: Candidiores Nazarei eius nive, nitidiores lacte. Quod coopertis [illegible] 32 [illegible] de sanctis. De secundo porta [illegible] erant ut audiret. Proverbiorum 19: Doctrina viri per patientiam noscitur. Lucae XXI: In patientia vestra et cetera. De tertio Matthaei 11: Sic nos decet adimplere omnem iustitiam, id est supremam gradum humilitatis sed gloriae. Et eiusdem XI: Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Vel secundum Haymonem: Una porta vel margarita singulariter dominus Jesus Christus, qui sic dicit Ecclesia fundamentum fundatorum, sic etiam porta portarum et margarita margaritarum. De prima porta dicit Ioannes: Aperite mihi portas iustitiae. Stat una porta, aperuit quod singulariter dominus significat, sine quo nemo venit ad patrem. Haec est porta domini, iusti intrabunt in eam. De secundo dicit Matthaei 13: Simile est regnum caelorum homini negotiatori quaerenti bonas margaritas; inventa autem una pretiosa margarita vendidit omnia et emit eam. Notandum quod quadruplex est porta. Quaedam paradisi, de qua dicitur [illegible] sermone unius de [illegible] domini: porta paradisi cum sit semel aperta numquam clauditur credentibus ab eo tempore quo passus est dominus usque in praesentem diem. Haec porta clausa est et reserata. Clausa est peccatoribus et incredulis, reserata est iustis et credentibus. Per hanc portam ingressus est Petrus, per hanc ingressus est Paulus, per hanc omnes sancti martyres intraverunt, per hanc quotidie de mundo iustorum animae ingrediuntur. Duae enim sunt portae paradisi, iustitiae portae Ecclesiae, quia cum utramque portam paradisi ingrediamur, in qua ita vivere debemus ne quando circumdati et foras eiecti a bestiis devoremur. Addit in sermone 29 eiusdem temporis: Per hanc portam primus latro cum domino ingressus est. Habete fiduciam fratres et vos sperate similia. Non dixit: haec porta domini et soli apostoli et martyres intrabunt per eam, sed dixit: iusti. Quicumque ergo iuste agit et inter iustos domini esse meruit, intrabit hanc portam. Quia dominus non quaerit sanguinem consiliarum sed fidem. Si habuerimus fidem quam potest sanguinem effundere, imputabitur nobis cruoris effusio. Sunt etiam portae sacrae Ecclesiae. Unde Augustinus super psalmum: Quae portae filiae Syon sunt sacramenta et initia fidei, quae pulsantibus aperiuntur ut perveniant ad arcana Dei. Non enim oculus vidit nec auris audivit et cetera. Portae denique filiae Syon sunt omnia optima studia, per quae venitur ad visionem pacis in sancta Ecclesia. Sunt quoque portae mortis, scilicet pravae cupiditates, quia per illas itur in mortem. Mors autem illa est ipsa letalis mors in perficiendo, cum quisque adipiscitur quod prave concupivit. Vel per margaritas quae sunt candidae praesentis designantur, qui per portas id est apostolos viros intrant ad caelestem. Autem candores virtutum, qui propter hoc dicuntur XII quia vocati sunt ad fidem Trinitatis ex quatuor mundi partibus. Et iste XII margaritae dicuntur esse per singulas portas ad designandum quod universitas fidelium in toto statu sit per eos vocata ad caelestem. Sed quando sic dicendum sunt XII portae et per singulas portas XII margaritae, puta quod margaritae sunt duodecies XII, quae faciunt 144, per quem numerum universitas fidelium in temporali statu designatur ut dicitur capitulo 6. Cum ergo dicit quod XII margaritae sunt per singulas XII portas, id est actus dicetur et multitudo fidelium sub temporali statu virtutibus splendens est per has portas ad caelestem ingressa, et quod partes singulae singulariter perresplendent, ideo ad designandum singulares eorum virtutes dicit: Et singulae portae erant ex singulis margaritis, id est [illegible] habent unam singularem virtutem [illegible] ad usum et cetera. Duo vero conveniunt ad quandam margaritam, scilicet [illegible] et aperta concha [illegible] sit infusa gratia aperta concha liberalis arbitrii, ergo ex gratia et libero arbitrio procedit [illegible]

[Marginal notes, left: "de tempore autem"; "singularibus"; "Secundum Haymonem / ad [illegible] / [illegible] / [illegible]". Right: "quia celos [illegible]"; "quia alii [illegible] / [illegible] virtute"; "porta"]

Radix enim omnium malorum est cupiditas et peccatum est porta mortis. Sunt forte porte mortis scilicet corporales sensus ut oculus qui aperti sunt hominum cum de ligno vetito gustasset .i. supra posita . de portis autem inferni dicitur libro quadragesimo Iob c. 38. Infirmi ianitores atque pertates inferiores mortis preposite sunt intelligende. Secundum Haymonem vero quantum ad literam pertinet. Hic dicitur quod illa ciuitas habet xij portas, et unaquaque porta erat ex una gemma et ideo in unaquaque porta erant xij margarite que sunt c.xliiij or. Supra autem dictum est quod angelus mensus est murum eius c.xl.iiij cubitorum qui numerus hic est replicatur cum xij margarite per singulas xij portas describuntur quod duodecies autem duodecies ducta . centesimum ac quadragesimum quartum numerum consummat in quo omnis multitudo sanctorum comprehenditur et concluditur ut ostensum est superius . Sic per margaritas

Posita descriptione ciuitatis superne quantum ad firmitatem qualitatem gratie et malitie

† **Et platee ciuitatis aurum mundum tamquam vitrum perlucidum.** Proprietatem subditur eius descriptio quantum ad multitudinem seu pulcritudinem cum dicitur Et platee ciuitatis etc. Sed quia superius dictum est quod ipsa ciuitas fuit aurum mundum simile vitro mundo . queritur quare hic autem platee dicuntur aurum mundum tamquam vitrum perlucidum. Est etiam ciuitatem et plateas comparando. Dicendum secundum Haymonem quod per muros ciuitatis robustiores et eminentiores sancti designantur per plateas vero que a latitudine ita vocantur quod platon grece latine latitudo, sunt sancti simplices inferiores ipsis quia subiecti morantes in latitudine caritatis . vel congregationi qui quasi in maiori latitudine vite sunt quam alii scilicet continentes aut plateas in quibus maior multitudo requiritur et inuenta comedatur. Dicuntur autem platee ciuitatis ex auro mundo sicut et ciuitas fuisse narratur quia licet ibi sit distantia graduum et meritorum quia sicut in hac vita inueniuntur alius alio sanctior sic in illa beatitudine alius inuenitur alio eminentior secundum illud Saluatoris Iohannis xiiij In domo patris mei mansiones multe sunt . Tamen unusquisque quod non habebit in se possidebit in alio per caritatis amorem . Hic dicitur Iob 3o paruus et magnus ibi sunt Et .i. Cor. xv Stella a stella differt in claritate sic et resurrectio mortuorum. Nam per aurum ut dictum est designatur claritas superne retributionis per vitrum autem exprimitur puritas cordium illorum que tunc singulis inuicem manifestabitur. His itaque metallis adornantur platee ciuitatis quibus et ciuitas quo ad muros quia sancti tantum gloriam non habeant subiecti, quantum prelati et doctores ecclesie tamen ut dictum est quod in se quisque non habebit possidebit in alio per caritatis amorem quam sicut dicit apostolus deus erit omnia in omnibus .i. Cor. xv. Vel platee ciuitatis i. congregati. Dicuntur aurum mundum .i. a peccato mundi per virtute sapientie qua bene se regunt, utentes mundo tamquam non utantur .i. Cor. vij, tamquam vitrum perlucidum .i. nullas sordes intus celantes sed per veram confessionem quicquid intus est in medium manifestantes. Vel tamquam dicit vitrum quia in ipsis tamquam in speculo vitreo possunt alii maculas suas considerare. Sunt igitur aurum mundum ratione sincere puritatis et tamquam vitrum perlucidum ratione perspicue claritatis ut expositum est prius. Tobie xiij Ex lapide candido et mundo platee eius sternentur. Et in ymno platee et muri eius per mundo purissimo.

Et templum non vidi in ea . Dominus enim deus omnipotens templum illius est et agnus. Et ciuitas non eget sole neque luna ut luceat in ea. Nam claritas dei illuminabit illam et lucerna eius agnus. Et ambulabunt gentes per lucem eius et reges terre afferent gloriam suam et honorem in illam.

Posita descriptione ciuitatis superne quantum ad dignitatem et prosperitatem ratione sue claritatis seu resplendencie, firmitatis seu structure, quantum in ista littera describitur eius nobilitas ratione inhabitancium et eorum excellencie. Et diuiditur in duas partes. Primo premittitur sublimitas principis, secundo assistentium ibi Et ambulabunt gentes per lucem eius. Quantum ad primum sciendum secundum litteram quod cultus dei tempore veteris testamenti fuit figuralis rerum cultus qui obseruatur tempore noui testamenti .i. Cor. x Omnia in figura contingebant illis. Cultus vero noui testamenti est suo modo figuralis rerum cultus celestis Nam militans ecclesia reputatur per celestia promissa putet dicitur in illa prosa Superne matris gaudia repraesentat ecclesia, Et in ia ps. psallat ecclesia mater illibata etc. Sicut quidem repraesentatio fit in templo materiali per corporalia et spiritualia obsequia; Templum siquidem in ecclesia militante est locus orationis et oblationis in quo conueniunt fideles ad celebranda et percipienda sacramenta et audienda diuina. Oratio vero fit propter duo, aut pro bonis adipiscendis aut pro malis amouendis. Sed in illa ciuitate nullum malum aderit quod sit amouendum nec nullum bonum aberit abierit adipiscendum. Ideo non erit ibi necessaria oratio. Similiter oblatio fit propter duo aut pro comparatione offerentium aut pro sustentatione ministrantium aut ad placandum deum sed nullum istorum erit ibi quia ministri nunquam aliquo indigebunt nec aliquid erit ibi comparandum nec deus erit unquam alicuius offensus unde patet quod oblatio non erit necessaria. Dicit quia per amotionem templi ab illa ciuitate beatus Iohannes ostendit omnium bonorum plenitudinem et omnium malorum absentiam dicit ergo Et templum non vidi in ea scilicet ciuitate quia nec oratio nec oblatio fiet ibi necessaria. Sed tamen ibi erit gratiarum actio et vox laudis de bonis adeptis et malis euitatis. Status enim superne ciuitatis seu beatitudinis non est figuralis atque compositus vel non habet naturam sed ibi clare videtur et presentialiter habetur et veneratur propter quod dicit beatus Iohannes Et templum non vidi in ea, quia deus non colitur ibi per aliqua figuralia sed in sua presentia. Ideo subditur Dominus enim deus omnipotens templum illius est .i. ibi est omnia quies et sufficientia. Tunc enim ipse deus erit omnia in omnibus tunc ipso aperiente manum omnia implebuntur bonitate tunc habebit vis rationalis lucis plenitudinem irascibilis pacis tranquillitatem concupiscibilis dulcedinis magnitudinem. Secundum illud psalmi Quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te. Tunc enim illa societas sancta possidebit deum facie ad faciem, nec erit locus orationis vel orationis ad postulandum non quanta Iohannis 16 Venit hora cum non in prouerbiis loquar vobis sed palam annuntiabo vobis de patre meo. Ibidem In illa die me non rogabitis quicquam .i. Iohannis 3 Cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. In hoc enim est beatitudo animarum sed quia nec ipsa corpora carebunt sua refectione, qua habebunt ex visione humanitatis Christi glossa vero subditur Et agnus scilicet filius est templum eius .i. omnia quies et refectio sensuum corporeorum sicut deus vnum animarum. Visus in colore beatificabitur olfactus in odore gustus in sapore licet enim ibi nullus cibus corporalis gustetur tamen erit ibi sapor in verorum cognitione unde quodammodo reficietur gustus interioris suauitate. Et auditus in iubilatione. Beatus enim populus qui scit iubilationem. De hiis bonis sancti mirifice laudabunt deum secundum illud psalmi Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Sic igitur beati reficientur intus in aspectu deitatis et exterius in aspectu humanitatis Christi, quia utramque naturam colunt et adorant, in quibus humanitas cum diuinitate coniuncta, unde Richardus Cum diuinitate humanitatem comparat ut utrique grata reficiatur sed est enim vita eterna ut cognoscant te et quem misisti Ihesum Christum Iohannis xvij. Vt in contemplatione diuinitatis reficiatur intellectus interior, et in speculatione humanitatis Ihesu Christi reficiatur sensus exterior, ut secundum iugiter ingrediens et egrediens pascua inueniat ut dicitur in libro de spiritu et anima c. ix. Ipse est desiderium collium eternorum secundum illud In quem desiderant angeli prospicere .i. Petri primo. In ipso ergo plena sanctitas et quies et plena illuminatio omnium. Ideo subditur Et ciuitas non eget sole neque luna .i. luminibus materialibus vel luminibus corporibus ad videndum vel implendum ministerium dei, sicut modo indiget luminibus, quia tunc vnumquodque corpus clarius erit claritas solis Mathei 13 Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Solis autem lux augebitur in mundi renouatione Ysaie 30 Erit lux lune sicut solis et lux solis septempliciter .i. septem dierum. Ysaie 60 Non erit tibi sol ad lucendum per diem neque splendor lune illuminabit te sed erit tibi dominus in lucem sempiternam. Ideo subditur hic Nam claritas dei illuminabit eam. Ipse enim deus qui nunc illuminat mentes fidelium per fidei tunc multo magis illuminabit ad eum videndum merentur facie ad faciem. Vel per solem et lunam figurantur prelatos maiores et minores. Illa ergo ciuitas .i. ciues illius ciuitatis non eget sole neque luna .i. maiori vel minori doctrina ut luceat in ea docendo predicando vel disponendo. Nam claritas dei .i. trinitatis que tunc immediate videbitur illuminabit eam dando intellectui plenissimam omnium cognitionem quia tunc in speculo trinitatis omnia cognoscet unde .i. Cor. 13 Nunc cognosco ex parte tunc autem

Sed dicitur quomodo erunt ibi corpora maioris claritatis, videntur illam claritatem tunc fuisse si non illuminarent illam ciuitatem. Dicendum quod illa illuminatio tante claritatis corporum superiorum non erit ad sanctorum necessitatem sed ad maiorem decorem quod patet per hoc quod dicitur Ysaie 60

cognoscam sicut et cognitus sum. videmus nunc per speculum in enigmate 1 cor. 13. Non dicebat videbo ut prorsus sim et sicut sum [illegible] cognoscam. dominus enim cognoscet me a minimo usque ad maximum Jeremie 31 [illegible] omnes doctibiles dei. Ex quo patet quod intellectus creatus ad videndum divinam essentiam indiget lumine creato quod dicitur lumen glorie. Non enim potest intellectus creatus deum per essentiam videre nisi inquantum deus per suam gratiam se intellectui creato coniungit ut intelligibile ab ipso [illegible] beati thome in prima parte summe questione [illegible] articulo [illegible] quia omne quod elevatur ad aliquid quod excedit naturam suam oportet quod disponatur aliqua dispositione que sit supra suam naturam. sicut si debeat aer accipere formam ignis oportet quod disponatur aliqua dispositione ad talem formam. Cum ergo virtus naturalis intellectus creati non sufficiat ad essentiam dei videndam ut dictum est ibidem oportet quod ex divina gratia superexcrescat virtus intelligendi. Et hoc augmentum virtutis intellective vocamus illuminationem intellectus. sicut et ipsum intelligibile vocatur lumen vel lux. et ista est lux de quo hic dicitur quia claritas dei illuminabit eam scilicet [illegible] beatorum deum videntium. Et de quo dicitur in psalmo In lumine tuo videbimus lumen scilicet glorie confortante intellectum nostrum ad videndum deum videbimus lucem scilicet divine essentie.

et sicut hoc lumen scilicet glorie efficiuntur deiformes. 1 Jo. 3 cum apparuerit similes ei erimus. Nec solum claritas dei illuminabit eam quantum ad animas que tamen est lux maxima. Immo et ipsum corpus habebit suum lumen corporale unde sequitur Et lucerna eius est agnus id est humanitas [illegible] dicitur quia [illegible] — lucerna lux [illegible] in testa —

sicut testa lucem vel [illegible] in [illegible] ut dei filius in carne glorificatus. Magna ergo et inextimabilis erit claritas illius superne civitatis. Si enim fulgebunt iusti sicut sol in regno dei etc. in corporibus glorificatis multo magis corpus glorificatum filii dei [illegible] non egebit lumine lucerne. et sicut [illegible] deus illuminabit [illegible] glorificati [illegible] potentes sustinere tantum splendorem immo delectabuntur in eo [illegible] dulce lumen et delectabile est oculis videre solem. Et in psalmo In lumine vultus tui ambulabunt. unde sequitur in littera Et ambulabunt gentes in lumine eius etc.

Que quidem verba secundum haymonem non sunt referenda ad futuri temporis remunerationem sed ad presentis laborem. Non enim [illegible] ibi in ambulando laborabunt sed per laborem quesierunt beate virtutes. super [illegible] Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. Unde itaque ambulabunt per lumen eius id est fide et spe [illegible] — lumine eius scilicet —

[illegible] fide certant quod virtutes ut postea premiantur ad patriam querentes in ipso lumine. hoc est in ipsius dei contemplatione. Ysaie [illegible] Ambulabunt gentes in lumine tuo. Ambulabunt inquam de virtute in virtutem proficientes. Justorum enim semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectum diem proverbiorum 4. Et in hoc quod ait gentes [illegible] [illegible] et subditi [illegible] maiores erunt solliciti de aliis acquirendis ut dicit glossa. Unde sequitur Et reges terre id est superiores rectores ecclesie et prelati deferent gloriam suam id est subditos quos [illegible] ad fidem et primam [illegible] [illegible] invenerunt 1 Thess. 2 Que est spes nostra aut gaudium aut corona glorie nonne vos ante dominum nostrum Jesum christum in adventu eius. Vos enim estis gloria nostra et gaudium. Si quod non sufficit neque prelati alios proficere nisi et ipsi quod prelati [illegible] alios subpositos custodiunt a malis [illegible] subiungit Et honorem scilicet afferent in illam id est operam [illegible] prelati [illegible] [illegible] glorie [illegible] gloriam et honorem afferent in illam deo attribuendo sicut quod cum david [illegible] gloriam et honorem etc. In psalmo Afferte domino gloriam et honorem. Unde haymo Reges terre intelligi [illegible] iusti qui bene cum subditis se regere satagunt. De quibus dictum est psalmo 2 [illegible] regem in manu dei. [illegible] voluit [illegible] illud [illegible] vel reges terre apostoli et doctores qui propter regnum [illegible] quod regunt iuste reges appellantur. super [illegible] principes regum terre Job 3 cum regibus terre [illegible] — [illegible] —

regibus terre [illegible] [illegible] dicit quod reges sunt qui subpositos regere sciunt. Et Job Balteum regum dissolvet [illegible] —

[illegible] reges glorie et honorem deferunt ad iam celestem urbem quia omnes suas tentationes et perpessiones ac omne suum gaudium et exultatione ibi recipient. et quo amplius in futura vita affligunt et despiciunt eo amplius ibi exaltabuntur. [illegible] reges qui in presenti suam gloriam et honorem possidere et in [illegible] [illegible] ibi vacui remanebunt. Unde dicitur luce 6 ve vobis divitibus qui [illegible] consolationem vestram. Et ita ergo [illegible] in presenti vita gloriam [illegible] que replorem est non amittit [illegible] suam gloriam ad etiam felicitatem deferunt quam ibi exaltati remanebunt. cum [illegible] illorum dicitur [illegible] esto super [illegible] civitates. alteri ac tu esto super [illegible] [illegible] luce 19. Et de regibus id est apostoli et doctores afferent gloriam et honorem in illam id est [illegible] quos christo acquisierunt sua predicatione et doctrina — [illegible] —

qui multo gloria et honor regum vocatur. quia per eos [illegible] reges [illegible] [illegible] de istud [illegible] in gloria dum ambulant [illegible] [illegible] — [illegible] — [illegible] —

lumine [illegible] super se in visione dei et fruitione. et [illegible] afferre gloriam et honorem deum laudando et in ipso iubilando super [illegible] Et de ducet eos ad vite fontes aquarum [illegible] enim eius omnis ducet gloriam. Venientes ac veniet cum exultatione [illegible] [illegible] istud exponit de angelis [illegible] dicit a regendo [illegible] corporalia et homines per angelos [illegible] administrantur et reguntur [illegible] et in pluribus aliis sacrescripture locis reges terre dicuntur [illegible] electi vel qui per corporis administrationem ad bene [illegible] corpus gloria augmentabitur et sicut hoc afferre gloriam suam et honorem in supernam urbem hic dicuntur. Tria ergo dicit hic beatus Johannes per que conclusi sunt mores in operando cum dicit et ambulabunt gentes secundum modo dictum. Secundo quod solliciti sunt maiores in [illegible] docendo et cus todiendo acquisitos cum dicit et reges terre afferent gloriam [illegible] quod utrique portabit corona duo [illegible] [illegible] ut posset vere dicere — [illegible] glorie —

illud apostoli 2 Cor. [illegible] testimonium conscientie nostre [illegible] [illegible] afferent gloriam et honorem gentium in illam [illegible] hoc.

Et porte eius non claudentur per diem. et nox non erit illic. et afferent gloriam et honorem gentium in illam. Nec intrabit in eam aliquid coinquinatum et faciens abhominationem et mendacium. Nisi qui scripti sunt in libro vite et agni

[illegible] in qua describitur dignitas superne civitatis quantum ad securitatem et [illegible] in tres partes [illegible] securitatis [illegible] [illegible] glorificationis [illegible] et afferent etc. Tertio [illegible] exclusio in Nec intrabit in eam aliquid coinquinatum etc. Circa primum dicit Et porte eius non claudentur per diem. Ut enim ait haymo Magna securitas erit in celesti urbe ubi nulle erunt insidie inimici Ysaie 32 Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie id est requie opulenta. Unde beda Quod porte non claudentur plenissime securitatis est indicium. Et ideo porte eius non claudentur quia videlicet ibi erit dies perpetua cui nox non succedet. Unde subditur Et nox non erit illic. Sed quia etiam lucis [illegible] [illegible] beda quam lucem agni per lume sempiterno in illa civitate sublata nocte [illegible] [illegible] ibi erit una dies [illegible] propheta Melior est una dies in atriis tuis super milia. Non erit ergo nox [illegible] obumbrationis luminis vel nox temptationis vel erroris vel ignorantie sed plenitudo luminis in psalmo Apud te est fons vite et in lumine etc.

Ysaie 60 Aperientur porte tue iugiter et die et nocte non claudentur. et [illegible] occupabit salus muros tuos et portas tuas laudatio non erit tibi sol amplius ad lucendum quia dominus erit in lucem sempiternam. [illegible] Mat. 25 dicit Et clausa est ianua [illegible] quia ibi locus de clausura ianue [illegible] infidelibus et reprobis quibus denegabitur introitus. hic vero de quo non claudentur porte [illegible] securitatis spiritualis ac secundum haymonem per portas sunt predicatores [illegible] [illegible] superius dictas [illegible] per corporis [illegible] [illegible] etc. porte enim civitatis [illegible] claudentur ingredientibus aditus non permittitur. Ita ergo quod claudentur porte [illegible] doctores scilicet [illegible] repellunt a cordibus fidelium [illegible] denegant ingredientibus aditum. [illegible] fideles instruunt quomodo temptationibus resistant sicut [illegible] 1 petri [illegible] Sobrii estote et vigilate quia adversarius vester dyabolus tamquam leo rugiens etc. Nunc enim alia [illegible] claudi portas ecclesie id est subtrahi predicationem et doctrinam [illegible] [illegible] indigentes et malicia hominum et ne fures intrent sed gloria [illegible] nolite [illegible] [illegible] neque [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] ibi non claudentur quia [illegible] hostium vel bestiarum timebit sed sublato noctis timore perpetua dies fulgebit electis. Non [illegible] ibi dicetur vigilate et orate [illegible] ad noctem adversitatis sed vacate et videte quod ad diem redigitur securitate ait haymo

Non erit igitur illic nox i. obscuritas aliqua temporalis vel spiritualis Zach. 14 Et erit dies una que nota est domino non dies neque nox et in tempore vesperi
erit lux quod non erit successio diei et noctis sed lux tantum erit ibi. Ps. Ordinacione tua perseverant dies. Unde sic mistice porte eius i. affectus
et intellectus sanctorum quibus intratur in amorem boni et cognicionem veri non claudentur per diem i. in die quod tanta claritas erit ibi quod nichil
obscurum erit ibi nec ignotum nec dubium nec amatum. Nox enim ignorancie non erit illic nec peccati quia omnia sciblia scient electi secundum illud Gregorii 2° dyal. 35
Quid est quod non videant qui videntem omnia vident. Et subditur: Et inferent laudes continuacio cum dicitur Et afferent scilicet reges supradicti prelati scilicet
et predicatores gloriam et honorem gencium in illam sanctam civitatem que est congregata fidelium turba ipsos quos predicando adduxerunt ad fidem/
seu ad patriam celestem introducunt. Magna autem gloria magnus quoque honor gencium in illa civitate afferetur quia maxima ex parte ex ipsis gentibus
decorabitur ex quo erit honor eorum qui ipsas gentes acquirunt. Et de hoc Gregorius omelia 17 prope finem: Curam ergo pensemus quod lucrum deo
ferimus qui accepto talento ab eo ad negocium missi sumus. Ecce iam venit de nostro negocio lucrum querit. Quale ei animarum lucrum de
nostra negociacione monstrabimus/ quot eius conspectui animarum manipulos de predicacionis nostre segete illaturi sumus. Ponamus ante oculos
nostros illum districcionis diem quo iudex venit et racionem cum servis suis quibus talenta tradidit ponet. Ecce in maiestate terribilis/
inter angelorum atque archangelorum choros videbitur et in illo tanto examine electorum omnium et reproborum multitudo deducetur et unus
quisque quid sit operatus ostendetur. Ibi petrus cum iudea conversa quam post se traxit apparebit. Ibi paulus conversum ut ita dixerim mundum
ducens. Ibi andreas post se achayam. Ibi iohannes asiam. Thomas indiam in conspectu sui iudicis conversam ducit. Ibi omnes dominici gregis arietes/
cum animarum lucris apparebunt qui cum sanctis suis predicacionibus deo post se subditum gregem trahent. Et tunc periculum est prelatis et presbiteris
ociosis/ qui paucos vel nullos conversos suis precibus domino representabunt. Unde subditur Gregorius: Cum ergo tot pastores cum gregibus suis ante
eterni pastoris oculos venerint/ quid nos miseri dicturi sumus/ qui ad dominum nostrum post negocium vacui redimus qui pastorum
nomen habuimus et oves quas ex nutrimento nostro debeamus ostendere non habemus/ hic pastores vocati sumus et ibi gregem non ducimus.
Et subditur: Sed nunquid si nos negligimus omnipotens deserit oves suas. Nullo modo. Nam ipse eas sicut per prophetam pollicitus est per semetipsum pascit
et omnes quos predestinavit ad vitam flagellorum et compunccionis spiritu erudit. Magna igitur confusio fiet prelatis et pastoribus ociosis/
cum eorum subditi erunt in gloria et ipsi in gehenne incendio. Et si non esset eis aliud quam hec confusio sufficeret eis ad dampnacionem maximam quia erit
sicut fuit. Mt. 21 Amen dico vobis quia publicani et meretrices precedent vos in regno dei. Sufficeret autem eis/ si suos subditos sequerentur/
sed nec hoc eveniet eis sed pocius expellentur. Unde Luc. 13 Videbitis abraham ysaac et iacob et omnes prophetas in regno dei vos autem
expelli foras. Unde Gregorius ubi supra: Ecce per nos cuncti fideles ad sanctum baptisma veniunt nostris precibus benedicuntur et per imposicionem manuum nostrarum
a deo spiritum sanctum accipiunt/ atque ipsi ad celeste regnum pertingunt/ et ecce nos per negligenciam nostram deorsum tendimus. Ingrediuntur
electi sacerdotum manibus expiati celestem patriam/ et sacerdotes ipsi per vitam reprobam ad inferni supplicia festinant. Cui ergo rei
similes dixerim sacerdotes malos/ nisi aque baptismatis que peccata baptizatorum diluens illos ad celeste regnum mittit/
et ipsa in cloacas descendit. Et subditur: Timeamus hec fratres/ Conveniat accioni nostre ipsum ministerium nostrum/ de peccatorum nostrorum re
laxacione quotidie cogitemus/ ne nostra vita peccatis obligata remaneat/ per quam omnipotens deus alios quotidie salvat/ Consideremus
sine cessacione quid sumus. Pensemus negocium nostrum. Pensemus pondus quod suscepimus/ faciamus nobiscum raciones quas cum nostro iudice habemus
et sic debemus agere curam nostram ut non negligamus curam proximi/ ut afferamus gloriam et honorem gencium in illam civitatem/ ad similitudinem victorum
qui spolia ablata hostibus cum gloria deferunt in urbes suas. Unde glossa ysa. 9 Sicut exultant victores capta preda quando dividunt
spolia. Et hoc fuit figuratum Iudic. 8 ubi populus gedeoni dedit inaures aureas quas tulerat de spoliis madian. Afferent ergo
gloriam i. gentes glorificatas reputabunt domino deo/ et honorem i. multitudinem [illegible] sed gloriam. Vel aliter afferent domino gloriam et honorem i.
multitudinem conversorum quod est honor et gloria domini predicatorum. Proverb. 14 In multitudine populi dignitas et in paucitate plebis ignominia principis.
Et sequitur. Civium incommodi conclusio et malorum exclusio sic continuatur glossa cum dicitur Nec intrabit in illam sanctam civitatem aliquid coinquinatum
i. aliquem viciis maculans per consensum in cogitacione/ et faciens abhominacionem in operacione et mendacium in locucione. Sic distinguit nicholaus
Modo enim intrat in civitatem scilicet quorum specialem coinquinatus in mente cum nos/ faciens abhominacionem in accione cum mistico mendacium
cum vendico/ quia sicut hic vita media consistit inter celum et terram ita continet in se cives utriusque partis/ Sed non sic intrabunt in illam
civitatem supernam/ ubi soli boni erunt nec erit ibi permixtio malorum sed sola societas bonorum. Soli enim boni regnabunt cum christo/
cum quo et in quo in eadem celesti urbe feliciter permanebunt. ysa. 52 Induere vestibus glorie tue ierusalem civitas sancti/ quia non adiciet
ultra ut pertranseat per te incircumcisus et immundus. Daniel 7 Suscipient sancti regnum. i. cor. 6 Neque fornicarii neque [illegible] ibi erunt/ et
regnum dei possidebunt. Gal. 5 Qui talia agunt dei regnum non consequentur. Ephes. 5 Omnis fornicator aut immundus [illegible] non habet
hereditatem in regno dei. Qui ergo volunt intrare in illam supernam civitatem studeant esse mundi in corde seu affectu/ iusti et
decori in conversacione seu statu veridici in locucione seu affatu. Beati enim mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Mt. 5 et
paratis lampadibus cum prudentibus virginibus ut eis dicatur Mt. 25 Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum
Nullus enim illuc intrabit nisi qui scriptus sit in libro vite et agni i. in presciencia dei ad vitam predestinatus/ Luce 10 Nolite gaudere
quia spiritus subiciuntur vobis sed gaudete quia nomina vestra scripta sunt in celis. Sed quidam ad quod superaddit in libro vite agni quia supra 3
dicit absolute sine addicione Non delebo nomina eorum de libro vite. Glossa [illegible] addit autem ad denotandum quod qui sunt ad vitam pre
destinati sic sunt preordinati ad vitam per christum redemptorem et sue vite imitacionem. Unde glossa scripti in presciencia deitatis vel imitacione
vite agni qui proposuit se nobis in exemplum. Ioh. 13 Exemplum dedi vobis. i. pet. 2 Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum
ut sequamini vestigia eius. Ioh. 10 Per me si quis introierit salvabitur. Ioh. 3 Nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo scilicet christus caput cum
cum suo corpore. Ioh. 14 Ego sum via veritas et vita. Sed dices: Ex quo non intrabit nisi qui scriptus est ergo si non est scriptus i. predestinatus
quicquid faciet non intrabit/ sic obiciunt multi. Respondeo predestinacio nichil ponit actualiter in predestinato ergo qui predestinatus facit opera iusticie non
et quod in se est sed non salvabitur iniuste ageretur cum eo/ Unde Gregorius primo dyalogorum c. 8 Obtinere nequaquam possunt ea que predestinata
non sunt sed ea que viri sancti efficiunt ita predestinata sunt ut oracionibus obtineantur. Nam ita perhennis regni predestinacio ab omnipotente
deo disposita est. Ita dictum est abrahe Gen. 22 Multiplicabo semen tuum. et tamen ysaac deprecatus est pro uxore
sua eo quod esset sterilis Gen. 25. Ex quo patet quod predestinacio precibus impletur. Hec Gregorius ubi supra. Cum autem predestinacio sit
ergo non est curandum utrum faciat bonum vel malum quia si non est scriptus quicquid faciet in fine dampnabitur. Si vero est scriptus quicquid faciet
in fine salvabitur. Ergo stultus est qui non comedit et letatur et non habet bona in vita sua. Unde [illegible] scripto [illegible]

Margin notes:
2° dyal. 35
vel viro [illegible] que magis proprie? quod e mendacium in facto/
Et ut concludat aliud petitum subdit
vincendi
caput cum

preparacio gratie et glorie sic preordinat deus quod gratia iustificati et perseverantes in gratia finaliter beatificabuntur. Et ideo omnes qui volunt salvari/ debent esse solliciti ut gratiam habeant et in ea perseverent. Et ad obiectionem dicendum quod illi qui cadunt a statu iustitie et gratie non faciunt quod in se est si delinquunt deum et gratiam eius/ sed eius gratie desunt propter quod ait apostolus hebreorum xii ne quis desit gratie dei. et ideo iuste dampnabuntur. Ut enim ait augustinus super iohannem omelia 34 si non ab eo fecerit casum nunquam a te ipse faciet occasum nisi ipse deficit nisi deficiat. ait idem augustinus ... Dicendum ergo quod hoc verum quod hec est argutia stultorum quod eos ducit in torporem et impietatis occasionem. Et ideo per eos stulte arguere a philosopho sic infertur deus preordinavit utrum tu vivas debeas vincere vel non ad quid ergo comedis et bibis etc. Cum sic arguet et tibi vim asserere arguetur de mente dilige in proposito videtur. Si arguendo tu dicas quod deus predestinat. Et ego dico quod deus tamen iustus iudex iuste remunerabit ergo ut bonum inveniatur vel malum impunitum ergo nec laborat sine fructu nec torpescat sine dampno Et propterea dicendum quod predicta argutio deficit predestinat enim actus deus predestinavit et prescivit in omnem eventum/ sed non predestinat hominem ad salutem nisi per multa nisi reprobat ut perveniat in dampnationem sed multis et ideo non solum est mira salus ex parte dei sed etiam ex parte nostra Et cum ipse velit omnes homines salvos fieri et omnibus gratiam impertiri/ solum ex nostra malicia vel negligentia venit defectus nostre salutis Unde beatus augustinus libro de correptione et gratia capitulo 1 et habetur in glossa super malachie primo et ro. 9 Iacob dilexi esau autem odio habui Augustinus libro ... et quod ... indurat. Dicit etiam hec voluntas dei iniusta esse non potest Venit enim de occultissimis meritis quod ipsi peccatores cum propter originale alias generale peccatum una massam fecerint non tamen ulla inter eos e diversitas. s. si autem precedit ergo in aliis peccatoribus aliquid quo quamvis nondum sint iustificati vel saltem dignum efficiatur iustificatione. Et item precedit in aliis peccatoribus quo dignum sit obtusione hanc auctoritatem allegat magister in primo d. xl. et dicit Ecce videtur augustinus dicere quod et ipsa dei voluntas qua alios eligit alios reprobat ex meritis veniat sed occultissimis. i. quod pro meritis alios voluit eligere alios reprobare. s. quod non videtur nisi eum et quod pro meritis aliis apponitur gratia iustificationis aliis non. unde obtundunt id est obtenebrescunt. s. et hec est verum Subdit magister Sed quid voluit intelligere s. augustinus ignoratur nisi forte dicatur eum retractasse Sed non obstante dicto magistri predicta auctoritas augustini non retractatur sed eius intentionem declarari utique in suo integro: quod hec est sententia augustini ibidem quod deus primo vocat peccatorem vel interna inspiratione vel exteriori predicatione vel aliqua fortuna/ huic vocationi quidam consentiunt et dolent ac gemunt pro suo peccato/ quidam autem eam contempnunt Primi ergo consentiunt et dolent merentur alicuius peccati remissionem et iustificationem Secundi autem contempnunt obtusionem Unde sed augustinus ibidem. Hic est ordo iustificationis. primo vocatur peccator modo dicto/ deinde consentit et dolet tandem remittitur peccatum Ipsam vero vocationem non meretur sed non consensum et dolorem/ sed deinde per dolorem et consensum meretur aliquo iustificationem/ loquitur ergo augustinus non de omnino prima gratia que preveniunt voluntatem quando dicit quod aliquid precedit in peccatoribus in istis quo dignum efficiantur iustificatione id est peccati remissione In illis quo digni sunt obtusione/ sed de gratia que voluntatem que quoddammodo debetur prime gratie sic merito hec est ergo illic sententia Augustini sic intelligenda dilige inspiracione. Voluntas enim accipitur ibi pro posito nostra vero dicitur dispositio ad veniam ut sunt dolor gemitus et consensus propterea libro contra pelagianos de predestinatione concludendo dicit hic nemo glorietur nemo desperet solus enim deus scit quem sit eius iustificaturus possumus omnes homines ad bonum opus exhortemur ulli autem desperationem demus/ pro invicem oremus. In quo dei nos humiliet/ dicentes fiat voluntas tua sic etc. et ... est peccatoris iudicium/ id est nobis debitum mutare dampnationis gratiam predestinationis indebitam prerogare Et super iohannem sermone 26 Magna gratie commendatio nemo venit nisi tractus/ quem trahat et quem non trahat quare illum non trahat et illum trahat noli velle iudicare si non vis errare. Semel accipe et intellige; nondum traheris ora ut traharis/ Dicit idem gregorius primo dyalogorum capitulo xxx obtinere etc.

Et ostendit michi fluvium aque vive splendidum tamquam cristallum procedentem de sede dei et agni in medio platee eius

Et utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus xii per menses singulos reddens fructum Et folia ligni

ad sanitatem gentium Et omne maledictum non erit amplius Et sedes dei et agni in illa erunt Et servi

eius servient illi Et videbunt faciem eius Et nomen eius in frontibus eorum Et nox ultra non erit/ Et non egebunt lumine

lucerne neque solis quoniam deus illuminabit illos et regnabunt in secula seculorum Capitulum ultimum totius libri. Continuatur sic ad precedentia Superius dictum est de dignitate superne civitatis in se/ hic agitur de eadem per comparationem ad civium affluentiam seu habundantem refectionem. sic continuat glossa et durat usque ibi medium capituli. Ubi licet est divisa. Et dicit ibi hec verba fidelissima sunt. Et quoniam affluentia bonorum originatur ex superna irrigatione et fructuum salutifera ubertate et malorum exclusione et ex fontana emanatione a deo qui est origo omnium bonorum Ideo prima pars dividitur in quattuor primo narratur fluvii irrigantis consilio secundo ligni fructificantis specificatio ibi Et ex utraque parte fluminis lignum vite etc. Refectio namque beatorum non intelligitur a nobis nisi per similitudinem ad refectionem corporalem. ad quam requiritur cibus et potus Tandem subditur omnis mali exclusio ibi Et omne maledictum non erit amplius quarto A quo est origo omnis boni expressio ibi Et sedes dei et agni in illa erunt etc. Unde richardus Omnibus et quintis in futuro statu et futura sit eterna refectio hic exponunt. Dicit ergo primum ad primum Et ostendit michi. scilicet angelus qui iam alia ostenderat/ fluvium vel flumen secundum alios libros id est beatitudinem affluentem secundum glossam/ ysaie ultimo declinabo super eam quasi flumen pacis et quasi torrentem inundantem gloriam Et significatur beatitudo per flumen seu fluvium rone affluentie a fonte vite In psalmo quoniam apud te est fons vite Et ratione indeficientie Flumen enim est fluvius perhennis aquarum secundum ysidorum libro xiii capitulo xxi Iob xxviii dabit pro silice torrentes aureos flumen magis aqua vive propter mortis exclusionem et vite plenitudinem vel quia prestat refrigerium post laborem et quia per aquam baptismi perveniunt ad illam Iohannis 3 nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu etc. Regnum enim glorie est tantum vincentium secundum postillam Splendidum ratione affluentie quia claritas dei illuminat illam super propheta vel propter corporum claritatem autem xiii fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum Et superius 21 capitulo Tamquam cristallum ratione permanentie et perspicue apparentie scilicet propter immortalitatem firmitatem et cordium ac corporum perspicuitatem Super propheta Civitas aurum mundum simile vitro mundo quia ibi conscientie beatorum sibi invicem apparebunt. ut expositum est ibidem procedentem de sede dei et agni. ratione influentie a deo a quo emanat affluentia glorie Et de isto flumine dicit Iob xx non videat rivulos torrentis fluminis/ mellis et butiri procedentem ergo de sede dei et agni id est de benigna et tranquilla maiestate deitatis et humanitatis Christi In medio eius id est in corda omnium. quasi dicat Tunc habunde videbit omnes tam maiores quam minores et participabunt gloriam beatitudinis a deo fluentem in eos/ Et notentur hic gaudia sanctorum in patria propter alia quam habebunt primum electorum varietas in futuro ~~et copiosa societas in futuro~~ quod optime notatur per flumen quia videlicet fluunt in presenti vita de etate in etatem de virtute in virtutem. de tribulatione in consolationem tandem de vita in mortem et tunc post hec de morte in vitam Ut ad locum unde exeunt flumina revertuntur secundum est eorum copiosa societas in futuro per aquam vivam que saciat mentes electorum Iohannis 4 Qui biberit aquam quam ego do non sitiet in eternum. tertium est eorum claritas cum dicit splendidum quartum soliditas cum dicit tamquam cristallum quintum tranquillitas id est procedens de sede sextum securitas ... quintus ibi In medio platee eius hec sunt septem rerum precedentes

de flumine benefico eius de quibus dicit Ysaias xi: Levabit manum suam in fortitudine spiritus sui super flumen et percutiet eum in septem rivis ita ut per eum transeant calciati. Flumen vero, ut Ricardus, fluminis est affluens gratia spiritus sancti de qua dicitur in psalmo: Fluminis impetus letificat civitatem dei. Unde dicit salvator Iohannis 7: Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive. Quod exponens evangelista subdit: Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Spiritus autem sanctus cum bonitas et suavitas appellatur reficit electos per modum dulcis potus. Ideo dicitur per flumen aque vive, id est gratie, vita glorie. Iohannis 4: Si scires donum dei tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicitur ergo flumen aque quia abluit et reficit, et splendidum tamquam cristallum quia hii quos illustrando irrigat velut cristallum splendore micant. Procedit autem de sede dei patris et agni quia spiritus sanctus ab eo patre et filio procedit. In medio platee eius ad reficiendum totum consortium beatorum. Flumen vero Augustinus fontem baptismalem accipit in medio ecclesie venientem a deo et Christo. Et dicitur flumen aque vive quia abluit et vivificat, et splendidum quia clarificat, et sicut cristallum quia stabilitat. Unde in figura baptismi dicitur supra 4o quod mare vitreum simile cristallo erat in quo sedes ut ibi expositum est. Ezechielis 47: Aque iste que descendunt ad plana deserti intrabunt mare et omnis anima vivens et omnia ad que venerit torrens vivent. Iohel 3o: Fons egredietur de domo domini. Et Zacharie 13o: In illa die erit fons patens domui David in ablucionem peccatoris et menstruate. Ricardus exponit hanc de sacra scriptura sive doctrina veteris et novi testamenti. Ipsa enim aqua fluit per totum. Proverbiorum 18: Aqua profunda verba ex ore viri et torrens redundans fons sapientie. Unde et flumen aque vive vocatur quia quos irrigat vivificat et ad vitam eternam invitat. Recte quoque cristallo splendenti comparatur propter puritatem fidei que percipitur in baptismo. Quos enim vivificando perducit ad aquam baptismi eos puritate fidei splendidos et robore fortissimos reddit. Sedes autem dei patris et agni, id est dei filii, ex qua procedit aqua, fidelium est ecclesia, quibus dicit apostolus 1 Corinthiorum 3o: Templum dei sanctum est quod estis vos. Anima ergo in illorum cordibus Christus sedet cum patre et spiritu sancto, quia quorum inseparabilis est potestas est inseparabilis est sedes. Ab ipsa ergo dei sede et agni procedit flumen aque vive splendidum tamquam cristallum quia per ipsam ecclesiam diffunditur predicatio. In medio platee eius quia non solum ipsa doctrina robustos quosque irrigat sed etiam simplices qui per plateam designantur ut ex dictis patet.

Et subditur secundum lignum producentis fructum specificatos cum dicit: Et ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus xii per menses singulos reddens fructum suum. Hoc secundum Haymonem in prima littera non potest intelligi ut scilicet lignum sit ex utraque parte fluminis, nisi forte sint in medio collocatum ut rami illinc et inde sint expansi. Spiritualiter ergo est intelligendum. Lignum quippe vite Christus est, sapientia dei patris, de qua dicitur Proverbiorum 3o: Lignum vite est hiis qui apprehenderint illam et qui tenuerint eam beatus. In cuius figura dicitur Genesis 2o quod lignum vite fuit in medio paradisi. Quod dicitur esse ex utraque parte fluminis quia veteris et novi testamenti scripturam annunciat, et quod in veteri prenunciatur futurum hoc in novo manifestatur impletum. Per xii autem fructus intelliguntur xii apostoli quos ipse protulit, quibus ait Iohannis xv: Ego sum vitis vos palmites. Ricardus: Ut xii hore diei, id est Ihesu Christi. Iohannis xi: Nonne xii hore sunt diei. Et hoc per xii menses, id est per singulas etates, sive assidue secundum glosam. In duodenario enim numero significatur universitas ut dictum est supra plures. Per folia vero ligni intelliguntur salutifera precepta Ihesu Christi, que protegunt et ornant et salvant. Unde subditur: Ad sanitatem gentium, id est peccatorum. Sapientie 16: Neque herba neque malagma sanavit eos, sed omnipotens sermo tuus domine. Unde de Christo dicitur in psalmo: Tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum quod fructum dabit in tempore suo et folium eius non defluet. Vel per folia intelliguntur apostolorum discipuli qui doctrinis et exemplis gentes instruunt et ad veram sanitatem mentis perducunt. Aut Haymo: Iusti enim qui virent folium virent per sanitatem inherentes ligno scilicet Ihesu Christo, de quo ligno in figura Ezechielis 47: Ex utraque parte lignum pomiferum non defluet folium ex eo et non deficiet fructus eius per singulos menses afferet primitiva, et erit fructus eius in cibum et folia in medicinam. Ieremie xvii: Erit lignum quod transplantatur super aquas et erit folium eius viride neque aliquando desinet facere fructum. Et de isto ligno vite dictum est supra 2o: Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei.

Augustinus autem hoc in originali exponit hoc de salutifera cruce, quod nullum est lignum quod omni tempore fructificet nisi crux quam gestant fideles qui rigantur aqua fluminis ecclesiastici scilicet baptismi et reddunt fructum suum, et quia ut Beda: Sapientie xiiii: Benedictum lignum per quod fit iusticia. Salutiferum est, quia huic ligno salutifero inherere et eidem inseri sicut palmes viti, sicut rami stipiti, sicut surculus insiti. Iohannis xv: Non potest palmes ferre a se fructum facere nisi manserit in vite. Item salutiferum est umbre sub isto ligno et eius umbra. Unde ultimo Canticorum: Sedentes in umbra eius vivent tritico et germinabunt quasi vinea. Item salutiferum est in isto ligno perficere et ascendere, fructum eius apprehendere et gustare. Canticorum 7o: Ascendam in palmam et apprehendam fructum eius. Unde lignum istud potest figurari per illam arborem de qua dicit Daniel 4o: Arbor magna et fortis, folia eius pulcherrima et fructus eius nimius et esca universorum in ea. Hoc ergo lignum vite, id est amor vivificans, fructificat nobis omnia bona paradisi. Quod per xii fructus intelligitur, quia duodenarius constat ex partibus septenarii qui est numerus universitatis, omnes partes scilicet ternarius et quaternarius. Per singulos menses reddens fructum, quia pro singulis defectibus quos hic pro deo sustinuerit sancti reddet illis glorie fructum. Sapientie 3: Bonorum laborum gloriosus est fructus, et tunc erit mensis plenitudinis, id est plene retribucionis, ex mense, id est per mense, hoc est pro quolibet defectu quem sustinuerunt hic pro deo. Vel adhuc aliter per hoc flumen potest intelligi decursus vite mortalis et fluxibilitas peccatorum. Vel flumen scilicet angeli incorporales et immortales. Erit fluvius adhuc hominis vite corporalis defectibus subiacentes. Vel secundum glosam utraque pars fluminis fuerat salvatos sub utroque testamento. Unde Moyses adduxit filios Israel usque ad flumen Iordanis. Iosue introduxit in terram promissionis. Vel erit adhuc viventes in carne. Vel iam defuncti ab hac vita. Lignum vite Christus dominus qui adhuc viventes reficit sacramentis sive predicacione. Sed ultra flumen hoc est in celo saciat angelos et beatos sue divinitatis et glorificate humanitatis contemplacione. Et quia hoc predicaverunt xii apostoli, ideo dicuntur fructus xii. Per singulos autem menses reddit lignum vite fructus suos quia Christus electos suos continue et in mundo reficit et in celo. In mundo fructu iusticie, in celo fructu glorie. Vel quia mensis est complecio dierum, unde dicit Ysaias in fine: Erit mensis ex mense, id est complecio glorie ex complecione gratie. Per xii menses intelliguntur xii gratiarum complecciones. Vel quia mensis dicitur a mene quod est defectus. Duodenarius vero numerus est perfectus. Lignum vite fructus affert xii quia singulos defectus nostros quem in est in se quodammodo supplet in hac vita, cum ipse etiam in futuro sit omnia in omnibus, 1 Corinthiorum xv, id est sufficientia omnium. Folia ligni precepta Christi, que gentes sanant, fructus conservant et reficiunt. Praestat namque precepta dominica cum implentur iusticiam operantur, et qui iustificatur ille sanatur. Et bene post fructum addit de foliis quia nichil prodest immo multum obest per eternum Christi sacramentum recipere nisi recipientes precepta illius studeant adimplere. Vel aliter Christus lignum vite quia dat mundo vitam nature hic et vitam gratie, daturus in futuro vitam glorie mundo, id est amicabilibus medicinam vite. Due partes fluminis sunt vita presens ante iudicium et vita sanctorum post iudicium. Una est flumen, alia ultra flumen in qua deus cum sanctis regnabit melius et ultra. In hac vita enim est flumen hominis vita gratie, ultra flumen hic est in futuro vita glorie. Christus per singulos menses, id est per singulas etates, reddidit fructum suum quo reficit et sanat homines. Vel per singulos menses quia peccatori quando singulis defectibus peccatorum reddit singulas perfectiones virtutum. Unde petit psalmista domine de meis ultima

Augustinus omelia xiii super Apocalipsim: Lignum vite in medio fluminis crux est que per totum mundum non solum omnibus mensibus sed etiam omnibus diebus in hiis qui baptisantur exhibet deo fructum. Et subdit: Nullum est lignum [illegible]

Margin: in novo vero; singulas; in omni tempore; quia omni tempore; expositor; fidei

X que continet in hiis usibus inflammat mundat sustentat roborat auget hostia spem purgat reficit vitalis unit consumat vitam [illegible] quia remittit [illegible] etc.

tenebras meas, id est peccata mea, expelle et singulis peccatis virtutes oppositas redde. Est fluvius in vita presenti. Hoc lignum vite in patria affert fructus xii quos enumerat apostolus Gal. v°: fructus spiritus caritas gaudium pax patientia benignitas bonitas longanimitas mansuetudo fides modestia continentia castitas. Dicuntur autem hec fructus spiritus quia indivisa sunt opera trinitatis et patris et filii et spiritus sancti. Unde in [illegible] Nicolaum Lira isti xii fructus aliter habentur in via per gratiam et aliter in patria per gloriam. Sed dictum est de iiii°r virtutibus cardinalibus capitulo precedenti, sunt hec aliis sed actus viatoris et comprehensoris. Primus igitur fructus est caritas que in patria est in deum visum tota per amorem transformari. Secundus est gaudium quod est in deo viso delectari. Tercius est pax que est in ipso totaliter quietari. Quartus est patientia que in vita est in adversis non frangi, in patria vero ubi nulla est adversitas est in deo firmiter stabiliri. Quintus est benignitas vel bona igneitas que est in beatis ad invicem quantum ad affectum, unum in eis est unus ardor cordium ut dicitur in sequentia Superne matris gaudia. Sextus est bonitas id est diffusio proprii boni ad proximum secundum effectum, nam bonum est sui diffusivum secundum Dionysium. Bonum autem unius beati redundat in alium, nam unus gaudet de alterius bono sicut de suo proprio. Septimus est longanimitas que est expectacio boni futuri que vero beatorum expectant, optant gloriam corporum. Octavus est mansuetudo que in gratia via est ire moderatio [illegible] cor[illegible] secundum quem ad sui [illegible] quod est appetitus. Est ibi locum quia beati vindictam appetunt obstinatorum peccatorum secundum illud psalmi Letabitur iustus cum viderit vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatorum. Et quia appetitus iste moderatus est in beatis secundum rationem divine iustitie, ideo secundum hoc est ibi mansuetudo. Nonus est fides que si accipiatur ut est virtus theologica non est in patria quo ad actum, cum sit de non apparentibus Hebr. xi. Sed ei in patria succedit visio clara. Si autem fides accipiatur pro fidelitate, sic est in beatis maxime. Decimus est modestia que excellentior est in patria, nam vires inferiores [illegible] superioribus subiecte. Undecimus est continentia. Est autem continens qui concupiscentias [illegible] patitur sed ab eis non seducitur contra passiones fortiter se tenens. Huiusmodi vero concupiscentie non sunt in patria propter quod non est ibi continentia quantum ad concupiscentias, tamen est ibi quantum ad abstinentiam ab omni malo, nam beati non possunt ad aliquod malum flecti. Duodecimus est castitas que puritatem importat, munditia est in patria, nam in eam non intrat aliquid coinquinatum ut dicitur Apoc. xxi. Per xii menses autem secundum Hebreos [illegible] propter quod nominibus designat. Per singulos vero intelligitur continuatio. Per singulos menses intelligitur eternitas huius fructus quia semper manet in sua novitate et duratione, et hoc modo dicitur Ysa. ult. Et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato. Per folia vero secundum quendam loci modum intelliguntur verba, id est folia ligni sunt ad sanitatem gentium, quia per preconium [illegible] gentes per orbem [illegible] sunt ad [illegible]. Vel hii xii fructus quos affert lignum vite [illegible] flumen sunt xii fercula habenda in futuro que [illegible] ministrabuntur [illegible] in mensa refectionis eterne in regno patris sui. Luc. xxii: Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis et ego dispono vobis etc. que sunt sanitas sine egritudine, sacietas sine defectu, [illegible] sine dubio, gaudium sine tristitia, pax sine [illegible], securitas sine timore, adimpletio desideriorum, gaudium de divine iustitie adimpletione, laus sine intermissione, lux sine tenebris et visio dei sine medio. Ys. 33 Regem in decore suo videbunt. Ex quibus patet quod sapientia incarnata, scriptura sacra, crux benedicta quandoque appellatur lignum vite. In primo sunt [illegible] folia que sunt verba medicinalia, fructus que sunt sacramenta et opera que suo vitam gratie subministrant fidelium animabus. Cortex caro supra de [illegible] ipse Christus [illegible] de hoc cuius fructus [illegible] est vita iustitie et glorie. Unde dicitur Ioh. x Ego veni ut vitam habeant scilicet iustitie in presenti et habundantius habeant scilicet vitam glorie in futuro. Item de ipso dicitur Deut. 30 Ipse est vita tua et longitudo dierum tuorum. Item [illegible] lignum vite desideratum veniens. Ille scilicet veniens in carne, de quo dicitur Aggei 2° Ecce veniet desideratus cunctis gentibus. De 2° scilicet cruce benedicta in qua pependit ille qui est vita, dicitur Deut. 28 Erit vita tua quasi pendens ante te. Nam per crucem vita est hominibus data. Hec est enim lignum vite quo destructum est mortis imperium. Unde Aug. in sermone de laude crucis [illegible] de cuius virtute dicitur in sermone [illegible] nomine [illegible]. Nunc vero facta est [illegible] honoris. Prius in dampnatione maledicti stabat, nunc in occasione salutis erecta est. Hec enim crux innumerabilium nobis bonorum cotidie causa. Hec nos de erroribus liberavit, hec nos sedentes in tenebris illuminat. Hec nos a diabolo [illegible] reconciliat deo et [illegible] alienatos restituit in domesticos, de longinquos proximos fecit, de peregrinis reddidit cives. Hec est [illegible] pacis [illegible] et omnium nobis bonorum thesaurus. Propter hanc iam non erramus in solitudinibus, viam enim veritatis agnovimus. Nec iam extra regnum porte sumus, ianuam enim regni intravimus. Iam ignitas diaboli sagittas non timemus, fontem enim vite quo extinguuntur invenimus. Per hanc iam vidui non sumus, sponsum enim recepimus. Non iam [illegible] lupum quia bonum pastorem invenimus. Propter hanc non formidamus tyrannum, regi enim adhesimus. Et ibi multa de hoc. De 3° scilicet sacra scriptura que continet in se sermones dei in quibus est vita anime dicitur Ioh. 8 Si quis sermonem meum servaverit mortem non gustabit. Et Mt. 4 Non in solo pane vivit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Convenit autem iste [illegible] ordo. Nam Christus velut arbor dat fructum. Unde [illegible] Erit tamquam lignum quod fructum etc. Fructus dependet ab arbore, sic Christus a cruce, fructus sunt ab arbore id est refectio spiritualis a sacra scriptura. [illegible] lignum vite est in medio quia [illegible] est [illegible] fide et puro intellectu accedentibus ad se. [illegible] omnibus [illegible] ne quis moriatur. [illegible] dat omnibus ne spiritualiter moriatur. Vel reponitur in medio [illegible] loco eminenti etc.

3a pars. Et non erit ibi omne maledictum etc. Narrata fluminis irrigantis [illegible] ligni fructificantis [illegible] subditur omnium malorum exclusionem [illegible]. Ex quo sciendum quod in convivis carnalibus solent homines relaxare linguas ad blasphemias et convicia, propter quod dives epulo positus in inferno magis cruciabatur in lingua Luc. 16. Hec autem remota a convivio celesti cum dicitur Et omne maledictum non erit amplius, sed gratiarum actio et vox laudis quia omnem ducit gloriam. Vel [illegible] Hayo. In presenti etiam maledictum est genus hominum [illegible] propter Deut. 27 Maledictus omnis qui facit sculptile [illegible] maledictus quos ibi enumerat, nam maledictus qui declinat a mandatis tuis in ps., sed in illa societate sanctorum nullum erit maledictum sed omnes electorum benedicentur in [illegible] sicut illis dicetur Mt. 25 Venite benedicti patris mei etc. Nullum enim erit ibi maledictum id est malum verbum ut detractio adulatio etc. Vel iniquitas aut iniquitatis operatio propter quod [illegible] maledictionem [illegible]. Non audietur amplius iniquitas in terra tua. Vel secundum glossam maledictum id est subtractio gratie non fiet ibi, [illegible] in presenti vita deus subtrahit aliquibus gratiam, qui facit solem suum oriri super bonos et malos Mt. 5. [illegible] quod deus non subtrahit gratiam denegando vel auferendo sed dicitur subtrahere gratiam sicut et obdurare quia non emollit mentes nolentium accipere gratiam demerito peccatorum suorum. Ipsi enim sunt rebelles lumini Iob 24. Consequenter subditur quarta particula in qua ponitur [illegible] omnis boni illius civitatis. Sicut enim prius ostendit bonum superne civitatis celestis nullum esse impermixtum malo, ita hic ostendit omne bonum emanare ab ipso sicut a fonte dicens Et sedes dei, id est ipsa individua trinitas, et agni, id est humanitas verbi, quia etiam in illa resplendendo regnabit [illegible]. Hayo dicens: Cuius una sedes ponitur de qua Iohannes dicit se vidisse emanare flumen aque vive splendidum tamquam cristallum. Hic autem plures sedes introducit dicens sedes dei et agni in illa erunt. Et videtur dicendum quod hic [illegible] plures sedes quod una scilicet omnium electorum [illegible] que propter unitatem fidei exprimitur in una sede, propter diversitatem [illegible] in pluribus. Unde et super 4to [illegible] esse sedes referuntur in quibus residet deus et agnus, nam ibi maxime relucet eorum maiestas. Et subditur Et servi eius scilicet angeli sancti et beati servient ei.

sed [illegible] quecumque [illegible] est ei. Sed opponit Haymo dicens Cum dominus discipulis dicat Iohannes xv Iam non dicam vos servos quia servus nescit quid faciat dominus eius etc.
quomodo hic scriptura iam immortales effectos vocat servos. Sed cum iam a corruptionis servitute liberati pervenerint ad libertatem et gloriam filiorum dei
quomodo in illa eterna quiete servire narrantur. Et ad hoc videtur dicendum quod in eo quod iam nullo labore desudabunt sed eterna quiete fruentur liberi erunt
ac nulla servitute obnoxii. Nam et tunc non sit servi timoris sed amoris. Due namque sunt servitutes quia aliter timet servus ne verberetur a domino
aliter filius ne perdatur hereditate paterna offendens in aliquo patrem suum. Illa autem servit timore, ista vero amore. Hac servitute servient
hic electi omnipotenti deo permanentes omnino ne eum in aliquo offendant. Paulus ad Romanos viii Non accepistis spiritum servitutis in timore sed accepistis spiritum
adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Et ista servitute secura fruentur ei omnino subiti. Ysaie lxv Servi mei comedent et bibent et letabuntur etc.
Subditur in littera Et videbunt faciem eius scilicet clare et aperte. Sed dicendum qualiter hoc [illegible] faciem sit quasi effigies vel corporalis et divina facies deo.
quam divinitas [illegible] affecta [illegible] et colorata [illegible] secundum Augustinum de trinitate [illegible] qualiter hoc dicitur de deo qui est spiritus. Respondet Haymo
non puerilis intellectus est ut putemus deum habere faciem quam corporeis oculis videri possit. Sed quia in facie homo est cognitus ideo hic per
faciem quam electi videbunt divinitatis intelligitur aliud quam cognitio scilicet trinitatis intellectus. Hic dicitur Iohannis iii Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus ut videamus eum
[illegible] enim videbunt sancti deum quales nunc angeli vident. De quibus dicit dominus Matthei xviii Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui est in celis
de hac visione quomodo sit intelligenda beatus Augustinus aliorum doctorum dicta sequens plura scripsit ad Paulinam et ad alios. Oculis namque divinam
oculis mentis esse contemplandam sicut et veritas videtur. Sed cum corpore [illegible] interiorem nequeunt videre quanto minus deum videre potest qui
utique multo subtilior est anima nostra. Videbunt ergo faciem eius scilicet mente id est presentiam eius habebunt cognitionem ut impleatur quod dominus dicit Matthei v
Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Iob xxxiii videbit faciem eius in iubilo. Ibi de hoc [illegible] et mox in corpore [illegible] videmus nunc per speculum etc.
Sequitur Et nomen eius in frontibus eorum. Opponit Haymo Cur pro nomine scriptum in fronte signetur fides super verbum [illegible] adusque signemus servos dei in frontibus etc.
Et cum in gloria non sit fides aut spes vel quia non sit ibi nomen scriptum in frontibus eorum. Respondet dicens quod fides hic pro remuneratione fidei ponitur
que remuneratio erit contemplatio omnipotentis. Quod enim acceperint electi quod per fidem crediderunt recte ipsum fidei premium pro titulo glorie in suis
frontibus gestare videbuntur. Tunc enim erit deus omnia in omnibus. Prima ad Corinthios xv Nam ut ait quidam expositor sic solaris radiis illustratus
aer [illegible] solis vel radii censetur nomine sic deus omnes replebit electos ut omni infirmitate et mutabilitate absorpta cum mortale induerit
immortalitatem et corruptibile incorruptionem deum se solum in omnibus agnoscant. Ideo subditur Et nox non erit ultra id est vicissitudo temporis vel etiam
tribulatio angustie que sepe per noctem figuratur. Hoc namque supra iam dixerat. Hic tamen repetit ad maiorem assertionem. Et secundum Haymonem
in repetitione verbi demonstrat quod sit appetendum [illegible] quod totiens repetendo inculcat. Unde subditur Et non egebunt lumine lucerne neque
solis. Nunc enim infirmitas humana ad agenda diurna opera noctis quiete redditur ydonea. Utitur etiam in nocte lucerna pro consolatione
Tunc autem quando deus erit omnia in omnibus qui est lux vera illuminans non egebunt lumine lucerne vel solis. Unde sequitur Quoniam dominus deus illuminabit
illos scilicet per gloriam visionis sue. Erit enim dominus in lucem sempiternam. Sed vero nocte intelligamus ignorantiam lucernam vero vel solem divini verbi predicationem
veteris et novi testamenti. Neque nox tunc erit ignorantie neque predicatio doctrine quia dominus deus illuminabit eos illustratione sue glorie. Et ideo [illegible] etc.
Et quia servire deo regnare est ideo sequitur Et regnabunt scilicet cum suo capite rege regum. Sicut reges quia ipsorum est regnum celorum. Sed cum et
servire est regnare multo magis cum ipso glorificari est conregnare. Super verbum Agnus in medio throni reget eos. Et hoc in secula seculorum
servire est regnare [illegible] apte post [illegible] Describit hic beatus Iohannes ea que pertinent ad gaudium et consultationem quoniam [illegible] seu refectionem [illegible]
in perpetuum sine eternaliter apte post [illegible]
primum est quod [illegible] mutua se diligunt et dominus [illegible] Secundum est cum quo venit [illegible] aliud [illegible] si ut dominus
familia ut familia se invicem. Tertium est quod dominus blandum et hylarem se exhibet. Quartum quod familia fidelis est domino. Quintum
quod numquam debent ab invicem separari. [illegible] Ista tanguntur hic per ordinem de domo domini. Primum est dilectio mutua domini scilicet et familie
quod tangitur cum dicitur Et sedes dei et agni in illa erunt quasi dicat non solum perpetuis fructibus ibi reficientur electi sed et sedes dei et agni
in illa erunt id est deus et homo in illis requiescet per gratiam et amorem qua diliget eos et ipsi invicem. Unde prima Iohannis iv Deus caritas est etc.
Et servi eius id est familiares eius in illa requie servient ei similiter per amorem quasi dicat et dominus diliget familiam et familia dominum. Tunc
implebitur illud preceptum Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua et proximum tuum sicut te ipsum.
Et hoc est quod dicit sponsa Canticorum ii Dilectus meus mihi et ego illi. Et ibidem Ego dilecto meo et ad me conversio eius. Servient ergo ei cum dilectione
et ei se totaliter subiciendo et numquam servitio non carnis dispendia nec mundi negotia nec dyaboli fallacia poterit ad modicum retrahere.
Dominus etiam eorum servient eis scilicet [illegible] Beati servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes
amen dico vobis quod precinget se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit eis. Et hoc est quod hic subditur Et videbunt faciem eius
id est presentiam [illegible] per speculum in enigmate sed clare et [illegible] quod est esse beatum. Iohannis xvii Hec est vita eterna ut cognoscant te solum deum etc.
Ideo rogabat Moyses Exodi xxxiii dicens Ostende mihi faciem tuam. Et Iacob etiam dixit Genesis xxxii Vidi dominum facie ad faciem et salva facta est anima mea.
[illegible] valde mirabilis es domine et facies tua plena gratiarum. Ideo psalmista Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Et nomen eius
scilicet dei et agni in frontibus eorum id est in aperto. Nam sic aperte servient ei et confessi sunt nomen eius in mundo. Sic manifeste probabit omnibus quod sunt servi eius
et in aperto vocabuntur et erunt filii dei et sponsi agni. Ysaie lxv Servos suos vocabit alio nomine. Quia qui me confessus fuerit coram hominibus etc.
[illegible] ergo [illegible] plenitudo glorie necnon multitudo ac celsitudo et indefectio beatorum. Et de hoc Bernardus super Cantica sermone [illegible] dicit Confractum [illegible]
[illegible] amoris quale ipse quem amamus promisit dicens Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum
mensura ista ut audio erit sine mensura. Sed velim scire cuius rei sit futura mensura vel potius immensitas que repromittitur. Oculus non
vidit deus absque te que preparasti diligentibus te. Dic nobis tu qui preparas credimus confidimus. [illegible] replebimur in bonis domus tue
sed quibus quesumus bonis aut qualibus frumento vino et oleo auro atque argento lapidibus preciosis. Sed hec vidimus et novimus
et videmus et fastidimus. Id quesimus quod oculus non vidit etc. Hoc placet hoc sapit hoc delectat inquirere quodcumque sit illud. Erunt inquit omnes
docibiles dei et ipse omnia in omnibus. Ut audio plenitudo quam expectamus a deo non erit nisi de deo. Quis vero comprehendat quam
magna multitudo dulcedinis in isto brevi sermone comprehensa sit Erit deus omnia in omnibus. Et [illegible] quem replet in bonis desiderium anime
ipse rationi futurus est plenitudo lucis, ipse voluntati multitudo pacis, ipse memorie continuatio eternitatis. Et ibi multa de hoc. Et de ista
sic Augustinus ultimo libro de civitate dei In fine vacabimus et videbimus, amabimus et laudabimus. Ecce quod erit in fine sine fine. Nam quis finis
noster nisi pervenire ad regnum cuius nullus est finis. Et ibi etiam multa de hac.
Et dixit mihi Hec verba fidelissima sunt et vera. Et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis que
oportet fieri cito. Ecce venio velociter. Beatus qui custodit verba prophetie libri huius. Et ego Iohannes qui audivi et vidi hec.
Hec est tertia pars principalis totius libri que potest dici pars epilogativa seu recapitulativa. Nam ut dictum est circa principium huius libri totus iste liber
divisus est in tres partes scilicet in prohemium sive exordium in quo docilitas in auditoribus suscitatur et benivolentia captatur. Et in tractatum
sive partem executivam in qua veritates convenienter enarrantur. Et in partem recapitulativam seu conclusivam in qua veritates enarrate

mecione comedant'. Unde glo. Sic in principio posuit comedacionem visionis sic nunc ponit comedacionem vitatum operum. Et dividitur in 2 partes. Nam primo
ponitur operis seu vitatum operum comedacio. 2o ad ipsam doctrinam audiendam seu apprehendendam invitacio ibi Et spiritus et sponsa dicunt veni.
Circa studentibus hanc doctrinam pute[?]. subditur anathematizacio ibi Contestor ego etc. Circa tercio operum quibus scribit affectuosa salutacio ibi
Gratia domini nostri Ihesu Christi etc. Prima subdividitur in 2 partes. Primo ponitur testimonio et auctoritate angeli operis comedacio. 2o auctoritate beati Iohannis ibi Et
ego Iohannes. 3o auctoritate Ihesu Christi ibi Et ego Ihesus. Circa primum ait Et dixit michi scilicet angelus qui hec ostendebat et tota ostendit hec verba scilicet que
ab initio libri vel dicta vel ostensa sunt. Fidelissima sunt i. fide dignissima quia sine omni ambiguitate implebuntur. Et vera quia a deo vero prolata sunt.
Fidelis enim dominus in omnibus verbis suis ait propheta. Et ipse dominus ait Iota unum aut unus apex non preteribit de lege donec omnia fiant.
Unde et magis confirmat et commendat subdit Et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum suum etc. Dicit quantum de modo loquendi. Cum dominus
sit prophetarum totaliter quare dicit dominus deus spirituum prophetarum. Dicendum quod ideo sic loquitur quia dominus dat spiritum prophetie pro sua voluntate. Unde Beda Ne du-
bites de persona mittentis deus ipse est qui spiritus prophetarum celesti solet imbuere visione et hic sic prestat donorum spiritus sancti per que
locuti sunt omnes prophete 2 Pet. primo Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Deus enim
pro sua voluntate revelat prophetis et ab eis celat quibus et quod et quantum placet. Unde 4 Re. 4o dixit Heliseus anima eius in amaritudine est
et dominus celavit a me. Ille michi dominus misit angelum suum scilicet ad me in insula Pathmos. Unde servis suis non ob timorem sed amorem
fidelibus. Amos 3o Non faciet dominus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Et dicit glo. Omnibus ait i. humilibus et pauperibus
ostendit dominus spiritum non regibus aut philosophis i. divitibus et superbis. Iacobi 4to Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Matthei 11o
Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Dicit quantum cum supra in principio dixit
singulariter ostenderet per angelum suum servo suo Iohanni. Hic autem in plurali dicit ostendere servis suis. Dicendum secundum Haymonem quod in hoc ostendit non singulariter Iohannem sed
in Iohanne utilitatem omnium prospexisse. quia quod Iohanni dictum est fidelibus omnibus congruit. Unde michi [illegible] quod cito supra primo quia omnia
cito sunt consummanda. Cito enim futurum est quemque fine [illegible] unicuique mortem claudit. longum non est et ibi [illegible] de hoc
Et vere cito unde sequitur Ecce venio velociter scilicet ad reddendum unicuique merita sua Malachie 3o Et ero testis velox. Iacobi ultimo
Ecce iudex ad ianuam assistit. Licet enim quantulumcumque spacium presens vita videatur tamen omne tempus presentis vite comparatum eternitati
velut momentaneum habetur. atque ideo sic cito venire prestatur ut cito impleantur que dicta sunt. Et ideo beatus i. felix qui custodit verba prophetie libri
huius ea que scripta sunt in ea ut dignus habeatur remuneracione perpetua. Et non dicit qui audit sed qui custodit. Non enim auditores legis sed
factores iusti sunt apud deum Ro. 2. Supra primo 1o Beatus qui audit et servat verba prophetie huius. Dicit quantum qualiter vocat prophetiam cum ipsa
prophetia sit pronunciacio futurorum. Est enim prophetia ut dicit [illegible] futurorum pronunciacio secundum Aug. 16 contra Faustum Cum iste liber narrat
preterita qualiter vocat prophetiam. Dicendum secundum Gregorium super Ezechielem omni parte quod prophetia dicitur non quia predicit futura sed quia prodit occulta. Unde et
prophetare dicitur futura predicere vel prodere occulta vel spiritualia exponere coram populo magis ut prophetas. Vel dicitur prophetare pro alio loco Exodi 7o
Aaron erit propheta tuus. Beatus ergo qui custodit verba prophetie huius scilicet credendo opere adimplendo et in corde retinendo. Luce 11o Beati qui audiunt
verbum dei et custodiunt illud. Est enim verbum dei lucerna secundum illud Ps. Lucerna pedibus meis verbum tuum. Ideo secundum Gregorium sic nos custodire verbum
debemus ut [illegible] ut adhibeas est [illegible]. Est et verbum dei semen ait Matthei 13o Semen est verbum dei. Sic nos ergo verbum custodire in agro per
[illegible] ut [illegible] est [illegible]. Est et verbum dei thesaurus ait Matthei 13o Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro i. in terra vel libro
[illegible] est quod verbum dei thesaurus [illegible] custoditur cum absconditur sic et verbum dei in corde mortis retinetur Ps.
In corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi. Ecce tribus rebus comparatum est verbum dei lucerne semini et thesauro. Lucerna ad
illud intellectus recipit verbum dei ut lucernam ad illuminandum. voluntas ut semen multiplicandum memoria ut thesaurum custodiendum. Memoria
namque est archa in qua recluditur thesaurus iste. Ille recipiendus est ibi ubi fuit mens. Comparatur et verbum dei medicine ut [illegible].

Et ego Iohannes audivi et vidi hec. Et postquam audissem et vidissem cecidi ante pedes angeli qui hec michi ostendebat
ut adorarem eum. Et dixit michi Vide ne feceris. conservus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui servant
verba prophetie libri huius. Deum adora. Hic quantum ponitur comedacio doctrine libri huius testimonio vel auctoritate beati Iohannis. Et dividitur
in duas partes. Primo ponitur ipsa comedacio. 2o ipsi angelo exhibita veneracio ibi postquam
audissem etc. Circa primum dicit Et ego Iohannes scilicet cui facta est revelacio qui super pectus domini recubui quia et pre aliis familiarior fui
qui nichil fictum dicere soleo dicit glo. Audivi scilicet voces et vidi scilicet figuras aut res. Ista enim sunt signa distinctionales. Vel audivi
et vidi hec scilicet auditu et visu interiori qui sunt 2 sensus auditus dicitur in recipiendo intellectus visus in conspiciendo intelligibile. Iob
4o Et vidit oculus meus et audivit auris mea. Supra primo conversus vidi vocem et in candelabrum ibi de hoc. Et ut ait Haymo
hoc loco sicut et supra Iohannes et angelus proprias personas resumunt. Ne enim quisquam de conpositione huius libri dubitaret suam
auctoritatem Iohannes interponit dicens Ego Iohannes audivi et vidi hec. Ipse quoque angelus suam resumit personam prohibens quod Iohannes ne se deberet
adorare unde sequitur Et postquam audissem etc. Ubi ponitur primo exhibita veneracio a beato Iohanne ipsi angelo. 2o veneracionis angeli prohibicio
et ad adorandum deum preceptio ibi Et dixit michi Vide ne feceris. 3o occultationis doctrine prohibicio ibi Et dixit michi Ne signaveris etc.
Circa primum dicit Et postquam audissem scilicet divinas et celicas voces et vidissem scilicet figuras ut oppositum est cecidi ad pedes
angeli cum adorare volens qui hec michi ostendebat. Dicit quantum cum supra 19 fuerat prohibitus angelum adorare videtur quod iniuste voluit hoc facere
et videtur quod non fuit obediens angelo ibi se admonenti. Dicendum secundum Bedam quod dicit semel factum iteravit aut magno visionis stupore
perculsus adorare se iterum voluisse confitetur. Est ergo vel post facti repeticio vel ex stupore et admiracione adorandi propositum
seu affectio. et ideo Haymo. Pro hac ergo causa se humiliabat quia hec ei ostenderat secundum glo. Et in hoc instruit nos Iohannes ut dicit alia glo. ut
ingredientes nos venerentur maiore qui misteria theologie nobis legendo vel predicando revelant. Et subdit secundum sic veneracionis angeli prohibicio
cum dicit Et dixit michi scilicet angelus quem volebam adorare Vide ne feceris i. ne me adoraveris. Et reddit racionem prohibicionis Conservus enim
tuus sum scilicet deo serviens. Et servus fratrum tuorum prophetarum i. predicatorum quod ait quo ad prelatos. Et eorum qui servant verba prophetie libri huius
quo ad subditos predicatoribus audientes. Et in hoc apparet angeli veritas humilitas et benignitas. Omnes enim sunt administratorii spiritus etc.
Hebr. primo. Supra 19 simile. Dicit quantum cum ergo adoracione volebat Iohannes angelum adorare. Dicendum latrie. ergo peccabat peccato ydolatrie quia honorem
soli deo debitum volebat impendere creature. Dicendum vero dulye. constat quod bonum faciebat Iohannes quia hec adoracio debetur non solum angelis
sed etiam hominibus sanctis et prelatis et magistris. ergo angelus male prohibebat Iohannem a bono ergo male faciebat. quia sicut peccatum est imperare
ut malum eveniat ita peccatum est prohibere ne bonum fiat unde Prov. 3o Noli prohibere benefacere eum qui potest si vales et ipse benefac.
Dicendum quod Iohannes volebat angelum adorare dulya et bene faciebat. Dicendum angelus prohibuit ne faceret hoc bonum propter melius bonum ut scilicet
ostenderet dignitatem humane conditionis pacificatam vel prelatorum angelis et dignam omni veneracione et honore et ut honores magis

Et per maiorem unio humanitatis assumpta est ad supportandum ubi in unitate persone. Ideo angelus reformidabat se ante venerari ab humana natura que super se videt elevata in filio dei qui est eiusdem nature nobiscum cum patre et spiritu sancto per quod non quod mysterium divine incarnationis etc.

timent inhonorare naturam humanam quam deus sic honoravit. Incarnatione autem in incarnatione sustinuerunt angeli adorari ab hominibus. Dictum est super xix° Et de hoc gregorius 21 moralium dicit. Quamvis nesciat quod conditori suo homo debeat et non homini preferre. Ex quo dicit post aliqua. Et 2a moralium dicit: Ante incarnationem legimus homines angelos adorasse post vero non, sed prohibent adorari quia humanam naturam substratam sibi non potuerunt quam hanc in auctore suo super seipsos ductam videbant et ibi multum de hoc. Deum adora, scilicet qui solus super dignitatem humanam est colendus et venerandus. Augustinus 2° Dominum deum tuum adorabis. De qua adoratione dictum est super. Non quod mysterium divine incarnationis intantum ac tam singularissime sit humana natura ut pro hoc quod omni desiderabilius est et precipuum bonum deus propter homines fecit, scilicet regnum celorum. Unde Anselmus in tractatu de reparatione lapsi dicit: propterea creavit nos deus et esse fecit cum non eramus ut etiam bona nobis conferret et prestet regna celorum non nos ad hoc fecit ut gehenne nos traderet igni quod perpetuo. Regnum celorum propter nos, gehenna propter dyabolum facta est. Et hoc ita esse probo ex Evangelio dicebo. Ipse enim dominus dicet his qui a dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi. Illis autem qui a sinistris erunt dicet: Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est non dixit vobis sed dyabolo et angelis eius. Hic ergo propter dyabolum gehenna ignis, propter homines regnum celorum a constitutione seculi paratum est. Hec ille. Ex qua quidem auctoritate videtur sequi quod deus primo disposuit se daturum hominibus eternam gloriam quam angelis. Unde ex hoc videretur etiam posse quod angeli potius dicuntur conservi hominum in hac vita quam econtra. Quod apparet etiam sequenti in verbo angeli dicentis ad Iohannem: Conservus tuus sum et fratrum tuorum. Et angeli reputabant se esse conservos nostros non autem econverso. Propter quod etsi non quantum ad excellentiam nature preferuntur ut humana natura est in suo statu minus decenti, tamen quantum ad divinam reputationem. Unde magister doctrina apostoli Hebr. i et 2°. quod homo sit maioris dignitatis quam angelus tripliciter ratione. Primo quia deus ministros alios appellavit sed semen Abrahe. Secundo quia angelos solum dicuntur filii dei non fratres. Iob 38. Homines vero dicuntur non solum dicuntur filii dei sed et ipsius fratres. Tertio quia non homines ad ministerium aliorum sed angeli ad ministerium hominum sunt ordinati. Propterea ad quorum dignitatem hominis spectat quod ultimo a deo creatus fuit. Propter quod non homines ad ministerium aliorum sed angeli ad ministerium hominum sunt ordinati. Propterea ad quorum dignitatem hominis spectat quod ultimo a deo [illegible] est ex quo sunt ultimum in operatione quod fuit primum operis intentione a deo ordinatum esse. Item ad hoc facit quia alia omnia facta est. Et propter quod sunt ultimum in operatione quod fuit primum in opere intentione a deo ordinatum esse. Item ad hoc facit quod ad obsequium hominis sive utilitate omnia videntur esse ordinata. Unde dicit magister in secundo dicitur pulchra quod secundum apostolum i Cor. 3 omnia vestra sunt quod ad obsequium hominis sive utilitate omnia videntur esse ordinata. Propter magister doctrina philosophi in libro theologie quod cuncte nature sunt semper superiora ad fruendum, equalia ad conveniendum, inferiora ad fruendum. Propter magister doctrina philosophi in libro theologie quod cuncte nature sunt semper superiora ad fruendum equalia ad conveniendum inferiora ad fruendum. Propter melior aut excellentior alia comparandum est optimum medium utriusque ad optimum alterius et illa species utriusque optimum individuum concedatur. Melior aut excellentior alia comparandum est optimum individuum utriusque ad optimum alterius et illa species cuius optimum individuum concedatur melior. Verbi gratia quia optimus equus prefertur optimo asino videtur autem magis quod optimus homo conceditur semper melior ut cum dicimus quod equus est melior asino quia optimus equus prefertur optimo asino. Videtur autem magis quod optimus homo est caput omnium dominus scilicet Christus prefertur optimo aliorum. Et ne dicatur quod ratione deitatis preponitur angelis beata virgo que bilius alio est caput omnium scilicet Christus prefertur optimo aliorum. Et ne dicatur quod ratione deitatis preponitur angelis beata virgo que. Et propter has rationes post adventum filii dei timuit angelus ab homine adorari. Ad quod etiam faciebat dignitas hominis sed hoc est dominus ipsorum. Et propter has rationes post adventum filii dei timuit angelus ab homine adorari. Ad quod etiam faciebat dignitas hominis sed hoc est dominus ipsorum. Et propter has rationes post adventum filii dei timuit angelus ab homine adorari ad quod etiam faciebat dignitas humana. Sed hoc est dominus ipsorum. Et propter has rationes post adventum filii dei. Refugit angelus obsequium ab eo suscipere quod noverat apud quem intercessionem specialis beati Iohannis. Unde Petrus Damianus in quodam sermone: Refugit angelus obsequium ab eo suscipere quem noverat apud quem intercessorem specialis beati Iohannis unde Petrus Damianus in quodam sermone refugit angelus obsequium ab eo suscipere quem noverat apud quem intercessorem locum gratie familiaritatis obtinere.

Et dixit michi: Ne signaveris verba prophetie libri huius. Tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc et qui in sordibus est sordescat adhuc. Et iustus iustificetur adhuc et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum alpha et o primus et novissimus principium et finis. Beati qui lavant stolas suas ut sit potestas eorum in ligno vite et portis intrent civitatem. Foris canes et venefici et impudici et homicide et ydolis servientes et omnis qui amat mendacium et facit illud. Subditur occultationis huius doctrine dissuasio seu prohibitio. Et duo in textu ponit. Primo ponitur ipsa dissuasio, secundo huius ratio ibi Tempus enim prope est. Tertio causae assignate manifestatio ibi Et ecce venio cito etc. Quantum ad primum ait: Et dixit michi scilicet angelus Ne signaveris id est clauseris vel occultaveris verba prophetie libri huius, scilicet quorum contrario supra x° dixit Signa id est dicit misterii inquit que locuta sunt septem tonitrua. Dicitur ergo Ricardus in primo libro quod secundum alio qualiter hic ait ne signaveris dicto. Item supra x° dixit Signa que locuta sunt septem tonitrua. Ad hoc dicitur quod gregorius xxx moralium post primum opponit et in medio precepit signare et claudere misteria in fine vero hic ait ne signaveris. Ad hoc dicitur gregorius xxx moralium post primum opponit et in medio precepit signare et claudere misteria, in fine vero hic ait ne signaveris. Ad hoc dicitur gregorius ibidem: Iob ix. Qui precipit soli et non oritur et stellas claudit quasi sub signaculo qui facit arcturum etc. Vigente magis mundi fine superna sapientia proficit et largius cum tempore excrescit. Daniel xii. Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. Hinc Iohanni dictum est in prima parte revelationis signa que locuta sunt septem tonitrua, super x°. Hic in fine dictum est ei ne signaveris. Quia quicquid in sancte ecclesie initiis latuit quotidie finis ostendit. Et de hoc ponit hic Haymo. Multum contemptoribus signanda sunt et claudenda divina misteria. Augustinus ubi Nolite sanctum dare canibus. Fidelibus vero sunt manifesta. Augustinus Iohannis: vobis datum est nosse misterium regni dei etc. Ergo propter infideles preceptum est signare, propter fideles vero dictum est hic ne signaveris. Vel quia in principio ecclesie fuit aliquis devote audientes sermonem dominum dictum est scribe quod vides et mitte septem ecclesiis. Contra vero spiritus sanctus predicit in medio tempore quosdam futuros qui potius verbum dei contempnerent quam susciperent. Ideo ait supra x° Signa que locuta sunt vii tonitrua. Contra vero postremo tempore appropinquante iudicio non solum gentiles sed etiam iudei cum aviditate maxima verbum dei suscepturi sunt predicatoribus Enoch et Helya. Ratio quod sunt bonorum profectum et consolationem et malorum instructionem punitionem et incusationem. Quod bonorum ideo dicitur hic ne signaveris verba prophetie libri huius propter bonorum profectum et consolationem et malorum instructionem punitionem et incusationem. Quia sermonem non solum ad gentiles sed etiam iudei cum aviditate. Ideo dicitur hic ne signaveris verba prophetie libri huius propter bonorum profectum et consolationem et malorum. Quasi diceret: Et subditur huius causa sive ratio sic continuat textus: Tempus enim prope est scilicet quo predicta debent impleri quod audierunt contempserunt. Et subditur huius causa sive ratio sic continuat textus: Tempus enim prope est scilicet quo predicta debent impleri. Et sunt glosa. Unde Beda: Appropinquante iudicio manifestari oportet divina precepta mandata atque promissa quia per obstinacionem perimunt mites acquirunt et contrarios pena meretur. Supra primo Tempus prope est. I Iohannis 2°: Filioli novissima hora est. Et quia tempus est ita prope in quo ab iniquitate et operatione non licebit penitere, quantum sollicitus esse debet de sua et aliorum salute providenda, quia tempus instat quo ab iniquitate et bellone non licebit predicare. Ad Galatas 6°: Dum tempus operemur bonum ad omnes. Vel alia bona publice facere. Ideo dicit Matthei 26: Concedunt post meum tua instante operare. Gal. 6° dum tempus operemur bonum ad omnes. Vel alia bona publice facere. Ideo dicitur Matthei 26 concedunt post meum tua instanter operare. Ideo dicit Mattheus 26: Concedunt post meum. Bene quam post vero duo dicit: Tempus meum prope est. Apud te facio pascha cum discipulis meis id est cum discipulis affectionibus meis. Et quia posset angelus obici super hoc quod precepit non signavi neque claudi prophetiam quia mali non corrigentur immo peiores efficientur et magis bonos persequentur. Ad hoc dicitur angelus quod propter hoc non est a bono cessandum quia iustum est ut mali sordescant in peccatis ut iusti permaneant et iusti dum vivunt operantur ut iustius remunerentur. Unde dicit Qui nocet scilicet mala bonis inferendo noceat adhuc scilicet amplius malum aliis inferendo bonos persequendo dum tempus penitentie consistit. Hoc enim potest ad malum sui cordis sed ne adhuc scilicet amplius malum alius inferendo bonos persequendo dum tempus penitentie consistit. Et qui in sordibus est scilicet peccatorum sordescat adhuc in seipso putrescendo quod potest ad luxuriam sed eadem. Unde primum potest referri ad persecutiones bonis per malos illatas. Secundum ad propriam pravitatem. Vel secundum Haymo: Qui nocet scilicet sibi ipsi id est qui non vult audire verba dei noceat adhuc id est permaneat impenitens et peccatis peccata coniungat. Et qui in sordibus vitiorum versatur sordescat adhuc id est in de novo labatur. Sed quidem de modo loquendi qualiter ait Qui nocet noceat etc. cum potius esset malis prohibendi ne plus nocerent. Non est ergo precipiendum nec optandum ut noceat. Dicendum secundum Haymonem et expositores quod premisso modo est non optative nec

impatiens. Nam saepe Deus omnipotens propter peccata praecedentia permittit homines ruere ad graviora. Unde psalmista: Non audivit populus meus vocem meam et Israel non intendit mihi
et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. In qua sua perfecte ostenditur processisse culpam inobedientiae propter quam a Deo
permissi sunt in voluntatibus suis ire. Hinc Paulus consimiliter ait ad Romanos primo: Quia cum Deum cognovissent non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, et
sequitur: propter quod tradidit illos Deus in reprobum sensum ut faciant quae non conveniunt. Ut enim ait Augustinus libro primo de sermone Domini in monte: Dicta in psalmis
non sunt vota imprecantis sed spiritu prophetantis. Unde sensus est: qui nocet nocet modo dicto noceat id est nocebit adhuc, et qui in sordibus est sordescat id est sorde-
scet adhuc. Ex hoc quo patet eundem nocentium persistendi in peccatis quare inde labitur in ampliora peccata. Job 20: Implebit opera corporis et istud induet
ventrem et contentum. Item Gregorius 25 moralium: Peccatum quod per penitentiam non diluitur mox suo pondere ad aliud trahit et ibi ultra de hoc. Dum enim quis
tempus penitentiae accipit et impenitens permanet, ipsum quod in peccatum cadit ipse remedium gratiae vertit in augmentum culpae. Et quia non vult deserere
malum ut vincat, auget unde noceatur. De quibus Paulus ait: Ut impleant peccata sua semper. Et subditur tertio de bonis cum dicitur
Et qui iustus est scilicet per fidem iustificetur adhuc scilicet per operationem, ait Haymo. Et qui sanctus est id est mundus in se sanctificetur adhuc id est ad hoc laboret
ut sanctior fiat. 2 Corinthiorum 7: Mundemus nosmetipsos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem in timore Domini. Ex hoc quo patet
quales debent esse perfecti iustorum. Ut enim ait Haymo: Electi semper sunt in profectu virtutum et per momenta temporum virtutes virtutibus addunt secundum illud psalmistae:
Ibunt de virtute in virtutem. Et iterum: Ascensiones in corde suo disposuit. Proverbiorum 4: Iustorum semita quasi lux splendens procedit et crescit usque
ad perfectam diem. Unde non progredi in via Dei est regredi secundum Bernardum in sermone de purificatione. Item Ieronimus in epistola ad A. Philippensium 3: Sequor si quo
comprehendam. Item postea: posui vos ut eatis et fructum afferatis. Verum enim verum secundum Bernardum in epistola ad Garinum abbatem: Iustus nescit,
tempore non clauditur. Nunquam iustus arbitratur se comprehendisse, nunquam dicit Satis est, sed semper esurit sititque iustitiam, ita ut si semper viveret semper
quantum in se est iustior esse contendat et ut de bono in melius proficiat totis viribus conaretur. Qui non ad annum vel ad tempus aliquod
ad instar mercenarii sed in aeternum divino se famulatui mancipat. Deinde iustitia eius ut testatur psalmista manet non quidem aliquo tempore
sed in saeculum saeculi. Et inde sequitur ut sempiterna esuries sempiternam refectionem mereatur, quia etsi brevi et angusto tempore consumatur, tamen meruisse
complesse tempora multa per virtutis perpetuitatem. Itaque indefessum proficiendi studium et magnus conatus ad perfectionem perfectio reputatur.
Quod si studere perfectum esse est proficere, profecto nolle proficere est deficere. Quomodo ergo bonus est qui melior esse non vult, et ubi incipis
nolle fieri melior ibi et desinis esse bonus. Haec verba beati Bernardi. Et hoc primo colligitur Genesis 28, quia vidit Iacob scalam et in scala angelos
nusquam subsistentes apparuit, sed vel ascendere vel descendere videbantur, quibus palam daretur intelligi inter profectum et defectum in hoc statu vitae
mortalis medium inveniri, sed sicut corpus nostrum continue vel crescit vel decrescit, sic necesse est et spiritum semper aut proficere aut deficere. [illegible]
Nec sancti viri desunt ne deficiant, quia Iacob vidit Dominum desuper innitentem, sicut lassis manum porrigentem et ascendentes suo provocaret
aspectu. Unde et locus ille vocabatur Bethel id est domus Dei, in qua quotidie ascenditur et descenditur. Et cum sancti conveniunt, confluunt negli-
gentes et peccatores post multa gemitus recipiunt si sordes fletibus laverint. Unde dicitur statim infra: Beati qui lavant stolas suas etc. Non enim debent
aliqui tunc descendentes sed provocare ascendentes. Nam secundum Ieronimum in epistola ad Iulianum: nunquam eorum a malis sunt et in sancto [illegible] a meliori
parte sunt imitanda virtutum. Ad caelum nobis per aspera, per angusta loca, per diversos anfractus strata est via. Ad caelum Deus fortissimos milites
vocat, quos coronatis gloriosis [illegible] deducat. Praemia quae victores suscipiunt [illegible]. Quarto cum dicitur Ecce venio cito
subditur manifestatio causae praedictae assignatae. Et dividitur in quatuor. Primo praedicitur adventus filii Dei approximatio. Secundo ab ipso meritorum retributio
ibi Et merces mea etc. Tertio potestatis ipsius expressio ibi Ego sum alpha et o. Quarto specificatio eorum quibus fiet retributio ibi Beati qui lavant etc.
Circa primum probat quod tempus breve sit auctoritate et testimonio Ihesu Christi quem inducit angelus loquentem cum Iohanne vel ipse angelus loquitur in persona Christi dicens:
Ecce venio cito, quasi dicat: Ita dictum est supra: tempus prope est id est breve. Quod patet ex eo quia Ecce venio cito scilicet ad iudicium sine retardatione.
Supra eodem: Ecce venio velociter, id est post quartum [illegible] omni appropinquat. Ysaias 14: Cito veniet tempus eius [illegible]. Et ideo cavendum est ne quis
in sordibus sordescat, et prudenter ut qui est iustus iustificetur adhuc. Unde sequitur secundo meritorum ab ipso retributio cum dicitur: Et merces
mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua, scilicet iniquis aliis aeternum supplicium et iustis perseverantibus caelestia praemia. Unde Haymo: Hic
locutus et alios ad meliora proficere et reprobos a malis terreret recedere ne pereant sine compensatione. Job 34: Opera hominis reddet ei
et iuxta vias singulorum restituet eis. Item de hoc Gregorius 24 moralium super illud: Reddite ei sicut reddidit vobis. Ysaias 62: Ecce merces eius
cum illo. Sed dicit qualiter hoc cum dicitur Iacobi 2: Misericordia superexaltat iudicium, ergo retribuet ultra merita. Dicendum quod supra merita retribuet
praemium, et infra debita supplicium, nihilominus proportionaliter unicuique reddet secundum opera sua. Item psalmus: Duo haec audivi quia potestas Dei est
et tibi Domine misericordia quia tu reddes unicuique iuxta opera sua, id est secundum aequalitatem proportionalem non proportionem, quia alius plus alius minus, sed quod fecit
bonum vel malum. Et quod possit retribuere probat dicens: Ego sum alpha quae est prima littera apud Graecos et o quae est ultima. Et exponit dicens:
primus scilicet qui dedi subsistendi originem, et novissimus qui dabo iustam retributionem. Primus quidem ante omnia per potentiam, novissimus quia distringam
per iustitiam. Aut [illegible] vel primus ante quem nihil, novissimus post quem nihil. Principium a quo omnis creatura sumpsit initium, et finis quia ad eum omnis
creatura redigetur, ait Haymo. Vel alpha pertinet ad ipsius divinitatem quia in principio erat verbum, o pertinet ad assumptam humanitatem quia verbum caro factum est.
Ipse est ergo alpha, principium manens cum patre. Ipse est et o id est finis, natus temporaliter ex matre. Secundum illud apostoli: Finis enim legis Christus ad
salutem omni credenti. Principium quod non ad ipsum referendum est secundum quod ipse ex tempore cepit, secundum quod haeretica dicebat, sed ad ordinem creaturarum pertinet,
quia ex ipso sumpserunt initium. Ergo primus et principium omnium rerum et novissimus seu finis omnium creaturarum, quia dicit ad omnes rerum et post omnes creaturas.
Et hoc dicit non quod omnis creatura desinat esse sed quod hoc esse mutabile et finibile. Vel primus dignitate in caelo et novissimus vilitate in mundo.
Ysaias 53: Despectum eum virum despectum et novissimum virorum. Notandum est quod superabundanter quod Dei filius appellat se alpha et o quod dicitur
omnia cognoscit omnium [illegible]. Comparat autem se litterae quia ipse est illa sapientia quae vel litteratos facit. Nam ipse est verbum Dei et sapientia.
Comparat se alpha quod interpretatur petere, ut doceat quod ab ipso petenda est sapientia, sicut dicitur Iacobi primo. Comparat se vocalibus quia ad
hoc venit ut nos vocaret ad regnum. Item quia ipse est ille liber in quo mutae vel liquidae non sunt litterae. Item per duo inspirare
nos vocat scilicet per compassionem in principio et per mercedem aeternam in fine. Unde ideo se illis litteris comparat quae communes sunt et finales [illegible] litteras
et nos habemus, quia ad litteram sapientia incepit a Graecis. Item ut doceat nos quod non solum theologia sed etiam sapientia philosophica est a Domino Deo.
Comparat etiam se huic litterae a quae est una sed tamen triangularis, et ideo fit fide triplicata scilicet de tribus personis in unitate deitatis. Vel etiam isti
tres anguli sunt fides [illegible] testatorum et [illegible]. Comparat autem se huic litterae o quae est rotunda et circularis et sit perfectionem.
Et de hoc supra primo et 21. Sed tunc quare quaeritur repetit? Dicendum secundum Richardum quod ideo repetitur ut maior fides adhibeatur. In hiis enim
totius salutis nostrae summa consistat, ut scilicet in duo [illegible] quia Christus et perfecta deitas et vera humanitas, ait Haymo. Item quare
Christus ter ponit ista verba scilicet supra primo et 21 et hic tertio. Potest dici quod ideo ter ponit ista verba ad ostendendum quod Christus est principium creationis omnium
et consummationis, et quod est principium recreationis omnium et consummationis in esse completo sive in gratia, et quod est principium glorificationis omnium et aeternae beatitudinis.
Ex ipso enim et per ipsum et in ipso sunt omnia. Romanos 11. Et Actuum 17: In ipso vivimus movemur et sumus. Et in [illegible]

Con't ibi Beati qui lavant stolas suas etc. subditur specificatio eorum quibus fiet retributio et primo ponit electorum et premiorum specificationem. Secundo reproborum ex
clusio. ibi foris canes etc. Circa primum ergo dicat super. nocens noceat adhuc et qui in sordibus est sordescat adhuc ne videatur per hoc
conclusisse penitus omnes qui in peccatis sunt beati si penituerint de suis peccatis dicit Beati qui lavant stolas suas. Vel secundum glosam sic continuatur. Ita
dictum est nocens noceat et iustus iustificetur quia erit diversa retributio quia beati qui lavant stolas suas id est corpora et animas fonte baptismatis
vel lacrimis penitentie post commissa peccata secundum illud Lavabo per singulas noctes lectum meum. Ut sit potestas eorum in ligno vite id est possint ab
illo et in illo firmari scilicet eo frui. tunc dicentur beati reficientur intus et ejus suavitate exteriori super 2° Vincenti dabo edere de ligno vite etc.
Et per portas id est per apostolos et ceteros doctores. hoc est per eorum fidem et vite conformitatem. Vel per observantiam decem preceptorum in gemma cadit. De quibus
port. 18 super Christo dictum est intrent civitatem id est celestem urbem per quam cum iustitia nunc intramus etiam per ipsorum precum et solutionem ingredientur
regnum celorum vel per portas perfectionis iustitie secundum 18 patet. Aperite mihi portas iustitie vel per portas confessio fidei et opera ejus ibidem hec porta domini
iusti intrabunt in eam. Et posset esse thema de martiribus in quo quatuor significantur primo voluntaria passio et mutatio vite per pressuram ubi dicitur lavent
stolas suas in sanguine agni super 7º hii sunt qui laverunt stolas suas in sanguine agni. Secundo significatur glorie plenitudo cum dicitur Beati ut enim ait
Augustinus 8 de civitate dei c. 8. Beatus est qui fruitur eo ac summo bono aliter v. Beati qui persecutionem patiuntur. Tertio significatur in beatitudine summa glorificatio
cum dicitur ut sit potestas eorum in ligno vite Christus enim lignum est cum filius dei regnans et ipso frui ac refici Iohannis xii° qui mihi ministrat me
sequatur et ubi ego sum illic et minister meus erit. Vel supra cum primum sitis. Vincenti dabo fontem aque vive gratis. ideo subiungitur Quartum vinit.
possidebit hec. Quarto significatur fidei rectitudo et provenientie ad regnum debita ordo cum subditur Et per portas intrent civitatem id est per Christum
qui est ostium et per apostolos qui sunt porte per conformitatem vite eorum ut est expositum Iohannis x ego si quis per me introierit salvabitur etc.
Et subditur exclusio reproborum cum dicitur foris autem canes id est hebetes et invidi contra ceteros latrantes vel invidi bonis detrahentes vel gulosi
phil. 3º videte canes videte operarios videte malos operarios vel canes ad vomitum redeuntes id est recidivantes et fiat impenitentes
prov. 26 sicut canis qui revertitur ad vomitum 2ª petri 2º etc. Et in hoc tangit peccata infidelitatis et oris. Et venefici id est corpora vel spiritualia
id est venenum inmittunt aliis vel venenum malitie in corde retinent vel verbo aut opere alios corrumpunt. Abacuc 2º Ve qui dat potum
amico suo mittens fel suum et inebrians etc. super 18 In veneficiis tuis erraverunt omnes gentes vel venefici id est malefici sicut magi
secundum Haymonem. Et in hoc tangit peccata cordis Et impudici id est scortatores infideles et includit peccata secundum Haymonem Et in hoc tangit peccatum carnis
Ut enim ait Augustinus 4º contra faustum impudicia est mali visus Et in ita ne putetis vos esse pudicos si oculos habetis impudicos
quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius Romanos primo non in cubilibus et impudicitiis Et homicide spirituales et spirituales
qui voluntate vel verbo vel opere puniunt. homicidas omnes aut nescit vel subtractione beneficii veri Augustinus pasce fame morientem etc.
1 Iohannis 3º Omnis qui odit fratrem suum homicida est Et in hoc tangit peccata contra proximum Et ydolis servientes hic est status quod per dilectionem
sunt eo tenua plus quam deum diligunt Ephesios 5º omnis fornicator aut immundus aut avarus quod est ydolorum servitus Et in hoc tangit peccata divine
contra deum Et omnis qui amat et facit mendacium id est studio et amore mentitur Unde nescit amat et facit mendacium qui corde diligit
et ore denuntiat ut proximum fallat Est enim mendacium sive amore quale fuit mendacium obstetricum Exodi primo Et est mendacium
ex affectu et deliberatione de quo dicitur in psalmis perdes omnes qui loquuntur mendacium Et hii omnes excluduntur ab eterna civitate et inicientur
foris extra civitatem in procella ventorum et tonitruum conclusi in perpetuum super Christo eiiciuntur et mendacibus etc. pars eorum in stagno ardenti igne et sulphure
Et in hiis expressit pena reproborum in exclusione a regno quia foris canes et pena sensus sicut ignis gehennalis de qua Chrysostomus perhibet
omne quod autem fuerit duplex pena scilicet carere et a regno excludi et hec pena difficilior Et subdit Multi gehennam abhorrent
ego autem casum illius glorie multo amariorem gehenna penam esse dico et ibi multa de hoc et bis et plus in libro de reparatione lapsi
Ego Ihesus misi angelum meum testificari vobis hec in ecclesiis Ego sum genus et radix David stella splendida et
matutina Et spiritus et sponsa dicunt veni Et qui audit dicat veni Et qui sitit veniat Qui vult accipiat aquam
vite gratis Hic autem subditur commendatio doctrine hujus revelationis ab auctore Ihesu Christo sic continuat glosa. Et primo introducitur persona Christi
dicentis se misisse angelum ad revelationem duorum mysteriorum Secundo describit seipsum id est Ego sum radix et genus etc. Circa primum
dicit Ego Ihesus id est salvator ut enim ait Augustinus 21 de civitate dei c. 22 Ihesus quod a missione hujus nominis libatur salvator interpretatur ait p. Ipse enim
salvum faciet populum suum Actuum 4° Nec enim est salus neque aliud nomen sub celo in quo oporteat salvos fieri credentes
misi angelum meum scilicet quam tam ad meum famulum testificari id est ad testificandum vobis scilicet per Iohannem hec scilicet que dicta sunt ab initio hujus libri
In ecclesiis scilicet omnibus generaliter et specialiter in septem ecclesiis Asye In quibus verbis secundum Haymonem ostenditur aperte cujus figuram Iohannes
tenuit in hac revelatione nec solum ad ipsum pertinet que dicta sunt ei sed ad omnes ecclesias que superius numero septenario comprehenduntur
in quibus una katholica id est universalis ecclesia exprimitur. Ihesus igitur angelus angelum Iohannem Iohannes ecclesiis secretum mysterium revelat unde vicissim
super primo capitulo per angelum suum servo suo Iohanni et iterum Quod vides scribe in libro et mitte ecclesiis Ecce quomodo patet quod in hoc libro revelata sunt omnia
credenda et finit te deum ut ait finis et causa tendat Unde hic ipsa subditur Ihesu Christi qui hanc prophetiam revelat Unde dicit Ego sum
radix David scilicet a quo ipse creatus est et sustentatus Et genus David id est de genere ejus secundum carnem natus Verbum enim dei genitus
descendit de stirpe David atque ideo ipse filius dei est filius David unde ipse interrogans iudeos Quid vobis videtur de Christo cujus
filius sit hoc responsum ab eis accepit David Et ille Quomodo ergo David in spiritu vocat eum dominum dicens Dixit dominus domino meo etc. Ecce
secundum divinitatem est dominus David secundum humanitatem vero filius Unde hic dicit Ego sum radix David secundum divinitatem secundum quam David ex me
suscepit initium Et genus David secundum humanitatem quia ex illo suscepi naturam carnis in fine temporum aut primo libri quarum et ibidem Christi filii David
Romanos primo factus est ex semine David secundum carnem Et Romanos xv° Erit radix Yesse qui exurget regere populos ysaias xi° Egredietur
virga de radice Yesse et flos de radice ejus ascendet qui flos est Christus secundum illum litteram In quibus verbis eliditur error heresis
eorum qui dixerunt Christum non habuisse verum corpus sed fantasticum Et error illorum qui dixerunt ipsum assumpsisse corpus de celesti aere
et non de virgine sed fuisse in utero virginale transiisse et de ea natum fuisse quos manifeste convincit ysaias dicens Et flos
de radice ejus ascendet Unde et apostolus ad Gal. 4° Deus misit deus filium suum factum ex muliere etc. Et hoc est quod dicit Bonaventura li° qui
de confessione In hac prophetia convincit spiritus sanctus quorundam blasphemiam qui Christi carnem a nobis alienam conantes asserebant
novam carnem creatam in virgine quam Christus assumpsit et non sumptam de virgine Unde dicit prophetia Egredietur virga de radice Yesse etc.
potuit enim vere dixisse et flos de virga ascendet sed maluit dicere de radice ut virginitatem id est matrem inde florem id est Christum
dixisse originem demonstraret Unde dicit apostolus ad Romanos xi° Quorum patres et ex quibus Christus secundum carnem qui est super omnia benedictus amen
Ipse hic est Augustinus qui loquens ad mariam dicit filius dei ubera flagitat folle potatur et asperatur patibulo et ut te veram
matrem ostendat vere se hominem pariendo monstravit Et ideo dicit hic Beda ipse genuinus sue persone nescit accepisse ipse factor
David secundum divinitatem qui factus est ex semine David secundum carnem Super 5° Vicit leo de tribu iuda radix David Et ideo
Stella splendida scilicet mundo lucem prebendo Et matutina futuri diei et eterne claritatis ostensio aut nuncians Stella splendida

vorigo et pumi.

Hac

Mat 22

q̄ lux vera illumīs hominē Ioh p° Et matutina q̄ mane surgēs a mortuis tenebras mūdi fugat / xp̄t qd̄ tpe resur̄ois d̄r hec dies quā
fecit dūs. vn̄ g̃g̃g xx° v° mor̄ exponēs id Iob 38 Nūq̄d pducis luciferū in tpe suo d̄t / pr̄ in suo tpe luciferū pduxit q̄ sc̄ scptū ē
Cū venit plenitudo tpis misit ds̄ filiū suū etc. Xp̄us natꝰ ex vginē velut lucifer int̄ tenebras nr̄e noctis apparuit q̄ fugata
obscuritate pcti̅ eternū nobis mane nūciat. luciferū se īnotuit q̄ diluculo ex morte surrexit / et fulgore sui lum̄is nr̄e mortalit̄
tetrā caliginē pssit / io d̄r hic stella splendida et matutina. Vidēs quippe apparēdo p̄ morte / matutina nob̄ stella fcūs est
q̄ dū in semetipo nobis exēm̄ resurrōis pbuit / que lux sequat̄ idicat̄ / vn̄ d̄ aplūs Ro xiii° Nox pcessit dies aut appīqt̄.
D̄r ergo x̄ stella q̄ nocte pnt̄s stl̄i. pntia sua illustrat̄ vita vtuosa et doctrina Ioh p° vita erat lux hominū et lux ī tenebris lucet
Et d̄r splendida q̄ nl̄ obscurit̄ in se h̄nt quo ad culpā et ignorācia. Hebr p° Cū nō sit splendor gl̄e Sapie vii° vapor est
vtutis dei et emanacō q̄da clar̄tis omnipt̄is sincera. Candor est em̄ lucis etne ē speculū sine macula / D̄r aut matutina q̄ mane
surrexit ī summo diluculo p̄t Chomgā diluculo ul̄ q̄ futurē claritē i eterna btitudinē mūdo nūciat. qua resurgēdo p̄monstrat. Eccl̄ 50
Q̄si stella matutina ī medio nebule ē q̄si luna plena ī diebus suis lucet / Tunc ibi Et spūs et sponsa dicūt veni / pont̄ intro
ad susceptionē h̄uis doctrine. Vel sic ctinuat glo. subdit̄ testimoniū dei et ecclie de vtute doctrine vn̄ d̄t Et spūs i. tota trinitas
q̄ p sua puritate d̄r spūs aut glo. Deus em̄ spūs est Ioh 4° ē ad cor̄ 3 / Et sponsa i. scā ecclia deo p fide desponsata Osee 2°
Sponsabo te m̄ in fide Dicūt s̄ cuilꝫ fideli veni s. ad notici̅a libri ul̄ ad celestē patriā et hoc p fidē rectā et cognicōm
fidei opacōm. hec est gressib̄ fidei et passib̄ amoris s̄m bernard̄ Apoc vi° veni et vide Spūs i. ds̄. d̄t hoc p occultā inspiracōm seu mina
Sponsa vō i. ecclia p aptōs fōrm auditores iuitat ad patriā celestē Nec exprimit̄ cui ul̄ qbꝫ dicat vt in
cordib̄ fidelium telligat̄ q̄ omnib̄ tam pntib̄ q̄ futuris. ista dicūtur inspiracōe ul̄ pdicacōe licet aūt lib̄ iste. p̄ ascensionē xp̄i fuit editꝰ
tū eius sūa fuit antea a xp̄o et suis pdicata et adhuc quotidie pdicat̄. Cū aūt os inuitent̄ ad notici̅a huiꝰ lib̄ ul̄ ad regnū celi
io. illi q̄ audiunt ul̄ intelligūt. deīt s̄lr alios ad idē inuitare vn̄ subdit̄ Et qui audit s̄ hāc inuitacōm sīu p occultā inspiracōm
siue p doctorū pdicacōm. dicat s. alteri cuilꝫ fideli veni. s. ad idē s̄lr. Cū em̄ iam a deo vocatꝰ est / nece est / ut ē aliū vocet
ne solꝰ ad remunacōm pgat vn̄ g̃g̃g omel̄ vi̅ siue xl el'acōm Quē in vos pfecisse pensat̄ eciā alios trahite In via dei sce
sanos desiderate Si quis vrm̄ ad forū aut fortasse ad balneū pgit quē ociosū esse considerat ut secū veniat inuitat /
Et io d̄r hic q̄ audit dicat
Ipa ergo terrena actio vrā vos queiat. Vt si ad deū tenditis curate ne ad deū soli veniatis
veni. Vt qui iam in corde vocem supni amoris accepit / foras eciā proximis voce exhortacōis reddat ē ibi plā̄ de h̄ / xpu ḡ
Sapia posuit mensā. misit ancillas suas vt vocaret ad arcem p q̄s ancillas figurat̄ apli et pdicatores s̄ g̃g̃g ix° et 22 mor̄
Ex quo trahit̄ exēm̄ quitandi sapiaꝫ percepta et hortandi alios ad sapiam ḡmirandum et sapiam celestē appetendum Ioh p°
Inuenit hic fr̄em suū et adduxit ad ihm̄ ysa° 2° Venite ascendam̄ ad montem dn̄i Sapie vii° Quā sine fictione didici
et sine inuidia ḡmico honestatē illius et honestate nō abscondo vn̄ de libali ḡmicacōe sc̄ie pulcre loquit̄ Alanꝰ in anticlau°
lio vii° vbi narrat quō fronesis ī pudencia virtutū vtuosū suis ditat muneribꝫ ubi d̄t assistens fronesis fluit oia dona zophie
Nō illas largit̄ opes que sepe potentē Exerceat auos et maiestat̄ hōres Inclinat minuit leges et iura retardat
Sꝫ potius donat thesauros mētis et oēs Diuicias au̅. quas qui semel accipit. vlt̄ nō eget ymo semel ditatꝰ sp̄ habūdat
Hec est gaza poli. celi thesaurꝰ rotundus
Et quia largior fluctꝰ habēdo
Cuiꝰ verꝰ amor. possō nobilis. vsus vtilis vtilior
Clausa perit diffusa redit / ī pub̄ca fiat
Cui quē doctor ditat / q̄ prodiga largos Vult possessores et dedignat̄ auaros
labitur et intras vires acquirit eundo Nō istas depascit opes rubigo nec ignis Deuorat aut fur nimis surreptor / ingit
Naufragiū tollit pdo depaupat hostis In qbꝫ vsib̄ dat dura int̄ thesauros diuiciarū et sciēcie / q̄ thesaurꝰ diuiciarū ecclud̄t
notitiam dictorum. declinat ad iudiciaꝫ vicioꝫ et retardat iusticiaꝫ legū et statutorū. Thesaurꝰ aūt mētis qui est scīa tribꝫ
q̄ eiꝰ amor est verꝰ dūm̄ appetit̄. possō nobilis dū hēt̄. vsus vtilis in bn̄ viuēdo. largicō vtilior in docēdo fructꝰ
habūdans in pmiū pcipiēdo ē ita de aliis De hoc eciā loq̄r̄ augꝰ in p° lio de doctrina xpiana ca° p° īuitans homines ad
docendū libalit̄ ea q̄ sūt eis a deo ḡcessa sc̄ie. q̄ s̄ cūmūt doce. plura sciēt Nō est inq̄ metuend̄ ne dae desinat
res q̄ dando nō deficiat / dū hēt̄ et nō dat̄ / nōdū hēt̄. quo hndi ē
Omnis em̄ res q̄ dando nō deficiat / dū hēt̄ et nō dat̄ / nōdū hēt̄. quo hndi ē
cetā cū ea q̄ dita st̄ cepimꝰ impendere Dūs em̄ illa dabit̄ et habūdabit / Dabit̄ em̄ p° habētibꝫ i. eū benigne vtentibꝫ eo
dūo aūt habita est / aūt ille qui hic ora dm̄i hinc dabit̄ et habūdabit / Dabit̄ em̄ p° habētibꝫ i. eū benigne vtentibꝫ eo
qd̄ acceperūt Et adducit ibidē btūs augꝰ duas figuras pulcras de duobꝫ festis / q̄ fēt xp̄ pauperib̄ q̄ eū sequebant̄
ut ab eo docerent̄. pmū festū fēt v. milibꝫ hominū de v. panibꝫ et duobꝫ piscibꝫ et illis saturatis sup fuit xii cophini
fragmētorū ut cap̄ xiiii° Scōm festū fēt qr̄ milibꝫ hominū de vii panibꝫ et paucis piscibꝫ / quibꝫ saturatis sup fuit
vii sporte plene fragmētorū ut ca̅ xv° Istis miraclis hijs scōis alludēs. btūs augꝰ ibidē d̄t Illi v. et illi vii panes
antequā incepant dari hominibꝫ esurientibꝫ / cito ut sic ecpat / cophinos et sportas. saciatis tot milibꝫ hominū īpleuerunt
Sic ergo illi panes dū frangent̄ acruerūt sic s̄ augꝰ / qd̄ doctrina libalit̄ impetit̄ / donādo qd̄ de dono dei recepit
multiplicat̄ et auget̄ in docēte sapia. Est em̄ īfinitꝰ thesaurꝰ hominibꝫ Sapie vii° i. nunq̄ deficiens s̄ scp pficiens Nā quanto
magis ḡmicat̄ tanto magis crescit et augmētat̄ Et io est īfinitꝰ q̄ nō est tantꝰ in aliquo q̄n s̄ ḡmicet̄. augebit̄ in eodē
vn̄ beā' bil ista fuit et addiscrīꝰ et doceꝰ. Ergo libalit̄ est ḡmicanda xp̄t sua ecxistenciā et eciā xp̄t sequens emolimētū
et suffici̅aꝫ. si bn̄ dispenset̄ Maxim̄ em̄ emolimētū est q̄ hō fiat pticeps amicicie dei. hoc aūt fa̅t bonꝰ vsus scīe. Sapie vii°
Quo vꝫ thesauro sapie qui vsi sūt s. sciēdo quo ad se ipos et docēdo quo ad alios. pticipes facti st̄ amicicie dei xp̄t qd̄
ḡt saluator ait v Qui fecit sc̄ et docuit. hic magnꝰ vocabit̄ in regno celoꝝ Et hoc innuit̄ in hiis vbis cū d̄r Q̄ audit
dicat veni Deī̄ Et qui sitit s. iusticiā i. deū cupit tm̄ s̄ bernardꝫ. veniat i. accedat ad illū ut sanctitatē etiā accipiat vl̄ q̄
sitit i. desiderat hūe noticiā huiꝰ lib̄ veniat i. ad librū accedat studēdo et mādata eiꝰ obseruādo Alibi em̄ nō dat̄ reuelacō
seu intelligēcia visionū nisi desiderantibꝫ ut in daniele cu dixit aliꝰ Ego veni ut indicarē tibi q̄ vir desideriorū es
Beda ḡ Hinc ergo audiat ab alio p pdicacōem. sīu sciat p intimā inspiracōm. veniat p amorē et desideriū feruore et spualem
ascensionē de vtute ī vtute et p opm ecxecucōm Vt em̄ aūt g̃g̃g omel̄ vii 2° pt. euāgeliꝫ. velle aliquid facere. iam mente ire est
Et augꝰ epla 32 Imꝰ in deū nō ambulādo s̄ amādo Iob 34 Dūs ḡssꝰ eorū dinumat Iem g̃g̃g 21 mor̄ in pnicipio
Gressꝰ vocat vl̄ singulas opacōs ul̄ altitudines motꝰ intime cogitacōis Ad deū em̄ q̄ tot gressibꝫ mēs accedit q̄t bonis mo
tibꝫ pficit Et ibi bn̄ de hoc Et ne quis causet̄ de precio p laboe. subiungit̄ Et qui vult accipe aquā vite gratis i. graciā sine meritis
/ accipiat s. a deo offerente.

Eup. pprio Sicienti dabo de fonte aque vive gratis et ibi de hoc. Vt enim ait Rich. primo gratia gratis datur que absque meritis que demeret
merito nostro cooperante nobis multiplicatur. Ysa. lv°. Omnes sicientes venite ad aquas et qui non habetis precium properate et emite et comedite venite
emite absque argento et absque ulla commutacione vinum et lac. Joh. vii° Si quis sitit veniat ad me et bibat. Gratia enim per aquam figuratur quia
mundat et per aquam vite quia vivificat. Et dicitur accipi gratis propter radicem meriti quia deus sola bonitate eam donat. Joh. iiii° Tu forsitan petisses
ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Quicumque itaque sitit i. qui delicias eternas preveniente se dei gratia desiderat, passibus amoris ad eas tendat
Et qui vult, i. qui volens ex volente efficitur est quia secundum apostolum Phil. 2° deus operatur in nobis velle. Non suis meritis sed gratuita dei bonitate seu vo-
luntate
hauriat et accipiat aquam etiam delectabilem. Sed ista aqua arescit et stillis efficitur aut in pc° sicut terra sine aqua tibi. Hic secundum doctores glo. et glos[sa]
Sequitur vero littera. Cuius sequitur in superioribus dictum est de retributione bonorum et reproborum ideo secundum eam, Spiritus et sponsa dicunt Christo: Veni s.
ad iudicium ad iustos premiandos. Et deinde malos punit secundum eam. Unde quia sancti iustos hoc dicunt quia premiari desiderant a Christo iudice; eo
modo loquitur quo dicitur Ro. 8. Spiritus postulat pro nobis i. postulare facit. Alio modo quia sicut filius missus fuit in mundum a patre et spiritu sancto prout in
eius persona dicitur Ysa. 48. Misit me dominus et spiritus eius. Sic in adventu ad iudicium mittetur a patre et spiritu sancto. Sponsa vero i. ecclesia militans
quia venire quia desiderat coniungi ecclesie triumphanti, quod fiet in iudicio finali. Et qui audit a spiritu sancto per inspirationem et ab ecclesia per predicationem
dicat Veni s. desiderando secundum adventum. Unde Luc. 21° salvator loquens de eius adventu ad iudicium dicit: His autem fieri incipientibus respicite
et levate capita vestra i. exhilarate corda secundum quod exponit Gregorius quoniam appropinquat redemptio vestra. Et qui sitit desiderando gloriam veniat
per gratiam. Et qui vult accipiat aquam vite i. gloriam que est vita anime beatis, nam habetur per hoc meritum in baptismo dum tamen non ponatur obstaculum. Hic
Contestor ego omni audienti verba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec, apponet deus super illum plagas
scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetie huius, auferet deus partem eius de libro vite et de civitate
sancta et de his que scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum. Etiam venio cito. Amen. Veni domine Ihesu.
Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus nobis Amen. Ultima pars in qua pro commendatione operis subditur anathematisatio. Putetur
hac doctrina sine diminutione aliquid de corpore huius libri. Et fuit Johannes
quia sciebat esse quosdam in Asia qui pro suis erroribus fovendis vel defendendis aliquid vellent addere vel subtrahere. Vel ne heretici non
intelligentes alta misteria et profunda sensus huius libri putarent opus pietatis esse addere vel subtrahere de textu libri ut lucidior
appareret sicut fit in multis locis scripture. Et dividitur in duo partes. Primo ponitur ipsa anathematisatio. Secundo anathematisationis confirmatio ibi dicit qui testimonium. Prima pars...
Circa primum dicit Contestor ego, quod dicit secundum glossam: Ita autem testificatus est et Christus et spiritus et sponsa suo testimonio approbat ea
que scripta sunt in hoc libro. Et ego contestor i. obtestor et testificor secundum Haymonem sub contestatione facio sub testibus consistorio et illuminando tradendo
omni audienti verba prophetie libri huius sive sapienti sive insipienti. Et hoc ut terror permaneat ne quis addat vel minuat. Et subdit anathema
Si quis apposuerit ad hec sensum que scripta sunt in hoc libro aliquem errorem ait Haymo i. textum inseruerit volens opus depravare vel ipsum demutare
Apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto s. super vii in effusione phialarum ut per hec tormenta perveniat ad mortem eternam.
Et si quis diminuerit de verbis libri prophetie huius s. auferendo que sunt vera et necessaria, auferet deus partem eius de libro vite i. ut non habeat
partem cum illis qui scripti sunt in libro vite. Et de civitate sancta s. ut non sit civis in ea. Et de his que scripta sunt in libro isto i. ut non sit
particeps bonorum promissorum in isto libro. Sic dicitur Nich. Sed dicit quod hic videtur quod non liceat exponere verba libri huius quia exponens addit
et apponit super ea que exponit. Dicendum secundum Aug. et Bedam et alios expositores quod hic non dicitur propter eos qui sinceriter exponunt quod
sentiunt sed propter hereticos et sacre scripture falsatores quia tempore quo beatus Johannes scripsit surrexerunt heretici in ecclesia sicut Ebion et
Cherinthus quos in epistola sua vocat antichristos. Ideo Johannes hac contestatione eos obicit ne per pravitatem erroris audeant aliquid
superaddere vel diminuere huic libro. Anathematisando ergo demonstrat hereticum qui apposuerit erronea vel discrepantia super ea que scripta sunt
in hoc libro, vel diminuerit veritates scriptas, quod incurrit plagas superdictas. Sic enim faciebant tunc heretici addentes quedam discrepantia
et aliqua diminuentes de eius veritate, dicentes Christum ante Mariam non fuisse. Deuteronomii 4° Non addetis ad verbum quod loquor vobis, neque auferetis [marg.: sic habet]
ex eo. Unde etiam pro isto papio? hic tamen facito non addas quicquam neque minuas. Ecclesiastici 3° Non possumus eis quicquam addere vel auferre
que fecit deus. Et 18 Non est minuere neque addere neque invenire magnalia dei. Job 29 verbis meis addere non valebant. Galatas primo
Si quis vobis aliud evangelisaverit i. preter anathema sit. Per hoc tamen non excluduntur qui possunt aliqua dicere licite que faciunt
ad declarationem totius sacre scripture sicut fecerunt doctores sancti et adhuc faciunt doctores katholici. Ne quis autem putaret contemnendum
sensum beati Johannis vel solum extendendum esse in Asia ubi erat metropolitanus, ideo confirmat eam auctoritate Christi quia prestat hic plus
Et primo ponitur ipsa confirmatio. Secundo adventus domini hortatio in Veni domine Ihesu. Dicit ergo Dicit qui testimonium perhibet istorum i. Christus qui
cuncta que in hoc libro continentur attestatur. Et hoc addit secundum Nich. ne ipsius Johannis testimonium de propria commendatione insufficiens videatur.
Non solum Christus sed et tota trinitas cuius testimonium unum est et simul in Christo. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Et prima Joh. v°
Tres sunt qui testimonium perhibent in celo pater et filius et spiritus sanctus et hii tres unum sunt. Et in singulis in suis testimoniis sunt concordes et ideo
vera sunt testimonia eorum. Et ut magis timeatur anathematisatio ostendit Johannes Christum cito venturum ad iudicium quo reddet unicuique secundum opera sua.
Ideo inducit Christum loquentem dicens Etiam quod est adverbium affirmandi eius quod sequitur s. venio cito s. ad iudicium singulis in morte. Generalis
autem unusquisque invenietur in morte talis putabitur in iudicio generali. Autem veniet omnibus ad iudicium in generali resurrectione propter quod timendum
est ne aliqua addantur vel diminuantur modo dicto. Repetit autem hic sepius ut humiles alliciat et deterreat superbos. Ponit autem adverbium
affirmandi ut sine dubitatione ostendatur loqui Christus. Et Johannes quia videns et confirmans verbum Christi dicit Amen, quod est nota affirmandi
et veritatis ut dictum est supra. Quia dicitur unum est quod dicit Christus. Ut enim ait Nicholaus ubi verbo dominico adiungit amen, variat verbum
affirmat. Cum igitur Johannes sciebat veraciter venturum esse adventum Christi, ideo orando et optando subiungit Veni domine Ihesu s. ad re-
munerandum bonos et eradicandum malos de terra viventium. Et in hoc demonstrat quod perfectus sit in caritate qui deum rogat ut veniat.
Veni magister ad illuminandum et docendum quia veritas es, ad dirigendum et deducendum quia via es, ad vivificandum et beatificandum quia vita es.
Joh. xiiii° Ego sum via veritas et vita. Quia dicit secundum Aug. de verbis domini sermone 56 Qua vis ire? ego via. Quo vis ire? ego
veritas. Ubi permanere? ego vita. Hebr. x° Qui venturus est veniet et non tardabit. Adventus enim domini ad remunerandum est electis
multum desiderabilis. Job vii° Sicut mercenarius prestolatur finem operis sui. Et hoc Gregorius de mor. Unde Phil. primo Desiderium habens dis-
solvi et esse cum Christo. In persona sic desiderat dicens Ad fontes aquarum. Et sequitur ultima pars in qua subditur optatio salutis ipsis electis
Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus nobis. Ut enim ait Nicholaus. More scribentium aliis, sicut in principio libri huius quibus scribit
... Gratia domini nostri Ihesu ... cum illis orat, quam ex omnibus desiderat, ut ex patenti omnibus benivolis nemini offensus videatur
salutem optat ita et in fine eam illis orat, quam ex omnibus desiderat, ut ex patenti omnibus benivolus nemini offensus videatur.
Ut enim ait Haymo sciens Johannes hominem non posse iustificari per legem sed per gratiam optat ut eadem gratia semper cum ecclesia permaneat. Et ut ait Rich.

vt ex ipa beniuolentia pueat ad meliora. Et p3 hic. donu qd optat inestimabilis preciositas q2 gra. Ho enim optat donu mediu vel
bonu vel infimu sz dimu sz gram. Jacobi po Omne datu optimu et oe donu pfcm desursu est descendens a patre lumi. In ps
Gram et glam dabit dns. Sco insinuat modi appetendi ordinabilitas. In hoc q ait dnm nrm ihm xpm. a quo est ois gra. Ipe enim dabit
spm bonu petentib3 se. luc xi. 3o p3 optantis caritas in hoc q ait Cu omib3 nob non cu aliquib3 tal ult opem bonu ad ob
bile pa thess. vo. Tercio insinuat modi obtinendi bonu optatu fiducialitas cu cludit Amen q d vere sic ora q dra sit i hoc ho
hebr. 4o Adeamus cu fiducia ad thronu gre vt mia3 consequamur et gram inueniamus. Et q2 gra est donu gtis datu ideo enim
gra gra q2 gtis dat, ait Aug. sup Johe omel. 3a. Et hugo sup angelica ierarchia Gra est illuminacio non uac/ donu no de
bitu. beneficiu largientis no pmiu accipientis. Una quib3 gra accipiens in esse spuali q2 cat. i ad corp po Gra dei su id qd su
Ipa gra homo de malis libat ro vii Quis me libabit de corpe mortis huius. nisi gra. It ipa gra ho i bono stabilitat
hebr. xiiio Optimu est gra stabilire cor. Itm q2 ipa gra ho beatificat. ro. 6. Gra dei vita etna. Et zach. xo Exequabit gram
gre. Humilit supplicandu est dno ihu xpo p gra. Nam gra et veritas p ihm xpm fca est Johis po. qua nobis cocede dignet vna
cu pre et spu sco. gram. incipientem pficientem et pficientem. gram puenientem subsequentem et comitantem. Gram infusam diffusam
et effusam. Gram pdestinantem vocantem et iustificantem magnificantem et glificantem. Gram opantem et cooperantem. Gram gtis datam et gtu
facientem. Gram bona opa cogitatam effluentem et supeffluentem. Gram sacralem et gram adopcionis. vt augeat i via
et aucta pficiat in patria. a deo qui dat gram et glam. Explicit ... hic liber a gra suscepit inicium et in gra posuit finem q2 vbi
et puenientem dei gra iustificamur et subsequente saluamur. Cuius salutis nos pticipes faciat qui sine fine viuit et regnat deus p s. s. amen.

Gloria tibi trinitas equalis vna deitas et ante omnia secula et nunc et in ppetuum. q decursis tantis pelagi piculis
me traxisti ad portu pmissum. Suppliciter exoras ut sicubi minus bene dixi. tu benignus indulgeas veniam postulanti. corrigas
et quos nouis corrigendum. 1 x 6 o. feria sexta p9 gregorii hora completorii in collegio artistarum Wienne p. fo.

pri 30 Omnis finis dei ignitis clipeus omnibus sperantibus in se. hec addas queras verbis illius et arguaris inueniaris q2 mendax. Ecclesiastici xiio verba
sapientum sicut stimuli. et q2 claui in altum defixi. que p magistrorum consilium data sunt a pastore vno. his amplius fili mi ne requiras. Et sequitur
innecte q2 reddendo rones faciendi libros. nulla est finis

De affectibus originalis peccati et quomodo applicant per defunctis

Item dome ihu xpe in fine Quotidiana experientia innotescat quod duo volnera sauciati multum desiderant adventum peritissimi curatoris hostiliter impugnati potentissimi defensoris et similiter condempnati benignissimi salvatoris Et horum omnium una brevis racio potest esse quod oculis ridiculum esse videtur velle aegra habere et non optare per que commoditas provenit ad illa Constat autem vulneratos velle habere sanitatem impugnatos tranquillitatem et condempnatos libertatem nisi careat usu racionis cum per illis habendis et conservandis oret sua mater ecclesia in collectis Illa vero non potest habere commoditas quam per curatorem peritissimum quo ad primos defensorem potentissimum quo ad secundos et salvatorem benignissimum quo ad tercios ut cuilibet evidenter Quare manifeste concluditur quod duo volnera sauciati multum desiderare debent adventum peritissimi curatoris etc.
Et licet istud exemplis variis ac sacris scripturis late possit deduci tamen ut breviter procedatur Michi videtur quod si statum humane nature considerare volumus diligenter inveniemus quod genus humanum ex prevaricacione primorum parentum fuit et est in naturalibus gratuitis vulneratum et sine requie nequiter impugnatum et ad interitum perpetuum condempnatum Fuit primo gratuitis in naturalibus vulneratum tam in mente quam in corpore ita ut genus humanum cognoscit figuratum per illum hominem qui ut habetur luce x descendens de ierusalem in iericho incidit in latrones qui eum despoliaverunt et plagis impositis abierunt ipso semivivo relicto Ut plane deducit magister sententiarum in primo 2i libri Fuit namque vulneratum in corpore gemino vulnere mortalitatis videlicet et passibilitatis De plaga mortalitatis loquitur augustinus in enchiridion c 18 dicens per peccatum homo stirpem suam quam peccando in se tamquam in sua radice vitiaverat pena mortis astrinxit et diversos dolores incurrit Et mox tradens libro de salutaribus documentis inquit primi parentes de ligno prohibito non edissent nisi concupiscentes Nec concupiscentes nisi temptati Nec temptarentur nisi deserti Nec deserentur a deo nisi prius deum deseruissent Nec deum deseruissent nisi superbissent et plenitudinem ad quam facti fuerant dampnabiliter neglexissent per quo morbida corpora morte gravavit et unde dum summus eo die quo comederunt mortui quoniam eis statim est necessitas moriendi unde apostolus romanos 8 corpus mortuum est propter peccatum et ibi est infirmitas dolosa potest esse humano generi necessitas moriendi per primum hominem peccatum intravit in mundum et per peccatum mors Ex quo dicitur vulnus et infirmitas dolosa est sanitas pro qualitate videlicet moriendi impossibilitas cum per institucionem nature primarie erat non moriendi possibilitas Sic enim comgaudiosa erat sanitas pro qualitate videlicet moriendi impossibilitas Contra non est mentitus qui ait in quacumque hora de ligno scientie boni et mali comederitis morte moriemini Nam ex tunc mors cum vita hominis incipit sua mors sine dubio inchoat quod radicale humidum caloris naturalis pabulum continuo consumitur quod nulla via ad puritatem primariam reparatur Hoc enim solum lignum vite facere poterat post cuius comestionem qualitates sive complexiones in corpore alterat et etrogenia membra quod in sive complexionibus sunt diversa sepe insuperabili contrarietate debellat etc visitatur id invisibile de vita humana scilicet quanto plus crescit tanto plus decrescit et quanto plus procedit tanto magis ad finem accedit Nec morimur nisi dum vivimus quia non est mors nisi vivens vita ut ait innocentius tercius in suo libello de vilitate condicionis humane De plaga vero passibilitatis loquitur psalmista psalmo 24 in persona generis humani conversus sum et exaltatus sum usque in finem Subdens psalmo 10 quod in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea Qualiter autem sive est miser homo non aliud quam insuperabiliter quod ut ait idem innocentius ubi supra Omnes nascimur flebiles debiles imbecilles parum a brutis distantes quinymo in multis minus prerogativis habentes et quidam ita deformes ut non homines sed pocius abhorrendos esse videntur Omnes enim dies mi laboribus pleni sunt et excipiens nam os augit amplectitur cura affligit sollicitudo molestat metus compellit tremor concutit horror adducit dolor generat tristicia contristat Nemo enim tota dierum vita duxit in delectacione iocunditatem que in aliqua sui parte vanitas conscientie vel impetus ire vel motus concupiscentie non turbavit que livor invidie vel ardor avaricie vel tumor superbie non vexavit que aliqua iactura vel offensa vel passio non commovit que visus vel auditus vel tactus non offendit Novum enim a sapientibus tot confundit generat tot species passionum perturbat que humana singularitas cogit importabiliter tolerare Subito enim non suspicatur infortunium accidit tunc phisicalis industria indigetur que humana fragilitas cogit importabiliter tolerare Subito enim non suspicatur infortunium accidit calamitas irruit morbus invadit mors incipit qua nemo evadit Postremo de illis minime qui per immassa tormentorum genera puniuntur quod dico fustibus ceduntur lapidibus obruuntur ungulis discerpuntur torquentur et scorpionibus flagellantur vinculis et laqueis suggillantur detruduntur carceribus et ieiuniis macerantur precipitantur submerguntur coronantur distrahuntur et fulminantur cornibus et ingulantur suffodiuntur et consternuntur ferantur suffocantur et finaliter in escam piscibus maris et volatilibus celi et bestiis terre dantur Et si velles enarrare monstruosissimas hominum deformitates et morbosissimas membrorum enormitates et in moribus varietates quibus aliquos cernimus ut canes mordaces et latrantes quosdam ut vulpes dolosos et fraudulentos quosdam ut porcos immundos et luxuriosos quosdam ut talpas cupidos et avaros quosdam ut lupos rapaces et voraces quosdam elatos et superbos ut leones ad hec applicandis nec tempus sufficeret neque lingua Hec restat nisi ut genus humanum cum psalmista conqueratur clamet et dicat non est sanitas in carne mea afflictus sum et humiliatus sum nimis Dicebam etiam quod genus humanum fuit et est ex prevaricacione primorum parentum in mente gratuitis vulneratum quo ad geminam sui partem intellectum videlicet et affectum unde cum psalmista dicere est psalmo 2a Sagitte tue infixe sunt in me volens illud late applicare addidit dereliquit me virtus mea scilicet quo ad bonum affectus et lumen oculorum meorum contemplativi scilicet intellectus et ipsum scilicet peccati non est mecum Adeo namque genus humanum lesum fuit in intellectu ut quod ante peccatum limpida et acutissima habebat intelligenciam quod probat impositio nominum facta ab adam omnium generi animalium unde suas naturales proprietates adeo caliganter habeat et remissam ut ex toto decursu successionis humane usque nunc comprehendere non poterit quid virtutis ac valoris habeat una minima creatura unde innocentius ubi supra tam vile quicquam est tam quam facile quod ad plenum homo intelligat et ad liquidum comprehendat nisi forte perfecte sciat quod nichil perfecte sciat Cum in hec indissolubilis redarguendo consequi videatur et ad litteram cuncte res ad sciendum sunt difficiles et intellectus sunt debiles Nam de rerum difficultate dicitur ecclesiastici 8 primo Cuncte res sunt difficiles et non potest eas homo explicare sermone Et infra Et utinamo Est homo qui diebus ac noctibus sompnum non capit oculis suis et nullam operum dei potest invenire racionem et tanto minus inveniet quanto plus laboraverit ad sciendum Unde deficiunt scru[tantes scrutinio] Nam qui magis intelligit magis dubitat et ille videtur plus sapere qui plus desipit pars enim scientie est scire quod nesciat Unde psalmista considerans hec cum prius intellexisset sua coluisset adeo ut diceret super senes intellexi ad se tamen reductus ait ut iumentum factus sum apud te Et ideo non debet superbire vir licet super elevato quod et si per potest suum scientie cominus superficiale parum penetrans ad medullam ad minus scientem comparatus magnus videbitur tamen in se considerans proculdubio non est magnus Sic fabor re vera mihi magnum esse dicitur que tamen in se considerata parva est Fuit et genus humanum adeo lesum in affectu ut qui ante peccatum habebat voluntatem ad bonum pronissimam nullo a bono retrahente nullo quod ad malum impellente ut ait magister in [2] libro 2 24 post peccatum vero valde pronum habet ad delicta Unde in se experiens augustinus in libro meditacionum suarum c [xx] dicebat Crevit ista dee deus que sic animum meum generant et volvunt Ecce hec sunt affectus carnales que instituunt in me saporem spiritualium intencionis inferiorum que inclinat animum meum ab intuitu superiorum Amor terrestrium qui contingit in me

delectacionem celestium visus interiorem qui in me certabat. sed vocis sonorum ab illis donis sum elongatus in illis malis sum occupatus, conclusus
ab illis inclusus ab istis. ab illis devolutus in istis involutus. Et sic omnia contra legem precedunt voluntates que non possunt resistere tyrannio carnis
legi membrorum famulata peccati languori vacat pabulo mortis. Quod in se comperiens apostolus ad Romanos vii° dicebat Scio quod non habitat in carne mea bonum
nam velle michi adiacet perficere non invenio. Non enim quod volo bonum hoc facio sed quod nolo malum hoc ago. Infelix ego homo. quis me liberabit
de corpore mortis huius etc. Non ergo superbiat qui stare et iustus esse videtur. super peccatore sed illi pocius comparatur et de se timeat et videat
ne cadat qui etsi status suus verus peccatoris appareat magis. tamen in se considerata et ad divinam iusticiam relata reperietur velut pannus
menstruate ysaie lxiiii° Omnes predictas plagas tam mentis quam corporis beatus Iohannes considerans apocalypsis 3° dicebat Nescis quod miser es
et miserabilis quo ad plagas corporis. cecus et nudus quo ad plagas mentis. Dicebam 2° principaliter quod genus humanum fuit et est contra principales
inimicos preliandum. nequiter impugnatum ab inimicis qui nobis sic insidiantur ut rapiant et ut periment persequuntur. caro inficiendo mundus alliciendo
demon insidiando Caro inficit ut subiciat spiritum mundus allicit ut decipiat demon conspirat ut efficiat. Caro suadet voluptates
et delicias mundus spondet honores et divicias demon movet ad iniquitates et invidias. Et hinc est quod homo agit prava que non licent
turpia que non decent vana que non expediunt. Agit namque prava quibus offendit deum proximum et seipsum. agit turpia quibus polluit famam con-
sciencie et personam. agit vana quibus negligit seriosa utilia et necessaria ut ait Innocentius vel Gregorius. Istorum inimicorum impugnacionem innuit apostolus sub
hiis verbis ad Ephesios vi dicens Non est nobis colluctacio adversus carnem et sanguinem sed etiam adversus principes et potestates id est adversus ea in quibus
ille qui in hoc mundo principatur alios excedunt tenebrarum sunt divicie honores et potestates. et similia ad que nos mundus hic invitat et adversus rectores
tenebrarum harum id est tenebrarum sunt demones. Ab hiis inimicis cupiebat liberari psalmista psalmo vii° dicens Ab omnibus persequentibus libera me. Unde dicit omnibus
per quod inimicorum predictorum trinitas designatur. Nam omne quod est de terra dicitur pro celi. Et quod ista impugnacio sit nobis ex peccato. patet quia cum
in hominis institucione precipua data sit ei dominium super omnia que sub celo sunt angelis sunt constituta teste psalmista psalmo viii° Quid est homo quod
memor es eius etc. minuisti eum paulo minus etc. Et [illegible] in 2° [illegible] sicut fuit subiectus homo deo ut ei serviret ita factus est mundus totus
ut homini serviret non ut ipsum impugnaret. Et ideo non est mirum si eo facto quod deo servire noluit omne quod in mundo dei factum est contra
ipsum rebellavit. Dicebam 3° quod genus humanum fuit et est contra principales inimicos preliandum sine reparatore adequato scilicet ad preliacionem virtuose pul-
critudinis impotenti et etiam beatitudinis in futuro. preliacionem eterne beatitudinis innuit apostolus ad Ephesios 2° dicens Omnes nascimur filii ire. Quod si ire filii ergo
etiam beatitudinis indigni, cum etiam beatitudo ulli sine gratia conferatur. Romanos vi Gratia dei vita eterna. deprivacionem virtuose pulcritudinis
loquitur beatus Augustinus in quodam sermone quem allegat magister in 2° distinccione 29 dicens quod adam de limo terre ad ymaginem dei factus pudicicia armatus temperancia
compositus. sapiencia fulgidus caritate fervidus iusticia vestitus quibus amoribus [illegible] privatus est et peremptus. Ex dictis ergo patet
quod genus humanum contra preliacionem inimicorum preliandum fuit et est in naturalibus graviter vulneratum et sine reparatore nequiter impugnatum et ad initium [illegible] adequato
quod genus humanum dei filius est curator peritissimus egrotorum defensor potentissimus oppressorum et salvator benignissimus dampnatorum
Constat autem quod unigenitus dei filius est curator et medicus. ita testatur augustinus [illegible] ubi phariseis adversus [illegible] quod cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit
Quod sit curator et medicus [illegible] Non est opus valentibus medicus sed male habentibus. Et sic dicit Ego sum medicus et peccatores sunt egroti [illegible] ergo non deceret
medicum accedere ad egrotum. Nec solum est curator et medicus sed omnium medicorum peritissimus cum in eo sint omnes thesauri sapiencie et sciencie
absconditi Col. 2°. Nec solum est curator peritissimus sed etiam ad curandum egrotos maiorem voluntatem [illegible] ut pro cura [illegible] a lepra
morbus enim originalis et actualis de celo descendit formam servi assumpsit et se nobis peccatoribus visibilem et tractabilem
exhibuit. Unde beatus Augustinus de verbis apostoli sermone [illegible] dicebat Venit de celo magnus medicus quia per totum orbem terrarum iacebat
egrotus [illegible] ita [illegible] fuit veniendi Christo domino in mundum ut salvos faceret peccatores quia tolle morbos tolle vulnera
et nulla causa superest medicine. Et [illegible] 3° de verbis domini Iacebat toto orbe terrarum ab oriente usque ad occidentem grandis egrotus ad
quem sanandum descendit omnipotens medicus. Quod autem unigenitus dei filius sit oppressorum defensator potentissimus patet [illegible] potencia
duracione. Quia et potestas eius potestas eterna est potentissima in vigore et intensione quia super omnes virtutes et potestates [illegible] primo
est impugnabilis apud deum Luce primo. Est etiam latissima extensione quia potestas eius est in toto universo terre Daniel 2° [illegible] adiutorium
postulabat qui dicebat Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Nec solum est potentissimus sed ad protegendum oppressos [illegible]
teste psalmista psalmo [illegible] protector meus est omnium sperancium in se. Et [illegible] 2° protector est omnibus sperantibus in veritate. Quod denique
sit salvator benignissimus dampnatorum patet primo quod sit salvator [illegible] 3°. Scimus quia hic est vere salvator mundi ymo nullus salvus
est nisi per eum [illegible] Ego sum deus et non est absque me salvator. Quod autem sit salvator benignissimus patet ad [illegible]
benignitas et humanitas salvatoris dei nostri non ex operibus iusticie que fecimus nos sed secundum magnam misericordiam suam salvos nos fecit
Recolligamus ergo que predicta sunt breviter. 2° thema concludam. primo dictum est quod duo volunt praticari [illegible] desperare deant
adventum peritissimi curatoris hostiliter impugnati potentissimi defensoris et sine reparatore adequati benignissimi salvatoris. Secundo
dictum est quod genus humanum contra preliacionem principum [illegible] fuit et est in naturalibus graviter vulneratum et sine reparatore nequiter impugnatum
et ad initium [illegible] adequatum. Tercio dictum est quod dei filius benedictus est curator peritissimus egrotorum defensor potentissimus oppressorum
et salvator benignissimus dampnatorum. Ex istis merito concluditur quod genus humanum adventum filii dei merito debet desiderare et desiderando
clamare verbum thematis prerecepti. Veni domine Ihesu. Veni igitur domine Ihesu. respice vulnera gravia laborantis
mundo cum Christo [illegible] clamare verbum thematis [illegible] quia tu es potentissimus ad pugnandum solve ligamina procul a [illegible]
quia tu es peritissimus ad curandum vide gravia [illegible] maliginantis quia tu es potentissimus ad pugnandum [illegible] in quibus tamen [illegible]
quia tu es benignissimus ad salvandum Veni ergo domine Ihesu. que fuerunt verba in principio assumpta. In quibus [illegible]
consulantem quia tu es benignissimus ad salvandum Veni [illegible] subiuget debita [illegible] potentem principatum cum dicitur [illegible] 3°
innuitur per [illegible] invocacio devote supplicantis cum dicitur Ihesu [illegible] invocat in hiis verbis genus humanum [illegible]
concluditur amorosa condicio clementer [illegible] cum dicitur [illegible] clementiam morbidos relevantis [illegible] quod salvator
clamat veni [illegible] omnia sustentantis [illegible] veni [illegible] unde facie tua
[illegible] videte invocandi modum quia invocat cordialiter [illegible] in hoc quod dicit veni [illegible] invocat [illegible]
et veni invocat [illegible] assensus culminis dignitatem in hoc quod dicit [illegible] magnus es [illegible]
[illegible] caritatem in hoc quod dicit Ihesu [illegible] vocabis nomen eius Ihesum ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum
Dico primo quod in hiis verbis innuitur [illegible] invocacio devote supplicantis cordialiter [illegible] facialis [illegible]
[illegible] cum dicitur Veni. Veni igitur domine Ihesu in mundum [illegible] matris ecclesie in isto sacro tempore

quia nos nimis gravat et crudeliter tyrannizat — ista caro mortalis / diabolus ... / mundus malignus ... — dico

de vicio originali in quo venisti in amicitiam divinam desiderio intimo pectorali rogamus et obsecramus deum in adiutorium tyrannice aggravationis
in speculum veridice informationis in pretium dignifice satisfactionis et in premium celice glorificationis. Dico primo deum domine Ihesu rogamus et ob
secramus deum in adiutorium tyrannice aggravationis quia nos nimis gravat et crudeliter tyrannizat ista caro mortalis. Dicit enim Augustinus libro 2o
contra Iulianum est inter carnem et spiritum colluctatio et discordantium adversus se invicem quotidiana congressio ita ut non ea que volumus ipsi
faciamus. Cum spiritus divina et celestia querit caro vero terrena et secularia concupiscit. Et hoc est quod nos plus gravat quia hoc nobis in nobis est
ex peccato. ita dicit Augustinus 19 libro de civitate dei capitulo 4 hoc bellum in quo caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem quod miles et ...
... agitur. numquam esset si homo per liberum arbitrium suum in rectitudine in qua factus fuerat perstitisset. Nunc vero quia pacem cum deo felix habere noluit
secum pugnat infelix. Et Gregorius ... moralium Nam in peccato nutrita corrupta nimis ipsa origine sed multo amplius prava consuetudine viciata
et hec est quod tam alacriter adversus spiritum concupiscit quod assidue murmurat et impatiens discipline illicita suggerit. verum non obtemperat
et ullo timore cohibetur. Et ideo tyrannum istud nullum debemus reprimere si non volumus creatori placere maxime hoc sacro tempore vigiliis abs
tinentiis bonis operibus ac ceteris salutaribus disciplinis quia ut ait Augustinus super Iohannem Opus desiderat ubi caro requiescit Nam sicut caro
mollibus ita anima duris nutritur. illa blanda fovent istam aspera corrigunt. Et Richardus de contemplatione Numquam affectus noster ad desideriorum
eternorum perfecte accenditur numquam intellectus ad celestium contemplationem acuitur nisi caro carnis et in licitis et in nocivis frequenter et
fortiter repellatur. Et ideo hoc debemus facere potius quam nihil aliud boni nobis debet accidere preter desiderium sapientie que ut dicitur Iob 28
sapientia non invenitur in terra suaviter viventium. de talibus enim deliciosis et voluptuose viventibus ait propheta ps. ... omnis sapientia
eorum devorata est. Et Gregorius ... quod corporales delicie sunt sicut erugo vel tinea que radices sapientie demolitur. Dico 2o
deum domine Ihesu rogamus et obsecramus deum in adiutorium tyrannice aggravationis quia nimis nos gravat et crudeliter tyrannizat diabolus
... Augustinus in sermone primo de decollatione sancti Iohannis baptiste Ille hostis antiquus semper sevit semper vigilat num
quam dormiens ... insidias ... cogitationes malas illicita suggerit et ut ad deteriorem lapsum provocet lucra ponit dampna
minatur. Et hoc est quod nos plus aggravat quia hoc nobis inest ex peccato ita dicit Ambrosius super Lucam nisi diabolus ... sua suggestione
vicisset numquam ... super eos potestatem accepisset aut si accepisset non ad perdendum sed ad probandum. Istud multum multum timebat beatus
Augustinus libro soliloquiorum capitulo ... protende domine super nos alas tuas ut fugiamus sub eis a facie serpentis ... qui nos persequitur
et scuto tuo libera nos a cornibus eius. hoc est enim continuum studium suum ut devoret animas quas creasti. Ideo ad te clamamus domine libera
nos ab adversario nostro quotidiano tam diebus et noctibus sive dormiamus sive vigilemus sive comedamus sive bibamus sive quodcumque aliud
faciamus instat modis omnibus artibus et fraudibus nunc palam nunc occulte sagittas venenatas contra nos dirigens ut interficiat animas
nostras. Et tanta est domine pessima insania nostra quod cum continuo videamus contra nos draconem ore aperto ad devorandum nichilominus
dormimus in pigritiis nostris et lascivimus tamquam securi ante eum qui nichil aliud desiderat quam ut nos perdat. ... vincendi
istud ... tradit beatus Augustinus duplex scilicet per divinam invocationem et inhabitationem et per terrene cupiditatis abdicationem. De divina invocatione
et inhabitatione loquitur Augustinus super canonicas epistolas beati Iohannis. ... est inquit hostis. considerate quid egit ut enim mortales
nasceremur primo ipsam nostram originem de paradiso eiecit. ... faciendum est ... invocetur omnipotens adversus eum et
habitet in te qui vinci non potest et securus esto vinces eum qui vincere solet. De terrene cupiditatis abdicatione loquitur idem Augustinus in
primo libro de agone christiano ita dicens Vincuntur inimici invisibiles quando in nobis vincimus terrenas cupiditates. Nam quod dictum est serpenti
diabolo terram manducabis dictum est peccatori cupido terra es et in terram ibis. datus est igitur peccator cupidus cuius affectus totus est
terrenus in cibum diabolo et in pabulum unico. Non simus ergo cupidi si a serpente diabolo nolumus manducari. Dico 3o deum domine Ihesu
rogamus et obsecramus in adiutorium tyrannice aggravationis quia nimis nos gravat et crudeliter tyrannizat hic mundus iniquatus maliciosus
et fluidus. Adeo enim iniquatus est ut suum factorem et redemptorem cognoscere noluit et in propria recipere denegavit. Unde Iohannes primo
In mundo erat et mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognovit. Ecce cognoscere noluit. in propria venit et sui eum non receperunt
immo crudeliter tractaverunt et interfecerunt. Et ideo dicitur prima Iohannis 2o Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt Si quis diligit mundum
non est caritas dei patris in eo quia omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum aut superbia vite. mundus transibit
et concupiscentia eius qui autem facit voluntatem dei manet in eternum. Est etiam hic mundus maliciosus. teste ... prima Iohannis 5o Totus mundus in
maligno positus est. Aliud autem est esse in maligno quam esse in malo igne. In igne namque cupiditatis et avaritie igne carnalitatis et
... igne malignitatis et iracundie quibus totus mundus adeo succensus est ut puto valet quod si intus affectiones hominum quibus
inordinate movetur ad honores divicias et voluptates et similia in igneas visibiles flammas verterentur de humanis cordibus
... numquam tale fuit troie incendium quale in singulis civitatibus videretur. Est etiam hic mundus falsus immo est iste proditor Iudas
qui suis amatoribus dicit Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum et ducite caute ... pro deo tamquam ... ducantur
a demone quos osculatur diabolus osculo terrene affluentie qui plus sunt de secularium involutione et terrenorum accumulatione. Hos totus
mundus arridet applaudit exaltat et extollit Cum autem ab amore mundi et cura seculi se abstrahunt. hos mundus habet tamquam stolidos fan
tasticos melancolicos vel ypocritas fictos. De quibus forte veniet tempus dicent hii sunt quos aliquando habuimus in derisum et in similitudinem
improperii. nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam et finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei et inter sanctos
sors illorum est. Et sic ... quod quidam devoti conferebant inter se de instabilitate huius seculi et periculoso transitu huius mundi. dixerunt venerabiles ...
mundus potius comparare ... plurima dicentibus ... comparatio fuit talis Iste mundus mihi apparet esse velut quedam
area vel planicies latissima et longissima in qua duo ... a et b localiter distantes velocissime moventur et rectissime versus
occidentem ab oriente ad unum punctum in quo depositis vestibus ultra per 1o punctum prenotatas lineas in alio ... continuant motum
... in infinitum quos taliter dispositos et se habere ... b. qui circa punctum in quo vestes deposuit est ... ab a transacto puncto
... magna diligentia ... Nam omnes quotquot sumus
invenit se illi similis et ... Sic valet timendum est quod contingat in hoc mundo ... et modo ab oriente nativitatis nostre rectissime et velocissime usque
distamus et si non ... vel gradibus vel aliis ... ultra quia qualis vita ... durabit in eternum
occidentem ad punctum mortis in quo puncto depositis vestibus nostre mortalitatis ...
et per easdem lineas non obliquatas ... pro quas prius Nam qui in puncto mortis reperti fuerint ambulantes per viam iusticie ab illa ... post mortem
illam ultra punctum mortis perpetuo ambulabunt et qui tunc inventi fuerint ambulantes per viam iniusticie ... transacto illo puncto se inveniet in sinistra
numquam ... quia timendum est quod qui circa punctum mortis sunt in ... perpetuitatis ...

adversitatis et ergo vos multo prudentius agite qui in vita presenti presunt et bonis temporalibus seculi affluunt si sunt compassivi et benefici pauperibus et afflictis
quos licet modo vel sinistros et inferiores conspiciant forsitan post tempus parvum puncto mortis transacto reperiant eos vel dextros et superiores
corporis auxilio indigentes hec ipsi qui in verbo videbuntur ora erunt ignorantes [illegible] et eis non timendo [illegible] eadem mensura qua mensi
fuistis nobis remecietur et vobis. De hoc dicit apostolus? Luc 16 ubi dives ille epulo non potuit obtinere aliquam in refrigerium sue lingue
minimam guttam aque. Ex dictis de aliis tribus invocationibus et de residuis duobus membris thematis [illegible] vos [illegible] rogem
dei filium benedictum ut per suum gloriosum adventum sic det nobis agere ut de tribus primis [illegible] valeamus
salutem pervenire quod ipse prestare dignetur qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat deus in secula seculorum Amen

[illegible]
non parentes [illegible] et rebelles ac impedientes [illegible] [illegible] prout [illegible] [illegible] [illegible]
contradictores quoslibet et rebelles cuiuscunque status gradus ordinis condicionis vel eminencie existant [illegible] prout [illegible] et Monasteria Interdicti Sinaes [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible]
eminencie status gradus admittimus et in ipsos delinquencium [illegible] et Monasteria Interdicti [illegible] per vos seu sub missam personam [illegible] predicta [illegible] [illegible]
delinquencia suspensionis admittimus et in ipsos delinquencium si contra premissa vel aliquod premissorum per vos seu submissam personam suspendimus ab omnibus divinis si [illegible] interdicti et suspensionis
in hac parte defendendum duximus / si contra premissa vel aliquod premissorum suffulmentis vos simili canonica monicione premissa suspendimus Excommunicacionis sentencia innodamus Certum
dies prefatos sex immediate sequentes sustinueritis vos simili canonica monicione premissa prout extunc et ex tunc prout extunc Excommunicacionis sentencia innodamus [illegible]
eisdem scriptis eadem canonica monicione premissa et singulis dominis Abbatibus Prioribus prepositis decanis Archidiaconis Scolasticis Cantoribus [illegible]
ac aliis ipsorum negocys personaliter interesse universis et singulis plebanis viceplebanis Cappellanis curatis et non curatis ceterisque presbiteris clericis Notariis et Tabellionibus publicis
rectoribus et locatenentibus eorundem plebanis viceplebanis Cappellanis curatis tenore presencium committimus plenarie vices nostras donec eas ad nos duxerimus revocandas [illegible]
canone dicti mandati sacri Concilii Basiliensis atque ad facienda tenore presencium committimus et eorum cuilibet in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis pena quam in eos et in eorum [illegible]
tone communiter et divisim [illegible] nichilominus et eorum cuilibet in virtute sancte obediencie et monicione canonica assignamus precipimus [illegible] [illegible] in hac [illegible]
requisiti seu alter eorum fuerit requisitus / quos dicta eis et eorum cuilibet pro termino peremptorio at alter alium non expectet nec unus pro alio se excuset ad [illegible]
corum singuli qui super hoc ut premittitur fuerint requisiti Intimamus [illegible] in hiis exequendis alter alium non expectet nec unus pro alio se excuset ad [illegible]
alia de quibus ubi quando et quociens expediens fuerit personaliter accedant seu accedat et prefatis sacri concilii Basiliensis [illegible] eius processum et [illegible]
fideliter publicari procurent ipsum quoque dominum Johannem Michaelis vel procuratorem suum eius nomine in et ad corporalem realem et actualem possessionem
sacri Basiliensis Concilii predicti et defendant inductum amoto exinde quolibet illicito detentore quem nos ut premittitur amovemus et demandamus [illegible]
prout ad eos communiter vel divisim pertinet respondeant et faciant ab aliis quantum in eis fuerit plenarie et integre responderi / Et nichilominus
[illegible] [illegible] sacro Concilio nobis formam Intimamus quod ipsi subdelegati nostri vel quicumque alter nichil in preiudicium dicti domini Johannis Michaelis valeat alter
immutare In ceteris autem que eidem domino Johanni in premissis in aliquo nocere possunt ipsis et quibuscumque aliis potestatem omnimodam denegamus et
Dummodo tamen propter hoc commissionem nostram huiusmodi in aliquo revocare nisi de revocacione ipsa specialem et expressam fecerimus mencionem / prefatis autem
procuratorem suum remanere et non per vos vel aliquem vestrum seu quemquam alium contra ipsorum voluntatem detineri / Contrarium vero facientes prefatis [illegible]
cum petentibus / petencium quidem sumptibus et expensis Absolucionem vero omnium et singulorum qui prefatas nostras sinaes aut earum aliquam incurrerint [illegible]
testimonium premissorum presentes litteras sive presens publicum instrumentum huiusmodi nostrum processum in se continens sive continentes exinde fieri et per Notarium
Sigilli iussimus et fecimus communiri Actum et datum Cracovie in domo Adam Zupparii in contrata sancti Stephani sub anno domini Millesimo [illegible] Anno a Nativitate
[illegible] vel quasi Sede vacante presentibus hiis ibidem [illegible] viris dominis Nicolao Spigmeri Cantore Johanne [illegible] de Cracovia Canonico Cracoviensi

Et Ego Nicolaus Petri de Wislica Clericus Cracoviensis diocesis publicus Imperiali auctoritate Notarius et prefati Venerabilis viri [illegible]
Concilii litterarum presentacioni exhibicioni recepcioni Iuramento et prestacioni reductioni promissioni et admissioni sinaes fulminacioni
et agerentur una cum prenominatis testibus presens interfui eaque omnia et singula premissa fieri sic vidi et audivi
et agerentur una cum prenominatis testibus presens interfui eaque omnia et singula premissa fieri sic vidi et audivi signo quoque et nomine meis solitis et consuetis
scriptum exinde confeci et in hanc publicam formam redegi Signoque meo et nomine meis solitis et consuetis
in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum rogatus et requisitus

Nota Machometus, ut dicit [illegible] super Apocalipsim, de pseudoprophetis ad [illegible] clericus cogitatur [illegible] ismaelitarum de quo [illegible]. Ismael fuit filius Agar ancille Sare, Genesis 16. Unde dicti Ismaelite [illegible] Saraceni a Sara libera [illegible] obtinent, vel [illegible] Agareni [illegible] heresim [illegible] legem [illegible] et carnalem, et [illegible] vetus ac novum testamentum [illegible] ut non solum a gentibus [illegible] ad carnalia [illegible] simplicibus [illegible] et iudeis [illegible] cum Ismaelitis facilius [illegible] legem illam a deo sibi revelatam [illegible] prophete dei summo [illegible] Apocalipsis 13: Et vidi aliam bestiam, id est Machometum, vita voluptuosum [illegible] bestias [illegible] luxuriosis et libidinis [illegible] orientalis regionis [illegible] sicut [illegible] orientalis [illegible] ascendentem de terra [illegible] ascendit de [illegible] ut [illegible]. Et habebat cornua duo similia cornibus agni, id est [illegible] cornua duo [illegible] fuit [illegible] et [illegible] legis nove. Machometus [illegible] latronem [illegible] cornua duo [illegible] agni [illegible] fuit [illegible] veritatis [illegible].

Nota [illegible] ambitio etsi non tendat ad omnia, tamen ad [illegible] apparet [illegible] caritate [illegible] labiis [illegible] quod est forte timendum, omnis [illegible] nota [illegible] appareat [illegible] aut [illegible].

Nota dicit quidam [illegible] de duobus testibus [illegible] esse [illegible]. [illegible] duo testes sunt duo ordines qui [illegible] in fine mundi, qui dicuntur due olive et duo candelabra, quia et oleo caritatis ardebunt et splendore sapientie lucebunt, quorum duorum ordinum [illegible] principes [illegible] sicut Moyses et Aaron steterunt coram Pharaone qui erat dux terre Egipti, et Petrus et Paulus coram Nerone qui erat [illegible] totius orbis. Apocalipsis 11: Habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie eorum, quia ipsi spiritualia [illegible] abscondent indignis et [illegible] ac doctrinam hereticorum [illegible] facient, ubi [illegible] et [illegible] non audeant, sicut faciebat [illegible] ordinum [illegible] doctrinam hereticorum ostendent esse mortiferam. Et non solum hereticorum, immo et [illegible] plena est vanitate et [illegible] percutere terram omni plaga, quia [illegible] carnalia corda hominum percutient omnibus plagis [illegible] quas illi [illegible] non [illegible] cum [illegible] corpora [illegible] plures ne [illegible] diebus [illegible] et doctrinam quam putant esse utilem ostendent esse carnalem, ita quod non sit salutis [illegible] mortis et perditionis omnibus utentibus ea. Et hac de causa [illegible] in fine [illegible] et [illegible] resurget contra eos in disceptationibus scripturarum, [illegible] non prevalebunt, quia ignis exibit de ore eorum, id est spiritualis doctrina caritate et sapientia [illegible] plena, que destruet et confundet inimicos eorum. Apocalipsis 11: Et cum finierint testimonium suum, ascendet bestia de abysso que faciet contra illos bellum et vincet eos et occidet. [illegible] in fine mundi rex impius assistentibus pseudoprophetis qui [illegible] et [illegible] incipiet disputare de fide [illegible] et quos poterit [illegible] ad [illegible] sua vel donis vel minis vel [illegible] aut deceptionibus. Apocalipsis 11: Et corpora eorum iacebunt [illegible] tribus diebus et dimidio in plateis civitatis que spiritualiter vocatur Sodoma et Egiptus, [illegible] occisi a bestia, id est ab impio rege [illegible] in mundo et maxime in illis [illegible] platee civitatis, id est qui lata via vadunt que ducit ad perditionem [illegible] spirituales et testimonia veritatis [illegible] corpora [illegible] mortuo [illegible] sol obscuratus est [illegible] resurgente multa corpora sanctorum que dormierant surrexerunt et apparuerunt multis in civitate sancta [illegible] testimonia veritatis [illegible] occulta [illegible] resurgente revelata in [illegible]. Apocalipsis 11: [illegible] spiritus vite intrabit in eos et stabunt super pedes suos [illegible] ut [illegible] a morte liberabuntur et [illegible] habebat [illegible] corpora que cadere poterant [illegible] sicut [illegible] spiritualia que cadere non possent [illegible]. Apocalipsis 11: [illegible] illa hora erit terremotus magnus et decima pars civitatis cecidit et occisi sunt [illegible] terremotu nomina hominum septem milia et reliqui in timore missi sunt [illegible] de [illegible] et innumera multitudo de [illegible] seducti cadent a fide.

… toria · reddit ꝓ iusticia ꝯ tempꝯ quod de reliquo reportata … gra …

… Sicut q̄ mouet aūr ad bonum supnale / sic mocione nāli mouet aīa ad bonū ꝯnaturale

… t mīto qd … Et actu grā pmo ꝯ ōio pīmu sit nō cadit sub mito ꝯdigni ꝯ inquantū dictū aplī Ro …

Si grā iā nō ex opibꝫ / alioquī grā iā nō est grā … ꝯsiderat grē hac sit nō cadit sub mito. ꝯ pcedit omē mitū ꝯgrui et ꝯdigni / Aliud

eni influxꝯ dei gnāt sit ōmibꝫ hōibꝫ qdm sūt in vita pnti sꝫ aliqui sentiūt hūc influxū ꝓ conatu libi arbitii se disponētes ad supnale bonū

ꝯ de ꝯgruo merent ꝯ grām ꝯtitualem infundi / et ꝓ ea eis augmentari de condigno Alii vero nō sentiūt / ꝓpter qd demerent sibi ipis relinqui et plurs

in pctā labi · ꝓpter defectibilitatē libi arbitii

Adoracō in fine nom sti Iesu xpm …